

Bibl. Paup. A. V. 18.

17 96.

17 94

~~Joseph Rupp von Zürich
Mutter Friedrichs von Zürich
in der Luft.~~

~~Einsteins Rupp ist mir lieb
In der Luft ist mir lieb. H. H.~~

~~Einsteins Rupp ist mir lieb
In der Luft ist mir lieb.~~

~~Einsteins Rupp ist mir lieb
In der Luft ist mir lieb.~~

~~Einsteins Rupp ist mir lieb
In der Luft ist mir lieb.~~

~~Einsteins Rupp ist mir lieb
In der Luft ist mir lieb.~~

Spw

2

Voll

Suppl. Coll. 15 & Kraus

Unusquisque nobis

Hic liber missus Christi collatus

Hic liber

Hic Birken

~~[scribble]~~

Libellus Spectat 1782 Kraus
ad me Josephum Joseph Kraus

Triest. Rustenfelder Anne
fidei uerum. 1794.

Mazigang

~~Hic liber missus~~

symorgu

Patientia

et spiritus

III

Hic

Vibellus spectat ad me, Ios, shu
Antonium Kraus zusammengelesen
Suevum.

Suevum
Anton

Wittmann
Wittmann

UNIVERSÆ
PHRASEOLOGIÆ
LATINÆ CORPUS,

CONGESTUM

AB

P. FRANCISCO WAGNER,

SOCIETATIS JESU SACERDOTE,

SECUNDIS CURIS

A QUOPIAM EJUSDEM SOCIETATIS

SALLUSTIANA, CÆSAREANA, LIVIANA,

CORNELIANA,

&c.

PHRASEOLOGIS,

AC DENIQUE

INDICE VERBORUM,

QUÆ

IN FORO MILITARI, CIVILI, SACROQUE
OBTINENT,

(LOCUPLETATUM.)

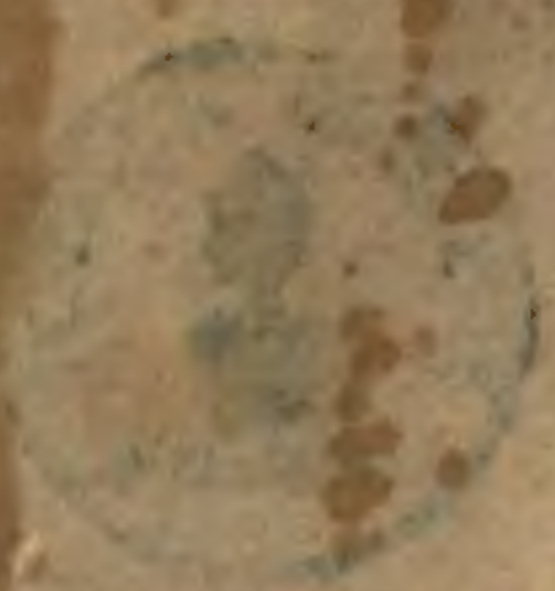
Bill. Pamp. A. V. 18.

(Editio novissima, Auctior & emendatior.)

Cum Privilegio Sacrae Cæs. Majestatis

RATISBONÆ ET VIENNÆ,
SUMPTIBUS EMERICIS FELICI BADERI,
A. P. C. N. MDCCLX.

INDICE VERBORUM

PHRASEOLOGICUS

ALLSTADT, CESSERA, LINTA

SOCIETAS LINTA

FRANCISCO W. A. G.

FATTIN

PHRASEOLOGICUS

Privilegium Cæsareum.

Nos FRANCISCUS Divina favente Clementia Ele-
 ctus Romanorum Imperator, semper Augustus, ac
 Germaniæ & Hierosolymarum Rex, Dux Lotharingiæ
 & Barri, Magnus Hetruriæ Dux, Princeps Carolopo-
 lis, Marchio Nomenei, Comes Falkensteinei &c. &c.
 Agnoscimus & notum facimus tenore præsentium uni-
 versis, quod cum NOBIS Noster & Imperii fidelis dilectus
 Emericus Felix Bader, Bibliopola Ratisbonensis, humil-
 lime supplicavit, ut Privilegium Impressorium a Præde-
 cessore Nostro Imperatore CAROLO VI. piissimæ Me-
 moriæ super UNIVERSÆ PHRASEOLOGIÆ LATI-
 NÆ CORPUS, à Patre Francisco Wagner S. J. conge-
 stum, die decima nona Junii Anno Millesimo septingen-
 tesimo trigesimo octavo ipsi Imploranti impertitum, & a
 Nobis Die undecima Decembris Anno Millesimo septin-
 gentesimo quadagesimo quinto confirmatum, ac ad ali-
 os Decem Annos a lapsu priorum renovatum, ad aliud
 decennium a lapsu prioris extendere clementissime digna-
 remur: Nos submissæ pariter ac æquæ ejus petitioni an-
 nuendum censuerimus. Ac proinde Authoritate Nostra
 Cæsarea omnibus & singulis Bibliopolis, Bibliopegis, Ty-
 pographis & aliis quibuscunque rem Librariam, seu nego-
 tiationem exercentibus firmiter inhibemus, vetamus &
 interdiciamus, ne quis supra nominatum P. F. Wagner S.
 J. UNIVERSÆ PHRASEOLOGIÆ LATINÆ COR-
 PUS CONGESTUM, sub hoc aliove Titulo per ulterius
 decem annorum spatium a lapsu priorum computandum in-
 tra sacri Romani Imperii fines recudere, vel alius recu-
 dendum dare, aliorumve impressum apportare, vendere
 vel distrabere, citra præfati Impetrantis ejusdemque
 Hæredum ac successorum voluntatem & assensum in scri-
 ptis obtentum ausit vel præsumat. Siquis vero secus fa-
 ciendo Privilegium hoc Nostrum Cæsareum seu Interdi-
 ctum violare, contemnereque præsumpserit, eum non so-
 lum ejusmodi Exemplaribus, ubicunque locorum reper-

tis, perperam quippe recusis seu apportatis, quæ dictus
 Emericus Felix Bader, sive propria authoritate, sive Ma-
 gistratus illius Loci auxilio sibi vindicare poterit, de fa-
 cto privandum, sed & decem Marcarum auri puri pœna
 erario seu fisco Nostro Cesareo & parti læsæ ex æquo pen-
 denda, omni spe veniæ, sublata mulctandum decernimus,
 dummodo tenor hujus Nostri Privilegii in fronte libri im-
 pressus reperiatur, & consueta quinque Exemplaria Con-
 silio Nostro Imperiali Aulico exhibeantur. Mandamus
 itaque omnibus & singulis Nostreis & Sacri Romani Impe-
 rii subditis & fidelibus dilectis tum Ecclesiasticis, quam
 Sæcularibus, cujuscunque Status, Gradus, dignitatis aut
 ordinis extiterint, præsertim vero iis, qui in Magistratu
 constituti, vel suo vel Superiorum suorum loco, aut no-
 mine jus justitiamque administrant, ne quempiam Privile-
 gium hoc Nostrium Cesareum impune violare, spernere aut
 transgredi patiantur, sed si quos contumaces compererint,
 constituta a Nobis multa eos puniri, & quibuscunque
 modis idoneis coërceri curent, quatenus & ipsi gravissimam
 Nostram indignationem prædictamque pœnam evitare vo-
 luerint. Harum testimonio litterarum manu Nostra sub-
 scriptarum, & Sigilli Nostri Cesarei appensione munita-
 rum, quæ dabantur Viennæ die Decima tertia Januarii
 Anno Domini Millesimo septingentesimo quinquagesimo
 sexto, Regni Nostri undecimo.

FRANCISCUS

Vidit

J. Comes Colloredo.

Ad Mandatum S. C. Majestatis
 proprium.

M. W. Nob. D. de Haan.

NOBILIBUS

AC

STRENUIS

VIRIS ATQUE DOMINIS,

DOMINIS

CONSULIBUS,

PRÆTORI,

CONSULTISSIMIS

SENATORIBUS

LIBERÆ AC IMPERIALIS

CIVITATIS WANGENSIS,

DOMINIS MEIS

PLURIMUM OBSERVANDIS.

*NOBILES, STRENUI.
CONSULTISSIMI VIRI!*

Equidem vitæ, quod complexus sum, institutô prohibeor, nequem Patrem, nisi communem illum mortalium omnium Satores ac Parentes; nequos Necessarios, præterquam universô illô christianô charitatis vinculô colligatos; ne Patriam aliam, quam superam illam, bonisque omnibus propositam regionem agnoscam: Neque tamen, ut existimo, hætenus ea lex pertinet, ut vel grati animi lege solutos suos aut communi humanitatis sensû exutos velit. Quantumvis devoti sumus & sacri, licet hominibus & gratis esse & sentire patrii dulcedinem soli, & beneficiis pro modulo officia rependere. Ad eam, quam omnium commodis impenditis, curam ac sollicitudinem multum debeo, quòd cum fortè post longum intervallum ad meos reviserem, liberaliter ac perhonorificè publicô nomine acceptus sum; plus etiam, quòd æquos vos meis bonosque semper præbueritis; plurimum quòd petenti mihi veniam fecistis, conatum hunc meum Phrasæologicum vestris auspiciis, vestris insignitum nominibus in publicum emittendi. Id quod magno mihi honori verto, ad vos vix alia laus redibit, nisi quod civem habeatis, qui exscribendi la-

laborem insigniter fastidiosum, cum non nulla tamen utilitatis publicæ spe conjunctum suscipere & pertolerare potuerit.

Alia vobis suppetunt domestica decora, quæ oppido vestro, cætera cum magnis Sueviæ urbibus nec opulentiae, nec ditioris amplitudine, nec ædificiorum splendore, nec murorum ambitu aut munimentis comparando, numerum nihilominus aliquem & nomen conficiant. Est in primis vetustas tanta, ut jam Trajani ævô Vermaniæ nomine notesceret, dignaque videretur, quæ Romanorum Civium colonia deduceretur, iis regionibus post Campodunum diu celeberrima. Id nomen fortasse à Vangionibus, Vangiona (Vangena) commutatum est eâ ætate, quâ cum plerisque Germaniæ populis, (qui Allemannorum vocabulum ex re sibi sumpserant) post infelix ad Argentinam cum Juliano C. prælium, in Helvetiæ montes vestrumque agrum ex immani se strage recepere. Cujus rei argumentum est, quod idem Vangenæ, an Vangioniæ nomen, præter complura Sueviæ, tribus & viginti Helvetiæ locis hæsisse alias adnotavi. Ager porrò ille, quem de se Allemangoiam, quasi Allemannorum terram hodie Algoiam dixere novi incolæ, novam Germaniæ universæ apud externos Allemanniæ appellationem peperit; nobis quidem

dem gloriosè, nec immerito: Nuspiam enim veteris Germaniæ, qualem clari Scriptores pinxêre, imago luculentior, prisci moris vestigia certiora, quàm hîc vicinâque Helvetiâ offendas. Patrum memoriâ vetus ille candor, simplicitas, fides, habitus, lingua originem suam olebant: quin hodie dum post tot peregrina vitia multiplicibus bellis, haud parcè infusa, earum laudum summæ velut liniæ inviolatæ adhuc dum existunt.

Post extinctos, quibus exinde Vermania paruerat, Sueviæ Duces in magno illo tristic interregni naufragio libertatem cum plerisque Sueviæ oppidis nacta, ipsa nimirum sibi eâdem cum cæteris Reipubl. legumque formâ imperare; excussa que humiliore clientelâ ab uno Cæsare jus petere cœpit, satis deinceps felix & fortunis usa percommodis. Agger etsi modi non maximi lætus tamē & paciscuus, & intercurrentium passim rivulorum beneficiô fœcundus, duo item, quibus includitur, flumina, supera inferaque Argan non fertilitatem duntaxat, sed ad papyri telæque nitidissimæ mercatum, ad ferrarias officinas, ad ingentem civium quæstum, opportunitatem magnam præbentia, publicas, privatasque opes magnopere auxerant. Per temporum injuriam multum equidem de pristina opulentia, ne latum quidem unguem, de integerrima in Cæsares

res, Austriacos præsertim, fide discessum est. Id quidem cum cæteris Sueviæ urbibus majoribus nostris commune fuit, ut Germanicæ Reipublicæ salutem Austriæ felicitate contineri existimarent; in cõmuni periculo, præ cæteris Imperii Ordinibus primi in fœdus & arma irent, recederent postremi; primi statum militem numeris integris in campo repræsentarent; focio nihilominus militi stativa perpetua ac tantum non domicilium præberent, hoc est hyeme juxta & æstate belli mala perferrent maximis laudibus à Leopoldo M. litterisque honestissimis sæpiùs commendari mererentur.

Hanc, inquam, divisam cum multis laudem habetis, propria illa & ad perpetuam Patriæ cõmendationem planè singularis est, quod unam inter ac triginta Sueviæ imperiales civitates sola propemodùm Vermania, in fatali illa latissimèque pervagata defectione, patrum Religionem, Sacra avita, suâ constantia tenuerit, nec Lutherana unquam dici, divorum Coelitum signa ignibus, Sacerdotes cum Sacrificio exiliis damnari sustinuerit; cùmque vicina circum oppida, Lindavia, Ravenspurgum, Campodunum, Memminga, Leutkircha, Isnya, novi Evangelii contagio vel affectæ jacerent, vel confectæ, unâ perstiterit in gradu, idémque, quod ante mille annos, credere perrexerit. Est

hæc tam illustris ad posterorum memoriam pietas, ut, talem mihi Patriam obtigisse, magnoperè gratuler, ut fidem tam raram cœlestis Munificentia Numinis multis beneficiis remunerari sit visâ; quod è multis sæpè, quibus planè haurienda videbatur, calamitatibus salva caput extulit; quod etsi in re tenui adolescentes magnò numerò liberalibus disciplinis instituendos in extera Gymnasia amittat, atque ubi cœlò utimini bonorum ingeniorum ferace, permultos censeatis viros egregios, sacrorum Cœnobiorum Antistites, alios in utraque Republica spectatos.

Pergite hac pietate, Magistratus Sapientissimi, pergite hac fide, integritate, filios ad litteras, ad concordiam cives, ad probitatem avis dignam omnes adhibere, ruinas sarcire, Rempublicam industriâ curisque vestris augere, meos item, si digni videbuntur, veteri benevolentia & gratiis complecti. Ita Vos DEUS O. M. valentes integrósque diu fervet. Viennæ ad D. Annò MDCCXIIIX. 20. Febr.

Vestro Nomini.

Devotus Client,

FRANCISCUS WAGNER,

est Soc. JESU.

P.R.E.

PRÆFATIO

AD

HUMANIORUM SCHOLARUM PROFESSORES

Cum nostrorum, qui ab Religiosi Tyrocinii biennio humaniores litteras pro more repetunt, domesticæ scholæ præfectus fuisset, id propositum habebam maxime, & eo industriam omnem convertendam existimabam, ut P. Juventii, harum litterarum hodie inter nos facile Principis, sapienti monito obtemperarem. Primus, ait ille, Magistri labor erit, Latinum stylum illis optimum demonstrare, & ut assequantur, adjuvare. Ergo putare mecum cœpi, quæ adjumenta offerrem præsentissima, quæ viis Adolescentes non sciendi aviditate, quam ingenii præstantia, ad omnem hujus litteraturæ laudem paratissimos, ad Latinæ Linguae Proprietatem, Elegantiam, Copiam quam celerrime commodissimeque perducerem.

Proprietatem ut condiscerent, hoc est è barbarie vulgaris sermonis sordibusque emergerent, præter expositos barbararum vocum Indices multiplices, siquam vocem suspectam haberent, *Tthesaurum Latinitatis* seu *Forum Romanum* consulerent, jussi. Ex eodem præcipuorum verborum syntaxin usumque Latinis proprium ipse exscripsi: quo labore perfundus admoner à Collega, dudum id à P. Pomæjo in suis *Flosculis* præstitum. Etsi dolerem, actum me egisse, deque libello tam pervulgato ignorasse puderet, in eandem tamen cum viro egregio cogitationem, methodum ac prope verba incidisse, mihi gratulabar. Hos ergo flores transcribendos dedimeis; seposui quot diebus quartam horulæ partem, qua suscitandos pertentarem singulos, constitutumque ejus diei pensum de memoria repeterem; si qua adhærerent, explicabam; difficiliora paradigmatis illustrabam; & siebat, ut quotidianæ scriptationis argumento fere aliquid inserere possent. Atque hisce scriptitationis, auditionis, exercitationis industriis jam intra bimestre Latinum quid velut in herba efflorescere, non sine jucundo animi sensu animadverti.

Ut

Ut vero ad *Elegantiam* quoque perpolirentur, Tursellini particulas singulis, Schorum illis, aut Doletum, Hadrianum aliis, aut Goclenium &c. ut copia erat, divisi, monuque, ne legerent duntaxat, sed lecta in chartam compendio referrent, quo memoriæ commendarent altius, quæ ab lectione sæpe, ut fit, minus intenta facile devolutura erant.

Ut *Copiam* cum elegantia combiberent, Manutium à Buchlero auctum, & Schönslederum præbui, quos altera quavis periodo inspicerent, quorum opibus adornatum, varietatemque nec timide & liberaliter tantisper uterentur, dum usu non admodum diutino in jus suum assèrerent, quæ aliena fuerant, abjectisque centonibus de suo liberum quid & nativum contexerent; cogitarent autem præterea: hæc incipientium subsidia ad proritandum duntaxat, Latinoque alioque sapore imbuendum Tyronum palatum excogitata; cæterum germanæ Latinitatis spem omnem in assidua Ciceronis bonorumque ex aurea ætate Autorum lectione collocandam; hos tanta cura pervolvendos, velut si nihil peractum paratumque accepissent à majoribus, sed unis ipsis eruenda forent, quæ ex his venis tantis conatibus egressere, quidquid hætenus fuit Phrasæologorum.

Hæc agenti cum illud incommodum videbatur, quot tot libellorum, queis Discipulorum pluteos onerarem, turbam mihi undeunde corradenda esset, tum quod iisdem, dum hinc Adverbia, Epitheta inde &c. fastidiosè commendicant, plurimum utilissimi temporisvolvendo revolvendoque inaniter elaberetur. Hoc tædio ut levaremur utrinque, optare cœpi esset aliquis, qui sparsas has operas, eademque apud diversos repetita in unum quoddam corpus confluendi consilium caperet. Tot jam extare Criticorum, Grammaticorum, Phrasæologorum Indices, Enchiridia, Gazophylacia, Thesauros, Elegantias observavi, ut felicem se reputare posset is, quem tantam, tam paratam materiam in unum volumen certo ordine ac methodo ædificandi animus incesset, feliciores vero fore Discipulos, qui in magno viæ compendio progressiones tamen celeriores facerent, nec jam per rivulos concurrare deberent, quos in unum fontem Vir adeo beneficus corrivasset.

Externis vero nostris scholasticis quam ejusmodi opera non opportuna modo, sed necessaria foret omnino! *Ciceronem*, *Ciceronem* ex alto suggestus Juvenibus inelamamus magistri,

stri, in hunc velut Regulam omnisque Latinitatis exemplum respicere, hunc legere, imitari, & scribere jubemus, sed iis juvenibus, quorum parti maximæ, præter fragmenta quædam suæ classis scholastico libro (quamquam & hunc quam pauciemant) inserta nullus domi Cicero, plurimis Terentii, Livii, Salustii &c. ipsa nomina peregrina, plerique, quid Nizzolius aut forum Romanum hominis vel rei sint, perinde ut maragnonius quispiam ignorent. Et hos stimulis fodiemus? hoc Latinos Ciceronianos effici volumus? qua autem ope, ad quem lydium lapidem suspectæ fidei voces explorent? barbaras fcernant, melioribus commutent? unde colores, verasque pro adulterinis pigmentis elegantias petant? unde ad copiolam aliquam parandam vel Synonymiam exsugant? Huc certe flagitii vidi devenisse non nullos, ut Epistolam, chriam, orationem scripturi *Synonymis*, *Gradibus ad Parnassum* &c. habitarent, qua re quid horribilius ad corrumpendum stylum aptius excogitari possit? quod si opulentiores quidam filii familias circumfluant etiam, natentque Ciceronibus, Terentiis &c. quam paucii iis urantur igniculis, ut formulas inde, phrasas, &c. in adversaria exciperent, justam animi contentionem ad exhaurienda principiorum ardua afferrent?

Eædem atque his majores difficultates, cum Poëticæ fores obsiderent, fuere, qui *Flavissas*, *Synonyma*, *Gradus ad Parnassum* &c. præclara adeo adjumenta elaborarent, ut brevi tempore Poëticum aliquem colorem inde caloremque trahere multos experiamur. Quid est igitur, quod nemo dum ad Oratoriam gradientibus de tali adminiculo de gradibus ad rostra gratificatus est? quid? quod optarunt hoc multi, nemo optantibus morem gessit? quid autem, (ajebam) quin tute hanc spartam occupas, & lexicon aliquod Phrascologicum, aut quodvis demum nomen habeat, vel ipse conficis: vel si per temporis angustias excludaris, typum denique & summas lineas designas, quas tali provocatione commoti alii depingant denique, & absolvant.

Consilii dubium duæ res magnopere retrahebant, magnitudo laboris & ignobilitas. Infida utebar parumque firma valetudine. Operosæ Scholæ quotidianæ vacui utilisque temporis relinquebant minimum; & informaveram nonnulla, quorum Autor minimum dici possem, cum è præsentis opere præter diligentis scribæ nomen nihil ad me rediturum cernerem. Titubantem Collega meus, ex-
ter-

ternorum Rhetorum Magister, Vir, & morum & Latinitatis purissimæ candore longe suavissimus, P. Gabriel Wimmert, iteratis identidem hortatibus in proposito retinuit, tantoque promptiorem habuit, quod ejusmodi, ut ego sum, hominum genus, ab omni fumo alienissimum esse, idque pro honestissimo ducere debet, si, magno quidem suo impendio, quæstu minimo, plurimorum commodis servire possit.

Re deliberata Phraseologos, quos nancisci poteram, omnes tres in classes partior; horum alii *Proprietatem* docerent, ut Nießii, Cellarii, Vorstii, Vossii, Borrichii Commentarioli; alii *Elegantiam* præstarent, ut Hadrianus, Valla, Doleus, Turfelinus, Schorus, Fabri &c. *Copiam* denique nonnulli suppeterent, quorum chorum Manutius duceret & Schönsleder. Horum, inquam, operas omnes in unum Corpus cogendas, eximenda, quæ apud singulos præcipua essent, atque sub unum conspectum obijcienda constitui, ea tamen adjecta conditione, ut ne voluminis moles ita excreceret, quin ab juvenibus in scholam ad statas scriptiones comportari posset. Hanc vero, quam vides, methodum mihi descripsi:

I. Nizzolium equidem pro solo operis stravi, ejusdemque ordinem alphabeticum sum secutus, quin tamen iisdem meæ carceribus includerem, iisdem religionibus obligarem; neque enim in ea sum hæresi, ut vel Ciceronem de omnibus argumentis disputasse, aut non iisdem cum Vitruvio, Varrone, Livio, Cæsare &c. si de iisdem rebus loqui voluisset vocabulis usurum fuisse, existimem. Quare aliorum quoque ex aurea ætate Autorum voces adjeci, asterisco notatas, ut ab Ciceronianis secernantur, non quod fugiendi essent. Totus enim in ea sum sententia, juvenes intra hujus ætatis limites constringendos, & à Plinianis, Senecianis &c. omnino abstinendos. Intelligent autem, quam hic vocem non repererint, nullum habere idoneum Autorem: atque adeo meliore commutandam.

II. Vocabula nihilominus *sacra* & *religiosa* suis locis, characterum forma diversa intexui, eademque è Pontano, quo nemo melius christiane simul & latine loqui docet, Tympii opera collectis observationibus illustravi.

III. Cum ad linguæ puritatem Etymologiæ cognitio plurimum conferat, vocum origines s. *Radices* è Festo, Isidoro, Nonio &c. adjectas oportuit; ego hoc properantiæ indulsi meæ, ut Denzlero, diligenti, ut puto, Lexicographo, confiderem, ac præter ejus Radices, alias fodere non laborarem. Compositorum ac derivatorum Primigenia, nempe quorum notitia obvia, omnino præmisi. Hæsi paululum, num alphabeti neglecto ordine suam Primitivis familiam Denzleri Exemplo subjicerem, cœptum tamen tramitem, ut quærentibus adolescentibus accomodatiorum retinendum decrevi. Qua causa per illud V. *vide*, passim, qua porro eundem foret, præsignavi.

IV. Synonyma, ut in Nizzolio sunt, simpliciter adscripsi.

V. Contraria signo)(notata, ut quæ se ipsis offerrent, non erat, ut multa vestigatione conquirerem.

VI. Vocum, quas fere pro idem significantibus usurpat vulgus, elegantiores vero haud paulum notitionibus inter se differre observant, *Differentias*, D. è Laurentio *Valla* dedi aliquas, ac revera cœpi potius, & quid voluissem ostendi.

VII. Epitheta Ciceroniana, & Adverbia, quæ ex *Nunnio* & *Susannæ* primis duabus editionibus adjecceram, omittenda censui, partim quod in his haud plurimum adjumenti inesse videretur, partim ne libri moles cresceret ultra, quam ut commode in Scholam ferri posset.

VIII. Suam vocibus singulis syntaxin seu *Usum* peculiarem, sententiis, formulisque lectissimis è Nizzolio, Pomæjo, aliisque multo discrimine decerptis attexui, quarum iterata lectio cum alias utilitates afferret, tum si quampiam atque ab his alienam construendi formulam adhibuerint Discipuli, fere in Idiotismum se impactos admoneantur.

IX. Vulgatiores barbarismos seu Idiotismos Syntaxi Latine locis quibusdam è Schoro &c. subjeci; ut venia sit ingenuæ confitenti, ubi minimum oportebat, præparcus fui; nec enim solum demonstranda erat via, qua incederent, sed infames quotidianis erroribus scopuli detegendi, ut suæ barbariei identidem admonerentur juvenes.

X. Ad Copiam seu Phræseologiam quod attinet, nempe operis partem principem, ac discantibus desideratissimam, primæ Editiones non nisi collectas Roterodami, Manutii, quique omnibus præstat, Schönslederi Phræses, paulum ad Juvenum captum deslexas habuere. In præsens opera cujusdam Collegæ mei, & tædii vere decumani labore, accessere Liviana, Cæsareana, Corneliana, Sallustiana, cum Indice diffusiore vocum barbararum, alioque Tyronibus admodum desiderato Germanico-Latino; Opusque evasit ejusmodi, ut detrahi nihil, addi perparum possit. Ab viri modestia obtinere non potui, ut suum de studiosa Juventute tam præclare meriti nomen adscribi pateretur.

Habetis hic RR.PP. Professores & Magistri, quo consilio primum cœptum sit Opus, & quantum ad ejus absolutiorem recens accesserit. Si præterquam quid præstiterimus, quantum insuper voluerimus, apud vos existimabitis, laboribus nostris, vestro vestrorumque commodo benevoli utemini, fruemini.

A. ABA.

ABA. ABB. ABD.

A ren. Syn. ab, abs, de ex, per. *Ufus.* Ager a filio emptus; conductus a Centonibus. Liber, per Du. muros adit. Chenele per Celsam comparata. *Sig.* 1. *Abotum de loco,* aus, von. Redeo a villa. 2. *Servit tentari, von.* A puero. A prima adolescentia, von Jugend aus. 3. *Notat Celsam, von wegen, für.* Caput a sole dolet. Ab odio sunt. 4. *Patriam, Vaterland.* Graecus a Phocide. Principum a Lavinio liben. 5. *Licetiam, Gegend.* Ab theatro venit. 6. *Cum ablat. Persona, eius amum, Behausung.* A patre, ab amico, a nobis redit. 7. *Sig.* per, durch. Salus nobis a bonis alata est. 8. *post, nach.* A morte. A cena. A pratio. 9. *pro, cum verbis:* Ato, sem, dico, pro. A senatu stat, er hat es mit dem Rath. Hoc totum a me est, das ist für mich. A nobis facit. A reo dicit. 10. *contra, wider.* A frigore, a sole se defendit. 11. *Ex parte, von Seiten.* Ab Romanis tubae cecinere. 12. *Abotus aut procuratorem, Amt oder Verwaltung.* A secretis. Ab epistolis Celsi. A pedibus. 13. *Quod attinet ad, was anbelangt.* A memoria bene instructus. Locus ab equitatu. Inops ad amicos. 14. *ponitur pro: romine alienus, ad stat, um Malum eius ad andern.* A fratre, ab Republica solvere.

Abactus, a, um. particip. von abigor, abgetrieben. Syn. Abductus, ablatus, dejectus, pulsus, expulsi, remotus, fugatus, actus, exactus. *Ufus.* Abactus grex praecorui. Caus M. ardu abactus.

Abacus, i, m. Credenz, Tisch. Syn. mensa structoriam, valorum receptaculum & ad

usum, & ad pompam instructum. *Ufus.* Abacos complures ornavit argento, auroque caelato.

Abalienatio, onis, f. Entfremdung. *Ufus.* Abalienatio est ejus rei, quae mancipi est, aut traditio alteri nexa, aut in jure cessio.

Abalienatus, a, um. particip. von abalieno, entfremden. *Ufus.* 1. Abalienatum velle, d. der entfremdete Boll. 2. ungünstig. Abalienato esse animo. 3. beraubt, entsetzt. Abalienatus jure civium, des Bürgerrechts beraubt.

Abalieno, as, avi, atum, are. entfremden. Syn. Alieno, distraho, avertio, disjungo, divello. (Concilio. Adv. Celerrime, valde, vehementer. *Ufus.* 1. *su rei in alterum transfero,* das Recht einer Sache einem andern übergeben. Vengalia, agros populi vect sales, fundos, aedes abalienat. 2. *Translit. ad voluntates,* abwendig machen. Studia hominum, judices a se, a sua causa abalienavit.

Abavus, i, m. Ur-Abnherr, Ur-Abn-Vater. *Ufus.* Jam duorum abavorum quam est illustre nomen. Epi. Omnium sapientissimus,

Abbas, tis, m. Abbt. Syn. Coenobiarcha, Archimandrita. Monachorum Praefectus seu Antistes, Monasterii Praeful, Coenobii Praefes seu Moderator.

Abbatissa, ae, f. Aebtigin. Syn. Antistita sacrarum Virginum, Affectuatum Praefecti, Monachorum Mater Maxima, Moderatrix dicatarum Deo Virginum, Parthenonis Praefes, Coenobii Antistita, Virgo Maxima.

Abdicatio, nis, f. Ablündung, Absehung. *Ufus.* Amotus abdicatone dictaturae terror.

Abdico, as, avi, atum, are. verstoßen, ablegen, absetzen. *Syn.* Abrenuncio, depono, exeo, privo, s. oio. *Phras.* Abdicare honores; Mitos sic honores, laß die Ehren, Kienster fahren. Foro te subtrahere. Curiae & honoribus multum vel longam salutem dicere. De provincia decedere. Imperium deponere. Magistratu abito, tutea, patrocinio, annuuntia rei profectione abdicere. De foro decedere. Provinciam successorum arde, concedere. Civilibus abicere munibus. A forensi strepitu te remove. Nuntium forensis curis remitte. De legi provincie profectionem alteri. *Uss.* 1. Abdicare filium, generum, verstoßen, entsetzen. 2. Magistratum ponere, Amt antaehen. Praetura, consulum, vel se Praetura abdicare.

Abdico, is, ixi, ixtum, ere. versagen. *(Adiuo. Uss.)* Aves abdicere, die Vögel haben nicht zugesaget.

Abditus, a, um. particip. von abdo. verbergen. *Syn.* Latens, latitans, opacus, latebrosus, obsecutus, secretus, arcanus. *Adv.* Penitus, penitusime, prorsus, plane. *Phras.* locus abditus, ab arbitrio liber, remotus, ein abgelegener Ort. Res abscura, & à natura involuta; rebus circumfusa tenebris. *Uss.* Abditae penetrales foci. Auri venae penitus abdita. Homo hic sensus, consilia, voluntates abditas gerit & reclusas, ein hinterhaltiger Mensch.

Abdo, is, didi, ditum, ere. verbergen. *Syn.* Occulo, occulto, condo, abscondo, recondo, abscondo, retrudo, tegeo, obtego, contego, velo, involvo, operio, celo. *(Pervergo. Alam. Phras.)* Abdome, ich verberge, verstecke mich. Conicio me in latebram. Commendo me latebris. In occulto me contineo. Conspectum fugio. *Uss.* Abdere se ex conspectu. Abdere se ras, in bibliothecam, in litteras, in scalarum tenebras, vel tenebris, in scholarum pulveres. Abdere gladium sub vestem. Arte quadam stultitiam abdere; seine Nartheit listig verdecken. *V. Abscondo, Tego.*

Abdomen, inis, n. Schmeerbauch. *Syn.* Venter. *Epi.* Turgens inartabile, inextremum, obestum, unctum, pingue. *Uss.* Homo abdomini natus, Schlemmer. Abdomini inservire, indulgere, operam dare. *V. Pinguis.*

Abduco, is, xi, etum, ere. hinweg führen. *Syn.* Amoveo, removeo, aufero, avertio, abigo, tollo, abstraho. *(adduco. Adv.*

Caut. Uss.) Servum ab hero, discipulos à præceptore, à M. d. o. leones hominem à foro, ras, in latinas per vim abducere. Orem de fera abducere, den Schüssel abziehen. 2. *Transl. ad intelligentiam*, den Verstand betreffend. Aciem mentis à consuetudine oculorum abducere, nach Betraucht, nicht nach dem Augenmaß urtheilen. Cognationem à doloris sensu: animum à cognitione, commentatione, litteraria contentione &c. abducere, die Gedanden abwenden. 3. *Ad voluntatis studia*, den Willen betreffend. Dabo operam, ut miserum à vitio, licentia, libidine, ira, turpi questu abducam, von Lastern abhalten. Respira, animum à molestis, angoribus, sollicitudine, curis, negotiis, amicum ex acie (judiciis ac foro) abducito. Multos avaritia à fide, ab officio, à vero & honesto ad nequitiam &c. abduxit. Cave, ne fallaciis à veritate abducaris, abstraharis, avertaris, avoceris, abripiaris.

Abeo, is, ivi vel abii, itum, ire. hinweggehen. *Syn.* Discedo, recedo, excedo, concedo, exeo, migro, egredior, proficiscor, facesso. *(Adic, accedo, maneo. Adv.)* Longè, longius, parumper, plane, intra, peregre, obviam, isthuc, hinc, illinc, isthinc, inde ab, vel ex oculis. *Phras.* Ex Italia non abibo, non decedam, ich werde aus Welschland nicht weichen. Non recedam, ne latum quidem digitum discedam. Ex Italia nulla ratione neque pelli, nequemoveri potero. Nunquam inde me commovebo. Pedem ex Italia non egrediar: nunquam hinc vestigium movebo. Pedem ex Italia non efferam. *Absiste loco*, packe dich hinweg. Aufer te hinc, facesse loco, age te hinc longius; amove, amolire, subduc te istis ex audibus, abage te cum isto tuo socio. *Uss.* 1. Ex urbe, ad mercaturam, à medio abire. Viam abire. Ananus est in discessu, ich gedente bald abzureisen. 2. *Transl. Negotium imperfectum relinquere*, von einer Sache absehen. Ab inceptis, ab emptione, actione, petitione abire. 3. *Ad tristitia cum desinunt*, belangen das Ende trauriger Dinge. Nautica, pestilentia, timor, morbus sero demum abiit. 4. *Ad lata, cum desinunt*. Spes victis, animi quies, memoria rei abiit: Salus exultatum abiit. Abierunt laudes meae. Abiit somnus, voluptas fluit, effluit, prona a volat. 5. *Ad tempus*. Abiit dies unus, alter: abiit hora, annus, aetas. 6. *Ad mutationem animi, morumque*, zur Gemüths: Veränderung Turpe est abire ad vulgi opinionem, ad pere-

peregrinos mores, ad sententiam alienam. A sensibus, ab homine (*ab omni humanitate*) abiit. A proposito sermone longius abimus. Mos vetus in defuetudinem; beneficia in oblivionem abire. Quid ad has inaptas abis? In quantos contemptus abeunt vectigalia. 7. Ad praeconium. non tibi abiit sic, es mihi dir nicht so schlauffen. 8. *Ad imprecationem*, utel zu wünschent. Abi in malam rem, crucem, pestem, cruciatum, ad coelos. 9. *Ad mortem*. Vita abire, ad pacem abire. 10. *Ad incrementum rei*, errachsen. Oppidum in urbem abiit. V. *Diceo*, *Mulo*.

Aberceo, es, cui, itum, ere. abhalten. *Syn. Arceo, prohibeo. *Ufus*. Domo conjugem abercet.

Abercano, nis. f. Irrung. Syn. Digressio a recta via. *Est*. Liberalissima, dignissima. *Ufus*. *Transl.* Avocamentum a dolore, Gemüths Abwendung. Abercano a molestis, doloribus erudito homini querenda, deligenda est.

Aberro, as, avi, atum, are. Irren. Syn. Deflecto, devio, erio, decro, vago, recedo, declino de via, deducor a via. *Adv.* Ab, de ad, longius, unde. *Ufus*. 1. Ab recta via per errorem deflecto. 2. *Transl.* a *sue proposito*, des Vorhabens verachlen. *Constituta*, a regula, & praeteritione vitae, a communi utilitate, a proposito longissime aberrant. Aberrat oratio, cum extra fertur. 3. *In errore mentis*, Irrung des Gemüths. Conjectura, verbo aberravi. 4. *Dei recto*, nicht zu treffen. Imago ab exemplari; sui vultus a matre, orationes a se aberrant. 5. *Declino a maiore*, entweichen. Scribendis epistolis, amicorum sermonibus aberro a miseris. V. *Erro*.

Abhinc, ter, non igitur an. *Accus.* Ablat. *quidam refertur ad tempus praeteritum; non item futurum*. Syn. Ex, ab hac die. *Adhuc* ante. *Ufus*. Annos abhinc, vel annis amplius viginti.

Abhorreo, es, ui, ere. Abscheu haben. Syn. Detestor, abominor, aspernor, exhorreo, religioni habeo, avertor. *Phras.* *Abhorreo ab hoc*, ich habe einen Abscheu für dieser Sache. *Adv.* Longe, longissime, multum, plane, plurimum, procul, valde, vehementer. Refugit animas, atque reformidat. Aspernatur animas ac respuit: specie calumitatis perterritor. Hominem ut pestem aliquam fugio. Odio feror incredibili a hominem scelestissimum. Abhorret

animus, juris, studium ac voluntas a nefaria societate. Animo si quisquam alius, alieno sum ab his consiliis, & averso. *Ufus*. 1. Abhorret animus a nuptiis, litterarum studiis, forensi strepitu, ich habe einen Abscheu. 2. *Rejugo*, alienus sum, nicht überelastummen. Abhorret hoc facinus ab optimi viri moribus, constantia, gravitate. Dictum hoc a veritate, ab hominum sensu, ac fide abhorret. Doctrina haec a vulgi auribus, ab opinione generis humani admodum abhorret. Abhorret oratio tua ab aurium comprobatione. V. *Disjunctis*, *Alienus*.

Abiecte, verächtlich. Syn. Contemptum, abiecto animo. *Ufus*. Nec abiecte, nec sine aliqua dignitate casum illum tulit.

Abiectio, nis; f. das Hinwerfen; Kleinmüthigkeit. Syn. Reiectio, defectio animi, defectio, & pene desperatio, debilitatio, nimia trepidatio. Animi debilitas, remissio ac solutio, linguor, imbecillitas.

Abiectus; a, um. Particip. boni abicio. Syn. Desertus, contemptus, neglectus, despectus, spreus, vils, humilis. *Est* *efficiens*. *Adv.* Omnino, plane. *Phras.* abiecto es animo, du bist von einem verjagten verächtlichen Gemüthe. Animo sanctus afflicto, fracto, humili, demisso, percussio metu, molli, exervato, languido. Terreum quiddam in te est, & molle, quod aeternitate, quasi tempestate quatitur. Submitillum, examinatum, fractum geris animum. Cavendum tibi foret, ut ne quid timide, ne quid ignare, ne quid serviliter, mul ebricitate facias, at tu animo es percusso & abiecto. Pusillus ille tuus animus, fractus & dissipatus; debilitas, ab ectio, timiditas humilis tui animi praem est omnibus. Quam nihil in te virtutis, nihil animi, nihil nervorum insa, omnes vident. Ut de animo demittas, ut frangaris malis, ut animo coniterneris, quovis incommodo perturbetur, neminem laet. Nota est moeste, & abiecte indolis tuae inertia. Fractum, ne cio quid pusillum, ac ipsa malevolentia jeinum in te est. Fabula jeandum vulgi est animi illa tui remissio ac solutio. Angustiae pectoris tui, & egestas animi parvi, languentis ac debilitati in omnium ore ac sermone sunt, man redet liberall don deiner Zagheit. V. *Vilis*, *humilis*. *Ufus*. Causam tuam abiectam excitavi. Oratio abiecta. Dei ad sensus, moresque nostros abieci.

Abiegnus, a, um. aus Tannen. *Ufus.* abiegna trabes.

Abies, etis, f. Tannenbaum. *Syn.* Alpina & procerior arbor. *Epit.* Crissa.

Abigo, is, egi, actum, ere. hinweg treiben. *Syn.* Expello, pello, depello, eicio, ago, exio, amoveo, fugo. *Ufus.* 1. Pecudes furto, & latrocinio abigere. Abigere muscas, delatores ab adulteris, anteres a vel ex frumento. Abigere partem medicamentis, die seite Frucht abtreiben. 2. *Transl.* Membra latuoluen, animo molestias viri fastu abigere, Marti seut oder Verdruß mit einem Trunk Wein vertreiben. *V.* pello.

Abjicio, is, jeci, jectum, ere. verwerfen. *Syn.* depono, renicio, relinquo, contemno, sperno, aspernor, despicio, negligo, respuo cum contemptu sere ac desperatione. *Adv.* libenter, negligenter, prorsus. *Ufus.* 1. Abjicere se humi, ad pedes Principis, sich zu Füßen werfen. Abjicere inigne regnum & capite; susceptum onus per imbecillitatem; in nare se abjicere. 2. *Transl.* abrumpe capta, das angefangene fahren lassen. Consilium protectionis, adificationem, voluntatem ducendi, omnem de republica curam sibi abjiciendam putavit. 3. *animi virtus, aut virtutes exuo, gute oder üble Sitten ablegen.* Nunc demum socordiam veterem, superbiam, timorem &c. abjicio. Ecquid spem, honeste glorie studium, ingenuam famam, hastam, templum, humanitatem omnem turpiter abjicis? *V.* contemno relinquo.

Abitio, nis, f. Abschied. **Syn.* abitus. *Ufus.* propter te hac abitio evenit.

Abitus, us, m. Abreise. *Syn.* Discessus, exodus, recessus, profectio, abitio, migratio. *Ufus.* post abitum importunitissima pestis.

Abjudico, as, avi, atum, are. erwas rechtlich absprechen. *Syn.* iudicio aliquid alteri, aut ab altero aufero. *X ad-judico.* *Ufus.* Agros, causam, fundum Præter Cajo abjudicavit. *V.* juvium.

Abjungo, is, xi, ctum, ere. zertrennen. *Syn.* disjungo, separo. *Ufus.* lacrynas non teneo, cum a me abungens, ich weine fast da du von mir scheidest. abjunct se ab illa factione. *V.* discedo.

Abiuro, as, avi, atum, are. mit einem Eidschwur verläugnen. *Syn.* nego, pernego, abnuo, inficio iurejurando.

Ufus. Creditum, depositum, pecuniam ac jurare, et verschwört sich, daß er nichts empfangen. *V.* exuro, abnego.

Ablegatio, nis, f. Absendung. **Ufus.* Ablegatione juventutis ad bellum, urbs levanda videbatur.

Ablego, as, avi, atum, are. absenden. *Syn.* amando, eicio, pello, expello, dimitto, admitto, amoveo. *Adv.* aliquo alio, foris. *Ufus.* odiosum hominem rus, in villam ablegavi, ich hab ihn weiter geschickt. Cestium dimittit & ablegat. *V.* Pello.

Abligurio, is, ivi, itum, ire. verschlemmen. *Syn.* Ligurio, voro, helluor. *Ufus.* patia bona abligurire. *V.* Vorax. patrimonium.

Abludo, is, lusi, lustum, ere. ungleich sein. *Syn.* differo, discrepo, absuin, abhorreo, dissimilis sum. *Adv.* multum, non multum. *Ufus.* Hæc imago a te non multum abludit, dieses Bildniß ist dir nicht gar ungleich. *V.* discrepo, dissimilis, abhorreo.

Abluo, is, lvi, lutum, ere. abwaschen. *Syn.* lavo, purgo, eluo, rigo, expio, abstergo. *Ufus.* 1. quin tu maculas, fordes eluis? 2. *corripo, verbessern.* Superioris vitæ maculas egregiis factis abluit. Perturbatio animi placatione abluitur.

Abnego, as, avi, atum, are. verläugnen. *Syn.* nego, pernego, abnuo, retracto, renuo, recuso. *Phras.* Abnegare Deum ac fidem, den Glauben verläugnen. A vera Religione desciscere. Religionem omnem fidemque ejurare. A DEO & fide discedere, desicere. DEO fidem, venerationem cultumque renunciare. Ejurare quidquid sacrum, sanctumque est. Sacrorum, religionumque omnium vincula abrumperere. Religioni, Deoque nuntium remittere. *Ufus.* abnegare depositum, pecuniam.

Abnormis, e, comm. ungeheuer. **Syn.* vastus, immanis, enormis.

Abnuo, is, vi, nutum, ere. abschlagen. *Syn.* renuo, recuso, nego. *X amnuo, aio, concedo.* *Ufus.* Iusta abnuat miles, der Soldat gehorcht nicht. Cognomen Bruti non abnuat. Nullum facinus abnuere solet. Tua er a me voluntas nihil unquam studio meo abnuat, du hast mir noch nichts abgeschlagen.

Aboleo, es, ui & evi, itum, & etum, ere. vertilgen. *Syn.* antiquo, rescindo, tollo, deleo.

deleo, extinguo, obliero. *Phras.* Sylla, *Senatus consulto, tabulas abolevit*, induxit, Sylla hat alle Gesetze vernichtet und umgeworfen. *Legum sanctissimarum memoriam obliavit.* Imperia solo aequavit. Religiones contempsit. Auspicia contempsit, ac deleuit. Senatus antiquitatem tulit ac peremit. *Ufus.* 1. Aquas ut ne abolere, durch Wasser oder Feuer vernichten. Homo perditus namque nam civibus, senatū libertatem, vires Republice, ac leges abolevit; Concordiam tamen generis humani, & infamiam sempiternam abolere non potuit. Crimina, & nomina reorum abolevit, die Sauer samt der Namen der Beschuldigten auslöschen. 2. *Transl. ad sensum effectus*, Gemüths-Sachen betreffend. Tempus iram, dolorem &c. abolet, Zorn und Schmerzen vergehet mit der Zeit. V. *Abrogo*.

Aboleo, is, eri, ere. veralten, zu nichts werden. *Syn.* antiquor, rescindor, obsoleo, tollor, deleor, decreto. *Ufus.* memoria rei prope, jam aboleverat, die Sache wäre schier in Vergessenheit kommen. *Constitutum olim pœna penitus abolevit*, die ausgesetzte Straffe ist gänzlich in Anschlag kommen.

Abolus, a, um. *partic.* von aboleo, veraltet, ungebrauchlich. *Syn.* antiquatus, obsoletus, abrogatus. *Phras.* mos abolutus est, der Brauch ist abkommen. tabulas ac sepultus est; obsolevit; confidit; sepultus ac sibi oblitus; summus est reipublice; oblietatus; sibi ac senio mortuus est. *Ufus.* mores abolutos unus retinet. Libros, accusationes, leges abolutas portat. Aedes abolutas instaurat.

Abominandus, a, um. abscheulich. *Syn.* detestabilis, detestandus, execrabilis, execrandus, horrendus, detestatione dignus. *Ufus.* Infelicitas abominanda.

Abominor, aris, atus, sum, ari, verfluchen, Abscheu tragen. *Syn.* Execror, detestor, fugio, horreo, abhorreo. *Phras.* Quis non abominetur aulis belli auctorem? wer soll den Urheber eines bürgerlichen Kriegs nicht verabscheuen? Cui non improbus, execrandus, & detestabilis videatur funestus, ac consecratus belli author? quis non ut consecratum ac contaminatum aversetur? quis non dignum pronuntiet, quem cum execratione, ac furiali carnine in eius caput composito omnes proieciatur? ut vomice quædam, ac circumstantia reipublice habendi sunt pestiferus hujusmodi belli auctores.

V. horreo, abhorreo. *Ufus.* cum verbum aliquod veluti sinistri, minus caræ resuzimus, da wir etwas verabscheuen meien über Vorbedeutung. Regnum inigne aut proferendum tibi est, aut (quod abominor) in te ruet. Nomina inter epulas incendia fufis aquis abominantur. *Formule abominantis.* O misera vitæ ratio! O rem miseram, & calamitosam! O me perditum! O me afflictum! O meam calamitosam senectutem! O rem odiosam! O factum male! Hoccine sæculum! O genera sacrilega! O hominem, caput scelestum & impium! Proh nefas! Væ ætati tuæ!

Aborior, reris, vel riris, ortus sum, oriri, entspringen, aufgehen, unzeitig gebohren werden. *Ufus.* Lætus, arbores aboriantur.

Abortio, onis, f. unzeitige Geburt. *Syn.* immaturi foetus ejectio. *Ufus.* abortionem persuadere.

Abortivus, a, um. missgebürtig. *Syn.* Abortivus. *Ufus.* foetus abortivus.

Abortus, us, m. Missgeburt. *Syn.* partus intempestivus, abortio. *Phras.* abortum facere, das Kind abtreiben. partum intempestivum, abegit. Abortioni operam dedit. Foetum abortione perdidit. Abortum pati, um das Kind kommen. abortum facere, partum intempestivum, foetum abortivum edere, ertragen, egerere. *Ufus.* abortum facere, pati, mittere. Uno abortu multa paupera egella.

Abrado, is, rati, rasum, ere. abstrahieren. *Syn.* rado, corrado, tollo, aufero, subripio. *Adv.* penitus. *Ufus.* 1. Barbam, supercilia abraderé, abschereien. *Transl. eticio, extorqueo*, beraubloffen. vidit se laetum terrore nihil ab eo abraderé (pecunie) posse.

Abripio, is, ripui, reptum, ere. wegnehmen. *Syn.* rapio, furripio, eripio, austraho, tollo, aufero. *Ufus.* 1. procul a terra tempestate abreptus est, er ist durch Hagewitter weit von Land getrieben worden. In vincula, ad questionem abripi iussus est. Filius a complexu matris, Senator a complexu reipublice, Epaminondas ex ipso victorie complexu abreptus est. A conjugio, liberis, aris, focisque abripi. 2. *Transl. ad vehementes animi affectus*, beiziehend heftige Gemüthsbewegungen. Quasi ætas qui len ingenii, iracundie, doloris eum in altum abripuit. V. *abripio*, fur

Abro-

Abrodo, is, rohi, rosum, ere. abtragen. *Syn.* rodo, conrodo, exedo, dentibus abterendo.

Abroductio, onis. f. Aufhebung, Abschaffung. *Ufus.* lex septa difficultate abrogationis.

Abrogo, as, avi, atum, are. abschaffen. *Syn.* rescindo, dissolvo, aboleo, antiquo. adimo, aufero, minuo, interdico, teneo, alldico, consensu publico irritum f. cio, tollo, obliero. *X. rogare legem. Adv.* æquiditer. *Phras.* abrogare leges, die Gesetze abschaffen. solvere, extinguere, evertere; legum severitatem amputare, circuncidere, edicta revocare, rescindere, abolere. 2.) *abrogare fasorum deorum cultum*, den Götzendienst abschaffen. superstitionum inanum deorum cultum emovere; demoliri fana; aras sacrilegis religionibus contaminatas diruere, extirpieren; discutere nefandos cultus; impia simulacra cum omni sacrificiorum apparatu obterere. 3. *abrogare imperium, magistratum*, die Obrigkeit absetzen. extorquere hominibus ambitiosum diuturnum regnum; magistratus solo æquare; reges tollere; regiam potestatem dissolvere; extinguere, delere senatus auctoritatem; movere magistratu; sacerdotium auferre. *Ufus.* 1. potestatem, jurisdictionem abrogare. 2. legem, plebiscitum suffragiis, comitiis abrogare. 3. fidem homini abrogare, allen Glauben benehmen. V. *Aboleo*.

Abrumpo, is, rupi, ruptum, ere. abreißen. *Syn.* rumpo, avello, abscindo. item. libero. *Adv.* Ex *Phras.* *abrumpe sermonem*, die Rede abbrechen. sermonem, deliberationem incidit. Colloquium citius diremit. Segregemus sermonem, sermonis reliquum præcidere præstat, & amputare. *Ufus.* 1. abrumpere vincula, cornua ex acie. 2. abrumpere se ab homine, iurocinio, absondern. 3. abrumpere rem inchoatam, otium, consilium, abbrechen. 4. venas sibi, vitam, lucem invisam desperatione sibi abrumpere, das Leben nehmen. 5. *Transl. ad animum affect.* betragend die Gemüthsneigung. Spem, metum, medios amores, dissimulationem, fas omne, patientiam abrumpere, fahren lassen.

Abruptio, nis, Zertrennung. *Ufus.* abruptio corrigiæ. Illa, quam scribis abruptio non placet.

Abruptus, a, um. part. von abrumpo, abreißen. *Syn.* disruptus, contractus, præruptus. *Ufus.* 1. Vallis in ingentem altitudinem abrupta, ein sehr tiefer

Thal. Loca abrupta & ob id invia, quod descendum non habeant. 2. *ad hominem præservidum*, betreffend ein hitziges Gemüth. Homo ingeni est præcipitis, & abrupti; Contumacia e abrupta. 3. *ad res vix et quodam effusis, aut inopinatas*, besagend unordentlich eingerichtete, oder unverhoffte Dinge. Orationis genere, initio, dictis, querelis abruptis utitur. Gavissus sum abrupto lucro. V. *abscissus*.

Abs re. cum negat. nicht uneben. **Syn.* non est alienum te interesse.

Abscedo, is, cessi, cessum, ere. hinweggehen. *Syn.* recedo, discedo, abeo. (*accedo, Adv.* A, ab, de, procul, hinc, illinc, inde, à Republica ne vestigium quidem abscissit, er ist keinen Tritt abgewichen. Sol, somnus abscedit. Incepto abscedendum. Humor noxius in apostema abscellit. V. *abjungo, discedo*.)

Abcessio, nis, f. Abweichung. *Syn.* abscissus, discessus.

Abcessus, us, m. Abweichung. *Syn.* recessus. *Epi.* Longinquus. *Ufus.* longinquo solis abscellu.

Abscindo, is, scidi, scissum, ere. abschneiden. *Syn.* Scindo, disscindo, rescindo, seco, rescoco, amputo, lacerio, separo. *Adv.* A, ab, *Ufus.* 1. Caput cervicibus abscindere, enthaupten. 2. *Transl.* querelas, opera &c. abscindere, von Klagen absetzen. Abscindere sibi omnium rerum respectum, præterquam victoriæ, von nichts andern, als den Sieg gedenden.

Abscissus, a, um. part. von abscindo, abgeschnitten. *Syn.* abruptus, præruptus, præcisus. *Ufus.* 1. Aditus ad arcem abscissus, & præruptus, ein gäher Weg. Italiae latus Sicilia; insula à continenti abscissa, abgesondert. 2. *Transl. ad res perditas*, zu verlohrnen Sachen. Res & spes abscissæ. Genus castigationis abscissum, durum & asperum. Oratio aspera & abscissa, rauh und übereilt.

Abcondite, *Adv.* verborgen. *Syn.* occulte, clam. *Ufus.* de voluptate nec acutissime, nec abcondite dulerit.

Abconditus, a, um. part. von abcondo, verborgen. *Syn.* abditus, reconditus, abstrusus. *Ufus.* Abconditæ insidiæ, ius Pontificium abconditum, obscurum.

Abcondo, is, di, ditum, ore. verbergen. *Syn.* Occulto, celo, abdo, abscondo, oppri-

op. nro. condo. X. aperio. refero, re-
cuso, cerno, argeo. Phras. abscondit
se, et perfractet sub. ut coctlea se con-
tegit, & seculat se tacitus. In la-
telras se abdit. Occultat & continet
se domi. Nescio, quo latibulo se tegit.
Ex conspectu se abdit, proripit. Ocu-
lus se subducit, subtrahit. Publico ab-
stinet. Lucem vitat. Tenebris se in-
volvitur. E conspectu se aufert; ab ocu-
lis removet. 2. *Consilia sua abscondit,*
et perdet se in Borhaten. et uti ha-
bet consilia, voluntate est abdita & re-
tracta. Naturam suam tegit, & quasi
quodam velis obtinuit. Velat inge-
nio a dissimulatione consilia sua, tegit,
premit, celat, in latebris probe sita ha-
bet. Arte quadam cupiditatem suam,
& mirā simulatione occultat. V. *ahdo,*
occulto, tegeo, clam.

Abiens, tis, gen. em. abwesend. Syn. re-
morsus, non praesens. *Ulus. abie. tis de-*
lendum epistolis leniamus. Abiente
altero secundum praesentem judicatum.
Nulla abientis ratio est habita.

Abertia, ae, f. Abwesenheit. Epi. levior
longa, brevis, dura, moesta, tristis.
Phras. Abertiam moleste fero, ich sehe
deine Abwesenheit sehr ungern, deine
Abwesenheit sehr ungern. Aere mihi deside-
rium movet, commovet abientia tua.
Mignum rei meae tui desiderium. Ipsi
abientia desiderium accendit videndi tui.
Omnia nati mora te absente longa est
& molesta. Dum praesentia careo, dum
conspectu tuo non fruor, dies mihi an-
nus videtur. *Ulus. vereor, ne abientia*
mea levior sit apud te, die Abwesenheit
meine achte.

Abilio, is, li, ire. davon springen. *Syn.
Saltu abeundo recedo.

Abnili, e, em. ungleich. Wird gemel-
mäßig mit diesen Worten: non, h. t.
nec, regit, gesetzt. Syn. dissimilis, heu-
t. dissimilis, impar. *Ulus. Non ab-*
nili. T. dissimilis. Vid. de sim. dissimilis.

Abso, is, sili, ere. abstehe. Syn. dis-
cedo, abeundo, abeo, cesso, desino,
desino. *Ulus. 1. absterere a sole, quod*
der Sonne geseht. 2. *Trans. ab-*
cepto aeg. o, abstehe von einer Sache
abstehe bello, pugnare, scire, actione
abstehe, peccando. Vid. *de, ab, de,*
abstehe.

Absovo, is, solvi, solutum, ere. erledigt
sein, losprechen, vollenden. Syn. per-
ficio, conicio, pango, transigo, finio.

impono, ad exitum perduco: item libe-
ro. *Adv. aperte, bene, copiose, ho-*
neste, honestissime, perfecte, plane.
Phras. Opus nondum absolvi, du hast
das Werk noch nicht vollendet. Pre-
clare inchoatis tuis summa, extrema ma-
nus nondum accessit. Consilia tua &
instituta nondum ad exitum adducta
sunt; pervenerunt; exitum nondum ha-
bent; attingere; longius adhuc absunt ab
exitu. Nondum confectum, exactum
opus est. Nondum ad calcem operis
decursum, perventum est. 2. *Res brevi*
absolvitur, die Sache geht schon zum En-
de. res in exitu est; in extrema operis
parte ac conclusionem est; a perfectione
operis non longe, non multum abest;
propediem metam attinget; exitum ha-
bebit; ad exitum provehetur; ad fasti-
gium perducetur. Operis solutioni bre-
vi tempore summa manus admovebitur,
adjicietur, imponetur. Jam calcem
operis video; lineas admovei sentio.
In eo sum, ut operi Colophonem ad-
dam, coronidem, fastigium imponam.
3. *absolvam negotium, laßt mich der*
Sache ein Ende machen. negotium tan-
dem modum finemque faciamus, statu-
mus, constituamus. Extrema tandem
rei persequamur. Finem inveniat tan-
dem suum laboriosi operis institutum;
supremam manum expectet. 4. *Bellum*
nondum absolutum est, der Krieg hat
noch kein Ende. bellum hoc effectum
est, (prope confectum) nondum con-
fectum est; magna ex parte proficatum,
nondum simulatum est. Nondum bello
desunt summas. Nondum ad exitum
belli ventum est. Belli reliquiae adhuc
persequende sunt. Belli extrema sunt
deserta. 5. *Annus absolvitur brevi,*
das Jahr wird bald zu Ende gehen.
Annus in exitu est. Annus praecipitat.
V. perficio, finis. *Ulus. 1. perficio,*
vollenden. opus, penam absolvo. 2.
libero, solvo. Eadem absolvere, solvere
liberare, sein Wort halten. 3. pango
mitto. Injuriam, affectati regni su-
spicione multus, ac non dubiis iudicium
sententiis absolutus est, losgesprochen
werden. 4. abstehe cupientem dimitto.
Absolve me tandem, ne me ultra mo-
rate, entlasse mich doch endlich. 5.
Contro, in sich halten, bezeugen.
Honestos omnis quatuor partibus ab-
solvit. 6. *in rebus sacris a peccatis,*
5. Ecclesia parit absolvet, von Sün-
den und Sünden-Estrafen losprechen.
Exsolvere crumenae vinculis. Contri-
ctos scelerum vinculis animos potestate
divinitus illata relaxare. Expiarenoxas,
culpa contentes reos. Admilla supe-
rioris vitaeamina pro tribunali sacro

donare, Ecclesie communioni restituere, von dem Kirchenthum auflösen. Pacem Ecclesiasticam reddere; Ecclesie reconciliare.

Absolutè, Adv. vollkommenlich. *Ufus.* perfecte atque absolute beatus.

Absolutio, nis, f. Vollkommenheit. *Syn.* perfectio. *Epi.* perfecta, constans. *Ufus.* 1. Ad hujus absolutionem operis multa desunt, zur Vollkommenheit dieses Werks fehlt noch viel ab. 2. *in partio*, gerichtliche Vorrede. Pro mea oratione absolutionem tibi confeci, ich habe dir die Vorrede zur Rede gebracht. *V. Absolvo.*

Absolutus, a, um, particip. von absolvo. vollkommen, ledig gesprochen. *Syn.* perfectus, peractus: liber, judicio dimissus. *Adv.* perfecte, plene. *Phras.* *Absolutus est à iudicibus*, er ist gerichtlich ledig gesprochen worden. *Judicio liberatus, absolutus, exutus; supplicio exemptus est.* *Judicium tententis intons, expertus culpæ indicatus, pronunciat, declaratus est.* *Judicio exstit, elapsus est.* Senatorum urna, sententia absolutionem consecutus, adeptus est. Sententia de homine lata est ea, qua innocentem, neque culpæ affinem, nullo constrictum, adstrictum, contaminatum, aspersum scelere declaravit. *Ufus.* 1. Culpâ, crimine absolutus, ledig gesprochen. 2. Orator omnibus numeris absolutus, vollkommener Wohlfredner.

Absonus, a, um. ūbel lautend. *Syn.* dissonus, male consonus, non consonans, repugnans, male conveniens, discordans, discrepans. *Ufus.* 1. Vox absona, voce absonus. 2. *Transl.* absoni fortune motus; dicta fidei absona; absoni mores & inconditi, ūbel übereinstimmende, ungerimte Sitten. *V. inconveniens.*

Absorbeo, es, bui vel sorpsi, sorptum, etc., auftrinken, verschlucken. *Syn.* Sorbeo, haurio, exhaurio, devoro, rapio, absunio, abligurio. *Ufus.* Vide, ne te aut consuetudinis, aut gloriæ quidam astus absorbeat. Quæ charybdis tam vorax, quæ tot res tam cito absorbere potuisset? verschlingen, von einem verschwenderischen Menschen. *V. haurio, abligurio.*

Abique obre, mit einem Allat. *Syn.* Sine. *Ufus.* abique eo erat, recte mihi videllem. *Ter. Phras.* 1. 4. wann Antipho nicht wäre, würde ich mir schon zu rathen gewußt haben. Abique te

foret alia fortuna uterer, wann du nicht wärest, würde ich glücklicher seyn.

Abstemijs, a, um. der nicht Wein trinket. *Ufus.* Vini abstemijs, abstiniens, Malieres Romæ totidem abstemijs egerunt. Prandium abstemium. *V. tibo.*

Abstergo, is, terfi, tersum, ere. abwischen. *Syn.* tergo, detergo, purgo, deleo, abluo, deluo, *Adv.* plane. *Ufus.* 1. frontem abstergere; frontem luteo elingere. 2. *Transl.* Sedo, tempero, fugo, besänftigen, mäßigen, vertreiben. Epistola tua mihi metum omnem & luctum abstergit. Semper tuis molestias, fastidia, ægritudinem blanda amicorum consuetudine abstergito.

Absterro, es, ui, itum, ere. abschrecken. *Syn.* terreo, deterreo, arceo, prohibeo, terrorem incutio. *Phras.* Non absterrebis me a consilio, du wirst mich von meinem Vorhaben nicht abschrecken. Minus tunc nequitiam a capto consilio me depellent, avocabunt. Minus tuis nihil movear. Ad terrorem istum facile invictus ero. Terror isteminarum tuarum animum nequaquam franget, debilitabit. *Ufus.* absterre a se supplicem. *V. terreo prohibeo.*

Abstiniens, tis, partic. von abstineo, enthaltend, mäßig. *Syn.* temperans, sobrius, moderatus, parcus, suo contentus, continens, modestus. *Adv.* Mirifice. *Ufus.* Non manus duntaxat, sed & oculos abstinentes habet. *V. sobrius, jejuns.*

Abstinentia, æ, f. Enthaltung, Mäßigkeit. *Syn.* modestia, continentia, parcus victus, modicus cibus, sobrietas. *D.* per abstinentiam cohibemus nos ab alijs; per continentiam a voluptatibus. *Epi.* admirabilis, incredibilis, provincialis, summa, parca, sana, longa, sancta, dura. *Ufus.* 1. nulla re prætor facilius Provinciarum benevolentiam colligit, quam abstinentia & continentia, durch Mäßigkeit sich benebe machen. 2. Vini, ciborumque abstinentia febris mitigatur, Mäßigkeit ist gut wider das Fieber. *V. Abstineo, Diata, Sobrius.*

Abstineo, es, ui, tentum, ere. sich enthalten. *Syn.* prohibeo, tempero, contineo. *Adv.* facile, vix. *Phras.* 1. abstinet ab injuria, er hat sich enthalten von Unrecht, ab injuria & maleficio temperavit, se prohibuit. A caedibus & injuriis parcendum sibi duxit. Iram tenuit; manus ab injuria abstinuit. Iram in potestate habuit, ani-

animumque à vindictæ dulcedine abdu-
xit. 2. *abstinet multatio*, sich von vie-
len Eßen enthalten. Multi cibi non est.
Cibi utitur tenui. De cibi, potionisque
mensura multum quotidie detrahit, mi-
nuit. Frugiliter ac parce vivit. Minimè
edax est. Arcè contentæque, sobriè,
continenter, severè, minimeque molliter
ac delicate vivit. In cibi, potionisque mo-
do egregie si imperat, moderatur. Abdi-
cat illi lustras omnes; privat se multis
suavitatibus cenarum. Tenuissimo victu
contentus est, Cibi potionisque in eo est
intra naturale desiderium usus. Conti-
nentiam in victu mirabilem tenet. Non
modo delicias, sed & necessaria vitæ
voluptatisque simenta mira frugalitate
restringit, limit, definit. In victu sum-
mam moderationem adhibet. Cibi po-
tionisque ratio parcissima illi est, & à sum-
ptuosis cenarum apparatusibus remotissi-
ma. Cum in omni vita, tum in cu-
rando maxime corpore summa modera-
tione utitur. V. *Sobrius, Diata. Usus.*
1. *à vitio se aut alios correre*, von La-
stem abhalten. De maledictis, à cul-
pa, mentem à scelere; manus ab alie-
nis pecuniis; sermonem de re abstinere.
2. *arcere, prohibere, abhalten, verhin-
dern.* Agram cibo; pupillum ab hæ-
reditate abstinere. Vim & bellum a fini-
bus; vim ab inimico & manus; ignem
ab adibus abstinere. 3. pugna, bello,
publico, urbe, man abstinere, sich ent-
ziehen, enthalten. 4. Sermonem ab-
stinere de civium discordiis, die Red im-
halten.

Abstractus, a, um. *part.* von abstraho,
abziehen, oder auch entzückt. Syn.
avulsus, disjunctus, abductus. *Phras.*
abstractus à sensibus animus est, er ist
entzückt. abstractus à corpore animus,
divinoque instinctu concitatus; abdu-
ctus à consuetudine sensuum. Vis animi
seu aucta à corporis sensibus. Animus ex
caelestibus suspensus. Animus spreto
corporis vinculo evolat ac excurrit for-
as. Expulsum repente sensibus oblata
caelestium species rapit, tenet. Quidam
tanquam secessus mentis à corpore fa-
ctus est. Mens à sensu corporis quali-
emota, ac alienata est; divino impetu
instincta & concitata; stupore ac silen-
tio in contemplatione celestium defixa
à corporis sensu avocata. V. *Separo.*
Usus. à conjuge abstractus, ac liberis.
Abstractus à ratione sensus.

Abstraho, is, traxi, tractum, re. abziehen.
Syn. abripio, avello, avoco, abduco,
removeo, dimoveo, divello. *Adv.*
a, ab, de, e, ad, valde. *Phras.*

habitu & *vultu*. *Abstrahit à impietate hominis, impietissimus certe est.* Si
impietatem etiam solutaveris, remove-
ris; remota ea ratione; detracto, quod
impis, rudis tamen est & imbecillus,
nichts zu melden von seiner Gottlosigkeit,
so ist er doch ungeschickt, und un-
ersahren. *Usus.* 1. ab omni me sollici-
tudine, à rebus gerendis, & conspectu alio-
rum abstraham, sich entschlagen. 2. Ci-
vitatem à moribus inquinatis, à servitute
abstraxit, bestrepen. 3. Incensos ani-
mos à certamine, à vincendi cupiditate
abstraxit, avocavit, abhalten.

Abstringo, is, nxi, etum, ere. auflösen. X
siringo. *Usus.* Nodum abstringere, den
Knopf auflösen.

Abstrudo, is, si, sum, ere. verbergen, ver-
stecken. Syn. abscondo, abdo, recondo,
occulto. *Adv.* Penitus, foras, inter. *Usus.*
Natura veritatem penitus in profundo ab-
strulit, die Natur hat die Wahrheit sehr
tief verbergen. Tristitiam abstrudere sa-
pientis est. V. *abscondo, occulto, abdo.*

Abstrusus, a, um. *Part.* von abstrudo, ver-
bergen. Syn. Ivens, occultus, abditus,
reconditus. *Adv.* Penitus. *Usus.* Diu re-
conditus, & abstrusus animi dolor. Ho-
mo abstrusus, & intrate abditus, hinter-
hältig. V. *occultus.*

Absum, abes, absui, esse. abwesend sein.
Syn. remotus, disjunctus sum, disto, de-
sum. X *adsum.* *Adv.* longe, longius,
dutius, frustra, dolenter, haud pro-
cul, longe gentium, longissime, mul-
tum, non longe, paulisper, perpetuo,
plurimum, procul potius, prorsus ni-
hil, nunquam, causa alicujus rei, biduo
biduum, parumper, hinc. *Phras.* *Absit,*
istud, dieses sey ferne. *QDit verbi-
te* es. Quod nolum; quod Dii (Superi)
prohibeant; quod Dii (Superi) omen
avertant; obruant; averruncent. Hæc
absint, velim. Dii immortales faxint,
ne sit! Dii meliora! Superi meliorem
mentem illi! Detestabile omen avertat
Jupiter! ne id Superi sinant, siverint!
Abest, absitque procul à Republica
fortuna talis! Ne illud Dii, homines-
que patiantur! Quod abominor; quod
boni Superi prohibeant! *Usus:* 1. abes-
se domo, à foro, urbe, à suis; desi-
derari, abwesend sein. 2. *alienus sum,*
weit entfernt sein. Nil à me lon-
gius abest, quam avertit. A laude
boni civis, cogitatione, spe recuperan-
dæ libertatis; à culpa, maleficio, infam-
ia; officio boni civis longe abesse,
3. *desero, desum.* abesse amico in peri-
culo

culo, verlassen. Quid tibi abest, nūcres
& virtus? Was geht ihm ab? 4. In lo-
quenti modis sequentibus. Abesse non
potest, quā, qui hoc facit, sit improbissi-
mus, es wird nicht fehlen, daß der nicht se.
Tantum abest, ut hoc inficiet, ut pluri-
mum affirmem etiam vel tantum abest,
ut inficiet; affirmo etiam. Ich läugne
es nicht allem nicht, sondern bekräftige
solches.

Absumo, is, sumpsi, sumptum, ere. verzehren.
Syn. Consumo, contero, conficio perdo,
exorio, delapo, prodo. Phras. Ab-
sumsit opes suos, er hat sein Geld ver-
schwendet. Adorā, devorati pecuni-
opes pristinas abligurivit; per luxuriam
est dat ac consumpsit. Rem veterem,
recentemque comedit, ac devoravit; de-
corit. Consumi meritis. Opes luxu hau-
sit. Laceravit rem domesticam, disper-
didit, contregit. Pecunie ingentem vim
in conviviorum luxuria profudit. Opes
attrivit & dissipavit. Usus. Fames ho-
minem, & illavies, den que mors fortuita
absumpsit, der Hunger sc. hat ihn auf-
gerieben. V. Consumo, perdo.

Aburdus, a, um, ungereimt. Syn. Ineptus,
torpis, alienus, absonus, minime con-
sonans, inconveniens.)(Conveniens,
aptus. Adv. Plane valde. Phras. Ab-
urdum est, es ist ungereimt. pravum,
atque alienum a moribus est; inconcin-
num atque absonum. Rus quidem id
merum est. Res est, quam omnium
mentes aspernentur, ac respuant. Usus.
Homo, sonus, vox absurda, atque ab-
horrens, abgeschmackt.

Abundans, antis, gen. om. Partic. von abun-
do, überflüssig. Syn. Affluens, circum-
fluens, copiosus, dives, fertilis, uber, ple-
nus, refertus.)(inops, expers. Usus.
Abundanti doctrinā vir, sed idem studio,
otioque abundans. Supellex non quidem
luxuriosi, se tamen abundantis. Ex abun-
danti, zum Ueberfluß. V. aruita, pecunia.

Abundanter, Adv. überflüssiglich. Usus. Co-
piose & abundanter loqui.

Abundantia, æ, f. Ueberfluß. Syn. Vis, nu-
merus ut pecoris, copia, ubertas, affluen-
tia, magnitudo, acervus, fertilitas.)(e-
gestas, inopia. Epi. Inimica, magna,
vuliosa, larga, dives. Usus. Ingenijux-
ta, & otii, & rerum omnium abundantia
felix. Est hæc quædam abundantia amo-
ris erga me tui.

Abundē, Adv. überflüssiglich. Syn. Abun-
danter, copiose; affatum, largiter. Usus.
Abundē magna prædix.

Abundo, as, avi, atum, are. überflüssig
haben. Syn. Sum dives, affluo, cir-
cumfluo, redundo, magnam copiam
habeo.)(deficiō, egeo, deest. Phras.
Abundat opibus, er hat einen Ueberfluß
an Gütern. Floret, circumfluit omni-
bus copiis. Redundat omnibus orna-
mentis. Omnium rerum affluentibus
copiis ditatur. Abundē illi copiarum
est. Magna rerum omnium copia, af-
fluentia gaudet. Omnium rerum facul-
tates illi suppetunt. In omnium rerum
abundantia vivit. Usus. Otio, ingenio,
consilio, copiis omnibus, familiaritati-
bus, propinquorum amore, ornamentis
abundat, Zeit, Wiß sc. genug haben.
V. divitia, copia.

Abvolo, as, avi, atum are. abfliegen. Syn.
Fugio, fluo, evanescō. Usus. Fluit cor-
poris voluptas, & prona abvolat.

Abusque, bis von, cum Ablat. • Usus.
Abusque mane ad vespertum.

Abusus, ūs, m. Mißbrauch. Syn. Malus
usus.

Abutor, eris, usus sum, uti. mißbrauchen.
Syn. Non recte, non suo loco, male.
perversē utor. Adv. Proflus, immo-
derate, insolentius; eleganter, ingrater,
impudenter; intemperanter, licentius,
perverse, privatim, publice. Phras.
Abuti fortunis, sein Geld mißbrauchen.
Rem ad postem bonorum, ad fraudem,
aut luxum convertere. Fortunis intem-
perantius, insolentius uti. Effundere
copias. Perversē, improbe, immodicē,
inolenter uti. Rem uti iniquo corrup-
pere. Fortunæ magnitudinem non ca-
pere. Fortunam per socordiam ac igna-
viam corrumpere. Usus. 1. In malam
plerumque partem. Tribunatu ad scelus;
legibus, & Majestate judicium ad libidi-
nem; alieno nomine ad suum quæstum;
auribus, facilitate hominum, donatione,
fortunis, gloria nominis & otio ad su-
perbiam; Scelere & perfidia ad alicujus
exitium abuti, zum Bösen mißbrau-
chen. 2. In bonam partem interdum. Omni
tempore ad dicendum concessio abusus
sum. Operā in studiis abutor. Ignora-
tione tua ad salutem miseri abusus sum,
zum Guten verbrauchen.

Ac, Conjunct. und, als. Syn. Et, que, at-
que, vel quā. Eleganter periodum in-
choat sequente Conjuncte. Usus. 1. Ac
primum ex te quaero, und zwar ansäng-
lich frag ich dich. 2. Quā, als. Perade
doctus, ac pius. Aliter, secus, contra,
ac existimabam, accidit, es ist anders,
als ich vermeint habe, geschehen.

Aca-

Ac. de nra, x, f. hobe Echul. Syn. Gymna-
lium, Athenus Ceramiceus, J. eaeum. Epi
Adol. ſcientior, antiqua, ſortis, media, no-
va, procax, recentior, recens, vetus,
umbrifera, volucra, ſui ſimilis.

Academici, orum, m. Die sich an der hohen
Schul aufhalten. Epi. Sapiens, novi,
veteres, deserti, antiqui, quibus certa co-
gitatione certi. Ullus. Academici & Pe-
ripatetici rebus congruentes, nominibus
differabant.

Accedo, is, cessi, cessam, etc. hincu gehen.
Syn. Adeo, venio, appropinquo, appello,
contingo, transeo ad, adior, advenio,
propinquo, adjungor, advento, advolo. X
secundo. Adv. Calide, extrinsecus, in-
ten pestive, invitus, magis & propius, ma-
ximè, multum, sine post, omnino non
occultus, pressus, promptus, propius
ad, proxime ad, cominus, huc, obviam,
voluntate, temere, timide, tuto, propius
paulo, prudentius, quam proximè. *Phras.*

Accelero, as, avi, atum, are. herzu eilen.
Syn. M. turo, celerō, propero, festino,
præno, urgeo. X. *tarde. Ph. 1. Ac-*
celero, ich eile. Celeritatem, drüben,
fortschreibe; celeritate, beschleunigung
maximā. Maximis itineribus advolo.
Cursu magno, rapidis passibus feror.
Adnatura negotium, beschleunige die
Eache. Propera, que inexto ubi
eile possunt. Adde gradum. Mores
colle, eile. Usus. Mortem, opus, expte.
gradum accelerare, beschleunigen. V.
propero, celer festino.

Accendo, is, cendi, censum, etc. anzünden.
Syn. Inflammo, incendo, uro, illumino,
illustro.)(extinguo. Adv. Leniter, sen-
siter contra, in a. quem. Phas. Accendit
domum, er hat das Haus angezündet.

Accensus, i, m. Gradus. Sinecht. Syn. Mi-
nister publicus, præco, apparitor consulis.
Epi. Coniunctus & proximus. Usus. Ac-
census eo sit numero, quo eum majores
nostri esse voluerunt.

Acceptio, nis, f. *Empfangung*; *Annehmung*.
Ufus. 1. *Nec deditio, nec donatio sine*
acceptione intelligi potest. 2. *Transl.*
sed barbarè. *Sine acceptione personarum*
ius dicere, ohne Ansehen der Person das
Recht sprechen. *Nullò hominum re-*
spectu, ratione, discrimine; nulla gra-
tiae habitù ratione; nihil gratiae dando,
tribuendo, in iudicio, causae meritum,
ac aequitatem spectare.

Acceptus, 3, um. angenehm. Syn. Charus, gratus, gratioſus; gratia valens, pollens. *Uſus.* 1. Rumor in vulgus acceptus. Nihil Deo virtute acceptius, angenehm. 2. Acceptum reſero, das Empfangene in die Rechen Bücher eintragen. Tabulis, vel codici acceptorum inſero receptum à te pecuniam, in tabulis reſero. 3. Acceptum reſero, reſero, ſchreib ab zuſchreiben. Quod vivo, ſortibus, liberos, Rempublicam, ſenectutis omnium tibi acceptum reſero. Nemo virtutem Deo acceptam reſert. 4. Bene vel male habitus, gut oder übel gehalten. Inopiæ rerum omnium peſſime accepti ſunt. V. gratus, gratia, gratioſa.

Accersis vel Accerso, is, ivi, itum ire, vel
ere. hinzuberuffen. Syn. Advoco, voco,
ovoco, accieo, accio, a, pello. Aliu-
de, ultro. *Uti*. Ex ultimis terris ad se, ad
societatem laboris, ad negotium, ad bel-
lum accersere, einen von weiten Landen
zu sich h. beruffen. 2. Capit. aliquem,
majestatis accersere, einen Halsgericht-
lich anklagen. Invidioso crimine aliquem
accersere, accusare. V. *Voco, accuso*.

Accrescens, nis, f. Vermehrung, Zusatz.
Syn. Additamentum, incrementum, X de-

exipio, gut oder übel halten. *Convivis*, apparatus epulis, laute, magnifice, familiariter, hilari lepidoque ingenio accipere. Male, indegnis modis, multis verberibus, aspera accipere. 3. *fero*, *patior*, gedulden, übertragen. *Animo aequo*, moderate ad notationem meam accipit: promis auribus, moderatione maxima, animo lubenti admittit; summa voluntate complectitur. 4. *interpretor in bonam partem*, gut aufnehmen. *accepit* in bonam partem, in partem optimam, moderate, amice, sine offensione; aequis auribus, animusque; animo, quod dictum est, optimo, in mitiorem, meliorem, dexteriores partem excepit; *alias*: Bonae contulit; *Aliqui*, bonique fecit. 5. *interpretor in malam partem*, übel aufnehmen. In malam partem accipis. In sinistra, peiorem, deteriores partem, graviter; asperius; durius; in contumeliam; aliorum; aliter; in aliam ac dictum est, partem accipis. *alias*: In contumelia loco ponis. Graviter; agere; indigne fers, ac molestae: In deteriores partem rapis. 6. *intelligo*, *audio*, verstehen, hören. A tabellario, a nobilibus, auditione, fama id accepimus. Artes a Magistris, aliquid suo experimento, naturaliter accipere, erlernen. 7. *assumo*, aufnehmen. In societatem, amicitiam, dedicationem accipere. 8. *capio*, fassen. Animum in aliquem quantum, fiduciam, ignominiam, calumniam, dolorem, offensionem, injuriam, metum, letitiam, voluptatem de virtute alicujus. 9. *fero*, leiden. Plagam, detrimentum, repugnam accipere. V. *desineo*, *aquiro*, *traho*.

Accipiter, tris, m. Raub-Vogel. *ab accipiendo dictus*. *Epi*. Praeceptus, ferus, velox, atrox, nulli avi similis aequus.

Acclamatio, nis, f. das Zurufen. *Syn*. adnuntiatio, exclamatio, plausus, applausus. *Epi*. Acuta, attenuata nimis, adversa, levior, magna, maxima, secunda, ingens, laeta, canora. *Ufus*. Non acclamatione tantum, sed convicio & maledictis impeditus est Pompejus.

Acclamo, as, avi, atum, are. zurufen. *dictum de clamore populi rem probantis, vel improantis*. *Phras*. *Acclamatur ab omnibus*. es rusti alles zu. adnuntiatio omnium facta est. *Conclamatur ab omnibus*. Extollitur ab omni parte clamor. Clamore approbatur; adnuntium in hostem impetus. Contumeliosissimo acclamationum genere reus laceratur. *Ufus*. Oranti populus cum reu acclamavit. V. *clamo*, *applaudo*.

Accelino, as, avi, atum, are. hinzu neigen. **Syn*. *inclino*, *flexo* ad aliquid. *Ufus*. *accelinavit se ad illum*.

Accelivis, e, comm. steil, allgemach in die Höhe sich erhebend. *Syn*. *arduus*; *fastigio leni subvexus*; *clementer*, *molliter* allurgens. *Ufus*. *Pars vix valde accelivis*.

Acclivitas, tis, f. Anhöhe. **Syn*. *Locis ceditas in ascensu*. *Ufus*. *Ab eo flumine pari acclivitate collis nascebatur*.

Accola, ae, m. einer, so nahe an einem Orte wohnt. *Syn*. *vicinus*, *fratrimus habitator*. *Ufus*. *amnis vadoli accola*.

Accolo, is, lui, ere. nahe dabei wohnen. *Syn*. *juxta colo*, *habito*. *Ufus*. *Lacum, fluvium, mare, sylvam, montem accolare*.

Accommodatio, nis, f. Bequemlichkeit. *Epi*. *conveniens*, *decens*, atque dispositio & collocatio. *Ufus*. *Locutio est idoneorum verborum, & sententiarum ad intentionem accommodatio*.

Accommodatus, a, um, von accommodo, bequem, tauglich zugeeignet. *Syn*. *paratus*, *aptatus*, *aptus*, *commodus*, *idoneus*, *habilis*, *opportunus*. (*Arz*. *consulto*, *vehementer*. *Phras*. *Accommodatus est genio meo*, dieser Mensch ist trefflich nach meinem Sinn. *Optime convenit cum ingenio meo*. Ad naturam meam mire factus est. *Vehementer ad vitæ meæ rationem, & consuetudinem est accommodatus*. V. *aptus*. *Ufus*. *Oratio ad persuadendum accommodata*. *Verres ad vim, ad facinus accommodatus*. *Tempora ad res gerendas accommodata*.

Accomodo, as, avi, atum, are. bequemen. *Syn*. *apto*, *comparo*, *concino*, *commodo*, *applico*. *Phras*. *Me totum ad nutum tuum effingam & accommodabo*, ich werde mich gänzlich nach dir bequemen. *totum me ad voluntatem tuam, nutumque convertam; ad ductum me tuum applicabo; tibi serviam, tuam ad voluntatem meam conformabo; mores ex moribus formabo tuis; tibi me dedam penitus; tuis obsequar studiis, subserviam; de studio tuo studia mea erunt omnia; voluntatibus ubique velificabor tuis; totum me ad arbitrium tuum, inque mores tuos fingam, formabo; cum tua voluntate mea facile congruet, contentiet, conspirabit. Nullonegote se, quamque fugit ad aliorum voluntates, et schickt sich gar gern in anderer Willen. In aliorum arbitrium concedit, discedit, descendit: se ad aliorum nutum & arbitrium flexit; eorum voluntatibus obtemperat; arbitrio morem gerit; ad aliorum ingenium, mores, voluntates, mores*

componit, conformat suos. *Boni tui es, voluntatem suam ad Rempublicam accommodare, adungere, conferre, annectere, einem guten Bürger stehet es zu, daß er seinen Willen mit dem gemeinen Willen vereiniget. Conungere voluntatem suam cum publica causa; In omni voluntate sua, quid rationes publice ferant, postulent, spectare, intueri, attendere; nihil unquam velle à publica re sejunctum, alienum, separatum, distinctum, remotum; nihil agere, suscipere, moliri, quod Republicæ non conducit, expediat, quod eius commodum non postulent. Rationes nostræ accommodanda sunt tempora, man muß sich in die Zeit schicken. Temporalis est attendendum, obsequendum, cedendum, serviendum, inserviendum, rationes nostræ ad temporis rationes accommodandæ sunt; Populo scilicet de & scenæ, ut dicitur, serviendum est; Cujusvis temporis, aut temporum hominem esse convenit. Temporis rationem ducere; ad tempestatem rem, consilia, actiones dirigere; consilia & actiones tempore moderari, res ad tempus accommodare; consilia ad rationem temporis componere, comparare te oportet. Decet nos in agendis rebus quasi ducem, aut consiliarium habere tempus. Fortunæ, temporis, necessitati parendum. Tempore utendum. Spectandum in omni re, quid res ac tempus ferat, postulet. *Uusus.* 1. Ensem lateri, coronam capiti &c. accommodare, den Dejen auf die Seiten, die Krone auf das Haupt setzen, daß es sich recht schickt. 2. sich bequemen. Tac animum literis; curam agriculturæ; voluntatem tuam ad Rempublicam, te ad aliorum nutum accomodes. 3. brauchen, anwenden. Nomen tuum, testimonium, iurjurandum, ad amicorum causas libere accommodabo. 3. setzen. Alicui de adibus, suas amico ædes ad nuptias accommodare.*

Accommodus, a, um. bequem. *Syn.* Appositus commodus, opportunus, aptus, idoneus.

Accresco, is, crevi, ere. zumachsen. *Syn.* Cresco. *(decreasco. Uusus.* Flumen vehementer accrevit. Ex eâ hereditate patrimonio tuo non multum accrescet. Novi dolores, nova negotia veteribus accrevire. Hæc consuetudo cepta à parvis, tecum simul accrevit. *V. Augeo, augesco, addo, cresco.*

Accretio, nis, f. Zunachsung. *Syn.* Incrementum. *Uusus.* Luna accretione, & diminutione luminis dies notat.

Accubatio, onis, f. Bepfager. *Uusus.* Status, incessus, sessio; accubatio quam minime indecore fiant. *Epi.* Epularis.

Accubo, as, cubui, itum, are. Dabeo liegen. *Syn.* Attideo, accumbo, ad, aceo. *Uusus.* In convivio eodem lecto alicui vel apud aliquem accubare, mit einem am Tisch sitzen. 2. nahe seyn. Theatrum Tarpejo monti accubat, imminet, adjacet.

Accudo, is, cusi, cusum, ere. zuschmieden. *Syn.* Addo. *Uusus.* Tres minas accudere potero.

Accumbo, is, cubui, cubitum, ere. zu Tisch sitzen. *Syn.* Accubo, cubo, adjaceo, recumbo. *Discombibo semper de pluribus dicitur. Adv.* Infra, supra aliquem, in summo situs erat epulantiuon. *Uusus.* Supra, infraque accumbunt.

Accumulo, as, avi, atum, are. anhäufen, vermehren. *Syn.* Augeo, adaugeo, addo, coacervo, congero, exaggero, construo; compono, colligo, cogo. *(demo, imminuo. Adv.* Accervatim. *Uusus.* Aliquem donis accumulare; alicui honorem accumulare. *V. Augeo, copia.*

Accuratio, nis, f. Fleiß, Sorge. *Syn.* Studium, diligentia, cura. *Epi.* Diligentior, metra, major, veterior a, oratoria. *Uusus.* Accurationem adhibere, accuratione uti maxima, Fleiß anwenden. *V. diligentia, cura,*

Accuratus a, um. mit Fleiß gemacht. *Syn.* Meditatus, exquilitus, absolutus, perfectus. Summo studio, summa industria elaboratus. *Uusus.* Dicendi genus, sermo, commentatio accurata. Malitia accurata, eine ausstudirte Bosheit. *V. Diligens, solutus.*

Accuror, aris, atus sum, ari. fleißig versorget werden. *Syn.* Curor, diligenter administrator. *Adv.* Melius. *Uusus.* Melius accurantur, quæ consilio geruntur.

Accurro, is, curri, cursum, ere. zulauffen. *Syn.* Ad aliquem curro, aliquò contendo, ad volo, me confero, concurro. *Adv.* Cupide, libenter. *Phras.* Accurrere, zulauffen. Gradum, cursum flectere ad aliquem. Concursum facere ad aliquem. *V. Curro. Uusus.* 1. Romam accurre quarto, eile doch geschwind nach Rom. 2. *Transl.* Iste imagines ita nobis dicto audientes sunt, ut simul atque velimus, accurrant, zu Gemüthe kommen.

Accusabilis, e, comm. flagwürdig. *Syn.* Accusatione & reprehensione dignus. *Uusus.* Quorum omnium accusabilis est turpitudine.

Accusatio, onis, f. Anflage. *Syn.* Incusatio, nominis delatio. *Epi.* Honestas, diligens, illustris, mala, nugatoria, manifesta, nobilis, gloriosa, vera, vetus, usitata, acris, intenta, infans, muta, nova, opima, perpetua. *Uusus.* Accusationem facitare propterea, einen Kläger abgeben. *V. alio.*

Accusator, re, m. *Ankläger*. Syn. *Accor.* (*defensor*. Epi. *Accr.*, *accusator*, *vehemens*, *multum accor.*, *accusator*, *amans*, *bonus*, *diligens* & *honestus*, *falsus*, *falsus firmus*, *gravis* & *vehemens*, *iratus*, *obliviosus* & *allidus*, *ridiculus*, *inimicus*, *frigidissimus*, *gravis*, *adoneus*, *inbecillus*, *melior*, *temerarius*, *voluntarius*. *Ufus*. *Accusatorem* comparare in aliquem; alicui accusatorem ponere, opponere, eum *Ankläger* bestellen. Personam accusatoris, ut temere sumit, ita celeriter posuit, das Amt eines Anklägers ablegen. V. *Accor.*

Accusatorie, *Adv.* *anklägerisch*. *Ufus*. Non hoc accusatorie, sed libere dixit.

Accusatorius, a, um. *anklägerisch*. *Ufus*. Spiritus, artificium, jus accusatorium. Animo accusatorio.

Accuso, as, avi, atum, are. *anfragen*. *Rad.* ex ad & *Causa*. Syn. *Defero*, *posuio*, *arcesso*, *arguo*. stem: *Causam* & *culpam* in aliquem confero; *redarguo*, *inimulo*, *crimino*.) *excep. defendo*. *Adv.* *Accus.*, *arguere* & *accusare*, *constanter*, *copiose*, *diligenter*, *diligentissime*, *dispositus*, *falsus*, *graviter*, *gravius*, *gravissime*, *improbus*, *inhonestus*, *iustus*, *justus*, *laboriosissimus*, *liber*, *libere*, *liberius*, *moderate*, *moderatus*, *præclare*, *probabilis*, *publicus*, *litteris*, *separatum*, *severe*, *vehementer*, *verè*. *Phras.* *Accusari Catonem quinque accusatorum*, Catonem haben seine Feinde so-
mal gerichtlich angeklagt. Catonem *semul.* *quinque dies* diem ducere; *item* intendere, *intulere*; Catonem *judicio* persecuti sunt; *criminis reum* fecere; *in judicium*, *in crimen* vocare; *reum* et *travere*; *in reos* retulere; *eius* nomen *detulere*. 2. *Periculosum est*, *alios accusare*, es ist gefährlich; andere anklagen. *Res periculi plena est*, *judicio* exagitate alios; *in judicium* adducere; *in jus* rapere, *trahere*; *criminis reos* agere, *peragere*; *crimen inferre*; *dicam* alicui *scribere*, *imprimere*; *accusationem* intendere; *ambitus*, *capta pecuniae* &c. *arcescere*. 3. *Nihil sceleratius est*, *ac socium falso de crimine accusare*, nichts ist gefährlicher, als seinen Freund fälschlich anklagen. *Immane facinus est*, *amico innoxio crimen* asingere; *accusationem* constare *imminentis*; *innocentem* in *criminis suspicionem* adducere; *innoxium* in *culpam* vocare, *judicio* exagitare; *culpam*, *crimen* conferre, *conferre* in *innoxium*, *criminis* experiri; *Amico nullo* *eius merito* *crimen* inferre. 4. *Cicero Verrem crimine capitali accusavit*, Cicero hat den Verres Halsgerichtlich angeklagt. Cicero Verrem *capitalis* *accusavit*; *judicio* *capitalis* *arcessit*

Capitis reum egit, *pereg*; *in judicium* *capitalis* *vocavit*, *adduxit*; *rerum* *capitalium* *reum* *fecit*; *Capitale Verri crimen* *intendit*. 5. *Manlius gravissime accusatus*, Manlius wurde heftig angeklagt. Manlius *in jus* *ire*, *ambulare*; *in judicio* *periculum* *capitalis* *adire*; *causam* *capitalis* *ex vinculis* *dicere* *cogebatur*, Manlius *judicio* *gravissime* *confluebatur*; *in judicio* *exagitatus* *reorum*, *loco* *sedere*; *accusatorum* *impura* *maledicta*, *convicia* *audire*; *accusationis* *molestiam*, *judicium* *subire*; *tribunal* *adire* *compulsus* *est*. Manlio *periculosum* *negotium* *ab accusatoribus* *exhibeatur*, *ambitus*, *ac majestatis* *postulato*. *Ufus*. 1. *in judicio*, *accusare* *capitalis*, *gerichtlich* *anfragen*. 2. *extra judicium*, *de epistolarum* *negligentia*, *voluptatem* *accusare*, *beschuldigen*.

Acer, cris, cre. *stark*. R. ab *ακρος*, *strenuus*. Syn. *Vehemens*, *acutus*, *strenuus*. *Adv.* *Longe*. *Ufus*. *Homo accerrimo ingenio*, *consilio*, *memoria*, *reus* *starkem Verstand* und *Gedächtnis*. *In rebus* *agendis*, *perestigandis* *solers* & *acer*. *Accerrima est libertatis recuperandae cupiditas*, *heftig*. *Acris oculorum* *acies*. *In accerrima* & *attentissima* *cogitatione* *tempus* *illud* *omne* *posui*. *Unguentum accerrima suavitate* *conditum*. V. *Vehemens*.

Acerbe, *Adv.* *bitterlich*. Syn. *Asperè*. *Ufus*. *Accusationem acerbe* *tulit*.

Acerbitas, tis, f. *Bitterkeit*, *Strenge*. Syn. 1. *Arumna*, *miseria*, *molestia*, *calamitas*, *tristitia*. 2. *Asperitas*, *feritas*. Epi. *Diuturna*, *magna*, *subita*, *summa*. *Ufus*. 1. *Nullam acerbitatem*, *dolorem*, *cruciatum* *recuso*, *ich scheue* *keinen Schmerz* &c. *Lacrymas* *in tuis acerbitatibus* *plurimas* *profudi*. 2. *Objurgatio tua* *multum* *habet acerbitatis*. *Multa* *uteris acerbitate*. *Ad summum imperium naturae acerbitatem* *adjungis*. *In obvium* *quemque* *virus acerbitatis* *tuae* *evomis*. V. *Calamitas*, *asperitas*.

Acerbus, a, um. *bitter*, *strenge*. R. ex *acer* *proprie de fructibus* *acitur*. Syn. *Acer*, *asper*. *Ufus*. *Pomum acerbum*; *dolor*, *objurgatio acerba*; *homo* *in vituperando* *acerbus*. V. *asper*, *difficilis*, *acerbitas*.

Acerra, æ, f. *Nauchias*. *Ufus*. *Ne coronæ*, *ne acerræ* *prætereantur*.

Acervatim, *Haufen* *weise*. Syn. *Summatim*. *Ufus*. *Acervatim* *jura* *reliqua* *dicam*.

Acervus, i, m. Haufen. *Syn.* Cumulus. *D.* *Acervus est minutissimi fere rerum, Strues proprie lignorum aggregata miles. Usus.* *Acervos tritici, nummorum constituit avarus; Acervos corporum victor miles.*

Acetum, i, n. Essig. *Ufus.* *Transl.* acetum habet in pectore; aceto hominem perfudit, bisig sein, bisig zureden.

Acidus, a, um. sauer. *Ufus.* *Culices acidipetunt, ad dulcia non advolant.*

Acies, iei, f. die Schärfe, oder Schneide

am Eisen. *R.* *ab acis, culpis. Syn.*

pars acuta ferri. Epi. *acris, nobis, obtusior, parva. Transl.* 1. *Acies*, die

Schärfe des Gesichtes. *Syn.* *Vilio, vis*

oculi. Epi. *hebes, obtusior.* 2. die

Scharfsinnigkeit. *Syn.* *acumen men-*

tis, perspicacia. Ufus. *Ingenii acies*

disputando exercetur simul & exacu-

tur; otio hebetat, & obtunditur. Re-

rum magnitudo aciem mentis perfrin-

git, praefringit. Sapiens ab oculorum

contuetudine aciem mentis abducit. 3.

Acies, Schlacht-Ordnung. *Syn.* *Exer-*

citus, copiae in certos ordines distributae.

Epi. *meata, mirata. Ufus.* 1. *Acies*

instruere. Schlacht-Ordnung machen.

Aciem instruere, exornare, statuere, in-

stituere, dirigere; Legiones in aciem

collocare; Copias suas in acie consti-

tuere; aciem ordine disponere; Alias

in certos ordines militum cogere; in

certos numeros, partes distribuere; or-

dines dispartiri. 2. *In aciem procedere,*

zur Schlacht gehen. Prodire in aciem:

Alias: Legiones in aciem deducere, edu-

cere, producere; in praetiam educere mili-

tem. 3. *Acem varie formare, die Schlacht-*

Ordnung unterschiedlich einrichten. A-

ciem extendere; porrigere, seu exte-

nuare; promovere; erigere in collem;

brimate subsidis; distrahere, distendere,

laxare; iungere; mediam aciem exina-

nare; Alias: explicare cornua, alas,

ordines. 4. *Acies turbatur, cedit, die*

Schlacht-Ordnung wanket, weicht.

Cornibus nutat acies; fluctuat; incli-

natur; cornibus nudatur; perfringitur,

impellitur, movetur. 5. *Acem prima*

perfringere, die erste Linie der Schlacht-

Ordnung durchbrechen. Aciei princi-

pia discurrere; Alias: frontem hostis ur-

gere; prima signa, primam hostium co-

tionem dividere; in mediam aciem pro-

fringere, inveni, impetum facere. 6.

Acem restituere, die Schlacht-Ordnung

wiederum herstellen. Aciem listere; Alias:

integrare ordines; suscinere; colligere,

instaurare. 7. *Ex acie discurrere. Aus der*

Schlacht hinweg gehen. *Acie, vel ex*

acie excedere, recedere, V.

pugna, praetium.

Acinaces, is, m. ein Säbel. **Syn.* *gladius*

Medorum, aut Persarum.

Acinus, i, m. Weinbeeren. *Ufus.* *acinus*

vinaceus.

Acipenser, is, m. Stör, ein Fisch. *Epi.*

Decumanus. Ufus. *acipenser iste pau-*

corum hominum est.

Aconitum, i, n. Wolfss - Strauch. **Ufus.*

fallunt aconita legentes.

Aquiesco, is, quievi, quietum, ere. ruhen,

zufrieden sein. *Syn.* *quiesco, mihi re-*

quies est. Adv. *aliquantum, facillime,*

libenter. Ufus. 1. *Tres in itinere ho-*

ras acquieveram, ruhen. 2. *In ore tuo,*

& vultu: in libris, literis; in charitate

er, a me tua acquiesco, ein Vergnügen

finden. V. quies, quiesco.

Acquiro, is, sivi, situm, ere. erlangen.

Syn. *obtineo, consequor, adipiscor, nan-*

ciscor; paro, comparo, concilio, ad-

jungo. Phras. 1. *acquisivi dignitatem.*

Ingenio duce, auctore, virtute digni-

tatem nactus sum, reper, abstuli; digni-

tate auctus sum. Tribunatum mea vir-

tute extorsi, non artibus expugnavi;

suffragia non eblanditus sum, sed mo-

ris assecutus. Laboribus meis digni-

tatem mihi peperit, consecutus sum;

Vigiliis meis hanc dignitatem acceptam

fero, refero, possideo, teneo, debeo.

Bonus artibus honor mihi obtrigit; da-

ta mihi ea est provincia: honorem in-

veni, impetravi; votorum compos fa-

ctus sum. Non obiecti ad honores, sed

ascendi. Laboribus, vigiliis meis in ma-

gistratum veni; dignitatem collegi,

comparavi; ad honores perveni, ich

habe dieses Ehren-Amt durch Verdienste

erhalten. 2. *Malis artibus non exiguas*

opes acquisivit, er hat sich durch un-

erlaubte Mittel viel Geld gemacht. Ma-

lis artibus non exiguam pecuniam col-

legit, confecit, creavit, nummorum

magnam vim expressit, abrasit; extor-

sit; rem ac pecuniam reperit, corralit,

eblanditus est. 3. *Litterarum studis*

magnam sibi famam acquisivit, er hat sich

durch Studieren einen grossen Namen

zuwege gebracht. Doctrinam studio

famam sibi ingentem ac dignitatem

conclaviavit; nomen adeptus est ingens;

famam collegit non mediocrem & exi-

stimationem; famam, estimationem

sibi confecit, peperit; splendorem no-

mi-

mini accersit, in estimationem venit. *Ufus.* accipere honorem, dignitatem, opes. *V.* obsequium, accipio, jama, secum.

Acronia, æ, f. Schärfe. *Syn.* Vis animi, impetus, vehementia. *Ufus.* sit in vultu pulchro, & acronia. Oratio tua multum habet acroniam.

Acriter, Adv. scharf, heftig. *Syn.* Acrimonia, vehementer, fortiter. *Ufus.* Intelligit, & acriter. Acute videt, & acriter.

Acronia, æ, f. kurzweilige Erzählung. *Syn.* Narratio jucunda. Musica, symphonia fabulæ actibus interponi solita, festivum. *Ufus.* Acronia Themistocli jucundissimum videbatur, quæ sua quoque virtus prædicaretur. Fuit in hac fabula non modo spectator, sed actor & acronia.

Acroasis, is, f. *Syn.* Auditio, auscultatio, auditorum conventus, Aufmerken, oder Zusammenkunft der Zuhörer. *Ufus.* Hæc vel in acroasi audeam legere, in auditorio vel?

Ac, si, als, wann. *Syn.* ut si; tanquam si; pro eo, ac, si, quam; perinde quasi; similiter ac si; juxta ac si; non secus, ac si. *Ufus.* Tecum agam non secus, ac si meus frater es. *V.* quasi, similiter, æque.

Acta, orum, n. Thäter, Geschichte. *Epi.* Firma, irrita, multa, nefaria, præclara, publica, privata, rata & firma, reliqua, urbana. *Ufus.* 1. *Aliquid in acta referre*, etiam in das Protocoll eintragen. Sui confutatus acta Cicero ipse confecit; res suas in acta habebat, numerabat. 2. *Ad respondere*, eines Handlungen vor ungültig erklären. Acta Neronis subvertita, reiecta sunt; ejus actus autoritas est derogata & fides. 3. *Ad ratum habere*, eines Handlungen vor gültig erklären. Acta Cæsaris firma erant, servabantur diligenter, cum laude commemorabantur.

Actio, nis, f. Handlung, Geschäft. *Syn.* actus, factum, negotium, lis, causa, pro curatio. *Epi.* Aperta, audentior, civilis congruens, mentis, considerata, crudelis & importuna, non tribunicia, sed regia divina, facilior, honesta, integra, levis levior & facilior, liberalis, maxima; per jucunda gratiarum, comæ eloquendi, popularis, prima, prior, singularis tota tragica, tribunicia, turpis, varia, vehementis, plena animi, plena spiritus, plena doloris, plena veritatis. vehementis, gravis, & copiosa, bona, certa, congruens virtutibus consentanea appetitionibus constantissima, atque optima, honesta, multa, periculosa, perpetua privata, publica, stultissima, forensis. *Ufus.* 1. *Wert, Würdigung.* Contemplatio sine actione manca est. Aequalitas vitæ, & omnium actionum nihil venia-

stius. Ea pueris ludendi venia detur, quæ ab honestatis actionibus non sit aliena. Actio mentis & agitatio. Virtutis actio & usus. 2. *Betreffend das Amt eines Wohlredners in der Aussprach und äußerlichen Verbestellung.* *Epi.* Congruens & apta, ad animos promovendos accommodata. Demosthenes tribuit primas, secundas, tertias actioni. 3. *Gerichtliche Klage, oder Streitsache.* *Syn.* Oratio accusatoria, jus persequendi sibi debitum; judicium, questio forensis, lis. *Ufus.* *Actionem instituere*, gerichtlich klagen, *Constituere*, informare, suscipere actionem. 2. *Actionem habere*, eine Streitsache haben. *actionem alicui intendere*, actionem querere, postulare. 3. *Actionem relinquere*, von seiner Streitsache abstehe. *actionem excludere*, tollere.

Actor, oris, m. Thäter, Kläger, item Comædiant. *Syn.* qui agit, accusator. *Epi.* Multum actor, adversus vehementis & fortis, fortissimus, idoneus, non invenustus, sed iners & inimicus forti, jucundus, optimus, summus, diligentissimus, industrius, malus. *Ufus.* In theatro etiam mali actores perpetuendi sunt. Actor summus causarum. Idem inventor, compositor, actor.

Actuarium, ii, n. ringes Schiff. *Epi.* minutum. *Ufus.* actuaria minuta celeritate valent.

Actum est, es ist schon geschehen. *Rem desperatam significat.* *Syn.* conclamatum est, absumpti sumus; ventum est ad finem; deploranda in perpetuum libertas nobis est; Res ad restum redit; pejore loco res mea esse non potest, quam quo nunc sita est; perii, interii, nullus sum, occidi, mortuus sum; occisa res est; nec salus mihi, si velit, saluti esse potest; Transactum est de me, actum de salute mea; desperii; omnes fortunæ meæ perditæ sunt, & everse, eo redactus sum, ut ipsa salus servare me haud possit; eam fortunam subii, ut spes melioris eventus relicta sit nulla; sepultus sum. *V.* Despero.

Actuose, geschäftig. *Ufus.* leniter, remisse, non actuose agere.

Actuosus, a, um. geschäftig. *Syn.* qui ab agendo non cessat. *Ufus.* Virtus actiosa sit, oportet.

Actus, us, m. Handlung. *Syn.* actio, factum. *Epi.* extremus, perfectissimus & ornatus, turpissimus & flagitiosissimus, vitæ non solum rectus, sed etiam pravus, varius. *Ufus.* 1. pravitas animi in actum erumpit, die Bosheit des Gemüths bricht in das Werth heraus. 2. pars Comædiæ vel Tragediæ, ein Theil eines Comædi - Spiels. *V.* vitæ nostræ

non o. Utes. Hæc indicia adaugent su-
f. c. onem. V. Auges.

A bibo, is, bibi, bibum, ere. trinsen.
 *Soci. Bibolare us. Uxor. Adhibere plus
 bibo. V. Ete.

Ad. Decet, add. tuit, add. e. e. es gebühret
sich wohl. Syn. Decet. V. Decet.

Addico, in, dixi, dictum, etc. zusagen, übergeben. *Syn.* Dolo, nancipio, destino, addico, licentiam rem auferendi permissio, trado. X *Libero. Ufus.* Auctoritas regia, sanctis auctoritatem exerce per me adduxit, um Geld quinquaginta verkaufen. Nemi me addixi. Iudices corrupti sunt ut an suam, fidem, religionem pretio largi toribus addicere nol penit habent. Amores suos, caritates, voluntates alter us libidine; iuxta statum suum omni in imperantia addicere. V. *Trado, deatus.*

Ad. lo. m. f. **Sueignung, übergab.**
 Ueb. **Additio & condonatio bono-**
 rum.

Adiungo, a, um. part. von addico, zugeben, zurechnen, ergeben. S. n. Ad iudicium, in iudicatis. Ubi. Me addictum, o m m, dicitur habes, ich bin dem geg. erren. Homo in servitute additus, zurechnen. Proo addictam habere habet, & m non atum, seine Treue um Geld verkaufen. Urb. a n va st. n. addicta. V. Deant.

Ad l'co, i, d'lici, ere. lernnen. Syn. Disco;
ad ea, quæ d'lici. a p'u d' l'co. A
D'co. *Adv.* Velocius. *Utr.* Oratio
n'm, c'mina, novi aliquid addiscere.
V. *Dico.*

Alimentum, i. n. **Zusatz.** Syn. Accessio, appendicula. **Uxor.** Instauratio nobiles, in quibus præter nomen nihil est additamentum. **V. Accio.**

Ad, is, dadi, dium, ere. hinzusehen.
Adj. Adjungo, o, adjicio, appono, adieri-
to, adjunctionem adjungo, facio, affero.
Adv. Gradatim, minutim, paululum,
cetera. Pl. 1. *Alie quoque amicos tuos*
ad se sate nuch auch unter deine Freunde.
Acc. ad, is, aggredia, accente, admisce,
adice; fac, ut tuorum amicorum, ad-
scriptum tui; Novum & adscripti-
um, amicum me habeto. Adscribe-
re amicorum tuorum numero. Fam-
ilium tuorum numero me quoque ad-
jice. 2. *Ad numerum atata est conta-*
neret, zur Habild ist noch eine Be-
stimmung kommen. Ad numerum ac-

cessit contumelia; ad injuriæ cummu-
lum accessit contumelia; ad injuriam
calumnia quoque adligavit; injuriæ
auctarium adjectum est, contumelia;
injuriæ cumulum attulit contumelia,
injuriæ subjuncta, subtexta, nulla, ad-
nexa est contumelia; auxit injuriam
contumelia nova. Usus. Addere ali-
quid de suo, etwas von dem Seinigen
beifügen. Aliquid in orationem ad-
dere. Las litteras in fasciculum tua-
rum addas, beyschließen. Laude sti-
mulos, animos, alacritatem studendi di-
scipulis addere, aufmuntern. Ad orna-
menta nobilitatis doctrinæ laudem adde-
re. V. *Augeo, adjungo, accedo.*

Adlocco, es, docui, doctum, ēre. lehren.
Syn. Doceo.

Adlubito, as, avi, atum, are. circa 3 gweiss
seln. Syn. Sublubito. X. Ser., certus
sem. Ulys. Adlubitavi paululum, nam
& quomodo ita evenient, de fide tua
nihil adlubito.

Adluco, ic, duxi, ductum, ere. hinruffen. Syn. Deduco, induco, coniplo, contrahio. X. Deuoco, reuoco. Syn. Tenuo. Invito, impello, pelicio, permoveo. Adv. Magnopere, ocyus, quamprimum. Upt. 1. Adiacere victum, habetas, locum, arcum, das Anzei ſicht rampfen; den Baum ic. anziehen. V. Aſſuagere. 2. Pertrahere ad nan Et c. bewegen, anreißen. Aliquem in metum; ad iracundiam, indignationem, miſericordiam, negligentiam, ad ſictum; in deſolationem, dubium; in ſummam expectationem; in opinionem; ad nequitiam adducere: in Furcht, Zorn ic. bringen. 3. Reagere, trahere, bringen. Aliquem in anguſtum, in ſummas anguſtias, in diſcrimen, in odium, in invidiam, fidem, in ſuſpicionem adducere, in Verdacht bringen. V. Movo, allicio, perſuadeo.

Adducor, eric, ductus sum. verleitet, da-
 hin gebracht werden. Syn. Inducor,
 invitor. Adv. Facile. fortuito. Ufus.
Cum his, quæ vim permovendi animos
habent. Non spe, non odio, non com-
 mendatione aliorum, non officio, nec
 pretio, nec oratione adduci potuit, ut
 à proelio discederet, et hiesse sich um
 seines Vorges wegen von seinem Vor-
 haben abwendig machen. Non adducar;
 adduci non possunt, ut credam, ich kann
 es nicht glauben.

Adedo, is, adedi, adesum, ere. anessen.
Syn. Comedo. Ujus. Non adesum, sed
§ 2 devo-

devoratum patrimonium. Jecur adesum.
V. *alugurio*.

Ademptio, nis, f. Hinnehmung. *Syn.* Ablatio. *Ufus.* Ademptio civitatis. V. *jadura*.

Adeo, so, alio. Syn. Usque eò, tam, tantum. *Ufus.* 1. eò, so reit. Adeo jam res redit. 2. *ilque, derwegen.* Propterea adeo hinc tollere puerum. Unus adeo superum. 3. *et, aber.* Id adeo iudices considerate. 4. *nam quod fuit est, so gar, ja recht mehr ist.* Adolescentis tuus, atque adeo noster. Tunc, adque adeo vos gemine voragine. Aliquid atque adeo multa de suo addunt. Hostem intra moenia, atque adeo in senatu videtis.

Adeo, is, ivi, & ii, itum, ire. hinzurehen. *Syn.* Accedo, convenio, viso, invito, visito, eo, venio. X *adeo. Adv.* Caste, ad vivos, intempestive ad aliquem, litentius necessario. *Ufus.* adire aliquem, ad aliquem, ædes, fores, locum. Vultum subire alterius, congregari. *Transl.* 1. *aggrethor, incipio, suscipio, antreten, aufstehen, annehmen.* Nunc de nunc ad opus du detrectatum; ad rempublicam; ad pactiones adiit. 2. *Subeo, auf sich nehmen, aufstehen.* Nulli sunt l. bores, nulla pericula, quæ reipublicæ causâ non adeant. Inimicitias, odio improborum adire non vereor. 3. *Hereditatem adeo, die Erbschaft antreten.* Adit hereditates multorum civium Romanorum. V. *Accedo, accessus*.

Adeps, ipis, m. & f. Beiste, Schmeer. *Syn.* Pingue intra carnem, & eitem. *Ufus.* Nem mihi Lentuli somnus Cassii adeps, Cethegi temeritas pertimescenda est? V. *Abdomen, pinguis*.

Adeptio, nis, f. Erlangung. *Ufus.* Vita beata non in depulsione mali, sed adeptione bonorum sita est.

Adequito, as, avi, atum, are. hinzureiten. *Syn.* juxta, vel prope equito, equo citato advehor. *Ufus.* Urbi adequitare.

Adfero. Vide. Affero.

Adhæc, ju dem, darneben. Syn. Præterea; accedit, quod; adde, quod.

Adhæreo, es, hæsi, hæsum, ère. anhangen. *Syn.* hæreo, adhæresco, nitor, infixus sum, adjungor, applicor, adiaceo, coniungor. *Adv.* Vix, extremum, omni. *Phras.* Adhæret Platoni, dem Platoni anhangen. Platoni ut magistro affixus est; nusquam ab eju doctrina, nusquam à latere discedit; inhæret menti; in intimis animus insidet doctri-

na Platonis; Platonem arctè complectitur, à Platonis doctrina vel tantillum declinare, religio illi est. *Ufus.* 1. Adhæret saxo, ad saxum navis, steten bleiben. 2. *Transl.* In ficto aeris alieni; in certo studiorum genere adhærescere, in Schulden etc. steten. Vido ne fax illa seditionis & conjurationis ad hanc materiem adhærescit. Argumentum, oratio nusquam adhærescit. V. *Hæreo, Conjungo*.

Adhæsiō, onis, f. Anhang, Haft.

Adhibeo, es, ui, itum, ère. anwenden, brauchen, hinzuhalten. *Syn.* Affero, adjungo, admoveo, adapto, item utor. X *amovio, removeo.* *Adv.* Alacriter, aperte, bene, extrinsecus, frequenter us, liberaliter, nimirum, publice, recte, severius. *Phras.* 1. Adhibebo diligentiam, Ich werde Fleiß anwenden. Omni cura studioque enitar, elaborabo; omnes vires, studia, omnem curam, industriam eò coneram; omnia in adduce-dis ad exitum tuum rebus tuis experiar; operam dabo, navabo, dicabo maximam rationibus tuis; omni studio id contendam; omni ope, ac operâ adantar; curæ mihi erunt res tuæ; quantuscunque mihi labor suscipiendus est, vincam studio naturæ vires. In hoc cura mea omnis, ac industria versabitur, excubabit, ut commodis tuis accuratius inserviam; omne studium in hoc ponam, consumam, collocabo; huic rei vigilias dabo, dicabo, tradam, addicam meas; in hanc curam unice incumbam; in hoc vires contendam meas; in hoc curas figam, configam, insigam omnes. ad hoc operam profitebor meam, ut res tuas, rationisque omnes, quantâ maxima possum, curâ complectar. 2. *Ut Aristotelem intelligas, ingenium adhibendum est.* den Aristotelem zu verstehen, muß man seinen Verstand wohl aufstieten; ingenii vis omnis conferenda; ingenii acies intendenda; acuendum ingenium est. *Ufus.* 1. utor, brauchen. Vir bonus præter curam & diligentiam, artem etiam & fidem adhibet in amicorum periculis. Idem gravitem in dolore; modum, moderationem in rebus secundis; studium & solertiam in negotiis adhibet. 2. *Admoveo, zur Sache brauchen.* In convivium, atque adeo in consilium, ad deliberationes, ad causas adhibere. Diis preces, equo calcaria, juventuri stimulos adhibere. Dicenti aures adhibere, Gehör geben, zuhören. 3. *gero, exhibeo, sich verhalten.* Ita se in imperio, ut privatum adhibuit. 4. *Affero, bebringen.* Agroto vinum, medi-

medicamentum adhibere. Ad ne totam curam, rationem, mentem, animum, virtutem, gravitatem adhibere. Litteris tui. Aquam mihi consolationem adhibeo.

Adhuc, is, ivi, itum, ire. annehmen. *prosequitur est.* *Ufus.* Transl. Admittantur, ad solum voluptatis nomen addant, addant.

Adhortor, nis, i. Ermahnung. *Syn.* Exhortor, invitatio.

Adhortor, aris, atus sum, ari. ermahnen. *Syn.* Hortor, exhortor, accendo, infamno. *X* *adhortor*, Adv. Merito, antequam nec. *Ufus.* Ad libertatem recuperandam, ad bellum faciendum vos etiam atque etiam adhortor. V. *Hortor*, *Aloneo*.

Adhuc, noch, bis jetzt. *Adv.* temporis, q. ad hoc tempus. *Syn.* Etiam nunc, ad hoc tempus. *Ufus.* Unam adhuc epistolam à te acceperam. Quæ adhuc dicta sunt, constare sibi videntur.

Adiaceo, es, cui, ère, benliegen. *Syn.* iuxta vel prope jaceo, cubo prope. *Ufus.* Tuscus ager Romano adjacet. V. *Jacens*, *Prope*.

Adigo, is, egi, actum, ere. nöthigen, hineinbringen. *Syn.* Vi impello, cuneum, cuneum; cogo, compello. *Ufus.* 1. Oves adigere in caulam, naves ad litus; telum ad destinatum locum adigere, hincutreiben, hincubringen. 2. *Transl.* impello. Ad intaniam, desperationem me adiges. In Verzeihung bringen. item. Legiones sacramento, vel ad sacramentum jurandum vel in verba Principis adigere, zum Eidschwur anhalten. V. *Cogo*, *impello*.

Adicio, is, jeci, jectum, ere. hinzusetzen. *Syn.* immato, addo, applico, attribuo, appello, adjungo. *X* *adimo*, *detraho*, *Ufus.* Adjicere tela in castra hostium, hinein werfen. 2. *Addo*. hinzusetzen. Ad belli laudem doctrinæ gloriam adjecit. 3. *Transl.* de animo *S. reculo*. Oculum adjecit hereditati, die Augen auf die Erbschaft werfen. Arman adjecit ad Poeticam, sein Gemüth auf die Dichtkunst wenden. V. *addo*, *adjungo*.

Adimo, is, emi, emptum, ere. wegnehmen. *Syn.* Aufero, eripio, detraho, deduco, tollo, extorqueo. *X* *addo*. Adv. Inrobans, in posteram libertatem, in eam, magnopere, matrone, repente. *Phras.* Omnia amico ademti. er hat seinen Freunde alles weggenommen. Spoliavit rebus omnibus amicum; locos, forasque deturbavit; exuit facultates, agris, fundisque multavit. *Ufus.*

Dolor omnem mihi animi facultatem, somnum ipsum ademit. Pecuniam, libertatem, potestatem adimere. Civitatem alicui adimere, *jus Civitatis*, das Bürgerrecht einem benehmen. V. *Tollo*, *eripio*.

Adinvenio, is, veni, ventum, ire. erfinden, erfinden. *Syn.* Invenio, comminiscor. *Ufus.* Adinventum animo, sensibus percepta. V. *invenio*.

Adipalis, e, com. feist, fett. *Ufus.* Optimum quoddam, & adipale genus dictionis.

Adipiscor, eris, adeptus sum. überkommen. *Syn.* Nanciscor, consequor, assequor, invenio, obtineo, acquiro, colligo. *Adv.* Aliquantum, mediocriter. *Ufus.* Senectutem, honores adipisci nemo non exoptat. V. *obtineo*, *acquiro*, *habeo*.

Aditus, us, m. Zugang. *Ufus.* Via introitus, accessus, vestibulum, ascensus, os, portus, gradus. *X* *exitus*, *discessus*. *Epi.* Difficilis, difficilior, durumus, facilis alicui, facilius, quam facillimus, interclusus, munitus, mirificis modis obstructus, plenus atque integer, præclusus, primus, provincialis, unus, arduus, durus, atque nocturnus, illustris, inter se diversi. *Phras.* 1. *doctrina aditum illi fecit ad honores*, die Weisheit hat ihm den Weg zu den Ehrenämtern gebahnet. *Doctrina illi aditum aperuit, patefecit, dedit, comparavit; viam stravit; gradum struxit ad honores.* 2. *Aditum claudit omnibus*, er lässt niemand vor sich. *Aditu*, limino omnes prohibet; *aditum* omnibus præcludit, intercludit, obstruit; à congressu suo arcet omnes; aedes suis omnibus obsecrat, ab ædibus excludit omnes; nemini sui copiam facit. 3. *Aditus patet omnibus*, es steht offen. *Fores patent, apertæ sunt & expositæ; aditus* culque liber est; nemini difficiles sunt *aditus*; nemo est, cui ædium mearum *aditus* denegatur, qui non recipiatur, non admittatur. *Ufus.* 1. Difficiles sunt ad optimates *aditus*, zu grossen Herrn ist hart zu kommen. 2. *Transl.* den Weg bahnen. eloquentia ad consulatum Ciceroni *aditum* aperuit. 3. den Weg befördern. *aditum* ad hoc seculum sibi aliis seculibus munivit. Primum vult *aditum* jecit. Pons iter hostibus dedit. 4. den Zugang verhindern. Tuam temeritate *aditum* tibi ad honores intercludes. V. *accessus*.

Adjudico, as, avi, atum, are. rechtlich zusprechen. *Syn.* Aliquid alicui per iudicium tribuo. *X* *adjudico*. Adv. *trans.*

Phras. Spero, fore, ut secundum me iudicetur, decernatur, iudicium fiat; ut secundum me possessio detur; pro me pronunciatur; his & possessio secundam tabulas mihi detur; mihi addicatur; ut ego in possessionem mutar, *ich hoffe den Handel vor Gericht zu belaupten*. *Ufus.* La domus, ea causa mihi deman, adjudicata est. Miser ille in servitutem mihi adjudicatus est. *V. Lis, iudicium.*

Adjumentum, i, n. Hülfse. Syn. Subsidium, praesidium, auxilium, peritugium, suppetiae. *X Detrimento, impedimento.* *Epi.* Magnum, maximum, extremum, adventum, multum, multum magnaque, parvum, plurimum, proprium oratorum. *Ufus.* *Adjumento na fuit ad ratiocinam, verhältnissich fern.* A Philosophia enim adjumentum benevivendi petendū sunt. Honorum avido adumenta undique, petenda, conquirendi sunt. Tua auctoritas maximo mihi ad res meas adjumento erit; maximum adjumentum asseret, importabit; multa habebit adjumenti ad res meas promovendas, dein Ansehen wird mir viel helfen. *V. auxilium, praesidium, juro.*

Adjunctio, nis, f. Zusah. Syn. Transl. animi propositio. *Epi.* Similis. *Ufus.* Beneficio, tpe, adjunctione, animi & voluntate ducuntur homines.

Adjunctōr, oris, m. Zusammensüger. Syn. qui aliquid adjungit. *Ufus.* Ille Galia ultionis adjunctōr.

Adjunctus, a, um, part. von adjungo. hinzugehan, zugesügt. *Syn.* Continens, propinquus. *Ufus.* Summi is viris quaedam adjuncta est divinitus fortuna. Sunt haec propria & cause adjunctiora. Et Drusus proximè adjunctus fuit.

Adjungo, is, junxi, junctum, ere. zusammenfügen, hinzusehen. *Syn.* Adjicio, addo, adnecto, attexo, applico, aggrego, adhibeo, adteribo. *(Distinguo. Adv.* Divinitus, foris, honeste, omnino, proximè, quamprimum, rectè, rectissime, separatim, studiosius, valde. *Phras.* Adjunxisti me beneficio tibi, du hast mich durch deine Guttat auf deine Seite gebracht. Tuis beneficiis esse scilicet ut me dem tibi; omnibus in rebus assentiam; voluntates meas ad tuam dignitatem aggregem; ut ad te transirem; ad te accederem; tuas partes tuenda susceperem; ad te me penitus applicarem; me tibi contraherem; tuis consiliis adjuvacear; tecum faciam; in tuorum numerum adscribi, in team familiam me conjungere gestiam; ut con-

strictum me tibi addixerim; in team consuetudinem, me insinuarim; societatem tecum coherim; ad ductum tuum, ad familiaritatem omnino applicum. Beneficia tua me tibi junxere arctius; arctissimis amplexibus conjungere. Beneficii tui i. fructus fuit, ut in eadem tecum esse causa; tuis partibus misceri; vite periculum tecum socare, confortare constitur em. *Ufus.* 1. Voluptatem ad virtutem adjungere insipienter cupis, *hinzu sehen, vereinbaren.* 2. *Adjungere se alterum, einen zum Freund machen.* Beneficiis tui plebem, principes, civitates, multos socios adjunges. Urbanitate viros bonos ad tuam amicitiam, consuetudinem adjunges; benevolentiam, animos hominum, auxilium tibi adjunges. 3. *Adjungere se alicui, sich einem zugesellen.* Est, ut me tibi, ut me ad tuas rationes, tuam causam, tuam factionem, ad senatus auctoritatem adjungam. *V. addo, adjicio, faveo.*

Adjuro, as, avi, atum, are. heftig schwören. *Syn.* Juro. *Ufus.* Adjurat ille tancte, nullum esse periculum.

Adjuto, as, avi, atum, are. fort und fort helfen. *Syn.* Juvo, adjuvo. *Ufus.* An eum adjutem, dubito.

Adjutor, oris, m. Helfer. Syn. Administer, particeps, socius, fautor. *Epi.* Fortissimus, pragmaticus, improbus. *Ufus.* Author in confidis capiendis, adjutor in agendis. Sceleris esse adjutorem. In scelere perpetrando, vel scelus, perpetrandum vel sceleri perpetrando adjutorem se praebeere, dari, profiteri. Adjutorem te, quam deprecatores habere, capere, venire malo, ich will dich lieber zum Helfer, als Borbitter haben. *V. Socius, administer, adjumentum.*

Adjutrix, icis, f. Helferin. Ufus. Minerva consiliorum meorum adjutrix. Conjugem adjutricem tibi cepit.

Adjuvo, as, juvi, jutum, are. helfen. *Syn.* Juvo, opitulator, adminiculator, auxiliator, adjumento sum, adjumentum assero, suffragor, sublevo, praesidio sum, praesidium, opem, subsidium, suppetias fero, assaro, adjutor sum alicui contra aliquem. *X Impedio. Adv.* Aliquantum, multum plane, nihil plurimum, publice, vehementer. *Ufus.* 1. Velim me in petitione consulatus adjuves; Dolorem meum & interorem consilio adjuva. 2. *Adjuvare.* Insaniam alterius, formam cultu adjuvat, die Narrheit, Gestalt vermehren. *V. juvo, opitulator, auxilium, Adju-*

ex ore tuo admiror. De Dionysio sum admiratus. V. *Admiror* *stipor*.

Admisceo, es, cui, mixtum, ēre. vermischen. Syn. misceo, immisceo, confundo. *Ufus*. Cave, ne vulgi erroribus te admisceas. Nolo, me illis admisceas, ich will nicht, daß du mich unter jene gehest. V. *Misceo*.

Admistrarius, ii, m. Spring, Hengst, Syn. equus, qui ad sobolem servatur. item. homo estrenatae libidinis.

Admissum, i, n. Uebelthat. * Syn. Delictum, crimen, peccatum. *Ufus*. Admissum hoc graviter puniri solet, V. *Crimen*, *peccatum*.

Admissus, a, um, part. von admitto. zugelassen. Syn. commissus. item incitatus. *Ufus*. 1. Pudet me admissi dedecoris, verübte Schandthat. 2. Equo admissio in mediani aciem irruit, spornstreich in das feindliche Heer eintallen.

Admixto, onis, f. Vermischung. Syn. concretio. *Ufus*. Animus omni admixtione corporis liberatus, purus & integer, die Seele, so von den Leibes-Banden aufgelöst.

Admixtus, a, um, part. von admisceo, vermischt. Syn. Commixtus, concretus. *Ufus*. Aquae admixtus color. Aer multo calore admixtus. Nihil animus admixtum, nihil concretum est.

Admitto, is, missi, missum, ere, zulassen. Syn. Recipio, excipio, suscipio, adhibeo, intronitto. (Prohibeo, arceo, repello. Phras. 1. Quoslibet ad me admisi, ich hab jedermann vorgelassen. Neminem a congressu meo absterui; exclusi neminem; audiui omnes. Nullum onus officii cuiquam reliquum feci. Admissionum mearum facilitatem omnes deprecant. V. *accessus*, *aditus* *facilis*. 2. Si tempus admiserit, wann es die Zeit zulassen wird. Si ætatis tempus; si rationes vestrae eam facultatem præbebunt; si commodum ita feret vestrum; si ita tulerit fortuna. *Ufus*. 1. Aliquem in domum, ad vel in consilium, ad colloquium, ad causam dicendam, ad Principem, admittere, in das Haus &c. lassen. 2. Pecco, committo. begehen. Integer adeo, ut nullam unquam noxam, flagitium, fraudem, malecium, culpam, facinus, dedecus in se admitteret. 3. Conecto, ansporen. Equum in hostem admisit.

Admodum, sehr. Syn. valde, item: fere. *Ufus*. 1. Me tuæ litteræ admodum delectant, sehr erfreuen. 2. Fere. schier. Viginti admodum annos natus. Nullus admodum. Admodum nihil litterarum callet. 3. In responsione affirmat. Advenit? Resp. admodum, Dem ist also. 4. Cum adverbis jungitur. Nuper admo-

dum, unlangit. Raro admodum, gar selten. V. *Valde*.

Admolor, iris, itus sum, iri. hinzuthun. * Syn. Admoveo. *Ufus*. Rupes præaltas velut de industria natura admolita est.

Admoneo, es, ui, itum, ere. vermahnem. Syn. Commoneo, commonesco, ad memoriam rei al quem excito. Adv. Amice, am cū me, breviter, præclarè, amice, eà de re me admonuisti. Locus ipse, ipsum nomen me admonet, ut &c. V. *Hortor*, *moneo*.

Admonitio, nis, f. Ermahnung. Syn. monitum, præceptum, hortatio. Epi. accurata, familiaris, major, mediocris, similis. *Ufus*. Nec precibus, nec admonitioni locum relinquit, erhöret weder Bitte, noch Ermahnung mehr an. V. *Præceptum*, *hortor*, *incontinentum*.

Admonitor, or s, m. Vermahner. Syn. hortator, impulsor. Epi. Nimiis, verecundus. *Ufus*. Admonitore non eges. Verecundus admonitor.

Admonitus, us, m. Ermahnung. Syn. admonitio, monitum, Epi. Similis. *Ufus*. amici hominis admonitū valde movemur.

Admordeo, es, mordi, morsum, ere. anbeissen. * Syn. Mordeo, abrodo. *Ufus*. Habet argentum. Hunc mihi admordere lubet.

Admotio, nis, f. Hinzuthuung. Syn. Applicatio. *Ufus*. Admotive digitorum nervi sonum explorare.

Admoveo, es, vi, motum, ere. hinzuthun. Syn. Appono, applico, adhibeo, porrigo, extendo. (Admoveo. Adv. Propius se. *Ufus*. 1. Applicare se, & propius advenire. Aurem admove, & subaudiscunt, zuhören. Ignem alicui, cruciatus, aspidem ad corpus admove, mit Feuer &c. zusehen. 2. Transl. Alicui stimulos, terrorem, preces, blanditias, vim adhibere, anspornen, bitten, mit Schreien, Schmeichel-Worten, Gewalt zu sehen. Vultum oculos ad rem admove, die Augen dazubalten. V. *Adhibeo*, *applico*.

Admurmuratio, nis, f. das Brummen, Beifall. Syn. Approbatio, plausus, acclamatio, applausus murmure factus. Epi. Divina, grata, multa & secunda. *Ufus*. Grata, secunda concionis, senatus; aut adversa admurmuratio facta est. V. *Plausus*, *applausus*.

Admurmuro, as, avi, atum, are. murmeln. Syn. Admurmurationem facio. Adv. Valde. *Ufus*. Senatus aut concionis faventis. Admurmuravit universi. V. *Plaudo*, *assentior*.

Admutilo, as, avi, atum, are. abstümmeln. * Syn. Mutilo. *Ufus*. Me usque ad cutem admutilasti.

Adnecto, is, nexui, nexum, ere, anknüpfen.

fen. *Syn.* a li, o, co, mecto. *Ufus.* Naves
litori adnectunt nautæ.

Adnor, eris, niti sum, niti. mit Gewalt sich
unterstehen. *Syn.* Nitor, molior, co-
nor, adlaboro, applico. *Ufus.* Veho-
menter Cæsar de triumpho adnitus est.
Natura semper ad aliquid tuiquam ad-
nunculum adnatur. *V. conor, nitor,*
laboro

Adnumero, as, avi, atum, are. zuzählen
Syn. Numero, connumero, ad numerum
audo. *Phras.* Tyro libertus Tullii adnu-
meratus est. Tyro ist unter die Freige-
lassene des Ciceronis gezehlet worden.
In numerum libertorum adscriptus, rela-
tus, cooptatus, adscitus, receptus fuit, in
numero, vel de numero libertorum fuit;
in numerum libertorum venit, pervenit;
in numero libertorum habitus, positus,
colocatus est. *Ufus.* Age, ut cum candi-
dus adnumeretur.

Alauro, as, avi, atum, are. *V. annuo.*

Adolescens, tis, gen. com. Jüngling *Syn.*
Juvenis, ephēbus, pubes. *Epi.* Absti-
nens, acutus, bonus, bonus & erudi-
tus, bonus & disertus, bonus & prudens,
dignus illo loco ac nomine, bonus &
illenus, castus ac diligens, clarissimus
atque fortissimus, omnium, præstantissi-
mus, princeps civitatis, comicus, cupi-
dus ludis, deditus mirifice alicui, do-
formis, delicatus, dulcissimus, divi-
nas, incolumis, fortunatus, gratissi-
mus, gravis & doctus, honestus in pri-
mis, ornatus in primis, honestissimus
humanissimus atque optimus, imperitus,
bonus, non tam insatius, quam non ve-
recundus, non acriter intellegens, lectis-
simus, modestissimus, optimus, mihi que
charissimus, prætorius, pecuniosus, per-
ditus ac dissolutus, potens, potentissi-
mus præditus summa spe & animi & in-
genii, primarius, probus, propinquus,
prudens, prudentissimus, ætate multo
robustior dace, sanctissimus, studiosissi-
mus, maxime familiaris, non solum in-
doctus, sed etiam rusticus; ingeniosissi-
mus, & prope æqualis, locuples, lo-
quax, miser, pernecessarius, & ami-
cicia alicujus dignissimus, plenus inge-
nio, seignor. *Adv.* Admodum, multum.
Phras. 1. *Adolescens nobilis*, ein adel-
licher Jüngling. Nobili loco natus; no-
bilissimus; princeps juventutis; florentissi-
mus urbis; ornatissimus; familia or-
tis amplissima. *V. nobilis.* 2. *Adolescens*
ingeniosus & eruditus, ein sumreich, und
wohl gestudirter Jüngling. Acutus, &
disertus; plenus ingenio, rectissimis stu-
diis, atque optimis artibus præditus;
summa spe & animi & ingenii, nec indo-
ctus. *V. doctus.* 3. *Adolescens optimis*
meritis, ein Jüngling von besten Eit-
ten; honestus imprimis, humanissimus

atque optimus; castissimus ac modestissi-
mus dignusque illo loco & nomine: or-
dinatus omnibus rebus, & verecundus.
mos. V. 4. Admodum adolescens erat, er-
war noch in der Blüthe des Alters. Erat
in flore ætatis primo; vixit a pueris
exceiserat, vel ex ephēbis; prætexta-
tus etiamdum erat; prope puberem æta-
tem erat; primo ætatis flore pubescebat;
annos adolescentiæ vix attigerat; ætas
a puerili studio vixdum exierat; pueri-
tiæ annos vix egressus erat; utebatur
etiamdum ætatis initio; integri sangui-
nis adolescens; adultæ ætate puer, sed
adhuc imberbis erat. *Ufus.* Bonæ indo-
le, sumæ spei; aut perditus, dissolutus
adolescens. *V. juvenis.*

Adolescentia, æ, f. Jugend. *Syn.* Iniens
ætas a 14. ad 25. vel 30. annum. *Epi.*
Impura, liberior, libidinosa, & intem-
perans, magna, modestissima, plena spei,
prima, proclivior ad libidinem, pro-
terva, tota turpis. *Phras.* Ab adolescen-
tia, von Jugend auf. Ab ineunte, a
prima a teneriore ætate; a puero vel
pueris; a pueritia; ab initio ætatis; a
primis temporibus ætatis; a teneris.
Ufus. Libidinosa, intemperans adolescen-
tia effectum corpus tradit senectuti. *V.*
Juventus, puer.

Adolesco, is, evi, ultum, ere. erwachsen.
Syn. Augeor ætate, cresco. *Adv.* sen-
sum. *Ufus.* Uti ratio, ita cupiditas cum
ætate adolescit. *V. cresco.*

Adoptio, onis, f. Aufnehmung. *Epi.* Innu-
merabilis. *Ufus.* Adoptionem hæredi-
tas nominis, pecuniæ, sacrorum sequitur.
In adoptionem in alienam familiam da-
ri; assumi in nomen familie alienæ.

Adoptivus, a, um. zur Aufnehmung gehö-
rig. *Ufus.* Sacra adoptiva.

Adopto, as, avi, atum, are. an Stindstatt
aufnehmen. *Syn.* Filium adscisco, deligo,
instituto. *Adv.* obscure. *Ufus.* 1. Scipio
Emilium sibi legibus adoptavit. 2. Deli-
go, erwählen, erwählen. Adoptare aliquem
defensorem juris sui ultorem injuriarum,
an seinem Schützer einen erwählen. *V.*
Adscisco.

Adorea, æ, f. Lob und Ehre. *Syn.* Laus,
gloria.

Adorior, eris, vel iris, ortus sum, iri. an-
fallen. *Syn.* aggredior, invado, irruo,
involo. *Adv.* tumultuosissime. *Phras.*
Hominem, repente adortus est, erbat ihn
gähling angefallen. Impetum fecit in ho-
minem; manus admolitus est; infesto spi-
culo petiit; ferro appetiit; incurrit, in-
volavit ceco in hominem impetu; pri-
mum impetum effudit in hominem; arma
in obvium vertit, convertit. *V. aggredior,*
invado. *Ufus.* Aliquem jurgio, gladiis, fu-
stibus, a tergo adorti.

Adorno, as, avi, atum, are. zieren, zür-
schmücken

sten. *Syn.* orō, pō, nō, pō, apparō, comparō. *Adv.* diligenter. *Ufus.* 1. Pompejus Italiae duo maria maximas classibus adornavit. Bellum, classem, naves, petitionem cōsulatus testam coram adornare. hereten, jurimen, beiten. 2. honore afficio, beehren. Omnes in hoc adolescente adornando conparant. *V.* fero, comparo.

Adoro, as, avi, atum, are. anbeten. *Syn.* Deum religione propitio. *Phras.* Adorare Deum, Götzen verehren, und anbeten. Augustus, Antonius venerati Deum; divum Nuren castellum colere; venerabili artē assistere, & adoratū more praestare. Genia ponere; ac venerari Deum; rebus solum Deo cultum adhibere, tribuere, impendere; Pro cultu, religio adoratione profectum Deum. *Item:* Indi adhuc plures deos adorant, die Indianer beten an noch mehrere Götzen an. cultum uni debita Deo, fiant is, lapidibus, diis ac vanis tribuunt, exhibent, impendunt; deorum mani superstitione tenentur; fictis numinibus divi nos honores tribuunt, impertuntur; ridicula falsorum numinum simulacra sacrilego cultu venerantur, prosequuntur. *Ufus.* Caesar hostia pacem Deum adoravit. *V.* oro, vitor.

Adpromitto, is, misi, missum, ere. für einen bürgen, versprechen. *Syn.* promitto. *V.* promitto.

Adipo, is, ipsi, ere. hinzufrieden. *Ufus.* *Transl.* injungere se in gratiam, sich zumachen, zuschmeicheln. In amicitiam alicujus; in spem hereditatis; animo alicujus adrepere.

Adisco, is, ivi, itum, ere, herzurufen. *Ufus.* 1. Romas leges sibi adicere Latini, die Römer haben die Römische Gesetze angenommen. 2. adscribo, aspono, aspiro, aspiro, aspiro, selio, zuweisen. Boni, bonos sibi adiciunt. Adiscere sibi socios. Civem adiscere. In civitatem adisci, Bürger werden. 3. Comparo, Romani a Graecis leges, ritus, consuetudines, sacra adscivere. Cura ut laudem tibi adiscas. 4. arrogo, tribuo sumo. Non mihi tantam sapientiam adisco, sich zumessen. *V.* aspiro, jungo, aspiro.

Adictus, a, um. Part. von adisco angenommen. *Adv.* publice. *Ufus.* adictus, non natus color est.

Adscribo, is, scripti, scriptum, ere. dazu schreiben, zumessen. *Syn.* appono, adjungo, addo, adicio, assigno. *Phras.*

1. Victoria tibi adscribenda est, den Sieg muß man dir zuschreiben. rei bene gestae decus tuo contio est assignandum; haec victoria tui triumphi, titulus accedit, oportet. Victoria decus omne ad te delegandum est; tunc tribuendum virtuti. 2. noli tibi adscribere hanc laudem, schreib dir dieses Lob nicht selbst zu. noli rei bene gestae tibi meritum unius inscribere facti; laudem sibi arrogare asserere; vindicare; noli existimare, tuam esse in his rebus unius gratiam; noli alienam laudem pro tua tibi vindicare; noli te offerre in societatem alienae gloriae; noli querere, ut praecellae rei laus ac commendatio ad te parveniat. Quid tibi alieni facti gloriam adsciscis, sumis? 3. Famulus adscribit culpam, er hat die Schuld auf seinen Bedienten geschoben. ad famulum delegavit culpam; in famuli ignaviam eam culpam contulit, retulit; conjecit; ejus rei culpam ignavia famuli sustinet; culpam rei famulo tribuit, assignavit; ex ignavia famuli factum autumat; ignavia famuli vult eam esse culpam; culpam suam in famuli ignaviam trajicit ac donerat. *Ufus.* 1. utinam ego tertius vobis amicus, vel in amicitiam vestram adscriberer! aufgenommen werden. 2. assigno acceptum fero, zumessen. hanc cladem suae socordiae, hunc eventum fati adscribant. 3. in civitatem, vel civitati, adscribi, Bürger werden. Meum tunc adscribo sententiam, eines seiner Meinung befallen. 4. aliquid ad epistolam adicio, in den Brief noch etwas hinzusetzen. Doleo me hoc litteris non adscripsisse.

Adscriptitius, a, um, eingeschrieben. *Syn.* adscriptus. *Ufus.* Novi & adscripti cives.

Adscriptor, is, m. *Syn.* subscriptor. *Ufus.* Fuit is non modo defensor, sed adscriptor dignitatis meae. Author & adscriptor honoris mei.

Adstipulator, is, m. *Syn.* confirmator defensor. *Ufus.* In tua causa, patrono me, & adstipulatore uteris.

Adstipulor, aris, atus sum, verwilligen eines Meinung sein. *Syn.* assentior. *V.* Favero, assentior, adjungo.

Adsum, ades, adfui, adesse. beisein. *Syn.* praesens sum, praesto sum, intersum, coram adsum, copiam mei facio. *Adv.* frequenter in causa, multum, opportune, paulo ante. praesto, propius, publice, tardius. *Ufus.* 1. Pugnis omnibus affui. ich bin bei allen Schlachten gewesen. Ad portam adest. Tempore ad judicium attuli.

adest, et in sua recta se-
ritate erschienen. 2. *Fareo*. Difficillimis
habet rebus semper adero, bestehen.
3. *Animo praesentitur*. Adeste ani-
mis mittite timorem, send beherzt. V.
praesens, coram.

Adveho, is, veni, ventum, ere. hinzuführen.
Syn. *Apporto*, importo, comporto. X
Arabo. *Uter*. Vis magna frumenti Ro-
manam advecta. Navi, an ego advectus es?

Adversus, x, m. Fremder. Syn. *Peregrinus*.
Hostis, alienus, exterius, extraneus, alie-
nigena. X *Contrarius*. *Uter*. In ipsa
parva nostra peregrina videamur, & ad-
venit. V. *Peregrinus*.

Advenio, is, veni, ventum, ire. hinzukom-
men. Syn. *Accedo*, a, propinquo, perve-
nio, adeo, appello, conuenio. X *Discedo*,
recedo, ab eo. Adv. *Profecto*. *Uter*. Malum,
quodcumque adveniat, ferendum est. Se-
nectas, cum advenit, multa mala appor-
tat. V. *agello*, venio.

Adventus, a, um, Fremder, Angekom-
mener. Syn. *Fortuitus*, imperatus, non
expectatus. X *Invitus* & *illicitus*. *Uter*. 1.
Miles noster noster nationum, adventi-
tus copias parabat. Fremde Bölder
sind Verbündeten. 2. *Externus*, alienus,
non domesticus, alienus & ungewöhnlich, un-
gewöhnlich. 3. *Invitus* & *illicitus* Græcorum
doctrina. Adventus & adventus uti. Bo-
nus, pecunia adventitia, & assumpta.

Advento, as, avi, atum, are. ankommend.
Syn. *Advenio*, appropinquo, accedo. X
Procul sum. *Uter*. De tempore, persona &
re adventu. Adventa jam destinata dies.
Legiones adventant.

Adventor, oris, m. fremder Gast. Syn.
Externus, non domesticus. *Uter*. Vide,
ne quis adventor aulectet.

Adventus, us, m. Ankunft. Syn. *accessus*.
X *Discessus*. Epi. Minus aptus ad
res multas, clarus expectatissimus, gra-
tus & honestus, grator, gratissimus, ma-
turus, altissimus, nocturnus, occultus, opta-
tissimus, primas recen, repetitus, suavis,
sacrosanctus, unus, & unus, improvisus, ju-
cundus, modestus. *Uter*. Uti adventus tuus
optatissimus fuit, ita discessus adit.

Adventus domini, die Heil. Adventzeit.
Dies fieri Dominico adventui; hebdo-
nabes, quæ anniversarium Christi nacen-
tae memoriam praecurrunt; dies virgine
parae expectationis fieri; tempus, quo ex-
pectatio & vici partus memoria celebratur.

Adversaria, orum, n. Handbuch, wo man
etwas obenhin verzeichnet. Syn. *Praefati-
ones*, *ephemerides*, *tabulae*, in quas ut-
cunque memoriae causae projiciuntur
omnia, quæ postea in justas fidei tabu-
las codicisque referuntur. Epi. Men-
sura. *Uter*. Solentis est, in adversaria
omnia minutim referre, der Fleißige
schreibt alles auf.

Adversarius, a, um, widerwärtig. Syn. ad-
versus, oppositus, inimicus, hostis. X *Ami-
cus*, *adversor*. Adv. *Maxime*. *Uter*. Ille
obtrektor laudum mearum, & adversa-
rius semper facti accerrimus, dieser ist alle-
zeit mein Verläumder und Widersacher
gewest. semper te adversarium in meam
dignitatem intendit. Adversario te, &
in trektor laudum mearum utor. V. *ho-
stis*, *inse sus*, *inimicus*, *adversor*.

Adversator, oris, m. Widersacher. Syn.
adversarius.

Adversor, aris, atus sum, eri. zumider
sehn, zumider handeln. Syn. *repu*, no o-
sisto, contravenio, contra rem alicujus
venio, contra pugno, contra facio, adver-
sarius sum, in aliquam eorrelatio; re-
sisto, obtrecto; adve, tum me, parbeo, op-
pono, objicio. X *Severus*. Adv. In-
fentias, mediocriter, valde, vehementer.
Plaut. *omnes in rebus nati ad adversarios*,
du bist in allen Sachen wider mich. ne
opponas, quem potes, accerrime & gra-
vissime; nulli adversum me injuriam
praecernatis. Tuis contra nos viribus ute-
ris. Quod quid habes virum, in nos con-
fers. Omnia conaris, nihil non agis, mo-
ves, tentas moliris, experis machina-
ris; movent omnes in me; nihil non
tentis ad perniciem nostram. Adver-
sario te utitur natus ad nos, nimis
infentis. Agis contra nos, in nos;
pumas adversas nos nimis infentis
otus. Inuis in nos, quo potes im-
petu; quam potes, maximo. Vni
omnem in nos confers. Facis maxi-
mum in petum contra nos. Adver-
sarius es nobis nimis infentis, infentis,
vehemens, levus, immanis in exitum
nostrum; nostrum sanguinem natus avi-
de sitis; totus incumbens in perniciem
nostram. Nam si a nobis disceperis;
contra honorem nostrum miteris, undi-
que adversaris, refragaris; adversus nos
tendis; contra nostrum. amicum me
studium ita. Perpetuum nobiscum bel-
lum facis. V. *inimicus*, *inimicus*,
inimicus. *Uter*. Quibus omnibus ad-
versor tuis? Omnibus in disputando
adversare?

Adversum & adversus. *vider.* *Adv.* *Syn.* *Contra.* *X* *pro* *Uf.* *s.* *1.* Homo adversus Rempublicam, leges, salutem civium armatus. Adversus hostem aciem struere. Adversus civem tendere. *2* *Erga,* *gegen.* Adhibenda est adversus deos pietas, adversus amicos humanitas, adversus omnes officium. *V.* *contra,* *erga.*

Adversus, a, um. *vidria,* *zumider.* *Syn.* *Contra.* *ius,* *inconmodus,* *sinister.* *Pro* *Uf.* *s.* *1.* *Prosper,* *secundus.* *Phras.* *Viri non est adversis rebus tam cito frangi,* es stehe einem Mann gar übel an, wann er i. vidriaen Zufällen gleich den Mut läßt sinken. *Ad* *onem* *c.* *limitate* *animos* *submittere;* *rebus* *turbidis;* *gravi* *fortuna,* *calibus* *adversis;* *infortun-* *quovis* *namopere* *commoveri;* *reli-* *allicetis,* *tristibus,* *duris,* *asperis,* *per-* *turbatis* *debilitari,* *&* *exanimari;* *adver-* *sus* *casus,* *quibus* *hominum* *vita* *subie-* *cta* *est,* *expositi;* *adversus* *fortuna-* *vum,* *impetum,* *injurias,* *tela,* *animo* *el-* *se* *tam* *tracto* *&* *infirmo;* *in* *rebu-* *trepidis,* *fractis,* *gravibus,* *incommo-* *dis* *statim* *animo* *contrahi;* *&* *succur-* *bere* *dolori.* *V.* *infelix,* *calamitas,* *for-* *tuna* *mala.* *Uf.* *s.* *1.* *Valetudo* *adversa* *Unmöglichkeit.* *Adversa* *Reipublice* *tem-* *pora,* *üble* *Zeiten.* *Bellum,* *pr* *el* *un-* *fortuna,* *res* *adversa,* *unalltlicher* *Krieg.* *Schlacht* *x.* *Homo* *adversa* *in* *vulgu-* *sama,* *übler* *Ruff.* *2.* *Oppositus,* *ratio-* *ne* *loci,* *Orts* *habet* *entgegen* *gesetzt.* *Anupodes* *adversis* *vestigis.* *Adver-* *sus* *solem* *intueri.* *Adverso* *flumine* *na-* *vigare.* *Adversa* *ire* *via.* *In* *adversa* *ri-* *nam* *evadere.* *In* *anterior* *parte* *corpo-* *ris.* *X* *Adversus.* *Nempe* *in* *posteriore.* *Cicatrices,* *vulnera* *adversa* *id* *est,* *ad-* *verso* *corpore* *excerta,* *voran* *in* *dem* *Leib* *empfangene* *Wunden.*

Adverto, is, verti, versum, ere. *aufmer-* *den,* *bermerken.* *Syn.* *Aliquo,* *vel* *ad* *aliquid* *verto,* *observo,* *attendo,* *anim-* *adverto.* *Adv.* *Obscurissime.* *Phras.* *Adverto* *consilium* *tuum,* *ich* *mercke* *schon* *deine* *Gedanken.* *Subolet* *mihi* *consilium* *tuum;* *intelligo,* *quo* *istud* *pertineat;* *quid* *spectes* *consilium* *tuum* *audum* *introspecti;* *odoratus* *sum.* *Sen-* *tio* *sententiam* *tuam.* *Advertit* *me* *con-* *silii* *tui* *ratio;* *obscurus* *quidam* *con-* *silii* *tui* *sensus* *ad* *me* *pervenit;* *animo* *prospicio,* *quo* *res* *illa* *spectet.* *Uf.* *s.* *1.* *In* *hanc* *pl.* *tem* *te* *adverte.* *Wende* *dich* *in* *diese* *Gasse.* *Urbi* *agmen,* *na-* *vem* *litori,* *pedem* *ripae,* *aures* *moni-* *tus,* *cursum* *aliquo* *advertere.* *2.* *Transl.*

ad res animi. *Advertere* *animum* *ad* *dicta,* *fleßig* *aufmerken.* *vel* *absolutè.* *De* *re* *aliqua* *diligenter* *advertere,* *wobl* *acht* *haben.* *3.* *Punio,* *straffen.* *Ad-* *vertere* *in* *aliquem.* *V.* *attendo,* *observo,* *converto.*

Advesperascit, imperf. *es* *wird* *Abend.* *Phras.* *Vespertinum* *crepusculum* *adest;* *nox* *advenit;* *lucem* *tenebrae* *pellunt;* *vespera* *approquinguat;* *diei* *nox* *succed-* *dit;* *dies* *ab* *inclinate* *jama* *vergente,* *prono* *in* *occasum* *sole;* *cedit* *jama* *no-* *cti* *dies;* *praeceps* *est* *in* *noctem* *diei* *tem-* *pus;* *obscura* *jama* *lux* *est,* *dies* *in* *ve-* *sperum* *inclinat.* *Caelum* *advesperascit.* *V.* *vesperi.*

Advigilo, as, avi, atum, are. *fleßig* *wa-* *chen.* *Syn.* *Vigilo,* *pervigilo.* *Uf.* *Pro* *negotii* *gravitate* *advigilandum* *est.* *V.* *Vigilo.*

Adulatio, onis, f. *Schmeichelen.* *Syn.* *Assentatio,* *blanditiæ.* *Epi.* *Amans* *do-* *minorum.* *Uf.* *Proprie* *adulantium* *he-* *ris* *canum* *est.* *In* *amicitiis* *nulla* *major* *pe-* *ccatis* *est* *adulatione.* *Semper* *maius* *for-* *tunæ* *comes* *est* *adulatio.* *V.* *assenta-* *tio.*

Adulator, oris, m. *Schmeichler.* *Syn.* *As-* *sentator,* *palpator,* *divitum* *arrofor.* *&* *quod* *sequitur,* *irrisor,* *simulator,* *homo* *levis,* *&* *fallax,* *ad* *voluntatem* *loquens* *omnia,* *nihil* *ad* *veritatem.* *Qui* *ad* *alterius* *non* *modo* *sensum* *&* *volun-* *tatem,* *sed* *etiam* *vultum* *atque* *nutum* *convertitur.* *Uf.* *Nolo* *esse* *laudator,* *ne* *videar* *adulator.* *V.* *astutus.*

Adulor, aris, atus sum, ari. *schmeichlen.* *Cum* *Accusat.* *Syn.* *Blandior,* *assentor,* *auribus* *do,* *omnia* *ad* *voluntatem* *ni-* *hil* *ad* *veritatem* *loquor,* *palpo,* *Adv.* *apertè.* *Phras.* *Adularis,* *ut* *gratiam* *a* *me* *ineas,* *du* *schmeichlest* *mir,* *dich* *zujumachen.* *Das* *hoc* *auribus* *meis,* *ut* *gratiam* *meam* *aucuperis.* *Auribus* *in-* *servis.* *Blanda* *assentatione* *uteris.* *As-* *sentationis* *artificio* *gratiam* *queris.* *Blande* *loque* *is,* *ut* *me* *tibi* *ad* *ungas.* *ut* *in* *meam* *te* *amicitiam* *infinues.* *Le-* *nocinaris.* *Blanditiis* *in* *aures* *meas* *in-* *fluere* *laboras.* *Abiurdam* *in* *adulatio-* *nem* *progrederis.* *Palpo* *me* *percutis.* *Supparandi* *artem* *tenes.* *Ad* *gra-* *tiam* *loqueris.* *Laudibus* *me* *conciliare,* *expugnare;* *in* *tuas* *partes,* *commoda,* *amicitiam* *pertrahere* *studes.* *In* *adu-* *lationem* *scite* *te* *componis;* *spem* *&* *animos* *solita* *vanitate* *inflare* *nōsti.* *Pal-*

Palpam obtrulus. Voluntati servis; aures seclis, mulces, permulces. Blandus falsus, delatus. Assentationibus demulces animum. Assentatoris partes agis egregie; blandulentus benevolentiam non inscite colligis. *Usus.* Adulari fortunam alterius. Feræ dominum adulantes. V. *assentor*, *accommodo*.

Adulter, eri, m. Ehebrecher. *Syn.* Machus, alienæ conjugis corruptor. *Epi.* Sororius, temerarius, obscenus, nocturnus, raptus.

Adulterus, a, um, falsch, erdichtet. *Syn.* fucatus, adumbratus, non verus, non genuinus. X *verus, genuinus.* *Usus.* Nummi, gemme, moneta adulterina, falsch (Held etc. Adulterino signo, *adulterio*, testamentum corrumpere. V. *falsus, adumbratus*.

Adulterium, ii, n. Ehebruch. *Syn.* Stuprum conjugis. *Epi.* Nefarium, quotidianum. *Phras.* Adulterium committere, einen Ehebruch begehen. Adulterare adulterium; thorum alicuius corrumpere, violare; adulterari, machari, fœdus, sed mone matrimonii frangere, derelinquere, deserere, fallere; involare in alienum matrimonium; ne ario alterius uxorem polluere; ad eam oculis impudicos, libidinis oculum adicere; jura legum thori fallere, pudicitie uxoris vitam addere; impetere impudenter alienam conjugem; eius corpus stupris complere; consuecere cubilibus alienis; alienum cubile intrare; capere usum corporis. *Usus.* Adulterium committere, facere, inire, einen Ehebruch begehen. In adulterio deprehendi.

Adultero, as, avi, atum, are. ehebrechen. *Syn.* Corrumpto, stupro, alienum cubile meo. *Usus.* 1. Latrocinari, fraudare, adulterare turpe est. 2. Falliter imitor aliquid. Iudicium pecuniarum, testamenti tabulas adulterat, verfälschen V. *corrumpto*.

Adultus, a, um, partic. non adolesco ansgewachsen. *Syn.* Grandior, progressus ætas, magis confirmata, major. *Phras.* Grandis jam, & adulta ætate, wohl erwachsen; ætate proventus; matura, corroborata, confirmata ætate, in ea ætate, cui roboris jam multum accessit; Qui se jam corroboravit, vir inter viros; cuius ætas in medio virium ætate; medio juventutis robore, flore; qui jam virilem togam sumpsit; ætatis nec primæ, nec ultimæ, in virili ætate; cui primo florens vigore ætas; qui

ætatem transcendit primæ juventutis, potestatem necdum attigit; qui juventutis ingressus mediæ pollet ætatis nervo, V. *adolescens.* *Usus.* Adulta jam Roma; arbor adulta, adulta Reipublicæ pestis.

Adumbratio, onis, f. Entwurf, Vorbildung. *Syn.* Rudiorum, & species. *Usus.* Alicujus rei, si non perfectio, ut conatus tamen, & adumbratio.

Adumbratus, a, um, partic. non adumbro. entworfen. *Syn.* Non absolutus X *expressus.* *Usus.* 1. sunt in hoc juvene maximarum non expressa signa, sed adumbrata virtutum. Principio adumbratas quasdam intelligentias concipimus. 2. Fictus, falsch, leer. Gloria est solida quædam res, expressa non adumbrata. Homo adumbratus; comitia, opinio virtutis, iudicium, lætitia adumbrata, nur auf den Schein gerichtet. X *vera*.

Adumbro, as, avi, atum, are. entwerfen, linearzeichnen, & umbratiren quidam. *Syn.* Eilingo, imitor, describo; rude specimen esto, exhibeo. *Usus.* conare Ciceronis; perfectæ eloquentiæ formam adumbrare. Facta alicujus dicendo, speciem & formam adumbrare. wohl beschreiben.

Aduncitas, tatis, f. Strümme. *Usus.* Quædam aves aduncitate rostrorum cibum capiunt.

Aduncus, a, um, frummi *Syn.* Curvatus, tortuosus. *Usus.* Adunci ungues, ferrula adunca.

Advocatio, nis, f. Das Fürsprechen. *Syn.* patrocinium, advocati munus. *Epi.* Copiosa. *Usus.* Homo in re militari, quamadvocationibus cætor. Ea advocatio clamoribus, lapidatione dæculla, perturbata, repulsa est.

Advocatus, i, m. ein Fürsprecher. *Syn.* qui alteri adest in causa, qui in iudicio aut jus suggerit, aut præstans est amico. *Epi.* Armatus, perpauci. *Phras.* Advocatum fieri, ein Advocat werden. Agendis causis se dare; industriam in agendis causis exercere; in forum venire, se conferre; vocem in quæstum forensem conferre; actorem fori litigiosi esse; causas in iudicio agere; causidicum fieri; ad causas adire; in foro versari; causarum actorem, patronum esse; operâ forensi ætatem terere; forum celebrare; forensi in munere; forensibus in causis, in causatione

patrocini verum, auctoritatem agere; iuribus causis personarum præstare; causas orare; forum attingere, *Ufus*. Invocare aliquem advocatum ad defendendam causam suam, *Esse alicui advocatum*. Alicui advocatum venire, *V. Patronus*.

Advoco, as, avi, atum, are. herzurufen. *Syn.* Accerso, in auxilium voco, convoco. (*Advoco*, *Ufus*. In eandem, ad concilium, ad se ipsum à voluptate advocare, in sich gehen. Advocare tibi, esse für aliquem, sich um Helfer bewerben. *V. Voco, accerso*.)

Advolutus, us, m. Zuslug. *Epi. Tristis*. *Ufus*. Tristi advolutu ad meis lacerat ungulae.

Advolo, as, avi, atum, are. hinturfiegen. *Syn.* Convolo, accorro. (*Advolo*, *Ufus*. Plane, repente, subito, *Ufus*. Romam, quam mox advolabo. Cum primum litteras recepero, in villam ad te advolabo. *V. Accorro*.)

Advolve, is, volvi, volutum, ere. hinturführen. *Ufus*. Ad gremia Principis advolve. zu Fuß faden.

Aduro, is, ussi, usum, ere. andrennen. *Ufus*. Barbam, capillum adurere. *V. Uro*.

Adytum, i, n. heimlicher Ort der Kirchen. *Syn.* Pars templi secretior, occultior, & remotior, penetrale.

Adopol, fürwahr. *Jurandi verbum per eadem Pollucis*.

Ades, is, f. Kirche, Haus. *R. ab edes, sedes*. *Syn.* Domus, domicilium. *Epi.* Bona magnifica, ornatissima, plena atque ornata, sacra, aliena, amoenissima, aurata, male materiata, nobilissima in palatio, opima, pestilens, salubris, profana, regia. *Ufus*. 1. Ades private, magnificæ, prächtige Häuser. In intus, mediis adibus. 2. Templum, numero fore singula, Kirche. Ad eam consecrare, reparare. Ad eam sacrarium & publicatum depopulatio. *V. Adipium*.

Adicula, æ, f. Capelle, Häuslein. *Syn.* Templum, parva domos. *Ufus*. Eam aram, adiculam, & pulvinar dedicavit.

Edificatio, nis, f. Ban, Erbauung. *Syn.* Constructio ædium. *Epi.* Immo et incoherabilis. *Ufus*. Edificationem alpeere, deponere, von Bauen abstecken. *Ufus*. a barbarum est: a aspectu me esse, zur Aufhebung sein. *Pro quo Plin.* Exemplum optum; cum esse, a quo exemplum pete-

re, capere, timere possint ceteri; qui exemplo vel exemplum esse, ostendit ceteris; qui virtutis germinem exemplum ceteris præbeat, relinquat. *V. Exipico*.

Edificator, oris, m. ein Bauberr. *Syn.* Fabricator. *Epi.* Pretans. *Ufus*. Opifex & edificator mundi Deus.

Edificium, ii, n. Bldg. *Syn.* Structura, ades, domos. *Epi.* Magnum, magnificentum, privatum, publicum, sacrum & profanum. *Ufus*. Extrudere, vel demerere in alieno ædificum. Adificia in Tiberim verba, Gebäude, so an den Fluß hinaus schauen.

Edifico, as, avi, atum, are. bauen. *Syn.* Exstruo, exædifico, consiruo, condo, constro, pono, colloco, facio, parietem duco, fabrico, architector, muros tollo, attollo, erigo; ædificum struo, molior. *Syn.* bene, belle, privatim, publice, sceleratius, strenue. *Plin.* *Adificia struere, moli* baut tapfer. *Excitata* sunt jam ad aliquam altitudinem ædificia; saxo quadrato probe subiecta surgunt, exsurgunt, erigunt, educuntur, atrolluntur jam ædificia; etsi nondum ad calmen perductum, ad rectum tamen domus pæne pervenit. *Ufus*. 1. Edificare porticum, atrium, urbem. 2. Navia, classem ædificare. 3. Sed labare dicuntur. *ad facere alios, andere aufbauen*. *Pro quo Plin.* *adhibere possunt*: exempla edere virtutem, relinquere, præbere in quæ posteritas sera respiciat: exemplo esse alius ad virtutem; virtutis exempla non vulgaria prodere; exemplo ad virtutem præducere alius; exempli præclari facem præferre.

Edilis, is, m. Baumeister. *Syn.* Curatores urbis, annonæ, ludorumque solennium. *Epi.* Curulis, designatus, religiosus.

Edilitas, tis, f. Baumeisteramt. *Syn.* Edilitium munus. *Epi.* Curulis, furiosa, magnificentissima, præclara, ornatissima. *Ufus*. Edilitatem petere, obtinere, edilitate fungi.

Edilitus, a, um. zum Baumeisteramt gehörig. *Syn.* Spectans ad ædilitatem. it. qui ædilis est, aut fuit. *Ufus*. Homo ædilitus.

Edituus, ui, m. Wächter. *Syn.* Editimus, sacre ædis custos, qui custodie sacre ædis præest.

Eger, ra, rum. krank. *R. ab æνυγος, tristis*. *Syn.* Egrotus. (*valens*. *Syn.* Graviter, mediocriter, maxime. *Ufus*. 1. De corpore, Leibeskrankheit. Corpore eger; ex-

Ægrotus, a, um. *frant. Syn. Ager. Usus.*
 1. A grotus corpore, *frant am Leib.*
 2. *Transl. A groti Respublica, animus ægrotus, schmach, betrübt. V. infirmus, ægrotus.*

Emulatio, nis, f. *Nachseferung, Meid.*
Syn. Rivalitas, virtutis imitatio, invidia. Uade laudis est, & virtutis. Epi. Vitiis. Usus.
 emulatio est a gritudo animi, si eo, quod concupierit, alius potiatur, ipse cureat. Imitatio virtutis emulatio dicitur. *V. invidia.*

Emulator, ris, m. *Nachseferer, Beneider.*
Syn. Imitator, rivalis, æmulus. Uirus.
 Servilius æmulator Catonis. *V. inuicatus, imitor.*

Emulor, aris, atus, sum, ar. *eifern, neiden.*
Syn. Imitor, invideo. Usus. Emulari alienam virtutem; obtrectare, alicui æmulari. *V. inuideo.*

Æmulus, i, m. *Nachseferer, Beneider. R.*
 ab ἀμύλλω certamen. *Epi. Non molestus, multus. Usus.* Semper tu mearum laudum, meorum studiorum æmulus fuisti. *V. inuicatus, imitator.*

Æneus, a, um. *von Erz. Syn. Aeneus, aeneus, quod ex ære est. Usus.* Signum æneum, equus æneus.

Ænigma, atis, n. *Räthsel. Syn. Quæstio obsecutor & perplexa, oratio perpetuis verborum involueris texta. Usus.* Obscuritates & ænigmata somniorum.

Æquabilis, e, comm. *gleich, eben. Syn. Aequus, æqualis, par, similis, qui semper sibi constat. Usus.* Aequabilem juris rationem tenere, unparteyisch das Recht sprechen. Prædæ æquabilis partitio. Motus certus & æquabilis. Temperatum & æquabile genus orationis. *V. par, æquus.*

Æquabilitas, atis, f. *Gleichförmigkeit. Syn. Constantia, tenor, enus, moderatio. U. lenitas. Epi. Maxime decora, præclara. Usus.* Æquabilitas universæ vitæ præclara est, & idem semper vultus eademque est facilitas. Lenitas & æquabilitas orationis. *V. lenor, constantia.*

Æquabiliter, gleichförmig. *Syn. Cum æqualitate. Usus.* Oratio æquabiliter proferens. *V. æqualiter.*

Æquales, e, com, gleich. *Syn. Par, similis, æquus. A unguar, dissar. Usus. 1. Stoic.*

ajunt, peccata omnia æquidant. Oratio par & æqualis rebus ipsis. Aequal in verbis vitum agere, mir reden, also leben. 2. *Cæcis, ejusdem ætatis, gleiches Alter & sexus.* Est eorundem temporum æqualis, Livius Ennio æqualis fuit, Lælius Scipioni. *V. simulis, par, convenio.*

Equalitas, tatis, f. *Gleichheit. Syn. Aequalitatem & parum conditio, similitudo. Epi. Fraternal, legitima, usitata, summa. Usus.* Est inter nos æqualitas propè fraternal, In Republica tuenda est civium æqualitas. Aequalitate judicandi offensio vitatur. *V. similitudo.*

Equaliter, gleich. *Syn. Aequaliter, æque, æquè, a parte, æqua conditione, eodem tenore, constante, æquo & pari jure, æquâ societate, æquato Marte. Usus.* Aequaliter in suos, ac alienos serox. Hæreditas æqualiter distributa. *V. similiter, æque.*

Equatio, nis, f. *eine Ebene, Gleichheit. Syn. Adæquatio. Usus.* Adæquatio juris bonorum, gratiæ, dignitatis, iustagiorum.

Equè, billig, gleich. *Syn. Tam, pariter, similiter, æqualiter, per æquè. Usus.* Nemo æquè, atque ego, est occupatus, nemond ist so sehr beschäftigt als ich. Amicus æquè utrique fidelis. Hoc ad meum æque, atque ad tuum officium pertinet. Velle & posse mihi in æquo positum est. Aque ac si; justa, ac si; nihilominus; non minus, quam si frater esset. Gleich als wenn er mein Bruder wäre. *V. Similiter.*

Equilibras, tatis, f. *Gleichgewicht. Syn. Aequalitas, æqualitas.*

Equinoctium, ii, n. *Tag-und Nacht-Gleichheit. Usus.* Equinoctium navigationem nostram moratur.

Equiparo, as, avi, atum, are. *gleich halten, vergleichen. Syn. Aequo, comparo, compono. X excedo, supero Usus. & Phras.* Nemo te factis æqui arare potest, keiner kan dir es gleich thun. Nemo ex æquandus, assimilandus est tibi; Nemo te virtute assequitur; tecum conferri; contendere nemo potest; Nemo est, qui tibi par sit, qui te vincat. *V. comparo, confero.*

Æquitas, tatis, f. *Billigkeit. Syn. Aequum & bonum, iustitia. vel propensio in aliquem favor, studium. X iniquitas Epi. Humana, mira, propria maximè iustitiæ, summa. Usus. 1. summa bonitas, & æquitas causæ. Perspice æquitatem animi mei, siehe mein ehrliches Gemüth. Aequitatem rejicere; servare æquitatem. 2. Candor,*

der, probitas, tranquillitas, rubig, sanft-
müthiges Gemüth. Homo summā mo-
deratione, summā animā æquitate. V.
Justitia, honestum.

Æquo, a, avi, atum, are. gleich mathem.
Syn. Exæquo, parat facio, gradus to'lo,
a'sequor.) (*superio, excedo. Ufus.* Cum
Græcorum & Latīnorum cōpia æqua-
ta est; cum aliquo æquari; tenuiores cum
principibus temperamento aliquo æquan-
tur. V. *Æquiparo, cōfero.*

Æquer, oris, n. Ebene. Syn. Terræ aut aquæ
p'entia. *Ufus.* Babylonii in camporum
p'entiam æquoribus habitant.

Æquus, a, um. billig. R. à Dorico *αἰνός*.
Syn. Habens æquitatem, non iniquus, ve-
rus, iustus.) (*Inustus. Phras.* 1. *æquum*
est, es tū billig. Jus & fas est; rationi
contentaneum est; jure receptum, & ap-
probatum est; jus merum est; jus bonum,
optimum, æquissimum est, quod oras.
2. *Æquum non est*, es gebührt ūh nicht.
Haud par est; jus, fas non est; iniquum
petis; nefas, flagitium est; non decet;
honestum non est; contra æquum, jus &
fas est; iniquū, injuste; perperam agitur;
rationi minimè consentaneum est; non
lect; decorum non est; non convenit.
Ufus. 1. *Æquum* me tibi semper præbui,
æquus tibi semper fui; æquum me tibi
habuisti; æquo me usus es, ich bin dir
allezeit sehr gütlich gewesen. *Æquo* cum
civibus jure vivere. *Æqua* postulatio.
2. *Pianus*; eben. Locus æquus. 3. *Æ-*
quum & bonum impetrare; ex æquo &
bono statuere; æqui, bonique facere,
billig und recht, ūr gut halten. V. *Ju-*
stus, honestus, dignus, decet.

Ær, eris, m. die Luft. Syn. Cælum, anima,
spiritus, æther. *Epi.* Adversus, crassus,
cretus, crassissimus, finitimus, fusus &
extenuatus, natura maxime frigidus, &
minime expertus caloris, calore admissus.
Immensus & infinitus, purus ac tenuis,
proximus terræ, calidus, superior, tempe-
ratus, nihil proni habens, effluens hu-
illic. *Phras.* *Ær salubris*, gesunde Luft.
Cælum tenue, purumque. Cæli tempe-
ries salubris. Cæli temperies rejuvendis
membris idonea. Cælum temperatum,
sincerum, mite, clemens, salubre. Gra-
ta, blanda, mitis, placita, mollissima
aeræ temperies. Cæli clementia, salu-
britas. Cæli mira temperies verno tem-
pori maxime similis, sed quæ omnes anni
partes pari salubritate percurrit. 2. *Ær*
gravis, dicke Luft. Crassus nobis ær
effunditur, circumfunditur. Pingue &
concretum cælum. Palustre cælum
caput gravat. Vix sustineo gravitatem

cæli. *Ær piger.* Cælum caliginosum,
nebulosum. *Ufus.* *Æralitur* exspiratio-
nibus terræ. Oritur ex respiratione
aquarum. Terræ proximus crassus est,
concretus in nubes cogitur, *Ærem* spi-
ritu ducimus. V. *Cælum.*

Ærarium, i, n. Schatz-Kammer. Syn. Pe-
cunia publica; locus, ubi ær asservatur.
Epi. Inops atque exhaustum, sanctius,
verus ac refertum. *Ufus.* Rationes con-
ferre ad ærarium. *Ærari* depulor,
hirulo. Pecuniam in ærarium sanctius
referre. *Ærarium* exhaustire.

Ærarius, a, um. das zur Schatz-Kammer
gehörig. *Ufus.* Rationes ærarie me to-
licitum habent.

Æratus, ii, m. der des Bürger Rechts be-
raubet worden. *Qui præter æræ pro ca-
pite tributum me pendenda, cæcis ci-
vum iuribus ignominia castigabatur.*
Ufus. *Ærarium* aliquem facere; in vel
inter ærarios referre. Ex ærariis exime-
re, eā ignominia solvere.

Æratus, a, um. verflupfert. Syn. *Ære* te-
ctum. *Ufus.* 1. Lecti ærati, can lebhaft
ærata, sup'ferne Leute hier. 2. *Obstrictus*
alieno ære, mit Schulden behaftet. *Ærati*
milites, *alias* obærat.

Ærius, a, um. vel *Æreus*, lustig. Syn. Spi-
rabilis, stabilis, animalis. *Ufus.* *Ærii*
volatus avium.

Ærugo, inis, f. Erß-Rost. Syn. Quasi quæ-
dam scabies æs corrumpeas. *Ufus.* *Æs*
Corinthium in æruginem incidit: ærugi-
ne consumptum, exesum, corruptum est.

Ærumna, æ, f. Mäß'eligkeit. Syn. Calami-
tas, labor, ægritudo laboriosa. *Epi.* *Æ-*
terna, maxima. *Ufus.* Graves, perpetuas
ærumnas perpeti, superare. *Ærumna*
premi. V. *Angustia, miseria,*

Ærumnosus, a, um. mäß'elig. Syn. Miser,
calamitosus. *Ufus.* Qui se ægritudine
dedere, miseri sunt, afflicti, ærumnosi.
V. *Miser, calamitosus.*

Æs, æris, n. Erß, oder Kupffer. *Epi.* Ali-
enum, circumforaneum. *Ufus.* 1. *Æs* tem-
perare; statum ex ære facere. Leges,
pacta in æs incidere. In ære varias fi-
guras cælaræ. *Æs* signare, Geld prägen.
2. *Æs alienum*, Schulden. *Ufus.* 1. *De-*
bita contrahere, Schulden machen. *Æs*
alienum cogere, consilare, facere, ære
alieno se obligare; nomina facere. 2.
Debitis laborare, Schulden haben. *Æs*
alienum habere; in æs alienum incidere,

are alieno laborare, premi, opprimi, obrui, obfragi; esse in ære alieno; in non amicis; æ alienum crescere. 3. Debita ex ære, Schulden abjacten. Alio alieno literari, levare, exire; æ alienum dissolvere, relinquere, exonerare; nomina expellere, explicare, solvere, expungere. *Dantur etiam: Æs alienum merum. Patris, filii, quod à me, Patre vel, filio contrarium est, Repensio ignominia cui si privatus. V. Decantant, pecunia.*

Æstis, tis, f. der Sommer. *Syn.* Annus ferventior, tempus æstivum, calores æstivi. *Usp.* In cas, integra, media, proxima, summa, tota. *Usp.* Æstas infer, propè affecta, exacta. Æstas præfervida, nimis calens & inusitatis torrida, fervillime candens.

Æstimabilis, e, com. schätzbar. *X laßmählig.* *Usp.* Æstimabile est, quod pondus aliquod habeat. Dignum æstimatione.

Æstimatio, nis, f. Schätzung. *Syn.* Pretii iudicium. *Epi.* Æstima, æquior, communis, grata, ædificata, optima, non modo non incommoda, sed etiam grata, propria, remissior quam tolerabilis. *Usp.* 1. *Ficere æstimationem,* prædiorum, census, possessionum, ein Land Gut schätzen. Cæsar æstimatione tactæ pecunie pro præda solvit. 2. *Æstimationem dare, accipere pro re ab arbitris æstimata.* Accipere lo sunt tibi, æstimationes Cæsaris voluitate. Litis æstimatio tibi persolvenda est. 3. *Æstimationem permittere, alteri; calculum de se permittere, porrigere; ceniendi potestatem facere.*

Æstimator, ori, m. ein Schätz, Mann. *Usp.* *Taxator.* *Syn.* Iudex, arbiter. *Epi.* Accertimas, æquus, æquissimus, injustus, callidus. *Usp.* Accertimus rerum æstimator. Frumenti æstimator callidus & iniquus fuisse. *V. Arbitrator.*

Ætimo, as, avi, atum, are. schätzen. *Syn.* Æstimationem habeo, magni facio. *Ar.* Carius, care, largè, liberaliter, necessario, severe, tenuissimè, valde, illiberaliter. *Prop.* *Valde te ætimo,* ich halte sehr viel auf dich. Quem apud me locum teneas, quo apud me loci sit, nosti. Quanta sit mea in te observantia; quantum tibi et totam, deferam; quæ mea sit de te opinio; quæ in te voluntas, quod æstimam, quam apud me locum obtineas, quo numerosus; quantum te deirer, & æstimem, non ignoras. E virtute tuâ te pondero, pendere. De te pro merito tuo

existimo. In parentis, fratris, amici nunc o te puto, repono, daco, colloco. *Gr. data, e. ardet, nique filii quid me habet. Inter christianos viros merito tuo te numero, annuero. Alter mihi Cicero d. c. e. Magi te merito tuo deprendo. Multam dignitatis tibi tribuo. In magro, summo pretio te habeo. Pretio de te existimo, sentio. Meritæ indolis speciem, veramque ex moribus tuis capio. Puto facio neminem. Magnam estimationem daco, habeo. Tecum quæcos comparo, vel neminem. Summum tibi honorem habeo. Si quos in aliquo pono, existimo, habeo numero, principem tu loco es; inter eos es, qui principem apud me locum obtinent.*

2. *Cur ædem tibi, et ab omnibus æstimeris, du mußt dich befehlen; bey allen in Hochachtung zu seyn.* Ut eximium gratiæ locum apud omnes obtineas; ut apud omnes in ingenti sis gloria; in summa laude sis; magno in honore sis, ut egregium de te omnium sit iudicium, opinio, æstimatio; ut res tuæ, fiant maximæ; ut in te laus virtutis sit maxima; ut auctoritas apud omnes, magna habeatur; ut gravissime de te iudicetur; ut auctoritate valeas plurimum; ut auctoritas tua magni sit apud omnes ponderis, æ momenti; ut singularis tua sit apud omnes auctoritas; ut auctoritatis habeam plurimum; ut virtutis tuæ apud omnes opinio sit singularis, habeatur. 3. *Virtus ab omnibus gentibus æstimatur, die Tugend wird bey allen Welt ern hochgeachtet.* Summus honos habetur virtuti; virtuti plurimum deferatur. Virtuti ubique honos est, persolvitur. Virtutis nomen apud omnes gentes magnum inprimis, & honestum est; Virtus in pretio, in honore est; Virtus inter ea est, quæ prima dicuntur. *V. Jactans, pretium.* *Usp.* 2. *De te venam, & laus.* Æstimandis possessionibus præfectus. Frumentum, item æstimare. Das Getraid schätzen. 1. *Jactans, existimo, magna vel parvi facio, urtheilen, hoch oder gering schätzen.* Ex veritate non opinione res æstimande sunt. De aliis æstimare difficile est. Statua hæc non è materia, sed ex artificio æstimanda est.

Æstiva, orum, n. Sommer, Haus, oder Quartier. *Syn.* Locus, in quo æstatis ardorem devitantes bestie, et milites se can inveniunt. (*Hybernæ.* *Usp.* Æstiva a tingere. In æstivis esse. Medis caloribus nate a un æstiva educere.

Æstivus, a, um. sommerlich. *Usp.* Menses, dies æstivi.

Æstio,

Ævum, i, n. Ewigkeit immerwährende Zeit. *R. ab ævū, Q. æi æv, semper exiens. Syn. Aeternum duratura, sempiterna. Epi. Aeternum, sempiternum. Ufus. Beati in caelo ævo sempiterno fruuntur; æternum ævum agunt.*

Affabilis, e. com. holdselig mit Worten. *Syn. Comis, placidus, mitis maximè in sermone. Ufus. In omni sermone affabilem se præbeat. V. Facilis, comitas, humanus.*

Affabilitas, tatis, f. freundliche Ansprache. *Syn. Comitas sermonis, facilitas in audiendo; alloquendi, audiendi lenitas. Ufus. difficil. dictu est, quantum animos hominum conciliet affabilitas, lenitasque sermonis. V. Comitas, admitto, facilis, humanitas.*

Affabrè, künstlich. *Syn. Fabrè, pulchrè, artificiose. Ufus. Statua miro artificio affabrè facta.*

Affari, atus sum, affari. anreden. *Syn. Alloqui, compellare. Ufus. Liceat mihi te versibus affari. V. Alloquor.*

Affatim, reichlich. *Syn. Abundè. Ufus. Affatim tibi satisfaciam. Satiaberis affatim. V. Satis.*

Affectio, nis, f. eine zufällige Bewegung des Leibes, oder Gemüths. *Syn. Perturbatio, commotio, incitatio animi, sensus, impetus, πάθος, animi quidam dolor, studium, cupiditas. Epi. Constans conveniensque, non distorta nec prava, firma corporis, invita, inconstans & à se ipsa dislentiens, laudabilis, interior, malitiosa animi, prima & optima, utilis; manens, recta. Ufus. 1. Ut ad primam, optimamque animi affectionem pervenias, perturbatio ratione pellenda est. Ea est animi mei affectio, commodi mei causa neminem ut violem. O te extra omnes humanorum pectorum affectiones positum! quem non lætitia, moeror, ira, gaudium exagitant, jactent, incessant. 2. Status, vis, constitutio, Beschaffenheit. Affectio astrorum varia multas res immutat. In puero refert, quā celi affectione primum spiritum duxerit. Affectio corporis firma.*

Affecto, as, avi, atum, are. emsig begehren. *Syn. Appeto, quasi arcesso, nimis inquirō; ambio. Ufus. Lumina quædam orationis non quidem affectanda sunt, sed tamen adhibenda nonnunquam. Iter afficere. Mundum non exquisitam affectare.*

Affectus, a, um. part. von afficio angethan, beschaffen. *Syn. Paratus, com. aratus, constitutus seu corpore, seu animo. Adv. Male. Phras. Omnes sunt tibi bene affecti, es sernd dir alle wohl zugethan, geneigt. Hoc animo animati sunt singuli, ut tuā causa, gratia, omnia velint; ingenium est illis rectum erga te; animi habent erga te optimum ac rectissimum? is habitus animorum est illis, ut omnia tibi secunda cupiant; ita animati, eo animo, cā mente sunt præditi; ita animo comparati sunt; hunc erga te gerunt animum; is sensus est animorum; ea animi propositio, voluntas, studium, ut cupiant tibi quā optimè. Ufus. 1. Oculi indicant, ut animo sis affectus, die Augen zeigen an, wie du im Gemüth bestellet sehest. Nunc ita affectus sum, tecum ut vivere non Possim. 2. Præditus, cumulatus, angethan, beschenkt. Honoribus, beneficio, præmiis abs te affectus sum. E litteris tuis magna molestia, lætitia, dolore affectus sum. Summis difficultatibus affectus. 3. Vexatus, afflitus, tractatus & acceptus male, übel hergenommen. Affecta & prostrata res publica. Urbs ab illo prædone misere affecta. 4. Ad finem vergens, zu Ende gehend. Affectum est bellum, nondum perfectum. Aestas affecta, carmen, oratio, fast zu Ende gebracht. 5. Aptus, fähig. Animus, oculus conturbatus non est probè affectus ad fungendum munus suum. 6. Arotus, traurig. Cæsarem Neapoli reliqui graviter affectum.*

Affectus, ūs, m. Gemüths-Neigung, Anmuthungen. *Syn. Affectio. Epi. Laudabilis. Ufus. Affectus animi sunt amor, odium, ira, invidia, misericordia, spes, lætitia, timor, molestia. V. Perturbatio.*

Affero, fers, attuli, allatum, ferre. herbebringen. *Syn. Apporto, importo, adhibeo, induco, infero, dico, nuncio, profero. X. Aufero. Adv. Divinitus, in perpetuum, nec ita multo post, repente similiter, serò, violenter, ultro. Ufus. 1. Ad id munus spiritus magnos, animos, auctoritatem afferas, necesse est. Ad eam facultatem dicendi, industrie multum afferendum est. 2. Do, exhibeo, præbeo, verursachen. Afferre alicui fastidium, odium, molestiam, satietatem, calamitatem, miseriam, detrimentum, angorem, perniciem, necessitatem, metum, dubitationem, dolorem, e. estatem, ludum, errorem animi, & perturbationem. item: Id consilium magnam tibi laudem, auctoritatem, dignitatem, voluptatem, solatium avertit. 3. Afero, aufünden. Aliquid novi litteris afferat. Mandata odiosa, iacera affero. Ex sermone sumit*

rumor ad aures nostras. 4. *Vulg.* *allez, ve, vel citare, annehmen, beibringen.* Rationem facti, causam asserere. Scriptum, legem, exempla, similitudinem asserere. 5. *Infero.* animum, anlegen. Vitæ alienæ, aut corpori vim asserere. Manus sibi asserere, sich umbringen. Sentibus vim asserere. Asserere consilium in familiam. 6. *Beibringen, propono.* Questionem asserere, in medium asserere.

Afficio, is, feci, factum, ere. bewegen, antun. *Syn.* Commoveo, permoveo. *Adv.* Accommodatissime, avide, graviter, gravius, nominatim, optime, probe, recte, valde. *Ufus.* 1. Littere tuæ me ranc, affectere. Variè animo affectus fui. 2. *Bene vel male afficio,* eum Gutes oder Ubles antun. Aliquem suam lætitiâ, voluptate; vel contra: morte, exilio, latetere, tedio, pudore, ignominia, molestiâ afficere.

Affigo, is, fixi, fixum ere. anheften. *Syn.* Ad aliquid figo, infero, addo. *Adv.* Maxime, penitus, vehementer. *Ufus.* 1. Bimervæ talium pinnas affigunt. 2. *Transl.* Animum litteris affigere, sich ganz an das Studiren verheften. Animo suo tenacius aliquid affigere. Num mihi huius particulam divinitatis affiges? V. *Hereo, adhareo.*

Affingo, is, sinxi, fictum, ere. dazü erdichten. *Syn.* Fingo non ve a, a lomo. X *detraho.* *Ufus.* Peccat poeta, qui proliam ore orem affigit in proto. Error multa, plus invidia affinxit. Rebus certis multa talia affinguntur. V. *Calumnior.*

Affinis, e. gen. com. Schwager, Verwandter. *Syn.* Coniunctus affinitate. *Epi.* Novus, ornatissimus omni virtute, officiosusque, amans alicujus. *Ufus.* 1. Affinem tuum à genibus repelles? 2. Particeps, conscius, theilhaftig, bewußt seyn. Sceleris illi, & flagitio, & turpitudini affinis putatur est. Homines huius affines facinorosi, facinoris, aut facinori affines, Leute, so glaublich einen Theil an diesem That haben. V. *Propinquus.*

Affinitas, tatis, f. Verwandtschaft. *Syn.* Coniunctio affinitatis, necessitudo. *Eti.* Gravior, impurissima, nova. *Phras.* Affinitate iunctus est Lentulo, et ad deum Lentuli Schwager, oder Verwandter. Est enim Lentulo maximis vinculis affinitatis & propinquitatis conjunctus; affinitate conjunctus; junctus; affinitate Lentulum coniungit; sanguinem cum Lentulo sociavit; affinitatem junxit; affinitate cum Lentulo adstrictus est, per affinitatem

Lentuli familiae immixtus, innexus est. In affinitatem Lentuli pervenit, affinitate Lentulum contingit; solum cum Lentuli familiâ genus connubio miscuit; vinculum affinitatis cum Lentulo nexuit; vinculo affinitatis Lentulo obstrictus est. *Ufus.* Affinitatibus, amicitis, vicinitatibus conjunguntur cives. V. *Necessitudo, cognatus.*

Affirmatè, aufrüchlich, vor gemiß. *Syn.* Asseveranter. *Ufus.* Quod affirmatè, quasi Deo teste promiseris, id tenendum est. V. *Certe.*

Affirmatio, nis, f. Bestättigung. X *dubitatio.* *Epi.* Gravior, religiosa. *Ufus.* Jurandum est affirmatio religiosa. Dubitationem illi omnem mea affirmatione exemi.

Affirmo, as, avi, atum, are. befräftigen. *Syn.* Confirmo, assevero; ajo, annuo, comprobo. X *Nego.* *Adv.* Facile, nimis, temerè, verè, valde. *Phras.* Affirmare id possum, ich kan es vor gemiß sagen. Confirmare hoc tibi liquide possum; id plane profiteor; præ me fero; asseveranter testificor; id certum tibi testatûnque volo. Narro tibi; omni asseveratione tibi affirmo, asseveranter loquor. *Formula affirmativa,* Moriar, si hæc plane contempno. Ne vivam, si ejus dictis moveor. Ita vivam, ut hominis vanitatem derideo. Incredibile est, quim ita parum curem. Ne sum salvus; si fallo; pendens plectar, si tanti cum facio. Quid? illum curarem? An dubia est hominis ineptia *Ufus.* 1. Ecquid tanta asseveratione rem affirmas? 2. *Firmo, stabiliro;* befräftigen, bestättigen. Dicta tua rationibus affirmes, oportet, du mußt mir das probiren. Is rumor opinionem; ipemque conceptam valde affirmavit. Animo te affirmes, cura.

Affixus, a, um, part. von Affigo, angeheft. *Syn.* Infixus, adhærens, coherens. Annexus, connexus, adjunctus. *Ufus.* Opinio hæc in animo meo penitus affixa est, & insua, ich bin ganz in der Meinung. Ut magistro, ita mihi affixus es. Affixa ista sunt ad orationem tuam, non coherent. V. *Hereo, adhareo, jingo.*

Affatus, us, m. Abblasung. *Syn.* Animi inflammatio, & quidam quasi, furor, instinctus, impetus, arhelitus, concitatio, incitatio mentis. *Epi.* Divinus. *Ufus.* Nemo vir magnus sine affatu divino, nemo poeta sine inflammatione quasi furoris unquam fuit. Oracula divino affatu funduntur.

Afflictatio, nis, f. Plage. Syn. Agitudo cum vexatione corporis. V. *Miseria*.

Afflictio, nis, f. Angst, Noth. Syn. Angor. *Ufus*. Habet ardorem illius, sed æritudo majora quædam, tribum, cruciatum, fœditatem, afflictionem. V. *Miseria*.

Afflicto, as, avi, atum, are. ângstigen a laien. Syn. Ango, vexo, crucio, affligo, conficio. *Ufus*. Tu me accusas, quol me afficem. V. *Affago*.

Afflictor, aris, atus sum, ari. bedrückt, geplaget werden. Syn. Angor, vexor, Affigor. *Arv.* Acerbissime, gravus, turpius, vehementius. *Phras.* *Polycæstus*, er wird sehr geplaget. Malis conficitur undique; calamitatibus infortunis premitur, torquetur, cruciatur, conficitur gravissimis; vitam ducit inter ærumnas miseram, infelicem, calamitosissimam; magnas quotidie acerbitates perferre, exhaustis corporis; angoribus opprimitur; molestis innumeris implicatur; malis ingentibus obruitur, oneratur. Multa sunt, ac gravia, quæ hominem angunt. *Ufus*. Vide, quantum fratris morte afflicteatur, iqualeat. Vehementer afflicteatur res publica.

Afflictor, oris, m. Peiniger, Verfolger. Syn. Qui affligit, & vexat. *Ufus*. Odit te senatus afflictozem, & proditorem dignitatis, authoritatis, ordinis, ac nominis sui.

Afflictus, us, m. Peinigung. Syn. Afflictio. *Ufus*. Effeminata virtus afflictu occidit.

Afflictus, a, um. Particip. von Affligo. bedrückt, geplagt. Syn. Miser, prostratus, ærnanotus, calamitosus. *Phras.* Mœrore ac miseris perditus; æger animi; æger & exulceratus animus, animus dolore, calamitate fractus; obrutus, oppressus malis; mœrore confectus, exanimatus; consternatus; calamitate vexatus, perturbatus, exasperatus. V. *Miser*. *Ufus*. Afflictum erigere, perditum recreare.

Affligo, is, fluxi, flictum, ere. zu Boden werfen. Syn. Vexo, peturbo, perdo, pessumdo, prosterno, deprimio. (Levo, recro, eripo. *Phras.* Galliam hæresis graviter afflixit, die Hæresen hat in Frankreich sehr übel gehauet. Multa mala peperit hæresis; multa damna, detrimenta, incommoda, in fortuna, attulit, intulit, invexit importavit; Gallia

multa ab hæresi damna tulit, perulit, pata, se petita est; multa detrimenta cepit, accepit; multis damnis afflicta est, in gravissima mala incidit, incurrit. Gravissimis afflictis malis, vehementer vexata, exercita, debilitata, comminuta est ab novarum religionum sectatoribus. Pen summis difficultatibus universam Galliam afficere; in nactus diffultres coniecere, in pulcre. Magnæ ex hæresi calamitates extitere, accedere, evenere, obvenire, contingere; illate, allate, ollate sunt. Hæresis Galliam exitiosa, perniciofa; exitio, damno, calamitati fuit, Galliam perdidit; fortunis omnibus evertit; in ultimum discrimen, in modicum statum, in hanc omnium deterrimam, miserrimamque conditionem adfluxit. Hæresis Galliam mala gravissima ingessit; multas sollicitudines contexit; exitium, perniciem creavit, peperit; salutem afflixit; calamitatem summam ac pestem importavit. V. *Torqueo*, *deleo*, *tristitia*. *Ufus*. 1. Illius statum proturbant affligunt, comminunt, diluant, sein Biedniß werffen sie zu Boden. Navim ad scopulos affligunt, sie treiben das Schiff an die Felsen. 2. *Transl.* Curæ animos; prava exempla juventutem affligunt, bedrücken, verderben. Quoties afflictum evertum, perditum te, fractum & afflictum calamitate vexavi, confirmavi? Luctu, mœrore, æritudine, mœstitia afflictum; afflictam virtutem tuam, ærumnam, salutem, fortunam, dignitatem levavi, restitui? afflictio, jacenti dexteram porrexisti?

Afflo, as, avi, atum, are. anblasen. Syn. Aspiro, ipiro, exhalo. *Ufus*. Afflavet, nescio quid rumoris, es hat sich ein Gerücht erhebt. Cave, ne quid mali tibi afflet sociorum importuna licentia. Poete divo summa afflantur. Odor è floribus afflatur.

Affluentia, æ, f. Ueberfluß. Syn. Ubertas, copia. *Ufus*. Ex hac affluentia & copia omnia rerum arrogantia nascitur. V. *Copia*.

Affluo, is, fluxi, ere. Ueberfluß haben, hinzurinnen. Syn. Abundo, circumfluo. *Ufus*. Urbs voluptatibus, divitiis, opibus & copiis, hominibus, uberrimis ingenuis affluens, eine Stadt, so alles genug hat. Homo bonitate, unguentis, lepore, ac venustate affluens. Domus omni icelere affluens. V. *Abundo*, *copia*.

Affulgeo, es, fulsi, ere. anscheinen. *Ufus*. Magna spes, magna nobis fortuna affulget, es zeigt sich eine große Hoff-

Hoffnung, ein großes Glück vorhanden zu seyn.

Age, mobilan. *Intericilio hortantis, excitans consentiens. Usus.* Age porro, age vero, age jam. *Praeli numero dicitur:* Agite porro.

Agelum, *mobiliu. Idem. Ufus.* Agedum, confer huius vitam cum illius moribus. *Pro pheta: memento: Agitedum, ite me-
CUT.*

Agellus, i, m. **Heiner Ader.** **Ufus.** Dii
nec agellos, nec vaticulas persequuntur.

Agens, tis, *Particip.* von Ago, machend.
Agens, Efficax, vtm habens. *Ufus*. Uter-
 dum est in agnibus acribus, agentibus,
 in agnitis.

Ager, gri. m. **Ader**. R. *ah aÿpòs*.
 Syn. *Arvum*, *campus*, *solum*, *territorium*. *Epi*. *Colonus*, *communis*, *publicus*, *cultivatus*, *decumatus*, *fertilis*, *fructuosus*, *miser* atque *lignus*, *optimus* & *fructuosissimus*, *privatus*, *richerrimus*, *vegetalis*, *universus*.
Phras. 1. *ager bonus*, ein guter Ader. *Colonus*; latus ac fertilis; gutt plurimum effert; optimas & fructuosissimas. *Ager* natura perbonus, & diligenti cultuque noster, frugum fertilis, bonus pecori, arbori infecundus, frugum, pabulique laus. 2. *Ager maris*, schiedter Ader. Deformis atque horridus; arbor & frugum vacuus. V. *Fertilitas*, *sterilitas*. *Litus*. 1. *Agro colere*, den Ader bauen. *Ager* qui inviolatus, fructuosus non est, nisi colatur, consideratur, teratur, aratro persolantur, aratur, eerceatur. 2. *Agri* facile emolentur, ab hostibus infestantur, verberant, verrent. 3. *Agro capra*, exarbitri, moveri, mactari, des Ader gut Strauß beraubt werden.

Agros, eris, in. eine Schanze, aufgeworf-
ne Erde. Syn. Tumulus ex terra, co-
lles coniectus at munimenta praecipua
vel oppugnanda loca. L. 1. Maximus.
Urs. Agre e urbem cingere. Agrem
fluvium lat. om. objectum interitum loci.
Agrem pectere, exsternere; cuniculus sub-
venire.

Aggrego, ic, cessi, gesam, ere. zusammen-
setzen, aufbauen. Syn. Congero, co-
mulo. V. Decimus.

Aglo, gero, ac, avi, atum, are. jusanime.
Ergo. S. Glomero, conjungo, lig-
no. Ugo. Dentes se cuneis agglomerant.

Syn. Adnecto. X Dissolvo.

Aggravescō, is, ere. junctum. Syn. Grav
vior fio, ingravesco. Ujus. Metuo, ne
vulnus, aut morbus aggravescat.

Aggravo, ac, avi, atum, are. beschweren.
Syn. Valis gravo; onero, premio, ex-
gero. Ufus. Res nostra et bello valde
aggravatae sunt. V. Onero, premio.

Aggredior, eris, gressus sum. angreifen.
Syn. Invalo, alono. *Plas. 1. Latro-
nes ex insulis viatores aggreduntur*, die
Straßen-Räuber greifen d.e. Wälders-
Leute angriffend an. Ex occur-
sato, innoto, repulso, nec opi-
nato impetū viatores, adiungunt, inva-
dunt, petunt; in viatores irruunt, im-
petum, impressionem faciunt; necant,
interficiunt, in viatores sese inferunt, in-
jiciunt, immitteunt; viatores assiliunt;
iteris a gressibus secedunt; super-
fundunt se viatoribus; agant in viatoribus.
V. *Aggredior, invado. 2. Hostes seque-
re aggredis est*, er hat die Feste ta-
der angriffen. In hostem agens se-
cundum irripuit; in hostes se invadit; in cornu
hostium invectus est, sine strepe ho-
stibus intulit; noviduum a; tenet
tus; in hostem animo; prout, in-
currit, irit; ordines hostiles ta-
mo a-
mo invadit. V. *Impe-
ditur arduum*, er greift eine schwere
Sache an, er hat ein schweres Un-
nehmen. Demare se in causam auctori-
tem; ingredatur in causam multis, ob-
septam duntaxatibus; afficit via ad
rem factu arduam; molem capessit l. bo-
ris improbi; rem facit arduo loco po-
litam; magnis ille quidem animis ad
revertatur, afficit, se d. flicdem om ex-
plicabilem experietur. Animum adact
adungit, applicat ad negetum permu-
lectum; operam ponit, in letriam exer-
cet in re, que ad multum salons dabit
de cune. V. *Labo, laborio. Uti. 1.
Quis hominem importunum aggredi au-
deat, angreifen. Accito, in ipso, an-
fangen. Ante, quam ad decendum, ad
neptum ad rem quamlibet aggrediare,
adhibenda est preparatio diligens. 3.
Avaro, sich unterfangen. Aggredieris
majora viribus.*

Aggrego, as, avi, atum are. sammeln.
Syn. Adicio, congreco, conjungo, ad-
do. U. s. studiuu suum, & volunta-
tem ad dignitatem alienius aggregare,
seinen geneigten Willen mit beitra-
gen. Aliquem in amicorum numerum
C 4 aggrego

aggregare, zum Freund annehmen. Eodem crimine aliquem aggregare, in societatem criminis vocare. V. *Adiungo, ammanio, addo.*

Aggressio, nis, f. Angriff. Syn. Principium, exordium. *Epi.* Contraria, prima. *Uss.* O, etiam det orator, ut animos prima aggressionem occupet.

Agilis, e, com. hur'ig. *Syn. Brevi & expedito corpore. *Uss.* Naves, giles. V. *Celer.*

Agilitas, tatis, f. Behendigkeit. Syn. Habilitas, agendi dexteritas. *Uss.* Agilitas, molliusque naturæ.

Agitatio, nis, f. Bewegung. Syn. Commotio. *Epi.* *Aqualis, tanta, tam varia. Uss.* 1. *Corporis, Leibs-Bewegung.* Agitatione latus eibus depellatur. 2. *Animi, Gemüths-Bewegung.* Nunquam animus motu, & mentis agitatione vacuus esse potest.

Agitator, oris, m. ein Ross-Treiber. Syn. Auriga, qui currum & equos agit. *Epi.* Bonus, callidus. *Uss.* Bonus agitator equos vel in medio cursu sustinet.

Agito, as, avi, atum, are. bewegen. *Adv.* Aliunde, belid, celerrimè, simul, copiosius, immoderatè, vehementer, mobiliter, celeriter, dissolutè, populariter, severè. *Uss.* 1. *Verso, excito, aufstreiben herumtreiben.* Feras agitare, excitare, insectari, b:hen. Atomi agitantur concursu fortuito. 2. *Vexo, disturbo, ängstigen, verwirren.* Impii sui sceleris furis ut tædis ardentibus agitantur. Timidi curis perpetuis agitantur. Metu atque libidine diversum agitari. Animo formidines agitare. 3. *Inquiro, verso in omnes partes, disputo, durchsuchen, wohl bedenden.* Hæc sententia multis diebus in senatu est agitata, jactata tum in senatu, tum ad populum. Agraria lex vehementer agitata. Animus semper agitur. Agitare & exquirere rationes. Aliquid animo secum agitare, commentari, reputare. Quæstionem, consilia cum vicinis agitare. Res hæc omnium sermonibus agitur, jactatur. 4. *Ago, wohnen, halten.* Getuli in tuguriis agitant. Diem natalem, convivium agitare. Sacra, vigilias, vitam suavem, locos, ludos, rem militarem agitare. V. *Vexo, verso, ago.*

Agmen, inis, n. ein Hauffe. Syn. Multitudo armata, turma, copiarum ordo. *Epi.* Medium, perpetuum, quadratum. *Uss.* Redeuntem Ciceronem perpetuum Italiae agmen comitatum est. Agmen constittere. Agmen extremum sagitari, clari-

dare, cogunt, beschließen. Agmen ultimum, novissimum hostes premebant, morabantur. V. *Aies.*

Agasceor, eris, natus sum. nach gemachten Testament geböhren werden. *Uss.* Constat agnascendo testamentum rumpi.

Agnetio, onis, f. Bluts-Freundschaft vom Vater. Syn. Sanguinis conjunctio, & familiarum. *Uss.* 1. Lex agnationum; Gentilitatum & agnationum iura, die Rechte der Bluts-Freundschaft. 2. *Communis agnationis, prescriptas & prepugetas.* Verwandtschaft. Homines Deorum agnatione & iure tenentur.

Agnatus, i, m. Anverwandter. Syn. Qui per virilis sexus personas conjuncti sunt, gentiles. V. *Affinis.*

Agninus, a, um. lammern, vom Lamm. **Uss.* Agnina caro, pellis.

Agnitio, nis, f. Erkenntnis. Syn. Cognitio. *Uss.* Res ad animi agnitionem pulcherrima.

Agnomen, inis, n. Zunahme. Syn. Cognomen.

Agnosco, is, novi, nitum, ere. erkennen. Syn. Intellego, nosco, sentio, audio, reperio; percipio, allequor, perspicio. *Adv.* Facile, leviter, libenter, nuper. *Uss.* Quod mihi gratularis, agnosco humanitatem tuam. Deus ex operibus agnoscitur. V. *Intellego, percipio, adverto.*

Agnus, i, m. ein Lamm. Syn. Agnellus, factus ove natus,

Agnus DEI. Syn. Cereæ, Agni celestis imagines, effigies. Agni è cera ritè consecrata ficti. Sacra in cera effigies Agni celestis. Divinus Agnus in cerea effigie. Sacra Agni DEI imago. Sigillata Agni divini imagine cera.

Ago, is, egi, actum, ere. thun, machen. R. ab *ἀγω.* Syn. Tracto, curo, procuro, tento, molior, gerio, agito, contendo, transigo, aggredior. X *Cesso, quiesco.* *Adv.* Acerbe, acriter, acrius, acerrimè, accurate, accuratius, accusatorie, actuosè, ambitiosè aperte, apertius, astutè, atrocissimè, attentius, austerè, benè, benignissimè, calidè, caute, publice, commodius. *Phras.* *Agenum est mihi cum homine importuno.* Ich habe mit einem unrubigen Ross zu thun. Res est mihi cum homine ferrei oris, ac importuno. Negotium mihi est cum homine, cujus importunitatem oris non facile, quisquam sustineat. Miscendum est mihi negotium cum homine insigniter impudente. *Uss.* 1. Censorem, civem

civem, partes alicujus, causam amici, lenonem agere, abgeben, abhandeln. Rem tuam, negotium egi optimâ fide. Egi cum amicis de rebus tuis. 2. *Litigo*, ansepto, iudicio contendere, gerichtlich abhandeln, auflagen. Ego tecum non gladiis, sed ex jure, ex syngrapha, ex sponso agam. Agere aliquem injuriarum, furti, *furti*, reum. Ad populum agere. 3. *Amoveto*, hinzutun. Turres, vineas ad urbem. 4. *Impello*, urgeo, treiben, anreihen. Agere asellum; aliquem in arma agere; in fraudem, in omnem libidinem agere. 5. *Celebro*, beechen, halten. Agere ludos, diem festum, choreas, triumphum. 6. *Viro*, leten. Age e in bona spe. Inter homines agere. Atatem desidio agere. Hyemem sub pellibus agere. 7. *Agno*, beramtreiben. Diris agitur. V. *Facto*. Sententia formula, ut: animam agere, sterben. Bona, male, præcære tecum agitur, es stehet gut, übel, mit dir. Alia omnia, agis, extra rem vagaris, du thust alles andere, aber nicht, was du thun soltest. Nihil agis, ædum agis, *frustra* laboras, du bemühst dich vergebens.

Agonia, æ, f. letzte Zügen. Syn. Supremus morientis conflictus; suprema cum morte luctatio; ultime morientium angustia. Phras. In agonia est, et licet in Zügen. Animam agit, cum morte luctatur, conficit; vita deficit; in supremo vitæ articulo versatur; in confinio mortis est; animam jam ægre trahit; abest à morte proxime; in extremis est; extremo mortis discrimine tenetur; extremos ducit anhelitus, extremum spiritum. In confinio vitæ mortisque versatur. Ad supremas mortis angustias reductus, adductus est. Ad mortem, obitum recti fertur. V. *Morior*.

Agrarius, a, um. das zum Feld gehört. Usus. Res, lex agraria.

Agræstis, e, com. bäurisch. Syn. Rusticus, incultus, asper, silvestris. Phras. Homo agræstis est, et sit em bäurischer unhöflicher Mensch. Homo est incultus moribus, agræstibus, incompositis; sub caelo crasso; crassiore sub ære natus est; homo à robore dolatus, à morum urbanitate alienus. Rudis ac impolitus agræstibus vivit institutis; asper est moribus, ac incultus; vultu motuque corporis vastus est & agræstis; officii & humanitatis expers, ingenui illiberalis homo est; rusticitate, asperitate inter omnes insignit. impudens. V. *Rusticus*, *inhumanus*. Usus. Homines duri & agræstes. Fera & agræstis vita. Vox rustica & agræstis. Vultu motuque corporis vastus & agræstis.

Agricola, æ, m. Ackermann. Syn. Agriculator, colonus. Epi. Assiduus, diligens, diligentissimus. Usus. Diligentissimus agricola, & pecuarius. V. *Rusticus*, *villicus*, *Agricollina*.

Agricoltura, æ, f. Ackerbau. Syn. Cultura agri; cultio agri. Epi. Bona, uber, dulcis, digna. Phras. Agricultura operam dare; laudabile est, loblich ist es, dem Ackerbau sich ergeben. Insudare, invire agrorum cultui; dare, dicare, tradere se colendis agris; agricolam agere; rursi opus facere; exercere se opere rustico. V. *Rus*. Usus. Nihil agriculturâ melius, nihil libero homine dignius.

Agripeta, æ, m. der den Acker begehrt. Syn. Agri competitor. Usus. Agripetas ejectos, concisos fuisse gaudeo.

Ajo, is. sagen, reden. Syn. Affirmo, dico, loquor. Usus. Quid ergo Ajo iste, Deus loquutus, ait; V. *Affirmo*.

Ala, æ, f. Flügel, qui volant aves. Usus. 1. Alas extendere, protendere, ausbreiten. 2. Transl. Turma, ordoque equitum, eine Reihe der Reuter, Ordnung. Dextra, sinistra ala, rechter, linker Flügel der Reutereo. Alam alicui committere; alæ aliquem præficere. Alam hostis sinistram fregimus, dissipavimus.

Alacer, vel alacris, e. frisch, muthla. Syn. Erectus, hilaris, paratissimus. X timidi, perterritus. Phras. Alacer, juvenis est, et sit von munterem Gemüth. Lætus erectus, inflammato animo juvenis est; fortis & animosus; impiger ad labores; vigor illi ingens juventæ inest, lætus illi; erectusque animus est; celsus & spe propinqua animosior est juvenis; alacer est & plenus spiritu; insigni alacritate juvenis est; strenuus suo pte ingenio, celsus corpore, vultuque ita læto, ut quos in studiorum contentione nactus est æmulos, vicisse jam crederetur. Alacri est, parato & expedito ad omnia animo. Usus. Lætus & alacer ad tutandam rempublicam; ad hostes invadendos. Animus, vultus alacer. Ferae bestiae, alacres, & erectæ ad nocendum. Vide hominem erecto, alacri, prompto, cello vultu huc illuc intuentem. V. *Animus*; *fortis*.

Alacritas, tatis, f. Freudigkeit. Syn. Lætitia gestiens, animi vigor, studium cupiditas, nimia facilitas. Phras. Alacritate summa in prælium eunt, sie gehen mit größter Lust zur Schlacht. Inflammatis in prælium animis eunt;

feroces & sapie ingenio, & adbor-
tantium peni vocibus pugnam cape-
sunt. Juuante vigore viridi, acres &
spiritu pleni in hostem irruunt. Hostem
excipiunt nullo corpore, vultuque ita læ-
to, ut vixisse iam crederes. *Ufus.* 1.
Inanis alienas non multum ab amica-
tia distat. 2. *Alacritatem afferre*, einen
Muth machen. Frequenter a auditorum
muni alacritatem danti affert, addit,
fert; in danti exorat. 3. *Alacritatem*
tolle, den Lust und Muth benehmen.
Contra infirmitas dantis alacrita-
tem omnem eripit, auferit, delet, ex-
tinguit.

Alarius, a, um. vel Alaris, e. Stügel ei-
nes Heer-Zugs. *Ufus.* Alarios locus te-
nuit. Alarus utendum non duxit.

Alaudæ, arum, f. *Lexis quædam Romana*,
ab *Alauda*, *ave*, *Perche*, *distat*. *Ufus.*
Alaudæ, ceterique veterani rem strenue
gerere.

Albus, a, um, weiß angekleidet. *Syn.*
Albo indutus. X *Atratus*. *Ufus.* Ipsi
epuli dominus albus accumbebat.

Albescit, weiß werden. *Syn.* Fit album.
Ufus. Mare a sole albescit, albescendo
die.

Album, i, n. Tafel, darinn Namen ge-
schrieben seyn. *Syn.* Tabula, in qua
nomina alicuius ordinis, vel res gestæ
breviter notabantur, ut populo fieret
copia, *Ufus.* Album Senatorium, Judi-
cium, Decurionum.

Albus, a, um, weiß. R. ab *ἀλβός*.
Syn. Candidus. X *Ater*, *niger*. *Phras.*
Manibus est mire candidis, er hat
Schnee, weiße Hände. Manibus est
gyptiatis; eximio est manuum candore.
Albidis, cretatis, candidulis est
manibus. *Ufus.* Albus color Deo de-
corus. Ater, an albus sis, ignoro, *de*
homine ignoto, & *peram iurando*. Qua-
si albam avem, sic probum virum
respiciunt.

Alea, æ, f. Würfel. *Syn.* Omnis ludus,
in quo temeritas & casus, non ratio,
aut consilium valet, qualis est talorum
& telleratum, alles Glück, Spiel.
Ufus. 1. In lustris, popinis, aleæ, vinò,
tempus ætatis omne consumere. Aleæ
ludere. Alios in aleam provocare.
Aleæ, multum tempus tribuere. De

aleæ conlevari, *propter lunc ludum*
reari infirmum, Würfel-Spiels halber
sich verschrent fern. 2. *Fortuna, casus*,
Glück. Aleam universi certaminis adire,
subire. Aleam jactare, rem *fortune arbi-
trio committere*, sich oder ein Ding dem
blinden Glück überlassen, eines wagen.
Aleam sequens, eventum fortuitum,
non rationem. V. *Fortuna*.

Aleator, eris, m. Würfel-Spieler. *Syn.*
Aleæ cupidus, aleæ lutor. *Ufus.* Do-
mus erat aleatoribus plena.

Aleatorius, a, um. Das zum Würfel-Spiel
gehört. *Ufus.* Memorabantur *danna*
aleatoria. Ritus aleatorum; Forum Aleato-
rium.

Ales, itis, m. & f. großer Vogel. *Aut*
affertur, gestückt. *Epi.* Nuncius. *Syn.*
Volucris. *Ufus.* Aves, alites & oscines,
Secunda alæ, glücklich. Aves, angues,
alites.

Algeo, es, alsi, ere. frieren. *Syn.* Frigeo.
X *Æstivo*. *Adv.* Facile. *Ufus.* Militi-
bus & algendum est sæpe, & esuriendum,
V. *Frigeo*.

Algidus, a, um, kalt. *Syn.* Frigidus. *Ufus.*
Regio, loca algida.

Alia, ein andermal. *Syn.* Alio tempore,
aliquando. *Ufus.* 1. *De præterito*. De
his rebus & se, & alias commemoravi,
& cum maximè, tum & c. schon anders-
mal. 2. *De præsentis & futuro*. Homo
alias beatus, alias miser, bald glücklich-
lig, bald unglücklich. Homo aliàs mo-
destus & temperans, sonst Hoc ad
te scribam aliàs subtilius, ich werde
ein andermal besser von der Sache
schreiben. 3. *Adhuc* a *Livio* pro in-
quam. Non alias dux multi familia-
rior. Non aliàs tanta ad spectaculum
multitudo confluxit. 4. *Interdum* &
cum interdum, bisweilen. Geminatio
verborum aliàs vim habet, interdum le-
porem.

Alibi, anderwärts. *Syn.* In alio loco.
Ufus. 1. Nusquam alibi reperiri potuit,
er hat anderwärts nirgend können gefun-
den werden. 2. *Alia in re*, in einer
andern Sache. Nolo alibi, quam in
innocentia ipem habere. Non ali-
bi spes salutis est, quam in innocen-
tia.

Alicubi, irgendwo. *Syn.* Uspiam, us-
quam.

Alicunde, *extrinsecus*. *Uss.* 1. *Ad aliquem*, non enim *Dei* her. *Alicunde* discere, venire. 2. *Ab aliquo homine*, non enim *Menſura*. Non alicunde audi, quam ex te.

Alienatio, *nis*, *f.* *Entfremdung*, *Abwendung* des Gemüths. *Syn.* Defectio, deductio, ~~amotio~~ diversio, disiunctio. *Uss.* *Numa*. *Uss.* Subita am corum de cetero, cognatorum alienatio res meas admodum perturbat.

Alienatus, *a, um*. *Partic.* von *Alieno*, *abgengeret*, *entfremdet*. *Syn.* Abhorrens, alienus, abalienatus. *Phras.* *Alienatus* mente, sensibus, *vel* à sensu est; er ist nicht wohl bey sich selber. *Vix* apud se est *præ* ira; *vigilans* dormit; *vivus* sensusque interit; *animus* illi abest: *Aberrat* animus; *aures*, *sensus* animus pervertuntur; *Neque* audit, *neque* pronunciat *tatis* oculis. *Uss.* Omnes sentiunt me ab illo alienatum. *Animus* alienatus & *offensus*.

Alienigena, *x, m.* ein Fremder. *Syn.* Alienus, peregrinus, externus, aliā ex gente, *X* *Dante* *Alius*, *marginat*. *Uss.* Homo longinquus & alienigena. *Dā* religiosus alienigenæ. *Hō*es domestici, quam alienigenæ nocentiores.

Alieno, *as, avi, arum, are*. entfremden, abwendig machen. *Syn.* Abalieno, vendo, *disiungo*, *avoco*. *Adv.* In perperam *plan* ab alieno. *Phras.* *Invadi te a me alienant*, meine Beneider haben dich von mir abwendig gemacht. *Mentem* tuam a me averterant; *opera* sua me a tua amicitia disjuxerunt; a tua me conjunctione avocant; *offensionem* tuam gravem, tantam voluntatis commutationem attulit; te mihi immutârunt; *amico* mandam in modum alienato; *amico* non amico reddidit, effecit, et amici animum omnem de me ejecit. *Amidorum* artes tuum a me studium alienare; *mentem* tuam a me abstrahere, à caritate veteris amici te distrahere, distrahere. *V.* *Inſensus*; *inſens*; *Amicitiam* *aſſiſto*. *Uss.* 1. *Cur* vectigalia, *cur* à majoribus accepta alienas, *entfremden*, *verkauffen*. 2. *Juvenem* illum non tam allicere voluit, quam alienare nolui, ungenerat machen. 3. *Mente* alienari, *deſtrare*, von *Sinnen* kommen.

Alienus, *a, um*, fremd, abhold. *quod alienus*, *ſt.* *Syn.* Abhorrens, adversus, *notus*, *cus*, *discrepans*, *alienatus*. *Uss.* *Aliena* homines. *Alieno* more vivere.

Aliene domi esse; *Alienum* ab aliquo animum habere, gerere. *Non alienum* erit, *non absurdum*, de ea re disputare, es wird nicht uneben seyn. *Alienum* hoc est, dignitate tua, majestate reipublicæ, alienum etiam tuis rationibus, & vivendi instituta, alienum ingenio tuo, es stehet dir nicht wohl an. *Alienissimo* reipublicæ tempore, *minimè opportuna*, zur unbequemsten Zeit. *Aliena* loqui, *deſtrare*, *fantasiren*. *Aliena* a te, *curare*, in fremden Sachen sich einmischen. *Ad alienam* causam accedere, *aspirare*; *negotius* alienis ac illigare, *immiscere*, *immittere*; *Aliena* melius videre, quam sua. *V.* *Disjunctus*, *discordo*.

Alimentarius, *a, um*; zur Nahrung dienlich. *Syn.* Ad alimenta pertinens. *Uss.* Lex alimentaria.

Alimentum, *i, n.* Nahrung. *Syn.* Nutrientum. *Uss.* Fruges & cætera alimenta. *V.* *Cibaria*, *amona*.

Alio, *anderwohin*. *Syn.* In alium locum, ad aliam rem, in alium usum. *Uss.* Alio sermonem transferre. Alio responsionem derivare. *Cupiditatem* hanc tuam alio serves.

Alioqui, *alioquin*, sonst. *Syn.* Aliàs, cæteroquin. *Uss.* Magnum delectam adubeo, alioquin fallere.

Aliptes, *x, vel is, m.* der die Rührer selbst. *Syn.* Unctor. *Uss.* *Aliptæ* varium & coloris rationem habent.

Aliquā, *etwa* durch. *Syn.* Per aliquam partem, *vel* locum. *Uss.* 1. *Cuperet* aliqui evolare, evadere, si posset, er verlangte etwa durch zu kommen, so er könnte. 2. *Aliquā* *partē*, *modo*, einiger Weise. *Vereor*, ne uxor aliquā resciscat.

Aliquamdiu, *eine Zeit* lang. *Uss.* *Athenis* aliquamdiu restit.

Aliquando, *einstens*, *bißweilen*. *Syn.* Alias, nonnunquam, interdum; *quodam*, *aliquo* tempore, tandem. *X* *Nunquam*. *Phras.* *Eni* *quando*, ut me vindicem, es wird doch einmal der Tag kommen, da ich mich werde rächen können. *Lucebit*, ilucescet ille dies; *veniet* illud tempus; *lucem* illam aliquando videbitur; *dici* aliquando illum sol afferet mortalibus, quò *penas* de te famam. *Uss.* *Colligi* me aliquando, ich habe mich endlich erholet. *Sit* aliquando discordiarum finis. *Non* *disſido*, fore aliquando, ut &c.

Aliquantò, ein wenig. *Syn.* Paulùm. *Ufus.*
Aliquantò ante diluculum profectus est.

Aliquantulùm, gar wenig. *Syn.* Paululùm,
paulùm, nonnihil, leviter, paulisper, ali-
qua ex parte, aliquid. *Ufus.* Aliquan-
tulum deflectere de itinere, de recto.

Aliquantùm, ein wenig. *Syn.* Paulùm. *Ufus.*
Lectis tuis litteris aliquantum acquievi.
V. *Aliquantulum.*

Aliquantus, a, um. ein wenig groß. *Syn.*
Mediocris. *Ufus.* Timor aliquantus, sed
spes amplior.

Aliquis, a, etwa einer. *Syn.* Quidam,
quispiam, ullus, nonnullus, unus, aliquis,
non nemo; in plur. Aliquot, pauci. X
Nullus. *Ufus.* Alicui succensere aliquid.
Exime unum aliquem ex mense diem.
Confugere ad unum aliquem virtute
præstantem. Quid mihi ut alicui Gra-
culo iniuria?

Aliquò, etwahn. *Syn.* In aliquem locum.
Ufus. Aliquò protugit militatum.

Aliquot, etliche. *Nomen numerale.* *Ufus.*
Accepi à te aliquot epistolas.

Aliquoties, etlichemal. *Adv. numer.* *Ufus.*
Hanc causam aliquoties apud te egi;
semel, atque iterum egi.

Aliter, anderß. *Syn.* Secus, aliò modò,
non eodem modò, non perinde, alià ra-
tione, multò secus, paulo secus, longè
secus. *Phras.* Aliter se res habet, die
Sache ist anderß. Commutata ratio est;
versâ sunt omnia; longè aliâ fortuna,
aliis initiis, ac ominibus agendum est;
omnia contra opinionem acciderunt.
Ufus. 1. Aliter evenit, atque putarem.
Eadem somnia aliis aliter evadunt. 2.
Alioquin, sonst. Aliter amicitie sta-
biles esse non possunt, sonst können
die Freundschaften nicht beständig sein.
Jus æquabile sit, oportet, aliter jus non
ellet.

Aliundè, anderwoher. *Syn.* Ex alio lo-
co, ex aliâ re. *Pl. if.* Aliundè hoc de-
scripsisti, du hast dieses anderwoher
abgeschrieben. Ex alieno largiris; non
ex alieno opere accè sita. Hoc quidem
trialitium & adventitium auxilium est.
Sermo tuus insitius est, & inductus.
Ufus. Non poteris scire aliunde. Pro
Alioquin; *Barbarum* est.

Alius, a, ud. ein anderer. R. ab àlles.
Syn. Non idem, reliquus, alter, diversus.

Ufus. Aliud ex alio peccat, du begehest
einen Fehler nach dem andern. Me
quotidie aliud ex alio impedit. Alius
aliò melior est. Res eadem aliis atque
aliis effereur verbis. Ex alio alia nexa
sunt. Alia solis lux est, & lychnorum.
Aliud mihi respondes, ac rogo. Alium
me esse censes, atque olim fui. Nihil
alud ago, nisi ut cives mei salvi sint.
Quæ est alia poena, præter mortem?

Aliusmodi, anderß. *Syn.* Rationis disparia,
alterius, dissimilis. *Ufus.* Res aliusmo-
di est, ac putatur.

Allabor, eris, lapsus sum. hinsufallen. *Syn.*
Accedo, accido, adhaereo. *Ufus.* Humor
allapsus extrinsecus.

Allatro, as, avi, atum, are. anbellent. *Ufus.*
Transl. Aliquem, alicujus magnitudinem
allatrare, per invidiam criminari.

Allecto, as, avi, atum, are. locken. *Syn.*
Allicio, prolecto, bland' invito. *Ufus.*
Vani homines assentionem ipsi invi-
tant, & allectant. V. *Adlicio.*

Allegatio, nis, f. Botschaft. *Syn.* Privata
legatio. *Epi.* Difficilis. *Ufus.* Ad hunc
hominem omnes allegationes difficiles,
omnes aditus ardui sunt, & occlusi.

Allego, as, avi, atum, are. zu einem schlo-
ßen. *Syn.* Lego, mitto privati negotii
causâ. *Ufus.* Amicos allegare ad rem
conficiendam.

Allegoria, æ, f. verwendte Rede. *Tropus.*
Rhetoric. *Ufus.* Multæ Allegoriæ obscu-
rant, & enervant orationem.

Allevamentum, i, n. Leichterung. *Syn.* Al-
levatio, remedium. *Ufus.* E meis malis
nullum allevamentum spero.

Allevatio, nis, f. Leichterung. *Syn.* Al-
levamentum. *Ufus.* In meis malis sine
ulla allevatione permaneo. V. *Leva-
mentum.*

Allevo, as, avi, atum, are. erleichtern,
in die Höhe heben. *Syn.* Leve facio,
lenio, mitigo, levo, levamento sum, le-
vationem affero. *Ufus.* Allevor, cum
tecum per litteras loquor, es wird mir
leichter, wenn ich durch Briefe mit dir
rede. Tuæ litteræ meas sollicitudines
allevant, leniunt, demulcent. V. *Levo,*
Recreo.

Allex, icls, gen. om. anreichend. *Adjective.*
Ufus. Formina viri allex.

Allicio, is, leri, lectum, ere. herzureißen.

Syn. Allecto, invito, capio, capto, prolecto, traho, duco, attraho, pellio, permulceo, induco, excito, nullo, illicio. **(alieno, arceo. Phras. Inuitat.** atque allicit incantam juvenutem voluptas, die Mollust reiher die unachtſame Jugend an. Suis illecebris voluptas ad omne dedecus trahit, rapit. Multa habet invitamenta libido, multas illecebras, quibus ad cupiditatem impellit juvenutem. Quot juvenes voluptate, ut objecti eſſet, pelliciuntur? Ad hanc illecebram quis non commovetur non æſtuat? Quis non inſectatur delinimentis vitiorum. Illecebra & inflammata cupiditate juvenes facile rapitur ad illicita. Voluptas in rudibus animis magnum commovet deſiderium; cupiditatem vehementer incitat ac inflamat. **Ætatis primæ fervor cupiditati imprimis opportunus eſt, quam voluptas inſcit. Voluptas marum quantum illecebris ſuis juvenutis animos afficit, ac incendit. Proſtat hæc peſtis rudes maximè annos, atque ad cupiditatem excitat & impellit. Irretit, deſinit omnium quidem, ſed juvenum præcipuè mentes voluptas. V. Attraho. Uſus.** Hominum ſtudia ad ſuas utilitates allicere.

Allido, is, liſi, liſum, ere. anſtoſſen. **Syn.** Impingo, incerco, affigo. **Uſus.** Navis in ſcopulos allia. In amicorum damnationibus allia. **V. Impingo.**

Alligo, as, avi, arum, are. anbinden. **Syn.** Adſtringo, obſtringo, ſtringo, ligo, devincio. **(ſervo. Uſus.** 1. Alligare ad columnam, ad palum, anbinden. 2. **Transl.** Aliquem ſtipulatione, beneficio alligare, verbinden. Scelere ſe alligare, ſich mit einer Lasterthat verſtricken.

Allino, is, levi, litum, ere. anſtreichen. **Syn.** Lino, aſpergo. **Uſus.** His ſententiis nullæ ſordes videbantur allini poſſe.

Allium, ii, n. Knoblauch. **Uſus.** Feſtis meſſoribus allium medetur.

Allocutio, nis, f. das Anreden. **Uſus.** Allocutione ſolari languentes.

Alloquium, ii, n. das Anſprechen. **Syn.** Allocutio. **Uſus.** Blando, benigno alloquo, comitate invitandi, beneficiis que ſibi aliquem conciliare.

Alloquor, eris, locutus ſum. anreden. **Syn.** Alar, compello, appello; ſermonem

cum altero jungo, habeo. **Phraſ.** Aſperè alloquutus eſt hominem, er hat ihn ſcharf angefahren. Verbis vehementioribus proſecutus hominem eſt; duris appellavit; aſperius, verbis gravibus in hominem inveſtus eſt. Verbis in hominem incurrit, incurſavit ſanè aſperis; acriter, vehementer, acerbe hominem appellavit; multos ſeveritatis aculeos emiſit in hominem; multa dixit aſperè; multa petulanter & contumelioſe; Verbis accepit hominem haud ſanè mollibus, omni verborum importunitate in hominem ſe concitavit; acriter, acerbe inclamavit. interpellavit hominem. **Uſus.** Te nunc alloquor, Africane. **V. Loquor.**

Allubefco, lubui, lubitum, ere. gefallen. **Uſus.** Nunc mihi allubefeit primum. **V. Libet.**

Alludo, is, luſi, luſum, ere. ſcherzen. **Syn.** Ludere, & quod dictum, alio reſerz. **Uſus.** Galba variè & copioſe alludens, varias ſimilitudines afferebat. Alludere ad mulierem.

Alluo, is, lui, ere. binzuſtieſſen. **Syn.** Juxta fluo. **Uſus.** Fluvius moenia alluit; mare terras.

Alluvio, onis, f. Ueberschwemmung. **Syn.** Eluvies. **Uſus.** Alluvionum jura.

Almus, a, um. anſehnlich ernehret. **Syn.** Sanctus, auguſtus. **Uſus.** Oides alma! quo te terrarum recepiſti?

Alo, is, alui, alitum, vel altum, ere. ernehren. **Syn.** Educo, nutrio, paſco. **D.** Nutrire parvulorum, alere adultorum, **Adv.** Copioſius. **Phraſ.** E prædus alitur, er nehret ſich von ſeinen Gütern. Prædiorum fructibus ſuſtinetur, ſpiritus & vitam ducit; vitam propagat. Habet quaſi nutriculas prædia. Aget educator & altor illum nutritur, Alimenta prædiis expedit. Lacte, atque pecore vivit, vitam tolerat. Curandis agnis victitat, victum ſibi querit. Prædiorum fructus alimenta illi ſubſiſtrant; victum præbent; opportuna illi vitæ ſubſidia conferunt, adjiciunt. **Uſus.** 1. Alere exercitum, magnas copias, em Kriegsh. Heer unterhalten. 2. **Translat.** Augere, vermedren. Impunitate alitur hominum improborum audacia, ſpes, furor. Hominis mens dilcendo, ingenium exercitatione, dicendi aliduitate, verborum copia alitur & creſcit.

Alpes, ium, f. die hohen Alpen. Berge. **Uſus.** Alpium vallam, inſtrum contra trans.

transgressionem Gallorum natura objectat Alteruter, unus, einer unter zweyen. *Syn.* E duobus alter. *Ufus.* Si in alterutro sit peccandum, malum videri nimis timidus, quam parum prudens. Alterutrum tibi eligendum est, eines aus zweyen hast du zu erwählen.

Altus, a, um, fast. *Syn.* Frigidus. *Ufus.* Antio nihil quietius, nihil adius.

Altare, is, n. ein Altar. *Syn.* Ara. *Epi.* Religiosum, religiosum. *Ufus.* Altaria religiosissima deis struere. Ab altaribus astrahere. Altare portatile, trag. Altar so man tragen kan. *Syn.* Altare temporarium, mobile.

Alté, hoch, tief. *Syn.* Sublime. *Ufus.* Alté extollere manum. Alté cadere.

Alter, terius, der ander. *Ufus.* Una & altera dies intercessit, cum &c. Numa alter a Romulo rex. Alterius crudelitatem oppugnor, alterius blanditiis. Necesse est, ut sit alterum e duobus, aut &c. Primo, altero, tertio die senatus habitus est. Alter aditus ab altero. De amico intimo, von einem vertrauesten Freund. Ad te, tanquam ad alterum me proleceat.

Altercatio, onis, f. Zank, Hader. *Syn.* Iugium, lis, contentio, concertatio, disceptatio, forensis dimicatio. *Epi.* Magna, inutilis. *Ufus.* 1. Altercationem cum altero querere, aucupari. Ursache suchen, mit einem zu zanken. 2. Habere altercationem maximis clamoribus, mit einem Geschrey zanken. Orta est mihi cum illo gravis altercatio. Dies multi altercationibus consumpti, Fiegi illum altercatione. V. Controversia, dissidium, rixa.

Altercor, aris, atus sum, ari. hadern, zanken. *Syn.* Rixor, litigo, contendo. *Phras.* Altercatus sum graviter cum adversario, ich habe heftig gezanket mit meinem Feind. Contentionem suscepi maximam; verborum rixa non levis contracta est; altercatio orta mihi gravis est; contentio non medicoris mihi erat. Enata est gravis altercatio mihi cum adversario; altercationem habui difficilem. Ex causa non magna altercatio ingens facta est. *Ufus.* Cum Vatino altercari incipit. V. Contentio, dissidio.

Alternus, a, um, einer um den andern. *Syn.* Quod vicissim ut, aut vicissitudinem habet. *Ufus.* Epigramma alternis vicibus longiusculis. Alterni pedes ex jambis sint. Alternis verbis, altero quoque verbo. Alterna capita tibi contraria. Alternis absolute summiell. vicibus, annis, diebus.

Altitudo, inis, f. die Höhe, Tiefe. *Syn.* Cellitis, excellitas. *Epi.* Intinita, miranda, concava. *Ufus.* 1. Arborum, montium altitudo. 2. Labes agri ad infinitam altitudinem descendit. Latum mix opus ingens in mirandam altitudinem depressum, der Steinbruch ist zu einer wunderbaren Tiefe kommen. Maris altitudo, die Tiefe des Meer. 3. *Transl.* Anni, fortunae, glorie altitudo. Altitudo & elatio orationis. V. Altus.

Altor, oris, m. Erzieher. *Syn.* Educator. *Ufus.* Omnium rerum seminator & altor Deus.

Altrifecus, von der andern Seite. *Syn.* E regione, ex altera parte. *Ufus.* Altrifecus.

Altrix, icis, f. Erzieherin. *Syn.* Nutrix, educatrix, alumna. *Ufus.* Terra patria, altrix nostra.

Altum, i, n. Tiefe des Meer. *Ufus.* Tempestate in alto jactantur nautae. Ex alto emergere.

Altus, a, um, hoch, tief. R. ἀλτὺς, cresco. *Syn.* Sublimis, excelsus, celsus, erectus, editus, excitatus humo. X. Altissimus, humilis. *Phras.* 1. Turris est altissima, es ist ein sehr hoher Thurn. Turris in magnam altitudinem eminet. In eximiam, vicendam altitudinem evecta; situ & opere multum edita; in ingens fastigium elata. 2. Vienna altissimis aedibus est conspicua, Wien ist ansehnlich wegen Höhe der Häuser. Vienna coenaculis sublimata, atque suspensa latissime eminet; aedibus editissimis, in altitudinem ingentem elatis, late eminentibus constructa; aedibus ad eximiam altitudinem perductis; mirabili altitudine aedium urbes caeteras superat, & excedit. 3. Alto vir animus, & excellenti, ein Mann von einem hohen und trefflichen Gemüth. Vir sapiens es, & alta quadam mente praeditus; nihil times, nemini cedis; altum quiddam spiras; invictum semper; & ad altiora quaedam, & magnificentiora te natum meminit. Altum te natura videri.

videlicet, & n. mala despicientem genit. Alta spectas, virtutis gloria ad celum te effert. Animo ex super humanum fastidium elato; supra fortunam amos geris. *Ufus*. 1. Suavitate pervenire in altum locum, ut haberi. *Etand* homines. Virtus altissima delectat. *Contr* altissimus complexus. 2. *Translatio* a. *Alta* n. humanitatem rerum alia quodam despectu. *Alta* & exaggerata oratio. *Alta* & excellens vir. Nihil nisi altum & magnificentum suscipere, moliri, V. *Excelsus*, *Amans*.

Alvearium, ii, n. Bienen-Stod. *Ufus*. Apes in alvearium concesserant.

Alveolus, i, m. kleines ausgehöhltes Gefäß, Schach & Löfflein. *Syn*. Tabula, in qua telluris, aut talis ludatur. *Ufus*. Ludam quærere, alveolum poscere.

Alveus, i, m. Rinne eines Wasser. *Syn*. Vas angustum, quo ia, balnei utebantur. *Ufus*. In alveum descendere.

Alumnus, i, m. ein Erzogener. *Syn*. Qui ait, quique alitur; discipulus. *Ufus*. Eloquencia bene constitutæ civitatis velut alumna est, & nutrix. Platonis, disciplinæ Platonice alumnus. V. *Discipulus*.

Aluta, æ, f. lind Leder. *Syn*. Pellis mollior. *Ufus*. Pelis pro velis, alutæque molliter confectæ.

Alvatus, ii, m. Weisgerber. *Syn*. Coriarius, pellum & coriorum concinnator.

Alvus, i, f. der Bauch. *Syn*. Venter, intestina, uterus. *Epi*. Multiplex, torrens. *Ufus*. 1. Mater alvo filium continet, die Mutter ist schwanger an einem Sohn. 2. Alvum cedere, medicamentis citare, movere, Stuhlång machen. 3. Alvum laxare, solvere, purgare, deprecere, die Nothdurft verrichten. 4. Alvum mollire, bonum facere, den Stuhlång erleichtern. 5. Alvum fluentem sistere, tardare, inhibere, den Durchbruch stillen. 6. Alveus alvo esse, veritè sit seculi. Suppresso ventre alvum consistere; venter non reddit, non excernit. 7. Alvo esse fæta, citata, resoluta; alias: de-

et onibus laborare, nam Durchbruch leiden. Citata alvo exerceri; accidere frequentem alvi dejectionem; ventre esse liquidò. 8. Ire ad alvum subtrahendam. *Alias*: ire ad requisita naturæ; ire, quo saturi solent; naturæ parere; ventris causâ de medio abire; ad necessaria secedere; ad reddenda ciborum onera se subducere, auf den Abschied gehen.

Amabilis, e, *gen. comm.* holdseelig, lieblich.

Syn. Amore dignus, suavis, omnibus jucundus. *Phras*. *Amabilis* est; amoris gratia augatur, gratia ametur, et item liebesthet Mensch. Sunt in eo multa, quæ amorem conciliant & possidet, quæ ad colligendam benevolentiam valent. Ad alliciendas voluntates, ad animos adjungendos, ad comparanda hominum studia nihil desideres, nihil in eo requiras; nihil deesse dicas. Causas amoris in eo plurimas, odii nullas invenio. *Amandus* est propter multas suavitates ingenii, officii, humanitatis. Ejus suavitates, virtutes ipsi studium hominum adjungunt, pariunt gratiam, comparant, adipiscuntur. Ferreus sit, qui illum non amet. *Aversus* ab omni humanitate, expertus humanitatis; procius homo non sit, qui illum amore non prosequatur. Nihil non est in eo, nulla non re commendatur, quæ homines ad illum amandum alliciat, quæ ab omnibus gratiam ineat, quæ adjungere sibi hominum benevolentiam possit. Nulla in eo desideres animi bona, ornamenta, quibus benevolentia colligitur. *Ufus*. Virtute nihil amabilius. Mores, homines amabiles.

Amabiliter, holdseeliglich. *Syn*. Animò amico, suaviter; humaniter.

Amabo, melius ich bitte dich. *Syn*. Si me amas, rogantis est. *Ufus*. Expecta, amabo, dum te conveniam. Amabo te, incumbe in eam rem.

Amandatio, nis, f. Verschickung. *Syn*. Relegatio, rejectio. *Ufus*. An hæc rusticana vita relegatio, atque amandatio appellabitur?

Amando, as, avi, atum; are. wegschicken. *Syn*. Ablego, relego, removeo, dimitto, mitto. *Ufus*. Amandato Catone, Tullo expulso.

Amans, tis. *Partic.* von Amo, liebend. *Syn*. Observans, studiosus, fautor, benevolus. *Ufus*. Ad nos tui amantissimus venit. Nemo

Nemo me tui amantior. Lenissimus & amantissimus verbis accipere.

Amanter, liebreich. *Syn.* Peramanter, studiosè, prolixè, *Ufus.* Valde hoc velim, amanter, diligenterque conficias. Coniunctissime & amantissime vivere cum aliquo.

Amarus, a, um, bitter. *Syn.* Sapore præditus dulci, adversò. *Ufus.* 1. Sensus indicat dulce, & amarum, der Geschmack zeigt an, was süß oder bitter sey. 2. *Transl.* Calamitosus, insuavis, morosus, verdrießlich, unfreundlich. Amariorem me & stomachantem omnia senectus facit.

Amasius, ii, m. ein Buhler. • *Syn.* Amator. *Ufus.* Miserrimum hunc hodie habeo amatum.

Amator, oris, m. Liebhaber. *Syn.* Amicus, cultor. *Epi.* Acer, antiquissimus, communis. *Ufus.* 1. In bonam partem. Sapientie me amatorem profiteor. Ciceronis amatores. 2. In malam partem. An tu amatorem, non adulterum dices? Amatores puerorum.

Amatorie buhlerisch. *Syn.* Amatorum more. *Ufus.* Amatorie scripta, dicta.

Amatorius, a, um, buhlerisch. *Syn.* Quod ad amorem pertinet, vel allicit. *Ufus.* Amatorius sermo. Amatorium carmen.

Ambages, um, f. Umschweif. *Syn.* Circuitio, anfractus, inflexus, Mæandri, diverticula, inflexiones. *Ufus.* Ambages fidei fallendæ exquirere.

Ambigo, is, ere, zweifeln. *Syn.* Dubito, in controversiam voco, adduco, discepto, in dubium traho, revoco. *Ufus.* Ambigunt agnati cum hærede, die Bestreunde send mit dem Erben strittig, disceptant, Ambigere de re aliqua. Hoc inter nos ambigitur. Ex contrariis scriptis ambigere aliquid. V. Dubito, dubium, controversia.

Ambiguè, zweifelhaftig. *Syn.* Dubiè. *Ufus.* Ambiguè, dicta, scripta, posita, dividenda sunt & explananda.

Ambiguitas, atis, f. Zweifel. *Syn.* Anceps, dubia, incerta, multiplex verborum potestas; verba media & suspensa; quæ in duas vel plures sententias trahi possunt. *Ufus.* Nominum ambiguitas in multos errores inducit. V. Dubitatio.

Ambiguus, a, um, zweifelhaftig. *Syn.* Anceps, dubius, incertus, obscurus, multiplex,

perplexus.) (*Perspicuus.* *Ufus.* Non habeo ambiguum, ich zweifle nicht. Oracula obscura, ambigua. Ex ambiguo dicta existunt argutissima. Invidiæ nomen ambiguum. V. Dubius, perplexus.

Ambio, is, ivi, itum, ire. umgehen, anhalten, sich um etwas bewerben. *Syn.* Circumeo, & el prenio. *Adv.* Valde, vicatim. *Phras.* Consulatum artibus parum honestis amari, preniat, er will durch alle Gewalt zur Bürgermeister, Stelle gelangen. Quibus artibus sibi viam ad consulatum muniat, quod iter affectet. video. Summâ ambitione, honoris contentione, ambitû contendit. Circuit & pensat Patres juxta, ac tribules. Est in illo summa honoris contentio; ambitus illi est in petendis honoribus incredibilis. Nullum in prensando studium prætermittit; in prensandis, appellandis Patribus studium adhibet, maximum. In aucupandis magistratibus nullos scopulos, nullos casus pertimescit; aureis retibus venatur imperium. Honoribus operam dat, sed artibus parum decoris. Honorum in republica nullus est, quem non appetat, ad quem non aspiret. er bewirbt sich mit sonderer Lust um alle Ehren Stellen. *Ufus.* 1. Lunnæ cursus terram proxime ambit, der Mond gehet zuuächst um die Erde herum. 2. *Prensare, petere, anhalten.* Si comitia in senatu haberi placet, petamus, ambiamus.

Ambitio, nis, f. Ehrgeiz. *Syn.* Ambitus, studium cupiditasque honorum. *Epi.* Levius, major, miserrima, nimia, perniciofa, popularis, summa, timida. *Ufus.* Ambitione labi, ardere. In tuo favore mea ambitio nititur.

Ambitiosè, ehrgeizig. *Syn.* Cum ambitione. *Ufus.* Provinciam ambitiosè petere. Facere aliquid, fovere aliquem ambitiosè.

Ambitiosus, a, um, ehrgeizig. • *Syn.* Ambitione plenus, honorum cupidus. *Phras.* Vir est ambitiosus, avaritia gloriæ, & honoris cupiditate insatiabili, ein über die Massen ehrgeiziger Mann. Ambitioni servit perire, ardet innotita honorum cupiditate, in honorum studio peno modum nescit, ad ambitionem totò pectore incumbit, fertur incredibili gloriæ cupiditate; honorum nusquam illi satis est, honoris est supra modum appetens. V. Ambio, gloria, superbus, arrogans. *Ufus.* Amicitie ambitiosæ, in quibus attentionis plurimum, nihil rei. Homo minimè ambitiosus.

Ambitus us, m. Umgang, Ehrgeiz. *Syn.* Conversio, circuitus, orbis, ambitio, ambitionis crimen. *Epi.* Contractus & brevis, & vehementis verborum, immensis, infinitus, par, perfectus, completusque verborum, rotundus, totus verborum, argutus, certusque & circumscriptus verborum. *Ufus.* 1. *Ambitus domus*, der Umgang, Heerd des Hauses. Rotundi *Reli.* in *ambitus*, 2. *Circuitus verborum*, umschweifige Rede. *Comprehensio*, & *ambitus* ille verborum, quem periodam vocamus, 3. *Ambitio*, Ehrgeiz. *Accusari*, damnari ambitus.

Ambulacrum, i, n. Umgang. *Syn.* Locus in adibus ad deambulandum accommodatus.

Ambulatio, nis, f. Spaziergang. *Epi.* Aurea, meridiana, inferior, pomeridiana, compitalitia. *Ufus.* 1. *Ambulatio*, Spaziergang. Constituimus inter nos, ut ambulationem tui conficeremus. 2. *Locus ambulationis*, Spazier-Ort. Nostram ambulationem, quæ o, in vias Hedera intercolumnia ambulationis convexit. Nondum absoluta est ambulatio, nondum sub tecto.

Ambulatio, nula, e, f. Spazier-Gängelein. *Epi.* Tecta. *Ufus.* Cuni una ambulatione, & sermone nostro delicias urbis omnes non permutavero.

Ambulo, as, avi, atum, are. spazieren. *Syn.* Deambulo, inanbulo, obambulo, deambulationem perago, spatio, eo, decurro, alio, iter facio, contendo, pedibus perago. *Adv.* Artificiose, contentus, recte. *Ufus.* Ambulare in sole. Ambulare lentè, ut philosophi. Intra decem plura passuum illa ambulare. Xerxes juncto clausibus Hellesponto, Athoque perfollo, maria ambulavit, terram navigavit.

Ambulo, is, ussi, ustum, cre. verbrennen. *Ufus.* Num tu ex ambustis fortunarum mazam reliquis spolum petes? Vicina Cremona incendio ambusta, Mantua tamen salva evasit.

Amentis, tis, gen. om. unsinnig. *Syn.* Insane, mente motus, perturbatus. *Phras.* Homo excors, omnibus consiliis præceps, ac devius, mente captus, alienatus mente, amentia præceps, occaecatus; prolapsus in furorem, mente paulum imminuta, animo parum validus, mente orbatus. *Ufus.* Homo amentissimus, vector ac consiliis omnibus præceps, ac devius. V. *byzantus*.

Amentatus, a, um, mit Klemen gebunden. *Syn.* Loris religatus ad acius f. n. lum, *Ufus.* 1. Hasta amentata. 2. *T. 111.* Argumenta amentata præclari oratoris laetis viribusque contorta, stardet Bea wetsthum.

Amentia, æ, f. Unsinnigkeit. *Syn.* Insania, *Epi.* Civilis, magna, mira, præceps, singularis, summa, tanta, *Phras.* He homo in amentiam incidit, et sit zu einem Narren werden. A se, à mente discessit; ad insaniam reductus est; impulsus, prolapsus in furorem est: Mens reliquit hominem; injecta illi amentia est. Amentia incredibilis hunc hominem tenet, et sit stard im Kopf verwirret. Amentia flagrat, torquetur, rapitur, tenetur, excrucatur planè insolentia, alienata penitus mente est. V. *Amentis*, alienatus, furor insania, stultitia. *Ufus.* Amentia est animi affectio lumine mentis carens. Quam amentia inductus hoc egisti?

Amica, æ, f. Buhlerin. *Syn.* Mulier amata. *Ufus.* Alcibiades amicæ amiculò rectus. Septem curros amicarum plenos secum tranebat Verres.

Amicè, freundlich. *Syn.* Benevolè, familiariter, animò amico, & conjunctissimò. *Ufus.* Vivere simpliciter, vitæque nominum amicè. Quod tantum mihi tribuis, facis, fecistique sanè amicè,

Amicio, is, svi, istum, ire. bekleiden. *Syn.* Vestio, operio. *Ufus.* Amictus togæ purpureæ.

Amicitia, æ, f. Freundschaft. *Syn.* Benevolentia, conjunctio, familiaritas, necessitudo; vetus & assiduus inter æquales usus, ac vitæ consuetudo; jucunda vitæ, atque officiorum omnium societas; amabilissimus amicitiae nexus, amoris vinculum arctissimum; omnes amicitie necessitudines; conjunctionis, ac necessitudinis vinculum; benevolentie conjunctio; familiaritatis nexus. summa voluntatum consensus. *Epi.* Adjutrix virtutum, comes vitiorum, afflicta, non solum ampla, sed etiam jucunda, concors, conjunctior, consularis, desiderata, d. tior, & assuetior, firmitior, bona, gratuita, insignis, intempestiva; inveterata, iusta veraque, magna, uber, jucundissima molesta, naturalis, non brevis & suffragatoria, sed firma & perpetua pulcherrima & maxime naturalis, pyladea, remior & liberior, & dulcior, & ad omnem comitatem facili-

facilitatem, ut proclivior, sancta, summa, vera, vetusta, vulgaris, aut mediocris, contracta, Phil. 1. *Amicitiam* contrahere, mit einem Freundschaft machen. *Amicitiam* cum aliquo appetere, expectare potuit amicitias, gratiam & amicitiam petere; adrepere finem, applicare se ad alterius amicitiam; insinuare se, in potentiam amicitiam; adungere se, conferre, aggregare ad alterius amicitiam; amicitiam sibi parare, comparare, conciliare; in consuetudinem alterius se dare; insinuate, immergere; amicitiam multorum in se recipere; amicitias sibi parere, gignere, jungere, conjungere, insinuate; consuetudinem alterius se implicare, devincere, jungere; amicitie fores sibi aperire; consuetudinem jungere cum altero; amicitiam conjugare, conjugare, constituisse; colligere, contrahere consuetudinem cum altero; amicitie & societatis vinculo se adstringere; incipere, constare amicitiam; contra societatem cum altero; amicitiam sequi, ad amicitiam accedere; alterius amicitie se dedicare devovere, sancte, serice, percutere sedes amicitie; amicitie sedere se devovere. 2. *In amicitiam venire*, in die Freundschaft kommen. In amicitiam accipi, recipi, id est; in familiaritatem alterius venire, pervenire; adscribi ad alterius amicitiam; inire cum altero societatem; jungi amicitie; incidere in improborum hominum amicitiam; familiaritatem alterius perire intrare, consequi; amicitiam adipisci; in familiaritatem jura adduci. 3. *Amicitiam habere cum altero*, Freundschaft haben mit einem andern. Necessitudo intercedit mihi cum illo, & vetus amicitie usus; necessitudo mihi cum illo constituta dum est; est mihi amicitia, consuetudo, hospitium cum illo; amicitiam gero, habeo cum illo; intime utor homine; societatem habeo cum illo firmam ac perpetuam; intime illi familiaritate conjunctus sum; locum amicitie non infirmo; meos usus, vetus conjunctio; conjunctus sum & amantissime inter nos vivitur; alteri familiaritate hominem complector; longa consuetudine devinctum teneo hominem; mutua benevolentia implicatum habeo; conjunctus sum longo familiaritatis usu; inveterata mihi cum illo est amicitie fides; perpetua gratia atque amicitia mihi cum illo est. 4. *Amicitiam observare*, die Freundschaft halten und beobachten. Amicitiam colere, servare, retinere; obsequio amicitiam laeri; amicitiam prestare; necessitudinem colere; conservare; uno tenore fidem colere; in amicitia & fide man-

re, permanere. Par voluntas ab unoquoque nostrum redditur, & accipitur. Amicitia nostrae fides sanctior est, quam ut malevolentium sermonibus l. beneficitur. Amicitiam gerimus non modo officiosam, sed veram & concordem. 5. *Amicitiam firmare* & augere, die Freundschaft vertiefen. Amicitiam confirmare, firmiorem facere, reddere; in amicitia provehi; firmare obsequio gratiam; concordiam in perpetuum firmare; consuetudinem facere majorem; id agere ut amicitia non modo vigeat, sed crescat, accrescat. 6. *Amicitiam minuitur*, die Freundschaft minuitur ab. Claudicat amicitia nostra l. beneficitur sentim malevolentium sermonibus, & elevatur. Vacillat, inclinat amicitie nostrae stabilitas. Satietas quadam amicitie subit. Multis rebus quotidie violatur, amicitia nostra. Non respondet animus tuus in amicitia meo. Non cum praestas animum mihi, quem debes. Parum in me benevolentiam non commonstras. Tuus in me amor cum meo conferendus non est; longe inferior meo est; longe infra est. Non es mutuo erga me animo; non aequa, atque ego, animatus es. Conjunctio illa vetus, ac jucunda multum te imminuitur, perfringitur, ac labeficitur. 7. *Amicitiam abrumper*, die Freundschaft zertrennen, aufheben. Disrumpere, discindere, dissocinare, dissolvere, dilibere, praecidere, extinguere, tollere, evellere amicitiam, desistere sua amicitie, spernere, negligere; extinguere necessitudinem pristinam; amicitiam dimittere, deponere, excludere, in inimicitiam convertere; ab amico se abrumper; ab amicitia se remove; charitatem, conjunctionem diiungere; a conjunctione animos avocare; collectam conjunctionem momentu effundere; amicitiam amicitie nolum tollere; rebus alteri societatem, hospitium, amicitiam; finem gratiae ponere; amicitias deducere coherentes; gratiam alterius repudiare, recusare; totum se ab amicitia alterius avellere; retrugere a pristina consuetudine; ab amicitia decedere; se jungere se a veteri societate; conjunctionem solvere; amorem ex animo penitus eicere. 8. *Amicitiam reanintegrare*, die Freundschaft erneuern. Redire cum altero in gratiam; renovare, redintegrare pristinam consuetudinem; gratiam novo beneficio redimere; ad gratiam & amicitiam receptam habere. V. *Amicus*, familiaritas, necessitudo, divinarum, humanarumque rerum cum benevolentia & charitate summa consensio. Amicitia nihil majus, uberius, jucun-

jucunditas. Hac amicitia, hæc conjunctio, hæc jucundissima vitæ, atque officiorum omnium societas dictis sermonibus, factis criminibus, sæpè dirimitur.

Amictus, a, um. bekleidet. *Syn.* Vestitus, in latus, lectus, opertus. *Ufus.* Amictus latus, togæ purpureæ, palli, amiculæ.

Amictus, ō, m. Kleidung. *Ufus.* Imitari aliquis amictus statum, aut motum. *V. Lepus.*

Amicula, æ, f. Sublerin. *Syn.* Amica. *Ufus.* De amicula rixari.

Amiculum, i, n. eine Hattung einer Kleidung. *Syn.* Palliolum, vestis. *Ep.* Aureum, frigidum, grave. *Ufus.* Dionysius aureum Jovi detraxit amiculum.

Amiculus, i, m. Freund. *Syn.* Amicus.

Amicus, i, m. Freund. *Syn.* Necessarius, familiaris. *Y. Inimicus.* D. Amator in malum, Amicus in bonam partem accipitur. *Ep.* Amicus & observans, antiquior, antiquissimus, benevolus, blandus, bonus, commensalis, firmus & fidelis, fortior, fortis, pravius, satis honestus, indignus fortuna aliqua, invidus, insolens, lepidus, locupletior, magnus, melioris, multo justior, officiosissimus, paternus, ac pernecessarius, præceps, privatus, prudens, recens, simplex & cominus, & consentiens, studiosus, observans, suavis, verus, verus, voluntarius. *Phras.* 1. Amicus meus est, er ist mein guter Freund. Multis annis illo utor familiariter; est ex domesticis meis, & intimis familiaribus, necessarius meus est, & amantissimus mei; conjunctus mihi usum est in intimis; me planè suum numerat; sunt mihi cum illo omnes amicitie necessitudines; utor hominis amicitia sua, & concorditer; in meis familiarissimis est, ac planè meus; longè omnium amicorum clarissimus est; in intima eius familiaritate versor; conjunctissimus illi sum; omnia mihi cum eo intercedunt jura summe necessitudinis; ætatis meæ est amicitie vinculo copulatus, collegatus, connexus; est mihi amicitia cum eo non vulgaris; utor illo intimè; est mihi intimus; nihil illo nisi conjunctius, charius, jucundius. *V. Familiaris, ad ungo, Amicitiam habere.* 2. Amicos sibi paravit plurimos, et hæc sibi sui Freunde gemacht. Multos ille sibi beneficio conjunxit; multos sibi consuetudine devinxit; animos multorum sibi conciliavit; multorum voluntates sibi

obsequio demeritus est; amicitiam fecit cum plurimis; ex adversa factione suos sibi fecit quamplurimos; necessitudinem constituit, Jecit, conjunxit cum multis, ad amicitiam adscripsit, aggregavit non paucos. *V. Amicitiam contrahere.* *Ufus.* 1. Amici maximè amoris conspiratione consentientes. Mihi nemo te amicior, charior, jucundior. 2. Amicum facere, deligere, eligere, acquirere; conciliare sibi alterius voluntatem, gratiam, studium. 3. Amico uti & necessario, einen zum Freund haben. 4. Amico orbari, vitam ab amicis desertam & incultam agere, seinen Freund haben.

Amissio, nis, f. Verlust. *Syn.* Jactura, detrimentum. *Ep.* Tanta rerum, turpis. *Ufus.* Amissio omnium rerum, desperatio recuperandi.

Amita, æ, f. Base. *Syn.* Soror patris.

Amitto, is, misi, missum, ere. hinwegschicken, verlieren. *Syn.* Dimitto, perdo, jacturam facio. *Adverb.* Funditus, penitus, planè. *Phras.* Amisti omnia, du hast alles verloren. Jacturam fecisti fortunarum omnium. In hoc portu lotte, dig itatis naufragium fecisti. Eversus es rebus omnibus, captus, orbatus. Omnia tibi illo jactu perierunt, occiderunt. Gratia omnis, ac gloria tibi defluxit. Cum fortunis famam te simul, ac fides deseruit. *V. Perdo, eripio, evanesco.* *Ufus.* 1. Amittere occasionem. Prædam de manibus amittere, aus der Hand lassen. 2. Dignitatem, civitatem, jus imperii, memoriam, mentem, vitam, lucem amittere. Vires, & corpus ægitudine, vitam per dedecus amittere, verlieren. 3. Dimitto, frey und ledig lassen. Captivum amittere. 4. Amicio, abiezen. Assiduitate malorum omnem sensum humanitatis ex animo amittere.

Amnis, is, m. ein Fluss. *Syn.* Fluvius, *Ep.* Funestus, incertior, sedatus, magnus, nobilis, obsecutus, profluens, contortus, deflexus. *Ufus.* Liquores perlucidissimi, riparum vestitus viridissimi. Alter sine salubris amnis, alter incitator fertur. Contortus & deflexus in alium cursum amnis. *V. Flumen.*

Amo, as, avi, arum, are. lieben. *Syn.* Diligo, carum habeo, studio prosequor, benevolentia complector, magno studio & amore sum in aliquem; faveo; cupio alicui maxime, honestissime. *Adv.* Admodum, æque atque, certatim, fraternè, illustrè,

illustrius, maxime, merito, mirabiliter, mirifice, multum, nimium se; plus, plurimum, precipue, recte, turpissime valde, vehementer, unice, vulgo. *Phras. 1. Amo te plurimum, ich liebe dich sonderbar.* Sic te diligo, ut neminem magis, ne me ipsum quidem. Singulari erga te amore tum, singulari tum in te benevolentia. Ego te, ut oculos, aut si quid omnium, in quem magis, quam in te, mea sit propensa benevolentia; qui mihi te sit charior; quem ego vehementius, quam te, diligam, quem ego majore, quem te benevolentia complectar; quem ego magis ex animo, quam te, diligam. Quo amoris vinculo adstricti sumus, eo nihil potest esse arctius; id ejusmodi est, ut laxari nullo modo possit. Summe, vehementer, valde, magnopere, maxime, maxime, etiam atque etiam, mirifice, incredibiliter, unice, singulariter, egregie, insimuliter, ex animo, ex intimo sensu, cumprimis, inprimis, opprimè, precipue, admodum, oppido, maiorem in modum, mirum in modum, minime vulgariter, non mediocriter te diligo. Omnibus tibi necessitudinis causis conjunctus sum maxime. Ita multe mihi tecum sunt necessitudinis causae, ut nihil possit esse jucundius. Omnes mihi necessitudines, necessitudinum causae, omnia mihi necessitudinum summa iura tecum intercedunt. Mihi tecum omnia sunt communia. Amo te singulariter omnibus de causis. Omnibus ad te amandum causis adducor, moveor, impellor. Causam tui diligendi nullam non habeo. Arctissimo necessitudinis vinculo conjuncti sumus. Nihil est nostrae necessitudinis conjunctius. Pervenit ad summum amicitia nostra. Benevolentia in te mea ad summum pervenit; aucta sic est, ita jam crevit, ut nihil ad eam possit accedere. Amor in te meus is est, ita accumulatus est, ut addi nihil possit. Aequè, similiter, pariter ac me ipsum; itidem ut me ipsum; non aliter, non secus, ac me ipsum te diligo. In te amando nemini concedo. Qui te vehementius diligit, concedo nemini. Amorem in te meum cogitatione fortasse consequi, complecti possum, verbis quidem exprimere, explicare, expromere profecto non possum. Cum te multi diligant, in amore tamen omnes vinco, principum appetito, primas partes mihi vindico, principem locum obtineo. Tero te in oculis. Mihi es in amoribus. Nihil mihi est te charius. Secundum DEUM, post DEUM, excepto DEO, cum à DEO distitisti, nemini mihi te est charior. Primum in amore DEUM, te habeo pro-

ximum. Amor in te meus tantus est, quantus potest esse maximus. Haere mihi in animo, in medullis, in intimis sentibus. Ut pater in filium, ita ego in te sum animatus. Habeo te fratri loco. Quid est, cur te non etiam atque etiam diligam? Quod vinculum, quod studii genus aut officii, quae omnino res amori nostro, amicitiae, conjunctioni, necessitudini nostrae deest, in amicitia nostra requiri, ac desiderari potest? Amorem in te meum verbis exprimere qui possum, quem cogitatione vix complector, cuius magnitudinem vix mente comprehendo? 2. Tu si me amas, communem amicum dilige, wann du mich gern hast, liebe auch diesen unsern Freund. Tu si me charum habes; si tibi cordi sum; si animum mihi dedisti tuum; amicum omni benevolentia, charitate, officio complectere. Sit tibi ille in pectore; haereat in ventris, animo, visceribus. Tu si me amore duces; si totus ego tuus sum; si ardes, cales, teneris studio complectendi mei; amicum in sinu, in oculis gestas; haereat ille tibi in medullis; gradum ac charitatem sibi apud te habeat. Si amore tibi conjungor; si, ut tute affirmas, ita in oculis tuis habito; in medullis inclusus sum; amicum toto animo, omni gratia, officio, charitate complectere. Si tanta propendes in me voluntatis inclinatione, quantum singularis in me tua benevolentia, eximia charitas, perpetua officia pollicentur; mea potiore viti communem amicum habe. Siquis amor mei in te relidet; si amore mei caperis, incensus es; si charitate flagras; charissimum tibi amicum habe nostrum magisque quam oculos illum ama meos. Siquis amor penitus haeret mei; si in medullis relideo tuis; si in deliciis sum; amicum oculis, animo, complexu tene; omni amore prosequere; dignum profecto ob multas suavitates ingenii, ut animo tuo charus sit egregie. 3. Amat intemperanter, inhoneste, et ita unumquemque, schändlich verliebt. Amoribus servit; turpius, quam par est, diligit; dissertur amore; immoritur amore flagrat. Desparit hominem miserè; amore occupatus est; animum amori debitum habet; in amores effunditur; amore amens, male sanus est; perditur amat; amore languet; caecis maceratur ignibus; totus in amore est; in castris Veneris militat; versatur in amoris rotis; amore vadatus, ac victus attingitur; in non statum d'vertit ad Cupidinem. *Ufus.* Quidam seipsum amant sine rivali. Me aut amabis, aut, quod contentum sum, diliges. D. Amare plus est, diligere minus. X. Odio habeo.

Amoenitas, tis, f. Lieblichk. *Syn.* Suavitas locorum. *Epi.* Suavia. *Ulys.* Hortorum & litorum amenitates. *V.* jucunditas.

Amoenus, a, um. lieblich. *Syn.* Voluptarius, jucundus. *Ulys.* Amoenus sanè, & artibus semotus locus. Prædiola belle admodum ameno loco, & salubri. *V.* jucundus.

Amor, ons, m. die Liebe. *R.* ab *cupio*, *frangit*, *amens* nempe *causa*. *Syn.* Beneficentia, gratia, pietas, studium, charitas. *X. Catull.* D. Amor genus est ad omnia pertinent, Charitas species ad homines tantum. *Epi.* Glorie nimis acer, veritatem honestis, communis, cultus, dulcis & optatus, flagitii & levitatis auctor, fraternus demit carque, honestus, humanus, tam inprovisus ac repentinus, tam castus, tam religiosus, tam sapientus, tam par, inauditas, non ignotis, semper amatus, & optatus, incredibilis, & bonus, infusus, jucundus, magnus, melioris, mirificus, mulctus, nutus naturalis, novus, vetus, patris, perceptor, præceptor, princeps, puerilis, ferus, singularis, sollicitus, amicus, simulans, impulsus, verus & fictus, veritatis, veritatis, veritatis. *Phras.*

1. *Utrum ex amore amorem patris in te possit?* wolle Gott! ich sollte in dir eine Liebe gegen das Vaterland erwecken. Utrum te patris amore inflammare, pietatem in patriam movere, excitare. 2. *Ignoro, conciliare possem? utinam efficere id possem,* ut patriæ amor in te patetatur, oratur, exortatur? utinam ea mihi facilius sit, ut meis hortibus quietas illa in patriam sursum in te existat, emergat; ut ex naturalis soli dulcedine amor ille effluat emanet, progrediatur, proficiatur, qui erga patriam optime de te meritum exarte, residere in animis civium debet. 3. *Amorem in te meum ubique declarabo,* ich werde dir meine Bewogenheit überall erweisen. Quem diu tecum constitutum habeo amorem, omnibus in rebus testificabor, demonstrabo. Respondebo profectò amori tuo, & omni officiorum genere tecum certabo. Recognosces non modò ex litteris, sed ex omnibus studiis, officiisque meum in te amorem. Amorem hunc meum, quem à puero suscepi, omnibus officiis colam, præstabo, reddam amori tuo. Meam in te amantem benevolentiam, summum, incredulamque amorem quovis officii genere testatum faciam; officiis ac studiis illustrabo, approbabo. Nullum erga te officium hominis amantissimi prætermittam. Qui in me residet amor tui, eidem servam semper; hunc fovebo, & augebo,

Non est, quod vereare; in amore egregie respondebo. Efficiam profectò, ut omnibus pateat; neminem ut fugiat, lateat, quæ mea sit in te benevolentia. Amorem tui, qui in animo insidet meo, non verbis modò præ me feram; sed rebus, factisque ostendam, patefaciam, confirmabo. 3. *Amorem in te meum semper conservabo,* die Liebe und Zuneigung werde ich jederzeit erhalten. Amorem, quò semel tibi conjunctus fui, quo te adhuc prosecutus sum, fovebo semper, augebo, colam, servabo, confirmabo. In amore tui semper provehar. Ina pietas id studium, quò te semel complexus sum, incrementa capiet maxima. Ad eum amorem, quem adhuc præstiti, accessiones fient maximæ. Ut amandi causa semper novæ, ita nova semper officia ad pristini amoris significationem accedent. Idem dies a noxia tui mihi eripiet, qui vitam. Dum spirabo, spirabit simul in me amor tui. 4. *Amorem exuit, et hat die Liebe gänzlich aufgehoben.* Amorem objecit, exuit, depoluit omnem. Multum de vetere amore detractum, laxum est. Amorem omnem ex animo ejecit. Nemo te, nisi tua illa inconstanter ab amore nostri avertit; illa amorem deromit, illa exuit. *Ulys.* Amor verus & rectus non facile dijudicatur, die rechte Liebe ist schwerlich von der falschen zu unterscheiden. Honestus amor è virtute nascitur. Judio labitur, qui fortunam in amore, non virtutem spectat. Amor flagitii & levitatis auctor.

Amotio, is, f. Hinwegnehmung. *Syn.* Remotio. *Ulys.* Doloris amotio succedionem efficit volutatis.

Amoveo, es, movi, motum, ere. meathun. *Syn.* Arceo, prohibeo, removeo. *Phras.* Fames hostem ab urbe amovit, der Hunger hat den Feind von der Stadt getrieben. A moenibus hostem detraxit, depulit, deiecit. Fames hostilem impetum propulit, submovit, propulsavit; emovit hostium multitudinem; postem illam à moenibus urbis avertit. 2. *Amovet, à se omnes,* er leidet niemand um sich. Abstinet procul homines; segregat à se omnes, removet, submovet; emovet domo salutantium multitudinem; hospitum ac clientum turbam suis ab ædibus amovetur. 3. *Amovet se à rebus publicis,* er schraubt sich völli ab von den Geschäften des gemeinen Wesens. Animum procul habet a republica; animum abducit a forenti strepitu, publicæ rei curam à se in alios transfert. *Ulys.* Libidinem, odium, iracundiam, metum, cupiditates omnes ab aliquo amovere.

eum abstinere von Ungebühr &c. Sequitum, crapulam, calumniam & se amovere, depellere. Molestiam, à foribus; suspensionem à domesticis amovere. V. *Rejello, arceo, rejicio.*

Amphibolia, æ, f. zweifelhafte Rede. *Vulg. Amphibologia. Usus.* Amphibolias aucupantur Dialectici.

Amphora, &, f. eine Wein Flasche. R. ab ἀμφω, quod duas habebat ansas. *Usus.* In singulas vini amphoras quaternos denarios portorii nomine exigunt.

Amplè, weit, herrlich. **Amplissimè**. *Syn.* Magnificè, honorificè, honestè. X *Amplè, humiliter. Usus.* Amplè, elatèque dicit Cicero; honores idem amplissimè sibi decretos, magnificentissimè, amplissimè gessit.

Amplector, eris, plexus sum, &ti. umfassen. *Syn.* Amplexor, amplexu stringo. Comprehendo. *Adv.* Amicissimè, vehementer, ultrò & citrò, uti, vel officiis, libenter, generatim, nequaquam satis, *Phras.* Pater filium amantissimè amplexus est, der Vater hat den Sohn auf das liebevollste umarmet. Amplexatus est; brachia in collum filii injecit; pectus pectori commisit, conjunxit, admovit; amplexu filium petiit, aggressus est, vinxit, arctè tenuit, continuit, fovit; apertis brachiis filium amplexurus, ad eius caput advolavit; in ejus amplexus effusus est, ruit; ejus cervibus se innexuit, & arctissimis complexibus illigavit; Pater filii cervicibus injecit manus, & toto pectore se adstrinxit. Filii collum invasit pater; ad complexum concurrit; tulit complexum filio, inque eum simul corpore, simul animò effusus est, circumfusus amplexibus filii pater, pectori collo eundem admovit. Recepit filium sinu, complexuque pater; dexteram cervicem ejus manu strinxit; amplexu filium cooperuit pater, & pectus pectore constrinxit. *Usus.* 1. Ille me amplexus, salutare, prohibeat, er hat mich umfahend gewarnt nicht zu betriegen. 2. *Transl.* Amo, colo, lieben, sich auf etwas begeben. Autor tibi sum, ut rempublicam, bonas artes, jus civile amplectare. Cæsar me in dies amicis amplectitur. Amplector animum in me tecum. 3. *Comprehende, stringo, begreifen.* Non is est, qui res tantas consilio amplectatur, animò, ac mente circumspiciat. Paucis plurima; artem omnem paucis præceptis amplector.

Amplexor, aris, atus sum. umfassen. *Syn.* Amplector, amo, amplexibus excipio,

foveo sinu, amplexu circumphico, circumplector. *Adv.* Familiariter, hilare, mirificè, rectè, vehementius. *Usus.* Inimicum meum sic amplexabantur, sic in manibus habebant, sic fovebant. Amplexari auctoritatem senatus. Certam sententiam amplexari. V. *Amplector.*

Amplexus, òs, m. Umfahung. *Usus.* Pudici amplexus.

Amplificatio, nis, f. Vermehrung. *Syn.* cello, incrementum, cunulus, exaggeratio. X *Diminutio.* Epi. Magna, nemini nocens, vehemens. *Usus.* 1. Amplificatio gloriæ, honoris, pecuniæ, rei familiaris, Vermehrung der Ehre &c. 2. *Amplificatio rhetorica.* Gravior quædam affirmatio, quæ motu amicorum conciliat in dicendo fidem, weitläufige und nachdrückliche Rede.

Amplifico, as, avi, atum, are. groß machen, erweitern. *Syn.* Amplum facio, dilato; rem parvam verbis majorem facio; augeo, multo lico, locupletor. X *Minuo, infirmo.* *Phras.* 1. Amplificare imperium das Reich erweitern. Proferre imperium, imperii fines; ingentibus incrementis rempublicam augere; ampliare, dilatare, extendere, protendere imperium; imperii fines promovere, propagare magnas imperio accessiones adjungere. 2. *Amplificare dicendo.* eine Sache mit Worten vergrößern. Augere rem, & tollere altius dicendo; verbis exaggerare, extollere; rem ornare tragicè & rhetoricè; omnia dicendo augustiora, majora facere; verò majora jactare; in majus celebrare; verbis in majus ferre, extollere. *Usus.* Semper studui, tuam gloriam laudibus amplificare, ich habe mich allzeit beflissen, deine Ehre mit Lob zu vergrößern. Sermo tuus dolorum mihi meum amplificat. Urbs, fortuna urbis in dies amplificatur & augetur. 2. Amplificare atque ornare dicendo. V. *Augeo, amplius.*

Amplio, as, avi, atum, are. hinaus ziehen, aufschieben. *Syn.* Comperendino, differo, temporis plus concedo causam dicturo. *Usus.* Hæc causa septies est ampliata. Quid hominem nefarium ampliatis?

Ampliter, herrlich, reichlich. *Syn.* Amplè *Usus.* Ampliter in corna apposuit. Ampliter mentiri,

Amplitudo, nis, f. Weite, Ansehen, Würde. *Syn.* Gloria, dignitas, splendor, auctoritas, gravitas, pondus, claritudo, præstantia.

stantia, nobilitas, claritas. *Epi.* Rara, egregia, modica, summa. *Ufus.* Amplitudo est potentiae, aut majestatis, aut aliquarum copiarum abundantia. Ipsae injuriæ tuam amplitudinem illustrabunt. Omne meum studium ad tuam amplitudinem amplificandam; retinendam conferam, ich werde allzeit daran sein, daß dein Ansehen vergrößert werde. Pompejus postea sua amplitudinem nominis, quam non acceperat, tradidit. Pervenit ad summam amplitudinem. *V. Sclator, dignitas, praestantia, magnitudo.*

Amplius, *mehr, länger, über dieses noch.* *Syn.* plusquam, plus, magis, supra, quod excurrit. *Ufus.* Amplius sunt sex menses. Amplius est triennium, vel triennio. Non amplius decem cohortes pervenire. Decem & amplius nummi, decem, & quod excurrit, nummi. Ita quidem Socrates; hoc amplius Theophrastus, quod &c. und noch vielmehr. Moriamur tibi geram, hoc amplius, ut oraculum te audiam, um so viel lieber.

Amplius, *a, um. weit.* *X. Ang. it. p. v. r. s.* *Ufus.* 1. Ampli domus, groß und weites Haus. Theatrum magnitudine amplius, celebritate refertissimum. Locustae praeter modum amplius, ingens laxitas, & qui multo in multum multitudinem effert. *Ex ample*, sp. tiolae effusae. Forum, quantumvis amplum, laxitatem videbitur. 2. Sedes gloriae amplius. Res amplius, & immensis operis. Copiae amplissimae, militum is numerus, ut virtutum iam non poeniteat. 3. Amplissimus civis in amplissima civitate, amplissimo loco natus. Id curio unice, ut res publica opibus firma, copiis locuples, gloria ampla, virtute honesta sit. *V. Clarus, magnificus, Magnus.*

Amphora, *ae, f. eine Flasche.* *Syn.* Vas vitæ in ventre ampulo & inflato.

Amphora, *ae, f. aufgeblasen sein.* *Syn.* Turgeo, inflor. *V. Superbus, jacto.*

Amputatio, *nis, f. Abschneidung.* *Ufus.* Sacramentorum amputatio.

Amputare, *as, avi, atum, are. abhauen.* *Syn.* Reseco, circumcido, rejicio. *Ufus.* Amputetur quicquid in republica est pernicietum. Sic al. p. l. in adolescentis ingenuo quod circumcidam, quod amputem. *V. Præciso.*

An, *es.* *Syn.* Ne, anne, utrum, num, equid? *Ufus.* Multum refert, utrum

coram multis, an paucis dicatur. An licebit cunctis, tibi non licebit? Patris partes suscipiam, an filii? Eloquent, an fileam.

Anagnostes, *ae, m. Leser.* *Syn.* Lector conductitius. *Ufus.* Pater festivus anagnostes noster.

Analogia, *ae, f. Gleichförmigkeit.* *Syn.* Proportio. *Ufus.* Analogia ejus vocabuli me decegit.

Anas, *atis, f. ein Ent-Vogel.* *Ufus.* Anatum ova gallinis supponimus.

Anatocismus, *i, m. Wucher, Zins.* *Syn.* Fornus, quod ex f. more capitur. *Ufus.* Ille quidem ne contentus, cum anatocismo contentus est.

Anceps, *cepitis, gen. em. zweifelhastig.* *Syn.* Dubius, incertus, ambiguus. *X. Certus.* *Ufus.* 1. Incertus est exitus, & belli fortuna. Cura, disputatio, causa anceps. Anceps satorum via. Anceps & multiplex verborum potestas. *V. Dubius, ambiguus.* 2. Anceps gladius, wertschneidiges Schwert.

Anchora, *ae, f. Anker.* *Syn.* Ferrum aduncum ad firmandas naves. *Ufus.* Ergo ille malum erigi, vel fieri, anchoras praecidi, solvi iussit.

Ancilla, *ae, f. eine Dienst-Magd.* *Syn.* Famula, pedilequa. *Ufus.* An parvus ancilla in fructu habendus, di. putat.

Ancillaris, *e. der Dienst-Magd zugehörig.* *Ufus.* Ancillare ac sordidum artificium.

Ancillor, *aris, atus sum. dienen.* *Syn.* Servio. *Ufus.* Nemini uni ancillatus sum, aut privatum me addixi. *V. Servio.*

Ancillula, *ae, f. Dienst-Mägdelein.* *Ufus.* Juvis scientium eloquentiae tantum ancillum, & pedilequam ad iungebant; contra nunc est.

Anlabata, *ae, m. Kinder Fchter.* *Syn.* Gladiatorum perus velatis oculis pugnantium. *Ufus.* Quem antea ne audas, tam quidem defraudare poteramus.

Androgynus, *i, m. halb männlich, halb weiblich.* *Ufus.* Androgyni ortus pro fatali monstro habebatur. Partus bonus, qui utramque sexum habet.

Anfractus, *us, m. krummer Linnee.* *Syn.* Circutio, flexus, ambitus. *Epi.* Non lon-

longus, longu, ad spiritum & artus, annuos, e' annus. *Uf. 1.* Figur. nihil habens incitum, angul', nihil ad tactibus. *101.* go an' ract. circumscripta or. tio. *Atus.* tua septenos octies solis anfractus, redituque convertit, du bist 56. Jahr alt.

Angelus, i, m. ein Engel. *Syn.* Genius bonus, spiritus coelestis, celestis inter-nuntius, minister DEI, & nuntius. *Phras.* **1.** Angelus custos, *Schlag* Engel. Genius humane salutis custos; celestis custos homini adjunctus, additus, additus; praeses vitae nostrae spiritus; adiutor, defensor, patronus auxiliarius vitae nostrae genius; celestis genius, qui hominem ab ortu suo suscipit ac tuetur; qui defendit, custodit incolumem servat traditum curae suae, custodit, tutelae hominem; cui a DEO latente optimo domandatum est hominis ratocinium, cura credita, tutela commissa, & commenda-ta. **2.** Angelorum chorus, *Echor* der Engel. Spiritus coelestes; celestis inter-nuntii; nuntii corporibus secreta; beatae & ab omni concetione mortali remotae, segregatae nuntii; celestes animae atque ab omni admittance corporum remotae, purae atque sincerae. Numinis administris; DEI ad homines interpretes spiritus; spiritus discerniminum & periculorum comites mortaliū vitae adjuncti; celestium spirituum coetus, chorus.

Angina, ae, f. Hals-Geschwulst. *Uf.* Sues angina moriuntur.

Angiportus, us, & i, m. enge? Gäßlein. *Syn.* Vicus, angusta via & compendia-ria inter domos. *Uf.* Effusum frumen-tum vias omnes & angiportus contra-vit.

Ango, is, anxī, ere. ängstigen. *Syn.* Con-stringo, sollicito, vexo, torqueo, premo, crucio; discerno. *X Recro. Adv.* Ve-herement. *Phras.* **1.** Filius morbus ve-herement ne angit, die Stranchheit meines Sohns macht mir grosse Angst. Solici-tum habet, tenet, reddit, efficit; mise-ris me sollicitat modis; morbus filii non mediocrem mihi affert, conficit, struit sollicitudinem; morbus filii sollicitudinem acuit, auget, duplicat; sollicitudinem afficit ingenti; anxius implet curis; metum, sollicitudinem incutit. Sollicitudini est non exiguae repentinus filii morbus. Morbus filii animum meum intempestiva sollicitudine turbat, perturbat, vexat, commovet. Morbus filii graviter me afficit; multum curae, molestiae, aegri-tudinis affert; acertum animo vulnus in-figit; curis me frangit, & sollicitudine.

Morbus filii molestissime me exercet; gravi noceat, atque animi agilitudine allicit; gravem animo sollicitudinem pa-rat repentina filii invectio. **2.** *Ad-missum.* *101.* dedecus graviter angit pa-trem, die von dem Sohn verübte Schande That schmerzet mich ängstlich, et den Vater nicht wenig. Suscepit tum a filio dedecus urt, mordet, pungit vehementer et patrem. La lites filii acerba adu odium videtur pa-tri; graviter eum leni urget concepti faci-tis probum, macerat, concoquit, ex-citum habet; ea dedecoris nota patri corpus, viresque exedit; cor, corpus-que cruciat; agilitudine conficit. **V. Do-lor, Tristis, Anxius, Cura, Affligo.** *Uf. 1.* Illa me cura vehementer angit, & sollicitat. Ea me res intimis sensibus, animi dolore praecipue angit, & sollici-tum habet.

Angor, oris, m. Angst. *R.* ab *ἀγχο*, *Stiffo*. *Syn.* Aegritudo, sollicitudo animum vexans, premeus, discrucians. *Epi.* Utilis. *Uf.* **1.** Noli angoribus te dare, dedere, ängstige dich nicht. Ec-quid angoribus te templas? cequid te metu diurno, nocturnoque tam misere conticis? Sape Pro amico angor capi-endus est. **2.** *Anxiem* tollere, die Angst benehmen. Tuae litterae angores meos levaverunt; ab angoribus me abducere; vacuitatem ab angoribus praestite-runt. **V. Angor, Maior, Tristitia Anxius.**

Anguinus, a, um. von Schlangen. *Uf.* Anguina cervix.

Anguis, is, m. Schlange. *Syn.* Serpens. *Epi.* Foemina, mas, neuter, ingens, vo-lucris. *Uf.* Angues alites. Anguis ab ara exiit.

Angulatus, a, um. geedet. *Uf.* Cor-puscula rotunda alia, alia angulata.

Angulus, i, m. ein Eck, Winkel. *Epi.* Summus, par. *Uf.* Angulum mihi provinciae eligas reconditum, ac dere-lictum.

Anguste, eng. *Syn.* Arctus, strictus, presse, exigue, exiliter, tenuiter, jejunus. *X Late, fusa, ample.* *Uf.* Anguste urbem obli-dere. Anguste, exiliter dicere, presse, anguste denique. Anguste, tenuiter dis-putare.

Angustiae, arum, f. Enge, Beängstigung. *Epi.* Magna, incredibilis, suavia. *Uf.* **1.** Fauces, terra, marisque, Land, und Meer

Anger = Enge. Corinthu. in angustis, & saucibus. Græc. a. Phras. 1. In angustias locorum redigi, in die Enge geschrieben werden. In exiguum gyrum compelli; tanquam in istum inuicem detrudi, ac compingi; in angustum locum contrahi & adduci; in exiguum orbem contrahi; in arcto stipari; ad colligendam breviori spatio o bem adigi; in arcto esse; in angustias locorum incidere; angustias locorum claudi, premere. 2. *Paupertas*, *Armutb.* Incredibiles angustiae rerum, & pecuniae publicæ. Ex meo rei familiaris angustus est saluto tenuitatem. 3. *Difficultas*, *Behinderung*, *Kürze der Zeit.* Quid me in his verborum angustias revocas; cur me in Stoicorum dumeta, & angustas adducis, compellis? Angustiae temporis brevior me fecere. 4. *Infirmus*, *Schwachheit.* Non capiunt angustiae pectoris tui, non egestas animi tantam personam.

Angustus, a, um. enge. Syn. *Arctus*, brevis, *de loco præcipue.* Phras. *Angusta loca sunt*, es sind enge Pässe. Angustiae fauces coarctant iter. Magnae sunt, & admodum difficiles locorum angustiae. Impedimento sunt magnae locorum difficultates. Locus non capit tantam hominum multitudinem; loci angustiae non accipiunt, non patiuntur extendi copias. Angusta se loca crebro obiciunt; difficilem ac laboriosam viam faciunt. Impeditissima ad iter faciendum loca sunt. Maximus hic labor ex locorum angustis enascitur iter illuc habentibus. Montium illae fauces multis locis arctissime coeunt. Via multis locis constringitur, coangustatur. *Ufus.* 1. In angustum locum concludi, in die Enge eingeschlossen werden. 2. Res angusta, geringe Habschaft. V. *Angustia.*

Anhelitus, us, m. der Athem. Syn. *Spiritus*, *respiratio.* *Ufus.* 1. Vix anhelitus requiebam, ich habe kaum Athem schöpfen können. Anhelitus latentem morbum indicat. 2. *Terrae vapores*; *Erddunst.* Anhelitus terrarum, cum fluere ceperat, venti fiunt.

Anhelor, as, avi, a, um, are. seuchen. Syn. *aspicio*, *respiro.* *Ufus.* Catilinam furentem adducit, seculum anhelantem, ex urbe vel e ciuitate, vel emissum. Species hominis est crudelitatem ex imo pectore anhelantis.

Anhelor, a, um. seuchend. *Ufus.* Equus anhelat.

Anicula, æ, f. ein altes Weibchen. Syn. *Anus*, mulier vetula. *Epi.* Minime suspiciosa, indocta. *Ufus.* Aniculae sæpè in ediam biduo, aut triduo serunt.

Anilis, e, alten Weibern zuständig. Syn. *Quod aniculam potius, quam virum decet.* *Asv.* *Pens.* *Ufus.* Ineptiae, fabulae aniles. Omnis superstitio anilis est, & imbecillis.

Aniliter, nach Alter Weiber Art. Syn. *Anicularum instar, more.* *Ufus.* Superstitiosè, atque aniliter dicere aliquid.

Anima, æ, f. die Seele. R. ab *ἀνσμος*, *ventus*, *spiritus.* *Epi.* Aeterna, infecta, particeps consilii atque rationis, pura, tenuis, charitima. *Ufus.* 1. *Anima vegetativa, vulg.* Animaatrix plantarum, cujus virtute ex vigent; crescunt; germinant, frondescent, florent. 2. *Anima sensitiva, vulg.* Anima sensu prædita, quæ sensu aliquo utitur, quæ sentientis vitæ beneficiò fruatur. 3. *Anima rationalis, vulg.* Anima rationis particeps, compos; ratione utens; ratione ac mente prædita. Sempiternarum rerum, ac sub intelligentiam cadantium compos & particeps animus. Particeps consilii atque rationis anima. Immortalis mortali in corpore animus, vernünftige Seele. 4. *Anima a corpore separata, Seele, so von dem Leib abgetrennt.* Animus a corpore sejunctus; corporis vinculis solutus; ex corpore vinculis laxatus, relaxatus; qui ex vinculis, carcere corporis evolavit. Anima soluta legibus corpore servitutis; ex corpore dimissa; ex corporis custodia in libertatem asserta. 5. *Anima defunctarum.* Manes; mortuorum, vitæ functionum animæ. 6. *Anima in purgatorio, vulg.* Animæ piacularibus ignibus addictæ; piaculari flammâ suas eluentes maculas; animæ, quæ purgantibus flammis torquentur; salutarium flammarum ignibus lustrantur. 7. *Anima in celo beata.* Animæ celo reditæ; æternâ jam in celo felicitate potitæ; donatæ sempiternæ mercedis gloriæ; infinitis ac sempiternis in celesti regno gaudiis perfruentes. V. *Beatus, Sancti.* 8. *Anima damnata, vulg.* Impii manes; animæ sempiternis suppliciis addictæ; æternis cruciandæ flammis; perpetui inferorum incendiis mandatæ. V. *Inferi.* 9. *Ponitur pro vita.* In unius hominis anima spes nostras positas omnes habemus, alle unsere Hoffnung hängt an dem Leben, eines einzigen Menschen. *Agroto*, dum anima, spes est. 10. *Pro anhelitu, Athem.*

Continere, continere animam, den-
Atem jurat halten. 11. Pro aere.
Fuit. Inter ignem ac terram aërem
Deus, animamque posuit. Anima, quæ
spiritu in pulmones ducitur. 12. Pro
causa & principio vite, Ursprung und
Ursache des Lebens. Animam agere,
edere, edere, amittere, sterben. 13.
Promente, Gemüth. Ea causa in ani-
ma, sensuque meo penitus insita est, &
infixa.

Animabilis, e. lebendig machend. *Uusus.*
Aër animabilis, spirabilis, que natura.

Animadversio, nis, f. Aufmerkung, Be-
flaffung. *Syn.* Consideratio, attentio,
notatio. *Epi.* Centorea, humilissima,
liberalissima, paterna, melioris. *Uusus.*
1. Notatio naturæ. & animadversio pe-
perit artem. Nosse regiones, animad-
versionis est, aut consuetudinis. 2. Pa-
na, castigatio, reprehensio, Straff, Süh-
tigung. Animadversio carnis, ac casti-
gatio contumeliæ vacare debet. Conti-
nere improbos metu animadversionis.
Uti in aliquem animadversionem. Re-
mittere, condonare animadversionem.
V. Pana, obprobrium.

Animadversor, ris, m. der ein Ding wohl
beobachtet, merket. *Epi.* Aeris, dili-
gens. *Uusus.* Si aeres & diligentes ju-
dices, esse volumus, animadversoresque
vitorum, magna intelligimus sæpe ex
parvis.

Animadverto, is, verti, versum, ere. mer-
ten. *Syn.* Animam adverto, noto, at-
tendo, animum attendo, deprehendo,
sentio, intelligo. *Adv.* Curiosius, at-
tentius, diligentius, facile, graviter,
maximè, planè, rectè, rectissime, scien-
tissimè, serius, vehementer, usque eo.
Phras. Animadvertit, quid velim, et
merket wohl, was ich will. Cernit ani-
mò, videt; quid velim. Quid agam,
sentit. Præsentit, prænsione quipiam
capit; nonnullum sensum habet; subo-
let illi, quid consilii parem. Non fugit
hominem, non luet, ambiguum non
est, quò mea spectent consilia. V. No-
to, adverto. *Uusus.* 1. Animadverte, que-
so, pro tua prudentia quæ fiant, gib
acht, merkt auf. 2. Puno, castigo. Cru-
deliter in aliquem animadvertere.

Animal, lis, n. Thier. *Syn.* Animans. X
monatus, inanimatus. *Epi.* Aptilimum
ed cultum, funestum, ac nefariis stupris
concretum. *Uusus.* Homo animal divi-
num, providum, sagax. Homo animal
acutum, plenum consilii & rationis, sem-

piternum, participans rationis ac veritatis
dæ. Animal funestum, ac nefariis stu-
pulis concretum. Animalium alia fugunt,
alia carpunt, alia vorant, alia mandunt
cibum.

Animalis, e. das ein Leben hat. *Syn.* Spi-
rabilis, aerius. *Uusus.* 1. Natura ani-
mantis, vel terrena, vel ignea, vel ani-
malis, vel humida. 2. Anima proprium,
valde, lebendig. Intelligentiam anima-
lem quidam etiam astris tribuunt.

Animans, tis, f. & n. alles, das eine Seele
hat. *Syn.* Animal. *Epi.* Aquatile, dispar,
divinum atque celeste, mortale penni-
gerum & æreum, terrestre. *Uusus.* Ani-
mantes armatæ cornibus, obductæ plu-
mibus, hirsutæ spinis, tectæ coriis, vesti-
te villis. Animantes aspiratione aëris
sustinentur. Quidam mandum ipsam ani-
mantem, sapientem, ac dixerunt.

Animatio, nis, f. die Lebendigmachung.
Epi. Divina. *Uusus.* Divinæ animatio-
nis species ex igne.

Animatus, a, um. lebendig. *Uusus.* 1. Ani-
mum est, quod in corpore interiori.
2. Bene vel male affectus, gut, oder übel
gegen einen gesinnt sein. Ut homines
abs te affecti sunt, ita in te sunt anima-
ti. *Phras.* Ego te semper optimè ani-
matus fui, ich bin allezeit gegen dir wohl
gesinnt gewesen. Animos gessi non
modo benevolos tibi, sed addictos.
Egregia semper in te fuit animi mei pro-
pensio. V. Afficere.

Animo, as, avi, atum, are. das Leben ge-
ben, aufmuntern. *Syn.* Vitam do ani-
mum facio, animam dono: vel exci-
to, stimulo, exstimulo, impello. *Phras.*
Juvenes identidem animandi sunt, die
Jugend muß immer aufgemuntert
werden. Recreandi, excitandi, spoi,
animorumque implendi sunt juvenes. Ad
spem, fiduciam erigendi sunt torpentes,
demissi juvenum animi. Addendi iden-
tidem sunt juvenibus animi, & laude
confirmandi. Augere animos juvenum
oportet, & adhortatione firmare. Ju-
ventuti ut consulas, animum dare ne-
cesse est; stimulos ac spiritus subdere;
fortitudinem inspirare; alacritatem ac-
cendere. Incalecant animi juvenutis
oportet, & alienò studio incitentur.
Arrigendi juvenum animi, accendendi,
inflammandi. Opera inprimis danda
est, ut animus juvenum se colligat, at-
que confirmet; ut ardor animis inje-
ctur; alacritas addatur; vigor mentium
revocetur. Non desat, quæ juvenutis

incitamento esse possunt; quæ calorem primum rellant animæ; quæ animos novos afforant; mentes excitent; studium injiciant & alacritatem. Exemplis ac monitis spiritus identidem hauriat inventus; animos renouet; redintegret. Moderator iuvenes animum habere bonum jubet, ut animò forti sint; ut animis vigant; ut spes languentes erigat alacritas & fiducia incendat, curet. *V. Impellò, excito, incito. Usus. 1. Deus omnia animat, formet, alit, auget, befeclen. 2. Laude animandi sunt iuvenes, eufimunt.*

Animosè, beherge. Syn. Magnò animò, intrepidè. *Usus.* Non solum id animosè & fortiter sed consideratè etiam sapien-
tirque fecerunt.

Animosus, a, um. beherhaft. Syn. Plenus animi, plenus roboris, intrepidus. *X Timidus. Phras.* Homo ingentis spiritus, beherhaft. Animæ prodigus; capax ingentis spei pectus. *Vid. Fortis, alacer, Usus.* Vir fortis, animosus.

Animula, æ, f. die Eeule. Usus. In uniusculæ ercolæ animula, quæ tandem iactura fit?

Animus, i, m. das Gemüth. Syn. Mens, anima, ratio: vel benevolentia: vel consilium, cogitatio. *Epi.* Abiectus, abjectior, acer & magnus, præfens & acutus, tque veritatis, acior, attentus, aculatorius, æger, æquis atque fortis, paratiorque, æquior, æquissimus, æternus, æstivus, ægrius ac durus, alacer & erectus, alenus, altus, gloriæ cupidus, amicus, amplius & excelsus, & patiens incommodorum, non omnino integer, angustus atque demissus & jejusus, tamque parvus. *Phras. 1. Animo magnò est scilicet, et ist grossmüthig.* Animus illi acrius est, & ad omnes casus ferendos constans, at ue paratus. Animò sani est viridi. Est in illo animus amplius, excelsus, incommodorum patiens, acer, præfens, robustus, omni liber cu a & ingore. Est in illo viro animi altitudo, firmitudo, gravitas, constantia incredibilis. Quantum in ejus viri animo robore & nervorum, quàm eximia virtus inest: quò sit animi robore, quâ virtutis indole, quâ animi & consilii magnitudine præstanti; qui animi excelsitate, & quasi exaggeratione, quis non videt? *Animi firmitudine, gravitatèque est singulari.* Animò est erectò, & minimè perturbato. Animi robore incredibilis fortis. Stat animò; viget animo &

cellitate quâdam indolis incredibili. Plenus animorum est. Vigore animi est acerrimus. Vir est, cujus constantiam, vigoremque mentis res nulla labefactet. Vivit in vivido pectore ingenium pliusquam pro ætate vegetum. Pectus est hominì animorum plenum. Excellenti est animò præditus. Vigore animi inter suos excelsit maximè. Est in illo animi excellentia quædam, excelsitas singularis. Animum induit maximis rebus parem. *V. Fortis, alacer. Animò est perillò & abieclò, et ist flehmüthig, berjagt.* Homo est animò fractò, remissò, humili; & imbecillò. Est illi animus mollis, perturbatus, irritabilis. Videas in illo hominè ridiculam animi debilitatem, summam animi remissionem, dissolutionem, languorem; imbecillitatem. Minimus terror ejus animum frangit, minuit, effeminat; illi animum adimit. Ad minimum terrorem animus hominì cadit; animam despondet, contrahit, inflectit; demittit; animò deficit, consternitur, concidit. Est quædam in eo hominè animi humilitas, impotentia, contractio. Sensibus mirum quàm angustis est. Ad primum fortune impetum animos submittit. Terroris siquid increpuit, animus mox concidit; frangitur metu; timore debilitatur, exanimatur. *V. Abieclus, timidus. 3. Animo est erga me benevolò; et ist mir wohl geneigt.* Animò in me est bonò, optimò. Summà in me fide est, & animo amicissimo. Summa ejus temper in me voluntas fuit. Quæ ille confert in me officia, ab optimo animo profluentur. Secunda est ejus in me voluntas. *V. Affectus, a, um. 4. Animo est a me alieno, et ist mir obgeneigt.* Alienum à me habet, gerit animum. Animò & voluntate à me distidit. Armatum retinet in me animum. Animo est mirum in modum abalienato; aversissimo est à robore meo animo. *5. Animo est virido, et ist neidlich.* Animo pravo est, & malevolentia suffusò. *V. Irvidus. 6. Animum habeo discedendi, ich habe kuse wegzugehen.* Animus est in discessu. In animo est; in animo habeo; cum animo, apud animum statui; deliberatum cum animo habeo, proximè migrare. Animus est in eo, ut proximè me hinc auferam. Animum induxi, vel in animum; animum hunc suscipi; animus mihi est, abire propediem. Id ago; in eo nunc sum; ut quamprimum discedam. *7. Animum non habeo, ich habe keine Lust.* Abhorret animus ab hoc consilio. Studio toto, ac voluntate abhorreo à re. *8. Animi causi loant, per spielet zum Zeitvertreib.* Delectationis & otii consumendi causa; ad oblectandum temporis otium; fallendi

lendi orii gratia; animi remittendi ergo ludō utitur. 9. *Annus* hac e. facta sunt, das ist der Ursache halber gechehen. Istō animō, atque eā opinone; eā mente & cogitatione, eā voluntate; eō consiliō hæc gesta sunt. 10. *Annus* cado, ich lasse den Muth sinken. Animo concido; animō conuorior; animō succumbo? spes me deserit; animus cadit, deficit, deest; animō deficere; annum submittere; frangi animō, debilitari; mente consterni soleo. 11. *Annus* exaltare, das Gemüth ermuntern. Annum erigere; à molestis reuocare, annum addere, auge e, dare, renouare, asserere, reuocare. 12. *Annus* recepi, ich habe wiederum Muth und Muth bekommen. Collegi me ex timore; recreavi me ex illo pavore; recepi me à timore; recuperavi me; redintegravi annum ac collegi ex illo tumultu. Aberrationem ab his molestis nonnullam habeo; animus accessit, non vos annos iustuli, capi animō stare rursus, ac vigere. Frogit se tandem, ac deseruit astus ille animi. V. *Renullo*. *Ufus*. *Meas*, anima, ratio, Gemüth, Seele, Vernunft. Animus est, qui viget, sentit; moderatur, & mouet corpus, cui prepositus est. Cernere animō, comprehendere, complecti, tenere. Annum à negotio ad seipsum avocare, secum esse cogere, à corpore abducere. Animō excubare. Animi motus, perturbatio, contentio. 2. *Ad beneuolentiam refertur*. Ex animo diligo, von Herzen lieben. Quem ubi debeo annum, nunquam mutabo, die schuldige Gemogenheit niemahls verandern. 3. *Pro consilio & deliberatione*, Vorhaben, Berathschlagung, des Willens seyn. Animus nulli est. In animo est. Animō volvo, cum animo reputo. Animō perspicio. Cum animo constituo. Status apud annum; ex animi mei sententiā; animō luctro, inuenior. Animus is nunquam excidet, discedet. Deligo annum. *Ad mentis fortitudinem vel debilitatem refertur*, starkmüthig, fleimüthig seyn. Animo esse magnō, acii, ac præsentem. Animo esse solutiore, fractō, jejuno, angustiore. 5. *Anno bono*, gut und treulich. Animo amicissimo, iuncta fide ac voluntate. 6. *Temeritas, ferocitas, Rebellis, Frechheit*. Animos alicujus, ac impetus retardare.

Annales, ium, m. Chronik, Jahr. Buch der Epi. Maximi. *Ufus*. Ex vetustate annaliū eruenda est memoria nobilitatis. Ex annalium monumentis, & vetustis commentariis hæc petenda sunt.

Annalis, e. zum Jahr gehörig. *Ufus*. *Majores nostri leges annales non habebant*, die Alten hatten dergleichen Gesetze nicht, so gewisse Jahre erforderten zu Antretung öffentlicher Aemter. *Lex annalis est, quæ certis annis Magistratus curas cassano præscribit*.

Annecto, is, nexui, nexum, ero. *annectere*. *Syn*. Agglutino,necto. X *Avello*. *Ufus*. *Stomachus ad linguam annectitur*.

Annellus, i, m. Ringlein. *Syn*. *Annulus* parvus. *Ufus*. *Epicuri imaginem in pectus, & annellis habebant*.

Anniversarius, a, um. das jährlich geschieht. *Syn*. *Quod singulis annis recurrit, reuertitur*. *Ufus*. *Agere sacra anniversaria; festos dies anniversarios; anniversaria cœli vicissitudines*.

Anno Domini, von Christi Geburt an. *Anno* post Christum natum; Christi nati. *Anno* à salute humana, hominum generi, restituta, data, recuperata. *Anno* à partu virginis; à partu virgineo; à puerpera virgine; à partu Matris semper virginis. *Anno* partus virginis; salutis per Christum restituta, reparata, recuperata salutis humanæ.

Annona, æ, f. Nahrung. R. *ab anno, quasi anni proventus*. *Syn*. *Res frumentaria, commeatus, cibaria*. Epi. *Cara, carior, carissima, durior*. *Phras*. 1. *Annona penuria est*, es ist eine Theuerung, Abgang der Nahrung. *Annonæ summa est caritas; rei frumentariæ inopia*. *Annonæ difficultas ingravescit; premit urbem*. *Durior sit annona. Frugum est inopia; arcti commeatus. Arctiorem annonam hostis, clausum mare facit*. *Annona laboratur graviter. Annus in summa caritate est. Oravi conflictamur annonâ*. *Clausæ sunt annonæ subsidia. Consumptâ re frumentariâ magnis sumus in angustiis. Frumenti inopiâ, re frumentariâ premimur. Rerum omnium ad victum spectantium tantam inopiam sentimus, ut jam non caritas, sed fames timeatur. Copia frumenti deficit. Ad summam frugum inopiam adducti sumus. Annona crescit indies, puta pretio. Res frumentaria in angusto est. Annonæ angustiis premimur. In difficultate nobis res est. Annonæ magnis incommodis conflictamur. Laboratur ab re frumentariâ. Angustius re frumentariâ. Frumentum angustius provenit. Angustus rei frumentariæ ac cibariorum inopiâ in summam difficultatem incurrimus. 2. *Annonam* inter.*

intercl. sit hostis, der Feind hat uns das
Fremde abgezeichnet. Hostis re frum-
mentaria nos excludit, intercl. sit; fru-
mentum, comineatque nos prohibuit;
comineatū intercl. sit; annonam aver-
tit, arctiorem annonam fecit. 3. *An-*
nonam nutrire, Praesent schiden Com-
mentum nutrire, subministrare, portare,
supportare, salvare, devehere, addu-
cere, alvchere, parare. Frumentum
conferre; frumento juvare; rem frumen-
tariam comparare, expedire, explica-
re. 4. *Annonae abundantia non multum*
minuitur, die Theuerung nimmt nicht
viel ab. Annona haud multum laxave-
rat; nullum ideo momentum annonae
abest confectum est. 5. *Annona cari-*
tas immutata est, die Theuerung hat ab-
genommen. Secus tandem est annonae
levatio, vilis. Coniecta est ex sum-
ma inopia summa vilis. Levavit, la-
xavit, praesent annorum magistratum
solertia. Apertis horreis frugum pretia
levata sunt. Laxaverat tandem anno-
na. Copia frumenti parum suppetit.
Utimur tandem expeditione re frumen-
taria, a comineatū melius instructus, om-
nium rerum copia completus est exer-
citus. Comineatū, omnium rerum co-
abundamus.

Annosus, a, um. alt. *Ufus*. Annosa arbor.
V. Senex.

Annoto, as, avi, atum, are. aufzeichnen.
Syn. Noto, observo. *Phras.* Rei gestae
series annotanda est, diese Sache ist
wohl aufzuzeichnen. Monumentis man-
danda, commendanda, consecranda, ce-
lebranda; res ea in tabulas, in album
est referenda; prodenda, committenda
litteris; scripto prodenda, committenda
litteris; scripto relinquenda; memoriae
prodenda. Rei gestae memoria posteris
est prodenda. *Ufus*. Et meminisse &
annotare oportet. V. Noto, consigno.

Annularis, ii, m. Ringelmacher. *Syn.* Opi-
fex annulorum.

Annularis, a, um. der Ring trägt. *Syn.*
Annulus ornatus. *Ufus*. Incedunt cum
annularis auribus.

Annulo, i, m. Ring. *Epi.* Aureus. *Ufus*.
Annulo in ceratigillum imprimere,

Annumerato, as, avi, atum, are. darzu-
rechnen. *Syn.* In aliquorum numero
pono, in eundem numerum refero, ad-
ferbo, adifico, coopto, recipio. *Ufus*.
1. His libris annumerandi sunt illi de
Republ. ca. in diesen Büchern sind auch
jene von dem gemeinen Wesen zu zählen.

In horum numerum librorum & istiva-
nunt; de horum numero; in horum nu-
mero librorum & illi sunt de Republ.
in horum numero librorum & illi ha-
bendi, reponendi, collocandi de Re-
publica, 2. *Annumerare simpliciter*, zahlen.
Pecuniam alicui annumerare. Difficile
sit, omnes de finibus sententias ap-
merare. V. *Annumerare*.

Annuncio, as, avi, atum, are. verkünden.
Syn. Nuncio, denuncio. *Ufus*. Erit salus
tibi à me annuntiabitur.

Annuo, is, ui, nutum, ere. verwilligen.
Syn. Nutū capitis assentio. *Ufus*. Id
idem totū capite annuit. Si annuerit,
salvus sum.

Annus, i, m. Jahr. *Syn.* Tempus, spa-
tium annum, *Epi.* Absolutus perfectus-
que, egregius, exiens, fatalis, funestus,
gravissimus & pestilentialissimus, integer,
intolerabilis, judicialis, lenior, magnus,
memorabilis, perfectissimus atque orna-
tissimus, pestifer, plenus, posterior, po-
stremus, proximus, recentissimus, salubris,
salutaris, similis, superior, totus, tran-
quillus aut certe mundissimus, uberrimus
quatuordecimque, verrens. *Phras.* 1.
Annus principio, zu Anfang des Jahres.
Anno incipiente; se apertente, anni ini-
tio, exordio, ingresso. 2. *Sub finem*
annum, zu Ende des Jahres. Anno ex-
eunte, vertente, circumacto, transacto.
Dum annus se circumagitur, dum annus in
exitu est. Cum jam anni pars major
processisset; cum extremum jam anni es-
set. Cum anni tempus circumactum es-
set. 3. *Annus duo abierunt*, es second
zwei Jahre verfloßen. Anni duo in-
tercessere, interfluxere. Biennium jam
factum erat, postquam &c. Tertius est
hic annus, ex quo &c. 4. *Annum agit*
tertium, er gehet in das dritte Jahr.
Tres habet annos. Quadrimum minor
est. Major est annis duobus. Anno-
rum est trium. Nondum tertium egres-
sus est ætatis annum. Annum agit ter-
tium. Annos natus est, complevit tres.
Trimulus est puer. Ætas universa ad
tertium procedit annum. Ætas est illi
trium annorum. Hic annus est illi ter-
tius. Annum decurrit tertium. Annum
tertium nondum explevit, excedit. Ad
annum vitæ pervenit tertium. *Ufus*.
Homeri & Virgilio ætates non annis,
sed seculis sunt disjunctæ. Annus in-
teger, solidus, qui cursū solis, solsti-
tiali orbe circumagitur. Annus abhinc
alter abiit, exiit, præterit.

Annus, a, um jährlich. *Syn.* Quod nllus anni spatlo continetur. *Ufus.* Cursus annuus finitur ad rationem solis. Annuum tempus propè emeritum habes.

Anquiro, is, sivi, quisitum, e e. Nachfrage halten. *Syn.* Inquire, quero. *Ufus.* Omnes artis locos anquirere. Judicio anquirere. Capite, vel capitis anquirere, gerichtliche Nachfrage halten. *Vitz.* contra aliquem criminaliter procedere. *V. Inquiro.*

Ansa, x, f. eine Handhabe. *Syn.* Manubrium. *Epi.* Plures. *Ufus.* Transl. pro occasione, Gelegenheit. Dare ansam ad agendum. Capere ansam dicendi. Retinere ansam ad aliquem exagitantum. *V. Occasio.*

Ansatus, a, um. daß eine Handhabe hat. *Syn.* Quod ansam habet. *Ufus.* Homo ansatus, qui subnixis alis sese infert, elner, so sich spreizt, oder beide Hände an die Seiten setzt.

Anser, eris, m. eine Gans. *Ufus.* Anseribus in Capitolio, & campus cibaria publicè præbentur.

Ante, vor. *Syn.* Præ, pro, à fronte, in conspectu, ob. *X Post.* *Ufus.* 1. Locatione. Ante tribunal, ante pedes, ante oculos, ante suum fundum Clodius Miloni infidias parat. 2. Ratione temporis. Ante tempus consulatum inis. Idem jam quatrduo antè cogitaram. Proxime tu dices, antè ego censueram. *Interdum omittitur.* Quarto (subintell. ante) Calendas, Idus, Nonas Novembres. 3. Magis in comparatione. Te ante alios diligo. Virgo longe ante alias specie insignis. Numidæ ante omnes barbaros invenerem effusi. Nulli mortalium armis, aut fide ante Germanos.

Antea, jupor. *Syn.* Antehac, ante hoc tempus, superioribus diebus, superioribus temporibus. *Ufus.* Ad te antea, atque adeo prius scripsi. Id magis nunc opportunum, quam unquam antea.

Anteactus, a, um. vorgesehen. *Syn.* Superior. *Ufus.* Ex anteacta vita facere judicium de aliquo.

Anteaptus, a, um. vorgelommen. *Syn.* Ante conceptus, præceptus. *Ufus.* Anteapta quædam animo totius rei informatio, opinio.

Antecedo, is, cessi, cessum, ere. vorgehen. *Syn.* Anteco, præeo, præcurio, prægredior, antegredior, anteverto. *X Sequor.*

Adv. Efficienter. *Ufus.* Biduo illum antecessi. Aliquem auctoritate, ætate, usû rerum antecedere. *V. Excello.*

Antecello, is, cellui, ere. übertreffen. *Syn.* Excello, præsto, antesto, præcedo, antecedo. *X Inferior sion.* *Adv.* Longè, longe & multum. *Ufus.* Chaldei astro- rum scientia aliis gentibus antecellunt. Eloquentia, ingenii gloriâ, humanitate, integritate, militari laude antecellere. *V. Potior.*

Antecessio, nis, f. Vorgang. *Syn.* Præcur- sio, prægressio. *X Consecutio.* *Ufus.* Vir sapiens causas rerum videt, earum- que progressus, & quasi antecessiones non ignorat.

Antecessor, oris, m. Vorgänger. *Syn.* Qui præcedit. *Ufus.* Res per speculatores, & antecessores equites enunciat. durch die Vor-Truppen der Reuter.

Antecursor, oris, m. Vorläufer. *Ufus.* Cum antecursoribus Cæsaris prælium commisit.

Antedico, is, dixi, dictum, ere. zuvor sagen. *Syn.* Prædico, antepredico. *Ufus.* Augurum est, antedicere, quæ vitari possunt.

Anteco, is, ivi, itum, ire. vorhergehen. *Syn.* Antecedo, præeo, præcedo. *Ufus.* Præstanti animi omnibus bonis corporibus antecit. Si me amas, fortunam ipsam fortunis anteco meis. Aliquem tempore, ætate, intelligentiâ virtute anteco. *V. Supero, excello.*

Antefero, fers, tuli, latum, ferre. vorziehen. *Syn.* Antepono, præpono, præfero. *Adv.* Longè. *Ufus.* Iniquissima pax justissimo bello; bonus Imperator optimo Juris- puto anteferendus est. Catonis fortunam ahiictam omnibus Cæsaris triumphis antefero. *V. Antepono.*

Antegredior, eris, greßus sum, gredi. vorhergehen. *Syn.* Antecedo, anteverto, prægredior. *X Sequor.* *Adv.* Fortuito. *Ufus.* Lucifer, cum solem antegreditur, cum subsequitur, Heipeus dicitur. Omnia quæ fiunt, causis fiunt antegressis. *V. Præcedo.*

Antehac, vor diesem. *Syn.* Antea. *Ufus.* Antehac sperare licebat, nunc etiam spes erepta est.

Antelucanus, a, um. vor Tag gemacht. *Syn.* Quod ante lucem est, vel int. *Ufus.* Tempus

Tempus antelucanum. Cena antelucana. *Litteratis antelucanâ opificum industria no se vincit luit.*

Antemeridianus, a, um. das Vormittag geschieht. *Syn.* Quod sit ante meridiem. *X Pomeridianus, Iesperinus, Usus.* Antemeridianus sermo. Antemeridianus literis tuis mercedasti.

Antenna, æ, f. Seegehang. *Syn.* Transversum in ravi lignum ad malum cui vel m. abestur. *Usus.* Quid tam in navigio necessarium, quam proa, puppis, antennæ, vela, mali?

Anteoccupatio, nis, f. Vorkommung. *Figura Rhetorica.* *Syn.* Impulio.

Anteoccupo, as, avi, atum, are. voreinnehmen. *Syn.* Preoccupo. *Usus.* Ut anteoccupet, quod post opponi.

Ante illi, orum, m. Soldaten, so vor der Schlacht. *Ordnung beistellen.* *Usus.* Hoc agmen ante, illos vocabant.

Antepono, is, posui, positum, ere. vorsehen. *Syn.* Prepono, pretereo, antefero, præfatus puto, primus do, primum & summum habeo. *Adv.* Longe, nimium, recte, stulte. *Phal.* Publia commoda privatis antepono, ich setze das gemeine Beste dem eignen vor. *Reipublicæ commoda privatis potiora habeo; nobis reipublicæ prima est dignitas, vitæque potior. Majorem publicæ, quam privatorum utilitatis rationem ducō. Ad publicæ magis, quam privata commoda, consilia mea, statim, ac cogitata refero. Pluris ego publicæ, quam privata facio commoda. In querendis commodis non tam meas, quam reipublicæ utilitates specto; non tam mei, quam publici boni rationem habeo.* *In Comitibus, ac consiliis, nobis ampliore publicis, quam privatis utilitatibus locum do, tribuo, relinquo. Reipublicæ mihi cura potior est ac antiquior, quam privata rerum mearum commoda.* *Usus.* Ego nec meum consilium, nec judicium tuo, nec laude probitatis nec tibi antepono.

Antepredico, is, dixi, dictum, ere. zuvor sagen. *Syn.* Prædico. *Usus.* Itaque hoc apud vos testificor, denuncio, antepredico.

Antequam, ehe dann. *Syn.* Priusquam, antequam. *Usus.* Scribam, antequam discedam.

Antesignanus, i, m. der vor dem Fähnlein gehet. *Syn.* Principilus. *Usus.* Antesignanos constituere judices. *Fuerat in acie Phaulsica antesignanus.*

Antesto, as, stiti, statum, are. übertreffen. *Syn.* Præsto, antecello, excello. *Adv.* Multum. *Usus.* Crotonatae olim corporis viribus omnibus antestiterē.

Antevenio, is, veni, ventum, ire. vorkommen. *Syn.* Prævenio, anteverto, præverto. *Usus.* Consilia & insidias hostium antevenire. *Omnibus rebus, credo, amorem prævenire.* *V. Præsto.*

Anteverto, is, verti, versum, ere. vorsehen. *Syn.* Præverto, antecedo. *X Subsuperior.* *Usus.* 1. Itinere illum antevertit. *Antequam tecum agerem, anteveristi.* 2. vortziehen. *Rebus aliis antevertam, quæ mandis mihi, deinen Befehl werde ich vor allen andern vortziehen.* *V. Prævenio.*

Anticipatio, nis, f. Vorkommung. *Usus.* Quis non habet sine doctrina anticipatorem quandam Deorum? i. e. antecipit tam Deorum agnitionem, etne vorläufige Erkenntnis der Götter.

Anticipo, as, avi, atum, are. vorkommen. *Syn.* Anteoccupo, anteverto. *Usus.* Quid anticipas molestias diu post secuturas? *Anticipatum est mentibus nostris, Deum humana formâ concipere.*

Antipodes, um, m. Leute, so ihre Füße gegen uns stehen. *Syn.* Gentes adversi orbis incolæ. *Usus.* Antipodes è regione nobis, adversis stant vestigiis, adversa urgent vestigia.

Antiquè est. *Usus.* Quadam antiquè, plerique durè dicunt.

Antiquitas, atis, f. das Alterthum. *Syn.* Vetustas. *Epi.* Incorrupta, mutata, ultima. *Usus.* 1. Antiquitas proximè ad Deos. *In exemplis auctoritatem habet antiquitas.* 2. *Priscorum mores.* *Cato documentum virtutis, antiquitatis, prudentiæ.* *Cato, ein Beispiel der Tugend, und Alter, loblicher Sitten.*

Antiquo, as, avi, atum, are. abbringen. *Syn.* Abrogo. *Usus.* Legem, rogationem antiquare. *V. Aboleo, abrogo.*

Antiquus, a, um, est. *Syn.* Vetus, priscus. *X Necesse.* *D. Senes, quantum ad vitam privatorum; Veteres, quantum ad publicum tempus.*

tempus. Antiqui utique dicuntur, sed magis Veteres, quam Senes. *Phras.* 1. *Que tu narras, aliqua sunt, wås du erzehlest, ist schon was altes.* Horum non satis explicata recordatio est, quæ propter vetustatem obsoleverunt. Hæc jam diu gesta, & à memoria nostra sunt remota. Perantiqua ista sunt, ex annalium monumentis; & Rejūm memoriis repetenda. Res sunt vetustate, senio, & sic oblitteratæ; vetustate nimia obscure, ut quæ ex magno intervallo non cernuntur. Exoletæ vetustate annalium ista sunt exempla. Exesa sunt vetustate monumenta; profundæ vetustatis caligine obducta; ex veterimis commentariis eruenda, conquirenda. Res sunt vetustate obrutæ, vexatæ; vetustatis rubigine obsitæ. Monumenta sunt vetustas injuriâ vicia. 2. *Antiqua verba adhibes & obsoleta, du brauchst est gar alte und nicht mehr gebräuchliche Worte.* Versus affers, quos Fauni olim, vatesque canebant. Prisca verborum vetustate uteris. Verba adhibes ex Faunorum & Aboriginum sæculo repetita. Quasi cum Lyandri matre loquereris, ita verborum quævis monstra aucuparis. Videris inter Menenios, & Appios litteras didicisse. Verba affers à Sabinis usque; ac Curibus accita. Pacuvios sermone refers. Reconditæ istæ voces sunt & exoletæ, quarum tibi in sermone usus est. 3. *Antiquum in rerum investigator est diligens, er ist ein Liebhaber dessen, was vor Alterd merkwürdig war.* Cognoscendæ vetustatis avidus est; vir est morum & litterarum veterum studiosissimus; mimicò antiquitatis studio tenetur. Diligentissimus est antiquitatis investigator. *Ufus.* 1. Hæc nimis antiqua, & obsoleta sunt, dieses seynd schon altväterische Sachen. Hæc memoriâ nostra antiquiora sunt. Homo est antiquus, simplex & antiqui moris, qui ex sua natura cæteros fingat. In hoc homine vestigia antiqui officii remanent. 2. *Comparat.* Antiquior, pro charior, melior, potior. Nihil tibi sanctius sit, & antiquius, quàm &c. es soll dir nicht mehr anbefohlen seyn, als te. Nihil habui antiquius, quam salutem publicam. Hæc mihi cura erit antiquissima. V. *Potior.*

Antistes, stitis, c. Vorsteher. *Syn.* Præsul. *Ufus.* Sacrorum antistes, religionum interpretes.

Antistita, æ, f. Vorsteherin. *Ufus.* Fani Cereæ antistita.

Antrum, i, n, elne Höhle. *Syn.* Caverna, specus,

Anus, i, m. ein Eingeweid des Leibes. *Ufus.* Anum appellas alieno nomine, cur non suo potius?

Anus, ū, f. ein altes Wort. *Epi.* Delira, excors, fatidica. *Ufus.* Quæ anus ita, ut tu, delirat.

Anxiè, angustiq. *Syn.* Sollicitè, curiose, religiose, cum anxietate. *Ufus.* Anxiè rem ferre videtur. Anxiè quærit. *in A.*

Anxietas, tis f. Angst. *Syn.* Sollicitudo, dolor. D. Anxietas ab angore, ut ebrietas ab ebriositate. V. Afflictor.

Anxius, i, um. angsthaft. *Syn.* Natura proclivior ad angorem, sollicitus. *Phras.* 1. *Anxius sum, ich bin in grossen Angst.* In angustus sum; omnibus rebus urgeor; in summas angustias adductus, inclusus sum; valde suspensò animò expecto, qui evadam. Angor animò; metū conficior & angore. In sollicitudine sum; non mediocrem habeo; sustineo sollicitudinem; hæret in me sollicitudo illa, duccrucior animò; sollicitor plurimis modis; animò malè est, exedor, excrucior, emaceror. Nullum mihi tempus sine solitudine intercedit; vehementer te ista commoveor. Angitur intimis sensibus, er ist voller Angst und Sorgen. Crucatur, æstuat, titubat, hæsitat; quo se vertat, nescit. Qui homini æstus, quis error, quæ tenebræ? quid illè, caput sinistra perficans, secum commurmurat? nocturnò metu, & diurnò vitam agit angore plenissimam. Ager animi, trepidus rerum suarum, nec satis certus quò locò res sue sint; afflicta se, manus supplices ad cælum tendit; cogitationibus animum exedit; gravatum animi anxietate corpus ægre trahit. In angustum ejus coguntur copiæ, 2. *Anxio te, animò esse video, i. h. merke es daß du in Angst bist.* Sentio te ægritudine confici; multis curis urgeri; affligi mœrore & consumi. Non me fugit, quantis curarum fluctibus, quotis perturbationibus animus iactetur tuus. Video, te in molestissimis esse curis, mœrore contrahi; ægritudine contabescere. Tristibus vexatum curis; angoribus implicatum; solitudine æstuantem te conspicio. Magnis mihi curis agi, magnis premi, angique solitudinibus videris. Nisi me conjectura fallit, multum acerbitatis tibi exortum est; magnum mœrorem eo jex casu cepisti, suscepisti, hausisti; ingentem ea tibi res sollicitudinem incussit; multas tibi curas dedit. Angorem cupis, ut video, nimium; angore te das, dedis, implicas nunc;

natio, speciem mali maiorem anxio animo tibi figuras; solitudine exanguis es; in angustis versaris maximis. Notem, reor, cum perpetuis virgilis, & magnò animi motu agas. Turbatam inopere quantum coniecturâ consequor tibi mens est; gravis tibi injecta est cura; magnus te incessit metus. V. Affligo, sollicitus, tæreo. *Ufus*. Morosi sunt, iracundi, anxii & difficiles senes. Sollicitas & anxius amor. Animo esse anxio, V. Scrupulus.

Apage, & Apagete! hinweg! *Abigenti vox est, & sustinentis aliquid. Ufus*. Apage cum illo.

Aper, pri, m. Wildschwein. *Syn.* Sylvestris porcus. *Epi.* Ingens. *Ufus*. Hercules cum Erymantho porco confilgens.

Aperio, is, ui, ertum, ire. öffnen. *Syn.* patefacio, recludo, refero. *Adv.* Aliquando, breviter, diluculentius, paulum, studens. *Phras.* 1. *Domum meam aperio*, mein Haus steht meinen Freunden offen. Domus mea patet omnibus; nemini clausa est amicorum. Adpertæ, expansæ fores sunt; angulos ædium mearum omnes amicis pervias facio, pando, refero. 2. *Iussit ut aperiri portam*, er hat befohlen, die Thür mit Gemach aufzubrechen. Multi negotium datum est, ut portas moliretur; seras, claustraque resingeret, revelleret; impetum in portas face et. 3. *Aperuit literas*, er hat den Brief erbrochen. Literas resignavit; vincula epistolæ solvit, laxavit. 4. *Animum aperire*, grave est; es ist nicht leicht, sein Gemüth zu entdecken. Grave est, denudare iudicia sua; animum patefacere; occulta sua apud aliquem expromere. Res est periculi plena, significationem dare animi sui, sic ut sensus, voluntates, ac studia quisque intelligat, perspiciat, cognoscat. ut pateant, extent, perspecta sint studia nostra; ut ex signis quisque obvis de sensu nostro conjetat. *Ufus*. 1. Non ita claudenda est res familiaris, ut eam benignitas aperire nesciat; nec ita referenda, ut pateat omnibus, man muß nicht zu geistig, aber auch nicht zu verschwendisch seyn. 2. *Declaro, indico, extitico, differo aperire, facile reddo, et placere, an Tag geben, entdecken.* 20. Studia, consilia, cogitationes, sententiam meam tibi aperire soleo. Philosophiæ fontes Socrates primus aperuit. Ego in senatu federatorum consiliorum fontes omnes aperui. Virtus sibi rectum in patriam aperit. Fores amicitiae; occasionem ad invadendum aperit.

Aperite, öffentlich. *Syn.* Patente, planè, pàlam, non obscure, non dissimulante. *X* *Tedè, ex insidiis, clam.* *Phras.* Res in aperto, ac propatulo loco; in ore, atque oculis provincie; luce palam, inspectantibus omnibus gesta, es ist eine Cache, so öffentlich geschehen. *Ufus*. Apertissimè & planissimè rem explicare. Proferre aliquid aperte falsum. Simpliçitor, candidè & aperte loqui, V. Palam.

Apertura, æ, f. Öffnung. *Ufus*. Coniua eas cellas relinquantur apertura.

Apertus, a, um. offen. *Syn.* Patens, manifestus, planus, ante oculos positus. *Phras.* *Homo est apertissimus*, er ist ein aufrechter, offener Mensch. Ed ingenio natus est, ut amicitiam, & inimicitiam in fronte promptam gerat; animo simplici est & aperto, animum in vultu & lingua promptum habet. V. Sincerus. *Ufus*. 1. Nihil tam clausum, tam reconditum, quod istius cupiditati non apertissimum, promptissimumque foret. Apertam similitudinem gerere. Apertum scelus. Nihil tam apertum, tam perspicuum. 2. *Facilis, perspicuus, succensus, leicht, klar, aufrechtig.* Multus tibi apertus est ad laudem cursus. Homo apertissimus. Aperta dilucida oratio.

Apex, icis, m. Gipfel, Spitze. *Syn.* Fastigium. *Ufus*. 1. Apex senectutis est auctoritas. 2. *Diadema regum, Krone.* Aquila Tarquinio apicem imposuit.

Aphractum, i, n. ringsfertiges Schiff. *Ufus*. Morata est navigationem aphrætorum imbecillitas. *Genus est navigii Rhodus ejusmodi.*

Apis, is, f. Bienenstein. *Ufus*. Homines molli in fluentes apes aculeum ferre non possunt. Apum examina, quibus plurimum natura ingenii atque artis tribuit.

Apologus, i, m. eine Fabel. *Syn.* Fabula in qua bruta animalia inducuntur loquentia. *Ufus*. Narrationes apologorum.

Apophthegma, tis, n. ein kurzer Dend Spruch.

Apostata, æ, m. ein Abtrünniger vom rechten Glauben, oder geistlichen Ordens Stand. *Syn.* Data Christo fidei desensor impius; desertor sacri instituti. *Phras.* 1. Nuncium remisit religioni veræ, er ist vom Glauben abtrünnig worden. *2* *Esuravit,*

Ejuravit Christiana; a fide Christo datâ impiâ defectione deiecit; ejurato Christi nomine ad superstitiones pristinas se recepit; à vera Religione, ab actâ in DEUM fide defecit; desertis Christi castris ad sacrilegas superstitiones revertit. 2. Defecit à sacri ordinis instituto, et ist non dem geistlichen Orden abtrünnig worden. Desertit religionem, quod professus erat, institutum; sua voluntate à religiosa se militiâ segregavit; ipse votorum religionem profana se iterum curis, rebusque reddidit; abruptis legum, religionumque vinculis in nequam se libertatem restituit; desertit à religioso familiaris institutus. Obligatum sacri mento fidenti nequam instituti defectione impius se fecit.

Apostoli, orum, m. Die Apostel. *Phras.* Primi Christianæ legis Magistri, ac doctores; duod cum Christianæ doctrinæ præcones; legati à Christo missi ad omnes terrarum nationes; Christianæ reipublice Duodecimviri; Christianæ religionis signiferi; primorum ecclesiæ principum collegium.

Apotheca, æ, f. ein Schatzkist. *Syn.* Cella vinaria, penaria &c. *Ufus.* Domus omnium, & apothecas scrutari.

Apparatè, herrlich, köstlich. *Syn.* Cum apparatu, magnificè. *Uf. s.* Itaque edit, & bibit jucundè sanè, & opipare, & apparate,

Apparatio, nis, f. Zubereitung. *Ufus.* Magnificètia. & apparatio popularium munerum.

Apparatus, us, m. Rüstung. *Syn.* Apparatio. *Epi.* Epularum à magnificentia recedens, magnificus, non privatus, aut plebejus, sed patricius, & prætorius, major, maximus, minor, navalis, præclarus; regius, tantus, tam præclarus, tenuissimus. *Ufus.* Delectant me magnifici apparatus, vitæque cultus cum elegantia, & copia. Dies festus argentò, veste, omni apparatu, ornatuque vivendo agitur. Regio epularum apparatu accipi. Nullo apparatu pure & dilucide dicere. Hæc erat totius operis designatio, & apparatus. Apparatu nobis opus est, & rebus exquisitis undique, & collectis, accersitis, comportatis.

Appareo, es, ui, ere. erscheinen. *Syn.* Adsum, præsto sum, videor, compareo, in conspectum me do. *(Oculis.) Adv.* Leviter, clarius, facile, nusquam, profusus, plane, scilicet. *Phras.* Apparat à

seiner er ihm Traum erschienen. In somnis observata hominis species; representatae sunt illi species minarum, inæque cælestes; celò repente delapsa vni species se obviam dedit; in quiete visus divini specie juvenis; secundam quietem oblata illi species est hominis; in somno spectabilem habuit virum. Hæc in oculis species hominis incogniti, per speciem se oculis obtulit; spectandum se præbuit vir ad eum diem ignotus. *Ufus.* 1. Nulla auspium navis prædonum, equi nulli, nulli equites apparere. Deus ille sub angust specie Sylle apparuit. 3. *Pauci, inquit, augenscheinlich, klar fern, erblicken.* Ut apparet ex ejus orationibus, fuit vir doctus, Quo magis opprimatur, eo magis ejus virtus eminet, & apparet. Apparebunt demum fraudes tuæ, dilucebunt, detegentur. *V. Ennio.*

Apparitio, nis, f. Obrigkeitliche Bedienung. *Syn.* Apparitoris officium. *Epi.* Longa. *Ufus.* In longa ejus apparitione fidem ejus, & abstinentiam cognovi.

Apparitor, ris, m. Diener, Stadt-Knecht. *Syn.* Satelles, stipator. *Epi.* Humilis & abjectus, necessarius recens. *Ufus.* Quis unquam apparitor tam humilis, & abjectus?

Apparo, as, avi, atum, are. zubereiten. *Syn.* Comparo, paro. *Adv.* Omnino, optate. *D.* Preparare est antea utilia parare: apparare pertinet ad dignitatem quandam, ac verius pompam. *Uf. s.* Bellum apparavit, suscepit, confecit. Convivium, coenam, nuptias, prandium apparate, & ornate. Crimina in insontem apparare. Ludi apparatissimi. Instrueta, & apparata domus rebus omnibus. *V. Paro, ugiuo.*

Appellatio, nis, f. Berufung. *Syn.* Compellatio. *Epi.* Improbabilissima, inanis, levis, venalis. *Ufus.* Reum appellationes venales erant. Ea Tribunalium appellatio intercessit auxilii causâ.

Appellator, oris, m. der appellirt. *Ufus.* Vix manus ab illo appellatore abstinebantur.

Appello, as, avi, atum, are. nennen, anreden. *Adv.* Apertius, blande, blandissime, comiter, commode, communiter, durius, græce, gravissimè, honorificentissime, identidem, inutiliter, ita sane, latine, melius, nimirum, recte, nominatum, nusquam omnino, omnino non, pessimè, prudenter, recte, rite, rectius, temere,

temere, valde, probe, vere, ultro, vulgo. *Ufus.* 1. *Vox, confedo, aliquor.* Rem suo nomine appellare. Salutare benigne, comiter, hilariter appellare unumquemque. Blando sermone milites appellare. Superius, alpetius, dariores verbo appellare quonquam, aureden. 2. *Nonno, nuncio, nescien.* Nunquam non *Casa Pompejana* nonnulli appellat. *Nominatum, nomine* aliquem, tertio quoque verbo appellare, 3. *In ius voc, vor* Gerichte fõrdern. Debitum repoico, *Schuld fõrdern.* Cur me post biennium primo appellas? Sponsores appellare. De pecunia quem appellare. 4. *Levare & confugio ad, anruffen, zu einem seine Zucht nehmen.* Quis mihi Deus appellandus, quæ hominum lides invocanda, imploranda? A Prætoribus ad Tribunos, vel Tribunos appellavit. *1112. Aliquam potestatem in milite, zur hibern Dorgkeit sich verurtheil.* V. *Nomine, voto.*

Appello, is, puli, pulsus, ere. anstehen. Syn. *Applico, admoveo, accedo.* Adv. *Valde, tandem.* Phras. *Nam ad litus appulsi, et dat angustias.* Littori admovit; terræ applicuit; navi ad portum applicuit; in terram evasit; ad terram pervenit; litus attingit; aditum ad terram navibus habuit; portum tenuit; in portum delatus, invehitus est; portus hospitium accepit; litore potatus est; portum ingressus est, cepit, tenuit, subit; ad portum accessit; in portum navim subduxit; portum tetigit, affectus est, intravit. *Ufus.* 1. *Classem ad portum ad litus appulsi, anstehen.* 2. *Transl.* Animum ad litteras appellere, sich auf das Studiren begeben. Animum ad uxorem, ad scribendum appellere. 3. *Pass.* *Classis appulsa.* Appulsi in navibus prædones. V. *Accedo.*

Appendicula, æ, f. kleiner Zusatz. Syn. *Corollarium, accessio.* *Ufus.* *Lit hæc quasi appendicula ejus causæ.*

Appendix, icis, f. ein Anhang. Syn. *Adlatamentum, accessio, corollarium.* *Ufus.* *Appendix animi corpus.*

Appendo, is, di, pensum, ere. anhängen. Syn. *Annecto, suspendo, pendo, D. Perpendo, expendo, ejusdem fere significationis, rem ex alio pendere: appendo, suspendo ad laucem; vel lateri pondere.* *Ufus.* Non adnumero verba, sed appendo, ich zehle nicht, sondern möge die Worte. *Omnia tua tibi concessit, adnumeravit, appendit.* Aurum appendere artificio.

Appetentia, æ, f. Begierde. Syn. *Appetitus.* Epi. *Edramata.* *Ufus.* *Latuit*

profusam hilaritatem, libido effrenatam appetentiam efficit. *Appetentiam cibi præstare; famem obsonare, einen Appetit zu essen machen.*

Appetitio, onis, f. Begierde. Syn. *Appetentia, impetus.* Epi. *Immoderata, nimia, naturalis.* *Ufus.* *Natura belluis dedit sensum, & motum, & cum quodam appetitu accessum ad res salubres.* *Appetitus rationi obediunt, subjecti sint.* *Contrahere & sedare omnes appetitus, ut tranquilli sint, & omni perturbatione careant.* V. *Desiderium.*

Appeto, is, ivi, itum, ere. begehren. Syn. *Cupio, cpto, desidero, expeto.* (*Refugio.* D. *Appeto cum affectu quocunque: expeto cum ratione honesta & bona.* Adv. *Ardentius, cupido, frustra, magnificentius, plus semper, rapide, ultro.* Phras. *Aliena bona appetit, et trahet hæc freunden Gut.* *Oculos ad prædia illa adiecit; inhiat, imminet fundis illis.* *Ufus.* 1. *Non solum non recuso; sed appeto, reposco, wünschen und begehren.* *Homo voluptatum, gloriæ appetentior, laudis appetens.* 2. *In ius, impeto, mit Gewalt anzureißen.* *Vita ejus sæpe ferro, insidias appetita est.* *Lapilibus se appetitum, ac percussum clamat.* 3. *Appropinquo, herjunghen.* *Dies appetebat sextimus, der herende Tag nahez an.* V. *Peto, desuero, cupio.*

Appingo, is, pinxi, pictum, ere. zusehen. *Ufus.* *Novis semper aliquid appingitur.*

Applaudo, is, plausi, plausum, ere. vor Freuden die Hände zusammen schlagen. Syn. *Manum vel pedum plausu favorem significo.* *Ufus.* *Cui civium generi maxime applauditur.* V. *Plaudo, adnuncratio, gratalor.*

Applausus, us, m. das Frolofen mit Händen. Syn. *Favor popularis, secunda populi adnuncratio, festa acclamatio.* Epi. *Magnus.* *Ufus.* *Assentiente populo magnus applausus dixit.* V. *Plaudo, plausus.*

Applicatio, nis, f. Zufügung. Syn. *Adjunctio, adjectio.* *Ufus.* *Amicitia potius ex applicatione quadam animi cum sensu amandi, quam a cogitatione utilitatis secutura oritur.*

Applico, as, cui, itum, are. zusammenfügen. Syn. *Adjungo.* Adv. *Laniliatiter, maxime, studiose.* Phras. *Ad bonas artes se diligenter applicat, et lezt sich fleißig auf die Wissenschaften.* Men-

tem, animum, consilium, studium ad literarum studia appellat; mentem in bonarum artium studiis figit, locat. Animum ad doctrinam, studium ad iungit. Bonarum artium studiis se ad licit, operam dat; operam & studium navat. Ad artes liberales animum applicat; operam, studium, laborem, confert; se ad bonarum artium studia transfert; in eis elaborat, desudat; operam, tempus, curam, diligentiam ponit, consumit; industriam suam exerceat. Animum ad iungit ad bonas artes; nullam in eis consequendis industriam omittit; nulli parcat operam; totò pectore, omni studio, curâ, cogitatione in honestas artes incumlit; in honestissimarum artium studio ac cultura omnes curas intendit. *Ufus.* 1. Applicare naves ad terram, terræ. Flumini castra; se ad arborem applicat, anlanden, anfügen, antebnen. 2. *Adjungo.* zugesellen, sich begeben. Se ad aliquem præstare causâ; se ad ducem alterius, ad fidem & amicitiam populi applicare, sich wenden begeben. Alii ad jus civile; ad eloquentiam alii se applicant. Animum denique ad frugem applicuit. Ad deteriore partem animum ægrotum applicare, das Gemüth lenden. V. *Adjungo.*

Appono, is, posui, positum, ere. zusehen. *Syn.* Addo, adjungo, admoveo, adjicio, appingo, adscribo. *Ufus.* 1. Ad ignem apponere aliquid, etiam zusehen setzen. Notam sigilli rei, ad rem aliquam, ad malum verum adscribere, apponere. Ad illa præcepta de suo aliquid apposuit. Nec dies tuæ epistolæ, nec signum appositum est. 2. Pono, setzen. Custodem alicui apponere. Lucio apponere aliquid. 3. *Ex composito adhibeo,* bestellen. Accusatorem alicui, calumniatorem apponere, einen Ankläger bestellen. V. *Addo, adjicio.*

Apporto, as, avi, atum, are. hinzutragen. *Syn.* Affero. *Adv.* Undique. *Ufus.* 1. Multos secum morbos senectus apportat. Citellis frumentum eò apportandum est. 2. *Nuncio,* anfünden. Quid apportas novi? gaudium apportas, an luctum? V. *Affero.*

Appositè, wohl, eigentlich. *Syn.* Aptè, Accommodatè, convenienter. *Ufus.* Appositè ad persuadendum dicere. Cetera appositè tibi mandabo.

Appositio, nis, f. Zufüg. *Syn.* Adjunctio. *Ufus.* Obscuriora sunt præcepta sine appositione exemplorum.

Appositus, a, um. tanglich. *Syn.* Aptus, accommodatus. *Adv.* Bene, maxime. *Ufus.* Locos minime appositus ad pietatem. Forma ad dignitatem appositâ. Tempus ad bonarum artium studia appositissimum amici eripiant. V. *Accommodatus, aptus.*

Apprehendo, is, hendi, hensum, ere. ergreifen. *Syn.* Accipio, arripio. *Ufus.* 1. Alicujus manum apprehendere, einen bei der Hand nehmen. 2. *Transl.* Quod ego apprehendebam, mox accusator eripiebat è manibus.

Apprimè, überaus. *Syn.* Valde, multum, perquam, plurimum. *Ufus.* Homo apprimè doctus, pius, nobilis.

Approbatio, nis, f. Gutheißung. *Syn.* Comprobatio. *Epi.* Inutilis, magna, popularis, tanta, turpis. *Ufus.* Id vulgè assensione, populari approbatione, & plausibus metiendum est.

Approbator, oris, m. Bemäher. *Syn.* Comprobator. *Ufus.* Tu fuisti iudex, impulsor itineris mei, magis autem approbator.

Approbo, as, avi, atum, are. gut heißen. *Syn.* Comprobo, laudo, confirmo. *Improbo.* *Adv.* Honorifice, mirabiliter. Necessario, temere, valde, vehementer. *Phras.* Approbavere omnes viri sententiam, es haben alle seinen Ausspruch gut geheißen. Summâ assensione plebis, secundis admurmurationibus senatus auditus est. Conclamavere omnes, ita fieri oportere. Viri sententiam laudaverunt omnes, & approbaverunt; ratam omnes habuere; assensu exceperunt. Itum est, pedibus itum est in ejus viri sententiam. In ejus sententiam discessio facta est; in ejus sententiam discersum est. Summâ assensione senatus, secundoque populo sententia comprobata est. Una omnium, consensuque vox erat: æquum esse, quod postularet; standum esse eâ viri sententia; ad ejus viri sententiam, suam adscribi voluere; ab. m. calculum adjecere. *Ufus.* Milites ducis sententiam magnò clamore, una voce approbârunt. Quod actum est, Dissapprobent! Utinam tibi consilium, officium meum approben! wolte Gott, ich könnte machen, daß du me nerr geneigten Willen und Dienst gut hieße. V. *Probo, assentior, assensuor.*

Approbandi formulæ: festivè, probè, optime! Non possum, quin exclamem; bene herclè factum est. Tu e optime! o factum bene! beß! vir es! Eugenia nunc placeat! *Iron.*

Appro-

Appromitto, is, m. n. missum, ere. für ei-
nen bürgeu. Syn. Promitto. *Ufus*. Pa-
ctum est, ut volui, quod decies testati-
um appromissum.

Appropero, as, avi, atum, are. hinzueilen.
Syn. Propero. *Ufus*. Ut appropere-
rent, adhortator. V. Propero, festinus.

Appropinquo, nis, f. das Hinzunähen.
Ufus. Senectus est a propinquatio mor-
tis.

Appropinquo, as, avi, atum, are. hizu-
nähert. Syn. Accedo, advento propè,
proius, proximè; propè, propius, sum,
adiam; vicinus sum, impendo, selem
conero; in oculis, in conspectu sum;
in conspectum meo. X *Ant. m. Adv.*
Valde. *Ufus*. Ejus rei maturitas non-
dum venit, eni appropinquit. Jam en-
det satum aliquot, planè initat, certe
appropinquat. Al. cui, ad aliquem a-
propinquare. V. Propinquus, rucus,
prope.

Appulsus, us, m. Zulandung. Syn. Ac-
cessus. *Est*. N. m. *Ufus*. 1. Tactus
fugoris, & caloris omnes a pulsus ni-
mos sentit. 2. Commotio, Bewegun-
g. *Ant. d.* Tibi bis motus deorum appulsu
homines formant. V. Adventus.

Apriatio, nis, f. das Liegen an der Son-
ne. *Ufus*. Unam in tua villa apriatio-
nem omnibus istorum regnis antero.
C. lese re apriatione, vel igni. Locu-
s amoenus libero sole fruendis; à tepore
solis indolenti.

Apricor, as, atus sum, ari. an der Son-
ne seßn. *Ufus*. Alexander Diogene apri-
canti officiebat.

Apricus, a, um. am sonnichten Ort gelegen.
R. q. *apricus ab aperiendo*. X *Opacus*,
Ufus. Hortus, locus, vinea aprica.

Apte, geschicklich. Syn. Appositè, accom-
modatè, decore, commode, congruen-
ter, eleganter. *Ufus*. Aptè dicere &
narrare. Facile judicamus, quid aptè
sit, quid ab officio, naturæque discre-
pet.

Apto, as, avi, atum, are. zusammen ord-
nen. Syn. Accommodo, compono, paro.
Ufus. Hoc verbum ad hanc sententiam
bene aptatur. Pugnae se apta e, sich zum
Streit rüsten. V. Accommodo.

Apus, a, um. geschickt. R. ab ἀπρω,
consecto. Syn. Accommodatus, apposi-
tus, conveniens, congruus, habilis, ido-

neus, consentaneus. X *Imptus*, f. *Imptus*
Adv. Bene, communiter, maxime, mi a-
bilitèr, vehementer, mediocriter, o. *Ant. d.*
Philos. Naturæ aptus ad omnia, et sit vor
Natur zu allem geschickt, und tauglich.
Dederat hoc natura, quidquid aggrede-
retur, ut egre se converteret. Naturæ ad
omnia videbatur. Ingenium accommodat
à natura ad omnes res appositum, atque
accommodatum. Eo erat, eo utebatur
ingenio quilibet ut exequi, prestare satis
commode posset. Principio quodam na-
turæ munere aptus erat, accommodatus
ad omnia. Habebat hoc à natura, ut
quancunque ad rem se conferret, quam-
cunque rem caperetur, ei perfunderetur
optime, ex ea cum laude diceretur. Ne-
mo erat illo commodior ad res quælibet.
Factus à natura videbatur ad res omnes.
In omni re, in omni judicio elegantissimus
est. Nihil agit non commode, non aptè,
non eleganter laute, venuste, se, idè e-
gre. Leptores, elegantia, venustatem
habet in omni re. Quidquid agit, cum
lepore agit, cum elegantia, sicut gratiam
ab omnibus ineat, ut aptior, accommo-
dator videatur esse nemo. Idoneus vi-
debatur, & probè affectus ad fungendum
munus suum; satis dexter: negotiis ge-
rendis habilis; negotio um hant qua-
quam ruls. Ingenio erat commo-
lo & venustili, dignique, cuius opera ad res
quælibet alibe etur. Egre ad res
gerendis judicio perpolitus erat. Ad su-
stinentiam um dignitas quælibet in re-
publi a persona non omnem habet aciem.
V. Accommodatus. *Ufus*. 1. Ad dicen-
dum natus, aptus, geschickt. Calceus
habilis & aptus ad pedem. Homo non
aptissimus ad jocandum. Aptum & con-
sentaneum tempori & personæ. 2. Co-
herens, consentiens, an einander hangend,
übereinstimmend. Partes orationis omnes
inter se aptæ, & connexæ. Facilius est,
apta dissolvere, quam dissipati connec-
tere. Multa dixit, parum apti inter se
& coherentia. V. Accommodatus.

Apud, bep. Syn. Propè, juxta, non procul.
Ufus. 1. Propè, nahe bep. Apud Cor-
finium, apud Romam castra posuit. 2.
Cum, mit, bep. Apud matrem erat. A-
pud Pompejum coenavit. Apud me infi-
dus sibi dixit esse factus. 3. Coram, vor
einem. Apud Pontificem, apud populum
dixit. 4. Cum citantur auctores &c. ut
apud Poetam, ut apud Terentium est
wie es bep dem Terentio zu lesen. Apud
majores hoc erat in more positum. A-
pud priscos quaesitum est. Dicitur quo-
que: Non sum apud me, ich bin vor
Birn nicht bep mir selbst.

Aqua, re, f. Wasser. *Syn.* Unda. *Epi.* Alba, alutina, belle fluens, calida, dulcis, gelida, intercus, iugis, mara, pluvia, profluens & uber, summa turbida & cad. veribus inquinata, uberior, marina, perennis, pulchra. *Ufus.* Aquae fri ore concretit. Aquam deducere in villam. Aquam ducere per fundum. Aqua illi haeret, er bleibt stehen, san nichts reden. Aqua & igni interdicere, ins Elend jagen. Aquarum fluxiones, ductus, divortia. Aquae perennes. Aqua imbris aucta. Aquae eo anno ingentes fuere, es waren dasumahl grosse Wasser. Gisse. Aquam frigidam suffundere, das gute Vertrauen heimen.

Aqua benedicta, f. das Weib-Wasser. *Syn.* Aqua lustralis, consecrata. *Phras.* Aqua lustrali frontem tingere, sich mit Weib-Wasser besprengen. Corpus aqua consecrata aspergere; labeculas ananar aquae lustralis asperzione abstergere. Aqua consecrata se lustrare.

Aqua intercus, tis. Wassersucht. *Syn.* Hydriops. *Ufus.* Medicamentum dare ad aquam intercutem.

Aqueductus, us, m. Wasser-Leitung. *Ufus.* de aqueductu probe fecisti.

Aquarius, a, um. zu Wasser gehörig. *Ufus.* Provincia tibi obigit aquaria, dir ist die Sorge über die Wasser-Leitung aufgetragen worden.

Aquarius, ii, m. Wasser-Mann. *Epi.* Humidus. *Ufus.* Cum aquarius mihi pugnam fuit, scil. curatoribus.

Aquatilis, e, com. das im Wasser lebt. *Syn.* In aquis vivens, agens, degens, aquarum incolae. *Ufus.* bestiae terrena, aquatilis, volatiles.

Aquatio, nis, f. Wasserholung. *Ufus.* Hac aquatione carere non possunt. Milites aquationis causa longius progressi.

Aquator, oris, m. Wasser-Träger. *Ufus.* Aquatores nostri ab hostibus pressi.

Aquila, ae, f. ein Adler. *Epi.* Argentea, ac omnibus perniciofa, ac funesta. *Ufus.* 1. Nulla avis aquila vehementius vocat. 2. Signum militare, gemissenes Feld-Zeichen. Aquilam inferre in medios hostes. Inter praedam decem aquila relata.

Aquilinus, a, um. Adler-artig. *Ufus.* Homo milvins, aut aquilinis unguibus.

Aquilo, nis, m. Nord-Wind. *Syn.* Ventus ex Septentrione, vel Septentrionibus spi-

rans; Septentrio; ventus Septentrionalis; ventus Austro obversus; item: Pars ea mundi, quae ad Septentriones spectat. *Ufus.* Domus Aquiloni obversa; Aquilonis frigori obnoxia.

Aquilonaris, e, com. Nordisch. *Ufus.* Regio Aquilonaris.

Aquilus, a, um. Adler-färbig, braun. *Syn.* Fuscus & fulviger. *Ufus.* Homo colore aquilo, corpore aquilus.

Aquor, aris, atus sum. Wasser schöpfen. *Ufus.* Oppidani sine periculo aquari non poterant.

Aquosus, a, um. wässericht. *Ufus.* Campus aquosus.

Aquila, ae, f. Wasserlein. *Syn.* Aqua exigua.

Ara, ae, f. ein Altar. *Syn.* Altare. *Epi.* Illustris, infima, princeps, vetus. *Ufus.* Aram dedicare, consecrare. Ad aram confugere. Pro aris & focis certare, pro religionibus. Aram tenere.

Aratio, nis, f. das Pflügen. *Syn.* Agricultura, agri cultio; arum. *Epi.* Deserta, glandifera & fructuosa, magna, paterna, relicta, tota vacua. *Ufus.* Per bellum multae arationes, fructuosae alioquin, desertae jacent. Vastatae sunt arationes, & agri vectigales.

Arator, oris, m. ein Aderman. *Epi.* Experimentissimus ac diligentissimus, fortis & experiens, invitus, nobilis, inimicus, laboriosissimus, locupletissimus, magnus & gravis, miser, optimus, summus, remotissimus a foro. *Ufus.* Ex aratore oratorem fieri. Arator ille habuit aratores ducento. V. Rusticus.

Aratrum, i, n. der Pflug. *Ufus.* Aratro terram perstringere. Circumducere aratrum. Boum vires ad extrahenda aratra.

Arbiter, ri, m. ein Schiedsmann. *Syn.* Disceptator litis; praeses, testis. *Epi.* Honorarius, remotus. *Ufus.* 1. Ad disceptandas res meas te arbitrum adopto, statuo. Ad judicandas controversias meas cupo-rem te arbitrum mihi dari; te arbitrum postulo, capio, sumo; te arbitro meorum rerum utor. 2. Testis, Zeuge. Aliquid agere arbitris remotis.

Arbitratus, us, m. Wille, Meinung. *Syn.* Sententia, opinio, iudicium. *Ufus.* 1. Meo arbitrato potius, quam tuo agam. 2. Libitum, de iacrum, Wunsch, Verlangen.

gen. Illius arbitratu de pace agam. 3. Potestas, Gewalt. In arbitratum, ditio- nem alterius se dare, dedere. V. *Arbitrium*, *sententia*.

Arbitrium, ii, n. Meinung. Syn. *Arbitra- tus*, *voluntas*, *libido*. Epi. *Honorarium*. *Ufus*. 1. Ad alterius natum & arbi- trum fingere se totum & accommodare. Omnia sua ad alterius arbitrium confer- re. Non id faciendum sit, tuum esto arbitrium. 2. *Judicium arbitri*, *senten- tia*, Ausspruch des Schiedmanns. Mi- nos severa facit arbitria apud inferos. Arbitrium ad senatum rejicio; judicem senatum capio, ich lasse den Ausspruch dem Rath über.

Arbitror, aris, atus sum. urtheilen. Syn. *Judico*, *confero*, *statuo*, *autumo*, *existi- no*, *pato*. Adv. *Imprudenter*, *omnino*, *naus*, *necessario*, *nimirum*, *similiter*, *propterea* non, recte, *similiter*, *ni que eo*. Epi. 1. Pater est, arbitror de fili re- lus, der Vater hat zu urtheilen von den Sitten des Sohns. 2. *Arbitror*, schützen. *Arbitror* facultates; alterius; mores ho- minis, & facta arbitrari. V. *Judicio*, *existimo*, *pato*.

Arbor, oris, f. Baum. Epi. *Aurifera*, no- vela, *vetula*, *infelix*, *senescens*. *Ufus*. *Arbores* vivere & tenebre diemur. U. recte in quancumque arbores. *Ambula- to* à novellis arboribus opacati. *Arbo- res* ferere, quæ alteri saeculo prolant. *Proceritates* a. bonum.

Arbustum, i, n. Baum; Garten. Syn. *Ar- bores* multe ad fructum confite; solum arboribus confutum, *convestitum*. *Ufus*. *Arbusta* solum tegmine ornata.

Ara, æ, f. ein Kasten. Syn. *Armarium*, *Cupis*, *Cisti*. Epi. *laminis*, plena. *Ufus*. *Ara* hominis dives, non *ara* appel- la. *Argentum*, in *ara* positum. *Ara* alienus confidere.

Arcanum, heimlich. Syn. *Secretum*, *clam*, *reclusis* arditas. *Ufus*. *Arcano* paucula cum illo collocutus sum.

Arcanum, i, n. etwas heimliches.

Arcanus, a, um. heimlich. Syn. *Oculta*. Epi. 1. *Non sunt ista arcana*, daß in nichts geheimes. *Non ex oculis* a quo genere litterarum quaesita sed *intus* a deo. *Non sunt ista interiora* quæ pan; nihil est, quod non in concordi recte legi possit. *Nam hic mysterium* nunc, quod non committi omentis possit,

2. *Arcana ista sunt*, daß ist was geheimes. *Siquid sancti est ad silentium*, itu est. *In secreto hæc cum amicis sunt volutan- da*, non foras efferenda. *Tecum ista tibi habeto*, quæ committi omnibus haud tuto possunt. *Ufus*. *Arcana* occulta quo omnia foras exiit, er hat alle Heims- lichkeiten ausgeschwät.

Arcuo, es, ui, ere. abhalten. R. *ab arcu*, *propulso*. Syn. *Defendo*, *abigo*, *propul- so*, *prohibeo*. *Ufus*. 1. *Honestas*, non poena ab injuria homines arcere debet. *Ferio* arcere contumeliam. 2. *Prohibeo*, *pello*, *removeo*, *averto*, *verhindern*, *ab- treiben*, *abwenden*. *Hostem* finibus, *pauperes* adita arcere. *Juventus* à libi- dinibus arcenda. *Frigora*, *nives*, *solem* arcere; *defendere solem*, *hyemem*, *ar- dorem*, sich wider Hitze und Kälte schützen. 2. *Coerceo*, jäumen. *Servi* custodis ar- cendi sunt & vinculis.

Arcisso, is, ivi, itum, ere. berufen. Syn. *Voco*, *evoco*. *Ufus*. 1. *Olim ab aratro arcissabantur consules*. *In senatum*, in *patrum* arcere aliquem. 2. *Repeto*, *inter- rogo*. *A capite* rem arcessere. *Longius inde arcessere*. 3. *Arcisso*, verfluchen. *Capitis*, in *judicium* capitis, in *periculum* capitis arcessere quempiam. *Judicio* ali- quem arcere. 4. *Conculco*, verfluchen. *Oratio* si spem loquem arcessere, der Rede eine Zierlichkeit geben, verschaffen.

Archetypus, i, m. das erste Modell eines Dings. Syn. *Prima forma*, *typus*, *exem- plar*. *Ufus*. *Archetypus* crebris locis refectus & inculcatus.

Archipirata, æ, m. Haupt der Meer-Räuber. Syn. *Princeps piratarum*. Epi. *Sub- ditius*, *terrestris*, *vetus*. *Ufus*. *Archipirata* à latrone productus.

Architector, aris, atus sum. bauen. Syn. *Fabricor*, *struo*. Adv. *Optime*. *Ufus*. *Mente* quilibet nobis fabricari possumus, & architectari. *Voluptates* inve- nire novas, & architectari. V. *Architecto*.

Architectura, æ, f. Bau-Kunst. Syn. *Architectandi ars*. *Ufus*. *Honestæ artes* sunt *medicina*, *architectura*.

Architectus, i, m. Baumeister. Syn. *Machi- nator*, *princeps architectandi*. Epi. *Bel- lus*, *malus*. *Ufus*. 1. *Optimum architecto- rum & machinatorum princeps* *Cinypho- gonus*. 2. *Transl. Author*, *Minister*, *Inter- preter*. *Storici*, *architecti*, *verborum*. *Epi- curus* inventor voluptatis, & quasi ar- chitectus beatæ vitæ. *Securis* a. architectus.

Arcte, enq̄ bensammen *Syn.* Strictus. *Ufus.* Arcte & graviter dormire. Arcte complecti aliquem.

Arcto, as, avi, atum, are. zusammen drücken. *Syn.* Constringo, coangusto, coarcto, in angustum cogo. *Ufus.* Navis arctata. *V. Angustia.*

Arctus, a, um. enge. *Syn.* Adstrictus, obstrictus, angustus. *X. Laxatus, Latus Ufus.* Arctissimum amicitiae vinculum. Arctioribus laqueis tenetur, quam ut evadat. Arctiora somni tempora, quam noctis. Arctus me somnus complexus est. *V. Angustus.*

Arcula, æ, f. ein Kistlein. *Syn.* Arca parva, capsula. *Ufus.* Liber meus omnes litteratis arculas consumpsit.

Arcuo, as, avi, atum, are. Bogen machen. *Syn.* In modum arcus curvo. *Ufus.* Curvum arcuatō vectus.

Arcus, us, m. Bogen. *Epi.* Coloratus, intentus, pulcher. *Ufus.* 1. Animum tanquam arcum intentum habere. Arcum intendere, adducere; arcum remittere, laxare. 2. *lus, Regen, Bogen.* Arcus ille ē nubilus efficitur.

Ardenter, intrünstiglich, heftig. *Syn.* Vehementer, intensus, majorem in modum cupere aliquid.

Ardeo, es, arsi, ere. brennen. *Syn.* Flagro, conflagro, deflagro. *Adv.* Acerrime. *Phras.* 1. Helena causā Troja arsit. wegen der Helena ist Troja verbrannt. Conflagravit; igne perit, absumpta, consumpta est; delagravit, incensa est; in cineres abiit; in bustum conversa est. 2. Domus ardere capit, das Haus hat angefangen zu brennen. In ea domo non mediocriter incendium excitatum est; domus igne correpta, absumpta, consumpta est; gravis periculi, summi damni flamma exorta est. Domus ignem, flammam concepit; exarsit pars domus; & collucet continenti incendiō; late fundit incendium; flammam differt; perit incendio domus; incendio traustra, delecta est. *Ufus.* 1. Domus ardebat non fortuito, sed oblatō incendiō. 2. *Transl.* Ira & dolore ardet, & brennet vor Zorn. Bellō ardet Gallia. Ardent oculi. Ardet illi ad ulciscendum animus. Cupiditate, amore, invidia ardet. Omnium bonorum odia in te ardent. *V. Flagro, incendium, accendo.*

Ardor, oris, m. Hitze. *Syn.* Astus, flagrantia, incendium. *Epi.* Accrimus, &

mobilissimus, celestis, clarus, expressus, imperatorius oculorum, integer & purus, & liber, restinctus, summus, nimius, temperatus, tenuis & nulla admixtione concietus, ultimus & altissimus atque undique circumfusus, & extremus, omnia cingens, atque complexus. *Ufus.* 1. Solis ardore torreri. Ardore conflagrare. Ardorem a vitibus pampini defendunt, propulsant. 2. Fulgor, splendor, Glanz, Strahl. Vide in eo ardorem vultus, atque motum. 3. Vehementia, vi impens, Heftigkeit. Impetus animi, cupiditas vincenda, ardor mentis ad gloriam. Ardorem, cupiditatem restringere reprimere. Consedit ille animi ardor & studium. *V. Fervidus, Calor.*

Arduus, a, um. hoch. *Syn.* Ascensū acclivi & asperō. *Adv.* Vehementer. *Ufus.* 1. Opusdum difficili ascensū, & arduū. 2. *Transl.* difficilis, schwer. Arduum longi temporis, magnæque cogitationis opus nolum. *V. Difficilis.*

Area, æ, f. ein Platz. *Syn.* Locus sine ædificio in urbe; ruri ager, & ubi frumenta excultantur. *Epi.* Præclara, pulchra. *Ufus.* Estimatores magni aestimant tuas areas. In areas fraudare Decumanum, Decimatorem, so den Zehend nimmst. Nemo frumentum de area tollat.

Arena, æ, f. Sand. *Ufus.* Arenam emere aut paludem.

Arenosus, a, um. sandicht. *Ufus.* Terra, litus arenosum.

Arco, es, arui, ere. dürre seyn. *Ufus.* Fances arcent liti.

Aresco, is, arui, ere. dürre werden. *Syn.* Viriditatem amitto. *X. Madescio. Ufus.* Arescere herbe, & interfici incipiunt. In alienis malis lachryma cito arescit.

Argentaria, æ, f. Wechsel-Band, Wechsel. *Syn.* Argentariorum munus, functio, vel taberna. *Epi.* Dissoluta, non ignobilis, maxima. *Ufus.* Argentariam non ignobilem fecit. Dissolvere argentariam.

Argentarius, ii, m. Wechseler. *Syn.* Trapetita, collybista, qui argentariam facit. *Epi.* Gratosus apud omnes homines. *Ufus.* Augusti avus fuit argentarius. Vidi hoc in argentariorum tabulis.

Argenteus, a, um. silberu. *Ufus.* Aquila, signa argentea.

Argentum, i, n. Silber. *Epi.* Expositum, grande, optimum, plenum artis, purum,

tum præclarum, tam nobile. *Ufus.* 1. In illa insula ne scrupulus quidem argenti inventus est. 2. *Pecunia*, *nammi* *argentei*, Geld. Navis erat plena argenti sacri & signati. Argentum cælatum. Argentum aliquem emungere. V. *Pecunia*. Argentum inietum, silberne Platen. Cui opponitur, Argentum factum, aut cælatum, Silber-Schmelz; & Argentum signatum, Silber-Münze.

Argilla, æ, f. weicher Felt, Peim. *Syn.* Terra terrix. *Ufus.* Ille homulus, ex argilla & luto factus.

Argumentatio, nis, f. Beweisung. *Syn.* Ratio, argumentum, a gumenti inventi artificiosa expositio. *Epi.* Artissima ad iudicationem, bipartita, experta artis, firma, firmiter, firmitissima, necessaria, probabilis, vehemens, accommodata, contraria, longi & brevis, multa. *Ufus.* Argumentatio est argumenti explicatio. Argumentationem querere, invenire, concludere.

Argumentor, aris, atus sum. Beweis führen, folgern. *Syn.* Argumentis ostendo, probō; argumentis vel conjecturis proloquor. *Att.* Sedulo. *Ufus.* Sed quid ego argumentor? quid plura disputo? Tu quidem sedulo argumentaris, quō ista pecunia perveniat, quid de ea sperandum. V. *Argumentum*.

Argumentum, i, n. ein Beweis. *Syn.* Ratio. *Epi.* Accusatorium, probabile, inventum, certum, certissimum, commune, factum, firmum, grave, gravissimum & firmitissimum, in gnam, maius, maximum, mediocre, molestum & difficile, multum, parum, sententia, præclarum & nobile, remendum, propositum, proprium, simile, universum, aptum quoddam & paratum singulis causarum generibus, certum, clarum, clarus luce, continue, expeditum, exquisitum, firmus, gravius, infatum, aut assumptum, leve, levissimum, medium, purum, perfectum, probabile & necessarium, ut le. *Phras.* 1. *Argumentis ren-* *frare*, die Sache mit Beweisum dar- *thun*. Exquisitis rationibus confirmare, accurate de re dicere; rationibus con- *quatis* disputare; argumentis uti gravi- *tus* & certis; rationibus concludere; ra- *ones* suggerere firmas & certissimas; *causam* rationibus persuadere, ostendere, *agere*, tueri, sustinere. 2. *Argumentum* *ex assumptis non leve habeo*. dieses zu *begeben*, habe ich seine geringe Ursache. *Item* earum hæc maxima argumenta *habeo*; argumentum non leve mihi nasci- *tur*; pro argumento est mihi; argumen- *tum* est; argumentum duco; accipio, ar- *ripio*; argumento magno est. *Ufus.* 1.

Argumentum est ratio rei dubie faciens *fidem*. Argumentum excogitare, propo- *nere*, afferre. Argumentum ducere ab *adjunctis*; ex re obvia nancisci, arripe- *re*, accipere. Argumentum Stoicorum *more* breviter adstringere, premere, in *pauco* conferre, das Argument zusammen *ziehen*. Argumentum dilatare. 2. *Con-* *jectura*, *signum*, *inditum*, *nota*, *causa*, *occasio*, *Muthmassung*, *Zeichen*, *Ursache*. Extant certissima argumenta & indicia *sceleris*. Id magno argumento est, ho- *minem* innocentem esse. Id ego jam an- *te* multis argumentis iudicaram. 3. *Poë-* *matis*, *Comædia*, *Tragædia materia*, die *Materie*, oder Inhalt eines Lust-Spiels *re*. Tragici, cum explicare argumentum *nequeunt*, ad Deos confugiunt. 4. *Quæ-* *cunque res*, *de qua agendum*, *subiecta ma-* *teria tractanda*, eine jede Sache von der *man* handeln kan. Vult mihi argumen- *tum* scribendi. Argumentum epistolæ *hoc* erat. Audite concionis ejus argu- *mentum*. V. *Probo*, *confirmo*, *disputo*.

Arguo, is, utum, ere. beschuldigen. *Syn.* Accuso, inculco, insinuo. *X* *actrao*. *Att.* *Suspiciose*. *Ufus.* 1. Aliquem gravis *sceleris*, de gravi scelere, facinoris rem *arguere*. 2. *Affirmo*, belahen. Arguo, *te pecunias in præmium sceleris accepisse*. Tu arguis, ego nego. V. *Reprehendo*, *insinuo*, *accuso*.

Argutè, spitzfindig. *Ufus.* Acutè mihi & *argutè* respondit. Callidè & argutè ali- *quid* conijcere. De difficillimis argumen- *tis* argutè disputavit.

Argutie, arum, f. Spitzfindigkeit. *Syn.* Acumen, elegantia, jocus, urbanitas. *Ufus.* Illa oratio multum argutiarum, *acuminis*, urbanitatis habuit. Argutie *digitorum*. 3. *Celeritas*, Geschwindigkeit. V. *Acumen*, *jocus*.

Argutor, aris, atus sum. schwätzen, flüstern. *Ufus.* Totam diem argutatur quasi cecata.

Argutulus, a, um. spitzfindig. *Ufus.* Perfe- *ci* libros sanè argutulos.

Argutus, a, um. finetich-spitzfindig, listig. *Syn.* Qui argutias habet, cieler, festus, *urbanus*, concinnus, elegans, acutus. *Att.* *Nimium* plane. *Phras.* *Argutus* *esse* potest, et ist sehr spitzfindig. Multum *argutiarum* & urbanitatis habet; insunt *in eo* homine argutie non inanes, ac fri- *volæ*; acumen est singulare. *Ufus.* 1. *Poë-* *ma* est ita argutum, concinnum, elegans, ut *nihil* supra. Quis in sententiis subtilior? *quis* argutior? 2. *Mobilis*, beweglich. *Oculi* *nimis* arguti, ut affecti sanis, arguunt, *Manus* nimis a guta digitis. V. *Facetus*.

Aridus, a, um. Dürre. *Syn.* Exsiccatus. *Ufus.* 1. Folia arida. 2. *Transitendus*, schlecht, unaannehmlich. In hac arida, & horrida rusticorum vita. Genus ducendi aridum exile, conciduum, minutum, Redens: Art so nichts annehmliches an sich hat.

Aries, etis, m. ein Widder. *Animal*, signum celestie, machina bellica. *Ufus.* Pellis inaurata arietis. Ariete murum verberare. quatere, percutere.

Arietinus, a, um. Das vom Widder ist. *Ufus.* Arietinum jecur ad mortuos utile.

Arieto, as, avi, atum, are. zustossen. *Syn.* Cornibus, peto, impeto. *Ufus.* Nisus est cornibus in me arietare.

Ariolatio, nis, f. das Wahrsagen. *Epi.* Superstitiosa. *Ufus.* Sape statio. & ariolationes Accii.

Ariolor, aris, atus sum. wahrsagen. *Syn.* Divino, prædico. *Ufus.* Sunt qui questus causâ ariolentur. V. *Divino*.

Ariolus, i, m. ein Wahrsager. *Syn.* Divinationi deditus, divinas. *Epi.* Impudentes, aut inertes aut insani. *Ufus.* Ariuspicum, ariolorum, augurum, vatum, conjectorum furiosæ prædictiones. V. *Vates*.

Arista, æ, f. das Spiklein an den Aehren. *Ufus.* Spica nunc turvallo aristarum contra avium minorum morsum.

Arithmetica, æ, f. Rechen-Kunst. *Syn.* Ars numerorum. *Ufus.* Homo remotus à dialecticis, in arithmaticis satis versatus.

Arma, orum, n. Waffen. *Syn.* Telum, ferrum. *Epi.* Aliena, aptissima, avita, civilia, domestica, firma, impia, justa, nefanda, prava, perniciofa, salutaria, scelerata, sempiterna, servilia. *Ufus.* 1. *Arma parare*, Waffen bereiten, sich zum Krieg rüsten. *Arma capere*, sumere, induere; armis se accingere, instruere, munire; arma rapiti capere, galeam sumere, clypeo corpus protegere, hastam vibrare. *Ad arma vocare*, zum Gewehr rufen. *Ad arma concietare*, cedere, conciliare; arma dare imparatis. 3. *Ad arma descendere*, zu den Waffen greiffen, zum Krieg schreiten. *Ad arma venire*, concurrere; arma expedire; in armis esse; ire ad arma; arma tentare; rem armis conuittare. 4. *Armis accertare*, streiten. *Armis contendere*, disceptare, decernere; arma movere, ferre, inferre, conferre; 5. *Ab armis discedere*, dem Streit ein Ende machen. *Arma vel conditionibus*

ponere, deponere, relinquere; aut de-latatione jactare, allicere, projicere. 6. *Defensi*, Schutz, Weichirmung. Prudentia armis se tegere. *Arma senectutis* exercitationes virtutum. 7. *Bellum*, Krieg. Res ad arma spectat, es schlägt in einen Krieg aus. V. *Bellum*.

Armamenta, orum, n. Rüstzeug. *Syn.* omnis generis instrumenta, ut navis, plautri, belli. *Ufus.* Cautè armamenta locare omnia.

Armamentarium, ii, n. Zeughaus. *Syn.* Locus, ubi armamenta armaque servantur; item: Navale. *Epi.* Publica. *Ufus.* Ex armamentariis publicis arma populo dividuntur.

Armarium, ii, n. Behälter, *Syn.* Locus. in quo vestes, st agula, & id genus alia servantur. *Ufus.* Arum ex armario proferre. *Armarium perfringere*.

Armatura, æ, f. Harnisch. *Epi.* Levis, melior, varia. *Ufus.* Levis armaturæ miles, *Armatura Romana Transalpina* melior.

Armatus, a, um. gewaffnet. *Syn.* Armis inst uctus, ornatus. *Plas.* Succinctus armis est, et ist bewaffnet. *Succinctus* ferro est; cum telo est; in armis est; arma fert; telo paratus ornatusque est. *X mermus, togatus. Ufus.* 1. *Armatus* vere appellare possumus, qui scutis telisque parati, ornatique sunt. 2. *Transl.* *Alumnus, praeceptus*, versehen. *Incredibili* audaciâ armatus.

Armentum, i, n. ein Haufe großer Viehes. *D.* Grex minorum pecorum; armentum majorum. *Ufus.* Bos armenta sui generis sequitur.

Armiger, eri, m. Waffen-Träger. *Ufus.* Armiger Catilinæ, stipator tui corporis, signifer seditionis.

Armilla, arum, f. Arm-Zierde, Arm-Bänder. *Ufus.* Armilla, quæ brachialia appellantur.

Armo, as, avi, atum, are. waffnen. *Syn.* Arma dō, arma induo, armis instruo. *Adv.* Justius in aliquem. *Ufus.* 1. Multitudinem hominum cogere, armare, instruere. 2. *Transl.* *Almo, orno, instruo, consumo*, stärken rüsten &c. Perditos cives religione Deorum, temeritatem plebis auctoritate publica; se eloquentiâ armare.

Aro, as, avi, atum, are. pflügen. *Syn.* Solum arauo persurgingo; terram pro-cindo, subigo;

subigo; sulcum imprimo; solum opere renovo; aratio terram ve to, effringo, findo. *Ufus.* Sulcum altius imprimere, ut, ager aratus, novatus, iteratus, meliores fatus possit, & grandiores edere.

Arrepto, is, repsi, ere. *berzükrieten.* *Adv.* Moderate, leniter, *Ufus.* Sentim & moderate arreptere ad amicitiam alterius.

Arrha, æ, f. *rel Arrhabo*, onis, m. Pfand *Schilling.* *Syn.* Pignus. *Ufus.* Ea relicta est arrhaboni.

Arrideo, es, risi, risum, ere. *anlachen, gesessen.* *Adv.* Facere, leniter, leviter, valde, vehementius, urbane. *Ufus.* 1. Arridere alicui. *anlachen.* 2. *Transl. placet, et cessat.* Quod mihi plurimum arridet, tibi valde displicet.

Arrigo, is, rexi, rectum, ere. *aufstehen.* *Syn.* Erigo, excito. *Ufus.* Arrigere aures animum adverte. Animos oratione sua arrexit, ermuntern.

Arripio, is, ripui, reatum, ere. *ergreifen.* *Syn.* Apprehendo, rapio, accipio, capio, eligo, assumo, aggredior. *X Remig.* *Adv.* Aliunde, avide, celeriter, sero, subito. *Ufus.* 1. Arripere facultatem laudandi, maledictum ex trivio; causam ad incendia, & cadet arripere. Arripere sermonem. 2. *Disce, michi.* 3. *Litteras Græcas avidissime arripui.* Pueri celeriter res innumerabiles arripunt. 3. *Prehendo, fassen, bemerken.* Medium arripere aliquem. Eum collo arripuit.

Arriso, onis, f. *das Anlachen.* *Ufus.* Exoriamur ab arrisione.

Arrodo, is, rosi, rosam, ere. *nagen.* *Syn.* Rodo, consumo, perdo. *Ufus.* Republicam arrodere.

Arrogans, tis, on. gen. stult, hoffärtig. *Syn.* Insolens, superbus, temerarius. *Adv.* Superbe. *Phras.* *Arras tibi plus, quam tuus, du bildest dir mehr ein, als du bist.* Alius, quam oportet, te extollis. *N.* *Arrogantia tibi tribuit, assumpsit.* Nimum te effers, tibi places; assentaris tibi ipsi, & amicis. Cum de te judicas, non rationem consilis, non veritatem. Largus ipse tibi plus, quam veritas concedat, *rel plu* quam veritati. Plus tibi assanas, quam deceat, conveniat acquiescit, ratio, ferat, patiatur, concedat. Ita superbe agis, ut ferri non possis. Superbia est prius non ferenda. Facientia neminem vis, te cunctis antefers. Omnes despicias, te unum iustificas. Tibi, *rel arrogans* es, atque exultas. Amas *rel*

te sine rivali. Omnia putas in te uno collocata. Fortunam ipsam minus esse te fortunatam putas. Persuasum habes, tuis te fortunis *rel* sam Fortunam antecere. Elati nimum animi es, & superbia tumes, turgescis, intumescis, targes, inflatus es nimia. Arrogantiam tibi sumis nimiam, Spiritus sumis nimis arrogantes. Annos effers insolentes. Spiritus tollis Fastu targes & insolentia intolerabili. Superbe te circumspicis. Te unum miraris; neminem præ te hominem putas. *V. Arrogos, superbus, insolens, fastus.*

Arroganter, *hoffärtig.* *Syn.* Superbe, contumaciter. *Ufus.* Nil alperere, nihil arroganter, turpiter, aut sordide quidquam ab illo d'etum. Contumaciter & arroganter scribere.

Arrogantia, æ, f. *Hoffart.* *Syn.* Superbia insolentia, contumacia, intolerantia. *X Alactia.* *Epi.* Desolens, gravis atque intolerabilis, inanis, molestissimus, odiosa, summa. *Ufus.* Sermo odiosa arrogantia plenus. Ex arrogantia odium, ex odio arrogantia nascitur. Alterius arrogantiam deprimere. *V. Ambitio, superbia, insolentia.*

Arrogo, as, avi, atum, are. *sich selber zumessen.* *Syn.* Tenere mihi tribuo, mihi sumo. *X Derogo.* *Phras.* *Non mihi tantum arrogo, tribuo, ich bilde mir nicht so viel ein von mir, schreibe mir solches nicht zu.* Non eam de me opinionem suscepit. Non sumo, assumo mihi tantum. Non ita mihi assentor. Non ita mihi placeo. Non ita me essero. Non in me tantum statuo, pono, loco; non ipse me tui facio, assumo, pendo, puto, ducor. Ad hunc me sapientie gradum pervenisse non puto. Eam mihi sapientiam contingere non sentio. Fateor eo me sapientia non pervenisse; eam me sapientia non esse, non usque adeo sapere. Non præcerpo mihi hunc laboris tui fructum; alienam hanc laudem mihi non appeto; nihil mihi ex ea laude decerpo. Alii ad se trahunt omnia. assumat tibi in hoc præcipuam prudentiam; ego nihil istorum mihi vindico. Non itam adscisco mihi sapientiam; non eos tollo spiritus; non eam mihi sumo arrogantiam. *Ufus.* Non hoc mihi sumo & arrogo. *Urogo:* non præsumo. Multum tibi tribuo, illud mihi arrogo. *V. Vindico, sumo.*

Ars, tis, f. *Kunst.* *Syn.* Artificium, ratio sciendi, facultas, doctrina, scientia, disciplina. *Epi.* Angustissima, absoluta & perfecta, bona difficilis, difficilissima, divina, dux, certior, quam natura, excellens, acula, facillima, facilis, humilis, inam

inaudita, incompta, iners, intima, levis, loquax nimium, ludicra, magna & gloriosa, major & uberior, maxima multa, mutua, nulla aut perennis, obscura & difficilis, opabilis, optima, politissima, perfecta atque uir, plena delectationis, recondita multiplex subtilisque; rhetorica, solers, sordida, summa, tanta tamque fructuosa, tamque operosa, & perinde tractuosa, tanta tamque varia, tota. *Phras.* *A tes aberales isere.* Die frenen Stünne erlerne. *Artibus* erudiri, quibus ingenia ad magnæ fortunæ cultum excitantur. Omnibus artibus libe alium studiorum excoli. Bonis ingenuis artibus; studiis bonarum artium; omnibus doctrinis erudiri; omnium doctrinarum studiis, omnibus discipulis imbui, institui. *V. Litteræ, humanus, arto, docto.* *Ufus.* 1. Ars est præceptio, quæ dat certam viam, rationemque discendi. Ars à natura proficiscitur. Artem efficit, parit animadversio naturæ. Non omnia ad artem & præcepta sunt revocanda. 2. *Artibus aliquem instruere,* in den Stünsten unterweisen. Erudare, tingere, inlicere. 3. *Homo artibus præitus,* in den Stünsten wohl erfahren. Qui disciplinas egregie coluit, percepit penitus, in arte multum versatus est. Ex omnibus ejus dictis ars extat. Quam quisque nôrit artem, in hac se exerceat. 4. *Artem abicere,* von einer Kunst abstecken. Se ab arte abducere. 5. *Artem exercere,* eine Kunst treiben, üben. Artem facere, factitare, exercere, profiteri; operam dare arti.

Arteria, æ, f. Puls. Ader. *Epi.* Aspera, crebra, multa. *Ufus.* Micat arteria velut igneo mortu, palpitat; facile læditur; ab actis febribus acquiescit.

Arthriticus, a, um. der die Glieder schmerzt. *Syn.* Qui articulorum dolores habet.

Articulat, e, deuslich. *Syn.* Clarè apertè. *Ufus.* Illam à me articulatè salutabis.

Articulatim, von Stück zu Stück. *Syn.* Separatim, seorsim. *Ufus.* Quæ fusc olim, ac libere, nunc articulatim, distinctèque dicuntur. Membra articulatim dividit.

Articulus, i, m. ein Glied. *Syn.* Nodus, junctura. *Epi.* Singuli. *Ufus.* 1. Tendentia magnos habet articulorum dolores. 2. *Allo nentiam occasio, opportunitas, punctum temporis,* Augenblick, Gelegenheit. In ipso articulo temporis supervenit. Omnes commoditatis articulos novit. 3. *Membra & interalla orationis,* Abtheilung einer Rede. Oratio sine nervis, sine articulis fluctuans, dissoluta. Articulis membrisque distincta oratio. 4.

Articulus fidei. *Vulg.* Glaubens-Artikel. Caput doctrinæ Christianæ dogma Christianæ religionis præcipuum.

Artifex, icis, m. ein Künstler. *Syn.* Opifex; item; Sciens, peritus. *X. inscius Epi.* Callidus egregius, politus, probus, summus, multus, scenicus. *Adv.* Planè. *Ufus.* 1. Artificem non solum, sed quem præcepta, & comprehensa tenere videmus, appellamus. *Alazister, author, Lehrer, Urheber.* Græci dicendi artifices & doctores. Callidus comparandarum voluptatum artifex. Deus mundi artifex. *V. Opifex.*

Artificiosè, künstlich. *Syn.* Scitè, venuste, summò artificio, opere mirabili; politissimè arte; arte exquisitè, summè, singulari; opera & a tificiò præclarè. *Ufus.* Artificiosè rem digerere.

Artificiosus, a, um. kunstreich. *Syn.* Habens artem, & vim a tifici X naturalis. *Ufus.* 1. Natura non artificiosa modò, sed plane artifex. 2. *Artificio præditus.* Artificiosum & divinum opus, künstlich versfertigtes Werk. Artificiosa divinatoria genera. Præsentio artificiosa. *V. Naturalis divinatio.*

Artificium, ii, n. Kunststück. *Syn.* Artificis industria, opus, actio, præstantia, opera; ars ipsa. *Epi.* Acculatorium, alienum, antiquum, callidissimum, commodum, dissimile aliorum, incertum, intimum, levius, maximum, mirum, proprium, singulare, sordidum ancillareque, suburbanum, summum, tenue & leve, urbanum, elegantius magnum, necessarium, varium. *Ufus.* 1. Omnia antiquò opere, & summò artificio facta. Non tam argenti illius, quàm artificio cupidus fuerat. 2. *Astus, dolus, List, Betrug.* Homo artificio simulationis eruditus. Non tantum consilio, sed artificio pugnare. 3. *Katio, disciplina, institutio, affecta diligentia, studium, apparatus, Weise, Manier,* gar zu genauer Fleiß, nach der Kunst etwas zu richten. Orator in artificio acculatorio callidus. Suspicio artificii minuit dicentis auctoritatem fidem. Non ex eloquentia artificium natum est, sed contra. *V. Ars.*

Artolaganus, i, m. Brod-Küchlein. *Panis delicati genus, qualia sunt liba & placentæ.* *Ufus.* Dediscendæ sunt tibi sportellæ tuæ, & artolagani.

Artus, us, m. Glied. *R.* *ab ἀρτερον,* membrum. *Syn.* Membrum. *Epi.* Mollis, tremulus. *Ufus.* 1. Vehementer omnes, ejus artus laborant. Omnibus artibus cruciatur. 2. *Articulus, commissura, nodus,* Gliedlein, Zusammensügung. Omnibus artu-

artibus contremisco. Nervi atque artus
sentirent, non temere credere.

Arundo, inis, f. ein Rohr. *Ufus* Arundine
texti; stramento instructa aedificia.

Aruspex, icis, m. Wahrsager. *Syn.* Extrispex
Ufus. Aruspices, augures, aruspices, con-
sules, vates praedant, quae extis li-
guntur.

Aruspicius, æ, f. Wahrsager; Kunst. *Syn.*
Ars aruspicium. *Ufus.* Aruspiciam face-
re, colere, exercere, solche Kunst treiben

Aruspicius, æ, um. zur Wahrsager; Kunst
gehörig. *Ufus.* Litterales & aruspiciam.

Arum, i, n. Feld. *Ufus.* Ager, campus,
Epi. Frugiferum & fertile. *Ufus.* Fru-
giferum Ager arum.

Arx, cis, f. Schloss, Festung. *Syn.* Castel-
lum. *Epi.* Arx, communis, tota. *Ufus.*
1. Arx oppido arx munita retenta est.
2. *Perseum, praefatum, Zuflucht, Auf-
enthalt.* Roma arx omnium gentium.
Iecit ex illo templo arcem improba-
tis, castellum forensi latrocinii.

As, ætis, m. ein Heller. *Nomina minims,*
die kleinste Römische Münze von 2.
oder 3. Asen. *Ufus.* 1. Neat, se-
vel assem daturum. 2. *Totum as di-
visus est in duodecim partes.* Ex asse
haeres, ein völliger Erbe.

Ascendo, is, di, sum, ere. aufsteigen. *Syn.*
Scendo. *X. ascendo.* *Adv.* Alte, gra-
dum, omnino non, sensim in partem.
Phil. 1. *Ascendit montem*, er ist auf
den Berg gestiegen. Gradum fecit ad
montis fastigium; in montem, in jugum
montis ascendit arduo ac difficili evasit.
Evasit est, & loci iniquitatem exsuper-
avit; montis jugum petat; per ardua
rivas, horrentibus scopulis gradum intu-
it, in summum clivi jugum leri gradu
ductus est; in ardua evasit; montis fasti-
gium casu subit. 2. *Ascendere in cla-
sses superiores*, in eine höhere Schul auf-
steigen. Ingressi majorum studiorum ra-
tionem; gradum studiorum altiore con-
scendere; gradum facere ad superiorem
studiorum classem; in scholam superio-
rem adire; absolvi ab inferiore stu-
diorum classe, donari altiore. 3. *Non
ascendere ad classem altiore*, nicht auf-
steigen in die höhere Schul. Prohiberi
ad scholam superioris; depelli de se-
classe altioris; rejici, excludi, repulsi
ferre, preteriri, cum de evadendis in
classem superiorem litterarum alumnis
sententia feruntur. *Ufus.* Quibus voluit

gradibus in coelum me ascendisse crede-
bim. Ascendere in oppidum. Ascen-
dere, & in altiore locum virtute per-
venire.

Ascensio, nis, f. das Aufsteigen. *Syn.*
Ascensus. *Ufus.* Quae fuerit ascensio,
dicam.

Ascensio Domini Himmelfahrt Christi. Christi
rep ratoris in coelum ascensus. Trium-
phalis Christi in coelum reditus. Dies as-
cendenti in coelum liberato i hominum
Christo sacra. Dies memoria triumphalis
Christi in coelum reditus celeberrima.

Ascensus, us, m. Aufsteigen. *Ufus.* Op-
pidum est arduo ascensu & difficili. Ad
honoris amplioris gradum hic praeus al-
census esto.

Ascia, æ, f. Beil. *Syn.* Dolabra. *Ufus.* Af-
cia polii lignum.

Ascisco, is, scivi, scitum, ere. herzurufen.
zufragen. *Syn.* Appeto, approbo. *X. re-
p. Adv.* Undique. *Ufus.* 1. Natura
ipsa voluptatem asciscit, dolorem repro-
bat. Hac senatus populusque asciscit,
gut heißen. 2. *Ascisco, avarum, a nu-
mero, darzunehmen, zugesellen.* Pluri-
mos ad ejus sceleris sodus, societatem as-
civit. Boni bonos sibi asciscunt, & di-
ligunt. In civitatem asciscere, quempia-
am. 3. *Retineo, comparo, seligo, behal-
ten, beommen, erwählen.* Contuctudi-
nem aliquam, leges certas sibi asciscere.
Laudem sibi asciscere. Me patronum as-
civit. Inest in eo ascitus quidam, ac
minime natus lepor. Non eam mihi
sapientiam ascisco. V. *Adjungo.*

Ascribo, is, psi, pium, ere. zuschreiben. *Syn.*
Adjungo, ascisco, assigno. *Adv.* Vulgo.
Ufus. 1. Ad judicium tuum sententiam
ascribo meam, ich halte es mit dir. Tu
me tuis laudibus socium ascribis. Quæso
in numerum tuorum, in tuam amicitiam
me ascribe. 2. *Assigno, tribuo, zuweisen
zumessen.* Bonos exitus Diis ascribimus;
Vulg. imputamus. 3. *Immatriculo, coopto,
Vulg. aufnehmen, einschreiben.* Homo
Tarientibus ascriptus. Smirnae, Epheso
ascriptus. 4. *Litteris aliquid inferre, das
zuschreiben.* Cajus salutem tibi ascribit,
Cajus schreibt einen Gruß an dich dazu.
V. *Ascribo.*

Adscriptio, nis, f. Zuschreibung. *Ufus.* De-
clarat lita adscriptio.

Asinus, i, m. ein Esel. *Epi.* Onustus auro.
Ufus. 1. Longum est, persequi malorum
utilitates, & asinorum. 2. *Transl. ad
hominem*

hominem jeunem, sauter Mensch. Quid nunc te, asine, litteras doceam? non opus est verbis, sed fustibus.

Asotus, i, m. asser Bollust ergeten. *Syn.* Prodigus, in luxum effusus. *Epi.* Acerbus, mundus & elegans, non religiosus. *Ufus.* Aroti mundi, & elegantes optimus cocis, pistonibus, aucupio, piscatu, venatione.

Aspectabilis, e. gen. comm. Beschauenswerth, sichtbarlich. *Syn.* Quod sub aspectum cadit. *Ufus.* Corporeum & aspectabile, itaque tractabile est omne quod natum est.

Aspecto, as, avi, atum, are. stetè anschauen. *Syn.* Intueor, aspicio. *Ufus.* Quid me aspectas?

Aspectus, us, m. Das Anschauen, Angesicht. *Syn.* Acies. *Epi.* Acris, defixus. *Ufus.* 1. Roma ad aspectum venusta. E primo tui aspectu voluptatem maximam cepi; curæ omnes contedere. 2. *Præsentia, conspectus, Gegenwart, vor Augen.* Adducere copias in aspectum hostium. *Aspectum, præsentiam hominum vitare.* Plura sub uno aspectu ponere, 3. *Acies oculorum, Augen-Licht.* Solem intuens aspectum amisit. Ista sub aspectum cadunt, veniunt. Orator in contentione utatur aspectu acri.

Aspello, is, puli, pulsum, ere. hinwegtreiben. *Syn.* Pello, depello. *Ufus.* Longe à patria aspello. *V. Pello.*

Asper, a, um. rauh, hart. *R. ab ἀσπερος, incultus non semmatus.* *Syn.* Scaber durus, habens aliquid asperitatis. *(Lenis, levis. Ufus.* 1. Loca aspera, & infelubria. 2. *Transl.* Homo moribus asper & durus, ein rauher und grober Mensch. *Aspera, tristis, horrida oratio. V. Agrestis, durus.*

Asperè, rauh, hart. *Syn.* Durè, severe, rigide, acerbè. *(Leniter. Ufus.* Asperè & vehementer loqui, accusare. *Asperè, ferociter, liberè dicta. Asperimè eum tractavit.*

Aspergo, is, sperfi, spersum, ere. besprengen. *Syn.* Respergo. *Adv.* Leniter, temere. *Ufus.* 1. Sale carnem, aras sanguine aspergere. Asperia temerè pigmenta in tabula. 2. *Transl.* Maculo, bemaceln. Dignitati alicujus maculam, latemque aspergere. Huius facti non modo inimiçia, sed ne suspicione unquam fui aspersus. 3. *Misceo, adiungo, tribuo, einen Zusatz geben.* Comitatu gravitatem asper-

gere, sales orationi. Aliquid in litteris aspergere. Hereditatis particulam homini aspergere. *V. Conspingo.*

Asperitas, tis, f. Rauhe. *Syn.* Salebra. *Epi.* Judicialis, rustica. *Ufus.* 1. Vicorum, saxorum asperitates, rauhe Wege. 2. *Transl.* In his rerum asperitatibus, temporum angustis, morem tibi tamen gerò, ten diesen schweren Zeiten re-agrestem, inconditam, nativam asperitatem humanitate adicere condire. *V. Durus, inhumanus.*

Aspernatio, nis, f. Verwerfung. *Syn.* Contemptio, contemptus. *Ufus.* Perturbationes animi ex aspernatione rationis eveniunt. *V. Contemptus.*

Asperno, aris, atus sum. verachten, verwerfen. *Syn.* Respuo, repudio, recuto, rejicio, fugio, abhorreo. *(Appeto, amo, confector. Adv.* Admodum, aperate. *Ufus.* Hæ eorum querimonie aspernandæ non sunt. Nemo est, qui te non oculis fugiat, auribus respuat, recordatione ipsa perhorrescat, ac animò aspernetur. *V. Abhorreo, sperno, contemno.*

Aspersio, nis, f. Besprengung. *Syn.* Resperatio, *Epi.* Fortuita, sumptuosa. *Ufus.* Fortunam aspersione commaculatus.

Aspicio, is, spexi, spectum, ere. ansehen. *Syn.* Conspicio, intueor, contueor, aspecto, contemplor. *Adv.* Decore, furtim inter se, strictim. *Philos.* Hominem diu asperi, ich habe diesen Menschen lang angeschauet. Conieci in hominem oculos; obtutumque in illo defixi. Oculos de homine nunquam deieci; in ejus vultu diu habitârunt oculi mei. Os, oculosque in hominem converti. Hominem oculis probè colustravi. Aspectu ejus oculos diu pavi meos. Oculos adverti penitus. Oculos ad hominem adieci illicò; intentam immotaque acie contemplatus sum. Oculos à vultu hominis nunquam movi. Intendi in hominem oculos; obtutum fixi. Diu in ejus vultu moratus sum. *Aspicio loci situm,* ich bestaue die Gegend des Ortes. Perlustro oculis; oculis metior regionem omnem. Oculos collum nemorumque spectaculò, qua locum coronant, impleo. Regionem loci omnem oculis ubeo, usurpo. Ludentis eò locò tot nature spectacula oculis capello. Oram omnem felicissimi litoris oculis mando, trado diligenter. 3. *Corpus tot vulneribus deformatum ab omnibus afflicto, der verwundete Leichnam wird von allen angeschauet.* Ante omnium oculos versatur; in omnium oculos incurrit. *spect.*

spectaculo est omnibus; omnium in se oculos avertit. Omnium oculi in tam sedum spectaculum sunt conversi. 4. *Torvò hominem oculis aspicere*, einen finstern ansehen. *Terribilivultu*, lin's oculis intueri; *torvò lumine*, acriterque intueri; *hominem còre*, 5. *Nolo aspicere tam sedum spectaculum*, ich will diese Sache nicht ansehen. Contigionem aspectus fugio; ne oculis quidem contingere sustineo tam sedum spectaculum. Refugis oculos tam atrocis mali speciem; aspectum fugi avertor. A conspectu tam indigni facinoris me avertor; oculos removeo, *Ufus*. Orationis vim & incitationem aspexi. V. *Video*.

Aspiratio, nis, f. das Anhauchen. *Syn.* Exhalatio. *Ufus*. 1. Funt hæ ex coeli varietate, & disparia terrarum aspiratione. 2. *Spiritus*. Romani aspiratione in solis vocibus utebantur. 3. *Spiratio*, Puff, Atem. Est ejus calis aspiratio gravis, ac pestilens, Aeris aspiratione animantes sustentantur.

Aspro, as, avi, atum, are. anwehen, nach etwas trachten. *Ufus*. 1. *Spero*, wehen. *Aspirant ante in noctem*. 2. *Tento*, cōtor, trachten. *Nemo ad alienam causam nisi vocatus, aspirare debet*. *Nemo ad laudem bellicam Scipionis adhuc aspiravit*. In curiam aspirare. *Aspirare ad fortunam nocturnam; animum ad spem liberalioris fortunæ adnectere, adjungere*. 3. *Fateo*, günstig sein. *La boni fortuna aspiravit*. In rebus difficillimis aspirare alieni. 4. *Accedo*, hinzukommen. *Impedivi omnes aditus, ne hostes ad nos, ad urbem aspirarent*. *Aspirare in curiam*. V. *Dejactro*, ambio.

Aspis, idis, f. eine Schlange. *Ufus*. *Aspide ad corpus adnota se sustulit*.

Asportatio, nis, f. das Hinwegtragen. *Epi.* *Periculis*. *Ufus*. *Earum itatuarum demolitio; & asportatio difficilis videbatur*.

Asporto, as, avi, atum, are. hinwegtragen. *Syn.* *Aufero*. *Ufus*. *Multa de suis rebus asportarunt*. V. *Tollo removeo*.

Asperum, i, n, schroffter Ort. *Syn.* *Locus asper & abruptus*. *Ufus*. *Tabernacula, stare in asperis, & inæquabili solo*.

Affect, x, m. einer, so sich aller Orten zugesellet. *Syn.* *Affectator*. *Ufus*. *Affectatores omnium mentium affectæ Legatorum, Prætorum affectæ*.

Affectatio, nis, f. Nachfolgung, Begleitung. *Ufus*. *Tenuis homines divitum affectatione se sustinent*.

Affectator, ris, m. Geleitmann, Nachfolger. *Syn.* *Affecta*. *Epi.* *Vetus*. *Ufus*. *Athidia eum affectatorum & amicorum copia obsidet*.

Affector, aris, atus sum. emsig nachfolgen. *Syn.* *Sector*. *D.* *comitari in itinere; affectari fere per urbem*. *Ufus*. *Aliquem affectari in petendo magistratu*. V. *Comutor*, *sector*.

Assensio, nis, f. Bewilligung. *Syn.* *Assensus*, *approbatio*, *applausus*, *plausus*. (*Dissensio*. *Epi.* *Falsa*, *firma & constans*, *indecilla*, *popularis*, *voluntaria*, *crebra*, *vera*, *nec tacita*, *nec occulta*. *Ufus*. 1. *Ha oratio omnium admiratione, approbatione populari, omnium assensione audita est*, diese Rede haben alle mit Verwunderung und Beifall angehört. 2. *Sensatio*, *trigo*. *Assensio heri non potest*, nulla re foris excitata. V. *Consensio*, *concordia*.

Assensor, oris, m. der bewilliget. *Ufus*. *Tu ex omnibus solus assensor non fuisti*.

Assensus, us, m. Bewilligung. *Syn.* *Assensio*, *approbatio*. *Ufus*. *Ab assensu se sustinere*. *Assensum retinere*, cohibere, nicht beifallen. *Assensu aliquid suo comprobare gutheissen*.

Assentatio, nis, f. Schmeicheln. *Syn.* *Adulatio*, *blanditæ*. *Epi.* *Adjutrix vitiorum*, *callida*, *faceta*, *molesta*, *nimia*, *non digna homine aliquo*, *perniciosa turpis*. *Ufus*. *Assentationibus & blanditiis se in Cæsaris consuetudinem immergit*, durch Heucheln hat er des Cæsars Gnade gewonnen. *Assentatione ejus benevolentiam collegit*; *gratiam aucupatus est*. *Homo ad assentationem eruditus*. *Amovenda est vitiorum adjutrix assentatio*.

Assentatiuncula, x, f. das Liebfoseln. *Ufus*. *Assentatiunculâ quâdam aucupari gratiam*.

Assentator, oris, m. Schmeichler. *Ufus*. *Adulator*, *homo ad assentationem eruditus*, *ad voluntatem dicens*. *Epi.* *Graculus*, *perniciosus*. *Ufus*. *Cave ne assentatoribus aurem patefacias*, du mußt den Schmeichlern kein Gehör geben. *Assentator graculus ad alterius non modo sensum & voluntatem, sed vultum etiam*,

etiam, atque nutum convertitur. Assentatores divitum levitatem voluptate quasi titillantes. V. *Adulator*.

Assentatoriè, schmeichlerisch. Usus. Fraterne te, non assentatoriè admonéo.

Assentio, is, sensi, sensum, ire, beifallen. Syn. Assentior, cum aliquo sententio, approbo, concedo. X *Nego, dissentio. Usus.* Cave, ne multitudinì temere assentias.

Assentior, iris, sensus sum. beifallen, überstimmen. Syn. Assentio, cum aliquo sentio, approbo, in sententiam alicujus eo, discedo, discessionem facio. X *Dissentio. Adv.* Apertè, arroganter, certe, facile, falso, frequenter imbecillius, libenter, omnino, paulum, plane, prius, rectè, temere, valde, vehementer. *Phras.* 1. *Senatus univèrsus mihi assensus est, der ganze Rath ist mir beifallen.* Senatui assensorem habui universum. Senatus assensu suo sententiam meam approbavit; ad stipulatus mihi est; in meam sententiam discessionem fecit. Universi ordinis senatorii assensionibus nec tacitis, nec occultis sententiam peregi. Favit sententiæ meæ; probavit, toto capite annuit senatus, quæ dixi. Subscripsit orationi meæ, summâ voluntate acquievit; summò animo assensus est senatus. Accepta est sententia mea summâ approbatione senatus. Senatus excepit assensu vocem meam; mihi accessit; in sententiam meam ivit. In sententiam meam senatorii ordinis omnes cursu vadere coeperunt. Sedere coepit senatui mea opinio. Ad meum judicium certatum cæteri sententiam suam adscribere; sententiæ meæ se adscribere; calculum suum adjungere. 2. *Assentior illis, qui cum republica sentiunt, ich falle diesen bey, so es mit der Republic halten.* Eorum sententiæ sum; cum his facio; his recedo, qui &c. Meus cum his sensus congruit; nihil ab his mea dissentit, discrepat opinio; eorum sequor sententiam; meum judicium cum his conjungo; meam ad illorum sententiam aggrego; ab illorum judicio non abhorret sententia mea, qui &c. Congruit cum illorum opinione sententia mea, dissensio inter me & eos nulla est; controversiæ nihil est; controversia mihi cum his nulla intercedit; convenit inter me & eos; idem mihi atque his placet, aridet; idem est meus, ac eorum sentus, qui cum republica faciunt. V. *Consentio, sentio idem. Usus.* De ea re tibi assentior. Omnia tibi assentiar.

Assentor, aris, atus sum. schmeicheln. Syn. Adulator, blandior. *Phras.* Non avertant, qui tibi assententur, es werden allezeit eunige seyn die dir schmeicheln. Qui assentationibus, & blanditiis in tuam se consuetudinem insinuant; gratiam aucupantur; qui multa dent auribus; auribus servant; omnia ad voluntatem dicant; qui laudes in te conferant ad colligendam gratiam; ad gratiam incedant; qui laudes auribus largiantur, non veritati; qui id laudibus ingestas spectent, ac sequantur, ut amorem sibi tuum eò artificiò adjungant; qui spem tuam ac animum solitâ vanitate inflectant; in omnem adulationem se componant; auresque tuas blanditiis imbuant. *Usus.* Ne credas, me tibi assentiri. Imperavi mihi, tibi assentari omnia. V. *Adulator*.

Assequor, eris, secutus sum, sequi. erreichen, erlangen. Syn. Consequor, nanciscor. X *Amitto. Adv.* Amplius quid, celeriter, facile gradatim, optime, prudentius, subtilius. *Usus.* 1. Summos honorum gradus, laudem, immortalitatem virtute assecutus est. Maturitatem assequi. 2. *Æquo, erreichen.* Nemo illius prudentiam, eloquentiam, nemo ejus in rempublicam merita assequetur, es wird ihm niemand an Vernunft, Wohltredendheit u. gleich thun. 3. *Intelligo, conjicio, errathen, verstehen.* Eam rem dudum conjecturâ & suspitione assequebar, Scriptum tuum obscurum, & cogitationem nemo assequitur. V. *Oblineo*.

Asser, ris, m. ein Bret. Syn. Tabula. *Usus.* Asseres ferreò uncò præfigere. Querni asseres.

Assero, is, ui, ertum, ere. bestätigen. Syn. Affirmo, vendico. *Usus.* Aliquem in servitutem asserere. In causa liberali aliquem manu asserere, & servitute eximere, von der Dienstbarkeit los machen. Procuracionem aliquam, nomen sapientis sibi asserere. V. *Assevero, affirmo*.

Assertio, nis, f. Bestätigung. Usus. Dicunt Academici, nihil oportere neque profiteri, neque affirmare quemquam, neque assertionem approbare.

Assertor, oris, m. Erreter der Fretheit. Syn. Vindex alienæ libertatis. *Usus.* Assertorem puellæ vocat Claudium.

Asser.

Aſſervio, is, ivi, itum, ite. *Syn.* Servio. *Uſus.* Qui voluit exclamare, toto corpore contentum vocis aſſerviat.

Aſſervo, as, avi, atum, are. *behalten.* *Syn.* Servo. *Adv.* Diligenter. *Phraſ.* Fruges aſſervo diligenter, ich behalte das Getreide fleißig auf. Supplices & reconciliatas habeo, inimicis in caſtro haſervo, conſervo; hymni repono, condo. *Uſus.* Aſſervari interem hominem juſſit. Scriptum tuum ſub ſigno habeo, & ſideli cuſtodia aſſervo, ich halte deine Schrift rechtſchick.

Aſſeſſo, nis, f. *Berſitz.* *Uſus.* Oblitumne me palas, quæ tua ſunt aſſeſſio, oratio, confirmatio.

Aſſeſſor, oris, m. *Berſitzer.* *Syn.* Qui juris dicendicæ principi aſſidet. *Uſus.* Lacedæmonæ regibus ſuis augurem aſſeſſorem dedere.

Aſſeveranter, reſtiglich, gewißlich. *Syn.* Aſſirmatè. *Uſus.* Aſſeveranter cum eo locutus ſum. V. Certe.

Aſſeveratio, nis, f. *Beſtättigung.* *Uſus.* Omni aſſeveratione tibi aſſirmo.

Aſſevero, as, avi, atum, are. *beträchtigen, betheuren.* *Syn.* Aſſirmo. *Adv.* Firmitissime, pulenrè. *Uſus.* Ego nec aſſeverare nec contendere auſim. Id ſeſe fatturum firmitissime aſſeveravit. Vid. Aſſirmo.

Aſſideo, es, ſedi, ſeſſum, ere. *dabeſitzen.* *Syn.* Prope ſedeo. *Uſus.* Simul ac aſſedati, ſenatus omnis ſurrexit. Amicis in hortulo aſſidere.

Aſſido, is, ſedi, ſeſſum, ere. *hinzuſitzen.* *Syn.* Conſido, conſideo, ſedeo. *Uſus.* Simul aſſidamus, ſi videtur.

Aſſiduus, emſiglich. *Syn.* Continenter, totos dies, quotidie, omni tempore, dies & noctes, diem & noctem, nullo temporis puncto intermiſſo. *Phraſ.* 1. Aſſidue litteris vacas, du ſtudieſt obne Unterlaß. Aſſiduitate & conſuetudine quotidiana litteris das operam. Horæ a lectione nulla abit vacua. Libro de manibus nunquam deponis. Nullan tibi indulges interapedinem laboris. Nec noctu, nec interdium à litteris conſiſas. Perſeverantiſſimè ſtudio ad litteras hæres. In litteris volutaris. A litterarum tractatione nunquam animum remittis, abducis; à labore ſtudiorum ne punctum quidem temporis reſpiras.

Operam in litterarum ſtudia ſine intermissione conſers. 2. Aſſidue cauſas agit, er hat immerfort Gerichts-Händel abzuhandlen. Aſſiduus uſque forum premit; per omnes dies forum calefacit; temporis omne odium forenſes illi cauſæ eripiunt. V. Semper. *Uſus.* Aſſiduissime mecum fuit.

Aſſiduitas, tis, f. *Emſigkeit.* *Syn.* Perſeverantia, opera quotidiana, diligentia. *Epi.* Nimia, peregrata, præclara, quotidiana & ſumma. *Uſus.* 1. Talis erat ejus in republicam aſſiduitas, labor, ſolicatio. Quotidiana amicorum aſſiduitas & frequentia. 3. Frequentia, hſtere Wiederholung. Aſſiduitate potius litterarum, quam excuſatione officium explere ſtude. Aſſiduitate bellorum, malorum, ſenſum omnem humanitaris amiliſimus. V. Aſſidue, diligentia.

Aſſiduus, a, um, emſig. *Syn.* Continuus, frequens, diligens. *Uſus.* Aſſiduus mecum ruri eſt. Aſſidua & diligens ſcriptura. Ad inſeudem aſſidui. Febricula aſſidua.

Aſſignatio, nis, f. *Verordnung.* *Syn.* Attributiono. *Epi.* Firma, nova, rata. *Uſus.* Caſar venditiones & aſſignationes Sullanas ratas habuit. Aſſignatio agrorum.

Aſſigno, as, avi, atum, are. *zuordnen.* *Syn.* Attribuo, tribuo, adſcribo. *Adv.* Equalliter, publicè, quoquo verſus. *Uſus.* Duo ſugera coloni aſſignavit. Meis occupationibus aſſignato, ſi rarius ſcribo. Id non tam prudentiæ, quam perſidiæ aſſignandum eſt. V. Adſcribo.

Aſſilio, is, ivi, & ul, ultum, ire. *hinzuſpringen.* *Syn.* Aggredior, invado. *Phraſ.* Aſſilue in urbis mœnia, einen Sturm, Anlauff, wagen. Invadere urbem; impetum, impreſſionem facere in mœnia; irumpere in mœnia; in mœnia curſu ſubire; crebris aſſultibus aditum urgere; extremam oppugnationem inferre; copias omnes ad expugnandum urbem admove. *Uſus.* Non aſſilendum ſtatim eſt ad argutum illud genus. V. Impeto, invado, aggredior.

Aſſimilis, e, gen. com. gleich. *Syn.* Similis. *Uſus.* Aſſimilis ſpongæ mollitudo in pulmonibus.

Aſſimilo, as, avi, atum, are. *vergleichen.* *Syn.* Conſero, comparo, compono. *Uſus.* Colores aſſimilare.

Aſſimulatio, nis, f. *das Gleichmachen.*

Assimulo, as, avi, atum, are. verstellen.
Syn. Simulo. *Uusus*. Non me capies as-
simulati illa specie virtutis. Assimulata
amicitia, V. Simulo.

Assimulatio, onis, f. Verstellung.

Assis, is, m. ein Heller. V. As.

Assisto, is, stiti, stitum, ere. bei einem ste-
hen. Syn. Adsto, assisto. *Phras.* Assi-
stere moribundis, einem in Todesnöthen
beistehen. Continere aliquem supre-
mo vite tempore, quo de salute anima
discepat; succurrere in extremo certami-
ne; stare in supremis; comparare ad
supremum certamen; adjuvare morien-
tem illa hora, quæ de omnibus annis
fert sententiam; morienti adesse, ani-
mam agenti præsto esse; ad ultimum us-
que anhelitum assistere; quæ supremo
vitæ tempori tribui solent, pietatis &
charitatis officia præstare. *Uusus*. Acce-
de nate, assiste, aspice. Cocles contra
omnes hostium copias unus in ponte asti-
tit, Ad fores assistite. V. Juro, opitu-
lor, adjumentum.

Assoleo, es, assolitus, ere. pflegen. Syn.
Soleo. *Uusus*. Ille, quod assolet, me
convenit.

Assuefacio, is, feci, factum, ere. gewöh-
nen. Syn. Uti doceo. *Uusus*. In rebus,
quibus me & natura, & voluntas, &
consuetudo assuefecerat &c. Se labore
quotidiano, se armis assuefacere. Le-
gibus parere & Romanor. imperio cre-
tas gentes assuefecit. *Jungitur cum*
allatus.

Assuesco, is, suevi, suetum, ere. sich ge-
wöhnen. Syn. Consuetudinem, exer-
citationemque capio,) (*Desuesco.* *Phras.*
1. *Nondum laboribus assuevisi*, du bist
der Arbeit noch nicht gewohnt. Non-
dum laboribus assuetus, assuefactus es.
Labores ferre nondum consuevisi; la-
bores nondum satis expertus es, sen-
sisti, tulisti. Nondum in laboribus es
plene versatus, exercitatus. Rudia,
insolens es in laboribus. Nondum ma-
nus tuæ opere concalluere; labor non-
dum callum induxit. In laborandi te
consuetudinem nondum, adduxisti. 2.
Jam assuevi malis, ich habe das Unglück
schon gewohnt. Diuturna desperatione
obduruit animus ad novum dolorem.
Obdurai jam ad ista. Jam usque obdu-
ruit, & percalluit patientia. Diuturna
maiorum consuetudine jam callum ob-
dixit stomachus meus. Assuetudine
maiorum effertus jam est animus. In-
natus, infuetus sum à puero his malis.

Diuturnus jam est animus malis & labori-
bus. Consuetudo habet pericula jam om-
nia. 3. *Assuevi jam his negotiis*, ich
habe diese Geschäfte schon gewohnt. In
istarum rerum studio dudum versatus
sum, contemni: familiaria mihi jam sunt
negotia ista; jam in morem induxi ea-
rum rerum procuracionem; jam in con-
suetudinem veni eorum negotiorum.
Uusus. Assiduitate quotidianâ assuescunt
animi. Homo mendaciis assuetus. V.
Consuetudo.

Assuetudo, inis, f. Gewohnheit. Syn. Con-
suetudo. *Uusus*. Assuetudine mali effera-
verant animos. V. Assuesco.

Assula, æ, f. Brettlein, Schindel. Syn. Asser-
culus. *Uusus*. Assulæ securibus excussæ.

Assulat m, Stuß, weiß. * Syn. Minutatum,
in assulas. *Uusus*. Pulsando assulatam fo-
ribus exitium assero.

Assultus, us, m. Anlauff. * Syn. Impetus,
impulsio assilendo facta. *Uusus*. Variis
assultibus aditum urgere.

Assumo, is, sumpsi, sumptum, ere. zu sich
nehmen. Syn. Accipio, sumo; item:
coopto, recipio, adscisco. *Adv.* Aliun-
de, extrinsecus, foris. *Uusus*. 1. Ad
studia noctis aliquantum assumo, ich
verwende auch etwas von der Nacht
zum Studiren. Quod alteri detrahis;
tibi assumis. In senatum, consilium,
societatem assumi, recipi, adscisci, co-
ptum. 2. *Tulio, arago, queliquen.*
Nihil mihi assumo, quod quinquam pos-
sit ostendere. 3. *Argumentor, concludo.*
Assumis, quod probare non potes, du
gründest dich auf etwas, das du nicht
beweisen kannst.

Assumptio, nis, f. Aufnehmung. *Ratio*
argumentandi. Eji. Extrema, infirma,
perspicua. *Uusus*. Assumptio est, per quam
id, quod ex propositione ad ostenden-
dum pertinent, assumitur.

Assumptio B. M. Virginis, Mariæ Him-
melahrt. Assumptæ in cælum virginæ
Matris festus dies; Augustinæ D. L.
Parentis in cælum conuersionis; mi-
litanæ in cælum magnæ Matris annua
memoria; lux festa, triumphalis dies
toti orbe festus, ac celeberrimus ecclesie
in caeleste domicilium cœli Reginæ; sa-
cer, sacros memoria assumptæ in cœ-
lum D. L. genitricis dies.

Assumptivus, a, um, zu sich nehmend. *Uusus*.
Iudiciales partes duæ sunt; altera ab-
soluta, altera assumptiva.

Assuo,

Astuo, is, ui, utum, ere. annähen. Syn. Suendo annecto. *Ufus*. Paspureum pannum astuere.

Asturgo, is, surrexi, surrectum, ere. aufstehen. Syn. * Honoris causa surgo. *Ufus*. 1. Nemo tibi asterit, decessit, nemo salutavit, es tibi dir nemo. d. Ehren halber aufgestanden, oder gewichen; es hat dich niemand gegrüßet. 2. *Astus* fin, höher werden. *Adiacium* asturgit. V. *Surgo*.

Astus, a, um. gebraten. Syn. Torridus, aridus. *Ufus*. Pro isto alto sole nitidum, unctumque repetemus.

Ast, aber. *Ufus*. Crebro scribis, ast ego sapius.

Astituo, is, ul, utum, ere. nebenstellen. Syn. Juxta colloco, admoveo. *Ufus*. Oils ad ignem astituere.

Asto, as, stiti, situm, are. Daben stehen. *Ufus*. In meo conspectu intrepidus astat. V. *Astio*.

Astrictus, a, um. streng zusammen. *Ufus*. Oratio non astricta, sed remissius numerosa.

Astrictus, a, um. verbunden, verpflichtet. *Ufus*. Non haec tam astricta sunt & adstricta, ut laxari nequeant. Nulla necessitate adstrictus. Verborum adstricta comprehensio.

Astringo, is, strinxi, strictum, ere. verbinden. Syn. Aligo, obligo. X *Relaxo*, Adv. Arctius breviter. *Ufus*. Aliquem sibi vel metu, vel spe, vel praemiis, vel armis, vel legibus, vinculis temporibus astringere. Magnò se sceleris; voluptatibus, libidinibus astringere. Astringere suam fidem al cui, orationem numeris, mercede se astringere. *Jungitur cum Ablat*. V. *Obligo*, *adjungo*.

Astrologia, ae, f. Sterndeut. Kunst. Syn. Astrorum scientia, astrorum cognitio, studium siderum; studium dimetiendi coeli. *Ufus*. Cave Astrologiam divinantem conlatis.

Astrologus, i, m. Sterndeuter. Syn. Interpret astrorum. Epi. Novus, iunior. *Phras*. Qui siderum cursum, & motus numeris persequitur, studio siderum ducitur; unicus coeli, siderumque spectator; qui siderum motus scite spectat; coelestium notitiam gloriatur; coeli ac siderum peritus; studiosus rerum coelestium; qui siderum motus, ac status temporum vicis ostendit; qui astrorum cognitione excellit, qui in studio dimetiendi coeli versatur. *Ufus*. Astrologorum vanum praedicationes.

Astrum, i, n. Gestirn. Syn. Sidus, stella. Epi. Clarum, conglobatum, cruentum, errans, rotundum. *Ufus*. Astra suspicere. In aere volvuntur astra, & se suo nixu conglobata continent.

Astus, us, m. List. Syn. Astutia. *Ufus*. Non placere majoribus nostris astus. V. *Astutus*.

Astute, listiglich. Syn. Callide. *Ufus*. Nihil temere dicas, nihil callide retineas. V. *Callide*.

Astutia, ae, f. List, Betrug. Epi. Confidens. *Ufus*. Eius vel confidenti astutiae, vel callide audaciae resistes. V. *Dolus*, *Fraus*, *Malitia*.

Astutus, a, um. listig. Syn. Callidus, vaser, veterator, veteratorius, malitiosus. X *Apertus simplex*. Adv. Maxime. *Phras*. 1. Est homo ingenii occulti multiplicis, & tortuosi, et tñ ein listiger Mensch. Ex fraude, fallaciis, mendaciis constare totus videtur. Peritissimo & callidissime se obtegit. Homo est, qui cornicum oculos configat, qui plura altu, quam virtute perficiat. Colubrinò est ingenio; exprompte memoriae & astutiae homo; veterator solertissimus. Versutior, quam rota singularis. Cornice. Calliditate valet, dolos venditandi gnarus est: ingenium gerit callidum. Vir calliditas est acerrimae; emuncte naris, respurgatae. Homo est, qui semper stropham inveniat. Vaser e, astutus, calliditate vincit, ante reliquos. Astutus nemo illi conferendus, aequandus, componendus, comparandus; ad eam astutiam, qua iste utitur, aspirare nemo potest. 2. *Astuti mihi disolvent*, ich kan die listigen Leute nicht vertragen. Non amo astus, artes simulandi, fraudem artificio tectam; mores ab aerta quadam similitudine alienos. Fucum ad fallacias odi; vaseriem, nimiam calliditatem, astuta, vasa ingenia naturali odio prosequor. V. *Fraus*, *malitiosus*, *decipio*. *Ufus*. Homo versutus, obscurus; astutus, fallax, malitiosus, callidus, veterator, vaser.

Asylum, i, n. Freyheits-Ort. Syn. Locus perfugii. *Ufus*. Asylum aperit. Plebs sub tutela inviolati templi aut libertatem, aut impunitatem adipiscitur. Ea religione, & eo jure sancto, quo sunt templa, quae Asyla Graeci appellant, Aram sibi parare & Asylum.

At, aber. Syn. Sed, atqui, verum. *Ufus*. 1. Honorifice loqueris, at asperere agis. 2. *Ceterum*, aber doch, im Abtzen. At necum quomodo egit? At enim quærit sociates, quid sit? 3. *Saltem*; *tamen*, *sedo h*, *wenigstens*. Si non bonam, at aliquam rationem assero. Si minus re.

at verbis benevolus esto. Si minus sapiens est, at amicus certe. 4. *Amplificans*, eine Sache zu erbellen. Plato dixit, at quantus vir, Plato hat es gesagt; und was für ein grosser Mann war solcher. 5. *Sibi obiectum* & *respondentis*. At moribus commodus est? quis verò illo asperior? er ist aber vielleicht doch bösser? aber wer ist rauer. und ungeschlachter, als er?

Atae, *Uha*. Interjectio timentis.

At enim, *ater*. *Syn.* Verum, verum enim vero.

Ate, *ra*, *rum*, *schwarz*. *Syn.* Niger. *X* *Atrius*. *Ufus*. Atrabilis hominem agitat. Atrum panem appoluit.

Atheus, *ei*, *m*. Gottes Verläugner. *Syn.* Homo factorum religionumque omnium hostis; homo sine ulla religione & fide; abiecti, ejurati Numinis reus; omnis divini cultus, religionisque expertus. *Ufus*. Athei aperte naturam Deorum fustulerunt.

Aletha, *x*, *m*. Fechtmesser, Kämpfer. *Syn.* Ad luctationem & certamen institutus. *Ufus*. Sine arte athletæ & gladiatores nec vitando faciunt certæ, nec petendo vehementer.

Athleticæ, *stark*, *kräftig*, wie es sich auf einen Kämpfer schickt. *Ufus*. Athleticæ, pancratice, pugilicæ valere.

Atomus, *i*, *f*. ein ungetheiltes Ding, Stäublein in der Sonne. *Syn.* Individuum corpusculum. *Epi.* Errantes, innumerabiles. *Ufus*. Infinita vis innumerabilium atomorum volitant, coherescunt inter se. Atomorum corpusculorum concursio fortuita.

Atque, *und*. *Ufus*. 1. Is à constantia, atque à se ipsa discessit. 2. *Quam*, als Contra agis, atque oportet. Alia dicis, atque agis. Aliter, atque ominabar, res evenit. 3. *Uti*, *ut*, gleichwie. Colitur æque, atque DEUS. Similiter nos affectos esse convenit, atque illos. 4. *Inund*, *cum voce adeo*, ja auch, ja sogar. Consiliò, atque adeo amentia tua impulsus. Ego princeps in adiutoribus, atque adeo secundus fui. *Vulg.* *Inno*, *etiam*.

Atque etiam, *und auch*. *Syn.* Et verò.

Atque, *und aber*. *Syn.* Sed, sed enim, verum. *Ufus*. 1. Atqui si tempus ullum est necandi hominis. 2. *At vero*, aber.

Ita quidem cogitabam; atqui in mora erat valetudo, tentari coepit. 3. *Tamen*, *de mox*. Atqui ne ex eo quidem tempore hoc egit Sextilius.

Atramentum, *i*, *n*. *Dante*. *api*. Sutorium, temperatum. *Ufus*. Atramenti effusione seipsum te tuentur.

Atratus, *a*, *um*. geschwärzt, der in der Trauer geget. *Syn.* Funebris vestimento indutus, *Ufus*. Quis unquam exnavit atratus?

Atrienfis, *is*, *m*. Pförtner. *Syn.* Servus, cui atrii cura demandatur. *Ufus*. Servi atrienfes.

Atrium, *i*, *n*. Vorhöflein. *Syn.* Atrium minus. *Ufus*. In porticu atrium fiat.

Atrium, *ii*, *n*. Vorhof. *Syn.* Primus intra ades aditus. *Epi.* Auctionarium majus, *Ufus*. Atrium non sere solet, nisi in iis ædificiis fieri, in quibus est atrium majus.

Atrocitas, *tis*, *f*. Grausamkeit. *Syn.* Diritas, immanitas, crudelitas. *Epi.* Indignarum, invidiosa, tanta, & tam indigna. *Ufus*. Locus communis, per quem tacti atrocitas, aut indignitas, aut culpa augentur, vel levetur. Atrocitatem habere, *autem* res atrox. *V.* *Immanitas*, *crudelitas*.

Atrox, *cis*, *g*. *o*. grausam. *Syn.* Crudel s, durus, atrox horren loque aspectu. *X* *malis*, *lms*. *Ufus*. Res scelerata, atrox, nefaria, Atrox suique; genus orationis vehementis & atrox. *V.* *Crudelis*. *Hinc* per adverbium *atrociter*: Atrociter minitari, atrociter respondere.

Attractus, *us*, *m*. Berührung. *Ufus*. Levi attracta demulsa.

Attamen, *aber*, *jedoch*. *Syn.* Tamen, verumtamen. *Ufus*. Si non aequabis ejus merita, attamen narra. Si non pari, at grato tamen munere.

Attendo, *is*, *di*, *tentum*, *ere*. aufmerken. *Syn.* Animadverto, animum adverto, noto, diligenter percipio; attentò animò, summaque attentione audio; mentem, auresque erigo, silentium tribuo; animum & mentem adhibeo; aures admoveo; attentum animum teneo, adsum animò. *X* *Remitto*, *negligo*, *Adv.* Admodum, belle, benè, commodius, diligenter, diligentiùs, paulo, magnopere, negligentius, parum, paulisper, paululum, postmodò, recte, studiosè, maximè. *Phras.* *Attente*, gebt acht, merkt euch wohl. Percipite quæ sò, quæ dicam, eaque penitus an nris vestris, mentibusque mandate. Perattentos vestros

stros animos velim. Reficite vos ad ea, quae dicturus sum. Adeste omnes animi, qui corporibus adestis. Adhibete animos non solum aures ad orationem gravissimam. Audientiam mihi fieri deposeo. Causam totam, quam maximam intentis oculis, ut aunt, ac rime contemplamini; nemo obstrepat. Hoc agite; nunc jam auscultate, operam date, mea dicta devorate. Aures vacuas ad vertice. Studeat mihi hodie, favete; adeste a quo animo, & rem cognoscite per litteras. Attendite, intendite animos; ut omnes sicut sumus. Ad illa mihi pro se quisque intendat animum; id animo sequatur. Attentam animam praebete, tenete. Excipite, quae memoratus sum; intenta, & compressa voce audite. Perpurpatis auribus operam mihi hodie date. Insc. v. te negotio praesenti, & attentos vos praebete. Deinde in ista animum. Mentis cogitationes ad hoc converte. Capite sermonem diligenter, & mentes aciem intendite. Benignis auribus, quae dicam, accipite, & ad animum referte. Aurium mihi hodie operam date. V. *Confero, adverto. Usus.* Iudex animam & aures diligenter attendit ad ea, quae dicuntur. Attendere aliquem studiosè, & verba accipere. Attendite stuporem hominis. *Uing. attendere ab ali.*

Attentè, ausmerksam. Syn. Attento animo, silentio, diligenter. *Usus.* Peto, ut pro me dicentem benigne, contra illum attente audatis. Attentè, & benignitate, quae soletis, me audate.

Attentio, nis, f. Ausmerksamkeit. *Usus.* Cura, attentio, animi cogitatio, vigilantia, assiduitas, labor, uno diligentiae verbo continentur. V. *Attendo.*

Arrento, as, avi, atum, are. versuchen. Syn. Tento, perrento. *Usus.* Animos aliorum cognoscere, attentare. Urbem insulas, pudicitiam virginis, fidem aliquis attentare. V. *Tento.*

Attentus, a, um. ausmerksam. Syn. Intentus. X *Negligens, remissus. Phras. 1.* Attentos reddere, ausmerksam machen. Audientiam sibi facere; arrectos suspensiosque animos in se advertere; attentionem captare. 2. *Attentum esse, ausmerksam se habere.* Attentum se praebere; attentum animo excipere dicentem; tempus omne in attentissima cogitatione, & accuratè ponere. V. *Attento. Usus.* Attentus est ad rem, parvus, sparsus, attentum facito, teneto. Attentus in re aliqua, ad aliquid.

Attenuate, furch, und satt. Syn. Jejunus. *Ujus.* Attenuate, preileque dicere.

Attenuatio, nis, f. Verminderung. Syn. Extenuatio, imminutio. *Ujus.* Suspicionis attenuatione fidem facere.

Attenuatus, a, um. vermindert, aufgemergelt. Syn. Exilis, humilis, abjectus, demissus. *Ujus.* Oratio nimis attenuata, ad usitatum quotidiani sermonis consuetudinem demissa.

Attenuo, as, avi, atum, are. vermindern, verringern. Syn. Imminuo, extenuo. X *Amphico. Usus.* Grandia illa attenuanda sunt. Bellum attenuatum, atque imminutum. Attenuate praefatio legiones. V. *Imminuo, elevo.*

Attero, is, trivi, tritum, ere. zerreiben. *Ujus.* Postquam famam ejus, & pudorem attriverat.

Attestor, as, atus sum. einen zum Beugen nehmen. Syn. Testor, testem facio, comprobo. *Ujus.* Pompejum attestatus est.

Attexo, is, texui, textum. anweben. Syn. Adde, adjungo. *Ujus.* Immortali pacti mortalem attexere.

Attineo, es, tuiui, tentum, ere. halten, anhalten. *Ujus.* Cultros attinet.

Attinet, ui, ere. es geht mich an. Syn. Pertinet. *Phras. Eares ad omnes attinet, diese Sache gehet alle an.* Pertinet, spectat; id curandum ita, ut si res omnium ageretur. Ea res in rationem publicae utilitatis cadit. Causa omnium ea re contingitur, admiscetur. In eo causa omnium vertitur; conjuncta ejus rei causa est cum publica salute. Res omnium nostrum in hoc agitur. Hoc ad nostrum quemlibet. *Ujus.* Quid sentiam, nihil attinet dicere. Quod ad me attinet. Quod ad abstinenciam attinet, ita me gessi. Quae ad colendam vitam attinent. V. *Pertinet, refert.*

Attingo, is, tigi, attactum. anrühren. Syn. Tango, ago, accedo, allequor. *Adv.* Brevisiter, cautius, diffidenter, leniter, leviter, omnino, paulo antè, perbrevisiter, proprie, prorsus non, serò ac leniter, sigillatim, strictim, timidè. *Ujus. 1.* Extremis labiis gustare, extremis digitis attingere. Intulam, portum, attingere. Nihil de bonis meis, nihil de praeda attingit. 2. *Transl.* Id ne suspitione quidem, aut conjectura attingi, ich habe nicht einmahl einen Grund gehabt. 3. *Spelio, au etwas gehören.* Civitates, quae onibus, fide, vetu-

vetustate, cognatione populum Romanum attingunt. Aliquem necessitudine, cognatione sanguine attingere. Attingit ne ea cura, sollicitudo. Partem ejus secleris nullum atugi. 4. *Tracto, tractum, berühren, obenbin andeuten.* Bonas artes ne attingiti quidem. Illud breviter, & strictim attingi & perstrinxi. 5. *Vicinis sum, zunächst seyn.* Cappadociæ par: Ciliciam attingit.

Attollo, is, ere. aufheben. *Syn. *Erigo.* *Uusus.* Cum se à gravi casu attollere & levare vellet. Attollunt se montes ingentes. V. *Erigo.*

Attondo, es, attondi, attonsum. bescheren. *Uusus.* Ulnos, virgulta attondere. Laudem alicujus attondere.

Attonitus, a, um. erschreckt. *Phras. 1.* *Attonitos redidit ea res,* diese Sache hat sie in die größte Verwunderung und Schrecken gesetzt. *Suspensos ea res tenuit omnium animos;* stupor omnes admiratione deflexit intentes ad hoc spectaculum. 2. *Attoniti sunt,* sie sind ganz erstaunt. Miraculo stupentes & suspensi animo hærent. Stupent, & sibi penè excidunt; exanimantur terrore, aspectuque rei. Supini colum aspiciunt. *Uusus.* Novitate ac miraculo attonitus. V. *Obstupescio, admiratio, virores.*

Attraho, is, traxi, tractum, ere. an sich ziehen. Syn. *Allicio, invito, allectio, adduco.* *Adv. Commodè.* *Phras. 1.* Tuis blanditiis me ad te pertraxisti, traxisti; me tibi planè adscivisti; me totum ad te redegesti. Horum spe me ad tuam consuetudinem vocasti, pellexisti. 2. *Totam administrationem ad se attrahere.* die ganze Verwaltung der Geschäfte auf sich bringen. Omnium partes corrigere atque amplecti; omnia senatus munia ad se trahere; arcescere sibi omnium curas, vigilias; adsciscere sibi totam provinciæ procurationem. *Uusus.* Cur id tibi malum ultrò acceris atque attrahis? Similitudo attrahit ad amicitiam. V. *Allicio, adjungo.*

Attrecto, as, avi, atum, are. anrühren. Syn. *Sæpe tracto, & quasi manibustero.* *Uusus.* Libros, quos tu contaminatis manibus attrectas. V. *Tango.*

Attribuo, uis, tribui, tributum, ere. zu eignen. Syn. *Adscribo, tribuo, assigno, confero, conjicio, refero, addico, vendico, adscisco, destino, affingo.* X *Demo.* *Adv. Propriè.* *Uusus.* Culpam, calamitatis causam mihi attribuis, & adscribis.

Eam curam, provinciæ, procurationem, negotium tibi attribuit populus. Certum pecuniæ modum, municipiorum numerum alteri attribuere. V. *Adscribo, tribuo.*

Attributio, nis, f. die Uebergabe des Gelds. Syn. *Assignatio.* *Uusus.* Scribit, se de attributione omnia fecisse.

At verò, aber. Plerumque adversantis est, & in principio periodi usurpatur. *Uusus.* 1. Virtutem nemo unquam Deo acceptam recusat, at vero honoribus, opibus aucti Diis gratias agimus. 2. *Concludentis est interdum.* Qui socium fallit, vir bonus non est: at vero tu &c.

Avirè, geizig. Syn. *Avidè, parcè, restrictè.* *Uusus.* Avirè crudeliterque agere.

Avaritia, æ, f. Geiz. Syn. *Sordes, aviditas, cupiditas.* X *Liberalitas.* *Epi.* *Ardens, cæca, fœda, hians atque imminens, importuna, incredibilis, nimia, par, senilis, summa.* *Uusus.* Omnium bona spe atque avaritia devorare. Homo avido ingenio, infinita rerum cupiditate, ardenti avaritiâ. Avaritia est alienorum appetitio injuriôsa. Nullum officium tam sanctum, tam solenne, quod non violet avaritia & comminuat. V. *Cupiditas.*

Avarus, a, um. geizig. R. *Avens aurum.* Syn. *Alieni appetens, su nimium tenax, adstrictus, parcus, avidus, sordidus, qui omnia in pecunia ponit.* X *Liberalis, munificus, effusus.* *Phras.* *Crassus Romanorum avarissimus putatur,* den Crassum hält man für den allergeizigsten unter den Römern. Avaritiæ nomine malè audiebat, suspectus erat. Avaritiæ crimen Crasso maxime objicitur, exprobratur. Crassus avaritiæ infamiâ flagabat, graviter laborabat. Crasso avaritiæ nota inuritur. Exagitatur, ut in avaritiam pronior; ad avaritiam proclivior; divitiarum plus æquò, justò appetentior; immoderate sitiens; supra modum cupidus; cupidior, quam satis est; in divitiarum cupiditate nimius. Auri sitiensissimus putatur Crassus. Incumbere ad opes; opibus inhiare unus maxime existimatur; avaritiæ labe infectus; propensus ad avaritiam, si quis alter. In re quærenda; in opibus congerendis; in divitiis colligendis, comparandis, contrahendis plus operæ posuisse, collocasse, quàm æquum sit, creditur. Crassi avaritia ad summum pervenisse; eo esse progressa dicitur, quò maxime potuit. Crassus

Crassus homo erat summâ avaritiâ, infinitâ rerum cupiditate? avaritia erat ardenti, inhiante ac imminente; homo erat avidi ingenii. Crasso nullus adversus immodicas cupiditates steterat; nullas res Crassi avaritiam morabatur; avaras & insatiabiles manus ad omnia porrigebat; avaritia infinita aliorum bona devorabat, inexplebili auri cupiditate laborabat. Multi multa avarè faciebant; in aviditatem prona erant; avidiores aliquantô ad rem erant; sed Crassus unus omnium avaritiam, cupiditatemque superabat. Nullum erat officium tam sanctum ac solenne, quod Crassi avaritia non violârit. *Ufus.* Homo avarus & furax. V. *Avidus, foravidus.*

Auceps, cupis, m. ein Vogelfanger. *Syn.* Venator avium. *Ufus.* Peritissimus voluptatum aucups. Auceps syllabarum legulejus quispiam. Auceps concinnat aream, offundit cibum, aves allectat.

Auctio, nis, f. Gant. *Syn.* Publica venditio, in qua pretium augetur. *Epi.* Hereditaria. *Ufus.* Bona alicujus auctione constituta vendere. Facere auctionem, publicare bona, sub corona vendere. V. *Publicatio.*

Auctionarius, a, um. zur Gant gehörend. *Ufus.* Tabula auctionariæ.

Auctionor, aris, atus sum. verkaufen. *Syn.* Auctorem facio, auctione vendo, per præconem vendo, sub hasta vendere, præconis voci bona subicio. *Ufus.* Deputatus Rex auctionatus est. V. *Publico.*

Aucupium, ii, n. Vogelfang. *Syn.* Avium captatio & venatio. *Ufus.* Transl. Perlectionis aucupium, elaborata concinnitas notatione ne appareat. Aucupia verborum, litterarum tendiculæ, putulae sunt.

Aucupor, aris, atus sum. Vogel fangen. *Syn.* Capto, confector, quero, venor. X. *Reptidus.* Adverb. Necessario. *Ufus.* d. cendi plausus, & opinionēs hominum aucupatur. Assentatione gratiam divitum, alienâ obsecratione famam aucupari. Levitatis est, inane aucupari rumorem, & umbras omnes etiam falsæ gloriæ confectari. Inanes rumusculos, verba aucupari. Tempus idonæum, occasionem aucupatur. V. *Quero, capto.*

Audacia, æ, f. Kühheit. *Syn.* Confidentia, impudentia. *Epi.* Aperta, callida, digna odio majori, effrenata, ficta, gemina, horribilis, humana, toleranda, humana, impia, incredibilis, intolerabilis, levior, magna, manifesta, nimia, peripicua, scelerata, similis, singularis, summa, tanta & tam peripicua, tam varia & tam nova, vera, urbana. *Ufus.* Incredibili importunitate, & projectâ ad omne facinus audacia. Audacia fretus, armatus. Nosti os hominis, nosti audaciam. Projectæ audaciæ, & confidentiæ homulus. V. *Audax.*

Audaeter, tühn, tapffer. *Syn.* Fidenter, confidenter; summa audacia, inhumana audacia atque intolerantia; temeritate atque audacia incredibili; virili animo; vultu intrepido; confidentia singulari; alienatis in memoria periculi animis. *Ufus.* Audaeter loqui ac liberè. Exultare audacius.

Audax, cis, gen. omn. tühn, tapffer. *Syn.* Confidens, temerarius, impudens, petulans, projectus ad audendum. X. *Imaris.* Adv. Longè. *Phras.* 1. Homo audax & protervus; ferreioris horau; promptissimæ vir audaciæ, tühn, frecher Mensch. Homo contumaci, ac temeritate incredibili; audaciæ projectæ, præruptæ, inhumane, intolerantæ; homo impotens, quem propter audaciam, ac importunitatem animi, nemo tecto recipere velit; animal ex omnium scelerum importunitate concretum. Homo protervus ac petulans, cuius importunitate nemo non reformidat; qui animo sibi & audacia publicam rem omnem sustinere videtur. Inflatus homo animi, atque incitati; audacia ac temeritate insignis; projectus ad audendum quid ibet. Incredibili importunitate, & ad omne facinus audaciæ armatus, infumatus. 2. *Quantum audax homo sit, qui Senatim ipsum criminatur? was muß das für ein frecher Mensch sein, der den Rath selbst lästern darf? Quam ferreioris hunc esse hominem necesse est, qui &c. cuius animi, cuius impudentiæ est, lenitatem ipsum criminari? Quanti importunitate, quam eminenti audaciæ eum esse necesse est, qui &c. quâ armatum confidentiâ, quâ animi insolentia inflatum ac incitatum necesse est eum hominem, qui senatum ipsam in cimen vocare audeat? 3. Audax est imprimis, et ist über die Massen tühn und tapffer. Audaciâ viget maxime; plenus ipse atque animi est; fiducia plurimum ac spiritus inest in eo homine. Animi non minus est ad mortem, quam ad cædem. Multum*

Multum animorum inest, & temeritatis. Nullum non facinus, quantumvis fortuna maius, intrepidus adibit. *Ufus.* Audax ad omnia. V. *Animus, alacer.*

Audeo, ausus sum, ere. *Dörffen.* R. *ab* *αὐδῶν*, *arrogans.* *Syn.* Non dubito; non vereor. *Adv.* Aperte, fidenter, nimium. *Phas.* *Alidum audes, du getrauest dir viel.* Multum suscipis; multum tibi sumis; ingentis rem periculi aggredieris; aleam iucis periculi plenam; magnum in te facinus suscipis; magnam tibi confidentiam sumis; magnum erit, si rem tantam sustineas; audacia ferri nila videas, & temere facere. Vereor, ne modum non inveniat felix temeritas. Quid nunc cadet in hunc animum, quid non rec piet hæc temeritas, quæ tantum audet? vereor, ne hunc impetum temerit effuderit. 2. *Tantum ego non audeo, ich getraue mir nicht so viel.* Religio mihi esset; animus desisset; metus me arceret; nefas haberem; tantum mihi non sumerem; istos mihi spiritus non sumerem; modestius ego mihi agendum putarem; animorum mihi ad ista haud satis esset. *Ufus.* Tu me hoc rogare ausus es? Effecit, quod alius ne sperare quidem ausit. V. *Arrogo, sumo, audax.*

Audientia, æ, f. günstiges Gehör. *Syn.* Attentio audiendi. *Ept.* Maxima. *Ufus.* Diserta oratio ipsa sibi audientiam facit. Rei pondus maximam audientiam mihi fecit dicendi; vulgi aures præparavit.

Audio, is, ivi, itum, ire. *hören.* *ab* R. *αὐδῶν*, *vox, oratio.* *Syn.* Auribus accipio, exaudio, excipio, auditione accipio, aures do, ad aures venit, pervenit; auditor sum, autulto, operam do. *Adv.* Admodum, aliunde, aliquamdiu, aliquando, alicunde, amice, assidue, attente, attentius, attentissime, benè, benigne, benignius, celeriter, clementer, commodè, commodò, coram, diligenter, diligentius, diutius, gratis, male, hilarè, intelligenter, latine, leniter, libenter, male, studiose, leniter, liberius, liquorlo, male, melius, merito, nunc primum, omni no non, nunquam, palam, pariter, perattente, perlibenter, perstudiose, propius, prorsus, nihil unquam, quam celerime, quam tardissime, statim à principio, studiosus, valde, verè, vulgò. *Phas.* 1. *De tuis rebus libenter audio, ich höre gern von deinen Sachen.* Ad tuas res mihi aures semper patent; res tuas libenter auribus percipio. Gaudeo, siquid de te ad aures meas perveniat, accadat, veniat, permeet. Sitientes gero

aures ad res tuas. Propitiis auribus accipio, capto de te nuncios. 2. *Dicentem libenter audio, ich höre dich gern reden.* Gaudio, si vox tua ad aures advolet; nimis libenter edo sermonem tuum. Cibus mihi est, quod fabulare. Oratorem tuam placide persequor. Sermo tuus h. ud invito ad aures accedit. Aures tibi libenter dedo meas; pronis auribus admittito; in aures ac animos admittito; secum h. inibus accipio, quæ dicis. Animodista accipio. Faciles tibi aures præbeo; libenter, haud iniquo animo accipio, quæ tu ad me. Dicenti libenter operam do; aurium operam dicere soleo. Siquid me vis, vacuas aures affero; aures adhibeo benevolas; aures meas in ditionem dedo; aures expetunt meæ; ad advertendum animus adest, & opera est auribus; quidquid id est, aures commodo, accommodo non averfas; perpurgatis auribus operam do dicenti; facilem me præbeo in audiendo. 3. *Auditis sum benevole, ich bin gar gnädig angehört worden.* Ufus sum auribus acquissimis; aures nactus sum benevolas, in aures suaviter influxi; facilem habui in audiendo Principem. 4. *Non audio libenter obreclationes, ich höre nicht gern Fremder Verläumdungen.* Aures respiciunt, abhorrent, r. fugiunt, obreclantium voces; maledicæ linguæ graves sunt auribus meis; haud quaquam gratæ sunt auribus criminationes istæ; offenduntur aures maledictis; magnam in alienis obreclationibus audiendis molestiam sustineo; obreclationum siquid auribus obiectum est, ingens me triduum capit. 5. *AJ. Audet hoc audio, ich höre dieses immerfort.* Auribus ista inculcantur quotidie; aures mihi his vocibus calent assidue; circumsonant, obtunduntur aures; frequenti auditione accipio ista; aures his quotidie nunciis celebrantur meæ. 6. *Audavi de morte fratris, ich habe schon gehört von dem Tod meines Bruders.* Auribus accepi, percepi tristem de fratris obitu nuncium; aures meæ jam fama & auditione acceperunt mortem fratris tui. De morte fratris tui ad me jam perlaturum erit. Ad aures jam venit, pervenit. accessit, permanavit mors fratris tui; fama, rumor jam in urbem allatus est de morte fratris. 7. *Cujus vocem audio? wessen Stimme höre ich?* Quæ vox ad aures meas accedit? cuius vox aures tetigit meas? aures verberat; ad aures advolat? cuius vox obiecta est auribus meis? cuius vocis sonum usurpant aures meæ? quæ vox immissa in aures meas est; cuius ista vox est, quam auribus gusto, degusto? cuius sermonem excipio? quem auditum percipio? *Nihil audiri potest, man*

man:an nichts hören. Nec aurium quidem utus superest; aurium usum interceptum emittis; aurum usus aufertur, cessat. *Ufus*. 1. Potest fieri, ut quod te audire dicis, nunquam audieris. 2. Exaudire, erhören. Di preces meas audire. 3. *Assentiri*, beistimmen. Nec Homerum audire qui &c. 4. *Sum discipulus*, Lehrer, Jünger sein. Plato Socratem audiet atque. *Larari*, anstehen, erwarten, gut oder bösen Rathen haben. Homo ingenuus vult bene audire. Male audire. 6. *Obtemperare*, gehorchen, morem gerere. Si me amicissime monentem audires, alter res tuas haberent. Dicto audientem esse. V. *Auris*.

Auditio, nis, f. das Hören. *Syn.* Rumor, publicus, sermo. *Epi.* Fidelis, tenuis, tenuissima. *Ufus*. 1. Nolite fideles auditibus, aut disseminato sparsoque rumori credere. De ea re ne tenuissimam quidem audientiam accipite. 2. *Auditus*, Zuhörung. Homines fabularum audientia decuntur.

Auditor, oris, m. Zuhörer. *Syn.* Discipulus. *Epi.* Aequalis, in dicendo non nimis exercitatus, in iure civili non inferior, novus, equus, attentus, benevolus, docilis, doctus, frequens alicujus, indoctus, intelligens, minor, stultus & credulus, bonus, censor, infestus, tardus, vetus. *Ufus*. 1. Platoni auditor Aristoteles. 2. *Audient*, Zuhörer. Facere attentum auditorem.

Auditis, us, m. das Gehör. *Syn.* Sensus audiendi, auditio. *Ufus*. Hoc non perinde auditu, quam cogitatione intelligi potest.

Ave Maria recitare. Salutationem Angelicam ad DEI parentem Virginem pronuntiare, iterare. Voce Gabrielis Archangelae Virgineam Matrem salutare.

Aveho, is, vixi, vectum, ere. hinwegführen. *Ufus*. Puerum a patria avehi.

Avello, is, vult, vultum, ere. hinwegreißen. *Syn.* Abstraho, aufero, abjungo, distraho, detraho. *Ufus*. Avellere filium de matris complexu. Avulsus a meis, ab amicis summo cum dolore. V. *Detorpo*.

Avena, ae, f. Haber. *Ufus*. Si avenam legete uspiam videris.

Aveo, es, ere. begehren. *Syn.* Cupio; aviditas rei me tenet. *Adv.* Proflus, valde. *Ufus*. Valde aveo scire, quid agas. V. *Cupio*, desidero.

Avertunco, as, avi, tum, are. abtreiben. *Syn.* Prohibeo, avertio. *Ufus*. Di omnes avertuncent. V. *Avertio*.

Aversor, aris, atus sum. sich wegsehren. *Syn.* Refugio, abhorreo, recuso, i. e. alio avertio. *Ufus*. Ad questionem recentinam haerere, averfari, ruerere. Preces, mores, sermonem averfari; defugere alium, sermonem. *Alieno*, *Alienatio*, *Abhorreo*, *aversor*.

Aversor, oris, m. Abwender. *Ufus*. *Aversor* pecuniae publicae.

Aversus, a, um. abgemendet. *Syn.* Qui terga dat. X *Aversus*. *Ufus*. *Aversus* corpore vulneratus, auf dem Rücken verwundet. *Militar.* à praelio averfari, ad praedam converteri. Eo nuncio nihil à proposito averfari. *Aversus* Dei à salute populi Romani. *Homo* à litteris; sermo à vero averfari, abhorrens. V. *Alienus*.

Avertio, is, verti, versum, ere. abwenden. *Syn.* Arceo, removeo, abduco, prohibeo, propello. X *Converto*. *Adv.* Manifeste, parumper, repente. *Phras.* 1. *Avertit animum a pristinis studiis*, er hat seine vorigen Gedanken fahren lassen. Abduxit animum, mentem, cogitationem à pristinis studiis; deduxit à consilio pristino mentem ac studium & alio traduxit, transtulit. 2. *Avertit perniciem civitatem*, er hat den Untergang der Bürgerchaft verhütet. Ille suo consilio hostium furorem à perniciem civium repulit; cladem à cervicibus depulit; pestem ac exitium propulsavit. *Ufus*. 1. Conatus improborum à republica, hostes ab urbe, pestem à cervicibus avertere. 2. *Avertit*, abwenden. Omnium oculos in se avertit. Alio avertere flumen. *Aufero*, hinwegnehmen, veruntzugen. Pecuniam publicam, hereditatem, praedam in suos usus avertere. 4. *Sejungo, segrego*, absondern. Se ab amicitia alicujus avertere.

Aufero, fers, abstuli, ablatum, ferre. hinwegnehmen. *Syn.* Eripio, abripio, avertio, adimo, tollo, abduco, detraho, removeo, praecido. X *Do*, effero. *Adv.* Gravis, iniquidentius, longe hinc, mordicus, occulte, omnino non, publice, rectissime, undique. *Phras.* 1. *Omnia ei ab hostibus allata*, detr. Et, erepta sunt, es ist ihm alles vom Feind hinweggenommen worden. Omnia per scelus erepta & asportata sunt. Omne instrumentum direptum, familia abducta, abactum pecus, convulsa suis ex sedibus drapia. Spoliatus, denudatus, rebus omni-

omnibus exitus est. Fortunæ cultus deletus omnis est, atque extinctus. Spoliata domus, denudati parietes, sanguinem adeo ipsum exorbere visi sunt hostes.
 2. *Tua oratio metum mihi omnem abstulit*, deine Rede hat mir alle Furcht benommen. Metum omnem ademit, extirpat, præcidit; demplit, deterfit. Tua oratione metus omnis ablatuſ & sepultus est; confedit, conquievit. Oratio tua metum omnem discussit, dissipavit, delet, absterfit. V. *Abduco. Uſus*. 1. Operis præstantia imitandi spem omnem abstulit. Aliquid iudicio auferre; alicuius suum; pecuniam de ærario; ab aliquo amorem auferre. 2. *Obtinere, sequor*, erhalten, überkommen. Benignum responſum ab illo, decretum amplissimum, præmia, opem à ſenatu abstuli. Ex eo facto laudem & gloriam maximam abstuli. 3. *Ab eo*, hinweggehen. Auferre ſe de convivio, e conſpectu.

Aufugio, is, fugi, ere. fliehen. Syn. Fugio, fuga me aufero; fugam capello. Uſus. Furtò, factò aufugit, non impunitus latus. V. *Fugio*.

Augeo, es, auxi, auctum, ere. vermehren. R. ubi *αύξω*, *augeo*. Syn. Majus facio amplifico, addo accessionem facio, exigero, cumulo, multiplico. X *Detraho, extenuo, amittio, minuo*. Adv. Copiose, cumulatus, fuse, magnificentius, maxime, mirabilius, omnino, privatim, rhetoricè, summè, valdè, vehementer. Phras. 1. *Pompejus valdè auxit Imperium*, Pompejus hat das Röm. Reich sehr erweitert. Amplificavit, multum protendit; produxit, protulit Imperii fines. Multum addidit, adjunxit ad ditionem Romani Imperii. Magna per Pompejum ad Imperii vires accessio facta est. Res Romanæ magnum incrementum ceperunt, acceperunt; multò deinceps auctiores fuere, quam antea. Pompejus magnam terrarum partem hostibus demptam, ademptam, detractam, Romano Imperio adjecit. Multæ provincie Pompejo victore Romani Imperii jura, potestatemque subire. Pompejus latissime protendit, Imperii terminos. Pompejus magnam oris partem in potestatem Imperii redegit, ad Imperium adjunxit. 2. *Tua littera mihi dolorem auxere*, dein Brief hat mir mein Leid vergrößert. Majorem fecere commemorando, retractando antiquum vulnus; velut attectatu, & quatuor dolorem amplificaverunt; gravarunt, duplicarunt conceptam animi ægritudinem, & dolorem; onerarunt dolorem metu. 3. *Iſſe ſibi in viam a. g. et*,

er vermehrt sich selbst Leid und Miskunst. Novam flammam invidiæ adjecit; materiem criminibus suggerit; & unde gloriam inde invidiam intendit. 4. *Non mediocriter auxit opes suas*, er hat seinen Reichthum nicht wenig vermehrt. Cumulavit, adauxit, exaggeravit rem familiarem, auctarium non exiguum adjecit ad pristinas opes; lucro quotidiano ſuas auctavit opes; ad rem familiarem, ad domesticas copias accessiones fecit ingentes; fortunis ſuis & copiis magnum incrementum attulit. 5. *Augetur malum vites*, das Uebel nimmt alle Tage zu. Quotidie ingraveſcit malum, corroboratur, cumulatur; longinquitate creſcit malum, ſuis poſſeſſibus augetur. Res ab exiguis proſecta initus eo crevit, ut &c. Malum ingentibus incrementis augetur; maximis auctibus creſcit; tacitis augeſcit incrementis; ſerpit quotidie malum & incrementum capit. Increbeſcit malum, majusque jam est, quàm ut remedium poſſit afferri. In incremento malum est; robur quotidie accipit; oneratur diuturnitate malum, & gravatur. Quantum tempori, tantum mali acerbitati accedit. Accessit in cumulum mali dolor novus. Nova quotidie fit mali accessio; malum nova quotidie incrementa accipit. 6. *Augere cupiditatem, pretium, gloriam, formam, nequitiam, fortunam*, die Begierde, den Werth, die Ehre, Geſtalt, Argliſt, das Glück vermehren. Accendere cupiditatem; pretium rei; intendere gloriam; formam cultu, nequitiam præceptis, fortunam comitate adjuvare. Uſus. Honore, dignitate, divitiis, commodis augere aliquem. Beneficium tuum magno cumulo auxiſti. Auxit ea res mihi dolorem. V. *Amplifico, creſco*.

Augeſco, is, ere. wachsen. Syn. Augeor, creſco. Uſus. Semina temperatione caloris augescunt, aluntur, pubescunt.

Augur, uris, m. gen. com. ein Weiſſager. Syn. Interpret auguriorum; peritus celeſtium prodigiorum. Epi. Bonus, optimus, perfectus, publicus, ſummus, verecundus, antiquiſſimus, interpret ſovis optimi maximi. Uſus. Romulus ipſe magnus augur fuit. Augurum ars, disciplina, jus, prædicta.

Auguralis, e. g. c. zum Wahrſagen gehörig. Uſus. Vir auguralis, libri augurales.

Auguratio, nis, f. Wahrſagung aus den Vögeln. Syn. Auspicium, divination. Uſus. Quæ tandem auguratio ex paſſeribus ſtem: Auguratus, us. hat Amt ſelbſt.

Augu-

Augurium, ii, n. Vogel Wahrsageren. *Syn.* Auspicium, auctoritas rei bene gerendae. *Epi.* Addubitum, contrarium, non tam officiosum, quam superstitiosum, extremum, sinistrum, verissimum. *Ufus.* Augurium in arce agebant augures. Certo salutis augurio. *V. Divinatio.*

Augurius, a, um. zum Wahrsagen gehörig. *Syn.* Auguralis. *Ufus.* Jus augurium.

Auguror, aris, aus sum. Wahrsagen, muthmaßen. *Syn.* Augurium ago, auspicium ago, divino, auspicor, elicio ex mentibus divinis responsa. *Adv.* Fideliter, pulcherrime, recte, vere. *Ufus.* Quantum ego animo auguror & conjiciam, non despero. Bellum auguror, ich sehe es vorher es wird zum Krieg kommen. *V. Divino, praeco, valet.*

Auguste, heiligh, herrlich. *Syn.* Pie sancte, feliciter. *Ufus.* Auguste, sancte venerari Deos, aliquem consecrare.

Augustus, a, um. heilig. *Syn.* Sanctus, plenus maiestate. *Ufus.* Locus augustus, templum augustum. Augustior humano viis species. Ex hoc sancto, augustoque Platonis fonte omnis nostra manabit oratio. *V. Angelus.*

Avia, æ, f. Groß-Mutter. *Syn.* Parentis mater.

Aviarium, ii, n. Vogel-Käfig. *Syn.* Locus, ubi aves domi nutriuntur.

Avidè, begierig. *Syn.* Cupidè. *Ufus.* Avidè expecto tuas litteras. Avidè litteras Græcos arripui, quasi diuturnam sitim explere cupiens.

Aviditas, tis, f. Begierde. *Syn.* Cupiditas, desiderium. *Epi.* Infinita, inexhausta. *Ufus.* 1. Infinita me gloriæ cupiditas tenet. Est in me summa aviditas; summa cupiditate, aviditate gloriæ rapior. 2. *Avaritia*, Geth. Mendicitas aviditatem conjuncta in alienas fortunas imminet. *V. Avaritia, avidus.*

Avidus, a, um. begierig. *Syn.* Valdè appetens, cupidus. *Ufus.* Appetentes gloriæ, præter ceteras gentes, atque avidi laudis fuere Romani. 2. *Avarus*, Gethig. Valdè avidus in pecuniis locupletum est; auri argentique studio fuit, quam dici potest tenetur; nemo mirasilo à pecuniæ cupiditate abest; auri dominem cupiditas ingens tenet; est in eo summa auri aviditas; ad divitias inflammatus aviditate rapitur. *V. Avarus, cupio.*

Avis, is, f. Vogel. *Epi.* Adversa interpret & satelles Jovis, postrema, excelsa, internuncia Jovis, minor, alba. *Ufus.* Aves aliæ autes; alie oscines. Avium quædam ad imitandum humanæ vocis sonum sunt dociles. Aves libero fruuntur celo. Quasi avem albam bene sentientem civem intuemur.

Avitus, a, um. das von Vor-Eltern her rühret. *Ufus.* Paterna & avita possessio. Patria & avita Philosophorum secta. *R. Ab avo.*

Avium, ii, n. Abweg. *Ufus.* Avium dulcedo ducit ad avium.

Avius, a, um. abwegig. *Ufus.* Nocturnis & aviis itineribus profectus. Sylvæ, valles avix.

Aulæ, æ, f. ein Saal, eines Fürsten Hof. *Syn.* Atrium, regia. *Ufus.* Ornamenta aulæ. Rex omni authoritate aulæ communitus.

Aulæum, i, n. Tapeten. *Syn.* Aulæ ornamenta, peripetalmata, peristromata, stragula, vestis stragula.

Aulæus, i, m. Pfeffer. *Syn.* Tibicen.

Avocatio, nis, f. Abführung. *D.* Avocatio a molestia cogitanda; revocatio ad contemplandas voluptates.

Avoco, as, avi, atum, are. hinweggraffen. *Syn.* Abstraho, abduco, arceo, removo, traduco. *X. I'oco*, abduco. *Adv.* Sapienter. *Ufus.* Ab ea re me non commodum ullum abstrahet, non metus avocabit, non somnus retardabit. Aliquem à contentione, à discordiis, à vitis avocare. *V. Abduco, arceo.*

Avolo, as, avi, atum, are. hinwegfliegen. *Ufus.* Experiar, ut hinc avolem, sich geschwind hinweg machen.

Aura, æ, f. Lust. *Epi.* Minima, parva, popularis, clariora, inferna, subita, valida. *Ufus.* 1. Aura spirat melior. 2. *Favor popularis*, Günst des Volks. Illum popularis aura justò longius propevit. Fertur populari aurâ. Me honoris aura nunquam potuit à cursu dimovere. Totam opinionem parva nonnunquam rumoris aura commutat. *V. Atr.*

Auratus, a, um. verguldet. *Syn.* Inauratus. *Ufus.* Aries Colchorum auratus.

Aureolus, a, um. Gold-färbig. *Ufus.* Aureolus libellus, aureola oratio.

Aureus

Aureus, a, um. gülden. *Syn.* Ex auro.
Ufus. Stellæ aureæ, minimus aureus.

Auricula, æ, f. Ohr-Läplein. *Syn.* Quod e. ca. foramen auris eminet. *Epi.* Infirma. *Ufus.* Sermo tuus adhuc mihi hæret ad aureculas. Auriculâ infirmâ mollior. *Asag. et effeminato.*

Aurifer, era, um. Gold-tragend. *Ufus.*
Arbor aurifera.

Aurifex, icis, m. ein Goldschmidt. *Ufus.*
Aurificis statera.

Auriga, æ, m. ein Fuhrmann. *Syn.* Curruum rector, agitator. *Epi.* Indoctus. *Ufus.* Curruum, cum opus est, sustinet bonus agitator; auriga indoctus è curru trahitur, deripitur, eliditur, laniatur. Frenos inhibet; qui equos agit. *Essedarius, rhedarius, ein Kutscher.*

Auris, is, f. das Ohr. *Epi.* Aquissima, aperta atque integra, avida, & capax, elegans, erudita, hebetior, jejuna, inhumana & agrestis, non obtusa criminatione, sed vacua, patientissima, teres & religiosa, trita. *Phras.* 1. *Aures arrigere*, die Ohren spitzen. *Erigere aures*, præbere, patet facere, dedere, admoveere, commodare, adhibere. 2. *Aures obdure*, in Ohren liegen. *Credulas aures implere*, complere, imbuere; obtundere garritu; sermonibus retercere, verberare. *Nescio quid in aures immittere*, susurrare; *ad aures oggannire*; *auribus inculcare*. 3. *Aurum iudicis rem ponderare*, nach dem Gehör urtheilen. *Aurem suam interrogare*; *consilio & arbitrio aurium uti.* *Ufus.* *Aures dare*, anhören. *Auribus aliquid dare*, schmeicheln. *In aures influere*, sanft in die Ohren einfließen. *Calent adhuc aures sermonibus tuis*, deine Worte hegen mir noch in Ohren. *Aures tue peregrinantur*, du giebst nicht acht, was man redet. *Auribus utor æquissimis*, ich habe ein günstiges Gehör gefunden. *Aurum superbissimum est iudicium*, die Ohren sind in ihrem Urtheil sehr hochlich. *Aliquid dignum hominum auribus efficere*, etwas Hörens würdiges verrichten. *Aures his vocibus inconditis offenduntur*, es thut einem in den Ohren wehe. *Aures claudere*, die Ohren verschließen. *V. Audio.*

Aurora, æ, f. die Morgenröthe. *Syn.* Diluculum. *Epi.* Humida, prænuncia clari solis. *Ufus.* Quum primum aurora se ostenderit. *V. Mane, dies, diluculum.*

Aurum, i, n. Gold. *Syn.* Metallum præcipuum. *Epi.* Melius, præclarum. *Ufus.* *Aurum venæ reconditur.* *Aurum carlatum*,

factum, signatum, coronarium. *Pateram ab labris auro circumcludere.*

Auscultatio, nis, f. Zuhörung. *Syn.* Auditio. *Ufus.* Quæ hæc auscultatio est?

Auscultor, oris, m. Zuhörer. *Ufus.* *Aut auscultor est tanquam, aut disceptator.*

Ausculto, as, avi, atum, are. zuhören. *Syn.* *Aures admoveo*, capto sermonem, aures arrigo, orationem clara sublego, sermoni vaco. *Ufus.* 1. *Sermonem meum auscultando excepit.* *Ad fores suspensio gradu accessi, animam compressi, aurem adinovi, ita animum corpi attendere & sermonem captare.* 2. *Obedio*, gehorchen. *Auscultumne seni.* *cum Dat. V. Audio, obo.*

Ausim, is, it. ich dürfte. *Ufus.* *Nec si sciam dicere ausim.*

Auspex, icis, m. ein Weissager. *Ufus.* *Latores & auspices legis curiatæ.* *Auspice Deo, duce.*

Auspicato, in einer guten Stunde. *Syn.* *Bona auspicio*, *auspicio capto*, bonis ominibus. *Ufus.* *Auspicato urbem condidit Romulus.* *V. Felicitas.*

Auspicatus, a, um. glücklich. *Syn.* *Auguratus.* *Ufus.* *Auspicato in loco coniecit.* *Annus auspiciatus.* *V. Felix.*

Auspicium, ii, n. Weissagung aus den Vögeln. *Syn.* *Augurium.* *Epi.* *Augustum*, coactum, consulare, eminentum, extremum, optimum, præclarum, secundum, verum, saluum, bonum, divinum, iuge, malum, militare, populare, ratum, sinistrum. *Ufus.* *Auspicium facere*, agere, habere. *Obtemperare auspiciis.* *Bono auspicio aliquid agere.* *Ductum, imperio*, *auspicio alicujus rem gerere.*

Auspicio, aris, atus sum. weissagen. *Syn.* *De celo*, *ter a auspicium ago.* *Ufus.* 1. *Obliuus est auspiciari.* 2. *Incipio ansaugen.* *Annum, laborem, opus auspiciari.* *V. Incipio, initium.*

Auster, ri, m. Mittag-Wind. *Syn.* *Ventus à meridie spirans.* *Epi.* *Adversus*, lenissimus, summus, vehemens. *Ufus.* *Belle nobis flavit ab Epiro mitillimus auster.* *Austro vehementi rejectus sum.*

Austere, raub. *Syn.* *Dure*, *severe*, *duriter.* *Ufus.* *Severe mecum agit, & stoicè.*

Austerus, i, a, um. raub. *Syn.* *Severus*, *acerbus* X *Dulcis*, *decoctus.* *Ufus.* *Austerò mo.e.* *Suavitas austera & solida.* *V. Rigidus, asper, severus.*

Australis, e. gen. com. das gegen Mittag lieget. *Syn.* *Ad meridiem*, *ad austrum.* *Ufus.* *Australes regiones.*

Aut, oder. *Syn.* *Vel.* *Ufus.* *Quid de pratorum viriditate, aut arborum ordinibus, aut vinearum specie dicam? Cave, hinc particula particulam vel subicias.*

Autem,

Autem, aber. *Syn.* Sed, vero, *Ufus.* 1. Poeta numeris adstrictior, verbis autem liberior. 2. *Et, und.* Cum pecunia deesset, essent autem prædia, vendi ea jussi. 3. *An, ob.* Cur confurgitis? vultis autem horum audaciam reprimere? *pro. an vultis* Sc. 4. *Præterea, neben dem.* Cum ita esset, inspicatur autem &c. 5. *In interrogatione* *seruit correctionem.* Meum est, providere, quid fiat. Fiat autem? immo verò quid futurum sit, mir seht es zu, zu sehen, was man thut; aber was sage ich, was man thut? ja wohl auch, was man thun sollte.

Author, oris, m. Ursacher. *Syn.* Suasor, impulsor, hortator, machinator, architectus, opifex, adiutor, monitor. *Epi.* Amicissimus atque sapientissimus, bonus in primis valde bonus, tam castus, tam religiosus, tam sanctus, divinus, domesticus, egregius, gravis, constans, præstans virtute, prudentia, religione, æquitate, gravior, gravissimus, idineus, levis, locuples, locupletior, locupletissimus, luculentus, malus, minor, optimus, peritissimus, præclarus, præfens, privatus, recentior, religiosissimus, summus, certus, certissimus, eruditissimus, expertus humanitatis. *Phras.* *Author malorum, Urheber alles Übels.* Dux, architectus, machinator ac princeps sceleris; reba bell' civis, caput, fax seditionum; impulsor, suasor, stirps ac semen malorum omnium; seditionis stimulator ac concitator; laum fator, signifer, pater, cujus opera civile bellum natum, constatum, susceptum est; scelerum caput; facinorum repertor, cujus ductu auspicioque scelus constatum est. *Ufus.* 1. *Author tibi sum, ut naviges, ich rath' dir, daß du zu Schiff gehst.* Magnis authoribus inductus id feci. 2. *Magister, doctus, scriptor, Lavius rerum Romanarum author locupletissimus.* Malus latinitatis author Apulejus. Utraque sententia luculentos habet authores. 3. *Nuncius, der eine Sache anfänglich erzehlet.* Certis & idoneis authoribus comperi. Quò authore hic rumor fluxit? 4. *Caput, princeps, dux.* Præbere se senatui authorem principem, ducem; Oberhaupt. Consilii princeps & author sanctissimi foederis. Deditionis Author, hortator. Forensis latrocinii author nefarius, Rabelsführer.

Authoramentum, i, n. Verbindung, Bestallung. *Syn.* Obligatio, & nexus. *Ufus.* In mercenariis ipsa est merces authoramentum servitutis.

Authoritas, us, f. Gewalt, Ansehen. *Syn.* Estimatio, fides, vis, opinio, judicium, momentum, pondus, testimonium, *Epi.* Aeterna, apex senectutis, clara, censoria, clarissima, stabilis, consularis, digna mutatione, divina atque inaudita, domestica,

equestris, excellens, gravis, gravissima, honesta, & digna verecundia, & cultu & honore, illustrior, immortalis, imminuta, interposita, legitima ante, levior, magna, & in primis gravis, major, maxima, mediocris, minima, minor, naturalis, patria, perdita antequam, pontificalis, publica, senatoria, summa, tenuis, vetus, contraria, certa, privata. *Phras.* 1. *Authoritatem sibi facere, sich ein Ansehen machen.* Constituere sibi, colligere authoritatem; dignitatem sibi conciliare; gratiam dignitatemque amplificare; colligere magnam apud omnes famam, gloriam, estimationem; conficere sibi nomen, famam ingentem; multum authoritatis consequi. 2. *Non cani, non rugæ authoritatem dant, sed morum gravitas & conspecta virtus, weder die grauen Haare, noch die Furcheln geben einem ein Ansehen, sondern die Tugend.* Non cani, non rugæ authoritatem tribuunt, afferunt, attribuunt, constituunt, faciunt, conciliant. 3. *Authoritatem habet magnam, er hat ein großes Ansehen.* Magna est ejus apud omnes authoritas. Non modo authoritatem, sed & imperium in suos tenet, obtinet. Est in eo, resider in illo magna authoritas. Floret apud omnes authoritate. Multum est ejus nomen in iis locis. Inter ornatissimos homines est summò splendore. Venerabilis vir miraculo litterarum ingens haberi ceptus est. 4. *Vis est in eo viro ingens ad socios civesque.* Magnam authoritatem constitutam habet apud omnes. Authoritate anteit ceteros. Magna in eo viro inest authoritas. Authoritate potest plurimum. Authoritas ejus valet plurimum; magna habetur. Vir genere est famaque clarissimus. Principem inter suos locum habet. In magna est authoritate. Excellit ejus authoritas. In æstimatione magna habetur. 5. *Gravitas.* 4. *Ausus est authoritatem Magistratus violare, er hat sich unterstanden, das hohe Ansehen der Obrigkeit anzugreifen.* Authoritatem frangere, abjicere, extenuare; authoritate violare, infringere, imminuere; solvere maiestatem, projicere consulum imperia; famam estimationemque lædere, atterere. 5. *Authoritatem amisit, er hat sein Ansehen verlohren.* Eò unò factò hebescere cepit ejus authoritas; eò factò jacturam dignitatis fecit; gratiam omnem & authoritatem effudit; victa jacet ejus authoritas facti unius indignitate elevata. *Ufus.* Senatus suam interposuit authoritatem. Intercellit Senatus authoritas, der Rath hat sich in die Sache gelegt. Senatus authoritati parere. Consulis authoritatem sequi. Rationibus, non authoritatibus pugnandum est. 6. *Laus, multum, dignitas, honor.*

Autho-

Authoro, as, avi, atum are. verpflichten, verbinden. *Syn.* Militare sacramento obligo. *Ufus.* Ne authoraretur, profugit.

Autumnalis, e gen. com. herbſtig. *Ufus.* Autumnale frigus.

Autumnus, i, m. der Herbſt. *Phraſ.* Tempus ſeneſcenti æſtati adjuñctum; autumnale æquinoctium iñſtat; æſtatis non multum ſuperest; æſtas in exitu eſt; æſtas præcipitat, der Herbſt kommt ſchon herzu.

Autumo, as, avi, atum, are. vermeynen. *Syn.* Opinor, cenſeo, puto. *Ufus.* Equid autumas?

Avunculus, i, m. der Mutter Bruder. *Syn.* Matris frater. *Epi.* Divinus ac ſingularis, magnus.

Avus, i, m. Groß-Vater. *Syn.* Patris, aut matris pater, *Epi.* Diſertiſſimus, nobilis, ſapientiſſimus.

Auxiliarius, a, um. hülfflich. *Phraſ.* *Militēs auxiliarii*, Hülffs-Völker. Auxiliares copię; adventitię copię; auxilia; conductitię cohortes; ſubſidiarius miles; milites in ſocietatem armorum allumti; qui ſocia arma junxere; qui ſubſidio ſunt legionibus, *Ufus.* Miles, cohors auxiliaria.

Auxilior, aris, atus ſum. helfen. *Syn.* Juvo, adjuvo, opitutor; opem auxiliumque fero, auxilio ſum, ſuccurro; ſubſidio eo, vel venio, præſto ſum, ſubvenio, adſum, præſidium fero; adjumento, ſubſidio, præſidio ſum. *Suſtragor*, ſubſidio proſciſcor. *Ufus.* Auxiliari cuipiam. *V.* *Auxilium*, faveo, opera, opitutor.

Auxilium, ii, n. Hülffe. *Syn.* Subſidium, præſidium, adjumentum, opis, adminiculum. *Epi.* Adventitium; barbarum, bonum, certum, divinum, fideliffimum & graviffimum, & maximum, firmum, magnum, & varium, mediocre, multum. nefarium, novum, noviffimum, præſens, ſummum, verum, voluntarium. *Phraſ.* 1. *Tu mihi auxilium tulifti*, du haſt mir Hülffe geleiftet. *Tu primus afflicto, & jacenti conſularem tadem dexteramque attuliſti*; te patrono uſus ſum diligente; tuo auxilio evaſi. *Tu ſummo*

ſemper ſtudio mihi præſto fuiſti. *In te velut arcem rerum mearum habui*; tu labentem; ac prope cadentem ſulciebas. *Te pro perſugio utebar*, poſtquam amicorum conſilia & auxilia mihi occidere. *Tu ad pericula mea propulſanda concurrifti*; meas ruinas tua virtute ſuſtinuiſti, *Egregiam mihi operam navavi*; labentem excepiſti; fortunis, fide ſulciviſti. *Amicum pendentem contruere non es paſſus.* *Patrocinium rerum mearum ſuſcepifti*, *Tu auxilium umbræ tectus*; ſub umbra tua latens, auxilium reperi. *Tu adjutor meus, tu monitor, conſectorque negotiorum meorum*, *Tu ſtadium tuum ſaluti meę dicaviſti unice*, tu ope tua me defendiſti. *Te ego auctorem ſolutis, deſenſoremque habeo.* *In te opis mihi erat tantum, quantum vix omnium ſtudia conferre in me poterant*; *adminiculo hoc uno erectus ſum*; eodem innixus principe ſteti. *Tuo patrocinio nitebar unice*, *tuo præſidio ſuſtentabar.* 2. *Auxilium mihi ſutereſt*, es mir ſeine Hülffe mehr übrig. *Omnia mihi præſidia amicorum, omnia auxilia civium, perſugia, iura, conſilia occiderunt.* *Emortuum eſt mihi ad eam rem auxilium.* *Nihil mihi in quoquam opis eſt, nihil auxilii.* *Omnia mihi undique auxilia detracta ſunt.* *Nullus eſt auxilio locus.* 2. *Auxilio venire*; zu Hülffe kommen. *Subſidio ire, proſciſci*; ſubſidium parare, comparrare; ad eſſe auxilio, ſuppettias ferre, adferre; ſuppettias advenire, adjutorem ſe proſiteri ad rem; ad ſubſidium venire, ſuppettias venire. 3. *Auxilia mittere*, Hülffe ſenden. *Subſidiarias cohortes, ſubſidium mittere*; ſubmittere auxilia, ſubſidia, copias auxilio; ſubminiſtrare auxilia. *Ufus.* *Auxilium ab aliquo petere*, einen um Hülffe anſprechen. *Implorare, eſſagitare.* *Auxilium ferre, adjungere.* *Auxilio eſſe, helfen.* *V.* *Adjumentum, faveo, effectus, a, um.*

Axilla, æ, f. die Achſ. *Syn.* Locus ſub brachium concavus.

Axioma, tis, n. ein Außſpruch. *Syn.* Enunciatio; eſſatum, pronunciatum, ſententia breviter enunciata. *Epi.* Falſum, verum.

Axis, is, m. eine Wagen-Achſ, Mittel-Punct des Himmels gegen Mittag oder Mitternacht. *Syn.* Linea per mundi centrum ducta, circum quam Cœlum convertitur. *Ufus.* Terra, axis noſtra, trajecto axe ſuſtinetur.

B.

Bacca, æ, f. Beerelein. *Fructus arborum, quales sunt corni, oleæ. Epi. Certæ, palehellæ. Usus. Baccæ arborum terræque fruges.*

Bacchanalia, orum, n. Fastnacht. *Phras. Hilaria, liberalia; quibus diebus bacchantur hominum effrenata licentia, & temulentia; dies, quibus prout esse in licentiam homines, & discurrere in luxum ac lasciviam solent. Usus. Bacchanalia vivere, in Fressen und Sauffen das Leben zubringen. Bacchanalia agere, agitare, Fastnacht halten.*

Bacchatio, nis, f. Unsinigkeit. *Syn. Bacchantium furor, insaniendi ratio varia. Usus. Nocturnæ bacchationes & vigilæ. V. Amentia.*

Bacchor, aris, atus sum. unsinnig seyn. *Syn. Furo, insinio. Usus. Quibus gaudis exultabas, quanta voluptate bacchabue? V. Furo.*

Bacillum, i, n. Stöcklein. *Syn. Baculus, virga. Epi. Incurvum, in summo inflexum. Usus. Latus, id est, incurvum, & à summo leniter inflexum bacillum.*

Baculus, i, m. Stab. *Usus. Inniti baculo.*

Bajulo, as, avi, atum, are. tragen. ** Syn. Porto. Usus. Ego bajulabo, tu inanis ante me ito.*

Bajulus, i, m. ein Träger. *Syn. Operarius, qui onera corpore suo victus quærendi causâ portat. Usus. Operarii & bajuli.*

Balbus, æ, um. stammelnd. *Syn. Lingua hæsitans. Usus. Demosthenes ita balbus erat, ut primam Rhetoricæ litteram non posset dicere.*

Balbutio, is, ivi, itum, ire. stammeln. *Syn. Lingua hæsitatio. Transl. Ineptè dicto, male doceo, tracto, ago. Vel: Obscure, ambigue pronuncio, dico. (Apertè, & clarâ voce loqui. Usus. Vetus de Naturâ DEI balbutiebat denique.*

Balsta, æ, f. ein Geschütz, Bogen mit Handhaben. *Syn. Arcus magnus cum manubrio. Usus. Balista cō vehementius teriunt, quō sunt contentæ & ad ductæ magis. V. Catapulta.*

Balneæ, arum, f. Bad. *Duo ædificia conposita, in quorum altero viri, altera femina lavabant. Usus. Balneæ publicæ.*

Balnearia, orum, n. Bad. *Usus. Nihil restat præter balnearia, & ambulationem.*

Balneator, ris, m. Bader. *Syn. Balneorum præfectus. Epi. Temperans.*

Balneum, item: Balineum, i, n. Bad. *Syn. Locus, ubi domi privatum lavant. Usus, Balneum calefieri iussit.*

Balo, as, avi, atum, are. blößen. *Usus. Balat ovis exclusa pascuis.*

Balsamum, i, n. Balsam. ** Syn. Odorata Palestinæ arbuticula. Usus. Balsamum est arbor ipsa; opobalsamum est succus collectus ex arbore.*

Balteus, i, m. ein breiter Gürtel mit Spangeln. ** Syn. Cingulum è corio bullis ornatum. Usus. Auratæ vaginæ, aurata illis baltea erant.*

Baptismus, i, m. die Tauffe. *Phras. 1. Baptismum conferre, tauffen. Sacrosanctò Christianorum ritu ablueret; aqua vitali ablueret; sacro fonte infantes aspergere. Salutari Christianorum lavacro tingere; sacro baptismo respergere; primis Christianorum sacris initiare. 2. Baptismum accipere, et hat die Heil. Tauffe empfangen. Sacro baptismo ablutus est; Sacrosanctò æternæ salutis fonte ablutus, tinctus asperitus est. Baptismus fonte authoratus est, Christianorum cœtui per sacrum baptisma inferus est, salutari aqua; lustrali fonte latus est; hospitalibus aquis ablutus est; sacro Baptismatis rore tinctus est; sacro fonte lustratus, expiatus est. 3. Ex Baptismo levare, aus der Tauffe heben. E sacro fonte suscipere; ad sacrum fontem pro aliquo sponsorem fieri; quâ hora pueris sacra aqua ad salutem tingendis opera impenditur, sponsonem facere. Vulg. Patrum agere,*

Baratrum, i, n. ein tiefer Ort. *Syn. Locus præceps, unde emergi non possit. Transl. Pro homine edace, potatore; Item: Pro meretrice omnia absorbente. Usus. Eximo baratri emergere.*

Barba, æ, f. Bart. Syn. Vni villus ad mentum. Epi. Aurca, horrida atque intonsa, maior, maxima. *Ufus.* 1. *Barba crescit, der Bart wächst schon.* Jan lanuginem emittit. Lanugo per malas fertur malas vestis. 2. *Barbam longam tenet, er trägt einen langen Bart.* Barbam promittit; alit prolixam barbam; barbam nutrit profusam, sabulam, prominentem. Bene barbitas; barba assatum instectus; ipsa, promissaque barba est conspicuus. Promissa, & fluente in pectus barba est. 3. *Barbam deorsum, er hat sich barbiret.* Barbam totondit, demittit, abradit; posuit, radit. 4. *Nec iam habet barbam.* Ne primam quidem barbam lanuginem induit; ne longo quidem mentum obduxit; ne prima quidem barba mento inducta est. *Ufus.* Capillatior, quam ante, & barbâ majori.

Barbare, barbarisch. Syn. Inquinatè. (*Puritate.*) *Ufus.* Grammaticum se professus, barbarè loquitur.

Barbaria, æ, f. Barbaren. Syn. Locus barbarus, vel fera gens. Epi. Agrestis, forensis, immanis, atque intoleranda, inveterata, tota, vassa. *Ufus.* 1. Tam atrox nullus in ulla Barbaria tyrannus fuit. 2. *Mores barbari, dum, feri, crudelitas, feritas, barbarische und grausame Sitten.* Caesar inveteratam quandam barbariam ex Gaditanorum moribus delevit. Barbaria forensis.

Barbaricus, a, um. barbarisch. Syn. Barbarus. *Ufus.* Barbaricæ vestes, leges, mores.

Barbaries, ei, f. Barbaren. *Ufus.* 1. Regiones feræ, & alienæ; Scythiæ, Syri, & cuncta fere Barbaries. 2. *Vitiosa, & à latinitate aliena locutio, mangelhafte, und nicht lateinische Rede.* Domestica aliqua barbaries eorum sermonem infuscavit, inquinavit. Barbara & solœca inspergunt.

Barbarismus, i, m. eine Rede, so nicht recht nach Art der Lateiner lautet. Syn. Vitium in locutione, cum verbum aliquod vitiosè effertur. *Ufus.* In barbarismos incurrere.

Barbarus, a, um. barbarisch. Syn. Immanis, incultus, agrestis, ferus, crudelis, atrox. (*Hominus, cultus. Phras.*) *Homines barbari, barbarische Leute an den Sitten.* Gentes immanitate barbaræ, moribus efferatæ. Homines immani & intoleranda barbarie; immansueti, feri, omni civitate deterrimi; vultu, modoque corporis vasti, & agrestes; moribus, ri-

tibusque efferati; magni ex parte litrocinii infames; homines natura immani & importuna, inculti, asperi, quique contra studia naturæ agrestibus institutis obdurere; expertes omnis juris ac conditionis, & lingue prope humanæ; naturæ & moribus immites ac feri; agrestibus institutis vivere facti; quorum terris nihil asperius, oppidis nihil incultius, indole ac moribus nihil immanius. V. *Agrestis, immanus.*

Barbatulus, a, um, der ein Bärtlein hat. Syn. Fera imberbis; cum rara barba, aut parva. *Ufus.* Concurabant barbatuli juvenes.

Barbatus, a, um. gebärtet. *Ufus.* Barbati illi veteres.

Barbula, æ, f. Bärtlein. *Ufus.* Non hac barbula, qua isti delectantur, uti sunt veteres.

Bardus, a, um. plump, ungeschliff. Syn. Stupidus, hebes. *Ufus.* Quis stupidum Socratem dicet, aut bardum?

Baro, nis, m. dummer Mensch. Syn. Homo stupidus. *Uf. s.* 1. Hæc cum loqueris, nos barones ilapemus. 2. *Vir princeps, fürnehmer Mann.* Apud reliquos Barones te in gratiam posui.

Basilica, æ, f. Stönliches Haus, Rathshaus. *Ufus.* Basilicam struere, ornare.

Basilicè, prächtiq. *Syn. Magnifice. *Ufus.* Basilicè ornatus incedit.

Basilicus, a, um. herrlich, prächtiq. *Syn. Regalis, splendidus, magnificus. *Ufus.* Basilicæ editiones. Victus basilicus.

Basio, as, avi, atum, are. küssen. *Syn. Osculor.

Basis, is, f. Fuß, darauf etwas steht. Syn. Pes, pars ima, substructio. Epi. Adverbia, altior, excelsa, inanis, index sui sceleris. *Ufus.* Basi statuarum aliquid incidere, inscribere.

Basium, ii, n. Kuß. *Syn. Osculum. *Ufus.* Basium dare, figere. V. *Osculor.*

Beatè, seelig. Syn. Feliciter. *Ufus.* Beatè vivere in una virtute positum est.

Beatifico, as, are. in die Zahl der Seeligen übersetzen. *Phras.* Beatorum in cælo numero addere; Beatorum in cælo ordinibus inferere, asserere; Beatis adscribere; ad numerum, in numerum Beatorum adscribere; Beatis annumerare;

tare in Beatorum numero locare, collocare, reponere; Beatorum numero aggregare; in Beatorum numerum referre; Beatorum cultum, honoresque alicui discernere, constituere.

Beatitas, tis, f. Glückseligkeit. *Syn.* Beatitudo, vita beata. *V.* *Beatus.*

Beatitudo, inis, f. Glückseligkeit. *Syn.* *Beatitas.* *Ufus.* Beatitatis, & beatitudinis verbum datum, sed usu mollium est. *V.* *Felicitas, Beatus.*

Beatus, a, um, felix. *Syn.* Felix, cui bene est. *Adv.* Absolute, ardentem, perfectè, summè. *Phras.* 1. *Beatus sum, ich bin glücklich.* Bene beateque est; in caelo sum; eorum vitam adeptus sum; quis melior homo fortunator? fortunam ipsam antecedit. *V.* *Felix.* 2. *Beati in caelo, Die Seligen im Himmel.* Felicissimi caeli incolae; aeternis felicissimæ luminis in altissimum erecti coelestium civium consilium; coelestis patriæ cives; coelestis aule beatissimi proceres; in augustissimo Numinis concilio collocati; qui eâ florant inter coelites gloria, quæ mortalium apices transeunt, infra se positos habent universos. 3. *Beata sempernamque vita jam in caelo fruitur, et genieset in hoc die æternæ Glückseligkeit.* Ejus vitam virtutemque beata jam immortalitas excepit; piorum jam sedem ac locumque consecutus; magnis jam, & perpetuis fruitur voluptatibus, nullò metu nec impendente, nec impendente; ejus animus, postquam è corpore excessit, in caelum jam, quasi in domicilium suum pervenit; in æternam, ac plane jam suam in domum immigravit; ubi ævò sempiternò fruitur. Aeternæ salutis, beatitudinis particeps; hæres æternæ vitæ est; particeps æterni gaudii in unica felicitatis cognitione defixus est. Adest illi cum omni bonorum complexio, secretis malis omnibus. Beatitudinis sempiternæ portum jam contigit; in illa perenni felicitatis sede jam collocatus est. Vita coelestium, quæ sola est vita nominanda; coelesti gloria, & immortalitatis domiciliò jam perfruitur. Vita beata & sempiterna, quæ cumulatâ bonorum omnium, & nunquam interiturâ possessione gaudet, fruitur. Aeternam gloriæ mercedem, à DEO mortalibus propositam, jam consecutus est. In beatissimam coeli regiam est deportatus; hæreditatem divinæ gloriæ adiit; evolavit jam in coelestes orbis illos; ubi certus laborum finis, ubi vera & solida felicitas. Profectus jam est ad

beatum illud sanctarum animarum concilium; & felicissimâ coelitem sede est receptus. *Ufus.* Beatus esse sine virtute nemo potest. Quem tu ægritudine, metu, letitiâ gestiente, & libidine liberum, solutum, vacuum videris, num dubitabis beatum dicere? Qui beatus est, tutus sit oportet, inexpugnabilis, munitus, sepius, sine timore, quem nulli metus terrent, nullæ ægritudines edant, nullæ libidines incitant, nullæ lætiæ futiles, languidas liquefaciunt voluptatibus. *V.* *Felix.*

Bellaria, orum, n. Nach-Tisch. Confect. *Syn.* Cibi ad irritandam famem compositi. *Ufus.* Mellita bellaria.

Bellator, oris, m. Kriegermann. *Syn.* Miles bellicosus. *Ufus.* Is minus vehementis orator, quam bellator fuit. *V.* *Miles.*

Bellatrix, icis, f. ein streitbares Weib. *Ufus.* Bellatrix iracunda.

Bellè, fein. *Syn.* Benè, aptè, prosperè, comode, æquo animo. *Ufus.* Bellè & festivè. Belle cecidit, cum &c. dolorem illum belle fert. Aqua belle fluens.

Bellicose, kriegerisch. *Ufus.* Bellicose Romani aggressus est.

Bellicosus, a, um, kriegerisch. *Syn.* Armis & belli virtute valens. *X* imbellis. *Phras.* 1. *Germani bellicosi sunt, die Deutschen sind ein kriegerisches Volk.* Belli gerendi peritissimi; longè omnes belli gloria & virtute superant; bellicis laudibus abundant; operum militarium periti sunt; bello invicti; multis fortibus factis, gloriâ militari illustres; in armis exercitatissimi; pugnacissimi, promptissimi bellatores; bello acres sunt, strenui, & consilio boni; rem bellicam fortiter ac strenue tractant, gerunt, administrant. 2. *Scipio bellicosissimus erat, Scipio war über die Massen im Krieg erfahren.* Vir erat in armis natus; ferox viribus, & armorum arte; invictus bellò juvenis; Mars alter; primus bellator; magnum habebat usum in re militari: summam scientiam rei militaris habebat; erat bellò nobilis; manu strenuus, promptus; clarus militiæ; acer bellò juvenis; bonus militiâ, impiger moribus; gravis, non inglorius, acer militiæ; e regie erat militis fame. Sæpe se in armis strenuum, in bellis acrum, ac fortem probavit; for-

fortem ac strenuam in bello navavit operam; erat in eo laus rei militaris maxima; prudentia rei militaris clarus erat; in re militari versatus erat e regie, florebat militaris rei gloria; militare munus praeclare functus erat. *Ufus.* Gentes bellicose. V. *Fortis, audax.*

Bellicum, i, n. Krieg's-Feld. *Musit.* Syn. Cantus ad arma vocans. *Ufus.* Bellicum quasi canit. *Thucydides.*

Belligero, as, avi, atum, are. friegen. Syn. Bellum gero. *Ufus.* Cum fortuna nobis belligerandum est.

Bello, as, avi, atum, are. friegen. Syn. Belligero, bellum gero. *Ufus.* Gigantum more cum Diis bellare. V. *Bellum.*

Bellua, æ, f. ein wildes Thier. Syn. Bestia. *Epi.* Audax & nefaria, fera & immanis, immanis & tetra, importuna, importunissima, impura, tetra & pestifera, terribilissima & vastifica, vasta & immanis. Belluæ suntantes, immanes & feræ, innantes & natantes. *Ufus.* Aegritudo ut tetra & immanis bellua fugienda. Sed quid ego jus hospitii in hac bellua requiro?

Bellum, i, n. Krieg. Syn. Duellum, Mars, belli contentio, certamen belli, tempus belli, arma. X. *pax D.* Bellum totum militiæ tempus; prælium solum armorum certamen est. *Epi.* Bella acerba ac diuturna, civilia, continua, domestica, externa, gravia, gravissima, hostilia, inutilia, iusta, leniora, magna, majora, maritima terrestriaque, maxima & periculosissima, pestifera, præclara, pristina, propria, superiora, varia, vetera bellis superioribus. Bello proximo bellum acerbum diuturnumque, intestinum, acerbissimum & calamitosissimum, commune, crudele & exitiosum, crudelissimum, dubium, foedissimum, gravissimum, horribile ac nefarium, impium, inexpiabile, indictum, infinitum, injustum, luctuosissimum, necessarium, periculosum, vehemens, merum, miserum, fataleque, miserrimum, mortiferum, mulicore, naturale, navale & maritimum, occultum, oppressum, periculosum magnitudine, turpe, perniciosissimum, piraticum, privatum, proximum, prudens, regium, repentinum, sacrilegum impiumque, savissimum prope omnium, sceleratissimum, sempiternum, servile, tetrum periculosumque, sociale, superius, tetrum miserumque, terribilissimum periculosissimumque, tantum tam crudele, tara nefarium, tam diuturnum, tam longè lateque dispersum

diffusumque. *Philos.* 1. *Bellum immanis,* es steht uns ein Krieg bevor. Impendet nobis, imminet bellum formidolosum, anceps, difficile. Exardescet, orietur, nascetur, existet ex his scintillis bellum calamitosum, exitiabile. Versamur in præsentis belli discrimine. Adventat, appropinquat, adest jam grave bellum. Res ad arma spectat. Bellum jam evitari non potest. Gliscit jam scintilla belli, quæ brevi in apertum incendium erumpet. Magna belli moles imminet. Magnum bellum in manibus est. Bellum incidet non dubium. Bellum nobis jam propius admoveatur. Grave bellum in metu est. Belli magni timor impendet; versamur in magno timore belli. Adeste jam grave bellum videtur. Bellum non dubium habemus. Bellum primo quoque tempore coactum erit; natum jam est belli initium. 3. *Bellum excitare,* einen Krieg erwecken. Concitare, suscitare, commovere, concitare, concire bellum; bellicum canere; ad arma vocare; arma inducere civibus; in arma populos agere; ad bellum omnem Europam armare, ad arma conclamare, stimulare, concitare, sollicitare populos; bellum toto orbe consciscere; ad bellum inducere; quasi furiam quandam ac facem belli accendere, & impellere ad consilia tam funesta populos. Belli ex bellis ferere. 3. *Bellum parare,* sich zum Krieg rüsten. Bellum adornare, apparare, comparare, instruere; bellum coquere, ostendere; ad saga ire; de bello cogitare; ad bellum animum intendere; in bellum mente & animo insistere; ad belli cogitationem se recipere; de bello consilium inire; belli consilium quarere; in bellum incumbere. Omnia belli apparatus strepunt, es rühet sich alles zum Krieg. Saga sonantur, arma promuntur, dantur civibus; arma raptim capiuntur, induuntur. Armis cives accinguntur, mununtur, instruuntur. 4. *Bellum indicere,* Krieg anführen. Bellum denunciare. 5. *Bellum suscipere,* einen Krieg anfangen. Movere, commovere, facere, inferre, sumere, incipere, inchoare. Belli initium sumere; arma tentare, ad arma descendere; concurrere. Belli initium facere; bellum conciscere, contrahere; bellum moliri, inire, bellum capessere, decernere; otium bello interpellare, bello experiri; rem ad arma deducere; ad vim & arma descendere, decurrere; belli fortunam tentare, experiri; in bellum converti. 6. *Bello aggredi aliquem,* einen mit Krieg überfallen. Arma inferre, bello lacerare tentare, petere aliquem; armis invadere, infestare; bello premere, opprimere;

mere; armis, bello, persequi; bellum inferre, movere, commovere, facere alicui. 7. *Bellum gerendum committere*, einem auftragen den Krieg zu führen. Bellum dare consulibus; præhæere bello consules; bellum mandare consulibus; summam belli administrandi consulibus dare, permittere. 8. *Bellum gerere*, den Krieg führen. Administrare, gubernari bellum; bellum suis viribus exequi. 9. *Bellum est in Italia*, es ist Krieg in Weisland. Ardet, flagrat, conflagrat atroci bello Italia; micetetur belli turbine; belli dissidio distacta gemit, inter necino bello premitur, affligitur, vexatur. Italia percussa bello, ac prostrata jacet; belli flamma uritur, ac consumitur; magna belli contentione, terrâ marique infestatur; igne ferroque vastatur; nefario ac durissimo bello inflammatur. Italia tota in armis est. Arma tota Italia concrepuere; strepitus armorum totam Italiam concutit; In sagis est omnis Italia. Nulla calamitas, nullum exitum, nihil tam durum & acerbum in bello est, quod Italia non perentiat. Bellum diuturnum totam perdit, corrumpitque Italiam. Nullum non mali genus Italiae infert, importat bellum. Bellum magnas calamitates; ac graves creas Italiae; multis & gravibus damnis Italiam afficit; nullius mali expertus est; nulla vacat calamitate Italia bello lacerata. Bellum ex pulcherrima Italiae parte solitudinem facit. Undique se pugna movet in Italia, ubique armis contenditur, dimicatur, discitatur. 10. *Bellum adhuc anceps est*, der Krieg ist auf beiden Seiten noch gefährlich. Bellum anceps Marte geritur. Communis adhuc Mars belli est. Varia adhuc belli fortuna, ancepsque Mars est. Bellum adhuc gestum est fortuna est, quam belli casus ferunt, Marsque communis. 11. *Bellum protrahere*, den Krieg weit hinaus ziehen. Bellum ducere, trahere, alere, prorogare; lentum bellum per oppida circumferre. 12. *Bello hostem circumducere*. 13. *Bellum repellere*, den Krieg oder Feind abtreiben. Propulsare bellum, defendere bellum illatum; illatas injurias propulsare; bellum depehere, profigare, repellere; vni omnem belli tempestatemque alio convertere, avertere; bellum dividere, dispergere; in locum alium detrudere. 14. *Bellum remitti*, der Krieg hat schon etwas nachgelassen. Attenuatum, imminutum bellum est; senesceit, consenesceit bellum; astrictum, non coniectum bellum est. 15. *Bellum abolvere*, den Krieg ein Ende machen. Refringere, deicere, conicere, componere; belli reliquias extingue-

re; felici temeritate opprimere; bellum ad exitum perducere; bellum perficere, absolvere, perpetrare, victoriâ terminare; optatâ exitû concludere; belli extrema deicere; belli reliquias auferre, conficere; nullam partem belli relinquere; finem bello imponere, facere, statuere; nullam belli scintillam relinquere; belli reliquias persequi; bellum tollere & sepelire. 16. *a bello cessare*, aufhören zu kriegen. Bellum dirimere, ponere, deponere, componere; bellum paco mutare; arma ponere; ab armis discedere; ab armis abstinere; bellum sedare; ab armis conquiescere. 17. *Bellum renovatur*, der Krieg gehet auf ein neues an. Nondum satis oppressis belli reliquiis, iurantibus adhuc belli scintillis, belli consilium resumptum, iustauratum, redintegratum est; ut ut adeo bellum ex bello seratur. Redit, renascitur de integro bellum; jam extinctum denuo suscitatur. Novo iterum bello implicamur, involvimur. Novis fluctibus objicimur; in bellum denuo conjicimur. Ex præsentis tranquillitate novæ tempestates commoventur. Bellum integrum superest novis furoribus inflammatum. Bellum non finivit, sed mutavit. Omnia rursus in bellum consilia convertenda sunt. *Ufus*. Bellum inferre, im Krieg offensive gehen. Bellum defendere, im Krieg defensive gehen. Bellum accipere, non inferre, sich wider Feindes Gewalt beschützen wollen, nicht aber den Krieg selbst wider den Feind vornehmen. Bello patrato, nach vollendetem Krieg. Bellum collatum est circa Corinthum, umreit Corinthus haben sich die streitenden Parteien zusammen gezogen. Bellum ad Placentiam constitit, daß Kriegs Theater war bey Plazenz.

Bellus, a, um. fein. *Syn.* Aptus, conveniens. *Adv.* Plane, valde. *Ufus*. 1. Erit hic locu pueris bellissimus. 2. *lepidus*, holdseeltz. *Bellus* puer, belle litteræ, 3. *urbanus*, *honestus*, höflich, ehrsam. *Durius* hoc accepit, quam homines belli soleant. V. *Pulcher*.

Bene, recht, wohl und gut. *Syn.* Præclare, commode, valde, ratione. *Phras.* 1. *Bene mecum agitur*, es steht wohl um mich. *Pulchre* mihi est. *Beatus* sum. *Verbono* loco res sunt in me. *Præclare* se res habet. *Bene* me habeo. *Rectissime* apud me sunt omnia. *Optimè*, commodissime mecum agitur. *Belle* me habeo. *Expedita* mihi sunt omnia & explicata. *Florentissimis* rebus utor. *Optatis* meis fortuna res, ondet. *Pulcherissime* stamus. *Secundo* res sunt. *Salva* res est, intacta, incolumis. *Res* facili cursu procedunt; *prosperum* cursum tenent. *Prospero*, & ex sen-

tentia res eunt mere. Vitam vivo felicissimam. Facilem se mihi præbet fortuna & benignam. Optime mihi cum fortuna convenit. Nihil ad felicitatem deest. Vita mea omni felicitatis genere cumulata est. Omnia ad voluntatem fluunt; ex sententia procedunt. Utor rebus secundis. 2. *Benè an malè, gut oder übel.* Rectè an perperam; rectè an secus probe an secus egeris, ignoro. 3. *Benefecisti, du hast recht gethan.* Rectè & ordine; bellè, rectissime & sapientissime; ritè, profitenterque fecisti. *Ufus.* 1. *Domus bene & ratione adificata.* 2. *Valde, sehr, ziemlich.* Homo benè nummatus; benè multi, benè manè, benè magnus, longus &c.

Benedico, is, dixi, dictum, ere. wohl sagen, sterlich reden. *Ufus.* 1. *Benedicere est sapienter, peritè, ornate dicere.* 2. *Laudo, loben, Gutes von einem reden.* Cui benedixit unquam bono civi?

Benedico Deum, & Ort benedixen. Laudo, extollo, deprædico Numinis clementiam, ac largitatem. 1. *Benedicere populo, benedictionem dare, segnen, Seggen, geben.* Benè precari; faustâ cum prece dimittere; pacem & veniam populo à superis precari. Solenni precatione; faustis ad Deum precationibus populum prosequi. 3. *Benedicere mensam, cibis &c. den Seggen sprechen über die Speisen.* Cœnam à sacris precibus auspiciari; Christiano ritû, solenni precatione dapes lustrare.

Benedictum, i, n. gutes Wort. X *maledictum.* *Ufus.* *Benedicta malè interpretari.*

Benefacio, is, eci, factum, ere. gutes thun. *Syn.* Beneficio afficio, benigne facio, beneficium tribuo, benè optimè mereor, beneficiis orno, benè promereor, beneficium conféro, beneficio complector; beneficiis augeo, prosequor. *Ufus.* Durum est, malè tractari ab eis, quibus benefeceris. V. *Beneficium conféro.*

Benef. Etum, i, n. Gutthat. *Syn.* Benè, honestè factum, virtus. X *malefactum.* *Ufus.* Benefactorum jucundissima est recordatio. 2. *Beneficium, meritum, Verdienst, Wohlthat.* Benefacta malè locata, male facta arbitror.

Beneficentia, æ, f. Gutthätigkeit. *Syn.* Liberalitas, benignitas. *Epi.* Divina, præstans. *Ufus.* Quid præstantius bonitate & beneficentia?

Beneficiarius, ii, m. einer, so eine Wohlthat empfangen. *Syn.* Client. *Ufus.* Petrejus cum paucis equitibus beneficiariis suis in hostiam movit, vulg. *Vasallus.*

Beneficium, ii, n. Wohlthat. *Syn.* Beneficium, meritum, officium, gratia, promeritum, munus. *Epi.* Aeternum, amplissimum; divinum in immortaleque, excellens atque divinum, insigne & singulare, præclarum in rempublicam, publicum, recens, summum. Beneficia amplissima, clarissima, celestia. Divina in aliquem, fructuosa & grata alicui, immortalia, innumerabilia, iucundiora, mutua, paterna, plurima, proxima, vera, vetera, villa. *Phras.* 1. *Beneficium peto, ich beache eine Gutthat.* Hanc rem in beneficii loco à te depono; tuo beneficio ut is mihi honor obveniat, peto. V. *Rogo.* 2. *Beneficium conféro, ich ertheile eine Gutthat.* Contuli, quæ in illam officia potui. Quantum in me fuit, quantum efficere & consequi potui, pro meo studio, meaque industria complexus sum hominem; auxi omnibus officiis. Nullum officii genus, aut studii; nullam omnino rem, quæ vel ad utilitatem illius, vel ad laudem spectaret, omisi, prætermisi, insectam reliqui. Omnia, quæ quidem præstare mihi licuit, profecta in illum sunt beneficia. Meam in illum voluntatem & benevolentiam, quodcumque res tulit, ubi tempus & occasio postulavit, ostendi, significavi, declaravi, patefeci, probavi. Benè meritis de illo sum, quam potui; studiosissime. *Nihil beatius est, quam beneficia multis conferre plurima, es ist nichts besser, als andern viele Wohlthaten erzeien.* Benigne facere plurimis; beneficiis devincere, ornare, complecti, obligare, alligare plurimos; felicitatis pars magna est, beneficiis cumulare; obruere; officiis colere afficere; beneficiis & officiis prosequi quam plurimos; mereri, bene promereri de plurimis; in exhibendis, tribuendis, deferendis officiis, nullum benevolentia signus, ac indicium omitterei; emere sibi beneficiis plurimos; eximia esse in omnes benignitate. Quæ ista felicitas est, servire, commodare quam plurimis? collocare, ponere apud gratos animos benefacta quam plurima; & quicquid facultas, in beneficii loco deferre. *Non magna in me beneficia contulisti, du hast mir nicht viel Gutthaten erwiesen.* Non valde de me meritis es. Beneficium à te vel nullum accepi, vel minimum. Exigua sunt, quæ pro beneficio d disti; quæ mihi detulisti, dedisti beneficia; quæ apud me beneficia collocasti, posuisti, Gra-

va non sunt, exigui momenti, pauci ponderis ea sunt, quæ meâ causa fecisti. Beneficia tibi debeo, non ita magna. Obligasti, obstrinxisti me mediocribus officiis. 3. *Beneficium accipio, ich empfangene Guttbat.* Plurima tibi debeo officia & beneficia; innumerabilia tua in me extant beneficia; in me profecta sunt. Innumera tua in me beneficia & promerita referre vix possum. Quod vivo, pro no beneficio habeo; in beneficii loco repono. 4. *Beneficium reddo, Guttbatem erwidern.* Quis beneficiis tuis promerito respondebit? quis parem referet gratiam? quis benefacta tot in me tua solvit, remunerabitur? quis officia tua paribus officiis æquet, compenset? cum multis tuis in me meritis qui faciam satis? V. *Remuneror.* 5. *Beneficii memoror, ich werde dieser Guttbat allezeit eingedenk seyn.* Huius mihi recordatio non beneficii nulla dies eripiet. Immortali memoriâ percepta beneficia retinebo. Huius in me meriti æternum meminerò. Hoc officium inter maxima beneficia referam, numerabo; singulare ne beneficium tuius credam; beneficii non vulgari locum apud me obtinebit, id me de eis inter die grôßten Guttbaten gebien. V. *Gratias.* 6. *Beneficium tibi obesse, die erwiesenen Guttbaten einem nützlich seyn.* Liberaliter tam pudorâtes gravem facere. Amplificare verum tu in alterum officia. Beneficia favore his & sermonibus antea tuis d prædicare. Beneficiis gratiam invidiosa prædicatione corrumpere.

Beneficium Ecclesiasticum, geistliches Amt, oder Pfründe. Sacerdotium optimum, opulentum; sacerdotum tenue, exile; sacerdotum cura animarum prædium; sacerdotum ab animarum cura immunum. *Beneficium Ecclesiasticum alteri cedere:* seu geistliches Amt und Einkommen einem abtreten. Abdicare se sacerdotio digno, vel sacerdotii munere ac censu, amico utendum, usufructum tradere, seu, possessionemque sacerdotii sui alteri transcribere; cedere jure ac possessione sacerdotii.

Beneficus, a, um, gutthätig. Syn. Benignus, benignus. *Ulus.* Beneficus est, qui non sua, sed aliena causa, benefica voluntate movetur. V. *Amicus.*

Beneficior, eris, meritis sum, eri. Wohl verdienen. Syn. Beneficio officio, beneficium colloco. *Ulus.* De republica, de nomine ac dignitate Rom. benemeritis est. Beneficior de posteris; posteritati servare.

Benevole, gutwillig. Syn. Amicè. *Ulus.* Præsto cause alicui benevole, & fideliter.

Benevolens, tis, g. o. gutwillig. Syn. Benevolens. *Ulus.* Non sum molestus, sed benevolens. V. *Affectus, a, tan.*

Benevolentia, æ, f. Gutwilligkeit. Syn. Gratia, studium. X *Odium.* Epi. Equalis ætati alicujus, bona, fidelis, firmissima, grata animi, impar, incredibilis in aliquem & maxima, perfectissima, præstans in aliquem, insignis in aliquem, intemperata, major, mediocris, mirabilis, muta, necessaria, non obscura, par & mutua, perpetua in aliquem & maxime propensa & perpetua, sempiterna, singularis, summa erga aliquem, summa & par. *Phras. 1. Benevolentiam captare, eines Gutwilligkeit gewinnen.* Benevolentia beneficiis capitur maximè, conciliatur, colligitur, contrahitur, movetur. Ad benevolentiam officia alliciunt. Benevolentiam tibi facile beneficiis adjunges, conjunges. Gratiam amicorum expetis, & multorum civium amicitiam; voluntates tibi multorum conciliare; benevolentiam consequi, experiri, perspicere cupis; beneficio consequeris. Gratiam aucuparis; in gratiam te insinuare; gratia crescere apud cives & optimates desideras; benevolentia tibi eorum animi sunt devinciendi. Inire optimatum gratiam, benevolentiam magnam consequi exoptas; officiis & beneficiis est colligenda. 2. *Benevolentiam exhibere, Günst und Wohlgeogenheit erweisen.* Quam in te suscepi benevolentiam, semper tibi præstabo, servabo, tuebor, augebo. Quam semel in te contuli, declaravi benevolentiam, ea te semper complectar; hanc in te semper navabo; hanc experiri, perspicies plurimis indicis. Qua in te semper eram benevolentia, ea dei cept quoque ero, propensissima. Fui etiam adhuc rebus tuis, & cupiebam optinere; neque desinam, imposterum te favore fulcire meo. Secunda in te erat voluntas mea; studiisque in te inclinabat; sed animo nihilominus in te benevolens, optimoque esse pergam. Si unquam me tibi benevolam dedi, si voluntate eram bona ac propitia, deinceps in re tua totus ero, nullumque pignus benevolentiae, aut gratiae officium omittam; studio rerum tuarum agebar adhuc maximò, tuque causa cupiebam tibi omnia; quidni allicitus si deinceps quoque, tanque commodis studeam unice? Optime affectam me tibi fuisse adhuc, tu ipse testis eris locuples; quæ igitur res est, quæ du-

biam reddere summam meam in te voluntatem possit? V. *Amicus*. 3. *Benevolentiam tollere*, die Wohlwollenheit aufheben. *Adimere*, extinguere, delet. V. *Amicitiam abrumper*, *Gratia*.

Benevolus, a, um. wohlgenogen. Syn. *Amans*, *amicus*, propendens in aliquem inclinatione animi, studiosus. Adv. *Sane*, vere. Phras. *Ardentibus sum in aliquem studiis*; *amicissimus sum*; *summa mea est in illum voluntas*; *eximie benevolentiae*, ac *benignitatis sum in aliquem*; *voluntate in aliquem bona sum*; *animo bono sum in aliquem*. V. *Benevolentiam exhibeo*. Usus. *Amicissimi*, *benevolentissimi*que hominis officio semper sum functus. V. *Amicus*, *amicitia*.

Benigne, qütlg. Syn. *Comiter*, *liberaliter*. Usus. *Salutare*, *benigne*, *comiter* appellare aliquem. *Alicui benigne facere & liberaliter*.

Benignitas, eis, f. Güte. Syn. *Clementia*, *comitas*, *humanitas*, *pietas*, *liberalitas*. Epi. *Grata*, *honestas*, *incredibilis in aliquem*, *jucunda aditu*, *major*, *nimia*, *privata*, *propensa in calamitosos*, *quæstiosa*, *summa in aliquem*, *utilis alicui*. Usus. *Summâ benignitate audire dicentem*. *Nunquam tibi meam benignitatem claudam*. *Non exhaustetur mea benignitas*. *Benignitas naturæ*, *agrorum*. V. *Lentitas*, *mitis*, *benevolentia*.

Benignus, a, um. qütlg. Syn. *Comis*, *blandus*. X. *asper*. Usus. *Benignus ad commodandum*. *Oratione benignâ uti*. 2. *liberatus*, *munificus*, *freggebt*. *Benignus liberalisque dicitur*, *non qui fructum*, *sed officium sequitur*. V. *Benevolentia*.

Beo, as, avi, atum, are. sceltig machen. R. à *Bios*, *vita*. Syn. *beatum facio*. Usus. *Coelo aliquem beare*.

Bestia, æ, f. ein wildes Thier. Syn. *Belua*. Epi. *Immanis* ac *perniciosa*, *monstruosissima præclara*, *valentissima*. *Bestiæ abditæ*, *terraque tectæ*, *agrestes*, *ancipites*, *in utraque sede viventes*, *aquarum incolæ*, *aquatiles*, *cicures*, *feræ*, *gradientes*, *liberæ*, *mutæ & nihil intelligentes*, *nantes*, *natantes*, *pravæ serpentes solivagæ*, *congregatæ*, *terrenæ*, *volatiles*, *volutantes*, *volucres*. Usus. *Alix bestiarum pantes*, *volucres*, *serpentes*.

Bestiarius, ii, m. der in öffentlichen Schauspielen mit wilden Thieren kämpft. Syn. *Qui cum bestiis pugnat in ludis publicis*. Usus. *Gladiatoribus*, *bestiariis* *tempub. obsidere*.

Bestiola, æ, f. klein Thierlein. Usus. *Bestiæ & dissimilimæ communiter cibum quærunt*. vulg. *animalcula*.

Beta, f. Mangold. *Herba genus*. Usus. *Beta & malva*.

Biblia, orum, n. die H. Schrift. Syn. *Sacra*, *sancta*, *Divinae litteræ*; *libri Divini*; *Divinorum librorum*, *sacrorum scriptorum monumenta*, *instinctu affatūque caelesti conscripta*. *Divinarum legum volumina*. *Divina oracula*. *Coelestis doctrinae volumina*. *Scriptura sancta*. *Sacri codices*.

Bibliotheca, æ, f. Bücher-Saal. Syn. *Librorum locus*, *multitudo*. Epi. *Mirifica*. Usus. *De Bibliotheca tua supplenda*, *libris commutandis*, *velim conficias*.

Bibo, is, bibi, bibitum, ere. trindfen. R. à

πινω, *bibo*, Syn. *Poto*, *perpoto*, *poculum exhaurio*, *portionem haurio*, *exhaurio*, *sorbeo*. Adv. *Jucundius*, *plurimum*. Phras. *Vinum intemperanter bibunt Graeci*, *die Griechen saufen unmäßig*. *Vinum intemperantius hauriunt*; *avidè siccant pocula*; *lagenas exsiccant totas*. *Ingens est in Graecis potandi libido*. *Cyathos sorbendo diem producant*. *Poscunt majoribus poculis*, *provocant*. *Totos dies perpotant*; *vinò se obruunt*; *furiosa violentia*, *circumpotationibus inundantur*; *vinò se onerant*. *Merum ex cantharis scitissime exantlant*; *vinum multum exhauriunt*; *largiore utuntur vino*; *largiter se invitant*; *diem noctemque potando continuant*; *multum vini absumunt*; *intemperantissimis perpotationibus indulgent*; *diem mero frangunt*; *nimio se vini potu ingurgitant*; *mero sopiuntur*; *vinò sepeliuntur*; *vinò ventrem distendunt*; *in potationibus sunt*, *agunt*, *assidui*; *computationes celebrant assidue*, *in potationibus assidue versantur*. Usus. 1. *Lex Graeci convivii*: *Bibat*, aut *abeat*. 2. *Vulg. bibere*, *sanitatem*, *Gesundheit trindfen*. *Libare alteri*, *vel alterius saluti poculum*; *bibere salutaria*; *bibere loteria*.

Bibulus, a, um. der gern trindt. Usus. *Potiores bibuli*. V. *Violentus*, *ebrius*.

Biceps, itis, g. o. das zwey Köpffe hat. Usus. *Biceps puella nata est*.

Bicorpor, oris, g. o. zweyleibig.

Biduum, i, n. zwey ganze Tage. Syn. *Duorum spatium dierum*. Usus. 1. *De tempore*, *cum Acc. & Abl.* *Bidui*, *vel biduum ibi fui*, *ich bin zwey Tage aldorten gewesen*. 2. *De loco*, *cum Gen. Acc. & Abl.* *Castra bidui*, *biduum*, *vel biduo absunt ab urbe*. *das Feld-Lager ist zwey Tage weit von der Stadt*.

Bien-

Bienium, ii, n. Zeit von zwey Jahren. Syn. Spatium duorum annorum. *Ufus*. Bienio domo abfuit.

Bifariam, auf zweyerley Weife. Syn. Bipartito.

Bigae, æ, f. Wagen mit zwey Pferden befpauet. Syn. Currus duorum equorum iugo actus. *Ufus*. Citatis bigis vehi.

Bilis, is, f. Galle, Zorn. Epi. Atra, secreta, *Ufus*. 1. Mens sæpius iracundiâ graviore, vel dolore vel timore, quam atrâ bile movetur. 2. Ira, Zorn. Ea res mihi bilem movit, commovit, concivit.

Bimestris, e, g. c. zweymonatlich. Syn. Duorum mensium. *Ufus*. Consulatus bimestris.

Bimus, a, um. zweyjährlig. Syn. Duorum annorum. *Ufus*. Bimus infans.

Bivus, a, um. zwey und zwey. *Ufus*. Bis bina quid tant, Epicurus non didicit.

Bipartior, iris, titus sum, iri. entzwey theilen. Syn. In duas partes secâ, distribuo. *Ufus*. Prælam bipartiti sunt.

Bipartito, in zwey Theile. Syn. Dupliciter, bifariam. *Ufus*. Bipartito classis, ac es distributa est.

Bipedalis, e, g. c. zwey Schuhe lang. Syn. Duorum pedum longitudine. *Ufus*. Sol Epicuro bipedalis videtur.

Bipes, dis, g. o. zweyfüßig. *Ufus*. Homo omnium non bipedum modo, sed & quadrupedum impurissimus.

Biremis, is, f. ein Schiff mit zweyen Rudern, Bänder. Syn. Navis duobus remorum ordinibus instructa. Epi. Præclara.

Bis, zweymahl. *Ufus*. In eodem facto bis improbus fuisti.

Bivium, ii, n. Wegscheide. *Syn. Quod duas vias habet.

Blanda, liebevoll, freundlich. Syn. Comiter, suaviter, mansuete. *Ufus*. Appellare aliquem blandissime. Blandius aliquid petere.

Blandiloquentia, æ, f. liebliche Rede. *Ufus*. Tanta illi blandiloquentia supplicavi.

Blandimentum, i, n. das Liebfloßen, Schmeicheln. Syn. Blanditia. *Ufus*. Multa blandimenta nobis natura ipsa peperit. Blandimentis corrupta juvenus. V. Blanditia.

Blandor, iris, itus sum, iri. liebfloßen. Syn. Amplexor. Adv. Mirifice, suaviter. *Phras*. Solet omnibus blandam, et illeget aliena su-

schmeicheln. Ubique suppliciter, se innuat, accipatur blanditus omnium gratiam; blando sermone omnes delinire; lenocinari omnibus; palpum obtrudere solet. Blandissime appellat omnes; demulcet omnes suis blanditiis; assentationis artificio omnium animos sibi adiungit. V. Adulor. *Ufus*. Voluptas suaviter sensibus blanditur. Prosperitas vite hujus alludit tibi suaviter & blanditur. V. Blanditia.

Blanditia, æ, f. das Liebfloßen. Syn. Blandimentum, illecebræ, assentatio. J. m. na. Epi. Apertæ, flagitiosæ, m. litiosæ officiorum. *Phras*. Turpe est, blanditiis gratiam aucupari, ei ist qd schändlich, durch liebfloßen sich wollen bey andern in Gnade setzen. Populari assentatione, blanditiis civium benevolentiam colligere; ad colligenda potentiorum gratiam blanditias admoveere, adh bere; influere in aures populi blanditis; optatum animos blanditiis, obsidere; blandimentis corrumpere, blanditiis & illecebris irretire. *Ufus*. Blanditis nummos ab aliquo exprimere. Blanditiis in consuetudinem aliorum se immergere. Patris severitatem blanditiis & illecebris impedire.

Blandus, a, um, liebfloßend. Syn. Benignus, comis, lenis, lenis. *Ufus*. Bla da voce vocare quempiam. Blandi & supplicioratione fallere. Homo est minime blandus. V. Oratio blanda.

Blasphemia, æ, f. Gotteslästerung. *Phras*. Blasphemias effulne, Gotteslästerungen herauß stoßen. Atroces in DEUM voces jactare; impia verba in DEUM profundere, jactare. Verborum impietate scelestâ lingua, quæ in coelo terrisque sunt sanctissima, violare. Scelestâ lingua Deum laceßere. Impias in DEUM voces mittere. Maledicta & nefarias execrationes in DEUM & coelites evomere; nefariis maledictis, infamis vociferationibus in DEUM & superos insurgere.

Blatero, as, avi, atum, are. schreien. **Ufus*. Quis blaterat tanto cum clamore?

Bona, orum, n. äußerliche Güter. Syn. Fortunæ res, possessiones, divitiæ, fundi, prædia voluptatis possessiones; res patria & avita, sacra tates. Epi. Aliena, angusta, breviora, diversa, livina & egregia, dauturna, externa, fraterna, magna & divina, quam maxima, multa, necessaria, nec opinata, paterna, & avita patria, pauciora, perexigua & minuta, plura, potiora, præsentia, præterita, propria alicujus, publica, publicata, summa & propria. *Phras*. 1. Bona facere, sich um Güter bewerben. Multa tibi bona industria peperit; sua cum industria multis possessionibus cumulavit, auxit;

auxit; multas illi facultates paravit, tribuit. 2. *Bona asinere*, cinem seuie Güter hinweg nehmen. Inimici fortunam omnium & bonis. Id nunc agit, ut tua bona publicentur, & erepta tibi, acerbituræ præconis voci subiciantur. Agri parte multatos mortales multos, bonis exuit, spoliat, avitis possessionibus evertit. 3. *Bona ad perdere*, Güter verschwenden. In gluvie avita bona, rem familiarem, prædola sua brevi abigunt, dilapidavit, dissipavit, profudit, absumptit. V. *Proximo. Usus*. 1. *Bona fortuna*, Glück; Güter. Ea sunt generis, propinquorum, amicorum, opum, valetudinis, formæ, virtutum, ingenii. Res moventes, sabrende Güter. Fundi, prædæ, liegende Güter. 2. *Bona corporis*, leibliche Güter. Valetudo, firmitas, vires, pulchritudo, sensus integri, velocitas, dentium candor, venustas oculorum, coloris suavitas, lingua solutio, vocis sonus, latera firma, conformatio quædam, & figura totius corporis, & oris. 3. *Anima bona*, innerliche Gemüths Güter. Virtutes, dotes ingenii, iudicii, memoriæ, artes, scientiæ. V. *Copia, Opes, Divitiæ, Felix, bene*.

Bona, Spiritualia, Vulg. geistliche, und innerliche Güter. *Phras.* Animi bona nullis casibus, nullis temporibus subiecta. Interiora hominis bona, quibus animus sit pulchrior, diutior. Animi bona, quæ eorum quodammodo ipsum continent. Vera & propria hominis bona, quæ hominem charum Deo efficiunt. 2. *Bona temporalia, vulgo* zeitliche Güter. Res fluxæ, fragiles, caducæ, externæ. Bona, quæ fortunæ calibus sunt obnoxia. Peritura, hominis bona, quæ fluxis huius vitæ divitiis, honoribus & oblectationibus continentur. Corporis & fortuna bona, quæ unâ cum corpore intereunt. Rerum fluxarum blandimenta; res fugaces, inanes peritura, mortales. Ea, quæ apud cecos mortales prima putantur; opum, honorum, voluptatumque illecebræ. Bona caduca & incerta, posita non tam in nostris consiliis, quam in fortunæ temeritate. Res humanæ, quæque rationem habent cum terra.

Bonitas, tis, f. Gütegeit. Syn. Probitas, integritas, virtus, benignitas, clementia. (malitia. Epi. Divina insinuata, non inhumana virtus, non superba, pristina, singularis, summa, vera. *Usus.* Quidam bonitate naturæ, alii institutione, & disciplinâ rectam sectantur viam, etliche seind von Natur gut se. Huius fortunæ tuæ bonitati commendo,

Ingenii bonitate mirâ; singulari bonitate & modestiâ vir est. V. *Bonus*.

Bonus, a, um. gut. Syn. Probus, frugi, integer, justus, præstabilis, salutaris. *Adv.* Aque, planè, sanè, sat, valdè. *Phras.* 1. *Vir bonus est, et isse eum uberaus quater Mann.* Vir est insigni bonitate; ita moderatus, ut præ se quandam probitatem, ingenuitatem ferat. Vir est & sapiens, & legibus parens, officii non ignarus, utilitati publicæ plus, quam suæ consulens, intentus. Exemplum est innocentie; quò nemo integrior in civitate, nemo sanctior. Apertus simplex, ingenuus, justus vir est cuius fidem, bonitatemque omnes dilaudant. Probus est & antiqui moris; antiquis moribus, antiqua homo virtute & fide est. Vir est mirâ ingenii bonitate; singulari bonitate & modestiâ præditus. Frugi homo est, & quantivis pretii. Vir notæ est & expertæ fidei, vitæque integerrimæ; vir, cuius multa sunt & illustria exempla probitatis & candoris. Viri boni officium fungi solitus. 2. *Bona opera, gute Werke. vulg.* Præ sanctæque actiones; actiones cum pietate susceptæ; virtutis exercitationes; usurpatio piorum munerum; virtutum officia; pietatis studia præstare; virtutum officio fungi. *Usus.* Bonum solum, quod honestum. Summum bonum in voluptate ponit Epicurus. Boni fide agere. Bonò uti Cæsare, bemano. *Vulg.* *Bona nova*, læti nuntii, gute Zeitungen. *Bonam aem sibi facere. Vulg.* sich etuen guten Tag anthon. Diem sumere hilarum V. *Probus*.

*Boo, as, avi, atum, are. brüllen wie ein Ochse. *Syn.* Mugio.

Bos, bovis, gen. om. Ochse. Epi. Optimus sanctus, vivus, boves mollipedes, optimi. *Usus.* Bovi cervicis natæ ad jugum & vires humerorum & latitudo ad aratra extrahenda.

Bracca, æ, f. Nieder, Kleid. Genus vestis apud Gallos Transalpinos.

Braccatus, a, um. der ein Nieder, Kleid anhat. Syn. Braccis utens. *Usus.* Gallia braccata.

Brachium, ii, n. ein Arm. Epi. Extremum, leve, molle. *Usus.* Brachii projectio decet in contentionibus contractio in remissis. Brachium cohibere, projicere, contrahere. Molli brachio aliquid agere, ebenhan.

Brasica, æ, f. Kohl. *Ufus.* Caules & brasicam me contigeris.

Brasica, æ, f. ein dünnes Blech. *Syn.* Lamina tenuissima.

Brevi, in kurzer Zeit. *Syn.* Propedim, in brevi, brevi tempore, exiguo tempore, paucis diebus. *Ufus.* 1. Respublica brevi respirabit. 2. *Breviter*, mit kurzen Worten. *Ad ea, quæ petis, brevi respondebo.*

Breviloquens, tis, g. o. der kurz von einer Sache redet. *Ufus.* Breviloquentem me tempus ipsum facit.

Brevi, e. c. kurz. *R. a* *Βραχὺς, brevis.* *Syn.* Parvus, pusillus, contractus, concisus, a. gultus exiguus, præcursus temporis spatio. *Phras.* 1. Exiguum, & breve vitæ curriculum. Contractiora sunt vitæ spatia, quam ut &c. 2. *Oratione vel dictione brevis*, im Reden kurz seyn. *Ambitus verborum contractus, & brevis.* *Ampulata oratio & abscula.*

Brevitas, tis, f. Kürze. *Epi.* Amicissima alicui, concisa, distincta, exigua vitæ, nuda atque inornata, pura & illustris summa. *Ufus.* 1. Brevitas diei, temporis. 2. *Contractio, Zusammenziehung.* Brevitas non modo senatoris, sed & oratoris magna laus est. Multos imitatio decipit brevitas.

Breviter, kürzlich. *Syn.* Strictim, summaria, brevi, cum brevitate, paucis verbis. *A. Prodit, pluribus verbis.* *Phras.* *Rem dico breviter*, ich werde es kürzlich sagen. *Rationem tribus verticulis comprehendam; ne multa; videamus nunc strictim, rem perstringam breviter; tribus verbis; paucis percurrat oratio.* Brevitate utar, ut satietatem longæ orationis effugiam; non obtundam pluribus; ne longam orationem suscipiam, paucis ista habere, summam dicam. Ut in pauca rem conferam; ne longum sit; per breviter attingam; coarctabo & per angustæ referam dictationem; incidam media, ne nimis sero ad extrema veniam; celeriter exiguè dicam; paucis vos absolvam; quam potero, in verba conferam paucissimè; verba quam maxime ad compendium conferam; capita rerum strictim percurram; verbo me expediam. Compendia sequar. Paucis te volo; pauculis verbis, dicis compendium fieri volo. Paucis rem dabo; ad pauca ut redeam; ut plura mittam. Ut paucis rem concludam; unò verbo complectar; ne multis morer; taceam; ne longior sim, aut

copiosior; ne multa multis; plura pluribus; quid multa; non vagabor longius; summam complectar; ad pauca redigam; pluribus agere tecum non debeo; quid plura? quid pluribus?

Bruma, æ, f. der kürzeste Tag im Jahr. *Syn.* Brumale tempus, brumalis dies; dies hyemis brevissimus. *V. Hyems.*

Brumalis, e. g. c. winterlich. *Ufus.* Brumales dies.

Brutus, a, um. unvernünftig. *Ufus.* Fortuna bruta; fulmen brutum.

Bubile, is, n. Rinder-Stall. * *Syn.* Locus ubi boves stabulantur.

Bubo, onis, m. Stein-Eule. *Ufus.* Raro in conspectum bubones veniunt.

Bubulcus, i, m. Rinder, oder Rüh-Hirt. *Syn.* Boum custos.

Bucca, æ, f. der Mund, Waden. *Syn.* Os ipsum & interior nularum pars concava. *Ufus.* Consul prodiit fluentibus buccis, gravibus oculis. Scribe quod in buccam venerit. Buccæ fluentes, cerullatæ, atque dignæ Caput veteri.

Buccina, æ, f. Posaune. *Syn.* Tuba belli. *Ufus.* Signum datur buccinâ.

Buccinator, oris, m. Hornbläser. *Syn.* Præco, tubicen. *Ufus.* Promittit, se fore buccinatorem estimationis n. c. æ.

Bulla, æ, f. abhängende Hals-Zier, Wissem-Knopf. *Bulla in toga prætexta erat, ornamentum pueritiae in cordis figuram formatum.* *Epi.* Aureæ multæ & graves. *Ufus.* 1. Prætexta toga sine bulla. 2. *In valvis clavis.* Verres bullas aureas a valvis abstulit. *Bulla Pontificia.* *Vulg.* Litteræ Pontificiæ.

Bustarius, ii, m. Schwerdt-Fechter bei nahmbaften Fecht-Begängnissen. *Ufus.* Si mihi cum illo bustuario gladiatore certandum fuisset.

Bustum, i, n. Brandstade der verbrannten Leiber, Grab. *Syn.* Locus, ubi corpus hominis defuncti concrenatum est; monumentum, sepulchrum. *Ufus.* 1. Bustum violare. 2. *Transl.* Homo impius, bustum legum omnium, bustum reipublicæ.

C.

Caballus, i, m. starker Gaul. • Syn. Equus.

Cachinnatio, nis. das Lachen. Syn. Risus solut. or. *Ufus.* Si ridere conceaum, vituperatur cachinnatio.

Cachinnor, aris, atus sum, ari. über die Masse lachen. Syn. Solutius rideo cachinnum tollo. V. Rideo.

Cachinnus, i, m. das Luttern. Syn. Cachinnatio. *Ufus.* Cachinnum iustulit; ad cachinnos commovit omnes. V. Risus.

Cacula, æ, m. Troß; Bub. • Syn. Calo.

Cacumen, is, n. Gipfel. • Syn. Vertex cuiuscunque rei. *Ufus.* Cacumina arborum, montium.

Cadaver, eris, n. tochter Körper. Syn. Corpus exanime. Epi. Inciuntum, informe, semiustulatum. *Ufus.* Ab hoc ejecto cadavere quidquam opis mihi spondeam?

Cadaverosus, a, um. eingefallen. • *Ufus.* Cadaverosa facies.

Cadit, es fällt zu. Syn. Evenit, accidit. *Ufus.* Belle cecidit.

Cado, is, cecidi, casum, ere. fallen. R. à κατέω, deorsum eo. Syn. Concido, decido; labor, delabor; corruo. *Adv.* Cadere aliter rem, altè, aptè comprehensionem, aptè verba, aptissime, belle, concinnius, commodius, decore in pedes, fortiter, fortuito, graviter, jam pridem consilia, jucunde clausulas, jucunde orationem, levius, malè, melius, melius verba in syllabas longiores numeroſe & quadratè, omnino, optime in pedem, pariter cum republ. percommode, peropportune, præclare in republ. tetrime, quid, venustè. *Phraf.* 1. Vulneribus exhaustus cecidit, er ist von soviel Wunden entkräftet, niedergefallen. Ad terram defluxit; vulneribus ad terram datus est; de equo lapsus; præceptus ad terram datus, miserabili casu, foeda prolapsione præcipitatus est; iecto ad casum datus, ad terram delatus, detractus procubuit. 2. Fallente vestigio cecidit, er ist zur Erden gefallen. In terram defluxit, procubuit, prolapsus, prostratus est. 3. Cæbat animo, er hat das Herz verlohren; animò con-

cidit, defecit animò; frangebatur animò; animus hominem reliquit; relanguit animus; animò se demisit admodum. V. Concido. 4. Cadere in pristina peccata, in die vorrige Fäster fallen. Relabi, revolve in mores pristinos & vitia; in eundem scopulum offendere, inpingere; in idem vitiorum coenun implicari, in eundem sordibus involvi; in eodem luto adhærescere. *Ufus.* 1. Evenio, wiederfahren. Belle, opportune, commode, fortuito cecidit. Verebar, quorsum illud casurum eſſet. 2. Convenio, angehen. Cadit in eum suspicio, man fan auf ihn einen Argwohn haben. Hoc in virum bonum non cadit; in virum sapientem dolor non cadit. 3. Venio, kommen. Cadit sub aspectum, es fällt unter die Augen. In deliberationem, in potestatem, sub imperium & ditionem alicujus. Cadere in offensionem alicujus. 4. Desino, remitto, nachlassen, aufhören. Ira, venti cadunt. Arma de manibus cadunt. 5. Pereo zu Grunde geben. Legum authoritas, civitatis fides cecidit. 6. Mori, sterben. Duo milia cecidere. 7. Vinci judicio, Handel verlihren. Causa cadere. *Vulg.* Litem perdere. V. Causa. 8. Kleinmüthig, verjagt werden. Cadere animò vel animis.

Caduceator, oris, m. Herold, Friedend. Both. Syn. Legatus pacis causa.

Caduceum, i, n. das Stäblein. Mercurii. • Syn. Mercurii, virga & sceptrum.

Caducus, a, um. hinfällig. Syn. Facile cadens, brevis, fugax, fragilis, mobilis, mortalis, incertus. X *Erethus*, firmus, immortalis. *Ufus.* 1. Omnia alia falsa, incerta, caduca, mobilia sola virtus est altissimis defixa radicibus. Corpus fragile, & caducum. Ma na imperia mortalia sunt & caduca. 2. Bona caduca; hæreditas caduca, heimgefallene Güter, Erbschofft. V. Incertus, inconstans, bona temporalia.

Cadus, i, m. Weinsäß. • *Ufus.* Vinum de meliore cado.

Cæcitas, tis, f. Blindheit. • Syn. Privatio sensus oculorum. Epi. Horribilis misera, odiosa. *Ufus.* 1. An tibi luminis cæcitas plus obest, an libidinis? 2. *Transl.* In tutore animi, cæcitate & amara.

Cæco, as, avi, atum, are. blind machen. *Syn.* Excæco, circum facio efficio, red-
do; oculis privo, oculis orbo. *Ufus.*
Voluptate cæcantur hominum animi.
Vitiis & cupiditatibus cæcatus adole-
scens. *V.* Excæco.

Cæcus, a, um. blind. *Syn.* Captus oculis. *Phras.*
1. Lumina amittit; aspectum amisit;
orbatus lumine; lumine cæcus; caligat
ad omnia; cæcutit; extincto oculorum
lumine in tenebris contabescit; caret
usque oculorum, usu oculorum destitu-
tus est. *Transl.* Cæcus est furore &
cupiditate, et weiß nicht, was er thut
vor sich. Cæca cupiditate rapitur;
cæcus furore & scelere fertur; cæcus
& amens furore est. Cæcitate animi
rapitur incredibili; furor homini lumen
animi extinxit; eripuit consilium ani-
mæ præcepta amentia furor. Exercet
malerum insolita caligo mentis, & ani-
ma luminibus magnopere officit. *Ufus.*
1. Catuli cæci nascuntur. 2. Teniera-
rius, vermissen, verblendet. Cæca cu-
piditate rapi. Fortuna cæca cæcos effi-
cit, quos complectitur. 3. Obscurus,
adversus, dubius, sinister, zweifelhaftig.
Nox cæca. Res cæce & ab aspectus
iudicio remotæ. Cur hoc ita obicurum
est & cæcum?

Cæcatio, is, ivi, itum, ire. übel sehen.
Ufus. Utrum oculi mihi cæcutiunt.
V. Cæci.

Cædes, is, f. Mord, Todtschlag. *Syn.*
Occisio. *Epi.* Clara & recens crude-
lissima omnium, cruenta, misera crude-
lisque, nefaria, nocturna, propinqua,
quotidiana. *Phras.* 1. Cædes multorum
parata est, es seynd viele erschlagen wor-
den. Multum sanguinis haurtum est,
omnia hostium cæde strata erant. Cæ-
des ibi omnia obtinuit. Magna clade
accepta est; seditus multorum cæde
locus; cædibus haurti mortaliū pluri-
ma; multum sanguinis in promiscua
omnium generum cæde fuit. Solitu-
dinem facere in urbe videbantur. Edi-
ta, perpetrata multorum hominum cæ-
des. 2. Hic a cæde cessatum est, da hat
man aufgehört zu morden. Is finis
sanguinis fuit; hic cædes constitit, con-
quævit. *Ufus.* Res ad cædem specta-
re videtur, die Sache zielt auf Mord
und Todtschlag. Cædem senatui mo-
luntur, querunt cives improbi. Cæ-
dem facient, perpetrabunt, edent at-
que. Cædem quidem repriment alii;
at illi tanto acerbius instaurabunt, re-
integrabunt, renovabunt. *V.* Mors,
causa, prælum.

Cædo, cecidi, cæsum, ere. schlagen. *R.* à
καίω. *Syn.* Verbero, percutio, oc-
cido, trucidio, interficio. *Phras.* 1. Ser-
vum amissimè cecidit, er hat seinen Be-
dienten entseßlich geschlagen. Multa-
vit, accepit pessimè; verberibus dirum
in modum affecit, laceravit, excruciat.
V. Verbero. 2. Hostem cedere, den
Feind schlagen. Hostem fundere, pro-
fligare; armis opprimere; hostium copias
cadere; ferro prosternere; fundere præ-
lio; armis sternere; delere. *V.* Cedes.
Ufus. Aliquem loris, vel virgis cadere.
Sylvam, armenta, magnum numerum
hostium cadere.

Cælebs, ibis, g. o. unverehlicht. *Syn.* Ex-
pers conjugii. *Ufus.* Mulier cælebs.

Cælo, as, avi, atum, are. verbergen. *Syn.*
Occulto, obscure fero. *Phras.* Cælat
consilia sua, er verbirgt seine Gedan-
ken. Clam fert consilia; premit ani-
mi sui sensa; ab hominum conscientia
solertissime removet. Ut cochlea ab-
scondit, & retentat se tacitus. *V.* Ab-
scondo, laceo, tego. *Ufus.* 1. Si Deos
omnes, hominesque cælare possemus,
nihil iniuste faciendum esset. Aliquem
de consilio cælare. 2. Ausstechen. Cæ-
lare aliquid argento, vel in argento, et
was in Silber stechen.

Cæmentitius, a, um. von Schopp, oder
Bruchstein gemacht. *Syn.* Quod cæ-
mentò constructum est. *Ufus.* Cæmenti-
tis parietibus extructæ altitudines.

Cæmentum, i, n. Bruchstein. *Syn.* Lapi-
des rudes & fracti, quibus ædificia con-
surgunt. *Ufus.* Materiam, cæmentum,
calcem convexit.

Cæruleus, a, um. Himmelblau. *Ufus.* Ocu-
los cæruleos esse Neptuni.

Cæsaries, ei, langes Männer-Haar. *Syn.*
Coma, quæ cædi solet. *Ufus.* Vide, cæ-
saries quam decet!

Cæsim, hauerder Weise. *Syn.* Incisim, *Ufus.*
Membratum primo, dein cæsim diximus.

Cæsius, a, um. bleichgrau, grau. *Syn.* Cæ-
ruleus, glaucus; qualis color est oculis
felium. *Ufus.* Cæsius oculis Minerva.

Cæstus, us, m. ein Streit-Stolben mit Le-
der und mit Blei gefüllert. *Syn.* Clava
ex corio & plumbo. *Ufus.* Pugiles cæ-
stibus contusi ne ingenuiscunt quidem.

Cætera, orum, n. Das übrige. *Syn.* Re-
h-

liqua alia, aliud, reliquum, itemque cætera, & quæ sequuntur; & alia hujus generis, hujusmodi & liqua similia. *Ufus.* In cætera vitâ satis splendidus. Avarus, cætera doctus vir.

Cæteroquin, sonst, ohne daß. *Syn.* Alioquin. *Ufus.* Non poeta solum, verum etiam cæteroquin doctus & sapiens.

Cæterum, im übrigen, aber doch. *Ufus.* Cæterum is mihi locus non displicet.

Calamister, ri, m. Haar-Eisen. *Syn.* Acus, quâ calefactâ capilli intorqueantur. *Ufus.* 1. Remove gemmarum ornatum, nec calamistri quidem adhibeantur. Frons calamistri notata vestigium. 2. *Transl.* Ornatus accersitus orationis. Orationem calamistris inuere, seine Rede gar zu viel ausgliedern.

Calamistratus, a, um. geträufelt. *Ufus.* Calamistrata coma, puella.

Calamitas, eis, f. Jammer, Noth. *Syn.* Miseria, ærumna, adversa, vel incommoda fortuna, res incommoda, offensio. *X Pro-*
spertitas. Epi. Civilis, communis, dissimilis, fatalis quædam, honestissima, improbita, incredibilis & singularis, indignissima, injustissima, inveterata, magna, major, maxima, necessaria in re aliqua, nova, par, præiens, privata, publica, summa, tanta, tota, impendens. *Phras.* 1. *Calamitatem asserere*, in Jammer und Noth bringen. Inimici tui calamitatem tibi non exiguum machinantur; maximâ calamitate te afficient; calamitatem asferent, importabunt. Inimici tui, ni caveris, plagam facient, iniicient, infligent luculentam. Inimici, facto, calamitate te affligent maximâ. Vulnus tibi imponet, inuret, infliget luculentum; pestem asferet certissimam & unportabit. Machinantur, nescio quam in caput tuum pestem inimici tui; ad calamitatem maximam te tuosque depellent. Imminet rebus tuis ac fortune ab inimicorum fraudibus & insidiis magna calamitas; inimici tui in calamitatem gravissimam te tuosque trahent; & jam nunc perniciem tibi comparant & moluntur. V. *Affligo.* 2. *In calamitatem incidere*, in Jammer und Noth fallen. Respublica hoc anno maximam calamitatem cepit, accepit, subiit, hausit. Calamitatem reipublice incidit, accidit maxima. Respublica in eam calamitatem venit, incidit; iis ærumnis premitur; cum iis difficultatibus conflictatur, quæ ferri, tolerari vix possint. Respublica hoc anno plagam accepit luculentam; acerbo vulnere percussa est; vulnus accepit gravissimam. V.

Miser, affligo, fortuna mala adversus. 2. *Calamitate liberare*, aus der Noth helfen. Cæsar nos non à calamitate modo, sed & metu calamitatis defendet, prohibebit; calamitate nos, calamitatem levabit; nobis detrahet, efficiat, ut à nobis absit calamitas; ærumnis nos istis ex olvet; istis nos periculis & ærumnis ex libet; istis nos ærumnis expleat. V. *Liberatio.* *Ufus.* In calamitate tabescere. Calamitas latius scribitur.

Calamitosus, a, um. voll Jammer. *Syn.* Ærumnosus, miser, calamitatibus oppressus, affectus. *Adv.* Valde. *Ufus.* Magis fortunâ, quam cuius à suâ calamitosus. Fuga sua, itiosa & calamitosa. Calamitosus ager cælò & locò. Tempestas calamitosa, Schauer-Wetter. V. *Miser, felix.*

Calamitose, jämmerlich. *Ufus.* Calamitose potius, quam turpiter vivendum.

Calamus, i, m. Schreib-Feder. *Syn.* Frutrex aquaticus ad scribendum aptus. *Epi.* Bonus. *Ufus.* Calamò & atramentò temperatò, chartâ etiam dentatâ res agitur.

Calantica, æ, f. Schläner, Haube. *Syn.* Tegmen capitis muliebri. *Ufus.* Clodius calanticam capiti suo accommodavit.

Calcar, aris, n. Sporn. *Syn.* Equi stimulus equitis calci alligatus. *Phras.* *Calcaribus equum urgere*, dem Pferd die Sporn geben. *Calcaria* admovere, adhibere, *calcaria* equo subdere. *Calcaribus* equum concitare, agitare. *Ufus.* 1. Aliis *calcar* adhibenda, *calcar* fræna. 2. *Inci-*
tantum, Anspornung. *Currenti calcar* addere.

Calceamentum, i, n. Schuh. *Syn.* Calceus.

Calceo, as, avi, atum, are. Schuh anziehen. *Ufus.* Nec satis commodè calceati, nec vestiti.

Calceus, i, m. Schuh. *Syn.* Calceamentum, pedum vestitus & tegmen. *Epi.* Habiles, viriles. *Ufus.* Redivi cum calceis & togâ, nullis nec caligis, nec lacernâ.

Calcitro, as, avi, atum, are. hinten außerschlagen. *Syn.* Calce ferio, percutio. *Transl.* Renuo, resisto. *Ufus.* Amicum cum non habebis, calcitrat, respuit.

Calco, as, avi, atum, are. mit Füßen treten. *Ufus.* Calcare uvas; calcare clientem.

Calculus, i, m. Steinlein. *Syn.* Lapillus; ratio. *Ufus.* 1. Demosthenes calculos in os

os injiciebat. 2. *Rationem mure*, ad calculos vocare; ad calculum reducere; calculos subducere, Rechnung machen. Turpe est, exigere rimis & exuliter amicitiam ad calculos revocare, ut par sit ratio datorum, & acceptorum. 3. *Consilium omis- sum resumere*. Revertamur ad calculos, quos abieciimus, fehren wir wiederum zu- ruck zu unserm Vorhaben.

Calefacio, is, feci, factum, ere. wärmen. *Syn.* Calfacio. *Transl.* Irrito, commo- veo. *Ufus.* Egrezie hominem sua oratio- ne calefacit. Forum calefacere. Parthi vos calefacient, die Parther werden euch heiß machen.

Calendarium, ii, n. Kalender-Buch. *Syn.* Fasti, ephemerides.

Calendæ, arum, f. der erste Tag eines jeden Monats. *Ufus.* Hæc scripsi ad VIII. Calendas Decembris.

Caleo, ui, ere. heiß oder warm seyn. *Syn.* Calides sum. *Transl.* Vigeo. *Ufus.* 1. Ca- lent judicia ut cum maxime, man hält nun sehr einig Bericht. Calent rumores. Dum res calet, insistendum est. Cum calent omnes, ego in negotio frigebo? 2. *Ferve- re, dum res adhuc recens est.* Calentes ad- huc recenti pugna, & victoria feroces, von dem frischen Gehten noch erbißte Solda- ten. 3. *Astare, inflammari, hitzig nach einer Sache trachten.* Studio scribendi cupidine laudæ calere. V. *Calor.*

Calesco, is, ere. warm werden. *Syn.* Calli- dus fio. *Ufus.* Igni vel apricatione cale- scere.

Calidus, a, um. warm. *Ufus.* Calidior est animus, quam hic aer.

Caligæ, arum, f. Hosen. *Syn.* Tibiarum te- gumentum.

Caliginosus, a, um. dunkel. *Syn.* Obscurus, caligine tectus. *Ufus.* Obscurus, nebulo- sum, humidum, caliginosum cælum.

Caligo, ac, avi, atum, are. nicht beiter sehen. *Syn.* Cæcutio. *Ufus.* In sole caligare.

Caligo, inis, f. Dunkelheit. *Syn.* Tene- bræ. *Epi.* Cæca, obscura. *Ufus.* *Transl.* Ex priore caligine temporum republi- ca in lucem aliquam respexit, das ge- meine Wesen hat sich aus voriger Ver- wirrung etwas erhohlet. Dicula tunc est caligo illa temporum & terræ tenebræ. Videbam aliquid, sed quasi per caligi- nem, V. *Tenebræ.*

Calix, icis, m. Kelch, Becher. *Epi.* Calices maximi. Calix mulsi, vini.

Calleo, es, ui, ere. etwas wohl können, wiß- sen. *Syn.* Scio teneo. *Ufus.* Jura callet. V. *Scientia, doctus.*

Callidè, listiglich. *Syn.* Astutè, non inca- lide, cautè. *Ufus.* Callidè, arguteque dicere.

Calliditas, tis, f. Arglist, Verschlagenheit. *Syn.* Malitia, astutia. *Epi.* Perversa, stul- ta, vetus. *Ufus.* Poni calliditate valent. Calliditas astuta prudentiam imitatur. V. *Astutia, fraus, dolus.*

Callidus, a, um. verschlagen, listig. *Syn.* Astutus, verutus, vaser, malitiosus, erudi- tus artificio simul. tionis, veteratorius, veterator, non incallidus. *Ufus.* Homo ad fraudem callidus. Astuta & callida interpretatio. V. *Astutus, dolosus.*

Callis, is, m. Fuß-Pfad. *Syn.* Semita.

Callum, i, n. Schwellen an Händen und Füßen vom Arbeiten. *Syn.* Cutis usu den- sior. *Ufus.* *Transl.* Diuturna consuetudo, diutinus dolor callum jam obduxit stom- cho meo; malorum usus mihi sensum ademit; occalluit animus malorum usu.

Calones, um, m. Troß-Buben. *Syn.* Mili- t. m. ministri.

Calor, oris, m. Wärme. *Syn.* Ardor, æstus, X *Frigus.* *Epi.* Aquabilis, corporeus, ma- ximus, nimius, fluitans & vitalis, similis sui. *Phas.* 1. *Ecquid inter te das caloribus summis?* warum begiebt du dich auf die Reise bey solcher Hitze? *ecquid hoc ar- dore; hoc æstû flagrantissimo; ista ca- loris intemperie; istis coeli ardoribus; æ- stuante tantis caloribus aere, solis radiis torrendum te præbes? ecquid hac anni parte flagrantissima, hoc anni sidere iti- neri te committis? 2. Calores sunt maximi, ed ist nunmehro die größte Hitze. Caloris nunc vis est maxima; calores habemus nunc maximos. Aestus sunt immodici; æstivi cæli ardores nunc sunt maximi. Vapore solis omnia nunc torrentur & ac- cenduntur; fervore solis exæstuat anni tempus calidissimum; sol nunc omnia in- cendit; cælum nunc fervet, æstuat, ut cum maxime. Menses nunc incidunt ardore so- lis flagrantissimi. Aestivi calores, æstus ardores nunc sunt intentissimi. Aestuosum in primis cælum est; ab æstu fervet; æ- stus intemperie flagrat; immodicis ca- loribus torretur pars anni hæc ferventissi- ma. 3. *Calor crescit, die Hitze nimmt zu.**

Intendit se calor; ingravescit, increcit, invalescit. Aestivi sideris calores graviore actu exardescunt, effervescent, invalescunt. 4. *Calor remittit*, die Hitze läßt nach. Frangit se calor, mitecit; tempus anni gravissimum deservescit; deflagrant tandem aestivi calores; temperantur, sedantur, leniuntur, mitigantur. Inclinata jam aestas nimios solis ardores descendit; caloris incommoda propulsi; languescit jam flagrantis caeli ardor, & sensim deservescit. *Usus*. Frigora & calorum molestiae viro ferenda sunt. *Acquiesco in horto*, dum se calor frangat.

Calvitium, ii, n. Kahlsheit des Hauptes. *Usus*. Calvitio moeror non levatur.

Calumnia, æ, f. Verläumdung. *Syn.* Obrectatio, maledictum, injusta criminatio, vexatio. *Epi.* Acerrima, nimis callida, frigida, jejuna, impudens, major, pretexti, calumnie variae. *Phras.* *Calumniam strinxit innocentem*, er hat ihn unschuldig verläumdet. Integerrimi hominis laudem calumniis obterere satagebat, criminari non destitit innocentem; infamiam innocenti afferre; infamiam innocentem aspergere voluit; calumnias in innocentem instruxit; calumniis opprimere innocentem; calumniis appetere satagebat. *V. Detraho, maledictum. Usus.* Frigidam jejunamque calumniam adversus me adhibuit, Totus est in instruendis calumniis. Calumniam æquò animo fert. Coercenda est calumnia, & contundenda. *V. Convitium, Famulatio, Maledictus.*

Calumniator, oris, Verläumder. *Syn.* Qui falsum crimen objicit; malitiosus interpret, *Epi.* Egens, improbus. *Usus.* Bono viro improbum calumniatorem apposuit.

Calumnior, aris, atus sum, ari. verläumden. *Syn.* Calumniam adhibeo, vexo. *Usus.* Is aperte ludificari & calumniari cepit. *V. Calumnia, Detraho.*

Calvus, a, um. fahl. *Syn.* Raro capillo, calvitio deformis.

Calx, cis, f. Die Ferse. *Syn.* Pars pedis posterior. *Phras.* *Calcibus impetere*, mit Füßen stoßen. *Calcibus certare*; premere, conscindere obstantes; calcibus cedere, ferire, contundere. *Usus.* 1. Certare pugnis & calcibus. 2. *Finis ac meta*, Ziel und Ende. Ad calcem decurrit, pervenit opus. A calce ad carceres revocari; a fine ad principium, vom Ende bis zum Anfang. 3. *Lapis*

excortus pro aedificio. Vals. Calx, cimenta, materia. Calx viva, ungelöschter Kalk. Calx macerata, gelöschter Kalk.

Camelus, i, m. Kamel-Thier. *Usus.* Cameli adjuvantur proceritate collorum.

Camera, æ, f. Gemölde. *Syn.* Testudo, fornix. *Usus.* Cameras quasdam non probavi.

Caminus, i, m, Ofen, Camin. *Usus.* In byeme camino luculento utere.

Campester, ris, re. Feldichter Ort. *Usus.* Campestris exercitatio.

Campus, i, m. Feld. *Syn.* Ager, pratum, area, planities. *Epi.* Deformis atque oblitus, foenicularius, ingens immensusque, latior, magnus, sanctus, tantus. *Usus.* 1. Agros nostros enim suis uberibus campis conferri posse negant. 2. *Transl.* *Amplitudo, copia, ubertas*, grosse Gelegenheit. Magnus tibi campus patet in republica, apertus ad gloriam cursus. In hoc tanto, immensoque campo exultet oratio. 3. *Planties, Ebene.* Camporum patentium æquora; camporum immensitates; immensa camporum spatia.

Canalis, is, m. Canal. * *Usus.* Aquæ ductus sunt tribus generibus, vel per canales structiles, aut fistulis plumbeis, aut tubulis fictilibus.

Cancelli, orum, m. Bitter, Schranken. *Epi.* Forenses. *Syn.* Septa e lignis modico intervallo disjunctis, quibus tribunalia & fenestræ muniuntur. *Usus.* 1. Applausum est à totis cancellis. *Transl.* *Terminus, finis, limes, Ende.* 2. Non egrediar exiis, quos mihi ipse circumdedi, circumscripti, cancellis. *Inde est Vulg.* *Cancellaria, Canzler.* Tabularium sanctius; & *Cancellarius, Canzler.* Tabularii sanctioris præses, custos; magister scriniorum.

Cancer, cri, m. ein Krebs. *Usus.* Rubentes urere loco cancos.

Candelabrum, i, n. Leuchter. *Epi.* Candelabra ærea. *Usus.* Candelabrum è geminis clarissimis, & opere mirabili perfectum.

Candeo, es, ui, ere. weiß seyn. *Syn.* Candore fulgeo. *Usus.* Candens orbis, via lactea, die Milch-Strasse im Himmel. Candente carbone sibi capillum adurere. *V. Albus.*

Candescio, is, ere. glühend werden. * *Syn.* Ignescio, candidus fio. *Usus.* Ferrum candescit. Capillus, caput candescit.

Car

Candidatorius, a, um, werenden Personen gehörig. *Ufus*. Candidatorio suagi munere.

Candidatus, a, um, weiß bekleidet. *Syn.* Candidi veste indutus; quales erant, qui magistratum petebant; nomen profectus. *Epi.* Consulares, gratui, pares, singuli, firmior, sapiens. *Ufus*. Officiosissima candidatorum natio.

Candide, ohne alle Bosheit, Betrug. *Syn.* Sincere, pure, benigne. *Ufus*. Inimicis simpliciter & candide posuit.

Candidus, a, um, weiß. *Syn.* Albus, purus, sincerus. *Ufus*. Purum & candidum dicendi genus. Candidum hominis ingenium. Candide vitæ homo, innocentis. *V.* Sincerus, apertus.

Candor, oris, m. Weiße. *Syn.* Splendor, fulgor, lux. *Epi.* Exiguus, extremus, illustrior solis, n. mius, candidissimus. *Ufus*. 1. Vide speciem candoremque coeli. 2. Albedo, Weiße. Mixtus candore rubor. 3. Simplicitas, Aufrichtigkeit. Eximio morum candore vitæ. *V.* Apertus.

Canesco, is, ere. grau werden, veralten. *Syn.* Senesco, inveterasco. *Ufus*. Canescit jam oratio tua, habetque suam jam maturitatem & senectutem.

Canis, orum, m. graue Haare. *Syn.* Albi senum capilli. *Ufus*. Non canis, non ræges authoritatem afferant.

Canicula, æ, f. Hündlein. *Sidus* celeste.

Caninus, a, um, hündisch. *Ufus*. Cæna canina.

Canis, is, m. & f. Hund. *Ufus*. Canum fiducia; incredibilis ad investigandum, natium sagacitas; amans dominorum adulatio; alacritas in venando. Canis sollicitum animal. Cane pesus & angue.

Canistrum, i, n. Storb. *Syn.* Fisceina, cista viminea. *Epi.* Splendidissima. *Ufus*. Lancibus & splendidis canistris nos pascis.

Canities, ei, f. graue Haare. *Ufus*. O turpem exactâ dementique ætate canitiem!

Canis, æ, f. Rohr. *Syn.* Arundo.

Canis, is, cecini, cantum, ere. singen. *Syn.* Canto, cantus edo. *Adv.* Canere absurde, genter, flebiliter intus, intus sibi, modulari, præclare fidibus, similiter. *Phras.* Pauci recte canere norunt, es secundo wenig die wohl singen können. Pauci recte canendi artem callent, tenent; canendo vocem rite nunc intendere, nunc remitte

re sciunt; canendi modos probe callent. Paucis contigit in canendo eum tenere modum, ut in eorum modulatione nihil agnoscas absenum, inconditum, inconcinnum. Pauci vocem moderari; ita efferre; ea ratione componere sciunt, ut aures nihil offendant, ut aures nihil respuant, rejiciant, improbent. *Ufus*. 1. Canere voce, singen. Canere fidibus, tibiis. getgen, pfeiffen. *pro vulg.* Ludere fidibus, inflare fistulas, ludere instrumentis musicis. Canere bellicum, Lertien blasen. Canere classicum, idem. Receptui canere, zum Abzug blasen. *Transl.* von einer Sache absehen. *V.* Musica modulator.

Canon, onis, m. Regel. *Syn.* Regula. *Ufus*. 1. Tu Canon es meorum scriptorum. 2. Canon Missæ, vox Eccles, Arcana verba Divini Sacrificii, & silentio enuncianda. *Canones Sacri*, Scita Pontificum.

Canonicatus, us, m. Chor-Herren-Stelle, oder Versammlung. *Syn.* Sacerdotium opulentum, amplum. Collegium; senatus sacratior sacerdotum autoritate præcipuorum. *vulg.* Capitulum Canonicorum.

Canonizo, as, are. heilig sprechen. *Syn.* In sanctorum numerum referre: ad sanctorum ordinem adscribere, aggregare. Cælestes honores, publicosque alicui decernere; inter cœlites referre, in album sanctorum cœlitum solenni ritu referre; inter cœlites annumerare, solenni ritu alicujus memoriam consecrare. In concilio cœlestium collocare; in numero sanctorum collocare; sanctorum ordinibus asserere. In cœlitum coetu ac numero reponere; ad immortalitatem & religionem & memoria consecrare. Cælestes honores dare, habere; immortalitati consecrare; cœlitum honoribus cumulare. Superorum in censum referre. In Divos referre. Consecratæ immortalitatis autoritatem à Pontifice maximo accipere, canonisiret werden. Cœlestium numerum augere.

Canorus, a, ura, wohl thönend. *Syn.* Ad cantum inflexus, clarus. *Ufus*. Canora, suavis vox.

Canterius, ii, m. verschnittenes Pferd. *Syn.* Equus castratus. *Ufus*. Mulo vehare, qui canterium comedisti.

Cantharis, idis, m. Spanische Mücken. *Insecti* genus.

Canticum, i, n. Gesang. *Ufus*. Rhetorum epilogus pene canticum.

Canilena, æ, f. Gesängelein. *Syn.* Canitio. *Ufus*. Crebro mihi canilenam illam

illam suam infusuratur. Eandem cantilenam canere.

Cantio, nis, f. Gesang, Zauberer. *Syn.* Carmen veneticum. *Ufus.* Id veneticus, & cantionibus Liciniae tactum.

Cantito, es, avi, atum, are. oft singen. *Ufus.* Carminum epulis cantata.

Cantiuncula, æ, f. Gesanglein. *Ufus.* Cantuiculis otium oblectare.

Canto, as, avi, atum, are. singen. *Syn.* Cano, cantus fundo, edo. *Ufus.* Pueri lepide cantare, & psallere docentur. *V.* Cano.

Cantor, oris, m. Sanger. *Ufus.* Legulejus, præco actionum, cantor formularum.

Cantus, us, m. Gesang. *Syn.* Symphonia vocis inflexio. *Epi.* Dulcior, nauticus, obscurior, quotidianus vatum, lugubres, modici, renuiores. *Ufus.* Libicines cantus numerosque non suo, sed multitudinis arbitrio moderantur. Cantibus ipse bestiae fiectuntur, & consistunt. Fidum nervorumque cantibus aedes totæ personant. Suavitate modulorum aures tenere, cantibus animos impellere, incitare.

Canus, a, um, graut. *Syn.* Albus, candidus canitie venerabilis, aut præmatura canitie deformis.

Capacitas, tis, f. Weite, oder Größe. *Syn.* Amplitudo, spatium capiendi. *Epi.* Tanti. *Ufus.* Theatri, vasorum capacitatis, Utrum capacitatem in animo putamus esse? ut putat vulgus & loquatur.

Capax, acis, n. o. fähig. *Syn.* Quod aliquid capere potest. *Ufus.* Capax domus. Ita et, aces sunt aures meæ, ut eas nec Demosthenes impleat.

Capedo, nis, f. Opffer-Geschirr. *Vasis genus.* *Epi.* Capedines gratæ. *Ufus.* Capedines & fictiles urnulæ.

Capella, æ, f. Zieglein. *Syn.* Parva capra. *Vulgus.* Capellam vocat Sacellum, ædiculam sacram, Capelle.

Caper, ri, m. verschnittener Bock, *Syn.* Mascaprarum castratus.

Capesso, is, ivi, itum, ere. zu, oder an die Hand nehmen. *Syn.* Peto, capio. *Ufus.* Rempublicam, magistratum capellere, Staats-Memter antretten. Quando meliora capies? Cibus capellere. Lugan capellere, capere. Capellere se domum, sich nach Haus begeben.

Capillatus, a, um, haaricht. *Adv.* Bene capillatus adelescens. *Ufus.* Corpore inculto & squalido capillatior, quam ante.

Caillus, i, m. Haar. *Syn.* Capitis pilus. *Epi.* Comiti. *Ufus.* Capillus compositus & delictus. Capilli fluunt, defluunt post morbum, ausfallen. Capilli rari & cedentes, dünne ausfallendes Haar. Capillum promittere, submittere, wachsen lassen. Capillis, crinibus passis, mit steigenden Haaren. Capillus probrus, promissus. langes Haar. *Capillus circa caput reiectus negligenter, ungefammtes Haar.* Cincinnorum simbriae, Haar-Locken. Capillum peccere, comere, componere, ornare, nodo substringere, in nodum cogere, fämmen, zieren, in einen Knopf zusammen binden. Capillum calamistris inurere, auftrausen. Capillum in gradus frangere, formare, in Bucheln legen. Capilli ficti, adsciti, adventitii, Pseudruque. alius galericulus.

Capio, is, cepi, captum, ere. fassen nehmen. *Syn.* Comprehendo, accipio. *X Do. Adv.* Aliquando animum patrium, commodè tempus adeundi aliquem, facillime conjecturam, invite, necessario consilium, strenuè animam. Capi brevi, crude isthine, prædam & fortunas, mirifice facetiis, opportune locum, plane navim suo onere, atque deprimi, recte, sortito sacerdotem Jovis, vix gloriam celo. *Ufus.* 1. Capere urbem, Stadt einnehmen; oppido potiri. Cibus capere, Speise zu sich nehmen. Manum capere, einen von der Hand nehmen. 2. *Transl. ad intellectum,* Capio rem, ich verstehe es: teneo. Capere conjecturam ex vel de re aliqua. Consilium, rationem agendi capere. Admiratio me capit, ich verwundere mich. 3. *Ad altus voluntatis,* & tam sicut tam adire, quam pauper: Cepit me voluptas: captus sum voluptate, ich habe mich ergötzt. Capere lætitiā ex re. Amore capi. *Aut contra:* Luctus ingens, cura, metus, pavor urbem cepit, bestürzt werden. Respublica Magnam calamitatem, detrimentum, dolorem, angorem, luctum, terrorem, miseriam, metum cepit, leiden. 4. *Sumo, nehmen.* Magistratum, consulatum, provinciam capere; laborem inanem capere. Initia, primordia à Diis capienda sunt, den Anfang nehmen. 5. *Delector, Freude haben an einer Sache.* Munditiis, argenti splendore &c. capitur. 6. *Decipio, deluso, betrogen, gänzlich einnehmen.* Verborum laqueis judicem; aures velut per insidias cepit. 7. *Contineo, beargen.* Gloriam consecutus, quæ vix celo capi possit. Amentiam eius civitas, regna capere non poterant. 8. Capere poenam de aliquo; documentum, exemplum ex re capere. Locum castris capere &c. *V.* Accipio, urbem capio, comprehendo, captivus.

Capitrum, i, n. Maul-Korb. *Ufus*. Capitulo contrungi.

Capitalis, e, g, c. des Todes werth. *Ufus*. Reum capitalium rei. Capitali odio diffidere. Fraudem capitalem admittere. *Capitale*, *Vulg.* Capital. *V.* Caput.

Capito, nis, m. Großkopf. *Syn.* Magni capituli. *Ufus*. Sili, Ficus, Frontones, Capitones.

Capitulum, i, n. Capitel in einem Buch. *Epi* Parvum, pulcherrimum. *Ufus*. Primum capitulum optimi prodere.

Capitulum Ornatu, Ort, oder Zusammenkunft der Ordens-Genossen, Capitel-Haus. *Locus* reprehendendus erratus destinatus. *item*: Comitium familiae sacrae. *Capitulum Ordinis facere*, Capitel halten. *Comitia* habere creandis magistratibus, seu moderatoribus familiae sacrae. *Conventum* celebrare; concilium habere instituendis novis Religiosi Ordinis magistratibus. *Capitulum Cathedralis*, Collegium, senatus Ecclesiastici Ordinis Praetorium.

Capra, æ, f. eine Geiß.

Capricus, i, m. wider Feigenbaum. **Syn.* Ficus silvestris.

Caprinus, a, um. von Geissen oder Ziegen. *Ufus*. Pellis caprina.

Capra, æ, f. Kiste. *Syn.* Arca. *Ufus*. Si te ad meas captas admittero.

Captatio, nis, f. das Nachstellen. *Ufus*. Disputandi prudentiam captatio verborum imitatur.

Captator, onis, m. Nachsteller. **Syn.* Qui venatur aliquid, aut ambit quovis modo. *Ufus*. plebicola repente, omnisque aura popularis captator.

Captio, nis, f. Fang. *Syn.* Argutiae, sophistica. *Ufus*. Quali praestigiis & captionibus a sententia sua depulsi in aliam inductus est. *Captiones* refellere.

Captiosè, betrüglich. *Syn.* Vastre, argutè. *Ufus*. Captiosè interrogare.

Captiosus, a, um. betrüglich. *Syn.* Quod captiones habet. *Ufus*. Fallaces & captiosae quaestiones. *Societas* captiosa.

Captiuncula, æ, f. betrügliche Rede. *Syn.* Captio. *Ufus*. Omnes captiunculas perimere.

Captivitas, tis, f. Gefangenschaft. **Ufus*. Is dies finem duraturae captivitatis, turpitudinis, servitutis attulit. *V.* Captivus.

Captivus, a, um, gefangen. *Syn.* Captus & vinculus. *Phras.* 1. Captivus tenetur, et mirè gefangen gehalten. In vincula coniectur; custodia tenetur; in vinculis est; in vinculis combatetur; in custodiam vinctus datus, coniecitur; in carcerem conditur; in vincula ductus, obnoxiam carnificis arbitrio ducit animam,

in custodiam traditur; in carcere vel carcerem includitur; vinculis mandatur; in catenis tenetur. 2. Captivos dimittere, die Gefangenen los lassen. Eximere vinculis; libertate donare; exsolvere vinculis; in libertatem asserere; ergastula captivis solvere. *Ufus*. Ducere aliquem captivum in triumphum. Captivos duriter habere. Captivos redimere; reddito pretio liberare, recuperare, loskaufen. Captivos reddere, remittere, entlassen. *V.* Custodia, Carcer, vincula, captus.

Capto, as, avi, atum, are. etwa nachstellen. *Syn.* Allicio, aucupor. *Nav.* Meliocriter adventum. *Phras.* 1. Captare occasionem, Gelegenheit suchen. Imminere in occasionis omnes; itentum esse in occasionem; querere locum injuriae, insidias; aucupari tempus: captare temporis momenta. 2. Captare gloriam, eine eitle Ehre suchen. Plausum captare, aucupari omnes umbras falsae gloriae; consecrari adumbratae quamvis gloriae imaginem. *V.* Gloria. *Ufus*. 1. Assentatione gratiam, aliquem objecta spe questus captare, einnehmen. 2. Observo, beobachten. Tempora, occasio, momenta captanda sunt. 3. Confessor, peto, darnach trachten. Voluptatem, verba, plausum, benevolentiam populi captare. 4. Captare auram, frische Luft schöpfen. 5. Captare aliquem, euten hintergehen. *V.* Quaro, ambio, cupio.

Captus, a, um, gefangen *partic.* von capio. *Phras.* Bello captus est, er ist ein Kriegs-Gefangener worden. Jure belli captus est; in manus hostium venit, in potestatem hostium pervenit; hostium praeda factus est. *Ufus*. Mente, oculis, membris omnibus, auribus, captus, unstimig, blind, Gehör los, an allen Sinnen erahmet. Amore, misericordia captus, eingenommen. Bello capta praeda, spolia, pecunia; captiva pecunia, das im Kriege geraubte Geld.

Captus, us, m. das Ergreifende des Verstandes. *Syn.* Ingenium, intelligentia. *Ufus*. Prudentes, ut est captus illorum hominum. Non malus, neque iners ut est captus servulorum. *Indoles*, Gemüthsbeschaffenheit.

Capularis, e, ein Greif. *Syn.* Senex capulo mortique vicinus, proximus.

Capulus, i, m. ein Heft Handhabe. *Syn.* Manubrium gladii. *Ufus*. Quasi vero capulo elict occisus.

Caput, itis, n. Haupt. *Ufus*. 1. Caput aperire alicui, das Haupt Ehren halber entdecken. Salutare aperto capite. Caput tegere, operire, das Haupt bedecken. Caput cervicibus abluere, das Haupt

Haupt abschlagen. Securi ferire, percutere; cervicem abscindere; secare col- lum; caput à cervicibus avellere; ferro caput demetere; incidere cervices, præ- cidere; caput ense auferre; jugulum ferro resolvere; caput à cervicibus amputare obtruncare, töpffen. *Vulg. decapito.* 2.

Vita, sicut, Das Leben, das Heil, Causa, judicium capitis agitur. De ordine, de ci- vitate, de libertate, de capite contentio est. Caput tuum, & fortunas semper de- fendi. 3. *Crimen capitale, Raster, so den Tod vermerket.* Capitis aliquem accer- sere, accusare. 4. *Initium, principium, pars præcipua, origo, der Anfang, Ursprung, Kadelstücker, der vernetzte Theil.* Ad consilium dandum caput est, nolle rom- publicam. Et quod caput est novi homi- nem. Capita duntaxat orationis exposuit. Duo capitale capita. Caput factionum. Imagines sunt. Ad pontis capita castella sunt excitata, zu Anfang und Ende der Brücke. 5. *vulgo: Capitale, Geld-Capital.* De capite, de summa, de sorte aliquid de- trahere, remittere, von der Haupt-Sum- ma des angelegten Gelds etwas hinweg- nehmen, oder zurück lassen. 6. *In aliis lo- queri modis: Capita conterre, offensare, die Köpfe zusammentreffen, mit einander sich heimlich unterreden. Capite sancire, unter Kopff-Straffe etwas gebieten. Nec caput, nec pedes habet, es ist eine unge- reimte ungeschickte Sache.*

Carbaceus, a, um. aus reiner Leinwand ge- macht. *Syn. Ex lino optimo contextus. Usus. Vela carbacea.*

Carbasus, i, m. *S. f. in plural. neut. subtile* Leinwand. *Usus. Velum è carbaso factum, seu lino mitæ tenuitatis.*

Carbo, onis, m. Kohle. *Usus. Candente car- bone sibi adurebat capillum.*

Carbonarius, ii, m. Köhler. **Syn. Qui car- bones conficit, Usus. Carbonaria fornax.*

Carbunculus, i, m. kleine Kohle. *Syn. Parvus carbo. Usus. Cum testa ambulans carbun- culos corrogabat.*

Carcer, ris, m. Kerker. *Syn. Custodia, vin- cula, locus, in quo asservantur rei. Epi. Totus vindex nefariorum scelerum. Phras. 1. carcerem missus est, er ist in den Ker- ker gemorsen worden. In carcerem du- ctus, compactus, coniectus, conditus, con- trusus est; in custodiam datus, traditus est; obtorta gula in vincula & tenebras abreptus; in ferrum & vincula coniectus; tenebris & vinculis mandatus; in carce- rem, ergastulum datus; detrusus, raptus tractus, inclusus est; carceri addictus est. 2. In carcere asservare, gefangen anhal- ten. Detinere; in vinculis servare; custo-*

dia septum tenere; custodiis munire; in custodiis habere, tenere; in vinculis co- hibere; carcere aliquem multare; vin- culis ac compedibus coercere. 3. In vinculis obnoxiam sortorum arbitrio trahere ani- mam, gefangen sitzen. In vinculis esse; squalore carceris vexari; in catenis teneri. V. Captivus, Custodia, Vinculum. Usus. In carcerem mittere. E carcere emittere.

Cardiacus, i, m. dem am Herzen wehe ist. *Syn. Ore ventriculi affectus.*

Cardinalis, is, m. Cardinal. *Syn. Purpuratus Ecclesiæ Pater, Princeps; Vir sacræ pur- puræ splendore conspicuus; Romanæ, Vaticanæ, purpuræ ornatus; è senatu Pon- tificio; Christianæ reipubl. senator. Phras. 1. Cardinalem creare, zum Car- dinal machen. Aliquem in purpuratorum Patrum numerum cooptare, referre: Pur- puratus Ecclesiæ Principibus adscribere; Purpuratorum Patrum ordini, coctui ag- gregare; ad Romanam purpuram evehe- re; Vaticanæ purpuræ honore ornare, donare, decorare; Purpuratorum Patrum concilio adjungere; in Senatum Pontifi- cum adlegere. 2. Cardinalium Collegium. Orbis Christiani summum Consilium, su- premus Ecclesiæ Senatus; illustrissimum Purpuratorum PP. collegium; Sanctissi- mum gravissimumque orbis terræ Consi- lium; Sacrum Pontificis Consilium; Ponti- ficii Senatus Patres; amplissimus Ordo Purpuratorum Patrum. Romanæ Curie Patres.*

Cardo, inis, m. Angel. Epi. Altifonus, du- plex. *Usus. Postea cardinibus, emovere. In eo cardo rei vertitur, von diesem han- gel alles andere.*

Carduus, i, m. Distel. **Usus. Arva horre- bant carduis.*

Care, thuer. *Syn. Magno pretio, nimio. Usus. Dimidio carius emit domum.*

Careo, es, ui, itum, ere. manglen. *Syn. Va- co, deficior, vacuus si m. X abundo, po- tior, fivor. Adv. Agre, agrius, diutius sermone, dupliciter culpa, facile in per- petuum, necessario, utilitate, nimium du- laude, omnino non voluptatibus, plane fe- bri, sapienter rebus externis. Usus. Is non caret, qui non desiderat, wer nichts ver- langt, dem mangelt nichts. Carere volu- ptatibus, culpa, dolore, febris. Pompejus foro, postea senatu caruit. Carere publi- co, sich nicht sehen lassen. Fide caret, quod dicis, es ist nicht glaublich, was du sagest. Illo homine carere non possumus, wir for- nen diese. Menschen nicht entbehren. Ca- ret prudentiæ laude; abest ab illo pruden- tiæ lausula. V. Pauper, privo, egenus.*

Caries, iel, f. Holz: Fäule. **Ufus*. Cariem recipere, sentire; carie infectari.

Carina, æ, f. der Schiff: Boden. *Syn*. Navis dorsum, navis pars ima.

Caritas, tis, f. Theuerung. *Syn*. Inopia frumenti, vel alieni rei. X *Vilitas, libertas, copia*. *Epi*. Admirabilior, diuturna, gratuita, humana, maxima annonæ, naturalis, præfens. *Phras*. Caritas annonæ est, et ista eine Theuerung. Sterilitas ægrorum, inopia frugum, caritas & rerum omnium difficultas est; annonæ ea sunt angustie; ita carè veniunt omnia, tantipretii sunt, ut incommodis gravissimis premamur, vexemur; re frumentaria admodum angustè utimur. Gravi jamdiu annonâ consistamur. Annonæ gravitas rerum pretia intendit. Caritate cibaria quotidie sunt angustiora. V. *Annona, fames, Ufus*. Præfens caritas, futura fames, & fame cædes, direptio, incendia.

Carmen, inis, n. Gesang, Lied, oder Gedicht. *Syn*. Versus; argumentum carmine tractatum, oratio adstricta numeris. *Epi*. Abundum, aptius, grande, grave, lugubre, molissimum, necessarium, præclarum, totum, utile. Carmina blandissima, mala, nova, probrosa. *Phras*. Carmina fecit sane eleganta, er bat sehr herrliche Verse gemacht. Carmen condidit, scripsit, composuit omnibus numeris absolutissimum. Ejus versibus, quos extemporali quodam calore fudit, nihil tersius, nihil venustius. Luculentis sanè versibus lusit. Carmina, quæ panxit, texuit, venâ sanè, facili profluxere. Versus illi nascuntur pulchri sanè, ac jucundi. Versus fecit, confecit, scripsit sane lectissimos. V. *Versus, Poeta*.

Carnarium, ii, n. Fleisch: Bank. **Syn*. Locis, ubi carnes venduntur, vel domi reponuntur. *Ufus*. Cornam è carnario emit.

Carnifex, icis, m. Henker. *Syn*. Tortor, Lætor. *Epi*. Crudelissimus civium, internecias. *Ufus*. Advolat, ut carnifex ad reliquias vitæ lacerandas. Non sicarius, sed crudelissimus carnifex.

Carnificina, æ, f. Nicht: Plag, Peinigung. *Syn*. Supplicii locus, cruciatus, crudelitas. *Ufus*. Carnificinam facere, tubere. Aggritudo summa est carnificina.

Carnifico, as, avi, atum, are. peinigen. *Carnificor*, aris, atus, sum, peinlich umkommen. *Syn*. Excarnificor.

Caro, carnis, f. Fleisch. *Epi*. Multa, subrancida, putida, rancida, venenata. *Ufus*. Caro putrum delicata.

Carpentum, i, n. hangender Wagen. *Genus vehiculi*. *Ufus*. Carpentum agere. Matronæ Romanæ pilento ad sacra, carpentis festo, profestoque die utebantur.

Carpo, is, carpsi, ptum, ere. abbrechen, todeln. *Syn*. Decerpo; item: reprehendo, lacero. *Adv*. Undique & colligere. *Phras*. Aliorum mores carpiunt, sie todeln anderer Leute Sitten. In convivis rodunt, in circulis vellicant; maledico dente alienam magnitudinem allatrant, famam lacerant, confodunt; alienos mores malignis sermonibus exaritant; acerbè insectantur, criminantur; honestissimus etiam moribus notam inurunt; litem aspergunt. V. *Reprehendo, vitupero, infamia*. *Ufus*. 1. Maledico dente carpere. 2. Immundo, verschmälern. Aliquid de alienis laudibus carpere. 3. Insector, nachsehen, verfolgen. Ultimæ agmen hostis carpsit. 4. *Vitupero, todeln*. Carpere aliquem, alicujus facta.

Carptim, hic und dort etwas hinweg machen. *Syn*. Hinc atque illinc sine ordine decerpendo. *Ufus*. Res gestat carptim perscribere.

Carus, a, um. theuer. *Syn*. Non vilis, magni pretii. X *Vilis*. *Ufus*. Annona in macello solito, carior est; amplificato pretio venit. V. *Caritas*.

Casa, æ, f. Bauren: Häublein. *Syn*. Tugurium, mapale.

Casus, a, um. alldäterisch. *Ufus*. Prisci illi, quos cascos Ennius appellat.

Casus, i, m. Stüb.

Cassus, idis, f. Helm, Visier: Haube. *Syn*. Galea.

Cassus, is, m. Jäger: Garn. *Syn*. Rete.

Cassus, a, um. leer. *Syn*. Vacuus, inanis. *Ufus*. Sanguine, luninibus cassus.

Caste, teusch. *Syn*. Integre, purè. *Ufus*. Benè, ritè, caste Deos venerantur. In amicorum periculis caste & integrè versari. Excellentis formæ virginem castè habuit.

Castellanus, i, m. Schloss: Herr. *Syn*. Qui castellum habitat. *Ufus*. Decem millia cum castellanis agrestibus in armis habuit. Multi ex Liguribus castellani triumphi, de capto castello acti.

Castellatum, von einer Bestung zur andern. *Ufus*. Hostes castellatum dissipati.

Castellum, i, n. Schloß. *Syn*. Munitio lignea, aut muro firmata ad arcendos hostes.

hostes. *Epi.* Castella multa munitissima castra munitionum, necessarium. *Phras.* 1. Castellum munire, defendere. Castellis & arboribus aditum hostium prohibere. 2. Castra non expugnare, capere, suaditionis facere; diruere.

Castigatio, nis, f. Züchtigung. *Syn.* Objuratio, reprehensio. *Epi.* Clemens. *Ufus.* Omnis animadversio & castigatio contumeliâ carere debet.

Castigator, oris, m. Bestraffer. • *Ufus.* Castigator minorum.

Castigo, as, avi, atum, are. züchtigen. *Syn.* O. iurgo, mulcto. *Ufus.* 1. Matres filios verbis & verberibus castigant. 2. Ad linguam castigare carmen, wohl quärbere. Castigati mores, züchtige und ehrbare Sitten. 3. Castigatus animi dolor, mäßiger Schmerz. V. *Punio*, alloquor.

Castimonia, æ, f. Reinigkeit. *Syn.* Castitas. *Ufus.* Summa corporis & animi castimonia à vir, virgo, adolescens.

Castitas, tis, f. Keuschheit. *Syn.* Castimonia, virginitas. *Ufus.* Castitatem impensè colere, V. *Pudicitia*, integer, verecundus.

Castra, orum, n. Lager. *Syn.* Tentoria, pelles, locus, ubi exercitus in tentoriis manet. *Epi.* Aetiva, civilia, florentissima, maxima, media, infirma, nefaria, plena curæ, præclara, stativa. *Phras.* 1. Castra metari, Lager schlagen. Castra ponere, disponere, locare, constituere; habere, facere, metari, fingere; tentoria errigere; polita habere; tendere. Castra in aperto posuit. 2. Castra movere, mit dem Lager aufbrechen. Castra promovere; movere; conclamare vasa; vasa colligere. 3. Castra extendere, das Lager ausbreiten. Castra proferre. 4. Castra ad fluvium collocare, das Lager zusammen ziehen. Castra contrahere. 5. Castra designare, das Lager abstecken. Castra locum capere, locum deligere. 6. Castra propius admove, mit dem Lager näher hinstellen. Castra castris opponere, objicere, conferre; castra cum castris jungere; castra oppido continere. 7. Castra mutare, das Lager verändern. Castra convertere. 8. In castris esse, im Lager fern. Sub pellibus agere, contineri, hyemare, in castris agere. 9. Castra aggredi, das Lager anfallen. Castra tentare, invadere, adoriri, circumvenire. 10. Castra capere, das Lager einnehmen. Occupare, capere; castris potius; castris hostium exuere. 11. Castra referre, mit dem Lager zurück ziehen. 12. Castra opere & materia loci munita, wohlbesetzte Lager. Castra aggeribus,

propugnaculis munita. *Ufus.* Pro portis castrorum, vor dem Lager. Castrorum circuitus, limites castrorum, Circumvallatione Linie um das Lager. Castris se tenere, sich im Lager halten. Castris hostium incidere, auf des Feindes Lager stoßen.

Castatus, a, um, verschnitten. *Syn.* Exsectus. *Ufus.* Nolo dice e, morte Africani castratam esse eam publicam.

Castrensis, e. Das zum Lager dienend. *Syn.* Militaris. *Ufus.* Disciplina castrensis.

Castum, i, n. Schloß, Festung. *Syn.* Locus muris munitus; Castellum majus. *Ufus.* Vallò & fossâ circumdedit, sex castellis, castrisque maximis sepi.

Castus, a, um, keusch. *Syn.* Purus, integer, incorruptus. *Adv.* Maximè. *Phras.* Corpore & animo integerrimus; inigni castimonia; summa castimonia & integritate; à voluptatum illecebris alienus, expertus labis; immunis à fœli libidinis contagione; castimoniae laude insignis; spectatâ integritate ac continentia; incorruptis castissimisque moribus; pudore septus. *Ufus.* Pompejus vir integer, castus, gravis. Casta domus. Vir castus à cruore civili. V. *Purus*, integer, verecundus, pudicus.

Casus, us, m. Zufall, Fall. *Syn.* Fortuna, eventus, fors. *Epi.* Acerbitissimus, cæcus, calamitosus atque funestus, multis innocentibus communis, incertus, dissimilis, dubius, fatalis vel gloriosus, gravis & miserabilis; gravissimus atque acerbitissimus reip. horribilis, repentinus, improvisus incredibilis ac pene divinus, infestus, iniquissimus, mediocris, inamicus, fatalis, nec opinatus, pessimus, tristior, voluntarius, ultimus. Casus adversi, alieni, anticipites incertique dicendi, varii, barbari, bellici, conjunctiores reip. conversi, dubii, gladiatorii, graves civitatis, gravissimi, horribiles mulierique, humani, innumerabiles, multi, novi, plures, rariores, similes exitu, tanti tamque præcipites, tetri, tristes. *Phras.* Casu accidit, es ist ungesucht geschehen. Forte evenit, ut &c. Repentina aliqua voluntate, ac fortuito; non consulto, sed casu in hoc iter incidi. Casus me in hoc negotium induxit. Forte fortuna factum est. Peropportunè te mihi fortuna obtulit, qui me adjuvares. Casus hæc invexit. Forte ita casus tuit. Temere ac fortuito incidi in rem. Casus gubernat consilium meum. V. *Accidit fortuna.* *Ufus.* 1. Casus incidit narsicus, es hat sich erwas wunderliches ereignet. Casus intervenit. Multa in casu potius & sollicitate, quam virtute

virtute & consilio gessit. Varii sunt rerum humanarum casus. 2. *Infortunium*, Unglück. Meum illum casum gravissimum tecta ipsa urbis lugebant. Aliorum opibus casus meus sustento. 3. *Rena*, Untergang. Eo ieta me ad casum dedit. V. *Fortuna*.

Casus Conscientie, Gewissen's Sache Zweifel. *Phras.* Docere casus conscientie. *Utz.* Explicare quaestiones de moribus ad christianam vitam conscientiaque moderandam; tradere officia hominis christiani; res ad officium christianum pertinentes exponere; doctrinam de officio christiani hominis tradere; explicare controversias, quae ad conscientiam pertinent, quae docentur de finibus bonorum ac malorum in re Christiana. Controversias, quae ad forum interius pertinent tractare.

Catachresis, is, f. Mißbrauch der Wörter. *Syn.* Abusus verbi.

Catadupa, orum, n. Orter, wo der Abfall des Nil-Flusses mit grossem Getöse geschieht. *Syn.* Loca, ubi se Nilus ingenti sonitu praecipitat.

Catamitus, i, m. Weichling. *Syn.* Meritorius puer.

Catapulta, æ, f. Schnell-Band. * *Syn.* Machina bellica, qua pedem aut saxum longius torquetur. *Utz.* Catapultas, balistas, tormentaque alia oppugnanda urbi comparata deveniunt.

Cataracta, æ, f. Schuss-Wasser. * *Syn.* Fores pendulae à ligno ferroque, quae demitti, ac attoli possunt. *Utz.* Dejecta cataracta porta clausa erat.

Catè, iustig. *Syn.* Astutè

Catechismus, i, m. Christliche Lehre. *Phras.* *Catechismum tradere*, die Christliche Lehre auslegen. Christianis præceptis pueritiam imbuere, expolire, excolere; christianæ disciplinae elementa, fidei christianæ præceptiones, dogmata; initia legis christianæ pueris exponere; doctrina christiana, christianis rudimentis, lege christiana imbuere, erudire rudem ætatem; fidei nostræ mysteriis, christiana institutione populum formare; christianæ doctrinæ rudimenta insinuare pueris. Instituire pueritiam christianis præceptionibus. Prima sanctioris doctrinæ rudimenta tradere, fidei nostræ præceptionibus pueritiam formare.

Catechumenus, i, m. ungetaufter Lehrer Jünger des Glaubens. *Syn.* Sacri l. v. cri candidatus; primæ christianæ disciplinae auditor, discipulus, alumnus; qui rudimentis doctrinæ sacrae, quæ salutari lavacro præmitti solet, imbuatur.

Catena, æ, f. Kette. *Syn.* Vinculum è connexis annulis. *Utz.* Legum catenis constringere, vincere, devincire aliquem. Innocenti catenas injicere.

Catenatus, a, um. an Ketten gebunden? *Syn.* Catenis vinctus.

Caterva, æ, f. Krieg's-Gez. *Syn.* Turba, turma. *Epi.* Imminens, magna, benè magna, nova, tota, catervæ magnæ amicorum armatæ. *Utz.* Forum armatis catervis hominum improborum obsidere. Catervæ atque conventus hominum. V. *Turba*.

Catervatim, Schaar-weise. *Syn.* Turmatim, per catervas. *Utz.* Catervatim volant.

Cathedra, æ, f. Stuhl. *Utz.* De cathedra surgere. De vel ex loco superiore.

Catholicus, a, um. Catholisch. *Phras.* 1. *Catholicum fieri*, Catholisch werden. *Catholica sacra complecti*; amplecti catholica dogmata; cum catholica religione reconciliari; se ad catholica sacra transferre, conferre. In Catholicorum communionem venire. Catholicorum extra sequi. Ad Romana sacra transire. 2. *Catholica Ecclesia*, Catholische Kirche. Christi Ecclesia sanctissimis institutis fundata, & orbis terrarum consensione mirabili nobilitata. Diffusa per omnes gentes ætatèque Christi Ecclesia. Christianus populus universus, eadem fidei doctrinæ, iisdem sacrorum, rituumque caeremoniis totò orbe terrarum mirabiliter consentiens, ac unò veluti credere devinctus. 3. *Catholica fides*, der Catholische Glaube. Orthodoxa religio, fides; Christiana fides, totò semper orbe mirà credendorum consensione observata. Christiana religio, toto orbe propagata. 4. *Homo Catholicus*, ein Catholischer Christ, Orthodoxæ fidei sectator; vir catholici nominis; orthodoxæ professionis; catholicis institutis ac moribus vivens; rectè de Deo rebusque Divinis sentiens. Sacrorum communionem cura Ecclesia Romana consentiens.

Catinus vel Catinum, i, m. vel n. tiefe Schüssel

Catulos, i, m. Hündlein. *Epi.* Catuli ex-
ci. *Ufus.* Omnia in perfectis meliora, ut
in equo, quam equulo, in cane, quam
catulo.

Catus, a, um. listig. *Syn.* Acutus, calli-
dus, prudens. *Ufus.* Prudens, & ut ita
dicam, catus.

Cauda, æ, f. Schwweif. *Epi.* Levis, lubri-
ca, pinnata, spinifera, summa.

Caudex, icis, m. der Stamm an einem
Baum oder Stod. *Syn.* Stups arboris.
Ufus. Transl. pro homine stupido. Cau-
dex, stipes, alnus.

Cavea, æ, f. Grube, Kist. *Syn.* Se-
ptium, quò aves & best. includuntur.
item: Locus, ubi populus sedens ludos
spectabat. *Epi.* Multa, tota, ultima.
Ufus. Cavea tota Plauto applausit.
Qui clamores tota cavea; emulus è ca-
vea leo.

Caveo, es, cavi, cautum, ero. verhüten,
Sorge haben. *Syn.* Vito, fugito, cau-
tionem adhibeo, declino. *Adv.* Am-
plius populo, assidue, diligenter, dili-
gentius aliquem, diligentissime alicui,
magnopere, nominatim foedere cavere
& excipere, sancire, præscribere, omni-
no omnia, studiose ne, vigilantius ali-
quid. *Phras.* Cave, ne malis confidas,
hüte dich, daß du nicht bösen Leuten
trauest. Vide, studium adhibe, consi-
lio utere, diligenter animadvert; at-
tende, quàm diligenter potes. Summa
tua cautio i. t. & provisio, ut ne temere
confidas. Adhibe cautionem; provide
ante, & præcave; discce, cui te credas,
cui committas, à quibus caveas. Cautio
est opus, ne ex ista nulla unquam escam
petas. Declina a personatis amicis.
Ufus. Cavere ab homine nefario, sich
hüten vor bösen Leuten. Cave à ve-
neno. Cave putes, cave existimes, mihi
quemquam te chariorem. Cave facias.
Omnia cavebo. 3. *Prospicio*, nequid de-
trimenti accipiat, Vorsehung thun vor
fremden Schaden. Tu mihi meisque
multa sæpe cavisti. In jure cautum est.
Hæredi testamento cavere. Agris, for-
nori, ædibus cavere.

Caverna, æ, f. Höhle. *Syn.* Locus in ter-
ra cavus, antrum, spelunca. *Ufus.* Ter-
ræ è cavernis ferrum eruimus.

Cavillatio, nis, f. Gespötte. *Syn.* Jocus
amarior, dictum aculeatum; sermonis
aculeus. *Ufus.* Hæc quidem cavillatio
est, illa dicacitas fuit.

Cavillor, aris, atus sum, ari. spotten.
Syn. Jocosè ludo, dicta aculeata jacere.
Adv. Familiariter. *Ufus.* Cum aliquo
vel in aliquem aliquid cavillari. In to-
gam illius multo hominum risu cavilla-
tus sum. Familiariter cum illo cavillari
soleo.

Caula, æ, f. Schaaf-Stall. *Syn.* Stabulum.

Caulis, is, m. Straut-Stengel. *Syn.* Brassi-
ca, *Ufus.* Vites à caulibus & brassicis,
ut pestiferis, refugere dicuntur.

Cavo, as, avi, atum, are. höhlen, ausgra-
ben. *Syn.* Excavo, sodio, evacuo. *Ufus.*
E ligno cavato navigium. Naves cava-
bant ex singulis arboribus.

Caupo, onis, m. ein Wirth. *Syn.* Taber-
narius. *Ufus.* Ad cauponem multorum
hospitum divertere. Vinum à caupone
petere.

Caupona, æ, f. Wirths-Haus. *Syn.* Ta-
berna, cauponula, taberna diverforia.

Cauponor, aris, atus sum, ari. wirthen,
feil haben. *Syn.* Lucri causa aliquid fa-
cio. *Ufus.* Cauponari bellum, non bel-
ligari.

Causa, æ, f. Ursache. *Syn.* Caput, origo,
fons, radix, principium, occasio, ratio,
nomen. *Epi.* Absoluta & perfecta per
se, absurda, adjuvans aliquid & socia
quædam efficiendi, adversa, æqua, æquis-
sima, æterna, Alexandrina, aliena, an-
ceps & gravis, antecedens, antiquior
memoria alicujus; antiquior & pulchrior,
& magis à natura ipsa profecta, anti-
quissima, aperta, assumptiva, bona, bo-
na immo optima, certa, certa definita-
que, certissima, civilis, clarissima, com-
munis, communis ambitus, communis ci-
vilitatis & libertatis, conjecturalis & de-
finitiva, translative, contumilis, consu-
laris & senatoria, damnata, deliberativa,
demonstrativa, judicialis, deterior, dif-
ficilis, manifesta, difficilior, difficillima,
digna patrocinio alicujus, dispar, dissi-
milis, dubia, efficiens, expeditissima, ex-
terna, facilis atque explicata, faciliior,
falsa, firma, per se stabilis, firmissima,
fræditissima, frumentaria, grata alicui, gra-
tiosa arrogationis, gratissima, gravis,
gravior, gravissima, honesta, necessaria,
probabilis, honestior, honestissima, ido-
nea quam maximè, tam illustris, tam
gravis, tam impia, impudentissima, in-
ferior, integra, infima, judiciaria, justa
atque magna, justa atque maxima, justæ
necessitudinis, etsi non justa, gravis ta-
men. *Phras.* 1. Multas causas habebam
te

te reprehendi. Ich hatte viel Ursachen, dich mit Worten zu bestrafen. *Iusta maenasque rationes habui;* magna ratione factum: multa erant, quae afferem, si reprehensionis ratio mihi danda esset. Multos titulos habebam; non longè quarendam erat materiam reprehensionis. Non uno nomine; non uno ex capite; multis nominibus ea tibi reprehensio debebatur. Non una, nec temere oblata mihi causa erat te reprehendi. Magno iudicio, ac certo consilio ad istam reprehensionem descendi. 2. *Amici nostri horum causa malorum fuere,* die Freunde waren selbst die Ursache an diesen Uebeln. In hanc me calamitatem induxere; ex illo fonte & seminario haec mala fluxere. Ea calamitas ab amicis conflata, confecta est; eorum opera factum, ut miser sim; in hanc miseram amicitiam me detulit. Ab his malum erupit; Hinc illae lachrymae: hanc segetem ac materiem ægritudinis meae amici prae buere, illi viam patefacere horribus meis. Horum persuasione inductus haec mihi calamitates importantur. Ab iis est natum istud mihi incommodum; illi periculum invexere; hi quidquid malorum est, mihi conservare; horum amicitia me in hanc perditam causam, imposuit. Horum omnium malorum fons unus amici sunt; hi mihi, quidquid malorum nunc sustineo, conflare, contraxere. Principium malorum ex amicorum perfidia, velut pestilentis radice exitit, profectum est, proliit, provenit. Haec calamitates principia sua amicis debent; referenda in amicos est tota haec malorum acerbitas; ii ansam prae buere; ii occasionem dedere; horum est perversa amicitia, hoc quidquid est, existit; manavit, emanavit, profluxit; amicorum corrupta fides ista nobis incommoda accersit, peperit, attulit; his malis aditum aperuit. Hoc inconstanter ac levitati id, quidquid malorum mihi incubuit, tribuendum est, adscribendum, assignandum. V. *Adscribo assigno.* *Ufus.* Ut semina arborum, ita tu hujus belli causa ac autor fuisti. Helena Trojanis causa exiti fuit. Rerum causae querendae, invenienda, exponendae, explicandae, aperiendae sunt. Quam facti causam afferit? Quis causam dedit; occasionem? mer haec Anlaß gegeben? cause nihil est, quin abeas. Id faciendi nullas causas habui *rationes*, keine Ursachen haben. 2. *Li controversia,* Rechts, Handel: 1.) *Ingerere causam,* einen Rechts, Handel anfangen. In causam se dimittere; in causam descendere, ingredi; causam

recipere, suscipere, accipere. 2. *Causam agere,* Rechts, Handel führen. *Tractare, agitare, tueri, tutari,* defendere, iustinare. *Causam ipse meam informabo, orabo, declamabo;* causam capitis dicam. *Jus meum ipse persequar.* 3.) *Causam perdere,* den Handel verlihren. *Causam amittere,* causa cadere; causam adversariis tradere. *Cadere in iudicio.* 4.) *Causam obtinere,* den Rechts, Handel erhalten, gewinnen. *Causam tenere, obtinere.* *Causa illi adjudicata est;* secundum illum iudicatum est; pro illo pronunciatum. 5.) *Causam negligenter tractare,* den Handel sehr nachlässig fortsetzen. *Indormire causam iuræ.* 6.) *Causa est valde dubia,* es ist ein zweifelhafter Handel. *Fluctuat ejus causa.* 7.) *Causam relinquere,* abstecken vom Rechts, Handel. *Causam deposuit.* 8.) *Amabilem compositionem causae facere.* sich des Handels halber freundlich vertragen. *Causam cum altero componere, controversiam sedare, dirimere litem, tollere, transigere.* 3. *Negotium, onus, provincia,* Geschäft. 2c. *Hanc mihi causam dedit, negotium commendavit,* dieses Geschäft hat er mir aufgetragen. *Suam causam, non reipublicae curat.* *Exeundum tibi illa causa dum adhuc integra est, du must dich dieses Geschäfts entschlagen.* 4. *Excusatio, Excusatio.* *Accipio causam, ich nehme diese Entschuldigung an.* 5. *Propter, meum, deinetwegen.* *Non me, sed omnium salutis causa abfui.* *Tua causa debeo, cupio quo omnia V. Autor, Origo, Lis, Negotium.*

Causarius, a, um. *Ufus.* *Causaria missio, ein aus billigen Ursachen ertheilter Abschied.*

Causidicus, i, m. Redner, Fürsprecher. *Syn.* *Causae Patronus.* *Epi.* Non amplius atque grandis, subtilis tamen & elegans. *Ufus.* Non causidicum nescio quem, nec proclamatorem aut rabulum; sed amplum, grandem, vehementem & qui in forensibus causis possit praeclare consistere, oratorem. V. *Patronus, advocatus.*

Causor, aris, atus sum, ari. eine Audrede vorwenden, sich entschuldigen. *Syn.* *Causam affero.* *Ufus.* An ætatem carabitur; an ignorantiam? an morbum? *Vulg.* *pro pretextu afferre.* V. *Excuso.*

Cauto, beuttsamlich. *Syn.* *Callide, prudenter.* *Ufus.* *Cautè dic.*

Cautus, is, f. rauber Fels. *Syn.* saxum asperum & abrumtum.

Cautio, nis, f. Versicherung, Behutsamkeit. *Syn.* Provisio. *Epi.* Communis, diligens, facilis, gracula, multa, summa. *Urs.* A malis natura declinamus, quae declinatio, si cum ratione sit, cautio appellatur. Rebus tuis cautionem adhibe & diligentiam, habe wohl acht auf deine Sachen. Ita bonus divinator, ut ad praedictionem cautionem adhibeat. *Cautio pecuniarum.* *Chirographi cautio.* *vulg.* *Securatio, quitantia.* *V.* *Prudentia, providentia, Caveo.*

Cautor, ris, m. Bürge. *Ufus.* Cautor alieni periculi.

Cautus, a, um. behutsam. *Syn.* Providus, prudens. *Phras.* Homo multae cautionis & providentiae; qui nihil nisi caute & pedetentim, nihil non ex certa animi provisione suscipit. Quis illo consideratior? quis tectior? quis prudentior, qui nihil nisi exploratè agit. Alienis malis eruditus, aliena calamitate doctus, cautissime omnia, omni cautione agit. *V.* *Providus; prudens, caveo.*

Cavus, a, um. höhl. *Syn.* Concavus. *Ufus.* Vena cava.

Cedo, sage, gieb. *Syn.* Da, die, exhibe. *Ufus.* Cedò tabulas; cedò, quid assers?

Cedo, is, cessi, cessum, etc. weichen. *Syn.* Concedo, locum do, me retraho. *X* *ma-neo, Adv.* Honestè malè, non multum, aut nihil omnino. Cessisse omnino a gladiatore. *Phras.* 1. *Cessit denique hostium machinationibus*, er ist endlich den feindlichen Unternehmungen unterlegen und gewichen. Ita tractus ac debilitatus est, ut succumberet fortunæ; tandem manus dedit fortunæ; victus, & abjecto scuto exterritus campo cessit. Defecit hominem constantia, & labescere capit. *Hostes retrò cesserunt*, die Feinde seynd zurück gewichen. Pedem retulere, se in castra recepere? receptu fugæ similis in castra retrò ire, se abstinere. 3. *Unccedit Homero*, er weicht den Homero allem. Unconcedit Homero. Poëtarum, præterquam Homero, nemini secundus est. Ab Homero proximus est. Homero collatus, haud aegrè in secundo se gradu continet. 4. *Cedite omnes de via*, weicht aus, macht Platz. Abicedit; date viam; fugæ totæ plateæ pateant; ne quis mihi obstitit obviam. Concedite, decedite de via. Illuc este; auferte vos hinc. Declinate paululum extra viam; viam la. ite. 5. *Hoc consilium bene tibi,*

cedat, dieser Anschlag soll dir glücklich von staten gehen. *Res ea tibi bene; feliciter vertat, opto; res ex sententia tibi succedat; sub manus succedat; feliciter eveniat; procedat bene ac prospere, exopto; optatis, fortis fortuna subscibat, annuat, respondet, faveat, aspiret; cadat feliciter, ut exoptas; ex animi sententia geratur, opto.* 6. *Male cessit conatus ille*, dieser Anschlag ist übel von staten gungen. In perniciem vertit; abfuit fortuna cepto, exitus non respondit; eventus non satisfecit; contra cecidit, aliter, secus cecidit ac optabam; exitum res sortita à destinatione animi longe alienissimum; optatum exitum res consecuta non est; ad exitum optatum, res non pervenit; pro voluntate non successit; non is quem volebam, exitus consecutus est; operatum eventum sortita, nacta, adepta res non est. *V.* *Succes, Evemo, Accidit.* 7. *Cedendum est tempori*, man muß sich nach der Zeit schiken. *Consilli est, cedere tempori; temporibus servire; necessitati parere; rationem temporis habere; confirmare se ad temporis rationem; consilia & actiones tempore moderari; res ad tempus accommodare; Temporibus assentiendum est; tempeitati obsequendum.* 8. *Cur ego cedam mineri?* warum sollte ich einem weichen, so weniger ist, als ich? Quamobrem, qui infra me est, mihi patiar anteponi? cur ei cedam locò, vel locum cedam, qui nihil ad me est, qui comparandus, æquandus, conferendus, par omnino mihi non est! Quid est causæ, cur primas ei partes concedam; primas ad eum partes deferri sinam; præponi; priore eum loco statui; collocari ante me, antequam me patiar; quæ nulla res mecum æquat; cujus meritis mea merita antecellunt? Quid est causæ, cur honore superior habebatur, qui virtute, ætate, rebus omnibus inferior est? *V.* *Antepono.* *Ufus.* 1. Nihil Græcis cedunt Romani. Cesseram invidiæ, tempori, armis, factioni, republicæ. Cessit tandem precibus, malis, oneri. *Succubunt*, ingenti laude nemo est, qui cuiquam cedat. 2. *Ab eo, discedo*, weichen von einem Ort. *Forò*, urbe, Italia cessit. *E vita cessit*, sterben. 3. *Remitto*, etwas nachlassen. Nihil de jure suo cedere, concedere, remittere.

Cedrus, i, f. Ceder, Baum.

Celeber, ris, e. berühmt. *Syn.* Præclarus, laudatus, clarus, honestus, honorificus. Quod celebratur, frequentatur & colitur. *X* *Disertus, ignotus.* *Phras.*

*Phras. 1. Victoria celebris erat, das mar-
timberühmter Sieg. Omnium sermoni-
bus celebrata; in luce Asiae, in oculis
Europae reportata; illustri laude celebra-
ta; primi nominis erat victoria; victoria
ea maximam inter ceteras tulit laudem;
celebritatem habuit; clara apud omnes
gentes fama erat. Victoria ea non terra-
solum, sed mare etiam rerum gestarum
fama implevit; omnes provinciarum ac
regionum sinus fama eius victoria com-
plevit. 2. Vir est celeberrimus dixerit ut
ein berühmter Mann. Summo pro-
pterea regis virtutes honore & nomine;
aristissimus vir & clarissimus; summum
splendorem sua virtute consecutus; vir
est, cuius virtutes maioribus quasi thea-
tris expositae, qui fama nominis sui
non terras solum, sed & maria implet;
omnium studiis celebratus; quem fama
conspicibilissimum facit; quem rerum ge-
starum gloria mirifice illustrat. Vir est,
qui non modo honestis artibus, sed bel-
licis laudibus summum inter suos splen-
dorem est consecutus; publice privatim-
que celebratus. Non sermonibus modo,
sed omnium gentium literis celebratus;
clarus vir ac illustri laude conspicuus;
spectatus vir, & primi inter suos no-
minis, fama inclutus, & claro inter
suos nomine; vir, qui magnam rebus
gestis celebritatem consecutus; qui in
fama celebritate vivit; qui celebra-
te floret inter suos maximus; in gloria
ingenti apud suos est; cuius ingens per
omnes gentes nomen & gloria; celebra-
tione nominis insignis; ingens haberi
creatus. V. Gloria, fama, egregius. Usus.
Celeberrima & frequentissima urbis pars.
Res celeberrima est, totique urbe no-
tissima. In foro, concione celeberrima,
frequentissima.*

**Celebratio, nis, f. Zusammenkunft des
Volks, Lob. Syn. Laudatio. Epi. Quoti-
diana. Usus. 1. Nihil equidem comme-
moravi in ea celebratione meorum re-
rum. 2. Frequentatio, Zusammenkunft
Quae domus? quae celebratio?**

**Celebritas, tis, f. Menge des Volks. Syn.
Hominum cætus, concursus, frequen-
tia. X. Solitudo. Epi. Domestica, fre-
quentissima, magna, maxima, quin-
quennialis, tanta. Usus. 1. Odi cele-
britatem, fugio homines, lucem aspi-
cere vix possum. Nunquam comitia
tantæ omnis generis hominum cele-
bratis florere. Mercatus celebra-
tur summa totius Græciæ celebritate.
Theatri, iudiciorum, fori celebritas
& frequentia. 2. Fama, laus, splen-
dor, aurgitas. Vir summa fame cele-**

britate. Summam celebritatem sermonis
hominum consequi. Iudiciorum cele-
britate discurrere. Funeris celebritate ali-
quem spoliare.

**Celebro, as, avi, atum, are. rühmen. Syn.
Orno, honesto, laudo, comitor. Adv.
Celebrari maxime, privatim, publice,
vicatim, descriptionem servorum tota
urbe. Usus. 1. Celebrare nomen, memo-
riam alicuius post mortem. Celebrata
hæc sunt omnium literis. Vir publice
privatimque celebratus. Populus ma-
gnâ frequentia me ad Capitolium us-
que celebravit. 2. Frequento, oft be-
suchen. Est hoc omnium sermonibus
celebratum. Viam illam sub comitatu
celebrat. V. Laudo.**

**Celer, ris, e. geschwind. Syn. Velox,
volucer, incitatus. X. Taraxus, serpens,
lentus. Phras. Celeres sunt, sie schnell ge-
schwind. Ea velocitate sunt, ut eos vo-
lare, non iter facere crederes; tanta
incitatione feruntur, ut celeritas, quan-
ta sit, ne cogitari quidem possit. Ucen-
tur festinatione, pernicitate, & velo-
citate præopera; maximo vigore ac
levitate corporum veloces juvenes. Le-
vium corporum & multa exercitatione
pernicium homines; juvenes summa ugi-
litate corporum; ad summam celebritatem
nihil reliqui sibi facere soliti; celerita-
tes suscipiunt incredibiles.**

**Celeritas, tis, f. Geschwindigkeit. Syn.
Velocitas, pernicitas, festinatio. X.
Taraxus. Epi. Admirabilis, divina in-
genii, expedita & profluens quodam-
modo, gratior, ignea, incredibilis,
ingens, maior, maxima, mirabilis, præ-
ceps dicendi, prompta & parata in
agendo & respondendo, summa. Celer-
itates dispares, & inter se dissimiles,
nummixte, pares. Usus. Expedita ac pro-
fluens in dicendo celeritas. Rapida &
celeritate creata oratio. Homo vo-
lubili, præcipiti dicendi celeritate. Ce-
leritate opus est; celeritas in eo negotio
adhibenda suscipienda; celeritate uten-
dum est. V. Celer.**

**Celeriter, geschwind. Syn. Citò, brevi tem-
pore, mature, quamprimum, propediem.
Usus. Celeriter de ea re scribam, tran-
sigam. V. Citò.**

**Celero, as, avi, atum, are. eilen. Syn.
Accelero, celeritate utor celeritatem su-
scipio.**

**Cella, æ, f. Kessel. Syn. Locus, ubi ali-
quid conditur & asservatur, ut granum,
oleum,**

oleum, vinum, carnes & quidquid ad penum pertinet. *item*: sacellum, xedacula iara. *Epi*. Mellaria, olearia, penuaria, vinaria, cellæ plenæ. *Ufus*. Semper boni domini referta cella vinaria, olearia, penuaria est. Sicilia cella penuaria re pub. Romanæ. Frumentum in cellam emut. In cella Concordiæ. In cella Jovis. *Pro cella Monastica*. *Vulg.* Zelle, Cubiculum, conclave.

Cellarius, ii, m. Keller, oder Speisemeister. **Syn.* Qui præsit cellæ, penui promendo, vel condendo. *Ufus*. Cibus & potus sine fraude à cellarius præbeatur. *Prome* quodvis, te facio cellarium.

Celsitas, tis, f. Höheit. *Syn.* Altitudo, excellitas. *Ufus*. Celsitas animi & magnitudo. *V.* Altitudo.

Celsus, a, um. hoch. *Syn.* Sublimis, altus, erectus, elatus. *Ufus*. Vir celsus & erectus ad omnia, quæ accidere possunt. Celia dignitatis sedes. *V.* Altus, sublimis

Censeo, es, ui, censum, ere. achten, schätzen. *Syn.* Arbitror, puto, existimo, statuo, decerno. *Adv.* Amplius, ita, utile re- publ. magnopere, nominatim videnda, planè prorsus, ita simpliciter. *Ufus*. 1. Magnopere censeo tibi abeundum. Quid senserim, quid sensuerim, scis. 2. Decerno, verordnen. Consules censeant, quid agendum. 3. *Censum ago*, schätzen an Gütern. Quinto quoque anno Sicilia censetur, die Sicilianer werden alle 5 Jahr geschätzt. *V.* *Judico*, *puto*, *opino*, *estimo*.

Censor, oris, m. Schatzmeister, Zuchtmelster der Sitten des Volks. *Syn.* Qui præest censui, & moribus populi; magister morum; præfectus moribus. *Uf.* Magister veteris disciplinæ, severitatis censor.

Censorius, a, um dem Schatzmeister zugehörig. *Syn.* Quod censoris est. Qui censor est, vel fuit. *Ufus*. Censorium judicium notatio, animadversio. Censoria gravitas. Censoriæ severitatis nota aliquem inurere.

Censura, æ, f. Verbesserung der Sitten. *Syn.* Censoris dignitas, munus. *Epi.* Egregia, tota. *Ufus*. Censura morum severissima magistra. *Censura Ecclesiastica*. *V.* *Pœna Sacra*.

Census, us, m. Zins. *Syn.* Bonorum æstimatio & ipsa bona. *Ufus*. In censum veni e. In censu habendo potestas omnis æstimationis habendæ censori permittitur. Aliquem spectare ex censu, æstimare, schätzen. Homo sine censu. Censum; etage, e. perneere. Alique civitates censu libe-

ratæ sunt. *Census annuus ex mutuo, locatione*. *V.* *Fructus*, *fructus*.

Centenus, a, um. hundert. *serè plur. num.* *Ufus*. Centena seitertia.

Centesimæ, arum, f. das hundertste. *Ufus*. Centesimis contentus non est. Tributum ex centesima collatum.

Centies, hundertmal.

Cento, onis, m. Hohen. * *Syn.* Stragula crassiora filis passim pendentes. *Ufus*. Centones iniecerunt, ne tela contabulationem præficerent.

Centrum, i, n. Mittel, Punct. *Syn.* Locus medius in sphaera. *Ufus*. Terra in medio mundi sita centrum obtinet.

Centum, hundert.

Centuria, æ, f. eine Rote von hundert Kriegs-Knechten. *Syn.* Centum homines. Ita erat populus Rom. in centurias distributus. *Epi.* Prærogativa, centuriæ cunctæ, paucæ. *Ufus*. Omnium propè centuriarum voce consul factus, creatus.

Centuriatim, Rotteweis, je hundert und hundert. Per centurias. *Ufus*. Tributim, & centuriatim descripti ordines.

Centuriatus, a, um. eine Rote von hundert eingeschrieben. *Syn.* In centurias distributus, descriptus. *Ufus*. Centuriata & curata comitia.

Centuriatus, us, m. Hauptmannschaft über hundert. *Syn.* Munus centurionis. *Ufus*. Centuriatus in castris palam vendidit.

Centurio, as, avi, arum, are. je hundert in einen Haufen abtheilen. *Syn.* In centurias distribuo, tribuo, describo, centurias conficio. *Ufus*. Vidi conscribi homines & centuriari.

Centurio, onis, m. Hauptmann über hundert. *Syn.* Centuriæ præfectus, dux, ductor; qui ordines ducit. *Epi.* Nobilis sui generis. Centuriones pugnaces, lacertosi. *Ufus*. Nihil sibi ex ista laude centurio, nihil præcæsus decepit.

Cera, æ, f. Wachß. *Epi.* Commutabilis, exte a, infamis & nefaria, legitima, mollißima. *Ufus*. Mollem ceram ad nostrum arbitrium formamus & fingimus.

Cerarius, ii, m. der mit Wachß umgibt. *Syn.* Qui ceram tractat.

Ceratus, a, um. mit Wachß überzogen. *Syn.* Cera inductus, albus. *Uf.* Tabula cerata, Cere-

Cerebrosus, a, um. *Syn.* mihiq. *Syn.* Cui durum & pertinax cerebrum. *Ufus.* Senex hic cerebrosus, est certo. *V.* Obstinatus, Pertinax.

Cerebrum, i, n. das Hirn. *Ufus.* Alii dicunt in cerebo esse animæ sedem.

Cereus, a, um. wächsern. *Syn.* E cera factus. *Ufus.* Cereæ figuræ.

Cereus, i, m. Wacht, Kerze. *Syn.* Fax cerea. *Ufus.* Ad illas statuas thus & cerei adhibentur.

Cerimonia, æ, f. Gebrauch der Kirchen. *Syn.* Ritus sacer, cultus religiosus, religio sacrorum. *Epi.* incredibilis, maxima, summa. *Ufus.* Cerimonias prodere, vorrichten. Cerimonias polluere, entheiligen. Cerimoniis præesse. Ea sacra maximis & occultissimis ceremoniis continentur. Sacra Cereris summâ religione ceremoniæque conficiuntur. Cerimoniarum ludorum, sepulchrorum. Cerimonias sacras ex majorum instituto sanctè obire; sacros in rebus divinis ritus diligentissime tueri, retinere. In adhibendo ritû sacrarum cerimoniarum diligentem operam ponere, præcepta sacrorum ceremoniarum rite colere.

Cerimoniale, Cerimoniarum, *Vulg.* *Syn.* Sacrorum rituum liber; liber quo Sacre religionis ceremoniæ continentur. Rituum, officiorum in divino cultu magister; sacrarum cerimoniarum moderator, sacris ceremoniis præpositus, præfectus. *Cerimonæ politicae.* *V.* Officium, officiosus.

Cerno, is, ere. sehen. *Syn.* Video oculis sed sæpius animo. *Adv.* Civiliter, sine armis, nihius, planè, penitus, subtilius, tacite. Cerni bipertitò, extrinsecus, *Ufus.* 1. Aut superum nihil, aut obscure admodum cernimus. Ne nunc quidem oculis cernimus. 2. Cerno animo, voraus sehen. Cerno jam animò, mente video, quæ futura sint. Verecunde tu quidem, sed tamen ut cernerem tuum animum. 3. Adeo, assumo, antretten die Erbschaft &c. Ex testamento hæreditatem hodie crevisse me hanc alienæ gloriæ quasi hæreditatem cernere, die Erbschaft theilen. *Vulg.* Dividere cum aliquo hæreditatem. *V.* Video.

Cornuus, a, um. niedergebogen. *Syn.* Inclatus, quasi quod terram cernat.

Certamen, inis, n. Kampf. *Syn.* Contentio, pugna, certatio. *Epi.* Equum, dulem, extremum, forense, gladiatorum.

vitæ, grave belli, gymnicum, honestum, improbum, magnum, majus, mediocre, præsens. *Ufus.* 1. Acce mihi tecum est pro aris & locis certamen. Descendam tecum in certamen honoris & dignitatis. Nihil me ab hoc certamine gloriæ removebit. In certamen & discrimen rerum omnium veniendum erit. 2. *Prælium*, *Streit*, *Schlacht*. Certamen instat, oritur, accenditur, es hebt sich die Schlacht an. Exardescunt prælii initia, pugna capessitur; ad certamen descenditur; in certamen venit; pugna, certamen, manus conferuntur. Certamen tentat, experitur, dimicationem subit, er wagt eine Schlacht. Ea res certamen præbuit, iniecit, dieses hat einen Streit erweckt. Certamen serere, miscere, facere, mit einander streiten. Certamen extrahere, den Streit, die Schlacht hinausziehen. Certamen sedare, dirimere, den Streit belegen, aufheben. Certamen abnuere, desigere, sich weigern zu schlagen. *V.* *Pugno*, *contendo*, *prælium*, *pugna*.

Certatim, Kampf, weis. *Ufus.* Omnes certatim accurrent.

Certatio, nis, f. Zand, Streit. *Syn.* Contentio. *Epi.* honesta, iniqua, magna parva. *Ufus.* Virtuti cum voluptate certatio est. Sit hæc inter eos honesta certatio. *V.* Certamen.

Certè, gemiß. *Syn.* Scilicet, certò, profectò, sine dubio, sine ulla controversia. *Ufus.* 1. Si me tanti facis. 2. *Concedentis*, ja freylich. Epicurus parables dixit divitias, certè nisi &c. 3. At certè, certè, i. e. saltem, aufe wenigste. Res fortasse veræ, certè graves. Victi sumus at fracti certè & abjecti.

Certò, gemißlich. *Ufus.* Id certo scio; id sanè constat; id sine ulla dubitatione affirmem.

Certo, as, avi, atum, are. streiten. *Syn.* Decerto, contendo, belligero; certamen, certatio est mihi cum aliquo. *Adv.* Planè de sponsione pugnaciter. *Phras.* Certet necesse est, qui victoriam cupit. wer siegen will, muß streiten. Victoriam non aufert, nisi qui fortiter dimicat; nisi qui certamen nullum fugit; nisi qui cum hostibus conflictatur, depugnat armis dulceptat; ferrum & manus cum hoste confert, præliis utitur secundis; configit, signa confert; ad manus venit; certamina ferit; nisi qui in certamen venit, descendit; dimicationem subit; in dimicationem venit. *V.* *Pugno*, *Prælium*, *pugna* *contendo*, *arma*.

Cer-

Certus, a, um. gewiß. *Syn.* Non dubius, non incertus, compertus, apertus, manifestus, notus, exploratus, minimè dubius, ratus, quod nihil habet dubitationis; in quo nulla dubitatio esse potest; quod manu tenetur; in manibus habet; quod in praesentia est, atque ante oculos. *Phras.* *Certum est, rem ita evenisse, es ita gewiß, das sich die Sache also verhalten.* Exploratum habeo, mihi pro vero constat; pro iniquo & comperto habeo rei exitum. *Certissimis* indicis comperi; ita animò video, quàm quæ oculis cernimus; persuasissimum mihi est, rem ita se habere. *Perspectum* exploratumque habeo; perspicuum, non obicium est; explorata res est; vocari in dubium non potest; venire in dubium, ambigi, dubitari non potest; nemini dubium esse potest, quia res ita evenit. *V. Notus, manifestus. Usus.* 1. Nihil certi & definiti habeo, quod nunciem. Pro certo habeo, Pompejum abiturum. *Certi* coelorum motus. 2. *Rationes constitutum est, es ita festgesetzt.* Certum est deliberatumque, omnia palam edicere. Certum mihi est, ad Brutum transire. 3. *Fidus, securus, treu, sicher.* Habebam certos homines quibus litteras dare poteram. *Vulg.* *Proprium munus, einen eigenen Boten.* 4. *Quidam de patus, secularis, proprius, gewiß, eigentlich.* Habet certos sui studiosos. Sunt certa vitia, quæ nemo libenter fugit. Rem aliquam in certas partes dividere. 5. *Commones factus, in Comparativo, zu wissen gemacht.* Utinam ejus rei certior factus essem. Fac me certiorum de consiliis tuis, mache mir zu wissen, was du im Sinn hast. Significa mihi, expone, aperi, explica, qui sit rerum tuarum status, qui tuus animus, qui sensus, quæ tua sint consilia. Fac, ut te tuis consiliis cognoscam, intelligam, certior sum, reddat; imaginem rerum tuarum, cogitationumque litteris exhibe, ostende. *V. Indico, declaro, significo, nuncio.*

Cervicula, æ, f. Genicklein. *Usus.* Cerviculam jactare.

Cervix, icis, f. Genick. *Syn.* Aversa pars colli; audacia. *Epi.* Anguina, dextera, longa, teres, cervicis cruenta; nefarice, tumidae, validæ. *Usus.* Imposuisti in cervicibus nostris dominium. Tyrannum à cervicibus nostris avertit. Remp. vestris cervicibus sustinetis. Cladem à cervicibus omnium avertere, repellere, depellere. Siqui sunt tantis cervicibus, ut audeant prætori obistere, wann er nige so frech stand etc.

Cerula, æ, f. Wäschlein.

Cerulla, æ, f. Bleimeiß. *Genus pigmenti ex ramentis plumbi compositum. Usus.* Cerulla malas oblinere.

Cerulatus, a, um. angestrichen. *Syn.* Cerulla illitus, luctatus.

Cervus, i, m. Hirsch.

Cespes, itis, m. Wäsen. *Usus.* Arva aut sunt cespites, aut glebæ.

Cessatio, nis, f. Müßiggang. *Syn.* Intermissio, otium. *Epi.* Libera atque otiosa. *Usus.* Epicurus nihil cessat esse melius existimat. Petit sibi liberam cessationem. Cessationem alicui dare. Damna & suam cessationem, vel excusare. *V. Otium.*

Cessator, oris, m. Faulenzer, träg. *Syn.* Otiosus, qui cessat, nihil agit. *Usus.* Non soleo esse cessator, præsertim in litteris. Nequam & cessator Davus. *V. Otiosus.*

Cessio, nis, f. Ubergabung eines Rechts. *Handels.* *Usus.* Abalienatio est rei, quæ mancipi est, aut in jure cessio, aut de.

Cesso, as, avi, atum, are. aufhören. *Syn.* Nihil ago, vaco, cessator sum, conquiesco, langueo. *Phras.* 1. *Cessamus a scriptione, hören wir auf vom Schreiben.* Manum de tabula; conquiescamus à scriptione; supersedeamus tantisper molestò scribendi labore; intermittamus paululum ceptum scribendi laborem. A molesta scriptione respicemus. Remittamus aliquantulum de scribendi contentione. Cessationem aliquam fatigatæ longæ scriptione deterrædemus; otium concedamus. *V. Desino.* 2. *Cessavit jam ea cura, dieß Sorge hat schon aufgehört.* Desistit jam ea cura; conquievit; habet jam animus aberrationem quandam à curarum molestiis; cura ea jam confecta refedit; exempta jam animò est ea cura; sollicitudo conquievit. *V. Quies.* *Usus.* 1. Pueri, etiam cum cessant, (vacant) exercitatione aliquâ delectantur. Scribo, ne tibi planè cessasse videar. *Vulg.* *Ferari.* 3. *Desino, finem facio, desisto, aufhören, abstecken.* Litteras scribere nec cessavi, nec cesso. In opere ac studio nihil cesso. *V. Otior, desino, desisto, piger.*

Cetarius, ii, m. Walfisch • Fanger. *Syn.* Qui magnorum piscium mercaturam exercet. *Usus.* Cetarii, lanii, coqui, sartores, piscatores.

Cetus, i, m. Walfisch. *Syn.* Piscis, bellus marina.

Character, *es, n.* *Mahl & Zeichen.* *Syn.* Nota, figura, forma, genus dicendi. *Ufus.* Num te orationis mese character delectat? Characterem optimi exponere difficillimum, quod aliud aliis optimum videatur.

Charitas, *is, f.* *Freude.* *Syn.* Amor, studiosa propensio. *Ufus.* Hominum charitas, amicitia, benevolentia gratuita esse debet. Charitas inter natos & parentes, Omnes omnium charitates una patria complectitur. Satage, ut charitatem civium tibi concilies, gignas, retineas, ut charitate jungare cum civibus, ne hanc charitatem tui quisquam adimat, diramat. *V. Amor, benevolentia, affectus, a, um.*

Charta, *a, f.* *Papier.* *Syn.* Chartula, membrula, macrocolum. *Ufus.* Num charta tibi dedit, quod non scribas. Impensam feci in macrocola. *Charta regia*, ardui Regal-Papier. Scapus chartæ, ein Buch-Papier. Chartæ pagina, plagula, ein Blatt Papier. Charta bibula, Blätter-Papier. Charta transmittit litteras das Papier fließet.

Charus, *a, um.* *lieb.* *Syn.* Acceptus, jucundus, antiquus, qui suavitatem sibi apud aliquem obtinet. *Phras.* *Commendo juvenem tibi charissimum*, ich befehle dir diesen liebsten Jüngling. *Mel meum*, & delicias, mea delicia; nolim eum dimittas e sinu tuo. *Commendo tibi amores nostros*, juvenem, qui mihi in oculis est, quem in oculis fero; qui mihi cordi est unice, ocellum meum, & dextellam, die rechte Hand. *Delicias, ac vitam meam*. Qui mihi in medullis & visceribus hæret; qui in desiderio civitatis, in ore, in sermone omnium habitat. *Hoc dimisso videbar mihi partem viscerum abrumperem*, qui unicus mihi, & unice magis est unicus; pro cujus charo capite meum caput libenter offeram. *Commendo tibi oculum meum* quò nemo charior meo animo, meo coram. *V. Amo, cogito a filio de te.* *Ufus.* *Comus*, jucundus & charus. Sibi quisque charus est. Paucos æque, ac te charos habeo.

Charibdis, *is, f.* *Wirbel.* *Locus in mari Siculus periculosus*, quod ibi mare sit vortex & præceps. *Epi.* Immanis, infesta, vorax. *Ufus.* Charybdis bonorum voracitatem potius dixerim; nulla charibdis tam infesta, quæ tot res tam cito absorbere potuisset.

Chele, *es, f.* *Kreb? - Echer.*

Chirographum, *i, n.* *Handschrift.* *1212.* manu propria scriptum. *Epi.* Chirographi falsi. *Ufus.* Quod me teste convinces? an chirographo? Chirographum imitari. *Misi tibi cautionem chirographi mei.* Chirographa, testificationes, judicia, quæstiones. *Falsum chirographum scripsit.*

Chirurgia, *a, f.* *Wund-Arztney.* *Syn.* Medicinæ pars, quæ manui medetur. *Ufus.* Chirurgiæ cædet, diu et à curamalo.

Chlamydates, *a, um.* *der ein solches Kleid trägt.* *Ufus.* Sylla Imperator chlamydates.

Chlamys, *idis, f.* *Kod.* *Syn.* Vestis militaris & regia, paludamentum. *Ufus.* Chlamys pupurea, coloribus variis intexta.

Choragium, *ii, n.* *Rüstung zu einem Spiel.* *Syn.* Scenicus apparatus & pompa. *Ponitur pro Thasica aliqua ostentatione.* *Ufus.* Fragile fallæ gloriæ choragium comparat.

Choragus, *i, m.* *Spielmeister.* *Syn.* Dux chori, qui subministrat instrumentum ludicrum, & impensas. *Ufus.* Ornamenta à chorago sumere.

Chorda, *a, f.* *Saite.* *Syn.* Nervus. *Ufus.* Voces ut chordæ sunt intente, quæ ad quemvis tractum respondeant.

Chorus, *i, m.* *Chor.* *Syn.* Corona, multitudo, sodalitium, numerus. *Epi.* Totus comestationis. *Ufus.* Chorus juventutis stipatus, begleitet von einer Schaar Jünglingen. *Epicurus & Philosophorum chorus tollendus est.* Chorus canentium, nisi numeris, & certis modis præeuntis magistri consentiat, dissonum quid, & tumultuosum canit; at si certus numeris, ac pedibus, velut facta conspiratione consensit, ac concinuit, &c. *Chorus musicus pro loco vulg.* est: rektius dicitur odeum, Musicanien Chor, aut statio musicorum.

Christianus, *i, m.* *etn Christ.* *Syn.* Qui Christi nomen profiteretur, Christo initiatus, addictus, authoratus, Christi disciplinam professus, Christi sectator, qui Christo nomen dedit; Christi cultor, Christianis sacris imbutus. *Phras.* *Christianus factus est*, er ist ein Christ worden. *Christo nomen dedit*: Christiana sacra suscepit; Christianam doctrinam amplexus est; Christianæ militiæ adscriptus; ad sanam Religionem ab impia superstitione tractus est; rejecto Amulato-

rum cultū ad Christi Ecclesiam se aggregavit; damnatis erroribus ad Christianæ veritatis lucem respexit; ad Christum se adjunxit; Christi nomen professus est; Christo fide professioneque authoratus est; Christianis mysteriis inauguratus; initiatus est sacris Christianis; Christiana sacra suscepit; ad Christi signa transiit; Christianorum cœtum auxit; Christianæ militiæ nomen dedit; signa secutus est; Christianæ militiæ castra secutus est; Christi legem professus est; Christo duce stipendia merere constituit.

*Christus, JESUS, m. Gottes und Mariâ Sohn. Phras. 1. Redemptor generis humani, mundi liberator, vindex ac servator; sequester noster, qui extra omnem culpam vivit, & humanorum delictorum nulla contagione sœdari potuit; qui inter cœlum & terram, inter DEUM & homines placidissimam firmissimamque pacem composuit; cujus durâ morte à sempiterna morte vindicati sumus; legatus, nuncius & sacerdos summi Patris qui interclusum in cœlum aditum nobis aperuit, patefecit; qui, ut nos liberaret; durissimis cruciatibus excarnificandum sese deridendumque objecit; pro salute nostra vindicanda excarnificari se ac dilaniari passus est; ut Patrem nobis propitiaret, concidi se & dilacerari, tanquam à feris immanissimis sustinuit; qui fusô pro nobis sanguine interceptam & interclusam ad cœlum viam aperuit; servile jugum à cervicibus nostris deiecit, hominum mentes exiavit; Patris Numen humano generi insensum placavit; qui Divinæ severitatis tela in homines intenta, unus pro universis excepit, sanguineque suo omne humanum nefas extinxit. Mens Divinæ mentis, Filius DEI, Verbum Patris, speculum sine macula Majestatis DEI; fulgor sempiternus solis sempiterni; incorruptissimus iudex, & flagitiorum scelerumque vindex justissimus atque acerrimus; à quo exanimis; ad vitam excitati, mortuorum linguæ in sermones solutæ, surdorum aures ad audiendum patefactæ, claudis libera gradiendi data facultas, his, qui omnibus capti membris totius corporis firmitas restituta; in quo Christiani habent omne salutis præsidium constitutum. 2. *Christus incarnatus, Christi Menschwerdung. Mysterium augustissimum & arcanissimum; quò rerum universalium, adeoque hominum rector ac opifex humanis se membris coope-ruit, & salvis utriusque naturæ discriminibus tam conjuncta DEUM inter ac**

hominem est instituta consociatio, Verbumque & caro tam arctò ac indissolubili nexu in unam personam coierunt, ut quidquid ibi DEI est, non sit ab humanitate; quidquid autem hominis, non sit à Divinitate divisum. Mysterium, quò humana divinis, terrena coelestibus, ima summis, pereuntia sempiternis nexu omniumarctissimò devincta & copulata sunt; interque nos ægros ac miseros, & beatos immortalesque spiritus, foedus inviolabile percussum ac sancitum est; quò natura divina humanis se artibus vestivit, velavit; corpoream indutus naturam DEI Filius, humanis se artibus humanâ se specie amicivit. 3. *Christus Natus, Christi Geburt. Faustissimus post natos homines Christi Servatoris nostri ortus, quò idem reparationis nostræ autor, ac humanæ salutis restitutor, humanâ carne circumdatus, in hac luminis auras prodiit; quò generis humani vindex, & salutis nostræ assertor, hominum parens DEUS, mortalibus artibus è virgine nasci voluit. 4. *Christus Passus, das Leiden Christi. Fune-
stissima Christi Servatoris cadens, qui, ut nos sempiternis apud inferos supplicis eriperet, in cruciatum ac necem se obtulit; immanissimis cruciatibus excarnificandum se objecit, & divinæ severitatis tela, nostris jugulis intentata, in se unum avertit. Christi è cruce pendentis acerba supplicia, cruciatus, tormenta; mors pro genere humano obita. Singulare divinæ charitatis, humanique sceleris certamen Christo DEO moriente editum. Asserta mortalium generi vita, & victoria per necem immeritam conditoris. V. *Passio Christi. 5. *Christus Resurgens, die Auferstehung Christi. Christi devicta morte reviviscentis triumphus, Triumphalis Christi in vitam reditus. Redivivus à morte Servator noster. Christus ab inferis existens. V. *Pascha 6. *Christus ascendens in cœlum, Aufahrt Christi. Triumpho-pompæ, quâ Christus se in coelestia templa transtulit, à nobis super astra in locum altissimum emigravit; in beatissimas illas sedes stupentibus Angelis ascendit, in oras felicissimas sese intulit. V. *Ascensio Domini.*******

*Cibaria, orum, n. Spelſe. Syn. Omnia, quibus animantes vescuntur & aluntur. Epi. Menstrua uberiora. Uſus. Cibaria coquere, conficere, petere, dare, præbere. Ex alienis cibariis liberaliter hospites tractare. V. *Annona.**

Cibarius, a, um. Das zum Unterhalt des Lebens dienend. *Ufus*. *Cibarius panis*.

Cibus, i, m. Speise. *Syn.* *Esca*, *pastus*, *epulae*. *Epi.* Animalis, gravis, divitus, modificatus, suavissimus, facillimus, terrestis. *Phras.* 1. *Cibum capere*, essen. *Cibaria* sumere; cibo curare corpora, liberaliore victu, obsequio corpora firmare, vires firmare. Moderato cibo naturæ desideria explere cibo se reficere; corpora curare, revivere. V. *Edo*. 2. *Cibi se onerare*, gar zu viel essen. Cibo immodico se ingurgitare, obruere; abdomen distendere; alvum deerrare. V. *Vorax*. 3. *Cibum terre*, die Speisen hincin tragen. Mensam eibis instruere; ornare, adornare mensas; mensas exquisitis epulis extruere. 4. *Cibi parcus*. V. *Abstineo*. *Ufus*. Epicurus utebatur eo cibo, qui suavissimus esset, & ad concoquendum facillimus, qui inflationem nullam haberet. Cibo & potione onustum esse, sich überessen.

Cicada, z, f. Heuschrecke.

Cicatrix, icis, f. Wundmahl. *Syn.* Signum relictum ex vulnere. *Ufus*. Ne obductam republicæ cicatricem reficem. Exceptæ adverso corpore cicatrices. Coit jam cicatrix.

Cicer, eis, n. Weiß-Erbse. *Genus Leguminas*.

Ciconia, z, f. Etorch.

Cicur, ris, g. o. heimlich. *Syn.* Mansuetus mansuetus X *Ferus*, immanis. *Phras.* *Cicurem* redare hominem alioquin barbarum, einen wilden und barbarischen Menschen zahm machen. Inveteratam barbariem ex hominis moribus delere; ex agresti immanique vita ad humanitatem, mansuetudinemque traducere; ex feritate ad mansuetudinem transferre; ad humanitatem informare; mansuere facere hominis ingenium agreste & disciplinā formare. *Ufus*. Bestiarum immanes aliaque cicur.

Circ, es, civit itum, ere. bewegen. *Syn.* *Commovo*. *Ufus*. Id penenum saevos cruciatus ciare solet. Animatum est, quod motu ciatur interiore. 2. *Excito*, erigere, verusachen. *Bella*, pugnam, iras, lacrymas ciere.

Circum, ii, n. härtiges Kleid. *Syn.* Vestis i paucis caprarum contexta. *Ufus*. Coria, circi, taccos imperavit.

Circinnus, a, um. krauthäutig. *Ufus*. Circinnus ganeo.

Cinnannus, i, m. Haar-Locken. *Syn.* *Capillus* ad ornatum intortus. *Ufus*. Erant illi capilli compti, & madentes cinnannorum fimbriæ.

Cingo, is, cinxi, cinctum, ere. umgürten. *Syn.* *Coerceo*, *circumdo*, *munio*, *tueor*, *contineo*, *sepio*. *Adv.* *Diligentius*. *Ufus*. Urbes diligentius religione, quam moribus cingende. Ea septa porticu cingemus. Regio mari cincta & periculis. Mare montibus cingitur, continetur. V. *Circumdo*.

Cingulus, i, m. Gürtel. *Syn.* *Zona*. *Epi.* Australis, medius & maximus. *Ufus*. Videmus terram quasi quibusdam cingulis redimitam, & quous duo maxime inter se diversi.

Cinis, eris, m. Asche. *Ufus*. 1. Cur hunc dolorem cineri & ossibus parentis inuris? videbitis miserandum patriæ cinerem. 2. *Vulg.* *Cineres benedicti*, geweihte Asche. *Cineres sacri*, lustrales, piaculares. 3. *Vulg.* *Dies Cinerum*, Ascher-Mittwoch. Dies, cui à sacris cineribus capiti aspersis nomen est, qui à sacro cinere frontibus aspergi solito nomen traxit, reperit. *Postridie Hilariorum*, *Dionysiorum*.

Circa, ben, herum. *Ad locum refertur.* *Syn.* *Circum*. *Ufus*. 1. *Circa Capuam*. *Circa omnes portus missi exploratores*. 2. *Ad personas*. Multos circa se habebat. et hatte viel um sich.

Circenses, lum, m. Ritterspiele. *Ufus*. *Ludi Circenses*.

Circiter, ungesehr, ben, um. *Syn.* *Ad*, non multo secus, p. ope, fere. *Ufus*. 1. *Refertur ad tempus*. Hora sexta circiter. *Circiter noctem*, *meridiem*. 2. *Ad numerum*. *Pars tertia circiter*, ben nahe der dritte Theil.

Circueo, is, ivi, itum, ire. herumgehen. V. *Circumeo*.

Circuitio, nis, f. Umgang. *Syn.* *Circumscriptio*, *anfractus*, *periphrasis*. *Ufus*. Quid circuitione opus est & anfractu? rem palam edicito.

Circuitus, us, m. Umgang. *Syn.* *Conversio*, *periodus*, *comprehensio* & *ambitus* verborum, *continuatio*, *circumscriptio*, *orbis*. *Epi.* *Brevior* verborum, *longior*, *sapientissimus* atque *optimus*, *incitator*, *naturalis*, *totus* orationis. *Ufus*. *Circuitus* solus diem & noctem efficit: *Circuitus* orationis, quem *Graeci* *periodum* vocant. *Cir-*

Circulator, oris, m. Landstreicher. *Syn.* Circumforaneus, vagus. *Ex.* Notissimus. *Ufus.* Notissimus quidam circulator.

Circulo, as, avi, atum, are. umgehen. *Syn.* Caput a, o in circulum, & verio. *Ufus.* Oicitans iudex eum alio colloquens, nonnumquam etiam circulans.

Circulus, i, m. ein Kreis. *Syn.* Orbis, forma plana in orbem acta, gyrus, ambitus rotundus, corona hominum colloquendum. *Ex.* Exiguus vitae immensus gloriae, lacteus. *Ufus.* 1. Quidam circulis describendis delectationem capiunt. Circulum describere; orbem circumscribere, einen Kreis machen. 2. *Conversio, Umkreis.* Stellae circulos suos & orbis mirabili celeritate conficiunt. 3. *Circus, corona, Zusammenkunft, Versammlung.* Circulo se subduxit. Sermo in circulis & convivii liberior.

Circum, herum. *Syn.* Circa. *Ufus.* Referitur ad locum, um einen Ort herum. Praetorem circum omnia fora aetabantur. *Ufus.* Circum haec loca morabor.

Circumago, is, egi, actum, ere. herumtreiben. *Ufus.* Equum freno circumagere. Jam se annus circumegerat. Hostis se ad dissonos tumultus circumegerat.

Circumcido, is, cidi, cisum, ere. umschneiden. *Syn.* Amputo, resecō; demo, aufero. *Ufus.* Multitudinem sententiarum circumcidere; luxuriam sermonis stylo depasci. Locus omni aditu circumcitus. *Hinc derivatur circumcidaneus, a, um.* Mustum circumcidaneum, nachgefelter Most. *Circumcisio Domini, vulg.* Beschneidung Christi. Dies circumcisi Infantis Christi memoria sacer. Octavus a natali dies, quo nato servatori nostro nomen impositum est.

Circumcircū, herum. *Syn.* Ab omni parte, undique. *Ufus.* Caepi regionem circumcirca prospicere. Contra citraque omnia hostium plena erant.

Circumcludo, is, clusi, clusum, ere. allenthalben umgeben. *Ufus.* Veritus, ne duobus exercitibus circumcluderetur. Mirā diligentia circumclusus, ne commovere se posset. *V. Clauda.*

Circumcolo, is, colui, cultum, ere. herumwohnen. *Ufus.* Multi populi eam paludem circumcolunt.

Circumcurso, as, avi, atum, are. herumlaufen. *Ufus.* Obiit, circumcursat vallas suas.

Circumequitō, as, avi, atum, are. herumreiten. *Ufus.* Duæ turmae moenia circumequitabant.

Circundo, as, dedi, datum, are. umgeben. *Syn.* Cingo, sepio, vallo, stipō, circumsepio, circumfundo, vestio, circumplaco, circumplector, circumlicio, circumligo, circumfuso, circumveho, circumvenio, circumfideo, circumvallo, ambio. *Phras.* Circumdare urbem, die Stadt umgeben. Turmas circumfundere; circumjicere multitudinem moenibus; circumplecti, circumvenire locum opere; circumvallare; medium ab utroque latere concludere; sinu quodam, flexuque frontem aversumque oppidi partem circumire. *V. Obfideo.* *Ufus.* Non egrediar cancellis, quos ipse mihi circumdedit, ich werde die mir vorgesezte Schranken nicht überschreiten. Milites ignem oppido circumdederunt. Oppidum fossa circumdatum. Fossa oppido circumdata.

Circumduco, is, duxi, ductum, ere. herumführen. *Ufus.* Aratram circumducere. Aliquem, ades & conclavia circumducere.

Circumeo, is, ivi, itum, ire. herumgehen. *Syn.* Circueo, eo circum. *Ufus.* Circumit veteranos.

Circumfero, fers, tuli, latum, ferre. herumtragen. *Syn.* Circumgesto. *Ufus.* Vinum sanguine permixtum pateris circumtulit. Sol circumfertur ad brumale lignum.

Circumflecto, is, flexi, flectum, ere. herumbiegen. *Ufus.* Curium circumflectere.

Circumfuso, as, avi, atum, are. allenthalben ausblasen. *Ufus.* Ab omnibus ventis; a ventis invidia circumflari.

Circumfluo, is, fluxi, fluxum, ere. herumfließen. *Syn.* Abundo. *Ufus.* Circumfluit gloria, rebus omnibus; copiis abundat. Oratio circumfluens.

Circumforaneus, a, um. Marktschreier. *Syn.* Qui circum forum spatatur, aliquid venditans. *Ufus.* Pharmacopola circumforaneus. *Ex.* circumforaneum, non Corinthium, gemeines Erz.

Circumfundo, is, fudi, fusum, ere. umgießen. *Syn.* Ambio. *Adv.* Undique. *Ufus.* Terra mari circumfunditur. Latent omnia tenebrae circumfusa.

Circumgesto, as, avi, atum, are. herumtragen. *Syn.* Circumduco.

- Circumjaceo**, es, cui, ere. herumliegen. *Ufus.* Reliquae regiones, quae circumjacent Europae.
- Circumjectus**, ūs, m. das Ringßherumwerfen. *Syn.* Qui terram vasto circumjectu amplectitur.
- Circumjicio**, is, jeci, jectum, ere. umherwerfen. *Ufus.* Circumjecta muris aedificia, campi circumjecti.
- Circumligo**, as, avi, atum, are. umbinden. *Syn.* Inplico, complico. *Ufus.* Anguis eum circumligavit.
- Circumlo**, is, ui, ere. ringsherum beseuchen. *Ufus.* Per insulas in modum par major circumlaetur.
- Circumlavio**, nis, f. das Anlauffen des Wassers zu allen Seiten. *Ufus.* Iura circumlavionum & allavionum.
- Circumnato**, is, misi, missum, ere. herum schiden. *Ufus.* Hostes suorum multos post montes circumnatis. Circumnatis lenatores defectus habuere.
- Circumnunio**, is, iui, itum, ire. umher verschonen. *Ufus.* Penè ut foeminas, circumnuntos se prohiberi aqua fremebant.
- Circummunitio**, nis, f. Befestigung. *Ufus.* Id ne fieret, obsidione oppidique circummunitione, cavetur.
- Circumpedes**, um, m. Trabanten. *Syn.* Servi & pedites. *Ufus.* Circumpedes formosi & licti rati.
- Circumplector**, eris, plexus sum. umfangen. *Syn.* Circumpleco.
- Circumplico**, as, avi, atum, vel ui, itum, are. umfangen. *Syn.* Circumplector.
- Circumpotatio**, nis, f. Umtrund. *Ufus.* Omnis circumpotatio, quae pocula in circumculum redeunt, est sublata.
- Circumrodo**, is, rosi, rosum, ere. herum abnagen. *Syn.* Arrodo. *Ufus.* Dudum circumrodo, quod devorandum est.
- Circumseribo**, is, psi, ptum, ere. umschreiben. *Syn.* Determino, constituo, definio, concludo. *Adv.* Scelerate Senatum. Circumseribi brevi, & defini numerosè verba. *Ufus.* 1. Natura exiguum vitae curriculum nobis circumscripsit, aeternum gloriae. 2. Construngo potestatem, die Gewalt einstränken. Senatus praetorem circumscripsit. 3. Concipio, ausdrücken. Mente circumscribenda est prius sententia, & verba confestim concurrent. V. Definio.
- Circumscripte**, fürßlich. *Syn.* Paucis, definite, breviter. *Ufus.* Singulas res definimus, & circumscripsit te complectimur.
- Circumscriptio**, nis, f. Umschreibung. *Syn.* Descriptio, circumsio. *Adv.* Aperta. *Ufus.* Amentatem nulla circumscriptio temporis metuit.
- Circumscriptor**, oris, m. Betrüger. *Ufus.* Quis testamentorum subjector? quis circumscriptor? quis ganeo?
- Circumseco**, as, secui, sectum, are. umschneiden. *Syn.* Circumcido.
- Circumsedeo**, es, sedi, sessum, ere. umlagern. *Syn.* Circumsideo, obideo, circumvenio, coronam cingo, incingo. *Ufus.* Urbs ab hostibus circumsedetur. Oppidum interclusum circumsedere. V. Obsideo, circumdo.
- Circumsepio**, is, sepsi, septum, ire. umgürmen. *Syn.* Circumdo. *Ufus.* Senatus armatis circumseptus.
- Circumsessio**, nis, f. Belagerung. *Syn.* Obsessio. *Ufus.* Circumsessionis causam in aliam transtulit.
- Circumsideo**, es, sedi, sessum, ere. *Syn.* Obsideo. V. Obsideo, circumdo.
- Circumsisto**, is, stiti, stitum, ere. herum stehen. *Ufus.* Circumsistant eum lectores valentissimi.
- Circumsono**, as, ui, itum, are. allenthalben schallen. *Adv.* Undique vocibus talibus. *Ufus.* Vocibus tuis aures meae circumsonant.
- Circumspectio**, nis, f. Beobachtung. *Syn.* Accurata consideratio. *Ufus.* Circumspectione utendum est. V. Cautio, cautus.
- Circumspecto**, as, avi, atum, are. allenthalben herumsehen. *Syn.* Circumspicio.
- Circumspectus**, ūs, m. das Wahrnehmen. *Ufus.* Facilis est circumspectus, quod eam &c.
- Circumspicio**, is, spexi, ectum, ere. umsehen. *Syn.* Adverto, perpendo, oculis oboeo, collustro, accurate considero. *Adv.* Celeriter animo, diligenter, diligentissime, magnifice se, paulisper. *Phras.* Aciem mentis in omnes partes intondere, genau alles beobachten. Circumferre oculos; oculis aliquem requirere. Prospectam in urbem & agros captare. *Ufus.* Circumspicite paulisper mentibus vestris. Circumspicite procellas imminentes. Magnifice se circumspicere, sibi placere, an sich selbst einen Wohlgefallen haben.
- Circumsto**, as, steti, are. herum stehen. *Syn.* Circumdo, circumfesto. *Ufus.* Noctes & dies omnia nos lata circumstant. Circumstant te summae auctoritates, quae te oblivisci domesticæ laudis non sinant. Frequentes me circumsteterunt. V. Circumdo.
- Circumvado**, is, ere. zu allen Seiten herfallen. *Ufus.* Anceps terror circumvalit barbaros, hinc arce captâ, illinc urbem scandente hoste.

Circumvallo, as, avi, atum, are. mit Boll-
werken umgeben. *Syn.* Munio vallo.
Ufus. Oppidum bidui labore circumval-
larunt.

Circumvectio, nis, f. Herumfahrunz, *Ufus.*
Solis circumvectio. Portorium circum-
vectionis.

Circumvectus, is, m. das Herumfahren.
Epi. Tener. *Ufus.* Aether circumvectu
suo terram complectitur.

Circumveho, is, vixi, vectum, ere. herum-
führen. *Ufus.* Equo circumvectus Dicta-
tor. Classe circumveli insulam.

Circumvenio, is, veni, ventum, ire. hinter-
gehen. *Syn.* Decipio. *Adv.* Acute testes,
indigne. *Ufus.* Subvenire alicui, qui po-
tentum opibus circumveniriurgerique vi-
detur. Innocentem iudicio circumvenire
& opprimere. *V.* Decipio.

Circumvestio, is, ivi, itum, ire. umfleiden.
Ufus. Diētis circumvestire consilia sua,
seiner Anschläge vermanteln.

Circus, i, m. Schau-Turnier-Platz. *Syn.*
Campus, in quo populus ludos spectans
considebat. *Epi.* Candens, elacens can-
dore, magnus, innoxius. *Ufus.* Ludi
publici sunt cavea circoque divisi.

Cis, disseit. *Syn.* Citra.)(*trans*, *Ufus.*
Cis Euphratem.

Cisium, ii, n. Karm mit zweyen Rädern.
Genus vehiculi velocis.

Cista, ae, f. Kasten. *Syn.* Area, fiscina,
canistrum. *Ufus.* Cistas deiecit.

Citerior, oris, g. c. das näher dießseits lieget.
Syn. Propinquior.)(*ulterior*. *Ufus.* At-
que ut ad citeriora & notiora veniam.

Cithara, ae, f. Laute. *Syn.* Lyra. *Ufus.*
Cithara canere.

Citharista, ae, m. Lautenist. *Ufus.* Salta-
tores; citharistae. *De eo, qui tantum*
pulsat citharam, non accinat.

Citharodus, i, m. Lautenist. *Syn.* Qui ci-
thara canit; pulsat citharam, & canit.

Citimus, , , um. der nächste. *Syn.* Proxi-
mus.)(*ultimus*. *Ufus.* Luna coelo ulti-
ma, citima terrae.

Citius, geschwinder. *Syn.* Ocyus, prius.
Ufus. 1. Citius repentinus morbus oculo-
rum, quam diuturna lippitudo, sana-
tur. 3. *Potius, verius, magis, aptius*, viel-
mehr süßlicher. Eum citius veteratorem,
quam oratorem dixeris.

Cito, geschwind. *Syn.* Celeriter, mature.
Quamprimum, sine mora, brevi tempore.
mox, quam mox.)(*tarde*. *Phras.* Cito rem
conficiam, ich werde die Sache geschwind
auasmachen. Quamprimum, perceleriter.

citiu quam astimas; protinus, mature,
momento rem confectam dabo; impigre,
propere, praepere rem festinabo. Quam
ocyissime, quam maturime; solertissime,
temporis puncto conficiam; summam ce-
leritatem adhibebo. Prius tua opinione,
actutum, subito, prompte, strenue rem
agam. *V.* Celer, statim. *Ufus.* Puer cito
arripit, der Knab faßet geschwind.

Cito, as, avi, atum, are. oft ruffen. *Syn.*
In jus voco, adesse jubeo, diem alicui di-
co, laudo, nomino. *Ufus.* 1. Testem ci-
tabo totam Siciliam. Aliquem capitis re-
um in iudicium per praconem citare.
Citavit testes, Zeugen ruffen. 2. Citato
equo illuc contendit, er reutet Sporn
streicht dahin. 3. Citare autores, Zeugniß
der Eribenten anziehen, rethurs; Lauda-
re autorem, testem, asserre testimonium
autorum.

Citra, disseit. *Syn.* Cis.)(*ultra*: *Ufus.*
1. Exercitum habuit citra flumen. 2.
Citra fastidium, ohne Verdruß.

Citrus, a, um. von Citronen. *Ufus.* Mensa
citrea.

Citus, a, um. geschwind. *Syn.* Celer, ma-
turus. *V.* Celer, propere.

Civicus, a, um. bürgerlich. *Ufus.* Corona
civica.

Civilis, e. g. c. bürgerlich. *Ufus.* Bellum
civile, studium; jus civile; mos, con-
suetudo civilis. Pro civili parte rem-
publicam salvam cupio.

Civiliter, heßlich. *Ufus.* Civiliter vivere,
Cum aliquo civiliter contendere.

Civis, is, c. Burger. *Syn.* Municeps, popu-
laris. *Idem.* Conterraneus, concivis, com-
patriota. *Phras.* 1. Civem facere aliquem.
einen zum Burger machen. Civitatem
alicui dare, donare, largiri, impertiri,
adscribere civitati, vel in civitatem; in
civitatem suscipere, recipere; adsciscere
civem; civitate donare, accipere in ci-
vitatem; ad civium numerum adscribere;
referre inter cives. 2. Civis factus est,
er ist Burger worden. Civitate donatus
est; jus civitatis consecutus est; civita-
tem impetravit; relatus est inter cives;
particeps civilium munerum factus est; in
civitatem receptus est; patuit illi Rom.
civitas; virtutis premium civitas Rom.
fuit. 3. Civem praexcidit, er hat das
Burger-Recht verlohren. Civitatem ami-
sit, perdidit; segregatus a numero civium
est. Civitas ei adempta est; in exilium
relatus est; ex albo civium eratus est.
Ufus. Civem aliquem designare, facere,
habere. Civis republicae amantissimus.

Civitas, at s, f. die Stadt. *Syn.* Civium mul-
tudo in unum locum congregata; jus
civium, libertas. *Epi.* Adjutus seculum,
131.

libidinum testis, fautorum receptrix. Aliena, amica alicui, amantissima & fidelissima, ampla, illustris, clara, nobilis, amplissima, beata, honesta, libera, bella, clara, commendatior, continentior, communis, conjunctissima, antea copiosa, cuncta, erudita, fidelis, fidelior, aut copius locupletior, auctoritate gravior, fidelissima, firma, valens, florens, florentissima, continuo & armis foederata, grata, gravis & locuples, ornata, gravissima, moderatissima, illustris, immens, improba, incolans, ingrata, inutilissima, laeta, libera, liberta, locuples, malevolentissima, maledicta, misera atque inanis, benemerita, bene constituta, nobilissima quondam, & jam doctissima, nova, occupatissima, opportunissima ad aliquid, opulentissima & beatissima, orba, pacata & libera, prava, perdita, perprava & tenuis, potens, barbara, princeps omnium rerum, proxima alicui loco, pulcherrima, quies, sancta, socia factorum & flavitiorum, sollicita, splendens, suspiciosa & maledicta, tenuis, viciola; universa. Civitates afflictae, alternae, amplissimae, egentissimae, foederatae, invictissimae, maxime, maximae, minimae, minores, benemerita, ornatae, pacatae, tranquille, perditae, salve & incolumes, ample atque potentes tantae & tam graves, totae, universae. *Ufus.* 1. Concilia, coetusque & convivia hominum civitates appellantur. Cato orti Tusculanus est, civitate Romanus. Romani urbem civitas incolit, die Bürgerchaft wohnet in der Stadt. Dicavit se in civitatem Romanam. 2. *Jus civitatis alicui impertiri*, das Bürger-Recht verleihen. Civitatem dare, donare, largiri alicui; in civitatem recipere, suscipere, alicuius alicuiquem. 3. *Civitatis jus amittere*, das Bürger-Recht verliessen. Civitatem perdere; civitatem adimere alicui. Civitatem nemo amittit, nisi sua culpa. 4. *Civitate mutari*, an einem andern Ort Bürger werden. V. *Civis*.

Clades, is, f. Niederlage. *Syn.* Calamitas, damnum, eade. *Epi.* Horribilis, importuna, ingens, luctifica, subita, tanta, vastata. *Ufus.* 1. *Cladem facere*, afferre, inferre, Niederlage machen, Schaden bringen. 2. *Cladem accipere*, Niederlage oder Schaden leiden. 3. *Cladem reddere*, mit gleicher Niederlage bezahlen. V. *Cades, Cado, damnum, praelium*.

Clam, heimlich. *Syn.* Furtim, occulte, ex occulto, ex insidiis. *X. palam. Phras.* 1. *Clam nescio quid agitat*, er hat, weis nicht was für Anschläge. *Clandestina* consilia nascunt; latentia, ex occulto, in occulto

nescio quid parat, machinatur; occulte cuniculis me oppugnat; secreto, arbitris remotis, clanculum, in operto, occultis sermonibus nescio quid seris. 2. *Clam discessit*, er ist heimlich weggegangen. *Silentio* ex urbe egressus; imprudentibus omnibus; insciis; inscientibus omnibus; remoti hominum conscientia fuga sibi consuluit. V. *Occulto, tego, celo*.

Clamator, oris, m. Schreier. *Ufus.* Odiosi ac molesti clamatores.

Clamatorius, a, um. schreierisch. *Ufus.* Clamatorium genus.

Clamito, as, avi, atum, are. oft schreien. *Ufus.* Supercilia illa tua calliditatem clamitare videntur.

Clamo, as, avi, atum, are. schreien. *Syn.* Vociferor; clamorem edo, facio, profundo; voce contendo, persono. *Phras.* *Ingentem clamorem tollunt*, sie machen ein entsetzliches Geschrey. *Vociferatio* utuntur maxima; clamore profuso; circumsonat hostilis clamor; truci cantu, clamoribus inconditis; horrendo cuncta complent sonus. *Ululatus*, canusque dissoni audiuntur. Clamoribus strepunt, perstrepunt; tumultu personant omnia. Terribilis inde sonus accidit, incertis clamoribus, stridore horrendo omnia personant, aures fatigantur. Nemora vallésque circumjectas terribili sonus implent. Vocem emittunt, sustollunt, effierunt, intendunt, contendunt, mittunt; indicem voluntatis virtutisque clamorem efferunt; inconditum truceque clamorem edunt; incondito clamore perturbant omnia; clamor barba & ululatu pernixus praesentes terret. *Ufus.* Hoc me tua causa fecisse clamo ac testor.

Clamor, oris, m. Geschrey. *Syn.* Vociferatio. *Epi.* Acutissimus, coelestis, concionalis, incredibilis, infestus atque inimicus populi, magnus, major, maximus, par, profundus. *Clamores* gladiatorum, magni, majores, maximae. *Ufus.* 1. *Clamorem movere*, excitare, ein Geschrey erwecken. *Clamorem edere*, tollere; extollere, profundere, ein Geschrey machen. *Clamorem reddere*, hingegen schreien. *Clamorem proximis tradere*, das Geschrey von einem zu dem andern kommen lassen. *Clamorem arctare*, Clamore facto, sublatò. 2. *Acclamatio, admurmuratio*, das Zuruffen. *Hec sunt*, quae clamores & admirationem in oratione efficiunt. V. *Clamo*.

Clamosus, a, um. laut.

Clanculum, heimlich. Syn. Clam. *Ufus.*
Hæc clanculum dicta sunt. V. Clam.

Clandestinus, a, um. heimlich. Syn. Occultus.
Ufus. Clandestinum scelus. Clandestina
cum hoste colloquia miscere. V. Occultus.

Clangor, oris, m. Schall. Syn. Tubarum
cantus, vox aquilæ, & aliarum avium.
Epi. Tremulus, vastus.

Clare, hell. Syn. Clarâ voce, explicatè,
plânè, apertè, dilucidè, luculenter, eno-
datè, manifestè. *Ufus.* Clare gemit.
Semper id periculum clarius apparet.

Clareo, es, ui, ere. hell sehn. Syn. Emico.

Clarigatio, nis, f. Absag, Brief. Syn. Belli
denunciatio.

Clarusonus, a, um. hell lautend. Syn. Clare
sonans, canorus.

Claritas, tis, f. Klarheit. Syn. Splendor,
amplitudo, splendor nominis, fortunæ,
gloriæ, nobilitas. *Ufus.* Claritatem no-
minis aucupari, assequi, admittere. Cla-
ritas vocis. V. Splendor.

Claritudo, inis, f. Ruhm. *Ufus.* Artes
quibus summa claritudo paratur. V. Splen-
dor, Gloria, Dignitas, Clarus.

Clarus, a, um. hell, berühmt. Syn. 1. Planus,
apertus, perspicuus, dilucidus, explica-
tus, evidens, pervulgatus, non obsecutus. X
obsecutus. 2. Insignis, nobilis, illustris,
celeber. *Phras.* 1. Vir est clarissimus,
es ist ein berühmter Mann. Clara est
eius viri virtus; inclita religio. Magnum
est ejus viri nomen & opinio; amplissi-
ma autoritas; claritate nominis insigni-
tus; præditus; magna est in civibus gloria;
vir est omnis ætatis ac memorie clarissi-
mus; est in eo viro laus virtutis maxi-
ma; fama fertur in primis; maximum
hujus viri in his regionibus nomen est,
hujus viri clarissima virtus est & insignis
ad posterum. V. Celeber, altus. 2. Rem
clariorem reddere, die Sache herrlicher
machen. Claram spectatamque facere;
nobilitatem rebus dare; rei dignitatem
facere, addere, conciliare; lucem rebus
dare, splendorem asserere, illustrare rem
in bono lumine collocare. V. Illustrare.
3. Res clara est, es ist eine klare Sache.
Res ipsa se aperit; explorata res est;
præsentior jam res est, quam ut igno-
rari possit; liquida res est & in medio
posita. In luce res est. V. Manifestus.
Ufus. 1. Clavis & illustribus exem-
plis sum. Clara hæc sunt, non immo-
rur. Clara jam luce, bey hellen Tage.

2. Injoius, berühmt. Vir clarus & no-
bilis ex doctrina. Claram mortem oppe-
tere. V. Praclarus, Honoratus, Celeber.

Classarius, a, um. zur Flotte gehörig. *Ufus.*
Classarius miles.

Clasium, i, n. Das Permen blasen. Syn.
Sonus tubarum. *Ufus.* Advocare ad
concionem, silentium facere clasico; ca-
nere, concinere clasium.

Classis, is, f. Flotte, Schiff, Armada. Syn.
Naves, navium multitudo. Epi. Bella,
bene magna & ornata, præclara in spe-
ciem, sed inops & infirma propter dissi-
militudinem propugnatorum atque remi-
gum, pulcherrima. *Ufus.* 1. Classem
ædificare, ornare, apparare, comparare,
instruere, Flotte aufrichten. Classem de-
primere, frangere, demergere, eine Flotte
zu Grund richten. 2. Ordo civium, &
distributio pro modo census, Eintheilung
der Bürger. Tributum & centuriatum
describere ordines, ætates, classes. V.
Navis. Classis Præfectus. V. Præfectus.

Clathrum, i, n. Gitter.

Clava, æ, f. Stäbe. Teli genus. *Ufus.* Clava
& fuste repulsus.

Claudicatio, nis, f. das Hinken. Epi. De-
formis. *Ufus.* Apparet in eo claudica-
tio non deformis.

Claudio, as, avi, atum, are. hinken. Syn.
Altero pede nuto. *Ufus.* 1. Num clau-
dicat vir bonus? 2. *Transl.* Titio, va-
cillo, debilis, infirmus sum, wanken. Clau-
dicat hæc oratio. Claudicat amicitia
nostra, vacillat & titubat. Claudicat in
officio. Etiam summa felicitas semper
ex parte aliqua claudicat.

Claudo, is, clausi, clausum, ere, schließen. Syn.
Obstruo, oppilo, obturo, intercludo, com-
primo. *Phras.* Urbs clausa est, die Stadt ist
gesperrt. fores portarum obiectæ sunt;
cautela urbis obiecta sunt; obseptum est
in urbem iter; interclusa ad urbem via est.
Urbs nemini patet; non patet ad urbem
aditus. V. *Aditus.* *Ufus.* Alicui exitum,
viam, transitum; fugam hosti claudere.
Consilia, sua clausa habere, Claudere aures
optimis consiliis. Eius consuetudinem mi-
hi adhuc meus pudor clausit. Mare clausum
nuncios moratur. Nullius domus satis
clausa tux libidini. V. Include.

Claudis, a, um. trumm, lahm. Syn. Al-
terò pede laesus, vel captus.

Clavicus, i, m. Nägelein. Syn. Capreo-
lus in vite. *Ufus.* Vitis clavibus suis
quasi

quasi manibus; quidquid est nacta, amplectitur.

Clavis, is, f. Schlüssel. *Ufus*. Alicui claves tradere, credere. *Vulg.* *Claves Imperii*, Schlüssel zum Reich oder Gränz-Beistung. *Latine*: *Clastra portæque Imperii*.

Clastrum, i, n. Schloß. *Syn.* *Fores*, loca claustra. *Ufus*. *Clastra urbis*, regionis hostibus committenda non sunt. *Esfringi fores*, revelli claustra. *Vulg.* *Clastrum Monachorum*, Kloster. *Cœnobium*, pro *Vulg.* *Clausura*, Clausur. *Clastra cœnobii*.

Clausula, æ, f. Beschluß. *Syn.* *Extrema* cuiusque rei pars, præsertim in oratione, verbus. *Verborum conclusio*, exitus. *Epi.* *Difficilis*, præclara. *Ufus*. *Clausula numerose & jucunde cadens*. *Cum argumentum scribendi non suppetat*; utor *confecti clausula*. *Clausula edicti*.

Clavus, i, m. Nagel, Steuer-Ruder. *Syn.* *Gubernaculum navis*. *Epi.* *Tractabilis*. *Ufus*. *Clavum imperii tenere*; tractare gubernacula reipublicæ.

Clemens, tis, o. quâdâ, quâtiq. *Syn.* *Lenis*, mitis, mansuetus, misericors, liberalis, humanus. *Phras.* *Princeps erat clementissimus*, et erat ein soüderer gütiger Fürst. *Princeps erat*, ad cuius expertam clementiam nemini non tutus receptus erat; qui cives misericordie colebat; qui civium voluntati ac gratie deditissimus erat; qui oblivisci nihil solebat, nisi injurias; cuius incredibilem mansuetudinem, inusitatum inaud tamque clementiam non æquare modo dicendo, sed ne adumbrare quidem quisquam posset; a quo nihil non benigne clementerque factum; clementia tanta, ut nemini supplici non dextram fidemque porrigeret, spem solutis, ostenderet, indulgeret; nihil isto Principe clementius; nemo cum illo Principe clementiæ laude comparandus, æquandus, conferendus. Nemo illi hac clementiæ laude par, aut secundus; Princeps proprio quodam naturaliter munere ad clementiam liberalitatemque factus videtur. Præcipuè quâdam laude florebat clementiæ; Principum nemo est, in quo plus quam in isto clementiæ esset ac humanitatis; clementiæ laude præstabat, antecellebat, antebat, vincebat omnes. *V.* *Lenis*. *Ufus*. *Clemens & misericors iudex*; clemens castigatio.

Clementer, gütig. *Syn.* *Mansuetè*. *Ufus*. *Clementer facere*, audire.

Clementia, æ, f. Gütegeit. *Syn.* *Lenitas*, benignitas, humanitas, misericordia, mansuetudo, placabilitas, bonitas, moderatio animadvertendi. *Epi.* *Admirabilis*, grata alicui, inusitata, inusitataque, jucunda auditu, popularis, singularis. *Ufus*. *Clementia est*, per quam animi temere in odium alicujus inventionis concitati, comitate retinentur. *V.* *Lenitas*, *clemens*.

Clepo, is, psi, ptum, ere. stehlen. *Syn.* *Furor*, rapio, furripio. *Ufus*. *Pueri Spartæ rapere & clepere discunt*.

Clepsydra, æ, f. Wasser-Uhr. *Syn.* *Vas*, è quo aqua paulatim effluens horas distinguit, horologium. *Ufus*. *Ad clepsydrâ declamare*.

Cliens, tis, e. Boat-Kind. *Syn.* *Qui in fide alicujus est & clientela*. *Epi.* *Proprius*, vetus. *Clientes novi*, plurimi. *Ufus*. *Tibi nemo cliens esse*, te nemo clientem habere volet.

Clientela, æ, f. Schirm, Schutz. *Syn.* *Clientum* defensio, tutela, procuratio. *Epi.* *Honestas*, illustis, clientelæ maximæ, provinciales. *Phras.* *Se in fidem ac clientelam tradere*, dare, conferre, dicare, sich unter eines Schutz begeben. *Alte ius fidei se committere*, mandare; in fidem alterius se permittere; tutelam subicere & commendare. *Ufus*. *Esse in fide & clientela alterius*. *Clientelam ad se traducere*,

Clitellæ, arum, f. Saum, Sattel. *Syn.* *Ephippia*, quæ jumentis imponuntur ad melius ferendas sarcinas. *Ufus*. *Ea onera clitelas sunt apportata*.

Clitellarius mulus, i, m. Last-Thier.

Clivulus, a, um. Bergicht. *Ufus*. *Clivosus locus*.

Clivus, i, m. Hügel. *Syn.* *Collis*. *Epi.* *Ple-nus servorum*.

Cloaca, æ, f. Mist-Grube, dadurch der Unflath von einem Ort hinweg laufft. *Syn.* *Locus cavus*, per quem sordes cluuntur. *Ufus*. *Cloacam maximam*, receptaculum omnium purgamentorum urbis, sub terram agi iussit.

Clypeus, i, m. Schild. *Ufus*. *Abjecto clypeo fugit*.

Coacervatio, nis, f. Zusammenbiefung. *Syn.* *Copia*, cumulus, accervus. *Epi.* *Universa*. *Ufus*. *Coacervatio argumentorum*, & frequentatio.

Coacervo, as, avi, atum, are. zusammenhäuffen. *Syn.* Aggrego, accumulo, cogo, congero, cumulo. *Ufus.* Pecuniam in mensam cogere & coacervare.

Coacesco, is, ere. zu Eßig, oder sauer werden. *Syn.* Acidus fio, aciesco. *Ufus.* Vinum vetustate coacescit.

Coactio, nis, f. ein Hauffe, oder Zusammenrottung. *Syn.* Congregatio, conspiratio, conventiculum. *Ufus.* Nocturnis vigilis & hominum coactione turbata civitas.

Coactor, oris, m. Zwinger. *Syn.* Qui pecuniam cogit & recipit officii nomine. *Vulg.* Perceptor particularis. *Ufus.* Non effugies nostros coactores.

Coactus, a, um, partic. von cogo, gezwungen. *Syn.* Exptellus. *Ufus.* 1. Hæc non nisi coactus scripsi. 2. Congregatus, zusammengelegen. Copiæ in unum locum coactæ. *V.* Inventus, Nolo, Ægre.

Coactus, us, m. Zwang. *Syn.* Impulsus. *Ufus.* Hæc tuo coactu scripsi.

Coadjutor Episcopi, Mitthelfer des Bischoffs. *Syn.* Episcopus designatus.

Coadjutor, Conservus, Mitthelfer in Haus-Sachen. *Syn.* Administrator rei domesticæ, qui domestico opere exercetur; in re familiari adjutor; adjutor operum; ad domestica ministeria adscriptus.

Coedifico, as, avi, atum, are. zusammenbauen. *Syn.* Construo.

Coerquo, as, avi, atum, are. gleich machen. *Syn.* Aequo. *Ufus.* Coerquare gratiam omnium difficile est. Coerquare omnia ad suas injurias, libidines.

Coævus, a, um. zu einer Zeit lebend. *Syn.* Aequalis, ætate cum aliquo conjunctus.

Coagitatio, onis, f. Zusammentreibung. *Syn.* Agitatio. *Ufus.* Coagitatio pulmonum.

Coagmentatio, nis, f. Zusammenfügung. *Syn.* Nexus, compositio, constructio, conjunctio. *Epi.* Dissolubilis. *Ufus.* Copulatio rerum & quasi consentiens ad mundi incolumitatem coagmentatio naturæ, Coagmentatio non dissolubilis.

Coagmento, as, avi, atum, are. zusammenfügen. *Syn.* Compono, conjungo, construo, compingo. *X Dissolv.* *Ufus.* 1. Nihil tam aptum, tam compositum ac coagmentatum inveniri potest. Struere verba, ac veluti coagmentare. 2. Conficio, tracto, abhandlen. Pacem coagmentare. *V.* Conjungo.

Coagulum, i, n. zusammen geronnenes Ding. *Ufus.* Lactis coagulum.

Coaleo, es, & Coalesco, is, alui, alitum, ere. zusammenwachsen. *Syn.* Cohæreo, concreisco. *Uf.* Concordia coaluerunt animi.

Coangusto, as, avi, atum, are. eng machen. *Syn.* Coarcto. *X Dilato.* *Ufus.* Hæc lex in cunctum ordinem dilatata coangustari potest.

Coarctatio, nis, f. Einschließung. *Ufus.* Coarctatio plurium in angusto tendentium.

Coarcto, as, avi, atum, are. zusammen zwingen. *Syn.* Constipo, coangusto. *X Dilato, explic.* *Ufus.* Fac, ut quæ arctavit & per angustæ referat dilatet & explicet. Coarcta in oppido. Angustæ fauces iter coarctant.

Coarguo, is, ui, utum, ere. beschuldigen, überweisen. *Syn.* Arguo, redarguo, accuso, convinco, detego, indico. *Ufus.* Coargue aliquem; coarguere errorem, culpam, mendacium alicujus. Aliquem avaritiæ coarguere. Aliquem multis suspicionibus, conjecturis coarguere; vitæ turpitudine sese ipso coarguit. *V.* Convinco, accuso.

Cochlea, æ, f. Schnecke. *Epi.* Domiporta, sanguine castra. *Ufus.* Iste tanquam cochlea abscondit & retinet sese tacitus.

Cochlear, vel cochleare, is, n. Löffel. *Ufus.* Cochlearis mensura, so viel in einen Löffel gehet.

Cocles, tis, m. einäugig. *Syn.* Luscus, altero captus oculo.

Coactus, a, um. gekochet. *Syn.* Transl. Maturus. *X Crudus.* *Ufus.* Poma matura & coacta. Sermo bene coactus & conditus.

Cocus, f. coquus, i, m. Koch. *Syn.* Qui cibos parat & condit. *Ufus.* Mitto cocos, pistores, lecticarios. Cocus vilissimum antiquis mancipium, æstimatione & usu in pretio esse coepit. Majoris pretii nunc cocus est, quam villicus.

Codex, icis, m. ein Buch. *Syn.* Tabulæ accepti & expensi; it. Liber, in quo acta publica scribebantur. *Epi.* Falsus, interlitus. *Ufus.* In codicem referre; codicem obfignare; e codice delere. Non habere se hoc nomen in codice accepti & expensi fatetur.

Codicilli, orum, m. Schreibtafelchen. *Syn.* Tabellæ, libelli. *Ufus.* Exarare aliquid in codicillis, referre dicta in codicillos.

Coelator, oris, m. Siegel, Gräber. *Ufus.* Artifices omnes, coelatores, & vasculares convocat.

Colebs, ibis, c. unverehlicht. Syn. Qui uxorem; quæ maritum non habet; expers conjugii. *Ufus*. Coelibes esse, coeliborn vitam vivere prohibentur.

Cœlestis, e, himmlisch. Syn. Divinus, immortalis. X *Humanus*. *Ufus*. Rem gestisti memorabilem, ac pene cœlestem. Cœlestes orbes. Fama Herculem in concilio cœlestium collocavit.

Cœlites, um, m. Die Heiligen. Syn. Cœlicola. *Ufus*. Cœlitum ira invecum est hoc malum.

Cœlum, i, der Himmel. Syn. Altissimum Dei domicilium; regiones immortalitatis; beatorum sedes, domicilium. *Phras.* 1. *Ad cœli gaudia pervenire Sancti*, die Heiligen send zu den himmlischen Freuden gelangt. Sancti corporibus laxati in cœlestia templa penetraverunt; exuti corpore mortali ad superos migraverunt; ad bona nulla temporis longinquitate pereuntia; cum DEO beatissimam vitam a vo infinito vivunt; in beatorum domicilia n accepti gaudis omnibus affluunt & circumfluant; cœlesti civitate donati, torrente voluptatum inundantur; hinc profecti recta ad concilium cœlestium, ad domum impieternam DEI, ad regiones immortalitatis evecti sunt, ubi placidissima quies & vita sempiterna vigent; ubi bona ea nos manent, ut neque aspectu oculorum comprehendendi, neque auribus percipi, neque ulla cogitatione queant adambriari; ubi nec visa cuiquam mortalium, nec auribus accepta, nec mente unquam tractata vigent gaudia, & vigebunt spatia sæculorum innumerabilia; ubi Divinæ majestatis aspectu in omnium sæculorum perpetuitatem sine fatietate perfruuntur. Sancti ab his locis æternam plenam, in illa innumere-
 rabilibus felicitatibus redundantem alluen-
 ent omque regionem demigrarunt; in cœlestes domos, in concilium Superum; in illam stabilem sedem & domicilium Beatorum; in illam Regis æternæ aulam; in illam cœlestem ac beatam domum felicitate æternæ fruuentium animorum; in cœlestem Regiam, ubi cum Deo æternum degent, ævoque beatissimo ac sempiterno i. ventur.
 2. *Sæpe de cœlo cogitandum*, man muß öfters an den Himmel gedenden. In beatissimam cœlitum sedem in augustissimam illam Divinitatis sedem omnes cogitationes conferre nos debet. Erigenda mens est identidem & attollenda ad illum æternæ felicitatis portum. Obeundem dem mente cogitationesque oræ illæ cœlestes ac beatissimæ; in usque mente ac animo habendum. V. *Beatus*. *Ufus*. 1. Omnibus idem curius ad cœlum patet. Homo

divinus de cœlo delapsus videbatur, ein Mann einer äußerleichensten Tugend. *De præstantis virtutis viri*. Nocturna cœli forma siderum ornatus. Celestima cœli conversio. 2. *Aer*, spiritus circumfus, die Luft. Gravis & pesblens cœli spiritus. Cœli gravitas natura & temperatio. 3. *Transl. Summus locus* & *gratus*, der höchste Stachel oder Ort. Aliquem laudibus in cœlum ferre. In cœlo sum. Cœlum digito attingo. *Hominis rex est, felix a modum, & letitia gestiens*.

Coëmo, is, emi, emptum, ere. zusammen laufen. Syn. Emo, coëmptionem facio. V. Emo.

Coëmpcio, nis, f. Zusammentaffung. *Ufus*. Coëmptiones facere. V. Emptio.

Coëmptionalis, e, das zur Zusammentaffung gehöret. Syn. Qui frequens est in coëmptionibus.

Cœna, æ, f. Abendmahl. *Ufus*. Ad cœnam me vocavit, perduxit. Cœnam fecit, dedit lautam. Cœna me accepit lautissimam. Condixi ad cœnam promissi. Non soleo obire cœnas. Cœna adhibitus est.

Cœna Domini, Grün. Donnerstag, Abendmahl des Herrn. Dies sacer cœnæ Domini; sacrosanctæ Christi cœnæ memoria sacratus. Epulum Divinum.

Cœnaculum, i, n. ein Saal zum Essen. Syn. Trichinum. *Ufus*. Roma cœnaculus sublata & suspensa.

Cœnito, as, avi, atum, are. oft zu Abend essen. Syn. Frequenter cæno. *Ufus*. Foris apud alios cœnitare non soleo.

Cœno, ac, avi, atum, are. zu Abend essen. *Adv.* Bile, frugaliter, honeste, libenter, male, melius, nequiter, prave, recte, turpiter. *Ufus*. Cœnati discubimus. Manus lava & cœna.

Cœnula, æ, f. ein kleines Abend Essen. Syn. Cœna parva.

Cœnum, i, n. Ruch. Syn. Lutum. *Ufus*. 1. In cœno jicere. Cœno oblitus. 2. *Transl. pro homine sordido, aut infimè improbo*, für einen unflätigen oder gottlosen Menschen. Cœnum olet homo sordidus, das ist ein unflätiger Mensch. O cœnum! O portentum!

Coeo, is, ivi, itum, ire. zusammen kommen. *Syn.* Convenio, adjungor, congregator. *Ufus.* 1. Cum hoc coire aulus es? Coivere amici. 2. *Jungo, contraho, eluachē.* Coire societatem cum aliquo sceleris, vel præmii. Coire de salute alterius. 3. *Coesto, augustinus.* Zusammen wachsen. *Vulnus, ueteris coit; cicatrix obducta est.*

Coerl, anfangen. *Syn.* Incipio, instituo, suscipio. *Ufus.* Magis poenitet coepisse, quam desistere libeat.

Coeto, as, avi, atum, are. oft anfangen. *Syn.* Incipio.

Coptum, i, n. das Aufangen. *Ufus.* Ingentia copta pertexere.

Coepus, a, um. anfangen. *Ufus.* Coepi sumus de republica consuli.

Coepus, us, m. Anfang. *Syn.* Coeptum, incertum. *Ufus.* Hi primi coepus rationis fuere.

Coquito, as, avi, atum, are. zusammen setzen. *Ufus.* Coquitabant lex nullia equitum.

Coerceo, es, cui, citum, ere. zäumen. *Syn.* Contineo, refreno, domo, reprimo, cohibeo. *Phras.* Coercenda est hominum licentia, die Frechheit der Leute muß man zäumen. Frangendæ cupiditates, frenandæ libidines, audacia illorum & conatus refecandi; reprimendi sunt improbi, domandi & veluti freni gestientibus eorum animis imponendi. Circumscribenda, contundenda est exultantium prædonum audacia, ferocitas, jactatio; debilitandi, comprimendi, exarmandi sunt penitus. Danda est opera, ut vis & impetus eorum reprimatur, cohibeatur, cupiditibus eorum eat obvia. Metus, necesse est, aliquis contineat exultantes illorum animos, iracundiam teneat, incensam cupiditatem restringat. Excutienda est importuna illa levissimorum hominum audacia; libertas illa nimia audendi quidlibet arctiorem in gyrum revocanda; castiganda petulantium hominum licentia & compescenda. Retardandi perversorum impetus & coercitione legumque vinculis restringendi. Revocandi ardentes animi ac incitati, & ab impiis consiliis ad quæ cursu ruunt reflectendi ac retrahendi. V. *Cohibeo compesco.* *Ufus.* 1. Mundus omnia complexu suo coerces & continet, begreift, zusammen halten. 2. *Refreno, reprimo, bändigen, abhalten.* Improbi viciis, suppliciis, morte, exilio refrenandi & coercedi. V. *Cohibeo, castigo.*

Coercitio, onis, f. Strafe. *Ufus.* Pronunciaverunt coercionem adversus tribuni intercessionem.

Coeruleus, a, um. blau. *Ufus.* Coerulei oculi Neptuneo, casti Minervæ.

Coetus, us, m. Versammlung. *Syn.* Concilium, conventus. *Epi.* Populares occulti, nefarii, solemnes ludorum. *Ufus.* Coetum hominum dicendo tenere. Dimittere coetum. Coetus hominum jure sociati.

Cogitare, bedachtsam. *Syn.* Meditatio, consulto. *Ufus.* Accurate, consulto. cogitare scribere. V. *Prudens.*

Cogitatio, onis, f. Gedanken, Betrachtung. *Syn.* Mentis sensus, mentis agitatio, animi motus, animi sensus, reconditus sensus, intimus sensus, meditatio, commendatio, cura. *Epi.* Acerrima, atque attentissima, deformis, diuturna, multo difficilior, multo obscurior, dignissima virtutis alicujus, inanis, melior, multa, reliqua, summa, tacita. Cogitationes acerbæ, bonæ, certæ, intimæ, liberæ, malæ conscientiaæ atque animi, mollissimæ, graves, posteriores, superiores, pristinae, quietæ, quotidianæ, tacitæ. *Phras.* 1. *Sermo tuus cogitationem mihi intecit,* dein Discurs hat mich auf diese Gedanken gebracht. In eam me cogitationem induxit, adduxit; ad eam me cogitationem deduxit; ex sermone tuo subiit animum cogitatio; injecta est animo cogitatio. 2. *Cogitatione nostra quidlibet effingere nobis possumus,* man kan sich alles in seiner Gedanken vorstellen und einbilden. 3. *Ubi? imaginor.* Quidlibet mens nostra cogitatione sibi depingere potest; mundum totum cogitatione percurrere, amplecti potest. Concipere rerum imagines quaslibet animo possumus. Fingere animo, cogitatione depingere, adumbrare quidlibet possumus. Speciem rei quamlibet animo informare: cogitatione consequi; animo comprehendere mens humana potest. 4. *Seriam tandem cogitationem suscipere,* gedachte doch der Sache recht nach. Suscipe cogitationem & curam te dignam; imperti, quæso, huic te cogitationi; pone in hac cogitatione tempus aliquod; versetur in animo tuo hæc cogitatio. In ea re cogitationem omnem loca, desige. Adverte tandem animum, cogitationemque hominis sobrii paulisper suscipe; intende animum; mente animoque considera; mentis cogitationes aliquando tandem huc converte; animadverte tandem diligentius; meditare attentius; con-

considera cum animo tuo; intento animo intueri; diligenter eam rem animo tracta; in animo tracta & versa. Reverti ad animum; ante oculos tibi pone, propone, statue, constituo; mentem hac intende tuam; mentis aciem in hoc contende. In tandem consilia cum animo tuo, studiose cogita: versare in hujus meditatione rei. Cogita etiam atque etiam, ac cum animo reputa. 5. *Cogitationem ex abieci, ich habe diesen Gedanken fahren lassen.* Cogitationem alio averti, traduxi; advocavi animum à molesta rei cogitatione; cogitationem ab his molestius; aberrat tandem animus à molesta rei cogitatione, meque mihi eripui; libero tandem ac soluto sum animo, & rei molestæ cogitatione vacuo. Nulla iam rerum molestissima cura vel sollicitudo insidet animo; eieci animo eam cogitationem mentemque ac sensum advocavi. 6. *Hic erat cogitationum mearum scopus, das war das Absehen meiner Gedanken.* Consilium meum hoc erat; hoc spectavi, hoc volui, hoc secutus sum; id tum egi; huc consilia mea, huc cogitationes retuli; huc animum, huc mentem intendi; huc spectabat animus meus; huc mentem direxi & studia; eo consilia contuli; hoc animo agitabam; hic animo meo mensque consiliis scopus fuit; hæc meta, quo intendebantur cogitationes meæ; hoc mihi propositum erat. 7. *Cogitationes meas explicare satis non possum.* Mentis consilia, sensus intimos non est, ut possum verbis consequi, sermone exprimere; exprimendis animi sentibus omnis impar oratio est; verba defunt, quibus animi mei sensa foras efferam. Mentem oratio non assequitur, non æquat. 8. *Cogitationibus distraher varius.* Perturbatis cogitationibus ab instituto itinere meus deducitur; aberrat animus à re proposita; aptæ ad rem propositam cogitationes dissipantur; animus diversa agitatur; alienatò à re proposita sum animo; animus evagatur longè ac peregrinatur. *Uusus.* Cogitationes posteriores plerumque sunt sapientiores. Quid in res tam viles cogitationem abjicias?

Cogito, as, avi, atum, are. gedenken. D. *Cogito* prius est, posterius *excogito*, *son.* Meditor, commentor, contemplan, mente contracto, mente complector, animo agito, mente agito; meam quero; existimo; in animo habeo, mihi in animo est, cogitationem rei, alicujus habeo, omnem curam desigo in re aliqua, animo & cogitatione comprehendo; in aliqua re cogitationem pono, cogitationem in re

desigo, memoriam meam ad rem aliquam excito; ratione animoque lustro, ante oculos meos propono, speciem alicujus rei cogitatione percipio, in te & cogitatione versor, cogitationem alicujus rei capio, suscipio. *Adv.* Cogitare acerbè de perniciè reip. acrius, accuratius, acutissime, altius, amabiliter, amantissime, astute, attentius, quid, bene aliquando, callidè, crudeliter de exitio, crudelissime, diligenter, divine de rep. diu de aliquo, diutius, etiam atque etiam humaniter in aliquem, incondite, libidinosè, longius, monstrosè, multum secum, multum de aliquo, malè, multum, nefariè de vita alicujus, obscure omnino, optimè de rep. planè parum, plurimum, præpostere, prudenter, sæpe, sæpenumero, salutariter, sapienter de rep. sensim, stultè, tantisper de reo, timidè de se, valdè, verè. *Phras. 1.* *Diu mecum cogitavi, ich habe lang bey mir bedacht.* In animo volutavi; reputavi ipse mecum, cum animo meo. Acie mentis dispexi omnia; omnia mente complexus sum; circumspectavi observavi omnia; omnia mente peragravi, animo me & cogitatione in omnes partes converti, diu in cogitatione versabar, omnia volvebam animo, omnia percurrebam. Diu multumque versabam animo; mente agitabam, tractabam, revolvebam. His cogitationibus diu intentus eram; diu mentem implicatam habebam. Diu deliberavi mecum; diu cum animo perquirebam. 2. *Nescio quid facinoris cogitat, er hat, weiß nicht, was für einen gefährlichen Anschlag.* Majus in animo facinus est; nescio quod facinus molitur animo; nescio quid facinoris animo habet; magnum aliquid animo agitatur; facinus, nescio quod, mente concepit; grandius aliquid animo parat; spes & ira tacitis sæpe cogitationibus volutat animum; oblata repente rei gerendæ opportunitas animum ad cogitationem facinoris à desperatione avertit; grande aliquid periculique plenum animus agitatur: ad grandius aliquid facinus omni cogitatione fertur; animum intendit. Majus aliquid animo ac mente concidit. Amplectatur animo nescio quod majus facinus. 3. *Nil nisi prælium cogitat, er denkt nur auf die Schlacht.* Una prælii imago oberrat oculis; arma tantum & acies & universa discriminis facies in oculis sunt; arma tantum & pugnam cum animo cogitat; secretâ æstimatione pensat; arma animo, arma oculis observantur assidue. Pugnæ faciem omnem præcipit; atque animo secum ante peragitur; destinatam in prælio mentem habet, suspensus animo in prælii eventu, nullis

nullis aliis cogitationibus impediri potest. 4. *Cogitare cogitat incertis fortuna viciis*, er hat die Unbeständigkeit der Glück bei sich zu überlegen angefangen. *Cogitatio incidit*, injecta est de incertis fortunæ casibus; in mentem venit incertorum casuum; in eam cogitationem deductus est; venit, incidit, quam incertæ essent fortunæ vices; diem inter eam cogitationem absumpsit, quæ incertos fortunæ casus animo subiecerat. Ancipites fortunæ eventus assidue tractabat animo, & noctes & dies cogitabat. Adiecit animum ad incertos fortunæ casus memoriâ repetendos. Instat reputare secum; his curis, cogitationibus animum agitabat; has assidue cogitationes volebat; reputabat cum animo suo, secumque retractabat, quæ essent incertæ mortalium vices; existimare cepit, quam instabiles essent fortunæ vices. 5. *Hæc me cogito*, ich gedende bald da, bald dort huius. Nunc in hanc, nunc in illam partem mente atque animo trahor, feror, animus diversa agit; variae cogitationes animum commovent; animus in diversas partes distrahitur. Non una cogitatio mentem agit; verso me ad omnes cogitationes, aliud atque aliud, uti solet, cum prima damnamus, subjicente animo. 6. *Cogito perpetuo de te*, ich gedende allezeit an dich. Nunquam de te non cogito; nunquam mihi ex animo effluis, excidis, discedis. Meæ curæ omnes in te sunt, Te semper spectat animus meus. Meæ cogitationes ad te referuntur omnes, Nullum a me tempus prætermittitur de te, tuisque rebus cogitanti. In te tuisque rebus animus perpetuo est. Excubo animo tuâ tuarumque rerum causa. Meæ cogitationes in te tuisque rebus consumuntur omnes. Omnis mihi de te tuisque rebus cogitatio est. 7. *De tuis commodis assidue cogito*, ich bin jederzeit sorgfältig und eingedacht für dein Beste. Porro animo de tuis commodis ornamentisque cogito; valde laboro de tuis commodis & ornamentis. Tuus mihi honor, res tuæ ac fortunæ vehementer mihi cura sunt. Tuam utilitatem assidue specto. Haeret animo meo de tuis commodis assidua cogitatio. Siquid è re tua est, ad maxima laboro. Tuæ rationes quid postulent, nunquam non attendo. Meas curas ad tuum commodum omnes confero. Animus meus in tua utilitate fixus & locatus est. In hoc omnem meam cogitationem figo; in eo totus sum; hoc unum spectat industria mea; versor in hoc studio totus; ea in re atque cura mens mea versatur tota, ut quæ in rem tuam, vel è re tua sunt, eorum tibi detur nihil. V. *Cogitatio, considero, namini.*

Ufus. 1. Dies nocte que cum animo meo cogito. 2. In Tusculanum, Romam cogito, ich gedende nach Rom zu reisen. *Schweid. propius.*

Cognatio, nis, f. Freundschaft. Syn. Con-junctio, sanguis, propinquitas. Epi. Amplissima, continuata, materna, naturalis, propinqua, propior, certiorque, proxima. Ufus. Cupio, mihi tecum cognatione esse, cognatione tecum jungi, conjungi, te attingere. Quæ cognatio propior, quam patriæ? V. *Affinitas.*

Cognatus, a, um. befreundet, ähnlich. Syn. Sanguine conjunctus, propinquus. Epi. Voluntarius, nobilissimus, optimè convenientes. Phras. Ille cognatus meus est, er ist mir befreundet. Propinquâ me cognatione attingit, contingit; sanguine me contingit; genere mihi est proximus; arcta propinquitate mihi junctus est; sanguine mihi conjunctus est; cognatione stirpi meæ adnexus est; est mihi cum illo cognatio; cognationem habeo cum illo; necessitudine me attingit; cognatione mecum conjungitur; generis propinquitate, propinquitatis vinculo conjunctus est; eadem mecum cognatione teneretur. Ufus. Nihil est tam cognatarum mentibus humanis, quam numeri ac voces. V. *Affinis, propinquus.*

Cognitio, nis, f. Erkenntnis. Syn. Agnitio, intelligentia, notio, scientia. Epi. Divina, facilis, facilior, insita, magna, satis magna, magna atque ardua, magna ac difficilis, manca quodammodo atque inchoata, naturæ necessaria, persacilis, solivaga, jejuna, subtilior, summa rerum civilium, utilis, vulgaris. Cognitiones usitatæ perceptæque. Ufus. 1. Ea res facilem habet cognitionem; in facili cognitione versatur, facile cognosci potest, diese Sache kan man leichtlich erkennen. 2. *Judicium*, gerichtliche Erforschung. Cum dies cognitionis adellet. Orbis terræ cognitionem, quis uni sine consilio dederit? V. *Notio.*

Cognitor, oris, m. Gericht, Bewfiser. Ufus. Alieui in litem suam cognitorem dare. Nemo ejus causæ cognitor esse voluit. *Vulg. Procurator judicialis.*

Cognitus, a, um. bekannt. Syn. Spectatus, perspectus, perceptus, compertus, judicatus. Ufus. Homo virtute cognita, & spectata fide, ein Mann, so von der Tugend und Treu bekannt ist. In utique fortunâ cognitus. Nec injuria, nec beneficio mihi cognitus. *Cognitum id, pa.*

pervulgatum, compertum est. V. *M. vi. sepius, Nosco.*

Cognomen, inis, n. Zunahme. Syn. Cognomentum. Epi. Hereditarium. *Ufus.* Gloriosum cognomen alicui addere. Magni cognomen a facto e. regio traxit, invenit, tulit, sibi sumplit, sibi peperit. habuit, reportavit. *Nomen.*

Cognomentum, i, n. Zunahme. Syn. Cognomen.

Cognominatus, a, um. Jugenannt. *Ufus.* Verba cognominata, non vulgata.

Cognosco, is, novi, nitum, ere. erkennen. Syn. Nosco, agnosco, percipio, attendo, discio, non me latet, non me fugit, assequor, teneo, habeo, animadverto, cognitum habeo, intelligo, mihi notum est, perspectum, exploratum est, cerno, notitiam rei habeo, cognitionem rei capio. *Adv.* Cognoscere bene aliquem, bene leges, instituta, breviter rem totam, commodè consuetudinem, diligenter causas, verba, vim, naturam, exploratè, faciliè majorum accuratorem, libenter ex litteris, maximè fidem, melius causam, optimè, planè, penitus, prorsus non potuisse, quam primum, quam sapientè, rectè bonitatem, prudentiam, sensum, separatim de agro, tero, summam, tunc. Cognosci faciliè in partem optimam, modo, plenè percipi. Cognitus benè, modò, diu, diligenter, faciliè, maximè, planè penitus. *Phras.* *Animum tuum ex litteris tuis cognovi*, ich habe auch deinen Brief ersehen, wie du gesinnt seist. Consilia tua planè mihi nota sunt ex litteris tuis; qui sit sensus tuus, quæ consilia probe novi præclare intelligo non me latet. Cognitum habeo ac perspectum animum tuum; teneo consilia tua, animum tuum, sensus tuos. Patent mihi sensus animi tui; consiliorum tuorum nihil me fugit, latet, præterit. Mentis eas partes, quæ ab oculis remotæ sunt, introspexi, perstravi, inspexi penitus. Cerno oculis mentis tuæ consilia; intimos animi recessus detexere litteræ tuæ, aperuere, patefacere. Erat animus tuus illis in litteris; argumenta non dubia animi voluntatis, tuæ præbuere litteræ tuæ; animum, voluntatem, sensus tuos ac consilia non dubiis indicibus illis ex litteris perspexi; litteræ tuæ non dubiam significationem dedere, quis, sit animus, qui sensus tui; litteræ tuæ consiliorum tuorum notionem in animo impreßere; in cognitionem voluntatis tuæ adducere; odoratas iam facile tuis ex litteris, & quid cuperes & quid sentires. Com-

prehendi animò consilia tua, illis mihi litteris is declarata; argumentis indicibusque non levibus patefactus est mihi aditus, apertus, tuis litteris est introitus ad omnia intima animi tui consilia sine ullo errore perveniendi. V. *Intelligo scio, nosco, notus. Ufus.* 1. Cognovi è tuis litteris. Jus civile cognovit callit. 2. *Cognosco causam*, den Recht; Handel durchsuchen. Verres causam cognovit. Designavit, qui causam cognoscerent, jus dicerent, de controversiis, vel controversia disceptarent, jus administrarent. V. *Judicio.*

Cogo, is, coëgi, coactum, ere. zwingen, nöthigen. Syn. Impello adigo, vim facio, vim adhibeo, vim assero, necessitatem assero, necessitatem impono, compello. *Adv.* Cogere celeriter in senatum, planè & imperare, quam celerrime pecuniam. *Phras.* *Coactus id feci*, ich habe dieses gezwungen gethan. Tuò coactū atque efflagitatū hoc feci; imperiò, metū, vi adductus feci; necessitate impulsus; vi metūque subactus eam rem suscepi; expressa mihi necessitas est id agendi; impulsus coactusque hoc suscepi; necessitate adactus sum ad id agendum. Vis metusque me in eam necessitatem adduxit istud agendi; vis metusque subegit me ad necessitatem facinoris. *Ufus.* 1. Legis est persuadere, non omnia vi & metū cogere. 2. *Congrego, colligo*, versammeln, zusammentreffen. Senatum, multitudinem hominum, armatos cogere, omnem militarem aetatem excire. Pecuniam è decimis; à civitatibus stipendia cogere. Aer cogitur in nubem. 3. *Concludo, schliessen.* Et tuā argumentatione, quod volumus, efficitur & cogitur. Aliud quam cogebatur, infero. 4. *Coartulo*, in die Enge bringen. In angustum cogi. In ordinem cogere, eum obewacht einschränken. 5. *Appello*, anrufen. Naves in portum cogere. 6. *Conaenso*, dict machen. Lac cogere. V. *Violentus, Nolo.*

Cohærentia, æ, f. Vereinbarung. Syn. Compolitio, Conjunctio. *Ufus.* Siderum circuitus ad mundi cohærentiam pertinet.

Cohæreo, es, hæsi, hæsum, ère. an einander hängen. Syn. Cohæresco, conjungor. X *Disjungor.* *Adv.* Aptè, necessario, præclare, quam apertè, vehementer. *Phras.* *Virtutes omnes inter se cohærent*, alle Tugenden hängen an einander. Mirabilis est virtutum contextus omne inter se apte sunt, nexæ & jugatæ. Est quædam admirabilis continuatio seriesque virtutum, ut aliæ ex aliis nexæ, omnes inter se apte colligatæque videntur; apertè inter se implicatæ sint. Vir-

Virtutum omnium societas est ætissima; virtutes omnes ætissime copulantur, *Usus*. Extrema cum primis aptissime cohærent. Mundus ita cohæret, ut dissolvi nullò modo possit. Non cohæret tua ratio. V. *Hæreo, conjungo*.

Cohæres, edis, c. Mit-Erbe.

Cohæresco, is, ere. an einander hangen. *Syn.* Cohæreo. *Usus*. Atomæ inter se cohærescunt.

Cohibeo, es, ui, itum, ere. zäumen. *Syn.* Contineo, refreno. *Adv.* Ardentius assensionem. *Philos.* Cohibuit se ab alienis appetentis, et hat sich eingekalten, und fremden Gut nicht nachgetrachtet. Non revocavit se ipse, sed pæne refugit ab alienis appetentis; abstinuit se, tenuit, continuit, repressit, manus abstinuit ab alienis invadendis; nihil alieni usquam attigit; non manus solum, sed oculos etiam abstinentes habuit; moderatione magnâ & modestiâ est usus; mediocritatem sectatus; cupiditati suæ modum constituit; aspirare ad alienas opes religio erat hominî, cupiditati frenum continuo adhibuit, injecit. Nihil illis manibus sanctius, atque ab omni cupiditate remotius; integras purasque atque ab omni cupiditate intactas manus habuit. V. *Comprimo, coerceo, tempero, moderor*. *Usus*. Nisi Cæsar furentis impetus & conatus, furorem, importunitatem cohibuisset, actum erat depulcherriima provincia. Iracundiam cohibere, animum vincere. Cohibere à rebus incertis assensionem, ungewissen Sachen nicht befallen.

Cohibitio, onis, f. Verboth. *Syn.* Interdictum.

Cohonesto, as, avi, atum, are. ehren. *Syn.* Honesto, decoro, orno. *Usus*. Exequias cohonestare. Auctoritate tuâ ac laude cohonestare aliquem. V. *Orno*.

Cohorreo, es, ui, ere. erschrecken. *Syn.* Horreo, percelor. *Usus*. Sudore. Cum cohorrui sem, in febrem incidi. Cohorui ad id spectaculum. V. *Horreo*.

Cohors, tis, f. ein Hauffen Kriegz-Bold. *Syn.* Militum manus. *Epi.* Auxiliaria, impura, invita, nobilis, præclara, prætoria, studiosa alicujus, tota. *Usus*. 1. Quod potuit, cohortes contraxit, conscripsit, instruxit. Completas cohortes, successorî tradidit. 2. - *Transl.* Caterva, multitudo varia hominum. Conferre hujus cohortem impuram cum illius comitatu sanctissimo.

Cohortula, æ, f. ein Häuflein Bolt. *Syn.* arva cohors.

Cohortatio, nis, f. Ermahnung. *Syn.* Hortatio, hortatus. *Epi.* Gravior, inanis, mirifica. *Usus*. Incredibiliter me tua cohortatio commovit, incitavit, excitavit ad inquirendam veritatem.

Cohortor, aris, atus sum, ari. ermahnen. *Syn.* Hortor, adhortor. *Adv.* Ardentius ad virtutem. *Usus*. Te semper ad studium virtutis ac summæ laudis cohortatus sum. V. *Hortor, moneo*.

Coinquino, as, avi, atum, are. bestechen. *Syn.* Turpifico, commaculo. V. *Maculo*.

Coitio, nis. Zusammenkunft. *Syn.* Societas, sodalitas, arcana pactio & factio. *Epi.* Sylvestris. *Usus*. Coitionem facere, in candidatorum coitione interfui.

Colaphus, i, m. Backenstreich. *Usus*. Infligere, infringere, impingere, incutere colaphos, in os pugnos ingerere; pugnis onerare, obtundere, concidere; pugnis oblerere; incurfare pugnis; pugno percutere; pugnis conscindere; pugno iter, Backenstreich geben.

Collabefio, is, fieri. verderbt werden. *Usus*. Naves perfractò rostro totæ collabefactæ.

Collabor, eris, lapsus sum. zu Hauffen fallen. *Syn.* Labor, corruo. *Usus*. Ruina collabi. V. *Cado*.

Collachrymatio, nis, f. das Mitweinen. *Usus*. Signa doloris vultu, voce, collachrymatione ostendit.

Collachrymo, as, avi, atum, are. mitweinen. *Syn.* Lugeo. *Usus*. Casum meum toties collachrymavit.

Collatio, nis, f. Vergleichung. *Syn.* Comparatio, similitudo. *Usus*. Philosophia ex rationum collatione constat. Quæ est in ista collatione similitudo? V. *Confero*.

Collato, as, avi, atum, are. erweitern. *Syn.* Dilato. X. *Coangusto*. *Usus*. Oratio collata & diffusa. V. *Amplifico*.

Collaudatio, nis, f. das Loben. *Syn.* Laudatio. V. *Celebratio*.

Collaudo, as, avi, atum, are. loben. *Syn.* Comprobo, laudo. *Adv.* Induente. *Usus*. Cle-

Clementiam Cæsaris dūcente collaudavit.
V. *Celebro, laudo.*

Collecta, æ, f. Sammlung, Steuer. Syn. pecunia à multis colligi solita, ut à convivis & aliis. *Ufus.* Collectam à convivere exigere.

Collectio, nis, f. Zusammensammlung. Syn. Congregatio. *Ufus.* Eorum collectio dispersa celeritatem insequendi retardavit.

Collectivus, æ, um. gesammelt. Syn. Recens collectus, tumultuarius. *Ufus.* Cum tirone & collectio exercitu signa contulit.

Collega, æ, m. Mitgesell. Syn. Qui ejusdem cum altero officii est & potestatis. *Epi.* Custos & vindex civitatis, cupidus provincæ, immanis & impurus, non induratus, per honoris in aliquem & partium studiosus, ac defensor bonorum, studiosus alicujus, *Ufus.* Habuit collegam in prætura Sophoclem.

Collegium, ii, n. Versammlung. Syn. Conventus, sodalitas, catus, ut *Sacerdotum, opificum &c.* *Epi.* Amphitimum, decemvirale, desperatum, frequens, maximum, prætorium, totum. Collegia innumerabilia, nova, vetera. *Ufus.* Pontificum, tribunorum, sacerdotum amplissimum collegium. Aliquem in collegium adoptare, cooptare. Nullam concilium, societas, consilium commune, collegium superest.

Collibet, collibuit, collibitum est, gefallen. Syn. Libet. *Ufus.* Simul ac mihi collibitum fuerit, adero. V. *Libet.*

Collido, is, l. si, l. sum, ere, zertrübschen. Syn. Frango, contero. *Ufus.* Humor facile compitui ac collidi potest.

Colligatio, nis, f. Zusammenbindung. Syn. Vinculum, connexio. *Epi.* Arctior, naturalis. *Ufus.* Colligationem omnium causarum animo perspicere. Arctior colligatio est propinquorum. V. *Nello.*

Colligo, as, avi, atum, are. zusammenbinden. Syn. Necto, connecto; coniungo, ligo, vincio. (*Disjunctio.* *Ufus.* Corpora naturalibus vinculis colligata. Colligatæ inter se & aptæ virtutes; virtutes cognatione quadam inter se continentur. V. *Cohæreo, necto.*

Colligo, is, egi, ectum, ere. sammeln. Syn. Cogo, congrego, in unum conjicio cum, in unum redigo. *Adv.* Colligere acere crimina, aliquando se, amice, benevolè, breviter, commodus animo, copiose sententias, diligentius, divinitus omnia, eleganter, exquisitius, facere, memoriter, modice benevolentiam, præclare, propemodum rhetorice sententias, ridicule, singulatim ac diu, tenuiter argumenta voluntatis, undique, undique

omnes copias, undique omnes perditos. *Phras.* 1. *Quantum poluit hominum collegit, et hac einen grossen Haufen Völle zusammen gebracht.* Magnam ex agrestibus manum effecit; magnam hominum multitudinem colligit, contraxit, in unum locum compulit, ad belli societatem convocavit, ex agris oppidisque congregavit; manum fecit, copias paravit non contemnendas; omnem ætatem militarem excitavit; lecta armatorum manus & ad signa convocata. 2. *Collegi me tandem ex parere, ich habe mich endlich wieder zusammengefaßt.* Respiravi, recreavi me à præteritis molestiis; recopi me ex illo terrore; animos collegi tantæ rei cogitatione confusos; collegi me tandem, & rationi & consilio locum dedi; redii tandem ad me; animum à timore recepi; animus mihi rediit; animum ex mœrore refeci; animum tandem ad me advocavi; abduxi à mœrore animum; à molestiis avocaui animum & cogitationem. V. *Resumo.* *Ufus.* 1. Exercitum ex agris collegi. Argumenta multa in unum collegi. Res undique collectæ & comportatæ; lecti fructus, spolia, flores. 2. *Aucupor, acquiro, comparo, verschaffen, erlangen.* Benevolentiam civium, assentatione: ex labore magno gratiam & dignitatem colligere. Eo facto invidiam sibi collegit. 3. *Animum resumo, das Gemüth erhoblen.* Tu te collige. Quid est autem seipsum colligere, nisi dissipatas animi partes rursus in suum locum cogere. 4. *Concludo, schließen.* Ex eo colligere potes, quam te amem. Hinc bene colligitur; rectè conficitur &c. 5. *Vasa colligere, einpacken, ausbrechen.*

Collineo, as, avi, atum, are. abzielen, den Zweck treffen. Syn. Dirigo, propositum assequor. *Vulgo:* Scopum tango, album tango. *Ufus.* Collineas, oportet, quo propositum assequaris. Quis tota die jaculans, non aliquando collineat? collineare hastam aliquo, vel sagittam.

Collis, is, m. Berglein, Hügel. Syn. Mons, clivus. *Epi.* Colles excelsum, nitidissimi, viridissimi, deserti. *Phras.* Editus in saltu collis, aditu arduus impedito agmini, expedito haud difficilis, ein hoher Hügel. Collis in modum metæ, in acutum cacumen à fundo satis lato fastigiatus; collis leniter ab infimo acclivis; collis ex omni parte circumcisus; tumulus paulo editior; collis clementer & molliter assurgens; intercisus vallibus collis leniter editus. V. *Mons.*

Collocatio, nis, f. Stellung. Syn. Dispositio. *Ufus.* Collocationis est componere & sternere verba, ut ne asper eorum concursus, ne hiuleus, sed quasi coagmentatus sit. 2. *Collocatio filiarum, die Anheirathung.*

Collo-

Colloco, as, avi, atum, are, an einen Ort legen. *Syn.* Loco, dispono, pono, statuo, accommodo. *Adv.* Apertissime inter se, bene, bene pretia apud aliquem & munera, diligenter res electas, diligenter verba, longe se ab, melius pecuniam, mirifice, palam se in vita meretricia, penitus legiones in hybernis, propalam signa, recte, uspiam in solitudinem. *Usp.* 1. Domicilium in aliquo loco; suo quidvis loco collocare. Legiones in cervicibus nostris collocavit. In tuto eum collocavi. Insidias alicui collocare. 2. Cum fructu aliquid impendo, aut fecis, Beneficium bene apud hunc hominem, collocasti. 3. Aupstemo suam, antheperatben. Collocare alicui filiam, in matrimonium filiam collocare. *V. Nubo.*

Collocutio, nis, f. Gespräch. *Syn.* Colloquium, sermo. *Epi.* Familiarissima cum aliquo. *Usp.* In familiarem collocationem venire cum aliquo.

Colloquium, ii, n. Gespräch. *Syn.* Collocutio, sermo, congressus, dialogus, sermonis communicatio. *Epi.* Non incommodum, clandestinum. *Usp.* Rerum leviorum colloquia. Hostium duces ad colloquium evocavit. Venere illi in congressum & colloquium. Clandestina cum hostibus colloquia habere, facere. Colloquium amicorum absentium; *litte- ra, Brief.* *V. Alloquor.*

Colloquor, eris, locutus sum, loqui. mit einander reden. *Syn.* Cum aliquo sermonem habeo, vel confero; communico, colloquium facio. *Adv.* Postremum cum aliquo, quam saepissime per litteras, secretis. *Phras.* Velim saepissime tecum colloqui, ich möchte oft mit dir reden. Verbis agere tecum; in colloquium tecum venire per sepe cuperem; nihil malim, quam tecum frequentissime sermonem sociare, conferre, multum sermonis invicem contumere; jucundum mihi esset, verba inter nos commutare; sermones credere, orationem tecum habere; sermones conferere. Velim tecum congrredi saepissime; collocationem habere; colloquia serere, confabulari, conferre; volupe esset horas quam plurimas suavissimo sermone contumere. In collocutionem venire tecum opto; aditum sermonis habere cuperem; nihil exoptatius evenire posset, quam si loquendi tecum, si sermonis copiam & potestatem facere; amplissimam. Velim loquendi mihi locundares frequentissime. Utinam mihi aditus esset ad te saepissime! sermonis communicatione, quae tecum mihi esse sole suavisima, argerrime careo. Jurgeres.

utinam! misceres sermones mecum saepius! Verone me a congregatione frequentiori prohibeas. Utinam frequentius inter nos fieret sermonis commercium! *Usp.* Velim saepissime tecum per litteras colloquare, schreiben. Inter nos colloquimur de eo negotio. *V. Sermo, Loquor.*

Colluceo, es, luxi, ere. scheinen. *Syn.* Luceo. *Adv.* Late, longe. *Usp.* Omnia tuis fortis collucet. Fulgore auri collucet & illustratur templum. Mare a sole collucet. *V. Luceo.*

Colludo, is, lusi, lusum, ere. kurzweilen, heimlich sich mit einem andern verstellen. *Syn.* Cum aliquo ludo; clandestina consilia cum altero confero. *Usp.* Cum hoste collusisse compertus est.

Collum, i, n. Hals. *Syn.* Cervici subiecta pars, cervix, cervices. *Epi.* procerum & tenue. *Usp.* In collum alicui invadere, um den Hals fallen. Homini collum in laqueum inferenti subveni, ich bin einem zu Hülfe kommen, der sich hängen wollte. Collum & cervicibus sustinere poenam temeritatis, seine Vermessenheit mit dem Kopf bezahlen. Collum hominis secuit er hat ihm den Kopf abgeschlagen. Collum, jugulum pro tua salute praeberi, seinen Kopf für einen andern aufsetzen.

Collusio, nis, f. Schimpf-Spiel. *Syn.* Diffusio in rebus agendis, tacita conspiratio, *Usp.* Hominum nequissima collusio. *V. Conjuratio.*

Collusor, oris, m. Mit-Spieler. *Usp.* Compratores & collusores alicujus. Co-fellor & collusor

Collustro, as, avi, atum, are. besichtigen. *Syn.* Aspicio, illumino. *Usp.* Pictura collustrata. Sol omnia clarissima luce collustrat. Cum omnia oculis collustrarem. *V. Orno.*

Colluvies, ei, f. Unflath. *Syn.* Sordes, faeces, concursus sordium. *Usp.* Nempe illa perditorum hominum colluvie regnabis?

Colluvio, nis, f. Schand-Buben. *Syn.* Colluvies. *Usp.* Ille ex omnium scelerum colluvione natus. Disceda ex hac turba & colluvione.

Collybus, i, m. Wechsel. *Syn.* Fœnus illud, quod pro permutatione pecuniae argenti is solvitur. *Usp.* Collybus esse qui potest cum utantur uno genere nummorum?

Collyrium, ii, n. Augen-Salbe. *Syn.* Medicamentum oculorum.

Colo, is, colui, cultum, ere. ehren. Syn. Obſervo, veneror, amo, diligo, honorem alicui habeo, al. quem præcipuò in honore habeo.)(*negl. 20. Adv.* Colere æque atque, obſervanter, æque juſ, aſſidue, caſtiſſimè Deos, commodius inter ſe, maximè, unumquemque miſice, omnino prædia, pæ, privatum, religioſe, religioſiſſime templum, ſanctè neceſſitudinem, ſanctiſſimè amicitiam, ſanctiſſime ſacra, auſpicia, ceremonias, ſtudioſe agros, ſuaviſſime aliquem. Coli caſtiſſimè, frequentiſſime partem urbis, vehementius ſtudia. Colendi Dei & retinendi. *Uſus.* 1. Me ille miſice coluit & amavit. Diligentiffimè, ſuaviſſime me colit. Memoriam tui benefici colam benevolentia ſempiterna. Al. quem patris loco ſummâ obſervantia colere. V. *Honoro* 2. *Distribuitur*, & ſacris, vel göttlichen oder heiligen Dingen. Venerari & colere aliquem Deorum numero. DEUM auguſte, ſanctè, pie; templa pie ſanctèque colere. Religiones Deorum ſanctiſſime colere. 3. *Studium in aliqua re pono.* Virtutem, litterarum ſtudia, leges colere. Amicitiam, officium, fidem, juſ & juſtum colere. V. *Virtutem colo, Juſtitiā colo.* 4. *Habito, bewohnen.* Terram, urbem, domum aliquam colere. 5. *Excolo, anbauen.* Agros prædia, rem ruſticam egre ne colit; cultum, culturam adhibet; agros exercet; glebam ſubigit, vel terram; terram molito & ſubacto gremio frugiferam reddit; terram ferro ſubigit. V. *Agricultura.*

Colonia, æ, f. das Leben, Pflanz; Stadt.

Syn. Populus ex urbe, aut regione alio adductus, & tranſitus. Epi. Fideliffima, fortiſſimaque, inſanis firma, illuſtris. Splendidiſſima, florent, florentiſſima, nova. *Uſus.* Aliquos in coloniā conſtituere, collocare. Deducere novas colonias. Luſtrare, reſicere veteres colonias.

Colonus, i, m. Bauers-Mann. Syn. Agriculator, agricola. Epi. Frugaliffimus, ino-deſtiffimus, optimus, parciffimus, coloni honeſtiſſimi, novi. *Uſus.* Coloni & aratores populi Rom. Colonis agros aſſignare. Colonos deducere.

Color, oris, m. Farbe. Syn. Pigmentum. Epi. Albus, decorus, egregius, priſtinus, ſervilis, ſuavis, ſucco illicus, ſanguine diſſulus. Colores clari diſpares, pauci. *Uſus.* 1. Formæ dignitas coloris bonitate tuenda eſt. Color deſinit, die Farbe ſchlegt ab. 2. *Transl.* Urbanitatis quidam color. Oratio quaſi colore & ſucco quòdam ornatur. Orationis ornamenta & lumina totidem velut colores ſunt, quibus oratio ſe diſtinguit. 3. Colorem a jumo, cinere Farbe annehmen. Colorem ducit, trahit, combibit.

Coloro, as, avi, atum, are. färben, anſtreichen. Syn. Tingo, colorem induco, colore imbuo, inſicio. *Uſus.* Arcus e nubibus coloratus, ein Regenbogen. Oratio ipſa ſe colorat, & roborat.

Columba, æ, f. eine Taube. *Uſus.* Plumæ verſicolores columbis.

Columbinus, a, um. das von Tauben ſit. *Uſus.* Pullus columbinus.

Columella, f. kleine Säule. Syn. Parva columna. Epi. Eminens.

Columen, inis, n. Stütze, Pfeiler. Syn. Fulcrum, princeps. *Uſus.* Columen rei publicæ, amicorum, familiæ.

Columna, æ, f. Säule. Epi. Aurea, excelsa, altior, execrata, nova, ſolida, ſumma. Columnæ æneæ, antiquæ, marmoratæ, rectæ, politæ. *Uſus.* Columnæ rectæ & ad perpendicularum exactæ.

Columnarium, ii, n. die Steuer, ſo auf die Zahl der Säulen eines Hauſes geſchlagen wurde. Syn. Tributum quod in ſingulas Columnas domum ſuſtentantes exigebatur. *Uſus.* Vide, ne columnarium debeamus. Hinc præfeſti ſeu coactores hujus tributarii ſunt Columnarii.

Colus, us, vel i, f. Spinn-Rocken. Syn. Bacilli, ex quibus penſa trahuntur. *Uſus.* Cum colo & lana.

Coma, æ, f. das Haar. Syn. Capillus, exsaries. Epi. Calamiſtrata, unguentis delibuta, unguento madens.

Comatus, a, um. das Haar hat. *Uſus.* Galham comatam remitto.

Combibo, is, bibi, bitum, ere. trinken. Syn. Bibo, haurio. *Uſus.* Inſici debet his artibus puer, quas ſi combiberit, ad majora erit paratior. Colorem combibit lana, die Wolle nimmt die Farbe an.

Combibo, onis, m. Miſſäuffer. Syn. Compotor.

Comburo, is, uſſi, uſtum, ere. verbrennen. Syn. Uro, cremo, inſlammo, incendio, exuro. *Phraſ.* Domus combuſta eſt, das Haus iſt verbrant. Domus repente incendio deſlagravit, conſlagravit; igni abſumpta, concremata eſt; in cineres redacta, igne deuſta eſt; incendio deleta, conſecta eſt; incendio haſta, conſumpta eſt; reſedit in cineres. Domus repente incendio exarſit & ad cineres rediit; in cineres redacta eſt. V. *Ardeo, Cncremo, Incendium. Incendo, Flamma.* *Uſus.* Vivus combuſtus eſt; cadaver inſelicibus lignis ſemiſtultum.

Come-

Comedo, is, e, li, e, sum, zel estum, ere. essen. *Syn.* Edō, cibum capio, cibum sumo. *Phras.* *Comede Johnē, is māgīq.* Tantum cibi potioneque adhibeatur, ut reficiantur vires, non opprimantur. Cibi potioneque delictorio naturali, non voluptate, modus huiusmodi. Cibo famem depelle, non ventrem distendito. Firmanda cibō vires, non oneranda. Accumbe, cœna, epulate, vecere apparatus & oppare, dum cibus adversus famem sit, non ad voluptatem inflammendam. *V. Abstinētia.* *Ufus.* 1. Mulcæ te comedent. 2. *Prodige, rāpīe, verschwenden, hinwegnehmen.* Rem suam familiarem omnem comedit, devoravit. Igo te jaceate tua bona comedam? Quis tuos nummos comedit? *V. Edō, cibum capio.*

Comes, itis, g. c. *Reib. Gesehrte.* *Syn.* Sēctator, affectator, allecla, socius, deductor. *Phi.* Clarus atque jucundus, idoneus, importunissimus, mercenarius, rusticus, non nobilestus. *Comites* extremi, nequissimi, veteres. *Ufus.* Fuiſti mihi comes atque socius honoris & calamitatis. Comitem se alieni præbere, adungere. Comes furoris. Voluptatum extrema comes est saltatio.

Comessabundus, a, um. *prassend.* *Ufus.* Temulento cum agmine comessabundus incessit. *V. Vorax.*

Comestatio, nis, f. *Schlemmeren.* *Syn.* Intempestivum convivium, præsertim nocturnum. *Ufus.* Totus ille Antonianæ comestationis chorus. *V. Convivium, gula, bibo.*

Comestator, oris, m. *Schlemmer.* *Syn.* Intempestivis conviviis indulgens, abominatus.

Comessor, aris, atus sum, ari. *prassen, schlemmen.* *Syn.* Intempestivis conviviis indulgeo. *Phras.* Intempestivis conviviis dies pariter noctesque consumo; liberalius vino ciboque corpus onero; ventrem cibo potuque distento. Omnem mihi in cibo modum, omne iudicium, omnem proportionem gula eripit; mihi vivereturburcinari est. Quotidiana agito convivia. *V. Gula.*

Cometes, æ, m. *Comet.* *Syn.* Stella crinita; crinita siderum flamma; ardentes calo facies. *Arv.* Cometa tremuli, magnarum calamitatum prænuncii. *Ufus.* Cometa magnarum calamitatum prænuncii.

Comice, Comediantisch. *Syn.* More comico. *Ufus.* Tragica comice tractat.

Comicus, i, m, der ein Comœdien Spiel machet. *Ufus.* Comicus ex artificio comico spectatur.

Cominus, in der Nähe. *Syn.* Propius, de propinquo loco. *Ufus.* Cum hoste cominus pugnare. *Cominus* accedito.

Comis, e. *höflich, leutselig.* *Syn.* Humanus, suavis, commodus, facilis, benignus, comitate præditus, præcellens. *(Inhumanius. Phras.* *Comis una & gravis, et ite zugleich höflich und ernsthaft.* Comitatem cum gravitate conjungit; gravitatem comitate condit; gravitati comitatem aspergit. *Ufus.* Lætiū quis comior, molestior, simplicior? *Comis* erga omnes. *V. Humanus, urbanus, comamentum.*

Comitas, tis, f. *höflichkeit.* *Syn.* Facilitas, benignitas. *(Serentias, gravitas. Phi.* Jucunda, multa, singularis, summa. *Ufus.* *Comitas* affabilitasque sermonis maxime conciliat animos hominum. In illo summa gravitas cum summa comitate conjungitur. *V. Comis humanitas, facilis.*

Comitatus, ūs, m. *Gesellschaft.* *Syn.* Comitum multitudo, cœtus, numerus, chorus, caterva. *Phi.* Familiaris, improbatissimus flagitiosissimusque, maximus ornatissimusque, muliebris & delicatus ancillarum puerorumque, multus magnusque, optimus beatissimusque, puerissimus, regius, turpissimus. *Phras.* *Comitatum habet amplum, et hat eine grosse Gesellschaft mit sich.* Ingens circumfusa turba ejus lateri est; comitatu septus, vallatus, stipatus, ingenti est; ingenti clientium coronâ cinctus est; septus coronâ militum est; multi cum deducunt, affectantur; multi se comites adiungunt; lateri adherent. *V. Comitor.* *Ufus.* Legatus cum magno comitatu ingrediebatur. Regem cum toto comitatu hospitio recepit.

Comiter, *höflich.* *Syn.* Humaniter, humane, benigne. *Ufus.* Salutare benigne, comiter appellare singulos.

Comitia, orum, n. *Land-Tag.* *Syn.* Conventus populi, commune consilium omnium ordinum ad creandos magistratus, ferendas leges & alia cum populo agenda. *Ufus.* Consul edicit comitia, habet, gerit, oblat; differuntur, extrahuntur comitia; saepe largitione inquinantur, corrumpuntur.

Comitalis, e. zu dem Land-Tag gehörig. *Syn.* Ad comitia pertinens. *Ufus.* 1. Mensis, dies comitalis. 2. Morbus comitalis, hinfällende Krankheit.

Comitium, ii, n. der Ort, da man Land-Tag hält. *Syn.* Locus, in quo comitia habentur. *Ufus.* Comitium armatis oblidere.

Comitor, aris, atus sum, ari. *begleiten.* *Syn.* Affector, lector, deduco. *Phras.* 1. in una fortuna

*fortuna te comitabit, ich werde dich in Glück und Unglück begleiten. Metibi comitem adjungam, prebebo; in omni fortuna tibi comes ero; habebo tibi, haberebo lateri tuo; tibi affixus ero; à te, à latere tuo non discedam, non divellar. Semper, nunquam non, in omni tempore ac loco assiduus tecum ero; nunquam abs te sejungar; non digrediar; non recedam abs te; nulla merces abs te avellat, amovebit, sejunget, disjunctet, abjunctet. 2. *Honoris causâ me comitatus est, er hat mich Ehren halber nach Haus begleitet. Redeamus deduxit; comitem se mihi dedit; comitatu suo me honoravit; inter deductores, assistatores meos fuit; cum laudibus ac favore me domum prosecutus est. V. Socius, Societas, coheres,**

Commaculo, as, avi, atum, are. befudeln. *Syn. Maculo, turpifico, fœdo. Usus. Ambitû, avaritia se commaculare. V. Macula, labe.*

Commeatus, Cs, m. sicher Geleit, Vorlant. *Syn. C. bana ad alendam multitudinem aliquam. Egi. Publicus & privatus. Usus. 1. Amici, socii annonam & commeatum paribunt, mittent, subvehent, devehent, portabunt, supportabunt; commeatus copiam subministrant. commeatus uopiam subministrant. Commeatum recipiemus, commeati abundabimus. Nihil hostis commeatu nos prohibeat; commeatus intercludat, interceptat; à commeatu nos intercludat. V. Annona. 2. Tempus facultasque eundi, redeundi, manendi aut praesentia. Commeatum dare, sumere, einen freien Paß geben, nehmen. Ad diem commeatus non venit.*

Commeditor, aris, atus sum, ari, fleißig bestreben. *Syn. Meditor, verio. V. Cogitor, meator.*

Commemni, minisse. eingedenk seyn. *Syn. Memni.*

Commemorabilis, e, Merkwürdig, werth. *Syn. Memorabilis. Usus. Vir commemorabili pietate ac virtute præditus. V. Memorabilis.*

Commemoratio, nis, f. Erzählung. *Syn. Mentio, recordatio. Epi. Assidua, illustrior, multa, necessaria, splendidior, supervacanea. Usus. Me commemoratio posteritatis ad spem immortalitatis rapit. Totus est in commemoratione tuæ virtutis. V. Mentio.*

Commemoro, as, avi, atum, are. erzählen. *Syn. Memoro, dico, memini, refero, narro, alicujus rei memoriam usurpo, et ceteris usurpo sermonibus, laudo. Adv.*

Breviter, creberrime, I. Lætas laudes, planius, vere. *Usus. Commemorare breviter. Quid tota die eg-ram, vesperi commemoro, Omnes de virtute tua commemorant. De te omnium celebratione commemoratum est. V. Memoro, narro.*

Commendatio, nis, f. ein Befehl, Lob. *Epi. Accurata, communis hominum, & inter homines, naturalis, diligens, diligentissima, dulcissima, gravissima, magna liberalitatis, major, non modo humana, sed etiam divina, obscura & incerta, perpetua, singularis, non vulgaris. Usus. 1. Effice, ut meam commendationem profuisse tibi sentiat. 2. Laus celebratio, comprobatio, Lob, Gutheißung. Magna est in vulgus opinio de te, magna commendatio. Liber iste commendatione non eget. Per se cognitus vir nullâ commendatione maiorum. Eo facinore magnam sibi commendationem comparavit. V. Laus, commendo.*

Commendatitius, a, um. zur Förderniß dicitlich. *Usus. Litteræ commendatitiæ.*

Commendatrix, icis, f. die da lobet. *Usus. Lex est emendatrix vitiorum, commendatrix virtutum.*

Commendo, as, avi, atum, are. anbefehlen. *Syn. Fidei alicujus committo; in alicujus fide & religione depono; fidei alicujus trado; in fidem alicujus trado, alicujus fidei mando; permitto in fidem alicujus; alicujus virtuti, fidei, felicitati confido; alicui in fidem & custodiam committo, alicujus tutelæ subijcio; in tutelam trado; in alicujus fide repono, colloco. Phras. 1. Commendo tibi hanc magnopere, ich will dir diesen aufs beste anbefehlen haben. Sic tibi eum commendo, ut majore curâ, studio, solitudine animi commendare non possim. Commendo tibi eum non vulgariter, sed ita prorsus, ut quos diligentissime, valdeque ex animo soleo. Eum tibi commendo et commendatione, quæ potest esse maxima. Sic tibi eum commendo, ut neque majore studio quenkum, neque justioribus de causis commendare possim. Maximopere, ut mea & tua dignum amicitia, tibi commendo. Vehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commendatione, quam maximas, quam plurimum; quam repissime gratias agat. Si me tanti facis, quanti & ipse æstimat, & ego sentio, cures, quam primum intelligam, hanc meam commendationem tantum illi utilitatis attulisse, quantum & ipse speraverit, nec ego dubitarim. Gratissimum mihi feceris, si huic commendationi meæ tantum tribueris,*

bueris, quantum cui tribuisti plurimum; si eum, quibuscumque rebus honeste, ac pro tua dignitate poteris, juveris atque ornaveris. Cura, quaeso, ut is intelligat, hanc meam commendationem maximo sibi apud te adjumento fuisse. Hanc commendationem, quam his litteris consignari volui, scito, esse omnium gravissimam. Eum si tibi commendo verbis iis, quibus, cum diligentissime agimus, uti solemus, vix tamen studio meo satisfecisse mihi videor. Quanti apud te sum, tantum valere apud te commendationem meam, scilicet, ut intelligam. Genere commendationis mitissimè, planeque quod sit ex intimo depromptum animo, nolum me putato. Si ulla mea apud te commendatio valeat, hæc ut valeat, rogo. Velim, tibi persuadeas, nihil me maiori studio à te petere, nihil mihi gratius facere te posse, quam si omnibus tuis opibus; omni studio eum juveris. Velim, eum omnibus tuis officiis, atque omni liberalitate tue ire. Velim, eum quam liberalissime complectere. Velim, eum quam honorificentissime pro tua humanitate, & quam liberalissime tractes. Peto à te maiorem in modum, vel tue humanitatis, vel meæ causæ; ut eum auctoritate tua, quæ plurimum valet, conservatum velis. Ita à te peto, ut maiori studio, magisque ex animo petere non possim, ut omne genus liberalitatis, quod & ob humanitate, & potestate tua proficisci poterit, non modo re, sed etiam verbis, vultu denique ipso exprimas. Peto à te maiorem in modum, ut ei omnibus in rebus, quantum tua dignitas fidesque patietur, commodes. Maiorem in modum à te peto, ut eum omnes meos, æque ac tuos observare pro nostra necessitudine debeas, hunc imprimis ita in fidem tuam recipias, ut ipse intelligat, nullam rem sibi maiori usui, aut ornamento, quam meam commendationem esse potuisse. Vehementer mihi gratum erit, si eum humanitate tuâ, quæ est singularis, complexus fueris. Eum, si me diligis, eo numero cura ut habeas, quo me ipsam; commendo eum tibi de meliore nota. 2. *Commendari me tibi dudum*, ich hab mich längst dir anbefohlen. In fidem tuam me dudum contuli; me tibi commisi, & tue tradidi fidei; in tutelam & patrocinium tuum me dudum contuli; me, resque meas tue fidei dudum permisi, mandavi: tunc me tutelæ dudum commendavi & subieci. Totum hominem tibi traditum de manu, ut ajunt, in manum habes, tu modo fac tuearis, ut tua fides postulabit; habes hominem mandatum fidei tue ac in tutelam traditum. Dudum me tue fidei credidi. 3. *Commendabo negetum DEO*

in precibus, ich werde diese Sache Gott im Gebet anbefehlen. De ea re consulam per preces DEUM. Divinæ mentis consilium precibus explorabo. Negotii succellum à DEO suppliciter exorabo. Ad explicandas ejus rei difficultates divinum præsidium implorabo. Cæleste numen in spem felicitis successus deprecabor. *Ufus*. 1. Filios suos diis immortalibus; tutelæ populi Romani commendavit. Salutem suam, rem familiarem fidei aliqujus tradere, & commendare. Religionem, & sacra sacerdotibus commendantur. 2. *Laudo, comprobō, laudando extollo, & confirmo*, loben, ansehnlich machen. Eloquentiam vocis suavis commendat. Cura formam commendat. Nihil eum præter simulatam tristitiam commendat. 3. *Mando*. Aliquid litterarum monumentis, memoriæ; nomen suum & famam immortalitati; se fugæ commendare. V. *Committo*.

Commentariolum, i, n. *Klein Register oder Auszug*. *Syn.* *Libellus*.

Commentarium, ii, n. *vel Commentarii*, orum, m. *Verzeichniß-Buch*. *Syn.* *Libellus* ad subsidium memoriæ comparatus, in quo rerum & negotiorum capita notantur. *Epi.* *Paullo plenius*, plurima *Ufus*. Refert aliquid in commentarium suum. *Vulg.* *Registrare*. *Cæsar* scripsit, confecit commentarios rerum suarum. *Rerum urbanarum*, *Pontificum commentarii*.

Commentatio, nis, f. *das Schreiben über ein Buch, Betrachtung*. *Syn.* *Meditatio*, cogitatio. *Epi.* *Domestica*, multa, plurima *Ufus*. Accuratæ & meditatæ commendationes multitudine sunt. Tantum potest exercitatio, meditatio, consuetudo, Commentationibus quotidianis se exercet. In commentationibus multum operæ ponit. Orator locos suos multa commentatione paratos habeat, oportet, & expeditos. V. *Alcator*, cogito, conficere, cogitatio.

Commentitius, a, um *erdictet*. *Syn.* *Fictus*. *(verus)*. *Ufus*. Novum, commentitium, & futile crimen.

Commentor, aris, atus sum, ari. *ersinnen, gedenden*. *Syn.* *Meditor*, cogito, confidero, mecum conficio; *item*: commentariis illustro, explano, explico, exporo locum scriptoris. *Ufus*. 1. Aliquid tecum de re aliqua meditatatur & commentatur. Orationem commentari, *componere*. 2. *Disputo*, disputare. *Com-*

mentandi inter se, & disputandi causa convenire. Cum litteratis omnibus quotidie commentatur. V. *Meditor, Cogito, Axioma.*

Commentum, i, n. Erdichtung. Syn. Res ficta, excogitatio, inventio. *Ufus.* Opinionum commenta delet dies, erdichtete Meinungen haben keinen Bestand. Commenta tua de scripta memorabat.

Commeo, as, avi, atum, are. etwa hinreisen. Syn. Venio, redeo, coto. *Ufus.* Vicissim, retò, undique. *Ufus.* Crebrò illius littere ad nos commeant. Tabellarius, navis ad insulas commeat. Annius per omnem rerum naturam commeat.

Comercium, ii, n. Gewerb. Syn. *Ufus.* familiaritas, consuetudo. *Ufus.* Voluptas nullum habet cum virtute commercium. Mihi cum illo nullius rei commercium est, ich habe mit ihm nichts zu thun. Nullus mihi rei cum illo est communitas; ne minima quidem societate mihi conjungitur. V. *Mereor.*

Commereo, es, ui, itum, ere. verdienen. Syn. *Mereor.* *Ufus.* Quid de me commeruisti? V. *Mereor.*

Commeter, iris, mensus sum, iri. messen. Syn. *Metior.* *Ufus.* Oportet tempus cum negotio commeteri. V. *Metior.*

Commigro, as, avi, atum, are. etwa hingingen zu wohnen. Syn. *Migro*, domi- cium muto, co, redeo. *Ufus.* In aliam domum commigrat. V. *Migro.*

Commilito, onis, m. Gefeß; Gefell. Syn. In bello locius. *Ufus.* Caesar milites suos commilitones appellabat.

Communatio, nis, f. Drohung. Syn. Minatio. *Ufus.* Ne comminationibus quidem movetur. V. *Minor.*

Commiscor, eris, mentus sum, nisci. er- denken. Syn. *Fingo, excogito.* *Ufus.* Ne putes eum tantum scelus commisceri. V. *Excogito, fingo, commentor.*

Commينو, is, ui, utum, ere. vermindern, zerbrechen. Syn. *Minuo, frango, detur- lo, affigo, dissipio.* *Ufus.* Hostem com- mungere, den Feind schwächen. *Ufus.* *Ufus.* alicujus, arrogantiam, audaciam fran- gere & comminueret. *Ufus.* luxu; vires

ingenii desidat; rem familiarem convi- vando comminuit, peßmündet.

Commisceo, es, scui, mixtum, vel mistum, ere. vermischen. Syn. *Misceo, permisceo.* *Ufus.* Nunquam sapientia cum temeritate commiscetur. Animum meum cum tuo commiscui, *vulgo.* *unanimus sumus*, wir send ein Herz, eine Seele mit einander. Consilium meum cum tuo; res meas cum tuis commiscui. V. *Misceo.*

Commiseratio, nis, f. Mitleiden. Syn. *Miseratio, misericordia.* *Ufus.* Commise- rationem brevem esse oportet. V. *Miser- cordia, commiseror.*

Commiseror, aris, atus sum, ari. Mitlei- den haben. Syn. *Misereor, miseratione afficio, miserationem verbis, gestu ex- primo.* *Vulgo, Condoleo.* *Phras.* *Com- miseror fortunam tuam*, ich bedaure dein Unglück. Casu tuo vehementer com- moveor; doleo vicem tuam; in tanto dolore tuo, propè pari molestia afficio; casum tuum vehementer misereor; do- loris ejus, qui te excruciat, particeps sum tecum; vicem tuam propè æquè doleo, ac tu. Animi dolorem propè eundem adhibeo; societas pænæ ægritudinis mihi tecum est. Dolorem, quem ex tuo casu cepi, declarare verbis non possum; ad aspectum casus tui lachrymas tenere non potui; misericordia moveri, com- moveri, capi me senti; ad misericor- diam flecti, adduci me senti; casus ille tuus mentem meam miseratione permo- vit; percussit animum meum vehemen- ter fortunæ tuæ iniquitas. Miseret me tui; tua causa vehementer doleo; com- miseratione tangor afflicte fortunæ tuæ; dolorem ex acerbitate casus tui capio gravissimum; molestè graviterque fero casum tuum; excruciat me; tangit men- tem meam propter naturæ cognationem atque consensum ærumna tua; tuâ non minus, ac meâ calamitate angor, cru- cior, affigor, vexor; sollicitor infelici illò fatò tuo, & dolorem acerbissimum haurio; doleo dolores tuos, angoribus angor, infortunio tuo non tu magis, ac ego miser sum; par utriusque, com- munis, idem utriusque in tuo infortu- nuo dolor est; tua me torquet infor- tunia; tuis uror malis; tunc me miseria miserum faciunt; dolor meus ex tuo dolore pendet; est mihi acerbus inpri- mis tristissimus casus tuus; socius ægritu- dinis sum, particeps mororis tui. V. *Do- leo, misereor.* *Ufus.* Num conqueri & commiserari non licet?

Commisum, i, n. eine begangene That. Syn. Factum, facinus, delictum. *Epi.* Audacius, facinus. *Ufus.* Enunciare commissum, prodere conicios. Audax commissum & facinus.

Commissio, nis, f. zweyer, oder mehrer Zusammenfassung. Syn. Exhibitio plurimum inter se concertantium. *Ufus.* Commissio ludorum.

Commisura, æ, f. Zusammenfügung. Syn. Junctura. *Epi.* Aptæ ad stabilitatem, & ad artus firmandos accomodatæ, mirabiles, molles digitorum. *Ufus.* Ossium ac digitorum commissura.

Committo, is, misi, missum, ere. begeben, zusammen thun, übergeben. Syn. Admitto, patro, perpatro, pecco; item: patior; concredo, conjungo. *Phras.* 1. *Commisit magnum flagitium, er hat ein großes Laster begangen.* Magnum admisit in se facinus; magnum in se scelus concepit; sequius admisit aliquid; immani se scelere obtrinxit, adtrinxit; summum dedecus, nefarium scelus admisit; detestabile facinus suscepit; nefarium se culpâ devinxit; immane flagitium conscivit. V. *Pecco, peccatum.* 2. *Committo tibi hoc negotium, ich übergebe dir die Sorge, dieses Geschäft auszuführen.* Id tibi negotii do; fidei tuæ eam rem concredo; curæ tuæ id negotii credo; legare tibi hoc negotium constitui; rerum omnium in eo negotio curam tibi demando, credo; tuæ fidei, ac potestati, hoc, quidquid est negotii, commendo; omnem tibi rem ad causam tuæ prudentiæ tractandam trado, relinquo, transfero; ejus rei gerendæ provinciam tibi, vel ad te delego. 3. *Quod tibi commisi, diligenter exequere, was ich dir anbefohlen, daß verrichte fleißig.* Quod tibi munus imposui, quæ mandata dedi; quod negotium dedi, quod tibi mandavi; mandatum honoribus tuis volui; quod fidei tuæ, prudentiæque permisi; quam tibi mandavi provinciam, diligenter perfico, confice. *Ufus.* 1. Ingens flagitium, scelus, facinus; multa in Deos, multa in leges commisit. 2. *Patior, probō, zugeben, zulassen.* Non committem, ut tuis desim consiliis. Commitendum non putavi, quin &c. 3. *Mando, credo, trado, &c. sich begeben.* Se iurari, fortunæ, discrimini, fidei alterius; in aciem, in discrimen committere. Hyemi se, & fluctibus committere. Aliquid litte is, alicui negotium committere. 4. *Facio, inco, halten, einziehen.* Prælium committere cum hoste. 5. *Amigo, confice, als verfallen einziehen.* Ille re-

ditas templo Veneris commissa. Bona commissa, ad fiscum redimenda; multa commissa. 6. *Fungo, zusammen fügen.* Deas inter se tabulas committere. Magnus committere. 7. *Consultare unum ad- versus alterum, einen wider den andern aufheben.* Unum cum altero committere; duos inter se committere.

Commode, sùglich. Syn. Bene, rectè, commodum. *X. incommode.* *Phras.* Scribe, si commode potes; quod commode tuo fiat; ex opportunitate; ex utriusque commodo scribes; cum erit commodum; cum se dabit, offeret rei opportunitas, commoditas; cum tempus, ratioque postulabit.

Commoditas, tis, f. Gelegenheit, Gemächlichkeit. Syn. Opportunitas; utilitas. *Epi.* Idonea ad aliquid faciendum, imitatrix prava virtutis, magna. Commoditates externæ, multæ, primæ, & maximæ, tantæ. *Ufus.* Amicitia plurimes habet, continet commoditates. Ita ad vitæ commoditatem, & jucunditatem plurimum faciunt. Commoditatis omnes articulos teneo, ich weiß alle und jede Gelegenheit. V. *Opportunitas.*

Commodo, as, avi, atum, are. einem einen Dienst thun. Syn. Accommodo, utendum do, item: gratificor, profum. *Ufus.* 1. *Ades alicui, aurem, aurum commodare.* Hæc a virtute donata, cætera à fortuna commodata videntur. 2. *Aliquem juvo, inferio, benigui facio, commendo feni.* Tibi ego omnibus in rebus libentissimè commodabo. V. *Opitulor, gratificor, auxilium, adjuvamentum.*

Commodum, zu rechter Zeit. Syn. Opportune, latis in tempore. *Ufus.* Commodum in urbe eram, ich war gleich dazu-mahl in der Stadt. Commodum ad me venit.

Commodum, i, n. Nutz. Syn. Utilitas, bonum, emolumentum. *Epi.* Commune, magnum, majus, maximum, non mediocre, privatum, senatorium. Commoda communia, domestica, externa, majora, minima, multa, non paria, prava, aut mediocria, plurima. provincialia, aut urbana, publica, tanta, terrena. *Phras.* 1. *Sum tantum commodum quanti, er suchet nur seinen Nutzen.* Omnia ad suam tantum utilitatem refert; utilitatem suam omnibus in rebus spectat, sequitur; rebus cunctis antefert; rerum omnium antiquissimum habet; primum ducit; omnes articulos commoditatis sue caput; nullus rei, præterquam com-

commodi sui rationem habet, ducit; suo ubique obsequitur animo; suis tantum consulit commodis; id unum spectat, unde multa in se congruant commodis; quid ei sit; quid in rem suam faciat; quid rebus suis expediat; quid sibi emolumento sit; omnia sua causa facit; commodi sui, ac privatarum rationum impendio studiosus est; commodis suis servit unice. 2. *Commoda nostra itaque impedit*, er verhindert unsern Nutzen oder Orten. *Commoda nostra oppugnat*, libelset. *ubique; commodis nostris obstat*, officit, adversatur utique. 3. *Haec res magna illi commodum comparavit*, diese Sache hat ihm einen grossen Nutzen verschafft. Multa illi utilitates importavit, multa creavit commodis; multis eum commodis auxit, locupletavit; multa commodis attulit; eius commodis egregie servivit, consulit; ex ea re non parva illi commodis enata sunt; non parva ille commodis cepit, adeptus est; ex ea re multa illi commodis fluxerunt, manaverunt, ea res multis eum commodis affecit. Ex ea re fructum tulit, misuit, cepit non contemnendum; emolumenta collegit, percepit, reportavit nec levia, nec parva. Haec res non parvo fuit emolumento. V. *Utilitas*. *Ulus*. Commodis frui. Alienis servire commodis, Quod comodo republicae fiat.

Commodus, a, um, nützlich. Syn. Opportunus, utilis. X *incommodus*. *Ulus*. 1. Commodior via; tempus commodius. Res nostrae satis sunt commodae. 2. *Facilis, lenientia*. Homo commodis moribus. Caene nemo commodior, comior, moderator fuit.

Commonefacio, is, feci, factum, ere. mahnen. Syn. Commoneo, admono. *Ulus*. Aliqua etiam atque etiam de re commonefacere. V. *Monere*.

Commoneo, es, ui, itum, ere. warnen. Syn. Admonere. V. *Monere*.

Commonitio, nis, f. Ermahnung. Syn. Admonitio.

Commonstro, as, avi, atum, are. zeigen. Syn. Indico, ostendo. *Ulus*. Viam commonstrare, digitum ad fontes intendere. V. *Ostendere*.

Commoratio, nis, f. Verweilung. Syn. Moras. *Epl*. Diuturnior, urbana. *Ulus*. Illa villa amenitas diuturnioris commorationis est, non diversorii. V. *Mora*.

Commoror, aris, aus sum, ari. sich lau-

men, verweilen. Syn. Maneo, subsisto, consisto. *Ulus*. 1. Diem unum triduum apud te commorabor. Ad oppidum commorabor diutius. Versare rem eandem, haerere & commorari in eadem sententia. 2. *Moror*, aufhalten. Commorari aliquem. V. *Moror*.

Commotio, nis, f. Bewegung. Syn. Motio, motus, perturbatio. *Epl*. Suaves, contrariae, vitiosae. *Ulus*. Temperantia moderatrix omnium commotionum. V. *Motio*.

Commotiuncula, ae, f. kleine Bewegung. Syn. Febricula. *Ulus*. Tuis commotiunculis valde afficior.

Commotus, a, um, bewegt. Syn. Perturbatus, affectus. *Ulus*. Homo commotior paulo stomachari primum cepit. Libidine, aut ira commotus.

Commoveo, es, vi, motum, ere. bewegen. Syn. Moveo, perturbo, afficio, excito, concito, commuto, invito. *Adv*. Acerrimè sensus, aliquantum, facilius conquestione, graviter, gravius rebus, incredibiliter, leviter, maxime auctoritate, maxime voce, magnopere, melocriter, non minime, parumper mentes, proflus recte; ac merito, sine, sanè quàm, similiter atque, tantulum, temere se aliunde, valde, valde commendatione, vehementer amorem multitudinis, vehementer animum, vehementer litteris, vehementer oratione, vehementer misericordiam. *Ulus*. 1. Et re tamultum maximum ac tantum non bellum, odium certe, iram, invidiam, suspiciones commovit, excitavit. Misericordiam alienis & querelis facile animo commoveor. Haec res bilem alius, alius misericordiam commovit; certe multorum studia; expectationem magnam concitavit. 2. *Locum nullo, proficiscor*, hinweg gehen. Ne te inde commoveas. V. *Movere*, causa.

Communicatio, onis, f. Unterredung. *Epl*. Suavissima sermonis, summa cum aliquo, intermissa. *Ulus*. Suavissima mihi secuta est sermone, familiaritas, studio, communicatio, societas & conjunctio. V. *Societas*.

Communico, as, avi, atum, are. mittheilen. Syn. Confero, cetero, refero, participio. *Adv*. Audacter, cum aliquo, benignissime futura cum, coram; inter se, una familiaritatem. *Phras*. 1. *Conspicua tua mecum communica*, mache mir zu wissen, was du gesinnest scilicet. Conier mecum tua consilia; participem me consiliorum tuorum facito, consilia tua

ad me defer; me expertem confilio-
rum tuorum amicum habe fidelissimum.
Fac me certior de consiliis tuis;
fac, ut de rebus consiliisque tuis co-
gnoscam, intelligam; imaginem rerum
tuarum, cogitationumque tuarum osten-
de aliquam, quis animus, quis sensus
sit, quæ tua consilia me edoce. *Præ-
dam tecum communicabo*, ich werde dir
von dem Raub mittheilen. *Præda* me-
cum particeps eris; partem capies præ-
dæ; communis erit inter nos præda;
non mihi magis; quam tibi; non minus
tibi, ac mihi; tibi pariter, ac mihi;
æque utriusque nostrum hæc præda erit.
Utemur communi jure, æquò jure, pari
potestate hostium spolis; juris tibi
tantum, quantum ipsi mihi, erit in
prædam; prædam mecum communem
habebis; in partem te spoliatorum voca-
bo; ut periculi ita prædæ nobis com-
munio erit; in communionem prædæ
venias; in commune conferam, quid-
quid est prædæ; promiscuus nobis erit
prædæ usus. V. *Particeps, Participio.*
Ufus. 1. Multa familiarissimè inter se
communicare. Utinam mihi homo sit,
quicum omnia mea communicem. 2.
Partior, impertior, divido, mit einem
theilen. Cum amicis res adversas, com-
moda, gloriam, honores, laudem, pe-
ricula communices. V. *Communis, com-
munitio.*

Communio, nis, f. *Gemeinschaft.* Syn.
Communitas, consociatio. *Ufus.* Lit-
terarum, vocum, conjugiorum, legum,
juris, sanguinis communionem junguntur
homines. Ego fortunas meas in commu-
nionem temporum tuorum contuli. V.
Communitas, societas.

Communio Sacra, Genießung des allerhei-
ligsten Leibes Christi. *Phras.* 1. *Sa-
cræ communionem dare*, die Heil. Com-
munion reichen. Coeleste convivium
populo præbere; divina dape pascere;
coeleste epulum impertire; mensæ divi-
næ conviviam aliquem adhibere; resi-
cere coelesti epulo, sacrosancto Christi
corpore pascere; ad mensæ divinæ com-
munionem admittere. *Sacram commu-
nionem accipere*, die Heil. Communion
empfangen. Sacrosancto Christi cor-
pore; divino epulo vesci, pasci; epulo
coelesti accumbere; coelesti dape re-
fici; coelesti pane sese pascere & com-
munire; coelesti mensæ accumbere; co-
lestibus epulis refici; Christi corpus
suscipere; ad divina mysteria accedere;
coelestis agni epulis; divino pane re-
creari; coelestis epuli sacrae mensæ con-
viviam esse. V. *Eucharistia.* 3. *Commu-
nio generalis*, General-Communion.

Coetus populi ad coeleste epulum cele-
brandum. Divinum epulum frequenti
populo divisum. *Conventus populi ad
participandum sacrosanctum Christi cor-
pus.* Sacrum convivium frequenti po-
pulo datum.

Communio, is, ivl, itum, ire. *bevestigen.*
Syn. Munio. *Ufus.* Jus parum commu-
nitum. *Autoritas aulæ communita.* V.
Alimo.

Communitio, nis, f. *Bevestigung.* *Ufus.*
Aditus ad causam, & communio.

Communis, e. *gemein.* R. à κοινός vos.

Syn. *Coniunctus.* *Phras.* 1. *Amici omnia
sunt communia*, gute Freunde ha-
ben alle das Ihrige ins gemein. Omnia
sunt amicis cum necessariis suis consocia-
ta; sortem suam cum amicorum felicitate
miserent. Honorum ac commodorum com-
munio quædam inter amicos est; ut vitæ,
ita fortunæ quædam communitas, socie-
tas, consociatio est; amici omnia commu-
niter possident. 2. *Commune hoc vitium
est*, das ist ein gemeines Vaster. Hoc vi-
tium omnium animos occupat ac tenet,
latissimè patet hoc vitium; in omnium
animos irrepit; ubique gentium viget,
regnat, dominatur; nusquam non est hoc
vitium; infecti sunt omnes hoc vitio, &
irretiti; orbi terrarum est complexum
hoc vitium, pauci sunt hoc vitio intacti,
hujus vitii expertes; à paucis abest hoc
vitium; in plerorumque mortalium ani-
mis insedit, ac inveteravit hoc vitium;
quem mihi dabitis hujus vitii contagione
non aspersum? 3. *Commune hoc malum erit
omnibus*, dieses Uebel wird über alle kom-
men. Omnibus hoc impendet malum,
omnibus minatur; miserrimè cum omni-
bus atque infelicitè agitur; expertes malo-
rum nemo erit; vexabit omnes eadem ca-
lamitas; pari omnes calamitate premien-
tur; omnes manet, omnibus imminet ea
calamitas; communis eadem, par, consi-
milis erit omnium fortuna. Miseriis his
nemo vacabit; urget omnes perit nax ma-
lum; vis ea malorum, ac tempestas, commu-
nis erit omnium. Nemo non communi hoc
incendio desagrabit. 4. *Communia sunt
vulgaria, quæ affers*, was du erzählst, ist
schon was gemeines. Omnia posita sunt
ante oculos; collocata in usu quotidia-
no; in congressione hominum, atque in
foro decantata; ista posita sunt ante pe-
des; sita ante oculos; in medio sita; ob-
soleta, de medio sumpta; audita, per vol-
gata percelebrata & contrita sermonibus,
quæ affers; pervagata res est in propa-
tione posita, quam affers. *Ufus.* Est
hoc studium commune toti Græciæ.

Scelerata tibi cum illo communia sunt. Dolorem & laudem tecum mihi communem esse volui. V. *Particeps*. 2. *Vulgarius*, *contitus*, *pervulgatus* de medio sumptus, *latepatens*, *gemeinsam*, *bekannt*. Communis vita, & vulgaris hominum consuetudo. Communis omnium sensus, pervulgata opinio. Præcepta communia & contrita. De communibus & pervulgatis rebus loqui. V. *Consuetudo communis*, *opinio communis*.

Commune, is, n. *gemein Wesen*. Syn. *Respublica*, *civitas*, *universitas*, *collegium*. *Ufus*. *Commune Sicilia*, vexatum est atrociter. Ex nostro aliquid in commune consulimus.

Communitas, tis, f. *Gemeinschaft*. Syn. *Communio*, *societas*. *Epi*. *Apta naturæ*, *civitas humana*, *immanis*, *magna*, *naturalis*. *Ufus*. Quæ nobis cum isto gladiatore conditionis communitas esse potest? Homines ad societatem communitatemque humanæ vite nascuntur. Naturâ ad civilem communitatem conjuncti se consociant in animus. A communitate disjuncti videbimur.

Communitè, *gemeinsam*. Syn. *Promiscue*. X *Proprie*, *separatim*. *Ufus*. Res cum aliis communiter gestæ; communiter alias tibi Arp nates commendavi, nunc peculiariter Caym. Aliquid cum alio communiter possidere. Communiter inter nos consulemus, wir werden uns mit einander berathschlagen. V. *Serius*, *Communitè hæc sit*, *vulgare est*, es geschieht gemeinlich. *Latine*: Plerumque fit, contingit ferè. V. *Fere*.

Commurmoror, aris, atus sum, ari. zusammen brummen. *Ufus*. Nescio quid tecum commurmuratus est.

Commotabilis, e. *wandelbar*. Syn. *Mutabilis*, *inconstans*. *Ufus*. *Assentatoris animus*, *variis*, *commotabilis*, *multiplex*. V. *Varius*.

Commutatio, nis, f. *Änderung*. Syn. *Mutatio*, *conversio*, *vicissitudo*. *Epi*. *Misera*, *varia*. *Commutationes annuæ*, aptæ ad naturitatem frugum, & ad temperationem, *civiles*. *Ufus*. Brevi tempore magna est morum voluntatumque commutatio.

Commuto, as, avi, atum, are. verändern. Syn. *Muto*, *convertio*, *commutationem assero*. *Ufus*. *Milne hoc nihil est*, si Religionem pecuniâ, jura omnia cum quæstu, leve compendium fraude maximi commutent? *Vitam morte commutavit*. *Commutavit se animo*. *Fabulam, sententiam, ordinem commutare*. V. *Muta*.

Como, is, *compsi*, *comptum*, ere. *zieren*. *Syn. *Orno*, *compono*. *Ufus*. *Mulieres dum comuntur*, annus est. V. *Orno*.

Comœdia, æ, f. *Schauspiel*. Syn. *Fabula*, *comicoarum ars*. *Epi*. *Antiqua*, *vetus*. *Ufus*. Quò genere iocandi eleganti, urbano, ingenioso, faceto *Plautus* & antiqua *comœdia* referta est.

Comædus, i, m. *Comödiant*. *Ufus*. Sæpè *comœdum* in *Tragœdia* placere vidimus.

Compactio, nis, f. *mohlgefehte Ordnung*, *beste Zusammentfügung*. Syn. *Coagmentatio*. *Ufus*. *Compactione membrorum valida*.

Compacto, mit *Fleiß*, *abgeredter Weise*. Syn. *Consulto*, *ex composito*. *Ufus*. *Non committendum*, ut *compacto prohibiti videamur*.

Compactus, a, um. *mohl zusammen gemacht*. Syn. *Coagmentatus*, *compositus*, *vinctus*.

Compages, is, f. *Haft*. Syn. *Committura*, *vincula*. *Ufus*. *Dum sumus in compagibus corporis*.

Compar, aris, g. o. *gleich*. Syn. *Par*.

Comparabilis, e. *daß zu vergleichen ist*. Syn. *Quod habet comparisonem*. X *assimilis*. *Ufus*. *Comparabile est*, quod in diversis rebus similem aliquam rationem continet.

Comparatè, in *Vergleich*, mit *Vergleichung*. Syn. *Cum comparatione*. *Ufus*. *Comparative, relative, relative*. *Ufus*. *Cum queritur*, quid res sit, *queritur aut simpliciter*, aut *comparatè*.

Comparatio, nis, f. *Vergleichung*. Syn. *Collatio*, *contentio*, *similitudo*, *compensatio*. *Epi*. *Aqualis*, *brevis*, *facilis*, *necessaria*, *utilis*. *Ufus*. 1. *Duorum inter se bonorum comparisonem facere*. *Duplicem lætitiâ percepi in comparisono difficilem*, ultra major esset. Si *contentio quædam & comparatio fiat*. 2. *Apparatus, præparatio, cautio, Suberectura, Substitutio*. *Totum tempus in comparisonem novi belli posuit*. *Nihil de mea comparatione diminuo*. *Comparisonem criminis adornare*, *invenire*. V. *Comparo*.

Comparativus, a, um. *damit man etwas vergleicht*. *Ufus*. *Oportebit ipsam illam comparativam judicationem exponere*.

Compareo, es, ui, ere. erscheinen. *Syn.* Vi-
deor, adsum, palam sum. *Vulg.* *Sisto me.*
Phras. *Coram Praetore comparat*, er ist vor
dem Gericht erschienen. *Praetoris vultum*
audacter subit & vadimonium obivit; di-
cta die, constitutam diem in iudicium
venit, praetori copiam sui fecit; osten-
dere atque offerre os suum iudicibus nihil
dubitavit, die dicta in conspectum praeto-
ris prodit; in conspectum se dedit; in
conspetu iudicum fuit; in ius adit.
Ufus. 1. Comparere in illa multitudine
honorum. Pompejus nunquam comparet,
ist niraendzu finden. 2. *Appareo*, schei-
nen. Ita a fortuna deformata, ut tamen a
natura inchoata compareant. *V. Appareo.*

Comparo, as, avi, atum, are. bereiten, er-
reihen, vergleichen. *Syn.* *Paro*, *praepero*.
item: *acquiro*; *confero*. *Adv.* *Copiose*
passum, diligenter argumenta argumentis.
diligenter ex copia, diligentissime ducem,
honestè animum ad improbitissime quaestum,
pradam, in perpetuum praesidium, inique
a iure cum aliquo, in seite, large, passum,
occultum, ites, magnifice convivium, ma-
gnopere, studiose tabulas pictas, studio-
sius suppellectilem. *Phras.* *Nemo tibi com-
parari potest*, es ist dir keiner zu verglei-
chen. *Nemo se tibi ullà arte contulerit*,
nemo in contentionem adduci, venire
tecum potest; tecum conferri nemo po-
test, contendere tecum nemo potest.
Quae contentio, comparatio te inter &
alios esse potest? quis par esse tibi po-
test? quis praestitem illam tuam indolem,
quis doctrinae studia morisque adaequare
possit? quis aspirare ad pervulgatam vir-
tutis tuae laudem infans audeat? Quis
exaequari se tecum cupiat? *V. Aequifaro.*
Ufus. 1. Convivium insidiis comparare.
Ad verse comparat. 2. *Acquiro*, über-
kommen. Lal ore sua & industria supelle-
ctilem. Laudem, virtutem amicitias, au-
xilia, delectationem sibi comparare. *V.*
Acquiro. 3. *Confero* *compono*, *conparatio-
nem*, *contentionem* *facio*, vergleichen, ei-
nen Vergleich anstellen. *Quaeso*, ho-
minem cum homine, tempus cum tempore
compara, gegen einander halten. *Aetatem*
filiorum comparare. *Similitudines* *com-
parare.* 4. *Ordino*, *constituo*, bestellen.
More majorum, legibus, natura compa-
ratum est, ut &c. Ita comparati natura,
vel a natura sumus. Ita comparata est vi-
tae natura quae nostrae ratio, ut &c. Ita com-
paraverunt maiores nostri, ut &c.

Compasco, is, pavi, passum, ere. mit ein-
ander weiden. *Ufus.* Jus est compascere.

Compascuus, a, um. zur gemeinen Weide
gehörig. *Ufus.* Ubi ager compascuus est,
ist er compascere.

Compedes, um, f. Band, Fess, Fessel. *Syn.*
Soleae lignae, quibus pedes captivorum
constringi solent. *Ufus.* *Compedes* ali-
cui imponere, indere, induere, impingere.
In compedibus custodire, habere, retine-
re aliquem. *V. Carcer, captivus.*

Compellatio, nis, f. Anrede. *Syn.* *Appel-
latio*. *Epi.* *Crebrae*, vel potius quoadia-
nae, praeclarae in laudatione. *Ufus.* Edi-
cto Ciceronem compellavit, cum ipse
quotidianas compellationes non ferens
urbe abiret.

Compello, as, avi, atum, are. antreden.
Syn. *Appello*, nomine alloquor. *Adv.*
nominatim, vicissim aliquos. *Ufus.* 1.
Amicè, honore magno, nominatim me
compellavit. 2. *In iudicium voco*, vor
Gericht fordern. *Lege*, edicto aliquem
apud populum compellare. *V. Voco*,
appello.

Compello, is, puli, pulsum, ere. zusammen-
treiben. *Syn.* *Cogo*, *congrego*, *impello*.
X *Dissello*. *Ufus.* Aliquem ad mortem,
ad graves angustias compellere. *Dif-
fer-
sos* in unum locum compellere. *V. Cogo*,
pello.

Compendarius, a, um. das nächste und
fürgehe. *Syn.* *Brevis*. *Ufus.* Est haec bre-
vis & compendiaris via ad gloriam.
Notis compendariis uti. *Vulgo*: *Abbre-
viare*, *abbreviren.*

Compendium, ii, n. further Begriff, Ge-
heim. *Syn.* *Utilitas*, *quæstus*, *lucrum*,
prævia, *pecuniae*, *operæ*, *temporis*. X
Dispensium. *Ufus.* Nil agit compen-
diū sui causa. *Mercatores* in quæstu &
compendio versantur. *Avaritia & ego-
stas* multos ad turpe compendium com-
movet. *Magnum compendium* facere.
V. Lucrum, *quæstus*, *utlus.*

Compensatio, nis, f. Vergeltung. *Syn.*
Comparatio, *præmium*, *merces*, *remunera-
tio*. *Ufus.* Vitæ incommoda sapiens
commodum compensatione lenit. *Com-
pensatione* uti.

Compensio, as, avi, atum, are. vergelten.
Syn. *Comparo*, *remunero*, *repono*, *ex-
aequo*, *a lepor*. *Phras.* 1. *Tua merita*
compensare non patero, ich werde deine
Verdienste nicht vergelten können. *Nul-
lam tuorum meritorum partem assequar*;
nulla mihi est satis digna tot officiorum
remuneratio; nunquam satis cumulatè
officium reddam; nullis officiis tuam hu-
manitatem exaequo; tuam voluntatem
non satis ex æquo remetiari; nunquam te
dignam gratiam referam; nunquam pro
meri-

meritis tuis satis dignam vicem reddam, referam; in reddenda meritorum vice, par pari nunquam referetur. Nunquam promeritis in me tuis merita tantum voluntatis a me tribuetur, ut non plura tibi debeam. Officia tua nunquam paribus officiis aequabo, remunerabor; nunquam tuis in me meritis satisfaciam, respondebo; nunquam omnino tibi, quantum debeo, à me solvetur. Nunquam non modo referenda, sed ne cogitanda quidem gratia tua in me promerita consequar. Nunquam satis dignum officii ac benevolentiae fructum à me seres. 2. *Quod à fortuna datum accepisti, virtus compensabit, dein Unaltes wird die Tugend ersehen.* Resarttet virtus, quod à fortuna damnum retulisti, quibus te calamitatibus implicavit fortuna, iis te virtus expediet. Medebitur iis malis virtus, quibus te affixit fortuna, Ut acerbam fortunam sensisti, ita dulcem ac suavem virtutem exieris. Quantum detrimenti, incommodi, calamitatis, malorum à fortuna retulisti, tantos a virtute, atque adeo maiores fructus capies, percipies, seres, colliges; praeteritam fortunae culpam virtus cumulate redimet; quod à fortuna deminutum est, virtus industria facile exequabit; fortunae dispendia virtus tarciat facili, & compensabit. V. *Redas, remuneror.* *Ufus.* Maximis laboribus compensatur descendendi voluptas. Auditorum patientiam brevitate, ingenii tarditatem virtute, socordiam fide compensare. Precibus compensatur pecunia.

Comperendinatus, us, m. Anstellung einer andern Tagesung. *Ufus.* Adinere alicui comperendinatum.

Comperendino, as, avi, atum, are. Erst ge- ben, aufschreiben. *Syn.* Amplio, profero, procer. st. no, differo, amplius pronuncio. *Ufus.* Reus comperendinatus. V. *Amplio.*

Comperio, is, peri, pertum, ire. erfahren. *Syn.* Deperiendo, certe aliquid reperio, compertum habeo. *Adv.* Manifesto pestem, capitis sui, manifeste indicia mortis, maxime. *Ufus.* Eam rem, de eà recertantur, manifestis indicis, oculorum testimonio compertum. V. *Conflo, certus.*

Compertus, a, um. erfahren. *Syn.* Certus, cognitus, exploratus. *Ufus.* Facinus manifeste deprehensum & compertum. Nil comperti aut cogniti habemus. V. *Certus, manifestus, conflo, publico.*

Compesco, is, scui, ere. jurisch halten, abhmen. *Syn.* Coerceo, cohibeo, frango. *Phras.* Adaciam ejus compescunt, er hat seine Zerschelt bezahlt. Praefero, nimi co- ruz compescit; petulantiam, furorem

fregit; repressit, debilitavit feroces impetus; ferociam contudit; exultanti licentiae frenum iniecit; vim ac iram petum cohibuit. V. *Coerceo, cohibeo, contineo, abstinco.* *Ufus.* Iram, dolorem, gemitus, lachrymas, linguam, famem compescere.

Competitor, oris, m. Mitwerber um eine Stelle. *Syn.* Qui cum alio in petitione concurrat. *Epi.* Certus liberalis, nobilis, pares suffragis, peregrini, urbani. *Ufus.* Cum competitore certamen est honoris & dignitatis. V. *Amulus, rivalis.*

Compilatio, nis, f. Verraubung. *Syn.* Fur- tum, fraus.

Compilo, as, avi, atum, are. rauben. *Syn.* Diripio, spolio, furor, exhaustio. *Adv.* Apertissime provincias, ostiatim oppidum. *Ufus.* Araria exhaustio, templa, urbem, rempublicam compilare. V. *Furor.* Prae congero exempla &c. barbarum est.

Compingo, is, pegi, pactum, ere. zusammen- hängen, drücken, packen. *Syn.* Constringo, coarcto. *Ufus.* Servi in pistrinum, carcerem, vincula compinguntur. Homo è luto & sanguine; scelere & ignorantia compactus.

Compita, orum, n. Derter, wo die Wege zusammen stoßen. *Ufus.* In trivis & compitis auctionari.

Complaceo, es, ui, itum, ere. belieben, wohlgefallen. *Syn.* Placeo. *Ufus.* Si Deo complacitum est.

Complano, as, avi, atum, are. eben machen. *Ufus.* Complannare domum, solo aequare, ein Haus niederreißen. Sp. Leli domus, quod regnum appetere, est complanata. V. *Planus.*

Complaudo, is, plausi, plausum, ere. frolocken. *Ufus.* Stantes in re facta complaudebant.

Complector, eris, plexus sum, plecti, begrei- sen, umfassen. *Syn.* Complexum teneo; sine complexuque recipio, in collum invado; complexum alicui sero. *Adv.* Alique benevolentia atque arctius, breviter memoriam rerum, celeriter, circumscripte, extrinsecus, nimium multa, occulte viros amplius ad suum scelus, quam liberalissime aliquem, scientissime, etiam atque etiam officiis; liberalitate. *Ufus.* 1. Complecti & lachrymis se aspergere. 2. Amo, excipio, tracto amice, charum habeo, seruo, si serpio, defendo, lieben, freundlich mit einem umgehen, aufnehmen &c. Aliquem beneficiis, benevo- lentia, charitate, eximia, familiaritate, comi-

conitate maxima complecti. Complectere quæsto adolescentem. 3. *Comprehendo*, circumao, umgeben, umfassen, einschließen. Paucis multa, unò crimine complector omnia. Summum cælum reliquos complectitur. 4. *Assiquor*, apprehendo, leneo, begreifen. Sapiens totum mundum mente, cogitatione, memoriâ complectitur. Tuas laudes oratione ac memoriâ complecti vix possum. V. *Amplector*.

Complementum, i, n. Erfüllung. Syn. Supplementum. *Usus*. Inania quædam verba, velut complementa numerorum.

Compleo, es, vi, etum, ere. erfüllen. Syn. Impleo. *Adv.* Benè, perfectè, undique. *Usus*. 1. Annes sonò, pectus maximarum & plurimarum rerum suavitate complere. Terrore, metû animum complere. 2. *Absolvere*, perficere, conficere, vollenden, ausmachen. Promissum complere, das Versprechen halten. Complent hæc & absolvunt beatissimam vitam. Annos sedecim complevit.

Complexio, nis, f. Begriff. Syn. Comprehensio verborum, periodus. *Epi.* Brevis negotii, longissima verborum, mira verborum, perspicua, vera, vel falsa. *Usus*. 1. Longissima verborum complexio, quæ unò spiritu volvi vix potest. 2. *Argumenti conclusio & summarationum*, Beichluß, Inhalt beigebrachter Beweisstücke. Per complexionem id, quod ex omni argumentatione conficitur breviter exponitur. *Complexio* pro corporis constitutione, habitu, habitudine, seu humorum temperamento barbarum est.

Complexus, us, m. Umfassung. Syn. Amplexus. *Epi.* Altissimus à domiciliis, extremus, omnia cingens, venerosus, ultimus, indices falli, summæ benevolentiae. *Usus*. 1. Illam respublica sinu, complexuque recipiet. Abstrahere filium de complexu matris. Ferre obviam matri complexum, umarmen. 2. *Ambitus*, Begriff, Einschließung. Mundus omnia complexu suo coercet & continet. V. *Amplexus*.

Complico, as, plicavi, & plicui, plicatum & plicitum, are. zusammen legen. Syn. involvo, claudio. *Usus*. Epistolam complicare.

Comploratio, nis, f. das Weinen. Syn. Lamentatio. *Usus*. Comploratio eorum lamentabilis, flebilesque voces. V. *Gemo*, *fletus*.

Comploro, as, avi, atum, are. bedauren. *Usus*. Complorare mortem, fortunam amorum. Complorati mortui totam urbem lamentis implerunt. V. *Gemo*, *ploro*, *fletus*.

Compono, is, polui, positum, ere. zusammen setzen. Syn. Coniungo, coagmento, construo, conglutino, congrego, conflo, misceo, tempero. *Adv.* Cautius, diligenter, generatim, communiter. Græcè, scitè, jam diu composita & comparata, lepide. *Usus*. 1. Componere & struere verba, & syllabas propemodum dinumerare & dimetri. Ventem, crines componere. Os ori, manum manui, componere. 2. *Dispono*, anordnen, anstellen. Aciem, causam, fallaciam in aliquem, orationem componere. 3. *Fingo*, sich stellen. Ad modestiam, ad senatûs reverentiam se composuit. Se ad exemplum, vultum, mores alterius componere. 4. *Facio*, conficere, machen, vollenden. Carmen, poema, librum, testamentum, historiam componere. 5. *Compositionem facio*, concilio, belegen, vergleichen. Bellum, iras, aversos animos, lenitate composuit. 6. *Comparo*, confero, in Vergleich ziehen. Sophoclam cum Euripide componere & conferre.

Comporto, as, avi, atum, are. zusammen tragen. Syn. In locum unum confero, congero, porto, conveho. *Adv.* Palam arma. *Usus*. Res undique accersitæ, collatæ, exquisitæ, comportatæ. Arma, frumentum comportare. V. *Colligo*.

Compos, tis, .g. o. theilhaftig. Syn. Particeps. X *Inops*. *Usus*. Homines rationis, consilii, virtutis compotes, beati sunt. Aliquem urbis compotem facere. V. *Fruor*, *Acquiro*, *Particeps*.

Compositè, ordentlich. Syn. Dispositè. *Usus*. Compositè & apte dicere.

Compositio, nis, f. Zusammensetzung. Syn. Structura, constructio, dispositio, ordo, concordia, compages, coagmentatio, confectio. *Usus*. 1. Compositiones unguentorum, ciborum condiciones. Compositio membrorum, confirmatio, lineamentorum. 2. *Concordia*, Vergleich. Spes compositionis me fefellit. Autor compositionis & pacis fuisti. V. *Pax*.

Compositor, oris, m. Geher. *Usus*. Inventor & compositor.

Compositus, a, um. zusammen gemacht. Syn. Conflatus, concretus, conglutatus, factus, instructus. *Usus*. Oratio composita & ornata, & artificio quodam distincta. Certi homines compositi me monuerunt. Quomodo compositis sideribus homo oriatur. Nempe paratior, compositor unquam in iudicium venit. V. *Alastor*.

Compositio, nis, f. Zechen. *Usus*. Græci convivium tui comitationem, tui con-

concentrationem vocant. V. *Vuolentus, bibo.*

Compoto:, oris, m. Zech. Bruder. Syn. *Combibo.*

Compransor, oris, m. der mit einem zu Mittag isst. Syn. *Qui simul prandet.* *Ufus.* Cum compransoribus, collusoribus, compotoribus agrum suum devorat.

Comprecario, nis, f. Gebeth. *Ufus.* Necessaria fuit solennis hæc Deorum comprecatio.

Comprecor, aris, arus sum, ari. Bitten. *Ufus.* Deos comprecari.

Comprehendo, is, di, sum, ere. ertappen. Syn. *Capio, deprehendo. X. dimitto.* *Adv.* Aptè sententiam verbis, brevi, breviter, celeriter, firmo animo, graviter, manifeste, penitus, solutè & facile. *Ufus.* 1. *Ecquid comprehensum hostem emisistis?* 2. *Assequor, prosequor, explico, exprimo, absorbo, begreifen, erklären.* Verbis propriis rem comprehendere. *Memoria* aliquid comprehendere. 3. *Concipio, percipio, teneo, intelligo, verstehen, fassen.* Animo aliquid, ratione aliquam opinionem comprehendere. *Habere aliquid cognitum & comprehensum.* Vestris animis & cogitatione rem totam comprehendite. *Comprehendo animo, mente intelligenti rei; consequor rem omnem animo: animo, mente, cogitatione complector, ich begreiffe diese Sache.* 4. *Amplector, amore delecto, das Gemäch gewinnen.* Multos amicitia, beneficiis comprehendere; humanitate, officio aliquem comprehendere.

Comprehensibilis, e. begreiflich. *Ufus.* Visum comprehensibile.

Comprehensio, nis, f. Begreifung. *Epi.* Aptè edens, firma, longa, numerosa, perfecta, plena, stabilis atque immutabilis, vera ac fidelis, universa. *Ufus.* 1. *Comprehensio reorum, animadversio tenatis.* 2. *Apprehensio, Ergreifung.* Ingressus, cursus, accubatio, inclinatio, sessio, comprehensio. 3. *Ambitus orationis, Umfang der Rede.* *Comprehensio & ambitus verborum, quem Græci periodum vocant.* 4. *Azmitio, Erläuterung der Sachen.* *Cognitiones comprehensionesque rerum appetitiones movent.*

Compreſſe, eng zusammen. *Ufus.* Rhetores hæc loquuntur, Dialectici compreſſius.

Compreſſio, nis, f. Zusammendruckung. *Ufus.* Rhetores hæc loquuntur, Dialectici compreſſius.

Comprimo, is, preſſi, preſſum, ere. zusammen drücken. Syn. *Freno, sedo, coërceo, cohibeo, frango, reprimo, retardo.* *Adv.* Arctè pugnū, vehementer, planè in perpetuum. *Phras.* *Magistratus hominum audaciam comprimat,* die Obrigkeit soll die Stübnheit böser Leute brechen und dämmen. *Obviam eat improborum hominum audaciæ; impiorum conatus frangat; furentium impetus reprimat; effrenatos licentiæ animos in officio teneat, contineat.* V. *Coërceo, cohibeo, compeſco.* *Ufus.* 1. *Conatus furentium, furores, motus, turbas, iram, exultantem lætitiā comprimere.* *Comprimere ac reſtinguere cupiditatem hominis. Voluptates comprimere & conſtringere.* 2. *Abscondo, occulto, tego, abdo, verbergen.* *Multa tua delicta compreſſi.* *Frumentum comprimere.* *Vulgo, apud se tenere, dum carius veniatur, Betraid und andereß dergleichen verschlossen halten, solches zu seiner Zeit theurer zu verkaufen.* 3. *Constringo, stringo, claudio, adduco.* *Digitos in pugnū comprimere, die Finger zusammen ziehen, schliessen.*

Comprobatio, nis, f. Bewährung. Syn. *Approbatio.* *Ufus.* Quis non moveatur, & offensione turpitudinis, & comprobatione honestatis?

Comprobator, oris, m. Rühmer. Syn. *Approbator.* *Ufus.* Autoritatis ejus comprobatores.

Comprobo, as, avi, atum, are. billigen, wahr machen, bekräftigen. Syn. *Approbo, laudo, collaudo, affirmo.* *Adv.* Firmus aëta, omnino, studiosè libenterque, vehementissimè sententiam. *Ufus.* Si tu honorem meum sententiā tuā comprobāris. *Sententiam, decretum aliquod vehementer comprobare.* *Roma testimonio suo & judicio comprobare.* *Eam fidem eventus affirmavit, comprobavit, der Ausgang hat es gezeigt, daß man nicht übel von der Sache gertheilet habe.* V. *Assentior, approbo, probo.*

Compromissum, i, n. einseitige Bewilligung auf einen Schieds-Mann. Syn. *Facultas à litigantibus arbitro data judicandi & sententiam ferendi.* *Ufus.* Arbitrum sumere, compromissum facere, interponere.

Compromitto, is, misi, missum, ere. einen Schieds-Mann nehmen. Syn. *Compromissum facio.* *Ufus.* *Triuni compromittunt.*

promiserunt, pecuniâ apud Catonem deposita, petere ejus arbitratû, ut, qui contra fecisset, ab eo condemnaretur.

Comptus, a, um. geziert. Syn. Ornatus. compositus. *Ufus.* Compti capilli, compta oratio.

Compongo, is, punxi, punctum, ere. stecken stopfen. Syn. Pungo, ligo. *Ufus.* Dialectici ipsi se suis acuminibus compungunt. Barbatus Threiceis notis compunctus nudato ente anteibat. *Componit animi, compunctus corde.* *Vilg.* sunt pro; angis, discruciarî animo ex recordatione seclerum; dolore confusus.

Computo, as, avi, atum, are. überschlagen, querechnen, erwägen. Syn. Subduco rationes, calculos revoco, rationes confero. *Phras.* *Computamus nunc summam totam, last uns nun die ganze Summe zusammen rechnen.* *Putemus nunc rationes; summam ad calculos revocemus; subducamus nunc rationem; numerum incamus; rationes conferamus; calculos, summam subducamus; supputemus nunc rationes, subductis rationibus summam faciamus, colligamus, conficiamus; rationes incamus totius summæ; expediamus nunc rationes & colligamus.* *Ufus.* Compellat hospitem, computat, pecuniam numerat. V. Puto.

Conatus, us, m. Unternehmung. Syn. Vis, impetus, studium, labor, opera. *Phi.* Gratus, magnus, crudelissimus; impius, nefarius, occultus, optimus & præclarissimus, perdati. *Ufus.* Id conatu omni studioque agit, ut &c. Omnem conatum suum in perniciem meam parat. Conatum refutare, prohibere, comprimere, frangere; conatibus obviam ire; à conatu aliquem repellere, eined Unternehmungem verhin- dern. V. *Studium labor.* Conatu summo adniti, sich äußerst befeissen. Manibus pedibusque; summa ope; omni ope, ac opera; pro virili parte adniti. V. *Conor, adhibeo.*

Concalescio, is, feci, facti, m, ere. mit erwärmen. *Ufus.* Eum nos sermonibus concalescimus.

Concalesco, is, ui, ere. erhitzt werden. Syn. Concaleho, concaleo.

Conallesco, is, ui, ere. erhartet. Syn. Concalleo. *Ufus.* Quorum manus opere, animus usu concalluit.

Concavus, a, um. hohl. Syn. Cavius. *Ufus.* Specularum concavæ altitudines.

Concedo, is, cedi, cedu n, ere. zulassen. Syn. Annuo, copiam facio, potestatem facio, permitto. *Adv.* Commodius, facilius adversario, facile, honeste, libenter multum perturbationi, necessario, minus honeste, prius beneficia, recte. *Ufus.* 1. Sepultura: locum alicui concedere. Primum illi locum concessit. Totò capite annuit, & postulata concessit. 2. *D.* tribuo, zugeben. *Largior, facile patior, potestatem do de se; summâ voluntate, Summam equitate fero, causa nihil duo, quæ* *Sic.* Date hoc, ac concedite pudori meo. Date hoc precibus, vel dolori concedite. 3. *Concedo, condono, schenken, verzeihen.* Stipe liberorum peccata parentum virtuti & misericordiæ conceduntur. Cupio mihi hunc reum concedi. 4. *Abio, eo, hincq; gehen, gehen.* Ab eo um oculis aliquo concessit. Apes in alvearium concedere; concessum est in conditiones, man ist zu einem Vergleich geschritten. 5. *Cedo, weihen.* Magistro tuo de arte nihil concedit. Nemini concedo in tuenda patrie salute. 6. *Morior, sterben.* Fato, vel naturæ concedere. V. *Permitto, do.*

Concelebro, as, avi, atum, are. begehen, halten. Syn. Celebro, frequento. *Adv.* Passim, tributim convivia. *Ufus.* Convivia concelebrantur. V. Celebro.

Concentio, nis, f. das Zusammensingen. Syn. Conventus.

Concenturio, as, avi, atum, are. sammeln. *Ufus.* Fraudes in corde concentrare.

Conventus, us, m. Gesang. Syn. Concentio. *Phi.* Major & melior, cantus, varii. *Ufus.* 1. Conventus avium. 2. *Transl.* Conventus virtutum, doctrinarum. Conventum efficere. V. *Musica, cano.*

Conceptio, nis, f. Empfängniß. Syn. Conceptus. *Ufus.* Mula conceptio contra naturam est. Conceptio judiciorum.

Conceptio immaculata B. V. M. die unbefleckte Empfängniß der Mutter Gottes. Singularis purissimæ Virginis conceptus, & ab originis labe illibatus. Divinæ Matris conceptus illibatus. Illibata Virginis conceptus purissimus, & ab originis labe remotissimus. Expers communis culpæ abortu nobis congenitæ purissimæ Virginis conceptio. Ortus Virginis beatissimæ sine labe conceptæ.

Conceptus, us, m. Empfängniß. Syn. Concupio. *Ufus.* Ex hominum concep-

ceptu & statu edui gigantes. *Conceptus*, *Concept*, *zulg. est*; *Lature*: Sensa mentis, cogitatio informata.

Concerno, is, ere. *sehen*. *Syn.* *Cerno*, *video*. *Ufus*. Parata esse omnia, *concerno*. *Pro* attinet, *zulg. est*.

Concerpo, is, pfi, ptum, ere. *zerreißen*. *Syn.* *Dicerpo*, *conciendo*, *lacer*. *Adv.* *Ferventissime*, *Ufus*. Calet homo, nam ferventissime *concerpitur*. *V.* *Carpo*.

Concertatio, nis, f. *Wortzand*. *Syn.* *Certamen*, *contentio*. *Epi.* *Jejunæ*, indignæ philosophicæ. *Ufus*. Verborum *concertationes* *jejunæ*. *Concertationum* plenæ *disputationes*. *Concertationis* studiū, *actus*, *ut*; *i.* *V.* *Disputatio*, *Controversia*, *Certo*.

Concertatorius, a, um. mit einem streitend. *Syn.* *Contentiosus*, *vehemens*. *Ufus*. *Concertatorium* *dicendi* *genus*, *judiciale*.

Concerto, as, avi, atum, are. mit einander streiten. *Syn.* *Pugno*, *concerto*, *ducepto*. *Ufus*. Hercules cum Appolline de tripode *concertavit*. Sapius cum hoste *conflixit*, quam quisquam cum inimico *concertavit*. *V.* *Certo*.

Concessio, nis, f. *Erlaubniß*. *Ufus*. *Concessiones* *præmiorum*. *Nostra concessione* hoc *affecutus* es.

Concessor, eris, m. der erlaubt. *Ufus*. *Modo* te *concessore* *spedare* *liceat*.

Concessus, us, m. *Erlaubniß*. *Syn.* *Permissio*, *permillus*, *potestas*, *concessio*. *Ufus*. *Deorum concessi* & *munere* *Philosophia* *nobis data* est. *Omniū concessi* *ad* *juventuti dandum* est. *V.* *Venia*.

Concha, C, f. *Muschel-Fisch*. *Genus piscis test. & conchium*. *Epi.* *Patula*, *grandis*. *Ufus*. *Conchas* *ad litus* *legere*.

Conchyliatus, a, um. mit Purpur gefärbt. *Syn.* *Murice tinctus*. *Ufus*. *Peristromata conchyliata*.

Conchylum, ii, n. *Meer-Schnecke*. *Syn.* *Murex*. *Conche* *genus*, *purpura*. *Ufus*. *Ostrea*, & *conchyli* *omnia* *cum luna crescant* & *decrescunt*.

Concido, is, cidi, ere. *niedersinken*, *einsinken*. *Syn.* *Cado*, *ruo*, *corruo*, *procido*. *Adv.* *Funditus*, *indignissime*, *repente*, *subito*, *tarde* *minium*. *Phras.* *Animo cecidit*, *er ist verzagt worden*. *Fractus animo*, *meta debilitatus* est; *defecit animo*; *animum contraxit*, *demisit*, *defecit*; *inflavit*; *animum subiecit*; *defecit hominem animus*, *spiritus delinquit*. *V.* *Cano*, *Animus*. *Ufus*. *Animus concidit*. *Animo concidere*. *Senatus auctoritas*, *fides*,

ipse ipsa concidit; *artes omnes concidunt in Grund gehen*. *Venti concidunt*, *die Winde legen sich*. *Pompejus in optima causa concidit*, *den gerechtesten Handel verlieren*.

Concido, is, cidi, cism, ere. *zerhauen*. *Syn.* *Cædo*, *trucido*; *seco*. *Ufus*. *Concidere nervos*, *cohortes*, *equites concidere*. *Virgis aliquem concidere*. *Concidere sententias*, *ac delumbare*. *Infringere*, *ac incidere* *numeros*. 2. *Transl.* *Senatus auctoritatem*, *dictis aliquem*, *decretis*, *maledictis*, *ignominias*, *iudiciis concidere*, *das Ansehen der Obrigkeit zernichten*; *mit Schmah-Worten* *ic.* *übel hernehmen*. *V.* *Cædo*, *cades*.

Concisco, es, ivi, citum, ere. *bewegen*. *Syn.* *Convoco*, *concito*. *Ufus*. *Multitudinem ad se conciere*. *Lites alicui*, *turbas*, *seditionem*, *hostes conciere*. *V.* *Excito*, *voro*, *acceso*.

Conciliabulum, i, n. *heimliche Versammlung*. *Ufus*. *Conciliabula obire*.

Conciliatio, nis, f. *Versöhnung*. *Syn.* *Communio*, *communitas*, *consociatio*. *Epi.* *Civilis*, *communis*. *Ufus*. 1. *Communione* *humani generis*, *consociationem* & *conciliationem tueri*, *colere debemus*. *Dii quasi civili conciliatione sunt conjuncti*. 2. *Captatio*, *comperatio*, *Herstellung*, *Bewerbung*. *Dicere*, *facere aliquid ad conciliationem gratiæ*, *sich um Summ bewerben*.

Conciliator, oris, m. *Versöhner*. *Ufus*. *Interpres conciliatoris*.

Conciliatricula, æ, f. *Vermittlerin*. *Ufus*. *Nobilitas*, *blanda conciliatricula*.

Conciliatrix, icis, f. *Vermittlerin*. *Ufus*. *Virtutis opinio conciliatrix amicitiae*. *forma*, *conciliatrix gratiæ*, & *quali lena*.

Concilio, as, avi, atum, are. *versöhnen*, *erwerben*. *Syn.* *Reconcilio*, *devineo*, *benevolentiam patio*, *charitatem inter aliquos jungo*, *aliquem ad amicitiam adjungo*, *amicitiam cum aliquo constituo*. (*Dirime*, *dirimere*, *separo*, *astrabo*. *Phras.* 1. *Ilam mihi conciliaui*, *ich habe mir diesen zum Freund gemacht*. *Lum omnibus vinculis devinctum* & *obstrictum tenco*: *beneficio mihi obligavi*; *benevolentiam officis allexi*, *donis obstruxi*; *in eius animum suaviter influxi*; *eum delinxi*; *delinamentum beneficiis objeci*; *me in plane reddidi*; *obnoxium mihi feci*; *adduxi hominem ad amicitiam*; *adduxi hominem mihi beneficio*. 2. *Disidentes inter se fratres conciliarunt*, *er hat die uneinigten Brüder verglichen*. *Charitatem inter fratres junxit*; *fratres in concordiam*

diam adduxit, reduxit; ab odio ad gratiam reduxit; infensos fratrum inter se junxit animos; ut coalescerent distracti simultatibus animi, effecit; concordiam inter dissidentium animos redintegravit, reconciliavit; dissidentes odio fratres concordia conjunxit; redegit in gratiam & concordiam alienatos longi simultate fratrum animos; perfectum ab illo est, ut in gratiam redirent infensi dudum fratres. *V. Reconno, amicus, amicitia, junctio, adiunctio, gratia. Usus.* 1. Conciliare lib. voluntatem alicujus, amorem, benevolentiam, gratiam, charitatem, animos, & ad usus tuos adungere, sich et nen zum Freund machen. 2. *Paro, comparo, promitto, acquiesco, summe bringen.* Pacem inter cives conciliare. 3. *Adjungo, vereinigen, verschnüpfen.* Oratio conciliat inter se homines conjungitque naturali quidam societate. Parentibus & patrie nos natura; feras inter se conciliat. Largitione tibi potentiam & legiones conciliavit, adjunxit Cæsar. 4. Conciliare, arcessere splendorem. *V. Concordia.*

Concilium, ii, n. Versammlung. *Syn.* Coetus, congregatio, conventus, consilium, numerus. *Epi.* Amplissimum, laudabile, atque populare, privatum, publicum orbis terræ, summum. *Usus.* Concilia, coetusque hominum iure sociati, qui civitates dicuntur. Concilium vocare, convocare. Concilium plebis habere. Aliquem in consilium adducere, adhibere, mittere. E concilio aliquem secludere, dimittere. Concilium, conventum solvere.

Concilium Sacrum Oecumenicum, ein allgemeines Concilium. Concilium ex universa Republica Christiana convocatum; coactum ex toto terrarum orbe. *Concilium Nationale,* Concilium ex universæ gentis, nationis Episcopis, Antistitibus, Præsulibus coactum, conflatum, habitum. *Conventus Ecclesiæ Præsulum* ex tota gente actus. *Concilium Provinciale.* Concilium; conventus coeuntibus ex tota Provincia Episcopis celebratus, collectus.

Concinne, hübsch. *Syn.* Pulchrè, facetè. *Usus.* Concinne, ut multa, Timæus. Concinne, sed non perite, dicere & scribere.

Concinnitas, tis, f. Zierlichkeit. *Syn.* Compositio levis & numerosa; concinnitudo, condecencia. *Usus.* Forma ipsa, & ornata verborum concinnitas.

Concinnitudo, inis, f. Zierlichkeit. *Syn.* Concinnitas.

Concinno, as, avi, atum, are. zieren, zierlich ten. *Syn.* Adorno, aptè compono. *Usus.*

Concinnare munusculum, vestem, epulas, *V. Orno, como.*

Concinnus, a, um, zierlich. *Syn.* Ornatus, numerosus, elegans, politus, facetus, aptus. *Usus.* Concinna, distincta, festiva elegans oratio. Concinne acutæque sententiæ. Homo ad persuadendum concinnus. Concinnus heluo. *V. Elegans, aptus.*

Concino, is, cinui, centum, etc. zusammen singen. *Syn.* Simulcano. *Usus.* 1. Prells & flebilibus modis concinere. 2. *Convenio, consentio, quædo, sich schicken, reimen, zusammen treffen.* Omnia inter se mire concinunt; respondent extrema primis. *V. Cano.*

Concio, nis, f. Versammlung des Volks. *Syn.* Conventus, coetus, multitudo populi, coronæ, concilium. *Epi.* Conciones acutæ, acerbissimæ, celeberrimæ & gratissimæ, crebræ, furiosissimæ, graves, improbæ, lentæ; malæ, miseræ, molestæ, multæ magnæque, necessariæ, perditæ, quotidianæ, sceleratæ, secundæ, seditiosæ, temerariæ, timidissimæ, tumultuosæ, turbulentæ, vehementes. *Usus.* 1. In concionem prodire, procedere, zum Volk her ausgehen. Concionem convocare, das Volk zusammen rufen. Concionem submovere, semovere, dimittere, solvere, das Volk entlassen. 2. *Suggestum, Candel.* In concionem ascendere. 2. *Oratio ad populum, Rede an das Volk.* Conciones de me habuit luculentas & gravissimas. Legi concionem tuam. *V. Oratio.*

Concionalis, e. was zur öffentlichen Versammlung oder Rede gehört. *Usus.* Clamor concionalis.

Concionarius, a, um, idem. *Usus.* Populus concionarius.

Concionator, oris, m. Redner vor dem Volk. *Syn.* Orator. *Usus.* 1. Multum interest inter levitatem concionatorum, & animum sere popularem. 2. *Prediger.* Concionator, orator sacer; interpres, ac præco verbi divini.

Concionor, aris, atus sum, ari. zum Volk reden, predigen. *Syn.* Concionem habeo. *Adv.* Impune de aliquo, fordide. *Phras.* De rebus divinis ad populum dixit, er hat gepredigt. De rebus divinis verba fecit; sermonem habuit; de religionibus nostris concionem habuit; in concionem ascendit; sacris concionibus populum exhortatus est, animos populi inflammavit, accendit; verbi divini sementem sparsit fecit. Ex suggestu verba fecit, ex altiore loco ad populum dixit. *Usus.* Cato de religionibus concionatus est. *V. Dico, Oratio.*

Concipio, is, cepi, ceptum, ere, fassen, empfangen. *Syn.* Comprehendo, colligo, accipio, imbibō. *Adv.* Firme animo, iam diu. *Ufus.* 1. Terra concipit semina. Mulier concipit. 2. *Suscipio*, annehmen. Ipsi senectus dedecus concipit. Materia facile ignem concipit. Odium, iram, in aliquem concipere. 3. *Conito*, intelligo, percipio, nescio, affigior. Concipere animo flagitium, mente nescis; opinionem concipere ac imbibere. Furorem ex maleficiis, maculam concipere. Voluptas animi concepta ac comprehensa. V. *Accipio*.

Concisio, nis, f. Zerschellung. *Ufus.* Concisio verborum.

Concitatio, nis, f. Unstiftung, Bewegung. *Syn.* Motus, commotio. *Epi.* Popularis, graves, vehementiores. *Ufus.* 1. Vehementes animi concitationes, & perturbationes. Concitatio mentis. 2. *Tumultus*, Aufruhr des Volks. Plebis concitatio & sedatio.

Concitor, ris, m. Aufstifter. *Ufus.* Seditionis concitator & stimulator.

Concito, as, avi, atum, are, antreiben. *Syn.* Excito, incito, moveo, facio, conflo, sollicito, inflammo, agito, ago. (*Sedo.* *Adv.* Concitatae conciones populariter, seditiones, concitatus tumultus publicus, concitatus animi temere in odium. *Ufus.* 1. Concitare misericordiam, risum, invidiam in aliquem, gravem offensionem, magnam odium in aliquem, Erbarmnis, Gerächter, Meid, Haß erwecken. Bellam expectationem sui concitare, große Hoffnung machen. 2. Concitari in aliquem, sich erzürnen über einen. Aliquos inter se, alios cum aliis committere, & concitare, aufwiegeln. V. *Moveo*, *Author sum*, *impeto*.

Concitus, a, um, bewegt. *Syn.* Commotus, compulsus. *Ufus.* Ad rixam concitus.

Conciuncula, ae, f. Diminut. kurze Anrede an das Volk.

Conclamo, as, avi, atum, are, zusammenstreuen. *Ufus.* 1. Conclamant omnes, & approbant. 2. Conclamare ad arma, Lärmen machen. 3. Conclamare vasa, signa convellere, vom Lager ausbrechen. 4. Conclamatum est de salute tua, mit dir ist es geschehen. V. *Adam est*, *claud*.

Conclave, is, n. Gemach, Wohn-Zimmer. *Syn.* Cubiculum. *Ufus.* Cubitum vitæ in conclave. Conclave proxima nocte corruit, concidit. Conclave optime instructum. Pro Conclave Pontificum, Privy

liches Wahl-Zimmer. Sacrum Comitium Vaticani Palatii. Locus purpuratis Ecclesiae Patribus, novum demortuo Pontifici suffecturis apparatus, adornatus.

Concludo, is, clusi, clusum, ere, einschließen. *Syn.* Claudio, cogo, constringo. *Item:* infero; finio, absolvo. *Adv.* Acriter, acutè, ad extremum, aliquando, angustus, aperte, numerosè, breviter, commodius, contortius, inconsiderate, probabiliter, rectissime, vitiose, similiter, subtiliter. *Phras.* 1. Ex eo argumento nihil concluditur, aus diesen Beweisihum läßt sich nichts schließen. Nihil ex hoc conficitur; nihil ex ea argumentatione efficitur; nihil eorum inferitur, colligitur, quæ tu volebas; nihil eorum sequitur, quæ tu inferebas. 2. *Concludam epistolam*, ich werde dem Brief ein Ende machen. Finem scribendi faciam; epistolæ hæc erit clausula; finem epistolæ faciam, imponam; absolvam epistolam, perficiam; institutæ narrationis exitum expediam. V. *Finio*. *Ufus.* 1. Ne bestiae quidem concludi se, constringique patiuntur, einsperren. 2. *Peroro, efficio, conficio, infero, complector, colligo, beschließen, darauß schließen.* Argumentum concludere more Dialecticorum. Ratione concludere. Concludebas deinde, & colligebas, dolorem esse summum malum. 3. *Finio, termino, circumscribo, claudio, absolvo, vollenden.* Totum civile jus in pauca capita concludi potest. In hoc singulare iudicium omnis causa concluditur, einschließen, einschränken. Ut aliquando totam actionem concludam, vollenden. V. *Fins*, *absolvo*.

Conclusè, eingeschränkt. *Syn.* Definite, circumscripte. *Ufus.* Aptè & conclusè dicitur.

Conclusio, nis, f. Beschluß. *Syn.* Complexio, clausula, peroratio, epilogus; argumentatio ipsa. *Epi.* Acuta, artificiosa verborum, necessaria, postrema, simplex, tota, non solum vera, sed perspicua, vetus & brevis. Breves & acutæ, innumerabiles, raræ. *Ufus.* Conclusio est exitus & terminatio totius orationis. Hæc conclusio, argumentatio, quam habet vim conclusa.

Conclusus, a, um, eingesperret. *Syn.* Clausus, cinctus. *Ufus.* Urbs portâ conclusa. Continenti agmine armatorum lecti & conclusi. Sententia apte verbis conclusa.

Concomitatio, nis, f. *Abend* (Baitmahl). *Syn.* Symposion: *Ufus.* Græci convivium tum comotationem, tum concomitacionem vocant.

Concoquo, coxi, coctum, ere. *dauen.* *Syn.* Digerio. *Ufus.* 1. Cibus concoquere. 2. *Transl.* *Perfero, fero, übertragen.* Concoquere hominem nequeo. Odiam illud, inuria, ira, non submovenda modo sunt, sed & concoquenda. 3. *Expendo, erregen.* Diu deliberandum & concoquendum est, utram &c.

Concordia, æ, f. *Einbelligkeit.* *Syn.* Consensus, conspiratio. (*discordia.* *Æti.* Communis, gratulima, incredibilis, magna, pristina, singularis. *Phras.* 1. *Summa concordia provinciarum administravimus,* wir haben mit größter Einbelligkeit das Amt oder Land verwaltet. Unâ voce ac mente; consentientibus animis ac sensibus; communi sententia; sine studio dissensionis; unô ore, animô conjunctissimo, versati sumus in administratione rerum. 2. *Summe internos, pulcherrime conveniebat; communiter, quasi unô animô, unâ mente viveremus, rem gessimus.* Nunquam cum illo, nec ille mecum in gratiam redit; concordibus animis; fraternâ unanimitate, ingenio plane concorde in provincia viximus. V. *Consensus.* 3. *Animos in concordiam reduxit,* er hat die Gemüther wiederum vereinigt. Societate & federe aversos studis animos junxit; copulavit pristinam inter socios concordiam; infensos plebis animos pateribus junxit; ejus operâ colluere cum patribus plebis animi; feroces animos ad pacem & concordiam adduxit; veterem inter partes concordiam confirmavit, conglutinavit. V. *Concilio, reconcilio.* *Ufus.* 1. Equites senatui concordia conjuncti. 2. *Concordiam facio.* Id concordiam & pacem gignet gentibus; ad concordiam adducet gentes; concordia coniunget gentes. 3. *Concordiam dissolve.* Vox una concordiam dimit. 4. *Concordiam renovo.* Concordiam reconciliare. In concordiam reducere. In concordiam redire.

Concorditer, einbellig. *Ufus.* Cum illo concordissime vixi. Congruere concorditer inter se. V. *Concordia.*

Concordo, as, avi, atum, are. *libereinstimmen.* *Syn.* Congruo, consentio, idem sentio, cum aliquo sentio, concino. (*dis-sentio.* *Phras.* *Dicta factaque ejus nunc consentiunt ac concordant,* Wort und Werke stimmen wohl überein. Dicta factaque belle inter se concordant ac concidunt, dictis facta mirifice respondent; facta

cum dictis mirum quam coherent; i verbis facta non abhorrent, abludunt. Facta verbis sunt consentanea; à dictis facta non aliena sunt; verbis facta egregie congruunt; verbis cum factis bellissime constat. V. *Congruo, consentio, conformo.* *Ufus.* Opiniones, ac judicia concordant.

Concors, cordis, gen. om. einbellig. *Syn.* Consentiens, conjunctus, (*discordis.* *Ufus.* Concordes sunt, quorum sensus in aliqua re congruunt. Senatus Principi concors. Moderatus & concors civitatis status. Mundus ipse se concordi quadam amicitia & charitate complectitur.

Concredo, is, credidi, creditum, ere. *vertrauen.* *Syn.* Credo commendo, committo. *Ufus.* Alicui rem suam; aliquem in custodiam alterius concredere. V. *Committo, credo, commendo.*

Concremo, as, avi, atum, are. *verbrennen.* *Syn.* Exuro, comburo. *Ufus.* Igni concremare. V. *Comburo.*

Concrepo, as, pui, pitum, are. *frachen.* *Syn.* Percrepo. *Ufus.* Scabellâ concrepant, auleum tollitur. Dignis concreparo.

Concreresco, is, crevi, cretum, ere. *zusammen wachsen.* *Ufus.* Aqua nivibus, pruinaque concrescit.

Concretio, nis, f. *Zusammenwachsung.* *Syn.* Compositio. *Ufus.* Deus mens libera, atque ab omni concretionem mortali segregata. Concretionis & liquoris causas investigare.

Concretus, a, um. *zusammen gemacht.* *Syn.* Mixtum, confilatum, compositum, quasi conglutinatum, coagmentatum, copulatum, fictum. *Ufus.* Corpus ex elementis concretum, zusammen gesetzt. Caelum grave & concretum, raube und schwehre Luft. In animis nihil mixtum est, nihil concretum. Animal ex nefariis stupris; ex civili cruore, ex flagitiorum impuritate concretum, ein geller, blutdürstiger Mensch.

Concubina, æ, f. *Beschläfferin, Stettweib.* *Syn.* Amica, pellex. *Ufus.* La concubinæ locum uxorem ducere.

Concubinatus, us, m. *Beschlaf.* *Ufus.* Illam in concubinato sibi emit.

Concubitus, us, m. *unechliges Beilager.* *Syn.* Conjunctio, complexus Veneris. *Ufus.* Concubitus Deorum cum humano genere.

Concubitus, 3, um. nächtlich, da alle ruben.
Ufus. Nocte concubita domo egreditur;

Conculco, as, avi, atum, are. zertreten.
Syn. Protereo. *Ufus*. 1. Proterere & conculeare aliquem. 2. *Transl.* vermählen.
 Concule in insulam Italianam proxima aestate videlicet. V. *Vulgo*.

Concumbo, is, cubui, cubitem. beschlafen.
Syn. Concubo. *Ufus*. Si peperit, cum viro concubuit.

Concupisco, is, cupivi, cupitum, ere, heissen, begehren. *Syn*. Cupio. (*reservo*).
Adv. laute, summe, vehementer. *Phras.* *Vehementer concupiscit*, er hatte eine große Beerde nach der Eache. *Cupido* ist o  los ad rem adhaerit; rei desiderio vehementer aestuabat; flagrabat, exardescbat cupiditate rei. V. *Cupulatus*, cupio, desirero.

Concurro, is, curri, cursum, ere, zusammenlaufen. *Syn*. Convenio, convolo, fugio, concursio, concursio, concursus facio. *Adv.* Asperere verba, consilium, obsecrans litteras, statim, temere, undique. *Ufus*. 1. Undique ad eum summam expectatione concurrunt. Tota ad eum Italia concurrunt. Meliorum sententiae concurrunt. 2. *Constitumere*, das Treffen anfangen. Adversus signa, maximo clamore concurrere. 3. *Evenire*, sich ereignen. Multa saepe fortuito concurrunt, *z. B.* comitatus. Res concurrere plane contrariae. Saepe concurrunt, ut eodem tempore multa agenda sint. V. *Conceditor*.

Concursatio, onis, f. das Zusammen, oder hin und her laufen. *Ufus*. Quid illa concursatio nocturna? Non est obscura hominis concursatio & contentio.

Concursator, oris, na. der allenthalben umherlaufft. *Ufus*. Concursator & levis hostis.

Concursio, nis, f. das Zusammenlaufen. *Syn*. Concursus. *Epi.* Crebra verborum, fortuita, inspirabilis, id est, animabilis, turbulenta, vitiosa. *Ufus*. Concursio rerum fortuitarum. Crebrior vocalium concursio. Corporeulorum concursio fortuita.

Concurso, as, avi, atum, are, zusammenlaufen, umherlaufen. *Ufus*. Temple domos omnes, fora concurrere. Armatae noctes diesque concurrunt. V. *Curro*.

Concurtus, us, m. das Zusammenlaufen. *Syn*. Effusio hominum, concursio, concursus. *Epi.* Admirabilis, felix, fortuitus, gravis, incredibilis, magnificentissimus, magnus, maximus omnium, quotidianus. *Phras.* *Concursus* habant magni ad illum, es war zu ihm ein großer Zulauf. Concurrere in ejus domum omnium generum, etiamque homines; celebratur domus ejus maxima hominum multitudine & fre-

quentia; effusiones hominum ex agris & oppidis sane erant ingentes. domus ejus frequentissimo hominum conventu celebrabatur, salutantium turba ad eas omnes viasque infidebat, ad eum vestibulum continenti agmine erat septum. Complebatur domus ejus maxima hominum frequentia. V. *Celebris*. *Ufus*. 1. Fiebant ad eum audiendum concursus maximi. Quid dicam effusiones hominum ex agris, concursus ad me? Constantia calamitatum concursu labefactata. Studiorum honestissimus concursus. 2. *Constitus*. Concursus asper litterarum, unliebliches Auseinanderstossen der Buchstaben.

Concutio, is, cussi, cussum, ere. bewegen, sch  tten. *Syn*. Vehementer commoveo, perturbo. *Ufus*. Rempublicam factionibus, urbem meto concutere. Concussa licentia, fractis cupiditatibus.

Condecentia, ae, f. Wohlstandigkeit, Sierlichkeit. *Syn*. Ornatus, decorum, concinnitas. *Epi.* Apta. *Ufus*. Verba ad compositionem & condecentiam apta.

Condeceat, decuit. es ziemet gebühret sich. *Syn*. Decet.

Condecoro, as, avi, atum, are, auspuhen, zieren. *Ufus*. Ludos condecorare.

Condemno, as, avi, atum, are, verurtheilen. *Syn*. Damno; item arguo, coarguo. (*absolvo*, *libero*). *Adv.* Gravis, honeste, reum. *Phras.* *Saepe condemnatus est*, er ist schon   fter verurtheilt worden. Multis judicis confusus; iura, ac sociorum damnatione ambustus; jugulatus a iudicibus; atrocibus sententis percussus est. *Ufus*. 1. Aliquem crimine aliquo condemnare. De alea de vi condemnare. Capitis, injuriarum, pecuniae publicae, turpissimo iudicio condemnari. Insigni nota & ignominia condemnare. 2. *Arguo*, beschuldigen. Aliquem sceleris, inertiae, impudentiae condemnare. V. *Damno*, *innocentem condemnare*.

Condensio, as, avi, atum, are, did machen. *Syn*. Cogo. *Ufus*. Oves se in unum locum condensant.

Condensus, 2, um. did. *Ufus*. Condensaturma, acies.

Condico, is, dixi, dictum, ere, zusagen, bestimmen. *Syn*. Dicto convenio, significo. *Ufus*. Condicare ad cenam, vel condicere. *Vulgo*. Promittere se ad cenam. Alicui operam condicere.

Condignus, m  rdiglich. *Syn*. Digne,

Condignus, 2, um. m  rdig, werth. *Syn*. Dignus.

Con-

Condimentum, i, n. Gewürz. *Syn.* Conditio; sapor, qui cibos commendat. *Epi.* Med ocre, aptum. *Ufus.* Optimum est condimentum fames. Sed non in suavitatis amicitiae condimentum! Humanitatis condimento temperare gravitatem.

Condio, is, ivi, itum, ire. würzen, geschmack machen. *Syn.* Tempero, praeparo. *Ufus.* Gravitatem conditate, orationem salibus, tristitiam hilaritate condire. Nemo unquam urbanitate, lepore, suavitate conditor.

Condiscipulus, i, m. Mitschüler. *Ufus.* Multos condiscipulos habet.

Condisco, i, didici, discere. erlernen. *Syn.* Disco. *Ufus.* Condisceas, quævis, paulo diligentius supplicare. V. Disco.

Conditio, nis, f. Würzung, von *Condio*. *Syn.* Condimentum. *Ufus.* Compositiones linguarum. conditiones ciborum.

Conditio, nis, f. Zustand, Bedingung. *Syn.* Status, fortuna; modus, ratio, lex, pactum, pectio, conventio. *Epi.* Aqua, afflictior, valde bona, certa juris, commodior, quam commodissima, communis, deterior, difficilior, durior, gravis, incerta, infima fortunæ, iniqua pacis, vitæ iniquissima, invidiosa, justior, melior & honestior, misera & indigna, mortalis vitæ optima, perdita, præclara, regia, superior, tolerabilis, tota, tuta; valentior. *Conditiones* bellicæ & hostiles, æquæ ac veræcundæ, duriores legum, malæ, bonæ. *Phas.* 1. Hanc conditionem maiores nostri statuerunt, diese Bedingung haben unsere Voreltern gesetzt. *Constituere*, instituere; hanc vitæ conditionem imponere, obzulere, tulere, dedere, proposuere; his conditionibus onerant victos, & astrinxerunt; has pacis leges dixerunt. 2. Hanc conditionem facile accipiet, diese Bedingung wird er leicht annehmen. *Ad* has conditiones facile accedet; libenter descendet; conditionem hanc non iavitus subibit, sequetur, accipiet; hac conditione, his legibus libenter utetur, ad has conditiones facile adducetur, veniet; in has leges facile transiget, paciscetur; his pactionibus, ac conditionibus libenter stabit; in hac conditione ac pacto manebit. 3. Conditionem non accipit, er nimmt die Bedingung nicht an. *Respuit*, repudiat, recusat conditionem; his conditionibus, in has leges astringi se non patitur. V. *Abhorreo*, *respuo*. 4. Singularis est rerum meorum conditio, der Zustand meiner Sachen hat was besonders. Ea est re-

rum mearum facies, ut conferri cum iis non possit, ea est fortuna, ut exemplum in se plane nullum extet; præcipua, propria, minime communis fortuna mea est; singulari sum fato; aliâ longe conditione sum ac cæteri. *Ufus.* 1. Nullâ conditione permoveri potuere; sic haberi auf keine Weise können bewegt werden. 2. *Pactum*, *Conventio*, *Vertrag*, *Bedingung*. *Conditiones* offerre honestas; ad pactiones, conditionesque accedere; descendere. *Conditiones* repudiare. A suis conditionibus ipse fugit; in conditione manere. *Stare* conditionibus, den Vertrag halten. 3. *Status*, *fortuna*, *Stand*, *Beschaffenheit*. Ea est temporum conditio. *Memore* conditionis es, ac ego, du hast die bessere Glück als ich. Hæc imperii conditio, & status. *Conditio* & fortuna servorum infima. *Nascendi conditio*. V. *Lex*, *pactum*, *fortuna*.

Conditior, oris, m. Würzer. *Syn.* Cocus, qui cibos condit. *Ufus.* Conditior & instructor convivii.

Conditior, oris, m, der etwas setzt, ordnet. *Syn.* Autor. *Ufus.* Legum conditor.

Condo, is, didi, ditum, ere. verbergen, behalten. *Syn.* Abscondo, repono, recondo; item: instituo, constituo, construo. *Ufus.* 1. Frumentum, pecuniam condere. Aliquid in visceribus medullisque; aliquid animo condere. 2. *Constituere*, *institui*, *constitui*, eine Sache einsehen, ausbringen, aufbauen. Urbem condere. Rempublicam condere, & constituere. 3. *Construo*, machen, verfertigen. Cuius, orationem, leges condere.

Condoco, is, feci, factum. abrichten, lehren. *Syn.* Docuo, commoneo. V. *Docuo*.

Condoleo, ei, ui, ere. heftig trauern, weinen. *Syn.* Doleo. *Ufus.* Si pes, si dens, si corpus totum condoleat, so der Fuß, ein Zahn ic. wehe thut.

Condol-sco, is, dolui, ere. *idem.* *Syn.* Condoleo.

Condonatio, nis, f. Verzeihung. *Ufus.* Postulationum condonatio, & additio.

Con dono, as, avi, atum, are. schenken. *Syn.* *Dono*, *concedo*, *do*, *largior*. *Epi.* 1. Bona aliena alteri condonare. *Phas.* Tu mihi hominem condones, velim. *Totum* me vobis condono. 3. *Ignosco*, *remitto*, nachlassen, verzeihen. *Con-*

Crimen suum alicui condonare. Supplicium, quò usurus eram in eum, remitto tibi & condono. V. *Parco, Clemens, benignus.*

Conducibilis, e. ersprießlich. Syn. Utilis. *Ufus.* Amicum catigare utile est, & conducibile facinus. V. *Utus.*

Conducit, es ist nüt. Syn. Utile est, prodest. *Ufus.* Istud verò rationibus quidem tuis, non item reipublicæ conducit. Ea maxime conducunt, quæ sunt rectissima. Vide, num conducant ista ad commoditatem, ad facultates rerum. V. *Parco, m.*

Conduxi, ductum, ere. zusammen führen. Syn. Congrego, co. o. *Adv.* Breviter, in unum locum, inane domum maxime rationibus. *Phras.* Conduxit exercitum ex Hispanis militibus, er hat ein Heer aus Spanien angeworben aus Spaniern. Conscriptit milites, exercitum; delectum militum, quam acerrimam tota Hispania habuit; conquisitionem militum habuit per Hispaniam; copias conserpsit in Hispania. *Ufus.* 1. Cape vos unum in locum condaxit. 2. At tempus reamo; operam alicujus emo, auf eine Zeit etwas bestellen; aufnehmen zur Arbeit. Domum fundos conducere. Mercede conductus. Aliquod opus, statum, pontem faciendum, operas conducere. V. *Confero.*

Conductio, nis, f. Dingung. Syn. Redemptio, collectio.

Conductitius, a, um. was zu Dingen ist. *Ufus.* Operæ conductitiæ.

Conductor, oris, m. Verdinger. Syn. Redemptor. *Ufus.* Ejus operis trecentis nummis conductor fuit.

Conduplicatio, onis, f. Figura Rhetorica.

Conduplico, as, avi, atum, are. zweifach legen. *Ufus.* Tenebræ conduplicatæ.

Confabulor, aris, atus sum, ari. Geschwätz treiben. Syn. Colloquor.

Confectio, nis, f. Vollendung. Syn. Absolutio, perfectio, compositio. *Ufus.* 1. Libri, belli confectio mihi jucunda fuit. 2. Collectio, Zusammenfassung. Confectio 1. tributi. 3. Vermählung. Ciborum confectio à dentibus simul, ac lingua adjuvatur.

Confector, oris, m. Vollender. Syn. Qui conicit & absolvit. *Ufus.* Belli huius

confector erit, qui &c. Confector negotiorum.

Confero, fers, contuli, collatum, ferre. zusammentragen, gegen einander halten. Syn. Comparo, collationem facio. *Adv.* Expeditissime se ex loco, facillime causam cum causa, mature se in societatem. Necessario se in fluctus, novissime se aliquo, plurimum benignitatis, potissimum se ad hoc studium, rectissime parva magnis. Falso quid in aliquem conferre, falso causam criminis, falso verbunt in aliquem, nunc primum suspicionem, propria crimina in aliquem. Collatum divinitus, conferenda maxime extrema. *Ufus.* 1. Nostra cum externis, bellum cum pace, inter se aliqua conferre. Rationes conferre accepti & expensi, die Ausgabe mit der Einnahme gegen einander halten. 2. sign. Motum. In fugam se conferre. Iter aliquo conferre, sich etwähin verfügen. Ad amicitiam Pompeji me contuli. 3. Transfere, rejicio, auf etwas, auf einen schieben. Crimen invidiam, culpam in aliquem conferre. Vitia tua falso in senectutem confers. In filium causam confert. 4. Adhibeo, adicio, colloco, pono sursum & operum, gleich auf eine Sache wenden, sich auf etwas begeben. Consilium, diligentiam, operam, officia, cogitationes, curas, studium ad alicujus dignitatem & amplitudinem conferre. Conferte, quæso, ad mecum. Omne ingenium, cogitationes omnes ad Philosophiam contulit. Vocem suam in quædam contulit, er hat einen Ausruf abgeben, praconem erit. Se ad auctoritatem, ad societatem, amicitiam alicujus conferre. 5. Ahjceo, admoveo, Manns, signa cum hoste conferre, mit dem Feind schlagen. Castra castris conferre, anrücken. 6. Communico, sich unterreden, die Köpfe zusammen stoßen. Capita conferre; sermones inter se; sollicitudines conferre. 7. Contribuo, bestragen. Ex censu quotannis aliquid in commune conferre.

Confert, contulit, es nütet, hilft. Syn. Conducit. *Phras.* Confert multum ad doctrinam, es hilft viel zur Gelehrsamkeit. Momentum magnum affert; momentum magnum habet; ad doctrinam multum adjuvat; plurimum refert ad doctrinam; multum commodi, emolumentum, utilitatis affert, præstat ad doctrinæ uberius fructum. V. *Utus.* *Ufus.* Ea res ad bene vivendum nihil confert.

Confortim, haufenweis. *Ufus.* Acriter & contentum pugnabatur.

Confertus, a, um. voll, gehäufft. Syn. Refertus, plenus. *Ufus.* Vita omnium voluptatum varietate conferta. V. *Plenus.*

Confessarius, it, m. Beicht Vater. Phras. A confessionibus facis; conscientiae iudex, arbiter, qui delicta confitentibus aures dat, praebeat, commodat; quo ad facis confessiones utimur; qui pro sacro tribunalis assidet; confitentes reos suorum sordibus seclerum expiat; contrictos peccatorum vinculis animos divini quidam potestate relaxat; quo moderatore conscientiae utimur; qui solus operam dare peccata contentilus; sacrae penitentiae administer.

Confessio, onis, f. Betsühnuiß. Ufus. Sit circumscripta medicina confessio. Taciturnitas imitatur confessionem. Tua confessione convinceris, urgeris, teneris. Sua confessione in laqueos induit, jugulavit.

Confessio Sacra, Beicht. Seclerum suorum pro sacro tribunali expiatio; noxarum conscientiae expiatio; exomologesis sacra; animi per noxarum confessionem sacra cum DEO reconciliatio. Phras. 1. *Confessionem facere, die Heil. Beicht ablegen.* Eluere animum peccatorum sordibus; sacrae confessionis perpurpare animum; patefacere sacerdoti conscientiae lites, vulnera; superioris vitae commissa in sacro animi iudicio detegere; noxarum conscientiam deonerare; seclerum quasi sarcinam apud sacerdotem deponere; turpitudinis suae virus apud sacerdotem evomere; expiare peccatorum sordes; purgare se salutari noxarum confessione; vitae noxas sacra confessione delere; obire confessionis mysterium sacrum; crimina sua apud sacerdotem exponere; suorum se criminum apud arcium iudicem accusare, reum agere peragere. Conscientiae suae maculas penitentiae lavacro eluere; sacerdoti se ritu Christiano aperire; peccata confessione deponere; confessione peccatorum sordes abstergere; maculas abolere; peccatorum confessione animum cum DEO reconciliare; penitentiae sacramento animum suo nitori restituere; susceptas in vita maculas confessione abluere, expurgare; exomologesi animum purgare; conscientiam emaculare; perpurgandi animi causam pro sacro tribunali se sistere, animi vulnera medico sacro detegere. 2. *Contritionem generalem facere, eine General-Beicht ablegen.* Totius antea vitae noxas, ab ultimâ pueritiae sacro initio in memoriam redigere, sacerdoti exponere, qui arctissimis iis vinculis, in quae nos nostra sponte induimus, levatos dimittat, expiare superioris

vitalis noxas omnes; omnis antea vitae omnium annorum confessione expiari; aperiri omnia peccata, quae vel à pueritia meminimus; totius vitae flagitia sacra confessione repetere; confiteri de peccatis tota vita admissis; animi lites, quas in omni vita contraximus, expiare; totius vitae maculas confessione eluere; non reticere quidquam eorum, quae per omnem vitam deliquerimus; ut alterius quasi ordiamur vitae initium, veteris vitae omnis crimina sacerdoti aperiendo repetere; annorum omnium culpas exponere; de criminibus vel ab ipsa pueritia admissis absolvi; noxis, quas à primis erroribus contraximus, confessione se committas jam inde à pueritia confessione delere; noxas à primis contractas, quoad repetere, in sacro iudicio aperire; collectas longâ aetate animae sordes penitentiae lacrymis apud sacerdotem eluere. 3. *Confessiones audire, Beicht hören.* Confitentibus de se res pro sacro tribunali aures dare, praebere; confidentibus operam dare; iudicem sedere in confitentes de se reos; de peccatis ad sacrum animi iudicium allatis cognoscere; ius potestatemque à DEO traditam cognoscendi & remittendi peccata in arcano iudicio exercere; confitentibus peccata sua aures commodare, admoveere; confitentes de criminibus suis reos audire; esse à sacris confessionibus; confitentes reos suorum vinculis criminum exsolvere; relaxare; animorum sordes eluere, expiare.

Confestim, geschwind. Syn. Sine ulla mora, illico, statim, ætutum. *Ufus.* Confestim huc advolavit. V. *Statim, breviter.*

Conficio, is, feci, factum, ere. endigen, machen. Syn. Facio, efficio, curo, praesto, exequor, compleo, expedio, transigo, absolvo. *Adv.* Accurate; amanter, benè cursum, benè dialogos, brevi, constantissime; diligenter tabulas, gloriosissime, jucundè, magnificentissime aliquid, nihilominus legationem, penè aliquem, planè animum, quam commodissime negotia, rectè curriculum vivendi, strenue rem suam. *Ufus.* 1. *Manu sua vestem, pallium sibi confecit, machen.* Exercitum, bibliothecam, pecuniam conficere. Ea res famam tibi, & opes maximas conficiet. Reditum in patriam, negotium alicui conficere. Nuptias, sacra, rem divinam conficere. 2. *Peripuo, ad finem deducere, zu Ende bringen.* Negotium per alterum; rem è sententia confecit; bellum affectum confecit. Vitae curriculum in litteris; diem otio confecit. Longam viam conficere. In senatu nihil confectum est. Perpolire orationem & conficere.

ficere. 3. *Traxigo*, mit einem etwas
abundantem. Conice ~~non~~ eo de hortis.
Velut, id diligenter ut de libris conficias.
4. *Concludo efficio*, darauß schließ ich. Ex
hac argumentatione illud conficitur,
fuisse, te &c. *Uingo*: Consequenter deau-
citra. *Assuio, pendo, assino, assero*,
persuado, texo, deungituro, verzeu-
berschwendend. *Maiores, curae, sollicitu-
dines*, me conficiunt. Conficit se cuius
&c. *Fame, frigore, senectute*, morbo
conficit. *Paruam rem luxu conficit*.
Maiores animos excedit & conficit. Pu-
er conficitur.

Conspicis, f. Erdichtung. Syn. Machi-
cratio. Criminis confectioem Ca-

Co. l. *animosè, fûm.* Syn. Animosè, auda-
cter. *Ufus.* Aliquid confidenter, mali-
tiosè, fragitionè gestum.

Confidentia, æ. f. Stühnheit. Syn. Impudentia, temeritas, audacia. *Arrogantis est. Ulpianus.* Hec quidem si non confidentes sunt, non innocentes. Magnam sibi sunt, magnam habet confidentiam. V. *Audacia,*

Confido, it, fidi, (fisi. f. m.) fīsum, ere. ver-
trauen, sich verlassen. Syn. Audio, non
timor; fido, f. ero, minor. X. *despero*,
disperdo. Adv. *Confidēter* ocus f. & cau-
se, magnopere & non invidiā, magnopo-
re & ut e. leg. on. b. s. p. 2, plurimum fidi,
valde latere, malit. & sine, vehementer.
Phras. 1. *Arcana vultu sua confidit, et*
vertraut mir seine Geheimnisse. *Arcana*,
arcana, arcanum, confidit sua mihi credit
omnia; arcanum suum mihi dat; fun-
damentum omnium fidem mihi habet; de
fide mea sibi omnia pollicetur; mea se
fidei, f. sique omnia committit; in mea
vultu de omnia statuit, ponit, collocat;
nihil latet confiditum ejus clarum est;
omnia in aperto sunt, omnia inquit com-
municata. V. *Aperio, abscondo*, p. 1. m. 2.
De opibus suis confidit plurimum, et verläßt
sich auf seinen Reichthum. In opibus po-
situm spem habet omnem; fretus opulen-
tia sua; spem omnem in fortunis suis con-
stitutam habet; spes suas fortunarum prae-
fatis delectat; omnia sibi de fortunis suis
acceptis pollicetur. V. *Spes, minor, f. e-*
re. Uspes N. mium sibi, cause sine confidit.
Virtuti confert, equatur plurimum con-
fido. De reliqua, de alterius voluntate
confidere. V. *Fido, spero*.

Con. o, is, fixi, fixum, ere. Durchstechen,
angreifen. Sy: figo, vulnero. U/ps. r.
Hercules ut Furiſinei filius, ita ſuos
conſuebat legittis. Corn cum oculo,

configere, mehr wollen wissen, als andere. 2. *Figo, joco,* ete i. beuten. *Configere omnes curas & cogitationes in salutem reipublicae.*

Conſingo, is, ſinxi, fictum, ere, erdichten,
bilden, geſtalten. Syn. ſingo. 4. v. Cre-
dib. ter, tu p. cioso facinus. 11. s. Con-
ſingere, comminſciurnorem. Conſingere,
conſtare er. ap. alq. id eminus, accuſa-
tionem. V. ſingo.

Confinis, e. augr. iuzend. Syn. Vicinus, finitimus. *Uss.* Est huic confine genus dicendi. V. Vicinus.

Confinium, n. n. Mar f. Stein. Syl. Finis,
limes; provincie extremum. *Urs.* Con-
venit in vicinitatibus & confiniis, æquum
& facilem esse, multa de suo, ac conce-
dentem. *V. Limes.*

Confio, sis, fieri. geschehen. Syn. Conficior
Adv. Facilius. *Usus.* Commodius cadere
 nihil poterat, quam si res sine sanguine
 conficeret.

Confirmatio, nre, f. B. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927

Confirmator, oris, m. Birge *Ussus*. Con-
firmator & se prester p. cuncta dēd. natur.

Confirmo, ac, avi, atum, are. **B**estätigen, bekräftigen. *Syn.* **A**ssiratio, alicvero, promitto. **S**tabilizo, corroboro. *Aan.* **B**estse, fidenter, liquidus, manifestus, manifestus, plenus, praesertim. **C**onfirmare inopudenti sine capite legis, medietate, necessario vehementer, multum confirmatas animas. *Plat.* 1. *Et desu* 22. *remc apud aut*, der Ausgang der Sache hat den gemeinen Ruff bestätigt. **F**idem rei eventus affirmavit; rumori fidem eventus addidit; accrevit rumori fides rei eventus confecto; ad suspicionem & rumorem certissimae res accesserunt; opinio nem a fuit confirmans rumori eventus; rumorem ambiguum eventus rei ad certum redgit. 2. *Imperium sibi affirmavit*, er hat sein Reich bestätigt. **I**mperium dentum pace munivit; autoritate & consilio roboravit; stabilivit rempublicam; confirmationem reliqua, effecta; temporum inopitiae, fortuna, collasum affirmavit, confirmavit; praesertim iniuria, ratum Regis nomen, imperiumque ei effecit. 3. *Confirmavit decem* *horum malis. 21. 3.* er hat bis zehn

tausend gefirmet. Christiane palæstra
oleo ad ineundum animorum certa-
men decem capitum millia imbu-
perunxit; sacro Chrismate, consecra-
to oleo Christianorum, decem milli-
bus haud pauciorum, animos ad inte-
riora certamina preparavit, corrobo-
ravit. Decem capitum millia sacro
oleo delibuta, ad Christiane palæstræ
certamina ab illo sunt initiata; Chri-
stiane militiæ authorata; uncta Chri-
stiano ritu ad sacra certamina sunt
decem hominum millia; Chrismatis
sacramento confirmata; ministrata de-
cem millibus hominum unctio illa sacra,
qua animi vires ad arcana certamina
mununtur. *Ufus.* 1. Exemplis, rationi-
bus argumentis rem confirmare. Hoc
sine ulla dubitatione confirmaverim.
De hoc tibi planè confirmo. 2. *Confir-
mari, trösten.* Erigere, confirmare alli-
ctos bonorum animos. 3. *Confirmare,
stabilis, firmum reddo, probare, comprobo,
bestätigen, versichern, best machen,
beträftigen.* Animum, se ad omnia
confirmare. E morbo confirmari, inte-
derum in Strassen kommen. V. *Probo,
consolator.*

Confiteor, eris, fessus sum, eri. *gestehen, be-
kennen, beichten.* *Syn.* *Iteor, præ me
fero, agnisco. (inficior, celo.) Adv.*
*Apertè, ingenuè, impudè, liberè, neces-
sariò, palam adulterium, planè, tandem,
aliquando, timide, verè.* *Ufus.* *Apertè &
ingenuè confiteri de crimine; crimen
alicui confiteri. V. Fateor, Confessio.*

Conflagro, as, avi, atum, are. *verbren-
nen.* *Syn.* *Ardeo, exuro, comburo,
concremor. Phras. Prædia omnia con-
flagrant, alle Land-Güter sind ver-
brannt. Incendio hausta, consumpta,
deleta sunt; incendio fumabant; igne
corrupta absumpta sunt; in cineres ab-
ierunt. V. Concremo, comburo. Ufus. 1.
Ardore flammæ conflagrare. 2. Transl.
Invidiæ incendio; irâ, odio conflagrare,
vor Zorn brennen; oder fremden Neid
und Haß unterliegen. V. Ardeo.*

Conflictio, nis, f. Zusammenschlagung.
Syn. *Conflictus, contentio, quasi concur-
sus causarum. Ufus.* *Rerum inter se pu-
gnantium conflictio.*

Confligator, aris, atus sum, ari. *in einem fort-
streiten. Ufus.* *Multis & magnis incon-
modis, duriore fortunâ, morbis, annonæ
difficultate conflitamur. Cum his con-
flictari, & pro reipubl. salute dimicare
oportet. V. Affligo.*

Conflitus, us, m. Streit, Schirmgel.

Syn. *Conflictio. Ufus.* *Lapidum confli-
ctus & vitæ nis elicitur. Nubium con-
flitus. Conflitus corporum magnæ acies
pelluntur. V. Certamen.*

Confligo, is, fluxi, flictum, ere. *mit einander
kämpfen, streiten. Syn.* *Contendo,
concurro, dimico, prælio, prælio decer-
to, prælium facio, prælium committo,
signa conféro, manus conféro; certa-
men inticeo. Adv.* *Temere cum aliquo.*
Ufus. *Manu cum hoste confligere. Ar-
mus cum hoste confligere, decretare. V.
Certo, Pugno.*

Confluo, as, avi, atum, are. *zusammen-
blasen, gessen, schmelzen. Syn.* *Con-
fusio, pæro, confuso, aqua. Ufus.*
*Bellum tua opera natum, confusa-
tum, susceptum est. Unde hoc du-
ctum & conflatum mendacium est?
Ea res magnam invidiam atque infamiam;
plurimum suspicionis, negotii,
ac periculi conflavit. Venus totam
illam scenam; accusationemque con-
flavit.*

Confluens, tis, m. Zusammenfluß. Ufus.
A confluente Rhodani copias movit.

Confluo, is, fluxi, ere. *zusammen fließen.*
Syn. *Concurro, convenio, pervenio,
fluo. Ufus.* *Laus, honor, dignitas in
domum tuam confluit. Omnis rei-
publicæ sentina in ea castra confluit.
Multi ex omni orbe Romam con-
fluunt.*

Confodio, is, fodi, fustum, ere. *durchstechen.*
Ufus. *Confodere aliquem multis vulne-
ribus, tot judiciis confossus.*

Conformatio, nis, f. Gestalt, Form. Syn.
Forma, compositio, exornatio. Epi.
Insignita, impressa. Ufus. *Conformatio
lineamentorum, compositio membrorum.
Animantis figura & confirmatio totius
oris ac corporis. Conformatio & mo-
deratio continentiae & temperantiae.
Vocis, sententiarum, verborum varietas
& confirmatio.*

Conformo, as, avi, atum, are. *Gestalt ge-
ben, sich nach eines Willen schicken.*
Syn. *Compono, singo, effingo, figuro,
formo, informo. Phras. 1. Confor-
mare se ad ejus voluntatem studet, er be-
strebt sich in seinen Willen zu schicken.
Ad nutum, voluntatem fingere; suas vo-
luntates ad alienum nutum componere;
ejus voluntatibus, studiis obsequi; suam
ad alienam voluntatem adjungere, ac-
commodare. Se ad nutum ejus flectere;
ejus voluntatem suam decere; se ma-
que*

que fingere, & dirigere ex aliena voluntate; totam se ad ejus voluntatem convertere; ejus voluntati morem gerere, obtemperare; cum ejus voluntate congruere, consentire; suam ad ejus voluntatem aggregare; pendere ex ejus consilio ac voluntate; sua consilia ac rationes omnes ex ejus præscripto moderari. V. *Accommodo*. 2. Totum se divina voluntati conformare, et hat sich völlig in den Willen Gottes ergeben. Sum ad Divini Numinis voluntatem aggregavit; in DEI voluntate placidissime acquievit; totum se ad exequendam numinis voluntatem contulit; arbitrii sui jus omne, in jus arbitriumque numinis transtulit; a divina voluntate ne litum quidem unguem discessit; ad omnia Divinae de se mentis consilia promptus descendit; Divinae de se voluntatis rationem duxit unce; Divinae se voluntati totam permittit. 3. Ad Magni se mores conformat, et richtet sich ganz nach dem Besten seines Lehrers. Ad magni se mores fingit, componit; speciem quandam ac imaginem magni sui moribus exprimit; de magni sui moribus mores format suos; magni mores imitatione exprimit; in magni mores abit. V. *Imiter, Exemplum*. Usus. Ad majora nos genuit natura & conformavit. Animum cogitatione excellentium virorum conformare. Conformare se ad voluntatem alterius. Ad illustre exemplum quoddam mores, vocem, animum conformare. V. *Accommodare*.

Confrages, a, um, raub, rneben. Usus. Loca aspera & confragosa.

Confringo, is, fregi, fractum, ere. zerbrechen. Syn. Frango, infringo. Usus. Rem, jura, cuncta confringere, dissipare, conturbare. V. *Frango*.

Confugio, is, fugi, fugitum, ere. fliehen, die Flucht nehmen. Syn. Perfugio, perfugium, praesidium & auxilium quero, concuro. Adv. Levissime, privatim ad judices. Phras. Abs-ri omnes ad te confugunt, alle Mühselige fliehen zu dir. In fidem tuam & clientelam se conferunt, recipiunt; in aequit te tua paratissimum habent perfugium, confugium, receptum; non alius portus est, in quem mallet inveni nesci, te uno amico tecti ac beati; apud te velut arx, portus, ara miserorum, tu interorum columnen, receptaculum; a miniculum certissimum habetis. V. *DEI opem imploro*. Usus. Toti dilecti ti-

bus affectus, afflictus, in tua fidem, veritatem, misericordiam confugio. Rebus meis confidens, ad auctoritatis tue aram confugio.

Confundo, is, fudi, fufum, ere. zusamen schütten. Syn. Misceo, conturbo, perturbo. X *distinguo*. Usus. Verum cum falsis confundere. Græcos cum Romanis confundere & conferre. Vis divina toto mundo confusa. Confusa & perturbata oratio. Animus, dolore confusus. *Confundere aliquem*, einen schamroth, oder zu schanden machen. vulg. est. Latine effertur hoc modo: alquem in ruborem dare; ruborem incutere; verecundiam asserre; pudore suffunderet. V. *Misceo*, *Turbidus*.

Confuse, permixt, vermischt. Syn. Permixtum; per tumultum, ac trepidationem. X *distinguitur*. Usus. Loqui permixtum & confuse. V. *Turbidus*.

Confusio, nis, f. Vermischung. Syn. Perturbatio, permixtio. Usus. Perturbatio vitæ, & magna confusio temporum religionum, rerum omnium confusio. Conjunctio, confusioque virtutum Philosophis distinguitur.

Confutatio, nis, f. Widerlegung. Syn. Dissolutio, reprehensio.

Confuto, as, avi, atum, are. widerlegen. Syn. Refello, refuto, reprehendo, diluo, coarguo, infirmo, dissolvo, redarguo, explodo, convinco, frango, efficio, abjicio, adversaria evertio, fallae esse doceo, tollo. Usus. Argumenta alicujus confutare. Audaciam hominis confutavit, confregit. V. *Refello*.

Congelo, as, avi, atum, are. gefrieren. Syn. Conghicio, durefco in glaciem. Phras. Annis congelat, der Fluß gefriert. Annem vis frigoris concreto gelu adstringit; annis nive & pruina concrefcit; duratus glacie annis. Usus. Gaudebam illum otio congelato. V. *Glacies*.

Congeminatio, nis, f. Verdoppelung. Usus. Quid hoc congeminatiois?

Congemino, as, avi, atum, are. verdoppeln. Syn. Gemino. Usus. Omnes congeminavimus.

Congemo, is, gemui, gemitum, ere. zusammenmen schreien. *Syn.* Gemo simul. *Ufus.* Congemuit lenatus frequens. *V.* Gemo.

Connero, is, gessi, gessum, ere. zusammentragen. *Syn.* Congrego, accunulo, composito. *X. diffuso.* *Ufus.* 1. Pecuniam aliquo, r. s. diuitias in regnum congerere. 2. *Transl.* confero. Maledicta, crimina in aliquem congerere, einen mit Schmähen, Verren und falschen Anklagen überhäufen. *Congrego, colligo.*

Congerro, onis, m. Schmähs-Bruder. *Syn.* Cum quo familiariter & facete confabulamur.

Congestitus, a, um. gehäuffet. *Ufus.* Locust congestitus, ad jacienda fundamenta ineptus.

Congestus, us, m. Haufe. *Syn.* Comportatio. *Ufus.* Avium congestus, non humanis manibus.

Congiarium, ii, n. Ehren-Geschenk, auch Wein, oder andern Herrschafts-Getränk. *Syn.* Imperatoris donum a congio, nomen est generis vini & similibus sic dictum. *Ufus.* Caesar muneribus, monumentis, congiariis, epulis multitudinem imperitum lenierat.

Conglacio, as, avi, atum, are. gefrieren. *Syn.* Congelo, duresco. *Ufus.* 1. Aqua frigoribus congelat, nive & pruina concreuit. 2. *Transl.* Eius consultius consilia congeliant, seine Amts-Berichtungen bleiben stehen. *V.* Glacies.

Conglobatim, haufenweis. *Ufus.* Conglobatim ac confertim pugnant.

Conglobo, as, avi, atum, are. zusammenrollen. *Syn.* Cogo, colligo. *Ufus.* Mare undique conglobatur aequaliter. Milites se in unum conglobarunt.

Conglutinatio, nis, f. Zusammenfügung. *Syn.* Conjunctio. *Epi.* Recens, inveterata. *Ufus.* Conglutinatio recens agra cavellitur. 2. *Transl.* Conglutinatio verborum.

Conglutino, as, avi, atum, are. zusammenfügen. *Syn.* Conjungo, copulo, conho, compingo. *Ufus.* Voluntates nostras consuetudo conglatinavit. Amicitias morum similitudo conglatinat, *V.* Jungo, conjungo.

Congratulatio, nis, f. Glückwünschung. *Ufus.* Omnium ordinum consensus gratiarum actio, congratulatio me commovet. *V.* Gratulatio.

Congratulor, aris, atus sum, ari. Glückwünschen. *Syn.* Signis letitiam ostendo, gaudeo cum aliquo. *V.* Gratulor.

Congredior, eris, gressus sum, gredi. zusammen treten. *Syn.* Convenio; infestis armis concurreo. *Adv.* Coram. *Phras.* Cum hoste congressus est, er ist mit dem Feind Hand-gemein worden. Gradum, pedem, manum cum hoste contulit; infestis armis, animisque cum hoste concurret; in hostem ivit, ruit, invehit; manum cum hoste conferuit; signa contulit; ut arma incipere, mactantesque fallere gladii, concursus, impetus in hostem factus est. *V.* Arma, pugno, praelium. *Ufus.* 1. Luna cum sole congregiens. 2. *Conferendi causa congreo*, Unterredungs halber zu einem gehen. Congredi cum aliquo, conferre gradum, pedem. Cum congressi fuimus, tum siquid res feret, inter nos conferemus. 3. *Pugno*, sich mit dem Feinde schlagen. Contra Caesarem armatus congregatus est. Non is sum, qui tecum congregiar & lucter. Congredere mecum criminibus ipsis, remove calumnias.

Congregabilis, e. gesellig. *Syn.* Quod facile congregatur, amans societatis. *Ufus.* Apum examina naturā congregabilia sunt.

Congregatio, onis, f. Versammlung. *Ufus.* Nos ad conjunctionem congregationemque hominum, & ad naturalem communitatem nati sumus.

Congregatio Mariana, Marianische Versammlung. *Sodalitas*; sodalitium, catus, conventus Maritae honoribus instructus; catus ex literaria juventute collectus, constitutus ad Divinae Matris honorem; sodalitium scholasticae juventutis Virginis e Matris nomine congregatum. *Congregationi inscribi se curavit.* *Polg.* In numerum sodalium adscribi, adleat, referri, cooptari voluit; sodalium catus, albo inscribi, inseri exoptavit; sodalitati nomen dedit; inter candidatos Marianae sodalitii nomen est professus.

Congregatio Romana Cardinalium, Cardinal-Verammlung zu Rom. *Congregatio nuntiorum.* Concilium vel Consilium Patrum Purpuratorum sacris ritibus sanciendo constitutum. *Congregatio de propaganda.* Sacer Vaticani Senatus Conventus, de conservanda, vel propaganda per terrarum orbem Fide, agi solites.

Congrego, as, avi, atum, are. versammeln. *Syn.* Colligo, contraho, convoco, coacervo, aggrego, cogo, conjungo, in unum locum compello. *X* *dispergo*, disperso. *Ufus.* Homines libenter se cum aequalibus congregant. Paulum in eundem hunc numerum congregabimus. Tecum me & voluntas congregavit, & fortuna coniunxit. In unum locum congregata pibes. *V.* *Convenio*, colligo, colloco.

Congressio, nis, f. Zusammenkunft. *Syn.* *Congressus*, colloquium, sermo. *Epi.* Acerba & misera, bellicosa, severa. *Ufus.* Nemo illum aditum, congressione, sermone dignum putabat. Erat non modo familiaritate, sed congressione probandus. In congressionibus hominum. Familiaris congressio.

Congressus, us, m. Zusammenkunft. *Syn.* Colloquium, confectus. *Epi.* Mediocris, quotidianus. *Ufus.* 1. Venire in aliorum congressum. Sylla cum illis ne mediocri quidem sermone & congressu conungatur. Credebam, pacem fore non modo sermone & disputatione, sed conspectu ipso & congressu. *V.* *Conventus*. 2. *Pugna*, erister. *Ufus.* im Streit. Multa ante congressum fiunt. Nulli in eo congressu perire.

Congruenter, gemäß. *Syn.* Convenienter. *Ufus.* Congruenter natura convenienterque vivere.

Congruo, is, grui, ere. übereinkommen. *Syn.* Convenio, consentio. *Adv.* Mirifice; valde, vehementer. *Phras.* Color iste cum luctu congruit, diese Farbe kommt mit dem gegenwärtigen Leid überein wohl überein. Non abhorret, non ablat luctus color; belle sibi respondent luctus & color hic obsecutus. *Convenit*, concinit hic color luctui. *Ufus.* Cum suis moribus ac natura parum congruere. Sententia mea congrua cum iudicio senatus. Dicta factis congruunt. Oratio sententia discrepans, verbis congruens. *V.* *Consentio*, convenio, convenio, similis. *X* *Discrepo*, repugno, dissentio, assideo.

Conjectio, nis, f. *Wurff*, *Muthmassung*. *Syn.* *Conjectura*; *conjectus*. *Ufus.* 1. *Coniunctione* telorum hostis fusus est. 2. *Coniunctio*. *Coniunctionem* somniorum indicat. *V.* *Divinatio*.

Conjecto, as, avi, atum, are. muthmassen, errathen. *Ufus.* Eventu aliquid

conjectare. Quid dicam, aut quid conjectem, nescio. *V.* *Conjuro*.

Conjector, oris, m. *Ausleger*, *Weissager*. *Syn.* *Interpres* somniorum, portentorum; vates. *Ufus.* *Conjector* somniorum, *Traum-Ausdeuter*. *Vaticinationes* & *responsiones* auspicum, *conjectorum*.

Conjectura, ae, f. *Muthmassung*, *Anzeigung*. *Syn.* *Opinio*, *suspicio*, *divinatio*, *auguratio*, *provisio*. *Epi.* Bona, crudelis, difficilis, domestica, facilis, infinita, levis, multa, perspicua, probabilis, vera, verior, certa. *Phras.* *Conjectura* capi vix potest, man kann hier kaum eine *Muthmassung* haben. Ea res *conjectura* judicari, sciri vix potest, *conjectura* de ea re capi, fieri vix potest; ad *conjecturam* eius rei evadere vix humana mens potest; ad *conjecturam* propius accedere; *conjecturam* aequi, augurari non licet; nullus hic *conjecturae* locus; nihil hinc *conjectas*, *conjectes*. *V.* *Conjicio*. *Ufus.* *Conjectura*, quae in varias partes duci potest, nihil incertius. *Conjecturam* ducor ad suspicandum. Quantum *conjectura* assequi, consequi possum. Scis, quo me *conjectura* ducat, quid odoror, quid *conjecturam* augurer. Ex vultu *conjecturam* facio, capio. Vultus mihi *conjecturam* animi offert. Quantum *conjecturam* percipio, congruere possum; quos *conjecturas* nostros aberramus, fallimus.

Conjecturalis, e. das man muthmasset. *Ufus.* *Causa*, *genus* orationis *conjecturalis*.

Conjectus, us, m. *Wurff*. *Syn.* *Conjectio*. *Ufus.* *Conjectus* oculorum.

Conjicio, is, jeci, jectum, ere. werffen, schließen, muthmassen. *Syn.* *Conjecturam* assequor, vel consequor, *conjecturam* facio, *conjecturam* prospicio, vel perspicio, agnosco, interpretor, divino, existimo. *Adv.* Acute, bene, belle, male, praecise. *Phras.* 1. *Alia est facie conjecta de homine & sunt*, man kann nicht von einem Menschen aus dem Gesicht annehmen. Multa ex fronte videri, colligi, deprehendi, percipi, *conjectari*, possunt; multa *conjecturis* aequi, consequi licet; multa ex vultu *conjectando* augurari possumus. *Frontis* multa ostendit, significat, indicat, congruit, patefacit; *frontis* ipsa perspicue exprimit, demonstrat latentes animi morbos; e vultu, qui est index & imago animi, nequaquam incerta *conjectio*.

jectio; dubia aut obicura divinatio sumitur, Frons ad animi faciem proxime accedit; haud aberrat conjectura, quæ ex vultu indicio de animo suspicatur; ex vultu conjectura haud temere duci, capi, fieri potest; ex vultu indicis haud ægre ad conjecturam de animi sensu credimus; non talis conjectura, quæ ex vultu de animorum habitu judicat; ex vultu, oculis, fronte conjectura ducimur, propius accedimus ad animi sensum explorandum. 2. *Res sunt ejusmodi, de quibus ne conicere quidem quidquam possumus, die ses send Sach, von denen man nicht einmal mutbmassen kan.* Quæ posite non sunt in conjectura; quæ extra conjecturam sunt; quæ à conjectura procul absunt; quæ à conjectura minime pendent; ad quas conjecturâ accedere; de quibus conjecturam facere, capere; certus vates, conjector esse nemo possit; de quibus difficilis admodum conjectura sit, incerta divinatio, obscurum augurium est; in quibus, quid futurum sit, quid eventurum, quid asserre, parere dies, casus, fortuna possit, suspicari, divinare, providere, assequi nihil licet. V. *Conjectura. Usus.* 1. Se in fugam, in pedes, latebras, castra conicere, sich begeben. Tela in aliquem conicere, werfen. 2. *Conicere, jungeren, auf einen legen.* Maledicta in aliquem; causam turbam, crimen in aliquem conicere. Flammam illorum temporum in me coniecit. 3. *Distribuo, auftheilen.* Causam totam in certos locos; multa in unum librum, epistolam conieci. 4. *Intendo, converto, wenden.* Oculos in eum coniecit. 5. *Affero, redigo, bringen, stürzen.* Remp. in magnas difficultates coniecit. Ne me, quæto, in hanc tristitiam, hoc malum, hæc tricas coniecit. Cæli gravitas in morbum me coniecit. Coniecit se in nuptias. 6. *Drino, auguro, coniecto, errathen, mutbmassen.* Argute, acute, hæc longe ante coniecerat. V. *Drino.*

Conjugatio, nis, f. Zusammensfügung, Bindung. Syn. Colligatio. *Usus.* Caput conjugatio & relegatio, & propagatio virium.

Conjugium, ii, n. die Ehe, Ehestand. Syn. Connubium, matrimonium. *Phras.* In conjugio degit, sie lebet in dem Ehestand. Est illi connubium cum viro cumprimis nobili; sanguinem genusque miscuit cum patritii generis viro; domesticum foedus junxit cum viro clarissimis natalibus orto; locata est in matrimonio; in manum convenit viro honestissimo; in matrimonium data, collocata est viro clarissimi generis. V. *Amicitia, n. 10. Usus.* Prima societas est in ipso conjugio.

Conjugo, as, avi, arum, are. Zusammenfügen. Syn. Conjungo, copulo locio. *Usus.* Jucundissima est amicitia, quam morum similitudo conjugavit. V. *Jungo.*

Conjunctè, zusammen. Syn. Simul, conjunctim. X *separatim.* *Usus.* Conjunctissime & amicitissime vivere cum aliquo.

Conjunctim, beysammen. Syn. Simul, conjunctè. *Usus.* Conjunctim de ea re poterit referri.

Conjunctio, nis, f. Verbindniß, Freundschaft. Syn. Copulatio, necessitudo, societas, consociatio, cognatio, affinitas, consensio. X *Disjunctio, alienatio.* Epi. Aeterna, humana, incolumis, invidiosa, jucundissima, magna, maxima, mediocris, nova, paterna, perditutna, perpetua, proxima necessitudini liberorum, repentina affinitatis, sempiterna. Suavis inter aliquos, suavissima, summa, tanta, vera, vetus, innata. *Usus.* Affinitatis, vicinitatis, benevolentiae, naturæ, amicitiae conjunctio. Conjunctiois mutuae vinculum. Conciliare sibi conjunctionem multorum, sich viel Freunde machen. Veterem conjunctionem nostram labefactarunt, & prope diremerunt malevolorum artes; à conjunctione nos prope avocarunt; de vetere conjunctione multum diminuere, unsere Beneider haben unsere Freundschaft fast zerrennt. V. *Amicitia.*

Conjunctus, a, um. vereiniget. Syn. Junctus, copulatus, adjunctus, continens, coherens, consentiens, sociatus, communis, connexus, habens societatem, conjunctionem gratie, quasi devinctus, necessarius. X *divisus, disjunctus, solutus.* *Usus.* Habere aliquem usum, affinitate, consuetudine, officiis conjunctum; cognatione, amicitia inter se conjuncti. Familiaris & omnibus rebus conjunctus alicui, vel cum aliquo. Mea causa cum tua est conjuncta. Virtuti tuæ fortuna conjuncta est. Vitam agit cum honestate conjunctam. Vita flagitiis & probris conjuncta. Summa miseria cum summo dedecore conjuncta. Discessus tuus cum gloria potius erat conjunctus, quam cum probro. V. *Amicus, concors.*

Conjungo, is, junxi, junctum, ere. Zusammenfügen, setzen, stellen. Syn. Copulo, conjugo, conglutino, consocio, congrego, coagmento, concilio, connecto. X *Disjungo.* Adv. Conjungi maximè vetustate lingua, societate, mixtè cum, quam maximè. *Usus.* Cum aliquo amicitias conjungere, mit etnem Freundschaft mischen. Conjungere cum gravitate comitatem. Nes ab ætate etate us, consuetudo. Stud.

fortiorum societas & similitudo conjungitur. Cum aliquo necessitudine conjungere. Sententiarum pondus cum elegantia verborum conjungere. V. *Jungo, ad-lereo.*

Coniux, jugis, z. c. Ehegatte, Ehemann oder Eheweib. Syn. Particeps connubii, thori confors. Epi. Minime avara, fidelissima, fidelis, fidelissima, integra a petulantia alicujus, nescia.

Conjuratio, nis, f. Zusammenschwörung. Syn. Conspiratio, consensio Epi. Civilis, constructa, exitiosa, impia, occulta, recens, scelerata, superior, vetus. *Uusus.* Conjuratorem facere, deprehendere, patefacere, aperire.

Coniuro, as, avi, atum, are. zusammen schwören. Syn. Conspiro, contentio. *Phras.* Multi nobiles conjurati sunt, es haben viele Adelige zusammen geschworen. Coitionem, conjunctionem fecerunt; multi ex nobilibus conjunctionem contraxerunt; conjunctionem fecerunt; facinoris societatem intraverunt; confectum à non paucis nobilibus; coivere in nefarii consilii societatem nobilium non pauci; confecta ex nobilibus nefarii foderis societas, impiis religionibus devincta. *Uusus.* Cognatum est eo conjurare. Hi quibuscum conjurati, ubi sunt? Scito mihi a ris alieni esse tantum, conjurare ut cupiam.

Connecto, is, nexi, nexum, ere. zusammen heften. Syn. Coniungo,necto, colligo, nexu vincio, copulo. X *separo. Adv.* Lexiter. *Uusus.* Amicitia cum voluptate connectitur. V. *Jungo.*

Connexio, nis, f. Zusammensetzung.

Conitor, eris, nixus & nixus sum, niti. sich bestreuen, bemühen, unterstehen. Syn. Nator, operando, conor, contendo, enitor, elaboro. *Uusus.* Quantum coniti animo petes; quantum labore contendere, tantum fac, ut efficias. V. *Conor, mitor, contendo.*

Conniveo, es nivi, (nivi) ere. durch die Finger sehen. Syn. Dissimulo. *Uusus.* 1. Di- sepe in hominum sceleribus connivent. Quibusdam in rebus conniveo. V. *Indulgeo.* 2. Oculos nunc clauda, nunc ap- rio, blinzen. Oculi somno conniventes.

Connubium, ii, n. Ehestand. Syn. Conjugium. V. *Matrimonium.*

Conor, aris, atus sum, ari. sich bestreuen, bemühen, unterstehen. R. *κρίνω, operor.* Syn. Enitor, conti-

tor, molior, indago, experior, incum- bo in, vel ad rem. *Phras.* 1. *Conandum tibi erit magnopere,* du wirst dich sehr bemühen müssen. Magnò studiò evi- tendum, contendendum, elaborandum tibi erit; omni conatù id agendum, id moliendum; intentus tibi animus ha- bendus, qui nuli unquam labori suc- cumbat; in hoc tibi omni ope ac operà incumbendum; ad id omnes cogita- tiones intendendæ; totò pectore tibi ad hoc incumbendum erit; totò pe- ctore, omni ope huc annitendum; sum- màm ope in hoc elaborandum, desudan- dum erit; omni cogitatione ad id Te- raris, eo nervis omnibus contendas, ne- cesse erit. 2. *Conare, quæso, ut solidam laudem consequare,* bestreibe dich, ein rechtschaffenes Lob zu verdienen. Ac- cinge te, quæso, ad eam cogitationem; da operam, id age, id molire, id unum machinare; contende nervis omnibus & facultatibus; omni ope annitere, totis viribus accinge e; age pro virili parte, pro tua parte, totis viribus; omnibus ner- vis; omni studiò, quantum est in te po- situm; quantum in te situm est; quoad potes; quoad vales; quantum quidem prestare poteris; quantum viribus lice- bit consequi. Confer ad eam rem om- nes vires, omnia studia, quidquid est in te industrie, operæ, curæ, diligen- tiæ. Ne viribus peperceris; nequid stu- dii prætermiseris; da operam pro eo, quod in te erit; ita contende, ut nihil magis. V. *Studeo, satago, contendo, Uusus.* Multa efficere, plurà conari. Sce- lus conari.

Conquassatio, nis, f. Erschütterung, Be- wegung. Syn. Agitatio, commotio. *Uusus.* Morbus corporis conquassatione & per- turbatione ortus.

Conquasso, as, avi, atum, are. erschüttern, bewegen, zerknirschen. Syn. Commoveo, concutio. *Uusus.* Omnes provinciæ bellis conquassatæ.

Conqueror, eris, questus sum, queri. klä- gen. Syn. Queror, deploro. *Adv.* Gra- viter, gravissimè, mediocriter; publice de factis, verissime. *Uusus.* Nihil tecum de injuria fratris conqueror. Conqueri for- tunam adversam, non lamentari decet. V. *Queror, querela.*

Conquestio, nis, f. eine Klage. Syn. Quærela.

Conquiesco, is, quievi, ere. ruhen. Syn. Quiesco confido, desino. *Adv.* Libentis- simè, paululum adventu alicujus. *Uusus.* Bella hyeme, litteræ bello conquiescunt, dar- 1 te

meder liegen. Nunquam à bellis conquiescat? Ut atrox nostra gravior in charitate, atque adolescentia tua ex omnibus molestiis, & laboribus conquiescat. Annus à forensi strepitu conquiescat tam fer. Aspectu uno omni cura conficit, ac conquievit, in libris conquiecit, ich habe mienen gantz Trost in Büchern. V. *Quiesco, Relaxo.*

Conquiro, is, quisi, quistum, ere. mit Fleiß zusammen suchen. Syn. Investigo, magni diligentia quero. Adv. Curiosus, diligentissime, st diest, undque pecuniam, undique suavitates. Usus. Aliorum facti & eventa conquerere suavitates undique & delicias conquist. V. *Quero, colligo.*

Conquisitè, mit Fleiß zusammen gesucht. Syn. Exquisitè, diligenter, doctè. Usus. Aliquid conquistè scribere.

Conquisitio, nis, f. Zusammensuchung. Usus. Exercitus durissima conquisitione collectus. In conquisitione orationis durissimum est exordium. Conquisitionem habere, facere militum, Soldaten werben. V. *Declaro.*

Conquisitor, oris, m. Werber. Syn. Cui aliquid conquiendum mandatur. Usus. Nullus delectus, n que enim conquistores comparere audent.

Conquistus, a, um. anagesucht. Syn. Exquisitus, insignis. Usus. Conquistissimi cibi, odores. Factis, conquistisque vitiis deformare hominem.

Consalutatio, nis, f. einbestimmte Begrüßung. Epi. Forensis perhonorifica. Usus. Forensis salutatio.

Consaluto, as, avi, atum, are. begrüßen. Syn. Saluto. Adv. Amicissime inter se. Usus. Qui inter se amicissime consalutabant. V. *Saluto.*

Consanesco, is, sanui, ere. gesund werden. Syn. Sanus fio, sanor. Usus. Cum consanuisse videretur, recudat vulnus. V. *Sano.*

Consanguineus, a, um. Bluts-Freund. Syn. Sanguine conjunctus, sanguinis communionem, conjunctionem proximos; consanguinitate propinquus. V. *Cognatus, propinquus, affinitas.* Usus. Nec intelligent, esse se consanguineos.

Consanguinitas, tis, f. Bluts-Freundschaft. Syn. Sanguinis conjunctio, communicatio.

Usus. Alteri consanguinitate propinquus. V. *Cognatio.*

Consaucio, as, avi, atum, are. vermunden, verlegen. Syn. Saucio, vulnere. V. *Vulnere.*

Consceleratus, a, um. lasterhaftig. Syn. Sceleratus. V. *Sceleratus.*

Conscelero, as, avi, atum, are. bemädeln, bestechen. Usus. Conscelere aures paternas, aures scelere imple.

Conscendo, is, scendi, scensum, ere. steigen, in ein Schiff steigen. Syn. Ascendo. Usus. Conscende, quæso, & ad nos trajice, summe. navim. V. *Ascendo.*

Conscensio, nis, f. das Steigen in ein Schiff. Usus. Conscensio in naves.

Conscientia, æ, f. Gewissen. Syn. Recordatio, animi quedam ratio, vis, & lex, à qua & de recte factis, & secus admonemur. Epi. Comes, communis, jucundissima bene actæ vitæ, præclara, recta, scelerata, itabilis, digna supplicio. Phras. 1. Conscientia bona, vulg. ein gutes Gewissen. Conscientia bene actæ vitæ; conscientia recte factorum; mens bene sibi conscia; optimæ mentis conscientia; conscientia rectæ voluntatis; conscientia recta & præclara. 1) Est homo bonæ conscientie, vulg. er ist ein gewissenhafter Mensch. Vir est integerrimæ mentis; justus, integer, æqui ac recti amans; integer & bonus; cui religio sit, quidquam præter fas & æquum agere; quidquam aggredi, quod cum recti honestis legibus non consentiat; vir est optimæ mentis conscientia tutus; qui, quæ agere parat, omnia ad leges divinas, ad rectæ rationis præscriptum exigit; qui nulla in re ab æqui & recti legibus discedit; qui à recti conscientia ne transversum quidem unguem discedat; cui religiosum sit, præter æqui, rectique leges quidquam agere. 2. Consolatur me bona conscientia, vulg. mich tröstet mein gutes Gewissen. Optimæ mentis conscientia me consolatur; præclara conscientia sustentor; conscientia rectæ mentis recreor; nator conscientia mea; non pertimesco conscientiam meam; fruor vitæ bene actæ conscientia; nexus rectæ mentis conscientia quid pertimescam? quæ me res perturbet, consueum probe tibi, culpa me omni longissime abfuisse? V. Phras. 3) Hæc bonæ conscientie fieri

non potest, vult. das kan mit guten Ge-
müthen nicht geschehen. Salvo officio,

Confeindo, is, scidi, scitum, ere. in Stücken
zerhauen, zerreißen. Syn. Discindo, scin-
do, discerpo *1185.* 1. Epistolam tuam
confeidi innocentem. 2. *Transl.* Ali-
quem sibilis, maledictis; pugnis, calci-
bus confcindere, einen mit Schmä-
hworten u. übel zurechtsetzen.

Conscisco, is. scivi, scitum, ere. begehren.
S. i. Ltero: admitto. *Ubi*. Mortem sit i
veneno recem sibi consciscere. Facinus
consciscere.

Conſci us, a, um. miterkennend, bewußt. *Syn.*
Particip. locutus, tus. X *liferis*, 'Gedach-
nis. *Adp.* Maximæ ad. eorum. officio, um.
Uſus. Nullus mihi culpæ conſcius ſum,
ich bin mir keiner Schuld bewußt. *Con-*
ſcius illi facinori eile putabar.

Conferibo, is, scripsi, scriptum, ere. beschreiben. Syz. Scribe, compono. Adv. Cel-
ter ter veteranos, communiter edictum, di-
ligentius, nominatum, perspicue, perquisi-
tus & diligenter, publice, separatim, lib-
tilius, vicium homines. Conferibi pa-
lam, & centuriari. Phras. Milites con-
scripsit, er hat Soldaten angeworben. No-
vis delectibus militem contraxit; milites
sacramento rogavit copias comparavit,
paravit, colzit, contraxit maximas; con-
quisitionem fecit, habuit acerrimam. V.
Conarco. Ufus. Exercitum, militem con-
scribere, wehren. Librum, epistolam
conscribere, schreiben. V. Scribe.

Conscriptio, nis, f. das Aufschreiben Syt.
scriptio. Us. Conscriptioes questionum. Con-

Consecratio, nis, f. **Werbung**. *Syn.* Dedicatio. *Ufus.* In consecrationibus stantiebantur aræ, quæ religionem adterrent.

Consecro, as, avi, atum, are. **weihen**, zu **eignen**. *Syn.* Dico, dedico, sacro, religiosum facio. (*Profano, profanum facio.*) *Adv.* Auguste, nefarie atam, sancte, publice, recte. *Ufus.* 1. *Dare, donare, dicere, aufopfern.* Consecrare aliquid Jovi. Aurum, argentum, agrum, athenæ Deo consecrare. Se patriæ dedere, ac velut consecrare. 2. *Religiosum facio, einweihen.* Delubra sanctissimis religionibus consecrata. 3. *Immortalitate ævo perennare, unsterblich machen.* Urbes, in quibus tres virtutes consecratas vides, & in Deorum numero collocatas. Virorum fortium memoria Deorum immortalium honore consecrata. *V. Sacro. Dedicatio.*

Consecro SS. Hostiam in der Heil. Mess aufwändeln. *Prolatis, enunciatis Christi verbis sanctissimis, panem ac vinum, in ejus corpus, ac sanguinem converto. pronuntiata divine consecrationis formulâ, arcanâ vi, ac obstupescendâ, carnem Christi, ac sanguinem efficio; arcanis ac traditis à Christo verbis, eundem in panis ac vini speciem transformo.*

Consecrarius, a, um. **daß aus einem Ding folget.** *Ufus.* Consecraria ne Stoicorum brevia, & acuta delectant.

Consecratio, nis, f. **Nachstellung.** *Syn.* Captatio. *Ufus.* In hujus concinnitatis consecratione princeps fuit Gorgias.

Consecratrix, icis, f. **die da nachstellt.** *Syn.* Auceps. *Ufus.* Libidines sunt consecratrices voluptatis.

Consecratio, nis, f. **Berbauung.** *Syn.* Sectio. *Ufus.* Consecratio.

Consecrator, aris, atus, sum, ari. **nachstellen.** *Syn.* Quæro, sequor, aucupo, capto, imitor. *Adv.* Peruliter, studiosè, studiosissime, vere, verba s. rein. *Ufus.* 1. *Inanem rumorem, omnes falsæ gloriæ umbras; opes & potentiam consecratur.* Alicujus benevolentiam largitione, attentione consecrari. Vitiosa, rivulos præfontibus consecrari. Multi verba prærebus consecrantur. Consecrari genus dicendi abruptum. 2. *Insequor, ingeo, vexo, premo, insecutor, verfolgen.* Aliquem clamoribus, conviciis, libilis, linguâ petulantibus consecrari. *V. Insecutor, sequor.*

Consecutio, nis, f. **Folge, Erfolung.** *Syn.* Consequentia, connexum. *Epi.* Necessaria. *Ufus.* Consecutiones, & causas rerum perspicere. Ipsa detractio molestiæ, consecutionem affert voluptatis. Consecutio verborum in conjunctione servanda.

Consenesco, is, senui, ere. **alt werden.** *Syn.* Senex fio, annis & ætate ingravesco, invetervalasco. *Ufus.* 1. *In mæore & lachrymis consenuit.* 2. *Transl. Deficio, immuor, abnehmen.* Consenuit jam rumor ille. Consenuit ejus gloria, potentia. Partis illius auctores nullo adversario consenuere. *Senectus, ætas præceps, desino.*

Consensio, nis, f. **Einstimmung.** *Syn.* Consensus, conjuratio. *Epi.* Major, maior & aptior, maxima, mæa, mirifica senatus, incredibilis totius provinciæ, singularis bonorum omnium, scelerata, summa. *Ufus.* Vis amicitia, voluntatum, studiorum, sententiarum summa consensio. Quorum societas, & sceleratæ, consensionis, conjunctionis, fides erupit. Bonorum omnium consensio. Nec ille consensionis globus unius dissensione claudipotuit. *V. Consensus.*

Consensus, us, m. **Einheitsigkeit.** *Syn.* Consensio, conspiratio, concentus, convenientia, cognatio. *Epi.* Gravissimus, incredibilis, magnus, major, optimus præclarus judicium, privatus, publicus, singularis, summus, unus, omnium, mirus. *Phras.* Consensu omnium a latere est, die Sache ist geschehen mit Genehmigung aller andern. Consensione omnium, omnium judicio; omnium approbatione, omnium sententiâ, consentientibus, approbantibus cunctis; nemine prorsus dissentiente; nullâ cujusquam discrepante sententia res gesta est. Consensus omnium in re gerenda fuit idem; omnes omnium sententiæ, voluntates, opiniones, judicia congruebant. Nemo dissentit, sententiarum varietas nulla fuit. In eandem omnes sententiam convenerunt; una fuit, eademque consentiens vox omnium; in eandem sententiam itum ab omnibus; suffragantibus omnibus; refragante nemine; nemine reclamante, adversante, obistente, intercedente; lubentibus omnibus; concordibus animis, studiis, suffragiis. *V. Concordia.* *Ufus.* Omnium consensus naturæ vox est. *Vulg.* Vox populi vox DEI. Rerum natura uno consensu juncta est atque continens, Omnium quæ consensus doctrinarum, concentusque. Ordinum consensus divulgus est.

Consentaneus, a, um. gleichförmig, ge näß, eustimmig. *Syn.* Conveniens, conentans, aptus. *Ad. Sentaneus, reuñans.* *Ufus.* Obserua, quid temporì consentaneum, & patione. Mors vitæ consentanea; quæ adu. vi. tuis litteris sunt consentanea. Triste, & his temporibus consentaneum dicendi genus. *V. Conueniens.*

Consentio, is, seati, sensum, ire. übereinstimmen. *Syn.* Idem sentio, cum aliquo facio, ito iudicio & opinione alicujus, in eadem sententia cum aliquo, conspiro, conjuro. *(Dissentio. Ad. v. Recte, valde vehementer. Undique, incredibiliter, consentiens voluntas. Phras. 1. Conserjit senatus, der Rath ist bengetaltet. Ad consulis sententiam suam tenatus adscriptus; in hanc sententiam declarationem fecit conjunctis prope sententis; in eandem sententiam itum ab omnibus; pedibus in sententiam itum est; uno ore, unâ voce senatus rem approbavit; secutus sententiam consulis senatus, sententia consulis subscripta; senatus à consule stetit; ad consilium consulis senatus accessit; consilio huic suffragatus est, senatus ad omnia; quæ consules voluere, descendit; consilio senatus acquieuit; vocem consulis senatus assensu excepit. V. Concors. 2. Censuræ sententiam, vñ. er hat in die Versuñung eingewilliget. Censuræ presentium voluptatum illecebris; succubat fœdæ libidinis blanditis; importunis voluptatum illecebris in præceps accersit; corruptelaram illecebris irretitus, implicatus, depravatus; ab amore virtutis, à continentia delectatus est; ab imbelli voluptate vinci se passus est. Ufus. 1. Ad rem publicam conservandam. Dii omnes consentiunt. Consentiant, se urbem inflammatores. 2. Conseruo, c. m. memo, res, m. aco, übereinstimmen, zusammenstellen. Pares omnes inter se non sine lepore consentiunt. Meos mea cum tua voluntate & sententia semper consentit. Oratio moribus, extrema primis in re consentiant. Unum si cognos, omnes notis, ita inter se congruunt concorditer, ac consentiant. V. Sentire item, sententia, congruo, conuenio, conuenio.*

Consepio, is, sepi si, septum, ire. einzäumen. *Syn.* Sepio, claudo, munio. *Ufus.* Agri conceptus, ac diligenter munitus.

Consequens, tis, g. o. Folge, folgend. *Syn.* Quod consequitur, futurus, sequens. *Ufus.* Philosophi imprimis acuti, consequentia & repugnantia videntes. Peripicere, quid in quoque consentaneum, quod consequens, quod repugnans.

Consequentia, æ, t. Folge. *Syn.* Consecutio, consecutarium, connexum. *Epi. Præclara, contraria. Ufus.* Cursum rerum, eventorumque consequentiam notarunt.

Consequor, eris, secutus sum, sequi, folgen, erhalten. *Syn.* Adipiscor, assequor, obtineo, acquiro, sequor. *Ad. v. Amplissime, breui, commodius, continuo. Difficillime sacerdotum, diligenter aliquid, facile omnia, honestè, injuste similiter, confestim, studiosè, repente, præclare. Ufus. 1. Victoriam, potentiam, dignitatem, gloriam, magistratum, honorem consequi. 2. Assequor, erreichen. Si properaveris, itinere nos prægressos consequeris. 3. Sequor. Cornelium ætate consecutus est Cato, auf einen folgen. Consequitur, ut videamus. In eam fabulam magni rursus sunt consecuti. 4. Comprehendo, begreifen. Non possum omnia ejus facta memoria consequi, aut verbis complecti. Nullis id verbis consequor. V. Acquiro, obtineo.*

Consero, is, serui, sertum, ere. zusammenrichten, vermischen. *Syn.* Consero, conjango, consingo. *Ad. v. Leniter manus, quiete manus. Ufus.* Signa contulit, manum cum hoste conseruit. Manus inter se conserunt sanguine ac genere proximi.

Consero, is, sevi, situm, ere. ansäen. *Syn.* Sero, semino. *Ufus.* Agros conserere.

Conserte, dis, anesinander. *Ufus.* Si omnia antecedentibus causis sunt, omnia, naturali colligatione, conserte, contextequæ sunt.

Conservatio, nis, f. Erhaltung. *Syn.* Custodia. *Epi. Tuta atque integra salus. Ufus.* Instructum perceptio, & conservatio. Aequitatis, juris conservatio.

Conservator, oris, m. Erhalter. *Syn.* Servator, custos. *Ufus.* Custos, & conservator urbis & patriæ. V. Custos.

Conservatrix, icis, f. Erhalterin. *Ufus.* Omnis natura est conservatrix sui.

Conseruo, as, avi, atum, are. erhalten. *Syn.* Custodia, tueor; seruo, tutor, retineo, foveo, teneo. *Ad. v. Benignè, comiter majestatem, constanter, facilius antiquitatem, proinde, diligenter studia, sanctissime, saltem incolumes cives, studiosissime aliquem, usque quaque religionem, maximè genus & nomen conservandum. Phras. 1. Rem mihi a parente traditam conservari jaus est, miri in genug, daß ich*

ich das väterliche Erbtheil erhalte. *La-*
columen tuum non manere satis est.
 nullam patrimonii partem amittere fac-
 taleo? nihil de patrimonio detrudere,
 id verò satis est. De augendo patrimo-
 nio nihil laboro, nihil curo, curo
 curam nullam sumo; nulla me cura
 tenet; nulla sollicitat, exercet cura;
 patrimonii contentus sum. 2. *Adiuvare*
est, conservare auctoritatem, et sit nicht
leicht, sein Ansehen wissen zu erhalten.
 Tuum ac te finire auctoritatem; expecta-
 tionem de se concitatum alere ac fove-
 re; continere honorifica de se hominum
 iudicia; a quabili rerum gestarum glori-
 virtutis estimatione, auctoritate florere,
 cavere, nequid detrimenti accipiat; ne-
 quid iacturæ faciat, ne quam iacturam
 subeat; ne quod discrimen incurrat,
 subeat collecta diu hominum opinio &
 estimatio; ne collecta apud homines
 gratia momento effundatur. *Ufus.* Ego
 hoc imperii domicilium solum tectum
 conservavi. Veli, tuam pristinam in
 me voluntatem, motem tuum conserves.
 Tuorum meritorum memoriam conser-
 vabo. Novissimos hos arborum fetus
 conserva, conde; ac in hyemem repone,
 V. Servo.

Conserve, i. m. Mit-Snecht. Syn. Eidem
 domino eam abo serviens.

Confessor, oris, m. Bersüßer. Syn. Affessor,
 qui alteri collucet. *Ufus.* Confessores
 convivæ. Confessores iudices. Confes-
 sor & collutor.

Confessus, es, m. Versammlung. Syn. Ho-
 mines in eodem loco confidentes. *Epi.*
 Frequens theatri, magnus, maximus, tur-
 rior. *Ufus.* In conspectu confessorum
 senatorum frequentissimo.

Confideo, es, sedi, sessum, ere. niedersitzen.
 Syn. Assideo. *Ufus.* 1. Iudices vix con-
 siderant. 2. *Manes, moror, sum, verblei-*
ben. Quædam religiones ex ultima In-
 diæ accersitæ apud nos confedere. In
 cuius mente iustitia confederit. In Pla-
 tonis libellis examen apum confedit.
 Confedimus ad Capuam, sich aufhalten.
 3. *Alinor, sedor, corquesco, abnehmen*
 Confedit tandem animi ille ardor, furor.
 Onus de republica cura confedit.

Considerantia, æ, f. Bedachtsamkeit. Syn.
 Circumspectio. *Ufus.* Tuam hac in re
 considerantiam laudo. V. Providentia.

Considerate, bedächtig. Syn. Cogitare, con-
 sulto, meditare, prudenter, iudicio. *Ufus.*
 Cum iram non ferrecte, nihil considerate
 potest. Consideratius consuluit.

Consideratio, nis, f. Bedachtsamkeit. Syn.
 Circumspectio, animadversio. *Epi.* Ac-
 curata. *Ufus.* Est enim animorum inge-
 norumque naturale quasi pabulum, con-
 sideratio & contemplatio naturæ. Ex
 circumspectione & accuratâ considerati-
 one. V. Providentia, meditatio.

Considero, as, avi, atum are. betrachten.
 Syn. Reputo, cogito, commentor, cir-
 cumspicio, specto, existimo, contem-
 plor, intueor, attendo, expendo, pon-
 dero, ante oculos pono; propono; ra-
 tione animoque lustror; animo & cogi-
 tatione complector; animum ad rem
 refero; mente circumspicio; animo in-
 tueor, animo contemplor, rationem ha-
 beo. *Adv.* Breviter, communiter, coram,
 diu, diutius, etiam atque etiam, dili-
 genter, expeditius, facilius rationem ac
 viam, magnopere, mediocriter, otiose
 optime, valde, vehementer, verè, bene.
Phras. 1) *Considerare rem suam,*
die Sache besser betrachten, überlegen.
 Acie mentis dispicere; in omnem par-
 tem considerationem intendere; omni
 Ingenii vi contemplari, inquirere; ani-
 mo lustrare; omni cogitatione pertracta-
 re; percontari seipsam; circumspicere
 res omnes, rationesque subducere; to-
 tam causam quam maxime intentis ocu-
 lis contemplari; omnia amplecti confi-
 lid; animo ac mente circumspicere;
 in animo secum versare, agitare; rem
 secum reputare; rationes omnes secum
 deputare. 2. *Considera, quæso, tantis-*
per periculi magnitudinem, betrachte nur
ein wenig die Größe der Gefahr. Refer,
 obiecto, tantisper ad animum; mentem
 intende tuam; mentis aciem; animum
 intende ad periculi magnitudinem; con-
 sidera cum animo tuo; ante oculos sta-
 tue, constitue; etiam atque etiam cogi-
 ta, quæ sit periculi magnitudo; desige,
 quæso, in hoc mentem, ac cogitatio-
 nem, ut, quantum discriminis subeun-
 dam sit, cognoscas; spectet hoc ani-
 mus tuus, inque una hac cogitatione
 defixus sit; subeat animum; succurrat
 animo periculi magnitudo; perpende,
 quæso periculi magnitudinem, & iusti-
 æ estimatione metire; animum, quæso, &
 mentem adhibe; animum adverte; co-
 gitationem hominis sobriè paulisper sus-
 cipe, quoque in periculo sis, etiam at-
 que etiam vide. 3. *Considera frequenter*
æternæ vitæ gaudia, erwecke öfter die
ewigen Freuden. Illa animum frequen-
 ter cogitatione occupa; illa mentem
 subeat cogitatio; animo obversetur,
 tibi proposita sit cogitatio, quæ beati-
 immortalitatis sint gaudia. Veniat in
 mentem sepe; animo altissime insignatur.
 inscribatur, inhereat celestium gaudiorum

rum consideratio; tempus frequenter po-
ne in acerrima & attentissima celestium
preceptorum contemplatione; ad hoc ani-
mum adice; huc cogitationes converte.
In hac una re cogitationes omnes consu-
me; illa te teneat cogitatio, ut, quae
virtutis in caelo sunt praemia, animo prae-
cipias. *Ussus.* Age nunc, annuntia referre
ad veritatem, & considera. Velim, cum
Pompejo de eo facto consideres. Min-
vivendi ratio considerata atque provis-
a est. Hoc lenti & considerati pudens est.
Utatur considerata tarditate. V. *Medi-
tor, commentor, cogito, perfendo.*

Conido, is, sedi, sessum, ere, sich sehen.
Syn. Conideo.)(*Sargo. Adv.* Distincti-
vare. *Ussus.* Consideramus in umbra. In
operatione considerare. Aspectu hominis
cara omnis confidit,

Consigno, as, avi, atum, are, versiegeln,
auszeichnen. *Syn.* Signo, ob signo, firmo
Ussus. Latens consignare monumentis
mandanda. Laeta publicis privatisque
monumentis consignata sunt. Harum
rerum memoriam nullam publicis com-
mentis consignatam habemus. Tabu-
lae signis honestissimorum hominum con-
signatae, vulg. *signatae, versiegelt.*

Consiliarius, ii, m. Rath. *Syn.* Autor, sua-
sor, qui consilium dat. *Ussus.* Tu me
consiliarius non invenio tuis est, Me-
mineris, te magno Rati consiliarium da-
tum. V. *Suadeo, congnam, aut r.*

Consilio, as, avi, atum, are, item: Consi-
lior, as, atus sum, ari, elten Rath geben,
oder begehren. *Syn.* Consilium do, rei-
peto. *Ussus.* Amicus consiliari. Dilecti-
lis ad consiliandum legatio. V. *Consulo.*

Consilium, ii, n. ein Rath. *Syn.* Delibe-
ratio, cogitatio, animadversio, ratio, co-
gitatum, quod aliquis sequitur, aut spe-
ctat, consultum, sententia. *Epi.* Aman-
tissimum, amplissimum, aptum ad facinus
arrogans, bellicum, bonum, callidus,
cautum, certum, commune, considera-
tius, crudelissimum, cupidum & aulix,
temerarium, difficile, dispar vitae, divi-
num & singulare, domesticum, extremum,
fidele & salutare alicui, firmum, fixum,
gratum acceptumque, gravissimum, ho-
nestum, humanum, integrum, multatum,
iucundum, magnam, majus, maximum,
medium, minime obscurum, non mi-
nimus, multum, necessarium, non glo-
riofum, sed tamen periculo vacuum &
dolore, non mediocre, novum, optimu
par, paternum, periculosum, perotide,
sed minime honestum, primum, plenum
sceleris & audaciae, plenum prudentiae

& fidelitatis, praeclarum, prestant, pri-
vatum, puerile, salutare, sanctissimum,
sapiens, secretum, sempiternum, sena-
torium, severissimum, singulare, sordi-
dum, stultum ac demens, suavissimum,
sumum, superbum, tacitum, temerarium
ac repentinum, triste, vacuum periculo,
vetus, urbanum. Consilia acerrima, al-
terna, bona, cautiore, clandestina, cla-
riora luce, digna laude, perdita, dolosa,
amanissima, tortuosa, gloriosa, idonea
ad negotium aliquod, meritisima, in-
tima, iusta, languidiora, mala, maxima,
mediocria, nova, nova & periculosa,
turbulenta, occulta, occultiora, opti-
ma, perniciosa amicorum, periculosa & cis-
lida, splendidiora & iniora, pernicio-
sa, peripetua, plena prudentiae, prae-
postera; privata, publica, puerila, recta,
vera, honesta, salva, reipublicae saluta-
ria, reipublicae sceleratissima, senatoria,
singularia, foeta pacis & togae, superio-
ra, turbulenta, vetera. *Phras.* *Consi-
lium petere, einen Rath fragen, Rath
begehren.* Exquirere consilium, senten-
tiam alicujus; consulere, in consilium
adhibere; alicuius consilio uti; consilii
causam adire; deliberationem habere, in-
stituere cum aliquo. V. *Consulo.* 2. *Con-
silium dare, einen Rath geben.* Consilii
alicujus autorem, ducem, principem,
moderatorem, adiutorem esse. Consilio
aliquem juvare, consilio adesse; consi-
lium promovere; consilio non deesse;
consilium dare, afferre. V. *Consulo.*
3. *Consilium capere, sich zu etwas ent-
schließen.* Consilium ex animi virtute
capere; consilium inire; ad consilium
descendere; consilio uti; animum indu-
cere, constituere. 4. *Consilium sequi,
dem Rath nachkommen.* De consilio
alterius rem totam constituere; parere
consiliis; morem gerere sudenti; ad
consilium descendere consiliis assentiri,
consiliis uti; a consilio nusquam disce-
dere; consilium non repudiare; pen-
dere ab alienis consiliis; stare consilio;
monentem audire, sequi consilii huius
ducem & autorem; obtemperare moni-
tis & consiliis. V. *Suadeo, obedio.* 5.
*Alicuius consilii abduci se sinit, et late
sich durch fremden Rath verführen.* In
praecipitia agi consilia, auferri se alio-
rum consiliis; ducendum, regendum id
alienis consiliis permittit. 6. *Consilia
clandestina habuit, er hat sich heimlich
berathschlaget.* Clandestina coxit con-
silia; consilia secreto ab aliis coxit;
consilia in privato, & seducta a plu-
rum conscientia habuit; ad consilia
prater paucissimos adhibuit neminem;
consilia clandestina miscuit, optimum
quemque consiliorum expertem voluit,
reliquit; participes habuit consiliorum
pau-

paucissimos; paucos in consilium advo-
cabat; cum paucis consilia contulit;
paucos consilii sui conscios esse voluit;
sedulo cavebat, ne quid consilii foras,
in multorum conscientiam efflueretur. 7.
Consilium mutare, seinen Entschluß ver-
ändern. Abjicere consilium; desistere
à consilio; depelli à consiliis; decede-
re de sententia, consilio; desistere de
sententia; discedere à sententia; deduci
de sententia, deici, detrudi, moveri,
deterri. 8. *Contumacitatem esse*, vel
inopem, nicht wissen, was Rath man
sich zu erhalten habe. Subitis trepidare
consiliis; perturbari temeritate consili-
orum; consilia torquent, labant, hærent,
confusum esse, & consilii egentem. 9.
Consilium senile optimum, die alten ra-
then am besten. Sapienter fere contu-
lunt senes; non facile peccant, errant,
labuntur, offendant in consilio; optime
& firmissimis rationibus fere semper ni-
titur senilis opinio, sententia; quorum
grandior est ætas, qui ætate longius
procellerunt, eorum is esse solet senius,
qui à ratione non discedat, recedat.
non procul ablit, qui cum ratione con-
gruat, quem ratio confirmet, à quo ratio
non discedat. 10. *Alieno potius consilio,*
quam iudicio tuo uteris, du willst lieber
anderer, als deiner Meinung folgen.
Video, te ausseri aliorum consilias, non
tam tuo duci, quam alieno abduci con-
silio; non ipse te audis; non ipse tibi ob-
pares; morem geris; non ipse tibi ob-
temperas, obsequeris, assentaris, sed alie-
no uteris consilio; sed alienate consilia
regunt; sed ad alienas consilias voluntas
tua pendet; non ipse tibi dux es, non
princeps consilii, sed minister. *Ulus.*
1. Consilii copiam facere, Rath erhei-
len. Consilio instruere. 2. Consilium
petere, Rath fragen. 3. Consilium ca-
pere, suscipere; rationem salutis con-
siliis accipere, einen Rath annehmen.
Consilio uti. 4. Consilium exponere,
sein Gutachten erklären. Consilium pro-
mere, enunciare; - consilii fontes aperi-
re; consiliorum rationem repetere. 5.
Consilium interire, den Rath, Verfassun-
gen benehmen. 6. Consilia clauia ha-
bere, den Rath verbergen halten. 7.
Consilium explicare, sein Vorhaben aus-
führen. 8. Consilio labi, in seiner Men-
nung betrogen werden. 9. Consilium
hostium occurrere, consilia adversario
extorquere, das feindliche Vorhaben ver-
hindern. Consilia impedire, frangere.
10. Consilia cum hostibus jungere, mit
dem Feind sich heimlich verstehen. 11.
Consilium abjicere, sein Vorhaben sab-
ren lassen. 12. Consilium est, da magst
du zusehen, was zu thun sey. 13. Con-
silia hæc sunt, das steht einem frey nach

seinen Gutachten. 14. De consilii sen-
tentia decretum est, dieses ist nach dem
Schluß des gesammten Rathes also ver-
ordnet worden. 15. Consilium sanctius,
geheimer Rath. 16. Consilio vires ad-
juvare, consilium viribus addere, sich zu
der Kriegs-Macht noch eines Vortheils
gebrauchen. 17. Fortunam in consilio
habuit, das Glück hat gerathen. 18.
Consilium magni res est, das ist eine wich-
tige Sache, die wohl Vernunft braucht.
V. *Intertus consilio.*

Consimilis, e. ganz, gleich. Syn. Similis.
(*Dissimilis.* *Ulus.* Res gestæ meis con-
similes. V. *Similis.*

Consistoris, stiti, ere. bestehen, still stehen.
Syn. Stio. *Harv.* Diutius in hoc multum
diu, nusquam, paulisper, plane, praecla-
re in causis, recte & in loco, nusquam.
Ulus. 1. In loco consistere. Si semel
constiteris, nunquam cades. Hodie pri-
mo ex gravi morbo consistere coepi. 2.
Moror, commoror, sich aufhalten, ver-
weilen. In Italia consistere & commora-
ri. 3. *Desino*, aufhören. Labor æta-
tis flexu consistit. Arque hic bellum
constitit. Tibicem tacuit, ludus con-
stitit. 4. *Consto, firmus sum, vest, be-*
ständig seyn. Ille non mente, non lin-
gua, non voce constitit. Impii animo
tranquillo, mente quietâ consistere non
possunt. 5. *Posui, positum esse in ar-*
gro, bestehen. Salus reipublicæ in uni-
us hominis anima consistit, posita est.
Omne bonum in honestate consistit.
Causa ejus belli in te consistit. Causidi-
dus in foro prælare constitit. Illo ju-
dice vix constitit.

Consilio, onis, f. Besäung. Syn. Satio.
Ulus. Non consilia modo delectant,
sed & imitationes.

Consitura, æ, f. Besäung. Syn. Consilio.
Ulus. Agri consitura.

Consobrinus, i, m. Schwester-Sohn. Syn.
Lx fratre, vel sorore matris genitus.

Confociatio, nis, f. Vereinhaltung, Ver-
gesellschaft. Syn. Societas, communio. *Ep.*
Communis, humana. *Ulus.* Communis
hominum generis confociatio. Confo-
ciatio hominum, atque communitas.

Confocio, as, avi, atum, are. zugesellen.
Syn. Jungo, conjungo, (*Dissocio* *Ulus.*
Confociare consilia cum malis civibus.
Naturâ ad civilem communitatem con-
sociati sumus. Nunquam populus cum
senatu tam vehementer confociatus fuit.
V. *Socio, jungo.*

Con-

Consolabilis, e. das man trösten kan. Syn.
Quod consolationem admittit.

Consolatio, nis, f. Trost, Tröstung. Syn.
Solatium, levamen, levatio, medicina,
confirmatio. *Epi.* Firmissima & usitata,
grata, gravior, levis, longior, annua, ma-
gna, medioeris, mitera, modica, multa,
necessaria, nonnulla, optima, pervulgata,
stulta, tenuis, vera, vulgaris, propria.
Phras. Hæc tibi cogitatio consolationi
erit, dieser Gedanke wird dir zu einem
Trost dienen. Hæc te cogitatio non
mediocriter confirmabit. Hæc si tibi
propones, si animo agitabis, animo spe-
ctabis, levabis luctum tuum; luctu, ægri-
tudine, sollicitudine te levabis; curam
levabis; vulnus doloris tui ipse delanies.
V. Consolor, solatium.

Consolator, ris, m. Tröster. *Usus.* Consola-
tores ipsi se miseros consentuntur.

Consolatorius, a, um, tröstlich. *Usus.* A Cæ-
sare accepi litteras consolatorias.

Consolido, as, avi, atum, are. befestigen.
Syn. Firmo, corroboreo, stabilio.

Consolor, atus sum, ari. trösten. Syn. So-
lor, levo, dolorem levo, marorem minuo,
desiderium lenio, consolationem adhi-
beo, alicui per fugium & solatium præ-
beo, animum consolatione permulceo,
consolatione sustento, dolorem, luctum,
fictum, alitergo. *As v.* Amiculi me, com-
muniter, vehementer. *Phras.* 1. *Consola-
ri afflicto, den Betrübten trösten.* Con-
solationem afferre afflicto; excitare, suis
opibus sustentare casus miserorum; le-
vationem afferre; levationi esse miseri;
perculos ægritudine levare; allevare ja-
centes; animum reddere; fomenta, ob-
stacula dolorum præbere; dissidentes
suis rebus confirmare; fulcire ruentes;
afflictos erigere; perditos recreare; mi-
serorum ærumnam ductis allevare. 2.
*Nihil est, quod consolari me possit, es ist
nichts, was mich trösten könnte.* Nihil
est, quod solatium afferre, parere mihi
possit. Nihil est, quod solatio, consola-
tioni mihi esse possit. Nulla est res, quæ
animum meum possit recreare, relevare;
vindicare dolore; liberare sollicitudine,
eximere dolore; abducere à cura; avo-
care à molestia; abstrahere à moerore,
a luctu moerore, languentem, jacentem
animum erigere, excitare, confirmare nul-
la jam cogitatio potest. Afflictum dolo-
re animum sanare nulla ratio potest. La-
borent animo, agrotent, peccant affecto
mederi satis nulla ratio valet; parum
apta sunt remedia, quæ offeruntur; inutil-
las, inutiles, inanis, supervacuas omnes

medicina est. Frustra in me consolan-
do ponitur opera: inanem operam su-
mit, qui ad me consolandum aggredi-
tur; ita malis opprimor, prorsus ut re-
spirare non liceat; nemo ut dolorem
lenire; detrahere, depellere, adimere,
levare ægritudinem; animum relevare;
ægritudinem sedare; abducere ab angore
contractum moerore animum pos-
sit; ita dolore obruor, ut emergere
nulla ratione possim. Respuit jam ani-
mus, quasi desperat à salute, omnem me-
dicinam, remedia cuncta, omnia conso-
lationum genera. Infixus, infixus in
animo, ita penitus est, ut velli
nulla ratione possit; ut nulla vis ratio-
num evellere, extrahere, educere eum
possit. Finem facere dolori meo, finem
imponere, modum statuere, dolorem
moderari, neque homo est, neque res
ulla, quæ possit. Non est, ut possim in
dolore mihi temperare, dolorem sedare,
abjicere; me ad hilaritatem, jucundita-
tem, quam dolor eripuit, ademit revo-
care; referre me ad pristinam animi æ-
quitatem; ad eum statum, unde dolor
dejecit, deturbavit, depulit, detruxit,
non possum. Quæ jam res aut quis ho-
mo, animo meo virtutem dolore ereptam
restituere possit? quis ea sanare vuln-
ra? quis his vulneribus mederi, medicinam
adferre, remedium invenire possit, quæ
mihi fortuna intulit, imposuit inflixit?
surdæ jam sunt ad omnia solatia aures;
exulceratam ægritudine mentem ad sa-
nitatem nemo revocabit; prostratum,
jacentem beare jam nihil potest. 3.
*Hoc unum consolari potest, diesen kann
mich allein trösten.* Hoc unum releva-
re animum; erigere mentem ac con-
firmare; erigere in spem, vel ad spem
animum; detrahere ægritudinem; se-
renitatem mentis reducere potest. Hic
unus relictus est consolationi locus; hac
unâ consolatione utor me sustento; hanc
unam mens habet, suscipit consolationem,
ac præterea nullam. *Usus.* Spe, eloquen-
tiâ consolamur afflictos. Desiderium tui
memoriâ commodorum consolabor. Do-
lorem, quem à republica capio, consolari
domus non potest. Hoc mihi non sumo,
ut de communibus miseriis te, vel dolo-
rem tuum consoler.

Consono, as, ui, itum, are. mitschallen, wie-
derschallen. Syn. Respondere, consentire,
convenio. *Usus.* 1. Vide, ut oratio
mentibus consonet, übereinstimmen. 2.
Nervus consonat, der Wald giebt einen
Wiederhall.

Consonus, a, um. übereinstimmend. Syn.
Conveniens. *Usus.* Consonum, conve-
nientum non est, ut &c.

Conspicio, is, ivi, itum, ire. einschläffern.
Syn. Scandō obtruo, opprimo. *Ufus.*
 Scandō conatū in sempiterno. *V.* Scipio.

Confors, tis, 2. c. Mitgenos. *Syn.* Parti-
 ceps, socius. *Ufus.* Socium & confor-
 tem re latioris, gloriae latui. *Confortis*
 : leui in hiens & furtis. *V.* Particips.
fatus, conatus.

Confortio nis, f. Gemeinschaft. *Syn.* Con-
 sociatio. *Epi.* Humanā. *Ufus.* Dissol-
 vatur, necesse est, omnis humana con-
 fortio. *V.* Communio.

Conspicere, ūs, m. Das Ansehen. *Syn.*
 Aspicere, praesentia. *Epi.* Dale or la-
 tina, frequens, iacundissimes. *Phras.*
 1. *Dare se in conspectum alicui*, unter
 die Augen kommen. In conspectum
 venire; vultum alicuius subire; populo
 sedare, & coronare; in populi conspectum
 se committere; in oculis multitudinis,
 in ore omnium versari; ostendere, &
 offerre os suum; os praeferre; in con-
 spectum prodire. 2. *Econspicere abne-*
quo den Augen gehen. Ab ore homi-
 num concedere; vitare oculos homi-
 num; hominum aspectum, lucēque vi-
 tare; ab oculis hominum aliquo conce-
 dere; hominum aspectum praesentini-
 que vitare; à conspectu discedere, evo-
 lare; hominum aspectum, lucēque de-
 fugere, fugere. *Ufus.* 1. Dare se in
 conspectum, sich sehen lassen. 2. In
 conspectu esse, vor Augen stehen. Loco
 excelsio sua est laus tua, in conspectu
 urbis posita. 3. In conspectu ponere,
 vor Augen legen. 4. Animus non ca-
 dit in conspectum, in die Augen fal-
 len. 5. Conspectum fugere, aus den
 Augen gehen. 6. E conspectu amittere,
 sähling etwas aus den Augen verliere-
 ren. 7. Conspectu privare, seiner Ge-
 genwart berauben.

Conspingo, is, spersi, persum, ere. besperen.
gen. *Syn.* Aspergo, reaspergo. *Ufus.*
 1. Lachrymis me conspernit. 2. Scripta
 quadam hilaritate conspergere. Oratio
 quasi quibusdam verborum floribus con-
 spersa.

Conspicio, is, spexi, spectum, ere. anse-
 hen, in Obacht nehmen. *Syn.* Aspicio,
 video. *Adv.* Procul, prope. *Ufus.* 1.
 Infestis omnium oculis conspici. 2.
Transl. Attendo, considero, betrachten.
 Conspecte eam mentibus vestris, quam
 oculis non potestis. *V.* Video, intueor.

Conspicor, aris, atus sum, aris. anschauen.
Syn. Video. *Ufus.* Occidit ut con-
 spicatur.

Conspicuas, a, um. scheinbar. *Syn.* A-
 spectabilis. *Transl.* Illustis, clarus.
Phras. Ea facti Gloria cum conspicuam
 reddidit, diese That hat ihn erst ansehn-
 lich gemacht. Ea res illi dignitatem at-
 tulit, concessit; id factum illi digni-
 tati fuit, dignitatem adiunxit; ea res
 clarum spectatumque fecit hominem.
V. Celebris, clarus. *Ufus.* Mons late
 conspicuus.

Conspiratio, nis, f. Zusammenrottung. *Syn.*
 Coniunctio, consensio. *Epi.* incredibilis,
 confusa, restructa, magna, secleratissi-
 ma, tanta. *Ufus.* 1. Conspirationem
 conspare, facere. Conspirationem re-
 stringere, dirimere. 2. *Consensus*, Ein-
 beängst. Summa erat inter eos ani-
 morum conspiratio. Summa est con-
 spiratio consensusque virtutum. Con-
 iunctio, consensio.

Conspiro, as, avi, atum, are. sich zusammen
 verbinden. *Syn.* Consensio, coniunctio.
Ufus. 1. Mirabiliter omnium ordinum
 consensus ad liberandam rempublicam
 conspiravit. Omnes ad dignitatem
 defendendam conspirasse videntur. 2.
Conspiro, sich verschwören. Mirum, ni-
 scies vicini in unum nidum conspirave-
 rat. *V.* Consensio, concursus.

Consponsor, oris, m. Mitbürge. *Syn.* Qui
 cum alio spondet. *Ufus.* Communicabo
 rem cum consponsore tuo.

Conspuo, is, ui, utum, ere. besperen. *Ufus.*
 Ab omnibus derisus, atque conspuus.

Consputo, as, avi, atum, are. besperen.
Syn. Sputo aliquem fodo. *Ufus.* Clo-
 diani nostros consputarunt.

Constabilio, is, ivi, itum, ire. bestättigen.
Syn. Stabilem & firmum reddo. *Ufus.*
 Rem suam constabilire.

Constans, antis, 2. o. beständig. *Syn.* Fir-
 mus, stabilis, gravis, perpetuus, aequa-
 bilis, moderatus, constantia praeditus. *X.*
Levis, inconstans, mobilis. *Phras.* Ad-
 mo est gravi & constanti, er ist beständig
 in seinem Vorhaben, standhaft. Animo
 est firmo, stabili, immutabili, minime
 levi, non fluxo, non variabili; animo
 minime fluctuat, vacillat, claudicat, la-
 bitur; nihil in illo levitatis inest, aut
 inconstantie; nunquam ille discedit à
 scripto. Nullum in illo animi inimi-
 tatem, nullam consilii mentisque muta-
 bilitatem deprehendas; certum est illi
 constantiam tueri in sententia; scriptum
 ab omni perturbatione invictum praesta-
 re; animi aequitatem, praesentiam ubi-
 que

Constituendum denique tibi est, quod vitæ genus eligas. 2. *Prescribo, assigno, v. 120: determino, bestimmen die Zeit.* Tag. 10. Diem tempusque colloquio constituere. P. etiam & constitutam diem habere. Ad diem dictam, praestitam, praefinitam, constitutam adero. Provire am alicui constituere. 3. *Decerno, destino, v. 120: oratio, verordnen.* Accusatorem, testes, questionem, disceptationem, vadimonium, actionem constituere. Iudicium capitis in aliquem; maleficio supplicium, poenam constituere. 4. *Facio, cendo, confirmo, machen, befestigen.* A. Dis omnia constituta sunt. Necessitudinem cum aliquo, & amicitiam constituere. Constituere urbem, pacem, rem familiarem suam. 5. *Pono, propono, setzen, vorstellen.* Monumentum in aliquo loco; sibi aliquid ante oculos constituere. Aliquem in locum Praetoris constituere. V. *Decerno; delibero.*

Constitutio, nis, f. Bestellung. Syn. Comparatio; institutio. Epi. Firma corporis, simplex, tota, quam purima. *Ufus.* Quid sentis de hujus belli constitutione? Constitutio religionum Numae debetur. 2. *Habitudo & Compositio.* Beschaffenheit. Corporis firma constitutio.

Constitutio, mit Fleiß. Syn. Consulto, composito, compacto. *Ufus.* Constitutio experiri cum aliquo, mit Fleiß einen wagen mit einem.

Constitutum, i, n. Satzung. Syn. Propositum. *Ufus.* Ajunt, constitutum factum esse cum servis.

Constitutus, a, um. bestellt. Syn. Institutus, confirmatus, compositus, decretus. *Ufus.* Ad constitutam diem adesse. Constituta res est, & definita. Propositum & constitutum iter. Corpus, animus bene constitutus.

Consto, as, stiti, stitum, are. begehen. Syn. Componor, fio, constituor. *Asv.* Constare certatim, mutuo studia officii, gratis navim, melius sibi, multum, parum sibi, planè & numeris, planè, non satis, præclare sibi, summe. *Ufus.* 1. Iudiciorum ratio ex accusatione & defensione constat. Hic ex fallaciis constat totus. Concio ex imperitissimis constat. Prudentia constat ex scientia rerum bonarum & malarum. 2. *Sum, senti.* Virtus sine ratione constare non potest. Quæ in toto mundo moventur, & constant. 3. *Patet, eo tñt betannt, et istam Tag.* Res, de qua constat. Quæ res cum constat; liquida sit, pro; in-

quisita & comperta sit &c. V. *Pateo.* Constat inter omnes. Constant mea in te beneficia. 4. *Convenio, congruo, cohæreo, übereinstimmen, zusammen treffen.* Ista sententia cum priore non constat. Oratio ista nec cum re, nec tecum ipsa constat. Constare sibi in vitæ perpetuitate; non constare sibi. Mente vix constat. 5. *Persevero, permaneo, perduo, verbleiben, verharren.* Laudo, quod in sententia constiteris. Collabit tibi fructus omni tui. 6. *Presirratione, posten.* Dimidio minoris tibi constabit. Magnò stetit cunctatio homini. Ea res multorum sanguine stetit. V. *Pretium, Manifestus, Pateo.*

Constringo, is, strinxi, strictum, ere. zusammen binden. Syn. Stringo, vexo, aucto, concludo. X *laxo, solvo.* *Ufus.* Rempubliacam legibus constrinxit. Alicujus seculus supplicio constringere. Dare se libidinibus constringendum. V. *Stringo.*

Constructio, nis, f. ein Bau, Zusammenfassung. Syn. Compositio, quasi structura quædam, consecutio. Epi. Aptæ & quasi rotunda verborum, magna & ornata, minuta, tota. *Ufus.* Quantò artificio natura constructionem hominis fabricata est!

Construo, is, struxi, structum, ere. aufbauen. Syn. Conficio, ædifico, fabricor, coacervo. X *destruo.* *Ufus.* Aves sibi nidos constuunt. Acervos nummorum construere. V. *Struo.*

Constupro, as, avi, atum, are. eine schänden. Syn. Stupro contamino. V. *Stupro.*

Consuasor, oris, m. Rathgeber. Syn. Suasor. X *dissuasor.* *Ufus.* Autore & consuatore Navio.

Consuesco, is, suevi, suctum, ere. gemöhnen. Syn. Soleo, meæ consuetudinis est, consuetudinem habeo, multum cum aliquo sum; unâ sum, diem cum aliquo pono, cum aliquo conjunctissime & amicissime vivo; in consuetudinem meo do; in consuetudinem alicujus rei venio. X *desuesco.* *Ufus.* Equo, quo consuevi, libentius utor. V. *Affuesco, consuetudo.*

Consuetudo, inis, f. Gemohnheit. Syn. Mos, institutum, usus. Epi. Altera natura, artifex suavitatis, non satis avida, bona, civilis, communis, consularis, senatoria, diloluta, diuturna, domestica, elegans, familiaris, immanis, barbara, indigna, jucunda, summa, judicialis, fori, jucundissima cum aliquo, lasciva, libera peccandi, magistra non contemnenda, doloris ferendi, magna, mala & impia, nulla

ma et molesta, militaris, mirifica, notissima, nova judiciorum, peretua, popularis & forensis dicendi, pristina, quotidiana, regia, vetus, vitiosa & corrupta. *Phras.* 1. *A consuetudine longissime discedis*, du verlassst deine Gewohnheit. *Recedis*, desiciscis, te removes, te abducis; alius plane es à te ipse; à temetipso discedis; tui dissimilem te præbes; tui te similem non præstas; eum, qui adhuc fuisti, te non præstas; tibi parum constas; consuetudinem tuam & inveteratam agendi, vivendi rationem abjecisti; depotulisti, oblivioni dedisti. 2. *Consuetudo communis est*, dieses ist schon eine gemeine Gewohnheit. *Mos* hic omnium est; omnium hæc consuetudo est; institutum est, consuetudinis, instituti est; mos hic ubique obtinuit; invaluit; mos ita fert omnium; ita fert consuetudo; nemo non ita consuevit; omnibus hoc est à natura tributum, insitum; ita naturâ comparatum est; habent hoc omnes à natura; ita facti, ita instituti naturâ omnes sumus; id in more jam positum est; usû ac more comparatum est; moris est; veteri exemplo & institutò inductus mos est; more fit; vetus hoc est. *Ufus.* 1. *Vetus consuetudo naturæ vim obtinet.* Gewohnheit ist eine andere Natur. 1.) *Consuetudinem introducere*, eine Gewohnheit einführen. *Inducere*, adhibere, asserere, excitare, aperire. 2.) *Consuetudinem immutare*, Gewohnheit verändern. *A vetere consuetudine recedere.* 3.) *Consuetudinem servare*, Gewohnheit halten. *Romani hac consuetudine utuntur.* Consuetudo est Romanis. *Veterum consuetudinem tenere, retinere, servare, præstare.* Manet ea in præsens consuetudo, serpit, increbrescit. 4.) *Ad consuetudinem redire*, auf den alten Brauch kommen. *Omnia ad veterem consuetudinem longò intervallo revocata sunt, reverterunt.* 2. *Vita communis, amicitia, familiaritas, convivium, Gemeinschaft, Vertraulichkeit.* 1.) *In consuetudinem præstantium virorum se dare, se insinuare, se immergere.* Cum his consuetudinem jungere, facere, conjungere, consuetudine jungi, implicari, devinciri. *Vetus mihi cum illo amicitia & consuetudo intercedit.* Gemeinschaft machen, haben. 2.) *Consuetudinem intermittere; à consuetudine refugere; omnium consuetudine privari, der Gemeinschaft entrathen.* 3.) *Ad consuetudinem redire; in, vel ad consuetudinem revocari, wiederum die Freundschaft pflegen.* 4.) *In consuetudine permanere, in guter Verständniß bleiben.* V. *Mos.*

Consul, is, m. Bürgermeister. Syn. Republicæ, publici consilii princeps. Ufus. *Sine repulsa consul factus, effectus, designatus, renunciatus.*

Consularis, e. bürgermeisterlich. Syn. *Qui consulatû perfunctus erat, qui consulatû abiit, aliquando consul fuit. Epi. Dissertus, maximus. Consulares clarissimi, constantes & nobiles, meliores & fortiores & constantiores, timidi, turpissimi. Ufus.* *Consulare officium. Provincia consularis. Consulares & prætorii viri.*

Consulatus, is, m. das Bürgermeister-Amt. Syn. *Amplissima potestas in republica. Ufus.* 1. *Consulatû sperare, cogitare, hoffen, verlangen.* 2. *Consulatû petere, begehren.* 3. *Consulatû demandare, austragen.* 4. *Consulatû inire, antretten.* 5. *Consulatû gerere, vertreten.* 6. *Consulatû aliquem dejicere von dem Bürgermeister-Amt-aussprellen, absetzen.* V. *Magistratus.*

Consulo, is, ui, sultum, ere. rathe, oder um Rath fragen. Syn. *Consilium peto, delibero, consulo; item: Consilium do; prospicio, providoo. Adv.* *Bene reip. bene do rebus, commodè, consideratius, diligenter agis, diligentissime valetudini, gravius de se, gravius de salute, liberè reipubl. male suis rebus, melius sibi, famæ, pudicitie, multum & diu, optimè alicui, sibi plurimum, serias, maxime. Phras.* 1. *Consulere duhis in rebus amicos sapientis est*, einem weisen Mann siehet es zu, in zweifelhaften Dingen seine Freunde um Rath zu fragen. *Sapientis est in ancipiti rerum statu, incertis in rebus, ambigu, obscuris, aliquâ in difficultate constitutis, in controversia positis amicos in consilium adhibere; ad amicos, ad amicorum arbitrium referre; amicorum judiciis stare; ad consilium amicorum confugere; amicorum consilio uti; amicorum sententiam exquirere; adire ad amicos consilii causâ; velle cognoscere, quid amicis videatur, quid amici sentiant, quid opinionis habeant, quod præbeant consilium; quid censeant, judicent, faciendum existiment; velle cognoscere, quis sit amicorum sensus, quæ mens, quæ sententia; referre ad consilium amicorum; dare se in consilium amicis; ab amicis consilium capere; amicos auctores, duces, principes consiliorum suorum habere; rogare, interrogare sententiam amicorum; ex amicis; quid sibi auctores sint, exquirere; nihil constituere, suscipere, nisi de*

de amicorum statu, ducti, hortari consilio, sententia, inclinari; sine amicorum consilio; nisi amicis iustioribus, confessoribus, auctoribus, in pulchrioribus, ductibus peritiam, pernotum, adductum; in neutram se partem dare, nisi de consilio amicorum; nisi consilio nixum amicorum; nisi suadentibus, consulentibus amicis impulsum. V. *Consilium peto*. 2. *DE ULTIMIS precibus consulere, vulg.* sich mit Gott in dem Geiste berathschlagen. Divinae mentis consilium precibus explorare; ad Deum consilii sua referre; coeleste lumen precibus explorare; auctorem, ducem, principem consiliorum suorum Deum habere; rectus in dubiis ad DEUM confugere; consilii lucem a DEO suppliciter exorare; res suas, ac consilia cum DEO quodammodo conferre. 3. *Consulo tibi, vulg.* ich rathe dir. Hoc tibi do consilii; tibi suadeo; autor tibi sum; consilium hoc meum est; mea haec est sententia; meus hic est sentus; meum hoc est iudicium; ita sentio; id mihi videtur, placet, probatur. V. *Autor*. 4. *Si ne putas recte tibi posse consulere, hoc facies*, wann du vermeinst, daß ich dir gut rathe kan, so thue dieses. Si mea tibi sententia probatur; si me putas aliquid videre; si meum consilium apud te habet aliquid ponderis, momenti; si me putas quidquam sapere; si audire me vis; si consilium meum aliquid tribuere; si sequi consilium meum; si ad meum accedere vis consilium, hoc ages; ne auctore hoc tibi agendam putabis. V. *Consilium do*. 5. *Dignitati tuae consule, habe fleissige Acht auf deine Amts-Würde*. Docenda tibi ratio est dignitatis tuae; servandum dignitati tuae; spectanda imprimis dignitas tua; cavendum, nequid detrimenti accipiat dignitas tua; nihil potius, nihil prius, nihil antiquius dignitate tua habendum; fac, ut dignitas tua tibi curae sit; tuere dignitatem tuam; conserva dignitatem tuam. 6. *Haud satis rationibus tuis consulis*, du thust dir selbst nicht genugsame Vorsehung. Non pro eo, ac par esset, tuis commodis prospicere; male per te tibi provisum est; non sicut tibi curae est, quid rationes tuae a te postulant; rerum tuarum cura parum te tangere videtur; abiecit mibi videris rerum tuarum curam, aut in postremis habere. V. *Negligo*. *Ufus*. 1. De hoc negotio te consulendum duxi, um Rath fragen. Du inter nos consulimus, berathschlagen. 2. *Provideo, prospicio, rationem aliquid habeo, occuro, medeor*, Vorsehung thun, auf eine Sache Acht haben. Consilium vobis, prospicite patriae, famae ac pudicitiae consilio. Deorum providentia habemus

nis malis consulatur. 3. *Consulo, pro consulando, ich gebe dir einen Rath, vulg.* est. 4. *Consulere in medium*, sich untereinander berathschlagen. *Consulere in publicum*. 5. *Pessime in se, vel alium consulere*, wider sich oder einem andern etwas schädliches vornehmen. 6. *Boni consulere*, etwas gut aufnehmen. V. *Prospicio, succedo, acutero*.

Consultatio, nis, f. Berathschlagung. *Syn.* *Deliberatio*. *Ufus*. Ea res venit in deliberationem & consultationem. *Expecto*, quid respondeas consultationi meae.

Consulto, mit Fleiß. *Syn.* *Cogitatio*, *constitutio*, *compositio*, *compactio*, *deductio operis*, *de industria*. (temere *fortuito*. *Ufus*. Simulit, se consulto fecisse, quod vel inscitia, perturbatione animi factum. Id consilio factum. V. *Prudens*.

Consulto, as, avi, atum, are. Berathschlagen. *Syn.* *Delibero*, in medium, in commune, in publicum consulo, consilium in eo. *Ufus*. Inquirere & consultare de officio. *Deliberationes consultandae sunt*, V. *Consultum*.

Consultor, oris, m. ein Rathgeber. *Syn.* *Consultens*. *Ufus*. Consultoribus, quorum domus plena, respondere.

Consultrix, icis, f. Rathgeberin. *Ufus*. *Natura consultrix*, & provida utilitatum opportunitatumque omnium.

Consultum, i, n. Satzung. *Syn.* *Decretum*, ut *senatus consultum*. *Ufus*. Facta & consulta sapientum monumentis prodere.

Consummo, as, avi, atum, are. vollenden. *Syn.* *Perficio*. *Ufus*. Gesta & consummata bella. V. *Perficio*, *absolvo*.

Consumo, is, sumpsi, sumptum, ere. verbrauchen. *Syn.* *Absumo*, *exhaumo*, *conficio*, *tereo*, *contereo*, *impendo*, *profundo*, *dilapo*, *comedo*. *Att.* Tranquille tempus *Phras.* 1. *Consumere patrimonium suum*, sein väterliches Erbe verschwenden. *Adesa pecunia*, devorata, profusa, patrimonium suum omne, fortunae suas abligurivit; res eum & fides deficere coeperunt; dissipavit convivis patrimonium; rem confregit. Res illi per luxum dissipata perit; in deliciis omnia sua dissipavit; per luxuriam effudit; attrivitopes; patrimonium censum meruit; luxu haustu

hausit, dilapidavit; decoxit. V. *Absumo*, *Hellcor*, *Proargo*, *D. J. po*, *Nepos*.
 2. *Tempus otio consumitur*, er hat die Zeit in Müßiggang zuebracht. *Etatem in otio exegit*; tempus omne in laxa ac otio potuit; diem per summam inertiam absumpsit; tempus omne in otio trivit, contrivit; otiosa in foro concursatio diem illi unum ac alterum exemit; mensē illum in otio egit, confect; dies non paucos otio combussit; diem unum, alterum, tertium potando, nugando condidit; temporis bonam partem otiosa concursatione traxit. *Ufus*. 1. Aliqua in re plurimum operæ studique consumere. *Operam, curam, otium in rebus magnis, orationem facetiis consumere*. 2. *Absumo*, verzeßten. Per luxuriam effundere & consumere bona omnia. *Dolore confici ac consumi*. In castris popinis, aleis, gaudia tempus ætatis omne consumere.

Consumptio, nis, f. Verzeßung. *Ufus*. Consumptione se hic & senio alebat.

Consumptor, oris, m. Verzeßrer. *Ufus*. *I. noster confector & consumptor est omnium*.

Consuo, is, sul, sulum, ere. zusammen haben. *Ufus*. Dolos consueere. *Consuta tapetia*.

Consurgo, is, surrexi, surrectum, ere. mit einem aufstehen. *Syn.* *Surgo*, *assurgo*. *Adv.* *Honorificè*. *Ufus*. *Honorificè ei consurgitur*. *Consurrexit senatus cum clamore*.

Consurrectio, nis, f. das Aufstehen mit einem. *Ufus*. *Cepi maximum fructum ex consurrectione omnium & comitatu*.

Contabesco, is, tabui, ere. quædorren. *Syn.* *Consumor*, *extabesco*, *labeo*. *Ufus*. *Luctu confectus contabuit*; ad extremam tabem venit. V. *Tabesco*.

Contabulatio, nis, f. Diele, Gaden. *Ufus*. *Ubi turris laudo perducta est ad contabulationem*. *Turris quinque tabulatorum, vulg.* *Contignationum*.

Contabulo, as, avi, atum, are. eine Diele machen. *Ufus*. *Totum murum turribus contabularunt*. *Turres contabulatas, aliaque machinamenta quatendis maris portabant*.

Contagio, nis, f. erbliche Krankheit. *Syn.* *Fædas*, *virus*, *venenum*, *pestis*, *læas*.

Epi. *Periculosa, servilis, interna*. *Ufus*. *Contagione malorum, quæ ab uno serpunt latius*. *Animus a contagione corporis sevocatus*. *Latet, patet illius sceleris contagio*. *Est quedam contagio sceleris, si proditorem defendas*. *Contaminavit se ejus prædæ contagione*. *Ad illum contagio conscientie non pertinet*. *Contactus corporum, seu contagio vulgebat morbos*.

Contagium, ii, n. erbliche Krankheit. *Syn.* *Contagio*.

Contamino, as, avi, atum, are. bes Flecken. *Syn.* *Inquino*, *commaculo*. *Phras.* *Omnia suis sceleribus contaminavit, et hat alles mit seinen Tatheln bedeckt*. *Macula sui sceleris imbuunt*; flagitiorum coeno & sordibus inquinavit; omnibus vitiis commaculavit; religiones omnes suo scelere violavit; aras ac templa polluit, funestavit; omni dedecore maculavit; omni scelere obligavit; omnia intoleranda libidine sceleris ac deformia effecit. V. *Macula*. *Ufus*. *Nullum est flagitium, quo se non contaminarit*. *Mortalium omnium post homines natos contaminatissimus, turpissimus*. *Contaminare veritatem mendacio, se omni scelere, turpis, flagitiis*. *Contagione prædæ contaminare*. *Omni scelere coepectus & contaminatus*. *Violatis sacris placulum meritis*. V. *Sceleratus*.

Contego, is, texi, tectum, ere. zudecken. *Syn.* *Tego*. *Ufus*. *Natura eas partes contexit*. *Medicorum errores terra injecta contegit*. V. *Tego*.

Contemno, is, tempsi, temptum, ere. verachten. *Syn.* *Despicio*, *despicatui duco*, *iperno*, *abjicio*, *rejecio*, *inane ac leve existimo*, *pro nihilo puto*, *aspornor*. X. *expeto*, *asumo*, *effero*, *admiror*. *Adv.* *Aperit existimationem, constanter, magnopere, mirificè, omnino sententiam, penitus aliquem, planè, præclare res humanas, rectè pecuniam, severissimè voluptatem, valde elegantiam ludorum, vehementer hominem, vicissim, maximè*. *Phras.* 1. *Humana omnia contemnit, aspernatur & negligit, et verachtet alles Zeitliche, Humana omnia conculcat, levia ducit; nullò loco numerat; flocci facit, contempnim habet; despiciatui habet; est in eo summa rerum omnium contemptio & desipientia; humana omnia proterenda ac conculcanda ducit; alta quadam despectione intuetur; so. dent ista illi, nihil sunt; in summam contemtionem apud eum veniunt humane res omnes*.

2. *Maiores nostri divitias contemnebant.* unsere Verfahrer verachteten den Reichthum. Apud maiores nostros minima erat divitiarum ratio; divitiæ apud maiores nostros nullo loco, nullo numero erant; maiores nostri opes parvi pendebant, nullo faciebant, ducebant, reputabant, aestimabant; postremæ omnium rerum divitiæ nostris erant maioribus; postremum locum obtinebant. 3. *Contemno omnia,* mit leichtem Ansehen alles. Omnia fastidio, respicio; trahantur per me pedibus, non laboro, nihil me tangit; nihil me afficit; nulla re moveor, nulla res in pretio est; nihili facio omnia; inania ac levia, nullius momenti, nullius ponderis apud me sunt omnia despicatui, ludibrio haberi; nihil depono; pro nihilo puto; pro nihilo duco; in minimis pono; risui sunt. 4. *Pygmæi contemnuntur,* die Zwerge verachtet man. Contemptus est pygmæorum brevitæ; in contemptum, in contemtionem venit; brevitæ sua pygmæis contemptum affert; pygmæi opportuni injuriæ ducuntur; pygmæis brevitæ contemtionem affert; despectui est pygmæorum brevitæ; despicatui, ludibrio habetur; contempta & abjecta res est pygmæus; staturæ brevitæ inertissimis etiam in pygmæos licentiam facit; pygmæos brevitæ sua in contemtionem adducit; pygmæi contemptu laborant apud mortales ceteros; pygmæorum brevitæ pessimis habetur despicata modis; pygmæos obterrere quisque audet; ludibrio, risui sunt omnibus pygmæi; contemptissimum pygmæi nomen est; pygmæi in magno contemptu vivunt; præbere ad contumeliam os coguntur; fabula sunt populo; nullo in honore sunt. 5. *Bonæ artes contemnuntur,* die freyen Künste werden verachtet. Jacent litterarum studia, ac nullo proprio loco sunt; squalent bonarum artium studia, ac in postremis habentur; litterarum illa gloria in silentio & oblivione jacet; exolevit illud in omnium animis pulcherrimarum artium studium; non obtinent eum quem merentur liberales disciplinæ, honoris, dignitatis locum; nullum jam bonis artibus est pretium, nulla existimatio; artes honestissimæ nullo jam in numero ponuntur, habentur, ducuntur. *Usus.* Contemnere aliquem, ac pro nihilo putare. Irridere ac contemnere alios præ se. Contemnere, despiciere, non curare, infra se ducere, pro nihilo habere. V. *Asperner, sperno.*

Contemplatio, onis, f. Betrachtung.

Betrachtung. Syn. Consideratio, cogitatio, mentis agitatio. Epi. Diligens, magna ac diligens, manca naturæ atque inchoata. *Usus.* Res magnæ contemplatione digna. Contemplatio naturæ est animi pabulum. V. *Meditatio, considero.*

Contemplator, oris, m. Beschauer. *Usus.* Homo cœli contemplator.

Contemplor, aris, atus sum, ari. betrachten, besichtigen. Syn. Meditor, considero, perspicio, intueor, animo intueor. *Adv.* Acerrimè, otiosè, studiosè. *Phras.* Contemplari res divinas, himmlische Dinge betrachten. In rerum divinarum contemplatione aliquantum temporis ponere; aliquid temporis cœlestium rerum contemplationi tribuere; ad rerum divinarum contemplationem exurgere, mentem origere; vitam agere cœlestium rerum contemplatione suavissimam; animo esse in cœlestium rerum meditatione suspensò. *Usus.* Rem quamvis otiosè & consideratè, summò otio contemplatur. Intentis oculis rem contemplari. Cœli pulchritudinem oculis contemplari. V. *Considero, Meditor.*

Contemptio, onis, f. Verachtung. Syn. Contemptus, despicientia, despectio. Epi. Firma, stabilis, doloris, magna. *Usus.* Fortitudo est malorum dolorumque contemptio. Mortis, pecuniæ, rerum humanarum contemptio. Adversarios in contemtionem adduxit.

Contemptus, us, m. Verachtung. Syn. Contemptio, despectio. *Usus.* Contemptu laborabat apud socios. V. *Contemno.*

Contendo, is, tendi, tentum, ere. spannen, zanken. Syn. Nitor, curo, conor, laboro, enitor. item: Altercor, rixor, litigo. X remitto. *Adv.* Civilter, contra, copiosissimè, cupidissimè, diligentissimè, honestè, infestissimè, inimicissimè, magnoperè, mirificè ab aliquo, planè, prorsus, summè, valdè, vehementer ab aliquo, de salute verecundius. *Phras.* Cum vicinis contendere solet, et pflegt mit seinen Nachbarn zu zanken. Contra vicinos identidem velitatur, depugnat, vociferatur; jurgia, disceptationes, altercationes suscipit; in altercando multus est; controversias à mane in noctem sæpe ducit; novas identidem turbas & rixas homo concitus, & ad jurgandum litigiorum commovet; cum omnibus certationem suscipit; cum vicinis

bellum gerit, deglutitur, iurgiis contendit; omnibus obstreperit certatim; obloqui non desistit; certamina ferit; verba omnia in altercationem vertit; vicinos in disceptationes perpetuas trahit; iurgantis ira saepe ad manus pervenit; iurgia, discordias, iras cum vicinis exercet; manus simul iniungit, simul probra vicinis ingerit; saepe brevis altercatio inde ex iracundia muliebri in animorum contentione exardescit; res saepe parva studis in diversa trahentibus, in magnum certamen excedit; frequens illi cum vicinis contentio; rixae committendae causa altercatio illi quotidiana; saepe parva res est, quae in altercationem vertit; contentiones frequenter excitat; movet, ciet rixas; altercationes, iurgia concitat; ferit certamina & rixas cum vicinis. 2. *Juvenes magna spectare debent & rectis ad gloriam suam contendere, Jünglinge müssen nach Ehre streben.* Debent gratari ad gloriam virtutis viam; niti, tendere ad gloriam nervos omnes industriae contendere, & eniti ad gloriam; elaborare, ac animo conniti, ut nihil à se prae termittant, quò vera laudis fructum sibi comparent, videatur; i. e. juventuti summa ope, pertinaciter tendendum, ut verae virtutis gloriam consequatur. *Ufus.* 1. Contende ac elabora, animo connitere, sich bestreuen. 2. *Litigo, pugno, certo, litor, confugo, dilator, contentione facio, contentioneis aliquid cum aliquo habeo, streiten, aufsehn, strittig sehn.* Cum aliquo, contra aliquem armis, vi, impetù, jure, verbis acerrimè, inimicissime contendere. Sacramento contendas, mea non esse. Patere, quæso, rationem meam cum tua contendere. *Transl.* Intendo, adduco, allen Fleiß anspannen. Nervos omnes contendere. Nihil usquam remittam, quin ætatis industriae meae nervos omnes contendam, ut &c. 4. *Comparo, confero, gegen einander halten.* Contende inter se leges & confer. Accusationem nostram cum tua contendito. 5. *Eo, Festino, eilen, schleunig reisen.* Romam Brundisium contendit. 6. *Peto, flagito, peto, effragito, begehren, eifrig um etwas anhalten.* Summè, omnino studio, paulo impudentius contendo, ut mecum in gratiam redeas. Nihil ab invito contendam. V. *Conor, laboro, jurgo, litigo.*

Contentè, streng. Syn. Vehementer, magnà contentione, acriter. *Ufus.* Contentius ambulare. Aliis contentius, alias submissius dicere.

Contentio, nis, f. Mühe, Fleiß. Syn. Certatio, controversia, luctatio, certamen,

dimicatio, pugna: vis animi, labor corporis X *Relaxatio, remissio.* Epi. Accurata, accerrima, anceps, clarissima, commodior alicui, dispar, dissimilis, effusa, forensis, gravis, gravis meritorum in temp. incredibilis, injusta, legitima, magna laterum, animi, parva vocis, major vocis, media, mediocris, minima verborum, mira, nimia vocis, par, parva, prima adversariorum, sapiens, similis animi, summa corporis, tanta, turpis, vehementissima, vera. Contentiones agrariae, crebrae, gravissimae, honestissimae, inanes inimicissimae, magnae, multae & magnae, periculosae. *Ufus.* 1. Accuratam & inimicis incensam contentionem suscipere. Multae & magnae contentiones mihi tecum, vel inter nos erunt; contentionem tecum habebo, faciam. Sand. aufstellen. 2. *Controversia, Streitigkeit.* Illud vero in contentione ponitur; in contentione venit, incidit, an &c. 3. *Labor, Mühe und Arbeit.* Omnem vitae cursum in labore ac contentione conficere. A contentione quotidiana animum laxare. In id negotium magna animi contentio adhibenda erit. In arduam contentionem vocamur. Magna nobis de vita ac salute contentio impendet. 4. *Comparatio, collatio, Vergleichung, Gegeneinanderhaltung* Hominum, fortunarum, bonorum contentionem facere. V. *Certamen, certo, pugna.*

Contentus, a, um, vergnügt. Syn. Quem non poenitet; qui satis esse putat, qui facile patitur. X *Cupians.* Adv. Facile ad liberaliter vivendum. *Phras.* 1. *Contentus sum mea sorte, ich bin mit meinem Stand zufrieden.* Acquiesco in rebus meis; majora non appeto; plus à fortuna non postulo; satis, abunde est, sufficit, quod habeo. Continet se intra hos fines, non excurrit, non prolabitur animus meus; non se longius effert, non se altius tollit animus meus; non me poenitet conditionis meae; summà voluntate, summà animi acquitate fero hanc fortunam meam; mihi unice satisfacio; his me abunde expleo; eo res meas loco esse letus sum, satis habeo. 2. *Hac mutatione plebs non contenta fuit, mit dieser Veränderung war das Volk nicht zufrieden.* Minime læta erat; mutationem eam aspernata plebs est; ea rerum conversio haud satis placebat plebi; haud probabatur plebi; huic rerum mutationi haud æqua satis multitudo fremere inter se occultè, subirata fortunæ conqueri, Deos denique hominesque palam accusare coepit. V. *Dispuco.* 3. *Quilibet parat contentus lion, ich bin mir aller Dinge zufrieden.* Nu-

Nullam deprecor poenam; sententiam in me latam summâ voluntate suscipio; æqui bonique facio, quidquid de me statuitur; stabo iudicium decretis, paratamque in omne supplicii genus voluntatem affe. o; acquiesco iudicium sententiis; poenam quamlibet in me constituent ju. lices, placeat, non repugno, haud re.ugio, admitto; con. litionem quamlibet accipio; in potestate senat. is, ju. licum ero. *Ufus.* 1. Cultû parvô contentû est natura. Minimô contentus. 2. *Contentus*, an. gespannt. X *Remissus*. Contentô studio, labore, operâ; cursû contentô; tormenta contenta & vehementius adducta. Vox contenta. Fides contentæ.

Contero, is, trivi, tritum, ere. zerreiben. *Syn.* Tero, con. sumo. *Adv.* Frustra tempus, molius diem. *Ufus.* 1. In studiis literarum, in l. tibus, in re quærenda totam ætatem, otium, tempus omne conterere, verze. breiten. Injurias omnes voluntariâ oblivione contrivi, ich habe alles Unrecht vergessen. 2. *Vincere*, überwinden. Cæsar cæteras nationes contrivit, domuit, per. vicit. V. *Consumo*.

Conterreo, es, ui, itum, ere. erschrecken. *Syn.* Terreo. *Ufus.* Vultû ipso aspectûque me conterruit. V. *Terreo*.

Contestatio, nis, f. Beugniß. *Syn.* Obtestatio. *Ufus.* Maximâ contestatione à me petivit, ut &c.

Contestor, aris, atus sum, ari, sum Beugen nehmen. *Syn.* Obtestor, iudicium com. mitto constituôque. *Ufus.* Procuratores litem non contrahuntur. Cum eo litem contestam habeo. Perennis & contesta. ti victis. Deos, hominésque contestari. V. *Testor*.

Contexto, is, texui, textum, ere. zusammen. sehen. *Syn.* Texo, conjungo, compono. *Adv.* Con. junctê eum re. liquis, facile, festi. vè crimen, longius carmen. *Ufus.* Carmen contexere. Extréma cum prius contexere. Crimen contexere.

Contextê, ohne Absonderung. *Syn.* Con. junctê. *Ufus.* Omnia naturali colligatio. ne contextêque sunt.

Contextus, ū, m. Zusammenfassung. *Syn.* Complexio. *Epi.* Mirabilis; totus. *Ufus.* In toto contextu orationis hæc sunt ser. vanda. Pennæque contextû corporis te. gumenta faciunt. Mirabilis contextus rerum.

Conticeo, es, ui, ere. schweigen. *Syn.* Taceo, reticeo, obmutesco. X *Loquer.* *Ufus.*

Conscientiâ victus conticuit. 3. *Transl.* Defecio, aufhören. Studium nostrum subito conticuit & obmutuit. Senatus obmutuit; iudicia conticuere.

Conticesco, is, ticui, ere. schweigen. *Syn.* Taceo, obmutesco. *Adv.* Illico, parum. per, repentê, subito. *Phras.* Omnes re. pentê conticuerunt, es haben alle jähling. still geschwiegen. Mœstum aliquamdu. silentium obtinuit; silentium repente consecutum est; tenuit silentium ali. quot horis; suppressero vocem adstan. tes; vocem mittebat nemo; altum erat ab omnibus silentium. Muta circum omnia & elingua videbantur. *Ufus.* In bello artes nostræ conticescunt. Quan. do lamentatio urbis & gemitus conti. cescent? V. *Taceo*, silentium.

Continens, tis, g. o. anstossend. *Syn.* Junctus, adjunctus, affixus, continens proximus, non interruptus. *Ufus.* 1. Terræ continentes. Mari aër; Cappa. docia Ciliciæ continens est. Naturæ rerum unô consensû continens est & juncta. Uno penê & continenti agmi. ne. 2. *Terramari vicina*, Land, so nahe am Meer ist. Mare dissimile est proximo ei continenti. 3. *Temperans*, mäßig, ein. gezogen. Vir continens & temperans. V. *Pudicus*, castus.

Continenter, stetò. *Syn.* Semper. X in. ter. rupte. *Ufus.* 1. Continenter labun. tur & fluunt omnia. 2. *Temperanter*, mäßig. Parcê, sobriè, continenter vi. vere. *Continue*, conjuncte, perpetuò, nach einander. Unô spiritû continente multa dicere. V. *Semper*, assidue.

Continentia, æ, f. Enthaltung, Ein. gezogenheit. *Syn.* Temperantia. D. Con. tinentia *Volutati*, Ab. stinentia *Avan. tia* resistit. *Ufus.* Valetudo sustentatur continentia in victu omni & cultu. Nil eum ab summa integritate ac continentia delucere potuit. Nulli re. conciliatur facilius benigno. lentia populi, quam continentia & ab. stinentiâ. V. *Re. recundia*, *Pudicus*.

Contineo, es, ui, entum, ere. in. halten. *Syn.* Comprehendo, complector, in. cludo, concludo, coligo; vel refreno, con. ticeo, coëcteo; vel conservo. *Adv.* Ab. conditê, arê. us, consultò se domi. dâ. entimè linguam, modestè in. solentiam, patientius & expeditius qua. sitionem, simpliciter qua. sitionem, vete. mentius, vix, facili se se regionibus off. en. Contineri optò, diu, in cui. id. te. *Phras.* 1. *Columba unversis am. bu. tu denos seates continet*, die Gâule hat

in der Kunde jehen Schuh. Denos pedes colligit, complectitur; columnæ ambitus denum pedum est. 2. *Equus Trojans multos mortales continere non poterat*, das Troianische Pferd hat nicht viel Leute fassen können. Multos capere non poterat; paucorum erat capax; admittere, compleri, cohibere non multos poterat; latere, delitescere, tegi, condi in equo Troiano non multi poterant; unus equi lignei angustis claudi, confingi, atque non multi poterant. 3. *Continere iram non potuit*, er hat seinen Zorn nicht zurück halten können. Sustinere iram non potuit, quam erumperet; temper se sibi non poterat, quin iracundia longius auferretur; iracundiae modum imponere, facere, frangere; frenos injicere; iracundiam reprimere, cohibere, coescere, moderari non poterat. *Ufus*. 1. Multa animo ac memoria continere. Quæ vitam omnem continent. Continere aliquid animo inclusum. Hæc disputatio uberrimos virtutis & doctrinæ fontes continet. Hæc una virtute ceteræ omnes, hoc facinore omnia flagitia continentur. Tua salute nostra salus continetur. Vita corpore continetur & spiritui. Omnis honesta quatuor virtutibus continetur. 2. *Coercere, refrenare, cohibere, einhalten, halten*. Continere cupiditates. Te continue, ut alios contineas. Iracundiam, conceptum odium, vocem, gemitum continere. A pluribus exemplis, à respondendo, ab assentando se continere. 3. *Conferre, erhalten*. Fides temporaliæ cam maxime continet. Continere aliquem in officio. 4. *Colligere, zusammenbinden*. Artes cognatione quadam inter se continentur.

Contingit, es geschicht. *Syn.* Evenit, accidit. *Ufus*. Si mihi vita contigerit, wannich das Leben haben soll, protegetur. Id facilitate potius, quam culpe mea contingit. V. *Accidit, fortuna*.

Contingo, is, tigi, tactum, ere. berühren. *Syn.* Tangere, attingere. *Ufus*. Luna terram propius contigit, der Mond ist näher auf der Erden. Atonus alia aliam contingit. Hujus autoritatem loci contingere ausus non essem. Aliquem propinquitate, sanguine contingere, verba de seipso. V. *Evenit*.

Continuatio, onis, f. Beharrung. *Syn.* Perpetuus. *Ufus*. Admirabilis, fatalis, quasi & immutabilis, non minus longæ vectorum, mirabilis, soluta, apta, atque jucunda verborum, tota verborum.

Ufus. Mirabilis quædam continuatio seriesque rerum, ut alia ex aliis nexa, & omnes inter se apte colligatæque videantur. 2. *Sympathia, natürliche Uebersensimmung, oder Folge der Dinge*. Immutabilis continuatio ordinis sempiterni. Continuatio causarum. 3. *Periodus*. Continuatio est densa & continens frequentatio verborum cum absolute sententiarum.

Continuo, alsobald, von Stund an. *Syn.* Statim, illico. *Ufus*. Non continuo, si quis peccavit, puniendus est. Continuo omnes surrexere. Continuo te mea voluptatis participem faciam. V. *Statim*.

Continuo, as, avi, atum, are. beharren. *Adv.* Perpetuo. *Ufus*. Libertas huc usque continuata permansit. Natura coherens cum omnibus partibus. Ager latissime continuatur. Atomus inter se nexa continuantur. V. *Continuus*.

Continuus, a, um, stetis. *Syn.* Continens, perpetuus, perennis. *Phras.* *Continuus illi labor est, er arbeitet beständig*. Noctes diesque laboratus jungit; rem propositam continuo, vel continenti labore urget; in incepto labore perstat naviter; inceptum laborem naviter persequitur; assiduam rei navat operam; institutum suum in persequendo labore tenet naviter; assiduus est in opere; pertinaci studio in rem incumbit; nullum illi à labore cepto otium; quies nulla; à cepto labore ne punctum quidem temporis respirat; infinitus illi labor est; id ille fluxum perpetuum volvit. V. *Assiduus*. *Ufus*. Tot dies continuos quid egisti? Continuis itineribus Romam veni.

Contor, aris, atus sum, ari. erforschen. *Syn.* Percunctor. *Ufus*. Cum ex me contraheretur.

Contorqueo, es, torsi, tortum, ere. främen. *Syn.* Convolvo, torqueo, jaculor, deflecto. *Ufus*. Ut argumenta valide contorquet! aliquem aliis ad lætitiæ, aliis ad tristitiæ contorquere. Omnes in alium curium contorquere. Contorta oratio. Contorta & aculeata sophismata.

Contorte, verwirret. *Syn.* Oblique. *Ufus*. Perturbate & contortè dicere, concludere aliquid.

Contorsio, nis, f. Verwirrung. *Syn.* Flexio. *Ufus*. Majus est, nas orationis contorsiones, quam siderum flexus perducere. Con-

Contortus, a, um. gekrümmt, gekrümmt.
Ufus. Stoici contorti quibusdam, & minutis conclusiunculis utuntur.

Contra, wieder, entgegen. *Syn.* Adversum, adversus, in. *Ufus.* 1. Facere contra aliquem, contra populi stadium stare, wieder einen sehn. 2. *E contra, imo potius.* hergegen, im Gegenspiel, vielmehr. Quæ bona sunt, mala putant, contra quæ mala, bona. Non tua culpa est; contra summa laus. 3. *Alter, secus, anders.* Contra, faciam, ac in reliquis casis. Contra, ac licet, factum est. Contra faciunt, quam pollicentur. 4. *Ex alia parte, quam opposita parte,* auf der andern Seite gegen über. Insulae latus unum contra Galliam est. Agrum habes contra eum locum, qui &c.

Contractio, nis, f. Verführung, Zusammenziehung. *Syn.* Brevitas. *Epi.* Facilis. *Ufus.* Meam patrimoniam contractione naturæ significat. Idem vitium est effusio animi in letitia, ac contractio in dolore. Frontis, brachii, digitorum, supercilii contractio. (remissio, porrectio. Contractio & brevis gravitatem non habet.

Contractiuncula, æ, f. ein kleines Trauer und Mangelhaftigkeit. *Ufus.* Morius quidam, & contractiuncula animi relinquantur.

Contractus, a, um. eng, furi, zusammengezogen. *Syn.* Brevis, adstrictus. *Ufus.* 1. Res nostre contractæ & adductæ in angustum. Opus lucubraturum contractioribus his noctibus. Studia in senectute contractiora esse debent. *Remissiora.* 2. *Admissis, patratu, verubt, ibegangen.* Molestæ ferimus, quæ nostra culpa contracta sunt. Consuetudines cum multis contractæ, gemachte Vertraulichkeiten. *V. Brevis, angustus.*

Contradico, is, dixi, dictum, ere. wiedersprechen. *Syn.* Reclamo, refragor, adversor. *Phras.* Tibi ipsi contradicis, du widersprichst dir selber. Tecum ipse pugnas; non modo non coherentia loqueris, sed maxime disjuncta, contraria, dissidentanea; contrate loqueris, contrarie simul procedentia; & inter se pugnantia dicis; non constas tibi; a te ipso dissides, discedis, tecum ipse dissentis, discrepas, discordas. *Ufus.* Magna libertate palam contradixit. *V. Contrarius, adversor.*

Contraduco, is, duxi, ductum, ere. entgegen führen. *Ufus.* Exercitum contraduxit.

Contrahō, is, traxi, tractum, ere. sammeln, zusammenbringen, Vertrag machen. *Syn.* Congrego, colligo, cogo; coarcto, coangusto, pacior. *Adv.* Vocem inusitatus, male. *Phras.* 1. Cum navarcho contraxit, er hat mit dem Schiff-Herrn einen Vertrag gemacht. Pactionem contraxit; pactionem fecit, confecit; ad pactionem venit cum navarcho; de pretio cum navarcho transegit; pactione se obstrinxit, obligavit; ad pactiones descendit. *V. Pacior.* 2. Quæ prius contraxit, postea rescidit, er hat seinen Vertrag nicht gehalten. Non manit in pactione; pactionem perturbavit; à pactione recedit; conventis non stetit; contra pactiones fecit; pacta convena rescidit, infregit, violavit, labefactavit, à pactione abiit. *Ufus.* Contractum non servavit. *V. Pacior, conventum.* *Ufus.* 1. Copias, cohortes in unum locum contrahere. Vela, orationem contrahere. Appetitus contrahere & sedare. Amicitia omnia contrahit, discordia dissipat, zusammen ziehen, versammeln. 2. *Coarcto, coangusto, in arctum, in breve cogo, construngo,* in die Enge bringen. *Ufus.* explico, dilato, diffinuo. Animum in dolore contrahere. Varius canendi modus, alias contrahit animos, alias remittit. Collum, frontem, digitos contrahere. 3. *Confio.* Res alienum, nomina contrahere, Schulden machen. 4. *Concilio, comparo, acquirō, überkommen, verursachen.* Sua liberalitate multorum benevolentiam, amicitiam contraxit. Molestias sibi, odium, invidiam, negotium, offensionem, multum damni contraxit. Sua temeritate bellum, certamen contraxit. 5. *Pacior,* mit einem Vertrag machen. Cum aliquo rem, aut rationem contrahere. Felix, qui nihil cum aliquo contraxit. Cum aliquo contrahere. *V. Brevis, brevis, angustus.*

Contrarie, Dagegen. *Syn.* Repugnanter. *Ufus.* Contrarie scriptum, aut ambiguum.

Contrarius, a, um. widrig. *Syn.* Adversus, adversarius, pugnans, diversus. *Adv.* Maxime, valde. *Phras.* Senatus contrarium sensit, der Rath war einer widrigen Meinung. Contra censuit senatus; senatus in omnia alia ivit, contra putavit; è transverso non idem erat senatus de re sentus; dissentit senatus; senatus adversa sententia placuit; senatus judicet.

judicia discrepabant, cum nostrâ sententia non congruebant; secus visum est senatui. *V. Dissentio. Usus.* Omnis voluptas honestati est contraria. Nihil tam contrarium rationi, & constantiæ, quam fortuna. Monstrum ex contrariis, diversis, ac inter se pugnantibus naturæ studis conflatum, In contrariam partem decere, differere, contendere. *V. Adversor.*

Contrascriptum, i, n. *Gegen • Schrift.* *Usus.* Antonii edictum legi, & horum contrascriptum.

Contravenio, is, veni, ventum, ire, dar-
rider thun. *Syn.* Adversor. *Usus.* Ita faveo iuxta sententiæ, ut ne in mentem quidem aliquid contravenerit. Quem contraveneris, causâ cadet.

Contrectatio, nis, f. *Berührung.* *Syn.* Tractatio. *Usus.* Taurus equæ contrectatione gelut.

Contrecto, as, avi, atum, are. betasten, berühren. *Syn.* Tracto, atrecto. *Usus.* 1. Labrum contrectare. 2. *Transl.* Mentis varias voluptates contrectare.

Contremo, is, ui, ere. erzittern. *Syn.* Tremo. *Usus.* Cælum tonitru contremitt. *V. Tremo.*

Contribuo, is, ui, utum, ere. mittheilen. *Syn.* Confero, tribuo. *Usus.* Ad eam rem pecuniam contribuere. *V. Tribuo.*

Contristo, as, avi, atum, are. betrüben. *Syn.* Mærore afficio, ægritudinem affero, ægritudine afficio; mœritiam infero; sollicitudinem alicui conficio, affero; angore implico. *Usus.* Contristavit hæc sententia Balbum. *V. Tristitia.*

Contritus, a, um. zerstoßen. *Syn.* Pervulgatus, vulgaris, communis, pervagatus. *Usus.* 1. Communia & contrita præcepta. 2. *Consumptus*, verzehrt. Totus ætus in studiis contritus. *Contritus*, & *Contritio* barbara sunt, cum ad dolorem animi de peccatis referuntur. *Latine reddi possunt:* Excruciatas dolore admissorum criminum, reumüchtig, zerknirschet. Dolor animi ex criminum recordatione susceptus, dolor animi de admissio crimine, Reu und Leid.

Controversia, æ, f. *Streitigkeit.* *Syn.* Disceptatio, contentio, dubium, lis, *Æp.* Brevis, civilis, conjecturalis, hereditaria, judicialis, magna, parva, plena dissensionis, privata ac singularis, recens, summa, summa, tota. *Contro-*

versia civiles remotissimæque forenses, graves, legitimæ, & civiles, plurimæ. *Phras.* 1. *Controversia Fidei*, vulg. *Glau bens • Streitigkeiten*. Fidei capita controversia; controversiæ de fide quæstiones; Fidei capita, quæ in controversiam vocantur, veniunt, adducuntur, deducuntur; quæ in controversia & contentione sunt, versantur; in quibus dissensionis aliquid inest; quæ in disceptationem veniunt, cadunt, vocantur; quæ in disceptatione versantur; quæ in dubium vocari, revocari ab errorum magistris solent; quæ dubitationis aliquid habere videntur novitiæ religionis autoribus, ac sectatoribus. 2. *Controversiam de jure prædii movit*, er hat mir das Land Gut wollen streitig machen. *Controversiam mihi intendit*, fecit de jure prædii; in controversiam vocavit, adduxit, deduxit jura prædii nostri; contentionem excitavit; fecit de jura prædii; jus prædii in contentionem vocavit; controversia mihi orta vel nata est de jure prædii. *Litem intulit*, intendit de jure prædii; controversiam habeo; causa mihi nata est de jure prædii; implico litibus de jure prædiorum. 3. *Controversia decisa est*, die Streitigkeit ist endlich entschieden worden. *Transacta, composita, sedata, dirempta, sublata, dijudicata est.* *Usus.* 1. Alec ea res nostras controversias. *Controversia mihi cum illo est.* Certamen, causa, controversia mihi nascitur. *Controversiam constituere; dirimere, componere.* 2. *Sine controversia optime scripsit.* Fundus sine controversia meus est, die er Grund ist unstreitig mein. *V. Lis, contendendo, certamen.*

Controversus, a, um. streitig. *Syn.* Liti-
giolus, dubius. *Usus.* Homo naturâ controversus. Jus, res, causa controversa, plena dissensionis. *V. Dubius, Anceps.*

Contrucido, as, avi, atum, aro. greulich tödten. *Usus.* Rempublicam impus armis contrucidant. *V. Cado.*

Contrudo, is, trusi, trusum, ere. zusam-
men stoßen. *Syn.* Constipo, coarcto, compingo. *Usus.* Multos homines in navim contrudi imperat. In carcerem contrusus est.

Contubernalis, is, m. Kamerad, Stubens-
Gesell. *Syn.* Domesticus, familiaris: domesticus convivor. *Usus.* In militia, in consulatu contubernalis. Vicinus est meus, imo prope contubernalis. *V. Socius, Familiaris.*

Contubernium, ii, n. Gesellschaft. *Syn.* Convictus, soditas, *Ufus.* Consecutio contubernium nos adeo conjunxit. *V. Convictus.*

Contueor, crī, tuens sum, eri. fieri. anschauen. *Syn.* Aspicio. *Ufus.* Contuemi-
ni os hominis. *V. Intueor.*

Contuitus, ū, m. Anschauung. *Ufus.* Ve-
ster ille in me annorum oculorumque
contuitus. *V. Aspetus.*

Contumacia, æ, f. Halsstarrigkeit. *Syn.* Pertinacia, perversa, obstinatio, iu-
perbia. *Epi.* Libera, magna, par, singu-
laris. *Ufus.* Illa tua singularis insolentia,
superbia, contumacia. Adhibuit li-
beram contumaciam à magnitudine ani-
mi ductam, non à superbia. Non fero
hominis contumaciam. Fuit responsi
contumacia. Fastidios & contumacia ef-
ferri. *V. Perversa, obstinatus, contu-
max.*

Contumaciter, halstarrig. *Syn.* Super-
bè, praetacte, pertinaciter. *Ufus.*
Contumaciter & arroganter solet scri-
bere.

Contumax, cis, gen. omni. halstarrig. *Syn.* Superbus, pernix, obstinatus. *Phras.*
In moderat. res contumax est, er ist trotzig
und widerspenstig wider seine Obern.
Inest contemptor animus; contumacia
effertur; impune eludit moderatorum
imperia; est illi animus arrogantia sub-
nixus; netero, quibus opinionibus in-
flatus est: Supercilium, orisque & ocu-
lorum contumacia incredibilis; est in-
genium ferox homini, & audacia sto-
lidum; spiritus alit elatos, ac superbia
tumidos; nullis satis æquus est impe-
riis; nulla satis autoritate movetur;
indomitum ingenium ac jugi impatiens;
præferocis animi juvenis est, neque ulla
satis ratione tractabilis. *V. Superbus,
ferox, asper. Ufus.* Insuperiores con-
tumax, in æquos & pares fastidiosus,
in inferiores crudelis. *V. Pervicax, ob-
stinatus.*

Contumelia, æ, f. Schmach. Rede. *Syn.* Convicium, ignominia, injuria. *Epi.*
Extrema, ac minima, insignis & no-
va, maxima, quam minima, tanta.
Contumelie gravissimæ, insatiabiles,
maximæ, nefariæ, pertinaces, plurimæ,
summae. *Phras.* 1. Contumeliatus fecit,
er hat ihm Schmach. Reden gegeben.
Maledice & contumeliose multa in il-
lum dixit; contumelus illum oneravit;
multa orationis acerbitate & iracundia
usus est; asperissimis eum verbis accepit.

Multo, clamore, & convicio illum jacta-
vit, confudit; omnibus probris onera-
vit; infandas contumelias in illum edi-
dit; probrosis sermonibus absentem la-
ceravit; quas non ad contumelias de-
scendit homo improbe facetus? Quid
non dictum ab illo cum contumelia?
Quas non contumelias in illum jecit?
Contumeliosissime illi maledixit; voces ab
illo emisse sane contumeliosæ; omni-
bus probris illum oneravit, laceravit;
convicio, contumeliâ illum verberavit;
contumeliam homini dixit, imposuit,
intorsit sane gravissimam; contumelus
hominem operuit, vexavit atrocissimis;
per obscenam turpemque dictu contu-
meliam violavit; plautra convictorem
in illum jactavit; linguam contumelio-
sè in illum strinxit; contumeliam novo
modo illi fecit. *Terent.* 2. *Graviter
contumeliâ affectus est, et hoc eum grosse
Schmach. Rede auferren müssen.* Gra-
vem sustinuit, accepit, passus est contu-
meliam; frequenti senatus convicio ver-
beratus est; laceratus probris; contu-
meliis verberatus; jactatus convicio ac
clamore est; multa de illo maledice con-
tumeliosè dicta sunt. *Ufus.* In epi-
stola tua multi aculei contumeliarum
insunt. Ad contumelias descendere. In
contumeliam vertere. Contumeliam ac-
cipere. A contumelia prohibere, tutum
reddere. *V. Maledicium, convicium, vi-
juria, probrium.*

Contumeliosè, schmachlich. *Syn.* Per con-
tumeliam, injuriose. *Ufus.* De absentibus
maledice, contumeliosè detrahendi
causa dicere.

Contumeliosus, a, um. der ein böß Maul
hat. *Syn.* Injurius. *Ufus.* Litteræ,
oratio, voces in aliquem contumeliosè
emisse. In edictis, in congressu contu-
meliosus. *V. Injuria.*

Contundo, is, tudi, tusum, ere, zerstoßen.
Syn. Obtero, frango. *Ufus.* 1. Uxo-
rem lapidibus, & fustibus debilitavit;
manus ictibus contulit. 2. *Transl.* Au-
daciâ exultantis prædonis, sævitiam,
imperum frangere & contundere, bre-
chen, bändigen. Calumniam obtulit,
& contudit. Animum contudi, & for-
tasse vici.

Conturbatio, nis, f. Betrübung. *Ufus.*
Conturbatio est metus excutens cogi-
tata.

Conturbo, as, avi, atum, are, verwirren,
bestürzen. *Syn.* Perturbo, confundo.
Adv. Magnopere, multum, valde. *Ufus.*
1. Multa conturbant animos ipse ne-
litas

litatis. Id me maxime conturbat, quod. Irequentia hominum conturbat & infirmat imaginum notas. 2. Decoquo, dissipor, *pernam domini, rationes perturbo, commisco*, daß Geld seines Herrn verschwendet, die Rechnungen vermischen. Num litur conturbare oportebat? Servus, postquam conturbasset, profugit.

Contus, i. m. eine Stange, mit welcher die Schiff-Leute das Wasser ergründen. Syn. Sudes, seu hasta longior sine ferro.

Convalesco, is, valui, ere. wieder gesund werden. Syn. Consaneico, valentior fio, & gravi morbo recreor, sanor, ex morbo evado; mo hoc fungor, valitudine emergo, morbo levor. Adv. Commodissime, illico, impune ad perniciem, tardius. Usus. 1. Non omnes, qui curantur, convalescunt. Si factum est convalescere & morbo, sine medico convalesces. 2. Transl. Cresco, augeo, zunehmen. Ut convalescere aliquando civitas & sanari posset. V. Confirmo, valeo, tuas, morbus.

Convallis, is, f. ein rundes Thal mit Bergen umgeben. Syn. Planities ex omni parte septa montibus. Usus. Roma in montibus & convallibus posita.

Convasso, as, avi, atum, are. einpacken. Syn. Vasa colligo.

Conveho, is, vexi, vestum, ere. zusammenführen. Syn. Comporto. Usus. Materiam, lapides convexit.

Convello, is, velli, vulsum, ere. zerstören, ausziehen. Syn. Revello. Usus. 1. Simulacrum, gradus convellere. 2. Transl. Videbantur convulsuri statum reipublicæ. Vires, potentiam, acta, gratiam alicujus convellere. Aliquem & suis hortis, de pristino statu convellere. Opinionem inolitam, mentibus dudam insitam convellere.

Convenæ, arum, m. zusammen gelauffene Leute. Syn. Qui & diversis locis in unam civitatem conveniunt. Usus. Romulus pastores & convenas consilio congregavit & sapientiâ.

Conveniens, tis, o. o. daß zur Sache dienet, bequem überein kommend. Syn. Consonus, consentaneus congruens, concors, aptus, par, decorus, decens, dignus. X. alienus. Usus. Bene convenientes propinqui. Nil naturæ tam aptum, tam conveniens ad res adversas & prosperas, quam amicitia. Quid Philosopho minus conveniens, quam Deos tollere? V. Decet, oportet.

Convenienter, geschicklich, gleichförmig. Syn. Congruenter, secundum, pro. Usus. Convenienter naturæ vivere.

Convenientia, æ, f. Gleichförmigkeit. Syn. Conjunctio, cognatio, quasi concentus, Esi. Tanta. Usus. In amicitia est convenientia rerum, in ea stabilitas, in ea constantia. Pulchritudo, venustas, convenientia partium. V. Amicitia.

Convenio, is, veni, ventum, ire. zusammen kommen. Syn. Concurro, coëo, congregor. X. dispergo. Adv. Aptè, claminter se, maxime officio, mirifice, optimè cum aliquo paulisper, præclare. Phras. Multi ad eum convenere, es send viel bey ihm zusammen kommen. Sibi eo convento opus ducebant; cuncta nobilitas occurrit; unum in locum congregata est. Coitio hominum facta est; in ejus congressum & colloquium venire plurimi, convolarunt, concurrerunt, affluxere. Concurfus ad illum factus est maximus. Multi se ad eum salutandum conglobarunt. Ex tota urbe ad illum concurfus fuit. Usus. 1. Copiæ omnes in unum locum convenere. Romam tota Italia convenit. Multæ causæ in unum locum convenisse, & inter se congruere videntur. 2. Congruo, non abhorreo aptus, conveniens sum, sich schicken, überein kommen. Puto rem conventuram. Aliquid, vel nihil inter eos convenit. Hi mores nostræ ætati non conveniunt, diese Sitten reimen sich nicht auf unser Alter. Vide quid conveniat, quid deceat. Sunt in te aliqua, quæ in nullum convenire possunt. Mihi tecum convenit, wir kommen wohl überein. Inter omnes convenit, ut eile es kommen alle überein, daß die Sache sich also verhalte. Neminem adhuc convenisse tecum puto. 3. Adeo, ad aliquem eo, vemo, zu einem gehen. Convenio quotidie plurimos. Nemo me convenit. 4. Nub, verehlicht werden. Uxores, quæ in manum viri convenerunt, matresfamilias sunt. V. Conventio, societas.

Convenit, es geziemet sich. Syn. Decet, æquum est. Usus. 1. Non convenit, ad referendam gratiam esse tardiores. 2. Par est, es steht einem zu. Vos his malis mederi convenit. 3. Constat, gewiß, bekannt seyn. Nominis quæstio est, cum de facto convenit. Convenit id mihi cum adversariis, in diesem kommen wir überein. V. Decet, oportet.

Conventiculum, i, n. Zusammenkunft. Usus. Conventicula hominum, & quasi concilia quædam. Coitiones & conventicula.

Conventum, i, n. Vertrag. Syn. Pactum. Usus. Stare conventis, Dictorum conventorumque constantia. Pronuntium & conventum. V. Pactum.

Conventus, ūs, m. Bertrag. Syn. Pactum, conventum. *Uſus*. Pacta aliqua ſine legibus ſervantur ex conventu.

Conventus, ūs, m. Zuſammenkunft. Syn. Turba, concio, cœtus, multitudo hominum in unum locum congregata. *Epi*. Celeberrimus virorum mulierumque, dignitatus republicæ, elegans, honeſtus, honeſtiſſimus maximusque, magnus, meretricius, nocturnus, tantus. *Uſus*. Conventus celebrare, ſacere, agere, peragere, habere. Conventum dimittere; in quibus oppidis Prætoris conventum agere ſolent. Conventus i. le Capuæ me patronum adoptavit.

Converſio, nis, f. Bekehrung. Syn. Circumſectio. *Epi*. Annua, certa definitaque, conveniens conſtansque, incitatiffima, longa, maxima, quotidiana, rotunda. Converſiones abſolutæ, cœleſtes, continuæ, naturales rerump. *Uſus*. 1. Cœli converſio incitatio. Anni converſiones & commutationes. Perpetui curſus converſionesque cœleſtes. 2. *Mutatio, viciffitudo, Veränderung, Abwechſlung*. Naturales ſunt converſiones rerumpubl. Converſio ſtatus, & inclinatio communium temporum.

Converſio à peccatis, Bekehrung von den Sünden. *Phraſ*. 1. Correctio, emendatio morum; reſipiſcentis animi proſitum; vitæ correctionis ſtudium. 2. *Convertere ſe à peccatis, vulg.* ſich von den Sünden bekehren. Red ſe in viam; abſtinere à ſcleribus; reſipiſcere; ab improba peccandi conſuetudine ſe revocare; ad frugem redire; ex corruptis moribus ad emendatiorem vitam redire, ſeſe traducere; ad bonam frugem ſe recipere; à flagitiorum ceno emergere; emergere è vitis, & ad curam ſempiternæ ſalutis ſe revocare; redire ad officium hominis Chriſtiani; animum ſuum ab omni alia cogitatione ad curandam tuendamque ſalutem traducere; animum ad melioris vitæ conſilia appellere; ad frugem animum applicare; à malitiis abſilire; animum à vitæ pravitate abducere; ad ſanam mentem redire; ſuos mores ad recti honeſtique leges conformare; ſe à pravis moribus ad virtutis ſtudium convertere. 3. *Convertere animum à peccatis, vulg.* einen andern von Sünden bekehren. E peccatorum, ſclerum gurgite extrahere aliquem; errantem in viam reducere; à vitis, à pravitate vitæ, à ſcleribus avertere; ad bonam frugem adducere, reducere; ad melioris vita rationem à pravis moribus traducere,

de vitæ pravitate deducere. Errantem ad bonam frugem, bonam mentem reducere, revocare. V, *Corrigo, melius*.

Converſio idololatæ, Bekehrung eines Abgötterd. *Phraſ*. Tota barbarorum natio ad Chriſti hæm converſa eſt, dieſes barbariſche Volk iſt gänzlich zum wahren Glauben bekehret worden. Rejeſtus tenebris vanarum ſuperſitionum, luce divinitus immiſſa ad Chriſtianam religionem ſe applicuit; ſimulacrorum cultu abjecto, unus Chriſti cultui ſe confecravit; Chriſtianis ſe ſacris addixit; ad Chriſti cultum animum adjecit; Chriſto adjuncta eſt; ad fidem adjuncta eſt; ad ſanam religionem ac fidem traducta; à dæmonum ſtipendiis ad Chriſti ſigna, ad Chriſti caſtra traducta; à ſuperſitiſis ritibus; ab erroribus ritibusque ſacrilegis; à dæmonum ſervitute, ad unus veri Dſi notitiam cultumque eſt traducta; à dæmonum ſervitute in Chriſtianam libertatem vindicata, aſſerta; ad Chriſtum adducta, adjuncta; ad Chriſtiani cœtus communionem aggregata; Chriſto ſacri fontis aſperſione autorata eſt. V. *Baptiſmus*.

Converſio hæretici, Bekehrung eines Ketzerd. *Phraſ*. 1. Multi hæretici ſunt converſi, eſt ſepud viele Ketzer bekehret worden. E ſumma caligine ac tenebris in lucem Catholice veritatis traducti, reſtituti; reddit Catholice religioni; ad Eccleſiam Catholicam reducti; qui poſita contumacia ſuaviſſimo Eccleſiæ jugo cervicibus ſuis ſubſectre; ad ſinum Catholice Eccleſiæ; ad Eccleſiæ autoritatem redierunt; Religionem Catholicam reperiunt; Eccleſiæ reconciliati ſunt; de pravis opinionibus deducti; hæreſim abiecerunt, ejurârunt; orthodoxam doctrinam hauerunt; Eccleſiæ ſe reddiderunt; perverſarum opinionum venenum, virus jecerunt; ejurata hæreſi ſe cum Eccleſia Catholica conjunxerunt; ſe à pravis de religione opinionibus ejecerunt; à ſeditioſis ſectis ſe extulerunt; ad cœtum recte ſentientium redierunt; ad imperium Romanæ Eccleſiæ ſe revocarunt; falſarum commenta opinionum repudiarunt; Romanæ Eccleſiæ manus dedit; pravas opiniones excuſſerunt; peſtem, quam in animo habebant, ejecerunt; ab errorum caligine ad ſincera fidei locum pervenire; ſuaviſſimo Eccleſiæ jugo cervices ſubſectre, ſubmiſcere; cum Eccleſia Romana in gratiam redire. 2. *Ab hæreſi animum convertere*, von dem Ketzeren bekehren. In gratiam cum Romana Eccleſia reducere, reſtaurari.

Ecclesiae Romanae reconciliare; hominem pravis opinionibus addictum Catholicæ Religioni restituere; hæresium erroribus abductum ad Catholicam Religionem revocare; ex hæresium tenebris ad lucem veritatis evocare; ad Catholica castra, signa traducere; cum Romana Ecclesia in gratiam constituere; depravato ab errorum doctoribus animo veritatis lucem accendere; errorum eripere, eximere, extorquere.

Converso, as, avi, atum, are. hin und wieder lehren. *Syn.* Sæpe convertito. *Ufus.* Animus seipse conversans.

Converto, is, verti, versum, ere. menden, lehren. *Syn.* Commuto, traduco, refecto. *Adv.* Aliquando se ad sanitatem, male, repente se, rectè, retrò, festinè. *Ufus.* 1. Arma sua in perniciem patriæ; calamitatem aliquam ad salutem convertere. Animos ad crudelitatem, vim, religiones, risum & facetias convertere. Alienam rem in suam; omnia ad suum commodum convertere. Animos imperitorum à pravitate ad Deorum cultum convertit. In eundem se habitum colorémque convertit. Aliquo se animo & cogitatione convertere. Se totum ad pacem, ad litteras convertere. 2. *Volvo*, circumago, wälhen, herum treiben. Terra circa axem se convertit ac torquet. 3. *Interpretor*, überseßen. Græca in Latinum convertere. Græca Latine reddere. Demosthenis quædam in Latinum converti, non ut verbum verbo redderem, sed vim verborum servavi, nec ea annumeranda lectori putavi, sed velut appendenda. *V. Muto.*

Convectio, is, ivi, itum, ire. beileiden. *Syn.* Veitio, tego, orno. *Ufus.* Hederà omnia convectivit. *Ufus.* Festio.

Convexus, a, um. allenthalben gewölbet. *Ufus.* Cælum convexum.

Convictio, onis, f. Gemeinschaft. *Syn.* Convictus. *Ufus.* Iucundissima convictio.

Convictor, oris, m. Tischgänger, Tischgenos. *Epi.* Familiaris, quotidianus. *Ufus.* Domestici convictores, vulg. *Commensales.*

Convictus, us, m. Bewohnung, ordentliche Nahrung. *Syn.* Convictio. *Ufus.* Quin redis ad convictam noctem. Is tunc convictum numerum & societatem.

Convinco, is, vici, victum, ere. überzeugen, überweisen. *Syn.* Arguo, coarguo, redarguo, cogo, revinco. *Ufus.* Flagitiū aliquem testibus, testimoniis manifestis, indicis convincere. Convictus, fractus deprehensusque discessit. Etsi causa tua non manifestissimis indicis teneretur, mores tamen & vita te convincerent. Convincam facile & elinguem faciam, reddam; tuā te confessione induisti & jugulasti, du sanst mit deiner eigenen Betänntniß überwiesen werden. *V. Arguo, Revinco.*

Convitiator, oris, m. Schmäher. *Syn.* Maledicus. *Ufus.* Huic convitiatori ego de mea vita respondeam?

Convitium, ii, n. Schmähung. *Syn.* Maledictum, probum, contumelia, crimen, opprobrium, maledictio. *Epi.* Terribile, grande, grave, justissimum honestissimumque, magnum, turpe, maximum, quotidianum, tacitum. *Phras.* 1. Convitium facere, schmähen. Probria ingerere; contumelia agitare animos; maledicta in aliquem conferre, conijcere; maledictis opprimere, lacessere, appetere, vexare, contumeliis operire, opprimere; verbis violare, lacessere; maledictis figere, obruere; probrium obijcere, objectare; maledicta in aliquem congerere; omnibus probris onerare; verbis obterere res cum laude gestas; nullius parce, e verborum contumeliis; labem magistratui impone e; maledictorum notis inurere; probrium inferre; probris vexare. *V. Maledictum, probrium, contumelia.* 2. *Convitium pati*, Schmach Rede ausstehen müssen. Convitio jactari; convitiis urgeri; convitium sustinere, contumeliam accipere, pati; convitiis verberari. *Ufus.* Consectari aliquem convitiis. Convitiis aliquid flagitare. Urgeor omnium vestrum convitio. Respondebo hominis iuriosi convitio. *V. Dedecus, Ignominia.*

Conviva, æ, m. Gast. *Syn.* Socius ad epulas, convictor. *Epi.* Consilarii, consilii alicujus, hilari & benè accepti, singuli. *Ufus.* Collectam exigere à conviva. Convivas benè hilariterque accipere.

Convivalis, e, æ, m. zum Gastmahl gehörig. *Ufus.* Convivalia ludionum oblectamenta ad dicta epulis.

Convivator, oris, m. der Gastgeber. *Syn.* Qui convivium facit, parat.

Convivium, ū, n. Gastmahl. *Syn.* Epula, accubatio epularis, amicorum. *Epi.* Delectum, flagitiosissimum, gladiatorium, gratum, jucundum & gratum, maximum, miscuum, moderatum & honestum, precium, publicum, pudicum & solutum tempestivum, turpe. *Convivia* honesta, impura, intempestiva, moderata, modica, muliebria, nocturna. *Phras.* 1. *Convivium splendidum*, ein herrliches Gast-Mahl. *Convivium opipare adornatum*, omnibus rebus instructum & paratum; ornatum magnifice & splendide; epulum regiam magnificentiam, lautum, exquisitum; mensa exquisitissimis dapibus exstructa. 2. *Convivium adparare*, ein Gast-Mahl zurichten. *Parare*, ornare, instruere; epulum dare, mensam exquisitissimis dapibus exstruere; convivio aliquem accipere; convivium magnifice, splendide, adparatissime adornare. 3. *Convivio adesse*, zu Gast seyn. *Convivium inire*, celebrare, concélébrare; convivio accipi; ad convivium adhiberi; ac ubare in convivio; in convivio esse; convivio interesse; in convivio accumbere. *Ufus.* Celebratur omnium sermone letitiâque convivium. *Agitare convivia*, Gastreden halten. *Condicere, intelligi ad convivium*, versprechen, den dem Gastmahl zu erscheinen. *Convivium ad multam noctem vario sermone producere.*

Convivor, aris, atus sum, ari. Gastmahl halten. *Syn.* Convivium ago, agito, epulum do. *Ufus.* Quotidie in publico, & de publico convivatur. *V. Convivium.*

Convocatio, nis, f. Zusammenberuffung. *Syn.* Conventus, congregatio. *Ufus.* Nulla ad defendendam rempublicam populi convocatio.

Convoco, as, avi, atum, are. zusammen rufen. *Syn.* Voco, concieo, advoco, congrego. *Adv.* Aliquando, omnino, serius, fuso. *Phras.* Populum convocavit, er hat das Volk zusammen berufen. *Concionem advocavit*; concilium indixit; concilium plebis habuit; ad concionem vocavit plebem; conventum fecit, egit, celebravit; concivit multitudinem, juvenum manum collegit, comparavit, agmen coëgit; coetus hominum sociavit; multitudinem coëgit, congregavit. *V. Colligo.* *Ufus.* Convocare & congregare dissipatos. In domos consulum senatum convocare, coetum indicere. Concidentur miraculo novæ rei homines, servitia edicto conciantur, arcessuntur.

Convolo, as, avi, atum, are. eilends zusammen kommen, zusammen fliegen. *Syn.* Concurro. *Ad.* Statim. *Ufus.* Convolut tota ex Italia nuntii. Vexillo elato ocyus convolabunt. *V. Concurro.*

Convolve, is, vi, volutum, ere. zusammen winden. *Syn.* Involo. *Ufus.* Sol se convolvens elabitur, ut abeat.

Conus, i, m. die oberste Spitze auf einen Helm. *Figura metæ, vel pyramidis, atque tubus unversi.* *Ufus.* Conum, ais, & cylindrum, & pyramidem pulchriorem, quam sphæram videri.

Conisco, as, are. mit den Hörnern stoßen, wie die Widder. *Syn.* Arieto, fronte concurro. *Ufus.* Caput opponis, cum eo coniscans.

Cooperio, is, ui, pertum, ire. bedecken. *Syn.* Tego. *Ufus.* Telus coopertum corpus. Homo scelestus, miseris coopertus. *V. Tego.*

Cooptatio, nis, f. Erwählung. *Syn.* Cooptatio. *Epi.* Centuria. *Ufus.* Cooptatio collegiorum ad populi beneficium transferebatur.

Coopto, as, avi, atum, are. erwählen. *Syn.* Eligo, a lseribo, recipio. *Ufus.* Aliquem in amplissimum collegium, in senatum sua nominatione cooptare.

Coorior, eris, ortus sum, iri. sich erheben. *Syn.* Orior. *Ufus.* Tum subito coortas tempestates sunt maximæ. Coorti ex insidiis hostes. *V. Orior.*

Copia, æ, f. Menge, Überfluß, Erlaubniß. *Syn.* Abundantia, ubertas, vis, facultas. *Epi.* Accurata orationis, admirabilis, assidua, bona, digna gloria imperii, exilis. *Copulae adventitiæ, affluentes, amplissimæ patrimonii, domesticæ, desperatæ, equestres ac pares, exiguæ amicorum, extenuatissimæ, summa, innumerabiles, magnæ, bellicosæ, omnibus rebus ornatæ, nimia, pares, parvæ, pedestres, præclaræ, præsentæ, veteranæ, veteres.* *Phras.* 1. *Magna frumenti copia adventa est*, man hat eine große Menge Getraid zugetrieben. *Magna vis, innumerabilis frumenti numerus, ingens frugum modus comportatus est*; urbs com meatas copia ad societatem instructa est. 2. *Tellus magnam copiam præbet frugum*, die Erde trägt eine Menge Früchte. *Abundantiam gignit, supplet id genus frugum*; affluit frugum copia; magna soli est benignitas ad maturandas fruges; frugum eo loco abunde est; tellus copia rerum sagittas accolas; tellus abundat frugibus; copia frugum & ubertate anteit plebem.

que imperii provincias; leuissima ubique frugum ubertas est; nihil uberius ad fruges solo, ubertas frugum quanta potest esse maxima; ager est frugum imprimis fertilis. 3. *Vir copius rei familiaris locuples*, er ist ein reicher Mann. Omnibus copius floret, abundat, affluit, circumfluit; omnium rerum affluentibus copius ditatus, praeclatus; in summa rerum abundantia vivit. V. *Dives*. 4. *Copias contrahere*, seine Soldaten zusammenziehen. Copias cogere, contrahere; vires suas in unum conferre; colligere ex disperso cursu; castra castris conjungere. V. *Exercitum parare*. *Uusus*. 1. Dicendi, verborum, ornamentorum copia, varietas, ubertas. Frugum ubertas & copia. 2. *Facultas, potestas, occasio, Macht, Gelegenheit*. Majori cura, quam copia & facultate rem gerere. Facere civibus omnibus sui consilii copiam. Hortensio summam copiam facultatemque dicendi natura largita est. 3. *Opes, fortuna, Reichthum*. Moderator rempublicam faciat opibus firmam, copiis locupletem, gloria amplam. Omnium rerum affluentibus copiis dari. 4. *Exercitus, manus, cohors militum, Krieg, Heer, Hauffen Soldaten*. Copias conficere, comparare, parare; cogere, Wölfer werden, zusammen ziehen. Copias habet, copias abundat, auf den Beinen haben. Copias producere, educere in aciem, exponere, zur Schlacht führen. Copias armare, instruere, bewaffnen. Copias profligare, in die Flucht treiben. V. *Exercitus*.

Copiosè, häufig. Syn. *Uberrimè, largè, largiter, prolixè, abundanter*. *Uusus*. Passim animalibus copiosè & abundanter natura comparavit. Copiosè de aliqua redicere, differere, disputare.

Copiosus, a, um. überflüssig, reich, häufig. Syn. *Abundans, uber, dives*. Adv. *Admodum, planè & locuples*. Phras. *Est orator admodum copiosus*, er ist ein bescheidener Wohredner. Fuso, copiosè, rethoricè auget & ornat omnia; suscitèque disputat; tractat, pertractat uberrime omnia; est in eo flumen verborum; est oratio plurimè sanguinis; juvenili penè redundantia luxuriat; verbis effervescentibus & paulo nimium redundantibus utitur. Sermonis plenus orator est, ac prae ceteris verbosus; ore pleniorè disputat & tractat omnia; velut in innenso campo liberius vagatur. *Uusus*. Homo inter suos imprimis copiosus, reich. Omnibus rebus ornatus & copiosus. Lautum & copiosum patrimonium. Homo ad di-

cendum copiosus. V. *Dives, Oratio, Eloquentia*.

Copula, æ, f. ein Band. Syn. *Nexus, vinculum*. *Uusus*. Quæritæ ita, copulas gestant secum.

Copulatio, onis, f. Verelnabhrung. Syn. *Conjunctio*. *Uusus*. Copulatio rerum coagmentatioque naturæ. Congressus copulationesque consuetudinum. Complexiones, adhesiones, copulationes atque morum. V. *Conjunctio*.

Copulo, as, avi, atum, are. verelnabaren. Syn. *Jungo, adjungo, conjungo*. X *Disjungo, divello, distraho*. *Uusus*. Disjuncta conjungere, sicut a cum presentibus copulare. Animi cum corporibus copulati: Equester ordo cum senatu copulatus. Ista cognatione differunt, re copulantur. Nihil amabilius, nihil copulatus morum similitudine bonorum. *Jungo, adjungo*.

Coquo, is, coxi, coctum, ere. kochen. Adv. *Benè*. *Uusus*. 1. Is, qui coxerit, condimenta addidit. 2. *Transl.* Vir bonus miserè coquitur à curis. Sermone utitur benè cocto & condito.

Cor, cordis, n. Herz. R. è *νῆρ*. Syn. *Paras in animante princeps, visus*. Phras. 1. *Ex corde, vulg. vom Herzen*. Ex animo; ex intimo animi sensu; libenti animo; propensio studio; propensissima voluntate; egregia animi acritate; impensè, sincerè, optimo animo. 2. *Nihil sibi cordi sentit, vulg. er nimmt nichts zu Herzen*. Eorum nihil illi cordi est; nihil in animum descendit; eorum nihil in animum admittit; parum, nihil his movetur, commovetur; nihil illi morum curæ est; omisso absoluto ad hæc est animo; des his rebus minime laborat. V. *Cura, sollicitus*. *Uusus*. Nec cor habet, nec palatum. Animus mihi ardet, cor commovetur ira. Res tua valde mihi cordi est. *Vulgus pro animo perperam fere usurpat cor; ut; non habet cor. Duro, bono est corde, er hat kein Herz &c.*

Coram, suægen. Syn. *Ad, apud, ante in conspectu, ante oculos ante pedes, in oculis*. X *absens*. *Uusus*. Coram, & absente mihi promiscere. Sed hæc pluribus & commodius coram. V. *Conspectus, presens*.

Corbis, is, f. & m. ein Korb. Syn. *Canistrum*, f. *fiscina* è vimine contexta. *Uusus*. Matrona corbe se contextit.

Corbita, *x*, f. ein Last-Schiff. *Syn.* Navis oneraria.

Corculum, *i*, n. ein Herzklein. *Syn.* Cor parvum. *Vix anaxina*, *Ufus.* Scipio corculum appellatus fuit.

Cordate, weithich. *Syn.* Sapienter, prudenter.

Cordatus, *a*, um. weith. *Syn.* Prudens, sapiens. *Ufus.* Scaurus homo egregie cordatus. *Vilgus* cordatus, cordate aabit pro forti, generoso, fortiter. *V. Prudens.*

Cordolium, *ii*, n. Herzknecht. *Syn.* Dolor cordis. *Ufus.* Rides ab cordolio. At mihi cordolium est.

Corig'a, *x*, f. lederneß Band. *Syn.* Lorum, seu cingulus e corio factus. *Ufus.* Ledi osseus & corig'a abruptio erit cavenda.

Corium, *ii*, n. Leder. *Ufus.* Obvolutus, vestitus, tectus corio.

Corneolus, *a*, um. hart, wie ein Horn. *Syn.* Corneus. *Ufus.* Aures duos, & quasi corneolos habeant introitus.

Corneus, *a*, um. hörnen. *Ufus.* Corneum rostrum.

Cornix, *icis*, f. Stütze. *Epi.* Cursans, fusca. *Ufus.* Cornicum oculos configere.

Cornu, *u*, n. ein Horn. *Epi.* Dexterius, firmius, sinisterius. Hebetiora, acutiora. *Ufus.* Lunæ nascentis cornua. Animantia cornibus armata.

Corolla, *x*, f. Kränklein. *Syn.* Corona.

Corollarium, *ii*, n. Zusaß. *Syn.* Appendix, accessio. *Ufus.* Ad solitos fructus orationum aliquod nummorum corollarium adicere. *V. Addo.*

Corona, *x*, f. Kranz, Krone. *Syn.* Insigne regni, insigne regium, diadema, sertum. *Epi.* Aurea, civica, illuminata, laurea, longa, maxima, multiplex, publica, subita. *Ufus.* 1. Corona aurea fulgentibus gemmis illuminata, eine goldene Krone mit schimmernden Perlen besetzt. Habere, ferre, coronam auream in capite. Coronam civicam imponere. Ponere, deponere coronam. 2. *Circulus audientium, catus*, ein Kreis, oder Versammlung der Zuhörer. Frequentissima coronâ cingi & lepi. Cautâ erit ad

maximam coronam dicenda. In corona hominum & consellu. 3. *Crōna clericalis*, vulg. Krone derer Geistlichen. Sacri Ordinis insigne, antonio in coronæ modum vertice, vulgō: *Tonsura*. 4. *Coronam Marianam recitare*, vulg. den Rosen-Kranz beten. Stas ad DEI Matrem preces ad precarios globulos persolvere. Preces coronarias ad Divinæ Matris honorem persolvere. Corollam precariam piè sanctèque vovere. Stas precibus Dei Parenti Virgini corollam texere. Piaculares sacræ corollæ globulos piè sanctèque precando volvere. Preces coronariæ, corolla precaria, globuli precarii, piaculares, Rosen-Kranz.

Coronarius, *a*, um. daraus man Kronen, oder Kränklein macht. *Syn.* Quod ad coronas pertinet. *Ufus.* Aurum coronarium dabatur consulibus ex provincia decedentibus ad decoranda triumphum.

Corono, *as*, *tavi*, *atum*, *are*. krönen. *Syn.* Coronam impono, corona dono, venerabilem insignibus imperii facio, insignibus regni augustiorem reddo. *Ufus.* Epulas coronati incunt.

Corporatus, *a*, um. daß einen Leib hat. *Ufus.* Mundus cernitur & tangitur, & undique est corporatus.

Corporeus, *a*, um. leibhaftig. *Syn.* Corporatus, concretus. *Ufus.* Corporeum & aspectabile omne necesse est esse, quod natum est.

Corporis Christi Festum, Fest des Brunnleibnam's Christi. Dies, quem anniversario augustissimoque ritu, sanctissimo Christi corpori sacrum voluit Ecclesia; qui sanctissimi Christi corporis honoribus à majoribus dictus est; quò omni apparatus genere, triumphalem planè in modum, augustissimum mysterium celebrat Christianus orbis.

Corpulentus, *a*, um. wohl beleibt. *Syn.* Obesi corporis homo. *V. Pinguis, Adiposus.*

Corpus, *oris*, n. Leib. *R. à Corrupt.* *Epi.* Agram, bene constitutum, caducum & infirmum, castum, clarum, debile, externum, extremum, figuratum, firmum, fragile, grave, illustre, immane, immortale, imperfectum, impudicissimum, impurum, incultum, horridum, ingens, integrum, insipiens, inviolatum, maternum, mortale, mutabile, obliquum, æqu-

æquabile, sanctissimum, sanum, semiferum, vitiosum. Corpora aspera, hamata uncinatæque, solida ac individua, terrena concretæque, viva. *Uusus.* 1. Corpus, quasi vas animi & quoddam receptaculum. Corpus exercendum & ita afficiendum est, ut obedire rationi possit in exequendis negotiis, & in labore tolerando. Corporis infirmitas & imbecillitas. Corpora recalescunt, confirmantur, allevantur, revocentur agitatione & exercitatione. E morbo vires & corpus amittit. Dandum est tempus corpori. Serviendum est corpori. Voluptates ad corpus pertinentes. Corpus vulgare, meretricium. 2. *Transl.* Corpus reipublice. Non modò partes, sed corpus reipublice curasti, die ganze Gemeinde. 3. *Opus*, volumen, ein Werk, ein Buch. Ex his modicum corpus confici poterit. Corpus detentionis.

Corpuscula, orum, n. Leiblein. *Epi.* Leviorunda, angusta & curvata, & adunca. *Uusus.* Democriti corpuscula quedam leviora, alia aspera, rotunda alia, partim angulata, curvata quedam, & quasi adunca, ex his &c.

Corrado, is, rasi, rasum, ere. zusammenfahren. *Uusus.* Illi, credo, hæc pecunia corraditur.

Correctio, onis, f. Verbesserung. *Syn.* Temperatio, emendatio. *Uusus.* Correctionem alicui adhibere. Hæc est veteris Philosophiæ correctio & emendatio. V. *Emendatio*, reprehendo, corrigo.

Corrector, oris, m. Verbesserer. *Syn.* Censor, emendator. *Uusus.* Corrector & emendator civitatis.

Correpto, is, repsi, ere. schleichen. *Syn.* Irepto.

Corrigo, is, rexi, rectum, ere. verbessern. *Syn.* Emendo, correctionem adhibeo, alicuem ab errore avertio, compento. X *depravo.* *Adv.* Ambitiosè orationem. *Phras.* 1. Spero fore, ut se corrigat, ich hoffe, er werde sich bessern. Ut se flectat, & majores suos respiciat, ut sanetur; ut ne exemplum in perniciem civitatis maneat; ut frugi evadat; ut virtute culpam corrigat, nova gloria flagitii memoriam aboleat; ut se restituat; se ad frugem corrigat, ad frugem animum applicet; ut in viam redeat; ab errore revocetur; objurgando melior fiat; ut correctionem subeat, suscipiat, admittat; ut correctorem patiatur; monitoribus & qui erranti viam monstrent, obtempe-

ret, dicto audiens sit, morem gerat. 2. *Via jam corrigi potest*, er kan fast nicht mehr gebessert werden. Nullum penè correctioni locum relinquit, reliquum facit; nullum propè melioris frugis spem facit; vix est, ut ad sanitatem flectatur; conclamatum videtur de ejus emendatione; insanabile penè malum est; is ut ad meliorem se frugem recipiat, sperari vix potest; deploranda in perpetuum videtur ejus emendatio; vix superest medicinæ locus; respuit jam inveterata vis mali, quasi desperata salute, medicinam; frustra jam in emendandis ejus moribus opera ponitur; altius jam animo insedit vitium, quàm ut evelli ulla ratione possit. V. *Melius.* 3. *Correxit orationem*, er hat die Rede verbessert. Ad ineptos locos notam apposuit; orationem limavit; multis lituris eliminavit, perpolivit? menda non pauca lituris sustulit; demendo, mutando, interpolando multis locis sensum restituit. *Uusus.* Aliquem, mores aliorum, orationem, menda corrigere. Errorem penitendo correxit. Corrigere se & reprehendere.

Corripio, is, ripui, reptum, ere. bestrafen, erzeihen. *Syn.* Comprehendo: reprehendo. *Adv.* Acerrimè, occultè, severè. *Uusus.* 1. Hominem corripere & suspendi jussit. Dolore, amentia, ira corripere: morbo subito corripere. 2. *Reprehendo*, arguo, margo, accuso, mit Worten strafen, Bermeis geben. Clamoribus maximis aliquem corrigere. V. *Reprehendo*, Objurgo, Impetus.

Corroboro, as, avi, atum, are. stärken. *Syn.* Firmo, confirmo, roboro, sancio. X *infirmo*, frango. *Uusus.* Spem alicujus lenitate; factionem indulgentiâ corroborare. Cum se vox tua corroboraverit. Corroborata jam vetustate audacia. *Ætas* corroborata; rerum cognitioni apta. V. *Firmus*, confirmo.

Corrodo, is, rosi, rosum, ere. zernagen. *Syn.* Rodo. *Uusus.* Mures scuta corroderant.

Corrogo, as, avi, atum, are. zusammenlesen, zusammenraspeln. *Syn.* Rogo, peto, precibus quaero. *Uusus.* 1. Necessarios suos corrogat, ut sibi adsint. 2. *Congrego*, versammeln. Vestimenta, vasa, milites corrogare. V. *Colligo*.

Corruo, as, avi, atum, are. runtsicht machen. *Uusus.* Frontem corrugare. Capere, contrahere, adducere frontem. V. *Ruga*.

Corrumpto, is, rupi, ruptum, ere. verderben, zerbrechen. *Syn.* Depravo, vitio, in vitium impello, destruo. *Phras.* 1. *Copulantes juventutem corrumpunt*, üble Begierden verderben die Jugend. Deteriorem faciunt; à recto cursu & ratione detorquent; nervos omnes virtutis elidunt; corruptelarum illecebris inietiant; facile in omnia vitia precipitant. 2. *Juventus facile corrumpitur*, vulg. *seuicler*, die Jugend wird leicht verführt. Contagione malorum; juvenus facile evertitur in errorem facile inducitur, facile transversum agitur; malis moribus depravatur; ad mala consilia deducitur; ad nequitiam facile inducitur; in fraudem illicitur; sollicitando & pollicitando juvenum animi lictantur, labefactantur. Juventus veluti contactu facile recipit vitia, animi virus; morbi illi animorum facile pervadunt juventutem; facile serpunt contagiones malorum; morbi illi animorum veluti corporum contactu vulgantur; atas illa flexibilis, pravis capta corruptelarum illecebris à continentia facile deducitur; vitiis imbuitur; ad inertiam & voluptates corporis pessanditur. 3. *Hoc in se facinus nunquam conceperet*, nisi à pravis sociis conceptus esset, et hätte dieses niemahlen gethan, wann er nicht von andern wäre vrsöhret worden. Nisi exempli contagio juvenem animum veluti pestilenti quodam sidere assalset; nisi sociorum exemplum transversum egissent; nisi pravitatem sociorum ad hac consilia traductus; hæc cum ageret, contagione quadam pestifera insaniit, sociorum pravitatem auferri se passus; corruptelarum illecebris irritus; contactus is corruptelarum illiis, que pravis à sociis sunt profecta. 4. *Bellicum tandem avaritia corrumpit*, et hat das Lob, so er im Stride verdienet, durch seinen Geiz verderbet. Partem bello gloriam avaritia expunxit; avaritiæ sordes belli gloriam confrégere; offecit bellicis laudibus, partoque armis decori, avaritia importuna; armorum gloriæ avaritia labem imposuit, aspersit; illustrem belli gloriam avaritiæ sordibus inquinavit. V. *Macula*. 5. *Corruptus est pecuniâ judex*, der Richter ist mit Geld bestochen worden. Judex magnâ vi pecuniæ à sententiæ æquitate deductus est; ob rem judicandam pecuniam accepit; pretio addictam fidem habuit nummarius juris interpretes; jus pecuniâ est adulteratum, spe & metu depravatum; judicis fides pretio labefacta concidit; saturatus infanta largitione judex, pecuniæ

magnitudine facile ab instituto deductus est; mercenarius judex; cujus mens oppressa præmiò, lingua adstricta mercede, vero pretium ac gratiam facile antetulit; judex venalem linguam fidemque habuit; judex mercede conductus; largitione cæcatus; præmiò delinitus; auro corruptus est adversarii mei infinitâ largitione adversum me usi sunt; judicem pretio mercati sunt; judicem voluntates largitione redemerunt; corruptelam judicis magnâ vi pecuniæ moliti sunt; tantum donis muneribusque peccerunt, ut à sententia facile abiret, abduceretur; venalem pretio hominem & largitione devinctum, magnitudine pecuniæ facile à bono honestoque abstrahere. Judicem, à cupiditate auri haud intactum, qui adversus divitias haud quaquam invictum gerebat animum, facile donis ad suam causam perduxerunt. *Ufus*. Aliquem pecuniâ, judicem largitione, pretio tribus corrumpere. Vitiosa & corrupta consuetudo. Corrupti ac depravati mores. Tabula publica lituris corrupta. Oculi fletu, vix luto, vestis usu, ædes sua corrumpuntur. V. *Deterius*, *Destituo*.

Corruo, is, vi, utum, ere. zu Hauffen fallen. *Syn.* Ruo, cado. *(Sto. Phras.)* 1. *Lubertas corruit*, er ist vor Wunden zusammen gesunken. Præceps in vulnus abiit; inter manus suorum collapsus est, deficiens, ac jam vix spiritum ducens; moribundus labentibus super corpus armis ad terram defluxit; ruente equo saucius ipse, præceps ad terram datus est. 2. *Domus corruit*, das Haus ist zusammen gefallen. Domus convulsa sedibus suis cum fragore ingenti procidit, ruit, procubuit; diu quatata ac labefactata ruinâ tandem oppressa est. V. *Cado*. *Ufus*. *Ædes exese corruere*. Uno meo fato tu; & omnes mei corruistis. Corruere urbis opes. Ille timore, ego risu penè corui.

Corruptè, verderbter Weise. *Syn.* Male prave, nequiter. *Ufus*. Depravatè & corruptè de re aliqua judicare.

Corruptela, æ, f. Verderbung. *Syn.* Quod ad corrupendum valet, ut largitio, illecebra &c. *Phras.* *Corruptelam judicis moliri*, den Richter bestechen wollen. Sollicitare judicem pecuniâ ad perniciem alterius; spe ac promissis prolectare; mercari pretio judicem; pretio ac largitione delinire; donis, muneribus tentare. V. *Corruptus judex*. *Ufus*. Mores hæc dulcedine

dine corruptellæ, & d. pravitæ. Corruptela malæ conscientie. Aliquem corruptelarum illecebris irretire.

Corruptio, nis, f. Verderbung. *Ufus.* Morbum appellant totius corporis corruptionem.

Corruptor, oris, m. Verderber. *Syn.* Largitor. *Ufus.* Quis corruptor juventutis? Quem tu hujus tribus corruptorem ac venditorem clamas.

Corruptrix, icis, f. Verderberin. *Ufus.* Corruptrix provincia.

Cors, tis, f. ein Hof in einem Haus. *Syn.* Area villæ, spatium intra maceriem. *Ufus.* Villam habes cum corte.

Cortex, icis, m. & f. Rinde. *P. q.* Corio legens lignum. *Ufus.* Trunci obducuntur lino aut cortice quo sint, à frigoribus & caloribus tutiores.

Cortina, æ, f. Furchang. *Ufus.* Cortina theatr.

Corusco, as, avi, atum, are. blinken. *Syn.* splendeo, emico. *Ufus.* Flamma inter nubes coruscat.

Coruscus, a, um. glänzend. *Syn.* Fulgens.

Corvus, i, m. Rabe. *Ufus.* Malvo est bellum naturale cum corvo.

Coryphæus, i, m. der Urheber. *Syn.* Dux, princeps. *Ufus.* Zenonem Philo coryphæum Epicureorum appellat. *V. Autor.*

Cos, tis, f. Wellstein. *Syn.* Lapis, quò culti acuntur. *Ufus.* Iracundia cos est fortitudo. Novacula cotem præcidere.

Costa, æ, f. Rippe. *Ufus.* Animalium, navium costæ.

Cotes, tium, f. Felsen. *Syn.* Aspera saxa. *Epi.* Scrupulosæ. *Ufus.* A quibus tanquam à scrupulosis cotibus enavigavit oratio.

Cothurnus, i, m. Halb Stiefel. Calcoamentum genus, tragicædis & virginibus familiare.

Crapula, æ, f. Trunkenheit. *Syn.* Helluoniam vitium, dissoluta victus ratio. *Phras.* 1. Crapulam habet, et hat einen Rausch. Merò incalescit; sensus merò victi sunt; gravata ebrietate mens; vinò gravis est; merò oneratus; vinò epulisque obrutus est, appotus probè; invitavit se pluseulum majoribus poculis; temulentus est; vinò rationem obruit; vinò mentem

mergit; vinò sepultus est; vinò onustus, languidus, oppressus est; vinò mader; crapulâ ac capitis errore, titubat; nec mens; nec lingua homini consistit; merò victus est; vini flore se complevit; vinò se ingurgitavit; crapula gravis & impos ibi est. *V. Ebrius.* 2. Crapulam dormivit, et hat den Rausch ausgeschlafen. Crapulam exhalavit; somnò concoxit; quies mentem reddidit; ebrietatem discussit. *Ufus.* 1. Edormi & exhalare crapulam. *V. Bibo.*

Cras, morgen. *Syn.* Secundum hanc diem crastina die.

Crasse, grob, dick. *Ufus.* Crasse compositum aliquid.

Crassitudo, inis, f. Dicke. *Ufus.* Crassitudo aeris mihi noxia.

Crassus, a, um. dick, grob. *Syn.* Densus, plenior, pinguis, concretus. *X. tenuis.* *Ufus.* Crassus & concretus ær. Omnia crassis circumfusa tenebris. Coelum crassum.

Crastinus, a, um. morgend. *Ufus.* Nisi me in crastinum differre velis.

Crater, eris, m. Trund-Schale. *Syn.* Poculum, cratera.

Crater, eris, m. Trund-Schale. *Syn.* Crater, vas ad hauriendam aquam. *Epi.* Fulgens, pulcherrima. *Ufus.* Crateræ ex ære pulcherrimæ.

Crates, is, f. Gitter. *Syn.* Tabula viminibus contexta. *Ufus.* Locus conseptus cratibus.

Creatio, onis, f. Erschaffung. *Ufus.* Creatio magistratuum.

Creator, oris, m. Erschaffer. *Syn.* Procreator; genitor, effector. *Phras.* Creator universi Deus, Gott der Erschaffer der Welt. Effector & molitor mundi Deus; rerum, quæ in tota naturâ constant, omnium opifex. universi conditor ac parens Deus; hujus iminenti operis conditor, effector; mundi hujus architectus ac fabricator; temporum ac omnium rerum artifex. *V. Deus.* *Ufus.* Creator urbis Romulus.

Creatura, æ, f. Geschöpf. *Syn.* Res creata; ex nihilo producta; res condita ab opifex & edificatore mundi, DEO; res à summo conditore DEO procreata; summi conditoris, creatoris

ris, procreatoris opus; res mortalis.
Creatura omnia.

Creber, bra, brum. oftmalig. *Syn.* Frequens, densus. *Ufus.* Thucydides creber est rerum frequentia. Crebrae venae toto corpore intextae. Per hos dies creberimus mihi sermo de te. *V. Saepe, frequento.*

Crebritas, tis, f. Dichtigkeit. *Syn.* Frequentia. *Epi.* Pristina, tanta litterarum. Crebritate officiorum priora errata sarciam.

Crebro, oft. *Syn.* Frequenter. *Ufus.* Crebro litteras dare. *V. Saepe.*

Credibilis, e. glaublich. *Syn.* Probabilis, verisimilis. *X increditibilis.* *Phras. 11.* Creditibile est, eo ist glaublich. Fidem est proptus; ad fidem pronus est; verisimilimum est; à ratione haud alienum est, par est credere. *V. Verisimile.* 2. *Res incredibilem reddidit,* eo hat die Sache glaublich gemacht. Fidem ejus rei fecit allatus ab eo nuncius; suspicionem affirmavit rumor publicus; fidem rei addidit una consentiensque vox populi; ad suspicionem res certissimae accesserunt; opinionem adjuvit constans rei fama. *Ufus.* Narratio credibilis esse debet. Credibile est, quod sine ullo teste auditoris opinione firmatur. *V. Incredibilis.*

Credibiliter, glaublich. *Syn.* Verisimiliter, probabiliter. *Ufus.* Quam non modo non credibiliter, sed ne suspiciose quidem.

Creditor, oris, m. ein Gläubiger. *Syn.* 1. cui quaecunque causa aliquid debeatur. *X Dehitor.* *Epi.* Ceteri, familiares, universi. *Ufus.* Fraudare creditores. Cum omnibus creditoribus suis male agit.

Credo, is, didi, ditum, ere. glauben. *R. q. corrodo, id est, assensum.* *Syn.* Fidem habeo, tribuo; auctoritatem tribuo, auctoritatem & fidem adjungo, mihi persuadeo. *Adv.* Citò de aliquo, iacilè, firmitus, prorsus, rectè de aliquo, stultè, temere pecuniam, valdè, dementer. *Phras. 1.* Ne temere cuius credas, glaube nicht gleich einem jeden. Ne cuiusvis testimonio fidem adjungas; ne omnibus credulitatem tuam addixeris; segnior ad credendum esto; caveas, ne fidem tibi quisque faciat, tibi aliquid persuadeat. 2. *Non cuiusvis credendum,* eo ist nicht allen zu glauben. Quibusdam fidem & auctoritatem iusta suspicio derogavit; quodam leviores auctores rei culpa facit; sunt, quibus incerta dubia, fluxa fides sit; quorum fide niti cu-

to haud possit; non cuius adhibenda est fides. 3. *Credo mihi, rem ita se habere,* glaube mir, daß sich die Sache also befinde. *Persuasum tibi habeo; induc animum; induc in animum, ita esse; pro certo habeo; pro certo existima; nihil dubita; exploratum atque omninò certum habeo; pro comperto habeas, velim; sit hoc apud te minimè dubium; sit exploratum; pro inquisito & comperto sit, rem hoc locò esse; velim, sic habeas; tibi persuadeas; cum animo tuo constas, in hoc statu rem esse.* 4. *Est vir, cui meritò credi possit,* eo ist ein Mann, den man billig zu glauben hat. Cuius conspecta fides & gravitas, est fide dignissimus; vir est suspicte minimè fidei; cuius ingens apud omnes auctoritas ac fides; cuius auctoritas magni apud omnes est ponderis; qui auctoritate valeat, floreat maxima; cuius ingens inter testes nomen; cui vel in iurato credas. *V. Auctoritas.* *Ufus. 1.* Ajunt, nervos atque artus esse sapientiae, non temere credere. Adduci non possum, ut summi credam. Non credo de numero militum. 2. *Concredo, committo, amvertrauen, verlassen.* Se alicui, sua consilia; res omnes alienae fidei; arcana libris; nocti se credere. *V. Fides, Iudico, Firmus, Certus.*

Credulitas, tis, f. Leichtgläubigkeit. *Syn.* Credendi facilitas, animus simplex, credulus. *Ufus.* Credulitas error potius est, quam culpa, & in optimi cujusque animum facillimè irrepit.

Credulus, a, um. leichtgläubig. *Syn.* Simplex, antiqui moris homo, qui facile credit. *X Prudens, sapiens.* *Ufus.* Verba mihi dari facile patior, meque libenter praebere credulum. Creduli & improvidi juvenes. *V. Incautus.*

Cremo, as, avi, atum, are. verbrennen. *Syn.* Incendo, exuro, comburo, deuro, in ignem aliquid infero, flammis torreo.

Creo, as, avi, atum, are. erschaffen, machen. *R. à κρείω, perago.* *Syn.* Procreo, gigno, facio. *Adv.* De integro censes, injustè, periculum, ritè consulles. *Phras.* Deus hunc mundum creavit, **DEUS** hat die Welt erschaffen. Ex nihilo procreavit; rerum omnium potentissimus ac sapientissimus opifex hoc pulcherrimum naturae regnum ex nihilo condidit, effecit; communie hoc **DEI** ac hominum domicilium **DEI** consilio iustaque repente ex nihilo existit; rerum hanc universitatem, quae omnia continentur, nullis ex elementis, nullis ex principis molitus est **DEUS**; nunti

hujus

hujus moles immensa non manibus hominum, sed DEI imperio surrexit; quidquid hic videmus, de nihilo natum est, Deo imperante; Deus est, qui cœlum & omnia, quæ cœli ambitu continentur; qui supera, media, infima, condidit, architectatus est, ex nihilo excitavit, formavit, finxit. 3. *Regem creant*, sie machen ihn zum König. Regem appellant, regem jubent, regnum ei deferunt; regem renunciant; diadema ei imponunt; regem faciunt, dicunt; summam imperii ad eum deferunt. *Usus*. Artis proprium est creare & gignere. Periculum aliis creare. Luxuries in urbe creatur. Consules & prætores creantur. Errorem sæpe creat similitudo. V. *Facio*.

Crepida, æ, f. Pantoffel. *Calceamenti genus*. *Usus*. Statua Scipionis cum chlamyde & crepidis.

Crepidatus, a, um. der Pantoffel anhat. *Syn*. Soleatus.

Crepido, inis, f. Port am Gestatt. *Syn*. Ora terræ, quæ alluitur aqua, vel ripa paulo eminentior. *Usus*. Pirata ad omnes urbis crepidines accellit.

Crepitus, us, m. Quall. *Syn*. Sonus collisione excitatus, aut percussione. *Epi*. Honesti, liberi. *Usus*. Pallor & tremor & dentium crepitus consequitur. Inter plagarum crepitum doloremque. Stoici ajunt, crepitus æquè ac ructus liberos esse oportere.

Crepo, as, pui, pitum, are. frachen. *Syn*. Percrepo.

Crepundia, orum, n. Kinder, Spielwerck. *Syn*. Quæ pueris dantur oblectandi causa.

Crepusculum, i, n. Abend, Zeit. *Usus*. Primo crepusculò. V. *Vesper*.

Cresco, is, crevi, ere. wachsen. *Syn*. Augesco, accresco, adolesco, ingravesco, serpo. propagor, augeor, ætate procedo, surgo, ascendo. X *decreasco*, Adv. Incredibiliter, plurimum, pariter cum ætate studia. *Phras*. 1. *Herba è terra crescunt*, die Kräuter wachsen aus der Erde hervor. E terra nascuntur; è terra maturatæ pubescunt & maturitatem allequantur. Diffundit terra & elicit herbescentem viriditatem; è terra germina omnia effunduntur; terra herbas gignit, creat, progenerat; herbae proveniunt, prosiliunt,

prorepunt, emicant, enascuntur, exeunt. 2. *Malum indies crescit*, das Uebel nimmt täglich zu. Malum indies longius manat; serpit latius; magis vulgatur; augefcit, ingravescit; longius progreditur, procedit; majora in dies incrementa capit. V. *Augesco*, augeo. 3. *Postquam crevit puer*, nachdem der Knab erwachsen ist. Ubi adolevit ætate; ubi ætate processit; sumptò jam corpore, animique robore; ubi ad justum corporis modum adolevit; ubi ad justam corporis proceritatem; corporis habitum processit. 4. *Ira dolorque crevit*, der Schmerz und Zorn hat zugenommen. Exarset ira, vehementius offerbuit. V. *Augeo*. *Usus*. Respublica privatis inimicitiis crescit. Expectatio rumore creverat. Eos elige, è quibus crescere possis. Locus præter modum crevit. V. *Augeo*, *Amplifico*.

Creta, æ, f. Kreide. *Syn*. Terra alba. *Usus*. Laudatio Asiatica illa creta ob-signata.

Cretatus, a, m. befreidet. *Syn*. Creta infectus. *Usus*. Cretata fasciæ.

Cretio, onis, f. Antretung des Erbtheils. *Syn*. Hæreditatis capta possessio. *Epi*. Libera, simplex. *Usus*. Puto, cretionem simplicem fuisse.

Cribrum, i, n. Sieb. *Syn*. Vas pistorum ad grana farinamque, purgandam. *Usus*. Muros cribra arrosere.

Crimen, inis, n. Vaster. R. *α νειμα*, iudicium. *Syn*. Criminatio, iniuria: item: facinus, peccatum noxa, culpa, scelus, delictum, maleficium. *Epi*. Atrocissimum, certum, commentitium, commune, decumanum, domesticum ac vernaculum, fictum, falsum, foeditissimum, grave & vehemens, inane, incredibile, ingens, iniquum, integrum, invidiosum, levius, nefarium, novum, inauditum, obscurum, perspicuum, probrosum, suspiciosum, manifestum, vinarium, verum, vetus. Crimina certa propriaque, dissoluta, falsa, infinita, absoluta, permulta, quotidiana, reliqua. *Phras*. *Magnum crimen commisit*, du hast ein großes Vaster begangen. *Magnum crimen admisisti*; in-

sceleratam ac nefariam fraudem decidi-
sti; fraudem capitalem a te fisti; in hoc
facinore omnes infunt culpæ maximæ;
id, quod in te concepisti scelus, in ma-
ximo, nefario crimine & capitali fraude
ponitur; magnò te adstrinxisti scelere;
grave piaculum admisisti; nullum scelus
abest ab eo scelerere; in illo scelere
omnia infunt scelera, quod in te admi-
sisti. V. *Commisso, culpa, scelus. Usus.*

1. *Criminatio, Beschuldigung.* Crimen
effugere, è crimine elabi, der Beschuldi-
gung entgegen. Crimen dissolvere, die
Beschuldigung widerlegen. 2. *Facinus,*

peccatum, sicut, noxa, üble That, Sünde,
Betrug, Verbrechen. Crimen in me
querit. Cedes ei illi crimini datur, ver-
titur. Proditionis crimen in te coniecit,
contulit; tibi intulit, attulit, obtulit.
Isti aut suspicionem afferunt, aut cri-
men. Ist hoc tibi crimen adscribunt;
hoc tibi in crimine ponunt. Crimine
aliquem accersere; condemnare crimine
Inprudens in crimen incurrit, in crimen
venit. Si res hoc illi crimen, nisi resel-
leret, dilueret, dissolveret. In alium de-
rivare crimen; extenuare nimium &
elevare. Facile effugies crimen. Non
abes ab omni crimine, non cares omni cri-
mine. Videtur condonandum illud cri-
men. V. *Scelus, criminatio, criminor.*

*Criminatio, nis, f. Beschuldigung, Beschel-
tung. Syn. Crimen, accusatio. Epi. A-*
ceruma, accusatorum salia, inaudita, su-
bita, tota. Phras. Criminationem refutavit,
er hat die Beschuldigung widerlegt.
Oblatas ab adversariis criminationes de-
pulit; crimen accuratâ confutatione dis-
solvit; ineditatâ oratione diluit, resellit;
inexpectatò responsò crimen effugit; è
crimine elapsus est, è crimine se eripuit;
oblatis criminationes aut extenuavit,
aut elevavit. *Usus.* Nihil adhuc in Ca-
jum criminationis est. Oblatas crimina-
tiones depellere. V. *Accusatio, coarguo.*

Criminor, aris, atus sum, ari. beschuldigen,
schmähen, schänden, lästern. Syn. Cri-
minationem, vel crimen offero, infero;
culpæ, vitio do; crimini do, verto;
criminatione utor, criminis loco pono,
in crimen voco, revoco. X Crimen dis-
solvo. Phras. Nescio quid fraudis a
me susceptum criminatur, sie beschuldi-
gen mich weiß nicht was für eines Be-
trugs halber. Nescio quid fraudis a
me conceptæ in crimen vocatur; capi-
talis, nescio, cujus, fraudis crimen in
me coniecit, coniecit; nescio quid
fraudis crimen mihi inferunt, afferunt,
fraudis, incertum cujus, crimen in me
querunt; cum alia, tum fraudis, nescio
cujus, crimina in me ferunt; mihi ad-

scribunt; fraus, nescio quæ, mihi in
culpa ponitur, in crimine ponitur; cri-
mini datur, fraudis nescio quid a me
admisit; novum crimen afferunt, frau-
dem capitalem a me tactam esse; frau-
dis crimine me accersunt, condemnant;
fraudis conceptæ crimen in me deri-
vant; in fraudis crimen, certè suspi-
cionem, id populum incurro, venio. V.
Accus, infimilo, culpa. Usus. Invi-
diose meam potentiam ad populum
criminantur. Non omnia libet crimi-
nari. De quibus illam criminatus es.
V. Detraho.

Criminosè, lästerlich. Syn. Suspiciosè,
accusatorie, acerbe. Usus. Qui suspi-
ciosius ac criminosius diceret; audi vi-
neminem.

Criminosus, a, um. lästerlich. Syn. Suspi-
ciosus, quod criminis suspicionem attet,
quod in crimine est, quod in crimine po-
nitur. Usus. Non credebam, hoc tibi cri-
minosum fore. Orator, acer, acerbus,
criminosus. Officiosam amicitiam cri-
minosò nomine inquinat.

Crines, ium, m. das Haar. Syn. Capilli.

Crinitus, a, um. haaricht. Syn. Capilla-
tus, comatus. Usus. Gorgonis os
anguibus crinitum. Stellæ crinitæ,
Comete.

Crispus, a, um. kraus.

Crista, æ, f. Kamm oder Strauß, auf dem
Kopf. Usus. Crista galeæ.

Cristatus, a, um. der einen Kamm oder
Strauß auf dem Kopf hat. Usus. Ga-
lea cristata.

Criticus, i, m. Richter, der, so sein Ur-
theil in gelehrten Sachen fällt. Syn.
Poëmatum, aut similibus operum iudex,
Aristarchus. Usus. Ego tanquam cri-
ticus antiquus, ut Aristarchus quidam
judicaturus sum.

Croceus, a, um. gelb, Safran-färbig. Usus.
Chlamys crocea.

Crocodilus, i, m. Crocodill. Syn. Lacerta
Aegyptia magnitudinis immanis.

Crocata, æ, f. ein gelbes Frauen Kleid bey
den Alten. Vestimenti mulieris genus
croceum.

Crocus, i, m. Safran. Usus. Meliora
sunt unguenta, quæ terram, quam quæ
crocum oleat.

Crotalum, i, n. Zimbel. Syn. Instrumentum musicum elaminis quibusdam cereis. *Ufus*. Nec collegæ tui crotala & cymbala fugi.

Cruciamentum, i, m. Peinigung. Syn. Cruciatum. *Epi*. Gravia morborum. *Ufus*. Cruciamenta morborum interdum sunt graviora, quam tormenta carnicum.

Cruciatum, us, m. Peinigung. Syn. Cruciamentum, tormentum, poena, supplicium. *Epi*. Acerbissimus, moestus, magnus, malus, summus, miser, tetri. *Ufus*. Magnò animi cruciatu vitam agere, in grosser Betrübniß leben. Is se vel in cruciatum dari cepit. Cruciatu afficere aliquem. Confectus cruciatu summorum dolorum. Cui morbus tetros cruciatu ciet. Summò cruciatu supplicioque perii. V. Dolor, Affigo.

Crucio, as, avi, anum, are. peinsien. Syn. Cruciatu afficio, conficio, affluo, torqueo, premo, exanimo, excrucio, vexo; angoribus, suppliciis, in jori malo maeto. *Adv*. Div, impud. *Pbras*. 1. Crunntis infontem acerbè cruciavit, er hat den unschuldigen Mensch en grausam gepeinigt. Infonti barbara feritate tormenta admoveit; omnia exempla cruciatu in infontem edidit; crudelitate naturæ asperius fecit aliquid infonti; in summum cruciatum dedit hominem infontem; omnibus cruciatibus affectit, per ultimos cruciatu hominem infontem laceravit, excarnificavit. 2. *Es ist me vehementer cruciat*, diese Sache ängstigt mich sehr. Res me urit vehementer & sollicitat; animum disrueit, exercet; angor animo, intimis sensibus; eam ob rem gravis mihi sollicitudo incumbit; acerbam me sollicitudo incessit; maximam sollicitudinem sustineo; summam acerbissimam, ægritudinem, molestiam capio, sustineo; in acerbam sollicitudinem, in magno angore sum; magnà premo, opprimor sollicitudine; in grava cura ac sollicitudo animo insidet, animum occupat, torquet, exagitat; gravi conturbor, æstuo sollicitudine; suspensò & sollicitò sum animo; ægritudine prope contabesco; curis pene conficior ac consumor. V. Angor, Amor, Cura, Sollicitudo. *Ufus*. Fama & vigilis cruciatur. Tuæ te ærumne premunt ac cruciant. Dies noctesque tuæ te sollicitudines torquent ac cruciant. Dies noctesque cruciaris & consumeris. V. Vexo, torqueo.

Crudelis, e, grimmig, grausam. R. à crudus, q. crude vultus. Syn. Durus, inhumanus, ferreus, ferus, tater, immanis, infortunatus, omnis humanitatis expers,

naturæ asper, singulari immanitate & crudelitate barbarus, barbarus atque immanis, inexorabilis; omni diritate atque immanitate deterrimus, immemor humanitatis, immansuetus; qui maximà asperitate & immanitate natura est. X *Clemens, misericors*. *Pbras*. 1. *Homo crudelis est*, es ist ein grausamer Mensch. Ingenio sanè est crudeli, quali nulla in barbaria quisquam tyrannus fuit; ejus immani & fœdâ crudelitate omnis barbaria superata est; homo omni diritate deterrimus; cui volupe sit fœdum in modum lacerare miseros; omnia exempla cruciatu edere; omni sævitia, atrocitate plebem opprimere; optimum quemque per cruciatum necare; cum cruciatu interficere; omnibus tormentis excruciatos, omnibus cruciatibus affectos, laceratos interficere, necare; crudelitate utitur maxima; multa superbe, multa crudeliter facit; credas, feræ rabiem occupasse hominis animum, ita in quovis savus est & immanis; immanitate & crudelitate præditus est; crudelitatem vultu aspectuque horribili præ se fert; immanitate barbarus, sanguinarius, atrox, truculentus est; omnem humanitatem exuit; cum immanissimis feris crudelitate comparandus est; ab omni humanitate remotus, derelictus. Homo atrocis ingenii, animi trucis ac implacabilis; omnes mortales crudelitate vincit; cujus immanitas brutorum animalium ferocitatem non modo adæquat, verum etiam (horreo verba tam horrida) superat; est barbarie omni crudelior, expers omnis pietatis ac humanitatis; ea est morum, non asperitate, (levi enim illi vitium istud est) sed feritate, quam ne immanissimæ quidem ferarum omnium feræ possint attingere; anhelat imo è pectore crudelitatem; ea est importunitate naturæ, ut ejus crudelitas nulla miseriorum calamitate expleti, satiari, saturari possit; ut crudelitatem in omnes promiscue expromat; exerceat, adhibeat; ut necare infontes crudelitate excogitata gaudeat. 2. *Severi, non crudeles in liberos esse debent parentes*, die Eltern müssen zwar scharff, nicht aber grausam gegen ihre Kinder sein. Bonum est, imo necesse, pueros in culpam lapsos à parentibus castigari, sed cavendum, ne crudelitati aditum patefaciant. Sicut parentum est, juveniles refrenare liberorum impetus: ita debent illi quoque manus, imo ipsum animum ab omni sævitie genere vindicare; sævitiam adversus liberos exercere, crudeliter agere cum filiis nunquam debent. Tanti esse nihil debet, ut crudeles in liberos simus; ut crudeles nos liberi experiantur. Siquid agitur cum filiis,

crudelitas absit; nunquam crudelitati locus sit; dedecet parentes, poenam de liberis sumere exempli parum memoris; iustæ severitatis; adhibere sævitiam in liberos; acerbè crudeliterque in liberos vivere. *Ufus.* Animus ferus, crudelis, inhumanus, Bellum crudele. Pater in liberos crudelis.

Crudelitas, tis, f. Grausamkeit. *Syn.* Sævitia, inhumanitas, feritas, acerbitas, atrocitas animi, importunitas, immanitas naturæ, morum acerbitas. *(clementia. Epi.* Arrogans, domestica, gravior, crudelior, humanis & fera, importuna in aliquem, inaudita, incredibilis, inimica, insatiabilis, nefaria, regia, singularis, summa, tanta, teterrima. *Ufus.* Miti- cordiâ in speciem crudelitatis labi; crudelitatis odio in crudelitatem ruere, un- ter dem Bormund der Grausamkeit in- versallen. Iste ipsumans ex ore scelus, anhelans ex infimo pectore crudelitatem, contorquet brachium. Ejus crudelitas nulla miserorum calamitate expleri, saturari, satiari potest. Cru- delitatem in omnes promiscue expromit, adhibet, exercet. Crudelitate excogi- tata necare infantes gaudet, nec tam gustare civilem sanguinem; quam exfor- bere optat.

Crudeliter, grausamlich. *Syn.* Durè, acer- be; per cruciatum, cum cruciatu, omni cruciatu. *(dissolute. Ufus.* Crudeliter animadvertere in aliquem. Crudelissime perit.

Cruditas, tis, f. Unverdaulichkeit. *Syn.* Stomachi affectio, cum male concoxit, stomachi redundantia ex ægra confectione ciborum. *Ufus.* Cruditas morbi causa est.

Crudus, a, um, roh, ungetocht. *Syn.* Im- maturus. *Ufus.* 1. Poma ex arboribus cruda avelluntur, matura & cocta deci- dunt. 2. *Cruditate affectus,* der die Speisen nicht verfochen san. Crudior ad prandium venit. Roscius, quia cru- dior, agere noluit. V. *Stomachus.*

Cruento, as, avi, atum, are. blutig machen *Syn.* Sanguine imbuo, sanguinem elicio *Adv.* Impie. *Ufus.* Nolebam propter me cæde civium cruentari rempublicam. Scelere cruentare secures suas. Cæde nefaria se cruentare.

Cruentus, a, um, blutig, grausam. *Ufus.* Cruentus civium sanguine.

Crumena, æ, f. Tasche. *Syn.* Loculus.

Cruor, oris, m. Blut. *Syn.* Sanguis è vul- nere. *Epi.* Jucundus, civilis, quam re- centissimus inimici, *Ufus.* Cruorem ini- mici recentissimum ostendere. V. *San- guis.*

Crus, ris, n. Schienbein. *Syn.* Tibia, pars pedis, quæ à coxendice ad extremos pe- dis digitos pertinet. *Ufus.* Crura alicui frangere, suffringere.

Crusta, æ, f. Krust, Rinde. *Ufus.* Vasis crustæ detrahebantur.

Crux, cis, f. Kreuz. *Syn.* Patibulum, *Phras.* In crucem agere, rapere, tollere; cruci suffigere, affigere; crucem alicui figere, defigere, constituere; patibulo affigere; in cruce figere; cruce afficere; cruci aliquem dare; infelici arbori sus- pendere. *Vulg.* Crucifigere, kreuzigen. *Ufus.* Verres civibus Romanis crucem minatus est. Crucem indemnatis fixit, constituit. Cruci hominem infontem dedit. Multos in crucem egit, sustulit. Multos cruciatu, cruce, morte affecit. *Crux pro molestia, rebus adversis, cala- mitatibus, vulg. est.* Kreuz und Leiden.

Crux SS. das Heil. Kreuz. *Phras.* 1. Li- gnum, in quo salus nostra, ingemiscen- te rerum naturâ, pependit; in quo tribus clavis mundi salus affixa pependit. 2. *Crucifixi imago, vulg. Crucifix- Bild.* Imago Christi cruci affixi; simulacrum Christi è cruce pendentis; signum pen- dentis in cruce Servatoris nostri; simu- lacrum Christi in cruce morientis, in cru- ce expirantis; effigies Christi in cruce suffixi. 3. *Crucem facere, vulg. das Kreuz machen.* Crucis signum in fron- te pingere, formare; cruce se signare; signum crucis in fronte effigere, expri- mere: salutari se crucis signo munire; signum crucis fronti, pectori imprimere. Signum crucis Christiano more, Christa- no ritu ducere.

Cubicularis, e. der Kammer zugehörig. *Syn.* Quod ad cubiculum pertinet. *Ufus.* Le- ctus cubicularis.

Cubicularius, ii, m. Kammerdiener. *Syn.* Cubiculi minister. *Ufus.* Nihil per cubi- cularium, omnia per janitores.

Cubiculum, i, n. Kammer. *Syn.* Concla- ve. *Epi.* Alienum, altum, amplum, hy- bernum, subgrande, *Ufus.* Grande cubi- culum, altum, hybernium valde probavi. In cubiculum introducere.

Cubile

Cubile, is, n. Schlaf; Kammer. *Syn.* Lectus. *Epi.* Duplex. *Usus.* Cubilia ferarum. Inire alienum cubile, ehebrechen. Nemo tam miser, qui non cubile suum, aut lectum saluum velit. Omnes mortales non solum vestigia, sed ipsa avaritiæ tuæ cubilia videre possunt.

Cubitalis, e. einer Ellen hoch. *Syn.* Cubitum altus.

Cubito, as, avi, atum, are. oft liegen. *Syn.* Sæpe cubo.

Cubitus, i, m. Ellenbogen. *Syn.* Mensura quantum è cubito brachii ad extremam manum est. *Usus.* Levatio in cubitum corpore suffultâ mento columnâ, nachdem er sich aufgehnet. Trecentio illi tres cubitos non processit. Columna tribus cubitis alta.

Cubor, as, cubui, cubitum, are. liegen. *R.* κύνω, cuto. *Syn.* Recumbo, accumbo. *Phras.* Cubitum ivi, ich bin schlafen gegangen. Ad quietem ivi; quieti me tradidi; in lectum me recepi; cubitum discessi; conferre se cubitum parabat; strato se committere; lecto se commendavit; fessum diurno labore corpus quieti mandabat; lectum petiit; ad quietem se composuit. *Usus.* Deinde cubitum discessimus. Egrotus in lecto cubans.

Cudo, is, di, cufum, ere. schlagen, schmießen. *Syn.* Ferio, percutio. *Usus.* Crudere nummos, vel argentum.

Cujas, atis, g. o. wof Pandes. *Syn.* Unde, qua ex gente? *Usus.* Socrates rogans, cujas eslet? mundanum se respondit, totius mundi incolam, ac civem.

Cujus, a, um. welches. *Usus.* Cuius res, ejus periculum. Cædes ei crimini datur, cuja interfuit.

Cujusdammodi, etlichermaßen. *Usus.* Animus non esse solum, sed cujusdammodi debet esse,

Cujusmodi, was oder wie, welcherley. *Usus.* Legem, cujusmodi sit, conservare.

Cujusquemodi, allerley Art. *Usus.* Homines cujusquemodi.

Culcita, æ, f. reffius, quam Culcitra, æ, ein Bett. *Syn.* Pulvinus, lectulus, stragulum. *Usus.* Culcita plumea.

Culex, i, m. leßerner Eaf. *Syn.* Saccus è cono, ælino saccus. *Usus.* Parricidæ in culem infuti in profluentem deferuntur.

Culina, æ, f. Küche. *Epi.* Ingentes. *Usus.* Tua quidem Philosophia in culina est.

Culmen, inis, n. Giffel. *Syn.* Fastigium. *Epi.* Parvum, transversum.

Culmus, i, m. ein Halm, als von Korn. *Syn.* Frumenti calamus à radice ad spicam. *Epi.* Genuculatus. *Usus.* Herbescens viriditas sensim adolescit, culmoque nixa genuculato, vaginis jam quasi pubescens includitur.

Culpa, æ, f. Schuld, Mißhandlung. *R.* à χαλεπός, noxius. *Syn.* Causa, meritum, crimen, reprehensio. *Epi.* Aliena, magna, minor, paterna, perpetua, præterita, propria, similis, summa, turpis, varia. *Phras.* 1. Tuâ culpâ hac acciderunt, du bist schuld daran, daß dieseß geschehen. Tu unus ejus rei culpam sumines; tu ipse in culpa es, in te uno culpa ejus rei est; hujus rei culpa in te residet, hæret, consistit; tu ejus rei culpâ teneris, tuò vitio perimus; omnes tibi culpam ejus rei attribuant, assignant; tot malorum causas in te omnes conferunt, transferunt, derivant, inclinant, congerunt; penes te unum ejus rei culpam esse ajunt; te ejus culpæ coarguunt; te culpæ omnis reum faciunt; tuum hoc vitium est, de quo plectimur; in vitio tu es; in te injicitur ejus rei culpa; tibi vitio & culpæ datur; te unum in culpa & suspitione ponunt; in te unum culpam conjiciunt; referunt; meritò tuote accusant, ejus te mali fontem esse ac principium; tu unus innoxius es; te ipso jure optimò incuses licet autorem omnium malorum; hujus rei culpam omnes in te rejiciunt, tibi adscribunt, te hujus mali fontem, originem, causam esse prædicant, hanc in te culpam omnes impingunt; hujus culpæ notam tibi uni inurunt; hujus rei culpâ te condemnant. *V.* Causa, adscribo, criminor. 2. Gravem culpam admisit, er hat eine große Mißhandlung begangen. Gravem culpam commisit, contraxit, suscepit; magnò se crimine adstrinxit; gravi culpâ se contaminavit; non levem culpam commeruit, in se suscepit; sequius admisit aliquid; graviter offendit, deliquit; in gravem culpam incidit; gravi se scelere commaculavit, inquinavit; gravi culpâ se obstrinxit. *V.* Committo, Peccatum, Pecco, Crimen. 4. In culpa non est, er ist nicht schuldig daran. Abest ab ea culpa longissime; extra culpam est; extra causam culpamque positus est; nihil in eo culpæ hæret, residet; culpâ eâ non tenetur; hujus rei

rei culpa penes illum non est; noxae eius reus non est; eius vitium non est; eius culpa, vitio id factum non est. 4. *Expers omnis culpa est*, et ist unſchuldig. Culpa caret, vacat; ab omni culpa abest; ab omni culpa remotus est; culpa omnis procul abest ab eo; abhonet ab eius integerrimis moribus, quidquid culpa in eum confertur; purus ab omni culpa est. V. *Innocens*. 5. *Culpam a se facile removebit*, et wird diese Schuld leicht von sich ablehnen. Culpam haud a se a movebit, amolietur, dimovebit; ea se culpa facile liberabit; ea se ex culpa facile eximet; eam se extra causam culpamque facile ponet; facile effugiet hoc crimen; ex eo crimine facile elabatur. V. *Cumatio*. 6. *Culpam in alium reicio*, die Schuld auf einen andern schieben. Culpam in alterum confero, transfero, derivo, injicio, conjicio, in alium amolior, avertio, inclino. 7. *Culpam fateri*, seine Schuld bekennen. Culpam agnoscere; culpa te reum agere, peragere; de se ultro confiteri; non defugere noxae confessionem. 8. *Damia omnia, quae culpa mea acciderunt, refarciam*, ich werde gut stehen, für den Schaden, so dir durch meine Schuld zuge wachsen. Praestabo culpam; culpam redimam; quidquid detrimenti mea culpa acceptum est, farciam, compensabo. *Uſus*. Nulla culpa subest. Senatus in culpa est. Eius peccati culpam unus sustinet. Omnes se culpa insonantes clamant. Tibi praestanda est ea culpa. V. *Crimen, Reprehensio*.

Culpo, as, avi, atum, are. schelten, tadeln. *Syn.* Culpa do, culpa ejus tribuo, in culpa pono, reprehendo. *Uſus*. Saepe patientiam ejus culpavi. V. *Reprehendo*.

Culter, tri, m. Messer. *Uſus*. Cultros metuit tonforios, cultro succinctus, cultrum stringere.

Cultio, onis, f. Bau. *Syn.* Cultura. *Uſus*. Cultio agri.

Cultor, oris, m. Ackermann, der sich einer Sache beſleißet. *Uſus*. Agrorum cultores. Veritatis, iustitiae cultor, fraudis inimicus.

Cultrix, icis, f. emſige Arbeiterin.

Cultura, ae, f. ein Bau. *Syn.* Cultio, cultus. *Epi.* Multa, salutaris agrorum. *Uſus*. Ager desertus a cultura hominum. Ager suapte bonus, diligentia & cultura melior. Ager nihil ferens, nisi magno labore ac cultura quaesitum.

Cultus, us, m. Leben's Art, Tracht. *Syn.* Vitae ratio. *Epi.* Communis atque usitatus vitae diligens, humanus, civilis, ne, optimus, Deorum castissimus atque sanctissimus, plenissimusque pietatis, malus, mollissimus, necessarius, parvus, pius, quotidianus, saluber, moderatus, senior, tenuis, magnus, magnificus. *Uſus*. 1. Idem nobis cultus, idem victus. Homines a fera agrestique vita ad humanum cultum civilemque traducere. Delectant magnifici apparatus, vitaeque cultus cum elegantia & copia. Cultus, & curatio corporis nobis adhibenda est. 2. *Cultura, cultio*, Bau. Ager ex se fructum nullum edit sine cultura hominum. 3. *Cura*. Sorge, Verehrung. Tribuere alicui officium & diligentem cultum. V. *Colo, Religio*.

Cum, mit. *Præpositio*. *Vim habet conjunctionis, societatis, interdicti, instrumenti*. *Uſus*. Cum magno labore, cum magna spe agit. Cum gladio cruento comprehensus est. Cum tero invadere in aliquem. Cum magno fletu, cum voluptate auditur. Considerate cum animis vestris. Habeo statutam cum animo meo. V. *Simul*.

Cum, diweil. *Adv. signif. Causam, occasionem, tempus*. *Antiquis* quum. *Uſus*. Nox una intercessit, cum ille ita mutatus est. Aliquot sunt dies, cum te amo. Fuit id quondam tempus, cum &c.

Cum, tum. *Præcedit illud, hoc consequatur*. *Syn.* Et, & non solum, sed e iam. Cum minus quidam, tum vero gravius & majus significat. *Uſus*. Hoc cum utile tum illud longe honestissimum est, quod. Cum doctrina, tum imprimis pietate excellens. Id feci cum saepe alias, tum vero hoc tempore frequentissime. Cum cetera, tum hoc dictum vitupero.

Cumprimum, so bald. *Syn.* Ut primum, ubi primum, simul atque. *Uſus*. Cum primum posse ingredi capit, non recubabat &c.

Cumprimis, sonderb, sehr. *Syn.* Imprimis. *Uſus*. Homo cumprimis locuples & honestus.

Cumulate, häufig. *Syn.* Plane, abundanter, majori mensura. *Uſus*. Cumulus mihi grati, segit, satisfecit. Non modo liberater, sed ornatè etiam cumulateque tractatus sum. Cumulatus augere munus aliquod.

Cumulo, as, avi, atum, are. aufhäuffen. *Syn.* Augeo, adaugo, expleo, complendo.

pleo, perficio. X *detraho, imminuo. Usus.* Scipio bellicam laudem eloquentia cumulat. Alio scelere id scelus cumulasti. Maximo gaudio, ira, voluptate cumulo. Mirabar, locum augendi in eo fuisse, quod dudum cumulatum videbatur. Homo omni laude cumulatus. V. *Augeo, orno.*

Cumulus, i, m. ein Hauffe. R. *ab ὀμίλος, catus.* Syn. Acervus, accessio, summa. *Usus.* Ad summam ex illius reditu laticiam cumulus gaudii accessit ex adventu tuo. Beneficium tuum magno cumulo auxisti. Etsi aliquin illum amo, accedit tamen cumulus commendationis tue. Ad tua plurima de me merita maximus hoc facto cumulus accessit. De laudibus Dolabella cumulum deruam. Tua commendatione ad meam voluntatem cumulus accedit. Cumulos exstruere.

Cunabula, orum, n. Wiege, Vogel, Nest. Syn. *Cunæ.* Transl. Rudimenta. *Usus.* An alia putas esse rudimenta & cunabula virtutis?

Cunæ, arum, f. Wiege. Syn. Incunabula, cunabula. *Usus.* Vagire in cunis.

Cunctabundus, a, um. langsam, träg. Syn. Segnis, resistens.

Cunctanter, langsam. Syn. Lentè.

Cunctatio, nis, f. Verzug, Verweilung. Syn. Mora, tarditas. *Usus.* Studium semper adest, cunctatio abest. Sæpè cunctatione & tarditate, cum otium volunt sine dignitate retinere, utrumque amittunt. V. *Mora.*

Cunctator, oris, m. langsamer Mensch. *Usus.* Nosti, quoniam Marcellus parum efficax sit, quam tardus, quam cunctator.

Cunctor, aris, aris sum, ari. verziehen. Syn. Remoror, retardo, differo. X *propèro.* Adv. Diutius in vita. *Usus.* In cursu bonorum consiliorum cunctandum non est aut negiversandum. An etiam tum cunctabimini, quiescetis, timebitis? V. *Remoror, differo, mora, tardus.*

Cunctus, a, um. allesamt. R. q. *Coniunctus.* Syn. Omnis, totus, universus. *Usus.* Cuncta sidera, cunctus populus, cuncta Aegyptus, cuncta terra.

Cuneatim, von einem Häuflein zu dem andern. Syn. Per cuneos. *Usus.* Cuneatum urbem oppugnabant.

Cuneolus, i, m. Dimin. ein kleiner Keil. Syn. Parvus cuneus.

Cuneus, i, m. ein Keil. Syn. Quod inferitur in ligno sidendo. *Usus.* Hos ille cuneos inferens prorupit artus.

Tuniculus, i, m. ein Gang unter der Erde. Syn. Fossa subterranea. Phras. *Cuniculum fecerunt, vulg.* man hat unter der

Erden einen Weg gemacht. *Cuniculum egerunt; cuniculis subtraxere aggerem.* *Usus.* 1. Quatuor homines cuniculus oppressit. *Cuniculum agere.* Cuniculis oppugnare. 2. *Transl. Dolus, Betrug.* Prius vi, nunc cuniculis me oppugnat.

Cupa, æ, f. Wein, Stulle. Syn. Vas vinarium, ubi mustum coquitur, & desecatur. *Usus.* Vinum à propula, & de cura.

Cupedia, orum, & n. Cupedia, arum, f. Fester-Bistlein. Syn. Snaviores epule, vel earum, cupiditas; deliciae ciborum; gulæ irritamenta. *Usus.* Agrotationi subiecta sunt avaritia, luxuritia, vinolentia, cupedia, mulierositas.

Cupedinarius, ii, n. Pastetenmacher. Syn. Esculentarum rerum venditor.

Cupide, begierig. Syn. Studiosè, avidè, calidè. *Sæpius in vitium.* *Usus.* Agros suos studiosè colit, non alienos cupide appetit. Moniti, ne cupide quid agerent. Multa à senatu cupide, multa temerè fiebant.

Cupiditas, tis, f. Begierde, Bezierlichkeit. Syn. Aviditas, ardor, amor, animi impetus, cupiditatis sitis, libido, studium, desiderium, desideratio. *Epi.* Acerrima, fortissima, acrior, insanior, apertior, caeca atque temeraria, dominatrix animi, effrenata & furiosa, excellens laudis in omnibus rebus, flagrans, honesta, impia, improbissima, inconsiderata, incredibilis, inexplebilis, infinita, inhonestissima, iniusta dominatus, insatiabilis, levis, liberalior, non mediocris, obscura, occulta atque tecta, lubrica, dominandi, projecta, sacra; summa, singularis, sollicita, turpior, vacua, tam varia, tam nova. Cupiditates contrariæ, diversæ & inter se pugnantes, extraordinariæ, faciles, intolerabiles, immensæ & innatæ, inanes adolescentiæ, indomite animi, inexplebiles, innumerabiles, multe, quam variorum, quam infinitarum, naturales & inanes, naturales & necessariarum. Phras. 1. *Cupiditatem alicui facere, eluere eine Begierde machen.* Cupiditatem alicui inungere; cupiditate incitare, incendere, inflammare, afficere; in cupiditatem rei impellere; cupiditatem erigere. 2. *Cupida em habere, eine Begierde haben.* Magna cupiditate teneri; inflammari, rapi, ferri, efferri cupiditate; cupiditate flagrare, cupiditatem præ se ferre; magno studio in rem ferri; esse in aliquo cupiditatem; incensum esse desiderio; stud. o inflammatum; magno rei desiderio teneri, moveri, æstare, flagrare, exardescere. V. *Desidero, Desiderum.* 3. *Cupiditatem comprunere, die Begierde*

anruß halten, unterdrücken. Docemur Cura, a, f. Sorge. R. q. *Curaro*, vel ab
domitas habere cupiditates; libidines
coercere, frangere, cohibere; restringe-
re cupiditates; imminuere certè & debi-
litate; inordinare cupiditates; impera-
re sibi; nec parere libidini, nec morem
gerere cupiditati; regere consilii guber-
natione cupiditatem; cupiditatem com-
primere. 4. *cupiditatem exple*, seine
unheimliche Begierde erfüllen. Cupidi-
tibus suis servire, obsequi, parere, mo-
rem gerere; rapi cupiditatibus suis; in-
flammati ferri libidine; cupiditati frena
laxare; cupiditate longius procedere;
efferi libidinis impetu; cupiditati suae
satisfacere; obtemperare. *Ufus*. Suffra-
gari alterius cupiditati, einen Begierde
willsab-ten. Cupiditate se devincere, sich
in eine Begierde einlassen. V. *Avaritia*,
Desiderium, *Luxus*.

Cupido, inis, f. Begierde. Syn. Cupiditas.
Ufus. Bona pars hominum decipitur cu-
pidine.

Cupidus, a, um, begierig. Syn. Studiosus
appetens, avidus, amans, observans. X
moderatus. *Adv*. Nimium decedendi,
valde spectandi, vehementer. *Phas*. Mi-
nime sum cupidus, ich bin gar nicht be-
gierig. Remotis ab omni cupiditate
sum; cunctis omni cupiditate cupiditatem
omnem abieci; nulli me tenet cupiditas;
nulla in me est cupiditas; procul a sum
a cupiditate. V. *Cupiditas*. *Ufus*. Est
ille perstudiosus tui, & cupidus in per-
spiciendi veritate. Graeci contentione
quam veritatis cupidiores. V. *Avarus*,
Aulus.

Curio, is, ivi, itum, ere, begähren, wün-
schen. Syn. Opto, exopto, aveo, deside-
ro, exopto, appeto, concupisco, cupidus
sum, studio & cupiditate ardeo, cupi-
ditatem habeo, cupiditas me tenet, cupi-
ditate flagro, inflammatus sum, cupidi-
tate in aliquam rem immineo, desiderio
teneor, studio astringor, adest animo sum,
avidus me tenet, gessio, sino, cupiditas
alicuius rei est, studio trahor, incendio.
Adv. Diu, mirabiliter, netane, plane,
tamne, valde, vehementer, vehementer.
Ufus. 1. Hoc nos vitare cupimus
ardenter aliquid cupere. 2. *Curio*, *Curio*,
beneficius sum, gönntig sein. Dolabella
causa cupio omnia, & debeo. Vehemen-
ter alicuius causa cupere. Tibi tantum
cupio. Faveo Curioni, Casari ho-
nestissime cupio, pro Pompejo eiori ve-
lo. V. *Desidero*, *Cupimus*.

Cur? rerum. Syn. Quare Quomobrem?
quid est, quod? qua ratione? occur? qui
est causa? quid est, quomodo rem? *Ufus*.
Quid est causa, cur reperitur? Causa
cur cuperes, non erat.

ωργα, sollicitudo. Syn. Diligentia, stu-
dium, cogitatio, meditatio, angor, me-
tus, molestia, sollicitudo, acerbitas. *Epi*.
Acris, anceps, antiquissima, assidua & per-
petua salutis, difficilis, alicujus rei dignis-
sima virtutis alicujus, divina, domestica,
fixa, gratissima, gravis, incredibilis, ma-
gna, majuscula, non mediocris, minor,
parva, reliqua, sagax, sempiterna, sim-
plex, summa, vetus animi. Curæ anxi-
ferre, honestæ, incredibiles, magnæ, mi-
serimæ, optimæ, plurimæ. *Phas*. 1.
Ea res tibi magnam curam afferet, dieseß
wird dir eine große Sorge machen. Ma-
gnam curam injiciet, dabit; ex ea re
magnæ tibi curæ nascentur; ea res mi-
gnis te curis attliciet, conficiet, implica-
bit; ea res multis franget te curis;
multis curis te macerabit, exercitabit;
curâ ac solitudine animum occupabit.
2. *Curam quas, respublicæ, jussit*, nimm
doch die Sorge für das gemeine Weß
auf dich. Complectere, quas, resp.
tuis curis; curam omnem ad resp. con-
ferto, ad resp. curam te animumque con-
ferto; in maximis negotiis tuis etiam
huic cogitationi tempus impertare, quam
republicæ cura injecerit; in his studis
omne studium tibi & cura ponatur, ad-
hibeatur, consumatur; in ea re curas
tuas omnes pone, fige, desige, insige, ut
resp. salva sit; in eam curam toto pe-
ctore incumbe; in eo cura tua versetur
omnis; perpetua illa cura apud te ex-
cubet, ut resp. salvam præstes & sustineas,
quas, tantum resp. curam; animum ad
publicæ rei curam converte; nullam aliam
priorem, quam resp. curam age; in ei-
dem, quas, curâ resp. habe, quâ pri-
vatam; curationem resp. hoc maxime
tempore age; publicis, quas, negotiis
intervi; nil tibi potius, nihil antiquius
sit resp. curâ; omnium rerum prima tibi
sit, & antiquissima resp. cura. V. *Curio*.
3. *Si tibi salus mea cura est*, wann ist
an meinem Heil etwas gelegen ist. Si
tibi salus mea cordi est; si qua salus
mea cura te tangit, attinet, tenet, si
tibi cura est de salutem meâ; si curæ habes
salutem meam; si salutis meæ rationem
ducis aliquam. 4. *Curam nam exopto*,
er hat mich einer Sorge entboten. Ma-
gna me curâ levavit; curam meam le-
vit; multa me curâ solvit, liberavit.
Lxxvi; magnam curam partem me
ademit. 5. *Curam hanc aram æq*,
in pace diese Sorge hängt abge-
Abge, dinst, animum ab ea cura
coram, tradunt; cura illa dudum con-
cit; cura eam dudum expedivi. 6. *Curam*
nicht, die Sorge wird abge-
größer. Cura accutur, cura in sollicitudine

anem vertitur. 7. *Curis confusa*, von Sorgen ganz abnehmen. *Curis macerari*, confici, absum, exedi, frangi, diservuari. 8. *Alia ex alia me cura excipit*, es kommt mir eine Sorge über die andere. *Alia ex alia me cura excipit*, mihi incumbit; mihi nascitur; me urget, premit, urit; animo insidet; animum obsidet, occupat, aggredditur, exagitat, diservuat, oppugnat, exiret; curarum agmine obideor, oppugnor; curarum fluctibus occupor, obruor, crucior, alia ex alia cura me gravius angit, sauciat. 9. *Curas illas excute*, entschlage dich dieser Sorgen. *Abjice inanes has curas ac sollicitudines*; mitte curas inanes; exue te his curis; animum avoca ab hac molestia; curas has in eas ex animo ejice; absterge & excede istam ex animo aegritudinem; exsue hanc animo molestiam, & te tibi vinifica. 10. *Jam sine cura sum*, ich bin ohne Sorge. *Cura omni vacuus sum*; cura omnis jam confedit; animum otioso sum ac soluto; jam mihi in vado res est, timore expeditus, solutus à curis, expeis curæ sum; nulla me cura coquit; nulla sollicitudo mordet; nulla tristitia exedit. V. *Sollicitudo*. *Ufus*. Sit tibi mea dignitas curæ. Sit tibi cura de dignitate mea. Habeto curæ de me tem meam. Fugere omnem de republica curam.

Curantia, æ, f. Sorge. *Syn.* Cura. *X non-curantia*. *Ufus*. Quod me admones de non-curantia recte facis.

Curatio, oris, f. Verpflegung, Sorge, Heilung. *Syn.* Procuratio, administratio. *Epi.* Agraria, regia, integra, periculosa, ancipites, varæ. *Ufus*. Cultus & curatio corporis est adhibenda. An Diab omni curatione & administratione vacent? Res annonaria est curationis meæ. Hæc curatio ad me delata est. Ejus provincie curationem suscepi, egi. Inter primam curationem expiravit. Gravibus morbis ancipites & periculose curationes adhibentur, præscribuntur. Omni curatione vacare. V. *Administratio*.

Curator, oris, m. Verwalter, Schaffner. *Syn.* Procurator, præfectus. *Ufus*. Curatores urbis, annonæ. Ludorum curatorem constituere, præficere.

Cura, æ, f. Rathhaus. *Syn.* Sedes ac templum confilii publici; tribus, private domus pars. *Epi.* Crudeles, elinguis, major, minor, multa, nova. *Ufus*. Cura vindex temeritatis, moderatrix officii. Cura, templum sanctitatis, amplitudinis, mentis, confilii, caput urbis, auliciorum, portus omnium gentium.

Curialis, is, m. Zunft-Genoss. *Syn.* Tribulis, municeps. *Ufus*. Canon in suos curiales hospitalis.

Curia, æ, um, zur Zunft gehörig. *Ufus*. Lex curiata. Curia, centuriata comitia.

Curio, onis, m. Zunftmeister. *Ufus*. Curio maximus.

Curiosus, sorgsamlich. *Syn.* Diligenter. *Ufus*. Quætere, conquerere aliquem, aliquid curiosus.

Curiositas, tis, f. vergebliche Sorge. *Syn.* Nima diligentia, cura humani ingenii. *Ufus*. Sum in ejus curiositate.

Curiosus, æ, um, sorgfältig. *Syn.* Nimum in quærendo diligens. *Adv.* Belle. *Ufus*. Nihil de aliis inquirere, minimeque in aliena re curiosum esse. Homo curiosus & plenus negotiis. Servulus percuriosus. Non sum in exquirendis juribus curiosus. Non ita latet, quin curiosis oculis perspicui possit. V. *Cura*.

Curo, as, avi, atum, are, sorgen, heilen. *Syn.* Do operam, laboro, elaboro, ita-deo; curam, diligentiam adhibeo; curam in aliqua re pono; curam ac diligentiam complector, diligentiam in aliquam rem confero; mihi curæ est, procuro, tracto, administro: idem: medeor, curationem adhibeo. *Adv.* Diligenter aliquem, de aliquo, mandatum, valetudinem, perferendas litteras; diligentissime, etiam atque etiam, fideliter mercedem prædiorum, honorificentissime decernendum de rebus gestis, loquax, leviter ægro-tantem, magnopere, mediocre, omnino nihil, prope, prorsus, nihil aliud, studiosè omnia, maxime. *Phrat.* 1. *Curabo res tuas diligenter*, ich werde fleißige Sorge für dich tragen. Habebo rationem dignitatis tuæ; inserviam honori tuo; summa contentione pro te decerta-bo; suscipiam propugnationem, ac defensionem dignitatis tuæ; rerum tuarum rationem ducam in negotia tua omni cogitatione, totò pectore curaque incum-bam; rerum tuarum mihi semper antequidima cura erit; de rebus tuis securus esto, curabo pulcrè omnia; curam de te geram diligentem, tua negotia, quidquid at te pertinebit, mihi debeo, diligenter agam; res tuas, negotia; rationes pro virili parte tractabo, administabo, procu-rabo. 2. *Accurat tractatque res meas*, er hat die Verwaltung meiner Sachen.

Procurator is rerum mearum est, curator & administrator; ille sustinet rerum mearum curam; curationem agit, curam habet rerum mearum; is es, cui res meas tractandas, a lucri strandas, procurandas commisi, credidi, commendavi; cuius fidei potest tunc res meas commisi, mandavi; in cuius fidem tutelamque res meas tradidi, permisi. *V. Cura, committo, commendo.* 3. *Cura, quæso, res meas diligenter*, trage Sorge für meine Sachen. *Fac*, ut meæ tibi rationes curæ sint; prospice, consule, provide rationibus meis; suscipe nec respice fortunas meas. Tuere me fove ac conplectere. *V. Curam suscipere.* 4. *Res alienas diligenter*, tuas negligenter curas, du sorgest fleißig für andere, für dich selber aber wenig. De aliis plurimum, de teipso rebusque tuis minimè laboras; aliena tibi curæ sunt, tuanegligis; aliorum rationes pluris apud te sunt, quam tuæ, propensior ad alios quam ad te ipsum tua voluntas est; alienæ voluntati ut morem geras, obsequaris, te ipsum deferis, relinquis, destituis; ut aliis satisfacias, aliorum causâ te ipsum destituis; quid aliis placeat, quid aliorum è re sit, attendis: at rerum tuarum ratio quid postulet, minimè cogitas; alienæ causæ patronus, tuæ penè prævaricator es; alienis commodis omni studio, curâ, labore inservis, invigilas, operam das, dicas, n. vas, præstas, tribuis; de tuis commodis nihil agis, tua commoda minimè tibi cordi sunt; aliorum commoda dum captas, dum aliorum causam foves, juvas, agis, suscipis, tuam jacere, frigere, neglectam jacere pateris, tuam abjicis, nihil facis; de aliena causa sollicitus, tuæ oblitus es; alienæ causæ faves, tuam contemnis; quod tuæ causæ studium dicare deberes, id alienæ dicas, in alienâ collocas. 5. *Nihil ille curat*, et fragt nichts darnach. Haud in magno ponit discrimine; nec quidquam illi pensi est; nihil pensi habet; nihil moratur; nullo loco id numerat; ab rerum suarum sensu jamdudum abalienavit animum; se, libertatem, salutem dudum projecit; nihili hæc facit omnia; in minimis ponit, deputat. 6. *Cura vit hominem*, et hat den Menschen geheilet. Curationem illi adhibuit, admovit, attulit; morbum depulit, sustulit, profligavit; sanitati hominem restituit; ejus operâ recreatus à morbo est; valetudinem, vires recepit. *V. Sano. convalesco.* *Ufus.* 1. *Funus ei faciendum curavit*, Deos non curat. *Signa, quæ mihi curasti*, reddita sunt. *Corpora curare milites iussit*, cibo refecit. 2. *Valetudini restituo*, heilen, gesund machen. Violentis medicamentis curare eum, qui gravius ægrotat. Provinciam curavit, sanguinem misit.

Curriculum, i, n. Lauf, Ploß, Wagenlein. *Syn.* Spatium, quò curritur; stadium, cursus: currus. *Epi.* Aeternum, exiguum vitæ, æternum gloriæ, tam exiguum, tam breve vitæ, vetus. *Ufus.* Deflexit de curriculo mos majorum. Animum de curriculo litterarum negotii alicuius causâ deflectere. Vivendi curriculum honestè conficere. Exiguum vitæ curriculum nobis natura circumscripsit, æternum gloriæ. Hæc exercitationes ingenii; hæc curricula mentis. Curricula sermonum. Omne curriculum industrie meæ in amicorum periculis elaboratum est. De proposito mihi curriculo nihil discedam.

Curro, is, cucurri, cursum, ere. laufen. *Syn.* Cursum conficere, cursum teneo, cursum curro. *Adv.* Apertè eodem cursus, certatim ad opus; furtim, longius, proclivius raptim in sententiam. *Phras.* Ad aliquem currere, zu einem laufen. Cursu tendere, contendere ad aliquem; cursu effusio aliquò ferri, provolare; cursum ad aliquem pergere; cursu ad aliquem ire. *Ufus.* Qui stadium currit, eniti debet, ut vincat.

Curru, us, m. ein Wagen. *Syn.* Vehiculum, citium, carpentum, pilentum. *Ufus.* Visus est sibi in somniis curru quadrigarum vehi. Curru albis equis juncto invehitur. Citio regionem pervolat. In rheda vehi. Aliquem de curru detrahere. De foro in Capitolium currum flexit. Vehiculò eripuit se ex oppido. Curru sublimis ibat in regiam. Auratò eminens curru vehabatur.

Cursum, im Lauf. *Syn.* Cursu, effusio cursu, effusissimis habenis, laxatis habenis. *Ufus.* Cursum impetum facere; cursum aliquò pergere. Quæ ego ferò & cursum, & succisivis, ut ajunt, operis arripul. Cursum dicere.

Curso, as, avi, atum, are. hin und wieder laufen. *Syn.* Frequenter curro. *Adv.* Temerè, ultro. *Ufus.* Cursare ultro citroque; huc illuc.

Cursor, oris, m. Laufer. *Ufus.* Cursores in stadio. Cursor ad Olympia profecturus.

Cursus, us, m. Lauf. *Syn.* Curriculum, iter, navigatio, lapsus. *Epi.* Admirabilis orationis, æquus, aternus gloriæ, apertus ad laudem, assiduus, brevis, sempiternus, celerior ætatis; certus, concitator, contentus, decorus, facilius ad gloriam, forensis, incertus, incitator, incredibilis, inusitatus verborum, legitimus, lunaris atque infimus, magnus, mar-

rimus, maximus, olympiacus, otiosus
vix, rectus, secundus, simillimus totius
vix, summus, suspectus honorum, tan-
tus verborum. Curius aquabiles, æterni,
ætheri, annui, celeres, certi & constan-
tes, contrarii, disjuncti astrorum, immo-
derati; immutabiles, maritimi, ordinati,
perennes ac perpetui, stati & immutabi-
les, vagantes, vari. *Ufus.* 1. Contento
cursu classis Italiam petebat. Brevis tem-
pore magnos curius conicere. Secundo
vento cursum tenere. Vivendi curius
Solis, stellarum curius. 2. *Transl. Cur-*
se s' annu S' mæstria, das Gemüth be-
länzend. Vide, in quo curia sumus.
Vita brevis est, curius glorie sempiter-
nus. Non omnibus item curius in cer-
tami patet. Per rectum cursum ad hono-
res non pervenit. A genere cursuque
meo vivendi nunquam desciscam.

Curus, a, um. furh, flein. *Syn.* Decur-
tatus, mutilus. *Ufus.* Nihil inconditum,
nihil curum, nihil claudicans. Mæ-
sures completo verborum ambitu gau-
dent, & curia sentiunt, nec amant re-
dundantia.

Curulis, e. zum Wagen gehörig. *Ufus.* Sella
curulis; adulter curulis.

Curvo, as, avi, atum, are. krümmen. *Ufus.*
In arcum curvare.

Curvus, a, um. krümm. *Syn.* Flexus, con-
tortus.

Cusor, oris, m. Schmelzer. *Ufus.* Mo-
netæ cutores.

Cuspis, idis, f. die Spitze. *Syn.* Acuta
pars gladii.

Custodia, æ, f. Macht, das Aufsehen. *Syn.*
Carcer, præsidium, vigilia, excubiæ, con-
servatio. *Epi.* Fida, infelix capitis, li-
bera & non sollicita, liberalis, optima
tutissimæque, privata, publica, regia,
horribilis, mirifica. *Phras.* 1. In custo-
diam dare, ins Gefängnis werfen. In
custodiam tradere; in custodia include-
re; custodia septum tenere. V. Carcer.
2. Ex custodia amittere, aus dem Ge-
fängnis entlassen. E custodia emittere,
amittere, educere, eripere; vinculis le-
vare, exsolvere. V. Carcer, Vinculum.
3. In custodia esse, im Gefängnis seyn.
In custodia haberi, teneri, retineri.
Ufus. Exercitus, præsidium populi. Rom.
custodia provinciæ. Urbis custodiam
agere. In urbis custodia te fortuna

posuit, du bist Burgermeister worden.
In hac custodia, velut in specula collo-
cati sumus, ut populum metu vacuum
nostrâ vigiliâ & providentiâ servemus.
Nam coloniam ego meis vigiliis & cu-
stodiis munivi. Advigilare ad custodiam
ignis. Ille tabulæ privatâ custodia con-
tinentur.

Custodio, is, ivi, itum, ire. bewahren. *Syn.*
Asservo, tueor, septum custodiâ teneo, in
vigilia rei alicujus maneo, privatâ custo-
diâ contineo, incolumem servo, observo,
præsidio sum, custodiâ teneo, præsidium
firmo, custodis m. nio, præsidium impo-
no, diligenti custodiâ asservo, speculor,
conservo. *Adv.* Diligentissimè librum,
rectè, sanctissimè signa & ornamenta ur-
bis. *Ufus.* Me non solum animi orum fi-
des, sed oculi universæ civitatis custo-
diunt. Possè percipere animo, & custo-
diere memoriâ. Delecta juvenus ejus
corpus custodit. Custodire litteris ma-
gnum virorum dicta.

Custos, odis, m. ein Hüter, Wächter. *Syn.*
Conservator, vindex, defensor. *Epi.* Bo-
nus, defensorque provinciæ, diligentissi-
mus pacis & otii, præclarus orium, ma-
lus, prius. Custodes certi, multi, se-
veri. *Ufus.* Custos, præses, conservator
urbis & libertatis. Malus custos diutur-
nitatis metus. Fani, urbis custodes.
Sapientia custos & procuratrix hominis.
Prædicere custodes alicui rei. In aliqua
re custodes ponere.

Cutis, tis, f. die Haut, Fell. *Syn.* Pellis,
corium. *Ufus.* Aliquid intra cutem inest
vulneris.

Cygnus, a, um. eines Schwanen. *Ufus.*
Cygnea vox & oratio.

Cygnus, i, m. ein Schwan. *Syn.* Olor. *Epi.*
Providentes. *Ufus.* Cygni non sine causa
Apollini dicati sunt, sed quod ab eo di-
vinitatem habere videantur, quia provi-
dentes, quid in morte boni sit, cum cantu
& voluptate moriuntur.

Cylindrus, i, m. langer, runder Wälz-Stein.
Syn. Quod volubile est, ut columna te-
res. *Ufus.* Cylindrum volvere, vertare.

Cymba, æ, f. ein kleines Schiffelein. *Syn.*
Scapha, parva navis. *Ufus.* Cymbarum
multitudo.

Cymbalum, i, n. Enmbel oder Schelle. *Ufus.*
Domus cantu & cymbalis personat.

D.

Dactylus, l, m. ein Vers-Blied. Syn. Pes carminis heroici.

Dactylicus, a, um. zum Dactylo gehörig. *Ufus.* Numerus dactylicus.

Dæmon, onis, m. eine fälschlich vermessene Gottheit. Syn. Lar, genius. V. *Diabolus.*

Dæmonium, ii, n. *idem.* Syn. Genius. *Ufus.* Socrates ait, esse divinum quiddam, quod dæmonium appellat, cui semper ipse paruerit, nunquam impellenti, sæpe revocanti.

Dama, æ, f. Dämlein, oder Dam-Hirsch.

Damnatio, onis, f. Verurtheilung, Verdamniß. Syn. Condemnatio. *Epi.* Aliena, misera, invidiosa. Damnationes acerbissimæ, reorum quotidianæ. *Ufus.* Omnes damnatione ignominiaque digni. Reorum damnationes acerbissimæ.

Damnatorius, a, um, das verdammet. *Ufus.* Judicium damnatorium.

Damnificus, a, um. das Schaden machet. *Ufus.* Bestia damnifica.

Damno, as, avi, atum, are. verdammen. Syn. Condemno, improbo, supplicio addico, damnatione afficio, vitam alicujus, aut sanguinem addico. *Adv.* Damuari honestè, inique à civibus, palam, voce omnium. *Ufus.* Aliquem sceleris, injuriarum, stultitiæ damnare. Mulier unius peccati damnata uno judicio, multorum maleficiorum convicta putantur. Turpi judicio damnatus. Nominis conjurationis, de vi, de majestate damnatus. Capite damnatus. Causa judicata, convicta, damnata. V. *Condemno, Anime damnata.*

Damnose, schädlich. *Ufus.* Damnose bibere.

Dammum, i, n. ein Schande. R. à demo. Syn. Jactura, detrimentum, incommodum, malum, fraus, dispendium. *Epi.* magnum, majus, minus, novum, questuosum, tantum, damna aleatoria, maxima. *Phras.* 1. *Ea res non parva tibi damnauit*, diese Sache wird dir nicht geringen Schaden bringen. Damna non

leviabit, afferet; multis gravibusque damnis te afficiet; damno erit ac calamitati; gravia detrimenta inferet; importabit; detrimenta non pauca injunget, invehet; plagam rebus tuis gravissimam injiciet; inponet vulnus sanè gravissimum; ea res ad tuam perniciem pertinet; res tuas magnoperè labefactabit; pestem tibi & exitum afferet; tibi noxæ erit; gravibus damnis te multabit; plus damni, ac mali datura est, quam credi possit; ea res fraudi aliquando tibi futura est; malo tibi erit ac calamitati; calamitatem inferet certissimam; exitum struet; damna non levia pariet, creabit. 2. *Magnam animam perisse sum*, ich habe einen grossen Schaden gelitten. Ob eam rem in maximam fraudem incurri, incidit; magna inde rei familiaris naufragia feci; plagam inde odiosam accepi; magnum meæ res vulnus acceperunt & mortiferum; magnum mihi vulnus inpositum, impositum est; plaga mihi injecta est maxima; multa detrimenta mihi sunt allata, importata; magnam inde jacturam feci, accepi; capiti me gravibus quotidianisque damnis comperi; magna clades familiaris rei accepta est; accisæ admodum ea clade res meæ sunt; non parva clades rebus meis incidit; magnarum rerum mearum imminutione id accidit; existimatio mea graviter læsa, offensa est; magnum incommodum accepi; calamitatis aliquid acceptum est; fractæ eo casu res nostræ sunt; alia graviter; gravi vulnere afflicte; damnum feci, contraxi maximum; detrimenta accepi, accepi, feci sanè gravissimum; damnis non levibus affectus, multatus sum; res meæ grave damnum subire; gravi ictu perculsæ sunt, ac penè prostratæ; grave vulnus rebus meis inflictum est. 3. *Dammum mihi nuntiat*, er drohet mir einen Schaden anzutun. Machinam in caput meum comparat; intendit; caput meum impugnat; exitum mihi parat; ad perniciem capiti mei incumbit; omnia ad perniciem meam instructa sunt; pestem mihi & exitum denunciat. 4. *Dammum compensare*, den Schaden ersetzen. Damnum præstare, illata damna sarcire, detrimenta resarcire. V. *Compensio.* *Ufus.* 1. Damnis multis me affecit; multum damni dedit, Schaden zufügen. 2. *mercatura magnum damnum fecit*, contraxit, Schaden leiden. 3. *Dammum illat*

illato tibi præstenda, facienda sunt, du-
must aut stehen für den zugesügten
Schaden. V. *Detrimentum, incommo-
dum, noceo.*

Dapes, um, f. herrliche Speisen. Syn.
Epulæ in sacrificiis Deorum largiores &
opipari apparatus. *Ufus.* Lautæ, opi-
mæ, festæ dapes. V. *Convivium.*

Daps, pis, f. Erzeise. *Ufus.* Sacerdotes
ad ministerium & dapem adhibiti.

Dapsilis, e. herrlich. Syn. Abundans, lar-
gus, lautus. *Ufus.* Sumptus dapsilis.

Dapsiliter, herrlich. Syn. Opipare, largè,
magnificè, splendide, abundanter, laute,
liberaliter.

De, præpos. von, aus. *Ufus.* 1. Ex, ad
personam relatum. *Audivi hoc de pa-
rente.* Emit agrum de focero. Ich
habe es von meinem Vater gehört &c.
2. Ex, ad locum refertur. De via me
invenit, er schreiet mich von dem
Weg her an. De schola venit. De Si-
ciliæ provincia decedit. 3. Ad tempus
refertur. Vigilat de nocte, er wachet
bey der Nacht. Navigat de mense De-
cembri. 4. Ad gentem, multitudinem,
conatuum accomodatur. Accusator
de plebe. Unus de multis. Is orator
sanè habetur, sed de minoribus, er
kan für einen Redner gehalten wer-
den, aber für einen aus den geringern.
5. Alias ad materiam. Multum de argento,
quantum visum est, er hat von Geld ge-
schickt, so viel er für gut befunden.
Multa de suis rebus asportant. 6. Su-
per, um, von. Regulus de captivitate est,
Regulus hat von wegen der Gefangenen
gehandelt. Legati de pace, de captivis
redundant. 7. Propter, von wegen, um.
Invenitur de nihilo, er zurnet um nichts.
Flebat de supplicio filii; maxime, gra-
viter de carnis. 8. Quod attinet ad,
was anbelangt. De religione facile con-
salam, was anbelangt die Gottesfurcht,
will ich es gern zulassen, daß &c. De
pace aperta est simulatio. 9. De Con-
silio, de sententia aliquis, nach Rath
und Meinung. De communi sententia.
De tuo consilio hæc agam. 10. De in-
dustria, mit Fleiß. 11. De integro, vom
neuen, vom Anfang. 12. De scripto,
schriftlich. 13. De meo, te tuo, ac suo
von dem Meinigen &c. auf meine Unko-
sten. Potat de meo; sumptum faciam
de meo. 14. Ab, von. Jeger aliquot
de filio emi. Agri de hostibus capti.
Beder, so man den Feinden weggenom-
men. De nuntiis hoc accepi.

Dea, æ, f. Göttin. *Ufus.* Dii Deæque
immortales. Deæ vindices facinorum
ac scelerum.

Dealbo, as, avi, atum, are. weiß machen.
Syn. Tectorium induco. *Ufus.* Duos
parietes de eadem fidelia dealbare.

Deambulatio, onis, f. Spaziergang. *Ufus.*
Vel hæc me deambulatio, quamvis non
laboriosa, ad languorem dedit.

Deambulo, as, avi, atum, are. spazieren
gehen. Syn. Ambulo, inambulo, obam-
bulo, spatior. *Ufus.* Eamus deambula-
tum.

Deamo, as, avi, atum, are. sehr lieben.
Syn. Valde amo. V. *Amo.*

Dearmo, as, avi, atum, are. entwaffnen.
Syn. Armis exuo. *Ufus.* Dea natum
hostem, exercitum sub jugum misit.

Deartuo, as, avi, atum, are. zergliedern.
Syn. Quasi per arduos concido. *Ufus.*
Transl. Deartuare opes.

Debacchor, aris, atus sum, ari. wüthhen.
Syn. Præebrietate valde furo. V. *Furo.*

Debello, as, avi, atum, are. übermächtigen,
dem Krieg ein Ende machen. Syn. Ex-
pugno, victoria bellum finio. *Debellare*
est bello expugnare, pugnando vincere.
Ufus. Cum Antiocho uno prælio de-
bellatum est. V. *Bellum finio, vinco.*

Debeo, es, ui, itum, ere. sollen, müssen,
schuldig seyn. Syn. Oportet, convenit,
opus est, faciendum est, ut &c. *Ufus.*
1. Juvare nos & maxime debebat, &
peterat. 2. Refertur ad æs alienum,
Geld schuldig seyn. Multos mihi num-
mos debet. Talenta ducenta debet. 3.
Ad res alias, etwas anders schuldig seyn.
Hoc tibi beneficium debeo. Debeo
hoc necessitudini nostræ. Reipublicæ
studia omnia, meipsum debeo. Sum-
mam tibi gratiam debeo. V. *Æs aie-
num, debitum.*

Debilis, e. schwach. Syn. Infirmus, im-
becillus, fractus, debilitatus, levis, man-
cus. X firmus. Phras. 1. Intemperantia
debilem te fecit, dein Laster & Leben hat
dich

deb. schwach gemacht. Vires corporis tibi ademit vitæ ratio minimè moderata; vires corporis tibi minuit, diminuit, deminuit, comminuit, infirmavit, debilitavit, abstulit, afflixit tua incontinentia, nequitia, luxus, libido; vita intemperanter, immoderate, incontinenter acta, vita dissolute, nequiter, sine modo, luxuriosè traducta ad infirmitatem, ad imbecillitatem, ad tenuitatem corporis te adegit, adduxit; minus te firmum, validum, valentem, robustum, minorem, imbecilliorum reddidit; longa intemperantia paulatim vires tibi carpsit, exhaustit; corporis vires labefecit, labefactavit; robur enervavit. 2. *Debilis est stomachus*, et habet enim schwachen Magen. Stomachus illi languet; stomachi vis debilitata est, jacet; stomachus est languens; stomachus laborat; stomachus parum concoquit; ventriculus esse languenti, infirmo, imbecillo; stomachum parum valet; marcescit cibi nondum concocti onere. V. *Stomachus*. 3. *Debilis est valetudine*, et ut von einer schwachen Gesundheit. Valetudine utitur infirmus, imbecillus; viribus est parum firmis; corpore utitur non satis firmo; valetudine utitur incommodè, tenui, affecta; valetudine est valde imbecilla; magna in eo est virium imbecillitas; fractæ sunt admodum ac imminutæ vires. *Ufus.* Homo animo debilis, & corpore. Debilem præturam gessit. Mancus, membris omnibus captus, ac debilis. V. *Valetudo, infirmus*.

Debilitas, tis, f. Schwachheit, Mattigkeit. Syn. Infirmitas. X *firmitas, integritas.* *Ufus.* Tarditas ingenii, stupor debilitasque linguæ. Hoc agunt, ut à se morbos, debilitates, dolores repellant. Bonum integritas corporis, miseria debilitas. V. *Infirmitas*.

Debilitatio, onis, f. Schwächung. *Ufus.* Debilitatio atque abjectio animi.

Debilito, as, avi, atum, are. schwächen. Syn. Infirmitas, frango, infringo, debilem facio, minuo, comminuo, exhaurio, nervos incido, corrumpo, enervo, affligo. X *Confirmo.* Phras. *Debilitamur magis*, wir werden allweil schwächer. Carpuntur vires, exhauriuntur; fractæ fatiscunt opes virisque; vis senescit, & propè ad nihilum venit; incilis, exsectis, solutis nervis vires paulatim defluunt. *Ufus.* Tribunitios furores debilitare & reprimere. Ea mentio vocem mihi debilitavit, mentem dolore impedivit. Noli me, meam vir-

tutem, spem luctu debilitare. Debilitata virtute, fracto animo. Afflictus, debilitatus, moriens, dolore exanimatus. Urbs ipsa nervis omnibus exsectis debilitata, & soluta, abjecta metu, muta, fracta malis relinquatur. V. *Affligo, frango, debilis*.

Debitio, onis, f. Schuld. Syn. Debitum. *Ufus.* Nihil de emendo cogitat, debitione dotis satis torquetur. Dissimilis est pecuniae debitione, & gratia.

Debitor, oris, m. ein Schuldner. Syn. Is, à quo invito exigere pecunia potest. X *Creator.* *Ufus.* Pecunias creditas debitoribus condonare. Levior plaga est amico, quam debitore.

Debitum, i, n. Schuld. Syn. Debitio. *res alienum, pecunia debita, nomen.* Adv. Jam diu. Phras. 1. *Debita magna fecit*, et habet grosse Schulden gemacht. *Res alienum fecit, contraxit, contraxit;* in res alienum incidit; nomina fecit; nomina confecit plurima; res alienum coegit; ære alieno se obstrinxit; ære alieni vim magnam contraxit. 2. *Magna habet debita*, et steht tieff in Schulden. Laborat vehementer ex ære alieno; ære alieno graviter premitur; urgentibus semper sortem usuris, gravi obutus est fœnore; ære alieno oppressus est; in nominibus est plurimus; in ære alieno est; multum debet; æris alieni magnitudine demersus gemit; animam debet; magno ære obstrictus est; est in nominibus ex pecunia satis multa; æris alieni habet plurimum; ære alieno gravatus, obligatus est; obaratus plurimum. 3. *Debita resovere*, die Schuld fordern. Nomina exigere; convenire, appellare de credito debitorem; nomina urgere; appellare de pecunia; debitorem admonere de pecunia. 4. *Debita solvemus*, wir werden die Schulden bezahlen. Nomina dissolvemus, exedemus, exsolvemus; æs alienum exsolvemus, solvemus; ex ære alieno exhibemus, libramque & ære nos liberabimus; ære alieno paulatim nos levabimus, liberabimus; contracta nomina expungemus, explicabimus, solvemus. 5. *Debitum antiquum novò debito expringere*, die alte Schuld zahlen, und eine neue machen. Versuram facere; nomina transferre; versuram solvere. 6. *Debita vix solvantur*, die Schulden werden kaum bezahlt werden. In ære alieno vacillant debitores; nomina impedita sunt ut plurimum; vix solvendo sunt debitores; vacillant nomina; inveterascit æs alienum. V.

V. *Es alium.* *Ufus.* Fidei conducti in loco debitum solvere, retribuere. Turpe, debitò fraudare creditorem.

Debitus, a, um. schuldig. *Syn.* Meritus, iustus. *Ufus.* Debitam tibi iustamque gratiam refero. Reddere officium alicui debitum. Mortem naturæ debitam patriæ impendit. Solvere iustas debitisque penas. Debiti mihi honores sunt habiti. Non injusta, merita, debita iracundia fuit.

Deblatero, as, avi, atum, are. herplaudern. *Syn.* Stulte loquor. *Ufus.* Rem totam vicinis omnibus deblaterasti.

Decanto, as, avi, atum, are. abſingen, offe wiederhohlen. *Syn.* Canto, celebri, pervulgo. *Ufus.* Decantata est fabula. Græcus doctor pervulgata præcepta decantat. V. *Cano.*

Decas, dis, f. eine Zahl von zehn.

Decedo, is, cessi, cessum, ere. abweichen. *Syn.* Cedo, ducelo. *X accedo.* *Adv.* Aliquando, aliquando, de sententia plane. *Phras.* *Anci de via decedere,* einem Plaz machen, ausweichen. De via concedere; dare viam; declinare se paulum extra viam; deflectere à via; cedere, divertere, declinare de via; iter dare, præbere. *Ufus.* 1. Metellus de civitate, quàm de sententia, decedere maluit. Inimicorum amentie, tribunitio furori, ac violentie decessit Cicero. Ex, vel de provincia decedere. De possessione, de jure suo decedere coactus. 2. *Morior,* sterben. Tum omnes decesserant. De vita, de statione vitæ cum decellero. V. *Cedo, Morior.*

Decem, gehen.

December, ris, m. Christ-Monath.

Decempeda, æ, f. Maß-Ruthe. *Syn.* Instrumentum, quò terram metiuntur metatores. *Ufus.* Solis magnitudinem tanquam decempedâ metiuntur mathematici. Cum architectis & decempedis vilas multorum peragravit.

Decempedator, oris, m. Feld-Messer. *Syn.* Agri metator. *Ufus.* Equissimus agri publici & privati decempedator Antonius.

Decemviri, orum, m. zehn Männer zu Rom, so die zwölf Geses-Tafeln geschrieben. Qui duodecim tabulas perscripsere.

Decemviralis, e. diesen zehn Männern zu gehöriq. *Ufus.* Amplissimum collegium decemvirale.

Decemviratus, us, m. das Amt und Würde dieser zehn Männer. *Syn.* Decemvirum magistratus & munus.

Decenter, gebühlich. *Syn.* Decore. *Ufus.* Jura à majonibus decentissime scripta.

Decentia, æ f. Gebühr, Wohlständigkeit. *Syn.* Convenientia, condecenia, venustas, decorum, ordo. *Ufus.* Venustatem, ordinem, & ut ita dicam, decentiam oculi videant, judicent.

Decerno, is, crevi, cretum, ere. verordnen, beschliessen. *Syn.* Statuo, constituo, in animum induco, destino; mihi certum, fixum, ratum, destinatum est, consilium est, consilium capio, judico, censeo, sancio, decretum facio, decretum interpono, sententiam dico, vel fero. *Adv.* Atrocius, amplissime de salute, caut, communiter, diligenter, fortiter de re. gratias, honores, gravius, gravissime, honorificentissime, injuriose, justè, libere, mature, nominatim de aliquo, ornatissime, plane, rectè, sapienter, severe de religione, varie, veri. *Phras.* *Decerni me Philosophia dicit,* ich habe mich entschlossen, mich auf die Welt Weisheit zu begeben. Certum mihi est; destinatum est; decretum mihi est; animus est; stat sententia; stabile est, ita est sententia; animum obfirmavi; in animo mihi est; id mihi consilii est; animo propolui; Philosophiam mihi persequi certa res est. V. *Constituo, sententia, consilium.* *Ufus.* 1. Honores alicui, triumphum, provinciam decernere. Contra, vel secundum aliquem decernere, wider, oder für einen den Anspruch machen. De eadem re alius alia decernit. 2. *Pugno, decerta,* streiten. Uno judicio de fortunis omnibus decernere. Tac, ne ferio, ne armis decernatur. In ea pugna de salute reipublicæ decernitur, V. *Constituo, volo, statuo, pugno.*

Decerpo, is, cerpsi, cerptum, ere. abbrechen. *Syn.* Carpo, del bo, excerpo, aſero, *Ufus.* Nihil sibi de ista lude miles decerpit. Cave, nequid locus de gravitate decerpit. Humilis animus decerpit & mente divina. V. *Alnuo, Detraho.*

Decertatio, onis, f. Streit. *Syn.* Diminutio, concertatio. *Ufus.* Harum rerum decertatio Consulibus permitta est. V. *Certamen.*

Decerto, as, avi, atum, are. kimpfen. *Syn.* Certo, de pugno, dimico, decerto. *Adv.*

Ad n. Acerrimè, conatus, ferro inter se confectum, felicissimè praelis. *Ufus.* Jure & legibus disceptando, vi & armis contra vim decertare. Summà contentione cum æmulis decertat, inter se acerrimè decertant. V. Certo.

Decessio, onis, f. Abreise, Abtretung. *Syn.* Abitus, discessus. *Epi.* Matura, modesta, tarda. *Ufus.* 1. Sæpe de tua mansionē & decessione communicat. Decessione dies appropinquat. 2. *Detrimentum, diminutio, Schmälerung.* Nescio, an accessionem de summa mihi attulerit. Nulla fieri accessio, vel decessio poterat.

Decessus, us, m. Abzug, Tod. *Syn.* Deccessio, mors. *Ufus.* Amicorum decessu valde me angit. Deccessus est provincia.

Decet, uit. es gebühret sich. R. a *dixi*, *fase* *Syn.* Convenit, decorum est, æquum est, par est, postulat jus, dignum est, aptum est. *X dedecet.* *Phras.* 1. *Quia decet, sectare, thue, was billig ist.* Quod decorum; quod te dignum, quod è dignitate tua est; quod dignitati consonum; quod tuum est; quod jus fasque est; quod tuarum partium est; quod ingenium, genus, ætatem tuam addecet, sectare. Quod nec inhonustum, nec tibi indecorum est, age; quod jus fasque concedit, nec prætor decentiam est, id sequere. 2. *Sapientem decet, non temere credere, einen weisen Mann stehet es zu, daß er nicht leichtglaubig sey.* Sapientis est; sapientiæ istud est, non temere credere; sapientis hæ partes sunt; semper sapientis est habitum; sapientis officium est; pars magna prudentiæ est; ad sapientem pertinet, fidem non temere quibusvis rumusculis habere. V. *Honestum est, Refert, convenit.* *Ufus.* Nihil decet, invitâ, ut ajunt, Minervâ. Quid deceat, quid aptum personis sit, videat orator. Quem muliebris ornatus parum decet. Caput artis est decere.

Decido, is, cidi, ere. herabfallen. *Syn.* Cado. *Phras.* Ex equo deciait, er ist vom Pferd herab gefallen. Ad terram defluxit; ad terram delatus est; ex equo dejectus est; equo excussus est; ruente equo ad terram datus est; ex equo lapsus est, decidit; sternacis equi succensu ad casum datus est; equus hominem super caput effudit. *Ufus.* De omnibus rebus decidimus. In miserissimam conditionem decidit respublica. V. Labor, cado.

Decido, is, cidi, ere. abhandlen. *Syn.* Decisionem facio; transigo, petitionem facio; dec. no. *Phras.* Nihil decidit, er hat nichts beschlossen. Rem in medio reliquit; sententiam dicere; ferre, pronunciare non est ausus; nondum illi stabat sententia; nondum explicatam habemus causæ nostræ rationem; hæret, pendet, suspensa etiamnum est causæ nostræ ratio. *Ufus.* Transigere & decidere cum aliquo. De summa aliquid decidere. Talentis decem decidisti.

Decies, sephenmal. *Ufus.* Decies dixi.

Decimo, as, avi, atum, are. den zehenden Theil nehmen. *Syn.* Decimam partem accipio. *Phras.* Decimare legiones, den zehenden Mann aus dem Regiment bündeln. Decimum quemque è legione supplicio afficere.

Decimus, a, um. der zehende. *Ufus.* Hoc dei decima.

Decipio, is, cepi, ceptum, ere. betrügen. *Syn.* Capiō, circumvenio, fraudo, circumscribo, alicui impono, fallo, supplantō, facum facio, in fraudem impello, in errorem induco, verbo do, errorem obijcio, errorem incutio, in fraudem deduco, aucupor, induco, eludo. *Phras.* 1. Non erat quid me deciperes, du hättest mich nicht betrügen sollen. Spem falleres; per dolum atque insidias ageres; meam imbecillitatem aucupareris; in fraudem impellores; me ludificares, destitueres, adversariis traderes; omni fraude & perfidia falleres, improbitissime fraudares. 2. *Sentio me à te deceptum.* Ich mercke es, daß ich von dir betrogen worden. Sentio, me tuis retibus captum, circumscriptum, illusum, destitutum, inductum, circumventum; captionibus tuis deceptum; tuis laqueis irretitum; fallaciis, abductum, in fraudem inductum; fraude irretitum, circumventum, captum. 3. *Artes decipiendi omnes tenes, du bist ein betrogenen Mensch, stehst voller Betrug.* Totus ex fraude & mendacio factus videris; ex fraude, fallaciis, mendaciis totus constare, confutus esse videris; ad omnem fraudem callidus; fallax; & omni artificio simulationis eruditus; ingenio ad fallendum paratō; qui nihil nisi dolos, fallacias, machinas, praestigias animo disponas; non nisi dolos nectas, intendas; non in virtute, quam dolo contendas; insiditans. 4. *Facile est, puerum decipere, es ist leicht, einen Knaben zu betrogen.*

gen. Facile est, puer omnia fraudem con-
jungere, deducere; pueri errorem offun-
dere; fucum facere, caliginem offunde-
re puerorum mentibus; insidiis captare;
dolis ludere; dolo ducere; fallacis ir-
retre; fallacis eludere; in fraudem illi-
cere; laetare verbis fallacibus; verba
dare pueri; falsum ipse producere puerum;
in errorem ducere, dolo incedere; cir-
cumducere puerum; facile est obrepere
imprudenti; verba ex insidiis imprudenti
dare; puerum dolo capere; in fraudem
implicare. 5. *Graviter decepit, erbat*
grentlich betrogen. Fraudem concepit,
suave; it maximam; fraudem fecit, ad-
miserit sane turpissimam; dolo confuit
non paucos; dolum commentus est, ad-
hibuit nefarium; fallaciam intendit di-
cta auditque factum; fraude ac dolo
aggressus est nefario; fraudem struxit,
commentus est sane atrocera. 6. *Dece-*
ptus sum vehementer, ich bin sehr betro-
gen worden. Opinio me fefellit; fal-
sa me opinio tenuit; ductus sum falsa
spe; spes me frustrata est; in fraudem
incurri, incidi; in fraudem delatus, de-
ductus, inductus, conductus, conjectus
sum; pro re vera falsam spem domum
reuli; per imprudentiam, alienam perfidiam
deceptus sum; circumscriptus ac cir-
cumventus sum; error est mihi ob-
iectus; dolo captus sum; mendaciis one-
ratus sum; ludineatus & emunctus sum
probi; fucus mihi lectus est; in frau-
dem illectus, in errorem implicatus; in
fraudem impulsus sum; in fraudem de-
lapsus sum. *Ufus.* Spem meam admo-
dum decepit. V. *Falso. Fraus.*

Decisio, onis, f. Bescheid. *Syn.* Trans-
actio. *Ufus.* Decisionis arbiter Cae-
lius.

Declamatio, onis, f. Uebung im Reden.
Syn. Domestica & umbrilis exercita-
tio, qua tirones eloquentiae a magistro
exercentur. *Epi.* Quotidiana, senilis, vul-
garis, perivulgata. *Ufus.* Vulgaris, per-
vulgata declamatio.

Declinator, oris, m. ein Redner. *Ufus.*
Quis cum declinator ad clepsydram
latrare docuit? Videor mihi cum aliquo
declinatore disputare. Declinator de
ludo.

Declinatorius, a, um. zur Redens-Uebung
gehörig. *Ufus.* Pueri declinatorio illo
genere delectantur.

Declamare, as, avi, atum, are. öffentlich eine
Rede halten. *Ufus.* Gracianos plures
sedentes declamant.

Declamo, as, avi, atum, are eine Uebung.
Rede halten. *Syn.* In declamationibus
exerceor; exercitatione quasi ludere
praedisco & meditor. *Adv.* Impune in
quemvis, vehementissime. *Ufus.* Infans
ille contra me vehementer declamavit;
causam declamare.

Declaratio, onis, f. Erklärung. *Epi.* Ju-
cundissima. *Ufus.* Liber iste quantam
habet declarationem amoris erga me
tui!

Declaro, as, avi, atum, are. erklären,
kundbar machen. *Syn.* Significo, pla-
num, facio, demonstro, ostendo, indico;
pronuncio. *Frequentius ad facta perti-*
net, quam ad dicta. *Adv.* Aperte,
apertius litteris, facilius benevolentiam
obscure, parum, plane, maxime. *Ufus.*
Populus universus me consulem declara-
vit. Declaravit eo facto, quanti me
faceret. Declarant ista acumen ingenii
tui. Abundantia & satietas rerum co-
piam declarat. Mentem tuam illis litte-
ris non satis declarasti. V. *Aperio, signi-*
fico, explico.

Declinatio, onis, f. Abweichung. *Syn.* Fle-
xio. *Epi.* Honesti periculi, naturalis,
parva. *Ufus.* Nullum animal est, cui non
sua appetitio naturalis est & declinatio.
Declinatio brevis a proposito.

Declino, as, avi, atum, are. niederbiegen,
abweichen. *Syn.* Despecto, decedo, vito,
de via deducor. X *appeto, adserisco.*
Adv. Aliquantulum a proposito, dili-
gentius a vitiis, naturaliter, paululum,
recte, impetum declino. *Phras.* Decli-
nare illum, dem Streich abweichen.
Parva declinatione corporis lectum esu-
gere; exire, excedere tela, intentos gla-
dios. *Ufus.* 1. Declinat a proposito, de-
spectitque sententiam. De via declinavi
paulum. 2. *Fugio, de vito, entgehen, ver-*
meiden. Laqueos judicii, vitia, pericu-
lum declinare. Declinare de statu suo
V. *Vito, decedo.*

Declivis, e. abwärts. *Syn.* Inclinatus, in-
curvus. *Ufus.* Colli a summo aequaliter
declivis; praecipit & declivis locus.

Declivitas, ris, f. abhängige Lage. *Syn.*
Inclinatio. *Ufus.* Exiguum loci ad de-
clivitatem fastigium magnum habet mo-
mentum.

Decoctor, oris, m. Verschwender. *Syn.*
Qui suam rem confecit, dilapidavit,
inficiator, fraudator. *Ufus.* Exercitus
e senibus, mendicis, decoctoribus col-
lectus.

Decolor, oris, g. o. abtárbiq. Syn. Sine colore, quod colorem amisit. *Ufus.* Sanguis decolor. V. *Deformis.*

Decoloratio, nis, f. Entsfärbung. Syn. Livor, pallor.

Decoloro, as, avi, atum, are. entfärben. *Ufus.* Mortuum de ornatu, tumore perditum, corpore decoloratō constat fuisse.

Decoquo, is, coxi, coctum, ere. verschwen- den, einföchen. Syn. Male rem gero, conturbo. *Ufus.* Fortunæ vitio, non suo decoxit. Agrum suum intra annum decoxit. Alea, potatione, scortatione decoxit. V. *Nepos, consilio, obligatio, prodigo.*

Decor, oris, m. Zierde, Schönheit. Syn. Species, formæ gratia, quod decet. *Ufus.* Metaphrastus virtutem decore suo ipso laavit.

Decore, zierlich. Syn. Decenter. *Ufus.* Loqui ad rerum dignitatem aptè & decore.

Decoro, as, avi, atum, are. zieren, lob geben. Syn. Celebrare, orno, honesto. X *de- decoro.* *Ufus.* Hos majores nostri omni laude, triumpho honoribus decorarunt, auxerunt, honestarunt. V. *Orno, honesto, colo-*

Decorum, i, n. Ehrbarkeit, Zierde. Syn. Decus. *Ufus.* Ut in vita, sic in oratione nihil est difficilius, quam quod deceat; *πρέπον* appellant Græci, nos decorum dicimus. Scio, quid gravitas vestra, quid hæc advocatio, quid ille conventus, quid dignitas populi Romani, quid periculi magnitudo, ætas mea, honor, decorum denique postulet. V. *Ludecorum, Decet.*

Decorus, a, um. zierlich. Syn. Decens, conveniens, *πρέπον*, consonus. *Ufus.* Mihi eo ire decorum vitium non est. Aurum & ad usum aptum est, & ad ornatum decorum. Nihil magis decorum, quam æqualitas universæ vitæ. Quod non decorum est, nec Diis dignum.

Decrepitus, a, um. gar alt. Syn. Senectute confectus, invalidus, qui summa senectute est. *Ufus.* Tristis ac decrepitus senex.

Decresco, is, crevi, ere. abnehmen. Syn. Subsido, decedo. *Ufus.* Conchyliæ omnia cum luna crescunt & decrescunt, seu ex-
bauriuntur.

Decretum, i, n. Rathschluß. Syn. Consul- tum, scitum, interdictum. *Epi.* Egregium, justum, interpositum, severum, liberalissi-

um, obsignatum, præclarum, stabile, fixum, ratum, vetus. Decreta amplissima atque ornatissima, divina atque immorta- lia, falsa, firma, gravissima, honestiora, honorificentissima, magnificentissima, mul- ta, nova, ornatissima, superiora. *Ufus.* Decretum facere, interponere. Decreti tabulas figere. Quis consilium illorum decretum comprobabit; honestissimum in senatu decretum abstuli, obtinui. V. *Con- silium, sententia.*

Decuma, æ, f. der zehende Theil. Syn. De- cima pars, quam orator decumano dat. *Epi.* Certæ, magnæ, reliquæ, *Ufus.* Decu- mas conducere, exigere acriter. Dare decumas, & accipere. Decumis tempu- blicam defraudare.

Decumanus, i, m. Zehend-Einnehmer. Syn. Publicanus, qui decumas exigit. *Epi.* Mi- nistri ac satellites cupiditatum suarum, principes & quasi senatores publicano- rum. *Ufus.* Omnia consumis cum de- cumano.

Decumbo, is, cubui, cubitum, ere. nieder- liegen. Syn. Cubo, jaceo. X *sto.* *Ufus.* Honestè, turpiter decumbere. V. *Cubo.*

Decuplus, a, um. zehensältig. Syn. Decis- tantum.

Decuria, æ, f. Rotte von zehn Mann. Syn. Classis, ordo judicium Romæ, à decies centenis judiciis appellatus, qui in sin- gulis curiis sedebant. *Ufus.* Non suæ de- curiæ munere, neque ex lege sedit. Lex promulgata est de tertia decuria judicum.

Decuriatio, onis, f. Abtheilung in gewisse Rotten. Syn. In curias distinctio & de- scriptio. *Ufus.* Decuriatio tribulatio, descriptio populi.

Decurio, as, avi, atum, are. in Rotten ab- theilen. Syn. In curiam adscribo. *Ufus.* Cum vicatim decuriarentur servi & con- scriberentur. Decuriatos habere exerci- tus peditum.

Decurio, onis, m. Rottmeister. Syn. Quasi senator in municipio, vel conventu. *Ufus.* Factus est Neapoli decurio.

Decurro, is, curri, cursum, ere. hinablauf- sen, vollenden. Syn. Conficio, transire. *Adv.* Bellissime, cupidè ad jura, breviter. *Ufus.* Jam ad calcem decursum est, nec velim decursō spatio ad carceres revoca- ri. Prope æta & decursa. Quæ à re breviter decursa sunt, audire cupo, magis du fürzlich durchgucken, das möchte ich noch einmal hören.

Decur-

Decurio, onis, f. Lauf, Turnier. *Syn.* Excurio. *Ufus.* Decursionibus equitum ea loca vastavit.

Decursus, us, m. Abfluss. *Syn.* Spatium, functio. *Ufus.* Decursus mei temporis, Honorum decursus. *V.* Curriculum.

Decurto, as, avi, atum, are. fürher machen. *Ufus.* Decurtata oratio.

Decus, oris, n. Ehre, Lob, Zierde. *Syn.* Honor, laus, dignitas, honestas, ornamentum. *(dedecus. Ufus.* Decus & ornamentum senatus Cicero. Populi decus & lumen Pompejus. Verum decus in virtute positum est. Nati sumus ad laudem & decus. *V.* Decet.

Decusso, as, avi, atum, are. Creuzweis zertheilen. *Syn.* In formam litteræ X diduco, divido, constituo, per medium seco.

Decutio, is, cussi, cussum, ere. abschlagen, abschütteln. *Syn.* Dejicio. *Ufus.* Summa papaverum capita decussit.

Dedecet, cuit. es geziemet sich nicht. *Syn.* Indecorum est. *(deceat decorum est. Phras.* Nostri moribus nefas habetur; bey uns geziemet es sich nicht. A decore alienum est; minimè decorum est; abhorret à nostris moribus, moribus nostris non est consentaneum; haudquaquam decorum est; præter decorum est; nefas est. *Ufus.* Oratorem irasci dedecet, simulare decet. *V.* Dedecus, indecorum, inhonestum.

Dedecoro, as, avi, atum, are. schänden. *Syn.* Turpifico. *Ufus.* Urbis & magistri auctoritatem dedecorasti.

Dedecus, oris, m. Schande, Unehre. *Syn.* Turpitude, nota turpitudinis, infamia, probrium, labe, macula; ignominia, labe turpitudinis, opprobrium, flagitium. *Epi.* Aeternum, commune, detestabile, domesticum, maximum, sempiternum, summum, tantum. *Phras. 1.* Vide, ne decori sis majoribus, siehe, daß du deinen Vorfahren nicht zum Spott senest. Ne vita tua insigni turpitudine notata atque depressa decore & infamia illis probro vertat; ne ignomiâ afficias; ne maculâ turpissimâ genus tuum notes; generi tuo ignominiam inuras; ne hanc labem tot scelerum in familia relinquo; ne sempiternam turpitudinis notam inuras; dedecus tuis imprimas; majorum famam probri flagitiiisque tuis violes; nomen familiae tuae iis maculis obscures, quæ nulla temporum longinquitate abs-

tergi possunt. 2. Aeternum dedecus incurristi, du bist in eine ewige Schande gerathen. Aeternam ignominiam labem subiisti; sempiternam tibi ignominiam imposuisti; æterna tibi est inusta infamiae nota; aspersisti atque inquinasti te maculis infamiae sempiternis; ipem tibi omnem futuræ dignitatis ademisti; nullam tibi in posterum dignitatis partem reliquisti; infamia eris seculi tui; turpitudinis hanc labem, quâ te infecisti, dedecus consequetur sempiternum; contractam turpitudinis notam nulla temporum diuturnitas delebit; hærebit ea labe nomini tuo; insidebit macula ac inveterascet, nec ulla temporis diuturnitate abolebitur. 3. Dedecori sibi ducit, er rechnet sich für einen Spott. Probri, dedecori, vitio sibi vertit, dat; pudori esse sibi reputat; turpe putat; haud à vitio abesse censet; maculam inferri; labem aspergi, notam inuri ea re sibi autumat; crimini, vitio sibi dandum; verendum dedecori; fraudi fore existimat; dedecus; turpitudinem in ea re constitutam censet; nequa inde in se redundet infamia, nequod dedecus emergat, veretur. *Ufus.* Vide, nequid dedecoris admittas, concipias, suscipias; ne in dedecus incurras; in dedecore voluteris. *V.* Contumelia, infamia, labe, macula, nota.

Dedicatio, onis, f. Werbung, Zueignung, Zuehrift. *Syn.* Consecratio. *Epi.* Religiosa, superstitiosa. *Ufus.* Postem teneri in dedicationibus templorum oportet. Memoria consecrati solenni religione templi; Kirchweih.

Dedico, as, avi, atum, are. weihen. *Syn.* Sacro, consecro, religiosum facio, religionem in aliquem locum infero, aliquem locum religione devincio. *Phras. 1.* Templum dedicavit, er hat die Kirche geweiht. Sempiterna religione obligavit; religione devinxit; religioso ritu consecravat; DEO sacravat; divino cultui addixit; dedicationem celebravit. 2. Multis de causis hunc librum tibi dedicare volui, um vieler Ursachen halber habe ich dir dieses Buch zuschreiben wollen. Librum hunc nuncupare, inscribere, offerre volui; multæ me impellunt causæ, multæ sunt causæ, quæ me moveant, ut has meas vigilias sub tui nominis clypeo, auctoritate, fulgore, splendore edam, emitam; ut has lucubrationes meas prodire, exire; in lucem prodere, in publicum edere, sub nomine tuo apparere velim. *V.* Consecro. *Ufus.* Smyrnæ delubrum Homero dedicatum est. Aedes Castori & Polluci dedicata, dicata, consecrata. *V.* Consecro, Dico.

Dedignor, aris, atus sum, ari, umūrdi; achten. *Syn.* Indignum habeo, contemno. *Ufus.* Amicam dedignari. V. *Contemno*.

Dedisco, is, dedidici, ere. verlernen, vergessen. *Syn.* Quæ didici, obliviscor. *Ufus.* Juventus nostra dediscit penè docendo.

Deditio, onis, f. Uebergabe. *Syn.* Subjunctio, cum quis se in hostium potestatem tradit. *Phras.* 1. *Ad deditiōem nōbissimulare*, die Belagerten zur Uebergabe bereben, antreiben. Spe honestorum pactitionum, honestorum pactorum ad deditiōem impellere, inducere; deditiōem spe pactorum in turare. 2. *Ad aratrem coegere*, zur Uebergabe zwingen. In deditiōem redigere; ad deditiōem subigere; ad deditiōem trahere. 3. *Deditiōem facere*, übergeben. Deditiōem subire; in deditiōem venire, concedere; in jus ditionemque victoris dare obsequium urbem; potestatis alienæ facere; in hostium ditionem urbem, agros, divina humanaque omnia dare; urbem, aquam, agros, terminos, divina humanaque omnia in hostium ditionem dedere; libertatem suam huius ditionique victoris permittere, se victori hosti permittere; in potestatem victoris fidemque permittere; ad conditiones descendere. V. *Conditio*. 4. *Per deditiōem urbem capere*, eine Stadt durch Uebergabe bekommen. In deditiōem accipere, recipere; urbem in deditiōem accipere. 5. *Deditiōem ommittere*, die Uebergabe unterlassen. Deditiōem abrum, ere, deferere; à pacificendo consilio abire, recedere. *Ufus.* Ad deditiōem invitare. Deditiōem facere. Deditiōem spectant, sie gedenden schon an die Uebergabe. V. *Conditio*, *Dedo*.

Dediticius, a, um. die sich freiwillig übergeben. *Ufus.* Ad decretum ad dediticios pertinet.

Deditus, a, um. ergeben. *Adv.* Mittheil. *Phras.* Homo litteris deditus, einer, so dem Studiren sehr ergeben ist. Litterarum studio flagrans, unicus litterarum sectator. *Ufus.* Puer his studiis maxime deditus. Autoritati senatus, gratæ alicujus & voluntati deditus. Ad strictum me tibi semper, magnopere deditum, addictum penitus habebis. V. *Obnoxius*.

Dedo, is, dedidi, deditum, ere. ergeben. *Syn.* Addico, do, trado, mancipio, quod consecro. *Phras.* Dedere se vuloni, sich

dem Feind ergeben. Armis positis ad victoris fidem confugere; ditioni victoris se permittere; se totaque omnia victoris arbitrio potestatique permittere; in victoris ditionem voluntaria deditiōe concedere; rempublicam sine dimicatione in manum victoris tradere. V. *Deditio*. *Ufus.* Patriæ nos totos dedere, in ea nostra omnia ponere, & quasi consecrare debemus. Alicui auti se totum dedere. Totò animo libidine, desidia, ægritudine, luctui dedere. Mancinum hostibus dedidere Romani. V. *Trado*, *deditio*.

Dedocceo, es, ui, doctum, ere. entlernen. *Syn.* Ab eo, quod quis doctus est, abluco, secus, doceo. *Ufus.* Dedocendus ille potius fuerat, quam docendus.

Deduco, is, duxi, ductum, ere. abführen. *Syn.* Abduco, revoco, removeo, detraho, deductionem facio. *Adv.* Necessaria, gradatim, de publico, auspicio, omnino, sentim. *Ufus.* 1. In campum, quem, domum, ad judicium, ex provincia, de via deducere. Præsidia deducere oppidis. 2. *Abduco rem in locum a quem & statum*, eine Sache in Ort und Stand bringen. Eum in locum res deducta est; huc rem deduxit, ut &c. 3. *Transferlus ad animi motus*, abwendend, abwendig machen. Ab voluntate, mente, consilio bono, sententiâ,cepto aliquem deducere, dimovere. Nunquam me ditiæ de fide; ab animi lenitate deducunt. Oratione ab tristitia; de pravitate animi illum deduxit. 4. *Detraho*, abziehen. Centum nummos ei deduxi. Addendo deducendoque vide, quæ summa fiat liqua.

Deductio, onis, f. Abführung. *Syn.* Detractio. *Epi.* Admirabilis, crudelis, misera militum. *Ufus.* 1. Mirabilis illa aquæ Albanæ deductio. Rivorum è fonte deductio. 2. *Detraho*, Abziehung. Certis nominibus deductiones fieri solent.

Deductor, oris, m. Begleiter. *Syn.* Quod honoris causâ aliquem deducit. *Ufus.* Deductorum officium majus est, quam salutarum.

Deerro, as, avi, atum, are. sich verirren. *Syn.* Erro, aberro. *Ufus.* Nihil deerrat orator ab eo, quod cepit expone-
nere. In itinere deerravimus. V. *Errare*, *aberro*.

Defa

De'arco, as, avi, atum, are. *früheru.* Syn. A sacibus purgo. *Urs.* 1. Vinum defecatum. 2. *Transl.* Animus delectatus, omni anxietatum & dolorum torde vacuus.

Defatigatio, onis, f. *Abmattung.* Syn. Lassitudo. *Urs.* Nequa possit defatigatio animum tuum retardare. Corpora defatigatione & exercitatione ingravescent, animi levantur.

Defatigo, as, avi, atum, are. *müde machen.* Syn. Defatigationem, laborem, lassitudinem, languorem assero. *Urs.* Aliquem negotio aliquo defatigare. Noli conservandæ republicæ defatigari. Non conquiescam nec defatigabor, donec &c. V. *Fatigo.*

Defectio, onis, f. *Abfall.* Syn. Defectus. *Phras.* 2. *Defectionem suadere*, zum Abfall rathen. Ad defectionem sermonibus seduciosis trahere, invitare, sollicitare. 2. *Defectionem parare*, vom Abfall gehenden. Defectionem moliri, attentare; ad defectionem spectare; defectionis tempus circumspectare. 3. *Defectionem facere*, abfallen. Aperte ad hostem decedere; decedere ad fortunam hostis; defectionem facere; defectionem inire; ad hostes decedere. *Urs.* 1. Solis ac lunæ defectioes, Finsternisse. Defectio virum adolescentiæ vitis tribuenda est potius, quam senectutis. Defectio animi, *Ohnmacht.* Intemperantia est à recta mente defectio, à virtute defectio. 2. *Anna strenque abactio*, Abtheilung des Gemüths. Nescio, à quibus defectionis initium sit exortum, V. *Defectio*, *arjuso*, *jesatio*, *rebellis.*

Defectus, us, m. *Abnehmung.* Syn. Defectio. *Urs.* Luna à defectu suo in initia recurrit. Defectus pro animi vitio, vel lahe. Mangel vulg. est.

Defectum, i, n. *Paſter, Ubelthat.* Syn. Maum. *Urs.* Ille quotidie defecti aliquod id asserbat ad eos, à quibus audiebatur.

Defendo, is, di, sum, ere. *schützen, schützen.* Syn. Tego, protego, propugno, adsum; studeo, foveo; pro aliquo deo, verba facio, causam alicujus sustineo, vel ago; tueor, injuriam propugno, calamitate vel periculo protego, complector, sustineo. *Urs.* 1. Accurate, acerrime, anxiose, audacter,

benigne, constantissime, copiosissime, diligentissime, diu multumque, facillime, feciliter, fortiter, gravissime & verissime, honestissime, uberius, libere, magnopere, negligenter, ornatissime, diligenter, preclare, precario, prudentissime, publice, pugnacissime, religioso, lane, animose, legius, simpliciter, timide, vehementius, vere, verissime, vix satis honeste, usque ad extremum causæ, vulgò in judiciis, studiosè. *Phras.* 1. *Semper te defendam*, ich werde dich allzeit schützen. Pro tuis fortunis loquar; propugnationem & defensionem tuæ dignitatis suscipiam; in meis castris prædisque versaberis; inimicorum impetus propulsabo; meo patrocinio te sustentabo; tuam causam quam accuratissime totabor; tela à cervicibus tuis depeliam; tui patrocinium suscipiam; defensor periculi tui & propugnator; ultor hostium tuorum, restitutor salutis tuæ ero; sub umbra meâ tuto delitesces; sub tutela mea acquiesces; innocentiam tuam protegam, fulciam; vim arcebo; propulsabo injuriam; ab injuria prohibebo; semper à te stabo; tuas partes sequar, tuebor; adero causæ tuæ; ab injuria vindicabo; vel capitis periculo tuebor; pro salute tua vel in capitis discrimen me offeram; vel corporis oppositum intenta iugulo tela prohibebo. 2. *Urbem strenue defendit*, er hat die Stadt tapfer vor dem Feind beschützt. Propugnationem urbis fortiter sustinuit; urbem oppositu corporum sustentavit; vim hostium feliciter prohibuit; urbem ab injuria hostium prohibuit, vindicavit; bellum illam moribus fortiter sustinuit, prevalavit; nullum locum nocendi oppido dedit; pro nudata moribus patria corpora opposuit fortissimorum civium, urbemque è periculo eripuit; nihil ab illo prætermisum, quò vim hostium arceret; justitiam indictum, custodiæ in portis, vigilæ vicatim exactæ, arma, tela in muros congesta, juvenes sacramento adacti; vires omnes ad salutem patriæ collatæ; patriæ acerrimus propugnator ac defensor fuit; urbem ab exitio, interitu servavit, liberavit; urbem fortiter tutatus est; pro patriæ salute corpus suum hostibus frenuè opposuit, objecit; tela, faces à civitatis iugulo depulit, avertit; pro salute patriæ defendenda nervos omnes contendit; propugnator ac custos urbis extitit, terror hostium, spes subsidiique patriæ. 3. *Defendam me pro viri parte*, ich werde mich wehren, so gut ich tan. Jus meum armis exequar; partes hæc suscipiam strenuè; causam meam acturus sum fortiter; nullum nocendi mihi locum

locum adversario dabo; impetum adversarii sustinebo fortiter, vimque armis repellam; injuriam vel capitis periculò propulsabo; honoris, dignitatis, fortunarum mearum defensionem strenuè suscipiam. *V. Tueor, foveo, complector, arceo, prohibeo. Usus.* Pericula civium, injuriam prohibere, defendere. Uva vestita pampinis solis ardores defendit. Nunquam quid defendit Carneades, quod non probavit. *Defendere* aliquem de ambitu. *V. Tueor, studeo, faveo.*

Defensio, onis, f. Schutz; Schirm. *Syn.* Pro-ugnatio, patrocinium, tutela. *Usus.* Defensionem tui libenter suscepi, in suscepi tam perleverabo. *V. Defendo.*

Defensito, as, avi, atum, are. *offt vertheiligen. Syn.* Defendo. *Adv.* Studiose. *Usus.* Causas defensitare.

Defensor, oris, m. Beschirmer. *Syn.* Propugnator, patronus, tutor, advocatus, aditulator, custos, qui aliquem in fidem suam suscepit, quem quis patronum adoptat, qui aliquem habet suæ fidei commendatum. *X. opugnator, adversarius, Ept.* Acerrimus, alidus, constantissimus, diligentissimus, fidelis, idoneus, nimium litigiosus, consuetus ad rixas, ineptus ac stultus inter viros, inter mulieres, peritus juris ac calidus, magnus. *Defensores* studiosissimi, multi, perpetui. *Usus.* Defensor custosque libertatis. Propugnator senatus, patronus publici consilii, defensor vestrae voluntatis. Defensorem sibi aliquem constituere, adoptare, repudiare. *V. Patronus, Advocatus.*

Defero, fers, tuli, latum, ferre. tragen, bringen. *Syn.* Nuncio, assero, significo. *Usus.* 1. Ille ad senatum detulit. Res ad senatum delata est. Te valere, omnes ad nos deferunt. Acerbum mihi nuncium defert. 2. *Tribuo, trado, credo, concedo, refero, übergeben, anvertrauen, Ehren halber antragen.* Universum studium meum & benevolentiam ad te deferro. Res num illi detulit. Voluntatem ei meam ac studium per litteras detulit. Plura, quam velim, mihi detulit senatus. Omnia illi defert. 3. *Adauco, hinbringen.* Manus ad aliquem deferre. Bona fortuna me ad hunc magistrum detulit. 4. *Accuso, angeden.* Meum nomen ad iudices detulit. De ambitu, de patricio me detulit. *V. Prodo.*

Deserveo, is, scibui, ere. erhalten, abtoben. *Syn.* Refrigeor. *Usus.* *Transl. ad animam.* Dum adolescentia cupidi-

tates, dum ira deservescat. *V. Refrigo, remitto.*

Defessus, a, um. abgemattet. *Syn.* Fatigatus, lessus, languens, fractus labore, in lassitudinem datus. *Usus.* Languentem & defessum ad pristinam virtutem revocavi. Animi negotiis defessi; aures convicio defesse; defessus labore & itinere, aestu disputationis. *V. Fatigo.*

Deficio, is, feci, factum, ere. mangeln, abnehmen. *Syn.* Desum. *X. abundo. Adv.* Plane ab aliquo. *Phras.* 1. *Vires meae deficiunt, die Kräfte nehmen ab.* Vires mihi defunt; ætate oblangüere; mature nimium & celeriter deflorescunt anni; defessus, refrigeratus membrorum vigor decedit; defluit ætas, ac velut longo intervallò viriditatem amittit; flacescit, claudicat valetudo; labitur, consenescit, ad extremam tabem corpus venit; defluunt lassitudine vires; effluunt lassitudine, decidunt, dilabuntur; vires me deserunt; vires senescunt; hebescit virtus; per ætatem vires & ingenium defluxere; vix spiritum duco, & inter manus sociorum collabor; exarescit vigor ille mentis; hebescit ingenii acies; corporis dignitas, ac oris gratia obsolescit. *V. Desituo, Dehulis.* 2. *Multum defecit à seipso, er weicher viel ab von seinen Sitten.* Multum discessit à seipso, à fide, officio, mente, constantia; defecit à morum candore, à virtute; ab laudato vitæ cursu multum deflexit; in alios longe mores abiit; multum remisit de laudato virtutis studio; vix eundem hominem dicet, ita à se dissidet; parum jam constat sibi. *V. Dissimilis, mutus.* 3. *Defecerunt à Romanis multi populi, es senud viele Völker von den Römern abgefallen.* Deficere, detrectarunt imperium; abiungere se ab Rom. imperio; magna defectio facta est; sollicitatis ad defectionem animis rebellionis crimen latè vagatum est. Provinciæ ingenio feroces ac rebellatrices aperte deficere; jugum excutere; ditioni populi Rom. se subtrahere. *V. Defectio, infidelis.* 4. *Deficere à Fide, von Glauben abfallen, abtrünnig werden.* Abrumpere se à recte credentium coetu; Ecclesiae Christi jugum excutere; ejurare avitam Religionem; nuncium remittere sacris avitis; à data Christo fide deficere; Christi sacra deferere; ad impiorum castra transfugere. *V. Apostata.* *Usus.* 1. Vires, vox, solatia me omnia deficiunt. Spes me, non voluntas defecit. Tempus me citius & dies, quam oratio deficiet. *Deficit mihi aliquid. veltg.* 2. *Minuer, defectum patior, vermindert werden, einen Abgang leiden.* Sol, luna deficiunt. Animo non deficiam. *Calor*

natus me deficit. Animo & consilio non deficiam. 3. *Deficio, alienus sum.* abissent. Multi ab imperio & nomine populi Romani deficere. Difficile est amicitiam manere, si à virtute defeceris. Quantum à te, à tua dignitate & constantia defecisti. V. *Minuo, Defectio, Defectus.*

Defigo, is, fixi, fixum, ere. anheften. Syn. *Co loco, pono, figo, intendo, immitto.* *Ufus.* 1. Sicam in consulis corpore defigere, dem Bürgermeister den Stillet in dem Leib stecken. Virtutes altissimis radicibus defixe. 2. *Transl.* Omnes curas in salute rei publice defigere. Sententiam suam in aliorum mentibus defigere, seine Meinung wohl in das Gemüth der andern drücken. In omnium fortunas oculos impudentes spe ac cupiditate defigere.

Definio, is, ivi, itum, ire. ein Ziel setzen. Syn. *Definitione explico; quid aliquid sit, constituo; describo.* *Adv.* Accommodatus ad intelligentiam popularem, bene, breviter, ex parte, generaliter, uberius, pressè & angustè, pressius, probe, similiter, equalitè. *Ufus.* 1. Aliquid breviter illustrare, verbisque definire pressè & angustè. Philosophorum more rem definire. 2. *Metaph.* terminis circumferre, confiteri, termino, messen, einschranken, begreifen, erdigen. Mala dolore, bona voluntate definiunt Epicurei. Potestatem illi definit in quinquennium. Quam vitæ rationem te defini, miri, quæro, definias. Optimas sibi sedes, hortosque definiunt. Illi orbem celestes, qui aspectum nostrum definiunt. V. *Termino, Finito.*

Definit, quadratisch. Syn. *Apertè, finitè.* *Ufus.* Lex illa definitè Pompejo potestatem secerat, civitatem donandi.

Definitio, onis, f. eine kurze Beschreibung, was eine Sache eigentlich ist. Syn. *Descriptio.* *Epi.* Aperta & apta, explicata, honesta, mala, subtilis, vera, utilis, definitiones conglobatae, plures. *Ufus.* Definitio est rerum operarum patefactio, evolutio involutarum.

Definitivus, a, um. umschreiben. *Ufus.* Definitiva constitutio.

Definitus, a, um. bestimmt, beschlossen. Syn. *Certus, decretus, constitutus.* *Adv.* Latè, similiter, propemodum. *Ufus.* Nondum certum & definitum est de itinere consilium. Definita animi moderatio.

Defit, es mangelt. Syn. *Defest.* *Ufus.* Mihi nunc animus potius defit, quàm facultas. V. *Carro.*

Deflagratio, onis, f. Brunst. Syn. *Exustio, flamma, incendium.* *Ufus.* Deflagratio olim futura est coeli atque terrarum. Domus mea ardore suo deflagrationem urbi innabatur. V. *Incendium.*

Deflagro, as, avi, atum, are. verbrennen. Syn. *Conflagro, comburo, ardeo.* *Ufus.* Quot templi tua manu deflagraverunt? Tuis facibus incensa domus mea deflagavit. V. *Comburo.*

Deflecto, is, flexi, flexum, ere. abwenden. Syn. *Declino, detorqueo, avertio.* *Adv.* Aliquantulum de spatio, tantulum. *Ufus.* 1. De via deflectere; abweichen. Contortus annis & deflexus. 2. *Transl.* De virtute, de curriculo & consuetudine majorum deflectimus, von der Tugend, von der Gewohnheit der Alten abweichen. De amicitia sapientum ad leves amicitias deflectis. De proposito actionum mearum cursu tuâ causâ deflexi. A veritate, à religione deflectere. *Atas* à laboribus ad otium deflexa. V. *Inclino, Avertio, Descisco.*

Defleo, es, evi, etum, ere. beweinen. Syn. *Deploro, comploro.* *Adv.* Diu multumque. *Ufus.* Civilis belli initia deflevi. V. *Lugeo.*

Defloreico, is, florui, ere. verblühen. Syn. *Flaccico, florem venustatemque amitto, deficio.* *Ufus.* Formæ venustas, gratia principis, ingenium, opes, vires, naturæ ac celeriter deflorescunt. V. *Defuio.*

Defloro, as, avi, atum, are. Blumen abbrechen. Syn. *Rei decus, diminuo, corrumpto.* *Ufus.* Victorix gloriæ deflorata est. V. *Stuprum.*

Defluo, is, fluxi, ere. abfließen. Syn. *Labor, delabor.* *Ufus.* 1. Ipse corollæ defluabant. 2. *Cefso, auf dren.* Ubi salutatio amicorum defluxit, huc is me involvo. 3. *Accedo, Delabor, von einer Sache weiter kommen.* Nempe à veteresacunda ad elegantiora defluximus. 4. *Anezi, abwendig werden.* E multis amicis plerique defluxere. 5. *Transco, übergehen.* E sophistarum fontibus id dicendi genus ad forum defluxit. V. *Delabor.*

Desolio, is, fodi, folum, ire. vergraben. *Ufus.* Thesaurum desolium connonstrare.

Deformatio, onis, f. Schmach, Verunstaltung. *Ufus*. Deformatio corporis & coloris.

Deformatus, a, um. häßlich gemacht. *Syn.* Turpis, formâ atque ornamentis omnibus spoliatus, turpificatus. *Ufus*. Deformatus corpore, fractus animo. Ludi deformati, inquinati, perverti, conturbati. Vitiis deformatus. Parietes nudos & deformatos reliquit. V. *Deformis*.

Deformis, e. ungestalt. *Syn.* Turpis. *X* *firmus*. *Phras.* *Palae deformis es*, du bist sehr ungestalt. Unhonesta facie, turpi facie & invenusta es. Corporis pravitates in te sunt insignes. Forma tua vacat omni decore. Non parum offensionis habet illa tua deformitas corporis. Non pauca insunt in te, quae formam extinguunt, color exsanguis, latentes sub fronte oculi, vultus distortus, ater, maculosus. Hominis in te præter vocem vix quidquam agnoscitur. Non vulgi deformitate es insignitus. *Ufus*. Me nunquam poenitet, deformem esse natum. Motus scetusque deformis. Deforme est de seipso prædicare. V. *Forma*.

Deformitas, aris, f. Unform. *Syn.* Pravitas, turpitude. *X* *agnitas*. *Epi.* Summa. *Ufus*. Cave, ne mala consuetudo ad aliquam te pravitatem deformatamque perducatur. Nullum majus malum turpitudine; quæ si in deformitate corporis habeat aliquid offensionis, quanta illa depravatio & sceditas animi debet videri? V. *Turpitudo*.

Deformo, as, avi, atum, are. ungestalt machen. *Syn.* Fædo, turpo, maculo, turpifico, formam extinguo, ornamentis omnibus spolio. *X* *Oino*, exorno. *Ufus*. 1. Fortunam honestam vitis; plebem licentia deformare. Deformare aliquem, & omnibus ornamentis spoliare. Panni Italiani deformarunt. 2. *Depingo*, primas lineas dico, abmalen, abris malen. Tabulam, imaginem deformare. Suis aliquem coloribus deformare. V. *Maculo*.

Defraudo, as, avi, atum, are. betrügen. *Syn.* Decipio. *Ufus*. Ne brevitates aures defraudet, ne longitudo obtrudat. V. *Fraudo*, *Decipio*.

Defrigo, as, fricui, frictum, are. abreiben. *Ufus*. Coepit in balneo defricari.

Defringo, is, fregi, fractum, ere. abbrechen. *Syn.* Decerpo, frango. *Ufus*. Ramum arboris defringere.

Defugio, is, fagi, fugitum, ere. meiden. *Syn.* Refugio, reculo. *Ufus*. Manus aliquod, disputationem defugere. V. *Vito*, *declino*.

Defungor, eris, functus sum, fungi. aufrichten, vollenden. *Syn.* Exanilo, fungor. *Ufus*. Bellò, certamine, curis, periculis defunctus, nachdem er von Kriegs-Sorgen ic. los worden. Morbo, imperio defungi. V. *Fungor*.

Degener, eris, g. o. übel gerathen. *Syn.* Qui majorum moribus non respondet; patrii moris expertus; quod ex progenie parum prosperum est. *Ufus*. Degener animus. V. *Degenero*.

Degenero, as, avi, atum, are. absallen, auß der Art schlagen. *Syn.* Dessecto, decisco, deficio, discedo à moribus, non respondeo generi. *Phras.* *Filius à paternis moribus degeneravit*, der Sohn hat recht auß der Art geschlagen. Filius virtutem patriam projecit, abiecit; non insistit paternis vestigiis; à paterna virtute abest longissime; à patriis institutis moribusque abest, desceit, alienus est; nullum paternae virtutis in eo est vestigium; veteres majorum laudes ingenii asporitate obterit; paternae indolis nihil refert; ingenio est patris moribus admodum dissimili; agendi ratio à ratione parentis distat longius; præter vultus speciem, patris nihil habet, nihil refert; credas hominem abo parente satum, ita moribus dissimilis est; ita mores à parentis optimi moribus abluunt, abhorrent, abeunt, distident, dissentunt; nemo parentem in filio cognoscit, ita longe à paterna consuetudine recedit; patris moribus haud respondet filius; haud sane in mores parentis abit, s. formatur; mores parentis persequi, vitam exprimere, consectari vestigia od osam filio, nec jam primum ingenio vitis depravato. V. *Dissimilis*, *abluo*, *discreto*, *imitor*. *Ufus*. Unam ejus filii non degenerassent à virtute paterna; ab illa perenni & contestata majorum probitate descivissent. V. *Desisto*, *Deterius fieri*.

Dego, is, ere, subringen. *Syn.* Ago, transgo, traduco, vivo. *Ufus*. Vitam, aetatem in exilio, egestate degerere. Vitam cum virtute, sine molestia, in tranquillitate degere. V. *Vivo*.

Degravo, as, avi, atum, are. beschwehren. *Syn.* Premo, gravem & ponderosum reddo. *Ufus*. Eam sententiam nandi lassitudo & vulnera degravant.

Degredior, eris, grellus sum, gredi. abstei-
gen. Usus. Eques ad pedes degrellus.

Degusto, as, avi, atum, are. versuchen.
Syn. Delibo, gusto, attingo, agnosco,
conicio. Usus. Vellem, aliquid de his
exercitationibus degustâles. Odorare
hominem, degusta convivam tuam.
Vis degustare vitam & fortunam meam?
V. Gusto.

Dehinc, hinc, hinc, hinc. Syn. Deinde; postea.
Usus. Primum divertit, dehinc cœnavit.
V. Deinceps.

Dehisco, is, ere. sich spalten. Syn. Discedo.
Phras. Discedit tellus, die Erde spaltet sich.
Collabitur in immensam altitudinem;
in ingentem hiatus desidit. V. Hiatus.
Usus. Tellus, mare dehiscit.

Dehortor, aris, aris sum, ari. abmahnen.
Syn. Dilladeo, deterreo, avoco, revo-
co, abstraho, abduco, abstineo. Usus.
Res ipsa me invitabit, aut dehortabitur.
V. Deterreo, avoco.

Dejectio, onis, f. Wermerkung. Syn. De-
pressio. Usus. Qui illam vim, dejection-
emque fecerit.

Dejectus, us, m. Abwurf. Usus. Vix ar-
borum dejecta impediunt.

Dejero, as, avi, atum, are. schmähren. Syn.
Juro. Usus. Oneratus aurô. dejerat &
clamat. V. Perjurus.

Dejicio, is, jeci, jectum, ere. nieder-
werfen. Syn. Deturbo, demolior, de-
pello, disturbo, exturbo, præcipito, di-
moveo, disjectionem facio. Phras. 1.
De gradu suo hominem deiecit, er hat
den Menschen von seiner Ehren Stelle
herab gestürzt. De caelo detraxit ho-
minem honoris insolentia elatum; ma-
gistratû hominem movebit superbia infla-
tum; abactum magistratû hominem in
ordinem redegit. 2. Statuas Deorum
deiecit, er hat die Bilder, Säulen der
Götter zerstört. Simulacra Deorum
depulit, evertit; Deorum statuas drus-
bavit, affixit, comminuit, dissipavit;
in terram præcipitavit; ad terram de-
dit; ad terram affixit Deorum simu-
lakra demolitus est; disjecta, disturba-
ta subruit, evertit. Usus. 1. Aliquem
consulatû, de gradu, de statu vitæ, de
possessionibus dejicere, einen vom Wür-
germeister, Amt u. verstoßen. Magistra-
tum & gubernaculus reipublicæ; jugum
cervicibus dejicere. Spe amicique de-
jectus. 2. Aimo, entziehen, bestreben

Metum hunc Siciliæ deieci. Vide, quan-
tum Philosophia de doloris terrore deje-
cerit. 3. Avertio, abmenden. Nusquam
à republica oculos deieci.

Dein, hernach. Syn. Deinde. V. Deinde.

Deinceps, hinc, hinc. Syn. Deinde, postea.
posthac, rursus. Usus. Cavendum, ne
quod semel diximus, deinceps dicamus.
Primum est, se conservare, deinceps &c.

Deinde, hernach, darnach. Syn. Dein,
exinde, exin, dehinc, post, postmodò,
postmodum, tum, subinde, posthac,
deinceps, secundo loco, secundum ea,
posterius, post hæc, inde, post id lo-
corum. Usus. Naturam primum videt,
deinde inventionem, denique constantiam.

De integro, vom neuen. Syn. Denuò Usus.
In morbum de integro incidi. Eas leges
de integro ferri placet. V. Iterum.

Dejungo, is, junxi, junctum, ere. von
einander trennen. Usus. Quæ dejecta
fuere, sociantur.

Delabor, eris, lapsus sum, labi, hinc
fallen. Syn. Desluo, devenio, deflecto.
Usus. 1. Aqua è tectis, delabitur. Ho-
mo è caelo delapsus. 2. Transl. Dela-
bi in vitium, in turpitudinem, in mor-
bum, in magnas difficultates. Ad alia
sermo delabitur. Quæ delapsa fluxerunt,
severis legibus vincienda sunt. Rem fa-
miliarem delabi sinere, flagitiosum est.
V. Labor.

Delatio, onis, f. Anklage. Syn. Accusatio.
Epi. Salutaris & diligens. Usus. Do-
litio nominis ad judicem. Delationem
dare alicui. V. Accusatio, criminatio.

Delectamentum, i, n. Lust. Syn. Oblecta-
mentum. Epi. Inane, permulta delecta-
menta. Usus. Inania sunt hæc, & pue-
rorum delectamenta. V. Delectatio.

Delectatio, onis, f. Erquickung. Syn.
Oblectatio, jucunditas, voluptas. Epi.
Aliena ab aliqua re, diurna, nocturna,
ingenua, digna, levissima, nuda, puerilis,
summa, delectationes multæ, plurimæ,
veteres. Phras. Multa est in litteris de-
lectatio, in den Wissenschaften ist eine
große Erquicklichkeit. Mirâ me volupta-
te afficiunt litteræ; una senectutis meæ
requies & oblectamentum sunt litteræ;
cum splendore fructum quoque jucun-
ditatis pariunt litteræ. Mirâ suavita-
te animum delinunt litteræ. Habent
aliquid tanquam pabulum bonarum
artium

artium studia ac doctrinae, suavissimam, voluptatem. Delectationem aucupa-
in litteris invenis & vitae oblecta-
menta, & voluptas maxima. Mor-
videri possum in studio doctrinae, adeo-
que usquam sunt remissionum suavi-
tates litterato in otio abunde consequor.
Habent, mihi crede, bonarum artium
doctrinae magnam suavitatem & delecta-
tionem; titillant animum suavissime,
delectationemque honestissimam afferunt.
V. Delecto. *Uss.* Delectatio est volu-
ptas suavitatis sensus animum delinens.
Quae populeam admirationem habent,
mihi delectationem nullam afferunt. Ne-
gotiis ab omni delectatione impediunt.
V. *Jucundus, Jucunditas.*

Delecto, as, avi, atum, are. belustigen.
Syn. Oblecto, delectationem habeo,
delectationem afferro. *Adv.* Admodum,
incredibiliter, mirè, mediocriter, minus,
diu, mirificè, planè, prorsus, plus, simi-
liter, unicè. *Phras.* Hortum me delectant,
die Gärten ergötzen mich. Hortorum
aspectus me delectat unicè; dolores
meos levat; à molestiis animum avocatur,
abducit; in hortis acquiesco suavissime;
his oculos animumque pascō, hi animum
voluptate maximā perfundunt, hortorum
specie exsultari oculi animusque nun-
quam possunt; habent hortorum amoeni-
tates oblectationem suavissimam; vo-
luptate afficiunt; oculis blandiuntur;
delectat me verna hortorum species,
plurimumque voluptatis afferit; est mihi
in deliciis hortorum verna species; ju-
cundus mihi est hortorum aspectus, ani-
mumque mirificè reficit, recreat me sua-
vissime hortorum aspectus, ac volupta-
tem parit sincerissimam; animus mihi in
hortis est, ii solum placent, arident, in
his acquiesco unicè. V. Delectatio, de-
lector, placeo, gratus. *Uss.* Pulchritu-
do movet oculos, & delectat. V. Dele-
ctatio, Delector.

Delector, aris, atus sum, ari. sich erfreuen,
ergötzen. Syn. Oblector, ducor, capior,
teneor, delectationem capio, suavissimum
jucunditatis fructum ex re capio, volu-
ptate affector, moror in studio faciendi
aliquid, pascor, perficor, gaudeo, lator.
Phras. Libris delector maxime, ich habe
eine besondere Freude an den Büchern.
In libris, quasi in aliquo opportuno di-
vertorio requiesco; libri mihi voluptati
sunt; legendi studio teneor incredibili;
e lectione librorum humanissimā volu-
ptati animus conficitur, ac veluti sagina-
tur; genus hoc est voluptatis suavissi-
mum, multa quotidie legere; volupta-

tem capio e lectione suavissima; si quid
usquam est sinceræ voluptatis, id abun-
de in libris reperio; expleri aut non
potest lectione librorum; iucundissimo
voluptatis sensu percontor in omnium
sum monumentorum lectione; lectioni
est diu incredibili ducor ac teneor; his
ego rebus pascor; his delector, his per-
ficor, quæ ex doctorum hominum mo-
numentis ad nostram aetatem perveniunt.
V. Lator, Delector, Delectio, Perceptor,
Rer, Lator. *Uss.* Delectatur mihi
do, & oratione ducitur. Multis delecta-
mur & sapientie fama. V. Jucunditas.

Delectus, us, m. Wahl. Syn. Discremen-
tatio, electio, Epi. Elegans, percipi-
tus, diligens, provincialis. *Uss.* 1.
Verborum delectus origo est eloquen-
tiæ. Populus non delectum aliquod & sa-
pientis judicat, sed impetum & tenenti-
tatem. Beneficiorum delectus est habend-
us. 2. Delectus militaris, Soldaten-
Werbung, Aufschuß. Delectum man-
dare, decernere, edicere. Minutim su-
perbissimum delectum instituere, consi-
cere, habere. Delectum impedire, in-
termittere.

Delegatio, onis, f. gegebene Gewalt. Syn.
Mandatum, provincia.

Delego, as, avi, atum, are. übergeben.
Syn. Mando, mitto. *Uss.* Hanc co-
ram, provinciam, latorem alteri dele-
gavi. Quæ ad me delegisti, admodum
placere.

Deleo, es, evi, etum, ere. vertilgen. R.
à ἀλέω, nocuo. Syn. Tollo, extin-
guo, adimo, obruo, abstergo, induco
nomina, facta, verba. *Adv.* Funditus,
omnino. *Uss.* 1. Delere epistolam
lacrimis. 2. Transl. Delevit nullam
omnem molestiam epistola tua. Obli-
vione beneficia, injurias delere. Is est,
qui nummus acceptis fas omne & æ-
quum, leges, religionem, patriam de-
leat & extinguat. Hujus infamiam e
judiciis, hanc maculam nunquam ex
hominum animis delebis. Bella præter-
ita, & futura consilio delevit. Urbem,
exercitum, ædificium delere. V. Tollo,
adimo.

Deletrix, icis, f. das, so etwas vertilgen-
de. *Uss.* Illa deletrix hujus imperii
fuit.

Deliberabundus, a, um. der in Bedanden-
berum geget. *Uss.* Consules delibe-
rabundus

Ufus. Etiam cum hominibus de liberat.
Tecum de capite & fortunis meis des-
tinebo & stituiam.

Del. bo, ac, avi, atum, are. versuchen. Syn.
Quasi bando minuo, decerpo, degusto,
latus primoribus gatio, attingo. Ufus.
Vix delibaverat honorem novum. Ni-
hil de laude tua ac gloria delibabo.
ich werde dir an deliem Lob und Ehre
nichts benehmen.

Delbatus, a, um. geschmiedet. Syn. Un-
ctus, oblitus. *Ufus.* Multis medicamen-
tis delbatus. Compositus & delbatus
capillus.

Delicatè, jartlich. Syn. Molliter. *Ufus.*
Moll ter & delicatè vivere, accubare.

Delicatus, a, um. *part. Syn. Mollis. Usus.*
 Libidinosâ ac delicata juvenus. Delicatus, oblectare voluptates. Delicatum sermonem inferre convivio. Convivium delicatum. Muliebri, lepidò, delicato comitatu stipatus.

Delicie, anum, f. Ergözllichkeit, Wol-
lust. Syn. Delectamentum, suavitas, vo-
luptas, amores, mel; lenocinia; ille-
cebre, irritamenta, laetitia. Ep. Ma-
gnæ, molestæ, multæ, pueril s. Ufus.
Sinamus illi pueriles voluntates & de-
licias. Epularum exquisitæ deliciae.
Publicanos habeo in deliciis. Terentia
mel meum & deliciae. Delicias me fa-
cet, ludibrio me habet, et scherzet, und
spottet nur meiner. V. Delectatio, volu-
ptas, charus.

Delicioſe, arum, f. kleine Ergögſch-
ſeit.

Delictum, i, n. Ubertretung, Mißhandlung. Syr. Peccatum, error. *Uss.* Quò delictum majus, eo gravior pena. Homines sapientes delictò suo, non aliorum injurià commoventur. V. Error, Peccatum, Crimen, *Scler.*

Deligo, as, xvi, atum, are. binden.
Syn. Ligo. Ufus. Deligare ad palum.
V. Ligo.

Deligo, is, legi, lectum, ere. ermbälen.
Syn. Iego, eligo, delectum habeo.
delectum adhibeo. X Repuo. Upus.
Bona deligere, rejicere contraria. Ma-
gistratus deligere. Castris locum;
aliquem ad consilium deligere. V.
Eligo.

Delinquent m, i, n. Forderung. Syn. De-
P 3 lant

linatio. *Ufus.* Delinimentis aliquem capere.

Delinio, is, ivi, itum, ire. besänftigen. *Syn.* Lenio, placo, mitigo, demulceo, alicio. *X* *Imito.* *Ufus.* Blandō sermone milites, blanditiis, sic prædæ delinivit. Voluptatem illocebris delinitur. *V.* Demulceo, placo.

Delinitio, onis, f. Erweichung. *Syn.* Mitigatio. *Ufus.* Delinitio multitudine.

Delinitor, oris, m. Erweicher. *Ufus.* Judicis delinitor est orator.

Delinquo, is, liqui, lectum, ere. fehlen. *Syn.* pecco, errorem committo. *Ufus.* Delinquere in vita, in re aliqua. *V.* Pecco, Erro.

Deliquesco, is, ere. zerschmelzen, vergehen. *Syn.* Dissolvor, liqueho, dissuo. *Ufus.* Ne alacritate ususfutili, gestiensque deliquescat.

Deliquium, il, n. Abgang. *Syn.* Defectus, diminutio. *Phras.* Deliquium passus est. vulg. er hat eine Ohnmacht gelitten. Animus eum defecit, destituit, reliquit; animo concidit; animo defecit; ita captus animi sensu est, ut vitam discessisse videretur; exanimi similis corruit; inter suorum manus pro mortuo collapsus est; subita animi defectione in genua subsidit; exanguis & mortuo similis concidit; inquit animo, submitti genu corpit; deficiens repente, vix spiritum ducebat; oculis caligine confusus collapsus est, ne mentis quidam compos; caligine oculis offusa veluti moribundus extendebatur; animo malè esse cocepit; repentina vis mali sensum animi expulit. *Ufus.* Vereor, ne id mihi libertatis deliquio sit. *V.* Concido, animas.

Deliramentum, i, n. Thorheit. *Syn.* Deliratio. *Ufus.* Deliramentum loquitur. *V.* Delirio.

Deliratio, nis, f. Thorheit. *Syn.* Stultitia, error, insania. *Epi.* Incredibilis, senilis. *Ufus.* O delirationem incredibilem!

Deliro, as, avi, atum are. irren, von Sinnen kommen. *Syn.* Delirio. *X* *Sapio.* *Phras.* Delirat, et somni von Sinnen. Mens officium suum non facit; mens & ratio hominem relinquit; à mente discedit; desertus destitutus à mente est; mente captus est; mentem amisit; mente motus est; mentis lumine obæcatus est; mentis compos non est; mentis impositus, inops, expers est; inops à mente est; à ratio-

ne adversus; ratione caret, deliramenta loquitur; mentis vertigine agitur; mentis errore affectus est; nihil pro sano agit; vigilans somniat. *V.* Insania, Insens, Ferro, Mens. *Ufus.* Falli, errore labi, decipi tam dedecet, quam delirare. delirare in re aliqua. *V.* Stultus, Stultitia.

Delirus, a, um. Thor. *Syn.* Stultus infans, mente captus, demens, emotæ mentis homo. *Phras.* Delirum vis morbi reddidit, die Stranchheit hat ihm den Verstand benommen. De potestate mentis defecit; mentis impotem fecit; delirationem attulit homini; de mentis statu deduxit hominem; erroris & dementiæ comilevit. *V.* Stultus. *Ufus.* Quæ anus tam delira, ut ista timeat? *V.* Demens,

Delitescō, is, litui, ere. verborgen liegen. *Syn.* Lateo, abscondor. *Ufus.* In alicujus autoritate delitescere. Delitescit, dein repente proilit. *V.* Lateo, Abdo, Abscondo.

Delubrum, i, n. Götzen-Tempel. *Syn.* Templum, sanum. *Epi.* Communia, consecrata, patria, religiosissima. *Ufus.* Delubra sanctissimis religionibus consecrata. *V.* Templum.

Deludo, is, lusi, lusum, ero. betrügen. *Syn.* Ludo, eludo, illudo, derideo. *Ufus.* Num deludi ac contemni majestatem sonatus patiemini? *V.* Illudo, Decipio, Derideo, Ludifico.

Delumbo, as, avi, atum, are. lähmen. *Syn.* Debilito, enervo. *Ufus.* Ne minutior numerus delumbet sententias.

Demando, as, avi, atum, are. befehlen. *Syn.* Committo. *Ufus.* Demandare curam legato; demandare curæ alicujus aliquid. *V.* Mando, Committo.

Demens, tis, g. o. unsinnig. *Syn.* De mente ac sanitate deturbatus, delirus emotæ mente, infans, amens. *X* *Sanus.* *Ufus.* Scelere suo demens. Tragicò illò Oreste dementior. *V.* Insanus, Amentia.

Demensum, i, n. Maas der Speise etc. vulg. Portio. *Ufus.* De demensio tuo dedit, defraudans genium suum.

Dementer, unsinnig. *Syn.* Stultè.

Dementia, æ, f. Unsinnigkeit. *Syn.* Amentia, insania, stultitia. *Epi.* Popularis, turbulenta, summa, utilis. *Ufus.* Dementia aliqua ex civibus hostes facti. *V.* Amentia, Stultitia.

Demo-

Demerere, eris, itus sum, eri. sich um einen verdient machen. *Syn.* Merito aliquo neminem quempram adstringo. *Uss.* Beneficio civitatem demereri. *V.* Concilio, Alereor.

Demergo, is, merſi, merium, ere. versenken. *Syn.* Mergo, immergo, obruo. *Phraſ.* *Immerſus* est, er ist in dem Meer versenken. Gurgitibus haustus perit; rapido gurgite ablatuſ nunquam deinceps apparuit; fluctibus maris absorptus est; aquarum fluctibus obrutus est; aquis suffocatus, exinctus est. *V.* Mergo. *Uss.* *Alieno* demergi. Opibus leges demergere, opprimere, unterdrücken. *Patrum* demerſiſſimi extuli. *V.* Mergo.

Demetior, iris, menſus ſum, iſſi. quēmeſſen. *Syn.* Metior, dimetior, deſcribo. *Uss.* Solis curſum demetiri. Ut verba verbis demetia & paria respondeant. *V.* Metior.

Demeto, is, meſſui, meſſum, ere. abſchneiden. *Syn.* Meto. *Adv.* Tempeſtively. *Uss.* Tempeſtively demetere & percipere fructus. *V.* Meto.

Demetor, aris, atus ſum, ari, abmeſſen, anzeichnen. *Syn.* Distinguo, deſcribo. *Uss.* *Demetria* ſigna ſunt, ut in tantis colorum deſcriptionibus divina ſolertia appareat.

Demigro, as, avi, atum, are. wegziehen. *Syn.* Ad alias ades, ad habitandum coſiſcedo. *Uss.* *Namquam* de ſtatu meo demigro. Demigrare & ſocos relinquere. *V.* Migro.

Deminto, is, ui, utum, ero. ringern, mindern. *Syn.* Imminuo.

Demiror, aris, atus ſum, ari. ſich verwundern. *Syn.* Valde miror. *Uss.* *Hæc te* expectaſſe demior. *V.* Miror.

Demisse, Demüthig, niederträchtig. *Syn.* Humiliter. *Uss.* Suppliciter & demissiſſe agere gratias. Demisse & humiliter loqui.

Demisso, onis, Demüthigkeit, Zagheit, Erniedrigung. *Syn.* Animi abjectio, inſectio, debilitatio; item: Modestia animi. *V.* Humilitas, Modestia.

Demissus, a, um, niedergelaſſen, demüthig. *Syn.* Humilis, fractus, ſordidus; item: Modestus; minime arrogans ambitioſus. *Phraſ.* *Animo* est perſe an demisso, er ist ein demüthiger Menſch. Modestia animi est inſigni; animo est modestiſſime præſert ubique inſignem animi mode-

ſtiam à ſupercillo ſaltuque abeſt longiſſime; non elatus, non arrogans, non contumax eſt; non multum ſibi deſert; tribuit, arrogat; omni inſolentia vacat; magna moderatione, modestia in omni officii parte utitur; ſubmiſſe, modeste de ſe exiſtimat; deſpiciendi à ſui inſignis eſt; nihil homine modestius, nihil ab omni ſaltu & arrogantia alienius. *Uss.* 1. Demisso capite perculſus domum abiit. 2. *Ahiectus*, jagobaiſt, ſleumüthig. *Sylla* mœrens, demissus, ahiectus. Fractio animo & demisso, non acer, non pertinax, non litigioſus, non acerbus. *V.* Humilis, Modestus.

Demitigo, as, avi, atum, are. beſänftigen. *Syn.* Mitigo, lenio. *V.* Lenio.

Demitto, is, miſſi, miſſum, ere. hinablaſſen. *Syn.* Inclino, deſprimo. *Uss.* 1. *Ad te* demittis, du demüthigſt dich gar zu viel. *Aquo* ſubmiſſus agis; nulla decori ratione habitâ, plus quam par eſt, præter decorum te deprimis, alijſſis ſubmittis; non ſine ſummo deſpectu animi tui magnitudinem plus æquò inſectis; dignitati tue parum conſulis, dummodo infra omnium te pedes abjicere poſſis. Vix modum tenet animi illa tui demiffio & abjectio. 2. *Demitte* te, quæſtiones, demüthig dich, ſo viel du ſanſt. Deſice, ſubmitto, deſprimo arrogantes ſpiritus tuos, animi vel magnitudinem, vel tumorem inſecte; noli te arripe; tibi ipſe diſplice; noli te prædicare quidquam; noli ad honores aſpirare; elatos etiam invitus ſuſcipe; elatos ſpiritus inſtatimque tui admiratione animum comprime, & quaſi equum exultantem & laſcivientem frenis ac vinculis compeſce; modestiam ubique, ſic, præ te ſeras; nihil in te elatum, nihil inſtatim ac tumidum relideat; animos illos ſeſe impotentius efferentes comprime, edomæ, ac ſub jugum mitte; pone arrogantes illos ſpiritus, ac quidquid in inoris ſuperſt, ex animo ejice. *V.* *Modestia*. *Uss.* *Eam* rem altè in pectus demitte. Metu victam deſicere, demittunt. Victores efferunt ſe lætitiâ, victi debilitantur, animosque demittunt. *V.* Abjicio, Deſprimo, Humilis.

Demo, is, demſſi, demptum, ere. hinwegnehmen. *Syn.* Adimo, detraho. *Uss.* *Sollicitudinem* alicui & metum demere. *Idem* ſabulis demere. *Alicui* de moleſtia ademere. *V.* Abjicio, tollō.

Demolior, iris, itus sum, iri. zerstören. *Syn.* Deturbo, dejicio, disturbo, everto. diruo, destruo. *Ufus.* Demoliri muros, parietem, aedes. *V.* Destruo.

Demolitio, onis, f. das Niederreißen. *Syn.* Eversio.

Demonstratio, onis, f. Beweis. *Syn.* Ratio validior & apertior. *Epi.* Necessaria, falsa, universa. *Ufus.* Argumenti conclusio, seu demonstratio.

Demonstrativus, a, um, zur Kob. Rede gehö-
rig. *Syn.* Epideicticus. *Ufus.* Genus ora-
tionis demonstrativum.

Demonstrator, oris, m. Beweiser.

Demonstro, as, avi, atum, are. erweisen. *Syn.* Commonstro, significo, declaro, prae-
me fero, non dissimulo, profiteor, digi-
tum in rem intendo, testificor, indice di-
gitō monstro, digito ostendo, planum fa-
cio. *Adv.* Breviter, cautē, commodius,
diligentissime, lucidē, necessario, pro-
prie. *Ufus.* Demonstrare amorem in al-
quem. Demonstravi hoc senatui, simul id
ostendi. *V.* Ostendo.

Demorior, eris, mortuus sum, mori. abster-
ben. *Syn.* Morior. *Ufus.* Romae de-
mortuus est. *V.* Morior.

Demoror, aris, atus sum, ari. aufhalten. *Syn.*
Det neo, remoror. *Adv.* Diutius. *Ufus.*
Ne diutius te demorer. *V.* Moror,

Demoveo, es, movi, motum, ere. wegstun.
Syn. Removeo, dimoveo. *Ufus.* Nun-
quam me de sententia, de cura, de recto
demovebit. Alteros demovit, constituit
alteros. *V.* Moveo.

Denulceo, es, mulsi, mulsum, ere. schmeich-
len. *Syn.* Leniter mulceo, delinio, per-
mulceo. *Ufus.* Equi tergum denulcere
V. Blandiri.

Demum, endlich. *Syn.* Tandem, denique, po-
strimo, ad extremum, ad ultimum. *Ufus.*
Exilium quantum demum a perpetua pere-
grinatione cessat? *V.* Denique.

Demuto, as, avi, atum, are. verändern. *Ufus.*
Mores ingenium demutant. *V.* Mutō.

Denarius, ii, m. eine Römische Münze, so re-
hen, nach mabl. aber 16. Asles geist, oder
24 Deutsche Kreuzer. *Syn.* Decumarius
aurei nummi, seu coronati, & pondere
dr. chmae ferē re jondens. *Ufus.* Emere
denario, quod sit nalle denariorum; spe-
rabam me ad d. narios deveniturum.

Denego, as, avi, atum, are. versagen. *Syn.*
Inficio; nego, recuso. *X* aquo. *Ufus.*
Etiam jucunda naturae denego. Jure
denegare posset occupatio tua, quod pe-
to. *V.* Nego.

Denique, endlich. *Syn.* Ad extremum,
post omnia. *Phras.* Nunc denique reavit
in patriam, amego istē et endlich in sein
Vaterland zurück kommen. Tandem ali-
quando, diuturna mora interposita;
aliquando tandem; denique ad extre-
mum, demum postremo; post diutur-
num tempus; longo temporis interval-
lo; cum tempus jam multum abisset;
transactō jam multorum annorum spa-
tiō; longō post tempore, interjectō
longō temporis curriculo revertit in
patriam; ad sua se cunabula recepit.
Ufus. Urbes omnes ac oppida, agri de-
nique ipsi.

Denominatio, onis, f. Benennung. *Figura*
Rhetorica.

Denomino, as, avi, atum, are. nennen.

Denoto, as, avi, atum, are. zeichnen. *Syn.*
Designo, significo. *Ufus.* Unā epistola
Mithridates Romanos in Asia omnes tro-
cidandos denotavit. *V.* Noto.

Dens, tis, m. Zahn. *Ufus.* Dente exte-
nuare, mandere, molere cibum, die
Erse zerhacken. Dentes evellere, exi-
mere, Zähne ausbrechen. Dentes emit-
tit, es wachsen ihm die Zähne. Dentes
mobiles confirmare; vacillantes dentes
confirmare; dentium mobilitates fir-
mare; die wackelnden Zähne befestigen.
Dente maledico aliquem carpere, übel
nachreden. Terrorem dentium crepitus
insequitur.

Densus, a, um. Dick. *Syn.* Creber, crassus
confertus, spissus, stipatus, concretus.
X raris. *Ufus.* Sylva densa atque atpota.
Loca sylvestribus sepius densa.

Dentatus, a, um. maß Zähne hat. *Syn.*
Mordax. *Ufus.* Charta dentata res
agetur.

Denudo, as, avi, atum, are. entblößen.
Syn. Nudo, spolio. *Adv.* Crudelissime
Ufus. Spoliare & denudare aliquem suo
ornatu. *V.* Nudo.

Denunciatio, onis, f. Verkündigung. *Syn.*
Indicium, significatio. *Epi.* Periculi o-
sa, praematura. *Ufus.* Denunciatio bel-
li. Terrere aliquem denunciatione pe-
riculi. Quia est illa a Diis profecta
denunciatio calamitatum?

Denuncio, as, avi, atum, are. aufünden.
Syn. Indico, palam dico, testor, ostendo,
 significo, praenuncio. *Adv.* Antè, apertè,
 apertius, singillatim, multò antè, palam.
Ufus. Inimicitias ille mihi denunciavit.
 Clodius metum, vim terrores jecit
 & denunciavit. *Judici*, vel in judi-
 cium, vel judicium alicui denunciare.
 Expectanti literas denunciavit, ne scri-
 berem.

Denuo, aufß neue. *Syn.* De integro. *V.*
Iterum.

Deni, orum, m. je gehen. *Syn.* Decem.
Ufus. Puer denam annorum.

Deonero, as, avi, atum, are. entladen.
Syn. Exonero, depono. *Ufus.* Dux
 irridue aliquid in me deonerare & tra-
 jectare voluit, et bat die Schuld eini-
 ger massen auf mich schieben wollen.
Onus.

Deorsum, berab. *X* *farsum.* *Ufus.* Dire-
 ctò deorsum feror.

Depascor, eris, pactus sum, pacisci.
 Hertraz machen. *Syn.* Paciscor, spon-
 deo. *Ufus.* Tria praedia sibi depactus
 est. Ad conditiones alicujus; cum ali-
 quo depascisci. *V.* *Pactum.*

Depasco, is, pascere, vel Depascor, eris,
 pascus sum, pasci, abtressen. *Syn.*
 Absumo, resileo. *Ufus.* Pecora agum
 depascunt; orationis luxuriam stylo
 depascere. Tebris hominem miserè de-
 pascitur.

Depeculator, oris, m. der das gemeine Gut
 bestohlen. *Ufus.* Depeculator, vexator
 provincialium. *V.* *Fur.*

Depeculor, aris, atus sum, ar. außrau-
 ben. *Syn.* Furor, compilo. *Ufus.*
 Civitates, regna, domos depiculatus
 est. Honorem alicujus & famam de-
 piculavit. Cum omni argento depicula-
 tus est.

Depello, is, puli, pulsum, ere. abtreiben.
Syn. Pello, repello, propulso, expello, ar-
 ceo. *Adv.* Facili, agrius. *Ufus.* *V.* *regines*
 voluntari morte nevariana turpitudinem
 à se depulere. Tribuni furor eam ad
 calamitatem, dolorem, suspensionem,
 mortem depulit. Caedem à vobis, vasti-
 tatem, incendia, furorem malorum, ju-
 ram à cervicibus meis liberibus depuli.
 A liquem de loco, consilio, sententia de-
 pelere. *V.* *Pello*, arceo, epeio.

Dependo, is, pendi, pensum, ere. abhängen.
Syn. Deortum pendeo. *Ufus.*
 Lychni & laquearibus pendent.

Dependo, is, pendi, pensum, ere. bezahlen.
Syn. Pendo, solvo. *Ufus.* Abjurare
 malo, quam dependere poenas crimini-
 bus. Mercedem operis dependere.
 Quod spondidisti pro alio, dependen-
 dum est. *V.* *Pendo.*

Deperdo, is, perdidit, perditum, ere. verlieh-
 ren. *Syn.* Amitto, perdo. *Ufus.* Nihil
 de laude deperdidisti, aut honestate. *V.*
Perdo, amitto.

Depereo, is, perivi, ire. verderben. *Syn.*
Pereo. *Ufus.* 1. Cave, ne servus depe-
 reat. 2. Deperio aliquem amore, eum
 unmäßig lieben.

Depingo, is, pinxi, pictum, ere. abmalen.
Syn. Pingo, describo. *Adv.* Commode
 san. *Ufus.* Mente & cogitatione sibi ali-
 quid depingere, sich etwas im Gemüthe
 vorstellen. *V.* *Pingo.*

Deploro, as, avi, atum, are. beweinen.
Syn. Lamentor, conqueror, desleo. *Adv.*
 Copiosè, dolentius, divinitus. *Ufus.*
 Si ad saxa de injuriis, tuis conqueri
 & deplorare velim. Querelas deplo-
 rare. Quis pro rerum atrocitate tan-
 tas calamitates deplorat. *V.* *Lugeo*,
 gemo.

Depono, is, posui, positum, ere. abthun,
 ablegen. *Syn.* Repono, colloco, abji-
 cio, exuo, pono. *Adv.* Honestius ini-
 micitias, honestissime, humanissime,
 paulisper, plane. *Phil.* 1. *Depone*
nam, lege die Furcht ab. Mitte
 timores isto; nullas fac sollicitudines;
 omitte anxias de te curas; expedi
 mentem iis angoribus; respice ab his
 timoribus; abduc ab iis molestiis tan-
 tius animum; ejice hos animò timo-
 res; animum conferta; facessant iste
 nunc curae, quae animum exedunt; au-
 fer intempestivas sollicitudines. Ani-
 mum curis depressum erige, excita. *V.*
Cura, metus, timor. 2. *Dep situs* est
a suo magistratu, vulg. er ist von seinem
 Amt abgesetzt worden. Abactus ma-
 gistratus est; magistratus abire, dece-
 dere Julius; spoliatus omni dignitate;
 honoris gradu dejectus, exanctoratus
 est. detractum, abrogatum est illi im-
 perium; in ordinem est reductus; ad-
 empti sunt illi magistratus insignia;
 motus est magistratus. *V.* *Abduco*, *Depicio*.
Ufus. 1. In tuo sermone & suavitate
 curas omnes depono. Studium pri-
 stinum, anorem, anuicium deponere;
 timores, curas, ipm, metum, esse illo-
 n n.

nam, memoriam doloris deponere. Fac-
tas contumelias ex animo deponere.
Omnes molestias deposui & ejeci. 2.
Imperium, provinciam deponere, die
Regierung ablegen. V. *Abdico*. 3. An-
grium deponere, *desperare*, an einem
Kranken verzweifeln. Deposita & con-
clamata est respublica. 4. Apud ali-
quem, in alicujus fide, causam suam, pe-
cuniam deponere, einem seinen Handel
Geld etc. anvertrauen. V. *Abjicio*.

Depopulatio, onis, f. Verheerung. Syn.
Vastitio, direptio, eversio. *Ufus*. Quis
excisionem, inflammationem, eversionem,
depopulationem, vastitatem agris
intulit: Non me honorum direptio,
non testorum excisio, non ædium sa-
crarum, publicorum operum depopulatio
mover.

Depopulator, oris, m. Verheerer. Syn.
Prædator, direptor. *Ufus*. Depopulator
sori obsessor patriæ.

Depopulor, aris, atus sum, ari. verheeren.
Syn. Vasto, diripio, depopulationem in-
fero, excindo, everto, inflammo, hostilem
in modum prædas ago. *Ufus*. Agros de-
populari. V. *Diripio*, *Vasta*.

Deporto, as, avi, atum, are. hintragen.
Syn. Exporto, porto, reporto, aufero;
duco, deduco. *Adv.* Frugaliter, tutò;
undique *Ufus*. Non opes modò, sed
& humanitatem ex Italia deportasti.
Bellum in Africam & exercitum de-
portavit Pompejus. Triumphum ex
provincia deportare. Romam valetu-
dinis causâ se deportare. Deportare
aliquem in exilium, ins Elend schicken.
V. *Porto*.

Deposco, is, poposci, ere. begehren. Syn.
Omninò posco, appeto, flagito, expe-
cto. X *Recuso*. *Ufus*. Hoc non modò
non recuso, sed deposco. Has sibi par-
tes depoposcit. Hunc imperatorem sibi
ad bellum miles deposcebat. V. *Peto*,
Posco.

Depositum, i, n. Hinterlage. Syn. Commen-
datum alicui, vel concredutum. *Ufus*.
Depositum non reddere, injustitiæ est.

Depravatè, verkehrt. Syn. Corruptè. *Ufus*.
Depravatè de re aliqua judicare.

Depravatio, onis, f. Verkehrung. Syn.
Corruptio, distortio. *Ufus*. Oris de-
pravatio nobis indigna. Non te, sed
depravatione verbi me urgebat. De-
pravatio & faditas turpificati animi
si videri possit. Depravatio conductu-

rum, opinionum viciis, animorum
imbecillitas multos alio flectit. V.
Corrumpto.

Depravo, as, avi, atum, are. verderben.
Syn. Corrumpto, pravis moribus im-
buo, ab officio abduco; avorto, avoca.
Ufus. Mores juvenum nostrâ indulgen-
tiâ corruptelaque depravantur. V. *Cor-
rumpto*.

Deprecatio, onis, f. Bitte, Abbitte. Syn.
Precatio, postulatio. *Ufus*. Deprecatio
est, in qua non desectio facti, sed
ignoscendi postulatio continetur. De-
precatione uti. Afferret illi deprecationem
periculi ætas illa, in qua tum
fui.

Deprecator, oris, m. Fürbitter. Syn.
Qui reo veniam & impunitatem de-
poscit, & eximit periculis. *Ufus*. 1.
Sperabam, me potius adiutorem tibi fu-
turum, quam multorum deprecatorum.
2. *Defensor*, Beschützer. Deprecator for-
tunarum ac salutis meæ fuit. V. *De-
fensor*, *Patronus*.

Deprecor, aris, atus sum, ari. erbitten.
Syn. Deprecatione impetro, supplico,
removeo, recuso. *Adv.* Paulatim.
Phras. 1. Deprecare pro me, bitte für
mich, sprich für mich. *Vulg.* intercede
pro me. Iratos, quæso, animos de-
precare; deprecatorem te in meo pe-
riculo præbeto; deprecatoris munus in-
scipe; deprecatoris partes ago; pro
capite, pro salute mea deprecare; in
deprecanda principis ira studium tuum
adhibe; operam, studium, auctoritatem
pro me interpone; precibus petico-
lum averte. 2. *iram divinam deprecari*,
bitten um Abwendung des göttlichen
Zorns. *Pæcem*. Superius precibus ex-
poscere; finem irarum coelestium expo-
scere. 3. *Culpam suam deprecari* est, vi-
deri, er hat seines Fehlers halben eine Abbitte
gethan. *Latine*: Erroris veniam pe-
tuit, rogavit; culpam precibus elat;
ut ejus delicti sibi venia daretur; ut
delicti gratia fieret; ut culpa ea sui
condonaretur, ut noxa remitteretur,
oravit. V. *Venia*. *Ufus*. Multorum
vitam à tyranno deprecatus est, er hat
vielen das Leben abgebetten. Pro re-
ditu Ciceronis amici deprecati sunt,
fürsprechen. Calamitatem à se, mor-
tem, supplicium deprecari, die Strafe
durch Bitten abwenden. Nullum pe-
riculum pro republica; nullam pe-
nam, si sefellero, deprecor, aut re-
fugio, ich stehe, entschutte mich keine
Gefahr; ich weigere mich nicht, die
Straffen auszuweichen, wann ich mich
Wort nicht halte.

Deprehendo, is, di, sum, ere. *ertappen.* Syn. Comprehendo, animadverto, agnosco, comperio, terreo. *Adv.* Itidem, manifesto. *Ufus.* Aliquem in maleficio, in manifesto scelere, ipsis oculis facinus deprehendere. V. *Manifestus.*

Deprehensio, onis, f. *Ergreifung, Ertappung.* *Epi.* Manifesta. *Ufus.* Manifesta venit deprehensio.

Depressus, a, um. *niedergedrückt.* Syn. Demissus, abjectus, humilis. *Ufus.* 1. Depressa domus. Voce sedata & depressa usus sum. 2. *Demersus,* versenkt. Ajunt hostium classem aut prostrigatam, aut depressam. V. *Abjectus, Humilis.*

Deprimo, is, pressi, pressum, ere. *unterdrücken.* Syn. Affligo, protero, concusco, demitto. X. *Extollo, erigo, effero.* *Phras.* 1. *Satis hominem deprimi, er hat diesen Menschen ziemlich gedemüthiget.* Audaciam hominis egregie contudit; vim ac spiritus fregit; tumorem compressit; arrogantes hominis spiritus infregit, coercuit, debilitavit. V. *Frangere, Caeceo.* 2. *Quid ita te deprimis? was verachtetst du dich selbst den demüthigen? Quid ad ista descendis? quid in humiles has ac sordidas cogitationes te abjicis; cur nihil altum, nihil te dignum suscipis? cur ita aversus es ab omni honestae gloriae studio; cur nihil ipse in laude positum; cur animum ita dejicis, demittis, cur animi magnitudinem ad infima haec inflectis? Naniam mihi humilis, abjectus, depressus videtur animus tuus; humi serpere, humi jacere animum tam sublimem erectumque pati? Cur ab animi praestantia adeo descendisti? V. *Humilis, Abjectus.* *Ufus.* Vos etiam meam fortunam deprimitis, vestram attollitis? Me vituperando affligitis, extollitis me vi atque impressione cupitis? V. *Affligo.**

Depromio, is, prompsi, promptum, ere. *hervornehmen.* Syn. Expromo, profero, expono, eruo. *Ufus.* Pecunia ex arario deprompta. Argumentum ex intimo artificio deprompsi. V. *Promio.*

Depugno, as, avi, atum, are. *streiten.* Syn. Decerto, dimico. *Adv.* Gratis, peregre, valde. *Ufus.* Cum facinorosis depugnandum, aut servendam est. V. *Pugno.*

Depulsio, onis, f. *Vertreibung.* Syn. Expulsio, inficiatio. *Ufus.* Adeptio boni, depulsio mali, servantis, doloris

Depulior, onis, m. *Vertosser.* Syn. Expulior. *Ufus.* Depulior dominatus, quam particeps esse maluit.

Depurgo, as, avi, atum, are. *säubern.* Syn. Purgo. *Ufus.* Crimen depurgare, iram deprecari.

Deputo, as, avi, atum, are. *achten, halten.* Syn. Puto, censeo, existimo. *Ufus.* Vide, ne te hebetem esse deputes. Deputabo mecum rationes, arque excusationem. Se indignum se aliqui; alterius operam parvi deputare. Eam rem in lucro deputavit. *Pro destino, zu etwas widmen, zueignen, barbaren est.*

Derelictio, onis, f. *Verlassung.* Syn. Contemptio. *Epi.* Injusta. *Ufus.* Communis utilitatis derelictio contra naturam est. V. *Solitudo.*

Derelinquo, is, liqui, lictum, ere. *verlassen.* Syn. Deserto, destituo. *Ufus.* Causam communem derelinquere. Perditus nec a fortuna tantum, sed & ipse derelictus. Incultus & derelictus ager. V. *Relinquo, Desero.*

Derepentè, *unversehens.* *Ufus.* Deropentè corrumpit.

Derideo, es, risi, risum, ere. *auslachen.* Syn. Eludo, irrideo. *Phras.* *Thraones ubique deridentur, die Praler lacht man überall aus.* Thraones fabulae sunt vulgi; ubique ludibrio sunt; ludibrio habentur; risum movent omnibus; risum cient, excutunt; deridiculo sunt omnibus. V. *Irrideo, Ludibrium.* *Ufus.* Contemnite illos & deridete. V. *Contemno.*

Deridiculum, i, n. *Berspottung.* Syn. Irrisio. *Ufus.* Verba alicui per deridiculum dare.

Derivatio, onis, f. *Ableitung.* Syn. Deductio. *Ufus.* Ductus aquarum, derivationes fluminum.

Derivo, as, avi, atum, are. *leiten.* Syn. Duco, deduco, traho, accerso. *Phras.* *Laudis partem in se derivare, sich eintheils das Lob zuschreiben.* Transmovere in se alienam laudem; in societatem gloriae alienae se offerre; de aliena laude sibi aliquid decerpere. V. *Ascriba.* *Ufus.* Transl. Crimen culpae in alium derivare, die Schuld auf

auf einen andern legen. *Partem* : curarum in aliud studiū genus ; rem aliquam in suum usum derivare , convertere. *V. Adscribo, confero.*

Derodo, is, rosi, rosum, ere. abtragen. Usus.
Clypei à muribus derosi.

Derogo, as, avi, atum, are. benehmen, abthun. Syn. Detraho, delibo, minuo, X. Aringo. Adv. Maxime. Usus. Fidem formulis merito derogant sapientes. Lares multum de dignitate populi, de virtutis exultatione derogavit. Suspicio inimicitarum auctoritatem & fidem ejus dictis derogavit. Legi, aut de lege aliquid derogare. Nuntium tibi derogas, dum omnia arrogas. *V. Demo, adimo.*

Deruo, rui, rutum, ere. hinabstürzen. Usus. De laudibus Dolabellæ cumulum deruam.

Desavio, savii, vitum, ire. austoben. Syn.
Savire desino. *V. Crudeus.*

Descendo, is, di, sum, ere. hinabsteigen. Syn.
De labor, è loco superiore venio, derosto, me demitto. *X. ascendo. Adv.* Obviam, omnino, pedetentim, propepe, timidè.
Phras. 1. Descendit ex agro, et istè vomer d'herab gestreuen. Ad pedes se dedit ; in pedes desiluit ; ad pedes degressus est. 3. Ad certamen descendere, sich in einen Streit einlassen. Certamini se offerre ; dedicationem subire ; in aciem & certamen rem committere ; rem in casum certaminis dare. *V. Certamen, pugna. Usus.* 1. Descendit de rostris in campum ; in loca æquiora se desiluit hostis. 2. Accedo, hinzugehen. Ad conditiones oblatas, vel in prælium tibi descendendum erit. Ad extrema consilia, ad dimicationem capitis descendendi. Ad accutandum, causam agendam, ad animi remissionem descendere. Alterutram ad conditionem descendere vult Cæsar.

Descisco, is, scivi, scitum, ere. abfallen. Syn. Deficio. Adv. Flagitiose. Usus.
A seratu, à republica desciscere. A virtute, suis moribus, à seipso plane descivit. *V. Deficio.*

Describo, is, scripsi, scriptum, ere. beschreiben. Syn. Exscribo, transcribo, in scripta mea transfero. Adv. Commodius, decentius me, furo, generatim, minutè, paulisper, summatim, variè.
Phras. Statim reipublica egregie mihi descripsit, et hat mir die Beschaffenheit des gemeinen Wesens, trefflich beschrieben. Formam reipubl. expressam

nast, exposuit, definxit, adunb avn deormavit, expinxit, oculis sub ecclisus. 1. Librum describere. 2. Exprimere portellen, entwerffen, abzeichnen. Crasum egregie descripsit. Aliquem suorum coloribus describere. Figuras in pavere describere. 3. Ideo, designare, andeuten, anzeigen, erskären. Res definire breviter & verbis describere. Tu mihi describe, quam viam ineam. Illi me latronem nuntium describebam. Neminem consciorum sceleris describebam. 4. Deceino, designo, discribo, conscribo, desino, verschreiben, verzeichnen, abstellen. Singulis urbibus summenti rationes, vectigalia, leges descripsit. Suum cuique jus, futurum munus describere. Descripsit urbis partem ad incendium. Descripsit pecuniam in bellum. *V. Explico.*

Description, onis, f. Beschreibung. Syn.
Designatio, figura, forma, distributio, definitio, dispositio. *Epi.* Aqua, aquabilis, brevis, celestis, falsa, similis, subtilis, vetus, apta, tanta. *Usus.* Descriptio civitatis à majoribus sapientibus constituta. Magistratum descriptio omnis reipubl. forma continetur. Religionum, rerum, ordinum descriptio. Urbis salubritas, descriptio, pulchritudo. Juris æqua descriptio, certa que vivendi disciplina.

Defeco, as, secui, sectum, are. aufhauen. Syn. Seco.

Defero, is, ferui, fertum, ere. verlossen. Syn. Destituo, relinquo, derelinquo. Non adsum, desertum esse patior, predo, negligo, prætermitto ; à causa, a cuius recedo. *Phras.* Alium certamen ; te ipsum asseris, du trāgst Gefahr auf andere, dich aber selbst in Gefahr du außer Acht. De aliis plurimum de te ipso tuisque rebus minime laboras. Aliena tibi curæ sunt ; tua negligis. Aliorum rationes pluris apud te sunt, quam tuæ. Propensior ad alios, quam ad teipsum tua voluntas est. Alienam voluntatem ut sequaris, tuam deferis. Alienæ ut voluntati more geras, te ipsum negligis, derelinquis. Ut illis satisfacias, aliorum costas te ipsum destituis. Quid aliis placeat, quid aliorum è re sit, attendis ; rationum tuarum quid postulet, nunc cogitas. Ut sequaris alios, discedis à te ; deficiis à te, desciscis à te ipso. alienis commodis omni studio, conlabore intervis, invigilas ; operam deducas, navas, præstas ; tribuis ; è te commodis nihil agis ; tua commodum tibi cordi sunt. Aliorum commodis

moda dum captas, tua negligis. Dum aliorum causam foves, juvas, agis, suscipis; tuam jacere, frigere, neglectam jacere pateris, tuam abjicis, nihili facis parvi pendis. De aliena causa sollicitus, tuam nihil curas; tuæ causæ oblitus es. Alienæ causæ faves multo magis, ac tuæ. Causam tuam, ut alienam, alienam ut tuam tractas. Quod tuæ causæ dicendum erat scidum, dicas alienæ; id ponis, collocas in aliena. V. *Relinquo, deficio, Apostata. Usus.* Causam suam, vadamus, virtutis viam deferere. Turpe, auxilium implo ante deferere. A voluptatibus, a malitia deferuntur. A mente, consilio, spe deferuntur, et melius nūch mehr, was er antangen soll. A re familiari defertur, arm. V. *Desistuo, relinquo.*

Desertor, oris, m. Abtrünniger. X *Conseruator.* *Usus.* An proditores salutis meæ esus, an desertores, quos propugnatores speraveram. V. *Apostata.*

Desertio, onis, f. Verlassung, Abfall. *Usus.* Ista quidem velut desertio generis humani est.

Desertus, a, um. verlassen. *Syn.* Relictus, incultus, vastus, vastatus, nudus. X *Celebris, frequens.* *Phras.* *Locus desertus erat, eo erat ein öder Ort.* Locus erat humanō cultū vacuus; solitudinis & inopiā vastus; locus inanis ac vastus & natura & humanō cultū; vasta erat in his locis solitudo. *Idem Desertum.* V. *Solitudo.* *Usus.* Ager ab hominum cultura desertus. Desertissima solitudo. Vnde deserti, inculti, frondibus inclusi. Desertus ab officiis amicorum & abjectus. V. *Silva.*

Deservio, is, ivi, itum, ire. Dienen. *Syn.* Servio. *Usus.* Officia mea, operæ, vigiliæ amicis deserviant. V. *Servio, curare.*

Deses, idis, gen. cum. saul, träg. *Syn.* Odiosus, nil agens. *Phras.* *Desides sumus, wir seind müßig.* Marcellinus et o situque; senectus otio; clanguescimus ignavia; socordius à nobis res agitur, geritur; luxuriantur animi otio; mulierum ritu sedemus desides, & cessamus; cessatores ignavi sumus. V. *Piger.* *Usus.* Sedemus desides domi, mulierum ritu inter nos altercantes.

Desideo, es, sedi, ere. müßig sitzen. *Syn.* Subido. *Usus.* Terra ad inhabitandam salutem desedit.

Desiderabilis, e. das man verlangen soll. *Syn.* Expetendus. *Usus.* Nihil desiderabile concupiscunt.

Desideratio, onis, f. das Verlangen. *Syn.* Desiderium, cupiditas. *Usus.* In senibus nec tanta tranquillatio voluptatis est, nec desideratio. V. *Desiderium.*

Desiderium, ii, n. Verlangen. *Syn.* Cupiditas, studium, ardor, amor, litis, igniculus desiderii. X *Satietas.* *Epi.* Diuturnum, gravissimum, incredibile, magnum, melius, minus; mirum, par, summum, tantum, triste. *Phras.* 1. *Desiderium magnum commovit, er hat ein großes Verlangen erweckt.* Iniecit magnum sui desiderium; magno omnes sui desiderio affecti; magnum sui desiderium reliquit; est in desiderio civium suorum; desideria hominum mirifice incendit, excitavit; inflammavit; ingens sui apud omnes desiderium commovit. 2. *Desiderio tui ardeo, ich habe ein großes Verlangen nach dir.* Astuo, flagro, exardeo, incendor incredibili tui desiderio; tenet me desiderium ingens tui; teneor desiderio tui incredibili; summi cupiditate inflamo; totus sum in desiderio tui; vehementer te expecto. Nihil mihi longius, quam ut te videam; studio teneor acerrimo; admirabili studio conector; dici non potest, ut imineam in adventum tuum. Revolvor animo identidem in te; inflammato studio rapior. Ad infaniam te videre concupisco. Sicutissimum me tui profiteor; prægestit animus te videre. Effero studio te complectendi; discupio tecum esse quamprimum. Ingens tui cupido incessit animum. Ingens ardor macerat, remordet animum cupido tui. Ingens animum cupido stimulat, invadit, incessit, me tui conspectu explendi. Dudum me cupido cepit videndi tui; in desiderium venit amicissimi hominis conspectus; magno animi fervore seror ad te complectendum; desiderium me tui ingens cepit; macerat me desiderio tui amicissima consuetudo nostra; jam dudum in amicissimi hominis amplexum trahi, rari mentio; ingens cupido animum stimulat videndi tui; accendi me incredibili cupiditate videndi tui persentisco. V. *Desiderio, suum.* 3. *Desiderium urbis ferre jam non potest, er schuet sich allzu hart nach seinem Vaterland.* Impar jam ferendo est desiderio patriæ; premitur, agitur desiderio patriæ; laborat ex desiderio patriæ suæ; clanguescit, contabescit; moritur desiderio patriæ; remordet animum patriæ desiderium; desi-

desiderio urbis maceratur. 4. *Desiderium absentis amici lenire litteris possumus*, das Verlangen unseres Freundes können wir doch durch Briefe in etwas besänftigen. Minuere desiderium litteræ possunt; efficere, perficere tamen non possunt, ut omnino ponatur; litterarum subsidio consolari orbitatem nostram possumus; litteræ præstare possunt, ut intra modum amici desiderium se continent; remittere, ac residere tantisper solet dolor ex amici absentia conceptus, ad conspectum litterarum. *Usus.* 1. Desiderium commovere, inicere, ein Verlangen erwecken. Desiderium sui relinquere, ein Verlangen hinterlassen. 2. Desiderium hominis non fero, ich kan ohne diesen Menschen nicht seyn. 3. Absentis desiderium lenire litteris, sich die Abwesenheit seines Freundes erträglich machen. 4. Desiderium renovare, instaurare, augere, inflammare, das Verlangen erneuern, vergrößern. V. *Stuam.*

Desidero, as, avi, atum, are. verlangen.

Syn. Desiderio rei flagro. in desiderio rei sum, desiderium me tenet, teneor studio rei, omnibus votis expeto, requiro, postulo; sitio, quero, cupio, concupisco, aveo, opto, exopto, cupidus sum, avidus sum, inhio, aspiro, anheo; in votis habeo, effero studio; cupiditate ducor, raptor, inflammatus sum; studio incensus sum, aestuo, flagro, ardeo, exardeo. *Adv.* Diutius, in posterum, magnopere, manifestius, maxime, mediocriter, paullisper, plane, prorsus, valde, vehementer, graviter. *Phras.* 1. *Nihil aliud, quam cælum desidero*, ich verlange nichts anders, als den Himmel. Animus meus in cælo est, in desiderio cælum est; aestuat animus, flagratque incredibili patriæ celestis cupiditate; cælum spectat animus, nec præterea quidquam; tenet me beatorum in cælo sedium ardor ingens ac desiderium; effero studio raptorque celestis patriæ; ad cælum acri animo tendo; incensus studio sum; animus exardescit celestis illius civitatis desiderio; ad cælum studio inflammato raptor; dici non potest, quam flagrem desiderio patriæ celestis; quanto studio teneor beatorum sedibus quamprimum perfruendi; præter cælum nihil aliud in desiderium venit. V. *Desiderium.* 2. *Mirum in modum tuam laudem desidero*, ich habe ein großes Verlangen, dich gelobt und geehrt zu sehen. Mire, mirifice, mirabiliter, mirandum in modum, admirabili quodam studio tuam laudem,

tuam decus spectro, cupio, aveo, exopto. Percupio tuam laudem; sum in desiderio tue laudis. Tue laudis cupiditas incredibili teneor, ardeo, flagro, sum incensus, sum inflammatus, ducor, trahor, raptor. Amore flagro tue laudis; studio sum incensus laudis tue. Alacris animo sum, ut honestissimum te videam; ut te videam honoratum, laudem florentem. Tua mihi laus carissima est, cordi est, curæ est, prima est, inter primas ducitur, antiquissima est, in maximis est, inter ea, quæ apud me summa. V. *Aveo, Cupio.* *Usus.* 1. Desiderant te oculi mei. 2. *Desum*, managen. Eo in negotio fidem tuam & diligentiam desideravi. Nihil in Catone ad summam diligentiam desideres. Desiderata dicuntur tria militum milia. Tuam operam & diligentiam desidero.

Desidia, æ, f. Trägheit. *Syn.* Inertia, ignavia, languor, socordia, segnitudo. X *Virtus.* *Usus.* Delidice se dedere. Plenum esse delidiæ. Non in umbris, delictis, otio, languore, desidia anima afficimur. V. *Piger, inertus.*

Desidiosus, a, um. müßig. *Syn.* Ignavus, socors, inertus, deses, otiosus. *Usus.* Desidiosam artem dicimus. Inertissimum otium & delidiosissimum. V. *Deses.*

Desido, is, sedi, ere. sich setzen. *Usus.* Terra hiatus vasto desedit.

Designatio, onis, f. Beschreibung. *Syn.* Descriptio. *Usus.* Requiro totius urbis designationem & apparatus. Infinita questio sine designatione personarum & temporum.

Designator, oris, m. der etwas ordnet. *Syn.* Qui ludis funebribus præest, que locum, tempus personis designat agendum.

Designo, as, avi, atum, are. bezeichnen. *Syn.* Describo, noto, significo, constituo, destino, definio, animo concipio, annuometor locum, regionem. *Usus.* Notat & designat oculis nos ad cædem. Facinus, consilium atrox designat. Castra, portem, fabricam, operis totius formam designare. Designata sunt à DEO cæta. Designatus, declaratus, decretatus consul in annum sequentem.

Desino, is, vel ii, situm, ere. Dimad-
springen. *Syn.* Cedere & quasi saltu
descendo, deoio, deicio me per gra-
tus &c. *Ufus.* Rejecta penula de rheda
desiuit.

Desino, is, sivi, vel ii, situm ere. abste-
hen. *Syn.* Desist, cesso, finem facio,
conquiesco, praetermitto, intermitto;
omitto, evado. *U. incipio.* *Phras.* *Cum*
litterarum studio desinas? warum siehest
du ab dem Studieren? *Ecquid in lite-*
rarum studio, velut perfectâ re, con-
quiescis? Cur literis desistis? *rationes*
litterarias deponis? Cur refrixit, de-
fluxit, contempsit tam citò illud animi
propositum ardens? Cur exaruit tam
cito illa vetus discendi cupiditas? *Ec-*
quid erat, cur à mente tua tam cito
recedere? *Ecquid litterarum studia tibi*
tam obsoleta? quâ vetustate, aut ne-
gligentiâ emortuum est, evanuit, obso-
levit, interit tuum litterarum studium?
Ecquid tibi velut finitus labor consistit?
Cur doctrinarum studia abjici, & ip-
se cessatione? Cur ceptis abistis? Cur
contempsit, renouatus discendi ardor?
V. Desicio, cesso, finis. *Ufus.* Disputari
desitum est. Libenter artem istam de-
sinerem. Desine communibus locis. *V.*
Desisto.

Despio, is, pui, ere. übermäßig sehn. *Syn.*
Demens sum, deiro. *Ufus.* Nimiò gau-
diò propè despiebam. Populus Athe-
nienſis propè jam despiens vetustate.
V. Desmo, infansio.

Desisto, is, st i, situm, ere. abste-
hen. *Syn.* Intermitto, cesso, demitto, discedo.
Phras. 1. *Desiste à lachrymas, hère auf*
nom Weinen. Mißlas fac istas lachry-
mas; mitte istas tandem querelas; au er
lachrymas; emove hanc pectore tristi-
tiam; lachrymas cohibe, inhibe, tene;
tempera tandem à lachrymis; sit modus,
lachrymis; impetra tandem dolori tuo,
& lachrymas reprime. *V. Lachryma.*
2. *Dudum à litterarum studio desistit,*
et hoc das Studieren längst fahren las-
sen. Dudum literis & scholæ multam
tautem dixit; à multis, ut si bellum
ipsis indixisset, se disjunct; divortium
fecit cum multis; litterarum studia ab-
jicit; operam à studiis aliò traduxit,
transiit; litterarum studia missa fe-
cit; librorum usum dimisit, deposuit;
à studio bonarum artium discessit, se
abjunct. *V. Desino.* 3. *Desiste, spero,*
à petitione, consulatione, et rois abste-
hen, von Begehrung des Bürgermeier Amtes.

Abibit, opinor, à petitione consula-
tis; ambitiosa hæc consilia abjiciet;
abducat animum ab ambizioso hoc con-
silio; incepto abistat; deponet, nisi
me fallit conjectura, voluntatem pe-
tendi consulationis, damnabit periculosa
hæc consilia; voluntatem abjiciet. *Ufus.*
Causas tandem agere desiste. *Auctio-*
nem facere desistit. *Orare Pompejum*
non desisto. *De sua sententia desistere,*
discedere. *V. Cesso, Desino, Abrumpo.*

Despectio, nis, f. Verachtung. *Syn.* Con-
temptio. *Ufus.* Consolabatur eum magni-
tudo animi, & humanarum opinionum
alta quædam despectio. *V. Contemno.*

Despectus, us, m. Verachtung. *Ufus.* De-
spectui & ludibrio esse omnibus.

Despectus, a, um. verachtet. *Syn.* Con-
temptus, abjectus. *V. Contemptus, Vnus.*

Desperanter, veragat. *Ufus.* Desperanter
mecum locutus est.

Desperatio, onis, f. Verzweiflung. *Epi.*
Diuturna, falsa, magna. *Ufus.* Despe-
ratio est ægrotudo sine ulla rerum ex-
pectatione meliorum. A desperatione
ad spem me vocarunt. *Tanta est re-*
rum omnium amissio, & recuperandi
desperatio.

Despero, as, avi, atum, are. verzweif-
len. *Syn.* Diffido, spem perdo, in
perditis ac desperatis habeo, animo
cado, hastam abjicio, à spe absum. *(*
spero, confido, spem habeo. *Phras.* 1.
Desperatis medicina adhibenda non est.
Seo verzweifleten Leuten ist alle Arg-
nep vergebend. *Perditis jam, & in*
laqueum collum inferentibus; qui ani-
mo planè concidere; magna despera-
tione affectis; desperatione torpentis-
cus, deploratis ac propè depositis;
conclamaris; animo labantibus; qui
malis obruti animos despondere, ægrè
medicinam afferas. 2. *Tametsi pau-*
perrimus sim, non tamen desperabo, ob
ich schon arm bin, will ich doch nicht
verzweiflen. *Et si me fortuna iis orba-*
vit rebus omnibus, quæ carissima sunt
in vita, non faciam tamen, ut omnino
spem abjiciam. *Et si fortuna mihi*
carissima quæque abtulit, eripuit, ad-
emit, non tamen committam, ut ipso
me plane deseram atque destituam;
ut

ut ab omni spe animum abducam; ut ad desperationem abducatur, redigatur. Ut cetera eripuerit fortuna, spe tamen salutis orbare me non poterit. Fortuna equidem adversa premior, nec tamen nihil spero. Licet exclusa spes omnis videatur, malorum tamen rerum spe aliqui nititur etiamnum, sustentor, fulcior. 3. *Desperavi de magnis illis consiliis, ne haberi aut ibidem grossum Unternehmen gen verzeiffelt.* Ex alia spe deciderunt; ex magna spe deturbati, dejecti, detrusi, depulsi jacent; spem illam, quam susceperant ingentem, abiecerunt, deposuerunt; non, ut antea, spe tenentur; non eos, quæ antea spes alit, fovet, pascit; spes omnis jam abiit, discessit, evanuit. Nulla prorsus jam spes est, quæ illos sustentet; firmam se niti spe putabant; ea quæ sit imbecillis, nunc intelligunt. 4. *In tanta rerum iniquitate desperaret alter, ein anderer würde bei so gestalten Sachen verzeiffeln.* Spe excideret; ad desperationem perveniret, adduceretur; animos aliorum desperatio incesceret, desperatione torperet alter; spem salutis damnavit; nullius salubris consilii patiens esset; spem amitteret; spem sibi ademptam; spem nihil superesse, reliquum esse lamentaretur. In tam perditâ re spes aliam tota defereret, destitueret; à spe decideret alius, spem in perpetuum amitteret; præcium sibi spem omnem; abiectionem omnium rerum respectum clamitaret; in tam perturbata temporum calamitate in exigua spe esset alius; in exigua spe traheret animum. 5. *Desperatum est, es ist alles verzeiffelt.* V. *Adum est.* Usus. Nec temere desperandum est propter ignaviam, nec nimis confidendum propter cupiditatem. Honores, vitam, salutem desperare. Desperatus morbus. Homo à seipso desperatus, à cæteris relictus. V. *Spes.*

Despicatio, onis, f. Verachtung. Syn. Contemptus, despiciatus, despicientia. Usus. Odia, despicationes adveniunt voluntatibus. V. *Contemptus.*

Despicatus, us, m. Verachtung. Syn. Despicatio. Usus. Si quis despiciatus habetur, Mysorum ultimus dicitur.

Despicientia, re, f. Verachtung. Syn. Contemptio. Usus. Totam vultu bene viventem despicientia rerum externarum collocamus.

Despicio, is, spexi, spectum, ere. verachten. Syn. Contemno, negligo, despici, caui hæc. Usus. 1. Omnes despiciunt,

hominem præ se neminem putat. Omnia despiciere & pro nihilo putare. 2. *Si deo, cerno, animadverto, voraus sehen, wahrnehmen.* Res tot, tam varias in illa reipublicæ tempestate sponte despexi. Despexit, quid illi moliantur. V. *Contemno.*

Despolio, as, avi, atum, are. außrauben. Syn. Spolio. Usus. Tempora despoliare. V. *Spolio.*

Depondeo, es, spondi, sponsum, ere. verloben. Syn. Paciscor, promitto, destino, spondeo. Usus. Filium suum alicui despondere. Lentulus Hortensii sibi domum despondit, genus verboffen. Desponsam mihi laudem præcipuit, & destinatam provinciam. Spes mihi nulla despondetur, es ist keine Hoffnunge übrig. Animos despondere, verzagen.

Destino, as, avi, atum, are. verordnen. Syn. Designo, decerno, constituo, attribuo, despondeo. Usus. Animo, animo in animo aliquid destinare & designare. Necem alteri destinare. Destinata habere. V. *Propono, Statuo.*

Destituo, is, ui, utum, ere. verlassen. Syn. Desero. Usus. Rocius miseris iocundum induxit, decepit, destituit. Res sua, fortunas destituere. Viri boni desperant & destituti. V. *Relinquo, desero.*

Destitutio, onis, f. Verlassung. Syn. Desertio, desertio. Usus. Destitutione illa perculsus hæsit.

Destruo, is, xi, ctum, ere. zerstören, zerbrechen. Syn. Tollo, deleo, diripio, everto, diripio, excido, excidendo, convello, vasto, opprimo, extinguo, dirivo, disturbo, demolior, nullum vestigium relinquo, ruinam edo, extinguo & funditus deleo. X. *Construo, edifico, aufbau.* Phas. 1. *Hostis urbem destruxit.* Feind hat die Stadt zerstört. Dardaniis, inflammavit, fœstavit; ignibus, ferro vastitatem urbi attulit, muros ab imo subruit; altum diruit; sedes tectaque convellit, urbem tectorum excisione dissipavit; dejectam omnium fundamenta, nequod his vestigium extaret; parietes cunctas subruit; templa ruinis & ignibus oblata, altis demolitione sublata, diruta.

bata tecta, excusae & complanatae domus; vici deusti; labefacta vestibula & convulsa publica monumenta; urbs tota ab hoste excisa ac everfa, sic, ut praeter famam nihil urbis in urbe duraret, permaneret. V. *Vassio, exerto*. 2. *Pons aestivus est*, die Brücke ist zerissen worden. Pontis compages ciebant fluctibus verberatae se laxabant; nulla tam firma moles erat, quam non exederent undae per operum nexus manantes, interruptus aquarum incursu pons ruinâ oppressus est; impulsus in latius pons ruinâ penlebant; pontium capita à fundamentis proruta jacebant; convulsis pontium monumentis tabulatae trabes in fluctus sparsae sunt. Pontus facta demolitio est. 3. *Hannibal Italiam suam destruxit*, Hannibal hat Weichland grausam verheeret. Hannibal Italiam, effusa ac dissipata pulcherrimae regionis fractibus, ad exitum & vastitatem vocavit. Italiae terror, vexator, perditor, afflictor, evertor, exterminator, Hannibal Romanam rem graviter labefactavit; magnis editis ruinis, magnis plagis impositis ac inflictis, Romanas opes vastatione fregit ac prostravit; eade ac incendio omnia complevit; rempublicam multis cladibus attrivit, debilitavit, praecipitem dedit. Hujus crudelitatem jacuit Italia prostrata, percussa & abjecta, summis calamitatibus tracta & afflicta; hujus rapacitate lacerata, exhausta, exinanita; deleta, scelerata & exterminata; direpta ab Hannibale Italia, ac barbaris condonata, belli impetum percussa ac prostrata; omnibus partibus quaesita ac labefactata. V. *Vassio, Bellum, Damnum, Populor*. *Uusus*. Navem, aedificium destruit facillime, quod construxit.

Desubito, gähling. *Syn.* Subito.

Desudo, as, avi, atum, are. sich stark bearbeiten. *Syn.* Sudo, mitor, laboro. *Uusus*. Desudare atque elaborare in re aliqua. V. *Laboro, contendo*.

Desuefacio, is, ere. entwöhnen. *Syn.* Consuetudinem tollo. *Phras.* A dicendo propè desuefactus sum, ich bin schon ganz entwöhnet vom öfentlichen Redhalten. Propè oblivio me cepit dicendi; ea orandi consuetudo propè mihi detracta est; is dicendi usus propè exolevit. *Uusus*. Multitudinem jam à concionibus desuefactam ad veterem consuetudinem revocavit.

Desuesco, is, suevi, suetum, ere. entwöhnen. *Uusus*. Res dudum desuevit.

Desuetudo, inis, f. Entwöhnung. *Uusus*. Populi desuetudine armorum mollior.

Desultorius, a, um. unbeständig. *Syn.* Qui ex equo in equum facile desilit; *item Transl.* Inconstans, ingenii mobilis, levis. *Uusus*. E praetorio candidato consularis quasi desultorius &c. V. *Levis*.

Desum, es, defui, esse. mangeln. *Syn.* Absum, deficio, non adsum. X. *adsum*. *Phras.* Deest, quod aliis largiar, es ist nichts da, was ich andern geben könnte. Omnia me deficiunt; omnium inopia, quod largiar, non est; in summa penuria ac egestate dego; nihil praesto est, nihil superest, nihil suppetit, quod aliorum inopiam sustentem. V. *Careo*. *Uusus*. Doctrina mihi non defuit, nec ingenium. Tibi nullum à me pietatis officium defuit. Nunquam occasione, officio, causae defui.

Desumo, is, sumpsi, sumptum, ere. nehmen. *Uusus*. Hostem sibi certum desumere. V. *Ergo*.

Detego, is, texi, tectum, ere. entdecken. *Syn.* Denudo, aperio. *Uusus*. Insidias detegere. V. *Aperio, Manifestus*.

Detendo, is, tendi, tensum, ere. ablassen. *Uusus*. Tabernacula detendere.

Detergo, is, terfi, tersum, ere. abwischen. *Syn.* Abstergo. *Uusus*. Jucundo sermone fastidia, dolorem, molestias detergere.

Deterior, oris, gen. comm. böß, ärger. *Syn.* Pejor, nequissimus. *Phras.* 1. Rem omnem suam importunitate deteriore effecit, er hat die Sache mit seiner Ungezügelmigkeit nur schlechter gemacht. Vis hominibusque invitis negotium plaud evertit; corrumpit omnia & profligavit. Omnia nunc deteriora sunt; in statu, loco deteriore sunt. Versa & mutata in peiorem partem sunt omnia, sic ut nihil offensionis huic mederi jam queat. 3. *Deterior factus est*, er ist noch ärger worden. Nimum quantum è pristina virtute deflexit; à se ipso degeneravit, discessit. Nimum defecit; nec gradu, sed praecipiti cursu in vitia transcurrit. V. *Corrumpo, Depravo, Disciplina solutio*.

Deterius, adverb. ärger.

Determinatio, onis, f. Endigung. *Syn.* Terminus, conclusio, finis. *Uusus*. Caeli com.

complexus, extrema ora & determinatio mundi. Conclusio est exitus & determinatio totius orationis.

Determino, as, avi, atum, are. Ziel setzen.
Syn. Termino, concludo. *Ufus.* Quod dicit, spiritum, non arte determinat.

Detero, is, trivi, tritum, ere. zerbrechen, zerreiben. *Syn.* Destituo, corumpo. *Ufus.* Colicos deterere. Laudes alieni deterere, *minuere*, das Lob schmälern.

Deterreo, es, ui, itum, ere. abschrecken.
Syn. Dehortor, absterreo, revoco, avoco, deduco, repello, removeo, avertio; studium alicujus retardo, *vel* restringo. *Ufus.* A dimicatione aliquem dissuadendo detertere. Aliquem ab officio, injuria, proposito detertere. *V. Dissuadeo, avoco, abduco.*

Detestabilis, e. abscheulich. *Syn.* Execranda. *Ufus.* Scelus detestabile. Res pestifera, detestabilis, execranda.

Detestatio, onis, f. Verfluchung. *Ufus.* Pro detestatione tot scelerum unam aram consecravit.

Detestor, aris, atus sum, ari. Abscheutragen. *Syn.* Aversor, abominor. *Adv.* Diligenter. *Ufus.* Omnes te vident, & tanquam aspicium natum, memoriam tu, faciem ipsam tuam ac nomen detestantur. Belli exitum detestor. O Di avertite & detestamini hoc omen! *V. Abominor.*

Detexo, is, texui, textum, ere. abweisen, quémachen. *Ufus.* Rem a summo exordio detexam. Detexta relexite.

Detineo, es, ui, tentum, ere. aufhalten.
Syn. Teneo, moror, demoror. *Adv.* Diutius, propè. *Ufus.* Diu suspensum me detinet. In alienis serè negotiis detineor. Non te detinebo diutius. *V. Alora, Moror, Retineo.*

Detorqueo, es, torfi, tortum, ere. früm-men. *Syn.* Deflecto, avertio. *Ufus.* Voluptas animum a virtute detorquet. Voluntas testum facile flecti & detorqueri potest. Pars corporis immixta & detorta. *V. Flecto.*

Detraho, onis, f. Abwendung. *Syn.* Diminutio. *Ufus.* Detraho, & appetitio alieni. Detraho concien & coniumpti cibi.

Detraho, is, traxi, tractum, ere. abziehen.
Syn. Minuo, delibo, de-ego, defero, aufero, decerpo, detractionem facio. *Xaado. Adv.* Facile. *Phras.* 1. *Detrahi de summa nihil potest*, er läßt sich da an Gêd nichts abziehen. *Declaci, dec di de summa nihil potest*; abesse a summa ne teruncius quidem potest; nulla hic decessio, nulla deductio ex praesenti are potest. 2. *Detrahere de honore meo ubique nititur*, er sucht aller Orten Gelehrtheit, mir die Ehre abzuschneiden. *Etiam meam detrimentò afficere*; de fama mea detrahere; famam ledere; fame obesse, nocere, officere ubique studet. *Laudes meas ubique obtrahit*; sermones de me habet malignius. *Id agit*, ut aeternas mihi infamiae notas inurat. *In id unum incumbit*, ut iis meum nomen sordibus inquinetur; ut iis maculis nomen meum afficiat, inspergat, quae nulla dies, nulla deinde res possit eluere, abstergere, delere. *Id unum ei studium est*, id consilium id, spectat unice, ut me in perpetuum infamem reddat; ut me perpetua notet infamia, ut aeternè me infamiae tradat; ut perpetuo male audiam; ut perpetuum in infamiam abducatur; aeternè ut infamia flagrem, laborem; ut in sordibus infamiae nunquam non jaceam; ut perpetua verber in infamia. 3. *Ille non parum de me detraxit*, er hat mir nicht wenig übel nachgeredet. *Infamiam non levem mihi contulit*, intulit; non levem nomini meo infamiam asperxit; laudem, si qua fuit, non parum obtrivit; imminuit; de meis laudibus non parum delibavit; laudibus non nobis obcuritatem attulit; nomini non parum offecit meo; in famam meam violentus incurrit; malevolentissimis obtreccionibus cumulum facile de laudibus meis deruit; nihil non egit, quo virtutem meam obtereret; premendo, obtreccando, crimina ferendo non parum me laesit; labem non unam asperxit nomini meo; splendorem nominis innoti turpitudinis nota non parum obscuravit; non parva me notavit ignominia; nominis famam non parum laesit. 4. *Timeone ac fama mea detrahat*, ich fürchte, ich möchte in ein übles Geschick gerathen. *Ne fama mea a malevolis laeretur*; ne frustra rumoribus per urbem differat; ne per ora hominum fardum in modum tradatur; ne sub vulgi fami; ne in ora vulgi perveniat ne limitis de me fama spargatur; ne exanimatio mea huius hominum terminibus deformetur; infamiae maculis inficiatur, aspergatur, inquinetur; ne quaedam probiora nomini meo liberius asperantur, obtrahantur, jactentur. *V. Con-*

humana, Fama, Obirello, Criminos. *Ufus.*
1. Multum venustatis imagini diuturnitas detraxit. De suis commodis aliquid detrudere. Bona à fortuna data hominum perfidia tibi detraxit. Calamitatem elici, damna, consuetudinem detrudere. 3. Obirello, verlennden. Detrudere de aliquo, & in invidiam vocare. De honore, fama, honestate aliquis detrudere.

Detrectatio, onis, f. Weigerung. *Ufus.*
Juniores Romani ad edictum sine detrectatione convenire. Detrectatio militie.

Detrectator, oris, m. Bermeigerer. Syn.
 Qui renuat, recusat. *Ufus.* Cato haud
 detrectator laudum suarum.

Detrecto, as, avi, atum, are. sich weigern.
Syn. *Uugio, averſor, vito, reſiſto. Uſus.*
Pugnari detrectare. V. Nolo, irritus,
Vito, Averſor.

Detrimentum, i, n. Schaden. Syn. Da-
mnum. X *emolumentum*. Epi. Magnum,
in jus, maximum, minus, immuta, plu-
ra. Phras. Ea seditio rempublicam gravi
detrimento affecit, diese Aufrubr ist dem
gemeinen Wesen zu grossem Schaden
kommen. Multa damna republ. intulit,
importavit, injunxit, imposuit, invexit;
haud exiguum detrimentum respublica
ex ea seditione accepit, fecit. V. Da-
mnum, jactura. Usus. 1. Detrimentum
inferre, Schaden bringen 2. Detri-
mentum accipere, facere, Schaden lei-
den. 3. Detrimentum sarcire, resarcire,
reconcinnare, den Schaden einbringen,
ersehen.

Detrudo, is, trusi, trusum, ere. Synabstos.
 sen. Syn. Deturbo, expello, depello.
 Usus. Necessitas me ad illa tentanda
 detruxit. Aliquem regnò; in mendici-
 tatem detrudere. De sententiâ hominem
 detrusi. In pistrinum aliquem detrudere.
 In maximum moerorem sum detrusus.
 V. Pello.

Detrunco, as, avi, atum, are. abbaueu.
Syn. Decido, seco. *Ullus*. Detrunctis
arboribus struem ingentem lignorum
facit.

Devasto, as, avi, atum, are. verminnen.
Syn. Spolio, vasto, depopulo. V. *lasto*,
depopulo.

Deveho, is, vexi, *vestum*, ere. *mesfubren*.
Syn. Vcho. Ufus. Vel jam devecus
Brutum vidi.

Devenio, is, veni, ventum, ire. ankommen.
Syn. Venio, pervenio. Adv. Necessa-
rio. Uss. In qualem fortunam deveni?
Nolebam has litteras in alienas manus
devenire. V. Vemo.

Devexus, a, um niedergebogen. Syn. De-
flexus, inclinatus. *Uſus.* Aetas devexa
ad otium. Sol paulum à meridie devexus.

Devincio, is, vixi, vincitum, ire. vera-
biadem. Syn. Obligatio, obligo, de-
mereor, concilio; constringo, alligo,
comprehendo. *Phras.* Beneficio illum
mihi devinxi, Ich habe ihn mir durch
eine Gutthat verbunden gemacht. Vo-
luntatem ejus beneficiis mihi concilavi;
beneficio hominem mihi adjunxi; be-
nificio gratiam ejus emi; officio & be-
nificio hominem comprehendendi; libera-
litate & officio devinctum teneo; be-
nificio meum feci. V. Concilio, demereor,
adtingo, annuita. *Ulus.* Eum mihi scin-
dere, cautione omni & execratione de-
vinxi. Beneficiis aliquem, suavitate
sermonis, consuetudine, affinitate sibi
devincere. Hic maximò se scelere devin-
xit. Faderibus etiam cum hoste fides
devincitur. Largitione aliquem, vin-
culis, liberalitate, officiis devinctum te-
nere. V. Obligo, obligatus, obsequor.

Devinco, is, vici, victum, ere. überwinden.
Syn. Vinco, supero. *Ufus.* Duillius Po-
nos classe devicit. V. *Vince.*

Devitatio, onis, f. Vermeidung. Syn. Fuga, vitatio. Lat. Facitor & exploratio.

Devito, as, avi, atum, are. vermeiden.
Syn. Vito. *Ufus.* Procellam temporis
devitavit. Putat se à me devitari. Do-
lorem devitare. V. Vito.

Devius, a, um. abneg. Syn. Qui de recta
via devexit, à via remotus, alienus,
adversus. *Ujuz.* Itineribus devius profe-
ctus. Homo amentissimus, omnibus con-
siliis princeps & devius. Oppidum devium.

Deunx, uncis, m. cilff Uagen. Syn. Unde-
cum uncia, quasi una ac a se dempla.

Devoco, as, avi, atum, are. ruffen, herab,
ruren. Syn. Voco, revoco. *Lites* Ad
triumphum, ad gloriam te devocant.

Socrates primus Philosophiam à coelo devocavit. In suspicionem devocari. V. *Avoco*.

Devolò, as, avi, atum, are. herab fliegen. Syn. *Avolo*, diffugio. *Ufus*. Ab una amicitia ad aliam devolas. Simul ut fortuna defluxit, amici devolant. De tribunali in forum devolat prator.

Devolveo, is, volvi, volutum, ere. wälhen. Syn. *Præcipitem ago*, impello. *Ufus*. Omnes ad inanem ipem pacis devoluti sunt.

Devoro, as, avi, atum, are. verschlingen, aufressen. Syn. *Ligurio*, abligurio. *Ufus*. 1. Verbum ipsum voluptatis devorabat, vor Liebe fressen. 2. *Labio*, nachjagen. Spe & opinione eam hereditatem jam devorarat. 3. *Consumo*, dissipio, verbleiben, vergehen. Patrimonium omne, prædia, rem familiarem juvenis perditus devoravit. 4. *Fero*, perfero, vertragen, aushalten. Erit ea molestia devoranda. Hominum ineptias & stultitiam sæpè devorare oportet. V. *Consumo*, comedo.

Devotio, onis, f. Verlobniß, Vermählung, Verfluchung. Syn. *Dedicatio*, consecratio, addictio. *Ufus*. Decorum devotione placati sunt Dii. Devotione capitis mei servandam rempublicam putavi, ich habe mit Aufsehung meines Lebens das gemeine Wesen erhalten wollen. Cum ad pietatis studia refertur, rectius ducitur: Religio, pietas in DEUM & Superos, Andacht.

Devotus, a, um. bestimmt, verlobt, verflucht. Syn. *Destinatus*, constitutus. *Ufus*. Miloni ea hostia devota videbatur. Devotus orco, ein verfluchter Mensch.

Devotus, a, um. andächtig, gottsfürchtig. *Phras.* 1. *Devotus est*, vulg. er ist gar andächtig und gottsfürchtig. Religiosus, pius, DEUM colens; pietatem & religionem colens; piè & religiosè vivens, ducem DEUM in omnibus sequens; animum ac cogitationes ad DEUM referens. Qui humana respuens ad divina solum incumbit; deditus soli contemplationi rerum æternarum; nihil non postponens Christianæ pietati; qui exemplo vitæ & sanctissimæ doctrinæ animos ad exitum ruentes retrahit, & ad salutem dirigit; præstanti religione in DEUM; celestis Numinis amore magnopere devinctus; cujus mens omnium fluxorum

immemor, ad sola immortalia & ecclestia fertur; qui rationis imperio affectiones humanas subigit; cujus ratio cupiditati dominatur; qui lascivientes corporis motus ad rationes divinarumque legum precepta coercet atque comprimit; magnâ & antiquâ religione; maximâ cum religione, ardore in DEUM. pietatem colit; exemplar est religionis; vitam sancte pièque exigit; in quem tanquam in speculum intuentur, qui pietatem, qui religionem colunt; insigni pietate est erga DEUM; religiosus imprimis pietatis cultor est; miræ pietatis; raræ in DEUM religionis est; ad omne Christianæ pietatis & officii decus mirè factus, compositus, incensus, animatus. Singulariter devotus est B. Maria Virgini, er ist sonderbar andächtig gegen die Geeligste Mutter Gottes. Præcipuè quodam studio cultuque fertur in DEI Matrem; præcipuè pietate ac religione DEI Matrem colit, veneratur; singulari cultu Matrem Virginem prosequitur; præcipua illi in Virginem DEI Matrem religio est & pietas; divinæ Matris præcipuè quadam religione tenetur; ejus honoribus impensè studet, deditus, addictus, devotus est; ardentiorum cultum erga DEI parentem Virginem hausit; suavissimo quodam pietatis studio in Virginem DEI Matrem exardescit; præcipuam pietatis operam in colenda ritè sanctæque Virginis DEI Matre ponit, collocat. V. *Religiosus*. *Ufus*. Devota DEO mens, ein Gemüth; so sich Gott ganz gewidmet.

Devoveo, es, vovi, votum, ere. verloben, verdammen, vermählen, verfluchen. Syn. *Voveo*, destino, dedico, consecro. *Ufus*. Devovere se pro ære alieno. Caput suum pro republica Diis devovere. Te tuumque caput hoc sanguine consecro devoveoque. Divis omnibus aliquem devovere. Devovit Agamemnon Dianæ se &c.

Deuro, is, ussi, ustum, ere. abbrennen. Syn. *Uro*, exuro.

DEUS, I, m. GOTT. Syn. Numen præpotens, æternæque Naturæ. Procreator mundi, mens æterna; ille, qui cælum æqueterras tætur & regit. Optimus, Maximus. Summi Rectoris & Domini Numen. Opifex ædificatorque mundi. Dominator rerum, ac omnia nutu regens. Præfens ac præpotens DEUS. Antiquissima æ rerum omnium princeps, Natura. Patrens rerum, mundi fabricator; univer-

machinator ac rector. Effector mundi atque molitor. Rerum summus arbiter. Universi auctor rectorque. Regnator omnium DEUS. Præpotens ille immensi hujus operis effector, princeps ac parens. Præses mundi, & rector universi. Bonorum fons ac Oceanus omnium. *Epi.* Aternus, beatus, certissimus, effector mundi atque molitor. Fortis, immortalis, mens soluta quædam & libera, præditus summâ mente, opifex ædificatorque mundi, omnia providens & condans. Præpotens, princeps ac præses, pulcherrimus, sanctissimus, sapiens, sempiternus, summus, supremus, tantus, altissimus, atque undique circumfusus. *Phras. 1.* DEUS est creator omnium, Gott ist ein Erschaffer aller Dinge. Est omnium rerum auctor, conditor, opifex, effector. Nihil est in universo terrarum orbe, nihil amplissimis coelestium omnium cancellis circumscribitur; nulla res, nulla virtus in celo ipso eminet, cujus auctorem DEUM fateri non debeamus. Equis spiritus, qui altissimum illum coelestis regionis verticem incolit, quem non DEUS infinitâ vi sua ex nihilo considerit? Omnes omnium rerum protectiones uni divinæ potentie referendæ sunt; divino Numini in acceptis referendæ. DEI unius à voluntate potestatique sunt omnia; ejus à nutu, imperio pendent omnia; id cuncta ex nihilo creavit, formavit, finxit, condidit, architectatus est. Auctor idem rectorque. 2. DEUS est gubernator omnium, Gott ist der höchste Beherrscher aller Dinge. Summus est rerum omnium arbiter ac moderator; quia omnia regit, temperat, gubernat; cui, ut auctori ac rectori rerum paret servitque universis; ejus potentissimo imperio natura tota obtemperat; in cujus potestate & arbitratu versantur omnia; qui rebus omnibus præest, dominatur, imperat; à quo uno, cujus unius à voluntate, nutu, imperio pendent omnia; cujus potestas omnia complectitur; quem verentur omnia, cui parent omnia; cujus coelesti providentiâ divino nutu, numine, voluntate gubernantur universa; qui rerum universitati præsidet; qui coelum & omnia, quæ cali ambitu continentur, æternò regit imperio, imperio sempiternò moderatur; cujus vi, consilio, voluntate moventur omnia & gubernantur; qui nutu terram concutit; ad cujus aspectum natura universa contremiscit; cujus immentia potestate omnia continentur; cujus nutu & ditione sola ter-

rarum gubernantur; qui omnia superiora, media, infima sempiternò imperio regit ac tuetur. V. Possum, potestas. 3. DEUS est benignitas, Gott ist der allergütigste GOTT. Amplissima est divina liberalitas. Patet omnibus latissimè, amplissimè patet divina benignitas. Cui non benefecit DEUS? Quis est, in quem DEI benignitas non extet? Quis est, qui divinam benignitatem non sentit, non expertus sit, non re ipsi cogoverit, non perspicuè viderit, non clarissimè perpexerit? Subvenit DEUS invocantibus se; præsto est, opem fert, opulatur implorantibus se, convenientius ad se. DEUS miseros sublevat; de peratione debilitatos confirmat, fulcit, sustinet; aberrantibus subsidio est. Nemo divinam opem frustra imploravit. Est DEUS tranquillitas in nostris calamitatibus, naufragium timentibus portus est. Afflictos facile divina pietas excitat. Perfugium, receptum habemus ad DEUM in nostris calamitatibus. 2. DEUS in omni genere perfectissimus est. Gott ist in allen unendlich vollkommen. Bonitas in DEO tanta est, quanta potest esse maxima. Fons est bonorum omnium perennis & inexhaustus. DEI benignitas nullis finibus circumscribi, nullis spatiis includi potest. Clementia nullâ temporum, nullâ locorum immensitate terminatur, unendliche Güte. DEUS nullo initio temporis circumscribitur, nullo sæculorum fine concluditur. DEO æternitatem nulla temporis circumscriptio metitur. DEI imperium in res omnes immutabile æternitate continetur. Immortalem ejus dominatum ipsa æternitas intuebitur, GOTT ist ewig. DEI potentie nihil non subiectum est; quæ amplissimo cæli ambitu continentur, quæ totò terrarum orbe sunt imperia, ejus nutibus serviunt, ejus voluntatibus famulantur. Evertit imperia & instaurat; Reges de solio detrudit, & ad summum fastigium evehit; cumque infinitum in res omnes jus sit ac imperium, una voluntas pro lege est, Gottes Macht und Herrlichkeit. Illa summa rerum potestas ac vis sapientia semper & ubique præsens est, cumque nullis locorum spatiis constringi possit, per omnia commeat; eaque etiam, quæ densissimis occulta sunt tenebris, intuetur. Ille eventura novit omnia, ac velut præsentia contempletur; ille intimos animorum recessus ac latebras contuetur; ille arcana mentis omnia inspicit, ac scrutatur; ille cogitationes nostras omnes explorat.

ratus habet, **GOTT** ist allenthalben gegenwärtig, und allwissend. Eius rectissima judicia naves inerti pertimescunt; ejus voluntas omnium legum lex est, & norma æquitatis. **GOTT** ist unendlich gerecht. Cumque idem & veritatis parens, & justitiæ tutor sit; cum summus totius honestatis, decoris ac virtutis princeps & architectus; dignissimus est, cuius augustissimum nomen omni sanctitate colatur, semperque laudibus effertur, **Gottes Wahrheit, Gerechtigkeit, Heiligkeit.**

DEI opem implorare, **GOTT** um Hülfe ansetzen. In molestiis ac calamitatibus oportet ad **DEUM** confugere, perfugere, præsidium in **DEO** statuere; receptum ad divinam opem habere. Cum ærumnis premur ad **DEUM** nos vertamus, convertamus, necesse est. V. *Auxilium, Perfugium.*

DEI Consilio, aus **Schickung Gottes**. Divino consilio; non sine divino numine; **DEI** ductu ac numine; **DEI** (*Deorum immortalium*) nutu atque consilio gesta hæc & provisæ videntur.

DEO favente, wann es **GOTT** also haben will. **DEO** bene opitulante; **DEO** juvante, approbante; si ita **DEO** cordi est; si ita visum superis; si ita cælitum voluntas tulerit; si **DEUS** annuerit; si **DEUS** nos respexerit; immortalis **DEI** benignitate ductu ac numine; **DEO** præsentiam suam declarante; **DEO** auspice. *Olim in usu hæc erant*: Diis bene juvantibus; si Dii approbant; Deum pace impetrata; Deorum immortalium benignitate; Diis adjuvantibus; Divis præsentiam suam declarantibus.

DEUM adorare, invocare, **GOTT** anbeten, anrufen. Numen divinum precibus placare; **DEUM** (*Deos*) venerari; **DEO** supplicare, vota facere; à **DEO** Optimo Maximo o, em auxiliūque petere. **DEUM** ad auxilium devocare; **DEO**, quantum maximum possurus, honorem habere. *Olim in usu hæc erant*: A Diis immortalibus pacem ac veniam petere; mentes Deorum immortalium precibus placare; pacem Deum exposcere; Deos circa omnia pulvinaria obsecrare. V. *Adore.*

In DEUM peccare, wider **GOTT** sundigen. **DEUM** scelere violare; verbis ferocibus **DEUM** increpare, lacellere;

ultorem religionum **DEUM** provocare; nefarium cum **DEO** bellum gerere; arma ferre in divinum Numen. V. *Blasphemia.*

DEUS avertat, **GOTT** verhüte es. V. *Asium.*

DEUS benedicat, **GOTT** gebe seinen Segen darzu. **DEUS** cam tibi rem fortunet; tuis rebus consultat; **DEUS** suo præsens numine atque auxilio te defendat.

DEUS res humanas curat, **GOTT** waltet in der Welt. Humanis rebus præsens interest **DEUS**? interest rebus humanis coeleste Numen; nihil rerum humanarum sine divino numine agitur, geritur.

Dextella, æ, f. das rechte Händlein. Syn. *Parva dextera.*

Dexter, a, um. recht. X *sinister*. *Ufus.* *Dextra manus. Dextrum cornu.*

Dextera, æ, f. die rechte Hand. Syn. *Dextra. X laeva. Eji.* Consularis, fida, firmior, hostilis, impia, violatæ fidei testis. *Ufus.* *Jacenti & supplici dexteram porrigere. Græcia dexteram tendit Italix, eique præsidium pollicetur.*

Dextere, recht, geschicklich. Syn. *Apud.* *Ufus.* *Dextere obire officia, uti fortuna.*

Dexteritas, tis, f. Geschicklichkeit. *Ufus.* *Naturalis ingenii dexteritas. Multa in eo & dexteritas & humanitas visa.*

Dextrorsum, rechterhandwärts. Syn. *Ad dextram.*

Diabolus, i, m. Teuffel. *Phras.* 1. Adversarius doctis instructissimus; mille artium summus ille artifex, qui olim esu pomi interdicti primos parentes, & per illos omnium sæculorum mortales in immensam calamitatum voraginem è celsissimo fastigio præcipitavit; impurus, immundus, inquinatus spiritus; malorum, quæ geruntur, auctor; perditor hominum, spiritus contaminatus & perditus; nequissimus inimicus ac vexator hominum; hostis perennis ac juratissimus humani generis; machinator, seminator omnium malorum; omnis honesti osor, veritatis & humanæ salutis sempiternus & infensissimus inimicus; qui nullam unquam

quam rationem hominibus insidiandi inventatum relinquit; veterator ille ragnus, qui ex altissimo coeli domicilio dejectus, qui parentes primos prius corripuit, ac mentes eorum in transversum egit; ejus venatissimis artibus quovis penè momento appetitur. 2. *Diabolum expellere*, den Teuffel austreiben. Malum dæmonem ex corporibus ejicere, exigere, profligare; exturbare ex obsessis, correptis, occupatis hominum corporibus inquilinos, immundos spiritus; malos genios humanis e corporibus depellere, emovere; infernos inquilinos diuturnâ possessione deicere, deturbare, movere, dimovere. 2. *Obsessus est a Diabolo*, er ist vom Teuffel besessen. Inseffus est ob Orci genio; oppressus, occupatus à terribissimo humani generis hoste ac vexatore; correptus à Tartareo hoste; à tortoribus Orci spiritibus agitat, vexatus; inquilino malo dæmoni ad penam datus.

Diadema, atis, n. *Erone*. Syn. Corona, regni insigne. *Ufus*. Antonius collegæ diadema imposuit.

Dieta, æ, f. *Mäßigkeit*. Syn. *Medicine* pars, quæ victu morbos curat. *Phas.* Dieta nunquam oberit, die Mäßigkeit wird niemals schaden. Dieta uti; vivendi regulam & modum servare; in victu modo & lege quâdam uti; certam quandam in victu rationem tenere, servare; in cibi delectu rationem valetudinis ducere, spectare, habere, haud inutile fuerit. *Ufus*. Dietâ curati cupio, chirurgiæ tædet. V. *Asinus arietis*.

Dialectica, æ, f. *Disputir-Kunst*. Syn. Differendi ratio & scientia; Dialecticorum scientia; prudentia disputandi; veri ac falsi disceptatrix scientia & iudex. *Epi.* Dilatata, disceptatrix, iudex veri & falsi, munda, loquax, similis pugno. *Ufus*. Zeno Rhetoricam palmæ, dialecticam pugno comparavit. Dialectica contracta & stricta consequentia. In Dialectica exercetur. Dialectica caret ratione, nec cui falso attentionatur, nève unquam captiora probabilitate fallamur.

Dialecticè, nach der Disputir-Kunst. Syn. dialecticorum more, subtiliter, tenuiter. *Ufus*. Multa dialecticè dicta.

Dialecticus, a, urn. zur Disputir-Kunst gehörig. *Epi.* Valens. *Ufus*. Dialectice aptiones; acumen Dialecticorum; per verba & proposita Dialecticorum ia-

piencia. Ambigua ad dialecticum referenda sunt.

Dialogus, i, m. ein Gespräch. Syn. Disputatio, sermo in personas distributus. *Epi.* Miriscus. *Ufus*. In iis sermonibus, qui dialogi avelluntur. Nolunt personas viventes dialogis illigari.

Diarium, ii, n. täglicher Essen. Syn. Stipendium militibus in dies singulos propositum. *Ufus*. Cæsar celeritatem militum iter facientium diariò incitat. Pro Ephemeride, Tag-Buch, vulgi est.

Diarrhœa, æ, f. Bauch-Fluss, Durchlauff. Syn. Ventris fluxio; alvus soluta, citata, profluens. *Ufus*. Diarrhœa me arripuit tanta, ut vixdum caperim consistere.

Dibachus, i, m. zweymahl geküßet. *Ufus*. Dibaphum cognat, sed enim insector moratur.

Dica, æ, f. Recht, Handel. Syn. Judicium, actio. *Ufus*. Dicam tibi scribere. Dica sortiri. V. *Causa*.

Dicacitas, tis, f. *Erditteren*. *Ufus*. Salus, quorum duo genera: alterum finetiarum æqualiter in omni ratione fultum, ingenuum & liberale; alterum dicacitatis scurrilis, quæ oratori fugienda. V. *Facetia*.

Dicatio, onis, f. *Zueignung, Ergebung*. Cum aliquis in civitatem aliquam se dicat ac tradit. *Ufus*. Non solum dicatione, sed etiam postliminiò potest fieri civitatis mutatio.

Dicax, eis, g. o. geschwätzig. Syn. Paulo facetior, promptus, paratus ad dicendum quodlibet. *Adv.* Impuniùs. *Ufus*. Demosthenes non tam dicax, quàm facetus, illud actoris ingenii, hoc majoris artis. Dicacibus & facetis difficile est habere hominum rationem, & ea, cum salubrius dici possent, tenere. V. *Facetus*.

Dicis causa. *Echem halber*. Fortasse rescribitur: dicæ causa, quasi: hinc erit. Syn. In speciem, per simulationem; sic, ut factum esse, dici possit.

Dico, as, avi, atum, are. *wenden, widmen*. R. à *δίνω*, *judico, conficere*. Syn. Nuncupo, conficere, dedico, addico. *Ufus*. Dicare se in aliquam civitatem. Totum ego me Cæsar; totum me tuis commodis & laudibus dica-

dicere. Dicere se in clientela, in servitute alicui. V. *Adduco*.

Dico, is, dixi, dictum, ere. sagen, sprechen, reden. R. à *δείνω*, ostendo. Syn. Loquor, ajo, narro; verbum, et verba facio; verba, sermonem, orationem habeo, commemoror, memoror, profecto, expromor, in oratione mea pono. *Phros.* 1. *Aiunt, te hoc dixisse, man sagt, du habest dieses gesagt.* Te in sermonibus ista dicere solum; te illum coniecisse; tuam hanc fuisse vocem; te hæc commemorasse; te hoc sermone usum; ista effudisse te temere ac evomuisse; te autorem hujus sermonis fac. unt; in te illa oratio confertur; jactata, emissa, conjecta à teæ voces feruntur; ferunt, te ista effutisse temere; istas te voces protulisse, exprompsisse, usurpasse; his te vocibus personuisse palam allimant. V. *Loquor*, sermo, mentio. 2. *Possim pro certo dicere, ich kan dir's für gewis sagen.* Narro tibi; istud tibi pro certo, comperto, explorato affirmo; pro vero & certo assevero; illud asseveratione omni confirmare audeo; omni asseveratione hoc tibi affirmo; asseveratè proferre non vereor. 3. *Dic, quæ so, mein, sage mir.* Cedo; ne isthoc celaveris; quin expromis, quid rei sit; edisere, eloquere; memora mihi; istud expedi; illud jam exequere. 4. *Sensum meum jam dixi, ich habe meine Meinung schon gesagt.* Quid de re tota sentiam, aperui; sententiam meam de re exposui, explicui, aperui; animi mei sentum expressi alias; deprompti alias, quæ mea sit de re tota sententia; ex his, quæ à me disputata sunt extabit animi mei consilium. V. *Aperio*. 5. *Clam in aurem dicere, einem etwas in die Ohren sagen.* In aures immittere, insusurrare; voce depressa & submissa in aurem loqui, in fide ac silentio alicujus arcana quædam deponere. 6. *Quæ dicis, non possum credere, mein, was sagst du? Monstra narras; monstro, portento similia sunt; quæ tu memoras; quæ tu hic prædicas, fidem superant.* V. *Incredibilis*. 7. *Est verum, quod dixisti, ist es wahr, was du gesagt hast? Ain tu, illum &c. vera memoras? Vera cantas? Verane prædicas?* 8. *Dicitur, man sagt.* Ajunt, ferunt, perhibent; fertur, fama est, fama perhibet, exit in vulgus rumor; fama percrebuit; vulgatur rumor; iam opinio exit; manat tota urbe rumor; fama fert; multus est sermo; in omnium ore ac sermone est; fama ea in vulgum mavit; sermo tota urbe dissipatur; rumor, nescio quis, ad nos affluxit; nescio quid rumoris afflaverat te &c.

fama in urbem pervasit, penetravit; fama ea provinciam peragravit. V. *Fama*, *Rumor*. 9. *Omnes audent te hostem patriæ, alle sagen, du seist ein Feind des Vaterlandes.* Una omnium consentiensque vox est; omnes fremunt, te hostem patriæ exitiale; omnes palam jam in foro personant, non jam, ut antè, clam mustitantes, proditorem te esse patriæ. Apertè id jam pro se ferunt cives omnes, te unum repertum esse, qui civitatis jugulo sicam admoveas. Nulla vox auditur civium frequentius, ac quæ te hostem & proditorem patriæ proclamat; nulla jam dudum vox ex reipublicæ ore missa crebrius; nihil frequentioribus jactatum sermonibus, ac, proditorem te esse patriæ & reipublicæ hostem. 10. *De hoc multa dici possent, man könnte viel davon sagen.* De hoc immensa sit oratio; de hoc verborum nunquam satis sit, dies me deficiat, omnia exequi si velim; nimium longus sum; otio abutar; suum non reperiat oratio; modum excedat oratio; fines, cancellos; egrediatur oratio, omnia si persequar; istis explicandis quæ potest par oratio inveniri? *Ufus.* Causam, sententiam dicere; salutem dicere. Diem alicui, et multam dicere. Dicere ex superiore loco, prædiger. Aliud est oratio, quam disputatio; nec idem dicere & loqui.

Dicrotum, i, n. zweydrückerisches Schiff. Syn. Navigium duplici serie remorum instructum. *Epi.* Bona. *Ufus.* Bonò dicroto navigabam.

Dictator, oris, m. gebietender Herr, obrister Gewalthaber. Syn. Summa Romanæ reipublicæ potestas, magister populi. *Epi.* Perpetuus, perspicuus, invidiosus, proximus. *Ufus.* Dictatorem facere, efficere, dicere.

Dictatorius, a, um. zur Würde eines Dictators gehörig. *Ufus.* Gladius dictatorius.

Dictata, orum, n. was man einem zu schreiben angiebt. Syn. Quæ magistri pueris dictant. *Ufus.* Ipsa quasi dictata à te redduntur. Eadem dictata recantare.

Dictatura, æ, f. die höchste Gewalt zu Rom vor Zeiten der Kaiser. Syn. Dictatoris munus. *Epi.* Perpetua. *Ufus.* Dictaturam exercere, abdicare.

Dieterium, ii, n. Stichel-Wort. Syn. Salsè dictum. *Ufus.* Quæ falsè, breviter, acute dicimus, dieteria vocantur. V. *focus*, *facetia*.

Dictio, onis, f. eine Rede. *Syn.* Oratio, dicendi genus; actio. *Epi.* Attica, forensis, perpetua, popularis, reliqua, tota, subter, oratoriae. *Usus.* Se in dictionibus exercere. In forensibus causis mea dictio vertitur. Dictionem totam in partes dividere oportet. Pro vocabulo uno, verbo uno, ein Wort, minus latinum est.

Dictio, as, avi, arum, are. oft sagen. *Syn.* Sape dico. *Usus.* Causas dictitare.

Dicto, as, avi, arum, are. angeben. *Syn.* Dico, quae alius excipiat. *Usus.* Orationem, epistolam dictare ad verbum.

Dictum, i, n. Spruch. *Usus.* Nullum petulant dictum in vita proferatur. In me ac meos dicta multa dixit. Commode, bene, eviter, facit, acute dictum. Dictum Tinnii. Ob dictum capite & fortunis accusari. Quam vocem, quod dictum ad Caionem detulit. Dictum unum de meritis.

Diduco, is, duxi, ductum, ere. zertheilen. *Syn.* Dispergo; aperio. *Usus.* 1. Pugnam diduxi. Aciem in cornua diducere, aquam in vias. 2. *Transl.* In varias curas diducitur animus. V. Dilato, Separo.

Dies, ei, m. & f. *Syn.* Lux, diecula, temporis diurni cursus, spatium tempus. *Epi.* Acerbior, acerbissimus, aestivus, beatus, brevior, brumalis, calamitosus, certus, clarissimus, compitalitius, constitutus, durus, extremus, faustus, festus, foedus & faustiosus, funestus, gloriosissimus, gravissimus, gratissimus, gravis, honestissimus, horribilis, inclutus, lenificus, latior, lenissimus, legitimus, liberior, medius, natalis, notus, perendinus, optatissimus, posterus, praecclarus, propinquus, religiosus, ignotus, pulcher, solstitialis, summus, supremus, totus, tristis, turbulentissimus, turpis, vacuus, utilis & gratus. **Dies festus, Feriertag, sanctissimus & celeberrimus.** Dies aeterna, annua, antiquior, certa, exiguua, hesternus, hodierna, misera & infelix, satis laxa, perexigua, tota, utilis. **Dies acerbi, festivi, apti, breviores, lenissimi, comitiales, compitalii, continui, εὐχαιστικοί, anniversarii, non honorati, jucundi, iustitiae, leniores, longiores, odiosi, pauci, plurimi, lenissimi, praedicti, proximi, quieti, reliqui, tunc**

riores, toti, vacui. *Phras.* 1. *Vix dies erat, es wurde kaum Tag.* Vix lucebat; appetente vix die; die vix albescens; aperiente se die; sub primum lucis exortum; sub primam auroram; albescens primum coelo; vix dum prima se luce infundente; emergente vix sole. V. *Mane.* 2. *Adulta die, es war schon heller Tag.* Multa jam dies erat; procedente jam die; multum jam diei processerat; multa jam luce; res ad multum diei; in multum diem processerat, extracta erat. 3. *Pergente jam die, der Tag gieng schon unter.* Inclinate in vespere die; praecipitante jam die; abeunte jam in noctem die; cum haud multum diei jam superesset; inclinatio in vespere die; extabescens jam die; senescens jam die. V. *Vesper.* 4. *Ad certam diem, am bestimmten Tag.* Ad constitutam, praestitutam, praefixam, praescriptam, certam, statutam, destinatum, praefinitam diem; ad diem solvere. 5. *Ubi constituta dies adfuit, wie der bestimmte Tag ankommen.* Dies ubi appetit, illuxit, venit praedio constitutus; dies ubi adventavit; cum jam in proximo esset destinata dies. 6. *Diem differre, den Tag verschieben.* Diem proferre, prorogare, prolatum, ampliare, producere. 7. *Diem mihi totum confabulando subtraxit, er hat mir einen ganzen Tag mit seinen Schwätzen hinweggenommen.* Diem mihi solidum confabulando exemit; dies mihi totus confabulando sublatus est; diem totum confabulando duxit, extraxit. 8. *Diem transigere in negotiis, den ganzen Tag in Geschäften zubringen.* Diem in negotiis ponere, degere, consumere; diem negotiosis concussationibus terere, conterere, conficere necesse est. Dies & noctes laboriosa mihi opera exeduntur. Dierum ac nocturnum vicissitudines laborantem me inveniunt. Dies noctesque laborandum mihi est. Diu nocteque; noctu ac interdiu instandum operi est; nullum tempus mihi vacuum a laboribus fuit. Nullum tempus, neque diurnum neque nocturnum dimitto, quin laborem. V. *Temus, Consumo.* *Usus.* 1. *Sacri dies, & negotiosi, Festtage und Werktage.* Dies sanctissimus ac celeberrimus, ein großer Feriertag. Dies ab exortu caniculae proximi, die Hunde-Tage. Dies, qui a rerum omnium Domino nomen traxit, Sonntag. Dies jejuniis sacratis, Fasttag. Dies omnium Sanctorum sancta commemoratione facit, Aller Heiligen-Tag. 2. *Diem tibi sumere ad deliberandum, sich einen Tag nehmen, zu Berathschlagung.* Dare diem ad deliberandum, einen Tag geben,

reben, die Sache zu überlegen. Diem alicui dicere, scribere, einen Tag besprechen. 3. Dies intercellit una, altera, tertia, et ita ein, zwei, drei Tage herbeigefahren. Ita mysteria in unum diem incidunt, incurrunt; auf einen Tag einzufallen. 4. Diem agere, celebrare, obire, begeben. Diem unum intermittere, einen Tag aussetzen. 5. Tempus, die Zeit. Nullus dolor est, quem dies, quem longinquitas temporis non leniat. Dies quoque stultis mederi solet. Impetret ratio, quod dies impetratura est. Invidiam dies mitigat, die Zeit mindert den Neid. V. Ferie, Festus.

Differentia, æ, f. Unterschied. Syn. Dissimilitudo, discrimen, varietas, distinctio, intervallum. Usus. Magna est differentia inter principia naturalia. V. Dissimilitudo, Discrimen.

Differo, fers, distuli, dilatum, ferre, aufschieben, unterschieden sequi. Syn. 1. Rejicio, prorogo, refero, produco, sustineo, profero, moram interpono, tardo, procrastino, moror, celeritatem de causâ detraho, cunctor, extraho. 2. Discrepo, disto, alius sum, dissimilis sum. X. Similis sum. Adv. Multum; non fere multum, paulum, oppido, plurimum. Phras. 1) Res differri non potest, die Sache kann nicht verschoben werden. Res extrahi, prorogari non potest; duci longius, suspendi non potest; trahi negotium sine dispendio non potest; res ista procrastinationem & tarditatem non fert; cunctationem non patitur; res illa moram & sustentationem non fert. 2. Nimirum differitur transactis litis, dieser Rechts-Handel wird schon gar zu lang hinaus gezogen. Jacet jam biennium causa nostra; prolatatis comitis tota jam elanguescit. Quis non damnet judicium lentitudinem, item jam biennio trahentium; me totie ampliantium; in aliud aliudque tempus protrudentium; rei exitum morantium; diem ex die ducentium; diem tempusque proferentium, extrahentium, producentium; nimium quantum ampliat causa; tempus ducitur; dies protrahitur. 3) Vide ne meus provincia discessus differatur, schaue, daß meine Abreise nicht verschoben werde. Vide, nequid ad annum in provincia commorationem temporis accedat; nequa fiat accessio temporis, ne res longius ducatur, aut in aliud tempus reservetur, nequid mihi temporis prorogatur, protrahatur, extrahatur; ne diuturnior, longior mihi fiat in pro-

vincia commoratio. 4) Differ rem astatem, schiebe die Sache auf bis auf den Sommer. Conter rem in longum rem diem; conjice in astatem mentem mensum unum alterumque interjice morâ mentis unius illata, interposita in astatem extrale, rejice. V. Alon Expedio. 5) Differit poenam, er schiebt die Straffe noch auf. In summo supplicio tempore gratiam facit; in spatio, & consilio tempus dat; supplicii de reo sumendi diem laxius proterit; inter culpam & poenam mora interjectum est aliquid. 1) Quantum differit doctus ab indocto! O wie weit ist ein Gelehrter und Ungelehrter von einander! Quantum inter hos doctus minimis est! quantum inter hunc & illum interjectum intervallum est! quanta inter hunc & illum morum studiorumque est distantia! tanta certe, quanta maxima esse potest; quantum hunc doctus & illum inter est! 2) Rationes meae a tuis multum differunt, es ist ein großer Unterschied zwischen meinen & deinen Sachen. Admodum differunt, distant, dissentiant; diversis primis rerum nostrarum ratio est; eadem est mearum ac tuarum ratio; meae res aliter, dissimiliter & verse, prorsus alio modo, ac tuae habent. Alio res meae loco sunt, & tuae; non eodem loco, non ejusdem loci sunt. Alia, diversa, non eadem rerum mearum ratio est. Nihil simile habet res mea cum tuis; nihil eadem similitudinis; quid simile; quid non dissimile habent res nostrae? nulla similitudo, dissimilitudo magna, dissimilia prorsus omnia, alia prorsus omnia inter res meas tuasque. V. Aludo, Dissimilis. 3) Differre a patre. V. Degenero. Usus. 1. Differre me in alio tempus. Differre vadimonium. Alii tempus differebant, aufstehen. 2. Discrepo, unterschieden sequi. Quantum differ se homines studiis, moribus, vestibus, tota vitae ratione differunt! Haec cogitatione quidem inter se differunt, verò copulata sunt. 3. Spargo, streuen. Ignem differunt in omni loco.

Difficile, schwerlich. Syn. Diffidens.

Difficilis, e, schwer. Syn. Laboriosus, operosus, habens multum difficultatis, arduus, habens difficultatem; in multum est negotii, vel operis; in labore multo est positus, magnus. X. Phras. Res difficilem tentas, unterfängst dich einer schweren Sache. Magnum est, quod moliris; rem magnam & multis difficultatibus im-

um aggredieris; perarduum est, quod scilicet, negotium. Elaborandum tibi est in ea re. Multo tuo labore id fiet. Incidisti in difficilem nodum, quem vix expedies. In rem difficilem & inexplicabilem te coniecisti. Spissum sanè opus lentum & fastidiosum moliris. In quantas te dimicationes isto tuo consilio immisisti! Viam sanè arduam, asperam, confragosam, lubricam, plenam periculorum & laborum ingredieris. Subeundæ tibi erunt magnæ tempestates; res est multis obstructa difficultatibus. In saebras incidisti sanè asperas & confragosas. Arduum factu est; res in difficili est; multis difficultatibus consistaberis. Multæ tibi difficultates, asperitates superandæ, vincendæ, supervalendæ erunt. Satis in ea re sudabis. Res hæc laboris, negotii, difficultatis habet plurimum, non ea res est, quæ facili vel parvo negotio, levi labore, non magnò si dō possit effici. Res erit magnæ difficultatis, multo laboris, non parvi negotii, non operis exequi. Magno tibi ea res stabit; in nodum incidēs sanè difficilem; res est, in qua sudandum sit; in qua sustinendi labores, in qua multum operæ ponendum; in qua sit vigilandum; animò excubandum; in qua non leviter sit laborandum, in qua studii multum, industria plurimum sit adhibendum. Res hæc multæ erit operæ ac laboris. Res ea quantas tibi dabit curas; eā re suscepta quantas in difficultates incurres, delaberis; quam ægrè eum nodum expedies, solves, explicabis; quoties ea re res in lassitudinem dabit; quantum oneris in humeros sustollis tuos? quam plenam periculi aleam tentas? quantum negotii tibi ipse facis? V. *Arduus*, *Difficultas* *Difficilis*. *Usus*. 1. Intellego, quam loci difficulti & scopulis verter. Contortas res & difficiles discere. Difficillimis reipublicæ temporibus. 2. *Asper*, *rauh*. *Difficilis* & morosus senex. *Parens* allepidus, & in filios *difficilis*.

Difficultas, *tis*, f. *Schwierigkeit*. *Syn*. Labor, angustia, asperitas. *Epi*. Domestica, incredibilis, magna, nummaria, odiota, pecuniaria, publica, summa, tanta. *Maiores*, multæ, summa, tot tantæque. *Phras*. 1. Si hoc suscipis negotium, multum difficultatis senties, wann du diese Geschäfte auf dich nehmen wirst, wirst du große Schwierigkeit haben. Multum laboris habebis; in magnas difficultates incurres; feres laboris plurimum; magnus

in re labor, grave in te onus incumbet; multum oneris, Laboris; molestiæ sustinebis; si hoc aggredieris. Rem difficilem, gravem, laboriosam; rem operosam, molestam in rimis ac duram senties, experieris, cognosces rem haud factu facilem, multis difficultatibus impletam, obseptam & quasi circumvallatam comperies. V. *Vide, quid difficultatis res ista habeat*, betrachte es nur, wie schwer diese Sache sein. Etiam atque etiam vide, quantum facinus conere; quid suscipias, quidve sustinere possis; quantum tibi oneris imponas; animadvertite, cuius operæ, cuius difficultatis ea res sit; quas vires, quos nervo, quantam facultatem, quantum roboris postulet, id, quod moliris. V. *Difficilis*. *Usus*. *Difficultas* vecturæ, navigandi. Res habet multum difficultatis & laboris. Incurrit in multas difficultates. Multis difficultatibus affectus & afflictus.

Difficulus, *schwerlich*. *Syn*. *Difficile*, ægrè, vix, tristius, durius. *Phras*. *Difficulus impetrans*, du wirst es schwerlich erhalten. Haud parvo negotio; haud levi brachio agendum erit hoc ut consequare. Magnam fortunæ debebis gratiam, ista si impetres; magno tibi stabit ejus rei gratia. Non sine difficultate ea re poteris. Perdifficilis & lubrica erit ejus rei consequenda ratio. Hæret ea res adhuc in salebra; res in difficili erit, dum voti compos fias; haud ita promptum erit, ista consequi; haud ex facili ista impetrabis; vix, aut ne vix quidem id consequere.

Diffidenter, *misträulich*. *Syn*. *Timidè*.

Diffidentia, x, f. *Mistrauen*. X *fidencia*. *Usus*. Metus est diffidentia expectati mali. V. *Metus*.

Diffido, is, *fusus sum*, ere. *mistrauen*. *Syn*. Quasi despero. X *Confido*. *Att*. Penitus, valde, summe. *Phras*. *Diffidit civibus suis*, er trauet seinen eigenen Bürgern nicht. In caritate civium nihil tpei reponit; in exigua ipse est etiam inter cives suos; ne civibus quidem se credit suis; ne civium quidem fidei se permittit, committit. Nusquam tutam sibi esse fidem queritur; neque in civium fide caritat que acquiescit. V. *Spero*, *despero*. *Usus*. Ita æger est, aut medicus diffidat. Ne desanguere, aut diffidas. Ingenio sanè meo diffido. De Othone diffido. Jacet diffidat, abest hanc.

Diffin

Diffindo, is, fidi, fissum, ere. zeripalten.
Syn. Findo, divido. *Ufus*. Saxum diffin-
dere novacula.

Diffiteor, eris, eri. läugnen. Syn. Nego,
inheor. *Ufus*. Non diffiteor, errasse
me. V. Nego.

Disso, as, avi, atum, are. zerblasen. *Ufus*.
Tuo legiones spiritû dissasti, ut ventus
folia.

Dissuo, is, flui, ere. zerriuen. Syn. Li-
quesco, fluo. *Ufus*. Otio, luxû, volu-
ptatibus, sudore, risû dissuere.

Diffugio, is, fugi, ere. hin und her flie-
hen. Syn. Fugio, dilabor. *Ufus*. Me-
tû perterriti diffugiant. V. Fugio.

Dissundo, is, fudi, fustum, ere. außgießen.
Syn. Dispergo, dispo, spargo, effundo,
diffuso. *Adv.* Latè, longe. *Ufus*. 1.
Terra semen suô complexû diffundit.
2. *Transl.* Animum, vultum diffundere.
Laudes alicujus; rumorem latè diffun-
dere. Flendo dolorem, vel iram diffun-
dere. V. Spargo.

Diffusè, weitläufig. Syn. Dispersè. *Ufus*.
Res diffusè dicta.

Diffusus, a, um. außgegossen, außgebreitet.
Ufus. Platanus ramis diffusa. Jus civile
diffusum. Laus Pompeji latè diffusa.
Color sanguine diffusus.

Digero, is, gessi, gestum, ere. verdauen.
Syn. Concoquo. *Adv.* Discretè. *Ufus*.
1. Stomachus cruda digerens. 2. *Transl.*
ordino, distinguo, distribuo, divid., ab-
theilen, in die Ordnung setzen. Tabulae,
acta leges, argumenta in certa capita
digesta. Crines digerere.

Digestio, onis, f. Verdauung. Syn. Conco-
ctio, distributio. *Ufus*. Digestio, quæ ex-
ordinatio est, ea est partitio.

Digitus, i, m. Finger. Syn. Pars manû
pedisque extrema. Epi. Extremitas, trans-
versus. *Ufus*. Extremis digitis aliquid
contingero. Non discedam digitum à
sententia. Digitum in aliquid intende-
re & commonstrare.

Digladior, aris, atus sum, ari. sechten, ha-
dern. Syn. Decerto, contendo. *Ufus*.
Digladientur per me Philosophi inter se.
V. Certo.

Dignatio, onis, f. Würdigung. Syn. Di-
gnitas. *Ufus*. Nihil nisi de dignatione
laborat.

Digne, würdig. Syn. Pro dignitate. *Ufus*.
Philosophia nunquam satis digne laudari
potest.

Dignitas, tatis, f. Würde. Syn. Honor.
gradus, gradus dignitatis, gradus ho-
noris, honoris amplitudo, splendor,
autoritas, gloria, majestas, honestas,
decentia, decor. X. indignitas. Fr.
Admirabilis, admiranda, amplissima,
chara, charissima, communis, coniu-
cta cum utilitate communi, consue-
tissima, excellens, eximia, familiaris, impe-
ratoria, jucundior, liberalis, magna,
major, maxima, minor, nescia, nova,
otiosa, par, parva, præstabilior, præ-
stans, præstantissima, præsens, inspe-
rata, pristina, publica, singularis,
summa, tota, vera, vetus, virilis, salva.
Phras. 1. Hoc ante omnia te moneo, &
pra ceteris dignitatis rationem habere.
Dieses rathe ich dir vor allen, daß du
sonderbar auf die Ehre acht habest. 2.
referas ad dignitatem omnia; ut pro
positum decus tibi sit; ut ante omnia
dignitati servias; dignitatem specta-
re dignitatem sequaris; ut nihil cogites
dignitate sejunctum; ut nihil alienum
à dignitate cogites; ut nihil non
dignitate conjunctum cogites; ut omnia
filiorum tuorum finis omnium bonorum
sit; ut tuarum actionum terminus
scopus, honor sit; ut prima tibi sit, pri-
cipua, antiquissima dignitatis cura.
Omnia ex dignitate fecisti, du hast alle
nach Maas deiner Ehre und Würde
gethan. Nihil fecisti, nisi plenissimam
amplissimæ dignitatis; omnia
facta cum dignitate vehementer con-
sentiunt. In omnibus tuis factis pro-
posita tibi dignitas fuit. Omnia tua
ad dignitatem retulisti. Quæcun-
que egisti, ad dignitatem omnia spectant.
Scopus tibi ac finis in omni re dignitas
fuit. Tuarum actionum norma quædam
ac regula dignitas fuit. Tua
ejusmodi facta, ut eximiis ornamentis
præconiis; ut divinis decoranda
verbis; ut tollenda ad astra; ut ad coe-
lum efferenda videantur. Tuis omni-
bus factis æterna gloria, immortalitas
isque præmia debentur. Gloria
& dignitatis ratio semper in actionibus
tuis primum apud te locum occupa-
vit; summò apud te locò fuit; maxi-
mè tibi semper fuit. 3. Rationem
dignitatis tuæ habeo, ich werde für deine
Ehre jederzeit Sorge tragen. Magnam
omnibus in rebus dignitatis tuæ ratio-
nem ducam. Semper mihi dignitas
tua ante oculos erit; antiquior
erit; semper meæ cogitationes
dignitatem tuam spectabunt. Anus
in honore tuo fixus erit & locatus.

omnino, quid honor tuus postulet, requireret, ferat attendam, 4. *Modo conferrem dignitatem meam, opem jacturam non curo, wann ich nur meine Ehre und Würde erhalte, um Geld und Gut frage ich nichts.* Divitias, divitiarumque jacturam nihil facio, liceat modo tueri dignitatem meam. Adimi, detrahi de fortuna, fortunas comminui, fortunatum jacturam fieri, fortunæ detrimenta fieri non recuso, tibi ducio, in minimis pono, sit modo dignitas incolumis; liceat modo incolumem servare dignitatem; modo permaneat dignitas in eo statu; modo ne cogar de statu dignitatis meae demigrare; modo sit eadem dignitas; modo ne mutetur, ne diminuatur, ne laedatur dignitas mea; modo nequā injuria, nequō damno, nequō detrimento afficiatur dignitas mea; modo nequid damni faciat; nequid jacturæ faciat dignitas mea; modo nequam jacturam subeat, sustineat, ferat, patiat dignitas mea; modo nequid de dignitate detrahatur, adimatur, unminuatur. 5. *Dabo operam, ut is dignitatem tuam defendat, ich werde Sorge tragen, daß er deine Ehre und Würde beschütze und handhabe.* Dabo operam, ut eius animum ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam traducam, convertam; ut is omnia studia ad dignitatem tuam referat; conferat; suam ut operam in dignitate tua figet, locet, statuatur, ponat; ut industriam omnem suam dignitati tuæ dicatum velit, dedat, dicet; ut tueatur dignitatem tuam; ut honorem tuum defendendum tuendamque suscipiat, ut honoris tui defensionem, certamen, contentionem suscipiat, ut pro honore ac dignitate tua pugnet, contendat, certet. 6. *Violari dignitatem tuam, molestum fero, mit fällt es gar schwer, daß deine Ehre und Würde verlehrt werde.* Dignitatem tuam offendi, lædi, manui, oppugnat, vehementer doleo; detracta de tua dignitate; jacturam fieri dignitatis tuæ dignitatem tuam labefactam, deformari, damno affici, fero molestissime, dolorem capio ingentem animo, cum deesse alios dignitati tuæ, alios invidere intelligo; cum impugnari, minui, detractam tibi dignitatem tuam; cum dignitatem tuam contumeliâ attingi; spoliari te dignitate tua; cum de dignitatis gradu dimoveri te accipio. 7. *Quære amentatem, nach Ehre und Würde trachten.* Honoribus operam dare; honores petere; venari, aucupari, captare, expetere, amare honores; affectare ad honores iter. V. *Ambio, Ambitus.* 8. *Conferre dignitatem, eine Ehren-Stelle einem verleihe.* Summum dignitatis gradum tribuere, concedere alicui; in dignitate a-

quem locare; in dignitatis gradu aliquem ponere, collocare; honores alicui mandare, deferre; ad honores evehere, evocare; ad honorum fastigia perducere; provehere ad summam dignitatem; efferre ad summos honores; collocare in amplissimo dignitatis gradu. V. *Honor, Magistratus.* 9. *Pervenire ad dignitatem, zu einer Ehren-Stelle gelangen.* Ad amplissimos dignitatum gradus ascendere; emergere, evehi, efferri, extolli, provehi ad honores; augeri honoribus; dignitate crescere, augeri, amplificari; ornari, cumulari; collocari in amplissimo honoris gradu; in reipubl. custodia, velut in specula collocari, in anni custodia à fortuna positum esse; honoris gradum conscendere; attingere, assequi, adipisci; gradum facere ad honores; ad honores obrepere. 10. *Esse in dignitate, in hohen Ehren stehen.* Dignitate florere; honoribus fungi; honoribus uti; dignitate præditum esse; in fortunæ gradu positum esse; honoris gradum tenere, obtinere; in magno honore esse; honestum in republica locum obtinere; cum imperio & potestate esse; magistratum gerere; honores administrare. 11. *Dignitatem amittere, seine Ehren-Stelle verlieren.* A summo dignitatis gradu deici, detrahi, præcipitari, deturbari, depelli, dimoveri; de fastigio detrahi; capite diminui; gradum & statum deici. 12. *Dignitatem se abdicare, seine Ehren-Stelle ablegen.* Dignitatem deponere; à dignitate discedere. V. *Abdico, Magistratus, Honor.* 13. *Dignitatis aditu impediri, von weitem Ehren-Stellen verhindert werden.* V. *Honoris aditu impediri.* 14. *Dignitatem amissam recuperare, die verlorne Würde wiederum überkommen.* Recipere præstintæ dignitatis speciem; ad præstintæ dignitatis gradum revocari; restitui in præstintæ dignitatis gradum; dignitatem alicui reddere, restituere. 15. *Dignitas tua augebitur, deine Ehre und Ansehen wird dir noch vermehrt werden.* Dignitatis tuæ accessiones fient in dies; multum ad dignitatem tuam accedet, addetur; crescet, augebitur, amplificabitur non parvis incrementis dignitas tua; dignitas tua illustrior evadet; honores magis, quam unquam antea, florebis & abundabis, illustrabit amplitudinem tuam ea ipsa res, quæ obscuratura atque extinctura videbatur; plus in dies splendoris ad dignitatem tuam accedet; clarior fiet dignitas tua atque illustrior; clarior elucebit; illustrius patebit. V. *Aureo. Ufus.* 1. Dignitas est alicujus honesta autoritas, quæ & cultus, & honore, & verecundia digna est. Ea res tibi dignitati est. Dignitatem ea res tibi affert, adjungit. Ea res dignitatem habet, daß

das ist eine ansehnliche Sache. Civitas dignitatem tuam, sustinere, die Stadt ihrem Ansehen handhaben. Dignitati alicujus consulere, für eines Ehre Sorge tragen. Servire dignitati, auf Ehre sehen. Aliena dignitati suffragari, favere, zu eines Ehre etwas beitragen. Imaginem duntaxat & reliquias primae dignitatis retinere, nur einen Schatten von dem vortigen Ansehen übrig haben. 2. Decor, praeclaritas, ornamentum, acutus, firma liberalis, species, Schönheit, ansehnliche Gestalt. In formis aliis dignitas inest, in aliis venustas. Liberalis species, & formae dignitas. Formae dignitas coloris bonitate defendatur. Tranquillitas animi assensu dignitatem, Bieder und Ansehen. V. Honor, Alagijhatus.

Dignor, aris, atus sum, ari. würdig achten, oder geachtet werden. Syn. Dignum habeo, vel dignus habeor. Usus. Qui apud nos tali laude, observantia, cultu, honoris virtutis ergo dignantur. Vir probus summa existimatione dignandus.

Dignosco, is, novi, ere. unterscheiden. Syn. Discerno. Usus. Hostem à cive dignoscere. V. Discerno.

Dignus, a, um. würdig. Syn. Honestus, qui meretur, meritis, dignitate praeditus, plenus dignitatis, habens dignitatem, idoneus, par, egregius. X indignus. Adv. Omnino, maxime, parum. Usus. Quod non decorum, nec Diis dignum est. Majoribus suis dignus. Odio dignus. Elicere aliquid expectatione publica, viribus suis dignum. Hoc te non est dignum.

Digredior, eris, gressus sum, gredi, neben abweichen. Syn. Declino, discedo, deflecto, aberro à viâ, propositio, diverto. Adv. Longius, parumper, pallulum. Usus. Sed ad id, unde digressi sumus, redeamus. Longius, quam voluntas fuit, à proposito digressa est oratio. V. Aberro.

Digressio, onis, f. Abweichung. Syn. Declinatio. Epi. Acerba & misera, non longi, per jucunda, superior. Phras. Caverenda est nimia digressio in oratione, man muß verhüten, daß die Abweichung der Rede nicht gar zu lang sey. Danda est opera, ut unde aberrare coeperit, revocetur oratio; ne plus justò ab rerum ordine declinet; ne alio longius excedat, effundatur; ne alio longius auferatur: ne liberi us latiusque procedat. Usus. Miserior fuit congressio, quam digressio nostra Digressio à proposita oratione.

Digressus, us, m. Abweichung. Syn. Digressio, discessus. X Congressio, Congressus.

Dijudicatio, onis, f. Entscheidung. Syn. Disceptatio, iudicium, deliberatio, lites. Ista quidem magna dijudicatio est.

Dijudico, as, avi, atum, are. entscheiden. Syn. Discerno, distinguo, discepto. Adv. Callidè, diligenter fero. Usus. Vitis controversias, non æquitate dijudicas. Non facile dijudicatur verus amor, & affectus. V. Distinguo.

Dijungo, is, junxi, junctum, ere. absondern. Syn. Disjungo. Adv. Longius facile, sapè. Usus. Dijungere me ab illo volo. V. Separo.

Dilabor, eris, lapsus sum, labi. entfallen, vergehen. Syn. diffugio, delinuo. Adv. Male, rapide. Usus. Fluvius rapide delapsus. Vide, ne ea res memoria dilabatur. Dilapsa fortuna amici devolvitur; vectigalia, fides, vires reipublicae dilabuntur. V. Abeo, labor.

Dilacero, as, avi, atum, are, zerreißen. Syn. Lacerare. Usus. Distractione humanorum animorum discerpi & dilacerari deum.

Dilanio, as, avi, atum, are, zerhacken, zerreißen. Syn. Lanio. Usus. Cadaver omnibus dilaniandum objicere.

Dilapido, as, avi, atum, are. verschwenden. Syn. Decoquo, disperdo, consumo. Usus. Dilapidare pecuniam, exhaustire aerarium, minuere vectigalia, consumere. V. Consumo, Nepos, Luxus.

Dilargior, iris, largitus sum, iri. verschenden. Syn. Dono. Usus. Omnia dilargi. V. Largior.

Dilatio, onis, f. Verzug. Syn. Mora, prolatio, retardatio. Epi. Nimia. Usus. Dilatio & expectatio comitiorum. V. Differo.

Dilato, as, avi, atum, are. ausbreiten. Syn. Collato, late explico, propago. X Congusto, coartio, contraho. Phras. Dilatavit imperium et hat sein Reich ausgebreitet. Fines imperii longatissimo protulit; magni dationi suae subjunxit provincias; amplissimas regiones imperii finibus adiecit. V. Augco. Us. s. Argumenta, orationem dilatare ac dilundere. Late funditur & dilatatur nomen vestrum. V. Amplifico.

Dilaudo, as, avi, atum, are. loben. Syn. Praedico. Usus. Libram, quem dilaudo emi. V. Laudo.

Dilgens, tis, e, o. fleißig. Syn. Attentus, sedulus, assiduus, studiosus, diligentiam adhibens. **Phras.** *Homo erat imprimus diligens, er war ein fleißiger und eifriger Mensch.* Homo erat prudens & rerum suarum attentus; homo summi laboris & industriæ; promptus intentus in omnia, qui advigilaret salutem, ac omnia accuraret; erat in omni officii genere navus ac diligens; adhibuit omnes diligentiam, nihil in eo diligentiae requirit, nihil in industria. **V. Diligentia, applico, assiduus opera. Usus.** Lentulus salutis meae diligentissimus.

Diligenter, fleißig. Syn. Accuratè, exquisitè, studiose, magna cum cura ac diligentia. **X negligentè. Phras.** 1. *Diligenter litteras dat operam, er studiret fleißig.* Accuratissimè diligentiam, mirè accurate, non indiligenter; sedulò, quam diligentissime; summa cura studioque toto animò, atque omni cura; perstudiosè intentissimè cura; enixò studio; summa industrià; totò pectore; impensè admodum; impensè operè; contentè industriaque; contentione maximà litteras persequitur. 2. *Negotium tuum egit diligenter, er hat deine Geschäfte fleißig abgemacht.* Solerti cura; cum cura; summa sedulitate; religiosè admodum studioque tractavit. Nullum in causa tua studium, nullum officium prætermisit; nemo in curandis negotiis tuis illò diligentior, nemo religiosior; extat ejus in tractandis rebus tuis studium ingens ac industria; ingerendis negotiis tuis studium adhibebat maximum; in tractando negotio tuo, quomaximè potuit, studio incubuit; enixus est; in procurandis negotiis tuis nihil ab eo loci aut seignitatis, aut socordie datum est; intentiore, qui poterat, cura res tuas agebat; summo studio, maximoque opere; omnibus nervis viribusque; omni ope ac operà, summà ope; omni conatu; totò pectore; tota mente in res tuas ac commoda incubuit. **V. Diligentia. Usus.** Diligenter etiam atque etiam facere aliquid.

Diligentia, æ, f. Fleiß. Syn. Assiduitas, sedulitas, (negligentia. Epi. Accuratissima, acerbissima, amplissima, artificiosa, cognita, crudelis, egregia, singularis, excellens, grata, inanis, incredibilis, inepta, magna, major, non mediocris, minuta, misera, miserabilis, molesta, nimia, nova, pergrata, plena, privata, summa tanta. **Phras.** 1. *Summa diligentia rem tuam curabo, ich werde für deine Sache mit grossem Fleiß Sorge*

tragen. *Omni meâ curâ, operâ, vigiliis, omni sedulitate, omni non modo contentione, sed etiam dimicatione in rebus tuis elaborabo.* Res tuas summâ curâ complectar. Pugnabo, enitar, contendam, efficiam, operam omnem ac diligentiam adhibebo, ut res tuæ ritè curentur. Incumbam in tuam causam totâ industriâ. Operæ studique plurimum in tuis rebus ponam, consumam. Vigilabo dies atque noctes, & intentis oculis dispiciam, ut res tuæ salvæ sint; curam rerum tuarum suscipiam; operam sumam; nervos omnes & industriam afferam. Ardore quodam ac studio incitato tua procurabo. Summa ope nitar; animum intendam, adjungam, ut tibi bene sit. Non obscura erit contentio mea in rebus tuis; industria erit, quanta poterit, maxima. **V. Curo. 2. Majorem in scribendo diligentiam à te posco, ich verlange von dir einen grössern Fleiß im Schreiben.** Velim, te plus diligentiae in scribendo ponere; velim, te plus operæ, curæ, industriæ, studii in scribendo locare, collocare, consumere. Plus diligentiae ad scribendum conferri à te velim. Operam navari studio majori in scribendo expecterem. Tuis in scriptis diligentiam majorem desidero, requiro. Adderes velim, ad sedulitatem aliquid; plusculum, velim, sedulitatis in scribendo susciperes. 3. *In parandis opibus nulli diligentiae parcimus, Geld und Gut zusammen zu bringen, sparen wir keine Mühe.* Operam prætermittimus nullam; nulli operæ, labori nulli parcimus; exiguum ducimus, quidquid in parandis opibus industriæ adhibemus; in consecrandis opibus nullus labor est nimis nobis, nulla contentio difficilis; ad rem augendam nullum non lapidem movemus; nullam laboris partem prætermittimus; in re quaerenda omni studio, curâ & operâ laboramus; omnibus nervis ac viribus, omni ope ac industriâ contendimus; ad parandas opes omnes vires, omnia studia, quidquid est industriæ, conferimus; omnes curas cogitationesque referimus; opes ut consequamur, elaboratur pro viribus; quantum consequi viribus possumus, enitemur; opibus accumulandis operam damus, navamus, ponimus non indiligentem; laborem, curam ac diligentiam adhibemus, impendimus maximam. In quaerenda re omnes sedulitatis nervos contendimus; multum operæ ponimus, multum laboramus ac desudamus. **V. Cura, Curo, Sollicitudo. Usus.** Conferre diligentiam ad aliquam rem. Diligentiam in rebus tuis adhibui maximam. Magnâ cum curâ ac diligentia scripsi de re.

Diligo, is, lexi, lectum, ere. lieben. *Syn.* Amo, charum habeo. *Adv.* Acrius, admodum, egregie, eximie, constantissime, facile, gratis, libenter; magnifice, maxime, mitissime, multum, mutuo, plane, plus, plusquam in dies, præcipue, plurimum, quam maxime, quodammodo, separatim, singulariter, valde, hercule, vehementer, vehementius, vehementissime, vicissim, usque eo, generatim, vere, unice. *Usus.* Hunc amo, quem ante diligebam. Me aut amabis, aut diliges saltem. Eum non amore tantum, sed perpetuo quodam iudicio diligebam. *V. Amo.*

Dilorico, as, avi, atum, are. zerreißen. *Syn.* Discindo, aperio. *Usus.* Diloricare tunicam.

Diluceo, es, luxi, ere. erscheinen. *Uti.* Res senatui plane dilucere visa est.

Dilucescit, ebat, Tag werden. *Syn.* Lucescit, lucere incipit. *Usus.* Discussa est illa caligo, diluxit. *V. Lucescit, Dies, Mane, Diluculum,*

Dilucidè, flärllich. *Syn.* Lucidè, perspicuè, clarè, apertè, plane. *Usus.* Dilucidè planèque loqui.

Dilucido, as, avi, atum, are. erklären. *Syn.* Declaro. *Usus.* Rei dilucidandæ causâ. *V. Explico, declaro.*

Dilucidus, a, um. klar. *Syn.* Apertus, evidens. *Usus.* Quò brevior, eò dilucidior erit narratio. Dilucida & perspicua expositio.

Diluculum, i, n. Morgen, Røthe, anbrechender Tag. *Syn.* Summum mane, prima lux. *Phras.* Sub diluculum, vor anbrechenden Tag. Sub galli cantum; albescente coelo; appetente die, summo mane, benè manè, dubia adhuc luce, incertâ adhuc luce; cum lucefcere, illucescere, lucere inciperet. *V. Mane, Dies.*

Diluo, is, ui, utum, ere. spülen, widerlegen. *Syn.* Confuto, abstergo. *Adv.* Dilucidè, facilius. *Usus.* Diluere objecta crimina; diluere & infirmare argumenta. Curas, molestias jucundò alloquiò diluere. *V. Refello, defendo.*

Dimano, as, avi, atum, are. zerfließen. *Syn.* Profluo. *Usus.* Meus is labor dimanavit ad estimationem hominum latissime.

Dimensio, onis, f. Messung. *Usus.* Dimensio quadrati.

Dimetior, iris, mensus sum, iri. messen. *Syn.* Metior. *Usus.* Ab illo dimensia sunt omnia & descripta.

Dimetor, aris, atus sum, ari. abmessen. *Usus.* Siderum cursus dimetari.

Dimicatio, onis, f. Streit. *Syn.* Contentio, concertatio, discrimen. *Epi.* Extrema, infinita, parva, periculosa, plena laudis, tanta, maxima, tot ac tanta. *Usus.* Dimicationem quærere. In dimicationem & aciem venire. Mihi fortunarum omnium dimicatio subeunda est. Dimicationem mihi pro te nullam defugiendam putavi. Nemo me ab ea dimicatione continebit, deterrebit. *V. Certamen.*

Dimico, as, avi, atum, are. streiten. *Syn.* Confligo, certo. *Adv.* Paratius. *Usus.* Prælio dimicare cum hostibus. De omnibus fortunis, de potentia dimicare. *V. Certo, confligo.*

Dimidiatus, a, um. halbgetheilet. *Syn.* Medius,

Dimidius, a, um. halb.)(totus. *Usus.* Heres ex parte dimidia. Discipulos suos dimidio reddebat stultiores, quam acceperat. Dimidio carius emit domum, quam æstimata fuerat.

Diminuo, is, ui, utum, ere. vermindern. *Syn.* Minuo, imminuo, attenuo, detraho, decerpo, ad pauciora redigo; diminutionem facio.)(Augeo. *Usus.* Vide, nequid de bonis tuis diminuas. Sententia diminuta & infirmata. *V. Minuo.*

Diminutio, onis, f. Verminderung. *Syn.* Imminutio.)(Accretio. *Usus.* Imperio magna diminutio facta est. Diminutio vectigalium.

Dimissio, onis, f. Entlassung. *Usus.* Dimissio propugnatorum, relegatio amicorum.

Dimitto, is, misi, missum, ere. entlassen. *Syn.* Amitto, missum facio; remitto, depono, omitto. *Adv.* Amantissime, continuo, contumeliose, libenter, multum, prorsus, nunquam. *Phras.* Dimittere milites, die Soldaten abhandeln. Legiones missas tacere; missionem dare militibus; exercitum purgare seditiosorum hominum missionibus; exauctorare milites; milites sacramentò solvere; milites exauctoratos dimittere. *Usus.* Dimittere senatum, concionem, von sich entlassen. Dimittere exercitum, legiones, remiges, abhandeln. Facultatem

rei gerendæ dimisit, aus der Hand las-
sen. Utinam de sua gravitate aliquid
Pompeius; de cupiditate Cæsar dimis-
set, fahren lassen.

Dimoveo, es, movi, motum, ere. verrücken.
Syn. Depello, moveo, removeo, de icio
Ufus. Suspicionem à se in alium d mo-
vere. Aliquem de suo cursu, sententia
instituta, more dimovere. De dignita-
tis gradu & loco suo aliquem dimovere.
V. Amoveo, abstraho, absterreo.

**Dinumeratio, onis, f. Abzählung. Exorna-
tio quedam verborum.**

Dinúmero, as, avi, atum, are. abzählen.
Syn. Número. *Adv.* Propemodum. *Ufus.*
Dinumerare pecuniam alicui.

**Dioecesis, eos, f. Verwaltung. Syn. Pro-
curatio, vel gubernatio. Ufus.** Mirifica
expectatio nostrarum dioecesium.

Dioecetes, æ, m. Verwalter. Syn. Qui pro-
curationem, & quasi dispensationem re-
giæ recepit.

**Diploma, atis, n. Gemalt; Brief, Frey-
heits-Brief. Syn.** Principum, & aliorum
magistratum codicilli, litteræque publi-
cæ signò regis munitæ & sanctæ.

Diræ, arum, f. Verfluchung. Syn. Furæ,
tristitia omnia, minæ, execrationes, im-
precationes. *Ufus.* Diras obnunciare.
Diræ, ut cætera auspicia, omnia sunt,
non causæ malorum. Homo diris devo-
tus, credebatur affici maximò infortunio.
V. Furæ.

Directò, gerade zu. Syn. Directè. Ufus.
Directo deorsum ferri. Hæc ad fidem
directo pertinent.

Directus, a, um, recht gerad. Syn. Rectus,
Ufus. Arbores directo ordine confitæ.
Directa via. Quid opus est circuitione
& anfractu potius, quam directò? Di-
rectum iter. Paries directus.

**Direptio, onis, f. Plünderung. Ept. Acer-
ba, sorda, impunita, libera, tanta. Ufus.**
Vexatio & direptio urbis, locorum. Im-
pendebant fames, incendia, cædes, di-
reptio.

Direptor, oris, m. Plünderer. Ufus. Dire-
ptor urbis & vexator.

Diribeo, es, ui, itum, ere. auftheilen. Syn.
Distribuo, dinumero, discerno, separo.
Ufus. Duntabellæ diribentur.

Diribitio, onis, f. Zertheilung. Syn. D tri-
butio. *Ufus.* Populi diribitio jam non
expectetur.

Diribitor, oris, m. Auftheiler. Syn. D tri-
butor, qui populum in suas classes ad fe-
renda suffragia distribuit. *Ufus.* Vos
rogatores, diribitores, custodes tabula-
rum fuistis.

Dirigo, is, rexi, rectum, ere. richten. Syn.
Refero, constituo, ordino, dispono.
Phras. Omnia ad utilitates suas dirigit,
et richtet alles nach seinem Nutzen.
Cursum vitæ suæ omnem ad seipsum re-
fert. Utilitas illi vitæ regula est; stu-
dia sua utilitatis regulâ metitur; vitam
suam ita gubernat, ita moderatur, ut ab
utilitate ne usquam discedat. Nihil illi
spectat, nisi utilitatem suam; eam ille
longissime antefert rebus omnibus; eam
ille rerum omnium primam ducit, anti-
quissimam habet; omnem suum conatum
ad opes parat atque medatur; actio-
nes omnes ad unam utilitatis rationem
exigit. *Ufus.* 1. Omnia ad rationem &
artem dirigere. Ad similitudinem pictor
artem manumque dirigit. Ad illam cy-
nosuram vitæ tuæ curium dirigas. 2.
Alektor, delinuo, describo, aestimo, circumscribo, mæssent. Turpe est officium uti-
litate dirigere, non honestate. Omnia
voluptate dirigunt Epicurei. *V. Moderor, Coluero.*

Dirimo, eni, emptum, ere. zertrennen. Syn.
Divido, distrabo. *(Communis. Adv.*
Acerbe, impudenter. Phras. Duenit ami-
citiæ, et hat die Freundschaft zertrennet.
Diripit amicitiam vitæ conjunctio-
nem; suavitatem vitæ societatem distur-
bavit. *V. Amicitia. Ufus.* Hanc nostram
societatem, hanc suavissimam vitæ con-
junctionem falsis criminibus dirimere ma-
levoli. Nox prælum, iras, iras dirim-
it.

Diripio, is, ripui, reptum, ere. plündern.
Syn. Prædor, aufeto, rapio. *Phras.* Urbs
directa est, die Stadt ist geplündert wor-
den. Direptioni & incendis relicta;
omnibus partibus disturbata, aut incon-
sa; excisio, inflammatio, everfio, de-
populatio, vastitas, agris telli sive illata
est; direptum auri argentique pondus
ingens, detracta corporibus ornamenta,
nihil in ædibus omnibusque opulen-
tiæ instructis intactum & intactum; ex-
pilata urbs, nudata, exusta, depopu-
lata; exspoliata fana, ædibus pecuniis
spoliata & exinanita. Duntaxat præ-
dam nulus, sit auri argentique sorda di-
reptio, victores rapiunt, aguntque, quid-
quid à flamma intactum, prædas undique

exoribent. Populata urbs vexataque, compilata domus, praeda improbissime egesta, Oppidum praeda datum, fortunis illatæ manus, miles raptò vivere assuetus, & in praeda ac sanguine diu versatus, ferre agereque, quidquid igni reliquum fecinet, caput, prædæque avertere. V. *Depositor, aspeculor, desilio, vasto, prado. Usus.* Expilare, vexare, diripere socios, patrimonium alterius.

Diritas, tis, f. Grausamkeit. Syn. Crudelitas. *Usus.* Homo omni diritate & immanitate teterrimus. V. *Cruelitas.*

Dirumpo, is, rupi, ruptum, ere. zertrennen. Syn. Dirimo, rumpo. *Adv.* Repente. *Usus.* Societatem, amicitiæ dirumpere. Dolore prope se diripit. Homq diruptus, dirutusque, infelix. V. *Rumpo.*

Diruo, is, ui, utum, ere niederbrechen. Syn. Excido, excindo, everto. *Usus.* Diruere, adificare. V. *Destruo.*

Dirus, a, um. grausam. Syn. Ferox, crudelis, inhumanus, infestus, infestus. *Usus.* Quæ augur injusta, nefasta, vitiosa, dirave edixerit, irrita infectaque sunt. V. *Cruelis.*

Dis, tis, g. c. reb. Syn. Dives. *Usus.* Midas ditissimus.

Discedo, is, cessi, cessum, ere. hinweggehen. Syn. Abeo, proliciscor, cedo, solvo, migro, demigro,)(*accedo. Adv.* Aliquantum, commodum, ferè, nonnunquam, flagitiosissime, honestè, impunè, longe, longius, nec vero, non libenter, nusquam omnino, parumper, proxime, temere nunquam, tardissime. *Phras.* Discedere cogito, ich gedente bald abzureisen. Animus est in discessu; in animo est mutare locum; de discessu, vel discessum cogito; in animo habeo longius me auferre; discessum specto, meditor: migrandi mihi consilium est; jam dudum profectus onis volvo consilia. V. *Abeo, proficiscor. Usus.* 1. Romæ, provinciæ, a foro discedere. 2. Transl. Desino, desuio, mutor, aufhören, abweichen. A sententia sua ab officio, à consuetudine sua discedere. Febris quartana discessit. 3. *Alome* zero. sich anderswo hinhinwenden. Discessit in alia omnia senatus. In aliam opinionem, partes, sectam discedere. 4. Coelum bellò Martius discessit. Tellus discedit, sich spalten, zerfallen. 5. Una discedere, sterben.

Disceptatio, onis, f. strittiger Handel. Syn. Causa, controversia, lites, iudicium. *Exi.* Extrema, forensis, simplex. Forensis,

intima, legitima, libera. *Usus.* Disceptatio & cognitio veritatis. Rom in disceptationem vocare, die Sache strittig machen. Venit hoc; cadit in disceptationem. Hoc quidem in disceptatione versatur. V. *Controversia, Disputatio.*

Disceptator, oris, m. Schiedsmann. Syn. Iudex, arbiter. *Exi.* Domesticus, severissimus. *Usus.* Populum Romanum disceptatorem, non tantum non recuso, non defugio, sed depono. Hoc disceptatore ac sententiæ moderatore uti statui.

Disceptatrix, icis, f. Entschelderin. *Usus.* Dialectica veri & falli disceptatrix & iudex.

Discepto, as, avi, atum, are. disputiren, streiten. Syn. Contendo, decerno, disputo, dijudico, cognosco. *Adv.* Juste, latius, sapienter. *Phras.* De hoc disceptari potest, das läßt sich noch disputiren. Hoc in disceptationem vocari potest, hoc ead. venit in disceptationem; hoc in disceptatione versatur; hoc in controversiam venire, vocari, adduci, deduci potest; hoc in controversia est, versatur; hoc in contentione est. Disceptationi hic locus est; nonnulla de hoc disceptatio relicta est. V. *Controversia, Disputatio, Usus.* Illi quæstioni præpositus, qui æquo jure disceptet. Inter se, cum aliquo disceptare de controversiis. Annis disceptant. V. *Disputo, Contendo.*

Discerno, is, crevi, cretum, ere. unterscheiden. Syn. Djudico, distinguo, disjicio, discrimen facio, internosco, divido. *Usus.* Animus discernit verum à falso. Alia & alia vox discernit. V. *Dijudico.*

Discerpo, is, cerpsi, cerptum, ere. zerreißen. Syn. Dilacero. *Usus.* Unguibus aliquem Baccharum more discerpere. Animus nec distrahi, nec discerpi potest. Divulsum & discerptum genus dicendi. V. *Lacero.*

Discessio, onis, f. Abweichung. Syn. Abitus, abitio, abicellus, recessus, digressus, profectio, remotio. *Exi.* Matura. *Usus.* Si in meam sententiam consules discessionem facerent. Sententia illa valuit, cui discessio facta non est.

Discessus, us, m. Abreise.)(*Accessus. Exi.* Acerbus, calamitosus, misericordia dignor, diuturnus, scelus ac perturbator, iordubus, fructuosus, fructuosissimus, ion.

longinquus, longus, perhonorificus, præclarus, habitus, summus, voluntarius. *Ufus.* Longinquus inter nos discessus. Solus accessus & discessus. O præclarum discessum est vita! Subitus discessus, præceptus profectus.

Discindo, is, scidi, scissum, ere. zerschneiden. *Syn.* Dilacerare, dilorco. *Ufus.* Vestem discindere.

Disingo, is, cinxi, cinctum, ere. aufhängen. *Ufus.* Periculum prope est, ne contingere.

Disciplina, æ, f. Zucht, Unterweisung. *Syn.* Institutum, ratio, institutio, ars, mos, consuetudo. *Æt.* Acerrima & exuestris, antiqua, bellica, bona, certa, dialectica, digna studiosis ingenuorum artium, domestica, hebræica, fortior, gravis, continens, indocilis, inops, expedita, magna, mala, melior, meretricia, mollis, navalis, nobilis, nota, nova, optima, perfacilis, perfectissima, præclara, præstans, publica, sanctissima, severa, severissima, tota, vetus, vetusta, voluptuaria, delicata, vulgaris. *Clarissima.* contentanæ, domesticæ, gravissime, ingenuæ, optime, pueriles, varæ. *Phras.* 1. *Dei ratio humana justitia.* er hält eine gute Zucht. Acute contentæque suos habet; disciplinam acerrime exigit; disciplinam severissime regit; disciplinam rigidius adstringit; disciplinam antiquam levitatem redigit, revocat. 2. *Disciplina senem ferit.* Die gute Zucht hat abgemessen. Propterea, disciplina severior illa disciplina est; delapsa paulatim disciplina procubuit; defecit jam aliquantum de spatio curriculoque consuetudo disciplinæ veteris; labat jam disciplina vetus & paulatim diluit; disciplina custodum ignavia labefacta corrupta est; de statu suo declinavit; non gradatim, sed præcipiti cursu à veteri legum severitate descitum est; consecuta non multo post ingens disciplinæ depravatio; disciplina vetus inerti præsidium quasi contenuit; disciplinam senem fuere ac inclinari cepit. 3. *Disciplina instaurata.* Die alte scharfe Zucht wiederum eintübren. Omnia, quæ delapsa jam diluxerunt, severis legibus vincere; fluentem procumbentemque disciplinam retinere; latentem ac se neficentem disciplinam engere; depravatam corruptellam consuetudinem ad præstantiam severitatem revocare. *Ufus.* Senatores Rom. filios suos hebræos in disciplinam tradebant. Hebræosque disciplinas à Grecis traditas accepimus. Nemo bonus imperator, qui non ante

Philosophiæ disciplinam pereceperit, coluerit. Ratio veteris disciplinæ, quam à maioribus accepimus. Homo discipulus juris civilis eruditissimus. Quidam patientum disciplinam meliores sunt. Bonam disciplinam exercitatus. Bellica disciplina soluta, prolapsa, restituenda est. Et horum nos hominum institutionem, disciplinam, sectam persequemur?

Disciplinam facio, Disciplinam machen, sich gestatten. *Phras.* Paxæ nomine se acerrime verberare; voluntariam de se prænam verberitus sumere; voluntariam verberatione corpus coëcere, flagellis succedere; voluntario cruciatu se concidere; flagris verberibusque in suum corpus advertere; flagris se multare, supplicium de se voluntariam diverberatione sumere; acerbissime flagris castigare corpus; voluntariam afflictione sui divinæ justitiæ severitatem prævertere; flagris se cruciatare, tergum lacerare, in se revire; corpus suum flagris ad sanguinem, ad languorem cadere.

Discipulus, i, m. Schüler. *Syn.* Auditor, qui accedit aliquem disciplinæ causam, qui se alicui in disciplinam tradit. *Æt.* Radix & inter. *Dilectus, probatiles.* *Phras.* *Demosthenes fuit Platons auditor.* Demosthenes war ein Lehrling des Plato gewesen. Duo d. c. una Platoni fuit; Platone usus est magistro; Platoni habuit præceptorum; Platoni disciplinam, scholam prodidit; à Platone ad disciplinam eruditus est; à Platone eruditus fuit; excultus doctrinam fuit; didicit doctrinam hausit; litteris excultus fuit; Platoni inter discipulos fuit; Platoni academiam frequentavit, civit; Platoni præceptis imbutus, institutus fuit; Platoni auditus; Platoni auditor fuit; apud Platoni litteris operam dedit; disciplinam Platoni alumnus fuit. *Ufus.* Rudem me discipulum atque integrum accipe. V. Docto, Erudito.

Disco, is, didici, ere. lernen. *Syn.* Percipio, discipulum accipio, cognosco, perdisco, condisco, documentum accipio, exemplum ex aliquo capio, comprehendendo, cognitionem accipio. *Æt.* Anus, di, di, is, facile, fortius, melius, multum præclarè, studiose, breviter, nimium, proinde ut. *Phras.* 1. *Græcas litteras ab illis didici.* Ich habe die griechische Sprache von ihnen erlernt. 2. *Magistro Græcas litteras arte & cognitione comprehendendi; litteras Græcas illo præceptore attingi, celeriterque attingi; annum unum in ejus disciplina pertransire Græcis litteris excolendis.*

erudiendus imbuendus; in eius me disciplinam tradidi, ut ejus institutione Græcis in litteris doctior evaderem; ut ab eo Græcas litteras haurirem. V. *Discipulus*.

2. *Experientia multum discimus, manet viel auß der Erfahrung.* Ad scientiam multarum rerum experientia duce pervenimus. Erudimur valde, instruimur, expolimur, ex ignorantie tenebris elucimur uti atque experientiae beneficio. Multarum rerum scientiam consequimur, experientiam secuti, experientia docti. Experientia magistra multa cognoscuntur; multarum rerum scientia, cognitio, intelligentia, doctrina capitur, somitur, hauritur ab experientia & usu. Multarum rerum magister usus est. Multa docet, ostendit, patefacit experientia. Viam aperit usus ad multarum rerum scientiam. V. *Experientia*.

3. *Pauca autem didicit, et hoc noch wenig gelernt.* Parum attingit doctrina; cum sit arripuit eas artes, nec omnino perdidit; persusus potius, quam tinctus est his litteris; artes eas vix à limine sa utavit; litteras degustasse satis habuit; in litteris progressus fecit per exiguos; non ita longè profectus est à primo litore. Longè à est à perfecta litterarum cognitione; ex abditis litterarum fontibus nihil hausit, delibavit; tiro etiamnum est in ea arte. V. *Redis, impetis*. 4. *Memoriter discere, auch mentig lernen.* Edicere, memoriter complecti; memoriter mandare; memoriam comprehendere, complecti. *Usus*. 1. Antiqui libris discebant. Discere apud aliquem Græcas litteras. 2. *Intelligo, percipio, accipio, erleben.* E tuis litteris, à tabulario didici, te &c.

Discolor, oris, g. o. vielfarbig. Syn. *Disversus, dispar, dissimilis, varius.* *Usus*. *Discoloribus signis sententias notare.*

Disconvenio, is, veni, ventum, ire. mißhellig sent. Syn. *Dislideo, discordo, Usus.* *Disconvenit inter nos & te. V. Discordia.*

Discordie, re, f. Uneinigkeit. Syn. *Dissidium, dissensio, seditio, odium.* X *Concordia amicitia.* *Epi.* Civilis, major, magnæ, maximæ, multæ, perniciosæ, stultæ, tacite discordiæ. *Phras.* 1. *Discordias concitare, Uneinigkeit stiften.* Excitare, in civitatem inducere; discordiam moliri; discordias serere; lites creare; amicitias ducere coercentes; conjunctionem animorum dirimere, solvere, à conjunctione amicos avocare; in discordiam agere; discordiam concit-

are. Amicorum consensionem dissolvere, labefactare; concordex animos dissimulare, dislociare. V. *Amicitia, Seditio*. 2. *Discordiam tollere, die Uneinigkeit aufheben.* Discordiam dissipare, sedare, placare; dissensiones frangere & extinguere; discordiam in tranquillum consicere; pacem conciliare, coagmentare, reconciliare; pacis, concordie, compositionis autorem esse; aversos animos, iras, longa dissidia componere. V. *Pax.* *Usus.* E cupiditatibus seditiones ac discordiæ oriuntur, insipient. Nullus discordiarum finis, nisi aut interitus, aut victoris dominatus. Urbs discordiis consumpta perit. V. *Dissensio, Discoratio.*

Discordo, as, avi, atum, are. uneinig sent. Syn. *Dissideo, discrepo, dissensio, non consentio.* *Phras.* *Discordant inter se cives, die Bürger sind unter einander uneinig.* Opinionum dissensione inter se discrepant; contentione & ambitione discordes dissident; magnas inimicitias agitant; intestinò flagrant odio; nunquam à jurgiis conquiescunt; in alia omnia discedunt; urbs secum ipsa discors intestinis odiis laborat; inter cives magna discordiarum moles exorta est; dissensiones seruntur; intestine discordiæ fervent; consensus ordinum est divulsus; civitas secum ipsa discors intestino flagrat odio; civitas studiis divisa est & distracta; dissidia fiunt plura in dies, & graviora; discordia coire in unum cives non sinit. V. *Dissentio, alienus, abhorreo.* *Usus.* *Animus à se ipso dissidens & discordans. V. Discrepo.*

Discors, dis, v. omni. uneinig. Syn. *Dissentiens, discordans.* X *Concors.* *Usus.* *Ambitione discordes. V. Discordo.*

Discrepantia, æ, f. Unterschied. Syn. *Dissensio; discordia.* *Usus.* *Scripti & voluntatis; rerum & verborum discrepantia.*

Discrepo, as, are. mißhellig sent. Syn. *Discrepans sum, abhorreo, abluo.* X *Convenio, convenio.* *Adv.* Multum ab humanitate, paulum, valde. *Phras.* *Græcorum a Romana gravitate nullum discrepant, longe absunt; Pugnare cum Romana gravitate.* Abhorret à Græcorum levitate Romana constantia; aliena est à Græcorum moribus; ingens discrimen est inter Græcorum levitatem, & Romanam constantiam. V. *Abhorreo, abluo.* *Usus.* *Ita à tuis consiliis minimè discrepo.* *Hæc verba inter se discrepant, non coha-*

coherent. Hæc multum ab humanitate discrepant. Cum aliquo ab aliquo, in re aliqua, inter se discrepare. V. *Differo, discordo.*

Discretè, unterschiedentlich. Syn. Distinctè X Conquante, confuse.

Discretio, onis, f. Unterscheidung. Syn.

*Distinctio, sejunctio. Usus. Barbar. pro prudentia in discrimine faciendo, pro delectu & iudicio, pro moderatione & temperatione, pro arbitrio victoris Phœs. 1. Ad discretionem urbs se dedit, vulg. die Stadt hat sich auf Discretion an den Feind ergeben. Se suaque omnia victoris potestate reliquit; deditiois conditionem quamvis subiit, accepit; armis politis ad victoris fidem confugit; victoris ditioni se permisit; nihil neque de vita, neque de libertate pacti cives in victoris fidem se permissæ, aradidero. V. *Deditio.* 2. Nullam plane habet discretionem, vulg. er hat gar keine Discretion. In puniendis delictis nullam adhibet moderationem; moderatione & temperatione sublata, promiscue in omnes advertit; sine cura discriminis poenas sumit; nullum adhibet in placendo iudicium; nemini ulla in re temperat. V. *Impudentia.* 3. Ad bene regendam rempublicam magna opus est discretio, vulg. zu Verwaltung des gemeinen Wesens gehört eine große Discretion. Ad tractandam rempublicam opus est prudentia in delecta bonorum; delectu atque iudicio; prudentia atque scientia opportunitatis idoneorum ad agendum temporum; moderatione ac temperatione; rerum omnium hominumque delectu ac discrimine. In gubernanda re publica caput est uti autoritatis præsidium moderatè ac scienter. V. *Prudentia.* 4. Ludere pro discretionem, um eine Discretion spielen. Ludere in spem lucri arbitrari, ludere spe lucri alterius arbitrio permilla, delegata.*

Discrimen, inis, n. Unterscheid, Gefahr.

Syn. Differentia, delectus, iudicium, moderatio. Epi. Certissimum, externum, iniquum, magnum, minus, maximum, medium, peritæ, propinquum, summum, totum, extremum. Phœs. 1. Respublica est in discrimine, das gemeine Wesen steht in Gefahr. Versatur in discrimine; in summum discrimen adducta est, venit, incidit, vocatur, devenit. 2. Discrimen se expedit, er befreit sich der Gefahr ausgeht. Sponte se discrimini obicit, obtulit, contulit intulit; discrimini caput obtulit, obicit. V. *Periculum. Usus. 1. Discrimen*

omne, & delectum tollere. Ex hoc discrimen inter gratiosos cives, & fortes. Non est consilium in vulgo, non ratio, non discrimen, non diligentia. Discrimine rectè, an perperam facti confusio, da man Recht und Unrecht nicht mehr unterscheiden konnte. 2. *Periculum, Gefahr.* Discrimen totius belli in unius capite positum est. V. *Discretio.*

Discrimino, as, avi, atum, are. entscheiden. Syn. Distinguo. Usus. Hetruriam v. a Cassia discriminat.

Discrucio, as, avi, atum, are. übel plagen. Syn. Excrucifico. Usus. 1. Discrutiatum aliquem necare. 2. Transl. Discrucior, talem fundum ab homine tam improbo possideri. V. *Crucio, angere.*

Discumbo, is, cubitum, ere. zu Tische sitzen. Syn. Accumbo, cubo ad mensam. Usus. Cœnati discubuerunt.

Discupio, cupivi, itum, ere. wünschen. Usus. Te videre & omnia conferre discupio. V. *Cupio.*

Discurro, is, curri, cursum, ere. hin und wieder laufen. Usus. Signo dato juvenis Romana ad rapiendas virgines discarrit. Pro Disero, von einer Sache reden. vulg. est.

Discursus, us, m. Geläuff. Usus. Præcipiti discursu pallim se fugæ mandant. Pro Sermonem, aut colloquio, Unterredung. vulg. est.

Discus, i, m. eine Platte. Syn. Patina.

Discutio, is, cussi, cussum, ere. vertreiben, untersuchen. Syn. Dispello, removeo, tollo, perturbo, disjicio. Usus. 1. Periculum consilio, factionem armis discutere & comprimere. 2. Captiones alicujus & fraudes discutere, untersuchen.

Disertè, beredt am. Syn. Doctè, peritè. Usus. Diserte & copiose dicere. V. *Eloquenter.*

Disertus, a, um. wohlberedt. Syn. Doctus, peritus. Usus. Disertos novi multos, eloquentem ne ninem, disertissima oratio. V. *Eloquens.*

Disjicio, is, jeci, jectum, ere. hin und wieder werfen. Syn. Dispergo. Usus. Res disjectas & diversas colligere. V. *Dissipo.*

Disjunctio, onis, f. Absonderung. Syn. Separatio. Epi. I alla, molestissima, vera. Usus. Animorum disjunctio dissensionem facit. V. *Discordia.*

Discrepans, a, m. abgefondert. *Syn.* Procul remotus, discrepans, distans. *Ufus.* Vita à cupiditatione maxime discrepans, cum officio conjuncta. Mores eius longè à tali scelere discrepans; populus à senatu discrepans. *Aliens, ajcors.*

Disjungo, is, junxi, junctum, ere. absondern. *Syn.* Separo, abalieno, distraho; distidium, disjunctionem, abalienationem, disjunctionem facio. *X. Conjunctio. Adv.* Longè, longissimè, maxime à cupiditate, procul. *Ufus.* Hominem amicum à me à mea familiaritate, amicitia disjuxisti. Disjunge e jumenta. Ab oratoria me, disjungo. *V. Alieno, Divino, Amicitia.*

Dispar, aris, e. o. ungleich. *Syn.* Disparilis, dissimilis, diversus, varius, impar. *Adv.* Multum longè. *Ufus.* Varia & dispar conditio; dispares mores, disparia studia sequuntur. Par dignitas, dispar fortuna. Disparibus ætatibus alia placent. *V. Dissimilis.*

Disparatum, i, n. entgegen gesetzt. *Vulgè.* Contradictorium. *Ufus.* Disparatum est, quod ab aliqua re per oppositionem negationis separatur; ut: sapere, non sapere.

Disparilis, e. ungleich. *Syn.* Dispar.

Dispartio, is, ivi, itum, & Dispartior, iris, in, jertheilen. *Syn.* Divido. *Ufus.* Aliquid dispartire in minima. Jurisconsulti simplicitas in infinita dispartuntur. *V. Divido.*

Dispello, is, puli, pulsum, ere. wegstreiben. *Syn.* Disentio. *Ufus.* Caliginem ab oculis dispellere. *V. Pello.*

Dispendium, ii, n. Verlust. *Syn.* Quod immoderate & inconsulte expenditur. *Ufus.* Rem confeci sine sumptu, sine dispendio. *V. Detrimentum, Damnum.*

Dispensatio, onis, f. Austheilung. *Syn.* Procuratio, administratio. *Ufus.* Avari dispensationem suscipere, ducere alicui & committere. Senatus ei hanc dispensationem eripuit. Pro Solutione à legibus, *Dispensation, vulg. est.*

Dispensator, oris, m. Austheiler. *Syn.* Distributor. *Ufus.* Rationem à dispensatore accipere. *V. Promus condus.*

Dispenso, as, avi, atum, are. austheilen. *Syn.* Dispono, procuro. *Ufus.* Res domesticas dispeniare. Inventum ordine dispensare & disponere. *Dispensare cum aliquo, vulg. est, aut eum dispensare;*

Laine alienam: Legibus aliquem solvere; legis gratiam facere; sacramenti religionem solvere, in eum Gelübd dispensiren.

Disperditio, onis, f. Verderbniß. *Syn.* Ruina. *Ufus.* Antonius ad disperditionem urbis venire conatur. *V. Damnum.*

Disperdo, is, perdidit, perditum, ere. vermißten. *Syn.* Dissipo. *Ufus.* Possessiones à majoribus acceptas disperdere. *V. Perdo, consumo.*

Disperreo, is, perivi & perii, ire. zu Grund geben. *Syn.* Pereo. *Ufus.* An pecuniam disperire patieris? *V. Pereo.*

Dispergo, is, spersi, spersum, ere. jerstreuen. *Syn.* Disjicio, dissipio: inspergo, respergo. *Adv.* Confusè, membratim, latè, longè latèque. *Ufus.* Cur Deus tot mortifera terra marique disperferit &c. Bellum longè latèque dispersum. Dispersa cogere. *V. Dissipo.*

Dispersè, jerstreuet. *Syn.* Diffusè. *Ufus.* Res dispersè & diffusè dictæ.

Dispersio, onis, f. Zerstreung. *Syn.* Dissipatio. *Ufus.* Dispersione civium urbs immutatur.

Dispartio, is, ivi, itum, ire, & Dispartior, iris, in, jertheilen. *Syn.* Dispartio, divido, distribuo, distinguo. *Adv.* Aqualiter valde. *Ufus.* Dispartire orationem in membra. Temporalaboris & otii dispartiri. Bona, pecunias dispartiri. Leges & exempla civitatibus dispartiri. *V. Divido, partior.*

Dispicio, is, spexi, spectum, ere. entscheiden. *Syn.* Video, nosco, intelligo. *Ufus.* Imbecillis animus verum dispicere non potest. Acie mentis futura dispicere. Siquid dispicere cœpero, scribam ad te. *V. Nosco.*

Displiceo, es, ui, itum, ere. mißfallen. *Syn.* Odiosus sum, jucundus sum, *X. placeo, amideo. Adv.* Vehementer, vehementius, vehementissimè. *Phras.* Displicuit illi, eß hat ihm mißfallen. Male id habebat hominem; concoquere id non poterat; eare offendebatur animus; vehementer ab eo reclamatum est; non delectabat hominem is sermo; haud probabatur; ægrè, graviter molestèque ferebat id; molestiam haud parvam capiebat animo. *Ufus.* Displicet mihi consilium tuum. *V. Odiosus, molestus.*

Displodo, is, plosi, plosum, ere. aufsprengen. *Ufus.* Res Sicula displosa ac dirupta.

Dispolio, as, avi, atum, are. berauben. *Syn.* Spono, despolio, privo. *Ufus.* Honore aliquem dispolare. *V.* Spono.

Dispono, is, posui, positum, ere. ordnen. *Syn.* Dis. enio, distribuo, colloco, ordino. *X. confirmatio.* *Ufus.* Aciem, clienem, signa, tormenta suo quaque loco disponere. *Præsidia* undique disposuit. Verba disponunt oratores, ut pictores colorum varietatem. *V.* Oratio.

Dispositè, ordentlich. *Syn.* Distinctè. *Ufus.* Non possam dispositè illum accusare.

Dispositio, onis, f. Ordnung. *Syn.* Distributio, ordo, collocatio, æconomia. *Ufus.* Nihil pulchrius omni ratione vitæ, dispositione atque ordine. Dispositio est ordo atque distributio rerum. Dispositio locorum velut quædam est militum instructio.

Disputatio, onis, f. Streit; Rede. *Syn.* Disceptatio. *Epi.* Copiosa, communis, decorata, parva atque subtilior, exigua, magis facilis, quam necessaria, penè intima, jocularia, longa, bene longa & satis litigiosa, perpetua, meditata, juvenilis, nova per jucunda, probabilis, propensior, propria, similis, simplex, splendida, subtilis, tota, verior, ad similitudinem veritatis propensior, universalis. Disputationes ancipites, angustæ & concessæ, eruditissimæ, infinitæ, late eruditæque, multæ & varæ, plenæ, diversæ, volutuaræ. *Ufus.* Concertationum plenæ & litigiosæ disputationes. Nolo ambigua, quæ disputationibus huc illuc trahuntur. Disputationi intercello. *V.* Disputo, Disceptatio, Discepto.

Disputator, oris, m. Streit; Redner. *Syn.* Dialecticus. *Ufus.* Disputator subtilis, Orator parum vehemens.

Disputo, as, avi, atum, are. einen Wortstreit führen. *Syn.* Dissero jure & legibus, disceptando decerto, dico. *Adv.* Acertimè, accuratè, acutè, amanter, argutissimè, audacius, breviter commodius contra, copiosè, coram, dialecticè diligenter, eleganter, enucleatè, exiliter, exquisitè, facetius, fortissimè fasè, furius, graviter, uberius, jejune, infertè, insolenter, lentius, libenter, liberè, liberius, necessario, omnino, optimè, praelenter, rhetoricè separatim, severe, subtiliter, subtilius, variè latè, supra satis, multum. *Phras.* 1. *Multum de ea re disputavi,* ich habe von dieser Sache viel disputirt. Acriter eam disputationem ingressus sum; multum cum adversariis commixti, contendi. Magna mihi fuit de ea re altercatio, certatio, contentio. Habui bene longam disputationem Accurate & rationibus undique conju-

tis; subtiliter, cum ovis disserui. Multa in eam rem probabiliter argumentatus sum. Contentione dicendi, quantum potui, maximè decertavi. Res ea non mediocri contentione cit agitata. 2. *Qua de re disputatur?* ma. ites, worüber man so histig disputirt? Que tandem res illa sit, de qua queritur, ambigitur, dubitatur, contenditur, disferitur, discetatur; de qualis est; quæ in dubium vocatur? quæ in controversiam adducitur; de qua est contentio; de qua enati, exorta est controversia; quæ in medio est; de qua argumentis disputatur? *V.* Disceptatio, Controversia, Discepto. 3. *Disputabit ex universa Philosophia,* er wird die ganze Philosophie defendiren. Philosophiæ universæ capita disceptanda proponet; de controversiis Philosophiæ universæ questionibus respondebit; Philosophiam universam erudito in certamine tuendam, propugnandam suscipiet. Doctrinæ specimen periculum facturæ ex universa Philosophia dabit, præstabit. Philosophiæ scita academico in concilio propugnabit. *Ufus.* Disputare de omni re in contrariis partes. Multa in eam sententiam disputavi. Dum de singulis sententiis breviter disputo, quæso, attendite. Rationem cum aliquo expediendæ rei disputare, inquirere. *V.* Discepto, controversia.

Disquisitio, onis, f. Umfrage. *Syn.* Inquisitio, investigatio. *Epi.* Magna. *Ufus.* Pro argumento sumere, quod est in disquisitione, vitiosum est. Ad criminis disquisitionem par est ad se quam plurimos.

Dirumpo, is, rupi, ruptum, ere. zertrennen. *Syn.* Divido, rumpo. *Ufus.* Dirumpuntur, qui invident. Dirumpor dolore. Dirumpitur eò pacto humani generis societas. *V.* Rumpo.

Dissemino, as, avi, atum, are. quöbreiten. *Syn.* Dispergo, spargo & dissepo. *Adv.* Latius. *Ufus.* Disseminato sparsoque ramorine fidem habeas. Latius opinione malum hoc disseminatur, manavit non solum &c. *V.* Sero.

Dissensio, onis, f. Uneinigkeit. *Syn.* Dissidium, contentio. *Epi.* Brevis, civilis domesticæ. *Phras.* 1. *Dissensionem excitare,* Uneinigkeit erwecken. Commovere dissensionem; facere, constituere dissidium; discordiam inducere, concitare; dissensionem facere. 2. *Dissensionem sedare,* die Uneinigkeit beslegen. Extinguere tumultum, seditionem, dissensionem civium; tumultum comprimere; discordiam placare, dissipare, tollere. *V.* Discordia. 3. *Dissensiones civiles multas respublicas perdidicerunt,* die bürgerlichen Uneinigkeiten haben viele Städte zu Grund gerichtet.

multas res publicas opibus admodum florentes adixerunt, exedunt, dantes, evertunt, solo aequant, instaurant domesticas seditiones, intestina bella, variis civilium voluntates contraveniunt a civibus, civium discordie, partium contentiones. Et civilibus discordis, contentionibus multarum rerum publicarum perniciem fregit, manavit, ostendit. Multis urbibus perniciem, exitium, pestem, excidium, ruinam, interitum attulerunt; multis urbibus exitio fuere civiles seditiones. V. *Discordia, alienus. Usus.* Fuit inter illos sine accubitate dissensio. Philosophi in magna varietate ac dissensione constituti. Commovere, facere, extinguere dissensionem.

Dissentaneus, a, um, nicht übereinstimmend.
X *Consentaneus. Usus.* Vel similia, vel dissimilia; consentanea, aut dissentanea.

Dissentio, is, sensi, sensum, ire. widerig gesenhet sein. Syn. Dissideo, discrepo, inter nos dissensio est, in alia opinione, vel voluntate sum, in alia omnia eo, vel discendo. *Adv.* Honestè, longe magnoperè, occultè, contopere, valdè, vehementer, vehementissimè, multum, gravissimè. *Phras.* 1. *Dissentiant auctores, die Scribenten kommen nicht überein.* Discrepant, discordant, dissident inter se auctores; pugnant secum scriptores; tendunt in diversum auctores; variant auctores; auctores in diversum trahunt, differunt inter se auctorum sententiæ, magna est inter auctores opinionum dissimilitudo. 2. *Opinione dissentimus non voluntate, wir sind einer widerigen Meinung, nicht aber eines widerigen Willens.* Non idem sensus est, eadem tamen voluntas; diversa sentimus, e. dem tamen volumus; opinionum est inter nos dissimilitudo, non est animorum. Animorum consensus est inter nos, opinionum tamen dissensio. Nostræ sententiæ non congruunt; cum tamen animi nostri in amore consentiunt. Discrepant sententiæ nostræ; cum tamen æquè inter nos amemus; cum mutuis inter nos amor sit. Non idem iudicium inter nos, est, eadem tamen benevolentia. 3. *Consilium alteri dissentit, der andere Bürgermeister war einer widerigen Meinung.* Non idem visum est, non idem placuit, non idem probabatur consulum alteri; opinionum dissensione discrepabant consules; non idem sed aliter, diversè, variè sentiebat; in alia omnia ibat consulum alter; consiliis obstitit, intercessit. V. *Congruo consensio, discordo, discrepo, sententia. Usus.* Galli à cæterarum gentium more dissentiant. Verba facis, vita orationi dissenti.

Differo, is, ferui, fertum, ere. reden. Syn. Disputo, dico. *Adv.* Absconditè, acerrimè, accuratè, acuminatius, acutè, acutius, acutissimè, angustè, argutè, bene, brevius, commodius, copiosè, dialectice, diutius, doctè, dupliciter, durius, Græcè, uberius, inepte, latius, latine, nervosius, præclarè, plurimum, prudenter, rectè, remissius, splendidius, subtiliter, subtilius, tenuiter, verissimè. *Usus.* Multa subtiliter de immortalitate animorum Socrates. Inter eos dixerit. V. *Dissuto Confero.*

Dissideo, es, sedi, ere. uneinig sein. Syn. Dissentio, discordo. X *Congruo, Adv.* Leviter, paululum, plurimum. *Usus.* Non cum homine, sed cum causa dissideo. Animis & voluntate, moribus & studiis inter se dissident & discordant. Armis etiam & castris dissidebamus. V. *Dissentio, Discordia, Altercor.*

Dissidium, ii, n. Uneinigkeit. Syn. Dissensio, divorcium. *Epi.* Justum, magnum, crudelissimum. *Usus.* Odia, dissidia, discordiæ inde enate sunt. *Doce,* quâ causâ dissidium factum sit. V. *Discordia.*

Dissilio, is, lui, lii, & livi, ire. herspringen. Syn. Crepo, frangor, dirumpor. *Usus.* Nimio diluere frigore corpora.

Dissimilis, e. g. c. ungleich. Syn. Dispar. cum aliquo dissimilitudinem habens. *Adv.* Longe. *Phas.* 1. *Fratres sepe inter se dissimiles sunt, Brüder sepe oft einander ungleich.* Quali naturâ ac genere disjuncti sint; ita animo & voluntate dissident; moribus, ingenio dissentiant, discrepant; moribus inter se longissime remoti; magnâ naturarum differentiâ, diversis inter se voluntatibus, distractisque sententiis, dispari conditione, sermone, moribus dissoni; quibus non mos, non vultus, non lingua communis; alter ab altero abhorret. V. *Differo.* 2. *Nam multum dissimilis est pater, er ist dem Vater nicht viel ungleich.* Non multum aberrat à moribus parentis; non longè hunc à paternis moribus genus abstulit, non magna est morum dissensio ac discrepantia; non longè à paternis moribus disjunctus est; non longè abest à parentis moribus; non multum abluat à paternis moribus; parentem non vult magis, quam moribus reddit, repræsentat. V. *Degenero. Usus.* Aliquis mei dissimilis. Homo virtute & vita illius longè dissimilis.

Dissimilis, ungleich. *Syn.* Dissimili ratione. *Ufus.* Res dissimiliter radiata.

Dissimilitudo, inis, f. Ungleichheit. *Syn.* Varietas, distantia, discrepantia, differentia. *Ufus.* Incredibilis, tanta. *Ufus.* Genus institutorum dissimilitudinem habet cum illis vivendi ratione. Locorum, morum civitatum, legum dissimilitudo. *V. Varietas, Dissimilis.*

Dissimulanter, verstellter Weise. *Syn.* Obscurè. *Ufus.* Non dissimulanter status.

Dissimulatio, o, f. Versteckung. *Syn.* Dissimulatio.

Dissimulatio, onis, f. Verstellung. *Epi.* Perjuranda, urbana. *Ufus.* Dissimulatio est; cum alia dicuntur, ac sentias. Dissimulatione uti. Aliquando evolutus es ex illis integumentis dissimulationis tuæ. Ex omni vita simulatio atque dissimulatio tollenda est. *V. Dissimulo.*

Dissimulator, oris, m. Verheeler. *Ufus.* Dissimulatores studiorum.

Dissimulo, as, avi, atum, are. verheelen. *Syn.* Occulto, conniveo. *Phas.* 1. *Cupiebam autem simulare dolorem animi mei, ich habe gewünscht, daß ich meinen innerlichen Schmerzen verheelen könnte.* Animi vulnus vultu tegere, & taciturnitate celare; dissimulatione obtegere; plagam illam tacitus concoquere; fronte occultare, & quasi per dissimulationem premere cupiebam; obscure & dissimulanter ferre; conceptum animò dolorem premere satagebam; cavebam, nequò se indicio lateris animi dolor proderet; nequa fronte mubeula acceptæ in animo plagæ indicium faceret; omnem illam molestiam animi tacitus apud me devorare cupiebam. 2. *Dissimulavit ille injuriam sensum, er hat seinen Unwillen über die erlittene Beleidigung nicht zu erkennen geben.* Animo magis, quam vultu eam accepit injuriam, criminationem; ad tam atrocem injuriam vultus tamen constitit gravis & serenus; infracto ad criminationem animo, vultus constantia non respondit. Vultum, quo minus animi mubeclatati responderet, obsequeretur, in potestate habuit; vultum finxit hominis ab injuriæ sensu alieni. Injuria sensum ingenti compressit animò; taciturnum vultu; fessellæ uteretur oris species ab injuriæ sensu intacta & aliena;

injuriam tacite habuit, passusque est. *Ufus.* Fingere, dissimulare, obtegere. Non id obicure ferebat, nec dissimulare poterat. Aliquid silentio dissimulare. Occultant ac dissimulant appetitum voluptatis Epicurei.

Dissipabilis, e, versärllich. *Ufus.* Aer naturæ maxime instabilis & dissipabilis.

Dissipatio, onis, f. Zerstreung. *Syn.* Dissolutio. *Ufus.* Dissipatio pecuniæ publicæ.

Dissipo, as, avi, atum, are. zerstreuen. *Syn.* Disperdo, dispergo, dissolvo, defundo, consumo, conicio, distrahō. *X* *Contraho, coniecto.* *Phas.* *Rem tuam dissipas, du verschwendest dein Haab und Gut. Rem tuam perdis, disperdis, consumis; in luxum erogas. Rem partam, quasitam, comparatam, congestam summis laboribus majorum tuorum; quam majorum tuorum summa collegit industria, inaniter conficis.* *V. Consumo, dilapido, prodigo, obliurio, nepos, belluor.*

Dissocio, as, avi, atum, are. absondern. *Syn.* Disiungo. *Ufus.* Morum dissimilitudo dissociat amicitias. *V. Separa.*

Dissolubilis, e, auflöslich. *Syn.* Dissipabilis. *X* *massolubilis.* *Ufus.* Coagmentatio dissolutilis.

Dissolvo, is, solvi, solutum, ere. auflösen. *Syn.* Solvo, ere alieno me libero, dimmo, disjuncto, resolvo. *X* *coniecto.* *Adv.* Festive, separatim, omnino, melius, prout. *Phas.* *Amicitia recens facile dissolvitur, que neue Freundschaft wird leicht zertrümmert.* Perfringitur, divellitur, labefactatur praeciditur facile conglutinatio recens amorum. *V. Amicitia, Dirro.* *Ufus.* 1. Pecuniam creditori dissolvere, abzahlen. 2. *Dimmo, disjuncto, auflösen, zertrümmen.* Amicitiam, societatem, dissolvere. *Facilius est apta dissolvere, quam dissipata connectere.* 3. *Resolvo, auflösen.* Dilectici multa inveniunt, quæ nec ipsi possunt dissolvere. 4. *Tollo, infingo, auflieben.* Dissolvere potestatem, die Dörty; teutliche Gewalt aufheben.

Dissolute, lieberlich. *Syn.* Remisse, indulgenter; negligenter, ignave. *Ufus.* Non quidem severe, sed nec dissolute res connecta est. Nec crudeliter punire, nec dissolute remittere.

Dissolutio, onis, f. Auflösung. Syn. Reluctio, infirmatio, conutatio, reiectio. X *Constructio*. *Ufus*. Mors est dissolutio naturæ. An hæc lex, an legum omnium dissolutio? An humanitas appellanda est in acerbissima injuria; remissio animi & dissolutio?

Dissolutus, a, um. aufgelöst. Syn. Nimiùm remissus, negligens, effeminatus. X *fortis, omnosus, intentus, diligens*. *Ufus*. 1. Dissolutus, perditus, profusus. Dissolutio animo, imprudenti licentiâ. Dissolutus in re familiarî & negligens. 2. *Infirmitus, fractus, dissipatus, afflatus*, geschwächt gebrochen, zerstreuet. Ars quæ rem dissolutam coagmentaret. Leges dissolutæ. V. *Negligens, molis*.

Dissonus, a, um. misshellend. *Ufus*. Dissonum quid & tumultuosum canere videntur.

Dissuadeo, is, suasi, suasum, ere. wider-rathen. Syn. Deterreo, à sententia avoco, dissuasor sum. X *aut r sim*. *Ufus*. Dissuadere legem; de sententia, de proposito abducere. V. *Absterreo, abduco, avoco, de-lico, dehortor, deterreo*.

Dissuasio, onis, f. Widerrathung. X *suasio*. *Ufus*. Dissuasio legis.

Dissuasor, oris, m. Widerrather. X *autor*. *Ufus*. Dissuasor consilii mei.

Dissuavior, aris, atus sum, ari. mit Freuden küssen. Syn. Cum voluptate osculor. *Ufus*. Te vel in medio foro dissuaviabor. V. *Osculor*.

Dissuo, is, ut, utum, ere. austrennen. Syn. Sensim paulatim dissolvo. *Ufus*. Dissuendæ tantamicitiae, non discendendæ. V. *Dissolvo, separo*.

Distantia, æ, f. Unterschied. Syn. Differentia, discrimen. *Ufus*. Magna est inter eos morum & studiorum distantia. Distantia locorum. V. *Longe*.

Distentus, a, um. non distendo, ere. beladen, verhindert. Syn. Occupatus, impeditus. *Ufus*. Tot negotiis distentus sum, ut respirare vix possum; sum distentissimus. Opera distentus sum, animo longè magis. V. *Occupo, distraho*.

Disterno, as, avi, atum, are. untermården. Syn. Separo, disjungo.

Distillo, as, avi, atum, are. abtropfen. Syn. Paulatim fluo.

Distinctè, ordentlich, in gemisser Abtheilung. Syn. Dispositè, distributè. *Ufus*. Distinctè d' ipositè, explicatè, articulatum dicere.

Distinctio, onis, f. Unterschied. Syn. Discimen, distributio, interpunctio, dissimilitudo. *Ufus*. Facilis est distinctio ingenui & liberalis joci. Distinctio veri & falsi. Distinctio omnium siderum. Illam tuam distinctionem non probo.

Distinctus, a, um. unterschieden. *Ufus*. Distincta alios intervalla, moræ, interpunctiones, respirationes delectant. Littora urbibus, pocula gemmis, coelum sideribus, oratio membris & articulis distincta.

Distinguo, stinxi, stinctum, ere. unterscheiden. Syn. Separo, segrego, disjungo, scerno, discerno, interrompo, vario. *Adverb.* Acutè, d' lucide, melius, severè. *Ufus*. Vera à falsis; quid inter naturam, & rationem intersit, distinguere. Orationem variare & distinguere verborum sententiarumque insignibus. Rem ambiguam distinguere. Voluntatem à simulatione distinguere. Distinguere & segregare causam publicam à privata.

Distineo, es, ui, tentum, ere. aufhalten. Syn. Impedio, impeditum teneo. X *Onosus sum, voto*. *Adv.* Valde, vehementer. *Ufus*. Ex hoc colligas, quantâ occupatione distinear. Distineor tandem & divellor dolore. V. *Impedio, Occupo*.

Disto, as, are. entgegen seyn. Syn. Absum; distero, diversus sum, interest. *Ufus*. Contraria sunt, quæ plurimum distant, ut vita, mors; calor, frigus. Mores hominis ab oratione, vultus ab animo distat. V. *Discrepo, Discordo, Dissimilis, Longe*.

Distorqueo, es, torssi, tortum, ere. hinumbiegen. *Ufus*. Oculos distorquere.

Distortio, onis, f. Werrudung. *Ufus*. Distortio & depravatio membrorum.

Distortus, a, um. verkrümmt. Syn. Contortus. *Ufus*. Sapientes, si vel distortissimi sint, formosi sunt. Genus dicendi distortum. V. *Pravus*.

Distractio, onis, f. Zertrennung. Syn. Disruptio. *Epi. Summa*. *Ufus*. Non est nobis societas cum tyrannis, sed potius summa distractio. Pro Evagatione animi, aberratione mentis à proposito; animum tumultu, Au. schweifung, Zerstreuung des Gemüths, vulg. est. V. *Distractus*.

Distractus, a, um. zerissen. Syn. Disjunctus, divulsus, alienatus. *Ufus*. Vita à rei familiaris curâ, ambitionis labore distracta. Cæsar & Pompejus malorum pericula distracta, de imperio dimicant. *Syn.* *distractus in oratione*, *vulgo est*, ich bin zerstreuet im Gedenken; *Latine efferas*: parum attentus, animo vagus sum; à proposito averlus; inter precandum animus aberrat longius; evagatur liberius; cum ad contemplandas res divinas me conféro, animus peregrinatur longius; à suo proposito perturbatis cogitationibus abducitur. V. *Distrabo*, cogitationibus *distrabo*.

Distrabo, is, traxi, tractum, ere. von einander ziehen. Syn. Aveilo, disjungo, dilipo, diduco. *Phras.* *Congrego*. *Ufus*. 1. Naturâ coherentia distrahere. Lacerare & distrahere, reliquias vitæ. Pugnam segregare ac distrahere. 2. *Abstrahere*, abziehen, abfordern. A complexu matris filium distrahere. Non possum à te distrahî sine dolore. 3. *Transl.* *Animo avocari*, *et vanis rebus occupato tribuitur*, von einem ansehnlichen oder leibhaftigen Gemüth. Industriam avocari in plura studia distrahere. In delibetando animus in plures partes distrahitur. *Distrabere se*, sich distrahiren eine angenehme Unterhaltung suchen, *vulg.* est; *Latine dicas*: Animum à curis abducere; abstrahere à solitudine animum; aberrare eum à molestia querere; à molestiis, curis aberrare; à seriis curis avocare animum; lenire curas aberratione animi; sibi se vindicare; respirare à negotiis.

Distribuo, is, ui, utum, ere. auftheilen. Syn. Divido, partior, tribuo, dispendio, describo. *Adi.* Aequaliter, bipartito, breviter, centuriatum, commode, commodissime, tributum, tripartito. *Ufus*. Pecuniæ maximæ distribuuntur. In tres distributa est sapientia. Regnum in provincias tribuere, describere, distibuire. V. *Divido*, tribuo.

Distributè, abgetheilt. Syn. *Distributè*. *Ufus*. Nec distributè, nec ornate scribit.

Distributio, onis, f. Auftheilung. Syn. Divisio, partitio, descriptio. *Ufus*. Temporum distributionem facere. Cæli distributione.

Distributor, oris, m. Auftheiler. *Ufus*. Distributores tabellarum.

Distinctus, a, um. verstrickt. Syn. Strictus occupatus, distinctus. *Ufus*. 1. Nunquam laboribus distinctus fui. Ejus vita an-

bitionis labore distincta. 2. *Eandem vaginam*, aus der Scheide gezogen. *Distincti* in rempublicam gradus.

Distingo, is, strinxi, strictum, ere. verstricken. Syn. Constrinco. *Adi.* Conestum. *Ufus*. 1. Fraus distingit, non dissolvit perjurium. 2. Gladium distinguere, den Degen ausziehen.

Disturbatio, onis, f. Zerstörung. Syn. Everfio. *Ufus*. Disturbatio urbis.

Disturbo, as, avi, atum, are. zerstören. Syn. Diripio, disocio, demolior, dilipo, perverto. *Phras.* *Construo*, *compono*, *dissolvo*. *Ufus*. Rem totam disturbavi. Judicium vi & armis disturbare voluit. Vitæ societatem disturbet, qui fidem lædat. V. *Ingreffio*, turbo.

Divesco, is, ere. reich werden. Syn. Dives fio. V. *Dives*.

Dithyrambus, i, m. Genus carminis, in honorem Bacchi, quo Pindarus utitur.

Ditio, onis, f. Gebiet. Syn. Imperium, potestas jurisdictio. *Phras.* 1. *Urbs earst sub ditione Cæsaris*, diese Stadt steht unter kaiserlichen Gebiet. Urbs hæc sub tutela Romanæ magnitudinis acquiescit: in ditione & potestate Cæsaris tenetur; Romano paret Imperio; jura legesque à Rom. Imperatore accipit. 2. *Provinciam sue ditioni subicere*, eum Land unter seiner Bothmässigkeit bringen. Provinciam in ditionem suam redigere, sub ditionem subungere provincia potiri; ditione complecti; dominatum provincie occupare; armis sibi asserere, vindicare; subigere provinciam; ditionis sue facere; ditioni sue adicere. V. *Imperium*, *Occupo*. *Ufus*. De Inuiti ac ditione omnia gubernantur. in ditionem redigere. sub ditionem subungere. In sua ditione ac potestate tenere. Pro regione, provincia, Land, *vulg.* est.

Dito, as, avi, atum, are. reich machen. Syn. Locupletio. *Phras.* *Rex aitavit hominem*, der König hat ihn bereichert. Divitiis auxit; fortunis cumulavit; amplificavit fortunas hominis; facultates auxit; fortunis locupletavit. V. *Divitia*, *Ufus*. Urbs spoliis ditata ac triumphis. V. *Locupletio*.

Diu, lang. Syn. Perdiu, multos annos, multos dies, magnam partem diei, per multas ætates, longo intervallo. *Phras.* 1. *Diu ante*, lang zuvor. Multo ante; permultum ante; jam pridem; dudum; multis ante temporibus. 2. *Diu post*, lang darach

Lon-

longo ex intervallo; magno ex intervallo; post longam intercaedinem; post longum tempus; longo post tempore; cum temporis multum abisset; transactō & multorum annorum spatio. *Ulus.* Quid est in vita hominis diu? V. *Duro.*

Divaricor, aris, atus sum, ari. von einander spannen. *Pass.* Syn. Curibus distrahor. *Ulus.* Divaricari hominem ac deligari jubet.

Divello, is, velli, vulsum, ero. hinweg reißen. Syn. Distraho, separo. X *conjungo.* *Adv.* Agre. *Ulus.* Non o eum à me divellet ac distrahet. Magnò dolore à te divellor. V. *Separo.*

Divendo, is, vendidi, venditum, ere. verfauffen. *Ulus.* Bona sua divendere. V. *Vendo.*

Diverse, unterschiedlich. Syn. Variè, non unò modo, alio atque aliò modò.

Diversor, aris, atus sum, ari. jur Herberge sein. Syn. Apud hospitem sum, versor, utor hospitio. *Ulus.* Tua in domo diversabor. Vedius Romæ apud Pompejum diversatus est admodum lautè.

Diversor, oris, m. Gast. Syn. Hospes, qui recipitur; qui divertit. *Ulus.* Campum cum quibusdam diversoribus alequitur.

Diversoriolum, i, n. kleine Herberge.

Diversorium, ii, n. Herberge. Syn. Hospitium. *Epi.* Aptum, peropportunum. *Ulus.* Varro villam illam studiorum voluit, non libidinum diversorium. Requiescam in tuo sermone, ut quodam opportuno diversorio. Ex vita discedo, tanquam ex diversorio.

Diversus, a, um. unterschiedlich. Syn. Varius, dispar, non idem, distans, impar, dissimilis, disjunctus, contrarius scetotus alter, alius, disparilis. X *Idem.* *Adv.* Longè, longissime, maxime. *Ulus.* Hoc est diversum à taliquis. Varia & diversa instituta multum in se distantia. V. *Disjunctus, alius, dispar.*

Diverticulum, i, n. Weg, Scheide. Syn. Flexio viæ, anfractus. *Ulus.* Quæ diverticula, quas flexiones quæris? Faudis diverticulum mox reperit. Ne diverticula peccatis darentur.

Diverto, is, verri, versum, ere. einführen, abwechseln. Syn. Divertor, divertior: de

via decedo. *Ulus.* Apud hospitem amicum divertere. Redeamus unde divertimus. V. *Digredior, digressio.*

Dives, itis, g. o. reich. Syn. Locuples, copiosus, opulentus, pecuniosus, fortunatus, beatus, opibus affluens, omnibus copiis circumfluens, copiis præditus, omni copiarum genere abundans; divitis affluens, bene nummiatus, à re paratus, à re firmus, à divitiis instructus, omnibus rebus ornatus, copiis amplissimus, bene pecuniatus; homo re amplè & proluxè; pecunià princeps; cui amplissima fortuna sunt; cui effusè affluunt opes; divitis potens; præpollens; qui copia argenti aurique abundat; divitis florens; opibus elatus; homo re fortunisque auctior; cui fortunæ auctæ & exaggeratæ; qui rem, qui copias, qui facultates habet; qui à fortuna insubestimissimus; à re familiari paratissimus; qui opibus valet, divitiis refertus, ornatus; qui rem possidet amplissimam; opibus auctus est amplissimis; cui facultates, opes, copiae sunt maximæ, cui magnam bonorum copiam fortuna largita est; qui fortunæ munere egregiè ornatus est; cui res domestica, familiaris ampla & copiosa. X *Pauper.* *Ulus.* Dives animus est, non alicui. Soli sapientes divites. V. *Divitia, copia, pecunia.*

Divexo, as, avi, atum, are. plagen. Syn. Vasto. *Adv.* Fædè. *Ulus.* Omnia dividere & dirigere. V. *Vexo.*

Divido, is, visi, visum, ere. getheilt. Syn. Distribuo, partior, dispartior, dispersior, in partes tribuo, seco, degeo, distinguo, discrimino, distraho, segrego, excludo. X *Conjungo, confundo, commisceo.* *Adv.* Acute, æqualiter, accurate, ineleganter, infinite, subalter, passim, ultro citroque, latè. *Phras.* Dividere exercitum, das Striegè theil abtheilen. Bipertitò ducere; militem partiri; in multas; parvasque partes carpere; in diversas regiones distrahere, diducere, latius distribuere in duas partes abscindere exercitum; dimittere plures manus; diducere militem; vultu dispartiri.

Dividuus, a, um. getheilt. Syn. Quod recipit divisionem. *Ulus.* Dissolubile & dividuum est omne animal mortale. Materia dividua gignitur.

Divinatio, onis, f. Weissagung. Syn. Vaticinatio, augurium, prædictio, presensio, scientia rerum futurarum, adivinatio.

ratio, ariolatio, oraculum, conjectura. *Epi.* Artificioſa, naturalis, opinabilis, vera. *Uſus.* 1. Neſcio quā animi divinatione hoc preſenſi. Lo rem adducit, ut divinatione non ſit opus. 2. *Genus cauſæ, quæ de accuſatore conſtituendo quaeritur.* Divinatio in Verrem. V. *Conjectura.*

Divinè, göttlich. *Syn.* Divinitus. *Uſus.* Multa divinè præſenſa & prædicta reperiuntur.

Divinitas, atis, f. Gottheit. *Syn.* Numen, ſumma præſentia. *Uſus.* Aſtroteli menti tribuit omnem divinitatem, aſtrotalii. Ex divinitate ſua animum genuiſſe Deus credebatur. V. *DEUS.*

Divinitus, von Gott, aus göttlicher Eingebung. *Syn.* Divine, divino numine. *Phraſ.* Divinitus nobis auxilium oblatum eſt, dieſe Hülfe iſt uns von Gott gekommen. Divino munere, non humano conſilio; donò deum, velut cælo dimiſſa illa auxilia venire; velut divina virgula illa nobis bona ſuppeditant ſunt. V. *Deo jurante.*

Divino, as, avi, atum, are. räthen, weiſſagen. *Syn.* Vaticinor, auguror, conſpicio, futura ſignifico, in poſterum præſentio, præſagio, ariolor, oraculum eſſe, conjectura præſpicio. *Att.* Mirabiliter, naturaliter, proriſus. *Phraſ.* Eam tempeſtatem multi æſtè divitabant, dieſe Ungewitter haben viele vorherſagt. Multis vaticinationibus, non ſine inſinecti aliquo aſſatuque divino, non ſine mentis incitatione divini, ea prænuntiata ſunt. Non tam aruſpices & fulguratores, nec tam interpretes oſtentorum, augures, aut vates ſuriosi; ſed viri ſapientes ac providi eam tempeſtatem augurabantur. Non ſomniorum conjectione, non vanā augurandi ſcientiā, non prognostiſis; non e fatidicorum & vatum eſſatis incognitiſis; ſed ex iſis, quæ contra morem ac leges fierent, impendentem republicæ calamitatem, velut divina præſagii ore præmonſtrant, præcinnuerunt, præſentierunt, præſignificaverunt. *Uſus.* Futura divinare. V. *Conſpicio.*

Divinus, a, um. göttlich. *Syn.* Cæleſtis. *Uſus.* 1. Homo divinum ac cæleſte animal à Philoſophis quondam appellatus. Divina regio. Natura divina. 2. *Dirubator, Alagus, Wahrsager.* Falſuntur ſæpè divini & Chaldaei. Melancholicos habere aliqui in animo divinum & præſentientem, exiſtimat Aſtroteli.

teles. 2. *Excellens, beſt, numme ſalgaris, treſſich, ungemain.* Divinā vii memoria, conſilio, eloquentiā, ingeniū. Divinus melaudibus extulere illæ cæleſtes divinaque legiones. Divina homini autoritas.

Diviſio, onis, f. Theilung. *Syn.* Diſtributio, partitio, divortium, diſſidium, ſectio. *Uſus.* Cauſarum, orationis diviſio in ſuas partes. Trium regnorum diviſio, cæli, maris, inferorum.

Diviſor, oris, m. Theiler. *Uſus.* 1. Italiae diviſores. 2. *Quotribus candidatorum nomine pecunias dividit, ad ſuffragia corrumpenda.* Per quem ſequeſtrem, quem diviſorem tribus corrupta eſt? Pœna in diviſores conſtituta.

Divitiæ, arum, f. Reichthum. *Syn.* Opuſſentia, ampla fortuna, magnæ fortunæ atque copię; ſumma copia; opes & copię, omnium rerum abundantia. X *ſimma inopia, paupertas.* *Epi.* Duces ad voluptatem & viciſſitudinem bonam; inanes, ingentes, libidinoſe, maximæ, certiffimæ, naturales, opportune, parabiles, veteres illibateque. *Phraſ.* 1. *Divitias quaeris, du miſſit reich werden.* In reſamiliariaugenda totus es. Præter divitias nihil ſpectas. Totus in divitias incumbis. Tuam omne ſtudium in quaerendiſ opibus conſumis, locas, conſtituis. Id unum agis, ut divitias tibi pares, compares, colligas, congeras. Eò tantum ſpectas, ut opes poſſideas; eò tuum ſtudium dirigis, ut opibus abundes, affluas; eò ſtudium tuum conſers, ut divitiæ tibi abundant. Tuum conſilium illud eſt, ut divitiæ tibi adſint maximæ; ut divitiæ tuum in domum omnes confluant; ut dives, ut copioſus, ut locuples, ut bonè nummatus ſis. Nihil tibi potius eſt, quàm ut ſis multarum poſſeſſionum præſidio munitus; ut à re familiari ſis inſtructus, paratus, minime inops; ut divitiis, copiis, opibus, fortunis abundes; ut cumulata poſſideas, & uberrima ſint omnia; ut omnium rerum ubertate floreas; ut fortunæ tibi ſint ampliffimæ. Opes aucuparis; opibus inhias; rem facere; facultates augere; amplificare fortunas, ea tibi cura eſt unica. Animus eſt opes parare, congerere, cumulare, accumulare, coacervare, corradere, conſicere; rem familiarem magnis acceſſionibus augere; pervenire ad opes, colligere amplas facultates; omnibus viſ ornamentis, omnibus præſidiis redundare, rem augere cupis; opes expetis funditas optimè ac conſtitutas. 2. *Divitias habet ampliffimas, er hat ſehr groſſen Reich.*

Reichtum. Divitiarum actus, ornatus est amplius; opibus ac fortunis viget, possidet, praestat, excolet; re utitur amplius admodum ac prolixa; rem habet, tenet, possidet, nactus, indeptus est copiosam, uterinam, benè magnam. Operum habet multitudinem ac copiam constitutus; pauci hominem excellunt opibus; opibus valet, praestollet. **V. Dives.** *Uss.* 1. Divitiis excedere, quiescere, parare. 2. Divitiis circumfusi; ad divitias pervenire; divitiis augeri, ornari. **V. bonis, copia, abundo.**

Divortium, ii, n. Scheidung. **Syn.** Dividium inter conjuges; disidium. **Fr.** Subitum. *Uss.* Quid audio, Lentulum recine divortium cum uxore? Multa doctrinarum divortia. Syria à Cilicia aquarum divortius dividitur.

Diurnus, a, um. täglich. **Syn.** Quod ad diem pertinet, aut sit de die. *Uss.* Nullam partem neque diurnae, neque nocturnae quietis capit. Annuum, mensurum, diurnum spatium. Diurni & nocturni metus & dolores.

Diutinus, a, um, lanquidus. **Syn.** Diuturnus, longinquus. *Uss.* Errore, morbo diutino tenebatur. **V. Diuturnus.**

Diuturnitas, tis, f. Langwierigkeit. **Syn.** Longinquitas temporis, vel temporum; magnus numerus dierum. *Uss.* Diuturnitas pacis republicam firmavit. Diuturnitas maximos luctus verustate tollit. Diuturnitas gloriae, memoriae.

Diuturnus, a, um. langwierig. **Syn.** Diutinus, longus, longinquus temporis, longinquus. *Phras.* Diutino morbo laboravit, er ist lang krank gelegen. Longinquo morbo implicatus jacuit, diutino morbo tenebatur; dolor morbi diuturnitate productus est; magnam anni partem aegrotabat. *Uss.* Nihil simulatum diuturnum. Diuturna sitis.

Divulgo, as, avi, atum, are. verkünden, unter die Leute bringen. **Syn.** Ioras effero, vulgo, pervulgo, in medium profero, edo, patefacio. *Phras.* Rei fama ubique divulgatur, die Sache wird aller Orten ausgedreitet. Fama rei tota urbe discurrit; edocet vulgus. Fama rei omnium sermonibus teritur; celebratur; in vulgus effertur; vulgi rumoribus differtur, dissipatur. res in omnium ore, ac sermone est, versatur. Morat per urbem rumor; non jam taceat seipit per urbem rumor; pere erecit rei fama; ere ris factus. sermonibus. **V. Fama.** *Uss.* Li-

brum divulgare. Inimici eam rem sermonibus divulgant. **V. Ego, fama, rumor.**

Divus, a, um. göttlich. **Syn.** Deus, homo divinus. *Uss.* Ad Divos caste adendum. Pro Sancto, einen Heiligen, nicht profane anbeten.

Do, as, dedi, datum, dare. geben. **R.** 1. *dō, rei didici.* **Syn.** Impertio, largior, dero, prebeo, exhibeo, trado, dono, dono. *Phras.* Dat libenter, er giebt gerne. In dando est admodum munificus; omnia dilargitur; promittit de suo, facile erogat, concedit, annuerat, annuit, minuit, praebet promittit & benigne; cumulatè dat omnia. **V. Iaro, dono, participo.** *Uss.* 1. Dare potestatem alicui, autoritatem, 2. *fero, auctorem.* Dare aliquid auri, honori, ignominiae. 3. *trado, accipio.* übergeben. Aliquem in caveam, pistrinum, custodiam, carcerem, mortem, lequeum, cruciatum dare. 4. *committo, ergehen, leihen.* Se fugae, labori, iri, otio, deliciis, toro, somno dare. 5. *confero, sich begeben.* Se in partem Caesaris, in factionem, in consuetudinem, familiam, amicitiam alicujus dare. Dare se ad lenitatem, ad dicendum, ad causas agendas. 6. Dare aliquid auribus; dare gratiam alterius, assentari, beucheln. 7. Dare penas, supplicium, de se. Straffe bezahlen. 8. Impressionem, impetum dare, anfallen. Malum alicui & incommodum dare, Unheil zufügen. 9. Dare verba, decipere, betrügen. 10. *ignoro, scire.* aliquid dare, zu Pfand, auf Wucher geben. 11. Sententiam alicui; actionem dare, erlauben bei dem Rath zu erscheinen; einen Handel austragen. 12. *bulam* dare, eine Comödie spielen. 13. Operam dare libris, literis, magistro. Coenam, solatium, negotium dare alicui.

Docco, es, ui, doctum, ere. lehren. **R.** 1. *docēo, sentio.* **Syn.** Instituo, erudo, edoceo, praecepta do, vias trado, disciplinam trado, informo. *Alv.* Diligenter, dilucidè, fideliter, ineptè, iracundius, laboriosius, latine potissimum, fero. *Phras.* Docere adolescentes, die Jugend unterweisen. Informare ad omnem humanitatem; rebus optimis institue, imperitos condocere; scientiam augere; optimis institutis imbueri; fidem a monita tradere; disciplinam alicui tradere. aribus adolescentes instruere, erudere, tingere; ludum apud re juventuti tradere; doctrinis adolescentes impertire; praecepta tradere; artes ad tradere non

nestis artibus juventutem ad omnem humanitatem formare; doctrinis ingenia expellere; doctrinam; eruditionem suam in alios dispartire, transfundere; doctrinae haeredes instituere ac relinquere plurimos; ad bonas artes istdem itineribus quibus ipse ad summam eruditionis laudem pervenerat, adducere. V. *Dispositio, Eruditio, Instructio, Doctrina. Usus.* Quid te, alime, literas docam? Juventutem mercede docere. Docere, trahere, inculcare. Docere judicem de injuriis suis. Senectus adulescentes docet, & ad omne officii munus instruit.

Docilis, e. gelehrsam. Syn. Qui facile, libenter, quæ docetur, arripit, intelligit, aptus ad disciplinas, *(indocilis, Phras.)* Est docilis, et fast leicht. Ingenium nativus est facile; cerea est indole, quam facile in quasvis figuras formes, singas; quam nullo labore, nullo negotio in omnem partem verses, flectas, inflectas; docilitatem habet, disciplinas omnes facile arripit. *Ufus.* Præbere se docilem ad aliquam artem, sententiam, disciplinam. Docilem facere auditorem.

Docilitas, tis, f. Gelehrsamkeit. Syn. Dicendi facilitas. *Epi.* Humana. *Ufus.* Qui docilitatem memoriamque habent, ingeniosi vocantur. V. *Ingenium, ingeniosus.*

Doctè, gelehrt. Syn. Peritè, literatè. *Uf. s.* Satis docte ac perite.

Doctör, oris, m. Lehrer. Syn. Magister, præceptor, interpret. *Epi.* Intelligens, nobilis, summus, singularis, distinctus, Rhetorici, summi, veteres. *Ufus.* Greci dicendi artifices & doctores. Sapientiae doctores, & vivendi præceptores. *Doctör Ecclesie,* em *Kirchenlehrer.* Rerum divinarum interpret, divinatorum oraculorum interpreter, sanctissimus æque ac doctissimus, Christianæ sapientie princeps ac magister. *Doctorem creare,* einen *zum Doctor machen.* Doctoris nomine ac insignibus ornare, decorare; Juris, Theologie insignia tribuere; lauream ceterisque doctrinae insignibus donare, cohonestare; Doctoris appellatione insignire, inter Juris Doctores, vel Doctoribus adscribere; in Doctorum Juris Ordinem referre, reponere, collocare; doctrinæ gratum, honores conferre eos, quos habet Philosophia amplissimos. *Doctorem fieri,* Doctor werden. Inter Juris Doctores cooptari; doctrinae lauream, vel insignia capere, accipere; doctrinam

lauream donari, doctrinae insignibus decorari, cohonestari, potiri. Inter Sapientiae Senatores admitti, adscribi; in Senatum Sapientum cooptari; in Juris Doctorum Ordinem adlegi; Iurum insignibus nobilitari; Juris Doctorum gradum, dignitate potiri; eorum insignibus exornari.

Doctrina, æ, f. Lehre. Syn. Eruditio, litteræ. *Epi.* Abundans, elegans, eximia, exquisita, facilis, fidelis, liberalis, magistra, vetus, mediocris, non moderata, multa, optima, perfructuosa, politissima, puerilis, reliqua, singularis, subtilior, summa, transmarina, uberior, vulgaris, ingenua, mala. *Phras.* Doctrinam sibi egregiam comparavit, er hat es in der Gelahrtheit weit gebracht. Animum disciplinis omnibus egregie excoluit; amplam rerum humanarum divinarumque cognitionem asscutus est; progressus in doctrinarum studiis fecit eximios; processus eos in artium cognitione fecit, nihil ut fugere ejus scientiam videatur posse; magnam rerum cognitionem mente complexus est; animo comprehendit, nullum doctrinae genus est, quo ille pectus suum non conleverit; in doctrinarum studio multum sane promovit; processus in artium studio habuit sane maximos. V. *Doctus. Ufus.* In maximis occupationibus nunquam intermittit studia doctrinae. Relaxare, recolere animam doctrinam, & ad sapientiam præparare. Doctrinarum omnium studiosus. Homo omni virtute & doctrinam ornatissimus. V. *Litteræ, Disciplina.*

Doctus, a, um. gelehrt. Syn. Litteratus, eruditus, litterarum intelligens. *Phras. 1.* Est tu doctus, er ist ein gelehrter Mann. Vir est doctrinam egregie excoluit; litteris perpolitus; abundantia doctrinam, atque optimarum artium studis eruditus. Vir præclarè ac reconditè eruditione ornatus. Omnis antiquitatis peritus, Grecis & Latinis litteris institutus, à Philosophia instructior; omnibus artibus, quæ sunt liberò homine dignæ, omnibus ingenii disciplinis, incredibili quâdam varietate rerum ac copiam præstans, doctrinam nobilis & clarus; litteris impense deditus, in bonarum artium studio præcellens; eleganti literaturam, à quo nemo nisi doctior redeat; doctrina liberaliter instructus; acerrimo vir ingenio, exquisitaque doctrina; qui cum humanitate, & cum doctrina frequens habet commercium; vir omni liberali doctrina politissimus; vir cui multæ & reconditæ sunt litteræ; in quo litteræ sunt plurimæ; litteris Græcis juxta atque Latinis

doctus.

doctissime eruditiss. Illustris liberalibus studiis; egregius vir ingenio, bonisque omnibus disciplinis ornatus; vir excellentis doctrinae; in studiis doctrinarum egregius; litteris multis praeditus, rerumque varia ac plurima scientia; ingenio vir eleganti, & haudquaquam rerum litterarumque veterum indoctus; homo in omnium bonarum artium disciplinis impensè doctus; in studiis doctrinae multum atque celebrati nominis; vir in artium studiis liberalissimis doctrinaque versatus, qui unus optime norit, non nostra solum, sed etiam Graecia monumenta omnia; vir multarum litterarum; vir reconditæ, interioris, exquisitæ, singularis, non vulgaris doctrinae indiget doctus. Venerabilis vir miraculo litterarum. 2. *Homo non admodum doctus*, ein Mensch von geringer Wissenschaft. Litteris parca aspersus, leviter tinctus; qui Musis vix à limine salutavit; qui litteras vix promissis, ut ajunt, libris degustavit; qui in eruditorum natione nondum profliteri nomen audeat. 3. *Aleand scientia datus est*, er istt ider Arguen-Stunst erfahren. Prudens est medendi arte; sciens, peritus, intelligens est medicinae; longe procellit in medicinae scientia. Medicinae scientiam tenet, possidet, callet, ita est affecutus, ut paucos in ea arte pares reperias. Medicinae scientia valet, floret, praestat, excellit. Medicinae doctrinâ, cognitione intelligentiâ cum paucis conferendus est, nemini est inferior. Nota ei praeclare medicina est; patent ei, quae multos latent ex medicinae scientiâ, ex medendi arte. Multum hausit ex his libris, unde manat ejus scientiae cognitio. Medicinae scientiam plane complexus est; mente atque animo comprehendit; ingenio sibi aperuit, peperit, comparavit. V. *Peritus, ingenium*.

Documentum, i, n. Beispiel, Lehrstüd. Syn. Admonitio, preceptum, exemplum, monumentum. Epi. Maximum. Usus. Cato documentum antiquae virtutis, integritatis, prudentiae. Hinc documentum cape, quid possit fortunâ; documentum statuere, nequis in posterum &c. Jam a adolescentia documenta dederas maxima, qui vir, futurus es. V. *Exemplum*.

Dodrans, antis, m. neun Unzen. Syn. Novem unciae, seu rei integras partes tres. Usus. Ejus fundi dodrantem emit.

Dogma, atis, n. Lehre, Meinung, Gebot. Syn. Decretum, iterum, preceptum, placitum. Epi. Commune, verum.

Dolabra, x, f. Hovel. Syn. Instrumentum, quo dolantur ligna.

Dolenter, mit Schmerzen. Usus. Dolenter, hoc magis dico, quam contumeliose.

Doleo, es, dolui, ere. schmerzen, traurig seyn. Syn. Dolorem capio, vel accipio, condoleo, indoleo, mæreo, angor animi, dolore ardeo, ingemisco, acerbè fero, dolorem animo capio, molestiam capio, in dolore & mœstia sum, dolor mihi accidit, in dolore sum, vel maximò mœrore potius. Adv. Graviter, impune; intoleranter, levius, maxime, medioctiter, mirifice, pariter, postmodum, plus, proinde, valde, praecipue. Phras. r. *Ea res valde mihi doluit*, die Sache hat mich sehr geschmerzet. Ea res gravem mihi dolorem iniecit; angebar animo mœrore necessario & acerbò; sine acerbissimo animi sensu rem audire non potui; hausi dolorem acerbissimum, ferremque gravius, si nova ægrimoniae locus esset; dolor vocem mihi debilitat atque interclaudit; rei memoria animum mœrore opprimit; rei memoria meum pectus effodit; fixis animo hæret dolor; pungit, perfodit, pervellit animum dolor; sensu doloris vehementiam eam, ut vix consolabilis videretur ægritudo; quasi faeces quadam doloris admovebantur animo. Tabescere, confici, macerari, disrumpi mihi dolore videbar. V. *Dolor*. Crux. 2. *Dare de tuis miseriis*, vulg. Condoleo, compater tibi, ich habe ein Mitleiden mit dir. Doleo vicem tuam; commoveor miseriis tuis; gravissimo afficior casu tuo; miseriam tuam meam puto; miseros fortunam tuam; doloris tecum sum particeps; misericordiâ tui capior, moveor, commoveor; calamitas tua in magnam me sollicitudinem adducit; commiseror fortunam tuam; acerbè meangit, vexat sollicitat miseria tua. V. *Dolor*, angor, fœditus. Usus. De febricula filiae tuæ vix de doleo. Tuum casum luctumque omnes dolumus.

Dolium, ii, n. Faß. Syn. Vas vinarium. Usus. De dolio haurire.

Dolo, as, avi, atum, are. hoblen. Syn. De dolo. Usus. Homo è robore dolans. Dolare orationem.

Dolor, oris, m. Schmerz. R. & δνλάν, lēdo. Syn. Mœror, acerbitas, acerbis animi vel corporis sensus, animi cruciatus. Epi. Acerbus, acerbissimus, acris, alienus, apertus, asper, molestus, odiosus, difficilis, brevis, communis, conjunctus, vix consolabilis, diuturnus, domesticus, fictus, gravis, longus, gravior, gravissimus, humanus, instabilis, incredibilis, inde protectionis suae, ingenuus, intestinus, intolerabilis, tolerabilis, inveteratus.

justus, justissimus, lenis, levis, longinquus, longior, longissimus, longus, minus, malus, major, maximus, mediocris, medius, minor, minimus, mirus, miserrimus, mortuus, mitior, molestus, muliebris, municipalis, naturalis, necessarius, nimius, novus, officiosus, perpetuus, pius, plebeus, precipuus, praesens, praeteritus, privatus, productior, sempiternus, stabilis, summus, tantus, verus, vitilis, universus, asper, gravis, parvus propior. *Phras. 1. Ea res mihi meum dolorem attulit, diese Sache hat mir einen grossen Schmerz verursacht. Magnum mihi dolorem dedit, fecit, iniecit, incussit; ea res dolore me incendit; dolori mihi fuit maximo; magno me dolore affecit, oppressit, magnum mihi dolorem peperit; perturbavit ea me res vehementer, afflixit, commovit; graviter ea res me pupugit; momordit, affecit. 2. Gravis me invasit dolor, es hat mich ein grosser Schmerz überfallen. Dolor me incredibilis iniecit, incussit; accepi ex ea re acerbissimum dolorem; mortorem ex ea re hausi, suscepi, concepi gravissimum; dolor me arripuit, oppressit, vexavit molestissimus. 3. Dolorem sustineo gravem, ich leide einen grossen Schmerz. Dolorem acerbum patior. Dolorem eiusmodi fero, qui ferri vix possit. Dolorem incredibilem capio, sustineo, suscipio, traho, haurio, gravissimo dolore angor, conficior, exerceor, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frangor; acerbissimo dolore discrucior, divellor, distrumpor, perimor, interimor, exanimor, contabesco, opprimor, premor. Omnes mentis meae partes dolor exagitat, divexat, perturbat, afficit. Concidit animus meus ietu doloris, viceretur ac sollicitudinis, concursu molestiarum labefactatus atque convulsus. Itacecidit animus meus dolore percussus, ut nulla res eum ad aequitatem possit revocare. Jaceo in mortore ac sordibus. Curis maceror; aegritudine contabesco. Vehementissime sollicitor; acerbissime doleo; aegritudine animi ita laboro, ut sanari vix possim, vel potius plane non possim; ut spem salutis omnem amiserim; ut spes salutis omnino super sit nulla. Verior in summo dolore ac mortore; verior in mortore & sordibus. Mortori me totum dedi: tristitia me totum tradidi, jacet animus mortore oppressus; nihil me tristius; mortore urgeor, laceror; dolore consumor; mortor meus non is est, quem ulla ratio mitigare, nedum exhaustare possit. Dolor intolerabilis impior, ardeo, tactus sum; dolori pene succumbo; aestuat animus dolore; dolore efferor, differor; doleo, ut nemo magis; incendor dolore. 4. Morbi dolores sunt*

intenti sumi, die Schmer en der Krankheit sind sehr heftig. Arius dolore ardent; artus vehementer laborant morbi dolor me gravissimus arripit, excruciat, premit, opprimit; acer est doloris mortuus; torqueor incredibilem in modum morbi doloribus; tanta est morbi acerbitas, tantusque dolorum estus, ut animam me positurum credam; exedat, dilaniat viscera dolor intolerabilis morbi summam sentio acerbitatem, in dolores inieci gravissimos, in summis doloribus jaceo, dolore correptus sum gravissimo. 5. Ingenti mihi dolore est discrucior, diese Abreise gereiher mir zu grossen Leidwesen. A te cum discrucior, videor mihi partem viscerum abrumpere, desiderio amittendi sodalis tam amabilis immensum excrucior, affligor, gravior est omni supplicio tuus mihi discrucior; effector dolore ex discrucio tuo. 6. Dolorem de peccatis habeo, ich habe Reu und Leid über meine Sünden. Praecipuo quodam dolore angor; lachrymas poenitentis animi indices profundo; dolorem ex peccatorum memoria conceptum gemitu patetacio, dolore admissorum excrucior; ex recordatione criminum dolor animi nunc ingens nascitur, cum recordatione scelerum dolor quoque animum subit. 7. Dolorem ferre jam non possim, ich kan den Schmerz nicht mehr ertragen. Ferendo dolori jam non sum, impar dolori sum. Tantum doloris, acerbissimi sustineo, quantum ferri vix possit; dolori succumbo; impares dolori vires merentur; vires meae dolore franguntur; vim doloris minime sustinent; ad dolorem infirmasunt. Roboris in me tantum non est, ut acerbitatem tam gravem, quam perpetui. 8. Non decet virum dolori se totum tradere, es siehet etiam Mann nicht wohl, wann er sich von dem Schmerzen gar zu viel einnehmen lässt. Indulgere, parere, servire dolori; dolore autem viro gravi indignum est; non decet virum, dolori ita fracta laxare; dolori ita cedere, ita se permittere; ita se totum dare, ut modum non reperiat. 9. Quid dolorem tibi ipse renovas? was erneuest du dir selbst den Schmerz. Quid dolorem tibi ipse reficis? quid exiccas? quid dolorem, quem dies jam pene sanaverat, renovas? quid dolorem, qui jam temporis longinquitate propemodum evanuerat, exinctus erat, redintegras? quid obductam pene cicatricem reficis? quid piagam, quae in cicatricem jam prope coiverat, ipse renovas? quid ipse tibi unguis in ulcere es? 10. Dolorem lenire, den Schmerz mildern. Dolorem exhaustare, mitigare, minuere, frangere, levare; dolorem detrahere; sermonis suavitate magnam aliquid

em doloris partem abitergere, eripere, aufheben. V. *Confer.* 11. *Dolorem deponere*, den Schmerz ablegen. *Dolorem abicere*, deponere. A dolore transper abire te; doloris oblivisci. *Ufus.* Dolor me incellit, anhaeret. Dolorem abici dare, verurtheilen. Dolorem capere, empfinden. Dolori parere, nachgeben. Dolorem fovere, amplificare, vergrößern. Dolorem aliquem liberare, befreien. V. *Alia.* 11, *dolor*, *anxius*, *assiduus*, *tristis*, *confusus*, *doleo*, *contristor*, *solicitor*, *circulator*.

Dolose, betrügl. *Syn.* Malitiose, ex insidias, ex occulto. *Ufus.* Dolose, malo doluagere.

Dolosus, a, um. betrügl. *Syn.* Malitiosus. *Ufus.* Dolosis consiliis regno pulsus. V. *Vultus*, *astutus*.

Dolus, L. m. Betrug. *Syn.* Fraus, fallacia, machina, insidiae, dolus malus.) (*bona fides.* *Phras.* *Dolum facere*, einen betrügen. Dolos commoliri, suere, consuere; adhibere dolos malos & fallacias. *Dolus* aliquem ludere, ducere; circumvenire fallacis & prestigis. V. *Decipio*, *fraus*, *fallacia*, *astutia*.

Domabilis, e. leicht zu zähmen. *Syn.* Qui domari potest.

Domesticus, a, um. Hausgenos. *Syn.* Familiaris, intellinus, vernaculus, privatus, intimus,) (*externus alienus.* *Ufus.* Res familiaris, & domestica. Disciplina domestica. Domesticum, intestinum malum. *Domestica exempla.* V. *Familiaris*.

Domicilium, ii, n. Behausung. *Syn.* Domus, habitatio, sedes, tectum. *Epi.* Amplissimum, aptum, divinum, honestissimum, pristinum, proprium, sacrum, stabile & certum, terreste, universum. *Ufus.* 1. Humana figura domicilium mentis. Domicilium Romae collocavit, ante non habuit. 2. *Transl.* In hoc domicilio imperii & gloriae. Urbs haec domicilium superbiae & luxuriae. Domicilium in alterius auribus, vel humanitate collocare. V. *Domus*.

Domina, æ, f. Frau. *Syn.* Princeps, regina. *Epi.* Dura, improvisa, vehemens, imperiosa, blandissima, gravis. *Ufus.* Fortuna campi domina, & rerum humanarum. Prudentia domina & regina virtutum. Voluptates blandissimæ domina. Eine Frau im Hause, rectus dicitur Hiera.

Dominatio, onis, f. Herrschaft. *Syn.* Dominatus, tyrannis, regnum. *Epi.* Accom-

modatissima, aliena, non modo crudelis, sed ignominiosa etiam & flagitiosa, nimia & moderata, jucunda & honesta, misera, nova, regia. *Ufus.* Vita sub dominatione misera est. Quarere, sibi comparare, habere dominationem.

Dominator, oris, m. Herrscher. *Ufus.* Rerum dominator Deus.

Dominatrix, icis, f. Herrscherin. *Syn.* Domina. *Epi.* Cæca ac temeraria. *Ufus.* Dominatrix animi cupiditas.

Dominatus, us, m. Beherrschung. *Syn.* Dominatio, principatus. *Epi.* Crudelis, impotens, novus, perpetuus, regius, superbus, deterrimus. *Ufus.* Dignus dominatu omnium rerum, Dominatum Cæsar occupavit. Unius dominatu omnia tenebantur. Fortuna eum in summo dominatu locavit.

Dominator, aris, atus sum, ari. herrschen. *Syn.* Rerum potior, regno, dominatum teneo, populos dominatu premo, teneo, imperium in populos teneo, in ditione habeo; provinciam cum imperio obtineo; præsum cojare, quod amplissimum esse potest; præsum ea potestate, quæ potest esse maxima; imperio populi; imperio urbem rego. *Ufus.* Dominari in iudiciis. Eloquentia in liberis urbibus dominatur, & floret. Dominari in suos. Ubi libido dominatur, modestia exalat. V. *Regno*, *Impero*, *Imperium*, *Ditio*, *Rego*.

Dominus, i, m. Herr. *Syn.* Imperator, Rex, Princeps, tyrannus.) (*servus.* *Epi.* Agrestis & furiosus, avocior, amicillimus, bonus & assiduus, clarissimus, dispar, familiaris, ignarus, impudicus, invitus, molestus, novus, crudelis, sempiternus, summus, vetus, clemens, incolumis, improbus, iustus. *Phras.* *Dominus est*, er ist gebietender Herr. Is est, penes quem summa potestas; qui omnia tenet; ad quem unum delata sunt omnia; qui tenet rempublicam; in cuius potestate bona fortunæque omnium; terrarum omnium rector. V. *Dominor*, *rego*, *imperium*. *Ufus.* Senatus est Dominus publici consilii; Populus Romæ Dominus Regum, Victor, ac Imperator omnium gentium. Deus animum, ut dominum & imperatorem præbeat obedienti corpori.

Domitor, oris, m. Zehmer. *Epi.* Facetior. *Ufus.* Equorum domitores non verbera solum adhibent, sed & pabulum subtrahunt.

Domo, æ, ui, itum, are. Däunen, zähmen. R. à *δομάω*. *Syn.* Edomo, cond-

cel-

cesacio. *Phras.* Cupiditates domandas sunt, die Begierden muß man zähmen. Vitiosa natura comprimenda est; improbas infringenda, frangenda, elidenda, ab feritate insita mitiganda est; effrenatae libidines subjugum sunt mittendae; id agendum à quovis, ut effrenes cupiditates non frenos modo, sed & jugum accipiant. V. *Comprimo, coerceo, cohibeo.* *Ufus.* Domuisti gentes immanitate barbaras. Equos domare verberibus. Domitas habere libidines. Animal ad mansuetudinem domitum. V. *Edomo.*

Domus, is, f. Haus. *Syn.* Aedes, domicilium, tectum, penates, lares, sedes, focusque patrii. *Epi.* Aeterna, aliena, amplius, angusta, antiqua, apertissima, & perhospitales, caeca, caelestis, ac divina, castissima, commune perflugium, communis, diligens, egregia, exornata, atque instructa. X. Nuda, atque inanis. Iamulianissima, felix, fidelis, gratiosissima, honestissima, infamis, crudelis, facinorosa & libidinosa, plena integritatis, officii & religionis, inimica, instructor, & apparitor, latissima, moerens, locuples, & referta, locupletior, expers hujus injuriae, locupletissima & amplissima, magna, pulcherrime, ministra alicujus facinoris, modestior, naturalis, nota, notissima, & maxime hospitale, operosa, optima, parva, paterna, pestilens, plena ornamentorum, plena signorum pulcherrimorum, plena dedecoris & flagitii, popularis, praeclara, & plena dignitatis, praetoria, privata, pudica, pulchra, referta donis, regia, religiosa, referta aleatoribus, plena ebriorum, stabili, studiosissima, cupidissimaeque salutis, superior, tota, vacua atque nuda, vacua suspitione, pura, venalis. Domus inanes, locupletissimae, magnae & nobiles. *Phras.* Domum habebat Cicero laetam & elegantem, Cicero habet eine schöne Behausung. Utebatur domo cumprimis laeta, & pereleganti; habitabat lautissime; in aedibus Ciceronis neque lautitiam, neque elegantiam desiderares; erat in iis multum lautitiae, & elegantiae. Domus Ciceroni erat omnibus in rebus instructa, atque exornata; domus ea non domo magis ornamento erat, quam civitati. *Ufus.* 1. Domum adificare plenam dignitatis, facere, convestire, reficere, retinere. 2. Domo exire, aus dem Hause gehen. Excedere, emigrare, exulare, abesse. 3. Domum ire, nach Hause gehen. Domos inde discedunt; in sua tecta dilabi; domum se recipere; convertere se domum. 4. Domum tenere zu Hause bleiben. Domum se tenere; non commovere se domo; expectare aliquem domum.

5. *Lexi domum exinanire*, exhaurire Amico domum commendare. 6. *Familia, Hausgenossenschaft.* Offensam sibi domum reconciliavit.

Donatio, onis, f. ein Geschenk. *Syn.* Amicè, sponteque facta distributio. *Epi.* Singularem impudentia praedita, nova, incredibilis, falsa. *Ufus.* Donationem facere.

Donec, bis. *Syn.* Dum, quousque. *Ufus.* Expectabo, donec ad locum venias.

Dono, as, avi, atum, are. schenken. *Syn.* Largior, munere afficio, munus do, affero; donum affero, muneribus orno; stipendio afficio; condono. *Adv.* Effuse, largè, sigillatim, publice, consulto. *Phras.* Amplius illum, effuse, inique donavit, et hac rei tibi bestia est. Magna ei munera misit; amplissimis donis decoravit; optime hominem muneratus est; magnis muneribus cum sibi obligavit; magna praemia rei pecuniaria ei tribuit; locupletem ex egente effecit; dono dedit ampla munera; munera illi amplissima condonavit; talenta alii, quot illi muneri misit; donaria dedit non exigua; honorario, congiario illum impertivit, protecutus est. Muneri amplum congiarium dedit; magnas largitiones fecit; amplas donationes contulit; magna fuit, magna usus est in illum liberalitate, magnus hominum muneribus sibi devinxit; quantamlibet hominis cupiditatem muneribus explevit. V. *Do, largior, munus.* *Ufus.* Inimicitias suas reipublice donare. Ciceroni populus Romanus immortalitatem donavit.

Donum, i, n. eine Gabe. *Syn.* Manus. *Epi.* cultum, regium, dignum, divinum, eximium, pulcherrimum, regale. *Phras.* 1. *Dona natura natus est egregia*, et hac schone Natur. Gaben. Egregia ei dona à natura, stud o, fortuna data sunt; nihil non ei à doctrina, à fortuna delatum videtur; ita rebus habilis, ita liberaliter naturae muneribus ornatus est, ut non natus, sed ab aliquo Deo fictus esse videatur; magnis dotibus ingenui, judicii, doctrinae instructus est; quae in eum natura ornamenta coegit, ea illum apud omnes in magna laude, & gratia ponunt; magnis naturae dotibus cumulatus; naturae ornamentis amplius instructus; egregiis, singularibus animi corporisque dotibus praeditus, ornatus. 2. *Dona natura per exiguo sortitus est*, et hac geringe Natur. Gaben. A naturae subsidis.

fidis penè imparatus; naturæ donis præparce instructus; malè paratus à natura; nullis ornatus naturæ muneribus. V. *Natura*. *Ufus*. Multa donis muneribusque conficiuntur. Donis Deorum iræ placantur. Philosophia donum Deorum.

Dormio, is, ivi, itum, ire. schlaffen. *Syn.* Somnum capio, sopitus sum, quieti me trado, cubo. *Phas.* 1. *Dormitum se confert*, er cett schlaffen. Quieti corpus dicit; quieti se tradit; somno operam dat; confert se cubitum; cubitum it; ad quietem se confert; lecto se commendat; corpus diurnis laboribus fatigatum, quieti mandat; strato se committit. V. *Cubo*. 2. *Tam nocte dormivi*, ich habe die ganze Nacht geschlafen. *Alte & graviter dormivi*, nec nisi cum sole expectatus sum; arctissimus me somnus complexus est; sopor graviter me oppressit; in lucem quievi; alte condormivi; stertebam in altum diem; artus languidos longò sopore placavi; gravati animi anxietate corpus diurno somno refeci; gravi altoque somno oppressus fui; somno liberalissime acquievi; somno eam noctem indulgi liberalius; somno victus, quietem corpori hand parè dedi. Nihil arct erat somni tempora, quàm noctis; nox ea, quàm longa fuit, somni mihi copiam faciebat; corpus somno solutum sine cura tota nocte quievit; nox ea quieti data; alti quies erat somni; somno continenti eam noctem egi, duxi, traduxi, transegi; somnum in lucem extraxi; totam noctem somno transmissi, somno fellos artus pavi, irrigavi in multam diem. 3. *Hæc nocte nihil dormivi*, ich habe diese Nacht nichts geschlafen. Nihil erat somni; noctem hanc sine somno, vigilem, infomnem, somno vacuum, somno expertem egi, peregi, duxi, traduxi. Nox ea mihi infomnis, inter infomnia abiit, effluxit; perpetua vigilia sum vexatus; infomnio laboravi; somni capere nihil poteram; somnus nullus hac nocte ad oculos meos accessit, somnus hac nocte effugit oculos meos; fugit ab oculis meis; nunquam se obtulit oculis meis; quietis nullam partem cepi; somnum hac nocte non vidi; hac nocte nunquam quievi; noctem totam pervigilavi; noctis partes mihi omnes expertes somni fluxere. Nox ea tota vigilem me habuit; somnum oculi non viderunt mei; somnum oculi non vidi mei, hac nocte oculi mei somno gravari, comprimi, claudi minime potuerunt. V. *Somnus*, *chamno*, *tedus*, *cubo*. *Ufus*. Ex lassitudine dormire cepi. *Alte & graviter dormire*.

Dormito, as, avi, atum, are. schlaffen. *Syn.* Oscito, somnus me sollicitat, somnus accedit, somnus instat, & desinit, in soporem identidem delabor. *Ufus*. Dormitantem illam & oscitantem sapientiam æstimo.

Dorsum, i, n. der Rücken. *Syn.* Aversa pars corporis.

Dos, dotis, f. Heimsteuer. *Ufus*. 1. Multum torquetur debitione dotis. Dotem filix nubili conficere. Dotem dicere alicui. 2. *Ornamentum*, Zierde. Artem indortam verborum dote ornavit & locupletavit. V. *Donum*.

Dotalis, e. zur Heimsteuer dienend. *Ufus*. Dotale matrimonium. Prædia dotalia.

Doto, as, avi, atum, are. begaben. *Syn.* Orno, dotem do. *Ufus*. Virgo bene dotata.

Drachma, æ, f. s. nach anderer Messung 13½ Streucher. *Syn.* Denarius, uncia pars octava. *Ufus*. Drachmas dare, petere.

Draco, onis, m. Drach. Epi. Jubatus, lapideus, terribilis, tortus, torvus, totus. *Ufus*. Patrimonium complexus, quasi thesaurus draco.

Dubiè, zweifelhaftig. *Ufus*. Dubiè datum pro certo accipere.

Dubitanter, mit Zweifel. *Syn.* Timidè, difficulter. *X* sistent. *Ufus*. Verecundè dubitanterque facere aliquid. Spe gloriæ subacta non dubitanter occidam.

Dubitatio, onis, f. Zweifel. *Syn.* Hæsitatio, dubium, scrupulus. Epi. Ignorantia, digna, minor, tenuissima. *Ufus*. 1. *Dubitationem inquirere & scrupulam*, einen Zweifel machen. Iter meum in dubitationem te adduxit; dubitationem tibi attulit, dedit, reliquit. 2. *Dubitatione astuare, jactari*, in Zweifel stehen. Id quidem dubitationem nullam habet. In illa te magna dubitatio est. 3. *Dubitationem tollere*, den Zweifel benehmen. Dubitationem adimere, eripere; expellere omnem rei dubitationem; dubitationis nihil relinquere. Homo sine dubitatione deterrimus. Eum judices sine dubitatione absolvere. V. *Dubito*, *Dubium*.

Dubito, as, avi, atum, are. zweifeln. *Syn.* Adhibito, hæreo, ambigo, mihi in dubium venit, dubium nunc est, dubium habeo, anxi pondro, ambiguum habeo, in

in dubium venio: mihi dūdo, timeo. X. *Certo scio, confido, persuasus sum. Aarv.* Dū, inultum, sanē, planē, rectē, valdē, *Phras. 1. Omnibus prope de rebus dubitat, et zweifelt fast an allen Sachen.* Nutat plerumque animo; in contrarias sententias illi distrahitur in deliberando animus, assērtque ancipitem cogitandi curam; implicatus ferē tenetur, nec firmum consilium capessit; suspensus suspitionibus & dubitationibus tenetur. Aqua passim illi hāret; quid agat, dicat, respondeat, ipse, nescit; titubantem, hāsitantem, labantem animo & fluctuantem fere videas. Confusus animi & incertus, variis voluntatibus impellitur & repellitur; sententiæ incertus perplexe fere de rebus judicat, omnia in incerto relinquit; non satis in promptu habet, quo se vertat, quid probet, quid rejiciat; non satis constat sibi; in dubio ponit omnia; animum in diversa versat. 2. *Quid agam dubito, ich zweifle, was ich thun soll.* Ancipiti cura distrahor, jactator, versor; animi pendeo, incertus animi sum; pendet animus; huc illuc inclinat animus, fluctuat jactatur. Animus incertus est. Quid consilii capiam, utram in partem me dem, ignoro. Explicare consilium; expedire me ex hac deliberatione; exitum meæ cogitationis invenire non possum. Distrahunt me diversa consilia. In utramque partem ita multa succurrunt, ut sit difficilis admodum, minimè expedita, minimè explicata, minimè explorata, minimè certa, perobscura, haud satis aperta deliberatio. Anceps valdē sum; dubius sum; teneor implicatus; dubitatio me tenet; difficilis mihi deliberatio est; variè distrahor; dubia cogitatione distrahor, in ancipiti curā versor; nihil explico; explicare nihil queo; expedire me nequeo; valdē hāreo; exitum non reperio. Consilium capere nescio; consilium deest. Inops consilii sum; i consilio inops sum. Consilium dū frustra quaero; non dispicio; dijudicare nequeo, utram in partem me dem, utrum sit rectius, utrum conducibilius, utrum sit eligendum consilium; exploratum, apertum, certum non habeo, utri parti assentiam; lubricus mihi est ad deliberandum locus; in utramque partem animus inclinat, animus in consilio labat, nutat, non consistit; nihil habet explorati; explicata, explorata nihil non est consilii ratio; impedita mihi est consilii ratio; ancipitem gero animum; animo fluctuor; suspensus & incertus ceca expectatione pendeo; animo suavia penso; ancipiti deliberatione distrahor; quid consilii capiam, in incerto est; in dubio est animus; in hac causa mihi aqua hā-

ret; incertus sententiæ sum; animi dubius sum; mihi in incerto relictum est; non satis constat animo; in incerto habeo; in dubio pono; huc atque illuc diversus, fluctuans agitor; inter fugæ pugnaeque consilium trepido; sententiā nondum stare mihi potuit. *Usus.* Ille nihil tam veritus quā ne dubitare videretur. In sonarum venire non dubitavit. Illud, cave, dubites. Non dubito, quin &c.

Dubius, a, um. zweifelhaftig. Syn. Incertus, anceps, controversus, lubricus ancipiti cogitatione distractus. Habens dubitationem. X. *Certus. Phras. 1. Dubium est, quis sit belli eventus futurus, es ist zweifelhaftig wie der Krieg ausfallen wird.* In dubio est; est, cur dubitetur; dubitationem res habet; ambiguum est; in dubio versatur; in ambiguo, in ancipiti positum est, planē non constat, non patet, non liquet; apertum perspicuum, dilucidum non est; dilucidū non patet; divinare non licet; certē conicere, augurari, affirmare non licet; certa conjectura non est; exploratum non est, quis sit belli exitus futurus. Belli exitus suspensam adhuc habet animus; animum expectatione suspendit; suspensum me tenet, detinet. De belli eventus potest ambigi. In dubium vocari potest eventus belli; in dubium venire potest exitus belli. Exitus belli in dubitationem adduci potest. In utramque partem judicari de belli exitu potest. Anceps, dubia, ambigua, incerta, difficilis, admodum obscura, quæ obscuritas & erroris habet plurimum, de belli eventu divinatio est; de belli eventu conjectura est non aperta, non simplex, non perspicua; de belli eventu parum certa opinio est. Conjecturam de belli exitu facere cui licet? quo res belli casura sit; utram in partem inclinatura victoria, nemo dispicit, intelligit, novit. Exitum belli certa ratio non ostendit, non promittit. V. *Incertus, Dubito.* 2. *Dubius est amicus, ein Freund, an dessen Treue man zweifeln kan.* Dubius, suspensusque ex fortuna fidei amicus; causa incerta, ambigua, nec explorata satis habet; cui amicitia ex fortuna pendet, cujus fide niti haud tuto possis; cujus amicitia in casu posita est; fortunæ amicus, non hominis. *Usus.* In ea re minimè dubitatur. Eorum, quæ dubia sunt; rationes; quæ certa, exempla afferuntur. Dubium non habeo.

Dubium, ii, n. Zweifel. Syn. Dubitatio, difficultas, controversia. *Phras. 1. Dubium*

bium movit de eare, er hat über diese Sache einen Zweifel erwecket. *Dubium* fecit; rem in dubium vocavit, revocavit rem in dubitationem adduxit; dubitationem iniecit, attulit; scrupulum iniecit; incertam rem effecit; rem in controversiam vocavit, adduxit, duxit. 2. *Dubium de re exortum est*, es ist über diese Sache ein Zweifel entstanden. In dubium adducta res est; res in dubium venit; in controversiam, in contentionem venit; res in disceptationem venit; orta est de re controversia; de ea re controversia existit; dubitari coeptum de re; res in dubium, in contentionem vocata, revocata est. 3. *Dubium esse de re potest*, man kann an der Sache zweifeln. Res dubitationem habet; in contentione posita est; in controversia versatur; in disceptationem cadit; res in conjectura posita est; in dubium, contentionem vocari potest; in disceptationem venire potest; res in disceptatione versatur. 4. *Rem in dubio relinquo*, ich lasse die Sache im Zweifel. Rem in medio relinquo; in opinione relinquo; rem ut incertam, & in opinione positam in medio relinquo; rem ut in incerto positam, & parum exploratam affirmare mihi religio est. 5. *Sine dubio*, ohne Zweifel. Sine dubitatione; dubitatione sublata; nulla interposita dubitatione. 6. *Est in ea re magnum dubium*, es ist in dieser Sache ein großer Zweifel. Nihil vidi, quod minus explicari possit; residet ea de re non tenuis scrupulus; o rem odiosam, & inexplicabilem, in qua summa obscuritas! Ea res, cum in consultationem venit, mihi tenebrae sunt, expedire non possum; ea res in diversum me trahit, suspensum me tenet, detinet; incertus sententiae sum; animus mihi pendet, dubitatione aestuat. V. *Dubito*. *Ufus*. Rem in dubium vocare. *Dubium* facere. *Dubium* non habere. Res in dubium venit; in dubio est; sine dubio tibi accedam. V. *Dubitatio*, *Dubius*.

Dubitantis formula, *Maner*, seinen Zweifel vorzutragen. Quid ergo est haec, an satis constet, molestiae plus, an &c. Age jam, molestiae plus id afferet, an &c. Quid faciam, aut quomodo me pacto veram? Nunquam in majori dubitatione fui. Tria sunt autem; Arpinum eam, an Romam, an Tusculum? Quid igitur est? Romae manebo, an Arpinum abeam? Utinam molestiae plus, an periculi subito? Molestiae plus, an discriminis inest, incertum habeo, haereo, res mihi incerta est.

Ducenti, x, a, ordm. zweyhundert.

Ducenties, zweyhundertmahl. *Ufus*. *Sestertium* amplius ducenties petuli.

Duco, is, duxi, ductum, ero. führen. *Syn*. *Dedeco*, summo. *Att*. *Extrinsicus*, omnino, publicus, reus, bipertito, maxime, nimium, du. *Phras*. *Duxit uxorem*, er hat geheiratet. *Uxorem* sibi adjunxit; matrimonio sibi junxit virginem; domesticum foedus junxit cum virgine. V. *Matrimonium*. *Ufus*. 1. *Viri fortes*; qui ordines, exercitum duxere. 2. *Abduco, inuoco*, einführen. Ita me tua oratio ad credendum ducit. 3. *Judico, censeo, existimo*, davor halten. *Ducere* aliquem in hostium numerum. *Parvi*, despiciatui ducere; neminem praese hominem ducere. *Humana omnia* infra se ducit. 4. *Produco, profero, protraho, traho*, verlängern. *Duce* tempus, ducero bellum. 5. *Ducere*, leiten. *Ducere* aquam per fundum alterius. 6. *Concreto*, schöpfen, fassen. *Ducere*, trahere, sumere opinionem, suspicionem in aliqua re. 7. *Concreto*, nehmen, bekommen. *Similitudinem* ex aliquo ducere. *Commendationem* & scelere ducit. 8. *Ab eo latenter*, sich heimlich hinweg machen. A gradibus, a domo se duxit. 9. *Rapio ad supplicium*, zur Straffe ziehen. *Hominem* duci iussit. 10. *Nuptiis aliquam mihi adjungo*, eine zur Ehe nehmen. *Duxit Terentiam*. 11. sich einnehmen lassen. *Duci* opinione, errore, laude, gloria. 12. *Promissum*, in verschiedener Bedeutung. *Nomen* a regione duxit. *Spiritum* & vitam ducere. *Initium* & re ducere. *Vires* ducere. *Glorie*, decori sibi aliquid ducere.

Ducto, as, avi, atum, are. betrügen. *Ufus*. *Ductare* aliquem dolis. V. *Decipio*.

Ductor, oris, m. Führer. *Syn*. *Dux*, qui ordinem ducit. *Ufus*. Quoties ductores nostri ad mortem non dubiam cucurrerunt.

Ductus, us, m. Leitung. *Ufus*. *Ductus* aquarum. *Ductus* oris. *Alterius* ducta aliquid facere.

Dudum, vor längst. *Syn*. *Jam pridem*, multis ante tempestatibus. *Ufus*. *Dudum* circumrodo, quo i devorandum est.

Duellum, i, n. Streit. *Syn*. *Bellum*. *Fpi*. *Justum* grave. *Ufus*. *Antiqui* nomina contraherant, ut duellum, bellum. *Pro* *Certamine* singulari inter duos, ein *Duell*. 2 u d 2. est.

Dulcedo, inis, f. Süßigkeit. *Syn.* Dulcitus. *Epi.* Concepta, maxima. *Ufus.* Dulcedine quadam glorie moti, com-moti, capti, depravati juvenes. Vo-luptas maximā dulcedine sensum movet. Pecunie dulcedine non capior. Ingenti dulcedine, summa suavitate me tua ora-tio perfundit.

Dulcesco, is, ere. süß werden. *Ufus.* Uva matura dulcescit.

Dulcis, e. gen. com. süß. *R.* à γλυκὺς *Syn.* Suavis, charus, jucundus. *Charus.* *Harv.* Valde. *Phras.* dulce nobis est vivere, es ist mir sehr angenehm zu hören. Cantus is sensui suaviter blan-ditur; sensus dulciter ac jucundè mo-vet; dulcedine quadam capor, perfun-dor, ista cum audio. *Ufus.* Epistola dulcissima. Ingenium ejus tam dulce, quam acetum Aegyptum. *V.* Suavis, jucundus, charus.

Dulciter, süßiglich. *Syn.* Jucundè, suaviter.

Dulcitus, inis, f. Süßigkeit. *Syn.* Dulcedo. *Ufus.* Dulcitus orationis. Gu-status præter cæteros sensus dulcitudi-ne commovetur.

Dum, bis daß, da, so lang. *Ufus.* 1. Hæc dum Romæ geruntur. 2. Donec, bis daß. Mane tantisper, dum redeam. Nihil ei longius videbatur, quam dum nuncius rediret. 3. Adhuc, non tamen, noch, noch nicht. Nihil dum aulicam. Neque dum is locus satis. 4. Dummodo, wann nur. Age, quod lubet, dum Romæ ne sis. Nihil mea curo, dum rempublicam con-servem. 5. Quamdiu, so lang. Utere rebus meis, dum velis.

Dumetum, i, n. ein Dorn-Wald. *Syn.* Lo-cus dumetis conitus, spinis abundans. *Ufus.* Septum unlique, & vestitum ve-pribus & dumetis locum quæivi.

Dummodo, wann nur. *Syn.* Dum, dum tamen, si modo, dum ut, modo ut. *Ufus.* Omnia negligunt, dummodo po-terentes evadant.

Dumosus, a, um. Dornicht. *Syn.* Spinosus, vepribus plenus. *Ufus.* Locus, rupes dumosa.

Dumus, i, m. eine Dorn-Hede. *Syn.* Spina.

Duntaxat, allein. *Syn.* Tantum, solum. *Ufus.* Animo duntaxat vigeo.

Duo, x, o, orum. zwey.

Duodecies, zwölfmahl.

Duodecim, zwölf.

Duodeni, æ, a. je zwölf. *Ufus.* Duodena jagera.

Duodeviginti, achtzehn. *Syn.* Decem & octo.

Duplex, icis, g. o. zweifach. *Syn.* Gemi-nus. *Ufus.* Duplices pupillas habet. Duplex est hominum genus.

Dupliciter, zweifach. *Syn.* Bipertitè. *Ufus.* Dupliciter me tunc litteræ delectarunt. Ista dupliciter accipi possunt.

Duplico, as, avi, atum, are. doppeln. *Syn.* Gemino, itero. *Ufus.* Da, licen-tur mihi cure. Duplicata ex eo facto gloria dicebatur. Duplicata verba, & iterata.

Dulus, a, um. doppel, noch so viel. *Syn.* Alterum tantum. *Ufus.* Subire prænam dupli. Duplè maior, & alterò tantò major. Dulum & triplum intervallum. Multa in duplum ibit, du wirst noch eumahl so viel zur Strafe geben.

Dupondius, ii, m. eine Münze von unge-fähr 4. Penny; nach anderer Mey-nung bis 6. Penny. *Syn.* Ares duo, libra æris duæ.

Duresco, is, ere. hart werden. *Durus* fio. *Ufus.* Humor aquilonibus durescit.

Duritas, tis, f. Härte. *Syn.* Severitas, duritia, acerbitas. *Charitas*, *Comitas*. *Ufus.* Duritas, severitas, mollitia ora-tionis. Quanta in hoc duritas, in illo comitas!

Duriter, härtiglich. *Ufus.* Verba duriter transita. Durius accipere videris. Ni-hil dixi durius.

Duritia, æ, & **Durities**, ei, f. Härtekeit. *Syn.* Firmitas, asperitas. *Epi.* Imanis, virilis. *Ufus.* Animi duritia, sicut cor-poris est por. Duritia & patientia virilis. In summa parsimonia & duritia vivere. *V.* Severitas, asperitas.

Duro, as, avi, atum, are. verharren. *Syn.* Maneo, dururnus sum, stabilis perma-neo, persevero. *Phras.* 1. Tu hac glo-ria non diu durabis, diese deine Glorie wird nicht lange dauern. Perpetua non erit, non stabit, non consistet; veta-tatem, aetatem non feret; æterna non erit;

ad longinquum tempus non permanebit; non erit diuturna; fluxa nimium est & caduca. 2. *Hæc si bella duraverint autum est de salute patriæ, namque diese Siege anhalten sollten, so ist es mit unserm Vaterlande geschehen.* Hæc si bella perpetua, diuturna, fixa erunt; si, quò coepere cursu, bella procedent; si longius producentur bella; nisi bello finis imponatur; nisi bella ad exitum perducantur, desperata omnis patriæ salus est. 3. *Tempestas tota nocte duravit, das Wetter hat die ganze Nacht gedauert.* Tempestas noctem totam tenuit, obtinuit; tempestas non nisi inclinâtâ jam nocte posuit, remisit; tempestas non nisi aperiente se die conquievit, appetente die se fregit; à tempestate quies tota nocte non erat. *Ufus.* Sensus moriendi ad exiguum tempus durat. V. *Perfisto, persisto, persevero, diuturnus.*

Durus, a, um, hart. R. à *dēprios*, ligneus

Syn. Transl. Crudelis, asper, inhumanus, incultus, ferreus, horridus, agrestis, vehemens, inexorabilis, implacabilis, importunus, naturâ asper, inclemens, immitis, animò agresti & durò. X *mollis.* es sind Leute, so eines rauhen Lebens gewohnt sind. Durati usû armorum, invictò ad laborem corpore; in patientia laboris & periculi ferrei propi corporis & animi; a parvulis duritiei & labori student; vitæ cultû sunt asperò; fatigatis humus cubile est; cibus eos, quem occupant, sariat; tempora somni arctiora, quam noctis sunt; multum ab omni luxu abhorrent. 2. *Est homo durus,* es ist ein rauher Mensch. Mollitiem dudum animò eiecit omnem, benignitas in eo clausa est; duritiæ se à puero dedit; ut vita, sic oratione durus est & horridus; animò est inexpugnabili; asperi procul dubio animi est, ingenio durò est & inexorabili, quod nulla res frangat, nulla commoveat; durus est & ferreus; duriter omnia inclementerque agit. V. *Agrestis, asper. Ufus.* Durum sò & agrestem præbere. Durissima reipublicæ tempora. Verbum durum, insolens. Moribus asper & durus. Dura servitus. V. *Inhumanus.*

Duumviri, orum, m. Obrigkeit aus zweyen Männern bestehend. Ufus. Duumvirum iudicium.

Duumviratus, us, m. Das Amt solcher zwey Männer. Ufus. Duumviratum gerere.

Dux, ductis, m. Führer. Syn. Qui ducit exercitum, ductor, impeiator; signifer, præfectus, qui ducit ordines; autor. *Epi.* Clementissimus, certior, diligentissimus, idoneus, illustris, major, memor aliorum, oblitus sui, novus, paratior, præstantissimus, summus, togatus, verus. Duces acerrimi, adversarii, audaces, boni, clarissimi, desperati, experti, firmi, fortes, improbi, improvidi, innumerabiles, nefarii, negligentes, nobilissimi, notissimi, parati atque armati, præstantissimi, publici, summi, non solum veteres, sed etiam recentes, vivi & incolumes. Dux certissima, noturna, optima molesta, mirifica. *Phras.* 1. *Universa civitas eum ducem sequebatur,* die ganze Stadt hat ihm, als ihren Anführer, gefolget. *Universa civitas ei regendam se dederat; ad ejus ductum se applicaverat; ad ejus ductum se cives omnes contulerant, adjunxerunt.* *Cæsar dux erat præstantissimus,* Cæsar war ein vortreflicher Feldherr. Cæsar præfuit exercitibus summa cum laude; imperator, rector exercituum, ductor copiarum fuit Cæsar nemini secundus. Copias duxit Cæsar admirabili rerum bellicarum scientiâ. Cæsar gessit bella suò ductu ea virtute ac vigilantia, non modo, ut non superiorem, sed nec omnino parem habuerit; nemo ut præstantior illò haberi posset. Cæsar erat, in quo tum summa rei bellicæ ponebatur. Cæsar erat belli artibus clarissimus; bellicæ laude, bellicæ virtute, alitudine animi, felicitate ante alios conspicuus. V. *Imperator. Ufus.* Natura optima vivendi dux. Ducem se præbere facinoris. Dux & magister ad faciendum aliquid. *Rationem ducem sequor.*

Dysuria, æ, f. Harn-Streng. Syn. Urinæ difficultas.

E.

E, vel Ex. von, aus. *Ufus*. 1. *Origines*, *Herkommen*. Eunuchi è Syria. Quidquid habuit, è disciplina habuit. 2. *Commoti*, *usus*, *utilitatis*, *Nutzen*. Fuit id ex usu, erit è republica. Decretum è republica factum.

E regione, gerade gegen über. *Syn.* In conspectu, ex adverso. *Ufus*. Luna cum est è regione solis, deficit. Occurrunt sibi velut è regione contraria.

Eà re, deswegen. *Syn.* Propterea, idèd, ob eam rem. *Ufus*. Is metuit, & eà re fugit. Id quia turpe; eà re non est faciendam.

Eatenus, in so weit. *Syn.* Hastenus, usque dum. usque ad eum finem, usque eò, quoad; usque eò, ne. *Ufus*. Ferre aliquem eatenus, quoad ipse negligat. Jus eatenus exercere, quoad valere.

Eribo, is, bibi, bibitum, ere. austrinken. *Syn.* Exhaustio. *Ufus*. Ebibere sanguinem alicui.

Eblandior, iris, itus sum, iri. abschwächen, herabsetzen. *Syn.* Blunditiis extorqueo. *Ufus*. Efficere, eblandire, ut &c.

Ebrietas, t's, f. Trunkenheit. *Ufus*. Inter ebrietatem & ebriositatem multum interest.

Ebriosus, tis, f. Vertrunkenheit. *Syn.* Habitus ebrietatis, vel affectio ebrietatis.

Ebriosus, a, um. vertrunken. *Syn.* Facilis ad ebrietatem. *Phras.* Ebriosus est, et ist ein versoffener Mensch. Gargus atque belluo est; qui vinò se ingurgitare, replere, obruere, devincire solet; vini perniciēs, vini nimius; vini immodicus; ebrietati deditus; in potationibus assiduus; natus ad vina perdenda; cui tempus nullum sobrio relinquatur; temulentiae nota infans. *Ufus*. Stilponem ferunt & ebriosum & mulierosum fuisse. V. *Vinolentus*, *ebrius*.

Ebrius, a, um. trunken. R. ab ὀμβριος, *humidus*. *Syn.* Temulentus, vinolentus. vinò languidus, vinò obrutus, vinò madens, languens, coniectus. X *sobrius*, *siccus*.

Phras. *Vino mersus* jacet; et ist betrunken. Nondum hosterni convivii crapulam exhalavit; crapula gravis & impos est; vini adhuc plenus est, vinò obrutus, vinò sopitus, vinò gravatus est; sensus merò adhuc victi jacent; gravata ebrietate mens est; merò incaluit; appotus probè est; invitavit se in coena largius; Bacchus hominem irritavit; vino rationem obruit; vino mentem mersit, sepelevit; vino se oneravit intemperantius; crapula ac capitis errore titubat; vino oppressus, sepultus est; vino gravis est; vino madet; plenus crapulae est. V. *Vinolentus*, *bibo*. *Ufus*. Apud se ebrium factum esse dixit.

Ebullio, is, ivi, ire. aufwallen. *Syn.* Effervesco. *Transl.* Jacto, ostendo. *Ufus*. Solent illud ebullire Stoici; virtutes ebullunt & sapientiam.

Ebur, aris, n. Helsenbein. *Syn.* Dens elephantis. *Epi.* Castum, donum Deo gratum, non inutile, crebrum. *Ufus*. Tecta ebore & auro fulgentia.

Eburneus, a, um. helsenbeinern. *Syn.* Ex ebore. *Ufus*. Signum aeneum, eburneum, marmoreum.

Ecce, siehe. *Syn.* En. *Ufus*. Eccelittere de Varrone. Ecce autem nova turba & rixa! Ecce miserum hominem!

Ecclēsia, e, f. die Kirche Gottes. *Recht* credentium coetus, congregatio; respublica Christiana. *Ecclesia Romana*, die Römische Kirche. *Phras.* Ecclesia orbis terrarum princeps & magistra. Arx reipublicae Christianae. Religionis Christianae arx ac sedes. Ecclesiarum omnium princeps ac mater. Veritatis magistra. ac morum custos Ecclesia; princeps religionis, ac divinae mentis interpret Ecclesia; Pontificum sedes. *Ecclesia nascentis*, die erste Kirche. Primordia Christianae reipublicae. Nascentis Ecclesiae incunabula; aureum nascentis post Christum pietatis saeculum; Ecclesiae orientis, latētis saeculum. *Vulg.* *Primitiva Ecclesia*. *Abuatio Ecclesiae*, von Anfang der Kirche. Ab exortu nascentis Ecclesiae; ab ipsis Ecclesiae incunabulis; ab institutis Christianis sacris; à Christianae religionis exordio. *Ecclesia Cathedralis*, *Dom-Kirche*. *Edes sacra primaria*; Episco

Edo, is, edidi, editum, ere. herausgeben.
Syn. facio, profero, divulgo. Adv. Magnificè, libenter. Phras. *Librum edam*,
ich werde ein Buch ausgehen lassen.
Librum emittam; faciam, ut id opus
tandem appareat; *foras dabo; faciam*,
ut exeat liber meus; *in publicum dabo*
horum; pervulgabo, divulgabo; *in vul-*
gus edam; *in lucem prodam*; *exire*,
prodire lucubrationes meas patiar; *in*
lucem dabo, edam, committam luci; *ju-*
ris publici faciam, vulgabo. *Ufus*. 1. *Edere*,
clamores, magnam ruinam, facinus
atrox. *Edere exemplum severitatis*. 2.
Divulgo, fundlar machen. *Libros edere*.
Apollo, oraculo edidit. *Vouit*, ut ius
tuum nomen ederem; *ut facti socium*
ederem. 3. *Animum edere, sterben*.
Partum edere, gebären. *Ager mollior-*
es fetus edit, hervorbringen.

Edo, is, edi, esum. ere. essen. R. *ah ēdō*, essen. *Syn.* Comedo, cibum capio, cibum sumo, cibus utor; famem depello, explico, sedo; ceno. *Ufus.* Jucunde, optare, apparate eat, & bibit. V. *Comedo*, *Cibus*, *Vorax*, *Dapes*.

Edoceo, es, ui, doctum. ere, lehren. *Syn.* Docco patifacio, certiorum facio. *Ufus.* Id magis verisimiliter, quod uis reapse experiendo edoceat. V. *Docco*.

Edolo, as, avi, atum, are. quēhobeln. *Syn.* *Dolo*. *Ufus.* Orationem edolavi.

Edomo, as, ui, itum, are. meistern. *Syn.* *Domo Phras.* Carnem edomare, das Fleisch bezähmen. *Corpus* vigilis, vel labore frangere; corpus atterere; corpus poenis sponte susceptis affligere, divexare, macerare, subigere; corpus asperere, contemereque habere; dantiter accipere; inelenter trahere. V. *Domo*, *Disciplinam*, *facio*, *Mortifico*. *Ufus.* Vitiolem naturam oppressam & edomitam habere.

Edormio, is, ivi, itum, ire. ausschlafen. *Syn.* Ope somni conficio. *Phras.* *Edormiuit* crapulam, et hat den Kausch ausgeschlafen. *Emovit* crapulam; somnum una & crapulam sepelivit; mentem gravatam ebrietate quies illi reddidit; crapulam exhalavit; ebrietatem somno discussit. *Ufus.* Edormi crapulam, & exhala.

Educatio, onis, f. Aufzuehung. *Syn.* Institutio, disciplina. *Epi.* Non dissimilis animantium, puerilis. *Ufus.* Institutus liberaliter educatione, puerilique doctrina. V. *Educo*.

Educator, oris, m. Eruehrer. *Syn.* Altor, nutritus. *Ufus.* Omnium rerum sator, alior, educator DEUS.

Educatrix, is, f. Eruehrerin. *Syn.* Nutrix. *Ufus.* Harum rerum educatrix, & nutrix est sapientia.

Educo, es, avi, atum, are, auferziehen. *Syn.* Alo, nutrio, instituo. *Adv.* Ingenue, liberaliter. *Phras.* *Ame educatus* est, er ist von mir erzogen worden. Me educatorem habuit; mea in familia educatus ingenue, & institutus est. Omni industria cum, non humili cultu, in gremio veluti meo, & sinu educavi. Amavi pro meo, ingenium ejus enutrivit, praeceptis utilissimis & saluberrimis finxi; claram ei ad omnem virtutem lampadem accendi. Puerum a parvo educatum habui pro meo. Eductus in manibus meis est; educationi

ejus ipse praefui, optimisque moribus imbui. Ex mea institutione, disciplina ille prodit. V. *Aleo*. *Ufus.* Non est boni parentis, quem procreavit & educavit, non vestire & ornare.

Educo, is, duxi, ductum, ere. aufzuführen. *Syn.* Extraho, daco, libero. *Ufus.* 1. Educere in aciem copias. Grandem molem, turm educere. Educere aliquem in jus. 2. *Entzuehen*, auferziehen. Qui puerum me sibi eduxerunt, V. *Extraho*.

Effari, effatus sum, sagen. *Syn.* Loquor cauntio. *Ufus.* Nullem verbum effari potuit,

Effatum, i, n. Spruch. *Syn.* Pronunciatum, *Epi.* Verum, aut, falsum, incognitum. *Ufus.* Effata Philosophorum.

Effectio, onis, f. das Werk. *Syn.* Effectus efficientia.

Effector, oris, m. Ursacher. *Syn.* Perfector, architectus, molitor, creator, autor. *Epi.* Optimus, praestantissimus. *Ufus.* Stylus optimus dicendi effector, parens, magister. DEUS mundi molitor, omnium rerum effector.

Effectrix, icis, f. Ursacherin. *Syn.* Pecunia est effectrix multarum voluptatum.

Effectus, us, m. Wirkung. *Syn.* Quod effectum est. *Ufus.* Effectus eloquentiae est audientium approbatio. Radicum vim & effectum ignoramus.

Effero, fers, extuli, elatum, ferre. hinauftragen. *Syn.* Edo. *Adv.* Aliquando se, altius se, insolenter, insolentius, amplius, supremo die, foras, longissime, membratim, conjuncte. *Ufus.* 1. Ager uberriores fructus effert. 2. *Profero*, educo. hinaufziehen, hinaufzuführen. Pedem domo extulit. Filius patrem extulit ad sepulchrum. Demersam patriam efferre, begraben, in Grabe tragen. 3. *Extoll*, celebri, erheben, loben. Laudibus aliquem in caelum efferre. Ad summum imperium, ad summam gloriam aliquem efferre & extollere. Quos fortuna evehit ad gloriam, virtus extulit ad laudem, ne insolenter se effertant. 4. *Assuo*, sich etiam lassen. Dolore, ira, gaudio, Letitiae efferi, extra se ferri. Cupiditatibus efferi. 5. *Promoveo*, promovere, vorbringen. Efferre sententiam gravem verbis inconditis. 6. *Vulgo*, divulgare, fundar machen. Cave, haec foras efferas, ut ad vulgi aures perveniant, Ne has meas ineptias efferas.

Effero, as, avi, atum, are. wild machen. *Syn.* In iram accendo, rabiem accendo. *Ufus.* Homines non patiuntur, terram immanitate belluarum efferrari. Gentes immanitate efferratæ. In hominis figurâ animò efferratò. Barba promissa speciem oris efferrarat.

Effervesco, ferui, ere. aufwallen, aufbrennen. *Syn.* Ebullio, erumpo. *Adv.* Vehementius. *Ufus.* Nimium efferbuit huius ferocitas, & in gerendis inimicis pertinacia. Undæ comitiorum, ut mare profundum effervescent. Effervesce: in aliquem & erumpere. *V. Præceptus, impetus, ira.*

Efficacia, tis, f. *Strast, Nachdruck.* *Syn.* Virtus, efficientia, efficiendi facilitas, facultas. *Ufus.* Tantum habet in libidine artis & efficacitatis. *V. Facultas.*

Efficax, eis, g. o. fräftig. *Syn.* Qui multum habet efficacitatis. *Ufus.* Nosti, quàm tardus, quàm parum efficax, quàm cunctator sit.

Efficienter, würklich. *Ufus.* Quod cuique efficientior antecedit.

Efficientia, æ, f. Würkungs-Strast. *Syn.* Vis efficiendi. *Ufus.* Causa in se continentes efficientiam naturalem. Cum solis pulchritudinem & efficientiam miraretur.

Efficio, is, feci, factum, ere. quèwürken. *Syn.* Fatio, re ipsâ efficiens sum, effector sum, effectum do, aliquid præsto, persequor, concludo, conflo, effero. *Adv.* Equaliter, artificiosus, cautius, difficiliter, facilius, funditus, libidinosè, mirabiliter, necessariò, perturbatè, plurimum, planè, politè, propemodum, quamprimum, subtiliter, latenter, maximè, melius, omninò. *Phras.* Utinam in tua causa aliquid efficiam! wolke Gott! ich fönnte in deinem Handel etwas quèrichten! Utinam in causa tua quoquò modo aliquid conficiam; rem è tua sententia conficiam; negotium tuum benigeram; in rebus tuis aliquid proficiam; operæ pretium faciam; exitum aliquem reperiam; eniti aliquid & navare liceat. aliquid momenti faciam; irritò inceptò ne cogar abscedere; rem ad effectum adducam; in causâ tuâ aliquid promoveam; rem tibi explicatam dem; efficacitatis aliquid habeam; rem tibi effectari reddam, tradam; de negotio utinam aliquid extricem! *Ufus.* i. Nihil hominum auribus, nihil posterorum memoria dignum effecit. Admiraciones & amores efficere. Enitere, labora, effice

ut &c. Mandata elicere. Mirabilia facinora effecit. *Ufus.* progrediens familiaritatem effecit. Magnos progreßus efficiebat. 2. Concludo, darauß schließen, beschließen. Efficere & concludere orationem. Minutis interrogatiunculis quod proposuit, effecit. Argumentis & ratione assensum effecit. *V. Autor.*

Effectio, onis, f. Abbildung. *Ufus.* Effectio corporis cuiusdam figuram verbis exprimit.

Effigies, ei, f. Bild. *Syn.* Species, imago, simulacrum. *Epi.* Eminens virtutis, expressa, polita summis ingenius, solida, germana. *Ufus.* Filius effigies moris, sermonis, animi mei, humanitatis & probitatis tuæ. Eminens virtutis effigies. Virtutum effigiem posteris relinquere, summis ingenius, expressam & expolitam. *V. Imago.*

Effingo, sinxi, fictum, ere. abmahlen. *Syn.* Exprimio. *Ufus.* Formam alicujus & mores effingere. Oris lineamenta in tabula effingere. Effingere animò, quæ memoria tenere velis. *V. Fingo.*

Efflagratio, onis, f. Begehren. *Syn.* Petitiõ, postulatio. *Epi.* Instilla. *Ufus.* Omnium efflagitatio una fuit. *V. Flagito.*

Efflagitatus, us, m. Begehren. *Syn.* Efflagitatio.

Efflagito, as, avi, atum, are. heftig begehren. *Syn.* Vehementer, magnopere flagito. *Ufus.* Auxilium efflagitare & misericordiam. Cum epistolam à me coarvitio efflagites. *V. Peto.*

Efflicim, heftig. *Syn.* Valde, vehementer. *Ufus.* Efflicim deripere aliquem.

Efflo, as, avi, atum, are. hinaußblasen. *Syn.* Emitto, flo. *Adv.* Graviter. *Ufus.* Agere animam & efflare. *V. Flo.*

Effloresco, is, florui, ere. quèblühen. *Syn.* Splendescio, eluceo, eniteo, existo, maneo. Tribuntur us, quæ cum copia quadam & venustate ex alio, ut flores ex caliculis, se exerunt & evolvunt. *Adv.* Penitus. *Ufus.* E multa rerum cognitione oratio efflorescit; è familiaritate amor, ex aupertate vitæ castimonia efflorescit. Efflorescere laudibus ingenui. *V. Floreo.*

Effluo, is, fluxi, ere. quèfließen. *Syn.* Efflor, excido, abeo. *X v. fluo.* *Adv.* Plane. *Phras.* Rheus in mare effluit, der Rhein Strom fließet in das Meer. In natædatur; in mare se evolvit; mari miscetur.

tur; in mare se exonerat; in mare præcipitat; mare Rheno flumine augetur; in mare lapsa sed profluit & inferitur Rhe-nus: in mare devolvitur. V. *Flumen*.
Usus. Animo, memoriâ dudum illa ef-fluxere, quæ tu æreana putabas. Vita, ætas, tempus, voluptates effluunt, & mo-mento dilabuntur. Cum sanguine vi a-culxit. Nihil mihi deest, nec abundat, aut effluit. V. *Fluo, elabor, tempus*.

Effodio, is, fodi, fossam, ere. aushöhlen, ausgraben. *Syn.* Eruo, terram altius molior, è cavernis terræ metalla elicio. *Usus*. Marcelli memoriâ meum pectus ef-fodit. Aurum effodere. V. *Fodio*.

Effeminate, verjagt. *Syn.* Muliebriter. *U-*
fortiter. Usus. Cave, nequid effemina-
 te facias.

Effeminatus, a, um, verjagt, weibisch. *Syn.*
 Qui animum gerit muliebre. *U-*
fortis, virilis, virus. Usus. Homo effeminatus,
 impudicus, mollis, fractus, abiectus, hu-
 milis, submissus. V. *Mollis Voluptas*.

Effemino, as, avi, atum, are. weibisch ma-
 chen. *U-*
corroboro. Phras. Sic effeminan-
 tur homines, so werden die Leute weibisch
 gemacht. His rebus animi relanguescant,
 & virtus renitatur; animi emolliuntur;
 vigor animi otii dulcedine, & variis vo-
 luptatum delinimentis extinguitur; sic
 robur animi elanguescit; muliebres animi
 induuntur. *Usus*. Effeminarunt ærem,
 quem Junoni tribuerunt Poetæ.

Effectus, a, um, aufgemergelt. *Syn.* Ex-
 haustus, confectus, debilis. *Usus*. In-
 temperans adolescentia senectuti corpus
 effectum tradit.

Effrenatus, freventlich. *Syn.* Temere. *Usus*.
 Effrenatè in hostem irrupit legio.

Effrenatio, onis, f. Unbändigkei. *Syn.* Im-
 potentia, insolentia. *Usus*. Quæ effrena-
 tio impotentis animi. V. *Licentia*.

Effrenatus, a, um, ungejähmt. *Syn.* Pro-
 jectus, præceptis, indomitus, furiosus, im-
 potens. *U-*
Domitus. Usus. Olibidinem
 o cupiditatem effrenatam! Homines se-
 cundis rebus effrenatos, sibi præiden-
 tes, in gyram rationis ducere oportet.

Effrenus, a, um, ungejähmt. *Usus*. Effre-
 nò equo in medios ignes u fertur.

Effringo, is, fregi, fractum, ere. zerbre-
 chen. *Syn.* Frango, perfringo, revello
 convello. *Usus*. Fores effringere. Con-

vulis repagulis, effractis valvis, revulsis
 claustris domum compilant.

Effugio, is, fugi, fugitum, ere. entfliehen.
Syn. Evito, elabor, evolo. *U-*
incuro. Phras. Periculum effugit, er ist
 der Gefahr entgangen. Eripuit se in-
 stanti periculo; ex communi exitio unus
 evasit; periculum fugâ declinavit; id in
 quo tot cives afflixit, casus hunc unum
 transiit. V. *Periculum, Fugio, Vito, Eva-*
do. Usus. Vix omnem offensionem, cri-
 men, maledictum, suspicionem effugies.
 Mori, & tanquam ex incendio effugere
 fortunæ. Nihil te effugiet, rescies om-
 nia, V. *Vito*.

Effugium, ii, n. Ausflucht. *Syn.* Refugium,
 profugium. *Usus*. Effugium querere, con-
 sequi, habere. Patet tibi effugium.

Effulgeo, es, fulsi, ere. glänzen. *Usus*. Sol
 inter graves imbre nubes effulgens. V.
Fulgeo.

Effundo, is, fudi, fustum, ere. ausgessen.
Syn. Profundo, emitto. *U-*
infundo. Phras.
 Iram suam in me effudit omniem, er hat
 seinen Zorn recht ausgegossen. Odium
 omne & furorem in me effudit; evomit
 in me virus acerbissimum suum; stomachum
 erupit in me. *Usus*. 1. Segetes effun-
 dunt herbas frugibus inimicas. Atlas
 hanc copiam effundit. 2. Magne homi-
 num multitudini tribuitur. Tota civitas
 se effundebat. E carcere reos omnes ef-
 fundere. Tota ad me effusa Italia. 3.
 Prodigio, consumo, verschwenden. Patri-
 monium, fortunas omnes, ætatum per
 luxuriam effundit. Multos in aliquem
 honores effundere. 4. Animi motus pro-
 do, seine Gemüths-Neigungen am Tag
 geben. Se in lachrymas, questus, vota
 effundere. Se in aliquâ libidine effundere.
 Odium & furorem in me effudit. 5. Effu-
 tio, herausplaudern. Iffudi, quæ habui,
 omnia, 6. Anatto, verliehren. Colle-
 ctum gratiam momento effundere, die
 Gnade verliehren. V. *Gratia*.

Effuse, wehläufig. *Syn.* Large, prolixæ.
Usus. Homo effuse petulans. Effuso do-
 nare, laudare. Inapiter & effuse exultat.

Effusio, onis, f. Ausgießung, Verschwen-
 dung. *Syn.* Largitio. *Epi.* Facilis hone-
 sta. *Usus*. 1. Liberalitatem effusio imi-
 tatur. Quas pecuniarum effusiones fa-
 ctas putatis? 2. Concurfus populi, das
 Zusammenlaufen des Volks. Quis con-
 curtus ex agris, quæ effusiones populi?
 3. Animi effusio in lætitia, contractio in
 dolore, Ergießung des Gemüths. V.
Liberalis.

Effu-

Effundo, is, ivi, itum, ire. ausplaudern. *Syn.* Effundere effundo. *Ufus.* Quidam temere multa effutunt. *V. Garrio.*

Egenus, a, um. dürftig. *Syn.* Pauper, egens. *Ufus.* Egenus consilii. *V. Pauper.*

Egeo, es, ui, ere. Mangel haben. *Syn.* Indigeo, mihi opus est, quæsitò opus est. *(Abundo. Adv.* Indigné, magnopere, vehementer. *Phras.* Non egeo tuis consiliis, ich brauche deines Rathes nicht. Non indigeo tuis admonitionibus, consiliis; tuis mihi monitis nequaquam opus est. Tuis carere monitis facile possum. Supervacanea, parum utilia, nullius emolumenti, minime necessaria sunt mihi præcepta tua. Tua monita apud me locum non habent. Non requiruntur, non exiguntur, non expectantur à me præcepta tua. *Ufus.* Incredible, quam egeam tempore. Consilio, auxilio, consolatione egere. Nihil illò loco eventius, nihil spoliatus. Servi & egentes concurrunt. *V. inopia, pauper.*

Egero, is, gessi, estum, ère. aufleeren. *Ufus.* Egerere prædam ex hostium tectis.

Egestas, atis, f. Armuth. *Syn.* Inopia, indigentia, mendicantia, domestica difficultas. *(Abundantia. Copia, f. pl.* Insuperflua, summa. *Ufus.* Ista paupertas, vel potius egestas. Egestatem, & luxuriam domestico latrocinio sustentavit. Non capiunt angustiae pectoris tui, non egestas mentis tantam personam. Egestatem affert luxus. In egestate esse. *V. Paupertas, inopia.*

Ego, ich. *Syn.* ipse *Ufus.* Ego sum ille Consul.

Egredior, eris, gressus sum, gredi. hinausgehen. *Syn.* Exeo, prodeò. *Adv.* Tardius. *Ufus.* 1. Certos mihi fines, terminos, cancellos describam, extra quos egredi non possim. Ex provincia, ube, navi egredi. 2. Exerro, abwelchen. Suo officio; à proposito egredi. *V. Exeo.*

Egregiè, fùrtrefflich. *Syn.* Benè, valdè, praeclare, bellè. *Phras.* Egregie causam dixit, er hat für seinen Handel stattliß geredet. Divinitus, luculenter, gloriosissime, magnificentissime, festivè, avitè, composite, excellentè, cumulativè, summâ facundia dixit. *V. Valde.*

Egregius, a, um. außbündig. *Syn.* Excel-lens, praeclans, praeclarus. *Adv.* Medius, sidus, omnino. *Phras.* Est un egregius,

er ist ein fùrtrefflicher Mann. Est vir egregiè, nunticà, incredibili, singulari virtute; acerrimus vir & industrius; summa in eo gravitas, & animi altitudo. Magnus, clarus, amplissimus, insignis ad laudem, ingenui animi, summam integritatis laudem consecutus, omnibus rebus virornatus; in quo summa probitas, innocentia; genere, honore, copiis, existimatione facile princeps; in quo summa probitas, dignitas & splendor; flos, robor, lumen reipublicae, & nobilitatis. Homo penè divinus, ornamentum & arx amicorum, decus urbis; in quo eximia & præstantia omnia; ab omni laude felix; excellenti animò & virtute; divinis quibusdam bonis instructus & ornatus; luculentus homo; quò nihil nobilius, sapientius, cum primis honestus; summò honore & pudore, summò officio; spectatissimus ordinis sui, probatissimus, prudentissimus, frugalissimus, integerrimus, velut de caelo delapsus; iustitia, & religione inelytus; vir exempli recti, ingentis spiritus; longe ante alios emans; sanctus & innocens, virtute conspicuus; columen, ac sidus reipublicae; inelyta iustitia, religioque vni est; vir exempli recti, domi, militiaeque; vir ingentis spiritus; multa morum elegantia, & ingenio illustri; viri quacumque fortunae capax est ingenium; vir, quem viderim in vita optimum; flos nobilitatis; lumen reipublicae. *V. Praeclarus. Ufus.* Egregia indoles. Egregius civis. In procuratione sua egregius. *V. Perfectus.*

Egressus, us, m. Aufmarsch. *Ufus.* Magni frequentia meum egressum celebravit.

Eheu! ach! Doloris nota.

Eho! oho! Vox admonentis. *Ufus.* Eho! tume non nosis?

Ejectio, onis, f. Vertreibung. *Ufus.* Mortem timemus, & ejectionem.

Ejero, as, avi, atum, are. verschwören. *Syn.* Ejuro.

Ejicio, is, jeci, jectum, ère. vertreiben. *Syn.* Expello, exturbo, extrudo, detrudo, dejicio, extermino, effundo, profundo, emoveo. *Adv.* Nominatim, tandem, aliquando, funditus. *Ufus.* 1. E domo illum ejecere. Ex numero hominum ejiciendus, ex subus humanae naturae exterminandus. 2. Transl. Ejicere ex animo amorem insanum, dolorem, memoriam alicujus. 3. Ejicere partum. *V. Pello.*

- Ejulatio**, onis, f. das Heulen. *Epi.* Lugubris. *Ufus.* Latus quasi lugubris ejulatio.
- Ejulatus**, us, m. das Heulen. *Syn.* Ejulatio. *Epi.* Acerbus, miser. *Ufus.* Ejulatus ne mulieri quidem est concessus.
- Ejulo**, as, avi, atum, are, heulen. *Syn.* Ploro, lamentor, ploratus edo, effundor in planctus indecoros. *Ufus.* Magnitudine doloris ejulans, Gemere, epulare, lamentari, frangi, debilitari dolore. *V. Gemo, Ploro.*
- Ejuro**, as, avi, atum, are, verschwören. *Syn.* Ijuro, detektor. *Ufus.* 1. De me querantur, me ejurabant. 2. Abiit, abjunctus, ablegen. Magistratum ejurare.
- Ejusdemmodi**, eben dergleichen. *Syn.* Ejusdem generis. *Ufus.* Ejusdemmodi furas Orches est expertus.
- Ejusmodi**, dergleichen. *Syn.* Ejus generis, talis. *Ufus.* 1. Genus belli est ejusmodi, ut &c. Reliqua sunt ejusmodi, quæ &c. 2. *Ascolan*, so. Ejusmodi cupidus est. *V. Similis.*
- Elabor**, eris, lapsus sum, labi. entgegen. *Syn.* Exeudo, evado,)(*teneo, comlector.* *Phras.* 1. *Menyselapsus est*, ein Monach ist verfloffen. Mens abiit, fluxit, mensis actus, exactus est, præterit, mens unus se circumegit. 2. *Elapsus est e carcere*, er ist aus dem Kerker entronnen. Vinculis claptus est; eluit excubitorum vigilantiam; clam se custodibus subduxit; ex custodum manibus se eripuit; effugit, scellit intentam excubitorum in se aciem; e carcere clam se proripuit. *V. Exado.* *Ufus.* Criminibus, suspitione claptus. Sol elabatur, & abiit. Elaptus est e prælio. *V. Dilabor.*
- Elaboratio**, onis, f. Verrfertigung. *Syn.* Cura, labor. *Ufus.* Id non sine elaboratione, & operæ consumptione.
- Elaboro**, as, avi, atum, are, ausarbeiten. *Syn.* Laboro, curo, operam do, contendendo, enitor, elucubro, exeudo.)(*negligo.* *Ufus.* Qui in una tantum re elaborant. Contende, quælo, & elabora. Nullam tam asperam faxetum, in quo runcola non elaborent. Diligenter elaborata, summa industria, cura & vigilis ornata, elucubrataque oratio. Omni non modo contentione, sed diuicatione elaborabo. *V. Laboro, Perficio, Curo.*
- Elanguesco**, is langu, ere, trahos werden. *Syn.* Languore conficior, contabesco, infirmor. *Ufus.* Elanguit cura hominum. Differendo res elanguit. Alienâ invidiâ elanguescendum erit. *V. Languedo.*
- Elargior**, iris, itus sum, iri. ansschenten. *Syn.* Largior. *Ufus.* Multa tibi fortuna elargita est. *V. Largior.*
- Elatè**, hochmüthig. *Ufus.* Elatè & amplè loquu. & dicere.)(*submisso, humiliter, ac misse.*
- Elatio**, nis, f. Hochmuth. *Syn.* Præstantia.)(*Submissio.* *Epi.* Voluptuaria. *Ufus.* Ex hac elatione, & magnitudine animi facile pertinacia nascitur. Lætitia quasi gestientis animi elatio voluptuaria. *V. Superbia, arrogantia, ambitio.*
- Elatus**, a, um. hochmüthig. *Ufus.* Hoc animo elato, & amilo factum est. *V. Nature, & ingenui elatus.* Cupiditate elatus, & gaudio. *V. Superbus, arrogans, altus.*
- Electè**, ansserlesen. *Syn.* Distinctè, discretè. *Ufus.* Electe gerere.)(*permisse.*
- Electio**, onis, f. die Wahl. *Syn.* Lectio, selectio, delectus.)(*neglectio, contemptus, rejectio.* *Ufus.* Judicium, & electio verborum.
- Electior**, oris, m. Erwehler. *Ufus.* Boni electores existimari volunt. *V. Eligo.*
- Eleemosyna**, æ, f. Almosen. *Phras.* 1. *Libenter de eleemosynan*, ich gebe gerne Almosen. Liberaliter panem præbeo mendiculis; invitis istis hominum mendicula à me inania dimitto; in egentes benigne stipem confero; tenuioram fortune succurro; impensè misereor egentium, eorumque rationibus paternè succurro, vel provideo; egentes miseratione prosequor; iis pro facultatibus benigne facio; alienâ liberalitate victitantibus penum gratuito suppedito. Adolescentes idoneos, ero, ita grandi in sumptum pecuniâ, ad mercedem honestatis, optimarumque artium transmittito; pauperum inopiæ liberaliter consulo, vitæ tabulâ prolixè, vel proleque tribuo; coram egestatem liberali stipè consolor, sustento. 2. *Eleemosynam petere*, Almosen sammeln. Stipem corrogare, petere; vitæ necessariâ precario colligatæ; victum, panem ostium quærere; vitæ alimenta ostium rogare, flagitare, colligere.

Elegans, tis, gen. om. *zierlich*. *Syn.* Luculentus, concinnus, politus. *(melegans, contemptus, obiectus. Phras. Est orator admodum elegans, et ist ein sehr zierlicher Redner. Scitus, quo nihil potest esse pretius; in singulis verbis florentissimus; venustissimus & politissimus; limatulo sane & politulo iudicio; quoniam venustus, limatus, lepidus, concinnus, nitidus. Usus. In omni iudicio, in dicendo elegans. In epulis parandis elegans. Epistola elegantissima.*

Eleganter, *zierlich*. *Syn.* Scite, ornate, politè. *(meleganter. Phras. Eleganter dixit, et hoc zierlich beeredet. Docte & delicatè; blande & concinne; cum multa venustate & omni sale; apte & rotunde; cum dignitate & venustate; festivo, cum multa munditia & luce verborum, iacete, iucunde, lepore, mundè, subtiliter verba fecit. Usus. Cæsar omnium ferè oratorum Latine loquitur elegantissime.*

Elegantia, æ, f. *Zierlichkeit*. *Syn.* Munditia, lautitia, venustas, lepor, festivitas, concinnitas. *Epi.* Accurata & sine molestia, diligens latine loquendi, inanis, sermonis necessaria, politior, summa. *Usus.* Eloquentia ab elegantia doctrina segregari non potest; Politior elegantia, & munditia scribendi. *Scriptorum tuorum subtilitas & elegantia.*

Elementum, i, n. *Element*. *Syn.* Initium; principia rerum, è quibus omnia constant, omnia oriuntur. *Epi.* Prima naturæ. *Usus.* Dialectica tradit elementa loquendi. *Puerorum elementa.* Quatuor principiorum genera, seu elementa, ex quibus terra infimum tenet locum; hanc inundat aqua; superior aëri; ignibus altissima ora redditur.

Elephantus, i, & *Elephas*, antis, m. *Elephant*. *Usus.* Elephantò belluarum nulla est prudentior. Manus est data elephantis.

Elevatio Sacra Hostia, *Aufwandlung in der Heil. Mess.* *Phras.* Actio, quâ sacerdos Coelestem Hostiam supra verticem attollit; qua sublimem tollit Sacrosanctam Hostiam; quâ Divinam Hostiam populo adorandam proponit, ostendit.

Elevo, as, avi, atum, are. *vermindern*. *Syn.* Minuo, levo, sublevo. *(arceo. Usus. Minuo, verringern. Fidem adver-*

sarii, auctoritatem, famam victoriæ, gloriam elevare & minuere.

Elicio, is, licui, licitum. *herauslocken. Adv.* Curiosius. *Syn.* Educo, extraho, allicio, adduco. *Usus.* Ignem conflictu lapidum elicere. Elicere aliquem præmio, ut agat aliquid. Lachrymas, arcana, alicujus sententiam elicere, exprimere. Elicere, invitare ad certamen. Elicere & evocare mercede solertiam; blanditiis ad disputandum elicere. *V. Adduco, allicio.*

Elido, is, lisi, lisum, ere. *querschlagen. Syn.* Frango, incido. *Usus.* Potius nervos omnes virtutis elidunt. Ipse stipes ægritudinis elidenda sunt. Alicujus consilia elidere, funditus evertere. *V. Everto.*

Eligo, is, legi, lectum, ere. *ermählen. Syn.* Lego, deligo, capio, excerpō, opto, & opto. *(negligo, contemno. Adv.* Diligenter, parum diligenter. *Phras. 1. Quem tandem consulem eligent? wem werden sie endlich zu einem Bürgermeister erwählen. Adoptabunt; consulem esse voient, jubebunt? quem consulem legent, dicent, desument? cui Imperium suffragiis mandabunt? quem præcipue consulem designabunt, nominabunt, optabunt? in quem tandem electorum suffragia inclinabunt & conspirabunt? ad quem summa reipublicæ deferetur? cui summa rerum demandabitur? 2. Optimam partem elegeris, cum te Deo adaxeris, du hast den besten Theil erwählt, wie du dich Gott geschenket. Sapienter vitam institueris; rectum cursum cepisti; optimo iudicio usus es; sapienter iudicasti; exordium vitæ præclarum fecisti; optimum cepisti cursum; optimam rationem inivisti; egregio vitam principio invisti, cum tua omnia, teque ipsum Deo consecrasti. 3. Diem sibi & locum quilibet eligat, suche ihm ein jeder Zeit und Ort aus. Locum sibi quisque capiat, diemque sumat; locum tempusque circumspiciat quisque, tempus locumque petat. statuatur, deligatur, carpat sibi quisque ex multis optimum. Usus. Eligere è malis minimum oportet, Elige de duobus, quem velis.*

Elimino, as, avi, atum, are. *au: rotten. Syn.* Ejicio, extra limen trado. *Usus.* Extra aedes eliminatur. *V. Ejicio.*

Elino, as, avi, atum, are. *ausseilen. Syn.* Perpolio, lino. *Usus.* Velum aliquod elino ad me. *Eliminata oratio. V. Per-*

linguis, e. gen. com. Zungen 103. Syn. Mutus, indifferens. Usus. Convicit hominem, elinguem reddidit. V. Mutus, infans.

Elixus, a, um. gesotten. Syn. Quod aqua coctum est. Usus. Elixus cibus, quam assus suavior.

Eloco, as, avi, atum, are. verdingen. Syn. Loco. Usus. Fundum elocare.

Elocutio, onis, f. Aussprache. Syn. Explicatio ornata & elaborata. Epi. Commoda & perfecta, inanis & pene puerilis. Usus. Elocutio est idoneorum verborum & sententiarum ad inventionem accommodatio.

Elogium, ii, n. Lob-Spruch. Syn. Dictum, seu sententia laudem alienius, vel aliud quidpiam declarans. Epi. Centurium, unicum. Usus. Quid ipsa sepulchrorum monumenta, quid elogia admonent, nisi nos monituros? Solonis elogium.

Eloquens, tis, g. o. wohlberedt. Syn. Rhetor copiosus ad dicendum, copiose sapienterque dicens; in dicendo suavis, ornatus; non infans. Adv. Perfec-te. Phras. Vir est admodum eloquens, et ist sebr wohl beredt. Divinus in dicendo; perfectus in dicendo & perpolitus; dicendi gloria præstans; disertissimus; ad dicendum paratissimus, omnibus vel naturæ, vel doctrinæ præditus ad dicendum paratus; ea facundia, ut nemo linguâ promptior in civitate haberetur; vir acer, nec infacundus; celebratæ eloquentiæ; claræ vir facundie. Multum dicendo valet; multum eloquentia valet; magnam oris commendationem habet, cui resistere nemo possit; dicend. veneres habet summas, principatum eloquentiæ tenet; juris ac eloquentiæ consultus est; ejus eloquentiam curia nulla capit; florentis homo facundiæ; vir qui mentis suæ cogitata, eloquenter, copiose, eleganter explicet, efferat, enunciet; qui afficiat audientium animos multâ suavitate; qui de quacumque re apte, prudenter, explicite, abundanter; illuminate, numerosque dicat. differat. V. Eloquentia. Usus. Is est eloquens, qui possit humilia subtiliter, magna graviter, mediocria temperate dicere. V. Moveo.

Eloquentia, æ, f. Wohltredenheit. Syn. Eloquendi vis, dicendi gravitas & copia, summa copia & singularis facultas dicendi, divinum atque incredibile genus orationis, copiose loquens sapientia. (infantia. Epi. Abundans sermonibus, ver-

bis, accommodatio ad motus animorum & ad vulgi sententiam, admirabilis, artificiosa, brevis, comes pacis sociæque otii & quasi alumna quædam constituta civitatis, excellens, forensis, inanis quædam & puerilis, incredibilis, justa, laudabilis, magna, major, mediocris, orba, perfecta, popularis, præclara, præstabilis, res una omnium difficillima, sapientia loquendi, summa, uberior atque latior, vera & absoluta, universa. Phras. Qui vult eloquentiam sibi comparare, Ciceronem leget, mer die Wohltredenheit zu erlernen verlangt, der lese den Ciceronem. Qui eloquentiâ valere, præstare, excellere cupit; qui orationis divitiis abundare; qui concinne, ap-polite, singulari eloquentiâ mentis suæ cogitata vult explicare; qui cum Periculis agere, tonare, permiscere omnia, operam det Ciceroni. Qui non tenui dicendi venâ aridius fluere, sed ingenti late copiâ, torrentis more redundare cupit; qui suavi & conspersâ quasi verborum sententiarumque floribus oratione vult placere; qui acutis, conceptisque ingeniose sententiis auditorem excitare; qui agere rapereque oblitentes quantumvis animos in quamvis partem cupit; qui tenere dicendo animos; qui obfirmatos frangere & expugnare; qui arduos flagrantisque restringere, frigidos ac remissos subjectis veluti facibus inflammare; qui impellere inertes ac desides, præservidos contra ac confidentes orando coercere; qui verbis allicere, pertrahere, movere, commovere, flectere; qui afficere audientium animos ac delectare; qui ab audientibus benevolentiam & attentionem venari, captare, elicere; qui eos, apud quos dicit attentos, dociles & benevolos sibi vult reddere; qui de re quæcunque, eloquenter, ornate, numeroque rebus, ac verbis vult dicere, is velim existimet, sibi Ciceronis lectionem non tam utilem, quam necessariam. V. Oratio, moveo.

Eloquenter, beredt. Syn. Diserte, eleganter.

Eloquium, ii, n. Sprache. Syn. Sermo. Usus. Dulci ac blando eloquio amicum solatur.

Eloquor, eris. locutus sum, loqui. heraus sagen. Syn. Dico, effero, enuncio, expono. Adv. Composite, copiose, ornate, polite, præclare, prudenter. Usus. Præclare eloqui cogitata mentis. Multi præclare sentiunt, nec id, quod sentiunt, polite eloqui possunt. V. Effero.

Eluceo, es, luxi, ere. heraus leuchten. Syn. Appareo, exto, emineo, excello. V. geo. Adv. Denique, rarius. Usus. In ipso

ipso joco aliquid probi ingenii elucet. Amicitia magis elucet inter æquales. Te-
nuitas tua magis occultatur, magis elu-
cet. Nemo eloquentiæ studet, nisi in
foro luceat. V. *Appareo, emineo*.

Eluctor, aris, atus sum, ari. sich los machen.
Ufus. E tot tamque validis manibus, e
quibus eluctandum erat, sese eripuit. V.
Erado.

Elucubror, aris, atus sum, ari. beim Licht
machen. Syn. *Elaboro, excudo.* *Ufus.*
Epistolam elucubratus sum. Elucubrata
oratio.

Eludo, is, lusi, lusum ere. verlächen. Syn.
Irrideo, fallo, fraudem facio. Adv. *Fa-*
cetus, impune. *Ufus.* Quamdam nos fu-
ror ille tuus eludet? Nos ab illo nebu-
lone facete eludimur. Ille legi fraudem
fecit, consulemque elusit. V. *Irrideo, de-*
cipio.

Elugeo, es, luxi, ere. auslaugen. Syn. *Lu-*
geo, defleo. *Ufus.* Patriam eluxi gravi-
us, quam ullamater filium.

Eluo, is, ui, utum, ere. auswaschen. Syn.
Diluo, deleo, abstergeo. *Ufus.* Maculam
hanc nemo eluit. V. *Lavo*.

Eluvies, ei, f. Wasserquß, Außquß. Syn.
Macula, labes, contagio. *Ufus.* Labes &
eluvies civitatis.

Eluvio, onis, f. Wasserquß. Syn. *Terræ hia-*
tus, vorago aquarum vi facta, aquarum
intemperies. *Ufus.* Eluviones pestilentiae.
V. *Inundo*.

Emacio, as, avi, atum, are. ausmergeln.
Syn. *Macie conficio.* V. *Macies*.

Emancipo, as, avi, atum, are. fren lassen.
Syn. *Patriâ potestate libero, quasi manu*
mitto. *Ufus.* Liberos propriè emancipa-
ri, servos manumitti dicimus.

Emano, as, avi, atum, are. ausfließen. Syn.
Exeo, effluo. *Ufus.* Metuo, ne ea fama,
ne mala nostra emanent. Ex Philosophia
eloquentia emanat. Vereor, ne is sermo
emanet. V. *Effluo*.

Emax, acis, g. o. der gerne fauft, Syn. Qui
libenter emit. *Ufus.* Non esse emacem,
veddgal est.

Emblema, atis, n. Sierde an Trin-
Geschiren, eingelegte Arbeit. Syn. Si-
gni & ornamenta vasorum. &c. quæ
detrahi possunt. *Ufus.* Vasis cristas &
emblemata avellenda curavit. *Em-*

gare & includere emblemata in aureis
poculis. Emblemata vermiculatum, de pa-
rimento, ein Beden von eingelegter Ar-
beit.

Emendate, ohne Fehler. Syn. *Castigate.*
Ufus. Pure & emendate loqui.

Emendatio, onis, f. Verbesserung. *Epi. Fe-*
licior. *Ufus.* Correctio Philosophiæ ve-
teris & emendatio. V. *Correctio*.

Emendator, oris, m. Verbesserer. Syn. *Cor-*
rector. *Ufus.* Silenna quasi emendator
sermonis utilitati esse volebat.

Emendatrix, icis, f. Verbesserin. *Ufus.* Lex
est emendatrix vitiorum.

Emendo, as, avi, atum, are. verbessern.
Syn. *Corrigo.* Adv. *Leviter.* *Phras.* 1.
Emendavit se, er hat sich gebessert. In
viam redit; ad frugem applicuit an-
imum; in rectam rediit semitam; ad
frugem bonam se recepit; de pravitate
deductus est; a scelere, cupiditate revo-
cavit semet ipse; emerit e corno vitio-
rum; salutem dixit supremam cupidita-
tibus suis; ad mores vitamque continen-
tem se dedit; a pristina vitæ licentia
sese ipse coërcuit, libique frena iniecit;
animum ad meliora consilia applicuit,
appulit; a malitia abstulit; animum a
vitæ pravitate ad meliora convertit; vi-
tia posuit; inuit meliorem vitæ rationem;
emerit e vitis; e corrupta adolescentia
in bonam frugem emerit; ad sanitatem
mentis redit; vitiosas animi partes la-
navit; vitiosam consuetudinem & cor-
ruptam parâ & incorruptâ emendavit,
V. *Corrigo, Conversio.* 2. *Oratorem*
emendavit, er hat seine Rede in bessere
Form gebracht. Elimavit, mendas ex-
purgavit; correctionem adhibuit; a
lamam revocavit; ad castigationem en-
tra vocavit; detersis maculis formâ me-
liore donavit. V. *Corrigo, Alenu.*
Ufus. Vnum cuius, dolorem capitis
pharmaco emendare. Principum con-
suetudinâ emendantur mores civitatis.

Ementior, iris, itus sum, iri. lügen. Syn.
Mentior. *Ufus.* Alcines legationem
ementitus est. Genus saum ementitum.
V. *Mentior*.

Emercor, eris, meritus sum, eri. verdienen.
Syn. *Mereo, stipendia facio.* *Ufus.*
Annus nati operæ emerentur. *Em-*
eritis stipendii ambitionis quiescit.

Emergo, is, merſi, merſum, ere. außſchwin-
men. *Syn.* Exeo, evado, exiſto. *Adv.*
Aliquando, alitè, commodè. *Uſus.* E ſer-
vitate, mendicitate, valetudine ſinſtra,
are alienò emergere, respirare. Stellæ
ſtatis temporibus emergunt. Veritas è
calicibus emergit. E corrupta adoleſcen-
tia in bonam ſuam emergere. Homo
emerſus è cornu victoriam. V. *Evad.*,
libero.

Emetior, iris, menſus ſum, iri. außmeſſen.
Syn. Metior. *Uſus.* Ego voluntatem ubi
emetiar, ich werde dir ein Genügen thun.

Emico, as, cui, are. hervorkommen. *Syn.*
Eſulgeo, reſplendo. *Uſus.* Ex oculis
quali radii emicant. Pectus emicat, ſub-
ſultat, aufſpringt.

Emigro, as, avi, atum, are. wegreiſen.
Syn. Diſcedo, nigro, excedo. *Uſus.* E
vita velut è domo emigrare. V. *Migro*.

Eminens, tis, g. o. ſüßtreſſich, hervorſtehend.
Syn. Editus. *Uſus.* 1. Oculi eminentes.
Genæ leniter eminentes. Eunens, por-
rectus in altum columna. 2. *Præſtans*,
Præclarus, ſüßtreſſich. Vir eminenti
litteraturâ. V. *Altus*.

Eminentia, æ, f. Erhöhung. *Uſus.* Multa
vident pictores in umbris & eminentiis,
quæ nos non videmus.

Emineo, es, ui, ere. hervortragen, ſüßtreſſich
ſeyn. *Syn.* Exeo, excedo: *Præcello*, du-
co familiam, claſſem. *Adv.* Foras, leviter.
Uſus. 1. Fiſtula aquam, vel ex aqua emi-
nens. 2. *Appareo*, eluceo, emter, her-
vorkommen. E fronte ipſa pudor eminet.
Ex ore crudelitas, è voce atrocitas emi-
net. 3. *Præcello*, übertreffen. Demostre-
nes unus eminet inter omnes in omni
genere dicendi. V. *Excello*, *Præſtantia*.

Eminus, von ferne. *Syn.* E longinquo. X
Cominus. *Uſus.* Equus hasta, cominus
gladio udi.

Emiliarius, ii, m. heimlicher Außſpäher,
ilberreuter. *Syn.* Excursor, vexator,
calumniator. *Uſus.* Hunc præcurſorem
habere ſolebat, & emilariū, & excur-
ſorem omnium deterrum.

Emissio, onis, f. Außlaſſung. *Syn.* Jactus,
ictus, conſectio. *Epi.* Mortifera, gravior.
Uſus. Tormentorū emiſſiones ſunt gra-
viores, quo pluribus ea pulveribus on-
erantur.

Emitto, is, miſi, miſſum, ere. außlaſſen.
Syn. Dimitto, mitto. *Adv.* Repentè, re-

merè. *Uſus.* 1. Emittere, conſicere telam.
Nullam verbum emiſit. Emittere oc-
ulos in omnem partem. Aculeum, male-
dictum in aliquem emittere & contorquere. E mi-
ſus è carcere, è vinculis. 2. *Eao*, herauß-
geben. Emittere librum. V. *Eao*, *Dimitto*,

Eniffitius, a, um. außgelaſſen. *Syn.* Quod
emittitur. *Uſus.* Circumſpectat ex emiſſi-
tis oculis.

Emo, is, eni, emptum, ere. laſſen. *Syn.*
Coemo, mercor, paro, comparo, emptio-
nem facio, nundno. X *Vendo*. *Adv.*
Equaliter, æquè, benè, curius, im-
punè, libentiùs, malè, meliùs, porro, pu-
blicè. *Phraſ.* Magnò horti preti ſum
mercatus, ich habe den Garten theuer ge-
kauft. Dithedter hortum comparavi;
non niſi magnò ære adiectus eſt, venit
mihi hortus; magnò ſtetit, conſtitit mihi
hortus; impenſo paratus eſt pretio; haud
benignè, haud liberaliter emptus eſt hor-
tus. *Uſus.* Emere parvò, vel magnò.
Emere præſentia ære. Emi de illo domum
& midio carius, quàm æſtimaretur. Ea em-
ptione emiſi benè. V. *comparo*, *mercor*.

Emollio, is, ivi, itum, ire. weich machen.
Syn. Effæmino. *Uſus.* Hostis Campaniæ
aumanitate emollitus. V. *Mollo*.

Emolumentum, i, n. Nuß. *Syn.* Accessio,
utilitas, commodum. X *Detrimentum*.
Epi. Magnum, parvum. *Uſus.* Erit hoc
vobis honori, amicis utilitati, reipublicæ
emolumento. Sine præmio & emolu-
mento quid iam facere. Affert ea res
magna emolumenta; magno emolumento
erit. V. *Utiptas*, *Commodum*.

~~Emoritur, eris, mortuus sum, mori. sterben.~~

Emorior, eris, mortuus ſum, mori. ſterben.
Syn. Morior. *Adv.* Libenter, miſerabi-
liter, pie. *Phraſ.* Emoritur, er ſtirbt
wirklich dahin. Ejus vita in desperatis
numeranda eſt; in articulo diſceſſus ex
hac vitâ eſt; ad mortis limen perductus
eſt; animam in momenta agit; frigeſcunt
pedes, frons expalleſcit, livent labia
oculi hebetantur, os vultuſque immuta-
tur, venæ micare deſiunt, mors per ar-
tus ſerpit lethali frigore adſtrictos, ſudor
lethalis prorumpit, verbò, diſturbatur do-
micilium, anima exturbatur. V. *Morior*.
Uſus. Pro amico emori poſſum. V. *Agonia*.

Emporium, ii, n. Gewerbstadt. *Syn.* Mer-
catus. *Uſus.* Emporium Puteolanum.
Mallientè.

Emptio, onis, f. Kauf. *Syn.* Coemptio.
Epi. Acerbior, falſa & ſimulata, præcla-
ra. *Uſus.* Poſt hanc emptionem factam
pecuniam diſſolvit.

Empior.

Emptor, onis, m. Käufer. *Epi.* Malus, mul-
ti. *Ufus.* Venalem urbem dicebat, s-
emptorem haberet. Bonorum emptores.
V. *Mercator*.

Emungo, is, mungi, munctum ere. schneu-
gen. *Syn.* Abstergo. *Ufus.* 1. Tuus pater
cubito emungere se solebat. 2. *Furari.*
pecuniam fraude extorquere, vel blindi-
tus, einen betrüglisch um das Geld bring-
gen. Argento aliquem naviter emunge-
re. V. *Furor, eripio*.

Emunio, is, ivi, itum, ire. fest machen. *Syn.*
Manio. *Ufus.* Emunitus in modum arcis.
V. *Alunio*.

En, siehe da. *Adv. demonstr.* *Ufus.* En cri-
men, en causa!

Enarro, as, avi, atum, are. erzählen. *Syn.*
Expiano, narro, propere expromo. *Ufus.*
Somnium suum enarravit. V. *Narro*.

Enascor, eris, natus sum, nasci, herauswach-
sen. *Syn.* Nascor. *Ufus.* E multis curis
una enata est. V. *Nascor*.

Enato, as, avi, atum, are. auschwimmen.
Syn. Eno, evado, emergo. *Ufus.* Ex are
alieno tandem enatavit. V. *Nato*.

Enavigo, as, avi, atum, are. entriumen. *Syn.*
Evado. *Ufus.* E logiis, velut scopulis
cotibus tandem enavigavit oratio.

Eneco, as, cui, necum, are, tödten. *Syn.* In-
terficio. *Ufus.* Eneca fame sitique pro-
vincia; frigore, squalore, illuvie eneeti.
V. *Interficio*.

Enervo, as, avi, atum, are. schwächen. *Syn.*
Debilito, frango, effemino. *Ufus.* Non
te enervat, non debiliat senectus. Homo
fractus enervatus, muliebris, infirmus,
afflictus. V. *Debilito*.

Enim, dann. *Syn.* Nam, namque, etenim.
Ufus. Vos enim &c. *Ponitur* subito in
principio orationis. Enim volo te adesse.
Enim inhi morem genaequum est.

Enimvero, hingegen. *Syn.* At enim, profe-
cto & vero. *Ufus.* Enimvero ferendum
non est. Ille enimvero negat.

Eniteo, es, ui, ere. scheinen. *Syn.* Clareo,
emineo, cluceo, emico. *(Chsiurus sim-
jaceo.* *Ufus.* In bello ejus virtus enituit.
Nemo in omnibus eloquentiae partibus
enitere potest.

Enitescio, is, ui, ere. hervorscheinen. *Ufus.*
Verustate semper magis enitescit.

Enitor, eris, nitus, vel nitus sum, niti, sich
unterstehen. *Syn.* Flaboro, conitor, con-
tendo. *Adv.* Vigilantius. *Ufus.* 1. Tu eni-
tere, labora viribus omnibus, Consilio in
ea re pugna & enitere. Omni opera &
ope enitere, ut quam plurimis prodis. 2.
Eniti ad consulatum, honores, magnas
opes, gelangen. 3. Eniti, partum, foetum,
filium, gebären. V. *Conor*.

Enixe, nach Vermögen. *Syn.* Cupide, cona-
tu maximo. *Phras.* Enixe rogavit me, et
bat mich auß höchste gebeten. Multis &
supplicibus verbis; precibus omnibus;
infans precibus; majorem in modum;
etiam atque etiam, obnix, magnopere,
maximopere, impense, summopere; sum-
ma cura; quam studiose, quam supplei-
ter potuit; singulari studio; ex animo
valde hoc oravit, à me petiit; precibus
mecum egit, quam potuit, diligentissimis.
Ufus. Meam causam omnes enixe susce-
perunt. V. *Valde, vehementer*.

Eno, as, avi, atum, are. heraußschwim-
men. *Syn.* Enato.

Enodare, hest und klar.

Enodo, as, avi, atum, are. außwicklen. *Syn.*
Explico. *Ufus.* Verba, voluntatem le-
gis enodare.

Ensis, is, m. Schwerdt. *Syn.* Gladius.

Enthymema, atis, n. Schlussrede. *Syn.* Con-
tentio, conclusio ex repugnantibus sen-
tentis.

Enubo, is, nupsi, nuptum, ere. auß dem Ge-
schlecht frenen. *Syn.* Nubo. *Ufus.* Quod à
patris enupit nobiles, reprehendat.

Enucleare, klar. *Ufus.* Presse & enucleate de
re aliqua dicere.

Enucleo, as, avi, atum, are, außlegen. *Syn.*
Explico, enarro, aperio. *Ufus.* Genus di-
cendi enucleatum. V. *Explico*.

Enumeratio, onis, f. Zählung. *Epi.* Falsa,
iniqua, necessaria, oratoria, reliqua, tota,
vitiosa, utilis. *Ufus.* Enumeratio res su-
sas & disperse dictas in unum cogit.

Enumero, as, avi, atum, are. zählen. *Syn.* Nu-
mero, recenico, percenseo, oratione per-
curro, persequor, consequor. *Adv.* Copio-
se, memoriter. *Ufus.* Quis tua beneficia
enumerare & consequi possit?

Enunciatio, onis, f. Ausspruch. *Syn.* Etti-
tum, pronunciatum, axioma, enunc-
tum, pronunciatum. *Epi.* Vera ac falsa.
Ufus. Explicanda est vis ratioque enun-
ciationum.

Enunciatum, i, n. Ausspruch. *Syn.* Etti-
tum.

Enuncio, as, avi, atum, are. *ausſündigen*.
Syn. Pronuncio, propono, effero, dico.
Adv. Repente. *Uſus*. 1. Si querit, quid
 ſentiam, plane enuncioabo. *Enunciare*
 myſteria religionum. 2. *Paleſacio*, *Si-*
gnifico, *Aperio*, *offenbahren*, *andeuten*.
 Sociorum conſilia aliis enunciavit. V.
Aſſero.

Eo, is, ivi, itum, ire. *gehen*. *Syn.* Vado,
 iter facio, iter habeo, iter mihi eſt,
 aliquo proſeclitor, pergo, concedo, iter
 persequor, iter conſero. *Phraſ.* 1. *Paucis*
homo multa paſſum milia iuit, er iſt in
 wenig Stunden viel tauſend Schritte ge-
 gangen. *Multa paſſum milia decurrit*,
 pervolavit; *progreſſus eſt mirabili ala-*
critate ad multa paſſum milia; *omen-*
ſus itinere eſt multa paſſum milia; *mul-*
torum millium iter conſecit. 2. *Quo is*,
 wo gehſt du hin? Quo te agis? quo te
 rapis? quo te capellis? quo te nunc cor-
 tis? quo te pedes? quo tendis? quo
 citato curſu concedis, pergis, ambulas?
 quo te nunc ducis? quo contendis? quem
 lacum petis? quo tam celeri paſſu te con-
 ſers? quo greſſum ducis? 3. *Ivi per po-*
ſſam, er iſt auf der Poſt gängen. *Per di-*
ſpoſitos equos incredibili celeritate
in urbem evolavit; *ciſis in urbem advo-*
lavit; *meritoris equis citato curſu ad*
urbem contendit. *Citatis equis*; *equis*
publicis contentò curſu ad urbem feſti-
navit. 4. *Peaetentum ire*, Schritt vor
 Schritt gehen. *Proſſo gradu incedere*; *ſe-*
dato gradu, tardas, ſegnius inceder; *pro-*
gredi. 5. *Tacite ire*, ſtill daher gehen. *Su-*
ſpenſo gradu; *ſuſpenſo veſtigio*; *tacite*
adrepere; *placide, libratis ita veſtigis in-*
cedere, *aures ut fallat*. *Lanceo pede ob-*
ſtare. *Gradu clementi & ſilentio incede-*
re. *Furtivo pede adrepere*. V. *Arro ac-*
cedo. *Uſus*. 1. *In exilium ire*, in das Elend
 gehen. *Inſicias ire*, läugnen. *In paſſio-*
nem ire, Beſitz nehmen. *Ire in homi-*
nem, einen anſtellen, *invado*. 2. *Progre-*
ſſor, fortgehen, von ſtatten gehen. *ſaci-*
piunt res melius ire. *Proſus res ibat*. *Eo*
celeriter. V. *Celer*, *Festuo*.

Eo, darum, ſo weit. *Syn.* Ideiſco: usque
 eo. *Phraſ.* *Eo res venit, ut prope deſpe-*
randum ſit, die Sache iſt ſo weit kommen,
daß ſchier zu verzweifeln iſt. *Eo rem*
producere; *ad id loci ventum eſt*; *in*
eum locum res adducta, reducta, deducta
eſt; *eo progreſſiſumus*. *Res eo loci eſt*.
Id illorum hominum malitia eſſectum eſt,
huc recidere illa; *in eum caſum venimus*,
ea tela texitur; *eo devoluta res eſt*; *eo*
decurſum eſt; *in eo ſumus*; *huc proceſſum*
eſt, *in id loci redacti ſumus*; *eo res red-*
it, *huc res noſtræ evaſere*, *ut pro deſpe-*
ratis habendæ ſint. *Uſus*. 1. *Eo feci*,

non quod te exere jantam, ſed quod &c.
Eo hæc dicta ſunt in eam partem diſ u-
tata, ut &c. 2. *Tanto, deſte, cum Com-*
parativis Nominum & Adverbiorum. *Ille*
conſidebat, & eo magis, quod &c. 3. *Ad*
illum terminum, hiſ dabim. *Si non ad ex-*
tremum, ſed usque &c, quo opus erit.

Ephēbus, i, m. Jüngling. *Syn.* Adole-
 ſcens: Puer nobilis ex regia cohorte.
Uſus. *Postquam ex ephēbis exceſſit*,
nachdem er über 14 Jahr alt worden.
E gregibus ephēborum vix ſinguli pul-
chr.

Ephemeris, idis, f. Tag-Buch. *Syn.* Liber,
 commentarius, in quem quodiana aſta
 referuntur. *Uſus*. *In ephemeridem re-*
ſerre.

Ephippia, orum, n. Sattel. *Syn.* Stragula,
 quibus inſternuntur equorum ornamen-
 ta, præſertim ſella. *Uſus*. *Puto, con-*
cedi nobis oportere, ut Græco verbo
utamur, ſiquando minus occurreret La-
tinam, ne hoc ſolis ephippus conceda-
tur.

Epicus, i, m. ein Poet, der Helden-Thaten
 beſchreibet. *Syn.* Heroicus. *Uſus*. *En-*
nius, poeta epicus.

Epigramma, atis, n. Ueberschrift. *Uſus*,
Epigramma in aliquem facere.

Epilogus, i, m. Beſchluß-Rede. *Syn.* Per-
 oratio, conclusio, orationis exitus, pars
 operis extrema. *Epi.* Lenior, miserabi-
 lior, ſane diſertus. *Uſus*. *Extat ejus*
peroratio, quæ epilogus dicitur. *Con-*
clusio eſt exitus & determinatio totius
orationis, quæ à Græcis epilogus nomi-
natur.

Ephiphora, æ, f. Haut- oder Augen-Fluß.
Syn. Humoris delinatio. *Epi.* Tanta.
Uſus. *Tanta ephiphora oppreſſus, ut lo-*
qui non poſſet.

Episcopus, i, m. Aufſeher. *Syn.* Custos, ſpe-
 culator. *Uſus*. *Pompejus me Campanæ*
oræ Episcopum voluit,

Episcopus, i, m, Biſchof. *Syn.* Antistes Sa-
 crorum, Præſul. *Phraſ.* 1. *Episcopus*
creatus eſt, er iſt Biſchof worden. *Ad*
Episcopi gradum, ordinem, honorem
evectus eſt; *in Antistitum ſacrorum*
ord nem adſcriptus, adlectus, cooptatus
eſt. 2. *Episcopatum Albanenſem accepit*,
er hat das Albanenſche Biſchum über-
ſommen. *Ad inſulas Albanenſes evoca-*
tes eſt; *Albanenſis Eccleſiæ cura illi de-*
mandata eſt. *Rerum ſacrarum princeps*
 T 3 apud

equestris. Cicero equestris loco natus. Equestris pugna. Equestris procella, ein großer Einfall der Reuter.

Equidem, zwar. Syn. ego quidem, ego vero, & quidem, quidem. Ufus. Equidem doleo, quod male habeas. Vestra equidem causa jucunda sunt.

Equinus, a, um. was von einem Pferd ist. Ufus. Seta equina.

Equitatus, us, m. die Reuterei. Syn. Equitum turma; equitum manus, armien equestre; alarii, equestres copie. Ufus. Ita paratus ab equitata & peditatu, ut &c.

Equito, ar, avi, arum, are reiten. Syn. Equo vehor, vel vector, equo uter facio. in equo video, vehor. Ufus. Equitabat cum suis delectis equitibus. V. Equus.

Equuleus, ei, m. Füllen. Syn. Equulus. Ufus. 1. Equuleum vis efficiata sine dedit. 2. Füllen. Ex equuleo suspendi, an der Füllen hängen. Equuleo torqueri.

Equulus, i, m. Köhlein. Syn. Junior equus, equuleus. Epi. Nobilis, argenteus.

Equus, i, m. Pferd. Epi. Ancus, alacer, ferocitate exultans, fortis, victor, inanis, intracatus & novus, melior, nobilis, pretiosus, publicus. Pli. 1. Inequum ascendere, auf das Pferd steigen. In equum insilire; concendere, incedere equum. 2. Equo imponi, auf das Pferd gehoben werden. In equum sublati, illatus, impositus, subiectus est. 3. Equo insidere, in Pferd sitzen. Equo vehi, videnti, in equo sedere, vehi, equo sublimem ire. 4. Equo proficisci, in Pferd reisen. Equo expeditum provolare, flumen transmittere; equo se conferre aliquo; advehi equo; citato equo ferri. 5. Equum concitare, dem Pferd die Sporen geben. Admittere equum in hostem, equo calcaria subdere, adhibere, admove. Citare equum; equum calcantibus incendere; incitare; equum in hostem agere; jumentum calcare; cui sum equi incitare; equum calcantibus concitare. 6. Equo celerrime procehi, Spornstreich fortreiten. Citato equo; equo calcantibus incenso; subditis calcantibus effuso cursu ire, ruere, prorueri, provolare; laxatis habenis invehit; effulis habenis evehi; detractis frenis equum concitare; calcaribus permittere; effrenatum equum, equum effrenum in hostem immittere. 7. Ex equo descendere, vom Pferd herabsteigen. Desilire in pedes; desilire,

descendere ex equo. 8. Equiles 12. 11. ex equis descendere, er hat die Reuter absteigen lassen. Equitem ad pedes deduxit. 9. Ex equo decubuit, er ist vom Pferd herab gefallen. Jam dudum agere harenis in equo, ad terram defluxit; ex equo cecidit, decubuit; de equo lapsus est. 10. Ex equo precipitatus est, er ist von dem Pferd herabgestürzt. Effusus in praecipitatus est. V. Cado, Decido. 11. Circumagere frenis equum, das Pferd mit dem Zaum umwehren. 12. Frenos inhibere, das Pferd einhalten. 13. Circumire, circumvehi equo, herumreiten. 14. Praevectus equo, voranreiten. 15. Pratervehi equo, vorbeireiten. 16. Equo advehi, adequitare equo, advolare; hinzureiten. 17. Equos jungere currum, in alios, Pferde einspannen. 18. Equos adungere, ausspannen.

Eradico, ar, avi, arum, are. außreuten. Syn. Evello. V. Dejiruo.

Erado, is, rasi, rasum, ere. außtragen. Syn. ex animo cupidinem eradere.

Erectus, a, um. aufrecht. Syn. Stans, celsus. Ufus. Is vagatur latus, & erectus toto forō. Alacris animo, & erecto. Erectior hac oratione senatus. V. Alacris.

Ereptio, onis, f. Raubung.

Ereptor, oris, m. Rauber. Syn. Direptor. Ufus. Iste bonorum possessor, ereptor, expulor. Civitatis, libertatis ereptor.

Erga, gegen. Syn. Adversum, adversus. Ufus. Tua voluntas erga me, meique erga te par & mutua. Habere benevolentiam erga aliquem. Summa Pompei merita erga me meique salutem. Tuam erga meam dignitatem studium.

Ergastulum, i, n. Gefängnis. Syn. Mancipiorum carcer. Ufus. Compingere aliquem in ergastulum. Ergastula solvere, captivos liberare.

Ergo, darum. Syn. Igitur, causa. Ufus. Ergo nemo non misit est. Virtutis ergo praemio donare, Tugend halber belohnen. Tuncis ergo ne plangent mulieres.

Erigo, is, rexi, rectum, ere. aufstehen. Syn. Tollo, extollo, excito. (Lachno, abjicio. Adv. Alte, paululum te. Ufus. 1. Natura cum ceteris animantibus abiecit ad pastum, solum hominem erexit, & ad coeli conspectum excitavit. 2. Excito, confirmo, consoler, urvito, auf-

quimunter, Herk oder Hoffnung machen. Erigere animum de-missum & de-pictum, & respirare e' metu. Irigere & recreare afflictum. Ad audiendum aures erigere, & animum attendere. Quem fortuna crexit ad gloriam, virtus extulit ad laudem. Frigere rectum, co'stituere, levare, attollere. Erigere se, & impedit ex-cepte. Frigere se, & corpus in cubitum levare. V. *Confirmo, confor.*

Eripio, is, ii, reatum, ere. aus den Händen reißen. *Syn.* Aufero, adimo, extorqueo. *X. do, co'tero.* *Adv.* Ad extremum e' manibus, crudeliter, impune, plane, plane a-critatem animi, privatim, publice, indi-gnitate civitati, nominatim, penitus, sub-i-to, undique. *Phras.* *Vide, ne tantum tibi tibi eripatur,* siehe zu, daß dir ein so großes Gut nicht aus den Händen geris-sen werde. *E* manibus extorqueatur; e' manibus elabatur; tibi excutatur; ne tanto bono frauderis; ne alius id bonum occupet, praeceptat. V. *Amitto, iactura, perdo.* *U'sus.* *E* eripere sibi tempus ali-quod ex summis occupationibus. Facul-tatem simul ac voluntatem gerendae rei mihi eripuit. Lucem alicui, vitam, con-spectum rei optatissimae eripere. 2. *Libero.* Aliquem e' miseriis; alicui timorem eripere. E morte tuus te pudor eripuit. V. *Libero, privo, furor.*

Erodo, is, rosi, rosum, ere. zeruagen. *Syn.* *Arrodo, derodo.*

Erogatio, onis, f. Quätheilung. *Syn.* *Distri-butio.* *U'sus.* *E*rogatio pecuniae.

Erogo, as, avi, atum, are. quätheilen. *Syn.* *Distribuo.* *Adv.* Privatim publice. *U'sus.* *E*rogasti pecunias ex aerario. Pecunia in e'antem erogata. V. *Largior,*

Errabundus, a, um. umschweifend. *U'sus.* *E*rabundi domos pervagabuntur.

Erraticus, a, um. irrend. *U'sus.* *Vitis erra-tico & multiplici lapsu serpens.*

Erratio, onis, f. Irrung. *Syn.* *Error.* *U'sus.* *In caelo nec fortuna, nec enauro, nec va-nitas inest.*

Erratum, i, n. Fehler. *Syn.* *Mendum, error.* *Epi.* *Commune, sabrile, intolerabile, mi-nimum.* *U'sus.* *A*gnosce erratum; erra-to veniam petere. Defendas velim tolerabi-le erratum. Non hoc meum erratum est, sed tuum. V. *Error.*

Erro, as, avi, atum, are. fehlen, irren. *Syn.* *Labor, pecco, offendo, prolabor, per er-rorem labor, errore ducor, in errore ver-*

for, error mihi obiectus est, consilio la-bor, errore captus sum, in errorem rapior, in culpa sum; vagor, evagor. *Adv.* *Diu-tius, latius, licenter, longe, multum, pari-tor, propemodum, valde, vehementer.* *Phras.* 1. *Errare cum suis hominibus est, ein-seder Mensch kon fehlen.* *Imprudencia' a-bi; titubare al quando & hallucinari; vulgi opinione in errorem rapi, omnium est.* *Nemo est qui non offendat saepius, & aiquo incurrat; qui nihil peccari admit-tat; qui semper consistat; qui ab officii religione interdum non declinet; qui ni-hil peccet; cuius nullum sit delictum, la-psio, titubatio; cui nullus usquam error obiciatur, offundatur; qui de via, de re-cto non aberret: quem nullus error im-plicet.* V. *Labor, pecco.* 2. *Alultum erras, du sehest weit.* *Tota erras via; toto coe-lo aberras: janua abe res; a via degre-deris, deflectis, declinas, divertis.* 3. *In portu impingis, du sehest gleich anfang-lich.* *In limine offendas.* *U'sus.* *Cujusvis hominis est errare, nullius nisi insipientis, in errore perseverare.* *Errare malo cum Platone, quam cum his sapere.* V. *Error aberro.*

Error, oris, m. Fehler. *Syn.* *Peccatum, erra-tum, erratio, lapsio, prolapsio, falsa, opi-nio; culpa, flagitium.* *Epi.* *Communis, diuturnus, humanus, longus, magnus, ma-ximus, mediocris, obscurus, perniciosus, similis, summus tantus, turpis, magni, ma-ximi, multi, privati, turbulenti, vari-* *Phras.* 1. *In errorem conicere aliquem, ei-nem in einen Irrthum bringen.* *In errorem inducere; errorem alicui obicere; errorem gignere, creare; errorem alicui of-fundere; erroris compleere aliquem; erro-ris implere.* 2. *In errore esse, fehlen, be-trogen werden.* *Errore capi; falsa opinio-ne duci, umbui, affici; errorem cum lacte sugere; in errore versari; error me tenet & veri ignoratio; error & caligo in ani-mo effusa est; errores me implicant; erro-ribus caecari; in errorem labi, mente labi.* 3. *Errorem deprehendere, den Fehler er-fennen.* *Erratum agnoscere; aliquem discutere; e' tenebris in lucem emergere.* 4. *Errorem alicui adimere, euenem den Irr-thum benehmen.* *Errorem eripere, depel-lere, tollere, eximere, extorquere.* *Dedu-cere aliquem ab errore, avertere.* *Errore alterum exsolvere, levare.* *Errorem corri-gere.* 5. *Errorem deponere, den Fehler ab-legen.* *Redire rectam in semitam; veram in viam redire.* 6. *Errore carere, keinen Fehler haben.* 7. *Errori alterius album calculum aspicere, einen Fehler gut be-ri-sen.* V. *Peccatum flagitium.*

Erubescio, is, rubui, ere. sich schämen. *Syn.* *Rubeo, pudeo.* *Phras.* *Ad crumms fess-*

erubescere, erubescere, erubescere, erubescere. *Syn.* Rubescere, jactare, crepare, erumpere. *Adv.* Turpissime. *Ufus.* In convivio erubescant eadem bonorum.

Erudio, is, ivi, itum, ire. unterweisen. *Syn.* Nocere, instituo, imbuo, instruo; ad humanitatem informo, expolio, ope. um in iura trado. *Adv.* Egrege. *Ufus.* Erudire juventutem laboribus; aliquem in iure civili. Erudire liberos ad pietatem, ad majorum instituta. *V.* Docere.

Eruditio, onis, f. Geschicklichkeit. *Syn.* Doctrina, institutio. *Epi.* Digna liberalis, perfectæ, præclara summa. *Ufus.* Vir præstans ingenio, præclaræ eruditione, doctrinæ perfectæ. *V.* Litteræ eruditus.

Eruditè, gelehrt. *Ufus.* Eruditius disputare.

Eruditus, a, um. gelehrt. *Syn.* Doctus, perpolitus, Philologus. *Adv.* Leviter, liberaliter, maxima; perfectè plane. *Ufus.* Eruditus, qui omnibus bonis artibus politus est. Doctrinæ & optimarum artium studiosus eruditus. Societatis disciplinis & institutionibus eruditus. Homo de schola & à magistro, & Græcis litteris eruditus; animus eruditus, qui temper aliquid ex se promat, quod delectet. Græci diutina servitute ad nimiam assentationem eruditæ. Eruditus in Philosophia. *V.* Doctus, peritus, discipulus, ingeniosus.

Erumpo, is, rupi, ruptum, ere. ausbrechen. *Syn.* Exeo, evado, eruptionem facio; ex ardeo, efferveco. *Adv.* Aliquando, undique fortiter. *Phras.* 1. Erumpet tandem hoc malum ad perniciem civitatis. es wird endlich dieses Ubel zum Schaden der Stadt ausbrechen. Emerget, ebulliet, prorumpet latens malum; vincula claustraque omnia perfranget tecta eatenus & dissimulata peridia; consilia illa nefaria, compressa ad hunc diem & constricta subito se profundent & ejicient. Fiet quædam velut vitiorum eruptio; effundet se ad urbis perniciem pestilens id malum. 2. Erumpunt ex urbe, sic dritigen hauffenweis aus der Stadt hinaus. Effundunt se portis; ejiciunt se ex urbe; evolant ex urbe; projiciunt se ex urbe; erumpunt se portis foras; profundunt se portis; proripiunt se portis foras; eru-

ptionem ex urbe faciunt, refractis portarum claustris ex urbe provolant, effunduntur. *V.* Impetus. *Ufus.* Erupit tandem è latebris conceptus dudum furor. Vis improborum diu collecta & inveterata compresso odio erumpebat in actum; in fortunas civium. Venus, rufus erupit; vitia erumpunt.

Eruo, is, ui, rutum, ere. heraubreißen. *Syn.* Eligo, eripio, extraho, protraho. *Ufus.* Aliquid indagare, invenire è tenebris, ex abdito eruere. Erue te obruta. Hoc nunquam mihi erues, das wirst du mir niemahlen aus dem Kopf bringen. *V.* Extraho.

Eruptio, onis, f. Ausfall. *Epi.* Præclara, salutaris. *Ufus.* Ecce aciem eruptionem obsessi, einen Ausfall thun. Fortius obli-dentes eruptionem sustinere, repulere, repellere.

Escala, æ, f. Speise. *Syn.* Cibus. *Epi.* Contemptissima, temperata. *Ufus.* Voluptas esca malorum, quæ capiuntur, ut hamo pisces. Tenuissimo victu, contemptissimis escis & potionibus vivere. Escam cuidam objicere, spargere.

Esculenta, orum, n. Es-Maaren. *Syn.* Escæ, cibi. *Ufus.* Ea pars oris, quæ esculentis & poculentis natura iter patefecit.

Esculentus, a, um, esbar. *Syn.* Escas redolens. *Ufus.* Frustra esculenta. Eligere, quæ sunt esculenta.

Essedarius, ii, m. Kutscher. *Syn.* Auriga essedi.

Essedum, i, n. Wagen. *Ufus.* Vehabatur essedo tribunus. *Vehiculum* genus.

Esto, es mag sepi. Vox concedentis. *Ufus.* Esto hoc imperiti. Esto, concedatur hæc quoque acerbitas.

Esuries, ei, f. Hunger. *Syn.* Fames. *Ufus.* Mulerebar ejus esurici. *V.* Fames.

Esurio, is, ivi, ire. hungerig sepi. *Syn.* Fame fat gor, conficior, famem tolero. *Ufus.* Nostri milites esurire & algere consueverunt. *V.* Fames.

Et, und. *Syn.* Que etiam, jam verò etiam, item, itemque. *Ufus.* Ille tamen & alacer venit. Agrum ei dedisti, & immunem.

Etenim, denn. *Syn.* Nam, enim, sed enim, quippe. *Ufus.* Etenim rem totam breviter recognoscite.

Etesiae, arum, f. *Wetteren in den Mündes-
Tagen.* *Syn.* *Venti itati*, qui quotannis
post Caniculæ exortum flant diebus qua-
draginta. *Ufus.* *Venti etesiae tempestivi*,
& salutare hominibus juxta ac pecudi-
bus, quorum flatu nimii temperantur
calores, & navitum cursus celeres &
certi dirigantur.

Etincius, i, m. ein Herd. *Phras.* Qui
nullam Christianæ Religionis disciplinam
acceperunt; quos DEUS vera sui cogni-
tione non afflavit; quorum animi den-
sissimis errorum tenebris involuti est, quæ
nobis divinitus affuit, veritatis lucem ca-
rent; homines à verâ DEI cognitione
alieni; expertes doctrinæ diviniore;
falsorum numinum cultores; antiquæ su-
perstitionis sectatores; oppressi supersti-
tionum tenebris, verique cultus divini
expertes.

Etiā, auch. *Syn.* *Et, item, vel.* *Ufus.* No-
lis etiā illa cognitio, nihil hoc prode-
rit, etiā nocet gravissime. *Voc.*
motū, formā etiā magnificā.

Etiā nunc, noch. *Syn.* *Nunc etiā; etiā-
nunc, adhuc, etiā tum.* *Ufus.* Sed tota
res etiā nunc fluctuat.

Etiā si, obmohl. *Syn.* *Etiā ut, quamvis*,
licet, quāvis nvis, tamē si, ut, utut, etsi.
Ufus. *Etiā si periculum foret nullum.*
Etiā, ut periculi nihil sit, Ut res sit
minimè periculosa, tamen &c.

Etiā atque etiā, sehr, nochmahl. *Syn.*
*Magnopere; magis ac magis; magis ma-
gisque, majorem in modum.*

Eti si, obmohlent. *Syn.* *Etiā si, tamē si.* *Ufus.*
Eti si non dubitabam, quin &c.

Etyologia, æ, f. Ursprung eines Wortes.
Syn. *Noratio, etymon vocabuli.* *Ufus.*
*Verborum interpretationem & etymolo-
giam inquirere.*

Etymon, i, n. Ursprung eines Wortes. *Syn.*
Etyologia.

Evado, is, evasi, evasum, ere. entgehen.
Syn. *Eligio, elabar, emergo, exeo.*
Phras. *Qua tandem ex hoc periculo eva-
dam? wie werde ich endlich dieser Ge-
fahr entgehen? Qua tandem ratione &
discrimine emergam? ex ista flamma;
ex hoc labyrintho elabar, evolabo? ex
hoc judicio me eripiam? Quæ me salus
hoc è periculo servabit? Quā vi, quā
ope ex his laqueis me exuam? his vin-
culis me exilabo? has insidias, hæc
 tela effugiam? ex his angustiis evitabo?*

*ex scopulis his enavigabo? Nullum exi-
tum reperio, adeo res tota vacillat &
claudicat. Ex hac nassa non exibo, nisi
occulte surripiam me. Diverticulum nul-
lum reperio. Non modo non effugiam,
sed ne moram quidem mali assequar.
Ni angustia sim, non elabar. V. *Eligere.*
Ufus. 1. *Summus vir, orator inclutus*,
ex humili evasit. 2. *In dies asperior evasit.*
3. *Ex vento, caelo, auschloegen widersabren.*
Videbo, quo hæc evasura sint; quorsum
hæc evadant. Aliquando id quod so-
mnamus, evadit. Id, sicut prædictum
fuerat, evasit. 3. *Exumpso, exeo, aufsum,*
evolo, durchflennen, ausgehen. *Aero-*
tus evasit ex morbo, navis è periculo,
exercitus ex insidiis. *Cum animus hic*
è corpore evaserit. V. *Elabor.**

Evagor, aris, aris sum, ari. aufschreiben.
Syn. *Vapor, decedo via.* *Adv.* *Longius.*
Ufus. *Appetitus longius evagantur, &
nemque & modum transeunt.* V. *Evagari.*

Evanesco, is, vanui, ere. vergehen. *Syn.*
Vanesco, ad nihilum recido, in nihilum
occido; exaresco, obsolesco, è conspectu
me aufero, oculis subducor. *Phras.* *Evane-
uit vigor tuus pristinus, deme vomte*
Straft ist vergangen. *Consenuit totus*
ille ardor; vix, ac ne vix quidem de
veteri vigore tuo apparet, superest, re-
liquum est; diuturnitate, vetustate vigor
ille tuus contabuit, obsecuratus est, exo-
levit; abiit vis illa corporis, & defluxit,
dislapsus est animi vigor, ut jam vix eun-
dem agnoscamus. *Ufus.* *Spes nostra ex-*
tenuatur, evanescit. *Jam prope evane-*
rat Hortensius, sed Hortensii Ruhm hat
schon abgenommen. *Omnis gloria quæ*
& memoria evanuit.

Evangelia, orum, n. *Wochen-Brod.* *Syn.*
Premia ob jucundum nuntium dari solent.
Ufus. *Epistolis tuis evangelia quæ re-*
dam, nescio. *Evangelium predicare, res*
Eccles. das Evangelium predigen. *Evā-*
gelium promulgare; Evangelii lumen ter-
ris barbaris inferre; legem JESU Christi
promulgare; monumenta Christi, di-
res gestas institutionesque complexa
populo exponere, explicare. *Christianæ*
disciplinæ fontes ex Evangelii libris osten-
dere, detegere, aperire.

Evasto, as, avi, atum, are. verwüsten. *Syn.*
Vasto. V. *Vasto.*

Eucharistia, æ, f. das Heiligste Sacrament
des Altars. *Phras.* 1. *Sacrosanctum*
Christi corpus; celeste convivium; Ipa-
sum divinum; Hostia divina; augustis-
simum Christi corporis mysterium; corpo-
ris ac sanguinis Christi divina mysteria;
arcana.

arcantum latentis sub panis specie Christi DEI mysterium. V. *Communio S. Cornu Domini, Consecro S. Hostiam.* 2. *Eucharistiam suscipere, die S. Communionem empfahen.* Ad mensam divinam accedere; coelesti excipi convivio; divinum convivium celebrare; pere pere sacrosancta mysteria; ad sacram synaxin accedere; inire divinum convivium; à coelesti convivatore coelestibus & immortalibus epulis ad aram accipi; divino pane sese reficere. V. *Communio sacra. Viaticum sacrum.*

Evehio, is, vevi, vestum ere, erheben. Syn. Tollo, effero. *Ufus.* Signa plaustis evecta & asportata.

Evello, is, velli, vel vult, vultum, ere, aufraffen. Syn. Extirpo, convello. X *infigo.* Adv. Difficilius, penitus, radicitus, timide. *Ufus.* Novas opiniones evellere. Hunc mihi ex animo scrupulum; has spinas memoria non evelles. Omnia mala à republica funditus evellit. V. *Animus, libero.*

Evenio, is, veni, ventum, ire, wiederfahren. Syn. Evado, obvenio, cido, fio, obtingo, exitum habeo, accidit, ut venit, intercedo. Adv. Bene, casu, contra, facile, fauste, feliciter, male, nec opinatio, optimo, pessimo, profuenter, prosperè, rari ac insolenter, temerè, vulgò. *Phras.* 1. *Verebar, ne res ita eveniat, ich habe gefürchtet, es möchte die Sache also ausfallen.* Ne ita cadat; ita contingat; eo evadat; ne ea, quæ prædixi, consequantur; ne ex illo consilio hæc emanent; ne id, quod usu venturum opinione perceperam, incidat. 2. *Res eam mihi feliciter evenit, die Sache ist mir glücklich von statten gegangen.* Fauste, bene, prospere cecidit; ex sententia cessit; prosperè processit; lepide sub manus successit, exitum optabilem habuit. V. *Cedo.* 3. *Id consilium male evenit, dieser Rath ist nicht von statten gegangen.* Male cessit; secus cecidit, ac ominabamur; bona initia non similes exitus habuere; haud quaquam prosperè, cum ad effectum operis ventum est, capitis successit; secus omnia processere, nec quod intendebamus, effecimus; haud quaquam ad consilium eventus respondit. V. *Cedo, accidit, fortuna, successus.* *Ufus.* Nihil nobis adversi evenit. Multa improbis incommoda eveniunt. Recta consilia haud bene evenerant. Mihi omnia, quæ ago, lepide prosperèque eveniunt.

Eventum, i, n. Ausgang. Syn. Eventus, exitus, casus, res, fortuna. Epi. Commune, dubium. *Ufus.* Eventa magis quam causas queri oportet. Plur. que

consilia eventis ponderant. Causæ eventorum magis movent, quam eventa ipsa. Conscribe historiam eventorum meorum.

Eventus, us, m. Ausgang. Syn. Exitus, casus, eventum. Epi. Dubius, fatalis, humanus, incertus, adversus, secundus, prosper, varius. *Phras.* 1. *In omnem eventum pugnam committere, auf Glück und Unglück sich in eine Schlacht einlassen.* Rem in casum pugnae ancipitis committere; rem in praelii casum dare; ad incertum casum & eventum acie configere; rem omnem in incerto pugnae eventu collocare; in pugnae casum demittere; ad casum obicere rem communi Marti relinquere. 2. *In omnem eventum aliquid peculii reservare, auf allen Fall etwas Geld zurück behalten.* Ad incertum casum & eventum; ad subita rerum; ad incertos rerum exitus; ad omnes casus subsidia parare. V. *Cajus.* *Ufus.* Eventus est alicujus exitus negotii. Consilia primùm deinde acta postremo eventus. In omnem eventum forti animo, & paratum esse. V. *Accidit, successus.*

Everriculum, i, n. Zug-Garn, Kestwisch. Ab *exerrendo* dictum. *Ufus.* Everriculum malitiarum omnium.

Everro, is, verri, erre, auflehren. *Ufus.* Omnes domos everrit.

Everio, onis, f. Zerstörung. Syn. Ruina, casus, perniciēs, excisio, excidium. *Ufus.* Rerum publicarum everisiones. Omnis vitæ everio.

Everfor, oris, m. Zerstörer. *Ufus.* Everfor civitatis, regnorum.

Everto, is, ti, versum, ere, zerstören, umlehren. Syn. Deturbo, destruo, everisionem intero. X *statuo, constituo, confirmo.* Adv. Funditus, penitus plane, sigillatim. *Phras.* 1. *Regnum evertit, er hat das Reich zerstört.* Delevit, sustulit; ejus viribus labefactus regni status concidit, extinctus est, perit; ejus armis ac potentia fractæ sunt regni opes; vires afflictæ; oppressa libertas; obtrita populi jura; urbes amorum vi perculsæ atque positræ. 2. *Domum evertit, er hat das Haus zerstört.* Edes diruit, dissolvit, demolitus est, disturbavit; tecta solo æquavit, adæquavit; ab imo subruit; ad solum diruit. V. *Destruo.* 3. *Evertit consilia hominis, er hat seine Rathschläge alle umgestossen.* Consilia dissolvit, disturbavit; consilia fregit; consiliis intercessit, occurrit. *Ufus.* Sua confirmare, adversarii evertere. Vi me

me dec evit & impressione evertere. Ali-
quem fortunæ omnibus evertere. Virtu-
tis lumen extinguit; virtutem penitus ever-
tit. V. *Destruo, Iusto, Ruina, Populus,*

E vestigio, non Stund an. Syn. Mox, re-
pente. *Uusus.* E vestigio eò tum proleptus.
V. *Statum, contumax.*

Eure! wohl! Interjekt. laudantis, gratu-
lantis.

Evanco, is, vici, victum, ere. überwinden.
Syn. Vinco, pervinco, multa importan-
tate impetro. *Uusus.* Verres tot testibus
evictus.

Evidens, tis, e. o. deutlich, klar. Syn. Clarus
certus, perspicuus. X *obscurus, occultus,*
dubius. *Uusus.* Evidens est, de quo inter
omnes convenitur. Narratio evidens.
Res evidentes & perspicue. Argumentis
agam evidensibus, & signis omni luce
clarioribus. V. *Perspicuus.*

Evidenter, flärlich. *Uusus.* Harum rerum tam
evidenter poenituit.

Evidentia, æ, f. Gewißheit. Syn. Perspicui-
tas. *Uusus.* Græci energiam, nos eviden-
tiam appellamus. Nulla oratio illustrior
est evidentia.

Evigillo, as, avi, atum, are. erwachen.
Syn. Vigilo, elaboro, incumbo. X *indor-
nio.* *Phras.* Hæc mane maturius evigilavi.
heute bin ich früher erwacht. Temporibus
experrectus; ex somno excitatus; somno
excitus; somno solutus sum; maturius
me somnus reliquit. *Uusus.* In tuo negotio
curæ meæ omnes & cogitationes evigi-
lant. V. *Vigilo, Dormio, Somnus.*

Evincio, is, vixi, vinctum, ire. umbinden.
Syn. Vincio. *Uusus.* Coronâ tempora
evincire.

Eviscero, as, avi, atum, are. ausweiden. Syn.
Viscera eximo, confodio, discerpo. *Uusus.*
Ut tu unquam saxi fixus asperis eviscera-
tus latere penderes.

Evitatio, onis, f. Vermeidung. Syn. Declina-
tio. *Uusus.* Evitatio incommodorum.

Evito, as, avi, atum, are. vermeiden. Syn.
Vito effugio. X *expeto.* *Uusus.* 1. Dolo-
res omnes evitari non possunt. 2. Vitam
evito, vitam evito. Das Leben befehlen.
V. *Vito.*

Eumenides, um, f. die Furien, Rach-Göt-
tinnen. Syn. Furia, *Uusus.* Speculatrices &
vindices facinorum & sceleris Eumenides.

Eunuchus, i, m. ein Verschnittener. Syn.
Exsectus, castratus.

Evocatio, onis, f. Das Herausrufen. *Uusus.*
Evocationes hominum.

Evocator, oris, m. Herausrufer. *Uusus.* Evo-
cator servorum & civium perditorum.
Auführer.

Evocatus, a, um. abgerufen. Syn. Miles
auxiliarius & externus, ex diversis locis
coactus. *Uusus.* 1. Evocatorum firmama-
nas. 2. E patria evocatus, non expul-
sus, arcessitus, berufen.

Evoco, as, avi, atum, are. hinaufrufen. Syn.
Elicio, invito, excito, extulento. *Adu.*
Magnopere. *Uusus.* Misericordiam oratio-
ne evocare. Mercede probitas evocatur.
Nulla turpitudine, nullum damnum est, quod
non eliciatur & evocetur voluptate. V.
Voco, Provoco, Civo.

Evolo, as, avi, atum, are. abfliegen, entzie-
hen. Syn. Avolo, aufugio. *Adu.* Aliter
impune. *Uusus.* 1. E vinculis corporis tri-
quam ex carcere evolare. Evolavit jura
conspectu nostro; evolavit e judicio se-
veritate, ex illa iudicii flamma. Tanta
cursus verborum fuit, & adeo evolavit
oratio. 2. Ascendo, aufsteigen. Con-
tum non est, ut ille altius evolet. 3. Effugio,
entgeht. Poenam vix evolat.

Evolvo, is, volvi, volutum, ere. aufwickeln.
Syn. Explico, expono. X *Conspicio, Aar.*
Accuratus. *Uusus.* 1. Huius rei nec princi-
pium reperire, nec exitum evolvere pos-
sum. Involutam animi sui notionem evo-
vere; incubantes alienis thesauris expe-
di clandestinè evolvere. 2. *Expeto, Aar.*
mo, bey sich erwegen. Evolvere naturam
omnium rerum. V. *Explico.*

Evolutio, onis, f. Aufwicklung. Syn. Le-
ctio. *Uusus.* Poetarum, librorum evolutio.

Evomo, is, ui, itum, ere. sich erbrechen. Syn.
Foras projicio, vomitū egero. *Adu.* Ve-
rius. *Uusus.* Odium, virus acerbitalis sa-
in me evomuit. Evomet hanc pestem pe-
tria. Quas devorarat pecunias, lav-
evomet. V. *Vomo.*

Euripus, i, m. Meer-Strudel. *Uusus.* Quod
fretum, quem Euripum tot motus, tam
ac tam varias habere putatis agitationes
fluctuum, quot iste &c.

Evulgo, as, avi, atum, are. offenbar machen.
Syn. Vulgo. *Phras.* Evulgare non est
ein Gesehen von der Sache machen. D. f.
re famam, rumorem; dissipare sermonem.

rumorem; effare alterius ineptias. V. *Differo, Vilgo, Divulgo. Usus.* Civile jus evulgavit, er hat das bürgerliche Recht herausgegeben. V. *Eao, s; argo, rumor.*

Evulsio, onis, f. Aufreißung. Usus. Aesculapius primus denuum evulsionem invenit.

Ex, auß. Usus. 1. Notitia causae efficientis. *Occasionem, ex qua, a quo, quoniam, unde.* Peperit Pamphilo. Gaudium tibi ex me praestato. Nunquam ex me doluisti. Ex te duplex me sollicitudo afficit. Ex lege, ex decreto, è formula, è testamento. 2. *Materiam designat, von woher aus was für einer Materie.* Poculum ex auro; è gemma. Simulacrum ex ære. 3. *Parti junctur, an cuem Theile des Leibes.* Laborat è renibus, ex oculis, capite. 4. *Ad numerum, seu multitudinem refertur, unter wieviel.* Ex intimis unis. Unus ex plebe. Homo ex disertis. 5. *Ab, von.* Ex illo scivi; ex toto negotium pendet. 6. *Post, nach.* Diem ex die expectare. Ex intervallo regustare litteras. Ex qua ætate, qui exerceri solent, laudantur. 7. *Propter, wegen.* Ex Cnei litteris te in amicitiam recipio. Ex doctrina clarus. 8. *Secundum, nach ic.* Hic status maximè est è natura. Vita è Philosophiae præceptis acta. E sua natura alios fingere. E communi hominum opinione hoc dicit, 9. *Modum significat, auf was Weise.* Ex insidiis; ex improvise; ex imperato hoc mihi gaudium oblatum est; ex occulto. 10. *Ex animo, ex anima, sententia, nach Wunsch.* 11. *Ex tempore capere consilium; effutire aliquid, gähling ic.*

Exacerbo, as, avi, atum, are. verbittern. Syn. Irro, ad iracundiam provocho. *Usus.* Exacerbata superbia. V. *ha, irro.*

Exactio, onis, f. Anferderung. Syn. Vectigal, tributum, penio, it. pendium. *Epi.* Acerbissima, extrema, perfecta, super or, publica. *Phras.* *Exactioes facere, Geldanlagen machen.* Pecunias describere; pecunias imperare. *Usus. 1.* Exactio capitum & ostiorum acerbissima, Stoppsteuer. Exactio pecuniarum, nom-num. 2. *Ex-pulso, Austreibung.* V. *Vectigal.*

Exacuo, is, ui, acutum, ere, weßeln, anspornen. Syn. Acuo, cohortor. *(deterreo. Usus. 1.* Mucronem exacuere in jugulum reipublicæ. 2. *hæto, anspornen.* Industriam alicujus, mentem hortatibus, stimulis exacueret. V. *Stimulo.*

Exadversus, gerad über. Syn. E regione, ex adverto.

Exadhibitio, onis, f. außgemachter Bau. Syn. Constructio, compositio.

Exædifico, as, avi, atum, are. außbauen. Syn. *Adifico. Usus.* Opus institutum exædifica. Templum, navim exædificare.

Exæquatio, onis, f. Vergleichung. Usus. Hanc exæquationem dignitatis non sequebatur ille.

Exæquo, as, avi, atum, are. schlichten. Syn. *Equo, æqualem vel parem reddo, facio. Usus.* Amici superiores se cum inferioribus exæquare debent. Pecunia omnem dignitatem exæquat. Pauci pluribus exæquari non possunt, V. *Æquo, Equiparo.*

Exæstuo, as, avi, atum, are. aufwollen, aufbrennen. *Usus.* Mare exæstuat. V. *ha.*

Exaggeratio, onis, f. Aufhäufung. Syn. *Elatio. Epi.* Altissima, maxima animi. *Usus.* Animi quam altissimi exaggeratio.

Exaggeratus, a, um. aufgehäuft. Syn. *Fractas, cumulatus, amplius. Usus.* Animus excelsus, abest virtutibus, exaggeratus. Exaggerata oratio. V. *Amplius.*

Exaggero, as, avi, atum, are. groß machen. Syn. *Amplifico, augeo; verbis rem extollo, magnum facio. (extenuo. Usus.* Beneficium tuum complector, exorno, exaggero. Rem familiarem omni ratione exaggerare, auferre, amplificare. Exaggerare & amplificare orationem. V. *Amplifico.*

Exagitator, oris, m. Hin- und Hertreiber. Syn. *Vexator. Usus.* Plato exagitator omnium Rhetorum.

Exagito, as, avi, atum, are. beriren. Syn. *Vexo, divexo, insector, jacto, exerceo. Adv.* Seite, palam. *Usus. 1.* Exagitare aliquem. Exulceratus primum plebis sermonibus, dein palam à consiliis exagitatus. 2. *Traho, commemoro, disceptando excutio, abhandeln, scharfünig, untersuchen.* Ea causa, ea dissensio diu fuit exagitata. Fraudes alicujus & fallacias exagitare. Errorem suum exagitare, commovendo augere. V. *Vexo agito.*

Exalbesco, is, ere. erbleichen. Syn. *Expallesco, extimesco. Usus.* Tremere metu & exalbesco. Exalbesco in prin-

principio dicendi; objecta re horribili.

Examen, inis, n. Erforschung, Bienen-Schwarm. *Syn.* Apum congregatio. *Ufus.* Examen apum in scenam venit.

Examen conscientie, Erforschung des Gewissens. *Syn.* Recognitio sui ac erratorum suorum; arcana disquisitio factorum dictorumque; quotidiana perscrutatio intimorum animi recessuum. *Phras.* **Examen conscientie facere,** Erforschung des Gewissens anstellen. Excutere conscientiam; in semetipsum diligenter inquirere; mente omni alia cogitatione soluta recognoscere delicta sua; recollere errata sua non sine acri doloris mortu; discutere cogitationes, sermones & actiones suas; sua dicta factaque diligentissime recognoscere; seipsum excutere; explorare quotidie latebras conscientie, & diurna facta, ad Christianae legis pietatisque rationem exquirere; quotidiana perscrutatione intimos animorum recessus inspicere; totum diem secum scrutari & excutere; facta dictaque omnia noctu remetiri; cognoscere de moribus suis, quid dixeris, quid egeris, commemorare vespere; excutere se, & accusatoris primum partibus fungi, deinde iudicis; in semetipsum descendere, suaeque vitae rationem à se repetere; dicta, facta, cogitata coram Deo quam diligentissime reputare; seipsum ad calculos vocare; quotidianarum actionum cognitionem exercere.

Examino, as, avi, atum, are. erwiegen. *Syn.* Perpendo, expendo, pondero, excutio, exquiro. *Phras.* 1. **Examinanda est** diligenter hominis doctrina, man muss die ses Menschen Lehre untersuchen. Momentis suis ponderanda; cognoscenda accurate; cum rationis ac religionis legibus conferenda; revocanda ad rationis ac religionis leges; lente & fastidiose probanda; ad huius doctrinae disquisitionem magnam adhiberi attentionem necessesse est; omnia ad rationis leges dirigenda, & ad solidae disciplinae praecepta sunt aestimanda. 2. **Examinare sub finem anni studiosos,** die Studenten zu Ende des Jahres examinieren. Quem in litteris progressum fecerint, explorare, perscrutari; periclitari doctrinam; periculum doctrinae facere; quam studiose didicerint, inspicere, excutere. *Ufus.* Rem suis ponderibus examinare. Rem non populari quadam trutinâ, sed aruncis statera examinare. V. *Inquiro, tento.*

Examissum, Schnurstrichig. Ufus. Hic examissum rem nariat.

Exanguis, e. erbleichet. Syn. Pallidus, decolor. *Ufus.* Aridum & exsangue genus dicendi. Aliquis supremo spiritu exanguis, enervatus, confectus.

Exanimis, e. vel Exanimus, a, um. tott, halb todt. Ufus. Ictu exanimem equo praecipitat.

Exanimatio, onis, f. Furcht. Epi. Fracta. Ufus. Exanimatio est metus subsequens, & quasi comes palloris. In perturbationes & exanimationes incidere.

Exanimatus, a, um. erschrocken. Syn. Consternatus, metu conturbatus. *Ufus.* Exanimatus sum tuis litteris. Exanimatus metu, abiectus, perterritus, mutus, vix vivus relinquebar.

Exanimo, as, avi, atum, are. erschrecken. Syn. Perturbo, perterrefacio. *Ufus.* Ne quidem exanimant & interimunt haec voces. Tulliae moeror morbus metu me exanimat. V. *Terreo.*

Exantlo, as, avi, atum, are. aus schöpfen. Syn. Excipio, exaurio, perfungor. *Ufus.* Omnes labores exantlare. V. *Perfero.*

Exardesco, is, arsi, ere. entbrennen. Syn. Inflammar. *Adv.* Acrius, subito, graviter. *Ufus.* 1. Materia facilis ad exardescendum. 2. *Transl.* Amore, libidine, iracundia, libertatis desiderio, cupiditate exardescere. Mira in eum populi benevolentia exarsit. Ingenia multorum contra Stoicos exarere.

Exaresco, is, arui, ere. aushorren. Syn. Exsiccor, exaurior. X *reviresco. Ufus.* Exaruerunt omnes. 2. *Transl.* Consumit, abnehm. Exaruit in me penitus illa dicendi facultas. Vetus illa mea urbanitas plane exaruit, & vereor, ut revirescat.

Exaro, as, avi, atum, are. aushöpfen. Syn. Aro. *Adv.* Omnino. *Ufus.* Plus frumenti colligunt, quam exararunt. 2. *Scripta schreiben.* Hoc epistolum, in senatu exaravi.

Exaspero, as, avi, atum, are. raub machen. Syn. Alperorem facio: exacebo, exacerco, irro, accendo, commoveo. *Ufus.* Animo exasperatus. Comprunere ac ledere animos exasperatos.

Exaltor, as, avi, atum, are. abdanfen. *Syn.* *Exalto*, is, cessi, cessum, ere. außertreffen. *Syn.* *Emineo*, præsto; abeo, emigro. *Adv.* *Celerius*. *Ufus.* 1. Ejus virtus modum virtutis humanæ excedit. Partium nulla extra excedit. 2. *Aleo*, hinweggehen. Cum animus e corpore excellens. Cum primum e pueris, ex ephebis excessit. Qui e vitâ excellere. Id mihi nondum e memoria; nondum cura e peccatore excessit. *V. Exeo.*

Exaudire, is, iui, itum, ire. hören. *Syn.* *Audio*. *Phras.* *Dei preces nostras exaudiat*, vulg. *Gott erhöre unser Gebet.* *Latine:* Deus ne averſetur; ne respiciat; ne contemnat; ne dispiciat; Deus admittat; æquis auribus accipiat; suscipiat; perficiat; ne averſis auribus audiat preces nostras. Deus nostris precibus preces nostras. Deus nostris precibus aures ne claudatur, moveatur. Aures ne claudat Deus; pateant aures Dei obsecrationibus nostris. Deus nostris precibus aures det, præstet, præbeat; Deus votis nostris precibusque annuat; preces nostras ratas habeat; precibus cedat nostris; relinquat locum; Deus exorari se precibus nostris patiat. *Ufus.* Dicam vobis clarissimâ, ut omnes exaudiant. Progreſſus aliquantulum, subito exaudit hinnitus. *Exaudire* igitur, erhören, vulg. *V. Audio.*

Exceco, as, avi, atum, are. verblenden. *Syn.* *Sensu videndi orbo, privo; oculis orbo, privo; oculos alicui eripio, eruo, effodio, excludo, exsculpo, exturbo.* *Phras.* *Palustris cæcitas, excacatus est.* *er ist bei so feuchtem Wetter erblindet.* *Oculorum sensu destitutus est; oculis captus est; aspectum amisit; oculorum aciem amisit; cæcitatem contraxit, conſciuit; excitare affectus, videndi sensu, luminibus orbatus est; extincta est ill. oculorum acies; adempta, erepta videndi facultas; uſa oculorum privatus est.* *V. Cæcus.*

Excandescencia, æ, f. hitziger Born. *Syn.* *Ira nascens, repentina.*

Excandescere, is, candui, ere. zornig werden. *Syn.* *Excandescere.* *Ufus.* *Excanduit, & me inimicitarum causam querere clamavit.* *V. Impetus, erumpo.*

Excarnifico, as, avi, atum, are. peiniget. *Syn.* *Diserucio, lacerio omnibus, quæ pati corpus ullum potest, suppiens.* *Ufus.* *Democritus à Cyprio tyranno dire excarnificatus.* *V. Crucio, Torqueo, Crucel.*

Excavo, as, avi, atum, are. außhöhlen. *Ufus.* *Trulla excavata cum manubrio.* *V. Excavo.*

Excellent, tis, gen. om. vortreflich. *Syn.* *Præstans, præstabilis, præcellens, eximius, egregius, excellenti animo, & virtute.* *Vulgaris.* *Ufus.* *Vir excellens omni genere laudis. Excellentissimi & virtute vir. Pulchritudine excellens formæ muliebris. In arte illa excellens.* *V. Egregius, Præclarus.*

Excellenter, vortreflich. *Syn.* *Magnifice, excellenti quadam ratione.* *Ufus.* *Quæ magno animo, & fortiter, & excellenter facta sunt.*

Excellentia, æ, f. Vortreflichkeit. *Syn.* *Præstantia.* *Epi.* *Magna.* *Ufus.* *Animi excellentia & magnitudo, Personam nobis natura imposuit magna cum excellentia & præstantia reliquorum animalium.* *V. Præstantia, Virtus.*

Excello, is, lui, ere. übertreffen. *Syn.* *Præsto, antecello, emineo, eniteo, princepsum, præcello, antello.* *X inferior simi.* *Adv.* *Jam diu, longè, maximè, mirabiliter, quam maxime.* *Phras.* *Longè excellit inter æquales, et übertreift seine Gespan sehr weit.* *Ingenio præstat; multum ad honorem antecellit; ingenio exsuperat; animi viribus antestat; eminet inter omnes; ingenio primus habetur. Nobilis inter æquales fertur, clariusque exsplendescit, quam condiscipuli ferre æquò animo possint. Quem longe ingeniosissimum ætas nostra tulit; qui ingenio priorem neminem patitur, pletosque anteventat. Haud dubie ingenii palmam possidet.* *Ufus.* *In arte pictoria Zeuxis omnibus excellit. Excellere ingenio, doctrinâ; in aliquo genere virtutis.*

Excelſe, hoch. *Syn.* *Magnificè.* *Ufus.* *Excelſus dicere.*

Excelſitas, tis, f. Höheit. *Syn.* *Celſitas, altitudo.* *Ufus.* *Excelſitas animi, & magnitudo.*

Excel-

Excelsus, a, um. hoch. Syn. *Altus*, *sublimis*.
(*humilis*. *Ufus*. *Excelsi* colles. *Vir*
magnus & *excelsus*, & *humana* defici-
ens. *Animi excelsi* invictum robur. *Ex-*
celsio & *illustra loco* ita est laus tua. V.
Altus egregius.

Exceptio, onis, f. Ausnahme. Syn. *Ab-*
surda, *quereliosa*, *vetus* atque *ulitata*,
pratoria, *tacita*. *Ufus*. *Est* inter nos re-
rum sine exceptione *communitas*. Quid
attinet, *hominibus* *luxuriosis* *exceptio-*
nem, *privilegium* *dare*? *Non* *patiar*, *te*
cum *exceptione* *laudari*. *Præcise*, & *si-*
ne *exceptione* *id* *mihî*, *quod* *petebam*,
negavit. *Quædam* *tacitis* *exceptioni-*
bus *caventur*.

Excipio, as, avi, atom, are, herausnehmen.
Syn. *Excipio*, *extraho*.

Excerpo, is, cerpsi, cerptum, ere. aufheben.
Syn. *Decerpo*, *deligo*. *Ufus*. *Non* *so-*
lum *ex* *malis* *maxima* *eligenda*, *sed* *ex*
his *etiam* *excerpendum* *est*, *si* *quid* *boni*
inest. V. *Colligo*.

Excelsus, us, m. Abschied. Syn. *Abitus*.
Ufus. *Romulus* *post* *excelsum* *suum*,
nach *seinem* *Tod*. *Excelsum* *facere* *in*
vino, *vulg.* *est*. *die* *Maß* *überschreiten*;
Latine: *intemperantius* *bibere*, *te* *in-*
gurgitare *vino*, *largius* *se* *invitare*. *Pro*
Excelsu, *Unmäßigkeit*, *immoderatio*, *im-*
moderatus *usus* *in* *te*, *aberratio* *à* *modo*,
a *Latunis* *adhabetur*.

Excetra, æ, f. Brand-Schlange. *Ufus*. *Ma-*
ctare *excetram*.

Excidium, ii, n. Zerstörung. Syn. *Everfio*.
Ufus. *Excidio* *urbis* *magnum* *cæteris* *ter-*
rorem *injecit*. V. *Destruo*.

Excido, is, excidi, ere. auffallen. Syn. *E-*
labor, *fluo*, *defluo*. *Adv.* *Forcuito*,
omnino, *repente*. *Ufus*. 1. *Gladius* *ex-*
cidit, *delapsus* *est* *de* *manibus*. *Nullum*
probum *verbum* *ex* *ore* *hujus* *unquam*
excidit. *Victoria* *excidit* *de* *manibus*. 2.
Obtrascor, *vergessen*. *Ista* *mihî* *dudum*
exciderant. *Ex* *animo*, *è* *memoria* *mi-*
hi *ista* *exciderant*. V. *Obtrascor*. 3.
Spe *planè* *omni* *excidi*. *Mens* *illi* &
oratio *excidit*, *effluxit*; *non* *constat* *sibi*,
er *weiß* *nicht*, *wie* *ihm* *ist*. V. *Anatto*,
perdo.

Excido, is, cidi, cium, ere. aufbauen, zer-
stören. Syn. *Cardo*, *excindo*, *excilio-*
nem, *excidium* *infero*. *Adv.* *Penitus*.
Ufus. *Lucum*, *urbem*, *tectum* *excidere*.
Urbes *excidit*, *expugnavit*, *iacendit*. V.
Everto, *destruo*.

Excindo, vel **Excindo**, is, scidi, scitlum, ere.
aufschneiden, zerstören. *Ufus*. *Scipio* *Nu-*
mantiam *excidit*. V. *Everto*.

Excio, is, civi, citum, ire. herauß rufen.
Syn. *Evoco*. *Ufus*. *Juventutem* *ad* *arma*
excire.

Excipio, is, cepi, ceptum, ere. aufneh-
men, aufnehmen. Syn. *Excludo*, *se-*
cerno; *accipio*, *inscipio*, *recipio*. *Adv.*
Extrinfecus, *fortiter*, *humane*, *nomina-*
tum, *nusquam*, *simillimè*, *plane*. *Phrat.* 1.
Ide *quoscunque* *benigne* *excipit*, *er* *pile-*
get *ille* *gar* *autq* *aufzunehmen*. *Sam-*
ma *lætitiâ*, *benignò* *vultu*, *incredibili*
honore *ac* *amore*; *ingenti* *favore*, *ho-*
spitaliter, *perhumaniter* *accipit*, *com-*
plectitur, *quicumque* *illum* *honoris* *cau-*
sa *adeunt*, *accedunt*; *omni* *genere* *hu-*
manitatis, *quod* *vultu* *ac* *verbis* *expi-*
mi *potest*, *quam* *fieri* *potest*, *humani-*
mè, *incredibili* *comitate*, *eò* *vultu*, *qui*
facile *gratiam* *ineat*; *benevolentiam*
conciliet; *hominum* *animos* *amore* *de-*
vinciat; *hominum* *animos* *ad* *amar-*
dum *alliciat*, *excipit*, *recipit*; *dexte-*
ram *porrigit*; *laute* *indulgonterque* *hu-*
bet; *laute* *prolixèque*; *liberaliter* *in-*
dulgonterque *colit*. V. *Tractio*, *Hofes*,
Accessus, *Aditus*. 2. *Exceptò* *Lælio* *omnes*
afflere, *außer* *dem* *Lælius* *sind* *sonst* *alle*
zugegen *gewesen*. *Si* *Lælium* *remove-*
ris; *si* *à* *Lælio* *discesseris*; *exceptò* *Læ-*
lio; *præter* *unum* *Lælium*; *Lælium* *si*
demas; *excipias*, *omnes* *afflere*; *nemo*
nisi *Lælius*; *præter* *Lælium* *absut*;
omnes *præstò* *erant*, *excepto*, *quod* *Læ-*
lium *morbis* *impediret*. 3. *Male* *re-*
bis *exceptit* *hominem*, *er* *hat* *ihm* *übel* *an-*
gemacht. *Asperius* *hominem* *appellavit*,
gravio *verbo* *appellavit*; *acerbe* *in-*
vectus *est*; *contumeliosus*, *vohementi-*
tus *in* *hominem*; *indigni*
modis *hominem* *accepit*. *Ufus*. 1. *Ita*
edixit, *ut* *me* & *Lælium* *nomina-*
tum *exciperet* & *secerneret*. *Præter* *Xe-*
nophontem *excipio* *neminem*. 2. *Se* *re-*
neo, *unterstützen*. *Labentem* *aliquem* *ex-*
cipere. *Se* *à* *lapsu* *in* *poplites*; *in* *pe-*
des *poplitibus* *excipere*. 3. *Suscipio*, *auf-*
sich *nehmen*. *Amicorum* *causa* *magnos*
labores, *molestias*, *luctus* *exceptit*. 4. *Se-*
quor, *succedo*, *darauf* *folgen*. *Una* *er-*
lamitas *alserum* *excipit*. 5. *Intercepto*,
auffangen. *Litteras* *hostium*; *aliquem*
in *fuga* *excipere*. 6. *Recipio*, *capio*, *er-*
ipio, *aufnehmen*. *Herculis* *victoria*
in *immortalitas* *exceptit*. *Dicta* *me*
omnia *magna* *gratia* *accepit*. *Omnia*
magistri *verba* *excipere* & *litteris* *ma-*
dare. *Beatam* *patriam*, *quæ* *huc*
virum *exceptit*! *Rumores*, *ultima*
illius *spiritum* *excipere*, *auffangen*.

Omnia tibi, omnem vim improborum meo corpore excipi. Aliquem de fuga exciperi & confirmare.

Exciso, onis, f. Zerstörung. Syn. Excisio trictorum V. Excizum.

Excito, as, avi, atum, are. aufmuntern.

Syn. Adhortor, inflammo, impello, invito, incito, allicio, commoveo, concito, stimulo, stimulos almoveo: soporem discuto. Adv. Coram, omnino, sensim, valde, vehementius, aliquando, acriter, extrinsecus, maxime, facilius, improviso, laus, obsecrans, populariter. Phras. 1. Epistola tua me ad litteras vehementer excitavit, dein Brief hat mich sehr zum Studiren aufgemuntert. Ignes mihi subiecit, admovit; miram in me litterarum cupiditatem inflamavit. Callescerunt me tue litterae; faces admove-re; discendi studia in me vehementer commoverunt; me ad discendum accenderunt; litterarum cupiditatem mihi moverunt, inxerunt; ingens mihi stimulus erat ad labores studiorum omnes superandos; accendere meam industriam; discendi ardorem, qui reserarat, innovarunt; litterae tuae magno mihi incitamento fuerunt, annos meos annexere, intendere ad litterarum studia ardentius persequenda; omnem mihi segnitiam & torpiditatem excutere; industriam manifestè auxere; ex torpente incensum me, ex desiderio aciem ac industriam fecere. 2. Praefectum, a rapacitas seditionem excitavit, der Geist der Wortführer hat diese Aufrührer ermedet. Eius seditionis fax erat praefectorum rapacitas; rapacitas ignem ac materiam seditioni subdidit; haec illa fax erat, quae tam triste excitavit incendium; quae, tanquam flabello seditionis, furentis illa populi concio est ventilata; quae armatis jam in caedem manus, ardentesque animos inflamavit. Irritatio animorum prima praefectorum rapacitas fuit; hanc tanquam furiam faciemque huius tumultus principia habuere; his irritamentis evocata est plebis audacia; haec aciores ad cecidendum tumultum faces subdidere. 3. Excitare mortuos, die Todten auferwecken. Excitare ab inferis mortuos; a morte in vitam revocare, vitam reddere, restituere mortuos; mortuis vitam reddere, restituere; revocare ab inferis; vitam donare mortuis; mortuos ad vitam revocare. Usus. 1. Dormientem excitare. Cantantem & dissidentem laude, monitis, praemio ad virtutem excitare. Memoriam alicujus ad recordationem priorum calamitatum excitare. 2. Confirmare, sublevo, conforto, trösten. Confirmare & excitare animos, afflictos, abjectos, jacentes excitare, & ad praesentem

dignitatem revocare, 3. Concito, occasione n praeben, veranlassen ermeden. Rissum ea res, clamorem, admirationem excitavit. Incendium excitare. Sapientiam si videretur, magnos sui amores excitaret. Basium, temp flatem, traggdias excitare. Pletum, dolorem, iram excitare alicui. V. Hortor, impello.

Exclamatio, onis, f. Geschrey. Syn. Acclamatio, clamor. Usus. Exclamatio vel admirationis est, vel conquestionis.

Exclamo, as, avi, atum, are. aufschreyen. Adv. Ma us, nominatim, temere. Usus. Non possum, quin exclamem.

Excludo, is, clusi, clusum, ere. ausschließen.

Syn. Arceo, prohibeo, extendo, portas alicui cludo. X r a h i d o, r e c p o, a d m i t t o.

Adv. Aperte, nominatim, undique. Phras. 1. Exclusit hostem mœnibus, er hat den Feind ausgesperret. Aditus prohibuit, aditum praecusit hosti, submovit hostem, eliminavit, foras exegit. V. Arceo, prohibeo. 2. Exclusit e scholis, er hat ihn aus den Schulen ausgeschloffen. Ex eorum, qui ludum frequentant, numero ejecit, sustulit, sejunxit; numero scholasticæ juventutis exemit; e scholis exegit; ex albo litterariæ juventutis erasit; delevit; e scholis exturbavit. 3. Solicitus eram, ne excluderetur consulatu, ich bin sehr ängstlich gewesen, daß du nicht von dem Bürgermeister Amt ausgeschloffen würdest. Ne civitatis gubernaculis excluderetur; ne spe honoris deiceretur; ne consulatus a te abiret; ne honoris ille aditus tibi praeccluderetur. Usus. 1. Aliquem mœnibus, a republica excludere. Supplicem a se subterrere & excludere. Ratio, vitia culpamque excludat. Aliquem praenitiis honoribus, hereditate excludere. 2. Exclio, annehmen. Legati recepti, nec Pompeius exclusus. 3. Tempore excludors quid &c. keine Zeit haben.

Excogitatio, onis, f. Erfindung. Epi. Difficilis, diligens & considerata. Usus. Ea res non habet excogitationem difficilem.

Excogito, as, avi, atum, are. ausbenden.

Syn. Cogitando invenio, machinor, fingo, meditor, in eo viam, rationem: consilia.

Adv. Callide, caute, diligenter, improbe, ingeniose omnino, vere. Phras. Multa praeclara excogitasti, du hast viele vortheilhafte Dinge ausgedenken. Praeclara sunt inventa tua; rara multa pertinacis studio erasti; meditatione reperiisti; commentatus es. V. Meditor, invenio. Usus. Excogitare mira furandi genera. Ig tur cogita, vel potius excogita.

Excolo, is, i, a, cultum, ere. *auszueren*. *Syn.* Colo, exorno, expolio. *Adv.* vehementer. *Ufus.* 1. Animum doctrina excolere, 2. D. o, licten. A propensis vehementer excolantur & amantur.

Excommunico, as, avi, atum, are. in die geistliche Acht thun. *Phras.* Proscribere, ac Romanis sacris societate, commercio, confectio, ne, usq, communione, convicti priorem alicui interdicere; a priorum societate secludere, excludere, removere, arcere, ab Ecclesiae communione repellere; extra Ecclesiae septa ejicere, sacro fulmine percellere, jugulare, communione sacrorum depellere, secerare, removere, spoliare, deicere; sacrorum communionem alicui interdicere; anathemate sacro persequi; anathema dicere; abdicare aliquem; a corpore Ecclesiae segregare; dirum, grave anathema in aliquem contorquere; a sacris removere, submovere; execratione devincire; sacrificiis alicui interdicere; in numero impiorum, ac sceleratorum habere, quibus per omnes decedant, quorum aditum, sermonemque defigant, extra, communione recte credentium aliquem movere, arcere, ejicere; usq, sacrorum prohibere; ex co tu priorum & communitate extirpare, extrudere, exturbare; sacro fulmine ferre; sacrum fulmen in aliquem vitare, sacrorum usu, sacro civiliq, congressu alicui interdicere; a priorum coetu communioneque sejungere, disjungere, arcere.

Excommunicatio, onis, f. geistlicher Bann. *Syn.* Sacrum Ecclesiae fulmen, priorum coetu aliquem movens. *Phras.* Ab excommunicatione absolvit, er hat ihn von dem Kirchen-Bann losgesprochen. Priorum communioni restituit; Ecclesiae reconciliavit; pacem illi Ecclesiasticam reddidit; diis & execrationibus solvit, exsolvit.

Excommunicatus, a, um. mit dem Kirchen-Bann belegt. *Phras.* Dito carmine nominatum in ejus caput composito inferis devotus; communione priorum ejectus; sacer, sacra detestatione jugulatus; priorum communioni exterminatus; diis devotus; Ecclesiae castris horrendo execrationis carmine expulsus.

Excoquo, is, coxi, coctum, ere. *auskochen*. *Ufus.* Excoquere malum alicui.

Excors, cordis, g. o. unbesonnen. *Syn.* Amens, vecors. *Adv.* admodum. *Ufus.* Quae ams est tam excors? Qui hoc non videt, sentit, excors est. V. Amens.

Excreo, as, avi, atum, are. *ausseren*. *Syn.* Vi quadam, ac cum tussi exipuo.

Excrucio, as, avi, atum, are. *peinigen*. *Syn.* Crucio, conficio, exanimo, interimo. *Adv.* mirabiliter. *Ufus.* Non me meae miseriae magis excruciant, quam tuae. V. Crucio.

Excubiae, arum, f. Wacht. *Syn.* Diurnae nocturnaeque vigilae. *Epi.* miserae *Ufus.* Excubias & custodias capitis mei cognovi. Excubias agere.

Excubitor, oris, m. Wächter. *Ufus.* Castra excubitoribus & fumis praesidus tenebantur.

Excubo, as, ui, itum, are. Wacht halten. *Syn.* Vigilo, vigilans sum, excubias ago. *Ufus.* Animo hic semper excubandum est, ut nihil improvvisum possit accidere. Ego excubo pro salute vestra, nec partes ullam quietis capio. V. Vigilo.

Excudo, is, di, sum, ere. *schmieden*. *Syn.* Compono, elucubro. *Ufus.* Excudam tibi aliquid commentarii de gloria.

Excultus, a, um. geziert. *Syn.* Ornatus, decoratus, praeditus, institutus. *Ufus.* Ingenia disciplinis exculta. Graecorum litteris & inventis, legibus & institutis omnem vitam excultam constitutamque habemus.

Excurro, is, curri, cursum, ere. *auslaufen*. *Adv.* longius, pariter, immoderatus. *Ufus.* Excurrere ex Africa. Campus in quo excurrere virtus & cognosci possit. Oratio producta & excurrans.

Excursio, onis, f. Ausfall. *Syn.* Decursio, incursio. *Epi.* moderata, nocturna. *Ufus.* Tueri fines suos ab excursionibus hostium, & latrociniiis. Nocturnam excursionem facere, populabundi magis, quam iusti bellimore. Latrocinii modo procurare.

Excursor, oris, m. Parthengänger. *Syn.* Lirillarius.

Excusatio, onis, f. Entschuldigung. *Syn.* Purgatio, satisfactio, causa. (Acceptatio. *Epi.* facilis, iusta, iusta & idonea, legitima, magna, misera quidem, sed tamen iusta, sapiens, & probabilis, similis, turpis. *Phras.* 1. Excusatio afferre, Entschuldigung, herbringen. Lausatione iusta & idonea uti; probabilis excusatione rem defendere, excusationem afferre legitimam. V. Excusatio.

2. *Excusationem tuam accipio*, ich nehme deine Entschuldigung an. Probo excusationem tuam; admitto excusationem tuam; honesta oratio est; excusationem suo loco vel nquo. V. *Causa, causor. Usus.* Excusationem querere, parare. Excusationem audio, non accipio. Excusat onam ut patrum probabilem refellere, reuere. Ignosco illi, qui vel pietatis, vel aetatis, vel necessitatis excusationem affert. Pravorum consensio amicitiae excusatione tegenda non est. Officii praetermissi, vel cessationis culpa, imprudentiae vel negligentiae excusatione defenditur. Stultitiae peccatum excusationem non habet.

Excuso, as, avi, atum, are. entschuldigen.

Syn. Pargo, excusatione utor, excusationem affero, satisfacio, et rem remoueo, culpam libero, a culpa eximo, excusatione rei tego. (*Excuso. Phras.* 1. *Excusat absentiam suam per inuoluntatem*, et entschuldiget sich wegen einer Unpässlichkeit, das er nicht erscheint. *Excusat valetudinem*, quia una veniat; causam in valetudinem confert; morbi excusatione absentiae crimen depellit; purgat ille se, & firmitissimo propugnaculo utitur, quod valetudine retineatur, morbum suae absentiae praetendit, praetexit, in morbum noxam suam averit; titulum morbi suae deinde praetert, praetexit; cum sexcentis causis colligere possit, morbi excusatione se purgatum cupit; quominus praesto sit, morbum causatur; morbi excusatione absentiae crimen amoliri, diluere cupit; culpam de se demoliri satagit; absentiae culpam morbi excusatione defendit; absentiae suae excusationem hanc dat, affert, quod morbo esset impositus. Absentiae culpam ut levet, absentiae noxam ut purget, morbi excusatione utitur; absentiam culpae ut eximat; ut eam a se culpam dimoveat, ut ea se culpa liberet, morbi speciosus titulus praestetur. 2. *Res non facile excusari potest*, die Sache läßt sich so leicht nicht entschuldigen. Res excusationem non habet facilem; non est facile id expurgatum, atrocitatem facti non facile verbis lenias; purgare factum, facinus id levate; colore quodam diluere; honestam aliquam specie tegere, non tam primum est, aut expeditum; haud in promptu est, quo rem tantam a culpa eximas, de ea se haud facile satisfacies; in re tam ancipiti non video, quid excusationi tibi esse possit; quo excusationem tuam iudici probare modo possis; culpam eam non facile praestabis; novam danteuler eius. 3. *Non est, cur te excuses*, es ist nicht nöthig, daß du dich entschuldigst. Ex-

cusatione, satisfactione, expurgatione, purgatione minime opus est. Non opus est, ut excusatione apud me utaris; ut mihi te purges; ut excusationem proponas; expurgationem afferas; satisfactionem pares. Supervacanea est apud me tua excusatio; excusandi officium sine causa facis. Causam excusandi nullam habes; minime necessaria est excusatio tua; tuam excusationem non desidero non requiro, non exigo, non expecto. *Usus.* Attice ita me excuses, ut omnem culpam in te transferas. Quod te excusat, tuas causas nosco. Excusare tarditatem literarum. Propinquitatem excusavit, antequam sententiam diceret.

Excutio, is, cussi, cillum, ere. ausschlagen, auslöschen. Syn. Agito, exploro, examino. depello, rejicio. *Adv. radicitus Usus.* 1. *Scrutari & excutere sigillatim omnes.* 2. *Examine* ausfragen. Decem viri nostros magistratus excutiant. Non metuo, non excutio te. Explicare & excutere aliquod verbum, erwegen. V. *Discepto. 3. Rejicio, verwerfen.* Excutiamus omnes eorum delicias, & ineptias. 4. *Excito.* aufmuntern. Explica & excute intelligentiam tuam, ut videas. 5. *Aufero, eripio,* ab 22. *depello, benehmen, übertreiben.* Excutiam hanc tibi opinionem, iudicationem. Oculum tibi maiorem examine; studia e manibus excutiam. V. *Eripio.*

Execo, vel Exseco, as, cui, sectum, are. aushaben, ausschneiden. Syn. Seco, resecō. *Usus.* Qui execant pestem aliquam tanquam a stirpe civitatis. Medicina vitiosas partes execat.

Execratio, onis, f. Verfluchung. Syn. Dirae, imprecatio. *Usus.* Pompejus omni cautione, foedere, execratione modo devinxerat. Exierunt malis ominibus, & execrationibus duo vulturii. V. *Execror.*

Execror, atis, atus sum, at. verfluchen. Syn. Imprecor, male precor, abominor, detestor. *Phras.* Omnes illum execrati sunt sie haben ihn alle verflucht. Omnes illi pestem optarunt; omnibus precibus detestati sunt; diris omnibus devoverunt; diras, exitium illi imprecati sunt; infaustis vocibus illum persecuti sunt; infaustas voces in illum iactarunt. V. *Abominor, Odium.* *Usus.* 1. Omnes te oderunt, tibi pestem optant, te execrantur, tibi male precantur. 2. *Execro, Execratio, entweihen Entweihung, vulgi sunt: Latine: Exauguro; exauguratio.* Exaugurare sacella statuit.

Exectio, onis, f. Aus-schneidung. Syn. Exectio. *Usus.* Exectio linguae.

Executio, on s, f. Verrichtung. *Syn.* Persecutio. *Uss.* Quæritur, an actionem, per executionem re, & executionem habebat. *V. Uss.*

Exedo, is, edi, esum, ere. zernagen, zerstreuen. *Syn.* Confuso, conficio, corrodo. *Uss.* Agitando lacerat, exedit animum, plane, & conficit. Mærores animum exedunt, conficiuntque curis.

Exedra, æ, f. ein Ort voller Stühle. *Syn.* Locas, ubi sedes multæ patet. *Uss.* Oculi eum sedentem in exedra. Tamen illa moveor exedra.

Exemplar, is, n. eine Form, Vorbild. *Syn.* Exemplum imago, species ad imitandum proposita. *Uss.* Homo exemplar antiquæ religionis. Fabricator magni operis perfectissimum sibi exemplar proponat, in illud intueatur, ne ab illo deficiat: ut illud sequatur, exprimat, curet, si præclarum opus efficere velit. *V. Exemplum.*

Exemplum, i, n, Beispiel. *Syn.* Exemplar, imago, factum, documentum, specimen, clarissimis monumentis testata consignataque antiquitas. *Epi.* Acerbum, brevissimum, domesticum, facile ac pervulpatum, generatum, æternum, illustre, insigne, laudabile, præstans, novum, maximum, pessimum, perditum, perniciosum, perspicuum, præclarissimum, ratum, recens, superius, vetus. *Aliena*, antiqua, gloriosa, gandiora, gravissima, honesta, innumerabilia, majora, maxima, mirabilia, notiora, oratoria, optima, perpauca, perspicua, grandi vitio prædita, plena dignitatis & antiquitatis, plurima, præsentia atque viva, tot, tanta ac tam nova, vetera. *Phas.* 1. Cato exemplum innocentia, virtutis &c, Cato war ein Beispiel eines unsträflichen Wandels. Specimen, documentum sunt virtutis; quem sibi omnes documento sumant; imitatione exprimant, in cuius vitam, ut in speculum, omnes intueantur. Cato viri præstantis simulacrum & specimen honestatis; documentum virtutis posteritati. 2. Exemplum bonum dare, seu adhibere alios, vulg. ein gutes Beispiel geben, erbauen. Documentum, in documentum, documento esse aliis; exemplum præbere, relinquere aliis antiquæ virtutis; exempla edere virtutum, in quæ posteritas omnis respiciat; exemplo esse ad virtutem; virtutis exempla non vulgaria pandere; exemplo ad virtutem præluere aliis; præclari exempli faciem præferre; disciplinæ esse aliis; documenta dare virtutis singularis. Exemplum esse

salubre juventuti; exemplo ad virtutem præire cæteris; exempli esse rectissimi; hominem esse, in quo multa adhuc antiquæ pietatis vestigia remanserint. *V. Edificatio, edificio.* 3. Multa exempla extant inconstantis fortuna, es sind noch viele Beispiele übrig von dem mancherley Glück. Documenta humanorum casuum profecti multa possunt; nobilia maxime fortis mortalium exempla spectantur plurima; nova identidem, inauditaque rebus humanis aperiantur, exempla; humanorum casuum exempla abundamus; multi sunt, qui exemplo suo, ac exitu humanum genus, doceant fortune inconstantiam. 4. Exemplum sumere, sich ein Beispiel nehmen. Exemplum capere, sumere; documentum capere; documento sibi habere; exempla sibi ab aliis petere; imitatione alterius se eradire; inspicere, tanquam in speculum, in mores aliorum; studio sibi habere, ad aliorum exemplum sese componere; mores ex moribus fingere; ante oculos sibi constituere aliquem, ejusque exemplum ad imitandum sibi proponere; imitatione exprimere. 5. Alio exemplo esse, ein übles Beispiel geben. Alio maxime lubricæ & incertæ exempla nequitæ præbere; offensionem præbere; periculosam exempli, imitationem reliquis prodere; pessimo exemplo alios corrumpere; perniciem creare exemplo suo; exemplum perniciosum prodere; vitia sua in civitatem infundere; exemplo aliis nocere. *V. Scandalum.* 6. Exemplum statuere in improbos, ein Exempel der Schärfe vorstellen. In posterum documentum statuere, ne quis &c, in igne documentum mortalibus dare vult eis scelerum iussu &c; exemplum edere; prodere, constituere in improbos; *Uss.* 1. Referat ad iustitiam, & a iustitia veni, gehoret zur Straffe. Severitas exemplum edere, prodere, statuere. 2. Ad litteras, zu Briefen. Exemplo eodem duas epistolas scribere, dare, zwei Briefe in gleich lautenden Worten schreiben, eadem forma, vulg. Epistolæ exemplum mittere, eine Copie von dem Briefe schreiben, vulg. Copiam Epistole. 3. Sui speculari significatione, Exemplum rem ornatorem reddit. Exempla clara & illustra à summis viris petam, ut ego sum liberis meis nobilitatis matrem, & virtutis exemplum. Vitiosi principes, quod non solum vitia concipiunt ipsi, sed etiam infundant in civitatem, plus exemplo, quam peccato nocent. Exemplum capere, expetere ab antiquitate. Exemplum prodere. Exemplo non probabili factum est. Quod exemplo sit, jure fit. Res in exemplum ibit, es werden es messen thun. *V. Imitor.*

Exentero, as, avi, atum, are. *ausscheiden, ausfechten. Usus.* Seni manusum exenteravit.

Exeo, is, ivi, itum, ire. *ausgehen. Syn.* Egreddior, prodego, progredior, pedem ensero, foras me do, procedo, excedo, emergo, erumpo, emano, mano, evolo, evado, orior, nascor. *Adv.* Commodius, similiter, tuto. *Phras.* Regente cum exiit, erit schnell aus dem Haus gegangen. Se domo proripuit; pedem limine extulit; domo se eiecit; in publicum processit; e domesticis tenebris emerit; ex latetris eripit; portis egressus est; extra ades, vel ex adibus se dedit; movit; duxit, eduxit se foras; foras se proripuit; ex adibus se penetravit. *V. Procreo. Usus.* Exire legem in provinciam. Consideratum nihil ex tuo ore exit. Exire urbe, patriâ, de navi, ex patriis. Exit de potestate mentis, et ist ganz unsinnig worden.

Ex eo, daher. *Syn.* Inde, ideo, idcirco, eâ re, quia. *Usus.* Siquid in me est, ex eo est; quia. Ex eo, quod iusta committeret, sicpe in iudicium vocatatur.

Exequere, arum, f. *Leichbegängnis. R.* extra se qua. *Syn.* Funus, pompa, iusta, iusta funeris, supremi diei celebritas, parentatio. *Phras.* Exequas facere, ein Leichbegängnis halten. Funus facere; funus exequas celebrare; exequas exequas; exequas ducere, prosequi; parentate, iusta funebri solvere; funus ducere. *V. Funus. Usus.* 1. Funeris exequas celebrare. 2. Exequas facere, des Leichbegängnisses beirathen. Exequarum honore, iudat ore, pompa polare, orbare aliquem. 3. Exequarum honore carere, sem Leichbegängnis haben.

Exequor, eris, secutus sum, sequi, verrichten. *Syn.* Sequor, obsequo, praesto, perficio. *Adv.* Usque ad extremum. *Phras.* Exequutus est imperium, et hat den Befehl verrichtet. Defunctus est imperio, inunctam negotium transigit, persequitur, expedit, effectum reddidit, confect, absolvit; mandatum exhaustit; mandatum nec moræ, nec molestie sibi habuit, dum exhaustiret. *V. Perficio, efficax, facto, effecit. Usus.* 1. Exequi officia aut mandata. 2. Imitor, nachfolgen. Cur non factum illius executi sumus? 3. Perficio, vollenden. Quod semel coepisti, quod ingressus es, exequere. Fugam exequi non omne potuerit. 4. Explico, expono, attendo, erläutere, Meldung thun. Multa sunt præterea, quæ verbis exequi non possum. Non exequar peccata juventutis tuæ. 5. Jus suum exequi, sein Recht

aussühren. 6. Egestatem exequi; die Armut übertragen.

Exerceo, es, cui, itum, ere. *üben. Syn.* Colo, excolo, exercitatione utor, verior in aliqua arte, consuetudinem atque exercitationem capio, artem facio. *Adv.* Acerrimè, familiariter, nimium, scienter, vehementer, vehementissimè, latine, studiosè, studiosissimè. *Phras.* 1. Demosthenes se exercendo clarus orator evasit; Demosthenes ist durch diese Übung ein vornehmlicher Redner worden. Meditando, quasi ludicrà exercitatione prædiscendo inclaudit; dum industrius est ac diligens in exercitationibus, dum in quotidianis commentationibus multum operæ ponit, ad summam laudem pervenit; exercitatione usque discendi, consuetudine, agitatione mentis, litterarum tractatione assiduâ tantus orator evasit. 2. Munus suum egregie exercet, et verrichtet sein Amt statlich. Munus præclarè gerit; munere suo magnâ cum laude fungitur. per fidem suam, partes suas egregie sustinet; eo in munere pro dignitate laborat. *V. Munus, fungor. Usus.* 1. Exercere memoriam, vocem, vires, corpus. Quotidianis se commentationibus exercere. Armis exerceo. In arte se studiosè exercere, sich üben. 2. Affligo, plagen. Fortuna variis illum cæcibus exercet. Me litteræ tuæ; me faciem reipublicæ valde exercet. 3. Afflicto, tributo, von üben Melange, des Gemüths. Inacundiam in viros, inimicitias cum civibus, crudelitatem tuam cum aliquo exercere. 4. Agito, facio, facito, tratto, thun, machen, üben. Exercere jus civile. Vertigalia exercere & exicere. Iudicium, questionem exercere. Exercere, facere piraticam, argentariam medicinam.

Exercitatio onis, f. *Hebung. Syn.* Usus, tractatio, actio, meditatio, commentatio, consuetudo, industria, agitatio, curriculum, studium. *Epi.* Acerbior, bona, campusti, communis, domestica, egregia, elegans, facilis, fortensis, honesta, laboriosa, laudica, magna, major, in nimia, multa, non inutis, parva, magna, perfecti, plurima, popularis, propria, peni puerilis, quotidiana. Accurate, crebrae atque magnæ laborosæ, maximæ, modice, oratorie, rhetorice, subitæ. *Usus.* Ingeni, corporis exercitatio. Consuetudo, exercitatio & intelligendi acuit prudentiam, & eloquenti incitat celeritatem. Nec medici, nec imperatores, nec oratores, quamvis artis præcepta perceperint, quidem sine usu & exercitatione, magis illud diuom consequi possunt. Exercitatione scelerum assueheri.

Exercitatus, a, uni. geübt. *Syn.* Versatus, exercitatione præditus. *X. Rhet.* *Ufus.* Homo in Dialecticis, Arithmeticis, in rebus maximis gerendis probè exercitatus. In maritimis rebus exercitissimus.

Exercitium, ii, n. Übung. *Plas.* 1. *Exercitia spiritualia dare*, einem die geistlichen Exercitia geben. *Sacer.* exercitat oritur aliquem excolere, perpolire; sacris commentationibus instructere, munire; adversus pravas animi affectiones & vitia piis exercitationibus munire; piis commentationes alicui tradere; sacris commentationibus aliquem exercere. 2. *Exercitia spiritualia facere*; die geistlichen Exercitia machen. *Sacer.* commentationes obire; à negotiis avocare sese, & ad divinarum rerum commentationem mentem traducere; rerum divinarum commentationi operam dare; sacris commentationibus excoli, perpoliri; in divinarum rerum contemplatione sese exercere, temporis aliquantulum ponere.

Exercitus, us, m. Kriegs Heer, Armee. *Syn.* Copiæ, manus. *Epi.* Amplissimus, certus, clarus, consularis, cunctus, exiguus firmitate, fidelissimus & constantissimus, firmissimus, florentissimus, magnus, imbecillis, incolumis, infirmus, instructus, invictus, magnus & amplus, maximus & fortissimus, melior, novus, vetus, optimus, ornatissimus, parvus, periculosus, pessimus, pulcherrimus, robustus & victor, tiro & collectus, veteranus, universus. Boni, sed rudes, clari & magni, contrarii, optimi, parati, paratiores, & fortiores, permagni, proprii, regii, valentes, veterani. *Plas.* *Exercitum parare*, eine Armee zusammen bringen. *Scribere*, conscribere, colligere, cogere, parare, comparare, constare, facere, conficere, exercitum. *Contrahere copias*, cogere, comparare, militarem numerum facere cogere; milites facere, scribere, conquire; ingentes peditem equitumque copias contrahere. 2. *Exercitum complere*, recroutiren. *Exercitum reficere*, recreare, confirmare, supplere, augere, multiplicare; exercitui supplementum scribere; legiones explere; legiones supplementis integrare, reficere. 3. *Exercitum habemus equestrum*, wir haben ein treffliches Kriegs-Heer. Probe ornatum auxiliis; copias habemus & genere, & numero & fidelitate præstantissimas; exercitum centum superbissimo delectu, durissima conquestione collectum, veteranum, robustum, valentem, victorem; magnam ma-

num pedestrium, & equestrem copiarum. 4. *Caesar exercitum habet æquum potius quam numero firmum*, Cæsar hatte ein Streiks-Heer, so mehr tapfer, als zahlreich war. *Frequentes admodum Cæsaris copie non erant*, sed fortitudine præstant. *Erat in castris Cæsaris virtus*, multitudo non erat; numero exiguus Cæsaris exercitus, firmitate amplissimus erat. *Non multum copiis, frequentia, numero, sed tota virtute, robore, fortitudine, animi præstantia, corporis viribus valebat Cæsar.* 5. *Invenit quidem habet exercitum, sed temere collectum*, er hat zwar ein großes Kriegs-Heer, aber aus zusammen gerafften Leuten. *peditem equitumque nubes jactat*, & confertur in a suis classibus, sed exercitus est tiro, & collectus; numerosam quidem trahit, sed naufragorum electam ac debilitatam manum. *Asiam quidem in nos omnem effudit*, sed rarus in tanto exercitu miles, pauci, quibus arma, quibus bell. disciplina, nullus. *Ufus.* 1. *Exercitum scribere*, werben. 2. *Exercitum iustare*, recensere, mustern. 3. *Exercitum ducere*, ducere, führen. 4. *Exercitum adducere*, herzuführen. 5. *Exercitum deducere*, abducere, deportare de provincia, hinwegführen. 6. *Exercitum castris continere*, im Lager halten. 7. *Exercitum distribuere* in stiva, einquartieren. 8. *Exercitum collocare*, exponere, insituere, aufstellen, ordnen. 9. *Exercitum transire*, über einen Fluß, führen, überziehen. 10. *Exercitum permutare*, deponere, dimittere, verwechseln; abtauschen. 11. *Exercitum dissipare*, dilabi, auseinander gehen. 12. *Exercitum reficere*, recreare, supplere, supplementa exercitui scribere, recroutiren. *V. Bravum.*

Exero, is, erui, ertum, ere. hinausschaffen. *Syn.* Extraho. *Ufus.* Hameros exercere.

Exhæredo, as, avi, atum, are. enterben. *Syn.* Hæreditate privo, abduco, submovo ab hæreditate, jure hæreditatis privo; hæreditate excludo. *Ufus.* Pater idum exhæredare cogitabat.

Exhæres, edis, g. c. enterbt. *Syn.* Hæreditate exclusus, in nullam sortem bonorum natus. *Ufus.* Egit lege in hæreditatem paternam testamento exhæres filius.

Exhalatio, onis, f. Dunst. *Syn.* Vapor, anhelitus terræ, afflatus ex terra, exspiration.

no, aspiratio. *Ufus.* Caelum humidum, & caliginosum propter exhalationes ter-
re, cujus expirationibus aer alitur. Va-
pores, qui à sole ex agris tepesactis, &
ex aquis excitantur.

Exhalo, as, avi, atum, are. Dämpfen. *Syn.*
Spiro, exspiro, emitto. *Ufus.* Crapu-
lum exhalare, den Rausch ausschlassen.
Flores exhalant odorem; affantur è flo-
ribus odores.

Exhaurio, is, hausi, haustum, ire. auf-
schöpfen, erschöpfen. *Syn.* Aufero,
minuo, exinatio, perfero, absumo.
X. reflexo. Adv. Facile. *Phras.* Provin-
ciam totam exhaurit, er hat das ganze
Land erschöpft. Quidquid potuit, san-
guinis detraxit & nudam, consumptam,
enectam successori tradidit provinciam;
quantas prædas exorbuit? quot sana-
tione domos exinanivit, quot tri-
butis civium vires attenuavit, opes ge-
lit? *V. Vasto, sp. no. Ufus. 1.* Ex
Africa quas opes, quas ex terro ex-
haurit. *2. Almo, vermindern.* Malum
meas laudes omnes ad te transierre,
quam te tuis minimum exhaure. *3.*
Exhauro, verrichten. Mandata tua ex-
hauris. *4. Exinatio, spolio, aufbleeren.*
Dilapidat pecuniam, ætatem exhaure,
minuit vectigalia. Sentinam exhaure
Civitates oñibus rebus exhauste. *5.*
Perfero, sustineo, übertragen. Labore
omnes, ærumnas, sollicitudines; tedia
sumtus tuâ causa exhauris. *6. Pro-*
inguntio, sich anstellen. Tantum vini
exhaurit, ut necesse eilet vomere.

Exhibeo, es, ui, itum, ere, darthun, er-
weisen. *Syn.* Profero, ostendo, gero,
præbeo. *X. occulto. Phras.* Semper mi-
hi exhibui amicitiam, ich habe mich
allezeit gegen dir auß freundschaft
aufgeführt. Omnibus te rebus ita tra-
ctavi, ut intelligeres me tibi amicitii-
sum; æquissimum me tibi semper præ-
bui; cum me tibi præstati; eo in te
animò fui, quò solent amicissimi; talem
me exhibui tuis in rebus, ut mihi pro
intimo eses. Ita me tractavi, ita ge-
lli, nemo ut, quin amicissimus tibi essem,
dubitaret. Optimè semper ostendi me,
ich habe mich allezeit gegen dich gut
erzeigt. *V. Presto. Ufus. 1.* Exhibe,
ocdo tabulas, aufweisen. *2. Facesso, ver-*
ursachen. Exhibere molestiam, curam
alteri. *3. Gero me, pro, præbeo, sich*
ermessen, erzeigen. Actorem salutis
sapphem se alicui exhibere. Nitem
senatorem est, se geilt, se exhibuit.
Affectum patris alicui exhibere. *4.*
Quædam, zeigen. Artis necmen exhibe-
re, artes odare.

Exhilaro, as, avi, atum, are. erfreuen.
Syn. Hilare. *Phras.* Exhilarat me as-
pectus vester, eure Gegenwart erfreuet
mich. Recreat me, reherque, affectus
vester; mirâ me letitia, suavitate, vo-
luptate perfundit; in lætitiâ me con-
jicit incredibilem; lætitiâ objicit mi-
hi nullis verbis exæquandam; lætitiâ
me onerat affectus vester; ad hilarita-
tem traducit; lætitiâ, hilaritate ani-
mum complet, liberalissima & honestissi-
ma voluptate camulat; voluptati mihi
est; voluptatem affert. *V. Gaudium,*
lætitiâ, recreo.

Exhorresco, is, horui, ere. sich erschrecken.
Syn. Hor ore profundor. *Phras.* Ex-
horui ad hoc spectaculum, an diesem
Schauspiel bin ich ganz erschrocken.
Animo percussus sum; horui, cohor-
ruit animus ad id spectaculum; pavo-
re concussus sum; sensus nati erepti
sunt, vultus expalluit, lingua obtor-
puit, corpus contremuit; subito pavo-
re peccus nati percussus est; commo-
tus, exterritus, perterritus, contul-
tus sum. *V. Terreo. Ufus.* Exhorresco
metu.

Exhortatio, onis, f. Ermahnung. *Ufus.*
Tua exhortatione impulsus feci.

Exhortor, aris, atus sum, arî. ermahnen.
Syn. Hortor, adhortor, cohortor, autor
sum alicui, mecto, impello, inflammo,
solicito, commotione utor. *Ufus.* Ex-
hortari aliquem ad virtutis studium. *V.*
Hortor, Exorto, Monco.

Exigo, is, egi, actum, ere. fordern. *Syn.*
Ad dissolutionem cogo, postulo, flagito,
extorqueo, de pecunia appello. *Adv.*
Acerbe, acerbius, amplius, facilius, plane,
preclare. *Ufus. 1.* Non urgeo, neque
exigo, quæ polliceris. Tributa, vectiga-
lia, pensionem, mercedem, benefacta,
nomina acerbius exigere. *1. Profligo, pel-*
lo, efficio, austreiben, vertreiben. Reges
civitate, uxorem thoro exigere. *Transl.*
Mœrorem ex animo, lassitudinem ex
membris exigere. *3. Argo, profligo,*
vellenden. Opus, ærumnam exigere.
4. Transadigo, durch und durch stechen.
Ictum per medium corpus exegit. *5.*
Transigo, zubringen. Ævum, ætatem,
annos, dies per desidiâ exigere. *6.*
Dispeno, arigo, richten. Actiones suas
ad normam rationis; columnas ad per-
pendicularum exigere.

Exiguum, menig. *Syn.* Tenuiter, exiliter. *Ufus.*
Epistola, oratio exigue scripta. Exiguum &
exiliter ad calculos revocare amicitiam.
Exiguum tibi à Principe tributum est.

Exiguitas, tis, f. Wenigkeit. Syn. Exilitas.
Ufus. Exiguitas copiarum recessum magis, quam pugnam suadebat.

Exiguus, a, um. wenig. Syn. Exilis. X. Exigens. Adv. Valde, sine. Ufus. Exiguus finibus provincia. "Tenui & ex quo sermone disputare. Exiguo & angusto tempore aliquid absolvere. Tenuis oves, facultates exiguae, nullae amicorum copiae. V. *Parvus, paucus.*

Exilio, is, filii, & filivi, sultum, Ire. aufspringen. Syn. Profilio, evado, me projicio, me proripio. Ufus. Perlectis tuis litteris gaudio exilii. Exhibuit conscientiam sceleris excitatus. Repente exillit & in publicanum se proripuit; in forum se projicit.

Exilis, e. gering. Syn. Tenuis. X. Plenus, mitis. Adv. Sine. Ufus. Solum exile & macrum Genus orationis exile, aridum, concisum, minutum. Spinosa & exilis oratio. V. *Parvus.*

Exilitas, tis, f. Wenigkeit. Syn. Tenuitas, jejunitas. Ufus. Qui discernes horum copiam, & libertatem ab illorum exilitate & jenuria?

Exiliter, gering. Syn. Tenuiter, jejune. Ufus. Exiliter & jejune disputare.

Exilium, ii, n. Elend. Syn. Patriae, vel civitatis privatio, exterminatio, poena exilii, proscriptio. Phil. 1. In exilium mittere, in das Elend schicken. In exilium eicere, projicere, pellere, nectere; in exilium agere; patriam extorrem expellere: exilio mulctare; in exilium expellere; exilio afficere, projicere in exilium; amandare aliquem in ultimas terras; aqua & igni alicui interdicere; ex urbe ejicere; ex terminare; urbe renoque expellere; pellere, exigere. Relegare aliquem. 2. In exilium proficisci, ins Elend gehen. Ire, abire, proficisci in exilium; exilium abire; in exilium deportari, exportari; in ultimas maris terrasque oras devehii; urbe cedere, excedere. Egredi, migrare; solum vertere; mutare; patriam relinquere exilii causa. Exilium sibi consciscere; exilio se mulctare, in voluntarium exilium secedere, freiwillig ins Elend gehen. 3. De exilio redire, aus dem Elend zurück kommen. De exilio reduci; exilium patriae sede mutare; in patriam revocari. 4. Cicerone in exilium missus est, Cicerone ist in das Elend geschickt worden. Exilii causa solum vertere iussus est. Fluxibus republicae expulsus, in

terras alias exportatus exulavit. Exterritus patriam, expulsus, ejectus, finium interditione multatus est; urbe, domo, panatibus, foro, luce, congressu aquarum prohibitus, relegatus est; damnatus exilio. In Heliconicam habitatum concessit. V. *Exul, exulo. Ufus.* 1. In exilium mittere, pellere, ejicere. Exilio mulctare, ins Elend schicken. 2. In exilium ire, proficisci, exportari, in das Elend gehen. 3. In exilio esse, im Elend sein. 4. exilio reduci, aus dem Elend zurück kommen.

Eximie, vortreflich. Syn. Egregie. Ufus. Eximie me dilexit. *Valde.*

Eximius, a, um. vortreflich. Syn. Egregius, praestans. Ufus. 1. Ea, quae eximia sunt, ac praecleara videntur, parvi docere. Pompeji singularis ac eximia virtus. Eximium ingenium. Eximia pulchritudo. 2. *Exemptus, ausgehoben.* Tu unus eximius es? Eximium facient neminem, nemo exemplus erit, neminem excipiant, man wird niemand ausnehmen. V. *Egregius, Summus, Clarus.*

Eximo, is, ere. herausnehmen. Syn. Excludo, excipio, libero, absolvo. Phil. 1. Hominem ex onere exemi, er hat diesen Menschen von solcher Schuldigkeit befreit. Immunitatem homini dedit civilium munerum; vacationem; a muneribus dedit: legibus eum solvit; legum vinculis exsolvit; gratiam legis homini fecit; exemptum eo onere fecit; eo onere levavit. 2. *Exemptus erat muneribus publicis; er war von öffentlichen Verbindungen befreit. Immunis erat muneribus; muneribus vacabat; immunitatem habebat; vacationem habebat, nactus erat munerum publicorum; vacabat a publicarum rerum curatione & administratione; solutus erat ac liber ab iis muneribus. V. Immunis, privilegium. Ufus.* 1. Exime e rebus humanis amicitiam, urbe nulla stare poterit. 2. *Libero, befreien.* Aliquem e vinculis, e culpa, miseria, servitute eximere. Nomen alicujus de tabulis, ex reis, ex aerariis eximere. Curas alicui, inscriptionem, opinionem, scrupulum, lassitudinem eximere. Rem miraculo exemi, er hat ermitlet, daß es nicht unglaublich sey. 2. *Consumo, produco, produho, vergehen, zubringen.* Diem, horam, tempus dicendo exemi, ne ad negotii caput perveniri posset. V. *Libero.*

Exin, darnach. Syn. Exinde.

Eximatio, is, ivi, itum, ite. zunichte machen. Syn. Exhaustio. X. Impleo, repleo. Ufus. Agros

Agros, domos vastare & exanare. V.
Exhaustio, nihilum.

Exinde, demach. Syn. Exin, deinde.

Existimatio, onis, f. Meinung, Achtung.
Syn. Autoritas, fama, honestas, opinio, commendatio. Epi. Bona, m. la, cara, communis, faciliior, gravis, honesta, incertissima, integra, magna, optima, perpetua, popularis, praeclara, sanctissima, summa, tacita, turpis. Usus. 1. Existimationem colere, sich einen Namen und Ansehen machen. Bonis artibus in magnam existimationem venire, in ein Ansehen kommen. In existimatione esse, in Ansehen stehen. Mei labores ad hominum existimationem dimanant, in ein Ansehen gerathen. Existimationi consulere & dignitati servire, auf sein Ansehen acht haben. Omnium existimationi satisfacere, der von sich geschöpften Meinung ein Ge-fügen thun. Agitur existimatio ingeni; es geht um die Ehre und Hochachtung meines Verstandes. In disferant existimationis venire, in Gefahr seiner Ehre gerathen. 2. Alterius existimationem oppugnare, immnuere; venire, facere contra existimationem alterius, wider die Ehre und Ansehen eines andern handeln. Existimationem omnem amittere, perdere, alles Ansehen verlihren. 3. Existimationem reconciliare, die Ehre wiederum herein bringen. Existimationem conservare, die Ehre erhalten. Suam existimationem alteri committere, seine Ehre und Ansehen einem andern anvertrauen. Existimationi hominum se vendita e, eitle Ehre suchen, sich vor andern selbst herausschreiben. V. Fama, Opinio, Hener.

Existimator, oris, m. Richter, Schlichter.
Syn. Iudex, arbiter, opinator. Epi. Acerrimus, doctus & intelligens. Usus. Existimator alicuius artificii; acerrimus, non stultus existimator.

Existimo, as, avi, atum, are. vernehmen.
Syn. Puto, reputo, sentio, aestimo, opinor, dico, iudico, persuasum est animo. Aar. Bene contra, falso, longe aliter, longe secus, male, melius, minus, optime, peius, prorsus, recte, locus, valde, vere, usque eo, invidiose, privatim, vulgo, publice. Phras. Existimare potius errorem quam culpam fuisse, ich meine es sey viel mehr aus einem Fehler, als aus Boheit geschehen. Magis adducor, ut errorem credam, quam culpam fuisse; in opinionem venio; in eam opinionem adducor; in opinione ea sum, id factum errori, magis, quam culpae tribuendum. V. Opinor, iudico, puto. Usus. Rem male; de aliquo mi-

nus bene existimare, nicht viel auf einen haften. Quid ex istis malum, non facile existimare possum. Alios suis moribus existimare, urtheilen. Ex eventu de consilio existimare. In existimando prudens.

Existo, is, stiti, ere. entstehen, seyn. Syn. Sum, appareo, prodeco, emergo. Aiv. Parumper, repente, subito. Usus. 1. Tua in me summa beneficia extiterunt. Metuo, ne in litum existam cruclior. Ex luxu existit avaritia. E vultu animi magnitudo existit, elucet, hervor heinen. 2. Prodeco, exeo, emergo, hervor gehen, hervorkommen. Utinam ille ab inferis existat! E virtutibus beata vita solet existere. Arguis repente ex ara extitit. E silice ignis extitit. Lignum ex aqua extitit.

Exitibilis, e, schädlich. Usus. Bellum exitibile. V. Noxius.

Exitialis, schädlich. Syn. Mortifer, calamitosus. Usus. Exitus exitiales.

Exitiosus, a, um, schädlich. Syn. Perniciosus. Usus. Exitiosum consilium.

Exitium, ii, n. Untergang. Syn. Pernicies. Epi. Crudelissimum, publicum, commune, summum, lucuosissimum. Phras. De multis exitio fuit, er hat vielen den Untergang verursacht. Multos in casum traxit; eorum multos concidit; multorum ille salutem afflixit, perdidit, multos ejus ram involvit, oppressit; in hanc omnium deterrimam materiamque conditionem adduxit; multus exitium peperit; perniciem attulit; calamitatem ac peritiam importavit. V. Roma, afflicto, destruo. Usus. Qui de hujus urbis exitio, de nostro intuitu, de republicae pernicie cogitant. Exitum alicui comparare, dare; exitio esse.

Exitus, us, m. Ausgang, Endchaft. Syn. Eventus, casus; finis, terminus. X m. Epi. Calamitosus, difficilis, dignus, viae factis, dubius, rerum, facili, felix, perniciosus iudici, fortunatus, gloriosus, incertus, iracundus, laetus, maritimus, molestus, notabilis, optabilis, perspicuus, prudens, similis, similimus principio. Adversus, secundi, boni, contrarii, difficiles, diverii exitiales, extremi, exitiosi. Fatales, gravissimi, improvi, incerti, immutabiles, maritimi, meliores, mirabiles, plurimi, prosperi, recentes, simili, spissi, & producti, tristes, necessarii, utiles. Usus. 1. Contigit rebus nostris exitus, quem optabamus; bonum exitum & felicem habuit haec aestas. Fugam quarebamus, quae tamen exitum non habebat. Belli exitus semper incerti. Consulate tuus in exitu

exitu est. Exitum exspectare debemus.
3. Fims, Ende. Vixit tuncpem honesti
exitu conclusit. Quæ pollicitus es,
exitu præsta. V. Euentus, Fims.

Ex ex, legis, g. o. ohne Gesetz. Syn. Qui
lege aliqua non tenetur. Usus. Non
quod Syllam exlegem putarent. V.
Dissolutus.

Exoleſco, is, evi, evi, ere. veralten. Syn.
Quasi inveterasco. Usus. Atlas tua jam
exolevit.

Exolvero, is, vi, utum, ere. auflösen. Syn.
Solve, dissolve, libero, absolvo. Att.
Planè. Usus. Nomina mea exsolvi,
expedivi, abjacti. Aliquem reli-
gione, religionum nodis, metu, pœna,
besse. Se suspitione, pudore ali-
quem liberare & exsolvere; fidem vo-
taque exsolvere, sein Versprechen erfül-
len. V. Solve.

Exonero, as, avi, atum, are. erleichtern,
entladen. Syn. Allevio, onus detraho.
Usus. Exonerare aliquem. V. Lero.

Exopto, as, avi, atum, are. wünschen.
Syn. Opto. Usus. Ut ea res tibi laudi
sit exopto. V. Opto.

Exorabilis, e. erbitlich. Syn. Placabilis.
X inexorabilis. Usus. Exorabilis ira-
cundia.

Exorbeo, es, ui, orptum, ere. außschlutschen,
ausaugen. Syn. Haurio, haurior. Usus.
Civilem sanguinem exorbueras. Quæ
unquam Charybdis tantos gurgites hau-
rite posset, quantas ille prædas exorbuit?
Multas difficultates exorbere.

Exorcismus, i, m. Teufels-Beschwörung,
Austreibung. Phras. Dæmones exorcis-
mis e corporibus pellere, Teufel austrei-
ben. Malos dæmones ex corporibus ex-
turbare, exigere, profligare: correptos,
vexatos à malo dæmone liberare; ex
obsessis corporibus malum genium de-
pellere; sacris carminibus malos genios
ex miserorum corporibus ejicere, fuga-
re. V. Diabolus.

Exordior, iris, orsus sum, iri. anfangen. Syn.
Ordior, exordium capio, principium
cappio, duco. X Perficio. Adv. Bene
causam, gloriose, potissimum. Usus.
ab alio principio exorsus sum dicere.
Exordiri à re ipsa. Pertexe, quod ex-
orsus es. V. Initium, inchoo.

Exordium, ii, n. Anfang, Eingang. Syn.
Principium, exortus, proœmium, di-

cedi initium, vestibulum & aditus ad
causam. Epi. Commune, commutabile,
difficillimum exile, negatorium, vai-
gare, facillimum, separaturn, longum,
translatum, vehemens, pugnans. Phras.
Exordium longius petam, ich will den
Eingang zur Sache etwas weiter her-
beien. Alius repetam rationem con-
siliorum meorum; longinqua repetam,
ut apertius exponam consilia mei.
longè repetam mei sermonis initium,
quo pateant illustrius consilia mei.
Longinquum exordium capiet hic
sermo, quem de meis consiliis habitu-
rus sum. Usus. Difficillimum est in
omni, conquiritur exordium. Exor-
dium ab aliqua re capere, ducere.
Longum & aliè petitum, proœmium.

Exorior, eris, ortus sum, oriri. entstehen,
entpringen, aufgehen. Syn. Orior,
existo, erumpo. X occido. Adv. Lon-
gius, paulum, repente, planè, perrup-
to. Usus. 1. Ante extinctum sidus, quæ
planè exortum, natumque esset. Re-
pente exorta est Catullæ nefaria in-
do. 2. Summa annuum, recreor, levo, sich
erholen. Ego nunc paulo exorior è leti-
ris Romæ allatis. Quæ gloriâ commotis
Epicurus exoritur.

Exornatio, onis, f. Außzierung. Syn. Or-
namentum, ornatus, conformatio, lepor,
conciinnitas, festivitas. Epi. Egregia.
Usus. Sine exornatione aliquid simplicitate
exponere.

Exornator, oris, m. Außzierer, Aus-
schmücker. Usus. Ceteri non exor-
tores, sed tantummodo narratores
facere.

Exorno, as, avi, atum, are. außzieren. Syn.
Expolio, illumino, illustro. X ad-
mo. Adv. Amplè, dilucidè, magnè,
planè, privatim, publicè. Usus. Exornat
orationem. Pythagoras Italiam artem
exornavit. Exornare triclinium mag-
ficè. Aliquem magistratû; urbem ma-
gis exornare. V. Orno.

Exoro, as, avi, atum, are. erbiten.
Syn. Impetro. Adv. Semel. Usus. A
Stoici, viri non esse exorari, aut pe-
cari. Exoravit me frater, ut huc venirem.
V. Preces, deprecor.

Exors, ortis, g. o. nicht theilhaftig.
Syn. Non particeps. Usus. Amicus
culpâ exors.

Exorsus, us, m. Anfang. Syn. Exordium

Exorsus, a, um. gehörig, verhält. Syn. C

quo habet, aut habetur. *Ufus.* Jupiter
Troianos exolus. Omnibus exosum esse.
V. *Odiu*.

Exoticus, a, um. ausländisch. *Syn.* Peregrinus, peregrini moris homo, adventitius.
V. *Peregrinus*.

Expallesco, is, li, ere. erbleichen. *Syn.* Exalbescio, pallore suffundor. *Ufus.* Expalluisse, erubuisse, titubasse. V. *Pallesco*.

Expavescio, is, pavi, ere. erschrecken. *Ufus.* Infem expavescit muliebriter. V. *Metuo*, *Timor*, *Pares*.

Expectatio, onis, f. Hoffnung, das Warten. *Syn.* *Spes*. *Ep.* Acerba, adversaria, brevis, caeca, diuturna supplicii, firma, gravis, incredibilis, indigna homine libero, longa, magna, major, maxima, mirabilis, summa, non parva, quotidiana, sollicita, summa, suspensa, tacita, ultima, crebra. *Phras.* 1. *Vereor, ne, quam tuis expectationem concitasti, hanc sustinere ac tueri non possis*, ich fürchte, daß du die hohe Meinung, so du bey andern von dir ermedet hast, nicht genugsam erhalten wirst. *Vereor*, ut studia tua expectationi hominum respondeant. *Timeo*, ne studiorum tuorum eventus ab expectatione hominum discedat. *Timeo*, ne tuis studiis non is, qui expectatur, sit exitus. Magna me dubitatio tenet, an eum quem homines expectant, studia tua fructum latura sint. *Timeo*, ne studia tua cum hominum opinione non consentiant; alium, atque expectatur, exitum habeant; qui expectatur, fructum non pariant; fallas hominum spes de te conceptas. *Timeo*, ne studiorum tuorum eventus alius, atque expectatur, existat. 2. *Expectationem de te egregiam moristi, du hast eine große Hoffnung von dir ermedet.* Expectationem apud omnes, omnibus de te magnam commovisti, concitasti, fecisti, dedisti, attulisti; magnam in expectationem omnes adduxisti. 3. *Magna de te expectatio est, man erwartet von dir nichts geringes.* Scito, te in summa expectatione esse; summam esse tui expectationem; omnes expectant à te, quæ à summa virtute, summoque ingenio expectanda erant; nihil humile, nihil vulgare, nihil angustum à te expectatur; magnum quiddam, & excellens; excelsa omnia, ampla, divina sibi de te pollicentur; civitas omnis expectatione suspensa, in expectationem erecta est. 4. *Expectationem de te concitasti, ut te sciamus, du hast der von dir geschöpften Hoffnung ein Genügen gethan.* Expectationem de te factam, cuius es præclaræ; explevisti,

qui à vicisti, superasti desiderii nostri expectationem; conceptæ de te opinioni egregie respondisti. 5. *Expectationem non respondisti, du hast unserer guten Meinung kein Genügen geleistet.* Fecisti, decepisti expectationem nostram; id quod à te præstitum; longe infra expectationem est; non æquasti spem de te conceptam; longe absunt à præclara expectatione studiorum tuorum fructus.
V. *Opus*, *Spes*.

Expecto, as, avi, atum, are. erwarten. *Syn.* *Præstolor*, *spero*. *Adv.* Acriter, acerrimè, admodum, amanter, amplius, avidè, avidissimè, commodissimè, jam diu, maximè, melius, mirificè, omnino, privatim, prorsus, publice, quotidie, summi, valde, vehementer, rectè, foris. *Phras.* 1. *Diu te jam expello, ich erwarte dich schon lange.* Diu te operior; in diuturna expectatione est adventus tuus; acerrimè, valde suspensio animo te præstolor; magna tui est expectatio; vix fero jam desiderium tui; animus jam præstolantem deficit; angor singularum horarum expectatione. 2. *Omnes expectabant exitum rei, es erwarteten alle den Ausgang der Sache.* Omnes erecti expectatione stabant; in expectatione civitas erat universa; civitas in rei expectationem erecta erat; tot mortalium animi spe, metuque pendebant; expectationes ea res non exiguas commovebat;angebantur, cruciabantur, torquebantur omnes expectatione rei. Civitas omnis cæca expectatione suspensa tenebatur; in eventum sortis intentata erat; multiplex expectatione commota erat. 3. *Cum omnes expectarent, da alle warteten.* Intanta expectatione rerum; tot mortalium animis spe, metuque pendebant; intentis in rei eventum omnium animis oculisque. *Ufus.* Reditum tuum spe expecto, absentem memoriâ colo. Omnia volo à me postules & expectes. Diem ex die expectare. Charus omnibus & expectatus venies. Expectatus ad summam dignitatem. V. *Expectatio*.

Expectoro, as, avi, atum, are. das Herz ausgießen, aus dem Herzen treiben. *Syn.* *Pectore ejicio, expello*. *Ufus.* Pavor mihi omnem ex animo sapientiam expectoravit. V. *Aperius*.

Expedio, is, ivi, itum, ire. entledigen, aufheben. *Syn.* *Libero*; *explico*, *extrico*. X *impedio, induo me in laqueos*. *Adv.* Brevi, breviter, elegantissimè, facilè, perspicuè, planè, vehementer, celeriter. *Phras.* *Expectandum tibi sine cunctatione id negotium est, du mußt dieses Geschäfte geschwind verrichten.* Cunctandum non est in eo negotio; producenda, differenda, proferenda, proro

proroganda, protrahenda; longius ducenda res non est; immorandum non est; facienda mora non est; omnis in ea re abjicienda mora est; languor omnis abjiciendus est; sine mora tentanda res est, sine cunctatione, sine ullo temporis intervallo, aggredienda res est; immorari, cunctari, lente agere indormire huic negotio non oportet. *Ufus*. 1. Se omni molestia, occupatione, cura, sollicitudine expedire. Animum metu, dolore expedire, sich fren machen. 2. *Aboluo*, vollenden, ausbören. De otia, rei institutæ exitum expedire. Nodum implicatum expedire. 3. *Promissionis facio*, impedimenta abjicio, beschleunigen, alle Hindernisse wegräumen. Peio à te, ut eam expedias. Me autem ex alio impedit, sed si me expediero &c. Expedire se & evolvere negotius. *V. Explico*.

Expedire, es nuset, es ist vortrüglich. *Syn.* Utile est, conducit. *Ufus*. Cæsar is id consilium ad diuturnitatem dominationis non expedit. Dubitat, quid sibi expediat. *V. Emolumentum*, commodum, utilis.

Expedite, leichtlich, fertig. *Syn.* Plane prompte. *Ufus*. Expedite explicat questionem.

Expedio, oris, f. Vollziehung, zu Werk. Richtung. *Syn.* Abolutio. *Ufus*. 1. Habes hic breviter comprehensam multarum rerum expeditionem. 2. *Strategia* Unternehmung. Educere exercitum in expeditionem.

Exeditus, a, um. fertig, rüstig. *Syn.* Pronatus, paratus, facilis, nulla re implicatus. *Ufus*. Aditus ad cælum bonis expeditissimus est. Expedito & prompto homine nobis opus est. A natura satis aptus & expeditus ad discipulum. Crederat ille viam sibi expeditiorem ad honorem. Expedita oratio. Cuius obviam sit expeditus in equo. Provinciam quam expeditissimam trahere, die Verwaltung also übergeben, daß nichts mehr von denen vortigen Streit-Sachen zu schlichten übrig ist. *V. Paratus, Promptus*.

Expello, i, puli, pulsum, ere. austreiben. *Syn.* Ejicio, exigo, detrudo, exturbo, amoveo, submoveo, locum moveo. *Phras.* Parentem nefarium cum liberis improbis expulsi, er hat den gottlosen Vater samt seinen Kindern austgetrieben. Parentem nefarium cum scelerata stirpe omni executus est; evomuit pestilentem eam familiam ex foro; sceleratam eam stir-

pem foro submovit; foro exelle iussit. *V. Pello*. *Ufus*. Eici, exterminari; expelli ab urbe, prædus.

Expendo, is, pendi, pensum, ere. überlegen. *Syn.* Perpendo, exquiro, examino. *Adv.* Diligenter. *Phras.* Expendenda est sculo, die Sache muß wohl überleget werden. Ve tanta res in animis sermonibus agitata; ad calculos vocanda, reducenda; cum animo, in corde agitata est; calculus ponendus; subducendi sunt calculi; ejus rei consilia animo probe circumspicienda sunt; pensanda sunt ista, ac mente agitata crebrius; res est animo volvenda, volvenda diligenter; res ejus modi est, in qua animus se ad omnes cogitationes verset; quam animus secreta astutitione penset. *V. Examino, conto*. *Ufus*. 1. Omnia diligenter expendere, schyren, astutare. 2. *Do, penao*. Penas alicui expendere, die Strafe bezahlen. 3. *Pondero*, metior, wägen. Aurum expendere.

Expensus, a, um. außgeleget, überleget. *Syn.* Datus. *X. Acceptus*. *Ufus*. Expensi ferre; scribere, se alicui pecuniam desse. Quis tibi mille numinum ferret expensum? Cur iis, quibus credebas, expensum non ferebas?

Expergescio, is, feci, factum, ere. aufmercken. *Syn.* Somno excito. *Ufus*. Hæc Italiam tumultus terrore subito expergescit. *V. Excito, Evigilo*.

Expergiscor, eris, peractus sum, gäh erwachen. *Syn.* A somno, à de somno excitor, somno solvor. *X. dormio*. *Phras.* Ad galorum cantum expergiscens, du erwachest, wann der Hahn frähbet. Galorum cantus te suscitavit; tibi soporem discutit; somno te excire solet; somno te solvit. *V. Evigilo*.

Experiens, entis, g. o. erfahren. *Syn.* Expertus. *Ufus*. Homo navus, experientissimus ac diligentissimus.

Experientia, æ, f. Erfahrung. *Syn.* Periclitatio, usus, exemplum. *Phras.* Est hominæ experientia, vulg. es bist ein Mann von großer Erfahrung. Vir quem longa vita usque rerum maximarum plurimum docuit; quem usus in plurimis rebus erudit; magnâ prudentiâ, magno usu est atque experientiâ præditus; quem usus reapse experiendâ docuit; multum imbutus usu; ætate & usu doctus. Non promptus in eo tantum, sed usu etiam exercitatus; magis

solertiae & usus; in rebus admodum versans & experiens; magnum habet usum in rebus; longo usu edoctus; qui multa usu ac tractatione cognovit; magno rerum usu in rebus agendis exercitatus. V. *Disco. Usus. Experientia patrimonii amplificandi. V. Usus. Peritus, Discipulus.*

Experimentum, i, n. eine Probe, Versuch. Syn. Argumentum. *Usus* Sed hoc experimentum est maximum, quod &c. V. *Experior.*

Experior, iris, pertus sum, iri. erfahren. Syn. Perichlor, periculum facio, usu, tractando cognosco, tento. *Adv.* Maxime, paulisper. *Phras.* Omnia experiri, ich werde alles probiren. Omnes vias persequar, quibus petabo ad id, quod volo, perveniri posse. *Usu*, tractando cognoscam; gustabo omnia; nihil non tentabo; nihil inexpertum & intentatum relinquam. Perichlorabor omnia; periculum faciam; experimentum capiam rerum omnium, quibus optata consequi possim; ultima experiar; nullum non movebo lapidem. V. *Tento. Usus.* Experiri noli, quod assequi te posse diffidas. Vim veneni in cane experiri. Par est eum multa experiri, qui res magnas animo voluit. Ultima experiri malo, quam &c. V. *Experientia.*

Expers, tis, g. o. der seinen Theil hat an etwas. Syn. Non particeps, vacuus, immunis. X *Particeps. Usus.* Contila, ingenu, crudelionis expers. Nulla pars vitæ summæ turpitudinis expers.

Expertus, a, um. erfahren. Syn. Qui habet usum multarum rerum, multarum rerum peritus, experiens. X *rudis. Usus.* Hoc experti scimus. Nec hoc conjectura, sed expertus dico. In aliqua re expertus, virtus præsens, experta perspectaque.

Expeto, is, ivi, itum, ere. wünschen, verlangen. Syn. Opto, cupio, peto, ascedo. X *Ascedo. Usus.* Expetere poenas ab aliquo, einen zur Straffe ziehen. Vitam alienius expetere, appetere. Probat Epicurus, voluptatem natura expeti, V. *Peto, Cupio, Desidero.*

Expiabilis, e. was abzubüssen ist.

Expiatio, onis, f. Versöhnung. Syn. Procuratio. *Usus.* Dns violatis expiatio debetur. Scelerum & impietatis quæ tandem erit expiatio?

Expilatio, onis, f. Plünderung. Syn. Direptio. *Epi. Janta. Usus.* Expilationes & direptiones sociorum. V. *Furtum.*

Expilo, as, avi, atum, are. ausplündern, berauben. Syn. Diripio, exanatio, exhaurio; ago feroque res. *Usus.* Expilare socios, diripere provincias. V. *Diripio.*

Expingo, is, pinxi, pictum, ere abmalen, beschreiben. Syn. Pingo. *Usus.* Motus hominum & ferarum expingere. V. *Describo.*

Expio, as, avi, atum, are. auslöschen, ablassen. Syn. Prociro. *Phras.* Sine scelera expiare, seine Sünden abbüssen. Debitam Deo expiationem facere; placamina coelestis iræ, & piacula conquirere; ipsum se cruciatibus offerre, piaculique dare; abolere superioris vitæ maculas; piaculo diluere contæctas in vita sordes. V. *Præsentia. Usus.* Expiare religiones; forum à vestigiis sceleris. Hoc scelus expiari, nisi supplicio tuo, nequit. Tua scelera Dñi in nobis expiavit. Expiate Deum, s. placare, versöhnen.

Expiratio, onis, f. Ausdünstung. Syn. Exhalatio. *Usus.* Terræ expirationibus aërialitur.

Expro, as, avi, atum, a e. aushauchen, ausdünsten. Syn. Spiritum emitto. *Usus.* Anamam expirare. Inter primam curationem expirat, sterben, den Geist aufgeben. V. *Monior.*

Expiscor, aris, atus sum, ari. ausfragen, ausersuchen. Syn. Indago, inquirō. *Usus.* Omnia ab illo expiscatus sum.

Explanare, deutlich. *Usus.* Definire aliquid explanatus & ubertius.

Explanatio, onis, f. Auslegung, Erläuterung, Erklärung. Syn. Explicatio, enodatio, interpretatio. *Epi. Illustris. Usus.* Dñi nobis obicit, quorum neque scientiam, neque explanationem habemus. Explanatio, quæ reddit apertam planamque orationem. Ad obscura & ambigua explanatio adhibetur.

Explanator, dris, m. Ausleger. Syn. Interpres, explicator. *Usus.* Grammatici Poëtarum explanatores.

Explano, as, avi, atum, are. auslegen, erläutern, erklären. Syn. Interpretor, interpretationem, vel explanationem facio; interpretatione explico, illustro, aut expono, planum & perspicuum facio, explico, aperio, patefacio. *Usus.* Diligentius, apertius aliquid explanare. V. *Explico.*

Explebilis, e, leitet zu erfüllen. *Ufus.* Libido non explebilis.

Expleo, es, evi, et m, ere. erfüllen, ersättigen. *Syn.* Impleo, compleo, saturo, satio, absolvo. *(ex/aurio, ex/aurio. Adv.* Apertus, cumulate, insaturabiliter. *Ufus.* Avantium suam pecuniā, libidinem, voluptatibus explere. Inimicitias, odium, diuturnam inimicitiam & explere. Mortalitem, supremum & explere. Legiones supplementis explere. Sc explere, quod utrique debuit. Res perfecta expletaque omnibus numeris suis & partibus. Vita virtutibus expleta.

Explicabilis, e. leichtlich zu erklären, aufzulösen. *Ufus.* Difficilis res est, & vix explicabilis.

Explicatē, deutlich. *Syn.* Enodate, explanate, *(impuete abscondite. Ufus.* Explicate & distincte dicere.

Explicatio, onis, f. Erklärung, Aufklärung. *Epi.* Brevis quaedam & circumscripta, facilis, facilior, illustris perpolitaeque, mira, suspiciosa. *Ufus.* Explicatio illustris ac perpolita. Explicatio fabularum. *V.* Explico.

Explicator, oris, m. Ausleger, Dolmetscher. *Epi.* Gravior, commodior. *Ufus.* Prudens, severus, gravis explicator.

Explicatrix, icis, f. Auslegerin. *Ufus.* Oratoria, explicatrix perpetuae orationis.

Explicatus, a, um. aufgelegt, erklärt, deutlich gemacht. *Syn.* Apertus, definitus. *Ufus.* Veterum rerum non satis explicata recordatio. Litterae tuae, quibus nihil explicatius, illustrius. Explicata salutis ratio.

Explicatus, us, m. Erklärung. *Ufus.* Natura Deorum obscura est, & difficiles explicatus habet.

Explico, as, avi, & cui, atum, are. aufwickeln, aufwirren, erklären. *Syn.* Expono, explano, in medio pono, enodo, evolvo, aperio, extrico, interpretor, verbis rem complector, exitum reperio. *Adv.* Accurate, accuratius, acute, apertissime, brevi, breviter, commodius, copiose, diligenter, diligentissime, dilucide, eleganter, enodatus, expedite, facete, facile, facilius, graviter, uberius, plane, planius, planissime, praeclare, ridicule, similiter, sigillatim, subtilius, valde, varie, vere, facile, omnino, propiane, non satis. *Phras.* 1. Ille locus difficulter explicatur, diese Stelle wird nicht

leicht erläutert. Difficilis explanationis locus est; res est obscura, & difficiles explicatus habet; locus est inenodabilis, vix explicabilis; verba defunt, quibus loci huius explicatam notionem exequatur, evolvam; vix satis enucleate, aperte, ac plane exponi, exprimi potest; explanatione opus est subtili. Loci huius non est satis explicata ratio. *V.* *Observe.* 1. Nondum me ex/aurio & ex/aurio, ich habe mich von diesen Geschäften noch nicht losmachen können. Nondum mihi explicata & expedata est ejus negotii ratio; nondum evolvi me his ex negotiis potui; nondum explicare id negotium. Haret adhuc, pendet negotii imperfecti moles; affectum, non confectum id negotium est. *V.* *Ex/aurio.* 1. Explicare se dicendo; mentem suam & cogitationem litteris. Factam, sententiam suam explicare. 2. *Ab/aurio, & herio, ex/aurio, los machen.* Urbem horibus cinctam explicavit. Negotia, quae mea explica. Explicate, ut ad nos quae primum venias, Se/aurio, infidiis, periculis explicare. Provinciam alicui explicatam tradere. 3. *Ex/aurio, enarro, & bringen.* Vitam alterius totam explicare & sub conspectum ponere. 4. *Pro/aurio, & breiten.* Aedificium ad aliquem locum usque explicare. Aciem, ordines explicare.

Explodo, is, plasi, plosum, ere. hässlich verlachen, seditisch abfertigen. *Syn.* Ex/aurio, ex/aurio. *Adv.* Jam pridem. *Phras.* Explodunt hominem merito clamoribus ac minarum collisione, man hat ihn billig ausgelacht. Conviciis, sibilis, strepitus, fremitu consecretantur, sibilis excipiunt, consecindunt; haud intactus a sibilis ab/aurio, explodabatur non modo sibilis, sed etiam convicio; refrigeratus sibilis, conviciis exanimatus, communi explosione ejus & expulsus, extrusus, exturbatus est. *Ufus.* Crates commedus non modo sibilis, sed etiam convicio & scena explodabatur. Tam explosam & ejectam sententiam sequeris.

Explore, ungeheißelt, kundig. *Syn.* Certe, plane. *Ufus.* Explore percepta res est & cognita. Explore navigare.

Explorator, oris, m. Spionist. *Ufus.* Misit exploratores, qui observarent.

Exploratus, a, um. erkundigt, gewis, aufgemacht. *Syn.* Certus, explicatus *(De/aurio. Ufus.* Exploratum, perspectum, cognitum habere aliquid. Cui exploratus est, se ad vesperum victurum? Exploratum nobis est victoria. Magna spe, & prop explorata. Cum mihi erit exploratus scribam. Exploratus illi, & velut doctus conditus videbatur consulatus.

Exploro, as, avi, atum, are. erfundigen, erforschen, fundirhaffen. *Syn.* Indago, exquiro, obervo, omni cura investigo. *Adv.* Diligenter, maxime, plane. *Ufus.* Explora rem totam. Africam exploravit. V. *Obferro, indago.*

Explosio, onis, f. Aufblachung, Berspottung. *Ufus.* Ludorum explosiones.

Expolio, is, ivi, itum, ire, poliren, glätten. *Syn.* Excolo, exorno, perpolio. *Ufus.* Doctrinis omnibus virexpolutus. Nil omni ex parte perfectum natura expolivit. **Expolire partitiones, carmen, & castigare.**

Expolitio, onis, f. Polierung, Glättung, Schmückung. *Syn.* Exornatio, explicatio. *Epi.* Artificiosa alicujus inventi, urbana. *Ufus.* Argumentatio, & inventi artificiosa expolitio. Numerorum expolitio.

Expono, is, posui, positum, ere, auslegen. *Syn.* Edissero, exprimo, *Adv.* Absolute, aperte, breviter, apte, brevissime, diligenter, diligentissime, dilucide, humanissime, indiligenter, memoriter, ornate, perbreviter, planius, planissime, probabiliter, prudenter, simpliciter, suavitim, vere. *Phras.* Omnis periculis se exponat, et hat sich allen Gefahren ausgesetzt. Ad omnes casus subitorum periculorum objecit; invidiam malevolorum se dedit; pro republica se in plurimas dimicationes, ac profligatorum hominum quotidianos impetus objecit; vitam suam hostium telis objecit; periculis se omnibus opposuit, exposuit; nudus ac expolitus ad omnes ictus stetit; caput imperterritus discrimini obtulit; in omnem casum se demisit; in omne discrimen se obtulit. V. *Periculum, fortis.* *Ufus.* 1. Rem, ut gesta est, exponam. Artem Rhetoricam exponere. Eam sententiam Cato in suis originibus exponit. 2. Narro, erzählen. Summani cognitionum suarum; mandata alicujus alteri exponere. Quod ut planius exponam, paulo altius repetam. Reddere & exponere rationem facti. 3. *Propono, exhibeo.* salam pono, in conspectu pono, auslegen. Frumentum, merces, vasa Samia exponere, in conspectu ponere, numerare, vendere. Copias in terram exponere, Infantem exponere, auslegen. V. *Explico, Exprimo.*

Exporrigo, is, rexi, rectum, ere, ausstrecken, hervorrecken. *Extendo.* *Ufus.* Munitiones exporrigare, extendere. Frontem exporrigare, das Angesicht ausstrecken, stolz aussetzen.

Exportatio, onis, f. Ausfuhrung, Ausfuhrung. X *inveho, Ufus.* Eorum rerum, quibus abundamus, exportatio, & quibus egemus, invectio.

Exporto, as, avi, atum, are, ausfuhren, ausführen. X *inveho.* *Ufus.* Frumentum in fame exportare ausus est.

Exposco, is, poposci, ere, fordern. *Syn.* Posco, flagito. V. *Peto.*

Expositio, onis, f. Auflegung. *Ufus.* Peripicua & dilucida expositio sententiarum.

Expositus, a, um, ausgelegt, ausgefetzt. *Syn.* Explicatus, declaratus. *Ufus.* 1. Capita multa exposita, nec explicata. 2. Obnoxius, objectus, ausgefetzt. Domus patens, & adeo cupiditatibus exposita.

Expostulatio, onis, f. Zank. *Syn.* Crimination, quædam accusatio,) (*procuratio.* *Ufus.* Flagitatur bonorum expostulatione. Cum esset expostulatio facta. V. *Accusatio.*

Expostulo, as, avi, atum, are, fordern. *Syn.* Expostulationem facio, quæro; expollo. *Adv.* Iracundus, vehementius. *Ufus.* De injuriis expostulare iracunde & vehementer. Expostulare cum aliquo injuriam. Auxilium expostulare. V. *Quæro.*

Expresse, ausdrücklich. *Syn.* Plane, aperte, diserte, dilucide, sine circutione. *Ufus.* Expresse conscripta ponere licebat exempla.

Expressus, a, um, ausgedruckt. *Syn.* Firmus confirmatus, apertus. *Ufus.* Expressa sceleris vestigia extant. Expressa sceleris vestigia extant. Expressa signa virtutis, Imago nostræ vite in alienis moribus expressa. Belam Mithridaticum totum ab Archia expressum est.

Exprimo, is, pressi, pressum, ere, ausdrücken. *Syn.* Expono, eloquor, oratione complector, declaro, imitor, effingo.) (*observo.* *Adv.* Amplius, breviter, diligenter, late, necessario, subtiliter, planius, præclare, putidius, facilius. *Phras.* Exprimere non possum, quæ sentio, ich kan es nicht genau sagen. Mentis cogitata, animi sentia, sensus animi explicare; sermone depromere; oratione concipere, exequi, efferre non possum. Exprimendis animi sensibus omnis impar est oratio, oratio non sufficit verba defunt; non suppetunt; evolvere mentis cogitata non sinit possum. Oratione mentem alloqui, æquare, exprimere nequeo. Verbo satis digno, ut velim maxime, appellari ca res non

non potest. *Ufus.* 1. Expungere similitudinem, mores, vultum alicuius dictione. Aliquem irritando effringere & exprimere. *Expressa & polita effigies.* Expressum & illustre exemplum. *Sonus nec expressus, nec oppressus.* 2. *Aufero, extorqueo, cum lacere obtrahere, eripere, heraußziehen.* Nummulos aliquot, vide, ut ab illis exprimas. Risum alicui, vel genitum exprimere. Vitam exprimere tormentis. *V. Extorques, aufero.*

Exprobratio, onis, f. *Das Verwerfen.* *Ufus.* Nec commemoratio quasi exprobratio est inmemoria beneficii.

Exprobro, as, avi, atum, are. *verwerfen.* *Syn.* Obieci; probro, vitio, culpæ do, verito. *Philos.* *Nihil tui unquam exprobraui, ich habe dir niemals etwas verwerfen, oder vorgeworfen.* Nullum tibi probrum obieci, obieci; non in calamitate insultavi, nec adversam fortunam obieci. Nullum tibi probrum intuli; imperi, inussi. Nunquam recordiam tuam culpavi; vitio & culpæ dedi. Nullum in te exprobrationis telum eieci; nihil in te criminis congeci. Non recordiam probris increpui. Nihil in te criminis, nec mea in te merita commemoravi; nullum in te probrum ieci. *V. Obieci, culpa.* *Ufus.* Exprobrare linguam alicui; odium hominum genus officia exprobrantium.

Expromo, is, prompsi, promptum, ere. *herverziehen.* *Syn.* Profero, expono. *Occulto.* *Harv.* Audicus. *Ufus.* Odium, crudelitatem suam expromere. Leges, sententiam suam expromere. Causa hæc est, in qua omnis vis eloquentiæ possit expromi. *V. Profero.*

Expugnator, oris, m. *Eroberer.* *Ufus.* Urbis expugnator. Pudicitiae expugnator.

Expugnatio, onis, f. *Eroberung.* *Epi.* Luctuosa fani alicuius & acerba, clara apud omnes, hostilis. *Ufus.* Nocturnæ expugnationes.

Expugno, as, avi, atum, are. *erobern.* *Syn.* Vi capio. *Ufus.* Sperabat, se ejus adolescentiam & fortunas expugnare posse. Sapientis animus nunquam vincitur, aut expugnatur. *V. Urbem capio.*

Expulsio, onis, f. *Außtreibung.* *Ufus.* Expulsiones victorum.

Expulsor, oris, m. *Außtreiber.* *Ufus.* Iste bonorum possessor, expulsor, director.

Expultrix, icis, f. *Außtreiberin.* *Ufus.* Philosophiæ expultrix scelerum.

Expunzo, is, punxi, punctum, ere. *ausstreichen.* *Ufus.* Expungere nomen debitoris. *V. Debitum.*

Expuo, is, pui, putum, ere. *ausspeuen.* *Syn.* Cum fastidio rejicio, expello.

Expurgo, as, avi, atum, are. *saubern.* *Syn.* Expio, quasi purgo. *Ufus.* Expurgare suspicionem, dinovere crimen. *V. Purga.* *Excuso, Causor.*

Exputo, as, avi, atum, are. *aussetzen.* *Syn.* Excogito, reputo. *Ufus.* Quid illi in mentem venerit, exputare non possum. *V. Puto.*

Exquiro, is, quisi, quisi, quisi, ere, aut suscepi. *Syn.* Quæro, inquiri, requiro, perquisi, investigo, perscruto. *Harv.* Accurate, diligenter, diligentissime, magnopere, quam diligentissime, studiosè, undique. *Ufus.* Omnis autoritatis in ipsa re & ratione exquirere veritatem. Exquirere de aliquo causam facti. *V. Inquiri.*

Exquisite, auterlesen. *Syn.* Accurate, diligenter. *Ufus.* Accurate & exquisita quid facere. Rationes exquisitas colligere.

Exquisitus, a, um. *auterlesen.* *Syn.* Accipit, lectus, excellens. *Ufus.* Tua exquisita & singularis doctrina. Verba exquisita. Dicendi genus exquisitum. Nihil apud hunc lautum, nihil elegans, nihil exquisitum. Recordare & exquisitæ sententiæ. Munditia odiosa & exquisita nimis. Exquisita supplicia. *V. Diligens, accurate.*

Exsatio, as, avi, atum, are. *ersättigen.* *Syn.* Satio, exsaturo. *Ufus.* Ne morte quidam Scipionis exsatiatur. *V. Satio.*

Exsaturo, as, avi, atum, are. *ersättigen.* *Syn.* Exsatio. *Ufus.* Pascere oculos, exsatulare animum cruciatu alicuius. *V. Satio.*

Exscendo, is, di, sum, ere, außsteigen. *Syn.* Exscensionem facio. *Ufus.* Navi in terram exscendo.

Exscindo, is, scidi, scissum, ere, zerstören. *Syn.* Ad interuersionem redigo; ad interuersionem funditus deleo. *Ufus.* Ut exscindi se potius patretur, quam de. *V. Euerto, vasto, Desiruo.*

Exscribo, is, psi, ptum, ere, herausschreiben. *Ufus.* Tabulas exscripsit. *V. Desiruo.*

Exsibilo, as, avi, atum, are. *auszählen.* *Syn.* Explodo. *Ufus.* Multitudo infacetus exsibit, exsibitur, ejicitur. *V. Exjacio, irruo.*

Exsicco, as, avi, atum, are. austrodnen. *Adv.* Iurim. *Ufus.* Lagenas furtim exsiccare. Exsiccatum genus dicendi.

Exsilio, as, avi, atum, are. anßrauben. *Syn.* Exhaustio. *Phras.* Exspoliavit provinciam; er hat das ganze Land geplündert. Provinciam eam frumento, &c. exinanivit; prædas ex omnibus locis egit; præde loco eam provinciam habuit; quidquid ferri æque potuit, avertit. *V.* Spolio, diripio. *Ufus.* Exspoliare Pompejum exercitu & provincia.

Exsuscito, as, avi, atum, are. aufwecken. *Syn.* Expergefacio. *Ufus.* Hæc cura animos exsuscitat. Memoriam, se exsuscitat.

Exsuscitatio, onis, f. Erweckung. *Syn.* Com-motio.

Extā, orum, n. Därme, Eingeweide. *Syn.* Præcordia. *Phras.* Argutissima, bonæ primæ, secunda, & illissima. *Ufus.* Præfensio per exta. Extā pecudum interpretari.

Extabesco, is, tabui, ere. mager werden, andorren. *Syn.* Contabesco, lentatibet conficior. *Ufus.* Corpus macie, sententia illa diuturnitate extabit. *V.* Tabes.

Extemplo, alsobald. *Syn.* Illico. *V.* Statim.

Extemporalis, e. eilfertig.

Extendo, is, tendi, tensum, ere. außstrecken. *Syn.* Proncio. *Phras.* 1. Late se extendit tua industria ad alias utrumque, dein Gleich erstreckt sich weit zum Nutzen der andern. Late se porrigit & explicat; late patet, fluit, manat; urbem totam complectitur tua industria; ad exteros etiam porrigit, proferis tuam industriam; non constringi, contineri se patitur tua industria; certis finibus includi, circumscribi se non sinit, egreditur extra fines, quos muneris tui ratio constitutos habet. 2. Peninsula late extenditur in mare, die Halb-Insel erstreckt sich weit in das Meer. Excurret late in mare; porrecta est in mare multis passuum millibus, peninsula late in mare projecta. 3. Arbor ramos late extendit, der Baum breitet seine Aeste weit auß. Diffunditur vastis ramis arbor; in omnes partes funditur; late ramos promittit, passis lateramibus; projectis brachiis procera arbor. *Ufus.* Extentis brachiis aliquid de gestu addidit. *V.* Dilato, Explico.

Extenuatio, onis, f. Verringerung. *Phras.* Concisa. *Ufus.* Distincte concisa brevitas extenuatioque.

Extenuo, as, avi, atum, are. verringern. *Syn.* Minuo, attenuo, deprimio, elevo. *X* augeo, exaugero, amplifico. *Adv.* iugulatim voluptates. *Ufus.* Amor omnes molestias extenuat. Munus suum & beneficium verbis extenuare. Externatur spes nostra & evanescit. Extenuare atrocitatem facti, levare, elevare. Ext suabant angustiae gradientium agmen. Extenuare suspicionem, offensionem, ignominiam & elevare. *V.* Minuo.

Extirebro, as, avi, atum, are. durchbohren. *Syn.* Pertirebro, extirebrando extraho. *Ufus.* Nummulos, aurum extirebrare ex aliquo.

Extergeo, es, vel **Extergo**, is, terfi, tersum, ere. abwischen. *Syn.* Tergendo purgo, ac mundum facio. *V.* Tergo.

Exterminator, oris, m. Verrreiber. *Syn.* Expulsor.

Extermino, as, avi, atum, are, vertreiben. *Syn.* Expello, ejicio. *Adv.* Contra. *Ufus.* Exterminare ab urbe. Reipublicæ autoritatem. Rempublicam exterminare. Peraginos urbibus exterminare. *V.* Pello, ejicio.

Externus, a, um. äußerlich. *Syn.* Extraneus, extraneus, exterus, alienigena, extrinsecus accedens, adventitius, peregrinus, advena. *X* Domesticus. *Ufus.* externa commoda, & ad corpus pertinentia. Canum amor in dominos, odium in externos. Animos externa & adventitia visione pulsare. Adjumenta externa & adventitia.

Extero, is, trivi, tritum, ere, außreiben. *Syn.* Commينو, digero, conficio. *Ufus.* Calor stomachi ad exterendum cibum.

Exterreo, es, ui, itum, ere. erschrecken. *Syn.* Perterreo. *Adv.* Præter modum. *Ufus.* Adnotis dolorum facibus exterrantur plerique. *V.* Terreo.

Exterus, a, um. außwendig. *Syn.* Externus. *X* Domesticus. *Ufus.* Externæ nationes. *V.* Peregrinus.

Extimesco, is, ui, ere. fürchten. *Syn.* Pertimesco. *Ufus.* Unum extimescendum est, nequid turpiter faciamus. *V.* Timeo.

Extimus, a, um. äußerst. *Syn.* Extremus. *Ufus.* O bis celestis extimus.

Extinctio, onis, f. Auflöschung. *Syn.* Interitus. *Ufus.* Supremus ille dies non extinctionem, sed loci commutationem affert.

Extinctor, oris, m. Auslöfcher. *Ufus*. Non extinctor; sed autor incendii, belli, seditionis. Extinctor patriæ & proditor.

Extinguo, is, tinxî, tinctum, ere. auslöfchen. *Syn*. Restingo, opprimo.)(*incendo*. *Adv*. Omnino, animum plane, maturius, simul, funditus, jam pridem. *Ufus*. 1. Vir egregius inature extinctus. Belli reliquias extinguere. Memoria tanti scelens non extincta quidem, sed repressa veritate. 2. *Deleo*, *intentam affero* aufheben, vertilgen. Extinguere senatum, leges, rem publicam, imperium, judicia. Alicujus salutem extinguere, gloriam infringere. Furorem alicujus & audaciam opprimere, extinguere. V. *Deleo*.

Extirpo, as, avi, atum, are. ausgerotten. *Syn*. Extraho, evello; stirpem tollo, interficio, funditus deleo. *Ufus*. *Transl*. Nisi omnem humanitatem ex ejus animo extirpatam credimus. Vita funditus extirpati non possunt.

Extispex, icis, m. Wahrsager aus dem Eingeweide der Opfer. *Syn*. Aruspex. *Ufus*. Ars extispicum.

Exto, as, titi, titum, are. hervor gehen. *Syn*. Appareo, consto, sum. *Adv*. Aliunde, nusquam, repente, subito, divinitus. *Ufus*. 1. Extant multa fortitudinis exempla. Multa tua in me merita extant. 2. *Eminco*, hervorstecken. Navis ab aquis extat. Quod est illuminatum magis, extare & eminere videtur. V. *Existo*.

Extollo, is, tuli, elatum, ere. erheben. *Syn*. Effero, erigo, animos tollo, insolentem facio.)(*deprimo*. *Ufus*. Aliquem laudibus in coelum; rem verbis in majus extollere. Extollere jacentem & erigere. Libertas pressa tandem caput extollere, erigere, se recreare incipit. Opes illum admodum extollunt. Oculos, manus, caput extollere. *Cave ad eas*: suos oculos &c. V. *Laudo illustro*.

Extorqueo, es, torſi, tortum. abdringen. *Syn*. Exprimo, aufero, eripio. *Adv*. Ingratis, ſero. *Phraſ*. Nummos aliquot extorſit, er hat ihm etwas Geld abgedrungen, abgeſchmägt. Vi pecuniam ex me exprellit; invito, atque ingratis nummos aliquot extorſit; peculii ſibi aliquid expugnavit; nummorum aliquid à me exterebravit, exſculpiſt; argento me emunxit. *Ufus*. Vi ferrum, arma de manibus alicui extorquere. Sententiam alicui extorquere. Ille mihi error, dum vivo, non extorquebitur. V. *Eripio*.

Extorris, is, Vertriebener. *Syn*. Exul. V. *Exci*, *Exilium*.

Extra, quæwärtß auſſer. *Syn*. Extrinſecus foris. *Imexp*remt remotionis loci.)(*intra*. *Ufus*. 1. Extra urbem, ostium eminare foras. Ea, quæ extra sunt, contemplari. In corpore, & extra, quædam bona sunt. 2. *Præter, ſuper*. Extra tumulum Gallicum multis armorum vacat: est. Sunt hæc extra modum abſona. Extra culpam ſe ponere. Extra hanc causam, nemo armaſerat.

Extraho, is, traxi, tractum, ere. herausziehen. *Syn*. Extirpo, evello: produco, differo. *Adv*. Penitus, radicitus, ſtirpituſ. *Phraſ*. Res variis modis extrahitur, die Sache wird auf verſchiedene Weiſe herausgezogen, verlängert. Res trahitur, dies producitur; res protrahitur, ducitur, differtur; mora rebus alia & alia inſicitur, intercedit: dies unus, alia tertius agenda rei eximitur, V. *Differo*. *Ufus*. 1. Epicurus ex hominum animis radicitus extrahit religionem. Extrahere ex animo ſententiam alteri. 2. *Libertate eripio*, löſemachen. Extrahere ſe è negotio. Rem publicam periculis extrahere. 3. *Produco, differo*, aufſchieben. Res variis calumniis extracta eſt. Diem, ſenatum, judicium extrahere. Certamen in noctem extrahere, verlängern, in die Nacht hinausziehen.

Extraneus, a, um, äußerlich. *Syn*. Extraneus, *Ufus*. Res, bona extranea. V. *Exterminus*, *peregrinus*.

Extraordinarius, a, um. ungewöhnlich. *Syn*. Extra ordinem,)(*Legitimus*. *Ufus*. Extraordinarios honores accipere. Pecunia extraordinaria. Cupiditatibus extranei naris adeo non indulgeo, ut vix quotidianis ſatisfaciam.

Extrarius, a, um. äußerlich. *Syn*. Extrarius)(*interior*. *Ufus*. Extraria deſenſio.

Extremitas, atis, f. das äußerſte. *Syn*. Ora. *Ufus*. Coeli nulla ora, nulla extremitas. Omnem infinitatem peragrabat, in nulla extremitate conſiſtens.

Extremo, ſeßtlich. *Syn*. Ad extremum, ſtremo.

Extremum, zum letzten. *Syn*. Ultimum, ſc. *Ufus*. 1. Quod non habet extremum, infinitum eſt. 2. *Adv*. Tandem, ad, biß zuletzt. *Ufus*. Non illi animus non fides ad extremum deſuit.

Extremus, a, um, lester. *Syn.* Postremus, ultimus, novissimus. *X infimus, primus.* *Phras.* Res ad extremum venit, eo ist auf das äußerste kommen. Ad ultimum dimicationis ventum est. Ad ultimum laboris ac periculi ventum est. Res est in extremum delucta casum. Ad ultima propellimur; omnia extrema, ultima tentanda nunc sunt, & audenda. *V. Finis, periculum, despero.* *Ufus.* Caelum extremum atque ultimum mundi. Extremum discrimen; in extremo libro. Extrema in oratione. In extremis litteris erat.

Extrico, as, avi, atum, are. außwicklen. *Syn.* Explico, expedio, evolvo. *Ufus.* De negotio tuo nihil adhuc extrico. *V. Expedio, explico.*

Extrinssecus, außwendig. *Syn.* Extra, foris. *Ufus.* Pulmones adducunt spiritum extrinssecus. Extrinssecus inaurata columna. Re extrinssecus terribili objecta. *V. Extra.*

Exstructo, onis, f. Aufbaunng. *Ufus.* Exstructiones testorum.

Extrudo, is, trusi, trusum, ere. hinaußstossen. *Syn.* Ejicio, exturbo. *X retineo.* *Adv.* Quamprimum. *Ufus.* Domo aliquem, quin amicitia extrudere. *V. Ejicio.*

Exstruo, is, xi, etum, e. z. aufbauen. *Syn.* Aedifico. *Adv.* Accuratè, verè. *Ufus.* 1. Immortale monumentum exstruere. Ad caelum exstruxit villam. 2. Cogito, gedenken. Age, exstrue animo assitudinem & excellentiam virtutis. 4. Onero, überhäuffen. Mensam exquisitis epulis exstruere. *V. Aedifico.*

Extundo, is, tudi, tusum, ere. außschmieden. *Ufus.* Labor extundit artes; extundit fatidium. *V. Exprimo.*

Exturbo, as, avi, atum, are. vertreiben. *Syn.* Per vim ejicio, expello, delicio, evertio. *Adv.* Nominatim. *Ufus.* 1. Exturbari domo, fortunis, numero vivorum. 2. Transl. Aegritudinem ex animo, lassitudinem ex membris exturbare. *V. Pello, ejicio.*

Exuberantia, æ, f. rectius Exuperantia, Ueberfluß. quod vide.

Exubero, as, avi, atum, are. Ueberfluß haben. *Syn.* Abundo. *Ufus.* Annus pomus exuberat. *V. Copia.*

Exsudo, as, avi, atum, are. außschwigen. *Ufus.* Laborem exsudare.

Exsugo, is, suxi, suctum, ere. außsaugen. *Ufus.* Sanguinem, fortunasque omnium exlugere.

Exul, is, m. Verwiesener, Vertriebener. *Syn.* Extorris, ejectus, relegatus, *X ciuis.* *Phras.* Multi egreßi viri exules facti sunt, viele widerere Männer sind auß dem Vaterlande vertrieben worden. Complures viri insignes iniquè relegati; è patria amandati, expulsi, ejecti, ablegati sunt; exulaverunt; exilio multati, damnati sunt; patriam solum vertere compulsi, coacti sunt; patriam exules relinquerunt; urbe, domo, penatibus, foro, congressu civium extorres fuerunt; patria cedere coacti sunt; in exilium projecti sunt; patriæ finibus prohibiti; in ultimas terras deportati; in ultimum penè rerum humanarum terminum relegati, amandati sunt. *Ufus.* Vagus, exul errabat undique. Reducere, restituere exules. *V. Exilium, Exulo.*

Exulcero, as, avi, atum, are. wund machen. *Syn.* Ulcus facio, corrumpto. *X Conclamo.* *Adv.* Clam. *Ufus.* Animus suspicionibus exulceratus. Non modò non exulcerasti ejus gratiam, sed concilasti.

Exulo, as, avi, atum, are. im Elend seyn. *Syn.* Exul sum; exilii causa solum verto, vel muto; in exilio sum. *Phras.* 1. S. o. ite jus exulat, er ist freywillig in das Elend gegangen. Voluntarium confecit exilium; spontè urbe cessit, migravit, excessit; exulatum est, abiit; in exilium profectus est; patriam reliquit; solum vertit, mutavit; exilio patriam sedem mutavit. 2. Tarquini merito Romæ exularunt, die Tarquini sind blüß in das Elend geschicket worden. Merito urbe pulli; Romæ exacti, extrulli, ejecti, exterminati sunt. Romæ abire, egredi, cedere, migrare, recedere, exire; in exilium ire; exulatum abire jussi sunt; Romam relinquere coacti sunt. *V. Exul, Exilium.*

Exultatio, onis, f. Frolohung. *Ufus.* Illa exultatio Athanantis.

Exulto, as, avi, atum, are. froloßen. *Syn.* Efferor gaudiò; gaudiò triumpho; voluptate, vel lætitià nimia gestio. *X Lamentor.* *Adv.* Audacius, effusè, immoderate, inaniter, palam lætitià, palam luctu, juveniliter. *Ufus.* Alacris exultat in probitas in victorià. Otio, rebus secundis, gaudiò exultare, & triumphare. Exultaret & triumpharet oratio. Elatus gaudiò, animi lætitià exultans. Temere gestuens, furens, & exultans. Furor exultans. *V. Gaudium, lator.*

Exuperantia, æ, f. Ueberfluß. *Ufus.* Populus omnem exuperantiam virtutis odit.

Exsupero, as, avi, atum, are. überwinden. *Syn.* Supero. *Ufus.* Dum animā exsuperabo mea. *V.* Supero, excello.

Exurgo, is, surrexi, surrectum, ere. aufstehen. *Syn.* Surgo, erigor. *Adv.* Honestissime, paulisper. *Ufus.* Exsurge & erige te. Recreatus morbo, ut exsurgere & erigere se posset. *V.* Surgo.

Exuo, is, ui, utum, ere. auszulehen. *Syn.* Spolio corpus, corpus nudo, vestem detraxo, ornatum denudo. *X. mato.* *Ufus.* 1. Omnem humanitatem, idem, obsequium, ius idque exuere, den Hochmuth, alle menschliche Sitten ablegen. 2. *Latrunc,*

herauswickeln. *Laqueis se exuere.* 3. *Vestem pono, depono,* Kleider ablegen. *Vestem, se veste exuere.*

Exuro, is, ussi, ustum, ere. ausbrennen. *Ufus.* Mini ex animo exuri non potest, esse Deum. *V.* Comburo, Coarctans, Ignis.

Exustio, onis, f. Verbrennung. *Ufus.* Exustiones, eluviones, terrarum.

Exuviae, arum, f. Kleider, Beute von Feinden. *Syn.* Spolia. *Ufus.* Locus exuvias nauticus, & classium spolis ornatus. *exuviae.* Exuvias defuncti terra demandare, den toten Leichnam beerdigen.

F.

Faba, ae, f. eine Bohne. *Syn.* Legumen maximum. *Ufus.* Faba abstinuere Pythagorici, quasi eorum cibo mens, non venter infletur. Faba inflationem magnam habet.

Fabella, ae, f. Märlein, Fabel. *Syn.* Fabula. *Epi.* Iota, vetus, anilis, commentitia, Latina. *Uf.* Vetus fabella narratur. *V.* Fabula.

Faber, i, m. Handwerksmann. *Syn.* Opifex, artifex. *Epi.* Lignarius & optimus. *Pluraf.* Faber est admodum peritus, er ist ein wohlverfabrner Handwerksmann. Inventor & machinator bellicorum operum; qui miri artificii machinationes summa celeritate promoveat; fabrilium operum magister excellens est. *Ufus.* Adhibere non modo ut architectos, sed ut fabros ad aedificandam rempublicam.

Fabrè, künstlich. *Syn.* Artifabrè, artificiosè, scite, miro opere, summo artificio. *Ufus.* Argentum fabrè factum.

Fabrefacio, is, feci, factum, ere. künstlich ausarbeiten. *Syn.* Artificiose compono, aedifico. *Ufus.* Astutiam fabrefacere. Vasa fabrefacta.

Fabrica, ae, f. Werkstatt, Gewerl, Arbeit. *Syn.* Fabricatio, ars fabrilis. *Epi.* Admirabilis, crudelis, diligens, divina, incredibilis. *Ufus.* Incredibilis illa naturæ fabrica. Quam solis subtilisque descriptio, quamque admirabilis fabrica membrorum. Vulcanus Lemni fabricæ præest.

Fabricatio, onis, f. Gewerkschaft, das Zimmern. *Syn.* Fabrica. *Ufus.* Si erit tota hominis fabricatio perspecta.

Fabricator, oris, m. ein Künstler. *Syn.* Architectus, artifex, aedicator. *Ufus.*

Minutorum opusculorum fabricator. Ille fabricator tanti operis Deus.

Fabrico, as, avi, atum, are. schmieden, zimmern, bauen. *Syn.* Fabricor, architector. *Adv.* Incredibiliter. *Ufus.* Fabricamus verba. Vim esse aliquam cum prudentia & consilio, quæ finxerit, & fabricata sit hominem. *V.* Fabrico.

Fabrilis, e, zur Hand-Arbeit eines Zimmermanns gehörig. *Ufus.* Erratum fabrilis.

Fabula, ae, f. Fabel, Märlein. *Syn.* Res commentitia, apologus, senæ in mentum. *Epi.* Decantata, falsa, ficta, commentitia, incredibilis, nova, obiceniissima. *Ufus.* 1. Lupus in fabula. Decantata fabula. Num fabulis credam? 2. *Comædia, Tragedia, Schau-Spiel.* Festive fabulam egisti. Fabulam ætatis peregit. Fabulam dare, exigere, conficere. 3. *Demando som,* ich bin zum Gespötte der Leute worden. *Fabula pro.* Vixi fabulam fieri.

Fabulosus, a, um, fabelhaft. *Syn.* Fabulis poeticis decorus; de quo multa finguntur. *Ufus.* Fabulosa antiquitas.

Facesso, is, ivi, itum, ere. sich hinwegpassen. *Syn.* Abceo. *Adv.* Paulisper. *Ufus.* 1. Facessant homines importuni. 2. *Oreo, exhibeo, verursachen.* Periculum alieni, molestiam, negotium facessere, in Gefahr setzen, viel zu thun geben. *V.* Alio.

Facetè, artig, höflich. *Syn.* Concinnè, venustè, ridicule, scitè. *Ufus.* Facetè, venustè, breviter, acutè dicere.

Facetiae, arum, f. Scherz-Worte. *Syn.* Jocus. *laes, lepor, argutiae, suavitas, urba-*

dum. 2. *Lenis, comis, indulgens, exorabilis, faust, munde, gütig.* X *fastidiosus.* Facilem se omnibus præbere. Comites, benigni, faciles homines. Facilis Parens & indulgens.

Facilitas, tis, f. Leichtfertigkeit, Gutwilligkeit.

Syn. *Lenitas, humanitas, comitas, indulgentia.* X *assiduitas.* Epi. Admirabilis, namia. *Ufus.* Qui dignitate principibus antecellit, facilitate par infimis videtur. Exercenda est facilitas & altitudo animi. Quis congressum ejus, quis facilitatem sermonis & humanitatis desideravit?

Facinorosus, a, um. lasterhaft. Syn. *Scelestus, flagitiosus.* *Ufus.* Cum facinorosis, audacibus, injuriis hominibus versari. V. *Miaus, Scelusus.*

Facinus, oris, n. eine gute oder böse That.

Syn. *Factum: scelus, flagitium, nefas.* Epi. Civile, commune, crudelissimum, teterimum, dignum, ferum ac immane, improbum, inauditum, indignissimum, indignum, magnum, malum, manifestum, maximum, miserum, nefarium, nobile, multis sæpe locis commemoratum, tetrum, turpissimum, voluntarium. *Phras.* *Facinus atrocissimum adnasti, et bæteine greuliche Uebelthat begangen.* Indignum nefarium facinus fecit, commisit; tetrum ac turpissimum facinus patravit; facinus in suos scedum ac immane conscivit. *Facinus flagitii plenum ac dedecoris ab illo admissum est.* V. *Scelus, flagitium.* *Ufus.* 1. Ad scelestum ac nefarium facinus aliquem adducere, impellere, incendere, antreiben zur Lasterthat. 2. *Egregium scilum, lobwürdiges That.* Facinus praeclarissimum, pulcherrimum, rectissimum suscipere, obire, concicere, efficere. V. *Factum.*

Facio, is, feci, factum, ere. thun, machen.

Syn. *Ago, efficio, conficio, perficio, præsto, creos, transigo, conflo.* Adv. Abjete, absurde, accurate, ambitiose, amice mentionem alicujus, amplius, animose, aperte, arroganter, asperè, astute, atrocius, audacter, belle, hercle, benigne, breviter, callide, caute, celeriter, clementer, commodè, communiter, consideratè, constanter, consultò, copiose, coram, crebrius, cumulate, cupide, curiosius, decorè, de integro, difficilis, diligenter, dissimulanter, diu quid, dolenter, effœminatè, egregie, eleganter, enucleatè, etiam atque etiam, faciliter, fallacius, familiarius, feliciter, sortiter, fraterne, furiose, furtim, grate, graviter, hostiliter, honestè, honorificè, humane, jam dudum, ignave, immoderatè, impendius, impie, improbe,

improbis, imprudenter, impune, incontinententer, incaute, indecore, indocte, inerte, indulgenter, inhumane, inimice, inique, injuste, inscienter, insidiosè, intemperanter, iracunde, iustissime, libenter, prolixè, cele iter, liberaliter, libere, libidinosè, liquidus, longe, magnifice, magnopere, male, malitiose, maturius, maxime, melius, modice, moderate, molèste, muliebriter, multo necessario, omnino, optime, ornatè, palam, parce, perbellè, perite, peperam, perpetuò, petulanter, plane, libenter, postremo, præclare, preile, pridem, probe, prolixè, prudenter, publice, pueriliter, pulcherrime, quam diligentissime, rabiose, rectè, ridicule, rustice, sapienter, scelestè, scite, sedulo, serviliter, similiter, simulate, sortito, splendide, statim, studiose, stulte, subarroganter, tarde, temere, teterime, timide, turbulentè, turpiter, vafre, vehementer, vere, vitiose, vulgo, scio. *Phras.* 1. *Fac diligenter, quod imperatum est, thue fleißig, was dir befohlen ist.* Rem age, pro virili parte confice; quas tibi imposui partes sustine; mandata nostra exhauri; noli committere, ut honoris nostri causa nos libenter, & celeriter efficias; quod suscepisti onus officii, sustinendum est; postquam subiisti hanc conditionem, promissa tibi implenda sunt; standum pactis ac promissis. 2. *Hanc rem optime facies.* Du wirst diese Sache am besten verrichten. Rem optime tuò ductu geres; in negotii tractatione, gestione solertiam unus adhibebis maximam; prolixè, reor, cumulateque facies; rem pro dignitate administrabis, curabis, effectam dabis. A te res ista optime proficetur, & ad exitum perducetur. 3. *Omnia, quæ vis, faciam, ich werde alles thun, was du verlangest.* Omnia cupio, quæ tu imperas; obsequar voluntati tuæ; omnibus in rebus fore ut in potestate tua scito; vincam meis officiis cogitationes tuas; manulata exhauriam; quæ vis, quæque imperas, prolixè, cumulateque faciam, perficiam, exequar; postulata peragam; quod mandas, factum & curatum dabo. 4. *Rerum gestarum gloria odiosum me facit, die Herrlichkeit meiner Thaten hat mich bey vielen verhaßt gemacht.* Invidiam mihi fecit, confecit, conflavit, peperit, concitavit, attulit; in invidiam me adduxit. V. *Odiosus.* 5. *Quis hoc fecit? wer hat das gethan?* Ad quem id maleficium pertinet? Quis auctor delicti? Quis facinus istud conscivit, patravit? Quis dux, princeps, caput scelesti consilii? Quis fax nefarii hujus incendii, belli, seditionis? Quò fonte profluxit,

trum est inmane hoc facinus? V. *Causa*. 6. *ille est factotum, vulg.* er ist und vermag ben ihm alles. Omnium rerum actor & administer est; idem omnia est, per quem, quæ volumus, omnia auferemus; princeps est in amicitia & gratia Regis; heri sui dextera est. 7. *Omnia facit arbitratu suo, er macht alles nach Belieben.* Suo utitur consilio; tibi uni obtemperat; præter se audit neminem; se unum adhibet in consilium; ad arbitrium libidinemque agit omnia; ut libido fert; ut quæque in mentem, aut libidinem venerint, ita exequitur. *Ufus*. 1. *facere aliquid humaniter, turpiter, studiosè, libenter, consultò, contra leges.* Sumtus, cœnam, impetum, sui copiam, injuriam, poëma, versus facere. 2. *Æstimo, juro, dasür halten, schätzen.* Parvi, magni aliquem facere. 3. *Fingo, maucò, einführen.* Plato facit Socratem disputantem. 4. *Colligo, coro, versammeln, zusammen bringen.* Pecuniam facere; manum facere, copias facere. 5. *Affero, ufero, anbrun, erweisen.* Convicium, pagam, cædem, favorem, honorem, timorem, vim facere. 6. *Exerceo, treiben.* Piraticam, argentariam, mercaturam, præconium, quæstum facere, *Meer-Räuberer, Wechsel ic. treiben.* 7. *Sacrifico, offero.* Junoni consules facere debent. Rem civium ad aras facere. 8. *Patio, leiden.* Detrimentum, naufragium, jacturam gloria, rei facere. 9. *Procuro, verschaffen.* Facere judicium, funus, iusta. 10. *Fingo, simulò, sich auf den Schein verstellen.* Facio me dormire. 11. *Comenio, partes alicujus sequar, es mit einem halten.* Necum facit; i me facit. 12. *Promiscuè, zu verschiede- nen Bedeutungen.* Conpendium, conjecturam, conjurationem, contumeliam, convicium, discessionem, executionem, fallaciam, fidem, foedus, frugem, fugam, gratiam, indicium, metum, medicinam, operæ pretium, obnoxium sibi aliquem, factionem, pacem, periculum, verba, vim facere.

Factio, onis, f. Zusammenrottung. *Syn.* Partes, sectæ. *Epi.* Contraria. *Phras.* 1. *Civitas divisa est in duas factiones,* die ganze Stadt ist in 2. Factionen oder widrige Parteien abgetheilet. In duas partes discessit, scissa est; dislocati civium animi sunt, alios has alios illas partes foventibus. 2. *Factioni se adiungit, er hat sich zu dieser Partei ges- schlagen.* Illarum parvum est; partibus infectus est; partibus illis studet, favet; sectam illorum secutus est; illorum partes fovet; illorum partibus addictus, de- datus est. *Ufus.* Provinciam per vim &

factionem obtinuit. Respublica coitionibus factis onibusque oppressa est. Adversarie factionis duces. V. *Partis*.

Factiosus, a, um, aufrührisch. *Syn.* Seditiosus. *Ufus.* Siquis potens & factiosus. V. *Seditiosus*.

Factito, as, avi, atum, are, thun, treiben. *Syn.* Exerceo, usurpo. *Adv.* Vafè omnia. *Ufus.* Acculationem, versus factitare.

Factum, i, n. eine That. *Syn.* Facinus. *Epi.* Ambitiosum, avarum, audacius, commune, crudele, turbulentum, tranquillum, clementissimum, egregium, extremum, gloriosissimum, gratum, honestum, illustre, improbissimum, laudabile, luculentum, obscurum, plenum flagitii atque dedecoris, præclarum, necessarium, protervum, rectum, simile, singulare, tetrum, crudele, nefarium & tyrannicum, tantum, tamque præclarum, turpe, utile, honestum, versutum & callidum. *Phras.* 1. *Factum sane egregium edidisti, da hast eine herrliche That gethan.* Glorie plenum & fortitudinis facinus patrasti; facinus nobile & commemorandum conceivisti; facinus edidisti; fecisti luculentum plane ac divinum. 2. *multa exant & egregia hominis facta, es seind noch viel herrliche Thaten von ihm vorhanden.* Vigent etiamnum multa strenuè fortiterque facta; ex immortalibus tot editis operibus; ex clarissimis & amplissimis rebus; ex maximis rebus gestis; ex ingentium rerum monumentis, quibus magnam orbis partem complevit, multa adhuc in memoria hærent hominum. Ex tantis rebus gestis, quantas audere vix hominis, perficere penè nullius sit, non paucæ etiamnum in ore ac sermone hominum sunt. Extant hominis non pauca fortitudinis exempla; monumenta virtutis; partarum, gestarum rerum; maximorum in republicam moritorum; editorum bello pacisque operum æquatus cœlo cumulus. *Ufus.* Factum illud per se præclarum est & divinum. Illud pulcherrimum factum, quod ex autoritate senatus gessi. V. *Facinus*.

Facultas, tis, f. Vermögen, Gewalt, Kunst. *Syn.* Commoditas, facilitas, occasio, ansa. *Epi.* Absoluta & perfecta, agraria, aliena, bona, communis, grata & ornata, gravis dicendi & plena dignitatis, jejuna atque nuda, incredibilis, levior, magna, major ac maturior

dicendi, maxima, oblata, optabilis, oratoria, perpetua, poetica, popularis propria, non communis, quantulacunque, singularis dicendi. *Ufus*. 1. Facultatem docendi expele, e, comparare, largiri, suppeditare. Oves superbie materiam dant & facultatem. 2. *Facilitatem accipis*, Gewalt, Vermögen überkommen. Magnam in re difficilima facultatem consecutus, consecutus. Erntest du, nond est facultas benefaciendi. Habes facultatem maximam. Est in te facultas maxima ad rem perficiendam. 3. Facultatem alicui adimere, eripere, einem die Gewalt nehmen. 4. Prætermittere scribendi facultatem, Weisenbett unterlassen. 5. *Art, forma, Kunst, Wissenschaft*. Facultas discendi; exceleste in arte aliqua & facultate. 6. *Divitia, Reichthum*. Facilitates magnas contrahere, habere, augere. Tantz facultates, ingenii, gratiæ, consilii.

Facundè, beredt. *Syn.* Disertè. *Ufus*. Hostem sibi facundè eloquendo conciliare.

Facundia, æ, f. Beredsamkeit, Wohltredendheit. *Syn.* Facultas discendi cum gratia. *V.* Eloquentia.

Facundus, a, um. beredsam. *Syn.* Disertus, qui ea, quæ mente conceperit, facile atque ornatè profert. *V.* Eloquens.

Falcarius, ii, m. Mäder, Schnitter, Soldaten mit Senen bewasnet. *Syn.* Milites falcibus armati.

Fallacia, æ, f. Betrug, Falschheit. *Syn.* fraus, præstigiæ, dolus, luvulatio, machinæ, verbi laqueus. *Ufus*. Ex fraude fallaciis, mendaciis totus constare videtur. Fallaciam intendere in aliquem. Fallaciis circumvenire. *V.* Decipio, Falso, Dolus.

Fallaciter, betrügerlich. *Syn.* Dolosè, malitiosè, fictè, insidiosè, Emulatè. *Ufus*. Fallacissimè, se alicui venditare.

Fallax, acis, g. o. falsch, betrügerlich. *Syn.* Dolosus fraudulentus, imulator. *X Verax*. *Ufus*. Viciniam cupio non fucatam, non fallacem non eruditam artificio simulationis. Malitia est virtuta & fallax nocendi ratio. Astrologi vani, fallaces. Spes falsa & fallax. *V.* Astutus, Decipio, Fraus.

Fallo, is, fefelli, falsum, ere. betrügen. *Syn.* Decipio, induco, fraudo. *Adv.* Dulciter homines, longè opinione, multum opinionem, occultè, omnino, planè, vehementer. *Phras.* 1. *Ubi falsi se sensit, maris sibi afferre conatus est, wie er ver-*

merckt, daß er betrogen se, hat er sich selbst umbringen wollen. *Ubi se fraudatum, in fraudem inductum, fraude irretitum; circumventum, captum, deceptum; fictis verbis inductum; fallaciis à veritate abductum sensit, vidit, cognovit, intellexit, voluntariam sibi mortem asserre conatus est; ubi fraus illi patuit; ubi manifestæ fallaciæ fuerunt; ubi dolus ille patectus est, voluntariam mortem sibi conscribere, voluntaria morte vitam abrumpere conatus est.* 2. *Fallere non soleo, ich pflege nicht zu betrügen.* Nihil in me odiosum ac fallax; absu n ab omni dolo animique fraude; nec tendis fraudibus, parandis dolis, struendis insidiis auctus non sum; alienus sum ab arte simulandi; non sum is, qui fraudulentè agam; in fraudem impellam; fucum faciam; in fraudes illiciam; verba dem; dolis circumveniam. *V.* Decipio, falsus, expectatio. *Ufus*. Tempus, curas, litteras, lusum fallere. Spein de te meam, fidem fefelli. Opinione fallens. Nisi me fallunt omnia. Roscius socios induxit, decepit, detulit, adversarius tradidit, omni fraude & fallacia fefellit. Fallit me amor suscepti operis. Fallunt me oculi ac frustrantur.

Falsè, fälschlich. *Syn.* Falsò. *Ufus*. Falsè alicui allentiri.

Falsitas, tis, f. Falschheit. *Syn.* Vanitas. *X Veritas*. *Ufus*. Falsitas nihil valium habet.

Falsò, verlogen, unrecht, falsch. *Syn.* Falsè, fallaciter. *Ufus*. Hoc falsò memoria proditum est.

Falsus, a, um. betrügerlich, falsch. *Syn.* Adulterinus, vanus, inanis, mendax. *X Verus, Art.* Apertè, perspicuè. *Phras.* Vanus, falsus, fallentia naturæ omnia, was eitel, falsch und betrügerlich ist, das lassen wir von Natur. Falsam, falsam, adulterinam virtutem quis amet? Vana, supposita, supposita virtutis species quem caperet? Quod procul à vero, quod à veritate remotum, quis æstimet? *V.* Vanus, mendax. *Ufus*. In quo nihil est, nisi falsum & imitatione simulatum betrügerlich, und auf den Schein gestellet. Complexus falsæ benevolentie extiterunt in amore simulato. Falsus rumor. Spes falsa. Falsus & mendacibus visis homines conciliare. Quæ ratione vacant, & mentita & falsa & erroris plena sunt.

Falx, cis, f. Sense, Sichel. *Ufus*. Ille arma misit, cornua, tubas, falces.

Fama, a, f. gemeine Rede, Gerücht. R. d.

Φήμη. Syn. Opinio, existimatio,

nomen, sermo, prædicatio, commem-
oratio, nominis celebritas, sermonis
celebritas, rumor, ventus quidam
popularis. Epi. Admirabilis, anti-
quior, bona, calamitosa, communis,

constans, falsa, forensis, frequens,
grata, gravis, illustris, incolumis, in-
terra, perennis, popularis, teneraria
atque inconsiderata, præclara, summa,

tristis. Phras. 1) Fama est, es ge-
het die Rede, es kommt ein Geschrei

aus. Emanat fama; in vulgus exit;

emanat rumor; in omnium ore ac

sermone est; rumoris aliquid ad nos

affluit; serpit latius etiam perobscura

fama; differtur, dissipatur, conva-
lescit rumor; audimus, sed adhuc sine

capite, sine auctore, rumore nuncio;

multus est sermo. Res sermonibus

celebratur. 2) Fama ac re vulgata

est, man hat viel Redens von der Sa-
che ausgebreitet. Constante fama,

omniumque sermone celebratum est;

multa pertulit ad nos rumor; fama ea,

nescio, unde nata, mox totum impe-
rium pervasit, peragravit; fama de re

percrebuit; equum fama atque ser-
mone accepimus; fama erat; rumo-

ris nescio quid nos afflavit; calant

etiamnum ferventque crebri de re

rumores, qui ad nos emanarunt; dissipa-

tus late sermo, disseminatus, dispersus

ea de re est; ea fama ante aliquando

in urbem penetraverat; ad nos per-

venerat, venerat, manaverat; incerta,

multa vulgo jactabantur; nuncii

varios sermones excitant; res ea

dudum est agitata sermonibus; dissi-

patus tota urbe rumor est; discurrit

tota urbe rumor; fama ea diu tenuit;

vulgatus late rumor est. V. Rumor.

3) Famam eam puta non fore diuturnam.

Ich glaube, dieses Geschrei wird bald

aufhören. Refrigitur opinio, brevi

ea fama; evanescit; famam eam

spero, propediem reprimendam, te-

landam, restringendam; morituram

brevi eam famam existimo, nec ævum

laturam; extinguetur, spero, rumor

iste brevi; certe rucus fiet. 2. Fama

pro Existimatione, Ansehen, Mahnen.

1) Famam captare, nach Ruhm und

Ehre trachten. Famam aucupari; in-

haber Eorge tragen. Famæ ac digni-

tati servare; famam suæ parcere, con-

sulere; famam non abjicere; famam

tueri, conservare, tenere, famæ ratio-

nem antiquissimam ducere. V. Curb,

3. Famam consecutus est nonnullam; er

hat sich einigen Mahnen gemacht.

Paucorum dierum studio consecutus

est, ut aliquo apud homines loco esset;

ut memoriæ ac nomini ejus honos

haberetur; ut famam nomenque col-

ligeret, sibi conficeret; ut aliquo

numero esset; ut aliquid existimationis

halteret apud homines; ut aliquem

inter homines locum obtineret; ut ali-

quam, sibi adisceret; existimationem;

ne prorsus jaceret; ne prorsus igno-

bilis, vilis, abjectus, nullius honoris

ac nominis esset; ne ullò planò loco

esset; ne ejus esset inter homines ob-

scura aut infima conditio. Parumper

illum honestavit; aliquo in numero

constituit; aliquem illi locum tribuit,

comparavit, peperit paucorum die-

rum studium. 4) Fama honesta citius

exoptanda est, es ist einem jeden ein

guter Mahne zu wünschen. Id est

cuique optandum, ut bene audiat; ut

honestam famam, ut egregium nomen,

ut bonam apud homines opinionem

consequatur; ut ejus nomen fama di-

vulget, circumferat, circumgestet, per

orbem terrarum dissipet; ad ultimas

terras provehat; ut nominis ejus fama

celebretur; sit in ore omnium; ad

exterarum terras perveniat, pervadat. 5)

Dux erat fama nelyus, er war ein

weit und breit berühmter Feld-Herr.

Terras ac mare famam nominis sui im-

plebat; vagabatur nomen ejus longe

lateque per omnes gentes; illustris

erat & pervagata nominis ejus fama;

in ore atque sermone omnium præ-

clara ejus virtus versabatur; per o-

mnem gentes fama virtutis ejus volita-

bat; in ingenti gloria apud omnes

gentes erat. V. Celebris. 6) Si tuis

scriptis ultimam manum impones, famam

immortalitatem habebis, wann du deine

Schriften zu Ende wirst gebracht ha-

ben, wirst du ein unsterbliches Lob

überkommen. Si tua scripta ad exi-

tum perducas, immortalis erit fama

tua; perpetua, æterna erit; nunquam

deficiet; nunquam consenesceat, nun-

quam peribit; nunquam obliuabitur;

nullo tempore extinguetur; nulla tem-

poris diuturnitate obliuabitur; nulla

dies famam tuam terminabit; nullum

temporis spatium circumseribet; nulla

temporis vetustas corrumpet. Vigebit

in omnium temporum memoria nominis

tui fama; omnes te posteritas agno-

scet; tuas laudes excipiet ac tuetur

omnis

omnis posteritas; de te posteritas omnis audiet & loquetur; immortalitatis præmia consequeris; non simul cum corpore nomen tuum mors extinguet, delebit, auferet; nomen tuum immortalitati commendabis; immortalitati donabis; ab interitu vindicabis in hominum memoriâ retinebis; æterna laude illustrabis; nomen tuum nulla delebit oblivio; nulla ætas, nulla posteritas de tuis laudibus corticescet. V.

Gloria 7) *Alustum de bono tui fama amisit*, er hat viel von seinem guten Nahmen verlohren. Hæret ad metas fama boni viri; non parum de fama illi est detractum; non desuere, qui fama ejus detererent, attererent, depulerentur; laderent; qui famam eum spoliarent; qui inconstantie famam ei notamque inurerent; qui nomini ejus obliicerent; labem inferrent, aspergerent, dedecus inurerent; existimationem ejus deformarent. V. *Detraho*, *Columna*.

8) *Famam restituere*, den guten Nahmen ersetzen. Inultam famam maculam detergere; infontis famam vindicare; violatæ existimationi satisfacere; violatæ famæ injuriam sarcire, refarcire. *Usus*. Conscienda est fama bonorum, quæ verè sola gloria nominari potest. Hominis inconstantis famam suble. Fama illius agitur, es geht um seine Ehre. Omnis ingenii fama mihi abjicienda est, ich muß den Ruhm eines jungeren Mannes fahren lassen. V. *Opino*, *existimatio*.

Famelicus, *syn.* hungerleidend. *Syn.* Qui edendi cupiditate agitur.

Fames, *is*, *f.* Hunger, Hungers-Noth. *Syn.* Appetitus cibi, esuries; item: annonæ caritas. *Epi.* Integra, vetus. *Phras.* 1. *Fames me vexat*, der Hunger plagt mich. Fame premor, conficior, suffocor; fellus inedia sum; inedia vix jam fero; fames me urget; fame macror; vacuus mihi venter crepitat; medullam ventris perrepsit fames; stomachus exinanitus turbas dat; præ fama vix spiritum traho; exinanitum ventrem, sed famem integerrimam afferro, apporto; demensura suum venter flagitat; extremam sustento famem. 2. *Fame mortui sunt*; sie sind vor Hunger gestorben. E vita per inedia discessere confecti fame nequeque sunt; enecti fame sunt, jugulati, suffocati; fame absumpti, consumpti, periire; fame extincti sunt, extrabuere. 3. *Famen sedabimus*, wir werden uns den Hunger stillen. Famen lacte tolerabimus, de pelleinus; famem lacte propulsauius; famem cibo explebimus, saturabimus,

delideria nature explebimus. 4. *Longa siccitas famem inexit*, die langwierige Dürre hat die Hungers-Noth verursacht. Arctiorem cibibus annonam fecit; celestium aquarum inopia laboratum est annonâ. Per longam siccitatem frumenti erat cum summa caritate inopia. Longa siccitate factum est, ut laxior annonâ needum rediret; ut annonâ premente in urbe trepidatum sit. V. *Annona*. *Usus*. 1. Cibi condimentum fames. Obsonare famem, Lust zum Essen erwecken. 2. *Caritas annonæ*, Hungers-Noth. Qui in fame frumentum exportare ausus est.

Familia, *æ*, *f.* Haus-Gezind, Haus-Weisen, Stamm, Haus. *Syn.* Agnatio, cognatio, stirps, domus. *Epi.* Abjecta & obscura, æcissima, equestis, severissima ad iudicandum, ægra, amplissima, clarissima, consularis, diversâ, florentissima, funesta, gladiatoria, speciosa, nobilis, gloriosa, honesta, magna, maxima, nobilissima; patricia, prætoris, pura, summa, tanta, tota, vera, vetus, univèrsa, urbana. *Usus*. 1. Unus homo familia non est. Familia constans & gravis disciplina. In Lachos, *ser* Lachorum familiam insitus. Vetus, illustris, ampla familia. In familiam alicuius se conjicere; in familiam venire, adoptari, recipi, inseri, eueni, andern (Hies) schlecht und Stamm einverleibt werden. Nati familia antiquissima. 2. *Serla*, *Ecclæ*, *Parthen*. Peripatetici in plures quasi familias divisi sunt. 3. *Servorum memores*, Haus-Gezind. Homines conjugum, liberorum & familiarum suarum causâ frumentum condunt. Arbitr familia. Familiam ducere, vorangehen. Pater, mater, filii familias, Haus-Vater, &c.

Familiaris, *e*, *vertrout*. *Syn.* Familiariter conjunctus, necessarius, intimus, domesticus, qui in intima alicujus familiaritate versatur, usu conjunctus. *Epi.* Familiares domestici, intimi. *Adv.* Maxime, valde, omnino. *Phras.* *Familiaris mihi est*, wir sind sehr vertraut unter einander. Multos annos utoreo familiariter, isque me vicissim. Valde familiariter eo utor, ut nec familiaris ulli, nec libentius. Nihil est nostrâ familiaritate conjunctius. Quotidiani mihi cum eo conjunctio est & consuetudo, arctissima necessitudine, vinculis arctissime familiaritatis conjuncti sumus; alter alteri familiares admodum sumus; mutua est inter nos, eaque summa familiaritas. Multos annos magna mihi cum eo familiaritas formus mihi cum eo usus, summe mihi

cum eo familiaritatis consuetudo in-
tercessit; multis abhi o amnis amicitia
nostra summam ad familiaritatem per-
venit. V. *Amicus, Amicitia, Consuetudo,*
Ufus, Intimus, Necessitudo. *Ufus.* Ho-
mo familiarissimus, & mihi omnibus re-
bus conjunctus. Familiares cum altero
conferre sermones. Res familiaris &
domestica bene statuta. Fieri familia-
rem alicui.

Familiaritas, tis, f. Vertraulichkeit. *Syn.*
Ufus, consuetudo, necessitudo, con-
junctio. *Epi.* Egregia, eximia, intima,
magna alicujus cum aliquo, maxima,
memorabilis, nimia, notissima, perve-
tus, summa, tanta. *Phras.* 1. *Familiari-*
ritatem cum illo feci, null. Ich habe ei-
ne vertraute Freundschaft mit ihm ge-
macht. Familiaritatem cum illo con-
traxi, confluxi; magna familiaritate
me cum illo conjunxi. V. *Amicitiam*
contrahere. 2. *In familiaritatem alicujus*
venire, in vertraute Freundschaft kom-
men. In familiaritatem penitus intrare;
ad alicujus familiaritatem se applicare;
se dare, se insinuare; se immergere in
consuetudinem. V. *In amicitiam venire.*
3. *In familiaritate alicujus versari, mit*
einem in Vertraulichkeit leben. Est
mihi intima cum eo familiaritas; fa-
miliaritatem cum illo habeo: familiari-
tas mihi cum illo, cum officiis ejus
multis, tum consuetudine quotidiana
sic aucta, ut nil il sit hæc nostra fami-
liaritate conjunctus. Recepti hominem
in familiaritatem; familiaritate de-
vinxi. Familiaritate conjunctus sum
illi; cum eo familiariter vivo; fami-
liaritate implicitus sum tantâ, ut revo-
care me non possim; intimè illo utor,
nec ab illo unquam recedam; nemo
mihi charior; nemini magis studeo:
cum omnibus in familiaritate antepono;
dudum ab eo in amicitie familiaris ju-
ra adductus sum; dudum familiaris ha-
beri, & in a. canos sermones trahi co-
epus sum. V. *Amicitiam habere cum al-*
tero. *Ufus.* Consuetudo familiaritatem
inducit, constat, affert. V. *Necessitudo,*
Ufus, Conjunctio.

Familiariter, vertraut. *Syn.* Liberè, amicè.
Ufus. Cum aliquo licentiùs, liberiùs,
familiarius, amicitimò, solutiorè animo
vivere.

Famosus, a, um, verschrept. *Syn.* Infamis.
Ufus. Mulier famosa; libelli famosi.
Sparsa epigrammata, in aliquem vul-
gata, famola, probrosa, contumeliosa.
V. *Infamis, Ad laudem perperam ad-*
bibetur.

Famula, æ, f. Magd, Aufwärterin. *Syn.*
Ancilla. *Ufus.* Virtus famula fortunæ.

Famularis, e, rum Dienst gehörig. *Syn.* Ser-
vilis. *Ufus.* Famularis veltis.

Famulatus, us, m. Diensthbarkeit. *Syn.*
Servitus. *Ufus.* In famulatu alicujus
esse. Miser virtutis famulatus, servien-
tis voluptati.

Famulor, aris, atus sum, ari, tlenen. *Syn.*
Servio. *Ufus.* Qui præesse deberent,
famulantur. V. *Servio.*

Famulus, i, m. Diener, Bedienter, Aufwär-
ter. *Syn.* Pedissequus. *Ufus.* Adhi-
beant heri servitiam in famulos, si alter
teneri non possunt. V. *Servus.*

Fanaticus, a, um, unsinnig. *Syn.* Delirus,
furens. *Ufus.* Homo superstitiosus &
fanaticus. V. *Insanus.*

Fanum, i, n. Tempel. *Syn.* Templum,
locus religiosus. *Epi.* Antiquum, anti-
quissimumque religiosum. *Ufus.* Pro-
fanis & delubris pugnare. Athenienses
fanum contumelie & impudentie fe-
cere. V. *Templum.*

Far, farris, n. Storn, Dündel. *Syn.* Quid-
quid frugum terra fert. *Ufus.* Farris
leges.

Farcio, is, farsis, fartum, ire, füllten. *Syn.*
Impleo. *Ufus.* Pulvillus rosis fartus.
V. *Impleo.*

Faris; fatur, fatus sum, fari, reden, spre-
chen. *Syn.* Loquor. *Adv.* Probè. *Ufus.*
Ajunt ex oraculo ita fatam Pythiam.
Tum ad Deos ita fatur.

Fartor, oris, m. Wurstmacher, Füller.
Syn. Qui lucanicas facit & farscit, sive
qui aves farscit & saginat. *Ufus.* Cel-
larii, lanii, coqui, fartores. Fartor sce-
lerum.

Fas, Recht, Billigkeit. *Syn.* Jus, quod
licet. *Ufus.* Jus & fas omne delere.
Si hoc dictu fas est. Clodium nihil
delectat, quod aut per naturam fas sit,
aut per leges liceat. Quoad fas est,
quoad licet. Per fas & nefas, seu jure
seu injuria; per æqua, per iniqua. V.
Honestum.

Fasciæ, arum, f. kleine Binden. *Syn.*
Fasciæ, crurum integumenta. *Epi.* Pur-
puratæ. *Ufus.* Purpureæ fasciæ, mu-
liebres solæ.

Fascia, æ, f. eine Binde. *Syn.* Falceæ. *Ufus.*
Pedes vincire fœcis.

Fasciculus, i, m. Bündelchen. *Ufus.* Fascicu-
lus litterarum. Aliquid in fasciculum ad-
dere.

Fascino, as, avi, æm, are. beraubern. *Uf.*
Oculus, lingua fascinare alicui.

Fascis, is, m. Bürde, Bündel, Bindel. *Fig.*
Fasces erant, ordinarii, formidolosi,
laureati. *Ufus.* Fasces prætoribus præse-
rebantur.

Fasti, orum, m. Kalender, Tag-Buch. *Syn.*
Libri, in quibus dies cuiusque & anni
res gestæ continentur. *Ufus.* Calen-
daria, Diaria. *Ufus.* In fastis Brutii no-
men adscribendam curavi. Gratissime
victoriæ memora in fastis ut esset nota,
feci. Consules non modo ex memoria,
sed & fastis eximendi.

Fastidio, is, ivi, itum, ire. Verdruss haben,
verschmäheln. *Syn.* Fastidiō afficior,
fastidium ad rem habeo. X. Delector.
Phras. Fastidio assentatorum officia, ich
san die verstellte Höflichkeit der
Heuchler nicht ertragen. Molestiam
capio; molestia afficior ex assentato-
rum officiis; molestam mihi exhibent;
satietaem parient, dant, faciunt, asse-
runt repetita assentatorum officia; on-
eri sunt ac tædio; fastidium, tædium
pariunt, asserunt; stomachum, fasti-
dium movent. *Ufus.* Verborum officia;
molestiam asserunt, creant, faciunt
tot assentatorum officia; tædium me
capit tot inanium officiorum. V. Ta-
edium, tædiosus. *Ufus.* Non solum im-
probis iudici, sed & in recte factis
fastidire. V. Satietas.

Fastidiosè, mit Verdruss. *Syn.* Ambitiose,
lentè. X. cupiat, libenter. *Ufus.* Pru-
dentius, vel invitus, vel etiam fastidio-
sius facere aliquid. Tum ego stoma-
chans fastidiosè. Diligenter, ac propè
fastidiosè judicare aliquid.

Fastidiosus, a, um. verdrossen, seindseelig.
Syn. Difficilis. X. appetens, cupiens.
Adv. Sanè. *Ufus.* 1. Crassus in inci-
piendis causis fastidiosior. 2. Abhor-
rens, der einen Abscheu hat. Homo lit-
terarum fastidiosus. 3. Insolens, stolz
und übermüthig. In æquos & pares fa-
stidiosus. V. Arrogans.

Fastidium, ii, n. Verdruss, Unwillen
R. ex Faustus, & Tædium. *Syn.* Offen-
sio, tedium. X. appetentia, cupitudo.
Fig. Delicatum, ingenuum, liberum-

que, insolens, nimum. *Ufus.* Magna
insolentia hominis, magnum fastidium
Magnum horum, si arrogantes essent,
non possem ferre fastidium. Ab ali-
quo celeriter & tueri, & fastidium
abalienari. Cibi satietas & fastidium
Depellere, seu lare fastidium. V. Es-
satio, tedium, satietas.

Fastigio, is, ivi, æm, are. oben aufsteigen.
Syn. In fastigium erigo. *Ufus.* Col-
um in modum mete in acutum cacumen
fastigatus.

Fastigium, ii, n. Gipfel, Spitze. *Syn.* Co-
nus, culmen. *Phras.* Ad fastigium d'rus
erexit, er ist zu höchst auf das Haus hin
aufgestiegen. Fugā se atripuit ad sum-
mas ædes; abdedit se in summas ædes;
Fugā se contulit in summas ædes; fugā
evasit ad superiores ædium partes. *Ufus.*
1. Capitolii fastigium. Tectum majo-
rum fastigiorum. 2. Finis, Ende. Im-
ponere fastigium operi inchoato.

Fatalis, e. unumgänglich. *Syn.* Ex om-
nitate definitus & constitutus. I
voluntarius. *Ufus.* Cause fatales, fati-
necessitas, vis, casus, eventus. Hic
fatales videtur ad interitum reipublicæ
Clodius fatale portentum reipublicæ.
V. Necessitas.

Fataliter, unumgänglich. *Syn.* Necessario
Ufus. Omnia, quæ sunt, ea ab omni
aternitate definita fataliter exstuant.

Fateor, eris, fessus sum, eri. Bekennt
geschehen. *Syn.* Confiteor. X. nego, re-
suro. *Adv.* Acute, latis, aperte, plane
Phras. Tandem fessus est delictum, end-
lich hat er seine Missethat bekennet.
Expressa tandem ex eo sceleris confe-
sio; abductus est ad facti confessionem.
fessus est de suo crimine patefens
iudiciis, ipsiusque confessione crimi-
natus est; tandem sese ipse indicavit;
factus est iudiciis & confessionibus suis.
illud jam non obicere præ se tult;
admittam à se facinus. *Ufus.* Ne
solum fateri, sed profiteri aliquid, &
præ se ferre.

Fatidicus, a, um. Weissager. *Ufus.* Ana-
fatidica. Fatidicorum & vatum effata in-
cognita.

Fatigo, as, avi, atum, are. müd machen.
Syn. Defatigo. *Phras.* Fatigatus equus
nates est, der Soldat ist sehr abgemü-
det worden. Vires militem lassatus
defecerunt; fessum cursu corpus tra-
mles; de via fessus procubuit; ex-
siccire jam lassitudine vires; cursu ex-

notus & latitudine confectus; longa via lassam reddidit militem; longa defatigatione nulli genus succidere; latitudo militem tenet; militi longa latitudine membra flant, arma labant; itineris longitudo militem in languorem dedit; miles in opere longus, & itinere solitarius; miles vinobus exhaustus est; quidquid virum erat in lui, in longitudine itineris prostratum est; defatigatione continuati rueris miles graviter affectus est, itineris labore fractus est miles. *Ufus.* Igne fanguis.

Fatuo, is, ere, et legem. *Syn.* Deficio, vitium facio, labem facio. *Ufus.* Natura a te fatuit. Mors fatuit; labem facit, vitam facit. *V.* Fango.

Fatulus, tis, f. Fährte, Thorheit. *Syn.* Stultitia. *Ufus.* Oportet, non hanc impudentem, aut casum, sed conscientiam, negligentiam, fatulatem nominari debere.

Fatum, i, n. Verhängnis, Schicksal. *Syn.* Vis fatalis, fortuna, fatalis necessitas; series causarum sempiterna; causae aeternae rerum futurarum; causae immutabiles & aeternae; causae incluse in rerum naturam. Fati vis inexsuperabilis, cuius lege immobilis & immutabilis ordo sentitur. Aeterna constitutio. *X.* Coniunctum. *Exi.* Exterum resp. grave, durum, funestum, perniciosum, publicum, singulare, supremum, totum. *Ufus.* 1. Fati necessitas, quod a Deo designatum & constitutum est, ut eveniat. Fato oportet fieri omnia. Fati vis inexsuperabilis. Fati hoc fatum meum. Hoc sum fato natus, ich bin schon in etnem solchen Himmel Zeichen geboren. Illud fatus est, hoc conatus. Fatum illius fuit demergi. Qui omni ratione fata flexissent, nutissent. 2. Infortunium, Unglück. Jam fatum reipublice extremum impendit. Mors fato omnes corruistis. 3. *Fatumum, Weissagung.* Fata Sibyllina. *V.* Necessitas.

Favus, a, um, n. n. trisch. *Syn.* Stultus. *Adv.* Dignus, cum periculo, plane. *Ufus.* Non modo nequam & improbus, sed fatuus & amens. Puer fatuus, & non gravis, nec continens. *V.* Stultus.

Fauces, ium, f. Schlund. *Syn.* Angustia guttatis. *Exi.* impetum. *Ufus.* 1. Praedam huius ex faucibus eripere. 2. *Locus angustus, enger Ort.* Corinthus posita in angustis atque in faucibus Graeciae. 3. *Periculum, Gefahr.* U. bem ex hostium impetu, ac totius belli ore ac faucibus ereptam restituit. 4. *Aditus, Zugang.* Sedens in faucibus macelli. Patefactis orci, terrae faucibus. *V.* Angustia.

Faveo, es, favi, favi, ere. g. g. uen, ge- wogen oder geneigt seyn. *Syn.* Studeo, amo, complector; aequus sum alicui, aequum me praebere. *Ufus.* 1. *Favere, mirabiliter d. g. uati, mire, validissime al. cai, vere.* *Ph. 1.* Favere tibi tota civitas, die ganze Stadt ist dir sehr geneigt. Mirabilis te bonorum virorum benevolentia comitatur; ardentes studio tui & amore; tua causa volunt capiantque omnes; utis populo plane tuo, exornationis tuae cupiditatem stud. osillumque habes populum totum; honori tuo omnes vellicantur; divino omnes studio, constanti benevolentia existant; tui honoris fautores habes plurimos; honestissime tibi cupiunt; tuorum studia ardentia habes; gratiosus es omnibus; animo in te sunt singulari; benevolentia te summa complectuntur; inclinatione voluntatis in te propendent, omnium animi ad dignitatem tuam sunt propensi; plebs omni te favore complectitur; tui sunt omnes, tibi gratificari cupiunt; in te civitas versa est tota; ita effusi sunt in te omnes, tanta & tam secundam in te voluntate, ut studia omnium in te unum inclinent, respiciant; firmissima hominum benevolentia manitus es; cives omnes unice tibi sunt dedicati. 2. *Plebs tibi fauere, das gemeine Volk wird dir gänzlich seyn.* Plebis gratiam unus maxime feres; civitas omnis in tua dignitate studia sua figet omnia; ejus studium honori tuo nullo loco decrit; omnem illa industriam, curam, operam, diligentiam ad honorem ac dignitatem tuam conferet, nullum in te ornando, honestando, colendo locum, aut tempus; nullum studium, officium, observantiae genus praetermittet; praesens tibi ubique auctoritate studio, gratia aderit. *V.* Gratias, f. g. uati, gratia, acceptus. *Ufus.* Saluti, d. g. uati, honori, laudi, industriae & gloriae tuae mirabiliter faveo. Favete linguis. Favere alicujus voluntati, & adiutorem esse.

Favilla, ae, f. Funke. *Ufus.* Contectus ignis e se favillam discutit.

Favonius, ii, m. West-Wind. *Syn.* Zephyrus, ventus ab occidente flans.

Favor, oris, m. Günst, Gemogenheit. *Syn.* Gratia, studium, aura curiusque popularis, prosper flatus fortunae, benevolentia. *X.* *Invidia.* *Phras.* 1. Est in maximo favore apud Principem, et ut ein Favorit ben Hofe, et gilt alles ben seinem Fürsten. Summa apud Principem gratia valet; floret praes alius gratia Principis; in amore & deliciis est Principi; primum in gratia principis locum obtinet; in magna

magni apud Principem charitate est. V. *Gratiosus*. 2. *Ille hoc pro favore habet, vult*, er hält dieses für eine besondere Gunst und Gnade. In summi beneficii loco ponit; inter maxima beneficia refert, numerat; ea res apud illum non vulgari gratiae locum obtinet. 3. *Populi favorem captat*, er sucht die Gunst des Volks. Accupatur gratiam populi, ventum popularem quaerit, ubique colligit; captat auram popularem; in gratiam populi se ponere; vulgi gratiam inire, quaerere; benevolentiam colligere studet. V. *Gratia, faeco, benevolentia*. *Usus*. Eum amorem, & ut hoc verbo utar, favorem ad consilia advocabo.

Favorabilis, e. günstig. *Usus*. Auram favorabilis populi ex Dictatoris invidia petit.

Fauste, glücklich. Syn. *Fortunate*. *Usus*. Fauste, feliciter, prospere.

Faustus, a, um. glücklich, beglückt. Syn. *Fortunatus*. *Usus*. O nox fausta tibi! Quod bonum, felix, faustum, fortunatumque sit, veteres praefabantur. V. *Felix, Fortuna prospera*.

Fautor, oris, m. Gönner, geneigter Patron. Syn. *Studiosus, patronus*. *Epi*. Improbissimus. *Usus*. Multi sunt cupidi tui, multi fautores laudis tuae. Et semper fautor & adjutor extiti. Ego consiliorum tuorum autor, dignitatis fautor, & amplificator. V. *Patronus, benevolus*.

Fautrix, leis, f. Gönnerin, Patronin. *Usus*. Amicitiae fautrices fidelissimae voluptatum.

Favus, i, m. Bienenkorb, Bienen-Gewirk. *Usus*. Apes favos fingunt.

Faux, cis, f. Rachen, Schlund. V. *Fauces*.

Fax, cis, f. Fackel. Syn. *Tæda, funale*. *Usus*. Ardentes faces ad reipublice incendium furis Clodianis ministrabat, in vicinorum tecta jaectabat, Malleolos ad incendendam urbem, facesque comparabat. Non sunt parvis in rebus adhibenda hæc dicendi faces. Dolorum facem admovere. Ad libidinem facem præferre. Antonius omnium Clodi incendiorum fax.

Febriticus, as, avi, atum, are. das Fieber haben. Syn. *Febri corripior, vel tentor*. *Usus*. Febriticavit aliquis, vel inhorruit. V. *Febris*.

Febricula, æ, f. Fieberlein. Syn. *Commotiuncula*. *Epi*. *Assidua & satis molesta*. *Usus*. In febriulam incidit satis molestant.

Febris, is, f. Fieber. Syn. *Febricula, tertiana, quartana*. *Phras*. *Febri laborat*, er hat das Fieber. *Febri jaectatur, afflicatur*; in febriulam incidit, lentis febribus detinetur; febribus corripitur; tentatur, febrem habet; febrem nactus est, quartanam patitur. *Usus*. Incommoda valetudine emerfit febris; in quartanam conversa est vis morbi, es ist ein 4. tägiges Fieber daraus worden. Cum febris domum redii. In tertium diem febris incurrit; alle dritte Tage kommt das Fieber zurück. Febris accedit, delinit, pates accessiones habet, levatur, continuat, per accessiones increfcit, per delinutiones molitur, circuitum habere solita finitur. Febris assidue inhæret; se inclinat, & jam sine horrore est, das Fieber nimmt ab. Febris decessit, das Fieber hat aufgehört. Febris caruit. A febre relictus, liberatus est.

Februarius, ii, m. der Hornung. Syn. *Menfis intercalaris*. *Epi*. *Sterilis*. *Usus*. Februarius mensis extremus anni olim apud Romanos.

Fecialis, ii, m. Herold, Schließer der Bündnisse. *Usus*. *Fœderum, pacis, belli, induciarum feciales judices sunt*.

Fecialis, e. das dem Herold zustehet. Syn. *A feciali factum constitutumque*. *Usus*. Belli æquitas jure feciali sanctissime perscripta est.

Fel, lis, n. Galle. Syn. *Flavabilis*.

Felis, is, f. eine Katzen. Syn. *Domestica bestia muribus insecta*. *Usus*. Qui canem, & felleum ut Deos colunt. Felis quò silentio quam levibus vestigiis avibus obrepat?

Felicitas, tis, f. Glückseligkeit. Syn. *Beatitudo, prosperitas, res secundæ* *Assidua fortuna*. *Epi*. *Incredibilis, par, perpetua, summa*. *Phras*. 1. *Nemo perpetuam hic felicitatem habet*, alhie hat niemant eine beständige Glückseligkeit. Nemo fortuna utitur perpetuo bona; nemo est, cui prospere omnia succedant, cui ad voluntatem suant omnia; cui nihil contravoluntatem eveniat; cui nullum accidat infortunium; cui secunda sint omnia, cui optata omnia contingant. Quis est, qui nihil unquam mali in vita videat? qui nihil sustineat incommodi? qui nullam ferat calamitatem? cujus felicitas sit perpetua, & nullis interrup-

rupta malis? V. *Fortuna*. 2. *Felicitate* *omnibus superior*, du gehest an Glückseligkeit allen vor. Tuas fortunas nemo superat; ea uteris fortunā, quæ potest esse maxima; tam beatus es, quam qui maxime; ita beatus es, ut nemo magis; his vel ornamentis, vel præfidiis redundas, quibus majora nulla esse possunt. Nihil ad felicitatem tibi deest; nemo te potior his rebus, in quibus sita est felicitas; ita prospere tecum agitur, ut invidere possis nemini; felicitate tecum conferti possunt aliqui, præferri, anteferri, præponi, anteponi tibi certe nemo potest. Equas omnium fortunas; rebus omnibus affluis; non est, quod quidquam desideres; nihil non optabile consecutus es; ea possides, quæ, qui possidet, fortunam accusare nullò pacto possit, nullius fortunam sibi exoptare debeat; ea possides ac tenes, quæ vitam beatam efficiant; quæ sunt in vita expectanda. Optimus est rerum tuarum status; animi & fortunæ bona sic in te sunt, ut in nullo magis; tibi satis est vel ingenii, vel fortunæ ad bene beatæque vivendum. V. *Fortuna prospera*, *Eventus*, *Successus bonus*, *Felix*.

Felicitèr, glücklich. Syn. Prospere, fortunatè, faulst; bonis avibus, secundis avibus, secundò omine; non invitâ Minervâ; secundâ fortunâ; dextrò Marte. *Phras.* Res feliciter successit, die Sache ist glücklich von staten gegangen. Res secundissime processit; res plane ex sententia gesta est; res supra votum fluxit; rerum initia sitis prospera fuere; non ancipiti fortunâ res gesta est; secunda omnia cadebant; secunda admodum fortuna rerum fuit. V. *Cedo*, *Succedo*, *E-venio*, *Bene*, *Fortuna*. *Ufus.* Res publica bene & feliciter gesta.

Felix, icis, g. o. glücklich. Syn. Beatus, fortunatus, florens, cui bene est. *Phras.* 1. Te amico felix sum & beatus, ich bin glücklich, indem ich dich zum Freunde habe. Digito cælum attingo; in cælum; secundum mihi vitæ sine ulla offensione cursum polliceor; tranquilla & pacata habeo omnia; fortunam ipsam anteibo fortunis meis; rebus utar secundissimis, rebus omnibus florebo; nemo hominum me vivet fortunatior. 2. Felix ad id tempus erat, bis dahin war er glücklich. Ad eam diem fortuna ei nihil non tribuit; fortuna indulgendo illi nunquam fatigata erat; fortunam in potestate habuit; secundâ fortunâ; magnâ felicitate usus erat; fortunâ illi ubique præstare; nunquam illi aberat,

perpetuâ felicitate florebat; ad eum diem felicitatis nihil illi defuit, prospera fungebatur fortunâ; secundæ illi res erant; vitam vivebat omni felicitatis genere cumulatum; ab omni molestia remotam, sejunctam; meritis erat felicitate; meritis secundis rebus; luxuriari felicitate atque indulgentiâ fortunæ videbatur; Divorum vitam adeptus videbatur. V. *Beatus*. *Ufus.* Felix ad casum fortunamque.

Femen, inis, n. die Hüfte, die Weiche. Syn. Coxendicis pars interior. *Ufus.* Redundas pedibus, feminibus, cruribus.

Femur, oris, n. die äussere Dide am Schenkel, Hüfte. Syn. Coxendicis pars exterior.

Fenestra, æ, f. Fenster. Syn. Locus apertus ad lumen accipiendum, ad admit-tendum solem, diem. *Ufus.* Fenestrarum angustias reprehendis. Latis luminibus fenestræ. Oculi quasi fenestræ animi.

Fera, æ, f. ein Wild. R. ab *Æol.* *Phras.* Syn. Bestia. *Ufus.* Ferae rationis & orationis expertes.

Feralia, orum, n. Aller-Seele-Tag. Dies erant Dus manibus consecrati, quod ad tumulos epulas ferrent, ibique cenas agerent. *Ufus.* Feralibus præfecta est.

Ferax, acis, g. o. fruchtbar. Syn. Uber, fecundus, fertilis, frugifer. *Ufus.* Nihil feracius ingenius. V. *Fertilis*.

Ferculum, i, n. Tracht, Speß-Trachten. *Ufus.* Pomparum ferculis similis, ita lento gressu ingreditur.

Fere, schiet, fast. Syn. Ferme, propemodum, prope. *Phras.* 1. Similitudo fere me fefellit, die Gleichheit hat mich fast betrogen. Propius factum est nihil, ac ut alterum pro altero compellat. Prope erat; non multum aberat; parum aberat, ut me similitudo vestra falleret; haud procul; minimum absuit, quin similitudine vestra falleret; pene proximo me similitudo vestra fefellisset. 2. Seditio fere orta esset, es wäre schier ein Aufruhr entstanden. Prope seditionem res erat; quid propius fuit, quam ut omnia discordiis miscerentur? Res ad seditionem spectabat. Jam in eo res erat, ut seditionibus omnia arderent. 3. Quingenti quatuor fere saucii fuere, es seynd bey 504. verwundet worden. Ad quatuor & quingenti saucii fuere. *Ufus.*

Ufus. 1. Probabile est, quod fere perire solet. Nihil vetate, aut fere nihil differant. 2. *Tactum, alleum.* Hæc fere dicenda habui. 3. *Profecto, fürwahr.* E victoria non fere, quam invidia comsecuta est. 4. *Potissimum, maxime, sonderbar.* Ad hunc fere modum; ad hunc maxime modum locutus est. V. *Quasi.*

Feria, aram, f. Feriertag. *Syn.* Dies festi coelestium, dies quietis. *Epi.* Forenses, novendiales, publicæ. *Ufus.* Feriarum festorumque dierum ratio in liberis requiem habet litium & iurgiorum; in servis operum & laborum. Imperare ferias forenses. Feriæ quantum mihi temporis indulserint.

Feriatum, a, um, müßig. *Syn.* Otiosus, vacans. *Ufus.* Epicuri Deum feriatum volunt otio torpore. Non putes me feriatum à studiis futurum. V. *Otiosus.*

Ferinus, a, um, wilder Art. *Syn.* Feris communis. *Ufus.* Ferinus victus.

Ferio, is, ire, schlagen. *Syn.* Percutio. *Phras.* *Secum feritur, er wird enthauptet.* Securi percutitur; securis in caput deicitur; ferro caput demetitur; caput cervicibus abscinditur; jugulum ferro resolvitur; cervix abscinditur; præciditur, inciditur; caput à cervicibus avellitur, amputatur; caput ense aufertur; collum secatur; obtruncatur. *Ufus.* 1. Feriunt hæc aures hominum. Oculi spectris feriuntur. Hostem ferire, niederhauen. 2. Ferire sordus cum aliquo, ein Bündniß machen.

Feritas, atis, f. wilde Art, Grausamkeit, Unbeständigkeit. *Syn.* Immanitas. *(ma i- fuetudo animi. Epi. Humana. Ufus.* Pars animi, in qua feritas sit, & agrestis immanitas. Ex feritate aliquem ad humanitatem & mansuetudinem transferre. V. *Cruditudo.*

Ferme, fast. *Syn.* Fere. *Ufus.* Mihi ferme acta ætas. V. *Fere.*

Fermentum, i, n. Sauerteig. *Syn.* Portio farinæ subactæ acida. *Ufus.* Uxortota in fermento jacet, vehementer urata est, ist voller Zorn.

Fero, is, tuli, latum, ferre, tragen. R. à *φέρω.* *Syn.* Porto, gero. *Adv.* Abjete, acerbè, acerbissime dissidium, ægre, æque adversam fortunam, a jete, apta, atrociter, clam, clementer, constanter, continenter, de integro dissidium, diutius, egregie, facile, familiariter, fortiter,

graviter, humane, humaniter, modum, immoderate, indigne, insolenter, læte, lente, levius, leviter, libenter, modocriter, mirabiliter, moderate, modicè, molestè, molliter, negligentè, nominatim, obscure, obviam sese, ornato, pariter, patienter, placate, placide, plane, pulcherrime, quam humanissime, quam lenissime, quiete, recte, remississime, sapienter, sedate, stulte, submolestè, tacite, toleranter, tranquille, valde, graviter, vere, vitiose. *Phras.* *Ferre non possen hanc injuriam, ich san diese Beleidigung nicht ertragen.* Concoquere hanc injuriam non possum; grave est, hominis tot ineptias ac injurias devotare; acerbè me accipere hanc injuriam quid mirum? cujus indignitatem nullus nec oculi, nec aures ferebant. V. *Patientior, Sustineo.* *Ufus.* 1. *Terra fert fruges.* 2. *Opinor, conjicio, spero, vermennen, mutmaßen.* Ut mea fert opinio; ut conjectura fert. 3. *Constituo, nuncio, arceo, anstünden.* Ferre ad populum legem aliqua. *Ferre legem.* 4. *Patio, ro, perfero, ertragen.* A quo, et in quo animo; modeste, et parum modeste; leviter, graviter; molliter, indigne fortiter, sapienter, quieto animo, moderate adversos casus ferre. 5. *Repro, posulo, volo, jubeo, erfordern.* Un natura, consuetudo tulit. Si tunc commodum ita fert. Ita credebam, res publicæ tempora ferre. Ut amor tuus fert, perferibe. 6. *Reporto, perfero, davon tragen, überkommen.* Palmam, primas, prædæ partem tulit, responsum tulit; fructum ex ea re maximum tulit. 7. *Affero, ab, bringe, gelien.* Oper auxilia, præsidium, suffragium ferre. Hæc ætas primum oratorem tulit. 8. *Obtineo, consequor, erhalten.* Quo suffragium tulit? 9. *Amo, lieben.* In oculis aliquem fero. 10. *Celebro laudo, erhöhen.* In cælum te omnes laudibus ferunt. 11. *Dico, prædico, sagen, ausgehen.* Hæc ut ferunt, ut fertur, accrimus. 12. *Attribuo, ascribo, zuschreiben.* Ferre ad expensum.

Ferocia, æ, f. Frechheit, Ungeßümlichkeit. *Syn.* Ferocitas. *Epi.* Effrenata, intoleranda, tanta. *Ufus.* Quos illorum animos quos impetus, quam ferociam, quam tolerandum arrogantiam fuisse patius. V. *Insolentia.*

Ferocitas, atis, f. Hochmuth, Frechheit. *Syn.* Ferocia. *Ufus.* Ferocitatem illam & audaciam frangere, reprimere.

Ferociter, frech, übermüthig. *Ufus.* Mihi dictum aliquem asperere, ferociter debere dicta.

Ferox, *deis*, *g. o.* *frech*, *fecht*. *Syn.* *Vehemens*. *(homo)*. *Phras.* *Homo viribus ferax*, *et effertus longa milita animis*, *eia frecher Mensch*. *Atrox* ingenium, & accendi facile; homo tuus ingenio; praeferox animi; itarum & animorum plenus, indomitus & implacabilis; homo ingenio asper; vultu tuus, voce accusatoria, stolidâ audacia *ferox*; homo *vehemens* *feroxque* naturâ, *ferox* & indomitum ingenium; ingenio violentus & inexorabilis; torvus & minax, voce, vultu, oculis ardens. *V. Audax, insolens, apertus, Ufus.* Victoria reddidit hominem ferociorem ac impotentem.

Ferramenta, *orum*, *n.* *Eisen Werk.* *Syn.* *Ferrea instrumenta* *Epi. bona.* *Ufus.* Dicebat se bonorum ferramentorum studiosum. Quae ferramenta, san vectes?

Ferraria, *a, f.* *Eisen-Grube.* *Syn.* *Montus caverna*, ex qua ferrum extrahitur. *Ufus.* Apud eos magnae sunt ferrariae.

Ferratus, *a, um.* mit Eisen beschlagen. *Syn.* *Lerrô devmêtus.* *Ufus.* *Malle ferratae.*

Ferreus, *a, um.* *eisern.* *Syn.* *Durus.* *Ufus.* 1. Odurum te, ferreum ac inhumanum, qui ejus periculis non moveris! 2. *Impudens*, *unverschämte.* Os tuum ferreum.

Ferrum, *i, n.* *Eisen.* *Metalli genus durissimum.* *Epi. civile, imp. um.* *Ufus.* 1. E terrae cavernis ferrum elucimus, rem ac colendos agros necessarium, 2. *Arma, gladius, Wassen, Schwerdt.* Patriae igni ferroque minatur. Homines certis locis cum ferro collocati.

Fertilis, *e.* *fruchtbar.* *Syn.* *Ferax, fecundus, uber, frugifer, fructuosus, opimus.* *Adv. max. m.* *Phras.* *Terra fertilis*, *eine fruchtbare Erde.* Tam uber & pingue solum est, ut repella pabula pecora dicantur, ne satietas perimat; solum pinguisimum, & pabuli fertile, idemque crebris fontibus rigatum. Uberrimum gignendis avis solum; copiosus ager & opimus, quique & ubertate & varietate frugum facile omnibus terris antecellat; ager frugum fertilis, quem cum oblitum videas, annonae caritatem non vereare; ager nobilissime fertilitatis; abundans omnium copia rerum regio. *Ufus.* Ager optimus, maximeque fertilis. Asia tam fertilis est, ut ubertate agrorum, varietate fructuum,

magnitudine passionis, multitudine earum rerum, quae exportantur, facile omnibus terris antecellat.

Fertilitas, *atis, f.* *Fruchtbarkeit.* *Syn.* *Ubertas agrorum, rerumque abundantia omnium; bonitas agrorum & fecunditas.* *(Sterilitas agrorum.* *Epi. barbara.* *Ufus.* Quae sit vel sterilitas agrorum, vel fertilitas. *V. Ager.*

Ferventer, *eisrig.* *Syn.* *Vehementer.* *Uf. s.* De damnatione ferventer agi cogitamus.

Ferveo, *es, bui, ere.* *sieden, braten.* *R. & Phras.* *passio, nutritio.* *Syn.* *Ebullio, calor.* *(Finger.* *Ufus.* *Fervet aestu pelagus.* Usque eo fervet, & fertur, & exultat avaritia. Lites fervent, calant judicia.

Fervide, *eisrig.* *Syn.* *Ferventer.*

Fervidus, *a, um.* *eisrig, blühig.* *Syn.* *Ardens.* *(Fervidus.* *Phras.* *juvenis est natum & ferax, et istem blühender Jüngling.* Magnum ardorem vultu praese ferens; animi ferventiori fervore quodam aetatis incitator; effervescentis sepius; in verba effervescentia facilis; animo ardenti; ardore quodam & impetu *ferox*; propter & fervidam est ingenium. *V. Praeceptus, vehemens, ferox.* *Ufus.* Oratio iocunda, fervida. Fervida ingenia prudenti & moderato viro adjuncto temperanda sunt.

Fervor, *eris, m.* *Hitz, Eifer.* *Syn.* *Ardor, calor.* *(Fervor, Epi. purior, perlucidior nobiliorque, multo ob eas causas aptior ad sensus commovendos.* *Ufus.* Inscindenda est fervor mentis. Fervor aetatis, maris, pelagi. *V. Impetus, Zelus.*

Ferus, *a, um.* *wild, grausam, unbändig.* *Syn.* *Barbarus, immanuetus, immanis.* *(Mitis, mansuetus, cecur.* *Ufus.* *Homo ferus & agrestis; torus ac terreus. Gentes ferae, & omni dicitate atque immanitate teterrimae. Mores feri, immanis natura Seytharum.* *V. Crudelis, Barbarus.*

Fessus, *a, um.* *müd, matt.* *Syn.* *Defessus, languens, de via laesus, defatigatus.* *Ufus.* Fessus plorando, de via; fessus inedia. *V. Fatiga.*

Festinanter, *geschwind, eilend.* *Syn.* *Omni festinatione; equis velisque; equis*

equus & quadriga. *Ufus.* Nimis testimonium facere aliquid, proficisci, abire. *V. Celeriter.*

Festinat o, onis, f. das Eilen. *Syn.* Properatio. *Ufus.* In festinationibus ne suscipiamus nimias celeritates. Habes epistolam plenam festinationis & pulveris.

Festino, as, avi, atum, are. eilen. *Syn.* Proprio, mero. *X* mero, cernior, *Az.* velle. *Phras.* Festinatio est, non mus eilen. Maturus opus est; res non recipit celerationem; abicienda omnis celeratio est; summa celeritas alibienda, suscipienda est; acriter instandum & urgendum; mora nulla interponenda est. *V. Acceleratio, celeritas, propero. Ufus.* Jam ad reliqua festinat animus, oratio. Piora scriptissem, nisi festinaret nunci,

Festinus, a, um. behend, eilend, hurtig. *Syn.* Properans. *Ufus.* Festino inultus decurro.

Festivus, ierlich, fein. *Syn.* Belle, apte. *Ufus.* 1. At quia festive erit in contextu? 2. Accurata, genau. Belle & festive dicere. Dialectica festive trahit elegantia loquendi.

Festivitas, atis, f. Holdseligkeit, Zierlichkeit. *Syn.* Lepor, jucunditas. *Ufus.* Festivitas, splendor, concinnitudo, lepos hominis, orationis. Habet ea res festivitatem. *V. jucunditas, lepor. Pro* Die festo, *Feiertag. vulg. est.*

Festivus, a, um. ierlich, Holdselig. *Syn.* Lepidus, facetus, venustus, omni lepore & venustate affluens; omni urbanitate, lepore, suavitate conditus. *Ufus.* 1. Festivus materculæ suæ filius. Puer festivus. 2. *Eccelesius*, eximius, magnus, herrlich, ansehnlich. Habeo festivum librorum copiam. Festivum acroama. *V. Facetus, lepius. Festivus* conamator, *vulg.* ein Feiertags-Prediger, qui festis diebus pro concione dicit.

Festus, a, um. feierlich. *Syn.* Sacer, religiosus; dies festus, feræ. *Phras.* 1. *Festum est, vulg.* es ist ein Feiertag. Festus dies est; dies religiosus, & a laboribus feratus. Dies testis, quæque summa religione ac cerimonia celebrata; dies Sancti N. aut Sanctæ N. memoria sacer; dies Sanctorum N. N. honoribus consecratus, dicatus. Ferie Nates Servatoris nostri Jesu Christi, Weihnacht-Feiertage. Ferie redivi à morte Servatoris nostri memoria solennis, Oker-Feiertage. Feræ di-

vini Spiritus adventu nobis celebres, Pfingst-Feiertage. Dies Virginæ Mariæ ortu; in cælum transitu nobis religiosus, Geburs-Himmelfahrt, Tag der seligsten Mutter Gottes. 2. *Festum instituire*, ein Fest einrichten. Ferias imperare; diem festum instituire, constituere; solemne instituire; diem festum indicare; solemnem esse velle; festâ religione ac ceremoniâ observandum præcipere; ferias indicare. 3. *Festum celebrare*, den Feiertag halten. Feriatum ab opere, dies festos agere, peragere, celebrare; ferias agere; per otium, sacro in otio agitare; vacuum ab opere diem religioni consecrare; reus divinis tribuere; stata religione, & solemni ab opere vacatione diem festum celebrare. 4. *Festum violare*, den Feiertag nicht halten. Festæ diei sanctitatem violare; diem festum Christiano ritu religiosum ac sanctum non habere; diei religione non impediri, quo minus servili in opere tempus omne exigatur, indictam ab opere vacationem penitus habere. Manus ab opere solemni de non abstinere; diem servili opere ex toto profanam facere; diem festum profestumque promiscuum habere.

Fex, ecis, f. Hesen. *Syn.* Subsidens purgamentum. *Transl.* Sentina, sordes, eluvies, labes. *Ufus.* Perditissima, infima fex populi. Sordes urbis & fex. Fex vulgi ac urbium purgamenta. *V. Fils.*

Fiber, ri, m. Ulber. *Syn.* Castor. *Ufus.* Fibri redimunt se eâ corporis parte, propter quam maxime appetuntur.

Fibra, æ, f. Härlein, Fäserlein an Wurzeln. *Phras.* sunt veluti capilli in exaracamentum, radicibus supsum, & arcebus. *Ufus.* Non ramos solum amputare, sed & radicem fibras evellere.

Fibula, æ, f. Spange. Ornamentum cingulae vestem subbandam. *Ufus.* Pater fibulis aureis donavit milites.

Fictè, falschlich erdichtet. *Syn.* Simulata. *X* zero. *Ufus.* Fictè, falsaciter conlocata gratia.

Fictilis, e, aus Erde, irden. *Syn.* Quod est terra, aut illa materia fictum est. *Ufus.* Vasa fictilia. Uva fictilis.

Fictor, oris, m. Hafner, Töpfer. Syn. Qui ficta ex ære, vel alia materia fabricat. *Ufus*. Pictores, fictores ex cera.

Fictrix, icis, f. Erfinderin. *Ufus*. Divina providentia, hētrix & moderatrix naturæ.

Fictus, a, um. erdichtet, falsch, unwahr. Syn. Commentitius, simulatus, adumbratus. *Phras*. Ficti homines non aut lacent, Xente, so sich nur stellen, gesoffen nicht lang. Homines fictæ & fallaciter virtutem professi; fictæ & adumbratæ virtutes hominum non d. u. in pretio sunt; ficta illa virtutis species ut florculus decidit; virtutis illic color facillē deunit; virtutis illa simulacra, vana utique, & ostentationi perata, ætatem non ferunt; personatam illam virtutis speciem dies delet; quorum in vita nihil nisi fictum, compositum, coloratum, eorum fama & gratia facile extinguitur. *Ufus*. Ficti & commentiti Di. Hæc causa a te per summam malitiam & fraudem ficta est. Res fictæ, & fabularum commenta. V. *Vanus, simulatio*.

Ficulneus, ea, um. vom Feigenbaum. *Ufus*. Ficulneum lignum.

Ficus, i, f. Feige. Syn. Pomum fici.

Ficis, us, f. Feigenbaum. Syn. Arbor fici. *Ufus*. Suspendit se de ficu.

Fidelia, æ, f. Hasen, Krug. Syn. Vas Samianum ad plurimos usus. *Ufus*. Duos parietes de eadem fide dealbare.

Fidelis, e, treu. Syn. Fidus, qui fidem suam præstat, fide præditus. Adv. egregie, maxime. *Phras*. Famulus fidelis esse debet, ein Bedienter muß treu seyn. Fide officioque singulari eile debet; oportet, ut famulus non sit ambigua fide, non fluxa, non levi, sed notā & exploratā; sed optimā & præstantissimā; ut fidem colat; ut is sit, cui omnia credi possint. In famulo probo, ac frugi fides potissimum requiritur; in famulo fidelitas præcipue spectatur; is sit famulus, in quo fidelitatem nemo desideret. Famulus ea fide sit, cui permittere se herus tuto possit; fidem colere vel cum periculo capitis famulum decet; famuli cavere debent ne fluxam fidem gerant. Famulus frugi, studio ac fide erga dominum cedat nemini, oportet. Famulus in fide stet, oportet; fidem ad ultimum conservet; inviolatam fidem præstet; fide ad ultimum invicta sit; ultima pro fide experietur. Famulus magnā & cinnā, præcipuā in herum fide sit, oportet; famulus ejusmodi sit, in quo fides sita sit egregia. V. *Fidem servare*. *Ufus*. 1. i. amicus & fidelis amicus. 2. *Transl.* Ager,

domus, doctrina, ars fidelis. Pro Christi legem ac disciplinam profectio, Glaubiger, *Fidelis*, vulg. est.

Fidelitas, atis, f. Treue, Glaube. Syn. Fidei sanctior observatio. X *perfidia*, *infidelitas*. Epi. perutilis, summa. *Ufus*. Amicorum n. e fidelitas & benevolentia custodit. Nunquam iis fidelitas erga me defecit. Quantum studio ac fidelitate consequi possunt, nutui præsto sunt. Nunquam eorum operam & fidelitatem requavi, desideravi. V. *Fides, fidelis*.

Fideliter, treulich. Syn. Summā, constanti, integerrimā fide. *Ufus*. Prædia tua fideliter curabuntur.

Fidens, tis, g. o. fed, fuhn. Syn. Audens. X *avertus*, *timidus*. *Ufus*. Animus prudentiā & consilio fidens. Fidenti animo ad mortem gradi. Dubitans magis de suis rebus, quam iis fidens.

Fidenter, sicherlich, beherzt. Syn. Audacter. X *timide*, *dubitanter*. *Ufus*. Fidenter respondere; fidenter agere, aggredi, colloqui.

Fidentia, æ, f. Zuversicht. Syn. Securitas, fiducia, consilio. X *infidentia*. *Ufus*. Fidentia est firma animi confisio. Fidentia est scientia quædam & opinio gravis non temeraria assentiens, per quam manus in rebus, multum ipse animus in se fiducia certā cum ipse reponit. V. *Securitas*.

Fidissimē, auß̄ treulichste. *Ufus*. Fidissimē & amantissimē te horum admonitum volui.

Fides, ei, f. Treue, Glaube. Syn. Constantia, promissum. X *perfidia*, *fraus*. Epi. alma, apta, bona, clara, communis, consularis, egregia, singularis, incredibilis, infirmior, insignis, jucunda auditu, magna, mala, melior, mira, optima & speratissima, præstans ac singularis, prompta, publica, sancta. *Phras*. 1. *Fidem aedi nemini*, ich habe mich keinem verbunden; meine Treue und Glauben zugesaget. Fidem nemini obtinxi, obligavi; in eam pactionem fidem meam non interposui; nemini fidem dedi; vadem me nemo habuit. 2. *Fidem, quam dedi, servabo*, ich werde die versprochene Treue halten. Fidem, quam aedi, præstabo; bona fide agam; stabo, perstabo in fide; tenebo, retinebo fidem; fidem meam liberabo, solvam; fidem, Y 2

quam dedi, colam inter terranè; salvam præstabo; fides, quam dedi, constant mihi; fidem integrè exsolvam, exonerabo; promissis stabo. 3. *Qui fidem publicam violat, humanam societatem corrumpt*, der, so die öffentliche Treue und Glauben bricht. Der zerstört alle menschliche Gemeinschaft. Qui fidem publicam frangit, prodit, violat, mutat, per scelus abruptit; is, per quem stat, ut fides civitatis concilietur, labefactetur; fluxa ac vana sit; ut fides publica labet, fluctuet, fureet, infumetur, concutitur, angustior sit; commercium generis humani tollit, omnium commune præsidium oppugnat. 4. *Fidem auctoris minuire*, ei non Credit vermindern. Fidem infirmare, eluere; vnam facere alicujus fidem; fidem alicui abrogare; innuere, labefactare, derogare, concutere. 5. *Fidem non habet*, man glaubt ihm nicht. Fundata leviter eius fides est; fidem non facit; fides illi non habetur; fluxa fide est; testis est haud satis locuples, haud fide dignus; non is est, quo talis cuncto autore stetur; fluxa & vana homini fides est; angustior illi fides est; infirma fide est. 6. *In fidem alicujus se dare*, sich unter eines Schutz begeben. In fidem se fidem conferre, tradere, committere; alicuius se fidei mandare, in fidem se tradere; tutelæ se committere, se subicere. V. *Commendo*. *Chres.* 7. *Fides: Christum negare*, den Christlichen Glauben verläugnen. A Christo desistere; Religionem omnem ejurare; Christo fidem cui usque renuntiare. V. *Apostata*. *Ufus.* 1. Fides, dictorum conventorumque constantia & veritas. Fidem dare, Versicherung geben. Fidem servare, præstare, die Treue halten. Fidem violare, frangere, Treue und Glauben brechen. 2. *Aut ritas, firma opinio, persuasio, confirmatio, Ansehen, feste Meinung, Bestätigung*. Fidem facere, bekräftigen. Fidem alicui habere, Glauben bemessen. Fidem & auctoritatem ferre; fidem affirmare, etiam bekräftigen. Fidem infirmare, abrogare, den Glauben und Credit schmälern, benehmen. 3. *Tutela, patrocinium, clientela, defensio, Schutz, Schirm*. In alicujus fidem se tradere sich unter eines Schutz begeben. In fidem accipere, recipere, unter seinen Schutz annehmen. In fide & clientela alicujus esse, unter eines Schutz stehen. V. *Fido, fidelis*.

Fides, iura, f. Saiten-Spiel. Syn. *Lyra*. *Epi.* com. ore, plurimæ. *Ufus.* Dicere, canere fidibus; salubus scire; fides pulsare.

Fidicen, iais, m. Geiger, Lautenist. Syn. *Qui fidibus, lyra canit, lyricus*.

Epi. nobilitatus. *Ufus.* Nobilitatus fidicen.

Fidicula, æ, f. klein Saiten-Spiel. Syn. *Lyra parva*. *Ufus.* *Fidicula* nume. osè sonantes, & tibiæ modulatè canentes.

Fiducia, æ, f. Vertrauen, Zuversicht. Syn. *Spes certa*. *Epi.* stabilis. *Phras.* *In te fiduciam habeo*, auf dich setze ich all mein Vertrauen. *Quidquid est fiducie*, in te uno certâ cum spe repono; spes mea, quancunque est, in te recumbit, in te sita est; fiduciam omnem in te locatam habeo; spem omnem in te collocatam habeo, præcipuam spem, ac prope modum unicam in te habeo. V. *Stes*. *Ufus.* 1. *Artis suæ fiduciâ insolent*. *Hominis præpotentis fiduciâ*; cui fiduciâ ita se offert. 2. *Passum cum conditione redimendi, redhibendique*, quod venditum est, vulgo obligatio, ein Vertrag mit der Bedingung, das Verkaupte wieder zurückzulösen. Qui fiduciam accipit, debet præstare fidem. Committam fiduciam tenere & possidere.

Fido, is, sius sum, ere. frauen, glauben. Syn. *Credo*, confido. *Phras.* *Fortunæ ne nimium fidas*, traue dem Glücke nicht zu viel. Spem certam in fortuna ne reponas; fortune ne nimium credas, confidas; fidem ne habeas; ne te fortune credas, committas; ne multum in fortuna ponas; à fortuna expectes; ut caute agas cum fortuna; minimum tibi de fortuna pollicearis; spem nullam in fortuna constans, ne fidam, stabilem, firmam, constantem, certam fortunam ducas; auctor tibi sum, ut fortunæ instabilitatem, levitatem, inconstantiam, varietatem, mutationem, varios casus, vicissitudinem portumelicas, extimelicas; fortunæ fidem ne habeas; salutem resque tuas non credas. V. *Credo*, *Confido*. *Ufus.* *Somniam*, *corum præsidis fidere*. X. *Diffidat* *arbitro*.

Fidus, a, um. aufrichtig, treu. Syn. *Fidelis*. *Phras.* *Fidus Junus amicorum est*, er ist ein besonders guter Freund. *Rara inter paucissimos est fidelitas*; is est, quem secundæ adversæque res necum copulârent, cujus fidelitas nunquam erga me defecit; qui datam fidem & exlere novit, & tuam; cujus fidei subnixus tutus mihi esse videat. V. *Fidus*. *Ufus.* *Fidæ* familiaritates amatum.

Figo, is, fixi, fixum, ere. fest machen, anlageln. Syn. *Athgo*. *Adv.* omnimodò. *Ufus.* *Beneficiam trabam clavo figo*. 2. *F*

2. *Posse, verlegen, setzen.* Mentem totam, cogitat onem omnem, operam meam ad iram, iram in conspectu tuo fixi & locavi. Garrulitati, cupiditati modum figere.
3. *Configo, verwunden.* Maledictis aliquem figere, vulnerare, perfodere.

Figura, æ, f. Figur, Gestalt, Form. *Syn.* Forma, species. *Epi.* apta, conglobata, dissimilis, divina, habilis, humana, miranda, muliebris, mira, optima, pulchra, reliqua, tacita, tota, vastior. *Ufus.* Delictabant illum figura & lineamenta hospite. Tacita corporis figura conjecturam affert. Conformatio quædam & figura totius oris ac corporis. Corporis partes, forma, statura, figura. In hominis figura belluæ feritas. Formæ figura.

Figuro, as, avi, atum, are. gestalten, formiren. *Syn.* Formo, effingo. *Ufus.* Tergeboum non sunt ad onus ferendum figurata. Ita figuratum est hoc corpus, ut alius excellat. Deus mundum hac forma figuravit. V. *Fingo.*

Fila, æ, f. Tochter. *Epi.* Charissima, grandis, nobilis, major, optima, singularis, vetula, multarum nutricularum unica. *Ufus.* Filiam suscipere, erzeugen. Filiam habere. Filiam sponcere alicui, pacisci, collocare; viro dare, mandare, committere, verheirathen, verheirathen.

Filicatus, a, u. n. dem Farn-Strau ähnlich. *Syn.* Quod filicis, herba, f. ec. ca. t. r. t. *Ufus.* Pater & filicatus.

Filiola, æ, f. Töchterlein. *Epi.* Amabilis, charissima, dulcor nostra vita, parva, precunda, tristicula.

Filiolus, i, m. Söhnelein.

Filius, ii, m. Sohn. *Syn.* Stirps virilis natus, gnatus: liberi, soboles virilis. *Epi.* Astutus, bellissimus, blandus & graciosus, charus, consularis, delicatior, dignus tanto patre, disertus, diuolutus, festivus, gnavus, prudens, probus, grandis, honestissimus, imago animi & corporis paterni, imbecillus, immanis, imparus, innocens, avarus, non amans suorum, praeditus patriâ virtute, prolus, pupillus, rusticus, si nullus patris, studiosus, eruditus, modestus, suavissimus, venustissimus, unicus. *Ufus.* Filius effigies probitatis paternæ, imago animi & corporis. Est is in me pietate filius, consilius parens, amore frater. Filium gignere, suscipere, procreare, erzeugen. Filium adoptare, an Kindesstatt annehmen. Filium supponere, ein fremdes Kind unterheben. Filium exponere, heimlich auf die Gassen legen. Filium effugere, zur Gasse hinaus bringen. Fili charitate meum diliget, liebt er wie sein Kind.

Filum, i, n. ein Faden. *Syn.* Lini m. T. 2. 2. 1. *Orationis contextus.* *Ufus.* Munusculum levissime crasso filio. Argumentandi tunc filum; filum orationis.

Fimbræ, arum, f. Gebräue. *Syn.* Vestium, aut aliarum rerum extremitas. *Epi.* Mardentes. *Ufus.* Cancinorum fimbræ.

Findo, is, fidi, fissum, ere. zerfallen. *Syn.* Dissido, aperio, divido. *Ufus.* Hoc quod rostrum madetur flumen. Paries madetur, & rimas agit.

Fingo, is, finxi, fictum, ere. gestalten, erdichten. *Syn.* Formo, inveni, o, creo. *Adv.* Omnimodo, commodè, exemplo, praclare. *Phras.* 1. *Autum se finxit,* er verstellte sich, und giebt sich für einen andern aus. *Alium se,* quam sit, emittitur, vendit, alium se gerit, alius est; novum sibi ingenium inest; nobilem se fert claro loco natum. V. *Simile;* 3. *Multa finxit,* sie haben vieles erdichtet. Rem multis mendaciunculis adperseret; multa varis fissa atinxerunt; res magnam partem commentitæ sunt; multa in his, fabulis similia & composita videntur; fabulam dedit, qui illa commentitæ sunt. V. *Falsus, A.* 2. *Ufus.* 1. *Ecuti & materia,* è matre & materia avos trahere. Natura te ad hoc finxit. Se totum ad naturam, artem, voluntatem alius finxit. 2. *Autum, mater,* verstellen. Finxit, erdichten, erdichten. 3. *Commiser,* erdichten. Finxit crimen. 4. *Autum,* schätzen. Autum ex natura finxit. 5. *Conspicio animo,* sich etwas vorstellen. Finxit animo ac cogitatione aliquid.

Finio, is, lvi, itum, ire. zum Ende bringen. *Syn.* Perficio, conficio, absolvo, finem facio; claudio, concludo, termino, modum statuo, finem assero, compleo, fatigium impono, perfungor, extrema persequor, modum facio, modum aut finem constituo, ad exitum produco. *Exorior, fundamentum facio.* *Phras.* 1. *Bellum pace finit,* et hat den Krieg geendet. Ad belli exitum pervenit; bello defunctus est; bellum delevit; exitum bello imposuit; bellum restinxit; victoriâ ac pace terminavit; belli reliquias confecit, sustulit, delevit; bella ne tentillam quidem reliquit; bellum pace conclusit; belli reliquias persecutus est ac confecit; & duras belli contentiones conquievit. V. *Amotio.* *Bellum.* 2. *Negotium breviter finit,* ich werde dieses Geschäfte bald enden. Negatio propediem supremam manum imponam; negotium propediem ad finem deducam; opem finem hauriam; res prop-

diem confecta erit; ad exitum perveniet, provehetur; negotio brevi finem afferam; negotium optato exitu concludam, terminabo. 3. *Finis jam erat inducia*, der Waffen-Stillstand war schon zu Ende gegangen. Exierit, abierant jam induciae. V. *Absolve, Perpetuo, Finis*, *Ufus*. Omnia utilitate finire, *absolvere*, abmessen.

Finis, is, m. Ende, Schluss. Syn. Modus, terminus, exitus, ultimum, extremum. X *Initium, principium.* Epi. Similis, optimus, simplex, teterrimus, vetus. *Phras.* 1. *Non multum adest ad finem*, vulg. es gehet nicht viel ab bis zum Ende. Parum abest à fine; parum adest, quin ad exitum res perveniat; res ab exitu non longe abest, in exitum res est; summam manum expectat; affecta, nondum perfecta, confecta, absoluta res est. V. *Absolutio*. 2. *Sub autumnu finem*, zu Ende des Herbsts. Extremo jam autumno; autumno vertente, praecipitante, exeunte; propè exacto, circumactio. Cum in exitu jam autumnus esset; in extrema parte, ac conclusionem autumnus; autumno jam senescente, delinente in hyemem autumno; inclinante jam autumno. 3. *A principio usque ad finem*, von Anfang bis zu Ende. A capite ad calcem; à carceribus ad metan. 4. *A fine ad principium reverti*, vom Ende bis zu dem Anfang zurück gehen. A calce ad carceres revocari; a meta ad carceres revocari; redire ad fontem; iter remetiri ad caput rei. 5. *Finis principio non ressonat*, das Ende ist nicht gleich mit dem Anfang. Extrema primis non respondent; extrema primis non congruunt; res exitum habet principio dissimilem; abluat à principio exitus. *Ufus*. 1. Non faciam finem rogandi. Illa victoria finem bello attulit, praescriptit. Finem statuere, constituere, reperire, habere. 2. *Causa, cupis gratia*, Ziel und Absichten. Cur? quem ad finem? Finis causa aliquid facimus. Finis bonorum, quo referuntur & referenda sunt omnia. 3. *Locorum, provinciarum extrema*, unde finitima, die Gränzen. Lingua Latina finibus sine exiguis continetur. Imperii fines proferre, die Gränzen erweitern. Finestueri, defendere ab incursionibus. V. *Extremus*

Finite, mit Maas. Syn. Definite. *Ufus*. Avarus erit, sed finite; adulter, sed habebit modum.

Finitimus, a, um. nahe gelegen. Syn. Vicinus, propinquus, consuius, proximus. *Ufus*. Finitimus oratori poetæ est. Falsa veris, ægritudinis finitimus est metus. Vita propinqua inter se & finitima. Regnum, gens finitima. V. *Vicinus*.

Finitor, oris, m. Feld-Messer. Syn. Decempedator, metator, qui agrorum terminos constituit. *Ufus*. Delecta finitorum juvenus.

Fio, is, factus sum, fieri. werden. Syn. Evadere, accido; evado, confio, conflor. *Adv.* Acriter, acris, acerrime, amantissime, animose, apte, arrogantius, atrociter, bellissime, benigne, benevole, casu, caute, clarius, cogitato, commodè, consideratè, constanter, consulto, crebro, cumulatus, cupide, difficile, diligenter, divinitus, diutius, dupliciter, faciliter, forte, fortuito, frequentius, honorifice, honeste, humane, improbe, improviso, inepte, injuste, infuse, iracunde, lepidè, limatius, longius, maturè, melius, modestissime, necessario, obscure, occultius, omnino, petulantissime, pie, privatum, publice, rata, sedulo, severius, simulate, suaviter, tardius, temere, turpiter, varie, vehementer, vere, viriliter, vitiose, utiliter. *Phras.* 1. *Vide, nemine sedati fiat*, schaue, daß davon kein Aufruhr entstehe. Ne seditio existat, consuetur; ne tumultus aliquis enascatur; contentiones gignantur, consequantur; ne in seditionem res vertatur; ne tumultus hic in seditionem evadat, degeneret, delabatur. V. *Factio*. 2. *Si fieri potest*, wann es seyn kan. Si fortuna daret; si res & locus permittit; si confieri res potest; si integrum tibi est; si facultatem causa dat, præbet; si res facultatem habitura tibi videtur; si videris id, quod peto, posse consequi; si rem confici, effici, ad exitum deduci posse putas; si eventum speras cum animo meo congruentem; non alienum, non abhorrentem à voluntate mea. 3. *Tribunus factus est*, er ist ein Obrister worden. Creatus, renunciatus est tribunus; ordines ducere iustus est; tribunicia dignitate auctus; tribunus adscriptus; in tribunorum ordinem adlectus est. *Ufus*. Saepè fit, ut, &c. Facto sunt omnia. Si ita factum esset, ut senatus haberetur, nobis magno usui fuisset. V. *Factio*.

Firmamentum, i, n. Stärke, Beste. Syn. Robur, vires. Epi. Contrarium, gravissimum. *Ufus*. Hic oratio est firmamentum cæterorum. Flos Italæ, firmamentum imperii, ornamentum civitatis. Est hoc firmamentum disciplinæ. Firmamentum & robur accusationis.

Firmè præstigi. Syn. Firmiter. *Ufus*. Habere aliquid benè cognitum, & firmè conceptum animo. Graviter, firmissimè aliqui t alienare.

Firmitas, tis, f. Beständigkeit. X infirmitas. *Ufus*. Constantia & firmitas animi. Firm-

Firmus, steif, hart. Syn. Firmus.

Firmitudo, inis, f. Stärke, Standhaftigkeit. Syn. Firmitas. Epi. Gladiatoria. Ufus. Firmitudo gravitasque animi. V. Constantia.

Firmo, as, avi, atum are. befestigen. Syn. Stabilio, firmum facio. Ufus. Firmare imperium & augere. Nondum pro firmato jus stetit, dieses Recht war noch nicht fest gestellt. Aliquid rationibus firmare. Corpora juvenum labore firman- tur. V. Confirma.

Firmus, a, um. fest, beständig. Syn. Stabilis, ratus, fixus, constans, immortalis, quod multum firmamenti & vi- rum habet; quod nulla vi labefactari, nunquam dimoveri loco potest. Adv. Bene. Phras. La quidem firmum teneo, ich glaube es festiglich. Mihi id con- firmatum est; hoc penitus mihi perfectum, ut adeo animo inlitum in- datum, ut videatur, nec convelli possit. Ab illa opinione nulla unquam condi- tione discedam; nemo me deducere, amovere poterit. Firmo concepta est animo, ea opinio, quam nulla dies evulset, convellet, extrahet, excutiet. Ufus. Firma, stabilis, perpetua auctori- tas. Senatus tua auctoritate firmior. Teneat aliquot firmum. Minus ab equitatu. Civitas firma & valens. Jam sum paulo firmior. Firmiore corpore esse. V. Certus, fixus.

Fiscina, æ, f. Korb. Syn. Canistrum.

Fiscus, i, m. Geld. Ead. Syn. Sacculus ad majoris pecunie summam capiendam, & pecuniam publicam. Phras. Bona fisco addita sunt, seu confiscata, vulg. die Gü- ter sind verfallen, und einactioen wer- den. Bona in publicum redacta sunt, publica sunt; hæc, præconis voci subjecta sunt, pecunia in ætarium rela- ta. Ufus. Reperi fiscos complures cum pecunia Siciliensi.

Fissio, onis, f. Zersplitzung. Ufus. Ter- ræ subiguntur fissione glebarum.

Fissum, i, n. Spalt, Rit. Syn. Fissio Epi. Familiare & vitale. Ufus. Fissum jeco- ris; quid fissum in extis, quid fibra va- leat.

Fistuca, æ, f. Stempel. Syn. Machina, qua traves in terram, vel fluminis al- veum panguntur.

Fistula, æ, f. eine Blöte. Al. sicut instru- mentum diversum à tibia; nem: Tabus.

Epi. Eburnea, pastorita. Ufus. Fistula ca- nere, modulari, flutare, vulg. pfeifen.

Fistulator, oris, m. Pfeiffer. Ufus. Fistula- torem domi relinque.

Fixus, a, um. beschloffen. Syn. Dec etur sta- tutum, stabilis, firmus, ratus. Ufus. Illud maneat ac fixum sit. Fixam in animo suo tenere. V. Firmus, Decretum.

Flabellum, i, n. Fächer, Wedel. Instru- mentum, quo a se remota excitant, & re- frigerantur causi. Ufus. Cujus lingua quasi flabello seditionis est concio ven- tilata.

Flabilis, e. lüftig. Syn. Si, flabilis, aerius. Ufus. Nihil est in animis stabile; humi- dum, igneum.

Flaccesco, is, ere. meld, schlaff werden. Syn. Languidus fio. Ufus. Cum cum- motus omnis animi, tanquam ventus deiceret, flaccescit oratio. V. Lan- guo.

Lacci, orum, m. die hangende Obren ha- ben. Syn. Qui aures habent magnas & languidas. Ufus. Sili, lacci, frontones, calones.

Flagellum, i, n. Geißel. Deutsche. Syn. Lo- rum, flagrum. Phras. 1. Flagellis homi- num atrociter caesi sunt, et hoc den- Menschen grausam geißelt lassen. Fla- gellis confecti, lacerati hominem iussit; deus romi ad flagra hominum; lora in alte- rum expediri; flagris hominem excipi, mulctari, violari iussit. V. Disciplina. 2. Si falsa dixis, flagella sentis, wann du die Wahrheit nicht gestehen willst, so wirst du gepeitschet werden. Si me ce- laveris, serventem de flagris faciam; lo- ris te flagrique depexum dabo; loris exercebare; dorsum lateraliter flagro- rum vibicibus confectetur, exarbitur; pro commenta nova flagris castigabere; loris vapulabis; verberatio te manet. Ufus. Flagellis, loris aliquem cadere.

Flagitator, oris, m. der da sordert. Syn. Qui assiduus flagitat. Ufus. Video flagitio- rem fore, non quidem molestum, sed assidu- um & acrem.

Flagitiose, lästerlich. Ufus. Flagitiose ac- cusiter.

Flagitiosus, a, um. schändlich. Syn. Flagi- tus contaminatus, sordus ac toris. Ufus. Homo flagitiosissimus, libidiniosissimus. nequissimus. V. Turpis, Sceleratus, Sceler- atus, Flagitiosus.

Fla-

Flagitium, ii, n. Schandthat. Syn. Crimen cum dedecore ac turpitudine conjunctum. Epi. Incestum, turpe, alienum, domesticum, fraternum, inauditum, manifestum, occultum. Phras. *Multa flagitia commisit*, er hat viele Schandthaten begangen. *Flagitia multa fecit*, admittit, commisit, suscepit; diu multumque in flagitiis versatus, volutatus est; plurimis flagitiis contaminatus, inquinatus, coopertus est; flagitiis tantum nobilitatus est; multa in flagitia se ingurgitavit; nulla propè pars vitæ turpitudinis exierit. Quæ libidinis ab oculis, quod facinus à manibus ejus, quod flagitium à toto corpore absuit? V. *Crimen*, *scelus*, *facinus*, *sceleratus*. *Ufus*. Flagitium facere, suscipere, admittere, committere.

Flagito, as, avi, atum, are. stets bitten. Syn. Ardentè peto. Adv. Admodum, privatim. *Ufus*. Vide, quid æta vitæ, quid studia tua à te flagitent? Postulatur à te dudum, vel potius flagitatur historia. Postulo, non flagito. V. *Peto*.

Flagrantia, æ, f. Brunnst, Brand. Syn. Ardor. *Ufus*. Flagrantia oculorum.

Flagro, as, avi, atum, are. brennen. Syn. Conflagro, ardeo. *Ufus*. Flagrare odio, amentia; infamia & odio publico, verba sepi. Flagrare studio dicendi, desiderio. Convivium stupris flagrans. Flagrant in illo libidine. V. *Ardeo*.

Flagrum, i, Peitsche. Syn. Flagellum. *Ufus*. Vestalis flagrum caesa. V. *Flagellum*.

Flamen, inis, m. Götzen, Priester. Neutr. Wind. Syn. Flatus, spiritus. *Ufus*. Flamen Quirinalis. Flaminem prodere crasse, einen Götzen-Diener erwähnen. Ad flamen auster inclination.

Flamma, æ, f. Flamme. Syn. Mobilior & splendidior pars ignis. Epi. Fœdissima, perniciosissima, pestifera, nefaria, recens, tanta, inveterata, tremula, vehemens, flammæ innumerabiles. *Ufus*. Transl. Sulpitius in eadem vitæ flamma. V. *Ufus*.

Flammeus, a, um. feurig, feuerlich. *Ufus*. Stelle naturæ flammæ.

Flamula, æ, f. Flämmlein. *Ufus*. Duæ è lucerna flamulæ vitæ sunt.

Flatus, us, m. Wind, das Blasen. Syn. Spiritus, flamen. Epi. Prosper. *Ufus*. Eò vela do, unde aliquis flatus ostenditur. Cum prospero flatu fortunæ utimur.

Flaveo, es, ere. gelb seyn. Syn. Auri colorem refero, fulgeo.

Flavus, a, um. gelb. Syn. Color fulvò clarior & albior. *Ufus*. Flavi capilli.

Flebilis, e. der zu beweinen ist. *Ufus*. O flebilem speciem & miseram!

Flebiliter, fläglich. Syn. Miserabiliter. *Ufus*. Flebiliter lamentatur. V. *Lachryma*.

Flecto, is, xi, xum, ere. biegen, bewegen. Syn. Inflecto, torqueo, detorqueo, intorqueo. *Ufus*. 1. Membra, quæ vult, flectit, contorquet, porrigit, contrahit. Genu, caput leviter flectere, inflectere. Versare suam naturam, & ad tempus regere, atque huc illuc torquere & flectere. Flectere aliquem oratione precibus. Flectere animum à virtute ad vitium, in ambitionem; mentem suam ad alicujus dignitatem. Flectebat animo, & frangebatur. 2. *Flecto, careo, muto, verändern*. Iter, consilium, sententiam, flectere. V. *declino, moveo, genu*.

Fleo, es, vi, tum, ere. weinen. Syn. Lachrymor, lachrymas effundo, profundo; lachrymis me dedo, trado; in muliebres me fletus projicio. Adv. Uberius, miserè. *Ufus*. Omnes de morte filii flebant, lamentabantur. V. *Lachrymor*, *Lugeo*, *Fletus*.

Fletus, us, m. das Weinen. Syn. Ejulatus, ploratus, planctus, lachryma, lamentatio. Phras. 1. *Ecce res me ad fletum impulit*, diese Sache hat mich weinend gemacht. Fletum movit; lachrymas commovit; lachrymas mihi expressit; vultum lachrymis implevit. 2. *Hæc inter fletus dixit*, dieses hat er mit weinenden Augen gesagt. Manantibus lachrymis; obortus, profusus lachrymis hæc profusus est. Hæc inter gemitus & ploratus dixit; loquens ista os lachrymæ inusque implevere; hæc dicenti gemitus & lachrymæ vocem includere. V. *Lulus*, *lachryma*. *Ufus*. Fletus totâ urbe gemitusque fit. Non possum præ fletu scribere, loqui.

Flexanimus, a, um. Herßbewegend. Syn. Suadens. *Ufus*. Flexanima, atque omnium regina oratio.

Flexibilis, e. leicht zu biegen. Syn. Tener, mobilis. *Ufus*. Materia omnium rerum flexibilis, commutabilis. Tenerum, flexibile, quod facile sequatur, quocunque ducas, quod tuo arbitrio fingas. Mollis, tenera, flexibilis oratio.

Flexiloquus, a, um. zweifelhaftig im Reden. *Ufus*. Oracula flexiloqua, & ambigua.

Flexio, onis, f. *Biegung*. Syn. *Flexus*, anfractus, conversio. *Epi.* Virilis. *Ufus.* Flexio vocis, laterum. Quos tu mæandros, dum omnes solitudines persequeris, quæ diverticula flexionisque quaesisti?

Flexuosus, a, um. gekrümmet. Syn. *Tortuosus*. X *reclusus*. *Ufus.* Flexuosus introitus aurium.

Flexus, ūs, m. Krümme. Syn. *Anfractus*, *Epi.* Multus. *Ufus.* In hoc quali flexu ætatis. Flexus viæ, fluminis.

Flo, as, avi, atum, are. blasen; wehen. *Adv.* Belie. *Ufus.* Suavissimus auster nobis at Epiro flavit.

Floccifacio, is, feci, factum, ere. verachten. Syn. *Contemno*, n hil facio. X *Magnifacio*. *Ufus.* Neque tamen floccifacio.

Floreo, es, ui, ere. blühen. Syn. *Vigeo*, floresco: emiteo, emiteo, excellens sum. *Adv.* Honestissime. *Phras.* *Arbores florent*, die Bäume blühen. *Arbores frondent*, frondes induunt; in florem se induunt; folia, gemmas agunt; gemmant, fructantur, luxuriant. *Ufus.* 1. Hæc arbor floret. 2. *Transl.* Florere omni genere virtutis, Ingenii laude, acumine ingenii lepore, honoribus, rerum gestarum gloria, ex estimatione innocentie, laudibus, amicis, gratia, autoritate. Tu beatum te, & florentem, & potentem existimas. Fortuna utor florentissima. V. *Egregius*, vigor, fama.

Floresco, is, ui, ere. anfangen zu blühen. Syn. *Floreo*. *Adv.* Quotidie magis, nunc primum. *Ufus.* Sulpitius ad summam gloriam eloquentie florens moritur. V. *Floreo*.

Florus, a, um. von Blumen. *Ufus.* Corona florea.

Floridus, a, um. blühend. *Ufus.* Floridior Cicerone, at nunc gravis.

Flos, oris, m. Blume, Blüthe. Syn. *Transl.* Lux, decus, honor, ornamentum. *Epi.* Flores lectissimi. *Ufus.* 1. Flores carpere, abbrechen. Legere, decerpere, Florum ornatum varietas. Suavitates odorum, quas allantur è floribus. 2. *Transl.* Gratia non virtutis specie, sed ætatis flore concubata. Flos nobilitatis & juventutis. Flos equitum, senatus, Italiae.

Flosculus, i, m. Blümlein. *Ufus.* Ficta omnia celeriter ut flosculi decidunt. Flosculos in oratione aucupari.

Fluctuatio, onis, f. Schwärmung. *Ufus.* Fluctuatio animorum.

Fluctuo, as, avi, atum, are. Wellen machen, hin und her wanken. Syn. *Fluctibus* jactor, vacillo, fluito. *Ufus.* Totares etiamnum fluctuat, im Zweifel stehen. In decreto non decet fluctuare. Oratio fluctuans ac dissoluta, eo quod sine nervis & articulis fluctuet huc illuc.

Fluctus, ūs, m. Wellen, Fluth. Syn. *Unda*, procella. *Epi.* Fluctus canu, magni, maximi, presentes, sedati. *Ufus.* Jactari, allui fluctibus. Fortunam tanquam fluctus à saxo frangi oportet. Sedatis reipublicæ fluctibus, & tempestate commutatis. Omnes tempestates & procellas in illo cononum fluctu subire. Morus, agitatio, fremitus fluctuum, & undarum lævientium fragor.

Fluito, as, avi, atum, are. hin und her schwimmen. Syn. *Fluctuo*. *Adv.* Immoderate. *Ufus.* Reipublicæ navis creptis senatui gubernaculis fluitans in alto tempestatibusque seditionum.

Flumen, inis, n. ein Fluß. Syn. *Fluvius*, amnis profluens. *Epi.* Aureum, frigidius, illustre, magnum, maximum, publicum, universum. *Phras.* 1. *Flumen profundum est*, es ist ein tiefer Fluß. *Fluvius est* profundo alveo; agit undas magnas vi ac mole; præalto alveo defluit; vasta altitudine fluvius, ac navium patiens. 2. *Flumen non profundum*, ein seichter Fluß. *Vadosum*. *Flumen tenui* fluens aqua; fluvius, qui vado nonnullis locis transitur; qui per bus transiri, transmitti potest; haud difficili transitu flumen. *Tenuis flumen*, nedum navium capax, aut ad comportanda, quæ necessaria sunt opportunum. 3. *Flumen rapax est*, ein reißender Fluß. *Cicatum* fertur flumen, violentus invehitur fluvius, & magnâ celeritate defluit. Undas agit magna vi & mole; rapide fluit, delabitur; cursu in mare profluit; vires suas concitat; rapido impetu decurrit. 4. *Flumen in monte oritur*, dieser Fluß entspringet auf dem nächsten Berg. Ex ipsis montis radicibus effunditur; ex monte decurrit, editur, devolvitur; præalto è monte defluit; fluvius oritur fonte ad radices montis conspicuo; visendis ad montis pedem fontibus profluit, erumpit; originem in monte habet; excurrit ex summo montis; fontes vastissimi fluminis in montis jugo sunt; mons ille flumen non uno ore emittit; flumini duobus fontibus iter aperit. 5. *Flumen in mare fluit*, der Fluß fließet ins Meer. In mare præcipit; mari miscetur; lapsu suo & cursu in mare profluit; infertur; multis capitibus in Oceanum infuit; se exonerat; se evolvit; aquas

in mare deiecit; mare præceps subit; in mare cadit; in mare decidit; mare excipitur, accipitur, mergitur; Oceanus exorbitetur; non uno ostiò in mare devolvitur. 6. *Flumen agros præterfluit*, der Fluß fließet vor den Aedern vorbei. Propter agros fluit; agros fecat, alluit; agros præhuit, subluit; agros disperseit; agros pervagatur, præabitur, interfluit circumjectos agros riat; agros dividit, dirimit, distinguit, oberrat. 7. *Flumen intus ripas habet ripas*, der Fluß hat ein hohes Ufer. Fluvium præaltæ coercent ripæ; præruptis undique ripis clauditur, cingitur fluvius; inter præaltas utrinque ripas decurrit. 8. *Flumen inundat*, der Fluß ist hoch angeschwollen. Magnis commotis tempestatibus fluvius, ita magnus & vehemens factus est, nullis ut ripis coerceri posset; fluvius super ripas effusus, sine ullis celestibus aquis in altitudinem insolitam crevit; fluvius agros inundavit cum magna strage tectorum, pecorumque & hominum pernicie; annis l. stagnavit; annis continuis auctus imbribus, extra ripas diffuxit, excurrit, alveum excessit; ripis se superfudit; superfusus ripis torrens aggeres subruit; armenta, tecta, arborum truncos impulit, & se super ruinas evexit atque extulit. 9. *Flumen transire*, über den Fluß sehen. Superare, transire, transire flumen; in adversam ripam transmittere; flumen transgredi; milites fluvium traducere. *Ufus*. 1. Flumen in secundo, den Fluß hinunter. Flumen adverso, den Fluß hinauf. Flumen gravissimas naves perferens. Propter l. altitudinem, rapiditatem, altitudinem fluminis nausti penè aquis. Per tortuosi fluminis sinus flexusque devolvebantur. Libens à castris flumen dirimit, der Fluß fließet zwischen der Stadt und dem Lager. Flumen urbem mediam interfluit, fließet mitten durch die Stadt. 2. *Transl.* Flumen ingenu; flumen orationis.

Fluo, is, fluxi, ero. rinnen. *Syn.* Labor, mano, excurro, defluo. *Adv.* Incitatus, liberè, longè latèque, longius orationem, tardius numerum, æqualiter. *Ufus*. 1. Quæ natura fluent atque manant, ut aqua. 2. *Diffluo*, dilaber, vergehen, zerfließen. Fluit voluptas corporis. Fluunt omnia, nec diutius unò eodemque statu perdurant. Mollitia fluere. Quæ delipsa fluxerunt, severis legibus sunt vincienda. 3. *Orior*, herkommen. Inde malum omne fluxit. Hæc ex eodem fonte fluent. 4. *Fracta* quædam & fluens oratio. *V. Flumen.*

Fluviatilis, e, vom Fluß. *Ufus*. Bestiæ aquaticæ; ut fluviatiles testudines.

Fluvius, ii, m. ein Fluß. *Syn.* Flumen, amnis, profluvius. *Ufus*. Atratus, magnus, lacundus. *Ufus*. Fluvius sanguine fluxu dicitur. *V. Flumen.*

Fluxio, onis, f. das Fließen. *Syn.* Curfus. *Ufus*. Fluxiones aquarum.

Fluxus, a, um. unbeständig. *Syn.* Incertus, inconstans. *Ufus*. Res nostræ ut in secundis fluxibus, ita in adversis bonæ.

Foculus, i, m. Camin. *Ufus*. Positò in rostris foculò.

Focus, i, m. Heerd. *Syn.* Locus, ubi ignis fovetur. *Epi.* Foci edytii penetrales, patrilii, privati, publici. *Ufus*. Pro aris & focis pugnare. Ejicere aliquem domò nudum ac focis patrilis, Disque penatibus, sedibus, aris exturbare. *V. Ignis.*

Fodico, as, avi, atum, are. grübeln. *Ufus*. Res fodicantes, quas malas atramur.

Fodio, is, fodi, fossum, cre. graben. *Syn.* Excavatio, perfodio. *Phras.* Fodere terra, die Erde umgraben. Flumen molis humum alte egerere; vertere terra. *Ufus*. Fodit, invenit auri aliquantulum. Pungit dolor, imo fodit. Vin, te in modum fodiam? Altiùs fodienti silex ferro impenetrabilis occurrit. *V. Cavatus.*

Fœcunditas, tis, f. Fruchtbarkeit. *Syn.* Ubertas, fertilitas. *X. Sterilitas.* *F. Calamitosa.* *Ufus*. Cæli temperatio, fœcunditas terrarum, agri ubertas maximèque fertiles, in quibus multa propter fœcunditatem singi gignere possunt. O miseram mulieris fœcunditatem! *V. Fertilis.*

Fœcundo, as, avi, atum, are. fruchtbar machen. *Syn.* Fructiferum facio, fœcunditatem do. *Ufus*. Nilus Ægyptum fœcundat.

Fœderatus, a, um. verbunden. *Syn.* Fœdere & amicitia conjunctus; armorum socii, fœdere illigati. *Ufus*. Fœderati populi, civitates. *V. Socii, Fœdus.*

Fœdissime, häßlich. *Syn.* Turpissime.

Fœdisragus, a, um. Bundbrüchig. *Syn.* Qui fœdus frangit. *Ufus*. Pani in disragi.

Fœditas, atis, f. Unflätigkeit. *Syn.* Turpitude, macula. *Epi.* Flagitiosa, in-

terabilis. *Ufus.* Depravatio & foeditas turpificati animi. *V. Turpis.*

Fordo, as, avi, atum, are. besleßen. *Syn.* Maculo. *Ufus.* Romam foedavit adventus tuus. Tempia omni turpitudine; aliquem nefario scelere foedare. *V. Maculo, commaculo.*

Foedus, a, um. garstig, schändlich. *Syn.* Turpis, flagitiosus. *X. Purus.* *Ufus.* Luxuria omni ætati turpis, tum senectuti foeditissima est. *V. Turpis.*

Foedus, eris, n. Bündniß. *Syn.* Pactio, fides, amicitia regum & populorum lege & religione sancta. *Phras.* 1. *Foedus cum aliquo facere*, ein Bündniß machen. *Foedus ferire*, icere, percutere, peragere; societate ac foedere se illi gære; aliquem sibi adungere; foedus cum aliquo jungere; foedus finire, pacisci cum aliquo; foederibus cum hoste devincire fidem; foedus agere; foedus conflare armorumque societatem cum altero; foedus ac societatem inire; armorum societatem data atque accepta fide confirmare; foedere conjungi. 2. *Ad foedus accedere*, dem Bündniß betreten. Societatem cum aliquo contrahere; in fœlus transire; in amicitiam & societatem venire; societatem facere; fœlus pungere cum aliquo; accipi in jus æquum; inter socios amicosque pacto foederis adscribi. 3. *Foedus servare*, das Bündniß halten. Foedere stare, in fide perstare; ultimum pro fide experiri. *V. Fœdus, fidei serv.* 4. *Foedus frangere*, das Bündniß brechen. Foedus infirmare, negligere, violare, frangere, rumpere; contra foedus facere, fidem prodere; conventiones pactioisque perturbare; pacta ac conventiones convellere, rescindere, irrita ac vana facere; pactis, conventis non stare. 5. *Foedus renovare*, confirmare; publicas foederum religiones instaurare, das Bündniß erneuern. *V. Amicitiam renovare.* *Ufus.* Adversus foedus stare. Foedus scribere, tabulis incidere. *V. Societas.*

Famina, æ, f. Weibsbild. *Syn.* Mulier. *X. Alas.* *Epi.* Bona & locuples, sanctissima, optima, præstantissima, primaria, probatissima & summo loco nata. *Ufus.* Prudentissima, diligentissima, eximia forma, & summo loco nata femina. *V. Mulier.*

Fæmineus, a, um. weiblich. *Ufus.* Fæmineu plangor.

Fœnebris, e. wucherisch. *Syn.* Ad fœnus pertunens.

Fœneratio, onis, f. Wucher. *Syn.* Fœnoris exercitatio, pecunie nudinatio. *Ufus.* Non hoc beneficium habendum est, sed fœneratio. Fœneratio pecunie publicæ.

Fœneratò, wucherisch. *Ufus.* Pallam fœneratò abstulit.

Fœnerator, oris, m. Wucherer. *Syn.* Qui fœnus exercet. *Ufus.* Fœneratorum quæstus odia hominum incurrit.

Fœneror, aris, atus sum, ari. wuchern. *Syn.* Fœnori do, fœnori loco. *Ufus.* Non fœneramur beneficium. Pecuniam centesimis fœnerari.

Fœneus, a, um. aus Heu gemacht. *Ufus.* Fœnea hominum simulacra.

Fœnum, i, n. Heu. *Ufus.* Fœnum secare, demetere; fœcillis versare, colligere, construere, in striam coarctare, in manipulos colligere, in metas extruere, sub tectum congerere, in tabulata componere.

Fœnus, oris, n. Wucher. *Syn.* Usura. *Epi.* Grave, grande, iniquissimum, perpetuum, renovatum, tolerabile. *Ufus.* Fœnori dare, locare argentum, auf Wucher anlegen. Pecuniam gravissimo fœnore sumere; fœnori accipere, Geld auf Interesse nehmen. Fœnore iniquissimo cruciari cives, großen Wucher treiben. *V. Usura.*

Fæteo, es, ui, ere. stinken. *Syn.* Malè oleo. *Ufus.* Anima illi fætet, er stinset aus dem Mund. *V. Fætor.*

Fætidus, a, um. stinkend. *Ufus.* Os fætidum.

Fætor, oris, m. Gestand. *Syn.* Putidus & malus odor. *Phras.* Fætet ex ore, vulg. er stinset aus dem Mund. Anima illi fætet; fæteus est spiritus; ne quidem animam conservare puram potuit; ore fætidò teterrimam nobis pestem inhalat; homo contaminatò spiritus, qui omnes ab se odoris gravitate ac fæditate depellat; qui aliorum naribus maximam exhibeat molestiam; animam fætidam senex. *Ufus.* Jacebat in suo fætoe & fimo.

Fœtus, a, um. tråchtig. *Syn.* Gravidus. *Uf.* Terra fœta frugibus.

Fœtus, us, m. Frucht, Weib- Frucht. *Syn.* Partus, proles, soboles, fructus. *Epi.* Majores, multiplices, ubertiores & grandiores. *Ufus.* Fœtum procreare, iundere, edere, erzeugen, gebåhren. Nulla

Nulla ætate Poëtarum uberior factus est.
Edit meliores factus ager aratus, immo-
vatus.

Fortura, æ, f. das Tragen des Viehes. *Ufus.*
Ubertas lactis & forturæ.

Folium, ii, n. ein Blatt. *Epi.* Aridum.
Phras. Folia decidunt, die Blätter fallen
ab. Folia defluunt; arbor folia dimittit;
in eis exsuntur, nudantur arbores. *Ufus.*
In arboribus truncus, rami, folia.

Folliculus, i, m. ein ledernes Gefäßlein.
*Saccus, quò parricidarum caput, invol-
uebatur. Epi.* Lupinus *Ufus.* Os fol-
liculò obvolutum.

Follis, is, m. Blasbalg. Instrumentum ad-
ionem excitandum. *Ufus.* Id sine fol-
libus & incudibus effici non potest.
Admotis follibus, statù ignem accen-
dere.

Fomentum, i, n. warmer Überschlagn. *Syn.*
Delinitio. *Ufus.* Hæc sunt solatia, hæc
fomenta humanorum malorum. Fort tu-
dinis fomento mitigatur dolor. V. Re-
mediam.

Fons, tis, m. Brunn. *Epi.* Dulcis atque
plenissimus piscium, perennis, sanctus au-
gustinusque, fontes recentes, reconditi.
Ufus. 1. Fons ex summo montis excur-
rit, & magnò aquarum strepitù cadit,
entspringen. Lucum fons percipi rega-
bat aqua, besucheten. Fontis venas in-
tercidere; venas avertere, abgraben.
Fontem exhaurire, erschöpfen. Fons
aque dulcis. Fontium gelidæ perenni-
tates. Summa loci salubritas & copia,
pluribus circumjectis fontibus peren-
nium aquarum. 2. *Principium, Origo, Ca-
put, Ursprung, Haupt-Ursache.* E fontibus
potius hauriunt, quàm rivulos do-
ctrinæ conficiuntur. Philosophiæ fontes
aperire. Consiliorum, calamitatum
omnium fontes.

Foramen, inis, n. Loch. *Phras.* Foramen in
muro facere, ein Loch in die Mauer ma-
chen. Parietem perforare, perforare
perrumpere; murum terebrare, transver-
berare, pertundere. *Ufus.* Foramina illa,
quæ patent ad animum à corpore.
Sensus.

Foras, hincquã. *Syn.* Extra. *Ufus.* Foras pro-
ficere, extrudere. Scripta foras dare
Accessio ædium foras projecta, for-
emanens.

Forensis, e. gerichtlich. *Syn.* Judicialis
publicus. *Ufus.* Oratio judicialis, forensi

concretator 2. Negotia forensia, & ex-
tranea.

ores, ium, f. eine Thür. *Syn.* Janua-
orium, aditus. *Uf.* 1. Fores aperire, clau-
dere, effringere, pulvere. 2. *Ingressus, in-
itum, Eingang, Anfang.* Amicitia & fa-
miliaritatis fores alicui aperire, pate-
facere.

Fori, orum, m. Gang im Schiff. *Syn.* Tabu-
lata navium à puppi ad proram per me-
diam navim. *Ufus.* Alii malum scan-
dunt, alii per foros currunt.

Foris, draussen. *Syn.* Extra, extrinsecus, in-
luceatque oculis civium. X. *Domintus.*
Ufus. Consilium domi, arma foris. Foris
delatæ merces.

Forma, æ, f. äußerliche Gestalt. *Syn.* Figu-
ra, species. *Epi.* Cæta, magna, maxime
sibi cognata, duplex, egregia, eximia,
formosior, generosa, magnifica, globosa,
humana, ignea, impolita, rudis, insitum
mentibus nostris, muliebris, mutabilis, no-
va, perfecta, rotunda, similis, tota, vix
ultima, una & consentiens Philosophar
Phras. 1. *Forma est non adn dum re-
stet, er ist nicht gar schön von Gestalt.* Fig-
râ & lineamentis non est admodum pul-
chris; habitu formæque corporis non op-
timâ; corporis & lineamentorum confor-
matio, membrorum compositio in eo non
est venustissima; aspectû ac specie paulum
horridiore est; multum abest ab elegantia
formæque dignitate; nihil in illo est ad
aspectum venusti ac præclari; honestâ ma-
gis, quàm liberali atque egregiâ formâ est;
nulla in eo oris dignitas, ac ne honestas
quidem. V. *Defectus.* 2. *Forma est præ-
sentis ac manifestis, er ist von einer an-
schaulichen Gestalt.* Habitus formæque vi-
ri aliquantulum amplior augustiorque ho-
manâ. *Habitus* corporis ea est, quæ
facile indicaret, quantas animus lateret;
mira in eo oris dignitas, ac forma p-
ne regia. Vir est specie ac pulchritu-
dine insignis; eximia homini corporis spe-
cies est. V. *Pulcher.* *Ufus.* 1. Omnium
animantium formam vincit figura homi-
num. Imago, forma, nota, simulacrum,
liberali formâ adolescens. 2. *Character*
notio, Beschaffenheit. Expressere formam
reipublicæ horum temporum. *Forma*
ædificii. *Forma & figura dicendi;* officii
honesti forma.

Formica, æ, f. eine Ameise *Ufus.* In formica
non modo sensus, sed etiam mens, ratio
memoria videri possit.

Formido, inis, f. Furcht. *Syn.* Timor, pava.
Epi. Horribilis, subita, improvisa, summa
tantum. *Ufus.* Minas jectare, formidine
fugas, terrores. Formidine inje-
re imponere. V. *Metas.*

Formido, as, avi, are. fürchten. Syn. Metuo, paveo. *Ufus.* Formidare omnia. *Ufus.* Formidare est, quod omnium fugiet formidatque audacia. V. *Timeo*.

Formidolose, furchtſam. Syn. *Timide*. V. *Timide*.

Formidolofus, a, um. erſchrecklich. Syn. *Horribilis*. *Ufus.* Dubium & formidolofum dicitur. V. *Terribilis*.

Formo, as, avi, atum, are. geſtalteten. Syn. *Figuro*, *figo*, *elingo*. *Ufus.* *Formo*. *Formo* orationem, cam- que variare ac diſtinguere. Nos verba, ut ceram fingimus & formamus. Ut tem- peratus est aer, ita pueri animantur & formantur. Juventutem præceptis; con- ſuetudinem, mores formate, confor- re. Se ad alterius mores fingere, for- mare. V. *Fingo*.

Formoſitas, atis, f. Schönheit. Syn. *Pul- chritudo*, *forma*. *Ufus.* Decorum poli- tum est in tribus rebus, formoſitate, or- dine, ornatu ad actionem apto. V. *Pul- chritudo*, *Forma*.

Formoſus, a, um. ſchön, hübsch. Syn. *Pul- cher*, qui eximia facie est, ad aſpectum venuſtus. *Ufus.* *Formoſus* maxime virgines. V. *Pleber*.

Formula, æ, f. Verſchrift. Syn. præſcriptum, norma. *Fri.* Auguſtissima, antiquissima, cetera, plena, continentia rationi. *Ufus.* 1. Testamentorum, ſpenſionum, poſtu- lationum, judiciorum, Juriconſultorum formulæ. 2. *Formula*, *Welche*, *Be- ſtell.* *Formula* quædam conſtituenda, quam ſequentes, ab officio nunquam aberramus. Erat hæc formula Stoicorum diſciplinæ maxime continentia.

Fornax, acis, f. ein Ofen. *Ufus.* Arden- tes fornaces.

Fornicatus, a, um. gewöhnt. Syn. Qui for- nicem habet. *Ufus.* Fornicatus. *Fornice*, *Fornicatio*, Unzucht treiben, vulg. *ſunt*. V. *Seculo*.

Fornix, icis, m. Schuttbogen. Syn. *Testu- do*, *camera*, *arcus*. *Ufus.* Fornix vitium fecit, das Gewölbe hat Schaden gelitten.

Fors, f. Glück. Syn. *Fortuna*. *Ufus.* Fors domina camporum. Ut fors tulerit, wie es ſich ſchicken wird.

Fortitan, vicileicht. Syn. *Fortassis*, *fortasse*. *Ufus.* Fortitan quæris, quid ſit?

Fortalle, vielleicht. Syn. *Fortitan*. *Ufus.* Puer fortalle idem.

Fortalis, vielleicht. Syn. *Fortasse*.

Fortis, ungeſehr. Syn. *Cafus*, *fortuna*, *for- tasse*, *fortan*. *Ufus.* Fortis venit, ut Po- teolos venirem. V. *Cafus*.

Fortifico, as, avi, atum, are. ſtark machen. *Ufus.* Animum fortificare.

Fortis, è. ſtark, tapſer. Syn. *Magnani- mus*, *acer*, *frenuus*, *conſans*, *potens*, *robustus*, *valens*, *invictus*, *animofus*, multum roboris habens, in quo multum est roboris & virtutis, maximi animi, qui omnia in ſe eſſe poſita ducit, & hu- manos caſus virtute inferiores putat. *Ignarus*. *Adv.* *Egreſſe*, maxime, ſane, vere. *Phraſ.* 1. Est vir fortis, et iſt ein tapſerer Mann. Vir eſt ſingulari animi magnitudine, qui humana omnia premit; caſus contemnat humanos; omnia, quæ in hominem cadere poſſunt, ſubter ſe habeat & deſpiciat. Est ceſſus & erectus, quique ea, quæ homini accidere poſſunt, omnia parva ducat; eſt ſtabili, ſermo & magnò animò, animò præditus firmò ac conſtanti. Vir altus & excellens, vere fortis, infra ſe omnia humana ducens; robuſtò animò & invictà conſtanti; cui ſuppertunt animi ad invidiam ſuſtinen- dam; quem nullus terror unquam deſi- ciat; cui magnitudo animi, ne fortuna quidem inſructa, cui tantum roboris ani- mo; tanta animi præſentia, nihil ut eam ſrangere, debilitare nihil poſſit. 2. *Fortis animo vir, bisque*, et war zugleich ſtark und großmuthig. Ingens animi virumque; prevallidus pari viribus ani- mò; viribus ingens, bellatorque primus; vigeat animò corporeque, vix ut robor ejus viresque ſuſtinere vis ulla poſſet. V. *Animus*, *Robor*, *ſtus*, *Expoſitus*. *Ufus.* Vi- ri fortes, quorum opera eximia in rebus gerendis extitit. Vir fortis, acris animi magnique. Animi impetu fortissimo. V. *Fortitudo*, *aſſueſio* malis.

Fortiter, männlich. Syn. *Animose*, *virili- ter*, *conſanter*, *nervose*, *acriter*, *ſtre- nue*, magnò animò fortique; magno præ- ſentique animò, *Phraſ.* Fortiter tuum in- juriam, er hat die Beleidigung großmü- thig vertragen. In atroci calumnia vir- tus ejus nihil contremuit; magno elato- que animo; nullo trepidationis ſigno; animo ſerenò ac impavido caſura acer- biſſimum excepit. V. *Animus*.

Fortitudo, inis, f. Tapferkeit, Stärke. Syn. Magnitudo animi, & robur; animi ex- cellens, atque invicti magnitudo; animi excellentia; elatio magna, rudoque animi; animi excellentia præſtantia; animi præ- ſentia, robur; vis, excellitas & magni- tudo; acer animus & præſens, magna

vi & incredibili animus. X Ignavia, inertia, timoritas. Eri. Cuius dignitas, incredibilis; jucunda auditu, præfens, princeps, propria viri, ramosa, robusta & stabilis. Phras. *Ad omnes casus, quibus humana vita exposita est animi fortitudine me defendo*, ich bin irarfmüthig in allen wilden Begebenheiten. Ad humana omnia, quibus vita humana subiecta est, fortis sum; contra fortunam firmus, paratus, armatus, validus, firmitissimus animi præsidis munus sum; minimum laboro de humanis casibus; suave deque res humanas facio; contemno, negligo, despicio, aspernor; humanis casibus animi præstantia, virtute, fortitudine resisto. Fortune conatibus obviam eo, occurro; obicio me, oppono me fortitori atque acriori. Spero fortunam fretus conscientia. Adversa, infesta, infensa, iniqua mihi est fortuna, valet tamen; seipso nititur, sua in se ipso præsidia ponit; à se ipso præsidium omne petit animus meus adversus fortunæ vim, impetum, conatus, injuriam, tela omnia. Mea me contra fortunam conscientia fortem facit, confirmat, augeat viribus, validiorem reddit; mihi animos, virtutem, vires, fortitudinem, firmitatem addit. Acerbe me exagitat fortuna, tamen minimum res me humane movent, afficiunt, perturbant. Usus. Fortitudo est considerata periculorum susceptio, laborum perpassio, dolo um laborumque contemptio. Fortitudinis proprium est nihil extimescere; omnia humana despiciere; nihil, quod homini accidere potest, intolerandum putare. Fortitudo præcipue in mortis ac doloris contemptione spectatur. Fortitudo est scientia perferendarum rerum; vel affectio animi in patiendo, humane legi parens sine timore. Ejus comites magnitudo animi, gravitas, patientia, rerum humanarum despicientia. Venientibus malis obstat. Fortitudo est rerum magnarum appetitio, rerum humilium contemptio, laboris cum utilitatis ratione perpassio.

Fortuito, ohngesehr. Syn. Fortuito, casu, temere, forte. X **Consulto, Usus.** Casu & fortuito factum est. Repentina aliqua voluntate, & fortuito incidere in aliquid agendum. V. **Casus.**

Fortuito, ohngesehr. Syn. Fortuito. **Usus.** Id tibi non excedit fortuito sed scriptum, meditatam, cogitatum attulisti. Temere ac fortuito, inconsiderate, negligenter aliquid facere. Catu & fortunavis in portum delata est.

Fortuitus, a, um. unverschen. Syn. In fortuna positus, non provisus. Usus. Fortuita bona. Fortuita atomorum concussio, fortuita & subita oratio.

Fortuna, æ, f. Glück, Fall. Syn. Sors, fors, casus, temeritas, eventus, mori conditio. X **Consilium. ratio. Eri.** Adversa, averia, afflicta, perdita, aliena, amplissima, anceps, caeca, communis, dispar, dissimilis, diuturna, domina rerum humanarum, dubia, dura, crudelis, egregia, excellens, exigua, eximia, externa, extrema, falsa & volueris, fata, florentissima, fluxa, fortunatior, fragilis, gravis acerbique, inclinata, & prope jacens, incolumis, incredibilis, infestior, infesta, inima, insana, integra, levis, magna, mala, mortalis, multa, ottabilis, optima, particeps, perdita, popularis, præcipua, præstans floresque, pristina, propitia, prospera, regularis, perpetuaque, singularis, sponta, stabili, summa, tanta, tuta tranquillaque, tarpis, vaga volubilisque, vetus, volueris. Phras. 1. *Fortunam suam sibi quasque ipse parat*, sein Glück selbst schafft sich ein jeder selbst. Fortune quæque sue sate est; mores cuique fortunam fingunt, conciliant; fortunam sibi quisque facit; sibi quisque non fortunæ, incrementa sua debet. 2. *Quæcumque fortuna fuerit, tentabo rem*, ich werde es wagen, wie es immer ausschlage. Fortune periculum faciam; fortunam tentabo; fortunæ me committam; forti rem committam; in eam quamvis dubiam ibo; rem in eam eventus, quamvis anceps, committam; fortunam, quæcumque oblata mihi fuerit, complectar; quemcumque cursum fortuna dederit; utcumque res cadet; quodcumque fors obtulerit; quemcumque fors casum tulerit; quocumque fortuna rem dederit, quicumque casu negotium gubernarit. 3. *In hoc tibi parles sequar, quibus fortuna fuerit*, in diesem Kriege werde ich mich zu den schlagen, die das beste Glück haben werden. Ad fortunam inclinabo; fortunæ mea consilia applicabo. Quo fortuna rem dederit, inclinabit; quibus partibus se fors dederit, quibus affligerit fortuna; quibus aspirarit; cum quibus ratio ac fortuna steterit, ad eas me aggregabo. 4. *Fortuna in bello multum potest*, das Glück vermag viel zu Kriegszeiten. Fortuna rerum quidem humanarum, sed maxime campi domina. Magna est vis fortunæ in utramque partem, seu ad res secundas, seu adversas. Bellicis in rebus sæpe fortuna plus, quam ratio potest. 5. *Fortuna*

modo prospera, nunc adversa utimur, wir haben bald Glück, bald Unglück. Iere conjunctio est secundæ, dubiæque fortunæ. Ab exetata fortuna ad inclinatham seire defecimus; jam florentissima utimur, jam dolore conflictamur. Varietate fortunæ jactamur, prosperis nunc rebus, nunc ambiguis. 6. *Fortuna prospera moderate utitur, et gebrauchet sich seules Glück sehr mäßig; et uberrimunt sich nicht in seinem Glück.* In rebus secundis, & ad voluntatem fluentibus minime elatus est; in secundissimis rebus; etiam res maximas fortunâ suffragante consecutus, minime insolens; modum etiam secundis rebus novit imponere; nec nimis credere serenitati præsentis fortunæ. Prudens homo, & merito felix, qui cum præsto habeat ubique fortunam, eandem tamen veter, quia aspirante res maximas gessit. Quamquam omnia illi à fortuna data, tributa sint, nunquam tamen superbum se præbet in tanta fortunâ; fortunam etiam secundam pulcherrime ferre novit ejus animum non magis prospera effert fortuna, quam adversa deiecit. Virtute fortunam adæquat, nec secundâ insolens, nec adversâ dejectus. 7. *Fortuna uter adversa sich habe sein Glück.* Fortuna mihi undique adversatur; nihil usquam secunda est, tempestates procellæque alie ex aliis mihi subeundæ sunt. Fortunæ fulminibus unus petor; undique me infestat, oppugnat, exagitat, vexat, premit; consilia mea evertit, discutit, profligat adversa fortuna. Peritax me fortuna urtere; se mihi obicere non desinat. Inimicam ubique expetior fortunam; male mihi cum fortuna convenit; percussus fortunæ vi jaceo; jacent res meæ ac fortunæ; alius ex alio casus rerum mearum tranquillitatem perturbat; fortunâ utor intesta, infensa, iniqua, dura, acerba, aspera, difficilis; novis semper fortunæ telis aciebus expositus, subiectus sum; alius ex alio casus me affligit, perimulat; novum identidem vulnus à fortuna accipio; fortunâ afflicti opprimor; in novas semper difficultates, calamitates incurro; novis calamitatibus involvor, implicor; in maximas me difficultates fortuna conjicit; sempiterna nox fortunæ meis ostenditur; omnium, qui vivunt usquam, gentium, sum miserrimus. Quis me homo est miserior? Omnes felicitates mihi adversantur; ærumnas omnes omnium supero ærumnis meis. V. *Abster.* 8. *Latæ humana nature est exposita fortuna inanis, das menschliche Leben ist vielen Unglücks Fällen unterworfen.* Innumeris fortunæ telis puer humanam vitam; innumera fortunæ tela

inpendent, imminent vitæ nostræ; casus plurimi, eventus rerum variis singulis prope horis extimescendi. Quisquis vitam ingreditur, quisquis in hanc lucem prodit, quisquis spiritum è cælo ducit, quiquis hujus lucis usurâ fruitur, cum casus innumerabiles manent; ei, & quæ velit, & quæ nolit, expectanda multa sunt; ejus animus ex vario rerum eventu perpetuo fluctuat, necesse est. 1. *Omnia rerum humanarum vicissitudo est, nulla nobis non timenda, non excitanda.* Dum in terris sumus, deginans, ætatem exigimus; dum inter vivos agimus, est vicissitudo, est fortunæ inclementia; est fortunæ vis in utramque partem. Quam vaga volubilisque fortuna, tam varia commutabilisque vitæ nostræ ratio est, in casu atque fortuna bona corporis, & quæ extra corpus sita sunt & collocata. 9. *Fortuna est inconstans, das Glück ist veränderlich.* Varietas est propria fortunæ; volubilis ejus rota versatur semper; varii sunt incertique casus; usque variat fortuna; momento temporis vertitur; lubrica est & versatilis; nec invita teneri potest. Crebra fortunæ est varietas; jactamur invicem per ludibria fortunæ; nihil tam contrarium constantis; quam fortuna; fortuna amica varietati constantiam respuit; fortuna ab inconstantia sejungi non potest; vaga est volubilisque fortuna; - nunquam eodem diu vestigio stat fortuna. 10. *Fortuna se vertit, das Glück wendet sich.* Fortuna retro volvitur; hic casus vertenti nos præbet fortunæ; fortuna se inclinat; consiliis obstat & adversatur, à fortuna derelicti sumus; fortuna vertitur; variat nunc, dilabitur fortuna, fortuna nos deservit. *Ufus.* 1. Fortuna prospera, æquabilis perpetuæque, beständiges Glück. Fortuna inclinata, & prope jiciens, schlechtes Glück. Fortuna averfa, adversa, afflicta, perdita, acerba, Unglück. Fortuna varia, commutabilis, vaga, volubilis, fluxa, anceps, dubia, ein unbeständiges, ungewisses Glück. Fortuna utraque, Glück und Unglück. Fortunam bellitentare, periclitari, das Glück wagen. Ferre, subire pulcherrime secundam & adversam fortunam, sich in Glück und Unglück schicken. Fortunæ obsequi, cedere, dem Glücke weichen, nachgeben. Omnis spes, ratio & cogitatio illi ex fortuna pendet, er verläßt sich eintz und allein auf das Glück. Fortunæ consilia sua applicare, sich nach dem Glück richten. Cum virtute fortunam adæquare, nicht weniger glücklich, als tugendhaft seyn. 2. *Consilio, Stand, Beschaffenheit.* Ho-

mines infimā fortunā, schlechte, gemeine Leute. Num versor tecum in eadem fortuna? V. *Fenx, Felicitas, Calamitas, Miser, Miseria.*

Fortunæ, arum, f. Reichthum. Syn. Bona, copiae, opes, divitiae; dona fortunæ; res, quas fortuna tribuit; bona, quæ alicui a fortuna data sunt, res familiaris. *Phras.* *Fortunis aliquem privare*, einen seiner Güter berauben. *Fortunas alicuius prodere*; in fortunas invadere; *fortunis aliquem exuere*, orbare, spoliare, evertere; *deturbare aliquem de fortunis.* *Ufus.* Aliquem fortunis augere, cumulare, bereicheri. Alicuius fortunis immunere, nach eines Reichthumern trachten. *Fortunas dissipare, verschwenden.* *Fortunas amittere, verlieren.* *Fortunas cum morte dimittere, verlassen müssen.* *Fortunas suas ac dignitatem obtinere.* *Fortunis frui.* *Per fortunas!* *formula ctestantis.* V. *Divitia, Opes, Bona.*

Fortunate, glücklich. Syn. *Feliciter.* *Ufus.* *Fortunate beateque vivere.* V. *Feliciter.*

Fortunatus, a, um, beglückt. Syn. *Felix*, cui venti valde secundi; cui fortuna ubique præsto est; incredibili fortuna cumulatus; cui ad felicitatem nihil deest; cui recte res omnes sub manus succedunt. *Infelix miser.* *Adv.* *Vere.* *Ufus.* *Nobilis, fortunatus homo.* V. *Felix.*

Fortuno, as, avi, atum, are, segnen. Syn. *Servo, augeo.* *Phras.* *Deus te fortunet*, Gott gebe dir Glück und Segen. *Tu quod agis, id velim Deus approbet*, *Deus inceptis tuis successus det prosperos*; *Deus tibi optata ferat omnia*; *Deus faxit, ut felicia faustaque sint, quæ suscipis*; *faveat aspiretque consilio tuo*; *felix adsit inceptis tuis, bene vertat Deus, quod agis*; *Deus votis tuis optatisque cumulata respondeat*; *faveant Superi tuis conatibus*; *fortunet Deus, quod tibi in manibus est*; *Divi te omnes adjuvent, ut bonis avibus coepta res melioribus exeat*; *ut, quod Superis fortunantibus instituiti, id propitiò Numine absolvas*; *ut, quod aggressus, quod auspiciatus es, id succedat optime, id fauste ac feliciter eveniat, cadat*; *prosperum eventum sortiatur*; *ad felicem exitum perducatur*; *Deum tibi hæc consilia fortunare cupio.* V. *Pretandi formula.* *Ufus.* *Tibi patrimonium Dii fortunent!* *Honorem tibi Deos fortunare volo.*

Forum, i, n. Markt. *Epi.* Celeberrimum, commune, iniquum, maximum, medium, molestum, mutum, plenum, refectum militibus, totum, transversum, non modo vacuum à bonis, sed etiam à liberis inane. *Ufus.* 1. *Forum loarium, obitorium, piscarium.* 2. *si autem publica, öffentliche Gerichte.* *Forumque in provincia.* Postquam forum attigit, non fecisti, nisi penum dignitatis, *Forum colere.* *Forum refrixit.*

Fossa, æ, f. ein Graben. *Epi.* Abundans gurgitibus, lata. *Phras.* 1. *Fossam facere*, einen Graben machen. *Fossam depicere*; *fossam obducere, ducere.* 2. *Fossa munire oppidum*, mit einem Graben umfassen. *Oppidum fossa ac vallo circumdare, munire, circummunire, seipere.* *Ufus.* *Fossæ pluribus locis objectæ iter abruperant.* *Rheni fossa gurgitibus abundans.*

Fossio, onis, f. das Graben. *Epi.* Recent. *Ufus.* *Agri fossiones & repastinationes.* *Terra recenti fossione fumans.*

Fossor, oris, m. Gräber. Syn. *Qui fodit.*

Fovea, æ, f. eine Grube. Syn. *Fossia, scrota.* *Ufus.* *In foveam incidit.*

Foveo, es, vi, fotum, ere, warm halten. Syn. *Tego, alo, tueor, retineo.* *Ufus.* *Inimicum meum ita fovebant, ita in manibus habebant, ita osculabantur.* *Fove amorem, & auge, quo in me secebas.* *Semper te foveho, & quibuscunque rebus poterò, augebo.* *Omnibus me rebus semper fovit & ornavit.* *Hoc enim vero est alacritas & fovere.* V. *Alo, Tueor, Faveo.*

Fractus, a, um, zerbrochen. Syn. *Infractus, debilitatus, afflicus.* *Ufus.* *Qui meam mō nimis fractō esse atque afflicto, loquebantur.*

Fragilis, e, gebrechlich. Syn. *Caducus.* *Firmus, stabilis.* *Ufus.* *Corpus fragile, caducum, animus sempiternus.* *Quis stabile futurum & firmum confidat, quod fragile & caducum sit?* V. *Infirmitas, immanus, debilis.*

Fragilitas, tis, f. Gebrechlichkeit. *Ufus.* *Fragilitatem naturæ communis & imbecillitatem, & casus humanos & incertos eventus valetudinis pertimesco.*

Fragmentum, i, n. ein abgebrochenes Stück. Syn. *Rei fractæ pars, frustum.* *Ufus.* *Fragmenta lapidum, lignorum.*

Fractor, oris, m. das Strachen, Schall. Syn. *Rei fractæ sonitus, strepitus.*

Fragro, as, avi, atum, are. starr riechen.
Syn. Odorem reddo, odorem afflo.

Frango, is, ifregi, fractum, ere. zerbrechen.

R. à *φραγνμι*. Syn. Infingo, con-

fringo, perumpo, comminuo, infirmo, contundo. Adv. Facile, vehementius.

Phras. *Frangerementum* a *φραγνμι*, alle, was in Befestigung des Orts dienlich war, zerbrechen und zerstören. Convellere,

laxare, comminere muros; compages operum interficere; moenia lacerare, pinas detergere; repagula, valvas demoliri; valla quatere, vellere; claustra infringere; decutere portas, exscindere.

Ufus. 1. Fores frangere, Remos frangere & detergere. 2. *Cohibeo*, *coerceo*, einhalten, zähmen. Animos alicujus, spiritus, imperum, audaciam, furorem, cupiditates, libidines frangere & contundere. Pertinaciam frangere & expugnare. 3. *Debilito*, infirmo, schwächen. Me-

tu, dolore, morbo, animo frangi; malorum diuturnitate frangi, & dolori succumbere. 4. *Falso*, brechen, nicht halten. Fidem, foedus frangere. 5. *Remitto*, nachlassen. Frangit se calor. V. *Defiruo*.

Frater, tris, m. Bruder. Syn. Germanus. Epi. Amantissimus, charissimus, impius, levis, major, minimus, miser, optatissimus, optimus, ornatissimus, praeditus pietate & industria, suavissimus, fratres amantissimi & conjunctissimi. **Ufus.** Vo-

lo, mi frater, fraterculus tuo credas. Concordissimi fratres.

Fraterculus, i, m. Brüderlein. Syn. Frater.

Fraternè, brüderlich. Syn. Germane. **Ufus.** Epistolæ non fraterne scriptæ. Fraterne debes ignorare.

Fraternus, a, um. brüderlich. **Ufus.** Fraterna necessitudo. Fraternum amorem demonstrare in aliquem.

Fratricida, æ, m. Bruder-Mörder. **Ufus.** Parricida, fraticida.

Fraudatio, onis, f. Betrug, Untreu. (*Fides*. **Ufus.** Inter bonos bene agere oportet, & sine fraudatione.

Fraudator, oris, m. Betrüger. Syn. Inficiator. **Ufus.** Fraudator creditorum.

Fraudo, as, avi, atum, are. betrügen. Syn. *Fraudem facio*, fallo, delituo, ludifico. Adv. Improbissimè, palam. **Ufus.** Fraudare creditores. Qui socium pecunia fraudaverit. V. *Decipio*.

Fraudulentus, a, um. voll Betrug. Syn. Fallax, dolosus, mendax; malitiosus. **Phras.** *Fraudulentus homo est*, er stect voller Betrug. Ad fraudem acutus; fallacius totus constat; fallacis totus ac fraudibus confusus est. V. *Astutus*, fallax, fallo.

Fraus, d s, f. Betrug, List. Syn. Dolus, malitia, fallacia, machina, insidiæ, error, prætigiæ, circumscriptio. Epi. Capitalis, familiaris, impia, minima, præsens, scelerata & nefaria, summa, valentior. **Phras.** 1. *In fraudem homines impellere*, betrügen, hinter das Licht führen. In fraudem deducere, agere, conjicere; fucum, fallaciam facere; ludicare homines; tenebras iis offundere; dolis eos circumvenire, circumducere. V. *Decipio* fallo. 2. *In fraudem induci* est, er ist, betrogen worden. In fraudem delatus, delapsus est; in fraudem incidit; fraude irretitus, captus, circumventus est. V. *Fallo*. **Ufus.** 1. Falso pietas erga patrem fraudulente non debet. Hoc mihi ne fraudi sit, aut noxæ, zum Nachtheil sein. 2. *Fraudem admitto*, einen Betrug begehen. *Fraudem suscipere*, concipere, facere. *Fraudem capitalem ausus*. *Fraudem creare* alicui. V. *Decipio*.

Fremebundus, a, um. wörnig. Syn. Furens indignatione plenus.

Fremitus, us, m. Getöse. Syn. Strepitus horribilis. **Ufus.** Fremitus armorum.

Fremo, is, ui, itum, ere. brummen, murren. Syn. Perstrepo. **Ufus.** Fremunt ereptum sibi consulatum. Fremunt gaudio erecti. Fremant omnes, dicam, quod sentio. V. *Rabies*.

Frendeo, es, ui, ere, mit den Zähnen knirschen. Syn. *Lremo*, *lervio*. **Ufus.** Leo frendens.

Freno, as, avi, atum, are. zäumen. Syn. Reprimo, domo, cohibeo. **Ufus.** Furores alicujus frenare; voluptates frenare. V. *Cohibeo*, *coerceo*, *comprimo*, domo.

Frenum, i, n. Zaum. Syn. Instrumentum, quo equum moderamur. Epi. Novum. **Ufus.** Alteri calcari adhibenda, alteri freni; frenos farent, cere. Frenum recipere, mordere, Diensthaitung einlassen. Frena ubi equos receperit.

Frequens, tis, g. o. emsig, viel. Syn. Multus. (*Infrequens*, *rarus*. **Ufus.** 1. *Frequentes sumus ad ducentos*. 2. *Numerosus*, zahlreich. *Frequens regio*, municipium. *Frequens senatus* frequentissimum theatrum. 3. *Creber*, & *crebr*, oft. *Frequens in senatum venio*. V. *Copia*, *sæpe*.

Frequentatio, oris, f. *Häufung*. Syn. *Cic-
britas*, *multitudo*, *conversatio*. Epi. *Den-
sa & continua, universa*. *Ufus*. *Denu-
& continens verborum frequentatio*.

Frequenter, est, *stet*. Syn. *Frequens*, *cre-
bro*. *Ufus*. *recenter & assiduo*. V. *Sæpe*.

Frequentia, oris, f. *Menge*. Syn. *Creb-
ritas*, *multitudo*. (*Parentas, solitudo*). Epi. *Gra-
vis & plena rerum, incredibilis, magna,
similis, solida, tanta, usitata*. *Ufus*. *Ma-
ximâ frequentâ donum deducebat*. *Sum-
ma hominum, assidua amicorum frequen-
tia me celebrat & ornat*. V. *Celebritas*,
Multitudo.

Frequento, as, avi, atum, are. *est besuchen*
Syn. *Celebro*, *sæpe adeo*. (*æsero*). Adv.
Accuratum, summe. *Phras.* 1. *Maritima
localiter frequento, ich halte mich ger-
ne nahe an der See auf*. Utor frequen-
ter, *nec sine voluptate maritima regione;
maritimæ regionis aspectu libenter ac
frequenter pascor; frequens ad mariti-
mas regiones venio, accedo, quod eo-
rum locorum aspectus mihi me capiat,
teneat, oblectet; frequenter & jucunde
victor mihi, acertinus; ut nihil jucun-
dus est oculis meis maritimæ regionis
aspectu, ita nusquam frequentior sum,
quam in locis maritimis*. *Frequens sum
in ora maritima, quod ex ejus aspectu
miram hauriam voluptatem*. V. *Adeo*.
2. *Jam intertium annum frequentat scho-
lam, er gehet schon in das dritte Jahr in
die Schule*. Jam intertium annum ma-
gistro operam dat; in scholam itat; scho-
lam ter t; ea in schola versatur; in lu-
dum commeat; scholam obit; magistrum
audat. *Ufus* *Maritima loca cum volu-
ptate frequento, oft besuchen*. Vocem
aliquam frequentare, *wiederholen, im
Munde führen, in ore habere*. Regionem
aliquam colonis, populis frequentare,
bevölkern.

Fretum, i, n. *Meer-Enge*. Syn. *Locus an-
gustus in mari, maris æstus*. Epi. *Hor-
risonum, medium*. *Ufus*. *Fretum ad Mes-
sianam transit*. Quid de fretis, aut in-
victis æstibus plura dicam?

Fretus, a, um. *sich verlassend*. Syn. *Confusus*,
nixus, sultus. *Ufus*. *Partim innocentis
fretus, partim gratiâ potentum nixus,
partim amicitis sultus*.

Frico, as, cui, etum, are. *kratzen*. *Ufus*.
Dentes fricare.

Frireo, es, frixi, ere. *Krost leiden*. Syn.
Algeo, *conlacio*. (*Calco*). Adv. *Plan-
valde*. *Ufus*. *Transi, Sine Baccho &*

*Celere Venus friget. Studia populi, ju-
dicia frigent*. V. *Frigus*.

Frigesco, is, ere. *kalt werden*. *Ufus*. *Nos
hic frigore frigesimus*.

Frigidus, a, um. *kalt*. Syn. *Gelidus*, *algi-
dus*. *Ufus*. *Acumen frigidum; jejuna &
frigida columna; lentus in dicendo ac
prope frigidus orator*. V. *Languidus*.

Frigus, oris, n. *Frost, Kälte*. R. à *φρύος*,
vel φρίαρ, rigor. Syn. *Vis frigorum*.
(*Cator*). Epi. *Gelidum, intolerabile,
maximum, tantum, tremulum*. *Phras.*
*Ingens est regionis ejus frigus, dieses ist
ein sehr kaltes Land*. *Regio est propa-
quitate Alpium prægelida; infames fri-
goribus Alpes; incolarum corpora ri-
gentia gelu torpent; torpentibus frigore
nervis vix artus possunt flectere*. Nun-
quam non humus illic gelu riget. *Fri-
goris vis imbres concretò gelu adstrin-
git; acrior ubique vis frigoris affluet
montibus; acrior ibi vis est frigoris;
magnitudo frigorum tanta, ut corpora
incolarum, quamvis patientia algoris,
obrigescant; artus sæpe vi frigoris ar-
burantur*. *Ufus*. *Frigus impetebatur
tolerabile*. Vix in tectis ipsis frigus de-
clinatur. *Frigore obriguimus*. *Vis fri-
goris depellitur, pellitur*. *Frigus se re-
mittit*.

Frivolus, a, um. *unnütz*. Syn. *Nugatorius*.
Ufus. *Frivolus Sermo, & illiberalis*. V.
Laeptus.

Frondes, ium, f. *grüne Zweige*. Syn. *Ar-
borum folia*. *Ufus*. *Via desertâ, & froa-
dibus & virgultis interclusa*.

Frondesco, is, ere. *grün werden*. Syn. *Fron-
des emitto*. *Ufus*. *Arbores vernò tem-
pore tepescunt, frondescent*.

Frondosus, a, um. *laubicht*. Syn. *Frondibus
abundans*. *Ufus*. *Montes frondosi*.

Frons, tis, f. *Stirn*. Syn. *Pars illa vultus
ab oculis ad capillos*. Epi. *Bella, fami-
liaris, pristina, verissima*. *Ufus*. *Frons
est animi janua*. *Frontis contractio gra-
vitatis indicium*. *Tunc ausus es, isti
fronte te ostendere? Fronte & oratione
magis, quam ipsò beneficio capiuntur
homines*. *Frontem contrahere, sich ge-
niz erzeugen*. *Frontem corrugare, ce-
perare, obducere*. *Frontem ferire, die
Zorn sich auf die Stirn schlagen*. *Fron-
tem explicare, porrigere, exporrigere,
die Stirn ausbeutern, sich freundlich er-
weisen*. V. *Fultus*.

Fronto, onis, m. der eine große Stirn hat.
Syn. *Tumida magna que frontis, & titus.*

Fructuarius, a, um. zur Frucht oder Nutzen gehörig. *Ufus.* Agri fructuarii, vectigales, Zins-Nieder.

Fructuosus, a, um. fruchtbar. Syn. *Frugifer, utilis.* *Ufus.* Ager fertilis natura, cultu fructuosis. Res rustica bene culta & fructuosa. Beneficia is, à quibus promiscuantur, fructuosa. V. *Fertus, utilis.*

Fructus, es, m. Obst, Frucht. Syn. *Fruges, factus, partus; utilitas, commodum; voluntas, delectatio.* *Epi.* Amplissimu, annui, desperati, extremi, integri, læti, uberes, iniuncti, novi, præsentis. *Phras.* *Magnum de fructu habeo, ich habe daraus eine große Frucht gehöpft.* Læti & uberes comiti, laboris, & vigiliarum meorum fructus cepi, percepi, meisui, fructus mihi amplissimos ad consilium tulit, reddidit, genuit. Hoc consilium maximo mihi fructui fuit; consili fructus nec unus, nec vulgaris est. Constat de laboris hoc præmium, hunc fructum abisti, qui longè omnium pulcherrimus. Utus ex consilio nihilo minor, quam ex labore capiebatur. V. *Utilitas.* *Ufus.* Liberalitas pecunie fructus est pulcherrimus. Arbor fructus reddit annuos. Magnum glorie fructum è rebus gestis percepi. Honestissime voluptatis fructus in virtute inest.

Frugalis, e. fromm, mäßig. Syn. *Frugi.* *X nequam.* *Phras.* *Frugalis sum, ich bin mit wenig und gemeiner Weise zufrieden.* Ventrem aspero paravi victu contentum; ex multis deliciis non appetentem; inimicus sum luxuriosis epulis; cum cæpæ parcellimus; singulari sum frugalitate; cibo utor, victuque honesto magis, quam splendido. *Ufus.* Otiatus colonus, parcissimus, frugalissimus. *Frugalis* homo & moderatus. V. *Parsus, abstineo.*

Frugalitas, tis, f. Mäßigkeit. *X nequitia, imperantia.* *Epi.* Singularis & admiranda. *Ufus.* Singulari vir, & admiranda frugalitate. *Frugalitas*, ut opinor, à fruge. V. *Abstinentia.*

Frugaliter, mäßiglich. Syn. *Modeste, moderate.* *X nequiter.*

Fruges, um, f. Erd-Gräthe. Syn. *Fructus, cereæ.* *Epi.* Cereæ, minutissimæ, minucæ, uteriores. *Phras.* *Magnum frugum ubertas, es war eine große Menge an Erd-Gräthen.* Exponit iustitiam, & caritatem; egregia frumentatio fuit. *Ligen-*

tes frumenti acervos sustulerunt coloni. Demestis segetibus summa annonæ vilitas extitit. V. *Annona.* *Ufus.* 1. Terra facta frugibus. Frugum ubertas, copia, perceptio, conservatio. Fruges & alimenta custodienda sunt eluitis. Terra fruges fundit; natura fruges ad spicam producit. 2. *Aliter vitæ ratio, bessere Leben, Wandel.* Ad bonam frugem se recipere. V. *Fructus.*

Frugi, gut, nützlich, sparsam. Syn. *Modestus, modestus, temperans, abstinens, innocens.* *X nequam.* *Ufus.* Frugi homo. Vita frugi, honesta, sobria, serena. V. *Probus, bonus.*

Frugifer, a, um. fruchtbar. *Ufus.* Tori Philosophia frugifera & fructuosa est. V. *Fertus.*

Frumentarius, il, m. Korn-Händler. *Ufus.* Mercatores frumentarii.

Frumentarius, a, um. zum Korn gehörig. *Ufus.* Lex frumentaria. Lucrum frumentarium. Res frumentaria.

Frumentatio, onis, f. Korn-Sammlung. Syn. *Frumenti collectio.* *Ufus.* Omnes nostras populationes frumentationesque observabat.

Frumentator, oris, m. Fouragierer, Proviant-Meier. *Ufus.* Improvisò impetum cum frumentatoribus est circumventus.

Frumentor, aris, atus sum, ari. Getraid sammeln. Syn. *Frumentum colligo.* *Ufus.* Mihi frumentum missi.

Frumentum, i, n. allerley Korn. Syn. *Triticum.* *Epi.* Copiosum, decumanum, multum, privatum & publicum annuum & idem. *Ufus.* 1. Frumentum ferere, metere. Frumentum pulcherrimum provenit, maturat. Frumentum supportare, importare, in loca remota comportare, conveyere, Getreid einbringen, eine Versorgung von Getreid machen. Frumentum imperare deducere, aufstellen, gewisses Getreid zu liefern. Frumentum condere, comprimere, da. Getreid vertuschen. Frumentum corrumpere, hosti intercludere.

Fruor, eris, itus sum, fruor, geseessen. Syn. *Potior; fructum voluptatibusque percipio.* *Phras.* *Uttere rebus meis, bediene dich meiner Sachen.* Uttere rebus meis; quos ex me capere potes fructus, tibi patient. mea omnia utenda tibi & possidenda dedi. Rebus meis ut tuis lare & perfrue. Qui fructus, quæque utilitates è rebus meis percipiuntur, tuis existi-

existima. Quem ex rebus meis usum habere potes, fidenter decerpe. Patent tibi fontes mei, unda haurias pro arbitrato. *Ufus.* Tuò beneficio incredibili fruor lætitiæ voluntate. Summo bono, pace, gratia, opibus, libertate frui. Utatur suis bonis & fruatur oportet, qui beatus est. V. *Utor, possideo.*

Frustra, vergebens. *Syn.* Sine causa, nequidquam. *Phras.* 1. *Frustra tantos labores suscepi*, ich habe so große Arbeit umsonst auf mich genommen. Tantam operam profudi, plane ac perdidi; omnia agendo, nihil demum egi, nihil profeci; oleum & opera perdita est; quam navavi operam, plane periit; actum egi; nequidquam, in calum tantum tempus contraxi. Irritus vanusque est omnis labor meus? frustra operam contrivi; nugæ egi; operam lusi; omnis labor incassum cecidit; opera abusus sum. Frustra operam insumpsi; inanem insumpsi operam; operam male posui, locavi; tanta cura ac labore momenti ne quidquam factum est; tanto labore nullum operæ pretium factum est; actum & laboratum strenue, sed destituta expectatio est. 2. *Frustra rogavi*, ich habe ihn umsonst gebeten, bin nicht erhört worden. Incassum misse preces; surdas aures pulsavi; mortuo verba facta sunt? surdo fabulam cecini. In dolum pertusum dicta ingessimus; è pumice aquam postulavimus. 3. *Vide, ne frustra tantum gestas*, siehe zu, daß deine Freude nicht umsonst sey. Vide ne lætitia hæc luxuriat tibi, ac vana evadat; ne spem tuam fractam abjectamque sero lugeas; ne fortuna spes tam lætas destituat. V. *Labor inanis, inops.* *Ufus.* Frustra & sine causa Deus nihil agit.

Frustratio, onis, f. Betrug. *Syn.* Vanus conatus, labor inanis, error. *Ufus.* Frustratio mihi majorem dolorem intulit.

Frustror, aris, atus sum, ari. betrügen. *Ufus.* Provinciæ & honoris spes eum frustrata est. Amicus, vide, ne frustrerur. V. *Labor inanis, irritus, frustra.*

Frustrum, i, n. ein Stück. *Syn.* Fragmentum. *Ufus.* Frustra esculenta.

Fruticor, aris, atus sum, ari. ausprossen. *Syn.* Surculos emitto, reviresco. *Ufus.* Excisa est arbor, non evulsa, quam fruticari vides.

Fucosus, a, um. geschminkt, falsch. *Syn.* Fallax, fucosus, eruditus artificio simulationis. X *Naturalis.* *Ufus.* Naturalis nitor inerat, non fucatus. V. *Fidus.*

Fuco, as, avi, atum, are. färben, aufstreichen. *Syn.* Colore. *Ufus.* Formare, fucare, colorare, animare non possunt.

Fucosus, a, um. gefälscht. *Syn.* Fucatus. *Ufus.* Amicitiaë ambiciose & fucosæ. Merces fallaces, fucosæ.

Fucus, l, m. Betrug, Anstrich. R. à *Φύκος*. *Syn.* Pigmentum, ornatus peregrinus & accersitus; fallacia, fraus, simulatio. *Epi.* Puerilis. *Ufus.* In his inest quidam sine fucò veritatis color. Fucum facere alicui, fraudemque comparare. Sine pigmentis fucòque puerili. Color sanguine diffus, non fucò illitus. Vicia corporis fucò occulere. V. *Fallacia, Simulatio.*

Fuga, æ, f. Flucht. R. à *Φύγν*. *Syn.* Aversio, omisso. *Epi.* Acerbilissima, communis, desperata, flagitiosa, calamitosa, nobis gloriosa, patriæ calamitosa, incerta & periculosa, misera, mœsta, nefaria, miserabilis, miserrima, molesta, nefaria, remotissima, repentina, scelerata, tota, turpissima. *Ufus.* 1. Fuga literarum, laboris, doloris. 2. *Fugam parare*, sit in die Flucht begeben wollen. *Fugæ* adornare, ornare, quæere, consciscere, moliri, comparare. *In fugam se conferre*, die Flucht nehmen. *In fugam se dare*, se conjicere; *fugæ se mandare*, dare, committere; *fugam petere*, capessere. *Hostem in fugam dare*, in die Flucht creire, bei. *In fugam vertere*, fugam facere, hostium. *Fugam reprimere*, die Flucht einstellen. *Suos à fuga revocare*, reducere. *Ex fuga aliquo se recipere*, sich etwöhin flüchten. *Ex fuga ad confidum redire*, von der Flucht abirhen. *Fugam in impressionem acerrimam mutare*; è fuga pugnam redintegrare, instaurare. *Hostibus fugam intercludere*, intercepte, excipere ex fuga hostem, die Flucht abschneiden. V. *Fugio, Fugo.*

Fugax, acis, g. o. flüchtig. *Syn.* Fluxus, ignavus, timidus, qui libenter fugit. *Ufus.* Pedes fugaces. Bona breviora, fugacia, caduca. V. *Timidus, caducus.*

Fugio, is, fugi, itum, ero. fliehen; meiden. *Syn.* Vito, declino, abhorreo, aspernor, X *sequor.* *Adv.* Consulto multitudinem libenter, magnopere conspectum, superbiam, dicacitatem, perversè, valde vitem, maxime, vehementer. *Phras.* 1. *Mala natura fugimus*, wir fliehen vor Natur, was übel ist. Temporum & instantis procellas summa cautione deviamus, declinamus. Naturalis nobis è declinatio & vitatio malorum. *Natura defugimus res adversas.* 2. *Miles noster fuge fugit*, unsere Soldaten sind schnell.

sich geflohen. Miles noster terga vertit, effuse loca tuta petuit; fugam capeffivit, quæ sisti non poterat; militem fuga absulit; qua cuique proximum fuit, in fugam effundebantur milites nostri velut apium agmina ad primum missilium crepitum avolare. Effuse ac sine respectu fugæ se dedere; fugâ salutem petere; in fuga sibi præsidium posuere. Metu præcipientes, qua cuique via patebat, erupere; in pedes se conicere; in fugam converti sunt; in fugam se dederunt, conjecerunt; fugam irripuere; fugâ salutem petere, fuga sibi consulere; fugæ se mandatum, commiserunt. Fuga distracti, dispersi, disjecti, dissipati sunt; in fugam declinarunt, se contulerunt; fuga se eripere; terga hostibus dedere; clam se subducere ex acie; in signis discessere; præsidium sibi fugâ capere; in fuga sibi subsidium posuere, in fugâ spem salutis collocare; fugæ se commendare; terga hosti præbuere; fugam effusis habentibus capeffivere; ne conspectum quidem hostis sustinere. 3. *Hostes quaquaversus fugerunt*, die Feinde von allen Seiten geflohen. Distraxit hostes fuga, dissipavit, disjecit; dispersi dissipati in omnes partes fugerunt; perterriti hunc illuc feruntur; dispersi ac dissipati discesserunt; spatium ingens fugâ emensi sunt; dilassi, quocunque aut error, aut fortuitus animi impetus tulit; per vias inviaque, quicunque aut consilium, aut terror tulit; quacunque via ad fugam patebat, dissipato cursu erupere, se effundere; fuga se irripuere; ubi fugâ, aut turba fugientium asti ac ablati sunt; retrocedere in montes; petere rupes saltusque montium occultos, proxima quaque perfugia occupare consilium fuit. 4. *Fugientes sistere*, die Flüchtigen zwingen Stand zu halten, die Fluchtemstellen. Fugam reprimere, recessum fugientibus non dare; cedentibus circumfundi; sem omnem fugæ tollere; fugam impedire, intercludere. 5. *Fugientibus insistit*, er hat den Flüchtigen nachgesetzt. Aversos protrivit; fugiente concidit; in tergis fugientium hæsit; imminebat fugientium tergis; fugientes persecutus est; aversis insistit; terga cecidit; quantum vires ad persequendum, dexteræque ad cædendum valere, tantum cædis fuit; fufis fugatisque nulla à victore requies fuit; fugientes periculum mutarunt, non evitarunt, victore vestigia premente. Fuga explicari sine magna cæde non potuit. 6. *Fugit clam ex urbe*, er ist heimlich aus der Stadt geflohen. Dilapsus per intermissa munimenta neglectisque custodias ex urbe est; fugam ex urbe conscivit, comparavit; foras se eiecit, fugam ex

urbe molitus est; clam se ex urbe eiecit, subduxit; ex urbe clam se proripuit; fugâ ex urbe elapsus est. *Ufus*. 1. Vitium longa animi provitione fugiendum est. Inertia vituperationem fugere. 2. *Lateo*, verborgen sein. Nulla res est, quæ hujus viri scientiam fugiat. Non fugit Catonem. Nisi forte illa me fugiunt. 3. *Vinum fugiens*, Wein, so abfließet. V. *Vito*, *Declino*, *Fuga*.

Fugitivus, a, um. flüchtig. Syn. Servus, qui à domino fugit. *Ufus*. Athenio princeps fugitivorum.

Fugito, as, avi, atum, are. sehr fliehen. *Ufus*. Qui quæstionem fugitant.

Fugo, as, avi, atum, are. verjagen, in die Flucht jagen. Syn. Fugam facio, pello, repello. *Phras*. *Fugavit hostes*, er hat den Feind in die Flucht getrieben. Hostium fugam fecit; hostes in fugam vertit; hostibus fugam ac terrorem iniecit; in fugam hostes coniecit, dedit, avertat; in fugam compulit; terrorem fugamque fecit hostium; in fugam hostes impulit; in fugam egit; fudit hostes, profligavit, in fugam dedit. *Ufus*. Armis, laqueis & ferro fugare hostem. Fusi fugatique hostes, die Feinde sind geschlagen, und in die Flucht getrieben worden.

Fulcio, is, fulsi, fultum, ire. unterstützen. Syn. Sustineo, sustento. *Adv*. Undique. *Ufus*. Rempublicam consulas; amicos litteris fulcire. Labentem & cadentem corruere non sinit, fulcit, sustinere, fortana, fide. Labefactam rempublicam, consilium ruinas humeris fulcio. V. *Tueor sustineo, faveo*.

Fulcrum, i, n. eine Stütze. *Ufus*. Lecti fulcrum aureum.

Fulgeo, es, fulsi, ere. schimmern. Syn. Splendo, fulguro. *Adv*. Late. *Ufus*. Si fulserit, si tonuerit, si tactum fuerit de caelo. Iupites tonans & fulgens. Tecta auró & ebore fulgentia.

Fulgor, oris, m. Schein, Glanz. Syn. Splendor. *Epi*. Eximius, nicans, prosper & salutaris generi hominum, rotulus horribilisque, dexter. *Ufus*. Auri fulgore facile oculi perstringuntur.

Fulgur, uris, n. Blitz. Syn. Fulgor. *Ufus*. Fulgura interpretari.

Fulgurator, oris, m. der aus dem Blitz weissaget. Syn. Fulgurum interpretes.

Fulguritus, a, um. vom Blitz getroffen. Syn. Fulmine, aut iestifero ictu icti.

Fulguro, as, avi, atum, are. blitzen. Syn. Corrusco. Phras. Fulgurat, et blizat. Caelum discedit; fulgura ab omni parte emicant. Usus. Jove tonante & fulgurante.

Fulguralis, e. der vom Blitz handelt. Usus. Hetruscorum fulgurales libri.

Fuligo, inis, f. Ruß am Ofen. Syn. Fumigra materies. Usus. Fuligine os alicui sublinere.

Fulix, icis, f. Taucherlein, Wasser, Huhn. aquatilis.

Fulmen, inis, n. Donner, Strahl. Syn. Aëris ardor, fulgur. Epi. Igneum, sinisterum, terribile, crispifulcans. Phras. 1. Fulmine percut, et ist vom Donner erschlagen worden. Fulmine ictus concidit; tactus de caelo est; afflatus fulmine est. nubium conspectu expressus ardor hominem exanimavit; caelesti igne examinatus est; de caelo percussus; ex caelo ictus est; ictu fulminis deflagravit. 2. Fulmina aliquot ceciderunt, es hat etliche mahl eingeschlagen. Domos aliquot fulminibus tempestas deformavit; aedes aliquot de caelo tactae sunt; fulmine ictae, discussae sunt; caelesti igne deflagrarunt; fulmine ictae conflagrarunt. Usus. Ictu fulminis deflagrare. Jupiter fulmen jacit, emitit; fulmine icit, percutit. Scipiones belli fulmina. Dolores & fortunae fulmina contemnere.

Fulmino, as, avi, atum, are. donnern, einschlagen. Syn. Flumen emitto, fulmine percutio, fulmine afflo.

Fulvus, a, um. dunkelroth. Syn. Aureus

Fumo, as, avi, atum, are. rauchen. Syn. Fumum emitto, ardeo. Usus. Ita domus fumabat, ut multa ejus sermonis indicia redolerent.

Fumosus, a, um. rauchig. Usus. Fumosa imagines.

Fumus, i, m. Rauch. R. à τὸ ὀψμαν fumo. Usus. Fumo aliquem excruciare. In illo granearum nidore & fumo. Fumus ingens velut quadam nube caelum absconderat, es war ein grosser Rauch.

Funale, is, n. Fackel, Wind-Licht. Syn. Fax.

Funatio, onis, f. Amt. Syn. Actio. Epi. Jucundior. Usus. Labor est functio quaedam

vel animi, vel corporis. Gravioris operis & muneris functio.

Funda, æ, f. Schleuder. Usus. Balearica funda.

Fundamentum, i, n. Grund, Weste. Syn. Solum, sedes, gradus, aditus. X perfectio. Usus. Tantum abes à perfectione magnorum operum, ut ne fundamenta quidem jeceris. Sunt hæc fundamenta firmissima pacis & libertatis, quibus nititur respublica. Fundamenta & robur quæstionis, defensionis. Aream occupare fundamentis.

Funditor, oris, m. Schleuderer. Usus. Expedita funditorum & sagittariorum manus.

Funditus, ganz und gar. Syn. Proflus. Usus. Funlitus evertere, perdere, tollere fidem, amicitiam, religionem. V. Penitus.

Fundo, as, avi, atum, are. befeztigen. Syn. Stabilio, constituo: fundamentum jacio, pono, ago. Adv. Accuratè, verè, præclare. Usus. Magnis laboribus fundatum imperium, multa virtute stabilita libertas. Illud maxime vestrum fundavit imperium. Status reipublicæ fixus & fundatus. Fundatæ opes, atque optime constitutæ. Fundare Ordinem, Fundatorem esse, eum Ordinem stiften, u. l. Latine: Condere s. miliam sacram; autorem, parentem, conditorem esse sacri alicujus instituti. V. Servo, Conseruo.

Fundo, is, fudi, fustum, ere. gieffen. Syn. Emitto, edo. Adv. Aequaliter, late, inconditè, latius, latissime, numeros, volubiliter orationem. Usus. 1. Quæ te bellum, non hominem ex utero fudit? 2. Profero, cano, enumero, vorbringen, sagen, ausprechen. Fundere verba, versus, vocem. 3. Gigno, hervorbringen. Terra flores, fruges, baccas fundit. 4. Dispo, disse, zerstreuen. Magnas hostium copias, exercitum fundere. 5. Diffundio, sich ausbreiten. Funditur malum latissime. Virtus funditur in omnes partes.

Fundus, i, m. Grund, Boden. R. à βόσυνος. Syn. Possessio, Prædium. Epi. Antiquus, communis, extremus, fructuosissimus, incertus, maritimus, melior, ornatissimus, paternus avitusque, privatus, proximus, publicus, pulcherrimus, suburbanus, venalis. Fundi alieni, nobilissimi, privati, optimi, fructuosissimi. Usus. Fundos suos, aut res rusticas obire vel fructus causa, vel delectationis. Hæc fere rebus fundi fructus, & cultura continetur. V. Bona.

Funebris, e. trauriq. *Syn.* Lugubris. *Ufus.* Luctatio ad tenebrosam concionem. *Lpu-*
lum, vestimentum funebre. *V. Fatus.*

Funero, as, avi, atum, are. begraben. *Syn.* Sepelio. *Ufus.* lctu arboris funeratus. *V. Sepelio.*

Funesto, as, avi, atum, are. verunreinigen. *Syn.* Quasi funere inquinare, foedo. *Ufus.* humanis hostiis Deorum aras funestare. Curiam inflammari, incendi, funestari.

Funestus, a, um. tödtlich. *Syn.* Inquinatus, perniciosus. *Ufus.* Pestifer & funus magistratus. Funesta reipublice pestis. Dies non funesta.

Fungor, eris, functus sum, fungi ein Amt. verwalten. *Syn.* Praesto exerceo, facio, efficio. colo. *Ufus.* Fungar officio, quod tu functus es in meo luctu. Munero, omni fortunâ prosperè fungi. *V. Facio.*

Fungus, i, m. Erd-Schwamm.

Funiculus, i, m. ein kleines Seil. *Ufus.* Funiculus è puppi religatus.

Funis, is, m. ein Strid. *Ufus.* Convellere, religare, incidere funes.

Funus, eris, n. Begräbnis. *R. à Φύος, Jon. Φέρος, caes.* *Syn.* Exequiae, supremæ diei celebritas, exequiae funeris. *Epi.* Acerbissimum, amplum, aptum, familiare, funestum, justum & iudicatum, miserum atque acerbum, paternum, patibulum. Funera acerba, magna, sumptuosa & lamentabilia. *Phras. l. Ego si totus amplum faciendum curavi, ich habe ihm ein ansehnliches Begräbnis halten lassen.* Funere ut honestissimo offerretur, curari; iusta illi facta, persoluta sunt pompa maxima; parentatum est illi, honestissimè; supremò die quàm amplissimè ut efferretur, operam dedi. 2. *Funus* conlati sunt plurimi, die Leiche hatten sehr viele begleitet. Exequias funeris prosecuti sunt plurimi exequias ejus plurimi cohonestarunt; funus ejus ducebant, deducebant plurimi; funeri ejus operam dedere plurimi; supremum mortuo honorem persolvere; ad ejus funus curandum, efferendum; ad ejus exequias celebrandas; ad iusta ei solvenda, facienda, peragenda convenere plurimi, in funus ejus venire plurimi, accedere, exequias funeris, pompam duxere, ad tumulum prosecuti sunt plurimi. *V. Efferre, Exequiae, Sepelio.* *Ufus.* Funus curare, ducere, efferre; funus facere; funeri o-

peram dare; in funus venire, accedere. Funere efferri. Funeris pompa privare, orbare, spoliare, unbegraben hingerissen.

Fur, ris, m. ein Dieb. *R. à Dor. Κάρ, à Φῆρ, fero.* *Syn.* Homo fur. x. *Epi.* Nocturnus. *Phras.* Fur est, erit ein Dieb. Rapinis, furtis vivit; furari, rapere, compilare aliena solent; trivium litterarum homo est, quem si semel ad captas admiseris, multis casu odibus opus sit; cui non plus auri, quàm monedulae committas; qui omnium domos furacissimè scrutetur; qui omnium domo furacissimè scrutetur. Nullum hujusmodi tota provincia est everriculum. *Ufus.* Fures earum rerum, quas ceperint, signa commutant.

Furacissimè diebischer Weise *Ufus.* Domos scrutatur furacissime.

Furax, ac's, g. c. diebisch. *Syn.* Qui facile furatur; qui furtis facendis animam applicat. *V. Fur.*

Furca, re, f. Gabel, Gabel. *Ufus.* Hinc fac furca vinetum inter verba & cruciatus videre potestis? Furcam ferentem.

Furcifer, ii, m. ein Schelm. *Syn.* Sceleratus. *Ufus.* Id tu furcifer tibi times?

Furens, tis, g. o. wütend, tobend. *Syn.* Furibundus, maximo furore incommutatus, commotus, infans, vesanus, effrenatus, precipitans, mente motus, violentus, qui mentis compos non est; cui mens è sede sua & statione demota est; precipite ament. 2. *Hom.* qui de potestate, de mente, de consilio exiit. *Ufus.* Furens & violenti impetus. Furens audacia, scelus annelans. Furentem & exultantem comprimere. *V. Infans, mente motus.*

Furenter, unsumig. *Syn.* Furiosè *Ufus.* Furenter irasci.

Furia, re, f. Plag, Teufel, Furie. *Epi.* Terribilis, atrox & domesticæque. *Ufus.* Illa furia & pestis patrie. Furie speculantes, & vindices facinorum. Furie agitant & insectantur impios, non audentibus tædis, sed angore conscientiae, & fratribus cruciati. *V. Cogitatio mala.*

Furialis, e. toll, unsumig. *Syn.* Furor. *Ufus.* Furialis illa vox.

Furibundus, a, um. wütig, rasend. *Syn.* Mens atrox furibunda. *Ufus.* & furibundos impetus latronis retinebat. *V. Furor.*

Furiōse, unflinnig. *Syn.* Furenter.

Furiosus, a, um. wütig, rasend. *Syn.* Furens, furibundus, vesani s., mente incitatus. *Phras.* *Homo furiosus est rasender Mensch.* Furore cartus, repente iectus furore; amens agitantibus furis; cui furo is nescio quid obiectum; qui furis agitatur, perteritur, vexatur, torquetur, rapitur, præceps fertur, incitatur. *Ufus.* Furiosa vis cupiditatis quo te rapuit? Mulier non jam morbo, sed scelere furiosa. Fervidum, petulans, furiosum dictum. *V.* *Insanus, Fruens, Furo.*

Furo, is, ere. rasen, wüten, toben. *Syn.* Insanio, bacchor, furore inflammor; abstrahor a sensu mentis; a me ipso discedo. *Adv.* Accerrimè. *Phras.* 1. *Quid ita fueris, was wütest und tobest du also?* Quæ te tanta pravitas mentis tenet, quis furor? Homo amentissime, & in omnibus consiliis præceps, & devie, quæ tibi res, quæ causa istam rabiem, nec enim audaciam appellare velim, accendit? Quis te furor, quæ mentis ad omnia cæcitas exagitat? Quò inflammato isto furore præceps aperis? Quò effrenatus ac propè amens furore ruis? Cujus feræ rabies occupavit animum tuum! Nullumne furori & effrenatæ violentiæ modum impones? 2. *En! ut furit, sehet nur, wie er wütest und tobest.* En! ut, velut lymphatus, aut Bacchi sacris commotus, ardentibus oculis rabiem ostendat! ut incitata & vecorde mente, ut Inusitata rabie in omnes invadat promiscuè! ut agitantibus furis velut lymphatus & attonitus; ira in rabiem versa, rabie accensus, fanatico furore percitus, in rabiem efferatus omnia conturbat! En! ut acriter exardescit! ut furore ardet & scelere! ut eum agitant furie, neque consistere usquam patiuntur! En! ut nefario furore instinctus rabide omnia appetat, nec rueredemens, nec satere desinat! En! ut in rabiem furorémque conversus, nec jam mentis potens discurrat improbus! *V.* *Furiosus, furor.* *Ufus.* Qui valetudinis vitio furunt, melancholici dicuntur. Luctu furere & dolore injuriæ.

Furor, oris, m. Rasere. *Syn.* Insania, rabies. *X.* *Sanitas.* *Epi.* Comes sceleris & audaciæ, confceleratus, consularis, credibilis, divinus, effrenatus, exultans, incredibilis, inflammatus, intractus, libidinosus, magnus, maximus, mirus, nefarius, notissimus, perniciosus, præceps, similis, sumus, tantus, totus, tribunicus, vetus, violentus. *Phras.* *Quia litem perdidit, finire cepit, weil er seinen Handel verlohren, ist er ganz rasend worden.* Quia causa cecidit, ad insaniam, dementiam,

amentiam, furorem reductus est; mente captus est; mentem amisit; mens eum defecit, destituit; incidit in insanie morbum, in furorem prolapsus est; è mente, à seipso discessit; de potestate mentis exiit. *V.* *Furens.* *Ufus.* Furorem esse ajunt mentis ad omnia cæcitatem. Furore occecari. Furor hominem invadit. Furorem improborum complimere, sedare, mitigare, sedare. Furor confedit, remittit, datonuit, consenuit, sich legen, aufhören.

Furor, aris, atus sum, ari. stehlen. *Syn.* Furtum facio, conpilo, expilo, furripio, avertio, interverto, bonis alienis manus assero, aliena in rem meam converto, clam eripio. *Phras.* 1. *Nisi attentus, furabitur, wenn du nicht acht giebst, wird er stehlen.* Nisi attentus ad rem eris, furtum faciet; pecuniam avertet; domum compilabit; prædam faciet; quidlibet, nunc hoc, nunc illuc subducet; furtu se adstringet; furti se alligabit; viscatis manibus quidquid obvium fuerit leget; manus rerario afferet; à rebus tuis manum haud abstinere; qui manus steriles ad te attulerit, gravidas foras reportabit; pecuniam fraude subtrahet. 2. *Ex illo libro multa furatus est, er hat aus diesem Buch viel heraus gestohlen.* Ab eo autore multa furatus est, ex illo libro multa sumpsit; quos non ille rivos ex aliorum fluminibus, ex illo fonte in suum agellum deduxit, duxit, derivavit? Hos ille ingenii partus in suam rem convertit. *Ufus.* Furatur aliquid, aut clam eripit, emisse se dicit. Si ego tuum ante legilem, furatum me abs te esse diceres.

Furtim, heimlich, verstoßener Weise. *Syn.* Clam. *X.* *Palam, libere.* *Ufus.* Furtim facere aliquid.

Furtive, heimlich, diebisch. *Syn.* Furtim

Furtivus, a, um. heimlich. *Syn.* Occultus. *Ufus.* Furtivum iter facere.

Furtum, i, n. Diebstahl. *Syn.* Compilatio, rei alienæ fraudulenta tractatio. *Epl.* Apertum, improbius, im, impudens, impudentissimum, ma festum, maximum. Furta minora, ma occulta, illustriora, multa, multo plura & majora, notissima sordidissima, tanta, tam aperta. *Ufus.* Furtum facere. Furti se alligare; furti damnari. *V.* *Furor.*

Furunculus, i, m. flatter Dieb. *Ufus.* Olim furunculus, nunc verò etiam rapax.

Fuscina, æ, f. Fisker, Cabel. *Syn.* Tri-

Fuscus, a, um. braun. *Ufus*. Purgaplebeja, & penè fusca.

Fuse, weitläufig. *Syn.* Diffuse, dispersa. *X articulate, diffuse. Ufus*. Fuse laïque disputare & docere.

Fusio, onis, f. Guß. *Epi.* Universa. *Ufus*. Infusiones autem Deorum.

Fustis, is, m. ein Prügel. *Phras.* Fustibus capulari, er ist geprügelt worden. Fuste malè multatus, male acceptus, percutus est; impetus non levi manu repetitis ictibus illi fustis est; fustis vim pondusque sustinere, ferre, pati cogebatur; fustuariò malè acceptus, multatus est; fustibus malè contusus est ac dedolatus; onustus fustibus penè exanimis concidit. *Ufus*. Fustem alicui impingere; fustibus implere caput; fuste aliquem coërcere.

Fustuarium, ii, n. das Prügeln. *Syn.* Fustium castigatio, verberatio. *Ufus*. Fustuarium meritis.

Fusus, a, um. gegossen. *Syn.* Dispersus. *Ufus*. Genus sermonis fustum ac profuens. Aer fusus & extenuatus.

Futilis, e. leichtlich. *Syn.* Vanus, levis. *X gravis. Ufus*. Quis non odit vanos, fufiles, sordidos, leves? Futilis lætitia. *V.* Vanus, levis, ineptus.

Futilitas, atis, f. Leichtfertigkeit. *Syn.* Vanitas. *Ufus*. Hæc sunt plena futilitatis & summæ levitatis. *V.* Vanus, levis, ineptus.

Futurus, a, um. künftig. *Syn.* Consequens, posterior, reliquus, impendens, eventurus, venturus. *Phras.* Quid futurum sit, nemo scit, was ins künftige geschehen wird, weiß niemand. Futura quis divinet? Reliqui temporis eventus incerto est; consequentis, posterioris temporis ratio incerta est; quid dies ferat, planè latet; quid vespè ferat, incertum est. *Ufus*. Prospicere, providere, quod futurum sit.

G.

Galea, f. Helm. *Syn.* Capitis armatura. *Epi.* Aeneas. *Ufus*. Lorice galeæque æneæ. Alii galeas buccisque tergete.

Galeatus, a, um. der einen Helm hat. *Ufus*. Minerva galeata.

Gallina, æ, f. eine Henne, Huhn. *Ufus*. Anatum ova gallinis supponimus.

Gallinaceus, a, um. von Hühnern. *Ufus*. Galli gallinacei.

Gallinarius, ii, m. Hühnerwärter. *Syn.* Qui gallinas curat.

Gallus, i, m. ein Hahn. *Epi.* Gallinaceus. *Ufus*. 1. Galli victi silere solent, canere victores. Te gallorum, illum buccinarum cantus exultat. 2. Oriundus Gallia, ein Franzos. Galli robore, Poeni calliditate, Græci artibus valent.

Ganeæ, arum, f. ein Gauf und Hurenhaus. *Syn.* Loca libidini & heluatiōnibus apta, lustra. *Ufus*. Ganearum fumus & nidor.

Ganeo, onis, m. Huren-Wirth. *Syn.* Heluo. *Epi.* Facinorosissimus, egentissimus, cincinnatus. *Ufus*. Quis ganeo, quis repositus? *V.* Nepos.

Gannio, is, ivi, & ii, ire. belien, tole ein Suchs. *Ufus*. Quid ille gannit, quem vult?

Garrio, is, ivi, itum, ire. schwätzen. *R.* à γρηῶν. *Syn.* Loquor sine delectu, garrulus loquax sum. *Phras.* 1. Libenter garrit, er schwätzt gern. Homo loquax est & odiosus; garrit, quidquid in buccam venit; totis diebus tint; linguæ immodice est & garrulus; futili & importuna loquacitate omnibus obfregit; linguam perit impense liberam & expeditam. 2. Ineste garrit, er redet alles heraus ohne Maas und Vermaß. Quidquid in buccam venit delaterat, effutit; garrit, quò neque pes, neque caput compareat; rimarum plenus est, hac, illac perfluit. *V.* Loquor. *Ufus*. Garrulus, quidquid in buccam venerit.

Garrulus, a, um. schwätzig. *Syn.* Loquax. *Ufus*. Garrulus, ventosus & inmodice loquacitatis. *V.* Garrus.

Gaudio, es, gavisus sum, ere. sich freuen. *Syn.* Lætor, exulto, triumpho; lætitiâ, gaudiò exulto; gaudiò triumpho; lætitiâ afficio. *Phras.* 1. De prospero rerum tuarum successu immortaliter gaude, über den glücklichen Fortgang deiner Sachen habe ich eine unsterbliche

Gaudere, *Freude*. *Latet* exulto; gaudii exultor & exultor. Res tuæ secundæ mihi sunt; capio ex illi voluptatem non mediocrem; res tuas esse loco cum intueor, summâ lætitiâ perfundor; omnibus lætitiis incedo; nunc gaudii penitus desipio. Vix capio eam voluptatem, quæ ex rerum tuarum prospero successu enata mihi est. Ex florantissimo rerum tuarum statu lætitiâ capio, voluptatē hanc incredibilem. Res tuas tam florentes cum aspicio, cum ulor gaudii ingenti; lætitiâ efflor & triumpho. 2. *Mi* *gavisus sum*, ich habe mich über die massen erfreuet. Tanta lætitiâ laetus sum, penē ut non constarem; incredibili gaudii sum elatus; manus saltuli ego & amici, tuumque gaudium gaudebanus. Esi turpis est effusio animi & lætitiâ exultans, effluens, immoderata, comprimere tamen vim gaudii non potui; vix præ gaudii mei composui; superiundenti lætitiæ non temperavi; lachrymæ mihi gaudii manant; tanta mihi lætitiâ oborta est, ut in vultum erumperet; ut voce manibusque lætitiâ animi significarem. V. *Latus*, *latus*, *genuus*, *gaudium*.

Gaudium, ii, n. *Freude*. *Syn.* Lætitia voluptas. *Epi.* Commune, exile, falsum, incredibile, insatiabile, maximum, nimium, summum, Gaudia perpetua, plena, vera. *Phras.* *Novus is h* *nor magnum mihi gaudium attulit*, diese neue Bürde hat mir eine große Freude gebracht. Ingenti me gaudii complevit, implevit; lætitiâ me extulit; animum gaudii explevit; in lætitiâ insolitam me coniecit; delibutō gaudii me reddidit; lætitiâ incedibilem mihi objecit; voluptate liquidissima me perfudit; lætitiâ mihi præbuit; liberalissimâ me voluptate circumtulavit; suavissimâ mihi voluptati fuit. V. *Delecto*. *Ufus.* Gaudii affici, compleri, perfrui, cumulari, sich erfreuen. Gaudii effluere, extillire, exultare, triumphare, sich unmaßig freuen. Gaudium erumpit. Infausto nuncio publica gaudia contaminare. V. *Lætitia*.

Gaza, æ, f. *Schatz*, *Reichthum*. *Vox Persica*. *Syn.* Ararium, pecunia, thesaurus, regie opes, bona fortunæque. *Epi.* Maxima, regia, Gazæ paucissimæ atque opulentissimæ. *Ufus.* Ab auro gazæque regiâ manus abstinuit. Omnium locupietum fortunæ; omnium provinciarum fructus; omnium regum bona, vectigalia divitiarum, Persicam gazam non adæquant. V. *Divitiæ*, *Copia*.

Gelidus, salt. *Ufus.* Res omnes gelidæ timide & quæ, maliciæ.

Gelidus, a, um. *Eis*, salt. *Syn.* Frigidus. *Ufus.* Gelidæ fontium peremitentes.

Gelu, *Eis*. *Syn.* Glacies. *Ufus.* Hyems tum gelu claudit. Perpetuò gelu locus riget. V. *Frigus*, *Hyems*.

Geminatio, onis, f. *Verdoppelung*. *Figura*, seu *Exornatio verborum*.

Gemino, as, avi, atum, are. *verdoppeln*. *Syn.* Duplico.

Geminus, a, um. *zweifach*. *Syn.* Similis. *Ufus.* 1. Par est avaritia, similis improbitas, eadem impudentia, gemina audacia. 2. *Duplex*, *zwey*. Vos geminæ voragines republicæ. *Gemini* fratres, *Zwillinge*.

Gemitus, ūs, m. *das Geufzen*. *Syn.* Suspirium, vox dolore expressa. *Epi.* Lamentabilis, imbecillus, adjectus, flebilis, liber, magnus, maximus, tantus. *Gemitus* acribi, miser. *Ufus.* Totâ urbe gemitus fletus & fletus; lamentatio, ejulatio totâ foro.

Gemma, æ, f. *Edelgestein*. *Syn.* Lapidus pretiosus. *Epi.* Prægrandis, gemmæ clarissima, durissima, fulgentes, maxime, maxima, plurimæ. *Phras.* *Vestis ornata gemmis*, ein mit kostbaren Steinen besetztes Kleid. *Vestis* distincta gemmis; fulgentibus gemmis illuminata; quam intercurrentes gemmæ distinguunt; vestis inclusis auro gemmis ornata. *Ufus.* 1. Poculum ex auro gemmis distinctum clarissimum. 2. *Oculus in stupibus*, *Reb*, *Aug*. *Gemma* in vitis incunte vere.

Gemmo, as, avi, atum, are. *anerschlagen*. *Ufus.* *Gemmare* vites rustici dicunt, sitire aëros, lætas esse segetes, luxuriam esse in herbo.

Gemo, is, ul, itum, ere. *seufzen*. *Syn.* Gemitum facio, ingemo, ingemisco. *X* *latet*. *Phras.* *Turpe est viro forti gemere*, es hat nicht wohl auf einen Mann, daß er sein Elend seufze. *Malis* suis ingere ei ejulatus, complorationes, voces indetent edere; miserum se & infelicem lamentari appellare. *Turpe* est miseros crebros edere gemitus; lamentis & suspiriis se conficere. V. *Lugeo luctus*. *Ufus.* *Gemere* tuam fortunam non desinam & lugere.

Genæ, arum, f. *Wangen*. *Syn.* Malæ. *Epi.* Exsangues, subjectæ, leviterque eminentes, pilosæ. *Ufus.* Pilosæ genæ. Muliebres lacerationes genarum.

Genealogi, orum, m. *Geschlechts-Beschreiber*. *Syn.* Qui de originibus scribunt. Huc pertinet; 1. *Arbor Genealogia*, *Stamm-Baum*. *Gentis* in stirpes & o

ita descriptio, tributo Cognationum, si sularum ab uno stipite ducta designatio. Cognationis universae in singula familiaria capita facta partitio. 2. Genealogiam facere, einen Stammbaum machen. Generis seriem describere, explicare; generis seriem à capite accipere ac persequi. Generis stirpes & capita à primo stipite deducere, recensere, percensere. Ab ultimis maioribus generis gradus singulos ducere, deducere, evolvere, explicare.

Gener, eri, m. Tochtermann. Syn. Maritus filius.

Generalis, e. allgemein. Syn. Communis, universalis, confusus, late manans, ad multa pertinens, late patens. Phras. 1) Generalis, vult. der oberste Feldherr. Exercitus imperator summus. Cui summa belli administrandi permittitur; penes quem ingerendo bello summa imperii est; bello gerendo cum summa potestate praefectus. Princeps ducum militarium; dux electus ad bellum gerendum; cui summa imperii bellici data, mandata est; ad quem summa imperii bellici redit, translata est. 2) Generalis Marschallus, vult. Feldmarschall. Supremus castrorum praefectus. 3) Generis armorum praefectus, vult. Generalmajor. Rei militariae cum imperio praefectus. 4) Generalis Nachschicht. Supremus vigiliarum praefectus; vigilis cum summa potestate praefectus; vult. Nachschicht. 5) Generalis Auditor, vult. Generalauditor. Praetor, iudex causarum militarium supremus. 6) Generalatus, vult. das Generalat. Imperium armorum. Imperii summa bellicae administrandi; aut; Praefectura suprema legionis. 7) Generalitas vult. de Generalität. Electi ordinum militarium praefecti. Ordinum militarium duces, principes. 8) Generalis oramus, vult. ein Ordeus General. Summus religiosae familiae praefectus, moderator. Religiosae familiae summo cum imperio praefectus. Penes quem religiosi imperii summa est. Usus. Generale quoddam decorum est, quod in omni honestate versatur.

Generaliter, insgemein. Syn. Communiter, una comprehensione. Usus. Generaliter aliquid definire, vult. Universaliter.

Generatim, überhaupt. Syn. Generaliter, universae. Usus. Non nominatim, sed generatim instituta proseripuo. Quid singillatim potius, quam generatim loquar? sed generatim queritur, an?

Generator, oris, m. Erzeuger. Syn. Generator.

Genero, as, avi, atum, are. zeugen, gebären. R. à γείvo, quod de manibus solum dicitur; abire de feminis. Syn. Gigno, creo, procreo. Usus. Hominem generavit & ornavit DEUS. An mundus nullò sit generatus ortu. Unde sit generatus, ortus, concretus. Liberos generare, procreare, gignere.

Generosus, a, um. edel, tapfer. großmüthig. Syn. Qui altiore animo est; magnanimus, praestans, magnificus, clarus. Phras. Qui generosus stirpe natus est, is magis bonis artibus ac virtuti struere debet. Der so edelich geböhren ist. Quicumque loco honesto natus, ei major, quam ceteris colendi praeclara studia necessitas imponitur. Quicumque claro, non obscuro, summo loco natus est; quicumque claris parentibus natus est; qui ex nobili familia, clara stirpe ortus est; qui praecipue inter cives conditionis est; qui egregie nobili, illustri domo natus est, majorem quam quivis alius, urgetur virtutis exercendae necessitate. Ad honestissimos quosque, ad honoratos, primarios in primis pertinent bonorum artium ac virtutis studia. Quem familiae nobilitas, natalium splendor commendat, cum ad liberalium doctrinarum studia, ad studium summae laudis, ad omnem laudem & decus eo studiosius incumbere; ad excellentem omnium rerum cupiditatem vehementius incitari oportet. Habet hoc nobilitas, familiae splendor, ut vite laudabiliter & cum virtute tra lucende, non modo occasionem, rerum etiam causam; neque causam tantum, sed etiam necessitatem afferat. V. Nobilis. Usus. Civili & generosa stirpe profectus. Forma magnifica & generosa. Generosus equus umbrā quoque virgae regitur, ignavus ne calcari quidem concitatur. V. Animus magnus, Expeditus, Fortis.

Genialis, e. der Wollust ergeben. Syn. Voluptuarius, nuptialis. Usus. Lectus genialis.

Geniculatus, a, um. voller Knoten. Syn. Geniculis distinctus. Usus. Cuius geniculatus.

Genitalis, e. zum Gebähren dienlich. Syn. Gentilitius.

Genitor, oris, m. Vater, Urheber. Syn. Generator. Epi. Optimus & praestantissimus. Usus. Imitari genitorem & effectorem suum.

Genitrix, icis, f. Mutter. Syn. Mater, procreatrix.

Genius, ii, m. angebörne Meisung. *Ufus.* Curare genium, indulgere genio, sich wohl fern lassen. Defraudare genium, sich an Essen und Trinken abbrechen.

Gens, tis, f. ein Volk. *Syn.* Natio. *Epi.* Acuta & controversa, barbara aut immanis, fallacissima, vera, fortis, humana, docta, mansueta, fera, ferva. Gentes antiquae, multitudine innumerae, locis infinitae, omni copiarum genere abundantes, bellica, efferata, extrema atque ultima, armata, finitima, immanissima, inimica, infida, incognita, integra, integerrima, pacatissima, maiores, maxime, minores, multa, plurima, tanta, ultima, univaria. *Ufus.* 1. Gentes immanitate barbarae, multitudine innumerae, locis infinitae. Ceterae nationes & gentes. Propior est ejusdem gentis, nationis, linguae. Ubi gentium sumus? 2. Genus, familia, Geschlecht, Stamm. Gens Valeria, Cornelia. Majorum, verum minorum gentium Patricii. Dii minorum gentium.

Gentilis, e. aus eben dem Geschlecht oder Völkerschaft geböhren. *Ufus.* Gentiles sunt, qui inter se eodem sunt nomine ab ingenuis oriundi. Homines Deorum quasi gentiles sunt. Degere in gentiliū & agnatorum potestate.

Gentilitas, tis, f. Freundschaft, oder Verwandtschaft. *Syn.* Gentium ius, conditio, ratio, habitudo, nexus. *Ufus.* De toto gentilitatis jure disputandum fuit.

Gentilitius, a, um. Das zu einem Stamme gehöret. *Syn.* Genti & generi communis. *Ufus.* Gentilitia facia.

Genu, u, n. Knie. *Syn.* Nodus, in quo femora desinunt, cujus pars posterior poples. *Epi.* Dextrum, flexum, inflexum, sinistrum. *Phras.* 1. Ad genua cecidi, etnem zu knien fallen. Se ad pedes alicujus propicere; ad pedes accidere; genibus alicujus adolvi; ad genua alicujus jacere, volutari, ad pedes alicujus se provolvere, prosternere, abjicere; ad alicujus pedes procumbere; ad genua se submittere. 2. Genua flectere, die Knie beugen. In genua sublidere, procumbere; genua ponere, submittere; in genua provolvi. V. Flecto. *Ufus.* A genibus supplicem repellere. Genu flexo, positus in terra genibus, mit gebogenen Knieen. Genu innixus.

Genuinus, a, um. eigentlich. *Syn.* Proprius. *Ufus.* Dentes genuini dicti.

Genus, eris, n. Art, Geschlecht. *Syn.* Familia, stirps. *Phras.* 1. Utrique illustre genus est, sie sey d beyde von anten Adel. Ambo summo loco nati; praesepia sunt illustri; genere inter suos clarissimo or-

ti; ad illustrissimos majores genus suum & originem referunt; familiam suam a prima stirpe ad hanc aetatem ordine enumerare possunt; ambo sunt vetustae proles & multarum imaginum; summo honoratissimoque genere nati; claritudine generis praecellunt; claritate natalium sunt insigni. V. Nobilis, Generosus. 2. Genere humili & obscuro natus est, er ist von geringem Herkommen. Ipse sui generis est initium; videtur ex se natus; est unus de multis; terrae filius. V. Ignobilis. *Ufus.* 1. Genus est notio ad plures differentias pertinens. Genus humanum. 2. Ratio, modus, discriminens, cras, Manier, Weise, Unterscheid, Sache, Ordnung. Tuum consilium de toto genere belli. Prudentia tua in omni genere singularis. Varia furandi genera. In omni genere & varietate a tuum excellere. 3. Familia, stirps, Geschlecht, Stamm. Genus ab aliquo ducere, educari. Nobili genere ortus, natus.

Geographia, ae, f. Erd-Beschreibung.

Geometra, vel Geometres, ae, m. Erd-Messer. *Ufus.* Geometrae, Musici, Grammatici.

Geometria, ae, f. Erd-Messen. *Ufus.* In Geometria lineamenta, formae, intervalla, magnitudines. Geometriam discere, tractare, in summo honore habere.

Geometricus, a, um. zur Erd-Messen gehörig. *Ufus.* Geometricum quid explicare.

Germanè, brüderlich. *Syn.* Fraternaliter.

Germanitas, tis, f. Brüderschaft. *Syn.* Communio sanguinis, vulgo, Fraternalitas. *Ufus.* Moveat te horum pietas, moveat germanitas.

Germanus, a, um. eines Stammes. *Syn.* Ex eadem stirpe & genere orti, praesertim fratres & sorores. *Ufus.* 1. Hic cum multa nescio quid locutus est, germanum se Thucydidem arbitrabatur. Frater germanus, soror germana. 2. Verus, sincerus, aufrichtig, wahrhaft. Num hoc germanum esset? Veteres illi & germani Latini. Verax & germanus justitiae effigies. 3. Similis, ganz ähnlich. Homo Stoicis germanissimus.

Germen, inis, n. der Saamen. *Ufus.* Alere ex sanguine germen.

Gero, is, gessi, gestum, ere. thun, verben. *Syn.* Facio, administro, servo. Adv. Abstinenter se, acerbè bellum, aptè, auspiciato, bene negotium, constantè se, excellentè, feliciter, f.

cillime; fortiter, fortuito, graviter consu-
latum, honeste, iuste bellum, libenter ne-
gotium, libere se, magnificentissime con-
sulatum, male negotium, malitiosius rem
mandatam, modeste se, negligentius,
omnino nihil iure. Optime rempublicam,
otiose negotium suum, palam rem, per-
dite se, pie bellum, praeclare negotium,
privatum, publice, sanctissime se, severe
consulatum, submissus se, teterrime se in
provincia, truculentius se, turpissime se,
tuto magistratum, valde bene, valde ho-
neste. Geri bene, obscure quid, pulcher-
rime. *Phras. 1. Bene se gerit, er hält sich
wohl. Eximia ejus in rebus gerendis ope-
ra existit. Ejus labor in republicae ne-
gotiis caste integreque versatur. Egre-
gia ejus in tota vitæ ratione virtus emittit
excellenter, sanctissime & prudenter se
gerit. In rebus tractandis præcipua est
ejus gloria, virtus eximia; operam dat,
nequis civium virtute præstet. Exemplo
ac spectaculo est omnibus. In eo mune-
re ita se tractat, ut venire in contentio-
nem cum laudatissimis possit. 2. Male
se gerit, er hält sich nicht wohl. Turpi-
sime, flagitiosissime se gerit; res libidi-
ne gerit, non ratione; admodum degenera-
vit; veteres suas laudes imminuit, nihil
fortiter, nihil moderate gerit; ejus ope-
ra non sat caste in eo munere versatur;
multa superbe, multa libidinosè facit. 3.
Munus suum bene gerit, er verrichtet
sein Amt recht und wohl. Munus suum,
provinciam cum laude sustinet; partes
officii omnes egregie tuetur, colit; mune-
ri suo satisfacit; nihil in eo officii ad ex-
equendum munus suum desideres, expe-
ctes; nihil in muneris functione curæ aut
diligentiæ prætermittit; muneris sui par-
tes non languide aut indiligenter præ-
stat. 4. Pro rege se gerit, er regieret al-
les, als wanner König wäre. Partes li-
bi regis sumit, personam regis in republi-
ca tuetur. *Uusus. 1. Susceptum negotium
pro tua fide & diligentia ex voluntate
Cæsaris gerito. Bene sapienterque rem-
publicam gerere. Inimicitias, bellum,
personam, rem alicujus gerere. Ingenium
muliebre, animum laude dignum gerere.
2. Vivo, me exhibeo, cum vocibus; me,
te, sich verhalten. Turpissime, male;
prudenter se gerere. Gerere se pro civi,
sich aufführen, als wie ein Bürger. 3.
Morem gerere, obtemperare, gehor-
men.**

Gestio, is, ivi, & ii, ire. streblösen. *Syn.*
Gestio corporis desiderium rei ostendo,
prægestio: studio, lætitia effero; tantum
lætitia affectus sum, ut mihi vix constem.
U. Mareo, afflitus sum. Adv. Tenere
*Phras. Nimia voluptate gestio, ich weiß
vor Freuden nicht, was ich thue. Exultio*

gaudio; onustum lætitiâ pectus apporto;
vix apud me sum, ita gaudio animus col-
liquefeit; gaudio pene de ipso. *V. Gaudio.*
Uusus. Gestio scire omnia. Lætitiâ gestire.

Gestio, onis, f. *Berichtigung. Syn. Actio,*
tractatio. Uusus. Gestio negotii.

Gesto, as, avi, atum, are. tragen. *Syn. Fero,*
porto, sustineo. Uusus. Male sustinenti armu
scutum quoque, quod gestabat, excidit.

Gestus, us, m. *Geberden. Syn. Actio, motus*
corporis. Epi. Imminens, scenicus, ve-
nustus. Uusus. Gestum agere; gestu decenti
moveri; gestum elegantem habere. In
gestu nimium esse. Nimiò gestu uti. Hi-
strionum aliqui gestus ineptis non vacant.

Gigas, antis, m. ein Riese. *Uusus. Gigantum*
more pugnare cum Diis. V. Magnus.

Gigno, is, genui, genitum, ere. R. à
γεννῶμαι. Syn. Genero, creo, pro-
creo, suscipio. Transl. Pario. Adv. A-
liunde. Uusus. Ad majora quædam nos na-
tura genuit. Inde pax extraneis gigne-
tur. Liberos genuit, sustulit.

Glacies, ei, f. Eis. *Epi. Liquefacta, dilap-*
sa. Phras. 1. Glacies est, es frieret Eis.
Aquæ gelu durantur, constringuntur;
aquilonibus durefeit humor. Aquæ gelu
clauduntur, adstringuntur. Aqua nivi-
bis & pruina concrevit. 2. Per glaciem
ingredi, auf dem Eis daher gehen. Per
nudam glaciem fluentemque labem lique-
scantis nivis ingredi. 3. Lubrico vesti-
gio per glaciem decurrere, sese agere, se
invehere, auf dem Eis schleifen. Per
glaciem labi, fluente vestigio ferri, de-
ferri; glaciem fluente vestigio decurrere,
emetiti. 4. In glacie prolabi, labi, pro-
labi in lubrico; fallente vestigio cadere;
fallente pede prolabi, auf dem Eis fallen.
5. In glacie pedem figere non possum, ich
kan auf dem Eis keinen Fuß sicher setzen.
Gradienti planta nusquam consistit, con-
stat; fugiente, fluxo, instabili gressu in-
ceditur; pedes institeren usquam possunt;
via lubrica pedes fluunt. Uusus. Glacies
calore liquefacta & dilapsa diffunditur.
Glacies tepescit, tabescit, Indurata gla-
cies. V. Hyems, frigus, gelu.

Gladiator, oris, m. Fechter. *Syn. Lanista,*
mirmilio. Epi. Amens, bonus, rudis,
bustuarius, certissimus, confectus, sa-
cius, crudelissimus, detinatorius, furiosus,
importunissimus, mediocris, nefarius, ne-
quissimus, nobilis, sceleratus, sceleratissi-
mus, timidus, vetus, vetulus. Gladiatores
nobiles, nobilissimi, theatrales Uusus. Ex
mirmillone dux, è gladiatore imperator.
Plur. marum palmarum vetus & nobilis
gladiator.

Gladiatorius, a, um. fechterisch. *Ufus.* Certa en g adiutorium. Gladia omni corq oris firmitas.

Gladus, ii, m. Schwert, Degen. *Syn.* Sica, pugio, ensis. *Epi.* Cruentus, fulgens, plumbeus, reconditus in vagina, strictus, vacuus vagina. *Phras.* 1. *Gladium e vaginâ, das Schwert antzuehen.* Gladium nudare, itringere, distringere, è vagina educere; gladium educere. 2. *Gladium in vagina recondere, den Degen einstecken.* Vaginæ reddere; gladium condere. *Ufus.* Gladio plumbeo jugulare aliquem; *terti, futiliter argumento oppugnare, mit schlechten Beweisthümen wider einen aufziehen.* Sui gladio se jugulat, et occidit sich selbst. *Prodi- ho se capere aut m trahet.* Gladiis rem gerere, die Sache mit dem Degen auema- chen. In gladium incumbere, sich selbst erstechen. Gladio confici, erschossen werden.

Glandifer, a, um. daß Eicheln trägt. *Ufus.* Glandifera quercus.

Glans, dis, f. eine Eichel. *Syn.* Nux è quercu. *Ufus.* Sues glande pascuntur.

Glarea, æ, f. grober Sand. *Syn.* Arena, vel lapides minutissimi cum arena.

Gleba, æ, f. Erden Klob. *Ufus.* Injeda gleba tumulus.

Glisco, is, ere. wachsen; überhandnehmen. *Syn.* Cresco. *Ufus.* Ad iuvenilem libidinem copia voluptatum gliscit, ut ignis oleo.

Globosus, a, um. rund, kugelförmig. *Syn.* Rotundus. *Ufus.* Stellæ globosæ. Globosus mundus.

Globus, i, m. runde Kugel. *Epi.* Coelestis, emmens, extimus, habitabilis, cultus, medius. *Ufus.* Terræ globus, stellarum globi.

Glomero, as, avi, atum, are. über einander wickeln. *Ufus.* Glomerare clades. Venæ inter se glomerantur.

Gloria, æ, f. Lob, Ehre. *Syn.* Claritas, splendor, lux, amplitudo. (*turpitude, probum.*) *Epi.* Abjecta, admirabilis facti, æterna, non æterna sed ne diuturna quidem, aliena, amplissima, antiqua, antiquior, bellica, pura, comes mortis, comes recte factorum, communis cum aliquo, coniuncta, divina, dulcior, dulcis, eximia, æque immortalis, falsa, ficta, frequens de aliquo, illustris & per- vagata, illustrior, immensa, intemperans,

non insolita adolescentibus, iusta, in-rita, magna, major, maxima, militaris, minor, muliebris, navalis, necessaria, salutaris alicui, nota, nova, par, pater- na, avita, popularis, præstantior omni patrimonio, virtutis præstantissima, puer- na, propria ingenti, sempiterna, sin- gularis, solida veraciter, stabilis, summa, perfecta, tanta bonorum, tibi necessaria & salutaris, gravis, solida, verissima, universa. *Phras.* 1. *Gloria appetens est admodum, et strebet gar sehr nach Lob und Ehre.* Fertur ille v r gloria, fla- grat, voltat, ardet cupiditate laudis; summus ardor mentis ad gloriam eum rapit; in concupiscenda gloriâ modum non novit; gloriæ stimulis, æstu ingenti agitur. Mirum in modum dulcedine gloriæ tangitur, capitur, excitatur. 2. *Gloriam etiam inanem cupide querit, et trahet auch so gar nach eitler Ehre.* Inanem etiam venatur, aucupatur glo- riam; popularis auræ captator est; um- bræ etiam falsæ gloriæ consecratur; ad- umbratum etiam gloriæ imaginem con- sectatur; laborem nullum refugit, ut al- quod falsæ choro agium gloriæ comparet. 3. *Quam sis gloriæ cupis, non enim m, ich weiß es wohl wie Ehr begierig du seist.* Omnes tuos ad laudem in petis novi. Quam sis ad laudem propensus inclamatus; quanti sit apud te laus, quan- tum labores de laude; quam vehementer in laudem incumbas; quam laudis servas, studeas; quò studio laudem sequaris; quæ tua sit laudis cupiditas, præclare novi, habeo cognitum. 4. *A puero glo- riæ cupidus eras, du warst von Jugend auf Ehrbegierig.* Jam inde à pueritia gloriæ studio atque amore flagrabas; inflammatus ad gloriam à puero fusti. Spectasti gloriam ante omnes res à pri- mis annis; ab ineunte ætate erat tibi gloria omnium rerum antiquissima; tibi gloria in animo erat; tibi gloria in ocu- lis erat; in amoribus erat; in desideriis erat. A puero laudis cupiditate, studio gloriæ ferebaris; gloriâ ducebaris; laudis studio trahebaris; ad gloriam ferebaris; laudis amore tenebaris; expebaris; ex laude pendebaris; æstu gloriæ percussus eras; gloriæ stimulis agitabar. 5. *Ex laboribus tuis gloriam immortalem conse- queris, deiner Unternehmung hailet wirst du ein unsterbliches Lob erhalten.* Quos nunc suscipis labores, ii, te apud posteros æterna gloriâ donabunt, ath- cient, illustrabunt, ornabunt, de ora- bunt: tuum nomen immortalitati com- mendabunt; ab hominum oblivione, & interitu vindicabunt; tui nominis famam in omnes temporum ætates dissipabunt; tuum nomen posteritati tradent omnium sermonibus & scriptis exornandum, ex-

tollendum, celebrandum, honestandum, tuendum. Editis tot in mortalibus operibus id consecutus es, nequa dies tui nominis famam delere possit, ut omnis de te posteritas loquatur, ut tuas laudes litteræ ac monumenta loquantur; nulla ut litteræ de tuis laudibus conticeant; nulla erit tam surda posteritas, nulla tam ingrata fama, quæ non in cœlum susceptos labores tuos debitis laudibus ferat. 7. *Nihil a me, quam divinam gloriam intendo*, ich habe kein anderes Absehen, als die Ehre Gottes. Ad Dei gloriam omnia refero; divinam unice gloriam in omnibus specto; nihil ago, quod non sit cum divina gloria conjunctum. Prima mihi, præcipua, antiquissima est divinæ gloriæ propagandæ cura. Meorum consiliorum, actionum mearum finis est major DEI gloria. Omnibus in rebus divinus mihi honor propositus est. Ante omnia mihi divinus honor est, summo apud me loco divinus honor est, is primum apud me locum obtinet; actionum mearum norma quædam, & regula est; semper est ante oculos. Huc mentem intendo; huc animum refero, huc specto; ad hunc finem consilia, cogitationes, mentis ætatem intendo. V. *Fama*. *Ufus*. Gloria est frequens de aliquo fama cum laude; illustris & pervagata multorum & magnorum in tuos, patriam, humanum genus fama meritorum; consentiens laus bonorum, incorrupta vox bene judicantium de excellente virtute, cujus gradibus videntur homines in cœlum ascendere. Ex omnibus virtutis præmiis antiquissimum est gloria. 1. *Gloriam appetere*, nach Ehre trachten. Quærere amari, venari, capta e, consecrari; glorie servire; ad gloriam virtutis virginitati. 2. *Gloriam acquirere*, Ehre erlangen. Parere sibi amplissimam gloriam, capere, consequi, adipisci; in gloriam venire, gloriam sibi comparare. 3. *Gloriam augere*, die Ehre vermehren. Alere, multiplicare, duplicare, amplificare. 4. *Gloriam minuire*, die Ehre vermindern. Imminuere, minuire. 5. *A gloria stareo aliquem revocare refragare*, einen von der Ehre abhalten. 6. *Gloriam abucere*, die Ehre fahren lassen. 7. *Gloria florere*, circumfluere, in Ehre stehen. 8. *Gloriam in se transmoveo*, die Ehre sich zuschreiben, zuerlangen. V. *Fama*, *Honor*, *Laus*, *Amplius*, *Existimatio*, *Arrogans*, *Amplius*, *Superbus*.

Gloratio, oris, f. Rühmung. *Ufus*. Gloria none digna est beata vita.

Gloriosus, æ, f. flehner Ruhm. *Ufus*. Etiam hæc cum gloriola inugibus venimus.

Gloriosus, oris, æ, f. sum, ari. sich rühmen. *Syn*. Prædico, gloria me & prædicatione effero. *Adn*. Honeste, bene, insolenter, intolerantissime de divitiis, quodammodo, recte. *Phras*. *De jua rubente valde gloratur*, er rühmet sich sehr teures Adels halber. De majoribus se j. etat insolentius; vendit genus suum; sublatius de se, deque natalium splendore ascendendæ laudis causâ prædicat, dicit loquitur; est in hoc homine summa venditatio generis atque ostentatio. Martem ipsum sui generis conditorem fert immodicus sui æstimator, præ se ignobilis omnes & plebejos prædicat; laudat venditque genus suum homo inepte gloriosus: jactatio generis ac venditatio confessa in hoc homine vitia sunt. V. *Jactio*, *ostentatio*. *Ufus*. De divitiis, de rebus gestis insolenter gloriaris.

Gloriosè, præchtig. *Syn*. Magnificè, elare. *Ufus*. De se ipso gloriosius prædicare.

Gloriosus, a, um. rühmredig. *Syn*. Ostentator, clarus, amplum nominis. *Phras*. *Gloriosum id ducbat*, er hielt sich für eine Ehre. In gloria id ponebat; amplum & ad memoriam insigne id putabat. pulcherrimum id tibi fore ratus; deus id suum arbitratu est. *Ufus*. 1. Militem gloriosum militaris. 2. *Præclarus*, qui in maxima gloria est. 3. *gravia*, gloriosus dig. Alibi exaliam ad reipublicæ rationes gloriosum fuit. Facta illustris & gloriosa. Magnifica & gloriosa ostentatio civitatis. V. *Clarus*, *Gloria*, *Ostentator*, *Fama*.

Glutinator, oris, m. Leimer, Buchbinder. *Ufus*. Librorum glutinateres.

Gnarus, æ, m. erfahren. R. à γνῶσις. *Syn*. Peritus sciens. *Ufus*. Gnarus, reipublicæ. Gnarus malorum impendentium. Gnari, prudentes locorum. V. *Peritus*.

Gnatus, i, m. Sohn. *Syn*. Filius.

Gnaviter, fleißiglich. *Syn*. Diligenter. *Ufus*. Gnaviter pugnare, agere.

Gnavus, a, um. fleißig. *Syn*. Strenuus, celer. V. *Diligens*.

Grabatus, i, m. Faulheit. *Syn*. Letulus.

Gracilis, e, mager, rahn. *Syn*. Tenuis corpore macilentus. *Ufus*. Virgo gracilis.

Gracilitas, tis, f. die Dünne des Leibes. *Syn*. Corporis habitudo tenuior, subtilitas. *Ufus*. *Gracilitas*, k. i. Summa. *Ufus*. est in illo summa gracilitas & infirmitas corporis. *Gra*

Gradatim, Staffelweise. *Syn.* Gradibus, per gradus. *Ufus.* Ab humilibus ad superiora, ad honores gradatim ascendere. *Minutatum & gradatum interrogare.*

Gradatio, onis, f. das Aufsteigen. *Figura Rhetorica.*

Gradior, eris, greſſus ſum, gradi. gehen. *Syn.* Ambulo, eo, ingredior. *X ſerpo.* *Ufus.* Fidenti animo gradi ad mortem. *V. Eo.*

Gradus, ſus, m. Staffel, Stiege. *Syn. Transl.* Locus, dignitas, momentum, progreſſus, ordo, aditus. *Epi.* Altus dignitatis, altior, altissimus amplissimusque dignitatis, facilis, inferior, facilior, intimus, plenus, primus, ſenatorius, ſtabilis, non expers dignitatis. Gradus beati, male hærentes, multi, novi, pares honorum, diſpares gloriæ, plures, reliqui. *Phraſ.* 1. *Ad eum quæ enim volebas, gradum te veſtus fuisti, ſit biſt ſo hoch geſtiegen. als du verlanget haſt.* Ad eum, quem volebas, gradum aſcendisti, evolasti, perveniſti, pervasiſti; elatus fuisti; eum gradum, ad quem aſpirabas, attingiſti, adeptus, aſſectus es; in eo, ad quem tendebas, gradu poſitus, locatus, collocatus es; gradum eum obtines, quem optabas. *Ufus.* 1. Sunt certi gradus officiorum, ut prima claritas Dñs, ſecunda parentibus, tertia patriæ debeatur. 2. Aliqui gradum altissimum civitatis; die höchſte Ehren-Staffel erhalten. Conſequi, aſcendere, obtinere; pervenire ad ſummum honoris gradum: poni, locari, collocari in altissimo gradu. 3. De gradu deſci, dimoveri, von ſeiner Ehren-Staffel abgeſetzt werden. *V. Promoveo.*

Græcè, Griechiſch. *Ufus.* M. Cicero ſenex dicebat, ut quique optimè Græcè ſciat, ita eſſe nequidum.

Græcia, æ, f. Griechenland. *Epi.* Magna, princeps eloquentiæ, vera, integra, vetus. *Ufus.* Interdum verborum inops Græcia.

Græculus, i, m. Griechlein. *Ufus.* Græculus aſſentator; Græculi contentioniſ cupidioreſ, quàm veritatis. Quid mihi tanquàm Græculo otioſo & loquaci quæſtionem ponis?

Græcus, a, um. Griechiſch. *Epi.* Græcileves, immanes atque barbari, ſacrilegi, & jam pridem improbi. *Ufus.* Homo levitate Græcus, crudelitate barbarus. Eruditissima Græcorum natio. Græcæ litteræ. Latina lingua tam copioſa eſt, quàm Græca. Libri Græco ſermone confecti.

Gramen, inis, n. Graß. *Syn.* Herba.

Gramineus, a, um. graſicht. *Ufus.* Etiamne gramineas hactas?

Grammatica, æ, f. Sprach-Kunſt. *Syn.* Grammaticorum inſtituta.

Grammaticus, a, um. zur Sprach-Kunſt gehörig. *Ufus.* Ars Grammatica.

Grammaticus, i, m. der die Grammatic lehret. *Ufus.* Grammatici eſt Poëtarum tractatio, verborum interpretatio, pronuntiandi quidam ſonus.

Granarium, ii, n. Korn-Hauß. *Ufus.* Ad ſtringere, & laxare granaria.

Grandævus, a, um. wohlbetaget. *Uf.* Grandævi, proſectioris ætatis. *V. Senex.*

Grandesco, is, ere. groß werden. *Syn.* Creſco. *V. Creſco.*

Grandiloquus, a, um. prahleriſch. *Syn.* In oratione grandis, gravis, plenus, copioſus, amplus. *Ufus.* Nam & grandiloqui fuerunt ampli ſententiarum gravitate, & majeſtate verborum. *V. Thraſo.*

Grandis, e. groß, mächty. *Syn.* Magna, ingens immanis. *Ufus.* jam grandis puer. Grandis & tragicus orator. Perſpicuus & grandevitiuſ. Aetate proſectus, non tamen grandis natus.

Granditas, tis, f. die Größe. *Ufus.* Id apparet ex genere & granditate verborum.

Grando, inis, f. Hagel, Schloſſen. *R.* & grans; pluvia congelata in granorum formâ decidens. *Epi.* Minuta, ſubita, præcipitans. *Phraſ.* Grando cecidit, eſt ſit ein Hagel gefallen. Concreta in nubibus aqua, magnam vim nivofæ grandinis deiecit; grandinem venti glomeratam in terras egerunt; procella cœli frigore ingenti effuſa eſt; imber grandinem incutiens torrentis modò effuſus eſt. Excuffa è nubibus grandinis procella. *Ufus.* Grando muſta imbri cadit.

Granum, i, n. ein Körnlein. *Ufus.* Triticiana.

Graphicè, meiſterlich, ſterlich. *Syn.* Eleganter, ſcitè. *Ufus.* Graphicè ornatus graphicè ſacetus.

Grassator, oris, m. Straßen-Räuber. *Syn.* Lupo. *V. Lupo.*

Grassor, aris, atus ſum, ari. ſchwärmen. *Syn.* Sævio. *Ufus.* Grassari in poſſeſſionem agri publici. Jure grassari, non vi. Grassari ad gloriam virtutis viâ.

Gratè, dandbarlich. *Syn.* Animò gratè. *Ufus.* Quid piè, quid gratè, quid humiliter ab illo factum unquam?

Grates, um, f. Danksagung. *Syn.* Gratia. *Ufus.* Grates tibi ago. *V. Gratia.*

Gratia, æ, f. *Dank*, *Gunst*, *Gnade*. *Syn.* *Grates*; favor popularis; beneficium. *Epi.* *Æquabilis*, bona, excellens, fidelissima, illustris, non invidiosa, iusta & debita, magna, major, mala, maxima, merita *Dni* immortalibus, muliebris, mutua, nimia, par, permagna, popularis, præclara, præiens, reconciliata, subita, summa, tanta, vetus, equestris. *Gratiæ* bonæ, multæ, excellentes, immortales, incredibiles, iustissimæ, magnæ, majores, maximæ, merita, miræ, minicæ, plurimæ, reliquæ, singulares. *Phras.* 1. *Gratias tibi ago*, ich sage dir *Dank*. Si non parem tuis meritis, at pro nostro tamen studio mentiam debita, & gratiam refero, reddo, habeo, persolvo, tribuo; etsi tanta, quantam debeo, referri gratia non potest; habeo tamen, quantam maximam capere animus meus potest; pro tuo isto in me studio gratiam & habeo & habiturus sum immortalam; gratias tibi ago maximas, quandoquidem pares referre non possum. 2. *Gratiam alicuius querere*, einen *Gunst* suchen. *Gratiam* alicujus aucupari; locum gratiæ querere apud aliquem; gratiam sibi conciliare; benevolentiam alicujus capere; in gratiam & amicitiam sese inducere; in gratiam ab aliquo velle; aditum in gratiam alicujus cupere. 3. *Est in gratia apud illum*, er siehet den ihm in *Gnade* sein. Principem apud illum gratiæ locum tenet, obtinet; amplissimam sibi apud illum collegit, peperit gratiam, magna apud illum potestas est in gratia; floret principis sui gratia, excellit; magnam in se apud illum, ab illo gratiam. *V. Favor.* 4. *Non tua, sed aliorum culpa excidisti* & populi gratia, du bist durch fremde Schuld aus der *Gnade* gefallen. Non tua, sed aliorum culpa, vitio, injuria studium populi amittit; populi gratiam & benevolentiam perdidisti; & studio & benevolentia excidisti; aliena culpa factum est, non tua, ut populus non amplius tibi saveat, suffragetur; ut populus nec tam bene in te animatus sit, nec tam tui honoris studiosus; ut, qua florebas hominum gratia, eam amitteres; ut ea gratia hominum, qua fruebaris antea, prius excideres; ut amitteres hominum studia; ut ex animis atque favore hominum excideres; ut gratiosus apud populum minime sis; ut charus populo non amplius sis; ut nullum populi studium teneas; nullam ut populi gratiam obtineas; ut populum tui studiosum, bene in te animatum, tui amicum non habeas; ut savente, benigno, tibi æquo, amico populo non utaris; ut ex amore populi effluas; ut petant, quod ha-

beas gratiæ. Studium populi, gratiam populi non tua, sed aliorum culpa extinxit, perdidit, afflixit; non tua, sed aliorum culpa veterem gratiam exulceravit; benevolentiam populi non tua, sed aliorum culpa delevit, tibi eripuit, abstulit, ademit. Non tuum aliquod factum gratiam apud populum extinxit, effudit, sed aliorum invidia. 5. *In gratiam cum adversario redi*, ich bin mit meinem Widersacher wieder zum Freund worden. Ego & adversarius meus voluntates rursus copulavimus; reconciliata inter nos ex inimicitis gratia est; similitudinem humanissime deposuimus; placatæ inter nos sunt iæ discordiæ nostræ; oblivione præteritorum discordias finivimus; ad amicitiam consuetudinemque prætinam nos traduximus. Gravi odio & similitate, qua diu conflictati sumus, deposita, complexi sumus inter nos, conjunctisque jam voluntatibus amicissime vivimus. *V. Reconcilio.*

Usus. 1. *Gratia*, in qua amicitiarum & officiorum alterius memoria, alterius remunerandi voluntas continetur. Maximam tibi gratiam debeo. Maximam tibi gratiam habere & agere debeo. *Gratiam* memori mente persolvere, gratiæ aliquid apponere, sur-eine *Gnade* halten. *Gratiam* repetere, eme *Dank* barkeit erfordern. 2. *Favor*, amicitia, amor, *Gunst*, Freundschaft, Liebe. *Gratiam* alicujus sequi, aucupari, assequi, consequi. Aliquem in magna gratia apud alterum ponere. *Gratiam* in se ab aliquo, cum aliquo, apud aliquem. Aliquo facto veterem gratiam exulcerare; effundere collectam gratiam, die *Gunst* und *Gnade* verstreuen. In gratiam redire. In gratiam admittere, recipere aliquem. Aliquem in gratiam reducere, restituere; gratiam componere inter aliquos & reconciliare. 3. *Anterior*, pluvius, favor popularis, Ansehen, *Gunst* des dem gemeinen Mann. *Gratiam* aucupari, querere; gratiam colligere, acquirere, consequi; gratia florere. *Gratiam* debilitare, extinguere. 4. *Causa*, wegen. Propter, quædam, oblationis gratia aliquid facere.

Gratificatio, onis, f. *Dienst*, Erweisung. *Syn.* *Gratia*, beneficium. (*Injuria*. *1. p.* *Imprudens*. *Usus.* *Gratificationem* & benevolentiam ponere. *V. Favor.*

Gratificor, aris, atus sum, ari. willfahren. *Syn.* *beneficium*, gratiam facio. *Adv.* *Honeste*. *Phras.* 1. *Gratificor tibi in ea re*, thue mir dieses zu Gelingen. Obsequere voluntati meæ; studiis nostris servias velim; da hoc mihi, da amicitiam nostram; non est, cui non vellemis.

nobis; obsequere amico; in justam hanc meam cupiditatem incumbe, queso; da hoc generi, da nomini nostro; pro tuo in me officio, pro meo in te studio, largire hoc voluntati meae. 2. *Volo tibi amicisque tuis gratificari*, ich will dir und dein n Freunden gerne willfahren. Volo non solum tui, verum etiam tuorum amicorum causa vestris commodis servire; cupio, studeo agere, quod tibi amicisque tuis gratum sit; quod tibi tuisque gratum ac laudandum accidat; quod tibi tuisque placeat, letitiam ac voluptatem afferat; inire gratiam officiis meis non à te modo, verum etiam ab amicis tuis velim. Opto rem gratum tibi tuisque facere. Opto aliquid praestare, navare tuâ tuorumque causa. Ad id unum mea studia converto, ut aliquid efficiam, ex quo tu & amici tui voluptatem capiant. Servire non solum tibi, sed etiam amicis tuis cupio. Servire voluptati & commodo non solum tuo, verum etiam amicorum tuorum volo; tuam amicorumque tuorum gratiam officiis meis querere studeo. V. *Faves*. *Ufus*. Gratificari cuicumque aliquid, quod ei oblit. Cur tibi de ea re non gratificer, nescio.

Gratiosus, a, um, angenehm. *Syn.* Qui gratia multum potest apud alios. *Phras.* 1. *Illi gratiosi nunc solum sunt, qui opibus valent*, aniso sind nur die Reichen angenehm. Qui magis ab opibus firmi parati sunt, qui magis instructi sunt copiis, illi gratia excellunt; gratia florent; gratiam inveniunt apud populum; in eos sua studia liberalius homines conferunt; his favent, suffragantur, student, praesto sunt. V. *Gratia*. 2. *Assentatores gratiosi sunt apud illum*, die Schmeichler gelten viel bey ihm. Qui ad voluntatem eius loquuntur, hi gratia valent, possuntque plurimum; hi summos quoque gratia adaequant apud illum; hi possunt plurimum, hi largiter possunt apud illum; horum nomen apud illum est in gratia; in his omnia apud illum sunt ad gratiam. *Ufus*. Homo potens, gratiosus, disertus. Homines in civitatibus suis apud omnes ordines gratiosi. V. *Charus*, acceptus.

Gratis, umsonst. *Syn.* Gratuitò, sine mercede, sine premio, pecunia. *Phras.* *Gratis omnibus servit*, er dienet allen umsonst. Sine ullo munere opem ac operam praestat omnibus; ejus officia minime sunt mercenaria; gratia est ejus comitas, nec praediorum mercedibus evocata; gratis, non pretio officiosus est; gratuito servit; non exigit gratiam, nec beneficium fenerator. *Ufus*. Habitare gratis in alieno. *Gratis mihi res constat*.

Gratuito, ohne Gewinn. *Syn.* Gratis.

Gratuitus, a, um, freymillig. *Syn.* Sine premio & mercede.) (*Mercenarius, conductus*. *Ufus*. Innata est homini probitas gratuita, non praemiorum mercedibus evocata; liberalitas gratuita, non mercenaria.

Gratulatio, onis, f. Glückwünschung. *Syn.* Communis gaudii demonstratio, laetitia publica.) (*Lamentatio*. *Epi.* Celeberrima, exigua, exoptatissima, jucunda, maxima, multa civium, nova, praepostera, probatissima, recens, fera, summa. Gratulationes gratæ, maximæ, innumeralles, tantæ. *Ufus*. 1. Nos in hominum ceteris gratiis agendis & gratulationibus habendis & omni sermone celebramus. - Maxima illi gratulatio facta est. Diana summâ civium letitiâ & gratulatione reducta. 2. *Supplicatio ad Jano*, eine Procession zu allen Götzen-Tempeln. Decernere, facere alicui servatæ reipublicæ gratulationem.

Gratulator, oris, m. Glückwünscher. *Ufus*. Sæpè gratulator laetior est, quam is, cui gratulatur.

Gratulor, aris, aris sum, ari. Glück wünschen. *Syn.* Congratulor, gratulationem facio, gratulatione utor. *Adv.* Publicè, serius, tardius, valde, vehementer, verè, verecundè, rursus. *Phras.* *Suum Ciceroni redditum omnes gratulabantur*, dem Cicero hatten alle, wegen seiner Zurückkunft, Glück gewünscht. Ejus ad urbem accessus incredibili hominum multitudine & gratulatione florebat; omnibus optimis eundem omnes prosequiebantur; Cicero non sine magnis gratulantium clamoribus Romam repetiit; Ciceronem Romani ovantes ac gratulantes accipere; festis vocibus excepere. Non ferè quisquam fuit, qui non complecteretur, exoscularetur, laudibus ejus redditum cumlaret; Ciceroni in urbem reduci auditi, omnes uno ore omnia bona dicere, & laudare fortunam reipublicæ, quæ talem virum recepisset. *Ufus*. Quod mihi de filia gratularis, agnosco humanitatem tuam. Gratulor reipublicæ recuperatam libertatem, & gaudeo. Alacres & laeti inter se gratulantur.

Gratus, a, um, dankbar, angenehm. R. ex *Agatis*. *Syn.* Officiū memor, non ingratus, qui meritam alicui gratiam memori mente persolvit, qui beneficiū ac-

accepti meminit: item: acceptus, jucundus, charus. *Phras. 1. Gratum te esse decet erga patronum, es geziemest sich, daß du dich gegen deinem Gütthäter dankbar erweisest.* Memorem te animum præstare decet; decet, ut spectata tua sit in referenda gratia pietas; ut perpetua tibi sit referendæ gratiæ voluntas; ut viro optimo de te merito reueras, quod debes; ut meritam gratiam memori mente persolvas; ut gratus in te sit animus, & beneficii memor; ut grati animi fidelis memoria plurimum apud te valeat; ut parem & cumulatissimam gratiam referas patrono tuo. 2. *Tuis beneficiis semper gratum me exhibebo, ich werde mich allezeit dankbar erweisen für die mir erwiesene Gütthaten.* Tua in me beneficia nunquam obliviscar; tua erga me merita, magnitudinem tuorum erga me meritorum semper memnero; memoria te habeo; perpetuam memoriam tuebor, custodiam, conservabo. Nulla dies, nulla temporis vetustas, non casus ullus, non fortuna magnitudinem tuorum erga me meritorum imminuet; ex animo delebit, tollet; auferet; oblivione delebit, obruet, obscurabit, extinguet. Vigebit in me tuorum beneficiorum æterna, perpetua, nunquam interitura memoria. Nunquam apud me tuum beneficium intermiturum existam. Tuam in me singularem benignitatem, tuam in me incredibilem liberalitatem semper in animo, semper in oculis habebō; perire apud me, evanescere non patiar. Hærebunt mihi in animo, mente, memoria tua beneficia. Fixa permanebunt, impressa in animo ac mente extabunt tua beneficia. Vitæ par & æqualis erit recordatio meritorum tuorum. Dies non nisi ille, qui vitam mihi adimet, tuorum officiorum memoriam terminabit; finis mihi ac terminus & vitæ & memoriæ benignitatis in me jure idem erit, futurus idem est. Semper memoriam tenebo, tuebor mente atque animo; nunquam obliviscar, nunquam apud me delebit oblivio beneficia, officia, merita erga me tua; memorem me tibi, quacunque se occasio dederit, obtulerit, probabo, Grati in me tibi memoriamque præstabo; præstabo tibi eam, quam debeo, memoriam meritorum tuorum. Gratum me nullò non locò, nullò non tempore memorem, nunquam non gratiæ referendæ memorem & studiosum senties, experiaris, cognosces. 3. *Grati animi laudam in me non requires, non desiderabis.* Non committam, ut ingratum me appellare possis; ut in illo officio, quod bene merentibus debetur, jure me, ac merito quisquam reprehendat.

Enitar, ut in ingrati animi vitium, crimen non incidam; ne quis mihi turpem ingrati animi notam possit inungere; nequis mihi ingrati animi culpam objicere possit. Enitar, ut ab ingrati animi vitio, crimine, culpa, turpi infamia longissime sejungar, discedam, absum; ut ea culpa vacem, vacuus sim, caream; ejus culpæ sum expertus, quam committunt, qui nullam referendæ gratiæ curam suscipiunt; qui de referenda gratia minimum laborant; enitar, &, ut spero, consequer, ut de me optimè esse meritum læteris, ut officia erga me tua voluptati ac lætitiæ tibi sint; ut ex tuis in me officiis voluptatem capias; ut officiorum tuorum fructum feras, percipias, colligas; ut gratiæ tuæ gratiam à me feras; ut parem tibi referam gratiam; ut par pari referam; ut officia tua omnibus officiis æquem, compensem, remunerer. Quam amanter me tractaveris, quam benignè mihi feceris, quam studiòse in omni re me commendaveris; quam humaniter ac benèficè, quibus officiis amicitiam nostram colueris, prosecutus sis; quibus me rebus auxeris, ornaveris, honestaveris, ipse mihi atque etiam aliis commemorabo; ita dum recordabor, ut vita me prius defectura sit, quam tuorum in me beneficiorum recordatio. Beneficia tua, dum vivam, gratia memoriâ prosequar; quoad vixero, dabo operam diligenter, id agam omni studio, id curabo, contendam; in eam curam, in id studium incumbam; id mihi propositum erit in omni vita; eò spectabit animus, eò curæ cogitationesque meæ referentur; eò comitia mea referentur, dirigentur, ut me gratum tibi esse sentiat. 4. *Gratum me non verbis modo, sed rebus ipsis experiere, du wirst es erleben, daß ich mich nicht allein in Worten, sondern auch im Werke selber werde dankbar erzeigen.* Beneficium hoc beneficium tibi pulchrè dices; efficiam, ut ad te non sine scnore redeat in beneficium; pro isto tuo in me officio omnia vicissim à me officia expecta; in omni vitæ meæ cursu nihil mihi prius, nihil antiquius erit, quam ut officia tua paribus à me officiis compensentur; commodè vicissim tua meis quantiscunque occupationibus antepōnam; meus animus vicissim erga te is erit, quem tu jure postula veris; qui tibi ex me debentur fructus, eos uberrimos capies, colliges, metes, feras; paribus officiis tuis in me meritis cumulatè satisficiam; quibuscunque officiis potero, tuam erga me humanitatem exequatur. V. *Compensatio.* 4. *Non possum tibi jatis gratus esse pro beneficiis tuis, ich kan dir nicht genug danken.*

daßbar seyn für deine Wohlthaten. Quibus verbis tibi gratias agam, non reperio. Qui respondebo tuæ tam liberali in me voluntati? Utinam tua in me merita referendæ gratiæ consequi aliquo modo possim! Vellem, officium istud officiis meis exæquare liceret, sed quis tandem est, qui non intelligat, tuis me muneribus in omne consequentis ævi spatium teneri obstrictum? Actiore me tibi vinculo obstrinxisti, quam ut exsolvere beneficiorum tuorum partem ullam possim; vivendum mihi ac moriendum erit ingrato. Studium tibi quidem meum vel agnoscendo, vel prædicando beneficio lubens declarabo, sed eo me nomine plus tibi debere sentio, quam ut solvendo unquam esse possim. Mea quidem in te omnia vel studiū, vel observantæ officia constabunt integra, sed tuorum in me promeritorum partem in referenda gratia tua nulli mallequar. Incredibile tuum in me studium studio quidem eodem sempiterno, sed tuorum in me meritorum tanta est magnitudo, exequari ut nulli grati animi significatione possit. *Ufus.* 1. Bene de me meritis gratum me præbeo te ipsa atque animo gratissimum. Nomen alicujus & beneficia gratâ memoriâ prosequi. *Erga salutis suæ autores gratus.* Gratus est, qui in referenda gratia non commodum, sed eum ipsum, cui refert gratiam, curat. 2. *Acceptus, iucundus, optatus, amenehm.* Officium tuum, iudicium, mihi pergratum fuit. *Rebus grata, gratiora verbis facere.* Officium nostræ gratum. V. *Iucundus, charus.*

Gravatè, ungern. *Syn.* Difficulter, a grè.)(*Benigne, comiter.* *Ufus.* Benignè, non gravatè. . .

Gravedinosus, a, um. schnupficht. *Syn.* Ad gravedinem proclivis. *Ufus.* Gravedinosos quosdam dicimus, quosdam herniosos, non quia jam sunt, sed quia læpe sunt.

Gravedo, inis, f. Schnupfen, Hauptfluß. *Syn.* Detollatio capitis nares claudens, vocem obtundens, siccam tussim movens. *Epi.* Molesta. *Ufus.* Gravedine tentari, laborare. Gravedini subvenire, occurrere, obistere. Gravedinem remove, abigere, repellere.

Graviditas, atis, f. Schwangerschaft. *Ufus.* Graviditates & partus affert luna à sole illuminata.

Gravilo, as, avi, atum, aro. schwängern. *Syn.* Gravidam facio. *Ufus.* Terra seminibus gravidata.

Gravidus, a, um. schwanger, voll. *Syn.* Pægnans, fetus, pientus. *Phras.* Gravidus est, sic ist schwanger. Fert uterum; gestat uterum; fert ventrem, partum. *Ufus.* Ubera grvida vitali rore.

Gravis, e. schwer, wichtig. *Syn.* Ponderosus.)(*Levis.* *Ufus.* 1. Gravia omnia suo pondere in terram feruntur. 2. *Ardus, difficilis, molestus, hart, schwer.* Vercor, ne tibi gravis sim. Eum ne graviore quidem verbulo compellavi, ich habe ihm kein schlimmes Wort gegeben. *Tempus reipublicæ, anni gravissimum.* 3. *Magna auctoritatis, ponderis, dignitatis, ansehnlich, wichtig.* Vir p udens & auctoritate gravis. Nomen vestrum mihi grave & sanctum est. 4. *Severus, ernst, bast.* Gravis sine arrogantiâ. Cato omnium gravissimus & severissimus. 5. *Depressus, tief.* Vox gravis.)(*Acuta.*

Gravitas, atis, f. die Schwere, Ernsthaftigkeit. *Syn.* Pondus: auctoritas.)(*Levis.* *Epi.* Acior verborum, admirabilis, ampla sententiarum, censoria, digna expectatione, divina orationis, plena antiquitatis, incredibilis & inaudita, major, naturalis ac necessaria, paterna, perpetua orationis, singularis ac penè divina, summa, tanta, vetus judiciorum. *Phras.* Cato vir erat maximæ gravitatis, Cato war ein ansehnlicher und ernsthafter Mann. Vir erat divina quadam gravitate, morum majestate incredibili; nihil unquam nisi severissime & gravissime fecit. Erat in illo gravitas condita comitate; in ejus non sententia solum, sed nutu residebat auctoritas; erat in eo viro summa auctoritas & amplitudo; Cato præsci moris viri, & sanctus, in quo nihil solum, leve, inconsideratum. Catoni incredibilem naturæ tribuit gravitatem; Cato admirabili vitæ gravitate præstabat; in Catonis vultu inferebat præca veritas, in verbis fides. V. *Auctoritas.* *Ufus.* 1. in omnibus rebus adhibere, tenere, servare, meri gravitatem. 2. *Cum gravitas tanta est, quam vix sustinebo.* *Aug.* Non est bonus aer, est ist seine gute Luft.

Graviter, beschwerlich, hart. *Syn.* Aegrè, moleste. *Usus.* 1. Graviter aliquid ferre, accipere. Graviter queri, agrotare. 2. Severè, ernsthaft. Graviter narrare, dicere, se gerere.

Gravor, aris, atus sum, ari. sich weigern. *Syn.* Gravatè aliquid facio, grave mihi duco, pigror. *Usus.* Non gravabor dicere, quod scio. Non sum tam inhumanus, ut eò graver, quod vobis expedit.

Gregalis, e. zur Heerde gehörig. *Syn.* Sodalis ex eodem grege. *Usus.* Gregales Catilinae & consilium.

Gregarius, a, um. gemein. *Syn.* Collectivus, vulgaris. *Usus.* Gregarii milites.

Gregatim, Haufenweise. *Syn.* Pergreges. *Usus.* Gregatim in supplicium rapti cives.

Gremium, ii, n. die Schooß. *Syn.* Sinus, complexus. *Usus.* 1. Inu gremioque patris abstractus Cicero. Filius in gremio matris educatus.

Gressus, us, m. Gang, Schritt. *Syn.* Incessus, ingressus.

Grex, gregis, m. Schaar, Heerde. *R.* ab ἀγείρω, congreo. *Syn.* Congregatio, coetus, turba. *Epi.* Impurissimus praedonum, mediis, totus, vultus. Grex flagitiosi hominum, magni amicorum, mercenarii, sordidissimi. *Usus.* Grex armentorum, equorum, amicorum, Philosophorum. Unus è grege. In grege patronorum annumeret?

Grannitus, us, m. das Brüllen der Schweine. *Syn.* Vox porcorum.

Grus, us, f. Kranich. *Usus.* Grues in tergo praevolantium capita reponunt.

Gubernaculum, i, m. das Steuer-Ruder im Schiffe. *Syn.* Clavus. *Transl.* Administratio, procuratio, gubernatio. *Usus.* 1. Reipublicae, imperii gubernacula prendere, tractare; ad gubernacula admovevi, sedere. 2. A gubernaculis aliquam repelere, dejicere. Recedere à reipublicae gubernaculis.

Gubernatio, onis, f. Regiment. *Syn.* Administratio, procuratio. *Epi.* Facilis, magna. *Usus.* Cupiditas consilii gubernatione regitur. Gubernationi praeficitur. A gubernatione removere caupiniam. *V. Potestas, a ministratio.*

Gubernator, onis, m. Regierer. *Syn.* Re-

ctor. *Epi.* Bonus, scientissimus. *Prasf.* Ist gubernator provinciae, et ist vander Pfleger über diese Provinz. Provinciae praest; provinciae procurationem gerit; ad provinciae clavum, gubernaculum sedet; provinciae procuratio, administratio penes illum est; provinciam obtinet cum imperio. *V. Gubernio, Prasum. Usus.* Custos & gubernator reipublicae. Prohibe navigio, gubernatore perito, summam tranquillitatem navigare.

Gubernatrix, icis, f. Regentin. *Epi.* Praeclara. *Usus.* Eloquentia gubernatrix civitatum.

Gubernio, as, avi, atum are. regieren, steuern. *R.* α κυβερνάω, navim rego. *Syn.* Administro, procuro, rego, gero, moderor, clavum teneo, gubernaculum teneo, ad clavum, ad gubernacula sedeo. *X. Everso. Adr.* Bene, directis, pulcherrime. *Prasf.* 1. Ad gubernandam rempublicam admotus est, et hoc die Reglerung des gemeinen Wezens auf sich nehmen müssen. Ad gubernacula reipublice admotus est, reipublice gubernacula prendere, tradere iussus est; delata ad illum rerum summa est; ejus fides, potestati reipublicae procuratio commissa, commendata, demandata est; ad lucem reipublicae evocatus est; praesse reipublicae cum imperio, cum potestate iussus est; ad capevandam rempublicam evocatus est; reipublice operam dare; reipublicae gubernaculis manum admovevi; rempublicam attingere, suscipere; ad rempublicam accedere, se conferre iussus est. 2. Rempublicam optime gubernat, et hoc die gemeine Wesen statlich verwaltert. Rempublicam cum laude gessit; praecleari vixit; vigilanter ac sapienter administravit; magni virtute & innocentie fama reipublice praefuit; in administratione reipublicae summa virtus enituit; in gerenda provincia laudem coeam aequavit, quorum nomina vivunt vigileque rerum gestarum sunt in animis hominum; quorum memoria viget nullas tenebrae expelluntque recte factorum monumentis; quorum memoriam aeternitas alit ac intuetur. *V. Imperium.* 3. Gubernandi tempus annum a sevit, et hoc die Obrigkeitliche Gewalt vollendet. Annum munus decurrit, confecit, absolvit; anno manere perfectus est; annus imperii tempus explevit; annus imperii finem attingit; ad finem anni administrationis pervenit; omnium bonis in exu est; emeritae sunt illi

annuæ operæ. Annum ipsum in re publica versatus est. V. *Abdico, Honor, Magistratus, Imperium.* *Usus.* Sed hæc Deus aliquis gubernabit. Fortunæ motum, dolorem ratione gubernare. Rem totam ita gubernes, ut nemo queri possit. V. *Rego, Moderor.*

Gula, æ, f. der Schlund. R. α γύαλον, *cauum.* Syn. Collum, guttur; item: edacitas. Vitium ventris & gutturis. Epi. Immensa, insulsa, obtorta. *Phras.* 1. Non facile convalescunt, qui gula indulgent, die dem Kraß ergehen sind, die genesen nicht leicht. Quibus nec quid comedant, nec quantum comedant, curæ est; qui, quod comedunt, neque quantum, neque quale sit, animadvertunt; quibus omnem in cibis modum, omne iudicium, omnem propè rationem gula eripuit; quibus nec e modus edendi, neque ulla diligendi cibi ratio est; qui & plus appetunt in mensa, quam satis sit, & ex eo genere, quod obsit. 2. Multos gula occidit, viele bringt ihre Gefräßigkeit um. Multos perdidit immoderata victus ratio; Multos conficit; imminatur; morte afficit cruditas, crapula, dissoluta victus ratio; multis gulæ deditis immaturæ mortis causam affert, quod largiore, uberiore cibo stantur, quam ut vite conducat; quam ut stomachus digerere, ferre, sustinere possit. Vid. *Vorax.* *Usus.* 1. Gulam alicui elidere, stringere frangere, erwürgen. Obtorta gulâ alicui in vincula rapere, mit Gewalt hinstellen. 2. Gulam irritare, einen Appetit zum Essen machen. Gulæ indulgere, deditum esse, gefräßig seyn.

Gurges, itis, m. Wasser-Wirbel. R. quasi in gyrum agens. Syn. Vorago. Epi. Halluatus, immensus, profundissimus, rapidus. *Usus.* Gurges & vorago patrimonii & libidinum, ein Schlemmer. Immensa vitiorum vorago, turpitudinum omnium gurgis. Gurges est natus abdomini suo. V. *Gula.*

Gurgustium, ii, n. Tauf-Herberge. Syn. Locus seu terna obscura & angusta. *Usus.* Nescio, è quo gurgustio prodit.

Gustatus, us, m. der Geschmack, Kostung. S. Gustus. E. i. Jucundus. *Usus.* Gustatus est sensus ex omnibus maxime

voluptuarius, qui dulcedine præter cæteros sensus commovetur. Pomorum jucundus non gustatus solum, sed odoratus & conspectus.

Gusto, as, avi, atum, are. kosten, versuchen. R. α γευσος, *gastabilis.* Syn. Degusto, gustatu exploro, libo, cibos attingo, delibo. Adv. Paulum, perpaululum, summam causas & genera. *Usus.* Primoribus labris vix gustavit Philosophiam. Aliquam partem voluptatis gustare.

Gustus, us, m. der Geschmack. Syn. Gustatus. *Usus.* Uva gustui peracribat. Libidinosi veræ gustum laudis non habent.

Gutta, æ, f. ein Tropf. Epi. Guttae cadentes, cruentæ, liquatæ. *Usus.* Guttae imbrium quasi cruentæ.

Guttur, uris, n. Gurgel, Kehle. Syn. Gula. Epi. Tremalum. *Usus.* Vitium ventris & gutturis.

Gymnasiarchus, i, m. Vorsteher der Schule. Syn. Gymnasio præfectus.

Gymnasium, ii, n. Schule. Syn. Locus ad exercendum, ut palestra, schola. E. i. Amplissimum, nobilissimum, suburbanum, superius, totum. *Usus.* Saeculis multis antè gymnasia inventa sunt, quam in his Philosophi garrere ceperant, qui nunc omnia gymnasia tenent. V. *Schola.*

Gymnicus, a, um. zu gewissen Schauspielen gehörig. *Usus.* Ludi gymnici.

Gynæceum, i, n. Frauenzimmer-Gemach. Syn. Locus ædium sepositus, ubi solæ mulieres versantur.

Gypsatus, a, um. gegypset, geweißet. Syn. Candidus, tenax, quæ gymnum est. *Usus.* Modica manibus gypsatissimis.

Gyrus, i, m. ein Ring, Kranz. Syn. Circulus, ambitus. Epi. Exiguus. *Phras.* Aliquid in gyrum agere, im Kranz herum führen. In gyrum ducere, in orbem agere, versare, circumagere, flectere. *Usus.* Homines secundis rebus effrenatos in gyrum rationis duci oportet.

H.

Habenas, arum, f. Bügel, Zaum. Syn. Lora, quæ freno utrinque alligantur ad equum regendum. Epi. laxissimæ. Usus. Commodissimum est, quàm laxissimas habenas habere amicitiae, quas vel adducas, cum velis, vel remittas. Moderandi sui habenas ac potestatem alicui tradere.

Habeo, es, ui, itum, ere, habent, besitzen.

Syn. Possideo, uxor, est nihil, mihi non deest, expens me est.) (Carco. Adv. Accurate orationem, accuratè delectum, amplius centum cives, angustius, belle, bellè se, benè, commodius se, rem, copiose & diligenter constitutam disciplinam, diutius sollicitos, deterius se, diligenter rationem, diligentius prædam notatam, descriptam, diligentissimè delectam, extrinsecus rationes suspensas vivendi, generatim honores, graviter se, jam pridem multa, aliquem in promptu, liberius mulierem, melius se, memoriter orationem, nauci, non necessario, omninò non locum, optimè se, palàm decretum in aliquem, planè inimicum, planè nihil, quod scribat, præcipue hoc juris, præclarè se, publicè honores, quam plurimum secum aliquem, quaquaversus pedes quinque, rectè, satis superque tuto, libere lenatum, vere quod narret, vitiose se, ultro citroque verba. Haberi commodissime, de integro questionem, quam liberalissime victu, prudentissimum sapientissimumque. Phras.

1. Amicos multos & opes habet, er hat viele Freunde und großen Reichthum. Beatissimus est ab opibus; nummorum plurimum possidet; copiosus est ab opibus; summâ rerum abundantia potitur; amicis & forunis floret, præditus est; amicis utitur potentissimis; plurimorum amicitias tenet, obtinet; & opibus ornatus est & amicis; facultas nummorum ingens illi est, suppetit, nec amicitiae pauciores. V. Divites, Amicus. 2. Habemus totam Italiam, wir haben ganz Welschland. Tota Italia in potestate nostra est; Italia nostra est; omnes Italiae fines, orae atque litora claustris imperii nostri continentur; Italiam tenemus totam; Italiam potimur. Italiam totam obtinemus; Italia imperio nostro parat. 3. Habeo hominis chirographum, ich habe seine eigene Handschrift. Ad manum est, in manus est hominis chirographum. 4. Habebatur pro pigro, vix. man bat ihn für einen faulen Menschen gehalten. In ejus nomine incedit penitus atque inveteravit pignitæ macula; in dedum numero ducebatur; pignitæ nota illi aurebatur alias; haud intactus erat à pignitæ vino: pignitæ ejus nominis labem

nonnullam asperserat. V. Infamia. Usus. 1. Habere animum magnum; habero aliquem vel aliquid in potestate sua; habere cum aliquo commercium, inimizias. 2. Scio, possum, können, wissen. Nihil habeo scribere; tantum habeo polliceri; sic habeto, quod. 3. Tracto, facio, halten. Habere verba, sermonem. 4. Judico, dafür halten, urtheilen. Aliquid in bonis, in perditis, in desperatione habere. Aliquid in beneficio, pro derelicto; aliquem in loco aliquo & numero habere. 5. Tracto arctè, auriter, scharf halten. Parce aliquem, arctè contentèque habere. Habere aliquem in deliciis. 6. Notat statum rei, anzuzeigen, wie es steht. Præclarè se res habet. Ego me belle habeo, vñg. res benè stat, es steht gut um mich. 7. Cum part cypis possis. Ita perituum, perspèctum, exploratum habeo, für gewiß halten. 8. Promiscuè, zu verschiedenem Gebrauch. Habere in votis, etwas wünschen. Religioni habere, sich ein Gewissen machen. Honorem alicui, gratias habere, Ehre oder Dank erweisen. Rationem absentis habere, auf den Abwesenden denken.

Habitis, e, gestift. Syn. Aptus, accommodatus.) (Ineptus. Usus. Res habiles, accommodatae ad naturam. Habilis ad pedes calceas. V. Aptus.

Habilitas, tis, f. Geschicklichkeit. Syn. Agiliras. Usus. Omitto habilitates opportunitatesque reliqui corporis.

Habitabilis, e, wohnbar. Usus. Regio habitabilis.

Habitatio, onis, f. Wohnung. Syn. Usus domicilii. Usus. De habitatione alicui accommodare. V. Domus.

Habitator, oris, m. Einwohner. Syn. Iscola.

Habito, as, avi, atum, are, mohnen. Syn. Colo, domicidium habeo, incolo, habeo, sein. Adv. Frequenter in. Phras. Roma habitare constituit, er will hinfüro zu Rom mohnen. Domum Romæ conduxit, comparavit; sedem Romæ & domicilium comparavit; collocavit; sedem omnium rerum ac fortunarum suarum Romæ collocavit; Romam incolere, colere statuit; Romæ sedem

dem perpetuam statuere, figere decrevit.
Ufus. 1. *habere & magnifice habitare.* 2.
habere, affinis sum, sich aufhalten. Ha-
 bitare in foro, in libris. In vultu il-
 lius mei oculi habitant.

Habitudo, onis, f. des Leibes Beschaffen-
 heit. *Syn.* Habitus. *Ipsi.* Bona. *Ufus.*
 Corporis habitudo.

Habitus, us, m. Beschaffenheit, Gestalt.
Syn. Affectio, natus, consuetudo, ex-
 ercitatio, confirmatio. *Epi.* Contenta-
 mens naturae moderati quibusque opti-
 mi corporis, praecellens, solidus. *Ufus.* 1.
 Habitus est animi, aut corporis constans
 & absoluta in re aliqua perfectio, ut
 virtutis, vel artis. Iustitia est habitus
 animi. Quidam sine doctrina, naturae
 huius habitu proprii divino moderati ex-
 titerunt & graves. 2. *Forma, figura, habitudo,*
ratio corporis, Beschaffenheit, Gestalt.
 Metellus integerrima aetate, optimo ha-
 bitu, maximis viribus corporis. Oris &
 vultus habitus. Orationis ejus habitus
 non erat inurbanus. *Pro habitu pravo,*
üble Gewohnheit der Sitten, rectius di-
catur: Corroborata jam studio & con-
 suetudine, vel usu ac vetustate malitia.

Haecenus, bis hieher. *Syn.* Hucusque, ad
 hunc locum. *Serius loco vestitus, quam*
tempori. *Phras.* Haecenus nihil de his au-
 ditum est, von dieser Sache hat man bis-
 her nichts gehört. Ante hoc tempus, ad
 hunc diem, usque ad hoc tempus, ad id
 locorum; adhuc locorum inaudita haec
 sunt & peregrina; adhuc ista nos sug-
 rant. *Ufus.* Hoc haecenus; redeo ad ur-
 bana. Haec artem duntaxat haecenus re-
 quirunt, ut certis dicendi luminibus or-
 nentur. *V. Eatenus.*

Haedus, i, m. Bock. *Syn.* Caprae fortus.

Hædinus, a, um. von Bößen, oder Geissen.
Ufus. Hædinae pelliculae.

Hæreditarius, a, um. erblich. *Ufus.* Con-
 troverbia hæreditaria. Jure hæreditario.

Hæreditas, tis, f. Erbschaft, Verlassen-
 schaft. *Syn.* Bona hæreditaria, patrimo-
 nium, *Epi.* Communis, saluta, fraternalis,
 magna, major, optima, paterna, perma-
 gna, molesta, reliqua, tanta, hæreditates
 caducae, non honeste, privatae. *Phras.* 1.
Hæreditatem obtinere, eine Erbschaft er-
halten. Hæreditatem adire, cernere, ca-
 pere, tenere; hæredem in alicujus bona
 succedere; in rei possessionem per hære-
 ditatem venire; hæreditatem obtinere,
 adipisci. 2. *Hæreditatem alicui adimere,*
 etiam die Erbschaft benehmen. Hæ-

reditatem alio avertere; detorquere;
 hæreditatem eripere alicui; hæreditate
 aliquem excludere; ab hæreditate sub-
 movere; paternis bonis ex hæreditate
 obvenientibus aliquem orbare, spoliare,
 evertere. 3. *Hæreditatem meam sedulo*
conservabo, ich werde Sorge tragen, daß
ich von meiner Erbschaft nichts vergebe.
 Rem a parente traditam custodire, ser-
 vare, tueri mihi curæ erit; de patrimo-
 nio nihil patitur mihi detrahi, minui, im-
 minui; quæ ex paternorum bonorum hæ-
 reditate ad me jure devenire, ea ut in-
 tegraliter conservem, ea ut constent; ne qua
 pars inde detrahatur, minuat, provide-
 bo sedulo. Hæreditatem mihi a parente
 relictam firmam rectam tuebor, semper
 & conservabo. *V. Hæres, Exhæredo. Ufus.*
 Hæreditas est pecunia, aut res quælibet,
 quæ morte alicujus ad quorpiam jure
 devenit. In partem hæreditatis vocare
 aliquem, eum zum Mit-Erben machen.
 Hæreditatem paternorum bonorum tra-
 dere. Hæreditatis particulam homini
 aspersit, er hat ihm gar wenig von der
 Erbschaft gegeben.

Hæreo, es, hæs, hæsum, hære. haften,
 stehen, anhängen. *R. ab aigéu.*

Syn. Adhæreo, adhæresco, defixus sum,
 habito. *Adv.* Communiter, male.
Phras. Hæret animus ea opinio, ich lasse
 mir diese Meinung nicht nehmen. In
 animis omnium insedit; insitum est in
 natura & ingenium, ut ita sentiamus;
 ingenerata est omnibus ea sententia;
 in ipsa natura posita est & infixæ;
 omnibus innata est, & in animis quasi
 inculpta ea opinio. *V. Adhæreo. Ufus.*
 1. In medullis, in visceribus, in æterna
 memoria, hærent beneficia mihi tua.
 Memoria tuorum factorum hærebit in
 omnium gentium sermonibus ac menti-
 bus. 2. *Dubito, zweifeln.* Hære in
 aliqua re. Aqua illi hæret, hæret in
 salebris, er weiß nicht, was er sagen,
 oder thun soll. Cavendum est, ne im-
 plicatus hæream. *V. Dubito.*

Hæres, edis, e. ein Erbe. *Syn.* Bonorum
 dominus ab alicujus morte. *Epi.* Ex-
 traordinarius, proximus, repentinus, se-
 cundus, verus. *Phras.* 1. *Hæredem se-*
cit nepotem, er hat den Enkel zum Er-
ben eingesetzt. Hæredem instituit, scrip-
 sit, reliquit nepotem. Hæreditatem
 testamento nepoti tradidit; nepotem
 ad hæreditatem vocavit; bonis suis hæ-
 redem fecit; in bona avita ire iussit.
 2. *Cicero fuit plurimum amicorum hæres,*
 Cicero war ein Erbe vieler verstorben-
 en Freunde. Multorum factus, reli-
 ctus est hæres; multorum bonorum suc-
 ces-

cessor ex testamento fuit; multorum bona ex hæreditate adeptus est. Cicero contigerunt, venerunt, obven-
runt, obtigerunt multorum bona; Ci-
ceroni testamento relictae sunt fortunæ
multorum. Multorum res, hæredita-
tem adiit, cepit, tenuit, obtinuit Cicero;
multorum bona ad Ciceronem hæredi-
tate venerunt, pervenerunt; multis ami-
cis hæres successit Cicero; multorum
hæreditate auctus est Cicero. V. *Hæ-
reditas. Usus.* Aliquem hæredem facere,
scribere, instituere, zum Erben machen.
Hærelem alicui esse, succedere, erben.
Hæres ex asse, ex parte dimidia.

Hæresis, is, f. eine Secte, Ketzerey. Syn.
Secta, opinio à vera doctrina aberrans,
prava de religionibus opinio; impium
dogma. *Phras.* 1. *Hæreses suas sparsit*,
er hat aller Orten Ketzereien ausge-
sprengt. Latè in populos pravæ do-
ctrinæ suæ vires disseminavit; Chri-
stianæ reipublice partes præcipuas pravis
religionibus turbavit; hæresis venenum
ad populorum perniciem evomuit; dis-
sidentium opinionum procellis Ecclesiæ
navem jactavit; hæresum pestem va-
riam ac luem in populos diffundere;
perniciosis erroribus animos hominum
implicare capit. 2. *Hæresis in dies la-
tius propagatur*, die Ketzereien nimmt
tätlich mehr und mehr zu. Serpit in dies
latius hæreticæ pravæ lues; quoti-
diè magis novis errorum maculis veræ
religionis doctrina polluitur; novæ se-
ctæ scelere quotidiè magis veræ religio
premitur & suffigitur; impii errorè la-
tius in dies disseminantur, diffusentur;
errorum contagiones pestilente in dies
latius serpunt, & jam sinceræ etiam
Ecclesiæ partes inficiunt. 3. *Magnò ani-
mò hæresi resistit*, er setzt sich herzhast
wider die Ketzereien. Id agit strenuè, ut
quæ pestilenter hæresis magnè edocue-
re, dedocantur populi, ut hæresum er-
rores ex animis evellantur; ut, quæ in
populo hæresum contagione contractæ
sunt, summâ ope amputentur; ut erro-
res impii religionum, rudium populorum
è mentibus exturbentur; ut excindan-
tur delixæ religiones atque sacrilegæ; ut
iis doctoribus resistatur, à quibus regno
universo pestem & exitium comparatum
videmus. Egregio est animò ad propul-
sandos religionis errores, ad excinden-
das pravæ de religionibus opiniones;
ad expurgandas noxiis erroribus pro-
vincias; ad præcidenda errorum omni-
um fibras; ad infelices errorum propa-
gines amputandas, rescandas. 4. *In hæ-
resim prolapsus est*, er ist in eine Ketzerey
gefallen. Ad pravæ in fide opi-
niones descivit, deflexit; sinceræ reli-

gionis castra deseruit; à veteri avitque
majorum religione ad sectam novitiam
transfugit ac devolvit; novitæ sectæ
erroribus implicari se passus est; nova-
rum opinionum fluctibus involutus, ab-
reptus est; pravæ opinionum com-
mentis in errorem inductus est; à veteri
religione ad sectam novitiam infelix
transfuga descivit; per hæresum prava-
rum opinionum virtus haudit. 5. *Hære-
sim palam ejuravit*, er hat die Ketzereien
öffentlich abgeschworen. In æde sacra,
maximèque hominum frequentia hære-
sim abjuravit; impios religionum erro-
res execratus, detestatus, cum Ecclesiæ
in gratiam redat; hæresum erroribus
palam nuncium remisit; ejuratis hæresis
erroribus piorum communioni se reddi-
dit. V. *Conversio hæretici. Usus.* Cato
est in ea hæresi, Cato ist in der sonder-
baren Meynung.

Hæreticus, i, m. Kether. *Phras.* 1. Homo
pestiferis opinionibus corruptus, conta-
minatus, infectus, pollutus; alienus
à sincera religionis doctrina; deprava-
tæ religionis erroribus imbutus. 2. *Hæ-
reticorum antesignanus, hæresiarcha, Erz-
Kether.* Impii dogmatis architectus.
Novæ fabricator hæresis; falsæ impiæ-
quæ opinionis nutrix ac propagator. Er-
roris impii procreator.

Hæsitantia, æ, f. Zweifel, Grammling.
Syn. Hæsitatio, titubatio. *Usus.* Hæ-
sitantia lingue.

Hæsitatio, onis, f. Zweifel, Anstos. Syn.
Dubitatio. *Usus.* Quæ hæsitatio, quæ
dubitatio tractusque verborum? V. *Dubi-
tatio.*

Hæsito, as, avi, atum, are. zweifeln, han-
geln. Syn. Dubito, titubo; timeo.
Phras. Ad testis conspectum hæsitavit,
als er den Zeugen gesehen, mußte er
nicht, was er sagen sollte. Ad testis
conspectum consilia torquere; tituba-
tum est aliquantulum; titubanter & in-
constanter locutus est; subita tituba-
tione ac offensione impediri visus est.
Usus. Dubitant, hæsitant, revocant se
interdum. Cum hæsitaret, cum es-
seneretur, quæsi, an? Vid. *Dubito*,
flutuo.

Halitus, us, m. der Aethem. Syn. Spiri-
tus, anima. *Epi.* Extremus. *Usus.* Ex-
tremum halitum edicare.

Hallucinator, aris, atus sum, ari. sehen, ir-
ren. Syn. Aberror. *Usus.* Epistola hal-
lucinatur. V. *Aberror.*

Hamatus, a, um, frumm, wie ein Angel. *Syn.* Aduncus.

Hamus, i, m. ein Angel. *Ufus.* Plato eam malorum voluptatem appellat, quod ea caplantur homines, ut hamo pisces.

Hara, æ, f. Eau: Stall. *Syn.* Stabulum porcorum. *Ufus.* Epicurus ex hara productus, non schola.

Harmonia, æ, f. Zusammenstimmung. *Syn.* Conventus. *Ufus.* Harmoniam ex intervallis sonorum noscere.

Hasta, æ, f. Epieß. *Syn.* Telum, hostile. *Ufus.* 1. Hastam torquere. jactare; hastis ora hostium fodere. Hastam abjicere, verjweifeln. 2. *Venditio*, publicatio, Vergantung. Hastam venditionis in foro posuit, fixit. Hastæ subicere bona alicujus.

Hastatus, a, um. Piquenirer. *Syn.* Hasta armatus.

Hastile, is n. Wurf-Epieß. *Ufus.* Hastili nati.

Haud, nicht. *Syn.* Non. *Ufus.* Quem haud scio, an rectè compellarim.

Haudquaquam, ganz und gar nicht. *Syn.* Nequaquam. *Ufus.* Haudquaquam id est difficile.

Haurio, is, hausi, haustum, ire. schöpfen. *Syn.* Traho. *Ufus.* E re aliqua magnam voluptatem, dolorem, calamitatem haurire. E fontibus Stoicorum abditis & reconditis, quoquò modò videbitur, hauries potius, quam consectens rivulos. Artes & scientias ab Græcis hausimus. Animi nostri è divinitate hausti, accepti, libati. *V.* Trabo.

Haustus, us, m. das Schöpfen. *Ufus.* Purioris cæli haustus, eine frische Luft.

Hebdomas, adis, f. eine Woche. *Syn.* Septem dies. *Phras.* Hebdomas sancta, seu major, die heilige Char-Woche. Hebdomas Christi patientis cruciatibus recolendis sacra; solemnes feriae, quibus caelestes iras in omne genus humanum olim intentas Christus suo potissimum capite exegit; sanctior anni hebdomas. *Ufus.* Vide, ne in quartam hebdomadem incidas.

Hebes, etis, g. o. stumpf, grob, tölpisch. *Syn.* Tardus, pinguis, obtusus, retusus, natura tardior. *(Acutus, acer. Ufus.* Hebes æque, ac pecus. Sensus hebetes, tardi & pingues. Erat aliquis dolor, sed hebes.

Ingenio est hebetiore. *V.* Stupor, Stupens, Indoctus.

Hebesco, is, ere. stumpf werden. *Syn.* Obtundor, retundor, hebetor. *Ufus.* Hebescere & languere in otio. An petiemus hebescere aciem autoritatis nostræ?

Hebeto, as, avi, atum, are. stumpf machen. *Syn.* Obtundo, retundo. *Phras.* Nimia luce hebetantur oculi, das einfallende Licht schwächt die Augen. *Præstringit* oculorum aciem lux nimia; aciem oculorum obtundit lux velo non castigata. *Ufus.* Gladii hebetati. Hebetare & obtundere ferri aciem.

Helluatio, onis, f. das Schlemmen. *Ufus.* In lustris & hellationibus viam degere. *V.* Conivium, Vorax, Bivo, Comessor.

Helluo, onis, m. ein Schlemmer. *Syn.* Gurgus, comestator, natus abdomini; seu, ventri deditus, decoctor. *Epi.* Conivens; muscus, immanis, impurus, nequissimus, spurcillimus. *Ufus.* Helluo patriæ, patrimonii. Helluo librorum Cæso. *V.* Nepos, Vorax, Comessor.

Helluor, aris, atus sum, ari. fressen, prassen. *Syn.* Comessor, pergræcor, epulis & potationibus inservio; crapulae, gulæ, comellationibus indulgeo; rem intempestivis conviviis confringo, decoro, absorbeo, abiguro. *Ufus.* Ille gurgus helluatus est simul tecum reipublicæ sanguinem. *V.* Consumo, trago, Comissor.

Hem! Ep! ad, siehe da! *Vox indignantis.* *Ufus.* Hem! nos hominibus indignamur!

Hera, æ, f. Frau im Hause. *Syn.* Domina, materfamilias.

Herba, æ, f. Gras, Kraut. *Ufus.* Quirundam herbarum utilitates longinquæ temporis usu & periculatione percipimus. Herbas arescere & interfici videmus.

Herbesco, is, ere. grün werden. *Ufus.* Herbescens viriditas.

Herbeus, a, um. Gras-grün. *Ufus.* Color herbeus.

Herciscor, eris, sci. theilen. *Syn.* Partior, divido. *Ufus.* Nescit, quibus veris herculi oporteat. Arbitrarius familiæ herciscundæ.

hercle, beim Hercules. *Ufus.* Bene hercle faciunt. Mehercle.

herculè, beim Hercules. *Syn.* Herclè. *Ufus.* Nam herculè, inquit. *Vox jurantis per Herculem.*

heri, gestern. *Syn.* Hesternò die.

heroicus, a, um. heroisch. *Syn.* Herous. *Ufus.* Heroicis temporibus, ætatibus, sæculis.

heros, ois, m. ein Held. *Syn.* Princeps. *Ufus.* Ignari, quantum in illo heroe erit animi. Heroum veteres casus fœtque.

herous, a, um. ritterlich. *Syn.* Heroicus.

herus, i, m. Hausherr. *Syn.* Dominus, paterfamilias.

hesternus, a, um. gesterig. *Ufus.* Hesternus dies.

heu! Eo! ach! *Syn.* Eheu! *Ufus.* Heu me!

heus! Holla, hör! *Vox vocantis, & attentionem postulantis.* *Ufus.* Heus tu!

hiatus, us, m. Spalt, Klüft. *Syn.* Labes, cluvio. *Phras.* 1. *Terra hiatus ex pluvia factus est.* Die Erde ist von vielem Regen eingegangen. Terra imbribus discessit; ingentem sinum, hiatum defecit; in immensam altitudinem collapsa est; in ingentem hiatum confecit; labes facta est multis locis, terræque ad infinitam altitudinem defecit. 2. *Murus hiatum habet,* die Mauer ist gespalten. Paries labem aut vium fecit; labem duxit; rimas agit. V. *Labes.* *Ufus.* Repentini terrarum hiatus. Cælum findi vitum velut magno hiatu. Patentes murorum hiatus, qui expleri non possent. V. *Debisco.*

hic, hæc, hoc. der, die, daß. *Ufus.* Hunc pacis hostem.

hic, Adv. da, hie. *Ufus.* Hic tu miraris?

hilarè, fröhlich, lustig. *Syn.* Hilariter.

hilaris, e. fröhlich, muthig. *Syn.* Hilarus, promptus.) (*Tristis, mæstus.* *Phras.* *Hilarus est, et in fröhlich.* Hilaritas in eo multa est; plenus est hilaritatis; frontem hilariter explicat, porrigit, exporrigit; fronte est læti, hilari, exporrecta; vultu oculisque animi alacritatem proclit; animò est erecto, pleno lætitiæ & alacritatis; omnium mororem ac tristitiam abstergere, condire hilaritate suâ possit; mitifica semper hilaritate redundat. V. *Jucundus, lætus, jocus.* *Ufus.* Vultu, animò hilari ad jocandum.

Hilaritas, tis, f. Fröhlichkeit. *Syn.* Festivitas, jucunditas.) (*Mæstitia, tristitia.* *Epi.* Multa, perpetua, profusa, summa. *Ufus.* Hilaritate condamus temporum tristitiam. Erepta est mihi omnis illa hilaritas & suavitas, quæ te adeò oblectabat. Est in illo multa hilaritas, lepor, gratia. V. *Jucunditas, festivitas.*

Hilariter, freudig. *Syn.* Hilarè.

Hilaro, as, avi, atum, are. erfreuen. *Syn.* Exhilaro. *Ufus.* Accessus solis lætificat terram, ut cum cælo hilarata videatur. V. *Recreo.*

Hilarus, a, um. fröhlich. *Syn.* Hilaris. *Ufus.* Vita hilara.

hilum, i, n. ein nichtsmüdiges Ding. *Syn.* Res minimi pretii.

Hinc, von hinnen. *Syn.* Ex hoc loco. *Ufus.* 1. *Via, quæ hinc est in Indiam.* Hinc in cælum profectus. 2. *Transl.* Hinc odium, hinc offensio, hinc siccitas, hinc venena nascuntur. 3. *Hinc & illinc exhibent mihi negotium, bald da, bald dort.* Hinc inde vulg.

Hinnio, is, ivi, itum, ire. wiehern, wie ein Pferd.

Hinnitus, us, m. das Schreien der Pferde. *Syn.* Vox equi.

Hio, as, avi, atum, are. flaffen. *Syn.* Aper-tum esse, disjunctum esse, malè hætere, laxatis operum compagibus. *Ufus.* Versus hiantes. Aspero vocalium concursu hians oratio.

Hircus, i, m. ein Bock. *Syn.* Caper. *Ufus.* Hircum olet.

Hirsutus, a, um. haaricht. *Syn.* Asper, horridus.) (*Glaber.* *Ufus.* Animalia spinis hirsuta.

Hirudo, inis, f. ein Egel. *Ufus.* Hirudo aram, vulg. *sanguisuga.*

Hirundo, inis, f. eine Schwalbe. *Ufus.* Hirundines æstivo tempore præsto sunt, frigore pulcræ recedunt.

Hisco, ic, ere. das Maul aufstun. *Ufus.* Respondebisne ad hæc, aut hincere audebis?

Hispidus, a, um. rauch, bartig. *Syn.* Setosus, horridus. *Ufus.*

Historia, æ, f. Geschichte, Erzählung. R. ab *isopica.* *Syn.* Rerum gestarum expositio, annales, memoria publica, memoria rerum veterum; monumenta temporis.

porum, locorum, hominum, rerum gestarum; omnium saeculorum memoria; monumenta rerum gestarum & vetustatis exempla; res veterum geste, & litteris consignatae. Publica famae monumenta litteris tradita, prodita; monumenta rerum, quae in litteris extant; antiquitatis memoria. *Epi.* Finitima, mendacior, multa, plura exemplorum, testis temporis, lux veritas, vita memoriae, magistra vitae, nuncia veritatis, perpetua, pura & illustris. *Phras.* 1. *Historia diligenter legenda est, man muß fleißig die Geschichte lesen.* Veterum monumenta volutanda sunt identidem; annales rerum gestarum versandi sunt contenti opera; adeunda sunt frequenter antiquitatis monumenta; evolvenda identidem sunt publicae famae monumenta; tenenda est omnis antiquitas, & exemplorum vis. Res gestae superiorum temporum legenda identidem, & in memoriam revocandae; animus crebro ad vetera est referendus; excitanda, renovanda est identidem ex annalium fide antiquitatis memoria; antiquitatis species ex praecis monumentis animo est representanda; V. *Memoria.* 2. *Historiam scripsit, et hoc eine Geschichte-Versassung gemacht.* Res gestas ad memoriam perscripsit; monumentis consignavit; litteris complexus est; memoriae ac litteris mandavit; litteris prosecutus est; historiam condidit; annalium monumentis res gestas commendavit; res gestas litteris prodidit; memoriae prodidit. 3. *In historia legimus, man liest in den Geschichten.* Annales memorant, perhibent, loquuntur; memoriae proditum est; annalium monumentis celebratur; litteris consignatum novimus; ex annalium fide conitat. *Usus.* Historiam scribere, tenere, legere; aliquid historiae mandare. Historia testis temporum, vita memoriae.

Historicus, i, m. Geschichtschreiber. *Syn.* Rerum gestarum & memorabilium scriptor. Rerum Rom. florentissimus auctor.

Histrion, onis, m. Schauspieler. *Syn.* Actor scenicus, comædus, tragedus. *Epi.* Exterior, pessimus, facetus, histriones exercitati, novissimi. *Usus.* Histrionum levis ars. Roscius & Aelius histriones clari. Histrion motu corporis amorem sibi ab omnibus conciliat, qui omnem personam in scena tractat.

Hiulec, geborsten. *Usus.* Asperè, vastè, hiulec, rustice loqui.

Hiulus, a, um. aufgespalten. *Syn.* Hians,)(*Concinna.* *Usus.* Hiulus & asper verborum concursus.

Hoc, desio. *Syn.* Ed. *Usus.* Consilio tuo

utur hoc libentius, quod. Hoc scilicet parcius, quo.

Hodie, heute. *Syn.* Hoc die, hodierno die, nunc, hoc tempore.

Hodiernus, a, um. heutig. *Usus.* Disputatio hodierni & hesterni diei.

Homicida, æ, m. Todtschläger. *Syn.* Siciarius

Homicidium, ii, n. Todtschlag. *Syn.* Cæda. *Usus.* Homicidii reus.

Homo, inis, m. Mensch. *Syn.* Mortalis; vir: caput. *Phras.* 1. *Homines sunt, et stehet die Leute.* Odit celebritatem, fugit homines, lucem aspicere vix potest; celebritas illi odio est, qui lucem ipsam, si possit, fugiat; nunquam ille inter homines est, nunquam cum homine colloquitur, nunquam in oppido consistit, solitudines capiat & secessus. 2. *Homo est rara & insula virtutis, et ist ein Mann von ungemeiner Tugend.* Divina hominis virtus est authoritas; tanquam de coelo lapsus, delapsus homo est. 3. *Homo est finis, ein gar verächtlicher Mensch.* Ignominiosum ac vile caput; terræ filius; ex lapide; unus de multis; homulus ex argilla & luto factus. *Usus.* Homo, animal providum, sagax, multiplex, acutus, memor, plenum rationis & consilii; domus cœli, quasi domicilium sui conspectum expectatum. Homo ortus ad mundum contemplantum, ad imitandum Deum. Homo Deorum immortalium quasi gentium omnium animantium principatum tenens ad intelligendum & agendum ortus.

Homulus, i, m. Menschlein. *Syn.* Homuncio.

Homuncio, onis, m. Men'schlein. *Syn.* Homulus.

Homunculus, i, m. kleiner Mensch. *Syn.* Homuncio.

Honestas, atis, f. Sacht, Ehrbarkeit. *Syn.* Honestum, dignitas, decus, virtus.)(*Tempus.* *Usus.* In officio colenda, reverenda, acque decorum, atque adeo vita honesta vite sita est. Ubi dignitas, non ubi honestas? Virtus, honestas, puer me in Populi partes traxere. Una honestate contenta vita beata. Homo tam cum sapientia, ut hominem et se colat a corpore. Honestas dicitur & virtus. Homo honestate omni parte perfectus. V. *Virtus, Pudor.*

Honestè, ehrlicher Weise. *Syn.* Decore, laudatè, rectè, laudabiliter, graviter. *Phras.*

Phras. *Honestè vixit, er hat gar ehrlich gelebet.* Vitam egit cum summa integritate & elegantia morum; vitam vixit integerrimam; vita illi cum laude acta est; vitam degebat cum virtute honestissimam; vitæ curriculum famâ integerrimâ decurrit; nihil ejus vitæ, nihil moribus labis adhæsit. *V. Probus. Usus.* *Honestè se gerere. Honestè acta vita.*

Honesto, as, avi, atum, are. Meren, Ehre erweisen. Syn. Orno, decoro, honoro. *(Contumino. Usus.* Laude, decretis honorificis aliquem honestare. Beneficium honestare, augere. Commendat faciem pudor, & honestat. *V. Orno, honore.*

Honestus, a, um. ehrlich, ästlich. Syn. Decorus, honoratus. *(Inhonestus, turpis. Usus.* 1. Cæsitem honestum, honoratum cupio. Angla, honesta civitas. Is mihi dies honestissimus fuit. Nihil, nisi quod honestum decorumque sit, expectare. Homo honestus, ingenuus, liberaliterque educatus. 2. Modestus, moderatus, mäßig. Convivium honestum ac moderatum. *V. Honoratus, probus, moderatus.*

Honestum, i, n. Ehrbarkeit. Syn. Decens, fas, æquum, rectum, decorum. *Attr.* Mitigee, verè. *Usus.* Nihil utile, nisi quod rectum honestumque est. Tanta vis est honesti, ut utilitatis speciem obsecut. Honestum etiam detracta omni utilitate, sine illis præmiis fructibus, per se potest laudari. Illud honestum, quod ex animo cæso magnificoque quaerimus.

Honor, oris, m. Ehre, Ruhm. Syn. Ornametum, laus, gloria, decus, amplitudo, dignitas, honestas. *(Ignominia. Epi.* Ambitiosus, amplior, commutis, contumeliosus, debitus, diuturnus, extraordinarius, falsus, honestissimus, incredulus, infimus, jucundus, heri, iustus, magnus, paternus, popularis, præclarus, senatorius, singularis, summus, tantus, utilis, utiliter pervulgatusque. Honores amplissimi, divini, immortalésque, eximii, leves, mei, & debiti, necessarii, tanti, viles, vulgares. *Phras.* 1. Majoribus honorem trahere decet, man muß denen, so mehr als wir sind, Ehre erweisen. Decet majores colere; honore, observantia, illis prosequi; convenit, ut majores honore afficias; observantia colas; ut iis hono-

rem habeas, praestis, exhibeas; ut observantiam iis ac studium praestes. Majores revereri, observare, honorare necesse est; oportet unumquemque erga majores esse reverentem; se gerere cum majoribus reverenter; reverenter cum iis agere. Debet quisque majoribus pie reverentiam, quam merentur, atque observantiam præstare, exhibere, deferre. Majoribus debetur honos, observantia, reverentia, veneratio; majores in honore sint, necesse est; æquum est, ut majores omni officii genere prosequamur; decet nos, majoribus reverenter assurgere; majorum rationem summam ducere; eos in parentum loco habere; præcipuo in honore habere; omni genere honoris pro merito prosequi, producere; multum deferendum est majoribus; summam erga majores observantiam esse te velim; majores summam observantiam complecti convenit; honorificos nos esse in majores decet. 2. Honorem amplissimum consequi, du wirst zu hohen Ehren gelangen. Si cursum institutum tenebis, omnia, quæ sunt in republica amplissima, consequeris; præmium feres tue virtutis, eximios honores; ad summos honores viam tibi aperies, patefacies, strues, munies; honorem in sequenda nullum frustra petes, multum etiam non petenti deferentur; optima consequetur fama; hominum exultatio; ad ea, quæ summa sunt in republica, tua te virtus efferet; merces tuorum meritorum erit amplissima dignitas; in magno apud omnes honore eris; summum dignitatis gradum tenebis, obtinebis; gloria circumflues; ad summum gloriæ fastigium eveheris; amplam honorum accessionem augeberis; locaberis, collocaberis in amplissimo dignitatis gradu; amplissimi honores in te conferentur, effundentur; honoribus procedes in dies amplioribus; honores omnes in te confluent; plus in dies honoris ad dignitatem tuam accedat; auctam dignitatem tuam amplificationeque intuebere; cumulaberis gloria; & ad altissimos honores gradus pervenire; omnes honorum gradus allequere; ad amplissimum honoris gradum adicendes, evolabis; summum honoris & amplitudinis culmen conscendes. *V. Dignitas, altus.* 3. Honori tuo favebo, ich werde deine Ehre auf alle Weise beordern. Omnia in te ornamenta à me proiciantur; nullum in te ornando, honestando, colendo locum, aut tempus prætermittam; favebo tue dignitati; exultationi, honori nullò non loco, nullo non tempore, quibuscumque rebus potero; conciem, reficiam, intendam. 4. Honorem ac dignitatem tuam omnia

mea studia, officia; omnem meam industriam, curam, operam, diligentiam constringam in amplificanda dignitate tua; omnia mea studia in tua dignitate figam & locabor; augebitur meo studio dignitas tua, tuæ dignitatis accessiones meo studio consequeris; meum studium tuo honori nullo loco deerit; serviam, ubicunque res feret, dignitati & existimationi tuæ; rationibus tuis, nominisque amplitudini pro virili parte consulam; omnia in te ornamenta congeram; amplabo honorem, amplificato autoritatem tuam, quibuscunque rebus potero, siquid gratia, vel autoritate possum, ut ad summam dignitatem pervenias, perducaris, satagam; nervos omnes ac vires contendam, dabo operam diligenter, enitar omni studio ac industria, nequis in republ. honore gradus sit, ad quem aditus tibi non pateat. 4. *Hæc lædunt honorem tuum, dieses schadet deinen Ehre.* Hæc honori tuo adversantur; dignitati tuæ adversa sunt; hæc tuis laudibus nocent, officiant; labem inferunt; maculam aspergunt; hæc splendori nominis tui tenebras offundunt; damno sunt; jacturam asserunt; notam inurunt; hæc lædunt, iminuunt, turpi labe inficiunt, obscurant honorem tuum; tua dignitas hæc non patitur. 5. *Nihil potest nocere honori tuo, es ist nicht deiner Ehre nichts schaden.* Nihil potest nominis splendori officere; nihil potest nominis tui splendorem porstringere; tui nominis luminis officere; nomen tuum obscurum reddere; tui nominis splendori tenebras obducere, offundere; tuo nomini lucem eripere; tuo nomini obscuritatem asserre. 6. *Hoc unum cura, ne honori tuo ipse offendas, gieb wohl acht, daß du deiner Ehre nicht selber schaden.* Incumbe toto pectore, tuasque huc vires omnes confer, nequid adversi tua dignitas patitur; ne de tua dignitate detrahatur; nequod in tua dignitate damnum factis; nequid in honore tuo feras detrimenti; ne jacturam facias dignitatis tuæ; ne qui labe aspergatur, inficiatur; ne quam labem suscipiat, contrahat honor tuus; ne splendor dignitatis tuæ obscuretur; nequid agas unquam, quod contra tuam existimationem esse queat. 7. *Aggreditur honorem meum, er greift hierinn meine Ehre an.* Existimationem oppugnat meam; impugnat dignitatem meam; venit contra existimationem meam; existimationem meam violat, imminuit. V. *Detraho.* 8. *Honor meus periclitatur, meine Ehre steht in Gefahr.* In discrimen existimationis venio; agitur existimatio mea; in eo fama atque existimatio mea vertitur; ad famam nominis mei hoc

pertinet, ne &c. V. *Periclitor.* 9. *Paupertas aditum multis ad honores inter laedis, die Armuth verhindert manchen von Ehren-Beförderungen.* Inopia sæpe in causa est, ut honoribus procedere non liceat; ut cursum tenere in honorum via, ut honores consequi, ut emergere atque altiorum honoris gradum progredi, ascendere non possim. Prohibet, submovet, arceat ab honoribus rei familiaris inopia. Impedimento egestas est, quo minus ad ea, quæ sunt in republ. amplissima, liceat pervenire; aditum ad honores intercludit rei domesticæ difficultas. Euntibus ad honores magnas difficultates obicit, magna impedimenta opponit, viam obstruit inopia. Imparatis à se domesticis honores obtinere non facile est, multi negotii, magni operis est. Repulsam ut plurimum pauperes ferunt, accipiunt in perceptione honorum; non patent honores inopiæ. 10. *Honori spoliatus est, er ist von seinen Ehren entsetzt worden.* Honore dejectus; honore insignibus, ornamentis, titulis spoliatus est; sublata eidem sunt omnia dignitatis ornamenta, vel certe minuta; honoribus privatus est, & in ordinem reductus. V. *Dignitas, Depono, Ardeo.* *Ufus.* 1. *Honoris mei causa id fecit.* Honore causa illum nomino. 2. *Honores a se re, eine Ehren-Stelle auftragen.* Viris fortibus merito honores decernuntur, deferuntur, tribuuntur, mandantur. In viros fortes merito honores amplissimi conferuntur, effunduntur. 3. *Honores petere, affectare, nach Ehren trachten.* 4. *Honores consequi, zu einer Ehren-Stelle gelangen.* Ad honores ascendere; ad honores obrepere, durch unzulässige Wege zu Ehren gelangen. Honorem consequi, recipere. 5. *Honores administrare, eine Ehren-Stelle vertreten.* Honoribus fungi, uti, gerere. 6. *Honoribus augeri, abundare; procedere, zu grössern Ehren-Stellen gelangen.* 7. *Honores missos facere, seine Ehren-Stelle fahren lassen.* 8. *Honore deici, abgesetzt werden.* 9. *Honorem abeujus unminuere, dejectulari, honore privare, einem seine Ehre benehmen.* 10. *Honorem præfari, an aliquid obscursi dicendum est.* V. *Dignitas, Magistratus, Ornamentum, Eximatio, Fama.*

Honorabilis, e. ehrwürdig. *Ufus.* Hæc ipsa sunt honorabilia.

Honorarium, ii, n. Ehren-Geschenk. *Syn.* Munus honoris causi datum. *Ufus.* V. extortum non potest dici honorarium. Hæc

Honorarius, a, um. was einem zu Ehren geschieht. *Ufus.* Honorarius arbiter. Honorariam operam alicui accommodare.

Honoratè, ehrlich. *Syn.* Honorificè. *Ufus.* Honoratè de aliquo loqui.

Honoratus, a, um. geehrt, in Ansehen. *Syn.* Qui in honore & pretio est. (*Inglorius.* *Adv.* Valde. *Phras.* Vir honoratus, ein ansehnlicher Mann. Vir honestus & honoratus amplissimâ dignitate, semper in laude veratus, insolens infamie; circumfluens gloriæ; omnibus præditi ornatus, florens in urbe, cui omnes exhibeant levia quidem illa, sed honorabilia; salutare, appetere, assurgere, deducere, reducere, consulere; de quo omnes mirabiliter loquuntur & sentiunt. Vir communis omnium laude, magnificentiis sepe decretis honestatus. Vir in maximis muneribus spectatus, cui præcipuus honor habetur; qui magna cum dignitate vivit; qui splendore vite, ac dignitate plerosque superet; summis sanctus honoribus; cui nullus honor deficit; quem pauci honore antecedunt. *Ufus.* Clarus & honoratus vir. *V. Clarus.*

Honorificè, mit Ehren. *Syn.* Honoratè. *Phras.* Honorificè de te sum locutus, ich habe gar lobwürdig von dir geredet. Mea in te honorifica fuit oratio; verbum nullum ex ore meo exiit, nisi tuum cum laude coniunctum; laudavi, extuli, ornavi te; laudes haud parce in te contuli; iis verbis usus sum, quæ ad te honorandum valent; laudem; honorificis te verbis prosecutus tum absentem. *V. Lauda.* *Ufus.* Liberaliter aliquem & honorificè tractare. Ornate & honorificè de aliquo prædicare.

Honorificus, a, um. ehrsam. *Syn.* Decorus, dignus. *Ufus.* Honorificus in aliquem. Verba honorifica.

Honoro, as, avi, atum, are. ehren, Ehre & meissen. *Syn.* Honorem habeo, adhibeo, honesto, honorificis verbis prosequor, honorem debitum præsto, honore augeo, orno. *Ufus.* Nunquam non virtus honoratur. *V. Honor.*

hora, æ, f. Stunde. *Fpi.* Antecedens, consequens, calamitosior, vacua periculis. *Ufus.* Horam consumere, terere. Hora abit. In horam vivere. Hora

amplius ludunt. Suis horis uti. Horæ subelivæ, & quod à negotiis necessariis subtrahitur, tempus, Nebenstunden. Horæ dimidium, eine halbe Stunde. Horæ dodrans, drey Viertelstunden.

Horæ Canonice, das Brevier. *Syn.* Præces horarie, horarium sacerdotis pensum, divini officii pensum curas in horas distributum, statæ certis horarum intervallis sacerdotum preces ex Ecclesiæ ritu præscriptæ. *Phras.* Orare ex Breviario horas Canonicas, das Brevier beethen. Ex libro precum horarium sacerdotale pensum persolvere; imperatum sacerdotibus precum diurnarum pensum conficere, absolvere; preces, quæ statò horarum intervallo distinguuntur, fundere, peragere; divini officii pensum exsolvere. *V. Ora.*

Horizon, onis, m. Gesicht's-Granz. *Syn.* Finiens. *Ufus.* Ili orbes, qui cælum quasi medium dividunt, & aspectum nostrum definiunt, quos Græci ὀρίζοντες nominant, à nobis finientes rectè nominari possunt.

Hornotinus a, um. heurig, iährig. *Syn.* Hujus anni, hornus. *Ufus.* Frumentum, vinum hornotinum.

Hornus, a, um. heurig. *Syn.* Hornotinus, hujus anni. *Ufus.* Vinum hornum.

Horologium, ii, n. Sonnen-Uhr. *Syn.* Solatum.

Horrendus, a, um. greulich. *Syn.* Horreus, horribilis, formidolosus, metuendus, pertimescendus, res multe trepidationis. *V. Horribilis.*

Horreo, es ui, ere. sich fürchten, erschauern. *Syn.* Metuo, cohorreo, formido, timeo. *Adv.* Imbecillius. *Phras.* 1. Naturaliter horremus & formidamus dolorem, wir scheuen uns natürlicher Weise vor dem Schmerzen. Horrore nos dolor perfundit; nomen ipsum doloris horrore est; abhorrent omnes, & ut immanem quandam ac perniciosam bestiam pestemque refugiunt dolorem; mortis instar putant dolorem; ut ab inimico hoste refugiunt plerique à dolore. 2. Horruerunt omnes ad impri hominis conspectum, es haben sich alle an ihn erschauert. Horror omnes perstrinxit ingens; nunquam decedere ab eo, aditumque ac sermonem ejus desugere, nequid ex ejus con-

contagione incommodi acciperent, velle videbatur. 3. *Horreo ad tam atrox spectaculum*, ich erschreue ganz an solcher Sache. *Horresco totus; tremo totus; totis artibus contremisco: capilli horrent; horror me perstringit; refugit animus ac reformidat.* V. *Timeo, Tereo.* *Usus.* *Horre* minas alicujus. *Horreo*, quorsum id evadat. *Horret* corpus frigore.

Horresco, is, ere. erschrecken. *Syn.* *Perhorresco.* *Usus.* *lajecto terrore mortis horrescunt.* V. *Horreo.*

Horreum, i, n. Scheure. *Syn.* *Cella.* *Usus.* *Neque in segetibus, neque in arvis, neque in hortis.*

Horribilis, e. erschrecklich. *Syn.* *Horrendus, horridus, formidabilis.* *Usus.* *Hinc tam terram, tam horridam, tam infestam ac pertimescendam republice potui effugimus.* *Horribiles & miseriacas aliorum.* V. *Horreo.*

Horridus, unlieblich. *Syn.* *Asperè, duriter.* *Usus.* *Inculte horridè dicere, vivere.*

Horridulus, a, um, etwas unlieblich. *Usus.* *Orationes horridulae.*

Horridus, a, um. garstig, rauh. *Syn.* *Incultus, asper, durus.* (N. *rens, n. ridus.* *Adv.* *Omnino, semper, planè.* *Phras.* *Quam teter incedebat, quam exculentus, quam terribilis aspectu! wie grausam hat er ausgesehen! Quam agrestis homo & inurbanus! Natura asper & iniquus omnibus, doctrina asperior & durior.* V. *Effervare, agrestis.* *Usus.* *Cum eum incultum, horridum moestumque vidissem. Horridioribus verbis uti.*

Horriser, a, um. das Jittern macht. *Syn.* *Horridus.* *Usus.* *Horriserum portentum.*

Horrificus, a, um. erschrecklich. *Usus.* *Horrificum bellum.* V. *Horridus.*

Horridonius, a, um. das ein gräuliches Gesehe macht. *Usus.* *Horridonium fretum.*

Horror, oris, m. Erzitterung. R. *ὄρος φόρος.* *Excito.* *Usus.* *Qui me horror perfudit?* V. *Metus, timor, terror.*

Hortatio, onis, f. Ermahnung. *Syn.* *Cohortatio.* *Epi.* *Grata, maxima, necessaria.* *Usus.* *Non hortatione, neque*

præceptis, sed precibus tecum fraternis ago. V. *Monitio.*

Hortator, oris, m. Anreißer. *Syn.* *Suasor, consuator, autor.* *Epi.* *Astidius.* *Usus.* *Autor, adjutor, hortator ad agendum aliquid.* *Hortatore non eges, sponte enim exardescis ad litterarum studia.* V. *Autor.*

Hortatus, us, m. Ermahnung. *Syn.* *Hortatio.* *Usus.* *Id feci aliorum consilio, autoritate; hortatu.* V. *Monitum.*

Hortor, aris, atus s. m, ari. anmahnen. *Syn.* *Adhortor, suadeo, autor sum, cohortor, excito, impello, acuo.* (*Dehortor, deterreo.* *Adv.* *Aliquando, amice, etiam atque etiam, jam dudum, magnoperè, separatim, vehementer.* *Phras.* 1. *Non opus est, te hortari, eo tibi nicht venniethen, daß ich dich anmahne.* *Hortatione mea non indiges; currentem quid incitem? Hoc non eo dico, ut te oratio mea dormientem excitet, sed potius currentem incitet, atque ad majorem tuorum imitationem cohortetur; cum ad omnem laudem tua sponte properes, non impulsu meo; non est, quod te exhorter ad virtutis studium; quod adhortatione animum firmit, quod ad virtutem arrigam; frustra sum, si longa cohortatione utar, si cohortationem suscipiam, si acri cohortatione ad virtutis studium incitare te velim; si pluribus rationibus ad virtutis studium te impellam; hortatore non eges, virtus tua. 2. *Parentes pro hortar. at bonas artes debent.* die Eltern müssen ihre Kinder zu Erlernung guter Künste anstreben. *Impellere filios parentes debent ad eas artes, quarum est æterna possessio; debent incitare, consilio, rationibus, argumentis adducere ad eas artes; ostendere filiis parentes debent bonarum artium fructum; debent hortatores esse filiis, laudare eas artes; id consilii dare, ita consulere, ut eas artes complectantur; autores filiis parentes esse debent, ut ad eas artes, ut ad earum artium studia sese conferant, applicent, animum adjungant, toto animo incumbant, quarum possessio virescet, quarum nobis fructum una mors adiuvit. Ea demum est, ad filios egestigia parentum cohortatio; quâ impelluntur ad eas disciplinas, quarum usus interit tantum vitæ, nullâ re præterea terminatur. Debet parentes illos, qui liberi consultum volunt, non eos ad rem cohortari, quam facile, nullo negotio, arbitrata suo tam laxitur, tum erigitur.**

fortuna, verum ad eas artes, quarum vitæ par usus & possessio est. V. *Exercitio, moneo, stimulo. Formule hortantur, Weise und Manier, einen anzumahnen. Age, age vero, agetum; studia, amabo, prosequere. Macte virtutes, prosequere coopta, si vir es; sodes, si audes, age, siquid agis.*

Hortulus, i, m. Gärtlein. *Epi.* Jucundior, hortuli propinqui. *Usus.* Democriti fontibus Demetrius hortulos suos irrigavit.

Hortus, i, m. ein Garten. *Epi.* Apricus, hortu paterni, preciosi, venales. *Usus.* Delicium cauli & voluptatis quosdam in hortis suburbanis suis cum Marcella sepe videmus.

Hospes, itis, g. c. Gast, oder der einen Gast aufnimmt. *Syn.* Qui diverit, aut apud quem aliquis diverit. *D.* Hospes, Birtch, qui gratis & amicitia causa aliam domum recipit; Campo, qui pro eo, aut loco causa. *Epi.* Antiquus, edax, minimè edax, tam inimicus coræ, & sanguosus, gravis, notus, notissimus, sanctissimus, splendissimus, gratissimus, vetus & amicus. *Ursus.* 1. Hospitem me in adibus suis habere, et hac michi ad hunc Gast in suis Haus aufzunehmen. Hospitium, & amicitia oratione praestitit; commodum hospitio, hospitali mensa blandè & bene me accipit; domus ejus mihi sociumque hospitium patet; hospitem me amantem; suis me adibus hospitium excepit; hospitium me humanissime excepit; hospitium laudabilem nam praebuit; hospitium tunc sum perhumano. 2. Hospes meus, cum Lenna esset, effinis tunc fuit, so lange ich zu Wien war, habe ich den Lenna Schwager eingekehret. Hospite ejus sum alium tuo; ad alium tuum summa illius voluntate diverit; apud alium tuum hunc admodum diversitas sum; deductus sum ad amicum hospitium; apud alium tuum collocatus sum; cum alium tuo hospitium jungebam, faciebam. V. *Ursus.* 1. Ad hospitium divertere. 2. Hospites admittere, accipere, recipere. 3. Orator nulla in re rodas aut turo, nec hospes, aut peregrinus esse debet. Adeone tu hospes hac in urbe?

Hospita, x, f. Birtchin. *Epi.* Vetus. *Usus.* Ego ipsa sum, inquit, hospita.

Hospitalis, e. gastren. *Syn.* Qui libenter recipit. *Usus.* Domus omnibus apertissima, & hospitalis. *Hospitalis, Epitaphi, v. g. est; vultus dicere: Diveritorium publicum peregrinorum, aut Græco vocabulo Xenodochium; aut si agitur in*

locus destinatus sit, Valetudinarium publicum, Græce Nosocomium, aut Nosodochium, Kranken-Spital.

Hospitalitas, atis, f. Gastfreundschaft. *Usus.* Valde à Theophrasto laudatur hospitalitas. V. *Ursus.*

Hospitaliter, gastren. *Usus.* Invitari hospitaliter per domos.

Hospitium, ii, n. Gasthaus. *Syn.* Diveritorium, domus, quæ gratis amicis patet, sedes hospitalis; item: familiaritas, amicitia. *Epi.* Agreste, avitum, liberale, magnificentissimum, publicum, vetus, vetustum. *Ursus.* Hospitium facere cum aliquo. Hospitio jungi. Hospitio accipere, recipere quempiam. Est mihi vetus etiam illud hospitium. Hospitio renunciare. V. *Hospes.*

Hostia, x, f. Schlachtopfer. *Syn.* Victimæ. *Epi.* Maxima, proxima, hostiæ balantes, decore grateque, humane, majores. *Usus.* Dns hostias immolare; humanis hostias Deum placare. Præbere hostias ad sacrificandum; hostias adducere, ducere, cedere. V. *Corseus, Eucharistia.*

Hosticus, a, um. feindselig. *Syn.* Hostilis. *Usus.* Vagi milites in hostico errabant. Enis hosticus.

Hostilis, e. feindlich. *Syn.* Inimicus, infestus, hosticus. *Usus.* Hostilem in modum vexare quempiam. Hostili in rempublicam animo.

Hostiliter, feindseliger Weise. *Syn.* Inimice, hostilem in modum, infeste, iniquo animo. *Ursus.* Hostiliter agere, feindselig se verhaben. Hostiliter facere; hostilem in modum vexare; hostiles spiritus gerere, & nullum non genus calumniae contumelieque in aliquos edere.

Hostis, is, e. ein Feind. *R.* ab *hostis*, qui nunque peregrinus est, cujus nomen ignoratur. *Syn.* Inimicus, perduelli, qui contra rempubl. arma fert, qui pat. bellum indicit, qui adversus, qui contra arma fert. *Epi.* Accerbissimus, acerrimus atque infestissimus, amantissimus, profligatissimus, antiquus, antiquissimus, armatus, capitalis, certus, crudelis, domesticus, externus, ferus & inhumanus, foeditissimus, inopportunissimus, impurus, impius, justus & legitimus, nefarius, perditus, perpetuus, potens, praesens, sceleratus, teter, teterrimus, rogatus. *Ursus.* 1. Ad hostem descere, zum Feinde übergehen. Transire, se conferre, coniungere, transfugere. 2. Hostem arcere, den Feind ab-

abtreiben. Hostem submovere, prohibere vim hostium, bellumque defendere, hostes rejicere. 3. *Hostes dissipare, jecti, streuen.* Fundere, obterere, prosternere, occidere, delere, schlagen. V. *Inimicus, adversarius, infestus.*

Huc, hieher. Syn. Ad hoc, ad hanc rem. *Usus.* 1. Huc te pares, hæc cogites. 2. *Horsum, dahin.* Huc hominem & illuc rapere. Rem huc adduxi.

Hui, hui, en! *Admirantis & optantis vox.* *Usus.* Hui, quam hoc velim scire!

Hujusmodi, dergleichen. Syn. Id genus, hujus exempli.

Humanè, freundlich. Syn. Humaniter, benignè. *Usus.* Fecisti humanè, quod.

Humanitas, tis, f. Höflichkeit. Syn. Lenitas, facilitas, comitas, urbanitas, suavitas morum, morum atque sermonum lepos, benignitas, placabilitas, mansuetudo; item: eruditio, doctrina; item: natura humana, indoles, ingenium humanum. *Epi.* Communis, digna scientiâ, in aliquem excellentior, mira, multa, politior, singularis, summa, tanta. *Phras.* *Cæsar raris erat erga omnes humanitate.* Cæsar war von einer sonderlichen Höflichkeit. Cæsar præter multas virtutes, quibus floruit, eâ fuit humanitate, ut nihil supra posset; ejus humanitatis fuit, ut nemo cum illo conferendus, comparandus, æquandus esset; eâ præditus fuit humanitate, ut nemo par illi fuisse videatur. Humanitate Cæsar excelluit; omnibus antecelluit, præstitit; omnes vicit, superavit. Nihil Cæsare humanius. Humanitatem Cæsar ita coluit, ut nemo magis. Cæsare nemo fuit ad humanitatem propensior. Cæsar proprio quodam naturæ munere factus ad benignitatem videbatur. Singularem in comitate morum, ac præcipuâ quâdam laude dignum jure Cæsarem duxeris. Laudem suavissimæ comitatis præter cæteros Cæsar tulit. Laus humanitatis & comitatis uni maximè Cæsari debetur. Qui sit Cæsari humanitate præferendus; qui plus habeat, ostendat humanitatis; in quo plus, quàm in Cæsare humanitatis sit, resideat; Cæsare qui magis ad humanitatem propendeat; qui humanitatis laude sit Cæsare præstantior; qui præstaret, antecelleret humanitati Cæsaris, neminem reperiri posse puto, neminem adhuc novimus. Nemo Cæsarem humanitate vincere potuit. Nemo unquam Cæsare humanitate magis abundavit. Nemo fuit Cæsare humaniore sensu. V. *Humanè movere.* *Usus.* 1. Nemo Catone

commodior, comior, moderatior fuit ad omnem rationem humanitatis & morum suavitatem; humanitatem alicui tribuere, habere. Difficillima est illa societas gravitatis cum humanitate. 2. *Natura humana ingenium, indoles humana, menschliche Art, angebörne Art menschlicher Sitten.* Humanitatem omnem exuere, abjicere, extirpare. Petere veniam errato ex humanitatis communis jure & misericordia. Omnem humanitatis sensum amittere. 3. *Eruditio, doctrina, artes politiores, die strengen Künste.* Artes, quibus ætas puerilis ad humanitatem erudiri solet. Homo humanitate politus, neque communium litterarum & politioris doctrine expertus. V. *Humaniores litteræ.* Pro Humanitatem assumere, die Menschheit annehmen, *restius dicitur:* Humanam induere naturam; hominum se naturâ formâque induere. V. *Humanus.*

Humaniter, höflich. Syn. Humanè, benignè, vultû benignò, omni genere humanitatis, quod vultû ac verbis exprimi potest, quàm licet humanissimè; eò vultû, qui facillè gratiam ineat, benevolentiam conciliet; hominum animos amore devinciat, ad amandum alliciat. *Usus.* 1. Humaniter fecit, quod ad me venit. 2. *Ut hominum conditio poscit, vole eò sich auf einen Menschen geziemet.* Sin aliter acciderit, humaniter feremus.

Humanitus, menschlich. Syn. Humanò more, ut solet, ut fere sit. *Usus.* Siquid humanitus acciderit.

Humanus, a, um. menschlich, höflich, leutselig. Syn. Ad hominem pertinens. X *inhumanus.* Affabilis, benignus, comis, blandus; facilis, commodus, urbanus. *Phras.* 1. *Humana res omnes fragiles caducæque sunt, die menschlichen Dinge sind alle gebrechlich und vergänglich.* Humanarum rerum imbecillitatem fragilitatēque quis non extimescat? Summa est humanarum rerum infirmitas; incerta omnia & mobilia & caduca. Cæsus humanos & eventus incertos valitudinis, & nature communis fragilitatem quis non extimescat? Incerta sunt omnia, posita non tam in nostris consiliis, quam in fortunæ temeritate. Nihil humanis in rebus certi est. Vice fortunarum humanarum quis non commoveatur? Humanæ sorti quis non illachrymetur? Humanæ res omnes fluxæ sunt ac mobiles; mortalia omnia fortuita sunt & peritura. 2. *Moribus est perhumanis, er ist gar von höflichen Sitten.* Nihil illo amantius suavius, comius, jucundius; in omni sermone est affabilis; benignò alloquiò, comitate invitando, beneficiis, quos potest.

conciliando, vultu ac sermone in omnes placato, omnium sibi amores colligit; summā omnes comitate complectitur; facillimum se præbet omnibus, eosque familiariter ac hilariter amplexatur; mira in eo suavitas, mira comitas, affabilitasque sermonis. Moribus est suavissimis, cultissimisque. Morum elegantia, ac suavitate est mirabili; mirā facilitate, ac venustate morum est præditus, conspicuus. V. *Humanitas*. 3. *Hoc ex humanitate fecisti, daß hast du Höflichkeit halber gethan.* Egisti hoc humanitate adductus, impulsus, incitatus; dedisti hoc humanitati tuæ; debet hoc humanitati tuæ referri; ad hoc te incitavit naturæ tuæ ad humanitatem propensio; agnosco in hoc humanitatem tuam; fructus hic est humanitatis tuæ. Mirifica in hoc elucescit urbanitas tua. 4. *Humanioribus litteris à pueritia eruditus es, du bist von Kindheit auf in strengen Künsten unterwiesen worden.* A teneris annis humaniores disciplinas studiosè amplexus es; à puero floruisti artibus iis, quæ ab humanitate nomen acceperunt; jam inde ab incunte ætate disciplinas eas coluisti, quæ humaniores nuncupantur; ab ætatis initio humanitatis studia complexus es. A teneris ad eas artes animum adjuuxisti, quibus ætas puerilis ad humanitatem informari solet; quæ reperiuntur sunt, ut puerorum mentes ad humanitatem fingerentur; quæ ad humanitatem pertinent; à puero in doctrinarum ac humanitatis studio versatus; humanitate perpolitus es; communium litterarum, & politioris doctrinæ studiis excoltus es. V. *Litteræ*. *Usus*. 1. Aliquem à fera, & agrestis vita ad humanum cultum, civilēque traducere. 2. *Elegans moribus, comis, urbanus, höflich.* Vir humanissimus, & facillimus. V. *Officium*.

Humatio, onis, f. Begräbnis. Syn. Sepultura.

Humecto, as, avi, atum, are. befeuchten. Syn. Humidum facio, humore aspergo. *Usus*. Vultum lachrymis humectare.

Humerus, i, m. Schulter, Achsel. Syn. Suprema pars brachii. Epi. Lævus, levus, sinister. *Usus*. Italia Ciceronem suis humeris reportavit. Totum negotium unus ille gubernat, & humeris suis sustinet; in humeros aliquem efferre.

Humescō, is, ere. feucht werden. Syn. Madeo, madidus, humidus fio. Adv. Modicè. *Usus*. Terra humescens.

Humidus, a, um, feucht, naß. Syn. Humorem habens. *Usus*. Ligna viridia & humida.

Humilis, e. niedrig. Syn. Demissus, jacens, abjectus. (*Alens, alacer, clarus, præstans.* *Phras.* Homo est animo humili & abjecto, er ist ein Mensch von einem verzagten und niederträchtigen Herzen. Summam in eo homine animi humilitatem; summam animi abjectionem, infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem deprehendas; summas animi angustias in eo expertus sum. Hominem esse video exigui admodum animi, nihil spectantem in laude positum, nullius laudis cupiditate flagrantem, aversum ab omni gloriæ studio; in humiles, ac planè sordidas cogitationes dejectum, tanquam humi serpentem. V. *Abjectus, Vilis*. *Usus*. 1. *Ratione loci, niedrigen Orts halber.* Vires, & quam humiliora sunt, se attollere à terra non possunt. 2. *Transl. Conditione, statu, fortuna demissus, mœrens, afflictus, schlecht am Stand, verächtlich.* Humilis, imbecillis, infirmus, minimè generosus animus. Qui altiore animo sunt, nihil humile, nihil abjectum captant, cogitant. 3. *Judicio, voluntate, artificib., consiliis abjectus, gering am Verstand, Kunst x.* Fracto atque humili animo supplicare. Mens angusta & humilis. *Humiles, demüthig, vulg. est; Latine: modestus homo, animi submissi.* V. *Demissus*. Pro Humiliare se, quod est vulg. sich demüthigen, *Latine: submittere se, submille se gerere, submittere animos.* V. *Demitto*.

Humilitas, atis, f. Niedrigkeit. Syn. *Transl.* Abjectio, ignobilitas, obscuritas, vilitas. *Phras.* Humilitas ista nimia est & abjectio, dieses ist eine verächtliche Aufführung. Animos nimium submittis; infractos animos geris; fractos esse video spiritus tuos; eā humilitate dignitati tuæ haud confulis; præter modum te humilem præbes, & abjectum reddis. V. *Demissus, Abjectus, Vilis, Animus abjectus & imbecillis*. *Usus*. 1. *Ratione loci, Orts halber.* Sidera inter se altitudine & humilitate distantia. 2. *Abjectio, ignobilitas, Verächtlichkeit, Niedrigkeit.* Despicere humilitatem alicujus. Propter humilitatem & obscuritatem generis in ignorance hominum versatur. *Humilitas, Christliche Demuth, vulg. Latine: Modestia animi, submissio animi, demissio animi, sui despicientia, sui contemptio; moderatio animi modestè de se existimantis.* V. *Modestia*.

Humiliter, niederträchtig. Syn. Submissè, demissè, animo humili & imbecillò. Cùm de virtute sermo est, so man aber von der Tugend der Demuth redet: magnā animi modestiā, submissione, demissione.

Humo, as, avi, atum, are. Begräben. *Syn.* Sepelio. *Ufus.* Humare corpus. *V.* Sepelio, Funus, Littero.

Humor, otis, m. Feuchtigkeits. *Syn.* Aqua, liquor. *Epi.* Non inestis ad aliquid depellendum, mollis. *Ufus.* In quibus humorescit humor. Humor infusus in corpore.

Humus, i, f. Erdboden. *Syn.* Tellus, gleba, terra. *Ufus.* Humus subacta.

Hyberna, otum, n. Winter Lager. *Syn.* Loco, in quibus milites hyemant. *Ufus.* In hyberna ducere, dimicare; ex hyberna educere exercitum. In hyberna deducere; in hybernis collocare milites.

Hybernaculum, i, n. Winter Quartier. *Ufus.* Communia hybernacula.

Hyberno, as, avi, atum, are, überwinter. *Syn.* Hyemo.

Hyernus, a, um, winterisch. *Syn.* Hyemalis. *Ufus.* Hyerni menses.

Hydra, e, f. Wasser Schlange. *Syn.* Exilis, anguis.

Hydria, x, f. Wasser Trug. *Syn.* Uria.

Hydrops, opis, m. Wassersucht. *Syn.* Aqua intercus.

Hyemalis, e, winterlich. *Syn.* Hybernus, *Ufus.* Nudi hyemalem vim perferunt.

Hyemo, as, avi, atum, are. überwinter. *Syn.* Hyberno. *Adv.* Jucunde. *Ufus.* Ubi hyemabis &c.

Hyems, is, f. Winter. *R.* ab *Uw*, *pho.* *Syn.* Hybernium tempus, hyemalis tempus, dum in anni tempus. *(Aestas. Epi.* Extrema, maxima, summa, terribilis. *Phras.* Aspera hoc anno hyems fuit, et istiusmodi Jahr ein rauher Winter gewesen. Hyems hoc anno nive levis, et omni tempestivum genere fuit; insignis erat hic annus hyeme gelida et rivosi ad id, ut vix clausa, & in navigabilia fierent; tempus praetererat asperum, praelidum, nixale, hyems erat terribilis & foeditima. Hyeme uti sunt inieunda, tristia & odiosa; hyeme huius anni nihil sedas erat, nihil horribilius; arbores, quae hiemibus obnoxie erant, deussit omnes; nivis altitudo inexuperabiles montes fecit, vique frigorum vix urbis tectis sustinere, defendere potuimus. *V.* turgur. *Ufus.* Hyems precipitat, fenescit, conficitur, abit, est su Ende. Hyemem tolerare. Hanc vix frigorum hyememque vix urbis huius tectis sustinemus. Propter hyemis magnitudinem navigare non potui.

I.

Jaceo, es, ui, ere. liegen. *R.* ab *iac* *verbo*, *vi* *possum* sum. *Syn.* Prostratus sum, procumbo. *X* *Vigco*, *stere*. *Adv.* In perpetuum, longe, obsecus, sepe & diuturnum ad pedes, sigillatim, cum dactilipier, valde. *Phras.* Vix erat, ut jacerent, es war kaum ein Ort, wo sie liegen konnten. Vix erat, ubi sternerent corpora; quo se conicerent; cui incubarent, ubi aculescerent; vix erat, ut soli in herba recubarent. *Ufus.* 1. Mater diu ad pedes infere strata jacuit; moriens jacebat in loco. 2. Negligor, verlassen, verachtet sein. Jacent litterae, ingenia, religiones, leges, studia. Absens in tenebris, in oblivione dei jacuit, dum in lucem republice extraheretur. In sordibus & luctu jacere.

Jacio, is, jeci, jactum, ere. werfen, legen. *R.* ab *iac* *verbo*, *vi* *quatio*. *Syn.* Immitto, obijcio, conijcio. *Phras.* Tela

jacere, Pfeile werfen. Emittere, conijcere in hostem; tela effundere, innotquere, ingerere in subeuntes; milites ingerere hostem; quidquid fors in manus dedit, jaculari, mittere in hostem. *Ufus.* Saxa, tela jacere; jacere contumeliam, probrum, injurias; terrores, minas, pericula in aliquem jacere, denunciare, androben. Is casus me in mediam contentionem jecit. Jacere fundamenta, suspicionem, gradum, aditum ad gloriam. *V.* Co. ji. 10.

Jactatio, onis, f. Ruhmredigkeit. *Syn.* Favor, aura popularis; ostentatio; concitatio. *Epi.* Magna, inanis, modesta. *Ufus.* 1. Non iactatione populari, sed dignitate & innocentia se tectur. 2. *Ostentatio*, Prahlerei, oder Bejehung. Jactatione verborum & periculis terrore aliquem. 3. *Concitatio*, Bewegung. Jactatione maris seist. Jactatio corporis exigua. *V.* *Gloria*, *ostentatio*.

Jactans, *as*, *aviratum*, *are*. rühmen, prahlen. *Syn.* Magnifice loquor; glorior, veris me magnum facio, gloria me & per oratione effero, me ostento, etc. me pratico. *Att.* Dupliciter sc. gravissimè, inconstanter, insolentius, intolerantius leniter pernas hastas, magnificè, tamè, non ut diu, tumultuosè, turbidè, valde, vehementius, vehementissimè. Jactari facitius, gravissimè immoderatè, perulantius, vulgo inque. *Phras.* Solet se insolenter iactare, er vflagt si bi recht unverschämte zu prahlen. Insolenter glorari de rebus suis; res suas inflatus commemorare; de suis laudibus verbosius predicatos; plenus ostentationis voces mittere; facta sua predicando extollere; scilicet verbis insolenter effaricè; magnificis verbis de se suisque rebus loqui; arere suarum rerum ambitiosum ostentatorem; laudi sue buccinarum; sui statimque rerum odiorum predicatorum; agere ubique militem gloriosum, & insolentius de se predicare; ostentare ac ventositate res suas; nullum sui ostentandi finem facere; omnia naturæ in eumque instrumenta ad laudis jactationem convertere; gloriæ ac exultationi sue tam etiam laudis commemoratione servare. *V.* Glorior, superbus. *Ufus.* 1. Magnificè se & insolenter de se aliqua iactare. 2. Jactare, agere, commovere, benevolè, schützeu. Oculos, caput, cerviculam jactare. 3. Jactare, inferre, audire. Terrorem, iram, periculum jactare. Ex gero, einem iact jucken. Conviciis, elano, aliquem; equitatem militis modè iactare. Actus, febribus, labore forem, tempeste populi iactari. 4. Huc illuc impetui, hin und her geworfen werden. Turbatu mari jactatur navis, ventoque rapitur.

Jactura, *ae*, *f.* allerley Verlust. *Syn.* Damnum. *Epi.* Immanis, magna, mediocris, minima, tanta, tolerabilis, turpis. *Ufus.* Rei familiaris jacturam facere. Magna jactura pecunie, vel in pecunia est facta. *V.* Damnum, Detrimentum.

Jactus, *us*, *m.* Wurf, Streich. *Syn.* Conjactus. *Ufus.* Fulminum jactus.

Jaculator, *oris*, *m.* ein Schütze. *Syn.* Qui jaculum emittit, telum mittit. *Ufus.* Sæpe optimi jaculatores erant.

Jaculor, *aris*, *atus sum*, *ari*. schiessen, werfen. *Syn.* Torqueo, conficio, recio. *Phras.* Jaculari, ich effen. Jaculo petere, faue; jacula in hostem in.

telorum ingentem vim effundere; hostibus injicere. *Ufus.* Jaculari ad metam. *V.* Facio.

Jaculum, *i*, *n.* Wurf, Pfeil. *Syn.* Telum. *Ufus.* Mutum jaculo trajicere.

Jam, *ihund*, *schon*. *Ufus.* Jam illò tempore, cum; jam à principio belli; jam inde ab adolescentia; jam à Socrate; jam usque ab heroicis temporibus; jam, jamque pluit; jam delector. Jam vero.

Jam dñi, *schon längst*. *Syn.* Jam pridem, jam dudum, aliquot jam per annos, multorum jam dierum intervallo. *Ufus.* Res jam diu gestæ.

Jam pridem, *schon längst*. *Syn.* Jam diu. *Ufus.* Jam sum pridem tuus.

Jambus, *i*, *m.* Vers. Gilt. *Per carminis.* *Epi.* Duplex, extemus, frequentissimus. *Ufus.* Jambus in oratione vitiosus, si extremus ponatur.

Jambicus, *a*, *um*, *in einer gewissen Vers.* *Maatung gehörig.* *Ufus.* Jambicus versus orationi inimicus.

Janitor, *oris*, *m.* Thor-Hüter. *Syn.* Januæ custos, seu præfectus.

Janua, *ae*, *f.* die Thür. *Syn.* Ostium, aditus. *Epi.* Contularis, effracta & evulsa. *Phras.* 1. Januari claudere, die Thüre zusperren. Fores adducere, obscurare, occludere; fores pessulum obducere; fores firmare pennis. 2. Januam effringere, die Thüre aufbrechen. Fores ariegnere; postis, limina securibus comminueri; moliri fores; foribus protervè injuriam facere; exitum ferre; impetum facere in januam; januam refringere. 3. Ad januam multi expectant. Multi affiliunt ad fores; observantur vestibulo; eas januam & vestibulum præparandum frequentia celebratur.

Januari, *a*, *um*, *zum Jenner gehörig.* *Uf.* Calendæ Januariae.

Januarius, *ii*, *m.* der Jenner. *Ufus.* Mensis primus Januarius.

Ibi, *dasselbst*. *Syn.* In eo loco, eo loci, inibi, in illis sedibus. *Ufus.* 1. Nemo est, qui non ubique, quoniam ibi, non est, esse maluit. 2. Illi occasione, ben. dicte Gelegenheit. Ibi Cicinna postulare coepit.

Ibidem, *eben da*. *Syn.* In eodem loco. *Ufus.* Ibidem, in quo latet, solabor. Ibidem te operiar.

Iccireò, darum. *Syn.* Idcirco, ideo, ob eam rem, ea re.

Ico, is, ici, ictum, ere. schlagen. *Syn.* Fario, ictum do. *Ufus.* In pactione sedus icere.

Ictus, us, m. Streich, Wurf. *Syn.* Percussio, peritio. *Epi.* Contrarius, flammatus, elevis, non tribunitius sed consularis, validus. *Phras.* Multis & gravibus ictibus concidit, er ist nach vielen Streichen zu Boden gefallen. Pugnis calcibusque sæpe conscissus, multis plagis confectus interiit; inter dolorem crepitumque plagarum; multis ictibus acceptis datisque corruit; acceptis gravissimis plagis, corpore recentibus verberum vestitus livido, semianimis procubuit. *Ufus.* Ictù fulminis deslagavit. Ictù & conjectione telorum cominus magnæ sæpe copiæ pulsæ sunt. Eodem tecum ictù concidi.

Id, daß, dieses. *Syn.* Hoc, istud. *Ufus.* Venit ad me, & quidem id temporis, Id ætatis vir.

Idcirco, Derohalben. *Syn.* Ideo.

Idea, æ, f. Gestalt, Muster. *Syn.* Forma, species, species rerum, prima & inchoata intelligentia. *Phras.* Conceptu animo eloquentia quandam ideam, er hat sich in seinen Gedanken ein Muster der Wohlfredenheit vorgebildet. Insidebat in ejus mente species eloquentiæ; habuit comprehensam animo quandam formam eloquentiæ; simulacrum quoddam & exemplar eloquentiæ apud se informarat. *V. Imago.* *Ufus.* Has rerum formas Platon appellat ideas.

Idem, eadem, idem, eben dasselbige. *Syn.* Hic ipse, is ipse, unus, par, perpetuus, geminus.) (*Alins.* *Phras.* 1. Idem se- re dicebat, quod alter, er sagte fast eben das, was der andere. Rebus congruentes, nominibus differebant; nulla in re discrepabant; non adhorret, non abludit ab ejus dictis hujus sententia. *V. Congruo, convenio.* 2. Eadem utriusque est causa, ed ist elnes Handel, wie des andern. Hujus causa & illius se- jungi non potest; eodem revolvitur; eandem cum illo in eundem tundit. *Vid. Similis.* *Ufus.* Amicus tanquam alter idem. Hoc unum & idem videtur esse. Fuere, qui idem ornatè, idem graviter dixit. Cause inter se simillimæ, vel potius eadem. Vir bonus, idemque eruditus.

Identidem, immerfort. *Syn.* Frequenter. *Ufus.* Hoc identidem dicitis.

Ideo, Derohalben. *Syn.* Idcirco; ed quòd; eà re, quod; digna causa, cur; ob hæc res; eà gratià, quòd; ei rei; id quòd; hoc, quòd; ea de causa; ejus rei gratia; ob id; eam ob causam. *Ufus.* Hæc ideo diligentius pertracto. *V. Ex eo.*

Idiota, æ, m. ein Ungelehrter. *Syn.* Rudis, imperitus, illiteratus. *Ufus.* Illi idiotæ, ut tu appellas. *V. Rudis.*

Idolum, i, n. Bild, Götze. *Syn.* Simulacrum, imago. *Ufus.* Imagines, quæ idola nuncupantur, Götzen-Bild. *Relig.* simulacrum ficti ac commentitii numinis appellatur.

Idolatra, æ, m. ein Götzendiener. Cultor falsorum numinum; inanum deorum cultor; qui inanibus & commentitis diis divinum cultum tribuit; divinos honores adhibet, impertit; qui cultum uni debitum DEO simulacris impiorum hominum, lapidibusque exhibet; inanes & commentitios deos adorat; religiosò cultu veneratur; qui deorum inanum simulacra impio & sacrilego cultu veneratur; qui superstitionum terribilissimè caligine mersus; qui superstitionum tenebris altissimis obsessus & sepultus cultum uni DEO debitum, in plures impia & sacrilega partitione distribuit. Huc spectat Idololatria, æ, f. Götzendienst. Cultus falsorum numinum.

Idoneè, bequemlich. *Syn.* Aptè, commodè. *Ufus.* Exordio idoneè comparatur auditor ad reliquam orationem.

Idoneus, a, um. tauglich. *Syn.* Aptus, commodus, tempestivus, dignus. *Ufus.* Non est idoneus autor. In deligendis idoneis hominibus, judicium & dactum adhibere. Idoneum tempus, locus opportunus. Idonea verba. Imagines ad monendum idoneæ. *V. Accommodatus, aptus.*

Idus, uum, f. der dreyzehende oder funfzehende Tag eines Monaths. *Syn.* Dies, qui singulis mensibus nonas sequuntur. *Ufus.* Idibus Martiis, den 15 Merz.

Jecur, oris, m. die Leber. *Syn.* Hepar. *Epi.* Nitidum, plenum, horridum & ex- le, opimum. *Ufus.* Cerebrum, cor, pulmones, jecur.

Jecusculum, i, n. ein Leberlein.

Jejunè, schlecht. *Syn.* Tenuiter, exiliter. *Ufus.* Jejunè dicere, agere.

Jejunitas, atis, f. Mangel, Abgang. *Syn.* Tenuitas.)(*Ubertas, copia.* *Ufus.* Cavenda oratori jejunitas, siccitas, inopia. Verborum jejunitatem ac famem, quam ubertatem numiam malo.

Jejunium, ii, n. Fasten. *Syn.* Inedia; in-dicta, stata à certo ciborum usu abstinentia. *Phras.* 1. *Jejunium Quadragesimale, en'g.* Die vierzigstägige Fasten. Feriæ esuriales; verni jejunii quadraginta dies; jejunium quadragenarium dierum; hebdomades, quæ anniversariam Christi morientis reviviscentisque memoriam præcurrunt; solemnitas jejunii quadraginta dies; jejunium maximum, quadragenarium. 2. *Jejunium servare, fasten, die Fasten halten.* Abstinerere se certo ciborum usu, parciusque ac frugalius vivere; esuriales ferias agere; quadraginta continenter dies vescendi voluptatem reprimere, coercere; cibis contentum inanissimis; interpositio quadraginta dierum jejunio corpus exhaurire: jejunium servare; inedia voluntaria se macerare; inedia, jejunio corpus affligere; gula ventrique bellum indicere; jejunium sanctè colere; adhibere inediam; certo ciborum usu sibi interdicere; parco inopique victu corpus domare, frangere; avidum ventrem jejunio domare, corpori cibos lautiores subtrahere; voluntariam inediam in plures dies tolerare, sustinere, proferre; corpus arctius contentiusque centorum obsoniorum abstinentiam habere. *V. Abstineo.*

Jejunus, a, um. nüchtern. *Syn.* Qui nihil edit; aridus, siccus, tenuis. *Phras.* *Biduò jejunus sum, ich habe schon 2 Tage nichts gegessen.* Biduò nihil cibi cepi; jejunum festumque mihi corpus est bidui inedia; biduum sine alimento traho; bidui abstinentiam siccus & languens; biduò impransus, incenatus persto; esuriales ferias ago biduum. *V. Jejunium, Tenuis.*

Jentaculum, i, n. Frühstück. *Syn.* Cibus, qui ante prandium sumitur.

Igitur, nun, demnach. *Syn.* Ergo. *Ufus.* Jejunas igitur aures affers.

Ignarus, a, um. unwissend. *Syn.* Imprudens, inscius, rudis, imperitus, indoctus, nec opinans, in re peregrinus & hospes; in re aliqua tiro. *Ufus.* Quid agatur, ignarus sum. Ignarus rerum mearum. Facundæ orationis ignarus. *V. Rarus, ignorans.*

Ignavia, æ, f. Faulheit. *Syn.* Inertia.)(*Fortitudo.* *Epi.* Moderata summa. *Phras.* *Causam hujusce rei in ignaviam conferebant, dieses hat man seiner Faulheit zugeschrieben.* Ad ignaviam, inertiam, desidiam, languorem referebant; hoc ignavi esse hominis agebant; in hoc omnibus negligentiae nomine suspectus erat; hoc ignaviae adscribebant, assignabant; hic verò ejus diligentia desiderabatur. *V. Animus imbecillus, Negligentia.* *Ufus.* Fortitudini contraria est ignavia. Ignaviam suam, inertiam, desidiam parietum custodiis regere. Ignaviae se dedere. Ignavia oblanguere. *V. Ignavi.*

Ignavè, faul, träg. *Syn.* Per summam inertiam, desidiam.)(*Contentè.* *Ufus.* Vide, nequid ignavè, muliebriter, abjectè, serviliter facias. *V. Negligenter.*

Ignaviter, faul, träg. *Syn.* Ignavè.

Ignavus, a, um. verzagt. *Syn.* Iners.)(*Fortis, audax.* *Phras.* *Hic omnes ignavi sunt, da seynd alle träg.* Hic omnes pigritie morbo laborant, omnes languent, omnes torpent, omnes frigent; hic omnia jacent; hic veteris omnes occupat, hic ignavia oblinguent omnes; hic nemo est, in quo diligentiam non requiras; cui satis sit animum. *V. Piger, Negligens.* *Ufus.* Ignava, iners, somnolosa senectus.

Ignesco, is, ere. feurig werden. *Syn.* Ardeo, candeo, conflagro. *Ufus.* Ad extremum omnis mundus ignescat.

Ignæus, a, um. feurig. *Ufus.* Ignea dixit sidera Cleanthes. Ignè mori arteria micant.

Igniculus, i, m. kleines Feuer. *Syn.* Parvus ignis. *Transl.* Facilitas ingenita. *Epi.* Matutini igniculi, parvuli, viriles. *Ufus.* Virtutum igniculi & semina. Igniculos viriles jacere.

Ignis, is, m. Feuer. *Syn.* Flamma, incendium. *Epi.* Æthereus, æternus, artificiosus, clarus, confector & consumptor omnium, exiguus, hybernus, novus, perpetuus & sempiternus, vitalis salutaris. *Phras.* 1. *Ignem excitare, Feuer aufschlagen.* Ignem lapidum conflictu arque tritu elicere; ignem conflictu lapidum excutere, elidere; flammam eiere, suscitare; ignem è silice elicere. 2. *Ignem injicere tectis, Feuer einwerfen.* Ignem jacere; ignes tectis inferre, admoveere. *Ufus.* Ignem extinguere; arefacta materia

teria ignem concipere facili solet. Ignis omnibus rebus vitalem imperit calorem. Hic noster ignis, quem usus vite requirit, conector est, & consumptor omnium. Vicina domus nihil ab igne passa est.

Ignitus, a, um, feurig. Usus. Inflammat, atque ignitus furor.

Ignobilis, e, schlecht, unedel. Syn. Humilis, ignobilis loco natus; infimo loco natus, obscuris ortus parentibus, unus de multis, unus e populo, humili & obscuro loco natus, inferiore genere ortus, ex infimo genere, & fortunae gradus homo tenuis, cuius vis, & fortunae conditio infima est, cuius stirps & genus ignoratur, qui natus, & sordidus, obscurus, abjectus & oblecta familia; nulla commendatione majorum; homo per se cognitus; humilis sane & minime generosus; terre filius, minorum gentium; homo tenui loco, obscuris maioribus ortus; nulla sanguinis claritate commendatus, honestatus, nobilitatus. **Phras.** Virtus multos etiam ignobiles excrevit. **allus.** Die Engländer viele, auch Unedele, zu Ehren gebracht. Multos infimae conditionis extulit atque illustravit virtus; multos humilitate sortis, obscuri loci, nulla parentum, atque maiorum laude commendatos, obscuri loco natos; ignobili, obscuro, infimo genere editos nobilitavit; multos generis humilitate merentes virtus excrevit; multi genere ignobiles & obscuri virtute honestantur ac nobilitantur. **V. Vili, humilis, abjectus. X Nobilis, clarus.**

Ignobilitas, atis, f. unedle Geburt. Syn. Humilitas generis, obscuritas, conditio atque fortuna hominum infimi generis. **X Nobilitas. Usus.** Aderit paupertas, ignobilitas, humilitas. **V. Humilitas.**

Ignominia, ae, f. Schande, Schmach. Syn. Infamia, dedecus, contumelia, macula, nota, probrium, labes. **Phras.** Ignominia me affecit, er hat mir eine Schmach angethan. Ignominia me appetit, notavit, deformavit; ignominiam mihi inassit, imposuit; ignominiam ab eo gravem accepit. **V. Decus, Contumelia, Probrium. Usus.** Ignominiam alicui afflicere, antequam Ignominiam acciperet, seiden Ignominiam graviter ferre, hart empfinden. Ignominiam alicui & flagitium demerere, von einer Schande befreien.

Ignominiosus, a, um, schimpflich. Usus. Dominatio ignominiosa.

Ignorabilis, e, unbekannt. Syn. Quod ignorari potest. **Usus.** Quod non ignorabile, non forebitum.

Ignorans, tis, g. o. unwissend. Syn. Ignarus. **Phras.** Tupe est, in patriae rebus esse ignorarem, es ist schändlich, dieses nicht wissen, was sein Vaterland betruft. Turpe imprimis, hospitem esse in his rebus, quae ad patriam pertinent; in patria peregrinari; dedecus est, ea non tenere, ea scientia non comprehendere, ea usu doctrinae non percipere, in quibus res patriae agitur; turpe imprimis est, in ea re rudem ac tyronem; hospitum ac peregrinorum esse; in eius rei ignorantia versari, eius rei infirma laborare, quae cum patriae rebus est conjunctissima. **V. Ratus, imperitus. Usus.** Ignorantem superbire, flagitiosum est. **V. Ignorantia.**

Ignorantia, ae, f. Unwissenheit. Syn. Ignoratio, incitia, incientia. **Phras.** Non est mirum, errare enim, cuius tanta est ignorantia, was Wunder ist es, das der so oft irret, dessen Unwissenheit so groß ist. Non est, cur miramur, si saepe labitur is, qui est omnium imperitissimus; cuius ignorantia, incitia summa est; qui omnes incitia vincit; cui neminem incitia parem invenias; quem omnia latent; qui nihil prorsus novit, qui nullam partem doctrinae tenet; qui doctrinae expertus, in maxima rerum omnium ignorantia versatur. **V. Ignorans. Usus.** Ignorantia literarum.

Ignoratio, onis, f. Unwissenheit. Syn. Ignorantia. **X Scientia. Usus.** Versum summam rerum ignorantia. Nescio, quis nos teneat error, & multa veri ignorantia.

Ignoro, as, avi, atum, are. nicht wissen. Syn. Sum ignarus, sem nescias, nec ulla, nec ratione cognitum habeo. **Av.** Ductus, impune, omnino, ne quid, capter, aliquid, vehementer causam. **Phras.** Quid evenitum sit, ignoro, was geschehen wird, das weiß ich nicht. Quod res casura sit, quid consequi possit, nescio; non dispicio, quid allatura sit dies; explorata non habeo, latent me, quae inde nasci possunt, incommoda; quid futurum sit, me fugit; non assequor, conjectura aliquid non possum; divinare non possum, quae dies ipsa feret, patefaciet; mente percipere non possum, quo res, quem in locum res evasura sit; futuri casus mihi non patent, non aperti sunt. **V. Nescio. Usus.** Ignoro plane de illo.

Ignosco, is, novi, noscere. verzeihen. Syn. Perco, veniam do, remitto. **Phras.** Ignosco tibi, ich verzeihe dir. Omnium, quae alia super alia ausus es, veniam facio; voluntarii oblivione iniurias confero; gratiam injuriarum omnium facio; con-

condono preterita; condono amici precibus vitam tuam; dolorem meum amici voluntati ac precibus condono; iracundiam meam amicorum charitati dimitto, iracundiam injure do, concedo; remitto culpam, eius ac memoriam ai p. e. o. V. *Parco, Venio, Con. mo. Usus.* Sceleris penam pretermittere, ignoscere vocatur. Preteritis ignoscere. Hoc mihi, queso, ignosce.

Ignorantia, a, um. unbekannt. Syn. Obscurus, qui in hominum ignorantia versatur. *Phras.* Homo est ignotus, es tñ est unbekannt. *Deutsch.* Omnibus incognitus; quem nemo viderit unquam; nemo, qui mortalis esset, audiret. Alius, atrove homo sit, ignoramus; cuius omnis aetas propter humilitatem in hominum ignorantia versatur; cuius nomen famæque in obscuro est; quem generis humilitas arbitrantium iudicis induxit. V. *Nescio. Usus.* Homo ignotus. Res in vulgus ignota.

Illiciorum, n. das Gedärm. Syn. Molles & caræ ad latera partes, & ad lumbos. *Usus.* Inflata dolere illic rumpere.

Ilabor, eris, lapsus sum, labi. hineinfließen, poder fallen. Syn. *inluo.* *Usus.* Sensim permeare, lapsa in civium animos, sensim avaritiam inuagari. Voluptas ad sensus afficit, & illabatur.

Ilachrymor, aris, atus sum, ari. beweinen. *Usus.* Socrus mori semper ilachrymor. V. *Lachrymor.*

Ilaqueo, as, avi, atum, are. verstricken. Syn. *irreuo, inlico, capio.* *Usus.* Illaqueatus legum periculis. V. *Implica.*

Ille, a, ud. der, die, das. *Usus.* Ipsum quidem illud. Ego illa ipse sum. Illa illa virtus. Homines minime mali illi quidem.

Illecebra, æ, f. Anreizung. Syn. Incitamentum, invitamentum, lenocinium, stimulus, blandimentum, blanditia, illicium. *Epi. Maxima, tanta.* *Usus.* Viciorum, corruptelarum & libidinum illecebris juvenum animos invitare, delinere, irreue, capere, excitare, trahere. Illecebris se dedere. V. *Blanditia, Voluptas.*

Illepidè, unlieblich. Syn. Injucundè, infacere. *Usus.* Crasse & illepidè conquiescere aliquid.

Illepidus, a, um. unhöflich. Syn. Infacens, putidus. X *Lepidus.* *Usus.* Parens avitus, illepidus, in liberos deditus. V. *Ineptus.*

Illibatus, a, um. unbührt. Syn. Intactus, purus, integer, intaminatus, intemeratus, inviolatus, incorruptus. *Usus.* Flos illibatus populi. Veteres & illibatas majorum divitias profandere. V. *Parus.*

Illiberalis, e. unhöflich. Syn. Ignobilis, sordidus, avarus. X *liberalis.* *Usus.* Genus jocundi illiberalis; quæbus illiberalitas. V. *Parus, sordidus, liberalitas.*

Illiberalitas, tis, f. Stumpfheit, Unhöflichkeit. Syn. Sordes, avaritia. X *Liberalitas, humanitas.* *Phras.* *Liberalisorem hoc hominem vidi neminem, ich habe keinen so unhöflichen Menschen nicht gesehen.* Neminem, qui tam esset alienus ad humanitatem; qui ita expertus esset humanitatis, vili unquam. Humanitatem liberalitatemque ignorare videtur; ita nihil agit liberaliter, ut illiberalitatem esse virtutem exultare videatur. Ille, si quisquam alius, invidiosus est maxime; de humanitate minime laborat; officium tam negligens est, ut nemo magis. V. *Agrestis, inhumanus.*

Illiberaliter, parq, unhöflich. Syn. Sordidè, avarè, iniquè. *Usus.* Neque indiligenter, neque illiberaliter.

Illic, dort. *Usus.* Illic sum.

Illicet, vel **illicet**, alsobald, von Stund an.

Illicio, is, exi, eëam, ere. anreizen. Syn. *Allicio, induco, allecto.* *Usus.* Similitudo illicet ad amicitiam. V. *Allicio.*

Illicitum, verboten, unziemend. Syn. *Nefas, non licitum.*

Illicium, ii, n. Anreizung. Syn. *Invitamentum, incitamentum.* *Usus.* Profectionis mee frater illicium fuit. V. *Illiciora.*

Illico, alsobald. Syn. Continuo. *Usus.* Simul atque bellum coepit, artes nostræ illico conticescunt. V. *Statim.*

Illo, is, lli, litem, ere. anstossen. Syn. *Coatundo, confringo.* *Usus.* Serpens illisus & compressus morietur.

Illo, as, avi, atum, are. mit hinein binden. Syn. *Implico, irreuo.* *Adv.* Scire, commodissime. *Usus.* In oratione aliqua omnes illicare dicendi lepores. Illo aliquem, sermoni illicare.

Illic, von dannen. Syn. *Inde, loci & personæ ratione.* X *Hinc.* *Usus.* Omnia amorem eiecit illic, a quo in hanc transfudit. II.

Illino, is, levi, litum, ere. anstreichen. *Syn.* Induco, inungo, inficio. *Ufus.* Color facit illitus. Sordes illinere.

Illiteratus, a, um. untelehrt. *Syn.* Idiota, litterarum ac doctrinae expertus. *(Litteratus. Ufus.* Incidunt in sermone varia, nec illiterata, nec insulsa. *V. Radix, imperitus.*

Illo, dorthin. *Ufus.* Illo facile venies.

Illorus, a, um. ungemaschen. *Syn.* Sordidus. *Ufus.* Sermonem illoto uti & inhonesto.

Illuc, dorthin. *Ufus.* Huc atque illuc in-
tueri, *ulg.* hinc inde, hin und her.

Illuceo, es, luxi, ere. Tag werden. *Syn.* Eluceo, appareo.

Illucesco, is, luxi, ere. der Tag bricht an. *Syn.* Illuceo, exorior, appareo. *Adv.* Aliquando, repente. *Ufus.* Hic lætus tibi dies illucescit. Tantæ perturbationi repente vox & autoritas consulum illuxit. Ut dies illuxit.

Illudo, is, lusi, lusum, ere. verspotten. *Syn.* Ludo, ludificor. *Adv.* Diutius, vicissim, merito, planè, ultrò. *Ufus.* Carneades Rhetorum præcepta & nimium acumen illudere solebat. Miserius alicuius, autoritati senatus illudere. Dialecticæ non totam illudere. In aliquem illudere. *V. Irrideo.*

Illuminatè, klärlích, hell. *Syn.* Ornate.

Illumino, as, avi, atum, are. erleuchten, erklären. *Syn.* Lucem, vel lumen affero, lumen præfero, collustro, illustro, orno, colorum varietate distinguo. *(Obscuro. Ufus.* Quod tanquam stellis quibusdam notat & illuminat orationem. *V. Orno, illustro.*

Illusio, onis, f. Verspottung. *Syn.* Irrisio.

Illustratio, onis, f. Erleuchtung. *Syn.* Fulgor, splendor. *Ufus.* Solis illustratio.

Illustris, e, edel, berühmt. *Syn.* Nobilis, clarus. *(Obscurus. Ufus.* Homo illustris honore & nomine. Illustris ac nobilis domus. Testatum & gloriosum & illustre factum. Hoc erit tibi ad laudem illustre. Erunt hæc tantò expressiora & illustriora. *V. Clarus, Nobilis, Summus.*

Illustro, as, avi, atum, are. erklären. *Syn.* Illumino, collustro, orno. *(Obscuro. Adv.* Breviter, maximè, valdè *Pbræs.* 1. Illustrabit tuam amplitudinem inimicorum injuria, die feindliche Drangsalen werden dein

Ansehen scheinbar machen. Quò magis obscurare atque extinguere tuam dignitatem inimici conabuntur, eò plus ad eam splendoris accedet; eò clarius elucebit, eò apparebit illustris, eò fiet clarior & illustrior. 2. Oratoris est obscurum illustrare, ein Wohlsredner muß das, was dunkel ist, zu erklären wissen. Obsecris dare lucem; lumen afferre; splendorem afferre; in bono lumine collocare obscura. *Ufus.* Patefacere & illustrare veritatem, obscura. Illustrare laudibus aliquem.

Illuvies, ei, f. Unflath. *Syn.* Sordes. *Ufus.* Pectus illuvie scabrum. *V. Sordes.*

Imago, inis, f. Bildniß. *Syn.* Simulacrum, species, exemplar. *Fpl.* Larva, expressa, multa. *Pbræs.* Juvat, præstantiorum virorum imagines intueri, es nuset nicht wenig, wann man die Bildnisse großer Männer ansiehet. Simulacra magnorum virorum; monumenta formæ ac nominis, effigiem clarorum hominum identè respicere; picturæ, tabulæ, imagines ære, vel marmore præclare factæ ad virtutem adhortantur. *V. Idea.*

Imaginari, ulgè, einbilden. *Pbræs.* 1. Va ante oculos animosque vestros proponit vultum ejus & incessum animis intueri; id animo contempleri, quod oculis non potestis; cogitatione vobis huiusmodi mores depingere, constituere; cogitatione, animo fingite, exstruite animo altitudinem præstantiamque virtutis quamlibet; sumatur vobis vir præstantis & ante oculos ponatur; concipite, comprehendite animò quantamlibet virtutis magnitudinem; reputate apud vos, atque animis repræsentate; obversatur ante oculos animosque divina vir virtutis speciem tantæ virtutis animo informate, adumbrate; virtutis tantæ imaginem, si potestis, animo fingite, comprehendite, describite; mente concipite. 2. *Imaginer mihi facile, ulg.* Ich bilde mir's leicht ein. Persuasum habeo; animo mihi præsentio; facile animum induco, in animum induco; in eam opinionem facit adducor; in ea opinione sum; facillime concipio. *V. Opinio, Cogito.*

Imbecillis, e, vel Imbecillus, a, um. schwach. *Syn.* Infirmus, debilis, enervatus, exiguus; parum firmamenti, ac virium habens, fracta & tenui valetudine. *(Imbecillus. Ufus.* Homo à valetudine & ætate infirmior. Omnis superstitio a imbecillis & sanilis est. Imbecilli & pugnandum respublica. *V. Infirma, Debilis.*

Imbecillitas, tis, f. *Schwachheit*. *Syn.* Infirmitas, debilitas, defatigatio, fragilitas. *Epi.* Humana, maxima. *Usus.* Notum imbecillitatem hominis, luxum, molli-
tiam. Susceptum onus propter animi imbecillitatem deponere. *Ætatis & vi-*
rum imbecillitas illum moratur. V. *De-*
bilis, infirmus.

Imbecilliter, frastulos. *Syn.* Languide.

Imbellis, e, furchtsam. *Syn.* Ignavus. *Usus.* Nunquam periculum fugi sciendum est, ut imbelles & ignavi videamur. V. *Timidus.*

Imber, bris, m. *Platzregen.* R. *ab öp. Regen.*
imber. *Epi.* Lapideus, sanguineus, ma-
ximus, assiduus, magnus. *Usus.* Ma-
gnos & assiduos imbres habuimus. Ma-
ximò imbrì ad locum pervenimus. In-
gentibus procellis fusus imber. V. *Tem-*
pestas, Pluvia.

Imberbis, e, ohne Bart. *Usus.* Imberbis
adolescentulus.

Imbibo, is, bibi, itum, ere. hinein trin-
ken. *Syn.* Haurio, concipio. *Usus.*
Malam animò opinionem de aliquo im-
bibere.

Imbrex, icis, m. *Hohl-Ziegel.* *Syn.* Te-
gula curta & oborta, quæ tectis appli-
cari solet.

Imbuo, is, ui, utum, ere. eintrunken, un-
terweisen. *Syn.* Inficio, tingo, insti-
tuo. *Usus.* Tela venenò, lanam colo-
re imbuere. Pueri animum bonis opi-
nionibus, ingenium artibus, pectus pie-
tate imbuere. Bellum odio, gladium
seelere imbuere. Errorum pravitate im-
bui. V. *Deco.*

Imitabilis, e, leicht nachzumachen. *Syn.*
Quod imitatione aliquis assequi potest.
Usus. Imitabilis orationis sublimitas.

Imitatio, onis, f. *Nachfolgung.* *Syn.* Æmu-
latio. *Epi.* Depravata, fallax, nimia
periculosa. *Usus.* Excellentium homi-
num virtus est imitatione digna. Peri-
culosam exempli imitationem posteris
prodere. Imitatione consequi virtutem
alicujus. Comœdia est imitatio vitæ.

Imitator, oris, m. *Nachfolger, Nachahmer.*
Syn. Æmulator, æmulus. *Epi.* Imita-
tores faceti, multi, permulti. *Usus.*
Æmulus & imitator studiorum meorum.
Majorum suorum, veterum facinorum
imitator.

Imitatrix, icis, f. *Nachfolgerin.* *Epi.* Pra-
va, temeraria & inconsiderata. *Usus.*
Gloriæ imitatrix fama popularis.

Imitor, aris, atus sum, ari. nachthun. R. *2*
μυμνῆς. *Syn.* Adumbro, exprimo
imitatione exprimo; exemplum ab ali-
quo transfero, sequor, exequor: Simulo,
fingo. *Phras.* 1. *Deet te, majores imi-*
tari, es gebühret sich, daß du deinen
Voreltern nachahmest. Majorem lau-
dem cupidissime persequi; vitam avo-
rum & consuetudinem exprimere; imi-
tando consequi; è majoribus similitu-
dinem ducere; majorum vestigia perse-
qui, ad majorum facta te exercere; in
majorum, velut ulici exempli, mores
& instituta abire; pedem in majorum
vestigiiis ponere; per calcitam à majo-
ribus semitam incedere; rationes tuas
ad majorum rationes adjungere, ad a-
mulandum patrum decus accendi te con-
venit; majorum insistere, ingredi vesti-
gia; facta eorum & consilio sectari,
adumbrare. 2. *Non deest ex majoribus*
tuis quem imitare, du hast noch wohl
quò deinen Voreltern einen, dem du
nachfolgen kannst. Non deest ex majo-
ribus, unde tibi quod imitare, capias;
quem sequare; cujus teras vestigia; cu-
jus vestigia sequaris; cujus vestigiis in-
hæreas, insistas; à quo tibi exemplum
capias, sumas, habeas; quem tibi exem-
plar proponas; cujus exemplò vivas;
cujus exemplum sequare; qui tibi exem-
plo sit; cujus ad imitationem vivas; cu-
jus sis imitator, discipulus; quem aucto-
rem habeas; cujus exempla intueare; à
quo vivendi normam & exempla petas;
in cujus vestigia incurras; cujus imagi-
nem morum vitæque imitatione referas.
V. *Exemplum, conformo, sequor.* *Usus.*
Horum veteres casus imitari & expri-
mere.

Immanis, e, grausam. *Syn.* Ferus, impor-
tunus. (*Mitis, mansuetus.* *Phras.* Ho-
mo immanis, ein Unmensch. Homo,
in quo nec hominis quidquam est, præ-
ter figuram & speciem; neque Roma-
ni, præter habitum & sonum linguæ;
pestis ac bellua immanis; homo omni
diritate & agresti immanitate teterrimus.
V. *Barbarus.* *Usus.* Inumanis &
fera natura; audacia; immane facinus.
V. *Crudeles.*

Immanitas, tis, f. *Grausamkeit.* *Syn.* Fe-
ritas, diritas. *Epi.* Sylvestris, barbarus,
detestabilis, nefaria, nova, singularis,
tanta, verus. *Usus.* Omni diritate &
immanitate teterrimus, efferrus. V. *Barbaritas.*

Immanuet is, a, um. unbändig. *Syn.* Ferus, barbarus. *(Mansuetus. V. Atrox.*

Im maturitas, tis, f. Ungeitigkeit. *Syn.* Nimia celeritas, acerbitas, importunitas. *Epi.* Tanta. *Ufus.* Quid haec istinatio, haec tanta immaturitas?

Im maturus, a, um. ungeitig. *Syn.* Crudus, acerbus, acerbitate permixtus, impetivus, preposterus, qui a maturitate longe abest. *(Maturus. Ufus.* Moys immatura, & alienissimo tempore nunciata.

Im medicabilis, e, unheilbar. *Ufus.* Malum, immedicabile. *V. Desperio.*

Im memor, oris, g. o. vergeßlich. *Syn.* Oblitus. *Ufus.* Mandata immemor. *V. Obliviscor.*

Im pensitas, atis f. Unermesslichkeit. *Syn.* Infinitas. *Ufus.* Immensitates camporum.

Im mensus, a, um. sehr groß. *Syn.* Infinitus, profundus. *(Finitus, amensuratus. Ufus.* Ingens, immoderatus, infinita, immensa cupiditas, vitiorum vorago.

Im merens, tis, g. o. unverdient. *Ufus.* Innocentem, immerentem premis.

Im mergo, is, merſi, merſum, ere. eintunſen. *Syn.* Ingergo. *A. v. Peritus. Ufus.* In alicujus se consuetudinem immergere. *V. Mergo.*

Im merito, ubiſſiq. *Syn.* Inimici, tunc nihilo. *Ufus.* Immerito & de nihilo iuſſeris. *V. Injuria.*

Im migro, as, avi, atum, are. einzichen. *Syn.* Migro, commigro, solum colonas occupo. *Ufus.* Immigrare in aliam domum; in mores alienos. *Avaritia & luxuria pedetentim in rempublicam immigra. V. Migro.*

Im mineo, es, ui, ere. nahe ſeyn. *Syn.* Impendo. *(Hras. 1. Hostis nobis imminet, der Feind ist schon nahe. Ufus.* non in antiquo modo, sed prope in certis est; bellum nos, vel nobis imminet, & jam impendet; hostes in capite ac cervicibus nostris haerent; inter, is hostis haerent hostes; supra caput est hostis. *Infinitum nobis imminet, wir haben ein Unheil zu fürchten. Fatum nobis aliquod impendet, aut instat jam plane, aut certe appropinquat; eadem in nos fortuna ingruit, quae alios afflixit; in propinquo est malum. Faba aliqua*

in nos eudatur; haud longe aberit infortunium. *Ufus.* Carthago diu Romae imminet. Cupiditate imminere in alienam hereditatem, nachstellen. *Animis in spem propinquam, in occasionem hostis eveniendi imminere. V. Injuria, Ero, c.*

Im minuo, is, ui, utum, ere. mindern. *Syn.* Diminuo, minuo. *Ufus.* Imminuere de voluntate alicujus; operi accesse de imminuere. *V. Minuo, Detraho.*

Im minutio, onis, f. Verminderung. *Syn.* Diminutio. *Ufus.* Sic imminutione dignitatis tuae.

Im misericors, conditio, g. o. unbarmherzig. *Syn.* Immanuetus, superbus, infestus. *V. Durus, superbus.*

Im misio, onis, f. Einpflanzung. *Ufus.* Samentorum aliorum amputatio, arborum immisio.

Im mitis, e, unbarmherzig. *Syn.* Asper, severus, crudelis, immanuetus. *Ufus.* Princeps immitis ac severus. *Uva immitis, cruda ac immatura. V. Asper, Crudelis.*

Im mitto, is, misi, missum, ere. hinein schicken. *Syn.* Mitto, facio, impello. *(Emitto. Ufus.* Jucere & immutare in aliquid in aliquem. *Immutare se in amicos hostes, in voluptates.*

Im mo, ja, ja. auch. *Syn.* Etiam, etiam, jam vero etiam, etiam diximus; quin etiam; haud scio, an non etiam. *Ufus.* Causa igitur non bona est, immo optima.

Im mobilis, e, unbeweglich. *Syn.* Torpens. *Ufus.* Terra immobilis, mans, imma sed semper haerens.

Im moderatè, unmaßig. *Syn.* Immodicè, immodestè, extra modum, non moderatè. *(Moderatè. Ufus.* Adversus res ut secundas immoderatè ferre, levatè est.

Im moderatio, onis, f. Unmäßigkeit. *Syn.* Procacitas, petulantia. *Ufus.* Effrasi immoderatione verborum.

Im moderatus, a, um. unmäßig. *Syn.* Immodestus, intemperans, nimis, modum egressus. *Ufus.* Alexander superbus, immoderatus, crudelis. *Immensa, infinita, immoderata cupiditas; laetitia immoderata & nimis luxuriosa. V. Immodestus.*

Immodeste, unbescheiden. — *Syn.* Immoderate.

Immodestia, e, f. Unmäßigkeit. — *Syn.* Immoderatio, intemperantia. — *Ufus.* Incontinentia excors, immodestia summa.

Immodestus, a, um. unmäßig. — *Syn.* Immoderatus. — *Modestus.* *Phras.* Immodestus est, er ist gar ausgelassen. *Parum modestus est;* non satis modeste vivit; ratione non utitur; modestiam ignorat; longe abest à modestia; perum modestus est moribus; de modestia nihil laborat; nullum illi modestie studium est; expertus est modestie, iudicii, prudentie, rationis; temere, imprudenter, sine ratione, sine modo agit; immoderate, Immodice, inconsiderate, inconsulte agit; inconsultus est, imprudens, temerarius, inconsideratus, immoderatus.

Immodice, über die massen. — *Syn.* Immoderate.

Immodicus, a, um. unmäßig. — *Syn.* Immoderatus. — *V. Immodicus.*

Immolator, oris, m. der opfert.

Immolo, as, avi, atum, are. opfern. — *Syn.* Sacrifico. *Adv.* Studiosus, crebrius. *Ufus.* Hostias immolare. — *V. Sacrum, sacra.*

Immortuus, eris, mortuus sum, mori. über einem Dinge sterben. — *Ufus.* Coniurationi immortuus.

Immortalis, e. unsterblich. — *Syn.* Indissolubilis, sempiternus. — *V. Mortalis.* *Ufus.* Quorum vivit immortalis gloria & fama. Immortalam faciem ex te aliqua capere.

Immortalitas, tis, f. Unsterblichkeit. — *Syn.* Immortalis memoria nominis; sempiterna, immortalis gloria; perpetuitas, immortalis vite conditio, memoria hominum sempiterna, aternitatis memoria. — *Metaph.* *Phras.* & *Ufus.* 1. Facta alicujus & famam immortalitati tradere, et nec seipsum statim verewigen. Notum est memoriam sempiternae gloriae ac immortalitati commendare; facta nomenque immortalitati mandare, donare; ad immortalitatem consecrare; immortalitatem alicui donare. 2. Ea res immortalitatem nominis tibi pariet. Diese Sache wird dir einen unsterblichen Namen machen. Te ad posteros sempiterna gloria donabit, alicui, illustrabit; laudem nominis ad sempiternam memoriam temporis propagabit; nomen tuum poste-

ritati tradet, omnium scriptis & sermonibus exornandum, extollendum, celebrandum; nominis tui gloriam cum omni posteritate adaequabit; ab hominum oblivione, ab iniuria vindicabit; memoriam tui reddet immortalem; ea re id consequeris, nequa res tui nominis famam delere possit; ut omnis de te posteritas loquatur; ut fama tua nunquam conteneat; nunquam obseuretur; nullo unquam tempore extinguatur; nulli temporis diuturnitate deleatur; ut nomen tuum vigeat memoria saeculorum optatum; ut de te posteritas omnis audiat & loquatur; ut memoriam tui excipiat, stat & tractat seculitas. — *V. Fama, Posteritas.*

Immortaliter, unsterblich, trefflich. — *Syn.* Incredibiliter, maxime. — *Ufus.* Immortaliter gaudere.

Immotus, a, um. standhaft, steif. — *Ufus.* Humum immotumque animo sedet.

Immundus, a, um. unsauber. — *Syn.* Imparus, illotus, sordidus, contaminatus. — *Ufus.* Humus immunda.

Immunis, e. Dienst frey. — *Syn.* Vacuus à munere, qui munere vacat. — *Phras.* Immunitus est à tribus & publicis oneribus, er ist frey von Steuer und Anlagen. Virute id concessus est, nihil ut publice penderet; ut vectigalis non esset; ut ex eorum numero, qui publice aliquid pendunt, eximeretur; ut esset expertus eorum onerum, quae publice imponuntur; ut nullam pecuniam in communem conferret; ut publicis oneribus vacaret; tributarius non esset; tributum ut nullum conferret. — *Ufus.* Agri, civitates immunes. — *V. Privilegium.*

Immunitas, atis, f. Freyheit. — *Syn.* Vacatio, libertas. — *Epi.* Infinita. — *Ufus.* Dare alicui immunitatem munerum.

Immupitus, a, um. unbewahrt. — *Syn.* Apertus, non sepius. — *Metaph.* *Ufus.*

Immutabilis, e. unveränderlich. — *Syn.* Immobiles, perenns. — *Metaph.* *Ufus.* Res stabili & immutabilis. Aeternum & immutabile fatum.

Immutabilitas, tis, f. Unveränderlichkeit. — *Syn.* Necessitas. — *Metaph.*

Immutatio, onis, f. Abwechslung. — *Epi.* Caela, parva.

Immuto, as, avi, atum, are. wechseln.
Syn. Muto. *Usus.* Nequid move, & immuta. Quibusdam in rebus me immutavi. Ille te mihi immutavit. Cave, nequid de prioribus institutis immutes. *V. Muto, vario.*

Impar, aris, g. o. ungleich. *Syn.* Dispar.
)(Par. Usus. Ab hoc impari certamine, atque injusti contentione avocabat. Numerus par, impar.

Imparatus, a, um. unbereitet. *Syn.* Non paratus, incautus, immunitus. *Usus.* A militibus, & pecuniâ imparatus. Imparatus in paratos inciderat. Inermem, & imparatum aggredi, adoriri.

Impartio, is, sivi, itum, ire. mittheilen.
Syn. Impertio, impertior, do, tribuo. *Usus.* Sua impartire civibus, communicare cum proximis. *V. Largior, Participo.*

Impatibilis, e. unseidlich. *Syn.* Quod ferri non potest. *)(Patibilis, tolerabilis.*
Usus. Dolor impatibilis malis, bonis tolerabilis.

Impavidè, unerschrocken, herzhast. *Syn.* Audacter. *Usus.* Nullo trepidationis signo datò impavidè poculum hausit. *V. Intrepide.*

Impavidus, a, um. unerschrocken. *Syn.* Qui nihil timet, audax, intrepidus. *V. Audax.*

Impedimentum, i, n. Hinderniß. *Syn.* Impeditio, mora. *Phras.* 1. Timeo, ne tibi impedimento fuerim ad res tuas, ich fürchte, ich möchte dir in deinen Geschäften eine Hinderniß verursachen. Timeo, ne tua negotia disturba-verim, interruperim, impediverim, interturbaverim; ne tuis rebus aliquid moræ, aliquid impedimenti attulerim; ne tibi rebusque tuis molestus fuerim; ne tibi molestiam exhibuerim; ne me tibi intempestivè obrulerim. 2. Nolo tibi impedimento esse, ich will dich nicht verhindern. Nolo tuas occupationes interpellare; nolo jam tibi occupato molestus esse; molestiam adhibere; nolo obstrepere; nolo tuorum negotiorum cursum impedire; nolo avocare te à tuis negotiis, curis, occupationibus. *V. Impedio.* *Usus.* 1. Inferre moram alicui & impedimentum. 2. In re bellica, Bagage. Impedimenta abdere, in tuto collocare. Impedimenta diripere. Impedimentis hostem exuere; hostium impedimentis potiri.

Impedio, is, ivi, itum, ire. verhindern.
Syn. Impedimento sum, impedimentum assero, infero; interpello, intercedo, obito, excludo, me interpono. *)(Per-mitto. Adv.* Foris, præclare. *Phras.* 1. Ego nolui hominem impedire, ich habe ihn nicht verhindern wollen. Rem propè explicatam perturbare, disturbare nolui; ego reprimendum hominem; cœpta ejus perimenda non putavi; ego cœpta pertexendi facultatem illi eripere; à cœptis eum prohibere, obstare illi & officere; rationes ejus conturbare; ejus cœpta præcidere, disjicere nolui; ejus commoda labefactanda, aut jura oppugnanda non censui; ejus consilia discutere, comprimere, retardare; ejus rebus obstrepere, intercedere nolui. 2. Crebræ amicorum salutationes me à studiis impediunt, die öftern Besuche meiner Freunde verhindern mich sehr in meinem Studiren. Crebræ amicorum salutationes ita me interpellant, ut prorsus me à studiis avocent, abstrahant, abripiant, avellant, amoveant; omnem prorsus colendi studii facultatem eripiunt; nullam mihi studiorum copiam; nullam ad colenda studia, ad tractandas litteras horam vacuum; nullum ad colendas nostras liberum tempus relinquunt. Ex salutationibus amicorum adeuntium ad me; ad me ventitantium; sit amicorum officio, ut spatii nihil habeam ad annum litteris excolendum, ad ingenium studiis exercendum. Ita sum occupatus, occupationis habeo tantum in excipendis iis, qui ad me officii causâ adeunt; ut otii nihil supersit ad studia litterarum tractanda; ut nullam dici partem arbitrati meo in studis ponere, ad studia conferre liceat. 3. Ego progressus tuos non impedio, ich verhindern dich in deinem Glücke nicht. Ego luminibus tuis non obstruo, non officio; viam tibi ad honorem non præcludo; non remora commoda tua, & progressus; ego honorum cursus non moror; aditum tibi ad honores non includo; per me non stat, quò minus expeditus tibi honorum cursus sit; quò minus cursum tuum teneas, non intercedo; ad honores viam tibi non obstruo; iter tibi ad honores per me interseptum non erit; non est, quod viam tibi ad honores per me obseptam querere. 4. Casus impedita res est, die Sache ist unversehens verhindert worden. Cœptis casus intervenit; turbatum est rei initium, nescio, quo casu; sejus rei persequendæ facultatem casus eripuit; casus rem interpellavit, disturbavit; res improvisa tempora regendæ exemit; morem cœptis attulit, rei consilium casus conturbavit, discussit, compressit; casus, qui fortè tum incidit.

rebus moram invexit. *§. Prava hominis consilia amicus impedivit, etiam se necesse habet. Pravis ejus consiliis amicus intercessit, se interposuit; ejus cupiditatibus amicus se objecit, opposuit; improba consilia & conatus amicus infregit; pravis consiliis amicus obviam iit, & facultatem unam voluntatemque homini eripuit; intercessor rei malae, amicus fuit; materiam furori amicus subtraxit; prava hominis consilia amicus discessit, depulit, repressit; ne iniquè cogitata perficeret; ne improba consilia ad exitum perduceret; ne pravo cupiditatem impetum longius auferretur, amicus praepedit. *Ufus. Ea mentem dolore impedit. Curis se & negotiis impedire. Me quotidie aliud ex alio impedit. Impedire se in plagas. V. Impedimentum.**

Impeditio, onis, f. Verhinderung. Syn. Occupatio. *Ufus. Animus ab omni impeditio curarum liber.*

Impello, is, puli, pulsum, ere. antreiben. Syn. Urgeo, adduco, induco, incito.) (*vereco, retardo. Adv. Gravissimè, leviter, minimè. Phras. 1. Ad gloria studium te impellere non desinam, ich werde nicht nachlassen, dich zur Begierde der Ehre anzutreiben. Incitare, incendere animum; ad gloriam sectandam sollicitare, instigare te non desistam; animum tuum gloriae stimulis concitare atque admonere non desinam. 2. Muliebres blanditiae virum ad id facinus impulerunt, das Liebfloßen seiner Ehefrau hat ihn zu dieser That verleitet. Maxima illecebra ad audendum facinus muliebres erant blanditiae; prima irritamenta ad audendum facinus in uxorio homine conjugis erant lachrymae ac blanditiae; stimulatix improbi facinoris uxor erat; conjugis lachrymae ingens ad audendum incitamentum, non mediocre telum, haud parvum irritamentum ad rem tentandam muliebres lachrymae erant ac preces; quod suscepit facinus, muliebribus instinctus illecebris, an furis suscepit; muliebres illecebrae hominem ad id facinus egerunt, perpulerunt; uxor hominem ad id audendum suis illecebris compulit & perpulit; uxor virum implevit temeritatis suae. V. Excito. *Ufus. In scelus, spem, malefium, metum, fraudem impellere aliquem. Ratio me & autoritas impulit, ut crederem. Impellere praecipitantem, perditum prosternere. V. Allicio, stimulo, incito.**

Impendeo, es, di, sum, ere. vorhanden seyn. Syn. Imminco, jamjam adsum,

appropinquo, insto, maneo. *Ufus. Magnae reipublicae formidines, procellae, calamitates, terrores ab improbis civibus impendent. V. Imminco, Propt.*

Impendio, sebr. Syn. Multo. *Ufus. Nunc impendio magis odit senatum.*

Impendium, ii, n. Unkosten. Syn. Impensa. *Ufus 1. Quæstum sibi instituit sine impendio. 2. Ufusa, Bucher. Fornus & impendium recusare.*

Impendo, is, di, sum, ere. an ein Ding wenden. Syn. Insumo, impensam ago, facio; pecuniam in rem aliquam conjicio, consumo. *Phras. 1. Totum se eloquentiae impendit, er wendet allen Fleiß an, zu Erlernung der Wohlredenheit. Totum se dat eloquentiae; tempus dat omne eloquentiae; plurimum studii in eloquentia comparanda consumit; nihil non temporis eloquentiae studiis tribuit; animum, mentem, cogitationem, curas omnes in eloquentiae studiis defigit; operam, industriam, mentemque denique omnem in paranda eloquentia figit, locat, collocat, ad eloquentiam curas omnes ac cogitationes refert; eloquentiae tempus omne ac studium impertitur; huic uni operam, studiumque navat; in hoc uno curam omnem ac operam conterit & consumit. 2. Beneficium bene impensum est, diese Gutthat ist wohl angelegt gewesen. Bene utiliterque locata est opera; bene collocatum beneficium est; operam hic locasse, scenerari beneficium fuit. *Ufus. Postquam in aliquid impendit, mediocri quæstu contentus non erat. Laborem & sumptum impendere in rem aliquam. V. Sumitur.**

Impenetrabilis, e. unzugänglich, wo man nicht durchdringen kan. *Ufus. Stagnum impenetrabile.*

Impensa, æ, f. Unkosten. Syn. Sumptus. *Ufus. Ne molestiam tibi cum impensa exhibeam. Impensas facere, agere in rem aliquam. V. Sumptus.*

Impense, sebr, überaus. Syn. Vehementer, valdè. *Ufus. Impense rogare. Id eo facio impensius. Eo impensius accendor. V. Valde.*

Imperator, oris, m. oberster Feldherr. Syn. Dux, qui exercitui prepositus est; quem penes summa imperii est; princeps ducum; bello praefectus; omnibus copis praefectus. *Epi. Acutus, ambi-*

tiolus, invidus, bonus, fortis, certus, clarissimus, dignus aliquo nomine, egregius fortis & bonus, gravis, ignavus, infelicitissimus, invidiosissimus, liberalissimus, magnus, melior, nobilis, novus, optimus, praecellens, preposterus, rudis, severus, singularis, sonans atque perfectus, vetus. *Ufus.* Imperatorem exercitui praeficere ducem veteranum, bello fortissimum. In summo Imperatore quatuor has res inesse oportet: scientiam rei militaris, virtutem, auctoritatem, felicitatem. Imperatorem ac belli gerendi administratorem eum esse oportebat, qui patriae consulere, vitae non parceret. Universi exercitus acclamatione imperator salutatur. Omnem cognitionem, omnia consilia, mentem prorsus a bellis abduxit, advocavit imperator. *V. Imperium, Generalis.*

Imperatorius, a, um. General-majör. *Ufus.* Imperatorius ardor oculorum. Laus imperatoria.

Imperatrix, icis, f. Regentin, Herrscherin.

Imperfectus, a, um. unvollkommen. *Syn.* Inchoatus, pendens, non absolutus, phœcis, impositus, adumbratus, affectus. *Phras.* Opus est imperfectum, das Werk ist noch nicht in vollkommenen Stand. Multum abest ab operis perfectione; operis fundamenta jacta sunt, sed a fastigio longe abest; rem institutam quidem, sed necdum perpolitam habemus. *V. Absolutus.* *Ufus.* Imperfectum, & rude, nec absolutum.

Imperiosus, a, um. der immer meistert. *Syn.* Superbus, imperii nimius. *Ufus.* Cupiditas honoris, quam dura, quam imperiosa! Imperiosi populi & illustres. *V. Superbus, insolens.*

Imperite, ungeschickt. *Syn.* Inscite, indocte, imprudenter.

Imperitus, a, um. unerfahren. *Syn.* Inscitus, rudis, ignarus, indoctus. *(Peritus. Phras.)* Homo omnium rerum imperitus rempublicam audeat attingere? ein Mensch, so in allen Sachen unerfahren ist, darf sich unterfangen, das Staats-Regiment zu führen? Homo non aetate modo, sed & usu rerum tiro ad rempublicam veniat nudus & inermis; nulla cognitione rerum, nulla scientia ornatus? Rerum indoctum & ignarus; qui inscite faciat omnia, dicatque; omnis eruditionis expertus, hebes, inexercitatus, impolitus; litterarum ac humanitatis expertus;

tabula indoctus, inurbanus; dicendi arte rudis, moribus agrestis; in quo litterarum nihil; homo remotus a d. & c. c. c. sine ulla bona arte, sine humanitate, sine ingenio, sine literis ad rempublicam se conferre audeat? *V. Peritus. Ufus.* Homo dicendi, juris, rerum omnium imperitus & rudis.

Imperium, ii, n. Gewalt, Herrschaft. *Syn.* Potestas, ditio; dignitas, magistratus, provincia, dominatio, mandatum. *Ufus.* Annum, clarissimum, commune, consulare, cruentum atque funestum, diligens, moderatum, divinum, domesticum, extraordinarium, honorificum, illustre, infinitum, iustum, legitimum, magnum, maius, maritimum, maximum, militare, molestum, necessarium, novum, popolare, praecellens, praetorium, regium, severum, summum, vetus. *Phras.* 1. Impe am alicui decernere, eitem die höchste Gewalt übergeben. Imperium alicui deferre; ut, qui summam tradere alicui & committere; imperium mandare; imperio praeficere; summam imperii ad aliquem transferre, deferre; summam rerum alicui d. c. c. summam potestatem alicui permittere; imperatorem ac rectorem generis humani salutare aliquem. 2. Imperium obere, accipere, obtinere, die oberste Gewalt an sich nehmen. 3. Imperium administrare die oberste Gewalt haben. Imperii summam in suis tenere, gerere, habere; cum imperio esse. 4. Pompeius imperium amplius, Pompeius hat das Königl. Reich sehr erweitert. Romanum imperium victoris fundavit, dilexit, propagavit; multa rebus ad imperium adiecit; fines imperii ultimè protulit; Pompeio d. c. c. multa populi sub imperium & ditionem Romanæ gentis venire. *V. Amplifico.* 5. Optabile est, imperium in multis habere, es ist doch eine erwünschte Sache, mehreren zu befehlen haben. Habere multos, qui pareant imperanti; quorum operi jure tuo, pro tuo jure, pro potestate, tuâ arbitrari ut possis; multis dominari, multis praesse; paratos ad voluntatem, ad imperium, ad nutum habere multos. 6. Gessi maxima imperia, ich habe öfters die höchste Gewalt geführt. Summis rebus cum potestate praefui; summa mihi commissa, credita, mandata, tradita sunt imperia; mea cura ac vigilantiâ maximis sepe in rebus imperii et spectata. *Ufus.* 1. Imperium alicui mandare. Imperium gerere. Ab imperio removere; imperium alicui abrogare adimere. 2. Mandatum, iussum, Verbot. Imperium observare, revereri, exequi, persequi; imperio parere.

Impeto, as, avi, atum, are. gebiethen, befehlen. *Syn.* Leges alicui impono, prescribo. *(Parco. Phras. Audio, provincie te imperare, ich höre, du beherrschest das ganze Land. Audio, provinciam te summo cum imperio obtinere; tuum esse summam ea in provincia potestatem; nam esse summam in administrandis provincie rebus potestatem; preesse te provincie eo jure, quod amplissimum esse potest; preesse te provincie ea potestate, que potest esse maxima; regere te provinciam, sic ut summo utaris imperio. V. Rgo, Potestas, Dominus. Usus. Cupiditatibus suis imperare. Imperare frumentum, sciendum.*

Imperterritus, a, um. unerschrocken. *Syn.* Qui nulli se terretur. *V. Anax.*

Impertio, is, ivi, itum, ire. theilhaftig machen. *Syn.* Impartio, impertior, do. tribuo. *Adv.* Gratuito. *Usus.* Studium suum, laborem suum hominum periculis sublevandis impertire; alicui suum dolorem, malum salutem, laudem & misericordiam impertire. *V. Do, Largior, Communio, Participi, Dono.*

Impertior, ite, itus sum, iti. mittheilen. *Syn.* Impatio.

Impeto, is, ivi, itum, are. anfallen. *Syn.* Invado. *V. Impeti, Invasio.*

Impetrabilis, e. leicht zu ersuchen. *Syn.* Quod facile impetrari & obtineri potest. *Usus.* Vocem impetrabile. Omnia impetrabilia & c.

Impetratio, onis, f. Erwerbunq. *Usus.* Impetraciones nostrae nihil valent.

Impetro, as, avi, atum, are. erbitten, erhalten. *Syn.* Exoro, exigo, aufero, induco, ut fiat aliquid; invenio, fero, voti compos fio, von damno. *Adv.* Libenter. *Usus.* Impetrare vitam, salutem alicui. Omnia in hac gratia ac potentia tua me impetraturam confido. Nec fas esse arbitror, quidquam me rogantem abs te non impetrare. *V. Acquo.*

Impetus, us, m. Anlauf, Anfall. *Syn.* Impressio, vis, violentia, incurtio, incursus, ferocia, conatus. *Epi.* Acerimus, cecus, crudelis, furibundus, fortissimus, hostilis, immanis, inconsideratus, iustus, magnus, nocturnus, par, preceps, rectus, regius, repentinus, sceleratus, similis, singularis, subitus, uatus, totus, tribunicius. *Phras.* 1. Impetum in ejus fortunas facere hostes, die Feinde haben einen Anfall auf seine Güter gesen. 2. Ior-

runas ejus invaserunt; agros incurfavere; opes ejus vexarunt; infestis propè signis in eum inferebantur; incurtio atque in petus armatorum in eum factus est; in eum homines concitati irruere; eum impetu percellere; in ejus domum irruere; impressionem gravem dedere; in eum irruere; in ejus fortunas impetum dedere; in ejus fortunas magnam violentiam incurtere; cetero impetu grassati sunt.

2. Impetum in hostes facere. sie haben den Feind angegriffen. Magnam in hostes impetum dedere; in hostem concitavere; illati primò impetu signa hostium turbavere; adversus hostiles cuneos equitum procellam effudere; subito incursum sudare hostem; ferociter citato agmine inveci, infestis hastis provolarunt; summi vi se in medios hostes intulere; omni us repente copiis provolarunt; confertissimo agmine incurte, incursum facere. 3. Adversarii tui faciant impetum in te facient, deine Feinde werden dich öfter anfallen. Multum studi ad te oppugnantem confluent, evertere te ac tua commoda conabuntur; frequentius in te incurrent, irruent, impressionem facient; mucrones in te exequent; iugum ferro vitæque petant. *V. Adorior, aggrekor.* 4. Impetum hosti aut frangere, aut retardare, des Feindes Widerstandeit entweder brechen, oder doch aufhalten. Impetum hominis aut comprimere, collibere, propulsare aut impetum excipere, ferre, perferre, tardare, parare, petitiones ejus eludere, vitare, effigere, declinare. *Usus.* Impetus quidam & commotio animi. Multi multa faciunt temeritate quidam, sine judio, vel modo; impetu quodam mentis & voluntatis. Impetu ferri in aliquem. Impetum dare, facere in hostes. Impetum perferre, reflectere. Imperium frangere, comprimere. Impetum capere. Impetum effundere.

Impexus, a, um. ungesäumt. *Usus.* Barba impexa.

Impiè, gotlos. *Syn.* Barbarè, nefariè, sceleratè.

Impietas, tis, f. Gottlosigkeit. *Syn.* Impia fraus. *Usus.* Nihil tam miserum facit, quam impietas & fraus.

Impiger, ra, um. fleißig, emsig. *Syn.* Diligens. *(Pig. r. Usus.* Impiger ad labores belli. Patientem & unigrum se præbere. *V. Diligens.*

Impigrè, hurtig. *Syn.* Alacriter, diligenter.

Impigritas, tis, f. Emsigkeit. Syn. Diligentia.

Impingo, is, pegi, pactum, ere. wider et was werfen. Syn. Jacio, impello, ob- jicio, alido, obtrudo. Phras. Impro- vidi in multos scopulos impingunt, die Un- vorsichtigen kommen oft sehr übel an. In multis periculis offendunt; in multa pericula incurrun, inferuntur. Quis est ex imprudentum horum genere ho- minum, qui nihil offendat, nunquam incurrat? V. Labor, eris. Usus. Fustem alicui, culpam in aliquem impingere.

Impius, a, um. gottlos. Syn. A pietate re- motus, alienus; consceleratus.)(Pius. Adv. Admodum. Phras. Est homo im- pius, es ist ein gottloser, Gottes- ver- gessener Mensch. Impurus homo est, religionumque omnium ac sacrorum ho- stis in hoc homine peridia est plus quam Ponica, nihil veri, nihil sancti, nullus Deum metus, nullum jusjuran- dum, nulla religio; homo est, qui unus omnium impiorumque terrentemque reli- gionem violat. V. Sceleratus, malus, namque mores mali. Usus. Sunt fusc- impiis assidue furie. In consceleratos & impios certe à Diis immortalibus poe- nae sunt constitutae.

Implacabilis, e. unversöhnlich. Syn. Inexo- rabilis. Usus. Durum se & implacabi- lem alicui praebere. V. Durus.

Impleo, es, evi, etum, ere. erfüllen. Syn. Compleo, expleo, angeo.)(Exaurio. Usus. Demosthenes non semper implet aures meas. Prosteri, quod non possis implere, imprudentiae est. Numeros omnes boni Principis; officia & munia consulatus implere. Aliquem spei, for- midinis implere. V. Plenus.

Implicatio, onis, f. Einwicklung. Usus. Nervorum implicatio in toto corpore.

Implicite, heimlich, verborgener Weise. Syn. Abseondite)(Explicite.

Implico, as, avi vel ui, atum vel itum, are. verwickeln. Syn. Irreio, illaqueo.)(Explico. Adv. Penitus. Phras. Multis pe- riculis implicatus tenetur, er stehet in grossen Gefahren. In multos se laqueos induit, quorum ex nullo se explicare possit; imprudens eo, quò minimè vel- let, revolvitur; nihil expedit; ita res contractas habet & inexplicabiles, tot controversiis implicatus, ut exitum non videat: irreitus est multis periculis & libus. Usus. Homo multis familiari- tatibus, officiis, occupationibus impli-

catus. Aliquem responsis incertis, mo- lestis, religionibus implicare. Reipu- blicae procuratore implicari & adstun- gi. Malencio aliquò, severitate judicio- rum, morbo implicari.

Imploratio, onis, f. flägliche Bitte. Usus. Si te illius acerba imploratio & vox miserabilis non inhibeat, ne civium quidem fletu commoveberis?

Imploro, as, avi, atum, are. fläglich aus- rufen. Syn. Invoco, exposco, flagito, posco, apello, obtestor, voce miserabili opem peto, ad aliquem confugio, ad ali- cujus opem confugio. Adv. Etiam at- que etiam. Usus. Deum hominumque fidem, auxilium, jura civitatis implo- rare. V. Peto, Preces, Auxilium.

Implumis, e. ohne Federn. Usus. Implu- mes pulli.

Impluvium, ii, n. Regen-Sara. Syn. Lo- cus sine tecto in aedibus, quo descendere imber possit.

Impolite, gröblich. Syn. Inornate, inculte.

Impolitus, a, um. unausgeputzt. Syn. Ru- dis. Adv. Admodum. Usus. Genus homi- num rude ac impolitus; forma dicendi impolita. V. Rudis, agrestis.

Impono, is, posui, positum, ere. auflegen. Syn. Pono super aliquid. Usus. 1. Dia- dema alicui; victori coronam imponere. Leges alicui per vim imponere. 2. In- jungo, auflegen. Magnum onus alicui, multos labores, negotia imponere, in- jungere. Has mihi partes, hanc portio- nam, hanc necessitatem Caesar imposuit. 3. Mando, impero, anschaffen. Frumen- tum, pecuniam in remiges imponere. 4. Praeficio, vorsehen. Villicum pecori agro imponere. 5. Infero, anstehen. Vul- nera alicui, plagam mortiferam reipu- blicae, injurias & contumelias imponere. 6. Decipio, betrügen. Imponere alicui

Importo, as, avi, atum, are. hinein tragen, betragen. Syn. Infero, assero, prae- beo, exhibeo.)(Exporto. Usus. Ea re magnam nobis calamitatem, multa odia suffusiones, pericula importavit. Vid. Afero.

Importune, ungelegen. Syn. Molestè, mi- nus idoneo tempore.

Importunitas, tis, f. Ungestümtheit. Syn. Immanitas, violentia. Lp. Incredibili molestia, tanta. Usus. Quem propter audaciam & importunitatem animi nem-

testo vellet recipere. Animal ex omni
scelerum importunitate concretum.

Importunus, a, um. unrubig. Syn. Imma-
nis, infestus.)(*Oppertunus*. *Ufus*. Imma-
nis & importuna natura. Incommoda
& importuna clades civitatis. V. *Odis-
sus*, *Isidissus*.

Impos, tis, g. o. unvermögend. *Ufus*. Ado-
lescens animi impos, animi parum sani.

Impotens, tis, gen. om. übermüthig. Syn.
Effrenatus, qui in sua potestate non est,
qui dolori, vel iracundiae patet, obte-
quitur, qui iracundiæ &c. effertur. *Ufus*.
1. Victoria feroces reddit & impoten-
tes. Effrenatio impotentis animi. Ira-
tas fecit, & impotenti animo. Lætitia
impotenti effertur. 2. *Invalidus, infirmus*,
schwach, frastlos. Valeant hæc ad sa-
lutem impotentium. V. *ferocia, Præcepti*,
Immoderatus.

Impotenter, tyrannisch. *Ufus*. Impotenter
se gerere. Impotentius regi.

Impotentia, æ, f. Unvermögllichkeit, Hoch-
muth. Syn. Animi effrenatio. *Ufus*.
Victorum atque factorum impotentia.
V. *Insolentia*.

Imprecor, aris, arus sum, ari. übel wünschen.
Syn. Precor. In malam ferè partem ac-
cipitur. V. *Maledictum*.

Impressio, onis, f. Nachdruck. Syn. Ef-
ficientia, effectio, vis, violentia, incur-
sio, impetus. Epi. Explanata. *Ufus*.
Impressionem in hostes facere, dare; im-
pulsionem aciem hostilem fundere, ever-
tere. V. *Impetus*.

Imprimo, is, pressi, pressum, ere. einpres-
sen. Syn. Signo, inscribo, quasi infor-
mo in animo, vel in animum alie de-
figo. Adv. Similiter, subtiliter. *Ufus*.
In omnium animis Deorum notitiam im-
pressit natura. Aliquid alie in mente &
animo imprimere. Dedecus reipublice,
vetugia flagitiorum omnibus provinciis
imprimere. Hæc cum videre tot vesti-
gia impressa.

Improbabilis, e. verwerflich, unwahrschein-
lich. Syn. Non probabilis. *Ufus*. Nos alia
improbabilia, alia probabilia dicimus.

Improbatio, onis, f. Verwerfung.)(*Appro-
batio*. *Ufus*. Hæc ad improbationem te-
stum pertinent.

Improbè, unrecht, übel, verkehrter Weise.
Syn. Injustè, iniquè, perverse, nequiter.
Ufus. Præda improbè parva.

Improbitas, tis, f. Bosheit, Gottlosigkeit, Felt-
Syn. Perversitas. Epi. Alacris, aperta,
insignis, mirifica, perspicua, robustior,
similis, singularis, summa, varia. V.
Malitia.

Improbo, as, avi, atum, are. verachten,
nicht gut heissen. Syn. Vitupero, rejicio,
damno.)(*Approbo*. *Ufus*. Ego ista studia
non improbo. V. *Dissentio*.

Improbus, a, um. boshaftig. Syn. Impius,
sceleratus.)(*Probus*. *Phras*. 1. Est homo
improbus, er ist ein boshafter Mensch.
Homo est perditis, profligatis, imparis,
turpissimis moribus; scelere corruptus,
& omni impuritatis genere contamina-
tissimus; homo est ingenio malo pravè-
que; omnibus vitiis & flagitiis cooper-
tus. V. *Malus, Nequam, se levatus*. *Ufus*.
Homo post natos homines improbi-
mus. V. *Impius*. *Gerere se malo, Con-
scientia mala*.

Impropero, as, avi, atum, are, vorwerfen.
Syn. Cumen objicio.

Improvidè, unvorsichtig. Syn. Incautè
Ufus. Non pro veteri prudentia se &
reipubl. improvidè in præceptis dederat.

Improvidus, a, um. unvorsichtig. Syn. Incau-
tus.)(*Providus, Pudent*. *Ufus*. Impro-
vidus & credulus senex. *Ætas impro-
vida*. V. *Imprudens*.

Improvise, unversehen. Syn. Ex impro-
viso, ex inopinato, de improvise, de-
repente, subito, repente, repentino, in-
sperato. *Phras*. Improvisè h-c mihi
accidit, dieses ist mir unversehen mis-
geschahen. Præter opinionem, inspe-
ranti mihi accidit; fuit hæc vis sanè
inexpectata, inopinata; inscio, ignaro,
nec opinanti oblata. Imprudenti, ex
insperato id mihi evenit.

Improvise, a, um. unversehen. Syn. Ino-
pinatus, novus, repentinus, nec opina-
tus, fortuitus, subito & improvise natus.
(*Provisus*. *Ufus*. Malum in provisu
gravius. Fortuna efficit multa improvi-
sa nobis.

Imprudens, tis, g. o. unweise, unbehutsam.
Syn. Inscius, inscius, ignarus, errore
lapsus, lapsus per imprudentiam.)(*Sciens*.
Adv. bene, intinguer, naviter. *Phras*.
Nimium te imprudentem cognovi, ich weiß
es, daß du gar zu behutsam bist. Ni-
miam te inconsideratum, expertum con-
sili rationis; inopem consilii, rationis;
à ratione adversum; præcipitis consilii;
nimis in agendo præcipitem cognovi.
C c a scio.

scio, quam facile à ratione discedas, deducas, deducas; quam multa temere, imprudenter, inconsulte, sine ratione, sine consilio agas; scio, tibi deest rationem ac consilium; consilium, ac prudentiam dudum in te desidero; scio, quam longè absis à prudentiæ maturitate; quoties per imprudentiam incurras aliquo ac offendas; quanta iudicii inopii labores; quam infirma tibi sit à prudentia ætas; quam parùm videas, dispicias; & intellegas. *V. Temerè. Usus.*
 1. Id imprudenti mihi ac invito excidit. Imprudens feci, quod maximè nolebam.
 2. Ignarus, unmissend. Imprudentes legis vitulum immolant nautæ.

Imprudenter, unmissig. *Syn.* Per imprudentiam; per ignorantiam, inscienter. *(Scienter, prudenter. V. Temerè.*

Imprudencia, æ, f. Unversichtigkeit. *Syn.* Incidia, inscientia. *(Scientia, prudentia. Usus.* 1. Id non imprudentiæ, sed persiciæ assignandum. *Error. Fehler.* Imprudentia in purgationem confertur, cuius partes sunt incidia, casus, necessitates. Emissi teli imprudentia. *V. Error, Temerè, Aberro.*

Impuber, eris, m. unmannbar. *Syn.* Adolescentulus.

Impudens, tis, g. o. unverschämte. *Syn.* Inverecundus. *(Pudens. Pö. f. 1. Homo est plane impudens, er ist ein unverschämter Mensch. Homo est, qui audacter, impudenter dicat faciatque omnia; dudum os persuevit; pudorem dimisit; homo est premortui iam pudoris; præfrictæ frontis; ingenio inverecundo, incredibili importunitate & audaci; insigniter impudens; qui verecundæ fines omnes transierit; os hominis insignemque impudentiam. quis ignoret? Ore est durissimò, ac plane ferreo; homo est, qui verecundiam dudum abjecerit; pudorem exuerit; frontem persfricaverit; exhausti pudoris homo est; homo est pudoris expertis ac modestiæ; qui verecundæ repagula retrogerit omnia; qui omnem à se verecundiam removet, longissimèque proterit; qui pudorem omnem aufert; qui pudorè omnem deducit, proscipit; qui verecundæ septa finesque transiit. 2. Impudens et in petendo, du bist recht unverschämte in Begehren. Quæ, malum! ista tua est in petendo confidentia? quàm inverecundam animi ingenium? Nil tibi pudet, non vereri, non erubescere, res tantas toties à me petere? Petitiones tuæ omni rubore carent; os impudentis es, atque aversi*

a pudore animi in petendo; tanta cum petas, pudore nullo suffunderis. *Usus.* Qui verecundæ fines semel transierit, eum naviter oportet esse impudentem.

Impudenter, unverschämter Weise. *Syn.* Confidenter, audacter.

Impudentia, æ, f. Unverschämtheit. *Syn.* Confidentia, os impudens, durum, ferreum. *(Verecundia. Epi. Admirabilis, impudens, incredibilis, insignis, non nator, mira, perspicua, similis, singularis, summa, tanta, tam varia. Usus.* Os hominis insignemque impudentiam agnoscite. Audacia irretit & impudentia in omnem licentiam effunditur. *V. Impudens.*

Impudicitia, æ, f. Unkeuschheit. *Usus.* Impudicitie se dedit. *V. Luxuria.*

Impudicus, a, um. unzüchtig. *Syn.* Lascivus, libidinofus, luxuriosus. *(Pudens. Phras. Homo impudicus, ein unzüchtiger Mensch. Homo petulans ac protervus, qui eo semper trahitur, quo lido rapit; plenus supri, seclis, flagiti; quem non modo nequitia, sed vel ipsum nequitie nomen oblectet. Quæ nota domesticæ turpitudinis non iniusta vitæ est? Quod privatarum rerum dedecus non heri infamie? Quæ lido oculis, quod facinus à manibus, quod flagitium à toto corpore absuit? Homo omnis turpitudinis exemplum, probrum juventutis, senectutis lachrymum. Homo perditæ nequitia, lido, intemperantia; quem nec pudor ab infamia, nec generis macula à turpitudine avocare possit; qui omnia pudoris ac honestatis repagula persfrigerit. *V. Luxuria, libidinofus. Usus.* Impudica loqui. Mulier impudica.*

Impugnatio, onis, f. Bestreitung. *Syn.* Oppugnatio.

Impugno, as, avi, atum, are. bestreiten. *Syn.* Oppugno. *V. Oppugno.*

Impulsio, onis, f. Antreib. *Syn.* Impulsus, conatus. *Epi. Veremens. Usus.* Impulsio est, quæ sine cogitatione per quandam affectionem animi facere aliquid hortatur, ut amor, iracundia.

Impulser, oris, m. Anreger. *Syn.* Suasor, auctor. *(Dehortator.*

Impulsus, us, m. Antreib. *Syn.* Impulsio, inductus. *Epi. Alenus, extensus, frans, similis, tamus. Usus.* Non alio impulsu, sed sua sponte moveri. 2. Impetus. Sonus impulsu & motu efficitur.

Impunè, ungestraft. Syn. *Sine poena, vel periculo, tuto, tranquille.* Phras. *Hoc factum impunè non fever.* Diese That hat nicht ungestrast bleiben. Impunè tibi non abibit; non dimittam multam impunèque hanc injuriam; non tibi impunè dilabetur atrox hæc injuria; nondum affecutus es sceleris hujus impunitatem. V. *Impunitas, impunitus.*

Impunitas, tis, f. Verzeihung, Gnade. Syn. *licentia, venia.* Epi. *Diuturna, juvenilis, sumptuosa, summa, tanta.* Phras. *Impunitatem consecutus est, et istè ungestraft davon kommen.* Poenam effugit, elapsus est; impunè fecit; evadit ex judicio; absolutus est, impunitas sceleris data est. V. *Impunè, impunitus.* Usus. *Errorem scum deponentibus veniam & impunitatem dandam existimo.* Juvenilis impunitas, & licentia dicendi. Impunitatis spes maxima est illecebra peccandi. Garrulitas tanta est impunitas.

Impunitus, a, um, ungestraft. Syn. *Inultus.* (*Punitus, mulctatus.* Phras. *Nocentes sæpe impuniti manent,* die, so am meisten schuldig sind, bleiben oft unbestraft. Sisyphæum de nocentibus sæpe nullum sumitur; sæpe non animadvertitur in homines nocentes; sæpe homines improbi judicio liberantur judicium sententiis; poenæ eximuntur; poenas vitant; evadunt ex judicio; meriti poenæ non coercentur; poenas non dant; poenas non habent; poenas non pendunt; debitas poenas non persolvunt; debito supplicio non mulctantur; deiti poena non afficiuntur; a supplicio vindicantur; poenam effugiunt; debiti improbitati poenæ non placentur; poenas factis moribusque dignis non ferunt, non sustinent, non patiuntur, non sentiunt. V. *Impunè, impunitus.* Usus. *Possuntne hanc injuriam inultam pertrahere? Num hæc tanta injuria impunita discedet? Num impunitum seremus tantam audaciam?*

Impurè, schändlich. Syn. *Spurce, foetè, obscenè, turpiter.* Usus. *Impurè, flagitiosè, intemperanter multa facere.*

Impuritas, atis, f. Unreinigkeit. Syn. *Flagitia, turpitudines.* Usus. *Cum omnes impuritates tua in domo susciperes.* V. *Luxuria.*

Impurus, a, um, unrein, schmutz. Syn. *Contaminatus, lutulentus, spurcus, improbus, sceleratus.* (*Purus.* Usus. *Quidam non modo bipedem, sed quadrupedem impurissimus.* V. *Luxuria, improprie.*

Imus, a, um, der unterste. Syn. *Imus.* (*Summus.* Usus. *A summo, à medio, ab imo.* Ab imis ungulibus ad summum verticem.

In, an, in, auf. Præpositio. Usus. 1. *Actio constituta in diem posterum; in annos multos solis defectione prædicuntur.* 2. *In dies, von Tag zu Tag.* In singulos dies vitium crevit. In dies opinio magis invalescit. 3. *In diem, vivere barbari solent, für heute allein.* 4. *In posterum, in perpetuum, ins finitæ, auf ewig.* Aliquem à se in perpetuum alienare. 5. *Disfructu, servit, in Austerlung der Dinge.* Pretium in capita statuere; singulas in militem tunicas imperare. 6. *Ad pretium rei statuendum, den Werth der Sache anzuzeigen.* Quaternos denarios in singulas vini amphoras exegit. 7. *In modum, auf die Art, Weise, Manier.* Ornatus peregrinum in modum; servilem in modum; miserandum in modum; mirandum, mirabilem in modum. 8. *In hanc sententiam; in eandem sententiam cum multa dixissent.* 9. *In speciem, dem Scheine nach.* In speciem validus exercitus, re vera infirmus & inops. 10. *In manibus esse, gewis seyn, in Händen stehen.* Videtur esse in manibus. 11. *In manibus habere, vor Händen haben.* Omni ea, quæ in manibus habebam. 12. *In orbem, Wechselfe Weise.* Senæ horæ in orbem operi attributa; pro per vicer. 13. *Contra, wider.* In aliquem peccare. 14. *Secundum, nach.* In hanc formulam omnia judicia conclusa sunt. 15. *Supra, über.* In humeros puerum exulit. 16. *Ante, vor.* Cædes facta in oculis hominum. 17. *Inter, unter.* In magnis viris non est habendus. 18. *Pro, für.* Pecunia decreta in rem frumentariam. 19. *Per, durch.* Sanguis à corde in totum corpus diffunditur. 20. *Lige, gegen.* Amor in patriam, religio in Deum. 21. *In ante diem XV. Calendas vel Calendarum distuli, auf den 18 des Monats, e. g. Jenner.*

Inaccessus, a, um, unzugänglich. Syn. *Ex omni parte clausus, obsæctus, preclusus, qui adiri non potest, qui aditus habet difficilis.* Usus. *Aditus inaccessi.* V. *Angustus.*

Inædifico, as, avi, atum, pro. auf etwas bauen. Usus. *In domo tua est inædificatum sacellum.*

Inæquabilis, e, uneben, ungleich. Usus. *Inæquabilis varietas.*

Inæqualis, e. ungleich. *Ufus.* Annus inæqualis.

Inæqualiter, ungleich, uneben, bald so, bald anderè. *Ufus.* Inæqualiter eminentes rupes scandere.

Inæquo, as, avi, atum, are. eben machen. *Syn.* Compiano.

Inæstimabilis, e. unschätzbar.)(*Æstimabilis* V. *Pretium*.

Inambulatio, onis, f. das Hin- und Hergehen. *Syn.* Ambulatio.

Inambulo, as, avi, atum, are. spazieren. *Syn.* Deambulo. V. *Ambulo*.

Inanimatus, a, um. leblos. *Syn.* Inanimis, expers vite.

Inanimus, a, um. leblos. *Syn.* Inanimatus. *Ufus.* Inanimus est omne, quod pulsû agitatur exteriore.

Inanis, e. leer, vergeblich. *Syn.* Vacuus, supervacuum, levis, callus, vanus, sine causa.)(*Penus.* *Pbras.* Inania sectari, du lebst dich nur auf eitle Sachen. Levioribus rebus tuum studium dicas; amas, colis, sequeris ea, quæ non consistunt; quæ nihil habent firmitatis, nihil gravitatis, nihil ponderis; quæ levia, nullius ponderis, infirma, minime solida sunt. V. *Levis*, *vanus*. *Ufus.* Inanissimarum cupiditatum nullus modus. Consilium prudentiæ inanissimum. Inanis elocutio & puerilis.

Inanitas, tis, f. Leere, Eitelkeit. *Syn.* Vanitas, inane. *Epi.* Summa. *Ufus.* In summa inanitate versamur. V. *Levitas*.

Inaniter, ohne Ursache. *Syn.* Falsò, frustra, sine causa. *Ufus.* Inaniter sepe animus exultat.

Inapparatio, onis f. Unseits. *Syn.* Nullus apparatus.

Inaudibilis, e. nicht zu hören. *Syn.* Qui non est audiendus, qui audiri non meretur. *Ufus.* Fideam infirmare alicui inaudibili.

Inaudio, is, ivi, itum, ire. genau hören. *Syn.* Audio, exaudio, de rebus seorsus occultis. *Ufus.* Erupit tandem vox illa, de qua ego aliquid inaudieram. Vid. *Audio*.

Inauditus, a, um. unerhört. *Syn.* Inusitatus. *Adv.* Omnino, ante hoc tempus.

Ufus. Nihil dicam inauditum, novum, insolens. Res in omni memoria inaudita. V. *Novus*, *rarus*.

Inauguro, as, avi, atum, are. einweihen, einsegnen. *Syn.* Initiator, consecro, dedico. *Ufus.* Templum inaugurare. V. *Dedico*.

Inauris, is, f. Ohren-Ringlein. *Syn.* Ornamentum, aurium, quo mulieres utuntur.

Inauro, as, avi, atum are. vergulden. *Syn.* Auro tego, illino, obduco; aurum rei induco. *Adv.* Extrinsecus. *Ufus.* Palli inauratâ inductus. Malo consuli à Cæsare inaurari.

Inauspicatò, unglücklich. *Syn.* Vitiò, auspicio non capto, malis ominibus.

Incalesco, is, calui, ere. erwärmen. *Ufus.* Vinò incalescere.

Incallidè einfältig. *Syn.* Incautè. *Ufus.* Non incallidè tergiversari.

Incallidus, a, um. einfältig. *Syn.* Simplex, incautus, antiquus, credulus. *Ufus.* Servus non incallidus, sed frugi & integer. V. *Simplex*, *Apertus*.

Incandesco, is, dui, ere, glühend werden. *Ufus.* Ætù, irâ, furore incandescere.

Incanesco, is, nui, ere. grau werden. *Syn.* Canus fio.

Incanto, las, avi, atum, are. verzaubern. *Syn.* Carmine magico beneficium afferro. Animum magicis illecebris pellicio, fascino, magicis sacris utor, nefaria mysteria nuncupo.

Incastrum, vergeblich. *Syn.* Frustrâ. *Ufus.* Incastrum tela jactantur. V. *Frustrâ*.

Incautè, unvorsichtiglich. *Syn.* Incallidè, imprudenter, temere. V. *Temerè*.

Incautus, a, um. unbehutsam. *Syn.* Improvidus. V. *Imprudens*, *Simplex*.

Incedo, is, cessi, cessum, ere. gehen, daher treten. *Syn.* Ingredior, ambulo. *Adv.* Sentim. *Pbras.* Modestè incedendum, man muß züchtig daher gehen. Non utamur aut tarditatibus ingressa mollioribus, ne pompæ fereulis similes videamur; nec in festinationibus nimias suscipiamus celeritates. Plenò modestoque gradu ingrediamur; alacriter, sed modeste se inferat, oportet, qui decorum amat. *Ufus.* Quam teter incedebat! Incessi repente omnibus letitiis.

Incendium, ii, n. eine Brunst. **Syn.** Ar-
dor, flamma. **Epi.** Acerrimum, com-
mune, domesticum, fortissimum; impium,
malum, praesens, tantum, universum
Phras. *Orum est ingens incendium, es*
ist eine grosse Brunst entzündend. In-
cendium deflagrationem totius urbi mina-
tur; exurantur tecta, templa incendio
fiant; latius usque funditur incen-
dium; prop. abest, ut urbs tota incendio
hauriat, delatur. Non fortuito sed ob-
lito incendio tecta conflagrant; urbs
totae coniectis ignibus inflammata ardet;
concepto igne urbs tota continenti in-
cendio collacet. Urbs tota ignibus ac-
tibus miscetur. **V.** Ardeo, Comburo, Flam-
ma. **Ufus.** Incendium facere, excitare,
erecten. Incendio conflagrare, ver-
brennen. Incendium ruinas extinguere,
erlöschten. Ab incendio eripere, libera-
re, befreien.

Incendo, is, di, sum, ere. anzünden. **Syn.**
Inflammo, incendium facio; ignem vel
faces infero, admoveo, subicio; con-
cremo, ure, exuro, ignem injicio, con-
jicio. **V.** Accendo, Comburo, Adv. Ve-
hementius. **Ufus.** 1. Naves incendi jus-
sit. 2. Transl. Hortor, incito, excito,
antreiben, ermeden. Aliorum in se
odia; cupiditatem, desideria alicujus in-
cendere. Gloriam studio incendi. **V.** Ex-
cito, impello.

Incensio, onis, f. Anfechtung. **Syn.** Incen-
dium. **Ufus.** Incensione urbem, inter-
necione civis, vastate Italiam liberavi.

Incensus, 2, um. angeflammt. **Ufus.** Mu-
lier incensa odio. Imperator incensus
ad rempublicam penè gerendam. **Vid.**
Fervidus.

Incertus, 2, um. ungewis. **Syn.** Obscurus,
fallax, dubius; in dubia opinione; in
casu positus, non constans. **Phras.** 1.
*Incerta res est, es ist eine ungewisse Sa-
che.* Res est in incerto posita; in incer-
to relictæ; in casu res est; res etiamnum
fluctuat; quid nox diesque ferat; in-
certum est; ejus rei ratio explicata, ex-
plorata, expedita nondum est. 2. *Quid*
de futuro sit, incertum est, was sich
*mit mir ereignen wird, ist noch unge-
wis.* Suspensas habeo vivendi ratio-
nes; suspensio animo sum; metu ex-
spectatione suspensus hæreo; fluctuat
animus, pendens, jactatur; ancipiti cura
elutror. **V.** Dubito, Dubius. 4. *Quid*
una genus amplectar, incertus sum, ich
weiß nicht, was ich für eine Lebens-Art
erwarten soll. Nulli fortunæ adheret
animus per omnia vitæ genera errans;

jam dedum inquirō, siqua ad portum
via fluctuantem ferat; nondum stat sen-
tentia, quam in partem sapientie vitæ
rationes inclinaturæ sint; consiliis distra-
hor magis, quam feror. **Ufus.** Incerti
animi hominum, & exitus praeliorum.
Aetas puerilis maximè lubrica & incer-
ta. Suspensus & incertus obscura spe
pendo; omnia in dubium incertumque
revoco. **V.** Dubius, Dubito, Inconstans.

Incesso, is, cessi, cessum, ere. anfallen. **Syn.**
Invado, adior. **Ufus.** Jaculis hostes
incellere. Incessit omnis admiratio,
eura, cupido, religio. **Vid.** Invado, in-
petus.

Incessus, us, m. Der Gang, Tritt. **Syn.**
Ingreditus, gressus. **Epi.** Equestris, gra-
vis, acutus, rarus, nec ita longus. **Ufus.**
Fingere sibi vultum & incessum. Mu-
liebris onatus & incessus.

Incessus, Blut, schänderisch. **Syn.** Foede,
nefarie, turpiter.

Incestum, i, n. & Incessus, us, m. Blut-
Schande. **Ufus.** Facere incestum; in-
casto aliquem liberare.

Inchoo, as, avi, atum, are. anfangen. **Syn.**
Incipio, exordior, attingo, infirmo. **(**
Phras. *Inchoatum*
potius, quam perfectum opus est, das
Werk ist vielmehr erst angefangen, als
zu Ende gebracht. Tantum abest, ut
opus ad finem perduxeris, ut minimum
ultra principium processeris; ut in iphis
pæne principis consistat, hæreat. Tan-
tum abes à perfectione operis, ut prin-
cipia vix appareant; vix opus institui-
sti; vix operis initium fecisti; rem tu
quidem habes institutam, informatam, sed
perfectam perpolimque non habes. Ope-
ris tu quidem fundamenta jecisti, fasti-
gium adhuc nullum videmus. **V.** Incipio.
Ufus. Si idem extrema persequitur, qui
inchoavit, jam perfecta omnia videbi-
mus. Inchoare & informare oratorem
perfectum. Natura hominem inchoat,
sapientia perficit.

Incido, dis, cidi, ere. hinein fallen. **Syn.**
Accido, contingo, evenio, incurro.
Phras. 1. *Incidit in hostes, er ist unter*
die Feinde gerathen. In hostem impru-
dens precipitavit; in manus hostium
delatus est; in hostes incurrit; medios
in hostes delapsus est. 2. *Incidit mihi*
ea cogitatio, mir ist eingefallen. Subit
animus ea cogitatio; occurrit animo;
incidit in mentem illud; succurrit mihi;
in mentem venit. **Ufus.** 1. Si casus
inciderit, nec mori recusabo. **Tales**
ca-

casus sepe fortissimis viris incidunt. Incidit ætas mea in illa tempora. Nil mali incidit civitati. Quocunque mens & oculi inciderint. 2. *Incurvo*, in die Straucheln zu fallen. In morbum, in febriculam, in insaniam, furorē, peccatum incidere. In manus hostium, in scopulos vitæ incidere. 3. *Venio*, kommen, gerathen. In æs alienum, in amorem, contentionem, in mentionem alicujus rei, in sermonem incidere, ac velut improvise venire. Homini sanè præter opinionem incidi. V. *Accidit*.

Incido, is, cidi, cism, ere. abhauen. Syn. Cedo, refeco, præcido, amputo, securim injicio. Adv. *Æqualiter*, consulto, crudeliter, de improvise, de integro, divinitus, fataliter, - fortuito, improvise, planè, retrò. Usus. Alicui nervos, pennas incidere. Deliberationem omnem ac spem incidere. Vid. *Ab-rumpo*.

Incipio, is, cepi, ceptum, ere. Anfang machen. Syn. Capi, instituo, ingredior; initium facio, duco, sumo, do, affero, introduco, principium do, capio, duco, habeo; primordium, exordium capio; exordior, ordior, iaccho, informo, fundamenta jacio, rudimentum pono, tiracinium pono. Phras. 1. *Nunc demum sperare incipio*, ist sanæ ich erst an zu hoffen. Nunc demum ingredior in spem; in spem inducor; nunc demum spes aliqua mihi nascitur, affulget; nunc demum in spem venio. 2. *Unde dicere incipiam?* wo werde ich den Anfang meiner Rede machen? Unde mihi nascetur exordium orationis? Unde ingrediar in orationem? Unde proficietur oratio? Unde exordium ducam, capiam? Unde initium ducetur? 3. *Respublica bellum incipiet*, der Staat wird den Krieg anfangen. Initium bello è republica dabitur; quod conceptum republica bellum parvum, propediem nascetur; republica bellum suscipiet; nascentis belli primordia republ. capientur; bellum grande propediem exsurgit à republica commovendum. 4. *Inceptum bellum brevi sopietur*, der angefangene Krieg wird bald beigelegt werden. Vim nascentis, orientis, exsurgentis belli nostri facile consilio discutient & comprimant. Quamquam qua nolimus janua ingressi sumus in bellum, facile tamen exitum reperiemus. V. *Bellum*. Usus. Bellum generis nostri duces incipiunt. V. *Inchoo*.

Incise, Etüdweise. Usus. Incise membrumque dicere.

Incisum, Etüdweise. Syn. Cæsum, incise.

Incisio, onis, f. Zerschneidung. Usus. De membris & inculis, vel incisionibus.

Incisum, i, n. Einschnitt. Syn. Incisio.

Incita, æ, f. höchste Armut. Syn. Paupertas, indigentia. Usus. Ad incitas redactus. V. *Paupertas*.

Incitamentum, i, n. Anreizung. Syn. Invivamentum, illecebra. Epi. Summum. Usus. Hoc hominibus maximorum laborum & periculorum incitamentum est. V. *Excito, animo*.

Incitatus, schnell, eilend. Syn. Incitatus ferri.

Incitatio, onis, f. Antreibung, Behendigkeit. Epi. Aeris, vehemens, divina. Us. Aeris & vehementi incitatione inflammare animum. Incitatio languentis, moderatio effrenati populi.

Incitatus, a, um, angetrieben, schnell. Adv. Planè vehementius. Usus. Totius mundi incitabilissima conversio.

Incito, as, avi, atum, are. antreiben. Syn. Impello, exacuo, excito, suscito, incendio, irro, stimulos admoveo, cohortor. Adv. Effrenatè, temerè. Phras. *Ad præclarum facinus incitare*, zu einer lobwürdigen That aufmuntern. Ad audendum animos addere, augere; alacritatem addere, afferre; animos dare, erigere, excitare, afferre; spei ac fiducia implere; incitamento esse; desiderium rari decoris admoveo. V. *Excito, impello, hortor, animo*. Usus. Incitare aliquem spe ludis ad aliquid agendum. Mentem alicujus incitare. Incitata odia, ira; studium ad investigandum incitatum. Incitat se vis aquæ. Naves se incitant.

Inclamo, as, avi, atum, are. anschreien. Syn. Voco, altiore voce clamo. Usus. Expeditus, facito, ut sis, ut, cum inclamavero, advoles. V. *Voco*.

Inclemens, tis, g. o. unbarmherzig. Syn. Asper, V. *Durus*.

Inclementer, unbarmherziglich. Usus. Inclementer in aliquem dicere.

Inclementia, æ, f. Unmildigkeit. Syn. Dunitas. V. *Inhumanitas*.

Incomitatus, a, um. unbegleitet. *Syn.* Sine comite, solus. *Usus.* Ars indotata, incompta, inomitata. *V.* Solus.

Incommodatio, onis, f. Ungelegenheit. *Syn.* Incommodum.

Incommodè, ungelegen. *Syn.* Molestè. *Usus.* Cum illo actum optimè, mecum autem incommodè.

Incommoditas, tis, f. Unbequemlichkeit. *Syn.* Incommodum. *Usus.* In hac incommoditate illud inest commodi. *V.* Incommodum.

Incommodo, as, avi, atum, are. hinderlich seyn. *Syn.* Officio, incommodum assero. *Phras.* Incommodare tibi nolo, ich will dir keine Ungelegenheit machen. Nolo incommodò tibi esse, incommodò te afficere; incommodum tibi asserere, parere, præbere; nolo tibi molestiam exhibere, nolo commodis tuis officere; commodata tua oppugnare, labefactere; nolo tibi negotium faciliere; nolo tibi gravis, molestus esse; nolo tibi importund ob- strepere; nolo tibi per me incommodi quidquam accidat. *Vid.* Neco, Molestia, Molestus. *Usus.* Qui alteri nihil scientes incommodant, nihil ipsis jure incommodi accidere potest.

Incommodum, i, n. Schade, Nachtheil. *Syn.* Damnum, detrimentum. *(Commodum.* *Epi.* Alienum, commune domesticum, insperatum, magnum, parvum, præcipuum, *Phras.* 1. Id ego concedam, modo sine tuo incommodo fiat, ich will es gern geschehen lassen, wann es nur ohne deinem Nachtheil geschehen kan. Facile id patiar, modo ne tibi incommodus; modo ne contra tuum commodum sit; modo ne tuis commodis adversetur; modo ne commodis tuis officiat. Dabo id perlibenter, quod sine incommodo tuo facere possis; quod commodè, quod sine molestia tua fiat. 2. Multa patior incommoda, ich muß viel Ungemach aushalten. Multa me incommoda circumveniunt; undique oppugnantur, labefactantur commoda mea; incommoda non pauca capio, accipio; multis incommodis & difficultatibus angor, premor; quotidie novis incommodis afficior; quotidie nova mihi incommoda dantur, invehuntur, importantur; alia ex aliis accedunt incommoda; nova quotidie incommoda mihi nascuntur. *V.* Damnum, Molestia. *Usus.* 1. Incommodum invehere, ferre, dare; afficere incommodis, Schaden bringen. 2. Incommodum capere, accipere, Schaden

leiden. 3. Incommodum propulsare, rejicere, refutare, den Schaden abweisen. 4. Incommodum levare, diminuire, incommodis mederi, dem Schaden abhelfen. 5. Incommodum sarcire, ersetzen. 6. Incommodum devitare, entgegengehen. 7. Incommodi experts; ab incommodo integer, sincerus, schadlos. Illud etiam in incommodis est; illud quoque accessit incommodum, unter andern ist auch dieser Schaden. *V.* Detrimentum.

Incommodus, a, um. ungelegen, schädlich. *Syn.* Adversus, alienus, molestus, iniquus. *Usus.* Valetudine uti incommoda. Pater alioquin facilis, sed filio incommodus. In rebus incommodis sublevare aliquem. *V.* Alienus.

Incompertus, a, um. unbekannt. *Usus.* Res vetustate incomperta. Quid rei fuerit, incompertum est. *V.* Ignotus.

Incompositè, unordentlich. *Usus.* In hostem negligentem & incompositè occurrunt.

Incompositus, a, um. unordentlich. *Usus.* Agmen incompositum. *V.* Dissolutus.

Incomprehensus, a, um. unergriffen. *Syn.* Non perceptus incognitus. *(Comprehensus.*

Incomptus, a, um. ungeziert. *Syn.* Inornatus, incultus, *(Concinus.* *Usus.* Oratio incompta & horridula.

Inconcinnus, a, um. ungereimt. *Syn.* Molestus, inurbanus, præposterus, absurdus, ineptus. *V.* Ineptus.

Inconditè, ungeschicklich. *Syn.* Insulse. *Usus.* Nihil tam inconditè, tam præposterè, tam monstruosè dici potest, quod non possimus somnare.

Inconditus, a, um. unordentlich. *Usus.* Inconcinnus, insulsus, non compositus. *Usus.* Inconditum jus, orator, oratio. *V.* Odiosus.

Inconsiderans, tis, g. o. unbedachtsam. *Syn.* Inconsideratus.

Inconsiderantia, æ, f. Unbesonnenheit. *Syn.* Inconsulta ratio, temeritas. *V.* Temeritas.

Inconsideratè, unbedachtlich. *Syn.* Inconsultè, temerè, leviter, negligentem, dicere aut facere aliquid.

Inconsideratus, a, um. unbedachtsam. *Syn.* Inconsideratus, inconsultus, amentissimus, te-

temerarius.)(*Consideratus*. *Ufus*. Inconsideratissima & dementissima temeritas. V. *Incantus*, *imprudens*.

Inconstans, tis, gen. om. wankelbar. *Syn*. *Mobilis*, *levis*, *volaticus* qui à seipso desceat, levissimus transfuga, qui sibi res constat, neque in hac, neque illa parte fidem habet.)(*Constans*. *Phras*. *Inconstantes sunt hominum voluntates*, der menschliche Wille ist unbeständig. Homines mobili sunt in omnem partem animò & fluctuante; mobilia sunt hominum ingenia; pluma aut folio bellus moventur; vagi & mutabili ratione, summâ levitate & inconstantia huc illuc feruntur; parum constanter in corpore permanent. Nihil tam flexibile, lubricum, devium, quam hominum consilia. V. *Levis*, *Mutabilis*. *Ufus*. *Ridiculè mihi vilis es inconstans*.

Inconstanter, unbeständiglich. *Syn*. *Leviter*. *Ufus*. *Inconstanter & turbidè jacui*.

Inconstancia, æ, f. Wankelmuthigkeit. *Syn*. *Levitas*, *mutabilitas*, *mobilitas*, *varietas*.)(*Constantia*. *Epi*. *Maxima*, *tanta*. *Phras*. 1. *Non puto, meam inconstantiam reprehendam*, ich verhoffe, es werde mich nie- rand einer Wankelmuth halber beschuldigen. *Non puto, mihi famam inconstantie perimere*, ich fürchte nicht, daß du so wankelmuthig sein solltest. *Tam mobili in me animo te esse*, non putabam; *tantâ levitate & inconstantia*, tantâ mutabilitate mentis te esse non putabam. *Tam fluxâ fide*; *et mobili ingenio te esse* quis putasset? *Ufus*. *Fortuna ab inconstantia & temeritate sejungi non potest*. *Nemo doctus ullam mutationem consilii inconstantia dedit*.

Inconstitè, unbedachtsam. *Syn*. *Inconsideratè*, *impudenter* ac *imprudenter*, temere dicere aliquid, aut facere.

Inconfidus, a, um. unvorsichtig. *Syn*. *Inconsideratus*, *temerarius*. V. *Imprudens*.

Incontaminatus, a, um. unbesleckt. *Ufus*. *Nequid sinceri, nequid incontaminati sit*. V. *Integer*, *purus*.

Incontentus, a, um. ungespannet. *Syn*. *Remissus*.)(*Contentus*. *Ufus*. *Fides omnes æque incontentæ*.

Incontinens, tis, g. o. un?eusch, geil. *Syn*. *Libidinosus*.

Incontinenter, unmäßiglich. *Syn*. *Intemperanter*, *dilolutè*, *libidinosè*.

Incontinentia, æ, f. Unmäßigkeit. *Syn*. *Intemperantia*.)(*Continentia*. V. *Luxuria*.

Inconveniens, tis, g. o. ungereimt.)(*Conveniens*. *Phras*. *Nihil inconveniens egit*, er hat nichts ungereimtes gethan. *Nihil odiosum*, aut à moribus suis alienum; quod à moribus ejus abhorreret; quod non reliquæ ætati ejus responderet; quod absolum, quod indecorum suo generi, admisit. V. *Absurdus*. *Ufus*. *Hæc nostra facta sunt nec subita, nec inconvenientia*.

Incoquo, is, coxi, coctum, ere. einkochen. *Ufus*. *Radices vino incoquere*.

Incorporeus, a, um. Leiblos. *Syn*. *Quod corpore caret*. *Ufus*. *Rerum incorporearum æstimatio*.

Incorruptè, unverfälscht. *Syn*. *Castè*.

Incorruptus, a, um. unverfehrt. *Syn*. *Integer*, *purus*, *inviolatus*, *sanus*, *sincerus*, *castus*, *naturalis*, *non fucatus*, *religiosus*.)(*Vitiosus*, *corruptus*, *fucatus*. *Ufus*. *Sanitas*, *laetitas*, *vestis incorrupta*. *Sanguis*, *testis incorrupta*. *Vid*. *Integer*, *sanctus*.

Increbesco, is, bui, ere. zunehmen. *Syn*. *Percrebesco*, *pervagor*. *Ufus*. *Hæc consuetudo dudum iam increbuit*. *Numerus oratorum*; *sermo*, *fama*, *rumor increbescit*.

Incredibilis, e. unglaublich. *Syn*. *Inauditus*, *monstro vel portento similis*, *singularis*, *humanam fidem excedens ultra fidem*.)(*Credibilis*. *Adv*. *Prorsus*. *Phras*. *Incredibile est*, es ist unglaublich. *Non est*, ut *credi possit*; *non est*, ut *habeatur fides*; *fidem superat* & *abhorret à fide*; *verisimile non est*; *ejusmodi est*, ut *fide careat*, ut *adjungi fides nulla possit*; *mendacii speciem habet*; *mendacium præfert*; *veritatis imaginem nullam ostendit*; *fidem excedit*; *alienum est à ratione*; *vero*, *rationi consentaneum non est*; *su-*

supra, quàm credi possit. *Usus.* Singularis & incredibilis virtus, audacia; agere alicui gratias incredibiles.

Incredibiliter, ungläublicher Weise. *Syn.* Immortaliter. *X. Credibiliter.* *Usus.* Incredibiliter gavisus sum.

Incredulus, a, um. ungläublich, misstrauisch.

Incrementum, i, n. Zunehmen. *Syn.* Accessio. *Usus.* Incrementum asferre. Maximis incrementis augetur hostium potentia. *V. Accessio, Augere.*

Increpo, as, ui, itum, are. beschelten. *Syn.* Redarguere, accusare. *U.* Alicuius ignorantiam increpare. Quidquid increpuerit, iam ille pertimescit. *V. Reprehendo.*

Increresco, is, crevi, ere. wachsen. *Usus.* Increscit audacia; increscunt certamine. *V. Cresco.*

Incruentus, a, um. unblutig. *Usus.* Victoriam incruentam referre.

Incrusto, as, avi, atum, are. übertünchen, vercrusteln. *Syn.* Crustam ducere, crustam obduco, applico crustam.

Incuho, as, ui, itum, are. auf etwas liegen. *Syn.* Trans. Incho. *Usus.* Spe atque animis thesauro incubare. Litteris incubare.

Inculco, as, avi, atum, are. eintrichten. *Syn.* Ingerere, intercedo. *Usus.* Annis aliquid, auribus inculcare. Versus leviores inculcat identidem.

Incultè, ohne Sierde. *Syn.* Inornatè. *X. Concinnè, nitidè.* *Usus.* Inornatè, horridè; incultè dicere.

Incultus, a, um. ungeziert. *Syn.* Horridus, incomptus, squalidus, inornatus. *X. Cultus.* *Usus.* Inhabitabilis terræ regio, & inculta, & derelicta; inculta & sylvestris vita; homo durus, horridus, incultus.

Incumbo, is, cubui, itum, ere. sich auf etwas legen. *Syn.* Initor, operam dare, applico animum ad rem, curam, studium confero, studia, curas in re figo, loco, consumo; animum adfigo, adango ad aliquid; operam dico, navo; confero operam ad rem; operam in re pono, figo, consumo; mente & animo, totus in rem infuso. *Adv.* Acrius, eo maxime, gravius. *Usus.* 1. Murus in levam incumbit. 2. Transl. in perniciem alicujus; in salutem reipubl. incumbere.

Totò pectore, omni studio, omni cogitatione curique, tutto animò ad litteras incumbere. Voluntatum inclinatio illum incubuit. *V. Inclino, Impendo.*

Incunabula, orum, n. Kindb.-Siege. *Syn.* Cunabula, cunæ; rudimenta. *Usus.* Incunabilis nostræ veteris doctrinæ.

Incuria æ, f. Liederlichkeit. *Syn.* Negligentia. *Epi. Tanta.* *X. Cura.* *V. Negligentia.*

Incurro, is, curri, cursum, ere. in etwas gerathen. *Syn.* Incido. *Adv.* Necesse. *U.* In eadem vestigia incurro. In hastas incurtere, hastis se induere, selbst in die Lanze hinein laufen. Incurrere in apertam perniciem, in oculum hominum, morbos, difficultates, variis reprehensiones. Quis est, qui non offendat, nusquam incurrat? In oculum aliorum & invidiam incurere. *V. Impingo.*

Incurso, onis, f. feindliches Einfallen. *Syn.* Excursio, incursum. *Epi. Semper.* *n. Phras. Incursiones facere, einen Einfall thun.* Incurfare agros; vexare in curionibus; in agros hostiles impetum dare. *V. Impetus.* *Usus.* Incurso atque impetus armorum; incurso seditionis, vis multitudinis. In hostes incursum facere; hostium incursum facere.

Incurso, as, avi, atum, are. anfallen. *Syn.* Incurro, excurre, infuso, invade. *U.* Incurfare in fortunas omnium. Incursum in te dolor meus. Agros incursum. *V. Impetus.*

Incurfos, us, m. Einfall. *Syn.* Incurso.

Incurveo, is, ere. krumm werden. *U.* Rami solent incurvere.

Incurvo, as, avi, atum, are. biegen. *U.* Bacillus de industria incurvatus.

Incurvus, a, um. gebogen. *Syn.* Incurvatus.

Incus, udis, f. Amboss. *Usus.* Eandem incudem noctu quoque tundere.

Incusso, as, avi, atum, are. anslagen. *Syn.* Accusare, reprehendo crimini dare aliquid aliquem in crimen voco; crimen in aliquem confero, conjicio; crimine accuso; crimen alicui infero. *V. Accuso.*

Incusatio, onis, f. Anslage. *Usus.* In communes incusationem habent, aut quædam relant.

Indico, is, cussi, cussi, m, ere. hinein schlagen.
Syn. **Deligo, injicio.** *Usus.* Errorem, ter-
rorem, metum, dolorem incutere alicui.

Indicatio, onis, f. Nachforschung. *Syn.*
Investigatio, inquisitio.

Indicatrix, icis, f. Nachsucherin. *Usus.*
**Philosophia virtutis indagatrix, expul-
trix vitiorm.**

Indico, as, avi, atum, are. nachforschen.
Syn. **Vestigo, investigo, inquirō.** *Adv.*
Acutissime. *Phras. 1.* **Philosophia, verita-
tem indagar,** die Weltweisheit forschet
nach der Wahrheit. **Omnibus vestigiis,
obscurissimis disquisitionibus verum per-
sequatur;** percontat, vestiget omnia, ut
verum perscrutetur; omni contentione ve-
rum invenire, summā curā studioque ve-
ritatem exquirere, protrahere in lucem
conaborat; rimatur omnia; velut odore
verum, aut aliquo leviter presso vestigio
persequitur; scrutatur omnia & excutit;
odoratur omnia, & ē tenebris eruere ni-
tuit. **2.** **Hostem indagare,** den Feind
ermitteln. **E toto hostem speculari;**
circumspicere circa vias, & oculis perlustrare
omnia; conquisitores emittere. *Usus.*
India eximia indagavi. **Agitata occultis
conspirationibus consilia necdum vulgata
indagavi, patefeci.** **Acutissime indaga-
re,** odorari omnia, ē tenebris eruere.
V. Inquirō, quæro.

Indigo, inis, f. Gestrüß. *Syn.* **Investigatio,
inquisitio.** *Usus.* **Solum indagine cingere.**

Inde, von Dannen. *Syn.* **Illinc.** *Usus.* **Jam
præ a principio, ab ortu hujus imperii.
Inde has litteras dedi.**

Indecore, ungebührlich. *Usus.* **Indecenter
conspiciunt.**

Indecore, häßlich. *Syn.* **Præter decorum.**
Usus. **Cave, nequid indecore, aut ei-
fermate facias.**

Indecorus, a, um. ūbel anständig. *Syn.*
**Turpis, inhonestus, pravus, quod non
decor.** *Usus.* **Indecorum de rebus parvis
cogitissime dicere.** **V. Turpis.**

Indefensus, a, um. unbeschirmt. *Usus.* **In-
defensus, inulti peribitis?**

Indemnatus, a, um. unverurtheilt. *Syn.*
Non damnatus, iudicio elapsus. *(Com-
munis.)* *Usus.* **Indemnatum, innocen-
tiam eam occultare.**

Indicis, m. Anzeiger. *Syn.* **Quialiquid
fuerit.** *Lpt.* **Neque ollecurus, neque**

incertus, falsus, verus. *Usus.* **Vox index
futilitatis.** **Animi indices oculi.** **Indicas
detulerunt, rei confesi sunt.**

Indicium, ū, n. Anzeigung. *Syn.* **Signum,
argumentum, documentum, vestigium,
notum, specimen, insigne.** *Usus.* **Certissima
in causa & argumenta sceleris ostendere,
afferre, deferre, patefacere, Anzeigung
geben.** **Indicium sceleris habere, acci-
pere, Anzeigung haben.** **V. Signum, indico.**

Indico, as, avi, atum, are. anzeigen. *Syn.*
**Indicium facio, do, afferō, ostendo,
defero:** **indicio sum, ostendo, monstro,
coarguo, innuo, signa patefacio, loquor.**
Adv. **Ridiculè, apertè, aliquando, aliter.**
Phras. **Puer omnia domina indicavit,** der
Knabe hat die ganze Cache der Frau
angezeigt. **Rem omnem ad dominam
retulit, pertulit;** herre exposuit, propo-
suit; **quid facere cogitares, demonstra-
vit;** rei indicium edidit; **ad dominam
rei indicium detulit;** protulit omnia &
detexit; enuntiavit, prodidit; **dominam
de re tota certiores fecit;** rem omnem
domine aperuit, patefecit; **indicium rei
retius puer fecit:** rem omnem ad domi-
nam detulit, attulit. **2.** **Cædis factæ in-
dicia certa sunt,** man hat grosse Anzei-
gungen von der verübten Mordthat. **Lo-
cus ipse, impressa loco cruenta vestigia
eodem loquuntur;** peractæ cædis indicio
sunt vestigia cruenta fabulo impressa &
eandem factam hæc testantur, ostendunt,
coarguunt, cædis peractæ fidem faciunt,
index cædis ipse locus est, & impræ-
sola cruenta vestigia. **V. credo, assero,
defero.** *Usus.* **Vultus indicat mores.** **Uz
apertissimus est, indicavit, quæ alii co-
lata volebant.**

Indico, is, dixi, dictum, ere. anfünden. *Syn.*
Denuncio, promulgo. *Adv.* **Omnino.**
Usus. **Bellum voluptatibus, justitiam so-
ro, funus reipublicæ indicere.** **Cœnam,
tributum, legem, mortem indicere.**

Indictus, a, um. ohne daß man es anzeigt.
Syn. **Non indicatus.** *Usus.* **Indicta causâ
civem condemnare, nefas.**

Indidem, von Dannen. *Syn.* **Inde, ex eodem
loco.**

Indifferens, tis, g. o. gleichgültig. *Phras.*
Plane indifferens sum, mir gut es gleich.
Neutram in partem moveor, inclino; sus-
pensum teneo sententiam; **neutris me par-
tibus addico;** neutram in partem propen-
deo; **nec in bonis, nec in malis rem pono;**
in utrumque paratus sum. *Usus.* **Quod
Graeci adaphoron dicunt, id mihi occur-
rit, ut indifferens dicere.** **V. Neuter.**

Indigena, æ, m. *Landes-Kind*. *Ufus*. Majores eorum non indigent, sed advenæ fuerunt.

Indigentia, æ, f. *Mangel, Abgang*. *Syn*. *Egestas*. *Ufus*. Indigentia est libido in-explebilis. *V. Paupertas*.

Indigeo, es, ui, cre. *bedürfen*. *Syn*. *Egeo*, indigus sum.)(*Habeo, abundo*. *Adv*. *Se-* paratim. *Ufus*. Tu mei ad illud nego- tium non indiges. *Consolatione*, mea indiget. *V. Egeo, opus est*.

Indignabundus, a, um. *unwillig*. *Syn*. *In-* dignans, obiratus.

Indignatio, onis, f. *Born, Unwille*. *Syn*. *Stomachus, ira*. *Epi*. *Mala*. *Phras*. *In-* dignationem ex ea re concepi, ich habe ei- nen Unwillen gefaßt. *Stomachum* movit ea res; *stomachum* mihi fecit; majori, quam credi potest, res ipsa mihi *stomacho* fuit; bilem mihi ea res concevit, com- movit. *V. Ira*. *Ufus*. In aliquem gra- vem offensionem & indignationem con- citare, concipere.

Indignè, *unbillig*. *Syn*. *Miserabiliter, ini-* què, moleste. *Ufus*. 1. Indignissime necari. 2. *Agrè, Molestè, beschwerlich*. Indignè pati.

Indignitas, tis, f. *Unbilligkeit*. *Syn*. *Tur-* pitude, atrocitas. *Epi*. *Summa*. *Ufus*. Nequeo verbis consequi indignitatem rei. Non satis severè pro indignitate rei de- cretum est.

Indignor, aris, atus sum, ari. *sich erzür-* nen. *Syn*. *Graviter fero, stomachor*, mihi indignum videtur, pro indignissi- mo habeo. *Ufus*. Eum perisse sine in- dignor. *V. Irascor*.

Indignus, a, um, *unbillig, unwürdig*. *Syn*. *Turpis, iniquus*: non dignus, alienus.)(*Dignus*. *Adv*. *Valdè*. *Phras*. 1. *Res est planè indigna*, dieses ist fürwahr eine unbillige Sache. Quæ, malum! ita est indignitas? Quod portentum? Quid hoc acerbius, quid iniquius proferri potest? *Res enimvero* ita indigna planè est & intolerabilis; res est ejusmodi, quæ in- digna atque nefaria; quæ indigna atque intoleranda videatur omnibus; ut nihil indignius ferendum videatur; res est acer- ba, indigna, luctuosa; pro indignissimo haberi id potest; quis indignitates has diutius ferat? Facti atrocitate impendius rei indignitas crescit. 2. *Indignus est amore ac benevolentia filius tuus*, dein Sohn ist nicht werth, laß man ihn liebe. Indignus est, qui ametur; non est, qui ametur; nullà re præditus est, qua amo-

rem conciliet; nihil non eorum ani- bonorum & ornamentorum in filio tu desideratur, quæ ad colligendam, con- parandam benevolentiam faciunt, valen- spectant; idonea sunt & apposita; nihil est in filio tuo, quod homines ad se mandum alliciat; quod aliorum benevo- lentiam invitet; nullà re commendat filius tuus, quæ inire gratiam ab homi- nibus queat; non ita natus, ita educa- tus est filius tuus, ut adjungere sibi ho- mines aliquà benevolentia possit. 3. *Indignus es eo beneficio*, du bist dieser Gun- de nicht werth. Non is es, in quem tan- ta gratia conferatur; non ita meritis, non ea merita sunt tua, ut hoc affici ben- ficio debeas; ut ferre tantum beneficiu- debeas. Non is est animus tuus, qui tantam gratiam capiat. Beneficii im- gnitudo tua merita vincit; impar es tan- to beneficio. *Ufus*. Hoc te indignu- est. Indignum est à pari vinci, indignu- ab inferiore.

Indigus, a, um. *bedürftig*. *Ufus*. *Op-* indigus. *V. Egeo, pauper*.

Indilgens, tis, gen. om. *linderlich*. *Ufus*. Homo nimium indilgens. *V. Piger*.

Indiligenter, *unfleißig*. *Syn*. *Negligente*. *Ufus*. Rem non indiligenter exposui.

Indiligentia, æ, f. *Hinlässigkeit*. *Syn*. *N-* gligentia,)(*Diligentia*.

Indisertè, *unberedt*. *Syn*. *Inornatè*.

Indisertus, a, um. *unberedt*. *Syn*. *Inornatu-* parum eloquens, infans.)(*Disertus*.

Indissolubilis, e. *unauflöslich*. *Syn*. *Q-* dissolvi non potest.)(*Dissolubilis*.

Indissolutus, a, um. *versnüpft*. *Syn*. *No-* dissolutus.

Individuus, a, um. *unzertheilg*. *Syn*. *Sin-* plex.)(*Dividuus*. *Ufus*. 1. *Atom*, co- puscula scilicet individua. 2. *Quod ali-* mi *distrabique non potest*, was nicht ge- abgesondert werden. Individua com- corporis umbra.

Individuum, i, n. *ein unzertheilg Ding*. *Ufus*. Species ex individuis innumera- libus existens.

Indo, is, didi, ditum, etc. *hinein legen*. *Syn*. *Impono*. *Ufus*. Nomen, cognomen a- cui indere. *V. Impono*.

Indocilis, e. *ungelehrsam*. *Syn*. *Tardu-* hebes; crassi, stolidi, plumbei ingen- in

Indocte, ungelehrt. Syn. Imperitus.

Indoctus, a, um. ungelehrt. Syn. Rudis, incredulus, imperitus.)(*Doctus. Adv.* Pl. ne. *Phras.* Valde indoctus est, et versatetur gar mentiq. Expers eruditionis est; nullis bonis litteris excoltus est; longe abest à doctrina; litteras vix attigit; vix primoribus labris degustavit; litteras aspersus potius, quam tinctus est; litteras vix à lumine salutavit. *V. Doctus, Imperitus, Rudis. Usus.* Indoctus homo & agrestis; rudis & indocta oratio.

Indolentia, æ, f. Unempfindlichkeit. Syn. Vacuus doloris. *Epi.* Major, maxima.)(*Lacer. Usus.* Num voluptas idem est, quod indolentia?

Indoleo, is, ui, ere. traurent. Syn. Doleo. *Usus.* Quis non indoleuit te tam sero cognitum? *V. Doleo.*

Indoles, is, f. Natur, Gemüths-Art. Syn. Indicum animi, speciem future virtutis, spes summe virtutis. *Epi.* Bona, optima, magna, mirifica, præclara, summa. *Phras.* Præclara indolis puer, ein Knabe von einer trefflichen Gemüths-Art. Puer ad decus natus; altâ mente præditus; puer præcipuo quodam munere nature ad summa quaque natus; ad laudem & decus a natura factus; opuma indole præditus puer. *V. Ingenium. Usus.* Bona spes, magna indoles in adolescente. Summa ingenii indoles summiq. virtus. *V. Natura bona.*

Indomabilis, e. Der sich nicht bändigen läßt.

Indomitus, a, um. unbändig. Syn. Qui impetum recusat, effrenatus, intractatus, rarus, ferocitate exultans, insociabilis.)(*Domitus. V. Ferocia.*

Indormio, is, ivi, itum, ire. einschlummern. Usus. Malis suis, negotio, legationi, cause indormire, rem segniter tractare, sich die Sache wenig angelegen seyn lassen. *V. Negligo, Dormio.*

Indotatus, a, um. unaußgestatet. Syn. Sine dote, sine ornatu.)(*Dotatus.*

Inducio, arum, f. Stillstand der Waffen. Syn. Belli ad tempus cessatio. *Phras.* Hostis inducias mittit, der Feind läßt den Stillstand der Waffen eingangen. Hostis inducias fecit, pepigit, pactus est; quies æquantum ab armis fuit; aliquantum in induciis res erat; induciæ penitæ diebus aliquot, datæque hosti sunt; pari consilio in certas leges ad tempus ab armis discessum est; agitari dies aliquot

inducere sunt coeptæ; actæ per eos dies catrentes quædam sarkæ, & à belli injuriis temperatum. *Usus.* Inducias petere, dare, facere, pacisci.

Induco, is, xi, etum, ere. bemegen, anstellen, einführen. Syn. Adigo, impello, addico; introduco. *Adv.* Diligentius, paulisper animum, porro, rectè, subtiliter. *Usus.* 1. Jacentem amicum in spem meliorem inducere. Aliquem promissis, spe dotis, hereditatis ad aliquid inducere. 2. *Affero, introduco, einführen.* Novum morem, consuetudinem, novas religiones, leges inducere. 3. *Obduco, überziehen.* Parietes in marmore; senta pellibus inducere. 4. *Deleo, auslösch.* Inducere nomen, imaginem, scripturam. 5. *Applico, vulg. me resolve,* sich entschließen. Animum inducere non potui. Induxi animum, divitias contemnere. Nunquam in animum inducam. *V. Persuadeo.*

Inductio, onis, f. Einleitung. Syn. Derivatio. *Epi.* Ficta. *Usus.* 1. Aquarum inductionibus terris fecunditatem damus. 2. *Introductio, Einführung.* Personarum ficta inductio. 3. *applicatio, Gemüths-Entschluß.* Tantum firma animi inductio valet.

Inductus, us, m. Das Ueberreden. Usus. Alieno inductus feci.

Indulgenter, gärtlicher Weise. Syn. Leniter, molliter, familiariter. *Usus.* Ne nimis indulgenter, sed potius cum gravitate aliqua loquere.

Indulgentia, æ, f. Nachlassung. Syn. Obsequium, patientia, lenitas præsertim in filio. *Epi.* Maxima, naturalis, nimia, patria, similis. *Usus.* Homines naturali quidam inter se indulgentiâ & benevolentia continentur. Animo à corporis obsequio indulgentique descendendum est. Multi filii patrum indulgentiâ depravantur. *Indulgentia plenaria, vulg. vollkommener Ablass.* Rectius appellatur plena noxarum poenarumque condonatio; noxarum venia, expiatio.

Indulgeo, es, dulsi, dultum, ere. nachsehen. Syn. Obsequor, facilis sum in aliquem. *Phras.* 1. *Namum indulget filio,* er gestattet dem Sohne allzu viel. Peccatis indulgens præcipitem filium ferri sinit; nimia ejus in filium indulgentia ad perspicientia pericula eum minus sagacem facit; male consulit filio, qui solute & negligenter eum habet; qui lixiore imperio habet; qui solum lenitate utitur; omnibus in rebus connivet; illius libidini omnia malefacta condonet; ejus amo-

ribus obsequitur; delicti cuiusvis gratiam fecit; animum explere sinit; incepta lenitate, prava facilitate ad vitia invitat. 2. *Indulget genio suo*, et lässt sich wohl seyn. Obsequitur animo suo; animo suo morem gerit; voluptatibus obsequitur; quaecunque animo libitum est, facit; animum explet suum; genium suum curat; genio indulget; nulla in re detrahatur genium suum; molliter se & indulgenter habet. *Usus.* Genio, animo, lusu, amor, dolor, ira indulgere. Indulgere se alicui, ejusque voluntati & gratie deditum esse. Indulgens in aliquem. *Vid. Facilis, Lenis, Venia.*

Indumentum, i, n. Kleid. *Syn.* Vestimentum. *V. Vestis.*

Induo, is, ui, utum, etc. anlegen, anziehen.

R. ab ἐνδύω. *Syn.* Vestio, induco,)(

Exuo. *Phras.* 1. *Hispanorum more indutus erat*, et war auf Spanische Art gekleidet. *Specimen.* Hispani vestitus referebat, praeferebat; Hispaniensi ornatum vivendus erat; cultu corporis utebatur, ornabatur, quo Hispani solent; ut Hispaniae mos sit & consuetudo. 2. *Pallium induit*, et nimmt den Mantel an. Pallium humeris induit; humerum pallio ouerat; pallio se tegit, amicit. 3. *Calceos induit*, et legt die Schuhe an. Calceos pedibus inducit; calceat sese. *Usus.* 1. *Talaria sibi induit.* 2. *Transiit.* *Assumo.* annuebat. Exuere amici personam, hostes spiritus induere. 3. *Implico*, verwickeln. Se in laqueos, magnas difficultates, fraudes, ne oia in laque. Sua se confessione induit & jugulavit.

Induperator, oris, m. Kriegshehrfürst. *Syn.* Imperator.

Induro, as, avi, atum, are. verharren. *Usus.* Indurata glacies.

Industria, ae, f. Fleiß. *Syn.* Solertia, diligentia, sedulitas, labor. *Epi.* Aliena, antelocana, aperta, forensis, illustris, incredibilis, major, multa, par, probablis, singularis, summa, tanta. *Phras.* 1. *De industria id fecit*, et hat es mit Fleiß gethan. *Compacto* rem gesta; *consulto*, *composito*, *deducta* opera. *Usus.* Ingenium alicui industria. Industriam in re aliqua ponere. Illius industria laus manat. Languescit ejus industria. De industria aliquid facere. *Vid. Diligentia, Caro, Labor.*

Industrie, fleißig. *Syn.* Diligenter, artificiosè.

Industrius, a, um. emsig, müßig. *Syn.* Ingeniosus, laboriosus, solers, navus, vigilans, in rebus gerendis acer, diligentissimus, experientissimus. *V. Practicus, Sedulus.*

Inedia, ae, f. Hunger, das Fasten. *Syn.* Fames, esuries. *Usus.* E vita per inediam discedere; inedia necari, consumi. *V. Fames.*

Inelegans, tis, g. e. unzierlich. *Syn.* Impolitus, inconcinuus.)(*Elegans.*

Ineleganter, häßlich, müß. *Syn.* Impolitè, inconcinne.)(*Eleganter.*

Inenodabilis, e. ganz verwirrt. *Syn.* Inexplicabilis.

Ineo, is, inivi, initum, ire. hinein gehen. *Syn.* Adde, ingredior.)(*Exeo.* *Usus.* 1. *Convivia inire.* 2. *Incipio*, anfangen. *Prælium*, *magistratum inire.* 3. *Invenio.* Inne gratiam ab aliquo, unde finden. 4. *Suscipio*, aggredior, annehmen, ergreifen. *Societatem* cum aliquo, *conubium*, *rationem facinoris*, *vite societatem*, *consilia inire.* *Ineunda est ratio & via.*

Ineptè, ungeschickt. *Syn.* Insulse.)(*Bene*, apte. *Usus.* *Ineptè*, odiose, putide dicere.

Ineptiae, arum, f. Narrenwerk. *Syn.* Nugae. *Epi.* Aniles, innumerabiles. *Phras.* 1. *Quae istae sunt ineptiae?* Was ist das für Narrenwerk? *Ad quas ineptias abis?* Quas tu hic nugae agis? *Quam frigida, jeuna, levia, nugatoria sunt, quae deblateras?* *Quae ista deliramenta sunt, quam puerilia, quae effutis?* *O licentiam jocularum!* *quam plena futilitatis sunt summæque levitatis, quae à te dicuntur stultissimè?* 2. *Quis ineptias hominis tolet?* Wer kan diese ungereimte Poesien vertragen? *Hominis intemperiem, fastidium, insulsiatatem quis ferat?* *Quis aniles ineptias ferat hominis portentosa & miracula non differentis, sed somniantis?* *Quis otio ita abutatur, operam ut det homini, qui puerilibus fabulis sermonem implet?* *V. Nugor.* *Usus.* Summa ineptia de quacunque re, quocunque in loco argutissimè disputare.

Ineptio, is, ivi, ire. narrisch thun. *Usus.* *Non desines ineptire?* *V. Nugor.*

Ineptus, a, um. ungeschickt. *Syn.* Stolidus, inconcinuus, nullus; qui aut tempus quid

quid postulet, non videt, aut plura lo-
quatur, ut se ostendat, aut eorum, qui-
buscum est, vel dignitatis, vel commodi-
tationem non habet, aut denique in
aliquo genere vel inconcinnus, vel mul-
tus est. *Phras. 1. Quem tu hominem hoc
inquirem vidisti? Hast du wohl einen
hiesigen Menschen gesehen? Quem
sacriorem, intolerabiliorem, stultiorem
vidisti unquam, qui ita pueriliter fa-
ciat; tantas turbas, cum tam nugax
est, commoverit? Du quam ineptus,
quam sui amans est sine rivali? Quem
ita dabis fatuum, ridiculum, incon-
cinnum, insolentem, unum omnium lo-
quaculum, quem nugator iste stoli-
dus, ac inscitus suis ineptiis non supe-
ret? 2. Oratio inepta, eine ungerenechte
Rede. Oratio nec caput, nec pedes ha-
bens; oratio diffusiva, dissoluta, neque
perfecta, neque conclusa; ab auribus
vulgi abhorrens, & incondita; imperiti-
simè elaborata. V. Oratio. Usus. Ineptus
ad tamnam impudentiam. Interdum in-
epte stultus es. V. Inurbanus, Stolidus.*

*Inermis, e. unbewaffnet. (Armatas. Usus.
Perterritos, inermes, saucios, nudos, armis
exutos duces persecuti non sunt.*

Inermis, a, um. Wehrlos. Syn. Inermis.

*Iners, tis. g. o. faul. Syn. Ignavus, piger,
desidiosus, somnulosus, vecors, langui-
das. (Operosus, semper agens aliquid,
& molens. Usus. Artes, quibus qui ca-
rebant, inertes à majoribus dicebantur.
Iners otium. V. Piger.*

*Inertia, æ, f. Faulheit. Syn. Ignavia,
cessatio, segnitudo, negligentia, pigritia,
sine laboris. Epi. Singularis, turpis.
L. u. Condemnare aliquem inertie. V.
Pigritia.*

*Ineruditus, a, um. ungelehrt. Syn. In-
doctus, rudis. (Eruditus. V. Rudis,
imparatus.*

*Inesco, as, avi, atum, are. betrüglich locken.
Syn. Illecebris quibusdam animos invi-
to, irreto, traho; decipio. Usus. Eò
illectum inlata est consulis temeritas.
V. Auicio.*

*Inexercitatus, a, um. ungeübt. Syn. Rudis,
improbus, qui usum non habet. Usus. Miles
promptus, nec inexercitatus.*

*Inexhaustus, a, um. unerschöpflich. Usus.
Avidas inmensa, inexhausta.*

Inexorabilis, e. unerbittlich. Syn. Implacabilis, inexpugnabilis, inexplebilis. (

*Exorabilis, placabilis. Usus. Vehemens,
inexorabilis in alios. V. Durus.*

*Inexpectatus, a, um. unerwartet. Syn.
Insuperatus, repentinus. V. Improvisus.*

*Inexpertus, a, um. unerfahren. Usus. Ni-
hil inexpertum relinquere. Miles inex-
pertus.*

*Inexpiabilis, e. unversöhnlich. Syn. Quod
expiari purgarique non potest. Usus.
Fraus, scelus, bellum inexpiabile.*

*Inexplebilis, e. unersättlich. Syn. Insa-
tiabilis, infaturabilis. Usus. Inexplebi-
lis cupiditas.*

*Inexplicabilis, e. unauslöblich. Syn. In-
nodabilis, difficilis.*

*Inexpugnabilis, e. das nicht zu erobern ist.
Syn. Tutus, munitus, invictus.*

*Inexsuperabilis, e. unüberwindlich. Usus.
Vis Eri, alpes inexsuperabiles.*

*Inextricabilis, e. gar verwirrt. Syn. Inex-
plicabilis.*

*Infacetus, a, um. unhöflich. Syn. Inur-
banus, inconcinnus. Usus. Mendacium
infacetum.*

*Infacundus, a, um. unberedt. Usus. Vir
acer, nec infacundus.*

*Infamia, æ, f. Schmach, Unehre, übler
Nahme. Syn. Dedecus, nota, macula,
probrum, labes, ignominia, nota turpi-
tudinis. Epi. Communis, gravis, falsa,
insignis, magna, sempiterna, summa,
tanta, vera, vetus. Phras. 1. Infamiam
alicui creare, etneß guten Nahmen an-
greiffen. Conflare infamiam alicui; in-
famiam alicui inurere; labem inferre no-
mini; labem aspergere; maculam inure-
re; macula attere; aspergere aliquem;
turpitudine nomen alicujus sedare;
ignominiae labem inurere; notam inu-
rere ad ignominiam sempiternam; in-
famiae nomen subicere. V. Labes, Ma-
cula, Fama, Detraho, Infamo. 2. In-
famiam purgare, den üblen Nahmen
widerum auslöschten. Erigere, levare,
lascere infamiam; labem eluere; turpi-
tudinem delere. 3. Infamiam habere,
einen üblen Nahmen haben. Laborare,
flagitare infamia; in infamia esse; in-
famiam subire; venire in sermonem &
vituperationem hominum; notam subire
ac turpitudinem; in turpitudinem veni-
re; turpudine notari; traduci per ora
ho-*

hominum; infamia aspergi. V. *Infamis*, *Infamo*, *Dedecus*. *Ufus*. Infamiam consistare. Infamia aspergere, inutere. Infamiam magnam concipere.

Infamis, e. verschrent, Ehrlos. *Syn.* Turpis; omnium scelerum libidinumque maculis notissimus; sceleribus notatus, omni dedecore coopertus, tristi nota insignis; ignominia notatus; insignis omnibus notis turpitudinis; oppreſſus dedecore & infamia; infamia flagrans; omni dedecore infamis. *Ufus*. Turpis ad clementiam, vita infamis, omni dedecore cooperta. *Vid.* *Dedecus*.

Infamo, as, avi, atum are. verläumbden. *Syn.* Notus; ignominiam, notam, maculam inuro; ignominia notus; existimationem offendo, deſormo; famam detraho; infamiam aſſero; maledictorum notis inuro. *Phraſ.* 1. Non leve crimen eſt, alios infamare, eſt iſt ſein perunges Laſter, andere verläumbden. Infamiam inferre; crimen in aliquis vitam moresque jactare, conſicere; ſempiternam alicui ignominiam imponere; in alienam famam involare; existimationem offendere; alicujus honori labem inferre. V. *Infamiam creare*; *Detraho*. 2. *Infamatus eſt graſſer*, eſt iſt ſehr verläumbdet worden. Infamiam meam ſubire; multa illi nota eſt aſt ignominiam ſempiternam; dedecore & infamia preſſus, oppreſſus eſt; infamia gravi aſperſus; gravi ignominia notatus. V. *Infamiam habere*, *Detraho*, *Labes*, *Macula*. 3. *Illi magis, quam tu, infamantur*, ſie werden mehr an ihrer Ehre leiden, als du. Plus illi ſubjunct dedecore, quam tu: plus illis aſſeret ea res infamiae, quam tibi; majori illi infamia, quam tu, flagrabunt; gravior ad eos redundabit infamia, quam in te; hoc illis potius fraudi erit, quam tibi; plus illi ſeriat ignominiae, quam tu. *Vid.* *Infamia*. *Ufus*. Tua moderatio aliorum infamat injuriam.

Infandus, a, um. unfäſſlich, abſcheulich. *Syn.* Nefandus, execrandus.

Infans, tis, m. Kind, unmündig. *Syn.* Vagiens puer. *Ufus*. Nutrices omnia mania pueris infantibus in os inferant. Infantum incunabula.

Infans, tior, tiſſimus, unberedt. *Syn.* Indisertus. *U.* *Eloquens*, *dilectus*. *Ufus*. Dialectici infantissimi. Nihil illis accusatore infantius. Oratio neque nimis infans neque perfectò diſſerta.

Infantia, æ, f. Unberedtsamfeit. *Syn.* Junitas orationis, orationis inopia. *U.* *Eloquentia*. *Epi.* Incredibilis, naturalis. *Ufus*. Infantia ejus & infamia cauſam perdidit.

Infatus, as, avi, atum, are. beſhören. *Syn.* Fatuum, ſtultumque reddo. *Adv.* Magis. *Ufus*. Aliquem mercede infatuare.

Inſector, oris, m. Zärber. *Ufus*. Inſector me moratur.

Inſectus, a, um. ungemacht; item: geſärbt. *Ufus*. 1. Habere aliquid ſactum pro inſecto. *Kainſect* aſt ire, irriti reſtare, unſ verrichteter Sachen. Irrita ſunt inſectaque, que augur neſalta dixerit & odiola. 2. *Tinctus*, geſärbt. *Inſectus purpura*. 3. *Vitiatuſ*, verderbt, angeſtedt. *Animi hominum inſecti paribus*.

Infelicitas, tis, f. Unglück. *Syn.* Adverſa vel incommoda fortuna; res ſuiſſeræ, res incommoda, calamitas. *Ufus*. infelicitatem omnem in dolore ponunt. Sit hoc infelicitatis tuæ. V. *Miseria*, *Adverſus*, *Fortuna*, *Infortunium*.

Infelix, infelicis, g. o. unglücklich. *Syn.* Miſer, calamitoſus, deſolus ad calamitatem, dura & crudeli fortuna utus, infortunatus, ſunctus, inauſpicatus. *Phraſ.* *Infelix ſum*, ich bin unglücklich. Omnes felicitates mihi adverte ſunt; Homo ſum dero ſato, & in penam genitus omnium, qui vivunt uſquam gentium ſum miſerrimus; quas in procella fortuna me conſecit? Sempiterna nox meis fortunis oſcuſa eſt; aliud ex alicuius a fortuna accipio; omnibus fortune telis ſum expoſitus; quidquid uſquam malorum eſt, in me incurrit nihil ad voluntatem ſuit; nihil ex ſententia ſuccedit; fortuna utor periniqua. V. *Miser*. *Ufus*. Si quis reipublice eſt infelix, is felix eſſe non poteſt. V. *Fortuna*, *adverſa*.

Inſenſ, ſeindſelig. *Ufus*. Nemo mihi inſenſus eſt adverſatus.

Inſenſus, a, um. erzürnt, ungnüſtig. *Syn.* Inimicus. *Adv.* Vehementer. *Ufus*. In te concitavi inſenſumque iuvat. Eſſe inſenſum fortunæ alicujus. Civibus inſpectus, graviterque inſenſus. V. *Inimicus*, *alienus*.

inferio, is, ire. einlassen, sterben, füllen.
Syn. Infarcio, inculco. **Ufus.** Ne inferiens verba, quasi rimas expleat.

inferi, orum, m. die Hölle. **Syn.** Inferorum carcer; impiorum à morte sedes, locus poenarum & cruciatuum aeternorum, ubi impii seculi à concilio coelestium in perpetuis miseriis versabuntur: Dii manes. **Phras.** 1. *Ad inferos datus est, et in die Hölle kommen.* Eam inferi excepere æternis exurendum ignibus; ad cruciatum nullo ævo finientis, ad sempiternos ignes deturbatus est; ad inferos migravit, descendit, expulsum supplicia sempiternis seculorum ætatibus luenda; ad inferos præcipuus actus, sceleratorum sedem ac regnum. 2. *Ad inferos poenas luit scelerum, et leidet in der Hölle.* Poenas dat apud inferos; supplicia luit in omnem ævum duratura; natus ævi longinquitate finienda; æternis apud inferos suppliciis mactatur. **V.** *Anima damnata.* **Ufus.** Ab inferis revocare, excitare, elicere talem veritatis. Apud inferos impiorum supplicia perferre. Ad inferos poenas patricidii luere.

Inferiæ, arum, f. Geel. **Syn.** R. Ab inferis, quo mortui apud gentes descendere creditantur. **Syn.** Iusta, feralia, mortuorum luctus. **Ufus.** Inferias alicui dare, afferre.

Inferior, oris, e. o. niedriger. **Syn.** Superior. **Ufus.** Prudenti & usu me non est inferior. Inferioris ordinis amici. In inferiores crudelis, in superiores contumax, in æquos & pares fastidiosus. Superior ordine, inferior fortuna.

Infernus, a, um. Das unten ist. **Ufus.** Inferna sedes.

Infero fers, tuli, illatum, ferre. hinein bringen. **Syn.** Inveho, importo, induco, intrudo. **Syn.** Infero. **Adv.** Maturè, postèrius, ultro. **Ufus.** Terrorem, metum, cladem, calamitatem alicui inferre, Schrecken bringen. Inferre sermonem de re aliqua, die Rede einführen. Viam alicui, manus, periculum capitis inferre, Hand auflegen, ein gefährliches Spiel jurichten. Pecuniam inferre; inferre se in senatum, hinein gehen. Inferre facinus in famam & fortunam alterius, einen schwerlich anklagen, oder verläumden.

Inferus, a, um. Das unten ist. **R.** Ab infero. **Syn.** Infernus. **Syn.** Superus.

Inimicus, e. feindselig. **Syn.** Inimicè, hostiliter, hostilem in modum.

Infestus, a, um. feindlich, gefährlich. **Syn.** Infestus, inimicus, adversus, molestus. **Syn.** Propitius. **Adv.** Maxime. **Ufus.** 1. Fortuna mihi olim propitia, nunc infesta est. Omnia mihi summam per injuriam sunt infesta. Infestis omnium oculis conspicio. Fertur infestus in omnes. Iniquo infestoque animo intueri aliquem. 2. *Plenus discriminis, voll Gefahr, unsicher.* Væ excursionibus infestæ. Sultus latrociniis infestus. Agrum Rom. hostes infestum reddidere. **V.** *Amicus, Inimicus, Vex.*

Inficiatio, onis, f. Verneinung. **Syn.** Negatio, depulsiō. **Ufus.** Crimina plerumque inficiatione defendimus.

Inficiator, oris, m. Lügner. **Ufus.** Una eademque est fraudatorum & inficiatoribus impudentia.

Inficio, is, feci, factum, ere. färben. **Syn.** Imbuo. **Adv.** Planè. **Ufus.** 1. Teneros & rudes inficere & floetere. 2. *Corrum-po, vitio, verderben.* Opinionum pravitate, languore, odio, dardidit infecimus & corrupimus. **V.** *Corrum-po.*

Inficior, aris, atus, sum, ari. läugnen. **Syn.** Nego. **Syn.** Confiteor. **Adv.** Verè. **Ufus.** Cum posset inficari crimen, cum in alios derivare, confessus est. **V.** *Nego.*

Infidelis, e. untreu, meineidig. **Syn.** Infidus. **Syn.** Bonus, fidelis. **Phras.** Sunt infideles, sie sind untreu und meineidig. Improbi sunt & perfidiosi; est in his perfidia plus quam Punica; omnia in his infidiosa sunt & fallacia; nihil in his veri, nihil sancti, nullus Deum metus, nullum jusjurandum, nulla religio; fidem non præstant; in fide non manent; fluxa his est fides. **Ufus.** Non do, non dedi cuiquam infideli fidem. **V.** *Perfilius, perjurus.* Infidelis, ein Ungläubiger, vulg. est; rectius dicitur: Religionum nostrarum mysteria non initiatus. **V.** *Idolatra.*

Infidelitas, tis, f. Untreue. **Syn.** Perfidia. **Phras.** *Suspectus eris de infidelitate, man wird dich einer Untreue halber in Verdacht haben.* Erit, cur de fide tua non bene homines existiment; venies in suspcionem infidelitatis; parum bonæ, parum rectæ fidei; fides tua in suspcionem adducetur, in dubium veniet, in dubium vocabitur; causam afferes de tua fide secus existimandi. **Ufus.** Quantæ infidelitates in amicis!

Infideliter, untreuer Weise. **Syn.** Perfidiose.

Infidus, a, um. treulos. *Syn.* Infidelis.)(*Fidus.* *Ufus.* Nihil enim stabile, quod infidum est. *V.* Infidelis.

Infigo, s, fixi, fixum, ere. hinein stoßen. *Syn.* Impingo.)(*Evello.* *Adv.* Fidenter. *Ufus.* Hæc cura semper mihi erit animoque meo infixæ. Infixus animo hæret dolor. Infixum in patriæ charitate animum gerit. *V.* Imprimo.

Infimus, a, um. der Unterste, Gerinagste.)(*Summus.* *Ufus.* Ex infimo genere & fortunæ gradu. Infima fax populi. Infimo cuique gratissima animadversio. Infima conditio servorum.

Infinitas, aris, f. Unendlichkeit. *Syn.* Immensitas, infinitio, innumerabilitas. *Ufus.* Infinitas locorum, rerum atque naturæ. Infinitatem omnem mente peragitare.

Infinite, unendlich, ohne Maas und Ziel. *Syn.* Sine modo & fine. *Ufus.* Divitias infinite concupiscit. Materia infinite dividi & secari potest.

Infinitio, onis, f. Unendlichkeit. *Syn.* Infinitas.

Infinitus, a, um. unendlich, unbeschränkt. *Syn.* Immensus, innumerabilis, inexhaustus, indeterminatus, cujus nulla est ora, nulla extimitas.)(*Definitus.* *Ufus.* Immensa, infinita, immoderata cupiditas. Infinitam potestatem alicui permittere. Infinita posteritas.

Infirmatio, onis, f. Schwächung. *Syn.* Debilitatio, confutatio, refutatio. *Epi.* Conjecturalis, comparativa. *Ufus.* Infirmitio rerum judicatarum.

Infirmè, sehr blöd. *Syn.* Parum. *Ufus.* Videbam infirmè animatos.

Infirmetas, ris, f. Schwachheit. *Syn.* Imbecillitas, debilitas. *Ufus.* Me conficit sollicitudo, ex qua etiam infirmitas corporis. Infirmitatem corporis animi virtute superare. Infirmitas laterum, virium, animi, ætatis, valetudinis. *V.* Debilitas.

Infirmus, as, avi, atum, are. krafftlos machen. *Syn.* Infirmitas facio, debilito, frango.)(*Confirmo.* *Ufus.* Infirmare fidem alicujus, & convellere. Pacta infirmare. Legem, senatum, veritatem, infirmare. Infirmare objecta & diluere. *V.* Debilito, frango.

Infirmus, a, um. schwach, krafftlos. *Syn.* Imbecillus, debilis, enervatus, fractus,

carens viribus.)(*Firmus.* *Adv.* Omnino. *Phras.* 1. Corpore est admodum infirmo, er ist sehr schwach und krafftlos. Corpore est enervato, fracto & deoluto; parum firmamenti, parum in eo virium est; quâ imbecillitate, quâ macie? Summâ gracilitate atque infirmitate corporis. *V.* Debilis, Valetudo. 2. Animo adhuc est infirmo, er ist noch schwach im Sinn. Animo est nondum consilio ac ratione firmato; pectoris ejus angustie nondum capiunt tantam consilii firmitatem; non recipit levitas ista, non egestas animi; non infirmitas ingenii sustinet personam tam gravem, tam severam. *V.* Animus. *Ufus.* Homo ætate affecta, infirmis viribus, afflitus, caducus.

Inflammati, onis, f. Entzündung. *Syn.* Ardor. *Ufus.* Inflammati animi, & quidam quasi afflatus furoris.

Inflammo, as, avi, atum, are. anzünden. *Syn.* Incendo, ignem infero, facces admoveo.)(*Restinguo, extinguo.* *Adv.* Necellatio. *Ufus.* 1. Templum inflammare. 2. Hortor, incito, impello, antreiben, anmahnen. Animos inflammare. Inflammatum populum; inflammatum motus animorum, vel extinguere. Inflammatum irâ. *V.* Imbecillo, excito. Inflammatum & exardescit in dicendo. *V.* Hortor, Excito, Impello; item: Ignis, Incendo, Accendo, blamma.

Inflatio, onis, f. Ausblähung, Geschwulst. *Syn.* Tumor. *Epi.* Magna. *Ufus.* Fabæ magnam inflationem habent.

Inflatus, a, um. aufgeblasen. *Syn.* Tumidus. *Adv.* Vehementius, gravius. *Ufus.* 1. Serpens, inflatus collò. 2. Superbus, elatus, hoffärtig. Hostes spe animisque inflati. Lætitia inflatus & insolens. Errore; opinionibus inflati. *V.* Superbus, Arrogans.

Inflatus, us, m. das Einblasen. *Syn.* Afflatus. *Epi.* Divinus, primus. *Ufus.* Primo tubicinis inflatu. Instinctu inflatuque divino.

Inflexo, is, flexi, flexum, ere. biegen. *Adv.* Leviter, oblique. *Ufus.* Jus civile non gratia inflectitur, non potentia perfringitur. Ne injuria animi tui magnitudinem inflectat. Inflexa, mollis & tenera oratio.

Inflexio, onis, f. Biegung. *Syn.* Flexio. *Epi.* Forus ac virilis. *Ufus.* Inflexio laterum.

Infigo, is, *fixi*, *fixum*, ere. einen Streich geben. *Syn.* *Infero*. *Ufus.* *Mortiferam plagam reipublice infligere. Id tibi dedecus, turpitudinem sempiternam infliget. V. Impringo.*

Inflor, *aris*, *atus* sum, *ari*. aufgeblasen werden. *Syn.* *Efferor*, *intumesco*. *Pbras.* 1. *Ex re tantilla inflaris?* wirst du so aufgeblasen einer geringen Sache wegen? *Res tantilla tibi dat animos?* *Res tam exigua tibi animos facit?* *Res tantilla tibi eos affert spiritus?* *Ex re tantilla tollis animos?* *Res tantilla adeo effert animum?* *Ex re tantilla adeo te extollis?* *V. Superbus.* *Ufus.* *insolentia, timore, spe, letitia inflari.*

Influo, is, *fluxi*, *fluxum*, ere. einfließen. *Syn.* *Illabor.*)(*Effuso.* *Pbras.* 1. *Savus in Danubium insuit*, der Gau-
Ebrohm fließt in die Donau. *Savus Danubio flumini miscetur; in Danubium precipitat; se evolvit; in Danubium devolvitur; Istro flumine excipitur; leni aquatum tractu Istro se insinuat; Danubium auget. V. Flu-
men.* *Ufus.* *In animos, in aures concionis blanditiis orationis influere. Ex illa lenitate ad hanc vim influat aliquid, oportet. Influant in urbem hostes.*

Infodio, is, *sodi*, *fossus*, ere. eingraben. *Ufus.* *Corpus terræ infodere.*

Infecundus, *a*, *um*. unfruchtbar. *Syn.* *Sterilis.*

Informatio, *onis*, f. Unterricht. *Syn.* *No-
do.* *Epi.* *Antecepta, insita in animo.* *Ufus.* *Antecepta quædam animo rei in-
formatio. Habemus in animo insitam informationem quandam DEI. In unius
verbi imagine sæpe totius sententiæ in-
formatio est.*

Informis, *e*. ungestalt, häßlich. *Ufus.* *Cum res muta & informis sit eloquens
& formata.*

Informo, *as*, *avi*, *atum*, *are*. entwerfen, unterrichten. *Syn.* *Adumbro*, *formo*, *instruo*. *Ufus.* 1. *Consilium quoddam cogitationem, iudicium informare, vadi
modo adumbrare.* 2. *Imbuo*, unterrich-
ten. *Juventutem artibus informare. V. Doceo.*

Infortunatus, *a*, *um*. unglücklich. *Syn.* *Calamitosus*, *ærumnosus*. *V. Miser*, *in-
felix.*

Infortunium, *ii*, *n*. Unglück, Unfall. *Syn.* *Calamitas*, *ærumna*, *adversus casus*.
Pbras. 1. *Invidia in hoc infortunium me coniecit*, fremder Neid hat mich
in dieses Unglück gebracht. *In eum me casus demisit; hoc me malo, hoc infortunio mactavit; aliena me invidia, non culpa mea me perculit, affixit; in eam me calamitatem tra-
xit; hoc mihi vulnus inflixit; hanc mihi plagam imposuit; hac me rui-
nâ involvit; tantum mihi malorum importavit; me in ruinam impulit.* 2. *Duo infortunia mihi accidere, juxta
Unglück haben mich getroffen. Duo fulmina per hos dies me perculere; calamitatem unam, quam casus infe-
stus tulit, alterâ crudelius aggravavit fortunâ; cum vix prius turbo im-
mani fragore detenuisset, secunda mox procella in me descevit; vix ex ea fortunæ sevitia emerit, in novam cala-
mitatem incidi; dedecoris acerbita-
tem casus haud paulo infestior cumu-
lavit. V. Calamitas, Miseria, Adver-
sa res.* *Ufus.* *Magnum sibi infortu-
nium invenit.*

Infrâ, *unter*, *unten*. *Syn.* *Sub.*)(*Suprà.* *Ufus.* *Non modò ex numero virorum, sed infra mortuos amandandus. Hu-
manas res infra se ducere.*

Infractio, *onis*, f. Zaghaftigkeit, Klein-
muth. *Syn.* *Abjectio*. *Ufus.* *Infractio quædam animi & demissio.*

Infractus, *a*, *um*. verzagt, Kleinmüthig. *Syn.* *Fractus*, *demissus*. *Ufus.* *Non mo-
dò non infracto, sed etiam confirmatò
erat animò. V. Animus, abjectus.*

Infreno, *as*, *avi*, *atum*, *are*. aufzäumen. *Syn.* *Equis frenum impono.*

Infrequens, *tis*, g. o. selten, geschehend, nicht zahlreich. *Syn.* *Parum frequens*. *Ufus.* *Senatus infrequens, wobei nicht
viele erscheinen. Et Romæ, & in præ-
dus sum infrequens. V. Rarus.*

Infrequentia, *æ*, f. schwache Versammlung. *Syn.* *Paucitas*, *solitudo*.

Infringo, is, *fregi*, *fractum*, ere. zerbre-
chen. *Syn.* *Frango*, *concido*, *debilito*. *Ufus.* *Animos alicujus, spem, auda-
ciam, vires, dignitatem, auctoritatem in-
fringere. Elanguescit, debilitatur, in-
fringitur tua industria. Palmam in ma-
nibus infringere, den Sieg wiederum
aus der Hand lassen. V. Frango.*

Infucatus, a, um. geschminkt. *Syn.* **Fucatus**, coloratus. *V.* **Sincerus**.

Infugio, is, fugi, itum, ere. Zuflucht nehmen. *Syn.* **Confugio**. *Ufus.* Ne intribunatus portum infugeret.

Infula, æ, f. **Infula**. *Syn.* **Mitra**, diadema. *Ufus.* Sacerdotes cum infulis & verbenis. **Venditis imperii infulis**.

Infumo, as, avi, atum, are. räuchern. *Ufus.* **Carnes infumatæ**.

Infundo, is, fudi, fustum, ere. eingießen. *Syn.* **Fundo**, instillo. (*Effundo.* *Ufus.* **Luxum**, vicia in civitatem infundere; se in stirpem, genus alienum infundere; in memoriam; ut in vas, ea, quæ discimus, infundantur. **Infusa** in urbem barbaries, peregrinitas.

Infusco, as, avi, atum, are. schwärzen. *Syn.* **Inlicio**. *Ufus.* Quos aliqua barbaries domestica infuscat. **Vicinitas non infuscata malevolentia**. *V.* **Influo**.

Ingemino, as, avi, atum, are. mehren, verdoppeln. *Syn.* **Gemino**.

Ingemisco, is, gemui, ere. seuffen. *Syn.* **Gemo**. *Ufus.* **Pueri Spartani** non ingemiscunt verberum dolore laniati. *V.* **Gemo**.

Ingenero, as, avi, atum, are. einpflanzen. *Syn.* **ingigno**. *Ufus.* **Natura** amorem in filios parentibus ingenerat; ei famulæ ingenerata fragilitas videtur.

Ingeniosè, künstlich, sinnreich, geschicklich. *Syn.* **Solenter**, acutè, subtiliter.

Ingeniosus, a, um. sinnreich. *Syn.* **Multum** habens ingenii, acutus, solers, eximio, acerrimè ingenio (*Hebis, carant. Libas.* **Vir ingeniosus est & peracutus**, er ist ein scharfsinniger Mann. **Acet** investigator rerum est, quæ a natura involute videntur; multa quaerens, & novæ excogitare solitus; vir est, quò nihil solertius; qui solertissimè perspicit omnia, sagax, providus ad futura prospicienda; mente acri & perspicaci prudentia praeditus; egregiè est ingenii acies; in quo multa docilitas & memoria, quæ ferè ingenii nomine appellantur; nonnulli motibus celebribus, ad inveniendū in acris; ad memoriam firmis, ad explicandam ornandamque expellens, quem summam excellentemque ingenium amavit ad omnia; vir summè in sole, abundantia quadam ingenii praestans; incredibili ingenii magnitudine; singulari ac propè divina quâ-

dam vi ingenii; indoles in illo magna ingeniumque versatile sic pariter ad omnia, ut natum ad id unum diceret, quodcunque ageret; floret ingenii acumine; acri & perspicaci pollet ingenio; ea est homini ingenti acies, ea intelligendi acrimonia, is vigor, id acumen, ea mirifica vis ingenii, nihil ut non videat, nihil non scientiâ comprehendat; est in eo, non quale multis contingit, ingenium, sed egregium, exquisitum, singulare, ac propè divinum; dotibus ingenii instructus est eximiis. *V.* **Ingenium**. *Ufus.* **Aristoteles** docet, omnes ingeniosos melancholicos esse.

Ingenium, ii, n. natürlicher Verstand. *Syn.* **Vis** ingenii, ingenii acies, acumen, perspicacitas mentis, solertia, ingenii celeritas; indoles. *Epi.* **Acere**, acutum, bonum, dignum immortalitate, divinum, elegans, excellens, exiguum, eximium, fidum, hebes, humanum, illustre, immemor, inverecundum, lene, magnum, mediocre, mirum, miserum, mulbre, multiplex, optimum, oratorium, par, parvum; peracere, praestans, sanè probabile, probum, singulare, splendidissimum, sumum, tantum, tardum. *Phras.* 1. **Ingenium sentio in te esse summum**, ich halte davor, du habest einen trefflichen Verstand und Fähigkeit. **Ingenium in te sentio esse eximium**, non mediocre, non vulgare; non quale multis contingit, sed exquisitum, rarum, singulare, praestans, acutissimum & planè divinum; acutissimam esse aciem ingenii tui; egregio te à natura instructum esse ingenio, minimè te esse hebetem ad id, quod melius sit intelligendum judico. **Eam esse ingenii tui aciem judico**, nihil ut non videas, assequaris, facile intelligas, mente comprehendas. **Ingenium tantum in te esse duco**, quantum potest esse plurimum; de ingenii tui praestantia, vi, acie ita statuo, neminem anteferrì tibi, paucos admodum conferri posse; praestare, excellere, valere, florere te ingenio; ingenio te vel omnibus antecellere, vel certe nemini concedere judico; ingenium tui praestantiae tantum tribuo, ut paucos comparem, neminem tibi anteponam; omnibus te ingenii laudibus efflorescere; extra omnem ingenii aleam esse positum judico; mentem sagacem, ingenium acerrimum in te esse sentio. 2. **Hoc ingenium meum superat**, das ist mir zu hoch. **Non hoc ingenium est mei**; non capiunt rem tantam ingenii mei angustiae; vires ingenii hoc superat; hoc ingenii facultatem excedit; haec illi disputent, quibus vires ingenii pares; arctiores ingenii mei fines sunt; modus ingenii contractior; haud adeo patent ingenii mei fines, ut

ista comprehendant. 3. Totum ingenium ad causam cognoscendam impendere, scilicet ganzem Verstand auf Erkenntnis eines Handels verwenden. Nervos omnes ingenii contendere; ingenium exacuere; omnes ingenii vires ad causae cognitionem conferre; toto pectore in causae cognitionem incumbere; nihil ingenii, nihil industriæ prætermittere in causis cognoscendis. 4. Præstanti est indole atque ingenio, et ist von einer trefflichen Gemüths Art. Rara hominis, summaque indoles; alta animi indoles, rectum ingenium, vis naturæ pulcherrima. Vid. Indoles. Usus. 1. Industria alit, suppeditat, acuit ingenium. Abundat, valet, floret ingenio. Effulget, elucet in rebus omnibus ejus ingenium. Ingenii opus. 2. Natura, Indoles, Gemüths Art. Inverecundum animi ingenium; unius in bono constans, quam rarum in malitia ingenium; ferox, mutabile, servile ingenium. suo vivere ingenio. Ad ingenium redire, se recipere, wiederum in die alte Gewohnheit fallen. V. Ingeniosus, Natura.

Ingens, tis, g. o. sehr groß. Syn. Immanis, grandæ, immensus. Usus. Ingens, immanis præda, pecunia. V. Magnus.

Ingenus, a, um. aufrichtig. Syn. Candidus, liber, sincerus. Usus. Cupere me laudari, aperte & ingenue fateor.

Ingenuitas, tis, f. Aufrichtigkeit, Ehrbarkeit. Syn. Liberalitas, honestas, probitas. Usus. Præ se ferre probitatem quamlibet & ingenuitatem. Vitandæ verborum turpitudine ingenuitatem suam de ruborem præstare. V. Honestas, decet.

Ingenus, a, um. aufrichtig, ehrbar. Syn. Liber, lib, liber, honestus. Adv. Inprimis, maxime. Usus. Nihil in eo apparet pudendum, pudens, pudicum, ingenium. Homo ingenuus, liberaliter educatus. Vita, animus, artes ingenue & liberales. V. Honestus.

Ingero, is, gessi, gestum, ere. hinein thun. Syn. Infero, intrudo. Usus. Sed quid ego ingero præterita?

Ingero, is, genui, genitum, ere. einpflanzen. Syn. Ingerero. Usus. Ingenua naturæ virtus. Veri inveniendi cupiditatem nobis natura ingenuit.

Inglorius, a, um. unberühmt. Syn. In-honoratus. X Honoratus. Usus. Vita in-honorata, ignobilis, ingloria. V. Contemptus.

Ingluvies, ei, f. Graß. Syn. Voracitas. V. Gula, Vorax.

Ingratè, undankbarlich. Syn. Animo ingrato, inliberaliter. Usus. Ingratè nostra facilitate abutuntur.

Ingratis, wider eines Willen, ohne Dank. Usus. Tuus ingratis abbas. Te minus ac repugnante. V. Invenit.

Ingratis, ungern. Syn. Invito cum mala gratia. X Cum bona gratia. Usus. Exorquendum est invito & ingratis, quod debet.

Ingratus, a, um. undankbar. Syn. Immemor beneficii, gratia. X Gratus. Adv. Crudeliter, impie. Phras. 1. Ingratus es, du bist undankbar. Ingratum te præbes; ingratiè agis; gratiam non refers; gratiam non reddis; gratiam à te non fero; officium in te requiro, desidero; officium non præstas; meis in te meritis non respondes; mea in te officia non rependis; officia officiis non compensas; memorem beneficii animum non præstas; in vitium animi in te incidisti; turpem ingrati animi culpam sustines; de referenda gratia parum es sollicitus, parum laboras, parum cogitas; referendæ gratiæ haudquaquam studiorum es. 2. Nihil pejus est, quam animi ingrati vitium, vulg. in-ratitudinem, ich habe nichts mehr, als die Undankbarkeit. Nullum odiosius mihi crimen est ingrati animi culpa; nullum hominum genus acerbius odi, acerbioris infector odio, quam qui gratiam bene meritis non referunt; quid de gratia referenda minimum cogitant, parum laborant? cum omne crimen, tum vero prætermittit gratiæ, neglecti officii culpa gravis admodum molesta & odiosa mihi est; odi immemorem beneficii animum, & ingrati animi crimen detestor. Usus. 1. Nihil cognovi ingratus, in quo vitio nihil non mali inest. Ingrati animi crimen horreo. Ingratus animus. 2. Molestus, odiosus, unangenehm. Si ingrata tibi sunt officia mea, non committam, ut tibi intantire videar. V. Odiosus, Molestus.

Ingravesco, is, ere, schwerer werden. Syn. Glisco, cresco, gravior fio. Adv. Vehementius. Usus. Ingravescit in dies malum. Annona ingravescit. Corpora defatigatione ingravescent. V. Angeo.

Ingrédior, *eris*, *gressus sum*, *gredi*. einge-
hen, hinein gehen. *Syn.* Intro, introeo,
me infero, in eo, pedem infero, pedem
pono, adeo, accedo. *Adv.* Audacius,
æqualiter, paulo secius, pedetentim, pe-
nitus, similiter, tarde, timide. *Usus.* 1.
Iter, causam, vitam honestam, ingredi.
Hoc die primum in spem libertatis, ad
dicendum ingressus sum. Vestigiis ma-
jorum ingredi. 1. *Aggredior, incipio, an-*
sangen. Id nunc facere ingredimur.
De iis dicere ingressus sum. Consilium,
rationem vivendi, bellum ingredi. 3.
Graviter, eo, gehen. Liberè ingredi. Hanc
viam vix sine casu aliquo, aut prolapsione
ingrediére. *V. Incedo, Aditus.*

Ingressio, *onis*, *f.* Eingang. *Syn.* Introitus,
aggressio; incellus. *Epi.* Obscura, anti-
qua, moderata. *Usus.* Interdum orationis
cursus est incitator, interdum ingressio
moderator.

Ingressus, *us*, *m.* Gana, Eingang. *Syn.* In-
cellus. *Usus.* Vestigiis odorari ingressus
cujuspiam. Orationis vestigia ingressum-
que non vidi.

Ingruo, *is*, *ui*, *ere*. einfallen. *Syn.* Impen-
deo. *Usus.* Periculum, metus, morbus
ingruit. *V. Imminco.*

Ingurgito, *as*, *avi*, *atûm*, *are*. in sich schlu-
cken. *Syn.* Infero, immitto. *Usus.* Se in
copias alicujus; in multa flagitia ingur-
gitare. *V. Immergo.*

Inhabilis, *e*. ungeschickt, unbequem. *Syn.*
Ineptus.

Inhabitabilis, *e*. unbewohnt. *Syn.* Vastus,
incultus, desertus. *)(Habitabilis.*

Inhabito, *as*, *avi*, *atûm*, *are*. wohnen, be-
wohnen. *Syn.* Habito.

Inhæreo, *es*, *hæsi*, *sum*, *are*. anhängen. *Syn.*
Hæreo, infideo. *Adv.* Penitus. *Usus.*
Animi corporibus inhaerentes. Inhæret
visceribus dolor. Inhæret id in mentibus
omnium. *V. Hæreo, Abhæreo.*

Inhalo, *as*, *avi*, *atûm*, *are*. anblasen. *Syn.*
Exhalo, afflo. *Usus.* Teterriam nobis
popinam inhalabas.

Inhibeo, *es*, *ui*, *itum*, *ere*. verhindern.
Syn. Cohibeo, coercéo. *Usus.* Inhibere
remos, remiges. An te non inhibet
vox miserorum? *Vid. Cohibeo, Com-*
primo, Coercéo.

Inhibitio, *onis*, *f.* Verboth, Aufhaltung. *Usus.*
Inhibuit remigum.

Inhio, *as*, *avi*, *atûm*, *are*. heftig nach et-
was trachten. *Usus.* Uberibus puer in-
hians. *V. Desidero, aspiro, capto, aucupor.*

Inhonestè, schändlich. *Syn.* Spureè.

Inhonestus, *a*, *um*. unehrbar. *Syn.* Turpis.
)(Honestus. Phras. Patrem senio confectum
deserere, inhonestum est, es ist schändlich,
den erlebten Vater verlassen. Non de-
cet, non convenit, haud æquum est; ne-
fas est, iniquum est, flagitium est; mi-
nimè honestum; minimè rationi consen-
taneum est. V. Decet, Turpis. Usus.
Quæ honestè nominari non possunt, in-
honestissima sunt.

Inhonoratus, *a*, *um*. verachtet. *Syn.* Inglo-
rius. *)(Honoratus. V. Vilis.*

Inhorresco, *'is*, *rui*, *ere*. schauern, müthen.
Usus. Inhorrescit mare, tenebræ condu-
plicantur. *V. Horror.*

Inhospitalis, *e*. wild, wo nicht zu wohnen
ist, ungastfrev. *Syn.* Desertus, incul-
tus, asper.

Inhospitalitas, *tis*, *f.* Unfreundlichkeit. *Epi.*
Domestica, molesta, impudens, crudelis,
moderata. *Usus.* Inhospitalitas est opinio
vehemens, fugiendum esse hospitem.

Inhumanè, unmenschlich, gröblich. *Syn.*
Inhumaniter.

Inhumanitas, *tis*, *f.* unmenschliche Art. *Syn.*
Immanitas, crudelitas. *Usus.* Mansuetu-
dinem in inhumanitatem convertere. *V.*
Crudelitas.

Inhumaniter, unmenschlich, gröblich. *Syn.*
Inhumanè.

Inhumanus, *a*, *um*. unmenschlich, unfreund-
lich. *Syn.* Crudelis, communi hominum
sensu carens, asper, ferus, durus, diffici-
lis, agrestis, morum insuaviûm, vitæ com-
munis ignarus; humanitatis expertus, im-
memor, nunquam particeps; inops hu-
manitatis & inurbanus; ab humanitate
derelictus. *Phras. 1. Homo ferus & in-*
humanus est, er ist von einer rauhen,
grausamen Natur und Gemüths-Art.
Nihil tam ferum ac inhumanum, quàm
hominis hujus indoles asperrima; huma-
nitatem exuere videtur, ita difficilis adi-
tus, gravis vultus, superba responsa, inso-
lens est vita; summa morum acerbitate
& immanitate natura omni humano ge-
neri insociabilis; ut feræ quædam nun-
quam miscunt, sic inmitis & implaca-
bilis est ejus hominis animus, & à cultu
ac humanitate longissimè remotus. *Vid.*
Bar-

Barbarus, Datus, Crudeus. 5. *Brasilia* populi plane inhumani sunt, die Wölfer in Brasilien seind gar unmenschlich. *Brasiliae* gentes humanitatis inmemores sunt; humanitatem omnem exuerunt, abiecerunt; omnem humanitatis sentum amiserunt; ab humanitate derelicti sunt; humanitatem à se omnem extirparunt. *Ufus.* In hoc animo nihil inhumanum, nil agreste est. V. *Agressus.*

Inhumatus, a, um. unbegraben. *Syn.* Insepultus. *Ufus.* Diogenes se inhumatum projici iussit.

Inibi, eben daselbst. *Syn.* Ibidem.

Inicio, is, jeci, jectum, ere. hinein werfen. *Syn.* Obicio, immitto. *Ufus.* Dubitationem alicui & scrupulum injicere. Cogitationem alicui, ardorem, spem, metum, religionem, cupiditatem injicere. Frenos furori; alicui manus injicere. V. *Impono.*

Inimicus, feindlich. *Syn.* Infestus, inimicò animò.)(*Amicus.* *Ufus.* Infestissimè, inimicissimè agere, contendere cum aliquo, iniectionem alicui.

Inimicitia, æ, f. Feindschaft. *Syn.* Simultas, alienatio, disjunctio. *Epi.* Aperta, summa. *Phras.* 1. *Graves inimicitias inde habebis, du wirst davon grosse Feindschaft haben.* Graves inimicitias suscipies, subibis, adibis; grandes tibi inimicitiae erunt, nascentur; ad inimicitias graves venies, descendes; intercedent tibi cum aliis graves inimicitiae; grave odium advertus te concitabis; odium subibis, incurres acerbissimum; habebis tibi infensos multos; gerendae tibi erant, exercendae capitales inimicitiae, ab amicitia tua eam ob rem deficient plurimi, & societatem dissolvent, in similitate non cum paucis eris; plurimos à te avertes; alii ex aliis se à conjunctione tua avellent; non pauci alienò in te erunt animò, seseque à te disjungent; infestis deinceps animis dissidebunt; inimicitias graves contrahes; alia ex aliis simultas incidet, atrocioribus inimicitiae certaminibus exercenda. V. *Amicitiam dissolve, odium.* 2. *Ponite tandem inimicitias, legt doch etumal die Feindschaft ab.* Inimicitias tandem candidè & simpliciter ponite, deponite; extinguite veteres simultas; inimicitias de stirpe charitati patriae condonate; discedite tandem ab inimiciis & odiis inaveteratis, vosque ex inimicitia in gratiam revocate. V. *Amicitiam redintegro, concilio.* *Ufus.* 1. Inimicitias appetere,

gern Feindschaft machen. *Indicere, concipere, denunciare; ad inimicitias vocare.* 2. *Inimicitias capere, Feindschaft tragen.* Suscipere, adire, subire, habere, exercere, gerere; ad inimicitias venire, descendere; inimicitiae mihi tecum sunt, intercedunt. 3. *Inimicitias deponere, ablegen.* Ponere, patriae concedere inimicitias; ab inimicitias discedere. V. *Odium.*

Inimicus, a, um. feindlich. *Item:* Inimicus, i, m. Feind. *Syn.* Hostis, infestus, infensus, adversarius, alienatus, non æquus, iniquus, invidus, obrectator. *Epi.* Acer, acerbus, communis, gravis, incolumis, innocens, magnus, odiosus, paternus, pecuniosus, potentissimus, valens, verecundus, voluntarius. *Adv.* Acriter, aperte, crudeliter, graviter, valdè, usque cò. *Phras.* *Inimicus est perpetuus, er ist mein ewiger Feind.* Alienissimò est à me animò; dudum se à me abalienavit; inimicissimum se mihi reddidit; animum ostendit mihi crudeliter inimicum; immortales in me gerit, exercet iras; infestissimus est meis fortunis & laudibus; inimicitias jam diu susceptas, & ut videtur, posteris tradendas, pertinacissimè persequitur; resident etiamnum in animo ejus graves atrocisque inimicitiae; sunt mihi cum eo homine inimicitiae & veteres, & atrocibus celebrate certaminibus; odiò me infestatur capitali; adversariò illò utor gravi sane ac infensò, qui, quidquid virium habet & acerbitatis, id totum in me confert ac effundit; qui adversatur mihi acerrimè & gravissimè; qui mihi pestem ac perniciem molitur; exitum machinatur; qui totus incumbit in meam perniciem; me ubique meaque commoda oppugnat; nullam adversus me injuriam praetermittit. V. *Hostis, odium, injuria.* *Ufus.* Aspicere te non potest, adeo inimicò in te est animò.

Iniquè, unbillig. *Syn.* Injustè. *Ufus.* Ita iniquissimè comparatum est; iniquissimè expulsus. *Iniquè, contra jus fasque agere.*

Iniquitas, atis, f. Unbilligkeit. *Syn.* Injuria. *Epi.* Tanta.)(*Aequitas.* *Ufus.* Aequitas, certat cum iniquitate. Habet ea res magnam iniquitatem. In tanta hominum perfidia & iniquitate vivimus. V. *Injuria.*

Iniquus, a, um. ungerecht. *Syn.* Injustus, injurius, inimicus, non habens aequitatem. *Adv.* Obscurius, valdè.)(*Aequus.* *Ufus.* Quae res iniquissima & acerbissima est, nec

hec ferenda. Homo natura asper; & omnibus iniquus; in quo infestaque animo intueri aliquem; in quo loco ad hostem subire, durch sülte, ungleiche Mee auf den Feind losgehen. V. Injustus, inhonestus.

Initia, orum, n. Fest der Göttin der Früchte. Syn. Sacra Cereis.

Initior, aris, atus sum, ari. eingeweiht werden. Syn. Inauguror, consecror, devoveor, sacris imbuor. Usus. Initiari, factis. Sacra initiata & devota.

Initium, ii, n. Anfang. Syn. Principium, fundamentum, elementum. Epi. Accommodatum naturae, falsum. Phras. 1. Hae erant initia nostra doctrinae, Das war der Anfang unserer Lehre. Hae erant incunabula doctrinae nostrae; haec primae organa & elementa studiorum nostrorum; ab his profecta initia est doctrina nostra; haec principia erant, & quaedam quasi semina doctrinae nostrae; haec doctrinae erant primordia, haec rudimenta, haec prima velut vestigia ac lineamenta erant doctrinae nostrae. Hoc a fonte omnis nostra doctrina manavit. 2. Adhuc inter initia habemus operum, wir sind noch nicht weit gekommen. Adhuc in operum primordio stamus; non in exitu, sed in limine operum nostrorum stamus; vestibulum magni operis ingressi sumus; longe absumus a metu, vix e carceribus digressi; informatam habemus operis totius molem, non perfectam. 3. Ab initio mundi, vom Anfange der Welt her. Ab orbe condito; ab ultima mundi origine; post hominum memoriam; post natos homines. 4. Belli initium satis fortunatum fuit, der Anfang des Krieges hat sich sehr wohl angelassen. Latissima erant armorum principia; initia belli se dabant optime; primo belli progressu satis felices fuimus; belli primordium satis letum erat; in limine, exordio, ingressu belli res nostrae habebant satis bellicae; principio belli res ex sententia gesta; sub belli primordia optatis fortuna respondit. V. Succellor. Usus. Belli initium ducere, capere, sumere a levibus praелиis. Belli initium inde profectum est, quod; levi ex principio magnum bellum conflatum est, sed ut initia inchoavimus, ita persequenda sunt coepta. Locus initius ortus mali finit. Ut nunc posuimus initia, sic caetera sequentur. Ut se dant initia, nunc sic die & nocte antagit. Vid. Incipio, inchoo, Laoriam.

Injucunditas, atis, f. Unlieblichkeit. Syn. Asperitas.

Injucunde, unangenehm.)(Jucunde.

Injucundus, a, um. unlieblich, unlustig. Syn. Insuavis, acerbus. Usus. Labor mihi minime injucundus. Vid. Odiosus, Molestus.

Injungo, is, xi, etum, ere. auflegen. Syn. Impono, affero, importo. Usus. Aliquid damni reipublicae; servitutem alicui; onus, necessitatem injungere.

Injuratus, a, um. unbeschworen, unbeeidet. Syn. Qui non juravit, sine jurejurando. Usus. Tibi vel injurato credendum, Linguam juravi, mentem injuratam gero.

Injuria, ae, f. Unrecht, Beleidigung. Syn. Iniquitas.)(Jur, Beneficium. Phras. 1. Injuriam alicui facere, einem ein Unrecht zufügen. Injuriam alicui inferre, afferre, unponere, constare; injuriam alicui afficere, onerare, lacerare, lacerare, vexare, exagitare, insectari; injuriam jicere, nattere in alicui; injuriosus tractare alicui; patientiam alicuius tentare; ejus patientiam abuti; injuriam alicui contexere; injuriis alicui & maledictis proscindere, ledere, configere; injuriis ac maledictis, appetere alicui, incessere, jactare, violare, provocare. 2. Gravem a te passus sum injuriam, ich habe großes Unrecht von dir erlitten. Injuriam a te accepi gravissimam; a te orta, nata est mihi illa injuria; gravi injuria a te afflictus sum; haec mihi a te oblata, imposita est injuria; iniquius a te mecum est actum; injuriosus sane in me fuisti & iniquior; injuriose me tractasti; injurium, injuriosam, iniquum, gravem te sensi, expertus sum; gravem a te pertuli injuriam; graviter latus, offensus sum; gravem a te molestiam accepit animus meus; gravi a te injuria affectus, laceratus, provocatus sum; appetitus injuria sum nullo meo merito, nulla mea culpa, nihil tale meritis; injuriose, acerbè, inique, contra jus omne, contra, quam meritis sum, immerentem, innocentem, nullius alicuius culpa, omnis culpa expertum, ab omni vacuum culpa me tractasti. 3. Injuriam ulciscor, ich werde mich dessen Unrechts halber rächen. Persequar tuas in me injurias; parem brevi pro injuria gratiam referam; par pari referam; merita meritis compensabo; erit propediem, cum idem tibi reponam; cum

cum pari te munere remunerabor; is sum, qui injuriam facile referre possim; feres à me, quod intulisti; impune tibi non erit, non abibit sic, quod injuria me affeceris, impunita non erit; inulta non relinquetur injuria tua. Memorem me injuriæ senties, experieris. V. *Ulciscor, impunit.* 4. *Adversus injuriam se defendit, et hat sich wider solches Unrecht tapfer gemeht.* Injuriam magno animo propulsavit; ab injuria hominem deterruit; injuriis resistit animo presentis; et injuria ut se levaret, nihil non erit; eam ut à se injuriam prohiberet, depelleret; ab injuria hominem ut detraheret; ut illa is injuriā aufereret, presentis animi effecit. 5. *Injuriam equo animo perit, et hat dieses Unrecht standhaftig ertragen.* Plagam illam eo animo accepit, par ut injuriæ videretur; injuriam eo animo tulit, passus, perperitus est, tanquam ad se nihil ei pertineret. V. *Patior, fero.* 6. *Injuriam omnium obliviscor, ich vergesse aller Beleidigungen.* Injurias omnes oblivione contero; omnem acceptæ injuriæ memoriam ex animo delco; animus ultionem non spectat; ultionis consilium omne libenter abjicio, omitto, depono; ab ulciscendi consilio animum abduco; non persequar injurias meas; injuriæ ex omnes in amicitiae gremio sunt sepultæ. V. *Oliviscor.* *Ufus.* 1. Injuria est, quæ aut pulsatione corpus, aut convicio aures, aut aliquâ turpitudine vitam alicujus violat. Injuria duobus modis fit, vi & fraude. 2. *Inimicus, unbillig.* Non injuriâ suspectus es. Vid. *Convitiium, Contumelia, Ignominia.*

Injuriōse, schimpflich. Syn. Per contumeliam, contumeliose.)(*Jure.* *Ufus.* Tamerè atque injuriōse de aliquo supplicari.

Injuriōsus, a, um. unbillig. Syn. *Injurius.* *Ufus.* Injuriōsa & facinorosa vita. V. *Injuria.*

Injurius, a, um. unrecht, unbillig. Syn. *Iniquus.*

*Injustus, ūs, m. ungeheissen, ohne Be-
reht.* Syn. Sine jussu, auctoritate, con-
cessu.)(*Jussus.* *Ufus.* Injussu populi
hoc fecisti.

Injuste, wider Recht, unbillig. Syn. *In-
ique, injuriōse, contra fas.* *Ufus.* Inju-
ste in quemquam impetum facere.

Injustitia, æ, f. Ungerechtigkeith. Syn. *Ini-
quitas.* *Epi.* Caputabor, moderata.)(

Injustitia. Ufus. Injustitiæ duo sunt ge-
nera, alterum eorum, qui inferunt; al-
terum eorum, qui ab iis, quibus infer-
tur, non propellant injuriā.

Injustus, a, um. ungerecht. Syn. *Iniquus, injurius, injuriōsus; immeritus, non de-
bitus.*)(*Justus.* *Adv.* Dupliciter. *Ufus.* Qui pernicioſa & injusta populis justia
describunt. Vir maleſicus natus, &
injustus. Ita non injusta, sed merita &
debita. Injustum onus alicui imponere.
V. *Injuria.*

Innascor, oris, natus sum, nasci. einge-
pflanzt werden. Syn. *Inignor.* *Ufus.*
Quibus recta ratio constansque innas-
citur.

Innato, as, avi, atum, are. schwimmen in
etwas. *Ufus.* Pisciculi in concham in-
natant. V. *Nato.*

Innatus, a, um. angeboren. Syn. *Inſitus, in-
genitus, ingeneratus.*)(*Asumtus, de-
venturus.* *Ufus.* Innata est homini pro-
bitas, vel potius inſita.

Innavigabilis, e. unschliffbar.

Inneſco, is, nexui, nexum, ere. anknüpf-
fen. Syn. *Necto.*

Innitor, teris, nisus, vel. nixus sum, niti,
sich anlehnen. Syn. *Inclinor, reclinor.*
Libras. In te uno republica innititur, daß
gemeine Wesen stützt sich alleine auf
dich. Tum est fulcire labefactam
republicam. In te uno nitor salus civi-
tatis; in te uno, atque in spe consilii
tui requiescit; fortunæ omnium nostri-
tutæ fidei innituntur: republica omnis
in tuis humeris innititur. *Ufus.* Fortu-
na hostium uni viro innititur. Respu-
blica in tuis numeris innititur.

Inno, as, avi, atum, are. schwimmen in
etwas. Syn. *Innato.*

Innocens, tis, g. o. unschuldig. Syn. Qui
nihil nocet, qui nihil injuriam facit,
integer, culpa vacans, ad quem ne
suspicio quidem criminis perveniat,
ab omni culpæ suspicionem remotissimus,
nullius probri compertus, à culpa va-
cuus, crimine innoxius. *Libras.* 1. *Inno-
cens sum in ea causa, ich bin unschuldig
in dieser Sache.* Longè remotus à
culpa sum; procul absum ab ejus rei
culpa; culpā careo; culpā vaco; cul-
pam ejus rei non sustineo; expers cul-
pæ sum; affinis culpæ non sum; purus
à culpa sum; tam absum à culpa, quam
qui

qui maximè; culpæ ejus mihi non sum conficius; extra culpam sum, in culpa non sum; in me conferri culpa non potest; culpa ea in me conferenda; mihi assignanda, adscribenda, attribuenta non est; ejus rei culpa hæc in me non potest; abest à me ea culpa longissimè; abhorret ab ea culpa vitæ meæ institutique ratio; procul à me hæc culpa est; extra noxiam sum; is sum, quem nulla ejus culpæ suspicio violavit. 2. *Innocentem accusas, du flagest mich unschuldiger Weise an.* Infontem, immerentem, nullo meo meritò, injuriâ, injustè, iniquè, contra jus & æquum in crimen vocas; nihil peccavi, nihil admisi, nullo me scelere adstrinxi, abs te tamen accusor; expertem criminis, innoxium me exagitas; vacuum à culpa in judicium vocas, reum facis, persequeris; tu me sine causa, immeritò in culpam vocas, in infamiam adducis. V. *Accus.* 3. *Multi innocenter condemnantur, viele werden unschuldig bey Gerichte verdammt.* Sæpè, qui culpam non admiserunt, judicio, judicium sententia damnantur; multi falso scelere damnantur; multi oblatò, falsò crimine infontes opprimuntur; multi nullius probri comperti, in quibus nullius inest peccati infamia, innoxii damnantur; multi immeritò damnatione afficiuntur; iniquis judiciis circumveniuntur, opprimuntur; expertes culpæ criminis poenas luunt. *Ufus.* Innocens dicitur, non qui leviter nocet, sed qui nihil nocet. Vir innocens, integer, religiosus. V. *Integer.*

Innocenter, unschuldig. *Ufus.* Vita innocenter acta.

Innocentia, æ, f. Unschuld. *Syn.* Integritas vitæ & morum. *Epi.* Par, singularis, vetus, summa. *Ufus.* Innocentia est talis affectio animi, quæ noceat nemini. Vir summâ integritate & innocentia. V. *Integer.*

Innocuus, a, um. unschädlich. *Syn.* Innocens.

Innovo, as, avi, atum, are. erneuern, Syn. Renovo, novum facio.

Innoxius, a, um. unschuldig. *Syn.* Innocens. V. *Innocens.*

Innumerabilis, e. unzählbar. *Syn.* Innumerus, infinitus numero, quod omnem excedit numerum. *Ufus.* Infinita vis innumerabilium atomorum. V. *Multi.*

Innumerabilitas, tis, f. Unzählbarkeit. *Ufus.* Innumerabilitas atomorum.

Innumeri, æ, a. unzählbare, unzählige. *Syn.* Innumerabiles.

Innuo, is, ui, -ere. münden. *Syn.* Nutui aliquid significo, nutui capitis loquor. *Ufus.* Huic aditum modò patefacio & innuo.

Innuptus, a, um. unverehlicht. *Syn.* Non nuptus.)(*Nuptus.* *Ufus.* Paris Helenam innuptis junxit nuptiis.

Inobscurus, as, avi, atum, are. verfinstern. *Syn.* Infusco.)(*Declaro, illustro.*

Inoffensus, a, um. unverletzt. *Ufus.* Pedem inoffensum referre.

Inofficiosus, a, um. unhöflich. *Syn.* Inhumans, illiberalis. V. *Illiberalis.*

Inopia, æ, f. Armuth, Mangel. *Syn.* Egestas, indigentia.)(*Copia.* *Epi.* Magna, summa, tanta. *Phras.* 1. *Cæsar Hispaniensi bello Pompeii copias ad summam inopiam redegit, Cæsar hat im Spanischen Kriege das Kriegs-Heer des Pompejus in die größte Noth gebracht.* In summas angustias compulit; in maximas omnium rerum difficultates conjecit; copias eò redegit, ut omnium rerum penuriâ laborarent; ut inopiâ premerentur & conficerentur extremâ; ut rerum omnium inopiâ pessimè acciperentur; ut in maximis angustis ac difficultatibus versarentur; ut nullis non incommodis afficerentur; ut plurima incommoda sustinerent; ut summis cum incommodis conflictari cogerentur. *Cæsar Pompeii copias ad rerum omnium egestatem adduxit; non solum ad summam rerum bellicarum indigentiam, sed ad extremas quotidiani victus angustias redegit. Cæsar Hispaniensi bello id egit maximè, ut Pompeii copias arctiora indies fierent omnia.* V. *Annona.* 2. *Inopiam sublevare, dem Mangel aller Sachen abhelfen.* Mederi inopiam; rebus maturè occurrere; tutari inopiam; incommodum novis commodis sanare; inopiâ levare. *Ufus.* Aliquem ad inopiam redigere. Inopia consilii laborare. Inopiam æquo animo ferre ac tolerare. Inopia oratoris & jejunitas. V. *Ego, Pauper.*

Inopinans, tis, g. o. nicht vernuthend. *Ufus.* Multos in agris inopinantes deprehendit.

Inopinatè unversehens. *Ufus.* Inopinatè, præter spem accidit. V. *Casu.*

Inopinatus, a, um. unvernuthet. *Syn.* Non opinatus, improvisus. *Ufus.* Omnis re-

ita mente motus est; ita de mente deturbatus est; ita à mente desertus est, ut rationem in perpetuum amiserit; ut ad sanitatem inde nunquam redierit; ut furorẽ deinceps nunquam deposuerit; ut à bonam mentem revocari nunquam potuerit; ut à furore & dementia nunquam se ad sanitatem retulerit; ut illum postea nemo ratione prædictum viderit; ut nunquam postea convaluerit. 1. *Lis amissa cum ad insaniam adegit, der verlohrene Handel hat ihn unsinnig gemacht. Mentem illi exturbavit; de sanitate illum ac mente deturbavit; in rabiam hominem egit; ad insaniam impulit, adegit, redegit; mentem illi emovit omnem. Usus. Insania est mentis ægotatio & morbus. In insaniam incidere. Aliquem ad insaniam adigere. 2. Insaniã & dementia deflagrare. V. Furore, Deliro, Delirus, Amens.*

Insanio, is, ivi, itum, ire. unsinnig seyn. *Syn. Delipio, furo, mentem amitto, mente capto sum, sanus non sum, deliro. Adv. Apertissimè. Usus. Inter omnes, qui insaniunt, insanissimus. In aliquos insanus insanisti. V. Furo, Deliro.*

Insanus, a, um. unsinnig, thöricht. *Syn. Non sanus, amens, furens, fanaticus, versanus, alienus à mente; à sanitate, à se ipso discedens; remotæ mentis; mentis impos. Phras. Insanus est, er ist unsinnig. Præcepta amentia fertur; mente captus est; tragicò Oreste & Athamante demetior, & vinculis constringendos; à mente desertus; lymphato similis; a ratione averfus; mens eum reliquit; mens à sua illi sede locoque dejecta est; in potestate mentis non est; de potestate mentis, de consilio, de ratione, de mente exiit; de sanitate, de statu mentis deturbatus est; à mente discessit; mens illi sua à sede dimota est. V. Furiosus, Delirus, Deliro, Insania. Usus. Homo fratris flagitiis, sororis stupris insanus.*

Insatiabilis, e. unersättlich, unvergänglich. *Syn. Infaturabilis. Usus. Insatiabilis gaudiò completur. Insatiabilis voluptas, cupiditas.*

Infaturabilis, e. unersättlich. *Syn. Infatiabilis. Usus. Infaturabile abdomen.*

Infaturabiliter, unersättlich. *Syn. Sine latetate.*

Insendo, is, di, sum, ere. aufsteigen, einsteigen. *Usus. Insendere in arborem.*

Insens, tis, g. o. unwissend. *Syn. Imprudent.)(Sciens. Usus. Insens fecisti, un sciens? V. Imprudent.*

Inscenter, unwissentlich. *Syn. Imprudenter.*

Inscentia, æ, f. Unwissenheit, Unvernunft. *Syn. Inscentia, ignorantia.)(Scientia. Epi. Multa. Usus. In maximis mihi erroris & inscentiae tenebris lumen prætulisti. Inscentia multa variatur in vario. V. Ignorantia.*

Inscentè, ungeschicklich. *Syn. Imperitè.)(Scitè. Usus. Inscentè negari.*

Inscentia, æ, f. Unwissenheit. *Syn. Inscentia, imprudentia, stultitia. Epi. Miserabilis, funna. Usus. Incuentis ætatis inscentia sanum prudenti est regenda. Magna est in illo inscentia.*

Inscentus, a, um. ungeschickt. *Syn. Inelegans, male compositus, absurdus. V. Inptus.*

Inscentus, a, um. unwissend. *Syn. Inscentus, rudis, imperitus, imprudens. Usus. Tu me ignaro, inscento, nec oporante hoc ausus es? Non sum inscentus, magnam esse historie utilitatem. V. Ignarus.*

Inseribo, is, psi, ptum, ere. einschreiben, aufschreiben. *Syn. Incido, imprimo, mando litteris, in codice refero. Usus. Vestris monumentis, in vestris monumentis nomen suum inscripsit. Libellum meum Oratorem inscripsit. Epistola patri inscripta. Sibi aliquid in animo inscribere. V. Scribo.*

Inscriptio, onis, f. Ueberschrift, Inchrift. *Syn. Titulus. Epi. Plenior, præclara, falsa. Usus. Decernere alicui statuum cum inscriptione præclara.*

Insculpo, is, psi, ptum, ere. eingrahen. *Syn. Incido, imprimo, inseribo. Usus. Re animo insculptas habere. Omnibus insculptæ est & insculpta Deorum notitia. Natura insculpsit in mentibus nostris. V. Scalpo.*

Infeco, as, cui, etum, are. einschneiden. *Syn. Incido, seco. Usus. Aliquem dentibus infecare.*

Insectatio, onis, f. Verfolgung. *Usus. Abstineret aliorum insectatione.*

Insector, aris, atus sum, ari. nachsehen, nachfolgen. *Syn. Confector, insequor, peto, agito, exagito. Adv. Inimicè, insolenter, petulantissimè, vehementer. Usus. Clamore aliquem, contumeliis, minis, maledictis insectari. Insector ultro & inste accusatori & urgeo. Miserorum fortunam insectari. V. Agito, Vexo, Inimicus.*

Infedatus, a, um. ungestillet. *Syn. Commotus.)(Sedatus. Usus. Grave, tribulentum, infedatum genus hominum.*

Infec-

Insepultus, a, um. unbestattet. *Syn.* Inhumatus. *Ufus.* Miseri & insepulti acervi civium.

Insequor, eris, secutus sum, sequi. nachfolgen, nachsehen. *Syn.* Insector, sequor, persequor, subsequor, excipio. *Adv.* Acciter, longius, undique, necessario. *Ufus.* Insequor fugientem. Insequi aliquem facto gladio. Quæ non iniquens homi antecedente populo Romano illuxit? *Vid. Sequor.*

Insero, is, serui, sertum, ere. hinein thun, einmischen. *Syn.* Impono, immitto. *Ufus.* 1. Pueris cibum in os inferere. Callam in laqueum; matum in peram inferere. 2. *Immiscere*, einmischen. Deos mixtus rebus; falsi veris; se negotiis inferere.

Insero, is, sevi, etum, ere. einsäen, einpflanzen. *Ufus.* Inferere oleam vitibus.

Inservio, is, ivi, itum, ire. dienen, zu etwas dienen. *Syn.* Servio, operam do, vel nro. *Adv.* Fideliter, studiose. *Ufus.* A quo plurimum sperant, huic plurimum *inserviunt*. *Inservire* suis commodis, reipublicæ comodo, alterius honori, voluptati, ambis. *Vid. Servio.*

Insideo, es, sedi, sessum, ere. auf etwas sitzen. *Syn.* Hæreo, inhæreo. *Adv.* Penitus. *Ufus.* Macula in republica insedit penitus & inveteravit. Ita tibi insidet suspicio, ut penitus evelli non possit. Insidet in animo dictum, opus, dolor.

Insidia, arum, f. Hinterlist, Nachstellung. *Syn.* Fraus. *Epi.* Abstruse, clariores lœe, crudeles, domesticæ, fictæ, manifestæ, medæ, miltæ, nefariæ, occultæ, prelatæ, quotidianæ, tante ac tam absconditæ, urbanæ. *Phras.* 1. *Insidias illi struxit*, er hat ihm heimlich nachgestellt. *Insidias* fortune ejus tetendit, molitus, machinatus est; laqueos ejus fortune non paucos tetendit; dolum ejus capiti alium ex alio nexuit; *insidias* in ejus caput ac fortune non semel comparavit; caput ejus non semel clandestinis consiliis petiit, appetiit; aditum nefarius ad ejus direptionem consiliis preparavit; capiti ejus & fortune immanuit. *V. Insidior, Observe.* 2. *Ejus insidias vix effugit*, er ist seinen Nachstellungen kaum entkommen. Prope aberat, quin in ejus insidias præcipitaret; regre ejus tot petitiones ac laqueos declinavit; vix tot ejus ex insidiis elapsus est; vix periculum, quod capiti un-

pendebat, depulit; vix occultas, quibus petebatur, insidias vitavit. *Ufus.* 1. *Insidias facere*, Nachstellungen bereiten. *Insidias* alicui tendere, ponere, insinuere, parare, collocare. 2. In insidias incidere, venire, intare, in den Hinterhalt versallen. 3. In insidiis considere, sich setzen, auf einen heimlich lauern. 4. In insidiis ponere, locare, collocare milites, einen heimlichen Hinterhalt zurückerlassen. 5. Ex insidiis emergere, aus dem Hinterhale sich hervor kommen. 6. In insidiis cavere, den Nachstellungen entgegengehen. *Insidias* antevenire, vitare, patrefacere, detegere.

Insulator, oris, m. Nachsteller. *Ufus.* Insulator bonorum.

Insidior, aris, atus sum, ari. heimlich nachstellen. *Syn.* Insidias facio, pono, tendog. periculum intendo; insidias adhibeo; molior, paro, comparo, insinuo, machinor, loco, coloco, oppono; observe, vum vel arma intendo. *Phras.* *Quibus plurimum sidebam*, ii mihi *insidiati sunt*, denen ich am meisten getrauet habe, die haben mir nachgestellt. *Quorum ego fide nix bar plurimum*, quorum esse maxime debiam & infirmam vel constantiam, quorum in fide ponebam plurimum, ii mihi *insidias* fecerant; ii me insidiosè tractarunt, insidiis me petiverunt, obsederunt, oppresserunt, prodiderunt; ii mihi insidias collocarunt, compararunt; ex insidiis caput meum petiverunt; insidias jugulum meum petiverunt; ii mihi insidias, periculum, pestem, perniciem moliti sunt; ii in perniciem meam incubere; ii vitam ferro atque insidiis appetere; illi nefarios in caput meum homines subornarunt; multis me insidiis captare; fraude ac insidiis de vita nefarie cogitarunt. *Vid. Insidia.* *Ufus.* Catilina insidiatus est.

Insidiosè, hinterlistig. *Syn.* Fraudulenter, ex insidiis. *Ufus.* Insidiosissime & perfidissime tractare aliquem; insidiosè redire in gratiam.

Insidiosus, a, um. hinterlistig. *Syn.* Fraudulentus, dolosus, perfidiosus, simulator, fallax. *Ufus.* Apertis inimicis resistere, insidiolis amicis non credere. *V. Insidior.*

Insigne, is, n. Zeichen, Kennzeichen. *Syn.* Signum, indicium nota, monumentum, ornamentum. *Epi.* Clarissimum, obscurum, opprobrium, regium, singulare. *Ufus.* Fasces & securæ dignitatis insignia. Bulla ornamentum pueritæ, insignis fortune. Omnia honoris, imperii insignia & ornamenta cecidere. Multi magna virtutis sine virtute consequuntur. *Toga*

pacis insigne & otii. Insignia & lumina orationis.

Insignio, is, ivi, itum, ire. zeichnen. *Syn.* Signus noto, distinguo. *Ufus.* Insignitæ notæ veritatis.

Insignis, e. gezeichnet, vortreflich, berühmt. *Syn.* Manifestus, clarus, apertus; nobilis, nobilitatus, conspicendus, egregius, præstans; notatus. *Ufus.* Vir genere insignis. Res ad laudem & gloriam insignis. Vir notis turpitudinis insignis. Insigne indicium mei in te amoris habes. *V. Egregius.*

Insignitè, überaus, ausbündig. *Syn.* Insigniter, aperte. *Ufus.* Homo insignitè improbus.

Insigniter, überaus. *Syn.* Insignitè. *Ufus.* Insigniter impudens. Insigniter aliquem diligere. *V. Egregitè.*

Insilio, is, lui & lii, sultum, ire. auf etwas springen. *Ufus.* Insilire in equum.

Insimulatio, onis, f. Beschuldigung. *Syn.* Accusatio.

Insimulo, as, avi, atum, are. beschuldigen, zethen. *Syn.* Accuso, criminor, arguo. *Adv.* Communiter, falso. *Ufus.* Proori, flagitii insimulare aliquem. *V. Culpa, culpo.*

Insinuatio, onis, f. Einschleichung. *Syn.* Circuitio. *Ufus.* Insinuatio ejusmodi esse debet, ut occultè per dissimulationem benevolum faciat auditorem.

Insinuo, as, avi, atum, are. sich einschleichen. *Syn.* Insfluo, irrepo. *Adv.* Familiariter, penitus. *Ufus.* Insinuare se & immergere in familiaritatem, consuetudinem aliorum. In sermonem, in causam se insinuare. Ut se insinuat improbus. Dolorem animis insinuare. Sol æstum per tecta insinuat.

Inspiciens, tis, g. o. thöricht, unweise. *Syn.* Stultus, excors, vecors, sine corde & palato. *Ufus.* Anus inspiciens. Nihil inspiciente fortunato intolerabilis. *V. Stultus.*

Inspienter, thöricht. *Syn.* Stultè.

Inspientia, æ, f. Thorheit. *Syn.* Stultitia. *Ufus.* Nullum inspientia majus malum est. *V. Stultitia, ineptia.*

Instituto, is, stiti, stitum, ere. auf etwas steif stehen. *Syn.* Constituto. *Adv.* Importunè.

Ufus. 1. Donce ad finem perveniat oratio, & insulat. Exercitus non referet pedem sed insulet. Insistere singulis gradibus. 2. Urgeo, fortsetzen, verharren. Curæ, rebus magnis, vestigiis majorum insistere. Munus suum, negotia, iter insistere. 3. Firmus sto, fest stehen. Via lubrica, in qua insulere vix possis.

Institio, onis, f. Einzweigung, Einsprossung. *Syn.* Conditio.

Institutus, a, um. eingesetzt, eingepfrosset. *Syn.* Institutus, non natus.

Institus, a, um. eingepflanzt. *Syn.* Innatus, ingenuus, naturalis, ingeneratus; inherens, inustus. (*Assumptus, adventitius.*) *Ufus.* 1. Quod est penitus institum in moribus, Quod in animo penitus institum est, & innixum. Huic populo libertas est instituta. Insue & cognate in animo notiones. 2. Inferius, eingenacht. In Laborum gentem subito institus. *V. Harreo.*

Insociabilis, e. ungesellig. *Ufus.* Homo omnibus insociabilis.

Insolens, tis, g. o. stolz, frech, seltsam, ungewöhnlich. *Syn.* Superbus, elatus; insolutus; imperitus. *Phras.* 1. Homo est ex honoribus admodum insolens, der Mensch ist seiner Ehre halber sehr frech und stolz. Honores ei multam verborum jactationem excutiant; insolentia dominatus animos ei extulit; nemo hominem exultantem honoribus, sibi præsidentem, insultantem in omnes, insolenter se efferentem satis contineat, aut legem liquis contringat. Quanta insolentia hominis, quantum fastidium! Qui ejus animi, quis impetus, quæ ferocia, quæ intemperies? Non privati insaniam sed regis insolentiam diceret; unus animos ac spiritus vix urbs capit; adeo jam diu per summam licentiam leges eludens magistratibus insultat. Ferocem honores faciunt, quoque impunitiorem, eò effrenatiorem. Natus animis omnes spernit; ingenio ferox, & amicis fretus, secundis rebus immodestus & intolerabilis tantam sibi arrogantiam, tantos spiritus sumit, ut ferendus non videtur. Incedit per ora vulgi magnificè, seseque circumspicit. Animos tantum quantum tollit ex perpetuis honorum insignibus; insolentia est incredula, insolentia effertur tanta, neminem ut præ se hominem putet; non jam civiliter nimis opibus ac continuatis magistratibus utitur; eò insolentia progreditur, quam diurnam impunitate munivit, nullæ ut legum habentæ reprimere exultantem possint; ut alacer letusque per medium forum volites; quanta hominem ex secundis rebus insolentia cepit; *Ufus.* 1.

Honores insolentem te faciunt. 2. *Insolens*, ungewöhnlich. Nallum verbum insolens ponere audebat. 3. *Imperitus*, unversahren. Hactum rerum plane sum insolens & ignarus. 4. *Cupidus*, begierig. Insolens in pecunia. 5. *Molestus*, überlästig. In re pervulgata multus sum & insolens.

Insolenter, vermessen, höfartig. Syn. *Immoderatus*, arroganter, superbè. *Usus*. Efferre se, gloriari insolenter.

Insolentia, æ, f. Uebermuth, Hoffart, Ungewöhnlichkeit. Syn. *intolerantia*. *Epi. Singularis*. *Usus*. 1. Illa tua singularis insolentia, suberbia, contumacia. Tanta insolentia, ut neminem liberum ducat. 2. *Molestor loci insolentia*, ich erschrecke jeden der Ungewöhnlichkeit, des Orts. V. *Arrogantia*, *superbia*.

Insolitus, a, um. ungewöhnlich, unerhört. Syn. *Insolens*, *insuetus*, novus, *institutus*, *minime tutus*, *inexpertus*. *Phras.* *Insolito more*, auf eine ungewöhnliche Weise. *Præter morem*; non ex more; non ad exemplum aliorum; non ut mos erat; non ut mos fert. *Usus*. *Insolitam locum aspicere*. *Insolita gloria mihi advenit*. V. *Novus*.

Insomnium, ù, n. Traum, Traum-Gesicht. Syn. *Somnium*. *Usus*. *Hæc metuo, ne insomnium fiat*.

Inspectio, onis, f. Besichtigung. *Usus*. *Nos nunciationem solum habemus, consules etiam inspectionem*.

Inspecto, as, avi, atum, are. besichtigen. *Usus*. *Me inspectante hoc secuti*.

Impetrans, tis, g. o. der nicht hoffet. *Usus*. *Sacrum impetrantibus reddidisti*.

Imperatus, a, um. unverhofft. *Usus*. *Imperatam gaudium*. *Occasio imperata, nec opinata*. V. *Improvisa*.

Impergo, is, si, sum, ere. besprengen. Syn. *Aspergo*, *respergo*. *Usus*. *Impergare aliquam linguam*. *Molam ac vinum extis impergere*.

Inspecto, is, spexi, spectrum, ere. ansehen, beschauen. Syn. *Aspicio*, *conspicio*, *inspecto*. *Usus*. *Hortos, aedes, tabulam, agros inspicere*. *Quid ducat puer, inspectionem sapientie*. V. *Lustro*.

Inspirato, as, avi, atum, are. einblasen. *Usus*. *Venenum inspirare*. V. *Instinctus*.

Instabilis, e. unbeständig. Syn. *Mutabilis*. V. *Inconstans*.

Instans, tis, g. o. gegenwärtig, vorhanden. Syn. *Præsens tempus*, punctum temporis, vestigium temporis. *Usus*. 1. *Est d punctum temporis, quod dicunt, in instanti*. 2. *Imminens*, annahend. *Instans periculum*.

Instar, gleichwie. Syn. *Quasi*. *Phras.* 1. *Instar supplicis ad pedes ei accidit*, er ist ihm zu Füßen gefallen, gleichsam als wollte er ihn bitten. *Fortuna & species supplicis*; supplicis more ejus se pedibus advolvit; salutatio prima proxime totam supplicantis venerat. 2. *Patruus tui instar parentis fuit*, er hat den Vater gleichwie seinen Vater geehret. *Patruus illi in gradu, numero, loco, exultatione parentis fuit*; pro parente fuit. *Usus*. *Navis instar urbis*. *Tu mihi es instar omnium*. *Latere est mortis instar*. V. *Quasi*.

Instauratio, onis, f. Erneuerung, Wiedereinrichtung. Syn. *Renovatio*.

Instaurativus, a, um. wiederum erneuert. *Usus*. *Ludi instaurativi*.

Instauro, as, avi, atum, are. erneuern. Syn. *Renovo*, *reintegratio*, *reco*. *Phras.* *Ut animus instauratur*, wie er sich wiederum zusammen gesäubert. *Ut animus refecit, reintegravit*; ut se collegit paululum; ut animus paulisper revocavit. *Usus*. *Instaurare animum collapsum*. *Aciem, bellum, caedem instauro*.

Instigatio, onis, f. Anhebung, Anreizung. Syn. *Permotio*, *impulsio*.

Instigo, as, avi, atum, are. anreizen, anheben. Syn. *Solcito*, *impello*, *incito*, *stimulo*; *stimulos animis subdo*; *stimulis concito*; *calcaria addo*, *admoveo*; *incendo*; *tanquam quibusdam verborum tardis ac facibus inflammo*; *laccio*. V. *Impello*, *incito*, *concito*, *excito*.

Instinctus, a, um. angereizt, angehebt. Syn. *Instigatus*, *plenus adhortantium vocibus*. *Usus*. *Homo nefario furore, ira, audacia instinctus*.

Instinctus, us, m. Antrieb, Anreizung. Syn. *Instigatio*, *afflatus*, *impulsio*. *Phras.* *Id non sine celesti offitio atque instinctu divino factum est*, dieses ist nicht ohne göttliche Eingebung geschehen. *Non sine celesti admonitu*; *non sine arcana celestique mentis incitatione*; *non sine Numinis certo afflatu factum est*. *Divino tactus spiritu*; *divino instinctus Numine*; *divino afflatus spiritu id consilium arripuit*. *DEus illi eam mentem objecit*; *DEus eum in eam mentem impulit*; *divini afflatus is spiritus fuit, qui ei hanc*

mentem dedit, qui ad id eundem hominem perhovit. *Ufus.* Instinctu divino affatusque.

Institor, oris, m. *Strimer.* *Syn.* Negotiator. *Ufus.* Institorum & opificum multitudo. *V. Mercator.*

Instituto, is, ui, utum, ere. *bernehmen, einen Anschlag machen, unterweisen.* *Syn.* Decerno, constituo; incipio; erudio. *Adv.* Occultè, sapienter, malè, bonè, liberaliter, non ita, optime, parum. *Ufus.* 1. Portorium, poenam instituere. Institueram ad te scribere. Iniquam legem & conditionem instituit. 2. *Incipio, anfangen.* Pieturam, sermonem instituere. Perge, ut instituisti. Ad alia diligentiam, quam instituisti. 3. *Compono, ordino, dispono, anstellen, anordnen, aufrichten.* Actionem, rationem rei peragende, litem instituere; civitates, collegia opificum condere & instituere. Officium institueret. 4. *Facio, machen, einsehen.* Institueret hoc edem, tutorem, testes, accusatores. 5. *Eruo, unterweisen.* Instituit illos ad iustitiam instituta. Vir literis, omni- bus disciplinis institutus. Vita instituta præceptis Philosophorum. *V. Incipio, Ordino, Docco, Erudio, Propono.*

Instituto, onis, f. *Verfähen, Anordnung, Unterweisung.* *Syn.* Institutum, disciplina, educatio. *Epi.* Antiqua, firma, præclara, perpetua. *Ufus.* Institutio doctoris ad conjugumque vitam accommodanda est. Eadem præceptis, eadem institutione for- matur. Ratio & institutio gubernande respiciunt. Stoicorum sectam & institutio- nem persequi. *V. Do, erudio.*

Institutum, i, n. *Gefähe, Inhalt, Verfähen.* *Syn.* Instituta ratio, mos, consuetudo. *Epi.* Modestia, nequiditudo, permodestia, robor, nefarium, patrum, veterum. *Ufus.* Civitatis leges, ritus publici instituta, mores, consuetudinem nolle. Tenere idem institutum & servare. Non naturi, sed instituto moderatus. Stoicis instituto uti. Ab instituto aliquid abducere. Ad institutum reducere, reverti. *V. Consuetudo, mos.*

Insto, as, stiti, stitum, are. *antreiben, anhalten.* *Syn.* Urgeo, persequerendo. *Adv.* Copiosus, plenus, remissus, vacillans. *Ufus.* 1. Victis strenue instare. Operi, vigilis maiorum instare. Cupide instare alicui de re quædam. 2. *Imminco, impendo, annahen.* Fatum aliquod im- pedit, aut instat jam plene. Iter, bellum instat. *V. Imminco, insto, urgeo.*

Instigator, a, um. *saumselig, träge.* *Syn.* Indolens ad res gerendas, maxime prom-

ptus. *Ufus.* Est hoc signum animi pruden- tis & non instrenui. *V. Timidus.*

Instrepto, is, ui, itum, ere. *rauschen.* *Ufus.* Siquid ferrens instrepat.

Instructio, onis, f. *Ausrüstung.* *Syn.* Appa- ratio, dispositio. *Ufus.* Instructio militum, rei bellicæ. *Instructio, Lehre, Unter- weisung, vulg. est.*

Instructor, oris, m. *Zurüster, Zubereiter.* *Syn.* Structor, qui convivii & mensæ in- struendæ curam habet. *Ufus.* Instructo- res & conditores convivii. Instructores legionum.

Instructus, us, m. *Zurüstung.* *Syn.* Appa- ratus. *Ufus.* Eodem instructu ornatuque comitatus.

Instrumentum, i, n. *Werkzeug.* *Syn.* Supel- lex, apparatus, subsidium ad aliquid agen- dum. *Epi.* Forense, litigiosum, acre, fra- ctum ex vulgi opinione, exiguum sanè atque modicum, magnum, præclarum, tantum, vulgare. *Ufus.* Homo multa instrumenta habet ad docendum. *Æs* & ferrum belli instrumenta. Arationes ma- gnâ impensâ magnoque instrumento tueri. Eloquentiam graviorum disciplinarum in- strumento locupletare.

Instruo, is, uxi, uctum, ere. *zubereiten, an- ordnen, unterrichten.* *Syn.* Paro, ap- paro, molior, orno, ano, comparo, armo, instatio, ordino, compono. *Adv.* Diligen- ter, magnifice, forte, augustius, bonè, me- dioctriter, separate. *Ufus.* Domum, hor- tos, convivium instruere & ornare. Na- ves, castrum instruere, armare, adornare. Actionem, calamitatem alicui, bellum, consilia instruere & apparare. Aliquem ad omne officium munit, consiliis ad nego- tium idoneis, cultioribus ad eloquentiam acuendam doctrinis instruere & compa- rare. Accusator instructus & subornatus. Homo ab historia instructus. Provincia copius & exercitu instructa. Exercitu ita ornatô atque instructô. *V. Docco.*

Insuavis, e. *unlieblich.* *Syn.* Injucundus, insulcus. *(Suavis.* *Ufus.* Insuavis tunc litters vita. *V. Odiosus.*

Inuescio, is, feci, factum, ere. *gewöhnen.* *Syn.* Auescio. *V. Auescio.*

Inuesco, is, fœvi, factum, ere. *gewöhnen.* *Syn.* Auesco. *V. Auesco.*

Inuetus, a, um. *ungetöhnt.* *Syn.* Insolens, imperitus. *(Aguatus.* *Ufus.* Inuetus belli, insolens armorum. *V. Imperitus.*

Insula, æ, f. eine Insel, Eiland. *Syn.* Terra ubique aquis cineta. *Epi.* Extrema, inculta, magna, media, parva & referta divitiis, plena, atque ornata, sacra, tenera, tota, venalis. *Intule* fructuosissima, multe. *Ufus.* Fabule ferunt, in beatorum insulis eos, qui casta aetatem egerunt, suum immortale ævum degere.

Insulse, ungeschickt. *Ufus.* Ineptè, frigide, insulse loqui.

Insulitas, atis, f. Ungeschicklichkeit. *Syn.* Stulticia, ineptia. *Ufus.* Quis ejus insulitatem ferat? *V. Ineptia.*

Insulsus, a, um. ungereimt, ungeschickt. *Syn.* Ineptus, frigidus, absurdus. *Ufus.* Adolescentens non insulius. O gulam insulsam! *V. Ineptus.*

Insulto, as, avi, atum, are. ungestüm über einen herpringen, anknurren, spotten. *Syn.* Irrideo, illeudo, irro. *Adv.* Vehementius. *Ufus.* In materias alicujus, in omnes, in rem publicam insultare. In calanitate insultare. *V. Insolens.*

Insom, ines, inesse. darinnen seyn. *Syn.* Sum, intideo. *Ufus.* Nullum dedecus reperiri potest, quod in hoc non inest. Inest in oratore perfecto omnium scientiarum absolutio. In hac vita nihil inest, nisi miseria.

Insomio, sumpsi, sumptum, ere. verbrauchen, vertun. *Syn.* Contumo, impendo. *Ufus.* Insomere laborem, aut sumptum in rem aliquam. *V. Consumo, impendo, Sumptus.*

Insuo, insui, sutum, suere. einwöhnen. *Syn.* Includo. *Ufus.* Insui in culeum.

Insuper, überdies, ferner. *Syn.* Præterea.

Insuperabilis, e. unersteiglich, unüberwindlich. *Ufus.* Insuperabilis Alpium transitus.

Insurgo, surrexi, surrectum, ere. aufstehen, empor kommen. *Phras. vulg.* Insurgere in autorem consilii, aufstehen, sich wider et nem zusammen rotten. Contra autorem nefarii consilii aut consiliere; eorum in autorem consilii; in autorem consilii eorum subito ingenia exarsere; in eum hominem contingere universi corpore. *V. Advorsor, resisto.* *Ufus.* Insurgere alius, die Grumme mehr und mehr erheben.

Insusorro, as, avi, atum, are. in das Ohr blasen. *Syn.* In aurem loquor. *Adv.* Familiariter, simulate. *Phras.* Insusurrabo, si quod verbum memoria non occurrerit, ich werde dir schon einflüßeln, wenn dir ein Wort nicht einfallen soll. *Insinu-*lanter suggeram; in aurem dicam, subveniam depreisa & laesivâ voce, ubi te memoria fugerit, ubi memoria vacillat; suggerendo hærentem in salebris expediam. *Ufus.* In aurem ejus quædam insusurravi. *Insusurrare* eandem cantilenam.

Intabesco, is, bui, bescere. verdorren. *Syn.* Exabesco. *Ufus.* Diuturno morbo intabescere.

Intactus, a, um. unberührt. *Syn.* Integer, inviolatus. *Ufus.* Intactus iustitio Hortentius pervenerat ad senectutem. Provincie bello intacte. *V. Integer.*

Intaminatus, a, um. unbesiegt. *Syn.* Incontaminatus, intactus, integer.

Integer, a, um. unversehrt, ganz. *Syn.* Incorruptus, inviolatus, intactus, castus; solidus, plenus, incolumis. *(Contaminatus, vitiosus. Adv.* Diutissime, planè. *Phras.* Tibi omnia eo bello manebunt integra, dir wird in diesem Kriege alles schadlos und unversehrt bleiben. Salva ac integra tui erunt omnia; lineata omnia sanctaque; integra inviolataque servabuntur; in valuatione omnium possessiones tuas sacrosanctas futuras tibi perituras; tota tibi omnia sanctaque fore possideor; incolumes manebunt fortune tue & illatae; intacta à bello & quod lajunt, facta tecta restabit fortuna domus tue. Integre florentesque, nusquam libatis opibus, erunt fortuna tue. *Ufus.* 1. Quo nemo integrior, nemo sanctior. Exemplum innocentie, viæque integerrimæ. Integerrimas gentes belloque intactas aggressus est. Dum valetudo, dum existimatio est integra. 2. Liber, frey, völlig, ganz. Omnem causam alicui integram reservare. Rem ad meam reditum integram esse jussi. Rem ad senatum integrum referre. Recipe me rudem & integrum discipulum. 3. Quod licet, erlaubt. Si mihi libera essent omnia ac integra. Mihi integrum est facere, vel non facere. Videmus, quibus integrum est. 4. In integro res est, die Sache steht noch gut. 5. De integro homini gratulari, wünsche ihm noch mehrs Glück. 6. In integrum restituere, wiederum in den vorigen Stand setzen. *V. Innocens, totus.*

Integrè, rein, keusch, unversehrt. *Ufus.* Vita integerrimè acta. In amicorum periculis castè ac integrè variari.

Integritas, tatis, f. Unschuld, unschädlicher Wandel. *Syn.* Innocentia. *Epi.* Cautior, & diligentior, gratulima, incorrupta, par, provincialis, singularis, spectata, summa, tanta. *Usus.* 1. Integritas corporis, valianis, Gesundheit und Wohlstand. 2. Singularis integritas & continentia, fidesque magnis in rebus spectata. Integritas incorrupta Latini sermonis. *V.* Innocentia, Virtus, Honestus, Probus.

Integro, as, avi, atum, are. erneuern, ergänzen. *Syn.* Reficio, recroo. *Usus.* Animus defessus audiendo, risu vel adnuratione integratur.

Integumentum, i, n. Dede, Kleid. *Syn.* Involutum. *Usus.* Frontis integumentum uti ad occultanda vicia. Aliquando evolutus es integumentis dissimulationis tue. Per quaedam involucria & integumenta perspicere aliquid.

Intellectio, onis, f. Verstand. *Usus.* Intellectio est, cum totum de parte, vel contra intelligitur.

Intelligens, tis, g. o. verständig, gelehrt. *Usus.* Teletos aures habet, & intelligens iudicium. Existimatur doctus, & cuiusvis generis intelligens.

Intelligenter, verständlich. *Vulgo:* Intelligibiliter. *Usus.* Intelligenter auditur.

Intelligentia, ae, f. Verstand, Erkenntnis. *Syn.* Prudentia, scientia, notio, cognitio. *Epi.* Animalis, communis, difficilis, magna, mediocrius, popularis, praestans, propria, vitiosa, vulgaris. *Usus.* Homines principio rerum omnium adumbratas intelligentias animo ac mente concipiunt. Ratione aliquid ac intelligentiam comprehendere. Honestum in nostram intelligentiam cadit. Intelligentiam suam intendere, insigere in aliquid. Intelligentiam praeferre, & alius antequam. Pars animae, intelligentiae & rationis particeps. Commune iudicium & popularis intelligentia.

Intelligo, is, lexi, lectum, ere. verstehen. *Syn.* Cognosco, sentio, capio, teneo, percipio; mente complector, percipio; cogitatione comprehendo, complector; animadverto, intelligentiam rei habeo; accipio, discio, animo percipio; intelligentiam & ratione comprehendo. *Adv.* Acriter, diligenter, haud, sane, male, melius; non ferre; non tam, optime, penitus, plane, praeclare, prout, prudenter, pulchre, quamprimum, recte. *Phras.* 1. Omnia se intelligere arbitratur, et mement, et versteht alles. Principua se intelligentia esse; solertissime se per-

spicere omnia; nihil se intelligentiae vim & notionem fugere; omnia se videre, intelligere & sapere plus, quam ceteros, arbitratur, omnia se comprehendere animo, omnia intelligentiam complecti; unum se eruditos habere oculos, si perinde existimat.

2. Quantum e litteris intelligere potui, so viel ich aus dem Briele verstehen habe können. Quantum conjecturam consequi; quantum assequi, conicere, sentire; quantum ex litteris percipere, colligere, animadvertere potui; ut animo, mente, cogitatione comprehendere potui; quantum qui e litteris interpretari potui.

3. Dialecticam praeclare intelligit, die Dialecticam Kunst versteht er wohl. Dialecticam animo mentisque comprehensam habet; disceptandi artem tenet, callet penitissime; acri mente cogitationeque complectitur; in dialecticis, etiam quae a vulgari intelligentia remotiora sunt, solertissime percipit. *V.* Cateo. *Usus.* Cernere & intelligere aliquid animo. Intellexi ex epistolis tuis.

Intemperans, tis, g. o. unmäßig. *Syn.* Immoderatus, libidinosus, impurus, cupidus, in libidinem effusus. *(Temperans.* *Adv.* Valdè. *Usus.* Intemperans in re alicujus cupiditate. Libidinosus, intemperans adolescentia. *V.* Immodestus.

Intemperanter, unmäßig. *Syn.* Intemperate, insolenter, immoderate.

Intemperantia, ae, f. Unmäßigkeit. *Syn.* Intemperies, incontinentia; insolentia. *(Temperantia.* *Epi.* Immoderata, impudentior, impura, inimica, moderata, multa, tanta, turpior. *Phras.* Quae ista hominis est intemperantia? was ist das für eine Unmäßigkeit? Quae est ista immoderate vitae ratio? Quae ista est vita, quam immoderate, intemperanter, luxuriose traducta! Quis iste luxus est, quam profusae libidines, quam intemperante perpotationes? Ista hominis vita sit, fortunis, opibus, flore aetatis tam intemperantur uti, abuti? modum cupiditibus nullum ponere, nihil non libidinosè, nihil non incontinenter audent? *V.* Luxuria. *Usus.* Intemperantia est a tota mente & recta ratione defectio, omnium eadem perturbationum mater. Explere alicujus intemperantiam.

Intemperatè, unmäßig. *Syn.* Intemperanter.

Intemperatus, a, um. unmäßig. *Syn.* Intemperans, immoderatus. *Usus.* Intemperatissimae perpotationes. *V.* Immodestus, immoderatus.

Intemperie, arum, f. böllische Plag-Geſter. *Uſus*. Quæ te intemperie agitant? *V. Furia*.

Intemperies, ei, f. Unmäßigkeit. *Syn.* Immoderatio, procacitas. *Uſus*. Intemperiem hominis, ferre non poſſum. *V. Immodestus*.

Intempestivè, un, elegen. *Syn.* Præpoſterè.

Intempestivus, a, um. unbequem, ungelegen. *Syn.* Præpoſterus, perversus. *Uſus*. Intempestivum convivium. Intempestiva loquacitas, epistola.

Intempestus, a, um. ſtille Nacht-Zeit eigen. *Syn.* Concupis. *Uſus*. Nocte intempeſtâ adſuit.

Intendo, is, di, tentum, & tenſum, ere. aufſpannen, anſpannen. *Syn.* Porrigo, extendo, intendo.) (*Renotto. Adv.* Longius, inaltioſè, quam maximè. *Uſus*. 1. Intendere oculos, mentem, cogitationem ad rem aliquam, ad negotia. 2. Contendo, anſpannen. Intendere arcum. Intendere & remittere vocem. 3. Cogito, enitor, denken, ſich Sinn haben, vermenſen. Quid intendit, quid cogitat? Aliquo ſe cupidoſitatem intendere. Curam rei pecti intendere. Animos intendere aliquo ac deſigere. 4. Infero, paro motor, anſtellen, ſich hervor thun. Liem, crumen, actionem in aliquem intendere; ſe adverſarium in inſiſtratum alicuius intendere. 5. Conſpiro, ſich zuſammenſehen. Intendunt ſe cælo nubes. *V. Cogito, conor*.

Intenſè, erſilich. *Syn.* Ardenter, vehementer, acriter, magno ſtudio, magna cupiditate. *Uſus*. Illud longè intenſius concupiſcimus, quod &c.

Intentio, onis, f. daß Aufſpannen, Abſicht, Meinung. *Syn.* Contentio, conſilium, ſcūs, ſcopus, animus. *Phaſ.* Hoc est intentione ſeci, vñg daß habe ich in der Meinung geſehen. Id ea mente, cogitatione, eo conſilio à me factum eſt; id tum contendeſcam, id volebam, ſpectabam, deſtinabam; eo conſilia noſtra ſpectabant; id animò deſignabam; huc ſerebat cogitatione; propoſitum mihi id unum erat. Ea mens erat, id conſilium eo in ſacto. *V. Scopus, ſcūs, propoſitum. Uſus*. 1. Mentem a cogitationum intentione ad tranquillitatem revocare. *Annus intentio, ſcūs contentio*. 2. Mens, conſilium, ſcopus, animus, Abſicht, Ziel, Meinung. Factive intentionis adverſariorum cum ſcripto contentio.

Intento, as, avi, atum, are. drohen. *Syn.*

Minor. Uſus. Arma, crimen, vim, facies, periculum capitis, intentare à cui. *V. Minor*.

Intentus, ōs, m. daß Aufſpannen. *Syn.* Porrectio, projectio.

Intentus, a, um. aufmerkſam. *Syn.* Attentus. *Phaſ.* 1. Intenti erant omnes ad id ſpectaculum, es waren aller Augen auf dieſes Schauſpiel gewendet. Mentem omnes oculosque intentos deſixosque habebant in id ſpectaculum; erecti ſuſpenſique in ſpectaculum animo intendebantur; deſixæ eo mentes cum oculis erant; intenti in id unum toti ſe avertabant; intentis oculis acerrimè rem omnem contemplabantur; ea res omnium oculos mentesque in ſe avertabat. *V. Attentus. Uſus*. 1. Animus intentus ad ſciendum. Dux intentus reciſiſendo exercitum. 2. Libemens, beſtig. Sermo paulò interior. 3. Intentatus, angedrohet. Tela jugulis civium; in patriam intentata.

Inter, unter. *Phaſ.* 1. Inter doctos numerari poſſet, er ſau unter die Gelehrten geſetzt werden. In numerum doctorum hominum referri, conſerri; in doctis conſerri; in doctorum hominum numero reponi; ad doctos aggregari poſſet. *V. Adnumerare. Uſus*. 1. Galba inter tot aequales unus excellens. Inter me & te multa ſæpe diſceptatio. 2. Interſum, unter etwã deſ. Homines inter ſe amant; loquuntur inter ſe. Milium, quod vos inter vos riſum tenere poſſitis.

Intercalaris, e. einzuſchalten, einzurücken. *Uſus*. Annus intercalaris, Schalt-Jahr. Mensis intercalaris, Schalt-Monath, Februarius. Dies intercalaris, Schalt-Tag.

Intercalarius, a, um. darzwiſchen kommend. *Syn.* Intercalaris.

Intercalo, as, avi, atum, are. zwifchen einſehen, einrücken, einſchalten. *Syn.* interpono, adjungo, proſo. *Uſus*. Num Romæ intercalatum ſit, ad me perſcriba. Cura, ut ſimulus annui, ne intercaletur.

Intercapedo, inis, f. geraume Zeit. *Syn.* Intervallum, intermiſſio. *Uſus*. Non poſſet me, intercapedinem ſcribendi ſtudentique ſecile.

Intercedo, is, ceſſi, ceſſum, ere. darzwiſchen ſehen, darzwiſchen kommen. *Syn.* Intervenio. *Phaſ.* Inter urbem colliculi aequos; intercedebant, zwifchen der Stadt waren etliche Hügel. Intercurrebant colliculi; urbis interſecti erant colliculi; inter urbem flumenque

que colliculi intrucant, interjacebant.
Ufus. 1. Gaudiis ferè ægritudo, læta tristibus intercedunt. Inter nos vetus usus, consuetudo, amicitia, magna officia, & paria intercedunt. Inimicitia mihi cum illo intercedunt. Nox una intercesserat.
 2. *Obsto, edictor, refragor, sich widersehen, damider sehn.* Sententiæ, legi, auctoritati alicujus intercedere. Meæ rogationi nemo tribunorum intercessit. 3. *Reprobo, interpro, aut, facin meum interpono, Mit. weise etwas für einen andern erbalten; oder, für einen Bürgschaft stellen.* Intercessi pro eo magnam pecuniam. *Intercedo, fürsprechen. vulg. est pro quo dicendum: supplicio, deprecor pro &c.*

Interceptio, onis, f. Auffassung. *Ufus.* Interceptio poculi, prædæ, manubiarum.

Interceptor, oris, m. Auffänger. *Ufus.* Prædæ interceptor & fraudator.

Intercessio, onis, f. Widerstand. *Epi.* Pestifera. *Ufus.* Intercessio, stultitiam intercessoris arguebat. *Intercessio, fürbitte. Vulg. est, pro quo dicendum: Deprecatio.*

Intercessor, oris, m. Verhinderer. *Epi.* Gravissimus; iniquissimus. *Ufus.* Nullò intercessore legem pertuli. Intercessorem parare. *Intercessor, fürbitter. Vulg. est, pro quo dicendum: Deprecator.*

Intercido, is, cidi, cisum, ere. zerschneiden. *Syn.* Interscindo. *Ufus.* Meæ ædes intercisa. *V. Cado.*

Intercido, is, cidi, ere. versallen. *Syn.* Cado. *Ufus.* Pereant amici, dum una intercidunt inimici. *V. Cado.*

Intercipio, is, cepi, ceptum, ere. auffangen. *Syn.* In itinere capto, aufero. *Ufus.* Litteras intercipere & aperire.

Intercisè, zerschnittener Weise. *Ufus.* Intercisè dicere.

Intercludo, is, clasi, clusum, ere. verhindern, hintertreiben. *Syn.* Prohibeo, nego. *Ufus.* Iter, si quam, comineatum, adversæ fortunæ periculum, libertatem alicui intercludere. Aditus ad aliquem omnes intercludere. Locum præsidis interclusum tenere. Legio à reliquo exercitu interclusa. Locus frondibus interclusus. Animam alicui intercludere. *V. Impedio.*

Interclusio, onis, f. Verhinderung. *Syn.* Impedimentum, occupatio. *Ufus.* Animæ interclusio, atque ipsius angustia.

Intercolumnium, ii, n. Wette zwischen zweien

Säulen. *Syn.* Columnarum interval-lum. *Ufus.* Signa omnibus intercolumniis disposita.

Intercurro, is, curri, cursum, ere. darzwischen laufen. *Syn.* Intercuro, intervenio. *Ufus.* Pugnantibus intercurrere civitatis principes. *V. Intervenio.*

Intercursus, us, m. Vermittelung, Darzwischenkunft. *Syn.* Interventus, intercessio. *Uf.* Consulium interkursu rixa sedata est.

Intereus, cutis, e. o. Das zwischen Haut und Fleisch ist. *Ufus.* Aqua intereus est morbus, quem Græci hydropem vocant, Wasser sucht. Medicamentum dare ad aquam intercutem.

Interdico, is, dixi, dictum, ere. verbiethen, untersagen. *Syn.* Prohibeo, veto, decretum interpono. *Ufus.* Aqua & igni interdictus. Prætor de fossis minimisque rebus interdicat. Huic fane vox interdicitur. *V. Prohibeo, interdictum, veto.*

Interdictio, onis, f. Verboth, Untersagung. *Syn.* Interdictum.

Interdictum, i, n. Verboth. *Syn.* Prætoris edictum, vetandi formula. *Epi.* Tyrannicum quotidianum. *Phras.* Tota urbs sub interdicto est, der ganzen Stadt ist durch ein Päpstliches Verboth der Gebrauch der gewöhnlichen Kirchen & Berathungen unterjagt worden. Urbs tota divinis interdicta est; cives omnes sacrorum adiutæ arcantur, prohibentur. Interdictum est Pontificiæ autoritate, nequa divina fierent in templis eius urbis. Pontificium interdictum. Pontificia interdictio cives omnes ab officiis divinis arceat; civitas omnis Pontificio interdicto affecta, perculsa, mulcata est; Pontificiæ autoritatis divinatorum usu privata, sacris interdicta est. Pontificio edicto triste silentium aris, templisque indictum est; sacris, sacrorum usu, templorum adytis cives omnes Pontificio edicto excludentur. *Ufus.* Cum aliquo interdicto contendere. Interdicta respuere.

Interdium, des Tags über. *Ufus.* Nocturnum interdium?

Interductus, us, m. Zwischen-Zug. *Syn.* Distractio, vel nota. *Ufus.* Oratio non spiritui pronunciantis, nec interducti libitarii, sed numero coacta debet insistere.

Interdum, bisweilen. *Syn.* Est, cum; non nunquam. *Ufus.* Geminatio verborum interdum vix habet, alias lepore non.

Intereā, unterdessen. *Syn.* Interim, tantisper, modis diebus, hoc interim spatio, inter hæc. *(Phras.)* *Ufus.* Hæc dum Romæ geruntur, Quintius intereā &c. Tu intereā cessabis.

Intereo, is, ivi, itum, ire. sterben, untergehen. *Syn.* Morior, pareo. *Adv.* Funditus. *Phras.* 1. *Multi cives peste interiere,* viele Bürger sind in der Pest umkommen. Magna civium interitio facta est; peste civium plurimi sunt confecti, deleti, peste velut incendio civitas desolavit; res civitatis vitæque pestilentia admodum sunt accise; peste, pennde ac si interneccinō bello certum esset, exhausta est civitas. 2. *Omnia interitura videntur,* es scheinet, es werde alles zu Grunde gehen. Ad exitum, exitum, interitum civitatis veniunt omnia; ad interitum ruunt omnia; peritum ire videntur omnia; propè absunt ab exitu res urbis; omnia nobiscum moritura videntur; omnia labi, fluere, occidere videntur. *V.* Pereo. *Ufus.* Sine dolore interire. *Tabula ille incendio interiit.*

Interquiro, is, avi, are. darzwischen reuten. *Ufus.* Dux interquirans suos alloquebatur.

Interest, es ist daran. *Syn.* Refert. *Phras.* 1. *Hic tua minimum interest,* das geht dich wenig an. Hoc tua nullam in partem interest; hoc ad te nihil; tua res in hoc nulla agit; hoc ad res tuas parum pertinet; hoc tua res non refert; hoc ad res tuas momenti nihil habet; vix nullam habet. 2. *Mea hoc multum interest,* mir liegt viel daran. Mea hoc multum refert; res mea hoc agere magis; hoc ad me valde pertinet; hoc ad res meas valde in omnem partem, in omnes partes plurimum; ad res meas multum interest, refert; permagni ponderis, maximi momenti ad res meas est; momenti, ponderis habet plurimum. Inest in ea res momenti plurimum ad causam meam. *Ufus.* 1. *Tuam rem multum interest.* Omnium interest. Plur., multum permagni interest, quibus multis res sunt. 2. *Differt, differentia est, differentia est,* es ist ein Unterschied. Inter doctum & rudem multum interest. Inter Zenonem & Aristotelem præter verbum in notationem nihil interest. Hæc inter dignitatis fortunæque gradus interest, interiacet.

Interfari, in die Rede fallen. *Ufus.* Tum Appius interfatur.

Interfector, oris, m. Mörder, Dörmlicher. *Syn.* Percussor. *Ufus.* Hostes & interfectores reipublicæ.

Interficio, is, feci, f. sum, ere, fectum. *Syn.* Neco, eueco, occido, ferro vitam eripio, morte multo, in vino, mortem afferio. *Adv.* Impune, nefarie, aperte, publice. *Phras.* 1. *Multi sine interfici sunt,* es sind viele um's Leben gekommen. Cedes maxima est facta; interneccio civium est consecuta; cives occisione deleti; mors allata, oblata multis; acerbissima morte affecti; numero viventium exturbati, jugulati, trucidati, de medio sublati; interempti, perempti, luce privati plurimi; multi cervices, jugulum ferro præhære; ferrum corpore recipere; lax crepta multis; multi viri expulsi ferro concidere; obtruncati in locis; magna cedes perpetrata; multi mortiferis vulneribus icti ceciderunt; multi spiculis perfolli, gladiis per adversam partem transixi; securi percussi proculcavati; magna strages, magna cedes est elita; ingenti cede prostrati sunt plurimi; interneccioni dati; morti dediti; pecoris modo concissi. 2. *Ipsæ se interfecit,* er hat sich selbst umgebracht. Mortem sibi ipse conceivit; vinum, manus sibi attulit; sibi sibi vitam exhaustit; ipse sibi ferro pectus trajecit; sibi sanguine manus ipse suas imbut; liberam mortis arbitrium occupavit; voluntarium mortem occupavit, sibi conceivit; occupavit satiem ipse adacto in pectus gladio, infelici dextera, suoque ictu mortem invenit; ferrum ipse sibi in pectus demisit; in ferrum pectore incubuit; sibi manu cecidit; hausto veneno; intercisit venas; arruptis venis, misso per venas sanguine longæ ætatis cruciatus antevertit, effugit; infamem vitam tarpisiano exitu solavit; sibi mortis diem adinovit; vitam sibi abruptam, extorsit; vite finem fecit; vinum manus sibi intulit. *Ufus.* Per insidias eum interfecisti. *V.* Cedes, interimo, occido.

Interjaccio, es, cui, ere. darzwischen liegen. *Ufus.* Interjacebat campus, colles huminebant.

Interjectio, onis, f. Einwurf. *Syn.* Interpositio. *Ufus.* Interjectio verborum.

Interjectus, is, m. Zwischenlegung. *Syn.* Interjectio. *Ufus.* Lana totæ interpositæ interjectæque deficit.

Interjicio, is, jeci, jectum, ere. Darzwischenwerfen. *Syn.* Interpono. *Ufus.* Natus quasi murus oculis interjicitur. Inter illorum ætates interjectus Cato. In voluptatibus nullo intervallo interjecto dies noctesque versari. Alii aliis interjecti.

Interim, unterdessen. *Syn.* Interea, tantisper, inter hæc. *Ufus.* Interim Varus Uticam venit.

Interimo, is, emi, emptum, ere. umbringen. *Syn.* Interficio, interim affero. *Ph. of.* A furioso homine interemptus est, er ist von einem unsißigen Menschen getödtet worden. Furiosi hominis manu percussus interiit, sublatuſ est; lux, vita illi erepta est; furiosi hominis manu ictus occubuit, mortem oppedit; eum homo furiosus ab jugulo, ita ut per costas ferrum emineret, terre affixit; stricto gladio pectus transegit; caltum illi in corde defixit; gladium supernè jugulo defixit; mortifero vulnere furiosi manu ictus præcepſ in vulnus obiit; prolapsus in vulnus cecidit exanimis; ejus latus homo furiosus gladio haurit; ejus pectus stricto gladio homo furiosus semel iterumque percussit. *V. Interficio.* *Ufus.* Lucretia se ipsam interemit.

Interior, oris, e. e. innerer. (*Exterior.* *Ufus.* Nil mente interius. Interior ædium pars. Interiores litteræ, & recondite.

Interitus, us, m. Untergang, Verderben. *Syn.* Occasus, obitus. *Epi.* Acerbus, crudelis, immaturus, justus, optatissimus, paternus, perceler, repentinus, similis, universus, voluntarius. *Ufus.* Natura omnium rerum interitus atque obitus conficit. Nihil non aliquando ad interitum redigetur. Ea res interitum reipublice afferet. Interitus & dissipatio. *V. Ruina, excidium.*

Interloquor, eris, locutus sum, loqui. Darzwischen reden. *Ufus.* Siccine iam interloqueris?

Interluceo, es, luxi, lucere. Darzwischen scheinen. *Syn.* Eluceo, emineo. Inter dignitates fortunæque gradus hoc interlucet, hoc discrimen est, ut dieser Unterschied.

Intermedius, a, um. mittelst. *Syn.* Medius, interiectus, intermixtus. *Ufus.* P. intermedius, colubas, orbemque in. & nomen intermedium. Est quidam interiectus, intermedius, & quasi temperatus, in nostro excellens, utriusque participes, vel utriusque reponas expers. *V. Medius.*

Interminatus, a, um. ohne Ende. *Syn.* Infinitus, æternus. *X. Terminatus.*

Interminor, aris, atus sum, ari. sehr drohen. *Syn.* Minor. *V. Asinari.*

Intermissio, onis, f. Unterlassung, Stillstand. *Syn.* Intervallum, intercapedo, relaxatio. *Ufus.* Nunc propter intermissionem forensis operæ sine ulla intermissione temporis dies noctesque litteris voco.

Intermitto, is, misi, missum, ere. unterlassen. *Syn.* Interdum conquiesco, intermissionem facio. (*Retineo.* *Adv.* Jam diu. *Ufus.* 1. In maximis occupationibus non nunquam intermitto studia doctrinæ, consuetudinem pristinum. 2. Planities intermissa collibus. Paucis diebus intermissis, darzwischen laufen.

Intermorior, eris, mortuus sum, mori. erstereben. *Syn.* Perco, morior. *Ufus.* Nullum apud te officium intermoritur.

Intermundia, orum, n. die Weite, so zwischen einer und anderer Welt liegen sollte. *Syn.* Spatium inter mundos Epicuri interjectum. *Ufus.* Tanquam modo ex Epicuri indermundiis descendisset.

Internecinus, a, um. verderblich, höchst schädlich. *Syn.* Crudelis, inexpiabilis, ubi necesse sit, omnes necari. *Ufus.* Bellum internecinum.

Internecio, onis, f. Tödtung, gänzliches Verderben und Untergang. *Syn.* Extinctum, internitus, extinctio. *Epi.* Magna. *Ufus.* Internecionem facere. Internecione cives liberare. *V. Cades.*

Interneco, as, cui, necatum, are. alles nieder machen, ermorden. *Ufus.* Hostibus internectis. *V. Interficio.*

Internoſco, is, novi, ere. unterscheiden. *Syn.* Socerno, discerno. *Adv.* Difficulter, perdifficiliter. *Ufus.* Verum à falso; dignumque, an indignum sit, internoſcere. *V. Discerno.*

Internuncius, ii, m. Unterhändler. *Syn.* Interpres. *Epi.* Assiduus. *Ufus.* Assiduus cum illo internunciis egi.

Intero, is, trivi, tritum, ere. einbroden. *Ufus.* Tu intuitiſti, tibi exedendum est.

Interpellatio, onis, f. Verhinderung durch Widerspruch. *Syn.* Interventus. *Ufus.* Interpellatione mei familiaris interrupta est mea epistola.

Interpellator, oris, m. Verhinderer, Widersprecher. *Syn.* Interventor. *Epi.* Minus mo-

nolens. *Ufus.* In litteris sine interpel-
lationibus molestis verior.

Interpello, as, avi, atum, are. verbinden,
Mereu reden. *Syn.* Interrumpo, impedi-
mento sum. *Adv.* Odiose paulum. *Ufus.*
Tu vero ut me interpelles & appelles, ut
obloquere & colloquere, velim. Ab ali-
quo interpellari. *V.* Impedio.

Interpolo, as, avi, atum, are. verbessern,
ausputzen, hinein fügen. *R.* & πολέω,
verto. *Syn.* Renovo. *Ufus.* Togam præ-
textam quovannis interpolare. *Ades* in-
terpolare. Demendo, mutando, curando,
ne littera appareat, interpolando.

Interpono, is, posui, positum, ere. zwischen
einsetzen. *Syn.* Interjicio, in medio col-
loco. *Adv.* Facete. *Phras.* 1. *Metæ*
orationi leviora argumenta interponimus,
die geringern Beweissthümer setzen wir
in die Mitte der Rede. Leviora argu-
menta mediæ orationi inteximus, inclu-
damus, inferimus, interjicimus; in mo-
dum orationem consuevimus, conferimus;
levioribus argumentis in media oratione
locum damus. 2. *Hic me causis non in-*
terponam, ich werde mich in diese Hän-
del nicht legen. In res tam ancipites &
tumultuosas me non immittam; non in-
feram, non intradam, non offeram, non
applicabo, non mucebo; curando alie-
na non me co sciens prudensque demit-
tam, unde exitum videam nullum. *V.*
Implico. *Ufus.* Sæpè etiam verius in-
terponitur. Se, suam fidem in aliquam
rem interponere. Autoritatem suam ac
operam, studium, laborem pro aliquo
interponere. Non interpono meum judi-
cium. Audacie alicujus se, legem, reli-
gionem interponere.

Interpositio, onis, f. Unterhandlung. *Epi.*
Conciliator. *Ufus.* Cum personarum cer-
tarum interpositione.

Interpositus, us, m. Zwischensetzung. *Syn.*
Interjunctio. *Ufus.* Interpositus terræ.

Interpres, etis, m. Dolmetscher, Ausleger.
Syn. Explanator, internuncius, conjector.
Epi. Præclares, religiosus, vasserratus.
Interpreses exorcistarii, fallaces, indi-
scuti, molles, prudentissimi, publici, vete-
res. *Ufus.* interpretes Poëtarum Grain-
matici. Astrologus cœli interpres. Per
interpretem agere, loqui. Per amicos,
sequentes & interpretes judicium cor-
rumpere.

Interpretatio, onis, f. Auslegung, Dolmets-
schung. *Syn.* Notatio, Etymologia. *Epi.*
Sæpe acuta, nimis callida, indigena, magna,

malitiosa, mendax, non molesta. *Ufus.*
Juris, verbi scripti vis & interpretatio.
Somnia interpretatione explicare.

Interpretor, aris, atus sum, ari. verdolmets-
schen, auslegen. *Syn.* Interpretationem
facio; expono; interpretatione explico,
expono; rem obiectam declaro. *Phras.*
1. *Interpretor Græcos Platoni libros,* die
Griechischen Bücher des Plato verdol-
metschen. Platonem de Græcis conver-
tere; Græca propè iisdem verbis Latinè
versa dicere. Quæ Plato Græcò sermone
tractavit, Latinus litteris mandare. Græca
Latinè reddere; in Latinum convertere;
de Græcis Latinè dicere; in Latinum trans-
ferre; Latino sermoni, Latinæ consuetu-
dini tradere. 2. *Eam rem variè interpreta-*
bantur homines, diese Sache hat man un-
terschiedlich aufgenommen, und ausge-
legt. Eam rem alii alio trahebant; alii
civile id rebantur, quidam ad sæviciam
trahebant; ea res non uno modò ab
omnibus accepta est; aliis in superbiam
vertentibus, ac per ambitionem factam
memorantibus; aliis benignius interpre-
tantibus; res accepta asperè à plerisque
omnia pravè æstimantibus; in deterius
referentibus; in deterius recta detorquen-
tibus; mollius contra ab aliis, ex indole
mitiore, facta æstimantibus. *V.* *Accipio in*
bonam vel malam partem. *Ufus.* Legum,
verborum vim interpretari. Interpretari
voluntatem alicujus ex facto. Dicta malè,
vel mitiorem in partem interpretari.

Interpunctio, onis, f. Unterscheidung. *Syn.*
Interpunctum, interductus. *Ufus.* Res
parvæ propè in singulis litteris, atque in-
terpunctionibus verborum occupata.

Interpunctum, i, n. Unterscheid. *Syn.* In-
terpunctio, distinctio. *Ufus.* Interpuncta
verborum.

Interpunctus, a, um. untergezeichnet, unter-
schieden. *Syn.* Distinctus. *Ufus.* Inter-
puncta aliis & distincta intervalla ora-
tionis delectant.

Interquiesco, is, quievi, etum, ere. Darzui-
schen ruhen. *Syn.* Requiesco. *Adv.*
Paulum.

Interregnum, i, n. Zwischen-Regiment bey
verledigtem Throne. *Syn.* Tempus, quò
rege vacat regnum, dum novus creatur.
Ufus. Res ad interregnum spectat, ve-
nit, deducta est.

Interrex, regis, m. Interimß, Vermeser bey
verledigtem Throne. *Syn.* Qui demortui
regis locum tenet. *Ufus.* Interregem fa-
cere, creare, eligere, prodere,

Interrogatio, onis, f. eine Frage. *Epi.* Interrogationes captiosae, fallaces, faciles, aptae, paucissimae, stultissimae.

Interrogatiuncula, ae, f. eine kleine Frage. *Epi.* Interrogatiunculæ angustæ, minutæ. *Ufus.* Cato minutis interrogatiunculis, quasi punctis, quod proposuit, effecit.

Interrogo, as, avi, atum, are. fragen, forschen. *Syn.* Quæro, percunctor, rogo, requiro, sciscitor, rogito. *Phros.* Abitu eum interrogaui, ich habe ihn öfters gefragt. Interrogando uisi, quædā de eo, quid egisset; requirebam ex eo, sciscitabam; captiosam etiam interrogationis genere uterari percontabar solent, rogitabam, nihil tamen percontationibus ex eo exsculpere poteram. *Ufus.* Interrogari ab aliquo de aliqua re.

Interrumpo, is, rupi, ruptum, ere. unterbrechen. *Syn.* Interpello, diuino. *Ufus.* Pontem interrumpere. Amicidum interruptam instaurare. Interruptis ac morientibus vocibus.

Interruptus, æ, m. zertheilet. *(Continentera.* *Syn.* Intercisus, incilun.

Interseindo, is, scidi, scisum, ere. zerschneiden. *Ufus.* Pontem ei à tergo interseindi iussit.

Interscribo, is, psi, ptum, ere. darzwischen schreiben. *Ufus.* In litteris tuis obsequi interscripsi.

Interseco, as, cui, sum, are. zerspalten. *Syn.* Seco.

Intersepio, is, psi, ptum, ire. unterzäumen. *Ufus.* Urbein vallō intersepire.

Interseptus, æ, um. verzäunet, verlegt, vermacht. *Syn.* Interclusus, obstructus, calatus, munitus. *Ufus.* Iter ad gloriam nemini est interseptum.

Interspiratio, onis, f. Athemholuna. *Syn.* Respiration. *Ufus.* Aequalibus interspirationibus uti.

Intersum, es, esse. dabey seyn. *Syn.* Adsum. *(Absum.* *Ufus.* 1. Consiliis, in consiliis aliorum intere le. Ipse intersum, præsens vidi. 2. Intercedo, darzwischen seyn. Inter eos Tiberis & pons interest. *V.* Præsens, coram.

Intertrimentum, i, n. Verlust, Schade. *Syn.* Letrimentum.

Interturbatio, onis, f. Beunruhigung. *Ufus.* Animi interturbatio,

Interturbo, as, avi, atum, are. irre machen; beunruhigen. *Syn.* Valdè turbo.

Intervallum, i, n. Weite, Zwischen-Raum. *Syn.* Spatium, discrimen. *Epi.* Infinitum, longum, maius, minimum, perlongum, latum, tantum. Intervalla æqualia, certa, distincta, interpuncta, dupla & tripla, imparia, modica, multa, reliqua, sesqui altera. *Ufus.* 2. Temporum locorumque intervallō longō disjuncti sumus. Dolor si longus est levior; dat enim intervalla, & relaxat. Intervalla vocis, sonorum in loquendo. *Temporis spatium.* Zeit. Tantō intervallō ad te revisti. Longo intervallō te non vidi. Atticisinus mihi ex intervallo regustandus est. *V.* Spatium.

Intervenio, is, veni, ventum, ire. darzwischen kommen. *Syn.* De improvīsō venio, incurro, intercedo, intersum. *Ufus.* Vereor, ne molesti quidam loquentibus nobis interveniant. Casū interventum est.

Interventor, oris, m. Verbinderer. *Ufus.* Vacuō ac ab interventoribus liberiore die.

Interventus, us, m. Darzwischenkunft. *Syn.* Inopinatus adventus. *Ufus.* Interventus ejus & interpellatione iurgium diffusum est.

Interverto, is, verti, versum, ere. verwortheilen, wechlelen. *Syn.* Præcipio, intercipio. *Ufus.* Dona, pecunias, ædilitatem intervertere alicui, atque ad se transferre.

Interviso, is, si, sum, ere. heimsuchen. *Syn.* Invito. *Alz.* Crebro. *V.* Viso.

Intestabilis, e. untüchtig zum Zeugen. *Syn.* Qui nec testem agere, nec testimonium facere potest. *Ufus.* Homo sacer, sceleratus & intestabilis.

Intestato, obne Testament. *Syn.* Nullō factō testamento. *Ufus.* Intestato mortuus est.

Intestatus, æ, um. der kein Testament gemacht hat. *Syn.* Intestato mortuus.

Intestinum, i, n. der Darm. *Syn.* Illa, viscera. *Epi.* Medium. *Ufus.* Graviter exintestinis laborabam. Tum adstringentibus se intestinis, tum relaxantibus.

Intentus, æ, um. einheimisch. *Syn.* Domesticus, interior. *(Extranus.* *Ufus.* Occisum, intestinum bellum. Intestinum, inclutum malum. Intestinus timor, dolor.

Intexo, texui, textum, ere. mischen. *Syn.* Con-

Contexo, interpono, implico. *Adv.* Prudenter. *Ufus.* Aliquid in causa prudenter intexere. Vestis coloribus variis inexta.

Intimè, intimlich. *Syn.* Enixè; ex animo. *Ufus.* Intimè aliquem commendare.

Intimus, a, um. der innerste. *Syn.* Reconditus, arcanus, familiaris. *Phras.* Intima sua mihi concedit, er vertraut mir alle Heimlichkeiten. Ad intima ejus consilia perveni; arcana omnia, abditosque sensus speculor; arcana omnia vel in ipso prolente cognosco; arcana eius omnia elico. Intimus sum eius consiliis; nihil consiliorum ejus me latet. *V. Arcanus.* *Ufus.* 1. Intimi se ipsos animi, consilia intima. Ex intima arte & Philosophia multa disputavi. 2. Domestici, familiaris, Vertrauter. Antonius Clodio intimus. Est in meis intimis. Tectissimus ad alios, intus apertior sum.

Intingo, is, tinxi, tinctum, ere. naß machen. *Syn.* Madefacio, humecto.

Intolerabilis, e. unerträglich. *Syn.* Non ferendus intolerandus. *(Tolerabilis. Adv.* Admodum. *Phras.* Intolerabilis est eius arrogantia, sein Hochmuth ist unerträglich. Res est iniqua, acerba, & omnes intoleranda; immanis est eius, nec ferenda insolentia. Quis hominem cum ea superbia & insolentia ferat? *Ufus.* Dolor, feditas intolerabilis.

Intolerandus, a, um. unerträglich. *Syn.* Intolerabilis. *Ufus.* Intoleranda licentia.

Intolerans, tis. g. o. der etwas nicht ertragen kan. *Syn.* Impatiens, impotens. *Ufus.* Corpora laboris intolerantissima. *V. Impatiens.*

Intoleranter, unleidlich. *Syn.* Insolenter. *Ufus.* Intoleranter dolere, se jactare.

Intolerantia, ae, f. Unerträglichkeit. *Syn.* Insolentia. *Ufus.* Haec non privati insania sed regis intolerantia est.

Intono, as, ui, are. donnern. *Syn.* Tono, jano. *Ufus.* Hesternae concionae vox intonuit.

Intusus, a, um. unbeschoren. *(Tonsus.* Coma intonsa.

Intorqueo, es, torisi, tortum, ere. umdrehen. *Syn.* Iamito, jacio, iaculor. *Ufus.* Telemachus, calumniam intorqueo in aliquem.

Intus, innerhalb. *Syn.* Inter, in interiore parte. *Ufus.* 1. Intra muros. Haec intra

decem annos sunt gesta. 2. *Intus* quoniam necesse sit, weniger, als vonnöthen wäre. Intra modum loqui. Epulamur non modo non contra legem, sed etiam intra legem.

Intractatus, a, um. unabgerichtet. *Ufus.* Equus intractatus, indomatus.

Intremo, is, ui, ere. erzittern. *Syn.* Tremo.

Intrepidus, a, um. unerschrocken. *Syn.* Sine pavore, audacter, posito metu.

Intrepidus, a, um. unerschrocken. *Syn.* Impavidus, timore solutus. *V. Audax.*

Intrico, aris, aris sum, ari. vermirren. *(Extrico. V. Implico.*

Intro, hincin. *Ufus.* Ire, ferre intro.

Intro, as, avi, atum, are, hincin gehet. *Syn.* Introceo, inco, subco, ingredior, accedo. *(Exco. Adv.* Penitus. *Phras.* Tu mea domum intrare ausus es? du hast dürfen in mein Haus hincin gehen? Tu meas aedes penetrare; tu in aedes accedere; tu vestigium in aedes facere; tu intro te conjicere ausus es? Tu eo pedem inferre; tu vestigium ibi ponere; eo te inferre; pelem ibi ponere ausus es? *V. Ingrederior. Ufus.* Intrare limen, domum, regnum. In aliquis familiaritatem intrare. *V. Inco.*

Introduco, is, xi, etum, ere. hincin führen. *Syn.* Induco, facio, adduco, fingo. *Ufus.* Consuetudinem, ambitionem in urbem introducere, illum reprehendere, qui initium introduxit. Introducere aliquem loquentem.

Introductio, onis, f. Einführung. *Ufus.* Adolescentum nobilium introductiones iudicibus pro praemio suere.

Introito, is, ivi, itum, ire. hincin gehen. *Syn.* Intro. *(Exco. Adv.* Honestus. *Ufus.* In urbem, in vitam introire. *V. Intro, ingredior.*

Introferor, ferris, ferri. hincin getragen werden. *Ufus.* Noctu introferri solitus est ad mulierem.

Introitus, us, m. Eingang. *Syn.* Aditus. *Epi.* Apertus, clandestinus, desertus, nocturnus, prius. *Ufus.* 1. Ad omnes portas & introitus armatos homines opponit. 2. Ingressio, initium, Anfang. Hic sit introitus defensionis.

Intromitto, is, misi, missum, ere. einlassen. *(Emitto. Ufus.* Limen patefactum est, ut intromissus me in lecto trucidaret.

Introspectum, vel Interspectus, etiam dicitur. *Ufus.* **Introspectum turpis.**

Introspectio, is, specti, spectrum, ere. einsehen. *Syn.* Inspicio. *Adv.* Penitus. *Ufus.* Agite, inferte oculos in curiam, introspectite omnes reipublicae partes, perspicite omnium mentes. *V. Considero.*

Introvoco, as, avi, atum, are. binein rufen. *Syn.* Accerso, advoco. *(Exoco.*

Intrudo, is, trusi, trusum, ere. eindringen. *Ufus.* Ipse se inferebat, intrudobat. *V. Implico, interpono.*

Intueor, eris, tuitus sum, eri. ansehen. *Syn.* Video, contueor, contemplor, aspicio. *Adv.* Acriter, bene, paulisper, studiosè. *Phras.* Hic mos est hominum, ut in repentinis adversisque casibus caelum intueantur, die Leute plagen in gähen widerwärtigen Zufällen nach dem Himmel zu schauen. Ut si quid præter opinionem & contra voluntatem accidit, caelum suspiciant, aspectent; ad caelum spectent, oculos tollant, aciem oculorum intendant. 2. *Immotis oculis me intueatur, et schauet mich beständig an.* Aciem in me intendit, exacuit, exercet; oculos in me defigit; hæret in vultu meo; oculos à vultu movet. *V. Aspicio.* *Ufus.* Intuebamur, nec tuendi satietas nos capere poterat. Intueri aliquid oculis, animò complecti. Animò aliquem infestò, iniquò, infensò intueri. Aliquid acriter intueri. *V. Video.*

Intumeo, vel Intumescio, is, tumui, ere. schwellen. *Syn.* Infior, in tumorem convertor. *V. Tumesco.*

Intus, dariinnen. *(Foris.* *Ufus.* Intus inclusum periculum, intus equus Trojanus.

Invaso, is, vasi, vasum, ere. angreifen, anfallen. *Syn.* Adorior, impetum facio, involo, irruo, irrumpo, peto, vim facio, incurro in aliquem, incurso, invehor. *Phras.* Invasit hominem terror, dem Menschen ist ein Schrecken aufkommen. Incidit terror animò hominis; incessit hominem terror; repentinò terrore percussus est. *V. Terror.* *Ufus.* Invadere aliquem, in alicujus nomen; in prædam. Mirus hominem furor, dolor, terror invaluit. In arcem causæ invasi. *V. Aggredior, Impetus, Adorior.*

Invalesco, is, valui, ere. stark werden. *Syn.* Novas vires fumo, corroboror, confirmor, firmior fio. *Ufus.* Invaluit, potentius jam malum est, quàm ut sedari possit. Invaluit adeo ejus audacia, & vetustate corroborata est. *V. Cresco.*

Invaletudo, is, f. Ungeßundheit. *Syn.* Valetudo infirma. *Ufus.* Invaletudine valde commoveor & conturbor.

Invalidus, a, um. schwach, blöd. *Syn.* Infirmus. *Ufus.* Invalidi, imalites. *V. De his infirmus.*

Investio, onis, f. Einfuhrung. *(Exportatio.* *Ufus.* Rerum, quibus abundamus exportatio; quibus egemus, investio.

Inveho, is, xi, Etum, ere. binein führen. *Syn.* Importo. *Adv.* Acerbius, apertè, asperius, contumeliosius, copiosè, graviter libentius, paratius, petulantius, thethoricè, vehementius. *Ufus.* 1. Pecuniam in ærarium invectæ. Quemcunque casum fortuna invexerit, fer. m. 2. *Inveho in aliquem, objurgo, einen anzuheften mit Worten.* Acerbè in aliquem invehi, maledicere, insectari. Vehementius in illum negatorem invehebat. Invehens in Catonem Cæsar. *V. Objurgo.*

Invenio, is, veni, ventum, ire. erfinden. *Syn.* Reperio, deprehendo, prævestigo, nanciscor, excogito. *Adv.* Acutè, planè, sapientius, subdolè, versutè. *Phras.* Pleraque artes Græci invenere, die meisten Künste sind von den Griechen erfinden worden. Græcia inventrix doctrinarum, primæ artes peperere, produxerunt Græci; artium plerarumque cognitionem Græcia aperuit; artium incunabula plurimarum in Græcia sunt. *V. Excogito.* *Ufus.* Facinus, astutiam, crimen, remedium, rationem invenire & comminisci. Invenio, te in culpa esse.

Inventio, onis, f. Erfindung. *Ufus.* Illavis, quæ investigat occulta, inventio & excogitatio dicitur.

Inventor, oris, m. Urheber, Erfinder. *Syn.* Autor. *Ufus.* Cicero princeps & autor copiae verborum, inventor, compositor, architectus.

Inventrix, icis, f. Urhebertin, Erfinderin. *Ufus.* Inventrix & magistra legum Philosophia,

Inventum, i, n. ein erdachtes Ding, Erfindung. *Epi.* Probabile, necessarium, antiquis divinum. *Ufus.* Tot artes, tot scientiæ, tot inventa. Eorum inventis & legibus omnem rempublicam constitutam habemus.

Invenustus, a, um. unholdselig. *Ufus.* Quod

Quid proposit, explicat expedite non minus auctor.

Invencundus, a, um. unverkämmt. Syn. Invencundus, non verecundus. (Verecundus. Usus. Inverecundum animi ingenium pollidet. V. Inpulens.

Inverso, onis, f. Verfehrung. Syn. Ironia. Usus. Inversio verborum.

Inverso, is, verti, versum, ere. verfehren. Syn. Inverso, verito, pervarto. Usus. Perversionem nobis negotium invenit. Quam cito se invertit! V. Verso.

Investigatio, onis, f. Nachspürung, Erfundung. Syn. Inquisitio, indagatio, conquisitio veri. Epi. Facillior, propria.

Investigator, oris, m. Erforscher. Epi. Acer & diligens. Usus. Varro diligentissimus investigator antiquitatis.

Investigatio, as, avi, atum, are. nachgrübeln. Syn. Exquiro, indago, scrutator, perscrutor, perquisitor, vestigiis odoror. Adv. Diligentius. Usus. Perquirere, perscrutari; investigare conjurationem. V. Indago, Quero.

Inveterasco, as, veteravi, atum, are. veralten. Syn. Convalesco. Usus. Nihil inveterasce, nihil exingui, nihil cadere debet eorum, in quibus beata vita consistit. Inveterasce iam ea opinio. Mala haec inseda, & inveteravit in nobis populi Romani. Inveterata nostra aetate.

Inveteratio, onis, f. Veraltung. Usus. Ut in corporibus inveteratio aegre pellitur, & a animis perturbatio.

Invicem, bep einander, von einander. Syn. Vicissim. Usus. Totos dies crastina invicem.

Invictus, a, um. unüberwindlich. Syn. Qui non potest, inexpugnabilis, insuperabilis. (Devictus. Usus. Quibus viris invicta stat? Nomen invicti imperatoris consecutus. Animi ex quoque invicti magnitudo. V. Fortis, Insuperbia.

Invidia, x, f. Neid. (Misericordia. Usus. Invidia est aegritudo suscepta propter amissam res secundas, quae nihil nocens est. V. Invidia.

Invidia, as, di, ere. neiden. Syn. Alienis res morreo. (Favore. Adv. Aperte, aperte, obscure, occulte, pallulum, ve-

hementer, valde, sane. *Phras. Multi mihi invident, viele sind mir neidig. Sumpt, quor meus in hac republ. splendor ostendat, lœdat, pungat, angat, sollicitet, afficiat, urat, torqueat, excruciet, gravius afficiat. Non desunt, quos mea dignitas, mea amplitudo malè habeat; quibus dolori sit meus honor. Florere me dignitate, existimatione, honore; tantum honoris mihi haberi nunnulli molestè, graviter, acerbè, aegre, iniquò animò, non satis æquò animò ferunt. Angit animos quorundam hic splendor meus; sollicitos habet quosdam hæc dignitas mea. Valde me multorum invidia exercet; multum est mihi cum invidis negotii; novi multorum animos in me malevolentia insusos; invident multi mihi, mordent clanculum. V. Invidus. Usus. Alterius honori, virtuti, fortunis præstantibus & florentibus invidere.*

Invidia, æ, f. Mißgunst, Eibgunst, Neid. Syn. Malevolentia, offensio. Epi. Aliena, communis, detestanda, falsa, imbecilla, iniquissima, inveterata, justissima, magna, par, popularis, recens, senatoria, singularis, summa, tribunicia, vana, mens. Phras. Invidiam alicui conferre, einen in Mißgunst bringen, verhasse machen. Invidiam alicui conferre, commovere, facere, parare; in invidiam rapere, vocare, adducere; invidiam facti conferre in alterum; invidiam gratiæ externæ onerare aliquem; lacerare invidiam clarissimum quemque; invidiæ mactare. 1. Invidiam incurri, ich bin in Mißgunst kommen. In invidiam veni; invidiam subii; in invidiam adductus sum; invidiam contraxi. 2. In invidia sum apud omnes, ich bin bey allen verhasst, und in Mißgunst. Invidiam omnem omnium habeo, sustineo; in invidia sum; ex invidia laboro; invidiam præmor, flagro, conflagro, ardeo aliena. Invidia sum præcipua inter omnes. V. Quosus, Invidiosus, Odium. 3. Modestia invidiam lenit, die Demuth und Eingezogenheit pflegt Neid und Mißgunst zu lindern. Invidiam modestia sedat, comprimit, restinguit, extinguit; modestia vivendi ratio multum de invidia opum deonorat; invidiam levat, liberat; efficit, ut invidia ponatur, deponatur, decedat; ut invidiæ quasi sanguis mittatur. Usus. Invidiam alicui consistere. Invidiam augere, inflammaré, die Mißgunst vermehren. Invidiam a se transferre, hoc, was einem verhasst machen kan, von sich auf einen andern schieben. Alii a splendore invidiam, durch Verachtung der andern sich bep andern in Eunst und Ansehen setzen. Distinxi, statuere invidiam, für Neid besetzen.

Invidiola, æ, f. kleine Mißgunst, Meid.
Usus. Nescio, quid inter eos invidiola
 exortum est.

Invidiosè, mißgünstig. *Syn.* Odiosè. *Usus.*
 Invidiosè aequum criminati.

Invidiosus, a, um, verhaßt. *Syn.* Odiosus,
 invidus, invidiam habens. *Phras.* 1. *Invi-*
diosa est ea dignitas, die je Würde ist sehr
 verhaßt. Magna habet ea dignitas invi-
 diam; multorum luminibus offusc; mul-
 torum luminibus obtrunc ea fortasse meæ
 amplitudo; invidus est; in invidiam est ea
 dignitatis aequalitas; tantum animos multo-
 rum dignitatis ista species. *V. Invidiosus.* 2.
Invidiosus est, multumque invidus, er ist be-
 vielen verhaßt. In sciamam plurimorum
 invidiam incidit; nulla fratur hominum
 benevolentia; premitur odio multorum;
 in odio, in invidiam est apud multos; pauci
 sunt, qui illi faveant; qui bene de illa
 animam; qui bene de illo existimant. *V.*
Odiosus, invidus. *Usus.* Invidiosa posses-
 siones. Erit hoc tibi invidiosum. Aliquis
 invidiosus, ac multis offensus.

Invidus, a, um, neidisch. *Syn.* Obtruncator,
 niger, malevolus, lividus, iniquus, male-
 dictus, inanicus, alienis bonis morens.
Phras. 1. *Multi sunt tui invidi*, es sind dir
 viele neidig. Multi sunt tui laudis inimi-
 ci; multos habes obtruncatores malevolen-
 tissimos; multorum de te minus commodi
 sermones à malevolentia protecti volitant,
 lacerant te, sanctusque tuam invidi non
 pauci; magna invidie potestas tibi imminet,
 in te conflata est. 2. *Nunquam desunt*
invidi, es fehlt niemahls an Neidern.
 Nunquam desunt potestates quedam homi-
 num aliena laude dolentium, alienis
 bonis morentium; ubique incurras in
 homines malevolos, invidos, & ad cri-
 minationem expeditos. Quis est, quem
 nulla unquam attingit invidia? qui in-
 vidiam non experitur? quem non mor-
 deat aliorum invidentia? *V. Invidio,*
invidia.

Invigilo, as, avi, atum, are. fleißig wachen.
Syn. Cum cura & sollicitudine vigo.
Phras. Scito, me quiete publica invigilare,
 du mußt wissen, daß ich auf die allge-
 meine Ruhe Acht habe. Scito, me
 in speculis esse; in specula collocatum,
 constitutum; scito, mihi quietem publi-
 cam curae esse; meæ curæ ac vigilantie
 esse demandatam; excubare me animo;
 curas meas omnes, consilia, cogitatio-
 nes in tuenda quiete publica evigilare,
V. Sollicitus.

Inviolatus, unversehrt. *Syn.* Integre, in-
 corrupte.

Inviolatus, a, um, unversehrt. *Syn.* Integer,
 incorruptus. *Phras.* *Inviolata*
statuit vestra amicitia.

Inviso, is, visi, visum, visere. belmsuchen
Syn. Viso, visito. *Usus.* Saepius domum
 nostram invisas, rogo. *V. Viso.*

Invisus, a, um, verhaßt. *Syn.* Odiosus,
 quem apud animo videre, ferre, intueri
 non possumus; qui in odio est apud ali-
 quem. *Usus.* Quò quis callidior & versu-
 tior, hòc invisior & suspectior est. *V.*
Odiosus.

Invitamentum, i, n. Einladung, Lockung.
Syn. Invitatio, incitamentum. *Phras.* Mal-
 tum. *Usus.* Mula habet invitamenta
 urbis & fori. Invitamentum afferre.
V. Lucebra.

Invitatio, onis, f. Einladung. *Phras.* Crebra,
 liberalis. *Usus.* Invitationes, adventus-
 que nostrorum hominum.

Invitatus, us, m. daß Einladen. *Syn.* In-
 vitatio. *Usus.* Primo meà sponte, dein
 de invitatu tuo hoc egi.

Invitè, ungern. *Syn.* Repugnanter, invito.

Invito, ungern. *Syn.* Invitè.

Invito, as, avi, atum, are. einladen. *Syn.*
 Voco, allicio. *Phras.* *Dehorreo*, *dehortor*. *Adv.*
 Aliquoties, benignè, honorificentissime
 liberaliter, magnopere, passim, publice
 studiosè, valde, vulgo. *Phras.* *Ad co-*
enam me invitavit, er hat mich zur Diner-
 geladen. *Ad coenam me devocavit*
adhibuit ad convivium; convivam illi
esse me voluit; vocatu ejus coenanda
mihi erat apud illum; ad coenam me vo-
cavit; coenam dedit; coena me accipi-
ciro. Quis est, qui eum rectò dome-
 que non invitet? Invitare aliquem & ad
 eum praeiis ad agendum aliquid. Glori-
 invitari ad magna audenda. *V. Voco.*

Invitus, a, um, ungern. *Syn.* Non liber-
 ter, rogatus, recusans, tergiversatus, con-
 tra voluntatem, repugnans, repugnanter
 coactus, dolens, perinvitus. *Phras.* 1. *In-*
vitus sum eam, wider meinen Willen bi-
 ich endlich zu ihm gehen. Cum magis
 mea molestia illum compellavi; adven-
 te & repugnans natura, contra volun-
 tem meam; cunctabundus, diuque re-
 citans.

cons ac tergiverſatus; prope reſiſtens ad
 e in pertractus fui; ingratus & coactus
 ad illum attrahendus ſum. 2. *Quamquam*
invitus, munus tamen in republica ſuſcepi,
id habe endlich dieſes Amt, wiewol un-
gerne, dargenommen. Quamquam gra-
vatus, acceſſi tamen ad rem publicam;
quamquam abhorreſcem reipublice tracta-
tionem; quamquam mihi nihil in meis,
nihil moleſtius ſore ſi illo ſtrepitu, ta-
men; ingratus licet meis, in has quoti-
dianas ſollicitudines me obtuli; non ſine
aliqua moleſtia & reſiſtenti ſimilis digni-
tatem cum admili; commovebar equidem
ultra eo honore, onusque impoſitum ſre-
ntis moriensque accepi; extorquendum
erat invito, atque ingrati, ut honorem
cum addiderem; prope reſiſtenti munus
id inſanctum eſt; ad honorem eius inſignia
frontem cum adducerem, vultum avert-
tem, ſequi tamen ad extremum, quan-
quam invitatus, recepi. V. Abhorreo, Nolo.
Ut invitatus, per vim & imperium ſeci.
Sed nihil facit invitatus, dolens, co-
actus. Et moleſtiae, dudum enim circum-
rodo, invito devorandae ſunt.

levis, 3, um. irreg(am.) (Pervius. Usus.
Invis. tactus.

luctus, a. um. unterochen. **Syn.** Impun-
tus. **Usm.** luctum aliquid pati, relin-
quere. **V.** Impunitus.

lunulo, as, avi, atum, are. überschwemmen.
 m. Syn. Aluo, oruo. Pinos. 1. Aqua
 inundat late omnia, das Wasser über-
 schwemmet alles. Effert aqua se alveo;
 alveum exat; extra alveum effunditur;
 litora superat, transgreditur; diffundi-
 tur unda, camposque circumiectos rigat;
 fluctibus terram occupat; effusus super
 rivas amnis campos fœderisque operit.
 Virg. Terram inundat aqua.

Invoco, 2s, avi, atum, are. anrufen. **Syn.**
Imploro. **Ufus.** Lucinam in pariendo
 invocant. Sociorum subsidium invocare.
V. Imploro.

involatus, ſis, m. Daß Fliegen. Syn. Volatus avium.

Involo, 2s, 2vi, atum, 2re. anfallen. *Syn.*
Invado. *Usm.* Involare in aliena. *V.*
Impetrat.

Involutum, i. n. Dede. **Syn.** Integumen-
tum. **Epl.** Involuta multa. **Ufus.** Multis
simulationum involucris tegitur, & quasi
vis quibusdam ostenditur hominis na-
tura Clypeo involutum.

Involvo, is, volvi, volutum, ere. circumdare.
 Syn. Circumphico.) *Exiliv.* Uxor. Tit-
 tens me involvo. Virtute sua se invol-
 vere. Occulta, involuta, latentia a-
 rere. Videi am pacis nomine involutum
 fore bellum.

Inurbanè, häuerisch. Syn. Iafalè, incon-
cune.

Inurbanus, a, um. unhöflich. Syn. Insulsus, infacetus, inhumanus, inops humanitatis, ineptus, odiosus, putidus.)(Urbanus. V. Ineptus.

Inuro, is, ussi, ustum, ere. einbrennen. Syn.
 lila. 9, lila. 110. *Urus* A termus alicujus
 nomini maculas, seu in superficie vel in
 dolore ossibus & ceteris membris cau-
 rere. Odium inustum penitus hominum a
 mentibus.

Institute, ungewöhnlich. Syn. Inolenter.

Inusitatus, a, um. ungebräuchlich. Syn. Insolens, inauditus, præter consuetudinem novus.)(*Ujatus*, *Ujus*. Inusitata sunt, prisca serè & vetusta, ac ab usu quotidiani sermonis intermissa. Tequid in rebus inusitatis Græcorum more verbis etiam utamur inaudita. V. *Inusitatus*, *Novus*.

Inutilis, e. unnuſque. Syn. Ad nullam rem
utilis, ad nullam partem utilis, qui nulli
uſui eſt.) Unuſ. Adv. Summè. Uſus.
Pernicioſus & inutilis civis.

Inutilitas, is, f. Schade. Syn. Damnum.

Inutiliter, unnützlich. Syn. Frustrā. Usus.
Frustrā aliquid proficere, & inutiliter.
V. frustra.

Invulneratus, a, um. unverletzt. Syn. In-
teger, inviolatus.)(Vulneratus.

locatio, onis, f. Scherzhastigkeit. Syn.
locus, urbanitas, cavillatio. V. Fac-
tia, jocus.

Jocor, aris, atus sam, ari. scherzen. Syn.
Cavillor, ludo, jocor aliquid dico, vel
facio. Adv. Familiariter, humanissime,
libere. Phras. *Jocatur interdum*, et scher-
zet bi:weilen. *Ludit interdum* ac fa-
miliariter per risum & jocum facit
cavillatur; *jocos interdum* cum fami-
liariter miscet; *jocose* ais ludit in-
terdum; *jocularia* interdum fundit;
multa ridicula dicit; *talibus* unum in-
terdum; *facetiarum & urbanitatis* lepo-

ribus amicos exhilarat; sales non nunquam orationi aspergit. V. *Nagor.* *Ufus.* Familiariter cum ipso cavillor & jocos. Homo in jocando suavis.

Jocosè, scherzhaft. Syn. Facetè, urbanè. *Ufus.* Hominem lusi jocosè satis.

Jocosus, a, um. scherzhaft. Syn. Facetus, urbanus. X. *Serius.* V. *Facetus, Jocus.*

Jocularis, e. lächerlich. Syn. Ridiculus, ludicrus. *Ufus.* O licentiam jocularè! V. *Ineptus.*

Joculator, oris, m. Possentreisser. Syn. Nugator, narrator facetus, ad jocandum aptus. V. *Facetus.*

Joculatorius, a, um. scherzhaft. Syn. Jocosus, festivus. *Ufus.* Joculatoria disputatio.

Jocus, i, m. Scherz. Syn. Ludus, risus, facet e, lepor, sales, lullarias, festivitas, cavillatio. *Ept.* Comis, dignus, familiaris, ingenius, oratorius, scurrilis, suavis. *Phras.* 1. Ex joco fecit, et hac eo Scherzweise gethan. Per jocum; per ludum & jocum; per risum ac jocum; animi causi; joci causi; joci ignavi; joco ridiculi causi haec facta sunt. 2. Sine joco, ohne Scherz. Extra jocum; remoto joco; aufer nugas, & rem serio ediffere. 3. Jocum ex re facere, vult. aus der Sache einen Scherz machen. In jocum vertere, trahere, convertere; rem joco accipere; in risum vertere. 4. Nemo ad jocos faciendos illis est aptior, es ist niemand tauglicher zum Scherzen, als er. Gratiae hominem finxerunt, lepores Attici educirint, necesse est, adeo prompto est ac extemporali ad jocationes ingenio; à Gratas videtur fictus, a leò multus est in eo lepos, adeo venustæ sermonis facetiæ; sale facetusque omnibus antestat; oratio omnibus i. h. facetiis abundat; nihil est in homine festivius, facetus; sermonis festivitate ingenuisque salibus nemo cum illo est concurrendus; ejus festivè dictis ac facetis ore capiuntur omnes; ita scit, ita venustè, lepide, argute sermonem condit, ut audientes mira voluptate perfruat; ita facetis valet, ut verba propè singula audientium risus consequatur; comis in eo verborum urbanitas, jocæque facetiarum plena. 5. Fugendi objectum verborum joci, man muß sich von schändlichen Scherzreden enthalten. Omnis verborum obscenitas

vitanda; abstinendum prætextatis verbis; joca ne infra soccum libera sint ac soluta; genus jocandi illiberale ac petulans; Arellanæ fabulæ, versasque Fescennini nostro in sermone locum ne habeant. Omnis verborum lascivia procul à congressu nostro arcatur. *Ufus.* Dicere aliquid per jocum, extra jocum. Non hilaritate, non lasciviâ, nec risu, nec joco, qui levitatis comes, beati sumus; nec enim ad ludum & jocum facti sumus.

Ipse, a, um. er selbst. X. *Alter.* *Ufus.* Illis ipso tempore. Ille ipse Cæsar. Decem ipsos dies ibi fui. Illud ipsum miserrimum puto. Hoc quid sit, per se ipsum non video, sed ex sequentibus.

Ira, æ, f. Zorn. Syn. Iracundia, indignatio, stomachus, exandescencia. *Ept.* Acerbior, inveterata, naturalis, recens. *Phras.* 1. Atrox calumnia ad iram me incitavit, diese Schmachrede hat mich in Harnisch gebracht, hat mich zum Zorn bewegt. Bilem mihi movit, commovit, concivit; iram concivit; ad iracundiam me adduxit; stomachum mihi movit; stomachum mihi fecit; ad iram me impulit, induxit, incitavit; calumnie indignitas movit animum; iram mihi movit; animum vehementer sollicitavit, accendit; animum exasperavit, odium exacerbat; irritavit; iram provocavit; animum indignatione accendit atrocis calumnie injuria, ira me implevit; iram exacuit, stomacho fuit atrocis calumnie indignitas. 2. Gravem iram concepi, ich habe einen grossen Zorn gefaßt. Iram imbibit vehementem & acerbam; ira animum cepit; ingentem molem irarum alto ex animo ciebam; exarsi graviter iracundi; exandui, stomachabar, commoveor vehementius; exarsi iracundiâ & stomacho; ingentes jam dudum iras in pectoreolvebam; ira repente effervui. V. *hascor.* 3. Iram suam in aliquem effundere, seinen Zorn wider einen auslassen. Vertere iram in aliquem, factis simul dictisque odium explere; iracundie in aliquem indulgere; iracundiam exercere; iracundie servire, obsequi, parere; iram odiumque profundere in aliquem; omne virtus acerbitalis in aliquem evomere, effundere; stomachum in aliquem erumpere; fremere, levire, furere, nec ire moliri repeme. 4. Ira jam deficit, der Zorn nimmt schon ab. Deservescit ira, remittit, decedit, abscedit; molitur ira; deflagrat paulum; animum

ut ardor residet; ira cadit. *s. Iram*
abgelegt. er hat seinen Zorn abgelegt.
 Iracundiam omisit, dimisit; iram repres-
 sit, compressit, sedavit, coercuit, con-
 trivit; iram expedit; iram fecit;
 ex animo eiecit. 6. *Iram sedavit,* er
 hat den Zorn gestillet. Leniter per-
 cessit iram; iras lenivit; iracundiae fa-
 ces extinxit; impetum animi delinivit;
 adorem animi compressit. *Ufus.* Ira est
 modo puniendi ejus, qui videtur lesisse
 iustitiam, cum qua nihil recte, aut con-
 sacrate fieri potest. Facere aliquid per
 iram. Iram gerere, concire, evomere.
 Ira incendi, ardere. Orta est inter illos
 ira. Ira decessit.

iracundi, zornig. *Syn.* Per iram, cum ira-
 cundia, cum stomacho. *(Leniter, quiete.*
Ufus. Vehementer ago, non iracunde.
 Iracunde & intemperanter facere.

iracundia, z, f. Zornmüthigkeit. *Syn.* Ira,
 acrimonia quaedam naturae & rabies. *(*
Lenitas. *Epi.* Bellatrix, effervescent,
 gladiatoria, gravior, inimica; injusta,
 p[er]niciosa, praesens, vehemens, utilis. *Ufus.*
 Aliquam ad iracundiam adducere, zornig
 machen. Iracundiam & stomacho ef-
 ferverescere, effern, inflamman, ardere, fu-
 rere, zornig werden. Iracundiam exer-
 cere; iracundiae servira, obsequi, parere,
 den Zorn auslassen. Iracundiae resistere,
 dem Zorne widerstehen. Iracundiam con-
 trahere, den Zorn zurück halten. Ira-
 cundiam onattere, dimittere, den Zorn
 lassen, ablegen. Iracundiam se-
 dere, den Zorn stillen.

iracundus, a, um. Zornmüthig, zum Zorn
 geneigt. *Syn.* Qui facile & cito irasci-
 tur, proclivis ad iram, irritabilis. *Ufus.*
 1. *Natura iracundus est,* er ist gar leicht
 zu erzürnen. Animi quodam impetu
 non sere & iracundiae paret; summa
 est naturae acerrimitate; nullum animo
 frangit dat, nec indignationem intra
 se premit, aut continet, sed ira ac-
 cepitata, petulantibus consultibus, gra-
 scit; ingenio praecipit in iram est;
 moderamine animi non facile dissimu-
 lat; praecipitis in iram animi est; irae
 p[er]petus non est; iram nec preminere novit,
 nec tenere; iracundia illi perservida; na-
 tura praecipit in iram; iram in promptu
 habet; natura stomachosior est, & facile
 excandescit. *V. Ira.* 2. *Natura non*
iracundus sum, ich bin nicht gar
 so viel zum Zorn geneigt. Non adeo
 promptus, propensus ad iram sum; ira
 non admodum deducit sum; jure in

me parum habet ira; non admodum
 inclino, propendo ad iram; ira mihi
 minimè dominatur; alienus, remotus,
 intractus ab ira sum; animus is est meus,
 in quo nulla pars iracundiae locum ha-
 beat, resideat. *Ufus.* Morosi, anxii,
 iracundi & difficiles senes sunt. Iracun-
 dus est factus.

irascor, eris, iratus sum, irasci. zornig seyn.
Syn. Incendor; ira incendor, iratus fio;
 succenseo; animo incitor, excandescio;
 stomacho & iracundia excandescio, vel
 effervesco. *Adv.* Admodum, facile, fu-
 renter, justius, occultè, omnino, temere.
Pbras. 1. *Non facie irascor amici,* ich
 erzürne mich nicht leicht über meine
 Freunde. Non temere excandescio, com-
 moveor, animo incitor, tametsi lesus ab
 amicis. Non facile indignatio oboritur;
 indignatione non facile accendor; non
 facile stomacho effervesco, iram gerò
 in amicos; etiam in stomacho ridere
 soleo. 2. *Irascor etiamnum,* ich bin
 noch voller Zorn. Iracundias adhuc re-
 centes habeo; ira etiamnum, & tacita
 indignatio animum stimulant; needum
 ira resedit; nondum ira mihi cecidit;
 nondum deslagrunt conceptae in ho-
 mine irae; frustra indignationem pro-
 mo; frustra animi equitatem dissu-
 mulo; clausae etiamnum aures sunt ob-
 strepente iri; nondum rabies confedit;
 suis adhuc ardet ignibus concepta in-
 dignatio. Ardet adhuc ira & dolore
 animus; erumpere adhuc ira gestit, &
 in nefarium hominis caput effundi; non
 mediocri etiamnum incedo irates ira-
 cundia; adhuc totos in fermento sum.
 3. *En, ut irascitur homo improbus!* schau
 nur, wie sich dieser Mensch erzürnet!
 En, ut ira implacabilis implicat animum;
 en, ut in iracundiam ira degenerat; ut exar-
 descit homo improbus iracundia! quam
 commotus, quam incensus est! ut ira
 inflammatus est, ut excandescit, ut fu-
 rit, ut stomachatur! En, quis furor ho-
 minem invasit! quae ira, quò furore
 percussus, quàm irato animo, quàm per-
 cito agit omnia! En, quae hominem in-
 temperies agitat! Vide, ut stomacho
 effervescat; ut iracundia effratur, in-
 flammeretur, ardeat, excandescat! ut vul-
 tum adducat; supercilia contrahat, ut
 scintillet oculis, spumat ore, rancorem fu-
 roremque toto pectore anhelat! En, quae
 animo iras ingentes concipiat! ut ira ac
 dolore confusus, praecipit amentia re-
 ratur! ut ille turgens ac intumescat!
 ut iram animo capere vix possit! *Ufus.*
 Peripatetici virum negant esse, qui ne-
 sciat irasci.

Irus, a, um. Jornig. Syn Incensus, irā incensus; iracundiā percitus, incitatus, inflammatus; in aliquem infensus, infensus, qui animo alieno & averso test ab aliquo. (Propitius. Adv. Dissimulante, merito. Phras. Illud iratus dixit, d o bat er im Jorn geredet. Irā incensus; animō iratō & percitō; incensus odio; iracundiæ permittens dominatum animi; irā flagrans, occæcatus, tumens; impotens iræ in eas contumelias erupit; irarum plenus; irā infensus; effertus odio; irā motus, victus, percitus; ardens irā; furens, inflammatus irā; accensus irā tam inclementer locutus est; elatus iracundiā sic stomachum erupit. Usus. Iratum proprium est cupere, à quo lesus videatur, ei quā maximum dolorem inutere. Iratum propriè dicimus, exilire de potestate. V. Ira, Irascor.

Ironia, *re. f.* Epott. Mede, verstellte Rede, Art, da man anders veritehet, als man redet. *Syn.* Inversio, dissimulatio, dissimulancia. *Ufus.* Licenter usus est dissimulatione, quam Ironiam Graeci vocant.

Irascio, es, cui, ere. heischer werden. **Syn.**
Raucus fio. **Usser.** Atropus, si paulum
irascuerit, ridetur.

Irreparabilis, e. unersetzlich. Usus. Tempus
irreparabile.

Irrepro, is, psi, prum, ere. einschleichen.
 Syn. Adrepro, obrepro, influo, illabor.
 Usur. In gratiam, familiaritatem, in sen-
 sus alterius, in testamenta irreperere. Cre-
 dulus in optima cujusque mentem fa-
 cile irreperit.

Irretio, is, ivi, itum, ire. verſtricken, in's
Neh bringen. *Syn.* Implicio, illaqueo,
impedio laqueis. *Uſus.* Haſ ſe citatis
irretit aetate improvida. Diſputationem
laqueis aliquem irretire. Irretitus odio bo-
norum omnium. Adoleſcentulos illece-
bris corruptelarum irretire. *V. Implice.*

Inretortus, a, um. inverbendit. Syn. Rectus.
Uſus. Oculò inretorto aliquem ſpectare.

Irrevocabilis, e. unwiederrufflich, unwieder-
bringlich. *Ufus.* *Aetas irrevocabilis.*

Irredeo, es, risi, risum, ere. verlachen, auslachen. *Syn.* Derideo, rideo. *Adv.* Facete, turpiter, maxime. *Phras.* 1. *Hominem irrident omnes,* es verlachen ihn alle. *Est ejusmodi,* quem omnes per suum ac jocum contemnant; *cuius levitatem ac imprudentiam illudant omnes;*

quem pueri sectentur & derideant; qui
irrationibus omnium sit subiectus; qui
ludibrium sit caeterorum; qui ludibrio
sit omnibus; quem omnes eludant, lu-
dicentur; qui in ora hominum pro
ludibrio abeat; quem omnes ludibrio
habeant; qui risui sit omnibus; qui
omnibus civibus spectaculo sit; per ora
hominum traducatur; qui convicium fa-
cere, quem ludibrio laedere, in quem ca-
dicere, quibus totus explodatur, impunè
quisque audeat; qui ostentui, deridi-
culo sit omnibus; quem pro ridiculo ac
delectamento habeant caeteri; omnes
illum idoneum arbitrantur, quem ludos-
faciant; quem albis dentibus derideant;
quem deridendum propinent; quem de-
ridiculi gratiâ indignis modis ludificent.

2. *Ille ipse praebet occasionem irridendi sui, et
gibt selbst Gelegenheit zu seiner Ver-
sachung.* Sese ipse deridendum propi-
nat; risui, ludibrio sibilisque aliorum
os praeber, sese offert, obicit. *Ufur.*
Iridens infantes, olim vicilium irridebi-
tur. V. *Exilodo.*

Irrigatio, onis, f. Wässerung, Anfeuchtung.
Ufus. Agrorum irrigationes.

Irrigo, as, avi, atum, are. wässern, besauchen.
ten. Syn. Rigo. Usus. Ægyptum Nilus irrigat.

Irriguus, a, um. was allezeit frisches Wasser
hat. Syn. Quod facile irrigari potest
Usus. Hortus irriguus.

Irrisio, onis, f. Verleschung. Syn. Ludibrium. Usus. Cum irrisione audientiam imitari militem gloriosum.

Irrisor, oris, m. Epöter. Usus. Irrisor:
orationis.

Irritabilis, e. Born-müthig, leicht zu reizen.
Syn. Iracundus, qui facile irritatur, & accenditur.

Irritamentum, i, n. Reizung. *Usus. Ce-*
taminum irritamentum.

Irritatio, onis, f. Reizung. *Usur.* Animæ
rum irritatio.

Irrito, as, avi, atum, are. anreissen. **Uſu.**
Irritare & laceſcere aliquem. V. **Excito.**

In Vanus, a, um. nichtig, ungültig, vergeblich.
 Syn. Vanus, inanis.)(Ratus. I'braf. i
 Jivetur juit omnis labor meus, alle mein
 Mühe war vergeblich. Quæ geileram
 con.

conciliare omnia; ad nihilum recidere; ad irritum cedere; vana atque irrita evadere. Labor meus omnis in irritum redactus est. 2. *Spes irrita fuit*, die Hoffnung war umsonst. Incisa spes erat; spes erat in irritum redacta, ad irritum spes cecidit; spes ea luxuriaverat, & vana evaserat; vana atque irrita ea spes fuit. 3. *Acta mea irrita de lauro senatus*, meine gerichtlichen Abhandlungen hat der Rath für ungültig erklärt. Acta mea senatus rescidit, irrita fecit; irrita esse iussit; sustulit; radicitus evellit; dissolvit, infirmavit, labefactavit, evertit, subvertit. V. *Fracta, labor inanis*. *Ufus*. Irritum & infectum facere aliquid. Testamentum irritum.

Irrogatio, onis, f. Auferlegung. Ufus. Irrogatio mulctæ.

Irrogo, as, avi, atum, are. auferlegen. Syn. Legem fero, constituo, *Ufus*. Irrogare leges, penas, mulctam.

Irumpo, is, rupi, ruptum, ere. einbrechen. Syn Irro, invado. (*Irumpo. Adv*. Atqueabiliter, temerè, cursum; derepentè, effrenatus, eximsecus, improviso. *Phras*. *Irumpere in latus hostium*, dem Feinde in die Flanke fallen. In cornua impressionem facere, irruptionem facere; impetum, vim facere; irumpere cornua; permittere se in medios hostium cuneos; incursu petere; impetu oppugnare nuda peditatu cornua, incursionem in dextrum latus facere. V. *Impetus*. *Ufus*. Hostis in castra irrupit. Invidi in meas fortunas irupere. V. *Impressio*.

Irro, is, ui, ere. anfallen, einbrechen. Syn. Impetum in aliquem facio, invado, in aliquem me permitto, irumpo. *Ufus*. In alienas possessiones iruit. V. *Impetus, Adversus, invado*.

Irruptio, onis, f. Einsall. Syn. Incurfio. *Ufus*. Irruptionem facere. V. *Irumpo*.

Is, es, id. derselbe. Syn. Ille, talis. *Ufus*. Is tu vir es; neque enim is eras, qui &c.

Iste, a, ud. derselbe, dieser. Ufus. Atque ego ex istis sæpè audivi.

Istic, da, daselbst. Ufus. Ubi malis esse, quam isthic?

Istic, dorthier. Ufus. Qui isthinc veniunt.

Istiusmodi, dergleichen. Ufus. Delectantur computationibus istiusmodi.

Isthuc, dasselbe, das. Syn. Istud. *Ufus*. Idem isthuc dicunt, quod dictum a te est.

Ita, also. Syn. Sic, ita enimverò, præclare, certe, sicut dicis, dici aliter non potest, verò quidem, admodum ut maxime, næ profectò. *Ufus*. 1. Ita est; ita censo. 2. *Valde, sehr*. Simulacra quidem præclara, sed non ita antiqua. 3. *Aded, so gar, so sehr*. O Dave, uane contemnor abs te!

Itaque, derothalben. Syn. Ideirò, quare ob rem. *Ufus*. Itaque ex me querunt.

Item, ingleichen. Syn. Similiter, etiam, quoque, non minus. *Ufus*. 1. Solis defectiones, itemque lunæ. 2. *Ita, sic, also*. Fecisti item, uti prædones solent. Si è meo capite natus sis item, ut ajunt Minervam. 3. *Vicissim, hinviederum*. Tu meas epistolas concerpito, ego item tuas.

Iter, itineris, n. Weg, Reise. Epi Alienum, devium, difficillimum, festivum, flexuosum, gloriosum, ineptum, longum, medium, molestum, necessarium, nefarium, reliquum, simplex, solenne, subitum, totum, tritum, tutum, verum. *Phras*. 1. *Iter aliquod suscipere*, eine Reise vor sich nehmen. *Iter aliquod apparare, suscipere, petere, habere, ingredi, facere, dirigere, convertere, maturare; itineri se committere; committere se viæ; in viam se dare; iter aggredi*. V. *Prospicor*. 2. *Iter proseguere*, seine Reise fortsetzen. Pergere iter coeptum; iter insistere; cursum perseverare, finem exequi; iter conficere. 3. *Iter suum suspendere*, seine Reise wiederum einstellen. Iter suppressum; prosecutionis consilium abjicere, omittere, dimittere; itinere desistere. 4. *Iter molestum habui*, ich habe eine schwere Reise gehabt. *Iter conciebam æstuosa & pulverulentâ viâ; profectio ea fuit, in qua & luctandum mihi cum tenacissimo sabulo & vestigiis cedente, & cum viâ inepta, quâ ægè moliantur pedes*. *Iter parum commodè explicui, iniquitate locorum viæ errores ubique implicante*. 5. *Romam iter mihi faciendum est, ich muß gar nach Rom reisen*. Roma mihi terrestri itinere petenda est; longum iter graveque inlat. Italia percurtanda, emendanda, peragrandanda. Romam terrestri itinere contendendum est. Romam iter suscipiendum, pedibusque conficiendum. V. *Prospicor*. *Ufus*. Iter gubernare, anordnen. *Iter equo, pedibus conficere, zu Pferde, zu Fuß reisen*. *Iter alio flectere, die Reise anderstwohl wenden*. *Iter impedire, intercludere, verhindern*. *Iter bellè processit, von Ratten gehen*.

Iteratio, onis, f. Wiederholung. Syn. Geminatio, repetitio, redintegratio.

Itero, as, avi, atum, are. wiederholen. Syn. Geminis, repeto, duplico. Usus. Verbum iterare.

Iterum, iterum. Syn. Rursum. Phras. *Dicta iterum dicenda sunt*, ich habe es wiederholen müssen, was ich gesagt habe. *Locus ille de integro retractandus fuit*; ad prius dicta redeundum mihi erat; eodem devolvi oratio debebat; ad priora reverti; priora recollere debebat; decursum jam spatium, tanquam à me ad carceres revocanda erat oratio; novus mihi renascebatur labor; novus erat de integro excludendus labor, & quæ dixeram, repetenda. V. Repeto. Usus. Iterum atque iterum te rogo. Iterum ac tertium consul.

Itidem, gleichfalls. Syn. Similiter, pariter, item. Usus. Vincetus itidem à Saturno natus. V. Item.

Itio, onis, f. Gang, Reise. Syn. Iter, itus, incessus. Usus. De obviam itione faciam, ut furdes. Illi domum itio concessa est ac data.

Itō, as, avi, atum, are. oft gehen. Syn. Frequenter eo. Usus. Ad coenas itare.

Itus, ūs, m. Gang, das Gehen. Syn. Itio. Usus. Quis noster itus, incessus, vultus?

Juba, æ, f. die Mähnen, oder lange Haare am Halse der Pferde und Löwen. Syn. Cines leonum aut eorum collo fluentes. Usus. Equus jubam quatiens.

Jubatus, a, um. mit Mähnen am Halse hat. Syn. Juba ornatus. Usus. Jubatus draco.

Jubeo, es, jussi, jussum, ere. heißen, befehlen. Syn. Impero, mando, præcipio, edico, in mandatis do, mandata do, negotium do. Vero. Adv. Liberaliter, publice, valde, aperte. Phras. *Rem imperas difficilem*, du befehlst mir eine schwere Sache. *Mandata das ardua, negotium das difficile*; fieri, præstari à me vis, quæ vires meas exsuperant; magni negotii est, summæ difficultatis, opere non exiguæ est, quod mandas; rem in mandatis das, quam exequi, efficere, præstare, sustinere vix possum; jubes, ut mandata tua digeram, exequar, persequar, conficiam, ad exitum perducam, sed ea ejusmodi sunt, quæ vires meas exsuperent; quæ in mandatis à te habeo, non istarum sunt

virium. V. Impero, Mando, Prescribo. Usus. Jubeo te bene sperare, salvere. *Populus hanc legem jussit. Senatus decrevit; populus jussit.*

Jucundus, freudlich, lieblich, lustig. Syn. Dulcis, dulciter. Usus. In convivio comiter & jucundè fuimus.

Jucunditas, atis, f. Beleidigung, Unnehmlichkeit. Syn. Festivitas, lepor, hilaritas. Fructus suavissimè jucunditatis. J. Molitia. Epi. Pruna, major, multa, summa, tanta. Usus. Relaxare animum, & dare se jucunditati. Ex re aliqua jucunditatem fructumque percipere. Delectatio, tranquillitas jucunditæque animi. Hoc conducit ad vitæ commoditatem jucunditatemque. Urbani agri jucunditas. V. Jocus.

Jucundus, a, um. lustig, lieblich. Syn. Amoenus, dulcis, suavis, gratus. Adv. Magnopere, maximè, summe, vehementer. Phras. *Jucundus erit mihi reditus tuus*, deine Zurückkunft wird mich sehr erfreuen. *Dulcissimus erit mihi reditus tuus*; omnes amoenitates in te uno habeo; gratæ omnes tecum remigrabunt; plurimum suavitatis habebit reditus tuus; optatissimus erit reditus tuus. *Hilariora mihi tecum erunt omnia*; adventu tuo læta mihi erunt omnia & candida. 2. *Te præsentem convivium jucundius erit*, wann du zugegen sehn wirst, wird das Gastmahl noch so lustig sehn. *Te præsentem non magis epulis corpus, quam animus jucundissimæ consuetudinis tuæ voluptate explebitur*; tu si conviva accesseris, epulæ ipsæ plus suavitatis accipient, habebunt; quædam hilaritate conspersa erunt omnia. Tali convivio, in quo tantum lepons est, luculentè hunc habebimus diem. Usus. Est mihi jucunda & grata in malis meis voluntas tua. Comes alicui charus & jucundus. Ager, conspectus, odor jucundus. V. Hilaris.

Judex, icis, m. Richter. R. à Jus dico. Syn. Arbitrator, disceptator, animadversor, recuperator, cognitor, exstimator, æstimator, censor, qualitor. Epi. Acer, æquus, attentus, benevolus, bonus, cupidus, durus, erectus, fortis, gratissimus, satis idoneus, immanis, iniquus, integer, iratus, juratus, misericors; nequam, obscurus, sapiens, severus, tristis, verissimus. Usus. Judicem sortiri, legere, accipere, sibi sumere, sich einen Richter erwählen. *Judicem alicui decernere, dare, constituere, ponere, etiam Richter bestellen*. Is mihi obvenit judex. V. Judico, Judicium.

Judicatio, ois, f. Urtheilung. Syn. Discep-
tatio, questio. Epi. Comparativa, da-
bi, simplex. Usus. Questio in conje-
cturali eadem, que judicatio.

Judicatum, i, n. End-Urtheil. Syn. Res
judicata. Epi. Difficilius, majus, soli-
tarius, rarius. Usus. Judicatum est, de
quo jam ante-sententia-constituta est.
Judicatum facere, das End-Urtheil er-
lassen. Judicatum stare, mit dem Ur-
theile zufrieden seyn. Judicatum sol-
vere, rescindere; infirmare, irritum ma-
cere, negare, das End-Urtheil aufheben,
oder entkräften.

Judicialis, e, gerichtlich. Syn. Forensis,
pertinens ad judicium. Usus. Judiciali
jure, & consuetudine. Judiciale dicen-
di genus.

Judiciarius, a, um, gerichtlich. Syn. Ju-
dicialis. Usus. Lex, questio, contro-
versia judiciaria.

Judicium, ii, n. Gericht, Urtheil. Syn. Ju-
dicium deliberatio legitima, cognitio,
controversia causarum; item: Senten-
tia, opinio, eximatio. Epi. Acer-
tum, acce, admirabile, æquum, ali-
quum, amplum, certum, civile, commu-
ne, corruptum, damnatorium, divinum,
domesticum, exquisitum, gratum, grave,
honestum, incertum, inclut, in, infirmum,
iniquum, insolitum, integrum, invidiosum,
leve, literum, singulare, locale, stabile,
vitarum. Phras. 1. In judicium vocare,
vor Gericht fordern. In judicium ac-
cessere, adducere, deducere; periculum
judicii alicui intendere; in jus adduce-
re; diem alicui dicere; castigationem
denuntiare; in jus rapere; obtorto collo
ad prætorem rapere; in jus adducere;
legibus experiri; lege cum aliquo agere;
jure experiri, ex jure agere cum aliquo.
2. In judicium venire, vor Gericht erschei-
nen. Judicio consistari; iudicio certare;
jure, legibus experiri; in jus adire; vadi-
moniam obire; descendere in ambiguum
litum. 3. Judicium iniquis vexari, bei Ge-
richt mehr und mehr herum gezogen wer-
den. Judicium coniectari; iudicium laqueis
trahi, ireturi; teneri; in majores iden-
talem plagas incidere. 4. Judicium in
opprimi, bei Gerichte durch einen unge-
richteten Ausspruch den Handel verichten.
Judicio iniquo joculari, circumveniri; in-
iqui iudicii procella eveni; iudicium iniqui-
ficus exforberi sanguinem; turpi iudicio
vici, condemnari; litum agitare; cau-
sam perdere; causa cadere; iniqui iudi-
cium interire. 5. Judicium corrumpere, die
Richter mit Geld bestechen. Judi-

cium contaminare, corrumpere. 6. In
Judicio absolvi, dem Gerichte entgehen.
Judicio liberari, evadere, elabi. 7. Ju-
dicia non exercentur, bei Gerichte d. h.
es war falschinnig bes. Judicia surgent,
surgent, conglaciant, conticebunt. 8.
Judicia exercebat, das Recht sprechen.
In ea causa iudex sedebat; iudicium
exercebat; sella posita ius dicebat;
communionem cause per se solus exer-
cebat, summa æquitate res constitu-
bat; ius petenti reddebat; arbitria
de summa ei agebat; de ea controver-
sia constituerebat; iudicia reddebat;
jura in quolibet distribuerebat; iudicium
de reo legibus faciebat; sententiam
ferebat. V. Judico. 9. Iudicio vir
acerrimo, er ist ein Mann von reiffem
Verstand und Urtheil. Iudicio valet;
vultus optimo; iudicio prestat, excel-
lit, abundat inter omnes unus maximè.
Est in eo viro mira quedam iudicii
præstantia, excellentia, vis, subtilitas.
Multum videt vir ille iudicio, si quis-
quam alius, gravillano; inest in eo ho-
mine mira in sui perspicacia. V. In-
genium. Usus. 1. Judicia domi con-
stare. Judicia calere. Judicia tollere,
dissolvere, disturbare, das Gerichte auf-
heben. Judicia extrahere, compendi-
nare, das Gerichte auf die kurze Bank
schieben. Judicia latere. Judicia re-
scindere. 2. Opinio, sententia, Gutach-
ten, Meinung. 3. Tui iudicium est, quid
faciendum censas. Alius iudicium
exquirere. Suum iudicium interponere,
dicere, edere. Turpe iudicium. Muta-
re, flectere iudicium suum; alieno ju-
dicio; quam tuo iure prestat. Judi-
cio meo, meiner Meinung nach. Quan-
tum quidem iudicio augeat meo pos-
sum. V. Opinio, Sententia.

Judicii extremi dies, letztes Gerichte,
Jüngster Tag. Phras. Extremus secu-
lorum dies; dies ille formidolosus,
quo universi mortales in iudicium vo-
cabuntur, totius vite rationem reddi-
turi; dies ille, quo hominum corpora
e somno mortis ad lucem alterius vite
excitabuntur; dies, quo ad Christi se-
verum iudicium omnes sistemur;
quando ad vitam revocatis, quotquot
unquam nati sunt, DEI Filius e celo ad
iudicium exercendum, sententiamque
pronunciandam descendet. Dies ab o-
mni æternitate prestitutus, quo in vi-
tam genus humanum revocatur, &
pro se quisque apud divinum tribunal
causam dicet. Dies ille novissimus, quo
omnium seculorum mortui revivescunt;
dies ille de omnibus annis nostris, &
transacta vita sententiam laturus. Ex-

tremus volventium seculorum dies, cum animæ vitæ sanctæ rursus corpora induerint; cum DEUS ipse iudex in celeberrimo superum inferumque conventu sententiam feret; cum supremus dies volventibus annis advenerit.

Judico, as, avi, arum, are. urtheilen, richten. *Syn.* Judicium facio, cognosco, discepto; litem decerno, statuo, constituo; sententiam dico, fero; jus dico, dijudico. *Adv.* Averte, acutius, acutius, bene, corrupte, diligenter, dissolute, explorate, fortiter, gratis, honeste, incorrupte, libere, longe, male, optime, perperam, publice, recte, religiose, ridicule, sere, temere, vere. *Plas. 1.* Vestrum est, de hac controversia judicare, euch. Siehet es zu, von diesem Handel zu urtheilen. Vestrum est, qui in hac controversia judices confiditis, de hac causa judicium pronunciare; Jus dicere; causam cognoscere; controversiam disceptare; de controversia constituere; judicio decernere; jus administrare; forum agere; judicium exercere. *V. Judicium.* 2. Ex acuitate causa judicandum est, man muß das Urtheil nach Billigkeit der Sache sprechen. Rectum animi sensum in judicio sequi nos oportet; illud demum rectum judicium est, quod ratio dirigit ac moderatur; quod ratio præscribit ac probat. Judicium cum ratione & æquitate congruat, necesse est; qui sententiam fert de causa, in consilio habeat necesse est, legem, æquitatem, fidem; qui judicia exerceat, libidinem, odium, invidiam, metum, & quidquid eripere recte judicandi facultatem potest, procul habeat. In sententia dicenda summa habenda est æquitatis ratio: una spectanda est causæ æquitas; de una justitia laborandum est. In causis forensibus dijudicandis consilia omnia, actionesque ad justitiam referenda sunt. Justitiæ serviendum; ne tantillum, ne latum quidem unguem ab æquitate deflectendum est. 3. Rem totam tibi judicandam relinquo, ich lasse dir da. Urtheil von dieser Sache ganz und gar über. Id omne arbitrium ad te justum astimatorem defero; rem omnem ad arbitrium tuum confero; rem tuo ingenio, & conjecturæ committo, tu velis, de re tota existimas; tua erit de re tota aestimatio; ejus rei arbitrium ad te rejicio; ejus causæ cognitio penes te erit; tua aestimatione res metienda est; tu, velis, causam hanc omnem arbitrare; propter infirmitatem mei consilii tuò judicio stabo; malo tuæ prudentiæ confidere, quam meæ; è judicio tuo judicium pendebit meum; ad judicium tuum sententiam

aggregabo meam. *Ufus.* Judicare de re inter aliquos ex vero & bono, serviendum est iis iudicibus, qui multis post seculis de nobis judicabunt. Judica & perpende. Tu de re à certo sensu judicas.

Jugatus, a, um. zusammen gespannt, an einander hängend. *Syn.* Junctus. *Ufus.* Omnes virtutes inter se jugate nexæque sunt.

Jugerum, i, n. ein Juchart, Acker von einem Tagwerk. *Syn.* Agri modus, quantum uno boum jugo uno die exarari potest. *Ufus.* Ut aratores jugera satiorum suarum profiterentur.

Jugis, e. stetis, immerwährend. *Syn.* Perennis. *Ufus.* Juges putei; aqua jugis.

Jugiter, stetis, ohne Unterlaß. *Syn.* Semper, continenter.

Juglans, tis, f. die Nuß, Nuß-Baum. *Syn.* Nux arbor & fructus.

Jugo, as, avi, arum, are. ins Joch spannen. *Ufus.* Virtutes inter se jugatas.

Jugulatio, onis, f. Ermürgung.

Jugulo, as, avi, arum, are. ermürgen. *Syn.* Jugulum ferro, neco. *Ufus.* Se suam causam, suo gladio, suo argumento & confessione jugulare. *V. Interficio.*

Jugulum, i, n. die Gurgel. *Pars colli anterior.* *Ufus.* Dare, ostentare jugulum hosti. A jugulo civitatis crudelitatem hostis avertere. Jugulum alicujus petere.

Jugum, i, n. das Joch. *R. a junco, vel Juyos.* *Epi.* Crudelissimum servitutis, commune, grave, nefarium, servile. *Ufus.* 1. Boum cervicem natæ ad jugum. Multis jugis arare. 2. Dominare, Bothmāssigkeit. Hostes sub jugum mittere, vitis jugum imponere. Jugum excutere, dejicere. 3. Montis vertex, Gipfel des Bergs. Constitit in summis jugis.

Jumentum, i, n. Zug-Bieh, Last-Thier. *æ:* Equus, mulus, bos. *Ufus.* Age jumentum, quò velis. Jumenta dorso onera portantia.

Junctio, onis, f. Zusammensügung. *Syn.* Conjunctio. *Ufus.* Partes junctioe aliqua tenentur.

Jungo, is, xi, etum, ere. zusammen fügen. *Syn.* Conjungo, copulo: committ-

mitto, coagmento.)(*Dijango. Phras.*
 1. *Omnia membra aptè inter se jungun-
 tur, alle Glieder sind wohl zusamen
 gefügt. Inter se implicata & connexa
 sunt; inter se coherent, coalescunt;
 aptas commissuras habent; ipsa secuta,
 & inter se ex commissuris junguntur;
 alia ex aliis nectuntur, arctèque inter
 se continentur. 2. *Libenter me tibi jun-
 gam, ich werde mich gerne zu dir gesellen.*
 Libenter ad tuas rationes me adjungam;
 obsecrans me libenter ad tuas partes;
 tuis tuorumque necessitudinibus misceri
 me libenter seram; tecum me & vo-
 luntas congregat, & fortuna conjungit;
 res meas cum tuis libenter consociabo;
 ad te unum omnia mea conferam; so-
 cietatem tecum & fœdus inito; summa
 conjunctione tecum agam. *V. Amicus,
 Conjugo. Usus.* Prudentiam jungere
 cum eloquentia. Consuetudinem cum
 aliquo & amicitiam jungere. Puellam ma-
 trimonio jungere. Dies noctesque fleibus
 jungere, Tag und Nacht weinen.*

Junior, oris. g. o. jûnger. Syn. Adolescen-
 tor, natus minor, ætate posterior, aliquot
 annis minor.

Jure, mit Qua und Recht. Syn. Rectè,
 non injuri, merito; superis homini-
 busque approbantibus; jure optimo;
 merito & opumo jure; haud secus,
 ac par est; jure meritoque; jure ac
 merito, meritissimo.)(*Immeritò. Usus.*
 Jure optimo videmus. Jure occini po-
 tuit. Jure, an injuri; rectè, an per-
 peram.

Jurgium, ù, n. Zank, Hadder. Syn. Con-
 tentio, rixa. *Usus.* Existet ex ea re
 ingens jurgium. Jurgio contendo. Jur-
 gis & libus abstinere se. *V. Lis,
 Contentio.*

Jurgo, as, avi, atum, are. zanken, haddern.
Syn. Jurgio contendo, rixor. *Usus.*
 Vicini inter se jurgant, non litigant.
V. Contendo.

Judicialis, e. zum Recht gehörig. Usus.
 Judicialis constitutio vocetur, quamvis
 molestum hoc nomen sit.

Jurconsultus, i, m. ein Rechtsgelehrter.
Syn. Jurconsultus, interpretes juris, inter-
 pres legum, jurisperitus, legum peritus.
Phras. Jurconsultus prastans erat, et
erat ein berühmter Rechtsgelehrter.

Consultissimus ea ætate omnis divini
 atque humani juris erat; vir erat uns-
 cientissimus; divini humanique juris
 auctor celeberrimus; legum jurisque
 Romani apprimè doctus; in discipulis
 juris atque legibus interpretandis auctori-
 tate illustris fuit; vir erat, qui simul de
 toga forique placere cepit, oraculum
 civitatis habebatur. *Usus.* Juriconsulti
 domus est oraculum civitatis. Jurecon-
 sultorum ingenii pleraque corrupta sunt.

Jurisdic-tio, onis, f. Gebiethe, Herrschaft.
Syn. Facultas & potestas juris dicendi.
Usus. Jurisdictionem absolvere. Subigere
 entem sub jus, jurisdictionem ac potesta-
 tem suam. Venalem jurisdictionem ha-
 bere. *V. Dico, potestas.*

Jurisperitus, i, m. Rechtsgelehrter. Syn.
 Jurconsultus, causidicus. *Usus.* Juris-
 peritorum eloquentissimus, eloquentiam
 jurisperitissimus.

*Juro, as, avi, atum, are. schwören, eiden
 Eid thun. Syn.* Jurejurando me de-
 vincio, juratus testor, adjuro, jusjuran-
 dum do. *Phras. 1. Juravi, rem esse
 meam, ich habe geschworen, die Sache
 sey mein. Sacramentò contendì, rem
 esse meam; juratus testabor; jusjuran-
 dum interposui; DEum testem feci;
 DEum obtestatus sum, i. e. testatus sum;
 conceptis verbis juravi; DEum testem
 laudavi, rem, uti dixeram, esse meam.*
*2. Juravit, se in fide mansurum, er hat
 geschworen, treu zu verbleiben. Jureja-
 rando se suamque fidem obstrinxit; ju-
 rejurando fidem sumavit; sacramentum
 dixit de perpetua sua in rempublicam
 fide. Per genium, per nomen Cætaris
 dejeravit, persistiturum se in fide DEum
 testem esse voluit perpetuæ suæ in rem-
 publicam voluntatis. Testem DEum
 advocavit, appellavit integerrimæ suæ
 in rempublicam fidei; execratione se,
 caput suum devinxit, si datam unquam
 violaret fidem. De constanti in rem-
 publicam fide jusjurandum dedit; fidem
 in rempublicam sacramento sanxit; sa-
 cramenti religionem se adstrinxit ad præ-
 standam reipublicæ fidem; jurejurando
 se allegavit, ad servandam reipublicæ
 fidem. *V. Jusjurandum. Usus.* In certa
 verba, ex animi sententia non lingua
 tantum juro. Jurare conceptis verbis
 majorum more. Jurare Jovem lapi-
 dem. Magna voce pulcherrimum jus-
 jurandum juravi.*

Jurandi Formula: Ita me Deus amet! ita mihi propitius sit Deus! ita mihi beneficiat, saveat, adsit Deus! ita me Deus adjuvet! ita propitium mihi Deum velim! ita me Deus respiciat, juvet, tueatur! ita mihi à Deo prospera contingant omnia! ita mihi optata contingant omnia! ita, quæ opto, feliciter eveniant! ita mihi bene sit! ita rebus meis feliciter eveniat! ita vivam! ita diu feliciterque vivam! ita ad voluntatem cuncta fluant! ita diuturnâ lucis usurâ fruam! ita mihi cum diuturnis vixæ curis, tum faciliis contineat! ita meis optatis fortuna respondeat! ita sim incolumis; felix, beatus, malorum expertus; ignarus adversæ fortunæ! ita nihil adversi videam in vita! ita nunquam adversam fortunam experiam! ita fortunâ utar perpetuò prospera! *Contra:* Ita malè mihi faciat Deus! ita perdat me Deus! moriar, si; peream, si; ne vivam! ne sim salvus! dispeream! sentiam iratum Deum! malè mihi sit! nihil mihi ex animi sententia succedat! adversa mihi sint omnia! cadat infelicitas, quidquid ago! infensa, iniqua, adversa omnia experiam, si sciens fallo!

Jus, ris, n. Das Recht. *Syn.* Æquum, æquitas, justitia,)(*injuria.* *Epi.* Accusatorium, æquum, bellicum, callidum, civile, consulare, equestre, feciale, firmum, hæreditarium, imperatorium, iniquum patrum, pontificiale, prætorium, regium, tribunium. *Usus.* Jus postulare, begehren, daß einem das Recht gesprochen werde. Jus dare, tribuere, das Recht wiederfahren lassen. Jus dicere, das Recht sprechen. In jus vocare, adducere, vor Gericht fordern. In jus adire, vor Gericht erscheinen. Jus suum persequi, exequi, sein gerichtliches Begehren fortsetzen, weiter treiben. Jus suum obtinere, adipisci, tenere, retinere, das Recht erhalten. Jure agere, decernere cum aliquo, jure expetiri, etwas vor Gericht abhandeln. De suo jure aliquid concedere, detrahi sinere, decedere, etwas von seinen gerechten Ansprüchen fahren lassen. A jure abire, den Rechts-Handel fahren lassen. In jus ratumque est. Meo jure hoc dico facioque. Jus & æquitas vincula sunt civitatis. V. Æquum, Jure.

Jusjurandum, jurisjurandi, n. Eidschwur. *Syn.* Sacramenti fides, sacramenti religio, jurisjurandi religio, fides. *Phras.* Jusjurandum a militibus exigit, er hat sich die Treue schwören lassen. Milites ad jusjurandum adegit; milites sacramento rogavit; in sua verba adegit; jurejurando adstinxit; sacramentum sibi dici

à militibus jussit; sacramento teneri; religione constringi, adstringi milites voluit. V. Jure. *Usus.* Ad jusjurandum adigere, sich schwören lassen. Jusjurandum dare, schwören. Jusjurandum negligere, violare, den Eid brechen. Religio jurisjurandi est metus Deorum immortalium in testimonio dicendo. Jurejurando devincta autoritas. Aliquid jurejurando firmare, affirmare Dñs interpolitus. Jurejurando nullum vinculum ad stringendam fidem ætius esse, voluerunt majores.

Jussum, i, n. Befehl. Mandatum.)(*Vetustum.* *Epi.* Ratum atque firmum. *Usus.* Injusta iusta populis describere. Jussa nostra comprobant populus.

Jussus, us, m. Befehl. *Syn.* Imperium. *Usus.* Meo jussu. V. Imperium.

Iusta, orum, n. Recht. Bequigniß. *Syn.* Infernæ, exequiæ. *Usus.* Paterno funeri iusta solvere, peragere, facere.

Iustus, illius, m. mit Zug und Recht. *Syn.* Jure, rectè, legitime.)(*Inique.* *Usus.* Iustè & legitime imperare.

Justitia, æ, f. Gerechtigkeit. *Syn.* Æquitas, jus, fas, justum. *Epi.* Germana, jucunda, magna, necessaria, optabilis, summa, vera, utilis. *Phras.* Justitia virtutes omnes complectitur, die Gerechtigkeit befreit alle andere Tugenden in sich. Virtutes omnes continet, comprehendit. Omnes insunt in una justitia virtutes; omnes virtutes ab una justitia pendent; in una justitia includuntur. Nulla virtus abesse justitia potest; conjunctæ sunt, colligatæ sunt cum justitia virtutes omnes. *Usus.* Justitia, quæ suum cuique tribuit, societatem humanæ conjunctionis magnificè tuetur. Fundamentum justitiæ est fides. In laude justitiæ sunt fides & æqualitas.

Justitium, ii, n. Gericht, Anstand, oder Feyer. *Syn.* Jurisdictionis intermissio. *Usus.* Justitium edici, jurisdictionem intermittere, claudi ærarium, judicia tolli oportet.

Iustus, a, um. gerecht, billig. *Syn.* Æquus, verus, meritis, debitis, legitimus.)(*Iniquus.* *Adv. Verè.* *Phras.* Iustus est, er ist ein gerechter Mann. Justitiæ laude floret; vir est, qui juris civilis rationem ab æquitate nunquam sejunxerit; in testimonio religiosus, in judicando severus; vir est, qui immortalem sibi famam æquitate, fide, natorum de sententia comparavit; qui licere sibi ni-

num, Effer. Num tu hanc conscientie, animique labem, & vulnera perferre diutius potes? 4. *Pernicies, Pests, Lues, Verderb'n.* Hunc hominem reipublice, provincie labem fore prævideo. V. *Malus, Deditus.*

Labium, ii, n. *Leffe, Lippe.* Syn. Labellum.

Labo, are. caret. *Præf. & Supinis, nieder, sinken, manken.* Syn. Ruo, repente concilio, facillo, nuto, in casum vergo; casum, ruinam minor; corruo, cado, ruinæ proximus sum. *Usus.* 1. Resce sedes labantes. 2. *Transl.* Vides consilium tuum, animos militum labare atque deficere. Sapi, consuma rempublicam, fortunam civitatis labantem magnopere & inclinantem.

Labor, eris, lapsus sum, labi. fallen, fehlen. Syn. Prolabor, cado, ruo; item: dilabor, deficio; item: erro, fallor, decipior. *Adv.* Continenter, longius, proclivius, turpissimè, turò. *Phras.* Quis in tam lubrica, tam difficili rerum humanarum via non labitur? wer fehlt nicht umstellen? wer thut nicht zuweilen einen Fehltritt? Quis non offendit? Quis vitat, effugit omnem offensionem? quis est, qui nusquam incitat imprudens? quis de se præstare offensionem omnem possit? *Usus.* 1. Labuntur omnia, fluunt, occidunt. Res cum semel labi coeperit, proclivis est in perniciem. 2. *Deficio, fall'n.* Mores civitatis in perniciem lapsi. Cave, ne ad illorum opiniones delabaris. 3. *Erro, fallor, irren, fehlen.* Imprudentia, consilio, opinione mea lapsus sum. Ambitione labi. Si me audies, nunquam laberis.

Labor, oris, m. Arbeit, Mühe. Syn. Opera, opus, sudor, vigilie, assiduitas, contentio animi, studium, industria. *Epi.* Alienus à nostra ætate & dignitate, assiduus & quotidianus, continuatus, certus, clarus & nobilitatus, gravior, medius, vitæ tolerabilis, domesticus, gloriosus, incredibilis, major, extremus, facilis, jucundus, maximus, forensis, summus, illiberalis, gravis, oratorius, tum infinitus, tum puerilis, injucundus, levis, magnus, parvus, superior industria, tantus, durus, justus, honestus, militaris, minor, multus, minimè necessarius, plurimus, pristinus, utilis, sollicitus, insomnis. Labores nocturni, officiosi, patibiles, quotidiani, reliqui, tanti, veteres. *Phras.* 1. *Magnos habeo labores,* ich habe schwere Arbeit. Multis one-

bus susceptarum rerum preior, assiduis laboribus & vigilis conficiet; multum mihi oneris imposui, injunxi; deprimit me laborum moles; quæ res operam exercet meam, immensi est operis, multique certaminis; opera, quam sumpsi, suscepti, multi sudoris est, ac contentionis non mediocris; onus, quod in me recepi, suscepi; onus, quod sustuli, quod sustineo, grave sanè est, ac multiplex; multis magnisque perfungor laboribus; magnæ mihi quotidie in iis, quos subeo, laboribus molestiæ sunt exsorbendæ. V. *Labore.* 2. *Frustrà laboravi,* ich habe mich vergebens bemühet. Laborem inane sumpsi, suscepi; spes meæ infirmis & labantibus fundamentis nitebantur; spei secutus sum cæcam & incertam; arido solo, campo infuetofo, arentæ sentina mandavi, commisi; oleum ac operam perdidici; operam inutiliter consumpsi; inani studio ductos operam lusi; tanto labore nihil egi, nihil profeci; irato genio in rem ingressus sum; nullus mei laboris fructus extat; studium omne ac operam inutiliter locavi. *Usus.* suscipere, fere, sustinere, finire laborem. Multum laboris ac operæ in Latinitatem, in his studiis insumpsi, impendi, consumpsi, exantlavi.

Laboriosè, mühsam. Syn. Diligenter.

Laboro, as, avi, atum, are. arbeiten, sich bemühen. Syn. Elaboro, contendo, laborem suscipio, opus facio, labore me exerceo, laboribus me frango, operam do. *Adv.* Equè ut, graviter, magnopere, mediocriter, non ita valdè, præcipuè, vehementer, vehementius. *Phras.* 1. *Improbo laborat, et ardeat gar zu viel.* Infinitum laborem suscipit; naturam pænè studio vincit; semper operis aliquid facit, ac improbo labore pænè se conficit; laborem unum ex alio capit; noctes adeò totas operi dat; quotidianam operam pænè se frangit. 2. *Namquam deerit, quod labores,* es wird an der Arbeit sein Abgang seyn. Non deerit, in quo operam quotidianam edas; in quo operam præbeas aliis; in quo nervos omnes ætatis industrieque contendas; in quo omne vitæ tue curriculum conficias; in quo studium, atque opera elaboret tua; in quo operam utiliter ponas, consumas; in quo industriam, ac vigilandi laborem expromas tuum; in quo novus de integro exsudet labor. 3. *Vites, quantum laborem?* siehest du, wie ich mich bearbeite? Viden, ut sudem? ut diligentia omni entar? quantum certamen mihi exsudandum sit; quantum laboris sumam, subeam, ex-

exacuariam, quantum operæ his rebus tribuam, quot curis angar ac vigiliis, quantum laborem capiam, quantum molosse assumam? ut in his studiis me contineam, ut laboribus frangam? 4. *Diu jam in hoc laboro*, ich bemühe mich schon lange. Satis diu hoc saxum volvo; diu jam in hoc pistrino hæreo; diu jam in his defudo atque elaboro; diu multamque jam labor is me exercet; magnos jam in hoc opere exantlavi labores & diuturnos. V. *Labor*. *Ufus*. 1. Quid enim laboravi? quid egi? 2. *Curo, f. hic tus jam*, sorgfältig sein. De re publica magis, quam te tuis rebus laboras. Nil de me, de fama mea laboro. Nunc in minimis hæreo, de quibus antea maxime laborabam. 3. *Affector, vexor, afficer*: *velut ad morbos corporis*, an Leibs Krankheit leiden. Ex intestinis, renibus, pedibus, stomacho laborare. 4. *Vexor; velut ad morbos animi*, übel behaftet sein an dem Gemüthe. Insuper, ambitione, animo, ex desiderio alicujus laborare. Ex invidia laborat, et wird beneidet. 5. *Affigor: velut ad mala a mundi provenientia*, betrübt werden. Aliena injuriâ laboro, commoveor, afficer. Domesticâ crudelitate, intestinis hostibus laborat. 6. *Inopiam premor*, einen Abgang leiden. Re frumentaria laboramus. V. *Conor*.

Laboriosus, a, um. arbeitsam, geschäftig. *Syn.* Industrious, sedulus, sollicitus, assiduus, operosus, studiosus; item: molestus, difficilis. *Phras.* 1. *Laboriosus homo est*, er ist ein arbeitsamer Mensch. Quid eò hominem sollicitum magis ac exercitum fingi potest? Homo est multæ industriae, & magni laboris. Operosus, & semper aliquid agens, aliquid moliens; homo, cui ne communi quidem otio, otiosum esse liceat. 2. *Laboriosa res est*, das ist ein mühsames Ding. Res est multæ sudoris; non mediocris contentio; magni certaminis; magni laboris; multæ operæ; res est immensi operis. *Ufus*. 1. Quid nobis laboriosius, quid magis sollicitum, magis exercitum fingi potest? 2. *Laboriosa exercitatio*, deambulatio. V. *Diligens, difficilis*.

Labrum, i, n. Lefze, Lippe. *Syn.* Labium, Gelellain. *Epi.* Tremens. *Ufus*. 1. Oris humani extrema latura sunt. Summis, prioribus labris gustavit Philosophiam, rector attingit. Veritas mihi in prioribus labris, es liegt mir auf der Zunge. 2. *Latremis ora fontis, locus*. 3. *Vas genus ad lavandum aptum*. Labrum si in balneo non est, fac, ut sit.

Lac, lactis, n. Milch. *Epi.* Lærum, dulce, pingue, primum. *Ufus.* Lacte lærum depellere.

Lacer, era, um. zerrissen. *Ufus.* Artus laceri.

Laceratio, onis, f. Zerreißung. *Syn.* Laniatio. *Ufus.* Muliebras lacerationes genarum. Tui corporis laceratio mihi dolori fuit.

Lacerna, æ, f. Kleid. Vestis virilis ac ferre militum.

Lacero, as, avi, atum, are. zerreißen, zerfleischen. *Syn.* Concerpo, conscindo, discindo, dilacero, dilanio, carpo, dirumpo. *Ufus*. 1. Laceratum sædè corpus abjicere. Virgis tergum lacerare. 2. *Transl. Graviter lacer*, schwer verlegen. Meus me mæror, animum ægritudo, patriam improbi cives omni scelere ac injuriâ lacerant, exedunt, conficiunt. Verborum contumeliis, oratione virulentâ laceravit illum & cruentavit. Num & vitæ, quæ superest, reliquas lacerabis & distrahes?

Lacertosus, a, um. stark von Gliedern. *Syn.* Robustus, nervosus. *Ufus.* Pugnaces & lacertosi centuriones. V. *Robustus*.

Lacertus, i, m. der Obertheil des Arms. *Syn.* Vires, nervi, robur: totus. *Epi.* Obesior, carnosus. *Ufus.* Oratorius laceratis viribusque argumenta torquere.

Lacesso, is, ivi, itum, ere. anreißen, verbittern. *Syn.* Provoco, irrito, tento. *(Respondeo. Adv. Ultro, mediocriter. Ufus.* Neque te ferro, nec maledictis, nec injuriâ, ne verbis quidem unquam lacessivi. Non sum ad lacessendum procax.

Lachryma, æ, f. Zähre, Thräne. R. 2. δάκρυον. *Syn.* Fletus. *Epi.* Diuturnæ, græte, invidiosæ, multæ & assiduæ, plures, plurimæ, populares, pueriles, quotidianæ. *Phras.* 1. *Ad lachrymas me movit*, es hat mir die Zähren aus den Augen getrieben. Lachrymas mihi commovit, excivit; lachrymas nolenti excussit ea commemoratio; fletum movit ea commemoratio; lachrymas expressit, extorsit; in lachrymas me solvit. 2. *Eccur tot lachrymas fundis?* was vergrießest du so viel Zähren? *Ecquid te lachrymis adeo dedis, tradis?* Lamentis te conficis? *Ecquid tot lachrymas effundis, profundis?* Quid illas tot eduxit lachrymas? Quid est, quod totus la-

lachrymis diffusus? Quid ita vim tantam profungis lachrymarum? Quid ita totus abis in lachrymas? 3. *Viri est, comprimere lachrymas*, ein Mann muß die Zähren einzuhalten wissen. *Viri est, tenere lachrymas, cohibere, reprimere; imperari dolori, temperare lachrymis.* 4. *Pra lachrymis scribere vix possum*, ich kan für Weinen kaum schreiben. *Fletu impediatur, quo minus pleniores dem ad te litteras; epistolam lachrymis propè deleo; defluentes ex oculis lachrymae scribendi facultatem eripiunt; perfusus fletu vix pauculos hos versus exarare sine litura possum.* *Fletu reprimor, ne scribam reliqua; non quo reliqua scribere, tanta vis lachrymarum est.* V. *Fleo, Flens.* *Ufus.* Lachrymis nil citius arescit. Consumitur lachryma in alienis malis.

Lachrymo, as, are, & Lachrymor, aris, atus sum, ari. weinen. *Syn.* Illachrymor, ploro, fleo, lugeo. *Phras.* 1. *Capit lachrymari, et hat angefangen zu weinen.* Obortae repente lachrymae; manare ab oculis lachrymae; effusae oculis lachrymae os totum opplere; fluere ex oculis lachrymae; decurrentes ex oculis lachrymae vultum omnium humectare capere. 2. *Non cessat lachrymari, et hört nicht auf zu weinen.* Modum lugendi nullum facit; in lachrymis jacet; totus in luctu vertitur; luctu consumitur & contabescit; lachrymis usque indulget; lachrymis oculos terit, corrumpit; lachrymis debilitatur & conficitur; lachrymae illi vocem penè & spiritum intercludunt: lachrymis totus diffuit. 3. *Ad hoc spectaculum omnes lachrymabantur*, bey diesem Schau-Spectele weineten alle. Omnium in ore erant lachrymae; ingens comploratio ab omni turba exorta erat; eum casum lamentabilis omnium comploratio excepit; rei atrocissimae species omnia misto puerorum ac mulierum ploratu complebat; haec cum aspicerent, omnium ex oculis lachrymae subito profuderunt; omnibus lachrymae cecidere, prosiliere, prorupere. *Ufus.* Lachrymasse te in discessu meo, molestè ferebam. Equis erat omnium, quin lachrymaretur? V. *Gemo, Fleo, Tristitia, Luctus.*

Lachrymabilis, e. daß zu beweinen ist. *Ufus.* Lachrymabile bellum.

Lachrymabundus, a, um. weinend.

Lachrymosus, a, um. fläßig h. *Ufus.* Poëmatata lachrymosa.

Lactens, tis, g. o. Sängling, säugend. *Syn.* Lac lugens. *Ufus.* Lactens puer.

Lactesco, is, ere. zur Milch werden, Milch bekommen. *Syn.* la lac convertor; lacte impleor. *Ufus.* In iis animantibus, quae lacte utuntur, omnis ferè cibus lactesce-
re incipit.

Lacteus, a, um. milchhaft, milchähnlich. *Ufus.* Orbis lacteus, circulus lacteus.

Lacto, as, avi, atum, are. säugen. *Syn.* Lac præbeo, mammam subnullam præbeo. (*Lacte depello, entwöhnen.* *Ufus.* 1. Lactare soxum. 2. *Transl.* Per blanditias, circumdaco, decipio, einen durch allerhand Schmeicheley betrügen. *Lactasti nempe me, & falsâ spe produxisti.*

Lacuna, æ, f. Pfütze, Graben. *Syn.* Fossa; item: Vacuitas, hiatus. *Epi. Cæca.* *Ufus.* Vide, ut illam rei familiaris lacunam expleas, *damnum sarcias.*

Lacunar, aris, n. Vertäfelung eines Gemachs. *Syn.* Laqueare. *Ufus.* Gladius à lacunari equina setâ pendens.

Lacus, us, m. See, Sumpf. R. a *λάκκος.*

Lædo, is, læsi, læsum, ere. verletzen, beleidigen. *Syn.* Offendo, violo, injuriam facio, mali aliquid infero. *Adv.* Aper-
tè, contumeliosè, gravissimè, impruden-
ter, injustè. *Phras.* 1. *Tu te ipse lædisti,* du hast dir selbst geschadet. *Tuo, ut dicitur, gladio te jugulasti; in tuum ipse mucronem incurristi; liquid offensionis, incommodi oblatum est, à temetipso graviter vulnerata est.* 2. *Eò lapsus læsi,* er hat sich durch den Fall ver-
letzt. *Ex illo lapsu crus vitiatum, per-
strictum, afflictum est; à vexatione non intactum fuit; crus foedè multatum, laxis-
que laceratum est, sanciatum, cruentatum.* 3. *Verba illa me graviter læserunt,* dies-
se Rede hat mir sehr wehe gethan. *Hæc me oratio, siqua superest pais
sensus, nunquid laceret, & cruentet;
vox ea me graviter violavit; verbo-
rum; eâ asperitate graviter vulneratus
sum; confectus mihi ac trucidatus
videbar eâ verborum contumelia.* 4. *Ejus maledicta parùm lædent honorem
tuum, seine Schmach-Reden werden
deine Ehre wenig verletzen.* *Ejus maledicta nomini tuo non officient; labem
inferent, maculam inficient & asper-
gent; maledicta ea nominis existima-
tioni jacturam afferent; detrimento
non*

non erunt; non obscurabunt honorem tuum; splendorem nominis non perstringent: nomini tuo obscuritatem non afferent; tenebras non obducent; lucem non eripient; eas ex maledictis nihil adveni patietur tua dignitas; nihil à tua dignitate detrahetur; dignitatis damnum non facies; dignitas tua nulla labe afficietur; nullam maculam tuus honor contrahet. *V. Offendo, Detraho. Usus.* Perjurio, dictis aut factis, ludibriis aliquem lædere.

Læna, æ, f. *Oyser-Rock, Regen-Mantel.* Syn. Amiculu.n.

Læso, onis, f. *Beleidigung, Verlesung.* *V. Offendo.*

Lætibilis, e, erfreulich. Syn. Lætitiâ dignus. *Usus.* Ut ea res lætibilis tibi sit & gloriosa, opto. *V. Latus.*

Lætè, lûtig, freudig. Syn. Jucundè, hilariter.

Lætifico, as, avi, atum, are. Freude bringen. Syn. Lætitiâ affero, lætari afficio, hilare, exultare, oblecto, recreo. *Usus.* Solis acceffus terram, agros lætificent. *V. Læticia.*

Læticia, æ, f. Freude. Syn. Voluptas, hilaritas, gaudium. *Epi.* Ingens, insolens, insolita. *Phras.* 1. *Is nuntius magnam mihi fecit lætitiâ*, diese Post hat mir eine große Freude erwecket. Magnam mihi lætitiâ attulit, dedit, obfecit; insolentem in lætitiâ me coniecit; magnâ lætitiâ me affecit; magnæ voluptati fuit; animum mira voluptate perfudit. *V. Gratus, jucundus.* 2. *Lætitiâ inde percepi magnam*, ich habe hieraus eine große Freude geschöpft. Lætitiâ cepi non mediocrem; ætus sum inde lætitiâ non mediocri & voluptate; omnibus lætitiis incesse accipio hoc nuntio; efferebar Lætitiâ; exultavi, exultavi lætitiâ ad eum nuntium. *V. Lætor, gaudeo.* 3. *Homini adventus lætitiâ omnem ademit*, seine Ankunft hat mir alle Freude zerhohret. Omnem lætitiâ mihi detraxit, ademit, labefecit. *V. Gaudium.*

Lætor, aris, atus sum, ari. sich erfreuen. Syn. Exulto, triumpho, lætitiâ effero, omnibus lætitiis incedo. *Adv.* Magnopere, mirabiliter, valdè, vehementer, vehementissime. *Phras.* *Tuis rebus valdè lætor*, ich erfreue mich über den Fortgang deiner Sachen. Lætitiâ lamo, lærio; suscipio ex rebus tuis; gaudium tuis res tuæ pariunt, præbent; gaudium

me afficiunt res tuæ; magna mihi è rebus tuis voluptas, jucunditas, delectatio oritur; lætitiâ me res tuæ secundæ complent, cumbunt, perfundunt; magnam hilaritatem colligo ex secundis rebus tuis. *V. Gaudere. Usus.* De tua fortuna lætor. Tuis præclaris operibus, in tuis progressionibus magnopere mihi lætandum est. Lætanti animo & erecto fortunam subit.

Lætus, a, um, freudig, lustig. Syn. Alacer, hilaris, jucundus. *Usus.* Vultus lætus; lætissimi fructus. *V. Hilaris, jucundus, gaudeo.*

Lævigo, as, avi, atum, are. glatt machen, poliren. *Usus.* Parietes tectorio lævigantur.

Lævis, e, glatt. R. à λείος. Syn. Quod tactu asperum non est, lubricus, glaber.

Lævus, a, um, links. R. à λαιός. Syn. Sinister. *Usus.* Læva manus, auris. Lævus homo, ineptus. Lævum tonitru, fasti omnis.

Læna, æ, f. Flasche. Genus vasis.

Lambo, is, bi, ere, leden. *Usus.* Bos linguam se lambit. Mel mihi lambere videtur.

Lamentatio, onis, f. Wehklage. Syn. Quermonia, questus; luctus, plangor, gemitus, querela. *Epi.* Mœrens, luctus. *Usus.* Lamentatione forum complevere. Fletus mulierum & lamentationes fieri solitæ. *V. Gemitus, luctus, querela.*

Lamentor, aris, atus sum, ari. wehklagen. Syn. Deploro, lamentationem facio. *Adv.* Flebiliter, modice, tardè. *Phras.* *Miserè lamentatus est*, er hat wehmüthig geklagt. Clamore ac fletu omnia complevit; lamentis, querelis se totum dedit; lamentis omnia, lamentis cælum complevit; in questus effundebatur torus. *Usus.* Lapides ipsi excitationem tuam fleviscent & lamentati essent. *V. Gemo, queror, luctus.*

Lamentum, i, n. Wehklage. Syn. Lamentatio. *Usus.* In lachrymis, lamentis, foribus jacuisti. Num lamentis querelisque te dedos? *V. Luctus, querela, gemitus.*

Lamina, æ, f. Blech, oder dünn geschlagene Platte von Metall. *Usus.* Titulus laminae aureæ inscriptus.

Lampas, adis, f. Ampel, Lampe. Syn. Lucerna, lycnæ. *Usus.* Templum multis lampadibus illustratum. Cœli lampadei stellæ.

Lana, æ, f. Wolle. *Epi.* Candidior, alba, tenera. *Ufus.* Lanam carpere; lanam facere; lanæ manus admovere; Lanæ deducum esse, mit Woll- Arbeit umgehen. Lana colorem ducit, die Farbe annehmen.

Laneus, a, um. wollen, von Wolle. *Ufus.* Pallium laneum injecit.

Languescio, is, feci, factum, ere. matt, oder frastlos machen. *Syn.* Languorem afferro. *(Incito. Ufus.* Incitare languentes, & languescere excitatos.

Languo, es, gui, ere. *vel* **Languesco**, is, ere. matt seyn, erliegen. *Syn.* Flaccesco, languidus fio, torpeo, torpesco, marcesco. *Adv.* Planè. *Phras.* Languet juvenus nostra, der Geiſt unserer Jugend liegt ganz darnieder. Ut pulcherrimè calerit, ita ignaviter nunc facit omnia; indormit juvenus nostra reſtincto studiorum ardore; ita frigide agit, ut nolle existimetur; juventute utimur frigidissima; ardor omnis refrigit penitus, & obrigit; elanguescit fractis jam dudum animus, & noxia celsatione torpet; veteris quidam invasit, occupavit juventutem nostram, tam leviter, tam solute, tam oscitanter agit omnia; nisi faces admoveamus, nisi calefacimus, frigore congeliant eorum studia; otio senescere, hebescere videmus juventutem nostram; juvenus non gloria movetur, non utilitate; non jam eadem est juvenus nostra, ita tardè commovetur, ita raro incalescit; locordius aguntur omnia, sic ut incisos industrie nervos esse nemo non intelligat; industria elanguit, ardor animi reſtinctus est; dormit juvenus nostra, aut nescio, quæ torpedo animos oppreſſit. Frigore frigescent pluri mi, dici non potest, quàm jaceant omnia & torpescant; paucis ad studia litterarum animus, segniores plerique, & qui ab honestis consiliis plurimum refugiant. *Ufus.* Otio, senectute, corpore languescit. Ne patere, industriam languere tuam. Languet tua oratio, & jacet.

Languidè, langsam, træg, faumſelig. *Syn.* Cunctanter, negligenter.

Languidus, a, um. matt, frastlos. *Syn.* Languens, tardus, debilitatus, mollis, enervatus, remissus, solutus, frigidus. *(Operosus, strenuus. Ufus.* Senectus, oratio, studia languida. Languidiore studio in causa fuisti. Nos etiam languidiore facti sumus, & penè frigidi. *V. Languo, debilis.*

Languor, ioris, m. Mattigkeit, Trägheit. *Syn.* Torpor, desidia. *Epi.* Gravis, legnis, lentus. *Ufus.* Expectatio diuina, otium & solitudo magnum affert languorem. Languori se dare, permittere, dedere.

Laniatio, onis, f. Zerreiſſung. *Syn.* Laniatus.

Laniatus, us, m. Zerreiſſung. *Ufus.* Quid mihi ferarum laniatus obicit nihil ſentienti?

Lania, æ, f. Fleisch, Bant, Schlacht, Bant.

Lanio, as, avi, atum, are. zerreiſſen, zerfleischen. *Syn.* Dilanio, lacero.

Lanista, æ, m. Fechtmehler. *Syn.* Gladiatorum magister.

Lanius, ti, m. ein Mægger. *Syn.* Carnarius.

Lanugo, inis, f. Milch-Haar. *Prima pilorum eruptio: ita dicta à lana similitudine, qualis in adolescentum genus, & pennis quibusdam. Epi.* Prima.

Lanx, eis, f. Schüssel, Waag, Schale. *Syn.* Patina; statera, libra. *Ufus.* Lancibus, & canistris esculenta inferre. Virtutis amplitudo, lanci imposita, terram, mihi crede, & maria deprimat.

Lapidina, æ, f. Steinbruch. *Syn.* Latorina. Alii lapidicini scribunt, sed perperam.

Lapidatio, onis, f. das Steinwerfen. *Syn.* Lapidum jactus. *Ufus.* Inde fit saxis magna lapidatio. Lapidatione & hominum concursu prohibitus est à nostris.

Lapidator, oris, m. Steiniger. *Syn.* Percussor. *De homine improbo & seditioso.*

Lapideus, a, um. steinern. *Ufus.* Murus lapideus.

Lapido, as, avi, atum, are. steinigen. *Syn.* Lapidibus obruo, cooperio, operio. *V. Lapis.*

Lapidosus, a, um. steinigt. *Ufus.* Terra, ager, loca lapidiosa.

Lapis, idis, m. Stein. *Phras.* Lapidem in eum jacti sunt, man hat mit Steinen auf ihn geworfen. Lapidem in eum misit; saxa conjecta sunt; lapidibus appetitus, ictus, percussus est; vis ingens lapidem grandinis modo in eum effusa est; non desuere, qui lapidibus eum incederent; qui saxa in eum jacerent; lapidum conjectu arcerent; lapidum saxorumque numero operirent. *Ufus.* Fracta domus conjectu lapidum. Homo de lapide emptus, e quo præco venalia manipula prædicabat; de capite quoque vilissimo dicitur. Ad tertium, quartum lapidem, drei oder vier Meilen von der Stadt. Nam lapidibus per intervalla defixis miliaria designabant veteres.

Lapsus, us, m. Fall. *Syn.* Prolapsio, lapsio, casus. *Epi.* Certus, multiplex, præceps, vetustus. Multi, populares, varique. *Ufus.* Lapsus fluminis, & cursus. Continere temeritatem in lapsu, arduum est. *V. Erro.*

Laquear, aris, n. Gemölb. *Syn.* Lacunar. *Ufus.* Teſti laquearia.

Laqueus, i, m. *Strick, Strang.* Syn. Vinculum, restis, funis; item: dolus, & res quaecunque, quæ irretiri, aut capi possunt. *Usus.* Disputationum, legum, verborum laqueis irretire, tenere, constringere. Laqueos alteri tendere. In laqueum collum inferuit. Laqueo vitam finivit. Judicium laqueos solertia declinare, evitare.

Laqueatus, a, um. *vertäfelt.* *Usus.* Laqueatum aurum templum.

Lar, is, m. *Haus-Götze.* Syn. Penates: foces, sales. *Epi.* Familiars. *Usus.* Relinquere, redire ad larum suum.

Large, reichlich, überflüssig. Syn. Largiter, liberaliter, copiose, munificè, effusè. *Usus.* Large dare, large promittere; large parare convivium.

Largior, iris, itus sum, iri. *schenken, vergütigen.* Syn. Dono, gratulor, largitionem facio. *Adv.* Apertissime, inconsulto, liberalissime. *Usus.* Natura tua facultatem ingenium, & copiam dicendi largitur. Large hoc amoris nostro. V. Do, Dono.

Largitas, tis, f. *Freugebigkeit.* Syn. Liberalitas. *Usus.* Terra fruges maxima largitate fundit. V. Liberalitas.

Largiter, reichlich. Syn. Large.

Largitio, onis, f. *reichliche Beschenkung.* Syn. Effusio, corruptela. *Epi.* Agraria, frumentaria, infinita, maxima, modica, intolerabilis, necessaria, perniciofa, popularis, regia, salutaria, singularis, turpis, maxima. *Usus.* 1. Largitione quendam conumpere, emere, animos conciliare. 2. *Concessio.* In largitione civitatis haud cunctes fuisse Romanos, die Römer haben gar die Bürger-Rechte ertheilet. V. Corruptela.

Largitor, oris, m. *Gebet, der gern schenket.* Syn. Corruptor. *Epi.* Factiolus, prodigus.

Largus, a, um. *freugebig, reichlich.* Syn. Liberalis. *Usus.* Duo genera sunt largorum, quorum alteri prodigi, alii liberales. Large compensatio. V. Beneficus, Liberalis.

Larva, æ, f. *Gespinnst.* *Usus.* 1. Num hunc hominem larvæ, intemperie, furie agitant? 2. *Persona, Masque, Larve.* Non illa larva opus est. Larvam deponere, aufhören, sich zu stellen.

Larvatus, a, um. *verlarvet, verummimet.* Syn. A larvis exterritus; furiosus; item: personatus.

Lascivus, æ, f. *Frechheit, Geilheit.* Syn. Petulantia, procacitas. V. Luxuria.

Lascivio, is, ire. *Meisterlos, frech, auſſe ſich ſetz, geil ſeyn.* *Usus.* Petulanter agere, lascivire. Longo otio plebs lascivire cepit.

Lascivus, a, um. *geil, Meisterlos, frech, auſſe laſſen.* Syn. Petulant, procax. V. Petulant, luxuriosus, impudicus.

Lassitudo, inis, f. *Müdigkeit.* Syn. Defatigatio. *Usus.* Vino, interpoliti quieto lassitudinem abstergere, abigere, membris exunere.

Lassus, a, um. *müde, matt.* Syn. Laborem animi, tum corporis fatigatus. *Phras.* Lassus sum, ich bin müde. A viribus dencior; vires lassitudine me deficiunt; labori succumbo; labore fractus sum. V. Fatigo, Fessus.

Latè, breit. Syn. Laxè. *Phras.* Malum latè se extenat, das Uebel hat sich weit ausgebreitet. Longè latèque dispersum est; latius opinione disseminatum; latè diffusum est malum; latius serpit, quam creditur; ad plures pertinet; latissime fluxit, manavit. *Usus.* Vagabundum nomen tuum longè latèque. Latè latèque dicere.

Latebra, æ, f. *Schlupfwinkel.* Syn. Reccus, locus, in quo latere quis possit. *Epi.* Malefica, parva, tanta. *Usus.* 1. Mulæ sunt animorum latebræ, mulæ recessus. Erupit è latebris tenebrisque conspiratio. 2. *Transl. Excusatio, Declinatio rei objectæ, Entschuldigung.* Quere latebram tuo perjurio. Sulcionum, obsecrationum latebræ.

Latebrosus, a, um. *voll Schlupfwinkel.* *Usus.* Via latebrosa.

Latens, tis, g. o. *verborgen.* Syn. Obscurus, involutus.

Latenter, heimlich. Syn. Clam, occultè.

Lateo, es, ui, ere. *verborgen liegen.* Syn. Dehisco, lateo, clam sum. *Adv.* Abditè, occulto, utiliter. *Phras.* 1. Latuit homo improbus, der gottlose Mensch ist verborgen geblieben. Resertit quæditorum industriam; occultorum locorum latibulis delituit; latitavit in tenebris abditus & reclusus; nequitiam suam tenebrarum ac parietum custodiis texit, condidit, occultuit, occultavit. 2. *Scelera latè e die non possunt,* die Laster können nicht lange verborgen bleiben. Nullum crimen diu esse potest, quin indicio se prodatur aliquo; quin in lucem prodeat; quin emanet; nullum scelus tegi, premi, tenebris involvi perpetuè potest. 3. *Latere optat,* er

er will verborgen und unbekannt sein. Al stinet publico; latebris se involvit; latebris se commendat studiosè; id agit studiosi, ut ex hominum se conspectu subducat. V. *Abdo, abscondo*. *Usus*. Non latebat me tuum flagitium. Sub nomine pacis bellum latet. Non id abditum latebat in tenebris, sed in oculis erat positum. V. *Ignoro*.

Laterna, æ, f. Latern.

Latibulum, i, n. Schlupfwinkel, Höle. *Usus*. Latibula quærere. Latibulis se tegere. V. *Latebra*.

Latine. Lateinisch. *Usus*. Planè ac Latine loqui. Græca Latine reddere. Latine scire, non pessimè Latine loqui.

Latinitas, tis, f. Latinität. *Syn* Sermonis Latini puritas. *Phras* Latinitate utitur optimè, et hoc est vierliche Latein. Incorruptè utitur Latini sermonis integritate; castè præque utitur Latini linquæ; elucet in ejus sermone mira Latine lingue elegantia; in ejus dictione inest mirus Latini sermonis candor; stilò dicendi hunc genere utitur tersò & castigatò; quod in Latina lingua cultissimum ac ornatissimum, id totum in ejus sermone ita deprehendas, ut per manus tradita, ac velut testamentò legata illi Latinitas videatur; casti incorruptique sermonis laude floret; nemo illò purius ac emendatius Latino sermone utitur; inest in ejus sermone nativa & omnibus numeris absoluta Latinitas; hunc tu cum audies, Musas ipsas Latine loqui putabis. *Usus*. Latinitas est, quæ sermonem purum conservat, & ab omni vitio remotum. Cæcilius non bonus autor Latinitatis. Epistolam Græcam Latinitate donare.

Latinus, a, um. Lateinisch. *Usus*. Probè Latinus es; Latinas litteras præclarè calles, tenes, exhaustisti.

Latio, onis, f. Erregung, Bringung. *Usus*. Expecto legis lationem.

Latio, as, avi, atum, are. verborzen seyn. R. d. Dor. *λάττω*. *Usus*. Non lautabis. *Utius*.

Latitudo, inis, f. Breite.)(*Angustia*. *Usus*. Tuarum latitudinem possessionum tueri non poteris.

Lator, oris, m. Ueberbringer, Träger. *Usus*. Quis talis latorem legis perferret?

Latratus, us, m. das Bellen.

Latto, as, avi, atum, are. bellen. *Usus*. Latrant hi oratores, non loquuntur. *Transl. Vociferari*.

Latro, onis, m. Mörder, Straßenträuber. *Syn*. Grailator, prædo, excursor, hæcarius. *Epi*. Funestus, demens, paratissimus ad omnia, expeditus, perditus abjectusque, fortis, impurus, maleficus, sceleratus, egens, sceleratissimus, deterrimus, impune latrocinans, turpissimus. Latrones armati, confederati, sceleratissimi, furentes, importunissimi, noti ac insignes nefarii, perditissimi. *Phras*. Latronem agit, et giebt einen Straßenträuber ab. In cræde atque ex cræde vivit; maleficio & scelere patitur; per latrocinia & rapinas vitam tolerat; latrocinio se alit; in latrocinium versus vias insidet & itinera, prædæque agit. V. *Prædo*.

Latrocinium, ii, n. Mörderen, Straßenträubern. *Syn*. Excursio. *Epi*. Apertum, castrense, civile, domesticum, forense, honestum, impium, intolerabile, intestinum, nefarium, nocturnum novum ac singulare, sceleratissimum ac deterrimum. *Usus*. Hoc equidem latrocinium est, non judicium. Tueri fines ab excursionibus & latrocinis. Per latrocinium hunc hominem despoliasti; latrocinio oppressisti innocentem.

Latrocinor, aris, atus sum, ari. rauben, morden. *Syn*. Prædor, excuro, grailor. *Usus*. Duo milia latrocinari dicuntur.

Latuniae, vel Latomiae, arum, f. Steinbruch; item: Carcer Syracusanus.

Latus, a, um. breit, weite. *Syn*. Amplus, laxus.)(*Angustus*. *Usus*. 1. Satis lato à Sicilia mari. 2. *Particip. à jero*. Nulla rogatio, nulla lex est lata.

Latus, eris, n. Seite. R. *ἀπλάτῡς*. *Syn*. Pars dextra, vel sinistra corporis, vel regionis. *Epi*. Bonum, valens. *Usus*. 1. Latus ei condoluit. Lateris dolore consumptus est. Ad Cæsaris latus allectit. Per alicujus latus petere, ferire alterum. Latera cingebant filii. 2. Provincia altero latere mari allectitur.

Lavatio, onis, f. Bad. *Syn* Balneum. *Usus*. Cura, ut, cum venero, lavatio parata sit.

Laudabilis, e. löblich, rühmlich. *Syn*. Laudandus, probabilis, prædicabilis, prædicandus, laude dignus. *Usus*. Honestum, edì à nullo laudetur, laudabile est natura & prædicabile.

Laudabiliter, lobwürdig, rühmlich. *Syn*. Recte, laudatè, honestè, cum laude.

Laudatio, onis, f. Preisung, Lob, Anrühmung. *Syn*. Præconium, commendatio.)(*Vituperatio*. *Epi*. Gravis & honesta. *Usus*. Laudatio alicui data.

Lau

Laudator, oris, m. Lobiprecher. *Syn.* Praeco virtutis, testis innocentiae. *Usus.* Te mihi laudatorem meorum rerum, testem, autorem cupio. Habetis in me tuae virtutis praecone, laudatorem ac probatorem rerum tuarum.

Laudatrix, icis, f. Lobiprecherin. *Usus.* Vidorum laudatrix fama popularis.

Laudatus, a, um. belobt, berühmte. *Syn.* Spectatus, probatus. *Obscurus.* *Phras.* Laudatissimum te omnes sciunt, es mihi scire, te belobt du seist. Cumulatam te omni laude; omnibus laudibus abundantem; illustri laude florentem, celebratum omnes norant; neminem fugit, quam excelsò illustrique loco sita sit laus tua; quanta in te sit commendatio virtutis; quanta in laude sis apud omnes. *V. Laudo.* *U.* Homo omnium consensione laudatus.

Laudo, as, avi, atum, are. loben, rühmen, preisen. *Syn.* Commendo, celebroy laudem tribuo, impertio, vel impertior; eximia laude orno, nomen orno; verbis amplissimis, maximis laudibus orno; laudibus affero, afficio; in celum laudibus tollo, extollo, fero; nobilito; laudem alicujus celebroy, in majus celebroy; laudibus onero; gloriæ & predicatione effero; in aliqua laude confero; aliquid verbis prolo, approlo. *Adv.* Aperiè, commodè, copiose, copiosissime, egregie, graviter, honorificentissime; merito, mirè, miris, valde, nominatim, ornatius, plane, privatim, publice, recte, valde, vehementer, vere, verissime, unice. *Phras.* 1. *Vir dignus est, qui ab omnibus laudatur, et in mundo, das er von allen gelobt werde.* Qui omnium vocibus scriptisque decoretur; qui omnium laudibus onetur, cumuletur; cuius fama æternis laudibus floreat; quem laus per omnes in ore annisque habeat. Vir est, cujus laudes nemo consequitur; cujus virtus satis extolli nequit; quem omnes laudibus ad coelum ferant; laudibus æternis prosequantur; qui famâ & litteris celebretur; cujus mentionem cum honore inferant omnes posteri; de quo laudem nemo, nisi cum admiratione laudum instituat; cujus nomen cum æternitate coniungatur; cujus virtutes & res gestæ possint omnis æternis laudibus exornari, prosequantur; cujus virtutem omnium sermones monumentaque illustrent. 2. *Laudam in te omnia ega omnes elenias, man sebet an ihm seine unde, merite Liebe gegen alle.* Præcipua laude i reur; magnus in laudibus est, magnus in virtutem laudibus effertur; in summa et ad omnes laude ejus charitas; egregia ad veritatem; omnes charitate negant. adpatus est virtutem; laudem præcipuam habet ejus

charitas; præcipua in laude ponitur ejus charitas; præcipua laus ejus charitati tribuitur; præcipua in eo est charitatis commendatio; æterna in laude versatur; charitas ejus ad summam laudem pervenit; fertur in primis ejus charitas, omniumque sermonibus celebratur; planò ore laudatur. *V. Laus, illustro.* *Usus.* Hunc pro dignitate laudare nemo satis potest.

Lavo, as, lavi, lotum, are. waschen, baden. *Syn.* Abluo. item: perfundor vivo flumine, perluor flumine. *Usus.* Ubi nos laverimus, tu, si volas, lavato.

Laurea, æ, f. Lorbeer-Kranz. *Syn.* Corona laurea, laureola. *Usus.* Quem curram, quam lauream cum laudatione tua conferam?

Laureatus, a, um. mit Lorbeer gekrönt. *Usus.* Lictores, satellites laureati; litteræ laureatæ.

Laureola, æ, f. Lorbeer-Kränzlein.

Laurus, i, f. Lorbeer-Baum. *Usus.* Sed incurrit hæc laurus nostra in oculos malevolorum. Lauri bacce.

Laus, dis, f. Lob, Ruhm, Preis. *Syn.* Praconium, commendatio, gloria, splendor, decus. *Epl.* Summa, divina, domestica, publica, admirabilis, æqua, aliena, amplior, antiquior, bellica, communis, consimilis, immortalis, cetera, eximia, exigua, foris, gratissima, honesta, satis idonea, illustris, imperatoria, inanis, infinita, jucunda, magna, digna, media, non mediocris, militaris, mira, modica, nova, oratoria, par, perennis, perfecta, popularis, præcipua, præclara, propria, sempiterna, singularis, solida, summa, tenuis, vera, falsa, una, regia. *(D. decet, etiam. I. bras. 1. Laudem querere, ein Lob suchen.* Laude n petere; toto pectore, totis animis incumbere in laudem; duci laude, gloriæ; gloriæ studio atque amore flagitare; spectare laudem unam; nihil habere antiquius laude & gloriæ. Servire laudi atque gloriæ; nihil in vita magnopere expetere, nisi laudem ac honestatem, & in ea persequenda omni a pericula parvi ducere; laudis studio effari; in laudem rapi ad laudem studio. 2. *Laus inhiare, gar zu begierig dem Lobe nachtrachten.* Laudes verari; acceptari opinionem; auram populari captare; ad gloriam esse peritum; gloriæ studiis avari. *V. Gloria.* 3. *Laudem habere, sich ein Lob zuwege bringen.* Laudem tam comparare, colligere, parare; sibi adificere, nascisci, consequi; exultationem colligere; in exultationem venire. *V. Gloria.* 4. *Laudem habere, ein Lob haben.* In laude esse, laudibus florere, abundare, procellare, cum-

mulari; præcipi. *A laude ferri. V. Latio.*
 2. *Laudem alteri tribuere, eumem andern das Vob geben. Laudes suas in alterum transfundere, transmutare; servire, subservire, suffragari, favere alterius laudibus; laudes cum altero communicare; in alterum omnia laudum ornamenta congerere, convertere, transire. 6. Laxum alterius sibi vendicare, tremēdes Vob sibi zuerignen. De alterius laudibus delibare; alienas laudes in se transmutare; offerre se in societatem, communionem alienæ laudis, laudem alteri præcipere; ex alienis laboribus suo nomini libare laudem. 7. De laude detrabere, eides Vob s' händlerā. Laudes alterius obterere, minuerē, imminuere, obscurare. V. Detraho.*

Lautē, herrlich. Usus. Lautē vivere, & curare se molliter.

Lautia, orum, n. Ehren-Geschenke. Syn. Munera, quæ legatis exteris per questores præbebantur à Romanis. V. *Donum.*

Lautitia, æ, f. Pracht, Herrlichkeit. Syn. Munditia, elegantia. *Epi. Nova.*

Lautus, a, um, præstigi. Syn. Elegans, splendidus, divit, mollis, debeat. *Usus.* Lautus victus & elegans. Villa lautus refinita, in qua nihil non lautum, exquisitum, magnopere sumptuosum. Patrimonium sanè lautum, copiosum, splendendum luxu dissipavit. Lautus homo, & urbanus.

Laxamentum, i, n. Erweiterung. Syn. Dilatio. *Transl. Remissio, relaxatio. Usus.* A curis paulum laxamenti nactus sum. Cause tamen nihil laxamenti datum est.

Laxitas, tis, f. Weite. Syn. Amplitudo, dilatio. *Usus.* In ædibus adhibenda cura laxitatis.

Laxo, as, avi, atum, are. erweitern, erquiescent. Syn. Dilato, solvo, remitto. *Phras.* Disciplina laxatur, die Hausucht nimmt ab. Dissluit, dilabitur, remittit discipline severitas, disceditur à pristina consuetudine, & legum severitate; discipline frena laxantur, remittuntur. *Usus.* 1. Quam te à libidinum vinculis laxatum vellem! Animi corpore laxati in cælum evolant. 2. Remitto, nachlassen. Curis & molestiis; animum à contentionē laxa; Laxamenti aliquid indulge. R. Relaxo

Laus, a, um, meist. Syn. Amplus.) (Ad ductus, angustus. *Usus.* 1. Laxe æles. Amicitiae frena laxissima sint, oportet, quæ ex usu adducas, & remittas. 2. Longus, tang. Diem tibi statuo quid laxum; tempus sat longum. V. Amplus.

Lectica, æ, f. Sänfte, Trag-Sessel. S. n. Lecticula, hexaphorus, octophorus. *Epi.* Aperta, operta. *Usus.* Lecticula in curiam illatus, delatus est.

Lecticarius, ii, m. Sessel-Träger. Syn. Qui lecticam fert.

Lectio, onis, f. Lesung. Syn. Legendi actus; item electio. *Usus.* Hac tali iudicium litione grande republicæ iniustum est dedecus.

Lector, oris, m. Leser. Syn. Recitator, anagnostes.

Lectus, i, m. Bette. Syn. Lectulus, cubile, torus, stratum, gratatus. *Epi.* Lagnus, ceratus, penalis, cubicularis. *Usus.* In lecto collocare; lecto se commendare, ju Bette gehen. In lecto est; in lecto pellicos conftrato jacet, im Bette liegen. Dolor eum in lectulo affixit. Lectum tenere, ornare, componere, aufbetten.

Lectus, a, um, außerswähl. Usus. Adolescent lectissimus. Foemina lectissima, & ornatissimis moribus.

Legatio, onis, f. Gesandtschaft. Epi. Libera, quæ honoris causa, titulosus deferbatur alioquin, sua negotia agendi in provincia. *Voriva,* von pretextu suscepta. *Usus.* Legationem accipere, suscipere, gerere, habere, obire, perficere, Gesandtschaft verrichten. In legatione esse. Legationem renuntiare, reserve acta legationis. Legatio benigne audita.

Legatus, i, m. Abgesandter. Syn. Orator nuntius pacis & belli. *Epi.* Consularis dignus imperatoribus, clarissimis exercitibus, ornatissimis provinciis, improbitissimus, questorius, regius, temperatissimus. *Phras.* Est legatus apud Turca, et ist Kanferlicher Gesandter an die Pforte. Legator Cæsareus apud Turcas; in legatione Turcica est; legati apud Turcas locum obtinet; legatione fungitur; legationem obit, perit apud Turcas. *Usus.* Legatos adhibuit, & deprecatores.

Legio, onis, f. Regiment Soldaten. R. legendo mi ite dicta. Dividitur in 10 cohortes; cohors in 60 manipulos; manipulus in 10 milites; quibus adduntur equites 60 Centuriones 66. *Epi.* Acris, aut pugnavitia, coelestis & divina, digna imperatore, hiberna, luculentissima, martia, veterana, universa, aliena, firma, fortis. Legiones frequentes inimicissimæ, idoneæ invictæ, honestæ, paratissimæ ad liberandam patriam. *Usus.* 1. Legiones senare, conseribere, legere, conacere, werden. 2. Com-

2. *Complere legiones, recroutiren.* Supple-
menta legionibus scribere, legiones
implere. 3. Legionibus præile, legiones
acipere, habere, Regimenter unter sich
haben. V. *Exercitus*.

Legionarius, a, um. junt Regiment ge-
hörig. Miles, ont res ad legionem per-
tinentes.

Legulator, oris, m. Gesetzgeber. Syn. Lator
legis, legis scriptor, autor, conditor; qui
legem dat; leges fert, jura statuit, præ-
tendit.

Legitimus, a, um. rechtmäßig. Syn. Justus, jure,
more majorum. Usus. Nil legitime,
nisi jure, nisi legibus actum.

Legimus, a, um. rechtmäßig. Syn. Justus,
verus, æquus, secundum legem. Usus.
Jura & legitima potestas, concio, qua-
tus. Dies habendis comitis legitimos.
Jus legitimum.

Legatus, as, avi, atum, are. Gesandtschaft
schicken. Syn. Legatum mittere. Usus.
1. Nihil Andronem ad lenitum legant.
2. Testamento aut codicillis aliqui alteri
relinquo, vermachen. L. Iulianum
omnium bonorum uxori legavit.

Legere, is, gi. Etum, ete; lesen. Syn. Recito,
volvo, volato, evolvo, verso. Adv. At-
tentè, diligenter, diligentius, libentius,
nihil, ita, curiose atque contentè,
curam, lectionem & peritissimè, clarè &
intencè, de plano. Phras. Ciceronem unum
lego, ich lese nur allein den Cicero. Ci-
ceronis libros tunc legendo contem-
plo; in his acquiesco tunc; hos inexhausta avi-
ditate volvo; in his voluntatis tempus
omne pono, contumo; hos assidua lectio-
ne evolvo; Cicero mihi assidue in ma-
nibus est; est mihi voluptas plurima in
eius commentationibus idemdem regu-
landis, acutate lecticandis, assidue tra-
ctandis; Ciceronis libros semper in sinu
circumfero, circumgesto. Unius Cice-
ronis lectio animum meum pascit; unus
Cicero multiplicet, me delectat, tænet;
in uno Cicerone studium omne colloco;
in Cicero studio meum omne dievi;
ad unum Ciceronem operam omnem
confiro; meas uni Cicero vigilas do,
dico, trado, addico; ab hoc avelli non
possom. Ciceronis lectioni na affixus
sum totis animis, ut &c. Unus sibi
horis meas omnes vendicat, rapit Ci-
cero. Usus. 1. Omnium bonarum ar-
tum autores legendi sunt, & vervolu-
tandi. 2. Coligo, sammeln. Flores, nu-
ci, poma legere. 3. Selgo, erwaslen.
Seruum, milites legere. Aliquem in
demonstrum locum legere.

Legatus, i, m. Gesch. Verständiger. Syn.
Formularum cantor, præco actionum.
Formularum duntaxat forensium & alti-
gatus. Epi. Lautus & acutus.

Legumen, tatis, n. Hülsen-Frucht. Quod
legitur à terra: ut pisa, faba, ciceres,
lentes, phaseoli, milium, panicum, sesa-
ma, lupinum, linum &c.

Lembus, i, m. Schifflein. Syn. Navicula,
brevis & velox.

Lemma, tis, n. ein unwidersprechlicher
Spruch oder Satz. Syn. Assumptum.

Lena, æ, f. Kupplerin, Huren-Wirbin.
Syn. Trans Conciliatrix. Usus. Vide,
ut blanda conciliatrix & veluti lena
natura sit.

Lenio, is, ivi, itum; ire, linderen, mildern,
besänftigen. Syn. Placo, mitigo, flecto,
sedo, (Inflammo. Phras. 1. Furor populi
apposita oratione lenitur, die Aufruhr des
Volks wird durch eine wohlgelesene Rede
besänftigt und gestillet. Placatur, se-
datur, componitur; placis permulcenda,
lenimque alio tractando n. intueit; ad
mansuetudinem traducitur; seditio ac fu-
rentis populi tumultus apposita oratione
comprimitur. 2. Iracundiam Principis
lenio, er hat den erjürzten Fürsten
endlich besänftigt. Permulcit tandem
illius oratione effertum Principis ani-
mum & quas daturus erat, tempestates
placabilem Principis animum: placatum
efficit; permulcendo tractandoque man-
suescit; iram sedavit, permulcit; ani-
mum mollivit; animi intemperiem omnem
in tranquillum contulit; fices omnes ira-
rum restinxit. 3. Leniti tandem est ho-
minis ira, es ist endlich der Zorn dieses
Menschen besänftigt worden. Dedit
se tandem ad lenitatem homo iracundia
præceps; remisit indomitos spiritus; com-
pressit animum; ira relinquit; ætas, dies
intemperiem illam mitigavit; vehementes
illi impetus consenuere, omnisque iras
impetus, quasi ventus hominem desecit;
sedata est ac restincta duritia illi per-
turbatio animi; resedit, deservit, re-
stinxit ætas ille minui; impetus illi ani-
mi arborque tandem remittit. 4. Tem-
poris duritiam dolorem lenio, die Zeit
ward den Schmerzen lindern. Das do-
lorem minuet, vel exhaust; temporis
longinquitas multum de dolore detrahet;
medicamentum dolori dies affert; longa dies
maiorum memoriam ex animo deletat;
dolori medebitur tempus; dolorem ani-
mo infixum tempus evellit atque efficit;
vetustas ne inflata à fortuna vulnere san-
guibatur. Usus. Caesar iracundiam moneribus
lenivit. Incommoda commodorum
compensatione lenienda sunt. Deside-
rium tui litteris accipiendis leniam. V.
Lenio, placo.

Lenis, e. gelind, mild, sanft, geſchlicht. *Syn.* Facilis, mitis, indulgens, clemens, placidus, mansuetus, cuncti, humans, minime austerus. *(Affer, severus, durus.)* *Plur.* Leni homo est animo, et ut gar ſanſamithig. Leni est animo nutes; naturatleniſſimus; nonnullis id lenitatem propriam or; nonnullis ejus lenitas ſolutor est vita; est in eo ſanum lenitas, mollis que ad accipiendam & depenſandam offenſionem ſanitas; omnibus ſe placidum exoritur, amque parat; ſanum placidum te, ſanum placidum ſanitate est; in illo lenius, ut miter. *V. Miter, mansueta.* *Uſus.* Romani in hoſtes lenitati. Tractus orationis lenis & equabilis.

Lenitas, atis, f. *Sanftmuth, Milde.* *Syn.* Lenitudo. *Epi.* Aquatilis, grata, nova, perpetua, preſens, ſolida. *Uſus.* Lenitatem mollitia quaedam animi imitatur. Noſtrum est, mentes ad lenitatem & miſericordiam revocare, tradere. Aſperitate tui lenitatem de lenitate ſua eduxit. Proſperus oratio aquabili lenitute. *V. Mansuetudo.*

Leniter, adverbium, mild, ſanft. *Syn.* Molliter, ſerviter, molli manu, molli brachio. *(Affer, Uſus.)* Leniter ſcribere & dicere. Leniter aridere alicui. Senſim ac leniter cedere animos. Remittit te leniter dicere, procedere, minime ſiſtenter.

Lenitudo, inis, f. *Milde, Gelindſchaft.* *Syn.* Clementia, lenitas. *Epi.* Natus. *Uſus.* Lenitudo orationis, lenitudo corporis.

Leno, onis, m. *Suppler, Furen, Wirth.* *Syn.* Minor lenis, minor improbitate cupidus. *Epi.* Impudens, iustus, improbitas, perjuratus, turpissimus, impudicus.

Lenocinium, ii, n. *Amplere, Schmeiſelen, Locken.* *Syn.* Deludamentum, allectum. *Epi.* Domesticum. *Uſus.* Nemp. lenocinium ſe ſuſtentat. Lenocinium ſcili; capitulum lenocinis ſe dederunt.

Lenocinator, atis, atus ſon, at. *ſapientia, ſchmeiſeln, locken, laſen.* *Syn.* Lenocinator, allecto. *Uſus.* Tibi ſerviet, tui lenocinabitur. *V. Allector, Allectio.*

Lente, trāq, ſanſam, gemach. *Syn.* Remiſſe. *Uſus.* Lente aliquid ſerre, lente reſpondere.

Lenitudo, inis, f. *Langſamkeit, Erſäbeit.* *Syn.* Tarditas. *Epi.* Scapervitas. *Uſus.* Quod nos lenitatem dicamus, illi vincto lenitudo vocabulo aſſerunt. Ille alius gravatus est, al. s. lenitudo.

Le, atis, i, um. trāq, ſanſam, breſam. *Syn.* Tardus, frigidus, remiſſus, lentus, exhibilis. *Uſus.* Lentior ſait pugna; leni negotium; lentus homo, ac prope ſerius. Lenta ſalix; lentiora vincula. *V. Tardus.*

Leo, onis, m. *ſon. Epi.* Magnus. *Uſus.* Traus, quod vultu, vis leonis videtur.

Lepidus, i, odſelig, ſein. *Syn.* Venustus, ſerius, elegans. *Plur.* Nihil est lepidius, et ſerius natus hodie ſerius ſerius, al. er. Nemo illo en urbane, lepore, ſerius conditor; agnoscit in eo homine magnum geminum ſerius; Antius & urbanis ſalibus, omni venustate & lepore ſerius aſſuit; ſancta est in eius moribus ſerius, lepor, cunctitudo. *V. Lacerus.*

Lepor, oris, m. *Holdſeligkeit, Lieblich ſeit.* *Syn.* Festivitas, iucunditas, venustus, hilaritas, humanitas, urbanitas. *Epi.* Admirabilis, eximius, inditus, magnus, minor, multus, oratorius, tantus, vetus. *Uſus.* Sunt in oratione tua tales verborum, omnes ſententiarum, lepores. Elucet in ea ſpecies humanitatis, ſerivitatis, leporis. Facetiarum oratorius non ſerius lepor.

Lepra, æ, f. *Ausſag.* *Syn.* Morbus elephantiacus.

Lepus, oris, m. *der Haase.* *Uſus.* Lepus talis es, & lepores quare.

Leſſus, i, m. *Tracer, Lied.* *Syn.* Lugubris cantus. *Uſus.* Moler genis ne carpo, ne leſſum ſonens ergo habeto.

Letalis, e. tödtlich. *Syn.* Mortifer. *Uſus.* Vetus letale.

Lethargus, i, m. *Echloſſucht.* *Syn.* Veteris torpor. *Uſus.* Gravi lethargo oppreſſus.

Letum, i, n. *Tod.* *Syn.* Mors. *Uſus.* Vides, quam turpi leto pereamus.

Levamen, inis, n. *Hülfe, Erleichterung.* *Uſus.* Siquid eſſet levamen, eſſet in te uno.

Levamentum, i, n. *Erleichterung, Erholung.* *Syn.* Allevamentum, levamen, allevatio, levatio, ſomentum. *Uſus.* Fuit ea res tui levamento. *V. Fere, auxilium.*

Levatio, onis, f. *Erleichterung.* *Syn.* Levamentum, levamen. *Epi.* Magna, ſanum. *Uſus.* Id in forma, quam expertis, tui levationem aſſerit. Reſeris in his tui, dolos, zentuaru levationem maximam. *V. Allevamentum.*

Syn. Commentarius, codex, parvus liber, Commemorative, codicillus, chirographum. *Epi.* Parvus, exilis, non magnus, pusilli contempnue, Rhetoric. *Ufus.* Libellum componere; in libellum memorie causâ referre. Libellum tradere supplicem, eine Bittschrift eingeben.

Libens, tis, e. o. willig. Syn. Lubens. *Uf.* Libenti animo hæc tolerabo. Libentissimis omnibus hoc munus consequere. *V. Licentia.*

Libenter, willig, gern. Syn. Libenti animo, magna voluntate, studiosè, non repugnante, non gravatè; non modo non recusans, sed ultrò etiam, & spontè offerens; non repugnans; sine excusatione, summo studio, summa voluntate, egregiâ animi alacritate. *(Invitus. Phras. 1. Libenter tibi gratificabor, ich werde dir gern dienen. Animo libenti prolixoque, non gravatè, benignè, studiosè, perlibenter, animo lubenti, æquo, imò verò gaudenti; propensè; prout animis; estimo studio, utraque manu, alacritate summa; animo libentissimo; animo non invito dabo omnia. 2. Rursum te libenter videbo, ich werde gern sehen, wenn du zurück kommest. Delectabit me tuus reditus; cupide expecto reditum tuum; lætabor, acquiescam tuo reditu; est in optatis, te coram amplecti; lætus te videbo; lætè ac hilare te accipiam.*

Liber, era, um, frey, ledig. Syn. Non impeditus, expeditus, solutus, nullâ re implicatus; nullius dominationi parens, ingenuus; qui sui juris est & mancipi; qui in sua potestate est; suo jure libertatèque utitur; jus suum retinet; nemini mancipatus, addictus; vacuus purus, integer. *(Servus, impeditus, implicatus. Phras. 1. Liber sum, ich bin frey. Nullus imperiò contineor; libertate utor integerrima; omnia mihi integra sunt ac libera; in potestate mea sum; nullis neque imperii, neque juris inclusus sum angustius, quo minus meo arbitratu vivam, in nullius jure aut ditione sum; non ea conditione natus sum, ut legibus quidquam debeam. 2. Liber est à publicis oneribus, er ist frey von allen Diensten und Gaben. Rerum omnium vacatione commodissimè utor, operum immunis agito; immunitatem rerum omnium habeo. V. Immunitas, Vacatio. Librum legibus esse voluit, er hat gewollt, daß er Gesetz frey seyn soll. Nullis legibus obligatum, constrictum, impeditum esse voluit legibus solutum; liberum exolutumque legum vinculis; nullis adstrictum legibus; extra legem esse voluit; nullis legibus teneri; nullis legum au-*

gustis inclusum esse voluit. *Ufus.* Integro, soluto expedito ac libero animo vivere, agere. Homo à cupiditatibus animi, ac perturbationibus liber ac solutus.

Liber, ri, m. Buch. Syn. Opus, volumen, commentarius, monumentum, lucubratio, codex, libellus. *Epi.* Auguralis, extremus, gravissimus, improbus, magnus, notior, optimus, plenus, refertus sententiis, suavissimus, superior. *Phras. Multos libros scripsit, er hat viele Bücher geschrieben. Composuit, contexuit, scriptos reliquit; grandia variarum commentationum, eademque utilissima monumenta reliquit; chartis ad posteros transmisit; copiosos in omni genere libros emisit, edidit, fors dedit; in lucem emisit; cogitationes suas litteris monumentisque explicuit, consignavit, mandavit, commendavit, vulgavit, divulgavit; publici juris fecit; eo autore multi libri exivere. Ufus. 1. Librum evolvere, percurrere, pervoluare, durchlesen. 2. Librum scribere, facere, absolvere, perpolire, versfertigen. 3. Liber imprudenti excedit, in lucem prodit, ausgehen. Liber vetustate corruptus, situ exesus, blattas passus & tineas, à tineis corrosus, & fugientibus litteris male deformatus, ein altes von Schaben zerfressenes Buch.*

Liberalis, e. freigebig. Syn. Largus, munificus, beneficus, prolixus. *(Avarus, parcus, sordidus. Phras. Erga omnes æquè liberalis es, du bist gegen alle freigebig. Totum te in alios effundis, profundis; benignè facis omnibus; est in te benignitas incredibilis; prolixior ferè voluntas est, quam res patitur; nemo non à te liberalissimè tractatur; naturâ beneficentiam propensus es, nihil ut supra. Fructus liberalitatis tuæ uberrimè ad omnes pertinent, perveniunt. Nulla fides tua, nulli opera, nulli res familiaris deest; liberalitate uteris in omnes effusissima; liberalitate tibi omnes devincis; intactus es ab avaritiæ sordibus; nemo est, qui non beneficiis ornetur tuis. V. Beneficentia. Ufus. 1. Liberalis dicitur, qui officium, non fructum sequitur. 2. Ingenue, honestus, ehrbar. Artes, questus, artificia, liberalia & ingenua. V. Littera, Ars.*

Liberalitas, atis, f. Freigebigkeit. Syn. Benignitas, beneficentia, largitas, beneficentia, voluntas bene merendi de aliquo. *Epi.* Cautior, dissolutior, moderata, divina, præstans, commemoranda. *(Avaritia. Ufus.* Liberalitate uti, liberalitate sibi alios devincere. Liberalita-

non exercere, maximus est divitiarum
fictus. V. *Beneficentia, largus, dono.*

Liberaliter, frengelig, ehrbar. *Syn.* Lar-
ga, munificè, benignè; ingenuè. *Ufus.*
1. *Lib. n. liberaliterque dedit.* 2. *Ho-*
mo liberaliter educatus.

Liberatio, onis, f. Erledigung, Befreyung,
Errettung. *Syn.* Absolutio. *Ufus.* Li-
berationem culpæ simul & errati *scilicet* in
petra. *Liberatio & vacuitas omnis*
molestiæ.

Liberator, oris, m. Erretter, Erlöser. *Syn.*
Vindex libertatis. *Ufus.* Patris libera-
tores urbe carebunt, qui à cervicibus ju-
gum servile dejecerant?

Libere, fren, lettz. *Syn.* Solutè. *Phras.*
Libere locutus sum, ich habe frey heraus-
geredt. *Libertate* animoque maximo
erupit ex me vox, & sine cunctatione
dixi, quod senseram; tum primum me-
morem libertatis vocem mihi; incurri
enimverò magna libertate verborum, si-
denterque locutus sum; libero ore, &
pro causa fidenter locutus sum. *Ufus.*
Licenter peccat, & libere. *Constante*
te gent, & libere.

Liberi, orum, m. Kinder. *Syn.* Filii, pro-
les, soboles, nat. *Epi.* Suavissimi, cha-
rissimi. *Phras.* 1. *Liberos genere,* Kin-
der erzeugen. *Libere* tolerare, tolle-
re ex uxore; *liberos* eorum dare; so-
lolem stirpis parare; *liberos* procreare;
angeli *liberos*; *liberos* generare. *Ufus.*
Liberos mater, generis prædare, fortu-
narumque omnium socios pepit com-
plices. *Oro te,* per quæcunque jura li-
beros parentibus jungunt, ich bitte dich
durch die kindliche Treue. V. *Pario.*

Libero, as, avi, atum, are. erlösen, erret-
ten, befreien. *Syn.* Vindico, liber-
tatem do; in libertatem vindico, resti-
tuo; in integrum restituo; expedo,
libo, laxo, relaxo, levo. *Phras.* 1.
Libere vor hostili vi & metu, ich wer-
de euch von aller feindlichen Gefahr
erretten. *Ex cæda & vinculis* eripiam;
jugum à vestris cervicibus depellam,
entwende; *ex improborum faucibus*
ac manibus eripiam; *ab hostili terro-*
re vindicabo; *metum* volis om-
nem dejiciam; *liqueos servitutis ab-*
ram piam; *metum animi* abstergam;
sciam, ut ex illo metu reviviscat;
ut curâ omni relevetur, ut cinergat;
ut metum defangatur *respublica*; *ex-*
plebo urbem periculò, & *ex aru-*
ra extraham. 2. *Illo metu sensum li-*

beror, ich werde endlich von der Furcht
nach und nach befreien. *Metus* mihi
adimitur; *metu* me sensum exonerio;
metu me exolve; à longa formidine
respiro; *metum* sensum amoveo; *ex-*
pedio me tandem curâ & metu; curis
solvitur animus. 3. *Libera me quæso,*
hoc metu, benimm mir diese Furcht.
Metu me longo exime; *metum* hunc
mihi exime, domo, absterge; *expedi*
hæc me solitudine; *exolve* me ista
solitudine; *leva* animum hæc molestiâ;
serpulum mihi istum exime; *illis* me
molestiis relaxa; *exonera* animum
hoc metu. V. *Libertas.* *Ufus.* Aliquem
metu, solitudine, crimine, suspitione
cupiditatis; molestiis, animum liberare.
Aliquem aere alieno liberare.

Libertas, atis, f. Freyheit. *Syn.* Immuni-
tas, licentia. *Epi.* *Seranus.* *Epi.* Caris-
sima, dulcissima, non infusa, acerbitate
suppliciorum candor, licet, præclara,
sancta, summa, otiosa, tacita, tran-
quilla, equestris. *Phras.* 1. *In liberta-*
tem se vindicant, sie haben sich in die
Freyheit gesetzt. *In libertatem* se asse-
ruere; *expedire* se à servitute; ju-
gum exuere, excussere; servitutem ex-
uere; in libertatem se restituere. *Ufus.*
1. *Libertatem* dare, die Freyheit schen-
ken. *Largiri,* concedere libertatem;
libertatem, vel *libertate* donare. 2. *Li-*
bertatem habere, accipere, recipere, te-
nere, die Freyheit haben, bekommen. 3.
Libertatem adimere, præcidere, occludere,
die Freyheit benehmen. 4. *Liberta-*
tem amittere, se libertate abdicare, sich
der Freyheit entschlagen. 5. *Libertatem*
recuperare, vindicare; se in libertatem
restituere, die Freyheit wieder herstellen.
6. *Licentia,* Freyheit, Ausgelassenheit.
Libertate immoderata & concionum li-
centia Romana res concidit.

Libertinus, i, m. der von einem Freigelasse-
nen her ist. *Syn.* *Liberti filius.* *In-*
genus. *Ufus.* *Patre libertino* natus.

Libertus, i, m. ein Freigelassener. *Syn.*
Iusta servitute manumissus, manu asser-
tus; *ad pileum* vocatus. *Epi.* Gra-
tiosus, paternus & probatissimus, nequam,
improbis.

Libet, buit. es beliebt, oder gefällt. *Syn.*
Placet, delectat, non displicet, volo,
juvat. *Phras.* *Si ita libet,* wenn es
dir also beliebt. *Si collibitum est,* si
ita

ita commodum tibi est; si cordi est, si ita fert libido. V. *Praero*. *U'g.* pro *libitu*, nach Belieben. V. *Libiao*.

Libilinos, *geil*, *supria*, *muthwillig*. Syn. *intemperanter*, *luxuriosè*. *U'us*. Cave, ne qui per libidinem, libidinosè, nefarie dicas, aut coges.

Libinosus, a, um. *geil*, *muthwillig*. Syn. *intemperans*, *richiorus*, *lascivus*, *impudicus*, *procax*, *salax*, *voluptarius*. (*Temperans*, *C. sta.* *Thras.* *Et homo liberos* *erit* *ut* *ein* *geiler* *Mensch*. Homo turpissimè si idoneo incedens; qui parum honesti pudicium habet; qui vitam intemperanter, dissolute, nequit, luxuriosè tradit; voluptatibus deditus; molitia & laxi dilaens; qui omnia ad libidinem & voluptatem refert; in voluptate omnia ponat; in quo sunt libidinum vitia; qui cupiditate, libidine impelitur, luxu perditur; una libidine capitur; luxuria & lascivia diffundit; homo intemperantissimè libidinis; in Venerea effusus. V. *Luxuriosus*, *impudicus*.

Libido, inis, f. *Geilheit*, *Begierde*. Syn. *Furo*, *impetus non rectus*, *effrenata cupiditas*. *Epi.* *Effusa*, *nesaria*, *non mediocriter*, *profana*, *indomita*. *Phros.* 1. *Tu* *est*, *libidinem suam sequi*, es *ist* *schändlich*, wann sich einer in die Geilheit erläßt. Turpe est, parere libidini & indulgere; abripi cupiditate; libidinem voluptatibus explere; volutari in voluptatibus & ceno libidinum; servire, inservire libidini; in Venere se effundere; libidinum incendis se exestuare, ut non libido ab oculis, non facinus a manibus, non flagitium a toto corpore abesse videatur; turpe est, ferarum ritum vulgare concubitus; pecorum ritum promiscue in concubitus iuere. 2. *Cisti etiam animi libidine tentari possunt*, auch *leibliche Gemüther* können zur Geilheit angetrieben werden. Castas etiam mentes libidine conficari, simulis libidinum corripui, furore libidinis inflammari possunt; castis etiam mentibus cum bonis animo se per oculos intinuerunt, continens seipsum bellum gerendum est; iamque libidinis per castas easdem mentes serpere, eisque depasci possunt; castas etiam mentes aflare pellens is spiritus potest. 3. *Libidinem* *comprimere* *nascentem*, die aufsteigenden *Beister* *den* *unterdrücken*. *Comprimere* *cupiscentem* *in* *animo* *capitum* *in* *restringere*; *impetum* *in* *niculos*, *ante* *quam* *mentem* *deponant*, *ex* *animo* *amovere*. 4. *Libidinem* *agit* *vultu*.

vulg. pro *libitu*, er thut alles nach seinem Belieben, wie es ihm in den Kopf kommt. Ad arbitrium libidineque agit omnia; arbitratu suo agit omnia; quod in mentem, aut libidinem venerat, exequitur; ut animo lubet, collatum est; ex libidine sua agit omnia; una illi agendi lex est sua cujusque rei libido. V. *Impudicus*, *voluptas*.

Libosus, avi, atum, ere. *verkosten*, *versuchen*. Syn. *Dehito*, *degusto*; *carpo*, *decerpo*. *Ad.* *Publicè*. *U'us*. 1. *Libanda* *sunt* *ex* *omnibus*, *quæ* *veritatis* *specie* *maximè* *moveant*. *Libavimus* *ex* *maximis* *in* *genus* *excellentissima* *quæque*, & *excerptimus* *optima*. 2. *Sicripco*, *ex* *fero*. *Sacerdotes* *fruges* *libant*. V. *Cisto*.

Libra, æ, f. *eine Waage*. Syn. *Statera*, *truma*, *lanx*. *Epi.* *Anceps*. *U'us*. *In* *altera* *libræ* *lance* *ponere*.

Libramentum, i, n. *das* *insiehende Gewicht*. *U'us*. *Libramenta* *plumbi*.

Libaria, æ, f. *Bücheren*, *Buchladen*. Syn. *Taberna libraria*, *bibliotheca*.

Librarius, ii, m. *Beschreiber der Bücher*. *Epi.* *Librarii* *plurimi*, *accurati*. Syn. *Scriba*, *qui* *exhibet*, *describit* *libros*. *U'us*. *Legem* *illam* *per* *plures* *librarios* *scribi* *feci*.

Libro, as, avi, atum, ere. *wägen*. Syn. *Pondero*, *statum* *examinare*. *U'us*. *Terra* *sua* *librata* *ponderatus*.

Licenter, *frech*, *re* *wegen*. Syn. *Immoderate*, *nimis* *liber*, *audacter*, *licenter*, *confidenter*. V. *Libere*.

Licentia, æ, f. *Freiheit*, *Freiheit*. Syn. *Libertas immoderata*, *impunitas*; *intemperantia*, *protervitas*, *improbitas*; *item*: *venia*. *Epi.* *Intinita*, *incolerantia*. *U'us*. 2. *Licentiam dare*, *cunctis* *et* *was* *zulassen*, *zulassen*. *Magistratus* *improbus* *his* *seculis* *licentiam* *dare*, *permittit*, *largitur*, *concedit*. 2. *Licentiam habere*, *gar* *zu* *große* *Freiheit* *haben*. *Senatus* *licentiam* *naucere*, *adipisci*; *petere* *alicui* *licentiam* *canem*, *quam* *tibi* *arrogat*, *quidam* *et* *arrogant*. V. *anaco*. 3. *Licentiam* *morum* *calare*, *der* *ausgelassenheit* *der* *Guten* *herrschen*. *Severus* *eiusus* *tolere*, *precedere*, *comprimere*; *populum* *à* *licentia* *arere*. V. *Impunitas*, *Anaco*.

L. o, es, cui, um, e. lat. kon. Syn. Affektor. Usus. Quam licet? wie teuer wird der Garten sein gebothen?

Licetor, eris, itus sum, eri. darauf bieten, ein Gebeth darauf legen. *Syn. Licitationem facio, pretium defero. Usus. Licetari contra aliquem. Haeredes licetari cogitant.*

Licet, uit, itum, ere. es ist erlaubt. *Syn. Licetum est, ius est, integrum est, ius habeo, fas est, datur haec venia; datur; iuribus conceditur; cui, u est. Usus. Hoc tibi per legem non licet. Nefas est violare hospitum, neque Romano homini licet.*

Licet, molemos. *Syn. Quamquam, quamvis, etsi, quantumvis.*

Licatio, onis, f. ein Gebeth auf ein Ding, Gehilff. *Syn. Auscio. Usus. Licitationem facere.*

Licitor, oris, m. Steigerer, der auf ein Ding mehr bietet. *Syn. Qui rei sub hasta potius pretium auget.*

Lictor, oris, m. Scherz, Büttel, Stadt-Sknecht. *Syn. Appartor. Lictores duodecim viris fascesque praeferebant Consuli. Usus. 1. Lictor, colliga manus. Vetus formula.*

Lien, nis, n. das Milz. *Syn. Splen.*

Lignatio, onis, f. das Holzmachen. *Syn. Lignorum sectio, de oratio. Usus. Lignationis causa Caesaris milites egressi castris sunt.*

Lignator, oris, m. Holzhacker. *Usus. Oppressis subito lignatoribus.*

Ligneus, a, um. hölzern. *Syn. Quod est ex ligno. Usus. Signum ligneum.*

Lignor, aris, atus sum, ari. Holz machen, Holz hauen. *Syn. Cedende materiei causa lignos peto, ad ferenda ligna eo; lignationis causa exco; ligna colligo; ligno, lignam cedo. Usus. Pars cohortum lignorum ac pabulatum nulla est.*

Lignum, i, n. Holz. *Syn. Materiei, lignea materia. Epi. Inlucumina, humida, vinda. Usus. Suetem lignorum ingentem.*

Lino, as, avi, atum, are. binden, zusammen binden. *Syn. Vincio, confringo. V. Solvo. Usus. Catenis ligo. V. Vinculum.*

Ligo, onis, m. Sare, Sade, Karst. *Instrumentum rusticum ad cultum hortorum, agrorum, vinearum.*

Ligurio, is, ivi, ire. prassen, schleimen, durch die Gurgel jagen. *Syn. H. Usus. Non liguriunt pecuniam, sed devorant. V. Napor, Abligurio.*

Ligatio, onis, f. das Schleimen, Prassen. *Syn. Heliustio.*

Limatus, a, um. abgefeilt. *Syn. Perpolitus, climatus, limatulus. Usus. Transil. Jubeum limatum. Vir urbanitate multum limatus. Limata oratio.*

Limbus, i, m. Saum am Rock. *Syn. Pars vestis extrema; vestis ora.*

Limen, inis, n. Thür-Schwelle. *R. Λίμεν, Alitus. Syn. Introitus, janua, ostium, Epi. Sanctissimus. Usus. Limine aliquem, aditu & vestibulo prohibere. Pedem limine, extra limen efferre; pro limine adire.*

Limes, itis, m. Estrassen, Gränz-Stein. *Syn. Fines, terminus. Epi. 1. Limite provinciae constituere, die Mark-Steine setzen in Abtheilung der Länder. Definire regionibus limites; ponere limites, circumscribere; provinciam suis finibus describere, circumscribere; fines provinciae designare; certis spatiis, terminis finire, terminare, circumscribere. 2. Limites sibi figere, gewisse Schranken setzen. Cancellis sibi circumdare; cancellis certis rem omnem circumscribere; fines sibi praescribere; statuere, constituere, adhibere. 3. Limites transgredi, die Schranken überschreiten. Modum transire; finem praetergredi; lineas transire; egredi praescriptum limitem, cancellos. Usus. Limes agro politus.*

Limo, as, avi, atum, are. aufessen. *Syn. Elino, polio, expolio. Usus. Animi ac mentis limandum est. Limare se ad causas dicendas. Etiam omnia polit ac limat.*

Limosus, a, um. leimicht, schlammicht, fechtig. *Syn. Limus plenus, coenofus.*

Limus, a, um. scheel, überzwerch. *Syn. Transversus, obliquus. Usus. Limis oculis aliquem intueri. V. Torve, oblique.*

Limus, i, m. Leim, Lette, Schleim, Rots. *Syn. Lutum.*

Linea, ae, f. eine Linie, Strich, Richtschnur. *G 8 5*

Filum, quò fabri materiarii utuntur ad signandam materiam. Epi. Recta. Usus. Transl. In dicendo, agendo lineam teneto, ne exerrato. Peccare, est tanquam lineas transire. Vix lineam scribere potui, vulg. ich habe kaum eine Zeile schreiben können. Latine dicendum: Vix verum unum exarare potui.

Lineamentum, i, n. Strich, Zeichnung, Zug, Gestalt. Syn. Linea, figura, ductus linearum. Epi. Extremum, pulchrum. Usus. Compositio membrorum, conformatio lineamentorum. Omnia lineamenta. Numerus orationi velut extrema lineamenta affert.

Lingo, is, ere, ledere. R. a λείχω. Usus. Mel mihi lingere videbar.

Lino, is, livi, litum, ere, salben, überstreichen. Usus. Sagittas veneno linere. Alias etiam Linio, is, ire, reperitur.

Lingua, æ, f. Zunge, Sprache. R. a Lingo. Syn. sermo. Epi. Hælitans, titubans, volubilis, celer, impigra, exercitata. Usus. 1. Linguam comprimere, adstringere, compescere, die Zunge im Zaum halten. Lingua adhuc dum illi conficit, er hat noch reden. Lingua soluta est, er hat angefangen zu reden. Lingua hælitavit, titubavit, er hat mit der Sprache nicht fertig kommen können. Favere linguis, suete. 2. Sermo, Sprache. Lingua Latina inops est, uberior Græca. Cur, ut Latinam linguam probe noris, luculenter calleas, teneas, scias. Hujus commercio linguæ ad discendi aviditatem exciteris. V. Latinitas.

Linter, tris, e. Fächer, Kabin, Nische. Syn. Navicula ex arbore cavata.

Linteatus, a, um, mit Leinwand angethan. Syn. Linteò indutus. Usus. Ea legio linteata dicta est.

Linteum, ei, n. seinen Tuch, Leinwand. Epi. Purum, tenuissimum. Usus. Linteis inductus.

Linteus, a, um, seinen. Usus. Vestis linteæ.

Lippio, is, ire, trieffende Augen haben. Us. Cum levner lippum, has litteras dedi.

Lippitudo, inis, f. trieffende Augen. Epi. Diuturna, molesta, odiosa, perniciosa. Usus. Non occupatione, sed parvulè lippitudine adductus sum, ut dictarem hanc epistolam.

Liquefacio, ir, feci, factum, ere, zerlassen.

Syn. Mollio. Usus. Cave, ne volutates liquefaciant animum.

Liqueho, is, factus sum, fieri, zerrinnen, zerfließen, welch werden. Syn. Liqueisco, fluo. Usus. Glacies liquefacta.

Liqueſco, is, ere, zerfließen. Usus. Liqueſcere voluptate.

Liquet, eò ist offenbar. Syn. Constat. Usus. Dicebant iudices, non liquere.

Liquidè vel Liquidò, flärlsch, offenbar. Syn. Certo, manifesto. Usus. Confirmare hoc possum liquidò.

Liquidus, a, um, weich, fließend.)(Siccus, aridus. Usus. Liquida voluptas. Genus orationis liquidum, profuens, profusum.

Liquo, as, avi, atum, are, schmelzen, zerlassen. Syn. Liquefacio, liquidum facio. Usus. Gutte solis ardore liquatæ.

Liquor, oris, m. ein flüssiges Ding, Saft. Syn. Humor.)(Concretio. Epi. Vivens, inamens, jucundus, purus. Usus. Liquores amnium. Cause concretionis & liquores.

Lis, tis, f. Streit, Handel. Syn. Controversia, concertatio, causa, disceptatio. Epi. Intestata, insolita, nova, privata, tot, lites privatæ, reliquæ. Phros. 1. Litem incendit homo improbus, er fündet mir einen Streit-Handel an. Item mihi infert; causa mihi nascitur cum homine improbo; jure experiri vult homo improbus; controversiam infert; dicam impingere audeat; in contentionem, disceptationem vocat; in controversiam vocat, adducit, deducit; controversiam mihi facit, intendit; controversia mihi oritur, existit causa illo; litem implicor; lege agere, legibus experiri audeat homo improbus. V. Causa. Controversia. 2. Litem perdet, er wird den Handel verlieren. Item amittet; causa cadet; causam amittet; causam adversarii tradet. 3. Litem semper novas excitare, immer neue Handel erwecken. Lites ex litibus ferere, novæ rixas; litibus identidem lacessere; lites & contentiones excitare. 4. In litem se immittere, sich in einen Handel einlassen. In causam descendere, ingredi, demittere se; in dimicationem descendere; dimicationem subire. 5. Litem componere, den Streit-Handel beylegen. Item transigere; tollere, componere, diminere, sedare controversiam. Usus. Litem contestari, rem in iudicium adducere, den Handel vor Gericht bringen, gerichtlich vortragen. Litem dare secundum tabulas, das Urtheil und Ausspruch der Sache nach den Rechten

ten machen. *Litem aestimare*, *litis aestimationem facere*. *Expensarum in litem satiarum totiusque damni rationem mīre*, die Unkosten eines Processes tariren. *Litem suam facere, tanquam suam suscipere*, den Handel führen, gleichsam, als ob er sein eigen wäre. *Litem in rem suam vertere*, den fremdden Handel sich selbst zum Geringen machen. V. *Judex, iudicium*.

Litane, arum, f. Litane. *Supplicationes religioſae, quibus Sanctorum suffragationes exposcimus.*

Litatio, onis, f. Opferung. *Uſus.* *Hostiae litatione caſe.*

Litio, mit Gott verſöhnt. *Syn.* *Auspicio.*

Litior, oris, m. Zänker, der gern rechtet. *Uſus.* *Rusticus, illiteratusque litior.*

Litioſus, a, um. zänkiſch. *Syn.* *Litium cupillus.* *Uſus.* *Litioſus homo. Litigium praedium.*

Litigum, ii, n. Gezänk, Streit, Handel. *Syn.* *Lis.* *Uſus.* *Namquid ego haec inter vos contrahere cupio?* V. *Lis.*

Litigo, as, avi, atum, are, ganken, hadern. *Syn.* *Diceret, contendere, altercor.* *Uſus.* *Ligare cum aliquo & iudicio conſultant.* V. *Contendo.*

Lito, as, avi, atum, are. opfern. *Syn.* *Sacrificium Deum placo.* *Uſus.* *Moli falsam litam, qui thura non habent.*

Litor, aris, atus sum, ari. durch Opfer eine gute Vertröstung erhalten. *Uſus.* *Qui lit, ut litetur uni, alteri non litetur.*

Litorius, a, um. zum Gestad oder Ufer gehörig. *Uſus.* *Arbores, aves litorae.*

Litera, re, f. Buchſtab. *Syn.* *Nota, scriptura, elementa litterarum.* *Epi.* *Brevis, longa, forensis, insuavissima, nulla, prima, ultima, valior, tristior.* *Uſus.* *Una & viginti sunt formae litterarum.* *Epistola vocantibus litteris exarata.* *Litteras venisse pingere, formare.* *Figuras litterarum foedere & intente ellazere.* *Nomen grandibus litteris in marmore incisum.* *Litterae composuissimae.*

Litterae, arum, f. Wiſſenſchaft. *Syn.* 1. *Eruditio, doctrina, bonae artes & ingenium.* 2. *Memoria, monumenta.* 3. *Epistola.* *Epi.* *Non vulgares, recondite, innotiores, exquisitae, dilectae.* *Libros.* 1. *Litteris humanioribus me impendam, ich*

werde mich auf die freyen Künſte legen. *Ingenuas artes colam; in studiis humanitatis, tanquam in mercatura bonarum artium, diligenter verſabor; cum Musis me delectabo; cum omnibus Musis rationem habere cogito; totum me ad Italiae doctrinae conſectam; ad studium doctrinae atque humanitatis, quo tenor, me applicato; in humanioribus studiis omnes curriculum meae industriae elaborabunt; manufactiores artes, Musas totis animis persequar; in his bonarum artium studiis ætatem omnem ponam, agam, exigam; in has poliores artes toto pectore incumbam.* V. *Humanus.* 2. *Litteras mittis amoris plenae, deine Briefe ſind voller Liebs, Bezeigung.* *Litteras multis multo officio reſectas, litterae tuae intelligentes multus amoris notis; amor tuus ex omnibus ſeſe partibus ostendit in tuis litteris.* V. *Epistola.* *Uſus.* 1. *Bonae artes, Wiſſenſchaft.* *Totum ſc ille ad litteras addit, litteris involvit.* *Sunt in eo multae litterae; litteris est egregie politus, eruditus.* 2. *Monumenta, ſchriſtliche Urkunden.* *Memlare litterae, de memorie posterorum cogitationes ſuas.* *Litteris artes omnes continentur.* 3. *Epistola, Brief.* 1. *Litteras ſcribere, einen Brief ſchreiben.* *Exarare, conficere; appellare aliquem; obſtreperet alicui litteras; per litteras colloqui.* 2. *Litteras mittere, einen Brief ſchicken.* *Dare alicui, lator; ad aliquem, cui ſcribimus.* *Committre ſicq homini litteras.* 3. *Litteras perſerre, einen Brief überbringen, einhändigen.* *Aſſerre ad aliquem; dare alicui, reddere litteras.* 4. *Litteras accipere, einen Brief empfangen.* *Committunt ad me celeriter; volunt me; crebra mihi a amicis veniunt litterae.* 5. *Litteras intermittere, das Briefſchreiben unterlaſſen.* *Ecquid oblanguit, conquevit tuus ardor ſcribere?* 6. *Litteras expectare, einen Brief erwarten.* *Dio tuas litteras requiro, deſilero; multum jam temporis ab his litteris mutum eſſe doleo.* 7. *Litteras interciperet, Briefe auffangen.* *In alienas manus incidere litterae.* 8. *Litteras reſcribere, auf den Brief antworten.* *Reſpondere; litteras perſolvere; litterarum officium reddere.* 9. *Litteras aperire, den Brief eröffnen.* *Reſſinare litteras; ſolvere epistolam; vincula epistolae laxare.* 10. *Litteras clavicere, den Brief verſiegeln.* *Litteras obſignare, ſignare.* 11. *Postscriptum litterarum, vulg.* *In extremis litterarum; in extrema parte epistolae adjungere aliquid.* V. *Epistola.*

Litterat, gelchrt. *Syn.* Scit^{us}, doct^{us}, elegant^{er}. *Ufus.* Litteratus ceteris loquitur.

Litteratura, ae, f. Schrift, Gelehrsamkeit. *Ufus.* 1. Memoria litteraturae velut germana soror est. 2. *Varia eruditio*, Gelehrtheit. Erat in Caesare ingenium, ratio, litteratura, cogitatio.

Litteratus, a, um, gelchrt. *Syn.* Liberaliter eruditus, doctus & sciens, omnibus artibus liberalium studiorum excultus; litteris instructus; in omni bonarum litterarum artiumque genere versatus; doctrinam atque optimarum artium studiis perpositus; ornatus iis artibus, quibus ingenia ad docturam excoluntur. *Ufus.* Litteratum otium. Senectus litterata. V. *D. & A.*, *Applico*.

Litura, ae, f. Aufschreibung, Durchstrich, Durchstreichen. *Syn.* Linea inducta ad aliquid delendum. *Epi.* Flagitiosa. *Ufus.* Mendae liturae corriguntur. Hoc nomen in litura est.

Litus, toris, n. Gestad, Ufer. *Syn.* Ora, ripa. *Epi.* Delicatumum, delicat. *Ufus.* Doleat me oriturum ac litorem amoenitas.

Litius, i, m. Bischoff, Etab, Feld, und Heer-Horn, Trompete, Schamer. *Syn.* Bacillum leniter meivum, a litano dictum. *Epi.* Auguralis, insignis, clarissimus. *Ufus.* Litius auguralis ab ejus litui, quod canitur, similitudine nomen accepit. Litius auguratus insigne.

Liveo, es, vel **Livesco**, is, ere. schwarzblau werden. *Ufus.* 1. Digni livescunt. 2. *Invidus fio*, neidig werden. Livescere fas non est.

Lividus, a, um, blau-gelb, neidig. *Syn.* Invidus, malevolus.

Lixa, ae, m. Sudel-Stock, Feld-Stock. *Ufus.* Impedimenta subsequi jussit, & catones lixisque, & invalidos senes.

Locatio, onis, f. Setzung, Mietzung, Verdingung. *Epi.* Seclerata, falsch, mähr. *Ufus.* Porticus, quae ex locatione reficiebatur. Postularunt, ut induceretur locatio.

Loco, as, avi, atum, are. setzen, an einen Ort stellen. *Adv.* Publice. *Syn.* Repono, colloco. *Ufus.* 1. Locare aliquem in amplissima dignitatis gradu. Civitatem in hoc alicujus locare. Membra suo locata loco. 2. *E loco*; curandam do mercede constituam, conductori trado, aus-

leihen, einem etwas um Lohn zu mieten übergeben. Fundum locavi. *Syn.* 1. opus, viam sternendam alicui locare. 2. *In matrimonium colloco*. Filiam suam alicui locare, anheyrathen.

Locuples, etis, e. o. reich, begüthert. *Syn.* Dives, copiosus, abundans. (*Egens*, *Aiu*. Maximè, parum, quidem, certe, *scilicet*. *Ufus.* Locuples domus, oratio locuples, Cicerò locuples testis & autor. V. *Dives*.

Locupletio, as, avi, atum, are. bereichern. *Syn.* Dito, divitiis augeo, orno, fortunis augeo, cumulo; fortunis amplifico. *Ufus.* Orationem locupletissi graviorum artium instrumento. Villam pietatis, civitatem fortunis locupletasti. V. *Dito*, *Dives*, *Divitiae*.

Locus, i, m. ein Ort, Stelle. *Syn.* Status, conditio: premium, aestimatio, amor, gratia: occasio, tempus: genus. *Epi.* Opacus, frigidus, amoenus, remotus ab arbitrio, opportundus, commodus, salubris. *Ufus.* 1. 1) *Locus sacer*, ein heiliger Ort. Locus vetula religione inclutus, celeberrimus. 2) *Locus solita ias*, ein einjährl. Ort. Locus ab omni turba interpellantium vacuus, additus certe, & arbitris liber ac remotus. Locus secessus a strepitu, clamore, turba vacuus. 3) *Locus amoenus*, ein annehmlicher Ort. Locus religiosus frequens, uberrimo agro, multitudine clementibus accolarum ingenuis. 4) *Locus munitus*, ein fester Ort. Locus natura & arte munitus; natura & opere munitus; arcis in modum munitus. 5) *Locus barbarus*, ein wilder Ort. Locus asper & incultus; latronum occultator & receptor locus; furorum quoddam castrum; locus septus dentis senibus, virgulis oblitus; arduus; iniquus, in omni parte periculosus. Avius commentibus locus; difficilis aditus, loca contragosa, implicata vallium, flexibus, & difficilis exitus, terra, inculta, formidolosa. Asperitas, squalor locorum. 6) *Locus spatiosus*, ein weiter Ort. Locus in amplam camporum planitiem explicatus; locus, ubi laxant montium sinus, & immensam planitiem aperiant; loci amplitudo tanta, ut flumines campos terminare oculis haud esse posses. Ex superiore loco dicere, ex vestris. 2. Status, conditio, Stand, Beschaffenheit. In eum locum res redit, venit, adducta, restituta est, die Sache ist so weit kommen. Quo loco res tute sunt? wie steht es mit dir? Pessimo loco res nostrae ac fortunae sunt. Optimo loco stat respublica, es gehet übel, es gehet gut. 2. *Præ-*

locus, g. am, Dicitur, Gant, amplexu.
 In nullo loco; scilicet in tenet, pri-
 ma, principem apud Caruam locum.
 et in hoc se habet in omni loco.
 4. Dicitur, Gant, amplexu.
 Acedit in summum civitatis locum.
 summum locum tenet, videtur. Loco
 motus, deturbatus, dejectus est. 5. Ge-
 nus, tempus, Geringheit, Zeit. Lo-
 cus non est; nulli loci est de-
 terminatio. Locus gratitudinis nullus est.
 In hoc loco dicere; posteriore loco cau-
 tem dicere. 6. Genus, Geringheit, Zeit.
 In hoc loco, equitatis, summo, cla-
 rissimo; aut contra: ignobili, obliquo,
 in hoc loco natus. 7. Locus, Geringheit,
 tempus, conuentiones, locos ac domum
 monumentorum. 8. Locus, Geringheit, Zeit.
 Platonis hunc
 locum tanquam non putavit; integrum
 reliquit. Cum locum suum persequitur in
 his locis Carneades.

Locus, in statu. Syn. Vice. Phras. 1.
 Loco parentis te loco, ich ehre dich gleich
 als meinen Vater. Parentis mei nu-
 mero es; dabo, numero, habeo te in
 parentis loco; locum parentis, chari-
 tatemque tenes, omnes, pietatem filii
 ubi praesto. 2. Loco loco negotium agam,
 ich werde die Sache anstatt deiner ver-
 richten. Tuas vicinas sunt; vicinam
 tuam operam praestabo. Tuas curas, tuo
 muneri quam vicinis succedam, soler-
 tudinem tuam in negotio praestabo;
 tuam vicem supplebo; tuas partes sa-
 ram, suscipiam, agam; tuam vicem hoc
 in negotio praestabo; vicem implebo;
 ego te vicinam supponam in
 loco. 3. Loco parentis plus iucunde in
 conuentione, an hanc de Vater in der
 Gant Dicitur, Gant, amplexu. Hanc in
 parentis locum amplexus est; parentis
 loco succedam est; in demortui pa-
 rentis locum susceperis, susceperis, sus-
 ceperis est filius; parentis fortuna in fi-
 lium transit. V. Successor.

Locutio, onis, f. die Rede. Syn. Sermo. Ep.
 commendata & laudata. Usus. Sermo est ora-
 tio remissa, & laudata quodammodo locu-
 tionem.

Locorum, m. Possen, eitle, lächerliche
 Reden. Syn. Dictum ridiculum, nugae,
 ludibria.

Logica, ae, f. Vernunftlehre, Disputir-
 Kunst. Syn. Disceps. Usus. Logica,
 quia rationem disputandi voco.

Lolledalus, i, m. der nichts dann zers-
 ufe Borste brauchet in seiner Rede.
 Syn. Verborum artifex & aucops. Pl.
 Lollantes.

Locum, ii, n. Unstrut, Luch. Herba genera
 segit. bus inimicum.

Longe, ferne, weit. Syn. Procul. Phras. 1.
 Longe distamus, wir sind weit
 von einander. Magno locorum inter-
 vallo disjuncti sumus; locorum longin-
 quitate tanta disjuncti; in his locis
 sumus, quo propter longinquitatem et
 omnia perferuntur; regiones amplae, &
 multa inter nos interlata, interiecta,
 interiecta sunt. 2. Longe remotus es,
 du bist weit von uns entfernt. De-
 vectus es in ultimas marium terrarumque
 oras; adlegas eo, unde ad nos rec-
 nomen, nec fama de te accedere pos-
 sit; his locis agis, eas regiones colis,
 quas natura longe submovit. Usus. 1.
 Longe, Loci. Longe hinc Romam est.
 Longe a nobis, a domo abes. 2. Tem-
 poris: Diu, lang. Tempus muneris diu-
 di longe abest. 3. Distant, sehr weit.
 Longe falleris opinione. Longe opus
 superas. Longe prospicis; a vitio abes
 longissime. Cam superative. Longe opti-
 mus. 4. Longe rem petere; Rei foris
 ab ultimis principis repetere. V. Procul.

Longinquitas, atis, f. Entfernung, Weite.
 Syn. Diuturnitas; locorum intervalum,
 distantia. Phras. 1. Longinquitas
 temporis dolorem minuit, die
 Länge der Zeit mindert den Schmerz.
 Dolorem mollit; minuit dies; diutur-
 nitas dolorem animi verustate tollit;
 mora oblanguescit animi dolor. Usus.
 1. Dolor corporis longinquitate produ-
 ctus vehementius torquet. Nihil est,
 quod longinquitatis temporis non efficiat.
 2. Loci. Nil audio de te ob locorum
 longinquitatem.

Longinquus, a, um, weit entfernt. Syn.
 Longe remotus: longus, diuturnus. Phras.
 1. Longinquus locus
 & reconditus. 2. Longinqui temporis
 usu multa discuntur. Rem deferre in
 longinquum.

Longitudo, inis, f. Länge. Syn. Diutur-
 nitas, longinquitas, proceritas. Usus.
 Longitudo orationis. Longitudo itine-
 ris me retardavit.

Longus, a, um, lang. Syn. Procerus, lon-
 guus, diuturnus, temporis longinqui-
 tas, reductus. Phras. 1. Longus
 homo, ein langer Mensch. Est in eo
 proceritas corporis ingens; est proceri-
 tas eximia; corpore excelso est, ut
 ejus humeri aliorum vertices sequare
 facile possit; est staturae praecipuae;
 corporis magnitudine eximia; statura
 illi longior & productior, ut ad domum
 N.

lumen caput ei demittere necesse sit. *Ufus.* Breve tempus letus satis est longum ad bene honesteque vivendum. Nihil mihi longius fuit, ac te videre. Nihil illi longius, ac argento illo pungi, die Zeit ist ihm allzu lang, so lange er das Geld nicht haben kan.

Loquacitas, atis, f. Geschwätzigkeit. *Epi.* Insolita, perennis & profluens, quotidiana, rudis & indurata. *Ufus.* Facit non loquacitas mea, sed benevolentia epistolae longiores.

Loquaciter, geschwätzig. *Ufus.* Homo loquaciter loquutus.

Loquax, acis, g. o. geschwätzig. *Syn.* Multus in loquendo, garrulus. *Ufus.* Mulo indifferenter prudentiam, quam stultitiam loquacem. *V. Loquor.*

Loquor, eris, cutus sum, loqui. reden. R. d.

Λόγος, Sermo. *Syn.* Sermone habeo, commemoro, dico, aio, verbum facio, vocem mitto, sermonem confero; mala oratio est cum aliquo. *Att.* Abundanter, accuratius, accusatorie, acule, amicissime, ample, aspere, asseveranter, belle, commodè, consule, copiose, desperanter, dilucidè, gloriose, gracie, graviter, humile, honorifice, humane, improbe, indulgenter, inquinatè, imprudenter, Latine, eleganter, liber, liberalissime, magnifice, obscure, ornatè, placidè, plane; populariter, propediem, pulchre, splendide, sincere, suaviter, vere, veracundè, venerate, vulgo. *Phras.* 1. De te frequenter loquimur, wir reden oft von dir. De te frequenter sermocinamur; frequens nobis est de te sermocinatio; multum nobis sermonis dant res tuæ; saepe in sermonem veniunt de rebus tuis nunquam nos oratio deficit; in rebus tuis nec insaciandi sumus nec impronpti. Res tuæ nobis in ore sunt frequenter; res tuas frequenter in sermone habemus; res tuas laudesque crebris sermonibus usuramus, agimus; nullus nobis crebrior interior sermo, ac de te; res tuæ crebris sermonibus seruntur; saepe inter nos de tuis rebus verba facimus. Sermones, qui inter nos seruntur, serè de rebus tuis sunt. 2. Vix loqui poterat pro stupore, er hat für Erstaunung fast nicht reden können. Lingua non suppetebat animo; vocem prope admiratio incluserat; vocem adeo supprefferat stupor; hærebat homini lingua, vox, oratio; effari verum nulum potuit; infantiſſimus erat; dea vocem nate non poterat, vix hincere poterat vel audebat; vix mutare aulus; intercepta

homini vox est; vocem emittere nullam potuit. 3. Nihil insolitus locutus est, es ut ihm sein ungerichtetes Wort entfallen. Nihil neque intolens, nec protervum ex ore ejus exiit, verum nullum durus imprudenti exierat et stultum est; nihil durus dixerat; nihil lingue intemperantia temere dictum; nihil temere; nihil inconsiderate, nihil contra, ac faciat, dicere auctus est. 4. Ut insolenter locutus est! wie irisch hat er geredet! Ut temere effatus multal ut incondita multa ebullit! ut nihil pro fino nonne locutus est! quanta efferebatur verborum immoderatione! quoties vox ejus stolidal ac propè vecors addita est! quam insolenter vox ejus intonat! quoties emittæ voces sunt stultitiae indices, ac insolentiae tementis! 5. Loquere cum illis, rede mit ihnen. Da te in sermonem; inter te in circulos; aptos tempori sermones fere; socia sermonem; veni in sermonem illorum. *V. Colloquor.* 6. Omnes de tuis laudibus venient. De te semper omnes gentes loquentur; nulla unquam veritas obmutescat; nunquam de tuis rebus grate posteritas sermo conticeſcet. Veritatis in ore nominum & sermonibus, tuæque ille laudes per omnes temporum ætates cantantur. *V. Lando.* 7. Tandem post longam silentium loqui cepit, endlich hat er angefangen zu reden. Obstinate tantum silentium rupit; confectum diu mœrore linguam resolvit, hincque hominis ore sermonem executus est. 8. Frustra loquimur de hac re, wir reden umsonst von der Sache. Frustra de te verba continemus; frustra sermones cedimus; verba commutamus; sermones confutamus; sermonem maleamus. *Ufus.* Inter nos locuti sumus. Tu quid hæc ex ore alterius, tuo tamen sensu loqueris. Multa loqui, suſſe Worte geben

Lorica, æ, f. Brust; Harnisch. *Syn.* Ferreum pectoris adversus tela invictum. *Epi.* Firmissima, ferrea, insuper, tenax. *Ufus.* Cum lorica descendit in campum.

Loricatus, a, um. geharnischt. *Ufus.* Lorici milites, quos et q. hactos vocant.

Loripes, dis, g. o. strumm-füßig. *Ufus.* Dilatus pedibus in modum loripedis.

Lorum, i, n. Rieme. *Ufus.* Loris aliquem cedere.

Lutens, entis, g. o. milig. *Syn.* Libens. *Ufus.* Non me lutente hoc facies. *V. Libenter.*

Lubiger, gēn. *Syn.* Libenter.

Liber, vit. eß beliebet. *Syn.* Liber. V. *Liber*.

Libido, inis, f. Begierde. *Syn.* Libido. V. *Libido*.

Lubricus, a, um. schlüpferig. *Syn.* Præceps, periculosus, in procipe labens.) (*Stabilis, parrus. Phras.* Solum lubricum, ein schlüpferiger Boden. Solum non recipiens vestigium; solum, quod vestigia fallit fieri; cui inisti sine prolapsione haud facile potest; ubi fallente vestigio proclivis in lapsum gradus; ubi gradum firmare nemo possit. *Usus.* Atlas puerilis maxime lubrica est, & incerta. Natura oculos facit lubricos & mobiles. Viæ adolescentiæ lubricæ, quibus illa insillere aut ingredi sine casu aliquo, aut prolapsione vix potest.

Lucellum, i, n. Kleiner Gewinn. *Syn.* Lucrum exiguum.

Lucro, ex, luxi, ere. leuchten. *Syn.* Splendo. *Adv.* Ferè, jam, nihil omnino. *Usus.* Imperii nostri splendor iis gentibus licet. *Aequitas*, virtus per se ipsa lucet. Ornamenta in virtute & industria posita lucent.

Lucerna, æ, f. Leuchte. *Syn.* Lumen, lychnus. *Usus.* In sole lucernam adhibere.

Lucescit, Luz werden. *Syn.* Dilucescit, lucere incipit. V. *Dies, Aurora*.

Lucet, eß taget. *Usus.* Nondum satis lucet; exivi, antequam laceret.

Lucidus, Licht, klar. *Usus.* Dilucidi & breviter domare.

Lucifer, eri, m. Morgen - Stern. *Syn.* Stella Veneris.

Lucifugus, a, um. Licht - scheu. *Usus.* Ecce autem alii minuti & angusti & omnia semper deservientes, alii malevoli, invidi, doliarii, lucifugi, maledici.

Lucrifacio, is, feci, factum, ere. Gewinn machen, Vortheil bekommen. *Syn.* Lucror. V. *Lucrum, questus*.

Lucror, aris, atus sum, ari. gewinnen. *Syn.* Lucrifacio, lucrum facio, quantum facio, compendium facio. *Adv.* Impiane.) (*Perdp. Phras.* Causidici multi sunt, ut plurimum lucrentur, viele werden Diebstahls Gelehrte, damit sie einen Gewinn haben. In forum se multa conferunt, ut lucri plurimum faciant; ut questus faciant maximos; lucri spe & cupiditate adducti; lucelli dulcedine illecti; lu-

crum dum sperant, dum sequuntur, in forum veniunt. Multos ad agendas causas lucri cupiditas impellit. Facit agende rei cupiditas, spes ditescendi, ut multi vocem in questum conferant; multi agendas causas se dant, ut compendii ex iis faciant aliquid. Multi industriam suam in agendis causis exercent, ut lucri inde aliquid colligant; ut pecunie aliquid inde redigant. *Usus.* Auli pondo decem lucrati.

Lucrum, i, n. Gewinn. *Syn.* Questus, compendium; fœneratio. *Epi.* Immensum atque inlinguam, invitum, non magnum, præclarum, præsens. *Phras.* 1. Homo est uni lucro intentus, et siehet einig und allein auf den Gewinn. Omnia ad questum & nundinationem traducit; ut lacunam rei familiaris expleat, audet agere omnia; rem quaerit omnibus modis; dum questum ex re faciat, omnia honesta atque inhonesta parinde habet; quovis lucello capitur, ducitur. Id unum spectat & sequitur, ut questus faciat maximos; nihil turpe putat, modo cum questu conjunctum sit; rem ut faciat, lucrum ut consequatur, nullas artes, quantumvis sordidissimas, adpernatur. Tanti lucrum putat, ut expetendum sibi vel cum dedecore existimet; et cupiditate ad lucrum inclinor, ut quatenus sibi vel cum infamia ducat. 2. Ex ea re nihil lucri habes. Daben habe ich keinen Gewinn. Nihil ad me redit ex his; isthuc mihi neque fertur, neque mentur; nihil inde pecuniae redigitur; nihil inde lucri ad me derivatur; nihil lucri in me redundat. *Usus.* Plerique questum ducuntur, & lucro. De lucro vivere. Omnia ad lucrum revocare. Hoc in lucro, in lucris ponendum. V. *Questus*.

Luctatio, onis, f. Streit. *Syn.* Concertatio. *Epi.* Incerta, magna. *Usus.* Sine adversario nulla est luctatio. V. *Certatio*.

Luctator, oris, m. Kämpfer.

Luctificus, a, um. traurig, trübselig. *Usus.* Clades luctificæ.

Luctor, aris, atus sum, ari. ringen. *Syn.* Concerto, contendo. *Adv.* Amplius. *Usus.* Luctari cum aliquo. V. *Contendo*.

Luctuosus, a, um. traurig. *Syn.* Funestus, luctu plenus, quod habet luctum. *Usus.* Amicta & prostrata virtus maxime luctuosa est. Dies populo acerbus & luctuosus. V. *Tristis*.

Luctus, us, m. Trauer. *Syn.* Mœstitia, moeror, squalor, fœdes, lachrymæ, flatus. *Epi.* Acerbissimus, continuatus, domestice, revillimus, impudens, minus, publicus, summus, tantus, tristis. *Phras.* *Critas nostra in luctu erat*, die gantje Stadt war in Trauer. In squalore erat civitas; in fœdibus, lamentis luctuque jacebant omnes; luctu occupati erant omnium animi; luctu contabebantur; squalerat urbs tota; in luctu erat, versabatur; luctus non continebatur parietibus unius domus, sed totam urbem pervadebat; quem luctum hauserint, perciperint cives omnes, luctu scilicet, ut vestes alii, alii lachrymis ac querelis testabantur; concitum in omnem formam luctus est; jacebant alii in squalore & fœdibus, alii lachrymis propè ac gemitibus contabebant. *V. Lucto, lachrymor, gemo, moeror, tristitia.* *Urus.* Luctus est ægritudo ex ejus, qui charus fuerat, acerbo interitu. Habet ea res luctum. Nolo te in eundem luctum vocare. Incidere in maximos luctus. Luctum levare, sedare, tollere. Luctum deponere.

Lucubratio, onis, f. Arbeit, oder Studiren bey dem Lichte. *Syn.* Vigiliæ nocturnæ, commentatio.

Lucubro, as, avi, atum, are. zu Nacht studiren. *Syn.* Laboro, elucubro. *Urus.* Accipe opusculum his contractionibus noctibus lucubratum. *V. Compono.*

Luculentus, hell, deutlich. *Syn.* Copiose, splendide. *Urus.* Luculentus scribere, dicere.

Luculenter, hell. *Syn.* Luculentus, egregie.

Luculentus, a, um. ansehnlich. *Syn.* Elegans, præstans, insignis, grandis. *Urus.* Luculentus scriptor. Luculentam plagam mihi inflixit. Homo luculentus.

Lucus, i, m. Wald. *Syn.* Nemus sacrum. *Epi.* Sanctus.

Ludibrium, ii, n. Verspottung. *Syn.* Irrisio. *Phras.* *Ludibrio alius esse nolo*, ich will andern nicht zum Gelächter werden. *Ludibrio*, irrisui, despectui esse nolo; nolo ad contumeliam os præbere aliis; nolo spectaculo esse aliis, & traduci per ora hominum, ludibrio haberi nolo; nolo vulgi ludibria experiri. *Urus.* Ludibria fortunæ expertus. *V. Contemptus, irrisio.*

Ludibundus, a, um. spielend, munter. *Syn.* Alacer, per jocum & ludam. *Urus.* Omnia ludibunda periculis.

Ludicrus, a, um. fur, weisig. *Syn.* oculus. *Urus.* Sermo ludicrus. Amorum exercitatio ludicra.

Ludificatio, onis, f. Betrug. *Urus.* Omnis ludificatione senatum remoratur. Ludificatio in usum venerat.

Ludifico, as, avi, atum, are. betrügen, belachen. *Syn.* Illudo, decipio. *Urus.* Siquis latere & ludicare diutius velit. *V. Decipio.*

Ludius, ii, m. Gauchler. *Syn.* Histrion.

Ludo, is, lusi, lusum, ere. spielen. *Syn.* Ludator, animi casti exerceor. *Aliv.* *Jocose facis, ludi sumus, ludamus, lepide, tudine, mitemus ac etc.* *Phras.* 1. *Non libenter ludo*, ich spiele nicht gerne. *Ludo* non delector, non capior; non solco libenter ludo indulgere; ludis operam dare; non libenter me ludendo exerceo; non mitemus, non ludentes voluptatis; ex ludo ex ludo voluptatem capio; magnam ex ludo non habeo voluptatem. *Urus.* 1. *Non ludere.* 2. *Quid dicit, aut adest.* *Ludit in me, ut solet.* 3. *Jo o, sibi dicit.* *Ludens id dixeram.* 4. *Operam in re ludare, vergeblich sich bemühen.*

Ludus, i, m. Spiel. *Syn.* Munus, spectaculum, ludicrum; nemus schola, jocus. *Lvi.* *Campestris, compitalis, gladiatoris, jucunda, novus, calamus, Ediles, amphitruum, antiquissimi, apparatus, magnificentiissimi, casti, torrenes, castissimi, Læiores, magni, grati, maximi, mediocres, plebei, priavi, publici, Romani, sanctissimi, scelesti, tumani, sumptuosi, votivi.* *Phras.* 1. *Ludi magni sunt curati, es sind herrlich.* *Schauspiele gehalten worden.* *Ludi* clari sunt magnificentissimi; ludi more institutoque habiti, editi, commissi sunt apparatusissimi. Maxima fuit ludorum celebritas apparatus, splendor; maxima munera sunt magnificentia; spectacula præclara sunt luculentia; ludi opulentius instituti, etiusque, quàm antehac, sunt celebrati. *Urus.* 1. *Ludos publicos apparare, curare, edere, committere, Schauspiele halten.* *Ludos instaurare, intermittere.* *Ludos spectare.* 2. *Exerciatio ludica, Exercitatio.* *De tur aliquis ludus illi atatis; exercitationem ludoque campestri uti.* 3. *Jocus, & chera;* *Per jocum & ludum aliquem avertere, dissipare ludus est.* 4. *S ludo, & ci me ludum aperire.* *Ex eo ludo ac pueritia disciplina multi clari viri profecti sunt.* *Ludus & officina discendi.*

Lues, is, f. Seuche. *Syn.* Pestis. *Epi.* Impura. *Transl.* Morum contagio. *V. Pestis, Contagio.*

Luo, e, lux, ere. bedauern, trauern. **R.** ἀλγος, perniciēs. **Syn.** In luctu sum; spaleo, marceo. **(Lator. Phras.** Mortuum merito omnes lugent, seinen Tod haben alle billig bedauert. Flebant de morte tanti viri; mortuum lugubri lamente one & fletu prosequabantur; non recedebant, tota civitas confecta senio, iugulant municipi, afflictabantur coloni & si denique tam manifestum, tam inefficace videretur desiderant. Propter unum de totis civium spector; hic luctus, nec tales fletus sunt. Eluxere cum gravibus lacrimis, quam ulla mater unicum filium. Tunc luctus perniciē que habent, ut accedat mors, tota urbe luctus variis videre ut. Complorata mors vni totam urbem luctu implent. Nemo unquam dolentius deploratus est; mœrebant boni quædam, & ut luctu vivant; accepto ejus mortis nuntio nemo erat, qui lacrimas teneret; qui luctus non se dederet; qui in quietis sed fabulis non profunderet; lacrymis. Deinde comploratum mortuum non prole periret; audire, ut morte lumentis, plerumque urbs tota personabat; ubique comploratio & faciles voces exaudiebantur; coartateque lacrymæ & voces doloris indices; nec desunt, qui muliebres in fletus se proacrent; qui lacrymis, querelis, torrida fletuque vix totam urbem planctu lumentisque implorarent; concessam in omnem foras luctus, nec lamentis percipitur. **V. Luctus, dixeror.** **Ufus.** Lugere mortui filii, fortunam reipublicæ.

Lugubris, e. traurig. **Syn.** Funebri. **Ufus.** Lugubris mei lacrymæ sordēsque lugubres. **V. Tristis.**

Lumbus, i, m. Hüfte. **Ufus.** Lumborum tenus.

Lumen, inis, n. Licht. **Syn.** Lux. **(Tenebræ.** Lumen autem, altum, autumnale, bonum, clarum, dilucidum, breve, probabile, illustre, laeve, divinum, gravissimum, honestum, latum, magnam, mediocre, obfcurum, perpetuum, plenum, rutilum, tantum, temperatum, tenue, tenuissimum, varium, vitium, certum, fervidum, vitale, volitans. **Lumen.** 1. Lumen alicui in tenebris præsentie. Tamen pietas in bono lumine collocata. **Amor,** consilium, ingeni lumen porrigere extendere. Luminibus alienis obstruere, ut Licht, die Fenster verbauen. Luminibus oncere, idem. 2. **Penetras,** Fenster. Creteat ab ælii venditore mutata lumen. 3. **Oculus,** Auge. Amatis luminous

Luminare, is, n. Licht. **Syn.** Lumen. **Ufus.** Incoloni senatu, nondum tot luminaribus reipublicæ extinctis.

Luminosus, a, um. hell, licht. **Ufus.** Partes luminis sunt, nota & quali actuose.

Luna, æ, f. Mond. **Epi.** Major, nova. **Phras.** 1. **Luna nova,** der Neumond. Luna nascentis; Luna cum se curvat in cornua; cum cornua lunc eminent. 2. **Luna plena,** Vollmond. Luna cum totum orbem sidere impleret; cum orbem sidus impleverit; cum recessu, digressu longissimum a sole lumen accipit per autumnum. 3. **Luna crescens,** zunehmender Mond. Luna adolescens; Luna se resciens; Luna cum fluxu modico sinum facit. 4. **Luna decrescens,** abnehmender Mond. Luna senescens; cum ex quo jam cornu fulget Luna. Luna deciens. 5. **Phras.** Luna, Mondes Gubernatrix. Luna laborans; Luna deciens, cum primum nitorem sideris sui cederet; cum sanguinis colore suffuso lumen omne sordaret. **Lunæ defectio.** **V. Luna.** 1. Luna semina humilitatis fertur, propter eamque terram. Accedit suo & recessu solis lumen accipit. Solis annuam lustrationem mensurando spatium consequitur. **Ortus & obitus lunæ.** Luna crescens & decrescens. Luna ortus nascentium moderatur; maritimorum motum accessus & recessus motibus suis gubernat; accretione & diminutione luminis fastorum dies notat & significat.

Lunaris, e. dem Monde eigen. **Ufus.** Lunaris & infimus cursus.

Luo, is, lui, ere. büßten. **R.** λύω, solve.

Syn. Per solvo poenas, poenas do; item: expio, absolvere. **Phras.** 1. Unus ille luct culpam pro omnibus, er wird diese Schuld anstatt aller büßen. Ille pro omnibus poenas pendet, persolvit; de unius tergo satisfiet populo; pro omnium peccato unus ille supplicium sufferet; omnes omnium poena in eum expetunt; unius poena defungendum erit senatui; unus ille piaculum fiet pro cæteris. 2. Statim luit temeritatem suam, et hac seine Vermessenheit bald gebüßt. Non celerius, quam tueri poterat, fortuna deprehendit ejus temeritatem. Non effugit penam temeritas; erroris sui mox poenas dedit, dependit, solvit. **V. Poena, punio.**

Lupa, æ, f. Erz-Hure. **Syn.** Meretrix, lecorum.

Lupinus, a, um. was vom Wolf ist. **Ufus.** Folliculus lupinus.

Lupus, i, m. Wolf. **R.** λύκος. **Ufus.** Lupus in fabula.

Lurco, onis, m. Trasser. **Ufus.** Lucro trilunus plebis.

Luridus, a, um. Blen: färbig. **Syn.** Supra modum pallidus. **Ufus.** Corpus luridum maculis deformatur.

Luscus, a, um. halb blind. *Syn.* Und ceptus oculò, coecus.

Lusio, onis, f. Kurzweil. *Epi.* Laboriosae, multae. *Usus.* Pueri lusionibus laboriosis delectantur, senibus ex tot lusionibus tandem demum relinquuntur.

Lusor, oris, m. Spieler, Betrüger. *Syn.* Qui ludit, aut decipit. *Usus.* Lusorem suum deludere.

Lustralis, e. zur Reinigung gehörig. *Usus.* Sacrificium lustrale.

Lustratio, onis, f. Durchzug. *Syn.* Peragratio. *Usus.* Peragratio itinerum, lustratio municipiorum.

Lustro, as, avi, atum, are. besichtigen. *Syn.* Inspicio; peragro. *Phras.* Exercitum lustrare, die Armee mustern. Copias recognoscere; legiones recensere; numerum copiarum inire; delectum agere, habere militum. *Usus.* Lustrare oculis animo totam terram. Lustrare exercitum, populum.

Lustrum, i, n. Zeit von fünf Jahren. *Syn.* Quinquennale spatium, Olym. ius. *Epi.* Infelix, superius. *Usus.* 1. Lustrum cendere. Superioris lustrum nomina extinguere. 2. Ganea, popina, lüderliches Haus. Emersus è tenebris lustrorum. In lustris ac popinis tempus ætatis omne consumpsit.

Luteus, a, um. fothig. *Syn.* Nullius pretii, aut ponderis, levis, ineptus, homulus ex luto & argilla factus. *Usus.* Luteum negotium est, nec dignum, in quo &c. Homo luteus.

Lutulentus, a, um. fothig. *Syn.* Impurus, luto coenoque oblitus, luto plenus. *Usus.* Lutulenta vitia. Humus lutulenta. Ut sus lutulenta in coeno volutatur.

Lutum, i, n. foth. *Syn.* Terra humore soluta & putre. *Usus.* Olorum! o sordes! Homulus ex luto & argilla factus.

Lux, eis, f. Licht. *R.* à λῦξ. *Syn.* Lumen. *(Tenebræ.* *Epi.* Aliena, centesima, clara, communis, dulcis, forensis, illustris, insolita, larga, suavissima, supera, tenuis, varia, venustissima. *Phras.* Lux neminem redit serenor, eo ist wiederum lichter worden. Lucem caliganti mundo reddidit dies, & spillas coelo tenebras serenitate discussit; liquidior lux apparuit. Reddita terris dies est. *Usus.* Communem lucem accipere. In lucem proferre. Lucem

privari. 2. *Perspicuitas.* Deustad fest, Klarheit. Auctoris sententia lucem deliderant. 3. *Dignitas, honor, Ansehen.* Lucem reipublice afferre. In claudina luce verti. In Alie luce degit. Lucem rege. 4. *Dies, Tag.* Lucem palmam in foro saltare. Ad eum ante lucem veni. 5. *Vu, Leben.* Lucis usuram alicui eripere.

Luxuria, æ, f. item **Luxuries**, ei, f. Ueppigkeit, Unmäßigkeit. *Syn.* Luxus, i, m. *Epi.* Agrestis, nova & munda, privata, profusa, singularis, vitiosa. *Phras.* Turpe est luxurie se dedere, eo ist schändlich, sich ganz dem wollüstigen Leben ergeben. Turpe est, luxuria diluere; luxuria solvi vicio ventris & corporis indulgere; mollescere, luxuriose vivere; vitam mollem & contentam voluptatibus vivere; per luxuriam & lasciviam in Venerem effundi; fortunam indulgentia ad lasciviam abuti; incedere luxuria, vino scortis lustrisque conlectam. *V. Lundo, in pudicitia.* *Usus.* 1. In urbe luxuries creatur, è luxuria avaritia, ex avaritia erumpat audacia, necesse est. Per luxuriam sua bona profundere, contumere, effundere. 2. Luxuria cum omni ætate carpit, cum senectute sedissima est. 3. Inutilis sine fructu redundans, Ueberfluß Herbarum, frondium, styli luxuries.

Luxurio, as, avi, atum, are. wollüstig sein. *Syn.* Lascivio, aundo. *Usus.* Leposito periculo una multa luxuriaverant animi. Mentis leandis rebus luxuriaverat animus.

Luxuriose, unmäßig, üppig.

Luxuriosus, a, um. unmäßig. *Syn.* Intemperans. *Phras.* Est luxuriosus, eo ist in Ueppigkeit ganz erossen. Effusus in vinum, quoque ebrietatem sequuntur; mollescere & lasciviam diluere; pudoris profanandi nihil est verecundia; in castris Veneris veteranus miles. *V. Libianus, i, in pudicitia.*

Luxus, us, m. Pracht, Verschwendung. *R.* λύσις, solutio. *Syn.* Intemperantia profusioque in victu & cultu corporis; cultus, opulencia. *V. Consumo, Nepos.* *Usus.* Luxu fluentem, & liberalius sibi indulgentem repente calamitas oppressit.

Lyceum, i, n. Die Schule des Aristoteles.

Lychnuchus, i, m. Lichtstod. *Syn.* Quæ lucernam sustinet. *Usus.* Ad lychnuchum ligneolum scripti.

Lychnus, i, m. Lampe. *Syn.* Lucerna. *Usus.* Alia solus lux, & lychni.

lymphaticus, a, um. unsinnig. *Syn.* Furiosus. *Ufus.* Pavor lymphaticus.

lymphatus, a, um. unsinnig. *Syn.* Furiosus, infans. *Ufus.* Velut lymphati & attenti munimentis se coniungebant. *V. furans.*

lynceus, a, um. scharfsichtig. *Syn.* Perspicax.

Ufus. Quis, est tam lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat, nequam incurrat?

Lyra, æ, f. Geige, Leier. *Syn.* Fides. *Ufus.* Lyra canere.

Lyricus, a, um. zur Leier dienlich. *Ufus.* Poeta lyricus.

M.

Macellum, i, n. Preise-Markt. *Syn.* Locus, in quo venduntur omnia, quæ in urbem vescendi causâ afferuntur.

Macer, a, um. mager. *(Pinguis. Phras.* V. *Ufus.* macer est, et illi sehr mager. *Macie* extenuatus, ac prope confectus est; *macie* exesus est; *macie* deformatus; intra hominis videtur, fame ac illuvie *macie*; facie luridi, resurgentibus introscum oculis habitum refert corporis pallore & *macie* perempti. *V. Macies. Ufus.* Solum exile & macrum.

Maceria, æ, f. Mauer aus Stein und Erde. *Syn.* Murus in agro aut vineæ.

Macerō, as, avi, atum, are. aufhungern. *R. à manger. Syn.* Attenuo, confero. *Ufus.* Aliquem solitudine, fame macerare. *Curs.* invidia conciei & macerari.

Machina, æ, f. Gebäude, Gerüste. *Syn.* Machinatio. *Ufus.* 1. Hæc tota lex ad te evocandum quæ si machinæ compertat. 2. Aferre, dolus, ars, Betrug, List. *Ufus.* 1. compertare, commoliri dolum, hæc machinæ, fallacia, ratiocinatio.

Machinamentum, i, n. Gerüste. *Syn.* Machinatio. *Ufus.* Varia quatiendis muris machinamenta.

Machinatio, onis, f. Gerüste, List, Erfindung. *Syn.* Artificium. *Ufus.* Iudex vel in machinatione quidam & solerti in rei partes est spectandus.

Machinator, oris, m. Erfinder. *Syn.* Architectus, fabricator.

Machinor, aris, atus sum, ari. aufsinnen. *Syn.* Transi. Struo, molior, excogito.

Phras. Machinatur dolum, et gehet auf einen Betrug um. *Ufus.* Dolum comparat; fraudem molitur; monstri aliquid alii; flagitii aliquid conficit; fallaciam portat homini. *V. Transi, Dolus, Despo. Ufus.* Sibi ipsi pestem, alius necem, vel calamitatem machinari. *Adv.* Jamdiu, scelestissime.

Macilentus, a, um. mager. *Syn.* Macer, macie extenuatus. *V. Macer.*

Macies, ei, f. Magerheit. *Syn.* Corporis siccitas, fragilitas, tenuitas. *Epi.* Grandis. *Ufus.* Equi macie corrupti. Homo macie torridus. Corpus macie contabuit, extabuit, consenuit. *Macie* tabescere & consensescere.

Macroculum, i, n. eine Art von Papier. *Syn.* Charta, membranula.

Maect, mobilis! frisch auf! *Vox hortantis. Ufus.* Maect virtute & hæc pietate in partem patriamque! Maect virtute milites efferte! Maect animo.

Maectō, as, avi, atum, are. schlachten. *Syn.* Necō, interficio. *Ufus.* Eternis supplicis maectabuntur improbi. Quam lenius o victimam gratiorem maectabis? Majori aliquem malo maectare, officere. *V. Hostia.*

Macula, æ, f. Madel. *R. à macula, macula. Syn.* Labes, probrium, dedecus, vitium. *(Splendor. Lpi.* Infinita magna, minuta, macula æternæ. *Phras.* 1. Macula afficere, einen Schandfleck anhängen. Maculam alicui & notam inurere; macula alicui, vel maculam alicui aspergere; labem inferre, aspergere; labem afficere, foedare. 2. Maculam delere, den Schandfleck auflösen. Maculam eluere & delere; abolere novam gloriam flagitii memoriam; turpitudinem delere; *lib 2*

facere infamiam; Perire, incommo-
dam explere; macula adferre. 3.
Maculam contrahere. Echande oder Un-
eure antieben. Macula ex re aliqua
concupere, suscipere; Labem contrahere.
V. *Dedecus, Ignominia.*

Maculo, as, avi, atum, are. bemaßeln. Syn.
Macula afficio, contumio, commaculo,
inquino, polluo, foetifico, infuso, ma-
culis aspergo. *Uss.* Omni dedecore ma-
culare splendorem auferre. V. *Macula,*
commaculo.

Maculosus, a, um. beßt. ft. Syn. Maculis
asperfus, repletus. *Uss.* Maculosa ve-
stis. Maculosi seniores.

Maculo, sis, factus sum, fieri. naß werden.
Syn. Perfundor, replegor.

Maculo, es, ui, ere. naß seyn. Syn. Ma-
culo.

Macidus, a, um. naß. Syn. Perfusus. *Uss.*
Ficticius ille totus aqua macidus red-
ditus est.

Magis, a, um. zanterisch. Uss. Carmen
magicum.

Magis, mehr. Syn. Plus plusque, magis.
1. *Uss.* Semper magis magis-
que suspicor. Annos natus magis que-
draginta. Magis est, quod lugent, quam
quod &c.

Magister, ris m. Lehrmeister. Syn. Prece-
ptor, doctor, tutor. 1. *Discipulus. Epi.*
Bonus & eruditus, sanctissimus, gratissimus,
inbecillus, magnus & sapiens, molestus,
novus, praestantissimus, perfectior, senior,
summus, exquisitus, germanus, ineptus,
Khetonicus. *Uss.* Magistrum habere;
a quo magistro uti. Apud magistrum
puerum exercebat. Dux & magister ad
faciendum aliquid. Plato atrox & ma-
gister intelligendi, virtutis, animi. Sey-
lus perfectior dicendi & magister. Tutor
non dicitur magister officii. Subtand
ponitendo magistro litteras didicit. V.
Doctor.

Magisterium, ii, m. Meisterschaft. Syn.
Magistri munus, officium, cura, d. *Uss.*
1. *Novum, nequissimum. Uss.* Ma-
gisterium morem. Magisteria a maioribus
instituta me delectant.

Magistra, re, f. Lehrmeisterin. Uss. Ictis
eterna vis, quasi dux & magistra viae
& officiorum.

Magistratus, us, m. Obrigkeit. Syn. Digni-
tas, honor, potestas, sacres, procuratio
munera publici; qui cum potestate est;
qui potestatem gerit. 1. *Privatus. Epi.*
Aguus, amplius, annuus, certus, scribon-
das, levissimus & divulgatus, mutus, lex
loquens, patientis, provincialis, sanctissi-
mus, summus. Amentes, annui, avai o-
res, egredi, improbi & rapaces, inepti,
liberi, maximus, minimi, minores. *Uss.*
1. Magistratus honorem, cui vult, tribuit,
die obrigkeitlichen Würden theilt er nach
seinem Belieben aus. Honores, quibus
vult, mandat; imperii summum, quibus
vult, tradit, committit; imperium, quibus
vult, mandat, desert; magistratum, quibus
vult, dat, committit, mandat reipublice,
quos vult, praeficit; summam rerum, qui-
bus vult, persequitur; summum imperium
potestatemque rerum omnium, quibus
vult, committit; summam rerum ad eos,
quos privata necessitudo potiores efficit,
pro libidine desert; summam rerum dat;
reipublice principatum eis concedit;
principes in republica ponit; in summo
imperio locat, quos non merita, sed pri-
vata necessitudo commendat. 2. Multos
magistratus gerit, et hoc scire vult ob-
riget, theilweise gerühret. Multos ho-
nores gerit; imperii summam saepe te-
rat, imperium gerit saepe, saepius con-
imperio fuit; in magistratu fuit saepius;
summam rerum saepe ad eius arbitrium re-
dat; saepius summum magistratum reipubli-
ca praeficit; non raro summum imperium ad
hunc virum reipexit; principatum summo
civitatis saepe obtinuit. 3. Ad summum
magistratum pervenies, du wirst zur höch-
sten obrigkeitlichen Stelle gelangen. Sum-
mum, atque ad summum civitatis gradum
ortinabis; ea consequeris, quae in repu-
blica sunt an placita; honestissimo loco,
summo loco tu in civitate futurus es;
in magistratum venies; in summo imperio
locaberis. 4. Quis in tanta perturbatione
temporum magistratum suscipere audeat?
wer sollte den so veralteten Sachen die
Stelle einer Obrigkeit vertreten wollen?
Qui magistratum capere; reipublicam
capere; quis arripere reipublicam;
magistratum in re impendentibus tot pe-
riculis audeat, animum inducat? *Uss.*
Magis est magistratu, intelligere, se ge-
rere personam civitatis, delectare ejus-
dem decus, & dignitatem sustinere, ser-
vare leges, jura delectare, ejusque fidei
sue commissa mandare. Magistratum
petere. Magistratum creare, ordinare,
constituere. Magistratum alicui mandare,
Magistratum assignare, adire, accipere.
Magistratum gerere. Magistratum de-
ponere; magistratu abire. V. *Dignitas,*
Honor, Officium, Imperium.

Magnanimitas, tis, f. Großmuthigkeit. Syn. Magnitudo animi, animi celsitas, im-
pitudo, praestantia, altitudo; magnus
animus & excelsus. *Phras.* Novi magni-
mitatem tuam, ich kenne deine Groß-
muthigkeit. Non animi tui firmitatem,
constantiam, vim, fortitudinem, excel-
lentiam, sublimitatem; novi, quàm non
humili & fracto sis animo; quam ad
omnem eventum, ad omnes casus feren-
dus, ad omnem fortunam, omnes tem-
perum metas ac vicissitudines stabili ac
parato sis animo; quae in te sit indoles
varius; quae amplitudo animi ac confi-
lia. Novi, quod animi tibi robur sit;
nihil esse tam arduum, aut periculi pe-
nim, quod aut non alio quodam a gre-
datis animo, aut consilii praesentia non
pulsingas. *V. Animus, fortis.*

Magnanimus, a, um. großmüthig. Syn.
Magni animi vir & excellentus. *Uss.*
Vir fortis & magnanimus. *V. Animus,*
Aur.

Magnet, etis, m. Magnet-Stein. Syn. La-
pis ferrum ad se aliciens.

**Magnificatio, is, feci, factum, ere. hoch schät-
zen. Syn.** Magni aestimatio. *Phras.* Tui
libri parum natiunt, deine Bücher wer-
den sehr hoch geschätzt. Tui libri apud
omnes in pretio & honore sunt; egre-
gia de tuis libris opinio, existimatio est;
praecclare de tuis libris omnes existimant,
sunt, judicant; tui libri omnium ju-
dicio probantur; omnium laudibus or-
nantur; omnium in manibus versantur;
omnibus manibus teruntur; omnium san-
toventur, circumferuntur, circumgestan-
tur; assidue tractantur & lectitantur. *V.*
Estimatio.

Magnificus, herrib. Syn. Splendidus. *Uss.*
Magnifice ac splendide convivium orna-
re, laudari ab aliquo. Ample, laxè,
magnifice habitare. Magnifice loqui,
spectare.

Magnificencia, æ, f. Herrlichkeit. Syn.
Splendor. *Epi.* Laudanda, publica. *Uss.*
Magnificencia, apparatus & sumptus ap-
paretus. In omni rebus magnificenciam
habere. *V. Splendor.*

**Magnifico, as, avi, atum, are. erheben, groß
haben. Syn.** Te unum ex omnibus ma-
gnificare voluit. *V. Laudo.*

Magnificus, a, um. stattlich. Syn. Laurus,
splendens, amplus, gloriosus, summo
splendore praeditus. *Uss.* Magnificus,
ornatus, munus, coena, oratio, annus
V. Splendens.

Magniloquentia, æ, f. Wort-Pracht. Uss.
Homeri magniloquentia.

Magnitudo, inis, f. Größe. Syn. Ampli-
tudo, granditas, molis. *Epi.* Admira-
lis, singularis, immanis, excellens, eximius,
incredibilis, incomparabilis, insignis, mu-
litata, mirabilis, multa, nova, par, pate-
na, praesens, subita, summa, tanta, te-
nuis, vera & sparsa. *Uss.* Magnitu-
dinem animi tui inspicere. Amoris,
odii, frigoris magnitudo. *Vid. Ma-
gnus.*

**Magni esse, facere, habere &c. hochschät-
zen, hochschätzen. Uss.** Magni
erant mihi tunc libri.

Magnò, theuer. Syn. Magnò pretio. *(Par-
vo. Uss.)* Agros illos magno cinit.

Magnoperè, seht. Syn. Maiorem in mo-
dum, vehementer, nimis opere. *Phras.*
Magnoperè, seht, seht die massen. Sum-
mè, etiam atque etiam, vehementer, maxi-
mè, nimis, valde, misse, incredibiliter,
singulariter, insigniter, precipue, unice,
egregie, apprimè, admodum, oppido,
eximie, cum primis, imprimis, in modum
in modum, mirum in modum, mirabilum
in modum, supra modum, extra modum,
non vulgenter, non mediocriter, non
parum, non ad aliorum exemplum, non
ex more exemploque aliorum; non, ut
soler; non, ut mos est; sic, ut nihil ma-
gis; sic, ut nihil super; sic, ut confecti
nihil possit; sic, ut par, aequale nihil.
V. Valde.

Magnus, a, um. groß. R. à μέγας. Syn.

Amplius grandis, non mediocris, non
parvus, longè latèque patens, immanis,
vires. *Adv.* Aequè, plene, planè, her-
cle, ra, mirifice, sanè, valde. *Phras.* 1.
Res magnas a se habet, et uteruntur
grasse Digne. Res magnitudine presta-
biles, novitate primas, genere singulares
faciunt; nihil melius, nec spem, nec
curam, sed in omnia omnia voluit ani-
ma; res immanè molis animò non mi-
nore suscipit; ad ea se servat, ea spectat,
quae magnitudinem ejus capiant; in mo-
lendis rebus vires animò metitur. 2.
Magnus est corpore, et ista groß vom Leibe.
Corporis magnitudine est inusitata; exi-
mia illi corporis species & magnitudo;
ingens illi corpus; species corporis am-
pla & immanis; egregia est corporis
amplitude & specie; vasti corporis
mole, & humane magnitudinis formam
propemodum excedente; multum super
omnes corporis specie exinet. *V. Laurus*
3. Magnus autoritate super homine, 200

von Macht und Ansehen. Vir sum-
mus, potentissimus, florentissimus; orna-
mentum ac lumen reipublicæ. Vir am-
plissimus & clarissimus. Omnium gen-
ti m. omnium seculorum, omnis me-
moræ sacre princeps.

Magus, i, m. ein Weiser, Zauberer. Phras.
Magus est, er ist ein Zauberer. Est ma-
gice artis professione celebris; magicis
carminibus, veneticis & incantationibus
utitur; inaudita & nefaria sacra exer-
cet; diis carminibus inferorum umbras
marisque elicere, puerorum exitus Deos
mones placare solitus. *Ufus.* In Persis
Magi augurantur & divinant. Magi
genus sapientum & doctorum habeban-
tur in Persis.

Majalis, is, m. Bock, verschnitten Schwein.
Syn. Verres castratus.

**Majestas, atis, f. Majeſtät, Herrlichkeit,
Hoheit. Syn.** Summa amplitudo, di-
gnitas, summa gravitas. *Ufus.* Majestas
est amplitudo & dignitas civitatis, quam
qui solvit, aut imminuit, capitis poenâ
afficiendus est. Magnum nomen, magna
dignitas, magna majestas consulis. Ma-
jestatem conservare. *V. Dignitas, am-
plitudo, magistratus.*

Major, oris, g. o. größer. Ufus. Majora
omnia re, quam samâ videbantur.

Majores, um, m. Vorfahren, Vordſtern.
Syn. Patres, avi. *(Posteri Epi.* Noſtri,
obscuri. *Ufus.* Patres majoresque noſtri
optimi & probatissimi.

Majus, i, m. Man-Monath. Ufus. Mensis
Majus. Idus Maje.

Mala, æ, f. Wange. Syn. Genæ, Maxilla.

Malacia, æ, f. Meer-Stille. Syn. Maris tran-
quillitas. *Ufus.* Tanta repente malacia
extitit, ut se movere loco non possent.

Male, ūbel. Syn. Flagitiose, pravè, ne-
quiter, turpiter, improbè, incommode,
duriter, asperè; perperam, perversè.
Phras. 1. Male res nostre habent, es
siehet ūbel mit unsern Sachen. Male,
peſſimè aſſeſſe mecum; claudicant res
noſtræ; res noſtræ peſſimo loco sunt;
in omnimode me magnum; parum rectè
res noſtræ sub n. aſſe ſuccedunt. 2. Male
ageres, du würdeſt nicht recht thun.
Peſſimo publico facturus eſſes; neque
rectè, neque pro bono ſceeris; male tibi
nobis que conſideres. 3. Male illos habuit,

es hat ſie verdorren. Acribum indi-
gnumque viſum id eſt omnibus; incommo-
dè id accidit omnibus; ea res of-
fensionem attulit; moleſtiam illa ei ex-
re cepere non exiguum; res accepta eſt
non æquis animis; graviter id illi, mo-
leſtque tulere. 4. Male me tractavit,
er hat mich gar ūbel gehalten. Gravi-
ter in me conſuluit; asperè admodum
ac duriter me accipit; arètè contentè-
que habuit; indignis modis me accepit,
5. Male vertit ea res, die Sache iſt ūbel
von ſtatten gangen. Res in magnum
malum evaſit; minus proſperè res pro-
ceſſit; conſiliis obſtitit fortuna, resque
in perniciem vertit, die Sache hat ūbel
ausgeſchlagen. 6. Male precandi for-
mulae; Du te eradicent! Magnus te
perdat Jupiter! Superi inſenque malis
te exemplis perdant, interficiant! Quod
tuo capiti malè ſit! Ea res tibi malè
vertat! In perniciem vertat! Abi in
malam crucem! Abi in malam rem!
Ufus. O factum malè! malè agere,
audire, loqui.

Maledicè, ſchmäblich. Ufus. De abſenti-
bus maledicè contumeliòſque loqui.

**Maledico, is, dixi, dictum, ere. ūbel reden,
fluchen. Syn.** Maledictis ſigo, carpo,
rodo, vellico, petulanti lingua intector;
maledictis onero; maledicta in aliquem
conſero; probis & maledictis vexo, la-
cero, lacetto, maledictorum notis inuro;
convitium facio; conviciis confector;
maledicta in aliquem congero; inclemen-
ter, injuſtè dico in aliquem; maledictis,
conviciis aliquem perſequor, conſigo;
proſcindo, concido; maledicta in ali-
quem evomo, conſpicio. *Adv.* Contume-
lioſiſſimè, petulanter, turpiſſimè. *Ufus.*
Siquis alteri maledicit, petulans videtur.
V. Maledictum, Blaſphemia.

Maledictio, onis, f. Schmäbung. Syn.
Maledictum.

Maledictum, i, n. Schmähwort. Syn. Con-
vicium, probum, contumelia. *Epi.* Per-
vulgatum, commune, voluere. *Phras. 1.*
Maledictis se in tuo impetunt, ſie ſchmä-
hen emander. Certatur maledictis inter
eos; gravitè ſibi obſectant; male-
dictis se mutuis appetunt, onerant, pro-
ſcindunt, lacerant, vellicant; omne virus
acerbitatis in se mutuo evomunt, erum-
punt; liberrimè mutuis in se conviciis
invenuntur. *V. Maledico, Detraho, Convi-
cium, Blaſphemia.* 2. Maledictis aliquem
devovere, verſuchen. Diris alicui im-
precari; diris devovere aliquem; diris
precationibus deſigere; diris execratio-
ni-

in his prosequi, devovere. *Ufus.* Male-
dectum arripere de trivio. In maledicti-
liis obliuere. Male lictis appetere,
orare, opprimere. Maleficia in ali-
cui non conferre, conferre. Omne male-
dictum effugere, extinguere. *V. Con-*
stantia.

Maledicus, i, m. Lästler, der gern schmä-
het. *Syn.* Obsecrator, mortax, petu-
lans. *Ufus.* Convictor, maledicus. Quis
in maledictis criminibus crimen omne
effugiat? *V. A.*

Malefacio, is, feci, f. Etum, ere. übel thun.
Syn. Maleficium, delictum. *(Beneficio.*
Terat. 1. Nulli malefici, ich habe niemand
ein Leid gethan. Neminem oppugna-
re; cum nullo hominum improbitate cer-
tari; nulli unquam aut dicto protervo,
aut facto nocui; ab omni semper inju-
ria & maleficio manus abstinui, tempe-
ravi; nullum meum extat in quemquam
maleficium; nulli maleficium attuli; nulli
reus feci. *V. Maleficia in iura.* 2. Quid
malefici unquam? was habe ich jemals
übel's gethan? Quodnam concepi tantum
scelus? Quod in me facinus admisi?
Quid unquam perulenter, superbe, flagi-
tiose à me factum? Quid unquam turpi-
ter, aut nequiter à me factum? Quod
tantum delictis admittum est? Quid
ego peccavi unquam, aut scelera feci?
Quod tantum facinus malo exemplo à
non comissum? Quid factum improbe,
aut nefarie? *V. Delictum, pecco. Ufus.*
Dii homini huic malefaciant!

Malefactum, i, n. Uebelthat. *(Benefactum.*
Ufus. Benefacta male locata, malefacta
arbitror,

Maleficus, boßhaftig. *Syn.* Malitiosè, nefariè.

Maleficium, i, n. Uebelthat, Beleidigung.
Syn. Malefactum, delictum. *Epi.* Co-
gnatum, levius, majus, manifestum, mi-
nimum, pretens, recens, simile tantum,
tam atrox, tam singulare, venementissi-
mum, voluntarium, vulgare. *Ufus.* Sine
ullo maleficio iter per provinciam facere.
Committere, admittere, suscipere, facere
maleficium. Contaminare se maleficio.
A maleficio temperare, Prohibere ma-
leficium.

Maleficus, a, um. Uebelthäter, schädlich.
Syn. Reus. *Ufus.* In maleficiorum sce-
leratorumque custodias hominem inno-
centem includere autus es? Homo na-
turaliter maleficus & injustus.

Malemeritus, a, um. übel verdienet. *Ufus.*
Ulcisci oportet malemeritos.

Malemeritatus, a, um. übel unterrichtet, und
gebauet. *Ufus.* Aedes male meritoriae.

Malevolentia, æ, f. Ungunst. *Syn.* Livor.
Epi. Abcondita, non infusata, non
allueta mendacis, non fucata, non fal-
lax, non erudita artificio simulationis.
Ufus. Malevolentia, voluptas ex malo
alterius sine emolumento suo. Novi ani-
mum tuum malevolentia suffusum, infu-
scatum. *V. Invidia.*

Malevolus, a, um. mißgünstig. *Syn.* Ma-
levolentia suffusus, infuscatus. *(Bene-*
volus. *Adv.* Turpiter. *Ufus.* Sermones
malevoli. Homo malevolus, & cuius
voluntas in me offensa est. *V. Invidus,*
amatus.

Malignè, boßhaftig, färglich. *Syn.* Per-
versè. *Ufus.* Ager malignè divisus.

Malignitas, tis, f. Boßheit, Färgbeit im
Geben. *Syn.* Perversum & depravatum
ingenium, ingens paritonia, dandi diffi-
cultas. *V. Malitia.*

Malignus, a, um. boßhaft, färg. *Syn.* In-
vidus: diffidus, avarus, parcus. *Ufus.*
Mente maligna aliquid facere.

Malitia, æ, f. Boßheit. Fraud, calliditas,
nequitia. *Epi.* Summa, vetas, idata.
Ufus. Malitia est veritas & fallax no-
cendi ratio. Descendere a malitia,

Malitiosè, boßhaftig. *Syn.* Callidè, sub-
dole, versutè, vasiè, dolosè, nequiter.

Malitiosus, a, um. boßhaftig. *Syn.* Ver-
futus, callidus, astutus, fallax, tectus,
obscurus, veterator, dolosus, vaser.
Ufus. Namis callida & manifeste iuris
interpretatio. Nota malitosum te ne-
gas, & fraudulentum? *V. Nequam,*
malus, improbus.

Malleus, i, m. Hammer. *Instrumentum*
fabrice.

Malleolus, i, m. ein Nebsschoss. *Sarcu-*
lus utriusque capitatus, praesertim vitis.
Ufus. 1. Malleoli plantæ. 2. Manipu-
lus spartens pice confectus, Wech-Kranz.
Malleolorum plena omnia ad urbem in-
cendendam,

Malo, mavis, malle. lieber wollen. *Syn.*
Magis volo. *Adv.* Omnino, planè.
Phras. Malo solitudinem, quam fori fre-
quentiam, ich will lieber in der Einsam-
keit bleiben, als unter der Leute.
Solitudo mihi quavis populi fre-
quentia est optatio, potior; solitudi-
nem

nem fori frequentius libenter antepono; animus inclinat potius in solitudinem, quam fori strepitum; solitudinem prae omni frequentia & celebritate praecepto; latere mihi satius est, quam in urbis luce versari. Forum libens cum solitudine camera tavelo; non mihi tantae volapoti est forum, quantae solitudo; citius, arctius foro, quam solitudine carceor; nullo pretio solitudinem dimitto. *Uss.* Multis paribus ad malo, quam feci. Malo cum Pompeio vinci, quam vincere cum Caesare.

Malum, i, n. Üpfel. Syn. Pomum.

Malum, i, n. das Uebel. Syn. Damnum, incommodum, passus, detrimentum.
Phras. 1. Malum ingens minatur nobis, et d'obet uns ein grosses Uebel. Magni mali molimur; ad veteres nostras ruinas, quibus oppressi sumus, multum accersimus addet; malum ab homine improbo nobis ingens imminet; insanabilis perniciem ab hoc homine nobis impendet; nulla facies mali est, quae ab hujus importunitate hominis non sit pertimescenda; multis nos malis onerabit; multa nobis mala afferet; mali nobis multum dabit hominis improbitas; mali nobis plurimum hoc autore subeundum, exhaustum erit; erumpet ex hujus importunitate furie malum ingens, & in dies ingravesceat. 2. Quis malum hoc a nobis avertet? wer wird dieses Uebel abwenden? Quis pestem hanc avertet? Quis pestem hanc & perniciem a cervicibus nostris depellet; Quis pestem hanc comprimet, reprimet, extinguet, extinguet? Quis medebitur huic malo? Quis malis nos eripiet? V. *Litro.* *Uss.* Malum imminet, impendet, bevor stehen. Erumpet malum, ac latè manabit, über uns kommen. Serpit, crescit, ingravesceat malum in dies, zunehmen. Malum afferre, dare; malum aliquem onerare & urgere, zuzügen. Malum contrahere; aufklauben. Malum sustinere, subire, exhaustum, ertragen. Esse, jacere in maximis malis, zu leiden haben. Malum cavere, depellere, sanare, abhellen. E malis emergere, liberari, los werden.

Malum! pfui! Vox indignantis. Uss.
Quae, malum! ista est dementia?

Malus, a, um. böse, übel. Syn. Improbus, perditus, perversus, facinorosus; item: incommodus, molestus. Phras. Homo est infamissimus, et ista est erga böser Mensch. Insigniter improbus; porten-

tum hominis perditissimi; lates ac flamma republicae; homo est unus omnium nequissimus; hostis bonorum omnium; jam pridem ad penam & exitum praeceptus. Homo est omnibus flagitiis coopertus, contaminatus; singulari cupiditate, avaritia, scelere, cui nil divini, nil humani sanctum; homo post hominum memoriam turpissimus; unus post natos homines deterrimus; impudens, vita turpis, estimatione d. homo perditus nequissimus, et perversissimus; homo scelere amentissimus; homo ex omnium scelerum importunitate concitatus; pravae mentis homo; nihil illo levius, nihil inquinatius; lates seculi, & incommodum; caput post natos homines deterrimum ac spurcissimum; funesta sax republicae. V. Nequam, improbus, sceleratus. *Uss.* Philosophi non illi mali quidem, sed parum acuti. Malo do- lo agere.

Malus, i, m. Mast. Baum. Epi. Ceisi, alu. Uss. 1. Malum erigere, scandere, incidere. Malus vento quatitur. 2. Pomus, arbor pomifera, Apfelbaum.

Mamma, æ, f. Brust, Dutte. Syn. Uter.
Uss. Puer lactans, mammam appetens. Lupa submissis infantibus adeo matris praebebat mammas.

Manceps, cipis, m. Nachter, der einen Zoll, Lebenden u. an sich erkaufet. R. Man- cipiens, dum publicum aliquid emit. Syn. Qui conducit, aut emit publicum aliquid. *Uss.* Mancipes a civitatibus pecunias pro frumento exegere.

Mancipi, ein eigenthümliches Gut. Uss.
Abalienatio est rei, quae mancipi est, aut traditio alteri facta, aut in jure cedio.

Mancipium, ii, n. Leibeigener, Eigenthum. Syn. Res mancipi: servus. *Epi.* Ahe- ua, honestissima, pauca, plurima; pretiosissima, sordidata, frequentia. *Uss.* 1. Ager ille meus est in mancipio & nexu, tuus autem usui & fructui. Sui jam juris, & mancipi est res publica. Mancipio aliquid alteri dare. Mancipio accipere. 2. Servus, captivus, Leibeigener. Italia a mancipiis conculeatur. V. Servitus.

Mancipio, as, avi, atum, are. zu eigen, leibeigen machen. Syn. Subicere, in alicujus potestatem tradere. *Uss.* Senectus honesta est, si nemini mancipata. Ven-

Venditum ac mancipatum tribunatum plebi addixit.

Maneus, a, um. manqelbaff, fchadhaft. *Syn.* Cui ad fumanam aliquid deest, imperfectus, curtus, mutillus. *Ufus.* Cognitio naturæ sine actione manca est. **Maneus, & membris omnibus captus.**

Mandatum, i, n. Geboth, Befehl. *Syn.* Res mandata, imperium, voluntas, iussum. *Ufus.* 1. Mandatum dedit centurioni, ut militem plecteret, et hoc dem hancineque befohlen, die Strafe vor zu thun. Poenæ capiendæ ministerium centurioni imposuit; centurioni in mandatis dedit, ut poenam de nobilibus reposeret; mandatis oneravit centurionem; mandata dedit; mandata edidit; triste edidit imperium de supplicio militum à centurione sumendum. *V. Impero, juro.* 2. Mandata fecit, et hoc gethan, was ihm befohlen war. Mandata egr, curavit, coniecit, exhaufit, executus est; mandatis latissit; imperata fecit. *V. Pareo, oborior.* *Ufus.* Cum mandatis mittere, mandata dare, Befehl geben. Mandata accipere recipere, habere. Befehl bekommen, haben. Mandata alicuius perferre ad aliquem, deferre, afferre, exponere, Befehl überbringen. Mandata exequi, persequi, agere, den Befehl vollziehen.

Mando, as, avi, atum, arc. befehlen. *Syn.* Jubeo, impero, impono, præfero, mandatum do, in mandatis do, præcipio. *Ad.* Accuratissime litteras, diligenter, nominatum, penitus, planè, privatim, probe, pulchre. *Ufus.* 1. Mandavi filio, quæ fieri vellent. 2. Commendo, committo, trado, congro, anvertrauen. Honores alicui, magistratum, sacerdotium mandare. Vitam suam solitudini & tenebris; se fugæ; mortui cadaver humo mandare. Res gestas scriptis, litteris, monumentis historicis verbis mandare. Rem postulare, annalibus, mandare, in Büchern aufzeichnen. *V. Impero, Jubeo, Mandatum.*

Mando, is, di, sum, ere. fâuen. *Syn.* Denubus conficio. *Ufus.* Denutus mandatur, extenuatur, mollitur cibus.

Mane, frûhe. *Syn.* Diluculo, primo diluculo; prima luce; cum prima luce; antelucano tempore; natatino tempore; cum lucebat; simul atque lucebat;

cum nondum lucebat; ad primam auroram; sub noctis extremum; luce appetente; ante ortum solis; sole oriente; ortu lue; sub lucem; albente coelo; sub diei ortum; ubi dies coepit; cum ortu solis, dubia adhuc luce; dubio adhuc die; lucis principio; ubi illuxit; circa lucis ortum; sub lucis ortum; aperiente se die; albescendo coelo; primo manè; illuscendo die; multo manè; bene manè; cum ipsa luce; vergente ad lucem nocte; simulac dies illuxerit. *V. Aurora, diluculum.*

Maneo, es, mansi, sum, ere. bleiben. *R. a. μένω.* *Syn.* Remaneo, commoror, resto, sto, hæreo. *(A. discedo Adv. Constantèr, diutius, firmius, in perpetuum, perpetuo, propemodum, rectè, bene. Phras. 1. Domi libenter maneo, ich bleibe gern zu Haus. Domi moror plurimum teneo; tectis & tenebris me contineo; domi assidue hæreo; parietum umbris me occulto; domo pedem non facile effero; parietum præsidio à fori strepitu me tueor; publico ut plurimum abstineo. 2. Manebo apud te, ich werde bey dir bleiben. Semper præsto tibi ero; atero ubique, assidueque comitem me tibi præbebo, adjungam; hærebo lateri tuo; à latere nusquam discedam; nulla me res à te avellet, divellet, abjunget; nusquam abs te recedam, digrediar; affixus ero lateri tuo; nulla me dies à te disjunget. 3. Manet in sententia sua, er bleibt fest auf seiner Meinung. Stat in eadem sententia; perstat in sententia; propositum tenet; antiquum obtinet; deduci de sententia non potest; à sententia non discedit; flecti, depelli, dimoveri à sententia non potest; animum obfirmat in sententia; in dicenda sententia egregie sibi constat. V. Sententia. 4. Mansit idem color, es ist die Farbe geblieben, wie zuvor. Ori color tuus constitit; nihil mutavit oris color; perstitit idem in vultu color. 5. Manet incolumè patrimonium mihi, das Erbtheil ist mir ganz verblieben. Stetit mihi tutorum præsidio patrimonium integrum; nihil de paterna hæreditate libatum, imminutum est; paterna hæreditas nihil detrimenti accepit. Ufus. In vita, in voluntate, in officio, in conditione, in sententia manere. Id animo fixum manet. Manet mihi vetus cum illo contentio; illud maneat, fixumque sit, bey dem soll es bleiben. Idem te factum manet, tu hast eben dieses Unglück zu erweisen.*

Manes, ium, m. Abgesorvene. *Syn.* Animæ vi. defunctorum. *Ufus.* Mortuorum manes se aliqua expiare. *Dii manes.*

Manica, æ, f. Ermel. *Ufus.* Antonius solet accipere manicas.

Manicatus, a, um. das Ermel hat. *Ufus.* Manicatæ & talares tunicæ.

Manifestè, augenscheinlich. *Syn.* Manifestò; palam, aperte, perspicue, clarè, non obscure. *Ufus.* Aliquid manifestè deprehensum.

Manifestò, offenbar. *Syn.* Manifestè: ex confello.

Manifestus, a, um. offenbar. *Syn.* Clarus, perspicuus, non obscurus, apertus, testatus, contestatus, de quo constat, de quo liquet, quod luce clarius, quod patet, quod notum est omnibus. *Phras.* Res manifesta est, die Sache ist offenbar. Res est ante oculos; ante oculos posita; in medio posita; res non conjectura, sed oculi tenetur; res ipsa certa & majoribus quasi theatris proposita; in clara res luce est; comperta sunt omnia; omnis res palam est; in confello res est; manu res tenetur; hoc quidem minimè latet; tam id perspicuum est, ut oculis judicare possitis; tam ea aperta sunt, quasi ea, quæ oculis cernuntur; non obscura res est, neque abscondita; illustrata, patefacta, comperta sunt omnia; res ipsa loquitur; sole ipso clariora sunt & illustriora; manifesta, confessa res est; nonne vobis hæc oculis cernere videmini? Illustrata sunt omnia & in aperto; patefecit res tota, & in forum ac lucem prolata est; è tenebris in lucem extracta est. *Ufus.* Scelus manifestum & deprehensum.

Manipularis, e. zur Rotte gehörig. *Syn.* Qui de manipulo, seu parva militum manu est. *Ufus.* Doleo, me Pompejum, tanquam manipularem quendam, secutum.

Manipulativum, von Rotte zu Rotte. *Syn.* Per manipulos. *Ufus.* Acies manipulatim structa.

Manipulus, i, m. Garbe, fleiner Kriegshauß. *Syn.* Fasciculus, quem metentes manu comprehendunt; exigua manus militum, pars cohortis. *Ufus.* Amatos manipulos ad signa convocat.

Mano, as, avi, atum, are. fließen, sich ausbreiten. *Syn.* Fluo, redundo; fundor, distellor, dispergor, latius distor, serpo, percrebescor. *Ado.* Latè, communiter, longè. *Ufus.* Serpit malum, rumor, sermo, & manat latius. Non patiar, eam rem ad urbis perniciem manare.

Omnis honestas è quatuor fontibus manat. Hoc consilium è tuo capite manat. Rem à capite arcellere, & videre, unde cætera manent. Manat in omnes partes virus, & per omne corpus funditur; manavit ea pestis latius, nec jam obscure serpens totas provincias occupat. *V. Fluo.*

Mansio, onis, f. Herberge. *(Decessio. Epi. Cautior. Ufus.* Mansio in vita.

Manusfactus, a, um. zahm gemacht. *Syn.* Domitus. *Ufus.* Manusfacti & exculi ad elegantiora glossimus. *V. Mansuetus.*

Manusfacio, is, f. ci, factum, ere. zahm und mild machen. *Syn.* Manusfactum reddere. *Ufus.* Plebs manusfacta & exculi. *V. Mansuetus.*

Manusfactè, sanft. *Ufus.* Manusfactè facere aliquid.

Manusfuetudo, inis, f. Sanftmuth. *Syn.* Lenitas, facilitas. *(Atrocitas. Epi. Incredibilis. Ufus.* Omnia plena clementiæ, manusfuetudinis, liberalitatis.

Manusfuetus, a, um. sanftmüthig, zahm. *R. Manus affuetus. Syn.* Mitis, lenis, facilis, homo mitis ingenii. *(Ferox, immanis, atrox. Phras. 1.* Equus manusfuetus, ein zahmes Pferd. Animal ad manusfuetudinem domitum, manusfactum, condofactum, infuetum; à ferocitate ad manusfuetudinem traductum. *2.* Jam manusfuetiores sunt barbari illi, diese wilde Völker sind schon etwas zahmer worden. A ferocitate ingenta ad humanum cultum deducti; ad humanitatem, manusfuetudinem traducti sunt; ferocitate exierunt; resedit jam barbara illa ferocitas in illorum animis; cultum jam, & mores humanos inducere; mitius ingenium induere. *Ufus.* Manusfuetus civis. Hominem te cognovisti, consuetudine, disciplinâ lenissimum & manusfuetissimum. Oratio placida, submissa, lenis, manusfueti. *V. Lenis.*

Mantica, æ, f. Zelleisen, Kanzen. *Syn.* Paraviatoria. *Ufus.* Non videt, mantica quod à tergo est. *Phadr.*

Manubia, arum, f. Raub. *Syn.* Præda, spolia ex hostibus capta. *Epi.* Imperatoræ, tantæ. *Ufus.* Manubias Marti consecrare. Manubiis iostia ornare.

Manubrium, ii, n. Handhabe. *Syn.* Capulus. *Epi.* Aureum.

Manusfactus, a, um. mit der Hand gemacht. *Ufus.* Opera manufacta.

Manumissio, onis, f. Freilassung.

Manu-

Manuatio, is, mili, mīsum, ere. *freq* las.
Man. *Syn.* Latentem do.

Manus, ūs, f. *Hand.* *Syn.* *Dextra.* *Epi.* Ad-
 verti, antiqua, apta, arguta, confecta,
 coronata & ciuenta, dextra, facino-
 rotilana, iusta, hostilis, impia, importu-
 na, sancta, sinistra, tremebunda, victrix.
Uso. 1. Sumere in manus aliquid; in
 manu tenere; de manibus extorquere;
 ē manibus rem non dimittere, deponere.
Disciplina per manus tradita, *vulg.* *de*
manu in manum. Per manus demitti.
 Cede manum, geb die Hand her. Deli-
 gitis, vinetis post tergum manibus. Manū
 attingit. Littere tuae, mea manu scriptae,
vulg. *propria manu.* Manus porrigo. 2.
 Fac alios, potestis, *vulg.* *ach!* *Gewalt.* Est
 hoc in manu tua. Manibus victoria ex-
 cidit. 3. In promptu est si ppet, die *Car-*
de id est si leicht thu. Res est in manu.
 In manu tenemus, habemus victoriam.
 Prae manibus habere aliquid, vor der Hand
 haben. Sub manu, sub manus, unter die
 Hand. 4. Vis, arma, ferrum, *Gewalt,*
Wegent. Manus altere alteri; manum
 asserere, continere. Ad manus ventum
 est; manus conferre, conferere. 5. *Copie,*
Streite-Haufen. Militare in manu co-
 gere, facere, habere. 6. Cedere, weichen,
 einem gewennen geben. Manus do.

Mapale, is, n. Häuslein, Hüttlein. *Syn.*
Cata agrestis.

Mappa, æ, f. *Lischtuch.*

Mare, is, n. Meer. *R. ob Hebr.* Mara,
amarum. *Syn.* *Aquor,* altum, pontus,
 pelagus, salum. *Epi.* Portuosum, scopulo-
 sum, infestum, inflatum, murmurans, per-
 perum, refertum, preclarum, tempesti-
 vum, tranquillum, tutum, vastissimum,
 universum. *Ibr.* *Mare* erat turbatum,
 das Meer war ungestüm. Horrebat
 mare, cretosque fluctus in litus evolu-
 bat; exestuabat mare, quoque aëreus
 intra faucibus angustias claudabatur, co-
 acius furebat; exhorrebat nos fremitus
 murmurantis maris, vix ut in altum eve-
 hi auderemus; levabatur inhorrescens
 mare, ventoque aciori concitatum fluctus
 crebat, nautarumque navis turbabat.
Uso. Turbatum, agitatum mare. Mare
 cœlo mittere. Terrā marique conqui-
 rere aliquid.

Marceo, es, vel *Marcesco*, is, marui, ere.
 verwelken. *Syn.* *Torpesco,* putresco.
Uso. Luxuriā vinoque marcescere. Desi-
 da & ovis marcescere.

Margarita, æ, f. Perle. *Syn.* *Unio.* *Uf.* *Nego*
 illam margaritam fuisse, quin abstulerat.

MARIA, die Mutter Gottes, die Hoch-
 gebenedeyete Jungfrau Maria. *Phras.*
Mater DEI; *Virgo Mater;* *Cœlitum Re-*
gina; mundi *Dominā;* generis hu-
 manæ ac presidium; *Patris Auctoris sui,*
æterni Regis Mater; *Templum augustis-*
simum Divinitatis; mortalium immorta-
 lumque Regina.

Marinus, a, um. was vom Meer ist. *Syn.*
Maritimus. *Uso.* *Æstus marini.*

Maritimus, a, um. was am Meer ist. *Uso.*
 In maritimis sum.

Maritus, i, m. Ehemann. *Syn.* *Vir.* *Epi.*
Carior. *Uso.* Ut maritus quā optime
 sis nobis, & hæc quā optimo viro
 nupta sit.

Marmor, oris, n. Marmorstein. *Uso.* Si-
 mulacrum, signum ē marmoris.

Marmoreus, a, um. marmorsteinern. *Uso.*
Columnæ, ligna marmorea.

Mars, tis, m. Krieß-Gott bey den Römern.
Uso. *Mars* belli communis & incertus
 ejus. Suo rem Marte gent. V. *Belum.*

Martyr, is, g. e. Christlicher Blut-Zeuge.
Phras. 1. Purpuratus suo sanguine Fidei
 testis; invictus Christi athleta; laureatus
 Fidei pugil; qui sanguinis sui pignore
 Christum testatus; pro veritate Fidei sup-
 plicium martis subit; propter Christum
 carnifici collum prebuit; mortem pro
 Christi nomine fortiter obiit; qui inter
 ultimos cruciatus ad extremum usque
 spiritum in veræ Fidei confessione per-
 mansit; qui pro Christo per summos cru-
 ciatus vitam cum sanguine profudit. 2.
 Sancti Martyres, heilige Märtyrer. Qui
 pro Christi confessione strenue din icarunt,
 & summa alacritate vario leti genere ani-
 mas liquerunt; qui vita & sanguine Fidei
 nostræ sanctitatem commendarunt, con-
 firmarunt; qui plantatam suis sudoribus
 fidem, fusō etiam sanguine, rigarunt; qui
 per vulnera & mortes Regi suo Christo
 preclarum testimonium dederunt; qui Da-
 causa quæcunque cruciamenta, ipsamque
 mortem, cujus imaginem oculis fugimus,
 mentionem auribus respuimus, quam ani-
 mis adversamur, & sola recordatione per-
 horrescimus, constantissimè oppellere;
 qui dirissimos Christi causā cruciatus ex-
 hauserunt, seque in mortem acerbissi-
 mam obtulerunt; quos nulla tormen-
 torum vis ad mutandam in proposito sen-
 tentiam aligere potuit; qui direptis fa-
 cultatibus in exilium ejecti, fastibus ad
 mortem contuli, sagittis confixi, qui com-
 pre-

• pedis laqueo faucibus eliti, gladio defectis cervicibus in mortem dati, de impiis superstitionibus, de barbara immanitate moriendo triumpharunt.

Mas, maris, m. Männchen. *Ufus*. Deos mares, & foeminas esse dicitis.

M. scdus, a, um. männlich, stark. *Syn*. Virilis, fortis. *Phras*. Prolem masculam habeo, sic habet enim männlichen Erben. Virilis stirps è matrimonio fait; virilem sexum reliquit.

Massa, æ, f. Teig. *Ufus*. Auri, ferri, pice, latine massa.

Mater, tris, f. Mutter. *R. a μήτηρ*. *Syn*. Parens, genitrix. *Epi*. Cæca, confectata, egrotans, gravis, puerpera, infesta, liber, natus, munda, limentisque & abjecta, plena pectus, victrix, opama. *Ufus*. Sapientia mater omnium bonarum artium. Mater terræ sinus & gremium.

Matercula, æ, f. Mütterlein. *Ufus*. Materculæ fux festivus filius.

Materfamilias, matrisfamilias, f. Haus-Mutter. *Ufus*. Materfamilias fecas, quam matronarum sanctitas postulat, nominamus.

Materia, æ, f. Materie, Zeug. *Syn*. Res, ex qua fit aliquid: apparatus, argumentum. *Phras*. 1. Materiam scribendi non deest, es mangelst nicht an dem, was ich schreiben sounte. Semper est aliquid epistolæ argumentum; copia rerum, quas scribam, se magna mihi offert. Voluntas deesse, non res, ad scribendum potest; silva sonni rerum ad scribendum obicit; materiam scribendi anaplā dat, præbet dies quælibet. *Ufus*. 1. Plato ex materia in se omnia requirere esse mundum factum censet. 2. Ignorum, lapidum &c. apparatus, unterschiedlicher Bau-Zeug. Materiam comportare mures jubet. Ex insula materiam, caecem advexere. 3. Id, de quo agunt artes, leges &c. dāsentia, von dem man handelt. Materia artis est, in qua ars versatur. Quid illum odisset, segetem & materiam gloriæ sue? Scribendi materies. Deformitas corporum apta ad jocandum materies. 4. Facultas, Gelegenheit. Opes libidini materiam dant, præbent. Moderatio subtrahit, adimit materiam furori. V. Occasus.

Materianus, ii, m. Zimmermann, Werkmeister. *Syn*. Faber.

Materiatu, a, um. was von Holzwerk ist. *Syn*. Quod ex materia consistat. *Ufus*. Locus male materiatu.

Materior, aris, atus sum, ari. *Phras*. Ignor. *Ufus*. Eodem tempore & materiari & frumentari necesse erat.

Maternus, a, um. mütterlich. *Ufus*. Nomen maternum amantius & indulgentius.

Matertera, æ, f. der Mutter Schwester, Muhme. *Syn*. Matris soror.

Mathematicus, a, um. zur Mathesi gehörig, darinnen ersabren. *Epi*. Magnus, sapiens, sempiternus. *Ufus*. Mathematicæ artes, scientiæ. Pulvis Mathematicorum eruditus. Mathematici magna in obscuritate rerum, & recondita in arte, in arte multiplici subtilique versantur.

Matricida, æ, f. Mutter-Mörder. *Syn*. Qui matrem occidit, parricida. *Epi*. Certissimus, crudelissimus, impius.

Matricidium, ii, n. Mutter-Mord. *Ufus*. Matricidii accusatur Orestes.

Matrimonium, ii, n. Ehestand. *Syn*. Conjugium, connubium. *Epi*. Dotale, stabile & certum. *Phras*. 1. Matrimonium facere, in den Ehestand treten. Contrahere, inire matrimonium; nuptias facere; nuptias iungi; inire societatem vitæ perpetuam, nec nisi morte dissolvendam; ad rem uxoriæ animum adhibere; tori consortem accipere; uxorem ducere; in sanctum connubii fœdus, & indissolubilem vitæ torique societatem convenire; in matrimonium ducere; matrimonio, conjunctio se alicui devincire; matrimonio aliquam sibi conjungere; matrimonii fœdere, vincula conjungi. 2. In matrimonio habere conjugem, zum Eheweib haben. Habere conjugem, matrimonii fœdere junctam; vinculis socialibus sibi junctam; vivere cum ea qua in matrimonio, conjugio; nuptiis junctam, conjunctam habere tori sociam & consortem. 3. Ad faciendum matrimonium transire, zur Ehe treten. Ad aliteras nuptias procedere; ad secundos thalamos procedere. Conjugio secundo se devincire. 4. Copulare matrimonium, die Eheleute zusammengeben. Nuptias solenni precatione conjungere; matrimonio sponsos conjungere, copulare; indissolubili fœdere sibi copulare; nuptiarum pompam sibi ex re monis auguriam reddere. *Ufus*. Collocare aliquam in matrimonium, aliquam in matrimonio habere. V. Loco, nubo.

Matrimus, a, um. der die Mutter noch im Leben hat. *Ufus*. Puer matrimus.

Matrona, æ, f. ehbare Frau. *Syn*. Materfamilias, traher, uxor. *Epi*. Opulentia.

lenae, optimatae. *Ufus.* Matronarum
equestris & sanctus.

Matronalis, e. ehelichen Frauen zuständig.
Ufus. Matronalis gravitas, pudor, decus.

Maturatio, onis, f. Beschleunigung, Eile.
Syn. Festinatio, properatio.

Mature, frühzeitig, unversäumt. *Syn.* Cito,
celeriter, tempore, tunc, nunc, temperate.
Ufus. Eo, quo intendit, mature pervenit.

Muresco, is, ere, zeitig werden. *Syn.* Per-
ficor, absolvor. *Phras.* Fruges mures-
cent, die Früchte werden zeitig. Matur-
matae atquequuntur; arborum fructus
jam murescent; maturitatem suam prope-
dum habebunt; prope maturitatem sunt;
ad maturitatem perveniunt.

Maturitas, tis, f. Zeitigung. *Syn.* Tempesti-
vus, tempus maturum. *Epi.* Prima di-
centia, tertia. *Ufus.* Haec studia in ado-
lescentia tamquam in herba significant,
quae virtus maturitas, & quantae fruges
indofine sint future. Civescit jam tua
eloquentia, & quondam maturitatem est
adfecta. Ejus rei maturitas nondum ve-
nit. Videri id jam perfectum, & ma-
turationem habere suam. *Ufus.* maturita-
tem dat, affert.

Matureo, as, avi, atum, are. essen, besör-
dern. *Syn.* Maturitatem affero, acce-
lero, propero. *Ufus.* Maturare mortem
aevi. Quas, matures venire.

Maturus, a, um. reif, zeitig. *Syn.* Coctus,
temporivus, maturus. *Phras.* Poma
matura & cocta decidunt.
aetas matura. Maturus orator. Vix
tunc matura affert mortis tempus.

Maxime, a, um. morgentlich. (*Vesper-*
max.) *Ufus.* Maxima tempora lectione
consumo.

Maxilla, ae, f. Wange. *Syn.* Mala.

Maxime, meistens. *Syn.* Summe, potissi-
mum, magnopere. *Ufus.* 1. Uequisque
maxime diligens, in opere dignissimus. Tam-
san amicus te potest habere, quam qui maxi-
me. Domus celebratur, ut cum maxime.
2. Praesertim, imprimis, jenderlich. Eos
maxime, qui &c. Eo maxime te
amo, quod &c.

Maximopere, über die Maass. *Syn.* Sum-
mopere, maxime, potissimum. *Ufus.* A
maximopere peto.

Maximus, a, um der größte. *Syn.* ma-
plissimus, summus, singularis, ingens, in-
credibilis; divinus, immortalis. *Phras.*
Maximum habet luxum, et est super pie
massen verschwenderisch. Luxus in eo
est tantus, ut nihil supra possit esse; nihil
ut addi ad tantas opum effusiones posse
videatur; ut cum ne tota quidem patri-
monia capere, sustinere, aut explere
possint.

Meatus, us, m. Gang, Lauf. *Ufus.* Sole
curas & meatus.

Mecum, mit mir. *Ufus.* Mecum sum; me-
cum vivo.

Medeor, eris, eri. heilen. *Syn.* Sano, cu-
rationem adhibeo, medicinam affero, fa-
cio, adhibeo; remedium affero, adhibeo.
Phras. Facit. *Phras.* 1. Temporis longi-
tudo malis medetur, die Zeit heilet allen
Schaden und Liebel. Quae nobis a for-
tuna indignantur vulnera, levantur, la-
nauer vesitate; vis coloris temporis
mortalis gaudet; detrahit de dolore curas,
aut eorum penitus tollit & extinguit.
Quovis malo affectus, laborantibus medi-
cinam dies affert. Habet hoc tempus,
ut dolorem quemvis, tamen aliud in ani-
mo initium evellat. Est hoc temporis,
ut omnem malorum sensum ac memoriam,
omnem adverse fortune recordationem
ex animo deleat, auferat, eripiat, ex-
pellat, amoveat, proscibat. 2. Meden-
dum est in hoc malo, non mus diesem
Liebel abgeben. Occurrendum est huic
malo; remedium dandum est huic malo;
praesidia comparanda sunt ad istos casus;
comparanda, querenda sunt remedia
huic malo; facienda medicina malo est;
curatio diligens adhibenda. *Ufus.* Af-
flicte reipublicae, capiti, oculis mederi;
mederi aegris.

Mediastinus, i, m. Hausknecht. *Syn.* Man-
cipium viliissimum.

Medicamen, inis, n. Arznei. *Syn.* Medi-
camentum. *Epi.* Violentum.

Medicamentum, i, n. Arznei. *Syn.* Me-
dicamen, medicina, remedium. *Epi.* Mul-
ta, salutaria, violenta. *Ufus.* Medica-
mentis delibutus. Medicamentis partum
abigere. Fucata candoris medicamenta.
Medicamentum dare ad aquam intercu-
tem. V. Remedium.

Medicina, ae, f. Arznei. *Syn.* Medicamen-
tum, remedium, ars medendi. *Epi.* Con-
sularis, animi gravis, & multis probata,
pluribus suspecta & invisa, inbecillior,
ma-

maior, perpetua; tarda, sed magna, tempestiva. *Phras.* Medicina operatur, ut. De Urinen hat ihre Wirkung. Medicina, Venus concipitur in venas diffundit se medicamentum, sic, ut sensum toto corpore ejus salubritas percipitur. *Ufus.* 1. Facere, asserere medicinam alicui. Accipere, sumere medicinam. Nulla tot incommodis medicina reperietur. 2. Ars medendi, Urinen. *Ufus.* Medicinam exercere, facere. *V. Remedium.*

Medicor, aris, atus sum, ari. heilen. *Syn.* Medeor.

Medicus, i, m. Arzt. *Syn.* Medicinæ peritus, medicinæ cognitione clarus; medicinam professus. *Epi.* Callidus, iam incognitus, & sepe victor, diligens, ignobilis, index, nobilissimus, opimus, studiosior, suavis, summus. *Ufus.* Ad morbos difficillimos nobilissimus medicus quaeritur. Medicum adhibere. Medico uti. Medico honos habendus. Medico non solum morbus, sed consuetudo valentis & natura corporis cognoscenda. Medici ex quibusdam signis & advenientes, & crescentes morbos intelligunt.

Medietas, tis, f. Hälfte, halber Theil. *Syn.* Media pars, medium. *Ufus.* Luta media, vix enim audeo dicere medietates.

Medimnum, i, n. eine Maaß. *Genus mensurae sennim modiorum.*

Mediocris, e. mittelmäßig. *Syn.* Nonnullus, modicus. *Ufus.* Ingenio, prudentia est mediocris. Mediocris est in dicendo.

Mediocritas, tis, f. Mittelmäßigkeit. *Syn.* Modus, nec parum, nec nimium. *Epi.* Inhabilis. *Ufus.* Virtutes omnes mediocritate quadam esse moderatas constat. Mediocritas dicendi. Certus est villarum modus, & ad mediocritatem revocandus.

Mediocriter,mäßig. *Syn.* Modice. *Ufus.* Injurias medioenter ferre. Possum medioenter laesitatus leviter repungere. Medioenter à natura instructus, angustius etiam à labore & disciplina.

Mediterraneus, a, um. mitten im festen Lande gelegen. *Ufus.* Mediterranei mare esse non credunt. Enna mediterranea est maximè.

Meditare, bedächtslich. *Ufus.* Rem perquam meditare tenes.

Meditatio, onis, f. Betrachtung. *Syn.* Commentatio, exercitatio. *Epi.* Multa, stulta, quotidiana, pia. *Ufus.* Multa naturæ vitium meditatione atque exercitatione sutulerunt.

Meditor, aris, atus sum, ari. betrachten, bedanken. *Syn.* Attentè cogno, commentor, contemplor. *Adv.* Maxime, multo antè. *Phras.* Semper coelestia meditatur, et betrachtet allezeit himmlische Dinge. In perpetua rerum coelestium meditatione versatur; animum in rerum coelestium contemplatione defixum habet; semper aliq id de rebus coelestibus cogitat, secum volvit; in res coelestes ferè semper animum intendit; tempus omne in acerrima atque attentissima rerum coelestium meditatione ponit; coelestium rerum spectator & contemplator est assiduus; consideratione ac contemplatione rerum coelestium animum pascit, oblectat; mentem cogitationeque per omnes coelestium rerum species circumducit. *V. Cognatio. L. s. s.* Accutationem meditatur. Quæ in ore agenda sunt, exercitatione quasi hauriuntur & medior. Nil fecit non diu ante meditatam. Meditatus ad dicendum accesseram. Accurata & meditata commentatio. Meditatum scelus. *V. Cogno, cogitatio.*

Medius, a, um. der Mittlere. *R. ἀμέσος* *Syn.* Interjectus inter duos, dimidiatus intermedius. *Phras.* Mediam viam amplecti in re quamlibet, in einer Sache die Mittelstrasse erwählen. Mediam consequi consilii viam; mediā viā consilium capere; mecum consiliis stare consilio neutri parti acerbo rem expedire. *Ufus.* Oratio vel oriens, vel medius, vel cadens. In medio jure civili versari. Qui se medium esse vult, (neutralien vgl.) in patria manet; qui proficiscitur, aliquid de alterutra parte vindicat. In mediam turbam se injecit. Interjectus inter duas aetates, mediūque. Inter bellum & pacem nihil est medium. In mediam divinationem se officine. De medio tollere, removere, recedere. Res de medio posita. Res de medio sumptæ, vom nächsten besten Ort her.

Mediusfidius, bey meiner Treu. *Javan. formula apud veteres.*

Medulla, æ, f. das Mark. *Syn.* Transitus animus. *Ufus.* Venus & medullis insidet malum. In medullis malum & viceribus hæret.

Mel

Mel, mellis, n. Honig. R. *α μέλι.* *Usus.* Vasa: Mandat Lete, caeco, melle. Sermo melle dulcior.

Melancholia, æ, f. Melancholen, Traurigkeit. *Syn.* Atra Bilis. *Usus.* Quem nos Laroreia, Graeci melancholiam vocant, quasi atra solum bile mens vocatur.

Melancholicus, a, um. melancholisch, traurig. *Syn.* Naturi tristi & reconditi; ingratum affectus tristitia; indole, ingratum subtristi. *Usus.* Aristoteles ait, omnes ingeniosos melancholicos esse, ut ego tunc tardiorum esse, moleste non feram.

Melior, oris, g. o. besser. *Syn.* Potior, commodior, præstabior. *Phras.* Nemo doctus quemquam se meliorem attulit. *Sein Gehörte hat jemand für besser, als sich selbst.* Neminem se potiora ducit; alius se præfert omnibus; superiorem se ceteris; nemini inferiorem se existimat dantes. Doctus præcipuam parat suam esse doctrinam, nec commutanda illi; doctrinam se omnibus præcellere, præstare, antecellere, certissimum habet; doctrinam suam longe anteponebat ceterorum scientiis. V. Potior. *Usus.* Res meliori in loco est. Incipit res melius ire, quam putarant.

Melior, besser. *Syn.* Commodius, satius, potius, præstabilius. *Phras.* Melius habet civitas ejus operi, durch seine Vorsehung steht es ihm besser mit der Stadt. Spectus est a quo reviviscens reipublice; surrexit ejus opera ex intolerabili statu reipublicæ; fieri quædam ad meliorem spem inclinatio videtur; ad sanitatem revertitur civitas; auctoritate ejus & operi emergit tandem civitas, & in tolerabili statu consistit; lux quædam affulgere videtur civitatis rebus; melius jam res civitatis ire incipit; correxit urbem ejus industria, & affectis partibus medicam præstitit; reipublicam velut in sedes ac forum suum revocavit; in antiquum statum restituit; urbem consilio recreavit, perdit inque ac afflictam erexit; reposita demum ejus opera est medicina tot incommodis civitatis; rem prolapsam superiorum temporum negligentia restituit, inque veterem dignitatem reipublicam vindicavit ejus industria; convalescere ac sanari, reviviscere ac recreari posthinc civitas ejus opera videtur. V. *Emendo, Corrigo.* *Usus.* Philosophia & ad melius vivendum, & ad commodius differendum vim habet maximam.

Meliosculè, etiam besser. *Syn.* Aliquantò melius. *Usus.* Cum meliosculè tibi erit, fac ad nos quamprimum redeas.

Mellarius, a, um. zum Honig gehörig. *Usus.* Mellaria cella.

Mellivorus, a, um. süß, Honig süß. *Syn.* Suavis juvenilis. *Usus.* Melivorus puer.

Melos, n. indecl. Gesang. *Syn.* Cantus. *Usus.* Dulce melos.

Membrana, e, f. Pergament. *Epi.* Tenuissima, pellucida. *Usus.* Natura oculos membranis tenuissimis sepiat.

Membrum, i, n. Glied. *Parte corporis, Transl.* aliam quoque rem. *Syn.* Artus. *Epi.* Proximum, tabidum, turgidum, tumidum. *Membra* commutabilia, humana, imbecilla, immatura, reliqua, tenuissima. *Usus.* Membrorum alia videntur a natura donata ad usum, alia ad ornatum. *Partes & membra Philosophiæ.*

Memini, gedenken. *Syn.* Memoriæ teneo, memoriam repeto, commemini, recordor, rememoro, commemoro. *Phras.* *Ad.* Diligentiam, gratiam, iocundum, melius, omnino, probe, recte, cavere. *Phras.* 1. Semper tamen in meo, ich werde jetzt und auf dich gedenken. Nunquam ex animo meo discedet tui memoria. Anni consequentes excipient tui memoriam. In memoria mea peccatis insculptis; semper in memoria heretis; erit in iuxta menti mee tua imago; complectar absentem te cogitatione. Virtutes tuas gratia semper memoria persequar; memoriam tui in me officii colam benevolentiam sempiternam. V. *Obliviscor, memoria.* 2. Memini eorum, quæ dixeras; ich gedenke noch wohl daran, wie du gesagt hast. In memoria habeo; in memoria sunt; memoria teneo; memoriam in iuxta sunt; haerent, insident in memoria; memoriam repeto, complector ea, quæ dixeras. *Usus.* Memini, nec obliviscar noctis illius. Memini mandata tua.

Memor, oris, g. o. eingedenk. *Syn.* Qui non obliviscitur. *Usus.* Memorem in bonè meritos animum præstare. V. *Memoria.*

Memorabilis, e. merkwürdig. *Syn.* Memorandus, memoria dignus, commemorabilis, dignus memoratu, ad memoriam insignis. *Adv.* Maxime. *Phras.* Memorabile facinus, eine merkwürdige That. Facinus, cujus memoriam posteritas alet; quod

quod vivet in omnium pectoribus; cuius memoriam nulla dies obsecrabit; cuius memoria apud posteros nunquam morietur; facilius ad memoriam posteritatis insigne; commendandum hominum memorie sempiternae; celebrandum memoriae seculorum omnium; praedicandum posteris; omnis posteritatis memoriae adigendum; facinus, quo anna? & memoria nullum conspectus. *Ufus.* Memorabilis & divina virtus. Res à te gesta in memorabilis, & penè caelestis. *V. Clavis.*

Memoriae, f. Gedächtniß. R. ἀμνάσις, recorder. *Syn.* Facultas animae, rerum perceptarum custos, recordatio; monumentum. *Epi.* Actis, acerba, aequalis, aeterna, alior, bona, brevis, clara, custos rerum, digna, divina, diuturna, excellens, fidelis, grata, germana, hebes, immortalis, infini, non ingrata, insignis, nara, iacunda, naturalis, nimia, praesens, publica, recens, singularis, scavis, superior, tanta, thesaurus omnium, vetus, viva, ingratiissima, ultima pueritiae. *Pbras.* 1. Ab hominum memoria nemo illi similis erat, von Mannes Gedächtniß war ihm keiner gleich. Vir post hominum memoriam; post natos homines; post genus hominum natam rerum gestarum gloria manens. 2. Memoriam sui immortalem comparavit, er hat sich ein unsterbliches Gedächtniß gemacht. So facto immortalitatem sibi donavit; nomen suum ad laudem laudem consecravit; ab oblivionis angaria nomen suum vindicavit; memoriam nominis sui cum omni posteritate aequavit; memoriam sui renouit immortalitatem. *V. Fama, gloria.* 3. Memoriam tanti viri laudis consignavit, er hat dieses großen Mannes Gedächtniß in seine Bücher eingetragen. Res tanti viri posteritas memorie tradidit, prodidit, consecravit; res tanti viri ad memoriam posteritatis propagavit; litteris firmavit; immortalitatem, scriptis ac monumentis mandavit, commendavit. 4. Est adhuc in memoria factum hominis improbum, seine schändliche That ist noch in frischem Gedächtniß. Memoria facti improbi tunc cum manu servo, conseruo, utroque, teneo; heret etiamnum in memoria factum improbum; memoriam teneo, retineo facti improbitatem; memoriam improbitatis facti nondum deposui, abieci; nondum abolevit, excidit facti in probissimi memoria; non dilapsum est à memoria factum improbum. *V. Obliviscor.* 5. Juvat interdum, tempora superiora in memoriā revocare, es nubes juvenem, wann man auf die vorigen Zeiten zurück sieht. Juvat, re-

teriorum temporum memoriam commemorando renovare; superiorum temporum res gestas recognoscere; memoria repetere; excitare antiquitatis memoriam; mentem ad antiqua revocare; animum ad vetera referre; antiquitatis speciem repraesentare animis; superiorum temporum memoriam reficere, redintegrare; in memoriam reducere. 6. In memoriam sepe venit aetatis primae petulantia, mir fällt oft das freye Leben meiner Jugend ein. In mentem venit nūhi petulantia adolescentiae meae; in memoriam redeo aetatis primae petulantissimae exactae; in memoriam nunc demum regredior adolescentie per summam petulantiam exactae. Versatur mihi in mente cum acerba recordatione aetatis primae petulantia; subit per sepe animum aetatis primae memoria in jocum & petulantiam effusa. 7. Memoria es lion, du hast ein gutes Gedächtniß. Fidelis es memoria, praesenti, non vulgari, singulari, laetitia illi, tenacissima; memoriam mirum quantum vales; memoriam praestas, excellis; eximia in te est vis memoriae; memoria tenes, quaecunque legis, vel audis; nihil è memoria effluit. 8. Memoria est imbecilla, er hat ein schwaches Gedächtniß. Fallit hominem saepe memoria; memoria vacillat; memoria illi haud satis constat; memoria homini segniori admodum est, & lenta; memoria offendit sepe; fixa homini memoria est, & munda; memoria labat interdum; facile è memoria, quae dixerit, vel audierit, homini excedant, effluunt, elabuntur. *V. Obliviscor. Ufus.* Bella nostra & patrum memoriam gesta. Memoriter studere, die Gedächtniß. Kraft sich zu vermehren. Memoriam revocare, das Gedächtniß veranlassen. Memoria aliquid comprehendere, & complecti. In memoria habere aliquid. In memoria res est, haeret, insidet. Memoria aliquid repetere. In memoriam rei redire. Memoriam beneficii obscurare, abstergere, delere. Memoria aliquid deponere. In memoriam redire; revocare alteri. Fortium virorum memoriam honore prosequi, amplissimis monumentis consecrare.

Memoriter, auswendig. Syn. E memoria, sine scripto. *Pbras.* 1. Memoriter didici, er hat auswendig gelernt. Memoriter mandavi; edidici; memoriam complexus est; memoriam comprehendit; memoriter complexus est. 2. Memoriter dicere, auswendig sagen. Ex memoria recitare, proferre, exponere, reddere, pronuciare. *Ufus.* Memoriter pronuciavit.

Memoro, as, avi, atum, are. melden, ge-
denken. *Syn.* Commemoro, narro, re-
fero. *Adv.* Nūnis, oblitūre. *Uſus.* Claro-
rum virorum laudes memorare. *V. Lo-
quor, mentio, narro.*

Mendacium, ii, n. Lüge, Unwahrheit. *Syn.*
Falsitas, orationis vanitas. *Epi.* Magnum
atque impudens, modestum & non in-
fectum, honestum ac misericors, cratum,
perniciotum, olicotum, jocotum, turpu-
limum, infectum, splendidum, triumphale.
Uſus. Improbi hominis est mendacio
latere, mendacium dicere. Sermone
mendacius aspergere. *V. Mentior.*

Mendax, cis, g. o. Lügner. *Syn.* Vanus, frau-
dolentus. *V. Verax. Phras.* Homo mendax
est, et tū ein Lügner. Ex fraude & menda-
cio conitatus totus videtur; ex fraude &
mendacio compositus; qui omnia menda-
cia concans aspergit; qui veritatem menda-
cia contaminare nūl veretur; qui imi-
gnam orationis vanitatem adhibet; qui
compositus ad fraudem mendacis semper
est instructus; qui mendacia struit alia ex
zans; qui mera fundit mendacia. *Uſus.*
Mendacia homini ne verum quidem crede-
re solentus.

Mendicatus, tis, f. höchste Armuth. *Syn.*
Paupertas, inopia. *Epi.* Aviditati con-
tenta, lenitas. *Uſus.* Ad mendicitatem
reducit. In summa mendicitate esse, vi-
vere. Mendicitatem perpea. E mendi-
citate emergere. *V. Paupertas, inopia.*

Mendico, as, avi, atum, are. betteln. *Syn.*
V. e. amictus orationis quarto; superem-
pato, colugo; precario victum conqui-
ro, corrogo.

Mendiculus, i, m. ein geringer Bettler. *Uſus.*
Exercitus ē mendiculis rusticis collectus.

Mendicus, i, m. Bettler. *Uſus.* Pauper, qui
pedem in tuo ponere non potest. Qui
ad manum redit, qui manum ad
superem porrigit; qui in summa mendicitate
est, vivit. *Epi.* beatus, dives, sapiens.
Uſus. 1. Si paupertas malum est, nemo
mendicus beatus. 2. *Adjective.* Hoc
genus forensis exiguū est, & mendicium.
V. Pauper.

Mendose, vollen Fehler. *Uſus.* Libri men-
dose & vitiose scripti.

Mendosus, a, um. vollen Fehler. *Syn.*
Vitiatus. *Uſus.* Historica mendosa, in
qua pars aliqua deest.

Mendum, i, n. Fehler. *Syn.* Vitium,
cratum libri &c. *Epi.* Magnum. *Uſus.*
Mendum litura corrigere. Menda tollere.

Mens, tis, f. Gemüth. *Syn.* Ratio, prin-
ceps animi pars, intelligentia. *Epi.*
Acrior, humilis, conscelerata, constans,
divina, domestica, civilis, effrenata, præ-
ceps, firma, fons sensuum humana, in-
pia, imbecilla, incredibilis, infinita, in-
regra, intenta, liberalis, provida, sagax,
præstans, tranquilla, vegeta, demens,
improvida, nefaria, singularis, sancta,
tarda. *Phras.* 1. Mente motus, et tū
verruht im Hirn. Mentis errore affe-
ctus est; à mente discellit; mente ca-
ptus est; emota mente est, de mente de-
jectus, de statu mentis deturbatus, à
mente desertus est; mentis impos est,
mente non consistit. *V. Insania.* 2. DEUS
tibi hanc mentem indidit, Gott hat dir
dieses in den Sinn gegeben. DEUS
tibi hanc mentem dedit, iniecit, in
eam mentem te impulit; à DEO factum
est, eam ut mentem susciperes, eo ut
mentem appelleres; consiliū hujus dux
autorque DEUS fuit. 3. Ab hoc consilio
mentem nemo avertet, von diesem Ents-
schluß wird mein Gemüth niemand mehr
abwendig machen. Nemo me ab hac
mente deducet, avocabit; nemo mentem
meam flectet, mutabit; ab hac mente
nullius suasi aut consilio deflectam, desi-
slam. *V. Consilium.* *Uſus.* 1. Mente
toti, omnique animi impetū in rem in-
cumbere. 2. *Consilium, sententia, pro-
positum, Rathschluß, Vorhaben.* Dū tibi
illam mentem iniecerē, Ab hac mente
nihil me deducet. 3. *Memoria, Gedächtniß.*
Venit mihi in mentem illius temporis.

Mensa, æ, f. Tisch. *Epi.* Argentea, exstru-
cta, hospitalis, maxima, publica, sancta.
Mentem exquisitissimis epulis exstruere,
ornare, construere, Speisen auf den Tisch
tragen, den Tisch mit Speisen besetzen.
Mense accumbere, accubare, zu Tisch
sessen. Mentem tollere, remove. Se-
cundam mentem apponere. Cibos men-
se inferre. Manum in mentem porrige-
re. De mensa aliquid alteri mittere.
Mensarum allecla, Schmarotzer. Quæ
ad mentem quotidianam atque epulatio-
nem pertinent. *V. Convivium.*

Mensarius, ii, m. Wecheler. *Syn.* Argen-
tarius, trapezita, qui argentariam facit.
Uſus. Mentem à dispensatione pecunæ
appellatur, q. Rei nummaria pnoica
curatores.

Mensio, onis, f. Messung. *Syn.* Dimensio.

Mensis, is, m. Monath. *R. a μην, μηνός.*
Uſus. Mensis, quando luna solem lu-
strato suo cursu consecuta est. Lunæ
cursus, quia mensa spatia cofineant,
menses nominantur.

Menstruus, *s*, *um*. monatlich. *Syn.* Quod mentem unum dicitur, & singulis menses habet. *Ufus.* Menstrua cibaria. Menstruum spatium. Solus enim mensuratio nem luna menstruo sibi ar o conuenit.

Mensura, *ae*, *f*. Maß. *Syn.* Modus. *Epi.* Cumulatio, evidens, maior. *Ufus.* Quae accipere utenda, n. ore, si possis, mensura redito. Cumulatio mensura uti.

Mentha, *ae*, *f*. Garten-Münze. *Herba.*

Mentio, *onis*, *f*. Meldung. *Syn.* Sermo, commemoratio. *Epi.* Latas, honorificus, indigna. *Phas.* Mentio de illa re nulla fit, man hat keine Meldung von dieser Sache gemacht. In omnia rei mentio; mentio eius rei in perpetuum finita videtur; nemo mentio nem ea de re facit; aut ab omnibus ea de re silentium facit; nemo verbum inquit ea de re; mentionem eius rei nemo tulit; nec memoria eius rei cuiquam praesentium facit; in oblivione jacuit ea res; nec quisquam ea de re meminit; nulla de re tractatur mentio; nulla cum agitur est eius rei mentio. *Ufus.* Mentionem facere Caesaris, de Cesare. Mentio illata est; memoria est. Casu incidi in eam mentionem.

Mentior, *iris*, *itus* sum, *iri*. lügen. *Syn.* Ementior, mendacium dico, orationis vanitatem adhibeo, temporis causam figo; vera falsis involvo, tam orbes et nubes mendacia struo; mendacem rem non me obstringo. *Phas.* Mentis, quicquid loqueris, was du sagst, ist erogen. Quidquid loqueris, a vero abest longissime; alienum i venere est; abhorret a veritate. Quidquid loqueris, mendacis asperges. Mera lundis mendacia; falsa est omnis oratio tua. Quidquid loqueris, falso loqueris. Ne speciem quidem veritatis habent, quae tu delecteris. Nullum non modo verum, sed ne verum quidem dictum exit in longissima oratione tua; omnia veritati advertantur. *V. Mendax.* *Ufus.* Mentiri in aliqua re, de re aliqua.

Mentum, *i*, *n*. Das Kinn. *Pars subiecta ori.* *Epi.* Paulo attritus. *Ufus.* Mentum in dicer lo intorquere. Sinistra mentum sublevari.

Merced, *is*, *um*. sauter, wenz. *Syn.* Merus. *Ufus.* Vnum meracius lumer.

Meritor, *oris*, *m*. Handelsmann, Kaufmann. *Syn.* Negotiator, qui mercaturam facit. *Epi.* Callidus, peritus. *Ufus.* Sordidi putandi sunt, qui mercantur a mercatoribus, ut statim vendant.

Mercatura, *ae*, *f*. Handelschaft. *Syn.* Negotium, nundinatio. *Epi.* Aequa, certa,

iniqua, magna, parva, paucis, publicis lucola, siliat. *Phas.* Mercatura exercet, et treidet die Handelschaft. Mercaturam facit; mercatus facienda rem quae; mercature operam dat. *Ufus.* Ad Gymnasium tinquam ad mercaturam bonarum artium profectus.

Mercatus, *us*, *m*. Kauf. *Syn.* Nundatio, emporium. *Epi.* Domesticus, tamis, europaeus. *Ufus.* Domus autem o mercatus omnia habet venalia. Mercatus instituere, edicere.

Mercenarius, *a*, *um*. tagelöhnerisch. *Subst.* Tagelöhner. *Syn.* Condactus cum mercede, operarius, qui manuum mercede inopiam tolerat. *(Gratium.)* *Ufus.* Liberalitas mercenaria non est. Liberalis & sordidi questus mercenariorum, quorum opera, non artes curantur. *V. Merces.*

Merces, *edis*, *f*. Lohn. *R. a merendo cere.* *Syn.* Penno, premium, praemium, fructus. *Epi.* Arque, inquit, magna, parva, paucis, publica. *Phas.* 1. Nihil a me sine mercede, et tout iuchts umsonst. Non nisi mercedem adductus, evocatus, quidquam omnia praebet; venalistas opera est, non liberalis; mercede agit, quidquid agit; erant opera, eius sine manu pretio. 2. Magnam mercedem petit, et begehret einen grossen Lohn. Magnam suae arti premium statuit; magnam opere suae premium petit, exigit; labori premium non exiguum petit. 3. Mercedem tam accipis, du wirst deinen Lohn bekommen. Laboris premia seras, capis large, cumulatiue; exabit opera tua merces sine cumulata; dabitur mercede opere, perolveret; pretium seras opere tua; opere premium habebis; mercedem donabis promissa. *Ufus.* Mercedem laborum contrahere, promittere, proponere. Mercedem exigere. Mercedem dari tribuere, solvere, perolvere. Mercedem accipere, recipere. In loco mercedis nundinare. Mercede docere.

Mercimonium, *i*, *n*. Gernerb. *Syn.* Merx.

Mercor, *aris*, *atus* sum, *ari*. kaufen. *Syn.* Mercor, nundinor, emo. *Ufus.* Pretium aliquid mercati de aliquo. *V. Emo.*

Mereor, *eris*, *meritus* sum, *eri*, *izen*. *Mereo*, *es*, *ui*, *ere*. verdienen. *Syn.* Commereo, promereo. *Att.* Nil melius. *Phas.* 1. Non mereor tantum ich verdiene nicht so viel. Non id est meritum meum, ut &c. Nullum exit in te omni tantum meritum, ut &c. Quid mercati tantum de te potui? Majoris

est meritis in te meis. 2. Quid malè de te merui? was habe ich verschuldet an dir? Quid feci, quid commievi, quid peccavi? Quam in me culpam commivi? Quod crimen in te meum est? V. Delinquo, pecco. *Ufus.* 1. Diurnā operā decem nummos meretur. Bene de aliquo, malè, perniciosè merere. Pro eo, ac quisque meretur, gratiam referre. 2. Milito, im Krieg dienen. Equò, pedibus merere. Bina stipendia in bello meruit. V. Meritum, obligatus.

Meretricius, a, um. jurisch. *Ufus.* Meretricia vita, quæstus, mores.

Meretrix, icis, f. Hure. Syn. Scortum, luxu vulgato corpore; prostibulum, quæ corpore quæstum facit; quæ pudicitiam in propatulo habet; quæ venalem habet cum fornicatione pudicitiam; quæ copiam sui corporis facit omnibus; mulier prostituta pudoris; præmortui pudoris; prostituta corporis. *Err. Publica.* *Phras.* Meretrices convectæ sunt, riele öffentliche Huren haben sich befehret. A meretricio quæstu sunt abductæ; è corno libidinis extractæ; è corno turpitudinis emerunt; ad vitæ honestatem sunt traductæ; ad amorem pudicitiae sunt revocatae; à flagitiosa consuetudine sunt abstractæ; vitam turpem cum honesta mutarunt. Mulier, quæ corpus vulgare ante, ad frugem redeunt; ad bonam mentem sunt reductæ; è vago concubitu se eiecerunt; à turpi quæstu deserti nequitia ad bonam frugem se receperunt. V. *Converso.*

Mergo, is, mersi, mersum, ere. versenken. Syn. Demergo, submergo, haumo.) *Emergo.* *Phras.* Merus est aqua, et tū im Wasser ersessen. Vorigibus submersis perit, in præruptum gurgitem haustus est; huius est fluctibus; in profluentem merus statim ad ima ferretur, ima petit, ad ima delatus est; in aquam merum, in mare excessum, præcipitem gurgites hauserunt; infestis furtive procella circumagitur, atque haust. *Ufus.* Quæ se in mari mergunt & emergunt. Mergere in aquam. Meris navis, & deprella omnes destituit.

Meridianus, a, um. mittäglich. Syn. Tempus meridianum.

Meridiano, onis, f. Mittag-Schlaf. Syn. Somnus meridianus. *Ufus.* Nunc valetudinis causi, quod non soletam, & lucubrationes detraxi, & meridianones addidi.

Meridies, ei, m. Mittag. Syn. Tempus meridianum, dei tempus fervidissimum.

Phras. Meridies erat, eò war die tags Zeit. Medium ferè diei erat; prius sol meridie se inclinaverit; appetente jam meridie; pronò, devexo jam in meridiem sole. Dies jam ad umbilicum erat. *Plant. Ufus.* 1. Ante meridiem, post meridiem. Ambulatio antemeridiana, lassio pomeridiana. 2. Australis mundi regio, Eude. Sol ad meridiem devexus.

Merito, bilig. Syn. Jure, optimò jure, non injuriā, perinde, ac de iure; haud scilicet, quam par erat; haud injuria; pro eo, ac merebatur.) *Immerito.* V. Jure.

Meritorius, a, um. einträglich, was man misset. *Ufus.* Meritoria taberna, Gars Stube. Meritorium veniculum, ein Mietwagen. Meritorius puer, Schändknecht.

Meritum, i, n. Verdienst. Syn. Promeritum, beneficium. *Epi.* Amplissimum, divinum, egregium, immortale, innumerable, magnum, perpetuum, præcipuum, singulare, summum, præstantissimum. *Uf.* Nullam tuorum meritorum partem non modo referendi, sed ne cogandi quidem gratia consequi possum. Tot tua extant, constant in me merita. Id si feceris, omnia tua priora merita ad nullum venient. Nullis suffragantibus meritis consulatum est consecutus. Hoc merito mento peto. Ejus merito Pisonem amo.

Meritus, a, um. bilig, verdient. Syn. Justus, debitus. *Adv.* Omnino, populariter, rectè. *Ufus.* Merita iracundia.

Merula, æ, f. Amsel. *Ufus.* Merula fusca.

Merus, a, um. lauter. Syn. Purus, liquidus. *Ufus.* Mera nonnulla nunciat. Merum bellum loquitur. Mera nuge. Merus veterator, purus putus tycopantia est.

Merx, mercis, f. Waare. Syn. Res venalis. *Ufus.* In eam insuam omnes cum mercibus & oneribus committunt. Proba merx facile emptorem reperit.

Messis, is, f. Erndte. *Ufus.* Messis eò anno nulla fuit. Messem facere.

Mellior, oris, m. Schmitter. *Ufus.* Melliores videris imitari.

Mellio, ius, a, um. zur Erndte gehörig. *Ufus.* Corbis, falx memoria.

Mera, æ, f. Ziel. Syn. Conus, terminus. *Ufus.* Umbra terræ, quæ est meta nocui. Meta ejus paulum quæ metas habet. Me-

Handwritten: 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Metallum, i, n. * *Erz*. R. *α μεταλλόν*, *ferreus*. *Epi.* Perfectum. *Ufus.* Metallum gignitur, torretur, uritur.

Metator, oris, m. *Geurter*, der das Lager abmisst. *Ufus.* C. Castrum ante metator, nunc urbis, quam decempedâ dividit.

Metior, iris, mensus sum, iri. messen. R. *α μετρέω*. *Syn.* Dimetior, permetior, definio, normâ, seu regulâ describo; pondero. *Phras.* Metior hominem ex se, er hat ihn nach seinem Schatz abgemessen. Animum hominis ex se spectabit; suum illum metiebatur pede, exquirebat hominis indolem non ad antiquæ probitatis rationem, sed ad mores suos; è suis moribus, non ejus vita hominem spectabat, metiebatur. *Ufus.* Sua omnia voluptate metiri. Pecunie fructum utilitate metiri; non brevitate orationis, sed rerum magnitudine orator metiendus est. E sua natura ceteros metiri.

Methodus, i, s. *Weise*, *Lehr-Art*. *Syn.* Via, ars, ratio.

Meto, is, metui, metum, ere. erndten. R. *α μετρέω*, *metui*, *tempus*. *Syn.* Demeto, frumentum succido, deseco segetem, metem facio. *Ufus.* Ut sementem feceris, ita metes. Sento beneficium, ut metere possis fructum.

Metor, aris, atus sum, ari. ausmessen. *Ufus.* Castra metari, Lager schlagen. Uno loco metari.

Metuo, is, ui, ere. fürchten. *Syn.* Timeo, vereor, in metu sum, metum habeo. *(Spero. Aar.* Diligentius, magnopere, plane, valde. *Ufus.* Non tam de vita sua, quam republica metuit. V. *Metus*, *Timeo*.

Metus, us, m. *Furcht*. *Syn.* Timor, formido, suspicio, pavor, examinatio. *Epi.* Amplius, communis, consularis, diurnus ac nocturnus, falsus atque inanis, finitimus, instinctus furore, magnus, non mediocris, novus, parvus, permanens, precipuus, praesens, quotidianus, reliquus, subsequens, summus, tantus, temerarius, inanis. *Phras.* 1. Magnum ex res mihi metum incutit, diese Sache hat mir eine große Furcht eingejaget. Metum attulit, contulit, injectit, obicit, incutit; metum in me in metum adduxit; metum me affecit ingenti; non parvam formidinem injectit; metum me examinavit; percussit animum graviter ea res, & percutit. V. *Terror*. 2. In metu eram, ich bin sehr in Furcht gewesen. Ingens me metellat metus;

metu suspensus eram; metum summi, delititari, examinari me sentiebam; cecidere animi vultu ipso timorem ex conscientia facinoris significante. 3. Sermo totus mihi metum omnem sustulit, diese Rede hat mir alle Furcht benommen. Metum me levavit; metum animum exoneravit; metum removet; metum detulit; metum me solvit, liberavit; metum mihi levavit, ademit, depulit, absternit; ex metu me examit; metum amovit. 4. Metum omnem potui, ich habe alle Furcht beseitigt. Metum omnem deposui; formidinem potui; metum abieci; a metu respiravi. *Ufus.* Metus est mali expectatio. Metum habere, fürchten. Metu vacuum esse, sich nicht fürchten. In metu esse, in Furcht sein. Unum in metu est, eines ist noch zu fürchten. In metu aliquid ponere, etwas für schreckbar halten. In metu habeo Quinilem, ich fürchte den Heu-Monarch. V. *Timeo*, *Terror*.

Meus, um, mein. *Ufus.* Nihil addo de meo.

Mico, as, cui, are. scheinen, leuchten. *Syn.* Vibro. *Ufus.* 1. Venae & arteriae micant. 2. Dignus est, quicum in tenebris nices. Est, cui tuto possis sideri, ein aufrichtiger Mensch.

Migratio, onis, f. *Wanderung*. *Syn.* Loci mutatio, decursus. 1. Monte in alienum solum. *Ufus.* Mors est quasi migratio, commutatioque vite.

Migro, as, avi, itum, are. wandern. *Syn.* Alio ad habitandum eo, solum muto, verto. *(Mimeo. Phras.* Ex urbe migrat, er wandert. In alia loca demigrat; urbe emigrat; aliud domicilium, alias sedes petit; hujus civitas solum mutatione vertit; domicilium, solum mutat; alias sedes querit; alio se confert, recipit; sedem omnium rerum & fortunatum suarum alibi collocat. *Ufus.* 1. Migrare de vita. In coelum migrare. Hospitium alicui renuntiare, & alio migrare. 2. Negligo, transgredior, vernachlässigen, übertreten. Quis jus conservat, justus; qui migrat, injustus est. V. *Abico*, *Disceao*.

Miles, itis, m. *Soldat*. *Syn.* Bellator. *Epi.* Ignavus, timidus, inexercitatus, prudens, veteranus, non legionarius, ne auxiliarius quidem, fortissimus, gloriosus, horridus, nocturnus. Milites acres, boni, crudelissimi, sanctissimi, firmi ad tuendum aequali, optimi, paratissimi, fame & egerie perdit, egeries, permulti, veteres. *Phras.* 1. Milites conducere, Soldaten werden. Milites scribere, facere, conquiescere, la-

legere; copias cogere; legiones scribere, conscribere, conficere; exercitum scribere, conscribere, cogere, colligere, parare, comparare, conscribere, fieri, conficere. Legiones explere, legionibus supplementa scribere. Delectum instituere, conficere; habere; delectu bello juventutem agitare; conquiritorem per agros habere. 2. Milites fieri, Soldaten werden. Nomina dare in militiam; inermes nomina dare, edere, proferri; ad nomina danda praesto esse. 3. Milites dimittere, die Soldaten abhandeln. Milites sacramento solvere, evocare; exercitum dimittere. 4. Milites praecleari, capere Soldaten. Durum in armis genus, longi militiae esserati; omni disciplina militari eruditi; usu belli praestantes; magnorum exercituum animos gerentes; bello armisque utique facti; bello florentes ac impigri; militari indole feroces; egregia bello manus, cujus virtuti committi nihil non posset; flos roburque exercitus. 5. Miles egregius, ein erfahrener Soldat. Incredibili virtute atque exercitatione in armis est; magnum in re militari usum habet; summam scientiam rei militaris habet; vir praestans animi magnitudine, & rei militaris scientia; vir bello spectatissimus; disciplinam militari delectatus; qui in re militari floret; in armis multum studii contempsit; vetus miles, manu strenuus & per tot annos omnes militiae artes eloctus. *Uusus.* Miles tiro, veteranus, auxiliarius, legionarius. Milites conscribere. Milites a signis dimittere. Milites dilabuntur.

Militariter, friegerisch. *Syn.* More militum. *Uusus.* Oratio militanter gravis.

Militaris, o. friegerisch, zum Krieg gehörig. *Syn.* Bellicus, castrensis. *Uusus.* Militaris labor, ratio. Res militaris. Militares vel eorum, qui arma ferre possunt.

Militia, ae, f. Kriegß-Wesen. *Syn.* Res militaris, bellum. *Epi.* Communis, mulieris, plena solitudinis, prima, vetus, urbana. *Plas.* Militiam sequi, in den Krieg gehen. In militiam nomen dare; proficisci in militiam discedere; rei militari se dare; ad militiam animum adjungere. *Uusus.* Obligare aliquem militae sacramento. Militiam subterfugere, detrectare, im Krieg nicht dienen wollen.

Mitro, as, avi, arum, are. friegen, im Kriege dienen. *Syn.* Mereo sub signis alicujus, stipendia facio, stipendia mereo. *Uusus.* In Catonis exercitu juvenis militavit.

Mille, tausend. *Uusus.* Quid illa fortissimorum virorum millia.

Millesimus, a, um. der tausende. *Uusus.* Millesima pars.

Milliare, is, vel Milliarum, ii, n. Meile. *Syn.* Mille passus, millium. *Uusus.* Ad quintum milliare tibi occurrat. A tertio milliaro.

Millies, tausendmal. *Uusus.* Mori milles praestat, quam haec pati.

Millium, ii, n. Meile. *Syn.* Milliare. *Uusus.* Quot millia tuus fundus abest ab urbe? *Romania millia explere sapt per lapides, ut: ad tertium lapidem, tres Meilen.*

Milvinus, a, um. dem Weiben eigen. *Uusus.* Pullus milvinus.

Milvus, i, m. Werbe, Gener. Avis rapax & gallinis infesta.

Mima, ae, f. Gaudlerin, Comédiantin. *Epi.* Comis. *Uusus.* Omnia mima condonavit.

Mimicus, a, um. gaudlerisch. *Uusus.* Scurilis jocus & mulaeus.

Mimus, i, m. Gaudler, Comédiant, Wossentstler. *Syn.* Qui dicta facit quo aliorum gesta quodam, cum lascivia & obscenitate imitatur. *Epi.* Comedianes, Itho cxi. *Uusus.* Alter mimos commentatur, tragedias agit alter.

Mina, ae, f. eine Gattung Griechischer Münze ben 20 und mehr Gulden. *Uusus.* A quo sextarium minae emere.

Minace, bedrohlich. *Syn.* Minis asperè.

Minae, arum, f. Bedrohung. *Syn.* Minatio, comminatio, terror, terror verborum. (*Blas. mae.* *Epi.* Facetae, inanes, magnae. *Uusus.* Minae, quae jactantur, parum merentur. Alicujus minis & terrore commoveri. Clamore & minis insectari aliquem. Non ultra minas procellum est. *V. Minor.*

Minatio, onis, f. Drohung. *Syn.* Comminatio.

Minax, acis, g. o. droherisch, trotzig. *Syn.* Horrificus. *Uusus.* Minaces & acerbæ litterae. Homo minax & arrogans.

Miniacus, a, um. mit Mennig bestrichen. *Syn.* Ruber, miniatulus.

Minime, am wenigsten, mit nichten. *Syn.* Minimum, minime omnium, nequaquam, nullò pacto, nullis conditionibus, nulla ex parte.

Minimum, mentis seu. Syn. Perparum.
Phras. Minimum res meas curas, dum summerst dich, ar nichto um meine Sachen. In minimis res meas ponis; in extremis habes; nullo apud te numero res pae sunt; nec digno quidem res meas attingis. *Ufus.* Praemia apud me minimum valent.

Minimus, a, um. der kleinste, geringste.
Syn. Tenuissimus, tantulus. *Ufus.* Omnia minima, maxima ad me scribas, velim.

Minister, ri, m. Diener, Aufwärter. *Syn.* Administer, adminstrator, qui iuvare lit.
Epi. impudissimus, pacheus. *Ufus.* Minister ac satellites cupitatum. Menas multarum artium ministrare. Magistratus legum ministri. Ministrum se praetere ad aliquid.

Ministrator, oris, m. Diener, Aufwärter.
Syn. Minister.

Ministratrix, icis, f. Dienerin. *Syn.* Ministra.

Ministro, as, avi, atum, are. dienen, aufwarten. *Syn.* Servio. *Adv.* Diligenter, commodius. *Ufus.* Ministrare alicui potula. Formosi pueri ministrabant.

Minitabundus, a, um. bedrohend. *Syn.* Minax, minitans.

Minitor, aris, atus sum, ari. drohen, drohen.
Syn. Minor. *Adv.* atrociter. *Ufus.* Horribilia nobis omnia ferro ignoque minitatur.

Minor, aris, atus sum, ari. drohen. *Syn.* Minitor, terreo, vim, periculum intendo; periculum, judicium denuntio.) (*P. omisso benign.* *Adv.* acerrime, crudeliter, gravius, meliocriter, venementer, quotidie. *Phras.* Minari atrociter coepit, et hoc auf das schärteste zu drohen angefangen. Coepit jam non per ambages minas jactare; minas jactare; terrores, & pericula denunciare; clamore, & minis insequi; denunciatione periculi terrere; periculum capitis ostendere; vim denunciare; periculi metum inferre; terrorem indicere; terrores jactare & opponere; terrorem inferre; minas admoveere; minas, periculum intendere; minacibus verbis perstringere; periculum capitis ostentare; minaciter fremere; ministerritare; formidinas opponere; clamore & minis insectari. *Ufus.* Hostis terribissimus omnibus bonis tormenta & cruces minatur.

Minuo, is, ui, utum, ere. mindern, verringern. *Syn.* Diminuo, detraho, derogo, delibo, exhaustio, extenuo, levo, elevo, debilito, frango. *Phras.* 1. Ho-

mo improbus gloriam meam, opesque minuit, der hochste Mensch hat mir Ehre und Gut sehr geschmälert. Penas mihi, facultatesque meas incidit; de laudibus aequae, ac fortunae cumulum deruit; de opibus, ac amplitudine multum detraxit; de fortunis, & honorum praesidus multum deripuit. 2. Minuere dignitatem meam satagit, et trahet, mir mein Ansehen zu benehmen. Deformandi mei causam detrahende, spoliandaeque dignitatis gratia multa molitur. Non modo ad salutem meam extinguendam, sed & gloriam infringendam contendit; invidia laudem virtutis meae obterit, gloriam eludit; id spectat unice, ut meam elevet auctoritatem, gloriam dignitatemque infringat. 3. Res tua indies minuitur, deine Haabschaften werden immer weniger. Res tua indies deterior fit, deficitur; consumitur; minor evadit; in deterius ruit; corroditor, delibatur; non solum non augetur, verum etiam aliquid deperdit; fortunae tuae indies aliquid detrimenti capiunt, comminuantur, diminuantur; fortunarum indies aliqua fit diminutio. 4. Oratio tua mihi dolorem minuit, dein Zureden lindert meinen Schmerz. Dolorem lenit; levationem doloris affert; magna de dolore diminutio facta est; ex sermone tuo decrevit dolor, ac prope evanuit; sublata ac sepulta est omnis tristitia. Tuae orationis sumentis mitigatus dolor est, attenuatus imminutus, doloris ille acies deterbat, subleat, consenuit, infactus est & debilitatus; levare dolorem, luctu in oratio tua sic visa est, ut penae exhaustet. 5. Res meas, & merita, quantum potest, minuit, et verkleinert meine Lebewerke, so viel er kan und mag. Laudem meritorum meorum verbis elevat, verbis extenuat; eludit; de meritorum meorum laudibus cumulum deruit; de meritorum meorum amplitudine multum detrahit, decerpit. 6. Detraho. *Ufus.* Minuere vectigalia, umpfit.

Minus, weniger.) (*Phras.* *Ufus.* Praestitimus patriae non minus, quam debuimus. Quatuor mensibus, sex diebus minus navigavimus. Saepè, quae praedicta sunt minus eveniunt.

Minutatum, Stückweise. *Syn.* Gradatim, tenuiter, parca, exiliter, jejune. *Ufus.* Minutatum interrogare.

Minutè, fast klein. *Syn.* Exiliter, jejune angustè, tenuiter. *Ufus.* Grandia minutè dicere.

Minutus, a, um. klein. *Syn.* Angustus, parvus.) (*Grandis.* *Adv.* Sanè. *Ufus.* Ge-

Genus orationis minutum, exile, aridum, concisum, fractum. Animus niger & angustus. Orator prestat minus imperatoribus. Minuta diligentia uis r, & anxia.

Mirabilis, e. wunderbarlich. Syn. Admirabilis, miras, miraculus, mirandus. *Ufus.* Hæc non modo mirabilia sunt, sed prodigia simillima. Re & dictu inopinatum & mirabile. Mirabili copia dicendi. V. *Mirandus.*

Mirabilis, atis, f. Wunderbarlichkeit. Syn. Admiratio. *Ufus.* Hæc tanta rerum desipientia mirabilitatem magnam facit.

Mirabiliter, wunderbarlich. Syn. Admirabiliter, mirandum in modum, mirè, mirifice. *Ufus.* Omnes mirabiliter de re loquuntur, & sentiant.

Miraculum, i, n. Wunder. Syn. Prodigium, portentum. *Phras.* 1. Miracula patris, et matris Wunderwerke. Res supra naturæ vim & ordinem multas efficit, miranda quedam opera; & humanis viribus majora efficit; miracula edat; majora naturæ viribus exequitur; multa eius extant opera, non humana, sed divina virtute perpetrata. 2. Vir miraculis clarus, i. g. miraculosus, cui wunderbarlicher Mann. Vir, per quem divina virtus admiranda multa peravit; operibus supra vim, ordinemque naturæ peratis; miraculorum gloria, multis supra naturæ vim cæcis operibus clarus. *Ufus.* Miracula edere. Miraculo illud mihi erat.

Mirandus, a, um. verwunderlich, wunderbarlig. Syn. Mirabilis, admirabilis, quod multum habet admirabilitatis. *Phras.* Miranda res visa est omnibus, es si allen verwunderlich vorkommen. Miraculo erat omnibus; nulli non admirationem movit rei insolentia; omnium in se oculos convertit; admirabilitatem magnam ea res habuit; res humana major visa est omnibus; res ea omnes serpere ac silentio delixit. V. *Admiratio.* *Ufus.* Opus mirandum in altitudinem exstructum.

Miratio, onis, f. Verwunderung. Syn. Admiratio.

Mirè, wundersam. Syn. Mirabiliter. *Ufus.* Omnes tui mirè favent.

Mirificè, wunderbarlich. Syn. Mirè, admiranter. *Ufus.* Mirificè me delectat hoc.

Mirificus, a, um. wunderbarlich. Syn. Mi-

ras, admirandus, admirabilis. *Ufus.* Mirificam cepi voluptatem.

Mirmillo, onis, m. Stämpfer. Syn. Gladiator.

Miror, aris, atus sum, ari. sich wundern. Syn. Admiror, demiror, obstupesco; mirum, mirandum, mirabile mihi videtur. *Adv.* Admodum, magnoperè, vehementer, maximè. *Phras.* Miror de ea re vehementer, ich verwundere mich sehr über diese Sache. Magna me tenet admiratio hujus rei; magna hujus rei capior admiratione; magna me incedit eo de negotio admiratio, admirationi mihi ea res est; admiratione afficior, cum intelligo &c. movet admirationem ea res. V. *Admiror, obstupesco, stupor.* *Ufus.* Non dubito, quin mireris & stomacheris etiam, Miror, quid caussæ sit, ea de re. Id vehementer miror. V. *Mirandus.*

Mirus, a, um. wunderbar. Syn. Mirabilis, mirificus. *Phras.* Mira sunt, quæ narras, du erzählst Wunder. Portento similia narras; mera monstra nuncias. Quid tam novum, tam præter consuetudinem, quid verò tam inauditum, tam inusitatum, tam singulare, tam incredibile, ac illud, quod memoras? Non hæc mirabilia modo sed prodigiis similia sunt, quæ commemoras. *Ufus.* Mirum, ne videas. Mirum me desiderium tenet. Sales in dicendo mirum quantum valent. Nec natum, si &c. V. *Mirandus.*

Misceo, es, ei, mistum, vel mixtum, ere. mischen, mengen. Syn. Permisco, turbo, confundo, perturbo. *Phras.* Miscere se negotiis, sich in fremde Handel einmischen. Immiscere se, se ingerere, se inferere negotiis; offerre se negotiorum tumultus; implicare se alienis negotiis. 2. Miscebuntur omnia, & turbabuntur, es wird alles unter und über sich gehen. Ingens inde perturbatio rerum omnium, & confusio consequetur; confusè omnia agentur; omnia in motu, conversione rerum, confusione & perturbatione versabuntur. V. *Turbo.* *Uf.* Miscere venenum, potionem. Rempublicam turbare & miscere.

Misellus, a, um, elend, Erbarmungswürdig. Syn. Miser.

Miser, era, erum. elend, Erbarmungswürdig. Syn. Calamitosus, arumnotus, infelix, afflictus, prostratus, jacens. V. *Beatus.* *Phras.* Miser sum, ich bin elend und Erbarmungswürdig. In magna

calamitate verſor; in ſumma infelicitate verſor; premor, circumventus ſum, conſictor, affictor maximis calamitatibus; jaceo in calamitate; vitam vivo, ago, ducor, exigo calamitoſam, miſerrima cum conditione; ei videor conditione natus, nihil ut boni videam in vita, nihil ut mali non ſuſtineam. Nemo omnium, qui vivunt, infelicitior me eſt & infortunatior. Meas miſerias nulla æquat infelicitas. Mea eſt miſerrima conditio. Omnibus vexor, perturbor, exagitor, infortunii caſus, calamitatibus, miſeris, malis. Omnes me premunt miſeris. Infeſta, infeſa, adverſa, iniqua mihi ſunt omnia. Nulla eſt tam miſera fortuna, quam mea fortuna non ſuperet; quæ ſit cum mea fortuna conferenda; quæ non infra meam fortunam ſit. Miſerrimò ſum fatò natus; nemo, qui in terris degunt, mortalium, deteriore ſatò eſt, ac ego. Fatum hoc meum eſt, ut miſerrima quæque ſubeam, ſuſtineam. Hæc mihi naſcendi dicta lex eſt, ut amariffimam fortunam in omni vita deguſtarem; nunquam ut ſecundâ fortunâ uterer; nunquam ut miſer non eſſem; perpetuis ut vexarer miſeris; perpetuis ut angerer, cruciarer, torquerer, afficerer malis. Infauſto nimium, adverſoque ſidere natus ſum. Mecum infelicitè agitur. Proſus infelicitè ago. Suas in me vires fortuna nunquam non exercet. Nihil fingi poteſt mali, quo non urgeat. Omnibus me fortuna machinis, omni me telorum genere, ſuis me fortuna, quantacunque habet, opulus ac viribus oppugnat. Non adverſa tantum, ſed everſa penitus eſt mea fortuna. Sortem meam fortuna crudeliùs aggravat; eò redactus ſum, ut melioris ſi ei nullus mihi relictus locus ſit; morte graviorem vitam exigo. V. *Altum eſt, affigo.* Uſus. Nihil tam miſerabile, quam eſſe leato miſer.

Miſerabilis, e. erbärmlich, Erbarmend, würdig. Syn. Miſerandus. Aar. Miſer. Phraſ. Miſerabilis eſt, et iſt Erbarmend, würdig. Homo fractus, ac propè diſſipatus; graviffimo fortunæ vulnerè percuſſus; circumventus morbo, & inopia; afflictus, debilitatus, & omni ipe ſalutis oratus; afflictus atque everſus; mœrore ac miſeris perditus; fractus malis, debilitatus & abjectus metu; malis conſectus; deformatus ærumnis; cooperitus miſeris; ad ſummam infelicitatem redactus. Uſus. Calus fortunæ miſerabilis. V. *Miſer, Miſeria.*

Miſerabiliter, elend, erbärmlich. Syn.

Miſerandum in modum. Uſus. Miſerabiliter emori. Epistoſa miſerabiliter ſcripta.

Miſerandus, a, um. zu erbarmen, Erbarmend, würdig. Syn. Miſerabilis. Uſus. Oratio tua omnibus miſeranda eſt vita. V. *Miſer, Miſericordia.*

Miſeratio, onis, f. Erbarmniß, Mitleiden. Syn. Commiſeratio, miſericordia. F. j. Miſta, ſiebilis. Uſus. Miſeratio, naſcitur, odia concitantur. Ad miſerationem permoveere iudices. V. *Miſericordia.*

Miſerè, elendigſch, erbärmlich. Uſus. An pace turpiter, an bello miſerè vivendum eſſet, nondum ſciebamus.

Miſereor, eis, miſertus ſum, eri. ſich erbarmen. Syn. Me miſeret, miſeror, miſericordia me tenet alienus; miſericordiâ commoveor. Phraſ. Miſereor egentium, ich erbarme mich der Nothleidenden. Frangor ſæpè miſericordia egentium; egentium miſericordia me cepit; miſereor illorum fortunam; egentium ſubit me ſæpè miſeratio; moveor egeſtate hominum; eorum inopia & egeſtate ad miſericordiam adducor; miſericordiam in egentes verto. V. *Commiseror.* Uſus. Supplicum tandem miſerere.

Miſeret, eò erbarmet Uſus. Miſeret me tui. V. *Miſericordia.*

Miſeria, æ, f. Elend, Armſeligkeit. Syn. Calamitas, ærumna. F. Felicitas. F. j. Diuturna, ingens, perennis, præſens, ſempiterna, ſumma, ſummo dedecore conjuncta, voluntaria, afflictæ, aliena, communis, maxima tanta. Phraſ. I. In ſummis miſeris verſatur reipublica, das gemeine Weſen lieget in größtem Elend. Res ubique atperæ ſunt & turbidæ; duriffima ſunt reipublicæ tempora; in diſcrimen extremum venimus. Nihil eſt, unde nos reſciamus, aut ubi lapſi reſiſtamus. In fortuna miſerrima & ſuætuofiffima deſtituti ſumus. Quanta hæc caligo temporum! quæ flammæ quatitæ reipublicæ! quæ peſtes, quæ lonorum omnium naufragia! quot incommodis conſictamur? in quas miſeris projecti ſumus & præcipitati? quibus in anguſtiis res eſt? quibus difficultatibus premimur? quibus undique miſeriis obſidemur? Ita ſunt debilitata omnia & propè extincta; tanta malorum impendet illas; adeo nihil conſilio, nihil ordine; nihil ratione agitur, ut nihil poſſit eſſe melius, peritius, 12-

sed s. 2. In tantis miseriis quæ potest esse consolatio reliqua? was san unter so grossen Elend für ein Trost übrig sein? In tantis tenebris; tam turbidis in rebus; in hac flamma rerum, & perturbatione temporum; in his asperitatibus rerum, acerbitatibus temporum; in hac orbis terrarum perturbatione; in tanta rerum omnium amissione, & desperatione recuperandi; in fortuna adeo afflictæ; in hac iniquissima vitæ conditione; in his, quibus jactamur, fluctibus; in hac iniustissima temporum calamitate; In tanta vi ac acerbitate; in hac temporum iniquitate; in ista caligine ac tenebris, quæ totam reipublicam occupant; in tanta difficultate, summisque angustiis rerum necessariorum; tam dubius in rebus, quibus æternam mihi impositam æternam arbitraretur; in tanto reipublice vulnere; in tam ætra, & propè deposita reipublice fortuna; in hac vexatione, in hoc equalore & lachrymis reipublicæ; cum patriæ everfiones, exilia civium, liberorum oritates propè in oculis sint, quid miserius, quid acerbius, quid lætuosius esse potest? cum tam multiplici clade faderetur annus; cum amissio morum, interitus patriæ, exilium, servitus impendant, nec sine sermone, sine cogitatione, inque lachrymis & sordibus tabescendum mihi video. *Ullus*. In maximam miseriæ incidere, in das grösse Elend gerathen. In miseriis esse, verfari. Miseris premi, cooperiri, im Elend stecken. Miseriæ levare, lenire, lindern. E miseriis eripere, a miseria vindicare, erretten. Tauscher a miseria aberrare, die traurige Gedanken aus dem Sinn schlagen.

Misericordia, æ, f. Erbartheit, Barmherzigkeit. *Syn.* Misericordia, clementia. *Lat.* Aliena, grata, jucunda, magna, maxima, nova, pristina, similis, singularis. *Phras.* 1. Est misericordia tuus, er in wech' werth, das man ihm Barmherzigkeit erweise. Dignus est, qui per fugam in vestra misericordia habeat; cui misericordia impetratur, tribuitur, adhibetur; is est, qui misericordiam moveat merito suo; qui facile alliciat ad misericordiam quemlibet; cagnus est, cujus misericordia quemlibet teneat; cujus calamitas perspecta misericordiam concitet, commoveat; ad misericordiam quoslibet adducat; qui receptum ad vestram misericordiam lateat. 2. Misericordiam tuam implo-
re, er bittet dich um Barmherzig-

keit. Misericordiam tuam exposcit, requirit, captat, implorat; ut ignoscas, ut miserearis sui, orat; ut ex ista se ærumna extrahas, rogat atque obsecrat; orat, obsecrat, ut misericordia sua te capiat; ut vicem ejus miserrus misericordiam tribuas, impetraris. *Ullus*. Misericordiam ab eo, ut implorare, aufer-
ben. Misericordiam movere, commo-
vere, concitare, ermedeln. Ad misericordiam allicere, vocare, revocare, adducere, zur Barmherzigkeit bewegen. Misericordia capi, tenei, moveri, commoveri, beweget werden. Misericordiam tribuere, impetiri, adhibere, Barmherzigkeit erweisen.

Misericors, cordis, g. o. barmherzig. Syn. Clemens, propentus ad misericordiam, cujus animus alieno incommodo facile commovetur. *(Severus, Crudelis. Ullus.* Misericordem se vir bonus mitemque præbit. *V. Misericordia.*

Miseror, aris, atus sum, ai. sich erklagen. *Syn.* Commiseror. *Ullus.* Non quo satis hujus eventum foret, atque miserari. *V. Misereor.*

Missa, æ, f. Mess, Opfer. Syn. Sacrificium divinum, res divina, res sacra. *Lat.* Sacrosancta, celebrata pro defunctis. *Phras.* 1. Missam facere, Messe lesen. Sacrificare; sacrificium, sacrum, rem divinam facere, conicere, peragere; sacris operari; rem sacram perpetrare; celestem hostiam immolare; celesti victimam litare. 2. Missam solemnem celebrare, sing. das Amt der Heil. Messe halten. Apparatusque pompam divinam facere; augustiori ritu, pompâ, cerimonia sacris operari; divinam hostiam offerre; maximis ceremoniis inter symphoniacos vel musicos conicere rem divinam conicere. 3. Ad Missam ministrare, zur Heil. Messe dienen. Sacerdoti sacris operanti ministrare; sacrificanti, rem sacram peragenti interservire. 4. Missam audire, Messe hören. Intrasse divinis, steteris, divino sacrificio. Rem divinam obire; divinis assistere; sacrificio adesse. 5. Parare se ad sacrum divini officium, sich zur Messe zubereiten. Ad rem divinam se comparare; se ornatu sacrificantis induere. 6. Missam pro defunctis legere, Messe für die Verstorbenen lesen. Sacrum piaculare facere; funebre sacrum facere; rem divinam in subsidium plorum manum facere; offerre celestem hostiam in subsidium vite sanctorum. 7.

Intra Missam, unter der Messe. **Inter sacrificandum**; **inter rem divinam**; **sub sacrificio divino**. 8. **Post Missam**, nach der Messe. **Re divina peracta**; **perpetratis rebus divinis**; **secundum rem divinam**; **perpetratis sacris**; **peracto sacrificio**; **ab re sacra**; **à sacris**.

Missilis, e. zum Wurf dienlich. **Ufus**. Saxa, tela missilia.

Missio, onis, f. Sendung, Schickung. **Ufus**. 1. De litterarum ratione missione scribitur accesor. 2. **De missio**. Entlassung. **Missio** rem militum donare. **Sine missio**, eine Apostol. **Missio**, vulg. **Latine**. Expedire sacra.

Missus, us, m. Schickung, ein Wurf. **Syn.** **Missio**. **Ufus**. 1. **Balbus** ad me venit, missu Celsis. **Missus** telorum, lapidum.

Misceo, is, ere. mischt werden. **Syn.** **Miscio**. **Ufus**. Uvae à sole nascuntur.

Mitigatio, onis, f. Milderung. **Syn.** **Delinquo**, excusatio. **Ufus**. **Licentia** si nimiam acrimonie habuerit, **mulus mitigationibus** lenietur.

Mitigo, as, avi, arum, are. beschwichtigen, mildern. **Syn.** **Mitior** facio, lenio, placo, sedo, flecto. **Ad. Facit**. **Ufus**. **Leni** ordinem tibi reconcilies, multisque humanitatis condimentis mictis. **Dolor** vetustate mitigatur. **Aetas omnia**, & **dies mitigantur**. **Ex agrestis vita** ad humanitatem mitigatus. V. **Lenio**.

Mitis, e. mild. **Syn.** **Moderatus**, placatus, lenis, mansuetus. **Ufus**. **Asper**, **durus**, **ferus**, **immanis**. **Ufus**. **Homo mitissimus** & **lenissimus**. **Est ille mitis** ac **tr. stabile ingenium**. V. **Lenis**, **Mansuetus**.

Mitra, æ, f. Haupt; Zierde. **Syn.** **Relinquitulum**, muldore capitis ornamentum in coronæ modum.

Mitto, is, isse, missum, ere, schicken, senden. **Syn.** **Allego**. **Accipio**. **Probr.** **Hominem** statim mitte, schicke den Menschen abseits. **Hominem**, si nondum profectus est, quamprimum fac extrudas; dimittas, submittas, amittes in Græciam; ad illum alleges. **Ufus**. 1. **Mitto** tibi, ad te litteras. **Nullam** pro republica vocem misit, er hat sein Wort gesagt, sein Wort versöhren. 2. **Omitto**, beiseit legen, auslassen. **Certamen**, tiram, lacrymas mitte. 3. **Invado**, anfallen. **Mittere** se in hostem. 4. **Edaco**, herausschicken. **Mittere** tanginem, zur Ader lassen.

Mixtus, a, um. vermischt. **Syn.** **Confusus**,

concreta. **Ufus**. **Voluptate** & **necessitate** mixtus amor.

Mobilis, e. beweglich. **Syn.** **Volaticus**, volubilis, instabilis, inconstans, fluxus, quod modo huc, modo illic transferuntur. **Ufus**. 1. **Oculus mobilis**, & **lubricus**. 2. **Levis**, **caducus**, **mutabilis**, **fluxus**, veränderlich. **Te tam mobili in me animo fore non putabam**. V. **Inconstans**, **varius**, **Mobilia**. vulg. untere verschiedener Hausrath. **Latine**: **Res moventes**, **suppellex**, **instrumentum domesticum**, **quæ moveri possunt**. **Præda**, **quæ rerum moventium** sit.

Mobilitas, tis, f. Beweglichkeit. **Syn.** **Inconstantia**. **Ufus**. **Epistola** **Celeberrima**. **Ufus**. **Quid inconstantia**, **mobilitate**, **levitate** turpius? V. **Inconstantia**.

Mobiliter, beweglich. **Ufus**. **Animus mobiliter agitur**.

Moderate, māsia, bescheidenlich. **Syn.** **Modeste**, **modice**, **temperate**, **temperanter**, **parce**, **restricte**, **abstinenter**. **Probr.** **Dignitate moderate** usus est, er hat sich seiner Würde mäßig bedienet. **Modice** & **scienter** usus est; **modice** & **modeste**; **modeste** & **abstinenter** se in pratura gessit; **parce** & **molliter** potestate usus est; in iubendo **parcus** erat, & **verecundus**; **temperanter** magistratu suo usus est; **parce** ac **restricte** potestate sua usus est.

Moderatio, onis, f. Mäßigkeit, Bescheidenheit. **Syn.** **Modestia**, **modus**, **temperantia**, **moderitas**, **temperatio**, **gravitas**. **Ufus**. **Superbia**, **Luas**, **Incontinentia**. **Ufus**. **Certa**, **consonans**, **divina**, **serena**, **regula**, **summa**. **Ufus**. **Etiam** in jocundo **admodum**, **tenenda**, **servanda** est **moderatio**. **Ad usum nostrum** definita **moderatio** rei **moderata**. V. **Moderatus**.

Moderator, oris, m. Verwalter, Aufseher. **Syn.** **Rektor**, **bernator**. **Ufus**. **Tu es moderator** enim **conitorum** meorum. **Divina providentia** **serena** & **moderata** **materia**.

Moderatus, a, um. bescheiden, mäßig. **Syn.** **Temperatus**, **equabilis**. **Ufus**. **Asper**, **Durus**. **Probr.** **Vir est moderatissimus**, er ist ein gar bescheidener und eingezogener Mann. **Vir est summa equitate**, **temperantia**, & **bonitate naturæ**; **qui rebus in omnibus moderatam sectatur**; in quo **summa verecundia** & **quidam quasi ornatus vite temperantia** & **modestia**; quo **justiorem**, **temperantiorumque** habemus **neminem**; **vir est moderationis expertus**, **medius** & **moderatus**.

modi consiliis; qui & temperare suos impetus, & severitatem comitate miscere scire nōrit. Vir est, qui & iram tenet, & in ordinem sese ipse nōrit co-
gare; qui in rebus omnibus consilium & modum adhibet; in quo nihil materie neque ad cupiditatem, neque ad audaciam esse videtur; qui acerbior in nemi-
nem imperio, praterquam in se utatur. *V. Modestus*. *Uss.* 1. Vir castus, modera-
tus, sanctus. Nihil in eo, nisi ingenuum,
moderatum, pulens, pudicum. Convi-
vium moderatum & modestum.

Modor, aris, atus sum, ari. *meistern*,
assistit auf etwas aben. *Syn.* Mo-
derationem adhibeo, rego, tempero, guberno,
moderationem adhibeo, moderor. *Ari.*
D. *moderor*, ve em oder, magnaopu-
t. *Uss.* 1. Moderari sibi novit, et modum
sibi emittit. Novit imperare im-
mō sibi cupiditatibus; continere lin-
guam, manus à præcipiti impetu; da-
re spatium iræ; continere dolorem,
odiam &c. continere iram, libidinem;
modum figere effrenate cupiditati; ef-
frenatos animi impetus tanquam in gy-
rum rationis ducere. *V. Colabo, coer-
cio, frenar, domo.* 2. Vix moderor, mi-
hi possum, quoniam &c. Ich laß mich kaum
enthaltē, daß ich nicht &c. Vix me te-
neo; vix tam possum, quoniam &c. vix
tempero manus; vix me retineo; tem-
peratum a se est. *Uss.* Te hortor, ut
omnia gubernes, & modereris prudentia
tua. Sententiam suam non tua, sed reip.
utilitate moderari. Auditorum aures mo-
deranter oratori.

Modestus, bescheiden, ehrbar. *Syn.* Modera-
te. *Uss.* Modestus, temperanter, &
graviter se gessit. *V. Moderatē.*

Modestia, æ, f. Eingezogenheit. *Syn.* Mo-
des, moderatio, pudor. *Epi.* Singularis,
summa, virginalis. *Uss.* Modestia est
in animo continens moderatio cupidita-
tem omnium, per quam pudor hone-
stas claram & stabilem comparat auto-
ritatem. *V. Modestus.*

Modestus, a, um. bescheiden, eingezogen.
Syn. Pudens, minimè ambiciosus; com-
modus. *Phas.* 1. Homo est perquam
modestus, et ut gar eingezogen. Mode-
stissimus, est moribus; summo pudore
ac temperantia; ad omnem mode-
stiam composuit; ita compositus est
moribus, ut nec manum, nec oculum
sine causa moveat, & decorum in statu
ac modum teneat; motu omni, ac statu

pudorem, ingenuitatemque præstat; mag-
næ speciem præ se fert pulcherri-
mam, commendat hominem verecundus
pudor, index probitatis, virtutumque
custos. 2. Homo est animo per quam
modestus, et ut gar nicht stolz, oder aufse-
blasen in seinem Gemüthe. Minimè am-
bitiosus est; animo egregie imperare no-
vit; is est, qui & fort in e magnitudinem
possit capere, nec insolentias se efferre,
qui fortunam utramque modestè ferat,
qui à cupiditate remotissimus; cuius ex
ore nunquam neque insolens, neque
gloriosum quidquam exire soleat; cui à
tanta omni, ac supercilio abest quā
longissimè. *Uss.* Modestus, & frugi
vir. *V. Modicatus.*

Modicè, mäßiglich. *Syn.* Moderatè, me-
diocriter, modestè. *Uss.* Modicè &
semiter honore utis est. Modicè vitam
laudabo, aut etiam intra modum.

Modicus, a, um. mäßig, wenig. *Syn.* Me-
diocriter, paucus. *Adv.* Valde. *Uss.* 1.
Pecunia mea est ad vulgi opinionem
mediocriter, ad meam modico. 2. Me-
diocriter, temperatus, mittelmäßig. Ge-
nus dicendi modicum. Etia modica uti.
V. Paucus.

Modificatus, a, um. auf gewisse Art und
Weise eingerichtet. *Syn.* Ad certum
modum tractatus. *Uss.* Verba ab o-
ratore modificata & inflexa quoddam-
modo, Gesangsweise eingerichtet.

Modius, ii, m. Korn-Maas. *Syn.* Sexta
pars medimni. *Epi.* Multi, plani.

Modò, bald, nur. *Syn.* Paulò, antè, mo-
mō nōstrū; nunc: solum. *Uss.* 1.
Modo uno tempore tot viri clari inte-
riore. 2. Saltem, ausß mente. Qui
hæc mediocriter modo consideravit. 3.
Nunc, anigō. A studiis ante solatium,
modò salutem petimus. 4. Tantummo-
do, nur allein. Hæc omnibus, si ea me-
diocriter modo considerentur, pertractata
esse possunt.

Modulatè, nach dem Tacte eingerichtet.
Syn. Concinnè, numerosè, compositè.
Uss. Fidibus modulatè canere.

Modulor, aris, atus sum, ari. nach dem Ta-
cte singen. *Syn.* Meior, moderor. *Uss.* 1.
Aves hominum vocem naturā modulan-
tur ipsæ. Ipsa natura quasi modulatur
hominum orationem. *V. Cano.*

Mo-

Modulus, i, m. *Maas, Leut.* Syn. *Parvus modus.* *Ussus.* Metiri se quemque suo modulo ac pede verum est.

Molus, i, m. *Weise, Art.* Syn. *Mensura.* *Epi.* Amabilissimus, antiquus, aptus, austerus, bonus, certissimus, florentior, gravis, humanus, magnus, bonus, naturalis, novus, simplex, varius. *Hostilis*, incere libilis, major, mirandus, miserandus, salutaris, servilis, multi, prelli, stiles, tardiores, toti. *Phas.* 1. Perge, quò cœpisti, modò, sãhre fort, auf die Weise, wie du angefangen. Quam cœtenus viam, quam rationem rerum gerendarum secutus es, persequere; quam viam, quam rationem rerum tuarum inivisti, instituiti, ingreditus es, tene; quò tenore res tue fluere cœpere, eodem ut decurrant, vide. Quæ tui rationis vique principio tentata est in rebus tuis, eadem procedant reliqua. Perge tenere viam, quam instituiti. 2. Nunc primum intelligo, quò modò ad honores sit contendendum, ist verstehe ich erit recht, auf was Weise man zu Ehren gelangen könne. Quà ratione via munienda sit ad honores; quã viã grassandum ad honores; quò artificio, quibus artibus aditus ad honores recludendus. Nunc tandem vias teneo, nosco, quibus ad honores pervenitur. 3. *Modus* omnibus in rebus servandus est, man muß in allen Dingen Stiel und Maas beobachten. Omnibus in rebus servandus, servandus *modus* est; modum unicuique rei statuere, constituere, finire, definire, terminare necesse est; ordo in rebus omnibus adhibendus est, & *modus*. Omnibus in rebus modum retineas; lineam teneas, necesse est. 4. Cave, modum excedas, schau, daß du nicht über die Schnur hauchst. Cave, lineam transceas; fines transceas, modum transgrediaris; modum transceas, excedas; extra modum prodeas. V. *Transce.* *Ussus.* 1. Id more, & modo fecit. Trinitate modum res ipse terminabunt. Magnam agri modum possidet. Extra, præter, supra modum sumptu prodire. Homo mirum in modum, mirandum, admirabilem in modum, servilem in modum patiens. Modum finire. Modum transire. 2. Finis, Ende. Modum tandem orationis faciamus. Quare faciam modum legendi. 3. *Conditio*, *Stand.* Homines cujusquemodi. Eiusdemmodi labor. Jus prætorum uniusmodi & simplex. 4. In Musicis, *Ma*ner in der Music. In Musicis numeri, & voces, & modi.

Morchus, i, m. *Ehebrecher.* Syn. *Adulter.* V. *Amsterdam.*

Mœnia, ium, n. *Stadt, Mauer.* Syn. *Muri urbis.* *Epi.* *Extrema.* *Ussus.* Urbes mœnibus sepire, circumdare, cingere, vallare. *Mœnia* quater.

Mœreo, es, ere. *trauren.* Syn. *Doleo*, lugeo, gemo, in mœstia sum; in mœre jaceo; voce & querelis dolorem in dico, significo. *Ussus.* Filii mortem, de filii morte graviter mœrebat. V. *Luges*, *Mæror*, *Tristis*, *Gemo*.

Mæror, oris, m. *Traurigkeit, Betrübniß.* Syn. *Mœstia*, tristitia, luctus, squalor, ægritudo. *Epi.* *Assiduus*, communis, dignus, domesticus, incredibilis, infans, luctuosus, magnus, novus, major, patiens, quotidianus, summus, tantus. *Phas.* In magno mœre sum, ich bin in grosser Betrübniß. In maximo mœre jaceo, verfor; mœre me dedi; mœre laceror; urgeor, conficior, affligor; in mœstia sum; in squalore & luctu sum; sordibus & squalore oblitus sum. V. *Luctus*, *Tristitia*, *Lachryma.* *Ussus.* Mœrem suscipere, in Traurigkeit kommen. Mœrem minuire, damnuere, deponere, die Traurigkeit ablegen. A mœre recreari, sich von solcher Betrübniß erholen.

Mœstis, traurig. Syn. *Cum mœre.*

Mœstia, æ, f. *Traurigkeit.* Syn. *Mæror*, *tristitia.* (*Ussus.* *Præiens*, tanta. *Ussus.* Severitas & quasi mœstia orationis. Græves modi mœstiam inferunt. In mœstia esse. Mœstie resistere. V. *Mæror*.

Mœstus, a, um. *traurig, betrübt.* Syn. *Tristis*, mœrens, sordidatus, incultus, horridus, capillatus, squalidus. (*Ussus.* *Ussus.* Vultu mœsto, conturbato. Mœstam senem extavi, in spem crexi. V. *Tristis*).

Mola, æ, f. *Mühle, Mehl.* Syn. *Far* totum & sale repersum, libatio. *Ussus.* 1. Extis molam simul & vinum intingunt. 2. Lapis, quo frumentum frangitur, *Mühlstein.* Rhodi molis potius, quam Moloni operam dedit.

Moles, is, f. *Last.* R. à *μῶλος.* *Pon*das. *Epi.* Tanta, major, insana, mirifica. *Ussus.* Moles oppositæ fluctibus. Ad utrumque porus cornu moles jocimus. Molem injure vix sustineo. Molem mali à cervicibus reip. depellere. Quas aras ille cæcis lucis, substructionum insanis molibus opprellerat. Moles superba, magnifica.

Molest, beschwerlich, mit Verdruß. Syn. *Graviter.* *Phas.* Molest fore non potest.

Am molestiam, ich kan etlicher Thorheit
nicht leicht vertragen. *Agre sustineo;*
sed satis a quo animo fero; adduci non
possum, impetrare a me non possum, de-
precari nonnullorum ut animo non ini-
ceram. *V. Agre. Ufus.* Rem mo-
lestie tulit.

Molestia, æ, f. Verdruß, Beschwerlichkeit.

Syn. Cura, sollicitudo, angor, ægri-
tudo, negotium. *Æpi.* Consequens, hone-
stissima, incredibilis, ingens, judicialis,
regna, minor, par, propria, provin-
cialis, vetus. Undique confusa, diu-
tiores maximæ, inultæ, magnæ, va-
riæ, tantæ. *Phras.* 1. Nolo te molestia
afficere, ich will dir keinen Verdruß ma-
chen. Nolo molestiam tibi afferre, ex-
citare, aspergere; molestiæ causam da-
re; molestia afficere; pluribus molestiis
impetere; nolo tibi negotium facessere,
excitare; nolo tibi ægre facere; litens
et querelis aures tuas obtundere; nolo
tibi potius his querelis sæpius tibi ob-
strepere. 2. Magnam molestiam capio
ex perfidia amicorum, ich habe einen
großen Verdruß wegen der Treulosig-
keit meiner Freunde. Magnam mole-
stiam traho, contraho, suscipio, habeo
ex perfidia amicorum; in magna molestia
sum; magnis molestiis confector; ve-
heementer angor, discriuor ex tanta
amicorum perfidia. *V. Ango.* 3. Epis-
tola tua omnem mihi ademit molestiam,
denn Brief hat mir allen Verdruß und
Kummer benommen. Omnem mihi de-
mit molestiam; omni me molestia
exedivit, liberavit; omnem molestiam
laxavit, diluit, danovit, depulit, dem-
psit, levavit; omnia molestia me vindi-
cavit; animum ab omni molestia abdu-
xit; omnem aculeum, qui me adhuc pu-
ngit, evexit. *V. Lexo, admo.* 4. Mole-
stia tandem me liberavit, ich habe mich
endlich dieser Verdrußlichkeit entschle-
det. Expi tandem hanc animo mole-
stiam; molestiam omnem depulsi; a
molestis tandem aberrare coepi; aber-
rationem a molestis tandem reperi. *Ufus.*
Hoc molestiæ ea res asperit. Molestias
canes devoravit; a molestis absum; va-
ces sum molestis. Ea res lani renovat,
refricat, auget molestiam. Molestis na-
tus perfunctus sum. *V. Molestus.*

Molestus, a, um. überlästig, beschwerlich.

Syn. Gravis, intempestivus, odiosus,
importunus, negotiosus. *Adv.* Omnino,
valde, magnopere, tam, diuturnè, *Phras.*
1. Molestum nunc illud est, jenes ist
mir beschwerlich. Illud me pungit;
molestat me illud; illud grave nunc est;
et nunc illud est: obo mihi illud est,
& in amo; negotium illud facessit, con-

stat, exahlet; urit me illud gravissimè.
2. Non ero tibi molestus litterarum crebri-
tate, ich werde dir mit mehreren Briefen
nicht überlästig fern. Non obtundam
sæpius aures tuas crebritate litterarum;
non erunt tam frequentes epistolæ, ut
pertimescas; litterarum frequentia mul-
tum molestiæ tibi non adspargam; non
obstrepam multis epistolis; non obtun-
dam te pluribus epistolis. 3. Non ergo
molestus pluribus querelis, ich werde dir
mit Verbrünnung mehrerer Klagen nicht
beschwerlich fern. Non obturbabo, ne-
que aures crebritate querelarum violabo;
non offendam aures; non gravis ero au-
ribus tuis; non onerabo aures tuas plu-
ribus querelis, non pergam aures son-
dere querelis odiosis; non obtundam ex
de re sæpius; non committam, ut impor-
tunitatem meam accusare possis. *V. In-
terpellare. Ufus.* Nihil negotiosus, aut mo-
lestus hæc provinciâ. Amicitia nun-
quam molestâ est. *V. Onus.*

**Molimen, inis, n. Unternehmung, Beginn-
gen. Syn.** Moluo. *Ufus.* Res sic ipsa
molimine gravis.

**Molior, iris, itus sum, iri, etwas unter-
nehmen. Syn.** Ago, itro, conor, machi-
nor, paro, comparo. *Adv.* Aliquando,
amplius, maximè, nefariè, occultè, ob-
scure, palam. *Phras.* Molitur magnum
aliquid, er hat etwas großes vor. Nihil
medium, sed immenta omnia volvit ani-
mo; rem suscipit, aggreditur, sibi sumit
plenam periculi & laboris. *V. Magnus.*
Ufus. Moliri alicui calamitatem, bellum,
periculum, infidias, pestem, corrupte am-
judicii. Moliri semper aliquid, & age-
re. Moliri è terra naves. *V. Conor,*
contendo.

**Mollio, onis, f. Unterwindung, Barmh-
erzigkeit. Syn.** Machinatio, farinatio. *Æpi.*
Nova, tanta. *Ufus.* Quanta mollio,
qui vestes, ferramenta.

**Molitor, oris, m. Urheber, Verfertiger,
Schöpfer. Syn.** Machinator, fabrica-
tor, architectus. *Ufus.* Effector mundi,
& mouitor DEUS.

**Mollis, is, ivi, itum, vè. weich und lind
machen. Syn.** Margo, molere. *(Da-
rum jacio. Ufus.* Poete moliant ani-
mos, & effaminant.

Mollis, e. weich, gelind, gediegen. Syn.
Tener, tractabilis, flexibilis; effemi-
natus. *(Darm. Adv.* Nimis. *Phras.*
Homo est narium mollis & effamina-
tus, er ist ein Zärtling, und wohnhafter
Mensch.

Mench. Homo est nollia ligescens, & fluens; unguentis oblitus; virô, luxuque languidus; coma calaniistrata, quique omnia ad voluptatem corporis referat; qui unguentis niteat; cui capilli compti, madentes cincinnorum sinbrice, fluentes, cerussataque buccae; ejus domus cantu & cymbalis semper personat; homo cogitationibus mollissimus effeminatus; enervato animo, & muliebri; mollis natura, cultu mollissimô; cuius animus umbra, delictis, otio, languore, desidâ dudum infectus. *V. Compas. l. f. s. Philosophus mollis, enervatus, languidus. Infima auricula mollis. Oratio mollior. Modestior & ad præcepta capienda mollior adolescens.*

Molliter, reich, zart, gelind. *Syn.* Cum luxu. *X. Diner. l. f. s. 1.* Molliter ac delicate vivere. Molliter recitare. 2. *Leiter, zart, geduldig.* Id sapienti ferendum est molliter.

Mollitia, æ, vel mollities, ei, f. Weichlichkeit. *Syn.* Mollitudo, tenentia. *X. Diner. l. f. s.* Civitatis mores lapsi ad mollitiem. Quæ ista animi est mollities? Ejicienda enimvero hæc mollities animi. Liquefactus, summusque mollitia. *V. Mollis.*

Mollitudo, iris, f. Gütlichkeit, Lindigkeit. *Epi.* Spongie similis. *Uss.* Mollitudo corporis, vocis, pulmonum.

Momentum, i, n. Augenblick, Zeit Punkt, Echnigheit. *Epi.* Magnum, parvum pat, perleve. *Syn.* Parvum temporis: pondus, vis. *Phras. 1.* Momento evanuit, est istum Augenblick vergangen. Ad punctum temporis; momento temporis; puncto temporis; è vestigio temporis evanuit. 2. Res est magni momenti, est ist eine wichtige Sache. Res est, in qua existimatio agitur; multum in ea re momenti est; magnum habet ea res momentum; agitur salus multorum, agitur vectigalia &c. ea in re; agitur, geritur negotium anceps & periculose plei malæ. *V. Gravis, magnus. Uss. 1.* Minimis momenti maximæ sunt temporis inclinationes. Observare omnia temporis momenta. 2. *Fons, Gewicht.* Res æstimare, suisque momenti ponderare. Siquid habet momenti commendatio mea. Magno momento est ad beatè vivendum. Nihil in his est momenti. Rei alicui momentum fatere. eincn Nachdruck geben. Id certum, puncto temporis maximarum rerum momenta verbi.

Monachus, i, m. Mönch. *Phras.* Monachus factus est, et ut est Ordine. Gentescher werden. Rebus humanis & caducis; vite hujus commodis ac voluptatibus nancium remittit; omnia vite hujus blandimenta abiecit, deseruit, despicit, conculeavit; rebus mortaliis valere jussit. DEO se in sacra sanctorum devovit; in sacram, ac religiosam se familiam dicavit; sacre familie instituta professus est; ad religiosorum virorum ordinem animum appellit; Christi ræ militie sub vexillo ac nomine sacri N. nomen dedit; religiosam castam secutus est; in ordinem, sacram familiam S. N. adiecit, adscriptus; cooptatus est. Religiosæ familie se adiecit, sacramento se obligavit, autoratus est. In familiam sanctam, in coenobium se contrulit Religionis causis; in Religiosam coenobium se inclulit; in coenobium se conclulit; ad Christi vexillum confugit, convolvit. Religiosæ militie sacramento se obligavit, Christo dæce se erant membrus. In familiam se sanctam adiecit; inter sacri ordinis homines non in professus est; in familiam DEO devotam aggregatus est.

Monedula, æ, f. Gans. Avis moneta cu prius, & se et, und an den foretur. *Uss.* Non plus, quam tibi, quam monedula committent.

Monere, es, vi, itum, ere. marnen, ermahnen, erinnern. *R. a marnen. Syn.* Admonere, suadeo, honor, prædicare, prædico, autor sum vel fio. *Epi.* Accuratissime, amice, diligenter, identidem, nancoperè, prudenter, recte, sapienter, lro, temerè, variè. *Phras. 1.* Monere non distat, ich werde dich ermahnen, dich zu ermahnen. Monitis, consiliis perurro; olicu te comonere, commonefacere non desistam; autor hortatorque tibi ulique adere instabo monitis, consiliis, hortatibus non deero, monebo, predicabo, & nunciabo, testabor DEUM ac homines. 2. Monuit me amicus de vitæ patuo, mein Freund hat mich ermahnet, meinen Better beimzu und. Amicus in eam mentem me un; ut eam mentem dedit; mentem mihi ut patrum inviterem; amicus aut mihi fuit, ut patrum solutarem. Amici admonita & invitata patrum casti. *Uss.* Accuratissime me comonuit. *V. Litor, impello, incito.*

Moneta, æ, f. Münze. *Uss.* Jano moneta.

Metalis, e. iur Münze gehörig. Syn. Qui metam eudit.

Monialis, is, f. Nonne, Kloster, Jungfrau. Phras. Virgo Christo consecrata; virgo DEO sacra, vel dicata; quae virginitas sponcione DEO se obligavit; virginitatem suam in perpetuum DEO consecravit; quae se in sacrum virginum Collegium addidit; quae se a profanum rerum strepitu, amore, abstractam uni DEO sacris inter virgines devotae; quae virginitatem suam uni DEO consecratam religiosus inter parietes conclusit. V. Monachus.

Monle, is, n. Halebard. Usus. Monle exaro & geminis.

Monumentum, i, n. Metstmaaf, Denkstein. Syn. Memoria, literae, commentari; moles, opus pulchrum, tropaeum. Usus. Cupio, res meae monumentis laudem commendari, martiri. Amplius monumentis consecrare memoriam meritis. Monumentis propositum testaturque reperimus. Publicis monumentis rerum gestarum; animum monumentis celebrare. Monumentum est tueri, relinquare. Testimonium & monumentum virtutis.

Monitio, onis, f. Ermahnung, Erinnerung. Syn. Admonitio, monitum. Usus. Monitio acerba, objurgatio contumelia vacare debet.

Monitor, oris, m. Vermahner. Syn. Admonitor. Epi. Fatuus. Usus. Character & monitor hujus sententiae.

Monitum, i, n. Warnung, Mahnung. Syn. Praeceptum, monitio. Phras. Monitus & praeceptum, ich habe deinen Ermahnungen gehorcht. Meae aures tuis monitis semper paratae; praeccepta nequaquam sordis auribus excusabam; tuis monitis ac praecceptis ducentium me praeceps; tuis monitis auscultavi. V. Otio. Usus. Tuis monitis & consiliis natus. V. Consilium.

Monitus, us, m. Warnung, Vermahnung. Syn. Monitum. Usus. Divino monito.

Mons, is, m. Berg. Syn. Alpes. Epi. Comitis, altus, apertus, sacer, altissimus, impendentes, patrum, sylvestres, vestitus. Phras. 1. Regio tota undique montes habet, die ganze Gegend um und um mit Bergen umgeben. Perpetuis montibus continetur; perpetuo iugo montis aperi & praerupti includitur; regio alta, circumvallata montibus; regio circumjectis montibus tanquam vaso

septa. 2. Mons altus, ein hoher Berg. Mons editi in altitudinem ingentem cacuminis; jugum montis coelo junctum; mons in ingentem altitudinem exurgens, surgens. Mons in acutum cacumen distinctus, ein spitzer Berg. Mons in angustum dorsum cinctus; mons, cujus jugum in acutum cacumen exurgit. 4. Mons rupibus horridus etiam splendet Berg. Mons praeruptus, saxi quoque & conbus impellens; mons vultus a natura & humano cultu. Usus. Latine radices montis, der Fuß des Bergs. Jugum montium caput, quorum perpetuum jugum in Persidem excurrit. Erit montium occupat. Quae se montium jugum paulatim demittit. Dorsum ejus montis aequum satis, sed angustum. Danatius molli & clementer edito montis iugo effusus.

Mons Calvariae, Calvariberg. Phras. Mons monialis in cruce salvatoris nostri memorie consecratus. Mons obita acerbissimam Crucem ad memoriam insignis.

Monstro, is, avi, atum, are. geigen. Syn. Demonstro, commonstro, ostendo, doceo, patefacio, arguam ad rem, in aequum intendo. Adv. Benigne, comiter, non gravari. Usus. Viam errantem comiter monstrare. Monstrabis, quae non intelligo. V. Ostendo.

Monstruosus, a, um, abentheuerlich, wunderlich. Syn. Portentus. Usus. Monstruosus parvus. Vira, scriptusque monstruosus.

Monstrose, se, tam, abentheuerlich. Usus. Null tam incondite, tam prepotenter, tam monstrose cogitari potest.

Monstrum, i, n. Mißgeburt, Abentheuer. Syn. Portentum, ostentum, prodigium, errans in alienos fetus naturae parvus. Usus. Fœdissimum monstrum, naturaeque ludibrium.

Montanus, a, um, von Bergen herstehend. Usus. Ligures montani, duri & agrestes.

Montosus, vel Montuosus, a, um, beracht. Phras. 1. Phras. Montola regio, etiam bergig Land. Regio praeruptis montibus interfecta, distincta, intercepta; impenduntibus unquo montium jugis; interjectis montibus coarctata. Usus. Alpes & montuosa regio.

Monumentum, i, n. Ehren, Gedächtnis, Grabmaaf, Denkmal. Syn. Monumentum. Epi. Adversum, aeternum, amplissimum, celeberrimum, clarum, gloriosum, gratum, illustrissimum, immortale, marmoreum, antiquissimum. Ad-

cum, certum, gravissimum. Pauca, plena, præclara, publica, pulcherrima, religiosa, sempiterna, summa, tecta, vetera. *Ufus.* Honoris, virtutis, gloriæ, rerum gestarum monumenta.

Mora, æ, f. Weile, Verzug. Syn. Cunctatio, dilatio, prolatio, procrastinatio, tergiversatio, retardatio, tarditas. *(Celeritas. Ep. I. Iusta, longa, minima, multa, parva, timor, probabilitas. Phas. 1. Moram non faciam, ich werde niemals verweilen. Neamen morabor, remorabor; moram non injiciam; moram non interponam; non retardabo, non extraham vestra consilia; cunctationem non injiciam; tempus longius non ducam; moram non producam; non distinebo longius; moram non auferam; non demorabor vos diutius. 2. Res moram non patitur, die Sache leidet keinen Vershub. Res dilationem non recipit; cunctationem non recipit; dilationem non patitur. 3. Moram res postulat, die Sache brauchet Weile und Zeit. Res ipsa locum, tempusque dari sibi aptum postulat; res ipsa quodammodo manum injicit, & paulisper consistere cogit; res ipsa moram cunctationem injicit; res ipsa, ut aliquid esse moræ, interpellat; intervalli aliquid sibi dari postulat; moram consiliis erat. 4. Ego ipse non ero in mora, ich werde nicht verweilen. Mora in me nulla erit; moras non traham; nihil est in me moræ; sine mora, abjecta omni cunctatione adero; non cunctabor. Ufus. Ista legatio moram bene affert. Non modo non evigilam, sed ne moram quidem morus allequi potuit.*

Moralis, e. sittlich. Ufus. Decet argentem Latinam linguam, Philosophiam moralem appellare, quæ de virtutibus & vitiis, omninoque de bonis & malis quaerit.

Morator, oris, m. * Zauderer, Verhinderer. Ufus. Adversus unum moratorem publici commodi &c.

Moratus, a, um, gesittet, ehrbar. Syn. Moribus præditus, perpolitus, constitutus, institutus. *Adv. Bene, mirabiliter. Ufus.* Bene morata civitas. *Institutus, ac bene moratus adolescens. V. Mores boni.*

Morbidus, a, um. * ungesund, kränklich. Syn. Morbosus. *Ufus.* Morbidum corpus, pecus. *V. Debilis, morbosus.*

Morbosus, a, um. ungesund. Syn. Morbis obnoxius. *Ufus.* Majores hostes iracundos solos morbosos nominant.

Morbus, i, m. Krankheit. Syn. Invalide do, malum corporis, ægrotatio. *Ep. Dullucillus, gravis, perniciosus, diuturnus, ingravescens, miser, mortifer, novus, perpetuus, relevatus, senescens, tantus, verus. Alieni, insanabiles, odiosi, opinabiles, voluntarii. Phas. 1. In morbum incidit, er ist in eine Krankheit gefallen. In morbum cecidit, delapsus est; morbo oppressus, correptus, implicitus est; valetudinis quodam genere tentatus est; in morbum injectus est; eum ingens vis morbis adorta est; in morbum implicitus est; mortuum nactus est; morbo infestari cepit. 2. Ex morbo decumbo, ich liege krank. Morbo urgor, impedor, implicor, teneor, afflictor, affligor, opprimor; morbo incabesco; in morbo cubo; ex gravi diuturnoque morbo infirmus sum; graviter æger sum; morbo exerceor; incommoda mihi valetudo est; morbo conflector. 3. Morbus augetur, die Krankheit nimmt zu. Crescit morbus & ingravescit indies; ad morbi vehemendam nova indies fit accessio. 4. Morbus decrescit, die Krankheit nimmt ab. Laxatur vis morbis; senescit vis morbi, & remittit; morbi fit inclinatio ad sanitatem. 5. Ex morbo nondum plane convalesci, ich bin noch nicht von meiner Krankheit hergestellt. Esi contra vim gravitatemque morbi contendam, redeunt tamen commotioneque aliqua, ut malo me liberatum, aut omnino confirmatum dicere non possim; levare morbo me sensuo, nondum ex illa virium debilitate recreari. 6. Ex morbo convalesci, ich bin gänzlich wiederum hergestellt von meiner Krankheit. Morbo defunctus sum; morbum medicamentis depuli, removi; e morbo evasi; recreor ex gravissimi morbi languore. 7. Morbi latius serpunt, die Krankheiten greifen weiter um sich. Vulguntur contagia in homines morbi; coelestis ira urbes morbis populat; morbi in agrestes irruunt; ingruunt morbi, & vis mali latissime vagatur. Ufus. Senescens morbi remissio profuit. Vi morbi consumptus est, morbo extinctus est, an der Krankheit verben.*

Mordax, acis, g. o. bissig. Syn. Aculeatus, dentatus. *Ufus.* Mordax sollicitudo; homo mordax.

Mordeo, es, momordi, morsum, ere. beisssen. Syn. Morsu, dente peto, appeto, perstringo, carpo. *Ufus. Transl. Vale me commordat epistola tua. Si ignominia pupugit, per pati referam, nec decrit, quod te mordeat.*

Mordicus, mit Wunden, fest. *Syn.* Arctē, unaciter. *Ufus.* Auriculam mordicus abstulit. Pertinacitas, quam mordicus tenere debemus.

Moribundus, a, um. sterbend, dem Tode nahe. *Syn.* In exigua spe trahens animam, moriens, *Ufus.* Moribundum videtis illum. *V. Agglo.*

Morgeror, aris, aus sum, ari. folgen, gerbenamen. *Syn.* Mortem gero, obsequor, facio, obsecundo. *Ufus.* Voluptati animam morgerari debet oratio. *V. Cadio.*

Mori, eris, mortuus sum, mori. sterben. *Syn.* Emorior, occido, immoror, decedo; animam ago, mortem oro, mortem oppeto, de vita decedo; e vita decedo, recedo, migro, emigro, denigro, exco; vitam cum morte commuto; vitam amitto; extremam vitam spiritum edo; vitam defero; ad hominem denigro; ago supremum vitae diem; extremum vitam diem morte commuto; mortem occinto; diem oro; de vita exco; naturae concedo, satisfacio; e corpore exco, emigro; morte occinto; finem vitae facio, animam edo; vitam cursum, vitae curriculum conficio; morte defero; animam, vitam edo; vitam tango; furo, morte furo; naturae cedo; e vita cedo; furo concedo; mortem occinto, supremum diem exco; furo perfero; ex conspectu hominum morte decedo; rebus humanis emigro; ad vitam exco; de medio exco; vitam pono; mortem cum vita commuto; vitam redco; spiritum redco; e vitam ex theatro exco; e vita, e medio exco; ex his tenebris ad temperatam lucem exco; mortem occinto; exco et exinguor; istis corporis cursibus liberor; animus corporis te vincit, exco; vitam me defert; anima me relinquit; letum oppeto; morte defero; naturae debitum redco; mors me occidat; mors me auferat. *Philos.* 1. Ex mortuo mortuus est, et ista an der Wunde gestorben. Mortuo assumptus est; vis mortui hominem consumpsit; vitam homini ademit; vitam abstulit; vi mortui opprimis vitam amittit; morbo extinctus est; morbo naturae debitum reddidit. 2. Ex vulnere mortuus est, et ista an der Wunde gestorben. Prolapsus in vulnus, moribundus cedit; multis vulneribus confectum anima, ultimus spiritus defecit; recepto altius furo expirans corruit; vitam in vulnere posuit;

sauciatum telō, spiritus pariter ac sanguis liquit; accepto vulnere animam deposuit; linquente spiritu pariter, ac sanguine moribundus in arma procubuit. **Vulnus** vitae finem attulit; sub oculis hostium vitam profudit, vitam finivit. 3. Mortuus est senex admodum, et ista an der hohen Alter verschieden. Naturae modum explevit; naturae cessit, concessit, naturae satisfecit; naturae debitum reddidit; natura ipsa hominem consumpsit; corpus senectas solverat; naturae dissolutione extinctus est; diem suum non iam naturae morte occidit; mortalitatem explevit; vivendi curriculum a naturae concessum contexit. 4. Pie, sancte, quae mortuus est, et ista gar gottselig gestorben. Plenus recte factum gloria ad DEUM excessit; ex vitae huius tenebris ad supernam lucem excessit; de vitae istius discedit; in caelum migravit; in vivis, inter vivos esse cecit; ad beatam immortalitatem demigravit; e media corporis evolavit; ereptus, exemptus rebus humanis in caelum abiit; aeternam huius lucis immortalitatem pro honorem laetus proiecit, & ad divinum illud amorem, concessum plenus necesse migravit; diem suum, omnibus morientium praedixit comparatus ad vitam eternam. sacris mysteriis rite procuratus & expiatus, rite munus & consummatus, pie religioque contexit. 5. Repente mortuus est, et ista gähling gestorben. Mors hominem repente occupavit, abstulit; subita morte correptus est; supremus eum dies ante occupavit, quam instare crederet; morte repentina oppressus, ereptus est; nihil cogitantem vita destruit; anima reliquit; vis repentinae mortis sustulit. 6. Si mori fors ante contingeret, wann ich vielleicht eben der werden sollte. Si quid me fieret; si quid humanitas accideret; si me fatum premeret. Siquid mihi accideret; si mors ante obreperet. 7. Libenter pro patria moriar, ich will gern für das Vaterland sterben. Libenter pro patria vitam profundam; vitam redam; spiritum, quam naturae adeo, patriae reddam; pro patria morti occumbam; libenter pro patria vitam excipiam; patriae sanguinem meum largiar; impendam libenter meam patriae spiritum; pro patria ingenti animo letum oppetam. 8. Cupio mori, ich vertanze zu sterben. Cupio e vinculis corporis elabi, evolare; cupio relictis rebus mortalibus ad exoptatam immortalitatem discedere; cupio ad vitae metas perungere, ex hoc carcere emitti; e vitae huius arumnis, ac calamitatibus morte abluere; de vita exire; lucis huius usum reddere; ab hoc exilio ad vitam bonis omnibus

affluentem regionem transire. 9. Omnis
lus non natus est, alle müssen sterben.
Mors omnibus impendit; omnia sic le-
ge creata sunt, ut morte delectantur, ex-
tinguantur; mortem nemo elugiet; o-
mnibus ad mortem irrevocabili decre-
to decurrere fata est; suprema necessitas
omnibus est tebeunda. *Ufus.* Sapientis-
simus quisque exquisitum animo moritur.

Moror, aris, atus sum, ari. sich weilen, auf-
halten, verziehen. *Syn.* Conctor, in mo-
ra sum; in meo, commoror. *Acc.* Du-
tare, parum, valde. *Phras.* 1. Nescio,
quandiu Venetis moriturus sum, ich weiß
nicht, wie lange ich mich zu Venedig ver-
de aufhalten. Nescio, quantum tempo-
ris positurus sum; quot mensium mea
Venetis commoratio futura sit; quan-
tam moram Venetis facturus sum; quan-
to tempore Venetis deinde sum. 2.
Alia ex aliis me morantur, es verwei-
let mich eines nach dem andern. Moram
incedunt; detinent me alia ex aliis; alia
ex aliis me tenent, remorantur. *V. Mora.*
Ufus. 1. Brutus valde moratur, non ter-
giversans, sed expectans. 2. Impedio,
retardo, moram affero, aufhalten, verhin-
dern. Non morabor te, quin mox con-
scendas. *V. Differo.*

Morose, unfreundlich. *Syn.* Fastidiosus, im-
portunus. *Ufus.* Pilo iracundos respice-
bat ineptis hominibus, sive morose, sive
ingenue, libereque fastidio.

Morositas, tis, f. Unfreundlichkeit. *Syn.*
Difficultas. *(Comitas, humanitas. Epi.*
Inutilis, odiosa. *Ufus.* Ne irascamur
importune petentibus, ne in morosita-
tem inutilem, & odiosam incidamus.

Morosus, a, um, unfreundlich. *Syn.* Diffi-
cilis, inhumanus, importunus. *(Facilis,*
comis. *Ufus.* Senes anxii sunt, morosi,
iracundi, difficiles. Mulier stomachosa,
& submorosa. *V. Durus, Asper, Inhu-*
manus.

Mors, tis, f. Tod. *R. a μέγας, Syn.*
Interitus, occasus, fatum, lethum, exi-
tus, discessus, supremus alicuius dies, ex-
cellus è vita, dissolutio nature. *Epi.*
Acerba, atrocior, beata, bellica, per-
e-grina, bona, certa, communis, conca-
tanea vite, crudelis, miserabilis, divi-
nior, dubia, extrema, fatalis, foeda, glo-
riosa, fortunata, fraterna, matura, ho-
nesta, indigna, immatura, levior, media,
melior, nativa, nefaria, paterna, perni-
ciosa, propinqua, repentina, æternitas,
statilis, subita, turpis, voluntaria, vul-
garis. *Ufus.* Mortem alicui mactari,
freghen. Mortem alicui afferre, offerre;

morte afficere, multare, umbringen. Ad
mortem mittere, dare alicui, sum
Tod übergeben. Mortem sibi accelera-
re, mortem alicui consciscere, sich selbst
umbringen. Mortem appetere, oñre,
cum vita commutare, morte deleri, ster-
ben. *V. Minor.*

Morsus, us, m. Biss. *Epi.* Acer, immanis,
viperinus, ulceratus. *Ufus.* Acer mor-
sus doloris.

Mortale peccatum, Tod-Sünde. Crimen
mortiferum, lethiferum, capitale, lethi-
lis noxa, lethalis noxæ piculum, pesti-
fera animi macula. *V. Pecco.*

Mortalis, e, sterblich. *Syn.* Morti obnoxius,
dissolubilis. *(Immortalis. Ufus.* Mens
soluta & libera, segregata ab omni con-
cretionem mortali. Pro mortali condi-
tione vite immortalitatem estis conte-
cti. Sciebam, me genuisse mortalem.
V. Homo.

Mortalitas, atis, f. Sterblichkeit. *Syn.*
Mortalis vite conditio, nature comuni-
nis fragilitas. *Ufus.* Omne, quod ortum
est, mortalitas consequitur. Multa illi su-
pra mortalitatem sunt attributa.

Mortarium, ii, n. * Mörser. *Ufus.* Con-
tundere in mortario.

Mortifer, a, um, tödtlich. *Syn.* Pestifer,
periculosus, lethalis, mortem alicui
afferens. *(Sanctus. Ufus.* Morbus, plaga, vul-
nus mortiferum.

Morificatio, onis, f. Abtödtung seiner selbst.
Corporis afflictatio, appetitas vite
voluntaria.

Mortifico, as, are, abtöden. Corpori aegre
facio, acutui mihi inpero; arête & con-
tente me fatco; cupiditates comprimio;
michi vira infero; noxias frango cuj
m-
tates; duciter ac inclementer me tracto;
genium defraudo. *V. Domo, Easmo, Di-*
gestina.

Mortuus, a, um, tott, gestorben. *Syn.* Mor-
te deletus, contumptus; fato perfunctus,
sensu ac vita carens. *Acc.* Erevi, inter-
fuit, omnino, proxime, repentino, acer-
be. *Ufus.* A mortuis excitare. Infra
mortuos amandare.

Mores, um, m. Sitten. *Phas.* 1. Est opti-
mus moribus Adolefcens, es ist ein Jüng-
ling von besten Sitten. Mores est gra-
tissimus & humanissimus; natura sanctus
& religiosus; modestus, & ad capiend
præcepta mollioribus; summa; facilitate
& comitate; mira facilitate, & ju-
cunditate nature. Mores in Juv
nis est, mortuus placidus, liberalis
summa suavitate temperatus vel con-
tus; ingenui, pccidi, & comiter faci-
ls multa documenta sunt; singulari et
mo-

morum elegantia; cultissimus est moribus, & omni humanitate perpolitus. 2. Moribus est malis, er ist von übeln Sitten. Pravis est moribus & protervis; barbaris & immanibus; corruptis & perditis; violento est ingenio, & indomito; summa est ingratia aupertate; homo est effuse petulans, nequam & improbus; protervus, petulans, ignavus; homo sensilis, nicht so werthet Mensch. 3. Ad mores suos cito redat, er hat geschwin wiederum umgekehrt zu seinen übeln Sitten. Cito redit ad ingenium; recepit se ad ingenium suum; in eandem viam revolutus est; ad pristinam vitae consuetudinem reverti, se retulit, revocavit. 4. Mores desunt, die Sitten nehmen ab. Desunt mores, latantur; ne ceperant praecipies, disciplina morum paulatim laesa, se inclinari cepit. V. Disciplina. *Uss.* Aliquem in suos mores formare, einen auf seinen Schlag abrichten.

Moris, m. Brauch, Weise, Gewohnheit, Sitten. *Syn.* Consuetudo, institutum, mos, disciplina, usus, modus. *Epi.* Accultorum, antiquus, rusticus, civilis, communis, confectus, perversus, vitatus, vetus, novus, patrius, domesticus, regius, Rhetoricus. Amabiles, boni, modesti, commodes, corrupti, dispares, extremi, faciles, feri, graui, immanes, improbi, impati, barbari, iusti, integri, religiosi, tati, mali, molesti, perdit, rufici, sives, sveri, temperati, feri. *Perf.* 1. Moris est, eo ut der Brauch. In more est; in more positum est; more comparatum, confirmatum est; consuetudo fert; consuetudinis hoc est; consuetudo est; mos est; mos obtinuit; mos fert; more receptum est; jam inde à majoribus consuetudo tenet, obtinet, ita fert; vetus hoc est, ut &c. 2. Morem suum servat, er bleibt bei dem Alten. Instituto suo tenet; institutum suum tenet, servat; solenne suum servat; morem suum obtinet, tenet, tenet; propositum suum tenet; institutum suum sequitur; antiquum obtinet. *Uss.* Hoc factum est more & modo. In more & more illi non sunt. Meo more sum. More barbarorum sum, barbarisch haufen. Abhorret id à more nostro, das ist bei uns nicht der Brauch. Decedere de more & instituto, abbrechen von seiner Gewohnheit. Revocare veterem morem, den alten Brauch wiederum einführen. Morem inducere, in morem aliquid inducere, transferre, perducere, eine Gewohnheit einführen. Morem cum posteris receperunt, etiam Brauch annehmen. Tenet reliquiae pristinae moris haerent,

es ist noch etwas weniges übrig von dem vorigem Brauche. Mos ille ac consuetudo inveteravit, der Brauch ist fast abkommen. Non recedam à more & consuetudine, ich werde es bei dem alten lassen. V. Consuetudo.

Motio, onis, f. Bewegung. *Syn.* Motus, commotio. *Epi.* Continuata, perennis, transversa, dispar, suavis. *Uss.* 1. Orbem caelestium motio. 2. Affectus, Bewegung. *Motiones animi.*

Motus, us, m. Bewegung. *Syn.* Motio, agitatio, impulsus. *(Stat.)* *Epi.* Acerimus, alienus, asper, celer, certus, necessarius, constans, deiformis, divinus, dulcis, externus, igneus, inanis, incertus, incredibilis, interior, jucundus, magnificus, minimus, naturalis, novus, opinabilis, oratorius, pronus, qualis, sequens, repentinus, sempiternus, solutus, temerarius, turbidus, venustus, voluntarius. *Accommodati*, admirabiles, avari, uberes, acuti, constantes & rati, dispares, distantes, finiti, aquabiles, inimici, non temperant, laeti, ingui, odiosi, palæstrici, mediocres, soluti, vagi, turbulenti, volucres. *Uss.* 1. DEUS motum dedit caelo. Animalia motu cidentur interiori. In maximis motibus, & mutationibus caeli. 2. Affectus, perturbatio, commotio, Gemüths-Bewegung, Verwirrung. Magnos animorum motus efficere. Motus animi rationi obtemperantes. Motus cogitationis celeriter a ratas. Nunquam animus agitatione, motu, & vacuus est. 3. Concurtus, turba, tumultus, Zusammenlauf, Tumult. In quo motu temporum, quanta conversione rerum versamur! Catiline infans motus cohibuit, compressit. Motum concitare, moliri. Motus Republicae afferre. Magna res in motu est. Motus proprio, vrg. von treuen Stücken. Latine: sua sponte.

Moveo, es, movi motum, ére. bewegen. *Av.* Cito, agito, impello, pello, verfo, ago: efficio, excito: allicio, pellico, induco. *Av.* Coniungo, leviter, longius, magnopere, mirabiliter, necesseario, permultum, valde, vehementer, acuti, constanter, dulci, facile, fortuito, immoderate, inaniter, jucunde, liberè, mediocriter, non ita plene, soluti, peracutè, tardius, vehementer, velociter, ver. *Phras.* 1. Movit oratione sua hominum animos, er hat die Leute bewegt. Animos flexit; animos incendit, accendit; motum animis attulit; mentes hominum allexit, voluntates impulit, quò volat. Valebat ejus oratio ad finendas hominum voluntates, & quò vellet, ducendas; valebat ad motos inflammandos.

dos. Motus omnium in illis, & iustus, iniquusque. *Uusus.* Vivit, nemo ut resisteret; flexit mentes hominum, fregerunt eos. *Uusus.* uno sermone animos omnium, quo vellet, perduxit. Percomposuit eos oratio, & in audientium animis aculeum delinxit, reliquit. Ad simulandos hominum animos aculeum habuit ejus oratio; ita percussit, ac quatescit hominum animos, tanquam in ejus manu omnium voluntates essent; ad sententiam suam populi animos deduxit; in suam sententiam omnium mente oratione convertit. 2. Motus suum ejus precibus, ich bin durch sein Bitten bewegt worden. Adductus precibus, impulsus lachrymis, invitatus, inductus precibus cessi. *Uusus.* 1. Urseri illi, ut nos loco moverent. 2. Abduco, abpenden, abtreiben. Movere aliquem de sententia. Senatu movere. 3. Muto, verändern. Tot annorum possessiones movere incutum. 4. Discedo, sich von et non Drem wegziehen. Ne te Roma moveris. 5. Solvito, argo, dnuigen. Multa me movent in discesso. 6. Allicio, bewito, honor, anziehen. Illa me exili movet. 7. Efficio, excito, verursachen, erwecken. Clamor, idus, lachrymas, hominum studia, suspicionem movere. *Vid. Persuades.*

Mox, bald. *Syn.* Quam mox, ocyus, statim. *Uusus.* Mox revertor. *V. Statim.*

Mucro, onis, m. Epise an einer Klinge, Degen. *Uusus.* Cruentus, tris, nris. *Uusus.* Haec mucro defensionis nris. Censorii styli mucro. Mucrones jam in civium jugalis fixos reiecerunt.

Mugor, aris, atus sum, ari. zaudern, verzichen. *Syn.* Cunctor, moror, dissimulo. *verb. ant.*

Mugio, is, ii, itum, ire. brüllen, wie ein Ochse. *Syn.* Boo.

Mugitus, is, m. das Brüllen. *Syn.* Terre mugitus & fremitus. Mugitus edere, edere. Mugitus implere viciniam.

Mula, æ, f. Maul Esel. *Uusus.* Mulae partus mirabilis, quia raris.

Mulceo, es, mulsi, sum, ére sanft machen, beruhigen, begütigen. *Syn.* Permutuo, lenio. *Uusus.* Carmina mulcent mentes. Cervix mulcetur dextera. Cantu cervi mulcentur.

Muletæ, æ, muletæ, æ, f. Geld-Estrafe. *Syn.* Poena. *Uusus.* Muletam alicui dicere, irrogare, ab aliquo petere, aufordern. Muletam remittere, condonare, muletæ gratiam facere, nachlassen. *V. Poena.*

Muletatio, onis, f. Amerkung einer Geld-Estrafe, Entziehung der Gütter. *Syn.* Dreptio. *Uusus.* Miferæ muletatio bonorum, exaction civium.

Muletarius, a, um. zur Geld-Büße gehörend. *Uusus.* Muletaria pecunia.

Muldo, as, avi, atum, are. strafen. *Syn.* Macti alicui, punio, muletam irrogo. *Uusus.* Cui libere, male. *Uusus.* 1. Morte muletare nos, exilio. 2. Mule accipio, male tracto, einen übel behandeln, mit einem übel verfahren. Disceste ad oppugnationem male muletatus. Muletatus virgis, fustibus. *V. Punio.*

Mulgeo, es, mulsi, mulsum, ére. * melfen. *Syn.* Lac è mammis exprimo. *Uusus.* Mulgere oves. Mulgere hircos; ac te palam absurda.

Muliebris, e, weiblich. *Syn.* Fœmineus, molis, effœminatus. *Uusus.* Mendus, muliebris. Forma muliebris. Senectus muliebris & enervata.

Muliebriter, weiblich. *Syn.* Effœminatè. *Uusus.* Lamentis se, & lacrymis muliebriter dedere. Nequid muliebriter & serviliter sumus.

Mulier, eris, f. Weib. *Syn.* Fœmina. *Uusus.* Agra, teratiosa, avara, audax, beata, nobilis, consularis, copiosus, locuples, crudelis, importuna, detentiva, digna, dives, felix, furiosa, gravis, ignota, immoderata, impetiva, ingenua, insana, libera, libidinosa, mulcilla, multa, mollis, notata, nobilis, nota, optima, pecciosa, pinguis, proterva, seditiosa, saeva, temeraria, preciosa, itata, rivalis. Beata, timida, coarctata, misere, formosa, mortuaria. *Phras.* 1. Mulier importuna est, sic ut am hoc Weib. Mulier avarit ad avarit, confuso & ratione deficiatur; mulier est proterva, seditiosa, parvis rebus saeva mobilis; mulier est ex earum numero, quæ impotenti naturæ frenos dant, nullamque licentiae modum faciunt, quæ iadomita & animi impotes fiuntur. 2. Mulier est praestans, sic ut eine stattliche Frau. Connamatam praestantissima, spectatissima, primario, lectissima; vultu animi formosus, matrona gravis & spectata. *Uusus.* Mulierum famam ut multorum oculis lux clara custodiat, diligenter sancientiam est. Mulieres omnes propter infirmitatem concili, majores in tutorum potestate esse voluere.

Mulierarius, a, um. feig, weiblich. *Uusus.* Manus mulieraria.

Muliere, lae, f. Weiblein. *Uusus.* Muliere determinat, publicat. *Uusus.* Muliere cum muliere. gestum. Ita quidem pueris, & mulierculis grata sunt.

Mulierositas, atis, f. Weibersucht. *Syn.* Amor mulierum, seu in mulieres.

Mulierosus, a, um. weiberfüchtig. *Syn.* Mulierum appetens. *Uusus.* Horatius & ebrius, & mulierosus.

Mulo, onis, m. Eseltreiber. *Syn.* Qui mu-

multis agis, agas. *Ufus.* Mahanem
 agere.
 Mulier, a, um, *Eselreiberisch.* *Ufus.*
 Mulieris.
 Mulier, i, m. Barben, Barmen, renu-
 pi-
Ufus. Mulier barba in pectus fuit.
 Mulier, i, n. Wein-Meth. *Syn.* Potio e-
 re, vinique confectio. *Ufus.* Colorem
 mulieris in pectus, ut plorare desinat.
 Mulier, i, n. tenebrae. *Syn.* Mulieris locis.
 Mulier, i, n. Aerem multum in deum.
 Mulier, i, n. c. mancheren Geseht. *Syn.*
 Variis, diversis. *Ufus.* Principis q. di-
 versis sunt vices, & c. mulieris o-
 res.
 Mulier, i, n. c. & c. Mulieris, i, n. m. manu-
 deris, videris. *Syn.* Mulieris & varius,
 multiplex. *Ufus.* Mulieris & epistolae
 mulieris accepi.
 Mulieris, i, n. mancheren. *Syn.* Mulieris
 non. *Ufus.* Mulieris, i, n. c. circum-
 ventus.
 Mulieris, a, um, * videris. *Ufus.* Mul-
 tieris ars.
 Mulieris, i, n. c. videris. *Syn.* Mul-
 tieris, videris, copiosis. *Ufus.* Videris, mul-
 tieris que natura. Genus videris videris
 & multiplex. *Syn.* Videris & multiplex
 videris potest. *Multiplex & videris*
 ingenium.
 Mulieris, i, n. c. das zu vermehren tüch-
 eris. *Syn.* Multiplex.
 Multiplex, a, um, c. vermehren.
Syn. Augere. *Ufus.* Augere, videris, mul-
 tieris videris, multiplicata cum glo-
 ria videris.
 Multiplex, i, n. f. Menge, Vielheit. *Syn.*
 Frequens, celebris, turba, coetus,
 cetera, populus, vulgus, corona, ma-
 nus, chorus, colluvies. *Epi.* Armata,
 cetera, congregata, domus, cetera, cetera,
 ingens, incredula, indota, infinita,
 infans, innumerabilis, magna, natus,
 cetera, repentina, splendidior, tanta, turpis,
 cetera, universa. *Ufus.* Hominum mul-
 tieris, cetera, congregare, cogere. Quanta
 mulieris, quanta via hominum! Mul-
 tieris benedictorum. *V.* Copia, numerus.
 Multo, viel. *Syn.* Longe, multis vel omni-
 bus partibus, non paulo, non paulo,
 in, cetera, longo intervallo. *Ufus.* Mul-
 tieris coetior. Meo iudicio multo scire
 malo, quam aliorum.
 Multum, viel. *Syn.* Valde, sine, non
 parum, sine quam, nescio, quid. *(Pa-
 ram.* *Ufus.* Res diu, cetera, agita-
 to. Multum ad salutem alioque con-
 ferre.
 Multum, a, um, viel. *Syn.* Multiplex,
 frequens, non pauci. *Ad.* Ita, ut, non
 parum, non parum, cetera, minus,
 fortius, valde, minus. *Pl.* 1. Multum
 cetera, cetera, cetera, cetera, cetera.
 Frequentes, cetera, cetera, cetera, cetera

numerus erat enim, qui cetera in-
 terfuit; multum cetera cetera
 intendaverat, impleverat. 2. Multum &
 cetera cetera, cetera cetera cetera
 Natus und Nennungen. Natus cetera
 novi consilia; cetera cetera de cetera
 consilia. Longum sit exire, quot cetera
 cetera abiret cetera, cetera,
 quam pro numero cetera erant
 consilia; quot cetera, tot erant sen-
 tentiae; plura parte consilia, quam cetera
 numerabantur. *Ufus.* 1. Multum &
 cetera res. 2. Praeclaris, cetera.
 Tu non enim multum est in cetera locis. 3.
 Prolixas, longas, nimias, languidas,
 weitläufig. Multum est in laudando.
 Multum sermo, ad cetera dieu ex-
 tractas. Ne in cetera cetera, ac in-
 solens sit.

Mulus, i, m. Maul-Thier, Maul-Esel.
Ufus. Mulus clinellarius. Mulum muli
 feciunt. *Prov.*

Mundanus, a, um. Der in der Welt woh-
 net. *Syn.* Mundanus & incolu. *Phas.*
 1. Res mundanae, vulg. weltliche Dinge.
 Rescuer, peribere, fugaces, profane,
 inmens, inmens, mortales, humane; flu-
 xares, & temporales. 2. Homo munda-
 nus, vulg. eitler Welt-Mund. Homo re-
 rum fluxarum, mundanorum implicitus;
 hunc ore vite debilis, ac commodis im-
 pons dedit; illecebris vanorum oble-
 tionum captus, & irremissus; qui res
 fugaces, & caducas cetera studio per-
 sequitur; omnibus hunc vite volu-
 ptatibus obsequatur. *Ufus.* Sacerdos ro-
 gatus, cetera cetera mundum in se dixit,
 nempe mundi civem & incolam. *V.*
 Mundus.

Munditia, ae, f. Reinlichkeit, Sauberkeit.
Syn. Elegancia, laetitia. *Epi.* Non
 odiosa. *Ufus.* Adhuc est munditia,
 non odiosa, nec exquisita nimis.

Mundus, a, um, rein, sauber. *Syn.* El-
 gans, laetitia. *(Sacerdos.* *Ufus.* Vir
 mundus, & elegans.

Mundus, i, m. die Welt. *Syn.* Orbis ter-
 raram, orbis universus, rerum univer-
 sitas; pulcherrimum naturae regnum;
 Orbis theatrum; universitas rerum,
 qui omnia continentur; natura uni-
 versa; mundi moles; civitas commu-
 nis mortuorum, &que immortalium.
Epi. Aeternus, amens, sapiens, aptus,
 beatus, bonus, pulcher, salutaris, orna-
 tus, cetera, cetera, cetera, cetera, cetera,
 cetera, cetera, cetera, cetera, cetera,
 omnium doctrinarum eruditus, postre-
 mo Philosophus, ex cetera consilio, globo-
 sus, immensus, immensus, parum mun-
 dus, levis undique, cetera, cetera, cetera,
 dio ad summam partem, perfectos & a-
 tu. *Ufus.* cetera, cetera, cetera, cetera, cetera,
 cetera

ternus, praelitus animo & sensibus, rotundus, ardens, pulcher, quietus, similis, singularis, unigenus, omnium rerum, quæ naturæ administrantur, seminator & pater & educator atque auctor, universus, stabilis, vulubilis. *Phras.* 1. Sic agitur in mundo, *utq.* also gehet es out der Welt. Sic est vita hominum; sic vivitur; sic natura comparatum est; ita ferè hominum consuetudo; sic sunt homines. 2. Quamdiu mundus stetit, so lange die Welt gestanden. Post natos homines; post hominum memoriam; post natum hominum genus. 3. Quamdiu mundus stabit, so lange die Welt wird steten. Dum genus hominum erit. 4. Quidquid in mundo est, alles, was in der Welt ist. Quidquid eorum suo amplexu complectitur; quidquid in se continet Orbis terrarum; quidquid in Orbe terrarum est. 5. Egregie se accommodare novit mundo, *wie* et *schickt* sich *wohl* in die Welt. Mores ex hominum moribus feliciter effluunt; viæ rationem ad communem vivendi modum bellè exigit; ex communi lege metitur; ad communem vivendi morem, mores exigit, fingitque suos. *V. Saculum. Usus.* Naturam mundi, & pulchritudinem contemplari. Democritus ait, innumerabiles esse mundos. *Mundi ætates, partes.*

Munero, as, are, *vel* Muneror, aris, atus sum, *ari.* beschenken. *Syn.* Largior. *Adv.* Opipare. *Usus.* Opipare in muneratus est. *V. Remuneror.*

Munia, orum, n. Amt, Verwaltung. *Syn.* Munera, onera. *Usus.* Sua cervicibus publica munia sustinere. Obire munia. *V. Officium, Munus, Magistratus.*

Municeps, cipis, m. Landgenos. *Syn.* Cives, popularis, qui è municipio est. *Æt.* Honestissimus, ornatissimus. *Usus.* Municipes sunt cives Romani *scilicet* iure & legibus suis utentes, muneris tantum cum populo Rom. honorarii participes, à quo munere capellendo appellari videntur.

Municipalis, e. burgerlich. *Syn.* Ex municipio. *Usus.* Homines municipales, & rustici.

Municipium, ii, n. Mitgenossenschaft, Stadt, Flecken. *Syn.* Conventus, colonia. *Æt.* Antiquissimum, clarissimum, fidelissimum, frequentissimum, frequens, matumque, gratum, prave, firmum, honestum, illudice, humane, integerum, rusticum, totum. Reliqua, rustica, vetera. *Usus.* Scis, cuius municipii sim.

Munificè, freigebig. *Syn.* Liberaliter, lar-

gè prolixe. *Usus.* Munificè & largè dare aliquid.

Munificus, a, um. freigebig. *Syn.* Liberalis, largus. *V. Liberalis.*

Munimen, inis, * *vel* Munimentum, i, n. * Schanze, Befestigung, Bollwerk. *Usus.* Illa quoque fossa haud parvum urbis munimentum.

Munio, is, ivi, itum, ire. besetzen, umschanzen. *Syn.* Firmo, confirmo, obvallo, sepio, obsepio; pao, adorno. *Adv.* Præclare. *Phras.* 1. Urbem munire, eine Stadt besetzen. Firmissimis præfidiis, munimentisque firmare; vallo, fossisque cingere; quasi sepimentò aliquò vallare; fossam & alia munimenta urbi circumferre; aditus omnes fossis aggeribusque præsepere; novo munimentum genere impedire, sepiere. 2. Castra egregie munita habemus, wir haben ein wohl besetztes Lager. Castra ita firmavimus, ut nihil tam clautum ad exitum, tam sepium undique, tam tutam ad custodiam nec fieri, aut cogitari possit; castra ex omni parte præmunita, præfidis militum tecta; probe obvallata; munitionibus valida habemus; castra vallo, vallum congestis arboribus septum habemus, nequa intrare in munimenta hostis possit. *Vid. Munus. Usus.* 1. Munite communem arcem bonorum, obstruite perfugia improborum. 2. Sterno, facio, machen, zubereiten. Munire viam sibi ad honorem. 3. Reparo, reficio, erneuern, verbessern. Munire alveum, ripam, aditum. 4. *Transl.* Viam & aditum ad aliquem sibi munire. Tueri & munire se adversus incumbencia discrimina; benevolentia multorum se munire.

Munitio, onis f. Schanze, Bollwerk, Befestigung. *Usus.* Openibus, & munitionibus sepiere urbem. Operis munitio, & concursu militum, & telorum repulsu submotus hostis.

Munitor, oris, m. * Schanzgräber.

Munitus, a, um. besetzt, umschanzt. *Syn.* Septus, vallatus; armatus, stipatus. *Phras.* 1. Locus natura munitus, ein von Natur besetzter Ort. Oppidum positu munitum; locus ipso satis positu defensus; oppidum loci natura tutum à periculo; defendit se ipse locus; ipsa loci natura facile repellit periculum; in ipso loco satis est ad firmitatem præfidi; oppidum ingenio situs, locique natura firmum. 2. Locus arte munitus, ein von Kunst besetzter Ort. Munitum manu oppidum. Munitus opere locus. Locus munitionibus obiectus; obiectis aggeribus à periculo tutus. *Vid. Munio. Usus.*

Ufus. 1. Munitus firmissimè hominum benevolentia. Urbs natural, ac locò munita, succincta portubus, armata moris. Regulus virtutum praesidiò munitus. Munitus ad vitæ custodiam. 2. *Transl.* sapientiâ munitum pectus gerere.

Munus, eris, n. Geschenk, Gabe, Amt, Pflicht. *Syn.* Donum, beneficium, largitio: Officium, Provincia. *Epi.* Adulcium, amplum, gratum, annuum, candidatorium, consular, dignum, expletum, divinum, exiguum, extraordinarium, latum, magnificum, mediocrè, perfectum, præclarum, provinciale, proprium, publicum, servile, sociale, pretiosum, senatorium, certum. *Phras.* 1. Muneribus corrumpi se fuit, et läßt sich mit Geld bestechen. Muneribus facile delentur; pretio solliciti, atque eam labefacti fides ejus fuit; pretio addictam fidei gerit; est, quem pecuniâ non oppugnes modo, sed expugnes; venalia habet pretio fidem; quædam omnia in illo sunt venalia, fides, justitiam, æquitas. 2. Munus alicui imponere, eum ei Amt auftragen. Muneri alicuem præficere, præporere; munus alicui assignare; partes Judicis. Quæstus &c. dare, imponere; imponere alicui personam Judicis &c. provinciam alicui decernere, dare, tradere, provincie, procuratori præficere; procuratorem committere. 3. Munus aliquod gerere, eine Amt-Verwaltung führen. Munus sustinere, obire, exequi; muneri præesse; munere fungi; Provinciam habere, sustinere, obire, administrare; liberaliter, dexterèque munia obire; procuratorem habere; personam Judicis &c. sustinere, gerere, tenere, tueri; partes Judicis agere. 4. Munus mihi obvenit, ich habe ein Amt bekommen. Munus mihi obvenit; mihi mandatum est; ad procuratorem in ejus munere vocatus sum; Provincia mihi obvenit, obicit; Provinciam cepi, accepi. 5. Munere hoc oratus est, es ist ihm das Amt weggenommen worden. Munus ei ereptum est; à procuratore amotus; procuratore privatus; munere exutus est; ea Provincia illi abrogata est; ejus munere partes illi ereptæ sunt. 6. Muneri suo satisfecit, er hat sein Amt wohl verrichtet. Munere egregiè perfunctus est; munus pro sua & republicæ dignitate gessit; partes eas egregiè sustinuit, egit, tenuit est; nihil in eo munere gerendo officii, nihil diligenter desiderari passus est; laudem ex eo munere laudem colle-

git, tulit, retulit; sibi peperit, comparavit; officium integre, cumulatèque præstitit. 7. Hoc tui muneris est, das heißt dir zu. He partes tue sunt; id tuum est; tui officii est; tuum id munus est; tuam id provincia est; ad te, ad tuum officium pertinet; tue rationis res ista est; tua ista curatio est. *Ufus.* Munera dare, largiri, mittere, afferre. Munera sua apud aliquem bene collocare. Munus concinnare. Munus verbis ornare. Muneribus populum delinire. 2. Officium, Provincia, Amt, Pflicht. Ad munus aliquem instruere. Muneri præficere aliquem. Munus, partes, personam Consulis suscipere. Muneri succedere. Munus defugere. Munerum immunitatem alicui dare. *V. Donum, Officium, Magistratus.*

Munusculum, i, n. ein kleines Geschenk. *Syn.* Donum exiguum, tenue munus. *Epi.* Tenue. *Ufus.* Munuscula non Ingram misit.

Muralis, e. zur Mauer gehörig. *Ufus.* Tormentum murale; muralis corona.

Muria, æ, f. Salz-Lade, oder Wasser. *Syn.* Aqua multo sale condita. *Ufus.* Caro muria condita. Piscis muris incoctus.

Murmur, uris, n. Geräusch, Gemurmel. *Syn.* Fremitus, mugitus, strepitus. *Ufus.* Murmur ortum aliorum cum assensu, aliorum assentientes increpantium.

Murmuro, as, avi, atum arc. rauschen, murmeln. *Ufus.* Fremitus murmurantis maris.

Murus, i, m. Mauer. *Syn.* Moenia, paries. *Epi.* Firmissimus. *Phras.* 1. Muri pars tormentis delecta est, es ist ein Theil von der Stadt-Mauer durch Bescho-Schieszen zusammen gefallen. Pars muri tormentis labefacta est; murorum pinnae frequentibus tormentorum ictibus deterfactæ sunt; pars moenium tormentis prostrata, diruta, deturbata aditum hosti patefecit; verberata crebris tormentorum ictibus moenia ruinam traxere; disjecta tormentis moenia; pars una muri tormentis diruta continentibus ruinis urbem nudavit; murus cum ingenti fragore procidit; oppidum ruinis moenium est patefactum; tormentorum tot ictus secuta murorum strages; murorum hiatus; moenium ruina; quatati muri labe; imposita muris plaga ruinam impulit. Quatata pars muri ruinam dedit, ruinâ collap-

e, ruinam facit; crebri tormentorum
ictus muri ruinam, stragem edidit.
Convulsa tormentorum ictibus moenia
& disjecta sunt. 2. Muros tormentis
feri e, Breche schießen. Meros tor-
mentis quærens, lalesactare; muni-
mentorum ruinæ aditum in urbem mo-
lit; crebris tormentorum ictibus mœ-
nia vergente; in muros impressionem
facere. 3. Murorum lantum reparare,
Die Breche repariren, aufbeistell.
Quassatam muri partem obiectis laxis
reficere; munium ruinam instaurare;
muri labem obducta rapin loricæ de-
fendere; pinnas, loricæque ex cra-
tibus attexere; plateos vallo adlere;
desidentem murorum labem plateis,
cratibusque reficere, sarcire. 4. Ho-
stes ex murorum ruina depellere, Den
Feind von der Breche abtreiben. Ad
prostrati muri ruitus; ad ruinofam
muri labem; ad quassatam muri hia-
tum; ad lalesactam muri partem ho-
stes irruptionem molientes arcere; ho-
stem impressionem in munimentorum
ruinas facientem depellere; ex ipsis
munium ruinis hostem subnovere.
Ufus. Leges propugnacula & muri
sunt tranquillitatis & om. Muro ur-
bem sepius, cingere, circumdare. Mu-
rum ingentis altitudinis duximus. Fa-
cile subruitur ex imo murus, quod cæ-
menta non cæce durata sunt, sed in-
teritæ luto, structoræ antipæ gene-
re. Murus humilior, & scalis facile su-
perabilis.

Mus, muris, m. eine Maus. *Ufus.* Pla-
tonis Politiæ nuper mures apud me
corroserunt. Clypei à muribus de-
roli.

Musa, æ, f. Gesang, Kunst. Muse,
arum, f. Göttinnen der freien Künste.
Epi. Agrestiores, mansuetiores, proxi-
mæ, pulchellæ, superiores. *Ufus.* Cum
omnibus Musis rationem habere cogi-
to. Quis tam aversus a Musis? Wer
ist dem Studiren so abhold? Quis
cum Musis, id est, cum humanitate ac
doctrina non habet commercium? Cum
Musis commercium habet omnes. Man-
suetiores Musæ. Cum Musis se dele-
ctare. V. *Litteræ.*

Musca, æ, f. eine Fliege, Mücke. *Ufus.*
Puer, abige muscas. Depellere muscas.
Ne musca quidem.

Muscolus, a, um. moosigt, mo viel Moos
ist. *Ufus.* Nihil aliud, nihil muscolus.

Muscus, i, m. * Moos, Mies. *Ufus.* Saxum
sepius volutum non obducitur musco.

Musica, æ, f. Musik, Sings-Kunst. *Syn.*
Cantus, Symphonia. *Phras.* 1. Musi-
cæ valde delector, Die Musik ergötzt
mich sehr. Musicæ studio tenetor; ku-
ndō, sonorum capior; nervorum, vocum-
que cantibus delector; sistris, tuis
modulate cæmenibus; fidiculis nume-
ros; sonantibus, varietate sonorum;
modicis & delectatissimis in cantu fle-
xionibus minime delector; pulis, scien-
ter fidium nervis, vocum gravitate, ac
varietate concitari animum vehementer
sentio. 2. Ille Textum fecit, ego Musi-
cam, *ut.* er hat den Text, ich aber
die Musik darzu gemacht. Ille mate-
riam subiecit, ego modulatē illam de-
scripti; ille verba, modos ego, ac nu-
meros adiunxi; voces ille subiecit, ego
modis musicis illigavi. 3. Interea Mu-
sica instrumentis fuit, *ut.* unterdes-
sen hat man mit musicalischen Instru-
menten eine Musik gemacht. Interea
tibus, fidibusque modulatē cænebatur;
sub hæc cantus nervorum & tibiarum
personabat; cantatum interea tibus, fi-
dibusque; interea Symphonia, pulis
scienter fidium nervis, cænebat. *Ufus.*
Leges Musicae. Platonem Damon & Ari-
stoxenus tractaverant. V. *Cano.*

Musici, i, m. Cister. *Syn.* Musicis eru-
ditus, Symphoniacus, qui voce, fidibus
&c. cant. *Ufus.* Musici, qui erant
quondam idem Poetæ.

Mustaceum, i, n. Küche, Glade. *Cibi*
et. *Ufus.* Laureolam in mustaceo
quætere, mit geringen Sachen groß
Vob erlangen wollen.

Mustela, æ, f. Biesel. *Ufus.* Mustela ca-
tulos suos quotidie transfert.

Mustum, i, n. Wein-Most. *Epi.* Novum,
dulce. *Ufus.* Nova illa quasi de mu-
sto, & lactu servata oratio.

Mutabilis, e, veränderlich. *Syn.* Quod
habet mutationem. *Phras.* Valde mu-
tabilis homo est, *ut.* er ist ein verän-
derlicher Mensch. Animum ex levibus
fortunæ momentis suspensum gerit;
param sibi constat. V. *Varius, incon-*
stant. *Ufus.* Omne corpus mutabile.
Mutabile vulgus. Polypo mutabilior.
Sidera mutabili ratione labuntur. Vid.
Varius, inconstans.

Mutabilitas, atis, f. Veränderlichkeit. *Ufus.*
Inconstantia & mutabilitas mentis.

Mutatio, onis, f. Veränderung, Abwech-
selung. *Syn.* Permutatio, motus,
con-

conversio, inclinatio. *Epi.* Crebra, magna, manifesta, misera, suspensa, imbecillus, matura, varia. *Ufus.* Optimus est portus poenitenti uatio consilii. Coloris, morum, officiorum mutatio. Mutationes quatuor temporum. Mutationem moliri, facere, habere. Magnam voluntatis mutationem asserre.

Mutuo, ae, avi, atum, are. stümmeln. *Syn.* Diminuo. *Ufus.* Mutuum ex-citum in Galliam duxit. Naso, auribus, membrorum parte mutilati.

Mutuis, a, um. gesümmelt. *Syn.* Diminutus, mutilatus. *Integri.* *Ufus.* Mutua quædam de hiantia loqui. Cornutus mutuis.

Muto, as, avi, atum, are. verändern. *Syn.* Mutationem facio, permuto, immuto, converto, immuto, commuto, vario. *Adv.* Turpissime, leviter, paululum, repente, vade. *Philos.* 1. Locum mutavit, non ingenium, et hat den Ort verändert, nicht aber seine Lebens-Art. Nihil de suis institutis immutavit; mores antiquos non exau, non correxit; novum ingenium non induit; nec in diversum, animum mutavit; nihil de actionum suarum curâ deflexit; loci mutatione nihil aversus a prioribus institutis, nec ad alia se caecum contulit; in alios mores non abiit; commutatio loci quidem facta est, sed ab ingenio suo nihil variavit. 2. Fortuna mutata est, das Glück hat sich verändert. Fortuna jam vetterat; fortuna jam variaverat; fortune inclinatio quædam facta erat; eam rem conversio rerum, & inclinatio temporum secuta est; fortune mutatio in contrarium facta est; paucis diebus magna erat rerum facta commutatio, ac se fortuna inclinaverat. Res in contrarium vetterat. 3. Mutare consilium, seinen Entschluß verändern. Calculum relucere; decedere de sententia; discedere a sententia. 4. Mutare ferociam, die Reckheit fahren lassen. De asperitate multum lenire, atque submittere; in mores a veteri asperitate alienos veru; supercilium remittere, ponere. 5. Tempus concedere ad mutandam sententiam, einem Zeit geben, seine Gedancken zu verändern. Tempus dare ad receptum perorandi sententiae. *Ufus.* Pactiones, consilium, genus dicendi,

mores, vestem, sententiam mutare. Civitatem, solum mutare, wandern. Nihil mutavit odor, nihil mutatus est.

Mutatio, onis, f. Entschnung. *Ufus.* Multos minutis mutationibus defraudavit.

Mutuè, gegen einander, Wechselsweise, hinwiederum. *Syn.* Vicissim, mutuo. *Ufus.* Officis mutue respondere, Dienst mit Gegen. Dienst vergelten.

Mutuò, Wechselsweise, hinwieder. *Syn.* Mutuo. *Ufus.* Fac valens, meque mutuò diligas.

Mutuo, aris, aris sum, aris. entlehnen, auf Borg nehmen. *Ufus.* Mutuam sumo pecuniam, quando aliquid accipio. *Adv.* Aliunde. *Ufus.* Orator subtilitatem è Philosophia mutuatur, & vicissim reddit ubertatem orationis, & ornamenta dicendi.

Mutus, a, um. stumm. *Syn.* Elinguis, tacitus. *Locutus,* eloquens. *Ufus.* Civitas fracta malis, muta, debilitata metu. Curia elinguis, mutum forum. Tempus mutum à litteris. V. *Obmutesco.*

Mutuum, Wechselsweise, hinwiederum. *Ufus.* Pecuniam sumere mutuum.

Mutuis, a, um. gebort, geliehet, einb ums andere. *Syn.* Par, equaliter respondens. *Ufus.* Pecuniam dare mutuam, sumere mutuam. Mutuas operas videre, so einer dem andern einen Dienst erweisen. Beneficentia mutua esse debet. Voluntas mutua. Mutua inter nos officia. In mutua benevolentia amici conquiescunt.

Myopio, onis, m. Raub. Schiff. *Syn.* Navis pyratice, lemnus pyratice. *Epi.* Perennes, inopes, relictus. Egregius, pericherrimus.

Mysterium, ii, n. Geheimniß. *Syn.* Sacra, res occulta. *Epi.* Augustum, tantum. *Ufus.* Hoc tacitum tanquam mysterium teneas. Mysteria aperire, enunciare, nescis. Epistolæ nostræ multam habent mysteriorum.

Mythagothus, i, m. oberster Priester. *Syn.* Rex Sacrorum.

N.

Næ, fürmahr, allerdragß. *Syn.* Profecto, valde. *Uſus.* Næ illi vehementer errant.

Nænia, æ, f. Trauer-Gefang, Klag-Lied. *Uſus.* Næniæ nomine Græci lugubres cantus appellant.

Nævus, i, m. Mangel, Gebrechen, Mädel. *Syn.* Corporis macula. *Uſus.* Farina decocta in aceto nævos tollit.

Nam, dann, denn. *Syn.* Enim, namque, etenim, siquidem, quippe, nimirum, videlicet, sanè.

Namque, ſintemahlen. *Syn.* Siquidem.

Nanciſcor, eris, nactus sum, nactici. erlangen, habgast werden, überkommen. *Syn.* Invenio, adipiſcor, conſequor, aſſequor, mihi obvenit, offertur mihi. *Uſus.* Siquid firmitatis, virium, laxamenti nactus fuero. *V.* Acquire.

Naris, is; Nares, ium, f. Naſen-Loch. *Syn.* Foramen naſi geminum. *Uſus.* Nares ſemper patent. Faſciculum ad nares admove.

Narratio, onis, f. Erzählung. *Syn.* Rerum geſtaram expoſitio. *Æpi.* Aperta, ſiſta, brevis, probabilis, diucida, jucunda, longa, obſcura, perſpicua, ſarva, veritatis, breves, incredibiles, indoctræ, moleſtæ. *Uſus.* Narrationes non hiſtorico modo, ſed propè quotidiano ſermone exponere, explicare.

Narrator, oris, m. Erzähler. *Uſus.* Imitator, & narrator facetus.

Narro, as, avi, atum; are. erzählen. *R.* agnarus, aut à γνωρίζω, notum facio. *Syn.* Rem geſtam narratione expono, demonſtro, dico. *Adv.* Benè, herculè, breviter, diligenter, dilucidè, enodatè, pròviter, ſanè & probè, jucundè, male, memoriter, multam, novitiè, probabiliter, venuſtè, interruptè, ornatè, palim, pervarie. *Phraſ.* i. Narratur, es wird erzählt. Traditum memorie eſt; tenet fama; incorruptis rerum geſtaram monumentis traditur; fama eſt; variorum ſermonibus juſtatur; fama nactitur, ſurgit, manet; percrebreſcit, diſſipatur, peragrat, pervallit urbem, venit, pervenit ad aures; fama exit de re; memorie proſtitum eſt. 2. Res dupliciter narratur, man erzählt es auf zweierley Weiſe. Duplex inde fama eſt; duplex inde de re prodita eſt memoria; variat fama. 3. Rem omnem ex ordine narrabo, ich werde die Sache nach der Ordnung her erzählen. Dicam, eloquar, ape-

riam, ſignificabo, ſexponam, explicabo rem omnem ut geſta eſt. Scies, cognosces, audies ex me, quæ facta ſunt. 4. Rem eandem ſæpiſſimè narrat, er erzählt di Sache gar oft. Rei geſtæ narratione aures complet, implet, obrundit; rem eandem ſæpè auribus inculcat. *Uſus.* Plurima de tuis narratè multa voluptate audivi.

Narthecium, ii, n. Brunen-Büchſe, Würz-Lade. *Syn.* Myrothecium. *Uſ.* Medicamenta illa tanquam de narthechio promebat.

Nascor, eris, natus sum, naſci. geboren werden. *Syn.* Orior, in viam venio, introeo, ingredior; ortum habeo, in lucem edor, ſuſcipior; primam lucem aſpicio, lucem accipio; alicujus ſatù edor, procedo; vitæ lumen adeo; in lucem prodeco.) *Morior.* *Adv.* De integro, improviſo, ſimiliter. *Uſus.* Supte ſponte naſci. Peſtis homini ab homine naſcitur. *V.* Orior.

Naffa, æ, f. Fiſcher-Reuſſe. *Syn.* Vas vimineum ad capiendos piſces. *Uſus.* Ex hac naſſa exire cupio, non ad fugam, ſed in ſpem mortis melioris.

Nasturtium, ii, n. Garten-Kreſig, Kreſſen. *R.* à naſi tormento ex acri ejus odore. *Uſus. transl.* Nasturtium ſermonis.

Nasus, i, m. die Naſe. *Uſus.* Nasus ita locatus, ut quaſi murus oculis interjectus videatur. Naſo ſuſpendere aliquem, eto nem eine Naſe drehen, illudere aliquem.

Nasarulus, a, um. Naſe-weiß. *Uſus.* Uxor didacula, & naſacula.

Nafutus, a, um. Naſe-weiß, grob-naſig. *Uſus.* Homo nafutus, ein verſchlagener Kopf.

Natalis, is, m. Geburtst-Tag. *Uſus.* Agere diem natalem. Scripsi hæc natali meo.

Natalis, e. zur Geburt gehöriq. *Uſus.* Natale ſolum, Patria. Natalis dies.

Natalitia, orum, n. Geburtst-Fest. *Uſus.* Natalitia dare, celebrare.

Natalitius, a, um. zur Geburt gehörig. *Syn.* Ad natalem diem pertinens. *Uſus.* Natalitia ſidera, omina. Natalitia in hortis dedi.

Natatio, onis, f. Das Schwimmen.

Natio, onis, f. Geſchlecht, Nation. *Syn.* Gens. *Æpi.* Fruditissima, levissima, ingra, offiſſima, religioſa, tota, acerſima, bellicoſiſſima, ceteræ, communes, deditæ ſcientiis, exteræ, externæ, conquaſſatæ, immanes, inimiciſſimæ, mi-

miseræ, multæ, sociæ, ultimæ. *Ufus.*
1. Cæsar natione Romanus. Trudita
Græcorum natio. 2. Ordo, *Schaar, Ge-
schlecht.* Tota natio Candidatorum.
Natio Optimatum.

Nativitas Domini, Geburt Christi.
Phras. Augustissimus, & omnium, qui
post homines natos, illuxerunt orbi,
Iustinianus dies, quò rerum universa-
rum Opifex DEUS, humanis indutus
artibus, ex Matre Virgine natus est.
Ortus natalis Christi Servatoris nostri.

Nativus, 2, um, natürlich. Ufus. Hujus
generis domesticus, & nativus sensus est.
Malum nativum. Verba nativa & sim-
plicia quasi sponte nata.

Nat, as, avi, atum, are. schwimmen. Syn.
Trano. Phras. 1. Trans flumen natavit,
er ist über den Fluß geschwommen.
Flumen natando trajecit; flumen tra-
navit; incubans cornicinando in litus
exiit; secundo primum flumine dela-
tus, brevi post tractu, utribus innat-
tas in tutum pervenit; inflati utres
eum transvexere; subivit aquam, & flu-
entis diverberando in litus enatavit;
utribus incubans in adversum litus de-
ferretur. 2. Sub aqua natavit ad ur-
bem, er ist unter dem Wasser bis zur
Stadt gekommen. Aquam subivit,
& oculo lapsus ad urbem usque pene-
travit. *Ufus.* Natabant pavimenta vino.

*Natrix, icis, f. Wasser-Schlange. Serpen-
tin genus.*

Nata, der Geburt nach. Syn. Aetate.
Ufus. Gravidus natu matrona. Natu
major, minor. Natu maximus, mini-
mus, *stirpis maximus* &c.

Natura, æ, f. Natur. Syn. Communis
hominum parens, DEUS ipse; provi-
da, solersque mater rerum omnium;
vis ingenta, causa intima in rebus uni-
versis; mundi moles, rerum universi-
tas; item: Ingenium, indoles: condi-
tio, status. *Æpi.* Paulò acrior, admi-
ratius, angusta, animalis, antiqua,
æqua, aspera, beata, mortalis, sempit-
erna, blanda, coelestis, communis,
commutabilis, conservatrix, congrua,
continuata, depravata, deterrima, exi-
mia, expertis rationis, feræ, immanis,
fervida, generata, humida, idonea,
ignea, ignota, imbecilla, importuna,
inparissima, inanima, insensata, intelli-
gens, sapientis, invicta, locupletior,
quàm lena sui, mira, mitis, clemens,
mortalis, multiplex, firmitior, obscura,
fragilis, parens, patibilis, perfecta,
perpetua, plenior, præpotens, prolixa,

benefica, propria, provida, solers, pul-
cherrima, recta, simplex, singularis,
socius, sympathis, superior, tectus, ter-
rena, tristis, recondita, vana, varia,
vitiosa, universa. *Diffimiles, divinæ,
multæ, optimæ. Phras.* 1. Natura pa-
rem in te benigna fuit, die Natur ist
gegen dir nicht allzu strengig ge-
wesen. Naturam expertus es parum li-
beralem; satis angustis natura te suis co-
piis instruxit; suis de bonis abundare
natura noluit; natura sic tecum egit,
ut noverca potius, quàm mater fuisse
videatur; non optimè de te merita est
natura; non multum naturæ debes.
Non est, cur naturæ gratias agas. Pos-
sum in te quidvis ponere, quàm naturæ
subsidiis laudare. Naturæ bona, qui-
bus abundant alii, in te desiderantur,
requiruntur, non agnoscuntur. Inops
es à natura bonis; defunt ea, quæ na-
tura alioquin impertit, largitur præ-
sidia. 2. Nescio, quàm nunc naturam
sui assumat, *z. B. ich weiß nicht, was
er ihm ist für eine Art und Natur
annimmt.* Nescio, quod novum induit
nunc ingenium; in quos mores abeat;
in quos mores se formet; quæ instituta
sequatur. V. *Degenero.* 3. Naturam
nactus est bonam, er hat ein gutes
Naturell. Nature bonitas in eo eximia,
præclara indoles, humanitas singularis;
naturam nactus est eximiam atque illu-
stem; naturam sanctam habuit in
tribuendis annui virtutibus; nature ha-
bitus in eo singularis, ac propè divinus;
animus illi a natura bene informatus;
animi ingenium magnarum rerum ca-
pax & appetens; is bonis, quæ natura
dedit sunt, nature donis, nature mune-
ribus, animi dotibus ita ornatus, quidvis
ut consequi naturam duce posse videatur.
4. Natura reus est, er ist von Natur
unfreundlich. Ea est asperitate naturæ,
tam acerbo indolo ac intractata, nihil
ut fingi difficilius ac morosius possit;
tristi est ingenio, ac illeptido; asper mori-
bus ac natura, quæ consuetudinem
reddidit difficilem. 5. Natura mea talis
est, *z. B. es ist meine Natur also.* Ita
natura fert mea; in hos mores me natura
finxit; ingenio hoc sum, ac indolei; ita
natura facit me; sic homo sum. *Ufus.*
1. Admonet nos gignit natura. Natura
est, quæ mundum omnem continet, ac
tuetur. 2. Vis ingenta, & potestas re-
rum, die angebohrne Straß derer Din-
ge. Natura ipsa nos admonet. Ita na-
tura comparatum. Naturæ speculator.
3. Rerum universitas mundus, die ganze
Welt. Naturæ fabrica incredibilis. In
rerum natura querenda sunt, quæ ma-
teria, quæ forma. 4. Essentia, *z. B. g.
Wesenheit.* Cujus rei ea vis est, ea natu-
ra.

debant caliginem, quæ universam rei faciem, quæ prospectum oculorum auferbat; quæ liberum oculorum prospectum prohibebat. Nebulosum erat cælum, & caliginosum; nebula erat ad multum diei, densa adeo, ut lucis usum eriperet, non prospectum modo extra vallum adempto, sed propinquò etiam congregantium inter se conspectum; orta ex lacu nebula campo, quàm montibus densior federat; primâ luce densa nebula factum omnem, camposque circa intexuit. *Ufus.* Caliginosum, nebulosum cælum.

Nec, nicht, weder, noch. *Syn.* Non, neque. *Ufus.* Nec bona, nec mala.

Necdum, noch nicht. *Syn.* Nondum.

Necessariè, vel Necessariò, nothwendig. *Syn.* Necessitate, ex necessitate, necessariis & maximis de causis.

Necessarius, ii, m. Besreundter. *Syn.* Coniunctus, inimus, familiaris, necessitudine attingens. *Epi.* Cari, honesti, paterni, communis, coniunctus, inferior. *Ufus.* Inter necessarios mihi coniunctissimus. Eos necessarios habere oportet, quos inunte ætate dileximus. *Necessarius, & Propinquus meus.* *V. Familiaris.*

Necessarius, a, um. nothwendig. *Syn.* Opus; fatalis. *X. Voluntarius.* *Adv.* Aque, maximè, eo magis, vehementissimè, summè. *Ufus.* Necessarium est, quod imperatur; voluntarium, quod permittitur. *Leges fatales & necessitæ. Necessaria consecutio.* *V. Necessitas.*

Necesse, nothwendig. *Syn.* Necessum, necessarium, opus. *Adv.* Planè, quoddammodo, valde. *Phras.* Necesse erat id facere, dießes zu thun wäre nothwendig. *Causa* erat fatalis & necessarius, imposita mihi fuit necessitas id agendi; parandum erat necessitati; serviendum erat necessitati; necessitas me ad ea detruisit; ista experiri necessitas subigebat; coactus rerum necessitudine id suscepi; necessitudo, quæ timidos etiam, sortes reddit, eo me adiegit; necessitate adductus, compulsus id egi. *Necessitas* ultimum ac maximum telum hoc me adiecit; ultima necessitas, id ut facerem, admonuit, expressit; invitum hoc feci, & necessitate pressus, adstrictus, coactus. *Id factum, quod sic tempus & necessitas flugaret, quod sic usus preceperet, quod sic ratio postularet; consilium necessitas subiecit. Id facere necesse habui.* *Ufus.* *Comitas omnibus necesse est. Necesse non habui scribere. Necesse puto.* *V. Opus. Decet, Necessitas.*

Necessitas, tis, f. Nothwendigkeit. *Syn.* Necessitudo, fatum, vis. *Epi.* Crudelis,

divina, fatalis, honesti, magna, multa, nimia, nova, probabilis, summa, tanta. *Ufus.* 1. Necessitate pretius. Ea mihi necessitas obvenit. Necessitatis parere, servire. Necessitatem effugere. In rationem versa necessitas, man hat aus der Noth eine Tugend gemacht. 2. Vinculum, conjunctioque amoris, Liebe, Verbindung. Necessitatem, amicitiamque violare. *V. Necessè.*

Necessitudo, inis, f. freundschaftliche Vereiniung, Nothwendigkeit. *Syn.* Familiaritas, amicitia intima, consuetudo, conjunctio: necessitas. *Epi.* Absoluta, certissima, communis, conjuncta, interna, justa, levissima, magna, paterna, privata, recens, sanctior, singularis, summa, tanta, vetus, magna, nova, simplices, & absolutæ. *Phras.* Necessitudinem cum aliquo facere, vertrauliche Freundschaft mit einem machen. Coniungere necessitudinem cum aliquo; ad suam necessitudinem adungere aliquem; cum aliquo necessitudinem constituere; aliquem in necessitudinem recipere. *V. Amicitia.* *Ufus.* 1. Quos natura, aut voluntas necessitudine, aut benevolentia conjunxit. Vetus mihi cum illo necessitudo intercessit. Necessitudinem cum aliquo habere; colere, conservare necessitudinem. Necessitudine me attingit, er ist mir besreundet. 2. Necessitas, Nothwendigkeit. Necessitudo est, cui vi nulla obfisti potest. In necessitudinem causam conferre, sich mit der Nothwendigkeit entschuldigen.

Nec, ne, oder nicht. *Syn.* An non. *Ufus.* Sit nullum, nec ne, nescio.

Neco, as, avi, atum, are. umbringen. *Syn.* Necem affero: occido, interficio. *Adv.* Manifesto, rectè, acerbè, crudelissime. *Ufus.* Fama, verberibus aliquem necare. *V. Interficio, occido.*

Nectar, aris, n. Götter-Trank. *Syn.* Deorum immortalium potus.

Necto, is, nexui, nexum, ere, flecten, knüpfen. *Syn.* Conneceto, colligo. *Ufus.* Videri, quanta sit rerum series, ut alia ex aliis nectantur.

Nedum, zu geschweigen, nicht allein, noch viel weniger. *Syn.* Non modo, ne dicam, ut ne addam. *Ufus.* Optimis temporibus non potuere, nedum istis miseriis.

Nefandus, a, um. schändlich zu sagen. *Syn.* Nefarius, detestabilis.

Nefariè, lästerlich, schändlich. *Syn.* Turpiter, sceleratè. *Ufus.* Nefarie, libidinose, crudeliter etc.

Nefarius, a, um. lasterhaft. *Syn.* Sceleratus.

nefas, conſceleratus, ſceleſtus, impius.
Adv. Maxime. Uſus. Scelus nefarium
facere. V. Sceleratus.

Nefas, Schande, Ungebüßr. Syn. Scelus
deſtandam: non fas.)(Licet. Uſus.
Nefas dictu. Aiebat, id ſibi nefas eſſe.
Tu mihi nefas ceſſas.

Nefas, a, um. unziemlich. Syn. Nefa-
rius, impius, infelix. Uſus. Quæ augur
inſta, neſta, dura, vitioſa dixerit,
inſta, infectaque ſunt.

Negatio, æ, f. Laugnung. Vox technica.
Uſus. Deinde addant conjunctionum
negationem ſic: Non, ſi hoc eſt, & illud;
hoc item non, igitur illud.

Negatio, onis, f. Verneinung, Abſchlagung.
Syn. Inſectio. Uſus. Negatio, & inſe-
ctio ſæpi.

Neglectio, onis, f. Verſäumung, Vernach-
läßigung. Syn. Neglectus.)(Curatio.

Neglectus, ſis, m. Verachtung, Hintanſe-
hung, Vernachläßigung. Syn. Neglectio.
Uſus. Rem neglectui habere. V. Negligo.

Negligens, tis, g. o. nachläßig. Syn. So-
cors, indormiens, diſolatus.)(Solus,
duſus. Phraſ. Negligens eſt in rebus
ſuis, et ut ger nachläßig in ſeinen Ver-
richtungen. Rebus ſuis plane indormit;
ſecus eſt imperata; dormitat in re-
bus ſuis; ſæpi, indiligenter, oſcitans
agit omnia; cum maximo illum nego-
tiis circumſtent, ſædet & oſcitatur; ſe-
gniter, otioſe, negligenter agit omnia.
Negligentia, interia, pignora eſt incre-
ditum. V. Negliga. Uſus. Eum ſocors &
negligens natura tardavit.

Negligenter, liederlich, nachläßig. Syn.
Indiligenter, oſcitanter, pro cætera ſo-
cordia.

Negligentia, æ, f. Nachläßigkeit. Syn. In-
diligentia, pignora, ſocordia, inertia,
inertia.)(Diligentia. Eſt. Agreſſus &
inhumana, diligens, diſerta, non ingra-
ta, nira, plena, ſumma, turpis. Uſus.
Negligentia corrumpit animum. Fugere
agreſſum, & inhumanam negligentiam.
Negligentiæ ſe dedere. Negligentiæ lan-
guere, obtorpeſcere. V. Pignora.

Negligo, is, glexi, lectum, ere. verſäumen,
vernachläßigen, hintanſehen. Syn. Mit-
to, non curo, curare omitto; leviter ſe-
ro, diſſimulandum puto, contemno.)(
Curo. Adv. Omnino, maxime, neceſſe,
plane crudeliter. Phraſ. 1. Litteras olim
diligenter cultas nunc plane negligit, et
ſepet nullumque das Studiren ganz hinte-
ra. Litteras jam ad ſe nihil perſuadere

arbitratur; non laborat jam de paran-
 da doctrine fama; nec progrediens ſuam
 litteris rationem ullam ducit; nullum il-
 lum de litteris curia jam tangit; obd-
 ruit plane ad litteras. Fanſum in
 plane object; ſoluto & quieto in can-
 ſulantium ſtudiis agit animo; animo
 ad litterarum ſtudia eſt omiſſo; niſi de
 ſtudiis litterarum ſollicitus eſt. Litteras
 niſi penſi habet. Jacet, refrigit illa de-
 ſcendi labor. Oblivio litterarum cum
 capit; ſumma apud eum rei maxime ne-
 ceſſariæ incuria. Motam jam dudum re-
 miſit induſtriam. 2. Negligit officium
 ſuum, et ſorinet ſeinem Amte nicht nach.
 Ceſſat in officio; claudicat in officio;
 deſt officio, occaſioni, ſibi; cauſam
 ſeam ipſe prodit; cauſam ipſe ſeam da-
 mnat; abeſt illi cura, diligentia; re-
 miſſo ac languido eſt animo in rebus
 ſuis; languidus verſatur in opere. 3.
 Hæc omnia ſunt ab iis neglecta, das ſt
 alles vernachläßiget worden. Niſi obe-
 dienter curatum; id totum pro cætera
 ſocordia æctum; dimiſſa maximarum re-
 rum opportunitas; res tanta ex omnium
 cura eſt omiſſa. 4. Negligent, per me
 licet, ita commoda publica, memetipſum
 laſſen dieſe alles ſarren, was ſum ge-
 meinen Beſten dienet. Neglectus, per
 me licet, ſunt illis commoda publica;
 pedibus, per me licet, ita trahuntur;
 ſic jactura iſtorum omnium, & ſalutis
 communis oblivio capiat leviffimorum
 hominum pectora. Diſſolvantur inſti-
 tuta omnia, quibus ſaluti publicæ, cave-
 tur; obſervantur, & conſervantur. Ja-
 ceant leges, nutant majorum obſole-
 ſcant, turgent honorum civium ſtudia,
 langueant, ſeneſcant: ego iſta nec mo-
 veo, nec curo. Villa habeantur, ſus-
 que deque habeantur publica commoda,
 ego ne manum quidem vertam. 5. Adeo-
 ne negligis ſiniſtram famam? ſo achteſi du-
 dam ſo wenig, was man Uebels von dir
 redet? adeone parum abhorres ſiniſtram
 de te famam? adeone parvi facis? adeo-
 ne parum penſi tibi eſt; nihil igitur penſi
 habes, nihil laboras; nihil ad te perti-
 nere artituras, quis hominum de te ſer-
 mo ſit? adeone famam abjeciſti? adeo-
 nec bonæ, nec ſineſtræ famæ cura, co-
 gnatioque te tangit ulla? Uſus. Exem-
 pla majorum, leges, autoritatem ſena-
 tus, religiones, jura publica neglexiſti.
 V. Piger.

Nego, as, avi, arum, are. laugnen, ab-
ſprechen, verneinen. Syn. Inſector, ab-
nao, denego, recuſo.)(Affirmo, fateor,
promitto. Adv. Ad extremum, b, a, ja-
cunde, liquido, omnino, moleſtius,
palam, plane, præciſe, proſus recte;
valde, verus, usquam, vulgo. Phraſ. 1.
Ne-

lucis, vomit. Totos dies in caupona de-
lucit, ad vesperum perpotat, peigræ-
catur, voluptati obsequitur. V. *Consumo*,
luxuria.

Neptis, is, f. Entelin. Syn. Ex filio vel
filia nata.

Neptunus, i, m. Meer-Gott. Syn. Ma-
ris Deus.

Nequam, g. o. Schall, Lotterbube, Böß-
wicht. Syn. Homo nihili, improbus, in-
famis. Phras. Homo nequam &
improbus, ein böshafter Mensch. Bipe-
dum nequissimus, quo inertior nemo,
reus ignavior proferri potest. Nemo
et unquam inventus tam profligatus,
tam perditus, tam ab omni non modo
honestate, sed etiam simulatione hone-
statis remotus, relictus. Quæ nota do-
let ex turpitudine non inulta est vitæ
est Nequissimus omnium, qui sunt, qui
esse unquam fecere, mortaliū. Officina
nequitiæ, diversorium omnium flagitio-
rum. V. *Malus*, *Nequitia*, *Improbis*.

Nequaquam, keineswegs, gar nicht, mit
keinem. Syn. Nullo pacto, nulla ex par-
te, haudquaquam, nequaquam;
penam, minime verò; fabule.
Nequaquam illud præterire pos-
sum, quod &c.

Neque, weder, noch. Syn. Nec. *Uusus*. Ne-
que tunc peccavi, neque modo.

Nequeo, is, ivi, ire. nicht können. Syn.
Non possum, non habeo, quan-
tum admodum & integrum mihi non est. *Uusus*.
Illud præterire nequeo. V. *Possim*.

Nequidquam, vergeblich, umsonst. Syn.
Inanis. *Uusus*. Ea res mihi nequidquam
angorem attulit.

Nequiter, böshafter Weise. *Uusus*. Ille pra-
vè, cupit, nequiter egit.

Nequitia, ce, f. Schalkheit, Muthwillen,
Bosheit. Syn. Flagitium, malitia, mer-
ita. Phras. Infamis, perditus,
infamis, turpis, vitiosus. *Uusus*. Homo
lingulari nequitia præditus, Summa ne-
quitia & libidinum infamia. Officina
nequitiae. V. *Malus*, *Nequam*, *Improbis*.

Nervus, fräftig, nachdrücklich. Syn. Eni-
gh, fortiter, valde, firmiter. *Uusus*. Ner-
vose disserere.

Nervosus, a, um. fräftig. Syn. Fortis, ro-
bustus. Phras. Disolutus. *Uusus*. Quis Ar-
bitratur nervosior?

Nervus, i, m. Spanner, Nerve. Syn.
Torus, vis, vires, robur. Epi. Foren-
honesti. *Uusus*. 1. Nervi in omni cor-
pus ducuntur. Nervorum implicatio
toto corpore pertinens. 2. Nervi Mufci,
Ealten. Nervi fidium ita sonant, ut à
digitis sunt pulli. 3. Virtus, vis robur,
Transl. Kräftig. Quantum in tuo ani-
mo roboris est, & nervorum! Conten-
dere, intendere, abhiter nervos omnes
in re aliqua, alle Kräfte anspannen.
Incidere nervos virtutis Reipublice, alle
Kräfte benehmen. Pecunia belli ner-
vus. Pecunia nervus rerum, die Seele
vom Handel und Wandel.

Nescio, is, ivi, itum, ire. nicht wissen. Syn.
Ignoro, sum ignarus, inscius sum & ru-
dis, id scientiam meam fugit, id latet me,
juxta cum ignarissimus ignoro. Phras. 1.
Quis vero id nescit? wer weiß es nicht?
quis in ea re adeo hospes? cujus aures
ita peregrinatus? quis omnia tam est
ignarus, tam rudis in Republica, tam ni-
hil de se cogitans? quem præterit, fu-
git? quem id fallere potest? Quis in sua
patria tam peregrinus est, & advenæ, ut
rem adeo vulgaram ignoret? Quis in
tanta ignoratione rerum omnium verita-
tur? Quis tantam laborat inscientiam, cui
id incompertum esse possit? 2. Quid
agam, nescio, ich weiß nicht, was ich zu
thun habe. Hæret aqua; nondum ha-
beo exploratam, aut explicatam ratio-
nem consilii mei; res necdum est ad fi-
quidum ratione perducta; sententia mi-
hi necdum stare potest; incertum mihi
est, quod fieri conveniat. 3. Nesciente
me factum est diebus istis gechehe, mir
unbewußt. Me ignaro, nec opinante;
me inscio; imprudente me; insciente me,
me inconsulto factum est. V. *Ignoro*. *Uusus*.
Nemo in eo, quod nescit, disertus esse
potest. Homo nescio quis. Nescio quid
timere videretur.

Nescius, a, um. unwissend. Syn. Inscius.
Uusus. Non eram nescius, quantum is &c.
ich wußte es wohl. V. *Ignarus*.

Neuter, ra, um. keiner aus beiden, keinem
Theile zugehörig. Syn. Indifferens, nulla-
rum partium, qui in neutram partem
movetur, medius, neutrius factionis par-
tis; qui medium quandam cursum tenet,
qui ancipitem se & medium gerit; qui
mihi magnopere ad utramque partem incli-
natur, qui ex ancipiti temporum muta-
tione pendet. à studio partium alienus.
Neutralis, zwig. (Alter, uterque). *Uusus*.
In neutram partem commoveri. Neuter
vestrum mihi carior est. Neuter anguis,
nec mas, nec femina.

Nequaquam, nicht, nichten, gar nicht. *Syn.* Nequaquam.

Neutrō, a. f. keinen Theil, oder Seiten. *Syn.* In neutram partem. *Ufus.* Tempus teritur neutrō inclinati spē.

Nex, necis, f. ewaltthätiger Tod. *Syn.* Mors violenta. *Ufus.* Necem sibi consciscere, sich selbst ermorden. Necem alteri afferre. V. Mors, Interficio, Occiso.

Nexum, i, n. vel Nexus, is, m. Band, Verbindenheit. *Syn.* Obligatio quaedam civilis. *Ufus.* Nexorum & principiorum multa sunt iura. Nexū obligari alicui. Nexum inire, se & corpore, & bonis devincire creditori, sich mit allem, was man ist, und hat, verbindlich machen. Nexū solutus, post dissolutum res alienum, nachdem die Schuld bezahlt worden.

Ni, wo nicht, wann nicht. *Syn.* Nisi. *Ufus.* Minum, ni domi est.

Nidor, oris, m. Geruch von etwqz. *Syn.* Odor rerum praesertim asurum. *Ufus.* In illo nidore ganearum tuarum.

Nidus, i, m. Nest. *Ufus.* Aves cubilia, nidosque fingunt, construunt, eosque, quam possunt, mollissime substernunt. Nidos ponere, texere.

Niger, ra. um. schwarz. *Syn.* Ater, attratus, fuscus.) *Albus.* Quae alba sunt, nigra dicere.

Nigror, oris, m. Schwärze. *Nigredo, vulg.* *Ufus.* Noctis exaequat nigror.

Nihil, nichts. *Syn.* Nihilum, nequidquam, non quidquam, nihil quidquam, nulla pars, ne pilus quidem. *Phras.* 1. Nihil penitus reliquit, et hat nichts übergelassen. Ne vestigium quidem rei est reliquam; regulam in urbe nullam reliquit; ne minimam quidem rem fecit reliquam; nec argenti scrupulum, nec umbram quidem; non modo granum nullum, sed ne paleam quidem, non glebam ulli reliquit; ne imago quidem veteris opulentiae nobis relicta est; nihilominus habemus ex tantis opibus. 2. Nihil de virtute habet, et hat gar nichts tugendliches an sich. Virtutem ne de facie quidem noscit; ne pilum quidem viri boni habet; ne umbram quidem honesti unquam vidit; prae virtutis ne vestigium quidem ullum superest. *Ufus.* Nihil potest fieri nec commodius, nec melius. Nihil tibi obligor. Illa nocte nihil aliud, praeterquam vigilatum est. Nihil ad rem. *Laus,* et ist mit dem andern nichts zu

vergleichen. Hostes nihil aliud, quam alunt. Homine n. nihil amplius, quam urbe submovit. Tene ego defraudem, cui ipsi nihil est in manu, selbst nichts haben.

Nihildum, noch nicht. *Syn.* Nihil adhuc, non adhuc, nondum quidquam.

Nihil, nichts, nichtemüdig. *Ufus.* Homine nihil. Nihil facere.

Nihilominus, Nunc minus, nichts desto weniger. *Syn.* Nihilominus.

Nihilum, i, n. nichts. R. ex ne & hilum. *Phras.* Omnia moriuntur, es wird alles zu Grunde gehen, ganzlich vernichtet werden. Omnia in nihilum occidunt, recidunt; ad nihilum venient; in nihilum rediguntur. *Ufus.* Ex nihilo orta sunt omnia; nihilo magis in discrimine es, ac ego. Nihilo magis, quam tu, certus sum. Pro nihilo ducere hominem, pro so hominem non putare, verachten.

Nil, nichts. *Syn.* Nil.

Nimbosus, a, um. regnerisch. *Ufus.* Ventus, nimbosus nimbosum.

Nimbus, i, m. Plaz. Regen. *Syn.* Imber, pluvia. *Ufus.* Nimbos, nubes, grandines. V. Imber.

Nimio, als zu viel. *Ufus.* Nimio plus te diligo.

Nimiope, gar sehr. *Syn.* Maximope. *Ufus.* Nimiope adhaec me uolunt.

Nimirum, nehmlich. *Syn.* Nampe, scilicet, videlicet. *Ufus.* Hoc nimirum est illud &c.

Nimius, vel Nimium, gar zu viel. *Syn.* Immoderate, extra modum, praeter modum, ultra quam satis est, ultra justum, plus aequo, nimiope, nimio plus. *Phras.* 1. Nimis in dicendo longus es, du bist gar zu weitläufig im Reden. Nimius es in dicendo; praeter modum profusus es in dicendo; nimis progrediens in dicendo; satietate enecas audientes; est quaedam in te dicendi exuberantia; immoderatione verborum effertis; immoderata, immensa, infinita est tua oratio; modum excedis, excedens in dicendo; profusum dicendi genus sequeris; abuteris patientia auditorum; styli luxuriam depasceas, nimia teceas, oportet. 2. Potentia nimis magna, eine gar zu große Macht. Magnitudine jam laborat sua; vires praepotens populi sese ipse conficiunt. *Ufus.* Nimis ostendit nimium, quini patitur. Sed hoc nimis requiro. Ne quid nimis. *Prov.* Nimis insidiarum. Nimis valde.

Nimius, a, um. gar zu viel, übermäßig. *Syn.* Immoderatus, immodicus, im-

perans, plus æquò, nimio plus, nimis magnus &c.)(*Modicus*. *Ufus*. Nul- lum ego in re tanta diligentiam nimiam pro. Nihilus animi, imperii. Nimio plus mobilia ingenia. Nihilus in decer- nendis præmiis, & tanquam prodigus. V. *Nimus*.

Nitro, is, *ninxi*, ere. vel *Ningit*, eß *schnepet*. *Ufus*. Totò ningit æthere. V. *Nix*.

Ni, no nicht, wann nicht. *Syn*. Ni, si non, nisi si, quod nisi; præter, præter- quam. *Ufus*. Veniam, nisi impeditus ero. Nisi si se fortè jactat. Quem enim senatus, nisi me commendavit? Cur id respicis, nisi quod turpe est? Si aliud fecerunt, nisi rem retulerunt, reme satis fuit, illis gratias agi?

Nix, is, m. Bemühung, Vorhaben, Un- ternehmung. *Syn*. Conatus, gressus. *Ufus*. Pedetentini ire, & sedatò nixu. V. *Conor*, labor.

Nidula, æ, f. Feld-Maus. *Muris* genus agrestis.

Niteo, es, vi, ère. glänzen, schimmern. *Syn*. Splendeo, nitescio, floreo.)(*Squa- lio*, oboleſco. *Arv*. Valdè. *Ufus*. Ni- tet oratio. Uguentis nitet. V. *Splendeo*.

Nitescio, is, ere. glänzen. *Syn*. Niteo. *Ufus*. Cælum nitescit.

Nitida, schön. *Syn*. Splendidè, eleganter.

Nitidus, a, um. schön, sauber, glänzend. *Syn*. Nitens, cultus.)(*Incultus*, horri- dus, agrestis. *Ufus*. Verba, oratio nitida. Pero capillò nitidus. Nitida colles, cam- pi. V. *Cultus*.

Nitor, oris, m. Bieder, Glanz. *Syn*. Cultus, munditia.)(*Squalor*. *Epi*. Na- turalis, non fectus, nimius, parilis. *Ufus*. Inest in eo naturalis nitor, non fu- ctus. Ejus nitor urbis usum illustrat. Latus ejus purpuram, & nitorem cor- poris.

Nitor, eris, nixus, vel nixus sum, niti, sich bemühen, unterfangen, an etwas sich halten. *Syn*. Initor, conitor, admi- tor: saleor, confido, pendeo, innitor. *Phras*. Salus nostra in illo nititur, um- sit non gründet sich auf ihn. Salus publica unius hominis incolumitate conunetur; ex unius vita vita pendet; unius consilio ac præsidi- o Republica nititur. Ex unius viri con- fido, auctoritate, gratia suspensæ sunt omnium salutem rationes. V. *Innitor*.

Ufus. 1. Ad immortalitatem nominis niti. Consilio, studio, labore omni nitescat. 2. *Innitor*, sustentor, sich an etwas halten. Egone hujus pecudis consilio, ut præti- dio niterer? Divinatio conjecturæ niti- tur. Sustentamus nos, ac omni spe ni- temur. V. *Conor*, laboro.

Nivalis, e. schneepicht. *Syn*. Nive plenus. *Ufus*. Tumuli nivales, dies nivalis.

Niveus, a, um. Schnee-weiß. *Ufus*. Can- dor niveus.

Nivosus, a, um. * schneepicht. *Ufus*. Ni- vosa grando.

Nix, nivis, f. Schnee. *Phras*. Omnia erant plena nivibus, es war alles vol- ler Schnee. Densam procella nivem effuderat; nives omnia oppleverant; iter perpetuo oblitum erat nivibus, quas frigoris vis gelu adstrinxerat; prata erant albi nive obruta; cumulata nive tecta laborant. *Ufus*. Risi ni- vem atram. Nix vento cumulata ingre- dientes fatigabat.

Nixus, us, m. Bemühung. *Syn*. Nixus. *Ufus*. 1. Ma no nixu aggredi aliquem. 2. Partus, gebären, Kindes-Wehe. Fortum acerbo nixu edere.

No, as, are. schwimmen. *Syn*. Nato. *Ufus*. Natura bestias nantes aquarum incolas esse voluit. V. *Nato*.

Nobilis, e. edel. *Syn*. Clarus, insignis, genere nobili natus, honesto, summo loco natus, bono loco natus, clarissimo patre satus, vel natus; non ignobili, equestri loco, nobilissima familia, incly- tis avis, seu majoribus natus; stirpe anti- quissima, in summa familia ortus; natus in antiquissima, amplissimaque familia; bonis parentibus, ampla & honesta fa- milia editus; generosa stirpe profectus; honestissimus, & nobilissimi generis; gene- rosus, non ignobilis, non obscurus, in ve- teri dignitate, fortunæque natus; genere insignis; vir honestissimæ imaginis, vete- ris prosapie, multarum imaginum; de summo loco; prognatus genere summo, & summis divitiis; clarus genere; incly- tus nobilitate; nobilitate fiorens, præ- cellens; regali sanguine creatus; re- gio summe ortus; vir honoratissimæ imaginis.)(*Obscurus*, ignob. *Phras*. 1. Nobilis est, er ist von gutem Adel. Domestico summo genere est; inter populares nobilitas illi & opes eni- gent; nobilitatem generis summam ha- bet; antiquo genere in spem magnæ fortune genus est; antiquitate gene- ris,

ris, & gloriâ maiorum floret; multas, insignisque familias paternâ nobilitate complexus est; multi claritudine generis, illustri sanguine est; maiorum commendatione insignis est. 2. Maternâ stirpe non est nobilis, er ist von mütterlicher Seite nicht von Adel. Maternô genere impar est; paterno summo genere, materno humili atque obscuro. 3. Nobilis novus, *vulg.* ein neuer Edelmann. Homo novus; unâ imagine nobilis; per se cognitus, nullâ maiorum commendatione; nullis imaginibus decorus; qui sibi omnia a fortunæ incrementa, vel ornamenta debet; qui nobilitatis insignia primus in familiam invexit; splendorem generi suo accersit; natus suos novo dignitatis splendore illustravit. 4. Nobilibus adscriptus est, er ist in den Adel erhoben worden. In nobilium ordinem adscriptus, adiectus, adlectus, cooptatus est; inter nobiles lectus est; nobilitatis iure, ac prerogativâ donatus, ornatus est; collata est illi dignitas equestris. *Ufus.* Vir inter suos illustris, ac nobilis. Nequaquam tam genere insignes, quam virtutis nobiles. Ex pietate nobilis & clarus. V. *Familia, Genus, Generosus.*

Nobilitas, tis, f. der Adel. *Syn.* Claritas, antiquitas, dignitas generis; vetustas familie; splendor, claritudo generis.)(*Lenobilitas.* *Epi.* Excellens, clarissima, gloriosa, immanis, integra, innocens, major, novior, par, præclara, præstant, summa, tanta, vera, insignis, princeps, illustris, antiqua, nulli secunda, ingenua, obscurior. *Ufus.* Nobilitate florere, præcellere. Ad memoriam laudum domesticarum, & illustrandam nobilitatem tuam. V. *Genus, Nobilis.*

Nobilitas, as, avi, atum, are. berühmte machen. *Syn.* Illustro, orno, celebros. *Ufus.* Potest, & opifices post mortem nobilitati volunt. Nobilitatus multitudinem rerum gestarum. Spectata & nobilitata viri virtus. V. *Illustratio, Nobilis.*

Nocens, tis, g. o. schädlich, schuldig. *Syn.* Noxius.)(*Innocens.* *Ufus.* Reus nocens. Libido hominum pestiferorum, & nocentissimorum. V. *Reus.*

Nocet, es, ui, itum, ére. schaden, schädlich fern. *Syn.* Officio, obito, fraudi sum, damnum assero, infero, detrimentum sum, detrimentum assero, incommodo afficio, calamitatem importo, malum aliquid inveho. *Adv.* Ineptè, leviter, modice, quam minimam. *Ufus.* Non licet, si comodi causa nocere alteri. Nil nocuerit, si cum Balbo fueris locutus. V. *Dammum, aut. me tam, i. conmodum, i. conmodo.*

Noctua, æ, f. Nacht-Eule. *Syn.* Noctua Athenas mittere. *Pior.*

Noctua, nächtlicher Weise. *Syn.* Nocturno tempore, in tenebris, nocte. *Ufus.* Noctu, an interdiu. V. *Nox.*

Noctuabundus, a, um. zu Nacht herum wanderend. *Syn.* De multa nocte ambulans.

Nocturnus, a, um. nächtlich.)(*Diurnus.* *Ufus.* Nocturni, diurnique labores. *Put.* nocturnus.

Nodosus, a, um. * Knoticht, knorricht. *Syn.* Quod multos habet nodos.

Nodus, i, m. Knote, Knopf. *Syn.* Colligatio, vinculum. *Epi.* Aternus, difficilis, magnus, cælestis. *Ufus.* 1. Amabilissimus nodus amicitiae. Adstrictum pluribus nodis in semetipsos implicatis, & celantibus nexus. Solvere, explicare nodum, cujus nexus, unde inciperet, quove se conderet, nec ratione, nec visu percipi poterat. 2. Difficilis ad explicandum locus, res, questio, eine Frage, oder Sache, aus welcher hart zu kommen ist. Incideramus in nodum difficilem. Dum hic nodus expediatur. Inopia rei frumentarie magnus in Republica nodus.

Nolo, non vis, nolui, nolle. nicht wollen. *Syn.* Non volo, non lit et, negligo. *Adv.* Minime, omnino, plane, prorsus, valde. *Phras.* 1. Nolo in hoc negotio ultra progredi, ich will in dieser Sache nicht weiter fortfahren. Totum simul consilium abieci; non committam, ut magis eo negotio implicer; studeo effugere, quod male ceptum est, negotium; parco longiori labori; animum posthac talibus curis vacuum, & integrum servabo; ejusmodi negotiis ultra me non dabo; avertatur plane animus, abnuat deinceps illam procurationem. Nego me progressurum, atque in hoc persistabo, neque restituentem quisquam, ac tergiversantem ad aliud consilium triduxerit. Tædet me illorum laborum, ac poenitet. 2. Pactiones tam inhonestas nolo, ich will einen so schändlichen Vertrag nicht eingehen. Non recipio pactiones tam abominas honestas mea, aspernatur, repellit; ab his pactionibus infamia me rejicit; si habeam, quibus se prolantur, pactiones, ego animum non inducam, ut ad eas conditiones descendam. Absum à tam turpi pactione longissime, neque me unquam ad paciscendum dabo. *Ufus.* Noli putare, cave existimes, glaube es nur nicht. V. *Latens.*

Nomen, inis, n. *Nahme, Ruhm, Ursache, Verwendungs, Schuld.* Syn. Vocabulum, appellatio: causa, titulus: debitum, fama, existimatio. *Idem.* Aeternum, alienum, ambiguum, amantissimum, amplissimum, aureum, carum, certum, clarum, bonum, commune, consulare, contrarium, divinum, divulgatum, dulce, durum, falsum, fastid, finitimum, frumentarium, geminum, gratissimum, gravans, grave, honestum, hostile, illustre, inane, inauditum, incolume, infimum, inimicum, invidiosum, invisum, leve, magnum; miserum, molle, molestum, nobile, notum, novum, obscurum, paternum, patrium, perditum, plenum, populare, pulchrum, recens, regale, regium, sanctum, splendidum, triste, vitium, vitiosum, usitatum, vulgare. *Apologia, laeta.* *Phras.* 1. Nomen a victa Africa habet Africanus, Africanus scipio hat seinen *Nahmen* von dem überwundenen Africa bekommen. Africanus i sua victoria nomen traxit, invenit, reperit, adeptus est; cognomen ex victoria invenit, cepit; appellationem a victa Africa traxit; Africano nomen a victoria inditum est; e victa Africa sumpsit, consecutus est; cognomen Africani cum victoria insignibus ex Africæ spoliis induit; cognomen Africani ex Africa devicta adscriptum est; Africani nomen a victa Africa obtinuit, meruit. Africa devicta Scipioni nomen dedit; cognomen fecit; titulum Africani adscripsit, adiecit. 2. Hoc nomen habet, alio perisset ex. Hoc nomine est; hoc illi nomen est; hoc illi nomen inditum; hoc illi cognomentum est; hoc nomine salatur, nuncupatur, appellatur. *Vid. Nomen.* 3. Saluta illum meo nomine, grüße ihn in meinem *Nahmen*. Verbis meis die salutem homini; ex me saluta hominem; salvero illum verbis meis iube. 4. Nomen sine re habeat, sie haben den Titel solcher Würden, nicht aber die Sache selber. Honorum vocabula habent, non dignitatis insignia; in amplissimis honorum nominibus, non modo dignitas nulla est, sed & fama deformitas. Honoris inane nomen gerunt. Non tam solido, quam specioso nomine Consules appellantur. *Ussus.* 1. Nomina nova rebus novis ponenda, imponenda, danda. Res novæ nomine etiam novo appellandæ, designandæ, notandæ. Hoc, puto, nomine est. Meo Nam nomine roges velim. 2. Causa, titulus, Ursache, Titel, Verwendungs. Greci multis nominibus reprehendunt. Nomen Reipublicæ nullum laborem deflagere. Voluptatis nomine omnia facere. Eo nomine nihil de fortuna queri possum. Iste severitatis nomen barba-

ris tuis moribus prætendis. 3. *D. L. L.* *Nomen, Schuld.* Nomina facere. Nomina exigere. Nomen solvere, expedire, explicare, expungere, de tabula tollere, Schulden zahlen. Decem milia in nominibus habeo, in numerato nihil; ich habe 10000 Gulden in Schuld-Briefen, in baarem Gelde nichts. 4. Fama, existimatio, autoritas, Ansehen, Ruhm, grosser *Nahme*. Clarum nomen capere consequi, adipisci, obtinere, habere. Viger, floret invictum ejus nomen. Ejus nomen nulla vetustas delebit, exstinguet, obscurabit. 5. Ad rem belicam, in Kriegs-Sachen. In militiam nomen dare. Nomina profiteri. Ad nomen respondere. Nomen alicujus accipere, sich unterhalten lassen. V. *Debum, Is, fama, Detrabo, Gloria.*

Nomenclatio, onis, f. Benennung. Syn. Appellatio, nominatio.

Nomenclator, oris, m. Benenner. Syn. Servus, monitor, qui civium nomina tenebat, ses noverat.

Nominatum, mit *Nahmen*, namentlich. *(Generativus, Ussus.* Nominatum honore aliquo excludi. Nominatum appellare.

Nominatio, onis, f. Benennung. *Ussus.* Facere nominationem alicujus, einen zu einem *Namen* benennen.

Nomino, as, avi, atum, are. nennen, benennen. Syn. Appello, nuncupo, voco, nomen pono, impono; nominare appello, compello; verbo noto, certo nomine noto. *Arv.* Accipimus, beac, brevi, imperite; iterum, melius, preclare, verè. *Phras.* 1. Filium suum Ascanium nominari voluit, er hat wollen, sein Sohn solle Ascanio heissen. Parens Ascanio filio nomen dixit, edidit; Ascanio nomen dedit, indidit; Ascani nomine filium prædicari & nominari voluit; Ascanium nuncupari voluit; Ascanio ut nomen esset filio, vel Ascanius ut illi nomen esset; Ascanium salutare voluit; Ascanium filio nomen dixit, edidit. 2. Virgilius, opus de agrorum cultu Georgica nominavit, Virgilius hat sein Buch von dem Ackerbau Georgica genennet. Georgica inscripsit, nuncupari voluit; Georgicorum titulum ferre, habere voluit; Georgicorum appellationem dedit, indidit libris suis; Georgicorum nomine insignivit; Georgicorum nomine prodire, circumferri, legi voluit. *Idem.* Rem tuam certo, ac proprio nomine nominare. Brutus, quem ego honoris causa no. V. *Nomen.*

Non, nicht, nit. *Syn.* Haud, neutiquam, haud quaquam, minus. *Phras.* Non est opus tibi monitore, du hast keinen Mahner nöthigen. Nihil admonendus es; nihil est, quod te admo-
neam; neque est, te monere; facies, et-
iamsi nullus moneam; quis est tam de-
mens, quin sentiat, monitore tibi haud
opus esse. *Ufus.* Non enim, si mundus
non erat, DEUS non erat. Non ita
valde cupio.

Nonagesimus, s, a, um. der neunzigste.
Nonus, arum, f. der fünfte, oder siebende
Tag im Monat.

Nonages, neunzigmal.

Nonaginta, neunzig.

Nondum, noch nicht. *Syn.* Needum, ne-
que dum, neque etiam dum, nihil dum,
etiam nunc non, non adhuc. *Ufus.*
Nondum scit rem pater.

Nongenti, x, a, te neunhundert.

Nonne? ob nicht? *Syn.* An non? *Ufus.*
Nonne ita est? nonne oportuit præ-
scire ne?

Nonnulli, in etiam, etlicher massen, zum
Theil. *Syn.* Aliquantum. *Ufus.* Non-
nulli commoveor.

Nonnulli s, a, um. ein-er, etlicher. *Ufus.*
Nonnulli honor. Nonnulli dicunt.

Nonnunquam, bi. weilen. *Syn.* Aliquando,
interdum; est, cum &c.

Nonus, a, um. der neunde.

Norma, æ, f. Richtschnur, Regel, Win-
selmaas. *R. à γράμμα.* *Syn.* Lex,
regula, præscriptum. *Epi.* Acerrima
certa, naturalis. *Ufus.* Non hæc sunt

Philosophorum acerrima regula, ac nor-
ma dirigenda. Natura est norma legis.

Nor est Epicurus ad istam normam sa-
piens. Plura homines judicant odio,
aut amore, quam veritate, aut præ-
scripto, aut rationis norma aliqua. *V.*
Regula.

Nosco, is, novi, notum, ere. kennen, er-
kennen. *R. à γινώσκω.* *Syn.* Co-

gnosco, cognitum, notum perspectum
habeo, notitiam rei habeo, perspicio,
comprehendo. *Adv.* Bene, funditus,
omnino, paululum, modo, planè, peni-
tus, probe, pulchrè, rectè, satis. *Phras.*
Nosce bene adolescentem illum, ich
kenne ihn gar gut. Ita mihi notus est, ut
sentiam ejus, & naturam planè perspex-
erim: pertractatas penitus, perceptisque
res illius habeo; pulchrè novi homi-
nem; nihil ignoro rerum ejus; sensus
eius omnes cognitos habeo, & peripe-
ctos; ingenium hominis, & mores pro-
bè optimè teneo; animi ejus igna-
rum sum. *V.* Notus, intelligo. *Ufus.* Ju-
nos Pythius Apollo noscere no-

ipfos. Non leges civitatis, non jura no-
vit. Si Cæsarem bene novi, is est,
qui &c.

Noster, a, um. unser. *Ufus.* Noster est.
Noster socer, video, venit.

Nostras, aus, g. o. unserig. *Syn.* Noster,
nostræ gentis; consuetudinis, aus, se-
ctæ. *Ufus.* Capior saceris maxime no-
stratibus. Nostratia verba.

Nota, æ, f. Zeichen, Anmerkung. *Syn.*
Signum, insigne, vest. um; infamia,
dedecus, ignominia. *Epi.* Certa, fides,
insignis, iusta, melior, quasi notata,
propria, sempiterna, turpis, certæ, in-
scriptæ, insignite, optimæ, tenes, ob-
scuræ, verisimiles, verulinx. *Phras.* 1.
Notam incurrit, er ist übel ankommen.
In dedecus incurrit; nota inustus est;
in reprehensiones hominum incurrit;
reprehensionem non effugit. *V.* Re-
prehensio. *Ufus.* 1. Nomina sunt tan-
quam rerum notæ. Ego illum de me-
liori nota commendavi. Optima notæ
homo. 2. Infamia, ignominia, dedecus;
Schand-Fleck, übler Name. Quæ no-
ta domesticæ turpitudinis non est inu-
sta, vitæ tuæ? quod dedecus hæret in-
famix? Notam incurrit alicui. Censo-
ris severitatis nota inustus. 3. Signum
citra, vulg. Zeichen, Ziffer. Notam ap-
ponere ad malum verum. Epistolæ no-
tam opponam, quæ mihi tecum con-
venit. *V.* Signum.

Notabilis, e. merkwürdig. *Syn.* Insignis,
conspicuis, conspicuentibus. *Ufus.* Si
exitu notabili concluduntur.

Notatio, onis, f. Bezeichnung, Bemerk.
Syn. Etymologia, interpretatio nomi-
nis, observatio. *Ufus.* 1. Notatio na-
turæ peperit artem. Diligens notatio
imaginum. 2. Castigatio, Beirathung.
Notatio censoria.

Notitia, æ, f. Kunde, Wissenschaft.
Syn. Notio, cognitio, prudentia. *Epi.*
Dura, nova. *Ufus.* Nullum animal præ-
ter hominem DEI notitiam habet. Na-
tura ingenuit nobis notitias rerum plu-
rimarum. Notitia rerum definiendo
aperienda est.

Notio, onis, f. Kunde, Bedeutung.
Syn. Cognitio, intelligentia, notitia,
significatio. *Epi.* Certa, complicata,
naturalis, atque insita. Communes, in-
formata, consignata. *Ufus.* Notiones
rerum animis imprimuntur; è quibus
non principia solum, sed latiores quæ-
dam ad rationem inveniendam vice
aperiuntur. Notionem rei capio, ac
intelligentiam. Insita, & quasi con-
signata in animis notiones. Informa-
ta, impressa est in animo DEI notio.
Rerum omnium quasi adumbratas in-
telligentias, seu notiones mente con-
ci-

cipit. Haec verbo *Beatus* tubicini e-
ro. *gravissima*, dieses Wort *Seelig*
hat eine sehr wichtige Bedeutung.

Novo, as, avi, tum, are. merken, be-
zeichnen. *Syn.* *Observo*, animadver-
to: signo. *Adv.* *Asperè*, insigniter,
maximè, scienter, turpiter, serò, sepa-
ratim. *Phras.* *Notanda sunt*, quæ in
Autoribus leguntur, man muß es auf-
schreiben, was man in Büchern liest.
In adversaria referenda sunt; notatis
autorum locis memoræ consulendum
est; exsententia quædam ex autori-
bus sunt, & in adversaria transferen-
da; excerptenda quæcumque & in char-
tis consignanda. *Ufus.* 1. *Hec vul-
gè quæ notat*, dieses merkt der Pöbel
sich. *Notare locum, tempus.* Mul-
ta diebus ille notavit. 2. *igno, in-
uo*, andeuten, bezeichnen. *Notare res
novas nominibus.* id præcipuè notavi,
& descriptum tibi misi. 3. *Ignominia
inficere, reprehendere, zu Schanden ma-
chen.* Aliquem dedecore, macula, igno-
minia notare. Eum Centiores fuit no-
mine notantur.

Notus, a, um. bekannt. *Syn.* *Cognitus*,
pervulgatus, exploratus, manifestus, re-
fatus, quod omnibus patet, quod tene-
tur, omnium sermone celebratus. *(Ignor-
ant.) Adv.* *Maturius, positius, sanè.*
Phras. 1. *Nihil mihi notum asseram*, ich
werde nichts herbringen, als was ohne
dem bekannt ist. *Quæ minime sunt
obscura, quæ pervulgata, ac toti populo
testata, quæ planè perspecta, cognita,
explorata habemus, asseram.* Ea, quæ
jam decantata, quæ in medio posita, de
quibus inter omnes constat, commemor-
abo. *Res, quæ in omnium sermone
verantur, hoc loco asseram.* 2. *Res
est nota, die Sache ist Welt bekannt.*
*Res est tam illustris, & ante oculos
posita, ut ne recensenda quidem vi-
deatur.* *Res in consensu est; pro
explorato habetur; res est omnium
sermone celebrata, & quasi majoribus
rebus proposita; res est constante
sua notissima: res est consensu &
manifesta; decantata fabula est, &
tota urbe celeberrima.* In re veri-
tate celebratissima sermone omnium. *Ufus.*
Certa res est, & tota Sicilia notissima.
Notus est tractatusque locus. *Res nota
est, atque apud omnes pervulgata.* V.
Nosce.

Novacula, æ, f. Scheermesser. *Syn.* *Cal-
ter toniorius.* *Ufus.* *Veniari in acie no-
vacule, in præcursu discrimini, in
augenschenlicher Gefahr seyn.*

Novè, neu. *Ufus.* *Nequid ambigue, ne-
quid novè dicamus.*

Novellus, a, um. neu. *(Vetus. Ufus.*
Arboras novellæ.

Novem, neune.

Novendialis, e. neun-tägig. *Ufus.* *Sacrum
novendiale. Ferie novendiales.*

Noverca, æ, f. Stief-Mutter. *Ufus.* *No-
verca filii.*

Novissimè, unfrucht, jüngst. *Syn.* *Ni-
parrimè, postremo.* *Ufus.* *Primum dein-
de, novissimè.* V. *Nuper.*

Novissimus, a, um. der letzte, neulichste.
Syn. *Postremus.* *(Primus. Ufus.* *No-
vissimus ego in castra veni.*

Novitas, atis, f. Neuigkeit. *Syn.* *Novæ rei
ratio, conditio.* *(Vetus. Phras.* *No-
vitata animas, du hast gern eine Neuig-
keit.* *Novitatus amans, studiosus es; re-
rum novarum cupidus es; novitati stu-
dius; novis rebus si des; delectat te sta-
tus hic novus.* *Ufus.* *Magnam cupidi-
tatem hominibus injicit novitas. Novi-
tate ad causas inquirendas excitatur.*
Commovit me ea novitas.

Novitius, ii, m. Neuling, Anfänger. *Syn.*
Novus. *Phras.* *Novitius sacri Ordinis,
eius Ordinis Novit.* 1. 2. *Tyro religio-
sus; in tyrocinium nuper cooptatus;
qui nuper nomen dedit in religiosam
militiam, in sacram Familiam; nuper
inter S. Ordinis tyrones adscriptus, ad-
lectus.* V. *Tyro, Tyrocinium.* *Ufus.*
*Syrus, nescio quis, de genere novitio-
rum factus Consul.*

Novo, as, avi, atum, are. erneuern. *Syn.*
Innovo. *Ufus.* *Verba novandas ipsi.*
Malta novare volebant. V. *Reparo.*

Novus, nova, novum. neu. R. à νέος,

Syn. *Recens, inauditus, inusitatus, per
se cognitus, à se ortus, monstri similis,
periculosus, inopinatus, præter consue-
tudinem, nuperus.* *(Vetus. Adv.* *Pla-
nè, omnino.* *Phras.* 1. *Bona nova assero*,
ich bringe dir gute Zeitung. 2. *Læ-
ta apporto omnia; exoptatum nuncium
asserō; læta narro, ac prospera.* 3. *Tri-
stia nova assero, du bringst üble Zeitung.*
*Tristes assero nuncios; malum appor-
tas; narrando enetas.* 3. *Sunt nova
incerta, ut es secundum ungenosse Zeit-
tungen.* *Rumores sunt incerti; rumor
sine auctore; rumores temere sine
illis*

ullis auctoribus orti; nuntii non-optimis autoribus; rumores temere, incertis auctoribus vulgati. 4. Nova afferens incredibilia, das senud unglaubliche Zeitungen, so du erzehlest. Monstra narras; ficti sermones, conficti rumusculi sunt, quos tu nuncias; res narras fidem non habituras; monstri simile est, quod narras; portenta narras. V. *Nuncius*. *Uusus*. Novum id, & admirabile. Hoc mihi planè novum accidit, ac prae er opinione. Numquid processit ad forum hodie novis Rebus novis studere. *Noxa*, *male*. Zeitung, geschriebene Zeitung. Commentarii rerum novarum, commentarii rerum urbanarum, vel publicarum; Ephemerides rerum novarum.

Nox, *noctis*, f. Nacht. R. a νύξ, νυκτός.

Syn. Tenebrae. *Epi.* Acerbissima, caeca, propè extrema, hyberna, obseura, atra, serena, ianua, funella, luctuosa, inimpetosa, praecipua, longa, proxima, melior, multa, impeterna, socia, stellata, noctes contractiones, kurze Nächte. *Phras.* 1. De nocte ad me venit, er ist ben der Nacht zu mir gekommen. Multa nocte, intempesta nocte, concubina nocte, media nocte, medio noctis silentio, provecta jam nocte, adulta jam nocte ad me venit; cum jam multum noctis processisset; noctis silentio, quod tempus mortales altissimo somno premit, ad me accessit; intempeste noctis silentio, profunda jam nocte ad me venit. 2. Nocte ingruente, ben eingehender Nacht. Nocte appetente nocte prima; sub primam facem; intendentibus se primis tenebris; primoribus noctis tenebris; cum jam terras nox opprimeret; primæ noctis silentio. 3. Studere in seram noctem, in die späte Nacht hinein studieren. Producere ad multam noctem litterarum studia; in seram noctis lucubrare aliquod operis; lucubrationes in multam noctem extrahere; bonam partem noctis ad elucubrandos commentarios assumere; bonam noctis partem in litterarum studiis ponere, collocare. 4. Nox me oppressit, die Nacht hat mich auf der Stube überfallen. Proxima noctem nox oppressit; itineris pars magna in noctem conjuncta est. 5. Toto nocte profectus est, er ist die ganze Nacht gereiset. Nullam partem noctis intermisit; ea nocte continenter profectus est; iter totam eam noctem tenuit. *Uusus* 1. Ipsa terra ianua soli officiens noctem efficit. Sermo in seram noctis extractus. Noctes atque dies. Nocte ad me venit. 2. Trans.

Noctem robis etiam clavis offundere, das, was klar ist, verdunkeln.

Noxa, *æ*, f. Schuld, Schade. *Syn.* Culpa, noxia. *Epi.* Minima. *Uusus*. In noxa esse; extra noxam esse. Eximere noxae aliquem. Noxae dedere aliquem, einen zur Strafe ziehen. Sine noxa esse. V. *Culpa*, *Crimen*.

Noxia, *æ*, f. Mißhandlung, Unthat. *Syn.* Noxa, culpa, crimen. *Uusus*. Calligare aliquem ob meritam noxiam. Noxae poena par esto.

Noxius, *æ*, um. schädlich. *Syn.* Malus, perniciosus. *Uusus*. Noxius civis coercetur.

Nubecula, *æ*, f. Wölklein. *Uusus*. Frontis tuæ nubeculam pertinecnam?

Nubes, *is*, f. Wolle. R. a νεφός, νεφέλη, *Nubes*. *Syn.* Concretae in aere vapor. *Epi.* Opaca, atra, acres, evae, dense, coelestis, cerulea. *Phras.* Caelum nubibus obducitur, der Himmel überziehet sich mit Wolken. Intendunt se ipsae in caelo nubes; concreti in aere vapores se in nubes intendunt; caelum nubibus obscuratur; obducta caelo nubes solari condunt, licet eripiant; aer in nubes cogitur. *Uusus*. Aer concretus in nubem, humoremque colligens terram aget imbribus. Conflata nebula aëor exprimitur. Cum illi anhelitus se in nubem induerunt. In illis Reipublice tenebris, nubibus, ac procelis. Obicere nubem laudibus, den Schloß verdecken.

Nobilis, *e*. manubar, erwachsen. *Syn.* Apta viro, mixta viro. *Uusus*. Grandis & nobilis sena.

Nubo, *is*, nupsi, vel nupta sum, nuptum, nubere, einen Mann nehmen, heirathen. *Feminis proprium*. *Syn.* Locor, collocor in matrimonium. *Phras.* Filia nupsit viro nobili, die Tochter ist an einen adelichen Mann verheirathet worden. Collocata est in matrimonium; juncta matrimonio est viro nobili; cum viro nobili conjuncta est; in nobilem familiam nupsit; in manum convenit viro nobili; in matrimonium data, locata, mandata est viro nobili; filia domesticum sedus junxit cum viro nobili; nuptum data, collocata, locata est viro nobili. V. *Matrimonium*. *Uusus*. Venerem Adonidi nuptam tradunt. Nubere in amplam familiam. V. *Nuptia*.

Nudius tertius, vorgestern. i. q. d. Nunc est dies tertius.

Nudo,

Nudo, as, avi, atum are. blößen, entblößen. Syn. Spolio.)(*Vestio*, tego. *Ufus*. Aliquem omnibus praesidiis nudare, & exuere. Flagiti principium est, nudare inter cives corpora. V. *Puro*.

Nudus, a, um. nacktend, bloß. Syn. Nudatus, spoliatus vacuus.)(*Vestitus*. *Ufus*. Ures nuda praedio, ab omnibus rebus vacua. Decore nuda mulier. Nudus ab amicis.

Nax, acis, g. o. schwächhaftig, der voll seyn nicht. Syn. Negator.

Nix, erum, f. Pöffen, Mährlein. Syn. Inipax.)(*Rex*, *graves*, *seria*. *Epi*. Meie, *maie*. *Phras*. Omite nugas, lasse diese Pöffen bleiben. Noces tandem relinquet; hae has ineptias; nugas aufer. Quid ad has ineptias alis? *Ufus*. Nugas agit ne illa magnas nugas dixerit. Delecta nugas. V. *Faceta*, *ineptia*.

Nutor, oris, m. Schwächer. Syn. Nugator. V. *Inipax*.

Nugator, unius, Syn. Inaniter, inepte.

Nugatorius, a, um. geschwächigt. Syn. Ineptus, levis, facilis. *Ufus*. Nugatoria argumentatio.

Nugor, aris, aris sum, ari. schwitzen, Pöffen treiben. Syn. Jocos, ludo, nugor ago, nugas garrigo, nugas dico, nugor sum, ad ineptias abeo, aris ineptus obtinendo. *Alii*. Inseire, omnino. *Ufus*. Democritus non inseire nugatur. V. *Ineptus*.

Nullus, a, um. keiner. Syn. Non ullus, nemo, nec quisquam unus, ne ullus quidem; nemo unus, nemo quisquam.)(*Omni*, *aliqui*. *Alii*. Omnino. *Ufus*. 1. Res, quae nulli utilis. Nulli fides est, nulli opera, nulli res familiaris defuit. Nulla re una magis Orator commendatur. 2. Evis, irrisus, gering, nichts werth. Homo nulli memoria. Argumentum hoc nullum est. 3. Non, nicht. Nullus a. bico. Exinde vir ille summas nullas est.

Num ? ob ? Syn. An, cequid, numquid, Num. *Ufus*. Num quod, vestigium, Num quae crepidatio?

Numen, inis, n göttliche Macht und Herr, Herrscher. R. à Nuo, vel *Græc.* νῦμα,

Numen, quo DEUS omnia peragit. Syn. Divina vis, potestas, providentia. *Epi*. Divinum, grave, sanctum, ingens, levis, magna, luminum, vetustum. *Ufus*. Omnes naturae divino Numini parit. V. qui apud me vim, & Numen

Deorum tenetis. Numen honore, precibus placare. Accidit id non sine Numine. Numen Senatus, *Auctoritas* & *Potentia*. Vis caelestis, Numenque divinum. V. *Divis*.

Numero, as, avi, atum, are. zählen. Syn. Dinumero, adnumerare, numero, inco, numerando percenseo, numero commetior. *Alii*. Recte, adstrictus, numerosus. *Ufus*. 1. Numerare pecuniam de suo. 2. Censeo, iurco, existimo, das für halten, schätzen. Voluptatem nullo loco numerant. Numerare aliquid in bonis, in loco mercedis, beneficii. Prope alter Cicero numeratur. Hostem te numero, non amicum. Prodigii id simile numeratur. V. *Computo*.

Numerato, laor bezahlt. *Ufus*. Placet condicio, sed numerato malim, quam estimatione, ich bin zufrieden, aber ich will lieber mit barem Gelde, als Gelds Werth bezahlt werden.

Numerosus, nach dem Tact, Zahl reich. *Ufus*. Fundata orationem numerose, volubiliter, apte, circumscripte. Numerose cadit sententia.

Numerosus, a, um. Zahlenweise, Zahlreich. Syn. Aptus numeris, capiosus. *Ufus*. Numerosum est in omnibus sonis, & vocibus, quod metiri possumus intervallis aequalibus. Oratio numerosa. Quis numerosior; exercitus numerosus.

Numerus, i, m. Die Zahl. R. à μέτρο, Divido. Syn. Multitudo, vis summa, copia. *Epi*. Absolutus, perfectus, accommodatior, magniloquentior, adstrictus, solutus, æquus, aptus, certus, distinctus, exiguus, frequens, grandior, jambicus & dactylicus, impar, incolumis, ingens, innumerabilis, integer, legitimus, longior, mollis, muscus, oratorius, par, plenus, poeticus, procerior, propius, repentinus, similis, verus, vitiosus, tantus, magnus, novus, inviolatus. *Ufus*. 1. Frumenti, mellis, vini maximus numerus, eine Menge Wein &c. Classis mille numero navium. Aliquem in amicorum numerum adscribere, referre; in amicorum numero ponere, existimare, putare, habere, colere, unter seine Freunde zählen. Is aliquo numero est; nullo numero est; aliquem numero o tinctus, in einer oder seiner Hochachtung seyn. Opus omnibus numeris absolutum; omnibus partibus & nemine ex parte, quod omnes numeros habet, vollkommen Werk. Ex numero amicorum sejungere, tollere, eximere, ejicere aliquem. 2. Musicae ac Oratoriae modis ac mensura, Maß und Manier in der Music und Redner Kunst. Non

rus in cantu, in soluta oratione. Attici maxime numero servunt. Oratio adstricta certa quadam numerorum ratione, & pedum.

Nummarius, a, um. zum Geld gehörig. Syn. Quod ad nummos pertinet. *Uusus*. Esse in summa difficultate nummaria. Rem nummariam bene constituere.

Nummatus, a, um. reich am Geld, bemittelt. *Uusus*. Homo bene nummatus.

Nummus, vel **Numus**, i, m. Geld, Münze, Pfennig. Syn. Pecunia. *Uusus*. Adventus noster de nummo quidem sumptus fuit. Nummos cudere, Geld prägen, münzen. Ad nummos pervenire. Quid in nummis habeam, ipse ignoro. Subducere ad nummum. Nummos adulterinos pro veris dare. Nummos corrogare. V. Pecunia.

Nunc, igitur. Syn. Hoc tempore, in praesentia, hodie, per haec tempora. X *Tunc*. *Uusus*. Erat tunc exculatio, tunc nulla est. Nunc autem; nunc vero ea vis est in homine, ut &c.

Nuncio, as, avi, atum, are. verständigen, Botschaft bringen. Syn. Afferro, ab aliquo alicui nuncium perfero. Adv. Pertumultuose, quam primum, vere, longe, non dubie, obscure, vesperi. *Philos.* Nunciatum est nobis, man hat uns Botschaft gebracht. Perlatum, allatum est ad nos; renunciatum nobis est; nuncius citatis equis ad nos allatus; perlatus est; certis auctoribus accepimus; certos nuncios accepimus; nuncii ad nos venire, qui paulo certius aliquid in rebus attulere; fama ad nos, ad aures nostras pervenit; fama perlata est ad nos. *Uusus*. Pompejo in hortos nunciavit. V. Narro, Nuncius.

Nuncius, ii, m. Bothe, Botschafter. Syn. Tabellarius, cursor, internuncius: rumor. *Epi.* Acerbus, certior, domesticus, exoptatus, verus, falsus, gravis, jucundus, malus, optatissimus, superior, volucer. Adversus, lani, fallax, proximi, quotidiani, tristes, varii, universi. *Philos.* Tristem nuncium accepi, ich habe eine traurige Post bekommen. Adversus, tristes, parum commodi, minime leti, periculum secundi venerunt mihi nuncii; allatus est gravis ad me nuncius; gravior ad me fama pervenerat; duriores de re rumores erant, qui sordum nuncius incusere: graves nuncii ad nos delati, perlati sunt. V. Nuncio, Narro, Fama. *Uusus*. 1. Per nuncium me certiores fecit. Nuncios in omnem partem mittere. Epistolam hanc multi nuncii, & si-

ma ipsa celeritate superabunt. 2. Rumor, res allata, narrata, Gerücht, Zeitung. Nuncios accepimus letissimos. Nuncium apporto tibi letum sanè, & exoptatum. 3. Divortii & repudii ratione, absens, sabren lassen. Nuncium uxori, nuncium virtuti, litteris remittere.

Nuncupo, as, avi, atum, are. nenneu. Syn. Appello, nomino. Adv. Plenius. *Uusus*. Nuncupare aliquem suo nomine. Nuncupare vota pro imperio, ein Gelübde thun.

Nundinae, arum, f. Jahrmarkt. Syn. Mercatus. *Epi.* Domesticae, flagitiosissimae, nuntiae. *Uusus*. In hujus adibus tota Republice nundinare.

Nundinatio, onis, f. Krämerrep. *Epi.* Plena, referta, nova. *Uusus*. Nundinatio juris.

Nundinor, aris, atus sum, ari. framen, handeln, Kauf schlagen. Syn. Mercor, emo, cauponor. *Uusus*. Senatorium Ordinem pretio nundinari.

Nunquam, niemals. Syn. Nullo tempore, nulla aetate, non post hominum memoriam, non ex omnium saeculorum memoria; post multos homines, ex omni memoria nihil unquam. *Uusus*. Frigidum, ut nunquam antea. Nunquam pernicius dunicatum, sic ut contra omnia vetustatis exempla nemo victor ex arena discessit.

Nunquid, quæ, quod? ist einer? Nunquis fundos venalis est?

Nunquid? ob denn? Syn. Anne, num, ecquid? *Uusus*. Nunquid duas habetis patrias?

Nuper, neulich, jüngst. Syn. Paucis ante diebus, horis; paucis abhinc annis; nostra, patrum memoria; novissime. *Uusus*. Nuper, quid dico nuper? imò verò modo.

Nuptiae, arum, f. Hochzeit, Herrath. Syn. Matrimonium, nuptiarum dies. *Epi.* Uerturnæ, innuptæ, legitimæ, maritumæ, mulæ, nefariæ, terrenæ. *Uusus*. Nuptias apparare, adornare, conficere, facere, parare, Hochzeit antstellen. Nuptias coniungere; nuptus iungi, herrathen. Nuptias conciliare, nuptiarum conciliatorum esse, Herrath stiften. Nuptias distingere, die Herrath untrennen. Nuptias fugere, effugere; entgehen. Nuptiae plene diuinitatis & concordiae, gute Herrath. Nuptiae non matrimonii dignitate, sed sceleris societate conjunctæ, eine giftlose Herrath. V. Matrimonium, Nubo.

Nuptialis, e. hochzeitlich. *Uusus*. Faces nuptiales; dona nuptialis.

Natus, us, f. *Gebohr.* Syn. Filius uxor.

Negquam, nigend. Syn. Nullo in loco.
(*Usquam.* *Ufus.* I. Sive scripta est
usquam lex illa, sive nusquam. II. Nul-
la in re, in keiner Sache. Sumptus
nusquam melius potest poni.

Neco, as, avi, atum, are. ninken, mit dem
haupte nicken, wanken. Syn. Vacillo.
(*Ufus.* D. moeritus nutare videtur in na-
tura Deorum. Statua nutabat. V. Du-
bus.

Nutricius, ii, m. * Ernährer. *Ufus.* Nutri-
cius ejus pueri.

Nutricor, aris, atus sum, ari. nähren, rhes-
gen. Syn. Nutrio. *Ufus.* Nutricus o-
mnia nutritur, & comedit. V. Alo.

Nutricula, ae, f. Ernährerin. *Ufus.* Nu-
tricalia seditiosorum.

Nutrientum, i, n. Nahrung. Syn. Cibus,

alimentum. *Ufus.* Educata suis nutri-
mentis Eloquentia.

Nutrio, is, ivi, itum, ire. nähren, ernähren.
Syn. Alo, educo. V. Alo.

Nutrix, icis, f. Säug-Amme. Syn. Alu-
mina. *Ufus.* Cum lacte nutricis errorem
fuisse videtur.

Nutus, us, m. das Winken. Syn. Vis, ni-
sus; gravior significatio, voluntas. Epi.
Regius. *Phros.* d. nutum paret, qui di-
nen Wink gehorhet. Ad nutum nuta n se
fingit, & accommolet; ad huius nutum ac
voluntate a se convertit tot in; eius nu-
tes observat, intuetur omnes. *Ufus.* I.
Gravia facit nutu, ac potestate deorsum
feruntur. II. Voluntas, Nutus, d. n. d. d. d.
Fide nutu, ac arbitrio omnia fiunt, re-
guntur, gubernantur. Nutu aliquid ab
aliquo consequi.

Nux, nactis, f. eine Nuss. *Ufus.* Nucem
frangere. Noces legere.

O.

O! O! Interj. dolentis, gaudentis, re-
cantis. *Ufus.* O post hominum
memoriam fortissimi Consules! O
rem odiosam! O gratum adventum!

Ob, wegen, um willen. Syn. Propter, an-
te. *Ufus.* I. Ob eam causam. Ob deli-
ctum poenas à te repetam. II. Antè,
vor. Mors mihi semper ob oculos ver-
satur. V. Propter.

Obærat, a, um. * mit Schulden beladen.
Syn. Ære alieno obligatus, obstrictus,
ære alieno demensus, debitor. *Ufus.* Ex
omni colluvie exules obærat. V. Ær.

Obambulatio, onis, f. das Spazieren auf
und ab. Syn. Inambulatio. V. Ambulatio.

Obæceo, as, avi, atum, are. verblenden.
Syn. Occæco, exæceo, obsecuro. *Ufus.*
Stultitia obæceatus.

Obdolo, is, didi, ditum, ere. vorlegen, vor-
schieben. *Ufus.* Obdere petulum ostio.

Obdormio, is, ivi, itum, ire. entschlafen, ein-
schlafen. Syn. Dormio, obdormisco; som-
no confopior; sopore opprimor. *Ufus.*
Ex dymion in Latino obdormivit. Quid
nactus, ac in mediis vite laboribus ob-
dormiscere, & ita conniventem somno
confopui tempore. V. Dormio.

Obduco, is, xi, ductum, ere. vorziehen, zu-
deden. Syn. Obnubo, obtego, obstruo,
oppono. (*Ufus.* Obduco. *Ufus.* Rebus claris-
simis tenebras obducere. Labor callum
obduxit dolori, manibus. Consuetudo
obduxit callum stomacho. Obducta jam
Reipublice cicatrix. Aliquem alicui
obducere, competitorum alicui opponere,
einen Mit-Werber an die Seiten se-
hen. V. Tego.

Obductio, onis, f. Ueberzug. *Ufus.* Obdu-
ctio capitis absit à cive Romano.

Obduro, as, avi, atum, are. überstehen.
Syn. Constanter, æquo animo perfero,
tolero, fero. *Ad.* Vehementer. *Ufus.*
Obduretur hoc triduum. V. Persuo.

Obduresco, is, durui, ere. hart werden, er-
härten. Syn. Callum obduco. *Ufus.*
Jam ad illa obduruius, & humanita-
tem omnem exuimus. Usû ac consue-
tudine obduruit, ac percalluit incredibi-
lis nostra patientia. Desperatione ani-
mus ad dolorem, contra dolorem ob-
duruit. V. Durus, Occalesco.

Obedienter, * gehorsamlich. *Ufus.* Spon-
dent se sub imperio obedienter, fide-
literque futuros. Id obedienter est cu-
ratum.

Obe-

Obedientia, æ, f. Gehorsam, Folge. *Syn.* Obtemperatio. *Ufus.* Absperant obedientiam, nec rationi parent, cui sunt subjecti lege nature. Servitus & obedientia animi sunt arbitrio carentis suo.

Obedio, is, ivi, itum, ire. gehorsamen, folgen. *R.* ex ob & audio. *Syn.* Pareo; audio, obtempero, obsecundo, assensio, dicto pareo, imperium non recuso, monita sequor, dicto audiens sum; mandata facio, exequor; imperata facio; alienæ voluntati morem gero; sequor; meam voluntatem ad auctam aggrego; cum aliena voluntate meam conjungo. *P/25.* 1. Obedientiam DEO, man nuss Obd. gehorsamen. Intenti ad DEO parendum finis oportet; DEO nos obediuntissimos esse decet; DEI imperia animo non invito exequamur; monitos nos DEO esse decet; aggreganda est voluntas nostra ad divinam voluntatem; Deum auctorem sequamur, persequamur, necesse est. 2. Negat se obediuntium senatus, er sagt, er wolle dem Stadt Rathe nicht ehorchen. Negat se in auctoritate in potestate senatus futurum; senatus imperio morem gesturum; imperata facturum; imperio pariturum; minatur se ab officio discessurum; obedientiam abjecturum; jugum excussurum; negat se porro legitima imperia pari posse; negat se senatus decretis staturum; imperium senatus abnuit. *Ufus.* Ad verbum obedire alteri. Obcedere tempori. *V. Parco.*

Obeo, is, ivi, itum, ire. herum gehen, verrichten. *Syn.* Peragro, lustris: Peragro, tracto. *Av.* Audacius, diligenter, flagitiosè. *Ufus.* 1. Urbein, regionem, provinciam pedibus obire. 2. Peragro, tracto, verrichten. Munus suum obire; facinus, rem privatam & publicam, sacra obire. Diem edicti; valedimonium obire neglexit. 3. Monor, sterben. Diem, mortem obire. *V. Fungor, administro, facio.*

Obequito, as, avi, atum, are. * herumreiten. *Ufus.* Castris, vel castra obequare.

Obex, icis, m. * Riegel. *Ufus.* Moliri obices. *V. Impedimentum.*

Obfirmo, as, avi, atum, are. * beständig verharren. *Ufus.* Obfirmare animum.

Obfirmatus, a, um, beständig. *Ufus.* Peritax & obfirmatus in iracundia. *Vid. Peritax.*

Objaceo, es, ui, ere. * davor liegen. *Ufus.* Camulos facinororum objacet.

Obiectatio, onis, f. Vormurf. *Ufus.* Exprobratio.

Obiecto, as, avi, atum, are. vormer, sen. *Syn.* Obicio. *Ufus.* Obiectare probum, falsum crimen alicui. *V. Objicio.*

Obiectus, us, m. Vormurf. *Ufus.* Obiecta lateris aliquem defendere.

Obiectus, a, um, vorgeworfen. *Syn.* Oppositus. *Ufus.* Obiecta species voluntatis. Obiectus fortune. Ad omnes casus futurorum periculorum obiectus, & oppositus.

Objicio, is, jeci, jectum, ere. vormer, sen. *Syn.* Oppono, obiecto, exprobro, crimini do, jicio, conjicio, culpam impingo. *Av.* Falso, verè, variè. *Ufus.* Obiecti caput meum in tot & tantas dimicationes, atque in tot impetus periculorum civium. Alicui religionem obicere, etiam est Obicere inq. den. Obicere spem, metum, sollicitudinem, moram, laborem, molestiam. Aliquid alteri in criminis loco obicere. Feris corpus obicere. Objici infidus. Objiciantur saepe formæ, vorstellen. Ego omnium obiectum, vult. mich wolten alle durchlassen. Materiam hominum iocorum; idoneus videat, quem omnes merito ludos faciant, in quo omnes illudant.

Obiter, * obenhin. *Syn.* Leviter, tenuiter, mediocriter. *R. Perficere. Phras.* 1. Scientias obiter didicit, er hat die Wissenschaft nur obenhin gelernt. Litteras primoribus duntaxat labris gustavit; extremis, ut aperi, digitis attingit; litteras leviter attingit; litteras quasi præteriens, quasi per nebulam, quasi per transennam præteriens sicutum aspexit; litteras vix primoribus labris attingit; de litteris vix cursim aliquid ampuit. 2. Hæc tantum obiter tractavi, dieses habe ich nur obenhin abgehandelt. Leviter hæc tantum egi; levi brachio, molli brachio hæc acta sunt; indiligenter traxeram. Leviter hæc transii, attingi; hic quasi præteriens satis feci; sicutum hæc tractavi & tanquam in transactu. Cursim hæc transmissi.

Obitus, us, m. der Tod, Untergang. *Syn.* Occasus, mors. *Ufus.* 1. Siderum ortus & obitus. Obitus Consulum vulgatus, da. Hinsterben. *V. Mors.*

Obiurgatio, onis, f. Querscheltung. *Syn.* Castigatio. *Epi.* Longior, lenis, necelestia, plena, mediocritas, utilis. *Ufus.*

Ufus. Objurgatio ne multum acerbita-
us habeat. Objurgatio contumeliâ va-
care debet. In objurgationibus inter-
dum vocis contentione majori utendum.
V. *Reprehendo.*

Objurgator, oris, m. Außschelter. *Syn.* Se-
verus admonitor. *Epist.* Benevolus. *Ufus.*
Non est ferendus objurgator, qui, quod
in altero vitium reprehendit, in eo ipse
deprehenditur.

Objurgo, as, avi, atum, are. Vermehl ge-
hen, ausschelten. *Syn.* Castigo, asperius
appello, asperius admoneo. *Adv.* Vebe-
menter, mediocriter. *Ufus.* Cæsar meam
in rogando vereturiam; de me me ve-
recundia objurgavit. V. *Alloquor, per-
stringo, reprehendo.*

Oblinguesco, is, langui, ere. müde werden.
Ufus. Litterule meæ tui desiderio ob-
languerunt. V. *Languo.*

Oblectamentum, i, n. Ergöhllichkeit. *Syn.*
Oblectatio, delectatio. *Epist.* Longus.
Ufus. Oblectamenta, & solatia senectu-
tis. V. *Delectatio.*

Oblectatio, onis, f. Ergöhllichkeit. *Syn.* Ob-
lectamentum. *Epist.* Honesti, liberi, inge-
nui. *Ufus.* Interdum oblectatio queritur
animi, requiesque curarum. V. *Delectatio.*

Oblecto, as, avi, atum, are. ergöhen. *Syn.*
Delecto. *Ufus.* In horis, in noctulis se
oblectare. V. *Delecto.*

Oblector, aris, atus, sum, ai. sich erlusti-
gen. *Syn.* Delictor, ducor, capior. *Adv.*
Commodè. *Ufus.* Ludis oblectamur, &
docemur. V. *Delector.*

Obligatio, onis, f. Verpflichtung, Verbin-
dung. *Syn.* Authoramentum. *Epist.* Gra-
vis, & difficilis. *Ufus.* Difficilis est animi,
ac sententiae, quam pecunie obligatio.
Est mea obligatio, vulg. es ist meine Schuld-
brief. Est id officii mei; meæ hæc sunt
partes. Obligationem scriptam accepi,
habeo, vulg. ich habe eine schriftliche Obli-
gation, eine Verschreibung empfangen.
Fiduciam accepi; fiduciam teneo. Obli-
gationem de se dare, eine Verschreibung
von sich geben. Nomina facere.

Obligatus, a, um. verbunden, verpflichtet.
Syn. Obstrictus, devinctus. *Phras.* Ma-
gnopere tibi obligatus sum, ich bin dir
hoch verbunden. Tantum tibi debeo, quoniam
tantum persolvere difficile est; mercedi-
lem tibi amorem quendam, & omnia in
te summa, ac singularia studia debent.
Vix, aut ne vix quidem solvendo sum;

tanta sunt tua in me officia, ac merita.
Verbis non patitur res satisfieri, adeo
me in perpetuum devinxisti. Maximis
me beneficiis obstrictum tenes. Man-
cipio & nexu tuum me fecisti. Multis
me beneficiis ac pignoribus velut autho-
ratum habes. Agere mecum potes tan-
quam ex syngrapha; ita me tui devin-
ctum tenes. Maximis me beneficiorum
vinculis obstrictum. V. *Obnoxius, Be-
neficium, Opusculum.* *Ufus.* Tenere au-
quem tenetis obligatum.

Obligo, as, avi, atum, are. verbinden, ver-
pflichten. *Syn.* Obstringo, in perpetu-
um obligo, devincio, adstringo; reli-
go, alligo. *Adv.* In perpetuum, nus-
quam, valde. *Phras.* 1. Magnopere me
tibi obligabis; du wirst mich dir sehr
verbinden. Magnam à me in tuis gra-
tiam; hoc ego in summi beneficii lo-
co ponam, numerabo; me tibi in per-
petuum devinctis, obstringes. V. *Obli-
gatus.* 2. Obligo me, ich verbinde, ver-
pflichte mich hoch und theuer. Orent
me execratione devincio; fidem meam
do, interpono; obligo fidem meam &
obstringo. 3. Obligator ex promisso, le-
gibus, et ist nach seinem Verprechen,
nach den Gesetzen schuldig. Tenere pro-
missio, legibus; legum, promissionum vin-
culis obstringitur. *Ufus.* Obligare ali-
quem militie sacramento, pædonibus.
Sibi aliquem beneficio obligare. Do-
mum alicujus religione, populum scele-
re obligare. Legum & judiciorum po-
nis obligatur. Obligare vulnus.

Obligurio, is, ivi, ire. verprassen, durch
die Gurgel jagen. *Syn.* Ligurio, de-
voro. *Ufus.* Fortunas suas obligurire,
patrimonia profundere. V. *Consumo.*

Oblimatus, a, um. mit Feimen überzogen.
Syn. Limò pinguis. *Ufus.* Nilus obli-
matus agros relinquit.

Oblino, is, levi, litum, ere. anstreichen,
überstreichen. *Ufus.* Vita hominis libi-
dine oblita. Unguentis, cæno oblitus.
Eloquentia Asiæ moribus oblita.

Oblique, frum, überzwerch.)(*Recte.*
Ufus. Recte, oblique ferri.

Obliquus, a, um. frum, zwerch. *Syn.*
Transversus. *Ufus.* Motu corporis ob-
liquo. In obliqua, & transversa hosti-
um latera invecus.

Oblitescio, is, litui, ere. verborzen liegen.
Syn. Delitescio. *Ufus.* Stelle à nostro
aspectu interdum oblitescunt.

Ob-

Oblittero, as, avi, arum, are. *auslöschten, durchlöschten, in Vergessenheit bringen.* *Ufus.* *hencien* remoniam oblitterare. *V. Obliviscor, oblivio.*

Oblivio, onis, f. *Vergessenheit.* *Syn.* *Memoriae lapsus.* *Fig.* *Exigua, perpetua, sempiterna, volunt. ii.* *Phras.* 1. *Clades ea jam in oblivionem venit, diese Niederlage ist schon in Vergessenheit kommen.* *Clades ea jam oblivioni data est; oblitterata in animo est; memoria intercidit; in oblivionem venit; ejecta ex animo memoria ejus cladis est; recens dolor proxima cladis transit; cladis ejus memoria cessit; clades e memoria excessit; animo excidit; ex animo deleta est; clades ea iam ex memoria deposita est; e memoria dilapsa, elapsa est; in oblivionem adducta est; clades ea jam animo effluxit; excidit memoria ejus cladis; clades ea iam oblivione contrita, obruta, recta est; cladis ejus acerbitem oblivio jam delevit.* 2. *Tot summorum virorum nomina in oblivione sunt, so vieler vornehmer Männer Namen und Thaten sind in Vergessenheit.* *Tot summorum virorum memoria cessit; alii vetustate memoria; nomen vetustate abolevit; memoria abolevit; tot viri summat in oblivione jacent.* 3. *Latiores indies nuncii oblivionem tandem inducunt tot malorum, diese gute Zeitungen machen, daß man des vorigen Elends vergesse.* *Latiores nuncii expellant memoriam tot malorum; oblivionem afferunt tot malorum; tristes superiorum temporum imagines ex memoria detergunt, evellunt; oblitterant in animo superiorum temporum clades; animum a conspectu tot malorum avertunt; tot malorum memoriam ex animo delent.* *Ufus.* *Omnes memoriam injuriarum sempiternam oblivione delere, obruere, extinguere, conterere.* *Tuas laudes nulla unquam obscurabit oblivio. Erunt semper, qui tuas laudes ab oblivione, & silentio hominum vindicent.* *V. Obliviscor, memoria imbecilla.*

Obliviosus, a, um. *vergessen.* *Syn.* *Inmemor.* *(Memoria.*

Obliviscor, visceris, oblitus sum, visci. *vergessen, aus dem Aht lassen.* *Syn.* *Mili excidit, ex animo meo excidit, effluit; oblivio me caput; ex memoria depono; alicujus rei memoriam depono, oblivione perpetua deleo; aliquid e memoria elabicitur, dilabitur; rei memoria ex animo discedit.* *Phras.* 1. *Nunquam tui obliviscar, ich werde deiner Erinnerung vergessen.* *Ita gula ma-*

go tam chari capitis infedit, ut excidere, effluere ex animo nunquam possit; memoria tui nulla temporis longinquitate abibit; nulla aetas tui memoriam ex animo oblitterabit meo. *V. Memor, Oblivio.* 2. *Obliviscere tandem calamitatum tuarum, vergesse doch eumahl aus dem Unglück.* *Calus tuos tandem ex animo tuo, mente tua, memoria tua dele, evelle; omite temporum tuorum memoriam; depono & abjice calamitatum tuarum memoriam; malorum tuorum tristes imagines voluntarii oblivione depono, conterere; deleat tandem, auferat calamitatis sensum sempiterna oblivio.* *Ufus.* *Depone memoriam doloris tui, & injurias, vel injuriarum obliviscere.*

Oblongus, a, um. *länglich.* *Ufus.* *Figura oblonga.*

Obloquor, eris, locutus sum, loqui. *widersprechen.* *Syn.* *Obstrepo.* *Phras.* *Totus ei senatus oblocutus est, der ganze Rath hat ihm widersprochen.* *Reclamatum a toto senatu, nec sine convicio; fremitus universi senatus obortus est; obstrepebat senatus universus, carpebatque sententiam.* *Ufus.* *Tu me appelles licet, & interpelles, & obloquaris.*

Obluctor, aris, atus sum, ari. *widerstehen.* *Syn.* *Obnitor, repugno.* *Ufus.* *Hosia obluetari.* *V. Repugno.*

Obmolior, iris, molitus sum, iri. *aus dem Wege räumen.* *Ufus.* *Omnes ad obmolenda, quae ruinis strata erant, concurrerunt.*

Obmutesco, is, mutui, ere. *erstunnen.* *Syn.* *Conticesco.* *Adv.* *Plane.* *Phras.* *Prae stupore obmutuit, et isti sunt Vermundung ganz erstunnet.* *Admiratio novae rei, ac subitae homini incluserat vocem; rei insolentia animum pariter & silentium defixit; murum & linguam reddidit; insolitum rei spectaculum hominem ita defixit, ut neque animum, neque lingua constaret; rei spectaculo defixus & attonitus silentium tenuit, stupenti lingua constitit.* *Ufus.* *Nuba unquam vetustas de te obmutescet.* *Homo disertus & loquacissimus repente obmutuit.*

Obnitor, eris, nifus sum, niti. *widerstehen, widerstreben.* *Syn.* *Obisto, occorro; adversum rem, contra rem tendo.* *V. Repugno.*

O noxius, a, um. unterworfen. Syn. Subjunctus. *Ufus.* Vivat, qui obnoxius & subiectus vive. cepit. Supplex & obnoxius.

Obnubo, is, pti, ptum, ere. verhüllen. Syn. Obtego.

Obnunciatio, onis, f. Aufündigung eines Abbeis. Syn. Auguris significatio de periculo imminente. *Ufus.* Diutarum obnunciatio neglecta.

Obnuncio, as, avi, atum, are. böse Zeitsung bringen. Syn. Nuntio, prænuntio. *Ufus.* Legem tulit, ne obnunciare conatus liceret.

Oboror, eris, ortus sum, iri. entstehen. Syn. Exorior. *Ufus.* Quanta mihi lux oritur. V. Orior.

Obrepo, is, repsi, reptum, ere. herben schleiden. Syn. Irrepo. *Adv.* Extrinsecus. *Ufus.* Senim tibi obrepit senectus. Obrepere ad honores, in animos hominum, in animos dormientium multae imagines obrepunt.

Ougeo, es, ui, ere. erstarren. *Ufus.* Nive & prana obtrigere. V. Frigus.

O rogo, as, avi, atum, are. ein neues und niedrigeres Gesetz ausbringen. Syn. Aliam legem rogo, qua prior ab alio lata infirmatur.

O ruo, is, ul, utum, ere. überschütten, bedecken. Syn. Operio, sepelio. *(Epi.)* Magnitudine negotii tanquam fluctu obruto. Homo aere alieno obrutus. Crimibus & testibus aliquem obruere.

O scane, schändlich, unflätzig. Syn. Turpis.

O scinitas, ais, f. Mist, Unflath. Syn. Turbido. *Ufus.* Verborum, rerumque obscenitas vitanda.

O scenus, a, um. unflätzig. R. ex ob & scenam. Syn. Turpis. *Ufus.* Genus jocandi illiberale, petulans, flagitiosum, obscenum. V. Turpis, Petulans, Libialis, Injurius.

O scuratio, onis, f. Verfinsternung. Syn. Obscuritas. *Epi.* Magna, tanta. *Ufus.* Obscuratio solis. Inde mentis obscuratio consequitur.

O scure, dunkel, düster. Syn. Per nebulam, per caliginem. *(Aperit.)* *Ufus.* Nonagam obscure. Malum serpit nocte.

O scuritas, atis, f. Dunkelheit, Finsternis. Syn. Obscuratio, tenebrae, caligo. *(Lax.)* *Epi.* Diuturna, na-

xima, involuta. *Ufus.* Causa latet obscuritate naturae involuta. Habet ea res magnam obscuritatem. Oratio, quae lumen adhibere rebus debet, saepe obscuritatem & tenebras affert.

Obscuro, as, avi, atum, are. verdunkeln, finster machen. Syn. Lucem eripio, noctem rebus, vel tenebras offundo, obscuritatem affero, tenebras obduco, obcoeco, luminibus officio, inobsкуро, caliginem offundo, luminibus obstruo, tenebris involvo, tenebris circumfundo. *Adv.* Negligenter, sensim, plenè. *Phras.* 1. Coelum obscuratur, der Himmel verfinstert sich. Spillae intendunt se coelo nubes, ut lucem condant; coelum una & continenti nube involvitur; aer totus in nubes cogitur; obductae coelo nubes solem, diemque eripiunt, tenebris omnia involvunt, circumfundunt. *Ufus.* Lumen lucernae obscuratur, & offunditur luce solis. Obscurata & evanescens memoria.

Obscurus, a, um. dunkel, finster. Syn. Habens obscuritatem, tenebrosus, spissus, coecus: tortuosus, involutus, latens, opertus, a natura involutus. *(Aperit.)* *Phras.* 1. Homo obscurus & ignotus, ein verächtlicher schlechter Mensch. Homo re nulla nobilis; cujus fama in obscuro; ex ceno, nescio quo, & tenebris extractus. V. Humilis, ignotus. 2. Liber est nimis obscurus, dieses Buch ist nicht leicht zu verstehen. Multa sunt in hoc libro tenebris circumfusa; abstrusa multa, & crassis occultata tenebris; longissime ab imperitorum intelligentia, sensuque disjuncta; materia, argumentum libri non satis puerili ingenio aequa; nihil ita in medio positum, nihil non abstrusum & reconditum. 3. Obscurus orator est, ein Wohlredner, so aber kaum zu verstehen ist. Orator, qui ita loquitur, ut non intelligatur; cujus milliesimam partem vix intelligas; qui in tenebris, quam luce coelum suam versari malit; qui comprehensione rerum totam obscuro orationem; cujus sermo Oraculis similior, quam orationi; qui aenigmata loquitur; cujus orationi Oedipo conjectore opus sit. *Ufus.* Multa erant obscura, ambigua, involuta, ut explanationes interpretum essent adhibendae. Homo obscuris natalibus.

Obscuratio, onis, f. Bitte. Syn. Preces, deprecatio, obtestatio. *Epi.* Gravis, humilis, superba. *Ufus.* Obsecratione uti. Obsecrationem repudiare.

Obscuro, as, avi, atum, are. bitten. Syn. ro-

Rogo, oro, obtestor. *Adv.* Amantissime, magnopere, verè. *Ufus.* Ille pro salute mea populum obsecravit. Obsecro te per fratris mortui cinerem, per nomen propinquitatis. *V. Rogo.*

Obsecundo, as, avi, atum, are. folgen, gehoramen. *Ufus.* Cui cives assenserint, hostes obediunt, ventu obsecundarint. *V. Obedio, pareo.*

Obsepio, is, psi, prum, ire. verjäumen. *Syn.* Sepio, intercludo. *Ufus.* Vias ad honores alicui obsepire. *V. Munio.*

Obsequiosus, a, um. * folgen. *Syn.* Qui facile obsequitur. *V. Officiosus.*

Obsequium, ii, n. Willfährig. *Syn.* Indulgentia: Officium. *Epi.* Molestum. *Ufus.* Obsequio suo mitigare hominem. Multa in homines obsequia. Animus ab indulgentia, & obsequio corporis discedat. Obsequium amicos, veritas odium parit. *V. Officium.*

Obsequor, eris, secutus sum, sequi. willfährig, folgen, gehoramen. *Syn.* Morem gerere, morigeror, gratificor, indulgeo. *(Repugno. Phras. 1.* Obsequi genio tuo, seinem Geist nachkommen. Morem gerere animo suo; servire cupi litatibus; curare genium; indulgere genio. *2.* Homini improbo per omnia obsequitur, er folgt diesem gottlosen Menschen in allen. Totum se dat homini; nutus ejus omnes observat, intuetur; ad nutum hominis improbitissimi se convertit, nutu ejus regitur; ex ejus nutu & arbitrio suspensas habet omnes vite suae rationes. *Ufus.* Tempestati navigantes obsequuntur. De ea re tibi obsequor. Consuetudini libenter obsequor. *V. Indulgeo, gratificor.*

Obsero, as, avi, atum, are. * verriegeln, zuschließen. *Syn.* Serâ impositâ ocludo. *Ufus.* Aedes, aures obseratae. *V. Curo.*

Obsero, is, sevi, situm, ere. bedecken. *Syn.* Serro, confero. *Ufus.* Terra frugibus obserebatur. Loca virgultis, tenebris obsita.

Observans, tis, g. o. ehrerbietig. *Syn.* Studiosus, cupidus. *Ufus.* Homo inobservantissimus. *V. Sincerus.*

Observantia, æ, f. Ehrerbietung. *Syn.* Veneratio, cultus, reverentia. *Epi.* Diligens, perpetua, præstans, summa. *Ufus.* Observantia est, per quam aut ætate, aut dignitate antecedentes colimus & veneramur. Mea tibi observantia nunquam defuit. Amicos observantia reunere. *V. Officium, Reverentia.*

Observatio, onis, f. Beobachtung, Anmerkung. *Syn.* Animadversio. *Epi.* Diuturna, constans, longinqua, summa, sapina. *Ufus.* Observatio diuturna pœnitentem.

Observo, as, avi, atum, are. beobachten, anmerken, in Ehren halten. *Syn.* Animadverto, noto: speculor, aucupor, ex insidiis capto, in speculâ sum: legibus obtempero, pareo: colo, veneror, amo. *Adv.* Aequè, assidue, diligentius, peramantèr, peromacrosè, sanctissime, strictè, valdè, vehementer. *Phras.* Ubique observat me, er giebet überall acht auf mich. Ejus oculi assidue in me intenti sunt; in me unum oculos conjicit; ex insidis, clanculum sermones meos capiat; vult è specula observat mores meos; aures & oculi ejus assidue speculantur me, & custodiunt; omnia odoratur; subauscultat, aucupatur ex insidis sermones omnes, neque orani in loco intentius servat. *Ufus.* 1. Motus stellarum observare. 2. Observa, quæso, nominis consilia. 3. Colo, veneror, verehren. Peramantèr me observat. 4. Observare, & colere aliquem, ut alterum parentem. *V. Colo, veneror.*

Obses, idis, m. Geißel. *Epi.* Præcipuus incolumes, multi. *Ufus.* Obsides victis imperare. Obsides dare, habere, mittere, accipere.

Obsessio, onis, f. Belagerung. *Syn.* Obsidio. *Ufus.* Obsessio totius, occupatio templorum, oppressio curie.

Obsideo, es, sedit, sessum, ere. umgeben, belagern. *Syn.* Circumideo, circumteneo, fossâ & vallo septum teneo; oppugno. *Adv.* Omnino. *Phras.* 1. Romani Numantiam obsedere, die Römer haben Numantiam belagert. Obsidione, munitionibusque preliere; coronâ circumdedere, cinxere; vallo, aggere operibus oppugnare. Romani obsidionem intulere Numantiæ; Numantia moenia ab omni parte aggere sunt; Romani exercitum ad urbem Numantiam admovere; coronâ moerum cinxere; circumplexi sunt operibus ac munitione; in obsidione tenebant. 2. Obsessa urbs est, & vehementer oppugnata, die Stadt ist sehr stark belagert worden. Circumscissa urbs est, & circumvallata, arx opere circumventa, circumjecta moenibus per totam multitudinem, pedibus circumscissis equestres turmae, quassata muribus tormentis moenia, & summa opera.

ope oppugnate. Totius belli instrumen-
tum, & apparatus actum, ac ne punctum
quidem temporis oppugnatio respiravit.
Urbs aggentibus oppugnata, tormentis
verberata, nudata pars magna moenium,
pars muralibus machinis decussa: urbi
externa vis ingruit, castra ad urbem po-
sta iant; urbs obsidione clausa est; vix
omnes, aditusque infecti, & admotò to-
tius bellici apparatus instrumentò qua-
ti, feriri, ardentibus percussis urbs capta
est. V. *Oppugno*. *Ufus*. Obsidere urbem.
Armis tenatam obsidere.

Obsidio, onis, f. Belagerung. *Syn*. *Obses-
sio*. *Phras.* 1. Urbem obsidione liberavit,
er hat die belagerte Stadt entsetzt. Ab
obsidione vindicavit; obsidione exemit;
ex obsidione eripuit; urbem hostilibus
armis obseptam, hostium copiis septam,
clausam, oppressam in libertatem resti-
tuit, libertate donavit, incolumem serva-
vit, incolumitate donavit. Hostes ur-
bem obsidione prementes, castris positis
ad urbem sedentes, urbis libertati
imminentes expulit, eiecit, in fugam
converit, submovit, fugavit. 2. *Obsidio*
sustinenda erit, man wird eine Belage-
rung ausstehen müssen. De rebus, in re-
minisque dimicandum erit. *Ufus*. In
obsidione esse; in obsidione tenere; ob-
sidionem continuare. Obsidionem sol-
vere, omittere. Obsidione urbem libe-
rare.

Obsidionalis, e. * zur Belagerung gehörig.
Ufus. Corona obsidionalis.

Obsignator, oris, m. Versigeler. *Ufus*. Li-
terarum obsignatores & testes.

Obsigno, as, avi, atum, are. versiegeln, un-
terschreiben. *Syn*. *Signo*, consigno, si-
gnum appono, signum imprimo. *Ufus*.
Epistolam, decretum, tabulas obsignare.
Judicium signis testamentum obsigna-
tum est.

Obsto, is, sisti, situm, ere. widerstehen.
Syn. *Resisto*, repugno, occurro, cona-
tum refuto, prohibeo, conatibus obviam
eo; conatum comprimo, frango: à co-
natu repello. *Adv*. Aud. ter, multatiorè,
periculosè, vehementer. *Ufus*. Audietur
obstare, dolore, vitiis obstare. Multo-
rata odiis nullae opes obstare possunt.
V. *Resisto*.

Obsolesco, is, solevi, ere. veralten, in Ab-
gang kommen. *Syn*. *Inveterasco*, tene-
bris vetustatis opprimor.)(*Splendescio*.
Ufus. Vetustate ista, vel propter vetu-
statem jam obsoleverant.

Obsoleto, * altväterlich. *Ufus*. Homo ob-
soleto vestitus.

Obsoletus, a, um. altväterlich, abgegan-
gen. *Syn*. *Antiquus*, inusitatus, insolens,
forlides. *Ufus*. *Obsoletus* vestitus. Hæc
vulgata sunt, abjecta & obsoleta. *Ob-
solus* Numitor.

Obsonium, ii, n. Kost, Zugemüß. R.
ὀψώνιον. *Syn*. Quidquid cibi ad pa-
nem, vinumque adjicitur. V. *Cibus*.

Obsono, as, avi, atum, are. Speise ein-
sauen. *Syn*. *Obsonium* comparo. *Ufus*.
Famem ambulando obsonabat Socrates,
Appetentiam cibi excitabat.

Obstaculum, i, n. * Widerstand, Hinderniß.
Syn. *Impedimentum*. *Ufus*. Oppositi ob-
stacula perampere. V. *Impedimentum*.

Obstetrix, leis, f. * Hebamme. *Epi*. Fida,
peritissima, felix. *Syn*. Quæ opem fert
parienti.

Obstinatè, hartnäckig, halstarrig. *Ufus*.
Obstinatè negavit omnia.

Obstinatio, onis, f. Halstarrigkeit. *Ufus*.
ille omnia obstinatione quadam senten-
tiae repudiavit. V. *Pertinacia*.

Obstinatus, a, um. hartnäckig, halstarrig.
Syn. *Pertinax*, pugnax, durus. *Phras*.
Nimis es obstinatus, du bist allzu halstarrig.
Quod temere susceptum praefectè
tueris; nimium tenax es sententiae tuae.
Non animi iudicio, sed pertinaciae stu-
dio in sententia peccas. Ubi animum
seu obstinatus, depellere de susceptæ
voluntate non vis, non ratio ulla pot-
est. V. *Pertinax*. *Ufus*. Illius voluntas
obstinatior est.

Obtulo, as, suli, situm, are. entgegen ste-
hen, widerstehen. *Syn*. *Oblatum*, officio,
impeditio. *Adv*. Vehementer. *Ufus*. Quid
oblat, quid facias? officere & obtulare
commodis alterius. V. *Resisto*, *imperio*.

Obstrepo, is, ui, ere. widerstehen. *Syn*.
Obloquor. *Ufus*. Littens tibi obstrepe-
re auras non sum,

Obstringo, is, strinxi, strictum, ere. ver-
binden. *Syn*. *Devincio*, dählig.)(*Solvo*.
Adv. In perpetuum. *Phras*. Obstringere
se invicem, sie haben sich unter einander
verbunden. In hæc data & accepta fides
est; fidem obligavere suam promissio-
nem vim foderis habere volvere; hæc
fide iunxerunt; dato ultio, citroque fide
M m pro-

proxima consummarunt; fide interposita
fixerunt. *Ufus.* Aere alieno obstrictus.
Obstrictus voluptatibus tenetur. Ma-
ximus beneficiorum virtutis obstrictus.
Religione civitatem obstrinxit. *Vid.*
Obligatio.

Obstructio, onis, f. Versperrung. *Syn.* In-
terclusio. *Epit.* Diuturna. *Ufus.* Obstru-
it ionibus ventris obnoxius.

Obstruo, is, uxi, uctum, ere. verschließen, ver-
machen. *Syn.* Obliero, oblipio, occlu-
do, opplo. *Phras.* Aditus omnes hos-
tibus obstruximus, wir haben den Feinden
allen Zugang abgeschnitten. Vias omnes
dejecta arborum, taxorumque ingen-
tium clausas, septisque habemus; arbo-
rum truncos, fixisque, qua via romis
perfecta est, ad obstruimus. *Ufus.* Lu-
minibus alicujus obstruere, etiam das
Licht verbauen. Vias omnes, & persua-
sia obstruere.

Obstupescio, is, feci, f. dum, ere. erschre-
cken, erstaunend machen. *Syn.* Stupe-
facio. *Phras.* Res inopinata obstupescit
omnes, diese Sache hat alle in Ersau-
nung gebracht. Nulli non ad mirum
nomen movit; omnibus pro miraculo stu-
por omnes admiratione rei tam in-
solite delixit; stupor ac silentium delixit
omnes; ad conspectum rei silentio deli-
xi statimus. 2. Malorum assuetudo sensus
obstupescit, wann die Unluste gar zu oft
über einen kommen, so benehmen sie
ihm endlich alle Empfindlichkeit. Sensus
admit; sentiendi vim aufert; stuporem
inducit, affert, iniecit. Quorum animus
malorum assuetudine occalluit; quorum
animis callum obduxit malorum con-
suetudo; quorum animi malorum usu ac
consuetudine obdureverint, percallue-
rint, callum contraxerint; non ita re-
centes sunt; qui secundis rebus raro
ulij res adversas minime sentiunt; ma-
lorum tandem sensum amittunt. *V. Mi-
ror, Stupor.* *Ufus.* Obstupescit, ac
perenitas mea diligentia.

Obstupesco, is, stupui, ere. erstaunen. *Syn.*
Stupeo, stupeo. *Ufus.* Sic obstupue-
rant, sic terram intrabantur. Obstup-
escit posteri rerum gestarum magnitu-
dinem. *V. Obstruere, Stupor, ad-
miratio.*

Obsum, es, esse. schaden, schädlich seyn.
Syn. Obsumo, noceo. *Phras.* Obsum
est filij ipi, er ist badet ihn selber. Sa-
larem assuit, deiecit; sine ipse salu-
degit. *Ufus.* Non modo non obsum.

sed sua commendatione plurimum pro-
derat. *V. Advorsor.*

Obsurdesco, is, ere. Gehörlos werden.
Syn. Sensus audiendi amaro. *Ufus.*
Hoc sonitu completæ aures obsurde-
scunt. Obsurdescimus, nec ea, quæ mo-
nemur, audimus. *V. Surcus.*

Obtego, is, xi, ctum, ere. verdecken, jude-
cken. *Syn.* Contego, obduco. *Phras.* Obtego.
Syn. Fingere, dissimulare, obtegere.
Vitia multis postea virtutibus obtecta.
Adolescentie turpitudine, obsecritate &
sordibus tuis obtegatur. *V. Tego.*

Obtemperatio, onis, f. Gehorsamung, Ge-
horfung. *Ufus.* Justitia est obtemperatio
legibus.

Obtempero, as, avi, atum, are. folgen, ge-
horamen. *Syn.* Obedio, parco, obte-
quor. *Adv.* Diligenter, multum. *Ufus.*
Cupiditati alicujus obtemperare. *V.*
Obeo, Parco.

Obtendo, is, tendi, tentum, rel. tentum,
ere. vorziehen, vorspannen. *Syn.* Obdu-
co, prætendo. *Ufus.* Uniuscujusque na-
tura tegitur, & quasi velis quibusdam
obtenditur. *V. Prætendo, Prætexo.*

Obtuso, is, trivi, tritum, ere. zertreten,
zertreiben. *Syn.* Contundo, contero.
Adv. Aperte. *Ufus.* Veteres majorum
laudes optere. senectutem populi
majestatem obturit, ac contudit. Pro-
sternere, & obtetere objectiones ma-
levolorum.

Obtestatio, onis, f. angelegentliche Bie-
te. *Syn.* Imploratio, obsecratio, de-
precatio.

Obtestor, aris, atus sum, ari. ernstlich bi-
eten, beschwören. *Syn.* Testor, appello
imploro. *Ufus.* Deos omnes imploro
& obtestor. Obtestor vos Judices, u-
nitencordiam huic iustitias. Flen-
tiam te obtestor, & salutem viri
ibi commendo. Quæso, oro, obte-
stor, ne me perditum omnino velitis.
V. Rogo.

Obticeo, es, ui, ere. * schweigen. *Syn.*
Conticeo. *Ufus.* Turpiter obticuit Cice-
rus. *V. Taceo.*

Obtineo, es, ui, tentum, ere. erlangen,
erhalten. *Syn.* Inpetro, consequor,
amplior: teneo, vñico. *Adv.* Per-
petuus, in perpetuum. *Phras.* 1. Ob-
tineo tandem, quæ volebam, ich hab
endlich erhalten, was ich verlangt
Con-

Consecutus sum tandem, teneo, quæ cupiebam. Extudi tandem, quæ volebam; optata teneo; optati compos factus sum; instando perpuli, evici, quæ volebam. V. *Acquiro, assequor.*
Ufus. 1. Obtinere provinciam cum imperio. Honoris gradum, jus suum, causam obtinere. 2. Retineo, conservo, custodio, behalten, bewahren. Motum suum, veterem consuetudinem obtinere. 3. Habeo, haben. Parentis locum apud me obtinet. Quem apud me locum obtinuisti?

Obtingo, is, tigi, ere. begegnen, widerstehen, zusammen. Syn. *Obvenio.*
Ufus. Provincia mihi sorte obtingit. Quidquid obtigerit, sequo animo feram. V. *Evenio.*

Obtorpesco, is, torpui, ere. erstarren. Syn. *Torpeo, opstupesco.* *Ufus.* Miror, ei non & linguam obmutuisse, & manum obtorpuisse.

Obtortus, a, um. umgedrehet. *Ufus.* Obtorta gula in carcerem abripere quempiam.

Obtrectatio, onis, f. Verläumdung. Syn. *Calumnia, reprehensio, vituperatio.* *Ufus.* Domestica, occulta, communis. *Ufus.* Obtrectatio invidiæ solet lacerare plerosque. Hec res habet obtrectationem. V. *Calumnia.*

Obtrectator, oris, m. Verläumder. Syn. *Calumniator, maledicus, invidus, iniquus.* *Ufus.* Adversarius, & obtrectator lautum mearum. Quid sperem potentissimo inimico, infidelibus amicis, pluribus invidis, nullo socio & confortis laboris, omnibus obtrectatoribus. V. *Maledicus.*

Obtrecto, as, avi, atum, are. schmähen, verläumden. Syn. *Maledico, vitupero, calumnior, dente maledico carpo.* *Ufus.* Obtrectare vitiosâ æmulatione, quæ rivalitatis similis est. Obtrectans angitur alieno bono, quod idem etiam alius habet. V. *Detraho, Maledico, Vitupero, Calumnior.*

Obtrunco, as, avi, atum, are. enthaupten, in Stücke zerschneiden. *Phras.* Hominem obtruncari iussit, et hoc ipsum laesum enthaupten. securi percussit, ferri hominem iussit; caput homini abscindi; collem secari, abicere; caput auferri; caput gladio denudavit. V. *Caput.* *Ufus.* Pueros obtruncat membra, arcula una dividit.

Obtrudo, is, trusi, sum, ere. aufdringen. *Phras.* Antonium Dominum obtrusit, et hoc ipsum den Antonium, als unsern Herrn, aufgedrungen. Antonium in cervicibus collocavit; cervicibus Antonium Dominum imposuit. *Ufus.* Et, quia nemini obtrudi potest, iter ad me.

Obtundo, is, tudi, tusum, ere. stumpf machen. Syn. *Retundo, perstringo, onero.*) (*Acuo, exacuo.* *Ufus.* Multa, quæ mentem obtundant. Non obtundam aures tuas sermonibus, non epistolis longioribus. Homo ad omnia hebes, & obtusus. Aures obtusæ. V. *Molestus.*

Obturbo, as, avi, atum, are. Unruhe stiften, Vermirrung anrichten. *Ufus.* Obtrubare solitudinem alicujus. V. *Impedio, turbo.*

Obtutus, us, m. das Anschauen. Syn. *Aspectus, conjectus oculorum.* *Ufus.* Figere obtutum oculorum alicui. V. *Aspectus.*

Obvallo, as, avi, atum, are. umschanzen. Syn. *Circumvallo, munio, firmo.* V. *Munio.*

Obvenio, is, veni, ventum, ire. begegnen, aufstossen, zu Handen stossen. Syn. *Obtingo.* *Ufus.* Hereditas ei opulenta obvenit. V. *Eretno.*

Obversatio, onis, f. das Hin- und Hergehen. Syn. *Obambulatio.*

Obversor, aris, atus sum, ari. vor Augen schweben. Syn. *Versor, occurro.* *Ufus.* obversatur mihi ante oculos Reipublicæ dignitas. V. *Versor.*

Obverto, is, verti, versum, ere. entgegen halten, lehren. *Ufus.* Os alicui, navem aliquo obvertere. V. *Verto.*

Obviam, entgegen. *Phras.* 1. Obviam ivit parenti, et ut se ipsum Vater entgegen gegangen. Obviam se tulit, obviam processit, prodit, venit; obviam profectus est; obviam properavit; in complexum parentis venit. 2. Latro obviam factus est proficiscenti. Ea ich reisete, begegnete mir ein Mörder. Obviam se dedit latro proficiscenti; obtulit se proficiscenti latro; obviam se obtulit; adversus me ivit; oculis meis se obtulit; obviam fuit proficiscenti; proficiscenti latronem casus obtulit; in con-

conspēctum dedit; incidit in latronem; latro in conspēctum incurrit; occurrit mihi latro. *Ufus.* 1. Obviam mittere, egredi; obviam effundi. 2. Contra, vider. Obviam ire conatibus improborum.

Obvius, 2, um. begegrend, ungesicht, aufstossend. *Syn.* Occurrens. *Ufus.* Fac, ut litteræ tuæ veniant obviam; obviam mihi fiant. *Classis* hostibus in obvio est.

Obumbrō, 2, avi, atum, are. * überschatten, beschatten. *Ufus.* Arbor vestibulum obumbrat.

Obvolvo, is, volvi, volutum, ere. verwickeln, verhüllen. *Syn.* Tego, obduco. *Ufus.* Obvolutus & obligatus corio.

Occæco, 2, avi, atum, are. verblenden. *Syn.* Obæceo. *Ufus.* Cupiditate occæcatus. *V.* Cæcus.

Occallesco, is, callui, ere. erhärten. *Syn.* Percallesco, obduresco. *Adv.* Proptus, non dubitanter, planè. *Ufus.* Jam proptus ad omnem dolorem occallui.

Occasio, onis, f. Gelegenheit. *Syn.* Locus, tempus, opportunitas, f. cultus, insula, campus, causa, tempus oblatum. *Ep.* Tanta, ampla, amissa, bona, mirifica, oblata, quantæ, præclara. *Phil.* 1. Occasionem egregiam habes rem bene gerendi, du hast eine treffliche Gelegenheit, dich zu zeigen. Magnum theatrum tibi gloriæ panditur. Locus tibi aperitur rei strenuè agendæ. Munta tibi via est ad ingentem laudem; patefactus cursus virtutis; materia crescendi per summam gloriam tibi suppeditatur. Non deest tibi materia crescendi. Ansa hoc loco tibi datur; materia præbetur; facultas offertur, præbetur, datur magnorum in Rempubl. meritorum. Nactus es egregiam opportunitatem; nactus es hac re aditum ad præclara in omnes merita. Locus hic est de Republ. optimè merendi. 2. Occasionem ne negligas, vernachlässige diese Gelegenheit nicht. Quem ad maxima quæque nactus es aditum, quam rei bene gerendæ facultatem habes, ne amitte. Loco ne desis, & tempori. Quid dubitas, uti hinc temporis opportunitate? Tempus rei bene gerendæ ne prætermittas. Offendentibus se rebus & manibus ne omittas, dimittas, quæ mox repeti non possunt. Ne pereat tui hæc occasio; ne è manibus elapsa effluat, abeat, prætereat, fugiat, evolet, vide. 3. Uttere occasione oblata, brauche die Gelegenheit. Oblata opportu-

nitate, facultate, occasione utere. Occasionem, quæ se offert, non omite, non amitte. Complectere, quam nactus es, occasionem; arripe, quam oblatam teneas, temporis opportunitatem; tene hanc horam, urge opportunitatem. Quin tu urges istam occasionem & facultatem? Noli, quod ultro offertur, fistulare. Hoc aditu, januaque patefacta noli tempus amittere; occasionem, quam casus aperuit, è manibus dimittere; facultates, quæ tibi multæ dantur, temporisque opportunitates, corrumpere. Oblata facultate ne tibi ipse desis. 4. Nullam occasionem omittam tibi gratificandi, ich werde keine Gelegenheit aus der Hand lassen, wo ich dir dienen werde können. Nullum locum prætermittam, relinquam tuis commodis serviendi; nullo loco tibi deero; inter meas tot curas, etiam de te cogitandi locus erit. 5. Si occasio erit, wann es sich wird thun lassen. Ubi res & causa postulabit; ubi res feret; si occasio se offeret; ubi commodum erit; si occasio tulerit. 6. Tui bonâ occasione, vulg. mit deiner guten Gelegenheit. Oblata facultate; quod commodum tuo fiat, fieri possit. 7. Ex occasione rei, aus Gelegenheit der Sachen. Pro re nata; è re nata. *Ufus.* Teneo, quam captavi, occasionem. Ea res illi occasionem maximæ laudis dedit, peperit, obtulit. Habeo, nactus sum occasionem ad agendum aliquid. Occasionem omittere, amittere. Occasione privati. In occasionem imminere. Si occasio fuerit. *V.* Opportunus, materia, facultas.

Occasus, ūs, m. Abgang, Niedergang, Untergang. *Syn.* Obitus, interitus. *Ufus.* Sol ab ortu ad occasum commicans. Senectus est quasi occasus vitæ. Reipublicæ interitus & occasus imminet.

Occatio, onis, f. Das Egen.

Occo, 2, avi, atum, are. egen. *Syn.* Crate occulto, & deprimō iugla in agrum semina.

Occidens, tis, m. Niedergang, Untergang. *Syn.* Occasus. *(Oriens.* *Ufus.* In orientis, aut occidentis solis partibus. *Vita* alicujus occidenti opem ferre.

Occido, is, di, sum, ere. tödten, umbringen, schlachten, meßeln. *Syn.* Internicio, interimo, cædo, neco, mæto, jugulo, truco, perimo, vitam enpio, de medio tollo, luce communī privo, vitam aufero, necem aucto, mortem, affero,

fero, vitā privo; morte multo, offi-
cio; vitam adimo, vitā expello, vitam
violo, exhauro; victimam per me ad
ineros mitto; alieno me sanguine ro-
fugo. V. *Interfiro*. Adv. Vulgo, ne-
fario, palam. Phras. 1. Multi occisi
sunt, es secundū viete, erschlagen worden.
Multi homines morte deleti; è numero
vivorum exturbati sunt; atrox facta,
cormi sa, edita, perpetrata mortalium
multorum caedes est; multorum civium
sanguine cruentatæ manus; multorum
sanguine asperse sunt; arma multorum
caede imbuta sunt; multi gladio icti,
obtruncati cecidere; barbara militum
crudelitas vix multorum sanguine est
expleta, Multi ferro consumpti sunt;
multum civilis sanguinis factum est. Mu-
ltum manus multorum sanguine ru-
bescere. Multis oblata, illata mors est;
multi ad mortem missi, deducti sunt.
2. Occidendum se præbuit, er hat sich
selbst lassen umbringen. Jugulum hosti,
inimico dedit; lauriendum sanguinem
præbuit, ferro jugulum præbuit; cer-
vicem gladio subiecit; in suam ipse per-
niciem incurrit. 3. Sese ipse occidit, vulg.
er hat sich selbst umgebracht. *Rectius*:
Mortem sibi conscivit; in gladium incu-
bit; manus sibi attulit, intulit; vite
usuram sibi eripuit; suam diem suam i-
pse sibi occupavit; liberam mortis arbi-
trium occupavit; vitam sibi ipse volun-
tari morte abruptit; latus gladio hausit,
mortisque diem antevertit. *Ufus*. Ho-
stium copias occisione occidit.

Occido, is, di, casum, ere. untergehen.
Ufus. Vitæ occidenti opem ferre. In
nimiam occidere. Nonnum omnium
dierum sol occidit. Memoria occidit.
V. *Peter*.

Occidio, onis, f. • Niedermegeln. *Ufus*.
Occisione occidere, ad internecionem
deiere, occisione occumbere.

Occino, is, ui centum, ere. • ansingen,
zusagen. *Ufus*. Si avis occinuerit.

Occipio, i, cepi, ceptum, ere. • anfangen.
Syn. Incipio. V. *In ipso*.

Occisio, onis, f. Mord. *Syn*. Caedes, occi-
dio. *Ufus*. Tu vni negabis esse factam,
cum caedes & occisio facta sit? V. *Caedes*.

Ocludo, is, si, sum, ere. zuschliessen. *Syn*.
Cludo. V. *Cludo*.

Oculo, is, lui, cultum, ere. verber-
gen, vertheidigen. R. ab ἐγκυλίω,
mactro. *Syn* Occulto, abscondo. *Ufus*.

Parietum, se umbris occultare. V. *Ocu-*
lato, teco.

Occultatio, onis, f. Verbergung, Verste-
kung. *Ufus*. Aliæ seræ fugi, aliæ mor-
tu, aliæ occultatione se tuentur, Turpis
occultatio sui.

Occultator, oris, m. Verberger. *Syn*. Re-
ceptor. *Ufus*. Occultator, & exceptor
latronum locus.

Occultè, heimlich, verborgener Weise. *Syn*.
Abdite, tectè, ex occulto, ex insidiis;
per anlagas, circuitione. X *Apertè*.
Ufus. Quæ res apertè pecebatur, ea
nunc occultè cuniculis oppugnatur. V.
Clam.

Occulto, as, avi, atum, are. verstecken, hin-
terhalten. *Syn*. Teco, obtego, contego,
celo, recondo, supprimo, involvo, tene-
bris obscuro, ab oculis removeo, dissi-
mulo. *Ufus*. Occultare sententiam su-
am; animum sensus. Quæ natura occul-
tavit, eadem omnes ab oculis removent.
V. *Abdo, Abscondo*.

Occultus, a, um. heimlich, verborgen. *Syn*.
Latens, abditus, absconitus, reconditus,
involutus, abstrusus, tectus, obscurus, ta-
citus, clandestinus, furtivus, penetrabilis.
X *Apertus, manifestus*. Adv. Confuso,
mirabiliter. *Ufus*. Occultum & intellu-
num malum. V. *Latco*.

Occumbo, is, cubui, itum, ere. erliegen,
untommen. *Syn*. Obeo, oppeto fati,
cado, vitam pono, acquiesco, naturæ
concedo, vitā excedo; è via discedo.
V. *Morior*. Adv. Honorè. *Ufus*. Pro
patria mortem non dubitavit occumbere.
Ictus clavæ, fidem pastorum nequid-
quam invocans morte occubuit.

Occupatio, onis, f. Geschäfte, Beschäfti-
gung. *Syn* Impedimentum, negotium.
Epi. Assidua, magna, temnia, tanta,
vetus, recondita, exquisita, mole-
sta. Phras. Occupationes quædam mo-
rabantur iter meum, es haben mich ei-
nige Verhinderungen von der Reise auf-
gehalten. Occupationes quædam, qui-
bus assiduè impediior, implicor, disti-
neor, quibus vix me relaxare, manus
evolvere, expedire, explicare pote-
ram, iter morabantur. Quo minus in
viam me darem, in causa erant negotia,
quibus assiduè implicor, impediior, oner-
or; gravissima rerum susceptarum
onera, quibus premor assiduè & ob-
ruior; occupationes, quibus urgeor as-
siduè, & opprimor. V. *Occupatus, nege-*
tum. *Ufus*. Vix mihi tempus erat, ad
hanc

hanc epistolam scribendam, idque sum-
mis occupationibus ereptum. Occupa-
tionibus impediri, implicari, distine-
ri. Occupationibus relaxare se, & ex-
pedire.

Occupatus, a, um. beschäftigt. *Syn.* Di-
stentus, districtus, impeditus, distractus,
implicatus. *Adv.* Equè, honestè. *Phras.*

1. **Occupatus sum**, ich bin sehr beschäf-
tigt. Multis, gravibusque occupationi-
bus sum implicatus; gravissimis rerum
susceptorum oneribus premor; multa-
rum rerum cura animus destinet; no-
ctes & dies non uno in opere urgeor;
animum habeo non uno in opere occu-
patus; occupatissimus sum; nunquam à
laboribus distinctior fui; privatis, pu-
blicisque curis sum implicatus; multis
occupationibus distineor, distringor.
V. *Negotium, Occupatio.* 2. **Occupatus**
jam non sum. Ich bin nicht be-
schäftigt. Otii habeo plusculum; va-
cui temporis aliquid habeo; vacuus
nunc à labore sum; otii nunc aliquid
nactus sum; expedi mi molestis oc-
cupationibus, aut certè relaxavi; con-
fectis iis neotitiis, respiro nunc aliquan-
tulum, & acquiesco. V. *Otiū* *Usus.*
Id me occupatum habet. Habere ani-
mum occupatum in opere. Animus oc-
cupatus. Quid dicam de occupatis meis
temporibus? Toti occupati rebus, in
ministeria sua discursu trepidant.

Occupo, as, avi, atum, are. erobern, ein-
nehmen, inne haben, besitzen. *Syn.* Obsi-
deo, praefidius interclusum teneo, prae-
fidiis devincio; teneo, usurpo, possideo.
Phras. 1. Provinciam totam occupavit, er-
hiet in ganze Land eingenommen. Pro-
vinciam totam suae ditionis fecit; in
ditionem suam redegit; sub ditionem
subiunxit; ad imperium adiunxit; in
potestatem redegit; sub imperium rede-
git; provinciam confecit; ad singula
oppida arma circumtulit, & *Latium*
nomen omne domuit. 2. Aliena bona
vi occupavit, er hat fremde Güter mit
Gewalt eingenommen. In rem suam ver-
sit; in bona & possessiones alienas in-
vasit; aliquem de suis fortunis deturba-
vit; bonis, fundisque patriis exturba-
vit; se sua possessione dejecit; se in
alienius copias ingurgitavit; in eorum
fundos armatos immisit; armatos in
possessionem fundi misit; patrimonium
illorum circumplexus quasi thesaurum
draco, possessiones intedit; in fundis
illorum violentus confedit. *Usus.* Cae-
sar praefidiis Italiam omnem obsidet,
atque occupat. Regnum, tyrannidem
occupare. Tanta Religio eorum men-
te occupaverat.

Occurro, is, curri, cursum, ere. entgegen ge-
hen, begegnen, aufstoßen. *Syn.* Obviam
eo, obviam fio: obfisto, repugno, resisto:
In mentem venit. *Adv.* Abundantius, an-
gustius. *Phras.* 1. Nihil mihi tum occur-
rit, mir ist damals nichts eingefallen. Diu
cogitanti nihil succurrit; nihil in mentem
venit; idonei consilii nihil suppetebat; ni-
hil in mentem ineliderat. 2. Id unum occur-
rit mihi, dieses ist mir allein eingefallen.
Id sibi animus cogitatio unica; illud
unum in animo versabatur; animo obver-
sabatur; id unum succurrebat. Illud unum
in buccam venerat; illud unum se obtulit,
ostendit. *Usus.* 1. M. levotentiae hominum,
consilii improborum occurrere, & obfiste-
re. 2. In mentem venit, zu Gemüthe kom-
men. Nihil te effugiet, atque omne, quod
eris in te, occurret, & incidet. Inquirenti-
bus nobis, omnique acie ingenii contem-
plantes ostendent se, atque occurrent.
Occurrunt mihi aliqua, sed ea coram. 3.
Obviam fio, entgegen kommen. Scripsi
illi, ut mihi occurrat. Misericordia tua
supplicibus occurrit, nullis precibus evo-
cata. V. *Obviam, Incidit.*

Occursatio, onis, f. Begrüßung, Entgegen-
gehung. *Syn.* Studium salutandi & pren-
sandi eos, à quibus honorum suffragia ex-
pectantur. *Epi.* Facilis. *Usus.* Vestras
occursationes, studia, blanditias popula-
res secum ablata esse ait.

Oceanus, i, m. Das große Welt-See.
Grec. ὠκεανός. *Syn.* Mare ma-
gnum. *Usus.* Oceanus Atlanticus. O-
ceani freta. Terra circumfusa sive ma-
ri, quod magnum, quod Oceanum ap-
pellatis. Oceani fervor constantissimus.
Oceano fines terminemus, qui orbem ter-
rarum amplexu sinit. V. *Mare.*

Ocellus, i, m. Auglein, kleines Aug. *Syn.*
Parvus oculus. *Usus.* 1. Ocelli radices.
2. *Transl.* Ocelle mi.

Ocrea, æ, f. * Stiefel. *Usus.* Sinistrum
crus ocrea tectum.

Ocreatus, a, um. * gestiefelt.

Octo, achte. **Octavus**, a, um. der achte.
Octies, achtmal. **Octingenti**, æ, a. acht-
hundert. **Octingentesimus**, a, um. der
achthundertste. **Octodecem**, æ, g. *Latine:*
Duodeviginti, achtzehen. **Octogesimus**,
der achtzigste. **Octogesima**, achtzigmal.
Octoginta, achtzig. **Octoni**, æ, a. secht.
Octuplus, a, um. achtfach.

Octophorus, i, m. Sechste, Trag. Seffel.
Syn. Lectica, quæ ab octo servis geritur.
Ocu-

Oculus, a, um. * scharfſichtig. *Uſus.*
 Testis oculatus, der etwas mit Augen
 geſehen.

Oculus, i, m. Auge. *Syn.* Lumen, acies,
 quæ cernimus. *Epi.* Abſtinentes, per-
 ſpicaces, acres, acuti, aperti, integri,
 nini arguti, cæci, cærulei, perverſi, non
 ſolum curioſi, ſed etiam errantes, licen-
 tiores, eminentes, laetici, mobiles, ve-
 nuſti, tenebricoſi, in cernendo ſubri-
 les, emiſſi, in aſpectu micantes, va-
 riantes, teſtes & indices animi, huma-
 nitatis & benevolentie pleniffimi, am-
 pli, proſuberantes, rutili, blandien-
 tes, lucidi, albicantes, læti & quaſi
 gaudio toti, dolis circumſcripti, parvi,
 concavi, ſubnigri, maculoſi, ſanguinei,
 truces, igni flaveſcentes. *Uſus.* Ocu-
 lum eſt in nobis ſenſus acerrimus, quo-
 rum tam intentione, tum remiſſione,
 tum conjecti, tum hilaritate motus ani-
 morum ſignificamus. Oculos attollere,
 die Augen aufheben. Oculos deſicere,
 niederschlagen. Oculos in aliquem con-
 jicere, die Augen auf einen werfen.
 Oculos in ſe omnium avertere, aller Au-
 gen an ſich ziehen. Cupiditatis oculos
 ad aliquid adicere; rei, rei ad rem
 oculos adicere, die Augen auf etwas
 werfen, und ſich ſelbſt verſetzen. Sed
 alienus ante oculos ponere, ſtatuere,
 vor Augen legen. In oculis atque atri-
 bus omnium gentium aliquid propo-
 ne, conſultare, vor aller Welt Augen le-
 gen. Ea res oberrat oculis; verſatur
 ante oculos, vor Augen liegt. Ad rem
 inveſtigandam oculos habere advoca-
 tos, die Augen zu Zeugen nehmen.
 Oculos ab aliquo nunquam deſicere,
 nem nunquam abducere, abwenden.
 Res palam eſt omnium oculis, das iſt
 eine offenbare augenſcheinliche Sache.
 Oculorum acies hebetis, præſumptus
 tar, perſtringitur, ſplendore occidit,
 geblendet werden. Oculos collere, ex-
 ſculpere, elidere, ausgehen, aufheben
 gen. Oculis capi, hand weſen. In
 oculis aliquem gerere, terre, lieben. In
 oculis habitare, geſiebt werden. Ocu-
 los rei conſpectu paſcere, die Augen
 weiden. Oculi perſpicaces, acres, ac-
 ti, arguti, exploratores, ſcharfe Augen.
 Oculi humanitatis ac benevolentie ple-
 niſſimi, blandientes, læti, & quaſi ga-
 udio toti circumſcripti, teſtes & indices ani-
 mi propens, herrliche Augen.

Oculus, geſchwind. *Syn.* Citius. (*Tardius.*

Oculus, i, n. Sing. Ort. *Syn.* Locus mi-
 ſericordie, cantibus deſtinatus.

Odi, iſti, iſte, haſſen. *Syn.* Odio habet,

odium rei habeo, odio in aliquem feror,
 animum habeo alienum. *Adv.* Acerbe,
 aperte, clam, impetuo, male, libenter,
 male, palam, pejus, penitus. *Uſus.* Quem
 metuunt, oderunt. V. Odium.

Odioſus, a, um. gehäſſig. *Syn.* Mol-
 tus, odio dignus, inviſus, invidioſus. *Plural.*
 Odioſa eſt conſuetudo tua, deine Ge-
 ſinnung iſt gar zu unangenehm, und ver-
 häſſig. Nimmum doliſus, durus, aſper,
 acerbus eſt. Abſt conſuetudo tua ab
 omni ſuavitate. Non ea eſt conſuetudo
 tua, quæ propter ſuavitatem exſpectatur;
 nimium jucunda eſt conſuetudo tua.
 Aſperitatis tantum habent mores tui,
 quantum in conſuetudine ferri vix po-
 teſt. Uſus tibi nullo cum homine diutur-
 nus intercedat, ita doliſus, ac moro-
 ſus eſt; iſis moribus, eo ingenio præli-
 tus eſt. His tuis moribus, hic agendi ra-
 tione ſit, ut nemo tibi valde cupiat, ne-
 mo te ferat. Quis, ſitam ingeniū tui
 moroſitatem in conſuetudine ferat?
 Quis te uti velit homine omnium doli-
 culmo, & aſperino; Quis tuam con-
 ſuetudinem exſpectat carentem omni ſo-
 latio, omni ſuavitate, nulla te pueri-
 dam. V. Molſtus, Morſus. *Uſus.*
 Omnis arrogantia odioſa. In fragili cor-
 pore odioſa eſt omnis offenſio. V. Odium,
 Invidioſus, Invidia.

Odiū, ii, n. Haß, Feindſchaft, Broß. *R. 16*
 ὀδύσσω, Iraſcor. *Syn.* Invidia, of-
 feſa, offenſio. *Epi.* Acerbum, acre,
 apertum, capitale, maturnum, invetera-
 tum, civile, grave, hostile, immane, in-
 credible, inſectum, iniuriam, injuſtum,
 inſigne, peſitum, inſitum, incitum, ju-
 ſtum, leve, magnum, majus, mediocre,
 miſericordie, deſarum, obſcurum, popula-
 re, priſimum, privatum, proprium, publi-
 cum, ſingular. Verendum amicitie, to-
 tum, univerſum, verus, utile. *Plural.*
 Arrogantia tui odium parit, dein Hoch-
 muth macht dich verhaßt. Tibi invidia
 eſt; offendit amicos hominum; invidiam
 te plerique facit; multorum inſeres,
 ſenſusque vulnerat; odium tibi creat,
 gignit. Arrogantie debes, quod odio
 atque acerbitati ſis plurimus; quod odium
 publicum ſis populi; quod omnes ode-
 rint, nemo videre velit. Arrogantia eſt,
 quæ gratiam omnem convellit; omnium
 voluntates à te alienat. 2. Ille ubique
 odium in te excitat, odioſum reddere ſa-
 git, der ſucht, dich überall verhaßt zu ma-
 chen. Odium in te concitat, ſtrukt, exci-
 tat; odium ac invidiam tibi conſtat;
 conciliat ubique grave tibi odium; quod
 odium ac invidiam te vocat; quærit

ubique in te invidiam; invidiam in te commovet, concitat; in invidiam adducere ac odium laborat. In invidiam trahere, rapere nititur; magna tibi invidie tempestas ex illo imminet. 2. Magnum odium incurri, ich bin sehr verhasst. Magnum subii, habui, sustineo invidiam; magna sum apud omnes in invidi; multorum premor odus; odio laboro; multorum incurri odia ac reprehensiones hominum; odio flagro publico; alieni invidi consilgro; invidiā premor; flagro, ardeo; in odium veni, perveni multorum; odia subii multorum; in multorum odia, offensionesque in ii, & incurri; multorum odia in me converti; invidia opprimor; magnam mihi ex te collegi invidiam; in multorum odia ac invidiam perveni; multorum invidie ea me re obtuli. 4. Odia hominum sensum restinxi, ich habe endlich den Haß, so man wider mich getragen, in vielen gestillet. Invidiam lenivi; invidie sanguinem mihi; de invidia multum deoneravi; invidiam magna ex parte restinxi, extinxi; compressi & levavi; mitigavi odia hominum, sedavi, placavi, restinxi; odia vetustate jam exoleta depuli, propulsavi. 5. Odium grave in me concepit, er hat einen grossen Haß wider mich gefasset. Grave in me odium cepit, suscepit; gravi est in me odio; gravi odio a me dissidet; grave in me odium habet, proficitur, exprimit; gravi in me odio fertur; odio tenetur; grave ejus in me flagrat, & ardet odium; grave illum tenet nominis mei odium; est illi mecum odium grave & diuturnum; odio sum illi; in odio sum apud illum. 6. Omnes boni te odio habent, alle rechtschaffene Leute haßen dich. Omnes te boni oderunt; te inexpiabili odio detestantur & execrantur; quis te aditu, quis ullo honore, quis communi luce dignum putat? omnes contpectum, facta, nomen detestantur; omnes aditum, sermonem, aspectum fugiunt ac horrent; publicum es populi odium; nomen tuum bonis omnibus odio est, & acerbatur; omnes boni capitali a te odio dissident, te execrantur, tibi pestem, ac perniciem precantur. 7. Odium remittere, den Haß lassen lassen. Odium conquerere, sorbere, deponere; odium mittere, & finire; offensionem deponere, obliterare. 8. Odium renovare, incendere; augere, inflammare, cumulare invidiam, den Zorn und Haß vermehren. 9. Odium effundere, den Haß ausgießen. Omne odium inclusum nentis sensibus in aliquem profundere; explere odium, ac satu-

rare. V. *Ira, inimicitia, invidia. Usus.* Odium est ira inveterata. Odium alicui creare. Ad odium revocare judices. Odia suscipere. Odia subire. Odio esse. Odium precibus sublevare.

Odor, oris, m. Geruch. Syn. *Afflata suavis odoratu percepta. Epi. Suavis, jucundus, totornus, nonnullus. Usus.* Suavitates odorum afflantur a floribus. Odores incendere. Odoribus capi. Odorem non ferre.

Odoratus, us, m. Geruch, das Riechen. Syn. *Odoratio.*

Odoratus, a, um. mit Geruch angefüllt. *Usus.* Lauri nemus odoratum.

Odoror, aris, atus sum, ari. riechen. Syn. *Olfacio. Adv. Coram, diligentius, festivè, sagaciùs. Usus.* 1. Canes venatio odorantur omnia, & pervestigant. 2. *Transl.* Animadverto, quero, investi. o. conjecturâ aliquid assequor, heimlich nachforschen. Diligenter, sagaciternè odorabor, quid sentiant judices. V. *Conjectura, Adverto.*

Oeconomia, æ, f. Haushaltung, Hauswesen.

Oeconomicus, a, um. zur Haushaltung gehörig. *Usus.* Liber, qui oeconomicus inscribitur, de tuenda re familiari.

Oeconomus, i, m. Schaffner, Haushalter. Syn. *Administer rei familiaris, curator rei familiaris, qui rei familiari præest, qui rei familiaris curam gerit, qui rem familiarem, domesticam administrat.*

Oenophorum, i, n. Wein-Gesäß, so man tragen kan. Syn. *Vas vinarium.*

Ossa, æ, f. allerlei die Gemüß, Bred, Bissen. *Cibi genus forma & figurâ ordinata. Usus.* In ossam pulvis invadere.

Offendo, is, di, sum, ere. beleidigen, aufstoßen, verlegen, fehlen. Syn. *Offensionem affero, injuriam facio, offentioni sum: incurro in rem: pecco: lardo. Adv. Graviter, vehementer, paulum, tantulum. Phrs.* 1. Non volui illum graviter offendere, ich habe ihn nicht wollen schwerer beleidigen. Nihil in illum paulo gravius cogitavi; commovere hominem leviter, & calefacere volui, non acerbius ledere. Noli hominem injuriosius lacessere, tractare; non volui hominem asperius accipere. 2. Non parum offendi a te illum, ich habe ihn nicht

mentis vor den Kopf gestossen. Non parvam in offensionem incurri apud hominem; non parvam offensionem subii; offensionem non mediocri fui; non parvam cecidi in offensionem; non levem offensionem mihi concitavi. *Uusus.* 1. Neminem unquam non re, non verbo, non vultu denique offendi. Gravi- ter mihi videris offensus. Offendit au- res intolerantia sermonis. 2. Incurro, an- tressen, sich verstoßen. Quis tam lyn- ceus, ut in tantis tenebris nihil offendat, nequam incurrit. *Vulg. Impingo.* In ar- rogantiam incurrit. 3. Pecco, delinquo, fehlen, missandeln. In quo ipse of- fensus, ne aliam reprehenderis. 4. In- venio, fassen. Non offendes eundem, qui olim fuit. Offendes vastitas urbes, lacertam Italiam. 5. Lædo, verlesen. Lepus brachium offendit. Exultatio- nem meam id dæcum gravissimè offen- dit. *V. Lædo.*

Offensa, æ, f. Beleidigung, Verlesung, Un- quade. *Epi. Magna.* *Uusus.* Magna in of- fensa sum; magnam offensionem subii apud Pompejum, in Ungnade sepu, kommen.

Offensio, oris, f. Beleidigung, Verlesung, Schaden. *Syn.* Incommodum, detrimen- tum, damnum, molestia, calamitas: odi- um, similitas, dissidium, inimicitia. *Epi.* Acerta, non dissimilis, gravis, magna, o- diosa, periculosa, popularis, privata, vi- tiosa, contraria. *Uusus.* 1. Graves solent esse offensiones & gravibus morbis. Cor- porum offensiones sine culpa accidere possunt, animorum non item. Prestabo, nihil ex eo te offensionis habiturum. Non offensionibus belli, sed victoriis ad scien- tiam militarem eruditus. 2. Odium, simi- les, inimicitia, Unnade, Haß. Eares illi magnam offensionem concitavit, fecit, ob- tulit; offensioni fuit. Jasta inde offensio nata est, & exorta. In offensionem popu- li incurrit, cecidit. Offensionem suble- vare, lenire, omittere; deponere, ac obli- terare primas offensiones omnes, alle Feindschaften ablegen und vergessen. *V. Odium, offendo.*

Offensivuncula, æ, f. kleine Beleidigung, Verlesung. *Syn.* Offensa.

Offensum, i, n. Anstoß. *Uf.* Offensum est, quod eorum, qui audiunt, voluntatem lædit.

Offero, fers, obtuli, oblatum, ferre. an- tragen, anbieten. *Syn.* Pollicor, pro- fiteor, defero. *(Recuso.* *Uusus.* 1. Ille pecunias pollicetur, & quod carius, se ipsum obtulit. Offerre se in discrimen pro salute patriæ. Quod fors obtulerit,

hoc agam. Morti se, ad mortem pro patria offerre. Os importunum non ostendere modo, sed offerre. Ultio se offerre, se projicere, & potestatem sui facere hostibus, sich dem Feinde überlas- sen. 2. *Præbeo, offero, geben, überbrin- gen.* Alicui spem, metum, luctum, mæ- rorem, gaudium, religionem, mendici- tatem, incendium, injuriam offerre. 3. *Expono, sich aussetzen.* Periculis caput suum offerre; in idæ se offerre. 4. *Rejisto, me oppono, sich widersetzen.* Sceler- ti Antonii & dementiæ me obtuli.

Officina, æ, f. Werkstatt. *Syn.* Locus operis, & quæstus quotidiani. *Uusus.* Officinas primorum instituere, instruere. Hæc domus officina nequitie. Philoso- phi quasi ludum quendam, atque offici- nam sapientiæ instituere. Ludus & offi- cina dicendi. Officina chirographorum, Schreib Stube. Officina ferraria, eia Eisen, Hammer. Officina mercatorum, Kramladen; *redius:* Taberna instro- rum. Officina libraria, Ort, wo man Bucher einbindet. *Alias:* Taberna libra- ria, Buchladen.

Officio, is, feci, ero. schaden, schädlich seyn. *Syn.* Nocco, obsum, obsto, obfisto, obscuro. *Uusus.* Cur meis commodis of- ficis? Nec mentis luminibus offeicit alti- tudo fortunæ; Umbra terræ soli non of- ficit. Alia laude sua famæ nostræ obstant, & nomini officijunt. *V. Obsum, lædo.*

Officiosè, dienstwillig. *Syn.* Amanter, amicè.

Officiosus, a, um. bereitwillig, dienstfer- tig, dienstgestissen, höflich. *Syn.* Plenus officii, in quo inest liberalis grati- taudi voluntas, humanissimus, in officio diligens, qui cupit omnium inservire studiis. *Max. summè.* *Uusus.* Homo sumptè in omnes officiosus.

Officia sua deferentis Formula. Welse und Mañter, seine Dienste anzufragen. Nil non agam tuâ causâ, ich will dir zu Etz alles thun. Tuâ causâ subibo omnia, nullum pro te laborem, nullum onus, aut officium recuso. Tuis in rebus co- to pectore, canctis viribus contendam. Nervos omnes, ubi res tuæ postulabunt, intendam. Omnia mihi pro te suscepta nec difficilia, nec injucunda erunt. Ubique mea tibi studia, atque officia præsto erunt. Omnem operam, curam, studium in tuis rebus ponam, consu- mam. Omne meum tempus tuis tempo- ribus transmittam. Officium meum nunquam, irisquam requires. Mea stu- dia nusquam desiderabis. Quibuscun- que in rebus ubi commodare poterio,

nusquam deero. Res tuas omnes omni cura ac diligentia complectar. Quae tibi intelligam esse commoda, omni studio persequar, diligenter prestabo. Quae te velle, quaeque ad te pertinere arbitror, studiosè, diligentique curabo. Meum in te studium tuis maximè rebus declarabo, quas te velle cognovero. Tuam mihi dignitatem esse clarissimam; studium meum dignitatis tuae vel tuendae, vel etiam augendae & amplificandae, summum esse, omnes intelligent. Nihil tibi erit tam promptum, aut paratum, quàm in omnibus, quae ad commodum, vel amplitudinem tuam pertinent, opera, cura, diligentia uti meum. Profitetur, atque polliceor; eximium & singulare meum studium in omni genere officii, quod ad honestatem, ad decus, ad gloriam, ad rem tuam & commodum pertinet. Nulla tibi in re, neque studium, neque benevolentia mea deerit, praesto non erit. Qui antea fui, idem semper futurus sum in te amando & amplificando. Quaecumque mihi tua honestandi potestas dabitur, nihil praetermittam, quod positum sit, aut in ipsa re, aut in honore verborum. Nunquam mihi tui aut colendi, aut ornandi voluntas deerit. Polliceor tibi studium meum, ac operam sine exceptione ulla aut temporis, aut occupationis. Universum studium ac benevolentiam ad te defero. Vincam meis officiis cogitationes tuas. Dabo operam, ut intelligas, me neminem esse officiorum studiosiorem, in officio diligentiorum.

Officium, ii, n. Dienst, Höflichkeit, Amt. **Syn.** Humanitas, studium, benevolentiae significatio: munus, partes, muneris officium. **Epi.** Antiquum, civile, commune, consulare, debitum, dacturum, domesticum, egregium, factum, gratum, humanum, inchoatum, interruptum, iustum, primum, liberale, necessarium, magnum, maximum, mediocre, medium, melius, mirificum, multum, novum, obicuum, perpetuum, perfectum, primum, privatum, proprium, provinciale, publicum, quaestorium, quotidianum, recens, rectum, sakrum, sanctum, simplex, singulare, summum. **Phras.** 1. Omnia tui humanitatis officia debeo, ich bin schuldig, dir alle Dienste und Höflichkeit zu erweisen. Praestare tua causa debeo, quidquid possum. Quantum visibus possum consequi, tantum confero studii in te debeo. Tua in me benevolentia meum omne studium, omne officium, omnes à me curas, omnem in te fidem à me non solum postulant, sed exigunt. Quid est, quod tua causa non de-

beam? Tuis intervenire studiis, tuae voluntati morem gerere omnibus in rebus debeo. Par est, ut omnia à me studia ac officia in te proficiantur. 2. Omnia amoris officia illi exhibui, ich habe ihm alle Liebes-Dienste erweisen. Omnibus eum officiis prosecutus, amplexus, complexus sum; omnibus eum officiis mihi devinxi; omnia illi officia praestitui, tribui, in eum contuli; omnia à me officia in illum collata sunt, profecta sunt; amici officium integrè explevi; egregie tuitus sum. Multa extant, constant mea in illum officia. 3. Officium officii reddidi, ich habe ihm seine gute Dienste wohl ersehen. Officium cumulatè solvi, persolvi, reddidi; officiis cumulatè respondi; vici studiis meis amici officium. 4. Officium nullum neglexi, ich habe keinen Liebes-Dienst unterlassen. Tibi nullum à me amoris, studii, pietatis officium defuit; nullum officium praetermissi, intermissi. Officio amici nunquam defuit; nunquam cessatum in officio est. **Ufus.** 1. Non committam, ut meum officium desideres. Multa mihi tecum officia intercedunt. Officia sua alius polliceor. 2. **Partes, Pflicht, Schuldigkeit.** Officio fungi boni viri. In officio esse, manere, in antea Zucht bleiben. Ab officio boni viri discedere, recedere, abduci, einen Mistritt thun. 3. **Manus, Amt, Amt, Berührung.** Officio praestitae; officium suscipere, exequi. Alienum aliquid ab officio dignitate admittere. **V. Munus, Magistratus, Honor, Dignitas.**

Ostundo, is, fudi, fustum, ere. aufstossen, entgegen geben. **Syn.** Objicio, offero. **Ufus.** Tu maioribus tuis magnas ostundam tenebras. Firerem alicui ostundere & nocere.

Olea, ae, f. Delbaum. **Epi.** Seimpiterna. **Ufus.** Agricola, cum florem oleae videt, baccam quoque se videre putat.

Olearius, a, um. zum Del gehörig. **Ufus.** Cella olearia.

Oleaster, ri, m. wilder Delbaum.

Oleo, es, olui, olitum, ere. riechen, Geruch geben. **R.** ab ὀλέος, Fœtidus. **Syn.** Redoleo, odorem spino, spargo, fundo, afflo. **Adv.** bene, male. **Ufus.** Bene olent, qui malè olent. Oratio peregrinum aliquid oleo.

Oleum, ei, n. Del. **Ufus.** Ignis gliscit oleo. Aristoteles inventor olei. Oleum & operam perdere, Hoften und Mal; verhehren.

Officio, is, feci, factum, ere. riechen, den Geruch empfinden. *Syn.* Olor, odorem percipio. *Ufus.* Olfacere aliquid.

Olim, der Zeiten, merkwürdig. *Syn.* Quondam, parum memoriam, aliquando; jam dudum. *Nunc.* *Ufus.* Sic olim loquebantur.

Olor, oris, m. Gärtner. *Ufus.* Olitorem pro horto conducere.

Olor, a, um. zum Kraut gehörig. *Ufus.* Forum olitorium, Kraut-Markt.

Olea, ae, f. Delbaum, Delbeer, Oliven. *Syn.* Olea.

Olivum, i, n. Delgarten. *Syn.* Collis olivis confitus.

Olla, ae, f. Hafen, Topf. *Syn.* Denarium implere ollam.

Oleum, i, n. Sträuslein, Salat. *Syn.* Oleum minutum.

Oleria, ae, n. Kraut, Rüchel und Gartenerzeugnisse. *Syn.* Herba sativa. *Ufus.* Olera est in usu cibario.

Omen, inis, n. Vorzeichen, Anzeichen. *Datum aut factum casu exceptum, qui rei ejusdem eventus portendi posse videntur.* *Epi.* Clarum, detestabile, praerogativum, pagum, bonum, funestum, triste, malum. *Ufus.* Bonis vel tristibus omnibus abeuntem prosequi. *Omen capio.* Accipio omen. *Quod dii omen avertant, obruant, prohibeant!* Nullis auspiciis, funestis ominibus omnium, & execrationibus rem aggressus est. *Territis omnibus, velut fido omne incandescit.* Id à plerisque in magni terroris omen acceptum est. In omen vertere.

Ominator, oris, m. Zeichendener, Wahrsager. *Syn.* Qui capit omnia.

Ominor, aris, atus sum, ari. weisagen, mutmaßen. *Syn.* Auguror. *V.* Augurium.

Omitto, is, misi, missum, ere. unterlassen. *Syn.* Mitto, missum facio, praetermitto, relinquo, praeterco. *Adv.* Omnino, plane. *Phras.* 1. Negotium hoc melius omittes, du wirst besser daran seyn, so du dieses Geschäft unterlassen wirst. *Negotium id melius praetermittes; consultius erit, si perficere toto huic negotio; negotium hoc, si laus, repudiabis; tutius captem negotium abruptes, nullum lucrum, de namis depones.* 2. Omittite contumelias, lasse diese Spott-Reden bleiben. *Aufer contumelias & probra; mite exillationes; nullas fac contumelias.*

Ut omittam caetera, daß ich von mehreren schreibe. *Ut praetercam, ut praetermittam, relinquam; ut mitcam; ut missa faciam caetera; ut supersedeam pluribus.* *Ufus.* Omittite timor in, iram, sollicitudinem, spem inanem. *Ni ul omisi pietatis & humanitatis.* *V.* Relinquo, Negligo, Praetermitto.

Omnino, gänzlich, allerding. *Syn.* Plane, prorsus, funditus, usquequaque. *Phras.* 1. Malum illud vix omnino tollatur, dieses Uebel wird kaum gänzlich gehoben werden. *Vix radichas, ab ipsa surpe extrahetur; vix funditus extirpabitur; rami fortasse amputabuntur, radicum fibrae non item evellentur. Malum illud vix auferetur, removebitur ex integro.* 2. Res est omnino necessaria, die Sache ist gänzlich nothwendig. *Res est in omnes partes necessaria. Res est plane atque omnino necessaria; per omnia, sine dubio, omnibus modis, omnium rerum causa necessaria.* *Ufus.* Vix aut omnino non potest fieri.

Omnipotens, tis, g. o. allmächtig. *Verb.* *Pot.* *V.* Penitus.

Omnis, e, alle. *Syn.* Cunctus, universus, quisque, quivis, quis non? summi, infimi, ad unum omnes; totus. *Nul-* *lus.* *Adv.* Omnino. *Phras.* Omnes de victoria sibi gratulantur, alle erfreuen sich über diesen Sieg. *Omnium generum, aetatum, ordinum homines, omnis fortunae ac loci homines; omnes populi, cunctaeque gentes; quantum est hominum in orbe, singuli & universi de inaudita hac post hominum memoriam victoria letantur. Omnes sibi viri, mulieres, cives ac peregrini, servi ac liberi de tam illustri victoria gratulantur. Cum à summis, mediis, infimis, tum denique ab universis victoria haec ingenti laetitia celebratur. Omnes certatim, aliis luculentius alio hanc sibi victoriam gratulantur.* *Ufus.* Omnia minima, maxima, per se agit. *Nemo omnium. Ubi haec omnia prima, postrema recitata sunt.*

Omnivagus, a, um. hin und her schweifend. *Ufus.* Diana omnivaga dicitur.

Onager, ri, m. Wild-Esel. *Syn.* Asinus silvestris.

Onerarius, a, um. mit Last beladen. *Ufus.* Navis oneraria, Last-Schiff.

Onero, as, avi, atum, are. beladen, beschweren. *Ufus.* Aures alicujus onerare mendacio. *V.* Onus.

Onerosus, a, um. beladen, schwer. *Syn.* Gravis, ponderosus. *V.* Gravis.

Onus, eris, n. Last, Bürde, Beschwerde. *R.* ab *ovos*, *Asinus*, *Epi.* Commune grave, leve, magnum, tantum. *Phras.* 1. Onus

Onus habeo gravissimum, ich habe eine schwere Last auf mir. Onus mihi impositum est gravissimum; onus laboris maximum in me recepi, suscepi; onus sustuli, sustineo sanè grave; onere premor, ac penè opprimor gravissimò; onus mihi incumbit; onus cervicibus meis impositum est immensum; plura simul in me onera inclinata sunt. Non unum mihi injunctum est onus; non leve onus subivi. 1. Sub onero fatiscere, unter der Last erliegen. 2. Oneri succumbere; onere opprimi, sub onere concidere. *Ussus.* Onus alicui addere. Onere levare. onus allevare. Onus deponere, abjicere, propter infirmitatem animi detrectare. Onus ferre, perferre.

Onustus, a, um. beladen. *Ussus.* Asellus auro onustus.

Opaco, as, avi, atum, are. Dunkel machen, schatticht machen. *Syn.* Obsecuro. *Ussus.* Terras nox opacat. Platanus patulis dilusa ramis ad opacandum locum aliquem. V. *Obscuro.*

Opacus, a, um. Dunkel, schatticht. *Syn.* Obscurus, umbrosus. X *Apricus.* *Ussus.* Opaca nubes. Locus opacus & frigidus in silvis.

Opera, as, f. Fleiß, Mühe, Arbeit. *Syn.* Studium, labor, cura, industria. *Epi.* Egregia, fortis, fortis, fidelis, gravior, insignis, non mediocris, melior, militaris, mirifica, multa, magis, opportuna, par, patria, publica, singularis, summa, tenuis. Annuae, gratiosissimae, mercenariae, pulcherrimae, succellivae, urbanae. *Phras.* 1. Graecis litteris multam operam impendi, ich habe auf die Griechische Sprache einen grossen Fleiß verwendet. Graecis litteris multum operae dedi; multum curam, operamque ad Graecas litteras contuli, vel in Graecas litteras; multum laboris & operae in Graecis litteris posui, consumpsi; multum operae tribui Graecarum artium magistris. V. *Diligentia.* 2. Omnis opera mea frustra fuit, mein Fleiß ist alles umsonst gewesen. In ea te operi abusus sum; operam omnem luli, perdidit. Opera mihi omnis perit; oleum ac operam perdidit; operae pretium nullum feci; spes & opera me frustrata est; nequidquam omni operâ, ac diligentia, summa vi, ac ope enitus sum. Nihil tantâ contentione profectum est. V. *Frustra.* *Ussus.* Operam tuam profiteri. Majorem operam suscepi, quam res posceret; operam dare, navare rei. Operam amicis locare, dicare. Operâ illi meâ diligenter utuntur. Operam dare rebus divi-

nis, sapientiae. Operae non perici, ich habe keine Mühe gespart. De priore operâ multum detraxi, viel nachlassen von vortem Fleiß. Operam à Graecis litteris removi, ich habe die Griechische Sprache streben lassen. Datâ, dedi; à operâ id fecit, es hat es mit Fleiß gethan. Vix erit operae pretium, es wird der Mühe nicht werth seyn, es zahlet sich nicht aus.

Operæ, arum, f. Tagelöhner, Handlanger. *Syn.* Operarii, qui in fabricarum ministris, & servili in opera habentur; homines ad operas conducti. *Ussus.* Mercenariae operæ. Vendit se operis.

Operarius, a, um. was zur Arbeit gehörig. *Ussus.* Operarius homo, Handwerker.

Operarius, il, m. Tagelöhner, Arbeiter. *Syn.* Operæ, bajulus. *Ussus.* Operarii, qui in tabernis sunt, amanissimi sunt oculi. V. *Merces, Mercenarius.*

Operatio, onis, f. Werk, Wirkung. *Syn.* Opera.

Operculum, i, n. Deckel. *Ussus.* Arteria tegitur quodam quasi operculo. Dignus patellâ operculum. *Prov.* auf einen solchen Topf gehöret eine solche Stürze.

Operimentum, i, n. Decke, Ueberzug, Futteral. *Syn.* Integumentum, operculum.

Operio, is, rui, ertum, ire. bedecken, überziehen. *Syn.* Tego, obvolvo. *Ussus.* Capite est serè operio. X *Aperto capite.* Operite ostium.

Operosè, mühsam. *Syn.* Laboriosè, multâ curâ, & operâ. *Ussus.* Ne fiat operosè.

Operor, aris, atus sum, ari. * arbeite. *Syn.* In opere faciundo laboro. *Ussus.* Operari rei divinae, versari. Medicus operatur, uirg. die Arzenei hat seine Wirkung. Latine: Veni concipitur in venas se diffundit medicamentum. V. *Laboro.*

Operosus, a, um. arbeitfam, mühsam. *Syn.* Laboriosus, actuosus. X *In languidus.* *Phras.* Res est operosa, ist eine mühsame Sache. Res est ejusmodi, quæ curam, ac diligentiam non mediocrem postulet; res est non modicâ brachio tractanda; in qua sudandum & multum operæ ponendum. Excludus hic non levis labor est. V. *Laboriosus, Difficilis, Labor.* *Ussus.* Opus sum & operosum. Senectus non modicâ languida & iners non est, verum operosa, semperque aliquid agens. Modestus ac operosus labor.

Opes, um, f. Reichthum, Vermögen. *Syn.*

Opus. Divitiae, facultates, copiae; item: *Fortuna*. *Epi*. Alienae, divinae, exiguae, firmiores, incredibiles, invidiosae, magis, mediocres, nimiae, novae, praefatae, pristinae, recae, rantes, reuocae, volentes, urbanae, utiles. *Ufus*. Opibus abundare, praeditum esse, reich sein. *Opes* confectionari, augere rem, pecuniam facere, ihm Geld machen. *Opes* vertere, frangere, das Vermögen zerhacken. Omnibus opibus ac viribus repugnare, mit aller Gewalt sich widersetzen. Fundata ac bene constituta opus, reichliche Habshaft. *Affectu* relaxari, accisisque, opibus, ac domesticis copiis, nachdeme seine Reichthümer zerhacken. Pro habitu opum, pecuniarum, nachdeme einer vermöglich ist. V. *Opus*, copia, fortuna, pecunia.

Opifex, icis, m. Handwerksmann. *Syn.* *Artifex*. *Ufus*. *Opifex*, & aedificator mundi *DEUS*. *Opifices* ac tabernarios, ac fecam omnem civitatis concire. Omne opificum instrumentum, omnis opera, ac questus frequentia sustinetur, alitur ouo.

Opimus, a, um, feist, mästig, fett. *Syn.* *pinguis*, amplius. *(Tenuis, strigosus, serius)*. *Ufus*. *Spolia opima*. *Praela opima*. Terra opima & fertilis. *Opimum* & adiale dicendi genus.

Opinabilis, e, glaublich, muthmaßlich. *Syn.* *Quod in opinione positum est*. *Ufus*. *Artes*, quae conjecturam continentur, sunt opinabiles.

Opinatio, onis, f. Meinung, Muthmaßung. *Syn.* *Opinio*.

Opinio, opinio, m. Muthmasser, Räbner. *Ufus*. *Magnus opinator sum*, non enim sum sapiens.

Opinator, onis, f. Meinung, Muthmassung. *R.* & *πινύω*, *Intelligo*. *Syn.* *sententia*, *sententia*, *existimatio*, *conjectura*. *Epi*. *Adversaria*, *extrema*, *bona*, *certiora*, *certa*, *communis conciliatrix*, *attenuata*, *dubia*, *effrenata*, *errant*, *errantia*, *falsa*, *firma*, *gravi*, *stabilis*, *hastata*, *imbecilla*, *improba*, *incommoda*, *incorrupta*, *penitus insita*, *iucunda*, *longior*, *magna*, *mala necessaria*, *obscura*, *perniciosa*, *popularis*, *publica*, *recent*, *tacita*, *tanta*, *varia*, *vehemens*, *vera*, *vetus*, *vulgans*, *vitiosa*, *brevi*, *depravata*, *gloriosa*, *humana*, *laudabilis*. *Phras.* 1. Una est omnium opinio, es ist alle Meinung. Eodem concurrent omnes sententiae; idem omnes ferant, probant, sequuntur. Una est, orientis, quoque vox omnium; opinio

num nulla est varietas; una eademque omnium est sententia; opiniones nihil variant; omnium firmata consensu opinio est; eadem est omnium sine varietate opinio. Eadem est omnium, nullo proflus, dissentiente, opinio. Plerique sunt in ea opinione, die mehesten sind der Meinung. Plurimorum haec est opinio, fert opinio; in eam opinionem adducti, ei opinione imbuti sunt plerique; ea opinio plerisque tenet; pervulget; eam opinionem plerique imbuti, in plerorumque mentibus inveteravit haec opinio. V. *Sententia*. 3. Ne no me ab illa opinione amovebit, es wird mich keiner von dieser Meinung bringen. Ab illa opinione deducet; istam opinionem ex animo mihi extrahet; nemo nunti opinione eam evellat ex animo, excutiet; de sententia me dimovebit, expellet, abducet. *Ufus*. 1. Ea opinio illam implevit. Ea opinio edita in vulgus est. In eam opinionem plerique discessere. In eam opinionem veni. In ea opinione sunt cives. Eam de te opinionem accepere. Multa erant, quae eam opinionem confirmarent. Opinionem nemo deponet. Sed haec sunt in opinione, davon mag ein jeder urtheilen, wie er will. 2. *Sententia*, *Ausspruch*, *Lehr. Satz*. Opiniones antiquas convellere, excutere; novas interere, tradere. 3. *Existimatio*, *lana*, *cute Meinung*, *Hochachtung*. Conceptus de se opinioni respondere; opinionem de se praeditam superare, vincere; opinione iriorem se ostendere. V. *Sententia*, *Existimatio*.

Opiniosus, a, um, voll Einbildung, eintisch, d. h. *Syn.* *Magnus opinator*. *Ufus*. *Homino omnium opiniosissimus*.

Opitor, aris, atus sum, ari. mennen, bemennen, muthmassen. *Syn.* *Opinionem habeo*, in opinione sum; opinio mea est; puto, existimo; animus in eam partem inclinat. *Adv.* *falso*, *tenere*. *Ufus*. *Homines multa in vita falso opinantur*. V. *Puto*, *judico*, *existimo*.

Opipare, herlich, stattlich. *Syn.* *Lautè*, *apparare*, *splendide*.

Opipare, a, um, herlich, stattlich. *Syn.* *Magnarum opum*.

Opis, is, f. Hilfe, Vorschub, Beistand. *Syn.* *Auxilium*. *Ufus*. 1. *Opis indigere*. *Opem petere*, *implorare*, *expectare*. *Salutem indigentibus*, & *oppem ferre*, *afferre*, *porrigere*, *tendere*. *Quicunque ope potero*, *te juvabo*. 2. *Omni vi*, mit aller Gewalt. *Summa ope coniti*. V. *Auxilium*, *Juro*, *Opitular*.

Opitular, aris, atus sum, ari. helfen, bejstehen, berstehen. *Syn.* *Opem fero*; *tubvenio*. *Phras.* 1. *Laborantibus afficio opitulari*, denen nothleidenden helfen.

Freunden beifpringen. Amicis præstare esse; auxilium, opem ferre; auxilio esse; sativum esse; adesse; miseris, oppressos levare, erigere iacentes; eorum miseris occurrere, subvenire. *V. Auxilium.* 2. Patrie ruenti opitulari, hiß doch demem Gefahr leidenden Vaterlande. Iam opem occidenti patrie; cadentem patriam excipe; eripe ex his miseris laborantem gravissima patriam; patrie tunc deesse noli; noli committere, ut auxilium tuum patria in tam adversa fortuna, in tantis malis ac calamitatibus desideret. *Ufus.* Homini oppresso iam, & desperato opitulatus sum. Ut quisque opis maxime indiget, ita opitulari decet. *V. Adjuvo, auxilium, succorro.*

Oportet, ut, ere. es ist vonnöthen. *Syn.* Convenit, decet, necesse est. *Adv.* Omnino, contra, jam pridem. *Ufus.* Contra, ac oportet, egisti. Ex rerum cognitione efflorescat oratio, oportet. *V. Necesse.*

Oppetior, iris, iri, marten. *Syn.* Expecto. *Ufus.* Illi te oppetiat. *V. Expecto.*

Oppellulo, as, are. * verriegeln. *Ufus.* Forres oppellulatae. *V. Janua.*

Oppeto, is, ivi, itum, ere. sterben. *Syn.* Morior, occumbo, obeo. *Adv.* Milles. *Ufus.* Mortem pro Republica oppetere.

Oppidanus, a, um. was zu kleinen Städten gehörig. *Ufus.* Oppidanum dicendi genus.

Oppido, sebr, über die massen. *Syn.* Sanè, valde. *Ufus.* Homo oppido ridiculus.

Oppidum, i, n. Stadt, Marktflecken. *Syn.* Municipium, urbs modica. *Epi.* A. u. quum, celebre, clarum, frequens, nobile, ornatum, devium, lautissimum, locuples, honestum, munitum, non maximum, vetus, sanum, tenue, vacuum a bello, floridissimum, munitissimum, prostratum ac dirutum. *Ufus.* Constituere oppidum, anrichten.

Oppignoro, as, avi, atum, are. versehen, verspfänden. *Syn.* Do pignori, relinquo pignori, pignori oppono.

Oppilo, as, avi, atum, are. verstopfen. *Syn.* Obstruo, claudio. *V. Obstruo.*

Oppleo, es, evi, etum, ere. anfüllen, zufüllen. *Syn.* Implco.

Opploro, as, avi, atum, are. in eines Auge, sich weinen, vorweinen. *Syn.* Ploro. *Uf.* Non delines opplorare auribus meis?

Oppono, is, posui, positum, ere. widersehen. *Syn.* Obijcio, contra statuo. *Adv.* Falso, formidolose. *Ufus.* Sed quid oppones tandem? Autoritatem tuam invidiae opponere. *V. Resisto.*

Opportunè, zu rechter Zeit. *Syn.* In loco; in tempore; non inconvincendo, loco, tem-

porè.)(Alieno loco, tempore. *Ufus.* Opportunè est.

Opportunitas, ais, f. Belegenheit, Bequemlichkeit. *Epi.* Divina, idonea, major, majorima, melior, magna, maxima, plurima. *Ufus.* 1. Opportunitas idoneorum ad agenda temporum. Tenendam hanc horam puto, agenda opportunitatem. Loci opportunitatem credo, secutus est. 2. *Ufus.* Utilitas, Rug, Bequemlichkeit. Magnae sunt fluminum opportunitates. Natura provida utilitatem, opportunitatūque omnium. *V. Occasio.*

Opportunus, a, um. bequem, wohl gelegen. *Syn.* Commodus.)(Importunus. *Adv.* Maxime. *Phras.* Opportunus fuit adventus tuus, deine Ankunft ist gar zu gelegen-ner Zeit geschehen. Commodum advenisti; tempestivis sanè temporibus nobis advenisti. Ades planè in tempore; peropportunè venisti; planè per tempus advenisti; optima opportunitate venisti. *Ufus.* Opportunum actionis tempus. Nihil post hominum mentium opportunius accidere vidit. Opportunum diversorium. *V. Commodus, aptus.*

Oppositio, onis, f. Gegen-Satz, Gegenstand. *Ufus.* Oppositio negationis.

Oppositus, us, m. Gegen-Satz. *Ufus.* Non modo excutias, sed oppositus nostrorum corporum tibi pollicemur.

Oppositus, a, um. entgegen gesetzt. *Syn.* Directus, advertus, avertus, contrarius, regione situs. *Ufus.* Propugnaculum hostibus oppositum & objectum. Moles oppositae fluctibus. In opposita, averta ubi bis parte. *V. Contrarius.*

Oppressio, onis, f. Unterdrückung. *Syn.* Obfessio, oppugnatio. *Epi.* Tenta, detestabilis. *Ufus.* Oppressio curiae, legum, libertatis.

Oppressor, oris, m. Unterdrucker. *Ufus.* Vindex & oppressor conjurationis.

Opprimo, is, pressi, pressum, ere. unterdrücken. *Syn.* Obruo, pondere affligo: subgo, servitute oppressum teneo. *Adv.* Maxime, misere, improvisò, studiosius, fuditus, indignissimè, planè, jam pridem. *Ufus.* Onere, dolore opprimi. Circumveniri te dicis, & opprimi. Hostes impetratos opprimere. Sopitos lux oppressit. Proficiscentem nox oppressit. Contumeliis opertus, & oppressus. Captus, obrutus, oppressus malis. *V. Affligo.*

Opprobrium, ii, n. Schmach; Nede, Schimpfung. *Syn.* Dedecus, ignominia. *V. Ignominia.*

Oppugnatio, onis, f. Belägerung.)(Defensio. *Epi.* Publica. *Ufus.* Oppugnationem inferre, sustinere.

Oppu

Oppugator, oris, m. Bestürmer, Bestreiter. *Syn.* Qui fert arma contra. *X De-
st. f. U. s.* Patriæ, salutis meæ oppu-
gator. *V. Adversarius.*

Oppugno, as, avi, atum, are. bekriegen,
bestürmen. *Syn.* Impugno, arma contra
fero: oppugnationem infero. *Phras.*
Urbem oppugnavit, er hat die Stadt mit
aller Gewalt belagert und bestürmet.
Admovit urbi exercitum; castra ad ur-
bem posuit; urbem exercitū circumde-
dit; circa muros hæsit; vineas & ag-
geres muro injunxit; muros tormentis
quassatos, omni instrumenti bellici ap-
paratu labefactavit; cuniculâ, aliisque
operibus oppugnavit. *V. Obsecro. Uss.*
Oppugnare urbem & labefactare. Clau-
ditur insidiis, cuniculis caput alicujus
oppugnare. *V. Adversarius, mimicus,
falsus, murus.*

Optabilis, e. Wünschenswerth. *Syn.* O-
portundus, expetendus. *Uss.* Quæ vulgo
optabilia & expetenda videntur.

Optabiliter, nach Wunsch. *Syn.* Optatō.

Optatio, onis, f. Wunsch, Wahl. *Syn.*
Optatum: optio. *Uss.* Cum ei res
optationes dedisset, opt. vit. primum.

Optatō, nach Wunsch. *Syn.* Optabiliter.
Uss. Optato veneris.

Optatum, i, m. Wunsch. *Syn.* Desiderium,
votum. *Uss.* Fortuna optatōe respon-
dit. Illud præter optatum accidit. Est
nihil in optatis proficisci.

Optatus, atis, n. einer aus den Vorneh-
men. *Syn.* Vir primarius, princeps, no-
bilis, homo optimarum partium, unus
ex viris summis & principibus civitatis.
Epi. Gravissimi, doctores. *Uss.* Con-
tra voluntatem omnium optatum. O-
pamates matronæ. *V. Princeps.*

Optime, sehr gut. *Syn.* Præclarè.

Optimus, a, um. der beste. *Syn.* Ictissi-
mus, prestantissimus. *Phras.* Vir est
optimus, er ist der beste und vor-
trefflichste Mann. Flos Reipublicæ, Prin-
ceps senatus; ornamentum, ac firma-
mentum Reipublicæ; in quo omnia sum-
ma; columnen rerum nostrarum; omnis
ætas, omnis memorie princeps; vir,
quantum terra regit hominum, optimus.
Uss. In omnibus rebus difficilis est
optimi perfectio & absolutio. Est opu-
nus in schola vulg. er ist der beste in
der Schule; *Latine:* Unus inter omnes
eminet; primus inter condiscipulos, &
litterarum laude præcipuus. *V. Per-
fectus.*

Optio, onis, f. Wahl. *Syn.* Potestas eli-
gendi, electio. *Epi.* Misera. *Uss.* Tua
est optio. Optionem eligendi alicui da-
re, deferre, facere.

Opto, as, avi, atum, are. wünschen. *R. ab*

ὀπτομαι, Dispicio. *Syn.* Cupio, de-
sidero, exopto, expeto, votō expeto,
vota facio: ipecto: eligo. *Adn. Valda,
falsè, amodè, maximè, to vidumè. Phras.*
Opto tibi bonum succedam rei, ich wün-
sche dir, daß die Sache wohl ausfalle,
ge. Hunc rem seneiter evenire cupio;
velim tibi prospere evenire, quæ facta
sunt; tu quod egeris, id velim DEUS
approbet; id tibi DEUM fortunare ve-
lim. *Uss.* Quod ut tibi proprium sit,
ac perpetuum, velle, & optare debemus.
V. Desidero, cupio.

Opulentia, æ, f. Reichthum, Vermögen.
Syn. Opes. *X Latine. Uss.* Opulen-
tiam parasti ex sanguine civium.

Opulentus, a, um. reich, bemittelte. *Syn.*
Dives. *X Inops.* Opulentissima & bea-
tissima civitas. Castra opulenta, ac
omnium rerum plena. *V. Dives, pecu-
niosus, bona.*

Opus, eris, n. ein Werk. *R. ab ἔργω,
Facio. Syn.* Opera, artificium. *Epi.* An-
tiquum, artificiosum, bonum, censo-
rium, declamatorium, egregium, grave,
inchoatum, iugens, magnificum, ar-
duum, difficile, mentruium, mirabile,
multum, nimium, operosum, optimum,
oratorium, perfectum, elegans, elabora-
tum, singulare, spiritum, summum, super-
vacaneum, totum, vitiosum, urbanum.
Annoa, divina, iherosolimitana, grata, hu-
mana, inculta, rustica, sacra, tanta. *Uss.*
1. Magnum opus est, & fortè de huma-
nis maximum. Opus vel in hac urbis
magnificèntia conspicendum. Opus
magnum & arduum perfecisti, confeci-
sti, concinnasti, absolvisti. 2. Munific-
entia. Arcem magnis operibus
sepit. 3. Artificium, künstliche Arbeit.
Vas antiquò, præclarò opere, summo
artificio. Galeæ opere Corinthiò ce-
late. Opera manufacta. Bona Opera,
vulg. gute Werke. Actiones sanctæ,
virtutum officia, pietatis studia.

Opusculum, i, n. Werklein. *Epi.* Lucu-
bratum, parvum, minutum. *Uss.* Mi-
nutorum opusculorum fabricator. Opu-
sculum his contractionibus noctibus lucu-
bratum.

Opus, est, es ist vonnöthen. *Syn.* Necessè
est, convenit. *Adn.* Multum, planè,
valdè, vehementer. *Phras.* Si ita opus
est, wann es also vonnöthen ist. Si ita
facto opus; si ita res teret; siquid cau-
se fuerit; si ita rationes tuæ postula-
bunt; si ita res coget. Si rerum ordo
postulabit; si res desiderat; si ita co-
git necessitas; si res tuæ ita flagitant;

si res, rationesque tuæ sic ferunt ac postulanti; si ita necesse fuerit; si satis causæ putaveris; si ita usus est; si qua res necessitatem imposuerit; si quid fuerit, cur &c. A opere fuerit, referre &c. *Usus.* Opus quidem est, minus tamen necessarium. Facto properato, maturato opus est. Omnia mihi pollicitus est, quæ mihi opus forent. Acuto & expedito homine opus est. *V. Oportet, necesse.*

Ora, æ, f. *Hort, Gränze, Markung.* *Syn.* Regio, pars terrarum, extremitas. *Epi.* Altissima, australis, externa, latior, maritima, prima. *Usus.* Æther extrema ora, & determinatio mundi. Ora maritima.

Oraculum, i, n. *Weissagung, Göttliche Antwort, Ausspruch.* *Syn.* DEI responsio, vaticinium. *Epi.* Celebre, gratum, proprium, verax, verum. *Usus.* Ab Appolline Oraculum petebant. Oracula funduntur, dantur, eduntur. Discordia responsa velut ex ancipiti Oraculo dabantur. Oraculi sortem vel elosit vel implevit. Oracula instinctu divino, afflatuque funduntur.

Oratio, onis, f. *eine Rede.* *Syn.* Sermo, concio. *Phras.* Oratio laudata, eine wohlgehaltene Rede. Oratio scripta elegantissime sententiis, & verbis; copiosissima & ornatissima; bonis artibus instituta, curis, & vigiliis elaborata; diu & multis lucubrationibus commentata; puris & electis verbis composita; sapientissima sententiis, & gravibus verbis ornata, atque perpolita; composita, ornata, & artificio quodam, ac expositione distincta; fortis, lenis, placida, submissa; plena, teres, docta, erudita, admirabilis; conspersa verborum & sententiarum floribus; luminibus verborum, & sententiarum conspersa; sententiis arguta; verbis sonans; incitata, vibrans, accurata; plena litterarum senectutis; acris & contorta; coherens, æqualibiter fluens; pugna & incitata; oratio, in qua omnes verborum, omnes sententiarum illigantur lepores; quæ mirâ verborum ac rerum copiâ efflorescit; quam multa verborum & sententiarum lumina distinguunt. 2. Oratio vitiosa, eine ungeschickte Rede. Diffuens, dissoluta; turgens & inflata; jejuna, arida, spinosa, exilis, exanguis; priscis, aut duriter translatis verbis composita; abhorrens ab auribus vulgi; tristis, horrida, aspera, inculta; rapida, & celeritate cæcata; angusta, neque perfecta, neque conclusa. 3. Non opus est longâ oratione, es ist nicht vonnöthen, viel davon zu reden. Longiorem orationem tua non expectat, non patitur humani-

tas. Respuit, recusat, renuit, rejicit, reformidat tua humanitatis longiorem orationem. Pluribus tecum agere non debet, ne importunus videar, aut tuam nescire humanitatem. *V. Breviter. Usus.* Orationis flos, copia, lumen, facultas. Orationem habere, dicere, instituere. Oratio huc delabatur. Ille tandem constitit oratio. *Oratio, vulg. Gebeth. Latine: precatio. Oratio mentalis, vulg. ein innerliches Gebeth; Latine: Tacita, vel mente concepta precatio.*

Oratio, æ, f. *kurze Rede.* *Syn.* Oratio. *Epi.* Aureola.

Orator, oris, m. *Wohlsredner.* *Syn.* Orator: Legatus. *Epi.* Accommodus ad probandum, mediocris, bonus, præstans, simplex, gravis, acer, acerbus, incensis, canorus, acutus, ornatus, amplius, copiosus, argutus, verbis dulcis, volubilis, vehemens, persacetus, industrius, clarus, compositus, mollis, deterrimus, magnificus, suavis, exercitatus, politus, sapiens, intermedius, quasi temporatus, magnus, mirabilis, uter, succedens, aptus ad erudiendum, fortis, grandis, traxicus, ardens, subtilis, miserrabilis, callidus, jejuna, illustris, modestus, pressus, levis, remissus, sanus, singularis, sagax, plenus, tardus, humilis, elegans, audax, infacundus, verecundus in transferendis verbis, parvus, demissus, tardus, immemor, tenuis, non vulgaris, disertus, operarius, perfectus, inurbanus, inops urbanitatis, locuples oratione, dignus, otiosus, tolerabilis, vitiosus, concinnus, grandiloquus. *Phras.* Orator est imprimis elegans, er ist ein trefflicher Wohlsredner. Orator est, cui summam copiam, facultatemque dicendi natura largita est; in dicendo copiosus; hominum disertissimus; si causa oranda est, eloquentissimus; qui Eloquentiâ in notitiam primum populi, post in honorem pervenit; Orator, in quo plus curæ, an naturæ sit ad omnem Eloquentiam, non facile dixerim; in quo tanta ingeni ubertas, tanta in dicendo jucunditas, ut illa, quæ extorquet, impetrare cum credas; ut auditorum discurrere pudeat, ut illectus tantâ suavitate auditor non rapi videatur, sed sequi. Unus suæ ætatis regnare in iudiciis dicitur. Nitidus & candidus Orator, & quodammodo præ se ferens in dicendo nobilitatem suam, Orator, quem in numero veterum locare non timeas; quo non alius contra veteres Oratores dignius nominaretur. *Usus.* Orator plenus, atque perfectus is est, qui

qui de omnibus rebus possit variè, copiosèque dicere.

Oratoris. wohlrednerisch. *Syn.* Ornatè, copiosè, splendide.

Oratorius, a, um. nach zur Wohlredner, sumt gehörig. *Uusus.* Oratoria ars, vis, ornamenta.

Oratus, us, m. Bitte. *Uusus.* Oratū tuū scripsi.

Orbicularis, a, um. rund, wie ein Keller, Kugel, rund. *Uusus.* Mala orbiculata.

Orbis, is, m. Kranz, Cirkel, Ring, Welt. *Syn.* Circulus, ambitus, mundus. *Epi.* Angustus, brevis, brumalis, coelestis, certus, conversus, expers, exterior, immobilis & constans, inmutatus, rectus, inferior, insitus, latus, magnus, parvus, perpetuus, proximus, salutaris, significat, solstitialis, summus, tardior, superus, totus, disparis, finientes. *Uusus.* Circulus, & quasi orbis verborum. Citius quoniam peritiam, conversus est orbis hic Republicæ. Orbis Terræ. Ab orbe condito. Orbem facere, in orbem consistere, in orbem se recipere, einen Cirkel machen.

Orbita, æ, f. Wagen-Geleise. *Syn.* Rotæ currentis vestigium.

Orbitæ, atis, f. Wansen, Grand, Mangel. *Epi.* Maxima, misera. *Uusus.* Orbium orbitæ egregium tutorem habuit.

Orbo, as, avi, atum, are. berauben, (absonderlich der Sideris) *Syn.* Privo, spolio, nudo. *Uusus.* Omnis ipse, auxilio orbata Republica. Hæc Philosophia spoliat nos iudicio, orbat sensibus. *V. Prius.*

Orbus, a, um. beraubet, vermanjet. *Syn.* Privatus, desertus. *Uusus.* Orba ab optimatibus civitas. Orbus rebus omnibus.

Orchestra, æ, f. Sitz im Schau-Platz. *Syn.* Locus in theatro vel scena Senatoribus destinatus.

Orcus, i, m. Hölle, Höllen-Gott. *Syn.* Dis pater, Pluto. *Epi.* Niger, formidabilis. *Uusus.* Verres, ut alter Orcus venit Ennam.

Ornatè, ordentlich. *Syn.* Ordinatum, ordine, ex ordine, compositè, distinctè, distinctè. *Uusus.* Ille passim, ego ordinatè.

Ordinarius, a, um. ordentlich. *Uusus.* Ordinaria consilia.

Ordinatum, ordentlicher Weise. *Syn.* Ordinatè.

Ordino, as, avi, atum, are. ordnen. *Syn.* Compono, constituo, in ordinem adduco, vel redigo, digero, ratione dispono. *Phras.* 1. Aciem ordinare, vulg. eine Schlacht-Ordnung richten. Aciem constitutare, dirigere, componere; struere,

agmen componere; in ordinem referre; in certum ordinem milites cogere; in certas partes distribuere; in certos numeros distribuere, ac suo quemque loco statuere; ordines instruere. 2. Rempublicam habemus optimè ordinatam, wir haben einen wohl eingerichteten Staat. Omnia suis ordinibus moderata; ex inordinato, in ordinem adductam, pulcherrimè digestam, suis momentis, atque summò iudicio dispositam, ac dispositam habemus. 3. Ordinatus est Sacerdos, vulg. et ist zum Priester geweiht worden. Saceris, vel sacerdotio initiatus, inauguratus est; sacerdos creatus est. *Uusus.* Cum omnia ordinarentur, instruerentur, pararentur.

Ordior, iris, orsus sum, iri. anfangen. *Syn.* Incipio. *Phras.* *Uusus.* Unde orsa est, inde terminetur oratio. Ordini à facillimis. *V. Incipio.*

Ordo, inis, m. Ordnung. *R.* à ὁρδός, ῥέδus. *Syn.* Ratio, dispositio, collocatio: classis hominum, natio. *Epi.* Accommodatus, administris, alienus, amplus, magnus, pergratus, singularis, florentes, directi. *Phras.* 1. Nihil ordine actus est, es ist nichts in Ordnung gegangen. Confusus acta res est; perturbata & confusa erant omnia; gesta sunt omnia præposteris temporibus, confusa personis, perturbato ordine; perturbatè, confuse agebantur omnia. 2. Milites sine ordine in hostem ivere, die Soldaten sind zerstreuet, und ohne Ordnung wider den Feind gegangen. Sparsi & inconditi, dispersi & inordinati, sine ducibus certis, sine imperio hostem invadunt; incompositò agmine hostem aggrediuntur; effusi & contempum; negligenter, & inconspicue; acriori impetu, quam compositioni ordine pugnam invicere; dispersi & palantes in hostes incurrunt. *Uusus.* 1. Ordo est compositio rerum aptis & accommodatis locis. Præcepta sancta habent ordinem. Domestica ordine administrantur. In omnibus rebus ordinem adhibere, tenere, sequi, servare, conservare. Ad ordinem se refert. In ordinem adducere, redigere. Ordinem in re, perturbare. Hoc recte atque ordine & e Republica factum. Ex ordine regere sententiam. Extra ordinem; præter ordinem. 2. Hominum classis, coetus, gradus, natio, Grand, Cartum. Ordo senatorius, equestris. Ordo pecuniarum publicarum. Omnium orationem continens. Ordines ducere, Præceptorum in iustitiam est, Ober-Diener, Stelle vertreten. Altorem Ordinem assignare, adipsi. In ordinem cogere, redigere. *V. Redigo.*

Orichalcum, i, n. Messing. *Aris genus auræ colore.*

Oriens, tis, m. Aufgang, Orient. *Syn.* Ortus)(Occasus. *Ufus.* Qui terras ab Oriente ad Occidentem eunt.

Origo, mis, f. Ursprung, Beginn. *Syn.* Principium, initium, causa, ortus, stirps, semen, fons, caput, autor. *Phras.* Hec origo erat omnium malorum, das mår der Ursprung aller Uebeln. Stirps, fons omnium calamitatum; Hec erant malorum fibræ; hoc caput mali; inde natum omnium malorum principium; inde malum omne proficit, dilatat, oritur, se diffundit; inde ducta est illa malorum series & catena; inde ortum, exortum, enatum est, quidquid est mali; ab illa scintilla tam triste incendium exarsit. Is casus tot mala nobis peperit, progeniit; inde tot mala nobis creata sunt, ut nos redolerunt, in nos profecta sunt; inde tot mala extitere, manavere. *V. Causa.* *Ufus.* Originem rei querere, persequi, reperire. Verborum delectus est origo Eloquentiæ. His vestigiis ad mali caput & originem pervenimus.

Orior, iris, ortus sum, oriri. entstehen, entspringen, aufgehen. *R. ab æquidi, exitor, surge.* *Syn.* Nascor, exorior, nasciscor, maneo.)(Occido. *Phras.* Ex asperitate vitæ oriatur castimonia, necesse est, aus dem rauhen Leben muß die Keuschheit entspringen. Ex asperitate vitæ efflorescat, existat, proveniat, manet, enascatur, necesse est. *Ufus.* A se oritur illa herba, sud fronte nascitur. Hoc solium, in quo tu ortus & procreatus es. Satu nobili ortus. *V. Origo.*

Oriundus, a, um. gebürtig, abstammend. *Syn.* Ortus, ortum habens, originem trahens, ducens, deducens; autorem generis ciens. *Ufus.* Ab ingenuis oriundus

Ornamentum, i, n. Bierde, Schmuck. *Syn.* Decus, insigne, honor, dignitas, lumen. *Ufus.* In animis vestris ego omnes triumphos meos, ornamenta omnia honoris, monumenta gloriæ condidi volo. Cato decus & ornamentum civitatis. Plurima in aliquem ornamenta conferre, congerere. Ornamentis aliquem afficere. Multa à me in illum ornamenta profecta sunt. Aliquem ornamentis spoliare. Tollere alicui vetera ornamenta & minuire. Recuperare dignitatis ornamenta. *V. Honor dignitas.*

Ornatè, sterlich, geschmückt, aufgeschmückt. *Syn.* Eleganter, polir, splendide composuit, non inornat, non inedit.

Ornatus, us, m. Bierde, Schmuck. *Syn.* Ornamentum: lux verborum, flos orationis. *Phr.* Accibus & legibus, adiutabilis, amplius, aptus, non dignus, ele-

gans, insignis, magnificus, magnus, militaris, natus, melior, novus, oratorius, perpetuus. *Ufus.* 1. Ornatus orationis tanquam vestis. Removere, negligere omnem ornatum. Hec quasi lumina magnum afferunt ornatum orationi. 2. Vestitus, Aleiduna. Statua ornatu militari. Ornatus regalis.

Orno, as, avi, atum, are. zieren, putzen, schmücken. *Syn.* Exorno, illustro, decore, honesto, ornam. affe., ornamenta congero, ornamentis afficio, ornamento sum: pato, adorno, instruo. *Adv.* Magnifice, nitidius, rhetorice, tragice, splendide, vehementer, illustre, merito, copiose, leviter, probe, maxime, amplissime. *Phras.* 1. In te ornando omnes conquirant, esuchen dich alle ansehnlich zu machen. Omnia in te ornamenta honoris certatim conferunt, congerunt. In amplificanda dignitate tua, in emulandis honorum insignibus certatim omnes elaborant. Nemo es, à quo non ornamenta quidam honoris in te profecta sint; qui tibi non mirifice capiat; qui, quæ sunt in Republica amplissima, tibi dari non sateatur. 2. Littere maxime hominem ornant, die Wissenschaften zieren einen Menschen. Maximum homini accedit ex litteris ornamentum; littere homini maximum afferunt, conferunt ornamentum; maximo ornamento sunt; hominem exornant, illustrent, honestant; honestum & ornatum reddunt, efficiunt. *Ufus.* Classen, convivium ornare, & apparare, zurichten, zurechtstellen. Beneficiis, laudibus, honorum insignibus ornare. Locus ad decorem ornatus. Domicilium, signis, tabulis, rebus omnibus necessariis ornatum. Autoritate, praeiudis & studiis aliquem ornare.

Oro, as, avi, atum, are. bitten, eine Bittschrift halten. *Syn.* Rogo, obsecro, obtestor. *Adv.* Etiam, melius, plane, vehementer. *Phras.* 1. Orare, vulg. betheuen, sein Gebeth verrichten; Latine: Precari, preces fundere; precibus sollicitare, votis supplicibus satigare DEUM; DEUM precibus quam religiosissime colere, venerari. DEUM per preces suppliciter consulere; ad preces, precibus se dare; in vota & preces in ardentissimam precationem se effundere; ad DEUM confugere; divinum praesidium, auxilium, divinam opem implorare; DEO ardentius supplicare; dies, noctesque in precando ponere. 2. Devote orare, vulg. andächtig betheuen. Iunctis manibus ad caelum attollere, & animum ad DEUM transferre; conjunctis manibus, votisque in caelum oculis statas precationes

distinere, citra festinationem, cum ardentissima cogitatione, & pietate pronuncie. *Ufus.* 1. Peto igitur à te, vel, si pateris, oro. Multis & supplicibus verbis orit. *DEUM* orare, & precibus placare, *GOET* bitten, und versöhnen. 2. Orationem habeo, eine Rede halten. Nemo capitis causam melius oravit. Oro, bethen, sine casu verbi, *vulg.* est.

Ortus, ūs, m. Urprung, Anfang. *Syn.* Exortus: oricus. *X. Occasus.* *Epi.* Gravior, varius, moderatus & constans, præclarus, similis & minimè generosus, clari, medi. *Ufus.* Murræ sceler à Socrate ortum habent. Siderum ortus, & obitus. Cuius ortu Tusculanus, dem Herfommen nach. *Ortus* omnium arum rudis fuit & exilis. *V. Origo.*

Os, oris, n. der Mund, das Maul. *Epi.* Alacre & promptum, aptissimum, ardens, coruscum, clarissimum, ferreum, ferum, fatidum, importunissimum, immississimum, incoluma, infame, infestum, intumum, plenius, pulcherimum, supinum, tacitum, pristinum. *Ufus.* 1. Cibus alicui in os ingerere. 2. Conspectus, vultus, praesentia, Angesicht, Gegenwart. Tu cuius os nabi ante oculos versari solet. In ore vulgi versabatur. Frequens in foro, in ore, in oculis. 3. Sermo, Rede. Id tibi frequens in ore est. Brutus in ore, & desiderio omnium est, oft von eis nem reden. 4. Introitus, aditus, Eingang. In ore portus. 5. Impudentia, Unverschämtheit. Nollis os hominis & audaciam. Os tuum ferreum senatum convivio verberavit. Dudum os perficuri. Ore pleno, in os laudare aliquem.

Os, ossis, n. Bein. *Ufus.* Quid dicam de ossibus, quæ subjecta corpori mirabiles commoditates habent, & ad stabilitatem aptas, & ad omnem corporis actionem. Cineri & ossibus mortui illudere, maculam inurere.

Oscen, inis, m. Sing. Voael. *Syn.* Avis ore vel cantu auspicium faciens. *Ufus.* Aves & alites, & oscines.

Oscitans, tis, g. o. gähmend, giebend. *Syn.* Negligens, ignavus, segnis. *Ufus.* Ita oscitans & dormitans sapientia. *V. Piger.*

Oscitanter, hincābia, saumselig. *Syn.* Negligenter, indiligenter. *Ufus.* Tam solite, tam leniter, tam oscitanter.

Oscitatio, onis, f. * das Gähnen, Giehn.

Oscitor, aris, atus sum, ari. gähnen, giehn. *Syn.* Dormito, otior. *Ufus.* In tanta calamitate oscitatis adhuc dormi? *V. Cesso, otior.*

Osculatio, onis, f. das Küssen.

Osculor, aris, atus sum, ari. küssen. *Syn.* Suavium do, dulcior, osculum do, osculum fero. *Phas.* Terram religione inelytem osculatus est, er hat die geheiligte Erde da eldte andächtig geküsst. Pro osculo terram contigit; terram pro osculo appetit; terre osculum tulit, dedit; terram dulcaviatus est. *V. Basium.* *Ufus.* Complexus filium, osculatusque dimittit.

Osculum, i, n. Kuß. *Syn.* Suavum. *Ufus.* Osculum dare, vel ferre matri.

Ostendo, is, di, sum, ere. zeigen, weisen. *Syn.* Demonstro, indico, pl. nam facio, declaro, propono, doceo. *Adv.* Apertè, contra, infidusè, neque, opinatò, optimè, palam, paulum, probabiliter, quàm brevissimè, ultro, vulgo. *Phas.* Reclare ostendi, ich habe die Sache klar gezeigt. Digiti in rem intendi; exposui, planum feci; rationes, demonstrationes, quæ vbi afferent, quæ ad id cohererent, congressi; ut se res haberet, clarè exhibui, explicui, demonstravi. *Ufus.* Os tuum non modo ostendis, sed ostens. Bellum ostendere potius, quam inferre. *V. Perspicuus.*

Ostentatio, onis, f. Trahleren. *Syn.* Venditatio, jactitio, simulatio, vanitas. *Epi.* Gloriosi, inanis, insolens, magnifica, popularis, puerilis. *Ufus.* Vitanda est ingenii, ostentationisque suspicio. Qui simulatione, & inani ostentatione stabilem se gloriam consequi posse arbitrantur, vehementer errant. *V. Jacto, Glorior.*

Ostentator, oris, m. Trahler, Aufschlatterer. *Syn.* Gloriosus. *Epi.* Pecuniosus. *V. Superbus.*

Ostento, as, avi, atum, are. sich prahlen. *Syn.* Vendito. *Adv.* Apertè. *Ufus.* 1. Venditare ingenium, prudentiam ostentare. 2. Pre me fero, expono, vorgeben, zeigen. Bellum ex altera parte ostentat, ex altera cedem. Aliud moliri, aliud specie simulationis ostentare. *V. Glorior.*

Ostentum, i, n. Abentheuer, Vorzeichen. *Syn.* Portentum. *Epi.* Grave, triste. *Ufus.* Magnorum periculorum metus ex ostentis portenditur. Appius ostenta facit de signis, & tabulis. *V. Cimen.*

Ostentus, ūs, m. * *Berspottung. Usus.*
Egone Jugiter ostentui erim?

Ostiatim, von Haus zu Haus. *Usus.* Ostia-
tim panem quarere.

Ostiarium, ii, n. * ein gewisser Tribut von
denen Häusern. *Syn.* Tributum in sin-
gula domorum ostia imperatum. *Usus.*
Frumentum, ostiaria, arma, vecturæ
imperabantur.

Ostium, ii, n. Hausthür. *Syn.* Janua. *Usus.*
Portus, humanis ostium & agnus.

Ostrea, orum, n. Meer-Schnecke. *Usus.*
Ostreis & conchyliis abstinere.

Otiator, aris, atus sum, ari. müßig gehen,
faulenzen. *Syn.* Nihil ago, cotto, vaco,
otio abutor. X *Negotior.* *Phras.* 1. Non
otiorabor, ich werde nicht müßig sein.
Non cessabo; non ero feriatus à nostris
litteris; non ita complectar, sequar
otium, ut desidiæ me dedam; non com-
mittam, ut otio distillam, tabescam,
langoram, hebescam; non committam,
ut, quod solet, animus otio luxuriet, la-
schiuiat, aut fenescat; nisi nihil est, quod
agam, non tamen indormiam. 2. Turpe
est otari, ee ist schändlich, allemal müßig
gehen. Turpe est, compressis, quod
ajunt, manibus sedere; otio, suu, desi-
diâ marcescere, otio se tradere; otio,
sognitie demittere animos; otium æ
tempus conterere, terere; celiatione
torpescere. *Usus.* Otandi, non nego-
tandi causâ Siracensis abest. V. *Pigritia.*

Otiosè, müßig, faul. *Syn.* Per otium, va-
cuo animo & soluto.

Otiosus, a, um. müßig, nachlässig, faul.
Syn. Cessans, nihil agens, fenatus, va-
cuus, laxatus curis; qui animo vacuo,
ac soluto; qui curâ vacat, & negotio;
iners, languidus, vacuus ab opere, so-
latus ab opere; qui in otio est; in otio
desidet. X *Ociosus*, semper aliquid agens.
Adv. Nihil, nunquam. *Usus.* Celiatio
libera, & otiosa. Nihil otiosiâ vacu-
jocundius, si quoddam doctrinæ atque
studiorum pabulum habeat. Alienæ ca-
lamitatis otiosus spectator. V. *Piger.*

Otium, ii, n. Arbeit-freie Zeit, Gaudi-
um. *Syn.* Tempus, spatium, vacuum tempus,
laxamentum, celiatio libera atque otio-
sa, remissio, vacatio à labore, quies, va-
catio ætatis, tranquillitas vitæ, facultas
vacui & liberi temporis. *Ej.* 1. Commu-
ne, domesticum, forense, honestum, in-
ermittum & desidiosissimum, jucun-

dam, litteratum, luxoriosum, minus,
moderatum, multum, nimium, minus
otiosum, præparatum, primum & sin-
gulum, tantum, urbanum. *Phras.* 3. Quod
otii nactus fuero, litteras ad te dabo,
wann ich eine freie Zeit haben werde,
werde ich dir schreiben. Si otium erit;
si vacabit; si per occupationes licebit; si-
quid habebam vacui temporis; si è nego-
tiis emeriero, respiravero; si occupa-
tionibus vacui temporis aliquid eriper-
licebat; si liber a negotiis fuero; si in
iis rebus, quibus nunc implicatus teneor,
explicavero; si ab occupationibus me
expedivero; siquid otii dabitur, præ-
stabitur, tribuetur à negotiis; si occupa-
tionibus relaxatus fuero; si vinculum
illud occupationum, quod & assidue ad-
stringor, & arctissimè, non dicam exsol-
vetur, sed paululum modò, paulisper,
aliquantulum, aliquantisper, nonnullum,
aliqua ex parte laxabitur, litteras à me
quapropter accipies. *Usus.* Raro
otium nanciscor, & id, quod datur,
serè in Philosophia consumo. Otio af-
fluere, abundare, Zeit genug haben. Per
otium aliquid facere, mit gelegener
Zeit etwas thun. Si otium fuerit, ad
scribendum me conferam. Referre se in,
vel ad otium & quietem. Otium & soli-
tudo languorem afferunt hominibus.
Inertissimò & desidiosissimò otio frui,
persui. Otium perturbare, die Ruhe
verstören. In otio potum confugere.
In otio considerare.

Ovans, tis, g. o. sich erfreuend, gleichsam
in einem Triumph fruehend. *Syn.* Pro-
pè triumphans. *Usus.* Ovantes urbem
intrant. Ovanti urbem ingredi con-
cessum est.

Ovis, is, f. ein Schaaf. *R.* ab ovis. *Syn.*
Pecus. *Usus.* Ovium villis contextis
homines vestiuntur. O præclarum cu-
todem ovium, ut ajunt, lupum! Ovi-
um est nullus, ubi p. stor deest. Ovem
lupo commutare, Prov. den Wolf zum
Schaf machen.

Ovum, i, n. ein Ey. *R.* ab ovum. *Syn.*
Racens, hypenemium, Zephyricum, seu
innocentem, durum, molle, tremulum seu
sorbile, geminum, fixum. *Usus.*
Anatum ova gallinis supponimus. Pi-
scis ova, cum genuerint, &c. Ova pa-
rere, Eyer legen. Ovis incubare, brä-
ten. Ex ovis pullos excludere, ausbrä-
ten. Integram famem ad ovum ducere.
Ovum ovo tam simile, vel similius non
est. *Prov.* De rebus similitudinibus.

P.

Pabulum, i, n. Futter, Weide. *Syn.* Pabulo. *Epi.* Naturale, pingue. *Ufus.* Consideratio pabuli anni. *Pabula* a terra procreant ubertis, vel tenuitas. Magna est hoc anno pabuli copia. Frumenta in pabulum missa.

Pabulatio, onis, f. Sammlung des Futters. *Ufus.* Hostes pabulatione prohibere.

Pabulator, onis, m. Futter-Sammler. *Ufus.* Multi pabulatores.

Pabulor, aris, atus sum, ari. auf die Futter-Sammlung ausgehen. *Syn.* Pabulum quaero. *Ufus.* Pabulandi causa: pabulum missa cohors.

Pacatus, a, um. ruhig, gestillet. *Syn.* Quies, tranquillitas.

Pacificatio, onis, f. Friedenmachung. *Ufus.* Ne te in hanc pacificationem interposueris. *V.* Conditio.

Pacificator, onis, m. Friedens-Stifter. *Syn.* Qui pacem facit.

Pacificatorius, a, um. zur Friedenmachung gehörig. *Ufus.* Legatio pacificationis.

Pacificus, a, um. friedsam. *Syn.* Quies.

Pacificor, eris, pactus sum, eisci. einen Vertrag machen. *Syn.* Pango, depacificor, pactum, vel pactionem facio, pactionem cum aliquo conflo, pactionem vel foedus facio, foedus cum aliquo fieri. *Adv.* Iniquè. *Ufus.* Pacifici sibi premium, mercedem ab aliquo. *Vid.* Pactum, Pactio.

Paco, is, avi, atum, aro. befriedigen, in Ruhe setzen. *Syn.* In tranquillum redeo, sedo, pacem reddo. *Phras.* Nondum penitus pacati erant hi populi, die se Beller waren noch nicht völlig ruhig. Populorum istorum animi mentesque à superiore bello nondum resederant; nondum quiescebant, acquiescebant, conquiescebant populorum istorum feroces animi; nondum penitus illorum turbæ, ac seditiones compresse erant, ac cohibere. *V.* Tranquillus. *Ufus.* Civitates pacare. *V.* Concilio, conjungo, amicitiam reintegrare.

Pactio, onis, f. Vertrag, Vergleich. *Syn.* Pactum, conventum, conditio, foedus. *Epi.* Nequæ, bellicæ, hostiles, iniquæ,

non modò publicæ, verùm etiam privatorum. *Ufus.* Ad pactionem venire, adire, accedere, einen Vertrag eingehen. Pactionem conficere cum aliquo, facere, beschließen, Vertrag machen. Pactione aliquem sibi obstringere, obligare, durch Versprechen ihm einen verbinden. In pactione manere, bei dem Vertrage bleiben. A pactione recedere, den Vertrag umstoßen, nicht halten.

Pactor, onis, m. der einen Vertrag stiftet, Unterhändler, Schiedsmann. *Ufus.* Societatis pactores.

Pactum, i, n. Vertrag, Vergleich. *Syn.* Pactio, conventum, conventio, decisio, conditio. *Phras.* Quæ è pacto tibi debeo, fideliter prestabo, was ich dir durch Vertrag schuldig bin, werde ich dir treulich bezahlen. De quibus inter nos convenit; qui pactione obstrictus tenent, quâ conditione tecum pepigi, decidi, integrè & summâ fide à me servabitur. Stabo conventis, pactis; à pacto & constituto pretio non recedam; quod inter nos pactum, transactum, decitum est, prestabo. *V.* Pactio. *Ufus.* Pacta, conventa, stipulationes. Pacta, & promissa nec vi, nec malo dolo facta, præstanda & servanda sunt. Pacto stare. In conditione atque pacto manere. Nescio, quò pacto fiat.

Pædagogus, i, m. Zuchtmeister, Lehrmeister. *R.* à παις, & δῶγος, pueri dux. *Syn.* Pueri custos. *Phras.* Est Pædagogus illius, er ist sein Lehr- oder Zuchtmeister. Ejus moribus regendis, aut formandis præfectus est; pueritiam ejus format, hunc moderatorem pueritiae suæ habet.

Paganus, a, um. der auf einem Dorfe ist. *Ufus.* Nullum est hac in urbe collegium, nulli pagani, nulli montani. Paganus, ein Herde. *ulg.* Latine: prisce superstitionis sectator, falsorum Numinum cultor.

Pagella, æ, f. ein Blättlein im Buche. *Uf.* Extrema pagella pupugit me.

Pagina, æ, f. ein Blatt im Buche. *Epi.* Extrema, postrema, prior. *Ufus.* Quasi in extrema pagina. Meam parsimoniam hujus paginae contractio significat. Pagina tua me perturbavit, magnæ molestiæ fuit.

Pagus, i, m. ein Dorf. *R.* à Pago *absol.* *sen*

sin pango, & conjungo; aliis à παῦν, fons; quod aī fontes adscabantur ad aquanda pecora. Syn. Villa. Usus. Pagorum & vicinitatum omnium collegium.

Pala, æ, f. Das Blättel i an einem Ringe. *Syn. Annuli pars latior, cui gemma inseritur, aut signum insculpitur.*

Palæstra, æ, f. Fecht • Schule, Kampfsplatz. *R. à παῦν, luctatio. Syn. Gymnasium. Usus. Palæstræ dare operam. Istuc palæstræ multum habet, & olei. V. Schola.*

Palæstricè, fchterisch. Syn. Palæstritarum more.

Palæstrita, æ, m. Fechter, Ringer.

Palam, öffentlich. Syn. Manifestè, apertè, in conspectu omnium; in oculis omnium; in ore atque oculis omnium; sub oculis; inspectantibus omnibus; luce & palam, H. Clam, ex occulto, U. in d. u. Usus. Luce & palam, in foro. Nondum palam factum erat scelus. V. Conspectus, Præsens.

Palatium, ù, n. Pallast, Fürstliches Haus. *R. à Παλός, splendidus. Usus. Descendit de palatio.*

Palatus, i, m. Gaume. *Syn. Pars oris interior, in qua sensus est gustatus. Epi. Extremus, intimus, varius. Usus. Voluptas, quæ palatò percipitur. Non sequitur, ut cui cor sapit, ei non sapiat palatus.*

Palea, æ, f. Epreu. *Usus. Paleam, aurumve portet navis, ad benè gubernandum nihil interest.*

Palimpsestum, i, n. Schreibe • Rasselein. *Usus. Laudo, quod in palimpsesto scripseris, in chartula mallem.*

Palinodia, æ, f. Widerruf. *Syn. Retractatio. Phras. Palinodiam cecinit, er hat alle widerrufen. Retexit orationem suam; juravit, nolle esse dicta, quæ in me protulit; non dubitè permotus est ad receptum pertinacis sententiæ; ea, quæ in me jecerat, ut indicta esse voluit, revocavit omnia, quæ intemperanti linguâ in me effuderat. Usus. Palinodia subturpicula mihi esse videbatur.*

Palla, æ, f. Frauen-Mantel. *Vestis muliebris generis.*

Palladium, ù, n. Bildniß der Pallas. *Syn. Signum Palladis. Usus. Libros ex medio incendio velt Palladium sustulit.*

Palleo, es, ui, ere. erbleichen, bleich werden. *Syn. Expalleco, exalbeico. Phras. Pallit ad conspectum militis, er bleich erblasset, da er den Soldaten gesehen. Pallor homini suffusus est, & totum corpus vitalis color reliquit; expirantissimilis fuit; oris exanguis notas pallor confuderat; exanguis, ac pallore deformis constitit ad conspectum militis. Usus. Sudat, paldet, erubescit, titubat.*

Palliatu, a, um. mit einem Mantel angehan. *Usus. Græcus judex modò palliatu, modò togatu.*

Pallidus, a, um. • bleich, blaß. *Usus. Pallidò cordice arbor.*

Palliolum, i, n. ein Mäntelein. *Epi. Sordidum. Usus. Saepè est sub palliolo sordido magna sapientia.*

Pallium, ii, n. ein Mantel. *Syn. Amiculum vestibus injici solitum, quod Græcorum proprium fuit, ut toga Romanorum. Epi. Aptum ad omne tempus, laneum, purpureum. Usus. Pallium in collum conjicere; collo injicere; onerare humerum pallio, den Mantel umnehmen. Pallium alicui detrahere. Pallio tegere. Ille cum pallio purpureo. Collectio quidem est pallio, den Mantel aufheben.*

Pallor, oris, m. bleiche Farbe. *Usus. Terrorem pallor, & dentium crepitus consequitur. Magno cum tremore & pallore aliquid dicere; pallorem traho, contraho, in pallorem verti; pallore infici. V. Palleo.*

Palma, æ, f. die flache Hand, Palm, Palm-Baum. *R. à παλάμη, vola explicata. Syn. Manûs pars interior; victoria, principatus. Phras. Ille de omnibus palmam tulit, er hat alle übertröffen, überwunden. Palmam retulit; omnibus palmam eripuit. V. Supero, Vinco. Usus. 1. Dialectica pugno, Rhetorica palmæ similis est. 2. Arbor palma, Palm-Baum. Epi. Lamniscata, procera & tenera, urbana. Palmæ agrestes, multæ, plurimæ. Palma nobilissima illa arbor, nulli cedit ponderi, sed contra assurgit, & reluctatur. 3. Transl. Victoria, Ciesq, Palm-Zweig. Eloquentiæ palmam alicui dare, deferre. Palmam alicui debiam facere.*

Palmaris, e. zur Gedächtniß des Siegs gehörig, hauptsächlich. *Usus. Statua palmaris. Palmaris ala Philosphorum sententia.*

Palmaris, a, um. hauptsächlich, vornehm.

nehmlich. *Ufus.* Id est, quod palma-
rium puto me reperisse.

Palmas, i, m. * etiam Hand breit. *Men-
sura genus.*

Palor, ar, atus sum, ar, * umher schwe-
fen und streifen. *Syn.* Vagor, disper-
gor. *Ufus.* Vagi per agros palantur mi-
lites. Exercitius per silvas fuga palatus.
V. Vagor, ere.

Palpo, as, are; **Palpor**, aris, atus sum,
ari, tättcheln, teucheln. *Syn.* Adulor,
blandior, alientor. *Adv.* Planè. *Ufus.*
Palpari aliquem.

Palpebrae, arum, f. Quabraum. *S. n.* Te-
gumenta oculorum mollissima. *Fig.* Re-
fectae.

Palpito, as, avi, arum, are. Zittern und
flappen. *Syn.* Tremore concutior. *Ufus.*
Cor animantis evulsim ita mobiliter pal-
pitabit. *V. Trepido.*

Palpum, i, n. * das Schmelcheln, Etrel-
cheln. *Syn.* Blanditiae. *Ufus.* Palpum
alieu. obtrudere. Aliquem palpo per-
cutere. *V. Adulor.*

Paludamentum, i, n. * Leib & Rock der
Feld & Jäger. *Syn.* Insigne & orna-
mentum militare, praecipue Impera-
torum.

Paludatus, a, um. der einen Leib Rock ei-
nes Feld & Jägers trägt. *Syn.* Paludatus
mentis ornatus.

Palus, i, m. ein Pfahl. *Syn.* Lignum in
terra infixum, depactum. *Ufus.* Pa-
lunati producuntur, ad patum ali-
cantur.

Palus, udie, f. eine Pfähe, Gumpel
Morast. *R.* à πηλός, lutum. *Ufus.*

Paludes siccare. E paludibus emergit.
Palustris, e. * sumptig, moßachtig. *Ufus.*
Locis palustris.

Pampinus, i, m. Reb Blat. *Syn.* Folium
vitis. *Ufus.* Uva vestita pampinis nuntios
solis defendit ardores.

Panchrestus, a, um. zu allen Krankheiten
heilsam. *Ufus.* Panchrestum medica-
mentum.

Pandulor, aris, atus sum, ar, * sich re-
cken, urrecken. *Ufus.* Oscitans pandi-
culatur.

Panlo, is, pandi, passum, ere. auf-
spann, ausbreiten. *Syn.* Aperio. *Adv.*
Longè se, latè se. *Ufus.* Orationis ve-
la pandere. Passis velis proveli. *V.*
Aperio.

Panegyricus, i, m. Ehren und Lob Rede.
R. à πᾶν & ἀλείψω. *Syn.* Laudo-
tio, sive oratio & concio in convivio
habita.

Panegyris, is, f. eine feierliche Zusam-
menkunft. *Syn.* Solennis, & publi-
cus conventus, seu celeberrimus. *Ufus.*

Erat illò ipso die nundinarum Pane-
gyris.

Pango, is, pendi, passum, ere. ein-
gen, einstecken. *S. n.* Figo, dedigo: con-
pono, condo, scribo. *Ufus.* Carrum;
societatem, pacem pangere. *V. Panscor,*
passum.

Panis, is, m. Brod. *R.* à πᾶν, vescor;

vel à πᾶν, omne, quod cum omni cibo
apparetur; vel à pascendo. *Ufus.* Pi-
lor domi nullus, panis cibarius nullus,
in cella.

Pannus, a, um. ſabel gefleidet, zer-
sumpt. *Syn.* Pannis oblitus, male vesti-
tus, sordidatus.

Pannus, i, m. ein Tuch. *Ufus.* Pannis
annisque oblitus.

Panthera, æ, f. Panther, Thier, Leopard.
Bestia maculosa.

Papaver, eris, n. * Magsamen.

Par, aris, æ, e. gleich. it. m. max. ein
Paar. *Syn.* Parus, æqualis, similis;
socius alterius rei. (D. par, impar.
Adv. Plane, omnino, nequaquam,
propè, pares absoluti, æquus inter se,
perfectus. *Philos. r.* Omnes ferè re-
bus pares sumus, rursus secundum fasti in al-
tem gleich. In eodem æquatione gra-
tiae ac dignitatis sumus; ejusdem for-
tunæ consortes; in eadem fortuna
sumus; maxima est inter nos æquali-
tas, & similitudo; institutis, animas-
que nihil inter nos distulimus; maxi-
ma est inter nos rerum omnium exae-
quatio. Omnia propè mihi paria sunt
tecum; in his tuis, animisque famam
consequimur; æquas habemus partes;
æqui fortunam utimur. 2. Par pari re-
feram, ich werde gleiches mit gleichem
vergelten. Scito, paratam tibi restem,
ut participes parem; ut metueris, ha-
bebis; par pari reddam. *Ufus. r.*
Par nobis gladiatorum. Par est,
quod inter omnes æquale est. N. ni-
hil in dicendo habuit parem. Tot
hostibus pares non sumus. Hoc mihi
par tecum est. 2. Dicit, æquum est,
sollen, sich gegenseitig. Dabno, quid me
facere par sit. *V. Similis, æqualis.*

Parabilis, e. das leicht zu bekommen ist.
Syn. Facilis inventu & paratu. *Ufus.*
Parabilis victus, convivium, divitiæ.

Paradoxa, orum, n. seltsame Dinge. *Ufus.*
Paradoxa Græci, nos admirabilia dica-
mus, & contra opinionem.

Paralysis, is, f. der halbe Schlag. *Syn.*
Resolutio nervorum.

Parasceve, æ, f. Char, Freitag. Dies,
quò se pro nobis Christus in cruce vi-
ctimam obtulit. Dies redempti-
onis memoriam facit; dies, quo concis-
iones

in omne genus hominum intentus suo olim capite excipit. Consecrata, dicata, sacra Christo moranti dies. Funestissimus post hos homines dies, qui salutis nostre parenti, auctori, vindicti sanguinis pretio stetit.

Parasitus, i, m. *Schmaröcher, Zellerleder.* Syn. Mensarum aliccia.

Paratè, bereit, geflossen. *Uss.* Sumptò spatio ad cogitandum paratè, omniacque dicere.

Paratus, a, um, fertia, bereit, willig. Syn. Promptus, expeditus, instructus, qui præstò est. *(Imperatus. Adv. Ben., bene.)* Ad fortitudinem, jam pridem ad eadem, omnino est armatus contra fortunam, præclarè. *Phras. 1.* Probe paratus, & instructus adero, ich werde wohl bereit mich empfinden. Nemo me paratior, expeditior erit; exercitatus, erectus, armatus animis adero; ita dicatione instructus intentusque; ita paratis, compositisque rebus, ita alacri animo adero, ut nihil in me moræ sit, ut per me non stet, quin res tota extemplo conficiatur. Non est, ut currentem incites, ita ad omnia præstò sum. 2. Parata erunt omnia, quæ ad utum sunt necessaria, es wird alles zu Bereit-schaft steben, was dazu vorderehen ist. Rerum omnium paratam, expositamque copiam invenies; in promptu, ad manum erunt omnia. *Uss.* Paratus ab exercitu, è rebus necessariis. Ad omne facinus paratissimus. Paratus, ac benè meditatus in forum venit. Omnibus naturæ, & artis præsidis ad dicendum paratus. V. *Expeditus.*

Parcè, sparsam, genau. Syn. Restrictè, sobriè, parum, continenter.

Parco, is, peperi, paritum, ere. verschonen. Syn. Ignosco, remitto, condono, veniam do, impunitatem do, impunitum scelus fero tempero. *(Parco, spo 10. Adv. Gratis alicui, omnino alicui, omnino non parum valetudini. Phras. 1.* Dignus es, ut tibi parcat, du bist würdig, daß man deiner verschone. Veniam, impunitatem merens; dignus es venia, impunitate; dignus es, ut tibi condonetur, remittatur, ignoscatur, venia detur; delicti gratia fiat; ut ad hanc culpam conniveatur; ut impune feras; ut id delictum impune abeat. 2. Templis tamen parcebat hostis, der Feind hat doch denen Kirchen verschonet. Templis tamen temperatum; ira belli à templis abstinuit; à templis tamen manum hostis abstinuit. 3. Nobis planè non paritur, man verschonet unser ganz; und gar nicht. Nihil aut laxamenti, aut veniæ habemus; nihil laxamenti datur

nobis; nulla nobis à labore vacatio datur, conceditur; otii à nobis à labore nihil datur. *Uss.* Non parcam opere. Mihi, queso, parce, ac dignitati mee. Hic nec suæ unquam, nec alienæ pudicitiae pepercit. V. *Venia, Impunitus, Indulgeo.*

Parcus, a, um, sparsam. Syn. Parvò contentus, frugalis, attentus ad rem. *(Prodigus, exariorus. Phras. Parcus es nimium, du bist gar zu sparsam. Nimium attentus ad rem es; durus, difficilis, tenax es; restrictior ad largiendam, ac propè rusticana quadam parsimonia es; attentior ad rem es, quam fieri est; maximum vectigal in parsimonia reponis; parce nimium sumptum facis; parsimonia illa tua non longe abest a sordibus, & malignitate; in faciendo sumptu parcus es, & restrictus; sumptui parcis, sed restrictè nimium, ac penè sordide. V. *Avrus, Sordidus. Uss.* Parcus pater & tenax.*

Parens, tis, g. e. Vater oder Mutter. Syn. Pater aut mater, procreatores. *Adv. Antiquior, antiquissima, sanctissima, bonus & liberalis, communis omnium, grandis natus, iners, impurus atque improbus, justus, optimè meritis, naterimus, optimus, mitissimus. Parentes chari, charissimi, humiles, miseri, mali, perpetui. Uss. Parentes non alere, nefarium est. Parentes, propter quo suavissimam hanc lucem aspeximus, clarissimos habere debemus. Me sicut alterum parentem diligit, & observat. Horum ego operum parens, & effector sum.*

Parentalia, orum, n. Todten-Mahl. Syn. Iusta, & convivia funebria.

Parento, as, avi, atom, are. der Eltern Reich-Begünstigt halten. Syn. Iusta solvo, facio, perago, funus facio. *Uss. Alio parentate.*

Parco, es, ui, ere. gehorchen. R. a παρῆναι, vel παρῆναι, adsum. Syn. Obedio, obtempero, dicto audiens sum, morem gero. *(Impero. Adv. diligentissime, molèste, occultissime, proximè legi. Phras. Parere tandem coactus est, er ist endlich genöthiget worden zu gehorchen. Juguam tandem accepit; frenum recepit, frenum accepit; in potestate, in autoritate senatus futurum se recepit; imperata facturum; in officio futurum se recepit. V. *Obsequio. Uss. Dolori, iracundiae parere. Necessitati, tempori parere & servire. Alicujus consilium, cupiditati suæ parere.**

Paries, etis, m. Wand, Mauer. Syn. Murus, ma-

maceria. *Ufus.* Parietem ducere, vestire, dealbare. Parietem perfodere, disturbare. Nihil mihi intra parietes meos tutum, nihil insidiis vacuum video. Parietem praesidio a furore hominis me tutatus sum. Duos linire parietes. *Prov.* auf beyden Achseln tragen.

Parietinae, arum, f. haufällige Wand. *Syn.* Parietum rudera, reliquae. *V.* Ruina.

Parilis, e. gleichförmig. *Syn.* Par, similis. *Ufus.* Parilis aetas, vox, honor.

Pario, is, peperit, partum, ere. gebären. *Syn.* Partum edo, partum enitor, partum facio, partum levor: *Transl.* Gigno, proficere, procreo. *Adv.* Aliquando. *Ufus.* Facus tui maximam gloriam peperit. Voluptas tui magnitudinem ea res mihi maximam peperit. Fruges, quas terra parit & procreat. *V.* Causa.

Pariter, gleichfalle, ebenmäßig. *Syn.* Similiter, aequaliter, aequè, simul, vicissim. *Ufus.* Crescunt pariter & decrescunt cum luna conconvivia. Pariter cum vita sensus abit. Pariter, aequaliterque inter se amare. Ille mecum pariter molestè fert.

Parma, ae, f. * runder und kleiner Schild. *Syn.* Breve scutum peditum.

Paro, as, avi, atum, are. bereiten, zurüsten, ausstatten, ansetzen, erwerben. *Syn.* Comparo, apparo, orno, adorno, instruo, initiatio, monor, viam memento. *Adv.* Repente, subito, omnino, turpissime eloquentiam, utroque hostium. Accurrit bellum, diligenter, melius, publice convivium. *Phras.* Parat se ad iter, er richtet sich auf die Reise. Ad iter accingitur, itineri se accingit; itineris apparatus disponitur; ad iter se comparat; iter adornat; in procinctu stat. *V.* Instruo, instruo, comparo. *Ufus.* Instruere & parare convivium. Huc te para.

Parochus, i, m. Wirth, so Zehnpfarrer hält für Zehnpfarrer. *Syn.* Publicus minister, curatorque, qui peregrinis publice nomine necessaria procurat. *Epi.* Publicus. *Parochus, em* Pfarrherr. Curio sacer. *Parochia, vng.* rectus: Parochia, Pfarre.

Parricida, ae, m. Vater-oder Mutter-Mörder, Verräther des Vaterlands. *Syn.* Parentis interfecto. *Epi.* Certissimus parricidus, importunus, impius, impudicus, terribilis, audacissimus. *Ufus.* Parricidas in sui voluerunt in euleum, atque in fumen dajici.

Parricidium, ii, n. Vater-oder Mutter-Mord, Verrath des Vaterlands. *Epi.* Pae-

diffimum, infernum, manifestum, nefarium, familiare. *Ufus.* Nefario se patriae parricidio obstrinxit.

Par, tis, f. Theil, Stück. *Syn.* Portio, membrum: species, forma: factio, secta. *Epi.* Absoluta & assumptiva, negotialis, alicujus vitae adversa, & aequalis, aut altero tanto major, dimidia, diversa & dissimilis, exigua, extrema, gravior, honestior, inchoata, inferior, interior, interna, vehemens, intima urbis, larva. *(Dextra.* Laudabilis orationis, lenitudo animi, levissima, libera, logica philosophiae, magna bonorum, ut as, noctis, maxime regis & propè deposita Reip. maritima provinciae necessaria, opuma, princeps rationis & intelligentiae, turpis calamitosaque, vitae tenuissima, contraria. *Partes* certae, ceterae, communes, generales constitutionis, honestiores corporis, praecipuae, priores, postiores, priores, posteriores principio, sui similes, singulae, sinistrae, superae, superiores, ultimae, utiles. *Phras.* Pompeji partes contra Caesarem secutus est, er hat des Pompeji Partis angenommen. Pompeji partes fovit; in Pompeji partibus stetit; Pompeji partibus studebat, favebat; Pompejanarum partium erat; à Pompejo stetit; cum Pompejo stetit ac sensit; ad causam Pompeji se acclinabat; ad Pompeji rationes se adjunxit; suas cum Pompeji rationibus conjunctas habuit; Pompeji partibus infectus est. 2. Nulli partium est addictus, er hält sich neutral. Integrum se servat; nullis partium studiis infectus est; nullarum partium est; inter utramque partem medius manet. *V.* Nater. *Ufus.* 1. Genus est, quod plures amplectitur partes. 2. Membrum, portio, Antheil, Portion. In partem praedae vocare, venire. Patrimonii partem legare, dare; partem praedae exigere, condonare, remittere. 3. Regio, locus, Ort, Gegend. Ab orientis partibus advenit. Multas in his partibus copias censemus. 4. Officium, munus, Amt, Schuldigkeit. Videntur etiam hic aliquem personam aliquam, & partes ibi deposcere. Alicui imponere, dare partes gerendae rei. Has ego partes volens suscepi, sum; si volens sustineo, ago, habeo, obtineo. 5. Factio, secta, Parthen. Caesaris partes deferere, oppugnare. Partes senatus sequi. Nullius partis esse. 6. Magnam partem, die meiste Zeit über. Magnam partem tui consulatus absum. Majorem diei partem desideo. Magnam partem tuis rebus occupor. Noctis magnam partem vigiliavi. 7. Primas, secundas, tertias partes alicui dare, id est, primam &c. locum, gradum, laudem, das erste, andere, dritte Ort einem geben. Primas alicui dare, cedere, tribuere, concedere (*scil.* partes.) Hortensius

sius facile primas tenebat, ferebat (*ſil. partes.*) 8. *In utramque, in optimam partem &c.* Multa mihi in utramque partem occurrunt. Magna vis est fortunæ in utramque partem. auf beiden Seiten. Hæc accipias in optimam partem, aufs beste aufnehmen. In eam partem decretum factum est. In eam partem potius peccat, quæ cautior est, differt. Pro vii parte, so gut, als ich kan. Pro illa tenui, infirmæque parte Rempl. defendi. Ex magna parte, ex aliqua parte assentior, groffen Theils, eines Theils. In omnes partes inteneus, allenthalben. Ab omni parte beatus, allerseits. Ex omnibus partibus, von allen Seiten her.

Parimonia, æ, f. Sparsamkeit. *Syn.* Frugalitas, moderatio, mediocritas, sanquatum. *ſpi.* Rustica atque inculta, summa, apta. *Uſus.* Parimonia rem tuam. Parimonia summa, summa est diligentia, quæ res familiaris conservatur, & augetur. *V. Parcus.*

Particeps, ipi, e. o. theilhaftig. *Syn.* Confors, socius, non expert. (*Expert, carent.*) *Adv.* Maxime. *Phras.* 1. Fac me participem tuarum laudum, mache mich auch theilhaftig deines Lobbs. In societatem me tuarum laudum admittit, adscribe, venire patere; ne me expertem tuarum laudum finas; partem aliquam tue gloriæ in me deriva, transmove; in partem me tuorum decorum voca; confocia, participa mecum tuas laudes; locum me tuorum laudum adijunge, adscribe; patere, ut aliquid ex ista laude mihi decerpam; in societatem laudum tuarum me quoque accipe. 2. Particeps sceleris, poenæ quoque participes sint, die sich theilhaftig g. macht der Schuld, müssen auch theilhaftig werden der Strafe. Eodem sceleris contacti, in parte quoque poenæ sint; sceleris contagione violati, in partem etiam poenæ vocentur; qui se sceleris contagione contaminaverunt, iis æqua etiam societas poenæ sit; socii culpæ, socii etiam poenæ sint. *Uſus.* Homo mentis & rationis particeps. Huius consilii ego & pariceps & adiutor fui. *V. Socius.*

Participo, as, avi, atum, are. theilhaftig machen, mittheilen. *Syn.* Imperior, communico, principem facio; item: particeps fio, partem capio, fructum capio, aliquid decerpo. *Phras.* Prædam mecum participia, ma. fe mich auch theilhaftig deines Beute. Partem prædæ mecum communico; cille, ut in parte prædæ sita; ut de tua prædâ, ad prædâ partem partem ut prædæ partem capiam; ut in partem prædæ veniam. *V. Particeps, Communico.* *Uſus.* Partem partem participare.

Particula, æ, f. Kleiner Theil, Theilchen. *Particul.* *Syn.* Articulus, appendicula. *ſpi.* Parva urbis, breviores, longæ, imminutæ, impares, æquales, minime, similes inter se tenuissimæ. *Uſus.* Omne animal quasi mundi particula est. Particulam hanc litterarum legi. Hæc particula tantum est scelerum tuorum.

Particulaum, Stud, weise, von Stud. *Syn.* Articulation, mentation, singillatim. *Uſus.* Multum refert, summatim, an articulation hæc narrentur.

Partim, theils. *Syn.* Ex parte quadam. *Uſus.* Eorum partim in pompa, partim in acie illustres fuere. Ex quibus partim tecum sentiebant, partim adversabantur.

Partior, is, ius sum, iri. theilen, zertheilen. *Syn.* Divido, partitionem facio, communico. *Adv.* Equaliter, noviter, commode, paulo secus. *Uſus.* Bona sua cum sociis partiri. *V. Diviso.*

Partit, ætheit, aut ætheit. *Syn.* Distributio, distinctio, ordinatio.

Partitio, onis, f. Theilung, Zertheilung, Emtheilung. *Syn.* Divisio. *ſpi.* Aequalis, communior, generalis, in qua, unus, minor & aprior, ad bene beateque vivendum. *Uſus.* Partitio bonorum, urbis, Italiae, ærarum. Mihi pecunia est participatione debetur.

Partitor, oris, m. Theiler, Zertheiler. *Uſus.* Non te custodem ad continendas sed partitorem ad partendas merces nullum putato.

Parturio, is, ivi, ire. in Kind Nothen liegen, gebären wollen. *Syn.* Edolore partus laboro, enitor. *Adv.* Jamdiu. *Uſus.* Unam alijando dolor populi Romanum parit, quod jam diu parturit.

Partus, us, m. Geburt. *Uſus.* 1. Luna sol illuminata graviditates & partus affert. Jam appropinquat, instat partus. Partu levati. 2. Partus, Frucht. Partu herbis & medicamentis abigere. Aureus matris sue partus.

Parvitas, tis, f. Kleinigkeit, Kleinheit. *Uſus.* Cerni non possunt propter parvitatem.

Parum, menia. *Syn.* Perparum, minimum, parvum, malum, modice, leviter, resiste. *Phras.* Parum diligens est, et ut gar menia fluit. Parvum, unde, & mollior laborem aggreditur; tenui diligentia est et prope nulla; si punctum temporis laborer, emori se avertat. *V. Piger.* *Uſus.* Sunt hæc parum firma. Parum abstinquin &c. Violare parum habuit, atrocissimis supplicis affecit.

Parumper, aut eme lieue Zeit. *Syn.* Paulisper, tantisper, aliquantum, ad breviter, ad punctum temporis, ad exiguam breviter, paulum, tantulum perpaulem. *Uſus.* Abduco parum perpaulem a moerore.

Parvus, a, um. *segr. fleuit.* *Syn.* *Parvulus*, *papaivulus.*

Parvus, a, um. *fleuit.* *R.* *ἀπαύρος*, *parvus.* *Syn.* *Parvulus*, exiguus, modicus; brevis, angustus, tenuis, minutus, modici magnitudine. *(Magnas. Adv.* *Admodum. Ph. 2f.* *Parvum est beneficium, est ut eue fleat. Butchar.* *Exile, tenue, leve & contemptum munus est; per-exiguum, pertenuē, minutum munus est; propter suam exiguitatem, & parvitatem vix memoratu dignum. Usus.* *Parva eximi temporis usura. Parvo conten-tus esse possum.*

Pascha, tis, n. *Oster Fest, Ostern.* *Phras.* *Dies, qui Christo post devictam mor-tē gloriosissimè s. fluxit; quō memoria redeuntis in vitam Christi Servatoris nostri recolitur, ac celebratur; princeps anni dies, q. o. victor ab inferis Christus ad vitam immortalem rediit. Ausp. festi-mum anni tempus, sanctisque gaudiis refertissimum, quo Christi de morte, in-fan-que triumphantis memoria per or-bem terrarum celebratur.*

Pasco, is, pavi, *pastum*, ere *weiden.* *R.* *ἀσκήω*, *pasco.* *Adv.* *Benè satis.* *Usus.* *Pascere equos, greges suos. Oculos cru-ciati pascere; animum pieturis pasch, delectari, perfrui pacis fructibus.*

Pascua, orum, n. *Weide.* *Epi.* *Læta, her-bola.* *Usus.* *Utrum tandem hanc syl-vam in relictis possessionibus, an in cen-sorum pascuis inveniri?*

Passer, eris, m. *Spaz, Sperling.* *Ex pas-seribus augurari.*

Pastin, hin und her, hin und wieder. *Syn.* *Undique, ubique, dispersè, sine ordine.* *Usus.* *Pastin per torum volitare. Aves huc illuc pastin vagantes.*

Passio Domini, die *Passion* unser's *H. Ern.* *Historia servatoris nostræ causæ cru-ciatus ac mortem passi. Das Leiden Christi betrachten. Acerbissimos Christi servatoris nostri cruciatus, mortemque pro genere humano obitam; sanctissi-mam dolorum, ac cruciatuum, quos Christus nostræ causæ pertulit, perpeti-tionem grata recordatione recolere; in Christi acerbissimis tormentis, cru-ciatibus, ac morte cogitationem defi-gere. De Christi pœnib. cruciatibus, & excessu; de sanctissima servatoris no-stri cæde ad populum verba facere, ei-ne *Passionis* Predicat halten. Creaturæ etiam rationes expertes *Passionem* Do-mini luxerunt, *zdg.* *Die unvernünftig und leblose Geschöpfe haben das Leiden des H. Ern. bedauert. Mute quoque res, & sensibus orlate mortem Christi lux-erunt. Dies in noctem concessit, elemen-ta turbata sunt, saxa, quasi doloris vin-**

non ferentia crepuere, tumulis apertis cadavera redeuntibus animis jam olim efflatis prodire. Rectore suo ac Do-mino sic agitato, concusso, raprato, tota tellus cohorrui, atque contremuit, pe-træ dissiluerunt, tenebræ terris incu-buerunt, sol caligine obteectus, velum Templi disruptum est.

Passus, ūs, m. *Schritt.* *Syn.* *Gradus*, *gressus.* *Epi.* *Perpauculi.* *Usus.* *Dis-junctissimas terras passibus peragrarè. Urbs aberat mille passus.*

Pastio, onis, f. *Weidung des Viehes.* *Syn.* *Pastus*, *pabulum.* *Usus.* *Alia regio fertilior est magnitudine pa-stionis.*

Pastor, oris, m. *Hirte, Vieh-Hirte.* *Syn.* *Pecoris magister, ut bubulcus, subulcus, opilio.* *Epi.* *Cupidi litterarum.*

Pastoralis, e. *einem Hirten zustehend.* *Syn.* *Pastorilis.*

Pastorilis, a, um. *einem Hirten zustän-dig.* *Usus.* *Pastorilis cantus.*

Pastus, ūs, m. *Weide.* *Syn.* *Pastio*, *locus pascuus: c. 2f.* *Epi.* *Aptus, ferus, immoderatus, præsens, suavissimus: Di-versi, novi oratorum, tetri, varii, ab-ulantes, veteres oratorum.* *Usus.* *Pastum natura largè animantibus com-paravit. Animæ inquit me pastum & lullula. Pares corporis ad pastum capiendum & conficiendum. Oble-tatio industrie, suavissimus animorum pastus.*

Patefacio, is, feci, *factum*, ere. *eröffnen, aufheben, offenbaren.* *Syn.* *In lucem profero, divulgo, aperio.* *Usus.* *Ho-stibus portam patefacere. Is & scele-rum indicia ostendit, & periculorum signa indagavit, patefecit, protulit. Ea res fœditatē ad omnem nequi-tiam; latam avaritiæ viam patefecit. Patefacere, & illustrare veritatem. Iter hostium interfectione patefacere. V. *Prodo, Manifestar, Aperio.**

Patefactio, onis, f. *Offenbarung.* *Syn.* *Evolutio & explicatio rerum operata-rum.*

Patella, æ, f. *Schüssel, Pfanne, Topf.* *Syn.* *Vas fictile, sacrificiis faciendis aptum.* *Epi.* *Argentea, grandis.*

Patenter, öffentlich. *Syn.* *Apertè, (Ab-sconditè.*

Pateo, es, ūi, ere. *offen stehen, fund seyn.* *Syn.* *Apertus sum.* *(Clausus sum. Usus.* *1. Patet janua. Huc tibi aditus patere non potest. Patent hæc, & in promptu sunt omnibus. Non omnibus idem cursus in cœlum patet. 2. Non negor, nicht versagt werden, erlaubt seyn. Velim, ut mihi libri tui; redi-tus in gratiam; omnia mihi tua pa-teant. 3. Pertineo, me extendo, sich weit erstrecken. Hæc ars latissime pa-*

tet, & ad plurimos pertinet. Ejus beneficia latè patent. *V. Aperio.*

Patet, vit, ere. es ist am Tage, es ist klar.

Syn. Constat. *Phras.* Patet manifestò ejus odium, seu Haß ist offenkundig. Cui non apparet ejus odium? Odium hominis tenetur; odium ejus pro inquisito & comperto est; satis exquisitum est mihi hominis odium. *V. Constat, Manifestus. Usus.* Discussa est caligo, diluxit, patet, videmus omnia.

Pater, tris, m. Vater. R. πατήρ.

Syn. Parens, genitor, procreator, generator, sator, educator, aitor. *Epi.* Aërumnotus, alimonans, (Deus) amans, amicissimus, creator, quam &c. blandus, certus, clarissimus, consularis, doctus, dulcis, durus, vehemensque, facili, & liberalis, felix, ferox & arrogans, infestus, fortissimus, grandis natus, honestus, humanissimus, charissimus, humilis, crudelis, impotens, improbus, innocentissimus, levis, mendax, avarus, amans suorum, miser, naturalis, negligens, dissolutus, nobilissimus, parcus ac tenax, paratus, severus, parum splendidus, turpissimus, fidelissimus. *Usus.* 1. Patre natus est sapiente, sancto, severo. Vehemens pater, durus, ferreus, qui sine causa oderit, quem procrearat. 2. Senator, majores, conservator, Rathherr, Vorelster, Erhalter. Patres conscripti. Patrum nostrorum ætate, memoria. Patriæ Pater.

Paterfamilias, Patrifamilias, m. Hausvater, Hausherr. Usus. Rei familiaritantum operæ dabit, quantum attuleris, & non indiligens paterfamilias.

Patera, æ, f. eine Tasse, Trink-Schale, Becher. P. cui genus latum a patens. Epi. Aurea, gravis, molesta. *Usus.* Excipere sanguinem patera.

Paternus, a, um. väterlich. Syn. Patrius. Usus. Paterna necessitudo.

Patesco, is, ere. weit werden, sich aufthun. Syn. Patco.

Parthicus, a, um. beweglich. Syn. Genus dicendi, quò perturbantur animi, & commoventur.

Patibilis, e. leidentlich, leidlich. Usus. Omne animal patibilem habet natu ram. Dolor non patibilis me invasit.

Patibulum, i, n. Galgen. Syn. Crux. Usus. Patibulo affigi.

Patiens, tris, g. o. leidend, geduldig. Phras. Patens est admodum, et ist sehr geduldig. Omnes perferunt injurias, & acerbitates; ultima omnia animò, non solum æquò, sed magnò fortique susti-

net, fort; singularia sæpe edunt patientiæ exempla: qui hilari animo dum omnia devorat, concoquit; cuius in doloribus patientiam, in injuriis tranquillitatem, in contumeliis moderationem omnes demirantur. *Usus.* Nimiùm patientis, lenis, lentisque sum.

Patienter, geduldtlich, mit Gedult. Syn. Placide, sedatè, moderatè, tranquillè, & quò animò, leniter ac leviter, constanter. *Usus.* Placide, patienterque dolorem ferre.

Patientia, æ, f. Gedult. Syn. Tolerantia. Epi. Expetenda, incredibilis, mira ac singularis, præclara famis ac frigoris. *Usus.* Patientia honestatis causa rerum arduarum, ac difficultum voluntaria, ac diuturna perpassio. Ostendere suam patientiam famis, frigoris, inopie, rerum omnium. Patientia & obsequium mitigare aliquem. Nescio, quemmodum usu obduruerit, & percalluerit tua patientia. Tentare alicujus patientiam eique abuti. Brutus usus est incredula patientia.

Patina, æ, f. eine Schüssel. Syn. Locus cui dapas in mensam inferuntur. *Usus.* Animus in patina est. *Phras.*

Patior, tieris, passus sum, pati. leiden, dulden, übertragen. R. πασχω. Syn. Fero, perfero, sustinero, tolero, perpetior, sustineo, subeo, haurio, capio; permitto, sino, quiesco. *Adv.* Agre, demisse, difficillimè, diutius, graviter, in quo animò, indignè, moleste, tolerabilis dolores, tolerante dolorem, turbulentè humana. *Phras.* Quis porro ista patiat? wer soll das leiden können? Quis ultra perpetui & sustinere possit? quis non stonachetur, acerbè ferat? quis in tantæ perpassione dolorum tot plagas sine fine ferat? tot molestias tacitus, vel sine devoret, concoquat? quis animis istis æquis tolet? quis ad ista sileat? quis dissimulet? quis patientiam in tantam insolentiam non abrumpat? quis animò tam obfirmatò, ut ista fortiter, fronte vulcù nihil variatò perferat? Quis e animò aut tam remisso, aut tam ferreo ut tam atroci calumnià non moveatur? 2. Non est calamitas, quam passus non esset, es ist seine Drangsal, so er nicht qudestanden hätte. Tentata omnibus modis est ejus patientia; nulla est calamitas, in qua ejus patientiam, vel illius fortuna non exercuisset; non est calamitas, quæ ejus aut corpori, aut fortunis non esset importata; perfunctus unà calamitate, alia rursus ac alia ex-

cepit

epit. V. *Tero*. *Ufus*. Non feram, non
parar, non finam. Non modo facile
prior, sed etiam gaudeo te abire.
Quantum meus pudor, & dignitas pa-
teatur. Non patitur, se illogari ne-
gare.

Patris, æ, f. Vaterland. *Syn.* Sedes nati-
va, natalis solium, terra patens, alitrix;
patria solium, patrium solium. *Epi.* Af-
fecta, chara, multo enator, commu-
nis, deformis, germana, ingrata. *Phras.*
Patriam ignem relinquas? so wirst du den
dein Vaterland verlassen? Domestici
sunt hac sede, quā nūc jucundius,
nigrabis? Terram hanc deferres, quā te
genuit & aluit, quam matrem appel-
las? Caelum hoc, sub quo natus es, &
cherus, patrum hoc solum relin-
ques? Nihil adeo te tenet solum patrie,
& hac terra, in qua genitas es, ut ne-
quid tibi inde putes? Ergo ratum,
fratrumque tibi est, hoc commune patrie
solum cum omnibus charum, tum verò
ibi dulcissimum, nescio quibus exteris
regionibus posthabere? *Ufus*. Hæc ger-
mana mea patria est.

Pater, vater. *Syn.* Paternò jure, amo-
re. *Ufus*. Non inimicè corripere, sed
patri monere.

*Patrius, a, um. Geschlechter, aus einem
edem Geschlechte derer Römer. Syn.*
Ex Patrum Ordine.) *Plebejus. Ufus.*
Tu ais, nūc qui patritius sit, neminem
bono genere esse natum. Patrium nūc-
rum gentium.

Patrimonium, ii, n. väterliches Erbe. Syn.
Hereditas. Epi. Satis amplum, lautum,
copiosum, loculentum, magnum, orna-
tissimum, publicum, tantum. *Ufus.* Pa-
trimonium constituere, relinquere, Erbe
hinterlassen. Patrimonium per scelus &
luxum comedere, devorare, conficere;
contaminare; effundere, dissipare, dilu-
pescere, verschwenden. Aliqui patrimo-
nium eripere; patrimonio deicere, ente-
stehen, entwenden. Filio meo satis am-
plum patrimonium reliquam, memo-
riam nominis mei. Patrimonium obti-
nere. V. *Hereditas*.

*Patrimus, i, m. der noch den Vater im
Leben hat. Syn.* Cujus pater adhuc in
vivo est.

Patrius, a, um. väterlich. Syn. Paternus.
Ufus. 1. Patrius animus in litteris.
Res patriæ & avitæ. 2. Patri e proprios
aut communis, was dem Vaterlande
eigen, oder gemein ist. Est hic mos pa-
trius.

Patio, as, avi, atum, are. begehren, verüben.
Syn. Conarcto, perficio. *Ufus.* Quæ non
Verres in Asia patavit? bello pato,
nach vollendetem Kriege.

Patrocinium, ii, n. Schutz und Vorrede.
cring. A. n. Defensio, advocatio. *Epi.*
Nec opina um, repentinum. *Ufus.* Do-
teri alicuius patrocinium suscipere,
arripere. Patrocinium repudiare, recu-
tare. Itaque illud patrocinium erin-
tis verius, quàm hominis videri pote-
rat. V. *Defensio, Tutor*.

*Patrocinor, aris, atus, sum, ari. *verschleiß-
gen, respektiren. Syn.* Protego, tueor.
V. *Defendo, Tutor*.

Patrone, æ, f. Beschützerin.

*Patronus, i, m. Vorredner, Vertheidiger,
Schürmer, Förderer. Syn.* Defensor, cu-
stos, tutor, propugnator, in cujus fide
& clientela aliquis est.) *Clients. Epi.*
Deterrimus, obscurissimusque, dignus,
indignus consilato, nimium diligens in
causis cognoscendis exponendisque, di-
ligentissimus, disertissimus, fervidior
paulo toto genere atque communior,
diligentia tamen, virtute animi atque
vite bonis auctior in senatu. Maxime
incautus, loculentus, asper, maledicus,
malus mercenarius, optimus, quidam
perillustis, tolerabilis, nec rudis in ju-
re civili. Patroni seuales, consulares,
amplissimi, antiquissimi, certissimi, idem-
que acerrimi, in, a, o, s, multi, novi,
pertinaces, principes, veteres. *Phras.*
Cicero causam patroni optavit. Cuius
Cicero war der beste Vorredner in
bürgerlichen Sündeln. Patronus Ci-
ceroni confert nemo potuit neque elo-
quenti, neque studio, neque fide.
Ad causas, ad tribunalia tantum elo-
quentia, nuda, fidei nemo attulit; in
judiciis, in foro, in forensibus ausis,
in forensi munere, in tractandis cau-
sis, in causarum patrocinis nemo pat
Ciceroni fuit. V. *Advocatus. Ufus.*
Aliquem suæ causæ patronum adopta-
re, adiscere, adhibere. Patronum ali-
cui dare, & constituere.

*Patruelis, is, m. der Sohn von des Vaters
Bruder. Patruelis, Söhne von zweien
Brüdern. Syn.* Fratrum duorum filii.
Ufus. Cognatione patruelis, amore
geminus.

Patruus, i, m. des Vaters Bruder, Vetter.
Syn. Pater patris frater. *Epi.* Auspiti-
nias, clamatus, peritissis.

Patulus, a, um, offen, ausgebreitet. Syn.
Patens. Ufus. Patulus tamis diffusa ple-
tus.

Paucus, atis, f. Wenigkeit, Mangel. Syn.
Exiguus, parvus, parvus numerus, mo-
pus. *Epi.* Mira, summa, magna. *Ufus.*
Magna semper fuit praestantium Ora-
torum paucitas.

*Paucus, a, um. wenig, nicht viel, in
gering*

geringer Anzahl. R. à *παύcos*. Syn. Rarus, modicus, exiguus; perpauci, minus multi. (Mulus. Adv. Admodum, oppido, valde, quam. Phras. Paucos nunc viros egregios numerat Respublica, das gemeine Völkchen zählt nummetro sehr wenige vortheilhafte Männer. Magna est penuria, maxima est vis viorum in Republica praestantium; nihil minus multi; parum multi, perpauci, nequaquam satis multi praestantes viri sunt; paucis, atque admodum paucis egregiis civibus instructa est civitas; quotusquisque est, qui emineat? summa est infrequentia; mira paucitas; exiguus numerus praestantium virorum; infrequentes, rari sunt, & perpauuli viri egregii. Virorum praestantium minima copia est; haud quisquam ferè est excellentium in Republ. virorum; ad paucos redactus est virorum praestantium numerus; virorum praestantium numero minor pars superest; praestantium virorum arctior est, quam pro tanta multitudinem civium, numerus. Usus. Paucis te volo. Paucis absolvo; ad pauca redigo; in pauca conféro.

Paveo, es, pavi, ère. zittern, und beben, erschrocken seyn. Syn. Timeo. Phras. Pavebant omnes, es zitterten alle für Schrecken. Pavor occupaverat animos; pavor omnes invaserat; pavore concussi, subito pavore perterriti, voce per metum suppressa exangues, attonitisque similes stabant; altius animus pavor intraverat, quam ut consilio locus esset. V. Timeo. Usus. Pavet animus ad memoriam rei. V. Timor.

Pavidè. * furchtsamlich. Syn. Timidè.

Pavidus, a, um. * erschrocken, furchtsam, schüchtern. Usus. Urbs formidabile pavidà. V. Timidus.

Pavimentatus, a, um. gepflastert. Usus. Porticus pavimentata.

Pavimentum, l, n. Boden, Estrich, Pflaster. Syn. Solum arte factum, stratum aliqua materia. Fp. Marmoreum. Usus. Natabant pavimenta vino. Facere pavimentum, ein Estrich schlagen.

Pavio, is, ire. eben machen, gleich schlagen. Syn. Ferio, tundo. Usus. Pulli terram paviant.

Paulatim, allgemach, langsam. Syn. Sensim, leniter, pedetentim, gradatim.

Paulisper, eine wenige Zeit lang. Syn. Aliquantum, paulum, ad breve tempus, ad punctum temporis. (In perpetuum. Us.

Abesse à domo paulisper. Expecta paulisper.

Paulo, venia, ein klein wenig. Syn. Haud multò. Phras. Paulo post, ein wenig darnach. Post paulo: in brevi tempore; haud multum interim temporis fuit; haud multum processit horæ, cum &c. Usus. Paulo libentius, etiam ferper. Paulo plus; paulo amplius. Paulo antè, fur; vortur. Paulo post, bald darnach. Paulo minus, paulo minus, paulo secus. De paulo ideas, extra decorum.

Paululum, in etiam, ein wenig. Syn. Paulum. Usus. Nihil ferè, aut admodum paululum. Sol paululum à meride devexus.

Paulum, ein wenig, in etiam. Usus. Reipice paulum. Ista me paulum recreant.

Pavo, onis, m. ein Pfau. Usus. Cauda pavoni à natura ad ornatum additur.

Pavor, oris, m. großer Schrecken, oder Furcht. Usus. Pavor metuit mentem locò movens. Pavor me cepit. V. Timor.

Pauper, eris, g. o. arm, dürftig. Syn. Inops, egeus, parvis copiis, ac facultatibus praeditus, cui parva est res familiaris, qui in paupertate est. Phras. Pauperimus est, er ist sehr arm. Summa egestas est; tenuissimis, ac fere nullis opibus est; nihil habet præter necessarium animam. Summi consuetudine inopi; omnia eum deliciunt; summi praenatur inopi; eucumventus est inopi; rerum omnium inopi laborat; in maximis rei domesticæ difficultatibus versatur; ad omnes res inopi; à fortunæ bonis imparatus; in summas rei familiaris angustias versatur; inopi conficitur; nihil illo spoliatus, nihil egeus; gravi inopia vexatur; in mendicitate est. V. Paupertas, Egeus. Usus. Hic non modo non copiosus, & dives, sed etiam inops, & pauper est censendus.

Pauperulus, a, um. * arm. Syn. Pauper, tenuis.

Pauperies, ei, f. * Armuth. Syn. Paupertas.

Paupertas, tis, f. Armuth. Syn. Tenuitas angustia rei familiaris, inopia, penuria, egestas, mendicitas, domestica difficultas. Fp. Summa, tolerabilis. Phras. Vir bonus ad suam paupertatem est redactus, der gute Mann ist in die größte Armuth gerathen.

In eum locum adductus est; in eas redactus est angustias; eo redactus sunt fortune ejus; eo est a fortuna dejectus, datus, deturbatus, ut unde viveret, non haberet; ut ei ad vitam necessaria darentur, non suppeterent; ut inopia premeretur eorum rerum, sine quibus vix, ac ne vix quidem hominum vi sustentatur. Eo redactus est inopia, ut in rebus destitueretur, careret, ut enim rerum esset inops, ut ab his rebus esset imparatus, sine quibus vivere, vel potius nullo modo vivere. Ita in angustiam res ejus sunt coactae, ut ad incertis rebus videretur. Tanta est hominis tenuitas, tanta implicatio re familiaris; copias familiaribus adeo est exiguis; domesticis malis ita est impositus; tanta inopia pressus, ut inter miseriam, & desertilunos numerari possit; ut ad rastos, quod agent, illi res recte videatur. V. Inopia. Usus. Pauperas, cujus onus disputando levatur, docentes, quam pauca sunt, quae memora desiderat. Si paupertas memoranda; coena, multos fortune injuria lapsos, sustentari tamen, & rursus erigi. V. Pauper.

Paxillum. * gar wenig. Syn. Parum admodum.

Pax, eis, f. Friede, Einigkeit, Ruhe. Syn. Concordia, o iam, tranquillitas, compositio. (Bentm. Epi. Corta, civilis, communis, duraturna, explorata, externa, fraterna, nondum satis firma, honesta, iniqua, injusta, magna, maritima, opinabilis, optatissima, periculosa, perpetua, pestifera, pia & aeterna, placidissima, praesens, sempiterna, stabilis, summa, turpis, tuta, tranquillique, utilis. Phras. 1. Pacem petere, Friede begehren. Pacem orare, exposcere, tentare; de pace agere; Legatos de pace mittere; deprecatores, disceptatores de pace mittere. 2. Pacem facere, einen Frieden machen, stiften. Conciliare, reconciliare pacem; pacem conficere, constituere; pacem jungere eam alio; foedus icere; data dextera fidem amicitiae sancire; foedus facere; ab armis discedere; bellum pace componere. 3. Pacis condiciones non sunt acceptae, man hat die Friedens-Vorschläge nicht angenommen. Pacis conditionem nullam accipere; ad pacis condiciones adduci non potuerit; ad has condiciones ut descenderent, percelli non potuerit; pacis condiciones, quascunque hostis tolerat dimittere, relinquere; in has leges pax coalescere non poterat; in has condiciones pax non convenerat; non con-

venire pacis condiciones; pax in in has leges coagmentari non potuit. 4. Pacem conciliare inter dissidentes fratres. unter denen unruhigen Brüdern einen Frieden stiften. In gratiam redire; ad pacem, concordiamque revocare; pacem & concordiam inter dissidentes constituere; discordiam dirimere, sedare. V. Concordia. 5. In pacem & concordiam cum altero venire, in Fried und Einigkeit mit einem kommen. Redire cum aliquo in gratiam; similitates, inimicitias, odia deponere, abjicere, dimittere; voluntariam oblivione conterere; omnem injuriarum memoriam ex animo delere; depositis odiis in pristinam concordiam & gratiam redire. 6. Id pace mea facere potes, melius? Te illi laus du diese thut. Id quidem facere integrā gratiā meā potes; id tu si feceris, in bonam partem acceptum iri existima; non ingratis meis feceris; me non invito id egeris. 7. Cum externis nobis pax facta, wir haben mit äußerlichen Staaten Friede gemacht. Ab externis armis otium fuit; foris nihil turbatum est; duraturna ab armis quies fuit; firma facta pace adhuc uti sumus; ab externis bellis silentium erat. Usus. Pacem dare; pacem jacturā aliquā redimere. Pacem impetrare. Pace terrā manque partē. Ad condiciones pacis adducere. Pacem accipere, servare, firmare, confirmare, habere. Pacem turbare, eripere, excludere; pacem irritam, infectam facere, den Frieden zubrechen. Pace Magistri dictum sit.

Paxillus, i, m. Pfahl, Pflock.

Peccatum, i, n. Sünde, Uebelthat, Verbrechen, Fehler. Syn. Delictum, crimen, culpa, noxa, noxia, maleficium, animi labes; erratum, error. (recte factum. Epi. Commune, levius, majus, manifestum, non mediocre, par. Phras. 1. Peccatum mortale committis, du begehest eine Tod-Sünde. Lethali noxa te obstringis; maximò te sceleris abstringis; nefarium scelus suscipis; mortiferum facinus in te admittis; grave piaculum contrahis, committis; nefas contrahis; sceleratè agis; inhumane scelus perpetras; capitali te crimini obstringis; grave delictum in te admittis; noxam lethiferam incurris. 2. Venialia peccata justii etiam per sepe committunt, auch löbliche Sünden begehen auch die Gerechten oft. Minora piacula, leviores noxas ne justii quidem penitus effugiunt; errata leviora, quae pauciores quasi numeros omnia praetercunt, crebra magis sunt, nec justis infrequentia; noxam minima-

animarum sordes aliquas vel iusti etiam contrahunt; iustorum pauci, atque admodum pauci sunt, qui in vita nihil offendant, incurrant nusquam; qui se quotidiane vite maculis non interdum coinquinent, contaminent; levioris culpæ labe polluant; qui pietate etiam vitæ labem nullam aspergant; naevos nullos contrahant; levi offensione non semel ac iterum ab officio discedant. 3. Peccatum Originale. *vulg. Erb-Sünde*. Nativæ animorum labe; insitum naturæ crimen; peccati inherens contagio; hæreditarium hominis malum; primi hominis crimen in posteros omnes lethali contagione transfusum. 4. Nul- lum peccatum est, quod non commiserit, es ist keine Sünde, dero er sich nicht schuldig gemacht hätte. In omni scele- rum, flagitiorumque genere voluntatus est; in omnem improbitatem incurrit; nullum culpæ genus est, quod non pro- lapsus esset; omnia ille flagitia, omnes impuritater suscepit; in omnia se flagi- tia ingurgitavit; nullum facinus tam scelestum est, tam cum dedecore, ac tur- pitudine conjunctum, quod se ille non contaminasset. V. *Improbus, flagitiosus, sceleratus*. 5. Hoc peccatum non admisi, diese Sünde habe ich nicht gethan. In- tegrum me ab hac culpa præstari; abest à me hoc malefium longissime; ab hu- jus criminis labe intactus perstiti; hac sceleris labe nunquam infectus fui; hac culpæ vaco. V. *Innocens, integer*. 6. Hoc peccatum in me sumo, *vulg. diese Sünde nehme ich auf mich*. Hanc culpam ego præstabo; hanc labem in me recipio; hanc ego noxam in me transmoveo. Meum id esse volo, quodcumque id cri- men est. *Uusus*. Præter culpam & pec- catum nihil homini accidere potest per- tumescendum. Multis nostris peccatis in- has ærumnas incidimus. Peccato ca- rere. Peccatum corrigere. V. *Error, Crimen, Scelus, Vitium*.

Peccatus, us, m. * das Sündigen. *Uusus*. In manifesto peccatu tenebatur.

Pecco, as, avi, arum, are. sündigen, fre- beln, mißhandlen. *Syn.* Delinquo, ali- quid admitto, committo, scelus admit- to, scelere me astringo, obstringo, de- vincio, rem nefariam committo; scele- stum facinus edo; flagitium committo; scelera facio; culpam suscipio, contra- ho, committo; vitium, scelus concipio. (*Rectè facio*. *Arv.* Consulto, impune, vehementius. *Phras.* 1. Quid peccavi? was habe ich Uebels gethan? Quod ego concepi scelus? quod nefas contraxi? quod in me admisi scelus? quod in ma-

cum hæret? quam ego suscepi cul- pam? quam concepi maculam, quam cal- am? quam noxam, quod malefium ad- misi? quod in me delictum admisi? quod ego facinus inextinguibile admisi? quid adversus leges, Rempublicam, ma- gistratus factum? quæ ego parte ab of- ficio discessi? quid factum in pie, au- sceleratè? 2. Siquid peccabis, perpetuum dedecus consequetur, wann du was Uebels thum wirst, wird dir solches ein ewiger Spott seyn. Siquid offendes, errabis; siquam in culpam incideris; si lapsus fueris; siquæ prolapsione offenderis; si- quid culpæ susceperis; siquod nefas con- traxeris, infectum id fieri nunquam pe- terit; animi illa labe nec diuturnitas vaneſcere, nec ullis annis abluï po- terit; luendam tibi sempiternâ infami- scias offensionem quamlibet. V. *Commite, peccatum, erro*. *Uusus*. Semper est tur- pe peccare. Siquid in te peccavi, igno- sce. In hoc eodem, in eandem partem te quoque peccasti. Multa peccare so- lemus indies. Peccare est tanquam tran- silire lineas.

Pecten, inis, m. * Weber, Blatt, Kamm, Hechel. R. & πικτήν, pecto.

Pecto, is, xui, xum, ere. kämmen. *Uusus*. Pecti, capillo nitidas.

Pectus, oris, n. Brust. *Syn.* Anterior pars corporis à gula usque ad ventrem; item, animus, nervi, vires. *Epi.* Apertum, avidum, clarum, jucundum, latum, ter- brum, sordidum, validum. *Uusus*. Toto aliquem pectore amare; toto pectore in laudem incandescere; toto pectore de re aliqua cogitare. Onerare, complere pec- tus rerum plurimarum copiâ.

Pecuaria, orum, n. Heerde Viehes. *Syn.* Pecorum greges & armenta. *Uusus*. C. præsidio pecuaria nostra credemus.

Pecuaris, a, um. zu der Heerd und Vieh- Zucht gehörig. *Syn.* Quod ad pecor. pertinet. *Uusus*. Pecuaris res ampla, ru- rustica satis culta.

Pecuaris, ii, m. ein Vieh-Hirte. *Syn.* Ma- gister pecoris. *Uusus*. Aratores, pecua- ri, coloni.

Peculator, oris, m. ein Dieb des gemeinen Guths. *Syn.* Depeculator, ararii viola- tor, fur pecunie publicæ.

Peculatus, us, m. Diebstahl des gemeinen Guths.

Guth. Syn. Crimen ejus, qui publicam pecuniam avertit; pecunie publicae furtum. **Epl.** Certissimus. **Ufus.** Peculiaris (scilicet crimine) accusari, damnari.

peculiaris, e. eigenthümlich, sonderlich. **Syn.** Singularis, precipuus. **Ufus.** Hoc illis peculiare est. Edictum peculiare.

Peculiatuſ, a, um. reich am Gelde. **Syn.** Nummatus, pecuniosus. **Adv.** Planè, benè. **Ufus.** Balbus planè benè peculiatuſ.

Peculium, ii, n. Eigenthum am Diebe, eigen erworbenes Guth. **Syn.** Lucrum proprium, præſertim ſervorum. **Ufus.** Cupiditate peculii nullam ſervitutem reſuſant.

Pecunia, æ, f. Geld. **R.** à Pecus; olim enim ſigno bovis, ovis &c. ſignabatur, & apud antiquos omnes in pecudibus ſita erant divitiæ. **Syn.** Nummi, argentum: opes, divitiæ, fortunæ, copiæ. **Epl.** Abundans, adventitia, aliena, ampliffima, antiquior, ſuavior aliqua re, certa, cruenta, dux ad rem aliquam, effectrix multarum & magnarum voluptatum, expeditiffima, extraordinaria, grandis, ſatis grandis, & ſatis impudens, hereditaria, immanis, patula, honeſta, ſordida, munda, acerba, propria in cauſa & in judicio collocata, inanis, incerta, infinita, ingens, innumerabilis, invidioſa, jucunda, acerba, leviffima, magna, mediocriſ ad opinionem vulgi, tenuis, minor, modica ad opinionem alicujus, neceſſaria, parva, patria, pergrandis, permagna, tam plena, tam præclara, præſens, publica, privata, ſumma, tanta, veſtigalis, univerſa. Pecunie alienæ, desperatæ, funeſtæ, ingentes, innumerabiles, inopertæ, repentinæque, publicæ, reſiduæ, tantæ, tam infinitæ. **Pluraf.** 1. Pecunie multum ſibi corrogat, er machet ihm viel Geld zuſammen. Multum pecunie ex commercio facit; multum illi ex metallis redit, nunc hanc, nunc illâ hereditatis portiunculâ aſpergitur, quanquam ſat amplas opes fortuna ex dote conjugis ad eum tranſtulerit. Multum ille nummorum ex quæſtu quotidiano conſect; ingentem pecuniam conſtat, cogit, congerit, conſtruit, concervat. Per magnam pecunie vim ex quæſtu quotidiano redigit, capit, conſiliat, parat ſibi, domum avertit. 2. Multum habet pecunie, er hat viel Geld. Argenti ſignati, argenti formâ ſignati viſ illi ingens eſt; ad magnam pecuniam venit; affluit, abundat pecuniâ; lenè numma-

tus eſt; benè à pecunia paratus, intruſtus; re ampli, prolixa vitur; opibus floret, viget, pollet. **V. Dives.** 3. Omnes artes novit pecuniam cumulandi, er m. iſſ alle Griffe, ſich zu bereichern. Omnes pecunie parandæ rationes perſp. etas habet, & exploratas: vias omnes e. ungendi argento homines probè tenet; conſciendæ pecunie articulos novit omnes. 4. Pecunie publicæ valde parum eſt, die gemeinen Weider ſernd iſt je. & wenig. Incredibiles anguſtiæ ſunt pecunie publicæ; ſumma eſt difficultas ærarij; vix ullum in numerato argentum habemus. In æto res eſt propter ærarij anguſtiæ. 5. Qui ſuas pecunias jam diſſipavit, mox alienas adorietur, ſet ſein eigen Geld ſchon verſchwendet, wird bald das fremde angreifen. Qui pecuniam ſuam per luxum effudit, diſ. pida. vit, devoravit, comedit, adedit, exhaust, profudit, mox etiam publicam avertet, corripit, & ſpeculabitur; mox in fortunæ alienas invadet. 6. Ex cenſu ſolvit pecuniam, ex capitali nihil dum accepit, vulg. er zählet alles aus dem Interceſſe, das Capital greiffet er noch nicht an. De lucro, de ſorte dat, nihil detrahit de vivo; nihil de vivo reſecat; de capite nihil detrahit. **Ufus.** Pecunia ſignata, proba, notæ legitimæ, aut Geld. Pecunia, nummi adulterini, ſatliches Geld. Pecunia præſens, numerata, baares Geld. Pecunie, nummi omnis notæ, allerley Gattung Geldes. Pecuniam ſomori dare; occupare, auf Zins Geld ausleihen. Pecuniam ſomori ſumere, accipere, Geld auf Zins aufnehmen. Pecuniam implicitam habeo, & quæ cohæret cum aliorum pecuniis, mein Geld laſſe ich im Wechſel herum laufen. Pecuniam repræſentare, das Geld baar auszahlen. Pecuniam permutatione repræſentare, Geld durch Wechſel übermachen. Pecunie rationem conjunctam habere, das Geld gemeinſchaftlich haben, oder anlegen. Pecuniam ſupprimere, das Geld für ſich behalten. Pecuniam civitatibus imperare, à civitatibus exigere, Gelder auflegen, einfordern. Pecuniam ſolvere, diſſolvere, zahlen. Pecuniam erogare, ausgeben. Pecuniam credere, leihen. Pecuniam numerare ab aliquo, Geld durch einen andern zahlen. Pecuniam ex re aliqua redigere, Geld ſ. m. zuſammen machen. Effuſio & diſſipatio pecunie, Geld. Verſchwendung. Pecuniam numeratam in præſentia non habeo; argentum in numerato non habeo, ich habe das baare Geld iſſo nicht. **V. Dives.**

Pecuniaris, a, um. zum Gelde gehörig. **Uf.** Inopia rei pecuniarie.

Pecuniosus, a, um. reich am Geld. Syn. Bene nummatus, pecuniatus, qui multum habet in aëa, qui in numero multum habet. *Uſus*. Vir copius rei familiaris locuples, & pecuniosus. V. *Dives*.

Pecus, oris, n. & **Pecus**, udis, f. Vieh. R. a πένος, pellis. Syn. Armentum. Epi. A, ta hominibus ad vescendum, impurissima & intemperantissima, languida & tarda. Pecora æqualia, aliena, magis crebra; propè quotidiana, innummerabilia, leviora, magna, minora, multa, parva, propria, reliqua, tolerabilia. Pecudes expertes rationis, mutæ, mutæ, reliquæ. *Uſus*. Multitudo pecorum, partim ad vescendum, partim ad corpora vestienda. Agri depascuntur à pecoribus. Hæc impurissima, & intemperantissima pecus, de homine improbo.

Pedalis, e. eines Schuh breit, oder lang. Syn. Pedis unius mensuram habens. *Uſus*. Sol pedalis videtur.

Pedarius, a, um. Ja-Herren, so nur anderer Stimmen beifallen. Syn. Qui sententiam in senatu ipsi non dicunt, sed in aliorum sententiam pedibus eunt. *Uſus*. Pedarii in eam sententiam summâ voluntate iverunt, cucurrerunt.

Pedes, dis, m. Fußgänger. Phras. Peditem agere, Musquetier. Dienste thun. Pedibus stipendia facere; palestra stipendia facere; pedibus merere. *Uſus*. Peditum, equitumque turmæ.

Pedester, ris, e. zu Fuß dienend. *Uſus*. Pedestres copie, Fuß-Volk. Pugna, statua pedestris.

Pedetentim, Schritt vor Schritt, allgemach, nach und nach. Syn. Sensim, gradatim, sensum sine sensu, lenis gradu. *Uſus*. Sensum erit, & pedetentim mutatio facienda.

Pedissequa, æ, f. Nachtreterin. Syn. Famula, ancilla. *Uſus*. Divitiæ virtutis pedissequæ.

Pedissequus, i, m. Nachtreter, Laquas. Syn. Famulus.

Peditatus, ūs, m. Fuß-Volk. Syn. Pedestres copie. *Uſus*. Equitatu, peditatu, & pecuniâ instructus.

Pedor, oris, m. übler Gestank an Menschen, Bauch- & Fuß. Syn. Fætor. *Uſus*. Caput, habet, vultus pedore ac illovis horridus.

Pegma, atis, n. hölzernes Gerüst, so leicht fortzurücken. Syn. Machine lignæ.

Pejero, as, avi, atum, are. falsch schwören. Syn. Fidem, & jurisjurandi religionem violo, negligo, relinquo; fidem prejurando datam fallo; mendaci religionem me alstringo. *Uſus*. Conceptis verbis pejerare. Qui pejerat, ei credi postea, vel per plures Deos juranti, non oportet. V. *Juro*.

Peior, oris, g. c. ärger, böser, schlimmer. Syn. Detenor. *Uſus*. Turpitudine peior est, quam dolor.

Pelagus, i, n. das Meer. Syn. Mare.

Pellex, icis, f. Neben- oder Neben-Weib, Henschlägerin. Syn. Concubina, quæ cum alieno marito corpus miscet.

Pellicatus, ūs, m. Ehand. Neben eines Neben-Weibs. Syn. Pellicis flagitium. Epi. Nevarius mariti. *Uſus*. Uxor pellicatis dolore concitata, pellicatum non ferens.

Pellicio, is, lexi, lectum, ere. betrüglich anlocken. Syn. Allicio, induco, invito, capio, delinio. *Uſus*. Adolescentis animum pellexit omnibus his irritamentis, quibus aetas illa capi ac deliniri solet. V. *Anas, traho*.

Pellis, is, f. Haut, Fell. Epi. Caprina. *Uſus*. Pelis arietis inaurata. Sub pellicus hyemare.

Pellitus, a, um. mit Velt bekleidet. *Uſus*. Pellui patres.

Pello, is, pepuli, pulsum, ere. treiben, vertagen, verstoßen. Syn. Depello, arc. o, fugo, moveo, submoveo. *Arv*. Acriter, vehementius, privatim. Phras. 1. Meretur, urbe pelli, er verdient, daß man ihn aus der Stadt treibe. Dignus est, quem urbe pellamus, exterminemus, ejiciamus; quamquam pestem civis evomat, ac foras projicit; qui e civium numero tollatur; urbe vi expellatur, extrudatur; aras ac focos relinquere cogatur; de statione demoveatur. V. *Exitum*. 2. Hostem pepulimus, wir haben den Feind vertrieben. Hostes loco pulsi; statione dejecti; periculum audaciam duculum est, ferro dejecti hostes, & præcipientes campo exacti. Vini oblata vi fregimus & refutavimus; impetum ruentium sedidimus, trepidos ex praesidiis turbavimus; hostem

primum in ruinam muri expulimus, dein impeditum, & trepidantem deturbavimus, postremo fufum, fugatumque in castra redegit. *Ufus.* Moestitiam ex animo pellere. Species utilitatis eius animum pepulit. Id aures hominum, animosque pepulit. Nulla me insignis injuria pepulit.

Pelucens, tis, g. o. durchſichtig, durchſchennend. *Syn.* Pellucidus.

Penarius, vel Penuarius, a, um. zu Euchen und Keller gehörig. *Uf.* Cella penuaria. Speiſe-Kammer, Vorrath-Speicher.

Penates, ium, m. Haus-Götter. *Syn.* Diipatrii, lares, foci. *Epi.* Patrii familiares, penetrales, incurvi. *Ufus.* Penates patrii, ac familiares mei. Exterminare aliquem à Diis ſuis penatibus.

Pendeo, es, pependi, penſum, ere. hangen. *Syn.* ſuſpenſus ſum: hæreo. *Adv.* Aliunde, diutius, vehementer, valde. *Plin.* 1. Ex hoc pendent omnia, hieyon hanget alles, hieraus beſtehet die ganze Sache. Cardo rei in hoc volvitur, vermet; hoc caput rei eſt; ex hoc ſuſpenſe ſunt totius conſilii rationes. *Ufus.* 1. Qui ex imperitorum ſermone pendet, in magnis viris non eſt habendus. Salus noſtra ſpe exigua pendet. Ex unius viâ vita pendet omnium. E Bruto pendet Republica. Ex alieno conſilio, nata, levitate, ex fortuna pendere. ſuſpenſum incertumque obſcura ſpe, & ceca expectatione pendere. Aptas habere à DEO, ſuſpenſasque vitæ rationes, neque ex incertis hominum conſiliis pendere, auf GOTT allein acht haben, nicht aber auf die ſtrige Meinungen der Menſchen. 2. Hæreo, dubito, ſtark zweifeln. Vehementer animi pendeo de te. Expectando & deſiderando vehementer animus pendens, cruciamur, angimur.

Pendo, is, pendi, penſum, ere. wägen, zahlen. *Syn.* Alimo; ſolvo. *Ufus.* 1. Rem vobis proponam, vos eam ſuis ponderibus pendite. 2. ſolvo, do, zahlen, geben. Pendere alicui pecuniam, & cingal, uſuram. 3. Luo, buſſen. Maximas penas meæ temeritatis pendo.

Pendulus, a, um. *abhängend. *Syn.* Penſilis.

Penè, ſchier, ſaſt. *Syn.* Propè; nihil propius eſt factum, quam ut &c. Parum ut erat, quin &c. *Ufus.* In hoc Oratori Potia penè par.

Penes, bep. *Syn.* In manu, in poteſtate. *Plin.* Penes te eſt, es ſtehet bep dir. In

tua poſita eſt diligencia & auctoritate; tui eſt arbitrii; per te ſtat; in tua manu, ac poteſtate eſt. *Ufus.* Rerum omnium poteſtas penes Cæſarem eſt. Penes illum eſt laus ſumma Eloquentiæ.

*Penetrabilis, ** durchdringend. *Syn.* Quod facile penetrat. *Ufus.* Penetrabile bore frigus, eine ſchneidende, grimmige Kälte.

Penetrales, ium, g. e. alle, was inwendig im Hauſe iſt. *Syn.* Loca interiora domus, vel templi. *Ufus.* Additi & penetrales foci.

Penetro, as, avi, atum, are. hinein dringen, durchdringen. *Syn.* Pervado, perungo, permango, ſerpo. *Phal.* 1. Rerum tuarum gloria ad remotiſſimas gentes penetravit, der Duff deiner herrlichen Thaten hat ſich bis zu denen weit entlegentſten Wäſtern erſtreckt. Oras omnes pervasi; ad gentes orbis terrarum ultimas permangavit. Nulla eſt remotiſſimarum gentium, quæ rerum tuarum gloriam ſua non accepit. *V. Fama, Gloria.* 2. Ea res altè in animum penetravit, dieſe Sache iſt mir tief zu Herzen gegangen. Ea res altè in animum descendit; percudit graviter animum ea cogitatio; effoluit animum ea cogitatio. *Uf.* Ad urbes, ſedesque barbarorum penetravimus. Nulla eſt tanta ingenii acies, quæ in cœlum penetret. Nulla res magis penetrat in animos. Per anguſtias faucium penetravit.

Penicillus, i, m. Pinſel. *Ufus.* Pingam rem coloribus, & penicillo meo.

Peninsula, æ, f. Halb-Inſel, oder Eyland.

Penitus, gänzlich, ganz und gar. *Syn.* Proſus, omnino, plane, ex omni parte, perfectè, usquequaque, funditus, ab unis unguibus usque ad verticem ſummum. *Ufus.* 1. Me tibi totum penitus commendo, & trado. Penitus rem intellego. 2. Interius, zu innerſt. Aurum penitus additum. Ea penitus animus veſtris mandate. Periculum incluſum penitus in medullis & viſceribus Republicæ. Penitus reconcilium, deſolium. *V. Omnino.*

Penna, æ, f. Feder. *Syn.* Pinna. *Epi.* Levissima, ſemantæ, tre nebundæ. *Ufus.* Aves pullos pennis fovant.

Pennatus, a, um. geſtügelt, geſedert.

Pensilis, e. * abhængend. Syn. Pendulus.

Pensio, onis, f. gangbare Zins. Syn. Merces, vectigal. Epi. Exigua. *Ufus.* Erat ea pecunia tribus pensionibus solvenda. Pensio prima est Kalendis Januarii. Pensio exsoluta est ante diem. Pensionem debere, exigere.

Pensito, as, avi, atum, are. oft und fleißig erwägen, zahlen. Syn. Pendo. *Ufus.* Vectigalia nobis pensitant.

Penso, as, avi, atum, are. vergehen, erwiedern. *Ufus.* Pensare officis, & operis id, quod violatum est. V. *Compensio.*

Pensum, i, n. Tagwerk, tägliche Arbeit. *Ufus.* 1. Pensum exigere, conficere, absolvere. 2. Pensi nihil esse; pensi nihil habere, nihil curare, nichts achten.

Pentecoste, es, f. Pfingst-Fest. Dies Divini Spiritus adventu ad memoriam celebris ac festa. Dies à triumphali Christi in vitam reditu quinquagesima. Dies Divini Spiritus in terras delapsi memoria venerabilis. Dies, quam Divini Spiritus, ignitarum linguarum specie delapsi, adventus augustam, totoque orbe celeberrimam reddidit.

Penula, æ, f. Reise-Mantel. Syn. Pallium pro itinere.

Penulatus, a, um. mit einem Reise-Mantel bedeckt. Syn. Penula indutus, amictus.

Penuria, æ, f. Abgang, Mangel.)(*Copia.* *Ufus.* Penuria magna est doctorum virorum. V. *Pauper, Paupertas.*

Penus, us, vel i, f. & m. allerley Vorrath, Proviant. *Ufus.* Penates a peno ducto nomine. Est enim omne, quo vescuntur homines, penus.

Per, durch. *Ufus.* 1. Ratione modi auxilii. Per scelus, vim, metum, amicitiam simulationem aliquid agere. Per malitiam, fraudem, impudentiam: per ludum & negligentiam: per risum & jocum. Per se, per amicos aliquid efficere. Per litteras colloqui, supplicare. 2. Ratione loci & spatii. Quasi per caliginem ea videbam. Per tuum latus me patebant. 3. Ratione concessionis. Hoc neque per leges, neque per naturam fas est, per me quidem licebit. 4. Culpæ vel gratiæ. Si per valetudinem potes, naviga. Per auspicia non licebit. Gratiam per hanc causam mihi conciliavi: per gratiam contendere aliquid ab aliquo. Per beneficium concedere aliquid. 5. *Prætextu.* Per si-

dem fallere; per simulationem amicitiae prodere aliquem. 6. Jurandi modo. Per omnes DEOS; per fortunam populi Romani jurare. 7. Ratione temporis. Per idem tempus. Per hyemem iter facere. Per ætatem nondum satis firmus. Per somnum cuius solutus animus.

Per se, durch sich, vor sich selbst. Syn. Ex se, suo nomine, suis viribus, sua sponte, sua natura, à natura, propter se, suo marte. *Ufus.* Per se, nullo adjuvante rem confecit. Amicitia per se, & propter se est expetenda.

Peractio, onis, f. Vollendung. Syn. Finis, extremum. *Ufus.* Senectus peractio ætatis est, tanquam fabulæ.

Perago, is, egi, actum, ere. vollenden, vollbringen. Syn. Perficio, perpetuo. *Ufus.* Consulatum, fabulam peragere. Peracto ac perpetrato sacrificio, præliò, conjugio. V. *Perficio.*

Peragratio, onis, f. Durchreisung. Syn. Percursatio. *Ufus.* Peragratio itinerum.

Peragro, as, avi, atum, are. durchwandern. Syn. Pedibus obeo, lastro, concursio. *Ufus.* Infinitas regiones, quarum nulla esset ora, nulla extremitas, mente peragere. Peragere orbem terrarum. V. *Iter, proficiscor.*

Perambulo, as, avi, atum, are. durchwandern, durchgehen. *Ufus.* Rura perambulare.

Peramo, as, avi, atum, are. sehr lieben. *Ufus.* Homo nostri peramans.

Perbacchor, aris, atus sum, ari. toll und voll sich saufen, im Luder liegen. Syn. Bacchor.

Percalleo, es, ui, ére. item: Percallesco, is, ere. sehr erhartten, hart werden. Syn. Obdureleo.

Percelebro, as, avi, atum, are. allenthalben ausbreiten, fund machen, sehr rubmen. Syn. Maximè divulgo. *Ufus.* Audita pervulgata, & percelebrata sermonibus res est. V. *Celebro.*

Percello, is, culi, culum, ere. zu Boden schlagen, niederschlagen, heftig erschüttern. *Phras.* Is nuncius vehementer me perculit, diese Zeitung hat mich sehr erschüt-

percutit. Ejus rei mentio vocem mihi detulit, mentem dolore impedivit; accepto eo nuntio frangi animum, affligi, debilitari sentiebam; nec lingua, nec mente consistere poteram; exanimatus dolore: alienatus metu, luctuque; mutus, fractusque malis ingemui. V. *Torre*. *Ufus*. Hæc te vox non perculit, non perturbavit? Quos repentina aliqua vis, ac tempestas perculit, affixit, avertit exultantes. Perculsis instare. Percussa jam diu, & afflicta Græcia.

Perenseo, es, ui, sum, ere. zählen, erzählen. Syn. Recenseo, percurro. *Ufus*. Quis tua merita numerando perenseat?

Perceptio, onis, f. Empfindung, Genus, Einsammlung. Syn. Collectio, comprehensio. *Epi*. Summi animi ad aliquid, inchoata. *Ufus*. Fructuum perceptio.

Percipio, is, cepi, ceptum, ere. genau fassen, und begreifen. Syn. Capió. *Adv*. Bene, celeriter, diligenter, expedite, extrinsecus, plane, recte, summam, tardè, penitus, assidue, incessanter. *Ufus*. 1. Luctum percipere. Omnia nomina percipere. Percipere & condere fructus. Disciplinas omnes percipere. 2. All-quor, intelligo, erreichen, verstehen. Aliquid animo percipere, memoriâ custodire. Artus præcepta, consilium cognoscere atque percipere. V. *Intelligo*, *Capio*.

Percitus, a, um. sehr bewegt und aufgebracht. Syn. Concitatus, incitatus. *Ufus*. Animo irato, ac percito aliquid facere.

Percommode, sehr gelegen. Syn. Valde commode, opportunè. *Ufus*. Sive casu accidit, sive consilio, percommode factum est.

Percrebresco, is, crebui, ere. überall fund werden. Syn. Increbrescor, divulgor; in ore & sermone omnium esse incipio. *Adv*. Omnino. *Ufus*. Ea opinio sermone omnium percrebuit. Fama de tua egregia in Rempublicam voluntate percrebrescit. V. *Rumor*, *Fama*.

Percunctatio, onis, f. Nachfrage, Ausfrage, Ausforschung. Syn. Interrogatio. *Epi*. Finitima alicui, servilis. *Ufus*. Aliquid non percunctatione quaesitum, sed dolore expressum.

Percunctor, aris, atus sum, ari. nachfragen, erforschen. Syn. Quæro, sciscitor. *Ufus*. Deinde illa ex me de Republica percunctatus est. Alii malunt scribere: Percontor. V. *Quæro*.

Percupio, is, ivi, itum, ere. inständig begähren. Syn. Valde cupio. V. *Cupio*.

Percurro, is, curri, cursum, ere. durchlaufen. Syn. Perenseo, obeo, itictim attingo, breviter decurro. *Adv*. Brevi, valde, breviter. *Ufus*. Oratione aliquid percurrere. Multa animo, plura legendo percurrit.

Percursatio, onis, f. Durchwanderung. Syn. Peragratio. *Epi*. Pæclara.

Percursio, onis, f. Durchzug. Durchmarsch. *Ufus*. Propter animi multarum rerum brevi tempore percursionem.

Percursio, as, avi, atum, are. * oft durchlaufen. *Ufus*. Latronum modo percursant totis hincbus nostris.

Percussio, onis, f. Zerschlagung. *Ufus*. Digitorum percussione heres fieri possum. Aptæ numerorum percussiones.

Percussor, onis, m. Mörder, Bandit, Todtschläger. Syn. Intersector. *Ufus*. Percussorem immittere in aliquem.

Percutio, is, cussi, cussum, ere. schlagen. Syn. Ferio, cædo. *Ufus*. 1. Aliquem lapide, gladio, securi percutere. Fulmine percussus interit. 2. *Transl*. Percussit animum ea cogitatio. Percutere foedus cum aliquo, einen Bund machen. V. *Verbero*, *ictus*, *fusus*.

Perdisco, is, didici, ere. aufwendig lernen. *Adv*. Diligenter, necessitudo res controversas, omnino nunquam. *Ufus*. Hic locus totus est perdicendus. V. *Disco*.

Perditè, verderblich. Syn. Flagitiosè, nequiter. *Ufus*. Perditè se gerere.

Perditor, oris, m. Verderber, Vermüster, Zerstörer. *Ufus*. Perditor, & vexator Republicæ, qui servator & custos esse debuerat.

Perditus, a, um. verdorben, verlohren. Syn. Profligatus. *Ufus*. Nihil potest fieri miserius, perditius, fœdius. Homo profligatissimus, perditissimus, dissolutissimus. Obrutis, adversis, amissis ac perditis rebus omnibus. Scelere & egestate perditus. V. *Sceleratus*, *Nequam*.

Perdiù, sehr lange. Syn. Valde diu. *Ufus*. Si in Epirum irem, perdiù nihil eram auditurus. V. *Diuturnus*.

Perdo, is, didi, datum, ere. verderben, ver-
leihen. *Syn.* Amitto, deperdo, jacturam
rei facio, damnum facio, detrimentum
facio, rei accipio, damnum aliquid con-
traho. *(Lucr. ar. sust. nec. recipio, recu-
pero. Phras. 1. Omnia perdidit, ich hab-
be alles verlohren. Naufragium feci rei
familiaris; nihil nñhi est reliquum; fortu-
nae omnes meae illuc, evertit, protu-
rata sunt; omne & industriae, & for-
tunae fructus contumpti sunt; nihil ex
omnibus commodis & ornamentis reti-
neo; ut si in fortuna opum mihi reli-
quum recit: evertit me bonis omnibus
fortuna; opprimit jacent fortune in-
iquitate opes meae omnes; libertas ve-
nit, pristinae fortunae status concidit;
omnia ad perniciem protulit sunt, at-
que perdidit. 2. Patrium se sum per-
dere ac evertere incipit, et tradet
nunc, wie er sein Vaterland schon in
Verderben setzen. Laes est, ac perni-
cies civitatis, pessimoque importunitissima;
ad excisionem, infanitionem, ever-
sionem patria sua consilia dirigit omnia;
exitum patriae computat; ad disperdi-
tionem urbis se accingit; vastitati ista
omnia jam dudum addixit; depopula-
tionem, ac vastitatem totis nostris omni-
bus, agrisque illiturus videtur. Hunc,
tam terribilem, tam horribilem, tamque in-
festam Republicae pestem urbs haec
premissima vix effugiet. Hunc tam
insultum patrie suae civem per omnes
Reipubl. partes, tanquam aliquam calamita-
tosiorem tempestatem, pestemque pervasu-
rum video, qui statum civitatis fundi-
tus evertit: Republicam profliget,
bona, fortuneque omnium nostrum dis-
sipet, ac disperdat. V. Amitto, Evertito,
Ermisco, Distringo. Usus. 1. Operam
perdere, umsonst sich bemühen. Alium,
oculos, causam, tempus perdere. 2. E-
verto, disperdo, profligo, zu Grunde
richten. Jupiter urbes delovit, fruges
perdidit. Patriam, cives suos perdere.*

Perdoceo, es, ui, doctum, ere. gründlich
lehren. *Syn.* Edoceo. V. Docco.

Perduco, is, duxi, ductum, ere. durch-
führen. *Usus.* Vallum, murum in cer-
tam altitudinem perducere. Aliquem
ad suam sententiam, ad conditiones cer-
tae perducere. Virum ad centesimum
annum perduxit. Haec vitae ratio fa-
cile ad honores perduxit. Ajicem con-
temptus ad furorem, & mortem perdu-
xit. V. Duceo.

Perductor, oris, m. Durchführer. *Syn.*
Qui vel invitum ducit. *Usus.* Lenones
perductores,

Perduellio, onis, f. eine Verlesung oder
Beleidigung der Obrigkeit. *Syn.* Cri-
men unminuere Majestatis. *Usus.* Actio-
nem, judicium perduellionis alicui inten-
tare. V. Revenus, Seditiosus.

Perduellis, is, m. Verleher oder Beleidiger
der Obrigkeit. *Syn.* Hostis patriae, qui
Majestatem minuit. V. Hostis.

Perduro, as, avi, atum, are, * quēdauren.
Syn. Usque ad finem duro. V. Duro.

Peredo, is, edi, esum, ere. durchfressen,
durchbeißen. *Usus.* Lachrymae genas
peredunt,

Peregre, über Land, in der Fremde. Syn.
In peregrinatione, foris.

Peregrinabundus, a, um, * herum man-
dend. *Usus.* Nec peregrinabundum,
neque circa amoenas oras vagantem du-
cem.

Peregrinatio, onis, f. Wanderschaft, das
Reisen. *Usus.* Omne tempus in pere-
grinatione consumsit.

Peregrinator, oris, m. Wanderer, Mann. *Syn.*
Peregrinabundus.

Peregrinitas, atis, f. Fremdschaft,
fremde Art und Weise. *Usus.* Infusa
in urbem, morum, linguae, vestium, ver-
borum peregrinitas. V. Novitas.

Peregrinor, aris, atus sum, ari. wandern,
in die Fremde reisen, wallfahrten.
Syn. Peregrinus sum, peregre ago.
Adv. Delicet, ineptè, lite, longe.
Phras. 1. Libenter peregrinatur, er re-
set gerne in der Fremde herum. Volu-
pe est homini, terras incognitas adire,
olire; terras alias, atque alias lustrare;
terram marique vagari; terras ultimas
peragere; eorum crebris peregrina-
tionibus mutare; orbem omnem crebris
itineribus pererrare. 2. Lauretum pere-
grinatus est, er hat eine Wallfahrt na-
cher Maria Loreto vornehmen. Re-
ligionis causa Lauretum profectus est;
sacram peregrinationem obiit; aedem
DEI Parentis Virginis, quae Laureti
summā religione colitur, voti solvendi
causā adiit. V. Locis. *Usus.* Tu solus
hospes in hac urbe versaris? an aures
tuae, & oculi peregrinantur in hoc tam
pervagato civitatis sermone? Longè,
laetèque Asia tota peregrinari. V. Iter,
Profascor.

Peregrinus, a, m. fremdd. *Syn.* Advena, hospes, externus, alienus. *(Cic.)* in *ita.* *Phras.* Peregrinos benigne excipere convenit, die Fremdden soll man höflich empfangen. **Advenas**, exieros, hospites; eos, qui absunt à patria, domo; qui procul ab amicis, & affinis; qui non sunt populares, cives nostri; qui non sunt ejusdem linguae, gentis, nationis, comiter accipere, & amplecti decet. *Ufus.* Homo peregrinus ex ultimis terris deductus. Orator in nulla facultate rudis, tiro, peregrinus, & hospes esse debet. Verba ista peregrinum aliquid oient, redolent, sonant.

Perendie, übermorgen. *Syn.* Perendinodie. *Ufus.* Hodie, cras, perendie.

Perendinus, a, um. übermorgentlich. *Ufus.* Statuere non possumus, utrum diem certum, an perendinum dici oporteat.

Perennis, e, steti, immwährend, fortwährend. *Syn.* Perpetuus, continuus, jugis, continuatus. *Ufus.* Idem pristinus, ac perennis meus erga te est animus. Perennis ac profluens loquacitas. Dermo nullus unquam de illo perennis fuit. Fons perennis. *V. Aeternus.*

Perennitas, atis, f. Langwierigkeit, Etericität. *Syn.* Perpetuitas. *Ufus.* Fontium gelde perennitates. *V. Aeternitas.*

Pereo, is, ivi, ire. zu Grunde gehen, verderben. *Syn.* Interio. *Art.* Certè, crudelissime, fedè, funditus, necessario, plane, praeclare, prius, tacite, occulteque, turpiter. *Phras.* 1. Perimus omnes, wir sind alle hin. Capti & delati sumus; absumpti sumus; occidimus; conclamata salus est; conclamatum est de nobis. *V. Actum est.* 2. Pereant, necesse est, omnia, nisi succurras, wann du nicht hilffest, so muß alles zu Grunde gehen. Omnia ad exitum praecipitia sunt; omnia ad intentum ruant, necesse est, nisi succurras. Tabescendum nobis in ista calamitate est; ruere, ac deslagrare omnia, necesse est, nisi opera feras. 3. Res mortales omnes cito pereant, alles Zeitliche geht bald zu Grunde. Fides, artesque concidunt; voluptates corporis fluunt; forma corporis fluxa est, atque fragilis; mores ipsi eunt praecipite, defluunt, declinant. 4. Pereant opes, dum virtus salva sit, metzetthalben achte das Geld zu Grunde, wenn nur die Tugend übrig bleibt. Res in le pedibus trahantur, concidant autoritas, cetera fortasse praeservant, occidunt, diluantur, dum virtus salva sit. 5. Rei gerendae opportunitas perit, die ge-

te Gelegenheit ist uns aus der Hand gegangen. E manibus emissa est, dilapsa est; rei gerendae occasio amissa, dimissa est. *Ufus.* Tuò vitio paritas. Tanta pecunia; oleum ac opera nobis perit. *V. Interio, Perdo.*

Pererro, as, avi, atum, are. * umher schweifsen, in der Irre herum gehen. *Ufus.* Omnem locum pererrat.

Perfectus, vollkommenlich, völlig. *Syn.* Absolutus, plenus, cumulatus, ex toto. *Ufus.* Oratio perfectè erudita & dilacta. Nihil nisi perfectè, nisi cum summa venustate agebat Roemus.

Perfectio, onis, f. Vollkommenheit einer Sache. *Syn.* Absolutio. *(Inchoatio, alimbratio, susceptio.) Ufus.* Tantum abest a perfectione me nomen operum, ut fundamenta nondum jecerit. Hanc ego absolutam, perfectionemque in oratore desidero. Virtus à susceptione prima, non à perfectione est judicanda.

Perfector, oris, m. Vollender, Vollbringer. *Ufus.* Stylus perfector dicendi & negat.

re. Romanus.

Perfectus, a, um. vollkommen. *Syn.* Absolutus, plenus, completus, expletus, cumulatus, elaboratus, expolitus, perpolitus, maturus, expletus omnibus partibus, quod habet omnes numeros, cui nihil deest, cui addi nihil possit; quod omnes numeros obtinet, continet; omnibus numeris absolutus; perfectus; expletusque omnibus numeris. *Phras.* Est vir perfectus. *enlg.* er ist ein vollkommener Mann, ein Mann von vollkommener Tugend. Vir est perfectus, cumulatusque virtutis; cujus vita omnibus virtutibus expleta; vir est, in quo summa sunt omnia, in quo videas expletam formam virtutis ac honestatis; exemplum Fidei, Religionis, pietatis, cujus virtus omnibus numeris, partibusque perfecta & expleta est. *Ufus.* Perfectus Orator, cui nihil deest. Praeclare inchoata multa, nondum perfecta, & maturitatem adepta. Illud, cui addi nihil possit, summam & perfectissimum judico.

Perfero, fers, tuli, latum, ferre. überbringen, übertragen, aussetzen. *Syn.* Perpetior, tolero. *Adv.* Dignus, acutus, placidissime omnia. *Ufus.* 1. in-

perum & crudelitatem hostium, molestias amicorum perferre. 2. Legem aliquam perferre. 3. Litteras, iussa, nuncium, mandata alicujus ad aliquam perferre. *V. Patier, Tolero.*

Perficio, is, feci, factum, ere. vollbringen, vollenden, ausführen. *Syn.* Absolvo, conficio, transigo, edicio, perago, extrema persequor, absolutionem rei alicujus perficio, perpolio. *Munus susceptum expleo.* (*Aringo, mecho. Adv.* Callide, caste, nihil, perspicue, omnino, nihil, rite nihil, aliunde commodius rem, plane. *Phras.* 1. Librum nondum perfecit, ich habe das Buch noch nicht gar vollendet. Nondum operi ultima manus accessit; affectum habeo librum, nondum perfectum. Nondum perpolivi, elaboravi, elimavi rudem adhuc, & informem ingenii parum. 2. Nondum perfecit, quae cogitaveram, ich habe meine Gedanken noch nicht ausgeführt. Nondum ad exitum deduxi cogitata mea; nondum exedificavi, quod institui; nondum pertexui, quod exorsus sum. *V. Absolvo, finio. Usus.* Cogitata, instituta, inchoata, poema perficere.

Perfidia, ae, f. Untreue, Meineid, Betrug. *Syn.* Fraus, deditio. *Epi.* Similis, summa, tanta. *Usus.* Illius perfidia deceptus, circumventus sum. Perfidie suspicionem fugere. Illud non ejus imprudentiae, sed perfidiae assignandum est. *V. Infidelitas.*

Perfidiose, treuloser Weise. *Syn.* Fallaciter.

Perfidiosus, a, um. treulos, meinend, Eindrückig. *Syn.* Perfidus, infiduosus, fallax, improbus. *Adv.* Equè & nefarius.

Perfidus, a, um. treulos. *Syn.* Perfidiosus, qui fidem & officium prodit. *Usus.* Si fide societas colitur, perfidus est, qui socium prodit. Aliud agentes, aliud simulantes perfidi, improbi, maligni sunt. *V. Decipio, infidelis.*

Perflabilla, e. lüftig. *Usus.* Locus vento perflabilis.

Perflo, as, avi, atum, are. durchweben. *Usus.* Venti terras perflant.

Perfluo, is, fluxi, ere. durchfließen, durchrinnen. *Usus.* Charta perfluit, schädelt durch, das Papier fließet. Plenus est rimarum, hac illuc perfluit, er kan nichts verschweigen.

Perfodio, is, di, fossum, ero. durchbohren, durchgraben, ausbohren. *Syn.* Perforo, perfundo, perfingo. *Adv.* Impune. *Usus.* Panetas perfodere.

Perforo, as, avi, atum, are. durchbohren,

durchlöchern. *Syn.* Perfodio, patefacio. *Usus.* Navem, murum perforare.

Perfrico, as, cui, frictum, are. sehr verreiben, zerreiben. *Usus.* Frontem perfricate pudorem ponere, unverschämte werden. Perfrictae frontis homo. *V. Impudens.*

Perfringo, is, fregi, fractum, ere. zerbrechen, zertrümmern, zerstückeln. *Syn.* Infringo, effringo, labefacto. *Phras.* Portas perfringere, die Pforten aufsprengen. Moliri obices portarum; portarum claustra effringere, restringere. Moliri portas; foribus exitum asserre. *V. Janua. Usus.* Leges devincere, ac perfringere. Obstantes hostium cuneos vi, ac virtute perfregit. Perfringere ac labefactare bonorum conspiracyonem. *V. Frango.*

Perfruo, eris, fruius sum, frui. gänzlich und wohl genießen. *Syn.* Fruor, utor, potior. *Adv.* Mirifice. *Usus.* Otio, levitate, sapientiae laude perfrui, pasci, delectari. *V. Fruor, delector.*

Perfuga, ae, f. Ueberläuffer. *Syn.* Transfuga. *V. Defector.*

Perfugio, is, fugi, ere. überlaufen, irgend, wohin fliehen, sich aus dem Staub machen. *Syn.* Transfugio ad hostes, confugio.

Perfugium, ii, n. Zuflucht in der Noth. *Syn.* Portus, praesidium, arx, asyllum, receptus. *Epi.* Commune, desperatissimum, honestum, melius, paratum, paratius, postremum, praesens, sanctum, tutum, oratorium, unum. *Usus.* Fortunae alicujus praesentiae, ac naufragae perfugium praebere. Hoc unum nobis perfugium haec spes, hoc solatium omnium laborum, ac sollicitudinum nobis superest. Perfugio uti. Improbis omnia perfugia obstruere. Omni perfugio malos excludere. *V. Praesidium, Confugio.*

Perfunctio, onis, f. Vermaltung, Vermessung. *Usus.* Laborum, honorum perfunctio.

Perfundo, is, fudi, fustum, ere. begießen. *Syn.* Respergo. *Usus.* Haec res animus meum summa suavitate, voluptate, honore, religione perfudit. Quis me honor perfudit?

Perfungor, eris, functus sum, fungi. verrichten, vollenden, vollbringen. *Syn.* Exanilo, fungor, utor, defungor. *Usus.* Laboribus, bello, magistratu, muneribus perfungi. *V. Fungor, facio.*

Pergo, is, perrexī, ere. fortfahren. *Syn.* Ego, iter facio, tendo, peto, contend sequor, continuo, insito, cursum

neo

neo. *Adv.* Cursum, longius, porro, protinus, rectè. *Ufus.* Perge, confice, quod superest viae. Pergam, & insequar longius. Perge porro. Perge ad reliqua. Perrexit illi obviam.

Perreor, aris, atus sum, ari. * prassen, sblemen, im Gaus und Schmaus leben. *Syn.* Epulis, & potationibus inservio.

Perdeo, es, ul, itum, ere. vorgeben, vordenden. *Syn.* Dico, ajo, fero. *Adv.* Vulgo. *Ufus.* Summa, ut vos quidem perhibetis, injuria affecti estis. Plato Socratus auditor fuisse perhibetur.

Perhorresco, is, horroi, ere. erschrecken, in Schrecken geraten. *Syn.* Exhorresco, perimesco. *Adv.* Valde. *Ufus.* Nemo est, qui hos non oculis fugiat, auribus respiciat, animo aspernetur, recordatione ipsi perhorrescat. Non solum animò commoveor, sed perhorresco. *V. Horreo.*

Periclitatio, onis, f. Versuch, Probe. *Syn.* Experientia. *Ufus.* Multarum herbarum utilitates longinquo temporis usu, ac periclitatione percepiimus. *V. Experior.*

Periclitor, aris, atus sum, ari. In Noth und Gefahr seyn, einen Versuch thun, wagen. *Syn.* In discrimine, in periculo sum, periculum adeo, in discrimine versor: periculum facio, experior, tento. *Phras.* 1. Periclitaris graviter, du stehst in großer Gefahr. Grave tibi impendet, imminet periculum; res tua, salus tua hic agitur: fortunæ tuæ periclitantur; res tua periculum subit; in periculum adducitur, venit gravissimum; in discrimen venit salus tua; in discrimen adducitur. 2. Res tuæ non minus, cum meæ periclitantur, deine Sache steht sowohl in Gefahr, als die meinige. Eodem loco res tuæ sunt, ac meæ; in eadem fortuna versantur res utriusque nostrum; in eadem mecum navies; partem periculi sustines; eadem tuis, quæ meis fortuna imminet, impendet; eadem utrumque nostrum fortuna manet, urget. Pari sumus conditione; par, similis, eadem, non dissimilis, non dispar, utriusque nostrum est conditio; non minus de tua re agitur; haud melius tecum agitur; haud meliore res tuæ, fortunæque loco sunt, ac meæ. *Ufus.* 1. Non est in uno homine periclitanda salus Reipublicæ. Periclitantur jura, & vita omnium. 2. Experior, einen Versuch thun. Belli fortunam periclitari. Omnia circumspicere, vires suas periclitari. *V. Periculum.*

Periculosus, gefährlich. *Syn.* Cum periculo. *Ufus.* Periculosè agitare, navigare.

Periculosus, a, um. gefährlich. *Syn.* Lubricus, anceps, non procul à periculo, formidolosus. *Ufus.* Periculosa, turbulenta, ac temeraria consilia. Periculosa res, plena aleæ, anceps, ac cum præsentissimo discrimine conjuncta. *V. Periculum.*

Periculum, i, n. Gefahr. *Syn.* Discrimen, dimicatio: experimentum. *Epi.* Alienum, cerum, commune, incertum, domesticum, extremum, gravius, honestissimum, non legitimum, magnum, minimum, peripicuum, præsens, proprium, publicum, perpetuum, simile, sordidissimum, summum, tantum. *Pericula* asperrima, dubia, vitæ gravissima, integerrima & maxima, levissima, magna & imprudentia, minora, multa, plura, præcipua, propria, quotidiana, recentia, repentina, subita, summa, tanta, tamque improvisa. *Phras.* 1. In summum periculum me conjecit, er hat mich in die größte Gefahr gesetzt. In capitis periculum me vocavit, adduxit, accessit; periculum mihi comparavit, creavit, struxit, confluxit, molitus est maximum; periculum ea res mihi ingens accessit, procreavit, injecit, attulit, intulit, intendit; ingens me in discrimen vocavit; ad casum extremum res meas adduxit; in summum periculum rem deduxit. In summo periculo res nostræ sunt, unsere Sache steht in größter Gefahr. Rebus nostris periculum est; res in discrimine est; propè exitium res venit; propius metum res nostra est; ad ultimam dimicationem res venit; omne discrimen adest; ultima vis paratur. Res in summum discrimen adducta est; in summo discrimine versatur; res nostræ in præcipiti stant, & lubrico: in periculo hærent. 3. Undique pericula impendent nobis, es haben von allen Seiten neue Gefahren beru. Periculis undique cingimur, premimur, includimur; instant ab omni parte, impendent, imminet nova pericula; non unum certamen, non una dimicatio adest; periculi plus satis contractum est, ut in singulas horas capite dimicandum sit nostro; inter tantas fortunæ minas quotidie de vita dimicandum est. 4. Quid times, objicere te periculo? wachstest du dich, in die Gefahr zu gehen? Ecquid non semel rem fortunæ inclinandam das? quid dabis in incertam ire aleam? tendere in quemcumque casum? rem in casum ancipitis eventus committere? aleam jacere? ad casum res tuas fortunæque objicere? in casum demittere? in discrimen te offerre? periculum summæ rerum facere? tem-

pestatem hanc, hanc dimicationem forti animo subire? periculo corpus offerre? caput periculis obicere? in periculum se conjicere; periculum adire? in media te pericula inmittere, inferre? periculum fortunæ facere? casum subire? res fortisque in casum dare? 5. Non est sapientis Ducis, copias temerè periculo exponere, ein weiser Feldherr muß seine Kriegs-Macht unschuld nicht in die Gefahr aussetzen. Discrimini bellorum universas vires offerre; sub unum fortunæ ictum omnia cadere, non patitur sapiens Imperator; non est sapientis Ducis, sese, fortunæque suas in dubium devocare; ruerè cecum in certamina periculò ingenti, fructu nullo. Sapiens Imperator non debet temerè copias in tam præcipitem locum committere, ut de vita, salutisque tot Regnorum decernendum sit, & summa rerum in periculum veniat. Sapiens Imperatoris non est, committere in aleam incerti casus universum exercitum. Non committendum sapienti Duci, ut in aleam castis ancipitis se, Regnumque det. 6. In magnum periculum incidi, ich bin in große Gefahr gerathen. Ingens periculum, discrimen adii; incurri in magnam difficultatem; in ipsam flammam veni; in periculum veni, deveni, incidi; oblata mihi est tempestas formidolosissimi temporis. 7. Nondum es extra periculum, du bist noch nicht außer der Gefahr. Periculò nondum es defunctus; nondum abes à periculo; summum discrimen nondum effugisti; periculum nondum à capite propulsisti, depulisti; nondum vacuus es à periculo; nondum expers es periculi; nondum in vado navis est; nondum in portu navigas; non desunt scopuli, ad quos offendas. 8. In periculo est intrepidus, er ist unerschrocken in den Gefahren. Pericula adit non dubitante, in extremo discrimine, & dimicatione fortune, in quotidianis capitis insidiis, in maximis difficultatibus sui perinde furdis, in locum quemvis præcipitem non dubitat se committere. De vita & ornamentis suis fortissime decernit; in quemcunque casum tendit alacer, omnem periculi procellam in se unum avertit. Non equidem cecus sive in certamina, nec rerum summam in periculum fructu nullo revocat, aut in incerti casus aleam committit; quidquid tamen urget periculi, minimè exhorrescit. V. *Periclitari*, *Discriminare*. *Ussus*. 1. Maximum ab universo naufragio periculum est. Periculum dudum denunciatum. Negligere summum periculum. Pericula declinare, defugere, sceler-

fugere. A periculo promovere, e periculo erigere, extrahere, periculis liberare. Partem periculi sustinere. Meo, tuo, suo periculo, sumptuque rem exequi. Meo periculò Respubl. vivit. 2. Experimentum, Versuch, Probe. Facere periculum innocentie alicujus.

Peridoneus, a, um. * sehr bequem. *Syn.* Valde commodus, opportunus. *Ussus*. Locus castus peridoneus.

Perimo, is, emi, emptum, ere. tödten, zu Grunde richten. *Syn.* Interimo, delio. *Ussus*. siquæ vis novam reditum, honorem perimitet. Alicujus consilium, curas perimere. V. *Interperio*.

Perinde, adso, gleich viel, eben also. *Syn.* Similiter, juxta, eo loco. *Ussus*. Perinde est, ut putas. Perinde, ac si jam vicerint, triumphant. Quod ego perinde rebar, ac si, vel quasi jam peractum. V. *Similiter*.

Periocha, æ, f. further Begriff. *Syn.* Argumentum, brevis totius rei summa, ac complexio.

Periodus, i, f. eine vollkommene Rede, Umang. *Syn.* Amplitus, circuitus. *Ussus*. Circuitus orationis, quem Graeci periodum, nos ambitum, comprehensionem, continuationem, circumscriptionem dicimus.

Peripateticus, a, um. der Peripatetischen Secte zugethan. *Syn.* Lycæi studiosus.

Peripetasma, atis, n. Umhang, Vorhang. *Syn.* Peristroma, stragulum, stragula vestis, aulæum.

Peristroma, atis, n. Vorhang. *Ussus*. Peristromata conchyliata.

Peristylum, ii, n. mit Säulen umgebener Ort. *Syn.* Locus columnis undique clausus & ornatus. *Est*. Amphitheatrum.

Peritè, verständlich, weislich, künstlich, meisterlich. *Syn.* Scientior, callide.

Peritus, a, um. erfahren, verständig, gelehrt. *Syn.* Sciens, gnarus, exercitatus, intelligens, in aliqua re aritex. *Ussus*. 1. Bene juris, antiquitatis, litterarum, scriptorum veterum, sanè, valde, literate. *Phras.* Est in militaris peritus, er ist in der Kriegs-Kunst wohl erfahren. In bellicis rebus summo studio, & intelligentiâ; & natura, utque callidus & acutus; magnam habet rei oellicæ prudentiam; militum scien-

peritimus; cui in bello nihil novum, periculum, in provium accidere potest; nihil, quod non usum diu, ac militum periculatione calcasset; rei militaris prudentissimus. Quis hoc homine militis rei scientior, qui a ludo, atque pueritiae disciplina bello maximo, a quo acerrimis hostibus in militia disciplina profectus est; qui ab ineunte adolescentia miles fuit summi Imperatoris, cuius adolescentia ad scientiam rei militaris non alienus praecipuus, sed sibi in peritis; non offensionibus belli, sed victoriis est traductus? Nulla res est in usu militari potius, quae huius viri scientiam fugere possit, quando genus nullum belli est, in quo illum non exerceat fortuna. *Ussus.* Peritus ad usum, & disciplinam belli, juris, legum, antiquitatis, belli gerendi peritissimus. *Doctus & usi peritus.* V. *Doctus, s. i. m. i. o.*

Perfidus, ii, n. Metneid, Eid. Bruch. *Syn.* Perfidus. *Epi.* Illustre atque infame, manifestam, n. *Ussus.* Perfidus in poena divina exitium, humana dedecus. in perjurio fides, & iuramentum negligitur. V. *Iuro.*

Perjurus, a, um. metneidig, eidebrüchtig. *Syn.* Qui fidem & iuramentum violat, negligit; perfidus, qui sacramenti religionem negligit. *Ussus.* Quid interest inter perjurum, & mendacem; Vid. *Injuncti.*

Peribor, eris, ipsis sum, labi. Durchfallen, Durchföhren. *Ussus.* Peribor est ad nos Hercules.

Perlego, is, legi, lectum, ere. Durchlesen. *Ussus.* Perlegi tuum librum. V. *Lego.*

Perluceo, es, luxi, ere. Durchscheinen, Durchstrahlen. *Syn.* Eluceo.

Perlucidus, a, um. Durchsichtig, durchscheinend, helle. *Syn.* Perlucidus, illustris. *Adv.* Maxime. *Ussus.* Membrana oculorum perlucida.

Perluco, as, avi, atum, are. Durchsehen, durchsuchen. *Syn.* Diligenter, & attentè lustrare. *Ussus.* Oculis, animò perlustrare omnia. V. *Lustrare.*

Permaneo, es, mansi, ere. beharren, verbleiben. *Syn.* Consto, maneo. *Adv.* Constanter, parum in causa. *Ussus.* In me, erga te voluntate, in mea sententia parum stabili & firmus permaneo. Opto, ut tua sortis a semper florentissima permaneat. V. *Maneo.*

Permāno, as, avi, atum, are. Durchfließen. *Syn.* Mano, pervenio, penetro, permeo. *Adv.* Latentius in venam, usque eò in anum. *Ussus.* Permānunt hi sermones ad aures nostras. Diēta tua ad animos, ad permovendas montes non permānunt. Venenum potum permānat in venas. V. *Mano, penetro.*

Permānsio, onis, f. Beharrung, Verbleibung. *Epi.* Perpetua, stabili. *Ussus.* Permānsio perpetua in eadem sententia.

Permāneo, as, avi, atum, are. Durchgehen, durchwandern. *Syn.* Permāno, penetro. *Ussus.* Intelligentia per omnia permānet & transit.

Permetior, iris, mensus sum, iri, messen, abmessen. *Syn.* Dimetior. *Ussus.* Solis magnitudinem quāsi decempedā permetius est. V. *Metior.*

Permisco, es, ui, mixtum, vel mistum, ere. vermischen, durch einander mischen. *Syn.* Commisco, confundo aliud alio, in unum confundo. *Ussus.* Ne tuas fidas cum clariorum virorum ludibus permisceris. Non modo illa permiscuit, sed in his etiam turbavit. Im, hēra, & mista oratio. Permisti tot populi in unum corpus coaluere. V. *Misceo.*

Permissio, onis, f. Bewilligung, Erlaubnis, Zulassung. *Syn.* Permissus, concessus. *Epi.* Grati. *Ussus.* Quod tibi mea permissio tux mansionis grata sit, gaudeo. V. *Venia.*

Permissus, us, m. Gestattung, Bewilligung, Erlaubnis. *Syn.* Permissio. *Ussus.* Meo permissu abiit.

Permiste, vermisch, durch einander vermengt. *Syn.* Confusi. X *Separatum.*

Permistio, onis, f. Vermischung, Vermengung. *Syn.* Admixtio, confusio. *Epi.* Superior.

Permitto, is, misi, missum, ere. zulassen, verwilligen, gestatten, erlauben. *Syn.* Concedo, sino, patior, potestatem facio, vel concedo, do. X *Vero.* *Adv.* In posterum potestatem. *Phry.* Permissum homini, ut in patriam rediret, non hat ihu lassen in sein Vaterland zurück gehen. Facultas oblata, concessa, data est homini in patriam redeundi; repetendae patriae facultas fuit; facultatem adeptus, consecutus, illecutus est, habuit patriae repetendae. Datum id homini tributum, concessum, remissum, ut patriam repeteret suam. Id quoque homini largitus est Princeps; hanc illi facultatem largitus est, ut suos in patria iniseret. Facta homini copia, potestas suos revisendi. Principis permissu, concessu repetendae patriae copia fuit. V. *Con-*

V. Concedo, facultas. Usus. Totum ei negotium permisi, inque in ejus potestate fore, dixi. Judicis potestati rem permisi. Permitto aliquid iracundiae tuae, do adolescentiae, cedo amicitiae, tribuo parenti. Inimicitias tecum susceptas. Reipublicae permitto, in Ansehen des Vaterlands einer seine Feindschaft beiseite setzen. Hostibus te, vitam rei judicium sententiae permittere. *V. Concedo.*

Permotio, onis, f. Bewegung. *Syn.* Motus, perturbatio. *Epi.* Divina, intima. *Usus.* Permotio animi. Quae per motione mentis maxima sentimus. *V. Perturbatio.*

Permoveo, es, movi, motum, ere. bewegen. *Syn.* Commoveo, perturbo, percello. *Adr.* Quam maxime mentes, vehementer. *Phras.* Ad hoc me humanitas tua permovit, deine Höflichkeit hat mich dahin bewegt. Ad hoc me non utilitatis spes movet, sed tua humanitas adduxit; adductus sum multis officiis tuis, nulla spe commodorum; hos mihi stimulos tua humanitas adinovit; his me stimulis multa tua in me officia concitant; ago hoc non spe praemii impulsus, sed tua incitatus humanitate; debes hoc, quidquid est, humanitati tuae; debes hoc, quantumcunque est, acceptum referre totum humanitati tuae. *Usus.* Siquem haec calamitates permovere. *V. Movo, persuadeo.*

Permulceo, es, mulsi, cere. streblosen, streicheln, schmeicheln. *Syn.* Mulceo, delinno, mitigo. *Usus.* Animum voluptate, aures leni sono, senectutis tædia consolatione aliqua permulcere.

Permuli, æ, a. sehr viele. *Usus.* Permuli imitatores Principum. *V. Multus.*

Permunio, is, ivi, itum, ire. * wohl bewahren, befestigen. *Syn.* Munio.

Permutatio, onis, f. Aenderung, Wechsel, Tausch, Verwandlung. *Syn.* Mutatio. *Epi.* Magna, publica, quadrantaria. *Usus.* Virtus nec temporum, nec tempestivam permutatione permutatur. *V. Mutatio.*

Permuto, as, avi, atum, are. ändern, verwechseln, vertauschen. *Syn.* Muto. *Usus.* Sententiam permutare. Permutatum solvere cum quaestu. Permutare pecuniam. Vereor, ne id, quod tecum permutavi, versura solvendum mihi sit. *V. Muto.*

Perna, æ, f. * Schinse, Hamme. *Epi.* Perna.

Perno, as, avi, atum, are. durchwandern, beständig laugnen. *Syn.* Protrahere negotium. *V. Nego.*

Pernicies, ei, f. Verderben, Schade, Untergang. *Syn.* Exitium, lues, pestis, calamitas. *Phras.* Epi. Aperta, communis, conjuncta cum magna calamitate Reipubl. intestina, major. *Usus.* Reipubl. perniciem moliri, corruere den Untergang des gemeinen Wesens suchen. In perniciem alicujus incumbere, einen wollen ins Verderben stürzen. In perniciem ipsæ suam incurrit, er laßt seinem Unglücke selbstens. Comuni perniciæ oppotius est, et in mit allen andern ins Verderben gerathen. Perniciem à capribus corruere depellere, alle vor dem Untergang retten. *V. Ruina, Calamitas, Exitium.*

Perniciosè, schädlich, höchst nachtheilig. *Syn.* Pestiferè. *Usus.* Quam dissolutè quam turpiter, & perniciosè.

Perniciosus, schädlich, verderblich, höchst nachtheilig. *Syn.* Exitiosus, pestifer, noxius. *Phras.* Perniciosus patriæ civis, dieser Bürger ist seinem Vaterlande höchst schädlich. Qui semper stat adversus patriæ commoda; perniciæ est civibus; nihil non confert ad perniciem civitatis; qui perniciem patriæ non obscure comparat, molitur qui in patriæ perniciem ubique incubit, qui pestem patriæ nefarie molitur. *V. Noxius, Noceo.* *Usus.* Consilium non modo inutile, sed etiam perniciosum Reip.

Pernicitas, atis, f. Geschwindigkeit, Behendigkeit. *Syn.* Magna celeritas, velocitas.

Pernix, icis, g. o. * schnell, behend. *Usus.* Canis pernix. *V. Celer.*

Pernocto, as, avi, atum, are. übernachten. *Syn.* Noctem ago, trado. *Usus.* Pernoctant venatores in nive. Amatoria studia pernoctant nobiscum, & rustificantur.

Pernoceo, is, novi, ere. gründlich erkennen. *Usus.* Mores hominum pernoceo. *V. Nescio.*

Pernox, etis, g. o. * die ganze Nacht machend, oder während. *Syn.* Noctem totam vigilans. *Usus.* Pernox lues erat.

Peroro, as, avi, atum, are. aufreden, Rede zu Ende bringen. *Syn.* Perorationem habeo; concludo. *Adr.* Breviter vehementius, graviter, ornate. *Usus.* Odio & strepitu tenacis coactus est, quando perorare. Perorare causam. Totum hoc crimen decursum perorabo.

Perosus, a, um. * sehr bessend, aufsteigend. *Usus.* Pletis Consulium nomen perosus. *V. Odium.*

Per-

perdo, is, puli, pulsum, ere. entreißen, zerreißen, au etwas vermögen. Syn. lacerare, permovere. Usus. Vultus ejus, oculique te perpulerunt. V. Impello.

perpendiculum, i, n. Blech, Maage, Blech, Schnur, Gentel, Nichtschnur. Usus. Sed id credemus, non egemus perpendiculis, non regulis, non normis. Columnas exigere ad perpendiculum. Iam suo pondere deorsum ad lineam.

perpendo, is, pendi, pensum, ere. betrachten, errögen, und überlegen. Syn. Expendo, dirigo, cogito, examino. Adj. Dilligentissime. Phras. Perpende, quæ, quam vana sint ista, & inania, mæde es nur fleißig, wie eitel diejes alles fere. Attende, quæso, intentoque animo inuere; mente, animoque continua; animum tantisper adverte; an- te, cogitationeque percutte ista, ac vide, quam vana sint ista, & inania. Cum- matus, ac cogitationes, punctum tem- pus in hoc desine, ut, quam vana sint ista, ac inania, dispicias. Ad animum, quæ, paulisper refer; animo, cogi- tationeque depinge, istarum rerum va- nitatem; expende, quæso, suisque pon- deribus examina inanitatē rerum omni- um. Temporis partem aliquam in atten- ta istarum rerum cogitatione pone, ju- susque rationum momentis expende, quam vana hæc sint, & inania. Serim paulisper cogitationem suscipe, & quam inania hæc sunt, cum animo reputa. V. Considero. Usus. Hæc si ad utilitatem singis, recta sunt; si ad honestatem perpendas, pravissima. Amicitia ven- tate perpenditur.

perperam, unrecte, fälschlich. Syn. Ma- lè, prave, perverse, præpostere, nequi- ter, vitio. Usus. Seu rectè, seu perpe- ram agas. Perperam Consules dicun- tur, qui vitio creati sunt.

perpessio, onis, f. das Erleiden, Ausste- hen, Erdultung, Ueberstehung. Syn. Perpetuus. Epi. Considerata laborum, facinor, indigna homine libero, volun- taria, diuturna. Usus. Dolorum, labo- rum perpessio. Dolor difficilis perpessio.

perpetior, eris, passus sum, peti. erleiden, erdulden, ausstehen, ertragen. Syn. Suf- fero, patior, fero, tolero. Usus. Dolo- rem fortiter perpeti. V. Patior.

*perpetro, as, avi, atum, are. * vollbrin- gen, verüben, begehen. Syn. Patro, perficio. Usus. Perpetrare eadem bello, pugna, facinore perpetrato. V. Perpetro.*

Perpetuitas, tis, f. Ewigkeit, Immerwäh- rigkeit. Syn. Perennitas, continuatio, diuturnitas. Usus. Amicitia ad perpe- tuitatem fidelis est, & constans. Sibi ipsi in vitæ perpetuitate constare. Per- petuitas sermonis, orationis.

Perpetuo, stetit, immerdar, unaufhörlich, ohne Unterlaß. Syn. Inperpetuum. V. Semper.

Perpetuo, as, avi, atum, are. ohne Unterlaß beharren, immer anhalten. Syn. Con- tinuo.) (Mingo. Usus. Magistratuus potestas perpetuanda videtur.

Perpetuus, a, um. stetig, immerwährend, beharrlich. Syn. Perennis, constans, æternus, sempiternus, universus, conti- nens. Usus. Ulanitatem illam in per- petuum amisi. Perpetuis, & contextis voluptatibus fruitur. Oratio, historia, disputatio perpetua. Agmen perpetuum, nunquam interruptum.

Perplaceo, es, ui, ere. sehr wohl gefallen. Usus. Ea lex mihi perplacet. V. Placeo.

*Perplexè. * undeutlich, verwirret, zweifel- haft. Usus. Perplexè agere, respondere.*

*Perplexus, a, um. * verwirret, zweifelhaft, undeutlich. Syn. Intricatus, implicatus, tortuosus. Usus. Responsum perplexum. Dubii, ambigui, perplexi sermones. V. Implico.*

Perpluo, is, ui, ere. durchregnen. Usus. Amor in pectus perpluit meum.

Perpolio, is, iui, itum, ire. wohl auspoli- ren, glätten, ausputzen. Syn. Expolio. Usus. Opus imperfectum perpolire & absolvere. Extremum perpoliendi ope- ris laborem adhibere.

Perpolitio, onis, f. Auspolirung, Ausschmü- dung. Syn. Expolitio.

Perpotatio, onis, f. stetiges Saufen, und Trinken. Epi. Intemperantissima. Usus. Intemperantissime perpotationes. V. Bibo.

Perpoto, as, avi, atum, are. allezeit saufen. Adv. Similiter. Usus. Totos dies per- potare. V. Bibo.

Perpurgo, as, avi, atum, are. säubern, ausse- gen, wohl reinigen. Usus. Nunc illud crimen mihi perpurgandum est. V. Purgo.

Perquam, sehr, fast, gar, über die massen. Syn. Valde. Usus. Illud perquam puerile, ridiculum, inopum. V. Valde.

Perquiro, is, quisiui, situm, ere. fleißig suchen, genau erfundigen, nachforschen. *Syn.* Exquiro, inquirō. *Ufus.* Res occultas perquirere ab aliquo. *V.* Quæro, indago.

Perquisitè, genau untersucht, mit sonderem Fleiß. *Syn.* Exquisitè, diligenter.

Perquisitor, oris, m. * Durchsucher, Nachforscher. *Ufus.* Malevoli actionum perquisitores.

Perrumpo, is, rupi, ruptum, ere. durchbrechen. *Syn.* Dirumpo, perfringo, vi aperio, perfeco. *Phras.* 1. Ipsas Alpes perrupit Hannibal, Hannibal hat die Alpen selbst durchbrochen. Cupiditate ac furore invadendæ Italiæ perfregit; omnia claustra alpium refregit; objectas montium altitudines vi ac virtute perfregit; cum tot, tanque difficiles viæ eluctandæ essent, per invias alpes audacissimè penetravit. Hannibale duce, corporibus, armisque nixi Romæ cuneo viam rupere. 2. Romanus miles hostium aciem perrupit, die Römer sennd durch das feindliche Heer durchbrochen. Ferrò atque audaciâ per confertos hostes sibi viam fecit; se inter tela volantia intulit, infestâque aciem diremit; perfregit hostium cuneos, & disjecit; per medios hostes audacissimè perrupit; objectos hostium cuneos vi ac virtute perfregit. *Ufus.* Insidias, legum pœnam perrumpere. *V.* Perfringo.

Persepe, gar oft. *Ufus.* De hoc genere persepe Senatûs-Consulta sunt. *V.* Sæpe.

Per salutato, onis, f. fleißige Begrüßung. *Syn.* Salutatio.

Per saluto, as, avi, atum, are. fleißig grüßen. *Syn.* Saluto. *V.* Saluto.

Per secundo, is, scidi, scilum, ere. * durchschneiden. *Ufus.* Omnia pericindente ventô.

Per scribo, is, psi, ptum, ere. überschreiben. *Syn.* Scribo; in tabulas refero. *Adv.* Accuratè omnia, aperte, cautè, diligentissimè, enucleatè, infra, nominatim, parcius, planè, spurcissimè, summam, varie, copiose, verè, separatim, divinitus, literatè, sentè, sanctissimè, honorificè, triumphum. *Ufus.* Tu ad me explorata omnia perscribas. Falsum nomen perscribere, die Schuld falsch aufschreiben. Pecuniam ad ædem sacram reficiendum perscripsi, Geld zu Ausbesserung der Kirchen einem verschreiben. *V.* Scribo.

Per scriptio, onis, f. das Aufschreiben. *Ufus.* Suarum percriptionem adversaria proferre. Controversia de tabulis & percriptionibus.

Per scriptor, oris, m. Schreiber. *Ufus.* Per scriptor feenerationis.

Per scrutator, aris, acus sum, ari. erforschen, nachgrübeln, ergründen. *Syn.* Exquiro, inquirō, indago, ex, loro. *Adv.* P. utus,

Ufus. Speculari, investigare, perscrutari omnia. *V.* Indago, inquirō, quæro.

Per seco, as, secui, sectum, ire. zersäheiden, zerspaltèn. *Ufus.* Naturas rerum eequid persecare, aperire, dividere possumus.

Persecutio, onis, f. Nachsuchung, Nachsehung. *Syn.* Extraordinaria juris actio. *Ufus.* Persecutionum, cautionumque præceptio in Jure Civili. Persecutio, Persecutor, Verfolgung, Verfolger der Christen, vulg sunt; Latine rectius: Vexatio, vexator & hostis nominis Christiani.

Per sentisco, is, ere. empfinden, merken. *Ufus.* Nisi essem lapis, hæc per sentiscere deui. *V.* Sentio.

Persequor, eris, secutus sum, sequi. nachstellen, nachsehen, verfolgen, nachhangeln. *Syn.* Sequor, insequor, insector; colo, imitor; prosequor, exequor. *Adv.* Acriter, commodissimè res aliquas, crudelissimè, cupidissimè, deinceps reliqua, dignè injuriam, diligenter mandata, diligentissimè, gravissimè verbis, nominatim, publicè bellò, sapienter extrema, severe, studiosissimè, subtiliter, subtilissimè, vehementissimè injurias, usque eo ducem. *Phras.* 1. Hostem fugientem persequi, dem flüchtigen Feinde nachsehen. Insectari, in tergis fugientium hæere; suos agere hostes; extremos agminis carpere, & morari; novissimos carpere & premere, vestigius cedentium insulere; hostibus instare, nec sui colligendi spatium dare; acerrimè impetû in fugientes hostes invahi. *V.* Fugo. 2. Non cedit me persequi, er lasset nicht nach, mich zu verfolgen. Vexandi, oppugnandi, exagitandi, omnique me injuriâ licescendi finem nullum facit. Insensum, gravem, infestum mihi adversarium etiamnum expior; nusquam desinit mihi adversari, perniciem moliri, machinari exitium, ad perniciem nostrum incumbere; nusquam me consistere patitur; incitandi mei ac premendi; in me grassandi finem non facit, donec odium suum meo sanguine satiat, expleverit. *V.* Adversor, odium, inimicus. *Ufus.* 1. Sectam Academicam, mores patris persequitur. Eò perveristi, quò ergo persequi ægrè potero. Diverticula, solitudines, fluxiones persequi. 2. Tucor, versetzen, fortsetzen. Persequi jus suum. Bona tua lite & judicio persequi, repetere. 3. Exquor, vollziehen. Tua mandata persequor diligenter. 4. Ulciscor, rächen. Inimicitias suas, injurias persequi & ulcisci. Aliquem bello persequi. 5. Complector, comprehendo, verhaften. Rem totam publicam jam literis est persequi.

scelus. Phariſaismus verſus eſt perfe-
ctus Lucanus. Nec reliquorum aetates
ſerupuloſius perſequimur. V. Sequor.
Perſeveranter, * beſtändig, unabläſſig, fort
und fort. Syn. Conſtanter.

Perſeverantia, æ, f. Beſtändigkeit, Behar-
rang. Syn. Aſſiduitas, conſtantia. Epi.
Grata alicui & iucunda, nimia, ſtabilis
& perpetua. Uſus. Remenda igitur
votis eſt conſtantia, gravitas, perfeve-
rantia. V. Conſtantia.

Perſevero, as, avi, atum, are. verharren,
beſtändig bleiben. Syn. Perſto, perſi-
ſto, permaneo, obſtino animum in ali-
quo. Adv. fortitè, ſtultè & diu in
primò cognito. Uſus. 1. In ſententia, in
vitis perſeverare. Cuiusvis eſt errare,
non diſiſipientis perſeverare in errore.
2. Abſolvere, exequor, fortèſcen. Quod
nupter ſuſceperas, perſeverare, & trans-
que non detuliſti. V. Abſolve.

Perſto, is, ſtati, ere. ſtehen bleiben. Syn.
Perſto, perſevero, in eodem veſtigio hæ-
reo. Uſus. In eo perſteſti.

Perſolvo, is, vi, utum, ere. bezahlen, abſtat-
ten. Syn. Solvo. Adv. Cumulate. Uſus.
1. Perſolvere, quod debui. Promiſſa cu-
rante perſolvere. 2. Preſto, erreiſen.
Perſolvere officium, gratiam, rationem
offici ſui. Perſolvere poenas iudicio.
V. Solvo.

Perſona, æ, f. Beſchaffenheit, da ein Menſch
ſamt, Yeids oder Gemüths wegen von
dem andern unterſchieden wird. Syn.
Partes, manus, officium: larva. Epi.
Alena, apta, aptior, certa, communis,
extrema, ſæda, gravis, magnifica, præ-
ſans, tam gravis, tam ſevera, gravifi-
ma, idonea, improba, impuriffima, le-
vis, ſollicita, muta, pacifica, queſto-
na, ſtultiffima, turpiſſima, vehementis &
acer. Perſonæ antiquæ, duceſſimæ,
diſſimilimæ, fictæ, heroicæ, graves, in-
numerabiles, obſcuræ, propriæ. Uſus.
1. Perſonam Principis egregiè ſuſtinuit,
geſti, tenuit, totus eſt, die Stelle et-
tes ſtatim wohl vertreten. Magiſtra-
tus gerit perſonam civitatis. Perſonam
magiſtratus alicui imponere, vel detra-
here. Non capiunt anguſtiæ peſtoris
in perſonam Conſulis tam gravem, tam
ſeveram. 2. Hominis conditio, die Per-
ſon eines Menſchen. Cæſar Pompejum
namquam nſi honorificentiffimè appel-
lat; at in ejus perſonam multa fecit aspe-
ras. Multa à Principis perſona abeſt.
Ia age, quæ digna ſunt perſonâ tuâ. 3.
In Comædiis & Tragediis, Perſon auf
tuer Comædie. Medea & Atreus heroi-
ca perſonæ. 4. Larva, facies ficta, hi-
ſtorica, Verbe, Vermummung. Ex
perſona mihi ardere oculi hiltionis

videbantur. Perſonam tragicam fortè
vulpes viderat. Vulg. ſamen eſt: Quin-
que perſonæ in navi fuere &c. fünf Per-
ſonen waren in dem Schiffe &c. Latine
rectè dixeris: Homines quinque in na-
vi erant. In Divinis Myſteriis ſanctitas,
& neceſſitas hanc vocem approbavit.

Perſonatus, a, um. vermaſquirt, vermun-
det, verſtellt. Syn. Qui geſtum, vul-
tum, & alium capit. Uſus. Ne Roſcium
quidem perſonatum laudant ſenes no-
ſtri. Perſonatus cur ambulem? parumne
ſœda perſona eſt ipſius ſenectutis?

Perſono, as, vi, ſum, are. erſchallen, lau-
ten, Schall oder Klang von ſich geben.
Adv. Acutiſſimè. Uſus. Tota vicina
cantibus perſonabat. Aures noſtræ vo-
cibus adhaecum illis perſonant.

Perſpectus, a, um. wohl bekannt. Syn.
Cognitus, exploratus, pertractatus, cen-
tus. Uſus. Quorum vita perſpecta eſt
in magnis rebus. Homo perſpecte vir-
tutis. Tua in me perſpecta benivolentia.
V. Notat.

Perſpergo, is, ſi, ſi in, ere. beſprühen. Syn.
Reſpergo, aſpergo.

Perſpicacia, æ, f. Scharſinnigkeit. Syn.
Acumen, acies mentis. V. Ingenium.

Perſpicacitas, tis, f. Scharſinnigkeit. Syn.
Acumen, ſolertia. Uſus. Quis es perſpi-
cacitate, facile hæc intelliges. V. Acies,
Ingenium, Acumen.

Perſpicax, acis, g. o. verſtändig, ſcharſin-
nig. Syn. Solers, acutus, ingenioſus.
Uſus. Homo natura perſpicax, & acu-
tus. V. Ingenioſus, Sargax.

Perſpicientia, æ, f. genaue Betrachtung
und Nachſinnen. Syn. Conſideratio,
contemplatio, cognitio, intelligentia. Uſus.
Quod honeſtum eſt in perſpicientia &
ſolertia veri verſatur.

Perſpicio, is, ſpexi, ſpectum, ere. eigent-
lich erkennen, wohl betrachten. Syn.
Animadverto, animò comprehendendo,
mente comprehendendo; mente conſequor,
cogitatione complector. Adv. acutiſ-
ſimè, altitè, dilucide, etiam atque etiam,
optimè, planè, penitus, præclare, ſoler-
tiſſimè, ſtudioſe, maxime, facile, planè.
Uſus. Rem cum conſilio & cura perſpi-
cere non potui. Perſpicere, quid in qua-
que re verum ſit; perſpicere rerum na-
turam. V. Adverte, intelligo, cognoſco.

Perſpicue, ſtat, verſtändlich, deutlich. Syn.
Maniſeſtè, apertè, dilucide. Uſus. Res
perſpicue ſciliq, turpis.

Perſpicuitas, atis, f. Klarheit, Deutlichkeit.
Syn. Evidentia.

Perſpicuus, a, um. durchſichtig, klar, hell.
Syn.

Syn. Clarus, evidens, apertus, manifestus, minimè dubius. *Phras.* Doctrina hæc non satis est perspicua, diese Lehre ist nicht klar genug. Res istæ non ita sunt in medio posite, sed à vulgi sensu, intelligenti quæ di-junctæ. Doctrinæ paulò magis est recondita, & puerili ingenio non satis æqua; abhorrent ita ubi adolescentum intelligentia, neque satis sunt obvia. *V. Obscurus. Usus.* Hoc perspicuum est, constatque inter omnes. Rem suspiciosam, perspicuam facere. Igitur ad perspicuam mortem. *V. Evidens.*

Persto, as, stiti, stitum, are. beständig bleiben, anharren. *Syn.* Persisto, persevero. *Usus.* Perstat in sententia, in consilio. *V. Duro.*

Perstrepo, is, ui, icum, ere. * ein großes Geräusch machen.

Perstringo, is, strinxi, strictum, ere. hart oder fest binden, mit wenigen anmelden, obenhin etwas berühren. *Syn.* Vincio: percurro, leviter tango, strictim attingo, breviter, strictumque dico, delibo, non longius persequor. *Adv.* Breviter, celeriter, leviter, impune, perquam breviter. *Usus.* 1. In animo est; transire celeriter, breviter perstringere rem unamquamque. 2. Carpo, pungo, reprehendo, ausmachen, tadeln, beiraten. Summa libertate, verbis asperioribus, nec sine contumelia aliquem perstringere. 3. Obcaeco, verblenden. Voluntas rationi inimica mentis oculos perstringit. Dignitas mea, & splendor perstringit aciem oculorum tuorum. 4. Sulco, adern. Terram aratro perstringere. *V. Reprehendo.*

Persuadeo, es, si, sum, ère. überreden, bereeden. *Syn.* Fidem facio; probō, ad credendum duro. *Adv.* penitus, prorsus, planè, temerè quidquam. *Phras.* 1. Philosophiæ studium mihi persuasisti, du hast mich beredet, daß ich die Philosophie lerne. Tuò suasū & instinctū; te autore, duce, & consuasore adductus ad Philosophiam me contuli; tuis consiliis ac hortatibus animum ad Philosophiæ studium adjunxi, adjeci, applicui; tuæ vis orationis animum meum ab omni alia cogitatione ad Philosophiæ studium traduxit; illa ex intimis animis illum Philosophiæ horrorem evellit. In Academiam me totum compulisti. 2. Non possum mihi persuadere, ut hominem alloquar, ich kan mich nicht dazu bewegen, daß ich den Menschen anrede. Inducere animum non possum; adduci non possum; in animum inducere non possum; imperare mihi non possum; impetrare à me non possum; inferre vim animo eam

non possum, ut cum illo sermonem jungam; ut vultum ejus subeam, sermonemque conferam, neque adduci me sponte, neque ullà impelli, percelli ratione possum. 3. Suam sententiam nunquam mihi persuadebit, er wird mich niemals bereden können, daß ich seiner Meinung befsalle. In suam sententiam nunquam me adducet, perducet; sibi assentiar, nunquam me adducet; hujus persuasū, & inductū ad aliam sententiam nunquam deducar; in suam sententiam nunquam me trahet, flectet; de mea sententia nunquam me deducet. *V. Moveo, induco. Usus.* Hoc persuasum sit omnibus. Persuasus est animus auditorum. De paupertate nunquam persuadebis.

Persuasio, onis, f. gefasste Meinung, Ueberredung. *Syn.* Persuasus. *Usus.* Dicere appositè ad persuasionem.

Persuasus, us, m, gefasste Einbildung. *Syn.* Persuasio.

Persulto, as, avi, atum, are. * durchspringen. *Usus.* Memores, quoties hostis iptorum agrum persultasset.

Pertædet, pertæsum est, èd verdreußt. *Usus.* Pertæsum est levitatis Græcorum.

Pertæsus, a, um. * überdrüssig. *Usus.* Pertæsus sum sermonis, vel sermonem.

Pertendo, is, tendi, tentum, vel tensum, ere. ausstrecken, ausdehnen. *Syn.* Contendo. *V. Contendo.*

Pertento, as, avi, atum, are. unterstehen. *Syn.* Tento, exploro, attento. *V. Tento, periclitor.*

Perterebro, as, avi, atum, are. durchbohren. *Syn.* Exterebro, perforo.

Perterréfacio, is, feci, factum, ere. in Schrecken setzen. *Syn.* Perterreco. *V. Terreo.*

Perterreco, es, ui, itum, ère. erschrecken, einen Schrecken einjagen. *Syn.* Terreo, conterreo, exterreco, perterréfacio, exalmo, metum affero, obstupefacio. *Adv.* vehementius, subito. *Usus.* Vultu alicujus perterreri. *V. Terreo.*

Pertexo, is, xui, extrum, ere. ein Gemach ausmachen. *Syn.* Perficio. *Adv.* Graviter, valde, graviter. *Usus.* Pertexè monod quod exorsus es.

Pertica, æ, f. Stangen, langer Steden.

Pertimesco, is, timui, ere. sich besahren fürchten. *Syn.* Perhorresco. *Adv.* Graviter, magnoperè, non mediocriter, vehementius invidiam, incredibiliter. *V. Pertimescere de honore, & fama. V. Timeo.*

Pertinacia, æ, f. Hartnäckigkeit, Halsstarrigkeit.

infest. *Syn.* Perveracia, obstinatio. *h. pi.* Nequa, perseverantiae inimica. *Ufus.* Nec peritacia, nec cum iracundia disputari recte potest. Libertas non in peritacia, sed moderatione sita est. *V. Obstinatio.*

Peritaciter, -halsstarriger Weise. *Syn.* Cum peritacia, parva animi contentione. *Ufus.* Peritaciter illi infensus est.

Peritax, acis, g. o. hartnäckig, halbstarrig. *Syn.* Obstinatus, obfirmatus, peritax. *Adv.* Valde. *Phras.* Peritax est in sententia, et blisset hartnäckig auf seiner Meinung. Ille, ut praeceptum iuramenti, peritaciter adversus illam tendit; prava animi contentione provectus, negat sibi integrum de sententia excedere; obstinato unus animo resistit; contumax ille, & ad repugnamdam obstinatus perstat in sententia; peritacis ad omnia, quae agitat animi; atque sui juris, ac sententiae est; obstinatione quadam sententiae cum aliis peritaciter certat; a sententia deducit alius peritacis, ac inductu potest. *V. Obstinatus.* *Ufus.* Sermo lenis, non peritax.

Peritreo, es, ui, ere. an etwas reichen, sich austrecken, erstrecken. *Syn.* Permano, peritreo, penetreo. *Adv.* Exoratio. nem; maxime ad dicendum, omnino nihil ad se, nunc certe, publice ad civitatem, valde ad rem, vehementer. *Ufus.* Vis coelestium corporum ad plantas pertinet. Vis per totum corpus pertinet. Nervi toto corpore pertinentes. DEUS peritrens per omnes naturas, peritrens, per mare. Romani imperii dictio ad Rhenum pertinet. Silva pertinet à flumine ad summas Alpes. Ad montes usque ea planities pertinet, sich erstrecken. *Vago: Pertingit.*

Peritnet, uit, ére. es gehört zu etwas. *Syn.* Attingit, spectat, attingit; partes sunt, officium hoc praecipue meum est. *Phras.* Hoc ad me non pertinet, Dies ist nicht mein. Mea causa nihil eo facto contingit; eius rei culpa aut infamia me non attingit. Nihil istud ad me; mea res hic non agitur; mihi istuc neque seritur, neque metitur. *Ufus.* Intelligere, quo quidvis pertineat. Summa illuc pertinet, ut sciatis. Ea optatio eodem pertinet, recidit, revolvitur, Dies ist meine Meinung gehört eben dahin. Pertinet hoc non modo ad dignitatem, sed ad salutem, da steht nicht allein meine Ehre, sondern auch das Leben daran. Hoc ad me pertinet, Das gehört mich an. *V. Attingit, manns, equum.*

Petractatio, onis, f. Abhandlung, Durchlesen. *Syn.* Ufus, evolutio. *h. pi.* Multa rerum publicarum. *Ufus.* Multarum rerum petractatione multa discimus. Diligens Poetarum petractatio.

Petractio, as, avi, atum, are. unter den Händen haben, abhandeln, berühren. *Syn.* Tractio, versio, pervolvo. *Adv.* Diligenter narrationem, mollius, penitus. *Ufus.* Orator sensus mentesque hominum petractare debet. Ge ti negotii rationem diligenter & sapè petractare. *V. Tractio.*

Pertundo, is, tudi, tulum, ere. durchstossen. *Ufus.* Cave, nequis crumenam pertundat.

Perturbatè, unordentlich. *Syn.* Confusè.

Perturbatio, onis, f. Vermirrung, Bestärkung. *Syn.* Motus animi, iudicium, affectio animi, confusio; Perturbatio animorum (Serenitas, consilium, iudicium). *h. pi.* Brevis animi, duritia, ferox, gravis, crudelis, magna animi, opinabilis, tanta, vehementior, vitiosa, universa, voluntaria. Perturbationes coelestes, & maritimae & terrenae, hilariores, magnae animi, moderate, naturales, rationis expertes, novae, pesaere, talis est mentis, vitiosa, voluntaria. *Phras.* 1. Perturbationes animi compescendae sunt, die unordentlichen Gemüths-Bewegungen, oder Vermirrungen müssen abgebrochen. Operanda, ut mens turbido animi nostro semper vacet; ne condolescat, concupiscat, extingescat, effretur laetitia, ne voluptate, libidine, metu, aut quavis alia animi agitatione laetetur; absint tabificae mentis perturbationes, motus turbulenti, agitationesque animorum incitatae, & impetum inconsiderato elatae, rationem omnem repellentes. Sit animus vacuus, liber, solutus à gravibus illis concitationibus, tam inter se dissentientibus, atque distractis. Inter ea sunt, ac comprimendi motus illi et irae, cupiditatis &c. contrarii inimicique rationis. Fervor ille, concitatioque animi, ac commotio, motus denique omnes rationi non obtemperantes coercendi ac reprimendi. *V. Motus.* 2. Magna est perturbatio temporum, rerumque, es ist eine große Vermirrung aller Sachen. Impeditissima sunt Republicae tempora; omnia sunt tumultu, timoris, fuge plena; omnia divina, humanaque iura permittuntur; magna in motu temporum, magna conversione rerum, magna confusione & perturbatione versamur. Quis est, qui non misceat in Republica aliquid? qui has temporum inclinationes suis consiliis opportunis non ad pacis perniciem convertat. *Ufus.* 1. Perturbatio.

lationes sunt turbidi animorum motus, averti à ratione, inimici mentis, vitæque tranquille. Nulli perturbationi animi, aut fortunæ succumbere. Cavendum, ne in perturbationes examinationeque incidamus. In maxima perturbatione sum, vector, jacto. Magna perturbatione commotus sum. Impeti quodam animi, & perturbatione peior, quam confusio rei, incitari. Sapienter omni perturbatione vitæ, a Confusio, Beriberi, rung. Quid est tumultus, nisi perturbatio Republicæ. V. *Turbidus*.

Perturbatrix, icis, f. *Beriberia*.

Perturbo, as, avi, atum, are. verwirren, verjähren, unruhig machen. Syn. Turbo, perturbationem, atero, concito; mulceo, peramulceo, confundo. *Astr.* Vultu vehementer. *Phil.* Perturbatus est animus, et ut gang terrirt in seinem Gemüthe. Confusus ex recenti morsu animi, nec lingua, nec mente consistit. Meum luctuque alienatus animus perturbationi succumbit; in maxima perturbatione est, versatur, jacet. V. *Turbidus*. *Ufus*. Non me clamor tuus iste commovet, aut perturbat. Civis seditionibus perturbatus. Perturbato ordine atatum, seu confuso. V. *Turbo*.

Pervado, is, vasi, ere. durchgehen. Syn. Pervenio, permino. *Ufus*. Nequid in aures, quod nocet, possit pervadere. Rumor, fama, clamor urbem, vel per urbem pervasit. Incendium per sua, tempestas per vineta pervasit. Ea opinio, is pavor omnium animos pervadit. Quicquid iter fieret, calamitas quædam pervadere videbatur.

Pervagus, a, um. aller Orten ausgebreitet, und bekannt. Syn. Divulgatus, pervulgatus, vulgaris. *Ufus*. In re tam clara, tum testata, tam illustri & pervagata. Vulgare, quotidianum, pervagatum. Res est notissima, & pervagata. V. *Notus*, *Rumor*.

Pervagor, atis, atus sum, ari. durchwandern. Syn. Ero. *Astr.* Similiter, longe & late. *Ufus*. Lætiæ, timores animos hominum pervagantur. V. *Vagor*.

Perveho, is, vexi, vectum, ere. fortjähren. Syn. Perduco, eveho. V. *Veho*.

Pervello, is, ere. rupsen. Syn. Vello, vellico.

Pervenio, is, ni, ventum, ire. an ein Ort kommen, gelangen. Syn. Devenio, perineo, incho. permino, perducor, accedo. *Astr.* Commodius ad exitum, gradatim, maturè, occultè ad, ocyus ad sumum, penitus in disputationem, proclivius in laudem, spissè, tutò, tardius ad fructum laborum, volubiliter ad extremum. *Ufus*. Non potui, quo contendebam, pervenire. Jæta in me convicia ad ani-

munum meum non pervenerant. Senius rei ad omnes non pertinuit, pervenit. Ad paucos licentia, culpa, infamia, pena, pecunia, pervenit. Virus sine fortunæ præsidio, labore & constantia, quod vult, pervenit. In laudem, ad exitum, ad fructum laborum pervenit. V. *Venio*.

Pervenire, verkehrt, boßhaftig. Syn. Preposter, perperam. *Ufus*. Perversè beneficium, re aliquâ abuti.

Perversitas, atis, f. Boßheit. Syn. Pravitas, improbitas. *Epi.* incredibilis hominum, magna, summa opinionum, tanta. *Ufus*. Est incredibilis hominum perversitas, improbitas, amentia. Summa opinionum perversitas. V. *Malitia*.

Perversor, a, um. verkehrt, boßhaftig. Syn. Pravus, improbus, preposterus. *Ufus*. Scabonum perversi oculi. Perversa sapientia. Ludi contaminati, perversi, deformati. V. *Malus*, *improbus*, *præstus*.

Pervorto, is, ti, sum, ere. verkehren, umkehren. Syn. Inverto, subverto. *Ufus*. Jura omnia divina, & humana labefactare & pervertere. Omnia rapinis, incendiis; Sicut inexplibili scelere pervertere. Nunquam illo me opprimit consilio, nunquam artificio pervertere.

Pervestigatio, onis, f. Nachfrage, Nachforschung. Syn. Inquisitio. *Epi.* Dingenultima.

Pervestigo, as, avi, atum, are. nachfragen, nachforschen, durchsuchen. Syn. Invenio, repeno. V. *Quæro*.

Pervicaci, æ, f. Hartnäckigkeit, Halsstarrigkeit. Syn. Permaceri.

Pervicax, acis. g. o. hartnäckig, hartstarrig. Syn. Durus, contumax, nulli cedens, contumax. V. *Pertinax*, *obstinatus*.

Pervideo, es, di, sum, ere. durchsehen. Syn. Video. *Astr.* Penitus.

Pervigilio, onis, f. Das lange Wachen. Syn. Vigilia. *Epi.* Nocturna.

Pervigilo, as, avi, atum, are. immer wachen. Syn. Pernocto. V. *Vigro*.

Pervinco, is, vici, victum, ere. behaupten überwinden. Syn. Vinco.

Pervius, a, um. durchgängig. Syn. Aper-

tus.

Pervungo, is, unxi, unctum, ere. beschmieren übermalen. Syn. Ungo.

Pervolo, as, avi, atum, are. durchfliegen.

Astr. Velocius. *Ufus*. Una hora sex passuum nactus pervolvit.

Pervolvo, is, volvi, volutum, ere. durchblättern, durchlesen, wälzen. Syn. Verro. V. *Lego*.

Pervoluto, as, avi, atum, are. wälzen, durchblättern. Syn. Pertracto, evolvo, voluto V. *Lego*.

Per-

Petro, is, ussi, usum, ere. Durchbrennen.
Ussus. Hominem perustum gloriā magis,
magisque incendere, cinem noch mehr
Storn machen.

Pervulgatus, a, um. sehr gemein. *Syn.*
Jacetus, pervagatus, vulgaris. *Ussus.*
Clam, notum apud omnes, testatum,
pervulgatum est. *V. Notus.*

Pervulgo, as, avi, atum, are. gemein,
ruchbar, oder bekannt machen. *Syn.* Di-
vulgo. *Ussus.* Librum pervulgare, edere.
Mulier, quæ se omnibus pervulgat.

Pes, pedis, m. Fuß. *R. α πῆς, ποδός.*

Epi. Dexter, sinister, extremus. Pedes
contaminati, durissimi, extremi, heroi,
libtiores, medii, minuti, rudes, po-
steriores, primi & posteri. *Ussus.* Pe-
dibus iter facere, conicere, ingredi,
ire, reverti, venire, zu Fuß reisen. Pe-
dibus mereri, stipendia facere, zu Fuß
im Kriege dienen. Ad pedes desilire, se
dare, vom Pferde herab springen. Ad
pedes alicujus supplicem accidere, ja-
cere, volutari, se abicere, projicere,
sternere, zu Fuß fallen. Pedibus flu-
men transmittere, durchwaden. Pedem
conferre, ac propius accedere, näher
hinzu treten. Pedem referre, zurücke
reichen. Pedem in alieno solo ponere,
eine fremde Erde betreten. Trahantur
per me pedibus ista, schleppen. Pede
terram percutere, supplodere, mit den
Füßen hampfen. Ex pedibus laborare,
zu Fuß Schmerzen haben. Pedum officio
carree, lahm sein. Pedem in Italia nul-
lum video, qui non sit illius potesta-
te, es ist keine Spann: breite Erden im
ganzen Lande, so nicht sein wäre. Pedem
a te dicam nunquam, ich bin keinen
Eritt von dir gewichen. Hoc negotium,
hæc oratio nec caput, nec pedes habet,
diese Sache hat weder Hand noch Fuß.

Pestulus, i, m. Kiesel. *Ussus.* Foribus ob-
dere pestulum.

Petando, as, dedi, datum, are. mit Fuß-
sen treten. *Syn.* Protero, conculco. *V.*
Petio, Desiro, Evertio.

Pestifer, ra, um. tödtlich, schädlich. *Syn.*
Pernicius. *(Salutaris.* *Ussus.* A pesti-
feris, nocentibus, funestis rebus refugere.

Pestiferus, schädlich, tödtlich. *Syn.* Per-
niciosus.

*Pestilens, tis, g. o. höchst, schädlich, tödt-
lich.* *Syn.* Pestifer. *(Salubris.* *Ussus.*
Locus pestilens, celoque calamitosus.
Annus pestilentissimus.

*Pestilentia, æ, f. Pestuenz, giftige Gen-
che.* *(Salubritas.* *Phras.* Pestilentia tum
gravissimè saeviebat, es ware dazumal ei-
ne grausame Pest. Grave tempus, annis-
que pestilens erat urbi, agrisque; pe-
stilentia gravissimè laboratum erat; an-

nus erat gravissimus, ac pestilentissimus;
annus erat fœdus intemperie cœli, ma-
ximèque pestifer; saeviebat tum pesti-
lentia vis maximè; gravis eò anno in-
ciderat pestilentia; multiplici clade fœ-
datus erat annus, uriem, agrosque uran-
te pestilentia; exorta pestilentia fœda
homini, fœda pecori; contagio vulga-
bat morbos, urbs assiduè exhausta si-
neribus, multæ & clare lugubres do-
mus; urbs tota gravi pestilentia con-
fuebat; flagratat pestilentia urbs
tota; annum illum pestilentia infamem
mors multorum fecerat; vis pestilentie
ingens urbem depulsa, depopulata erat;
multos eò anno mortales pestilentia
absumpsit, consumpsit. *Ussus.* Abiit do-
lo pestilentia, sed me non attingit.
Ager propter pestilentiam vastus, atque
desertus.

*Pestis, is, f. ein allgemeines Verderben,
Pest, Seuche.* *Syn.* Pernicies. *Epi.* Ad-
ulta, calamitosa, capitalis, communis,
detestabilis, funesta Reip. Immanis, im-
portuna, magna, mala, miserrima, ne-
faria, perniciose, prædens, tetra, horri-
bilis & infesta. Pestes anxæ, naturales,
nefarie, publicæ sociorum, reliquæ.
Ussus. Nulla tam detestabilis pestis est,
quæ non homini ab homine nascatur.
Pestem alicui ac perniciem machinari,
asserre, importare, einen ins Verder-
ben setzen wollen. Pestem à Republi-
ca depellere, avertere, das Unheil von
der Gemeinde abwenden. Pestem eam
civitatis comprimere, reprimere, exte-
care, extinguere, dieses allgemeine Un-
heil von Zeiten dämpfen. Pestis ac
perniciës civitatis; funesta Reipublicæ
pestis; illa fœta, ac pestis patriæ, la-
stehaste Bürger. Pestes hominum
laude aliena dolentium, heillose Leute,
so nur andere beneiden. *V. Pernicies.*

*Petasatus, a, um. mit einem breiten Hute
bedeckt.* *Syn.* Petasos tectus.

*Petasus, i, m. * breiter Schaubhut.* *Syn.*
Latus pileus, capitis tegmen.

Petitio, onis, f. Bitte, Anmerkung. *Syn.*
Rogatio, rogatus, preces. *Epi.* Aliena,
angusta, apta, extrorantata, integra,
plena pompæ illustis, splendida, po-
pularis, tota. *Ussus.* 1. Petitionem con-
fatus adornare. Petitionem alicujus
oppugnare. 2. Percutio, ictus, coniectio
teli, Angriff. Has petitiones ita conje-
ctas, ut vitari non posse viderentur.
Parvâ corporis declinatione effugi, eludi.

*Petitor, oris, m. der Ansprecher vor Ge-
richte.* *Syn.* Actor, ambiens. *Epi.* Bonus.
P p a

Ufus. Periculum pectoris suscipere, accusatoris deponere.

Peto, is, ivi, itum, ere, begehren, bitten, ersuchen, erlangen. *R. a πῶσσω, desidero.* *Syn.* Pateo, postulo, contendo, exposco, flagito, imploro. *Adv.* Aequi, alium l' capiam dicendi, alit' pro-mittam, alius initium rei, amantissimi, aperte exercitum, assidue, diligenter, audacter, blandius, breviter, contri, princeps magistratum, diligentius quid, etiam atque etiam, majorem in modum peto & contendo. Jam pridem, imprudenter, magnopere, maximo opere, necessario, negligenter, sollicitum, nominationem tribunatum, ordinatum honores, paello quidem paco, perspicue pacem, proxime consilium, prudentissim', fideliter, summo opere sapientiam, tandem nihil, valde, vehementer. *Ufus.* 1. Singulari studio, majorem in modum a me petebat. A Philosophia consolationem peto. Verum, honorem petere. 2. Appeto, invado, amare, anstehen. Contumelias, lapidibus, fraude, invidiis petere. Jugulum, sanguinem, vitam alio's petere. 3. Quæro, suchen. Fugam petere. Fugam salutem petere. 4. Eo proficiscor, etiam hinc reisen. Romam petere. Loca calidiora petere. V. Rogo.

Petra, æ, f. * Felsen. *R. a πέτρα.* *Syn.* Rupes.

Petulant, tis, g. o. mutwillig, frech, ausgelassen. *Syn.* Protervus, audax. *Adv.* Effuse. *Philos.* Nil illis juveno petulantius, nicht frecher, denn dieser Junp. Nihil impudens, acutus ingenuum; tener tu ac procacis adolescentis furor & protervitas frangi satis non potest. Effusa juvenis licentia in gyrum rationis duci non potest; non minus. non blanditiis ad officium redigi se patitur. *Ufus.* Petulans & furiosum dicendi genus. Jocus illiberalis, petulans, obscenus. Homo petulans, & plane infans. V. Audax.

Petulanter, mutwillig, frech. *Syn.* Licenter. *Ufus.* Petulanter in aliquo inveni.

Petulantia, æ, f. Mutwillen, Frechheit, Ausgelassenheit. *Syn.* Procacitas, protervitas. *(Modestia, pudor. Epi. Aperia, tolerabilis, inoffensa. Ufus.* Hinc pudor pugnat, in petulantia, & furor. In petulantiam incidere. Petulantiam alicujus tangere.

Petuleus, a, um, mutwillig, geil, rösig. *Syn.* Lascivus.

Phalanx, is, f. * ein Kriegs-Heer von 8000 Fuß-Knechten. *Syn.* Agmen militare Macedonicum.

Phaleræ, arum, f. Pferde-Rüsche. *Syn.* Equorum ornamenta. *Epi.* Nobiles.

Phaleratus, a, um, geschmückt. *Syn.* Phaleris ornatus.

Phantasia, æ, f. Einbildung. *Ufus.* Ex impulsione extrinsecus oblata, quam phantasiā vocamus.

Pharetra, æ, f. * Stöcher, Pfeil-Gefäße.

Pharmacopola, æ, m. Apotheker. *Syn.* Unguentarius. *Epi.* Circulatorius.

Phaselus, i, m. kleines Schiffein. *Syn.* Myoparo.

Philologia, æ, f. Liebe der freien Künste, sonderlich der Sprachen. *Syn.* Studium, vel amor sermonis.

Philologus, i, m. Liebhaber der Künste und Sprachen. *Ufus.* Homines nobles, seu nullo modo philologi.

Philosophia, æ, f. Welt-Weisheit, Liebe zur Weisheit. *Syn.* Studium, vel amor sapientie. *Epi.* Ac tior, antiqua, antiquissima, nobilissima ars vite, commentatio moris, cultura animi, frugifera & fructuosa, interna, magna, media, medicina animi, molesta, orba, patria & avita, relecta, quædam procreatrix & quasi parens liberalium artium, prepotens & ploriosa, simul alicujus, tota, vera, vera & antiqua, verissima, elegans, vetus, universa. *Philas.* 1. Velim, Philosophi studens, ich möchte gerne, daß du dich auf die Philosophie legest. Velim, ad philosophiam animum adjungas; studium tuum applices; te consecras; Philosophiæ operam des; studium dices. Velim, rerum humanarum, atque etiam divinarum cognitionem studere colas; toto pectore complectaris. Velim, te ad ejus studium scientiæ adjungas, unde nascitur, atque alitur moderatio vite; unde omnis ordo, ac tota recte vivendi ratio manat. Tu velim juris, ac honestatis omnes patientem Philosophiam, quanto potius studio, complectere. Tu velim omnes animi vires ad sapientiæ studium conferas. 2. Philosophia utilissima ad res humanas scientia, die Welt-Weisheit ist eine Wissenschaft, je dem menschlichen Geschlecht über die massen erprießlich. Philosophia omnium mater artium, donum & inventum Deorum; laudandarum omnium artium parens & procreatrix; ars vite, mater omnium bene factorum ac doctorum; medicina animi, cultura animi, quæ vitia extrahit radicibus; officium & bene vivendi disciplina; commendatio moris, miseriarum portus, quo leno nullum opacitas, neque praestantius datum est hominibus Deorum munus & concessum. *Ufus.* Triplex Philosophia rationis: Moralis, Physica, Dialectica. Studium Sapientiæ, quæ Philosophia dicitur.

Philosophicus, a, um. zur Welt-Weisheit gehörig.

Philosophor, aris, atus sum, ari. der Welt-Weisheit sich ergebeit. *Syn.* Philosophiaa colo. *Adr.* Ad extremum, omnino. *Ufus.* Admirabili quodam ad philosophandum studio concitatus.

Philosophus, i, m. Welt-Weiser. *Syn.* Naturae interpret, Philosophiae sectator, sapientiae studium profectus. *Epi.* Elegantissimus omnium & crudelissimus, gravissimus, non ignobilis, imperiosus, magnus, mollis, & languidus, enervatus, nobilissimus & clarissimus, prudentissimus, optimus, politissimus & acutissimus omnium, prestantissimus, severus, gravis, summus, Philosophi absoluti & perfecti, antiqui, auctores rerum, non fabularum, non contemptissimi, sed clari & acuti, minime contemnendi, discrepantes, vulgo imperiti & similes imperitorum, non inepti, non inimè mali, innumerabiles, satis acuti, non in in, nobilissimi longè, atque principes, perfecti, plebei, prestantissimi, superstitioni & penè sancti, veteres, voluptuarii. *Ufus.* Inventa Philosophorum. Philosophus is est, qui omnium rerum divinarum, & humanarum causam, naturamque nolet, omnem bene vivendi rationem tenet, ac persequitur.

Physica, æ, f. Natur-Kündigung. *Syn.* Explicatio naturæ; investigatio naturæ.

Physica, orum, n. Bücher, so von denen natürlichen Dingen handeln. *Syn.* Res naturales.

Physic, naturlicher Weise. *Syn.* Acute, Physicon in more.

Physicus, i, m. Natur-Kündiger. *Syn.* Speculator, venatorque naturæ, qui se ad investigationem naturæ totum contulit. *Epi.* Polior, obscurus.

Physiognomus, i, m. Natur-Deuter. *Ufus.* Physiognomus proficietur, se hominum mores, naturæque ex corpore, oculis, fronte, vultu pernoscere.

Physiologia, æ, f. Kunst von der Natur-Beschaffenheit. *Syn.* Naturæ ratio. *Epi.* Toti.

Piacularis, e, um. Verschönnen dienlich. *Syn.* Quod ad expiandum peccatum pertinet. *Ufus.* Sacrificia piacularia. Egone ob rem stultitiam piacularis fiam?

Piaculum, i, n. Schand-Opfer, Bus, Sünd. *Ufus.* Porco piaculum pati. Piaculum committere. Aliquos alienæ iræ piacula dedere, dem Gott aufopfern.

Pistor, oris, m. Mehlr. *Epi.* Summus, n. alus. *Ufus.* Prologus perfectus pistor. *V. iugo.*

Pictura, e, f. Gemälde. *Syn.* Tab. 12. *Ufus.* Antiquitas, non egre la. vetustate evanescent, nobilis, plac. *Epi.* a. textus. *Vetus.* Picturae caræ, novæ, veteres. *Ufus.* In pictura alios horrida, incerta, addita, op. *Epi.* alios nitida, læta, collustrata a delectant.

Pi, iram, gottefurcht. *Syn.* Religiosè, sancte. *Ufus.* Memoriam meam pie, inviolatèque servato.

Pietas, aris, f. Gottefurcht, Grömmigkeit. *Epi.* Clara & in omnibus grata, commemorabilis, divina, eximia, immunis, incredibilis, insignis, jucunda, magna, mira, nimia, par. *Ufus.* Pietas est justitia erga Deum & parentes. Pietas est, per quam sanguine conjunctis officium, & diligens tribuitur cultus. Pietas, sanctitas, Religio. Vir summæ pietate. Pietatem præstare alteri. Pietate pectora omnium imbuunt. Vultu sæpè læditur pietas. Pietas fundamentum omnium virtutum, Deum placatum efficit. Gravissimum, ac sanctissimum pietatis nomen.

Piger, ra, rum. faul, träg, nachlässig. *Syn.* segnis ad aliquid accendendum. *Paras.* Pigerius est, et tragus die magis faul. Nihil illò homine pigrius, nihil remissius; inertissimæ segnitie homo. Somni plenus, cessator, naturæ socors & negligens; ventri deditus & somno; bonum otium socordia, atque desid. *Epi.* conerit; mollit diffuit, ac inertia; otio hebescit, & languet; cessator i. *Ufus.* a. & qui laboris obtorpescat; languet dedit, & desid. *Epi.* in socordiam effusus; is est, in cuius vultu pigritia, desperatioque rehorum emineat, atque adeo omnia in esse oneri videantur; desid. est, ac i. *Ufus.* a. & qui operi, ac negotio indormire facillè solet; desid. non otio dimittit annum; ignavia se dedit; languori se totum dat, dedit; fugiens laboris, in otio conerit; otio ac ignavia marescit; pigritia tabescit. *V. Otium.* *Ufus.* Ad litteras scribendas pigerimus.

Piget, uit, eß verdreißt. *Syn.* Tædet, panitet. *Ufus.* Me non solum piget stultitia, sed etiam pudor. Inductus ad pigendum. *V. Tædet, panitet.*

Pigmentarius, ii, m. Farben-Bereiter, oder Verkäufer.

Pigmentum, i, n. Anstrich, Schminke. *Syn.* Fucus, color, ornatus. *Ufus.* Sententia sine fæco, & pigmento pueri. Pigmentum aspergere. *V. fucus.*

Pignerator, oris, m. der Pfand nimmt.

Pignior, aris, atus sum, ari. pfänden. *Syn.* P p 3

Syn Pignus aufero, fiduciam accipio. *Uf.* Mars fortissimum quemque ex acie pignerari solet.

Pignus, oris, n. Pfand. R. α πηνύω,
confi. o. Syn. Fiducia, hypotheca; ob-
ses. *Epi.* Magna & multa. *Phras.* 1. Li-
brum pro pignore do, ich gebe das Buch
zum Pfande. Pignus do librum hunc; pro
pignore tu do; pignori do, pono, oppo-
no, oppignoro. 2. Pignus accipio, ein
Pfand nehmen. Pignus capio librum;
pignus aufero, accipio; fiduciam e pro;
vadem, prædumque habeo virtutem re-
rum, quas gestas; pigneror librum &c.
Ufus. Pignora credere. Pignori co-
gere. Multis magnisque pignoribus me
sibi obligatum tenet.

Pigritia, æ, f. Faulheit, Trägheit. Syn.
Ignavia, inertia, negligentia. *Ufus.* Pigri-
tia metus est consequentis laboris. Pigri-
tia se dedere. Pigritia tabescere. *V. Ignavia, Otium, Piger, Negligentia.*

Pigror, aris, atus sum, ari. faul und verdros-
sen sein. *Syn.* Cravo. *Ufus.* Scribere ne
pigres.

Pila, æ, f. Ball. Ufus. Pila, tali, tesseræ. Pila
ludere; pilam retorquere.

Pilentum, i, n. * Kutsche. Vehiculi genus.

Pileus, i, m. * Hut. R. α πῖλος.
Syn. Tegmen capitis. *Ufus.* Servi ad pi-
leum, seu libertatem, vocati.

Pilosus, a, um. raub, haaricht.

Pilum, i, n. * Wurf-Stein. Genus tel.
Ufus. Spatorum, pilorumque multum.

Pilus, i, m. Haar. Ufus. Vallæ pilorum mu-
nitas palpebræ.

Pingo, is, xi, pictum, ere. mahlen. Syn. Pi-
cturæ expimo. *Adv.* Bene, egregie, varie
locum, præclare, pulcherrime. *Phras.* 1.
Apelles Venens caput elegantissime pin-
xit, Apelles hat das Haupt der Göttin Ve-
nus überaus schön gemahlet. Singulari ex-
pressit, atque exornavit artificio; poli-
tissima arte perfecit; coloratus illustra-
vit, effinxit, adumbravit. 2. Pingendi ar-
tífex erat e regius et mare in trescher
Mahler. Pictor erat egregius; pingendi
arte præstantissimus; penicillò nihil non
imitabatur schellin; naturam ipsam
non modo adæquare sed etiam superare
pingendi artificio videbatur. In ad-
miranda cujuscunque rei specie & forma
nemini secundus erat. 3. Hominem ad vi-

vum depinxit, er hat diesen Menschen
recht lebhaft abgemahlet. Veri ac pinan-
tis vultus speciem effinxit, expressit; ex
vero vultum hominis reddidit; imaginem
dedit ad nativi oris formam minime ex-
pressam; effigiem ad germanam oris spe-
ciem felicissime expressit. *Uf.* Britanniam
pingam tuis coloribus, meo penicillio.

Pinguis, æ, fett, seilt. Syn. Optimus, crassus,
rutilus. *Phras.* Pinguis est, er ist fett. Ha-
bitus corporis illi optimus est; is est, cui
signa feliciter cesserit; vasta homini cor-
poris obesi moles, præque abdomini in-
expleto. *Ufus.* Thebis crassum coelum,
itaque Thebani pingues & valentes. Pin-
gui Minerva.

Pinna, æ, f. Flügel, Feder. Syn. Penna.
Epi. Patula.

Pinnatus, a, um. geflügelt, was Federn hat.
Syn. Pennatus, penniger.

Pinso, is, ui, pistum, ere. * schroten, mah-
len, backen.

Pio, as, avi, atum, are. versöhnen. Syn. Ex-
pio. *Ufus.* Offenta piare. *V. Expio.*

Pirata, æ, m. See-Rauber. Syn. Predo; la-
trocinus maritimus infamis; qui piratcam
facit; prædas maximas agit; maritimis
excursionibus littora populatur; pirati-
cam exercet; gens navigiorum spoliis
quæstuosa, *pirata. Epi.* Barbarus, conice-
leratus, nefarius, nobilissimus. *Ufus.* Pi-
rata non est ex perduellium numero desi-
nitus, sed communis hostis omnium.

Piratica, æ, f. See-Rauberei. Ufus. Neces-
sitate coactus piraticam fecit.

Piraticus, a, um. See-rauberisch.

Piscator, oris, m. Fischer.

Piscatorius, a, um. * zum Fischen gehörig.
Ufus. Navis piscatoriæ.

Piscatus, us, m. Fisch-Gang. Ufus. Hic pi-
scatus mihi lepidè evenit.

Piscina, æ, f. Fisch-Teich. Ufus. Piscina pu-
blica.

Piscinarius, a, um. der viele Fisch-Teiche hat.
Syn. Qui piscinis delectatur.

Piscis, is, m. Fisch. Epi. Squammosi. *Ufus.*
Pisces hamo capiuntur. Quot genera,
quàm disparia piscium, partim submer-
sorum, partim fluitantium, partim ad saxa
nativis tellus inherentium!

Piscor, aris, atus sum, ari. fischen. Syn. Pi-
scatù me oblecto.

Pisculentus, a, um. * Fisch-reich.

Pistor, oris, m. Back, Bäcker. Syn. Qui pa-
nes conficit.

Pistrinum, i, n. Stampf-Mühle. Syn. I-o-
cus, ubi frumentum tunditur mola versa-
tili. *Ufus.* Aliquem in pistrinum contru-
dere, compingere, dare, dedere, tradere.

Pituita, æ, f. das schleimige Wasser im Gekrönte. *Ussus*. Cum pituita, aut bilis redundat in corpore.

Pituitosus, a, um. rosig, voll wässriger und schleimiger Gebräthe. *Ussus*. In alijs locis sunt homines pituitosi, & quasi redundantes, in alijs aridi, atque exsiccati.

Pius, a, um. gottsförchtig. *Syn.* Qui pietatem colit, religiosus. *Phras.* Non facis pius es, du bist nicht gottsförchtig gethan. Sunt, qui pietatem in te desiderant in eam; non eam pietatem, religionem, quæ DEO debetur, præstas; minus religiosè, quàm convenit, sacris operam das; abest à te pietatis ille ardor, quem divini cultus ratio à nobis postulat; parum pie in iis versaris, quæ ad religionum Numinis cultum pertinent. *V. Pious, Religiosus, Pietas. Ussus.* Ne pius quidem sine scelere esse potuit Orestes.

Pax, is, f. * *Pech. Epi.* Liquida.

Placabilis, e. versöhnlich. *Syn.* Exorabilis. *Ussus.* Placabilem se præbere, & aquari.

Placabilitas, aris, f. Versöhnlichkeit. *Syn.* Clementia, lenitas, mansuetudo. *Ussus.* Nihil magnò viro dignus placabilitate.

Placide, sanftlich, gütlich. *Syn.* Sedate, placide, patienter, humaniter, remisse. *Ussus.* Omnia placatè, & moderate feramus.

Placatio, onis, f. Auföhnung, Versöhnung. *Syn.* Pax, tranquillitas. *Epi.* Tanta Deorum. *Ussus.* Perturbatio animorum placatione alluitur. Placatione Deorum pestis avertenda est.

Placatus, a, um. versöhnt, gestillet, befriediget. *Syn.* Pacatus, tranquillus, quietus. *Ussus.* Homo in aliquem mitis & placatus.

Placeo, es, ui, ere. gefallen, gefällig seyn. *Syn.* Non displiceo, satisfacio, arrideo; iucundum est, videtur, probatur, cordi est. *Ussus.* Admodum, confanter, egregiè, perpetuò, planè, profusus, rectè, valdè, vehementer. *Phras.* Placere mihi multum, quis ad me dedisti, litteræ, dein Brief hat mir sehr gefallen. Mihi pericundæ fuere; maxime iucundæ acciderunt mihi; vehementer mihi probabantur; mirificam ex litteris tuis voluptatem cepi; planè mei stomachi fuere; ut perfectæ epistolæ speciem ad mavi tuas litteras; devorabam epistolam tuam, ita arrisit; tam grata fuit, quàm quæ gratissima;

multum te amo, quod ita fructus non parum voluptatis præbuerit mihi litteræ. *V. Gratus. Ussus.* Scribe, quid tibi de ea re placeat. Senatui placuit, Cæsarem proficisci. Nunquam mihi minus, ac heri placui.

Placet, cuit, citum est. es gefallen, ist gefällig. *Syn.* Scitum est. *Ussus.* Non placet Stoicis. De Provinciis ita placitum est, ut Pompejus mitteretur.

Placide, sanft. *Syn.* Leniter, pacatè. *Ussus.* Placide ac sedatè dolorem ferre.

Placidus, a, um. sanft. *Syn.* Pacatus, tranquillus. *Ussus.* Semper in animo sapientis placidissimam esse pacem &c. Oratione placidi, submissi, leni. In irato placidum; placidum & mollem aliquem reddere. *V. Tranquillus.*

Placo, as, avi, atum, are. stillen, besänftigen, befriedigen. *Syn.* Lenio, mitigo, placatum efficio, reconcilio, expio, procuro. *Ussus.* 1. Placavi hominem fieri, ich habe ihn bald besänftiget. Nam hominis mollire: animum hominis peraculare perfacile fuit. Nullo negotio effectum est, ut ira homini cederet; ira deservesceret; nam hominis furem repressi; nihil laboris erat, mollie hominis animum. *V. Reconcilio.* 2. Prima cura erat, placare Deos, die erste Sorge war, daß man die Götter besänftigte. Pacem Deum cæsi hostia adorare; ea, quæ ad pacem Deum pertinent, cæsi victimis expiatoriis, sacris perpetratis, ritè peragere; Divinum Numen sceleribus violatum precibus placare. *V. Lenio, Grati. Ussus.* Animos concordia placare. Odi improborum, itas iudicum placare.

Plaga, æ, f. Jäger. Garn, Netz: Wunden, Striemen. *Syn.* Rete, Laquei: Vultur, percussio. *Epi.* Gravissima, mihi. *Ussus.* 1. Si ex his laqueis te explicueris, in illas plagas incidet. Tendere, texere plagas. Conficere aliquem in fure plagas. 2. Vulnus, Wunden. Plagam alicui imponere, iungere, infligere, facere. Plagam accipere. 3. Regio, Landschaft. Cui plagas scrutari.

Plagiarius, a, um. Menschen. Dieb. *Syn.* Qui liberum hominem, aut etiam servum nesciente domino vendit, emit, avertit.

Planè, gänzlich, ganz und gar. *Syn.* Clarè, apertè, perspicuè: omnino, profusus. *Ussus.* Perfectè, planèque eruditus.

ditas. Res penitus perspectæ, planèque cognite. V. *Omnia*.

Planeta, æ, m. Planet, Irstein. R. ὁ πλανήτης, error. Syn. Stellæ errantes.

Plango, is, xi, etum; ere. * schlagen, bedauern. Syn. Tundo, percutio; ploro, deſeo. *Uſus*. Litora, roccæ plangunt. V. *Lachryma*.

Plangor, oris, m. Schlag, Schlag. Syn. Elatus, ploratus. *Uſus*. Plangore, & lamentatione opplevit forum. V. *Lamentatio*.

Planities, ei, f. Ebene, ein eben Feld. Syn. Campus, æquor. *Phras*. Planities ampla, ein weites Feld, in der Ebene. Campis regio, in qua ne ſorpes quidem operiunt ſolum, & ſit er proſpectus oculorum ad eam etiam, quæ procul reſeſſere, permittitur, intermixti collibus planities; ſuo radicibus montium ſtatioſi planities proeminunt; ſerunt ſe montium ſinus, & anguſtæ ſpatium aperiant. In æqua ubi deſcenditur, velut vaſti maris, ſic immenſa panditur planities, ut ſubjectos campos terminare oculis haud facile queas. Montes inter vaſti porrigitur planities. *Uſus*. In ſummo eſt æquata agri planities.

Planta, æ, f. Pflanze, Zweig. Syn. Surculus, ſtups. *Uſus*. Malleoli, plantæ, ſumenta, vites, traduces, propagines.

Planus, æ, um. eben, gleich, ſach. Syn. Aſquus, æquabilis. *Monteſus, præcept.* *Uſus*. 1. Capua planiſſimo in loco explicata. Quid tum planum, quàm mare? 2. Aperius, ſtat, offenbat. Id obſicis, quod planum facere non poſſis. Oratio plana, & evidens.

Platanus, i, f. Malholder-Baum. Arboris generis umbriferæ, & patulis ramis diſſuſæ.

Platea, æ, f. Gaſſe. *Epi*. Ampla, frequens. *Uſus*. In hac platea habitat.

Plaudo, is, ſi, ſum, ere. klatschen mit Händen, ſich Freuden die Hände zuſammen ſchlagen. Syn. Approbo, alleutor, plauſum alicui do, vel vibuo. *Adi*. Valde, effuſe. *Uſus*. Omnes ei effuſe plauſere.

Plauſtrum, i, n. Karren-Wagen. Syn. Currus.

Plauſus, us, m. Grobſchiffen, das Klatschen mit Händen. Syn. Applauſus, admiratio; vox, clamor index lætitiæ; iudicium, teſtimonium, ſtudium populi, aut ſpectatorum. *Plangor. Epi. Equa-*

bilis, facetus, incredibilis, infinitus, magnus, multiplex, perpetuus, popularis, ſimilis. *Phras*. Cum plauſu exiit, er hat ſeine Rede mit allgemeinem Geſchloſen gehalten. Magni plauſu accepti eſt eius oratio; dicentem conſecutus eſt ſtrepitus; & grata conſolationis admirationis; omnes orationem eius plauſu proſecuti ſunt. *Uſus*. Plauſum querere, captare. Plauſum alicui ducere, tribuere, impertiri. Emouitur, reſuſcitatus priſtinus ille plauſus.

Plabecula, æ, f. Döſſlein. Syn. Plebs, vulgus.

Plebejus, æ, um. einer aus dem gemeinen Volke, ſchlecht, gemein. *Phras*. Plebei maxime ex peſtilentia ſunt mortui, to ſeynd die meiſten nur aus dem gemeinen Volke an der Peſt geſtorben. Per ignoti capiti evagata vis morbi eſt; ſordidiſſimus quiſque opportunior ciuili ſuit, quam peſtilentia ciuibz intulit. Infamum genus hominum, turba obſcuris certius à poſtidentis periculum adiit. V. *Ignobilis*. *Uſus*. Plebeio ſermone uti. De plebeja ſaci ſellulariorum. V. *Plebs, Vilis*.

Plebicola, æ, m. dem gemeinen Volke gütlich. Syn. Qui plebem colit, qui plebi ſervit. *Uſus*. Pro truci infectatore plebis, repente plebicola, atque omnis auræ popularis captator evaſit.

Plebiscitum, i, n. Satzung, die vom gemeinen Volke gemacht wird. Syn. Populi ſcſtum, tribunitia rogatio. *Uſus*. Plebiſcito vetare fieri aliquid. Hoc plebiſcitum eſt? hæc lex? hæc rogatio?

Plebs, plebis, f. das gemeine Volk, Pöbel. R. ex πλῆθος, multitudo. Syn. Plebes, vulgus, turba, infima multitudo, infima ſex populi, miſera plebecula. *Optimates. Epi*. Aliena, infima, optima atque modeſtiſſima, orba tribunis, ſuſpenſa, & incerta, urbana & perſidia. *Uſus*. Plebs ſuſpenſa & incerta, orba Tribunis. V. *Plebejus*.

Plecto, is, xui, xum, ere. ſtrafen. Syn. Punio, in aliquem animadverto, poenas peto. *Uſus*. In ſuo quiſque vitio plectatur, vis capite, avaritia mulcta, honoris cupiditas ignominia ſanciatur. Culpa plectatur ſine invidia. V. *Punio*.

Plectrum, i, n. ein Geleſebogen, Harff-Eiſen, oder Hämmerlein. Syn. Inſtrumen-

mentum, quò citharædi chordas lyra
ferunt.

Pleni, vollständig. *Syn.* Planè, perfectè,
completè. *Ufus.* Homo non pienè sa-
pient, & perfectè.

Plenitudo, inis, f. Völle.

Plenus, a, um. voll. *R.* à πλέος,
refertus. *Syn.* Refertus, confertus, com-
pletus, repletus, oppletus, cumpletus,
redundans, affluens: frequens, frequen-
tius: integer, perfectus. *(Phras.)* Munus pleni
sunt omnes, eò ut aller voll von Göt-
taten. Urbes militibus complentur, one-
rantur; referta militibus omnia & inun-
dant; nulla regionis pars à militibus
vacua: nullum in provincia oppidum,
nulla in oppidie domus militibus præ-
sidis non obsecra: omni in loco præsi-
dia sunt posita: disposita sunt per omnia
urbis loca firma militum præsidia: im-
posita ubique oppidis præsidia: præsidia
in urbes collocata: oppida omnia præ-
sidiis militibus sunt occupata, summa-
ta; præsidia loca urbis omnia tenen-
tur. *Ufus.* Homo vini, stuprique plenus.
Plenum & confertum ornamentis dicen-
di genus. Ratio belli gerendi plena
fidei & pietatis. Pleno ore laudare
aliquem.

Plerique, aque, aque. Die meisten. *Syn.*
Major pars, plerique omnes.

Plerumque, mehrentheils. *Syn.* Magna, vel
majori ex parte; maiore parte; maiorem
partem, maximam vel magnam partem;
per se, sepe: multo maxima ex parte;
ex parte magna, ex maiori parte. *(Nonnunquam, raro.)* *Ufus.* Fortuita sunt,
quæ plerumque, non semper eveniunt.
V. ferè.

Ploratus, us, m. Weinung. *Syn.* Plan-
ctus, ejulatus. *Epit.* Virginalis, turpilli-
mus. *Ufus.* Ploratum edere. *V. Gemo.*

Ploro, as, avi, atum, are. weinen, flennen.
Syn. Ploratum edo. *Ufus.* Senatam plo-
rare, & supplicare prohibuerunt. *V. Gemo, Lachrymor.*

Pluit, eò regnet. *R.* à πλύνω, *Antiq.*
πλύνω, lavo. *Syn.* Imber effluit, fun-
ditur. *Adv.* Sanè. *Phras.* Vehementer
pluit, eò hat stark cereanet. Procellæ
Ergum imbrem excussere; Imber tor-
rentis modò effusus est maximus; den-
so operuit campum nimbo sedis tem-
pestus; nubes sollicita procellâ im-
brem dedit, effudit; sollicita procellâ
nubibus densus imber in terram demit-
tus. *V. Pluvia.* *Ufus.* Sanguinem
pluisse senatui renunciatum est.

Pluma, æ, f. Federn, Feder. *Syn.* Rutilla,
vericulator. *Ufus.* Pluma, aut sollo fa-
cilius movetur.

Plumatus, a, um. besetzt. *Syn.* Pinnatus.

Plumbeus, a, um. blepern. *Ufus.* Homo in
phycis pleni plumbeus. Illum plum-
beo gladio jugulavit.

Plumbeum, i, n. Blez. Metallî genus.

Plumens, a, um. non videri aut federn. *Syn.*
Plumis refertus. *Ufus.* Collocemus in
calcitra plumas.

Plurimum, sebr viel, am meisten. *Syn.*
Maximum. *(Minimum.)* *Ufus.* Plurimum
ingenio tribuo, long'que plurimum in-
dustrie.

Plus, is, n. mehr. *Syn.* Magis, amplius,
ultra, præter. *Phras.* 1. Nolo tibi pluri-
bus molestus esse, ich will dich nicht mit
mehrern plagen. Non progrediar lon-
gius; non plus negotii facillam. Non
exequar rem uberius; non, excedam
modum; non fatigabo te si præ, quam
velis. Nimio jam multo plus te deti-
neo, alius de tota re agam abundantius.
V. Brevis. 2. Plus etiam faciam, quam
expectes, ich werde dir mehr thun, als du
verheßest. Expectationem tuam mea
diligentia vincet. Plus quam pro virili
parte, curis ac numeris suscipiam.
Paulo etiam longius, quam officii fines
postulant, progrediar. Plus quam pro vi-
rili parte annuar. Amplius etiam, quam
officii ratio postulat, à me expecta. Plus
etiam, quam pars virilis postulat, oneris
subito; supra vires se extendet mea
industria. *Ufus.* Plus, plusque te indies
diligò. Nunquam Romæ plus trididit
fuit. Tandem, & plus etiam nunc
vales gradà. Quæso ne plus sit annua
provincia. Annos sexaginta natus, aut
plus eo. Plus hostium fugi, quam præ-
lium absumpsit.

Plusquam, mehr, als. *Syn.* Suprà, quam;
ultra, quam; amplius.

Pluteus, i, m. ein Sturm, Dach. Machi-
na bellica genus.

Pluvia, æ, f. der Regen. *Syn.* Imber, cœ-
lestes aquæ. *Phras.* 1. Pluvia erat maxi-
ma, eò war ein großer Regen. Repente
ingentibus procellis effusus est imber;
ingenti fragore cœli procella effusa est;
nimbus cum fragore cœli decidens re-
pente obstrepebat; imber ingens gra-
vine mistus omnia turbat. Procella
ingens imbrem vix sub tectis tolerabi-
lem effudit. Imber violentius, quam
alias suffus campos lubricos fecit. Tan-
ta vis aquæ dojecta fuerat; tanta repen-
tè cœlo missa vis aquæ, ut itinera ab-
rumperet. 2. Assidue erant pluvie, eò
war ein steter Regen. Magnos &
assiduos imbres habebamus. Imbres
continui, campis omnibus inundantes,

iter propè intercluserant. Aër concretus in nubes coquebatur, humorèque colligens terram augebat imbribus. Tanta erat continuatio imbrum, ut campi nimbo obruti, coelestibus aquis restagnarent. V. *Pluit*.

Pluvialis, e. * vom Regen. *Ufus*. Venti pluviales.

Pluvius, a, um. vom Regen. *Ufus*. Aqua pluvia arceatur.

Poculentus, a, um. was gut zu trinken ist. *Syn*. Quod in potum sumi potest.

Ufus. Ea pars oris, quæ esculentis & poculentis iter natura patefecit.

Poculum, i, n. Trinf; Geschirr, Becher. *Syn*. Scyphus. *Epi*. Exhaustum, mortiferum, aureum, frequens, immane, magnum, minutum, totans, non pauci.

Ufus. Poculorum magnitudine, bibendoque cunctos Graeci superant. Poculant majoribus poculis, seu provocant.

Podagra, æ, f. das Podagra, Zipperstein an Fuß. *Syn*. Dolor artuum, dolores pedum.

Phras. Podagra laborat, er leidet am Podagra. Podagrae doloribus ardet maximis; ex pedibus laborat; articulorum dolores habet maximos; podagrae doloribus cruciatur maximis; pedum doloribus afficitur maximis, qui nihil omnino remittunt. *Ufus*. Cum podagrae doloribus arderet.

Poëma, ais, n. Reim-Gedicht. *Epi*. Uctum, recens. *Ufus*. Poëma facere, componere, condere.

Pœna, æ, f. Strafe. R. d. ποινή,

Varroni d. puniendo. *Syn*. Supplicium, animadversio, muleta: damnum, incommodum.)(*Premium, beneficium, commodum*. *Epi*. Acerbissima, certa edicti, communis, crudelis, digna scelere alicujus, divini, humana, dulcior, gravis, iniqua, injusti, insignis, justa, legitima, maxima, levior, nimis magna, minor, nova, par, praesens, recens, sempiterna, singularis, tanta, tardior, tristis.

Pœnae certissimæ, disparæ, justæ & graves, patris, præpetes, forte, sed justæ tamen ac debitæ. *Phras*. 1. DEUS graves pœnas de perjuris sumet, (Dit wird die Eddbrüche sehr scharf abstrafen. Graves de perjuris pœnas expetet, petet, repetet; perjuri graves pœnas inopet; gravibus pœnis perjuros afficit, perjuros gravibus suppliciis addicit; perjuri gravi supplicio vindicabit; de perjuri grave supplicium sumet; perjuros gravi pœna muletabit. V. Punio, supplicium. 2.

Perjuri graves pœnas subibunt, die Eddbrüche werden scharfe Strafe müssen ausstehen. Pœnas dabunt, luent, ferent, sustinebunt gravissimas; pœnas DEO solvent, pendent, dependent gra-

vissimas; gravissimas ad pœnas & supplicia trahentur, rapientur; pœnis dudent, capient suscipient gravissimas. 3. In transfugas gravis pœna constituta est, wider die Ueberläufer ist eine schwere Strafe aufgesetzt. Pœna statuta, comparata est; supplicium grave constitutum, inventum, excogitatum, exequitum est. Non eris liber à pœna, du wirst von der Strafe nicht frey seyn. In pœna eris; in pœnis habebis; pœnam non effugies; à pœna non elaberis; pœni non liberaberis; pœnam persolves integram; supplicium non condonabitur, non remittetur. V. *Impunitus*. *Ufus*. Pœnas persequi judicio ab aliquo. Pœnâ teneri. Judiciorum pœnis obligari. Pœnas alicui expendere. Judicio & legibus dare pœnas.

Pœnitens, tis, g. o. Dem etwas gereuet. *Ufus*. Optimus est portus pœnitenti mutatio consilii. V. *Pœnitentia*.

Pœnitentia, æ, f. * Reue, Buße. *Syn*.

Dolor ob admittâ peccata. *Phras*. 1.

Pœnitentiam agit, er hat Reue hietüber, er thut Buße. Serio de admittis à se criminibus dolet; ex flagitiorum suorum recordatione dolore afficitur gravissimò; seria illum erratorum pœnitentia subit; pœnitens consilii impii, factisque serio relipiscit; pœnitet nunc hominem impii consilii, stultitiæ piget, pudetque; semet nunc illo acriter, dolenterque inculat; magnum ex flagitiorum suorum recordatione dolorem capit, suscipit; ex scelerum suorum memoria dolorem haurit acerbissimam. 2. Pœnitentiam facit de peccatis suis.

vulg. er thut nun scharfe Buße über seine Sünden. Voluntariâ castigatione corporis propitiando Nunquam dæ operam; præteritæ vitæ labem placulo aliquo diluit; præteritæ vitæ peccata quam acerrimè vindicat; vitæ licentius actæ supplicia à semetipso exigit; voluntariis suppliciis scelera sua expiit. Pœnas nunc à semetipso repetit vitæ liberius actæ; dignis nunc peccatis suis pœnas suscipit; voluntariis corporis afflictationibus, susceptisque spontè cruciatibus DEO, quas debet, pœnas dependit; corpus crebris & voluntariis afflictatum suppliciis, & nocturnis ætium pervigilationibus pœnas nunc sustinet vitæ liberè, intemperanterque actæ; durissimò vitæ genere, inedia, nuditate, frigoris, æstusque tolerantia semetipsum discruciat; omnia vitæ incommoda, famem, sitim, æstum, frigus, vigilias, laboresque admirabili patientia tolerat, & ab omni

se corporis voluptate abstinet. V. *Mortuus*. 3. Pœnitentiam in confessione iniunctam peregi, *vulg.* Ich habe die in der Beichte mir aufgelegte Buße verrichtet. Illud, quod à Sacerdote mihi impolitum est, piaculo peccata dilui; pœnas à conscientie arbitro statutas persolvi; pœnas in sacro tribunali mihi irrogatas dependi; id quod in mulctæ irrogatione præscriptum est, exegi; pœces pœnæ nomine, loco, causâ indictas, vel mulctæ, piaculi nomine indictas persolvi. *Ufus.* Sera pœnitentia Regem subit.

Pœnitet, vit. es gereuet. *Syn.* Tædet, piget me, dolore afficior. *Adv.* Vehementer intemperantiæ, vitæ valde. *Ufus.* Sæpe quemque fortunæ pœnitet. Sapientis est proprium, nihil, quod pœnitere possit, facere. Si liceret, ut is, qui in itinere deerrant, sic vitam deviam secutos, corrigere errorem pœnitendo, felicius esset emendatio temeritatis. Non me consilia mei pœnitent. V. *Pœnitentia*.

Pœsis, is, f. Dichtung, Dicht, oder Reimen-Kunst. *Syn.* Pœdici; pœma. *Epi.* Amatoria, tanta. *Ufus.* Claris coloribus picta vel pœsis est, vel oratio.

Pœta, æ, m. ein Poet, Dichter. *Syn.* Pœtica peritus; autor, conditor carminum; fabularum conditor. *Epi.* Altioretior versu orator, bonus, non inutilis, clarissimus, dulcissimus, divinus, durissimus, egregius. *Epicus*, summus, facillimus, facilis, gravis & ingeniosus, iners, ineptus, liber, magnus, minus, obscurus, rudis, prudens, sapiens, sævis, tragicus. Pœtæ veterum, æquales, comici, frequentiores, liberiores in re aliqua, nobiles, novi, sancti, veteres, veri. Finitimus oratori, numeris adstrictior paullo, verborum tamen licentia liberior. Multis generibus ornandi socrus, ac penè par. *Ufus.* Pœtam ajunt neminem bonum esse posse, tunc inflammatione animorum, & sine quodam afflatu velut furoris. Pœta virtutes Oratoris persequitur, cum sit numeris adstrictior, verborum autem licentiâ uberior. Pœta naturâ ipsâ valet, & mentis viribus excitatur, & quasi divinò quodam spiritu afflatur; quare sancti appellantur. Ennio, quasi Deorum aliquo dono, & munere commendati nobis se videantur. *Plurimarum fabularum Pœta*, eine Pœstin.

Pœtica, æ, f. Reimen-Kunst, Dicht-Kunst. *Syn.* Ars & ratio faciendorum carmi-

num. *Ufus.* O præclaram emendatricem vitæ Pœticam!

Pœticè, nach Art der Poeten. *Syn.* Pœtarum more, vel modo.

Pœticus, a, um. Pœtisch, Reimen,mäßig. *Ufus.* Numerus, verbum pœticum.

Pol, sûrmahr. *Vox jurandi.*

Polio, is, ivi, itum, ire. glatt machen, poliren, aufschmücken. *Ufus.* Polire, expolire orationem. Absolvere & perpolire aliquid imperfectum. Polire, lævigare gemmas.

Politè, zierlich, glatt, polirt. *Syn.* Ornate, eleganter, splendide.

Politia, æ, f. Policen, gemein Wesen, oder gemein Regiment. Institutum civile. *Ufus.* In Platonis politia.

Politicus, a, um. burgerlich, politisch. *Ufus.* Philosophi, libri politici.

Politus, a, um. schön ausgeputzt, glatt gemacht, geschliffen, polirt. (*Impolitus.* *Ufus.* Vir omni liberali doctrina politissimus. Homo ad persuadendum concinnus, perfectus, scitus, politus & schola. Politus, urbanus, elegans. V. *Elegans*).

Polleo, es, ui, ère. vermögen, gesten. *Syn.* Possum, valeo. *Ufus.* Filius plus pollet, potiorque est patre. Pollere scientiâ & virtute. Ejus judicium, & voluntas plurimum apud eum pollet. V. *Valeo*.

Pollex, icis, m. Daume.

Polliceor, eris, citus sum, ri. verheissen, zusagen, versprechen. *Syn.* Promitto, profiteor, defero, assero. *Adv.* Cumulatissime omnia, benigne, celeriter, gratis, liberaliter, liberalissime, prolixè, studiosè, ultro. *Phras.* Polliceor tibi pro certo, ich verspreche dir dieses sûrgewiß. Hoc promitto ac spondeo, nec constantia, fidesque deest promissis. Pro certo hoc tibi polliceor, ac confirmo, me eam rem perfecturum. Promisso hoc teneri volo, & summam promissi mei complebo. Non frustra te spe, ac promissis tenebo. Stabo promissis. Promissa faciam. Promisso fides existet. Qua me obstrinxi sponsione; quo me vinculo sponsonis obligavi, teneri me volo. Fidem ubi

tibi do, me tua causa omnia facturum. Non te plinius promissi, ac pollicitationibus o ierabo, quam quae solvere sit animus. V. *Promitto*. *Ufus*. Ego tibi profiteor, ac polliceor singulare studium meum. Polliceor tibi hoc bona fide. Quae polliceris, expectabo ego, nec exiam, sed gratia est mihi, si solveris. *Ufus*. Benigne, liberaliter polliceatur, imo recipit. Graecia dextram tendit Italiae, eoque suum praesidium polliceatur.

Pollicitatio, onis, f. Verheissung, Zusage, Versprechung. *Syn.* Promissio. *Epi.* Linnae. V. *promissum*.

Pollicitor, aris, atus sum, ari. * ost verheissen, thuet versprechen, heutig zugesagt. *Ufus*. sollicitando, & pollicitando eorum animos laetas.

Pollinctor, onis, m. * Todten-Salber. *Syn.* Unctor cadaverum, funerum curator.

Pollinctura, ae, f. * Salbung der Todten. *Syn.* Curatio funeris.

Polluo, is, ui, utum, ere. beslecken, besudeln, verunreinigen. *Syn.* Maculi allicio, inquinare, contaminare, maculo, sordo; violo, perverto, conturbo. *Ufus*. Divina & humana iura inexpiabili scelere, omni flagitio polluit tales illa impura.

Polus, i, m. der Äugel, oder Spitze und Gipfel des Himmels. R. a *πολέω*, verro. Circa polos cuius calami vertitur. *Syn.* Vertex.

Pomarium, ii, n. Baum-Garten. *Syn.* Hortus arboribus consitus.

Pomeridianus, a, um. nachmittägig. *Syn.* Postmeridianus *Ufus*. Tempus, somnus, decambulatio pomeridiana.

Pomœrium, ii, n. Zwinger, eine Weite inn, und ausser den Stadt-Mauern herum. R. quasi ponere mœnia. *Syn.* Locus circum mœnia vacuus. *Ufus*. Jura pomœriorum.

Pompa, ae, f. Pracht, Gepränge, Pomp. *Syn.* Spectaculum. apparatusque sollemnis cum ostentatione & magnificentia quadam, qualis fieri solet in publicis supplicationibus, & triumphis. *Epi.* Acerba, molesta, tota. *Ufus*. In dicendo speciem, & pompam adhibere. Cadaver exequiis, pompâ, laudatione spoliatum. Tota petitio illustris, splendida, pompæ plena, summam speciem, ac dignitatem habuit.

Pomum, i, n. Baum- Frucht, als Äpfel, &c.

R. a *πῶμα*, seu *πόμεα*, potio: avi. quibus enim ex pomis fiebat potio. *Epi.* Crudum, inartum & coctum. *Ufus*. Pomorum jucundus non gustatus solum, sed odoratus etiam & aspectus.

Pondero, as, avi, atum, are. wägen, erwägen. *Syn.* Pendo, appendo; expendo, examino, aestimo. *Ufus*. Causae ratione, non vocibus ponderari debent. Quod animo fecerit, imprimis ponderandum est. Iudicio certa aliquid ponderare. Fides ex fortuna non est ponderanda. Rem non suis ponderibus, sed populari quadam trutinâ examinare, non convenit iudici, cuius est, causas quaslibet suis momentis ponderare. V. *Laamino*, *Expendo*.

Ponderosus, a, um. wickig. *Ufus*. Ponderosam aliquam epistolam, plenam omnium non modo actionum, sed etiam opinionum.

Pondo, n. plur. indeclin. Pfund. R. a *Pendo*. *Syn.* Libra. *Ufus*. Auri pondo centum.

Pondus, eris, n. Gewicht, Schwere. *Syn.* Gravititas, momentum. *Epi.* Contrarium, dignum aestimatione, inestimabile, grande, grave, infinitum, innumerabile, magnum auri, majus argenti, permagnum argenti, naturale, par. *Ufus*. 1. In terram omnia feruntur suo pondere. Magnum auri, majus argenti pondus. Suis rem ponderibus examinare. 2. Vis, autoritas, gravitas, momentum, Macht, Ansehen, Werth. Tunc h. terre maximi sunt apud me ponderis. Verborum pondera. Singula verba, singula pondera.

Pone, nabend, nahe dabei. *Syn.* Post. *Ufus*. Antè, ponere, ad dextram, ad laevam, sursum, deorsum.

Pono, is, posui, positum, ere. setzen, legen, stellen. R. a *πολέω*, tolero, sustinere. *Syn.* Propono. *Ufus*. 1. Rem in medio conspectu ponere. Ponere alicui quæstionem. 2. Depono, ablegen. Tunicam arma, bellum, inimicitias ponere. 3. Adhibeo, adjicio, anwenden. In aliqua re multum operæ, curæ, totum animum, curam, diligentiam ponere. 4. Consumo, verzehren. Diem, multum temporis in aliquo negotio ponere. Ponere longam orationem in re aliqua. 5. Figo, statuo, repono, censeo, repono, colloco, iudico, puto, dafür halten, dafür halten. Ponere mortem in malis; quid in laude, vitio ponere; in bono loco, in minimis, in lucro ponere. Rem in alicujus fide, ac prudencia ponere. Beatam vitam multi in voluptate ponunt. In una celerrime posita salus est. Saltem pa-

ponere in hoc vestigio temporis ponere esse arbitror. Ponere beneficium ad ingratum. Se extra culpam ponere, alle Schuld völlig von sich absetzen. 6. Rem in medio ponere; ponere ante oculos, vor Augen stellen. Ponere in loco testimonii aliquid; loco sceleris aliquid ponere. In te posui me, es stehet bey dir. Ponamus, satis in eo fuisse orationis & ingenii, gesetzt, es sey, &c. Finge, rem ita habere; fac, ita esse; puta, itatum interrogari te.

Pons, us, m. Brücke, Steg. *Ep.* Angustus, aureus. *Phras.* 1. Ex insula pontem ad urbem fecit, &c. er hat von der Insel über den Fluß zu der Stadt eine Brücke geschlagen. In istam ponte facto conjunxit urbi; Pons lapideus flumini impositus jungit urbem. Urbs angustio ponte adjungitur & continetur. 2. Pontem facere, eine Brücke schlagen. Fluvium ponte jungere; ripas committere; pontem sternere; pontem inducere; pontem consternere; flumen ponte conficere; pontem in flumine facere; & viam pontem imponere; fluminis aut fossae transitum ponte conjungere. 3. Pontem rescindere, die Brücke abtragen, abwerfen. Pontem à tergo rescindere; rescindere, dissolvere, rumpere, interrumpere, distruere, intercidere. *Ufus.* Pontem facere, efficere. Pontem rescindere, instaurare. Pontem demittere, deicere, die Brücke herab lassen.

Pontifex, icis, m. Obrister Priester. *Syn.* Antistes Sacrorum, Religionis; qui sacris praest & publicis sacerdotis. *Ep.* Magnus, maximus, peritissimus, veteres, minores. *Phras.* 1. Pontifex Romanus, Römischer Pabst. Summus DEI in terris Vicarius; Christianae Religionis summus Antistes, vel Interpres; Christianae Reipublicae Moderator & Rector; supremus Christianae rei Arbitrator; summus Ecclesiae Pastor; Christianae Reipublicae Caput ac Princeps. 2. Pontificem creare, einen Pabst erwählen. Summum alicui Pontificatum deferre; summum, augustissimumque sacerdotium alicui conferre; ad summi Pontificatus fastigium aliquem evahere; vicariam Christi in terris potestatem alicui permittere; Reipublicae Christianae gubernacula alicui conferre; ad Pontifici imperij principatum aliquem evocare; aliquem eligere, qui DEI vice in terris praesidet. 3. Pontifex nunc est Clemens XII. der Zeit in Römischer Pabst Clemens der zwölfte. Christianae Reipublicae clavum tenet; gubernacula moderatur; vicariam Christi in terris potestatem obtinet; Christianae Reipublicae praest, praesidet; Christianae Rei-

publicae Principatum tenet; Christi vi-ces, personamque in terris gerit, sustinet; Pontificatum gerit Clemens XII. *Ufus.* Metellus Pontifex dia ci sacerdotio praesuit. Pontificis partes, munera gerere, agere, sustinere.

Pontificalis, e. Das zum Amte eines obristen Priesters gehörig. *Ufus.* Auctoritas, jus Pontificalis.

Pontificatus, us, m. Das Amt eines obristen Priesters. *Phras.* Summi Pontificis dignitas; supremi pontificatus honores; Pontificia potestas nullis terrarum finibus circumscripta; sacerdotalis, imperii Majestas; Ecclesiae universalis, Christianae Reipublicae Principatus. Vicaria Christi in terris potestas; summum augustissimumque sacerdotium. *Ufus.* Sacrae Ceremoniae Pontificatu continentur.

Pontificus, a, um. zum Amte eines obristen Priesters gehörig. *Syn.* Pontificalis. *Ufus.* Jus Pontificium.

Pontus, i, m. Das Meer. *Ufus.* Pontus Euxinus.

Popina, ae, f. eine Gar-Küche, Bebr. Haus. *Syn.* Ganea, culina. *Ep.* Terrena, tenebrosa. *Ufus.* In lustris, popinis, alea, vino tempus aetatis omne contumere.

Poples, itis, m. Knie-Scheibe. *Syn.* Pars genu posterior.

Populabundus, a, um. * alles raubend und vernichtend. *Ufus.* Populabundi magis in fines excurrerunt, quam iusti belli more.

Popularis, e. gemein, des gemeinen Volkes cinen. *Syn.* Vulgaris. *Adv.* Maximè, verè, fallaciter, liete, sapienter, vehementer. *Ufus.* 1. Verba popularia; ad popularium modum, sensumque accommodata. 2. Populi studiosus, dem gemeinen Volke zugethan. A gravitate Patrum deciscere, & popularium fieri. Qui ea faciunt, dicuntque, quae multitudini jucunda, populares dicuntur. Causa plausibilis & popularis. Rebus scilicet populares accipiam. Amre popularis captator evahit. 3. Civis concitatus, &c. Landemann. Socrates non popularis alicujus loci, sed civis mundi. Solum popularis meus.

Populariter, nach des gemeinen Volkes Weise. *Ufus.* Populariter vivere, loqui.

Populatio, onis, f. Plünderung, Verheerung. *Ufus.* Ha gens populatibus, incursionibusque melior est, quam ju-

justā pugnā. Latē populatiōem facere.
Hostem populatione prohibere.

Populus, aris, atus sum, ari. vermüſten, öde machen, verbeeren. *Syn.* Vasto, vastitatem infero. *Phras.* Hostis latē populatus est omnia, der Feind hat alles weit und breit geplündert. Incurſiones fecit in agrum Romanum; prædas egit; agrum depopulationibus & incendis deformavit; populatione fines eos peragravit; cum agris, vicisque urendo, populandoque bella gessit; cum ferro ignique excursiones fecit in agrum Romanum; agrum excursionibus depopulatus est; omnis ira belli ad populationem agri vertit; fœdati agri, terror injectus oppidis; per expeditiones parvas nocturnis incurſionibus vastitatem agris intulit; prædas ex villis, vicisque egit ingentes, nulla incolūmi relictā re, cui ferrō, aut igni noceri posset; vicos expugnavit, inflammavit recta, hominum, pecudumque prædas egit; vicos per devastationem deussit; incurſavit in fines Rom. populationem fecit; vastati agri, ultique, nec solum modō vastum Romanus relictum, sed vicis quoque illatus ignis est; populabundus in agrum Rom. incidit, cumque ferret patſim omnia, atque ageret cædes ac incendia faceret, nihil intactum bellō reliquit; infestō exercitū populabundus ivit, multiplicamque prædam cepit; agrum populabundus inuit, neque latius unquam actæ prædæ sunt. *V. Vasto.* *Uſus.* Noctū agros populabatur.

Populus, i, m. das Volk. *Syn.* Multitudo, civium multitudo, plebs, vulgus, plebecula urbana. *Epi.* Absens, amicusſimus, appetens omnium bonorum, delipiens, diversus, exorabilis, fidelis & illustris, fœderatus, fortis, frequens, gratus, ingratus, invictus, invitus, languens, effrenatus, liber, levissimus, orbis, peculiaris, sollicitus, terribilior, virtute, justitiā charior, vacuus metuum, vanus, urbanus, universus, omnium gentium dominus atque rector. Populi procerissimi, boni, firmique, externi, florantes atque integri, immanſi, immunes, imperiosi, parati, opulenti, potentes, privati, non solum conscii libidinis sed etiam injusti. *Uſus.* Populus Romanus victor omnium gentium. Populus ex incertissimo sumit animos.

Porcus, i, m. ein Schwein, etye Sau. *Syn.* Sus. *Epi.* Femina. *Uſus.* Villa abundat porcō, hædō, agnō. Porco anima proſale data est, ne putresceret.

Porrectio, onis, f. das Ausſtrecken. *Epi.* Facilis. *Uſus.* Brachiorum, digitorum porrectio, vel contractio.

Porrigo, is, exi, ectum, ere. ausſtrecken, darreiden. *Syn.* Tendo, intendo, extendo, admoveo. (*Contra* o. *Adv.* Aliquando. *Uſus.* Porrigere suam fidem, dextram supplici, jacenti afflicto. Manus in mensam porrigere. Uls in longum porrecta.

Porrigo, inis, f. * Erb: Grind. *Genu.* morbi inter pilos. *Uſus.* Impexā porrigine fœduni caput.

Porro, gewiſſich, weiter, ferner, forthin. *Syn.* Sed, igitur. *Uſus.* 1. Vide porro cætera. 2. Sanē, ſürwahr. Restant plura, sed exigua porro, & minima.

Porta, æ, f. Thor, Pforte. *Syn.* Janua. *Epi.* Triumphalis. *Phras.* Portas perfingere, die Thüre einſprengen. Moliri obices portarum; portarum claustra effringere; feras, claustraque refringere; portas exſcindere; portis vim afferre. *Uſus.* Bibulus pedem portā non extulit. Porta cataractā dejecta clauſa erat; eam partim vectibus levant, partim funibus subducunt in tantum altitudinis, ut recti subire possent.

Portendo, is, di, tum, ere. vorbedeuten, Anzeichen geben. *Syn.* Prænencio, prædico, præmonſtro. *Uſus.* Significationes rerum futurarum, quæ tum vigantibus, tum dormientibus portenduntur. Magnorum periculorum metus ex ostentis portenditur. Quod ostendunt, portendunt, monſtrant, prædicunt, ostenta, portenta, monſtra, prodigia dicuntur. *V. Omen.*

Portentofus, a, um. ſeltſam, wunderlich. *Syn.* Monſtrioſus, prodigioſus.

Portentum, i, n. ein Anzeichen, Vorbedeutung, Wunderzeichen; Zeichen, so etwas vorbedeutet. *Syn.* Monſtrum, prodigium. *Epi.* Ceriſſimum, maximum, ſatiale. *Uſus.* Clodius fatale portentum Reipublicæ. *V. Prodigium.*

Porticus, ūs, f. Schwiſsbogen, ein verdeckter Gang. *Syn.* Ambulatio, xystus. *Epi.* Excella, inferior, minus onerola, & multo quidem facilior. *Uſus.* Pavimentata porticus, in qua inambulavimus. Porticū ædes cingere.

Portio, onis, f. Antheil, Portion. *Syn.* Pars. *Uſus.* Omnes Asiæ civitates pro portione in provincias deſcriptæ. Frumentum Mæmertiſis pro portione imperatum.

Portior, onis, m. ein Mauthner, Zollner, der die Leute überſühret. *Syn.* Publicanus, exigendis portoris præſectus. *Uſus.*

Portorum quæstus in omnium odium
ne sit.

Porto, as, avi, atum, are. tragen. R. d

Οογτος, Onus, quod à Πέλω, fero.

Syn. Fero, comporto, defero, deporto, conduco. Adv. Undique surta. Ufus.

Ad Antonium frumentum omne porta-
tur. Omnia mea mecum porto.

*Portorium, ii, n. allerley Zoll, Fahrge-
ld, Fuhrlohn, Schiffslohn. Syn. Vectigal,*
quod in portu exigitur pro mercibus &c.
Epi. Centum. Ufus. Portorium impo-
nere, portorii nomine aliquid exigere;
portorium dare; portorium locare al-
teri, vel conducere. Omnia Italiae por-
toria sublata sunt. *V. Vectigal.*

Portuosus, a, um. voll Schiffenden, An-
fahren. *Ufus. Mare minimè portuosum.*

Portus, us, m. ein Port, See-Haven, Schiff-
lande. *Syn. Locus in litore tutus appel-*
landis navibus, portus claustra. *Epi.*
Celeberrimus. plenissimus navium, opti-
mus, propior, tranquillius & citus, clu-
sus, ultimus. *Manufacti, munitissimi.*
Phas. Portum contingere propter ventum
non potuimus, wir haben den Port, wider-
gen Windo habet, nicht erreichen können.
Portum restante vento tenere non po-
tuimus; rejecti sumus à portu restante
vento; portum ventus eripuit; summo-
vit nos à portu ventus; ne portum
obtinere, ingredi, subire liceret, ventus
efficit; portum restante vento inire,
assequi non licuit; venti vis adversi
portum nos arceat, prohibuit, amovit, ex-
clusit; portum subire conantes vis adver-
sa venti repulit, rejecit. *Ufus. Ex por-*
tu prodire, progredi, vom Lande absee-
geln. In portum invehi, deferri, venire,
se recipere; portum capere, portum
tenere, an Port gelangen. Naves in
portum cogere, conicere, compellere,
die Schiffe an einen Port anlanden. In
portu esse, in portu navigare, in tuto esse,
extra periculum esse, in guter Sicherheit
stehen. Fugæ portus erat in tuis castris,
& subsidium salutis. Portus ac persu-
gium, eine sichere Zuflucht.

Potco, is, poposci, ere. fordern, ernstlich
begehren. *Syn. Peto, flagito, requiro.*
Ufus. Non desinit à me litteras potcere.
V. Peto.

Positio, onis, f. Lager und Gegend des
Orts. *Ufus. Urbis positio pulcherrima.*

Posessio, onis, f. Besizung, Junhabung.
Syn. Jus possidendi: bona, prædæ, fun-
di. *Epi. Caduca, vacua, certa, stabili-*
s, flagitiosa, incerta, infinita, libera & im-
manis, major, perpetua, privata, pro-
pria, pulcherrima, tota, vetus. Possessio-
nes alienæ, diuturnæ, ineptæ, in casu po-
sitæ, innumerabiles, invidiosæ, paternæ

atque avitæ reliquæ, relictæ, sacrosan-
ctæ, variæ & multæ, venales proscriptæ,
voluptuariæ, urbanæ, rusticæ. *Ufus.*
Dare possessionem secundum tabulas; in
possessionem ex edicto mittere, einem den
Besiz geben. In possessionem alienam
intruere; in possessionem proficisci, ve-
nire, ire; in possessionem quasi vacuum
& caducam involare; pedem in posses-
sionem ponere; possessionem occupare,
fremde Güter in Besiz nehmen. Pos-
sessionem habere, tenere; in possessione
aliquid reanere; in possessione esse,
consistere, manere, den Besiz haben und
behalten. Possessione aliquem pellere, da-
rellere, deturbare, exturbare, movere,
dimovere, dejicere, einen aus dem Be-
sise vertreiben. Possessione cadere, dece-
dere, den Besiz abtreten. Possessionem
recuperare, wiederum zum Besiz kom-
men. Possessionem restituere, den rüh-
gen Besiz wiederum einräumen.

Possessor, oris, m. ein Besizer, Junhaber.
Epi. Aceratissimus, turpissimus. Ufus. Pos-
sessores suis ædibus pelluntur. Virtutum
possessores num pauperes nominabimus?

Potideo, es, se li, sessum, ere. besitzen, inn-
haben. *Syn. Teneo. Adv. Honestius, com-*
muniter, longè aliter, precario, proprie,
verè, imprudentissimè, publicè, rectè.
Ufus. Plus fidei, quam artis in se possidet.
Magnam vim, & religionem possidet pa-
ternus sanguis, Forum armatis possidet.

Potsum, potes, potui, posse. können, mögen,
vermögen. *R. Potis sum. Syn. Licet,*
queo, valeo, polleo, potestis est, potesta-
tem habeo, potestate valeo, facultas est,
facultatem habeo, potis sum; facultas,
potestas datur; mihi liberum est, optio
est & potestas; facultas fert. *Adv.*
Amplius nihil, amplius quid, commodis-
simè, fortasse, cumulatissimè, facillimè,
melius, multum auctoritate, multum in-
genio, nusquam, omnino, nihil, parum
usu, peridicule, planè, planè non, nullò
modo, plurimum apud aliquem, pluri-
mum in dicendo, multum mari, opibus,
pecuniâ, viribus, pulchrè, non curatè,
rectè, quam maximè, quoquo modo, su-
pra nihil, tutò non. *Phas. 1. Si possem,*
libenter onus hoc subirem, wann ich könn-
te, wolte ich gern die Mühe auf mich
nehmen. Si tantam rem efficiendi facul-
tatem haberem; si res mihi integra foret,
& libera; si liceret; si copia esset, & fa-
cultas; si facultatem res tempusque con-
cederet; si soluta mihi essent omnia; si
in manu esset; si meorum esset nervorum;
si ferendo essem, libenter hoc onus subi-
rem. *2. Hoc tibi possum promittere, die-*
ses san ich dir versprechen. Tantum polli-
ceri habeo; affirmare istud pro certo ha-
beo, mihi nec animum, nec industriam

defutura; istud, quā promittam, nihil proderet. 3. Non potui me ultra defendere, ich habe nicht länger können Widerstand thun. Non reperiebam, quemadmodum me defenderem; nihil erat, quō me tuerer; jam me omnis defensio defecerat; erepta mihi jam erat, & adempta omnis potestas me tuendi; nequidquam mihi porro consulere; rerum mearum jam planē eram impotens; nec fugere, nec pugne satis jam potens eram deprehensus in medio; eo processeram, ut receptum ad tutiora consilia non haberem; ad ulteriorem defensionem, luti & virium infirmitas me impendebat; copia jam non erat, nec facultas ultra hosti obstandi; non jam erat defendendi mei locus; precisa mihi erat omnis porro defensio; effugere jam hostis manus non poteram. 4. Ego prodesse tux cause non multū possum, ich kan dir zu deinem Handel nicht viel helfen. Minimum ut in me momentum est ad cause tue patrocinium; parum in me presidii est ad causam tuam defendendam. 5. Loqui præ lachrymis non potuit, er hat für Weinen nicht reden können. Dicenti lachrymæ simul spiritum, simul vocem includere; nec jam natura ferebat, ut ceptum sermonem pertexeret lachrymis impeditus. 6. Defendam te, quantum possum, vel pro posse te defendam, ich werde dich nach äußerstem Vermögen beschützen. Defendam te pro virili parte; quoad feret facultas; quoad ejus fieri poterit; quoad ejus facere poterō; si quō pacto poterō, strenuē tuas partes agam. *Ufus.* Ego usu parū, nec ingenio satis possum. Quod fieri poterit, non negligam. Quantum valeo, quantumque possum. Non possum, quin exclamem. *V. Valeo, Potestas.*

Post, nach, hinterwärts. *Syn.* Postea, posthac, post id tempus, sub, secundum. *(Ante, à fronte, initio, primo. Phras.* Paucis post illum prælium annis, wenig Jahre nach jener Schlacht. Paucis annis, quā pugnatum erat; secundum atrocissimum illud prælium; paucis interjectis annis; paucis ab illo prælio annis. *Ufus.* Aliquot post menses. Consul post urbem conditam felicissimus. Paucis post diebus. Paucos post annos.

Postea, darnach, hernach, nach diesem. *Syn.* Post, posthac, posterius, præterea, deinceps, tum inde, secundum ea, reliquō tempore. *Ufus.* Cedō, quid postea?

Posteaquam, nachdem. *Syn.* Postquam. *Ufus.* Posteaquam ego veni. Postea vero, quā ego veni.

Posteri, orum, m. *Syn.* *Posterior, g. c. folg. nde, nachkommend.* *(Sapientior. Ufus.* 1. Posteriores cogitationes ut ajunt, sapientiores esse solent. Posterius ista videamus. 2. Minus charus, weniger werth und angenehmer. Suam salutem utilitati Reipublicæ posteriorem ducere. Omnia libertate posteriora ducere.

Posterior, ori, g. c. folg. nde, nachkommend. *(Sapientior. Ufus.* 1. Posteriores cogitationes ut ajunt, sapientiores esse solent. Posterius ista videamus. 2. Minus charus, weniger werth und angenehmer. Suam salutem utilitati Reipublicæ posteriorem ducere. Omnia libertate posteriora ducere.

Posteritas, at, f. Nachwelt, Nachkommen-schaft. *Syn.* Posterit. *Ept.* Invenimus, inventa. *Phras.* 1. Gloria tua ad posteritatem perveniet, deine Glorie wird sich bloß auf deine Nachkommen erstrecken. Ad seeros nepotes usque propagabitur; ad eos, qui ex te nascentur, orientur; ad tuos successores; ad eos, qui a te originem, genus ducent; qui abs te descendunt, dimanabunt; posteritas tuæ gloriæ particeps erit. 2. Posteritas omnis de te loquetur, es wird die Nachwelt von dir reden. Nulla de te posteritas conticescet; gloriæ tuam posteritas alet; commemoratio nominis tui non cum vitæ tempore dimittetur, sed cum omni posteritate adrequabitur. Eris in memoria seculorum omnium, nec posteritas quidem infamia de tuis laudibus obmutescet. *V. Immortalis gloria. Ufus.* Optimus quisque posteritati maxime servit.

Posterus, a, um. nachgehend, folgend. *Syn.* Consequens. *(Framus. Ufus.* Die posterio. Illud verò posterum est, & consequens. Ita præsentia in posterum, ut nihil nisi sempiternum spectare videatur. Longe in posterum prospicere, providere.

Posthabeo, es, ui, itum, ére. nachsetzen, nacher achten. *Syn.* Postpono, nego, posteriorem duco. *Ufus.* Omnis rebus posthabitis se Philosophiæ dat totum. Privatum dolorem post communem causam habere.

Posthac, hernach, nach diesem. *Syn.* Deinde, deinceps. *(Antehac, hoc tempore. Ufus.* Nihil posthac mihi tecum erit.

Posthac, hernach, nach diesem. *Syn.* Deinde.

Posthumus, i, m. nach des Vaters Tode geboren. *Syn.* Natus post humatum patrem.

Postica, æ, f. die hintere Thüre. *Ufus.* Postica recedere dicitur, qui tutum ab hostibus in telis se subducens.

postis, is, m. Pfoste, Hinter, Pfoste der Thuer. *Syn.* Januæ tabula, latus portæ. *Uusus.* Postem teneri in consecratione templi oportet, ibi enim postis est, ubi templi aditus, & valvæ ambulationis.

Postliminium, ii, n. Recht der Wiederkunft. *Uusus.* Postliminio redire.

Postmeridianus, a, um. nachmittägig. *Syn.* Pomeridianus.

Postmitto, is, misi, missum, ere. unterlassen, nicht achten. *Syn.* Postpono, omitto. *Uusus.* Quod in hominis agrestis periculo non postmitteret, id in viri doctissimi insidiis dissimulandum putavit.

Postpono, is, posui, positum, ere. nachsetzen, minder achten. *Syn.* Posthabeo, post aliquid habeo, posterius duco. *Uusus.* Omnia postposui dum patri obedirem.

Postmodo, & postmodum. * hernach, darnach. *Uusus.* Postmodò gaudebis, te itæ moderatum fuisse.

Postquam, nachdem, demnach. *Syn.* Ubi, simul, simul ac, simul ut, simul atque. *Uusus.* Postquam mihi proposui.

Postremo, leßten, zuleßt. *Syn.* Postremum, novissimè, ad ultimum. *Uusus.* Quoties igitur primum, deinde &c. postremo.

Postremus, a, um. der leßte. *Syn.* Ultimus, extremus, novissimus, qui agmen claudit, vel cogit. *(Primus. Uusus. 1.* Alia prima ponet, alia postrema. *2.* Pessimus, ubi est. Homini postremi. Servitus est postremum malorum omnium.

Postridie, einen Tag darnach. *Syn.* Postero die. *Uusus.* Postridie ejus diei; postridie Baathanalium.

Postulatio, onis, f. das ernstliche Begehren, Anfordern. *Syn.* Postulatum. *Epi.* Aequa & honesta, brevis, impudens, turpis, valentior opinione. *Uusus.* Cancelli senatus postulationi mee. Si vobis æqua & justa postulatio videtur.

Postulatum, i, n. Forderung, ernstliches Begehren. *Syn.* Postulatio. *Epi.* Commune, gravissimum in aliquem, intolerabile, novum, ridiculum. *Uusus.* Reliquum est, ut remittantur postulata per litteras. Postulata interponere, edere, ad aliquem deferre, accipere. Postulata Geometrarum.

Postulatus, us, m. * Forderung, ernstliches Begehren. *Uusus.* Matris Postulatu.

Postulo, as, avi, atum, are. fordern, ernstlich begehren. *Syn.* Peto, posco, desidero, requiro. *(Recuso. Adv.* Actius, amplius, arroganter, impudenter, nominatim, planè, præclare, vehementius, nimirum, stultè. *Uusus. 1.* Omnia à me postulas, & expectas. Ut temporis ratio, ut tua fides postulavit. Postularunt me de fodere. Postulare fidem publicam.

2. Accuso, anklagen. Ego Appiam eadem lege de majestate postulavi. *V. Peto, Desidero.*

Potatio, onis, f. das Bechen und Trinken. *Syn.* Perpotatio. *Epi.* Modica. *Uusus.* Hesternæ potatione oscitans.

Potator, oris, m. * Trinker. *Syn.* Potor. *Phras.* Potator est magnus, &c. er ist ein großer Trinker. Intemperantissimis perpotationibus deditus; diem mero frangere, obruere se vino, vino sepeliri solitus; temulentie notâ infamis est; vini perniciem gurgis & helluo vini est; qui se vino intemperantius ingurgitat; patrimonium suum, facultates suas potationibus intemperantissimis lacerat; potationibus insanum in modum indulget; natus ad pocula exsiccanda; qui, si vino incaluerit, potere majoribus poculis, & Græco more libere solet; largiore vino uti solitus; non modò invitare se plusculum, sed in multum semper vini procedere consuevit. *V. Bibo, Ebrius.*

Potens, tis, g. a. vermögend, mächtig. *Syn.* Qui in magna potentia est, qui magnas vires, magnas opes habet; summa potestate præditus, magnis copiis & opibus affluens; firmus opibus; armis opibusque præpotens. *Uusus.* Ampla & potens civitas. Is potens, ac florens per medium forum volitabat. *V. Magnus, Potestas, Possum.*

Potentia, æ, f. Macht, Gewalt. *Syn.* Opes, vis, potestas, nervi, vires. *Epi.* Aliena, gratiosa, intolerabilis, invidiosa, inutilis, levis, inops, magna, nimia, nova, perniciofa, senatoria, singularis, summa, periculosissima. *Uusus.* Potentia est ad sua conservanda, & alterius obtinenda, idonearum rerum facultas. Magnam potentiam consequi. Intolerabilis est ejus potentia. *V. Potestas.*

Potestas, atis, f. Macht, Gewalt, Vermögen, Herrschaft. *Syn.* Facultas, copia, opus, dictio, imperium, magistratus, jus, jurisdictione, vis potestatis, manus. *Epi.* Incredibilis, infinita, integra, justa, legitima, libera, magna, nimia, par, patria, pestifera, prætoria, privata, regalis, regia, sempiterna, summa, tenuis, tota, tribunitia, amplissima, extraordinaria. *Phras. 1.* Virtutis maxima est potestas, die Tugend hat eine überaus große Gewalt. Omnia sunt in potestate, ac ditione virtutis. Planè rerum omnium domina virtus est. Virtus latè dominatur. Virtus una regnat ubique locorum; summum jus, summum imperium habet in res omnes; vim habet infinitam; omnes superat difficultates; durissima quæque perumpit; nullos formidat impetus, nullos fortunæ casus extinguit; omnia jure

jure, ac potestate complectitur; præest cunctis rebus humanis; imperium habet in omnia; virtuti cuncta potens, cedunt; vitiis subiecta sunt humana omnia. Quid est, quod aliquid virtus non possit? 2. Cæsar habuit summam potestatem. Der Cæsar hat die höchste Gewalt und Macht gehabt. Cæsaris imperium erat Romæ potestas, nec ullis legibus coercens; Cæsar sub jus suum, ac potestatem terrarum orbem subivit; omnia suis armis obtinebat; erben erbtum in sua potestate, ac ditione tenuit; fortuna summam rerum ad Cæsarem detulit; penes Cæsarem potestas & dominatus erat rerum omnium; omnia in unius Cæsaris potestate vertebantur; Cæsar unus omnia Romæ poterat; Cæsar unus omnium maximè ciues, armis, potentia valebat. 3. Hoc in tua potestate est, das steht in deiner Macht. Per te stat, quo minus &c. in tua voluntate id totum vertitur; tua in manu est; integrum tibi est; eius rei arbitrium penes te est. Est hoc in tua potestate situm; ejus rei penes te potestas est; in tua potestate positum est; potestas ejus rei toto tua est. 4. Potestatem alicujus restringere, eius scilicet Gewalt und Macht enger einschließen. Habenas adducere; in ordinem cogere; alicujus potestatem actionibus cancellis concludere, einschließen, constrangere. 5. Potestatem ampliare, einem eine größere Gewalt lassen. Habenas renatere; ampliorum potestatem facere, dare, concedere, potestere, deferre. 6. Est sub potestate mea, er steht unter meiner Gewalt. In mea illum potestate habeo, teneo, contineo; in mea potestate ac ditione hominem teneo; meo imperio obnoxius est, ac subiectus. *Uusus.* Magistratum potestatem obidere; redigare aliquem in suam potestatem ac ditionem; sub alterius se potestatem subicere. Iram in potestate habere, wissen, den Zorn zu mäßigen. Judices cum sua potestatem non facere, sich nicht setzen lassen, niemand vor sich lassen. De in potestate senatus futurum dixit, echarfamen, sich dem Rathe unterwerfen. De potestate exire, verlassen werden. Pro potestate aliquid imperare. Loquendi potestatem facere. Libertum suum ducendi nullam habeo potestatem. E sua potestate dimittere aliquem. Est mihi ejus rei amplissima potestas, ich habe alle Gewalt. Potestatem nocendi adimere, precidere, enperen; potestate nocendi exuere, privare, alle Gewalt zu schaden benehmen. V. *Potum.*

Potio, oris, f. Trank. *Syn.* Potus. *Fiji.* Dulcicula, media, prima, modica, con-

tertilima. *Uusus.* Medicus prima potione mulierem sustulit.

Potior, oris, g. c. der besser, lieber, fürträdlicher ist. *Syn.* Antiquior, charior, melior, prior. *Plin.* Cives patrios esse debent peregrinis, die Bürger gehen den Fremdlingen vor. Civium in urbe partes sunt præcipue; ciues anteferendi sunt exteris; potior habenda est ratio civium, quam advenarum. Primum officium civibus, alterum exteris ac peregrinis debetur. *Uusus.* Mors mihi servitute semper erit potior. Nihil mihi meli famâ potius. V. *Præfero.*

Potior, iris, itus sum, iri. erlangen, bemächtigen. *Syn.* Impetro, teneo, possideo, fruor. *Caico.* *Adv.* Abundè rebus. *Uusus.* Rerum, civitatis regni potiri. Pace potimur. V. *Fruor, habeo, possideo.*

Potissimum, hauptsächlich, vornehmlich. *Syn.* Maximè, quam maximè, præcipuè. *Uusus.* Querenti mihi, quid ad te potissimum scriberem.

Potius, ebender. *Syn.* Citius, prius, magis. *Uusus.* Magnus homo, vel potius summus.

Poto, as, avi, atum, are. trinken. R. ἀπότος, *Syn.* Bibo, potpoto. V. *Bibo, Potator.*

Potor, oris, m. * Trinker, Gäßler. *Uusus.* Aquæ potores. V. *Potator.*

Potus, us, m. Trank. *Syn.* Potio. *Fiji.* Immoderatus. *Uusus.* Immoderato potu, pastuque oppressus animus.

Præ, vor, gegen, herbei. *Syn.* Propter. *Uusus.* 1. Non possum, præ lachrymis scribere. 2. *Compensando,* da man einen Verlust gleich machet. Hominem præ se neminem putat. Præ nobis felix & beatus.

Præbeo, es, vi, itum, ere. darreichen, überreichen. *Syn.* Impertio, do, præsto, exhibeo. *Adv.* Libenter se credulum, minime, pereximè, publicè victum, victum se audientem præbere. *Uusus.* Lenitum se, coriorum sicuti, æquum se judicem præbere. Os suum ad contumeliam præbere.

Præbitor, oris, m. Anführer, Vermeser, Anführer. *Uusus.* Macedones non Regem, sed ministrum suum, & præbitorem putant.

Præcaveo, es, cavi, cautum, ere. verhüten, vorbeugen. *Syn.* Declino, vito. *Adv.* Diligentissimè peccata, difficillimè. *Uusus.* Peccata diligentissimè præcavere. V. *Caico.*

Præcedo, is, cessi, ere. vorher gehen, überstreifen. *Syn.* Præco, præcurro, præcedo.

diar, antecedo. *Ufus.* Agnoscere precedere. *Præcedere* aliquem auctoritate. *V. Præcedo, Antecedo, Excello.*

Præcellens, tis, g. o. vortrefflich. Syn. Excellens, præstans. *Ufus.* Vir animò, virtutibus rebus omnibus præcellentiſſimus. *V. Egregius.*

Præcentio, onis, f. Das Vorſingen. Syn. Cantus, qui aliquid præcedit. *Epi.* Firma animi, ſimilis, propria, diverſa, tribunitia.

Præceps, cipitis, g. o. ſchnell, unbeſonnen, übereilig. Syn. Inconſideratus, periculofus. *Adv.* Jam pridem ad portum. *Phaſ. 1.* Locus præceps, cui præter Ort. Rupes abſcili undique & abrupta; collis aſcenſu, ad tu minime molli, ac clementi. 2. Homo præceps, cui unbeſonnen, præter, præter Menſch. Vir ingenii vehementis, & impotens; in omnibus conſiliis præceps & devius; ferox, rapidusque in conſiliis, ac lingua immolens; impotens ira, animi; amentus & præceps; qui nullo conſilio ferri; qui auferri ſe ſinit impotentis animi vitio. *V. Inconſideratus. Ufus.* Dignus, qui præceps ex urbe exturbetur. In præcipitem ſe locum, ac lubricum committit. Homines in conſcientia ſua præcipitem agunt. *V. Inquietus.*

Præceptio, onis, f. Lehre, Lehr. Tab. Syn. Præceptorum explicatio, doctrina. *Ufus.* Propria ea eſt Stoicorum præceptio.

Præceptor, oris, m. Lehrmeister. Syn. Doctor, magiſter. *Epi.* Fortis. *Ufus.* Præceptorem aliquem habere; præceptorem aliquem. *Vivendi præceptores, atque dicendi.*

Præceptum, i, n. Lehre, Gebot. Syn. Monitio, admonitio, inſtitutum, juſſum, via, ratio, præceptio. *Epi.* Acutum, breve, commune, diſſimile, extremum, majus, neceſſarium, vetus. Præcepta certa, contraria, communia, ſirma, ſtabilia, conjuncta nature, hiſtorica, magna, moruſera, ſalutaria, multa, oratoria, peragenda, pervulgata, plurima, præclara, propria, reliqua, ſumma, ſuperiora, vetera. *Ufus.* Præcepta de re militari alicui dare, tradere; præceptis aliquem erudire. Hoc præceptum diſtingenter noſcendum, diſcendum, tenendum, ſervandum. His præceptis te obtemperare oportebit.

Præcerpo, is, pſi, prum, ere. von einem andern neqmen, jabor abreißen. Syn.

Præcipio. Ufus. Non præcerpo fructus officii tui.

Præcettatio, onis, f. Vorſpiel zum Streit.

Præcido, is, cidi, ciſum, ere. abhauen. Syn. Incido, ſeco, amputo, præcludo. *Adv.* Planè aliquid, planè ſine ulla exceptione. *Ufus.* Amicitiam magis ſentim diſſuere decet, quam repente præcidere. Spem alicui omnem; ſibi ſibi licentiam, libertaſque præcidere. Sermonem præcidere, & abſcindere. Præcida ſemel, & ſtatue, quid velis.

Præcingo, is, xi, ctum, ere. umgürten. Syn. Cingo.

Præcino, is, cinui, centum, ere. vorſingen. Syn. Prænuncio, prædico, antecapio. *Ufus.* Eſt remedium aliquid Dii præmonſtrant, & præcinent.

Præcipio, is, cepi, ceptum, ere. vorher hinweg nehmen; voraus nehmen, et cetera der verſtehen. Syn. Prænoſco, præſumo. *Adv.* Accurate, amiceſſime, bene, commodiſſime, deinceps, leviter, pro auctoritate ſua, male, recte, ſapienter, communiter, præclare multo, ſeparatim. *Ufus. 1.* Cogitatione præcipere, quæ futura ſunt, ſine voraus einbilden, was geſchehen wird. Spem victricem tantum paulatim certamine præcipere. Præcipere gratiam publici beneficii. Gaudia animas præcipere. Pecuniam præcipere, id eſt, prius capere. 2. Mando, befehlen. Idem ille honoratur & præcipit. *V. Jubeo, mando, impero.*

Præcipito, as, avi, atum, are. jähling, betab ſtürzen. Syn. Præcipitem ago, delicio, exturbo, deturbo; item: ruo, deſcendo. *(S. Juxto, jaco. Phaſ. 1.* E ponte ſe in rivum præcipitavit, et hoc ſich von der Brücke in das Waſſer geſtarzt. Præcipitavit ſe in profuentem rivum; præcipitem ſe jactavit è ponte; è ponte in præceps ſe dedit; præcipitem ſe dedit. 2. Enceps præcipitatus eſt, et iſt von der Weinmauer hinab geſtürzt worden. Ex præcipitu montium loco devolutus eſt; detritus in proclive; de muro deturbatus, devolutus; in præceps datus eſt; è muro præceps actus eſt; in præceps devolutus eſt. *Ufus.* Hoc quidem præcipitare eſt, non deſcendere. Sol, hyems præcipitat. Præcipitantem Rempubl. ſuſtinere, retinere. Jacentem non erigere, inofficioſum eſt; præcipitantem impellere inhumanum. Ubi Nilus in mare præcipitat.

Præcipuè, vornehmlich, insonderheit. *Syn.* Potissimum, maximè. *(Communitè. Usus.* Omnes Brutum præcipuè observant.

Præcipuus, a, um. der, die, das vornehmste. *Syn.* Peculiaris, proprius. *(Commune. Item:* Primarius, singularis. *Phras.* 1. Præcipuus in aulicis, er ist der Vornehmste bey Hofe. Princeps est nobilitatis, aulicæ juventutis; flos est aulicæ juventutis, nobilitatis; primas partes habet apud Regem. Secundus à Rege est. 2. Præcipuus erat inter Latinos, er ware unter den Lateinern der Vornehmste. Longè tum Princeps erat Latini nominis. Qui jam dudum venerat in dignationem principum, tum etiam inter omnes in omni genere laudis eminebat. Primus longè Latinae juventutis habitus erat. Principem locum inter Latini nominis populos tenebat; Latinos omnes, auctoritate ac potentia anteit. 3. Præcipuum illud est inter omnia, das Vornehmste aus allem ist jenes. Caput est; illud in maximis rebus, & maxime necessariis, volum, habeas. Illud primum, ac summum est; labor in hoc præcipuè vester sit; nihil prius, quàm de illo agendum; id caput, & arx est totius controversiæ; opera vobis princeps, ac propè omnis in hoc collocanda erit; antiquissimum illud est habendum. *V. Excelleus. Usus.* 1. Quod mihi præter cæteros præcipuum fuit, nunc cum cæteris est commune. 2. Insignis, absonderlich. Præcipuè quodam dolore angitur; amore in eum fertur singulari, ac studio præcipuè.

Præcisè, kürzlich, ohne Ausnahme. *Syn.* Breviter. *(Plenè, perfecte. Usus.* Præcisè alicui negare aliquid, ac sine exceptione ulla præcidere.

Præcisio, onis, f. Abschnitt. *Figura Rhetorica.*

Præclarè, stattlich, vortreflich. *Syn.* Rectè, probè, optimè. *Usus.* Præclarè cum us agitur, si habeant vel simulacrum virtutis. Præclarè aliquid dicere, facere.

Præclarus, a, um. stattlich, vortreflich. *Syn.* Eximius, egregius, commemorandus, rarus, præcipuus, insignis. *(Vulgatis. Phras.* Vir præclarissimus, ein sehr vortreflicher Mann. Omnis actus, omnis memoriae clarissimus. Insignis ad laudem vir; omnibus rebus ornatus; in quo summa probitas, summa virtus, summa doctrina; genere, honore, copiis, existimatione facilè pri-

ceps; Reipublicæ columen, ac fidus; seculi sui decus egregium; vir exempli rectissimi domi, militiaeque; longè ante alios eminens; sanctus, innocens, ac divinà quædam virtute præditus; vir cum primis honestus, summò honore & pudore, & summò officio spectatissimus Ordinis sui. *V. Egregius. Usus.* Multū in Philosophia præclari, ac nobiles. Egregia & præclara indoles. *V. Præcipuus, excello.*

Præcludo, is, si, sum, ere. die Thüre vor einem zumachen. *Syn.* Claudio, intercludo; præcido. *(Aperio. Adv.* In perpetuum sibi curiam, curiæ aditus præclausit. *Phras.* Spem veniæ suâ sibi pertinaciâ præclausit; er hat ihm alle Hoffnung zur Verzeihung durch seine Halsstarrigkeit selbst benommen. Misericordiam omnem suâ pertinaciâ exemit; de spe veniæ suâ illum pertinaciâ depulit; spem omnem veniæ suâ sibi pertinaciâ præcidit, incidit ipse; ut spes veniæ extenuaretur indies; ut evanesceret; ut spes jam reliqua esset nulla, suâ ipse pertinaciâ effecit. *Usus.* Omnem tibi spem defensionis, omnem exitum ipse præclusisti. Animus mihi præcluditur ad exponendam rei indignitatem. *V. Tollo.*

Præco, onis, m. Ausruffer, Herold, Predigender. *Syn.* Prædicator, buccinator, qui præconium facit. *Epi.* Humanus, publicus, verecundus. *Usus.* Alexander egregium laudum suarum præconem invenit Curtium. Præconis vocem bona alicujus subicere. Per præconem sibi audientiam facere.

Præcognosco, is, novi, gnitum, ere. zuvor erkennen. *Syn.* Præsentio.

Præconium, ii, n. Ausruffung, Predigung. *Syn.* Præconis actio. *Epi.* Acerbum, æternum suorum laborum, domesticum, miserum. *Usus.* 1. Præconium facere, alicui deferre. 2. Laudare, loben. Non præconium mihi solum tributum, sed grave etiam clari hominis testimonium impertium.

Præcordia, orum, n. Häutle'n um das Herz; Gemüth. *Syn.* Pectus, intellina: animus. *Usus.* 1. Iram in pectore, cupiditatem super præcordia locavit. Annulus in præcordiis piscis inventus est. 2. Animus, Gemüth. Cum jam in præcordiis conceptam mortem contineret.

Præcox, ocis, g. o. frühzeitig. *Syn.* Præmaturus.

Præcurro, is, curri, cursum, ere. *vorlaufen*. *Syn.* Anteeo: supero, excedo. *Ufus.* Appetitus rationem præcurrere, ac præverti non debet. Lingua præcurrit mentem. Socrus ætatem præcurrit. Aliquem ætate, virtute, moribus præcurrere. *V. Ex.ello.*

Præcurso, onis, f. das Vorlaufen. *Syn.* Antecessio, pregressio. *Ufus.* Non fieri attentiones sine præcursione visorum.

Præcursor, oris, m. Vorläufer. *Syn.* Prodromus, emissarius, excursor.

Præda, æ, f. Raub, Beute. *Syn.* Rapina, spoliū, manubiæ. *Epi.* Certissima, communis, rumentari, ingens, immanis, integra, magna mediocritas, opima, optima, præclara, patra, popularis, præsens, prætor a, tanta, universi. Prædæ judiciales, novæ. *Phras.* Prædas maximas fecere milites nostri. Unsere Soldaten haben sehr große Beute gemacht. Prædas egere ingentes ex agris; omni clade belli pervasurum agrum, & diriperunt; quidquid fere, æque potuit, id totum prædæ fuit nobilibus nostris; præda ingenti potiti, locupletati sunt ex hostium agro; prædæ tantum fuit, ut prædantium tot manus his sponis vix sufficerent; auri, argentique pondus ingens diripere milites nostri; prædæ captum est plus, quam credi possit. *V. Populor, Divisio.* *Ufus.* Prædas facere, agere, agitare, Beute machen. Præda fuit hostium castra. Prædam captam inter se dividere, condonare. Militem à præda cohibere, repellere. Præda pars major irâ corrupta. *V. Prædor.*

Prædamno, as, avi, atum, are. * voraus verdammen. *Uf.* Prædamnata spe ducunt.

Prædator, oris, m. Rauber, Plünderer. *Syn.* Prædo, direptor.

Prædatorius, a, um. rauberisch. *Ufus.* Navis prædatoria.

Prædiator, oris, m. Der sich auf liegende Güter wohl versteht. *Syn.* Juris prædicatorii peritus.

Prædiatorius, a, um. zu den liegenden Gütern gehörig. *Syn.* Quod ad prædia, possessionesque pertinet. *Ufus.* Jus prædiatorium.

Prædicabilis, e. ruhmwürdig, preiswürdig. *Syn.* Prædicandus. *Ufus.* In misera vita nihil est prædicabile, aut gloriandum.

Prædicatio, onis, f. Preisung, Ausrufung. *Syn.* Celebratio, commemoratio, lauda-

tio. *Epi.* Acerba & luctuosi, grati, non grata potius, quam arrogans beneficiorum, veteres, faribunde. *Ufus.* Græ hæc beneficiorum prædicatio. Prædicatio de laude alicujus. Philosophorum est, prædicationem fugere. *V. Lant.*

Prædicator, oris, m. der öffentlich etwas rühmet, ausruffet. *Syn.* Laudator, præco, buccinator. *Ufus.* Te ipso prædicatore & teste, & autore facti.

Prædico, as, avi, atum, are. preisen, rühmen, ausrufen. *Syn.* Celebro, commemoro, glorior, canto, decanto. *Adv.* Falso de aliquo, honorificè, gloriosè, graviter, ornatè, optimè. *Phras.* Ille ex hoc facto mihi ubique prædicatur, er ist dieser That halber sehr aller Orten gerühmet worden. Ille ex eo facto magnam gloriam apud omnes gentes consecutus est; ejus facti memoria in omnium ore, sermonique versata est; res etiam celebratissima erat; ejus facti prædicatione aures univium tum personabant. *V. Lando, jacto.* *Ufus.* Mihi licet illi, de me cum vera gloria prædicare. Multa de aliquo graviter & honorificè prædicare. Omnes de se prædicari volunt.

Prædico, is, xi, etum, ere. vorsagen, weisagen, vorher versündigen. *Syn.* Antedico, cino, precino, prænuncio, denuncio, præsignifico, præmonstro, oraculum edo; moneo, testificor. *Adv.* Multo ante defectiones solis & lunæ, non obscurè, temerè, divinè. *Ufus.* Prædicere futura. Prædicere solis defectionem. *V. Divino, Vates.*

Prædictio, onis, f. Weissagung, Vorsagung. *Syn.* Prædictum, divinitio, vaticinatio, præsensio, significatio. *Epi.* Divina. *Ufus.* Prædictiones, & præsentiones rerum futurarum debent habere fidem.

Prædictum, i, n. Weissagung, Vorsagung. *Syn.* Prædictio. *Epi.* Divinum, natalitium. *Ufus.* Aliqui Chaldeorum, Astrologorum prædicta defendunt.

Prædiolum, i, n. Land-Güthlein. *Ufus.* Prædiola nostra bellè ædificata sunt.

Prædisco, is, didici, ere. zuvor lernen. *Ufus.* Prædiscere & meditari dicendi.

Præditus, a, um. der mit etwas begabet ist. *Syn.* Ornatus, decoratus, instructus. *Adv.* Maximè virtute. *Ufus.* 1. In laude. Adolescens optimis artibus, summa spe ingenii, autoritate, virtute præditus. 2. In vitiis. Homo singulari audacia, amenia &c. præditus.

sine ratione valet autoritas. Pro præiudicato aliquid ferre, für eine ausgemachte Sache halten.

Præiudicium, ii, n. Vorurtheil. *Syn.* Exemplum iudicii facti in simili causâ, iudicii conceptum specimen. *Epi.* Proximum, grave in aliquem ordinem. *Ufus.* Cur non ejus damnatione aliquid ad hoc iudicium præiudicii comparasti. Duobus jugulatus præiudicis. Los tot præiudiciis confoslos, prædamnatosque venire ad populi iudicium?

Præiudico, as, avi, atum, are. ein Vorurtheil erregen lassen. *Syn.* Præiudicium facio. *Adv.* Arroganter, semel atque iterum. *Ufus.* Quod senatus nondum censuit, id arroganter non præiudico, neque revoco ad arbitrium meum.

Prælabor, eris, lapsus sum, labi. vorher fallen.

Præligo, as, avi, atum, are. vornen ausblenden.

Prælio, aris, atus sum, ari. eine Schlacht thun. *Syn.* Prælio dimico, pugno, certo; prælium facio, committo, cieo; acie certo; dimicationem facio; manus confero; ad certamen descendendo; prælium inco. *Adv.* Acriter, vehementer. *V.* Certo, pugna, prælium.

Prælium, ii, n. eine Feld- oder See Schlacht. *Syn.* Pugna, dimicatio, certamen. *Epi.* Calamitosum, difficile, magnum, fatale, finitimum, maximum, rectum, secundum. Prælia acerissima, multa, plurima, præclara. *Phy.* Prælium committere, eine Schlacht halten. Totis copiis cum hoste contendere; instructa acie configere; arma conferre; acie vel armis contendere; manus conferere; signa, manus, pedem conferre; armis concurrere; armis, ferro, acie decernere; prælium conferere; prælium facere; prælio decernere, contendere, configere. *V.* Pugna, certamen, pugno. *Ufus.* Prælium in certum diem pronuntiare, den Tag benennen zur Schlacht. Prælio hostem lacessere; ad prælium elicere hostem; prælium eicere, zur Schlacht den Feind heraus locken. Prælium incipere, conferre; prælium inferre; in prælium ruere, die Schlacht anfangen. Prælium facere, edere, committere, pugnare; contendere, configere, decernere prælio, Schlacht thun. Prælium conficere; prælio desinere, die Schlacht endigen. Prælium sustinere, die Schlacht aushalten. Prælium dirimere, die Schlacht unterbrechen. Prælium interrompere; prælio abstinere, vorbeistehen, die Schlacht vermeiden. Prælio excedere, aus der Schlacht hinweg gehen. Elabi prælio, aus der Schlacht entinnen.

Prælium renovare, redintegrare, restituere & rem proclinatam adjuvare, die Schlacht wieder auf das neue anheben, und dem verlebrenden Theile aufhelfen.

Præloquor, eris, locutus sum, loqui. zum ersten reden.

Præluceo, es, luxi, ere. vorleuchten. *Syn.* Lucem v. l. lumen præfero. *Adv.* Inpositum. *Ufus.* Myonibus meis virtute præluxi.

Præludium, ii, n. Vorspiel. *Syn.* Præcentio.

Præmando, as, avi, atum, are. vorher befehlen.

Præmaturus, a, um. unzeitig. *Syn.* Præproperus, immaturus, inopertus.

Præmeditatio, onis, f. Vorherbetrachtung. *Syn.* Meditatio; prævisio. *Epi.* Diuturna. *V.* Meditatio.

Præmeditor, aris, atus sum, ari. zuvor betrachten. *Syn.* Meditor, cogito, demorasso, affero, paro, præpero. *Adv.* Exponam, jam. *Ufus.* Ex qua forma me in se possum & præmeditari, quo animo proceedam ad urbem. Sapientis est, quidquid homini accidere possit, præmeditari. *V.* Meditor.

Præmesero, teseris, faseris, faseris. vorausschicken, sich bliden lassen. *Syn.* Proseco, confiteor, indico, vultu proprium habeo & lingua. *Ufus.* Sapientie specimen; probitatem quandam præferre. Id me consecutum non profiteor, secutum esse præmesero. *V.* Species.

Præmitto, is, misi, missum, ere. vorausschicken. *Ufus.* Præmittere in locum aliquem.

Præmium, ii, n. Belohnung. *Syn.* Merces, fructus, beneficium. *Para.* *suppl.* *Epi.* Alienum, an plurimum, eximium, sceleris, invidiosum, satis magnum, inrecomum, mentum, novum, par, pervulgatum, erectum, summum. Præmia humana, iuncta, & casta virtutis & officii, moderata, infinita, permagna, tanta. *Phy.* Bene merentibus præmia tanta sunt, non nisi den Wohlverdienten ihre Belohnung geben. Oportet, ut bene de quoquam meriti laborum suorum præmia ferant, capiant; ut præmiis donentur; extare omnibus debent laborum suorum præmia; præmio adficiendi, honorandi sunt, qui laborum alterius gratia sustinuerunt; bene merentibus præmium præmiisque debetur; susceptus alterius causa labor præmio decorandus est; præmia tribuenda, deferenda, persolvenda sunt recte de alio merentibus. 2 Recte agentibus magna præmia constituta sunt, denen, so da gut leben, ist eine große Be-

loßung bestellet. Summa rectè agentes manent præmia; fructum certum, uber-
rimum, præstantissimūque ferent, ca-
pient, percipient, qui vitam cum virtute
agunt; vitæ laudabiliter actæ præmium
est earum rerum copia, quas qui possidet,
optimè cum illo agi existimatur. Præ-
miorum spe magna, admodumque firma
nil possunt li, quorum vita cum virtute
traducitur. Ego igitur præmia pro certo
expectate; sine dubio sibi polliceri; pla-
nè sperare licet iis, qui virtutem colunt,
qui vitam vivunt, ducunt, peragunt cum
virtute. Mercedem actionum suarum, vir-
tutis suæ, suæ probitatis, officii sui, opti-
morum consiliorum, atque factorum ex-
pectare certissimam possunt, qui virtu-
tem in vita non vulgari studio colunt,
quibus in vita virtus erat in pretio. Præ-
claram, honestamque vitam magna præ-
mia manent, consequuntur. V. Remu-
ner. x. Veres. Usus. Duabus rebus con-
tinetur Respubl. præmio, & pœna. Præ-
miis invitare virtutem. Militibus præ-
mia solvere, persolvere. Legibus & vir-
tuti proposita sunt præmia, & peccatis
supplicia. Nullum ego à vobis præmium
virtutis, nullum insigne honoris, nullum
monumentum laudis postulo, præter-
quam hujus diei memoriam sempiternam.

Praemoneo, es, ui, itum, ere. voreinuern,
vorher warnen. Usus. Me magnoperè,
ut caverem, præmonebat.

Praemonstrator, oris, m. Worzeiger. Usus.
Hic adjutor meus, & monitor, & prae-
monstrator.

Praemonstro, as, avi, atum, are. vorher
weisen. Syn. Praenuncio, monstro.

Praemior, eris, mortuus sum, mori. * ehe
sterben. Ante tempus morior.

Praemunio, is, ivi, itum, ire, vorbewahren.
Syn. Praefulcio, præparo.

Praemunitio, onis, f. Vorbehaltung. Syn.
Praeparatio. Usus. Sine praemunitio-
ne accipere in aliquem invchi.

Praenomen, inis, n. Vor-Nahme. Epi. Ve-
tus! Usus. Aliquis, cui praenomen sit Decio.

Praenosco, is, novi, ere. zuvor wissen.

Praenotio, onis, f. das Vorwissen. Syn. Pri-
ma notio, antecapitulum rei informa-
tio. Usus. Hanc habemus seu anticipa-
tionem, seu praenotionem Deorum.

Praenuncio, as, avi, atum, are. zuvor ver-

kündigen. Syn. Praemonstro, prædico.
V. Nuncio.

Praenuncius, a, um. vorherkündigend. Usus.
Stellæ magnarum calamitatum prænunciae.

Præoccupo, as, avi, atum, are. vorher ein-
nehmen. Syn. Occupo, anteoccupo, an-
teverto, anticipo. Usus. Quas partes mi-
hi sumpseram, præoccupasti.

Præopto, as, avi, atum, are. * lieber wün-
schen. Usus. Mortem in certamine, quam
vinci, præoptantes.

Præparatio, onis, f. Vorbereitung. Syn.
Prævisio, præmeditatio. Epi. Diligens.
Usus. In omnibus negotiis, priusquam
grediare, adhibenda est præparatio dili-
gens. Prævisio animi, & præparatio mul-
tum prodest ad minuendum dolorem.

Præparo, as, avi, atum, are. vorbereiten.
Syn. Preparationem adhibeo, præmunio,
paro, comparo. Adv. Diligenter. Usus.
Ad vitam agendam præparare res neces-
sarias. Præparatio animo, auribus præpa-
ratis, ad concionem accedere. Litteris
ante excoli animos & ad concipiendam
sapientiam imbui, ac præparari decet. V.
Paro, paratus.

Præpedio, is, ivi, itum, ire. verhindern. Syn.
Impedio, irretio. Usus. Morbo præpe-
ditus. V. Impedio.

Præpes, pitis, g. o. schnell. Syn. Celer,
citus. Usus. Avis præpes. V. Celer.

Præponero, as, avi, atum, are. das Vor-
gewicht haben. Syn. Ponderis plus ha-
leo. Usus. Qui omnia metiuntur utili-
tate, neque eam honestate præponderari
volunt.

Præpono, is, posui, positum, ere. vorsehen.
Syn. Antepono, præfero, antefero; anti-
quior, potior mihi est. Adv. Recte, longè.
Phras. Latina lingua omnibus aliis est
præponenda, die Lateinische Sprache ist
allen andern vorzuziehen. Latina Lingua
principem inter alias locum tenet; pri-
mas tenet; principatum tenet, obtinet;
in tanta linguarum varietate princeps
est; primas fert; principatum fert. Lati-
nae linguae principatus dandus, deferen-
dus, tribuendus est; nemo tam iniquus
causæ judex est, quin primas Latinae lin-
guæ deferat, det, concedat. Prima in
tot linguis habenda est Latina; cum
Latina nulla aliarum linguarum venire
in contentionem potest. Latina lingua
una inter omnes eminet; longè inter-
vallò reliquas post se relinquit. V. Po-
tior. Usus. Præponere amicitiam pa-
triae.

trire. 2. *Præscio*, für eine Obriakeit vorstellen. *Aliquem legioni præponere.*

Præpositio, onis, f. Vorfatz. *Pars Orationis.*

Præpositus, a, um. vorgefetzt. *Syn. Præfatus. Epi. Turpissimus. Usus. Negotio, navibus præpositus.*

Præposterè, umgekehrt, daß hinderst zu vorderst. *Syn. Perversè, perperam. (Ordine. Usus. Præposterè tecum agam, mox ad ordinem me referam.*

Præposterus, a, um. verkehrt, daß hinderst zu vorderst gefehrt. *Syn. Perversus. Usus. Ut erat semper perversus & præposterus. Præposteris consiliis utimur.*

Præpotens, tis, g. o. sehr mächtig. *Syn. Valde potens. Usus. Clarus vir, ac præpotens. Præpotentium virorum amicitia infide. V. Potens.*

Præproperus, a, um. übereilt. *Syn. Præmaturus, nimis celer. Usus. Præpropera festinatio. V. Præcept.*

Præripio, is, ui, reptum, ere. vor dem Munde wegnehmen. *Syn. Præcerpo, occupo, anteoccupo, præoccupo. Usus. Cui desponsam iam, & destinatam laudem præripere iniquum est. Non præcerpam fructum consilii tui, nec præripiam victoriam. V. Eripio, præcerpo, præoccupo.*

Prærogativa, æ, f. Vorzug, Rang. *Syn. Dictum aut factum liberaliter ab eo, qui nobis benefacturus est, ante præstitum beneficium: specimen, & præjudicium benevolentie. Usus. Sux voluntatis prærogativam dare.*

Prærogativus, a, um. daß einen Vorzug hat. *Usus. Centuria prærogativa, quæ prima sort suffragium. Omen prærogativum.*

Prærogatus, a, um. erstens gefragt. *Syn. Primùm rogatus.*

Præruptus, a, um. jäb, übel zu ersteigen. *Usus. Prærupti montes, saxa.*

Præ, prædis, m. Bürge. *R. ex Præsum: Festo ex Præsto. Syn. Sponsor, qui pro altero se obligat, in causa præsertim pecuniaria. Epi. Bonus. Usus. Prædem dare, accipere; prædem pro aliquo eise. Prædibus & prædis cavere.*

Præfatio, is, ivi, ire. weiffagen, vorher bemerken. *Syn. Præsentio. Phras. Dudum id futurum præfagebam, ich habe es längst vorgefagt. Divina quædam præfagatione id præfensceram;*

nescio quâ permotus animi divinatione futurum prævidebam; animus meus, maximus ad hoc tempus vates, id mihi præfagebat; præfagientis animi divinatione id ita eventurum prævideram. Prævideo, divino, conjicio. Usus. Præfagebat mihi animus.

Præfagatio, onis, f. Weiffagung, Vorhersagung. *Epi. Divina. Usus. Inest in animis præfagatio extrinsecus injecta, & inclusa divinitus.*

Præfagus, a, um. * vormerkend, vorsehend. *Usus. Mens malorum, futuri præfaga.*

Præscio, is, ivi, itum, ire. vormißen. *Syn. Ante scio. Usus. Nonne hoc præscire oportuit. V. Præfatio.*

Præscius, a, um. * vormißen. *Syn. Præfagiente animo. Usus. Vates futuri præscius.*

Præscribo, is, psi, ptum, ere. vorschreiben. *Syn. Denio, prætinio, præstuo, voce præco. Adv. Commodè, diligenter, antè, nominatim alicui. Phras. Nihil tibi præscribo, ich schreibe dir hiernächst nichts vor. Leges tibi nullas impono; agenda-rum rerum modum tibi non præscribo; tuo arbitratu ages, nihil tibi certum præfinio; nihil præstuo, quid te agere velim; non ad meum præscriptum, sed tuum arbitrium vives; nihil imperabo, ages, ut voles. Usus. Natura homini præscripsit. Ita majorum mores, legesque, ratio ac doctrina præscribunt. Jura civibus præscribere. V. Jubeo.*

Præscriptio, onis f. Vorschreibung, Maßgebung. *Syn. Præscriptum. Usus. Hæc norma, hæc regula, hæc præscriptio est naturæ. Præscriptio vitæ, moderatioque tenenda. Intemperantia a præscriptione rationis averia.*

Præscriptum, i, n. vorgeschriebene Ordnung. *Syn. Præscriptio, formula, norma, regula, certa quædam, & definita lex. Epi. Commune, certum. Usus. Ex communi præscripto civitatis rem administrare. Plura homines affectu judicant, quàm veritate, aut præscripto & juris norma.*

Præsens, tis, g. o. gegenwärtig. *Syn. Testis, arbiter; instans. (Adjens. Adv. Imposterum. Phras. 1. Ipse præsens fuit, er ist selbst gegenwärtig gewesen. Adfuit ipse, interfuit, præsto fuit; præsen em habuimus; illic in re præfenti fuit; coram fuit, adfuit. 2. Ea, quæ præfentia sunt, non curamus, wir achten jenes nicht, was uns doch gegenwärtig ist. Quod ante oculos est; quod ante pe-*

des est; quod in manibus est; quod præ manibus habemus; quod in oculis nostris hæret; quod sub oculis habemus; quod in oculis est omnium; quod in oculis habemus; quæ instant in præsentia; quod præsens, tanquam in manus datur quæ in oculis sita sunt; quæ ad manum sunt, ad ea animi advertit nemo; ea, quæ nostra tot per annos vidit æres, nunc nunc quidem attentos nos habent. 3. Me præsentem hæc facta sunt, in meinet Gegenwart in dieses geschehen. Præsentem me & inspectante; sub oculis meis; ante oculos, ante pedes meos; me teste ac arbitro; in meo multorumque civium conspectu; cum ab oculis meis abfuisset nunquam; cum in oculis esset omnium nostrum; cum in ore omnium verberaretur, hæc ab eo gesta sunt. 4. Præsentem videre cupio, ich will ihn gegenwärtig sehen. Præsentem habere, cum præsentem agere cupio; mentem ejus, sensus, os intueri licet; in aspectum adducatur, proferatur, velim; in conspectum veniat, os suum ferreum ac importunum ostendat nobis; audaciam suam in oculis nostris, mentisque defigat; in conspectum se nostrum det, committat, velim. V. *Conspectus*. 5. Præ dolore vix mihi præsens sum, ich bin mir für Leid kaum gegenwärtig. Dolor me ipsum mihi adimit; vix mentis compos sum; dolor animi sensus propè omnes obstupefacit; vix animus mihi constat; mens penè excidit dolore alienata. 6. Importuni homines ubique nobis præsentem sunt, diese unrubige Köpfe liegen einem immer über den Hals. Homines sordidi ac levissimi in capite, ac cervicibus nostris; in oculis, atque si liceat, in faucibus hærent; consiliis omnibus, vel in consilia interfunt; imminere rebus nostris omnibus, ac consiliis. *Uusus*. 1. Ipse interfuit, & præsens vidit. Si facultas mihi præsentis esset. Hæc ad te in præsentem, in præsentem scribere habui. 2. Magnus, alacer, munter, hergi est. Animus acer, & præsens. Præsentem ad nocendum vires habere. Præsentem DEO ac propitio. 3. In rem præsentem venire, nempe in locum vel fundum, de quo lis est, den Zugschein des Orts einnehmen. Placuit de amicorum sententia constituere, quo die in rem præsentem veniretur. V. *Coram*.

Præsentio, onis, f. Vormerkung, Abndung. *Syn.* Præsentio. *Epi.* Artificiose, divina, non fortuita, innumerabilis. *Uusus*. Præsentiones, & prædictiones rerum futurarum.

Præsentia, æ, f. Gegenwart. *Syn.* Consp-

ectus, aspectus. *Uusus*. 1. Aliquis præsentiam & aspectum vitare. Præsentie tue desiderium meo labore minui. 2. Vis, virtus, Starkmüthigkeit. Præsentia animi & fortitudo.

Præsentio, is, sensi, sensum, ire. voraus empfinden. *Syn.* Præsentio, prænosco, præcognosco. *Phras.* Præsentio rei eventum, ich merke es schon voraus, was geschehen wird. Rei eventum cogitatione præcipio; omnem aliquid futurorum insidet animo; præcipio animo rei exitum, ac providéo; quanquam diviniandi dæmonium haud teneo, exploratum mihi tamen est, pro explorato habeo, quid futurum sit. V. *Præcæpio*. *Uusus*. Furore divino incitatus animus futura præsentit. V. *Prævideo*.

Præsepia, orum. Diebstahl, Krippe.

Præsepio, is, sepsi, septum, ire. umzäunen. *Uusus*. Maximis defixis trabibus aditus omnes præsepit.

Præferim, sondersich, insonderheit. *Syn.* Cumprimis, maxime, præcipue. *Uusus*. Admutor, & te præferim.

Præses, idis, m. Land, Bege, Statthalter, Vorsteher. *Syn.* Custos, vindex, antistes. *Uusus*. Custos, præses, propugnator libertatis.

Præsidet, es, sedi, etc. vorstehen, verwalten. *Syn.* Custos, præses sum, præsum, in custodia utilis, provincie, tanquam in specula collocatus sum; ad gubernacula sedeo. *Uusus*. Dii huic loco, temploque præsident.

Præsidium, ii, n. Besatzung in der Besetzung, Hilfe, Zuflucht. *Syn.* Statio: manus militum: auxilium, perfugium. *Epi.* Bonum, certissimum, tutissimum, civile, commune, extraordinarium, firmum, fortissimum, gravissimum, honestum, improvisum, insperatum, & repentinum, leve, maximum, necessarium & voluntarium, nocturnum, populare, publicum, stativum, summum, tenue, terrestre. Præsidia aliena, contraria, summissima, gratiora ab eis, multa ac firma, necessaria, parva, publica, regia, salutaria, tanta, urbana, utilis alicui. *Uusus*. 1. Armata in præsidis collocantur. 2. Custodia, numerus militum, comitatus armatorum, zahlreich Menne Soldaten. Magna & firma præsidia parare; comparare; præsidia ponere, disponere, collocare. Præsidium urbi imponere; militem in præsidium mittere, in præsidis collocare; urbem præsidis obidere, intercludere, interclusum tenere. Præsidis firmare; regionem sepire, munire, confirmare. Præsidia dimittere, præsidis na-

ne dare provinciam. De provincia de-
dere, abire; presidium relinquere. 3. Au-
xilium, spes, securitas, perflugium. *Ullse*,
Zuflucht. Alicui laboranti presidium af-
ferre, terre; presidio esse. Ego amico-
rum, virtutis bellicae presidio tutus, ho-
stem repressi. Is magnum tibi presidium
& adiumentum ad beatè vivendum com-
parat, qui &c.

Præsignifico, as, avi, atum, are. vorher an-
zeigen, und bedeuten. *Syn.* Praenuncio,
cano, precino, praemonstro, portendo.

Præstabilis, e. vortrefflich. *Ullus*. Nihil virtu-
te hominum præstabilius, nihil pulchrius.

Præstans, tis, g. o. vortrefflich. *Syn.* Excel-
lens, præstabilis, egregius, eximius, præ-
clatus. *Ullus*. Vir ingenio, virtute præ-
stans. In Poetica præstans. V. *Igregerus*,
præclarus, *optimus*.

Præstantia, æ, f. Vortrefflichkeit. *Syn.* Ex-
cellentia. *Ullus*. Celestis & divina, excel-
lens major & divinus, minima, singula-
ris. *Ullus*. Dii omnium rerum præstanti
excellentes. Præstantiam aliquam do-
ctrinae & virtutis consequi.

Præstat, e ist besser. *Syn.* Melius est. *Ull.* E-
mori præstat, quam servire. V. *Expedi*.

Præstige, æ, f. Bezauberung, Verbe-
rung, Verblendung. *Syn.* Incantamenta.
Ullus. Voli, machinæ, præstige, fallacie,
captiones, verborum præstigiæ. V. *De-*
ceptio.

Præstigator, oris, m. ein Teufel-Verblender,
Zauberer, Hexenmeister.

Præstino, as, avi, atum, are. * laufen. *Ullus*.
Isces in macello præstinare.

Præstuo, is, ui, utum, ere. vorher bestim-
men, verordnen. *Syn.* Praefinio, præstendo,
dico. *Ullus*. Tempus alicui præstare.

Præsto, as, stiti, stitum, ere. übertreffen, ge-
hen, leisten. *Syn.* Excello, antecedo, su-
pero, præcuro. *Asv.* Longè, multumque,
longè inter æquales suos, longè lepore,
humanitate multum, gloriâ ceteris homi-
nibus, nimirum omnibus ingenio, fortu-
nâ, plurimum æqualibus virtute. *Ullus*. 1.
Longè inter æquales humanitate præstat.
Contemplatio rerum longè omnibus stu-
diis præstat. Multum ingenio, plurimum
virtute præstat æqualibus. V. *Excello*. 2.
Exequor, perficio, officio, præbeo, exhibeo
facio, servo, erweisen, leisten. Fidem, offi-
cium, benevolentiam, memorem animum
alicui præstare. Promissa præstare,

& persolvere. Præstare suum munus.
Gratum se, sapientem, gravem præstare.
3. Fidejubeo, v. g. für etwas quod stehen.
Virtutem venustæ rei, si scit venustior, præ-
stare debet. Communes illos casus præ-
stare nemo potest. Quis præstare poterit,
nullos fore predones. Culpam eius rei
præstare quis velit? Hoc in dicta omnia,
ac facta nobis præstanda sunt, wir müssen
alles auf uns nehmen.

Præsto, geacemartia, bereit. *Syn.* Paratus,
in promptu. *Ullus*. De mea a te voluntate
se judices, me opera & consilio, scia-
do quatenus certe, rei, tunc, futuræ
præsto futurum. Amicis ad præsidium
præsto esse.

Præstolor, aris, atus sum, ari, marten. *Syn.*
Expecto. *Ullus*. Ego tibi, spero, & expec-
tationi dii præstolabor. V. *Expecto*.

Præstringo, is, strinxi, strictum, ere. se & su-
sammen binden. *Syn.* Hebero feno.
Ullus. Hoc in utroque præstringere
aera mentis solet.

Præstruo, is, xi, etum, ere. vorher bauen.
Ullus. Sibi fidem præstruere, luminibus
aliorum præstruere.

Præsulio, as, avi, atum, are. * vortan-
zen. *Ullus*. Ferox hostium signis præ-
sultans Gallus.

Præsulor, oris, m. Vortänzer. *Syn.* Prin-
ceps Saliorum.

Præsum, es, sui, esse. versprechen. *Syn.* Præsi-
deo, prepositus, prædictus sum. *Asv.*
Crudelissime contumax, omnino Reip. redi-
ficande navis, negotio, facris. *Ullus*.
Questioni, negotio, provincie præsum.
V. *Præsumo*, *Adm. n. p. vo*, *Magistratus*.

Præsumptio, onis, f. Bernehmung. *Ullus*.
Præsumptio, quam Greci *Presupia* vo-
cant. *Pro Arrogantia*, *Ull. bermuth*, *ulg. est*.

Præterulo, is, di, tum vel sum, ere. vorwen-
den, vorrathen. *Syn.* Præterulo. *Ullus*.
Homini integritatem speciem, cupidinis
suis moribus præterdere. V. *Contudo*.

Præterento, as, avi, atum, are. vorher versu-
chen. *Ullus*. Tota causa prætentata, &
perspecta.

Præter, heben, aufgenommen. *Syn.* Su-
pra, extra. *P/.* 1. Præter minas etiam
vim intulit, neben den Drohungen
haben sie auch Gewalt gebraucht.
Præterquam quod minarentur, etiam
violenti erant; supra minas etiam sa-
cta

Eta addidit. Super quàm, quod minas primo jactarunt, etiam manus attulere; super cæteras minas etiam vis accessit. *V. Excipio. Usus.* 1. Hoc nemini præter me videtur. Id videris præter ætatem facere. Id præter modum, præter spem accidit. 2. Supra, über. Quæ me res præter cæteras impulit. 3. Antè, von. Præter domini oculos hæc omnia ferebant servi.

Prætere, über diese, noch dazu. *Syn.* Tum etiam, ad hoc, insuper. *Phras.* Prætere addendum, man muß beneben auch diese hinzu sehen. Accedit etiam, quod &c. huc accedit, quod &c. quoniam & illud accedit, quod &c. Adde eodem & illud; adde ad hoc; adde quod &c. illud insuper adde. Nam quid ego de illo dicam? Quid? quod etiam; quid multa? aliud quid etiam? quid est prætere? quid aliud? nihil nisi illud? quod reliquum est; videte jam porro cætera; cæterum, deinceps & illud dicendum; quid jam de illo? exinde & illud non tacendum. Quid est prætere? nihil sane, nisi illud. De reliquo. Accedit ad cumulum. Jam verò nec illud committendum. *Usus.* Addebant prætere, Remp. salvam fore.

Prætereo, is, ivi, itum, ire. vorüber gehen. *Syn.* Omitto, missum facio, prætermitto, reitico. *Adv.* Consulto multa, omnino neminem, tacite, temere, turpiter, penè auctoritatem. *Phras.* Vide, ut nihil prætercas, lasse nichts auß. Ne quid transiliat oratio tua; nequid in præteritis relinquatur; nequid nos fugiat, aut prætervolet, nequid prætermittas; vide, nequid præterfluat, præterlabatur. *Us.* 1. Ut reliqua tua scelera præteream, & missa faciam, illud præterire non possum. 2. Negligo, vernachlässigen. Populus sæpe dienos præterire solet. 3. Fugit, nicht wissen. Non me fugit, non præterit, quàm sit difficile. *V. Prætermitto.*

Præterquito, as, avi, atum, are. * vorüber reiten. *Syn.* Equo prætervehor, equo prætervolo, equo præterlatus sum.

Præteritus, a, um. vergangent. *Syn.* Transactus, antè actus. *Phras.* Juvat præteritorum meminisse, hier wollen wir über das verfloßene erinnern. Juvat hic, quoad longillimè mens potest respicere, spatium præteriti temporis repetere; vetera illa & jam penè oblitterata commemminisse placet; juvat hic superioris ætatis memoriam; vetustatis imaginem & reliquias repetere. *Usus.* Præterita mutare non possumus. Præteritorum memoria, providentia futurorum.

Præterfluo, is, fluxi, ere. vorüber fließen. *Syn.* Præterlabor, elabor, prætergredior. *Usus.* Animus præsentem voluptatem percipit, venientem prospicit, nec præteritam præterfluere sinat.

Prætergredior, eris, gressus sum, gredi. vorüber gehen. *Syn.* Præterlabor.

Præterlabor, eris, lapsus sum, labi. vorüber schleichen. *Syn.* Præterfluo, prætervolo.

Prætermisio, onis, f. Auslassung. *Usus.* Formæ, in quas genus dividitur sine ulius prætermisio.

Prætermitto, is, misi, missum, ere. unterwerfen lassen, bleiben lassen. *Syn.* Prætereo, relinquo, omitto, negligo. *Adv.* Necessario, omnino. *Phras.* Ut ista prætermittam, von diesen zu geschweigen. Ut silentio id præteream; ut missum faciam; ut silentio involvam; ut silentio premam illud, ut verbum de hoc non faciam; ut silentio partem hanc totam prætervehar; ut silentio percurram cætera; ut de te tota taceam, idleam; ut rem omnem tacitam relinquam; ut de hoc nihil. *V. Prætereo. Usus.* Nihil prætermisi. Quantum eniti potui, nullum hominis humanissimi officium prætermisi. Diem nullum, quin de te cogitarem, prætermisi. *V. Omitto.*

Præterquam, außgenommen. *Syn.* Præter, extra, extraquam. *Usus.* Hæc, præterquam tibi, omnibus fuere jucunda. Videris id mihi facere, præterquam res tua postulat. Campanos omnes liberos esse iussit, extraquam seu præterquam, qui hostes essent. Extra unam mulierem, præterque ejus prolem, nulli, præterquam tibi, hostis pepercit. Præterquam, quod fieri non potuit, ne fingi quidem valebat.

Prætervectio, onis, f. Vorüberfahrt. *Syn.* Vectio.

Præterveho, is, xi, etum, ere. vorüber fahren. *Usus.* Sirenes morabantur eos, qui prætervehebantur. Insulam totam est prætervectus. Non est prætervecta aures vestras oratio, sed animus totis insedit.

Prætervolo, as, avi, atum, are. vorüber fliegen. *Syn.* Prætereo, præterfluo. *Usus.* Prætervolat oratio. Id me fugit & prætervolavit. Non prætervolabo ista, sed dilatabo.

Prætexo, is, xui, textum, ere. vormendend, vorspannen. *Syn.* Præendo. *Phras.* Valetudinis causam inertie prætexit, er wendet vor, er sepe krank, da er doch nur

aus zu faul ist. Per causam curandæ valetudinis interitiæ suæ patrocinatur; valetudinem obtendit, præstendit, causat, sed inertiam esse, nemo non intelligit; per simulationem, speciem, causam valetudinis curandæ, interitiæ se dat; causam interponit, interserit, valetudinem tentari; obtentum, simulatione, specie, nomine valetudinis interitiæ suæ servit. *Uusus*. 1. Nemo exercitium petit, nisi triumphi cupiditatem prætexat. 2. Omnia, quæ sunt, natura lenioribus principis prætexuit. V. *Causor, excuso*.

Prætexta, æ, f. ein Rock mit Purpur unter verbrannt, Ehrenkleid. *Syn.* Toga prætexta. *Uusus*. Pueri togam fumentes prætextam abjiciunt.

Prætextatus, a, um. der einen solchen trägt. *Syn.* Adolescens, qui nondum virilem togam sumpsit. *Epi.* Grandis magnus. *Uusus*. Scin, te prætextatum decoxisse? *Prætextatus* pupillus.

Prætor, oris, m. Feldherr, Schultheiß, Landpfleger. *R. g.* Prætor a præeundo. *Syn.* Qui cum imperio pretorio est. *Epi.* Aequus & sapiens, cupidus bonæ estimationis, gravissimus, improbus, infestus alicui, integerrimus, honestissimus, formidus, laboriosus ac diligens, mediocris, mercenarius, nequissimus, interitissimus, palæstrius, proximus, pulcher ac beatus, sapiens, severus, turpissimus, improbulimus, urbanus. *Prætores* auctissimi, innocentes, iustissimi, jurati. *Uusus*. Prætores jus dicunt, exercent judicia, causas cognoscunt. Postulare aliquem apud Prætorem.

Prætorianus, a, um. das dem Prætori eigen ist, oder gebühret. *Uusus*. Comicia prætoriana.

Prætorium, ii, n. Haus des Landpflegers, Richter, Haus, Haupt, Quartier. *Syn.* Domus Prætoriana. *Epi.* Certum.

Prætorius, a, um. das dem Prætori zusteht. *Uusus*. Cohors, Provincia, classis prætoriana.

Prætor, æ, f. Land, Pflege, Schultheißen-Amt. *Syn.* Prætoris munus, dignitas. *Epi.* Acerba multis indigna, misera, innocentissima, diligentissimaque.

Prævaricatio, onis, f. das Tragen auf beiden Achseln; untreue Handlung bey Gericht. *Uusus*. Prævaricatio est accusationis corruptela ab eo. V. *Falsus*.

Prævaricator, oris, m. ein untreuer Ankläger. *Syn.* Accusator pecuniæ corru-

ptus; item: Reus, corrumpens pecuniâ judicium. *Uusus*. 1. Prævaricatoris nomen significat eum, qui in contrariis causis quasi variè positus. Prævaricator causæ publicæ. 2. Corruptor, Verschütter. *Piso* prævaricator *Catulinæ*.

Prævaricor, aris, atus sum, ari, vor Gericht untreu handeln. *Syn.* Colludo. *Adv.* Turpissime. *Uusus*. Non defendere, sed prævaricati accusatione videbatur.

Præveho, is, xi, etum, ere. * vorüber führen. *Uusus*. Equites per obliqua campi prævecti fugientibus se obtulare.

Prævenio, is, veni, ventum, ire. vorkommen. *Syn.* Præverto, anteverto; præcipio. *Phras.* Malum prævenire oportet, malum dem Uebel vorkommen. Occurrendum malo est; malum vel malo prævertere convenit; præoccupanda est vis mali; occupanda malorum remedia; præmoliendum est aliquid, quò malum avertatur; præcipere consiliò, prudentiæque debemus, quæ arcendo malo opportuna erunt. *Uusus*. Facisset, ut casus aliquid, aut occupatio consilium præveniret.

Præverto, is, ti, versum, ere. vorkommen, vorblegen. *Syn.* Anteverto, prævenio. *Uusus*. Fugâ supplicium prævertere. Pietatem omnibus rebus præverti decet. V. *Prævenio*.

Prævideo, es, di, sum, ére. vorher sehen. *Syn.* Prospicio: animò prospicio, cogitatione præcipio, præsenio, præcaveo. *Adv.* Multò antè, maximè. *Phras.* 1. Dudum hæc prævideram, ich hatte es längst vorsehen. Conjecturâ, mente, cogitatione prospexeram; res tota mihi prævisa, & præcauta fuerat; dudum ista præsenferam; dudum cogitatione præceperam; animus mihi divinatione quidam ista suggererat; horum præmellitatione malorum dudum adversus dolorem me præmuniveram; odorabar ego ista dudum, & mente augurabar. V. *Prælatio*. *Uusus*. Qui semper animò excubât, multa prævideat, necesse est.

Prævious, a, um. vorgehend. *Uusus*. Stella auctoræ prævia.

Prævolo, as, avi, atum, are. vorfliegen. *Uusus*. Grues in tergo prævolantium colla reponunt.

Præuro, is, ussi, ustum, ere. * vornen anbreunen. *Uusus*. Hastæ, fudes præustæ.

Pragmaticus, a, um. des Handels erfahren, geübt. *Syn.* Vir in agendis rebus veritatus, expertus. *Uusus*. Pragmatici homines cavere jubent. Tu siquid pragmaticum habes, scribe. V. *Adusosus*.

Præ-

Prandeo, es, di, pransum, ere. zu Mittag essen. *Ufus.* Caniniō Consule neminem ajunt prandisse. *V. Cano.*

Prandium, i, n. das Mittag, Essen. *R. à πρὸ, ἀνὰ, ὁ ἑσπέραιος, meridianum vel ex Dor. πρᾶν πρὸ πρᾶν, manè ὁ ἑσπέραιος, edo.* *Ufus.* Aliquem ad prandium vocare, invitare, einladen. Alieni ad prandium conducere, die Einladung zum Mittag Essen annehmen. Prandium parare, præbere, dare, apparare, antepone, aufsetzen. Prandiō aliquem accipere lautō & magnificō, zu Gast haben.

Pransor, oris, m. * der zu Mittage isst. *Ufus.* Prandium antepone pransoribus.

Pratum, i, n. eine Matte, Wiese. *R. à Dor. πρᾶττος, viridis.* *Ufus.* Pratorum viriditas. Prata herbis convestita.

Pravè, ungerathen, frumm, bößlich. *Ufus.* Ille vero, pravè, malè, nequiter.

Pravitas, atis, f. Krümme, Ungestaltigkeit, Bößheit. *Syn.* Vitium, deformitas, perversitas. *Epi.* Tenta, perinsignis. *Ufus.* Ne malā consuetudinē a l aliquam deformitatem, pravitatēque veniamus. Alieni oris pravitatem, & distortionem imitari. Quæ te tanta pravitas mentis tenet? Quō pravitatis errore imbutus es? Quis hominem de hac pravitate deducet? *Malitia, pravitas.*

Pravus, a, aim. ungleich, frumm, ungestalt, böße. *Syn.* Perversus, d. fortus. *(R. Rectus.* *Ufus.* Siqua in membris pravus, debilitata, imminuta sunt. Recti, pravique partes. Ut inter rectum ac pravum; sic inter verum & falsum interest. *V. Malus, nequam.*

Precariō, Bittweise, bittlich. *Syn.* Prece, vel precibus. *Ufus.* Precariō aliquid possidere.

Precarius, a, um. was man erbittet. *Ufus.* Petere salutem precariam ab aliquo. Facere quantum precarium.

Precatio, onis, f. Bitte. *Epi.* Externa, similis, solennis, summa. *Ufus.* Illa solennis comitorum precatio. Simili precatione Agamem non usus est. Precationem peragere. *V. Preces, precor.*

Precator, oris, m. * Borsprecher, Borsbitter. *Ufus.* Ne tibi precatorem, aut atam paraveris.

Precis, vel **Preces**, cum, f. Gebeth. *Syn.* Precatio, obsecratio, oblatio, rogatus, rogatio. *Epi.* Divinae, faciles, fraternae, justae, longae, miserae atque luctuose, quotidianae, sceleratae. *Ufus.* Neq̃ prece, nec gratiā. Sceleratae pre-

ces, & nefaria vota. Precibus agere cum populo. Precibus aliquid petere. Preces audire; precibus cedere. Preces superbe repudiare.

Precor, aris, atus sum, ari. bitten, bittlich ersuchen, wünschen. *Syn.* Precibus peto, preces adhibeo, peto, imploro, deprecor, supplico, queso; precibus veneror, imploro. *Adv.* Malè alicui. *Phasf.* 1. DEUM precemur, ut Republicae in hac perturbatione temporum sit propitius, laßt uns Gott bitten, daß er uns bey so verwirrten Zeiten beruhe. Vota pro communi salute nuncupamus; vota faciamus ad DEUM; ad vota nos vertamus; supplicatum eamus, pacemque Superum exposcamus; precibus à DEO petamus; obsecrationes in templis faciamus; manus ad coelum tollentes precemur; strati ante aras veniam irarum caelestium, finemque malorum exposcamus; ad preces, obsecrationesque convertamur; supplicationibus, votisque DEUM faugemus; ut exitium ab urbis rebus, ac moribus avertat. *V. Oro.* 2. Non frustra DEUM precatus est, er hat nicht unnütz zu Gott gebethet. Non in cassum misit ad DEUM preces; non frustra vota pro salute suscepta sunt; non frustra ad Deum vota verit; non frustra rem tantam DEO precibus commendavit; annuit precatione DEUS; votisque rata habuit. 3. Iter tibi benè vertat, precor, ich wünsche, daß dir die Reise wohl bekomme. Illud tibi iter feliciter evenire volo; iter tibi DEUM fortunare volo; proficiscere optimis ominibus; quod tibi benè vertat; quod bonum, felix faustumque sit; iter ingredi! Superi approbent, quod agis, quodque acturus es, benè ac feliciter eveniat, quod nunc ingrederis iter! proficiscere bonis auspiciis. Superique omnes omnia tibi optata adferant. 4. DEUS te diu incolumem conservet, precor, Gott schenk dir ein langes Leben. DEUS te longissimo tempore salvum ac sospitem praestet; precor caeleste Numen, ut te quam diutissime superstitem ac sospitem esse jubeat; ut aetatem quam longissime extendit; DEUM ego vehementer oro, ut incolumem te clementissime conservet; DEUM queso, ut vitae meae tu periles sis; ut te sospitet ad ultimam usque senectutem; servet te DEUS. DEUM oro, ut incolumem te, superstitemque diu habeamus. 5. Malè precandi formulae, Weise und Manier, ubi zu wünschen. Quod tuo capiti male sit. Dii te perdant! Dii tibi malè faciant. Dii tibi iray sint! Jupiter te, tuosque pessimo letho afficiat; pessimis exemplis.

mercedem! Abi in malam rem! Qui in malam crucem, pestem, cruciatum! Iuris Dies omnibus abito! Alii magis omnibus, & execrationibus ornati! 6. Omnes tibi male precantur, et wünschet dir alle alles Uebel über den Hals. Tibi pestem omnes exoptant, te exoptantur; diris omnibus omnes te prosequuntur; petire de male modis omnes volunt; caput tuum diis deovent. *Uss.* Quid precamur Deo? Unam eventum, quae precaris. Omnes tibi cives salutem, atque incolumitatem precantur. A Deo bona precari. Si unquam vobis mala precaretur &c. V. Rego.

prehendo, is, di, sum, ere. ergreifen, erhaschen. *Syn.* Capiō, prendo. *Uss.* Clavam manu prehendi.

prehensio, as, avi, atum, are. rupsen, haß anwerben. *Syn.* Prentio.

premo, is, pressi, pressum, ere. drücken, pressen. *Syn.* Urgeo. *As.* Mordicus caput, valde cautam, vehementius, prole aliquem, leniter. *Uss.* 1. Quare necessitas te premat at? Bello, inopia, aere alieno premi. Odio communis, & invidia premi. 2. Occulto, verbergen. Odium dolorem, iram premere.

prehendo, is, di, sum, ere. greifen, fassen. *Syn.* Prehendo, prentio.

prehensio, onis, f. das Anwerben, annehmen, greifen. *Syn.* Ambitio. *As.* Avena, propriopera.

prelo, as, avi, atum, are. merken, um etwas haß ansuchen. *Syn.* Ambio. *Prelo.* Nullum in prentando studium prementis, et horet nicht auf, sich um diem Amt zu bewerben. Tam prementis darentur, quam qui maximus; diligentiissima eius est prentatio; in prentandis hominibus nemo est te darentur; immanet tanta te adeo, et nulum in prentando officium intermitter; in prentandis, rogandis, appellandis civibus studium ac diligentiam adhaeret, quam licet, maximam; et de ea re cum civibus diligenter & attente. V. Ambio. *Uss.* Prentat sine fallaciis, sine furo, more majorum.

prelo, purz, ohne Umschweiff. *Uss.* Prelo, anguste, breviter dicere, delinere. V. Breviter.

Pressus, us, m. das Drücken, Pressen. *Syn.* Compressio. *Uss.* Ipso pressu: oris, & sono.

Preliosus, s, m. schön, theuer. *Syn.* Magnos prenos, eleganter, artificiosus, operose. *Uss.* Vasa magnifica, prenosae celata.

Preliosus, a, um. schön, theuer. *Syn.* Magni prelii, multorum sumptuum. *Plas.* 1. Preliosam Bibliothecam habeo, ich habe eine schöne Bächeren. Magni prelii literis repletam bibliothecam habeo; cito constant, qui bibliothecam meam efficiunt, libri; bibliotheca mihi est à rari operis literis, & multo pretio commendata; cito emi, qui bibliothecam meam ornant, libros. 2. Preliosus ornatu induta erat, sie war schön gekleidet. Aurum & purpura insignis, gemmis adornata incedebat; vestis illi erat aurum, gemmisque distincta; aureis annillas magni ponderis, gemmatosque magna specie annullos habuit; nihil ei deerat eorum, quae hominibus sancta, curaque, ac magni pretii esse solent, & pruna ducebantur. *Uss.* Preliosa vestis, horti, vasa.

Pretium, i, n. Merit. *Syn.* Merces, premium. *As.* Certum, incertum, magnum, pactum, parvum, summum, tantum. *Uss.* Certum incerti, seu meriti pretium statuere, constituere. Certum pretium pacti. Habet ea res maximum pretium. Maximus est pretii. Mercari aliquid magno pretio. Pretio & mercede duci ad sciendum aliquid. Constitutum pretium solvere, dare, persolvere, enumerare, pendere. Jacent agrorum pretia, tanta est annonae vilis. Nullo pretio me induci sinam. Operæ pretium facere. V. Eximo.

Pridem, längst. *Syn.* Dudum.

Pridie, am vorigen Tage, einen Tag zuvor. *Syn.* Ante eum diem. (Postridie. *Uss.* Pridie, quam has litteras dedi, usque ad pridie calendas Septembres. Ad pridie idus Maji. Pridie ejus diei venit.

Primarius, a, um. einer aus den Vornehmen. *Syn.* Principum aliquis. (Posterior. *Plas.* Primarius civis Romanus, einer aus den Vornehmen Römern. Romani Romanis longe princeps; inter primores, optimates, & capita civium, autoritate atque opibus longe primus; lumen & ornamentum.

tum suae civitatis; princeps senatus Romani; qui excellentem apud suos dignitatis gradum tenet; qui inter capita rerum erat Romae. V. *Princeps, primus*. *Ufus*. Vir, Senator, locus primarius.

Primigenius, a, um. Erstling.

Primipilus, i, m. ein Hauptmann der ersten Flotte. *Syn.* *Primae cohortis Centurio*.

Primò, erstlich. *Syn.* *Primùm*, initio principio.)(*Post.* *Ufus*. A primo visum est.

Primordium, ii, n. Anfang, Ursprung. *Syn.* *Principium*, causa praecurrens. *Epi.* *Majus, princeps*. *Ufus*. A Diis capienda sunt agendi primordia.

Primores, um, g. c. die Vornehmsten, Bärdesten. *Syn.* *Summae vel extremae quaeque res*. *Ufus*. *Primoribus labris aliquid degustare*. V. *Optimates*.

Primùm, erstlich. *Syn.* *Primò*, à primo. *Ufus*. Ut primùm atigi forum. Cum primùm veni. Ut modò, primùmque nascentia.

Primus, a, um. der erste. *Syn.* *Primarius, princeps*.)(*Postremus*. *Adv.* *Facile municipii, longè civitatis*. *Phras.* 1. *Primus filiorum, v. g. primogenitus, der Erstgeborene*. *Maximus stirpis; maximo natu filius; liberorum natu maximus*. 2. *Primus ille fit, qui reliquis senior est, der, so älter ist, soll auch der erste seyn*. *Priores partes, primas partes, primum locum habeat, tenent, obtineat; primas partes agat; agmen ducat, qui aetate potior; princeps ac signifer ille fit, qui natu major inter caeteros*. *Ufus*. *Genere, nobilitate, opibus sui municipii facile primus*. *Primus in suam familiam consulatum intulit*. *Vir magnus in primis, cum primis locuples*. *Primas tibi sapientiae defero*. *Primo quoque tempore te expecto*.

Princeps, cipis, g. c. Fürst, Vornehmster. *R. g.* *Primum caput*. *Syn.* *Primus, primarius, dux, caput, autor; inventor, qui principatum tenet; obtinet; qui primos ordines ducit, qui honestissimum dignitatis locum tenet*. *Phras.* 1. *Est Princeps haereditarius, et ist Erbprinz*. *In spem imperii genitus; Regni haeres; regiae juventutis princeps*. 2. *Creatus est S. R. Imperii Princeps, et ist zum Reichsfürsten gemacht worden*. *In Principum dignationem pervenit; in amplissimum S. R. Imperii Principum Ordinem cooptatus, adscriptus, relatus est; ad amplissimum Imperii*

Principum Ordinem aggregatus est; Principatus titulos in familiam suam intulit; auctus est honore S. R. I. Principum. *Ufus*. 1. *Rerum caput, & orbis princeps Roma*. *Princeps Philosophiae*. *Cicero in Eloquentia princeps*. *Principem locum tenere*. *Proferri se principem & autorem senatus*. 2. *Primus ordine, temporeque, der Erste, der Zeit und Ordnung nach*. *Sicilia princeps se ad Romanos applicuit*. *Qualitatum aliae sunt principes, aliae ex his ortae*. *Herodotus princeps hoc genus ornavit*.

Principalis, e. fürstlich, vornehmlich. *Syn.* *Princeps*. *Ufus*. *Cause principales aliae, aliae adjuvantes*.

Principatus, os, m. Ober-Herrschaft. *Syn.* *Domnatus, primæ*. *Epi.* *Divinus, praestans, regius*. *Ufus*. *Principatum petere, concupiscere, appetere*. *Principatum Eloquentiae alicui deferre, dare, tribuere*. *Principatum tenere, obtinere, ferre*. *Deletere principatum, & auferre*. V. *Potestas, gubernatio, ditio*.

Principio, anfänglich, erstlich. *Syn.* *Primò, initio, primum omnium*. *Ufus*. *Principio omnibus animantibus est institutum, ut &c.*

Principium, ii, n. der Anfang. *Syn.* *Initium, primordium, origo*.)(*Extr.* *finis*. *Epi.* *Acutatum, immortale, naturale, ultimum, acutum, breve & longum, optimum, parvum, non bene provisum, & diligenter exploratum, solidum & expressum, suspiciosum, tardum, veretundum, non elatis intentum verbis sed acutum sententiae*. *Ufus*. 1. *Omnium rerum magnarum principia à Diis sunt petenda, ducenda*. *Hujus rei ego nec principium invenire, nec evolvere exitum possum*. *Omnium rerum principia parva suis profectionibus augentur*. *A principio influere aliquid, idque perficere*. *Principium natum est à me*. 2. *Causa efficiens, autor, Ursache, Urheber*. *Principi nulla est origo*. *Omnium eandem unum est naturale principium*. 3. *Rudimentum, elementum, seminarium, erste Grund-Keim, Anfang, Pflanz, Schule*. *Nunc juris principia videamus*. *Naturae principia, quibus parendum*. *Fuit hoc principium, & velut seminarium urbis*. V. *Initium, inchoo, incipio, origo*.

Prior, oris, g. c. der Erstere.)(*Posterior*. *Syn.* *Primus*. *Ufus*. 1. *Posteriori priori non convenit*. *Priori loco causam dicere*. 2. *Superior, transactus, gleich vorher*. *Priori aestate, anno*.

Pri-

Præ, auf alte Manier. *Syn.* Antiquè, horridè, asperè, prisco more. *Ufus.* Severè graviter, prisce agere cum aliquo.

Priscus, a, um. alt, aus der alten Zeit. *Syn.* Antiquus. *Ufus.* Verba prisca & obsoleta. Veteres & prisce viri. *V.* Antiquus.

Præstus, a, um. Der zuvor gewesen. *Syn.* Vetus, antiquus, prior. *Ufus.* Ut præstium tuam gloriam consequare.

Privatim, für sich selbst, in Besonderheit. *Syn.* Proprie, clam; secundum à reliquis. *(Puisse. Phras.)* Privatim de re agemus, wir werden die Sache unter uns in geheim abhandeln. Inter parietes domesticos disceptator adero; privato consilio de re statuemus; privata seductaque à conscientia plurimum consilia nascemur; in secreto, inter parietes nos continebimus, nihil ut in publicum effluat. *V.* Clam. *Ufus.* Beneficia singulis privatim dare. Privatim se tenuit. *V.* Privatus.

Privatio, onis. f. Beraubung. *Ufus.* Dolori non voluptas contraria est, sed doloris privatio.

Privatus, a, um. für sich elien, und besonder. *Syn.* Domesticus, suus, proprius. *(Publicus, seu qui cum potestate & imperio est. Epi.)* Furiosus, opulentus, potens, plurimus. *Phras.* Est privatus civis, er ist ein gemeiner Bürger: er lebet für sich selbst. A quo cum ceteris jure in civitate vivit; suarum rerum est; est unus multorum, vel de multis; in magistratu non est: omni curatione publice rei vacat. *Ufus.* Res privata, & publica. Bellum in privatam curam, privata arma verum est.

Privigna, æ, f. Stief-Tochter.

Privignus, i, m. Stief-Sohn. *Ufus.* Mulier in privignorum funus nupsit.

Privilegium, ii, n. besonderes Gesetz; Befreiung, Befreyung von den Gesetzen. *vulg.* R. q. privum legis. *Epi.* Tyrannicum, injustum, nefarium. *Phras.* Privilegium habet ab oneribus publicis, *vulg.* er hat eine sondere Freyheit und Erlass von burgerlichen Anlagen. Omnium rerum onerumque publicorum immunitatem habet; immunis est à publicis vectigalibus; immunitate nominatim effectus, donatus est; exsolutus legum earum vinculis, quæ vectigalia imperant; data est illi immunitas à

publicis vectigalibus; legum earum omnium facta est illi venia, quæ de vectigalibus laxe sunt. *V.* Eximo, dispenso. *Ufus.* Leges privatis hominibus irrogare; in privatos leges ferre; id est enim privilegium. Privilegia irrogare. Privilegium tulit, ut si Sacri Bonæ Deæ accensiles, exulires. Tyrannica privilegia. Unde Privilegium, pro gratia legis facta, Gesetz-Befreyung. *vulg.* est. Pro Privilegiatus, *vulg.* privilegiert. Latine dices: exsolutus legum vinculis; solutus legum verecundia.

Privo, as, avi, atum, are, berauben. *R.* à *πρίω*, divido. *Syn.* Orbo, spolio, exuo, excludo, exspolio, expertem facio. *(Augeo, orno. Adv.)* Indignissimè, in perpetuum, crudelissimè, paulò amplius. *Phras.* 1. Bonis omnibus privatus est, er ist aller seiner Güther beraubt worden. Ornamentis omnibus nudatus; præditiis omnibus exutus; bonis funditus eversis, è patrimonio tanquam è naufragio nudus expulsus est; inanis, egens patris Loni deturbatus, electus, a me, cedere coactus est. 2. Tot amicos me privari vehementer doleo, es fällt mir sehr schwer, daß ich so vieler Freunde muß beraubt seyn. Tot amicorum jecturam graviter, molestèque fero; tot amicis orbatum, spoliatum, defunctum me sine gravissimo dolore intueri non possum; fieri non potest, quin sum miserrimus, talibus amicis orbarus, quales nulli unquam erunt, & ut arbitror, & confirmare possum, nulli certè fuerunt. Quis me tot ab amicis orbum, non miserrimum esse fateatur? Quæ mihi reliqua esse potest vitæ cupiditas, cum tot amicis caream; cum eos amicos, quos fidelissimos expertus sum, desiderem; cum tot amicos uno tempore mihi ereptos esse videam. *V.* Exipio, adimo. *Ufus.* Aliquem civitate, suo jure privare.

Prius, eber. *Syn.* Ante. *Ufus.* Nihil prius mihi faciendum putavi.

Priusquam, ebe und bevor. *Syn.* Antequam. *Ufus.* Priusquam illa attingam. Id ego sensi, priusquam loqui coepisti.

Pro, für. *Syn.* Loco. *Ufus.* 1. Hæc pro certis ad te scribo. Jam pro herede se gerit. Jam pro damnato habebatur. Unus mihi Cato pro millibus. 2. Propter, wegen. Panam pro peccato metuit. Pro jure amicitie id a te peto. Pro consulari autoritate te moneo. Is a me pro summis suis virtutibus valdè observatur. 3. Secundum, *R.* pro

pro ratione, nach Art, Zeit, Weise, Würde. Hunc pro dignitate satis laudare non possum. Reliqua pro tua prudentia, pro tempore, pro re nata curabis. Pro opibus, pro virili parte iuvabo. Id pro mea consuetudine, breviter. 4. Alienus gratia, causa, pro eunem in Gefallen. Hoc non pro me, sed contra me est. Venditare aliquid pro suo. Pro aliquo decernere. Pro se quisque certat. 5. Ante, vor. Pro tribunali; pro aede Castoris sedens. Pro templis omnibus, vor allen Kirchen. 6. Cum Comparativis, wo etwas verglichen wird. Turba majorem, quam pro numero, speciem gerens. Stella, quam pro habitu corporis, excellior.

Proavus, i, m. Alt-Water, des Waters Ahn-
herr. *Syn.* Avi paterni, vel materni pater. *Epi.* Privatus.

Probabilis, e. g. öffentlich, wahrscheinlich, löblich. *Syn.* Verisimilis, credibilis. *Incantil.* *Adv.* Leviter, maxime, sane, omnino. *Ufus.* 1. Probabile est, quod fere fieri solet, aut in opinione positum est. Probabilem facti rationem reddere. Causam alicujus reddere probabilem. 2. Laudandus, tolerabilis, löblich, leidenschaftlich. Probabilis Orator. Probabile ingenium.

Probabilitas, adis, f. Glaubwürdigkeit. *Syn.* Verisimilitudo. *Epi.* Cyprianus, m. 2a. *Ufus.* Multa sunt, quae non aliqua probabilitate fallunt.

Probabiliter, wahrscheinlich. *Syn.* Creditibiliter. *Ufus.* Ex quo potest probabiliter confici.

Probatio, onis, f. Beweisung, Bewährung. *Syn.* Approbatio. *Inc.* Improbatio. *Epi.* Gratuita, locuplet, grata. Non ob probationem datum est pretium, cum multa sint improbata.

Probator, onis, m. der etwas gut heisset. *Syn.* Approbator. *Ufus.* Nil interest inter suasorem facti, & probatorem,

Probatus, a, um. bewiesen, bewährt. *Syn.* Spectatus. *Ufus.* Vita spectata, & probata. *V.* Probus.

Probè, wohl. *Syn.* Rectè, praeclare. *Ufus.* Quod cum probè sciam, teneam. De ea re probè curasti.

Probitas, adis, f. Güte, Frömmigkeit. *Syn.* Bonitas, integritas, virtus. *Phras.* Probitatem qui habet, nihil praeter ad felicitatem requirit, wer die Frömmigkeit hat, der hat alles. Unam qui colit virtutem, ei deesse ad felicitatem nihil potest. Bene sentire, rectè

que facere: satis est ad bene, beneque vivendum. Quicumque rationem ducem in vita sequitur, ei ad felicitatem ampla, maximeque certa patet via. Boni mores, & honeste rationes felicitatem parant. Felicitas in egritate comparatur; aliquis in colenda probitate totus est, feliciter admodum, ac beatissime cum illo agitur. *Ufus.* Tanta vis est probitatis, ut eam vel in hoste diligamus.

Probo, as, avi. 2um, are. billigen, gut heißen, genehm halten, beweisen. *Syn.* Approbo, assensuor; confirmo, si in scio, argumentis tueor. *Adv.* Admodum, brevè, fastidiosè, lentè, maxime, nescire, nimium, non perfacile, plane, plane non, prorsus, rectè, vehementer, valde, vulgò, magis magisque, non sine, in primis, maxime. *Phras.* Probare crimen non potuit, er hat das vorgegebene Verbrechen nicht beweisen können. Convincere illum criminis; crimen planum facere; certis argumentis suare non potuit; non satis docuit haec ab eo commissa; id quidem egeret, cum multa argueret, non potuit, ut de crimine constaret; ex ejus tor criminationibus liquere non potuit, criminis reus esset; fidem facere eius criminis suis argumentis non potuit. *Ufus.* 1. Libros meos, speio, tibi valde probari. Quis est, qui non probet, non laudet, non in eadem voluntate ac opinione sit? 2. Satisfacio, de nug thum. Qua in legatione ita se omnibus probavit. 3. Argumentis tueor, stabiliro: confirmo, fidem facio, beweisen, darthun. Quod tibi probare non poteris, alteri ne persuaseris. Id vel severissimas disceptationibus probabo. Nullam rem defendit, quam non probaret; nullam oppugnat, quam non everteret. *V.* Approbo, laudo, assentior.

Probrosus, a, um. schmähtlich, schändlich. *Syn.* Ignominiosus. *Ufus.* Probrotum crimen, facinus. *V.* Probrum.

Probrum, i, n. Unthat, Schmach, Schande. *Syn.* Dedecus, convicium, maledictum. *Epi.* Paternum, magnum, privatum. *Phras.* 1. Probrum alicui obicere, eum in eine Unthat vormersen. Objectare probrum; probrum insinulare aliquem; probra ingerere; probra in aliquem jacere, maledicere, probrisque vexare. *V.* Upratum, Calumnia. 2. Probrum alicui vertere, eum in etwas für eine Schande ausrechnen. Probro aliquem dare, alteri; in probris loco ponere; crimini dare. *V.* Deatus. 3. Probris

si aliquid ducere, ihm selbst etwas für eine Schande halten. Ignominie loco aliquid ferre: in contumeliam accipere; in contumeliam vertere. Usus. Id tibi proso futurum est. E paternis probris emergere. V. Ignominia, deacius.

Probus, a, um. fromm, fein. Syn. Bonus, moratus, bene institutus, spectatus, probus, integer, frugi, religiosus, castus, antiquus, purus, sanctus, modestus.)(*Improbis. Pmas. Pauci sunt proi, es* send gar wenig fromm. Pauci sunt, qui probitatem colant, ament, sequuntur; qui suum studium in probitate ponant, paucos invenias. Probati mores à paucis hodie coluntur; virorum recti exempli, & quibus vita cum virtute traducatur; quibus in pretio & amore sit morum integritas, quam exiguus est numerus? Ab est à plerisque mortalium laudata illa morum probitas. V. Bonus. Usus. Probus & bene moratus filius. Probum navigium. V. Conscientia bona, pius.

Procietas, atis, f. Muthwille, Frechheit. Syn. Perulantia. Usus. Non enim procacitate linguae vitae sordes eluuntur. V. Petulantia.

Procaciter, * freventlich. Usus. Flagitatum stipendium procacis, quam ex more & modesti militari erat, & probra in inunos jacta.

Procax, acis, g. o. frech, muthwillig. Syn. Petulans, temerarius. Usus. Scio te non esse procacem in lacerando. V. Petulans.

Procedo, is, cessi, cessum, ere. vorhin gehen. Syn. Progredior; prodeo, exeo, gradum infero: proficio: evenio. Adv. Bene, longius in dando & credendo, minus, diutius, contrarie, multum, non ita multum, obviam, longissime, parum, paulum, prosperè, temerè, pulcherrime. Usus. 1. Aetate multum processit. A primis ad ultima procedere. Longius processit, & in ipsum Pompejum inveni cepit. In medium procedere, atque in concionem prodire. Procedere in publicam. Tota urbs illi obviam processit. 2. Proficio, Fortgang machen. Procedere in virtute & doctrina. Honoribus processit. Longè ad virtutem processit doctrina & natura. 3. Evento, caso, ben statum gehen. Non satis e sententia res procedit. Quid aiam, cui nihil procedit, eique, quæ cogitata sunt diligentissime, deterrime cadunt. Omnia ei belle, pulcherrime procedunt. Pro domus procedere cum aliquo, vult. sibi mit etnem verfahren. Latine: graviter, crudeliter, malè consulere in aliquem, de aliquo.

Procella, æ, f. Sturm-Wetter. Syn. Tempestas. Ept. Horribilis. Usus. Imbres, nubi, procellæ, turbines. Tu procellis patriæ, turbo pacis. Vitare procellas temporum. Equossem procellam excitare, einen Einfall mit der Deutheren thun. V. Tempestas.

Procellosus, a, um. * voll Ungewitter. Usus. Ventus procellosus.

Proceres, um, m. die vornehmsten Häupter einer Stadt. Syn. Principes.

Proceritas, atis, f. die Länge. Syn. Longitudo.)(*Brevitas.* Usus. Proceritates arborum admirantur.

Procerus, a, um. sehr lang. Syn. Longus. Usus. Procerum & tenue collum. V. Magnus, longus.

Procius, is, m. Fortgang. Syn. Progressus. Ept. Longior, tardus. Usus. Gradus tuos, & quasi procius dicendi velim cognoscere. Tantos procius in dicendo faciebat, ut evolare, non excurrere videretur.

Proci, orum, m. Mitbühler, Grenermann. Syn. Qui eandem amant. Usus. Proci impudentes.

Procido, is, cidi, ere. niederfallen. Syn. Pronus cado, procumbo. Usus. Ad pedes alicujus procidere. V. Cado, corruo.

Prociendus, us, m. Zurüstung und Anstalt zu etwas. Syn. Sine ritu solenni, ut in castris. Usus. Facere testamentum in prociectu sine tabulis. Pro in prociectu operis, in wirklicher Unternehmung des Werks. Rectus dicitur: in ipso rei gerende articulo. V. Expeatio.

Proclamator, oris, m. ein Ausruffer. Syn. Praeco, cantor, tabula.

Proclamo, as, avi, atum, are. ausrufen. Syn. Vociferor. Usus. Adsunt, proclamant, fidem hujus implorant.

Proclivis, e. sich neigend; sich nieder, oder vor sich haltend: geneigt. Syn. Propens, facilis, pronus.)(*Lat. in osus.* Usus. Adolescentia proclivior est ad libidinem. Incitata semel in proclive labuntur. Dictu quidem proclive est, sed effectum arduum. V. Facilis.

Proclivitas, atis, f. Neigung. Syn. Facilitas. Usus. Proclivitas ad varios mores, varia vitia.

Procliviter, leichtlich, jähling. *Ufus.* Facilius & proclivius ad laudem nobilitatis perveniunt.

Proconsul, is, m. Der die Stelle eines Statthalters vertritt. In provinciam missus cum potestate consulari.

Procrastinatio, onis, f. Verzögerung, Aufschub. *Epi.* Odiosa. *Ufus.* In rebus gerendis tarditas & procrastinatio odiosa est.

Procrastino, as, avi, atum, are. verziehen, verzögern, aufschieben. *Syn.* Differo, tardo, rem longius duco. *V.* Differo, moror.

Procreatio, onis, f. Das Kinderzeugen, Gebären. *Syn.* Proles, progenies. *Epi.* Charissima. *Ufus.* Charissimam suam quisque procreationem habet.

Procreator, oris, m. Zeug, Vater. *Syn.* Genitor.

Procreo, as, avi, atum, are. zeugen, gebären. *Syn.* Creo, pario, gigno, vitam trado, liberos suscipio. *Ufus.* Multiplices fetus procreant. Procreate alicui periculum. *V.* Creo.

Procudo, is, di, sum, ere. lang, oder breit schneiden. *Syn.* Excudo.

Procul, weit, fern. *Syn.* Longus, longius. *Phras.* Procul à nobis apes, er ist weit von uns entfernt. Magna locorum intervallò disjuncti sumus; disjunctissimis terris habitamus; in ultimis terris habitamus; in ultimis terris, in extremis terrarum finibus, apud homines in extremis terrarum finibus positos, nimis longinquitate locorum remotos degit; magnis intervallis distamus; longè ab domo excitus, in ultimas, terrarumque oras devenit, quas natura longè submovit regiones, colit. Eò ablegatus est, unde nec nomen, nec fama ejus accedere ad nos possit; inter nos multa maria, regionesque intersunt. *V.* Longinquitas. *Ufus.* Coelestia procul sunt à nostra cognitione. Procul remotus à verò. Procul ab omni metu. Procul videre, aufscultare aliquid. Procul à patria. *V.* Remotus, disto.

Procumbo, is, cubui, cubitum, ere. * sich niederlegen. *Ufus.* Festus viâ procubuit. *V.* Genu.

Procuratio, onis, f. Verwaltung, Vermesung. *Syn.* Curatio, administratio, gubernatio. *Epi.* Frumentaria, magna, plena, questoria. *Ufus.* 1. Aliquem ad civitatem, negotii procuracionem vocare;

procuracioni praticere; procuracionem alicui committere, einem eine Verwaltung anvertrauen. Procuracionem multarum rerum habere, viel zu verwalten haben. Aliquem à procuracione arrovère; liberare aliquem procuracione, que illum multis officiis implicatum, & confictum tenebat, einem eine Verwaltung hinweg nehmen, entsetzen. 2. Expiatio, Verjüngung. Conducenda, faciendæ nobis sunt procuraciones, & obsecrationes. *V.* Administratio.

Procurator, oris, m. Schaffner, Vermeser. *Syn.* Qui aliena negotia procurat; alieno prepositus negotio; alieni juris vicarius; qui aliquid nostri negotii gerit; qui res domesticas dispensat; qui curacionem ac dispensationem rerum habet, suscepit. *Epi.* Equus, diligens, familiaris, propinquus, necessarius, voluntarius, villicus. *Ufus.* Cum villicos procuratores dedissem. Procuratores ludorum. Procuratoris negligentia factum est, ut &c.

Procurro, as, avi, atum, are. verschaffen, verwalten. *Syn.* Curo, administro, gubernare: vero. *Phras.* Rem meam autem a te procurro, verwalte diese meine Sache fleißig. In rerum mearum procuracione nihil diligentie prætermittas, velim: relistius curatio, ut cordi tibi sit, etiam atque etiam à te peto; tu si me amas, omnia dispicies, remque, ut tuam, tum mihi disgeres. *V.* Administro, curo, gero, futo. *Ufus.* 1. Hereditatem, negotia, rationes alicujus procurare. 2. Expro, versöhnen. Vide, ut ea prodigia procurantur, & expiantur.

Procurro, is, curri, cursum, ere. vorlaufen. *Syn.* Excurro. *Ufus.* Sed ut p oduetus studio ultra procurras. Cum à stationibus procurreretur.

Procuratio, onis, f. * Auflauf, Streifen. *Ufus.* A quibus per procuracionem commissa pugna.

Procurator, oris, m. * Vorläufer. *Syn.* Breve certamen cum procuratoribus fuit.

Procurio, as, avi, atum, are. * vorlaufen. *Ufus.* Procurantibus à statione, qui laefferent.

Procurfus, us, m. * Auflauf. *Ufus.* Tumultuariò præliò, ac procurfu magis nallum, quam ex præparato certatum.

Prodeo, is, ivi, itum, ire. hervor gehen. *Syn.* Exeo, in medium procedo. *Arr.* Obvium, necessum. *Phras.* 1. Hostes e latebris protrahere, die feindlichen Soldaten sind aus ihren Schlupf-Winkeln hervor gegangen. E latebris eripere, prosluere; e latebris in aperta

in campum praevolarunt; confurre-
-tum est repente e latebris, & in puen-
-tum ad conspectum undique campum
prolata signa; hostes, ab suis quisque
locis praeceps exorti, repente existe-
-re; cuniculus delectis militibus ple-
-rus armatos repente edidit; militum
inans manus repente ex dimosis te-
-mentis exultat, palamque armata vo-
-lucrat. 2. *Res tota prodit, aut.* Die
-crasche ist ganz heraus kommen. Pate-
-re omnia, & in medium prolata; ut
mori temporis interposita illustrantur
omnia, & erumpunt, ita detecta quoque
fuit res. Res tota in lucem extracta,
in lucem prolata est. Huius ita res li-
-cet, quam in conscientiam multorum
breui tempore efferretur; quin secretum
omne brevi tempore effunderetur. V.
Prodigo, effuso, manifesto. *Ufus.* In pu-
-blicum prodire; in concionem, in lu-
-cem, in aciem prodire. Prodire ob-
-viam alicui.

Prodige, verschwenderisch. Syn. Effuse.

Prodigium, ii. n. Warnung & Zeichen.
Syn. Monitum, portentum, ostentum.
Epi. Facile, exitiosum, importunum,
recens, religiosum. *Ufus.* Clodius fa-
-tale portentum, prodigiumque Reipu-
-bliae. Haec sunt prodigiis similia. V.
Miraculum.

Prodigo, is, egi, ere. * verschwenden.
Syn. Confundo, effundo, ultra modum
erogo. V. Prodigus.

Prodigus, a, um. verschwenderisch. Syn.
Profusus, effusus, nimius; nepos luxu-
-riolus, dissolutus, perditus, luxu pro-
-fligatus. Phras. 1. *Prodigus rerum suarum,* si quisquam alius, cui über die inas-
-sen verschwenderischer Mensch. Homo
largitor & prodigus; alieni appetens, sui
profusus; homo perditus nequitia & inso-
-lentia in aliena re, in quo tamen, pecuniae, an-
-sam minus parceret, non facile discernas.
Quin in largitione effusior, qui post effu-
-sos cum probro, ac dedecore immodicos
sumptus, pecuniae sic illudat, tanquam in
summa abundantia omnibus copiis, for-
-tunisque afflueret? Quae ista tam profusa
luxuries, post fractas, onerosasque opes,
post patriam rem comestam, ac perditam?
Vides hunc hominem? decoxit, & patri-
-monium omne profundo ventre circum-
-fert. 2. *Patrimonium suum omne prodigus*
at sumpsit, er hat sein Erbtzell alles ver-
-schwendet. Patrimonium omne per luxum
effudit, comedit, devoravit; patriam
rem perdidit, confecit, dissipavit; reli-
-ctas à patre fortunas per luxum consum-
-psit, dilapidavit; rem familiarem, pecu-

ni inque omnem per luxum am prodidit,
effudit, adedit, exhaustit; rem omnem pa-
-teriam contregit; per luxum ac nequit-
-tiam laceravit. V. Nepos. *Ufus.* In ho-
-noribus decernendis prodigus, ac fere
nimius.

Proditio, onis, f. Verrätheren. Epi. Gra-
-ta, scelerata. *Ufus.* In prodicionis cri-
-men vocari. Prodicionis consilia agita-
-re. V. Prodo.

Proditor, onis, m. Verräther. Syn. Desertor,
opponitor patriae, qui prodicionis consi-
-lia agit. Epi. Vetus, nefarius. *Ufus.*
Patriae exitor, imperii proditor.

Prodo, is, doli, datum, ere. verräthen. Syn.
Trado, manito, commendo, edo, serbo;
apero, manifesto, manifestum facio, in-
-dicium facio; patriae exitium molior.
Adv. Imposterum, nefarie, fide, tamen.
Phras. 1. *Hostibus manu prodat,* er hat
-deu den Feinden alles verräthen. Rem o-
-mnem ad hostes protulit, pertulit; rem o-
-mnem hostibus enuntiavit; arcana con-
-silia ducum cum hostibus communiavit;
earum rerum indicium illo autore ad ho-
-stes permanavit. Nihil eorum omnium
clam hostibus fuit indicio servo, & civium
dissensiones foras efferente. 2. *Diu se pro-*
derent luerunt, sie haben sich lange und t
-wollen heraus lassen. Diu cunctati animos
nudare; diu tergiversari promere, quae
in animo laterent; multis agendum erit,
palam ut facerent tandem, quae sentirent;
haud levis erat operae, ut quae staret ipse
sententi, aperirent, in aperto esset. *Ufus.*
1. Prodere posteris memoriam alicuius fi-
-cti. Quod est memoriae litteris, littera-
-rum monumentis proditum. Liberis per-
-niciosum exemplum ad imitationem pro-
-dere. 2. *Prodero, aucto, creo, benennen.*
Consulem prodere. 3. *Oppugno, res pro-*
side, deser, haem volo, ad adversarios
transire, verrätherischer Weise mit einem
umgehen, verlassen, meinedig werden.
Idem suam, saltem alicuius conficios, pa-
-triam prodere. Tu nos repente relinques?
deseras? ad adversarios transcas? pro-
-das? oppugnes?

Prodromus, i, m. Vorläufer, Vorbothe. Syn.
Praecursor.

Produco, is, xi, etum, ere. hervor führen,
hinaus ziehen. Syn. Dico, in longius du-
-co, profero; educo, extraho, in publi-
-cum conspectum do. Adv. Longius ab ho-
-mine, vitum mirabiliter, doctrinam, ul-
-tū quam satis est, coram, valde. *Ufus.*
1. Convivium, sermonem longum, in tantum
noctem producere. Vitum, bellum
producere, in die Länge hinaus ziehen.
Conditionibus aliquem, verbis, sed ipe
producere, einen bei der Nase lange her-
um ziehen. 2. *Educo, adduco, in conspe-*
ctum do, in conspectu confervo, hervor
führen. Copias in aciem, testes ad iudicium, di-

quem in conspectum & concionem populi producere. 3. Gigno, creo, facio, procreo, rogenero, profemino, erengen, hervor bringen. Pater similitum tibi filium produxit. V. *Profero*.

Producti, der Länge nach.)(*Breiten*

Productio, onis, i. Verlängerung.)(*Erweitern*. *Ufus*. Productio verbi, syllabae, temporis.

Profano, as, avi, arum, ar. * verunehren, entweihen. *Syn*. Vio, polluo, profano ritu tracto. *Ufus*. Profanare dies festos.

Profanus, a, um. ungeweiht. *Syn*. Nil habens religionis, à religione remotus.)(*Consecratus, sacer, religiosus*. *Ufus*. Cum omnia illa ex sacris profana fecerit. Locus profanus.

Profectio, onis, f. eine Reise. *Syn*. Discessus, iter.)(*Reatus, recessio*. *Est*. Misera, praecipua, magna, periculosa, subita. *Ufus*. Consilium profectionis, & reversionis meae accipe. V. *Iter*.

Profecto, fürwahr, allerdings. *Syn*. Certe, quidem.

Profero, fere, tuli, latum, ferre. hervor bringen. *Syn*. Recreio, dico, prodo, promo, adduco, commemoro. *Adv*. Aulardè, foras, jam dudum, latius diem, longius fines officiorum, immoderate. *Phras*. 1. Multa in medium protulit, er hat vieles an das Tagelicht gebracht. Multa in lucem protulit, patefecit; in lucem extraxit, manifesta fecit; in aspectum, lucemque protulit; ex oculis tenebris in lucem extraxit; occultissima quaeque aperuit, & exprompsit. 2. Tellos omnis generis herbas & fructus proferit. Terra flores, ac fruges fundit, profundit, ager herbas; omnis generis fruges procreat; quotannis novis frugibus induitur; seges ex agro quotannis laetissima provenit; gignendae herbae non alius aptior est locus, quidquid alluit vicinus amnis, floribus vestitur. *Ufus*. 1. Aliquid in medium, in lucem proferre. Sua merita, leges, testes proferre, *ital.* allegare. 2. *Profero, prorogo, aucto, longius rem aucto*, erweitern, aufschieben. Fines Imperii, limites Regni proferre. Iudicii diem proferre. Audaciam suam ultra proferre.

Profectio, onis, f. eine öffentliche Be-

kanntaß. *Syn*. Certa confessio, & denunciatio apud Praetorem eorum, quae quis possideret. *Ufus*. 1. Jugenum subscriptio, ac professio. 2. Promissio, pollicitatio, Verheißung. Sciebam fructuosam mihi fore tunc voluntatis professionem. 3. Facultas, Übung in einer Kunst oder Wissenschaft. Vis Oratoris, ipsaque dicendi professio. Professionem in Religione facere, *ital.* die Profession machen. Die gewöhnliche Ordens-Gelübde ablegen. *Latine*: Solemni ac perpetua veterum sponsione se obstringere, obligare; vota solemniter nuncupare. Conceptis verbis, publicisque sponsione se D^{eo} in perpetuum consecrare, dedicare; conceptis ex sacri sodalitati formula verbis sacramentum D^{eo} dicere; sacramenti solennis sponsione sacrae se Familiae adstringere.

Profectus, a, um. * werktätlich. *Ufus*. Dies profecti, Werk-Tage.

Proficio, is, feci, factum, ere. zunehmen, wachsen, aufrichten, nützen. *Syn*. Procreo, progressum facio; valeo, possum, profum. *Adv*. Aliquantum, multum, necessarium, multum, permultum, plurimum lepore, faceris. *Phras*. Multum in Philosophia fecit, er hat in der Welt-Weisheit viel zugenommen. Multum processit; magnos in Philosophicis progressus habuit; magnas progressiones fecit; doctior sit indies, & naturae intelligentior; ad summi Philosophi laudem profecit; magnos in Philosophia processus effecit. *Ufus*. Nihil ea re ad summam profectum puto. Nulla res tantum ad virtutem proficit. Contentio tam diu sapiens est, quam diu proficit aliquid. Si modo in dicendo profeci.

Proficiscor, eris, factus sum, facisci, reisen. *Syn*. Discedo, iter facio. *Adv*. Celeriter, clam, communiter, suspiciones ex negotio, copiosè, cupidè, festinanter, inde undè, longe à seclis suis, maturè, non in multo post, obviam, privatim quòquam, protinus à disciplina, publicè, rectè, separatim, tandem aliquando, tarde. *Phras*. Athenas in Graeciam cogito proficisci, ich habe im Willen, nach Athen in Griechenland zu reisen. Athenas in Graeciam iter facere, ire cogito; Athenas accedere, me recipere cogito. Iter Athenas in Graeciam dirigo: Athenas in Graeciam me trajiciam, excurrere Athenas in Graeciam cogito; Athenas in Graeciam transire est animus; Athenas concedere, iter inire; in Graeciam tendere; Athenas petere, iter convertere

transil, transilit. *V. Proficio. Usus.* Multorum dierum iter jam progressus. Quo pervenire potuit hominis furor, progressus est. Progredi in virtute.

Progressio, onis, f. Fortgang. *Syn.* Progressus. *Epi.* Admirabilis. *Usus.* Progressionem ad virtutem ajunt fieri, non item levationem viciorum.

Progressus, us, m. Fortgang. *Syn.* Progressio, processus. *Epi.* Firinus, pæceps, constans. *Phras.* 1. *Progressu temporis*, mit der Zeit. *Progrediente ætate*; *processu ætatis*; *procedente tempore*. 2. *In tanto progressu rerum*, bey so glücklichem Zustande der Sachen. *In tanto impetu cursuque rerum*; *tam secundis omnibus*; *tam leta in re*; *rebus tam bellè fluentibus*; *cum cursum res tenerent suum*. *V. Status, successus. Usus.* Qui rerum causas, eamque progressus sciunt. Magnos in studiis progressus fecit; à progressu arceret.

Proh! * *O!* *Usus.* Proh scelus!

Prohibeo, es, ui, itum, ero. verhüten, verbieten. *Syn.* Inhibeo, veto, impedio, interdico, intercludo, excludo, obsto, non permitto. *Adv.* Acriter, diutius, omnino, neque semel, sed sæpius, maximè. *Phras.* *Nihil hominem prohibebat, quin insanire pergit*, nichts ward den Menschen von seiner Raserey abhalten. *Non religio*, quam nullam habet, non verecundia à furore arcebit; non magnitudo pænæ a maleficio submovebit; nihil furentis impetum continebit. *V. Coerceo, cohibeo, refreno. Usus.* 1. *Aditum*, provinciâ, sepulturâ aliquem prohibere. 2. *Arceo, submoveo, repeto*, abhalten, abtreiben. *Vim hostium ab oppido*, ignes à navibus, a totis fures prohibere. 3. *Tueor*, beschützen. *Aliquem injuriâ, periculò, conviciis, calamitate prohibere*.

Projectio, onis, f. Das Auswerfen der Armen. *Syn.* Porrectio. *Usus.* Projectio bracciorum.

Projectus, a, um. hingeworfen, weggeworfen. *Syn.* Abiectus, porrectus. *Usus.* 1. *Brachi in projectum*. Cum esset projectus, inhumatus. *Urbs in altum projecta*. *Insula in portus ostium projecta*. 2. *Impudens, profusius, contumax*, sed, vermessen. *Projectus ad audendum*. *Projecta audacia*. *Projecta & effrenata cupiditas*. *V. Audax.*

Projicio, is, jeci, jectum, ere. hinwegwerfen. *Syn.* Reicio, expello. *Adv.* Foras. *Usus.* 1. *Quando tandem hanc pestem urbs evomet*, forasque projiciet?

2. *Negligo, amitto*, sich vernachlässigen, verscherzen. *Se libertatem, ac viam projicere*. 3. *Abjicio*, zu Fußten werfen. *Se ad pedes alicujus projicere*. 4. *Proripio*, aus dem Staube machen. *Quæ libido se non proripiet, ac projiciet?* *V. Abjicio.*

Proin, proinde, Derohasßen. *Syn.* Itaque. *Usus.* *Proin*, aut exeant, aut quiescant. *Proinde bonò animo sis*. *Proinde*, ut se res habuerit. *Proinde*, quasi isti aliter sentiant.

Prolabor, eris, pfus sum, labi. niedersinken. *Syn.* Delabor, corruo, ruo. *Adv.* Longius. *Usus.* 1. *Timore prolabi*. 2. *Vento, accedo*, kommen, gerathen. *Libenter ad eum sermonem delapsus sum*. *V. Labor.*

Prolapsio, onis, f. das Fallen. *Syn.* Lapsus, Lapsio. *Usus.* *Viam tuam lubricam vix sine lapsione conficies*.

Prolato, as, avi, atum, are. aufschieben, verzögern. *Syn.* Procrastino, differo, longius daco. *Usus.* *Illud malum sustinendo, & prolato vix opprimi potest*. *V. Differo.*

Prolatio, onis, f. Verschiebung, Verzögerung, Verbringung. *Syn.* Dilatio. *Usus.* 1. *Judicii prolationem impetravit*. 2. *Commemoratio, Erzählung*. *Exemplorum prolatio fidem facit*. *V. Mora.*

Prolecto, as, avi, atum, are. hervor locken. *Syn.* Allecto, allicio. *V. Allicio.*

Proles, is, f. Kind, Leibes- Frucht. *Syn.* Progenies, soboles. *Epi.* Ferrea.

Proletarius, a, um. * gemein, schlecht. *Syn.* Vilis, plebejus. *Usus.* *Sermo proletarius*. *V. Tenuis, ignobilis.*

Prolixè, strengebig, willfährig. *Syn.* Largè, liberaliter, cumulatè. *Usus.* *Id mihi prolixè pollicitus est, & promissis prolixè, celeritèque stetit*.

Prolixus, a, um. willfährig. *Syn.* Libetalis, benignus. *Usus.* 1. *Animus, natura prolixa, beneficia*. 2. *Facilis, expeditus*, leicht, fertig. *Cætera spero tibi omnia prolixa fore*. *V. Longus.*

Prologus, i, m. Vorrede. *Syn.* Præfatio, exordium.

Proloquor, eris, locutus sum, loqui. heraus sagen. *Syn.* Profiteor, loquor. *V. Loquor.*

Proludo, is, lusi, lusum, ere. ein Versuch- Spiel thun. *Syn.* Specimen exhibeo. *V. Præludium.*

Probo, is, ui, ere. * waschen, begießen.
Ufus. Vino se proluit.

Prolusio, onis, f. Versuch. Spiel. Syn.
Praeludium, proœnium.

Proluvies, ei, f. Bunt, Unflath: Wasser.
Ereßsum. Syn. Eluvies, eluvio. Epi.
Mira. *Ufus*. Mira Romae proluvies,
magna vis aquae.

Promereor, eris, meritus sum, eri. verdie-
nen. Syn. Mereor. Adv. Optimè. V.
Mereor.

Promeritum, i, n. Verdienst. Syn. Meritum,
beneficium. Epi. Unversum, majus. V.
Meritum.

Promineo, es, ui, ere. hervor gehen. Syn.
Projektor, emineo. *Ufus*. Tecti pars pro-
jecta, quae prominet. A tota acie pro-
minens. Id factum in memoriam, ac po-
steritatem prominebit.

Promiscuè, ohne Unterschied. Syn. Sine
discrimine. Phras. Omnes promi. ut ca-
p. sie send alle ohne Unterschied er-
schlagen worden. Nullum ætatis disci-
men ira fecerat in caedibus; promiscua
omnis ætatis, ordinisquæ caedes facta
est; modum ira non habuit promiscuè
in omnes versa. Saevitum in omnes nul-
lò discrimine; ferrum effugere nemo
potuit; non ætas, non sexus quemquam
victoris iræ subdlexerat; non ætatis,
non sexus veracundia à belli injuria
quemquam prohibuit; ne imbelli qui-
dem ætati temperatum. *Ufus*. Promi-
scuè & communiter datum. Poterant
iis uti promiscuè.

Promiscuus, a, um. vermischet. Syn. Mi-
stus, confusus, incertus. *Ufus*. Connu-
bia, caedes promiscua. Divina atque
humana promiscua habere.

Promissio, onis, f. Verheißung, Zusage.
Syn. Pollicitatio. Epi. Perniciosa. *Ufus*.
Promissione auxiliū aliquemolari. V.
Promissum.

Promissum, i, n. Zusage, Versprechung,
Verheißung. Syn. Fides, receptum.
Epi. Uberius, majus. Promissa cruen-
ta, tetra, scelerata Diis, hominibusque
invisa, nec diuturna, nec salutaria, ho-
nesta, integra, gloriosa, plena lætitiæ,
plena pietatis, firma, certa, rata, in-
utilia, multa. Phras. 1. Volo, ut pro-
missa serves, ich will, daß du dein Ver-
sprechen haltest. Volo, ut stes promi-
sis; fidem exsolvas; fidem tuam libe-
res; promissa solvas, exsolvas; pro-
misso satisfacias; solvas, quod promisi-
sti; re præstes, quæ pollicitus es; ve-
lim, ut cum tuis verbis facta consen-
tiant; promissa tua exitus confirmet;
persolvas, dependas, quod promisti. 2.
Dabo operam, ut promissis faciam satis,

ich werde sehen, daß ich meinem Ver-
sprechen ein Genügen thue. Dabo ope-
ram, ut præstem fidem meam, ut servam
fidem; ut fidem tibi probem meam;
fidem non deferam; fidei ne desim; ut
exequar, efficiam, quod promisi; pro-
missa præstem; promissa exitu confir-
mem; ut à meis verbis exitus non dis-
sentiat; ut verba res confirmet; ut à
promissis pactisque ne discedam. 3. Tur-
pe est, promissa non servare, es ist schänd-
lich, sein Versprechen nicht halten. Fi-
dem, promissa fallere; frangere pro-
missum, fidem; mutare fidem; à pactis,
promissisque discedere, recedere, fidem
deferere; fidei deesse; inania, irrita
promissa reddere; fraude liberare ani-
mum nolle. *Ufus*. Caesar multa multis
promissa fecit. Promissis suis tenetur.
Multi ab eo promissa repetunt, exigunt,
flagrant, expetunt. Promissis stabo, pro-
milla servabo, solvam, exsolvam, per-
solvam; promissa efficiam; promissa
sati faciam.

Promitto, is, misi, missum, ere. verheissen,
versprechen, aufagen. Syn. Polliceor,
spondeo, recipio, promissum facio, fi-
dem meam obligo; profiteor, pacifcor,
offero, defero, constituo. Adv. Affirma-
tè, quasi Deo teste, bene, benignissime,
exploratius, honestè, honorifice, largè,
liberalissime prolixè alicui, separatim,
promptè. Phras. 1. Promisit mihi omnia,
er hat mir alles versprochen. Oneravit
me ingentibus promissis; dextram, fi-
demque dedit; auctor fuit, nihil mihi,
quod in rem meam sit, defuturum; au-
reos montes mihi pollicitus est. 2. Hoc
tibi sanctè promittere possum, nulla in
re me tibi defuturum, dieses san ich dir
versprechen, daß ich mich überall um dich
werde annehmen. A me omnia in te stu-
dia, atque officia, quæ quidem ego præ-
stare potero, velim expectes. Præsto me
tibi semper fore exilimes, planèque ti-
bi persuadeas, velim. Hoc tibi confir-
mo ac re præstabo, nullum me studiū,
aut officii genus, quod in rem tuam sit,
vel quod ad laudem, dignitatèque
tuam pertinere videatur, ullo esse locò
praetermissurum. Siquid valebo, valebo
tibi. Fidem do, nihil in te studiū, nihil
officii, quod a re tua sit, desiderari me
passurum. V. Polliceor. *Ufus*. 1. Quod
promitto, præstabo. Prolixè de sua vo-
luntate polliceri. Alicui ad eam pro-
mittere, 2. Al., wachsen lassen. Bar-
bam promittere.

Promo, is, prompsi, promptum, ere. her-
vor bringen. Syn. Profero. *Ufus*. Pecu-
niam ex aerario, vestem ex armario, li-
bros è bibliotheca promere. Animu-

semper ex se aliquid promit, quod delectat.

Promontorium, ii, n. *Borgebürg, Berg, so ins Meer hinaus langet. Syn.* Mons in mare projectus; lingua in altum excurrentis.

Promoveo, es, movi, motum, ére. *besördern. Syn.* Proveho, perduco. *Phras.* 1. Multos promovit ad honores, et hüt viele zu Ehren-Stellen besördert. Ad dignitates perduxit; ad honores extulit; honoribus auxit, ornavit; ad maxima fastigia provexit; multis hunc fortuna dedit amplificatorem dignitatis suae. Multi ejus opera crevère; in altiore locum ascendere; altiore dignitatis gradum ejus beneficio consecuti sunt; per eum in amplissimum locum pervenire; in altissimo gradu positi sunt; evolârunt ad summum gradum; ad honores ejus opera processere; in principum dignationem venire; ejus gratia ad id fastigii sunt extracti; ab humili ordine ad sublimem gradum promoti; ad magna & honorata ministeria, ejus suffragatione producti; in magnum fastigium emergere; eo magnitudinis processere. 2. Ad summam dignitatem promotus est, et ist jur größten Würde erhoben worden. Honoribus longissime processit; ex infima fortuna ad summum fastigium provectus est; è tenebris extractus, ac in lucem summamque provectus est; secundo cursu ad summum fastigium evectus est; in summo fastigio positus est; eo magnitudinis processit, quae omnium temporum dignitatem, ac gratiam antecederet; ex infima fortuna crescendi occasionem nactus, gradum ad summa quaeque fecit. V. *Gradus, Dignitas, Honor.* *Ufus.* Sedulo movens seic, nihil promovet.

Prompte, hurrig. *Syn.* Alacri animo, sine cunctatione.

Promptus, a, um. fertig, bereit, hurrig. *Syn.* Paratus, expeditus, alacer, hilaris, ardens, orectus: expositus, propositus, in promptu. *Adv.* Aequè. *Phras.* 1. Promptus sum ad te juvandum, ich bin ganz willig und bereit, dir zu helfen. Adrit opiculandi studium, quod in te semper habui; omnis cunctatio aberit, ubi studii in te locum mihi aliquem esse intellexero; ipsum nomen amicitiae mirabilem mihi alacritatem addet ad te omnibus in rebus juvandum. Quae mihi animi incitatio, atque alacritas est innata, ea amicitiae studio incensa, prompta tibi est, & expedita. 2. Res in promptu est, die Sache ist schon an der Hand. Res ad manum est; sub manum est; in manu est. *Ufus.* Prompta & parata in respondendo celeritas, ad jocandum hi-

laritas. Ora, ac vultu alacri ac prompto intueri. Quod animo sentio, & vultu, & lingua promptum habeo, wie mir im Herzen ist, so ist mir aus der Zunge. Promptissimus homo, & experiens. V. *Paratus, expedito.*

Promulgatio, onis, f. *Austruffung, Fundmachung. Epi.* Nefaria, factio. *Ufus.* Leges promulgatione latae, antequam scriptae.

Promulgo, as, avi, atum, are. *außersprechen, fund machen. Syn.* Edo, prolo, pello, cè propono. *Adv.* Nominatim, publice, separatim. *Ufus.* Rogationem, legem promulgare. De salute alicujus, vel honore, de constituendo imperatore promulgare.

Promulsis, idis, f. ein Trank aus Honig gemacht. *Syn.* Potio mulsi condita.

Promus, i, m. ein Greise, Meister. *Syn.* Cellarius, qui cellae praest.

Pronepos, otis, m. Ur-Enkel.

Pronominatio, onis, f. *Wort, Wort. Tropus Rhetoricus.*

Pronunciatio, onis, f. das Aussprechen, die Aussprache. *Syn.* Prolatio; propositio laus. *Epi.* Dulcis, vera & falsa. *Ufus.* 1. Nondum lege, & pronunciatione damnatus. 2. Oratorium munus moderandi vocem, die Aussprache eines Redners. Quis cantus moderatae orationis pronunciatione dulcior? 3. Dictum, enunciatum, Ausspruch. Omnis pronunciatio aut vera, aut falsa est. V. *Pronuncio.*

Pronunciator, oris, m. ein Aussprecher. *Epi.* Grandis, sincerus. *Ufus.* Thucydides pronunciator sincerus.

Pronunciatum, i, n. Ausspruch. *Syn.* Enuntiatum, axioma.

Pronuncio, as, avi, atum, are. *außersprechen, öffentlich heraus sagen. Syn.* Dico, edico; lingua nuncupo, litteras appello. *Adv.* Amplius, memoriter. *Phras.* Orator egregie pronunciat, Dieser Wohl-Redner hat eine stattliche Weise in der Aussprache. Orator eximia est in dicendo pronunciatione; sonus in illo dulcis, litterae nec expressae putidus, nec oppressae Non exprimit litteras putidius, nec obscurat negligentius. Verba non exiliter exanimata exeunt, non inflata & quasi anhelata gravius; sonus vocis, & appellandarum suavitas litterarum gratiam di-

dicentis augeat. Lenis appellatio litterarum, & emendata, cum survive vocem explanatio quid leporis habeant, in nullo magis, quam in illo cernitur. Sono vocis utitur ita recto, & simplici, ut nihil ostentationis aut imitationis affere videatur; verba dicentis sic expressa sunt, ut suis litterae quaeque sonis enuncientur. *Ufus.* Memoriter multos versus pronunciat. Pugnam in posterum diem, victorum nomina, multis certa praemia pronunciare.

pronus, a, um. für sich geneigt, und geneigt. *R. à πρῶνς, Dor. πρῶνς.* *Syn.* Flexus, inclinatus. *Ufus.* *Sapientius.* *Ufus.* Motus corporis pronus. *V. Inclino.*

proemium, ii, n. eine Vorrede. *Syn.* Exordium, principium orationis. *Epi.* Novum, mercenarium. *Ufus.* Longum, & altè petitum proemium. Exordium habet proemium, & insinuationem.

propagatio, onis, f. Fortpflanzung. *Syn.* Procreatio, amplificatio. *Ufus.* Propagatio Imperii, vitae, temporis, militum.

propagator, onis, m. Fortpflanzer. *Syn.* Amplificator.

propago, as, avi, atum, ara. erweitem, fortpflanzen. *Syn.* Profero, produco, amplifico, dilato. *Phras.* Malum latius propagatur, dieses Uebel breitet sich weiter aus. *Ufus.* Mali contagio latius indices serpit; plures jam Imperii provincias mali contagione contaminatae sunt; patet id ipsi genus latius, quam credi possit; ad plures Reipubl. partes pertinet; manat, vulgatur, disseminatur indices latius, & corroboratur; alpes ascendit, provincias non jam finitimas, sed remotissimas occupat, & involvit. *V. Contagio.* *Ufus.* Vitam propagare victu ferino. Gloria ejus latissime propagata est. Ad memoriam propagandam, & posteritati prodendam. *Vid. Amplifico.*

propago, inis, f. ein Neben-Schoß. *Syn.* Vitis ad sobolem suppressa.

propalium, diffentlich. *Syn.* Palium, in aperto, in propatulo. *V. Palium.*

propatulus, a, um. diffentlich, kund, offenbar. *Syn.* Apertus. *Ufus.* In propatulo, more ferarum vivere.

Propè, nahe, darben. *Syn.* Propter, juxta. *Ufus.* *Longe, procul, remote, Phras.* *Hoffus* prope est, der Gené ist ganz nahe. *Ufus.* *Procul* abest, in istis prope portis est; in conspectu est; in sanibus est; tergo imminet; vix teli jactum abest; modicis spatii distat; cervicibus incumbit; supra caput est; in propinquo est. *V. Vicinus.* *Ufus.* 1. Prope urbem, ripam. Propius à me est. Propius urbem movere castra, 2. Penè, serè, propemodum, quasi, fast, beynabe, schier. Prope centum annos natus. Ille, prope dicam, intonat. *V. Propemodum.*

Propediam, ebester Tagen, ehestenà. *Syn.* Brevi. *Ufus.* Propediam te videbo. *V. Brevi.*

Propello, is, puli, pulsum, ere. *Syn.* Impello, propulsio. *Adv.* Paullum remis. *Ufus.* Hostium impetum; navem remus propellere. *V. Pello.*

Propemodum, schier, beynabe, fast. *Syn.* Prope, serè. *Phras.* Acies nostra propemodum in fugam versa est, unser Kriegs-Heer ist fast in die Flucht gerathen. *Ufus.* *Procul* abest, quin terga verteret nostra acies; nihil propius factum est, quam ut in pedes se conjiceret acies tota; jam in eo res erat nostra; accisae res erant; inclinata res erat, vix ut sustineri jam posset, quin effusam in fugam converteretur miles noster; jam ad fugam spectabant omnia. *Ufus.* Propemodum manere in instituto meo mihi videor. *V. Penè.*

Propendea, es, di, sum, ère. vor sich hangen, geneigt seyn. *Syn.* Inclino, incumbio aliquo, animum inclino. *Phras.* Omnes eo propendebant, alle waren dahin geneigt. *Sententiae* omnium eo inclinabant; inclinabat animus; mente atque animo in eam partem trahabantur; plerique res ad eam factionem trahabant. *Naturali* quodam studio, naturae inducta eam partem sequebantur, in eam partem praecipites erant. *V. Inclino.* *Ufus.* Summa voluntatis inclinatione ad nos propendet. Quocumque incubuerint, ac propenderint, impellam.

Propens, mit geneigtem Willen. *Syn.* Ex animo, libenter, sponte, summa voluntate.

Propensio, onis, f. Zuneigung, guter Willen.

Wille. Syn. Inclination voluntatis, proclivitas. *Ufus.* Summa in virtutem, aut vitia propensio. V. *Inclino.*

Propensus, a, um. geneigt, günstig, wohlgeartet. Syn. Proclivis. *Ufus.* Ad lenitatem, misericordiam naturā propensus. Sua sponte ad dicendum propensus. V. *Inclino, propendeo.*

Properantia, æ, f. Eilfertigkeit, Eile. Syn. Properatio.

Properatio, onis, f. Eilung, das Eilen. Syn. Festinatio.

Properè, * in aller Eil, unverzüglich. *Ufus.* *Properè se recepit.*

Propero, as, avi, atum, are. eilen. Syn. Festino, accelero, celeritate utor, nāturo. *Adv.* Magnoperè, necessariò, procius, vehementer. *Phras.* 1. *Properandum est domum, man nuss nach Hause eilen.* Accelerandus gradus est; ventistemusque in patriam iter maturandum; omni festinatione domum properandum; quantum accelerari potest, iter maturandum est; cursu magis quam itineris modò domum contendendum est; precipitandum iter est; festinatio, celeritas in repetenda patria adhibenda est; maturatio opus est. 2. *Hæc properans scripsi, dieses habe ich in der Eil geschrieben.* Praeproperè festinatione hæc exaravi; appropriato opere hæc in chartam conieci; quod ad alia festinaret animus, ista deproperavi summa festinatione. 3. *Non potui melius scribere, quia properandum erat, weil ich eilen müssen, habe ich es nicht besser schreiben können.* Festinatio curam exemnitidius scribendi; festinantius scribendum erat, quam ut opera pingendis litteris dari posset. Oti tantum non erat; non vocabat tui tui boni temporis, ut non vacillantes interdum litterulae, aut minus compositæ exirent. *Ufus.* Remis & velis in patriam properare. Sive retardabis, sive properabis. V. *Festino.*

Propino, as, avi, atum, are. zutrinken, zu trinken geben. R. *προπίνω, πρῶτιν.* Syn. Trado, offero.

Propinquitas, aris, f. Verwandtschaft, Nähe. Syn. Agnatio, conjunctio sanguinis, affinitatis necessitudo: vicinitas.)(*Longinquitas.* Epi. Maxima, pia. *Ufus.* 1. Pietate propinquitas colitur. Cum illo maximis vinculis cognationis & propin-

quitatis conjunctus. 2. *Vicinitas, Nāshe.* Municipium propinquitate finitimum.

Propinquo, as, avi, atum, are. nähern, näher kommen. Syn. Accedo propius, propinquior fio. V. *Prope.*

Propinquus, a, um. der nahe ist. Syn. Vicinus, proximus, finitimus, citimus: cognatus, necessarius.)(*Longinquus.* *Phras.* 1. *Domus propinqua foro est, das Haus ist nahe an dem Platze.* Foro imminet; conspectu fori est; haud longè abest à foro; à foro paucis vix passibus recedit. V. *Vicinus, prope.* 2. *Propinquus abundas, du hast viel Anverwandte.* Propinquus, & affinibus flores, à propinquis optimè paratus, munus es; cum multis tibi conjunctio sanguinis intercedit; multos habes conjunctione sanguinis devinctos; multi sunt cognationis, propinquitatis ac necessitudinis vinculis tecum conjuncti; quorum cognatione teneris, multi sancti, & illustres; quos sanguine conjunctos habeo, populus sanct. V. *Cognatus, affinis.* *Ufus.* 1. *Loco, intervallo, spatio vicinus, habend Orts halber.* Propinqui hori, & finitimi. 2. *Tempore der Zeit nach.* Propinquam mortem denunciat. 3. *Cognatione, amicitia, propinquitate conjunctus, verwandt.* Aretior colligatio est propinquorum. 4. *Natura proximus, fast ähnlich, Natur halber.* Gravi propinquum est insitum.

Propior, oris, g. c. näher. Syn. Aretior, junctior, interior. *Ufus.* Omnibus suis pericula propiora videntur, quàm aliena. Cautà fuit propior, & exitu timidior. Propior est ejusdem generis, nationis, linguae societas, aretior, interior, que conjunctio eorum, qui ejusdem sunt civitatis.

Propitio, as, avi, atum, are. versöhnen, begütigen. Syn. Propitium reddo, placeo. V. *Placo.*

Propitius, a, um. günstig, gnädig. Syn. Secundus, praesens.)(*Infestus, iratus.* *Ufus.* Ita mihi omnes Deos propitios volo. V. *Benevolus, placatus.*

Propola, æ, m. Vorläufer. Syn. Quamercatur a mercatoribus, quod statim vendat.

Propono, is, posui, positum, ere. vortragen, vorstellen, vorlegen. Syn. Pono, ante oculos mihi constituo. *Adv.* Breviter, paulò post, vehementer, aliquando tandem amantissimae quid, si dissimè quid. *Phras.* 1. *Ne-*

1. Nihil mihi prater salutem & libertatem Reipublicæ propono, ich habe mir nichts anderes vordenkomen, als das Recht und die Freiheit des gemeinen Wesens zu erhalten. Nihil mihi deliberatus est, quam salutem Reipubl. tueri; hoc unice intendo, hoc unum institui; ne in hoc studium præclare confirmavi; hoc unum destinatum habeo; hoc unum persequi in animo est; certum mihi est, & deliberatum; hoc totis animis imbibere; fixum hoc est in animo, & destinatum, quem ad defendendam Reipubl. libertatem impetum cepi, prosequar. Curas meas omnes ad communem omnium libertatem intendi; ad libertatem Reipubl. meas cogitationes omnes contuli. Nihil aliud à communi libertate quaesivi; nihil prater communem libertatem curavi, sectavi, secutus sum; prater libertatem Reipubl. proposita mihi res nulla fuit; ad hoc animum retuli meum; hoc spectabat animus; ad hoc consilia, cogitationes, totaque mentis aciem direxi. 2. *Propone tibi sapiens imaginem patris tui*, stelle dir selbst öfter vor Augen die Bildnus deines Vaters. Pono tibi ob oculos; statue, constitue tibi ob oculos, ante oculos, imaginem patris tui; illam tu in mente atque oculis defige; subijce sub oculos, sub aspectum, imaginem patris tui; versetur sæpè ob oculos imago clarissimi patris tui; obversetur oculis; ante oculos versetur. 3. *Proposui mihi sapiens*, ich habe mir es selbst, gleich vorgekommen. Constitui mecum; in animum induxi; apud animum statui; animum induxi; in animo est; deliberatum habeo; id certum mihi, obstinatumque est; fixum mihi, destinatumque in animo est; obstinavi animo; ratum, fixumque est, certum mihi est; sententia stat. V. *Statuo, constituo*. 4. *Proponam rem omnem populo*, ich werde die ganze Sache dem Volke vortragen. Ad populum feram; cum populo communicabo; populum de re tota certiore faciam; populum de re tota edocebo. *Ussus*. Ediscendum aliquid publice proponere. Ab eo, quod tibi proposuisti, minus aberrabis. *Propone tibi duas leges*, idque contemplare animo, quod oculis non potes. Qui leges scribunt, utilitatem sibi Reipublicæ proponere debent. Rei alicujus imaginem, & memoriam sibi proponere.

Proportio, onis, f. Vergleich gegen einander, durchgängige Gleichheit. *Syn.* Comparatio. *Ussus*. Quod aer aquæ, hoc aqua terræ proportionem reddit. Habent hæc lineæ proportionem & comparisonem, quam habent centrum ad sexaginta. Peræqua proportio, quod

omnes partes inter se cum quodam lepore consentiant. *Proportionaliter*, vulg. gleicher Masse nach. *Lat.* Pro rata parte.

Propositio, onis, f. Vortrag, davon man handeln will, ein vorgeminder Spruch. *Epi.* Ampla & splendida, infirma, perspicua. *Ussus*. Hujus vitæ propositio, cogitatioque.

Propositum, i, n. Vorhaben, Vorsatz. *Syn.* Mens, consilium, scopus, propolita ratio, susceptum consilium, institutum. *Phras.* *Propositum meum non mutabo*, ich werde mein Vorhaben nicht ändern. Non mutabo institutum meum; peritabo in proposito; manebo, permanebo in suscepto consilio; tenebo, servabo institutum meum; à proposito nec latum unguem discedam; perficiam, quod animo intendi; destinata exequar; nunquam ego me à suscepto consilio, à sententia depelli, dimoveri patiar; retinebo, quam proposui, firmitatem animi, nec latum unguem à proposito desilectam. V. *Cogitationum sectas, Opinio, Sententia*. *Ussus*. A proposito declinare, & desilectere sententiam; egredi, aberrare à proposito, von seinem Vorhaben abweichen. Permanere in proposito, susceptoque consilio, auf seinem Vorhaben bleiben. Nulla re à proposito deterreor, sich nicht abschrecken lassen. Ad propositum redire, reverti, wiederum auf sein Vorhaben kommen. V. *Propono, consilium*.

Propositus, a, um. vorgelegt, aufgesetzt. *Syn.* Destinatus: expositus, objectus. *Ussus*. Hoc mihi in omni vita propositum est. Omnibus fortunæ telis propolita est vita nostra.

Proprætor, oris, m. Land-Vogten-Vermeser. *Syn.* Cum Prætoris potestate missus.

Proprie, eigentlich. *Syn.* Privatum. *Communitè, publicè, promiscue*. *Ussus*. 1. Quod me amas, tibi commune est cum multis; quod ipse amandus es proprie cum est. 2. *Ad rem, legitime, vere*, eigentlich zur Sache, wahrhaftig. O hominem nequam! nihil enim magis proprie dicere possum.

Proprietas, atis, f. Eigenschaft. *Syn.* Naturæ vis, natura propria. *Ussus*. Singularum rerum proprietates, & naturæ.

Proprius, a, um, eigen. *Syn.* Singularis, peculiaris: germanus, legitimus. *Adv.* Maximè. *Phras.* 1. *Laus ea tibi propria est*, dieses Lob gehöret dir einzig und allein zu. Hujus gloriæ socium habes neminem; id quantum est, totum tuum est; nihil sibi ex ea laude decerpere quisquam potest; nemo se in societatem eius laudis, in communionem ejus gloriæ offerre potest; hoc tibi præcipue à natura datum est; est ea laus singularis planè & domestica, quæ à te orta, te uno nîtur. 2. *Consulatus non tuum, sed familia proprium decus es*, diese bürgermeisterliche Würde ist nicht dein, sondern deines adelichen Stammes Ehre. Consulatus honorem non tibi, sed familie debes. Ad familiam tuam, non ad te pertinet, quidquid id splendoris est ex consulatu; non hoc tu tibi, sed familia tibi tua præstitit. *Ufus.* 1. Artis maximè proprium est, creare, & gignere. 2. *Legitimus, verminus, certus, eigenthümlich.* Certa & propria rei nota. Non neu, vocabulum rei proprium. 3. *Constant, beständig.* Illud perpetuum, ac proprium manebit. 4. *Mancipatus, leibeigen.* Domini proprius, non usu tantum & fructu, sed mancipiū & nexū.

Propter, um, wegen. *Syn.* Ob, pro. *Phras.* 1. *Non propter quæstum id egi*, daß habe ich nicht Gewinns halber gethan. Non quæstus causa, non lucri nomine ea feci. Ea in re non cupiditati serviebam; non aucupabar utilitatem; non tam de mea re sollicitus, nec tam ad spem mercedis, quàm ad fidem & officium intendebam. Non avaritiâ, nec studio alio id officium tibi præstiti; lucri ergo nunquam me huc demissurus eram, amicitie id dederam, quidquid à me præstitum est. Ut ea præstarem, non quæsti ducebar, movebar. 2. *Unus propter alterum flebat*, einer weinete wegen des andern. Alter de altero flebat; alter alterius vicem morsus ac sollicitus in lachrymis jacebat; materia luctus alter alteri exitit; lachrymas alter alteri impendit. 3. *Propter acceptam injuriam alteri semper erat infensor*, er war ihm allezeit aufâchtig wegen angethaner Unbill. Per causam acceptæ injuriæ, ab accepta injuria; ex injuriæ recentis sensu, per memoriam acceptæ injuriæ semper infensorem gerebat animum. *Ufus.* 1. Propter reliquæ actatis peccata poenâs pertolvo. Legibus propter metum parere. Tyronein propter humanitatem ejus amo. 2. *Prope juxta, neben.* Propter flumen ambulare.

Propterea, darum. *Syn.* Idèò, idcirco, ex eo, eâ re. *Ufus.* Atque hæc propterea dixi.

Propterea, quodd. darum, daß. *Syn.* Ob eam rem, quodd; ob eam causam, quodd; eò nomine, quodd. *Ufus.* Edi hæc consilatio fera est propterea, quodd &c.

Propudium, ii, n. Scheusal. *Syn.* Res pudenda. *Ufus.* Propudium illud, ac portentum. V. *Probitum.*

Propugnaculum, i, n. Bestung, Bollwerk. *Syn.* Locus munitus. *Ufus.* Leges propugnacula sunt, & muni, & prælidia tranquillitatis publicæ. Propugnaculum opponere, objicere; dejicere; propugnaculis urbem defendere. Adjutoria senectutis & propugnacula præparare.

Propugnatio, onis, f. Schutz, Vertheidigung. *Syn.* Defensio. *Epi.* Perpetua.

Propugnator, oris, m. Beschützer, Verfechter. *Syn.* Defensor. *Epi.* Accerrimus, communis libertatis, studiosissimus, levior, timidor. *Ufus.* Communis libertatis propugnator accerrimus. V. *Defensor.*

Propugno, as, avi, atum, are. verfechten, beschützen. *Syn.* Defendo, pugno. *Ufus.* *Oppugno.* *Adv.* Accerrimè. *Phras.* *Patriam fortiter propugnasti*, er hat das Vaterland tapfer verfochten. Accerrimus patrie propugnator ac defensor fuit; accerrimum se patriæ libertatis defensorem præbuit, præstitit, ostendit. Hostibus patriæ sæpè suum corpus opposuit, objecit; pro patria pugnavit strenue & summa cum fortitudinis laude. Multa ille prælia pro patria sustinuit; vires omnes ad salutem patriæ contulit; pro salute patriæ defendenda nullum laborem, nullum capitis discrimen defugit. *Ufus.* Bestiæ pro partu suo accerrimè propugnant. Pro salute alicujus propugnare.

Propulsio, onis, f. das Abtreiben, Verjagen. *Syn.* Depulsio.

Propulso, as, avi, atum, are. abtreiben, verreiben. *Syn.* Repello, arceo, depello, propello. *Ufus.* Injuriam à se, impetum inimicorum, frigus & famem propulsare. V. *Pello, arceo.*

Propylæum, i, n. Vorhof. *Syn.* Vestibulum. *Epi.* Præclarum.

Proquellor, oris, m. Der die Einnehmer-
Stelle vertritt. *Syn.* Quaestoria pote-
state praeditus.

Prora, ae, f. Der Vordertheil des Schiffes.
Syn. Anterior pars navis. *Uusus.* In na-
vigio latera, carina, prora, puppis.

Prorepo, is, repsi, ere. fortstrecken. *Syn.*
Ultra repo.

Proripio, is, ripui, reptum, ere. geschwind
sich davon machen. *Syn.* Repente me
reduco. *Azv.* Repente se, undique
se. *Uusus.* E curia se proripuit, eiecit.
V. *Prodeco*, fugio, evado.

Prorogatio, onis, f. Aufschub, Verschub.
Syn. Prolatio. *Uusus.* Utar unus diei
prorogatione.

Prorogo, as, avi, atum, are. verlängern,
verschieben. *Syn.* Produco, profero, ex-
traho, propago, differo. *Uusus.* Impe-
ram alicui provinciam prorogare. V.
Differo.

Priorus, gänzlich, ganz und gar. *Syn.*
Penitus, plane, omnino, omni ex parte,
usquequaque, funditus, radicitus, sine
ulla exceptione. X *Nulla ex parte.*
Uusus. Priorus non est dubium. V. *Pia-
re*, omnino.

Prorumpo, is, rupi, ruptum, ere. hervor-
brechen. *Syn.* Erumpo. *Uusus.* Pro-
rumpet hominum audacia. V. *Imperus*,
erumpo.

Proruo, is, rui, rutum, ere. * vermüssen,
niederwerfen. *Uusus.* Pars vallum velle-
re, pars aggeres proruere, pars fossas
expleri.

Prosapia, ae, f. Geschlechte, Stamm. *Syn.*
Genus, stirps. V. *Genus*.

Proscenium, ii, n. Vorgerüste auf dem
Schauplatze. *Syn.* Locis ante scenam.

Proscindo, is, scidi, scissum, ere. zerspalten.
Uusus. Terram aratro proscindere.

Proseribo, is, pli, prum, ere. öffentlich an-
schlagen, ins Elend jagen. *Syn.* Pro-
scriptionem facio, publico. *Uusus.* Fa-
milia Catonis tota proscripta est. Vid.
Exilium.

Proscriptio, onis, f. Verschickung ins
Elend. *Syn.* Damnatio, publicatio. *Exf.*
Accusissima, infortunata, mediocri, no-
va & multo crudelior, praecleara, iusta.
Uusus. Ferte, facere, instaurare proscrip-
tionem de capite & bonis civium. V.
Exilium.

Proscriptus, a, um. öffentlich feil gebothen.
Syn. Publicatus, necl addictus, in exi-
liumactus. V. *Exul*.

Prosemino, as, avi, atum, are. aufsuchen. *Syn.*
Procreo. *Uusus.* Multae fabulae Prosemino-

phorum à Sociatē profeminatae. V. *Se-
mino*.

Prosequor, eris, secutus sum, sequi. nach-
folgen, begleiten, antun. *Syn.* Sequer,
insequor, subsequor, persequor. *Azv.*
Longius. *Uusus.* 1. Discolentem lachry-
mis, animo, corpore, copiis prosecutus
est. Aliquam benevolentia prosequi. Bo-
na existimatio eum usque ad rogam pro-
secutus est. 2. Oratio, officio, meritis, an-
tun. Plausu aliquem, officiis alicujus
memoriam prosequi. Vehementibus
aliquem verbis prosequi. 3. *Azo*, na-
li, exequor, abhaurire, fortsetzen. Non
id prosequor longius. Laudes clarorum
virorum prosequi. Jus suum prosequi,
zel exequi. 4. *Comitor*, begleiten. Mi-
rabilis cum civium benevolentia prose-
cuta est. V. *Sequor*.

Proserpo, is, ere. * hervor strecken.

Prosilio, is, ii, zel ii, ire. hervor springen.
Syn. Exsilio, prorampo. V. *Erumpo*.

Prospecio, s, avi, atum, are. voraus sehen.
Syn. Prospicio, specio.

Prospectus, us, m. Das Vorsehen. *Syn.* Lo-
cus editus, & apertus ad prospiciendum:
specula. *Exf.* 1. Praeclarus, pulcherrimus.
Phil. 1. *Prospicuum* imperat, das
Vorstehen verordnet. Obli-ero luminari-
bus. 2. *Pulcherrimus* est prospectus, es ist
ein überaus schönes Aussehen. Locus
unde liber conspectus oculorum, ein in
ganz procul recedende, einmü postet;
unde omnis ora maris, lue patente ex
tam alto jago prospectu, oculis subijci-
tur. *Uusus.* Nescio, an magis tumultis, &
prospectu, an ambulatione deleter.
Prospectu in agrum capio.

Prospeculor, aris, atus sum, at. * vorher
anspähen. *Syn.* Speculor. *Uusus.* Ad
locum castris capiendum, prospecula-
tum misit.

Prosper, ra, um. glücklich. R. ex Pro &
Spero. *Syn.* Secundus, felix, ad volun-
tatem fluens. *Uusus.* Cum prospero for-
tunae statu utaris. Prospera, aequabi-
lis, perpetuaque fortuna; vitae sine ul-
la offensione cursus prosperimus. Vid.
Felix.

Prosperè, glücklich, nach Wunsch. *Syn.* Fe-
liciter. *Uusus.* Omnia tibi prosperè ce-
dent, eventent, procedent.

Prosperitas, atis, f. Wohlstand. Glückselig-
keit. *Syn.* Res secundae, felicitas, secun-
dus fortunae status, prospera fortuna;
vitae sine ulla offensione cursus prosper-
ritas. X *Azvis* res, fortuna iungit.
Uusus.

Ufus. Improbiorum prosperitates & secundae res. V. *Felicitas, fortuna, bona.*

Prospicio, is, spexi, spectum, ere. vorsehen, vorher sehen. *Syn.* Praevideo, praesentio: consulo, provideo. *Adv.* Aequè, antè, antè, imposterum, longè, multò, antè, multum. *Phras.* *Suis commodis prospexit, er hat ihm schon eine Vorhersagung gemacht.* Commodis suis servit, consuluit naviter; ex re consult vit suaves suos meliusculas fecit; constabiliavit res suas naviter; auxilia suis rebus undique circumspexit. V. *Consulo.* *Ufus.* 1. Animo conjectura longè ante futuram Reipublicae tempestatem prospexi. 2. *Consulo, Vorsehen thun.* Famie, sociis, vecigalibus prospicere. V. *Praevideo, provideo, consulo.*

Prosterno, is, stravi, stratum, ere. zu Boden schlagen, oder werfen. *Syn.* Abjicio, affligo, ad casum do, perdo, obtero, perverto. *Phras.* *Cicantem prosternit, er hat den Dämon zu Boden geschlagen.* In spatium ingens ruentem porrexit corporis molem; ad terram dedit; in terram statuit; ad terram affixit. V. *Depicio.* *Ufus.* Hostem prosternere. Perfringere ac prosternere omnia. Prosternere ac obterere malevolorum obtrectiones. Abjicere, & prosternere se ad pedes, & supplicare alicui. V. *Sterno.*

Prostibulum, i, n. * eine gemeine Hure. *Syn.* Scortum.

Prostituo, is, ui, utum, ere. * öffentlich feil bieten. *Syn.* Corporis potestatem promiscuè facio, corpus vulgo. *Ufus.* Pudicitiam prostituere. *Prostitue se, vulgo, sich selbst zu Schanden machen.* Latine: Os praeberè ad contumeliam.

Prosto, as, iti, are. * hervor ragen, hervor stehen.

Prosum, prodes, fui, prodesse, nützlich oder vorträglich seyn. *Syn.* Proficio, utilitatem vel fructum assero; praesidio sum; juvo. *Adv.* Admodum, multum facetus, necessario, posterius, vehementer. *Phras.* *Multum mihi prodest, es nützet mir viel.* In rem meam est; è re mea est; in rem mihi est; multum affert, habet commodi. V. *Utilis.* *Ufus.* Nec sibi, nec aliis prodest.

Protego, is, texi, tectum, ere. beschützen, beschirmen. *Syn.* Tueor, defendo, tutor. *Phras.* *Homo nequam à principe protegitur, dieser Bösewicht wird von einem Fürsten beschützt.* Latet sub umbra magni Principis; latet in praesi-

dio & tutela; hominem nefarium malignus Princeps tutum praesent; nequam homo in tutela est Principis, qui ejus capitis custodiam nunquam dimittit; praesidio homini nequam est nomen vii Principis. V. *Tueor.* *Ufus.* Jacentem & spoliatum protegere.

Protendo, is, di, sum, ere. hervor strecken. *Syn.* Prorogo. *Ufus.* Comitia in alteram mentem protendimus.

Protero, is, trivi, tritum, ere. zertreten. *Syn.* Conculco.

Proturvè, * muthwillig, freventlich. *Syn.* Superbè, identer. *Ufus.* Proturvè loqui.

Proturvitas, atis, f. Muthwille, Greuel. *Syn.* Petulantia. V. *Petulant.*

Proturvus, a, um. frech, muthwillig. *Syn.* Petulant, audax. V. *Petulant.*

Protinus, alsobald. *Syn.* Statim. *Ufus.* Protinus Romam perge. V. *Statim.*

Protraho, is, xi, etum, ere. hervor ziehen. *Syn.* Traho. *Phras.* *Praetium in noctem protrahere, die Schlacht in die Nacht hinaus ziehen.* Praetium in noctem conjicere; in noctem deducere; extrahere diem pugnando; praetium in noctem protendere. V. *Mora.*

Protrudo, is, si, sum, ere. hervor stoßen. *Syn.* Impello, propello.

Proturbo, as, avi, atum, are. hinweg treiben. *Syn.* Repello. *Ufus.* Hostem tel, militibusque proturbare. V. *Pello.*

Provehus, a, um. fortgeführt. *Syn.* Natu grandior. *Ufus.* 1. Non admodum grandis natu, sed tamen aetate provectior. 2. *Proventus, vortgeschritten.* Longius, quam voluisse, provectus sum.

Provehio, is, xi, etum, ere. fortführen. *Syn.* Produco, promoveo. *Adv.* Longius, paullo longius, multum, nec ita multum. *Ufus.* Res nostrae ad optatum exitum provehuntur. Popolari aura laetissime provehitur. Navis in portum provehitur. V. *Progredior.*

Provenio, is, veni, ventum, ire. herauß kommen. *Syn.* Exorior, venio. *Ufus.* Nec, quid proventurum sit, providant.

Proventus, as, m. * das Einkommen, jährliche Geseße. *Ufus.* Calamitatum & miseriarum proventus: Superioris anni proventus. Fructus praediorum, ac proventus. V. *Reventus.*

Pro-

Proverbium, ii, n. ein Sprüchwort. *Syn.* Adagium. *Epi.* Conditum vetustate, sermone, verum & verus, laudatum, vulgare, commune. *Phras.* *Vetus est proverbium:* Summum jus, summa injuria, est. *Ein altes Sprüchwort ist.* *vetus verbum est;* in proverbii consuetudinem venit; in sermone, decantatum, conditum vetustate proverbium est; jactatum vulgo proverbium est: proverbii locum obtinet; in proverbio est; in proverbium abiit; vulgo dici solet; vulgo dicitur: Summum jus, &c; ut ajunt, quemadmodum ajunt, quomodo ajunt, quod vulgo dici solet, ut in proverbii loco dicitur. *Ufus.* Vetus, laudatumque proverbium est; res est in communibus proverbii versata.

Providentia, æ, f. Vorsichtigkeit, Behutsamkeit. *Syn.* Numen, divinum imperium, consilium, prudentia, cura, gubernatio, administratio. *Epi.* Diligens & solers, divina, vixitrix & moderatrix. *Phras.* *Divina providentia mundus regitur,* die Welt wird durch die göttliche Vorsichtigkeit regiert. *Aeternæ mentis Numine,* atque consilio, universa pariter, & singuli gubernantur. *DEI nutu* atque potestate summa pariter & igna administrantur. Res omnes ex æsti dispensatione temperantur. Interest rebus humanis cælesti Numen. *DEI immortalis nutu* atque consilio omnia gerentur. *DEO* res humanæ curæ sunt. *Comandi,* vitæque omnium tuetur æternæ sapientis Numen. Terras, & maria contemplatur *DEUS,* rerumque omnium curam agit. Idem rebus humanis consulit non modo universis, sed singulis. *V. DEUS.* *Ufus.* Providentia est, per quam futurum videtur, antequam eveniat. *DEI providentia* mundus, ut constitutus est, ita regitur & administratur. *V. Prudentia.*

Providenter, vorsichtiglich. *Ufus.* Ratio providentissime constituta.

Provideo; es, di, sum; etc. vorsehen, voraussehen. *Syn.* Prospicio, consulo, nec deor: prævideo, præsentio, præcaveo. *Adv.* Amè, diligenter, caventur, imposterum, longissime, magnopere, multum, publice, sapienter, vehementer, lenè, fortuito, ita. *Phras.* *Pro munitionibus insidias satis provideo.* Ich sehe die Nachstellung meiner Feinde wohl vor. *Insidias inimicorum* probe perspicio, cerno, cerno, intelligo, prævideo; cognosco, sentio; non me latet, fugit, fallit, præterit, quid insidiarum mihi paratur; obsecrare mihi non sunt, clam mihi non sunt, quas inimici in me conparant insidias. *Quos mihi laqueos tendant* video, novi, edici, comperi, detexi. *Quæ inimici*

mei moluntur adversum me, mihi ignota minime sunt, mihi patent, aperta sunt; liquent, me imprudente non fiunt; explorata mihi sunt ista, comperta, certa; nota, clara, manifesta, perspicua, apprimè cognita. *Ufus.* 1. *Provideo* scilicet, incommodis mederi. 2. *Provideo,* præsentio; voraus sehen. *Rebus* & sententia paratis, compositis, provisus. *In posterum* provideo. 3. *Præcaveo,* voraus verhalten. *Antè* animus occupatur iracundia; quam provideo potuerit. *V. Prospicio.*

Providus, æ, um. vorsichtig, behutsam. *Syn.* Providens, cautus, multum in postremum providens, sagax, prospiciens. *Phras.* *Sapientes providi sunt,* die Weisen sind auch vorsichtig. *Sapientia* præditi res futuras ut præsentis intuentur, tanquam oculis cernunt; longè in posterum prospiciunt; futura cogitatione, animò præcipiunt; conjecturâ res futuras assequuntur; ea, quæ impendent, tanquam ex aliqua specula prospiciunt. *Sapientibus* rerum omnium summa cautio est, æquo provisio. *V. Prudens.* *Ufus.* Homo animal naturâ providum, sagax. *Natura* solers, provida, utilitatem omnium. *V. Prudens.*

Provincia, æ, f. Landchaft. *Syn.* Regio bello occupata: munus, partes. *Epi.* Aliena, anonâ, antiquissima, fidelissima, proxima, apta, explicata, aptissima, aquatica, citior, clarissima, corruptior, cuncta, egregia, expeditissima, fidelis & amica, fructuosissima & opportunissima, non tam gratiosa & illustris, quam negotiosa & molesta, iniecta alicui, legatoria; levis atque inops, libera à prædonibus, locuples, referta, vetus, longa, maxima, misera, perdita, nuda, officiosa, ornata; pacata per se & quiesca, attrita, plena laboris, periculi, detrimenti, propinqua; recens, salva, splendida, suburbana, plena optimorum sociorum, tribunicia; triumphalis, uberrima, vectigalis, urbana. *Provinciæ* consularis, dignissimæ aliquo, limitum, fragmentaræ, novæ, gravissimæ, prætoris, totæ. *Ufus.* 1. *Provinciam* optinere consulari imperio. 2. *Transl.* *Munus, partes negotium, labor, opera, opus.* *Ami, Weisheit, Arbeit, etc.* *Provinciam* sibi assignare, *Ami* begehren: *Provinciam* alicui aliquam decernere, dare, tribuere, conferre; *provinciæ* aliquem præficere, *Ami.* Verwaltung antragen. *Provinciam* capere, accipere, habere, sustinere, obtinere, gubernare, administrare, obire, *Ami* verwalten. *Provinciam* deponere; *provinciæ* se abdicare, *Ami* ablegen. *Provinciam* alicui al rogaro, *Ami* bitten. *In provincia* versari, in eadem vivere.

oder Verwaltung seyn. Provinciam finire, das Amt enden.

Provincialis, e. zur Dörften gehörig. *Ufus.* Viri, negotia, hospitia, provincialia.

Provisio, onis, f. Vorsehung, Fürsorge. *Syn.* Remedium, cautio. *Ufus.* 1. Horum incommodorum summa cautio est, atque provisio, ne nimis cito colligere incipiamus. 2. Praesentis, Verhütung. Multum potest provisio animi, & preparatio ad manuendum dolorem.

Proventus, onis, f. Ausforderung, Besetzung auf etwas. *Ufus.* Proventus populi illa civitatis, de viadex libertatis. Ad populum provocatio esto.

Provocator, oris, m. Ausforderer.

Provoco, as, avi, atum, are. ausfordern, auffordern, sich berufen auf jemand. *Syn.* Laccio, voco, tento. *Ufus.* 1. Vexantem provocant, et hac ibi auf einen Streit heraus gefordert. Ad pugnam accessit; magna visum an contumeliis ad pugnam evocant, exierit; in certamen poposcit. 2. Provoceba Tribunos, ich berufe mich auf die Zunftmeister. Tribunos appello; Tribunos ducere potius volo. *Ufus.* Aliquem ad pugnam provocare. Injuriam dependi provocare. Ad Catonem provoco.

Provolo, as, avi, atum, are. * hervor steigen. *Ufus.* Ingenti clamore in locum aliorum ante signa provolant.

Provolo, is, volvi, volutum, ere. niederwerfen. *Ufus.* 1. In mediam viam aliquid provolvere. Ad genua, ad pedes alicujus se provolvere.

Prout, wie dann. *Syn.* ut; perinde, ut. *Ufus.* Prout res tulerit, agam. Pro te nua, prout res postulabit, consilium capiam.

Proxim^{us}, ulangst, jüngst. *Syn.* Nuperrime, postremo, paulo ant; nuper admodum; in proximo. *Ufus.* 1. Literas, quas ad te proximè. 2. Volde, prope, sehr, nahe. Quam proximè hostem castra ponit. Equites ad Senatorem quam proximè accedunt.

Proximus, a, um. der nächste. *Ufus.* 1. Maxime remotus. *Ufus.* 1. Kette tempus, der Zeit nach. Consul anno proximo. 2. Rationes, dem Orte nach. Proximus Pompeio sedebam. 3. Rationes dignitatis, meritorum &c. der Würde oder Verdiensten nach. Eques Senatori dignitate proximus. V. Ufus. In proximo sedes conducere. Proximus a postremo, penultimus, vulg. der Vorletzte.

Prudens, tis, o. f. vorsichtig. *R.* Constat. ex Providens. *Syn.* Prudentia, prudens, sapientia, multarum rerum scientia; magni utrumque consilii. *Ufus.* 1. Sapientia. *Ph.* 1. Vir prudens est, et ut etiam flagitaverit. Et animo & consilio paratus; sapientia practica prope singulari; quo considerationem vix requirit; ad perscienda incommoda, ac pericula insigni prudentia; qui consilio plus quam fortune confidit; qui prudentia, et quoniam divinatione quidam utitur; qui consideratè facit omnia; sagax, & cordatus; in exiliando solers admodum ac prudens; consideratus idem, ac ab ingenii acumine, iudicique vi commendatus. 2. Ene prudens? bist du geistreich? mentisne te compotem esse dicam? mentisne consistere; mente ego constare te credim, an ratione uteris? an finum est consilium? an finis à temeritate remotum? certiorum, ac ratione satis firmatum est, quod moliris? pectus tibi ego sapere eximiam? *Ufus.* Vir peracutus, gravis, & ad consilii prudens. V. Provideo, sapienter, sapienter.

Prudenter, usque, vorsichtiglich. *Syn.* Sapienter, provide. *Ph.* Prudenter agendum est, man mus vorsichtig handeln. Consilio & ratione agendum; rationi hic dandus locus est; rationi parendum, obediendum; magna circumspectione hic utendum est. *Ufus.* Multa prudenter praevisa. V. Sapienter.

Prudentia, ae, f. Klugheit, Vorsichtigkeit, Weisheit. *Syn.* Sapientia, consilium, ratio; intelligentia, mentis acumen, vis eximia mentis. *Ej.* Civilis, communis, domestica, dulcis alicui, eximia, fidelis, grata, valde grata, non indifferita, moderatrix eloquentiae, naturalis quadam perspicua, practica, non practica, sed prope vulgaris & communis; simillima rerum omnium, singularis, summa, tanta, vacua, vetus illa & excellens. *Ufus.* Prudentia in delectu bonorum, & malorum cernitur. Prudentia in iudicando, & inferendo. Hoc sentire, prudentiae est, facere fortitudinis. V. Conjugium, Sapientia, Providentia.

Pruiua, ae, f. Reiff. *R.* q. πρῦν, matutina, quod mane cadat; vel q. Perurina, a peruro, quod grammata peruritur. *Ufus.* Aqua nive, pruinaque concreverit. Obigescere pruina.

Prurio, is, ire. * heissend oder juckend seyn. *Ufus.* Animus mihi prurit.

Psallo, is, ere. auf Canticen spielen. *Syn.* Fidibus cano, lyram pulo. *Hinc.* Psalterium. *Psal-*

Pseudothyrsus, i, m. heimlich, verborgene-
ne Thür. *Syn.* Posticum: Janua in
aversa parte domus. *Ufus.* Voluptates
non Janua, sed pseudothyro intronitiae.
Puber, eris, g. o. mannbär, erwachsen.
Syn. Adolefcens. *Ufus.* Ad puberem
aetatem. Nemo puber tam fuit, qui ar-
ma non caperet.

Pubertis, atis, f. Alter von dem 14den Jahre,
Mannbarkeit. *Syn.* Pili, qui primi pu-
lentibus efflorescunt.

Pubes, is, f. Mannbarkeit, junge Mann-
schaft. *R.* ab. *Ufus.* Pubes totius
omnis Italiae pubes.

Pubescere, is, ere. mannbär werden. *Syn.*
Adolefco. *Ufus.* Cum primum pubesce-
ret Hercules, insolitudinem abiit.

Publicanus, i, m. Söllner. *Syn.* Qui ve-
ctigal exercet, & exigit. *Epi.* Paulo
cupidiior, fortissimus, maxime, novus,
ambitus, amantissimus alacris, non fir-
mus, alicui amicus, levis in eximen-
dis vectigalibus, miser, molestus. *Ufus.*
Ordo publicanorum.

Publicatio, onis, f. öffentliche Einziehung
der Güther. *Syn.* Proscriptio bonorum.

Publicus, e, ntis, f. öffentlich. *Syn.* Palam, v. l. o.
(Privatum. *Phas.* Res palam res
die Sache ist öffentlich geschehen. Res
in oculis omnium; ante oculos; in
luce; in publico; palam populo; in
propetulo; propalam gesta. *V.* Con-
spectus.

Publico, as, avi, atum, are. die Güther
öffentlich einziehen. *Syn.* Proferbo, pro-
coni subico. *Phas.* Publicare bona ali-
cuius, die Güther einziehen, und öffent-
lich feil biethen. Adducere bona in pu-
blicum; hastam ponere; hastae subi-
cere; praconi, vel praconis voci bona
subicere; facere bonorum proscriptio-
nem; venditionem indicere; sub corona
vendere. *Ufus.* Agros, domum publicare.

Publicus, a, um. gemein, öffentlich. *Syn.*
Communis. *Phas.* 1. Proane in publi-
cum, unter die Leute kommen, sich öf-
fentlich sehen lassen. In concionem
populi prodire; in publicum eorum
prodire; in solem, ac pulverem pro-
cedere; in civium conspectu, in loco
habuare; velut in theatro versari: in
foro versari. 2. In publicum consulere,
öffentlich seine Meinung verbrümen-
zum gemeinen Besten. In medium af-
ferre, proferre, quae in rem communem
sint; in medium conferre; in medium
consulere, quid optimum facta Repu-
blicae. 3. Tunc in publico comparere au-
des? Darfst du dich wohl unterstehen,
öffentlich zu erscheinen? Tu lucem aspi-
cere audes? Tu in foro, tu in urbe, tu
in civium conspectu observari audes?
Quae ista est audacia, in publicum pro-

curre, obsidere vias, occurrere in tri-
viis, forum premere, in oculis habiti-
re? Includi te domi, carere pulico, lu-
cem non aspicere te opporueret. *Ufus.*
Proponere epistolam in pulico: de pu-
blico stipendium statuere; de pulico est
elatus, auf gemeiner Stadt Ausgaben
beeraben werden.

Pudens, tis, g. o. schamhaftig. *Syn.* Vere-
cundus. *Ufus.* Tu in eo libertate inge-
nium, pudens, pudicum.

Pudenter, a, ntis, f. schamhaftig. *Syn.*
Verecundus. *Ufus.* Pudenter vivere, pu-
denter appellare aliquem, & rogare.

pudet, uit. sich schämen. *Syn.* Pudore affi-
cior, erubesco. *Adv.* Serò & negre-
quum. *Phas.* 1. Pudet at cum plura pro-
loqui, et schamte sich etwas mehr, vor-
zubringen. Frustra ora vestra; pudor
enim bene sufficit, ne plura dicere,
deterruit, absternit; ne pluribus age-
ret, verecundia impelletatur; pudore
fractus, confectus, victus concidit; plu-
ra dicendi verecundia fuit; verecundia
motus, praepeditus, deterritus plura non
addidit. Tot hominum conspectus re-
lorem et incensum, loquentem verecundia
audet; mentem iam, & suavis com-
pitem pudor quidem ostendit. 2.
Reputantem ista pudor reprobis, dicit sich
ermuntern, nec erit huiusmodi schamam.
Reputantem ista verecundia cepit; ani-
mam verecundia fuit; rep. tantum ista
jam dudum pudor versabat animum;
reputantem ista pudor reprobis argu-
bat, nec aut vultum erigere, aut lo-
qui iam sustinet; facilius reco-
ratio verecundiae fuit; plura meminis-
se rubori fuit; facti recordatio homi-
nem in ruborem dedit. 3. Nunc te
rei puat, sich schämen mehr mehr.
Os dudum perfringit; perficere non
tles es; pudorem omnem abiecit, exui-
sti, abieisti; quidlibet audendi nul-
la tibi iam verecundia; quae jam tan-
ta est magistratum atterens, quae vere-
cundiam tibi imponat? Quae te res, quis
pudor a licentia revocet? Pudor omnia
jam dudum exulat; pudorem vivendi li-
centia excusat; pudorem omnem non
tam dimisit, quum cieisti. *V.* Impu-
den, Impudens. *Ufus.* Sunt homines,
quos infamiae suae neque pudeat, neque
timeat. Quem non pudet, hunc penitus
dignum censeo.

Pudicitia, ae, f. Schamhaftigkeit. *Syn.*
Pudor. *Epi.* Aliam, f. Anna. *Ufus.* Par-
cat juvenis pudicitiae suae, ne spoliet,
expugnet, eripiat alienam. Nunc nec
pudicitia a cupiditate revocavit. Fru-
bescant pudici etiam loqui de pudicitia.
V. Verecundia.

Pudicus, a, um. *schaambastig, keusch.* *Syn.* *Verecundus, castus, homo virginali, verecundus, pudencissimus & optimus.* *Ufus.* *Domus pudica.* *V. Verecundus.*

Pudor, oris, m. *Zucht, Schaambastigkeit.* *Syn.* *Verecundia, rubor, ingenuitas, integritas, modestia.* *(Petulantia, iustitiam.)* *Epi.* *Honestus, mirificus, moderator cupiditatis, periculosus, singularis, fabricatus, summus.* *Ufus.* *Pudor est moderator cupiditatis, ornamentum florentis aetatis. Si non faciat pudor, supplicii metus te absterreat. Pudorem dimicere.* *V. Modestia, verecundia.*

Puella, æ, f. *Mägdlein, Jungfräulein.* *Syn.* *Virgo, mulieris sexus liberi.*

Puer, erism. *Knabe, Bube.* *Syn.* *Puerulus, filius, intans; servus.* *Epi.* *Acerbus, carus & iucundus; clarus & nobilis, conscius, egregius, fatuus & non gravis, non continens, festivus, formosus, non grandis, humanissimus, infans, insignis, miser, modestissimus, suavissimus, nobilis, optimus, parvulus, parvus, patrimus, matrimus, prætextatus, pulchellus, pulcherrimus, sapientior, flavus, amens alicujus, supplex, teter & sordus.* *Pueri delicati, festivi, formosi, ingenui, meritorii, lepidi, regii, symphoniaci, venales.* *Phras.* *A puero, vom Jugend an.* *A teneris unguiculis; ab ineunte ætate; à primis temporibus ætatis nostræ; inde usque à toga pura; ab incubulis; jam inde usque à pueritia; à parvo; à puero parvulo; ab adolescentulo; ab adolescentia; ab ineunte adolescentia; à prima adolescentia; à primo tempore ætatis; ab ineunte pueritia, à primo tempore adolescentiæ; à teneris; à pueris; à parvis; à primæ ætatis innio.* *Ufus.* *His pueris nihil potest esse festivius. Infirma ætate puer, imbecillique vi mentis. Artes, quibus à pueris deliti sumus.*

Puerilis, e. *büßlich, kindisch.* *Ufus.* *Ætas, exercitatio, delectatio, species puerilis.*

Pueriliter, *kindischer Weise.* *Syn.* *Stultè.*

Pueritia, æ, f. *Kindheit.* *Syn.* *Primum tempus ætatis, ætas pueriles, prima ætacula, ætatis tirocinium, puerilis anni.* *Epi.* *Extrema, inert, petulans.* *Ufus.* *A pueritia mihi cognitus es.* *V. Puer.*

Puerulus, i, m. *Knäblein, gar kleines Kind.* *Syn.* *Puñio.*

Pugil, is, m. *Kämpfer, Rechter.* *Syn.* *Athleta.* *Epi.* *Olympionices, cupidus Olympiorum, inexercitatus.*

Pugilatio, onis, f. *das Rechten, Kämpfen.* *Syn.* *Pugilum exercitatio.* *Ufus.* *Pugilatio, luctatio.*

Pugio, onis, f. *Dolch, Etch, Degen.* *R. a. Pungo.* *Syn.* *Gladius brevis, sicut.* *Epi.* *Cruentus, plumpeus, præfens, sullans.*

Pugna, æ, f. *ein Streit, Schlacht, Gefechte, Treffen.* *R. a. Pugno; Veteres ante armorum usum pugnis certabant.* *Syn.* *Prælium, certamen.* *Epi.* *Acerrima, calamitosa, equestris, gladiatoria, incredibilis, mala, navalis.* *Pugne innumerabiles, maximæ, præclarissime, mirificæ, pedestres.* *Phras.* *1. Pugnam certare in certum diem, den Tag zur Schlacht bestimmen. Certum pugne diem constituere; promittere prælium in certum diem. 2. Ad pugnam elicere hostem, den Feind zur Schlacht herauf locken. Ad pugnam evocare; ad prælium, pugnam elicere; tumultuoso & minaci genere pugne hostem excire; hostem prælio lacessere; pugnam, prælium elice. 3. Pugnam tentare, sich in eine Schlacht einlassen. Prælio belli fortunam experiri; pugne copiam, & potestatem hostibus facere, ire in pugnam; certamen tentare, experiri; dimicationem subire; pugnam subire; aleam universi certaminis adire, subire; in certamen descendere; certamen inire; rem prælio committere. 4. Pugnam ordiri, die Schlacht anfangen. Pugnam capessere, manus conferere; certamen contrahere; armis congredi; prælium inire, incipere, conferere; in prælium ruere; ad certamen copias agere; signa conferre; arma conferre. 5. Pugnam facere, eine Schlacht halten. Acie decernere, dimicare acie; æquo campo, collatisque signis certare; prælium facere, edere, committere; decertare; prælio; prælio contendere, conflictere; pugnam facere, committere; pugnam edere; ad manus venire; armis contendere, disceptare. 6. Pugnis minoribus præfudere, kleine Scharnügel halten. Parva, sed frequentia certamina ferre, conferere, facere, miscere; parvis certaminibus in summam totius spei prohidere; levia prælia facere; procursationes, levi quo certamina inire; parvulis præliis, minutis præliis, pugna velitari; procursationibus cum hoste contendere; concutere, discrimen universi belli experiri. 7. Pugnam decretoriam facere, vulg. eine Haupt-Schlacht besetzen. In discrimen summa rerum pugnare; ad universæ rei dimicationem.*

rationem venire; ab ultima spe dimicare; in summam totius spei decertare; aleam universi certaminis; cere, s. hirc; discrimen universi belli uno prælio facere. 8. *Pugna jam incipit*, die Schlacht hebt sich schon an. Hæret jam acies collato pede; undique jam pugna se movet; certamen accenditur, contrahitur; exardescunt prælia initia. 9. *Pugna adhuc anceps est*, die Schlacht ist noch gar zweifelhaft. Communis adhuc Mars est belli; & fortuna necdum discrimen facit, quâ datura sit vires; Marte adhuc incerto, & dubiâ victoriâ pugnatur; pugna utrinque æquis adhuc stat viribus; æquo adhuc Marte nusquam inclinante victoriâ dimicatur; æquum in omnium periculum, æquata dimicatio; pari adhuc Marte certatur; æquò prælio concurritur, disceritur. 10. *Pugna, quæ jam paulo erat lentior, iterum inq. aversabat*, die Schlacht, die schon allgemach abnahm, wieder aus neue an. Pugna, quæ jam laxabatur, senescebat, remittebat, iterum recrudit, exarsit; renovatum, redintegratum, restitutum est prælium. V. *Certamen, prælium. Usus.* Pugnae locum querere. Pugnam eicere. Ad pugnam procedere; in pugnam procurrere. Pugnam pugnare, Schlacht liefern. Pugna laxata est, remisit, inclinata est, seavit, die Schlacht hat nachgelassen. Pugnam extendere, extrahere; in noctem coniecere; in noctem deducere, die Schlacht hat hinaus ziehen. Pugnam detestare, pugnam alius delegare, & eventum in virtute aliena ponere, sich in die Schlacht nicht einlassen. A pugna suos proferre, continere, cohibere, seine Soldaten von der Schlacht zurück halten. Pugnam iterare, die Schlacht wiederholen. Pugnam nox diremit, die Nacht hat dem Streite ein Ende gemacht. Pugna superiorem discedere, überwinden. Æquo Marte & pugna discedere, mit gleichem Glücke die Schlacht enden. Pugna, prælio inferiorem discedere, adversum prælium facere, überwinden werden. Denuò in pugnam succedere, wiederum sich ins Treffen wagen.

Pugnaciter, strelibar. Syn. *Pertinaciter. Usus.* Pugnacissimè defendere s. in sententiam.

Pugnator, oris, m. * Kämpfer, Kechter. Epi. Maximus, consideratus, lentus. *Usus.* Fortissimi quique pugnatore cecidère.

Pugnax, acis, g. o. streitbar. Syn. Bellicosus, pertinax. *Usus.* Centurio pugnax, & lascivus. Oritio pugnax, & contentiosa. *Perpugnax* in disputando.

Pugno, as, avi, atum, are. streiten, kämpfen, fechten. Syn. Dimico, certo, depugno,

congregior; contrarius sum. *Atv.* Acriter, apertissimè, cominus in acie, contrà, magnoperè, mirabiliter, mirificè, periculose, simulatè, vehementer, verè. *Phras.* *Pugnatum est acerrimè*, man hat sehr scharf gestritten. Tumultuoso, & minaci pugnae genere excitus hostis, cui potius in aciem descendere visum, quàm inclusus de rector, moribusque decertaret: manus confertæ cominus cum hoste, signa collata, tandem id universæ rei dimicationem ventum est; pugnam capessivère Duces, suisque ipsi corporibus miscuère certamina; jam ad manus, ad gladios, ubi Mare est atrocissimus, ventum; aliquoties æquò campo, collatusque signis certatum; infestis semper cuspidibus, infestis animis concursum; anceps prælium multos utrinque & fortissimum quemque absumpsit. Ubi ferrò decernere visum, coorti omnes in pugnam, equestri inprimis prælio contendere; descensum deinde in aciem, signisque collatis justo prælio per multas horas pugnatum; peditum ibi acies ingenti vi conflixit, desideratis hostium quinque facile nullis, quos cruenta ex pugna sustulit. Procurstationes primum, levique certamina vario eventu inita; acie deinde decernere visum, sed inclinante in neutram partem victoria, cruenta pugna denique depugnatum est. Tumultuatio prælio, ac procutu magis militum, quàm ex preparato, aut iussa Imperatorum atrox dimicatio fuit; hostes denique ingenti caede prostrati sunt. V. *Pugna, prælium, certamen, certo. Usus.* 1. Pacem accipere malui, quàm pugnare. Hæc inter se; Stoici cum Peripateticis pugnant. 2. Curo, contendo, sich itat um etwas annehmen. Illud pugna, & enire. Hoc non magnoperè pugno. 3. *Oppugno, repugno, contrarius sum*, darwider seyn. In oratione tecum pugnas.

Pugnis, i, m. Faust. R. à πύμν. *Usus.* Pugnis & calcibus conscindere aliquem. Verbis inter se, & pugnis contendere. Pugnis, calcibus, morsu, unguibus certare. Pugnis cadere, peccere, contundere, percutere; pugnum in os impingere.

Pulcher, ra, um. schön, fein, wohlgestalt. Syn. Formosus, decorus, egregia facie, eximia specie, formæ præstanti visendus. *Phras.* *Adolescens pulcher est*, es ist ein wohlgestalter Jüngling. Adolescens mirâ quâdam suavitæ, & lepore; summa formæ dignitate; apta membrorum figura, mira coloris suavitæ; insigni venustate & corporis pulchritudine; forma liberali, facie concinna & venusta. Scitus adolescens, & longè festivissimus repulsum. Adolescens erat mira specie;

est: eximius pulchritudine; forma excellens; unus ante alios species, ac pulchritudine insignis; pulchritudine est eximius; est in eadem aggregata oris, vultusque dignitas; formam præditus est præstanti. Summa est in eo præstantia oris, formæque dignitas; præcipuam laudem habet pulcherrima corporis forma in eo adolefcentis; inter multa autem decora, formæ commendationem habet præcipuam; omnium ætatis suæ multo præstantissimus. V. *Pulchritudo*. *Phras.* *Lucetia erat eximia pulchritudo*, Lucetia morè non austeriore et simplici. Incredibili venustate, gratia, decore, formæ dignitate; bel-
lissima erat species; nil descebat in Lucetia mira color, formæ splendoreque eximius; una erat longè præ aliis specie, ac pulchritudine insignis; eximia erat corporis specie, ac decoro; Lucetia forma notissima, & castissima matrona; ætatis suæ feminas pulchritudine superaret; laculenta ac festiva femina, & pulchritudines omnis exemplar erat Lucetia. V. *Fama*. *Ufus.* Pulchritudo corporis, apta compositione membrorum movet oculos, & delectat. Virtus tantam habet pulchritudinem ac splendorem, ut nulla species excogitari possit ornatior.

Pulchrè, schön, fein, gar wohl. *Syn.* *Bellè*, *decorè*. *Ufus.* *Mihi pulchrè est*. *Pulchrè hominem nosco*. *Pulcherrimè terre fortunam adversam*.

Pullarius, ii, m. ein Hühner-Hirt, der, so auf den Hühnern weisaget. *Ufus.* *Oblata est religio pullariorum admonitū*.

Pullus, a, um. schwarz. *Syn.* *Ater*, *atratus*, *niger*. *Ufus.* *Vellus totū pulla*.

Pullus, i, m. das Junge eines Thiers, besonders der Vögel. *Epi.* *Columbinus*, *milvinus*, *saturnus*. *Ufus.* *Attulit in cavea pullos*.

Pulmentum, i, n. Zugemüse. *Syn.* *Obsonium*.

Pulmo, onis, m. Lunge. *Ufus.* *In pulmonibus inest talis quædam, & singularis spon-*

gissimilitudo, ad hauriendum spiritum subtilissima.

Pulpamentum, i, n. ein Leder-Büßlein. *Syn.* *Circus lautior*. *Ufus.* *Mihi pulpamentum fatus est*.

Pulpitum, i, n. * ein Gerüste, Bühne, Canal, Pult. *R.* à *Folz*, *Ses*, *eminentia*. *Syn.* *Locus ante scenam editior, suggestum*.

Puls, *pulsis*, f. Stößen, ein Wurf. *R.* à *πóλτος*. *Ufus.* *Ossa pulsas*.

Pulsatio, onis, f. Schlagung, Alesfung. *Syn.* *Verberatio*.

Pulso, as, avi, atum, are. schlagen, klopfen. *Syn.* *Verbero*, *percutio*. *Adv.* *Vehementius*, *extrinsecus*. *Ufus.* *Pueri tam modò me pulsabant*. *Januam pulsare*.

Pulsus, us, m. ein Stoß, Schlag, das Klopfen. *Syn.* *Motus*, *impulsus*, *agitus*. *Epi.* *Adventitius*, *alienus*, *externus*, *extremus*. *Ufus.* *Intermissio impetu, pulsoque remotione*. *Inanimum est, quod pulso agitur externo*.

Pulverulentus, a, um. staubicht.

Pulvinar, eris, n. Polster, Haupt-Kissen: erhabener Ort in den Eichen-Tempeln. *Syn.* *Lectus in templo religionis ergo positus, & Diis consecratus*. *Epi.* *Sacrosanctissimum*. *Ufus.* *Ad omnia pulvinaria Deorum supplicatio decreta est*.

Pulvinus, i, m. Haupt-Kissen, oder Polster zum Eichen. *Ufus.* *Sella cum pulvino rosa Melitenli facto*.

pulvis, eris, m. Staub, Pulver. *Syn.* *Triti*, *aridique terra*. *Epi.* *Eruditus*, *mokus*. *Phras.* *Pra pulveribus videri nihil poterat, vulg.* man hat vor Staub nichts sehen können. *Prospectum ademerat pulveris nubes; ortus ex distantibus locis pulvis, velut nube inducta, omnia opplevert; pulveris nubes, quæ ad cælum referebatur, prospectum abstulit; discrimen omne sustulit obducta cælo nubes pulveris, donec rursus consideret*. *Uf.* 1. *Multus in calceis pulvis*. *Altior sublatus pulvis hostis adventum indicabat*. 2. *Pulvum*, öffentlich. *Educere orationem ex umbratili exercitatione in pulverem, id est, in forum, & curiam*. 3. *Pulvis nitidus*, Pulver zum Schießen.

Pumex, icis, m. * Reibstein, Pimsenstein, Luchstein. *Ufus.* *Pumice levi*

per personam. Aquam à punice pos-
sulare.

Punctum. * *Stich-meise.* *Ufus.* Hispani pun-
ctum magis, quam casum sentiunt.

Punctum, i, n. ein Punct, Tüpflein. *Syn.*
Lineae extremum, quod magnitudinem
nullam habet: momentum; rationum
et quaestionum capita: suffragia. *Ufus.*
1. Uno puncto temporis tot caedae eduntur.
2. Minimis temporis punctis diligenter uti-
re. Ne punctum quidem temporis op-
pugnatio respiravit. 3. *Suffragia, Tüpflein.*
Etymon. Quot in ea tribu pun-cti tu-
li. 4. Punctis singulis honorem colligere.
3. *Cyrtarionum.* Haupt Urtsachen, oder
Ursachen. Reden. Munda interrogatio-
culis, quasi punctis conficit, quod pro-
positum.

Pungo, is, pupugi, punctum, ere. *Stechen.*
*Syn.*ANGO, molestiam affero, perstringo,
mordeo, stimulo, stimulum admoveo,
stimulis fodio; aculeum relinquo in ani-
mo. *Adv.* Perleviter. *Ufus.* Hunc mihi
ex animo scrupulum evelle, qui me dies,
noctesque stimulat, & pungit. Pupugit
te tua epistola. Si paupertas momordit,
si ignominia pupugit, spes te sustentet.

Punio, is, ivi, itum, ire. *strafen.* *R.* à *Pœ-
na.* *Syn.* Castigo, plango, vinleo, ul-
cisco, poenā vel supplicio afficio; sup-
plico constingo; animadverto, poe-
nā sumo; multam, poenam, suppli-
cium irrogo; exemplum in aliquem
elo. *Adv.* Crudeliter, leviter. *Phras. i.*
*Aequum est, ut Juanes reos secrete pu-
niant, et ut illi, qui die Dichter sene,
se schuldig sind, scharf abstragen.* Anim-
advertendum est in homines nocentes;
severa sit in nocentes animadversio, &
effigatio; id agendum est Judicibus, ut
poenā à nocentibus severissimas exi-
gant; improborum audaciam Judices
severissimis poenis comprimere debent;
aequum est, ut Judices severa de nocenti-
bus sumant supplicia; ut autores faci-
noris ad piaculum noxae obiciant; ut
poenas à nocentibus petant, expectant,
repetant quā severissimas; ut poenis
nocentes quā gravissimis afficiant; ut
manum admoveant nocentibus, & poe-
nas ab illis quā severissimas iudicio per-
sequantur. *Aequum est, ut Judices reos
non tantum verbis castigent, sed nautā,
vinculis, velentibusque coercant; se-
verè in nocentes animadvertant; scelera
acerrimè vindicent; poenas nocentibus
irrogent; poenas in fontes capiant.* 2.
*Rei pū. iatur, die Missethäter soll man
strafen.* Rei scelerum poenas pendunt,
deserviant, persolvant; poenas, legi-
busque iudiciorum teneantur; poenam

habeant scelerum poenas; supplicia
de se dent; in poenā sint; poenā dent
suum scelerum; placendi, castigandi,
male multandi sunt; sunt improbi di-
gni scelerum poenas; supplicium per-
solvent; digni eorum factis animadver-
sione afficiantur. 3. *Nam dum poenati sunt,
sic secus noch nicht gestraft worden.*
Nondum ad supplicium dati sunt; non-
dum poenati sunt scelerum solvereunt;
nondum severè satis in illos vindicatum;
nihil adhuc gravius in illos constitutum;
nondum expiata sunt eorum flagitia;
nondum poenati habent noxia capere. 4.
*Satis poenatur, wir werden genugsam ge-
strast.* Satis poenam sumimus, satis
poenas, ferimus, sufferimus; satis poenā
sumimus, habemus; satis superque poe-
narum poenatur; satis supplicii innoxio
praebemus sanguine; satis poenarum est,
quod in nos constitutum est. *V. Poena.*
Ufus. Sontes, maleficiam peccati poenat.

Punitor, oris, m. * *Strafer, Rächer.* *Syn.*
Ultor; vindex; exactor supplicii.

Pupilla, æ, f. *Aug-Apfel.* *Ufus.* Femine
vultu nocent, quæ duplicem pupillam
habent.

Pupillus, i, m. *ein Waiselein.* *Syn.* In pu-
ber, qui desit esse in patris potestate.
Phr. i. Infans. *Ufus.* Pupillam fradare,
cujus aetatem, & sollicitudinem, etiam si tu-
tores non essent, defendere Praetor debuit.

Puppis, is, f. *der hintere Theil eines Schiff-
es.* *Syn.* Pars navis posterior. *Phr. i.*
Ufus. Gubernator sedens in puppi. Con-
vertere navem ad puppim.

Purè, rein, sauber. *Syn.* C. r. simpliciter,
candidè. *Ufus.* Quicquid, durè, eleganter
vera veris.

Purgatio, onis, f. *Reinigung, Entschuldig-
ung.* *Syn.* Excusatio, excusatio. *Ufus.*
Incolit, purgationibus, vitiis illi conlum-
ptus. Purgatio est, cum faciem conce-
ditur, culpa removetur.

Purgatorium, i, n. *Reiniger.* *Phras. i.*
Locus & ratio, quod inferos, in quo cla-
pi è corporibus hominis piorum ani-
mi, antequam in bonorum sedes trans-
ferantur, saltem flammam igni-
bus patiantur, & perpoliantur. Locus
expian- post mortem peccatis desti-
natus. Animorum vitæ noxas expian-
tium post mortem sedes. Locus ubi
contracta pericula per ignem expiantur
à morte. Particularis animorum carcer.
Particularia demeritorum stativa. Pu-
culares, purgantes post mortem flum-
ina. Locus, ubi contractæ per vitam
animorum labores accipi, sed saluari ex-

piatione absterguntur. Pomæ piacularæ, quæ sunt a corporibus animæ unæ, persolvuntur. *Libera animas ex purgatorio, vulg.* Scien aus dem Purgator erlösen. Expiare iustitiam animas, cruciatibus exuere ex piacularibus ignibus animas ad æterna gaudia transferre; additos piacularibus flammis immo a lacrimis exuere; animos è piaculari carcere ereptos in libertatem a. s. c. i. iustitias flammis oppere animas, quæ admittas in hac vita noxas illo in igne expiant.

Purgo, as, avi, atum, are. reinigen, säubern. *Syn.* Expurgo: excido. *Adv.* Lingenter, præcipue *Phras.* *Purgare, rug. pur. i. ren.* Humores noxios extrahere, medicamentis argere, discutere, dissipare; purgatione alvi, alvi dictione uti; purgare alvum, laxare, solvere, molliare; alvum ciere, medicamentis curare, movere. *Ufus.* 1. *Alvum purgare.* Educ tuos tecum, purga urbem. 2. *Excuso, æscenas, culpâ libero, ent chundtuen.* Purgavit se nabi per litteras de negligentia scribere. *V. Excuso, causor.*

Purpura, æ, f. Purpur, Purpur-Schneid. *R. à πορφυρά.* Ep. Demissa ad talos, plebeja, ut pendet fusca. *Ufus.* Purpurâ fulget. Regali purpurâ ornatus.

Purpurascio, is, ere. rotb werden wie Purpur. *Syn.* Purpureum fieri.

Purpuratus, a, um. mit Purpur bekleidet. *Syn.* Concoloratus, purpurâ ornatus. *Ufus.* Ille non regnantem; hunc illius purpuratum crederes.

Purpureus, a, um. von Purpur. *Ufus.* Vossus, pallium purpureum.

Purus, a, um. rein, sauber. *R. à πῦρ,* ignis, qui omnia purificat. *Syn.* Mundus, castus, inviolatus, integer, nitidus. *(Concertus, crassus. Ufus.* Castus animus & purus, omni admittione corporis liberatus. Mens pura, & integra. Aer tenuis & purus. Nihil in historia dulcius purâ & illustri veritate. *V. Munus, castus.*

Pus, ris, a. Enter. *R. à πῦος.* *Syn.* Sanies.

Pusillus, a, um. klein, sehr klein. *Syn.* Parvus, brevis. *Adv.* Valde. *Ufus.* Pusilla epistola, liber. *V. Parvus.*

Pusio, onis, m. ein kleines Kind. *R. à πῦς.* *Syn.* Puerulus.

Pustula, æ, f. Blatterlein. *Syn.* Tuberculum in summo cutis nascens.

Putamen, inis, n. eine Schale, Schelfe. *Syn.* Nucis durior cortex.

Putatio, onis, f. das Beschneiden der Bäume, oder Wein-Reben. *Ufus.* Putatio vitium & arborum.

Puteo es, ni, ere. pissen. *Syn.* Male oleo. *V. Factor.*

Puteus, i, m. Zieh-Brunn. *Ufus.* Haurire aquam de puteo.

Putile, ite, fens, unangenehm. *Syn.* Fastidiosè, molestè, ineptè, odiosè dicere.

Putidus, a, um, stinkend, unangenehm. *Syn.* Odoris mali, male olens: infamis, molestus, gravis, fastidiosus. *Ufus.* Hæc molesta fortasse tibi, & putida videntur. *V. Osiosus.*

Puto, as, avi, atum, are. vermennen. *Syn.* Reor, sentio, censeo, judico, existimo, æstimo, autumo, mihi persuadeo, *Adv.* Acute, ad extremum, etiam atque etiam falso, planè ita, rectè, non valde. *Phras.* 1. *Certò putabam, ich habe gew. b. vermennet.* In animum induxi; in ea opinione eram; opinio mea ferebat; ea me opinio tenebat; pro certo habebam; in eam opinionem veni, incidi; in eam opinionem adductus sum; eam opinionem imbibit; eam opinionem imbutus eram; opinio ea insedit animo. 2. *Ut ego puto, wie ich vermenne.* Ut mea fert opinio; quantum ego quidem assequi iudiciò possim; ut ego quidem sentio; quomodo ego quidem existimo; ut est opinio mea; ut ego quidem statuo; ut mihi videtur; quantum conicio: quantum conjecturâ consequor. *V. Opinio, juasco. Ufus.* 1. Primum illud debes putare, nihil esse, quod &c. Pro nihilo putare aliquem. Ego te unum plurimi puto. 2. *Discepto, untersuchen.* Rem ipsam putemus. 3. *Ineo, consicrio, Rechnung machen.* Putare rationes cum publicanis.

Putrefacio, is, feci, factum, ere. * faulend machen. *Syn.* Corrumpto, dissolvo.

Putresco, is, ere. verfaulen. *Ufus.* Sui, ne putresceret, anima pro sale data est.

Putrilus, a, um. faul, vermodert. *Syn.* Rancidus.

Putris, e. vermodert, faul. *R. à πῦρ, putrefacio. Syn.* Putridus, corruptus.

Purus, a, um. rein, sauber. *Syn.* Purus, sincerus.

Pyxis, idis, f. eine Kram- oder Apotheker-Büchse. *Ufus.* Venoni pyxidem tradere, tenere.

Q.

Quā, da hindurch. *Syn.* Partim; quā parte, vel ratione. *Ufus.* Quā domini, quā servi. Quā itineris, quā navigationis consiliō. Licet mihi vagari, quā volo.

Quacunque, wohin aus immer. *Ufus.* Quacunque velis vagari.

Quadrantarius, ii, m. der auch um einen Heller die verächtlichste Dienste thut. *Syn.* Qui quadrante nummi meret.

Quadragesima, æ, a. je vierzig. *Ufus.* Quadragesima millia.

Quadragesima, æ, f. die vierzig-tägige Fasten. Quadragesima dierum solenne jejunium; vernum jejunium; quadragesima dies solennis jejuni; feria quadragesima dierum jejuni nobis statæ ac solennes; feria, in qua jejunium majus nobis constitutum est; hebdomades, quæ anniversariam Christi morientis memoriam præcurrunt. *V. Jejunium,*

Quadragesima horarum preces, das vierzigstündige Gebeth. Quadragesima horarum comprecatio; preces publicæ coram augustissimo Christi Corpore in horas quadragesima indictæ, extractæ; quadragesima horarum supplicatio ad sanctissimum Christi corpus in ara propositum.

Quadrans, tis, m. der vierte Theil. *Syn.* Quarta pars assis.

Quadratus, a, um. viereckig. *Ufus.* Quadrato agmine. Triangula illa Geometrarum, & quadrata.

Quadiennium, ii, n. vier Jahr, Zeit von vier Jahren.

Quadrifarium, * in vier Theile getheilt. *Ufus.* Quadrifariam diviso exercitu.

Quadrige, arum, f. vierpänniger Wagen, Wagen mit vier Pferden neben einander. *Syn.* Rheda quatuor equis tracta. *Epi.* Poëtica, pomeridiana. *Ufus.* Bruti adolescentia per medias laudes, quasi quadrigis vecta.

Quadrigarius, ii, m. Fuhrmann, so mit vier Pferden fährt. *Syn.* Qui quadrigas agit.

Quadrifugus, a, um. vierpännig. *Ufus.* Carru quadrifugo raptari.

Quadrimus, a, um. vierjährig. *Syn.* Quatuor annos habens.

Quadragesimus, æ, a. vierhundert. Quadragesimismus, der vierhundertste. Quadragesimies, vierhundertmal. Quadragesimi, æ, a. je vierhundert.

Quadrifarius, a, um. in vier Theile getheilt.

Quadrifemis, e. das vier Fuder hat.

Quadro, as, avi, atum, are. viereckig machen, sich zusammen schiffen, und reizen.

Syn. In quadrum redigo & convenio. *Adv.* Aperte. *Phras.* i. Hac optime in te quærant, diesen ich will ich wohl auf dich. Hæc in te belle cadunt; ista nullum in hominem aptius, quam in te conveniunt, accidunt. *Calceus quadrat optime, der Schuh ist mir recht.* Calceus apte ad pedem vel optime convenit. *Ufus.* Omnia turpia in hunc hominem quadrant. Hoc ad multa quadrat. *V. Aptus.*

Quadrum, i, n. ein Viereck. *Ufus.* Redigere sententias in quadrum, numerumque. Arripe inconditam alicujus sententiam & dissipatam, eamque verborum commutato ordine in quadrum redige.

Quadrupes, dis, g. o. vierfüßig. *Thier.* *Syn.* bestia. *Epi.* Vultu, multæ. *Ufus.* Nulli inter te & quadrupedem interest.

Quadruplator, oris, m. der die Leute vor Gericht anlegt. *Syn.* index & accusator publicorum criminum, cui pars quarta cadit bonorum ejus, quem detulit. *Ufus.* Homo omnium quadruplatorum terribilis.

Quadruplex, icis, g. o. vierfach.

Quadruplum, i, n. Vierecher Theil. *Ufus.* Dare iudicium in aliquem in quadruplum. Quadrupli condemnari.

Quæro, is, sivi, situm ere. forschen, suchen, fragen. *R.* ex ἐγέω, vel ἐπεγέω.

Syn. Scrutor, vestigo, indago, exquiro, sequiro, aucupor, & Responso. *Adv.* Alunde, amplius, aperte, contumeliosè, copiosius, curiosè, de aliquo, diligenter, extrinsecus, falso, faris, honeste, magnopere, multum diuque, otiosè, non propriè, omnino, privatim, procul, rectè, omnino, separatim, sigillatim, subtiliter, usquequaque. *Quæri commodius, comparatè, communiter, generatim, obscure, secreto, simplicitè, vehementer, maximè.* *Phras.* i. Unhique hominem quasi, ich habe den Menschen überall gesucht. Hominem oculis quærebam, voce poscebam, scrutatus sum omnia, circumspexi, lustravi, perquisivi omnia, neque tamen vestigium illius ullum apparebat. Desessus sum urbem totam pervestigando; omnia circumcuravi, omnes latebras perreptavi, ut hominem reperirem. Multam studii posui in perquirendo homine; qua non ixi, quo non accessi, ut hominem reperirem? Perlustravi omnia, omnes latebras excussi, ut in hominem incidere.

2. *Quærit ubique gloriam, et sucht überall keine Ehre.* Omnes umbras falsæ etiam gloriæ confectitur; omnem occasionem confectandæ gloriæ aucupatur; totus est in certamine populati auræ. V. *Gloria.* *Ufus.* 1. Rem mercaturis facien-
dis honestè quærere. 2. *Interrogo, per-
contor, fuscitor.* Multa ex eo quæstio.
3. *Quæstionem habere, gerichtliche Nach-
frage thun.* More majorum de servis in
dominum quærere non licet. Quærere
deprecande, de repetundis. V. *Indago,
aucupor, inquiror.*

Quæstor, oris, m. Gerichter, Vorsteher
über einen peinlichen Handel. *Syn.* Ju-
dex, Prætor, qui iudicium exercet, qui
præest quæstionem totius capitalium, co-
gnitor causarum capitalium. *Epi.* Aquis,
gravis, firmus. *Ufus.* Hanc quæstionem,
et iudicem fugiebant.

Quæso, ich bitte dich, erhebe. *Syn.* Ob-
secro, amplexor, rogo, peto. *Adv.* Ma-
ximopere, maximopere. *Ufus.* Quæso,
quid mihi facias? quid contendas?
qui legendum facias?

Quæstio, oris, f. Græge. *Syn.* Contro-
versia, dubitatio, disceptatio. *Epi.* Ab-
soluta, æquata, communis, definita,
constituta, diffusa, ficta, incorrupta, in-
finita, iniqua, integri, iudicialis, legiti-
ma, magna, nova, obscura, periculosa,
perdifficilis, perpetua, plena, cætenarum
publica, puleberrima, necessaria, supe-
rior, tota. *Quæstiones crudelissimæ,
maximæ, æquissimæ, salutaris, naturales,
perpetuæ, remane univ. tæ, morales &
paucæ.* *Phras.* 1. *Non est quæstio de hoc,
non dices in die Græge nicht.* Non id
agitur; non id quæritur; non venit in
quæstionem; non vocatur in controver-
siam istud. Ille de re non disceptatur,
non quæritur, non contenditur, non est
controversia; non versatur id in quæ-
stione. 2. *Ille naturæ difficultis quæstio,
da erhebt sich eine harte Græge.* Existit,
oritur, nascitur hoc loco quæstio; acriter hoc loco disceptatur inter
doctos; quæstio hæc de re perdifficilis
sapientiam torquet in eam; hæc vero
non parva contentio est inter doctos;
incidit hoc loco res controversa, & ple-
na dissensionis inter doctos. *Ufus.* 1.
Aliquid in quæstionem, ac, disceptatio-
nem vocare. Id in quæstione versatur.
Quæstionem ponere, asserere, movere;
quæstionem explicare, enodare, dissol-
vere. In quæstionem venit; in quæstio-
ne est. *Est quæstio de nomine, vulg.*
omnis contentio est in verbi controversia
posita. 2. *Forensis inquisitio criminis,
gerichtliche Nachfrage.* Quæstionem de
injuria a iudice postulare. Quæstionem
decernere, statuere, constituere. Quæ-

stionem habere, e capere de productione;
in caput alicujus de facto quæ-
stionem habere.

Quæstor, oris, m. Rentmeister. *Syn.*
Arabis, & pecunie publicæ Præfectus.
Epi. Adilicis, bonus, custos pecunie,
dignus, infirmus & inops, levis, laidi-
nolus, optator, silius, sordidior, urbanus.

Quæstorium, ii, n. Rent-Cammer. *Syn.*
Domus Quæstoris.

Quæstorius, a, um. cum Rentmeister. *Syn.*
gehörtig. *Ufus.* Vis, comitia quæstoris.

Quæstuosus, a, um. muthersch, geruch-
süchtig, einträglich. *Syn.* Qui quæstum
facit: & ex quo quæstus capitur. *Ufus.*
Homo quæstuosus: mercatura, facula
quæstuosæ.

Quæstura, æ, f. Rentmeister-Amt. *Syn.*
Quæstoris munus. *Epi.* Functio, gratia
& clara, hereditaria, nefaria, tota.

Quæstus, us, m. Gewinn, Pucher. *Syn.*
Lucrum, compendium, commodum, ero-
lumentum. *Epi.* Domesticus, paternus,
fecundus, uber, totus, compertus, foren-
sis, frumentarius, honestus, concessus, il-
liberalis, sordidus, immortalis, improbi-
simus, iudicialis, maximus, maximus, ma-
diocis, meretricius, nocturnus, pecuniosus,
quotidianus, turpis & odiosus. *Liberalis
& sordidi, immanes, inmensi & in-
tolerabiles, improbitissimi, liberalis, boni
& uberes.* *Phras.* *Ubi quæstum sit
sciret, et sucht überall seinen eigenen
Gewinn.* *vulg.* *Interestatus est.* In re
qualibet privatus utilitates, compendia
emolumentis, commodis sui spectat; si
privato compendio servit; quantum suo
suis commodis omnia metitur; omnia re-
fert ad utilitates & privati commodi;
ex re qualibet, uno vel ex incommodis
alieno occasionem petit; occasionem
crescendi sibi datam censeat; omni quæ-
stus, ac compendii sui causa facit; re
omnes quæstui habet. *Ufus.* Rempu-
tam quæstui habet. Vocem, lucram, in
totum in quæstum confert, um quæstum
ihm alles reit. Corpore quæstum fa-
cere; furtis quæstum facere, si d. mit
ren und Stehlen untergehen. In quæstum
relinquere talentum. V. *Lucrum, com-
modum.*

Qualis, e, vel ferles, was für ein. *Syn.*
Cujusmodi, quoniam, quod genus. *Ufus.*
Qualis sit status rerum, inde cognoscitur.
Quid hominis, & ejusmodi, qui viri
qualisque, nescio.

*Qualiscunque, er sene, wie er wolle, be-
staffen.* *Syn.* Qualis is cunque, cujus-
modicunque, cuicunque, cujuscunque,
cujuscunque, cujuscunque.

mas, aus, f. Gattung, Art, Beschaffen-
heit. *Ufus.* Qualitatem alie sunt princi-
pis, alie ex his orire.

in, a. b. Ufus. 1. Cum, Antè, Post &c.
Dobus ante saeculis, quam Plato floureret.
Tertio post die, quam veneram. 2. *Cum*
confutatio, als daß. Sed hoc majus est,
quam ut à te postulem. Vehementior do-
let, quam ut ferri possit. Suscipere plus,
quam quantum prestare possis. 3. *Cum*
loquor, & *Superiorum*, so viel, als ich
sag, &c. Dico ergo quam possum, maxima
voce Nidos quam molliissimos struunt aves.
4. *Contra, quoniam, quidam, als. Supra,*
et m. mehr, als. Contra faciunt, quoniam
centur. Supra feret, quam fieri possit.
5. *Pro Valde, sehr.* Sunt vestrum quam
mali. Sane quam gaudeo. Quam volueris,
mala dicam. Oratio quam elucubrata.

Quamobrem, namque. Syn. Quare, quid ita?
et, quo. Ufus. Quamobrem ita sta-
tas, verum.

Quamprimum, alsobald, mit ehesten. Syn.
nam quoque tempore, quam mox, nulli
mora, quam maturissime, è vertigio, sine
cunctatione, abjecta omni mora.

Quamvis, micromol, f. Syn. Quantumvis, quan-
quam, licet, etsi, tamen.

Quamdiu, so lang. Syn. Dum, quantum, quo-
ad, quousque, usque, dum, quem ad finem?
Uf. Quamdiu nos furor iste tuus eludet?

Quando, wann, in welchem. Syn. Cum, ubi:
et quando. Uf. 1. Quando tandem? 2.
Cum, quia, quoniam, parvo, videm, est-
quam, melius, putemur. Quando te viro-
in delectare, obsequat voluntati tue.

Quandocunque, wann immer. Syn. Quo-
cunque tempore.

Quandoque, unterdessen, einmal. Syn. Ali-
quando.

Quandoquidem, in welchem. Syn. Nam, quia.
Uf. 1. Quandoquidem potes, fac promiss-
sa. 2. Cum, postquam, dicemus. Quando-
quidem honestum ipsa virtus est.

Quamquam, micromol, obgleich, ob schon. Syn.
Tamen, etsi, licet, quamvis. Uf. Quan-
quam ea verba satis sunt improba.

Quantoperè, wie sehr. Syn. Tantoperè. Ufus.
Sunt tantoperè desiderabam, quantoperè
nunc delector.

Quantum, so gering, als es ist. Ufus.
Quantulum id cunque tibi est.

Quantum, wie viel, so viel, als viel. Syn.
Quam, ut maxime, quatenus. Phras. E-
nitar, quantum possum, ich werde daran
fieri, so viel ich kan. Qui licet, ut
quoad fieri poterit; pro virili parte e-
nitar; quam potero, studiosissime; quo-
ad res patietur, contendam; operam
dabo, & quam dignum est amicitia no-
stra, elaborabo; laborabo, quantum ma-
xime potero; quantum in me erit;
quantum in me situm est, adnitar.
Ufus. Quantum ex illo cognovi. Quan-
tum est in occasione, celeritate. Labora-
bo, quantum possum maxime.

Quantumvis, micromol, ob schon. Syn. Li-
cet, quamvis.

Quantus, a, um. wie viel, wie groß. Ufus.
Dixi tanta contentione, quantum forum
est. Ignoras, quæ, qualis & quanta sit
vis amicitie.

Quanto, wie viel mehr, ja. Syn. Quò.
Ufus. Quanto magis philosophari de-
lectabit.

Quantumcunque, so groß und viel es se-
re. Ufus. Totum hoc, quantumcunque est,
tuum est.

Quapropter, namque, darum. Syn. Quare,
quamobrem, quocirca. Ufus. Quapro-
pter vos oro, iudices.

Quaquaversus, allentho ben, liberall.

Quare, namque, weßhalb. Syn. Quam-
obrem, quapropter, ex quo. Phras.
Quare id contigit tibi? namque huius
tu diesse vornehmlich? Quem in fi-
nem, quid erat, quod ita statueres?
Ut quid, quid ita, quam ob causam
ita apud te constitisti? Quid erat,
quamobrem, quid accidit, cur ita
relles? Quibus rebus adductus, quid
erat cause, cur ita potissimum velles?
Quò tandem nomine ita consulisti?
Quà gratia, quid erat, quapropter ita
statueres? Quid tibi hinc in mentem
venit? Qua de causa, quibus de causis
id consilium suses, isti? Ufus. 1. Quare
istud restat? 2. Cur, namque? Quare hoc
negasti?

Quartana, æ, f. viertägiges Fieber. Ufus.
In quartanam conversa est vis morbi.

Quasi, als, gleichsam, schier. Syn. Tan-
quam, quodammodo, perinde, ac si.
Phras. Negotium tuum, quasi rem meam
procuras, ich werde dein Geschäfte,
gleich als wäre es meine Sache, ver-
walten. Tanquam mea res esset; per-
inde, quasi de me ageretur; velut
meam causam, tractabo. Negotium
tuum, instat rerum mearum, mearum
rerum modo curabo; non secus, ac res
meas curabo; mearum rerum similem
curam de tuis negotiis geram; si tuam
causam agam, ut si res quasi si meam
tuendam susceperam. Ufus. Quasi de-
speratos eos relinquamus.

Quasi

Quallatus, a, um. zerquetscht, zerstoßen, zerschüttelt. Syn. Fractus, debilitatus.

Quatesacio, is, feci, factum, ere. erschüttern. Syn. Concutio. *Uusus.* Nullò præsidio quateseci Antonium.

Quaterni, æ, a. * je vier. *Uusus.* Quaternos denarios in singulas vini amphoras exegit. Quater, viermal. Quaterdecies, vierzehnmal.

Quatenus, wie weit, so weit, in so fern. Syn. Quantum, *finit, termin, mensura ratione.* *Uusus.* 1. In omni videndum, & statuendum est, quatenus id videamus, quatenus amor in amicis progredi debeat. 2. *Quod attinet, ex ea parte, quò qua in parte, wie weit it.* Advertendum est, quatenus sermo delectat. Accipio excusationem ex ea parte, quatenus &c.

Quatuor, viere. *Phras.* Quatuor anni temporis, die vier Jahrzeiten. Quadripartitæ temporum computationes; annuæ computationes temporum, 2. Quatember, Fasten. Stati per quatuor anni tempestates jejuniis dies, quadripartita per annum jejunia, per leges instituta. Quatuordecim, vierzehn. Quatuorviri, Vier-Männer. Quatuorviratus, ūs, m. Wurde der Vier-Städter. Quatriduum, ui, n. Zeit von vier Tagen. *Uusus.* Quatridui abast. Quatriduo ante venit.

Quatio, is, quassi, quassum, ere, erschüttern. Syn. Quatesacio. *Uusus.* Est in animus tenacum quiddam, quod ægritudine, quasi tempestate quatitur.

Que, und. Syn. Ac, atque, &. *Uusus.* Quique optime dicunt, quique id faciunt.

Quemadmodum, gleichwie. Syn. Ut, ita ut, perinde ut, sicut. *Uusus.* 1. Exquire, quemadmodum se nunc gerat. 2. Quomodo, quâ ratione, quâ viâ. auf was Weise und Wege. Semper providi, quemadmodum salvi esse possimus. V. Sicut.

Queo, quis, quivi, quire, mögen, können. Syn. cōsum. *Uusus.* Non queo ad te sine lachrymis scribere. V. Possum.

Quercus, i, f. ūs, f. Eiche-Baum. Syn. Arbor querna.

Querela, æ, f. Klage. Syn. Querimonia, con-questio, lamentatio, quæstus. *Phr.* Gravissima, iniquissima, inveterata, inviolata, justa, magna, mira, misera, luctuosa, necessitaria. Publica, afflicta, inaudita, multis, quotidiana. *Uusus.* Nunc venio ad querelam, & suspensionem tuam. Querelis

quotidianis nihil proficio. Epistola plena Ronachi & querelarum. V. *Querela, lamentatio.*

Queribundus, a, um, kläglich. Syn. Lamentabilis.

Querimonia, æ, f. Beschwerung, Klage. Syn. Querela, lamentatio. *Phr.* Communis, justa, magna, quotidiana, beta, libera.

Queror, eris, questus sum, queri. flagrant, sich beklagen. Syn. Conqueror, expositus, deploro, querelam, vel querimoniam habeo. *Phras.* 1. *Jure de te queror, builta beklage ich mich wegen deinet.* Equa est mea de te expositulatio; æquitatem querelæ nunc cognoscere ipse potes; jure te accuso; quod in me commiserasti, justam habet querelam; æquam de te querimoniam habeo. Locus hic est tecum expositulandi. 2. *Omnes querantur, alle beklagen sich.* Plena erant omnia querelarum; lachrymantes questus sunt, dolorem suum nobis imperaverunt; fremebat urbs tota; querabantur cum luctu & gemitu; jactabantur tota urbe querimonia; querimoniae de injuriis, conventusque tota urbe habebantur; fuit communis omnium vociferatio deplorantium querelas suas; tempestas querelarum secuta est. Secuta est comploratio omnium; concursus plorantium magis, magisque augetur. Primò secreta inultorum indignationes exaudiebantur, dein ad criminationem & publicam querimoniam res excessit. V. *Lamentatio.* *Uusus.* Quereret tecum, atque expositularem. Quid est, quod cum fortuna hoc nomine queri possis? Querere de injuriis aliorum. Multa de Rege questus est.

Questus, ūs, m. Klage, Beschwerde. Syn. Querela, lamentatio. *Uusus.* Qui questus, qui incedor in tanta calamitate? Vid. Querela.

Qui, quæ, quod, welcher. *Uusus.* 1. Qui Platonem superaret, nullus erat. Nisi, qui hoc tibi nuntiaret. Negat jas esse, qui miles non sit, cum hoste pugnare. 2. *Quis, wer?* Qui erit iudex populi, si id feceris? 3. *Ut, daß, auf daß.* Non sum tam demens, qui hoc credam. 4. *Quia, quoniam, diemeilen.* Vatum te esse oportet, qui futura predixeris. Vigilantem enim verò Consullem, qui somnum toto consilatu suo non viderit. 5. *Qualis, was für ein.* Eum te esse puto, qui esse debes. Qui vir ille fuerit, considera.

Qui, nunc? Syn. Quomodo? *Uusus.* Qui hoc esse poterit?

Quia,

*Qui, dicitur. Syn. Quid. Usus. Nemo
dolor, quia dolor est, amur.*

*Qui, etiam. Syn. Prorsus. Usus.
Vix, sine qua nihil quicquam egre-
ssum.*

*Quid, alles und jedes. Syn. Quae-
cumque res.*

*Quemque, ein jeder. Syn. Quisquis,
quis, quisque.*

*Quid? was? Usus. 1. Quid est, cur?
Quid pecuniæ fiet? Quid eius sit, vi-
da. Exponam vobis? quid hominis,
zelli, consilii sit. 2. In quo. in meli-
et Sache. Quid offendi? Quid ille
miser mei? 3. Substantivum verbi, mit
Bedeutung des Verbi. Quid multa?
Quid multis? Quid plura? Quid pa-
ter? vivimus? 4. Aupenat causâ, und
nach Darzu. Quid? quod sapientissimus
quisque animo æquissimo moritur.*

*Quidam, remand. Syn. Aliquis, ullas, quis-
quam, certus, nonnullus, unus. Usus.
Hoc meus est quiddam, quam tu cen-
sis. Quidam ex amicis.*

*Quidam, id, iter. Syn. Etiam, profecto.
Usus. Cuius quidem certe. Hoc qui lem
vatum est profecto. Non itis pruden-
ter ille quidam.*

*Quicquid, alles da. Syn. Quocunque,
quod velis.*

*Quies, eis, f. die Ruhe. R. ex ησυχία,
quies, Syn. Requies, tranquillitas, laxa-
mentum, otium, vacatio, cessatio, re-
quies, sine, requies. X. Adm. Epi.
Diurna & nocturna, placidissima, sempi-
terna. Phras. Utimur jam in quiete, wir
sind in der höchsten Ruhe. Summa no-
bis pax, summa tranquillitas data; in
otio otio vivimus; respiciamus deni-
que, & acquiescimus; otiosam vitam,
& quietam agimus. Loco viamus quie-
tem, & tranquillitatis plenissimo; vitam
tranquilam, remotam à procelis invi-
cium, & iudiciorum antrectu sequi-
mur; in viam beatæ, placatæ, tranquil-
læ vite deducti sumus. Sine vi, sine me-
tu, sine periculo ad otium nos totos re-
linquimus; tranquillis rebus, tacitis & pa-
cis utimur; in utramque, ut ajunt, au-
tem dormimus. Animis vacuis, sine tu-
multu, aut periculo jucundissimi respi-
ramus. V. Quiesco. Usus. 1. Excubabat
animo, nec partem ullam quietis admit-
tebat. Me non quies, non remissio de-
betabat, non labor ad quietem revo-
cabat. Nunquam sibi quietem dabat,*

*aut otium. Quiete uti, & suavitati-
bus nefas habebat. 2. Somnus, & chlas.
Ad quietem eamus; quieti nos tra-
damus. Sempiterna quiete. In quiete, se-
cundum quietem sæpe nobis videre ali-
qua, & audire videmur. V. Otium.*

*Quiesco, is, evi, ere, ruhen. Syn. Ac-
quiesco, conquiesco. X. Labora. Adv.
Contra, ita. Phras. 1. Post tot molestias
quiescas licet, nach so vielen Beschwer-
lichkeiten magst du wohl ruhen. A tot
molestiis quiescas, respices licet; post
tot molestias quietem capias; quieti ta-
re das; quieto animo vivas; quietus
esto; vitam traducas quietam, & otio-
sam; vitam traducas quiete; vitam
in quiete dedas, licet; otium sequi, &
clementem vitam licet; solutis animis
esse licet; in otio esse licet. 2. Pau-
lum quieti, ich habe ein wenig geru-
het, geschlafen. Horam unam, duas
quieti dedi; quietam sumpsit; quietem
cepi; quieti me tradidi; lassitudinem
brevis quieti sedavi. V. Quietus, somnus,
dormio. Usus. Quiescamus denique, &
acquiescamus.*

Quiete, ruhig. Syn. Tranquille.

*Quietus, a, um, ruhig. Syn. Tranquil-
lus, compeditus. X. A quiete, f. l. u. a. s.
Phras. 1. Quanto esset a nequitia, et
glebe ist nicht so sehr. Quies nunc
est à negotiis; negotiorum nihil est;
quiescent negotia, sermo sunt à nego-
tiis; forum silent, à ceteris etiam est
silentium; cessasset negotiorum tu-
multus; nihil tunc geritur negotio-
rum; tranquillam nunc pacem agere
licet; literale nunc contigit otium;
cura domesticarum ac forensium rerum
omnis defluxit; vacatio est à rebus
gerendis; quietem à negotiis, vaca-
tionem à rebus gerendis ipsam tempus
concedit. 2. Nunquam quieto esse li-
cet, ich habe niemahlen ruhig sein
können. Usque ad extremum spatium,
nullum tranquillum, atque otiosum spi-
ritum ducere mihi licuit; nunquam
per negotia quietus fui; curæ publi-
carum rerum nullam mihi partem ne-
que diurnæ, neque nocturnæ quietis
impertiant; nunquam sinunt me re-
spirare, nunquam acquiescere; nun-
quam licuit mihi animo consistere, &
ad otium me referre; nunquam con-
quiescere, & animo vacuo esse mihi
licuit. V. Tranquillus, tranquillo, pax.
Usus. Quietam mente consistere. Vitam
quietam sine ullo labore & contentione
traducere.*

*Quilibet, ein jeder. Syn. Quivis, unus-
quisque, quisquevis.*

Quin-

Quin, daß nicht. *Syn.* Ut non, cur non, qui non. *Ufus.* Piorius nihil abest, quin sua meritis. Nemo est, quin acutus &c. Nemo est, quin malus.

Quincunx, uncis, m. fünf Unzen.

Quindecies, fünfzehnmal. Quindecim, fünfzehn.

Quin etiam, ja auch. *Syn.* Quin immo, atque etiam, quin præterea. *Ufus.* Id meum dolorem non levabat, quin etiam augebat.

Qui tibi, je fünf hundred. Quingenti, fünf hundred. Quingentesimus, der fünf hundredste. Quinquagesimæ, der fünfzigste Theil. Quinquageni, je fünfzig. Quinquaginta, fünfzig. Quinque, fünf. Quinquennalis, fünf-jährig. Quinquennium, Zeit von fünf Jahren. Quinquennis, fünf-jährig. Quinquenni, fünf Männer. Quinquenarius, das fünf Männer Amt. Quinquies, fünfmal. Quintilis, der Heumonath. Quintus, der fünfte. Quinus, allemal der fünfte, je der fünfte.

Quippè, als, ~~syntomal~~. *Syn.* Nam, etenim, nempe, nec mirum, utpote, videlicet. *Ufus.* Tibi verò aliud videtur, quippè virò erudito.

Quiritatio, onis, f. * Klage. *Syn.* Lamentatio. *Ufus.* Fuga comitum, ut quiritatio facta est. V. *Querela*.

Quirites, um, m. Römische Bürger. *Syn.* Populus Romanus.

Quirito, as, avi, atum, are. flagen. *Syn.* Fidem alienius implora. *Ufus.* Quiritanti, cives Romani sum; respondit: abi nunc, populi Rom. fidem implora.

Quis, quæ, quod vel quid? wer? welcher? *Ufus.* Quis autem dubitet?

Quisnam, wer? *Syn.* Quis? ecquisnam?

Quispiam, etwann einer. *Syn.* Aliquis, quisquam.

Quisquam, einer, jemand. *Syn.* Aliquis, quispiam. *Ufus.* Si quisquam est, qui Ciceronem legit. Nec quinquam omnium pluri facit, quàm me. Nec quisquam unus credit dinceps. Non aut alter hodie quisquam me felicior. Nec melior vir fuit Africanò quisquam, nec clarior.

Quisque, ein jeder. *Syn.* Unusquisque, quivis, quilibet. *Ufus.* 1. Pro se quis-

que vim queritur. 2. *Cum Comparati-vo.* Quò quisque est ingeniosior, hoc docet laboriosius. Ut quisque optimatus ita honoris cupidissimus.

Quisquilæ, arum, f. Stillschicht. *Syn.* Sordes.

Quisquis, wer immer. *Ufus.* Quisquis illi est, si modo est aliquis.

Quisvis, ein jeder. *Syn.* Quilibet, unusquisque.

Quò, wohin. *Ufus.* Quò tibi tantum opus erat? Quò tantam pecuniam? Quò facilius, hoc tardius. Non quò dubitem. Quò se miser vertet? Quò te agis? Quò te pedes? Quò mihi cavendum est, nequis introeat. Quò datur, eo liberalior. Quò minus ingratum potest, hoc curiosior est.

Quoad, wie lana; so viel, als. *Syn.* Donec, usque dum, ut. *Ufus.* Quoad ejus fieri poterit. Eatenus progredere quoad licet. Comoda te ei, quoad tua fides patitur. Quoad faciat, utque facultas feret, juvabo.

Quocirca, deswegen, demwegen. *Syn.* Unde, quare, quapropter, ex quo, quia itaque, quomoniem. *Ufus.* Quocirca bene majores nostri.

Quocunque, wohin auch. *Ufus.* Quocunque veneris, quocunque in partem te de leris. Quocunque res cadant, mihi ed immer ausschlagen soll.

Quod, daß, diemeil. *Syn.* Quia. *Ufus.* 1. Gratum est, quod quieveris. Quod minam minus cupidus viæ fuisset. 2. *Namque, dann, wann.* Quod si mihi permisisses.

Quodammodo, etlicher Maßen. *Syn.* Quodammodo.

Quomodo, wie, welchergehalt. *Syn.* Quo pacto, quâ ratione, quemadmodum, quâ viâ, qui, ut, quibus prædæ & adiumentis. *Ufus.* Quomodo natus sum, natiuitatis certe sum. Quomodo exultat in victoria? Quomodo, siquis me roget &c.

Quomodocunque, wie es wolle, wie es auch ist. *Syn.* Ut, utcumque, quoquo modo, quocunque modo, quibus rebus possis, quoquo pacto, quoquo animò. *Plur.* Quomodocunque res se habent, es gebe, wie es wolle. Utcumque erit; quocunque res cadant; quoquo pacto res se habebit; quocunque res evadat; quocunque res exeat.

Quotcumque, wie viel immer.
 Quoties, a, um. wie viel jederzeit. *Ufus.*
 Nescio quotenorum iugerum.
 Quotidianus, a, um. täglich. *Syn.* Vul-
 gare, communis. *Ufus.* Sermo, victus,
 cultus vulgaris & quotidianus.
 Quotidie, täglich. *Syn.* singulis diebus,
 in dies, in singulos dies, nullā non die,
 quovis die. *Ufus.* Quotidie magis ol-
 durescit.
 Quoties, vel Quotiens, wie oft, so oft.
Ufus. Quoties, & quot nominibus au-
 feres? Quotiens jam extorta est tibi sa-
 ca de manibus.
 Quotiescumque, so oft immer. Quocun-
 que tempore, quodocumque.
 Quotquot, so viel es seynd. *Ufus.* Duo,
 vel quotquot fuerint.
 Quotus, a, um, der wievielte. *Ufus.*
 Quotus quisque est, qui &c. quotus est
 ille denarius?
 Quousque, wie lange. *Syn.* Quamdiu,
 quem ad finem, quoad, quatenus. *Ufus.*
 Quousque, inquit? quoad erit inte-
 grum.
 Quam, * als, nachdem. *Syn.* Cum.

R.

nes aliquas radicibus ex animis extrahere, eveliere. V. *Omnino*.
 Rad. o, es, avi, atum, are. schimmern, strahlen. Syn. Radios emito, fulgeo.
 Radiosus, a, um. glänzend, strahlend. *Ufus*. Sol radiosus.
 Radius, i, m. Strahl, Glanz. *Ufus*. In radio solis cernuntur.
 Radix, icis, f. Wurzel. R. à *ρίζα*. Syn. Stups. *Epi*. Altissima. *Ufus*. Radices agere; radices nutrire, Wurzel fassen. Vera virtus altissima est denixa radicibus; firmis radicibus nititur, sc. ut nulli vi libefactari possit. Consuetudo altissimas habet radices. Non ramos solum amputare vitiatorum, sed ipsas radicum ubras evelle-
 re necesse est.
 Rado, is, rasi, rasum, ere. schaben, frähen, abschleeren. *Ufus*. Supercilios rasi.
 Ramentum, i, n. * abgeschabtes, Ding, Abf.

Abſchnittlein. *Uſus.* Argenti, auri ramenta.

Ramosus, a, um. * voll Aefte.

Ramus, i, m. ein Ast, Zweig. *Uſus.* Arboris ramum defringere.

Rana, æ, f. Froſch.

Rancidus, a, um. ſchmutzig, faul, ſtinkend. *Uſus.* Caro rancida.

Rapa, æ, f. * eine Rabe. *Syn.* Rapum.

Rapacitas, atis, f. Raubbegierigkeit. *Syn.* Rapiendi cupiditas.

Rapax, acis, g. o. rauberiſch. *Syn.* Prædo. *Uſus.* 1. Iſta crudelis olim furunculis, nunc etiam rapax. 2. Citus, velox, reſſend. Rapax fluvius. *Vid.* Prado, rapio.

Rapidus, a, um. eilend, behend, unmeßig. *Uſus.* Velociter & rapide ferri.

Rapiditas, atis, f. * Schnelligkeit. *Uſus.* Rapiditate fluminis ad tranſeundum impediuntur.

Rapidus, a, um. rauberiſch, behend, ſchnell. *Syn.* Velox.

Rapina, æ, f. Raub, Beute. *Syn.* Furtum vi factum. *Uſus.* Spes prædæ & rapinarum.

Rapio, is, ui, ptum, ere. mit Gewalt wegnehmen, hinreißen, rauben. *Syn.* Abripio, aufero, eripio, prælor, furor; impello, ago. *Phraſ.* Hostis omnia rapuit, der Feind hat alles hinweg geraubt. Rem nostram furore suam fecit; prædam omnem avertit; loca omnia diripuit; quidquid agi, ferrique poterat, avertit. *V. Diripio, prædo. Uſus.* 1. Detrahens aliquid alteri, & sibi rapere. 2. Impello, ago, allicio, antreiben, anreißen. Voluptas omnes ad se rapit. Quot effrenata tua cupiditas rapiat? Curâ omni, ac studio ad Philosophiam rapitur. Milites in aciem rapit. 3. Adduco, bringen. In invidiam, in odium aliquem rapere, in Haß bringen. *V. Aufero.*

Raptim, in der Eile. *Syn.* Cursum, subsecutivis operis. *Phraſ.* Raptim in hostem ducere milites, euennd auf den Feind aufzumarschieren. Manipulos in aciem rapere; raptare legiones; agmen in hostem agere; plenô gradû in hostem ducere. *Uſus.* Rapum cum ageret, ac turbulente.

Rapto, as, avi, atum, are. mit Gewalt wegſchleppen, hinreißen. *Uſus.* Quem vexastis, raptastis, omni crudelitate lacerastis.

Raptor, oris, m. * ein Rauber, Dieb.

Raptus, us, m. gewaltsame Entführung. *Uſus.* Raptus Virginum. *V. Ecstasis, abstrusus, alienatus.*

Rarus, atis, f. Dünigkeit, Seltenheit. *Uſus.* In pulmonibus inest raritas quædam.

Rarus, selten. *Syn.* Insolenter, rarenter, minime sæpe, non sæpe, minus sæpe. *(Frequenter. Uſus.* Acipenser raro admodum capitur.

Rarus, a, um. dünn geſät, durchſichtig, ſelten. *R. ab ἀραιός. Syn.* Paucus, singularis, quotus? *(Multus, frequens. Adv. Maxime. Phraſ.* 1. Rariores jam hostes erant in acie, die Feinde waren schon nach und nach weniger. Vanior jam erat hostium acies; infrequens jam erat hostilis acies; nudata erat jam magna sui parte acies; dissipaverat aciem hostilem equestris procella; in acie summa infrequentia; rarus erat ad signa miles; ex hostili exercitu magna pars defluxerat; ex acie dilapsa erat. 2. Rarum est, es ist gar was seltsames. Raro, perraro accidit; ita rarum est, ut heuſto audiam sit, portentis ac prodigiis simile numeretur; infrequens illud, ac omnino peregrinum; id si quando accidat, tanquam albam avem videre sibi homines videntur. *Uſus.* In omni re opum est rarissimum.

Ratio, onis, f. die Vernunft, Verstand, Urtheil, Beweiſethum, Art und Weise. *R. Ratio, ratio. Syn.* Vis cogitandi: iudicium, mens, confidum: argumentum; modus. *Phraſ.* Hoc est contra rationem, das ist wider alle Vernunft. Hoc ne rationi quidem consentaneum est; id agere hominis est à tota mente, & recte ratione deficientis; à præſcriptione rationis averſi; id vero à sana ratione alienum est. *V. Præsentia. Uſus.* 1. Mens, animus, Gemuth: Ratio præſtat, appetitus obtemperat. 2. Iudicium, Urtheil, Verstand, Vernunft. Ratio, lux, lumenque vitæ, dominans omnium, & regna. Rationis participem esse; ratione uti, v. tranſiſſe ſent. Rationi ac consilio locum dare; rationi parere, obsequi, der Vernunft folgen. De ratione deduci, abire, discedere; à mente & ratione deficere, irratisch werden. 3. Argumentum, Beweiſe, Schluß, Beweiſethum. Rationis

solum pugnas; veritatem rationibus exquiris, etwas beweisen, wollen beweisen haben. Rationes suae sententiae colligere, asserere, exponere, explicare, Beweisstücken beibringen. Rationem suae sententiae reddere, ostendere; rationibus disputare, etwas gründlich erweisen. Adversariorum rationes refutare, rejicere, widerlegen. Probare suam rationem alicui, glaublich machen. 4. *Modus, via, consilium, institutum, genus, conditio, Art und Weise.* Belligerendi modus & ratio. Mea in dicendo ratio haec solet esse. Meae vitae rationes me inde avocant. Tua ratio postmodum est commutata. Nunc alia ratio est rerum omnium, Stand, Beschaffenheit. 5. *Res, negotium, Sache, Geschäft.* Meas rationes semper tuae saluti posthabui. Incumbe toto animo in eam rationem, qua adhuc usus es. Adjungere te ad rationes alicujus, es mit einem halten. 6. *Commercium, societas, Gemeinschaft, Freundschaft.* Aliquem in suam rationem & consuetudinem inducere; rationem contrahere cum aliquo, Gemeinschaft machen. Quibuscum mihi ratio fuit; quibuscum mihi ratio intercessit, mit denen ich zu thun gehabt. 7. *Cura, respectus, Acht haben, bedacht seyn.* Habere, ducere rationem absentis. Sui commodi rationem ducere; alienae dignitatis rationem habere. Habenda erat Tarenti ratio, sed vixit respectus Capuae; man hätte zwar sollen bedacht seyn auf Tarentum, aber die Sorge für Capua dränge vor. 8. *Ratio animi, rationis, Verstand, Vernunft, Rechenhaft, Rechnung.* Rationem vires ab aliquo reperire; rationem vires suae reddere, Rechenhaft bezeugen, geben. Rationes cum aliquo putare, rationes subducere, mittere, tractare, conficere; cum aliquo conferre, Rechnung mit einem machen. Rationes alicui edere; ad aerarium referre, Rechnung abgeben. Rationes in tabulas transferre, einschreiben. Pecuniam in rationem inducere, verrechnen. Cum rationibus paria facere, gleich abrechnen.

Ratiocinatio, onis, f. Vernunft, Schluss.
Epi. Diligens & considerata. *Ufus.* Naturae leges asseruntur, e quibus ratiocinatio nascitur.

Ratiocinativus, a, um. Vernunft, mäßig.
Ufus. Ratiocinativum genus orationis.

Ratiocinator, oris, m. Rechen-Meister.
Syn. Rationum subducendarum peritus. *vulg.* Calculator. *Epi.* Hilaris. *Ufus.* Boni Ratiocinatiores vident, quae reliqui summa fecit.

Ratiocinor, aris, atus sum, ari. vernünftiglich schließen. *Syn.* Rationem in eo. *Adv.* Recte. *Ufus.* Ratiocinari, quid in similitudine fieri soleat. De pecunia ratiocinari, sordidum est. *V. Arguo.*

Rationalis, e. vernünftig. *Syn.* Quod in ratione versatur. *Ufus.* In causa rationali primum quaeretur, ecquid &c.

Ratis, is, f. Floß. *R. à ποτών, fluens.* *Syn.* Genus navigii planum, & tralibus tantum inter se nexis, apudque vinctum.

Ratus, a, um. steif und fest, fest beschloßen. *Syn.* Firmus, fixus. *Ufus.* Astro-rum rati, & immutabiles cursus. Acta Caesaris omnia rata habebantur, befestigten, gut heißen. Hoc fixum, & in perpetuum ratum, firmumque sit. Rato tempore fieri aliquid debet. Pro rata parte, nach Proportion. *V. Firmus, approbo.*

Raucus, a, um. rauß, heiser. *R. à βράχος, raris.* *Syn.* Qui vocem obtundit dicendo, clamando fellus. *Ufus.* Vox natura sabrauca. Ipse rumor, cum raucus est faccus.

Raudusculum, l, n. ungeprägtes Silber.
Syn. Pecuniola.

Ravis, is, f. * Heiserkeit, Raubigkeit der Stimme. *Ufus.* Ad ravum clamore poscere.

Re, in der Sache, im Werke selber. *Syn.* Exitu. *Ufus.* Non tam verbo, quam re, & exitu praestare aliquid.

Reaedifico, as, avi, atum, are. wiederumbauen. *Syn.* Reaerco, instauro.

Reapse, in der That selber. *Syn.* Reipsa. *Ufus.* Formae reapse nihil sunt, speciem tamen exhibent.

Rebellatrix, pro Adv. * Auführerin. *Ufus.* Ingenio ferocem, & rebellatricem provinciam conicere.

Rebellio, onis, f. * Aufruhr. *Syn.* Seditio, tumultus. *V. Seditio.*

Rebello, as, avi, atum, are. * auführisch seyn. *Ufus.* Plures diversis locis rebellare ceperunt. *V. Desicio, desusio, Seditio.*

Recalcitro, as, avi, atum, are. hinten außschlagen. *Syn.* Calcitro.

Recalresco, is, calui, ere. wieder warm werden. *Syn.* Concalresco, reservesco.

Recuso, as, avi, atum, are, widerrufen.
Ufus. Jura in aliquem probra recan-
 te. V. *Revoco*.

Recedo, is, cessi, ere, zurück gehen, mei-
 chen. Syn. *Discedo*, abeo; *desco*, *dece-
 do*. Adv. Longius, ne tantulum qui-
 dem, necessarium, paululum. **Ufus**. Ab
 armis, officio, causa, à veteri consuetu-
 dine recedere. Decedere de fide, desiste-
 re ex amentia, ab officio recedere. V.
Deficio, *decedo*.

Recens, erit, neulich, frisch. Syn. *Nuper*.
Ufus. Recens status.

Recens, tis, g. o. neu, frisch. R. à *recentis*,
novellus. Syn. *Novus*. X *Antiquus*,
vetus. **Ufus**. Non ex recenti homini-
 num sermone, sed annalibus. Aliter
 inveterata, aliter recentia. Es res in
 recenti memoria. Homo è schola, lu-
 do, provincia recens. Recens ab illo-
 rum ætate. V. *Novus*.

Recenseo, es, ui, itum, ere, aufzählen, zäh-
 len, erzählen. Syn. *Perceseo*, *persequor*,
percurro. V. *Numero*.

Recensio, onis, f. Zählung, Erzählung. Syn.
Census, *recognitio*.

Receptaculum, i, n. Unterschleif, Schlupf-
 Winkel, Behälter, Herberge. Syn.
Locus receptator, *portugium*. **Ufus**.
 Templum illud fuit arx perditorum, ci-
 vium, receptaculum seditionum, ca-
 stellum forentis latrocinii. V. *Per-
 fugium*.

Receptator, oris, m. Der Unterschleif giebt.
Ufus. Ille latroum occultator, & re-
 ceptator locus.

Receptrix, icis, f. Die Unterschleif giebt.
Ufus. Messana furorum receptrix.

Receptum, i, n. Verheißung, Zusage. Syn.
Promissum. **Ufus**. Promissum & rece-
 ptum intervertit.

Receptus, sis m. Abzug vom Streite; Zu-
 flucht. Syn. *Perfugium*, *avocatio* ex pu-
 gna. **Ufus**. Recepti canere, signum
 dare. Nullum receptum nisi ad te, &
 tuam opem habeo. Tempus jam non
 erat ad receptum pertinacis sententiae,
 widerrufen.

Recessus, us, m. Abweichung, Abtretung.
 Syn. *Digressus*. X *Accessus*. **Ufus**. 1. Lu-
 na accessu & recessu suo mare accessum,
 recessumque gubernat. 2. *Latebra*,

Schlupf, *Winkel*. Mente in hominum
 animis latebrae, multi recessus.

Recido, is, cidi, cissam, ero, abhandeln, ab-
 schneiden. Syn. *Incido*. **Ufus**. Reci-
 dere ornamenta superflua.

Recido, is, cidi, ere, wiederfallen, zurück-
 fallen. Syn. *Converto*, *calo*, *redundo*,
incido. *Phros*. In eadem sententia recidit;
 er ist wiederum in die vorige Fasser gefal-
 len. De integro in eadem sententia revol-
 vi, relabi, incidere; iterum in eandem
 improbitatem incidere; in eodem tur-
 bus flagitia se ingurgitare. V. *Pecatum*.
Ufus. Ex latit in lectum; in priorem
 fortunam recidere. Ea res ad hunc an-
 nem recidit. Mala consilia in auctorem
 recidunt. Huc tandem omnia recide-
 re. Ad nihilum molitio tota recidit.
 V. *Cado*, *venio*.

Recino, is, cinui, ere, wieder singen. Syn.
Relino.

Recipio, is, cepi, ceptum, ere, zurück neh-
 men. Syn. *Accipio*, *recupero*. Adv.
Brevi, *diligenter*, *indigne*. *Phros*. In
 ora non receptus est, er ist wiederum zu-
 rückgewiesen worden. Supplici
 apud eum gratiae locus fuit; restituens
 est in antiquum gratiae locum; recon-
 ciliata inter eos est ex inimicitis gratia,
 voluntatesque copulate. V. *Gratia*, *Re-
 concilio*. **Ufus**. 1. Aliquem in fidem, gra-
 tiam, amicitiam recipere. Aliquem
 splendide, hospitio, ad epulas recipere.
 2. *Recipio*, *ex eo*, *redeo*, *protulor*, zurück
 kehren. Domum se, in castra, in Italiam
 è provincia se recipere. Ad mores pri-
 stinos, ad ingenium suum, ad meliorem
 frugem se recipere. Recepit se hostia.
 3. *Coligo*, wiederum erhalten. Se a ti-
 more; animum è magno metu recipere.
 4. *Polliceor*, verheissen. Mandata dices,
 quae recepisti. Scis, quid tibi de me rece-
 perim. Recipere & confirmare aliquid
 alicui. Tibi spondeo, in meque recipio.

Reiproco, as, avi, atum, are, wiedersto-
 len. **Ufus**. Quid Furipo in actu reci-
 procando constantius?

Recitatio, onis, f. Ableitung, Hersagung.
 Syn. *Lectio*. **Ufus**. Litterarum recitatio.

Recitator, oris, m. Leser. Syn. *Lector*.

Recito, as, avi, atum, are, laut ablesen, auf-
 sagen. Syn. *Perceseo*, *pronuncio*, è
 memoria reddo. Adv. *Clarius*, *dentio*,
 identidem, palam. **Ufus**. De tabulis
 publicis recitare. Epistolam, scriptum
 ex ordine recitare.

Rech-

Reclamatio, onis, f. Zurückrufung, Auf-
rufung. *Syn.* Acclamatio. *Epi.* Pre-
clara, luculenta.

Reclamo, as, avi, atum, are. widerpre-
chen. *Syn.* Repugno, adversor, contra-
dicor. *Adv.* Fortitima, vehementer.
Ufus. Tota theatra, omnes una voce re-
clamarent. *V.* Adversor.

Reclino, as, avi, atum, are. zurück, dar-
nieder biegen. *Syn.* Relecto, inclino.

Recludo, is, si, sum, ere. eröffnen, wieder
auf thun. *Syn.* Aperio.

Reco, ito, as, avi, atum, are. noch-mals
bedenken, überlegen. *Syn.* Meditor,
toti mente repeto, recipio me ad cogi-
tationem reliquam alicujus rei; pro-
prium admoneri; rei praeteritae cogitatio
me subit. *V.* Alimur, cogito.

Recognitio, onis, f. Besichtigung. *Syn.*
Recentio. *Ufus.* Eius animus nunc in
recognitione scelerum versatur. *Reco-
gnitio, Wiedererkenntlichkeit, vulg. est;*
Latine: referendae gratiae studium.

Recognosco, is, novi, nitum, ere. wieder
in Augenschein nehmen. *Syn.* Cognosco,
considero, recenseo, recolo. *Adv.* Pe-
nitens, penitenter. *Ufus.* Nihil novi au-
dictis, vetera solum recognoscetis. Re-
cognosces mecum illam noctem. Remi-
niscendo recognosco aliquid. *V.* Con-
fiteri.

Recollo, is, legi, lectum, ere. wieder
erhöhen. *Syn.* Colligo. *Phras.* Vix re-
colle a me, ich habe mich selbst zu am-
men gehandelt. Vix animum recepi; vix
animum paulisper laxavi; vix animum
a dolore allevavi; vix animum a ludicrii
torpentem animum exexi; vix animum
languentem revocavi; vix animum lo-
li tudine exoneravi; vix vitalem ca-
lorem recepi; vix rediit animus, & sui
compos factus est. *Ufus.* Animum re-
colligere. *V.* Colligo.

Recolo, is, ui, ere. etnewern, wiederholen.
Syn. Recognosco; nemini repeto. *Ufus.*
Iustitia sua studia recolare. Pueritiae
nostrae artes inter nos recolimus.

Reconciliatio, onis, f. Verzeihung, Versöh-
nung, Beirath. *Syn.* Reditus in gratiam.
Phras. Reconciliatio gratia eius mihi
cura erit, ich werde mit ihm schon ver-
söhnen. Ut ejus mihi voluntas reconci-
lietur, operam dabo; ut mecum in gra-
tiam redeat; ut in antiquum gratiae lo-
cum me restituat; ut mihi se restituat;

ut siquid alienae opinionis, aut parum
amicæ voluntatis adversus me suscep-
rit, deponat, abjiciat, dimittat. *V.* Con-
cilio. *Ufus.* Cæsar agit de reconcilia-
tione gratiæ suæ & Pompei.

Reconcilitor, oris, m. Schiedsmann,
Versöhner.

Reconcilio, as, avi, atum, are. versöhnen,
miteinander vergleichen. *Syn.* Plazo, in
gratiam reduco, in veterem gratiam re-
stituto, distractos in pristinam concor-
diam reduco; pacem concilio; gratiam
inter aliquos compono; gratiæ recon-
ciliationem efficio. *Phras.* Reconciliati
sumus, wir seynd wieder ausgesöhnet
worden. In gratiam redimus; odium
amore commutavimus; depositis odiis
mutuam benevolentiam suscepimus. Ini-
micitias, similitates, odia deposuimus,
abjecimus, dimisimus; omnem veterem
injuriarum memoriam, omnem ini-
scendi voluntatem ex animo delevi-
mus; odia nilimus, ac sin. & dexte-
ras, fidemque de integro deimus.
Pulso odio successit amor solutus.
Orta est inter nos, vetere exincto odio,
nova benevolentia. Sed in nostro-
rum natura in animis. Animo-
rum ac voluntatum. Tandem odio
tandem odio successit amor solutus.
V. Cæsar & Pompei
Concilio. *Ufus.* Hic me mecum ani-
mus cum Cæsare reducit, reconciliat,
restituit in gratiam. Inimici in gratiam
reconciliantur.

Reconcirno, as, avi, atum, are. wieder zu-
rückbringen, machen. *Syn.* Reduco.

Recondas, as, um. verbergen, geheim-
halten. *Syn.* Occulto, abduco, abstruso, re-
trofus. *In pr. m. p. v.* *Ufus.* Sepositum,
& reconditum habere aliquid. Interio-
res, & recondite littere. Homo natura
tristis, & reconditus. Natura in specie
omnis reconditus mores effluxit.

Recondo, is, didi, ditum, ere. verbergen.
Syn. Condo, sepono, abdo, abscondo.
Adv. Nisium, peritus. *Ufus.* Gladium
in vaginam recondere. Mens visa arri-
pit, & recondit; inde memoria oritur.
V. Abscondo.

Recoquo, is, coxi, coctum, ere. wieder
kochen. *Ufus.* Nemo me tanquam Po-
lium recoxit.

Recordatio, onis, f. Erinnerung. *Syn.*
Memoria. *Epi.* Acerba, apta, assidua,
non satis explicata, grata, jucunda, sana.
T. 2

fecura, suavis. *Ufus.* Recordationes su-
go; quæ quasi morsu quodam dolorem
efficiunt. Repetere animo veteris memo-
riæ recordationem. *V. Memoria.*

Recordor, aris, atus sum, ari. sich erin-
nern. *Syn.* Reminiscor, memoria teneo.
Adv. Diligentius, multum, verè. *Phras.*
1. *Sapere recordor prateriti temporis ca-*
lamitatem, ich gedente est zurucke auf
das Elend voriger Zeiten. Subit ani-
mum persæpe memoria temporis mi-
seriæ; sæpe in memoriam redit cala-
mitas temporis; animum persæpe re-
flecto ad præteritæ temporis calamita-
tes; tenet me persæpe memoria tempo-
ris calamitosissimi; infixa est animo ca-
lamitas temporis superioris; versatur
identidem in animo calamitas; ex ani-
mo nunquam discedit tristissimi tempo-
ris recordatio; tangit persæpe animum
memoria funestissima temporis. 2. *Re-*
coram adhuc auctorum, ich erinnere mich
noch, was; geredt ist worden. Memoria
teneo, memoria custodio dicta tuas; in
memoria mihi sunt, versantur dicta tua;
memoria retineo, quæ dixeris; memo-
riam eorum habeo, teneo, servo, con-
servo, quæ tu mecum; refedit in animum
memoria dictorum; animum teneo ac me-
moriam, quæ tu ad me; scripta sunt in
animo meo; quæ tu mecum olim; per-
sæpe in mentem venit eorum, quæ tu o-
lim mecum; sæpe redeo in memoriam
eorum, quæ ex te audiui. *V. Memoria.*
Ufus. Recordor tua consilia, tuorum
consiliorum, de tuis consiliis. Re ipsa
admonitus recordor, & reminiscor. *V.*
Memoria.

Recreo, as, avi, atum, are. ergehen, erqui-
cken, laben, erlustigen. *Syn.* Relicio,
relaxo, relevo; restituo, colligo. *Adv.*
Necessario, ocyus, paululum. *Phras.* 1.
Latenter me à magnis curis recreo, ich
erlustige mich gerne nach grossen Sorgen.
Turbantiam, & severitatem ludo aliquo re-
laxo, & mitigo; à contentione studio-
rum animos, curisque laxo; ex diu-
turna perturbatione, suavitate amico-
rum me recreo; vires amissas revoco;
curam animi quiete aliqua remitto; me
confirmo, relevo; quietem aliquam
corpori & animo indulgeo; ad aliquam
animi remissionem descendendo; cum ami-
cis me oblecto; variis à molestiis aber-
rationes, ac velut diverticula quædam
inquero; inter labores jam exhaustos, &
mox exhaustiendos intervallum aliquod
interjicio; ab assidue contentionibus
studiorum animum remitto. 2. *Prato-*
rum ac nemorum aspectus mirifice me
recreat, die Betrachtung derer Wiesen
und Wälder ergethet mich sonderlich.

Pratorum ac nemorum aspectus ani-
mum mirifice reficit; à molestiis abda-
cat; mirifica voluptate animum perfun-
dit; liquidissima voluptate animum
complet; mirifice oculos animumque re-
nat, oblectat; pratorum aspectu suavil-
lime aberrat animus à molestiis, curis-
que; suavissimam animi voluptatem ca-
pio. 3. *Recrea te pauper, erlustige*
dich ein wenig. A cæteris voluptatibus
deterius, jucundò otio sustenta te paul-
lulum, & recrea; da te jucunditati paul-
lulum; ad aliquam animi remissionem
descende; habeat aberrationem quin-
dam a negotiis animus; animum libe-
rati otio, viresque revoca, ad ferendos
negos de integro labores; relaxa ani-
mum, & abduca contentione studiorum
da laxamentum aliquid contentioni stu-
diorum; litem pondere curarum ani-
mum ludò refice, & instaura; excu-
dant animo curæ paulisper, ut acriore
deinceps impetu ad internitia revertare.
V. Delecto, oblecto. *Ufus.* Recreat me,
& reficit aspectus vestri: Afflictum eri-
gere, peritum recreare. Litteris tuis
lassator, & recreor. Cum annus se
colligit, & è morore se recreavit. E
morbo recreari, & convalescere. *Vid.*
Relaxo.

Recreresco, is, crevi, ere. wieder wachsen.
Syn. Rursum cresco.

Recreulesco, is, dui, ere. ärger werden,
wieder ausbrechen. *Ufus.* Illa, quæ con-
stantiæ videbantur, recreulescunt.

Recta, quædam Regis. *Syn.* Recta via,
directa. *X Obliqua, per obliquum.* *Uf.*
Mina recta per Romanum est. Recta e-
navi ad me venit.

Rectè, rectè, wohl. *Syn.* Benè, probè,
pudènter, iuste, more, iustè, ordinè, ratio-
nè. *X Perperam, rursus, oblique, in-*
structione & asperam. *Ufus.* Rectè, or-
que ordine, & è Republica factum est.
Si rectè Homines novi. Rectè an se-
cis nihil ad nos. Rectè an contra se-
cerint. Rectè ordine, ratione ex æquo
& bono fecisti. Atom rectè feruntur
aliquæ. *V. Bene.*

Recto, onis, f. Herrschung, Regierung.
Syn. Gubernatio, administratio. *Ufus.*
Non private solum rei ratio, sed Re-
publicæ rectio.

Rektor, oris, m. Reglerer, Herrscher.
Syn. Gubernator, Praefectus. *Epi.* Con-
sul, summus. *Ufus.* Rektor publicus
Consul, Gubernator urbis & Conserva-
tor.

tor. Rector navis. Deus Rector, & Architecta tanti operis.

Rectus, a, um. recht, gerecht, gerad. Syn. Bonus, directus. (Pravus, obliquus.) f. Rectam insulas viam, du thui s'en recht. A recta conscientia transversum unum discedere non oportet. Recta intelligentia, rectis oculis aliquid intueri. Rectissima sunt, quae maximè conducunt.

Rectum, i, n. das Recht, Billigkeit. (Pravum. Usus. Rectum est, quod cum virtute & officio sit. Rectum non solum laudis causa sequendum est. Tenital scribere rectum vix est. V. Honestum.

Reculo, as, cubui, itum, are. liegen, ruhen. Syn. Recumbo, jaceo, quiesco. Usus. Molliter & delicate recubans.

Recundo, is, di, sum, ere. * wieder schmieden. Usus. Vetera metalla recidunt.

Recumbo, is, cubui, itum, ere. liegen, sitzen. Syn. Cubo. Usus. In herba recumbo.

Recuperatio, onis, f. * Wiedererlangung. Usus. Ista praeclara est libertatis recuperatio.

Recuperator, oris, m. verordneter Richter in gemeinen Rechts-Händeln. Syn. Iudex in causis civilibus & privatis. Epi. Improvidus. Us. Recuperatorem dare alicui.

Recuperatorius, a, um. was zu solchem Richter gehörig. Usus. Iudicium recuperatorium.

Recupero, as, avi, atum, are. wieder bekommen. Syn. Recipio, redimo, reparo. Usus. Erepta recuperare. Recuperare estimationem perditam, & in antiquum statum restitui. V. Restituo.

Recurro, is, curri, cursum, ere. zurück laufen, wieder kommen. Syn. Redeo, revertor; perugio, ad opem alicujus confugio. Usus. Velim, quamprimum ad nos recurras.

Recusatio, onis, f. Weigerung. Epi. Justa. Usus. Omnes sine mora, sine ulla recusatione summo etiam studio & alacritate negotium susceperunt.

Recuso, as, avi, atum, are. abschlagen, ausschlagen, verweigern. Syn. Abnuo, defugio, nechi o, aspernor, nolo, repudio, rejicio, avertor, tergiversor, aborreo; & me amoveo, tanolior, deprecor, ejuro. Adv. Loco, honeste, vehementer, valde. Phras. La si crimen est, non recuso parant,

wenn das eine Unbilligkeit ist, so verweigere ich mich nicht, die Strafe auszusprechen. Nihil de poena recuso; poenam non refugio, non deprecor; causam non dico, quin, quod meritus sum, feram; cause nihil est, quin; cause nihil dico, quin poenas, ut meritus sum, luam. Usus. Nihil quod homini accidere possit, recusandum est. V. Nolo, nego.

Redamo, as, avi, atum, are. Gegen-Liebe bezeigen. Syn. Amori, vel in amore respondere.

Redargus, is, vi, utum, ere. mit Worten strafen. Syn. Coarguo, convinco. (Prolo. Usus. 1. In constantiam alicujus redarguere. 2. Increpo, accuso, ausschelten. Redargue me, si mentior. Fallebat multos, quod nemo eum redargueret. V. Arguo, reprehendo.

Reddo, is, didi, ditum, ere. wieder geben. Syn. Restituo, refero, remanero, persolvo. Adv. Celeriter, commodè, cumulatè, diligenter, justè, laetè, opportunè, probabiliter, studiosè, tardè, vicissim, verbosus. Usus. 1. Suum cuique reddere. 2. Recto, aussagen. Quae quisque dilexit, totidem verbis reddit. 3. Verto, verwechseln. Quae Graecè legeram, Latine reddebam. 4. Do, dono, geben. Sententiae sine rationem reddere. Reddere vitam pro Republica. Litteras alicui; honorem cuique suum reddere. 5. Similis sum, gleich sein. Filius matrem reddit. 6. Ego, pro, praesto, machen. Cupiditas reddit homines caecos.

Redemptio, onis, f. Rauff, Dingnuß. Syn. Conductio. Usus. Publicani temeritate redemptionis penè eversi.

Redemptor, oris, m. Berdinger, Auslöser. Syn. Operis facienti, vel vectigalium conductor, qui ex manceps à Cuiusone dicitur. Usus. Redemptor ille, qui Torquato columinam conduxerat faciendam. Redemptor noster, unser Erlöser, vulg. Latine: Autor, patensque salutis nostrae; Vindex salutis humanae; notrix salutis Restitutor. Simuliter: Redemptio nostra, unsere Erlösung. vulg. Latine essetetur: Nostrae salutis restitutio; salus hominum Christi cruciatibus, morteque parata.

Redeo, is, ivi, itum, ire. zurück fahren. Syn. Revertor, revenio, me recipio. Adv. Gradatim, insidiosè, peregrè, serò, verissimè. Phras. 1. Cupio quamprimum ad vos redire, ich trachte, auf das baldeste zu euch zurück zu faren. Ad vos me recipere, in optatum mihi est, ut me aliquando videri, ac patriae compoten fortunae faciat; ut in patriam me pedes referant; in domum meam re-

remigrem, revertar; domum me referam; reditū aut potius reversione mea vos exhilarem; ut ad vos recurrere; patriam me reddere postliminio liceat; ut expositum in patriam receptum habeam; urbem patriam repetam. 2. *Domum refero, ich in's de nach Hause gehen.* Domum me referam; domum repetam; domum me convertam, conferam; domum remigrabo, revertar; domum me recipiam. 3. *Vix se, vix animū se recipit, er ist kaum wieder zu sich kommen.* Vix se, vix animū ex timore colligit; vix se, vix animū ex timore, à timore; vix recreatus est ex illo pavorē; vix se recuperavit ex illa trepidatione; vix redintegravit animū. 4. *Colligo, recolligo.* 4. *Rediisti ad pristinam consuetudinem, du bist wieder zum in die alte Gewohnheit gefallen.* Ad tuam te intemperantiam innovasti; in eandem vitæ consuetudinem revolutus es; ad mores pristinos redisti; ad tuam te convertisti, moresque te retulisti. 5. *Redeam, unde capi, damit ich aber (in meminerit etc) wieder auf das Komme, wo ich anjesaen.* Sed ut ad primam redeam; ut redeam ad id, unde exorsus sum; ad ea, quæ constitueram; sed ut ad superiora illa redeat, revertatur oratio; ut ad præterita revertamur; ut ad eam partem, unde digressa est, revertatur oratio; verū ad iugium illud, quo loco digressus sum, revertit; sed adhibeat oratio modum, & redeat illuc, unde deflexerat. Ut eo, unde digressa est, se referat oratio; sed ut eo revocetur, unde huc declinavit oratio; sed redeamus ad inceptum; sed redeat, unde declinavit oratio. *Uusus.* Ad quos dies redibis? in gratiam redire cum aliquo, sich wieder er gleichen. Ad ingenium suum, & mores redit, es geht mit ihm wiederum auf den alten Schlag. In pristinum suum res redit, die Sache ist wiederum auf den vorigen Fuß kommen. Parum ex agro illo redit, aus diesem Acker kommt wenig ein.

Redibeo, es, ui, itum, ero. wieder geben. *Syn.* Reddo. *Uusus.* Rem emptam, cujus vinum venditor non dixerit, venditori reddi dicit. V. Reddo.

Redigo, is, egi, act. m, ero. zu etwas bringen. *Syn.* Adduco, pertraho; cogo, conficio, colligo. *Phras.* *Ad nihilum redacta sunt opes mea,* meine Haabe und Guts ist alle zu nichts worden. Ad nihilum omnia reciderunt; redit mihi rex ad restum, ad rastro. V. Perdo, pereco. *Uusus.* 1. Bellicosas gentes in dignonem suam, & potestatem; sub impe-

rium & jurisdictionem redigere. V. Conficio, colligo, iuvamen bringen. Ex prædâ & bonis venditis magnam vim pecunias redigere. 2. *Reduco, reduco, bringe.* Inventa redigere in ordinem. Aliquid in memoriam redigere.

Redimiculum, i, n. Haupt, Diende.

Redimio, is, ivi, itum, ire. zieren. *Syn.* Ornare, coronare. *Uusus.* Rosis, fertis, coronis redimire se.

Redimo, is, emi, emptum, ere. erkauffen, erlösen. *Syn.* Eno, recuperare, conducere. *Adv.* salam, publice, recte, male. *Phras.* *Christus nos sua morte redemit,* etc. Christus hat uns mit seinem Tode erlöst. Debitis primi hominis culpe poenas suis cruciibus exsolvit; salutem mortalibus, finemque diuturnæ servitutis moriendo attulit; sua morte perditum genus hominum in possessionem coelestis patrie restituit; genus humanum afflictum se perditum sua morte recreavit, & erexit; pro communis salute suum caput in omnes cruciatus obtulit, ut amissam nostram, priusquam e parentum culpa calamitatem nostram pariter recuperaret. *Uusus.* Re vilissima maximam redemit. Culpam redimere. Ego vitam omnium meo unius periculo redemi. Illa vel vita recte redimi possent.

Redintegratio, onis, f. Erneuerung, Wiederer, d. d. h. *Syn.* Renovatio, iteratio. *Uusus.* Venementer movet auditorum ejusdem verbi redintegratio.

Redintegro, as, avi, atum, are. erneuern, nieder ganz machen. *Syn.* Renovo, instauro. *Uusus.* Bellum, prælium, vires, animum redintegrare. Memoriam redintegrare. V. Renovo.

Reditio, onis, f. Wiederkunft. *Uusus.* Celeritas reditionis.

Reditus, us, m. Zurückkunft. *Syn.* Reditio, reversio. *Epi.* Acerbus, capitis, perbifer, celer, crudelis, difficilis, felix, florens, gloriosus, gratus, illustris, coactis, maturus. *Phras.* *Valerius reditum impetravit,* eine Unvölligkeit hat ihn verhindert, daß er nicht zurück kommen konnte. Reditu protulit; regrediendi facultatem non dedit; valendo ostendit, quo minus iter domum recederet, retro concederet; ne in patriam esset reditus, valetudo in causa fuit.

fuat. *Ufus.* Patet tibi eritile reditus. Gratia reditua tibi speram, conficiam. Nemote reditu prohibebit. *Reatus pro* fructibus annuis, *vulg. est.*

Revivus, a, um. wieder lebendig. *Syn.* Renovatus, in vitam revocatus.

Redoleo, es, ui, ere. Geruch von sich geben, riechen. *Syn.* Oleo. *Ufus.* Ejus sermonis multa indicia redolent. Oratio redolens antiquitatem.

Reduco, is, xi, etum, ere. zurück führen. *Syn.* Restituo, redigo, reporto. *Ufus.* Distractos aliquos in concordiam reducere. Aliquid in memoriam reducere. Medicinam aegrum reducere ad salutem. De exilio aliquem domum reducere, reportare.

Reductio, onis, f. Zurückbringung, Zurückführung.

Reductor, oris, m. * Wiederbringer. *Ufus.* Plebis in urbem reductor. Litterarum senescentium reductor.

Redundantia, ae, f. Ueberfluß. *Syn.* Profluentia.

Redundo, as, avi, atum, are. überlaufen, überfließen. *Syn.* Supero, superfluo, effluo. *Adv.* Aliquantum. *Ufus.* Pituita, aut bilis cum in corpore redundat. Homo omnibus ornamentis redundans. Infamia majorum fere in posterum, amici laudes in amicum redundant. Nihil preterdictatum, nihil redundet. E tuo facto multum invidere in me redundabit. E rerum cognitione florescit & redundat oratio. In redundantes nos, & juvenili licentia superfluentes repressit. *V. Alundo.*

Reduxia, ae, f. Geschwür am Nagel des Fingers. *Syn.* Ulcus digitorum. *Ufus.* Capui mederi debebam, reduxiam curavi.

Redux, ducis, g. o. wiederkommend. *Syn.* Ex periculo, aut exilio revocatus. *V. Redeo.*

Refello, is, felli, ere. widerlegen. *Syn.* Redarguo, refuto. *(Contumo. Adv.* Palum, studiosissime. *Phras.* *Hys argumenta facile refellam, scilicet Beweisthümer will ich leicht widerlegen.* Criminationem totam nullò negotio dissolvam; dilum, quæ objecit; propugnaculum istud, quò contra imperus meos se usurum patat, facile deiciam. Objecta facile infirmalo, & convellam; cum illius opinionem ratio convellet, oratio labefabit, veritas denique extorquebit: argumenta ejus facile struam, proteram, frosternam. Sententiam hominis facile frangam; tela ista haud difficulter re-

pellam; faxo brevi, ut argumenta ejus universa corruant; imma reddantur. *V. Refuto. Ufus.* Refellere & congruere mandicium alicujus. Ea exemplis meis, quoniam arguendis refellit. Moribus oratio refellitur.

Refercio, is, ferri, ferum, ire. voll anfüllen. *Syn.* Repleo. *Adv.* Perringitè. *Ufus.* Unnos vulgi superstitionibus; sermonibus aures refertie.

Refero, fers, tull, latum, ferre. wiederbringen. *Syn.* Reveho, reporto, redico. *Adv.* Aperte, callide, cumulatissime, identidem, magnopere, occultè, pariter, publice, recte, separatim, simpliciter, verè. *Ufus.* 1. Perles me referunt in Tusculanum. 2. Renuncio, unterbringen. Misit, qui nuncios exciperent, & ad se referrent. 3. Revoco, wider herstellen. Veterem consuetudinem, laudem, legem referre. 4. Reddo, erstatten. Mentam, debitumque gratiam referre. 5. Ascribo, ascribo, aufschreiben. Aliquid in commentarium, tabulis, volumen, codicem referre. Referre in Deos, in Deorum numerum. Rationes ad avaritiam referre. 6. Ad deliberatum propono, eum etiam, in latissimum portragen. De re aliqua aliam; de rebus obscuris ad Apollinem; de Religionibus ad sacerdotem referre. Ad alium, ad alterius arbitrium referre. 7. Respondeo, zur Antwort geben. Hoc ego non ad meam defensionem attuli, sed illorum defensionem retuli. 8. Dnigo, richten, Etzehen haben. Omnia si a consilia ad gloriam; ad voluptatem referre omnia. 9. Similis sum, gleich sehen. Vultu patrem refert, moribus avum. 10. Converto, reverteror, si h. zurück wenden. Se ad internatia studia litterarum referre. Animum, oculos aliquo referre.

Refert, es ist daran gelegen. *Syn.* Interest, ad rem pertinet. *Phras.* *Mest quidem id parum refert, mir ist daran wenig gelegen.* Rebus tuis sunt illa conjunctiora: ad rem meam nihil interest. In eo fortunæ meæ positæ non sunt. Nihil ad me ista. Non est, cur ea de re me ingam, incrucem. Mihi isthæ neque sentur, neque metur; utcumque iocra, laud in magno equidem ponam. *V. Interest. Ufus.* Tua ut maxime refert. Parvi refert abs te dici.

Refertus, a, um. voll angefüllt. *Syn.* Confertus, plenus. *Ufus.* Locuples & referta domus, bonis omnibus abundans, & affluens.

Reservesco, is, bui, ere. in vollem Sud
sein. *Ufus*. Jam quasi reservescit oratio.
Sanguis reservet, vel reservescit.

Reficio, is, feci, factum, ere. quibbessern,
wieder ergänzen. *Syn*. Reconcino,
recreo restituo. *Phras*. *Corpus refi-*
cere, mit Speise sich ergänzen. *Cor-*
pora curare; corpus cibo, potioni-
que firmare; famem, sitimque cibo
& potione depellere; firmare cibo vi-
res, instaurare. *V. Cibus. Ufus*. Nihil
est iam, quò nos reficiamus, aut ubi
lappi resistamus. Cum animus se à fo-
rensi strepitu refecit, & recreaverit.
Refecit e aedes, quæ vitium fecerant.
Refecit spe. Refecit me, ac recreat tua
epistola. *V. Recreo*.

Refigo, is, fixi, fixum, ere. wieder herab
rennen. *Syn*. Reclindo, infungo, revello.
Ufus. Acta Antonii, legisque refixisus.
Num figatur rursus tabule, quas vos
decredis vestris refixistis.

Refatus, us, m. Gegen-Wind. *Syn*. Con-
trarius, adversus, resans ventus. *Ufus*.
Naves refatu Uicam ætæ. Fortunæ re-
fatus semper timendus.

Reflecto, is, xi, xum, ere. zurück biegen,
zurück halten. *Syn*. Revoco, sedo. *Ufus*.
Animum ad vindictam incitatum refle-
cto, & revoco. *V. Flecto, recorder*.

Refio, as, avi, atum, are. entgegen blasen.
Syn. Contrallo. *Ufus*. Cum fortuna re-
sarit, affligimur. Ventis reslantibus, cum
aquo mihi adversum teneret, in litus
rejeti sumus.

Refuo, is, xi, ere. * zurück fließen. *Syn*.
Retro fluo.

Reformidatio, onis, f. Furcht, Entsehung.
Syn. Formido, metus. *V. Metus*.

Reformido, as, avi, atum, are. sehr er-
schrecken, sich fürchten. *Syn*. Refugio,
horreo. *Ufus*. Dolorem imbelles horrent,
& reformidant. *V. Timeo, abhorreo*.

Reformo Religionem, einen geistlichen Or-
den reformiren, und in bessern Stand
bringen. *Ad disciplinam severiorem*
revocare; lapsam disciplinam ad ve-
tera instituta revocare; instaurare di-
sciplinam; à solutiore disciplina ad
veterem sanctimoniam revocare; vete-
rem disciplinam, quæ jacet ætatis
vitiò percussa, atque prostrata, exci-
tare; consuetudine leges, revocare in-
stituta, abhorrentes à vitæ sanctimo-
nia mores abususque comprimere, ac

abolere, omnia denique, quæ dilap-
sa jam diffluxere, severis legibus vincere;
dissolutam Familie sacre disciplinam ar-
ctius adstringere, ac in veterem dignita-
tem vindicare; lapsam, prolapsam di-
sciplinam erigere; solutam disciplinam
coercere, ad arctiorem disciplinam eru-
dire; pravatum consuetudinum stirpes,
quæ caput tollebant, elidere, excindere;
à veteri sanctimonia declinantem, in se-
mitam reducere.

Refraetariolus, a, um. in etwas wider-
spenstig. *Syn*. Concertatorius, conten-
tiosus.

Refrago, aris, atus sum, ari. widerstre-
ben. *Syn*. Adversor. *Ufus*. Sed nobis
homini amicissimo refragari. *V. Ad-*
versor.

Refreno, as, avi, atum, are. im Baum
halten, ein Biß einlegen. *Syn*. Coer-
ceo, reprimo, comprimo, cohibeo, cir-
cumseribo, retardo, restringo, contraho,
sedo, debilito, edomo, frango, moderor,
tempero, restringo. *Vinculum v. g.*
cupiditatis injicio. V. Cohibeo, coerceo,
comprimo. Ufus. Refrenat prius libi-
dinem, iram tenet, coarceat avari-
tiam.

Refrico, as, cui, are. wieder auftragen,
erneuern. *Syn*. Renovo, revoco, re-
tracto. *Phras*. *Noli mihi refricare me-*
moriam casus acerbissimi, erneuere mir
nur die Gedächtniß jenes Trauers-
falls nicht. *Noli mihi revocare in me-*
moriam casum acerbissimum, noli ani-
mum meum revocare in memoriam ca-
sus tristissimi; noli renovare, redinte-
grare memoriam casus acerbissimi: noli
obductam vixdum cicatricem refri-
care. *V. Memoria. Ufus*. 1. Dolorem,
cicatricem, vulnus refricare. 2. Iterum
revo, aus neue plagen. Hæc me re-
fricant.

Refrigeratio, onis, f. Erfrischung, Labung,
Kühlung, Erquickung.

Refrigero, as, avi, atum, are. erköhlen,
erfrischen, erquickern, laben. *(Calefactio.*
Ufus. Stella Saturni refrigerat. Umbra
& aquis refrigerari.

Refrigesco, is, fixi, ere. wieder erkalten.
Syn. Refrigeror, deservesco. *Adv*. Pla-
ne, sane quidem. *Ufus*. Belli apparatus,
impetus ille animorum refrigit. Inter-
pellata bello studia refrigere. Causa illa
omnino refrigit. *V. Remitto*.

Refingo, is, fregi, fractum, ere. wieder ausbreiten. *Ufus*. *Clastra illa nobilitas refregi*.

Refugio, is, fugi, ere. fliehen, entfliehen. *Syn*. *Abhorreo*, *fugio*, *recedo*, *horreo*, *sumido*. *(Appello. Adv. Proflus, longe. Ufus. Refugit animus ea commemorare. Al impiorum consuetudine refugere. Refugit a dicendo animus. V. Abhorreo.*

Refugium, ii, n. Zuflucht. *Syn*. *Perfugium*, *portus*, *praesidium*, *arx*. *Ufus*. *Sanonum omnium portus & refugium, senatus.*

Refulgeo, es, fulsi, ere. wieder glänzen. *Syn*. *Reluceo*.

Refundo, is, fudi, fufum, ere. wieder oder zurück gießen. *Syn*. *Refusus*, *fundo*.

Refutatio, onis, f. Widerlegung. *Syn*. *Confutatio*.

Refuto, as, avi, atum are. verwerten, widerlegen. *Syn*. *Aspernor*, *despicio*, *repello*: *confuto*, *refello*. *(Completo; confumo. Adv. Fortius, liberior, gravior. Phras. Erris magnis refutavit egerie, er hat den Urheber dieses Irrthums statlich widerlegt. Quomodo erroris doctorem refutavit; quam docti illius fidem infirmavit; auctoritatem elevavit, quis satis depradicer? ut illum strenue refellerit, coarguerit, revicerit; ut firmissima quæque propugnacula ex ejus errorum defensione decerit, quis ignorat? V. Refuto. Ufus. 1. Refutare, & aspernari extera. Libidinem alicujus, & conatus refutare. 2. Refuto, widerlegen. Nostra confirmare argumentis, aliena refutare.*

Regalis, e. Königlich. *Syn*. *Regius*. *Ufus*. *Potestas, nomen, ornatus, purpura regalis.*

Regero, is, gessi, gestum, ere. entgegen setzen. *Syn*. *Oppono*, *objicio*. *Ufus*. *Contra regerere.*

Regia, æ, f. Königlichcr Palast. *Syn*. *Domus*, *Aula regia*. *Epi. Maxima.*

Regis, Königlich, herrlich. *Syn*. *More regio*.

Regis, Königlich, köstlich. *Syn*. *Apparatu regio*.

Regimen, inis, n. * Herrschuna, Regierung. *Syn*. *Reccio*. *Ufus*. *Regimen totius magistratus penes Appiam erat. V. Magistratus, Potestas.*

Regina, æ, f. Königin. *Syn*. *Regni Socia*, *Domina*. *Ufus*. *Omnium virtutum regina, iustitia.*

Regio, onis, f. Landschaft, Gegend. *Syn*. *Provincia*, *ora*, *plaza*, *tractus*, *finis*, *termini*: *spatium*. *Phras. 1. Regio fertilis, ein fruchtbares Land. Regio tam ubere, & parci solo, ut a parca repellatur pecules, ne satietas perimat. Regio omnium rerum soli fertilis. Regio uberrimo agro, mitissimo coelo, clementibus accolarum ingenis; regio fertilis imprimis, & omnium copia rerum opulenta; regio fidelis, & faulrix suorum. V. Fertus. 2. E regione curie domus nostra, unser Haus ist gegen dem Rathhaus über. Domus nostra curie respondet; contra curiam domus nostra est; domus nostra curie est adversa & contraria. Ex adverso, e regione curie nostra domus est. Ufus. 1. Immensa, & interminata in omnes partes regionum magnitudo. Regio lunæ. 2. Spatium, Wette eines Orts, Platz. Vite spatium exiguis regionibus circumscriptum. Officiu regionibus te continere. E regione tue villæ mea est ita.*

Regius, æ, um. Königlich. *Syn*. *Regalis*.

Regnator, oris, m. * Herrscher, Regierer.

Regno, as, avi, atum, are. regieren, herrschen. *Syn*. *Impero*, *dominor*. *Phras. Regnabat apud Persas, er regierte den Persianern. Persidem tenebat; Persis imperabat; summæ rerum apud Persas præerat; imperium Persarum tenebat; inter Persas regnum agebat; summa Imperii Persici penes illum erat; summa Imperii apud Persas potestatur; imperium gerebat apud Persas; Persicam dominatum imperio tenebat; summam rerum apud Persas administrabat; regium principatum apud Persas gerebat, tenebat, obtinebat, habebat; imperii clavum tenebat; rerum potestatur; regio jure, ac potestate imperabat apud Persas. V. Impero, rego. Ufus. Ille vero regnat, & triumphat oratio. Regnat in centuriis.*

Regnum, i, n. Königreich. *Syn*. *Principatu*.

patus, dominatus. *Ufus.* Regnum non modo Romano, sed ne Persæ quidem tolerabile. Regnum appetere. Regnum alicui dare, deferre. Regnum occupare, obtinere; regno potiri. Sub, vel in Regno alicujus esse, degere, vivere. Regnum in cervices accipere, sich einem, als ein nem Könige, unterwerfen. Regno aliquem pellere, expellere, ejicere; regnum adimere, regno spoliare. In regnum restituere, reducere. Regnum recuperare; in regnum redire.

Rego, is, xi, ere. regieren, lenken, beherrschen. *R.* quasi rem ago; *Ubi.* Syn. Gubernare, moderari. *Phras.* Totam Rempublicam regit, et regit et die ganze Stadt. Rempublicam unus gubernat, administrat omnem; unius nutum tota civitas intuetur; summe rerum unus præest; omnia unus temperat, ac moderatur; ei populus sua velut habenas tradidit; ad ejus ductum se applicuit; Reipublicæ regimen patescit eum est, ad gubernacula Reipublicæ fides; summa rerum illi tradita est; ad ejus arbitrium, judiciumque summa rerum redit; Reipublicæ tenet gubernacula; moderator est totius consilii publici; omnia moderatur, movet, regit; jura dat unus Reipublicæ; summe rei præest; Rempublicam cum imperio & potestate obtinet; Reipublicæ arbiter ac moderator præsidet. *V. Impero, regno.* *Ufus.* Animus regit corpus, & moderatur. Versare suam naturam, & regere ad tempus. Mundus regitur Numine Deorum.

Regredior, eris, gressus sum, gredi. umkehren, zurück geben. *Syn.* Pedem refero. *Ufus.* Regredi, quam progredi malo.

Regressio, onis, f. Wiederkehr. *Ufus.* Exponam vobis consilium profusionis, & regressionis mee.

Regressus, us, m. Das Wiederkehren. *Syn.* Recessus.

Regula, æ, f. Richtschnur, Fecul. *Syn.* Norma, lex, exemplum, formula, præscriptio. *Epi.* Notissima, quibus prævisum. *Phras.* Regulas præscribere, gesetzliche Regeln verordnen. Privatum, publicamque disciplinam, quæque ab auctoribus hominum regendis ubi esse solent, præscribere; leges ferre; privatam publicamque vivendi rationem legibus constituere. *Ubi.* Consilia sua omnia ad regulam veritatis dirigere & referre. Servare regulam de calo ad cognitionem omnium delapsam. Ab regula, & præscriptione vite abstinere, die Regeln nicht halten. Studia

sua namque regulam metiri. Non est, qui perpendiculis, normis & regulis, *V. Lex, Norma.*

Regulus, i, m. Land-Herr; Königlein, ein Fögel.

Regusto, as, avi, arum, are. noch einmal verkosten. *Syn.* Iterum gustare, degusto. *Ufus.* Crebro regusto tuas literas.

Rejctanea, orum, n. verwerfliche Dinge. *Syn.* Rejcta.

Rejctio, onis, f. Verwerfung. *Ufus.* Rejctio Judicium facta est.

Rejicio, is, jeci, jectum, ere. verwerfen, weawerfen. *Syn.* Aspernor, repudio. *Adv.* Plane, feliciter. *Phras.* Ea sententia ab omnibus rejcta est, Dieser Ausspruch ist von allen verworfen worden. Ea sententia irrita est ab omnibus; explosa & ejecta est; respectu hanc sententiam omnes, & pro nihilo putavere; eam sententiam plerique omnes ineptam judicavere, improbare, resistere; fuit ea sententia plerisque spreta & damnata. *V. Amoveo.* *Ufus.* Deligere bona, & rejicere contraria, Causam ad senatum rejcit. Ab iis libris obscuritas me rejcit, *V. Abjicio.*

Relabor, eris, lapsus sum, labi, iurū & flicsen, zurück fallen. *Ufus.* Relabuntur, resiliunt, revertuntur flumina, unde fluxerunt.

Relanguo, es, gui, ere. trasslos werden. *Syn.* Oblanguo.

Relatio, onis, f. Vortrag, Nachricht. *Epi.* Salutaris, diligens. *Ufus.* Quis audire aut actionem, aut relationem tuam. Pro ex certa relatione, quæ gemisset Nachricht, resiliens dicitur: certis autoribus comperi.

Relator, oris, m. der benachrichtiget. *Ufus.* Te autore, & relatore.

Relaxatio, onis, f. Erquickung, Gebung. *Syn.* Remissio. *Ufus.* Oni factus est non contentio animi, sed relaxatio.

Relaxo, as, avi, arum, are. erweitem, auflösen, locker machen. *Syn.* Remitto, dissolvo, solvo. *Phras.* Rursus cogito, ut animum relaxem, ich habe im Willen, auf das Geld mich zu begeben, um das Geküßte zu erquicken. Animi curia; ut animum parumper, à molestiis abducam; ut animum parumper acquiescat à curis; ut animum curis distractum variisque dissipatum recolligam; ut animum sine cura quiescat; ut animum ex curarum redio recedat; ut, qui in negotiorum, & curarum odioso consuetudo hilaritatem ademit, aufhebe.

cepit, in me extinxit, eam rerum jucundissimarum aspectu, atque usu recuperem; ut aliquid vernae amoenitatis degustem; ut vernae jucunditate fruor; ut amissam animi hilaritatem recipiam; ut ex laboris assiduitate me releam; ut aberrem à molestiis, curis & negotiis; ut quandam à molestiis aberrationem habeam. V. *Remitto*. *Uusus*. Animum relaxare, ac remittere. Ritus tristitiam mitigat, & relaxat. Longior dolor intervalla dat, & relaxat. De ab occupationibus relaxare & jucunditati dare. Cum se animus corporis vinculis relaxat, ac liberat. Alvus aliquando vel adstringitur, vel relaxatur. V. *Recreo*.

Relegatio, onis, f. Verweisung ins Elend. *Syn.* Amandatio. *Epi.* Jejuna, rusticana.

Relego, as, avi, atum, are. verweisen, verjagen ins Elend. *Syn.* Amando, exilio pulso, expello, ejicio. X *Reduco*. *Uusus*. Pater suum ab hominibus in praedia rustica relegat. V. *Exilium*, *Ejicio*.

Relego, is, legi, lectum, ere. wieder lesen, noch einmal lesen. *Uusus*. Crebro tuas litteras relego, & reguto.

Releo, as, avi, atum, are. wieder aufheben, erheitern. *Syn.* Levo, consolator, minuo, levationem affero. *Uusus*. Jam tandem relevat, & recitat Respublica videtur. Communem casum relevare. Tu, qui totus dolore meum tuis sermonibus relevas. V. *Conjior*, *Recreo*, *Levo*.

Relictio, onis, f. Verlassung. *Syn.* Derelictio, desperatio, proditio.

Religatio, onis, f. Anbindung. *Syn.* Collegatio.

Religio, onis, f. Gottesdienst. *Syn.* Pietas, sanctitas, cultus divinus, res divinae, sacrae, religiones & ceremoniae sacrae, cultus Divini Numinis. *Epi.* Antiqua, communis, divina, domestica; externa, ficta, inexpugnabilis, iusta, magna, mira, nimia, perversa, pristina, privata, publica, pura, sancta, sempiterna, singularis, solennis, summa, tanta, utilis. *Phras.* 1. Deum summa Religione colat, et diente Gott auf das eifrigste. Deo supremum cultum, & honorem tribuebat, praelebat, exhibebat; summa DEUM Religione venerabatur; DEUM puri, integri, incorrupti mente venerabatur; Sacris impensis dedebat animum, Deumque Religione maxima colebat. Quae divino cultu continentur, et ille castè, integreque tractabat; in ejus animo Numinis assidua inside-

bat cura; existebat in eo mira Religionum sanctitas, cultusque divini ardor. V. *Religiosus*. 2. Religionem ingressus est, vulg. er ist in einei geistlichen Orden. Grand eingetreten. DEO sese in religiosam servitutem dicavit; totum se DEO religiosissima mente consecravat; DEO dicatorum hominum instituta complexus, professus est; abdicatis rebus omnibus, in Religiosorum hominum Familiam nomen dedit; sacrae militiae se abdixit, nomen dedit; inter sacrae Familiae candidatos nomen professus est; à profanis stipendiis ad Christi vexilla convolvit. 3. Susceptus est ad Religionem, vulg. er ist in den Orden aufgenommen worden. In sacram Familiam cooptatus est; ad sacri Ordinis alumnos aggregatus, ascriptus est; sacram Familiam auxit; in numerum dicatorum DEO hominum relatus est. *Uusus*. 1. Religio Numinis pio cultu continetur. Religionem pie colere; Religioni servire. Religionem omnes pollueret. Ab omni Religione declinare; à Religione abducere. Novas Religionem inducere, suscipere. Negligere Religionem. 2. *Scrupulus, conscientia, vulg.* ein Gewissen, *Scrupel*. Religionem alicui afferre, inlicere, inducere, einem ein Gewissen machen. Aliquid in religionem vertere, trahere, vermenten, es sey ein Gewissen dabey zu haben. Religionem quadam tangi; aliquid sibi religioni ducere, habere, ihm dabey einen *Scrupel* machen. Alicui religionem eximere, adimere, tollere, eripere, auferre; aliquem religionem solvere, exsolvere, liberare, den *Scrupel* benehmen. Ea res in religionem venit populo, das Volk hat ihm dabey ein Gewissen zu machen angefangen. 3. *Sacramentum*, *Endschwur*. In re aliqua religionem interponere; adhibere. Religionem ostrictum, implicatum, impeditum esse; obligare se, aliquem illic religionem.

Religiosus, gemissenhaft. *Syn.* Bona fide, sanctus, candidus.

Religiosus, a, um. gottsfürchtig, gemissenhaft. *Syn.* Summa religione praeditus, sanctus, sacris deditus, animus religionem perfusus. X *Impius*. *Phras.* 1. Religiosissimus vir est, er ist ein gottsfürchtig, geistlicher Mann. Magna est & antiqua religione; maxima cum religionem vitam tradit; pius, sanctusque vir est; pietatem imprimis colit; exemplar est Religionis; vitam sancti, pieque exigit. is est, in quo tanquam in speculo intuantur, qui Religionem colunt; insigni est pietate erga Deum. Ad

Ab ineunte ætate ad vitæ sanctimoniam incumbit; pectus omni pietate imbuunt. 2. *Vir Religiosus optime sibi consulit, ein Geistlicher rather ihm am besten, ist am besten daran.* Qui se Deo dicat, addicit, dedit, totum trahit; qui se ad unum Deum confert; qui suas omnes cogitationes, omnia studia sua in uno Deo figit ac locat; qui ab uno Deo pendere vult; qui divina studia, præterea nihil colit; qui Christianam pietatem non communi, vulgarique instituto, sed proprio quodam studio, propria quadam mentis inductione complectitur; qui præter Deum nihil animo spectat; qui suum animum, suas cogitationes, sua consilia ad unum refert Deum; qui omnibus in rebus duce Deo utitur; cuius est vita cum pietate conjuncta; qui nihil non pium, nihil non cum Religione conjunctum cogitat, in omnium optime suis rationibus us prospicit. V. *Probus, pius, professus.* *Ulus.* 1. Integer, innocens, religiosus, qui omnia, quæ ad cultum divinum pertinent, diligenter pertractat. Vir natura sanctus, in testimonio religiosus. 2. *Scrupulæ plenus, etiam, daran ein Gewissen zu machen.* Religiosum erat, lucum Marti sacrum extirpare.

Religo, as, avi, atum, are. onbinden. *Syn.* Vincio, colligo, *Adv.* Extrinsecus. *Ulus.* Ad curram religatus Hector.

Relino, is, ere. aufstehn. *Ulus.* Epistolam, dolium tenere.

Relinquo, is, liqui, lectum, ere. verlassen, hinterlassen. *Syn.* Linquo, reliquam, vel reliqui facio, nullum facio; omitto, mitto, defero, dimitto. *Adv.* Admodum nihil, trepidè, dilolutè, feliciter, fortiter, in perpetuum, indignè, largiter, antequam, omnino, nihil scriptum, omnino nullam memoriam, plane, prorsus nihil, sapientiam, studiose, statuas, turpiter, intus, contracto. *Phras.* 1. *Reliquit sua studia prius,* er hat seine studia aufgegeben. Multam salutem bonis litteris dixit; deposuit cum libris litteras; discessit, descivit à pristino consilio; missa fecit studia sua; desexit de curriculo suo; bona gratia dimisit doctrinarum studia; removit se ab honestis litteris; summa ab eo deserta obolevere; segregavit à se penitus Musas; abiecit bonas litteras; à litteris alio operam industriæque transtulit, traduxit; à Musis, ut si bellum ipsis indixisset, se disjuxit. 2. *Ani, omnes me reliquerunt,* alle Freunde haben mich verlassen. Ab amicis ita destitutus sum, ut nemo afflicti erigat; causam meam omnes deserunt; desunt amico amici; proditum, in luctum, conjectum in fraudem jacere patrimonium. Ab amicis repudiatus, a propinquis natus

sublevatus, in summa solitudine vivo; turpissima defectione deseruerunt, & dereliquerunt me amici omnes. IV. *Defero, aufser, deficio.* 3. *Tuo hac ætate relicto,* dieses lasse ich dir über nach deinem Gutachten. Litam partem totam ad te defero; id omne ad arbitrium tuum liberrimè confero; ejus rei æstimationem tibi remitto; hujusce rei arbitrum, disceptatorem, ac Judicem te volo, constituo; hujusce rei tuum esto arbitrium. hanc rem omnem in tua fide, ac seguitate depono. *Ulus.* Nullum precibus meis locum; desiderium sui magnum reliquit. Aliquem non solum relinquere, sed etiam prodere.

Reliquæ, arum, f. Ueberrest, Ueberbleibsel. *Syn.* Residua. *Epi.* Angustè egentes, illustres, immortales, intermortales, magnæ meliores, miseræ, pristinae, seniles. *Ulus.* In his miseris fortunæ reliquiis. Reliqua hostium persequi. Cibi reliquæ. Voluptatum reliquias colligere.

Reliquus, a, um. übrig, überabgeblieben. *Syn.* Residuus; relictus, rejectus. *Phras.* *Nihil mihi jam reliquum est,* es ist mir nichts überabgeblieben. Nihil mihi ex tantis opibus fortuna reliquum fecit; ne reliquæ quidem ullæ veteris fortunæ restant; nuncies quidem reliquæ pristinae felicitatis superiunt; nihil mihi è fortunis meis supererat; præter vitam eamque miseriam nihil mihi superest. Nihil est residuum nihil mihi reliqui ex tantis opibus fortuna fecit. *Ulus.* Nullum mihi jam solatium est reliquum in omni vita. De reliquo quid dicam?

Reluceo, es, luxi, ere. glänzen, wieder scheinen. *Syn.* Reulgeo.

Reluctor, aris, atus sum, ari. widerstehen. *Syn.* Adversor. V. *Adversus.*

Remaneo, es, mansi, ere. zurück bleiben. *Syn.* Maneo, resto, redeo. *Ulus.* Nemo omnium apud me remansit. V. *Maneo.*

Remansio, onis, f. Zurückbleibung. *Ulus.* Tuam remansioem non probo.

Remedium, ii, n. Hülfsmittel. *Syn.* Medicina, medicamentum; cautio, provisorium, fomentum. *Epi.* Præclarum, præsentissimum. *Ulus.* In adversis rebus sine remedio atque allevamento periculis. Quærere remedium ad rem aeger. Suo malo, suis incommodis, & viciis remedium componere, invenire, afflicti adhibere. Acutius remedium huius malo occurrendum. Præstat remedium regi adhibere. V. *Adversus, adversum.*

Re-

Remo, as, avi, atum, are. * zurück fehren.
Syn. Redeo. *Ufus.* Ex urbe remeare.
V. Redeo.

Remetior, iris, mensus sum, iri. * wieder
messen. *Ufus.* Iter remeant.

Remex, igit, m. Ruder-Knecht. Syn. Qui
remos agit. Epi. Velanus. *Ufus.* Remi-
gas civitatibus imperare.

Remigatio, onis, f. Das Rudern. Syn. Im-
petus, pulsusque remorum, remigium.

Remigium, ii, n. Das Ruderwerk, Gemein-
seder Ruder-Knechte. Syn. Remigatio;
remigum multitudo.

Remigo, as, avi, atum, are. rudern. Syn.
Remus navem propello, remis incito na-
vem, mare pertinacius remis everbero.
Adv. Paululum. V. Arigo.

Remigro, as, avi, atum, are. zurück reissen.
Syn. Redeo, remeo. *Ufus.* Remigrare
in domum suam.

Reminiscor, eris, sci. sich wieder erinnern.
Syn. Subit animum memoria rei. (Oh-
liscor. *Ufus.* Præterita reminisci. V.
Recordor, Memoriz.

Remitte, nachlässig. Syn. Leniter, molliter,
levi animo & remisso. *Ufus.* Remitte,
urbanè, leniter dicere, agere.

Remissio, onis, f. Nachlassung, Trägheit.
Syn. Languor, abjectio. Epi. Humanissi-
ma, hospitalissima. *Ufus.* 1. Remissio
animi, & dissolutio. 2. Quies, otium, so-
lutum, Ruhe, Erlussigung. Ad omnem
amici remissionem, laudumque, descen-
dere. 3. Relaxatio, immutatio, Abneh-
men, Schwächstum. Senescentis morbi
remissio. 4. Intermisso, Unterlassung.
Tales amicitie remissione usus sunt le-
vande. V. Relaxatio.

Remissus, a, um. nachlässig, gelind. Syn.
Lenis, contractus, tuidus. (Acer, con-
tentus. *Ufus.* Animo esse leni & remis-
so. Sereno quies & remissus. In ul-
ciscendo, in bello gerendo, in dispu-
tando remissus. Dolor castigatus, & re-
missus, ein mäßiges Leid. V. Laxus.

Remitto, is, misi, missum, ere. zurück sen-
ten, nachlassen. Syn. Retro mitto: re-
laxo; minor. Adv. Aliquantum, disso-
lute, largiter, perscipienter, nequaquam.
Phras. 1. Ventus remittit, der Wind läßt
nach. Ventus cadit, concidit; ventus,

ten pestas se frangit; ventus ponit; mi-
nuit ventus. 2. Ira jam remittit, der Zorn
läßt schon nach. Iamquiescit ira; de-
fervescit, recedit, comedit; conquiescit
ira; ira senescit, cadit, concidit; desla-
grat ira. 3. Industria remittit, der
Eiß nimmt ab. Ianguescit, senescit
industria, & remittit. V. Minuo. 4. Re-
mittere culpam, einem die Schuld oder
Strafe nachlassen. Condonare crimen;
gratiam delicti facere; veniam & im-
punitatem dare. V. Ignosco. *Ufus.* 1.
Litterum, nuncium remittere. 2. Dimitto,
ablegen. Opinionem ante conceptum
remittere. 3. Condono, nachlassen, wei-
chen. Poenam remittere. De meo tibi
aliquid remitto. 4. Minuo, aminuo, de-
traho, abnehmen, mindern. De pristina
severitate; de virtute remittere. Iracun-
diam remittere. Hyenas, fugas, dolor re-
mittit. 5. Relaxo, puten lassen, nachlas-
sen. Animum, vocem, arcum remittere.
V. Relaxo, condono.

Remollesco, is, ere. * weich werden. *Ufus.*
Otio remollescant homines.

Remora, æ, f. * Verhinderung. Syn. Re-
tardatio. *Ufus.* Multas res obstant, re-
morumque faciunt rei privatae, & pu-
bliae. V. Mora.

Remordeo, es, mordi, morsum, ere. * wie-
der beißen. Syn. Crucio, sollicito, urgo,
puugo. *Ufus.* Melae me curæ remor-
dent. V. Crucio.

Remotor, aris, atus sum, ai. verhindern,
aufhalten. Syn. Retardo, retineo, disti-
neo. *Ufus.* Quæ ceteros remorari so-
lent, me nihil retardant. Nequid pa-
cem distineat, ac remoretur vobiscum
meam. V. Moror.

Remotio, onis, f. Wegräumung. *Ufus.* Re-
motio criminis est, cum facti intentio in
alium derivatur.

Remotè, von weiten. *Ufus.* Stelle alio
propius, alio remotius.

Remotus, a, um.

Remotus, a, um. abgeschafft, weggeräumt,
entfernet. Syn. Alienus, abhorrens.
Phras. Locus longè Jane remotus est, der
Ort ist weit von uns. Locus à conspectu
amotus longius; locus longius recedit
ab urbe nostra; locus, quem natura lon-
gè submoverat oculis, subduxerat; locus
extra terminos solis, atque in extremis
terrarum finibus positus. V. Procul. *Ufus.*
1. Hoc à moribus, sapientia, natura ho-
minis optimi remotissimum est. Ab
omni cupiditate remotissimus. Hæc à
vol-

vulgari intelligentia remotiori sunt. 2.
Distant, enl'fermet. Res à memoria no-
stra remota. Locus remotus.

Removeo, es, movi, motum, ere. abstract.
 - fenz, wegroumen, hinweg thun. Syn.
 Amoveo, dimoveo, subn.oveo, moveo,
 abduco, aufero, ejicio; deduco, abstra-
 ho, avoco, avertio; deterreo, deprecor.
Lusus. Renovere se ab aliquo negotio,
 ad otium perfigere. Ab amicitia alcu-
 jus se removeo. Ex praesidiis militem
 removeo. V. *Amoveo.*

Remugio, is, ii, ire. wiederthönen. Syn.
Relono.

Remulus, i, m. Aug. Ecce des Edifi.
R. à ῥυμὸν ἔλκαν. Ufus. Sub-
mersam navim remulco, multisque fa-
nibus reduxerunt.

Remunerationis, s. **Wiedervergeltung**,
Belohnung. *Syn.* Gratia, vicissitudo stu-
diorum vel officiorum. *Frl. Exped.*
Phras. *Officiis tuis remunerationem par-*
erit, deine Dienste werde ich mir
mit gleichem Danke bezahlen können.
Officia tua nunquam paribus officiis
æquabo; nullam unquam meritorum
tuorum partem ællequar; nunquam non
modo referenda, sed ne cogitanda qui-
dem gratia, tua beneficia consequar.
Nunquam, ne minima quidem ex parte
tuis in me meritis satisfaciam. Nun-
quam omnino tibi solvam, quantum de-
beo, ac ne ulla quidem ex parte. Officia
tua nunquam rependam, compensabo.
V. Remunior. Lsus. Nihil remunera-
tione benevolentiae, vicissitudine officio-
rum jucundius.

Remunero, as, avi, atum, are; *vel* Remu-
neror, aris, atus, sum. wieder belohnen,
vergeltend. Syn. Retribuo, compento,
beneficium reddo; mutuum gratiam
reddo, refero; parem gratiam repo-
no, mercedem do. *Plas. Remunera'tor*
merita in me tua, Ich werde dir deine
Dienste treulich vergelten. Cumulat
tuis in me meritis, satisfaciam; gratum,
ac memorem. paucis officiis proba-
bo; beneficia beneficiis compensabo.
Quæ in me contulisti, eadem recipies,
aut majora; parem gratiam referam.
Tuis beneficiis paucis officiis respon-
dabo; quæ debeo, solvam, reddam
beneficia. Qui tibi ex me fructus da-
bentur, eos uberrimos colliges, ca-
pies, percipies; ex me feres. Eo, quo
premor, tuorum beneficiorum onere
levabor; laxabo me vinculis quasi qui-
busdam, si planè solvere non potero,
beneficiorum tuorum; in id incumbam;

eo curæ, cogitationesque intenderentur,
ut par pari reteram: cæciam profectò,
ut in me gratum animum desiderare
non possis; omni studio enitar, ut of-
ficia tua paribus à me beneficiis com-
pensentur; id in omni vita mihi eni-
antiquissimum, ut cumulatè reddam
gratiam tantis tuis in me promeritis;
nihil ageretur à me studiosius, quàm ut de
me optime meritum et te læteris. *Ujus.*
Quibus officiis tua beneficia remunerabo,
quo te munere remunerer, nescio.

Remus, i, m. Schiff-Ruder. *Usus.* Remi
navem propellere. Detergere remos,
fangere.

Renascor, eris, natus sum, nasci. wieder
gebohren werden. Syn. Denuo nascor,
exorior; renovor. *Uſus.* Renatum est
bellum, ſuper primo extinctum.

Revivigo, as, avi, atum, are. wieder zu
neuf schaffen.

Renavo, as, are. hingehen Gais anwenden.
Ung. Renavabo operam.

Renew, um, n. Meren. *Uss.* Ex renibus
laborare.

Resideo, es, ére. * schimmern, glänzen,
lächeln. Syn. Resplendo: letor, gaude.

Renitor, eris, nisi s sum, niti. sif. widerse
ben. Syn. Conuñ, vel aduersum nitor.
V. Adversor, Chyso

Renovatio, onis, f. Erneuerung. Syn. Red-
integratio. *Usser.* Renovatio tumoris
magnam molestim affert.

Renovo, os, avi, avari, are: eruectur.
Syn. Inflauro, redintegrio, retero, in-
tegro: refero, repræsentuo. *Philos. 1.*
Nolo renovare dolorem illum, id. will
dein Leid nicht eruectur. Non ia-
ciam, ut, quæ coalescere vulnera, recuo-
descant; ut, quæ cicatricem duxerunt
refricentur vulnera; nolo dolorem
illum retractare, revocare; dolorem
illum jam senescentem irritare non ca-
pio, nec enim novis vulneribus reum-
pendæ sunt cicatrices veteres. Nolo
reviviscat, à longo intervallo se rete-
rat, redintegretur, renascatur dolor.
Renovare bellum, den. v. et. aut. neue
auskriegen. Comparare de integro bel-
lum; redintegrire bellum; inflaure
belli reliquias, ac renovare. V. Felum.
3. Conspectus ubi renovavit dolorem
die Gegenwart des Eons hat den
Schmerzen auf ein neues erwecket
Conspectus filii redintegravit lachry-
mas; vulnus refricuit, & dolorem; con-
spo-

sp. Quis filii renovatio erat doloris; con-
spicit sibi veteres dolendi causas re-
volvit; obductam cicatricem, quæ
conscendere videbatur, refecit; con-
spicit filii integravit lætū; veteres
dolendi causas revocavit; conspecta filii
reintegrata est memoria acceptæ sedis-
sime cladis. *Ufus.* Renovare memoriam,
amicitiam, bellum. Veterem curam, ac
molestiam mihi tuæ litteræ renovarunt.
Jacta discordiæ semina esserent se, & ad
renovandum bellum revirescant. *V.*
litium.

Renunciatio, onis, f. *Verständigung.* *Syn.*
Nunciatio, *Ufus.* Suffragiorum renun-
ciatio.

Renuncio, as, avi, atum, are *verständigen,*
aussündigen, aufsagen. *Syn.* Significo,
nuncio, expono: nuntium remitto. *Adv.*
Auspicato. *Ufus.* 1. Legati rem gestam
renunciarunt. 2. *Pronuncio,* benemere,
essentlich erklären. Aliquem renunciare
Consulem. 3. *Remitto nuntium,* auf-
sagen. Alicui hospitium, conclusionem,
societatem, pacem renunciare. *V.*
Nuncio.

Renuo, is, ui, ere. *weigern, abschlagen.* *Syn.*
Aspernor, repudio, advarior. *V.* *Nolo.*

Reor, reris, ratus sum, reri. *Parfür halten.*
Syn. Puto, arbitror, censeo.

Repagula, orum, n. *Niegel.* *Syn.* Vestes,
quibus januæ clauduntur. *Ufus.* Omnia
pulvis, per repagula convellere, per-
fringere, effringere.

Rep. idus, a, um. *frum gebogen.* *Syn.* in-
curvus, reflexus.

Reparatio, onis, f. *Erneuerung, Wieder-
verbesserung.* *Ufus.* Regni reparatio.

Reparo, as, avi, atum, are. *ausbessern, er-
neuern.* *Syn.* Recupero, iterum acqui-
ro. *V.* *Renovo.*

Repassinatio, onis, f. *Wiederumgrabung.*
Syn. Secundæ occatio.

Repedo, as, avi, atum, are. *zurück gehen.*
Ufus. Domum cum laude repedandum.

Repello, is, puli, pulsum, ere. *abtreiben,*
zurück treiben. *Syn.* Pello, repelo, sub-
movo, impetum repundo; reprimo. *(*
Impeto. *Ufus.* Vin vi repellere; a se do-
lorem repellere. Homines a foro, tem-
plo repellere. Hostem relicto ac repel-
lere. Vin hostium reprimere ac repel-
lere. *V.* *Pello, Arceo.*

Rependo, is, di, sum, ere. *erstatten.* *Syn.*
Reddo, repono, vicem reddo. *Ufus.* Pro
Gracchi capite aurum repentum. *V.*
Compensio.

Repens, tis, e. o. *Kriechend, jählins.* *Syn.*
Reptinus.

Repeni, plötslich, jählins. *Syn.* Derepen-
te, itum, subito, repentinò, ex tempore,
extemplo. *Phras.* Repente iratus fui, ich
bin sibi selbst morden. Repente ex-
arsit; repens me ira inecit; præstante
iracundia exarsit; è vestigio, repentinò,
de improviso ira succensus sum; vesti-
gio temporis, nec opinata, & minimè pro-
visa ira me levavit. *V.* *Subito.* *Ufus.*
Repente amicitiam præcidere. Repente,
præter spem agmen in conspectum venit.

Repentinò, plötslich. *Syn.* Repente. *Ufus.*
Repentino moritur.

Repentinus, a, um. *unversehend, plötslich.*
Syn. Improvisus, insperatus, inexpecta-
tus, repens, inopinatus. *Ufus.* Omnia
repentina, & nec opinata graviora. Ma-
gna ex nec opinato letitia exstitit repen-
te. *V.* *Repente.*

Repercuto, is, cussi, cussum, ere. *Wieder
zurückschlagen.* *Ufus.* Valles clamoribus
repercussæ.

Reperio, is, peri, pertum, ire. *finden, an-
treffen.* *Syn.* Invenio. *Adv.* Difficillimè,
nusquam, perperè, rectè, usquam. *Ufus.*
Exitum rei, in quoque reperimus. Inven-
da est ratio, & via rependa. Si quæras,
reperies. *V.* *Invenio.*

Repetitio, onis, f. *Wiederholung.* *Ufus.* Ejus-
dem verbi crebra repetitio. *Phi.* Crebra.

Repeto, is, ivi, itum, ere. *wieder fordern,
wiederholen.* *Syn.* Exigo, peto, repono;
reclamo, retracto. *Adv.* Alibi & à capite,
amplius, inde usque, longè, rectè. *Phras.*
1. *Res a initio est repetenda,* man muß
die Sache von dem ersten Ursprung her
nachforschen. Alius rei initium peten-
dum; longius exordium rei petendum;
ab ultima antiquitate; alibi & à capite;
à fonte repetenda, arcessenda est; ab ori-
gine, cauteque primis res exponenda, re-
petenda est. 2. *Humaniores litteras re-
peto,* ich werde die untern Schulen
wiederholen. Humaniorum litterarum
studia ex intervallo recolam; ad politio-
res litteras regitandas me referam, re-
tractabo artes, quas ab incunte ætate con-
didici; in gratiam cum bonis Musis ex
intervallo redibo; secundis curis bonas
artes perpoliam; intermissa tantisper
litterarum studia revocabo; me ad
pristinæ artes revocabo; Latinitatis
autores ad manus revocabo. 3. *Sem-
per idem repetit,* er wiederholet allweil
das vorige. Aures identidem iisdem vo-
cibus obtrundit; tandem cramben reco-
git;

quit; eandem cantilenam iterat, cavit, infusuratur; eadem chorda oberrat; eandem tundit incudem, semper eodem revolvitur. *Uusus.* 1. Jus sum, promissa; officii primum & fructum; res ablatas ab aliquo repetere. 2. *Renovo, revoco,* erneuern, hervor ziehen. *Repetere* memoriam superiorum temporum. Rem alte, à capite repetere. Sententia sua gravitatem ab ipsa natura repetit. *Repetere precepta.* V. *Iterum.*

Repetundarum, Verfluche wegen Verschwendung gemeiner Weider. *Uusus.* Lege pecuniarum repetundarum teneri, damnari.

Repleo, es, evi, etum, ere. erfüllen. *Syn.* *Impleo, refertio.*

Replicatio, onis, f. Das Umkehren. *Syn.* *Conversio.* *Uusus.* *Replicatio mundi.*

Replico, as, cui, citum, are. zurückgedenken, zurückblättern. *Syn.* *Repeto.* *Uusus.* Si velis replicare annuum memoriam, invenies.

Repo, is, repsi, ere. * kriechen, schleichen.

Repono, is, posui, positum, ere. wieder hinlegen. *Syn.* *Colloco.* *Uusus.* 1. In aliquo, in alicujus humanitate, opibus spem omnem & salutem reponere. 2. *Annumero, recensere, adscribo, repono,* zählen. Aliquem in numerum, vel numero amicorum, protorem civium; in suis reponere. 3. *Repono, vertice.* Fructus, alimenta in hyemem reponere. 4. *Repono, vertice,* erstatten. Næ, ego tibi reponam, cum veneris. Pro damno quid repones?

Reporto, as, avi, atum, are. zurücktragen, davon tragen. *Syn.* *Refero, reduco, re-veho; obtineo, consequor.* *Uusus.* 1. Exercitum à provincia reportare; laudem & benevolentiam omnium; victoriam de hoste reportavit. 2. *Defero, annuncio, anbringen, andeuten.* Rem reportare ad Judices.

Reposco, is, posci, ere. wieder fordern, bighren. *Syn.* *Repeto.* *Uusus.* Bona sua reposcere, ac persequi lite & iudicio. V. *Peto.*

Reposita, orum, n. Nach-Hochzeit.

Repraesentatio, onis, f. Bezahlung. *Syn.* *Solutio pecuniarum.*

Repraesento, as, avi, atum, are. darstellen, zeigen; baar erlegen, auszahlen. *Syn.* *Præsentem pecuniam persolvo; præsentem abeui gratiam refero; personam gerero; aliquid re præsentem exhibeo, præsto.* *Phras.* 1. *Repraesentavit in theatro Ducem,* er hat die Stelle eines Ged. Fürsten auf dem Schau-Platze vertreten. *Personam Ducis in theatro gessit, retulit, sustinuit, repræsentavit; personam Ducis sibi imposuit, induit, suscepit.* 2. *Repraesenta tibi in animo veterem Romam,* bilde dir nur das alte Rom ein. *inge te cernere, inducti animo veterem Romam; propone tibi; pone tibi ob oculos; copiatione depinge veteris Romæ majestatem.* *Verfetur tibi ante oculos; obversetur animo Romanæ majestatis tuis.* *Romanam illam majestatem menti tantisper obice.* V. *Imagino.* *Uusus.* 1. *Reliquam pecuniam, cum dies promissorum advenerit, repræsentabimus.* 2. *Refero, exhibeo, speciem exprimo,* vorstellen. *Templum illud repræsentabat memoriam consulatus mei.* 3. *Resistuo, recuperatio, wieder herstellen.* *Ego corpus libenter in cruciatu obtuleram, si repræsentari morte mea libertas civitatis posset.* 4. *Antecapio, præsumo, vorkommen.* *Non expectanda est temporis medicina, quam ratione repræsentare possumus.*

Reprehendo, is, di, sum, ere. mit Worten strafen, schelten. *Syn.* *Incipio, arguo, redarguo, accuso; verbis castigatio, exagito, infector; aliquem aliterius appello, objurgo, in crimen voco.* *Adv.* *Brevi, graviter, leviter, laetè, temeritate, errore, male, iniquitate, merito quid in aliquo, pergravis, plane, rectè, veri, commode, ita vult, subtiliter, vehementer, vulgò judicium.* *Phras.* 1. *Cato vehementer reprehendit Pompejum, Cato hat Pompejum heftig gescholten.* *Graviter invectus est in Pompejum; magna vocis libertate Pompejum perstrinxit; verbis vehementer accepit Pompejum; gravioribus verbis infectus est; gravioribus verbis exagitavit; Cato Pompeji ambitionem verbis atrocibus castigavit; Cato Pompejum jurgio adortus, vino illudabat immoderatam honoris cupiditatem; carpebat libertatem ambitionem Pompeji; increpitabat identidem Pompejum, magistratum plus æquo appetentem; Pompejus non effugit, vitæ non potuit vituperationem Catonis Pompejus non in paucas Catonis reprehensiones incurrit; Pompejus Catonis vituperationem subiit; in magnam vituperationem venit apud Cato-*

nem; Pompeji ambitio in vituperationem cadebat Catonis. Notavit Pompejum Cato perspicere, & gravi objurgatione conscidit; iurgiis laceravit; verbis increpuit; male verbis accepit. V. *Allegor.*, *objurgo*, *vitupero*. *Usus*. 1. Gravissimis verbis aliquem reprehendere & exagitare. Difficile est, in quo quis offenderit, alios reprehendere. 2. *Retraho*, manu abauco, den der Hand zurück ziehen. Revocat virtus, vel potius manu reprehendit. V. *Reprobo*,

Reprehensio, onis, f. Beischeltung, Bestrafung. *Syn.* Vituperatio. *Epi.* Bella, difficilis & lubrica, familiaris, falsa, iusta, levior, minima, nobilis. *Usus*. Culpa reprehensio. Habet ea res iustam reprehensionem. In variis reprehensiones incurrere. A reprehensione longè abesse. caret ejus vita reprehensione. Omnem reprehensionem fugere. /

Reprehensor, oris, m. Bestrafer. *Syn.* Exagitor, acculator.

Repressor, oris, m. Abhalter. *Syn.* Vindeus.

Reprimo, is, pressi, pressum, ere. zurück halten. *Syn.* Contineo, comprimio, coerco. *Adv.* Aliquantulum, valdè, paulisper. *Phras.* Impulsi eum cupit aemulatu repressi, la habe seiner um jählichen Begierde einen Baum eingelegt. Cupiditatem rerudi, fregi, & abjeci; perfecti equidem, ut ne posset cupiditati suae satisfacere, libidini obtemperare, iniquè cogitata perficere, improba consilia ad exitum perficere. Longius cupiditate processisset, nisi ego incutissem, occutissem, obviam ivissem, me objicissem, obstitissem, restituissem, impedivissem, impedimento fuissem, impedimenta objecissem. Rapiebat eum cupiditas, ego repressi; efferebat eum libidinis impetus, ego modum statui; indomitam ejus cupiditatem domui; effrenatae ejus libidinis frenos injeeci; eum ab effrenata cupiditate refrenavi. V. *Coerceo*, *cohibeo*. *Usus*. Vim, conatum, audaciam reprimere. Se à supplicio sumendo, ab ira reprimere, & continere.

Reprobo, as, avi, atum, are, tadeln, missbilligen. *Syn.* Improbo, rejicio. *Phras.* Non video, quid reprobare in vita ejus possint, ich sehe nicht, was man an ihm tadeln könnte. Non video, quæ pars vitæ ejus iustam reprehensionem habere; quid incurrere in aliorum reprehensiones possit. Non video, quid vitio illi dare, vertere; quid fraudi tribuere; quid culpæ in eum conferre; qua culpa eum condemnare; quid in eo carpere; quam culpæ notam ei inurere; quo crimine accusare; cujus culpæ insimulare eum possit. Vita ejus longissimè abest à ju-

sta reprehensione; reprehensione caret. Non video, quid sequius sit in ejus moribus, quod in iustam reprehensionem cadat. V. *Reprehendo*. *Usus*. Reprobare alterius sententiam. V. *Rejicio*, *disentio*, *demno*.

Repromissio, onis, f. Gegen-Verheißung. *Syn.* Restipulatio. *Epi.* Recens.

Repromitto, is, misi, missum, ere. tagegen versprechen. *Syn.* Restipulo, stipulantia promitto, spondeo. *Usus*. In referenda gratia hoc vobis repromitto. V. *Polliceor*, *promitto*.

Repudiatio, onis, f. Verwerfung, Missbilligung. *Syn.* Rejectio. *Usus*. Repudiatio supplicium superbiæ arguit.

Repudio, as, avi, atum, are. verwerfen. *Syn.* Nuncium remitto, rejicio. *Adv.* Certè, constanter, constanter, fortiter, funditus, ingratè, impiè, planè, sapienter, superbiæ, valdè. *Usus*. Consilium alicujus, vota, preces repudiare. Conditionem æquillam repudiavit. V. *Rejicio*, *abjicio*.

Repuerascio, is, ere. kindisch werden. *Syn.* Ad puerilem ætatem redeo. *Adv.* increduliter. *Usus*. Uram repuerascerem!

Repugnant, ungedultig. *Syn.* Invid.

Repugnancia, æ, f. Gegenstand. *Syn.* Pugna, contentio. *Usus*. Tu tot rebus repugnantiam non vis?

Repugno, as, avi, atum, are. widerstreben, widersehen. *Syn.* Adversor, obisto, reclamo. *Adv.* Acriter, spiritus, leniter, multum, planè, valdè, vehementer. *Usus*. Fortiter, crudeliter alicujus repugnare. Age, quod libet, nemo repugnat. Illud vehementer repugnat, parumque consentaneum est. V. *Adversor*.

Repulsa, æ, f. abschlägige Antwort. *Syn.* Offensio, repudiatio à magistratu. *Usus*. Repulsam ferre, accipere. Repulsam ferre, & suffragus præteriri.

Repulsus, us, m. das Zurückschlagen. *Usus*. Scopulorum repulsu.

Repungo, is, ere. wieder stechen. *Syn.* Vicissim pungo. *Adv.* Leviter. *Usus*. Pollem lacertis repungere.

Reputo, as, avi, atum, are. überlegen, bedenken. *Syn.* Cogito, expendo, animo, agito, apud animum meum cogito. *Usus*. 1. Hæc ego attidue mecum reputo. 2. Statuo, constituo, decerno; intelligo, perscruto, bis sich besaheßen. Non est facile reputare, utrum rectè, an peccatum factum sit. Hoc etiam reputo in senectâ miserimum. V. *Cogito*.

Requies, etis, vel ei, f. Ruhe. *Syn.* Quies. *Usus*. Animo defatigato otium querere, & requiem ab occupatione. Parum ha-

habeo requietis. Oblectationem animi, requiemque curarum alicui asserre. Quantum temporis conceditur ad requiem corporis, & animi. V. *Quies*.

Requiesco, is, evi, ere. ruhen, schlafen. Syn. *Quiesco*, conquiesco, acquiesco. *Adv.* Paullulum, diu satis. *Ufus*. Curam animi remittere, in sermone alicujus requiescere. Sollicitudinem adiacorum consilio & sermone requiescere. V. *Quiesco*.

Requiro, is, sivi, sum, eri. suchen, fragen. Syn. *Quaero*, postulo, flagito, depono. *Adv.* Atque nihil, diligenter, magnopere, multum, recte, valde, vehementer, ultra. *Ufus*. Hominis in gerendo negotio fidem, & prudentiam requiro. Verum quidem dicis, sed requiram diligentius. Beatus quid requirat, ut beator sit! V. *Quaero*.

Res, ei, f. ein Ding, Sache. *Ufus*. 1. *Negotium*, Geschäft. Rem alicui committere, credere. Rem libenter suscepit, naviter procurat, Lene ait, gerit, obit. Rem expedire, conficere. Res est plurimi otii, es ist eine Sache, so wohl Zeit braucht. 2. *Status*, Zustand, Beschaffenheit derer Sachen. Rerum cursus. Rerum turba, perturbatio, motus, confusio, varietas, gravitas, asperitas, status. *Res perturbata*, ein verwirrter Zustand der Sachen. *Res turbulenta*, incommoda, adverse, dubia, periculosa; deteriores, contrariae, calamitosa, deperata, peritura, eversa. Rerum interitus, occasus. *Res fusa*, ein glücklicher Zustand der Sachen. *Res integra*, bonae, secundae, florentes, amplissimae. Ut tum res erant, wie dazumal die Sachen beschaffen waren. Pro re ac tempore consilia capere, nach Gestalt der Sachen einen Entschluß machen, Rath einholen. Consilium extra, natum, ein Entschluß, so man aus Gelegenheit der Sache abfaßt. 3. *Carissa*, Handel. Ad rem accedere. Pertractare ea, quae rem continent. Ita res se habet. Lo loco res nostra est; in eam locum; in id discrimen res nostra adducta est. Res est in integro. Res bellissime ibant, processerant. Re inclinata; exacta, procrastinata, dilata, rejecta. 4. *Bona, opes, utilitas*, Gut, Geld, Nutzen. Res familiaris, domestica, pecuniaria, frumentaria. Rei familiari operam dare. Rem quaerere, augere, amplificare. Rerum statum satagere. Rebus tuis providere, in rem suam aliquid convertere. Est id in rem tuam vel ere tua, zu Nutzen kommen. Res tua hic agitur, es geht um dein Haab und Guth. Rem suam conficere, diminuerere, dissipare, dilabi sinere; naufragium rei familiaris facere, sein Haab u. d. Guth verschwenden, verstreuen. 5. *In peritum*, Regiment. Rerum potius. 6. *Contentio*,

Sans, Streit. Res mihi cum hujusmodi portento fuit. 7. *Occasus, opportunitas, Gelegenheit*. Colloquium pro re nata non incommodum. 8. *Fallum, Ehat*. Re praestare aliquid. Res, non verba ad purgandum attulit. Non tam re quam spe laudatus. Ut res ipsa demonstrat. 9. *Promissum*, in verschiedenem Bedeuthiß. Reverti, in Wahrheit. Nihil ad rem, das gehört nicht zu unserm Vorhaben. Reipsa de maleficio confiteri, in der Sache selbstem re. Re, ac ratione; non re, sed opatione; re non verbis. Re omitta tantum nomen tenere.

Resaluto, as, avi, atum, are. wieder grüßen. *Ufus*. Neminem resalutavit.

Resarcio, is, fassi, factum, ire. ersetzen, ergänzen. Syn. *Restituo*, reficio. *Ufus*. Vestem, damna resarcire. V. *Restituo*.

Rescindo, is, scidi, scissum, ere. abschneiden. Syn. *Reseco*: dissolvo, intimo, labefacto. *Ufus*. Acta alicujus, leges, patentes, instituta majorum rescindere. V. *Valco*.

Resciso, is, scivi, scitum, ere. innen werden, dahinter kommen. Syn. *Intelligo*, cognosco. V. *Scio*.

Rescribo, is, psi, ptum, ere. zurück schreiben. Syn. *Litteris respondeo*. *Ufus*. Non gravabor, epistolae tuae rescribere.

Reseco, as, cui, etum, are. abhauen. Syn. *Excido*, exteindo, exteico. *Ufus*. Ad vivum resecare. Libidinem resecare.

Refero, as, avi, atum, are. eröffnen, wieder aufstehen. *Ufus*. Referare januam, Italiam hostibus.

Reservo, as, avi, atum, are. vorbehalten, zurück behalten. Syn. *Servo*, conservo. *Adv.* Imposterum. *Ufus*. Non te urbes, sed carceri reservavi. Ad extremum reservatus. Aliquid sermone proximo reservare. Vitam ad meliora tempora reservare. V. *Servo*, assero.

Reses, idis, g. o. müßig, faul. Syn. *Otiatus*; ab opere, labore vacuus; cessator. *Ufus*. Timebant Patres remdem in urbe plebem. V. *Piger*.

Resideo, es, sedi, ere. zurück bleiben, stehen, niederlassen; übrig sein. Syn. *Consisto*, maneo, remaneo, moror; sepe sum. *Ufus*. 1. In villa, in oppido residere. 2. *Perduro*, permanes, superjuro, verharren, übrig bleiben. Non patiar, eos inter vos inimicitias residere. A similitatis quidem ullae reliquiae in e residunt. Si quis in morte sensus residet. 3. 11-

3. *Insuſum, reluceo, reluceo*, an einem haſſen. In eo tota Reipublicæ autoritas reſidet. Tota ſpes mea in te reſidet. 4. *Harreo*, in einem ſtehen. Cujus culpa in te reſidet. Res geſtæ, in quibus nulla poteſt reſidere inertie ſuſpicio.

Reſido, is, ſedi, ere. ſich ſetzen, abnehmen. *Uſus*. 1. Si montes reſident. 2. *Seior, placor*, vergeben, beſänftiget werden. Cum iræ, cum timor animo reſediſſent. Cum bella pace reſediſſent, ac deſeruiſſent. V. *Remitto*.

Reſiduus, a, um. übrig. *Syn. Reliquus*. *Uſus*. Quid relatum, quid reſiduum ſit. V. *Reliquus*.

Reſigno, as, avi, atum, are. öſſnen, aufbrechen. *Syn. Aperio, ſolvo, relino*.) *Obſigno*. *Uſus*. Tabulas, litteras reſignare. *Reſigno officium*, vulg. ſein Amt aufgeben; *Lat. Abdicco me munere*. *Reſignatus*, vulg. ganz ergeben zu ſeyn; *Lat. Animo paratus*.

Reſilio, is, lui, vel lui, ire. zurück ſpringen. *Syn. Refugio*. V. *Refugio, abeo*.

Reſpiſco, is, ſpuſ, ere. ſich beſſern, flüger werden. *Syn. Ad ſanitatem, ad me redeo*, me colligo, erroris me pōnitet. *Phraſ.* Tandem reſipuit, endlich hat er ſich beſſert. Tandem ad bonam, meliorem ſrugem ſe recepit; ad ſrugem rediit; ad ſanitatem reſerſus eſt; ad officium rediit; ad mores, & ingenium, quod à natura habuit, mite & tractabile, ſe recepit; tandem ſe collegit. V. *Converto, Converſio, Fugio*.

Reſiſto, is, ſiti, ſitum, ere. widerſtehen. *Syn. Repugno, obſiſto*, *Adv. Acriter, acutiùs, acerrimè, apertè, fortiter, impudenter, neceſſario, ſtudioſiùs, vehementer*. *Phraſ.* 1. *Reſiſtam hominis audaciam*, ich werde mich dieſes Menſchen Kühnheit widerſtehen. *Obſiſtam pro viribus*; omni non contentione modo, ſed dimicatione repugnabo; obſiciam me, quoad poſſum, & ejus conatus reſutato; ſceleri ad audaciæ me opponam; luctabor cum homine improbo; vel inermis contra armatum reſiſtam; improbis ejus conſiliis occurrām; audaciam frangam & debilitabo. Siquod in me telum contorſerit, legum & judiciorum arma arripiam; lateris mei oppoſitū obnitar; ibo in hominem; obſtātantem contundam, ferociam exultantis frangam. 2. *Asiles irruenti hoſti aucte reſiſtit*, die Soldaten haben dem Feinde lange Widerſtand geſtanden. Fortiter excepit impetum hoſtium; rem Rom. in quo loco, animo atque audaciā diu ſuſtinuit; iram

egregiè obviam hoſtium ferocitati; hoſtium impetum tardavit; miles non conſiſtere modo adverſus hoſtem auſus, ſed reprimere eum, & in caſtra rejicere. V. *Obſiſto, Adverſor, Obſto, Arceo*. *Uſus*. 1. *Libidinalicujus, dolori, hoſtibus, reſiſtere*. 2. *Perſiſto, inſiſto*, darauf bleiben, verharren. Sed ego in hoc reſiſto. Nihil eſt, ubi reſiſtamus à lapſu.

Reſolvo, is, vi, utum, ere. auflöſen. *Syn. Diſſolvo; perſolvo, numero*. *Uſus*. Senatus quæ eſt pollicitus, ſummo ſtudio reſolvit, bezahlen.

Reſono, as, ul, are. widerſchallen. *Syn. Perſono, percrepo*. *Adv. Urbanus*. *Uſus*. 1. In hac vocum concordia dulce quiddam, & amicum reſonat. 2. *Reſponſo*, zuſammen treffen. Gloria virtutis reſonat, tanquam imago.

Reſpecto, as, avi, atum, are. ſich zurück ſchauen. *Syn. Reſpicio*. *Uſus*. Hæc ita præteream, ut tamen intuentes, & reſpectantes reliquamus.

Reſpectus, ſs, m. das Zurückſehen. *Syn. Aspectus averſus*. *Epi. Mirabilis*. *Uſus*. 1. *Meus animus in acie eſt, nec reſpectum ullum querit*. 2. *Ratio, Anſehen*. Sine reſpectu Majoritatis, ohne Anſehen der höchſten Gewalt. V. *Ratio, curo*.

Reſpergo, is, ſi, ſum, ere. beſprengen. *Syn. Aspergo, profundo, conſpergo*. *Uſus*. Cum prætoris oculos prædonum rem reſpergerent.

Reſperſio, onis, f. Beſprengung. *Uſus*. Sanctuoſa reſperſio.

Reſpicio, is, exi, ectum, ere. zurück ſehen. *Syn. Retro ad aliquem aſpicio*; os, vultumque in aliquem converto; oculos ad aliquem reſero, retorqueo; aſpectum reſero in aliquid; oculis redeuntem ſequor. *Adv. Jucundius, longè, retrò, meliùs, moroſè*. *Uſus*. 1. *E tenebris lucem aliquam reſpicere*. Reſpexit, & ſimul ad Conſulem aſpexit. Antiquam ſocietatem reſpexit. Præteriti temporis memoriam cogitatione reſpicere. 2. *Rationem habeo, curo*, acht haben auf etwas. Reſpici te ſalutem, Reipublicæ commodam. 3. *Adjuvo, helfen*. Niſi quis DEUS nos reſpiciat.

Reſpiration, onis, f. Athembolung, das Athmen. *Syn. Interſpiration, interpunctio*. *Uſus*. 1. Alios intervalla, moræ, reſpirationes delectant. 2. *Exhalatio, Dunſt*. Aer oritur ex reſpiratione aqua-

aquarum. 3. *Spirandi aëris*, das Athmen. Sine respiratione animal intermoritur. V. *Respiro*.

Respiro, as, avi, atum, are. Athem holen, verschlucken. Syn. *Spiro*, spiritum duco; anhele; animam reddo, quæ ducta est spiritui: recreor, quiesco. Adv. Liberè, paulùm. Phras. Nunc aëre, nunc liberius *respiro*, bald san ich hart, bald leichter Athem holen. Spiritus nunc aëre, nunc liberius meat; nunc arctè meat interclusus spiritus, nunc commodius ducitur; difficultas spirandi nunc fauces strangulat, nunc relaxat. Nunc difficilius, nunc commodius spiritus redditur. Noxius humor nunc spiritum intercludit nunc reciprocare animam sinit. Noxius humor nunc animam comprimit, nunc laxat. Tamedì anhelitum nonnunquam recipiam, humor tamen, qui fauces oblidet, spiritum sæpius elidit. Vix æquabilem tantisper spiritum traho, cum interclusio animæ, & solite spiritus angustia mox sequuntur. Usus. 1. Pulmones ductam animam respirant, & reddunt. 2. *Recreor, quiesco, animum recipio*, sich erholen, erquicken. Erigere animum, paululum à metu respirare, *Respirabo*, si te videro, & in his miseriis requiescam. 3. *Cesso, intermitto, aufhören*. Oppugnatio ne punctum quidem temporis respiravit. V. *Recreor, instauror, colligo*.

Resplendo, es, ui, ère. hell scheinen. Syn. *Resulgeo*.

Respondeo, es, di, sum, ère. antworten. Syn. *Responsum do, refero, responsum reddo, recribo*. (Interrogo. Adv. Absurdè, acutè, æqualiter, amicè, argutè, asperè, audacter, benè, benignè, commodissime, consideratè, constanter, copiosè, cumulatè, demissè, dolenter, dilucidè, falso, flebiliter, ferociter, graviter, honestè, honorificè, humane, impudenter, inhumane, inscitè, lentè, liberaliter, litteratè, luculenter, malè, memoriter, perbenignè, probe, rectè, separatim, suppliciter, tristius, vehementer, venustissime, verissime, confusè. Phras. Respondit ad hæc alter, hies auf antwortete der andere. Excepit sermonem alter; subiecit alter; ad hæc responsum dedit, reddidit alter; ad ea alter paucis; ad ea placidè alter & benignè verba fecit; unum, non amplius verbum retulit, reddidit. Responsi ratio hæc erat; reposuit alter ad hæc. V. *Responsum*, Usus. 1. Ad interrogata responde, extra ea, cave, vocem mittas. Asperere verbis, vulgus respondit. 2.

Convenio, congruo, libereinnehmen. Extrema primis; virtus tua hominum opinioni; majorum laudibus respondent. Opratis meis fortuna respondit; inter eos mutuo officiis responderetur.

Responsio, onis, f. Antwort. Syn. *Responsum*. Epi. Brevis, inimica. Usus. Indigna responsione quæstio.

Responsum, i, n. Antwort. Syn. *Responsio*. Epi. Liberale, præclarum, homine docto dignum. Usus. *Responsum dare, reddere, edere, Antwort geben*. *Responsum aufserre, Antwort bekommen*. *Responsa Juris consultorum*.

Respublica, æ, f. das gemeine Wesen. Syn. *Res communis, publici consilii societas*. Epi. Aëriota, afflicta, perita, aliena, amantissima, clara, conjunctissima, florens, fortunata, germana, grata, imbecilla, infirma, ingrata, labens, libera misera, municipalis, perturbata, perdita, privata, quicta, sana, salva, summa, tenax, tota, tranquilla, turbulenta, vetus, univorsa. Phras. 1. *Rempublicam condere*, ein gemeines Wesen aufrichten. *Rempublicam constituere, ædificare, ferere*; *Reipublicæ fundamenta jacere, ponere*; statum civitatis jure & legibus, & moribus de integro condere. 2. *Ad Rempublicam gerendam sero accessit*, er ist spat zur Regierung des gemeinen Wesens kommen. Sero ad *Rempubl.* se contulit; *Rempubl.* capessit, accepit, attigit; gerere, tractare, administrare cepit. 3. *Rempublicam strenue administrat*, er reutert das gemeine Wesen statlich. *Rempubl.* pulcherrimè gerit; legibus optimis temperat, sustinet, gubernat. Totus in *Rempublicam* incumbit. ejusque formam pulcherrimam effingit. 4. *Magna ars est, Rempublicam rectè gerere*, es ist eine grosse Kunst, dem gemeinen Wesen wohl wissen vorzustehen. Ad gubernacula *Reipubl.* sedere; custodem, gubernatoremque *Reipublicæ* agere; clavum Imperii tenere: res communem utilitatem continentes administrare; gubernacula *Reipublicæ* tractare. V. *Rego, Regno, Impero*. 5. *Penas dabunt, qui adversus Rempublicam insurgunt*, die, so sich wider das gemeine Wesen aufmachen, werden nicht ungestraft bleiben. Qui *Rempublicam* oppugnant, vexant, perturbant, labefactant, violant; qui *Rempublicam* convellere, opprimere, delere, vastare nituntur; qui arma contra *Rempubl.* ferunt; qui pestem patriæ moluntur. V.

Oppugno. 6. *Respublica ruina est proxima, das gemeine Wesen scheint zu Grunde zu gehen.* *Respublica inclinata precipit in exitum; nunc longe abest ab exitu, interitu; labat Respublica, & perditis jam propè rebus, omnia ad exitum; precipitia sunt, omnia ad perniciem profusa atque perditu videntur.* 7. *Rempublicam conserva, erhalte das gemeine Wesen.* *Respubl. consiliis tuis excita, erige, fidei, contine, serva, restitue; ac si fieri possit, ut exsurgat, ac reviviscat, effice atque elabora.* *Ufus.* Conversiones Rerumpublicarum naturales esse, à Philosophia didiceram.

Resuo, is, ui, ere. verwerfen, verachten. *Syn.* Repudio, aspernor. *Adv.* Vehementer. *Ufus.* Respuere aliquid, ac pro nihilo putare. Respuere consolationem omnem ac consilium. *V.* Nolo, Recuso, Iratus.

Resinctio, onis, f. Löschung. *Syn.* Sedatio. *Ufus.* Exinctio sitis.

Resingo, is, xi, inctum, ere. auslöschen. *Syn.* Sedo, comprimo. *Ufus.* Ardorem resingere. Eloquentia cupiditates resingit. Ignem, sitim resingere. *V.* Comprimo, corceo.

Restipulatio, onis, f. Gegen-Versprechung. *Syn.* Repromissio.

Restipulor, aris, atus sum, ari. Dagegen verheissen. *Syn.* Repromitto. *Adv.* Diligenter, porro.

Restis, is, f. * Seil, Strick. *Syn.* Funis.

Restituo, is, ui, utum, ere. wieder ersetzen, wieder einsetzen. *Syn.* Instauro, corrigo, represento. *Adv.* Aequè, dissolutè, honorificè, perniciosè, planè, turpiter, in integrum. *Ufus.* 1. Pretium, veterem potestatem Reipublicae restituere. Pecuniam, libertatem restituere, ac representare. Restituere, ac corrigere depravata. 2. Repono, wieder einsetzen. Aliquem in integrum, in antiquum glorie & honoris locum, in veterem possessionem, gratiamque restituere. Vix sibi è gravi calamitate restitui coepit. Quem auctoritate, studio, sententia vestris restituistis, nunc manibus quoque vestris in suis sedibus collocare. 3. Veniam do, Schuld, Strafe nachlassen. Condemnatum clementer restituit.

Restitutio, onis, f. Erstattung, Ersehung. *Ufus.* Restitutio damnatorum.

Restitutor, oris, m. Wiederbringer. *Ufus.* Lentulus salutis nostrae restitutor.

Resto, as, stui, stitum, are. übrig sein. *Syn.* Maneo, remaneo, resideo. *Adv.* Omnino. *Ufus.* 1. Romae restiti paulisper, dum crepta perficerem. 2. Relinquo, supersu, superat, reliquum est, residuum est, übrig. Nunc ei præter hortos restat. Hæc reliqua pars est, hic restat actus. Unicus mihi amicus restat. *V.* Reliquus.

Restrictè, streng, genau. *Syn.* Angustè, strictè. *Ufus.* Cur id tam restrictè, parcèque faciat, ignoro.

Restrictus, a, um. geizig, larg. *Syn.* Tenuis, parcus, avarus. *Ufus.* Natura ad largiendum restrictior.

Resupinus, a, um. rücklings. *Syn.* Supinus.

Resurgo, is, surrexi, ere. * wieder aufstehen. *Ufus.* Resurgunt res Romanæ contra spem. *V.* Pascha, Christus.

Retardatio, onis, f. Hinderniß, Einhalt. *Syn.* Mora, impedimentum.

Retardo, as, avi, atum, are. verhindern, Einhalt thun. *Syn.* Moror, moram afferro, moram facio, moram & impedimentum infero. *Ufus.* Celeritatem alicujus, hostium animos, & impetum retardare, comprimere, frangere. Ne animum tuum à scribendo defangatio ulla retardet. *V.* Differo, moror, mora, impedio.

Rete, is, n. Netz, Fischer-Netz, Jäger-Garn. *Syn.* Plaga, laqueus.

Retego, is, texi, textum, ere. entdecken. *Syn.* Aperio, evolvo. *V.* Aperio.

Retentio, onis, f. Hinterhaltung. *Ufus.* Assensionis retentio.

Retexo, is, xui, textum, ere. auflösen. *Syn.* Dissolvo. *Ufus.* Dialectica quasi Penelope telam retexens. Num, quod adolescens prestiti, commutem, & velut me ipse retexam? Retexo orationem meam, ich widerruffe das, was ich geredet habe. *Palinodiam cano.*

Reticentia, æ, f. Verschwiegenheit. *Syn.* Taciturnitas.

Reticeo, es, ui, ere. verschweigen. *Syn.* Taceo, conticeo, obmuteico. *Adv.* Astutè, prius, nullo modò. *Ufus.* Silentio utor, *Uu 3*

tacitam relinquo, silentiō prætereo, silentio involvo, arctano me ab hujus rei sermone. *V. Taceo, Sileo.*

Reticulum, i, n. ein Netzlein.

Retineo, es, ui, tentum, ere behalten. *Syn. Detineo, cursum inhibeo; teneo. (Drumitto. Aav. Diligenter, diutius, in perpetuum, mediocriter, melius, vehementer, vix. Usus. 1. Sui juris retinendi quisque cupidus. Retine hominem, ni profectus est. 2. Co. jerao, bitha tei. Retinent nomen caritatem in p. flores. 3. Detesto, cryben. Ipta rillora, oido nos retinet. V. Detineo, moror.*

Retorqueo, es, torfi, tortum, ere. zurück treiben, zurück wenden. *Syn. Retecto. Usus. Retorquet oculos in hanc urbem.*

Retractio, onis, f. Widerrufung. *Syn. Revocatio, recognitio. Usus. Conicies igitur, idque sine dubitatione ulla, & retractatione. Sine retractatione ulla dicere libere audeo. V. Palmoia.*

Retraho, is, xi, etum, ere. widerrufen, wieder abhandeln. *Syn. Revoco. Usus. Locus ille à me retractabitur. Retra-stando dolorem vulnerym augemus. V. Revoco.*

Retraho, is, xi, etum, ere. zurück stehen. *Syn. Abstraho: revoco. Aav. Non sane, facile proficiscentem. Usus. Retrahere aliquem à coopto. à maji consilio, à scelere retrahere aliquem, & revocare.*

Retrecto, as, avi, atum, are. weigern. *Syn. Detrecto. Usus. Divo retractabis, si ve properabis, pereundum est.*

Retribuo, is, ui, utum, ere. zurück geben. *Syn. Rependo, refero. Usus. Reimbue, quod debes. V. Reddo.*

Retrò, rückwärts. *Syn. A tergo, post tergum, ab tergo, post. Phras. Hostis retrò cessit, der Feind ist zurück g. wichen. Hostis pedem retulit; se rececit; receptum sibi consuluit; retrò abiit. Usus. Tam longè retrò respicere non possum. Quid retrò, & à tergo fieret, ne laboret.*

Retrorsum, hinter sich. *Usus. Retrorsum, vicissim ex æthere aër oritur.*

Retrudo, is, si, sum, ere. zurück schieben. *Usus. Deorum simulacra retrusa.*

Retundo, is, tudi, tulum, ere. stumpf machen. *Syn. Obtundo. Aav. Belle. Usus.*

Sermones, improbitatem alicujus, distinetos in Rempublicam gladios retundere. *V. Repello.*

Reveho, is, xi, etum, ere. zurück führen. *Usus. Sed paulo longius ad superiorem ætatem revehi sumus.*

Revelatio, onis, f. himmlische Offenbarung. *Syn. Divinus admonitus. Phras. Ista per revelationem intellexit, Dieses hat er durch göttliche Offenbarung verstanden. Lavino admonitu; celestia monitu; Deo apertente; divinus cognovit; ista Deo patefaciente, manifestante cognovit; ejus rei notitiam è cælo hausit, accepit.*

Revello, is, revelli, vulsum, ere. abreißen, umreißen. *Usus. De corpore sauci tela revellere. Clausura, januam revellere. Superiores injurias revellimus. Crucem, quæ ad portam fixa erat, revellistis.*

Revenio, is, ni, ventum, ire. zurück kommen. *Syn. Redeo. Usus. Cum domum reveniro. V. Redeo.*

Revera, sicut, r, allerding. *Syn. Reipsa, reapte. Usus. Cujus igitur hoc cimen est, revera nullius. V. Certe.*

Reverentia, æ, f. Ehrerbietung, Ehrerwerhung. *Syn. Honor, observantia. Phras. 1. Reverentiam parentibus liberi debent, Die Kinder sind schuldig, ihren Aeltern alle Ehrerbietung zu erweisen. Par est, ut liberi parentum auctoritatem vereantur, judicium sequantur; cavendum, parentum reverentia liberorum animis excedit unquam; æquum est, ut liberi parentibus præcipuum honorem habeant; præcipuam observantiam colant; reverentiam adversus parentes adhibeant; omni cultu, ac veneratione prosequantur; ut aspectabiles quosdam Deos observent, & vereantur; secundum Deorum immortalium Numen primo in honore ac charitate habeant; ut parentum quadam verecundia ducantur; pudore regantur; parentum quandam verecundiam habeant; præcipuam parentum rationem habeant. V. Honor. 2. Nullam erga majores reverentiam habet, vulg. irreverens est, er ist gar unehrerbietig. Omnis excelsit animo majorem reverentia; nulla majorem verecundia ducitur; majoribus nulla se verecundia obstrictam reputat; inofficiosa, insubtilis erga majores est; nulla illi majorem reverentia, verecundia nulla. Majorum nec auctoritatem veretur, nec vim pertimescit; nulla illorum majorem verecundia à vitæ licentia areet. V. Reverer. Usus. Ad-*

Adhuc est quædam adversus homines reverentia. V. *Revercor*.

Revercor, eris, veritus sum, eri. Ehre erweisen, Ehrfurcht tragen. Syn. *Vereor, colo, obervo, cultu quodam & honore dignor.* *Phras.* Quos maxime debui, eos minime reverentus est, et hoc denique etiam mentem solite, gar seine Ehrerbietigkeit erwielet. Quorum maxime debuit, eorum nullam rationem duxit; quibus præcipuum debuit, illis nullum honorem habuit. Quorum iudicium sequi, voluntati parere, auctoritatem videri debuit, eos nullo loco habuit, nullo honore, cultuque dignatus est; illis minimum tribuit; honorem nullum detulit; eos observantia nulla prosecutus est; iis studium, observantiamque nullam præstitit, exhibuit. *Uusus.* Observantia est, per quam ætate, aut honore antecedentes reveremur, & colimus. V. *Honor, Reverentia, Observantia.*

Reversio, onis, f. Zurückkunft. Syn. *Reditus.*) *Professio.* *Uusus.* *Reversio, & motus sebrum.* De reditu, vel potius reversione mea lætantur.

Revertor, eris, versus sum, verti, zurück kehren, wieder kommen. Syn. *Reverto, revenio, redeo, refro me, remigro.* *Adv.* *Actus, crebro, retro.* *Uusus.* Ad propositum revertor. Sed ad jus publicum revertor. Domum reveni. Ad superiorem consuetudinem revertit. V. *Redeo.*

Revincio, is, vixi, victum, ire. rückwärts binden. *Uf* *Revinctis post terga manibus.*

Revineo, is, vici, victum, ere. überweisen. Syn. *Convincio.* *Phras.* *Manifeste eum revinci, ich habe ihn augenscheinlich überwießen.* Manifestis indicis hominem tenui; jugulavi testibus, & elinguenti reddidi. V. *Convincio.* *Uusus.* Nunquam is argumentis revinci se patietur.

Reviresco, is, virui, ere. wieder grünen, oder aufschlagen. Syn. *Fruticor, renovor, resoresco, revivisco.* *Uusus.* *Reipublicæ rationes Senatorum operâ revirescunt.*

Reviso, is, si, sum, ere. besuchen, wieder heimsuchen. Syn. *Iterum viso, inviso.* *Uf.* Cum poteris, nos revises.

Revivisco, is, vixi, ere. wieder lebendig werden. Syn. *In vitam redeo, renascor, respiro, recreor ex metu, è fluctibus emergo.* *Adv.* *Necessario.* *Uusus.* Ut tua causa toties jugulata facilius reviviscat. Ex metu mortis luce libertatis remeatus revivit.

Revocationis, f. Widerruf. *Epi.* *Contraia, iromalis, sollicitas.* *Uusus.* *Receptui signum, aut revocationem a bello nondum audimus.*

Revoco, as, avi, atum, are. zurück rufen, widerrufen. Syn. *Removeo, avoco, abtraho.*) *Loco.* *Adv.* *Acrius, arroganter, identidem.* *Uusus.* 1. *Revocare mentem à sensibus.* Aliquem à scelere, ab incepto, ab instituto cursu, à cupiditate & furore revocare. 2. *Refero, qui erras ziehen.* *Revocare omnia ad scientiam, ad veritatem.* 3. *Repeto, instaurare, wiederum rufen sich nehmen, ergründen.* *Studia, longo intervallo intermissa revocare.* *Vires amissas revocare.* *Revocare se ad pristinam industriam.* 4. *Promissæ, auf verschiedene Weise.* Aliquid in dubium, in memoriam, in animum revocare. Cum fortuna ex adverso in meliorem statum revocatur. Ad incertum revocabantur possessiones omnium.

Revolo, as, avi, atum, are. zurück fliegen. Syn. *Retro volo.*

Revolve, is, volvi, volutum, ere umwälzen. Syn. *Rapio, reduco.* *Adv.* *Necessario.* *Uusus.* *Identidem eodem revolvor.* Imprudens eo, quo minimè vult, revolvitur. V. *Iterum.*

Reus, i, m. Beklagter, Schuldiger. Syn. *Is, qui causam dicit; qui lege aliqua tenetur; qui aliquâ culpâ erroris tenetur humani; qui arguitur; de cuius re disceptatur; qui de capite, civitate, fortune dimicat; is unde petitur; sors, nocens.* *Epi.* *Afflictus, humilis, improber, innocens, invidiosus, locuples, mortuus, nobilis, nocens, perditus, turpis.* *Phras.* *Certe reus est, et ista gemis schuldig an einer Sache.* *Culpâ tenetur; in culpa est; est quædam in illo culpa; culpa nonnulla in eo hæret, residet; culpa ejus facinoris in illo consistit; incurrisse in id crimen hominem, dabit nemo: in ea noxa fuisse hominem, pro comperto est; versari in ea culpa; eo facinore contaminatum esse; in reos referendum nemo dabit; haud expertem criminis; culpa non vacare, certum habere.* *Crimes non quicquam certius subit; culpam sine dubitatione sustinet.* *Uusus.* Aliquem capitalis rei, de furto reum facere, agere, peragere. Inter reos referre. Crimini se reum pro aliquo supponere. *Sontibus, reus opiculari.*

Rex, gis, m. König. Syn. *Princeps, Dominus.* *Epi.* *Afflictus, alienus, clarissimus, doctissimus, generosus, ignobilis, impius, impudens, nobilis, opulentus, potentissimus, præstans.* *Phras.* *Rex erit, et wird König werden.* *Regis fortuna*

tuna in eum transitura est. Rector terrarum earum erit; summam imperii obtinebit; civium omnium Dominus erit; regis insignibus conspicuus erit; regalem potestatem habebit; regali potestate praeditus erit; regno praeficietur; summæ imperii præerit; summâ imperii potietur. *V. Impero, Regno.* *Ufus.* Reges orbis terrarum Domini.

Rheda, æ, f. eine Kutsche. *Syn.* Effedum, vehiculum. *Ufus.* Rheda vehor; in rheda sedere. Cum duobus effedis & rheda sedere. Cum duobus effedis & rheda equis juncta.

Rhedarius, ii, m. Kutscher. *Ufus.* Rhedarius Milonis occisus est.

Rhetor, oris, m. ein Redner, Wohltredner. *Syn.* Orator, dicendi artifex, Rhetoricæ disciplinæ doctor, qui dicendi præcepta tradit. *Epi.* Antiquissimus, doctissimus, eloquens, magnus, nobilis. *Ufus.* Vis & artificium Rhetoris. *V. Orator.*

Rhetorica, æ, f. Rede-Kunst. *Syn.* Ars Rhetorica, Rhetorum ars, disciplina dicendi; vis oratoria. Oratoris facultas, ratio dicendi, copia dicendi. *Epi.* Forensis, paullo hebetior, similis palmæ. *Ufus.* Scripsit artem Rhetoricam Cleanthes. Rhetoricam palmæ, Dialecticam pugno similem Zeno voluit.

Rhetoricè, wohltrednerlich. *Syn.* Rhetorum more, copiose, ornate, splendide. *Ufus.* Rhetoricè, mavis, an Dialecticè disputem.

Rhetoricus, a, um. wohltrednerisch. *Ufus.* Exercitationes, libri, artes rhetoricæ.

Rhythmici, orum, m. gewisse Dichter. *Syn.* Poetæ Lyrici, Musici numerorum, qui Græcis rhytmu, studiosiores.

Ricinium, ii, n, weibliches Trauer-Kleid. *Vestimenti genus.*

Rictus, us, m. der Rachen. *Syn.* Os minax, & hians.

Rideo, es, risi, risum, ére. lachen. *Syn.* Risum edo; derideo, irrideo, *Adv.* Familiariter, doctè, vehementius, valdè. *Phras.* 1. Omnes ad hac risere, alle haben carzu gelacht. Maximus ad hæc omnium risus est consecutus; nemo tamen ut risum; risus omnibus obortus est; cachinnos sustulere omnes; risu penè corrumpere; risu propè emortui sunt; risu excipere ista perique; in risum effusi omnes. 2. Nos interea ridemur, unterdessen lacht man uns aus. Interea fabula sumus; in ora hominum pro ludibrio abimus; deridiculo habemur. *V. Brideo.* *Ufus.* Risi imprudentiam hominis. Risi nivem auram,

tèque hilari esse animo, & prompto ad jocandum gaudeo.

Ridiculè, lächerlich. *Syn.* Facetè, perridiculè, joco. *Ufus.* Quidam ridicule infans.

Ridiculum, i, n. ein Epas, lächerlicher Scherz. *Syn.* Jocus, facetiæ, digna res, quæ omnium irrisione ludatur. *Epi.* Civile, frequens, impatiens, lentum, subobscoenum. *Ufus.* Vitabit ridicula quæstio, nec ex tempore ficta, sed domo allata, quæ plerumque sunt frigida.

Ridiculus, a, um. lächerlich, posierlich, scherzhaft. *Syn.* Jocularis. *Epi.* Petulans. *Ufus.* Facie magis, quam facetiis ridiculus. Homo perridiculus.

Rigeo, es, ui, ére. erstarren. *Syn.* Conglacio, congelo. *Ufus.* Aut frigore rigent, aut calore uruntur. Vestes gelu rigent. *V. Frigus.*

Rigidus, a, um. erstarrt, gefroren: raub, hart. *Syn.* Durus, severus, austerus, ferreus, præfractus, acerbè severus. *Ufus.* Aves rigidis cruribus, procero rostro. *V. Severus.*

Rigo, as, avi, atum, are. wässern, befeuchten. *R. à ῥέγω.* *Syn.* Respergo, irrigo, aquarum inductione terræ fecunditatem do. *Ufus.* Isti cum se fontes esse dicant, & omnia rigare debeant ingenia. Nilus Aegyptum rigat.

Rima, æ, f. Riß, Ritze, Spalt. *R. à ῥῆμα.* *Syn.* Hiatus. *Phras.* Paries rimas agit, die Mauer hat eine Ritze. Vitium facit; labem ducit. *V. Hiatus.* *Ufus.* Ne inferciat verba Orator, tanquam rimas explcat.

Rimor, aris, atus sum, ari. nachgrübeln. *Syn.* Scrutor, inquiror. *V. Indago, meditor.*

Ringor, eris, ringi. schnauben, unmutig werden.

Ripa, æ, f. Ufer, Gestad eines Flusses. *R. à ῥιπή.* *Syn.* Littus, ora. *Epi.* Aversa, contraria, viridis, opaca. *Ufus.* Fluvium extra ripas redundantem coercere. In viridi & opaca ripa obambulare. Viridissimi riparum vestitus. Impetus aquæ ripas alluentis.

Risus, us, m. Gelächter. *Syn.* Cachinnus. *Epi.* Magnus, maximus, mediocris. *Phras.* 1. Risum commovit, er hat ein Gelächter verursacht. Risum excitavit; cachinnum commovit; risum movit omnibus; risum fecit; risum omnibus excussit, elicit; solutissimum risum movit; in risum convertit. 2. Ri-

Risum comprimere non potui, ich habe das Lachen nicht verbeissen können. Risum tenere; continere non potui; non potui, quin risum eiderem; cachinnum tollerem; obstinatum silentium in risum transferrem: in effusos risus solverem; temperare mihi a risu non poteram. V. Rides. Usus. Risum captare, quærere. Risum edere. Risu corrucere, emori.

Ritè, geziemend. Syn. Rectè, modo, ac ordine. Usus. Nihil ritè, nihil more, institutoque perfecit. V. Rectè.

Ritus, us, m. Gebrauch. R. à πῑτός, constitutus. Syn. Mos, consuetudo rata & firma, præcipuè sacra, institutum vetus. Epi. Optimi, pauci. Usus. Ex ritu patrio Deos colere. Ritu pecudum vivere. Variis ritibus fana dedicantur. V. Cerimonia.

Rivalis, is, m. Mitwerber, Mitbühler. Syn. Amulus, competitor. V. Amulus.

Rivalitas, atis, f. Eifersucht. Syn. Amulatio. V. Amulatio.

Rivus, i, m. Bach. Syn. Rivulus. Usus. Rivorum à fonte deductio. Rivulus arcessitus & ductus ab ipso capite.

Rixa, æ, f. Zänkerey, Hadet. R. à πῑζῖς, raptura. Syn. Turba, jurgium, verbosa, & plena jurgii contentio. Epi. Nova, magna. Phras. Rixam excitare, etiam Grem-Handel anrichten. Rixam concire, concitare; certamina ferere; in disceptationem aliquos trahere. V. Contentio, jurgium. Usus. Nostræ Academicæ cum veteri magna rixa est. In quorum rixam siquis incurrerit. V. Certamen.

Rixor, aris, atus sum, ari. zanken, hadern. Syn. Contendo, jurgor. Usus. De amacula rixantur. V. Contentio.

Roboro, as, avi, atum, are. stärken, befestigen. Syn. Corroboro, confirmo. Usus. Ut hac autoritate suâ roboraret. V. Confirmo.

Robur, oris, n. Stärke, Eiche. Syn. Vis, firmitas, virtus, nervi, firmamentum: quercus, lignum durissimum. Epi. Firmissimum, incredibile animi. Usus. Quantum n animo cujusvis roboris est & nervorum. Copiarum robur deletum est, der Kern von Leuten ist umkommen. Milo incredibili animi robore septus. Animi invicti magnitudo & robur. V. Vires.

Robustus, a, um. stark, Baum, stark. Syn. Fortis, valens, nervosus, lacertosus, maximis corporis viribus. Adv. Bene. Phras. Robustiorum vilo vidi ne-

minem, ich habe keinen stärkern Menschen gesehen. In quo plus roboris, firmitatis, virium inellet; qui firmior esset à viribus; qui virium firmitate præstaret; qui corporis robore anteiret; qui viribus magis valeret; in quo tam eximia virtus virium; cui tantum roboris & nervorum, cognovi neminem. V. Fortis.)(Confessus. Usus. Robustioris jam impietatis est. Malum inveteratum sic robustius. Audax, & robustus satelles. V. Firmus.

Rodo, is, rosi, rosum, ere. nagen, zernagen. Syn. Corrodo, arrodo, exedo. Usus. 1. Mures noctem & diem rodentes aliquid. 2. Carpo, tadeln. Qui aliquem in convivio rodunt, in circulis vellicant, ubique carpunt.

Rogatio, onis, f. Bitte, Frage. Syn. Rogatus, obtestatio, preces. Epi. Consularis, gratiosissima, iusta, sceleratissima, similis, tribunitia. Usus. 1. Ego Curtium rogatione tuâ diligo. 2. Lex, Gesetz. Rogationem ferre, perferre, promulgare. Rogationi intercedere. Rogationem abrogare. 3. Interrogatio, Frage. Chrysippus quidam rogationcula delectatur.

Rogator, oris, m. der etwas fraget, bittet. Syn. Qui rogat, petit, quærit; qui cistas desert colligendis per tribus suffragiis. Epi. Justus. Usus. Vos rogatores, vos diribitores, vos custodes suntis tabularum.

Rogatus, us, m. Bitte. Syn. Rogatio, oratus. Usus. Meo rogatu rem impetravit.

Rogo, as, avi, atum, are. bitten, ersuchen, fragen. Syn. Oro, precor, quæso, deprecor, obsecro, obtestor: interrogo, ex aliquo quæro. Adv. Acrius, arroganter, auspicato, blandè, breviter, diligenter, contumaciter, familiariter, etiam atque etiam, iterum & sæpius, magnopere, modestè, nominatim, penitus, precario, propriè, prorsus tacitè, vehementer. Phras. 1. Rogo te per omnia, vulg. ich bitte dich um alles. Hoc te vehementer rogo, imò obsecro; hoc maximâ obtestatione à te oro; hic ego imploro fidem tuam; hoc te summis precibus obsecro; ad pedes tuos stratus, jacensque supplico; supinas hic manus tendo, infimisque à te precibus contendo; hic ego te flens obtestor, neque te unquam fatigare precibus desinam; rogo te, quàm studiosè possum; id à te maximopere pro summa nostra conjunctione peto, quæsoque; id à te precibus etiam atque etiam exposco; valde hoc & ex animo à te contendo; hoc te infinis oro precibus. Hoc à te ita postulo, ut

maiore studio magisque ex animo petere non possum. Hoc ego per hanc te dexteram oro; per tuam te fidei oro, atque obsecro. Hoc à te ita postulo, ac contendo, ut nihil magis unquam; tanquam fortunæ meæ omnes in eo sitæ, polite, reposire, locatæ vident; tanquam id ejusmodi esset, ut rationes meæ ex eo unice pendeant; tanquam in eo mihi essent omnia. 2. *Comede, quæso quod te rogo, thue mir diese Gnade, um die ich dich bitte.* Sit, quæso, precibus meis apud te locus; scilicet, oro te, precibus te meis præbe; ne me, rogantem suppliciter, à te rejice; sine me istud à te impetrare; da, largire hoc precibus meis. Sine, te exorem, quoque a te singulari studio contendendo, impetram. 3. *Rogavit illum vehementer, et hat ihn sehr gebethen.* Precibus cum illo egit quam diligentissimis; preces suppliciter alicui; magnis ab illo contendit precibus; ad ejus pedes supplicem se abiecit; in pedes abjectus simplicem vocem misit; passis manibus flens imploravit; infinis precibus obsecravit. V. *Oratio.* *Uusus.* Hoc beneficium ita te rogo, ut maiore studio non possim. Sententiam ejus rogavi. *Mæc* ego de te rogo.

Rogus, i, m. der Schelter-Hausen. *Epi.* Ardens, exinctus. *Uusus.* Metellum filium in rogam posuere. Bona exclamatione nos usque ad rogam comitetur.

Roro, as, avi, atum, are. tröpfeln, thauen. *Uusus.* Rorantia pocula.

Ros, oris, m. Thau. *R. ex ῥέος.* *Uusus.* Nocturnum rorem excipiunt.

Rosa, æ, f. eine Rose. *Uusus.* Cum rosam videret, tunc incipere ver antumabat. Sertis redimiri & rosa.

Rostratus, a, um. geschnäbelt. *Uusus.* Navis rostrata.

Rostrum, i, n. Schnabel, Müffel. *Syn.* Os avium, aut aliorum animalium. *R. a Rodo, ut Rastrum à Rado.* *Uusus.* Avis corneo, proceroque rostro. Adancitas rostrorum. Sus rostro humi litteram impressit. Rostrum canis. Rostrum in camelis. Rostra navium. De Rostris descendere, suggestu Oratorum Roma.

Rota, æ, f. ein Rad. *Syn.* Orbis. *Epi.* Feruida. *Uusus.* Fortunæ rotam pertumescere.

Rotundus, rund, auch, nett. *Syn.* Continuè, explicatè.

Rotundo, as, avi, atum, are. rund machen. *Syn.* Rotundum facio. *Uusus.* Orbem rotundavit ad volubilitatem.

Rotundus, a, um. Stachel-rund. *Syn.* Globosus. *Uusus.* Stellarum rotundum ambitus, quarum motus in orbem circumferuntur. Forma urbis rotunda, quod eam flumen penè, ut circinò circumductum, ambiat. Forma rotunda illam negat esse pulchriorem Plato. Rotundus Orator Thucydides. Aptæ & quasi rotunda verborum constructio.

Rubeo, es, ul, ère. roth seyn. *Syn.* Erubesco, pudet.

Ruber, a, um. roth. *Syn.* Rubens. *Uusus.* Mare rubrum.

Rubens, tis, g. o. roth. *Syn.* Ruber.

Rubicundus, a, um. rōthlich. *Syn.* Rubore plenus.

Rubiginosus, a, um. * rostig, verrostet. *Syn.* Rubigine plenus.

Rubigo, inis, f. * Rost. *Syn.* Aerugo.

Rubor, oris, m. Rōthe. *Uusus.* Pudorem rubor consequitur. Fusus, & candore mixtus rubor. Verborum obscenitate vitanda præstare ingenuitatem; & ruborem suum. Rubore suffundi.

Rubrica, æ, f. roth Erdreich, Rōthel. *Syn.* Terra rubra. *Uusus.* Rubricâ delibutus.

Robus, i, m. * Brombeer-Stauden, Torn-Busch.

Ructo, as, avi, atum, are. frölszen & fröpfen. *Syn.* Cruditatem exhalare. *Uusus.* Ructans, & nauseans. Alicui in os ructare.

Ructus, us, m. Schlucken, Kröken, das Aussteigen im Hals. *Syn.* Cruditas exhalatio. *Uusus.* Stoici ajunt, crepitus æquè, ac ructus liberos esse oportere. Cruditis signa sunt crebri ructus.

Rudens, tis, m. groß Schiff, Seil. *Syn.* Ancorarius funis, ora. *Uusus.* Rudens explicatio. Oras, & rudentes solvere.

Rudimentum, i, n. die erste Unterweisung, und Lehre eines Anfängers. *Uusus.* Sunt hæc rudimenta, & incunabula virtutis. Rudimentum aliquod ponere.

Rudis, e. unwissend; roth, grob, unbeitet. *Syn.* Imperitus, indoctus, ignarus, inscius tiro: hebes, tardus, stupidus, bardus: agrestis, impositus X
Exer-

Exercitatus. Adv. Omnino, plane. *Phras.* *Rudis es adhuc*, du bist noch unerschaffen. *Rudis es*, ach hospes in ea re; novus, plane peregrinus in rebus es; rerum insciens, ignarus es; in ea re adhuc tui es; ab usu rerum imparatus; usu parum doctus; in tractandis rebus minimè versatus es. Usus rerum nondum habes; ad hanc rem alluefactus, consuefactus non es. Nondum exercitatus in re; usu non bene firmatus, confirmatus; inexercitatus tantam rem aggredieris. *V. Imperitus.* *Uj.* Multitudo imperita & rudis. *Rudis* in iure civili. *Rudis*, & ingenui expertus. *Homo* sine sensu, sine sapore, elinguis, rudis, tardus. *V. Stupidus, discipulus.*

Rudis, is, f. Epis. Ruthe. Syn. Virga, quæ donabantur emeriti gladiatores, & qui vacationem à munere aliquo accipiebant. *Ufus.* Tam bonus gladiator, tam cito rudem accepisti; rude aliquem donare, frey lassen. Gladiatores ad rudem compellere.

Rudo, is, ere. schreien, wie ein Esel. Syn. *Alinorum vocem mitto.*

Ruga, æ, f. Runzel der Haut. Syn. Cutis à senectute contracta. *Ufus.* Ille rugus nos, & supercilio decipit.

*Rugosus, a, um. * runzlich. Ufus.* Rugosi senes.

Ruina, æ, f. Fall, Versall, Untergang. R. à ruendo. Syn. *Casus, perniciës, paulus, exitium. Epi.* Magna, nimia, propria alterius legibus. *Phras.* 1. *Fortunatum omnium ruinam passus sum, ut*; mir ist alles Haab und Gut zu Grunde gegangen. Meorum omnium fortunatum jacturam feci; fortunatum omnium, rei familiaris naufragium feci; perierunt omnes fortunæ meæ; afflictæ, everte, extinctæ, perditæ, profligatæ sunt res omnes meæ; & induitiæ & fortunæ fructus omnes peridi; ex meis pristinis ornamentos, ac commodis nihil reliquum est; actum est de fortuna meis; nihil mihi reliqui fortuna recit; oppresse jacent, everte fortunæ omnes. Res meæ eo loco sunt, ut eas servare nec salus ipsa possit; everit me omnibus bonis meis fortuna. *Everfus* sum fortunis omnibus. *Rerum mearum* quid jam superest? *Quid mihi reliquum fortuna fecit?* 2. *Respublica in ruina est, vulg.* Das gemeine Wesen liegt ganz darnieder. *Respublica* perit, concidit, nulla est; formam *Respubl.* amisit; actum est penitus de *Republ.* Formam, imaginem, simulacrum vixit *Reip.* nullum agnoscens. *Communis res* ea duplata est, ut æ spes quidem ulla ejus restituenda

relinquatur. *Respublicam* dudum jam habemus nullam. *Deposita est Respubl. salus.* Non adversa tantum, verum etiam penitus everta *Respubl. fortuna.* *Tractæ sunt opes, afflictæ vires, antistia dignitas, salus ipsa Respubl. extincta.* 3. *Urbes etiam ruina involvet, sicut die Städte werden dem Untergange nicht entweichen.* Vi fortunæ aliquando periculi & prostratæ jacebunt urbes præstantissimæ. Fortunæ viribus perculsæ concident; præclaras etiam urbes, florentesque vis fortunæ aliquando perdet, opprimeret, attinget, tollet, evertet, extinguet, delet. *Ufus.* Ruina nobis impendet, inferetur. Ruina oppressus hiterit. *Ingentes ruinas edet.* *Prætermitto ruinas fortunarum mearum.* Non fuit hoc judicium, sed vis, sed ruina, ac tempestas.

Ruinofus, a, um. baufällig. Syn. Quod ruinam minatur, quod vitium facit, rimas agit, labem ducit; casui, ruinæ proximus, caducus. *Ufus.* Aedes malè materiatae, & ruinosa.

Ruminatio, onis, f. das Wiederholen, Wiederthuen. Syn. *Recordatio. Epi.* *Quotidiana. Ufus.* *Ruminatio quotidiana.*

Rumor, oris, m. gemeine Sage, Gerücht, Geschrey. R. à p̄p̄ca, verbum. Syn. *Fama. Epi.* Bonus, falsus, firmus, inanis, jucundus, magnus, nuncius, secundus, rucus, plenus amoris. *Phras.* 1. *Rumor est quidem, sed is incertus, est tamen* die gemeine Sage, jedoch nichts gewisses. *Rumores* sunt satis illi quidem constantes, sed sine auctore. *Sermones* exaudiuntur, proflus tamen incerti, janes, orti ex voluntate. *Sermones* dissipantur, sed quibus haberi certa fides non possit. *Jactantur* hæc sermonibus incertis & rumore ipsò nuncio. *Manat in vulgus rumor, sed nullo satis firmitate testimonio;* sermones audiuntur, sed qui nihil certum sequantur, qui neque nuncius, neque litteris comprobentur; de quibus incertum, an veritate nitantur; sed quibus dubia, ferè fides; qui fidem tamen non faciunt. 2. *Magnus ubique erat rumor ea de re, est* wäre eine grosse Sage von der Sache. *Res ea in ore erat omnium;* in ore omnium versabatur; serpebat hic rumor indies latius; latius opinione disseminatus erat; manavit ea fama non solum per Italiam, verum etiam ascendit alpes, & obscurè primum serpens, multas provincias occupavit. *Sermo* per totam civitatem datus erat; manavit ea fama

longius neo jam obscure. V. *Fama*. 3. Sunt, qui quemvis rumorem temere credant, es sieht Leute, die alles glauben, was man erzählt. Qui rumoribus incertus ferviant; auditionem quamlibet pro re comperta habeant; rumores omnes colligant, excipiant, & res incertissimas pro visis renuncient. Sunt, qui, quidquid rumoris afflavit, quidquid rumor incertus attulit, pertulit, pro certo habeant. 4. *Rumor nunc augetur, nunc minuitur*, das öffentliche Gerüchte nimmt bald zu, bald ab. *Rumor nunc calet, nunc refrigescit*; late manaverat nuper fama, nunc perobscura est. 5. *Rumores paulatim deficient*, man redet nicht so viel mehr von der Sache. *Refrigescit paulatim rumor, raucus fit, sedatur, extinguatur, moritur*. Ejus famae vix tenues supersunt reliquiae. *Usus*. Rumores aucupari; rumorum ventos colligere, rumores excipere, alle Reden auffangen. Rumores spargere, dissipare, ein Gerücht ausbreiten. *Rumor ortus est*, es ist ein Gerücht entstanden. *Rumor crescit, calet, minuitur*. *Rumor refrigescit, nimit ab*. V. *Fama*.

Rumpo, is, rupi, ruptum, ere. brechen, zerreißen. *Syn.* Dissolvo, discindo. *Fœdera rumpere*. Testamentum rumpere. *Dolore rumpi*.

Rumusculus, i, m. Kleiner Gemurmelt, gemeine Sage. *Syn.* Rumor levis. *Usus*. Imperitorum hominum rumusculos aucupari.

Ruo, is, ui, ere. fallen, üben Hauffen fallen. R. ab ῥέω, impetum facio. *Syn.* Cado, præceps agor, vel seror, precipito; ruinam edo. *Usus*. Ruere illa non possunt, nisi hæc eadem labefacta motu concidant. Ad interitum voluntarium ruunt. In agendo ruere, & sæpè peccare. V. *Cado, præceps*.

Rupes, is, f. Klippe, oder Fels. *Usus*. Cum ex omni parte altissimas rupes haberet, unâ eâ parte aditus patebat.

Ruptor, oris, m. Zertrenner. *Usus*. Ruptor fœderis.

Rursùm, vel Rursus, hinwieder, wiederum. *Syn.* Iterum, denuò, de integro. *Phras.* Rursus pugnare, wiederum streiten. Redintegrare prælium, pugnam; retrahere arma; instaurare certamen; prælium intermissam reparare; revocare ad signa, novò impetù signa inferre. Vid. *Iterum*.

Rus, ris, n. Feld, Acker. *Syn.* Locus extra

urbem, ubi agri sunt, & villæ, villa. *Epi.* Amœnum, suburbanum. *Phras.* Ruri libenter habito, ich bin gern auf der Bäuerey, am Land- und Dorf-Leben habe ich mein Vergnügen. Libenter ruri, & procul à coetu hominum ætatem ago; otium & quies rustica mirum in modum delectat, oblectat, capit, afficit; ruri esse, habitare, perjucundum est. Otio illò, quod rustica præbet habitatio, libentissime fruor; voluptatem ex rusticatione capio maximam. Si ullâ re, otio capior & quiete rusticâ. Rusticari summe voluptatis est; rus colere, rusticam agere vitam in deliciis habeo. V. *Rusticor*. *Usus*. Animi causâ in sua rura venire. Ruri esse, habitare. Rus amœnum & suburbanum.

Rusticanus, ra, um. bauerisch. *Syn.* Rusticus. *Usus*. Homines rustici ex municipiis.

Rusticatio, onis, f. Bauer-Leben. *Epi.* Communis. *Usus*. Labores pacis & belli, id est, rusticationis, & militarium stipendiorum. V. *Rus*.

Rusticatus, us, m. Wohnung auf dem Lande, Land-Leben. *Syn.* Rusticatio.

Rusticè, bauerisch, grob. *Syn.* Inurbane, duriter, importune.)(*Urbane*. *Usus*. Rusticè aliquid urgere.

Rusticor, aris, atus sum, asi. auf dem Felde oder Dorfe leben. *Syn.* Ruri habito: ruri ætatem ago; autumni otium ruri fallo, exigo; rustici recessus amœnitate fruor, utor. *Usus*. Litteræ rusticiantur nobiscum. V. *Rus*.

Rusticus, a, um. bauerisch, Bauer, Ackerbau. *Syn.* Agrestis, rusticanus: inurbanus, insuavium morum, difficilis.)(*Urbanus*. *Epi.* Mendiculus, non incautus. *Usus*. Vita rustica honestissima, & suavissima. Homo morum imperitus, voca rusticâ. Rustici vir moribus, vitâ incultâ, atque asperâ. Homines utis immemores, procul à foro, & ambitione inter pecudes habitantes, operi rustico intenti. Vitiâ agresti, atque rustico cultû. Rustici Romani.

Ruta, æ, f. Raute. R. à ῥύτῃ. *Habe amara genus*.

Ruta, orum, n. allerlei Handgeräthe. *Syn.* Omnis generis supellex mobilis, lapides etiam & ligna. *Usus*. Ne in ruti quidem, & casis.

Rutilo, as, avi, atum, are. schimmern. *Syn.* Splendo. *Usus*. Rutilantia arma.

S.

Saburra, æ, f. grober Sand. *Syn.* Arena, quâ naves onerantur. *Ufus.* Onerarias duxit multa saburrâ gravatas.

Saccus, i, m. ein Sack. *R.* ὁ σάκος. *Ufus.* Coria, saccos, cilicia imperavit.

Sacellum, i, n. Capelle, Haub, Kirchlein. *Syn.* Aedicula, colla, templum. *Epi.* Maximum, sanctissimum. *Ufus.* Sunt loca publica urbis, sunt sacella.

Sacer, era, crum. heilig, Gott geweiht. *Syn.* Religiosus, consecratus, habens religionem. *(Profanus.* *Ufus.* 1. Sacra & religiosa signa. Rem sacram facere. Sacra recta ædium sacrarum tueri. Insula Jovi sacra, dicatque. 2. Execrandus, diris devotus, verflucht, verdammmt. Homo sacer & interstabilis. Ejus caput Jovi sacrum est.

Sacerdos, tis, m. Priester. *Syn.* Minister publicus DEI, sanctissimo sacerdotio praeditus; annales cernuonarum & sacrorum; qui rebus divinis, qui sacris praest; qui sacrificia publica & privata procurat; sacerdoti religionibus venerandus. Flamen, fani antres, sacrificulus, Gözen, Priester. *Epi.* Castissimus, expulsi & expoliatus sacerdotio, religiosus, siyllinus. *Ufus.* Praesto mihi sacre sacerdotes cum infulis. In Collegio sacerdotum est. In numerum sacerdotum accipere.

Sacerdotalis, e. * priesterlich. *Syn.* Quod ad sacerdotem pertinet.

Sacerdotium, ii, n. Priesterthum, priesterliches Amt, oder Ifründe. *Syn.* Sacerdotis nomen. *Epi.* Amplissimum, populare, sanctissimum. *Ufus.* Sacerdotium alicui mandare, dare, conferre, tribuere, vulg. Beneficium, priesterliches Amt mit dem Einkommen verleihen. Sacerdotium amplissimum consequi, inire, ad sacerdotium eligi, in sacerdotium venire, zu einem priesterlichen Amt gelangen. Sacerdotium habere, sacerdotio praest, sacerdotio praeditum esse, ein solches Amt tragen. Sacerdotio inaugurari, Priester werden. Expelli & expoliari sacerdotio, des priesterlichen Einkommens beraubt, seines Amtes und Würde entsetzt werden, exaugurari.

Sacra, orum, n. Gottesdienst. *Syn.* Religiones, sacrificia, res divinae. *Phras.* Sacra peragere, den Gottesdienst verrichten. Res divinas facere; DEUM anniversariis sacris ritè colere; sacra anniversaria facere, conficere; res divinas ritè perpetrare; sacra obire; solennia & statuta sacrificia facere; sacra ritè curare; perpetrare, quæ ad pacem Deum pertinent; sacrificia publica & privata procurare; sacrum suscipere; solennia suscipere; sacris operari.

Sacramentum, i, n. Eyd. *Syn.* Solenne iururandum. *Epi.* Iustum, injustum. *Ufus.* Obligare, adstringere aliquem militis sacramentò. Sacramentò teneri; solvere aliquem sacramentò. Iusto sacramentò cum aliquo contendere. Injustis sacramentis fundos alienos petere.

Sacramenta, orum, n. die H.H. Sacramenten der Kirchen. *Syn.* Sacra Mysteria. *Phras.* Sacra mysteria obire, die H.H. Sacramenten empfangen. Sacra mysteria participare; divinorum mysteriorum usu animum procurare. V. Eucharistia.

Sacrarium, ii, n. geheiligter Ort. *Syn.* Locus, ubi res sacre reponuntur, aut asservantur. *Epi.* Intimum, patrum, perantiquum. *Ufus.* Sacrarium facere, constituere. V. Templum.

Sacratus, a, um. geheiligt, geweiht. *Syn.* Consecratus, dedicatus, dicatus, sacer: inauguratus, tum Religione, tum lege inviolatus. *Ufus.* Sacratæ leges. V. Sacer.

Sacrificatio, onis, f. Opferung. *Syn.* Sacrificium. *Epi.* Extrema.

Sacrificium, ii, n. Opfer. *Syn.* Sacrum, res divina, res sacra. *Ufus.* Sacrificia statuere, facere, facitare. Sacrificia violare, polluere. Ad sacrificium hostias præbere. V. Missa, Sacra.

Sacrifico, as, avi, atum, are. * opfern. *Syn.* Sacris operor; sacra facio, conficio; facio absolute. *Ufus.* Summo Jovi sacrificare. V. Sacra, lito.

Sacrificulus, i, m. * Gözen, Priester. *Syn.* Qui sacra facit.

Sacrilegium, n. Kirchen- Raub. *Syn.* Furtum rei sacre. *Ufus.* Sacrilegio se obstringere. *V. Sacrilegus.*

Sacrilegus, a, um. Kirchen- rauberisch. *Syn.* In pius, sacrorum omnium hostis, ac prædo nefarius. *Phras.* *Sacrilegus* erat, er hat recte Kirchen- rauberisch gehandelt. Fana expulavit; simulacra sanctissima & delubris religiosissima sustulit; per scelus & latrocinium signa sanctissima nefario ausu sustulit; religiones maximas violavit; templa depopulatus est; sacella suffodit, incendit, oppressit; fana deppeculatus est; templis antiquissimis impias & sacrilegas manus asserere conatus est; templo sanctissimis religionibus consecrato manus sacrilegas admovit, admolitus est. Templorum spoliator, & expugnator; sacrorum omnium hostis, religionumque prædo erat.

Sacristia, æ, f. Sacristey. *Syn.* Vestiarium templi; Sacrarium, in quo reponitur sacer ornatus, & instrumentum; locus instrumenti sacri, vel suppellectilis sacre. *Sacrista*, vel *Sacristanus*, *vult.* Mesner, Kirchner; *Latine.* Aedituus, custos ædis sacre.

Sacro, as, avi, atum, are. weihen, heiligen, einweihen. *Syn.* Consecro, deditico, inauguro; religiosis ceremoniis augustius aliquid facio.

Sacrosanctus, a, um. hochheilig. *Syn.* Religione, ac lege inviolatus. *Ufus.* Sacrosanctum in Republ. esse nihil potest, nisi quod populus sanxisset. Ut Sacrosancti viderentur. Sacrosanctam vacationem habere.

Sacrum, i, n. Gottesdienst. *Syn.* Sacrificium, res divina. *Ufus.* Sacris initiari. Sacra polluere. Sacrum facere. *V. Missa, Sacra.*

Sæpè, oft. *Syn.* Frequenter, crebrò, idem, sæpenumerò, frequens. *Phras.* *Sæpe in foro est*, er ist oft auf dem Platze. Multum in foro est; sæpenumerò, totos dies, frequentissimè in foro versatur; raro à foro abest; quàm sæpissimè in foro est; forum urget assiduus; frequentat assiduè, aut ut rectius dicam, illic habitat. *Ufus.* Sæpè & multum; semel, & sæpius hoc mecum cogitavi. Semel atque iterum ac sæpius. Nimm Sæpè id mihi venit in mentem.

Sæpenumerò, sehr oft. *Syn.* Sæpè.

Sævio, is, ii, item, ire. wüthen, toben. *Syn.* Sævitiæ in aliquem adhibeo, exerceo; crudelitatem in aliquem exerceo; adhibeo; in humiliores libidinosè, crudeliterque consulo; sædè in captos exerceo victoriam.

Sævitia, æ, f. Grimm, Grausamkeit. *Uth.* *Syn.* Crudelitas. *(Clementia.) Ufus.* Adhibere in famulos sævitiam. *V. Crudelitas.*

Sævus, a, um. grausam, wüthend. *Syn.* Crudelis, ferus. *Ufus.* Sævi turbas exitere. *V. Crudelis.*

Saga, æ, f. Here, Unhöftin, Rauberia. *Ufus.* Saga anus.

Sagacitas, atis, f. Pflichtigkeit, Verschlagenheit. *Syn.* Calliditas, solertia. *Epi.* Incredibilis, tanta. *Ufus.* Incredibili ad investigandum sagacitate præditus. *V. Solertia.*

Sagaciter, scharfsinnig, klug. *Syn.* Callidè. *Ufus.* Tu illud sagacissimè præsensisti. Sagacius odorati.

Sagatus, a, um. soldatisch gekleidet. *Ufus.* Galli sagati, & togati.

Sagax, acis, g. o. verschlagen, scharfsinnig. *Syn.* Callidus, acutus, prudens. *Ufus.* Sagax ad perspicienda pericula. Sagaces canes, quod acutè sentiant. Homo animal providum, sagax, multiples. Mens acris, & sagax. *V. Ingeniosus, acies, perspicax.*

Sagina, æ, f. Mastung. *R. σάγνα*, onus jumenti, vel στήξω, sagino. *Syn.* Cibus, ossa ad saginandum apta. *Ufus.* Plebem non auctoritate, sed saginâ sibi conciliat.

Sagino, as, avi, are. * mästen, fett machen. *Ufus.* Sanguine saginatur.

Sagitta, æ, f. ein Pfeil. *Syn.* Jaculum, quod manu, aut balistâ jactitur. *Ufus.* Sagittas emittere. Ingentem vim sagittarum infundere ratibus. Ictus sagittæ.

Sagittarius, ii, m. Bogen- Schütz. *Syn.* Barbari sagittarii.

Sagulum, i, n. Filtz, Mäntelein.

Sagum, i, n. Krieg- Rod. *R. σάγος.* *Syn.* Vestis militaris index lelli, ist toga

longa pacis. *Ufus.* Saga famere; ad sagam, quod pibat tumultus causa.

Sal, lis, m, Salz. *R. ex αλς.* *Ufus.* Multos modios salis simul edendos esse amicis ajunt. *Commercium Salis.* Urbanitatis lepor, quo tanquam sale perspergitur oratio.

Salarium, a, um, * zum Salz gehörig. *Ufus.* Vectigal ex annona salaria statuerunt.

Salax, acis, g. o. geil, unkeusch. *R. à Salendo.* *Syn.* Libidinosus. *V. Libido, voluptas, impudicus.*

Salebra, æ, f. unmegsamer Sand, steinig, ter Ort. *Syn.* Locorum offensiones, loca aspera, & inæqualia. *Ufus.* Ejus oratio sine salebra, ut sedatus annis decurrit, fluit. *Hærere in salebra.* Incidere in salebram.

Salebrosus, a, um. * sehr uneben, steinig, sandig. *Syn.* Asper, multas salebras habens.

Sales, ium, m. bössliche Scherz, Reden, Schwänke. *Syn.* Joci, facetiæ, urbanitas. *Epi.* Barbari, saliores, veteres, urbani. *Ufus.* Specimen humanitatis, salus, leporis, & suavitatis. *Urbanis sales in dicendo plurimum valent.* *V. Facetia, Jocus.*

Salicetum, i, n. Weiden-voller Ort. *Syn.* Locus salibus confitus.

Salina, arum, f. Salz-Gruben. *Syn.* Loca, ubi sal conficitur.

Salinum, i, n. * Salz-Bach. *Syn.* Salillum, vas, in quo sal reponitur.

Salio, is, ii, ire. * hupsen und springen. *Ufus.* Salire de muro. *Cer mihi salit.*

Saliva, æ, f. * der Spetzel. *Syn.* Sputum.

Salix, icis, f. Weiden, Gelber. *Genus arboris.*

Sallamentarius, ii, m. der gesalzene Speis, sen' verkauft. *Syn.* Qui sallamenta facit, aut vendit.

Sallamentum, i, n. gesalzene Waare, Wd. del Fleisch. *Syn.* Quod sale conditum est in dicturnum usum, & cibum.

Salte, artig, vernünftig. *Syn.* Facetè.

Salus, a, um. possierlich, artig. *Syn.* Facetus. *Adv.* Omnino. *Ufus.* Accedunt saliores joci, quam veterum Atticorum. *Homo salus, facetus.* *V. Facetus.*

Salatio, onis, f. das Tanzen. *Ufus.* Intempestivi convivii, multarum deliciarum extrema comes est salatio.

Saltator, oris, m. Tänzer. *Epi.* Calamistratus. *Ufus.* Histrioni actio, saltatori motus est certus datus.

Saluatorius, a, um. tändlerisch. *Ufus.* Cum saltatorium illum verteret orbem.

Salvatus, æ, m. * Tanz. *Syn.* Salratio.

Saltem, cuss, wenigste. *Syn.* At saltem, at certe, tamen, numquam. *Ufus.* Frater saltem exhibe.

Salto, as, avi, atum, are. tanzen, hupsen und springen. *Syn.* Moveo me ad numerum; motus dō non indecoros; choros agito; impudis, solennique saltato me exerceo, choreas duco. *Adv.* Palim. *Ufus.* Nemo ferè saltat sobrius. Ajune litare eam commodè, & elegantius, quam probam deceret.

Saluosus, a, um. * waldig. *Syn.* Salibus plenus. *Ufus.* In loca saluosa recessit exercitus.

Salvus, ōs, m. dicker Wald, Busch, Wald, Gebüsch. *Syn.* Silva. *Ufus.* De saltu, agroque comunis vi destruitur.

Salubris, e. heilsam, gesund. *Syn.* Salutaris, utilis, sanitatem afferens, incorruptus. *(Pestilens.* *Ufus.* Salubris an pestilens anpus futurus sit sententiam dixit saluberrimam, & necessariam. Summa salubritate, & amoenitate locus, sed aquis saluberrimus.

Salubritas, atis, f. Gesundheit, Heilsamkeit. *Syn.* Affectio sanitatem afferens. *(Pestilentia.* *Ufus.* Ex habitu, & colore, tum salubritatis, tum pestilentiae signa percipiuntur.

Salubriter, heilsamlich, nützlich. *Ufus.* Ubi refrigeraberis salubrius?

Salve, erè, gegrüßet werden. *Ufus.* Vale, salve. *Dionysium velim salvere jubeas.* *Salvebis à meo Cicerone.*

Salum, i, n. das Meer. *Syn.* Mare. *Ufus.* Atrunoso navigabam salo.

Salvo, as, avi atum, are. erretten, befreien, sicher setzen. *Syn.* Cedo in tutum, in tutum me demigro: salutem dō, fero, afferō; salutem reddo, salvum præsto, saluti sum. *Phras. 1.* Salvam patriam, ich habe das Waerland errettet, und erhalten. *Patriam servavi; ab exitio vindicavi; patriæ incendium extinxi; patriæ salutem attuli, peperī, dedi.* *Operā meā itat patria.* *Cadentem, labentem patriam sustinui, confirmavi, excepi.* *Ego salus patriæ fui; à me salutem accepit patria.*

tria; patriam ab exitio, à pernicië, ab interitu, à peste eripui, liberavi, tutatus sum. Sanavi patrie mala; incolumitatem patrie attuli; pestem abstuli; graviter laboranti patrie opem tuli; à patria perniciem depuli. 2. *Salvavit se tamen, et hoc sich noch salvi- ret, et ist noch entronnen.* In tutum cessit; in tutum emigravit; discrimen effugit; è periculo elapsus est; in tutum evasit; discrimen evasit; receptum tamen in loca tutiora habuit; ex discrimine emerfit; salutem expedit; in loca tutiora se recepit. 3. *Pauci salvan- tur, vulg. es kommen wenige in Him- mel, es werden wenige seil.* Pauci sa- lutem æternam consequuntur; cælo potiuntur; salute æterna donantur; beatæ immortalitatis compotes fiunt; beatorum sedibus potiuntur. V. *Celum, Beatus.* *Ufus.* Iterum salvabo Rem- publicam, si cesserò.

Salus, utis, f. Heil, Wohlstand. *Syn.* In- columitas, sanitas, requies, bonum. (*Exitum.* *Ufus.* Afflicta, bona, chara, communis, desperata, dubia, dulcis, propè fatalis, improvisa, infestior, inte- gra, magna, multa, perpetua, perspicua, plurima, posterior, precaria, publica, summa, universa, utilis. *Phras.* *Salutem tuam strenue defendi, ich habe dein Heil tapfer beschützt.* Ut caput tuum inco- lome esset; ut capiti tuo, fama que con- suleretur; ut saluum te præstirem, quanta potui contentione, egi; salutem tuam pro virili parte tueri adlaboravi; salutis tuæ tuta atque integra conser- vatio semper mihi cordi fuit; salutis tuæ semper primam rationem duxi, ha- bui; nunquam non tuæ saluti studiosè consuli, servivi; salutis tuæ nusquam defui. *Ufus.* 1. Agebatur ea in re sa- lus Reipublicæ. Petebat à te salutem Respubl. Per te ejus salus afflicta est. Saluti ejus defuisti. Saluti consulere, servire, saluti esse, salutem dare, ferre, asserre. Salutem alicui reddere, re- stituere; ad salutem vocare, reducere. Salutem alicujus à Principe deprecari. Salutem accipere, recuperare, retine- re. 2. *Salutandi ratio, Gruss.* Tullio- læ meæ salutem dices, nunciabis, mit- tes, imperties, adscribes. Salute accepta, redditæque, nach beiderseits abgelegten Gruss. 3. *Relinquo, valedico, vulg. ver- lassen, aufgeben.* Ego verò multam sa- lutem & foro dicam, & curiæ.

Salutaris, e, heilsam, ersprieslich. *Syn.* Salubris. *Ufus.* Consilium, remedium salutare. Civis beneficus, & salutaris. Salutaris severitas. V. *Salubris.*

Salutariter heilsamlich. *Syn.* Salubriter, utiliter.

Salutatio, onis, f. Begrüßung. *Syn.* Con- salutatio, persalutatio. *Epi.* Aptior, communis, grata, gratiosior. *Ufus.* Sa- lutationibus multum temporis consumi- tur. Salutatio inter exercitus facta. Ubi salutatio amicorum defluxit, luctus me involvo.

Saluator, oris, m. Begrüsser. *Ufus.* De- ductorum magis officium est, quam sa- lutorum.

Saluto, as, avi, atum, are. grüssen. *Syn.* Sa'utem dico, nuncio; consaluto, per- saluto, salutationem facio, salute ali- quem impertio. *Adv.* Benignè. Ille erius, maximè, negligenter, planè. *Phras.* *Saluta illum meo nomine, vulg. grüsse ihn in meinem Nahmen.* Salutem illi meis verbis annuncia, nuncia; salute illum verbis meis imperti; salutem ei à me, velim, dicas; salvæ illum veris meis jube; amico à me multam salutem. *Ufus.* Domus te nostra tota salutat. Salutare benignè, comiter appellare unumquemque.

Salvus, a, um. frisch und gesund, der wohl auf ist. *Syn.* Incolumis, integer, con- servatus. *Phras.* *Salvo honore, salva ve- nia, mit Ehren zu meiden, mit. Respekt.* Honos sit auribus; quod pice vestra dictum sit; verbo sit venia; si fas est ita loqui; præstandus mihi ea in re honos est. *Ufus.* Salvus legibus, vesti- gibus, focis. Cæsar te saluum cupit. Status fortunarum salvus & incolumis mansit. Salva & integerrima sunt omnia ad exercitum, bey dem Kriege. Heer ist alles wohl auf.

Sanabilis, e, heilbar, leicht zu heilen. *Syn.* Quod ad sanitatem reduci potest. *Ufus.* Animus, morbus, malum sanabile.

Sanatio, onis, f. Heilung, Gesundmachung. *Syn.* Sanitas, salus. *Epi.* Certa, pro- pria. *Ufus.* Eorum malorum in una vir- tute posita est sanatio. V. *Remedium.*

Sancio, is, xi, citum, vel sanctum, be- ernstlich anordnen, gebieten. *Syn.* Fe- ro, decerno, constituo, scisco, confir- mo. *Adv.* Diligenter, imposterum, pe- nitus. *Ufus.* Solon capite sanxit, ne- quis &c. De servis acerbum suppli- cium sanxit Cæsar. Ut vestram impo- sitionem auctoritatem sanciret. Edicto sanxit prætor. Id lege communi, & jure gentium sancitum est. V. *Decerno.* San-

Sanctus, beiligtich. *Syn.* Augustus. *Ufus.* Pie, sancteque DEUM colere.

Sancti, orum, m. die Heiligen im Himmel.

Phras. 1. Caelo jam recepti; caelestium agminibus inserti; quos in caelum merita extulerunt; quibus ruinae caelestes instauratae, & viduata magnam partem civibus suis urbs illa caelestis ac beata, quasi deductis coloniis iterum completa est; quibus praemia, quae exprimi nullis verbis possunt, et quae sempiterna in caelo constituta sunt; quos ex infinita mortalium multitudine selegit DEUS, quo vitam puram & castam agentes in terris, postea beati aeternae felicitate fruerentur in caelo; qui pro salute aeternae decedentes, caelestibus & immortalibus coronis digni iudicati sunt: Virgines, quae castitatem in corporibus flammam relinquentem, & pudicitiae suae florem illibatam caelo intulerunt; Purpurati suo sanguine victores, qui per mortes & vulnera Regi suo praecellens testimonium dederunt: Innumerales alii, qui edomandis cupiditatibus, afflictaeque corporibus quotidie defuderunt. *V. Lectus, anima.*
2. **Sanctos colere**, die Heiligen verehren. Praecipuo quodam cultu, ac honore venerari; eximio cultu, ac praecipua religione sanctis deservire; ad sanctorum opem, fidem, clientelam confugere; in eorum fidem, ac patrocinium se conferre; praecipua erga sanctos religione ferri, teneri. *V. Colo, Honor.*

Sanctimonia, ae, f. Heiligkeit. *Syn.* Sanctitas. *Epi.* Summa. *Ufus.* Quid mihi cum illa sanctimonia tua? *V. Virtus.*

Sanctio, onis, f. Satzung, Verordnung. *Ufus.* Sanctiones foederum, pactorum.

Sanctitas, atis, f. Heiligkeit, Frömmigkeit. *Syn.* Sanctimonia, sanctitudo. *Epi.* Paucitas, veritas. *Ufus.* Deos placatos effici sanctitas, pietas, religio. Sanctitas est scientia colendi Numinis. Exemplum veteris sanctitatis Cato. *V. Probitas, Virtus.*

Sanctitudo, inis, f. Heiligkeit. *Syn.* Sanctitas. *Ufus.* Sanctitudo sepulchre.

Sanctus, a, um. heilig, fromm. *Syn.* Augustus, religiosus, castus, inviolatus; summa virtute, pietate, religione. *Phras.* 1. *Id erat plane sanctus*, er war ein heiliger Mann. Exemplum erat raris innocentiae, spectataeque virtutis; quo nemo integrior, sanctiorque in civitate; summa erat in DEUM pietate, ac sanctimonia; excellebat in eo rara

morum sanctitas; vitae sanctimonia in paucis eminebat. *V. Pius, probus, religio, virtus.* *Ufus.* Qui sancti? qui casti? nisi qui meritam Diis immortalibus gratiam justis honoribus, & memori mente persolvunt. Nullum est officium tam sanctum, tam religiosum, tam solenne, quod non avaritia violet. Nulla sancta societas, nec fides regni est.

Sanè, fürwahr, recht und wohl. *Syn.* Opiparè, sanè quàm, licet. *Ufus.* Acutus sanè homo, & probatus. Sanè quàm illum puduit. Nec in falsa sanè; invidiosa tamen non sunt.

Sanguinarius, a, um. Blut-durstig. *Syn.* Siciens sanguinem, crudelis.

Sanguineus, a, um. blutig, Blut-reich.

Sanguinolentus, a, um. blutig, voll Blut. *Syn.* Sanguine atratus, resperctus, foedatus; sanguine lubricus; cruentus.

Sanguis, nis, m. Blut. *Syn.* Vitalis in animante succus, cruor. *Epi.* Ater, civilis, communis, decolor, domesticus, incorruptus, multus, paternus, plurimus, pristinus, quotidianus, timidus, tribunicius, verus. *Ufus.* 1. Sanguinem incisa vena mittere, detrudere; venam ferire, solvere, incidere, & sanguinem e brachio mittere, Ader lassen. Sanguinis detractio, Aderlaß. Cauteritis vireis sanguinem extrahere, schrappen. Sanguinis ex naribus curres, das Bluten aus der Nase. Sanguis emittitur, sequitur, manat, das Blut rinnet heraus. Sanguinis multum ex asperatis faucibus redditus, rejecit, Blut speien. Sanguis suppressus est, stetit, constitit; ist gestillet worden. Hauiendus, aut dandus est sanguis. Resperctus fando, nefandoque sanguine atax. Plus in fuga sanguinis factum, quàm in datione. 2. *Cognatio*, Bluts-Verwandtschaft. Magnam vim habet maternus, paternusque sanguis. Transalpin sanguinis cognatio. 3. *Translate*: Iniquo iudicio sanguinem exfortere, einen durch Ungerechtigkeit unterdrücken.

Sanies, ei, f. Blut-Enter. *Syn.* Putridus corruptusque sanguis, aut humor. *Ufus.* Saxa sanie, taboque respergere.

Sanitas, atis, f. Gesundheit. *Syn.* Salus, valetudo bona, integra valetudo, integritas valetudinis, corporis bona habitudo.

biundo, firma corporis constitutio, firma corporis affectio, *Ufus*. 1. Corporis temperatio, cum ea congruunt inter se, quibus constamus, sanitas est. Homo integerrima & incorrupta sanitate. 2. *Ratio, consilium rectum*, gesunde *Ber-nunft*. Suum quemque scelus de sanitate deturbat. Oratione ad sanitatem aliquem revocare. Ad sanitatem redire. Sanitas animorum posita est in tranquillitate quadam ac constantia. *V. Sanus*.

Sannio, onis, m. Possenreisser, Ewott, Bozel, Narr auf dem Schan-Platze. *Ufus*. Quid tam ridiculum, quam tinnio? ore, vultu, imitandis moribus, voce, corpore denique ridetur ipso.

Sano, as, avi, atum, are. heilen, gesund machen. *Syn.* Curo, medeor, sanum facio, ad sanitatem reduco, revoco; salutem do, reddo, restituo; morbum depello: morbo libero. *Adv.* Celeriter, *Phras.* 1. Ego te senavi, ich habe dich gesund gemacht. Ego te ad pristinam valetudinem revocavi; ego te facientem, male affectum ad pristinam sanitatem perduxi; meo beneficio ad sanitatem reversus es; pristinas vires recepti, recuperasti, confirmasti; ego sanitatem attuli; mea opera in pristinam valetudinis statum restitutus es. 2. *Sanatus est tandem*, er ist endlich gesund worden. Cessit tandem morbus remediis; vis morbi levata est; morbo levatus est; concessit dolor medicamentis; recreatus a morbo est; convaleuit; sanitatem recepit, recuperavit; morbus depulsus est. *V. Morbus, Convalesco, Confirmo.* *Ufus.* Rempublicam ægram curare, confirmare, sanare. Horum voluntates nefarias nullis remediis sanare potui.

Sanus, a, m. gesund. *Syn.* Firmus, valens, integris viribus, qui firmo est corpore, qui incorrupta est sanitate: salubris, salvus: sanæ mentis, sani consilii.) *Ægrotus, insanus, insanosus.* *Adv.* Bene, male, vix satis. *Phras.* 1. *Sanum te, ac integrum quamprimum videre cupio*, ich möchte dich bald gesund sehen. Firmum te ac valentem; viribus integris, sensibusque; morbo defunctam videre quamprimum cupio; vires uti & colorem redire vehementer cupio; nihil laboro, nisi ut salvus sis; bellè habeas; corpus tuum allevetur; ut morbo defunctus corpus habeas salubrius; tantà prosperitate valetudinis utaris; quæ medicamentis nullis indigeat; ne quæ diuturni morbi reliquæ relideant; con-

firmatum è morbo videre quamprimum cupio. 2. *Vide, ut sanus permanea*, schaue, daß du gesund bleibest. Non solum salutis, sed vitium etiam, & coloris rationem habere te volo. *Valetudini tuæ diligenter consule*; depone omnia, & corpori servi; indulge valetudini tuæ; cura, ut firma sis corporis affectione; veterem imbecillitatem abjicias; ut quæ valetudini tuæ maximè conducunt, diligenter adhibeas; ut sanum te præstes & hospitem; ut bonam corporis habitudinem retineas; operam da, ut etiam atque etiam valeas; valetudinem tuam cura diligenter; tu, velini, ut valetudinem tuam confirmes. *V. Valetudo.* *Ufus.* Sanum aliquem facere. Sana ac salva Respublica. Nihil in ejus oratione, nisi sanum & sincerum. Homo sanæ mentis, sanus animi.

Sapiens, as, g. o. weise, klug, verständig. *Syn.* Bene sanus, magni consilii, divina mente, & consilio præditus; alta quadam mente, & sapientia præditus; omnis divini, humanique juris consultissimus.) *Stulus.* *Adv.* Perfectè, planè, sero, valde. *Phras.* Sapiensem, qualis tu es, decet, veram laudem in una virtute collocare, ein Weiser, gleichwie du bist, muß laus halten, das wahr Lob parte allein an der Tugend. Tu sapientie est; sapientis est, qualem te habemus; ad eam sapientiam spectat, pertinet, quæ tu excellis; tuum est, quæ sapientia præstas, in quo sapientie glorium; pectus sapientiâ munitum decet, pro certo habere; veram laudem ab una virtute nasci, fluere, existere proficisci. *Ufus.* Qui maximè perspicit quid in unaquaque re verissimum sit, quique & acutissimè, & celerrimè potest videre, & explicare rationem, is sapientissimus haberi solet. Sapientissimi autem esse dicunt eum, cui, quod opus sit, inveniat in mentem: proxime accedit ad idem, qui alterius bene inventis temperet. Homo ad conjecturam sapientissimus. In sapientem non cadit alieno gaudere malo. Sapiens aciem in omnes partes intendit, ut quæcumque causam fortuna invexerit, hunc apud quietè ferat.

Sapienter, weißlich. *Syn.* Scitè, persapienter, consideratè.) *Temere.* *Phras.* *Ostendam, sapienter à me factum*, ich will es erweisen, daß ich weißlich & than habe. Factum meum rationatuetor; rationem probè reddam consilii mei; argumentis minime dubitanti, tuebor, defendam, sustinebo, pro-

probabo causam meam; argumentis id agam, ut non casu, temere, inani quadam voluntate, repentinò mentis impetù, nullà satis firmà, certèque causà impulsus, commotus, adductum id fecisse me homines intelligant. Quod feci, ostendam jure, consiliò factum; optimis de causis, ratione suadente, ratione duce, certò judiciò, rectè & consideratè factum; ita factum, ut reprehendi non possit; factum meum ab omni reprehensione longissime abesse. Quod feci, ostendam ita factum, ut temeritatem, imprudenciam, inopiam consilii reprehendere, objicere mihi nemo possit; ut non modo damnare, inculare, vituperare, exagitare, vitio dare facti mei consiliū, sed ne in controversiam quidem, in dubium vocare quisquam possit. *Ufus.* Sapienter & fortiter casus humanos ferre.

Sapientia, æ, f. Weisheit, Klugheit. *Syn.* Prudentia, rerum cognitio, Philosophia, lumen animi, ingenii, consilii. *(Temeritas. Epi.* Admirabilis ac singularis, callida, antiqua, ceteris, comes naturæ & adiutrix hominis, custos & procuratrix hominis, digna opinione & cognomine alicujus, erudita, excellens, perfectaque, gloriosa, incredibilis, pene divina, jucunda, copiosè loquens, magna, mater omnium bonarum rerum, moderatrix omnium rerum, nova. *Ufus.* Sapientia est rerum divinarum, humanarumque cognitio, ars vivendi, hominis custos & procuratrix, comes naturæ, adiutrix, mater omnium bonorum, moderatrix rerum omnium, quæ nihil præstabilius hominum vitæ datum est. Magnam sapientiam consequi. Sapientia munitum esse; sapientia præstare.

Sapio, is, ui, ere. verständig seyn. *Syn.* intelligo, video, sapientia præditus sum. *Asv.* Serò, planè. *Phras.* Si sapias hac, ceteris, wann du geschick wärest, würdest du dieses bleiben lassen. Siquid videres; si satis sanus esses, ac sobrius; si vià rectà reputares tecum; si sana mente esses; si mentem gestares saram ac sinceram; si mens tibi constaret; si sana mens esset; siquid non modo sapientiæ, sed vel sanitatis haberes; siquid sapientia posses, consilioque; si pectus gereres sapientia munitum; si dispiceres satis, ac provideres, in quæ mala te induas, multa faceres ista. *Ufus.* Puer cum primum sapere cepit, plus quam ceteri tibi sapere. Tibi semitam non sapio, & alteri viam monstras. *V. Prudens.*

Sapor, oris, m. der Geschmack eines Dings. *Syn.* Quod gustatu percipitur. *Ufus.* 1. Voluptas, quæ sapore percipitur. Is non odore, non tactu, non sapore capitur. Cibus boni, grati, jucundi saporis, *sapidus, vulg.* 2. *Sal, urbanitas, Artigkeit, Höflichkeit.* Homo sine lingua, sine sapore, sine sensu; *stupidus.*

Sarcina, æ, f. * Bürde, Bündel. *Ufus.* Alicui sarcinam imponere.

Sarclo, is, sarli, sartum, ire. au. bessern, fliden, ergänzen. *Syn.* Reficio, compenso; cursu tarditatem, officiis cessionem corrigo. *Ufus.* Damnum illatum, injuriam sarclo. Crebuitate & magnitudine officiorum priorem cessionem sarciam. *V. Compensare, renovo.*

Sarcolum, i, n. Egge, Jät, Rächen, Rade, Haue. *Syn.* instrumentum, quò segetes sarcuntur, id est, à lolis repurgantur.

Sarissa, æ, f. Macedonischer Speiß. *Syn.* Hasta Macedonica.

Sarmentum, i, n. Reifig, Reif-Holz. R. à Sarcendo. *Ufus.* Sarmentotum amputatio. Vitis putanda est, ne sarmentis silvescat.

Sarracum, i, n. Rüst-Wagen. *Genus vehiculi.*

Sartor, oris, m. * ein Schneider. *Ufus.* Sartor, factorque scelerum.

Sartus, a, um. schadlos, ganz. *Syn.* incolumis, salvus, integer. *Ufus.* Imperium, Republicam sacram rectam servare. Amicum ab omni periculo, ac detrimento sartum rectum præstare. *V. Integer.*

Satago, is, ere. * sich bemühen. *Syn.* Elaboro, enitor, operam do, magnò studio aliquid ago; industriam in re pono; animum in rem, vel ad rem adjicio; omne consilium, opem ac operam, curam, studium, diligentiam, laborem ad rem conféro: summà ope nitor; omni ope, ac operà annitor, enitor; nervos omnes contendo; omnem lapidem moveo; omnes machinas adhibeo; manibus, pedibusque conor; cogitationem omnem in re figo, loco, totus sum in ea re; hoc unum spectat mea industria; versor in hoc studio totus; hac in re mens tota ac studium

versatur; id unum labore; ad hoc nervos omnes intendo; id unum nervis omnibus contendo. *Ufus.* Multum rerum suarum satagit. *V. Studeo, sollicitus, applico.*

Satelles, itis, m. *Trabant, Leib-Diener.* *Syn.* Stipator, minister, apparitor, custos corporis, potestatis administer; affectus corporis custodiæ. *Epi.* Diligentissimus. *Ufus.* Manlius audaciæ administer & satelles. *Scelerum satelles, administer cupiditatum.*

Satietas, atis, f. *Genüge, Ueberdrüssigkeit.* *Syn.* Fatidum. *(Cupiantas. Ufus.* Satietaem affere, parere, facere, dare; satietate afficere, Ueberdrüssigkeit verur-sachen. *Satietas rei me cepit, tenet; satietate defatigatus, defessus sum, ich bin schon satt daran. Satietai occurrere; satietatem relevare, der Ueberdrüssigkeit vorbeugen. Satietaem vitare, fugere, vermeiden. Satietaem depellere, vincere, superare, überwinden.*

Satio, as, avi, atum, are. *sättigen.* *Syn.* Saturo, expleo, satietatem affero; satietate afficio; famem expleo, pascio. *(Exhaurio. Phras. Legendo satiarinon potuit, er hat mit Lesen nicht können ersättiget werden. Infinita, inexhausta cupiditas saturari legendo non potuit; expleri mens ejus legendo non potuit; explata à lectione recedere non potuit; à lectione depelli non potuit; satietatem nullam insaturabilis legendi cupiditas admisit; legendi nulla illi unquam satietas cepit, tenuit. Ufus.* Satiare odium, expelle cupiditates. *Auditor ne similitudinis fastidio satietur. Frugali cenâ naturæ desideria satiare & exple.*

Satio, onis, f. *das Sæn, Ausfüllung.* *Syn.* Saturni. *Epi.* Equabilis, perpetua. *Ufus.* Jugera satiorum suarum profiteri.

Satis, genug. *Syn.* Sat; satis, superque: *linè. Phos. Sed jocosum satis est, es ist schon genug gelcher; t. Sed de joco satis est; assatum proliis; jocosum satis superque; abunde est; satietas nos tandem jocandi capiat. Satur sum jocosum; sed hic finis sit jocandi. Ufus.* Hæc subtilius, quam satis est, disputantur. *Laudis, plus quam satis est, avidus. Satis, superque hæc audivimus. Satis est cause, quare nolimus.*

Satisaccipio, is, cepi, ceptum, ere. *sich versichern lassen.* *Syn.* Prædes accipio, ab aliquo caveo. *Ufus.* Quibus à prædibus satis accipiet, iisdem ipse, quod peto, satisdet.

Satisfactio, onis, f. *Bürgschaft, Ver-gnügung.* *Syn.* Vadimonium. *Ufus.* Sunt aliquot satisfactiones secundum mancipium.

Satisdo, as, dedi, datum, are. *Bürgschaft stellen, versichern.* *Syn.* Prædes do, fid: jubeo, vadimonio promitto. *(Satisfac-cipio. Ufus.* Qui pro sociis transigit, satisdat, neminem eorum potest peturum.

Satisfacio, is, feci, factum, ere. *genug thun, vergnügen.* *Syn.* Imp'eo, placeo, morem gero; quod debeo, solvo: ex-pleo odium, vel cupiditatem: respon-deo opinioni, expectationi, judicio. *Ufus.* Satisfacere officio suo erga aliquem, naturæ, legibus. *Amori erga te meo satisfactum puto. Nunquam mihi pro tuis in me injuriis satisfacies. Cumulateque satisfactum est tibi, vel ex supervacuo satisfacimus.*

Satisfactio, onis, f. *Bernathung.* *Syn.* Purgatio. *Ufus.* Satisfactionem meam non accipis?

Satius est, es ist besser. *Syn.* Præstat, melius est. *Ufus.* Mori satius est, quam turpiter vivere. *V. Potius.*

Satur, oris, m. *Säemann.* *Syn.* Seminator

Satur, ura, urum. *satt. R. à satis. Syn.* Plenus, satiatus.

Saturitas, atis, f. *Ersättigung.* *Syn.* Satietas.

Saturo, as, avi, atum, are. *ersättigen.* *Syn.* Expleo, satio. *Ufus.* Explevi animos invidorum, placavi odia imperi-torum, saturavi perfidam perditorum. *Sanguine se saturavit civium. V. Sate.*

Satus, us, m. *die Saat, das Sæn.* *Syn.* Satio. *Epi.* Humarus, primus. *Ufus.* Ex coeli sato, terræque conceptu editus. *Parentum opumorum sato editus adolescens, Philosophia præparat animum ad satus accipiendos.*

Sauciatio, onis, f. *Wermundung, Verle-zung.* *Syn.* Vulneratio.

Saucio, as, avi, atum, are. *verwunden, Blut-rüßig machen.* *Syn.* Vulne-rare, confaucio, vulneribus afficio. *Aar. Gra-viter, leviter. V. Vulnus.*

Saucius, a, um. *verwundet.* *Syn.* Vulne-ratus, vulneribus affectus, mortifero vulnere ictus. *Ufus.* Medea amore saucia. *Saucios & confectos ex acie efferre.*

Saxum, i, n. steinigter Ort. *Syn.* Locus saxis plenus.

Saxeus, a, um, steinern, hart, wie Stein. *Ufus.* Moies saxeus.

Saxosus, a, um * steinicht. *Syn.* Saxis impletus. *Ufus.* Loca saxosa.

Saxum, i, n. Stein. *Syn.* Silex, lapis, rupes, cautes. *Epl.* Saxa aspera, praecepta. *Phras.* Saxa in eum coniecerunt, sie haben Steine auf ihn zuwerfen. Saxis facta lapidatio: lapides in eum miserunt, jecerunt; lapidibus eum appetivere; lapidum ieta iniecerunt. *Ufus.* Saxorum asperitates. Ventum ad rupem ita re-tis saxis, ut &c. Ingentis magnitudinis saxa per montium praecipitia devolvunt. Exesa fluctibus rupes, saxa invia, & praeceptae cautes.

Scabellum, i, n. Hufeisen. *Syn.* Scamnum humile.

Scaber, ra, um, rauh, schabicht. *Syn.* Asper. *Ufus.* Pectus illuvie scabrum.

Scabies, ei, f. Kratze, Krätze, Crinidsucht. *Ufus.* Scabies corpora invalit, & contagium mali etiam in alios vulgatum est.

Scabo, is, ere. kratzen. *Ufus.* Muli mutuam scabunt.

Scalae, arum, f. eine Leiter. *Ufus.* Sub scalas se coniecit.

Scalmus, i, m. Ruder-Ring. *Syn.* Lignum, puo nuntur remi.

Scalpo, is, ere. aufstechen, schneiden. R. à σκάλλω, f. dio. *Syn.* Incido, vulg. f. viro. *Ufus.* Ad pingendum, fingendum, scalpendum. E saxo scalptus, aut ebore dolatus.

Scalpellum, i, n. Messerlein. *Syn.* Chirurgi ferrum. *Ufus.* Scalpellum sinz parti adhibere.

Scalprum, i, n. * Schab-Messer, Meißel. *Instrumentum artificum.*

Scamnum, i, n. Bank. R. à σκάμνον. *Syn.* Sedes, scabellum.

Scandalum, i, n. vulg. Vergerniß. *Syn.* Offensio, pravi exemplum, res mali, pessimi exempli. *Phras.* Cave, ne des scandalum. vulg. schau, das du keine Vergerniß getest. Cave, ne aetati maximè lubricae atque incertae vita tua nequitiae exempla

praebeat. Ne periculosa exempli imitationem filiis prodas; ne tua perversitate offensionem praebes; nequid malo exemplo facias, aut dicas, ne contagione morum alios evertas; nequid offendas exempli pravitate; ne barbarae licentiae exemplum in mores hominum transferas; ne mores tuos in alios transfundas. *V. Exemplum.*

Scando, is, di, sum, ere. aufsteigen. *Syn.* Ascendo, conscendo. *Phras.* Montem scandere, den Berg besteigen. Superare montis verticem; in ardua evadere; superare iniquitatem loci; occupare montis jugum.

Scapha, ae, f. Schifflein. *Syn.* Linter longis navibus suberviens, navicula. *Ufus.* E navi in scapham se coniecit.

Scaphium, ii, n. ein Schaff, Nacht-Geschirr, eine Gattung Trinf-Geschirr. *Syn.* Scyphus in scaphae modum formatus.

Scapula, ae, f. * Schulter-Blatt. *Syn.* Humerus.

Scateo, es, ui, ere. überlaufen, hervor quellen. *Syn.* Scaturio. *V. Plenus.*

Scaturio, is, ivi, ire. hervor quellen, aufwallen, entspringen. *Syn.* Emano, effluo, erumpo. *V. Origo.*

Scelerate, schändlich, lästerlich. *Syn.* Per sumnum scelus, nefario scelere. *Ufus.* Bellum scelerate susceptum, sceleratissime gestum.

Sceleratus, a, um. lasterbast, schändlich. *Syn.* Consceleratus, scelestus, nefarius, improbus, impius, scelere contaminatus, omni scelere coopertus. *Phras.* Homo sceleratissimus, ein überaus lasterbaster Mensch. Homo post homines natos turpissimus, omni flagitio contaminatus; omnium scelerum, flagitiorumque documentum; homo nefarius, ex omni scelerum colluvione natus; unus omnium latronum teterimus; libidine & ira effrenatus; in omni genere flagitiorum volutatus. Homo omnium, quos terra sustinet, consceleratissimus; omnibus divinis, humanisque obrutus sceleribus; nec pro scelere, sed monstro habendus. Homo crudelitate caecus, ac scelere, sacrilegus, perjurus astrictus; vitiorum ac proborum plenissimus: omnibus flagitiis nobilitatus; omnibus vitiis deformatus; affluens omni scelere; monstrum ex coeno, & sanguine concretum. Homo summis sceleribus obstrictus; furens audacia, scelus anhelans, maximò furore inflammatus. Homo bipedum nequissimus, promptus ad

vim, paratus ad seditionem, audax ad omne facinus, ad audendum projectus; ad omnem nequitiam educatus, eruditus, projectus; omnibus flagitiis coopertus. Homo, in quo nihil est, præter maxima peccata, maximamque pecuniam; qui multa in Deum, hominesque impie, nefarie commisit; plurimis se sceleribus obstrinxit; qui maxima in se scelera concepit; omnia repagula juris & honestatis, pudoris & officii perfregit; qui in omnia se laqueis ingurgitavit, omnia divina, & humana jura nefario scelere polluit. Fingi flagitium nullum potest, quo se ille non contaminaverit; ejus vita omnibus flagitiis est inquinata. Homo summorum facinororum, omnium flagitiosorum postremus, & in quo omnia sunt ad perniciem profligata; scelerum omnium artifex, & architectus. Homo insignite nequam; quo in portento cum summa turpitudine summa impudentia est conjuncta. Homo immani natura, moribus feris, ac omni vitiorum genere infamibus. *Ufus.* Impurus homo, ac sceleratus. *V. Commaculo, improbus.*

Sceleste, schändlicher Weise, leichtfertig.
Syn. Scelerate.

Scelestus, a, um, lasterhaft. *Syn.* Sceleratus. *Phras.* *Scelestos homines urbe pellere*, die lasterhaften Leute aus der Stadt schassen. Scelerum sentinam ex urbe eicere; vitiorum sentinam exhaurire. Homines furentes audacia, scelus anhelantes, pestem patriæ nefarie molientes ex urbe emittere, eicere, depellere; monitis illis ac prodigiis scelerum, a quibus perniciem certa comparata esset civibus, ex urbe ejectis. Rempublicam relevare ac recreare.

Scelus, eris, n. Laster, Schandthat, Unthat, Uebelthat. *Syn.* Flagitium, facinus, fraus capitalis, atrocis sceleris. *Epi.* Acerbissimum, alienum, apertum, claustrinum, consulare, detestabile, domesticum, immane, impium, importunum, inauditum, incredibile, indignum, inexpiabile, insigne, intestinum, mediatum, nefandum, tantum, visitum. *Phras.* 1. *Scelus atrox admisit*, er hat ein gräuliches Laster begangen. Nefarium, ac scelestum facinus ausus est; atrox, singulare maleficium admisit, contraxit; grande piaculum admisit, contraxit; capitali fraudem ausus est; in expiabile facinus admisit; cupiditas effrenata præcipitem animum ad ultimum nefas impulit; maximo se scelere adstrinxit, contaminavit, devinxit, alligavit; scelus ingens admisit, suscepit, edidit; cum multa improbe, multa audacter, ac perfidiose fecerit, gravissimum tamen scelus tum

concepit, molitus est, fecit, perfecit, cum &c. 2. *Sceleris complexus est*, uulg. er hat Theil an dieser Lasterthat. Sceleris societate conjunctus; culpæ socius; criminis conficius, ac particeps; in eodem scelere versatus est; ejus facinoris satelles, & admittere fuit. 3. *Non est simplex scelus hoc*, das ist kein einaches Laster. Nullum scelus abest ab eo scelere; in uno illo scelere insunt omnia scelera; multiplex in uno facinore crimen est; scelerum genus omne uno in facinore continetur. *Ufus.* Scelerum architectus & machinator. Scelus atrox concipere, suscipere, begehren. Scelus scelere cumulare, ein Laster über das andere begehren. Omnium scelerum genere imbutus. In scelere volutari. Abesse a scelere longissime; scelere solutus, a scelere liberatus est. *V. Conscientia mala, crimen.*

Scena, æ, f. Schau-Bühne. *R.* à σκηνή.

Syn. Cavea: fabula. *Epi.* Argentea, magna, referta sceleribus. *Ufus.* Ludorum elegantia, scenæ magnificentia. In scenam redire. Scenæ servire, tempore se accommodare, sich in die Zeit schicken. De scena decedere.

Scenicus, a, um, zur Schau-Bühne gehörig. *Ufus.* Scenicarum personarum, ut mimi, histionum.

Sceptrum, i, n. Scepter. *R.* à σκῆπτρον.

Ufus. Rex cum purpura & sceptro, & insignibus regis.

Scheda, æ, f. Schreibe-Tafel. *Syn.* Tabella, pagella.

Schema, atis, n. Red-Zierde. *Ufus.* Verborum ornamenta, & sententiarum lumina, quæ schemata Græci vocant.

Schola, æ, f. Schule. *Syn.* Ludus litterarius, Gymnasium. *Phras.* 1. *Sunt ibi schola publica*, es sind dort öffentliche Schulen. Patet ibi litterarum ludus, quò juvenus in disciplinam convenit; est ibi doctrinarum sedes nobilis, ad quam disciplinæ causâ juvenus frequens concurrat; est ibi nobilium ingeniorum altus gymnasium; est optimarum artium domicilium; litterarum, divinæ, humanæque scientiæ officina famâ nobilis; habent ibi & bonæ artes suum sacrarium, & quoddam quasi Musarum templum; nec scholasticæ palæstræ copia deest. 2. *Multi hic scholam frequentant*, hier gehen viele in die Schule. Frequens hic juvenus in disciplinam convenit, frequens hic juvenus disciplinæ causâ ad Praeceptores concurrat; *fit*

frequentes hic Magistri operam dant; multi hic studiorum causâ in ludem eunt; scholis obaunt; gymnasium re-
sunt. V. *Frequentio*. 3. *Scholam amplius non frequentat*, er geht in die mehr in die Schule. Ludo malum sibi fecit; manum forte subduxit; bonorum artium disciplinis nuntium rece-
sit. *Ufus*. Homo est schola, atque à Magistro recens. Scholæ strepunt discen-
tium vocibus. Schola soluta, dimissa, inquit, de der Schule. Scholam explicare, vi-
brum conferre, id est, quaestionem am-
natilem.

Scholion, ii, n. kurze Anmerkung und Er-
klärung über einen dunkeln Ausdruck. *Syn*.
Interpretatio brevis, vel defensio.

Scienter, wissenschaftlich. *Syn*. Scitè, intelli-
genter, apud. *Ufus*. Scienter versari in
re aliqua. Is, quæ habes, scienter ute-
re, & modicè.

Scientia, æ, f. Wissenschaft. *Syn*. Do-
ctrina, disciplina, rerum cognitio, intel-
ligentia, prudentia. (*Ignorantia*, igno-
rantia. *Ep*. Admirabilis & incredibilis,
pene divina, certissima, civilis, excel-
lens, eximia, summa, laudatissima, necessa-
ria, obsecrans, par, peregrina, externa,
perfecta, potior, præstabilis, questuosa,
inanis, summa, & nra, tenuis, vicina,
et cetera. *Phas*. 1. *Scientia in scholis cum
virtute sua conjungenda*, in Schulen
muss man die Wissenschaften mit der
Tugend zugleich erlernen. In gymnasii
progressiones, progressus non in bonis
tantum artibus, sed in virtutibus etiam
juventus faciat, necesse est; in scholis
non ingeniarum solum artium studia,
sed virtus etiam, divinusque cultus vi-
get; juvenis in scholis disciplinis si-
mul & virtutibus imbuatur, & erudatur;
qui scholas frequentant, non doctrinæ
modo, sed virtutis quoque studiosi sint;
scholarum alumni diligentiam omnem
ad comparandam tum doctrinam, tum
virtutem adhibeant, necesse est. In
scholis virtus à litteris abesse, segre-
gari non debet; in societatem doctri-
næ virtutis studium se offerat, necesse
est. 2. *Scientiam in Geometricis non
velarem habet*, er hat eine ungemeine
Wissenschaft in der Geometrie. Geo-
metricis litteris perfectè est eruditus;
Geometriam penitus cognovit, callet
omnino; in Geometria excellit, vincit
omnes, nemini secundus est, parem ha-
bet neminem, superior est omnibus;
Geometricis disciplinis apprime excu-
tus est; in Geometricis litteris ita pro-
cessit, ut ad summam pervenerit. *Ufus*.

Omnes trahimur ad scientiæ cupidita-
tem. Scientias facile percipere. Aliquid
scientiâ comprehendere. Habere scien-
tiam multarum artium. Scientias alicui
tradere. Oratoris actus scientiâ non con-
tinetur. Scientia rei militaris, oratoris,
juris civilis.

Scilicet, nehmlich. *Syn*. Videlicet, nempe,
nimirum, certò, profectò, nam, enim.
Ufus. Quis? tu ipse scilicet. Arma qua-
renda sunt scilicet, ut novum Dominum
patiamur.

Scindo, is, scidi, scissum, ere. spalten,
zerhauen, zerschneiden. *Syn*. Conscin-
do, discindo, secò, refeco, amputo,
cædo, findo, dissindo. *Ufus*. Ipse dolo-
rem meum ne scindam. Comam scin-
dere.

Scintilla, æ, f. Zündlein. R. à σπινθήρ.
Syn. Igniculus. *Ufus*. Nequa scintilla de-
teritimi belli relinquatur.

Scintillo, as, avi, atum are. funkeln. *Syn*.
Splendo, emico. *Ufus*. En, ut oculis
scintillant.

Scio, is, scivi, scitum, ire, wissen. *Syn*.
Habeo, teneo, cognosco, cognitum ha-
leo, non ignoro, non sum nescius, scien-
tiam meam non fugit; me non læet,
præterit; scientiâ comprehendo, scien-
tiam habeo, perspectum mihi est. Mihi
conscientia sum, mihi de re aliqua certum
est; apertum mihi est, non obscurum,
notum mihi est; patet mihi res, in
promptu est, non est ignotum, liquet,
exploratum, perspectumque habeo. (*Nescio*. *Adv*. Admodum, nihil, celeriter,
certò, latè, græcè, lentè, luculen-
ter, mature, modicè, r, minus, pla-
nè, probè. *Phas*. 1. *Scio res tuas omnes
& consilia*, ich weiß um alle deine Sa-
chen und Gedanken. Non sum rudis
rerum tuarum; probè scio, non est oc-
cultum, exploratissimum mihi est; non
me fallit; non me fugit, quid agas,
quid moliaris. Ad me quoque rerum
tuarum conscientia pertinet, quando
ipse me conscientem voluisti. Præter res
tuas, & consilia, quando ipse me eorum
participem fecisti. 2. *Scio, quid agam*,
ich weiß, was ich thun will. Certum ha-
leo, quid agam; exploratam, & expli-
catam habeo rationem consilii, salutis
meæ. Quemadmodum expedit exitum
hujus rei, reperi. Deliberatum
cum animo habeo meo, quæ consilia
ratio mihi sit tenenda, ineunda. 3.
Scio, multos mihi esse perinfectos, ich
weiß,

weiss es wohl, daß mir viele feind seind.
 Haud me fallit; haud ignarus sum;
 non sum nescius; satis gnarus sum,
 multos animo in me esse perinfecto.
 Compertum habeo; exploratissimum
 habeo; pro certo, pro comperto, pro
 explorato habeo; certum, cognitum,
 perspectum, exploratum habeo; multos
 perinfecto esse in me animo. V. *Cogno-
 sco*. 4. *Nihil adhuc scio de re*, ich weiss
 noch nichts von der Sache. *Nihil com-
 perti habeo*; res etiamnum clam me est;
 fugit etiamnum, later me res ea. V. *Nescio*,
ignoro. *Ufus*. Latine luculenter scio. De
 his nihil scire, aut existimare queo. Sed
 non venerat, quod sciam, so viel ich weiss,
 so wäre er noch nicht kommen. Prudens,
 sciensque fecit, mit Bedacht thun.

Scipio, onis, m. * *Steden, Stab.*

Sciscitor, aris, atus sum, ari. *erforschen, nach-
 frage, u. Syn. Scitor, quaero, percontor.*
Uf. Ab, vel ex aliquo sciscitari sententiam.
Sciscitari de aliqua re. V. *Interrogo*.

Scisco, is, scivi, scitum, ere. *wissen, erfahren,
 beraten, u. Syn. Sancio, edico, scitum fa-
 cio. Adv. Nominativ. Ufus.* Sciscere le-
 gem, ein Gesetz machen.

Scite, artig, gestickt, schön, weißlich.
Syn. Sciente, non infite. Ufus. Statua
 scite & venuste facta. *Scite dicere aliquid.*

Scitor, aris, atus sum, ari. *nachsuchen. Syn.*
Sciscitor.

Scitum, i, n. *Sagung, Ordnung. Syn. Lex,*
julium. I. Brutus scitum fecit, ne &c.

Scitus, a, um. *sehn, hierlich, artig. Syn. Le-
 pidus, elegans, festivus. Ufus.* Scitò ser-
 mone, & Attico loqui. *Verus illud Cato-
 nis admodum scitum est. V. Venus, us.*

Scopæ, arum, f. *Besem. Epi. Dissolutæ. Uf.*
Scopæ, ut est in proverbio, dissolutæ.

Scopulosus, a, um. *felsig, schroffig. Ufus.*
*Mare infestum, & scopulosum. Intel-
 ligo, quam scopulosò, & difficili locò*
verser.

Scopulus, i, m. *Stein, Ruppe, Fels. Syn.*
Saxum. Ufus. Navis ad scopulum af-
 flicta. *Ad scopulum offendere. Nun-
 quam tuas rationes ad eos scopulos ap-
 pulisses. Syrum patrimonii, scopulum*
libentius dixerim.

Scopus, i, m. *Zwed, Endzwed, Ziel,*
Absehen. R. σκοπος. Syn. Quò spe-

ctamus, finis, propositum. Phasf. Hic
scopus erat meus, daß war mein Ziel und
 Vorhaben. *Hoc spectavi; hoc secutus*
sum; id egi; huc retuli mea consilia;
huc retuli cogitationes omnes; huc men-
tem direxi; huc consilia contuli; hoc
spectabat animus meus; hic animo meo,
meisque consiliis scopus erat; hic erat
finis, hic terminus, quo intendebantur
cogitationes meæ; hæc erat quæi meta,
quo ut pervenirem, laboravi, atque vigi-
lavi; huc me voluntas, huc judicium,
& ratio ducebat, ut &c. hic animus,
hæc mihi lex erat; hoc mihi propo-
situm erat; hoc unum habebam propo-
situm, ut &c. V. Consilium, Cogitatio, Pro-
pono. Ufus. Sed neutri scopus est iste,
 ut beati simus, quo alioquin omnia viven-
 di, recteque faciendi consilia sunt re-
 ferenda.

Scorpius, ii, m. *Scorpion.*

Scortator, oris, m. *Huren-Jäger, Hu-*
rer. Syn. Scortorum amator.

Scortor, aris, atus sum, ari. *huren, Hu-*
rerep treiben. Syn. Vitam in lustris
ago; tempus ætatis omne in lustris con-
sumo; cum scortis volutor.

Scortum, i, n. *Hure, gemeine Mehe. Syn.*
Meretrix, lupa. Epi. Vulgare. Ufus. Cum
 scorto liberè volutari. V. *Meretrix*.

Screo, as, avi, atum, are. * *reuspern, so-*
deren.

Screator, oris, m. * *der sich reuspert.*

Screatus, us, m. * *das Ausreuspern.*

Scriba, æ, m. *Schreiber. Syn. Scriptor,*
librarius. Epi. Aedilitius. Ufus. Scriba,
 qui rationes ad ærarium retulit. *Scr-*
bæ, qui nobiscum in rationibus, monu-
mentisque publicis versantur.

Scribo, is, psi, ptum, ere. *schreiben. Syn.*
Litteras pingo, formo; litterarum ele-
menta conformo: litterarum formas effin-
go; litterarum figuras formo, schreiben,
Buchstaben machen: Litteras conscribo,
exaro, do, natto, Briefe schreiben. Lite-
ris consigno, scriptis mando, litteris pro-
do, publicis monumentis consigno; me-
morie, posteritati prodo; monumentis
mando prodo; memorie, historie man-
do; memorie, posteritati propigo;
chartis prodo; litteris mando, conse-
cro; in annales, fastos refero; homi-
num memorie sempiternæ trado; im-
mortalitati trado, mando, commendo,
auf-

ausschreiben, in die Bücher eintragen. *Librum conficio, compono, efficio, ein Buch schreiben. Phas. 1. Elegante sane caractere scribis, du hast wohl eine schöne Handschrift. Elementè conformas venustissimè; litterarum formas pinguis, tanquam typis æreis expressas; caamo ad venustissimam speciem typorum proinde accedis; litterarum elementa pinguis, formas sanè bellissimas; bella, venusta, exquisita, luculenta manus est, quæ ista scripturâ persequitur. Nihil in tota scriptione non egregiè concinnatum est, dæctus bellissimè, litteræ tanta proportionè, & tam compositè mutuo respondentes, veribus præterea paribus intervallis à summa pagina ad imam usque diremptis, & nulla omnino in parte vacillantibus, ut velut ad amantissimè directè, nusquam à recto tramite deficiant, lectorémque liberali quadam voluptate demulceant. Non inæquales litteræ, non vacillantes; litterarum formæ non illepidæ, aut invenustæ; elementa non tristia, ac deformia; figuræ litterarum non sœdè, inscitè, indecorè pictæ, sed velut pictura bellissimè concinnata oculis blandiuntur. 2. *Scribe ad me sapius, schreibe mir öfters; de litteris seu epistolis.* Ne quædò, litteris parito; crebris nos litteris appellato, libet enim tecum garrere, & eametsi pagella altera procedat, tertiam etiam completo; res omnes litteris persequere; quodies ad amicos, eodem etiam oleo, ac opera aliquid ad me exarato. 3. *Livius res Romanas egregie scripsit, Livius hat die Römische Geschichten sehr wohl geschrieben; de Libris:* Livius de rebus Rom. egregia scripta reliquit; rem Rom. divinitus perleripit; res Rom. litteris misissimè illustravit; litteris mandavit, consignavit; Rom. nomen scriptis celebravit, & illustravit; Romanorum bella pulcherrimè contexuit; rerum Roman. commentarios confecit absolutissimos; res Rom. posteritati litteris prodidit. 4. *Docte & eruditè scribit, er schreibet sehr gelehrt; de modo, & styli genere.* Scribendi laudo excellit; raram quandam laudem in scribendo coniecutus est; præclara sunt, quæ ingenio studioque parit, quæ ejus industria elaborat; mirabiles, minimèque vulgares sunt ingenii, & industrie ejus fructus; scribit, ut pauci; quidquid ille ex se promit, delectat alios, ipsum vero laudibus illustrat; nihil scribit nisi perfectum ingenio, industria elaboratum; scripta ejus miro verborum cultu, & perpolita, & omni elegantiarum ornatissima, re-*

ferentissima. *Uusus.* Alii rem versibus luculenter scribere. *Scribere de aliquo asperus.* Liber de rebus rusticis scriptus. *V. Littera, Littera, Epistola.*

Scriptio, onis, f. Das Schreiben. *Syn. Srylus, scriptura. Epi. Philosophica. Uusus.* Nihil ad dicendum magis proficit, quàm scriptio.

Scriptito, as, avi, arum, are. öftt schreiben. *Uusus.* Te quidem, Antoni, multum scriptitasso non arbitror.

**Scriptor, oris, m. Schreiber, Schreibe-
Steller, Scribent.** *Epi. Astutus, sanè bonus, doctus, ferreus, luculentus, peritus, politus, præstans, sanctus, egregiè subtilis, vetustissimus. Uusus.* Ferreus scriptor, sed auctor bonus. *Scriptor, ut temporibus illis luculentus.*

Scriptum, i, n. Schrift, oder Buch. *Syn. Scriptura, monumentum, litterarum monumentum. Epi. Absurdum, inutile, indignum, ambiguum, atroxius, legitimum, necessarium, privatum, probabile. Uusus.* De scripto dicere, recitare. Plato scriptum, vel in scriptis reliquit. Scriptis res suorum temporum mandare, celebrare, illustrare.

Scriptura, æ, f. Schrift. *Syn. Scriptum. Epi. Assidua, contraria, diligens, superior. Uusus.* 1. Mendum scripturæ littera tollitur. 2. *Scriptio, Das Schreiben.* Ea, quæ scriptura persecutus est, exscripta, exsignatque singulis attribueret. Genus scripturæ liberum, ac incitatum. 3. *Ratio eorum, qui portoria, pascua publica, vel decumas redimebant, Verrechnung des Zoll-Unters.* Per magistros scripturæ & portus & nostrarum dioecesium. Neque ex portu, neque ex scriptura vectigal conservari potest, aus dem Zoll-Unters. *Pro Scriptura sacra, H. Schrift, Latine:* Libri divini, divinæ litteræ; divinarum Legum, divinorum Scriptorum monumenta; sacrae litteræ, Codex sacer.

Scrobs, is, m. Grube. *Uusus.* Scrobem facere, subigere, invertere.

Scrapi, orum, m. Losungß-Steine. *Syn. Lapidés, quorum in tessellarum ludo usus.*

Scrupulosus, æ, um. steinitzt. *Syn. Asper:*
X x 5 an-

anxius, tristis, sollicitus, dubius, homo non intacti religione animi; simplex, ac religiosus; religione attonitus, religione quadam obstrictus; qui in religionem trahit, vertit aliquid; æquò religiosior; qui religioni fili ducit, admittere quidquam, quod culpæ vel speciem præferat, angustat, *schweren* thlg. *Phras.* *Scrupulosus est, et ut scrupulosus, angustat in conscientia.* Affiduis ex recordatione vitæ prioris scrupulis pungitur, nullamque ægrò, sauciòque animò quietem capit; animum gerit, nescio, quibus religionibus obstrictum; nimis exigue, exilite, religiosèque omnia ad calculos revocantem; anxius animi curis, & sollicitudinum aculeis malè accipitur, afficitur, torquetur. Pungunt hominem, dièsque ac noctes stimulant, nescio, qui scrupuli ex superioris vitæ memoria relictì; torquent animum, exeduntque, nescio, qui curarum, sollicitudinumque stimuli ex latens suspitione male suspecti; versant animum novæ identidem suspiciones, pavores, metus, fluctus atque sollicitudinum, nescio, cujus pliculi conscientia excitati. *V. Scrupulus, anxius.* *Usus.* Tandem è scopulis his cautibus enavigavit otatio.

Scrupulus, i, m. Sand, Steinlein. Syn. Exiguus lapillus calceo injectus: Transl. Sollicitudo, dubitatio, suspicio, religio, Crupel, Zweifel, Angst. Phras. 1. Injectus est populo scrupulus, das Volk hat ihm ein Gewissen gemacht. Offusa animis, oculisque populi religio; moti sunt in religionem animi populi; ea res populo in religionem venit; religioni tibi populos duxit; oblata, injecta est populo religio; hic verò, nescio, quæ superstitio mentes omnium occupavit, hic verò populum cepit religio; hic verò non magna res religionem incusserat hominibus; multitudinem justæ religionis implevit; religione hic novâ oblietatus est populus; hic verò res nova cumulavit religiones populi; nova hic populum incessit religio. 2. Face-rem mihi scrupulum, vulg. Ich machte mir ein Gewissen darbey. Religioni haberem, mihi ducerem; religio mihi esset: haud sine liberâ religione animus esset; religione impediri, conscientiam impediri me putarem; religione quadam tangerer; haud sine intactus religione futurus esset mihi animus, si &c. 3. Scrupulum habeo, Ich habe noch einen Crupel. Scrupuli aliquid in animo residet, quod me dies noctisque stimulat, ac pungit; morsus tamen, & contractione quædam animi adhuc relictæ sunt; scrupulus restat unus, qui me malè ha-

bet; disrumpit animum suspicio quæ-
dam latentis in tam speciosa cogitatio-
ne piaculi; angit me, sollicitat, torquet
pungens hæc animi cura; disrumpit
animo, quoties in mentem venit præter-
itæ ætatis. V. *Scrupulosus, Religio. 4.*
Scrupulum istum, facie iubeo eximam, ich
werde dir die, en Gienussens-Zweifel leicht
auflösen. Scrupulum istum ex animo
facile evellem; religionem hanc faci-
le eximam; animum religionem hanc fa-
cile exsolvam; animum religionem hanc
facile levabo; religionem istam ad-
mam, auferam, tollam, eripiam; isti re-
ligione liberabo. *Uusus.* Hunc mihi
ex animo scrupulum evelle, qui me dies
noctesque pungit, ac stimulat. Quem
mihi odiosum de filio scrupulum inieci-
sti, adhuc in me residet. Domesticarum
solicitudinum aculeos, & scrupulos oc-
cultare. V. *Anxietas.*

Scruta, orum, n. allerley altes Gerumpel
Ufus. Vilia scruta vendere.

Scrutor, aris, aris sum, ar. nachfragen
nachsuchen. Syn. Inquiro, excutio. A. in-
fucacissimè. *Ulus.* Libros recondito
scrutari. *V. Indago, meditor, cogito.*

Sculptus, a, um. geschnitten. *Ufus.* E faxe
sculptus, *alias* scalptus.

Scurra, α, m, Potter, Bude. R. ἁσχιώγ, *fiercus, sordes.* Syn. Sannio. *Ufus*
Scurra facetus, omnibus modis risum
captans. Scurra improbiſſimus, facit
magis, quàm facietis ridiculus, qui ſe
tamen populi delicias vult exiſtimari.

Scurilis, e. lei tsertig, búbisch. Syn. Ob
scœnus. Usus. Risus, jocus, dacacira
scurilis & mimica.

Scutatus, a, um. einen Schild tragend
Ufus. Milites scutati, hastati.

Scutella, æ, f. Schüsſſelein, kleine Schale.
Uſus. Demus ſcutellam dulcicula
potionis.

Scuticæ, æ, f. * Karbatsche, Weitsche. Syr.
Flagellum ex pelle. Ufus. Dignu
scuticæ.

Scutum, i, n. Schild. Syn. Clypeus. Ufz.
Miles ignavus abjecto scuto fugit, quan-
tum potest.

Scyphus, i, m. Becher, Trinkl-Geschirr.
Syn. Poculum.

Secedo, is, cessi, cessum, ere. abtreten,
bey Eeue treten. Syn. Decedo, recedo,
ex turba me evolvere. *Ufus.* Secedant
improbi, sequantur boni.

Secerno, is, crevi, cretum, ere. abson-
dern. Syn. Separo, distinguo, disjun-
go. *Ufus.* Secerne te a pravis. Se-
cernere, & internoscere unum ab al-
tero. Salutaria a pestiferis, vera a fal-
sis, animum a corpore discernere. V.
Separo.

Secessio, onis, f. Abtretung, Abtrennung.
Syn. Discessio, obcessio, sedutio. *Ufus.*
Secessionem facere. Secessionem crede-
lam, non bellum. V. Scatio.

Secessus, us, m. * abgelegener Ort.

Secius, minder, anderergestalt. Syn. Mi-
nus. *Ufus.* Impedimentum est, quò se-
cus lex feratur.

Secludo, is, si, sum, ere. aufschliessen. Syn.
Secerno. *Ufus.* Domus secluta a stre-
pitu populari.

Seco, as, cui, sectum, are. schneiden. Syn.
Exieco, reieco. *Ufus.* Corpus uri, & re-
cari patimur.

Secretio, onis, f. Absonderung. Syn. Dis-
junctio. *Ufus.* Est enim interitus quasi
discessus, & secretio earum partium,
quæ &c.

Secretò, heimlich, in geheim. Syn. Clam,
remotis arbitris. *Ufus.* Hæc inter pau-
cos secretò narratur. V. Clam.

Secretus, a, um. abgesondert, heimlich.
Syn. Separatus, sejunctus, seclusus, ar-
canus, à conspectu amotus, remotus.
Phras. Quæ secreta esse voluisti, ex me
nemo resciat, das, was du mir in ge-
heim vertrauet, wird niemand von mir
heraus bringen. Arcanorum fidem ser-
vabo, præstabo integram; premam fi-
deli silentio, tacita relinquam, quæ tu
in aurem mihi; nemo arcana tua con-
silia ex me exculpet, exprimet, eliciet;
nemo consilia, quæ tu occulta esse vo-
luisti, ex me expiscabitur, eblandie-
tur. V. Taceo. *Ufus.* Succus secre-
tus à reliquo cibo. Stellarum sphaera
ab æthereâ conjunctione secreta, & li-
bera.

Secta, æ, f. Secte, Parthen, Spaltung.
Syn. Familia, schola, disciplina: partes,
factio, ratio vitæ, ratio philosophandi;
heresis. *Epi.* Dilectis atque ardua.
Ufus. Horum nos hominum sectam,
atque institutionem prosequimur. An-
tonii sectam secutus est. Philosopho-
rum heresis, secta, disciplina. V. He-
resis.

Sectator, oris, m. Nachfolger. Syn. Con-
sectator, amator, æmulus. *Ufus.* Gabi-
nii comes est, vel sectator.

Sectio, onis, f. Theilung, Abtheilung.
Syn. Auctio. *Ufus.* Præde sectio ve-
nit. Pecuniam pro sectione debere.

Sector, aris, atus sum, ari. nachsuchen.
Syn. Affector, conutor. *Ufus.* Sectori
aliquem per omnia fora. Ejusmodi est,
ut pueri eum sectentur. V. Sequor.

Sector, oris, m. Theiler des verfallenen
Guths. Syn. Qui proscriptionum boni
in auctione emit. *Epi.* Audacissimus.
Ufus. Antonius sector Pompeji.

Seectura, æ, f. * ein Schnitt, Hieb. *Ufus.*
Seectura peraræ, ferraræ forma.

Seculum, i, n. Zeit von hundert Jahren.
Syn. Aetas, mætorum annorum spa-
tium. *Ufus.* 1. Sempiternis seculorum
ætatibus non mutari. Omnium seculo-
rum posteritas. Est hujus seculi libes
quædam, & macula, virtuti invidere.
Hujus seculi insolentiam vituperabat.
2. Seculum, Welt, weltliches Leben. vulg.
Latine: Res fluxæ, caducæ, infimæ.
Unde & secularis, Welt-Mensch. vulg.
Latine: homo profanus.

Secundanus, a, um. * zur anderten Ord-
nung gehörig. *Ufus.* Milites secun-
dani.

Secundarius, a, um. der nächste nach dem
ersten. Syn. Secundus, proximus. *Uf.*
Primum illud, secundarium vero illud.

Secundò, zum anderten, zweyten. Syn.
Iterum, deinde.

Secundo, æ, avi, atum, are, * bealüden.
Syn. Prosperum reddo. *Ufus.* Qui ince-
pta sagudent.

Secundum, nach, neben. *Syn.* Post. *Uusus.* 1. Secundum hunc diem adero. Maximum secundum Deorum opes Imperium. Secundum Deum parentes honorandi. 2. Pro, juxta, ex, sub, nach, aus. Praetor secundum me tulit sententiam. Secundum tabulas litem dare. Secundum naturam vivere. Secundum Platonem aliter differendum est. 3. Non procul, prope, penes, propter, ad, neben, umweit. Secundum litus ambulare.

Secundus, a, um. der andere, zweite. *Syn.* Alter. *Uusus.* 1. Omnium judicio secundus. 2. Prosper, ad voluntatem nostram suus, glücklich, glücklich. Exercitus noster secundus praelio est usus. Secundis rebus; ventis secundis. Omnia secundissima nobis, illis adversissima accidere. Secunda concionis ad murmuracione audiri. V. Felix.

Securis, is, f. ein Beil, Art. *Epi.* Funesta, gravior. *Uf.* Aliquem securi ferire, percutere. Cervices securi subicere. Securi insingere, injicere rebus alicujus, graviter laedere, einen großen Schaden thun.

Securitas, atis, f. Sicherheit. *Syn.* Requies curum, tranquillitas, otium. *Epi.* Blanda, maxima, munda, optata. *Uusus.* Securitatem civibus praestare. Securitatem appello vacuitatem agnitionis. V. Securus.

Securus, a, um. sicher, ruhig, ohne Sorge. *Syn.* Sine cura. *Phras.* 1. Miror, qui in tanto motu securus sis adeo, mich wunderte es, wie du in so großer Unruhe sein kannst. Qui fieri possit, ut his tempestatibus prope solus in portu sis; in alteram aurem dormias; non modo sine cura quiescas, sed sine metu spirare etiam possis; omnia tuta, & insidiis vacua arbitreris; aliorum naufragia velut ex terra intuearis; tempestatem adeo periculosa, insidiosam, infestam non formides; res tuas in tuto collocatas, reipsum extra teli jactum positum existimes; nihil tot saxa, tot cautes timeas; ita sine metu aetatem agas; animo agas otioso & tranquillo; velut in portu naviges; in utramque aurem otiose dormias, velut res in vado, in tuto, in tranquillo esset. 2. Securos esse juget, er hat ihnen alle Sicherheit verbrochen. Spem affirmavit locis; periculum, noxam, damnum praestitit; omnem securitatem praestitit; securos reddidit; metum curaque iis ademit, exemit. *Uusus.* De ea re securus sum. Securi te reddo. Securi te esse jubeo.

Secus, anders. *Syn.* Contra, aliter. *Uusus.* Recte, an secus, nihil ad nos. Longe secus. Non dixi secus, ac sentiebam.

Sed, aber, sondern. *Syn.* At, ac quidem certe, autem, verumtamen, potius, verum verò; haud scio, an. *Uusus.* Non de m dixi, sed de sapiente.

Sedare, stille, ruhiglich. *Syn.* Tranquillare leniter. *Uusus.* Imperare animo suo, & injuriam sedare ferre.

Sedatio, onis, f. Ruhe, Stille. *Syn.* Tranquillitas, placatio. *(Perturbatio. Uusus.)* Temperantia, modestia, sedatio perturbationum animi, agnitionum, dolorum.

Sedeo, es, di, sessum, etc. sitzen. *Syn.* Assedeo. *Uf.* 1. Malo in tua illa sedecula sedere, quam illorum sella. 2. Maneo, moror sich aufhalten. Totos dies in villa sedere.

Sedes, is, f. Stuhl, Sitz. *R. sedes. Syn.* Sella: domicilium. *Epi.* Alta, antiqua, celsa, domestica, certa, hospitalis, maxima, publica, stabilis. *Phras.* 1. Ligures ibi suas sedes habent, die Genuefer wohnen dort. Inter mare, alpesque incolunt agrum, terras tenent inter mare, alpesque interjectas. 2. Roma sua sedem posuit, er ist zu Rom Haus-sitzig worden. Roma sedem sibi ac domicilium collocavit; domicilium fixit; Romae sedem suam forum constituit. V. Habito. *Uf.* 1. Pulvinos poposcit, & in iis sedibus sub pluvio confedit. Sedem capere. 2. Locus, sedes, Ort, Etage. Virtus sola ponitur summi boni sede. 3. Domicilium, Wohnung, Vaterland. Urbs haec sedes omnium nostrum, domicilium Imperii. Sedes alibi, ac domicilium collocare. Roma ipsa prope suis sedibus convulsa. Sedem omnium fortunatum Romae collocavit.

Seditio, onis, f. Aufruhr, Meuterey. *R. quasi Seditio, id est, seorsum itio. Syn.* Discordia, dissensio, secessio, vis, turba, motus populi, vel militum, tumultus. *Epi.* Com-mota, concitata, nocturna, domestica, perniciofa. *Phras.* 1. Seditio nem motus est, er hat einen Aufruhr angesetzt. Sollicitavit ad defectionem animos; civitates concitavit; locum seditioni quaerit; seditionem incitare ausus est; movit se ad sollicitandum statum civitatis; eo autem ingens momento seditio concitata, excitata, facta, commota est. Morum motus est, concitavit, attulit Reipublice sanè gravem ac periculosum; confusa per eum seditio ingens & perniciofa. 2. Seditio videbatur exstitura, es schiede dich würde es zu einem Aufruhr kommen. Ad seditionem spectare res videbatur. Res ad ultimum seditionis eruptura videbatur; res ad vim spectare videbatur; prope seditionem rem esse facile ap-

parebat; propè erat, ut victo Imperio tollerent animos; in seditionem & discordiam verti omnia videbantur; gessere jam seditio videbatur. 3. *Seditio erat in urbe*, es mare ein öfentliches Aufstand in der Stadt. Libs repente ingenti seditione exarsit; magno tumultu arsit; urbanus repente motus, & secessio populi facta est; constata ingens est seditio; junque ad minus propè ventum erat. 4. *Omnia seditionibus plena sunt*, es ist alles voll von Aufruhr. Omnia seditionibus ardent; omnia turbulentis, seditiosis concionibus fervent; crebra ex concursu multitudinis concitationes sunt. Vulgus ingenio mobili, rerum novarum cupidum, quieti & otio adversum omnia discordis miscet. 5. *Seditionem composuit*, er hat die Aufruhr gestillet. Motus composuit; seditionem lenivit, sedavit, compressit, extinxit. Motum, rabieque furentis plebecule coercuit. V. *Seao, Turba, Tumultus*. *Uusus*. Seditio in castris orta, quinvis sopita, reerudescibat. Castra tota seditione ardent. Duces seditionem vix tollunt.

Seditiosè, aufrührerischer Weise. *Uusus*. Seditiosissime dicere.

Seditiosus, a, um, aufrührerisch. *Syn.* Turbulentis; turbæ, ac tumultus concitator. fax seditionum, factiosus. *Phras.* Seditiosi homines, aufrührerische Leute. Qui seditiosa coquunt contumelia; qui turbas movent, concitant; qui seditiones commovent, constant, seditionum faces per omnes urbis angulos spargunt. *Uusus*. Seditiosus civis, & turbulentus.

Sedo, as, avi, atum, are. besänstigen, stillen. *Syn.* Placo, miingo, lenio, mollo, resignuo, seditionem aucto. *(Incho.) Phras.* Sedata est ira populi, der Zorn des Volkes ist beschwigt worden. Dies, tempusque iras lenit; suppressa ira est; ira deflagavit; materere discordia cepit; furor, quò prius ardebat omnia, corripuit; ira contemnit, deservit, conquirit. *Uusus*. Discordias, animorum motus, bellum sine tumultu sedare, ac componere. V. *Placo*.

Seduco, is, xi, Etum, ere. benseits führen. *Syn.* Abduco, in aliam partem duco. *Phras.* Cave, ne seducaris, vult. schau, daß du nicht verführt werdest. *Latine*. Cave, ne corumparis aliena pravitate; ne te auferant aliorum prava consilia; ne de fide ac probitate deducant, de recte pietatis laude deficient; ne animam tuam, nondum consilio ac ratione furcatum, is rebus pellucant, quibus ca-

pi illa ætas, ac deliniri potest; ne in errorem inducaris; ne ab recto & honesto transversum agaris. V. *Corrumpto, Exemplo malo esse*. *Uusus*. Cum hæc dicerem, seducit me Brutus. Seduxit Crassum, ad eumque retulit.

Seductio, onis, f. das Benseitsführen. *Uusus*. Seductiones testium, secessio subscriptorum.

Sedulitas, atis, f. Fleiß, Embfigkeit. *Syn.* Officium, diligentia. *Epi.* Arguta, digna aliquo præmio, invidiosa, inulata. *Uusus*. Sedulitas nimium arguta non placeat. Cornu operam, sedulitatem laudem, dignamque præmio censeo. V. *Diligentia*.

Sedulò, fleißig, embfiglich. *Syn.* Diligenter.

Sedulus, a, um, fleißig, embfiglich. *Syn.* Diligens, officiosus, frequens in re quapiam. V. *Diligens*.

Seges, etis, f. offenes Saat. *Syn.* Arva, ager. *Epi.* Deterior, lato, facunda. *Uusus*. 1. Seges spiciat uteribus, & crevis. Seges materia metui. Seges fruges largiuntur, eademque effundunt herbas innumerabiles fructus. 2. *Isa fructus*, die Früchte selbst. Lata seges. 3. *Occasio, causa, occasio, Gelegenheit*. Quid Clodium odisset Milo, segetem, ac materiam gloriæ sue?

Segnis, e, saul, hinfällig. *Syn.* Piger, languens. *Uusus*. Ego, si cui videor segnior &c. V. *Piger*.

Segniter, * liederlich, nachlässig. *Uusus*. Segniter, ac contumaciter omnia agere.

Segnitia, æ, vel Segnities, ei, f. Trägheit, Faulheit, Hinfälligkeit. *Syn.* Inertia. *Epi.* Inertissima. *Uusus*. Vir sine segnitia verecundus. V. *Pignitia*.

Segrego, as, avi, atum, are. von einander scheiden, absondern. *Syn.* Sejingo, separo. *(Congrego.) Uusus*. Eloquentia nos a vita agresti segregat. Scelus suum ipsum a Republ. segregavit. V. *Separo*.

Sejugo, as, avi, atum, are. von einander scheiden, absondern. *Syn.* Sejingo. *Uusus*. Pars animi, quæ sensum habet, non est ab actione corporis sejugata.

Sejunctio, onis, f. Absonderung.

Sejugo, is, junxi, junctum, ere. absondern. *Syn.* Segrego, separo, semoveo. *Adv.* Privatim. *Uusus*. Fortunam, nemo a constantia sejungit. V. *Separo*.

Selectio, onis, f. Erwählung. Syn. Electio, secretio. *Ufus*. Rerum selectione aliquem exspoliare. **Vitiorum selectio**.

Seligo, is, legi, lectum, ere. auserlesen, erwählen. Syn. Deligo.)(*Refugio*. *Ufus*. Exempla pauca è multis seligere. Omnia expendere, ac seligere, nec copiam imprudenter ui. V. **Eligo**.

Stella, æ, f. Stuhl, Sessel. Syn. Sedes. *Ept.* Aurea, curulis, proxima, vacua. *Ufus*. Sedebat in sella aurea.

Sellularius, ii, m. der, so bei seinem Handwerk sitzend arbeitet. *Ufus*. De plebeja fece sellulariorum.

Semel, einmahl. *Ufus*. Antonius semel induxit in animum, omnia sibi licere.

Semen, inis, n. Saame. Syn. Materia ferendi: *transl.* principia, rudimenta. *Ept.* Perexiguum. *Phras.* Inna a semine, ut utum nobis semina, eo istis nobis gleichsam der Saame der Tugenden angebohren. Virtutum quasi semillas quasdam jam in pueris videmus. Ingeniis nostris congenita quædam sunt virtutum principia. In parvis etiam vis quædam elucet, & rudimenta virtutum. *Ufus*. 1. Semen spargere, jacere. Prodit, exit, grandescit semen. **Seminum** vis ad gignendum plurimum valet. Aliquit non inibus à stirpe generis & seminis ingeneratur. Cum terra gremio mollita, & subacta semen sparsum exceperit. 2. **Principium**, origo, materia, Ursprung, Anfang, Materie. Semen bellorum, malorum omnium.

Sementis, is, f. Die Saat. Syn. Satio. *Ept.* Tanta malorum. *Ufus*. Semente prohibita, messe amissa.

Semestris, e. halb-jährig. Syn. Sex mensium.

Semianimus, a, um. halb-todt. Syn. Exanimatus, semivivus, sopitus vulnere, ac nihil sentiens, semianimis, exsanguis.

Semiassus, a, um. halb-gebraten. Syn. Semustus.

Semicirculus, i, m. halber Circul. Semidoctus, halb-gelehrt. Semihora, halbe Stund. Semiliber, halb-streu. Semipletus, halb-voll. Semivivus, halb-lebendig. Semiustulatus, semiustus, halb-verbrannt. Semisomnus, halb-schlaffend.

Semigro, as, avi, atum, are. Linweg ziehen, wandern. Syn. Secedo.

Seminarium, ii, n. Pflanz-Garten. Syn. Semen. *Ufus*. Ex illo fonte, & seminario triumphorum. Id erat principium urbis, seminarium Reipublicæ.

Seminator, oris, m. Saemann, Auserer. Syn. Sator. *Ufus*. Omnium rerum seminator, altor, educator est mundus.

Semino, as, avi, atum, are. säen. Syn. Sero.

Semissis, is, m. der halbe Theil. Syn. Ad dimidium.

Semita, æ, f. Fußsteig. Syn. Trames, via. *Ufus*. Quam viam modo exivit, eadem semitam revertatur; eandem semitam tenet.

Semoveo, es, movi, motum, ere. beiseit legen, schaffen; wegräumen. Syn. Secerno, removeo. *Adv.* Fortissime, omnino, subtiliter.

Semper, allezeit, immerdar. Syn. Omni tempore, in omni vita, dum genus hominum erit, in perpetuum, nunquam non, ab æternitate, omne tempus ætatis; memoria seculorum omnium: dies omnes, ac noctes; dies noctisque, totos dies, omnibus horis.)(*Paulisper*. *Phras.* 1. **Semper celebrabitur id factum** diese That wird zu allen Zeiten gerühmet werden. **Vigebit memoria seculorum omnium**; nulla erit tam tarda posteritas, nulla tam ingrata fama, quæ non in eorum laudibus factum istud ferat; nulla ætas de eius facinoris laudibus conticecet. V. *Fama, laus*. 2. **Semper tui memor ero**, ich werde deiner allezeit eingedenk sein. **Mare tui mihi tui memoria**, dum anima superabit; punctum temporis nullum tui memoria vacuum abibit, sine tui memoria præterire patiar; dum anima spirabit mea, tui memoria erit infixæ animæ sempiterna. V. *Proleg.* *Ufus*. Quod semper movetur, æternum est. V. *Unquam*.

Sempiternus, a, um. ewig, immerwährend. Syn. Aternus. *Ufus*. Veræ amicitiae sempiternæ sunt. **Consilia nostra sempiternum spectare debent**.

Semuncia, æ, f. halbe Unze, ein Loth.

Senarius, a, um. sechs-jährig, sechs in sich haltend. Syn. Versus jambicus sex pedum.

Senator, oris, m. ein Rathsherr. R. Senex, quia prudentia senes in senatu alim legebantur. Syn. Pater conscriptus.

Senatus. *Ufus.* Senator, qui confilio, ac sapientia gubernat Rempubl. Autor publici consilii, & regendae civitatis Dux.

Senatorius, a, um. maß zur Rath: Herrlich. Stelle gehörig. *Ufus.* Ordo, gradus, sublimitas senatoria.

Senatus, us, m. der Rath: *Syn.* Ordo; *Lilianus,* summus ordo, consilium senatus, consilium publicum, amplissimum consilium, magistratus, collegium senatorum, ordo Reipubl. custos, princeps, praeses, propugnator. *Ufus.* Senatum convocare, vocare, cogere, den Rath versammeln. Senatum habere, Rath halten. Senatum dimittere, mittere, den Rath schliessen, von einander gehen lassen. Senatum dare, praetere legatus, vor dem Rathe zur Berthor einen vorlassen. In senatum legere, cooptare aliquem, einen zum Rathe-Gliede machen. Senatu aliquem movere, ex senatu rejicere, aus dem Rathe ausschleusen. In senatum venire. Senatus discessit. Homo sediciosus senatum sibi ante omnia extinguendum, delendum censuit.

Senatus Consultum, i, n. Rathl.-Schluß. *Syn.* Decretum senatus; lex, auctoritas senatus. *Epi.* Honorificum, magnificentissimum. *Ufus.* Senatus Consultum factum fuit, extat.

Senectus, utis, f. das Alter. *Syn.* Propè abba jam aetas, decursusque; ultimum tempus aetatis, maturitas aetatis, ingravescens aetas, exacta, extrema; aetas praecipitata jam, & à diuturnis laboribus devexa ad otium, ematias. *Epi.* Animosa & fortis, calamitosa & praecipitosa, gravis, honorata, incerta, levis, severa. *Phras.* Senectus jam propinquat, das hohe Alter meldet sich schon an. Senectus obrepat; aetas ingravescit; quantum mihi vitae spatium restat, superest, reliquum est; relinquatur; aetate progredior, procedo, provohor longius, & jam ad exitum vitae natura penè ipsa me producit; senectus in proximo est. *V.* Senex, senescio, aetas. *Ufus.* Senectus est occasus vitae. Ad summam senectutem vivere. Homo senectute confectus. Magnam senectutem adeptus valetudine optimè.

Senesco, is, senui, ere. alt werden. *Syn.* Confensceo, senex fio. *Adv.* Senim, *Phras.* Iacône senui, ut miserior essem, bin ich denn begrieffen alt worden, daß ich noch elender würde? In hoc me longa, infelixque senecta traxit? Fa causa tam longè aetate procelli? In hos fines

tam protracta aetate, tam longè aetatis usus mihi contigit? An igitur istud erat, cur vitam agerem, viverem tam diuturnam? cur aetatem extenderem? cur inter homines tamdiu agerem, versarer? cur vitae spatia tam longè decurrerem? cur vitam ducerem, traducerem, transigerem tam diuturnam? cur lucis hujus usura tam diuturna fruerer? cur tantam senectutem adipiscerem? cur ad summam senectutem viverem, ut, quidquid est laevi-
ta miseriarum, id in dies magis, magisque persentiscerem?

Senex, senis, z. o. alt, betagt. *Syn.* Aetate confectus, confectus senio, vel senectute, exacta aetate, gravioris aetatis homo, per aetatem ad munia publica inhabilis, grandis natu, magno jam natu, annis oblitus; aetate protractior, protractus; praecipiti senectute; aetate gravis; annis protractus. *Epi.* Debilis, desertus, penè agrestis, formosus, firmatus, imbecillus, miser, orbis, pudentissimus, optimus, itutus, credulus, obliviosus. *Adv.* Admodum. *Phras.* 1. Senex admodum sum, & decrepuit, ich bin schon sehr alt. Grandis natu sum; summa senectute confectus; exacta aetate; vir exacte aetatis; aetate jam gravis & ad munera corporis invalidus; senecta jam aetate sum; nomen & umbram ex me relictam videtis; vires corporis affectae, senes oculorum, atque aurium hebetes, memoria labat, vigor animi obtusus est. Aetate fessus sum; aevo admodum procelli; annis fractus; viribus defectus, exhaustus sum. Cursus mihi vitae jam penè confectus est; decursum mihi propè est vitae spatium; decursa prope modum, tanquam à caucibus perveni; extrema pars vitae agitur, restat; ad exactae propè aetatis terminos consisto. *V.* Senectus. 2. Quis scit, an tam senex futurus sum, mer weiß, ob ich so lange leben werde. Vitam quis mihi praestet ad illud tempus? Explorata ad eum diem vita non est; vereor, ne id aetatis homo, vitae prius, quam votorum metam contingam. 3. Senior sum illo, ich bin älter, dann er. Aetate illum anteco, antecedo; natu major sum; annis praecedo illum; protractioris aetatis sum. *Ufus.* Nemo est tam senex, qui se annum non putet posse vivere. *Vetus,* laudatumque proverbium est, quod monet, mature fieri senem, si diu velis esse senex. Ut de me aliqui more senum glorier.

Seni, ae, a. je sechß.

Senilis, e. altlich. *Ufus.* Specie puerili, sed senili prudentia.

Senium, ii, n. Das Alter, Verdruß, Traurigkeit. Syn. Senectus. *Ufus.* Civitas ista senio confecta. V. *Senectus.*

Sensim, nach und nach, langsam, allgemach, sachte. Syn. Pedetentim, leniter. *(Kepen'e. Ufus.* Omnis mutatio sensim est facienda. Sensum ille dicebat causæ propria, tu cursum aliena.

Sensum, i, n. Gemüths-Meynung. Syn. Sententia, sensus animi, consilium. *Ufus.* Senta mentis, & consilia verbis explicare.

Sensus, us, m. Sinn, Verstand. Syn. Facultas corporea & exterior animi intelligentis, intima cogitatio: sententia, iudicium. *Epi.* Accersibilis, æternus, carus, certus, communis, divinus, domesticus, extremus, gravis, humanus, intimus, liberior, moderatus, nimius, rectus, voluptuarius, vulgaris. *Phras.* 1. *Mortui sensum non habent,* die Todten haben keine Empfindlichkeit. Sentienti vis morte exinguitur; morte sensus amittitur; mortui sensu carent; mortuis nullus sensus inest. *Ufus.* 1. Sensus, interpret, ac nuncii rerum, in capite tanquam in arce mitificæ ad usus necessarios collocati sunt. Sensus sunt velut viæ quædam ad oculos, nares, aures à sede animi perforatæ. Quod sensibus percipi non potest. Cum spiritui sensum jucunditatis amisit. Abstrahere à sensu mentis. Ab operis sensu aliquem avertere. 2. *Sensum, sententia, animas, mens, cogitatio, Gemüths-Meynung, Gedankel.* Quis est sensus tuus ea de re, quæ cogitatio? Vultus ostendit, quo sensu quidvis pronuncietur. Ego de meo sensu iudico. 3. *Existimatio, iudicium capitis, Urtheil, Verstand.* Ist hic communis omnium sensus. Longè hoc est ab imperitorum intelligentia, sensuque.

Sententia, æ, f. Meynung, Spruch. R. à sentiendo. Syn. Dictum, & oratio brevis, & præclara; consilium, mens, opinio, voluntas. *Epi.* Accommodata, acuta, antiquissima, certa, communis, consularis, digna, dubia, firma, gravissima, illustris, libidinosa, ornatissima, perspicua, regalis, senatoria, virilis, utilis. *Phras.* 1. *Omnium sententia eadem fuit, pacem bello præhabendam,* alle waren einer Meynung, man solle lieber Fried, als Krieg haben. Pars major in hanc sententiam ivit, censuit, consensit, discessit, concessit, pedibus ivit. Stetere plerique omnes in eadem sententia; in pacem inclinavere plerique; haud dispar erat animorum habitus; nullus sententia in diversum tendebat;

omnium sententiæ eò decurrerant, ut pax, si posset, aquis; sin minus, tolerandis conditionibus peteretur. Omnes in idem consilium descendere; una erat, consentiensque vox omnium, pacem bello præferendam; pax præ bello probata est, placuit omnibus. 2. *Non perma-nes in tua sententia.* Du bleibest nicht auf deiner Meynung. Non persevera in sententia; non tenes, non retines tuam sententiam; non manes in proposito, in sententia tua; mutas sententiam, consilium, opinionem; animi sensum mutas, deponis; à proposito declinas, aberras, egrederis; ubi non constas; à te dissentis; libas in sententia; à sententia discedis, desciscis; de sententia facile decedis; ad sententiam aliorum abis. 3. *Improborum artibus à sententia sua abductus est,* er ist durch böser Leute Trachten von seiner Meynung abgebracht worden. In proborum artibus factum est, ut abjecta vetere sententia novam susciperet; in alia omnia abiret; sententiam suam repudiaret; de sua sententia desisteret, decederet; improborum malevolentissimis obreftationibus, infensa, inique opera de sententia depulsa, detecta, deducta, mota, dimota, deterrita, detrulsa, detortata est; improborum culpa factum est, ut animum ab ea sententia adduxerit; instituta cursum opinionis flexerit, mutavit, alio converterit; improborum artes fregere ejus sententiam; eum ad suam sententiam duxere, perduxere, traduxere. V. *Opinio, Consilium, Propositum.* *Ufus.* 1. Sententia utraque optimos habet auctores. 2. *Consilium, mens, opinio, voluntas, propositum, suffragium, Vorhaben, Meinung, Wille, Wunsch.* Nil nisi de tua sententia statuam. Ex animi sententia hoc tibi confirmo, ac juro. Rem ex sententia gessi & confeci. Vicit ea sententia. In Bruti sententiam senatus decrevit. 3. *Cum verbis: dico, fero, pronuncio, Urtheil sprechen.* M. Cato sententiam rogatus, severam dixit, tulit, pronuntiavit. Nec plura prolocutus sententiam peregit. Reus omnibus sententiis damnatus, nullius absolutus est. 4. *Argumenta, Inhalt, Begriff.* Epistole sententia hæc erat.

Sententiosè, voller Sprüche, nachdrücklich, lehrreich. Syn. Graviter, sente.

Sententiosus, a, um. voller Sprüche, lehrreich. *Ufus.* Asiaticæ dictionis duo sunt genera: unum sententiosum, argumentum alterum.

Sentina, æ, f. Schiff-Grund, Grund-Eup-

Eupoe, Unrath, Unflath. Syn. Fundus, seu ima pars navis. Epi. Magna & pernicioſa. Uſus. Ejicere pernicioſam ſentinam urbis, & exhaurire.

Sentio, is, ſi, ſum, ſra. fühlen, empfinden, verſpühren. Syn. Sentium accipio, ſenſus percipio, ſenſum alicujus rei capio, ſenſum ex mœore percipio; odore quodam ſuſpicionis aliquid perſentiſco, ſenſu, guſto, guſtum alicujus rei habeo, vel ſenſum; intelligo, audio: cenſeo, judico: agnoſco.)(*Senſu careo.* Adv. Acerbiſſimè, acute, amiciffimè, apertiffimè, conſtantiffimè, demiffè, fortiffimè, humiliter, improbiſſimè, admodum, peræque, ſapienter, ſero. Phraſ. 1. *Dolores ſentio graviffimos*, ich empfinde ſehr groſſe Schmerzen. Senſum doloris capio acutiſſimum; doloris ſenſu afficior graviffimo; doloribus graviffimis diſcrucior, opprimor, conſcior, exerceor. V. *Dolor.* 2. *Nihil amplius ſenſi*, ich habe nichts mehr empfunden. Alienato à ſenſibus animo etiam; ab ſenſu doloris, neſcio, quæ me cura nova avertit; jam dudum obdaxi callum; percallui ad dolorem; obduruit animus; malis dudum obdurueram; ſenſus ſtupore doloris nihil percepi; à ſenſu ſentus aberat; ejus rei ſentus ad animum non pervenerat. 3. *Omnes idem ſentiunt*, alle halten zuſammen. Omnes idem volunt, idem defendunt; omnia conſilia cum illius conſilio conjuncta ſunt; nulla varietas eſt opinionum, voluntatum; nulla in re diſſentiunt; in unam omnes ſententiam eant, diſcedunt; ſumma eſt conſenſio, ac ſocietas conſiliorum & voluntatum; omnium ſenſus congruunt; una mente omnes conſentiunt. V. *Conſentio*, *Concordia.* 4. *Ego ſic ſentio*, ich halte ſo von der Sache. Hic mihi de re ſenſus, hæc ſententia eſt; ita de re ſtatuo; hic mihi eſt animus; mihi ſic videtur; mea ſic eſt ratio. Uſus. 1. Quidam ſenſus ſtupore quoddam citi ſuavitatem non ſentiunt. 2. *Judico, cenſeo, meynen*, daſur halten. Omnes idem ſentiunt. Sentire cum aliquo. Quid ſentiam, habeo; quid dicam, non reperi. 3. *Agnoſco, intelligo, eſſe ſentien, verſtehen.* Sentio, quid velis.

Senticetum, i, n. * Dorn-Gebüſche. Syn. Locus ſentibus plenus.

Sentis, is, m. Dorn. Syn. Spina.

Seorſum, benſeits, ins beſondere. Syn. Separatum. Uſus. Seorſum hoc ab illo tractandum eſt.

Separabilis, e. leicht abzuſondern. Uſus. Anima à corpore ſeparabilis.

Separatum, abſonderlich, ſonderheitlich.

Syn. Seorſum, ſingillatim, præter cæteros.)(*Communiter.* Uſus. Vii ſeparatim ab univerſis ſingulos deligunt. Separatim ſemel, iterum cum univerſis. In aliqua re ſeparatim elaborare.

Separo, as, avi, atum, are. ſcheiden, abſondern. Syn. Sejargo, diſtinguo, ſecerno, ſevoco, diſtraho, divello, diſtermino, diſcludo.)(*Conjargo.* Adv. Diligenter, paullulum. Phraſ. 1. *Separandi ſunt, ne juncti noceant*, man muſſ ſie abſondern, damit ſie, wenn ſie veremigt bleiben, nicht ſchaden. Dirimenda eſt eorum conjunctio; ſegregandi inter ſe, dividendi, ac diſtrahendi ſunt; diducenda et manus eſt hominum improborum; diſlociandi illorum animi; alienatio, ac diſjunctio aliqua ſerenda; alius ab alio diverſus aggreſſendus eſt; avellendi, abſtrahendi ex eorum ſocietate aliqui, ſegregatique à cæteris invadendi ſunt; diſſidium, & animorum quoddam divortium inter eos eſt procurandum. 2. *Arx ab urbe modico amne ſeparata eſt*, das Schloß iſt von der Stadt durch einen kleinen Fluß abgeſondert. Annis modicus arcem ab urbe quarum divortio dividit; arx ab urbe amne exiguo diſcreta, diſjuncta, diſcreta, ſecreta. Uſus. Discrimine tenui ſeparata matia.

Sepelio, is, ivi, pultum, ſre. begraben. Syn. Humo, in ſepulchro condo, corpus terre reddo; humo injecta contego, tumulo contego, ſepultura afficio, ad ſepulturam do, in ſepulchrum infero; terræ, tumulo mando; compono: ſupremo officio fungor, funus duco, funero, funus eſſero, juſta perſolvo; in rogam impono. Phraſ. 1. *Non omnes ſepulti ſunt*, nicht alle begraben. Aliqui ex his honore ſepulturæ caruerunt; inſepulti jacent; nec ſepulturæ honorem adepti ſunt; inhumata cadavera aliquorum putreſcunt. 2. *Splendide ſepultus eſt*, man hat ihn herrlich begraben. Amplo funere elatus eſt; honeſto funere humatus eſt; juſta magnificè præſtita, ſoluta ſunt; nihil apparatus deſuit, quo inferias illi quam magnificentiffimè darent; funus omni apparatus, atque honore celebratum; ſuprema officia apparatusſſimâ pompâ celebrata ſunt; oſſa tumulo contecta, ſepultura donata ſunt quam honorificentiffima; curatum, ut funeris honore quàm ampliffimo honeſtaretur; propinqui funus ei apparatusſſimum faciendum curarunt. V. *Funus, Exequia.* Uſus. Qui vos in com-plexu liberorum trucidatos incendio patriæ ſepelire eſt conatus.

Sepes, is, f. Zaun. R. à σκέπω, munio. Syn. Septum. Uſus. Loca ſilveſtribus ſepibus denſa.

Sepia, æ, f. Blau-Fisch, Meer-Spinne.
R. ἰσπία, Genus. pisces.

Sepimentum, i, n. Baum-Werk, Verzäunung.
Syn. Vallum. *Ufus.* Atque hæc velut sepimento quodam vallabit eloquentia.

Sepo, is, septi, septum, ire. zäunen, verzäunen. Syn. Munio, vulo, septa facio, sepas conuenio. *Adv.* Sedulo, undique, religiosè. *Ufus.* Domicilia moribus sepiant. Ubi hæc omni cogitatione, memoria sepiaris. Oppidum entellis & operis us sepiare. Armatus, sepius, thypatus satellitibus. V. Munitio.

Sepo, is, posui, positum, ere. benfeste setzen, setzen, weythun. Syn. Spongo, separe, sepio. *Ufus.* Seponi ita, & occultare solent. Nullam mihi tempus ad ista negotia possum seponere. Aligua prædæ pars seponi, & in publicum secerui denet.

Seps, is, f. Baum.

Septem, sieben. September, Herbst-Monath. Septemdecim, siebenzeihen. Septemviri, einer aus den Sieben-Herren. Septemviri, was diesem Amte zugedrig. Septemviri, das Amt der Sieben-Herren. Septenarius, siebenzählig. Septentrio, nördlich septem triones, 7. Ritter nachtr-legend. Septeni, je sieben, und sieben. Sepies, siebenmal. Septimum, zum siebenden mal. Septima, zum siebenden. Septimus, der siebende. Septimus decimus, der siebenzeihen. Septingenti, si centum. Septingentesimus, der siebenzeihen. Septuaginta, siebenzig. Septuaginta, sieben Unzen.

Septim, i, n. verzäunter Ort, Verzäunung. Syn. Munitio, septimentum, sepes. *Ufus.* Quibus septis tam immanes bellus conuenimus? Septa duere, revellere.

Sepulchrum, i, n. Grab. - Syn. Tumulus, bustum, monumentum. Epi. Alienum, altum, disertissimum, nobile, operosius, ornatum, patrum, summum. *Ufus.* Sepulchrum alicui decernere, constituere, ponere. Aliquem in sepulchro condere; in sepulchro inferre. Sepulchri magnificentia, & religio. V. Sepelio.

Sepultura, æ, f. Begräbnis. Syn. Humatio, bustum, sepulture honor. Epi. Humilis, insepulta, optima. *Ufus.* Sepultura aliquem aspicere. Corpus ad sepulturam duc. Humili sepultura cremare. Honore sepulture carere. V. Sepelio, funus, exequia.

Sequester, ra, e. vel Sequester, ri, m. Schiedsmann, Unterhändler. Syn. Apud quem pecunia corrumperendi judicium deponetur. *Ufus.* Quo sequestre in illo iudicio corrumperendi est usus. Quid opus est iudice sequestre? Apud sequestrem deponere pecuniam.

Sequor, eris, secutus sum, sequi. folgen, nachfolgen. Syn. Comitor, excipio, consequor, insequor, comes sum, prosequor: agmen claudo, agmen cogo. (Antecedo, præco. *Adv.* Acerius, belicè, confestim, eleganter, faciliè, necessariò, studiosè, temerè, vehementer, vitiòse. *Phras.* 1. Te præcipue sequendum mihi sciam, ich habe mich mit dir zu thun, dir zu folgen. Te audiam, tibi obtemperabo, meum consilium ad tuum potissimum accommodabo; tuam auctoritatem sequar; tuis itineribus ito; humanitatis tue exempla imitabor; tuorum vestigia virtutum persequar; ad tuam auctoritatem me conferam; tibi obsequar; tuam sectam & instituta persequar; iudicio tuo stare deservi; te imitabor; tibi in omnibus assentiar; meam tuæ vel ad tuam sententiam adscribam; tuo consilio utar; te ducem sequar; ad tuum me ductum applicabo. V. imitor, Consilium. 2. Bellum secuta est pestilentia, aus dem Streite in die Pestenz überet. Bellum pestuens annus excepit; bello confecta continuatur pestilentia; Bellum pestilentia consecuta est; bellum inter, ac pestilentiam exiguum temporis intercedit; funeli belli exitus principium cladis erat, quæ pestilentia post paulo intulit. 3. Sequitur hinc, nunc &c. quod dicitur, folgt, läßt sich sehen. Relinquitur jam, ut &c. quo sit, ut; ex quo illud conficitur, nihil esse &c. colligitur ex his &c. ex quo illud ethetur &c. *Ufus.* Popularem viam sequi. Platonem in Philosophia sequor. Quæ poena scelus illud sequetur?

Sera, æ, f. ein Schloß an der Thüre.

Serenitas, atis, f. heiteres Wesen. Syn. Serenum tempus, serena tempestas, colun serenum. V. Serenus.

Sereno, as, avi, atum, are. * hell und klar machen, aufheitern. *Ufus.* Tum ille serenata fronte. V. Serenus.

Serenus, a, um, heiter, hell, klar. R.

Σεργάω, iuvum redao. Syn. Sudum. *Phras.* Repente serenum est factum, erit plötzlich heiter werden. Ex turbido & serena & tranquilla lux redit; discit repente calligine, liquidior lux conapparuit; nixidior lux immensum clarior a quor aperuit, detexit, ostendit.

dit, deterfis, disiectis, dissipatis, fugatis nubibus, alia repente, sereniorque cœli facies rediit; serenior lux affulit; sædam tempestatibus diem vesper serenior excepit, consecutus est; post primam cœli perturbationem serenitate usi sumus stabili & constanti; repente cœlo serenitas reddita est. *Ufus.* Cœlum ibi tam serenum, ut nullus unquam dies tam turbulenta tempestate sit, quin aliquo tempore ejus diei solem homines videant. Frons serena, & tranquilla.

*Sericum, i, n. * Seiden.*

Series, ei, f. Reihe, Ordnung. Syn. Contextus, *701* quædam continuatio rerum, ordo. *Ufus.* latum est ordo, serēsque causarum. Mirabilis series, concinatioque rerum, ut aliæ ex aliis, & omnes inter se aptæ, colligatæque videantur.

Serio, ernſtlich, ohne Scherz. Phras. 1. *Serius agit, et nimit ſich ernſtlich um die Sache an.* Minime ludibundus hic verſatur; non per ludum, aut negligentiam; non pro domesticâ, & amoratili exercitatione, sed contentione magna, severe, acerrimè, extra jocum res agitur. Verè severeque res tractatur; toto pectore in eam rem incumbit; in ea re tractanda severitatem adinet omnem. *1.* *Nescio, ſiſtine, an serio laudet, ich weiß nicht, ſtellet er ſich, oder lobet er die Sache ernſtlich.* Laudat rem, sed utrum fronte, an mente, dubitatur; simulatè an ex animo; vultum tantum, an etiam animo approbet, in incerto est; joco, an serio laudet ignoro. *Ufus.* *Serio rem dico.*

Serius, a, um. ernſtbaſt. Syn. Gravis, severus. *(Jocosus. Phras. Res est seria admodum, es iſt eine ſehr wichtige Sache.* Gravis admodum res est; res ea multum habet ponderis & gravitatis; res est minime levis; inest in ea re gravitatis, ponderisque multum, non mediocre pondus. Res est ejusmodi, quæ continet omnia; in qua sunt omnia; in qua ſita, poſita, collocata, constituta sunt omnia; ex qua pendent omnia; quæ valet in omnes partes. Res est tanti, ut omnia comprehendat; res est ejus ponderis, ac momenti, ut omnia complectatur. In hoc tota res agitur. *V. Gravis. Ufus.* Si de rebus seriis loquatur, severitatem adhibeat. *Serius, serius, & jocus liberalis.*

Sermo, onis, m. Rede. Syn. Locutio, mentio, oratio. *Epi.* Suavis, ludicus, liberior, longus, multus, urbanus, commodus, præclarus, honorificus, vanus, obſcurus, tectus, dubius, pervagatus, exploratus, quotidianus, malevolus, stultus, puerilis. *Phras. 1. Incepit sermonem de tuis rebus, et hat einen Discurs von dir angefangen.* Sermone intulit, iniecit, induxit de tuis rebus; sermonem

de tuis rebus instituit; delapsus est in sermonem de rebus tuis; sermonem de tuis rebus arripuit; sermonem de rebus tuis habere cepit. *2. Sermo multus est de te, isque satis malevolus, man redet viel von dir, und zwar nicht gar gut.* Multum das sermonis hominibus malevolis; multum sermonis materiam, anſam præbes; sæpe in hominum malevolorum sermonem venis; frequenter eorum sermonibus vapulas; in ore ac sermone multorum res tuæ sunt; sermonis multum excitant res, ac mores tui. *3. Varii sermones instituebantur, man hat unterschiedliche Discursie beigebracht.* Serebantur, habebantur sermones varii, temporisque potissimum apti; in varios sermones delabebamur. *V. Loquor. 4. Sermones late auscultat, et hat beim ich auf unsere Reden Acht geben.* Sermones captavit nostros; sermonem ex insidiis aucupabatur; sermones nostros clam excepit. *V. Ausculto, auris. 5. Postquam ille ad colloquium accessit, sermo in multam noctem extractus est, nachdem er zu dem Gespräch kommen, iſt solches bis in die Nacht hinaus gezogen worden.* Postquam ille ad sermonem accessit; se in sermonem istorum adjunxit, insinuavit; sermones cum illis contulit; sermonem cum illis copulare, consociare, miscere, sermones credere; in colloquium venire cepit, sermo in multam noctem ductus, productus, tractus, perpetuus est; noctis pars magnam inter colloquendum abiit, sermonibus consumpta est. *6. Sermo iste valde frequens est inter homines, diese Rede gehet ſehr unter den Leuten herum.* Is sermo in circulis, congressionibus omnium verſatur; res est in ore, ac sermone omnium; omnium sermonibus ea res usurpatur, celebratur; sermo is pervagatus est; sermo iste latissime dissipatur; pervulgatur, divulgatur ea res sermonibus omnium. Urbs his sermonibus refertur; latissime refertur, defertur is sermo; latissime manat, emanat, permanat. *7. Sermo iste aliquando desinet, dieses Uebelreden wird ſeinmal aufhören.* Pervagatus hic sermo reprimetur utique, sedabitur, extinguetur, exhaurietur, retundetur, refrigerabitur, obmutescet, morietur. *V. Rumor, fama. Ufus.* Sermone cum aliquo communicare, mit einem reden. Sermone inſicere, eine Meldung von einer Sache machen. Sermones hominum subire, denen Leuten unter das Maul kommen. Sermones hominum ferre, ſuſtinere, der Leute Reden nicht viel achten. Ab alicujus sermone se avertere, ſich abwenden. Quis omnes hominum sermones viuet, effugiat? fremden Mäulern entgehen. Sermone ordiri, in sermonem

ingredi, eine Rede anfangen. Sermonem conficere, endigen. Sermonem præcidere, incidere, abscindere, die Rede abbrechen. Sermonem alio transferre, von etwas anders reden. Dare se sermonibus vulgi, denen Leuten etwas von sich zu reden geben. Mittre hos sermones, diesen Discurs bleiben lassen. V. *Loquor, Colloquor, Oratio.*

Sermocinatio, onis, f. Gespräch, Unterredung.

Sermocior, aris, atus sum, ari. sich unterreden, mit einander Gespräch halten. *Syn.* Sermonem habeo, loquor. *Adv.* Diligenter. *Ufus.* Diligenter cum eo sum sermocinatus.

Serò, spät, langsam. *Syn.* Tardè. *Phras.* Serò admodum ad me venit, er ist sehr spät zu mir kommen. Paulò antequam sol occideret; primis se intendentibus tenebris; post occasum solis; jam præceps in occasum sol erat; appetente jam nocte; jam serum diei erat, cum &c. sub solis occasum; sub primas tenebras; præcipite jam in noctem die; ad multam noctem; multum jam noctis erat, cum ille ad me &c. *Ufus.* Serò, actò jam negotiò, venisti.

Sero, is, sevi, satum, ere. säen, pflanzen. *Syn.* Sementem facio, seriem spargo, semino. *Ufus.* Serere arbores, quæ alteri seculo profint. Sero beneficium, ut metere possis fructum. Sermones, discordias serere.

Serpens, tis, m. eine Schlange. *Ufus.* Repentè te, tanquam serpens à latibulis, oculis eminentibus, inflato collo, tumidis cervicibus extrulisti.

Serpo, is, serpsi, ere. fortschleichen, gemächlich kriechen. *Syn.* Progradior. *Adv.* Longius, obscure, occultè, paullatim, sensim. *Ufus.* Ea consuetudo, rumor, malum latius serpit, minat, funditur.

Serra, æ, f. eine Säge. *Ufus.* Ne stridorem quidem serræ audiunt.

Serrula, æ, f. kleine Säge. *Ufus.* Serrula adunca ex omni parte dentium, & tortuosa.

Sertum, i, n. ein Kranz, Krone. *Syn.* Corona. *Ufus.* Sertis redimiri.

Servator, oris, m. Erhalter, Erlöser. *Syn.* Conservator. *(Perditor.* *Ufus.* Urbis, capitis mei servator, & custos.

Servilis, e. knechtisch. *Syn.* Famularis. *Ufus.* Metu servili debilitata Respublica. Manus, vestis, color servilis. Servilum in modum cruciari.

Serviliter, zaahast, knechtisch. *Syn.* Abjectè, timidè. *Ufus.* Nequid serviliter, aut muliebriter faciamus.

Servio, is, ivi, itum, ire. dienen. *Syn.* Deservio, servitutum servio, servitutum patior: pareo, obsequor, morem gero, lenocinor: præsto sum, operam do, confido. *Phras.* 1. Servit plebejo homini, er dienet bei einem gemeinen Manne. in famulatu est; in servitute plebeji hominis est; operam præstat, præbet plebejo homini. 2. Novit serviri temporì, er weiß sich der Zeit zu bedienen. Servire commodis: commodare rebus suis; omnia ad utilitatem referre suam; commodare sibi in rebus omnibus. 3. Hoc eo servit, daß dienet dabtn. Hoc eo valet; hoc opportunum est ad illud; habet ea res opportunitatem istam; illud ex hoc commodi est; est ea ratio peropportuna ad illud &c. *Ufus.* 1. Populum Romanum servire fas non est. Temporì, corpori, auribus, gloriæ, laudi, cupiditatibus, valetudini servire. 2. Gravor, oblioor, dienubar sepi; cum ad prædia rustica refertur. Ades, prædia non servient, quæ servierunt.

Servitium, ii, n. Knecht: Dienstbarkeit. *Syn.* Servus: Servitus. *Ufus.* Servitia ad eadem incitare. Abstrahere à servitio civitatem.

Servitus, utis, f. Dienstbarkeit, Knechtschaft, Eclaverep. *Syn.* Famulatus, servitium. *(Libertas.* *Phras.* 1. In servitutum abrepti sunt multi, viele send in die Dienstbarkeit hineinföhret worden. In servitutum dati, abstracti, traditi sunt; in durissimam servitutum venire; servitute oppressi sunt; servituti addicti sunt; sub jugum missi sunt; multis jugum servitutis impositum est; jugum subire compulsi sunt; jugum accipere permulti. Multi in servitutum homini feroci adjudicati sunt; multi in servitutum abstracti; ex his multi dura servitute premuntur; in servitute tenentur; in servitutum asserti sunt; multis æterna servitus injuncta est. 2. Quis servitute nos liberabit? wer wird uns von der Dienstbarkeit losmachen? Quis à cervicibus nostris jugum servile dejiciet? Servitutis vincula quis rumpet? Servitutum quis propulsabit? Quis tandem hoc servitutis jugum à nobis depellet, repellet, rejiciet, demet? Quis servitute, quæ oppressi jacemus, nos liberabit? *Ufus.* Servitutum alicui asserre. In servitutum venire. Servitutum servire. Servitutis jugum exuere.

Servo, as, avi, atum, are. erhalten. *Syn.* Conservo, asservo, tueor, custodio, teneo: observo. *Adv.* Constantè, diligenter, diu, magnopere, optimè, sanctè. *Phras.* 1. Tu unus me servasti, du allein hast mich erhalten. Tu unus parens, salus vitæ nostræ, fortunæ, nominis fuit; tu

in unius operâ salvus sum; tu unus sal-
vum, tectumque me, ut ajunt, ab omnique
incommodo detrimento, molestia sine-
rum, integrumque conservasti; servato-
rem te meum, & liberatorem semper præ-
dicabo; parentem te fortunæ meæ statuo,
agnosce inque semper. V. *Salvo, salus.* a.
Servabo, quod promisi, ich werde mein
Wortprechen halten. Constat fides pro-
missis; promissio fides existat; servabo,
liberabo, præstabo, solvam promissi fi-
dem; fidem, quam dedi, colam integre.
Ufus. Servabo amicitiam, jus, leges sum-
mâ fide. Servare se integrum, & cultum.

Sera, a, um. spät, langsam. Syn. Tardus.
Ufus. Sera nimis auxilia.

Servus, i, m. Knecht, Diener, Leibeigener.
Syn. Servitium, famulus, puer, mancipi-
um, qui servit, qui libertatem perdidit,
qui servi munere fungitur. *Ufus.* Servi,
quorum vis & conditio infima. Servus à
pedibus. Cupiditatum servus. Servulus
percuriosus, & minimè mendax.

*Sesqui, anderthalb. Sesquialter, sesquimo-
dus, sesquioctavus, sesquipleus, sesqui-
tertius &c.*

*Sesquipedalis, e. * anderthalb Schuh lang.*
Ufus. Tigna sesquipedalia.

Sessio, onis, f. das Sitzen. Us. Status, inces-
sus, sessio, accubatio, inclinatio, cursus.

Sessus, us, m. das Sitzen. Syn. Sessio, vel
ordo sedentium.

Sestertium, ii, n. vel Sestertius, ii, m. eine
Römische Münze, so ben geben unserer
Pfennige, und etwas darüber ausmachtet.

Seta, æ, f. Schwein-Borste, Pferde-Haar.
For. Equina. Ufus. Gladius è seta equina
pendulus.

*Serosus, a, um. * borstig. Quod sedis*
abundat.

Ser, oder, es seve. Syn. Sive.

Severè, ernsthaftiglich, mit Ernst, streng.
Syn. Austerè, itoicè, graviter, duriter, du-
ris legibus, conditionibus. *Ufus.* Ætas se-
verissimè æta.

Severitas, atis, f. Strenge, Ernsthaftigkeit.
Syn. Gravitas, duritas, tristitia.) Co-
mitas.) *Epl.* Acerba, censoria, magistra
pudoris, & modestiæ, incredibilis, pa-
nia, prisca, salutaris, singularis, non in-
vidiosa, verus. *Ufus.* Summa severitas
cum summa humanitate jungatur. Leni-

tate conditur severitas, & gravitati co-
mitas & facilitas aspergatur. Oratione
mitigare patris severitatem, & humanita-
tis condimentis. Laxare Judicium animos
atque à severitate ad hilaritatem tradu-
cere. Adhibere severitatem in aliquo. Se-
natum ad pristinam severitatem revocare.
Mœsticia, severitas orationis.

*Severus, a, um. ernsthaft, streng. Syn. Gra-
vis, austerus, asper, durum, vehemens a-
cerbus, tristis.) Dissolutus, indulgens.*
Adv. Valdè. Phras. Vir est admodum se-
verus, es ist ein sehr strenger Mann. In
omnes se severum, & vehementem præbet;
tetrici ac tristi veterum dicte plena imbutus;
severissimi viri imperia; prisca & nimis du-
ra severitatis; sive ac graviter agt o-
mnia; nihil remitte leniter, urbane. Na-
tura implicatus ad severitatem est, per-
tristis censor, magister, & quidam velut
patruus. In judicis cum assidet, Lycin-
geus totus est, vel Callianus, ac quidam
velut reorum scopulus. *Ufus.* Qui nuper
indulgens in patrem, idem acerbus, & se-
verus in filium. Imperia sine acerbitate
iracundie severa.

Sevoco, as, avi, atum, are, ben Seite ruffen.
Syn. Separo, abduco, avoco. *Adv.* Haud
mediocriter. *Ufus.* Mentem ab oculis, a-
nimum à negotiis, à societate corporis
sevocare. V. *Avoco.*

*Sex, sex. Sexageni, je sechzig. Sexagesi-
mus, der sechzigste. Sexages, sechzigmal.*
Sexaginta, sechzig. Sexennium, Zeit von
sechs Jahren. Sexcenteni, Sexcenti, je
sechshundert. Sexcenteni, sechshundert.
Sexcenties, sechshundertmal. Sexdecim,
sechzehn. Sexies, sechsmal. Sextans,
ein Sechstheil. Sextarius, ein Sechstheil, ein
Sechstheil. Sextarius, ein Sechstheil, ein
Sechstheil. Sextilis, der August-Monath. Sexula,
der sechste Theil einer Unzen. Sexum,
sechsend, zum sechsten. Sextus, der sechste.

Sexus, us, m. Geschlecht, Art, Gattung. R.
à Seco, quod natura animantium in ma-
rem, & feminam diffecta est. Ufus. Viri-
lis sexus, ac muliebris.

Si, wann, wenn. Syn. Ut, cum, etiamsi. Us.
Si volo is esse, ero.

Sibilo, as, avi, atum, are. zischen, pfeifen.
Us. Vagire, murmurare, mugire, sibilare.

Sibilus, i, m. das Zischen, Pfeifen. Ufus.
Non modo sibilis, sed & convitiis explo-
debat. Sibilum metuis? Nemo te sibilis
consectabitur. V. Ludibrium, explodo.

Sic, also, so. Syn. Eadem ratione, ita, item,
in hunc modum, hoc modo, isto modo,
per-

perinde, similiter, æquè. *Ufus.* Locutus est Cæsar sic, ut nullus æquè. Aliis sic, aliis secus videtur. Sic vita hominum est, Sic vivitur. *V. Similiter, æquè.*

Sica, æ, f. Dolch, Stilet, Kleiner Stoß, Des-ger. *Syn.* Gladius. *Ufus.* Sicam vibrare, distringere. Sicam de manibus furentis extorquere.

Sicarius, ii, m. Mörder, Bandit. *Syn.* Gladiator, percussor, grassator. *Epi.* Vetus, facinorosus, armatus. *Ufus.* Non sicarium, sed crudellissimum carnificem in iudicium adduximus.

Siccò, troden, dürr. *Ufus.* Presse, subtiliter, sicco dicere.

Siccitas, atis, f. Trockene, Dörre. *Syn.* Aquæ vel pluvie penuria. *Phras.* *Aldena fuit hoc anno siccitas, dieses Jahr ist eine große Trockene gewesen.* Siccitate hoc anno laboratum est, nec celestes modo aquæ defuerunt, sed terra quoque ingenitò humore egenas, vix ad perennes suffecit aquas. Siccitate solò, omni, ut humore ventis, solibusque deteris fruges, segetesque exaruerunt. *Ufus.* 1. Siccitate accrescebant rerum pretia. 2. *Gracilitas, die Dünne des Leibs.* Siccitas corporis sequitur continentiam in victu. Siccitas orationis, & jejunitas.

Sicco, as, avi, atum, are. trodnen, dörren. *Syn.* Exhaustio.

Siccus, a, um. trocken, dürr. *Syn.* Jejunus, siccus, pressus. *Ufus.* Quædam terre imbribus sicciores fiunt. Attici Oratores sani, & sicci.

Sicubi, wo ermann. *Syn.* Siquo in loco.

Sicundè, irgendò moder. *Syn.* Si alicunde, siquo ex loco. *Ufus.* Sicunde potius, erues.

Sicut, sicuti, wie, gleichwie. *Syn.* Ut, itaque ut, item ut, ita ut, perinde ut, Similiter atque, tanquam velut. *Phras.* *Te sicut parentem amo, ich liebe dich, wie meinen Vater.* Parentis numero te colo; filii ritu, charitate te colo ac complector; perinde te amo ut parentem; in modum parentis te amo; vice parentis mihi es. Parentis loco te habeo. *Ufus.* Te ut parentem alterum amo,

Sido, is, ere. * sich sehen. *Syn.* Subsido.

Sidus, eris, n. Gestirn, Stern. *Syn.* Stella, astrum, sempiterni, ignes, qui ex nobilissima, & purissima ætheris parte gignuntur. *Epi.* Radians. *Ufus.* Sidera innumerabilia celo inhaerentia. i. omnia coeli undique sideribus ornata.

Sigillatim, besondere, absonderlich. *Syn.* Singulatim, singulatim. *Ufus.* Ad pedes omnium singulatim accidit.

Sigillatus, a, um. gezieret. *Syn.* Signis, & emblematibus ornatus. *Ufus.* Scyphi, funulara sigillata.

Sigillum, i, n. das Siegel, Pieschier, Siegel. *Syn.* Parvum signum. *Ufus.* Apposuit patellam, in qua sigilla erant egregia. In cera centum sigilla impressit. Sigilla avellere.

Signifer, ri, m. Fähndrich. *Syn.* Qui signum aut vexillum præfert. *Ufus.* 1. Torquatus Signifer inventus. Causæ Dux & Signifer. 2. *Zociarus, Thier, Erack am Himmel.* Signifer orbis.

Significanter, deutlich. *Syn.* Clarè, apertè, acriter.

Significatio, onis, f. Anzeigung, Bedeutung. *Syn.* Vis, notio, potestas, virtus, sententia. *Epi.* Aperta, certa, clara, digna, exigua, magna, minima. *Ufus.* 1. Digna est scriptoris prudentia significatio, quâ utitur. 2. *Indicium, signum, argumentum, Anzeig, Zeichen.* Lueræ tuæ exiguam erga me voluntatis significationem habebant, dabant, præbebant. In hoc juvene magna significatio virtutis elucet, apparet. A Dis profecta significatio, & denuntiatio calamitatum. Observatis longo tempore significationibus futura pronunciare. Morbi significationes.

Significo, as, avi, atum, are. anzeigen, bedeuten, benachrichtigen. *Syn.* Indico, ostendo, declino, demonstro, designo, noto, significationem tribuo, facio, conficio; signum do, signum mitto: aliquid argumenti habeo, signum sum: vim, vel sententiam habeo, sono. *Adv.* Apertius, aptè, ingenuè, breviter, rectè, leviter, planius. *Phras.* 1. *Hoc est diligenter, quid hac vox significat, erwäge es fleißig, was dieses Wort bedeutet.* Quid sonet hæc vox; quæ res huic voci subiciatur; quæ sit vis hujus verbi; quid valeat vox ista; quæ sit illi subicienda sententia; quæ sit hujus vocis potestas; quid tibi velit vox ista. 2. *Crinita stella plurumque calamitates significat, der Comet, Stern bedeutet gemeiniglich großes Unheil.* Calamitates denunciat, nunciat; magnam conversionem rerum potendit, ostendit, multorum malorum significationem facit, dat, præbet, tribuit. 3. *Urtiam de hoste literis significavit, er hat ihn von dem Siege über die Feinde benachrichtiget.* Certiorem eum de victoria fecit; victo-

et nuncium eadē illo communicavit. V. *Certus, Iustus. Uss.* Hoc non significandum solum, sed declarandum arbitror. Idem verbum sæpè duas res, pluresque significat. Inter se significare, & colloqui cōtere. Ratio, potestas, mens, numerus, live quod est aliud verbum, quod plurius significem, quod volo. Dolorem meum non significarem?

Signo, as, avi, atum, are. Bezeichnen. Syn. Designo, consigno, imprimo. Adv. Publicè. Uss. Objectum visum imprimit, ac signat in animo suam speciem. Signatur in animis nostris. Aurum, argentum signare.

Signum, i, n. Zeichen, Merkmal. R. σημεῖον. Syn. Indicium, nota, argu-

mentum, vestigium, monumentum, insigne. Epi. Aneum, marmoreum, eburneum, amplum, excelsum, brumale, certum, commune, grave, improvisum, pervetus. Phas. i. Eluceat hoc in puero multa proba virtutis. in diebus Suaben totum sich viele Zeichen eines guten Gemüths hervor. Multa virtutis specimina; multæ & leculentæ notæ, ac indicia probitatis; vestigia apparent excellentis indolis; elucet igniculi quidam, præclaræ mentis indices; species ipsa pueri nonnisi probitatem olet, vultuque toto clamat; prodant se non vulgaris virtutis semina in hoc puero; multa hic puer optime spei argumenta præbet. V. *Insanum. Uss.* 1. Puer iste magna ingenu signa dat. 2. *Simulacrum, imago, statua, Bildniß, Statuen.* Decorum signa fabricare, constare, ponere, palam collocare. 3. *Staus celeste, Gestirn, Steru.* Signum leonis oritur, occidit, obit. Signorum ortus & obitus definitum quendam ordinem servant. 4. *Sigillum, Siegel, Pitschaft.* Nec signum epistolæ tuæ, nec dies apposita est. Non utar meo chirographo, nec signo. Litteræ alieno signo obsignatæ, consignatæ. Librum tuum sub sigillo meo, asserveque diligenter. 5. *Exercitus, Kriegs-Gehne.* Multas legiones sub signis habuit; multi ejus signa sunt secuti; sub ejus signis militarunt. Signa movere, aliquo expedire; signa convertere; collatis signis pugnare. Palantes ad signa revocare. lapsus à signis miles tandem ad sua signa convenit. 6. *Nota militaris, Kriegs-Zeichen.* Dato, edito, pronuntiatio, acceptio signo; canentibus signis; signa ubi concinunt, in hostem itur.

Silentium, ii, n. Das Stillschweigen. Syn. Taciturnitas, reticentia. Epi. Aeternum, diuturnum, magnum, mirum, perpetuum, præiens, summum, tantum. Uss. Silen-

tium fieri jussit. Consecutum est magnum silentium. Magno silentio est auditus. Gravissimos dolores silentio ferre. Ea de re, vel ab ea re mirum nunc silentium est. Judicia diu jam in silentio jacent. Aliquid silentio transire, prætereire, prætermittere, prætervehi, stillschweigend umgehen. Facti memoriam à silentio vindicare.

Sileo, es, ui, ere. stillschweigen, schweigen.

R. ἀσπάζω. Syn. Taceo, reticeo; obmutesco, silentio prætereio, tacitus prætereio, tacitum aliquid prætermittio, silentio lior, silentio aliquid tego vel premo, silentium habeo, aliquid celo summa fide, aliquid solerti consilio tego; silentio trans-eo, prætervehor. Uss. Silent leges inter arma; silere de re aliqua. V. Taceo.

Silex, icis, m. Kiesel-Stein. Syn. Lapis durus, ex quo ignis excuti solet. Uss. Non enim è silice nati sumus.

Silus, a, um. Der eine Affen-Nase hat. Syn. Naso bene extante & repando.)(Simius.

Simia, æ, f. ein Ase. Syn. Simiolus, Simius. Uss. Simia bestia turpissima, quam similis tamen nobis est.

Similis, e. gleich, ähnlich. Syn. Confimilis, parilis, æqualis, geminus, par, germanus, ejusmodi, instar, cui similitudo est cum aliquo, qui similitudinem gerit, speciemque alicujus; qui ad aliquid habet similitudinem, qui exprimit aliquem, qui habent similitudinem inter se.)(*Disimilis, dispar, diversus.* Phas. i. Alter alteri similis est, es ist einer dem andern ganz gleich. Par proceras, eadem virtus, ac religio, simillima utriusque, & maxime gemina indoles; proxime ad alterum alter accedit; respondet unus alteri; alter penè alter; moribus & naturâ perfectè congruunt; alter alterius imago est; alter alterius imaginem, moresque præ se fert; ingenu, virtutis, fidei exemplum expressam ad imaginem reddit. 2. *Canis leonem similis est,* dieser Hund ist etiam Löwen ganz ähnlich. Ad similitudinem leonis accedit; ore leonem refert, reddit; faciem leonis exhibet; oris speciem feroci leonem adæquat; oris speciem leonem æquat, exprimit; oris speciem à leone non abluat, abhorret; speciem leonis ore reddit; effigiem, faciem leonis habet, gerit; speciem leonis præbet, repræsentat; non dissimilis est, non discrepat à leone, 3. *Similis simili gaudet,* gleich und gleich gesellet sich gern. Nulla etiam bellua est, quæ non sui generis belluâ maxime

mē delectetur; pares cum paribus, quod proverbio dicitur, facillimē congregantur. Ea est jucundissima amicitia, quā similitudo morū conjugavit. Similitudo celeriter amicos contrahit. Mater & conciliatrix amicitiae aequalis est. 4. *Opifices*, & *hīs similes* &c. Die Handwerker und dergleichen andere &c. Opifices, & qui sunt generis ejusdem, ex eo genere, de genere hoc, de genere horum; opifices & ad genus ali. *Uſus*. Voluntate inter se similes, & moribus, & toto vitæ genere. Ingenium Romuli nemor Tullio Hostilio erat, & nequaquam Numæ simile. V. *Par*, *equalis*, *idem*.

Similiter, gleicher Weise. *Syn.* Simili ratione, item, item, sequē, pariter, simili modo, eodem modo, uno & eodem modo, sic. *Phras.* *Ego similiter me geram*, ich werde mich eben also aufführen. Eodem pacto, eodem tenore, eodem institutō rem agam; juxta tecum rem geram; idem institutum tenebo; de moribus tuis mores effingam meos. Simili ratione, atque ipse egeris, acturum me scito. V. *Sicut*. *Uſus*. Similiter facit, ut si roget.

Similitudo, inis, f. Gleichheit, Aehnlichkeit. *Syn.* Exemplar, forma, species, imago.) (*Dissimilitudo*. *Epi.* Dilectus, insignis, levis, maxima, tuta. *Phras.* *Alia est inter res nostras similitudo*, es ist eine grosse Gleichheit unter unsern Verriichten. Congruunt res tuæ cum meis; simillima est rerum nostrarum ratio; qui tuas res intuetur, meas intueri se dicet; tuis in rebus res meas agnosco. Rerum mearum imaginem in tuis rebus video; inter res nostras nihil interest; nihil est, quō res tuæ à meis differant, discrepent. V. *Similis*, *discrimen*, *differe*, *conventio*. *Uſus*. Similitudinem quandam gerunt, speciemque sapientum. Ducere ex re aliqua similitudinem. Conferre, comparare similitudines. Ad similitudinem historiae orationem dirigere.

Simius, ii, m. ein Ase. *Syn.* Simia. *Uſus*. Simius, non semissis homo, contra me armatus.

Simplex, icis, g. o. einfach, einfältig, ehrlich. *Syn.* Uniusmodi: apertus, sincerus, credulus.) (*Atuliformis*, *compositus*: *callidus*. *Phras.* *Homo est simplex*, es ist ein einfältiger Mann. Vir bonus, & simplicis veritatis amicus; homo est antiqui moris, qui nihil celat, nihil fingit; qui ex natura sua ceteros omnes fingit; homo minimē malus, minimē vaser; homo prisca moris; homo antiqua virtute, fide, moribus; homo apertus & simplex; fraudis imperitus, à quo nemo fraudatum

se queratur; vir est antiquorum hominum, minimē versutus; homo est antiquus qui ex suo ingenio de quovis aestimat, V. *Sincerus*. 2. *Simplissimu*-homo, & penē *stupidus*, quare enim emstiger Mensch. Homo non promptissimus; ingenio tardus; homo sine sensu, sine sapore; ineptus, & elinguis. V. *Stupidus*. *Uſus*. Quaedam in rebus sunt simplices, quaedam copulata. Tuum hominis simplicis pectus vidimus. Simplex, & absoluta necessitas. V. *Apertus*.

Simpliciter, aufrichtig, einfältig, bildlich, ledialich. *Syn.* Apertè, candidè, sincerè: absolutè, præcisè.) (*Dupliciter*. *Phras.* 1. *Id se facturum simpliciter negavit*, er sagte rund heraus, er werde solches nicht thun. Id se facturum, præcisè negavit; apertè, disertè negavit. 2. *Est homo simpliciter doctissimus*, er ist in der Wahrheit ein Grund-gelehrter Mann. Est homo sine exceptione, sine dubio, sine dubitatione doctissimus; vir est, ut Latine ac planè dicam, doctissimus; vir est, apertè, ac sine fūco loquor, doctissimus. 3. *Veritatem simpliciter proloqui*, gerade heraus reden, was wahr ist. Ad veritatem loqui; Latine: nullò apparatū, nudè planè, quod res est, dicere; sine fūco, sine simulatione veritatem patefacere. *Uſus*. Simpliciter dicam & breviter. Vivere simpliciter vitaeque hominum amicè. Cum homine simplici simpliciter agam.

Simplum, i, n. einfach. *Uſus*. Simplum, aut duplum.

Simpulum, i, n. ein engeß Geschirr. *Vasis genus*.

Simul, zugleich, mit einander. *Syn.* Unà, pariter, communiter, cum in unum. *Phras.* *Simul omnia peracta*, ich habe alles mit einander verlohren. Totum repente avolvit; singillatim ac diu collecta, omnia uno tempore effudi; unam feci rerum omnium jacturam; unà omnia intericere. *Uſus*. Res simul tecum simul didici. Id signum simul aspectum, & probatum est. Simul & illud cogita. Abjice voluntatem simul cum spe discendi.

Simul ac, sobald. *Uſus*. Simul ac potero, veniam.

Simulacrum, i, n. Bildnis. *R.* à Similis *quasi* simulacrum. *Syn.* Imago, forma, effigies, species, exemplar, idolum. *Epi.* Aeternum, mutum, perantiquum, religiosum, sanctum, summum. *Uſus*. Nul- lum superest simulacrum, ac vestigium civitatis. Statuæ ac imagines simulacra sunt corporum, non animorum. Cupidinis simulacrum. V. *Imago*.

Simulacrum, aleinertisch, zum Schein. *Ufus.* S. e. fictum, & simulacrum, sive ex animo loquaris.

Simulatio, onis, f. Verstellung, Gleisneren, Heuchleren. *Syn.* Species simulationis, species quaedam assimulatae virtutis. *Epi.* Aperta, bella, difficilis, diuturna, ficta, inveterata, periculosa, summa, verbosa, vitiosa. *Phras.* Virum bonum simulatio non ariet, einem guten Manne steht es nicht wohl an, wann er sich verstellet. Non cadit in virum bonum simulatio, vir bonus abest ab omni simulandi studio. Aliud sentire, aliud loqui non est ejus, qui vir bonus haberi velit. Viri boni non est fingere; artem simulandi qui sequitur, bonorum in numero non est; longe à bonorum consuetudine discedit. *V. Assutia.* *Ufus.* Estant, qui simulatione, sermone, vultuque ficto stabilem gloriam quaerunt. Fronte ac vultu facillime simulatio sustinetur. Simulatio tollit iudicium veri, illudque adulterat. Summam prudentiam stultitiae simulatione tegere. Aequitatis simulatione fallere. Nullae insidiae periculosiores, quam quae latent in simulatione officii. *V. Simulo, fingo.*

Simulator, oris, m. Gleisner, verstellter Mensch. *Syn.* Adulator, alienator *Epi.* Studiosus. *Uf.* Dulcis, faceti, festivi sermonis homo, & in omni oratione simulator.

Simulatus, a, um. falsch, verstellt, gleisnerisch, scheinheilig. *Syn.* Assimulatus, fictus, imitatione simulatus, fucatus, adumbratus, fallax, ad fallendum instructus. *(Verus, sincerus.)* *Uf.* Ficta omnia celeriter ut flosculi decidunt, nec simulatum quidquam potest esse diuturnum. Amor solers & simulatus. *V. Assutus, falsus.*

Simulo, as, avi, atum, are. verstellen, auf den Schein etwas thun, gleich gestalten. *Syn.* Assimulo, specie simulationis ostento, fingo. *Adv.* Facile, perbellè, solertius. *Phras.* Nil in illo nisi simulatum, es ist alles an ihm nur auf den Schein gerichtet. Aliud spe, aliud specie simulationis ostentat; ad speciem & usurpationem virtutis fictus est; adumbrata virtute fallit; nihil in illo, nisi fallax; imitatio, simulatioque virtutis in fronte, intus scelus tegitur: personatus ambulat; multis simulationem involucris tegitur, & quibusdam quasi velis obtenditur; assimulata virtute laudem captat; longè alius est ingenio, quam cujus simulationem induit; alienam personam fert; ex industria factus ad simulationem virtutis & probitatis; probi hominis speciem praefert; specie quadam occultat sese, & virum frugi assimulat; vultum fingit, & imaginem quandam probi-

tatis, sed quae cum moribus non convenit. 2. Simula, quantum vis, me profecto non fales, stelle dich, so viel du willst, nich wirst du nicht betrogen. Indue, quantum vis; animo simulationem; frontem, sermonemque ad fallendum iastue; prafer, quam vis, virtutis speciem; mentire facit, adumbrata, adulterata virtutis specie, quantum vis, ac potes; personam, quam vis, composito in speciem probitatis vultu, ferre potes, fallere certe, & iudicium veri tollere non potes. *V. Fingo.* *Ufus.* Perbellè simulat. Multa & simulavi invitus, & dissimulavi cum dolore. Furere se simulavit.

Simultas, atis, f. heimlicher Bröhl und Bitterkeit, Feindschaft. *Syn.* Inimicitia. *Epi.* Vetus. *Ufus.* Cum aliquo simulates, nescio quas, suscipere, habere, gerere, exercere, retinere. Simulatem bonam fide deponere. *V. Inimicitia.*

Sin, wann, wo nicht. *Syn.* Si; si non. *Ufus.* Edac tecum omnes, si minus, quam plurimos. Ego, ut constituis eris adero: si unique possidis. Sin autem id non sit ejusmodi, tum vero &c.

Sincerè, aufrechtig, redlich. *Syn.* Candidè, verè, ingenuè, sine fuce, sine fraude, sine alienatione, sine malo dolo, sincera fide, fraternè, genuinè, ex animo, ex animi sententia, nihil alicui indulgens. *Ufus.* Sincerè tecum agam. *V. Simpliciter.*

Sincerus, a, um. aufrechtig, offenherzig, redlich, ohne falsch. *R. ex, σὺν τῷ κρῑ, cum corde.* *Syn.* Purus, verus, integer, candidus, apertus. *Phras.* Sincerus mihi animus est, ich habe ein aufrechtig Gemüthe. Animus mihi est apertus, simplex, rectus, candidus; nulla simulatione tectus, purus ab omni fraude. Simulationem, simulandi artificium natura mea, consuetudoque respuit. Abest à me simulandi perversum studium; simplicem, apertam veritatem amo; odi artes, quibus veritas, uti involvero quodam obtegatur; animo sum minime versuto. Cum ingenium meum perspexeris, nihil in me insidiosum, aut fallax deprehendes; cum ingenium meum usu cognitum ac perspectum habueris, abesse me ab omni dolo, ac fraude; esse me sinceri animi, simplicis ingenii, aperte voluntatis, rectae mentis; alienum ab arte fallendi, artificio simulationis agnosces. *V. Assutus, a, um.* 2. Sincerum iudicium: totum, erat redlich von der Sache. *Phras.* Puram & à favore, & odio, & quavis ris iudicii sententiam tuam; rectam animi

sensum; purumque à partium studiis in dicenda sententia secutus est; licet ex animi sententia diremit; non partium studio, non malevolentia impeditus, ut quarum causas procul haberet; sententiam pronunciavit dignam viro antiqua virtute, ac fide. *V. Judicium. Usus.* Amicum mihi sincerum, integrumque conserva. Prudens & sincerum judicium videt, quid in quaque re sanum, sincerumque sit.

Sine, ohne. *Syn.* Absque, citra, extra. *(Cum. Phras. 1.* *Sine dubio ita est, ed ut ohne Zweifel dem also. Sine controversia; sine ulla dubitatione res ita se habet; dubium nam non est; nemo in dubium vocaverit, rem ita se habere. 2. Sine metu, ohne Furcht. Solutus omni timore; metus expers; remotò omni metu; propulso omni metu; metu vacuus; liber ab omni metu. 3. Sine presidio, ohne Hülfe. Nullas amicorum praesidio, nullis amicorum praesidiis munitas; expers humanae opis; inops auxilii; inops ab amicis; orbis amicorum praesidiis, & inops relictus. Usus.* Homo sine re, sine spe, sine sede, sine fortunis.

Singillatim, etnès nach dem andern, jedes ins besondere. *Usus.* Singillatim unamquamque rem attingere.

Singularis, e. etnig, besonder. Maximè rarus, summus, inauditus, incredibilis, divinus: peculiaris, præcipuus. *(Vulgaris. Adu. Propè. Phras. Factum illud plane singulare est, diese That hat gar was besonderes. Eximium illud consilii, animique, & neutiquam vulgatæ laudis; factum elegans ad existimationem; ad memoriam singulare; ad memoriam præcipuum; facinus post homines natos, post hominum memoriam, ex omni memoria præstantissimum. Usus. 1. Vir summus, & singularis. Singulari in te amore feror. 2. Proprius: peculiaris, eigen: besonder. Sunt quædam in illo singularia, quæ in nullum alium convenire possunt.*

Singulariter, ins besondere, sonderheitlich. *Syn.* Unicè, simpliciter, singulari modo. *(Communitè. Usus.* Hunc singulariter semper dilexi.

Singuli, æ, a. ein jeder in Besonderheit. *Syn.* Quisque, unusquisque. *Usus.* Bini milites in singulas domos. Milicibus viritum, ac in singulos magnam pecuniam pollicentur. Crescit in dies singulos malum.

Singultus, ùs, m. das Herschen, Glucken, der Schlucke. *Syn.* Gemitus. *Usus.* Fletus cum singultu. *V. Fleo.*

Sinister, ra, rum. lunt. *Usus.* A sinistra. Cornu sinistrum.

Sinistra, æ, f. die linke Hand. *Syn.* Laevæ manus.

Sinistra, zur linken Hand. *Usus.* Supra, infra, dextra, sinistra.

Sinistrè, * übel, unrecht. *Syn.* In malam partem, in pejorem partem. *Usus.* Sinistrè cecidit.

Sinistrorsum, * linkswärts. *Usus.* Sinistrorsum se flexere.

Sino, is, sivi, situm, ere. lassen, zulassen, gestatten, verhängen. *Syn.* Permitto, patior, fero, locum do. *Uf.* Plebem senatui parere non sinunt. Istud ne Divi siverint. Non patiar, non feram, non sinam. *V. Patior.*

Sinus, ùs, m. Busen, Meer-Busen. *Syn.* Gremium, complexus, summa familiaritas; curvatum litus. *Uf. 1.* In sinu gaudere. In sinum alicujus se conferre, confugere. Aliquem in sinu gestare, valde amare. Ex suo sinu homines submissi improbos. Aliquem ex suo sinu dimittere. Græcia in sinu, ac gremio pacis posita. *2. Littoris flexus, Meer-Busen.* Omnes maris sinus & portus.

Siparium, ii, n. der Vorhang. *Syn.* Velum, quò scena obtenditur.

Siquidem, sintemahl, mofern. *Syn.* Si tamē, quippe si. *Usus.* Fortunatum te, siquidem, qui es, premanseris.

Sirenus, um, f. Meer-Gräulein. *R. ex σειρήν, monstrum marinum. Usus.* Multa Homerus de Sirenibus, & earundem vocis suavitate confinxit.

Sisto, is, stiti, ere. darstellen, vorstellen, stehend machen. *R. ab ἵστυς. Syn.* Exstitero: cursum inhibeo, ante pedes destitui. *Uf.* Siste te nobis quàm primum. Aliquem in judicio sistere. *Vadimonium sistere.*

Sitella, æ, vel *Situla*, æ, f. Eimerlein, Rüssel, Schöpf-Geschirr; Körblein. *Syn.* Cista, in qua colligebantur suffragia.

Sitienter, dürstiglich, begierig. *Syn.* Avidè

Sitio, is, ivi, ire. dürsten. *Syn.* Sitis moritur, macerat, conficit; siti laboro; desiderium portionis accenditur; fauces sitiant; fauces siti ardent. *Adu. Ardētius, gravius. Usus.* Gloriæ, virtutis sitiens. Honores litare. *V. Dejiacro.*

Sitis, is, f. Durst. *Epi.* Dinturni. *Uf.* Sui enectus Tantalus. Ardentibus siti faucibus. Citò & potione famem sitimque depellere, expellere, sedare, restinguere. Levare sitim; eximere bibendi cupiditatem longa siti accensam. V. *Desiderium*.

Situs, a, um. gelegen, gesetzt, gestellt. *Syn.* Positus, locatus. *Phras.* 1. In hoc omnia sita sunt, an diesem in alles gelegen. In hoc laus omnis consistet; spes omnis residet; in eo res tota vertitur; in hoc laus tota consistit. 2. *Arx sita est versus meridiem*, das Schloß lieget gegen Mittag. *Arx* spectat ad meridiem; arx austrum accipit; arx contra septem triones est; arx ad meridiem vergit. *Ufus.* In quo vitam beatam sitam putas; Hæc in nostra potestate sita sunt. Ante oculos situm est.

Situs, is, m. Die Gegend, Lage eines Orts. *Syn.* Positio, natura loci. *Phras.* 1. *Urbs sita firma*, ein von Natur fester Ort. *Urbs* valida muris, ac situ ipso munita, sic ut fortunæ loci delegare spes suas Dux citò pollet; *urbs* situ, moribus, natura adversus vim hostium egregiè obsepta; *urbs* ingenio loci, mari undique, & montibus vallata. *Ufus.* 1. *Urbs* situ, moribus, descriptione ædificiorum præclara ad aspectum. 2. *Illuxit, jorast, der Schimmel, Unflath, Fäule.* Situ ac pedore squalida.

Sive, oder, entweder. *Syn.* Seu. *Ufus.* Sive ductellu, sive potius fuga.

Soboles, is, f. Kinder, Nachkömmlinge, Geschlecht, Stammen. *Propagatio*, proles. *Ufus.* Propagare sobolem.

Sobrius, nüttern, mäßiglich. *Ufus.* Parce, continenter, sobrièque vivere.

Sobrini, orum, m. Geschwister-Kinder.

Sobrius, a, um. nüttern, mäßig. *Syn.* Siccus, moderatus. *(Vinolentus, eoriosus.* *Phras.* *Sobrius est in cibo & potu*, er ist mäßig in Speise und Trank. *Homo* frugi, ac sobrius; temperans, siccus, ab ebrietate alienus; sumptuosus cornis minimè amicus; frugalitate, victus moderatione, sapienti quadam in cibo, potuque temperantia commendatus; parce, continenter, sobrièque vivit; frugaliter, temperatè naturæ desideria explet. V. *Abstinentio*. *Ufus.* Homines frugi, ac sobrii, inter sobrios bacchari vinolentum.

Soccus, i, m. Filz-Schuh. *Calceamentum Græcorum*.

Socer, eri, m. Schwäher.

Sociabilis, e. * gefellig. *Ufus.* Bini Spartæ Reges diu sociabilem conformationem inter se tenuere.

Socialis, e. gefellig. *Ufus.* Bellum; jus, foedus sociale.

Societas, atis, f. Gesellschaft, Gemeinschaft, Cammeradschaft. *Syn.* Consociatio, conjunctio, communio, communitas, consortio. commercium, comitatus: fœdus, pæctio. *Epi.* Capitiola, civilis, communis, conjunctior, copiosa, difficillima, divina, firma, grata, hereditaria, humana, infirma, infinita, jucundissima, nefaria, sancta. *Phras.* *Non est cum improbis junctura societas*, mit bösen Leuten muß man keine Gemeinschaft machen. Coire societatem; coire in societatem cum perditis hominibus minimè decet. Dare se in societatem perditorum; conferre se, applicare se, adjungere se ad homines perditos; conjungere se cum hominibus improbis; vinculo se societatis obstringere cum perditis hominibus, utilitatis vel maxima spe proposita, non decet. Qui se socium ad perditos homines adjungit; qui cum perditis hominibus societatem init; qui se perditorum hominum societate implicat; qui ad perditorum hominum societatem accedit, turpiter facit. V. *Corrumptio*. *Ufus.* Aliquos ad societatem secum ineundam, faciendam, constandam, coeundam, convocare, accerere, in eine Gesellschaft und Verbindniß zusammen ziehen. Implicare se improborum societate, conferre se ad societatem improborum; societatem inire, coire, facere, pasci, habere, Gemeinschaft mit schlimmen Leuten machen. Diu mihi cum illo, vel inter nos intima est societas multis pactionibus confirmata, servatque, Gemeinschaft haben. Dudum ad illius societatem accessi; cum aliquo in societatem veni, in Gesellschaft kommen. Societatem nostram nullus casus dirimet, labefactabit, abrumper; nullus nos casus a societate disjunget, die Gesellschaft zerrennen. Societatem renovare, in societatis veteris conjunctionem redire, die Gesellschaft erneuern.

Socio, as, avi, arum, are. gefellen, zusammen fügen, paaren. *Syn.* Conjungo. *Uf.* Sapientiam sociare cum eloquentia.

Socius, ii, m. item Socius, a, um. Gesell, Gespan, Cammerad: gefellig. *Syn.* Comes, sodalis; parriceps, cantor, gregalis. *Phras.* 1. *Fidum te semper / socium*, ich habe dich allezeit zu meinem treuen Gesellen gehabt. V. *Verum* si

sectatorem, & ex numero amicorum te habui; te semper actionum, voluntatum, rerumque omnium comitem, consiliorum autorem, adiutorem laborum, periculorum socium, omni in cogitatione conjunctum, sodalem & contubernalem optimum expertus sum; omnia semper inter nos conjunctissima fuisse; in rebus laetis aequè, ac adversis socium te ac contortem nactus sum. Convivam, compransorem, compotorem, collassorem ubique affixum lateri meo semper habui. 2. *Socii nostri sunt*, sie sind unsere Mitgenossen. Communionem rerum nobilem conjuncti sunt. Communitate juncti sunt nobiscum; est nobis vetus ac diuturna conjunctio. V. *Amicitia, Amicus, Conjungo, Conjunctio. Usus.* Me voluntatum, sententiarum, rerumque omnium socium habebis. Socium me tibi adjunxisti, adscripsisti. Socium me tibi profiteor. Urbem adjutricem seclerum, futorum recepticem, flagitiorum omnium sociam.

Socordia, æ, f. Trägheit, Zauselt. *Syn.* Desidia, stupiditas. V. *Pigritia.*

Socorditer, * liederlich, hinfällig. *Usus.* Res ab Albanis socordius acta.

Socors, dis, g. o. träge, verdrossen. *Syn.* Deles, stupidus. V. *Piger.*

Socrus, us, f. Schwiegermutter. *Syn.* Uxoris, aut mariti mater.

Sodalis, is, m. Geselle, Gespan. *Syn.* Socius.

Sodalitas, atis, f. Gesellschaft, Genossenschaft, Gespannschaft. *Syn.* Collegium, societas. *Epi.* Fera & plane pastoritia, honesta. *Us.* Officia sodalitatis ab aliquo flagitare; sodalitates constituere. V. *Societas.*

Sodalitium, ii, n. Bruderschaft, Gesellschaft, Zunft. *Syn.* Sodalitas. *Us.* erat in ædibus sodalitium ea die futurum.

Sodes, sage mir, lieber, mein! R. Si audes, contrafl. *Usus.* Libenter verba copulando jungebant veteres, ut *sodes*, pro si audes.

Sol, lis, m. die Sonne. *Syn.* Moderator & dux temporum; dux & princeps, & moderator luminum reliquorum; solus, quod astrorum tenet principatum. *Epi.* Adversus, æstivus, calidus, clarus, geminatus, igneus, inusitatus, letos, magnus, nitidus, summus, tantus. *Pinas.* 1. *Sol oritur*, die Sonne geht auf. Exoritur, diem affert: lucem terris infert: terras collustrat; exæctis,

dispulsis, fugatis tenebris mundo diem reddit; orbem suo fulgore illustrat; sua lucis aspectu mortales recreat; sua luce perfundit, & convellit omnia; sua luce lustrat, & complet omnia. V. *Aurora, mare.* 2. *Sol occidit*, die Sonne geht unter. Sol in occasum præcipitat; Sol in occasum pronus est; in occasum festinat, lucemque componit; Sol obit, occumbit; Sol in vespertum declinat. V. *Vesper.* 3. *Sol nubibus obscuratur*, die Sonne ist unter den Wolken. Solis caput obscura ferrugine tegitur; lumen suum penè mundo negat; intentæ calò nubes lucem condunt. V. *Nubes. Usus.* Solis accessus & recessus. Sol ab ortu ad occasum commeat. Sol à meridie deflexus. Sol oriens, obiens. Sol ingenti æstu torret corpora. In solem procedere. In sole ambulare: à sole abesse. A sole collucet omnia. Non omnium dierum sol occidit, es san noch sehn, es ist noch nicht verzweifelt.

Solarium, ii, n. Sonnen-Uhr. *Usus.* Solarium descriptum, quo horæ declarantur.

Solatum, ii, n. Trost, Erquickung. *Syn.* Consolatio, fomentum. *Epi.* extremum, magnum, miserum, unicum. *Phras.* *Alterum solatium est amicorum fida conjunctio*, der andere Trost ist, daß meine Freunde mir treu verbleiben. Altera ratio, quæ mihi solatium affert, præbet, parit, quæ mihi solatio est, ex qua solatium reporto, habeo, quâ sustentor in tantis molestiis, amicorum fida manus. Alterum est, quò sustentor, ac recreor, in qua conquiesco, amicorum sincera fides. Accedit ad animum meum sustentandum amicorum fides. Illo præterea solatio utor, ac fruor, quod amicorum constantia mihi præbet. V. *Recreor, Consolor. Usus.* Solatium alicui dare. Solatis quibusdam, & dolorum fomentis servitutis mala levare. Illo me solatio consolor.

Soleæ, arum, f. Sohlen, Schuhe, Pantoffeln. *Syn.* Crepidæ.

Soleatus, a, um. Schlapp-Schuh anhabend. *Usus.* Soleatus Prætor cum pallio parureo.

Solennis, e. feyerlich, gewöhnlich. *Syn.* Quod cum quadam ceremonia consecratum, celebre, festum. *Usus.* Solennes ac festi dies. Solenne, statum, sacrificium. Prisca & solennia verba. Observo solenne illud meum.

Solenniter, * feyerlich, gewöhnlich. *Usus.* Omnibus solenniter peractis.

Solen, es, solitus sum, ére. im Brauche haben. *Syn.* Consuevi, est meae consuetudinis; in more habeo, assuevi. *Ufus.* Omnes reprehendere solet. Ratione consuetudinis meae, quâ quondam solitus sum, uti. *V. Consuetudo, Mos.*

Solers, tis, g. o. fleißig, emßig, mader, munter. *Syn.* Ingeniosus, perspicax, sagax. *(Iners. Ufus.* Provida & solers natura. *V. Ingeniosus, Diligens.*

Solenter, spißfindig, fleißig. *Syn.* Sagaciter. *Ufus.* Solertissime aliquid perspicere.

Solertia, æ, f. Munterkeit des Verstandes, Emßigkeit. *Syn.* Sagacitas, perspicax prudentia, animi motus incredibilis, & celeritas ingenii. *Epi.* Divina, pestifera, tanta. *Phras. 1. Ad solertiam in-ovare*, einen zur Emßigkeit anhalten. *Solertiam* mercede evocare, invitare, blandiri, elicere. *2. Paucos vidi pri solertiâ*, ich habe wenige gesehen, die an Munterkeit des Verstandes gleichen. Non possum ex tanto hominum numero, quibus usus, quibuscum consuevi, multos recensere, in quibus eam, quâ tu polles, quâ præditus es, quâ præstas, excellis, effulges, quâ ornatus es, solertiam, sagacitatem, ingenii acumen perspexerim. *Ufus.* Mundus sine divina solertia effici non potuit. Homines congregati adhibent agendi, cogitandique solertiam. *V. Diligens.*

Solicitatio, onis, f. * Anreizung, Austrengung, Beunruhigung. *Ufus.* Nuptiarum solitatio.

Solito, as, avi, atum, are. bestimmen, fränken, anreizen, austrengen. *Syn.* Afficio, ango, sollicitum habeo; appello de pecunia, vel flagitio aliquem. *Adv.* Summe, valde, vehementer. *Phras. Hac res me vehementer sollicitat*, diese Sache bestimmet mich sehr. Animum ea res versat assidue; anxius pectus curis implet; res ea gravem mihi curam affert, iniecit; multas mihi curas dat; vehemens me ejus rei cura tangit; ingentem ea res curam mihi & solitudinem conficit; ingentem animo solitudinem incutit; intempestivâ solitudine turbat animum; gravi me cura implicat, afficit, conficit; magnam solitudinem affert; in magnos me metus & solitudines adducit. *V. Angor, cura, solitudo, sollicitus. Ufus.* Ea cura me vehementer angit, & sollicitat.

Sollicitudo, inis, f. Bestümmerung, Sorgfältigkeit. *Syn.* Angor, cura, metus, molestia, negotium. *(Securitas. Epi.* Assidua, incredibilis, ingens, sempiter-

na, summa. *Phras. Plenus sollicitudinis sum*, ich bin voll der Sorgen. *Sollicitudo* cum cogitatione multa me circumstat; multa me sollicitum habent; tot curæ vitam mihi vix reliquam faciunt; solitudines meas quævis hora evacuit. *V. Angor, Cura, Ufus.* Ea cura mihi magnam solitudinem affert, conficit; magnos me metus, ac solitudines adducit; solitudines mihi duplicat; magna me solitudine afficit; ingenti solitudini est, Sorgen und Kummer machen. Tanta in me hæret solitudo; tantam de tuis rebus habeo, sustineo solitudinem; tot solitudinibus langueo, opprimor, misere exedor; in tanta sum solitudine, in Sorgen stehen. Nihil est, quod solitudines allevet, demat; solitudini meae subveniat; à solitudine animum abstrahat, abducatur; solitudine me liberet, die Sorgen benehmen. Solitudines tibi struere, tibi accerere, ihne selbst die Sorgen vermehren. Solitudinem omittere, die Sorgen fahren lassen.

Solicitus, a, um. sorgfältig, bestimmet. *Syn.* Anxius, suspensus, perturbatus, exercitus. *(Securus, solutus curâ. Phras. 1. Vehementer sum sollicitus*, ich bin sehr in Sorgen. Multa subvereor; rebus meis, valde metuo; non discedo, non oculos unquam de rebus meis; totos dies de rebus meis cogito; metus ille nunquam mihi decedit; tacitâ curâ suspensum animum gero. Curâ illâ exonerare animum nequeo meum; multi me angores impediunt, animumque in diversa trahunt; multi aculei pectus mihi compungunt, exedunt; magna in cura sum, versor; nullum tempus sine solitudine intercedit; multum animo de re mea laboro; magna est rerum expectatio; multis quotidie curis urgeor, conficior; assiduâ occupor solitudine. *V. Angor, cura. 2. Sollicitus ero de rebus tuis*, ich werde schon Sorge tragen, daß die Sache recht ausfalle. Curas omnes intendam, ut rebus tuis quàm optimè consulatur; rerum tuarum rationem habebō præcipuam; curæ mihi erunt res tuæ; curæ res habebō tuas, cura erit de rebus tuis. Interiore cura, suspensiore animo res curabo tuas. Cum cura res tractabo tuas. *Ufus.* Sollicita suspitione, suspensa metu civitas. Res tuæ valde me sollicitum habent; de tuis rebus mirifice sum sollicitus. Sollicito animo, & anxio sum.

Solide, * festiglich, dauerhaft. *Syn.* Integre.

Soliditas, atis, f. Dauerhaftigkeit. *Syn.* Firmitas. *Epi.* Terrena. *Ufus.* Soliditas corporis.

Solido, as, avi, atum, are. * feste machen, befestigen. *Syn.* Roboro, firmo. *V.* Firmo.

Solidus, a, um. steiff, feste, gediegen, dauerhaft. *Syn.* Habens soliditatem: verus, eminens. *Uusus.* 1. Solidum nihil, quod terræ sit expertum. Solida corpora. 2. Verus, constans, stabilis, certus, wahr, beständig, ewig. Non tam solidò, quàm splendido nomine virtutis. Solida, gravis ac germana laus, non adumbrata & fucata. Solida bona; utilitas solida. *V.* Firmus.

Solistinus, a, um. gewissen Glück fähig. *Vox auguralis.*

Solitarius, a, um. einsam, alleinig. *Syn.* Solus, solivagus, remotus ab oculis hominum. *Idem.* Solitarius & solatus cum altero. *Uusus.* Solitarius homo, & in agris vitam degens. Non solitum, neque simplex, sed &c. *V.* Solus.

Solitudo, inis, f. Einöde, Einsamkeit, einsames Leben. *Syn.* Locus desertus, recessus, secessus, regio inculta & deserta. *Idem.* Frequentia, celebritas. *Phras.* 1. Abdere aliqua in solitudine me cuperem, ich möchte mich in eine Einöde verschließen. Vitam fugæ, solitudinique mandare; discedere in aliquas solitudines; in asperas & densas sylvas me abstrudere, & ad saxa & scopulos mea mala deplorare cuperem. Vitæ genus inter feras solitarium, & ab hominum societate disjunctum sectari animus eret. In loca abdita, ab arbitris remota & libera, in loca ab interventoribus vacua me abdere cuperem. Loca ego omni solitudine vacua, atque sine humani cultus vestigio pererrare malle, quàm dantiùs inter homines agere. *V.* Locus solitarius. 2. Solitudine aptior est, quam civilis vitæ consuetudinem, er scheint sich besser in eine wüste Einöde, als unter die Leute. Rectius in agro, aut ubi nullum culti soli occurrit vestigium, vitam agat, quàm inter homines. Nudæ mutæque solitudines, non civilis frequentia tam abhorrentes à civilis vitæ consuetudine mores deceant. Abhorrent nimium quantum asperi & agrestes ejus mores ab urbanæ vitæ elegantia; ita aliorum mores, ut nemo illo, ille nemine ut possit; ut neque is ferre quenquam, neque quisquam illum perferre possit; ut neque is consuetudine cujusquam, neque quisquam ejus amicitia uti possit. Ingenio, moribusque ab ingenio reliquorum tam alieno est, ut solitudini, non urbium frequentie natus esse videatur. *V.* Agrestis, Alor *usus.* *Uusus.* Auditis, quæ solitudo in agris esset, quæ vastitas. Tibi solitudo erat pro frequentia.

Solivagus, a, um. einsiedlerisch. *Syn.* Solitarius.

Solium, ii, n. Königlicher Thron. *Syn.* Sedes. *Epi.* Federatum, paternum. *Uusus.* Sedere in solio, ornatu regio.

Solæci, orum, n. ungeschickte und barbarische Redensarten. *Uusus.* Multa in ejus scriptis solæcia.

Solæcismus, i, m. unförmliche Wort- und Fügung. *Uusus.* Solæcismus est, cum plurius verbis consequens verbum sapientiori non accommodatur.

Solor, aris, atus sum, ari. trösten. *Syn.* Consolor, animum erigo, & stento, solatium adhibeo, do, præco, affero; lachrymas alieque comprimio: timentes animos consolatione lano. *V.* Consolor.

Solstitialis, e. Sonnenwendlich. *Uusus.* Dies solstitialis.

Solstitium, ii, n. Sonnen-Wende.

Solum, alle n, nur, lediglich. *Syn.* Tantum, modò. *Uusus.* Non oratione solum, sed & armis.

Solum, i, n. Erdboden, Erdreich. *Syn.* Terra. *Epi.* Charum, commune, exilium, incolatum. *Uusus.* 1. Patriæ solum omnia charum. Exilii causa solum mutare. Quod solum tam exile & macrum. Sola terrarum ultimarum. 2. Perimentum, a, ca, Boden. Solum & quasi fundamentum orationis est.

Solvo, is, vi, solutum, ere. ledig machen, auflösen, zahlen. *R.* à *σὺλ·ναι*. *Syn.* Persolvo, dissolvo, pendo, dependo, numero, repræsentò, pretium do, pecuniam do, satisfacio, redde, confesso, aere alieno exeo, vel me libero: explico, enodo: libero. *Att.* Omnino, rectè, præclare. *Phras.* 1. Fideliter te solvam, ich werde dich treulich bezahlen. Satisfaciam quamprimum, & fidem liberato; nomina dissolvam; quod spondi, dependam; caveo, ne solutione dilata mea apud te fides concedat. Arcæ meæ confidito, explicare me vel representatione (*paratâ, præsentè pecuniâ*) me posse non dubito; ad diem cum fide solvam: pecuniam præsentem numerabo; expeditum est, unde solvam. 2. Solvere non possum, ich kann nicht zahlen. Solvendo non sum; unde solvam, non habeo, non suppetit; impedita, nondum explicata est solutio, solvendi ratio; unde satisfaciam, non est.

est: expedire nomen non possum sine
versum, ohne neutre Schuld. 3. *Quis
solvit?* mer wird es lösen? In pensam
quis praestabit? Pecuniam quis nume-
rabit, representabit? Prezum quis da-
bit, persolviet? V. *Æs. Ufus.* 1. Mali-
nus, qui æs alienum, qui pro vectura
solveret. Ab aliquo (*alicujus nomine*)
solvere. Solve, quod patrie debes. 2. *Ex-
phico, enodo, auflösen.* Caputstragumen-
ta solvere. 3. *Libero, befreien.* Legibus
aliquem solvere, *vulg. dispensare.* Ani-
mum metu, curis solvere. Religione sol-
vere civitatem. 4. *In re nautica, in dem
Schiff-Besetz.* Anchoras, oïas solve-
re; porta solvere, vom Lande stossen.
5. Morem, disciplinam solvere, aufhe-
ben. V. *Anxius.*

Solus, a, um, einzig, allein, alleinig. Syn.
Solitarius, unicus, unus, solus, solus
per se, unus ex omnibus. *Phras.* *Solus
jere agit, er mobnet fast allein.* Se-
cum, ut ajunt, vivit; præter seipsum ne-
minem habet secum; relictus & destitu-
tus à cæteris, lucem, conventumque vi-
tat; in solitudinem, tanquam in portum
se recepit; tempus propè omne in secre-
to, remotis arbitris tenet; urbe, & omni
cœtu caret hominum, sine arbitris agit;
rerum suarum neminem mortaliū so-
cium habet, aut consocium. V. *Solitudo.*
Ufus. Abdimus nos, & sæpè soli su-
mus. In lucis solis noctis eribat.
Solut se in consilium vocat. Uno solo
dissentiente.

Solutus, fren, loß, ledig. Syn. Expeditus. *Uf.*
1. Solutus & suaviter dicere. 2. *Remise,
frigide, nachlässig, kaltinnig.* Tam so-
lute egit, tam osentanter.

Solutio, onis, f. Bezahlung, Auflösung.
Syn. Representatio pecunie, dissolutio.
Æt. Necessaria. *Ufus.* Difficillima so-
lutionis tempora. Solutio rerum credi-
tarum. Solutio linguæ.

Solutus, a, um, fren, loß, ledig. Syn. Li-
ber, dissolutus, promptus. (*Alligatus.*
Ufus. Animo esse libero, & soluto.
Homo solutus cura; somno solutus.
A natura ad discendum satis solutus, &
expeditus.

Somniculosus, * schläferig, träge. *Ufus.*
Somnuculosus, & negligenter aliquid fa-
cere.

Somniculosus, a, um, schläferig, träge. Syn.
Somni plenus. *Ufus.* Iners, ignava, &
somniculosa senectus. V. *Piger.*

Somnio, as, avi, atum, are. träumen,
Traum haben. Syn. Secundum quie-
tem video, in quiete video, in somnis
videre videor, in quiete mihi videtur;

dormienti, secundum quietem mihi vide-
tur; in somnis cerno. *Phras.* *Somnia vi-
de fratre meo, mir hat geträumet von
meinem Bruder.* Species fratris mei per
somnia, per quietem, in somno mihi ob-
lata est; exagitant me per somnia spe-
cies fratris mei, quasi à latronibus circum-
venti. Nocturnæ fratris mei, quasi à la-
tronibus circumventi imagine confunde-
bar. Inter nocturnos visus oblata fratris
interfecti species admodum me terruit.
Ufus. Si ea dormientes agerent, quæ so-
mnarent, alligandi essent omnes, qui
cubitum irent. V. *Dormio.*

**Somnium, ii, n. Traum, Gesichte im
Schlaf.** Syn. Nocturnum visum, inso-
nium, imago nocturna, somni visum,
species per somnum oblata. *Æt.* Cla-
rum, illustre, recens, verum. *Ufus.* Id
mihi somnium objectum est. Somnio sti-
mulatus. Somnia interpretari. Repentè
tanquam somnio lectus. Ex carum re-
rum reliquis interuentibus, quas vigilans
gesserit, aut cogitant mirabiles existant
species somniorum, vita mendacia ac
falsa, quibus tamen mens, cum languore
corporis nec membris, nec sensibus uti
potest, vehementer concutitur. Animus
in varia vita & somnia fluctat.

Somnus, i, m. Schlaf. Syn. Sopor, quies.
(*Vigilia.* *Ufus.* Vehementer me somnus
urget, somnum vix tenco, der Schlaf
plaget mich sehr stark. Somno me dabo;
somnum capiam, videbo, sich schlafen
begeben. Arctissimus me somnus com-
plectatur, stark schlafen. Somno oppri-
mor, entsetzt werden. Curæ mihi somnum ali-
munt; somno me privant; è somno exci-
tant, suscitant, nicht schlafen lassen. So-
mnus est peritium omnium laborum,
ac solitudinum. Nihil moritum simile,
quam somnus. Somnus est imago, vel si-
mulacrum mortis. Animus per somnum
curis vacuus. V. *Dormio.*

Sonipes, edis, m. Pferd, Ross, Gaul. Syn.
Equis.

Sonitus, ūs, m. Ton, Geräusch, Schall.
Syn. Sonus, cantus. *Ufus.* Hoc sonitu
complete aures obsurduerunt. Verbo-
rum inani sonitu fertur ejus oratio.

**Sono, as, ui, itum, are. klingen, lauten, tön-
nen.** Syn. Cano, sonum refero; sonum,
sonitum reddo, efficio. *Adv.* Acute,
graviter, male, numerosè, optimè. *Ufus.*
Non intelligit, quod sonet hæc vox vo-
luptatis. Antiquitatem, si ita sonet, ser-
mo eorum retinere videtur. In qua ora-
tione nihil sonare aut olere peregrinum
potest. Arma sonant. Extrema alia acu-
te, alia graviter sonant.

Sons,

Sons, tis, 2. o. schuldig. *Syn.* Nocens. *Ufus.* Comprehendere fontes. V. *Keus.*

Sonus, i, m. Ton, Klang, Schall. *Syn.* Vox, vocis sonus, vocis cantus, strepitus. *Epi.* Absurdus, acutus, agrestis, certus, discrepans, gravissimus, inanis, incredibilis, inflexus, miserabilis, rusticus, tristis. *Ufus.* Varietas sonorum, intervallo, distinctio, & vocis genera diversa. Cursus vocis per omnes sonos. Aures sonus complentur; sonum recipiunt. Sonus in aures ac animos suaviter influit. Nervorum sonum elicere. Inanem sonum fundere.

Sophisma, atis, n. falsche, listige, unbändige Schluß-Rede. *Ufus.* Contorta quædam, & aculeata sophismata: sic enim appellantur fallaces conclusiuncule.

Sophistes, æ, m. spitzfindiger Mann, Wisling. *Ufus.* Qui ostentationis, aut quæstus causa philosophatur.

Sopio, is, ivi, itum, ire. einschläfern. *Syn.* Soporem induco.

Sopor, oris, m. Schlaf, Schlummer. *Syn.* Somnus. *Ufus.* Sopore placans artus languidos. Noli nobis languorem & soporem exprobrare.

Sorbeo, es, ui, ère. schlucken, einschlürfen. *Ufus.* ista odia non sorbeo solum, sed concoquo.

Sordeo, es, ui, ère. sinken, missallen. *Ufus.* Antonio sordebat Macedonia Provincia. V. *Displiceo.*

Sordes, ium, f. Duff, Unflath. *Syn.* Lutum, fex; avaritia: squalor. *Epi.* Alienæ, domesticæ, ingentes, lugubres, miserrimæ, fumæ, turpissimæ. *Ufus.* 1. Populus non amat profusas epulas, sordes multò minus. 2. *Avaritia, Geiz.* Sordes hominis odi. 3. *Dedecus, macula, nota, culpa, flagitium, Schandfleck.* Virtus nullis unquam sordibus obsolescit. Sordes illæ elui non possunt. 4. *Luctus, maror, dolor, Traurigkeit.* Mater squalore filii, & sordibus lætatur; filium in squalore & sordibus jacentem; fletum ejus, sordesque lugubres parum respicit. 5. *Canum, fex, pro homine abjecto & vitissimo per contumeliam, Spott, weise.* O lutum! o sordes!

Sordidatus, a, um. verächtlich gekleidet. *Syn.* Insignis sordibus, & facie reorum. *Ufus.* Moestus, & sordidatus senex.

Sordide, geizig. *Syn.* Avarè.

Sordidus, a, um. unflathig, geizig. *Syn.* Squalidus, turpis: avarus. *Philos.* Est homo sordidus, et in allen Sachen recht unsauber. Parum splendidus; 2. pud quem nihil lautum, nihil elegans; in quo nihil non sordidum & humile; lutulentus homo est; immundus illuvie; sordibus squalidus; pannis obsitus, sordidatus, neglectus; moribus adhuc tam incultis ac corruptis, ut cruore & luto oblitus videatur. *Ufus.* 1. Homo egens, sordidus. 2. *Avarus, cupidus, geizig.* Qui liberales habendi, qui sordidi. 3. *Turpis, garstig.* Sordidissima & levissima gens Parthorum.

Sorites, æ, m. eine gewisse Schluß-Art aus mehreren Vorträgen oder Sätzen.

Soror, oris, f. Schwester. *Ufus.* Soror germana.

Sororicide, æ, m. Schwester-Mörder.

Sororius, a, um. schwesterlich. *Ufus.* Homo fraternus flagitius, sororis stupris infamis.

Sors, tis, f. Loos. *Syn.* Fortuna, casus, fatum. *Philos.* Sorti res committatur, man lasse es auf das Loos kommen. Sorti permittatur; ad sortem revocetur; sortes consulantur; in hydriam sortes conjiciantur, cujus nomen exiverit; cujus nomen sors ediderit, is primas ferat. Sortes educantur, ut cuique sors ceciderit; us cujusque sors exciderit; ut cuique sors evenierit, ita honoribus augeatur. Sortium beneficio dignitatem quique auferat; nominibus in unum conlectis, dejectis, quod primum sorte exciderit, id citari jubeatur. Sortitio fiat; res sorti committatur; sors cernat, cujus in conferendis magistratibus habenda sit prima ratio. V. *Sortium.* *Ufus.* Ex sortibus, ex oraculis. Sortes educunt. Sortes educæ in rem apte cadere possunt divinitus. Mea, prima sors fuit, Sortis Religio. Ea provincia mihi sorte obvenit; eam provinciam mihi sors dedit. Quod sors obtulerit, acturus videtur.

Sortilegus, i, m. Weissager aus dem Loose. *Syn.* Divinus, arcolus.

Sortior, iris, itus sum, iri. das Loos werfen. *Syn.* Sortitio capio, sortes conjicio, sortitionem facio; sorti committo, permitto; fortunæ arbitrio, judicio committo. *Ufus.* Sortiri paucos è multis ad poenam. Sortiri bona cum aliquo. Provincias inter se sortiuntur.

Sortio, onis, f. Das Loosen. *Syn.* Distributio, quæ sortito, seu dictis fit sortitus. *Epi.* Adilitia, contentosa, praeclara, religiosa, veiperina. *Ufus.* Sortitione in aliquos animadversum est. Sapienter à majoribus sortitio magistratum constituta est.

Sortitio, nach dem Loos, durch das Loos. *Syn.* Sortitione, ductis sortibus. *Ufus.* Sortitio mittebantur in Provincias.

Sortitus, us, m. Das Loosen. *Syn.* Sortitio.

Sospes, itis, g. o. gesund, frisch. *Syn.* Salvus. *Ufus.* Sospites omnes Romanam pervenere. *V.* Salvus.

Sospita, æ, f. Nothhelferin. *Syn.* Salutaris. *Ufus.* Jano sospita.

Sospito, as, avi, atum, are. * unbechädiget erha. *Syn.* Incolumem servo, præsto. *Ufus.* DEUM precibus exposcunt, ut propitius suam semper sospitet progeniem. *V.* Salvo, salus, seruo.

Soter, eris, m. Heiland, Erretter. *Syn.* Servator, conservator.

Spargo, is, si, sum, ere. ausstreuen. *R.* à σπείρω, *semino.* *Syn.* Fundo. *Phras.* Rumor late spargitur, man streuet aus. Sermones dissipantur; rumor late diffunditur, disseminatur; in vulgus editur, effertur; sermonibus multorum divulgatur, differtur, circumfertur. *V.* Rumor, Fama. *Ufus.* Nummos populo spargere. Res gestas in memoriam sempiternam spargere. Semina doctrinæ in suis libris spargit.

Spator, aris, atus sum ari. passieren, ausgehen. *Syn.* Ambulo, deambulo. *V.* Amulo.

Spatium, ii, n. die Weite, Platz, Raum. *Syn.* Loci intervallum, curriculum, cursus, regio. *Epi.* Aequum, æternum, annuum, extremum, immensum, liberum, longinquum, medium, menstruum, simile. *Ufus.* 1. In ambulatione duo spatia aut tria facere. Ingens spatium conficere, decurrere. De spatio deflectere. 2. *Temporis intervallum, Raum, der Zeit nach.* Spatium ad deliberandum sumere; aliquid spatii sibi ad scribendum surripere. Meditandi spatium mihi non datur. Spatio aliquo interjecto redibo. Non habeo, non est mihi spatium scribendi.

Speciatim, insonderheit, nahmentlich. *Syn.* Nominatim.

Species, ei, f. Gestalt, Art, äußerlicher Schein. *Syn.* forma, figura, facies, imago. *Epi.* Admirabilis, æterna, beata, blanda: clara, consularis, divina, eximia, falsa, forensis, formosa, honesta, liberalis, pura, sancta, singularis. *Phras.* Vir est in speciem tantum bonus, er ist nur dem Schein nach fromm. Sub pietatis obtentu, per causam pietatis; per speciem pietatis multos fallit; imaginem tantum probitatis, & speciem fallacem præferit. Vir specie probus, re improbissimus. *Simulator, jumento.* *Ufus.* 1. Excellentie eloquentia speciem, & formam adumbrare. Obversentur animo species honestæ. 2. *Imago, similitudo, Abbildung, Gleichheit.* Me species quædam inanis commovit. Boni viri speciem gerere, præferre, tueri. Aliud moliri, aliud specie & simulatione ostendere. Clementiæ specie multos devinxit. Ea res speciem præbuit magni exercitus. 3. *Forma, venustas, dignitas, Gestalt, Schönheit, Würdigkeit.* Pertinent hæc ad liberalem speciem, & dignitatem. Natura formam, in qua esset species honesta, in promptu posuit. 4. *Aspectus, Ansehen.* Vir liberali, honesta specie. Species, natura ad dignitatem apposta. 5. *Partis generis, Gattung.* Virtutes specie dispares prudentia conjunguntur.

Specillum, i, n. Mund, Eisen.

Specimen, inis, n. Prob, Prob. Etüde. *Syn.* Indicium, significatio: exemplum. *Phras.* Juvenis optimi specimen dabit multa, er giebt gute Proben von sich. Optimè se ostendit; documenta futuri judicii dabit maxima; multa in eo specimen virtutis cernuntur, elucet: experimenta edit egregiæ virtutis. *Ufus.* 1. Specimen virtutis dare, capere. 2. *Exemplum, Beispiel.* Cato specimen temperantiæ, ac prudentiæ.

Speciosè, schön, köstlich. *Ufus.* Speciosè cum ornatu ingredi.

Speciosus, a, um. schön, wohlgestaltet, köstlich. *Syn.* Illustris, eximius. *Ufus.* Reversionis has speciosas causas habeo.

Spectabilis, e. ansehnlich. *Syn.* Aspectabilis. *Ufus.* Corpus cæli spectabile.

Spectaculum, i, n. Schau, Spiel. *Syn.* Res ad spectandum proposita, præsertim cum pompa & apparatu, ut sunt ludæ, & alia ejus generis. *Epi.* Acerbum, egregium, jucundum, lætuosum, miserum, præclarum. *Ufus.* Res cælestes, quarum spectaculum ad hominem tantum pertinet. Spectaculum dare, præ-

bere. Magnus ex iis spectaculis plausus est excitatus. V. *Lusus*.

Spectat, ed gehöret. *Syn.* Pertinet. *Ufus.* Hoc ad singulos spectat, illud ad universos. Alio spectat vox Pythica. V. *Attinet*, interest.

Spectatio, onis, f. Ansehung, Betrachtung. *Syn.* Inspectio. *Ufus.* Animus levatur spectatione.

Spectator, oris, m. Zuseher, Zuschauer. *Syn.* Contemplator. *Epi.* Diligens. *Philos.* Spectatores habet plurimos, tu mihi vides Zuseher haben. Theatrum magnum habebis; tu te quasi in aliquo theatro vertari existima; res tuæ quasi magno in theatro spectantur; res tuæ quasi majoribus theatris erunt propositæ. *Ufus.* Spectatorem se otiosum præbere alienæ calamitatis. Homo spectator rerum cælestium.

Spectatus, a, um. bewährt, ansehnlich. *Syn.* Cognitus, probatus. *Ufus.* Vir spectatæ integritatis. Vir fortis & spectatus.

Specto, as, avi, atum, are. schauen, sehen, betrachten; nach etwas trachten. *Syn.* Spectator sum, asumo, cerno. *Aav.* Procul, altè, directè, ad extremum, foras, plinè. *Ufus.* Hominem non ex censu, sed moribus spectare oportet. Alterius animum ex suo spectare, eiuem nach seinem Schuh messen. Res ad arma, ad bellum spectat, es gehet auf einen Krieg los. Nil nisi gloriam, laudemque spectat. Hoc spectant leges, ut &c. Domus ad mare spectans. V. *Propono*.

Spectrum, i, n. Gespenst, Ungeheuer. *Syn.* Idolum, visum. *Ufus.* Quæ illi idola, nos spectra appellamus.

Specula, æ, f. eine Warte, Wacht, Hütte, Wacht, Thurm. *Syn.* Vigiliæ locus, vigilæ. *Ufus.* 1. Tanquam ex specula aliqua prospexi tempestatem futuram. Homines in speculis sunt, observant, ut vos geratis in retinenda religione. Velut in specula collocatus, constitutus sum. 2. *Parva spes*, kleine Hoffnung. Hæc specula me sustentabant unde.

Speculator, oris, m. Aufspäher, Rundschäfter. *Ufus.* Speculator, venatorque nature.

Speculatorius, a, um. * zum aufspähen dienlich. *Ufus.* Navigia speculatoria.

Speculor, aris, atus sum, ari. aufspähen, aufundschäften; beobachten. *Syn.* In

specula sum, excubo, observo. *Aav.* Propè. *Ufus.* Omnia ante speculantur & scrutantur. Multorum te oculi speculantur, & aures. V. *Praideo*, orjaro.

Speculum, i, n. Spiegel. *Philos.* Speculum aspicere, sich im Spiegel schauen. Speculum consulere; speculum in consilium adhibere; semet in speculo contemplari; speculo uti; se in speculo intueri, spectare, videre; ad speculum explorare formam. *Ufus.* Versus, in quibus velut in speculo quisque se possit intueri. Comœdia est imitatio vitæ, speculum consuetudinis, imago veritatis.

Spelunca, æ, f. Höhle, Grust. *Syn.* Specus.

Specus, us, m. Höhle, Grust. *Syn.* Spelunca.

Sperno, is, spreui, spretum, ere. verachten, nichts achten. *Syn.* Respuo, pro nihilo puto, contemno, despicio, repudio, repello, repudio, refuto. *Ufus.* Spernit nos, & pro nihilo putat. V. *Contemno*.

Spero, as, avi, atum, are. hoffen. *Syn.* Spem habeo, spes est, in spe sum, in spe aliquid habeo, spe ducor, inducor. In spem, expecto, confido, ad spem erigor, spem propositam habeo, nisi spes proposita est. (Despero, timeo. *Aav.* Bene, insipienter, optime, plurimum, rectè, saltem temerè. *Philos.* 1. Bene de spero, ich hoffe auf dich. Tantum in te confido, ut omnia in te collocem, omnes in te sitas, ac collocatas rationes habeam; ut tuis præcipue viribus nitar, nihil aliunde expectem, præsidia ad omnes casus omnia in te constituiam; spes omnes in te repono, deligo. V. *Spes*, Expectatio hinc. 2. Spero, officia tibi mea grata fore, i. e. potest, daß du meine Dienste, euerntl. wirst thun. Spes me tenet, sustentat, alit, vet, officia tibi mea grata fore; in spem venio; in spem ingredior; in spem ducor; spes affulget; tua benevolentia spem mihi dat; spem sentis; i. e. ostendit magnæ à te gratiæ incrementum. 3. Omnia sic constitui, ut sperare non possim, ich habe alles dergestalt eingerichtet, daß ich die besten Hoffnung davon haben soll. Jacta sunt à me iudicia rei, sic ut certa propemodum spe sint reliqua. Rem, ut optime constitui, in eo statu collocavi, in statu adduxi, ut omnia secundum quælibet volumus, ut omnia ex amica sententia sperare possimus. Rem, opinor, ita composui, nihil ut ad summum timere possim, ut delectare meas fortune possim; eo rem per-

xille mihi videor, ut eventum superare quam secundissimum liceat; hoc mihi videor consecutus, ut optimâ spe niti possim. 4. *Ego, ut spero, facile omnia impetrabo, ich werde dieses alles, wie ich hoffe, leichtlich erhalten.* Pro mea quidem spe, nisi me spes fallit, ut animus meus auguratur, quemadmodum ipse mihi polliceor, nihil est, quod à te non expectem. V. *Spes. Usus.* 1. *Spero, & confido, te jam valere. Jubeo te, de me bene sperare, & securo esse animo.* 2. *Timeo, vercor, fürchten.* Si à te, quod non spero, deferat.

Spes, ei, f. Hoffnung. Syn. Boni expectatio, fiducia: firmamentum, cupiditas.)(*Timor. Epi. Abiecta, bona, certa, explorata, exigua, fallax, firma, incerta, infinita, nova, perennis, pertenuis.* *Plas. 1. Littera tua mihi spem magnam faciunt, dein Brief macht mir gute Hoffnung.* Spem magnam afferunt, offerunt, faciunt, ostendunt, ostentant; ingentem mihi spem præbent, subministrant; dant, proponunt, injiciunt; in spem recuperandæ libertatis certissimam me vocant, inducunt; in spem meliorem me impellunt, ad spem me erigunt, rapiunt; spem mihi affirmant, inserunt; certioris me spei implent, quam quantum fides promissio, aut ratio ex fiducia rerum facere solet; tuæ litteræ augent, alunt, erigunt, confirmant spem meam; spei me bonæ plenum faciunt; spe ingenti me complent; fiduciam accendunt; securo me animo esse jubent. 2. *Spem novam concipio, ich fasse eine neue Hoffnung.* In spem ingredior; in spem venio; spes animum iuvat; spes animum cepit; in spem adducor; spes nova affulget; injecta mihi nova spes est; spem non ex incerto concipio. 3. *Spem magnam habeo, rem ex sententia cessuram, ich habe eine Hoffnung, die Sache werde glücklich abgehen.* Spes est; in magna spe sum; spe certa teneor; spes ea in me hæret, residet; spei plurimum habeo; plenus bonæ spei sum; animus spe ista calet; spes ampla despondetur; spes ea me tenet; spe & animo confido; spem habeo maximam, rem ex sententia cessuram. 4. *Hæc una mihi spes superest, diese einzige Hoffnung ist mir übrig.* Eam unam spem video; hæc una spe nitor; hæc una me spes sustentat, alit, consolatur; ex una spe illa pendet animus; in ea res una omnis fortunæ pono subsidia; res una mihi magnæ fiducie est; in una re spem omnem pono, repono, colloco; spes omnes meas in ea re habeo; in ea re una spes meas omnes desigo, constituo, quod alias nun-

quam gratiæ esse locum ullum videam. Hanc unam spem sequor; in ea re una spes omnes repositas habeo; una in re salutis auxilium pono, spemque propositam habeo secundissimæ eventus. 5. *Parva res erat, quæ hominem in spem tam insanam impulit, es war gar eine geringe Sache, die diesem Menschen eine so unbesonnene Hoffnung gemacht.* Parva dictum res erat, quæ hominis inconsultam fiduciam accendit; quæ solita vanitate spem ejus inflabat; quæ homo inconsultus ad vanam fiduciam efferrebat; quæ illi tantum spei fecerat; parva dictum res erat, & in qua nihil ad eam spem agnoscere, quæ ille inflatus hereditati spe & animo incubabat; levissima impulsus causa, spe tamen devorabat hereditatem totam; cum causæ nihil esset, cur in partem hereditatis is veniret, spem tamen ejus veluti in manibus se habere extimabat. 6. *Sinister ille eventus spes omnium magnopere debilitat, dieser unglückliche Zufall vermindert sehr unsere Hoffnung.* Remoratur, infringit, labefactat; sinistro illo eventu spes omnium magnopere extenuatur, plene evanescit; magnopere concidit; penè inveterascit; spes propè omnis incisa, præcisa est; spes propè ad irritum cadit. 7. *Homini importuni serior nobis spem omnem prope ademit, dieser unruhige Stoss hat uns fast alle Hoffnung benommen.* Spem propè omnem nobis eripuit, abstulit, sustulit funditus; de spe optima nos dejecit, depulit, deturbavit; à spe animos omnium avertit; spem propè omnem incidit, abruptit. 8. *Spem omnem perdidimus, wir haben alle Hoffnung verloren.* De spe decidimus; spem omnem abieciimus; spem omnem deposuimus. 9. *Spes tota nos deseruit, destituit, defecit, nobis discessit, spem omnem amissimus.* 9. *Spes nos fefellit, unsere Hoffnung hat uns betrogen.* Fortuna spes nostras destituit; spe frustrati sumus; irritos spei abire nos necesse est; ingenti spe destituimur; spe lapsi sumus; à spe dejecti, repulsi sumus; spes nos nostra fefellit, frustrata est, elusit. 10. *Nulla spes superest, es ist keine Hoffnung mehr übrig.* Nullus jam spei locus est; spes nulla jam relinquitur; quæ porro spes reliqua esse potest? Spe omni cavendum est; spe propè omni orbat sumus, desperata spes est, incisa, abrupta. *Usus.* Certa se spes ostendit. Subito ad novam spem exarsit. In eam spem devolutus sum. Vana spe inflatur. Spem redintegrare. Spem omnium multum vicit, superavit. Neutro inclinata spe, sed noch ungewissen Ausgang der Sachen.

Sphaera, æ, f. Kugel, runder Erdb. Syn. Globus. *Ufus.* Habent suam sphaeram errantes stellæ.

Spica, æ, f. Korn-Aehr. *Epi.* Liberes & crebras. *Ufus.* Seges spicis crebris & uberibus.

Spiculum, i, n. ein Pfeil. Syn. Telum, sagitta. *Ufus.* Crassus spiculis propè scrutatus est alpes.

Spicilegium, ii, n. * Nach-Ernde. Syn. Collectio spicuum.

Spina, æ, f. Dorn, Stachel. *Epi.* Valida. *Ufus.* 1. Spinis vellere. 2. Subtilis ratio, quasi a. uta, spitzfindige Frage. Spinæ Dialecticæ.

Spinosus, a, um. Dornicht. Syn. Durus, asper. *Phras.* Aggrediente tibi est spinosa illa Dialectica, du mußt nun jene spitzfindige Disputir-Punst ergreifen. Tortuosum illud disputandi genus tibi omnino complectendum est; compelleris vel invitus in angustias illas, & dumeta Dialecticorum; vellendæ tibi erunt Dialecticæ differendi spinæ. Illæ argumentorum contorsiones, breves illæ, & acutæ conclusiuncule negotium tibi nunc facient. *Ufus.* Spinosum & subtile disputandi genus. Spinosa & exilis oratio.

Spira, æ, f. * gewundener Erdb. *Ufus.* Anguis se in spiram colligit.

Spirabilis, e. das Athem, oder Leben bringt. Syn. Flabilis, animalis. *Ufus.* Hæc spirabilis, animalisque natura, cui nomen est ær.

Spiratio, onis, f. das Athmen, Lust-Schöpfen. *Ufus.* Animalia spiratione æris sustentantur.

Spiritus, us, m. Athem, Leben, Lust, Geist. Syn. Vapor purissimus sanguinis: spiratio, vita: ær. *Epi.* Angustior, coelestior, coelestis, communis, contaminatus, divinus, extremus, infinitus, liber, minimus, tranquillius, regius, jucundus, vilis, vitalis, tribunicius. *Ufus.* 1. Spiritus per omnes arterias funditur. Vita corpore & spiritu continetur. 2. *Respiratio*, spiratio, anhelitus, das Athmen. Nullum unquam tranquillum & otiosum spiritum duxi. Contaminatus spiritus. Animæ interclusio, & angustia spiritus. Longissima est complexio verborum, quæ volvi uno spiritu potest. Ær spiritu ductus. Tegiones uno spiritu diffare. 3. Vita, Leben, Geist. Patriæ spiritum reddere; spiritum alicui eripere & auferre. 4. *Aër*,

Pust. Potestne tibi hujas cæli spiritus esse jucundus? 5. *Transl.* Ela io animi tumor, fastus, inflatio, Aufgeblasenheit, Hochmuth. Res gestæ, nescio, quos spiritus ei attulerunt. E rebus gestis natus spiritus sumere. Gestientes, & ferociter exultantes hominis spiritus comprimere, contundere. V. *Fastus superbia.*

Spiritus Sanctus, der Heilige Geist. *Phras.* Immenfus ille, ac sempiternus spiritus, cujus afflatu atque numine omnia sustinentur, & conservantur; cujus numine humane mentes divinis sensibus afficiuntur; qui animis nostris coelestis gratiæ rorem instillat; coelestium munerum iugiter Spiritus; interioris viæ Autor ac Pater, atque, ut ita dicam, Anima animæ; sanctitatis omnis Fons & Origo.

Spiro, as, avi, atum, are. athmen, Lust schöpfen, leben, wehen, blasen. Syn. Spiritum duco, animam duco, vivo, anhelitum duco. *Phras.* Ægre spirat, er schöpft sehr hart den Athem. Interclusus spiritus arētē meat; animam ægrè ducit; fatigatos anhelitus trahit; angustior illi est spiritus. Vir morbi animam comprimit; spirandi difficultate laborat. *Ufus.* Mens Platonis adhuc in ejus scriptis spirare videtur. Non modò sine cura quiescere, sed ne spirare quidem sine metu possum.

Spisè, didè. Syn. Ægrè, difficulter, vix.

Spissus, a, um. dicke, beschwerlich. Syn. Densus, difficilis. *Ufus.* Spissum sane opus & operosum. Omnia adhuc tarda & spissa.

Splendeo, es, ui, ère. glänzen, schimmern. Syn. Luceo, fulgeo, mico. *Ufus.* Virtus splendet in tenebris, per seque lucet.

Splendidè ansehnlich, herrlich. Syn. Amplè, magnificè. *Ufus.* Splendidè, & amplo funere efferre. Splendidè accipere aliquam.

Splendidus, a, um. ansehnlich, herrlich. Syn. Magnificus, elegans, ornatus. *Ufus.* Vir-ornatissimus & splendidissimus. Nihil in Curii domo ornatum vel splendidum præter ipsum. V. *Magnificus, splendor.*

Splendor, oris, m. Glanz, Scheinbarkeit, Ansehen. Syn. Nitor, claritas, dignitas. *Phras.* Homines summo splendore præditi, ansehnliche und prächtige Leute. Quorum dignitas omnium oculos perstringit; sumptibus, & publica magnificentia propè extra modum exeunt; lectis calatis, laqueatis, sedibus omni

omni luxu, & opulentia instructis magnifici, amplis & magnifice exornati. *Ufus.* Imperii nostri splendore gentibus omnibus laetet. Omnia ad splendorem & gloriam revocare. Dignitatis suae splendorem obtinere. Habere maximum splendorem virtus. Antiquae virtutis splendor obsolevit, moribus nostris deformatus. Splendore nominis ejus, & virtutis capti cives.

Spoliatio, onis, f. Plünderung, Beraubung. *Syn.* Direptio, privatio. *Ufus.* In tanta spoliatioe omnium rerum.

Spoliator, oris, m. Räuber, Grenbeuter, Plünderung. *Syn.* Praedo, direptor.

Spolio, as, avi, itum, are. berauben, plündern. *Syn.* Exuo, nudo, orbo, despolio, privo; spolia detraho; eripio, detraho. *(Orno. Phras.)* Spoliaberis, nisi auxilia circumspexeris, du miti ausgeraucht werden, wenn du nicht um Hilfe umsiehest. Praede eris hostibus; hostes in fortunas tuas invadent; fortunis te evertent; de fortunis te deturbabunt, sanguinem exordebunt tuum, nisi &c. *Ufus.* Apollonium omni argento spoliasti. Nil illi solatius, nihil egentius. *V. Privo.*

Spolium, ii, n. Raub, Beute. *R. ex σύλα, quidquid hosti detrahitur.* *Syn.* Exuviae, praeda. *Epi.* Cruentum, novum, pulcherrimum. *Ufus.* Cruenta alicui spolia detrahere. Magna spolia ex hoste capere. Aliorum spoliis suas opes augere. *V. Praeda.*

Sponda, ae, f. eine Seite des Bettes, Spann- Bett. *Syn.* Lecti latus.

Spondeo, es, sponendi, sponsum, ere. versprechen, zusagen, versprechen. *Syn.* Promitto, sponsonem facio, sponsionem interpono. *Adv.* Vehementer. *Uf.* Tibi dependendum est, quod pro alio sponendi. Id spondeo, inque me recipio. Honores & praemia spondere alicui. *V. Promitto.*

Spongia, ae, f. Schwamm. *Ufus.* Spongia extergere sanguinem.

Sponsa, ae, f. Braut. *Uf.* Sua cuique sponsa.

Sponsalia, orum, n. das Versprechen, Verlobniß. *Syn.* Sponsio, & repromissio nuptiarum. *Uf.* sponsalia alicui praebere; sponsalia facere. Sponsalia dissolvere.

Sponsio, onis, f. Verheißung, Versprechen, Zusage. *Syn.* Sponsum, omnis stipulatio, & promissio. *Ufus.* Sponsionem facere. sponsione aliquem laceßere,

mit einem wessen wetten. sponsione vincere, das Wetten gewinnen. sponsione vinciri. sponsionem vincere. Vari sponsio. In angustissimam sponsionis formulam aliquem includere.

Sponsor, oris, m. Bürg. *Syn.* Prae. *Uf.* Pompejus idem mihi de voluntate Caesaris sponsor, & de mea testis. Tulliola premium flagitat, me sponsoem appellat. Marcellus pro Mario sponsor est factus.

Sponsum, i, n. Verheißung, Zusage.

Sponsus, i, m. Bräutigam. *V. Nuptiae.*

Spontere, sponte, sponte, sponte, sponte. *Syn.* Ulterò, sponte natura, sponte, vi sua, sua voluntate, suo iudicio. *Phras.* 1. Sponte venit, et ut sponte et dicitur. Sponte nullus concubito, invitato, impulsu venit; ultro semini oblatit; voluntarius affuit; sciens, prudensque, voluntate affuit. 2. *Uf.* sua sponte deorsum cadit, der Stein fällt von sich selbst hinterwärts. Sponte natura, vi sua, innata vi, sponte nutu, ac pondere, nullius adminiculo in terram fertur. *Ufus.* Sua sponte, quo impellamur, inclinat. Si sponte, ac voluntate nolet, vi extrudetur. *V. Libenter.*

Sportula, ae, f. Boller, geflochtener Korb. *Syn.* Fiscina, fiscellus.

Spuma, ae, f. Schaum. *R.* à spuo. *Ufus.* Spumas agebat in ora. Spumis os circumfluit.

Spumofus, a, um. * schäumicht. *Ufus.* Spumofum litus.

Spumo, is, avi, atum, are. schäumen. *Ufus.* Spumans ex ore scelus, anhelans crudelitatem.

Spuo, is, ui, ere. spucken. *Syn.* Salivam emitto.

Spuree, schändlich. *Syn.* Obscenè, foedè, turpiter, flagitiosè.

Spureus, a, um. schändlich. *Syn.* Luridus, impurus, olivaceus, turpis. *Ufus.* Tempestas spurcissima. *V. Turpis.*

Sputum, i, n. Speichel.

Squaleo, es, ui, ere. unflätig, strotzig, schmutzig, beschmutzt sein. *Syn.* Sordescere: nectro, affector. *(Niteo. Ufus.)* squalabat civitas, erat in luctu senatus.

Squalide, unflätig, unsauber, unartig.

Squalidus, a, um. unsauber, unflätzig, vernachlässiget. *Syn.* Horridus, incultus, sordidus. *Phras.* *Homo squalidus*, ein übelverhaltener Mensch. Obsitus squalore; obsita erat squalore vestis, foedior corporis habitus pallore, ac macie perempti: ad hanc promissa buba, & capilli essetaverant oris speciem; homo vultu obsoleto sordidatus, præferens in vultu, habituque calamitatis uæ imaginem, corpus verò reliquum illuvie, veterinoque & sordibus squalidum. *Ufus.* Domus, oratio squalidior, & sine nitore. *V. Sordidus.*

Squalor, oris, m. Unflath, Schmutz, Echeuß, lichkeit. *Syn.* Sordes, moror. *Ufus.* In luctu, & squalore jacere. Squalore obsitus reus. Spectaculum tanti squaloris, luctus, sordium. *V. Sordes, squalidus.*

Squamma, æ, f. Schuppen.

Squammosus, a, um. schuppicht.

Squilla, æ, f. Meer Zwiebel, Meer Krebs. *Ufus.* Pinna cum squilla coit societatem comparandi cibi.

Stabilio, is, ivi, itum, ire. bestärken, besetzen. *Syn.* Firmo. *Ufus.* Rempublicam, leges, libertatem stabilire. Pedem stabilire in suo. *V. Firmo, consumo.*

Stabilis, e. dauer- und mehrhaft. *Syn.* Firmus, constans, immutabilis, multum firmitudinis habens, fixus, fundatus, optimè constitutus, certus, proprius, perpetuus, perennis, immortalis. *(Lubricus, incertus. Uf.* Nulla Domus tam stabilis, nulla civitas tam firma est, tantà temporis diuturnitate confirmatà, quæ non posset odiis, dissidiisque everti. Maneat hæc stabilis, & fixa sententia. *V. Constans.*

Stabilitas, atis, f. Beständigkeit, Dauerhaftigkeit. *Syn.* Firmitas, constantia. *Ufus.* Respublica quassata multa amisit præsidia stabilitatis suæ. Quis corporis firmitate, aut fortunæ stabilitate confidat? Amicitiam non adolescentulorum more, ardore quodam, & imperii amoris, sed stabilitate, & constantia judicemus. *V. Constantia.*

Stabulor, aris, atus sum, ari. im Stalle stehen. *Ufus.* Pecus stabularum melius ad hybernos exortus.

Stabulum, i, n. Stall, Stallung. *Ufus.* Pastorum stabula.

Stadium, ii, n. Renn-Platz, eine Weite von 125 Schritten. *Syn.* Spatium CXXV. passuum; curriculum. *Ufus.* i.

Is locus citra Romam est stadia triginta. Multa stadia confecit. 2. Curriculum, spatium, studium, Renn-Platz, Weite etc. Qui stadium ingreditur, enili maxime debet, ut vincat. In stadium artis Rhetoricæ prodire non audet.

Stagno, as, avi, atum, are. stille stehen, wie eine See. *De aqua, quæ nec effluit, nec sordetur.*

Stagnum, i, n. See, Teich, stillstehendes Wasser.

Statarius, a, um. das auf einem Orte stehen bleibt. *Syn.* Firmus, stabilis; item: qui in dicendo, agendoque, gestu motuque utitur moderatò. *Ufus.* Pugna statana. Statarius, & sermonis plenus Orator.

Statera, æ, f. Waage, Schall-Waage. *Syn.* Libra, trutina. *Ufus.* Non a iusticiis statera, sed populari iudicio rem examinare.

Statim, bald, alsbald, sradò. *Syn.* Continuo, illico, mox, quàm mox, protinus, jam jamque, quinprimum, confestim, ætutum, & vestigio, repenti, sine mora, nullà interposità morà, abjecti omni cunctatione, primò quòque tempore, ex templo, haud cunctanter properè, sine excusatione, nulla interposita dubitatione. *Phras.* i. *Mandata tua statim exequar*, ich werde deine Befehle gleich vollziehen. *Omni mora abjecta; ne minùs temporis spatiò interjectò; simul ac potero, rem perficiam. Punctum temporis non morabor; sine mora mandata exhauriam.* 2. *Statim concidit, et ist* gleich zusammen gefallen. *E vestigio; in vestigio temporis; momento temporis concidit.* *Ufus.* Litteras scripsi statim, ut tuas legerem.

Statio, onis, f. Stelle, Platz, Stand. *Syn.* Mansio, ac locus, in quo naves, aut milites tuto stare possint. *Ufus.* Stationes disponere; cohortes in statione habere; in stationem educere; stationes ingruente hoste in castra subducere; rationes agere; submissis manipulis aliquot stationes firmare. *Athenis nunc statio placet.* *V. Præsidium, portus.*

Stativa, orum, n. Quartier, Stand-Platz. *Syn.* Statio. *Ufus.* Stativa mules nostræ habet opima. Militem in stativis habere.

Stativus, a, um. aufgestellt zur Wacht. *Ufus.* Hæc mea custodia est, hoc præsidium stativum.

Stator, oris, m. Stadt-Diener, Stadtknecht, Werbel. *Syn.* Apparitor, nuncius, tabellarius. *Ufus.* Litteras stator tuus mihi attulit.

Statua, æ, f. Bild; Säule, Ehren-Säule. *Syn.* signum, imago, simulacrum. *Epi.* Equestris, pedestris, nuda, palmaris, persimilis, aliena, publica, tumalis, inaurata. *Ufus.* Senatus ei statuam auream decrevit, posuit, statuit, fixit, locavit, collocavit, consecravat. Statuam alicujus evertere, affligere, deturbare, dissipare.

Statuo, is, ui, utum, ere. bestellen, beschließen, ordnen. *Syn.* Constituo, decerno, sancio, delibero. *Adv.* Certe, exploratus, facilius, honestius, omnino, prorsus, recte, regie. *Phras.* 1. *Firmiter statutum est*, es ist fest beschlossen. Ratum ac firmum est; certum id mihi atque obstinatum est; stat sententia; certum est hoc agere; illud manet, & fixum est; stat illud, stat itque mihi; deliberatum cum animo habeo meo; statutum habeo; fixum & statutum est; fixum id, ratum, firmumque; stabile decretumque hoc consilium est; hic animus, hæc mihi lex est. 2. *Sta. ui, Romam proficisci*, ich habe mir vorgenommen, u nach Rom zu reisen. Animus in eo erat, ut Romam peterem; in animo erat, in animo habebam, animum suscepi, proficiscendi Romam. Deliberatum cum animo habebam; cum animo, apud animum fluctuam, Romam petere; consilium erat, Romam me conferre; animum induxi ad longinquam profectionem. *Ufus.* 1. Rerum omnium jura statuere. De Cæsaris actis ut statueretur, placuit. 2. *Cenſeo, puro, juarico, dasür halten, urtheilen.* Ego quidem ita statuo; nihil esse. Ego te parentem statuo fortunarum mearum. 3. *Pono, edo, colloco, darstellen.* Statuite documentum, nequis &c. Victori statuam, trophæum statuere & collocare. *V. Constituo, Decerno.*

Statua, æ, f. Leibes-Länge. *Syn.* Corporis habitus, figura. *Phras.* Statuam habet egregiam, et hat eine schöne Leibes-Länge. Corporis habitu præstat; statura corporis illi est appositæ ad dignitatem; corpus illi magnitudine eximium; proceritate corporis insignis est. *Visu & specie æstimantibus vir magnus Ufus.* Corporis figura, forma, statura opposita ad dignitatem.

Status, a, um. gewöhnlich, eingesetzt, bequemet. *Syn.* Solennis, statutus, certus. *Ufus.* Stati dies; statæ & solennes ceremoniæ.

Status, us, m. Stand, Zustand. *Syn.* Conditio, fortunæ conditio, locus, casus, præsentis fortunæ habitus, articulus rerum. *Epi.* Amplissimus, bonus, certus, moderatus & concors civitatis, tranquillitas, tolerabilis, præstinus,

quietus & placatus, erectus & collis, Reip. deterior, perturbatus, mediocritas, incertus fortunæ. *Phras.* 1. *Vide, quis sit rerum nostrarum status*, siehe nur, in was Stand unsere Sachen seyen. Vide, quanta rerum sit varietas; res nostræ ut habeant; quem in locum deducta res sit; qui cursus rerum, qui exitus sit futurus; quemadmodum res nostræ habeant; quo loco res nostræ sint; quæ sit forma Reipublicæ, quæ fortuna, quæ conditio; quis sit præsentis fortunæ habitus; quanta rerum facta sit commutatio. *V. Conditio.* 2. *Pessimus est rerum nostrarum status*, unser gemeines Wesen ist gar übel beschaffen. Omnem non modo succum, & sanguinem, sed etiam colorem, & speciem dignitatis pristinae amisimus; tanquam si nox quædam effusa esset rebus nostris, ita in tenebris ruunt, & miscentur omnia; quanta in rerum conversione, ac perturbatione, quo temporum motu versentur, vides. Deterrimo statu sumus; in propinquo est servitus, vel Interitus. In tanto discrimine civitatis, rebus omnibus aut inclinatis, aut everfis; in hoc incendio Reipublicæ; rebus tam trepidis, arctis & dubiis; in tanta fortunæ iniquitate; in extremis rebus nostris; in extrema spe salutis; in tam atroci, ac difficili Reipublicæ tempore parum abest, quin miſerrimi simus. Non sanè tranquillo navigamus, sed jam aliquot procellis penè submersi sumus. 3. *Status civitatis pristinus restitutus est*, das gemeine Wesen ist nunmehr wieder hergestellt. E superiorum temporum caligine, & tenebris lucem aliquam in Reipublica respicere cepimus; Reipublica in veterem dignitatem ac libertatem vindicari; Reipublica respirare, reflorescere videtur. Res nostræ tamen rursus statum tenent, melius fluunt; æquabilis & constantius se habent. Reipublica turbata in tranquillam redigitur, reviviscit, caput attollit. *Ufus.* Scio, quis rerum nostrarum status sit; nihil in suo statu semper manet. Reipublicæ statum fundare, collocare. Eundem vitæ statum usque ad senectutem tenere, retinere, videri; in eo statu consistere, bei seinem Stande und Art zu leben bleiben. Vir sapiens de statu se suo dejici, deduci, dimoveri non patitur. Virtutis statum mali mores labefactant, convellunt, convertunt. Nunquam de statu dignitatis meæ decedam, discedam, declinabo. Ex incertis & perditis rebus in meliorem statum Reipublica revocatur, restituitur, redit, pristinum statum recuperat, das gemeine Wesen erholet sich wiederum.

Stella, æ, f. **Etern.** Sidus, astrum: flammæ cœlestes, lumen, lucidi stellarum globi. *Epi.* illustris, perlucida, micans, salutaris, preclara, infima, terræque proxima, obscurior & caliginosa, parva, terris finitima. *Ufus.* Stellæ an aut cœlibus spatiis ab ortu in occidentem commeant. *Chaldaei* studiosè stellarum magnitudines, intervalla, cursus inquirebant.

Stellatus, a, um. gestirnt.

Stellifer, era, rum. gestirnt. *Ufus.* Stelliferi cœli curius.

Stercoro, as, avi, atum, are. düngen, mit Mist bedüngen. *Syn.* Fimum agris adhibeo; fimum, stercus agris ingero; arvo fimum reddo; fimum, stercus per agros spargo.

Stercus, oris. n. Mist, Koth, Düngung. *Uf.* Nolo stercus curiae dici Glaciarii.

Sterilis, e. unfruchtbar. *Syn.* Nihil ferens, *V. Sterilitas.*

Sterilitas, atis, f. Unfruchtbarkeit. *Syn.* Frugum inopia. *Phas.* *Atarna* hic annò sterilitas fuit, es in dieß Jahr eine große Unfruchtbarkeit gewesen. *Adversus* annus frugibus fuit; annus erat inopiâ frugum, ac siccitate insignis; frumentum angustus provenerat; noxia hoc annò frugibus intemperies inciderat. *Uf.* Sterilitas agrorum, & annonæ caritas. *V. Amona.*

Sterno, is, stravi, stratum, ere. streuen, zu Boden werfen. *R.* à σπορνύω. *Syn.* Consterno: prosterno. *Ufus.* Genailem lectum sternere.

Sternutamentum, i, n. das Niesen. *Ufus.* Superstitiosi etiam sternutamenta observant.

Sterquilinum, ii, n. * Mist-Kache, Mist-Haue. *Ufus.* Heustu leno, sterquilinum publicum!

Sterto, is, ti, ere. schnarchen, hart schlafen. *Syn.* Arctè, & graviter dormio. *V. Dormio.*

Stigmaticus, a, um. (alias Stigmatias, æ,) gebrandmarkt. *Syn.* Seryus compunctus notis Threjiis.

Stilla, æ, f. Tropfen. *Syn.* Gutta.

Stillicidium, ii, n. Dach-Trause. *Ufus.* Jura stillicidiorum.

Stillo, as, avi, atum, are. tröpfeln. *R.*

σαλάζω. *Ufus.* Sullintem sanguine pugionem protulit.

Stimulo, as, avi, atum, are. spurzen, anspornen, reizen, antreiben. *Syn.* Stimulum adhibeo, vel admoveo; pingo, excito, incito, curam assero. *Phal.* *Ile* simulæ mittes non desistit, er lößet nicht nach, die Soldaten anzuspornen. *Acuere* animos; animos militum ad æmulandum decus accendere, incandere: admovere stimulos; stimulis concitare; animis militum calcar addere; fortitudinem inspirare; animos militibus addere; currentes incitare, & admotis velut calcaribus urgere non desinit. *V. Calcar, Incito, Excito, Impello.* *Ufus.* Eveile mihi hunc scrupulum, qui me dies, noctesque pungit, ac stimulat. Cessantem ad agendum stimulo. *V. Excito, Animo.*

Stimulus, i, m. Stachel, Reizung, Antrieb. *Syn.* Aculeus, incitamentum. *Ufus.* Industriae & laboris stimuli. Stimulos alicui adhibere, ignes admovere. Stimulò fodere, concitare aliquem. *V. Incitamentum.*

Stipatio, onis, f. das Umgeben, Geleit. *Syn.* Comitatus.

Stipator, oris, m. Trabant, Leib-Diener. *Syn.* Apparitor, faelles. *Ufus.* Aimaus, ac stipatoribus corpus circumsepsit.

Stipendiarius, a, um. das Steuer geben muß, steuerbar. *Syn.* Vectigalis. *Ufus.* Vectigales & stipendiarios populos multos habemus.

Stipendium, ii, n. Steuer, Kriegsgold. *R.* à σίψ & pendo. *Syn.* Tributum, vectigal: æs viritum in milites distribuendum. *Epi.* Annum menstruum. *Phas.* *Stipendia* militi ritè solvuntur, der Soldat bekommt seinen Sold richtig. Militaria æra ritè procedunt; assignatus æris numerus rectè dependitur, dividitur; miles stipendiò afficitur; stipendia militi dantur, numerantur persolvuntur; miles stipendia ritè recipit. *Ufus.* 1. Civitatibus Gallie stipendium imposuit Cæsar. Solvunt, pendunt, dependunt stipendia singule civitates. Multis stipendium remissum est. 2. *Ad rem militarem pertinet, Kriegsgold.* Stipendia bello merere. Stipendiò afficere, remunerare militem. Benè meritos suo stipendio fraudare. E-meritis, confectisque stipendius. Pecuniâ in stipendium opus est.

Stipes, itis, m. Stod, Pfahl, Baun-Stede. *R.* à σύπος. *Syn.* Truncus. *Ufus.* Ho-

Homo sit, an stipex, dubites. Terres stipites ab summo præacuti, & præusti, præcipit.

Stipo, as, avi, atum, are. verschoppen, umringen. *R.* à *σῆψω*. *Syn.* Constipo, circumvallo. *Ufus.* Antonius senatum armis stipavit. Amicorum, armatorum gregibus stipatus.

Stip, pis, f. Steuer, Almosen, Gnaden-Geld. *Syn.* Pecunia, quæ vel in ætatem reponitur, vel Dns offertur, vel mendicis erogatur. *Ufus.* Stipem colligere, cogere; stipem spargere.

Stipula, æ, f. * Halm, Etroffel. *Ufus.* Stipula levior.

Stipulatio, onis, f. erforderter Zusage, Angelehnis. *Syn.* Promissio in jure. *Ufus.* Facti, conventa, stipulationes. Pecunia ex stipulatione debetur.

Stipulator, oris, m. Heischer, oder Anforderer einer verbindlichen Verheissung.

Stipulor, aris, atus sum, ari. ihm angeleben lassen. *Syn.* Postulo mihi aliquid promitti solenni formulâ restipulandi. *V.* Polliceor.

Stirpilis, von Grund auß. *Syn.* Radicitus. *Ufus.* Stirpilis aliquid extrahere

Stirps, pis, f. Stamm, Wurzel, Pflanze. *R.* à *στέργος*, firmus. *Syn.* Planta: genus, familia. *Ufus.* 1. In seminebus causa est arborum, & stirpium. 2. *Truncus*, *caudex*, *Stamm*, *Stengel*. Quod è terra ortum, stirpibus nititur suis. 3. *Crigo*, *caput*, *initium*, *Ursprung*. Stirps ac semen malorum omnium. Stirps juris à natura petenda est. 4. *Genus*, *familia*, *Geschlecht*, *Stamm*, *Haas*. Ex antiquissima stirpe ortus. Stirpe generosa proficisci. Ambo stirpis ejusdem sunt, & familie. Improbitate sua stirpis sue gloriam inquinant, contaminant. Stirps illi optima plurimum degenerat. *V.* *Genus*.

Stiva, æ, f. Pflugsterze. *Syn.* Aratri manubrium. *Ufus.* Homines de stiva.

Sto, as, steti, statum, are. stehen. *Syn.* Consisto, sum, gradum sisto. *X.* *Sedeo*. *Adv.* Constantius, consulto, diutius, occultè, paullisper, planè, pulcherrimè. *Ufus.* 1. Contra aliquem stare. Stare ab ali-

quo, cum aliquo, ejusque partes tueri vel suscipere. 2. *Permaneo*, *perdureo*, *verweilen*, *verbleiben*, *daurein*, *haben*. Stamus animis. Utinam staret Respublica, quò steterat locò! Stare fide, promissa, conditionibus conventis, jurejurando. 3. *Consistit*, *consertus sum*, *bestellen*, *versuchen*, *versuchen*. Stas o judicio tuo, opinione, sententiâ. 4. *Consistit*, *postest*, *gestehen*. Ea victoria Cæsar multò sanguine stetit. 5. *Dare*, *conceditur*, *gegeben*, *zugestanden* werden. Modò nobis stetit id: nunc esse, quod &c. 6. *Stare* in *usu*, aut verschiedene andere Weise. Stare sententiâ, hominem deterere. Per me non stat, quò minus id fiat. Stabamus pale ierunè. Res nostræ optimò loco stabant.

Stoici, auf Stoische Art, ernstlich. *Syn.* Severè, Stoicorum more, austere.

Stoicus, i, m. der Stoischen Secte angehörig. *Epi.* Acutissimus, severus, perfectissimus.

Stola, æ, f. weibliche Kleidung. *Vestis muliebris genus*.

Stolidè, unsinnig, ungeschickt. *Ufus.* Homo stolidè ferox.

Stolidus, a, um. unsinnig, nârrisch, ungeschickt. *Syn.* Stupidus, extenu ingemi homo. *Ufus.* Stolidum quodummodo hominum genus. *V.* Stultus.

Stomachor, aris, atus sum, ari. Verdruß schöpfen, ungehalten seyn, erzürnen. *Syn.* Indignor, indignè fero, molestè fero, irascor. *Ufus.* Iam diu stomachatur omnia. *V.* Indignor, irascor, ira.

Stomachosè, unwillig, zornmüthig. *Syn.* Iracundè.

Stomachosus, a, um. unwillig, zornmüthig. *Syn.* Iracundus. *Ufus.* Me quidem valdè novent stomachosè, & submorosè ridicula. Litteræ tunc stomachosiores fuere. Accumen sæpè stomachosum, nonnunquam frigidum. *V.* Iracundus.

Stomachus, i, m. der Magen. *Syn.* Gula, gula extremum, quo cibus labitur, ut concoquatur: bilis, ira. *Epi.* Languens. *Uf.* 1. Stomachi calore etiam ostrea concoquit. Esse stomachò linguente. Nisi stomachi mei fastidium. 2. *Bilis*, *ira*, *Unwillig*, *Unlust*. Querula epistola tua stomachum mihi movit, fecit. Cave, ne stomachum in te erumpam, die Gall auslassen. Iracundiâ exarti & stomacho. Stomachum omnem jam funditus perdidit. Nisi in stomacho. *V.* *Ira*.

Strabo, onis, m. Schieler, der scheel sieht.

Syn. Qui oculis est perversis.

Strages, is, f. Niederlage in einer Schlacht.

Syn. Clades. Epi. Horribilis, nocturna.

Phras. Ingens strages facta est, es war eine große Niederlage. Ruinæ similis strages erat; vix ulla expertis cladis exercitus pars erat; strages data, edita erat ingens; clades ingens accepta erat; omnia strage, fugæque repleta erant; quacunq; pervasit equestris procella, stragem ruinæ similem dedit. Usus. Quas ille strages dedit, edidit, fecit. Per stragem lapidum & ruinas enisus in muros miles. V. *Caes, Clades*.

Stragula vestis, allerley Deck-Zeug. Syn. Stragulum.

Stragulum, i, n. allerley Deck-Zeug. Epi. Textile, pictum. Usus. Conlocavit nomen in lectulo pulcherrimo, textili stragulo, magnificis operibus picto.

Stramen, inis, n. Stroh.

Stramentum, i, n. Streue. Usus. Casæ stramentis tectæ. Somnus, quiesq; in stramentis erat.

Strangulo, as, avi, atum, are. würgen. R. à στεγγαλόω. Syn. Faucibus premo, suffoco, ango, cervicem frango, obtorta gula jugulo. Usus. Patrem strangulavit.

Stranguria, æ, f. Harn-Winde. Syn. Dysuria.

Strategema, atis, n. Kriegs-List. R. à στρατήγημα. Syn. Dolus militaris, inventum vel consilium callidum Imperatoris.

Stratum, i, n. Streue, Lager, Bette. Syn. Peristroma. Usus. Strata pulcherrima.

Strenuè, tapfer. Syn. Naviter, fortiter. Usus. Aedificat, agit strenuè.

Strenuus, a, um. tapfer. R. à στεννός, acutus. Syn. Ad labores impiger, manu promptus, qui dignos nobilitate sua, dignos rebus gestis spiritus capit; cui digna vetere gloria, & majorum monumentis fortitudo inest; qui in armis, rebusq; gerendis magnam virtutem præstat. Usus. Vir erat strenuus, & in periculis intërritus. V. *Generosus*.

Strepitus, us, m. Geräusch, Getöse. Syn. Sonitus, stridor. Epi. Forensis, ingens,

reconditus. Phras. Ingens erat strepitus es mar ein großes Geräusch. Cum horrendo fragore strepitus extat, editus est ingens armorum strepitus ad eam ferrebat. Tumultuantium frenatus tantus erat, vox ut consilis obstrepentibus armis audiri non posset. Usus. Strepas significare.

Strepo, is, ui, ium, ere. ein Geräusch machen R. à στέπω, verto. Syn. Rixor, jurgor. Usus. Cum Achivi intra se corpulent strepere.

Strictè, eng, gar genau. Syn. Arctè, restrictè)(laxè. Usus. Strictè observa, ne plus reddas, quam acceperis.

Strictim, purz, mit wenig Worten. Syn. Compresius. Usus. Strictim alia, & breviter; alia copiosissime dicere.

Strideo, es, ère. firren, knirschen. Usus. Stridebant cardines.

Stridor, oris, m. Geräusch, das Kirren. Syn. Strepitus. Epi. Densus, horrifcer. Usus. Ne terræ quidem fundum ferebat.

Strigilis, is, f. Striegel, Kopf-Kamm. Balnei instrumentum.

Strigosus, a, um. sehr mager, bager, fast dürr. Syn. Gracilis, tenuis, exhaustus. Usus. Oratio strigolior.

Stringo, is, xi, strictum, ere. fassen, zusammen flemmen, oder drucken. Usus. Nullum vinculum ad stringendam fidem, jurejurando est sanctius. Stringere gladium.

Strix, igris, f. * ein scheußlicher Nacht-Vogel, Uhu, Her. Avis nocturna gaudia

Strophium, ii, n. Schnupstuch.

Structor, oris, m. Werkmeister, Vorscheiner der bey der Tafel. Syn. Minister ad mensam, cibosque struendos.

Structura, æ f. Bau-Werk. Syn. Compositio, constitutio, coagmentatio. Usus. Structura verborum.

Strues, is, f. Holz-Hauffe, Scheiter-Hauffe.

Struma, æ f. Kropf, schwammichtes Hals-Gewächß. Syn. Tumor colli. Usus. Quæ exsecant pestem aliquam, tanquam strumam civitatis.

Struo,

Struo, is, xi, ētum, ere. bauen, zusammen setzen. *Syn.* Molior, confuuo. *Ufus.* Ali-
corpestem, inlidias, calamitatem, perni-
ciam struere. Aciem, domum struere.
Verba struere & componere.

Studeo, es, ui, ēre obliegen, günstig seyn.
R. ἀσπυδαζω. Syn. Operam do,
studium in aliqua re pono, colloco;
lveo. *Adv.* Summe, vehementer;
exquisitus litteris. *Phras. 1.* A puero
huic scientia studui, ich habe mich von
Jugend auf auf diese Wissenschaft be-
geben. Meam operam ad hanc littera-
rum studia jam inde à puero contuli;
in hoc studiorum genere meam ope-
ram consumpsi, collocavi; meam ope-
ram his studiis dedi. Hanc doctrinam,
hanc studiorum rationem ab ineunte
aetate sum secutus, colui diligentissime.
A puero haec me scientia delectavit;
illi à teneris deditus, devinctus fui; à
teneris in hoc studiorum genus incu-
bui. Hoc genus studiorum me unice
cepit, tenuit, mihi placuit; huic uni
meas vigilias dicavi, dedi, tradidi, ad-
dixi, dicare volui; in his litteris aeta-
tem duxi: his litteris o tempus omne
tribui. 2. *Noct. studeo litteris*, ich stu-
diere bey der Nacht. Nocturnas vigi-
lias ad diurnum doctrinarum studium
adjungo. Ad litterarum studia etiam
noctis bonam partem assumo, decerpo,
sepono; litterarum causa etiam no-
ctem pervigilo, pervigilem ago; somni
partem mihi detraho, eripio. 3. *Litte-
ris studeo assidue*, du studierest ohne Un-
terlaß. Litterarum studia nunquam
intermittis; nunquam te à litterarum
studio sejungis; totus es in litteris;
totum te in litteras abdis; litteris te in-
volvis; noctem cum die litterarum stu-
diis conjungis; litteras colis, tractas,
exerces assidue. Nimius es in litteris;
nimia litterarum cupiditate flagras, ex-
aestas. Immoderate, intemperanter
litteris indulges; laboris, plus quam sa-
tis est, in litterarum studiis tractandis
suscipis, sustines; sic in tuis his studiis
elaboras, vigilas, ut vires imminuas, ex-
haurias, consumas, debiles, infirmes,
affligas. Modum in studiis tuis non
retines, tenes, servas; libros de mani-
bus nunquam deponis; libros volvis,
evolvis, tractas, legendo conteris assi-
dus. *Præter modum*, supra, extra; ul-
tra modum studiis vacas. *Ufus. 1.* Lau-
di, gloriæ, virtuti, pecuniæ, voluptati,
rebus novis studere. 2. *Faveo*, günstig
seyn. Pompejo Crassus studet. Omnes
student, omnes adjuvant. 3. *Opto*,
ich bin begierig. Studeo scire, quid e-
geris. Ego illum ulcisci non studeo.
V. Studium, litteræ.

Studiosè, emsiq, fleisq. *Syn.* Cupidè, sum-
mò studio, summè ope, omni ope ac ope-
ra, diligenter, naviter. *Phras. Studiosè id
fecit, vulg.* er hat es mit Fleiß gethan.
De industria; delicta opera; consulto;
certo iudicio; sciens, prudensque; ex
composito; ex destinato; compacto,
consilio certo egit; sedulo, & consilio;
ex industria id ab eo factum. V. Con-
sultò. *Ufus.* Studiosè negotium curare.
V. Scientia.

Studiosus, a, um. emsig, fleisig, geneigt.
Syn. Cupidus, amans, observans; cui
res aliqua in studio est, qui alicujus rei
studio tenetur, flagrat. *Ufus.* Homo est
existimationis meæ, & laudis; mei studio-
sissimus, mei perstudiosus & fautor.
Habet multos sui studiosos. Vir dicendi,
doctrinæ, eruditionis studiosus. Studio-
sus, vulg. ein Student. *Kellius:* Littera-
rum studiosus, adalto Genit. V. Appluo.

Studium, ii, n. ernstlicher Fleiß, Emsig-
keit. *Syn.* Opera, labor; voluntas, ani-
mus, cupiditas: litteræ. *Epi.* Acte, admi-
rabile, ardens, commune, desiderium, di-
vinum, eximium & singulare, flagrans,
incredibile, insigne, languidius, mediocre,
ol securum, mirificum, par, popolare, pri-
stinum, rectum, regale, stultum, tantum,
totum. *Phras. 1.* Studium suum arti
alicui impendere, seinen Fleiß auf eine
Sache wenden. Studium suum, ac ope-
ram arti alicui tradere, dicare, addicere;
in arte aliqua suum studium locare,
collocare; ponere, consumere. 2. *Stu-
dium suam ac voluntatem alteri im-
pendere*, einem andern seinen geneig-
ten Willen darthun. Navare alteri
studium suum, ac voluntatem; profi-
teri alteri, dicare, declarare suum stu-
dium; servire alterius laudi, honori,
commodis; ad aliquem sua studia
conferre; maxima voluntate, & stu-
dio erga alterum esse, ferri. *Vid. Be-
nevolentia.* 3. *Studio (intelligo, litte-
rarum, doctrinæ, quæ vocabula ad
verba: studio, studiosus, studium, adden-
da fere sunt) summam habent utilita-
tem*, das Studiren bringt den größten
Nutzen. Studia summam utilitatem,
emolumentum, fructum, gloriam pa-
riunt. Studiorum utilitatem nulla dies
imminuet; horum utilitas non termi-
natur spatio temporis, non definitur
ulla die, sed sempiternum spectat.
Studiis secundæ res ornantur, adverse
sublevantur, adjuvantur. De studio-
rum utilitate nihil fortuna, nihil ho-
minum injuria, ac ne temporis qui-
dem longinquitas quidquam deteret,
deteret, decerpit. 4. *Studia intermi-
tenda paulisper sunt*, man-
n. 25

muß das Studieren eine Zeitlang unterbrechen. *Animus à litteris avocandus, abducendus est; deponendum studiorum onus; labor studiorum parumper remittendus est; levandus est animus studiorum onere pressus; danda est alicuius vocatio à studiis; relaxandus est animus à studentis contentione; feriato à studiis aliquando esse liceat; vacatio, cessatio, intermissio quaedam concedatur, oportet.* 5. *Repetere intermissa pauca litterarum studia, sich wiederum in Studieren, so man in etwas unterbrochen, begeben.* Ad artium bonarum discipulis se referre, revocare; ad sua se studia referre, conferre; ad studiorum vitam & consuetudinem redire; intermissis operas studiis reddere; revocare se ad industriam priorem; novum ardorem ad intermissa tantisper studia asferre; cum Mosis in gratiam redire; ad Musas se referre suas. *Repetere, recolligere, recognoscere, renovare superiora studia, artes pristinas.* V. *Repeto.* 6. *Studiorum ardorem nihil minui, seinen Eifer im Studieren wird nichts mindern.* Litterarum ardorem, quarum studio me tenetur, flagrat, urdet, incenditur, influmatur, ad quas totum se contulit; ad quas toto pectore incumbit; in quibus studium omne ponit, adhibet, in quibus tempus omne, & aetatem consumit, conterit, exigit; nulla res franget, nulla reslinguet; nunquam in hoc nomine doctrinarum studia obsolescent; nulla res illum suis a studiis abducet. 7. *A litterarum studio cessare, aufhören vom Studieren.* Doctrinae studia abjicere, onerare, deferere, deponere; bonis litteris mulam, longam salutem dicere; bonis litteris nuncium remittere; industriam suam a'lo traducere, transferre. 8. *Vix suavia humana ea leviter percipit, jam ad Philosophica transit, er hat kaum die ersten strengen Künste obentbin durchlaufen, und will doch schon in die Philosophie gehen.* Vix litteras humaniores attingit; vix leviter iis litteris tinctus & infectus est; in iis litteris versatus est; iis litteris operam dedit, quibus formari adolescentia solet; vix breve cum amoenioribus Musis commacium habuit, jam ad rerum naturalium cognitionem animum adjuvat, applicat; jam Philosophiam animo complectitur; jam se vel animum suum iis artibus excolere cogitat, earum artium cognitionem consequi, eas artes memoria & scientia comprehendere, iis disciplinis erudiri; in iis disciplinis elaborare, iis artibus erudiri, quae à sapientissimis viris tradite omnem na-

turæ cognitionem complectuntur. 9. *Studium honoris divini & sanctorum animarum ingens habet: vulg. Zeum, et hat einen grossen Eifer für die Ehre Gottes, und das Heil derer Seelen.* Divini h. n. ris studio mirè incensus est; proferendi divini honoris studio nati co tenetur, flagrat, ardet; ardore quodam sacro alienæ salutis penè confusgit; ardor ingens ac cupiditas amplificandæ divinæ gloriæ ejus animam exedit; præstanti est erga mortales quolibet, ardentiæque plane charitate. In aliorum salute procuranda totus est; totum se in animorum procuracionem tradidit; alienæ salutis totum se devovet; totum se in juvandos mortaliū animos confert; totus in studium querendarum VEO animarum exardescit; unum illi votum est, animorum questus quam maximos facere; unum studium animorum salutem acerrimè procurandi. *Usus.* 1. In arte aliqua studium suum locare. 2. *Voluntas, animus, maior, minor, cupiditas, benevolentia, Obsequiositas, Ouerwilligkeit.* Populi studia sibi inulto artificio, ac simulatione conciliat. *Studia in te mea, & officia facile perspicies, nec minora à te studia expecto.* Populi studia amittere, impedire; populi studiis obstitare. Multum de veteri studio tuo detractam sentio. *Praternatis, deposuisti pristina tua erga me studia & officia.* 3. *Littera, das Studieren.* Litterarum studis mirè tenetur. Silent inter arma doctrinarum studia. V. *Littera, Benevolentia.*

Stultè, albet, nârrisch, unweislich. *Syn.* Dementer, insipienter, incaute, non profano. *Usus.* Homo stultè arrogans; nihil pro sano fecit, sed stultè omnia, & improvidè.

Stultitia, æ, f. Narrheit, Thorheit. *Syn.* Facultas, demencia, amenia. *Epi.* Alta, incredibilis, loquax, media, nârra, par, semilis, singularis, summa superior, tanta. *Phras.* *Quæ hæc tua stultitia est? was ist das für eine Narrheit? quæ stultitia occæcatus hæc ætatis? in quam ameniam materiam, & infelicem incidisti? quantæ hoc insitiæ est? o delirationem incredibilem! o demenciam & facultatem singularem, quæ te contingendum, abipiendum, deridendum dedisti? à sanitate mentis quam alienum est?* *Usus.* Non omnis error stultitia est dicendus. Stultitia est infamia, id est, inconstanti sanitate vacans.

Stultus, a, um. thöricht, nârrisch. *Syn.* Fatuus, delirus, mente captus, malè sensus.

nia, demens, amens, nullus confidit. *(Sensus. Phras. Stultitiam hominum non
tunc, fernen nãrrschern Menschen habe
ich nicht gesehen. Homo est sine men-
te, sine sensu; stolidus & stipes; ho-
minum infestissimus, insulissimus; omni-
um, qui sunt, quique fuerunt, longè
stultissimus; mortales omnes exquirit
salutem longè anteit; tam stultè omnia
& incautè agentem, tam excordem,
fatuumque hominem non vidi; nihil
hoc homine dementius, qui nihil adeo
pro sano faciat. 2. Hominem plane
stultum reddetis, ihr werdet diesen
gar zum Narren machen. A sanitate
mentis deturbabitis; ad insaniam adige-
tis; mente movebitis; sanitate mentis
spoliabitis. *Uusus.* Homo stultus, &
credulus. Malo indiseratam prudentiam
quàm stultam loquacitatem.*

*Stupa, æ, f. Abwerf von Hauf. Syn. Graf-
lor pars lini.*

*Stupescit, a, um. erschrocken, erstaunet.
Syn. Attonitus.*

*Stupeo, es, ui, ère. erstaunen, sehr er-
schrecken, sich entsetzen. Syn. Obstu-
pesco, attonitus hæreo, stupenti simi-
lis hæreo, stupore & silentio defigor.
Uusus. Stupere omnes. V. Muor.*

*Stupiditas, atis, f. Thorheit, Dummheit.
Syn. Stupor, tarditas.*

*Stupidus, a, um. dumm, ungeschickt,
alber. Syn. Stupens, tardus, stolidus.
Phras. Nihil homine isthoc stupidius,
es ist kein nichts dummeres seyn, als die-
ser Mensch. Nulla in re quidquam ho-
manis habet; extremi ingenii homo est;
sine sensu, sine sapore, elinguis, ve-
coris; hominum vecordissimus; stu-
por hominis, seu pecudis potius; in-
credibilis hominem stupor opprimit;
propter stuporem cordis hebes, ac sto-
lidus; plumbeus sanè homo, mente va-
cans, tanquam truncus & stipes; non
modo ad sapientiam cæcus, sed ad ea
ipsa, quæ cerni possunt, hebes, ob-
tusos; non plus sapientie habet, quàm
lapis, aut silex; nihil videt, nihil audit;
ipse quis sit, utrum sit, nescit; rudi &
incondito sensu homo est; obesse naris
homo est; lapidem, haud hominem es-
se putes; in facie, vultuque vecordia
emanet. *Uusus.* Omnes stupidi timore
obmutuerunt. V. Stupor, Stolidus.*

*Stupor, oris, m. Erstaunung, das Ent-
setzen. Syn. Stupiditas, admiratio. (Sensus.
Phras. Stupor omnes oppressit,
sie seynd alle erstaunet. Vox, spiritus*

torpebat; tam subitæ rei admiratio-
nem omnibus intercludit; stupor
omnium animos, & velut corpor quid-
am insolitus membra tenebat, occu-
pabat; repentina res cum stupore ac
miraculo torpidos defixit; defixos te-
nuit; novitate ac miraculo attonitis, ne-
que animo, neque auribus, aut lingua
constabant; stupor omnes repentinus
invasit, oppressit; exangues attonitis-
que similis stabant, hærebant, respe-
ctantes inter se, per metum etiam voce
suppressa; sine suo vultu, sine colore,
sine voce consistebant. *Uusus.* Immani-
tas in animo, stupor in corpore. Stu-
por, debilitatque linguæ, tarditas ingenii.
V. Admiratio.

*Stupro, as, avi, arum, are. ein Weib schãn-
den, zu Fall bringen. Syn. Constupro,
stuprum infero, affero alicui, vim affe-
ro, pudicitiam eripio, stupro aliquam
maculo, corpus virginis violo, vi com-
primo; pudicitiam alicujus expugno,
vitium vel stuprum alicui offero, virgi-
nem vitio; rem habeo, stuprum fac o-
cum aliqua; res mihi est cum aliqua.
Uusus. Stuprata per vim Lucretia.*

*Stuprum, i, n. Weibschãndung. Epi.
Infestum, nefarium, turpe. Uusus. Vir
stupri plenus. Stuprum virgini offerre,
interre. Stupro maculare aliquam.*

*Stylus, i, m. ein Schreib-Griffel, Schreib-
Zett. Syn. Instrumentum, aut ratio, mo-
dasque descriptionis. Epi. Censorius, ex-
ercitatus, impudens, effector ac magister
optimus. Uusus. Stylus, optimus discen-
di effector, & magister; dicendi opifex
& artifex. Exercitatione & stylo liman-
da, formanda, ornanda est oratio. In
summa ubertate inest luxuries quædam,
quæ stylo depascenda est. Oratio Atti-
co stylo scripta.*

*Suadeo, es, si, sum, ère. rathe, eintra-
then. (Disuadeo. Syn. Autor sum,
fio; suator & autor sum alicujus rei;
moneo, hortor. Adv. Amicè, fideliter,
prudenter, sapienter. Phras. 1. Is mihi
suadet, dieser rathe es mir. Is mihi
autor est rei agenda; isto autore
utor; hunc autorem consilii habeo,
sequor; hujus ego auctoritatem se-
quor; auctoritati pareo; hic mihi
consilii autor, dux, moderator; adju-
tor & administer est. Is mihi consi-
lium dat; consilio me juvat; consilio
mihi adest; consilio est; consilii mi-
hi copiam facit; consilio me instruit.
2. Si suadentem me audivisset, aliter
omnia egisset, wann er, wie ich ihn
rathe, mich angehört hätte, würde
er es weit anders gemacht haben. Si
meis*

meis monitis parulisset; si meam sententiam complexus esset; meis monitis si stare voluisset; si sequi me autorem, suasorem, & impulsorem; si mihi morem gerere; si consilium à me exquirere voluisset, aliter omnia instituisset. Consilium mutasset, vela alio ventisset. *Ufus.* Non solum tuasti, sed & rogavit. *V. Autor, Moveo, Consilium.*

Suasio, onis, f. Einrathung. *Syn.* Consilium, monitum, hortatio. *X Disuasio.*

Suasor, oris, m. Rathgeber, Einrathen. *Syn.* Consuasor, autor, hortator. *X Disuasor.* *Ufus.* Deditionis suasor, impulsor, autor, probator fui.

Suaviloquentia, æ, f. süsse Redens, Art.

Suavior, aris, atus sum, ari. süßer. *Syn.* Osculor, suavius do, figo. *Ufus.* Cicerones nostros cupio suaviari.

Suavis, e. lieblich, süß, annehmlich. *Syn.* Dulcis, conditus, jucundus. *Ufus.* Sic suavis haberi mavult, quam gravis, & suavitate ei, quæ perfunderet animos, non quæ perfunderet. *V. Jucundus.*

Suavitas, atis, f. Süßigkeit, Lieblichkeit, Annehmlichkeit. *Syn.* Suavitas, dulcedo, jucunditas. *Ufus.* Suavitates odorem efflantur è floribus. Suavitas sermonis, orationis, humanitatis. Conquirunt undique suavitates. *V. Jucunditas.*

Suaviter, annehmlich, lieblich, süß. *Syn.* Jucundè, dulciter. *Ufus.* Video, quam suaviter voluptas sensibus blanditur.

Suavitas, inis, f. Lieblichkeit, Annehmlichkeit, Süßigkeit. *Syn.* Suavitas.

Suavius, ii, n. süß. *Syn.* Osculum.

Sub, unter. *Syn.* Subter, subter. *Ufus.* 1. Sub terra habitant. Sub scalas se abscondit. 2. Ante, vor. Res sub aspectum, sub intelligentiam capit. Simulacro sub oculis posito. 3. Contra, gegen, um. Sub dies festos; sub meridiem; sub noctem venit. 4. Post, nach. Sub eas stant tuæ sunt recitatae litteræ. 5. In, tu. Sub aliena persona latet, sub nomine pacis bellum latet.

Sub manu, unter der Hand. *Syn.* In promptu, in manu, in manibus; ad manum, præsto.

Subactio, onis, f. Uebung, Bezwingung. *Syn.* Cultura, exercitatio. *Ufus.* Subactio autem est usus, auditio, lectio.

Subcivis, a, um. zu den Neben-Stunden gehörig. *Syn.* Subcivis, ereptus ex summis occupationibus. *Ufus.* Hæc ego subcivis horis contexui. Subcivis horas mihi perire, frustra elabi non patior.

Subditus, a, um. unterschoben, unterlegt. *Syn.* Fictus, subditus, subornatus. *Ufus.* Litteræ, proles subditiæ.

Subditus, a, um. unterlegt, unterschoben. *Syn.* Subditus, substitutus. *Phras.* Multos numerat subditos, vulg. et hat viele Unterthanen. Sub eos ditione, dominatu; in ejus ditione & potestate multi sunt; in multos dominatum habet, exercet; dominatu ejus multi tenentur; subiectos ditioni suæ, & obnoxio multos numerat; sub ejus imperio multi obediunt, & fideliter degunt, agunt, vivunt; jugum ejus qui acceperint, haud sanè pauci sunt. *Ufus.* Subditus in locum alterius infans. Aquæ subditis ignibus effervescent.

Subdo, is, didi, ditum, ere. unterlegen, unterschreiben. *Syn.* Substituo. *Ufus.* Quis in meum iocum subdetur.

Subdole, arglistisch, hinterlistig. *Syn.* Versute, callide.

Subdole, a, um. arglistig, hinterlistig. *Syn.* Callidus, versutus, vaser. *V. Asutus.*

Subduco, is, xi, etum, ere. entziehen. *Syn.* Subtraho, removeo. *Phras.* Clam se subauit, et hat sich heimlich hinweg gemacht. Ex conspectu discessit, evolavit; ex conspectu repente amissus est; conspectum fugit, vitavit; conspectu sui eos, qui praesentes erant, privavit; ex conspectu se clam deduxit. *Ufus.* 1. De circulo se subduxit. Cibum alicui subducere. Pugnae & periculo se subducere, sich heimlich wegstehlen. 2. Ad rationes refertur, zusammen rechnen. Subducamus summam. Rationes & calculos subducamus.

Subdectio, onis, f. Rechnung, Abzug. *Syn.* Subtractio.

Subeo, is, ivi, itum, ire. eingehe. *Syn.* Patior, fero; adeo. *Ufus.* 1. Aleam, fortunam, judicium muli tudinis imperitæ, notam turpitudinis, odium publicum subira. 2. Incesso, anformen. subit animus timor, pudor quidam, & poenitentia factorum. Spes, verecundia, cogitatio, nescio, quæ mentem subit. 3. Vemo, seminem. Tectum paternum, vultum patris subire non audeo. 4. Succedo, auf etwas folgen. Una legio subit alteri.

Sub-

Subiectio, onis, f. Unterwerfung, Unter-
liefebung. *Syn.* Rerum quasi gerantur,
sub aspectum subiectio.

Subiector, oris, m. Unterschleber. *Syn.* Qui
falsa testamenta supponit. *Ufus.* Testa-
mentorum subiecto.

Subigo, is, egi, actum, ere. bezwingen, un-
ter sich bringen, fneten. *Syn.* In pote-
statem, vel ditionem redigo, subicio,
subjungo. *Ufus.* 1. Terram subegit or-
bis partem Africanus. *V.* Subicio. 2.
Mchor, umgraben. Terram subigere
fossione glebarum.

Subicio, is, jeci, jectum, ere. unterwer-
ten, unterthänig machen. *Syn.* Addo,
subjungo, induco, adjungo; Subigo.
Phras. 1. Caesar Galliam totam sibi
subiecit, der Caesar hat das ganze
Gallien unter seine Botmäßigkeit ge-
bracht. Galliam totam ad imperium
populi Rom. adiunxit; in potestatem
redegit; armis & legibus Galliam sem-
pternis vinculis adstrinxit: armis op-
pressit; in ditionem suam redegit; sub
imperium populi Rom. ditionemque
subiunxit; Gallia armis Caesaris sub-
acta, tota sub populi Romani impe-
rium, ditionemque cecidit; itae diu-
nis totam Galliam Caesar fecit; Gal-
liam belli cladibus donatam, sub ius,
ditionemque redegit; Gallorum opes
fecit, eorumque cervicibus servitutis
jugum imposuit. 2. Provincia se victo-
ri subiecit, das ganze Land hat sich un-
ter seine Botmäßigkeit begeben. Se-
que omnia alienae potestatis fecit;
victori se submitit, subtravit; sub vi-
ctoris nutum, & arbitrium subiecit; ju-
gum accepit; imperata fecit; se sub
imperio victoris obedienter ac fideliter
futuram; in potestate futuram; sub vi-
ctoris jure futuram recepit. *Ufus.* 1.
Rationem dictorum, & exemplo subiecit.
2. Subao, unterlegen. Verborum inanis
sonitus, nulla subiecta sententia. Arti-
mater, m subicere. 3. Obnoxium reddo,
unterwerfen. Subicere se imperio, sub
potestatem alicujus. Quæ sit vis subje-
cta hunc voci, was dieses Wort heisse.
4. Propono, vorstellen. Oculis aliquid
cogitationi; aliquid sub aspectum subji-
cere. 5. Adultero, verfälschen. Subji-
cere testamenta. *V.* Immo.

Subinde, nach der Hand, darnach. *Syn.*
Demde, statim post.

Subito, plötzlich, allogleich. *Syn.* Re-
pentè, repentinò, continuo: ecce ubi.
(*Sumpto spatio.* *Ufus.* Tabellario pro-
peranti, res enim cunctationem non re-

ceperat, subito litteras dedi. Subito præ-
ter opinionem omnium. *V.* Repente,
improvviso.

Subitus, a, um, plötzlich. *Syn.* Repentinus.
Ufus. Subita defectio Pompeji.

Subjungo, is, xi, etum, ere. beisehen. *Syn.*
Subjicio, adjungo. *Ufus.* Multas urbes
sub Rom. Imperium subiunxit.

Sublatè, hochtrabend. *Syn.* Elatè. *Ufus.*
Sublatè, & amplè dicere.

Sublatio, onis, f. hochtrabend Wesen. *Syn.*
Elatio. *Ufus.* Sublatio animi sine ratio-
ne. *V.* Elatio.

Sublego, is, gi, etum, ere. heimlich entwende-
den. *Syn.* Furtò aliquid surripio. *V.* Furor.

Sublevo, as, avi, atum, are. überheben, hülf-
liche Hand leiden. *Syn.* Sustento. *Adv.*
Lenissime. *Ufus.* 1. Miseros, miseriorum
inopiam suis opibus sublevare. 2. En-
go, aufheben. Stratam & abjectum sub-
levare. 3. Compensò, ersetzen. Nominis
novitatem dicendi gloria sublevare. *V.*
Consolor, juvo.

Sublica, æ, f. ein Brücken-Pfahl. *Syn.*
Palus ligneus, qui rectus in aquam deli-
guor ad pontis constructionem. *Ufus.*
Non sublicæ modo directæ ad perpendi-
culum, sed pronæ & fastigiatæ, ut secun-
dum naturam fluminis procumberent.

Sublicius, a, um. zu hölzernen Brücken ge-
hörig. *Ufus.* Pons sublicius.

Subligaculum, i, n. Halbhosen, Unterleid.

Sublimis, e. hoch erhoben. *Syn.* Altus, ex-
celsus. (*Humilis.* *Ufus.* In sublime
fertur. Sublimè ferri. *V.* Altus.

Sublino, is, levi, ere. beschmieren. *Ufus.*
Os alicui sublinere, einem das Dnauf
machen. *Verba dare.* *V.* Extollo.

Submergo, is, si, sum, ere. untertauchen, er-
säufen. *Syn.* Mergo. *V.* Mergo.

Subministro, as, avi, atum, are, herbringen,
an die Hand geben. *Syn.* Do, suggero.
Ufus. Pecuniam alicui, ornamenta, adju-
menta subministrare.

Submissè, demüthiglich, leise. *Syn.* Demissè,
remittè. *Ufus.* Submissè se gerere, alicui
supplicare.

Submissio, onis, f. das Niederlassen, De-
muth, Unterwerfung. *Syn.* Demissio, is-
missio.

Submissus, a, um. niede. trächtig, demüthig, unter etwas gelegt. *Syn.* Demissus: humilis, abiectus: remissus. *(Flutur. Usus.* Neque submissum, neque se esserentem vivere oportet. *V. Humilis, modestus.*

Submitto, is, misi, missum, ere. unterwerfen, heimlich schicken, heimlich darunter stecken. *Syn.* Cum mitto: demitto. *(Exatollo. Adv. Multum. Usus.* 1. Exercitum aliquo submittere. 2. Demitto, inclino, unterwerfen. Se licui, fasces, animos submittere. *V. Subjicio.*

Submoveo, es, vi, motum, ere. auf die Seite rühn.

Subnecto, is, xli, xum, ere. anknüpfen. *Syn.* Annecto, subjicio.

Subnitor, eris, nixus sum, niti. * unterstützt seyn, auf etwas ruhen, sich stützen. *Syn.* Nitor. *Usus.* Subnixus innocentia animus. *Victoria subnixus Dux.* *Vid. Nitor, innitor.*

Suboleo, es, ul, ere. übel riechen, es geht mir vor. *Syn.* Praesentisco. *Usus.* Jam res patri subolat. *V. Praesentio.*

Suborno, as, avi, atum, are. heimlich bestellen, anlehen. *Syn.* Substuo, instruo. *Usus.* Falsum testem subornare. Subornare aliquem ad facinus.

Subrepo, is, psi, ere. unterschleichen, mit einschleichen. *Uf.* Sub tabulas subrepere.

Subrideo, es, risi, risum, ere. lächeln. *Syn.* Aliquantum, furtim rideo.

Subruo, is, ui, utum, ere. * niederreißen. *Syn.* Subverto. *Usus.* Muros subruere. Subruta cuniculis moenium pars procubuit. *V. Vasio, Populo.*

Subscribo, is, psi, prum, ere. unterschreiben. *Syn.* Subsigno, accusationem alicujus comprobo, sententiam meam adscribo: consentio. *Usus.* Exemplum litterarum subscripsi. Alterius sententiae subscribere, bejassen. *Statuae Scipionis subscriptum: Omnes.* In aliquem subscribere. Numerus aratorum quod annis subscribitur, describitur. *V. Consentio.*

Subscriptio, onis, f. Unterschrift, Unterschreibung, Unterzeichnung. *Syn.* Adscriptio. *Epi.* Centoria, vendis. *Usus.* Jugerum subscriptio, ac prolatio.

Subscriptor, oris, m. Unterzeichner in Gericht. *Syn.* Adscriptor,

causidicus. *Usus.* Descendit in iudicium sine subscriptore.

Subsellium, ii, n. Sitz, Bank bey Gerichte. *Syn.* Sedes. *Judicium & senatus. Usus.* 1. Sallustius bis ad iudicium subsellium attractus, extrema fortuna sciet. 2. *Juvenum, forensis exercitatio, Gerichte Handel.* Se a subsellis ad orium conferre. *Alienus a subsellis.* Opum fide versari in subsellis.

Subsequor, eris, secutus sum, sequi. Daran, auf folgen. *Syn.* Sequor, insequor. *Uf.* Humanitatem ejus verbis subsequitur. *V. Sequor.*

Subservio, is, ivi, itum, ire. * unter Dienste verrichten, bejählich seyn. *Usus.* Subserving alicujus voluntatibus. *V. Servio.*

Subsido, es, sedi, ere. sich setzen, niederlassen. *Syn.* Consisto, subsidio. *Usus.* In ipsa via, in villa subsidinaus pauliper.

Subsidiarius, a, um. * bejählich. *Usus.* Miles, copia, cohortes subsidiariae. *V. Auxiliarii.*

Subsidium, ii, n. Bejähle, Mithülfe. *Syn.* Auxilium, periculum. *Epi.* Bellissimum, certum, firmum, miserum, opportunum. *Usus.* Subsidium sibi parare, comparare. Id mihi subsidio senectutis servavi. Subsidium alicujus invocare. Submittere, mater subsidium. Subsidio alicui venire, ire, proficisci, occurrere. Subsidus summare aciem. *V. Auxilium.*

Subsido, is, sedi, ere. sich setzen, senken. *Syn.* Subsideo. *Usus.* Pars collis labetate in aliquantum latitudine data subsedit.

Subsigno, as, avi, atum, are. unterzeichnen. *Usus.* Subsignare tabulas.

Subsisto, is, stici, stitum, ere. stehen bleiben. *Usus.* Ausi sunt subsistere hostes. Tanto tempore vix subsisto.

Subsortior, iris, itus sum, iri. das Loos an der Hand werfen. *Usus.* In ejus locum quem subsortiemur?

Subsortitio, onis, f. änderte Wahl durchs Loos.

Substerno, is, stravi, stratum, ere. unterbreiten, unterstreuen. *Syn.* Consterno. *Usus.* 1. Aves nidos suos mollissime substernunt. 2. *Subjicio*, unterwerfen. Deus substernebat animo omne, quod erat corporeum.

Sub-

Sub stituo, is, ui, utum, ere. an etiam auctorem
statt setzen. *Syn.* Constituo, substituo, sub-
rogo. *Ufus.* In mei locum quem substitu-
ent?

Substo, as, itis, ere. stehen bleiben. *Ufus.*
Metuo, ne substitet hospes.

Substructio, onis, f. Unterbauung. *Ufus.*
Inianæ substructio aulam moles.

Substruo, is, xi, etum, ere. unterbauen.
Ufus. Capitolium lapide quadrato sub-
structum.

Subsum, es, esse. drunter seyn, verborgen
seyn. *Syn.* Lateo, insum. *Ufus.* 1. Nul-
lam video subesse causam. Etiam si nulla
culpa subsit. Non temere fama nascitur,
quin aliquid subsit. 2. *Insto, adsum, prope*
absim, nahe seyn. Dies comitiorum sub-
est, ist vor der Thür.

Subter, unter. *Ufus.* Virtus omnia subter
se habet.

Subterfugio, is, fugi, ere. entweichen, heim-
lich entfliehen. *Syn.* Devito, declino.
Adv. Honeste. *Ufus.* Ulysses amentiae
simulatione militiam subterfugere voluit.

Subterraneus, a, um. unter der Erde. *Syn.*
Quod est sub terra.

Subtexo, is, xui, textum, ere. drunter we-
ben, unten anweben. *Ufus.* Subtextit de-
inde fabulae huic narrationem aliam.
Colum fumo subtextitur.

Subtilis, e. fein, zart, geschmeidig, subtil.
Syn. Acutus, tenuis. *Adv.* Egrege. *Ufus.*
Acutissimum & subtilissimum dicendi ge-
nus. Subtili & pressa oratione utitur.
Solers subtilisque descriptio partium. V.
Ingeniosus.

Subtilitas, tis, f. Subtiligkeit, Geschmeidig-
keit. *Syn.* Tenuitas, gracilitas. *Epi.* Di-
gnissima, à causa remotissima, vix imita-
bilis, non immutabilis, incerta, minuta,
physica. *Ufus.* Subtilitas orationis. V.
Ingenium.

Subtiliter, geschmeidig, zärtlich. *Syn.* Acu-
te, tenuiter. *Ufus.* Versute & subtiliter
dicere.

Subtraho, is, xi, etum, ere. entziehen, weg-
ziehen, abziehen. *Syn.* Subduco. *Ufus.*
Materiam subtrahere favori. De com-
modis alterius subtrahere. Subtrahere
se de curia. Supplicio se subtrahere. V.
Aufero, Tollo, Adimo.

Subucula, æ, f. wollen oder leinen Hemd,
Ritter-Hemd. *Genus vestis.*

Subvectio, onis, f. Zufuhr. *Ufus.* Ne ab
re frumentaria duris subvectionibus labo-
raret exercitus.

Subverbo, is, xi, etum, ere. zuführen. *Ufus.*
Commeatus ex Apulia subverhebatur. Ad-
verso flumine subvectus.

Subvenio, is, veni, ventum, ire. zu Hülfe
kommen. *Syn.* Succurro, subsidio venio.
Adv. Studiose. *Ufus.* Circumvenior, nisi
subvenitis. Morbo alicuius & moerori
subvenire. V. *juvo, Succurro.*

Subvolo, as, avi, atum, are, auffliegen
in die Höhe flattern. *Syn.* Evolo.

Suburbanitas, tis, f. Nachbarschaft der Vor-
städte. *Ufus.* Populo Romano jucunda
est suburbanitas provinciae Siciliae.

Suburbanum, i, n. ein Haus nahe bei der
Stadt. *Syn.* Prædium vel fundus prope
urbem, fundus suburbanus. *Ufus.* Vo-
luptatis causa in hortis, & suburbanis
æstatem agere.

Suburbanus, a, um. das in der Vorstadt ist.
Ufus. Fundus, ager, rus suburbanum.

Suburbium, ii, n. Vorstadt. *Ufus.* In subur-
bium ire non sum ausus.

Succedo, is, cessi, cessum, ere. an eitles
Stelle kommen, folgen: von statten ge-
hen. *Syn.* Alterius locum occupo, in
alterius locum succior: procedo, cado,
evenio. *Phras.* 1. Ut res succedet ita de
te homines iudicabunt, wie die Sache wird
von statten gehen, also werden die Leute
von dir urtheilen. Ut res cadet, eveniet;
ut se res dabunt, ita de te existimabunt;
qualis rei exitus erit, talem de te opinio-
nem suscipient: ex eventu homines de te
existimabunt. Rei exitum hominum ju-
dicia consequentur. Congruent cum exi-
tu rei, consentient in utramque partem
de te hominum iudicia. 2. Ut id succe-
dat bene opto, ich wünsche daß diese Sache
von statten gehe. Actum feliciter esse,
velit DEUS; quod actum fuerit, id felix
factumque sit; prosperum habeat even-
tum; id DEUS probet, approbet, fortu-
net? id fortuna secundet. Succedat ex
animi sententia, precor; id ut præclare,
feliciter cadat; optime procedat; opti-
tum finem fortiat; exitum habeat cum
animo tuo congruentem; quem ipse vis
eventum ferat, opto. Acta DEUS con-
firmet: rata esse velit, jubeat. 3. Utinam
omnia tibi feliter succedant! möchte
GOTT, es gieng dir alles von statten!
Utinam optata omnia contingant! con-
tingant ea, quæ cupis! omnia secunda
fluant; nihil contra voluntatem eveniat!
res omnes processus habeant optatos!
Ufus. 1. Succedam vicarius muneri tuo.
Vicarius mere diligentie succedet. 2.
Evenio, cado, procedo, von statten gehen.
Omnia ex sententia succedant. 3. Subeo,
vado, darunter gehen. Tectum iubaris
causa succedere. V. *Successus.*

Succendo, is, di, sum, ere. anzünden, an-
stecken. *Syn.* Inflammo incendio. *Phras.*
Veni domum succendit, er hat seinen
Nachbar

Nachbars Haus angezündet. Vicini domui ignes ad novit, ad ubuit; ignem intulit: ignem iniecit; facies, ignem jecit in vicin domum. V. *Ignis, incendio.*
Ufus. Ira succensus.

Succenseo, es, ui, ere. unwillig werden, sich erzürnen. Syn. Irascor. Adv. Justius, leviter, plane, vehementer. *Ufus.* Irasci & succensere solemus iis, qui &c. V. *Irascor, Sentio.*

Succellio, onis, f. Nachfolge. Syn. Hereditas. *Ufus.* Cedis merces, in cæsi locum succellio petitur.

Succellor, oris, Nachfolger, der an eines andern statt kommt. Syn. Qui sufficitur, subrogatur, submittitur; vicarius. Epi. Coniunctissimus; amicissimus, perblandus. *Ufus.* Succellori provinciam tradere. Succellores fere aliquid mutant de institutis priorum. Regnum per manus traditur succelloribus filiis.

Succellus, us, m. Aufschlag, Ausgang, Fortgang. Syn. Eventus, exitus, procellus. *Philos.* 1. Res, f. eo, feliciter succedere, die Sache wird, wie ich hoffe, einen guten Ausgang haben. Res ex animi sententia procedet. Eventus rei erit optimus. Succellu res, quo volumus, concludetur non aliter cælet, ac voluimus; sequetur id; quod optamus. Rem consequetur exitus, eventus, finis optatus. Exitum res habebit, mea quidem ut spes fert, optatum, felicem, qualem volumus, qualem optamus. Puto fore, ut rem ex sententia geram, feliciter, prospere conficiam; ex animi sententia, ut animus fert, expediam, conficiam; ad eum, quem volebam, exitum perducam; felici exitu concludam. Efficiam, opinor, ut res optime succedat; ne res contra, quam volumus, succedat; nequid adversi contingat in re; ne sit infaustus, adversus, alius à nostris voluntatibus rei exitus; ne sit alius, quam volumus rei eventus. Spero futurum, ut in hac re meis optatis fortuna respondeat; ut cum animo meo fortuna consentiat; ut ab animo meo fortuna minime dissentiat; ut nihil adversi fortuna objiciat. Spero futurum, ut nequaquam fortuna repugnet resistat, obstitat, adversetur, sese opponat, suam vim objiciat, obviam eat. Futurum existimo, ut in hoc secunda, felici, prospera, propitia, perbenigna fortuna utar; ut res omnes sub manus succedant; omnia ad voluntatem fluant; belle procedant omnia, ac prospere; ut fortuna contra nostra comprobelet. 2. Res non succellit, ut sperabam, die Sache ist nicht von staten gegangen, wie ich hoffe. Non cecidit, ut optabam; præter meam sententiam evenit; præter voluntatem accidit

aliter, ac sperabam; contra, quam volebam contigit. Non ut volebam; tecus, atque opinabar; aliter, atque spes erat, cecidit. Exitum res habuit alienum à sententia, spe, voluntate; dissimilem voluntatis, minime cum animo congruentem minime cum voluntate congruentem; ab animo discrepantem, abhorrentem, diversum; contra spem, adversum voluntati exitum res habuit. Optatum exitum consecuta res non est; optatum ad exitum non pervenit. Exitus rei voluntati non respondit. Res pro voluntate non succedit; ex animi sententia non processit. Spes mea non eum, quem volebam, exitum consecuta est; spes me frustrata est, fefellit, decepit, delusit. Speratum eventum, exitum sortita, nata, adepta non est. Inane fuisse spem meam, exitus rei declarat. Opinione sum deceptus. Falsa me spes aluit, lætavit; haud bene res evenit; haud bene vertit; fortuna belli inclinavit; inclinata res est; omnia obstructa reperi; negotium totum refraxit.

Succidia, æ, f. Exped. Seite. Syn. Tergum suillum.

Succido, is, cidi, cisum, ere. unten abschneiden. *Ufus.* Segetes succidere.

Succingo, is, xi, ctum, ere. umgürten, umgeben. Syn. Munio, circumdo. *Ufus.* Carthago portubus succincta. Gladio succinctus. Armis legionibusque succinctus.

Succlamo, as, avi, atum, are. zuschreien. Syn. Acclamo. Adv. Frequenter.

Succresco, is, crevi, ere. aufwachsen, mit unterwachsen. Syn. Succedo. *Ufus.* Orator ille vestre succrescit ætati. V. *Cresco.*

Succumbo, is, cubui, cubitum, ere. unterliegen. Syn. Inferior sum, vincor, cado, cedo, frangor, debitor. *Ufus.* Nulli neque homini, nec perturbationi animi succumbere. Succumbere dolori, labori, senectuti, amori, fortunæ. V. *Cedo, Vincor, Subjicio.*

Succurro, is, curri, cursum, ere. zu Hülfe eilen. Syn. Subvenio, subsidio venio, opem fero; occurro, in mentem venit. Adv. Confestim. *Ufus.* 1. Succurrere salutis fortunisque communibus. 2. Occurro, in den Sinn kommen. Quidquid succurrerit, scribam. V. *Auxilium, adjuvare, iuvare, juvo, levo.*

Succus, i, m. Saft, Feuchtigkeit. T. à Sugo. Syn. Humor purus. Epi. Diuturnus, humifer, incorruptus, pristinus. *Ufus.* 1. Stirpes ex terra succum trahunt. 2. Quædam, robur, Strafe. Non retinemus veterum oratorum succum. Oratio succum suum à Philosophia omnem ducit.

Succellus, ūs, m. Aufschüttelung. Syn. Agitatio.

Sudes, is, f. Baumsteden. *Ufus.* Sudes sub aqua defixæ flumine tegebantur.

Sudo, as, avi, atum, are. schweißen. Syn. Sudore mano, disfluo, madeo, sudore perfundor, sudor ex omnibus artubus profunditur, sudorem emiteo. *Ufus.* Vides me sudare jam dudum laborantem.

Sudor, oris, m. Schweiß. R. ab ὕδωρ, aqua, vel ἰδρῶς, sudor. Epi. Multus, plurimus. *Ufus.* Herculis signum multo sudore manavit. Medicamentum multus sudor consecutus est.

Sudum, i, n. Heitere. Syn. Caelum serenum. V. Serenum.

Suesco, is, suevi, ere. im Brauch haben. Syn. Assuesco, consuesco. V. Assuesco.

Suffero, fers, sustuli, sublatum, ferre. vertragen, erdulden. Syn. Fero, patior, perpetior. *Adv.* In perpetuum, omnino, vicissim. *Ufus.* Poenas sufferre. V. Fero, patior.

Sufficio, is, feci, factum, ere. genug seyn, zulanglich seyn: an eines statt seyn. Syn. Satis sum, satis habeo. *Phras.* Non sufficiebat ad tantos sumptus, tamen amplum patrimonium, es erließte so gar sein großes Erbsheil nicht zu grossen Ausgaben. In tot sumptus vix suppediebat amplum quantumvis patrimonium; in tot sumptus vix ampla satis erat tota hæreditas; tot sumptus vix amplissimum patrimonium sustinebat. V. Satis. *Ufus.* 1. Immenſe gulæ amplissima pecunia non sufficiebat. Nec scribæ sufficere, nec tabule nomina capere poterant. 2. Substituo, statt eines andern setzen. Suffici in locum alterius.

Suffigo, is, fixi, xum, ere. anheften. Syn. Affigo. *Ufus.* Cruci suffigi.

Suffimentum, i, n. Rauchwerd. Syn. Odores incensi.

Sufflo, as, avi, atum, are. anblasen, einblasen. Syn. Inflo. *Ufus.* Sufflata dicendi figura.

Suffoco, as, avi, atum, are. ersticken, ersticktgen. Syn. Strangulo, fauces premo, opprimo; animam intercludo, comprimio; animam reciprocare non lino; fauces ita premo, ut anima interclusa expiret; animam elido, spiritum elido; vocem includo; spiritum intercluso exunguo. *Ufus.* Ubi non fame suffocare.

Suffodio, is, fodi, totum, ere. *Ufus.* Sacella suffodia.

Suffragatio, onis, f. Beifall, Mitüberestimmung. Syn. Voluntatum & animorum declaratio, quæ fit suffragio. Epi. Facilis pro salute alicujus, gravior & par, militaris, si minus potens, at probata tamen, justa, debita, urbana. *Ufus.* Suffragationem consulatus perdidit.

Suffragator, oris, m. der Beifall giebt bestimmet. Epi. Communis, proprius, faciosus, firmus. *Ufus.* Tua nobilitas suffragatoribus & populo est obscurior.

Suffragatorius, a, um. bestimmig, mitbestimmend. *Ufus.* Brevis & suffragatoria amicitia.

Suffragium, ii, n. Wahl-Stimme, Beifall. Syn. Punctum, tabella, vox, sententia. Epi. Corruptum, vitiosum, gratuitum, liberum, occultum. *Ufus.* Ferre suffragium; inire suffragium de honore alicujus. Facta per tabulam suffragia. Suffragiis rem permittere. Me universis suffragiis, una voce consulem populus declaravit. Tribus in suffragium vocare. Ite bonis. Dūs in suffragium. Redire in suffragium.

Suffragor, aris, arus sum, ari. einem in der Wahl seine Stimme geben, Beifall geben, bestimmen. Syn. Faveo, suffragium, fero. *Adv.* Maxime. *Ufus.* Suffragor pro aliquo, laus libus, alicujus. Ei meorum temporum memoriam suffragari videbam. V. Assentio.

Suffugio, is, fugi, ere. heimlich entfliehen, entkommen. Syn. Clam aufugio.

Suffulcio, is, fulsi, fultum, ere. unterstützen. *Ufus.* Columnam mento suo suffulcit. V. Fulcio.

Suffumigo, as, avi, atum, are. beräuchern. Syn. Subtus fumum excito. *Ufus.* Vultus sulphure suffumigare.

Suffundo, is, fudi, fustum, ere. zugießen, drunter gießen. Syn. Reispergo, perfundo. *Ufus.* Animus nulla malevolentia suffusus. Sanguis cordi suffusus.

Suggero, is, gessi, gestum, ere. zusteuern, darreichen, an die Hand geben. Syn. Suppedito, subjicio, commemoro. *Ufus.* Si memoria defecerit, tu mihi suggerere. Sux sententiæ rationes suggerere. Quis tot rebus sumptus suggeret? V. Suppreito.

Suggestum, i, n. ein erhöhter Ort, Gängel, Priedig, oder Lehr-Stuhl. Syn. Pulpitum, rostra, locus concionum. *Ufus.* Suggestum ascendere. Cum in communis suggestus consistere non auderet, exaltatur, concionari solebat.

Sugo, is, xi, ere. saugen. Syn. Haurio. *Ufus.* Laro cum lacte nutritis sumus.

Sui, tibi, se. - seiner. *Ufus.* Nihil malo, quam me mei similem esse, & illos sui. Sul memoria delectatur.

Suillus, a, um. schweinen. *Ufus.* Suilla caro.

Sulco, as, avi, atum, are. Furchen machen. *Syn.* Sulcos facio, sulcum imprimo; terram in sulcos proscindo.

Sulcus, i, m. Furche. Pflug. Streich. *Ufus.* Sulcus altius impressus.

Sum, es, sui, esse. senn. *Syn.* Ad prelium relata, foeten. Consto, valco. *Ufus.* 1. Frumentum tanti non est, quanti aestimasti. 2. De ro, ago, vivo, moror, versor, habito, wohnen, sich aufhalten. Totos dies cum illo est. Multum in publico, Athenis solet esse. 3. Intercedo, zu thun, zu schaffen haben. Nihil mihi posthac tecum erit. Multum animo est cum corpore. 4. Attingit, spectat, portet, einem zustehen. Non est hoc nostri ingenii, vestri auxilium est. Boni viri, boni iudicis est, es geziemet sich so. Magni hoc iudicii est, danti geböret Verstand. Non erat hoc eius curare, es war nicht seines Amtes. 5. Cum Dativo varie, gereichen. Fuit ea res Scipioni vituperationi, invidie, maculae, malo, dedecori; honori, laudi, gloriae. Tua epistola magnae mihi molestiae fuit. 6. Aestimor, dutor, fio, geschätzt werden. Annibalis nomen erat magna apud omnes gloria. Erat in magna gloria. 7. Habeo, haben. Cum spe sum maxima, tum etiam maiore animo. 8. Sto, mit einem es halten. Cicero erat à Pompejo, totus erat Pompeji, es mit dem Pompejus halten. 9. Cum Ablativo laudis, vel vituperii. Oraculum illud nunc minore gloria est. Elle mirifico in aliquem studio. 10. Vario. Est, quod gaudeas, du hast Ursache dich zu erfreuen. Erit, ubi te ulciscar, es wird noch eine Zeit seyn, mich an dir zu rächen. Malus est illi, et befundet sich besser.

Summa, æ, f. die ganze Summe, Ueberschlag, und Begriff. *Syn.* Caput, ratio præcipua rei pecuniariae; genus. Epi. Carior, communis, fatalis, grandis, maxima vera. *Ufus.* Addendo deducendoque videre, quæ reliqui summa fiat. Subducamus summam. Aliquid de summa remittere. Magnam pecuniæ summam conficere. Certam summam præscribere, præfinire. De capite detrahendo, remittendo tempor aliquid, summa non maxima fiet reliqua. 2. Ad alias res relata, Haupt. Sache. Summam causæ breviter exponere. Summa illuc pertinet,

ut sciatis. Omnia præcepta ad unam summam referre. In ea re tota iudicii summa consistit. Summam reipublicæ administrare. Ad summam ista sic abire non possunt. V. *Summatim.*

Summatim in einer Summe, fürzlich, in einem Begriff. *Syn.* Ad summam; in summa, breviter; uno verbo; ne plura, ne pluribus; ne multa; ne multis; quid multa? ne longus sim; ne longum sit; ne longum faciam. V. *Breviter.*

Summe, am meisten, in höchsten Grad. *Syn.* Maxime, summopere. *Ufus.* Summe illud concupivi. Summe illud à te contendo.

Summopere, höchsten Fleißes. *Syn.* Summe, maximopere, summa ope. V. *Valde.*

Summus, a, um. der höchste, oberste. *Syn.* Amplissimus, perfectus, singulari, incredibilis, in quo summa sunt omnia. X. Infimus. *Phras.* Tua gloria ad sen nam pervenit, deine Ehre ist auf das höchste gekommen. Nihil addi jam posse videretur ad tuam gloriam; evasisti in apicem gloriae; non in secundis jam, aut tertiis consistis, sed ad summa pervenisti; ab humili ducta est ad summam gloria tua. *Ufus.* Summum est, quo nihil superius. Summus vir & singularis. Summa hyeme. In summo aquæ. Summum pectoris. Bacillus à summo inflexus. Ad summum eras, auß längste morgen. V. *Perfectus, Egregius.*

Sumo, is, psi, ptum, ere. nehmen, hinnehmen. *Syn.* Assummo, arrogo, attribuo, tribuo; capio, accipio. *Attv.* Aliquando, aliunde, crudelissime, nimium, quasi retro, communiter, gravissime, male. *Ufus.* 1. Mihi tantum non sumo, ut te moneam, ich unterfange, unterstehe mich nicht, dich zu mahnen. Vide, quid mihi sumpserim. Hoc pro benevolentia nostra mihi sumpsi, ut peterem, vulgo præsumo. 2. Assumo, für bekannt nehmen. Pro certo, pro comperto, sumere, quod tamen controversum sit. Sumere res non concessas, & ex illis conficere, quod velis. 3. Capio, eligo, nehmen. Autoritatem, magnam confidentiam, regis partes sumere. Tempus tibi ad negotium; locum sumere; nomen ex re sumere, trahere, ducere. Iudicem aliquem sumere. Tempus ad deliberandum sumere. 4. Exigo, nehmen. Pœnas, supplicium de aliquo sumere. V. *Accipio.*

Sumptio, onis, f. das Nehmen. *Syn.* Assumptio. *Ufus.* Demus tibi nas sumptiones quas lemmata Dialectici appellant.

Sumtuarius, a, um. zu den Ausgaben gehörig. *Ufus.* Leges, rationes sumtuariae. Sum

Sumptuose, foſſbar. *Uſus.* Sumptuoſius ſe
& inſolentius jactant.

Sumptuoſus, a, um. foſſbar, theuer. *Syn.*
Splendidus, magnificus, lautus. *Adv.*
Magnopere. *Uſ.* Cœna ſumptuoſa. Ludi
magnifici & ſumptuoſi. *V.* Splendidus.

Sumptus, ſus, m. Unkoſten, Aufwand. *Syn.*
Impenſa, impendium. *Epi.* Annuus, exi-
guus, infinitus, expens fructuum, legitimus,
magnus, minimus, neceſſarius, publicus,
certus, effuſus, nimis magnus, perpetuus,
liberalis, quotidianus, tantus, tamque
profuſus. *Phraſ.* 1. *Alicui ſumptus fa-
cere, vulg.* einen in U. koſten bringen.
Sumptum alicui aſſerre, inferre, inducere;
ſumptui eſſe alicui. 2. *Sumptus minuire,*
die Ausgaben vermindern. Sumptus
circumcidere; ſumptualios levare; ſum-
ptum remittere, extenuare. 3. *Magnos
ſumptus fecit, et* hat groſſe Unkoſten dar-
an gewendet. Sumptus impendit, fecit,
inſumpſit; nullius ſumptibus pepercit;
multum pecuniæ in eam rem conjecit,
effudit; magnas impenſas fecit; mul-
tos ſumptus expendit; prodigus pecu-
niæ in ſumptus fuit. 4. *Quis ita dives
eſt, ut his ſumptibus ſufficiat?* wer iſt ſo
reich, daß er ſolche Unkoſten beſtreiten
kann? Quis ita fortunæ bonis aſſuit, ut
ſuſtinere ſumptum poſſit? quis ita firmus
ab opibus eſt, ut ſufficere, respondere
ſumptui poſſit; ut ſumptum ferre poſſit;
ut facere tantum ſumptum poſſit; cujus
divitiæ ſumptui pares eſſe poſſunt? ſeren-
do ſumptui quis erit? tantam impenſam
quis ſuſtineat? ita gravis eſt impenſa,
ut opprimere quemvis poſſit; quis ſum-
ptum tantum toleret? Non iſt eſt ſum-
ptus, qui ſuſtentari à quoquam poſſit.
Sumptus ſupra modum, immoderatus, in-
finitus eſt. Cui res familiaris ita copio-
ſa eſt, cui tantum fortuna largita eſt,
cui tantum de bonis ſua fortuna imper-
avit, ut quantum res poſtulat, tantum
errogare poſſit? ut respondere tanto ſum-
ptui poſſit? *Uſus.* Sumptum aſſerre. Sum-
ptui eſſe. Sumptum facere. Sumptum to-
lerare, ferre, ſuſtentare. Sumptum dare,
ſuggerere, ſuppeditare. Sumptum minue-
re. Sumptum levare.

Suo, iſ, ſui, ſutum, ere. nähen, ſticken, zuſam-
men fügen. *Uſus.* Tegumenta corporum
texta vel ſuta.

Suppellex, cœtilis, f. Hausrath. *Syn.* Inſtru-
mentum domesticum, ornamentum. *Epi.*
Elegantior, lauta, multa, magnifica, opti-
ma & pulcherrima, oratoria, reliqua, uni-
verſa. *Uſus.* Multa in mancipiis, argento,
ebore, veſte, pecore, tabulis pictis, vâſis
corinthis, hydriis argenteis, ſcyphis au-
reus, ſtragulis & lauta ſuppellex.

Super, auf, über. *Syn.* Supra: de. *Uſus.*
Hac ſuper re conſulam. De ea re ſatis
ſuperque dictum eſt.

Superabilis, e. leicht zu überwinden, zu über-
töugen. *Uſ.* Moxus ic. iſt facile ſuperabilis.

Supperaddo, iſ, addidi, additum, ere. noch
dazu thun. *Syn.* Addo. *V.* Addo.

Superbe, ſtolz, hoſſſtig, präſtlerich. *Syn.*
Arroganter, contumäcer. *Uſus.* Superbe
Aliquem appellare. *V.* Arroganter.

Superbia, æ, f. Hoſſart, Stolz, Aufgeblaſen-
heit. *Syn.* Arrogantia, ſpiritus, elatio;
tumor, inflatio animi, ſatiſidium animi,
inſolentia, intolerantia. *Epi.* Insuper,
ſingularis. *Phraſ.* Odi ſuperbiam homi-
num, ich ſan die Aufgeblaſenheit der Men-
ſche nicht dulden. Hominum inſolentiam
ſpiritus; oris & oculi inſolentiam contumä-
ciam; ſupercibum; regios ſpiritus, pro-
tervitatem, ſatiſidium, pompan, ſpeciem
intolerantiam non fero. Odi ho. iſes,
qui ut victos nos intuantur; arroganter
contumäcer ſe efferunt; inhumani,
ſuperbos, minaces & arrogantes; ani-
mis inflatos tublatosque; feroces, alio-
rumque contemptores minime fero. Odi
homines, ſatiſidio & contumäcia elatos,
V. Superbus. *Uſus.* Secundæ res ſuper-
biam fere aſſerunt; humiles animos ſu-
perbia inflat. Fugare, deponere ſuperbiam.
V. Arrogantia.

Superbiloquentia, æ, f. ſtolze, hochtrabende
Rede. *Syn.* Superbus & arrogans ſermo.

Superbio, iſ, iſi, ſe. ſtolz und aufgeblaſen
ſeyn, ſich viel einbilden. *Syn.* Effero,
ſuperbus ſum. *Phraſ.* Superbire capit,
er hat angefangen ſich zu übernehmen.
Luxuriam & evanescere nimia gloria;
opinionem inflari; ſpiritus, neſcio quos
ſumere; efferre ſe inſolentius; magnifice-
ſe circumſpicere, offendere in arrogan-
tiam; ad vanam fiduciam efferri; animum
ſuper honore ſatiſidium efferre; ſelectore
animum in ſuperbiam & ambitionem; ſu-
perbia inta neſcere; efferri animo caput.
V. Superbus, ſuperbia, efferro.

Superbus, a, um. hoſſärtig, ſtolz, prächtig.
R. ex ſuper, & eo, qui ſuper alios emer-
gere vult; vel ex Græco υπερβωιναν,
ſuperſcandens. *Syn.* Arrogans, inſolens;
imperioſus, elatus, inflatus, non ſerendus;
ſpe atque animis inflatus, alper, duliſſis,
gravi qui ſatiſidio, & contumäcia effer-
tur. *Phraſ.* 1. O, es te ſuperbiam reddunt,
dein Reichthum machet dich aufgeblaſen.

Tuae te divitiæ efferunt; insolentia tua, arrogantia tua ex opibus tuis, non ex animi præstantia manat. Istam insolentiam, istam elationem animi, istos spiritus immoderatos in te patiuntur opes, non meritorum conscientia. Res domestica æquo major amicos tibi facit; animum inflat: istos spiritus subdunt; ad superbiam istum extollunt. 2. *Superbus homo est. et ist homo artig.* Inflatus regis animis & spiritibus nimis animi; animo inflato est & tumenti; ventosus & insolens homo; inest illi contemptor animus, & superbia; contemptus hominum, superbaures, contumeliosa dicta, aditus non alienis modo, sed civibus difficiles argumenta sunt hominis ex incertissimo animos flumentis. V. *Arrogans, Ambitiosus, Superbia, Superbio.* *Uusus.* Superbiorem se præbet in hac fortuna.

Supercilium, il, n. die Augenbraunen. *Syn.* Pars frontis ima: frontis nubecula, superbia. *Epi.* Abrasum, rasum, sublatum, depressum. *Uusus.* In superciliorum motu existunt animi motus, arrogantia, gravitatis, severitatis. Libidines fronte & supercilio tegere. Illa superciliorum contractio & remissio, tristitia, hilaritas, risus.

Superficios, ei, f. das Außwendige eines Dinges. *Syn.* Extrema & aperta pars corporum. *Uusus.* Superficiem ædium æstimare. Terræ superficiem nondum æquabat moles.

Superfluo, is, xi, ero. überfließen, überlaufen. *Syn.* Redundo, amro, effluo, abundo. *Uusus.* Is redundantes nos, & juvenili licentia superfluentes repellit. V. *Abundo, repleo.*

Superfluous, a, um. überflüssig. *Syn.* Supervacaneus, aut quod usum non habet, quod affluit rebus nostris, aut opibus.

Superfundo, is, fudi, fustum, ere. überschütten, überfließen. Tiberis agris superfusus. Superfundens se latitia.

Superi, orum, m. die himmlischen Einwohner. *Syn.* Caelites.

Superjacio, is, feci, ctum, ere. darüber werfen. *Uusus.* Superjecit quidam augendo fidem, qui longe plures callos dicerent.

Superimpono, is, posui, positum, ere. darüber auflegen. *Uusus.* Superindio etiam superimposito.

Superincido, is, cidi, ere. oben auf fallen, über etwas fallen. *Uusus.* Ruina superincidentium virorum oppressus.

Superior, oris, g. c. Vornehmer. *Syn.* Prior tempore. *Adv.* Longè. *Uusus.* 1. Quid proxima, quid superiore nocte? Suscepta

in superiore vita sagitta eluere. 2. *Loco, Ortus habet.* De loco superiore dicere. 3. *Oratio, dignitate, Würde habet.* Fortuna saneque superior. Invidet paribus; inferioribus, superioribus. Quanto superiores sumus, tanto nos submissius geramus. Contra hostem superiores sumus.

Superlatio, oni, f. übermäßige Rede. *Uusus.* Comparationes & superlationes.

Supero, as, avi, atum, are. überwinden, übersteigen. *Syn.* Vinco, excello, præsto, superior sum, præpondero: superfluo: supersum. *Adv.* Facile, longe, multum, præsertim, perfacile. *Uusus.* 1. Arte, virtute, doctrina omnes longe superavit. 2. *Transcendo, übersteigen.* Fluvium, montem superare. 3. *Super sum, übrig seyn.* Quis ditior, cui deest, an cui superat? Egentibus pauca superant, quibus alius gratificetur. 4. *Exado, übersteigen.* Mala, pericula superare, malis perfungi, defungi. V. *Vinco, excello, superio.*

Superfando, is, di, sum, ere. übersteigen. *Syn.* Supero. *Uusus.* Murum superfandere.

Superseleo, es, di, ere. überhoben seyn, sich erheben. *Syn.* Abstineo tempero. *Adv.* Opportuno. *Uusus.* Hoc labore commode super sedebis, du samt diese Arbeit bleiben lassen. Hæc causa non est supersedenda, retuenda. V. *Onatio.*

Superstes, itis, g. o. übrig, noch bey Leben. *Syn.* Salvus, incolumis, qui mortuo superest, qui vita aliquem superat. *Phras.* *Quandiu superstes ero, so lang ich noch bey Leben bleiben werde.* Dum anima exsuperabo mea; dum vita superabit, superstes erit; dum spiritum duxero; dum vita suppetet. V. *Vivo, Uusus.* Utinam te non solum vitæ, sed & dignitatis meæ superstitem reliquissim. Si quis fortuna reliquos fecerit, & nobis superstites.

Superstitio, onis, f. Aberglaube. R. à superstite, quod quidam parentes, ut sibi sui liberi superstites essent, totos dies precabantur, & immolabant, teste Cicero. *Syn.* Nūnja, vana & inanis religio. *Epi.* Anis, barbare, contaminata, muliebris, propinqua, tanta, maxima. *Uusus.* Omnis supersticio imbecilli atque anili animi est. Superstitio sua per gentes oppressit omnium animos, hominum imbecillitatem occupavit. Anili superstitione involui, obligari, conflictari. Omnibus superstitionibus obnoxius vivit. V. *Religio, Scrupulus.*

Superstitiose, abergläubischer Weise. *Syn.* Aniliter, sine ratione.

Superstitiosus, a, um. abergläubisch. *Syn.* Superstitione inbutus. *Phras.* *Plane erat super-*

superstitiosi, sie waren recht abergläubisch. Dedu erant nescio quibus religionibus; nullus illis religionum modus erat; agitabat animos nescio quæ superstitio; invalerat animos multiplex religio, eaque vanissima; omnibus superstitionibus obnoxii vivebant. Capti jam erant superstitione animi, victique; haud intactis religione animis homines erant; obligatae omnium mentes miris & vanissimis superstitionibus. Oppresserat animos multiplex superstitio; imbecilles animos occuparât; non intacti erant superstitione mentis. Erant li ad superstitionem humanarum mentium vitio facile revoluti. *Ufus*. Stoici superstitiosa sollicitudine omnia credunt. V. *Religio*, *scrupulosus*.

Supersto, as, are. auf etwas stehen. *Ufus*. Curribus superstans armatus hostis.

Supersum, es, fui, esse. übrig, vorhanden seyn. *Syn.* Resto, supero. *Adv.* Omnino, nihil. *Ufus*. 1. Et tanta cæde nemo fere superiuit, 2. *Redundo*, überflüssig seyn. Orator ita motu uteretur, ut nihil superesset in gestu. 3. *Excello*, *super*, über einen seyn, übertreffen. Scientia majoribus suis nec defuit, nec superfuit. V. *Reliquus*.

Supervacaneus, a, um. überflüssig. *Syn.* Supervacuum, utrum non habens. *Ufus*. Vereor, ne litteras meas supervacaneas existimes.

Supervacuum, a, um. überflüssig. *Syn.* Inanis, redundans, sine causa, sine usu, superfluum.

Supervado, is, ere. darüber gehen. *Ufus*. Supervadentem munimenta victorem fugarunt.

Supervenio, is, veni, ventum, ire. eben dazu kommen, überfallen. *Syn.* Ex inopinato venio. *Ufus*. Supervenire lætitiæ alicujus.

Superus, a, um. das oben, oder oberhalb ist. *X inferus*. *Ufus*. Supera illa, & coelestia. Mare superum & inferum.

Supinus, a, um. rücklings, hinter sich. *X Pronus*. *Ufus*. Motus corporis supinus, pronus, obliquus.

Suppar, aris, gen. om. fast gleichmäßig. *Syn.* fere par, vel æqualis. *Ufus*. Huic cæteri suppare. V. *Æqualis*.

Suppeditatio, onis, f. Darreichung. *Syn.* Affluentia, subministratio. *Ufus*. Suppeditatio bonorum nullo maiorum interventu.

Suppedito, as, avi, atum, are. darreichen. *Syn.* Subministro. *Adv.* Aperte, copiose laus. *Ufus*. 1. Suppeditabit nobis de thesauris suis. Alicui rerum omnium,

quas natura desiderat, abundantiam & copiam suppeditare. Terra fruges fert, & ut mater cibos suppeditat. Is locus miram varietatem & ubertatem dicendi suppeditat. 2. *Suppeto*, non desum, *supersum*, *præsto sum*, nicht abgehen, übrig seyn. Si ei vita suppeditavisset, grandia molebatur. In hoc campo oratori omnis apparatus dicendi suppeditat. V. *Do*, *largior*, *suggero*.

Suppetitæ, arum, f. Hilfe. *Syn.* Auxilium, subsidium, præsidium. *Ufus*. Laboranti exercitui suppetias mittere. Suppetias ire, proficisci, occurrere, venire, ferre. V. *Auxilium*.

Suppeto, is, ii, ere. vorhanden seyn. *Syn.* Suppedito, sum, supersum, adsum, præsto sum. *Ufus*. Verba mihi non suppetunt. Mihi præter voluntatem ad remunerandum nihil suppetit. Si vita suppetet. V. *Habeo*.

Supplanto, as, avi, atum, are. den Fuß unterhalten, und zu Boden fallen. *Syn.* Pede objecto, vel subjecto ad eam impello.

Supplementum, i, n. Zusatz, Ersehung. *Ufus*. Legionum supplementa scribere; supplementis integrare, explere, reficere legiones.

Suppleo, es, evi, etum, ere. ergänzen. *Syn.* Præsto, alienam fungor vicem: expleo. *Ufus*. Supplevit, quod utrique defuit. Legionem supplere & reficere. Addere & supplere cætera ipsa poteris.

Supplex, icis, g. o. fußfällig, demüthig bittend. *Syn.* Abiectus, jacens, prostratus ad pedes. *Phras.* Supplex vobis manus adit, er bittet euch fußfällig. Ad pedes se vestros projicit; supplex ad vos venit; ad pedes se abiecit, deprecatur; supplicem se vestræ misericordiæ proficitur; vestram fidem obtestatur; fracto animo atque humili pro salute sua supplicat; maximo in squalore ad pedes vestros volutatur; pictus lachrymarum ad pedes vestros procumbit; genibus se vestris advolvit; nixus genibus, oblitus squalore & sordibus, ad preces lachrymasque effusus orat, obsecrat, misericordiam vestram implorat. *Ufus*. Tendit ad vos manus supplices. Senatum supplex adiit. Supplicem à genibus suis repellere. V. *Supplico*, *preces*, *rogo*, *oro*.

Suppliciter, bittlich, fußfälliger Weise. *Syn.* Demissè. *Ufus*. Blanditur, & suppliciter se insinuat. Suppliciter ac demissè gratias agere.

Supplicatio, onis, f. demüthige Bitte, oder seuerliche Danksagung. *Syn.* Honor Das immortalibus habitus pro victoriâ.

Superum pacem. *Epi.* Consularis, crebra, vehemens, prerogativa, iustissima. *Ufus.* Supplicationem Dñs immortalibus pro singulari eorum merito decernere, facere.

Supplicium, ii, n. Leids- und Lebens- Strafe.

Syn. Cruciatu, poena. *Epi.* Acerbissimum, commune, crudelissimum, æternum, dignum, divinum, extremum, summum, insigne, levè, majus, maturius, medium, præsens, singulare, supremum, acius, exquisitum, inusitatum, iustum, debitum miserum. *Ufus.* Alicui maleficio supplicium constituere, aufsetzen. Nova & exquisita supplicia excogitare, invenire, exquirere, erdenden. Aliquem ad supplicium trahere, rapere, auf Strafe ziehen. Ultimo supplicio afficere reum; supplicium improbus coercere, constringere, vindicare, abstraffen. Supplicio addicere damnatum, ad supplicium dare; supplicium de reo sumere, auf Strafe hernehmen. Constante ferre, perferre, subire supplicium, aufstehen. Debitum supplicium remittere, condonare, die Strafe schenken. Omnia supplicia exequatam necare, grausam durchrichten. *V. Pena.*

Supplico, as, avi, atum, are. supplicium bitten. *Syn.* Suppliciter peto, supplex sum alicui, deprecor, ad pedes alicuius supplex me abjicio, manus alicui, vel ad aliquem, tendo, supplicatum eo, pacem Superum exposco, supplicis votisque Deum fatigo. *Adv.* Diligentius, libentissime, submisle, publice. *Phras.* Supplicavit mihi, er hat mich supplicium gebeten. Multis & supplicibus verbis me oravit; suppliciter mecum egit; rogavit me, quam suppliciter potuit; preces suppliciter admovit; ad pedes meos se stravit; genu posuit, supplicem vocem misit; passis manibus à me petiit, me obtestatus est; precibus omnibus petiit; supplex ad me confugit pedibus advolutis meas; infimis precibus à me contendit; precibus mecum egit quam diligentissimis; ad genua, pedes accidit mihi; aures oneravit meas precibus humillimis; fidem meam, quanta potuit studio imploravit. *V. Rogo, preces.* *Ufus.* Quot pro innocentis huius salute vobis supplicant. *V. Supplex*

Supplodo, is, si, sum, ere. mit Füßen wider den Boden schlagen. *Syn.* Pede terram percutio, plaudo.

Supplodio, onis, f. das verächtliche Scharren mit den Füßen. *Epi.* Crebra. *Ufus.* Pedis rara supplodione.

Suppono, is, posui, positum, ere. unterschreiben, unterlegen. *Syn.* Subjungo, subjicio. *Ufus.* 1. In alterius locum suppositus & substitutus. 2. Subao, unter-

legen. Ova anatum gallinis supponere, Falsa testamenta supponere.

Suppositio, onis, f. Unterschreibung, Unterlegung *Ufus.* Pueri suppositione decepta mater.

Supporto, as, avi, atum are. herbentragen, auführen. *Ufus.* Frumentum navibus supportare. *V. Fero.*

Suppressio, onis, f. Diebstahl, Vertuschung, Unterdrückung. *Epi.* Judicialis.

Supprimo, is, pressi, pressum, ere. unterdrücken, vertuschen, zurück behalten. *Syn.* Sedo, placo, occulto. *X per vulgo.* *Ufus.* Dolorem sedare & suppressere. Retinuit pecuniam & suppressit. *V. Occulto, premo.*

Supra, oben, über. *Ufus.* 1. Ratione loci, Orts halber. Supra terram, lunam. 2. Ordinis, Ordnung halber. Illa, quæ supra dixi. 3. Virtutis, ponderis, Macht, Alter re. Supra hominis fortunam; supra ætatem sapit. Potentia, quæ supra leges est. Supra consuetudinem. Amor tantus, ut nihil supra.

Supremus, a, um. der oberste, letzte. *Syn.* Summus, ultimus, extremus. *Ufus.* Supremus vitæ dies; supremum supplicium. *V. Summus.*

Sura, æ, f. Wade. *Syn.* Cruris pars aversa, posterior.

Surculus, i, m. ein Schoos, Zweig, Schößling. *Syn.* Planta. *Ufus.* Da mihi ex ista arbore, quo feram, surculos.

Surdaster, a, um. übel hörend, fast taub. *Syn.* Cui hebetiores sunt aures, qui ægre audit.

Surditas, atis, f. Gehörlosigkeit, Taubheit. *Ufus.* In surditate quidnam est mali?

Surdus, a, um. Gehörlos, taub. *Syn.* Qui sensu aurium, vel audiendi caret, auribus captus. *V. Ausus.* *Ufus.* Surdas varietates vocum, aut modos noscere non potest.

Surgo, is, surrexi, rectum, ere. aufstehen. *R. q.* Surrego, vel sursum rego. *Syn.* Do lecto exeo; me, vel corpus è lecto corripio; summum abrumpo: de sella exilio. *Ufus.* Ante lucem surrexit è lectulo. Cunctus senatus surrexit.

Surriigo, is, rexi, rectum, ere. aufsteigen. *Ufus.* Aures surrigere.

Surripio, is, ui, reptum, ere. heimlich entwenden. *Syn.* Furor, sublevo, clepo, *Adv.* Clam, occultè, impudenter. *Ufus.* Surripere è bibliotheca libros. *V. Aufero, furor.*

Surrogo, seu subrogo, as, avi, atum, are. an eines anderen statt setzen. *Syn.* Substituto.

Sursum, über sich, in die Höhe. *X Deorsum.* *Phras.* Sursum tenat animus, daß Gemüthe soll sich hinauf schwingen. *In*

In cœlum suspiciat; sublimè feratur; à terra longissimè se efferat; supera semper petat & cœlestia; ad cœlum feratur; humana omnia inferiora se ducat. *Ufus.* Idem sursum versus, retròque dicatur.

Sus, suis, g. c. Sau, Schwein. R. ūs. *Syn.* Porcus. *Epi.* Lurulentus. *Ufus.* Ut suæ glande pascuntur.

Susceptio, onis, f. das Unternehmen. *Ufus.* Laborum dolorumque susceptio.

Suscipio, is, cepi, ceptum, ere. unternehmen, vor die Hand nehmen, auf sich nehmen. *Syn.* Sumo, capio, recipio. *Adv.* Acerrimè, enixè, fortissimè, frustra, gratis, palam, paullisper, proprie, quæso, id negotium, curam, cogitationem te dignissimam; munus illud, legationis causam, labores multos, onus, rempublicam, molestias, profectiorem, propugnationem reipublicæ suscipere. 2. *Cogito, amitto, committo, patro, concipio, im* Sinne haben, verüben. Magnum scelus, facinus, spem suscipere. Mentem illam, voluntatemque dudum suscepisti. 3. *Patro, subeo, erduken, ertragen.* Luctum, squalorem, sordes, pœnam pro scelere suscipere. 4. *Habeo, haben.* Liberos à conjugè suscipere. 5. *Obtineo, im* Schwange seyn. Suscepit consuetudo communis, ut &c. 6. *Accipio, recipio, aufnehmen.* Suscipere alienum amicorum causâ.

Suscito, as, avi, atum, are. erwecken. *Syn.* Excito, incito, exsuscito. *Ufus.* Suscitare bellum civile. V. *Excito, Expergescacio.*

Suspectus, a, um. verdächtig, der im Verdacht ist. *Syn.* Suspicionem præbens; in quo subest suspicio alicujus. *Adv.* Falsò vehementer. *Phras.* *Suspectus erat de morte patris illata, et* war verdächtig, als ob er hätte seinen Vater umgebracht. Mors parentis filium suspicionem asperferat; opportunum parricidii crimini se fecit longò in patrem odio; suspicionem de te præbuit patris venenò sublatis? in suspicionem venit de morte patris. V. *Suspicio.* *Ufus.* 1. Doleo, me tibi negligentiae nomine suspectam esse.

Suspendium, ii, n. das Aufhängen an den Galgen, das Aufhängen. *Ufus.* Malorum remedium suspendio ac mortis quærere.

Suspendo, is, di, sum, ere. aufhängen; im Zweifel lassen, unausgeführt lassen. *Syn.* Cervices frango, in crucem ago, suspendio vitam finio, collum in

laqueum infero, collum laqueo obstringo; in laqueum induo. *Ufus.* 1. C. p. obnubito, arbori infelici suspendio. 2. *interrumpo, unterbrechen.* Opus ita edificatum, ut suspendi non possit. V. *Suspensio.*

Suspensio, onis, f. Ungewißheit, Zweifel. *Ufus.* Animi suspensio.

Suspensus, a, um. aufgehängt; ungewiß; zweifelhaft. *Syn.* Pendens; ancep-
dubius, incertus, sollicitus. *Adv.* Diutius, graviter, valdè. *Phras.* 1. *Suspensus est* er ist an den Galgen gehängt worden; In furcam actus, fadatus est; in crucem subatus, actus est; suspendio necatus est; laqueo vitam finit; ex arbore infelici pependit. *Ufus.* 1. *Suspensus* extrabe 2. *Sonitus, dubius, incertus, in Zweifel* gelassen. Metu suspensa civitas, perturbata seditionibus. *Suspensum* me jam diu, & sollicitum tenes. *Termin* expectatione suspensi omnes & anxii. 2. *Deprensus, collocatus, geheftet, gefest.* *Suspensus* aptasque à Deo habere vite rationes.

Suspicio, is, spexi, spectrum, ere. über sich, in die Höhe schauen. *Syn.* Aspicio. *Ufus.* 1. Cœlum, in cœlum suspicere, oculos attollere. 2. *Veneror, miror, ehren, bewundern.* Eloquentiam virtutemque alicujus suspicere.

Suspicio, onis, f. Argwohn, Verdacht. *Syn.* Conjectura, opinio, metus. *Adv.* Abscondita, versaria, atrocissima, cæca, certa, falsa, lieta, satis firma, iudiciaria, maxima, minima quædam, pertenuis, propria, repentina, ridicula, similis, sollicita, subita, tanta, turpissima, vacua, pura, domestica, honesta, odiosa. *Phras.* 1. *Multum de illo, sed falsa suspicio est, viele haben einen Argwohn auf ihn, aber ohne Grund.* Odio quædam de eo suspensiones multorum infedere animos; multi odore quodam suspicionis afflati male de illo opinantur; hominibus ad suspicandum sagacissimis immerito suspectus est; multi sinistram falsamque de eo opinionem accipere; magna in illam suspicio confertur; gravi suspicionem perstringitur; in gravi suspicionem ponitur; in suspicionem sceleris, sed immerito, adductus, vocatus est; innocens in suspicionem multorum venit, cecidit, incidit. 2. *Ne suspicio quidem fuit de illo, es war nicht einmal ein Argwohn auf ihn.* Nulla vel levissima suspitione violatus erat; tam atrocis facti nulla vel suspicio ad illum pertinebat? ei suspicioni nec assensus erat; nulli vel levissimæ suspicioni in eo locus erat; nulla vel levissima suspitione aspersus erat;
Aaa 5 aberat

aberat longè à tam atrocis facti suspitione; longè re notus erat ab ea suspitione. 3. *Vine, ne cui suspitionem avaritiæ præbeas*, *Sehe zu, daß du dich nicht selbst des Geizes halber verdächtig machest. Ne avaritiæ suspitionem moveas, excites, des, præbeas; ne suspitioni huic locum vel materiam des; nequa avaritiæ suspicio nascatur, exoriat; nequa avaritiæ suspicio in te resideat, consistat neque avaritiæ suspicio in te convenire possit. 4. Fuge vel suspitionem avaritiæ, stehe auch sogar den Verdacht des Geizes. Avaritiæ vel suspitionem vita, à te depelle, minus, extenua; id ago, ut vel suspitionem avaritiæ à te propulses, dimoveas, removeas, tollas; à suspitione te liberes, vendices, exsolvas; delenda tibi vel suspicio avaritiæ, si qua in te residet. V. *Conjectura*. *Ufus*. Suspicionem alicui facere, injicere, importare, einen Argwohn ermeden. Suspicionem invalescunt, increbescunt; multa sunt, quæ eam suspicionem augeant, vel confirmant; suspicio in plures manat, es kommen mehrere in Verdacht. Suspicionem de aliquo habeo; suspicio mihi de aliquo incidit, insidet, einen Argwohn haben von einem. Venire, cadere, incidere, involvi in suspensionem, in Argwohn geathen. Suspensionem aliquam trahere, ducere, einen Argwohn schöpfen. Abhorret à suspitione tam atrocis facti ætas innocens, weit von einem solchen Argwohn fern. V. *Suspectus*.*

Suspiciose, argwöhnisch. *Syn.* Credibiliter, criminose.

Suspiciosus, a, um, argwöhnisch, verdächtig. *Syn.* Suspicionem præbens, & suspiciens. *Ufus*. Durus & suspiciosus in tuos. Te conscientia scelerum timidum facit ac suspiciosum. Quod adhuc est suspiciosum, res ipsa perspicuum faciet.

Suspicio, aris, atus sum, ari. argwöhnen in Verdacht haben. *Syn.* Suspicionem habeo, ex re aliqua suspicionem duco, traho; in suspicionem attingo, assequor. *Adv.* Difficillimè, injuriose, levissimè, nihil dum, obscurius, planè, scelestè, temerè, valdè. *Ufus*. 1. De ejus scelere nihil suspicari poteramus. 1. *Cogito, reputo, gedenken.* In DEO nec figuram, nec sensum suspicari licet. V. *Suspicio*.

Suspirium, ii, n. Seufzer. *Syn.* Gemitus, doloris indicium. *Ufus*. Quem nec oculus ne suspicio aspicere possit.

Suspiro, as, avi, atum, are. seuffen. *Adv.* Familiariter, occultè. *Ufus*. Nemo enim quicum liberè joculari, aut familiariter suspirare possim. V. *Gemo*.

Sustentatio, onis, f. Ernährung, Erhaltung. *Syn.* Dilatio. *Ufus*. Num res nostra aut sustentationem habeat, vide.

Sustento, as, avi, atum, are. erhalten, ernähren, erdulden. *Syn.* Sustineo, fulcio, nitor. *Adv.* Maximè, privatim, vix, misere. *Ufus*. Patrimonio se suo amicorum liberalitate egestatem suam sustentare. Alienam tenuitatem opibus, sumptibus, officiis suis sustentare. Ea me iacet & consolatio sustentat. Mœrorem meum & dolorem illud unice sustentat. Litteris sustentor & recreor. V. *Allo*.

Sustineo, es, ui, stentum, ere. im Stande erhalten, leiden, dulden, erhalten, aushalten. *Syn.* Sustento, tueor, curro, non sino, fulcio, labentem excipio; contineo. *Adv.* Maximè, privatim, vix, misere, arroganter, diutius, ægrè, facillè, facillimè, firmè, planè non, precipue. *Ufus*. 1. Rempublicam consilis, humeris, cervibus suis; causam alicujus suam autoritate sustinere. Magnam invidia molem, vim hostium, multum malorum sustinere. Se à lapsu, curru, equo incitatos, gradum, sustinere, aeternè verberare. 2. *Occulio, tegeo, verbeelen, verdecken.* Fronte ac vultu simulato facillimè sustinetur. V. *Pavor, Fero*.

Sustollo, is, sustuli, sublatum, ere. aufheben, in die Höhe heben. *Ufus*. Aliquem in equum sustollere.

Susurratio, onis, f. Gemurmel, Geräusch. *Syn.* Susurrus. *Ufus*. De Casare crebra & non belli rumores, sed susurrationes veniunt.

Susurro, as, avi, atum, are. selbst reden, murmeln, brumeln. *Syn.* Furtim, & submissa voce loquor. *Ufus*. Audio jam susurrari.

Susurrus, i, m. Gemurmel, Getöse, Geräusch. *Ufus*. Susurrus aquæ. Susurrus & laude intimorum hominum delectari.

Sutor, oris, m. Schuhmacher, Schuster. *Ufus*. Sutor ne ultra crepdam. *Prov.*

Sutorius, a, um. einem Schuhmacher gehörig. *Ufus*. Sutorium atramentum.

Suus, a, um. sein. *Ufus*. Semper in disputando suus est. De suo addere,olvere, aliquid afferre.

Syllaba, æ, f. eine Silbe. *Epi.* Brevis longa, brevior, longior. *Ufus*. 1. Legeus auctus syllabarum.

Syllabatum, von Syllaba, zu Syllaba. *Ufus*. Dictare alicui syllabatum.

Sylva, æ, f. ein Wald, garr, Gesträuch. *R.* ὕλη, Lo. ὕλα. *Syn.* Nemus, silva.

Epi. Denſa & aſpera, infinita, magna, media, nobilis, publica, vindicata. *Uſus.*
1. Multos nemora & ſylvæ commovent.
2. *Ubertas, copia, materia, Ueberfluß, Menge.* Sylvam rerum & ſententiarum comparare.

Sylveſco, is, ere. bermilden, zum Wald werden. *Syn.* In ſylvam creſco. *Uſus.*
Vitis putanda eſt, ne ſylveſcat.

Sylveſter, ris, re. waldigt, wild, bäuriſch. *Uſus.* Loca ſylveſtria, montuoſa. *Vita inculta & ſylveſtris.*

Sympathia, æ, f. Uebereinkunft der Natur und Neigungen. *Syn.* Convenientia & conjunctio naturæ; cognitio naturæ, & quaſi concentus atque conſenſus. Con-

tinuatio conjunctioque naturæ. *Uſus.*
Video ſympathiam.

Symphonia, æ, f. Harmonie, liebliche Zuſammenſtimmung. *Syn.* Concentus, cithara. *Uſus.* In conviviis ſymphoniæ canere.

Symphoniacus, i, m, der dazu ſtimmet, Muſicant. *Syn.* Cytharædus, fidicen.

Syngrapha, æ, f. Handschrift, Verſicherung, Quittung, Verſchreibung, Beſcheinigung. *Syn.* Chirographum, cautio. *Epi.* Firmata ſigillis, manis. *Uſus.* Habeo hæc ſyngrapham, quam ſeciſti, ſcripſiſti. Tanquam ex ſyngrapha agere cum populo. Ex ſyngrapha credere, juſ dicere. Cum inanibus ſyngraphis redire.

T.

Tabella, æ, f. Tafelſtein. *Syn.* Litteræ, codicilli. *Epi.* Grata, vindex. *Uſus.*
1. Tabella cerata. Tabella judicialis. Tabellis obſignatis agere cum aliquo. 2. *Votitabula, Gelübde-Tafel.* Quot in eo ſano tabellæ pictæ eorum, qui votis vim tempeſtatum effugerint.

Tabellarius, il, m. Brief-Träger. *Syn.* Nuntius, qui litteras fert. *Epi.* Fideſis, ignotus, locuples, præpoſterus. *Phraſ.* Quoties tabellarium nactus ero ſcribam ad te. ſo oft ich einen Brief-Träger werde haben können, werde ich dir ſchreiben. Quoties mihi certorum hominum copia erit, litteras à me accipies; quoties erit, cui litteras rectè dem, non committam, ut deſideres meas. Nullum ad te, cui fidere audeam, tabellarium proiciſci patiar, quin aliquid litterarum ad te dem. Quoties mini teſo tabellarius offeret, ſine litteris non abibit; nemo dem. eps hinc diſcedet, quin litteras ad te perferat. *Uſus.* Tabellarios inſtituere, mittere, remittere, expectare, ſubminiſtrare, præbere. Tabellarios deprenendere, retinere, ſcrutari, excutere. *V.* Nuntius.

Taberna, æ, f. Beth-Hauß, Wirths-Hauß. Kram-Laden. *Syn.* Capona. *Epi.* Inſtructa, ornata, libraria. *Uſus.* In eodem tabe nam divertimus. Tabernas, operis & quaerſus quotidiani locum occluſere. Taberna libraria, Buch-Laden.

Tabernaculum, i, n. Zelt, Hütte. *Syn.* Caſtrenſe tectum. *Epi.* Militare. *Uſus.* Tabernacula carcaſeis intenta velis col-

locabat. In Philoſophia, quaſi tabernaculum viæ ſuæ collocare. Tabernacula ſtatuer. Tabernacula defendere. Tabernaculum ſacrum, Tabernacul in der Kirche. Adicula ſacra vel ſanctuarium aſervando Sanctiſſimo Chriſti Corpori rectius dicitur.

Tabernarius, ii, m. Krämer, Wirth. *Syn.* Caupo.

Tabes, is, f. Schwindſucht, Dürreſucht. *R.* δαίμων, conſumo. *Syn.* Macies. *Uſus.* Tabes cruciatus, afflictio.

Tabesco, is, bui, ere. auddörren, vom Leib oder Geiſt ſallen. *Syn.* Liqueſco. *Uſus.* 1. Dureſcit frigore humor, calore tabeſcit. 2. Contabeſco, languo, extabeſco, verſchmachten, vergehen. Deſiderio, otio dolore tabeſcere.

Tabificus, a, um. verzeugend, abmerglend. *Syn.* Quod tabem inducit.

Tabula, æ, f. eine Tafel, Bret. *Syn.* Aſſer. *Epi.* Anea, nova, præclara, religioſa. *Uſus.* 1. Tabulam de naufragio arripere, 2. Pictura, Gemäld. Tabulas benè pictas in bono lumine collocare. 3. Liber rationum, ſcriptura publica, monumentum litterarum, Rechnungsbuch, ſchriftliche Urkunden. Facere, conficere tabulas, in tabulas referre. Tabulas accepti proferre. Digere, obſignare tabulas Geographica deſcriptio, Land-Charte. Tabule Diſarchi.

Tabularium, ii, n. Archiv. *Syn.* Locus, in quo tabulæ publicæ civitatis ſervantur. Tabu-

Tabulatio, onis, f. Vertäfelung. *Syn.* Tabularium constructio. *Ufus.* Centones iniecerunt, ne tela tabulationem perficerent.

Tabulatum, i, n. Boden, Bühne. *Ufus.* Turrim quatuor tabulatorum constituit Cæsar.

Tacum, i, n. blutiges Exter. *Syn.* Sanies

Taceo, es, ui, ere. schweigen, stillschweigen. *Syn.* Sileo, reticeo, conticeo, tacitum vel nquo, silentio prætereo, supprimo, *Adv.* arroganter, in perpetuum, insulse, nimium diu, pie, perpetuo, plane, recte, sapienter. *Phras.* 1. *Ecquid taces?* warum schweigst du? *Quid te elinguem reddidit?* Ecquid lingua obmutuit? quid sibi vult hæc taciturnitas tua; quid hæres, quid dissimulas, quid tergiversaris? cur silentio alteris tam diuturno? cur animi sensus nemini impertiris? quid diuturnum adeo silentium tenes? cur consilia tua silentio premis? quid tegis, occultas consilia tua; cur vocem nullam mittis; cur lingua consistit? quæ res vocem tibi claudit, interdixit? quid ita ad silentium obstinatus es? quid sibi vult pertinax, quod tenes silentium? 2. *Tacebo de ea re.* Ich werde von dieser Sache schweigen. Verbum hac de re non faciam; sermonem hac de re nullum habeo; abstinerebo me ab hujus rei sermone; silebo, præteribo; tacitus prætermittam; tacitum relinquam; silentio involvam, præteribo, percurram, prætermittam, prætervehar. Omittam ista; oratione mea non attingam; in oratione non ponentur. *V. Sileo, Silentium.* 3. *Tacele,* halt et das Maul. Linguam comprimite, conpescite, vocem nullam mittite; verbum ne facite; quiescite; quacitatem continetis; mutos vos volo. & elingues; vox nulla vobis excidat. *Ufus.* Diu de his rebus tacuerat.

Tacite, in geheim, stillschweigend. *Syn.* Silentio, in silio, in nō gradu. *Ufus.* Cui libere loqui non audeant, tacite rogant.

Taciturnitas, is, f. Verschwiegenheit. *Syn.* Silentium. *Exl. Anna,* perpetua. *Ufus.* Taciturnitas imitatur conestronem. *V. Suetonium.*

Taciturnus, a, um. verschwiegen, still, der ge n. schweigt. *Syn.* Tacitus. *V. Taceo.*

Tacitus a, m. stillschweigend, verschwiegen. *Syn.* Silens, obicinus, alditus, interior, præterminus, compretus, non explicatus. *Ufus.* Nil. me mutum decet, nihil tacitum. Tacito quodam sensu sine arte aut es iubeant. Tacitum aliquid relinquere, prætere. *V. Prætereo, taceo.*

Tactio, onis, f. Berührung, das Greiffen. *Syn.* Tactus. *Ufus.* Voluptas oculorum, tactionum, saporum.

Tactus, us, m. das Fühlen, Greiffen, Griff. *Exl. Interior, intimus.* *Ufus.* Tactus fusus est per totum corpus, omnesque ietus, n. miosque frigoris appulsus sentit. Ad tactum chordæ respondent. Quæ sunt tactum vel aspectum cadunt. *Tactus in Musica, vulg.* Tact. Mensura, modus, numerus Musicæ. Moderari musicam, tactum dare; *vulg.* den Tact geben. Servare numerum in cantu, den Tact geben.

Tæda, æ, f. Zadel, Wind-Licht. *R. ex dæis, dædos.* *Syn.* Fax. *Ufus.* Agitari, & terreri ardentibus furiarum tædis.

Tædet, es verdreust, es grauet, und edelt. *Syn.* Fastidio, fastidio est, tædium n. caput. *Phras.* *Tædet me,* ista totes an der, es verdreust mich, dieses so oft zu hören. Fastidii delicatioris sum, quam ut ista toties audire sustineam; fastidii quodam & satietate ab his rebus audientis alienari me sentio; rerum notissimarum mirum quam pertæsum est; odium rerum tritissimarum teneor, capior; propius fastidium, quam desiderium fabulæ sunt istæ; tædium mihi jam afferunt re toties repetita; tædium me caput rerum toties auditarum. *Ufus.* Proculus vitæ tædet, ita sunt omnia omnium miseriarum plenissima. *V. Piget, tædium.*

Tædium, ii, n. Verdruss, Beschwerlich seyn. *Syn.* Molestia, fastidium, satietas. *Phras.* *Cavendum, ne tædium capiat audientem,* man muß sehen, daß die Zuhörer nicht überdrüssig werden. Occurrendum satietati aurium, fugienda aurium satietas audiendi tædium varietate levandum est. *Cavendum, ne audienti satietate expleamur audientes;* ne oscitantem jam auditorem, loquentem cum altero, non nunquam etiam circumferentem, fastidio & satietate propius abalienemus. *Ufus.* Ejus sermo in conditus, plurimum mihi tædium attulit. Magnam inde tædium cepi. Lectioni tædium varietate levare.

Talaris, e. bis auf die Fersen reichen. *Syn.* Ad talos usque demulus. *Ufus.* Tunica talaris.

Talarinus, a, um. zum Würfeln gehörig. *Ufus.* Ludus talaris, Würfel-Spiel.

Talentum, i, n. Talent, Art eines Gewichts. *Syn.* Argenti tumulus, quæ pretium efficit sexcentorum ferè coron. torum, si de Talento Attico lermo sit. *Talentum* pro natura aut ingenii dotibus, Gemüths Gaben. *vulg.* est.

Talio, onis, f. Wiedervergeltung. *Ufus.* Poena talionis.

Talis, e. solcher, solcherley. *Syn.* Huiusmodi. ejusmodi, ejusdem modi, ejusdem generis id genus, huius exempli. *Ufus.* Quales sumus, tales esse videamur.

Talpa, æ, f. Scheer, Maus, Maulwurf. *Ufus.* Talpa cæcior.

Talus, i, m. die Ferse, Würffel. R. Τάλαω. *Syn.* Postreum crucis, in quo os prope calcem eminet: inde os quatuor laterum, quo luditur. *Epi.* Rectus. *Ufus.* Purpura usque ad talos demissa. Talum jacere, talis ludere. mit Würffeln spielen. Talus tibi recte cecidit.

Tam, so, sowohl. *Syn.* Aque, adeo. *Ufus.* Quid opus, tam valde affirmare? Ego hæc tam esse, quam audio, non puto. Tam tibi credo sicut alteri nemini. Res tam maxime necessaria.

Tamen, doch, jedoch. *Syn.* Attamen, verumtamen, nihilominus, certe. *Ufus.* Tamen nihilo minus putabam.

Tametsi, wiewohl, ob schon, wenn gleich. *Syn.* Etsi, quanquam, licet.

Tandem, endlich, schließlich. *Syn.* Demum, aliquando, ad extremum, denique, ad ultimum. *Ufus.* Tandem legi tuas litteras.

Tamdiu, vel Tamdiu, so lange. *Syn.* Usque eo, tanto tempore, tantisper. *Ufus.* Feram tamdiu, quam ferre potero. Tamdiu requiesco, quamdiu ad te scribo.

Tango, is, tetigi, tactum, ere. berühren, antasthen, angreifen. *Syn.* Contingo, attingo. *Adv.* Leviter, modice. *Ufus.* 1. In via, quæ villam tangit. Simul ac tetigit provinciam. Genu terram tangere. 2. Inarco, leviter tratto, leviter per turbo, angreifen: in etwas bekümmern, Sorge machen. Leviter unumquodque tangam. Cura me illa, religio, earum rerum memoria tetigit. Minus tunc me parum tangunt. 3. Lado, violo, antastfen, bernehmen, mit Worten angreifen. Aliquem in convivio tangere. 4. Contreſſo, berühren. Ulcus tangere. Rem acu tangere, rem ipsam notare. Die Sache auf ein Härlein treffen, errathen.

Tanquam, gleich als, eben als. *Syn.* Quasi, quodammodo ac, juxta ac, ut. *Ufus.* Itum tanquam si conul eſſet, ſalutavi. Tanquam domi me e. Tanquam si res mea agatur. V. Sicut.

Tantisper, so lange, eine kleine Zeit lang. *Ufus.* Moraro tantisper, dum deferveſcat hominis bilis.

Tanto, so viel, so sehr. *Ufus.* Non tanto ante fugisset.

Tantopere, so sehr, so heftig. *Ufus.* Non hæc tantopere desiderarem.

Tantulum, gar wenig, nur ein wenig. *Syn.* Nec digitum, nec digitum latum, vel transversum; nec transversum unguem. *Ufus.* Siqui tantulum de via deflecteret.

Tantulus, a, um. so klein, so wenig. *Syn.* Tantillus. *Ufus.* Vix huic tantulæ epistolæ tempus habui. Ex grano tantillo tanta arbor.

Tantum, allein, nur. *Syn.* Tantummodo, solum. *Ufus.* 1. Non tantum parum commode, sed & turpiter. Tantum, quod hominum non nominat. 2. Tam, ita, adeo, so viel. Id tantum abest ab officio, ut nihil sit officio magis contrarium. Tantum, quantum sit est.

Tantummodo, allein, bloßerdings, nur. *Syn.* Modo, duntaxat.

Tantundem, eben so viel. *Ufus.* Tantundem populo dandum est, quantum.

Tantus, a, um. so groß. *Syn.* Tam multus, tam magnus. *Ufus.* Tantum studium posui. Tantares, tamque immentia. Alterum tantum, noch einmahl so viel.

Tarde, langsam, saumselig, gemach. *Syn.* Sero. *Ufus.* Litteræ ob longinquitatem tardissime ad nos perferantur.

Tarditas, tis, f. Langsamkeit, Saumseligkeit. *Syn.* Cunctatio, mora, stupor. X Celeritas. *Epi.* Abiecta, considerata, contraria, odiosa; molior. *Ufus.* Cursu corrigere tarditatem. Ista legatio moram & tarditatem bello afferet. Considerata tarditate uteris. Plerisque in rebus tarditas & procrastinatio odiosa est. Tarditas ingenii, debilitas, stupor.

Tardo, as, avi, atum, are. aufschieben, zaudern langsam oder saumselig seyn: langsam machen, aufhalten. *Syn.* Moram interpono, moror, moram & tarditatem attoro; cunctor, indormio, differo, moram traho. *Ufus.* 1. Venti profectionem meam tardant. Ejus animum negligentia tardabat. Animos accusatorum tardare. 3. Moram traho, commoror, sich verweilen, langsam seyn. Tardne, & commorari se melius est. V. Moror, mora.

Tardus, a, um. langsam, saumselig. *Syn.* Seros, cunctator. X celer, expeditus, velox, incitatus. *Ufus.* 1. Homo tardus & parum efficax. Consideratus & lentus potius, quam tardus. 2. Hebes, remissus, obtusus, par inefficax, dumm. Quis tam indocilis, tam tardi ingenuus? V. Segnis

Taurus, i, m. ein Stier. R. à ταύρος.

Epi. Corniger, nobilis, optimus, truculentus. *Ufus*. Taurus Phalaridis.

Techna, æ, f. List, Ranc, Fund, Betrug.

Syn. Ars. dolus, fraus artificiosa.

Tecte, verdächtig, heimlich, verdeckt. Syn. Obicure.

Tectorium, ii, n. Tünchwerd, Weissung, Bergpflanzung. Syn. Calx, seu cruxa inducta parietis. Epi. Bellum, concinnum novum, tantum, vetus. *Ufus*. Columna, ex qua tectorium vetus deletum sit.

Tectorius, a, um. zum Tünchen, Weissen Bergpflanz dienlich. *Ufus*. Exornare sepulcrum opere tectorio.

Tectum, i, n. Dach, Dachwerd, Haub. Syn. Pars summa domus, qua tegitur. *U* solum. Epi. Absolutum, sactum integrumque, tecta cæcata, firma, inaurata, magnifica, marmorea, ebore fulgentia, misera, sylvestria. *Phras*. Domum tecto spoliare, das Dach weggreissen. Domum detegere; nudare tectum; detrudere culmen domus; tectum diruere, demoliri. *Ufus*. Porticus ad tectum prope pervenerat. Tectum multorum fastigiorum. Multis locis ne tectum quidem accipio, sed in tabernaculo manendum est. Vos in vestra tecta discedite.

Tectus, a, um. bedeckt, verdeckt. Syn. Obscurus, occultus; defensus. *U* aperitus. *Phras*. 1. Nullum delictum tectum esse diu potest. kein Vaster san lange verdeckt bleiben. Nullum facinus celari, velari, supprimi, silentio involvi, latere diu potest. Nullum facinus esse potest, quin emanet, pateat, in lucem prodeat, divulgatur aliquando. V. *Occultus, clam. Ufus*. 1. Bestia: terra tectæ. Tectus verbis ad te scribo. 2. Taciturnus, verschwiegen. Quis illo consideratior, tectior, prudentior? 3. Defensus. beschützt. Maiores nostri leges & jura clarissimorum hominum autoritate tecta esse voluerunt.

Tegmen, inis, n. Dede. Syn. Tegumentum. Epi. Durum, latum.

Tego, is, xi, Etum, ere. bedecken, verdecken. R. à τήγω. Syn. Obduco, obnubo, obtendo, contego, velo, operio, occulto, vestio, convestio. *U* aperio. Adv. Nimium, diu, perspicue, undique. *Phras*. 1. Tegit ille scelera sua, er verdeckt seine Vaster. Libidines suas tenebrosâ fronte, & iupercilio contegit, circumvestit sedulo, in operto habet; frontis integumentum ad occultanda vitia sua utitur; insignem nequitiam frontis ac dissimulationis ante-

gumento velat; multis simulationum involueris, & quasi velis quibusdam sua scelera obtendit, bemänteln, beschönen, ein Härtlein anstreichen. 2. Non accet non ista tegere, es geziemet sich nicht, daß man diese Sachen vertusche. Non decet non ista tenebris involvere; velle, ut in tenebris laceant; ut in tenebris condantur, ut in obscuro sint. V. *Abscendo, celo occulto. Ufus*. 1. Suam prudentiam stultitiæ nomine tegere; suam sententiam tegere. 2. Excuso, defendo, beschirmen, handhaben, verteidigen. Meam salutem suo præsidio & benevolentia texit.

Tegula, æ, f. Ziegel, Dach, Ziegel. *Ufus*. Cæmentis ac tegulis famem suam exploruros se credebant.

Tegumentum, i, n. Dede. *Ufus*. Quætere flagitiorum tegumenta, Schand. Deden. Corporis tegumentum.

Tela, æ, f. das Gewebe. *Ufus*. 1. Telam texere, retexere. 2. Transl. Telam exordiri, rem aliquam incipere & aggredi eine Sache anfangen.

Tellus, uris, f. Erde, Erdrich. Epi. Infima med. a. *Ufus*. Tellus neque movetur, & intima est.

Telum, i, n. Pfeil, Geschos. R. à τέλε. Longinque, quia longe mittitur. Syn. Jeculum, hasta, gladius, hostile ferrum. *Ufus*. Telum in aliquem intendere, emittere, immittere, conjicere. Eo graviores habent emissiones tela, quo sunt contenta atque adducta magis. Erit id telum acerrimum ad omnes fortunas impetus.

Temerarius, a, um. freventlich, verwegen, unbesonnen. Syn. Inconsideratus, præceps, nullius consilii. *Ufus*. Ea sunt turbulenta, temeraria & periculosa consilia Cæca & temeraria cupiditas. V. *Præceps, temere*.

Temere, verwegen, freventlich, unbesonnen, unbedachtsamlich. Syn. Inconsulto, inconsiderate, imprudenter, sine judicio & modo, temeritate quadam; nulla ratione, casu; fortuito, fortuito. *Phras*. 1. Nihil temere agit, er geht nicht blind darein. A reprehensione temeritatis longe abest; nunquam impetu aut temeritate, sed delectu & sapientia ductur; non offert se ullis temeritatibus minime præceps in consiliis, aut devius est; nihil per incogitantiam stulte, aut incaute, aut sine consilio suscipit; nunquam in præcipitia agitur consilia; nihil fortune permittit, omnia consilio. 2. *Temere in res irruit*, er geht blind darein. Sine recti pravique discrimine re-

quasv

quasvis aggreditur; auris, non consilio fertur; impetu magis, quam consilio incurret; cæcus & præceps fertur in res. cæca cupiditate rapitur ad aliquid; cæcus atque amens furor; cæcus amentia, crudelitate ac scelere fertur in rem; temeritatis inconsideratissimæ, dementissimæ plenus est; temeraria utitur ratione; amentissimus, atque omnibus consiliis præceps ac devius est, sine judicio, ratione; nullo adhibito consilio; per summam incogitantiam, per summam temeritatem in omnem se offert discriminis casum. 3. *Temere credit, et glauditur se securum.* Auditionem levem pro re comperta habet; rem credit, de qua nihil præter auditum habet; verba sibi dari facile patitur; credulum se præbet iis, etiam, quibus fidem & auctoritatem justa suspicio derogat. V. *Credo* *Ufus.* Audacter hoc dico, non temere assero.

Temeritas, tis, f. Frevel, Berwegenheit, Unbesonnenheit. Syn. Inconsiderantia. (Sapientia, judicium. Epi. Admirabilis, furiosa, inconsideratissima ac dementissima, insignis, materna, summa, tribunitia, turbulenta, turpis, vitiosa. Ufus. Genus inconsideratissimæ temeritatis. Errant, qui temeritate & casu, non consilio agi, regi, administrari credunt omnia. V. Imprudentia, temere.

Temetum, i, n. starker Wein. R. à τὸ μέθυ, Vinum: quod mentem tentet. Syn. Vinum. Ufus. Careant temetum mulieres.

Temo, onis, n. die Deichsel am Wagen.

Temperamentum, i, m. Maas, Mäßigung, Mittel. Syn. Temperatio, ratio. Ufus. Inventum est temperamentum, quo tenuiores ditionibus æquantur.

Temperans, tis, g. o. mäßig, sittlich, bescheiden. Syn. Contuens, moderatus, qui ab omni libidine se continet. (libidinosus. Adv. Iate, juste. Phras. Homo est temperantissimus, et ista per mäßig. Ab omni cupiditate longe remotus; ob omni cupiditate alienus; omnis cupiditatis expertus; vir est in quo rationis in libidinem, aliosque non rectos animi impetus firma & moderata dominatio cernitur; qui rebus in omnibus eorum habet vitæ modum; qui frugi hominis & temperantis fungitur officio; qui victu cultuque corporis parabili ad implenda naturæ desideria desungitur; vir est, in quo cum modestia certat frugalitas; qui salubri victu, cultuque moderato temperantissime agit, qui modum omnibus in rebus servat, adhibet, tenet, retinet, moderatio-

nem adhibet. Vir frugi, & in omnibus vitæ partibus moderatus, plenus pudoris, plenus officii & religionis. Ufus. An temperantem eum dices, qui in aliqua libidine se continuerit, in aliqua se effuderit? V. Molestus, Moderatus.

Temperanter, mäßiglich, züchtiglich. Ufus. Si temperantius egisset.

Temperantia, æ, f. Mäßigkeit. Syn. Modestia, moderatio, frugalitas, continentia. Ufus. Temperantia moderatrix omnium commotionum, inimica libidinum, in præmittendis voluptatibus cernitur. Temperantia, cupiditatum moderatio rationi obediens, animi motus regit. Temperantia est sedatio perturbationum animi, & rerum modus. V. Moderatio.

Temperate, mäßiglich, bescheidenlich. Ufus. Temperate agere.

Temperatio, onis, f. Mäßigung, geschickliche Einrichtung. Syn. Temperamentum, moderatio. Epi. Modica, sapiens, superior. Ufus. Cæli, civitatis, iuris temperatio. Caloris temperatione semina oriuntur & auferunt. Sol mens mundi, & temperatio.

Temperator, oris, m. Ordner, Unordner. Ufus. Temperator ille, ac moderator huius varietatis.

Temperatus, a, um. mäßig, gemässigt. Syn. Temperans, moderatus, modicus. (nimis inclatus, Adv. Utcunque. Ufus. Temperati mores. Temperatis escis, & potationibus uti. Oratio temperata numeris.

Tempero, as, avi, atum, are. mäßigen, geschicklich ordnen, Ziel und Masse geben. Syn. Moderor, rego, administro; temperationem facio, misceo. Phras. Vix mihi tempero, ich kan mich kaum enthalten. Vix comprimor, quin &c. vix me teneo; vix me contineo, quin; vix possum animum vincere, vix me cohibeo. Ufus. Lycurgus rempublicam optimis institutis & legibus temperavit. Amara risu, victoriam clementia temperare. Ab injuria, a maleficio temperare. Vix sibi temperat, quin. V. Moderor, cotrceo, cohibeo.

Tempestas, tis, f. Wetter, Witterung, Gewitter, Zeit. Syn. Tempus, status cæli, aeris constitutio; turbo, procella. Epi. Adversa, bona, calamitosa, civilis, horribilis, idonea, egregia; læta, fœva, serena, turbulenta, violenta, tetta, popularis, perfrigida. Phras. i. Ten-

Tempestas mala exorta est, et in eis ubi
les Wetter entstanden. Coorta est tem-
 pestas maxima cum magno fragore toni-
 tribusque; foeda tempestas cum grandine
 ac tonitribus coelo dejecta est; tanta
 vis tempestatis, imbris ac turbinis fere-
 batur, ut nulla unquam dies turbulen-
 tior fuerit; foeda tempestas nimbo denso
 omnia operuit, mare exasperavit flucti-
 bus, omnia permiscuit; ingens repente
 commota, concitata tempestas est, erum-
 pebant venti, fixi existerant turbines,
 fluctus eiciebantur maximi; multis im-
 bribus, & prope intolerabili tempestate
 vexabantur. Vento mixtus imber fere-
 batur in ora, ut jam spiritum prope in-
 tercluderet, nec recipere animam si-
 neret: tum vero ingenti sono coelum stre-
 pere, & inter horrendos fragores micare
 ignes, donec effuso imbre, creberrima-
 que grandine obruerentur omnia. Ab
 omni parte caeli emicabant fulgura, &
 nunc intermittentem lucem, nunc condita non
 oculos modo, sed etiam animos terrebant.
 Erat prope continuus caeli fragor, & pas-
 sim cadentium fulminum species videba-
 tur, dum repente imber grandinem incu-
 tiens torrentis modo effunderetur. 2.
In mari tempestas fœda exorta est, et in
ein grausame Unwetter im Meer ent-
standen. Spisse se coelo nubes intende-
 bant, & quidquid lucis intermicabat,
 effusa caligine extinctum est; tum inhor-
 rescens mare paulatim levare, deinde acri-
 ori vento concitatum fluctus cedere, & in-
 ter se navigia collidere, ut scissis repen-
 te triremium vinculis ruere tabulata, &
 cum ingenti fragore in profundum se-
 cum trahere, quidquid erat vectorum,
 inciperent. Interea atro nubium globo
 effusa grando cum ingenti fragore caeli,
 tonitribusque, ac fulminibus prestrin-
 gentibus aciem oculorum; omne dehinc
 coelum & mare in austrum cessit, qui
 immenso nubium tractu validus rapuit,
 disjecitque naves. Vehemens primum
 ingruerat ventus, isque cum fulgetris,
 & caeli fragore, tetraque ac minaci
 nubium vi; tum inhorrescens mare pau-
 latim attolli, majoresque in momenta
 cedere fluctus, qui violentis ab omni
 parte exasperati flatibus quatitæ jam
 navis in perniciem conspirabant. Tum
 verò non per gradus, ut solet, tem-
 pestas intumuit, sed direptus subito ær
 ita miscuit maria, ut artem mox à prin-
 cipio, & spem nautis eriperet. Coire
 paulatim nubes, sonare coelum, micare
 ignes, ruere noctem videbamus; præ-
 luebantur venti, surgebant undæ, cre-
 brisque fluctibus navem oppugnabant.
 Principio nigrescere ac condensari nu-

bes, solis aspectus adimi; tenebris con-
 duplicatis inhorrere omnia, ut cæca
 quadam nocte obsessi oppressique vide-
 remur; coelum tonitribus dat inuicem
 ingentes, concursu conflictuque nubum
 fulgura & fulgetra ingeminant, atque in
 illa opaca caligine funestam nobis lucem
 præbent; glomerabant horrendam gran-
 dinem venti, imbresque densissimi, qui
 ad concitandum æquor sic incubuerant,
 ut illud ab imis sedibus everfuros puta-
 res; totum coelum in mare descendere,
 omniaque inter se elementa permisceri,
 atque confundi crederes; volebantur
 aquarum montes, crescebatque magis
 semper ac magis tempestas, & decuma-
 nis fluctibus, terribili procellæ fremitu
 navis latera feriebat. Immutata repen-
 te maris fides est; nam præter disturba-
 tum procellis ærem, & furentium ven-
 torum violentiam, ex obliquo mare mi-
 scentum, etiam nubes, æstivis calori-
 bus incensæ, inter se collidebantur,
 creberrimoque ruptæ tonitru, fragori-
 bus aures, tumultu pontum ac coelum,
 fulgurum jactu oculos animosque con-
 fundebant: cumque procella nimbos im-
 pelleret, nubes præcipiti ruina fractæ
 tam densis imbribus descendebant, ut
 torrentes ac nova quasi maria effunde-
 re viderentur. *Ufus.* 1. Quate tempestate
 Græci florebat. 2. Turbo, procella,
 Unwetter, Sturm-Wetter. Imbres,
 nimbi, turbines, exteraque tempesta-
 tes. Tempestate jactari, abripi, everti.
Transl. Aerumna, calamitas, tempus na-
 serum, schlimmme und elende Zeiten.
 Tempestas in me coorta, commota, con-
 citata est. Impendentem reipublicæ tem-
 pestatem audum prospexi. Hac populi
 tempestate jactamur. Turbulentissima
 huic tempestate cedendum. Tempestate
 reipublicæ detineri, in portum rejici.
 Mutata, sedataque hac reipublicæ tem-
 pestate. Tu procella patriæ; turbo a
 tempestas pacis. 4. Aeris ac temporis
 constitutio, celi status, Wetterum.
 Tempestatem idoneam nancisci, habe-
 re. Tempestate bona conscendere, sol-
 vere, navigare. V. Serenus.

Tempestive, zu rechter Zeit. Syn. Oppor-
 tune, in tempore, mature, in loco, con-
 modum, opportuno tempore, optimam
 opportunitate.

*Tempestivitas, tis, f. recte, bequeme, ge-
 gene Zeit. Syn.* Opportunitas. *Ufus.*
 Sua cuique parti ætatis tempestivitas
 data.

Temporivus, i, m. testis; bequiem, in id
geleget. Syn. Opportunus. *Uti s. Mir.*
ad naviganda non lum te, et tivo sol
vit. Tempora festus. Convivium tem
pestiva. V. *Opuscula s.*

Templum, i, n. Kirche. *Quid est Haus?*
Tempel. Syn. Ides sacra, locus sac.
domicilium divinum forum, decubitus
sacrum. *Est. Am. huiusmodi, antiqua,*
sanctum & religiosum, augustum, au
gustinum. caelestium, egregium, pu
cherimum & magnificentissimum. O
pere nobilitatum, religione sanctissimum
Phal. 1. Tempus est valaceter,
est illud dicitur et subtera mtes *Quid est?*
Haus. Ides Di O sacra ibi est, ma
gis populorum concitibus celebrata,
sedes ibi Deo concessa est advenari
frequentia insignis; inelytum ibi divinis
& sanctitate templum est. Templum ibi
vultus adventum concursu inptumis no
bile ac celebratum. Templum ibi est
opere nobilitatum, religione sanctissi
mum. Antiquum augustissimumque ibi
templum est; augustissima Numini dica
ta ibi domus est. 2. *Templa visitare,*
die Kirchen besuchen. Religionis causa
celeberrima urbis templorum; loca san
ctissima inelyta veteri regione visitare;
loca sacra & caelestibus prodigiis illu
strata, nobilitata, inelyta venerari. *Uti s.*
Templa publice vota & docta. San
ctuariorum & antiquissimarum religio
num templum.

Tempus, oris, n. Zeit. R. à *Temperando,*
quod tempus omnia temperet. Syn. Tem
poris status, forma, ratio, varietas, cur
sas, inclinatio, perturbatio: tempe
stas, ævum, seculum. *Phal. 1. Tem*
poris minime opportuno reverteris; du
komme ich gar nicht zu rechter Zeit zu
rück. Alieno tempore reverteris; in
alienum tempus cadit reditus tuus.
reditum tuum ratio temporis ad sa
ne probat; si rationem temporis specta
ses, redandi consilium non suscep
ses, aut susceptum abieci ses; ineptum
aversum à ratione, plane stultum iu
dicat ses; revertendi maturitas nondum
erat. 2. *Nemo bene est tempore*
tam misero, es ist keinem wohl bei so
elender Zeit. Nemo est, cui recte in
hoc inerrimo temporum statu; in
tanta temporum acerbitate, tristitia,
calamitate, atrocitate, iniquitate, in
juria; in tam iniqua, dura, adversa
temporum ratione, in tam infere
temporum conditione; in hac tempo
rum perturbatione, in his omni cala
mitate, omni scelere, ac flagitio re
fertis temporibus; in hac omnium re
rum perturbatione; in hac malorum

colluvie; in hac non modo varietate,
verum etiam de inarum perniciem; his
miserantissimis, abas; his tam miseris,
infestis, iniquis, perditissimis;
his tam alienis ab omni virtute, à lo
nis artibus, ab omni vivendi ratione.
ac ordine temporibus. 3. *Tempore*
per amas abbas, nur Zeit ver
blühetest habe ich viele Genuß
de. Prosperis temporibus; in prospe
ra fortuna; in secunda, lata, felici,
optima fortuna; rebus ad voluntatem
facientibus; cum rebus omnibus belle
est, cum omnia facillimo cursu proce
dant; optimis, letalibus temporibus
amicorum turba circumsepti iunus. 4.
Tempus breve admodum indulget, die
Zeit, so da mir zugiebt, ist gar zu
kurz. Tempus per exiguum præmis,
exiguam temporis usuram concedis; in
horæ utis circulum me cogis; spati
um agende re, das per exiguum; angu
stis terminis concludis. 5. *Tempus non*
habeo ad scribendum, ich habe nicht
Zeit zu schreiben. Tempore excludor ad
scribendum; multe, que me circum
stant, occupationes spatium non dant,
relinquunt scribendi; temporis angustis
is, temporibus excludor à scribendo;
omnem, spatium non est scribendi; tem
poris nihil est, quod à reliquis nego
tiis possit subtrahi ad scribendum;
quod eripi tot occupationibus possit;
scribere per quotidianas confertasque
occupationes non licet; temporis ni
hil viciat, nihil reliquum est ad scri
bendum; quotidianæ occupationes
tempus omne mihi eripiant. 6. *Tem*
pus servare, servatus est, es steht ei
nem weisen Mann nicht über an, wann
er sich weis in die Zeit zu schicken.
Consolere temporibus, necessitati pa
tere; rationem temporis habere; res
ad tempus accomodate; servare, in
servare, cedere, assentiri temporis; pa
tere temporis; scene servire, nec sa
piens interdum refugit. 7. *Tempus*
omne in literis consumo, ich bringe
die ganze Zeit mit Studiren zu. In
bonis literis tempus omne pono, tra
daco, tero, contero; tempus omne
bonis literis, do, tramo; oium
quod nactus sum, in bonis literis tero;
dum legenda scribendoque condo;
vitam, etatem doctrinarum studiis
contero. 8. *Cum tempore, vel.* mit
der Zeit. Tempore suo, dato tempo
re; annis venientibus; procedente
tempore; olim. 9. *Nondum tempus est,*
es ist noch nicht Zeit. Immatura res
agitur; nondum habet maturitatem
res suam. 10. *Ubi tempus erit, faciam,*
ich werde es thun, wann es Zeit sein
wird.

tenere. Ubi res & ratio postulabit; ubi locus agendæ rei datus fuerit; ubi tempus agendæ rei stabit, faciam, quæ cupit; quæ cupis, in loco, suo tempore perficium. *Ufus.* Tempus alicui ad colloquium dare, constituere, designare, bestellen. Appropinquat, venit, accedit tempus rem exequendi; tempus est; ut rem exequamur, es ist Zeit, die Zeit kommt herzu. In quæ re. publicæ tempora incidimus, incurramus, gerathen. Adeund aliquem tempus scire capere, arripere, observare, aufsuchen. Ad litteras scribendas vix mihi tempus sumo, habeo narciscor, sich Zeit nehmen, Zeit haben. Tempus in aliqua re pono, tero, contoro, zubring u. Frustra tempus perdere, verkehren. Nugis tempus exanere, verschwenden. Tempus omittere, dimittere, prætermittere, vorbegehen lassen. Abiit, præterit tempus illud, verschwunden. Nec revocari, nec recuperari amissum tempus potest, wiederrufen, zurückbringen. Temporis causa facere aliquid, etwas thun, um sich in die Zeit zu schicken, Tempore, in tempore, ad tempus venire, zu rechter Zeit. Ab eo tempore, ex eo tempore declinare coeperunt omnia, von derselben Zeit an. Inter omne tempus, die ganze Zeit über. Interjecto haud longo tempore, nicht lange darnach. Multum temporis intercellerat, es ist viel zwischen viel Zeit vorbegegangen.

Temulentus, a, um. trunken, voll, dähmisch. *R.* Temetum. *Syn.* Ebrius, ebrius. *V.* Ebrius, Vinolentus.

Tenacitas, is, f. Zähigkeit, Hartheit, Stöbigkeit. *Ufus.* Aves quædam unguum tenacitate cibum capiunt. *V.* Avaritia.

Tenax, acis, g. o. para, zäh. *R.* à tenendo. *Syn.* Parcus, retinens. *Phras.* Propositi tenax est, er hält fest auf seinem Vorhaben. A suscepta sententia dimoveri, averti non potest; à sententia nec transversum unguem desleat; in suscepto consilio perstat; consilium non mutat, sua in sententia constat. *Ufus.* Parcus & tenax. *V.* Parcus.

Tendicula, arum, f. Fallstrich, Vogel-Nez. *Syn.* Laquei, retia. *Ufus.* Aucupia verborum & litterarum tendiculæ.

Tendo, is, tetendi, tensum, ere. spannen, strecken, trachten. *R.* τείνω. *Syn.* Aliquid cogito, ad aliquid aspiro. *Ufus.* 1. Ad consulatum tendere. Hæc jam habebamus, ad illa nunc acri tendamus animo. 2. **Extendo, porrigo, ausstrecken.** Græcia tendit dextram Italiae. 3. **Molier, nachstellen.** Insidias alicui tendere. **Adversus aliquem pertinaciter tendere.** 4.

fundao, diffendo, ausbreiten. Animum autem per totum corpus tendit. 5. **Excontendo, peto, ellen, reisen.** Romani aliquo iterum cursum tendunt. Sententia in diversum tendebant. 6. **Tentoria, Lager schlagen.** Tendere simpl.

Tenebræ, arum, f. Finsterniß, Dunkelheit. *Syn.* Obscuritas, caligo, nox. (*lux.* & *lumen.*) *Ufus.* Aeternæ, crassæ, diurnæ, intimæ, magnæ, opacæ, tetrae, & quasi perpetuæ. *Phras.* Tenebræ meæ ac fallæ sicut, es war mir Mittags-Zeit eine große Finsterniß. Umbra nocti similis premebat terram; nocte coelo obducta lucem condidit, suppressit lux ipsa solis crassis occultata & circumfusa tenebris latebat; quidquid lucis internitebat, offusa caligine extinctum esset spissæ repente tenebræ lucem suppresserant. *Ufus.* Tanquam si reipublicæ offusa sempiterna nox esset, ita in tenebris jacebant, miscebanturque omnia. Ex caligine & tenebris in lucem respicere cupit respublica. Obscuram familiam è tenebris in lucem vocare. Afferre, obducere, offundere tenebras rei. In tenebris deprimi. In tenebris jacere. Philosophi ab animo caliginem & tenebras dispellunt. Luce non tenebris redit, er ist bey Tag nicht bey der Nacht zurück kommen.

Tenebricosus, a, um. finster, dunkel, düster. *Syn.* Obscurus. *Ufus.* Sensus tenebricosus. Libidines tenebricosæ. Tempus reipublicæ tenebricosissimum. *V.* Obscurus.

Teneo, es, ui, ere. halten, ergreifen. *Syn.* Retineo. *Adv.* Acutissime, acriter, copiosissime, diligenter, diu, facile, firmus, innoxime, mordicus, necessario, omnino, bene, plane, postremo, præclare, probe, summe, iam ante, aliquando, coram manifestè undique. *Ufus.* 1. Cursum suum tenere dignitatem, morem, gravitatem, statum instituta sua tenere. Locum urbis principem, gubernacula imperii, summam reipublicæ, provinciam tenere. Gratiæ alicujus, rei alicujus memoriam tenere. 2. **Adstringo, obligo, verbinden.** Voli promisso, religionem, lege, jurejurando teneri. 3. **Obtineo, besitzen, behaupten.** Qui mare tenet, rerum potitur. Civitatem servitute oppressam tenere. Summatu unius omnia tenentur. Causa tenuit, obtinuit. 4. **Agnosco, assequor, intelligo, wissen, verstehen.** Probe teneo. Teneo voluntatem tuam. Alio animo tenere. 5. **Habeo, haben.** Tenet animum attentum ad aliquid. Tenet exercitum, fiduciam. 6. **Deprehendo, cum venio, ertappen, ergreifen.** Tenet in manifesto crimine. Manibus tenet; tenemur undique, non elaberemur. 7. **Cohibeo, einhalten.** In tanto dolore lachrymas tamen tenui. Iram non

nui, quin erumperem. Vix risum tenui.
8. *Morere, afficere, misere, antreiben.* Desiderio, spe verecundia, studio rei alicuius, morbo, otio, ludis &c tenetur. 9. *Conseruo, erhalten.* Domum totam amicitia devinctam teneo. 10. *Moror, detineo, aufhalten.* Tempestas biduum me tenuit. Sermone hominem in multam notam tenui. 11. *Contineo, innen halten.* Domo se, suis finibus se, aliquem in custodia tenuit. Vix teneor, quin. Vix metereo, quin. *Tenet mecum, vulg. est, er hält es mit mir; Latine: mecum stat, in meis partibus stat; stat à me; mecum facit; meis partibus studet; mecum sentit.*

Tener, era, um. part. R. à τέρνν. Syn. Mollis, tractabilis. *(durus, Usus.* Nihil tam tenerum, tam flexibile; quod facilius sequatur, quocumq; e torqueas, quocumque ducas, quod magis pro arbitrio fingatur. Oratio mollis & tenera. Animo mihi videris teneriore. V. *Mollis.*

Teneritas, tis, f. Bärtigkeit. Syn. Mollities.

Teneritudo, inis, f. Bärtigkeit. Usus. Si siccitates sunt, & terra teneritudinem habet.

Tenor, oris, m. gleichhaltende Weise. Syn. Equabilis ratio, curius. *Usus.* Is uno tenore, ut ajunt, in dicendo fuit. *Litteras huius tenoris scribere, vulg. est, einen Brief dieses Inhalts schreiben; Latine: In hanc sententiam, rationem scribere litteras.*

Tentabundus, a, um. der etlichemal versucht, und probiret. Usus. Ventum ad angustam rupem, ut ægre expeditus miles tentabundus, manibusque virgulta retinens se demitteret.

Tentatio, onis, f. Anstoß der Grandheit. Syn. Commotumcula. *Usus.* Valetudinem tuam & à vetere morbo, & à novis mutationibus confirmatam gaudeo. V. *Consentio tentationi.*

Tentator, oris, m. Versucher.

Tento, as, avi, atum, are. Versuch thun. Syn. Attento, periclitor, conor, periculum facio. *Phras. Omnia tentabo, ich werde alles versuchen.* Vias omnes persequar, quibus putabo ad id, quod volo, posse perveniri; nihil erit, in quo acquiescam; odorabor omnia, quam potero, sagacissime; animum vertabo, in omnes partes, agitato, omniumque animos tentabo; sensus omnium mentesque degustabo, explorabo; nihil ad summam diligentiam mihi faciam reliqui; ad omnia nitari; omnem lapidem movebo; ad vim etiam & armatas preces animum convertam. *Usus.* Tentare leviter aliquem, quo

animo ferat aliquid. Prælio belli fortunam tentare, experiri. Aliquem donis, spe, metu, armis tentare. Morbo tentari. Manu, pede aquæ frigus tentare. V. *Experior.*

Tentorium, ii, m. Zelt, Gezelt. Syn. Tabernaculum militum.

Tenuis, e. Dünn, subtil, geringfügig. Syn. Exilis, minimi momenti, subtilis: parum locuples. *(crassus, luxuriosus. Phras. 1. Homines tennes, schlecht, gemeine Leute.* Obscuro loco nati; animo & fortuna imbecilliores; ordinis minoris homines; infimo loco nati; humili fortuna orti, nullius nominis, aut dignitatis; terræ filii; inferius genus hominum; qui in obscuro vitam agunt; obscuri inter populares generis. V. *Vilis, humilis, abiectus. Usus. 1. Tenuis calum, autoritas tenuis.* In tenuissimis ac minutissimis rebus sepe labimur. Patrimonium tenue. Tenuis aqua vadium alibi apelebat. 2. *Pauper, vilis, obscurus, humilis, arm, schlecht, gemein.* Cui tennes opes, nullæ facultates, exigua amicorum copia. Ordinis tenuioris homo. Tenuem victum anteferre copioso. 3. *Gracilis, dünn, mager. Corpusculo tenui.*

Tenuitas, tis, f. Dünne. Syn. Gracilitas. Usus. 1. Quosdam corporum tenuitas ipsa delectat. 2. Subtilitas, Subtiligkeit. Tanta est animi tenuitas, ut fugat aciem. 3. *Paupertas, Dürftigkeit.* Ex meis angustiis illius sustento tenuitatem. V. *Vitias.*

Tenuiter, schlecht, geringfügig. Syn. Anguste, preste Philosphorum more *(Copiose. Usus.* Tenuis, subtilius & acutius tractare.

Tenus, bis, nach. Usus. Aurium tenuis. Verbo tenuis.

Tepefacio, is, feci, factum, ere. warm, oder lau machen. Syn. Calefacio.

Tepesco, is, tepui, ere. laulich, oder warm werden. Phras. Tepescere capit in spiritu, er hat angefangen, lau zu werden in dem Geist. Spiritus fervor in illo, quasi frigida affata aqua, restinctus est; ardor primus virtutis extinctus est; à religionis officii declinavit; ardorem refrigerare passus est. Ardor remittit, refrixit, deseruit; oblanguit fervor ille ex diuturna meditatione conceptus, & sensum evanescere capit. Usus. Maria agitata ventis tepescunt.

Tepidus, a, um. laulich, wärmlich. Usus. Tepidus vapor. V. *Remissus.*

Tepor, oris, m. Laugkeit, mittelmäßige Wärme. Syn. Moderatus calor. *Expi. Externus, modicus. Usus.* Tepor excitatus. Modico tepore calet.

Ter, dīēnāt. Ter decies, dīēnāgintī.

Terebra, æ, f. Bohrer. Syn. Instrumentum, quo ligna perforantur.

Terebro, as, zvi, atum, are. bohren.

Teres, etis, g. o. rund, nett, fertig. Syn. Rotundus: acer. *Ufus.* Plena & teres oratio. Atticorum teretes aures.

Tergiversatio, onis, f. Ausflucht, Weigerung. Syn. Recusatio. *Ufus.* Quid ergo erat moræ & tergiversationis?

Tergiversor, as, atus sum, ari. Ausflucht suchen, sich weigern. Syn. Refugio. *Ufus.* Invitum, æstuantem & tergiversantem ad dicendum, cogi. Quid taces? quid distimulas? quid tergiversaris? Non est locus ad tergiversandum. V. *Nolo, inerte, moror.*

Tergo, is, teris, iterum, ere. wischen, säubern, reinigen. Syn. Abtergo. *Ufus.* Qui tergunt, qui ungunt, verunt.

Tergum, i, n. der Rücken. Syn. Aversa pars corporis tota. *Ufus.* A tergo adolens, insequens. Tergere, in fugam abire. Possi in a tergo interitum relinquere. Insequitur nos a tergo senectus, nec opinantes asequitur. A tergo se objicere.

Terminatio, onis, f. Endigung. Syn. Finis, mensura, modus. *Ufus.* Versus inventus est terminatione aurium. Terminatio rerum expediendum.

Termino, as, avi, atum, are. endigen. Syn. Determino, concludo, laudo, definio; regionibus aliquibus circumferibo definio. *Ufus.* In perium Rom. non terrā, sed cœli regionibus terminatur. Iisdem finibus vitam & gloriam terminare. Epicurus bona voluptate terminavit. Verba melius terminantur ac cadunt in syllabas longiores. V. *Finis.*

Terminus, i, m. Markstein, Gränze. R. α τέρμας, extremitas. Syn. Finis, ratio. *Ufus.* Cerni, modici. *Ufus.* Jus suum nulli terminis ac finibus circumferibere, definire. Termini quos Socrates perit & conficit. Certos nihil fines, cancellos, terminos ipse constituit, extra quos non egrediat. V. *Finis.*

Terni, æ, a. dīēn, se dīēn. *Ufus.* Terni, aut bina, aut singula etiam verba dicere.

Tero, is, trivi, tritum, ere. reiben, zerreiben, zerstoßen. Syn. Contro, confundo, molio. *Ufus.* Tero te tempus, atatem nugis. Verbum vulgari sermone tritum.

Terra, æ, f. die Erde, Erdreich, Erdboden. Syn. Globus terræ, medius mundi locus, omnis terræ, nubes, tellus, solum. *Ufus.* Altrix, beata, effectrix, fecunda, fœta, horrida, hostilis, humanus, inanimatus,

infirma, ingrata, laeta, mater omnium, media, misera, parva, solida, solum, tota, vestita floribus, universa, aliena, aspera, continens, disjuncta, montifera. *Ufus.* 1. Terra mater omnium, vestita floribus, herbis, arboribus. Conquirere aliquem terra marique. Romani terra petere, über Land nach Rom reiten. A terra solve; navim ad terram deligare. Ad terram aliquid abjicere, affigere. Terram aratio proscindere, discindere, subigere. 1. Orbis, Welt. Homini nihil in terris simile. 3. Regio. Land. 1. terra hostili. Ex ultimis terris profectus. Nostra sunt maria & terræ.

Terre motus, ūe, m. Erdbeben, Erschütterung des Erdbodens. *Epi.* Horribilis, magnus, usitatus. *Phas.* Magnus terre motus in Sicilia, eo est in Sicilia ein großes Erdbeben gewesen. Sicilia magnis terræ motibus conquassata est, contremuit; in Sicilia, terra per plures dies movit horrendum in modum; terra ingenti motu contremuit, ut non moveri, sed evelli, rederentur omnia. Sicilia magnis terræ motibus concussa est, adeo ut in agris tecta corruerent, multarum urbium magnæ partes prosternerentur, cursu rapido averterentur amnes, montes lapsu agenti proruerentur, ventis per cava terræ citatis rupti montes, tumulique subsiderent. Terræ motus Siciliam maxime quatiebat; multa tum oppida corruere, multis locis labes facta, terræ desedere flumina in contrarias partes fluxere: natabat perpetuo solum, frequenter etiam subsultabat, tanto impetu ac fragore, ut urbes ac oppida suis divellendas sedibus putaremus, nec quisquam tam saxi effectoris, quin saxi terræque tremantibus contremisceret. *Ufus.* Animi terræ moribus, ac pestilentie vastitate maxime terrentur. Terræ motus factus.

Terrenus, a, um. irdisch. Syn. Terrestris. *Ufus.* Humor maritimus & terrenus. Terrenis & concretis corporibus sunt interfecta. Corpora nostra terreno principium genere sunt confecta. V. *Mundanus.*

Terreo, e, ui, itum, ere. erschrecken, einerschrecken einjagen. Syn. Terrorem acrio, inficio, injicio; metum, atero, infacio. *Ufus.* Minaciter, vehementer. *Phas.* 1. Res ea vehementer nos terruit. Diese Sache hat uns sehr erschreckt. Amnes terruit, fornacine oppremit; percussit nos ea res, id solven, eas vocat terror vehementer; percussit nos vox inque annus, auresque omnium avertitur? magnam ea res metum in nos multum trepidationis fecit; terra subito res præbuit, exivit, & re-

non pavore pene nos exanimavit; ca-
 res subitum terrorem effudit; metu
 nos terravit; in timorem dedit; ani-
 mos graviter percussit; ca res terro-
 rem iniecit; metum, trepidationem
 iniecit animis; terroris mutui nos im-
 plevit; metum, terrorem iniecit omni-
 bus; pavorem offudit mentibus; pa-
 vorem iniecit; terrorem nobis ingem-
 tem obtulit; formidinis nos implevit;
 terrore animos, fregit oppressaque;
 in metum nos adduxit; metum ob-
 erat, iniecit; metu nos affect; ani-
 mos in terrorem coniecit; timore
 mentes omnium nostrum prepedivit;
 religionem & formidinem iniecit; pe-
 riculi species animos hominum hor-
 rore perstrinxit, perfudit, pavore im-
 plevit, exanimavit. 3. *Magiore ter-
 ri: sinus, vir secund sebr eribrent*
worden. Novo quodam terrore ac me-
 tu perterriti, concitati, obstupescen-
 tes, perterriti, percussi sumus. Lingua ob-
 mutuit, manus obtorpuit; mente de-
 bilata metu concidimus, toto corpo-
 re perhorruimus. Nemo fuit tam
 confidentia, quam timido sanguine re-
 gnet, & metu exalbesceret. Illi
 metu perfusi sumus tot terroribus unde-
 que ostentatis. Perlatus est ad omnes
 terror. Circumsaso undique pavo-
 re ita obtorquimus, ut nemo dicere, quo-
 id rem esset, nemo audire possit. Prae-
 sens timor adeo animos omnium occu-
 paverat, ut prope alienata mente, ob-
 caecati metu & terrore nobis ipsis exci-
 deremus. Trepidum repente, omnia
 pectora occulto metu pervadente sic, ut
 vox omnis ac sanguis deficeret. 3. *Ter-
 rati hunc in fugam se amant, die heinde,*
rahtem sie dermassen erschreckt wor-
den, geben sich in die Flucht. Ho-
 stes pavore percussi; vano timore per-
 cussi; metu subacti; multiplices terrore
 percussi, circumventi; tantis terrori-
 bus vexati, ancipite circumstante metu
 in fugam se conjiciunt; terror iniecit
 hostes per tota castra trepidos agit.
 V. *Timeo.* U'z. Non me tarent ista.
 Saepe quemque conscientie animi ter-
 rent.

Terrestre, e. irdisch. Syn. Terreus. Usus.
Terrestre praelatum.

Terribilis, e. erschrecklich, grausam, greulich. *Syn.* Horribilis, horrendus. *Ujus.* Vultus terribiles, & ardore animi micantes. Pompei virtus terribilior Romanis quam exteris gentibus. *V.* Terror, terreo.

Terre-lum, i. n. Schreck-Bild, Scheusal.
Syn. Quod terrorem i. n. e. t.

Terrificus, a, um. schrecklich. *Syn.* Quod
terrorem incutiat. V. *terribilis*.

Ter.ritor.i.um, n, n. Gebiet, Bezirk einer

Landschaft und id. d. u. s. i. e. n. t. Syn. Tetra-ager. Epi. Ayrile. Uffus. Florentis
colonie territoria in vici.

terror, oris, m. der Schrecken, entsetzliche
 fürcht. Syn. Minus. T. r. h. e. r. o. r. in m. s.
 vor. oris, i. m. n. a. n. s. i. n. g. l. a. c. h. i. s. n. a. t. u. r.
 m. n. o. c. t. u. r. n. u. s. n. o. v. u. s. t. e. m. p. t. e. r. n. u. s. f. o. r. m. i. t. u. s. t. a. n. t. u. s. t. r. i. b. u. n. i. t. i. u. s. m. i. r. u. s. m. e. d. i. o. c. i. s. T. r. o. s. T. e. r. r. o. r. i. n. e. q. u. e. f. i. c. e. r. e. s. p. a. r. g. e. r. e. j. a. c. t. a. r. e. e. i. n. e. m. d. r. o. h. e. n. I. s. m. i. n. i. s. t. r. u. s. m. e. g. a. l. i. m. n. o. b. i. s. t. e. r. r. o. r. e. m. o. b. t. u. l. i. t. a. t. t. u. l. i. t. i. n. t. r. o. i. t. i. n. c. u. s. s. i. t. i. n. j. e. c. i. t. m. a. g. n. o. t. e. r. r. o. r. e. f. e. r. e. t. e. i. n. e. l. S. c. h. r. e. k. e. n. e. n. g. e. h. T. e. r. r. o. r. n. a. t. u. r. a. l. i. s. a. l. i. o. r. u. m. n. o. c. h. d. a. m. s. c. h. r. e. d. e. n. S. i. q. u. i. d. e. m. t. e. r. r. o. r. i. s. w. e. n. n. n. a. c. h. t. r. o. h. u. n. g. e. i. n. e. m. d. r. o. h. e. n. e. r. h. e. b. t. v. o. n. e. i. n. e. m. G. e. f. a. h. r. A. n. t. e. t. e. r. r. o. r. e. i. r. c. u. m. f. a. l. a. t. e. s. s. c. h. o. r. s. a. n. d. e. r. e. i. n. e. m. u. b. e. l. o. u. s. T. e. r. r. o. r. e. m. i. l. l. a. t. u. m. r. e. d. d. e. r. e. w. i. e. d. e. r. u. n. t. e. i. n. e. m. S. c. h. r. e. k. e. n. e. i. n. m. a. s. e. n. F. i. e. r. m. a. r. e. e. x. t. e. r. r. o. r. e. h. o. m. i. n. e. m. m. e. t. u. q. u. e. l. i. c. e. r. e. e. i. n. e. m. d. e. n. S. c. h. r. e. k. e. n. b. e. z. e. i. c. h. n. e. n. V. T. e. r. r. o.

Terrianus, a, um. drehtägig, über den
ersten Tag fommend. L. s. Febres
tertiana.

Tercio, dentens, juxta brachial. Usus.
Internus de Tertio.

1. u. 2. 3. u. 4. Der Dritte.

Terminus, a, um. ein fleiner Pfenning.
Syll. Nymphaeae. d. s. Netzenen quia
dem sumptus mea causa factus est.

Teſera, α , f. Würfel, Geomet. Wahr-
 reiben. Sol. Titus. *Uti Nobis uni-*
us de laqueibus multis talos relinquant
& tuleras. Quid enim est fors? Idem
 propemodum, Quod nuncare, quod talos
 facere, quod telleras.

Tolsta, so, fi ein Topf, irden Gefäß
Syn. Concha: was hietle. Epi
Nacht.

Testamentarius, ii, m. Verfasser des Testaments. Syn. Sub testator Testamentorinn

Totum est, a, un. cum Totum est ge
hert. Ubi. Lex testamenti.

Testament, n. Testament, tester Wille

Syr. Suprema voluntas, voluntatis no-
tione illi sententia de eo, quod pos-
sunt, nostram fieri voluerimus. *Exi-*

fallera, ficut meum, non improbum
non inofficium, non inhumum, non

com, ruptum, ratum. *Ufus.* Testimen-
tum facere, conicribere, componere, ob

to leave; testamento aliquid alicui re-
linquere. Testamentum sollem suppo-

nerē; testamentum subicere. Nōssel
testamenta mutare, rumpere, inducere

inimici facere, & voluit res mortuo ui
evertere. Qui facinorosi testamenti no

Sechstens, d, um. bezeuget, bewähret, be-

fragilis. Syn. Exploratus, rarus, in-
dubitatus. Ufs. Nihil dixi si in tu-
de p. 11. m. Ill. res. multorum ocul.

de rebus multis. Ut res multorum oculis fieri

feret testator. Res certissimis monumentis testata.

Testificatio, onis, f. Zeugnuß, Beträstigung, Bezeugung. Syn. Testimonium, formula testimonii. Epi. Summa, sempiterna. Usus. 1. Manebit huius tui facti testificatio sempiterna. Chirographa, testificationes, iudicia, quaestiones. 2. *Assecuratio privata*, Bezeugung. Cum summa testificatione laorum erga me meritorium. V. *Testimonium*, testes.

Testificor, aris, atus sum, ari. bezeugen, Zeugnuß geben, bewähren. Syn. Testor, attestor, notum facio, testimonium dico, testibus firmo. Usus. Id feci testificandi auctoris mei causa. Hæc in maxima hominum frequentia testificabatur.

Testimonium, ii, n. Zeugnuß, Beträstigung, Bewährung. Syn. Testificatio, iurejurando devincta auctoritas. Epi. Accertimum, debitum, divinum, exploratum, externum, falsum, firmum, gratum, grave, improbum, inimicum, majus, mutuum, præclarum, proprium, publicum, seipsum, totum, vehementer, iurum, excitum. Usus. Testimonium secundum fidem & religionem gravissime dicere. Pro testimonio dicere; testimonium, innocentiae alicui tribuere, imitari. Sed in eam rem multa testimonia. Reserere, refutare, elevare testimonia. Eodem is convertit aculeos testimonii sui. Causa ejus gravissimorum virorum testimoniis communiata fuit.

Testis, is, m. ein Zeuge. R. a *ἰσχυρὸς*, *ἰσχυρὸς*. deponere. Syn. Laudator, Autor, eluctor; testimonium. Phras. *Hæc res testes habeo*, dessen habe ich viele Zeugen. Ejus rei testes citare, proficere, edere, producere possum plurimos qui se non opinari sed scire; non audire, sed videre; non interire, sed egre dicere. Rem testibus planam facere perspicue mihi est. Testem citabo totam domum; ejus rei autores testesque optimos dare possum; res eam multorum testimoniis communiri potest; in ea causa decere non possunt, qui pro testimonio dicant; rem eam multis testibus firmare possum. Usus. Testes adhibere locupletes, idones, religiosos, integros, incorruptos, gravissimos; aut contra falsos, diabolares, ab religione remotos. Testis ac spectator vivus ac præsens. Testis est Italia. Clarissimi victoriae testes. Deos facere testes.

Testor, aris, atus sum, ari. bezeugen, beträstigen, bewähren: zum Zeugen rufen. Syn. Doceo, significo, ostendo, demonstro, testificor; testes adhibeo, facio,

voco, invoco. Usus. 1. Ejus artificum operis artificis peritiam testatur. 2. *Testem invoco*, imploro: bezeugen, zum Zeugen nehmen, anrufen. Deos testor omnesque homines. 3. *Testamento decernere*, Testament machen. Possitne testem exul, queritur. V. *Testis*.

Testudo, inis, f. Schild. R. a *ἰσχυρὸς*, *ἰσχυρὸς*. Syn. Animal crusta testum, tardumque Epi. Fluvialis. Usus. 1. Testudo capite brevis, cervice angusta, aspectu truci, 2. *Locus formatus*, gewölbter Ort.

Teter, a, um. schändlich, scheußlich, greulich, garstig. Syn. Fœdus, flagitiosus. Usus. Quoniam tetrus, fœdus, truculentus, aspectu terribilius, immanius reperiri potest. Bellum omni diritate a quo immanitate teterima. V. *Horridus*.

Tene, schändlich, greulich. Syn. Fœdissime impure.

Texo, is, ul, xtum, ere. weben, werden, flechten, stricken. R. a *τάσσω*, *τάσσω*. Syn. Contexo. Usus. 1. Quid araneæ texerent. 2. *Nedo*, zusammenstricken. Stoici ipsi sibi plagas texuere. Festive carmen aliquod texere.

Textilis, e. gewirbt, gewebet, geflochten. Syn. Textus. Usus. Textile stragulum.

Textor, onis, m. ein Weber, Wirder.

Textrina, æ, f. Webers, Werdtratt. Syn. Textoris officina.

Textum, i, n. Gewebe, Flichtwerk. Usus. Clypeus textum.

Thalamus, i, m. Ehe, Bette. Syn. Conjugis utriusque cubiculum.

Theatralis, e. zum Schauspiel gehörig. Usus. Theatrales consilium.

Theatrum, i, n. Schau, Platz. R. a *θεάτρον*, *θεάτρον*. Syn. Cavea. Epi. Bellum, commune, frequens, resertissimum celebritate, eruditum in judicio, magnitudine, amplissimum; vacuum. Usus. Theatra tota reclamant. Id frequentitudo, incredibili plausu & clamore comprobatum est. Caesaris virtutes majoribus theatris propositæ. Me quasi in quodam theatro orbis terrarum versari credebam. V. *Ludi*.

Theca, æ, f. ein Futteral, Truhe, Kasten, Schachtel. R. *θήκη*. Usus. Thecarummaria. Thecæ vasorum.

Theologia, æ, f. Wissenschaft göttlicher Dinge. Syn. Divinarum rerum scientia. Usus. *Theologia Mystica*, so von geistlichen Dingen und Vollkommenheit handelt. Arcana, recondita, interior, divinitus immunda mentibus hominum de Deo divinisque rebus scientia. Doctrina interior Deo magistro tradita. Divinarum rerum cognitio est celestis luce hausta. *Theologia Speculativa*, Disce.

Disciplinatrix ac iudex altissimarum de Deo, divinisque rebus questionum disciplina. Scientia geminata fidei rationisque luce illustrata. *Theologia Morans*, quæ quæstiones de Christiani hominis officio complectitur; quæ arctas impeditasque conscientie rationes explicat vel expedit; quæ interioris fori causas quæstionesque tractat. *Theologia Polemica*, quæ controversias fidei ac religionis nostræ quæstiones explicat, dissolvit; quæ in evitendis novarum opinionum commentis operam Christianæ rei locat; quæ religionis arcana in controversiam adducta, ratione ac autoritate firmat, ac tuetur. *Theologia Positiva*, sacrorum codicum interpret Theologia, quæ Patrum, sacrorumque autoritate Conciliorum, controversias religionis nostræ quæstiones dirimit.

Theologus, i. m. Gottesgelehrter. *Syn.* Rerum divinarum peritus; sacrarum litterarum intelligentia nobilis, interpretes divinorum oraculorum; qui vita ac ratione religionis nostrae arcana explicat.

Theorema, aut, n. Lehr, Satz. *Uſus.*
Percepta appello, quæ Græci theore-
mata.

Thesaurus, i, m. ein Schatz, gesammelter Reichtum. *Syn. Ores, divitiæ. Ulys.* Thesaurum defodere, alicubi obrutis; al cui de thesauris suis aliquid suspectare. *Thesaurus rerum omnium memoria. V. Ores.*

Troctis, is, f. *Can*, *Notraq*. Syn. *Propositum*. *Epi*. *Perdulicilis*, *politica*, *acuta*, *tenuis*.

Thunbergium, i, n. Rauch-Fass. Syn. A-
ceris.

Thus, ris. n. Benhrauch. *Ufus. Thura & odores incendere.*

Tiara, *x*, f. ein Haupt, Schmuck bey den
Persern.

Tibia, π , f. Schienbein, Wefse, Schall-
mey. Syn. Os cruris, fistula. Ept. Infla-
ta, modulata, nuptialis, tardior. *Ufus*.
Tibiâ, ad tibiam canere. Tibiæ modula-
te canentes. Tibiam inflare. Tibiarum
cantu, instinctu pugnant acrius.

Tibicen, inus, m. ein Pfeiffer, Schalmener.
Syn. Qui tibiis canit. *Ept.* Belius, Latinus, tardior.

Tignarius, li, m. ein Zimmermann. *Ufus.*
Faber tignarius.

Tinnum, i, n. Latte, Walze. Syn. Trabs.

Timeo, es, ui, ere. ich fürchten, befürchten.
Syn: Metuo, horreo, extimelico, pertimesco, reformido, vereor, in metu sum, allicior timore, metas animo obicitur, mente vix consto. *Isa. 35. 1.* Valde timet, et fürchtet sich sehr stark. *Ala. 10.* in timore est; magnum in timorem pervenit; metu sustinet, fluctus &

debilitatus haret; ictus metu graviore
mali, & horrore perfusus tota omnia
reformidat. Vix se præ formidine com-
moveret. Metum cepit non mediocrem.
Totus in metu est, & trepidatione;
magnus hominem metus agitat; commo-
vet; magnam in metum adducit; est;
vacuus meti non est. Timor hominem
incedit, occupavit in. Gravi me-
tu sollicitatur. Pavor hominem
intravit ingens; metum in se conce-
pit; delinat miser timore, & nescit
quid pavat. 2. *Alia adeo infantes*
anno sunt, ut cum timeant, vix se quod
so weihbergig, daß sie alles fürchten.
Multos ita pusilli infirmique animi vi-
das, qui a lomaes casus metu concre-
mescant; meti exanimentur; meti exal-
bescant, exhorrescant; timore commo-
veantur; metu perturbentur. Multos ob
animi infirmitatem, imbecillitatem, qui-
libet casus terret, perterret, perterrefa-
cit; metu afficit, in timorem coarctat;
ad timorem impellit; in illis, quod ani-
mi imbecillitate laborent, vel minus
casus metum, terrorem incutit. V.
Terreo. 3. *Timeo, ne non opto con-*
silia mea succedant, ich fürchte, meine
Ausbläge möchten nicht wohl von stas-
ten gehen. Timeo mei consilii quis ne
exitus futurus. Utinam consilio meo
respondeat exitus, vereor tamen, ne
aliorsum cadat. Quam feliciter mihi
eventurum sit ex consilio meo negotium,
plane non video: equidem a lverlos me-
tuo exitus. Metuo, ne id consilii ce-
perim, quod explicare non facile pos-
sum. Meum consilium quo sit evasum,
nescio, ac timeo. Consilium à me ca-
ptum ut eam, quem volo, habeat exit-
tum, opto magis, quam spero. Exitum
consilii mei ext meteo. 4. *Tam vicino*
periculo timeo sane vehementer, ben so
nahe Gefahr fürchte ich mich sehr. Aspe-
ctu impendentis procellæ horret animus,
vox torpet; spiritusque; metus percur-
rit meum omniumque pectora, animus,
timore obstupescit; subito horrore ob-
rigui; metuque nunc adeo exsanguis
sum; formido incessit animi; & pa-
vore marceo. V. *Timeo, Timeo.* *Ullus.*
Quamadmodum explicari hæc possint,
timeo. Timeo de consulatu; ab eo ju-
diciorum genere.

Tiade, furdeſamlich, gaſthaſia, fleinmü-
 thig. *S.* Ignave, timido animo, dubitanti,
 diſſidenter. *X* Audenter, annale, for-
 titer. *Uſus.* Tiade, ac verecunde dicere.
 Tiade, modiceque dicere.

Timiditas, vis, f. Burchstamst, Baghafig,
fest, Kleinnuth. Sya. Angustus & par-
vus animus. (C. videntur, fortitudo. Eor.
Humilis, fracta, ingenua, turpis, utilis.
Uxor. Custodia, unumquodque in causis.

Pudore quodam, & timiditate ingenui refugisti. Timiditati & ignavia militum proposita supplicia. V. *Timeo*.

Timidus, a, um. furchtsam, feig, fleim-müthig, schüchtern, zaghaftig. *Syn.* Ignavus, nullius animi, circumspiciens omnia; quicquid increpaverit, pertimescens; dumtaxat, imbellis, vecors. *X. Animesis. Phras. 1. Pe filli a matris & timidus.* Du bist gar fleimmüthig und furchtsam. *Ingui, infirmi, imbecillan mi es, nimiumque demissi.* Infirmus ab animo es; animo jaces, langues, non viges. Jacet languet, non viget animus tuus. Animus tibi sine animo est, abest animus ab animo tuo. Facile concidis, commoveris animo; robor ac nervorum in animo tuo parum est. **Animum in te requiro, desidero.** Umbra etiam times tremantibus latius. **Timorem** rodis; nemo te reticulosior; animo es nimis ignavo & demisso, magna quadam animi infractione, formidine, pavore timiditatem tuam ostendis, nescio quas formidines agitando animis, ipse tibi curas & metus auges. *2. Exercitus erat timens, das fürchtet.* Heer war voller Schrecken. Fuga tremidus, plenus vulnorum & pavoris exercitus; tota acies pavore fluctabat ut vix gladio esse ovis, & ambonibus propelli posse videretur; ut nec vultum, nec aciem oculorum ferre posset; miles abjectus metu, terrore exanimatus; animo debilitatus & qui unibram quoque metueret suam. Occupabat militum animos pavor insolitus; terror militi inciderat; terror militi mentem eripuerat; omnium mentes animosque militum timor perturbabat. V. *Timeo. Usus.* **Timidus & cautus.** Quæ timido animo, humili tractoque sunt.

Timor, oris, m. Furcht, Zagheit, Fleim-müth. *Syn.* Metus, formido. *X. Animes, animus.* *Syn.* Cæcus, domesticus, falsus, inanis, major, vetus, novus, vetus. *Phras. 1. Hostis vicini urbi maximum timorem.* *inc. 1.1.* der schon ankommende Feind hat der Stadt einen großen Schrecken eingebracht. **Maximo timore** afflicti; ingentem timorem injecti, incussit; pavore cuncta complevit; civium amicorum horrore perstrinxit; in maximum timorem civis dedit; maximo timore civibus fuit; maximum timorem hostibus objecit; maximo timore civitatem cumblavit. V. *Terreo. 2. In maximo timore.* *inc. 1.1.* die Stadt ist in der größten Furcht. **Ingenti timore** perculsi, occupati est civitas; animi omnium ad timorem tractati; in magnum timorem venire; in timorem versi sunt. V. *Timeo. 3. Timorem pra se tulit, et hoc* gestellt, als ob er sich fürchtete

Opinionem timoris hostibus praebebat; signa timoris dedit; cum simulatione timoris egit; timoris opinionem, quod hostes, quibuscumque potuit, retulit, auxit; timoris simulationem dedit hostibus; timoris sui signa multis rebus misit. *4. Tandem timorem deposuit, et hoc endlich die Furcht abgelegt.* **Timorem omnem** abiecit, deposuit; animum sollicitudine exoneravit; metum amisit; tandem timore vacuus animum recepit; solvit animum metum; timore se exedivit; metum abstersit, exuit; postea metu animum respexit; animum recepit, recuperavit, revocavit; ad postremam se fortitudinem revocavit; ex timore se collegit; recreavit se a timore; animum, spem redintegravit; animum renovavit. *5. Timorem tibi bene adinam, ich werde dir die Furcht benehmen.* Isto te metu liberabo, levabo, a metu te isto abducam; metum tibi exanimem, ejicam, auferam, expellam; animum tuum confirmabo, constituam; animum afflictum excitabo, & ad spem & fortitudinem revocabo. Efficiam tandem, nequis porro animum tuum metus perturbet, afficiat, commoveat, concutiat, exagitet; ut a metu vaces; ut, animus, qui jacebat, erigatur, excitetur, exsurgat; ut animus tuus sese colligat atque confirmet. **Languet animus tuus: ego, ut valeat & viget, efficiam.** V. *Recreo. Usus.* Timor misericordiam non recipit, die Furcht hat kein Erbarmen. Timorem in rei frumentariae simulationem conferte, die Furcht zu benehmen, sich stellen, als ob man fürchteten gleich.

Tinea, a, f. eine Schabe, Motte. *Syn.* Vermiculus vestes librosque edens.

Tingo, o, is, xi, tinctum, etc. färben. *Syn.* Collo, imbue, inficio.

Tinnio, is, ite. klingen. *Usus.* Expecto, quid illi tinniat.

Tinnis, us, m. das Klingen. *Usus.* Tinnitum eicere.

Tinnitulum, i, n. Glöcklein, kleine Schelle.

Titillatio, onis f. das Kitzeln. *Syn.* Suavis motus. *Usus.* Non est sensibus tanta titillatio voluptatum.

Titillo, as, avi, atum, are. kitzeln. *Syn.* Moveo cum aliqua voluptate, suavitate. *Usus.* Voluptas cum suavitate quadam afflata & allabitur, sensusque titillat.

Titio, onis, m. ein erlöschender Brand. *Syn.* Ignis adustum, quod ab igne extrahitur.

Titubanter, wandelmüthig. *Syn.* Dubitantes, inconstantes.

Titubatio, onis, f. das Wanken, Zweifel. *Syn.* Hæsitatio. *Usus.* Ut ne parva quidem laetatione, aut offensione impediremur.

Titu-

Titubō, as, avi, atum, are. wanken, wankeln. *Syn.* Hæsitō. nec vox, nec lingua consistit. *Ufus.* Erubuisse, expehuisse, titubasse. Siquid in bello titubatum sit. *V.* Dubito.

Titulus, i, m. Titel. *Syn.* Index. *Epi.* Insignis insignis. *Ufus.* Me si pietatis titulus delectat. Titulum consularis vix sustinet. Regis titulum sibi adscribere. Inscriptio libri; honoris vocabula & nomina, reliqua & titulus, quam libri vel honorum titulus. Titel eines Buchs, Ehren-Titel. *Contemnentem titulum non aare, vulg.* einem den gebührenden Titel nicht geben; *Latine:* Aures debita appellatione fraudare.

Toga, æ, f. ein Römischer Rock in Frieden. *Zeit.* X. *Sagim.* *Epi.* Felix, parva, nulla, purpurea, texta, virilis, pura. *Ufus.* Togapacis est insigne & otii. Virilem togam sumere, assumere, induere.

Togatus, a, um. mit einem solchen Rock bekleidet. *Ufus.* Quasi unus te rogatis.

Tolerabilis, e. erträglich, leidlich. *Syn.* Vendibilis, non contemnendus, patibilis. *Ufus.* Vix singulis atque singuli tolerabiles oratores. Tolerabili sonore solvere. Tolerabilis conditio.

Toleranter, leidlich, erträglich. *Syn.* Toleranter. *Ufus.* Dolores tolerabiliter ferre.

Toleranter, leidlich, geduldig. *Ufus.* Toleranter dolorem pati.

Tolerantia, æ, f. Gedult, Erdultung, Ertragung. *Ufus.* Tolerantia rerum humanarum, contempto fortune. *V.* Patientia.

Toleratio, onis, f. Erleidung, Ertragung, Erdultung.

Tolero, as, avi, atum, are. erdulden, ertragen. *Syn.* Fero, patior, perfero, sustineo; sustento; concoquo. *Ufus.* Fortissimo militiam, hyemem, fortunam adversam tolerare. Latrocinii vitam; castaneis famem tolerare. Verbera plagasque is toleret, qui verbum concoquere vix potest. *V.* Fero, Patior.

Tollo, is, sustuli, sublatum, ere. aufheben, wegraumen. *Syn.* Aufero, removeo, eximō, detraho, deleo, extinguo, attollo. *Adv.* Celeriter, funditus, obscure, omnino, persacile, recte. *Ufus.* 1. Memoriam alicujus rei tollere. Suspicionem mihi omnem sustulit. 2. In curam patris sublatus. Risum, cachinnum, clamorem maximum sustulit. 3. Laudo, loben. Tollere in cælum laudibus; augere, & altius dicendo tollere. 4. Superio, auf sich nehmen. Tollere aliquid oneris. *V.* Aufero, adimo.

Tondoo, es, totondi, tonsum, ere. scheeren, abschneiden. *Ufus.* Dionysius ne

tonitru colum submitteret, tondere filios docuit.

Tonitru, u, n. der Donner. *Syn.* Aëris sonitus, nubium fragor. *Ufus.* Tonitrua tactusque fulminum quis non extimescit? Cælum tonitribus contremittit. *V.* Tempestas.

Tono, as, ui, are. donnern. *Phras.* Tonat, et donnert. Ingenti sono cælum strepero & inter horrendos fragores micare ignes coepere. Continuus cæli fragor est, & passim cadentium fulminum species vilitur. Cælum tonitribus dat mugitus ingentes, & concursu confluentibus fulgura ingeminat. Nubes æstivis incensæ caloribus inter se collata, creberrimoque rupta tonitru fragoribus aures, fulgurum flammis oculos verberant. Cælum tumultu miscetur. Rupta cum frangore nubes omnia terrore tumultuque complent. *Ufus.* Si fulserit, si tonuerit, si tactum fuerit aliquid de cælo.

Tonsillæ, arum, f. Mandeln, Hals-Drüsen. *Syn.* Glandes ad radicem linguæ.

Tonsor, oris, m. Scheerer, Barbierer.

Tonsorius, a, um. zum Scheeren gehörig. *Ufus.* Cultri tonsoril.

Tonstrina, æ, f. Barbier-Stube. *Syn.* Loculus, in quo tonderi solet.

Topiaria, æ, f. Lust-Gärtnerer. *Ufus.* Topiarum facere.

Topiarium, ii, n. Garten-Zierde, Lust-Garten-Werk. *Syn.* Opus ex arbore, vel frutice factum, varie inflexis, detortisque ramis, ad speciem, decoremque hortorum.

Topica, orum, n. Kunst, die Beweisstücke aus den Locis Oratoriis zu nehmen. *Ufus.* Aristotelis topica.

Toreuma, atis, n. erhabene, oder gegrabene Arbeit, Dreher, oder Schnitz-Werk. *Syn.* Opus torno factum. *Epi.* Nova, pretiosa. *Ufus.* Pretiosa toreumata, artificis manu facta.

Tori, orum, m. die Fleisch-Mäuse, oder Musculen der Vorder-Arme. *Syn.* Lacerati. *Ufus.* O pectora! o terga! o laceratorum tori!

Tormentum, i, n. Pein, Folter, Quaal, Schmerzen. *R.* a Torquendo. *Syn.* Cruciatu, supplicium, equuleus: machina bellica, Geschütz, Feld-Stück. *Epi.* Acerrima, graviora, varia. *Ufus.* 1. Tormenta ad exprimendam veritatem adhibemus. Nulla vis tormentorum acerrimorum prætermittitur. Vi tormentorum adducti servi. 2. Machina bellica, Geschütze, Tormentis muros verberare, quatere, disturbare, labefacere, labefactare, mit Stücken beschleßen. *V.* Cruciatu, Torqueo, Oppugno.

Tormina, *um, n.* Bauch-Grimmen. *Syn.* Intestinorum dolor. *Ufus.* Fortem se in torminibus præbere. *V. Pana.*

Torminosus, *a, um.* dem Grimmen unterworfen. *Ufus.* Torminosi, gravedinosi.

Torno, *as, avi, atum, are.* drehen, drehelen. *Syn.* Polos, quæ tornò facio. *Ufus.* Deus jaundum ita tornavit, ut nihil possit fieri rotundius.

Torpedo, *inis, f.* Glieder-Krampf, Trägheit. Faulheit, item ein Krampf Fisch.

Torpeo, *es, ui, ere.* erstarren. *Syn.* Obtorpeo. *Ufus.* Epicurei Deum seriatum celsatione volunt torpere. *V. Læqueo.*

Torpor, *oris, m.* Trägheit, Einschlafung und Erstarrung der Glieder. *Syn.* Stupor.

Torquatus, *a, um.* der mit einer güldenen Hals-Kette gezieret ist. *Ufus.* Torque hosti detractò Torquati nomen invenit Manlius.

Torqueo, *es, torfi, tortum, ere.* drehen, biegen, lenken, quälen, peinigen, foltern. *Syn.* Flecto, intorqueo, excrucio. *Adv.* Acriter, diu, vehementer, mirifice. *Phras.* 1. *Ni fatear, torquetur,* wenn er nicht bekennt, wird er greulich gepeiniget werden. In cruciatum maximum dabitur; tormentis acerrimis ex eo quaeretur; omnibus intolerandis humanæ patientiæ cruciatibus lacerabitur; metu tormentorum admoto vera fatebitur; tormentis exprimetur veritas. Nisi de se ultro confiteatur in cruciatum accipietur, agetur; cruciatus in illum exempla durissima edentur; omnis tormentorum acerbitas in illum exprometur; gravissimis cruciatibus afficietur, conficietur; per tormenta veritas explorabitur; quaestionibus ac oculumis subicietur; quaestiones adhibitæ tormentis de illo agentur, habebuntur. *Ni fatear, tortores & carnifices, dum verberibus ac tormentis fatigantur, crudelitatem explebunt, satiabunt suam; tortores, dum tormenta ipsa defessa erunt, crudelitatem exercebunt suam.* *Ufus.* 1. Terra se circa axem convertit & torquet. Opinionem vanitas torquet ac flectit imbecillitatem animorum quocunque libuerit. Vultus mutantur, ora torquentur. 2. *Lexo, exagito, plagen, peinigen.* Torquent te libidines tuæ, laudes meæ. Torqueri equuleo. 3. *facile, obichießen.* Torquere hastis armentatus. *V. Flecto, excrucio, Crucio.*

Torques, *is, m.* Hals-Kette, Hals-Gehäng. *Syn.* Monile, colla ornamentum. *Ufus.* Aliquem phaleris & torue donare.

Torrent, *is, m.* rauschender Neuen-Bach. *Syn.* Fluvius imbris crescens, cui è montibus lapsus rapide fertur. *Ufus.* Confectus, quasi torrent, orat o.

Torreo, *es, ui, tostum, ere.* trocknen, dörren. *Syn.* Exuro. *Ufus.* Solis ardore, succentis ignibus torreret.

Torridus, *a, um.* ausgehörret, ausgeetrodnet. *Syn.* Perustus, aridus. *Ufus.* Homine macie torridus.

Tortor, *oris, m.* Folterer, Peiniger. *Syn.* Carnifex.

Tortuosus, *a, um.* schlangenweise, gekrümmet, in die quer hin und her gebogen. *Syn.* Flexuosus. *Ufus.* 1. Sonus ex tortuosis locis & inclusis refertur amplius. 2. *Difficilis, insparus, arduus,* schwer. Multiplex & tortuosum ingenium. Multa objecit obscura & tortuosa.

Torve, *sauerſüchtig, areulich.*

Torvus, *a, um.* sauerſüchtig, scheußlich. *Syn.* Horribilis.

Tot, *soviel.* *X quot.* *Ufus.* Tot homines, tanta fervorum examina.

Totidem, *eben soviel.* *Syn.* Par numerus. *Ufus.* Hunc ego locum totidem verbis è Græco tranſuli.

Toties, *so oft.* *X quoties.*

Totus, *a, um.* ganz. *Syn.* Omnis, cunctus, universus, omnes partes, plenus, integer, solidus. *X Pars.* *Ufus.* Totarespublica omnis Italiæ pubes, cunctus populus, universus senatus. Totus est mihi deditus, totum se mihi tradidit. Totus ex mendaciis & fraude factus. Ex toto id non intelligo. Totus in suis nugis est. Summa victoriæ, totaque belli ratio in eo constat.

Trabalis, *e.* Walden-groß. *Syn.* Robustissimus. *Ufus.* Beneficium trabali clavò figere decet.

Trabea, *æ, f.* eine gewisse Kleider-Tracht. *Ufus.* Auguralis, regia trabea.

Trabeatus, *a, um.* mit einem Königlichem Kleid angethan. *Syn.* Trabea indutus.

Trabs, *bis, f.* ein Walde. *Ufus.* Abigant traves.

Tractabilis, *e.* daß sich handhieren läßt, geschlacht, biegsam. *Syn.* Quod sub tractum cadit. *Ufus.* 1. Corporeum & aspectibile, itemque tractabile omne necesse est, quod natum est. 2. *Lenis, mollis, facilis, flexibilis, mitis ingenii, mild, weich etc.* Virtus in amicitia tenera est, & tractabilis. Nihil illo tractabilius. *V. Lenis.*

Tractatio, *onis, f.* Abhandlung. *Syn.* Usurpation, usus, tractatus, explicatio. *Epl.* Digna, salutaris, varia. *Ufus.* Qui in armorum tractatione versantur. Tractatio litterarum mihi salutaris. In usu & tractatione dicendi. Tractatio pro lauto convivio, ein Gastmahl, zugeht.

Tractatus, *us, m.* Handlung, Abhandlung. *Syn.* Tractatio. *Ufus.* Ipsarum artum tractatu delectari.

Tractum, *in einer langen Reihe.* *Syn.* Longa tractum.

Tras, as, avi, atum, are. handeln, tractiren; unter Handen haben. Syn. Exerceo, dillo, doceo, disputo; accipio aliquem honorifice, aut asperè. Adv. Accuratè, acutè, asperè, comicè, crudeliter, cupidè, diligenter, duertè divites, facile, gravior, hilarè, honestè, honorificè, improbè, ingenuosè, infusosè, lautè, leviter, leniter, libenter, minutim, modicè, nefariè, præcarè, publicè, remissè, sceleratè, studiosè, subtiliter, temere, commodè, candidè, benè. Phras. 1. Commencum id argumentum tractabamus, wir hatten eben dasumal von dieser Materie in eo argumento versabamur; multis eam rem sermonibus jactabamus; commodam de ea re disputabamus; in multis habebamus ejus argumenti tractationem; id argumentum versabamur. 3. Honestissime me tractavit, er hat mich gar ehrlich gehalten. Omni me officio ac conditate complexus est; leniter ac clementer me accepit; victum me ceteraque rebus liberalissime commodissimeque habuit; liberaliter indulgentissimeque me coluit; lepidè nitidèque; honestè, comiter me habuit; nemo inquam prolixius lautiusque me habuit. Ornate cumulateque me tractavit. 3. Atale me tractavit, er ist sehr übel mit mir umgegangen. Subcontumeliosè me tractavit; asperissime improbissimeque me habuit; crudeliter in me consulebat; servilem in modum laceravit me conviciis; pessimè me molestavit; malis me modis ac miseris accepit; indigna in me exempla edidit; nec humaniter, nec amice me accepit; summa simulatione amoris infidolissime me tractavit, omnes indignitates contumeliasque ab eo pertuli; maximum apud eum infortunium inveni. Usus. 1. Tractare & agere causas amicorum. Artem geometricam, historiam tractare. Pecuniam publicam tractare. 2. Accipio, excipio, cum aliquo ago, mit einem umgehen. Liberaliter, infusosè aliquem tractare. Animos tractare & permoveere, voluntate eloquentiâ. 3. Tangere, greiffen. Manu tractare. 4. Gero, sich halten, aufführen. Ita me in republica tractabo. Tractus, us, m. Strich Landes. Syn. Regio, omnis pars terrarum, coeli plaga. Fp. Celserrimus, varius, levis, totus. Usus. 1. Tractus ille Venetianus. 2. Cuius, laus. Tractum orationis leni & aquabili uti. Traditio, onis, f. Uebergabe, Uebergebung. Usus. Abalienatio est rei suæ traditio. Traditiones Apostolicæ, m. Lehre der Kirche, welche nicht schriftlich, sondern mündlich von den Aposteln hinterlassen worden. Doctrina à Christo

& Apostolis ad nos derivata; dogmata religionis à Christo tradita, & ab Apostolis ad nos transmissa. Religionis capita verbo tradita, Patrumque sermonibus consignata. Doctrinæ Christianæ capita Apostolorum ore excepta, & ad posteros transmissa. Christianæ legis sanctiones, à Christo lætæ & Ecclesiæ omnium ætatum testimonio, à religionis nostræ primordiis ad nos usque derivatæ; & quodammodo per manus traditæ.

Trado, is, tradidi, traditum, ere. übergeben, dargeben, überreichen. Syn. Do, exhibeo, dico, doceo, demonstro, prodo. Adv. Atrociter; benè, egregiè, etiam, festivè, gratis, græcè, honestè, subtilius, penitus, expeditius, fortim, verè, latinè. Phras. 1. Urbem victori hosti tradere, die Stadt dem Feind übergeben. In possessionem urbis victorem admittere; victoris imperio ac potestati urbem dedere; in fidem ac potestatem victoris urbem committere; hosti in manum tradere; divina humanique omnia, urbem ac populum in ditionem atque arbitratum victori dedere; victori hosti urbem permittere; in fidem ac potestatem ultro venire. V. Dedo, Deditio. Usus. 1. Se suæque omnia alicui in fidem, in potestatem in ditionem tradere. Se in disciplinam tradere. Quietè, voluptati libidinibus se tradere. Bellum, provinciam successorì tradere. Trado tibi hunc totum de manu, ut ajunt, in manum. Per manus tradam provinciam ei, cui maxime vos vultis. 2. Doceo, refero, lehren, sagen, erlehren, vortäuben. Artem dicendi discipulis; res gestas litteris, memorie posterorum, monumentis litterarum tradere. Memoria traditum est.

Traduco, is, xi, etum, ere. hinübersühren. Syn. Tradicio. Adv. Paulisper, aliò, tranquillè, eleganter. Usus. 1. Fluvius profundior erat, quàm ut copiar traduci possent. 2. Confero, flecto, converto, adduco, einen zu etwas vermögen, oder bringen. Animum alicujus à metu ad spem, ab improbitate ad virtutem, ab iracundia ad lenitatem traducere; traducere aliquem ad se. 3. Traduco, ago, daco, führen, zubringen. Vnam otio, ætatem ludò traducere. Traducere aliquem per ora hominum. V. Imdeo.

Traductio, onis, f. Hinüberbringung. Usus. Traductio sarrubundi hominis à plebem. Traductio temporis.

Traductor, oris, m. Hinüberbringer. Usus. Traductor ad plebem.

Tradix, ducis, m. Baum oder Rebstock zum Versetzen, Eßung. Syn.

Syn. Stirps arboris vel vitis alio tradita.

Tragicè, ernstlich, greulich. *Syn.* Sublate amplà.

Tragicus, a, um. zu ernstlichen oder traurigen Schauspielen gehörig. *Ufus.* Poëta tragicus.

Tragedia, æ, f. ein ernstliches oder trauriges Schau-Spiel. *R.* à τραγῶδες, luctus, ἔξ ὀδῶ, caco; quia in Bacchi hominem fabula crebatur, cuius villam hircus qui victoribus in primum dabatur. *Ufus.* 1. Tragediam facere, scribere, agere, absolvere. 2. *Transl.* traurige Dittalle. Quantas tragedias effecit, excitavit? Tragedias in nugis agere.

Tragedas, i, n. ein Tragödien-Spieler. *Ufus.* Vox tragedorum.

Tragula, æ, f. Pfaff, Geschloß. *Teligenes.*

Traho, is, xi, etum, ere. ziehen. *Syn.* Vi adduco, impello. *Adv.* Confulto, divinitus, amplius, extrinsecus, leviter. *Ufus.* 1. Uno impulso plures in calamitatem trahuntur. Trahere aliquem in invidiam. 1. *Accipio, sortior, überkommen.* Ex contumelia nomen traxit. Molestiam ex re quapiam trahere. 3. *Produco, extraho, verlängern, hinausziehen.* Bellum trahere; notet in vario sermone trahere. 4. *Allico, anreihen.* Trahimur omnes laudis studio. *V. Mores.*

Traectio, onis, f. das Ueberfahren, Uebersehen. *Ufus.* Maris traectio; verborum traectio.

Trajectus, us, m. Ueberfahrt. *Ufus.* In trajecta Albulæ annus submersus est.

Trajicio, is, jeci, jectum, ere. überschiffen, übersehen. *Syn.* Transeo; traduco. *Adv.* Ageret, celeriter. *Phras.* 1. *Fluvium trajicere, über den Fluß sehen.* Flumen navibus transire; superare fluvium; fluvium transmittere; transgredi flumen. 2. *Trajicere milites in adversum litus, die Soldaten über den Fluß führen.* Flumen copias traducere, trajicere; in adversam fluminis oram milites transportare. 3. *Trajicere aliquem sclopo, einen erschleßen.* Glande plumbea sternere, configere, conficere, exanimare, transverberare. *Ufus.* 1. In Græciam trajicere. 2. *Transco, überführen.* Alpes trajecit Antonius. Exeritum Rhodanum trajeci. 3. *Longius jacio, darüber schleßen.* Murum jaculo trajecit. *V. Transeo.*

Tralutius, a, um. anderwärts woher genommen. *Syn.* Translativus, translatus. *Ufus.* Nostrum hæc tralutia.

Trames, itis, m. frummer Fuß-Weeg. *Syn.* Semita. *Ufus.* Egredias est non viis, sed trambibus.

Trano, as, avi, atum, are. hinüber schwingen. *Syn.* Trajicio.

Tranquille, still, ruhig. *Syn.* Placare, placide. *Ufus.* Tranquille & placide vitam traducere.

Tranquillitas, tis, f. Stille, Ruhezeit. *Syn.* Quies, otium, securitas, tranquillitas animus; placata, tranquilla, quæta vita. *Epi.* Honesta, vel qua, summa utilis, mirifica. *Phos.* 1. *Res ea magnam tibi tranquillitatem pariet, diese Sache wird dir ein ruhiges Leben verschaffen.* Efficiet, ut quiete tranquilleque agas, ut summa sit rerum tranquillitas, summa animi quies; ut vivere, agere, ducere vitam tranquillam possis; facilem ut habeas, & expeditum rerum tuarum vitæque cursum; ut omni molestia vaces; ut otio fruaris jucundissimo, uberrimo, suavissimo; ut otio tibi frui liceat. Ea res præstabit tibi otium vitamque ab omni metu curamque vacuam; vitam facilem, quietam, omnium expertem perturbationum; vitam ab omni molestia remotam, sejunctam, segregatam, disjunctam. 2. *Deo sit gratia, magna nunc tranquillitate frui, Gott sey Dank, ich lebe nun sehr ruhig.* Quæ Dei est gratia, vacuus molestis sum, sine cure, sine solitudine; Dei benignitate factum est, ut nunc quidem omni molestia vacem, ut nullis anguris, ut nulla vexer solitudine. Divino munere procul absum à molestiis; extra molestiam, tranquille ago. Dei benignitate contigit, ut nulla animi paulo molestior afficiat, vixet, exagitet, commoveat, perturbet cogitatio. Dei benignitate bene, tranquille, commode est animo meo; animo sum ab omni molestia soluto, vacuo, libero, longe sejuncto. Dei me benignita ab omni molestia exemnit, eripuit, libera vit, vindicavit. *Ufus.* Vitam otii, quietis, tranquillitatis plenissimam sectari. *V. Quies.*

Tranquillo, as, avi, atum, are. stillen, besänftigen, zufrieden stellen. *Syn.* Placare. *X Perturbo.* *Ufus.* Tranquillare animos perturbatos.

Tranquillus, a, um. still, ruhig. *Syn.* Quietus, securus, sedatus, placatus, lenis, placidus, omnis perturbationis expertus. *X Turbulentus Phras.* *Vix creas, quam tranquillo sim animo, du laust es kaum glauben, wie ruhig ich in meinem Gemüthe sey.* Vix cogitatione aequare securitatem, quietem, tranquillitatem, æquitatem animi mei; quæ quiete fruar; quam ab omni cura vacuissim animo; quam procul ab omni curâ absit animus meus; quam tranquille agat, ac se ipso fratur; quam omnino vacem perturbatione; quam parum ani

animus curi flaccet, agitur, vix cogitatione possis consequi, quæ sit animi mei tranquillitas. V. *Tranquillitas*. *Ufus*. Tranquillo animo esse, consistere; tranquilla & serena frons. V. *Quiescere*.

Trans, über, jen seits. *Ufus*. Cogito trans Tiberim. Trans mare fugi.

Transactor, oris, m. der einen Vertrag macht, Verwalter. *Ufus*. Rerum omnium transactor & administrator.

Transalpinus, a, um. jenseit des Gebirgs gelegen. *Ufus*. Nationes transalpinæ.

Transcendo, is, di, sum, ere. übersteigen. *Syn.* *Transseo*. *Ufus*. Hoc malum transcendit Alpes. V. *Scando*.

Transcribo, is, psi, ptum, ere. abschreiben, abcopiren. *Syn.* *Exscribo*, *describo*. *Ufus*. Orationes totas sua manu transcripsit.

Transcurro, is, curri, cursum, ere. hinüber laufen. *Ufus*. Alexander & Clytus suum cursum transcurrerant.

Transenna, æ, f. Schrand, vergittert Fenster. *Syn.* *Fenestra*, *cancelli*. *Ufus*. Eam copiam quasi per transennam, prætereuntes, stricim aspeximus.

Transseo, is, ivi, itum, ire. durchfahren, hindurch, hinüber gehen. *Syn.* *Transgo*, *transmitto*, *transcendo*, *transgredior*, *prætervehor*, *permeo*, *trano*; *de labor*, *despecto*, *abeo*, *desluo*. *Adv.* *Autpicato*, breviter, *deinceps*, *facile*, *leviter*, *separatim*, *singillatim*, *tuto*, *quam brevissime*. *Phras.* *Certe, modestia terminos transas*. habe Acht, daß du die Schranken der Engelegenheit nicht überschreitest. Ne longius progredare, quam modestæ ratio patitur; ne quos molestæ tibi terminos præscribit, transilias, transgrediare, transcendas, prætergredare; ne modestæ terminos vel cancellos excedas, excedas; ne à præscriptis modestæ cancellis excedas. *Ufus*. Flumen, nunc transire. Ad alium sermonem transire; in sententiam aliequus, in alia omnia, ad partes alteros transire. Si quidem est peccare, transire lineas. Legem, modum transire. Aliquid silentio transire.

Transfero, fers, tuli, latum, ferre. hinüber tragen. *Syn.* *Traduco*, *confiro*. *Adv.* *Acute*, *altutius*, *apertius*, *audacius* verba, *contumeliose*, *crebrius*, *trajici*, *commode*, *deinceps*, *separatim*, *indidem*. *Phras.* 1. *Invidiam omnem in me transiit*, er hat den ganzen Neid auf mich geschoben. *Ac me transfudit*: invidiam omnem deoneravit, & in me trajecit, totam invidia molem in me transmovit, derivavit, tradidit. *Invidia tota, eo potissimum auctore, in me venit*. 2. *De verum ad verum in latuam transiit*, vulg. er hat

es von Wort zu Wort in das Latein übersetzt. *Verbis totidem in Latinum transiit*: verbum pro verbo reddidit; verbum de verbo expressit; ad verbum transiit. *Ufus*. Cum de curriculo studiorum tuorum deflexisses, animumque alio transiit. Amorem suum, curam, laborem, studium ad illud transiit. Culpam transferre in alium; verba apertius transferre. V. *Trasgo*.

Transigo, is, xi, xum, ere. durchstechen, durch und durch stoßen. *Syn.* *Con*, gladium lateri, jugulo desigo. *Ufus*. Hasta transiit.

Transodio, is, di, folum. durchstechen, durch und durch stoßen. *Syn.* *Transgo*, *transverbero*, *trajicio* latus. *Ufus*. Fugienti latus transfodit.

Transorino, as, ivi, atum, are. verwandeln, eine andere Gestalt geben. *Syn.* *In aliam formam muto*; *in aliam imaginem me convertito*; *aliam personam, speciem, imaginem induco*, *fero*. V. *Muto*.

Transfuga, a, m. Ueberläuffer, Altrünniger. *Syn.* *Perfuga*.

Transugio, is, fugi, ere. übergehen, überlaufen, von einem zum andern fliehen. *Syn.* *Perfugio*, *profugio*. *Adv.* *Levissime*. *Ufus*. Ab afflictâ amicitia ad florentem transfugere & devolare.

Transugam, u, n. das Ueberlassen, Flucht zum Feinde. *Syn.* *Defectio*, *profugium*. *Ufus*. Longius ab hoste abiit, ut levibus ingenii impedimenta essent transfugia.

Transundo, is, fudi, fustum, ere. aus einem Geschirr in das ander gießen. *Syn.* *Transfero*. *Adv.* *Libenter*. *Ufus*. Amorem omnem abiecit atque in hunc transfudit. Omnes meas laudes libenter ad te transfuderim. V. *Transfero*.

Transgredior, eris, gressus sum, gredi überstehen, übergehen. *Syn.* *Migro*. *Adv.* *In autpicato*. *Ufus*. Alpes transgredi. V. *Transgo*.

Transgressio, onis, f. UeberSchreitung. *Syn.* *Transitus*. *Epi.* *Copicana*. *Ufus*. Vallum Alpium contra transgressionem Gallorum. V. *Deludum*.

Transgo, is, egi actum, ere. Vertrag, Vergleich treffen, vollziehen. *Syn.* *Deciao*, *pactionem facio*, *conheo*; *pergo*, *ago*, *perficio*. *Adv.* *Commode*. *Ufus*. 1. *Transigere & decidere cum aliquo de re aliqua*. *Modica pecunia transiges*. 3. *Kempes fuit*, ab 120. vollbringen vollenden. *Transigere multas res uno tempore*. *Susceptum negotium transigere*. 3. *Ago*, zubringen. *Vitam otiosam transigere*, & ludo jocisque conterere. V. *Pactum*, *Pacticor*.

Transilio, is, ii, sultum, ire. überspringen. *Syn.* *Prætereo*, *transseo*, *prætervehor*. *Ufus*. *Transilire ante pedes polita*. V. *Transio*.

Transitio, onis, f. Uebergang. *Ufus*. Transitio ad plebem. Nullis transitionibus ejus utitur oratio.

Transitus, us, m. Durchzug, Durchgang. *Ufus*. Follæ transitum ponticulo, junxit.

Translatio, onis, f. Uebersetzung, Überbringung. *Ufus*. Verecunda debet esse translatio. *Epi*. Pervia, paullo durior, liberalis, multa, verecunda, continua, frequentissima, mollissima, puerilis.

Translatitius, & **Translativus**, a, um. nachgemacht, zur Uebersetzung gehörig. *Ufus*. Vetus hoc edictum translatitiumque est. Constitutio translative.

Translator, oris, m. Uebersetzer. *Ufus*. Translator quæstus.

Transmarinus, a, um. über Meer gelegen, oder hergebracht.

Transmigo, as, avi, atum, are. von einem Ort zu einem andern wandern. *Ufus*. Suadebat, ut Vejostansmigrarent. *V. Migro*.

Transmissio, onis, f. Uebersahrt, Uebersetzung. *Syn*. Trajectio. *Epi*. Superior. *Ufus*. Navigationem magnopere timebam, memor prioris tuæ transsationis.

Transmitto, is, misi missum, ere. übersahren, überlassen, zubringen. *Syn*. Tranleo, trajicio. *Ufus*. 1. Cæsar in Africam transmittit secunda navigatione. 2. Trado, übergeben. Provinciam, bellum, negotium alteri transmittere. 4. Posthabeo, nachsetzen. Omne tempus meum amicorum temporibus transmittendum putavi. 4. Consumo, zubringen. Tempus inter libros transmittere. 5. Mitto.

Transmontanus, a, um. jenseit des Gebirges. *Syn*. Qui ultra montes habitat.

Transnato, as, avi, atum, are. hinüber schwimmen. *Syn*. Trano, natando flumen transeo. *V. Trano*.

Transporto, as, avi, atum, are. überbringen, von einem Ort zum andern bringen. *Syn*. Trajicio, transtero. *Ufus*. In Alacedoniæ tantum exercitum transportavit. *V. Transjero*.

Transstrum, i, n, Ruder-Band.

Transvectio, onis, f. das Uebersahren, Ueberschiffen. *Ufus*. Num te terret transvectio Acherontis?

Transveho, is, xi, ctum, ere. hinübersühren. *Syn*. Trajicio, traduco. *Ufus*. Mare transvehi.

Transverbero, as, avi, atum, are. durchschlagen, durchstoßen. *Syn*. Transigo. *Ufus*. Bestiam venabulo transverberare.

Transversus, a, um. über quer. *Syn*. Obliquus. *(Aldus)*. *Ufus*. Multæ viae transversæ. Ab hac lege mihi non licet trans

versum digram, unguem decedere. Ecce tibi est transverso. Transversa ecce incurrit fortuna. Transversis ita Romam properat. *V. Obliquus*.

Transvolo, as, avi, atum, are. hinüberfliegen. *Ufus*. Oceanum transvolavit Romanæ urbis gloria.

Trapezophorus, i, m. Tisch Fuß, oder Stuhl. *Syn*. Stans sustinenda mensa sat.

Trecenti, æ, a. Dreihundert.

Tredecim, Dreizehen.

Tremebundus, a, um. zitternd, und bebend. *Ufus*. Vox, manus tremebunda.

Tremefacio, is, feci, factum, ere. erschrecken, Furcht einjagen. *Syn*. Concutio. *V. Tene*.

Tremo, is, ui, ere. zittern, vor Furcht beben. *Syn*. Contremisco. *Adv*. Ominino. *Ufus*. Qui tremunt & exalbescunt objectu terribili. *V. Timeo*.

Tremor, oris, m. das Zittern, Beben. *Ufus*. Terrorem tremor & pallor. & dentium crepitus consequitur. *V. Timor*.

Tremulus, a, um. zitternd. *Syn*. Tremens, tremebundus.

Trepidatio, onis, f. das Zappeln, Zittern, Furcht. *Syn*. Metus, commotio, tumultus. *V. Timor*.

Trepido, as, avi, atum, are. zittern, beben, nicht wissen vor Schrecken, was man anfangen soll. *Syn*. Timeo, metuo, pavore delixus sio. *Phras*. Trepidatum est, marbat vor Schrecken nicht gewußt, was zu thun sey. Lymphatitrepidare ceperunt, omnium pectora occultus metus percussit, pervasit; lymphati aguntur seruntque; metu obtorpescunt; pavore exanimantur. *V. Timeo*.

Trepide, mit Furcht und Zittern. *Ufus*. Stativa trepide detera sunt.

Trepidus, a, um. vor Furcht zitternd, erschrocken. *Syn*. Pavidus, metuens, timens. *Ufus*. Trepida res, dubia, & ob hoc timorem inducens.

Triangulus, a, um. Triangel, Dreieck. *Ufus*. Ex triangula, alia quadrata nominant.

Tribulis, is, m. Zunft-Benos. *Syn*. Curialis. *Epi*. Turbulentus, vicinus. *Ufus*. Apud tribules suos plurimum gratia potest.

Tribunal, alis, n. Richter-Stuhl. *Syn*. Sella judicialia. *Epi*. Certum, totum, continuum, proximum. *Phras*. Pro tribunali ledere, zu Gericht sitzen. Judiciis præesse jura reddere; cognitionem capitalium rerum exercere; judicium exercere; causas cognoscere. *V. Judicium*. *Ufus*. Pro tribunali sedere, sententiam pronuntiare.

Tribunatus, us, m. Zunft-Meister, Amt. *Syn*. Magistratus tribunorum plebis. *Epi*. Ardens, militaris, pestifer & tunc praeclivus, tacitus, totus, turbulentissimus. *Ufus*. Tribunatum potere, suscipere, iediciose gerere.

Tri

- Tribunatius**, a, um. dem Zunft-Meister ge-
hörig. *Ufus*. Furor, terrores tribunatū.
Potestas tribunitia.
- Tribunus**, i, m. Zunft-Meister. *Syn*. Populi
defensor & custos. *Epi*. Nimum acer,
vehemens, acerbus, cruanosus, amentissi-
mus, felix, foeditissimus, furiosus, horridus,
improbus, inermis atque imparatus, iners,
levis, non bonus, militaris, modestus, non
modo non seditiosus, sed etiam seditiosus
adversarius, officiosissimus, perniciosus,
similis gladiatori, sordidissimus, vesanus,
vetus ac fortis, vigilans & accuratus, va-
leas, vetus. *Ufus*. 1. Ut Lacedæmonie
ephorū regibus, sic Romæ consulibus tri-
buni sunt oppositi. 2. Tribunus militum,
qui ordines ducit, Obrister im Feld.
- Tribuo**, is, ui, utum, ere. geben, zu-
eignen. *R. quasi per tribus distribuo*. *Syn*. Do,
præsto, impertio. *Adv*. Caste, exigue, in-
finite, libentissime, liberaliter, longe, plu-
rimum, multum, nunquam, pure, recte.
Ufus. 1. Suum cuique; opem & miseri-
cordiam miseris; honorem magistratibus
tribuere. 2. *Honorem habeo, deferō, confido*,
viel auf jemand halten, vertrauen. *Patri-
tuo* semper plurimum tribui. *Tribue* hoc
valetudini tuæ. Nimum tibi ipse tribuis.
3. *Divido*, austheilen. Rem universam in
partes tribuere. *V. Do, Divido, Largior*.
- Tribus**, us. f. Zunft. *Syn*. Curia, corpus.
Epi. Certa, rustica, urbana. *Ufus*. Popu-
lum in tribus dividere. *Tribu* certa esse.
Tribu moveri. Sui corporis tribusque
homines sibi obnoxios habuit.
- Tributarius**, ii, m. Steuer-Bauer, der Steuer
und Schatzung giebt. *Syn*. Stipendiarius,
vectigalis. *V. Vectigalis*.
- Tributum**, den Zünften nach. *Syn*. Per tri-
bus singulas.
- Tributio**, onis, f. das Geben, Austheilung.
Syn. Distributio. *Ufus*. Aquabilis tributio.
- Tributum**, i, n. Steuer, Tribut. *Syn*. Quod
a subjectis principi vel reipublicæ pendit-
ur. *Epi*. Acerbissimum, intolerabile.
Phras. *Magna tributa dare cogimur*, wir
müssen große Steuer und Gaben geben.
Magnitudine tributorum premimur; gra-
vi tributo, & collatione iniqua frumenti
opprimimur, ex censu tributa conferenda
sunt maxima; vectigal in annos singulos
magnum pendere; tributa pendere into-
lerabilia; stipendia ingentia dependere
cogimur. *Ufus*. *Tributum ferre*, pendere,
solvere, conferre. *Steuer geben*. In sin-
gula capita tributum imponere, *Steuer*
aufsetzen. *Tributo*, stipendio liberare
a tribus vindicare; tributorum finem
afferre, die Steuer aufheben. *V. Vectigal*
- Trice**, arum, f. Haar oder Werg, so den
Hennen an den Füßen hängt, verworrene
Sachen. *Syn*. Impedimenta. *Epi*. Do-
mestice. *Ufus*. Biennium in his tricis
moror. *V. Nugæ*.
- Triceni**, æ, a. je dreßsig.
- Triceps**, iptis, g. o. dreiföpfig.
- Tricesimus**, a, um. der dreßsigste.
- Tricis**, dreßsigmahl.
- Triclinium**, ii, n. Speise-Saal, da drei
Tische voll sitzen können. *Syn*. Concla-
ve, coenaculum trinus ad discumbendum
lectis instructum. *Ufus*. Tribus tricliniis
accepti sumus valde copiose.
- Tricor**, aris, atus sum, ari. umhëß Ge-
schwäz treiben. *Syn*. Nugor, nugas ago.
Ufus. *Publius tecum tricatus est*. *V.*
Nugor.
- Triduum**, i, n. drei Tage.
- Trienium**, ii, n. drei Jahre.
- Triens**, tis, m. der dritte Theil eines Assis.
- Trietoris**, idis, f. dreijährige Zeit.
- Trigesimus**, a, um. der dreßsigste.
- Triginta**, dreßsig.
- Trinundinum**, i, n. sieben und zwanzig Tage.
- Trinus**, a, um. drei, dreifach, dreierley.
- Tripartito**, in drei Theile getheilt.
- Tripartitus**, a, um. in drei Theile getheilt.
- Triplex**, icis, g. o. dreifach, dreierley.
- Tripliter**, auf dreierley Weise.
- Triplus**, a, um. dreifach.
- Tiremis**, is, f. eine Galeere mit drei Ord-
nungen der Ruder. *Ufus*. *Damnatus ad*
tiremes, auf die Galeeren verdammt.
- Tripudio**, as, avi, atum, are, tanzen, Freu-
den-Sprünge thun. *Ufus*. *Exultans ac*
tripudians. *V. Exulto*.
- Tripodium**, ii, n. das Aufspringen von der
Erde. *Epi*. Solitum. *Ufus*. *Tripu-
dium solitum* sit, cum ex ossa aliquid
in terram cadit.
- Tripus**, odis, m. Dreifuß. *Ufus*. *Sacri tri-
podes*.
- Triquetrus**, a, um. dreieckig. *Syn*. Triangu-
lus.
- Tristis**, e. traurig, betrübt. *Syn*. Mœstus,
mœrens, datus. (*hilaris, iocundus*. *Phras*.
Quid ita tristis es? warum bist du so trau-
rig? *Quid angeris?* quid te exerceas?
cur mœrore conficeris? quid tuæ miseriæ
te ita discruciant? quid te mœror quoti-
dianus lacerat & conficit? cur animum
ita mœrore das, luctu afflictus & conse-
ctus? quid ita in lachrymis & mœrore
consenescis? quid dissidens ac desperans
de rebus tuis, in sordibus, lamenti luctu-
que jaces? quid tristis capite demisso ter-
ram intueris? quid ita in domo tua omnia
deserta, horrida, muta, plena luctus &
mœoris! quid ita frontem contrahis?
quid

quid te in hunc moerorem rapit, conjicit? V. *Tristitia*. *Ufus*. Tristis & conturbatus domum abiit. Tristis natura & recondita. Tristissimis reipublice temporibus.

Tristitia, æ, f. Trauerigkeit, Betrübniß, Summer. *Syn*. Moeror: severitas. *Ep*. Simulata veritasque. *Phras*. 1. Immodica tristitia laborat, et ist völler Trauerigkeit. Ager annu est; haud levis dolor moeror opprimit; fatigat hominem animi ægritudine ingens; vultu ipso dolorem animi præfert; doloris magnitudinem vix capit; tristitiæ immodicæ se dat, dedit; ægritudini se dedit; ægritudine ingenti opprimitur, conficitur; ægritudinem suscipit immodicam; pessimo est animo; afflicto moerore languet animos; tristissimis vexatur, & conficitur curis; moerore & lachrymis propemodum contabescit; assiduo in luctu est, versatur; modum lugendi non facit; magnam tristitiam subit; lachrymis & tristitiæ se tradit. V. *Tristis*, *Ægritudo*, *Moeror*. 3. *Res ea magnam mihi tristitiam attulit*, diese Sache hat mir eine gresse Trauerigkeit verursacht. Magnam mihi ægritudinem attulit; magnam me ægritudine affecit; animum moerore cumulat, cruciat, opprimit, conficit; ea res vehementer me mordet, pungit, sollicitat, angit, acerbè vexat, graviter commovet. V. *Dol*, *Moeror*. 5. *Deposimus tandem hanc tristitiam*, löst uns doch diese Trauerigkeit ab. *Ep*. Mitigemus istam tristitiam, & relaxemus; tollatur omnis illa superior tristitia; incutem tandem à tristitia hac abducamus; ægritudinem exuamus, abjiciamus; animum ægritudine levemus; deleatur ista ex animo tristitia; ægritudinem quam eares nobis asperierat, ex animo deleamus, exturbemus, abstergamus. *Ufus*. Aliquem ad tristitiam contorquere, Tristitiam & severitatem mitigare. Oratione aliquem à tristitia abducere. V. *Ægre fero*.

Triticum, i, n. Weizen. *Syn*. Frumentum. *Tritus*, a, um. gerieben, gemein. *Syn*. Decantatus, confusus, pervagatus, contemptus. *Ufus*. Tritum sermone, vetustate proverbium. Restituta, communis & pervulgata. Itinere trito incedere. V. *Vilgans*.

Tritus, us, m. das Reiben. *Ufus*. Confictu trituque lapidis ignem elicere.

Trivium ii, n. ein Ort da drey Weege aneinander stoßen. *Syn*. Ubi tres viæ concurrunt. *Ufus*. Maledictum de trivio appetere.

Triumphalis, e, zum sieghafften Einzug gehörig. *Ufus*. Porta, vehiculus, ornatus triumphalis.

Triumpho, as, avi, atum, are. triumphiren, Siegesprangend einziehen. *Syn*. Triumphum ago; Capitolium cursu invehor;

in Capitolium cum ipsa laurea invehor. *Ufus*. 1. Amplissime, atque honestissime triumphare. 2. Triumphum agere læticia, gaudio triumphare. Ille exultat oratio, & triumphat.

Triumphus, i, m. Triumph, sieghafter Einzug. R. *Aggripe*, *Bos*, *confessus*, *incedens*, qui mos erat triumphandi. *Syn*. Imperatoris, ducis, victoris, cum laurea, togaque palmata in Capitolium invecit. *Ep*. Falsus, callidus, justissimus, clarissimus, recens, amplissimus, certissimus & inanissimus, grausissimus, incundissimus, magnus, verus, iustus, navalis. *Ufus*. Triumphum alicui decernere; triumphum habere, agere, deportare. Aliquem ad triumphum revocare, laureamque illi insignem deferre. *Diferes de triumpho*: quid tandem habet iste cures? quid vincti ante currum duces? quid simulacra oppidorum? quid argentum, quid aurum? quid legati in equis & tribun? quid clamor militum? quid tota illa pompa: quid vehi per urbem?

Triumvir, i, m. einer der drey Gewaltigen Herrn in Rom. *Ep*. Capitales. *Ufus*. Triumviri captae.

Triumviratus, us, m. Art der drey Gewaltigen Herren. *Syn*. Triumvirum magistratus.

Trochus, i, m. ein Brunn-Topff, Trich. *Not*. *Syn*. Turbo, quo ludunt pueri.

Tropæum, i, n. Sieges-Zeichen. *Syn*. Victoria monumentum. *Ufus*. In Macedonia tropæa statuit, posuit, constituit, quæ bellicæ laudis victoriaeque insignia ac monumenta sunt. Urbs tropæis ac triumphis ornata ac ditata.

Tropus, i, m. Wechsel-Rede. *Syn*. Verborum immutatio.

Trucidatio, onis, f. Todtschlag, Mordt. *Syn*. Cedes, clades. *Ufus*. De Clodianis lapidationibus, insidiis, trucidationibus.

Trucido, as, avi, atum, are. grauslich hinrichten, ermorden. R. *Trucier* *cauo*. *Syn*. Occido, intericio, multis vulneribus concido, concicio. V. *Occiso*, *interfecto*.

Truculenter, grausamlich. *Ufus*. Atrociter & truculenter se gerere.

Truculentus, a, um. grausam. *Syn*. Terribilis aspectu, trux, atrox, V. *Cruentus*.

Trudo, is, di, sum, ere. mit Gewalt stoßen. *Syn*. Impello. *Ufus*. Ad mortem, ad supplicium trudi se videbat.

Trulla, æ, f. Kelle, Geschirr. *Ufus*. Trulla excavata cum manubrio auro.

Truncus, i, m. Stod. *Syn*. Stipes. *Ep*. Tantus, tuus, totus. *Ufus*. 1. In arboribus truncus, rami, folia. 2. Truncus corporis, der Leib ohne Kopf.

3. *St. natus*, ungeschickt. Ille truncus ac
itipes confilium sustinet?
Tutina, a, f. Waage. *Syn.* Statera. *Ufus.*
populari tutina rem examinare.
Trax, eis, g. o. graviam. *Syn.* Truculentus
atarox. V. *Cruetis*.
Tu, du. *Ufus.* Tu mihi etiam legis mentio-
nem facies?
Tuba, æ, f. Trompete, Posaune. *Syn.* Bucci-
na. *Ufus.* Tubæ sonitum in bello non fert.
Tubā, ad tubam canere; tubam inflare.
Tuber, eris, n. Geschwulst. *Syn.* Terra-
callum, tumor.
Tubus, i, m. Teuchel, Brunnensöhre.
Syn. Fistula. *Ufus.* Ductus aquarum, quo
illi tubos vocant.
Tueor, eris, tuitus sum, eri. behüten, bewah-
ren beschützen. *Syn.* Tutor, servo, conser-
vo, custodio, sorveo, præsideo. X *Derelin-*
quo. *Adv.* Castissime, commodius, de-
mitte, diligenter, facile, flagitiose, for-
liter, honestissime, lautius, male, maxime,
melius, mirifice, parum, persacile, præ-
clare, privatim, prudenter, publico, san-
ctissime, vigilanter, munifice, æque, admo-
dum. *Phras.* Hunc tu, quæso, omnibus
modis tueri, diesen beschütze auf alle Weise.
Sartum, tectum, ut ajunt, ab omni-
que incommodo, detrimento, molestia sine-
rum integrumque conserves; in omni-
bus rebus regas, velim; eum in præsidio ac
tutela autoritatis tuæ latere patiaris; ejus
fidem tua benevolentia, præsidio, custo-
dia tueris? ejus capitis custodiam nun-
quam dimittas, sine tua tuitione salvum
esse non posse existimes. V. *Defendo*, fo-
reo, faveo. *Ufus.* Tueri munus suum,
mediocritatem in omnibus rebus, socie-
tatem conjunctionis humanæ. Hunc Cæ-
sar omnibus præditiis tuetur ac defendit.
Rem familiarem, gratiam & autoritatem
suam tueri & conservare.
Tugurium, ii, n. Bauren-Hütte. *Syn.* Ha-
bitatio rustici.
Tuitio, onis, f. Schuß und Schirm. *Syn.*
Custodia.
Tum, datival, weiter. *Syn.* Tunc, illa
tempestate: partim. *Ufus.* Quid tum in-
de. Cum alia multa, tum hoc maxime.
Tum Græce, tum Latine. Modo unum,
tum autem plures vidi.
Tumescere, es, ui, ere. aufschwellen, aufgebla-
sen seyn. *Syn.* Turgeo, turgesco, in tumo-
re sum. *Adv.* Penitus. *Ufus.* Sapientis ani-
mus nunquam turgescit, nunquam tumet.
Negotia tument, es giebt viel zu thun.
Tumidus, a, um. geschwollen, aufgeblasen.
Syn. Turgidus, inflatus, velut omnes
dictaturas consulatusque gereret in voce
virescensque suus. *Ufus.* Membra vitiose

tumidum. Serpens inflato collo, tumidis
cervicibus. V. *Superbus*, arrogans.
Tumor, oris, m. Geschwulst. *Syn.* Inflatio,
Epi. Repentinus, recens. *Ufus.* Repenti-
nus oculorum tumor. Erat in tumore ani-
mus. Recedit jam animi tumor. Ne dese-
rerem hunc tumorem rerum. V. *Superbia*.
Tumultuarius, a, um. in der Eile, ohne Or-
nung geschehen. *Syn.* Properatus, subi-
tarius, repentinus. *Ufus.* Dux, miles, ex-
ercitus tumultuarius. Sermo fortuitus,
& tumultuarius.
Tumultuatio, onis, f. Auflauff.
Tumultuor, aris, atus sum, ari. Aufrubr
anrichten, aufwiegeln. *Syn.* Turbas facio,
inquietus sum. *Ufus.* Quid tumultuans,
foror? quid insanis. V. *Turba*, tumultus.
Tumultuose, ungestüm, mit Unruhe. *Syn.*
Magno tumultu. *Phras.* Tumultuose agere,
ungestüm handeln. Mare coelo miscere;
coelum ac terras miscere, tragoedias, tu-
multum excitare; turbas facere, concire;
tragoedias efficere. V. *Turba*, tumultus.
Tumultuosus, a, um. unruhig, aufrührisch.
Syn. Turbulentus. *Ufus.* Tumultuosa &
seditiosa vita, oratio.
Tumulus, us, m. Empörung, Aufrubr, Auf-
lauff, Meuteren, Uetummel. *Syn.* Motus;
turba, seditio: trepidatio. Epi. Civilis,
domesticus, finitimus, magnus, proximus
tantus, terribilis. *Phras.* 1. Periculum est
aperiti tumultus, es ist eine Gefahr, von
einem öffentlichen Aufstand. Res pro-
seditio est; res ad seditionem spectat;
res à consilio ad vim abit; in metu su-
mus, nequa repentina vis in civitate exi-
stet; nequid turbulenti consent; nequa
in civitate tempestas excitetur, cooritur.
Tempestas à seditiosis civibus urbi im-
pendet certissima. 2. Haec res ingentem
tumultum fecit, diese Sache hat einen
grossen Aufrubr erwecket. Ingentem in
urbe tumultum excitavit, fecit, præbuit,
cominovit, conflagavit, concivit; turbas
ingentes fecit, concivit; ea re effectum
est, ut omnia terrore & tumultu strepe-
rent; ut tumultu cuncta turbarentur. V.
Turba, turbo, seditio. *Ufus.* Quid hosti-
um tumultus ciemus? Conticescente tumultu.
Tumultum, rixas, iurgia comprimere, se-
dare, componere, die Aufrubr stillen.
Tumulus, i, m. ein Hügel, aufgeworfene
Erde, Grabmahl. *Syn.* Locus ex terra
leviter eminens. Epi. Excellens. *Ufus.*
1. Tumuli sylvestres. 2. Sepulchrum, Grab.
Alexander cum ad Achillis tumulum in
Sigeo attitisset. V. *Collis*, Sepulchrum.
Tunc, datival, damahl, alsdann. *Syn.*
Tum, illo tempore, illa tempestate, per
id tempus, per id tempus oris. X *Nunc* *Uf.*
Sed erat tunc excusatio, nunc nulla est.
Ccc Tundo,

Tundo, is, tundi, tulum, ere. stampfen, stoßen, schlagen. *Syn.* Cædo, pulio, verbero. *Adv.* Nihilominus, vehementissime. *Ufus.* Bacillo oculos alicui tundere. *V.* Pulso, verbero.

Tunica, æ, f. Leib-Rock, ohne Ermel. *Syn.* Vestis brevior virorum. *Epi.* Pulla, solivaga; talaris, manicata, trita. *Ufus.* Cum tunica & pallio. Tunicam ponere.

Tunicatus, a, um. so dergleichen Leib-Rock trägt. *Ufus.* Metus tunicatorum.

Turba, æ, f. Haufe, Schaar des Volks; Unordnung, Aufruhr. *Syn.* Multitudo, conventus hominum, concio, multitudo in unum conglobata, ac semetipsam turba impediens; juvenum manus, juvenum globus, circumfusa in concionis modum turba confertissima; vulgus: seditio, vis, tumultus. *Epi.* Magna, media, nocturna, nova, prætoria, similis, vana. - *Ufus.* 1. Ex hac turba & colluvie discedam. 2. Tumultus, Seditio, Tumult, Aufruhr. Ingentes turbas concitare, moliri, facere, concire. 3. Perturbatio, Verwirrung. Ecce nova turba & rixa. Quanta in turba & confusione rerum vivimus! E turbis se evolvere, exsolvere. *V.* Multi

Turbate, unordentlich, verwirrt. *Ufus.* Omnia raptim & turbate aguntur.

Turbator, oris, m. Verwirrer. *Ufus.* Pacis turbator.

Turbide, mit Verwirrung. *Syn.* Turbulenter, inconstanter.

Turbidus, a, um. verwirrt. *Syn.* Perturbatus, confusus. *Phras.* 1. Nunquam illum æque turbidum vidi. Ich habe ihn niemals so verwirrt gesehen. Tanto animi motu perturbatum, ita percussum, percussumque, nihil ut consilio, ratione, ordine ageret, nec lingua, nec ore consistere, nunquam vidi. Commotum sæpe, percussumque vidi antea, sed nunc adeo color ipse immutatus est, vultus, oratio, mens denique ipsa excidit & conscientia peccati mutum, exanimatum, ac vix vivum reliquit. Confusus animo, nec auribus quidem & oculis satis constat: neque animo, neque lingua satis compos, vix apud se est, ita perturbato atque incerto præ ægritudine animo est. Hominem tam commotum nunquam vidi alias, sic ut nec animus illi suppetere, nec constare mens sana videretur. Eo nuncio ita percussus est, ut animo adesse eum nemo existimaret. *Ufus.* 1. Mens omni turbido motu semper vacans. 2. *impurus, sordidus*, trüb, unrein. Aqua turbida, & cadaveribus inquinata. 3. *Miser calamitosus*, armeeitig. Turbidis rebus, temporibus adversis.

Turbo, as, avi, atum, are. verwirren, unrubig, oder unruhig machen. *Syn.* Obturbo, perturbo, misceo, permisceo. *Phras.* Omnia in republica turbantur, alles wird verwirret in dem gemeinen Wesen. Nallum tam turbulentum reipublicæ tempus fuit; annus est domi forisque infestus; plurimum turbatum infinita hominum licentia concitum est; nusquam res quietæ omnia divina humanaque jura miscetur; civilibus fluctibus tument omnia; maximæ ubique turbæ & tragædiæ excitantur, efficiuntur. Tumultus non jam foro se continet, sed totam passim urbem pervadit. Ex agris in urbem tumultus penetrat, spemque omnem concordie exturbat. Tumultus repens ex agris in urbem illatus rempublicam in summum discrimen adducit. Perlatus ad cives tumultus omnem reipublicæ statum convellit, conturbat, inflamat. Urbes & oppida implentur. 2. *Is casus vehementer me turbavit*, dieser Zufall hat mich sehr verwirret. Mirifice me percudit; omnem animi statum inflammavit, incitavit, conturbavit; mentem propemodum & sua sedes & statu dimovit, mentem prope exturbavit meam, consilium eripuit. *Ufus.* In Hispania turbatum est aliquid. Omnia turbavit & miscuit. Vide, nequid turbetur. Turbare aliquid, ac pacem sollicitare.

Turbo, inis, m. Wirbel-Wind: Topf, der unten eng und spitzig, über sich allgemach breiter wird. *Syn.* Ventus omnia turbans ac involvens. *Epi.* Maximus, sævus. *Ufus.* 1. Tanquam turbine aliquo, & tempestate everti. Tu procella patris turbo, & tempestas pacis. 2. *Com figura inversa*, ein untenher zugespitzter, oben breiter Topf. Turbinem versare.

Turbulente, & **Turbulenter**, verwirrt, unordentlich. *Syn.* Turbide, temere.

Turbulentus, a, um. verwirrt, unrubig, unordentlich. *Syn.* Turbidus, nata in vano tumultus ingenia. (*Tranquillus*. *Adv.* Necessario. *Ufus.* Turbulenta temerata cæca consilia. Tempora, tempestas reipublicæ turbulenta. *V.* Turbidus.

Turgeo, es, & **Turgesco**, is, ere. sich aufblähen. *Syn.* Tumeo, inflatus sum. *Adv.* Penitus.

Turgidus, a, um. gesteckt voll, aufgeblähet. *Syn.* Tumidus, inflatus.

Turma, æ, f. ein Geschwader, Haufen Reiter. *Syn.* Equitum ordo, globus, manus.

Tormalis, e. zu einer Schaar gehörig. *Ufus.* Statuæ tormalis.

Turmatim, Haufenweise. *Syn.* Perturmatim, agmine.

- Turpiculus**, a, um. in etwas schändlich. *Ufus*. Jocus in turpiculis rebus ponitur.
- Turpicatus**, a, um. vermüßet, häßlich gemacht. *Ufus*. Depravatio ac foeditas turpicati animi.
- Turpis**, e. häßlich, müß, schändlich. *Syn.* Inonestus, deformis, sedus, inquinatus, infamis, flagitiosus, nequam. *Adv.* Aque, omnino non. *Phras.* 1. *Cave, nequid turpe admittas, habe Aht, daß du in hies schändliches begehest.* Nequid dissolute, ac turpiter agas; nequid dedecoris admittas, aut quod foedum sit, & flagitiosum, quod crimine esse possit; vide, nequid indecore effeminateque facias; ne in turpem verborum obicennitatem delabare; nequid in tua vita moribusque macula hæreat, resideat; ne probrium, labem ac infamiam moribus aspergas tuis, aut majorum claritudini inferas; ne priores tuas laudes vitæ turpitudine deformes. *Cave*, ne quod dedecus suscipias, concipias, in te admittas; ne in flagitis, in dedecore voluteris; ne in flagitia te ingurgites. 2. *Hoc apud illos turpe non est, das ist bei ihnen nichts schändliches.* Nullam earum apud illos infamiam habet; in vitis illud non ponitur; illud in rebus turpibus non habetur; illud turpe nemo putat, existimat; eorum moribus illud ab honestate remotum non est. Id nemini est turpitudini; illud eorum moribus nefas non habetur; illud eorum moribus flagitium non est. *Ufus*. Læxenia tam omni ætati turpis, tum senectuti est foeditissima. Id non modo turpe est, sed sceleratum & nefarium. Turpis homo, vita infamis.
- Turpiter**, schändlich, häßlich. *Syn.* Turpe, obicenne, nequiter, nefarie. *Ufus*. Timeo, nequid turpiter faciam.
- Turpitude**, inis, f. Schande Uebere, häßlichkeit. *Syn.* Deformitas, obicennitas infamia, macula, flagitium, dedecus, labes, deformatio, depravatio, foeditas, *Epi.* Accutabilis, domestica, flagitiosa, insignis, major, maxima, nefaria, sempiterna, singularis, summa, tota, vera, ficta, plurima. *Ufus*. Nulla pars vitæ ejus summæ turpitudinis fuit experta. Omni turpitudine se foedavit, quæ a ille nunquam eluet, aut delect. Nil non turpitudinis subit; omni turpitudine notatus est. Ea causa turpitudinem habet. *V. Dedecus, turpis.*
- Turpo**, as, avi, atum, are. schändlich zurichten, häßlich machen. *Syn.* Fardo. *Ufus*. Jovis aram sanguine turpat. *Poet.*
- Turnis**, is, f. ein Thurn. *Syn.* Celsa moles. *Epi.* Alta, altissima. *Ufus*. Ex alta turri ita & opere multum edita dejectus.
- Turtur**, uris, m. Turtel-Taube.
- Tusio**, is, ire. husten. *Syn.* Tussi laboro, tussi urgeor.
- Tullis**, is, f. Husten. *Syn.* Screatus. *Ufus*. Tullim pectore expellere.
- Tute**, du selbst. *Syn.* Tu ipse. *Ufus*. Ute tute mihi præcipisti.
- Tute**, sicherlich. *Syn.* Tuto, impune.
- Tutea**, æ, f. Vormundschaft, Schutz und Schirm. *Syn.* Fides, defensio, patrocinium, clientela. *Epi.* Legitima, preclara, turpis. *Ufus*. Filios suos alicuius tutelæ commendare; in tutelam alicui tradere; tutelæ subicere. Pupillus cum primum in tutelam venerit; in tutela fuerit. Tutela se adhibere. Omnia hæc nostra latent in tutela & præliho amorum. *V. Præsidium.*
- Tutor**, aris, atus sum, ari. Schirmen, schützen, handhaben, vertheidigen. *Syn.* Tueor, salvum, invictum præsto. *Adv.* Accuratissime, copiosius, facile. *Ufus*. Provinciam, fines armis tutari. *V. Tueor.*
- Tutor**, oris, m. Vormund, Beschützer. *Syn.* Defensor, patronus. *Epi.* Castus, fidelis, legitimus, verus, annuus. *Ufus*. Tutorem alicui instituire. In tutorum potestate est pupillus. Respublica orbi consulis fidem, tanquam legitimi tutoris implorat. Tutor religionis.
- Tutus**, a, um. sicher, außer Gefahr gesetzt. *Syn.* Meto, vel periculo vacuus, tectus, securus, munitus, securus, in tuto locus, nihil insidiarum habens: sanctus, sacrosanctus. *Adv.* Maxime, plane, prorsus. *Phras.* *Tutus non est, erit schon nicht.* In tuto est; in portu navigat; in porta est; invido est; cautum illa est. *V. Securus.* *Ufus*. Tutam & tranquillam vitam degere. Tutus ab inimicis. In tuto collocare; in tuto esse; inare tutum præstare.
- Tuus**, a, um. deit. *Ufus*. Patetius illotus. *Tuorum curam gere.*
- Typus**, i, m. Master, die erste Form eines Dinges: Druck, Buchdrucken. *Syn.* Signum, forma. *Phras.* *Lexum typis edere, ein Buch drucken lassen* Typis mandare, committere, committere; typis exprimere, edere, in lucem emittere; typis excudere, evulgare. *Ufus*. Typostibi mando.
- Tyrannice**, tyrannisch, grausamlich. *Syn.* Superbe, crudenter.
- Tyrannicus**, a, um. tyrannisch, grausam. *Ufus*. Leges, iacta tyrannica.
- Tyrannoctonus**, i, m. der einen Tyrannen umbringer. *Syn.* Tyranni interfector, vulg. Tyrannicida.

Tyrannis, id est, f. gewaltfame Regierung.
Phras. Tyrannidem occupare, sich gewaltsam
 einer Weise zum Herrn machen. Im-
 perium sibi impere; rem suam invadere;
 capiti fortunae regie insignia pervinad-
 jicere; regem in asilium affectare & oc-
 cupare. *Uti.* Tyrannidem occupare.
 Tyrannidem erigere, delere.

Tyrannus, i. m. Tyrann, Bitterlich. *Syn.*
 Ereptor libertatis; oppressor civitatis.
Epi. Cruellissimus, firmus opibus & vo-
 luntate, infans, crudelis, inanis, glo-
 riosus fama, gratus beneficio, importu-
 nus, amens, intolerandus, libidinosus,
 teter, *Uti.* Tyrannus quam, qui unquam
 fuit, saevissimus ac violentissimus in suos.
 Nulla est nobis societas cum tyrannis,
 sed potius summa distractio.

Tyro, onis, m. ein neuer ungeübter Soldat,
 Lehr-Junge, Anfänger. *Syn.* Novus
 miles, rudis in re aliqua, inexpertus,
 inexercitatus, qui aliquam artem discit,
 tyrocinium artis ponit. *Epi.* Egentissimus.
Uti. Uti & exercitatione tyro. Orator
 nulla in re tyro, rudis, hospes & pere-
 grinus esse debet.

Tyrocinium, il, n. Lehr-Jahre, Probier-
 Jahre. *Syn.* Rudimentum. *Phras.*
 Regimus tyrocinium ponere, in etate
 liches Novitiat treten. Sacra n. ue
 tyrocinium auspicari; faciam m. m.
 auspicari; religiosae militiae rudimenta
 ponere; religiosae militiae disciplinam
 complecti; in religioso virtutis
 lam se abdere, religiosae militiae rudimen-
 tis instituendum se tradere. 2. *In tyroci-*
mo etiamnum est, er ist noch in den Probier-
 Jahren. Tyronem etiamnum agit; tyro
 est; rudis adhuc, novusque est in reli-
 giosa virtute discipulus; in tyrocinio
 adhuc exercetur; in palaestra religiosae
 vitae adhuc exercetur; in religiosae disci-
 plinae studio novitius adhuc est, & tyro
 tyrocinio, religiosa periculatione de-
 functus nondum est; tyrocinium emens
 nondum est; inter ipsa religiosae virtutis
 incunabula & rudimenta haeret etiamnum
 functionis vitae praeceptionibus informan-
 dus, imbuendus excolendus. *Uti.* Lapi-
 datis tyrocinio, postea se correxit; die
 Fehler des jungen Alters mit den reifen
 Jahren verbessern.

V.

Vacatio, onis, f. Ruhe, Freiheit, Be-
 freyung von Kriegs- & Diensten:
 Feyer, Stund. *Syn.* Feriae, cella-
 tio, immunitas. *Epi.* Commoda.
Phras. Proxime erunt vacationes, die
 Vacanten werden mit nächsten kom-
 men. Litterariae feriae; justitium littera-
 rium: statuta à litterariis munis vacatio;
 autumnii solemnes feriae in proximo sunt;
 litterario ludo suum erit justitium; scho-
 lis sua erunt alcedonia; à litterarum stu-
 diis vacabitur; respirandi à studiorum
 labore facultas dabitur; à studiorum la-
 bore quies erit; liberalius à studiis litta-
 rarum otium indulgebatur. *Uti.* Vitam
 beatam in omnium rerum vacatione po-
 nimus. Militare vacatio senibus est, da-
 tur. Vacatione publicorum numerum
 donare aliquem. Nulla Ciceroni à cau-
 sis vacatio dabatur unquam. Sublatis omni-
 bus vacationibus delectum habere mili-
 tum. V. Immunitas.

Vacca, ae, f. eine Kuh. *Syn.* Bos foemina.

Vacillo, as, avi, atum, are. wanken, fallen
 wollen. *Syn.* Nutto, labo, fluctuo, titillio,
 haesito. *Uti.* Corpore in utraque par-
 tem vacillare. Ex vino vacillare. Res
 tota vacillat & claudicat. Memoria va-
 cillare. V. Haesito.

Vaco, as, avi, atum, are. leer, oder se-
 fern, ferner. *Syn.* Nihil ago, cello, otio-
 habeo, otium est, otiosus sum. X *Phras.*
cupatus. *Uti.* 1. Dii administratores
 rerum humanarum non vacant. A curis
 negotiis, molestiis vacare. 2. *Libertus*
est, vacuum est, leer fern, fern fern. No-
 lum mihi tempus à negotiis vacat. Cui
 vacat is locus. 3. *Otiū est*, Zeit haben.
 Si vacarit, adero. Nec consulibus va-
 cabat id negotium agere, nec senatui
 rem urgere. Hannibali operae non erat
 relaxationes audire; nec vacabat dissen-
 tes componere. 4. *Operam do*, n. v. d.
 obliegen. Philosophiae vacare.

Vacuitas, tis, f. Leerheit, Ledigkeit. *Syn.*
 Cessatio, quies. *Uti.* Vacuitas à dolo-
 ribus, angoribus, molestiis. Vacuitas
 doloris, aegritudinis. Scis, quam per-
 turbationem obitus consulis, quam cupi-
 ditatem vacuitas (quod vulgus sede va-
 cante aicit) injiciat.

Vacuus, a, um. leer, ledig, sooth. *Syn.* In-
 nis, exhaustus, nudus, jejunus. X *Phras.*
occupatus. *Uti.* 1. Vacuum bonis fa-
 rum. Nullum tempus vacuum habet.
 Domus vacua. Solum ab humano cu-
 tu purum ac vacuum. 2. *Alinare*
cupatur, müßig, unbeschäftiget. *Ad*
 vacu

vacuas præbere a cui. Animum vacuum ad litteras afferre. Cum vacuus fuero scribam ad te. 3. *Liber, expers, fren, iob, ledig.* Animus curis vacuum. Locus à turba, à periculo vacuum. See lere vacuum & integer. Animus per fororum sensibus vacuum.

Vadimonium, ii, n. Bürgschaft zum Recht, Zusage, Ercheinung vor Gericht. Syn. Sponsio sistendi se in iudicio ad certum diem. *Usus.* Vadimonium Siculi Syracusas promittunt, faciunt, constituunt. Nemo est, qui vadimonium concipere posset. Vadimonium mihi cum nonnullum est. Venit Romanus, vadimonium sistit, obit. Vadimonium d. ferre, deferere, mitium facere.

Vado, is, ere. gehen. R. i. *Caedw, eo.* Syn. Eo iter facio, ingredior. *Usus.* Vadebam ad eum postridio. V. *Es.*

Valor, aris, atus sum ari. einem einen Rechts-Tag ansehen, vor Gericht rufen. Syn. In ius voco. *Usus.* Si me valari vis, promitto; in ius vocas, sequor; iudicium postulas, non recuso. Hic hominem non vadatur; ita sine vadimonio disceditur.

Vadosus, a, um. feucht da man durchwaden, gehen, oder reiten kan. Syn. Vadum habens, qua transiri per libus potest.

Vadium, i, n. Wasser-Jahrt, da man durchwaden kan. *Usus.* 1. Vadum tentare equites iussit. 2. *Transit.* Res invado est, in tuto. Emergit è vadis oratio, seculumque est pratorvecta.

Vae! weh! *Usus.* Vae misero mihi, cum herus domum redierit!

Vasus, ra, rum. listig, verschlagen. Syn. Callidus, astutus, veterator. V. *Antis, i.*

Vasus, arglistig. Syn. Calide, malevole.

Vage, hin und wieder. Syn. Disperio. *Usus.* Res vage disiecte & sperse.

Vagina, æ, f. eine Scheide. Syn. Gladii theca. *Usus.* Gladium è vagina educere, vom Leder ziehen. In vaginam recondere, den Degen einstecken.

Vagio, is, ii, itum, ire. wilseln, schrennen, rote ein Stud. Syn. Ejulo, infantum more ploro. *Usus.* Ut ex hac ætate repuerascam; & in cunis vagiam.

Vagor, aris, atus sum, ari. hin und her schweiffen. Syn. Evagor, passim volito, ero. *Adv.* Late, liberè; longe, passim. *Phras.* Huc ès illuc vagatur, er zieht von einem Ort zum andern. Urbe tota volitat; huc illuc oberrat; huc illuc multiplici & erratico passu circumfertur; perpetuis erroribus circumagitur; huc illuc incerto pede fertur; vitam vagam prosequitur. *Usus.* Homines fusi per agros ac dispersi bestiarum more vagantur. Ne vagari & errare cogatur

oratio in tam immenso campo. Animus errore vagatur. Ejus crudelitas per omnes ætates & ordines; ejus nomen latissime vagatur. V. *Erro.*

Vagus, a, um. umherschweifend, unbest. Syn. Errans, inconstans, incertus; dispersus. *X. flammis.* *Usus.* Errat & vagus sententia. Vitam inopem vagamque prosequitur. Vagus & exal erat. Vaga ac volubilis fortuna.

Valde, sehr. Syn. Vehementer, admodum, majorem vel mirum in modum, egregie, non mediocriter, perquam, sane quam impense, magnifice, graviter, imprimis, etiam atque etiam, mirifice, mirum quantum, supra vulgarem modum; sic ut nihil supra; sic, ut nihil magis. *Phras.* 1. *Valde doctus est, et ist sehr gelehrt.* Sane quam eruditus; insigniter doctus est; incredibile, quam doctus sit; doctus ita, ut qui maxime, quantum nemo unquam; ut nemo magis; ut, superius, bene, nitenti et c. 2. *Valde te oro, ich bitte dich sehr alles.* Sane in conversatione, sic ut maxime cura te non possim; sane me; maxime in modum; vehementissime; quoniam possum maxime te oro atque obtestor. *Usus.* Alibi ad valde affirmative. *Valde volens, er, ar, leo.* Suos valde amat quam paucos amat. V. *Amor.*

Vale, lebe wohl. Syn. Fie, operam da, cura, ut valeas.

Valens, t, s, g. o. stark, gesund, wohl auf. Syn. Robustus, fortis, firmus, valens potens: sanus. *X. imbecillus.* *Usus.* 1. Robustus, valens, audax satelles. Olim ita firmus & valens hanc civitas. Valens Dialecticus. 2. *Sanus, gesund.* Malo te ferro valentem, quam semper imbecillum videre. V. *Robustus, potens.*

Valco, es, ui, ere. können, vermögen: gelten: gesund seyn. Syn. Possum, polleo, potens sum, momentum assero: vim, vires, autoritatem, pondus, momentum habeo: aliquo loco, vel numero sum apud aliquem: sanus sum, belle habeo. *Adv.* Augustius, belle, minus, bene, etiam atque etiam, in posterum, parum, maxime, melius, multum non minimum, omnino, optime, deterius, plane, plurimum, perinde, proprie, recte. *Phras.* 1. *Multum valet apud omnes, er gilt viel bey allen.* Largiter apud omnes potest; nomen ejus apud omnes est amplissimum, plurimumque potest; plurimum momenti habet ejus autoritas; magna est ejus vis, gravissima autoritas apud populum; magno apud omnes loco est; locum tenet, obtinet non vulgarem; quo

quo loco, quo numero illum habeant omnes, haud facile dixerō. V. *Gratia, locus.* 2. *Parum valet in civitate*, du bist in seiner Achtung bey dem Rath. Obsolevit tua autoritas; vacillat, jacet, friget, cecidit tua autoritas, autoritatem tuam amuli infregerunt, exterminarunt; nullius est momenti, nullius ponderis, quod tibi videtur; nulla aut tenui es autoritate, nullus es; vanum est auxilium tuum; nullo apud senatum loco es; nullo in numero habens. *Ufus.* 1. Opibus, armis, potentia, pecunia, gratia, autoritate, ingenio permultum valet. Hoc ad beate vivendum permultum valet. Metus ad omnes valet. Ionarus, quid virtus valetet. Sulpicius plus, quam ego apud te valere videtur. 2. *Recte habeo, belle habeo, meliuscule mihi est, recte mihi est, recte sunt apud me omnia, securus valetudine utor*, wohl auf seyn. Si valet, bene est: ego quidem valeo. 3. *Salutantis si premium*, in Beurteilung. Valet deinde ria mea, Valet. Vale, mi Tyro, vale, vale & salve. 4. *Reserventis aequum*, in Verwerfung einer Sache. Tribuni isti, si nulla patriae charitate tenentur, valeant cum suis illis legibus, V. *Pessum.*

Valetudo, inis, f. Gesundheit, Selbst-Stärke. Syn. Sanitas. *Phras.* 1. *Studeamus sane virtuti, sed valetudinem ne negligamus*, wir sollen uns der Tugend beiseßigen, aber auch die Gesundheit nicht vernachlässigen. Sequamur virtutem, sed valetudinem quoque non in postremis habeamus, ponamus; valetudinis cum virtute ducenda est ratio, Plurimum virtuti, aliquid tamen valetudini tribuatur; spectanda virtus est, cum ea tamen valetudo ne abiciatur. Excubare virtuti in studio, praecurum est, indormire tamen valetudini minime debemus. Excolatur animus virtutibus, nonnihil tamen corpori serviat, Virtuti quidem imprimis, deinde etiam valetudini dare operam debemus. Virtuti primum, tum valetudini nostrum quilibet serviat, consulat, pareat, aliquid indulgeat, oportet. Virtutis primam, alteram valetudinis curandae habeamus rationem, oportet. 2. *Valetudine sum bona*, ich bin von guter Gesundheit. Valeo, recte, commode, belle valeo; valetudine utor bona. Bene, satis belle, satis commode recte me habeo, recte mihi est; mihi est, ut volo; viribus utor bonis; roboris, virium, valetudinis habeo satis. V. *Sanus inclevis.* 4. *Valetudine sum infirma*, ich bin von schlechter Gesundheit. Valetudine utor parum; minime, haud

satis, nequaquam firma, paulo infirmiore, imbecilla, non optima, satis affecta, incommoda, vitiosa. *Mus* belle valeo; viribus parum firmis sum; vires mihi sunt parum validae; valitudinis, firmitudinis, virium, roboris minus est; virium imbecillitate laboro. V. *Morbus.* 4. *Assidua litterarum tractatio valetudinem laedit*, das gar zu lang anhaltende Studiren schadet der Gesundheit. Assiduo studiorum labore valetudo atteritur, infirmatur; incommodo afficitur; damnum facit. Studiorum laborem continuare diutius sine valetudinis damno non licet. Valetudinis cum detrimento fit, quoties litterarum studium pertinacius urgetur. Tenuitas virium continentem studiorum laborem non fert, sustinere non potest. Succumbat, necesse est, valetudo assidue litterarum exercitationi. Ferendo non est continenti studiorum labori virium hæc imbecillitas. V. *Valetudinem paulatim recipio*, ich komme nach und nach wieder zur Gesundheit. Amissam valetudinem paulatim recuperō, confirmo; ex affecta valetudine paulatim emergo; languore, & valetudine sensim levor; melius mihi est; meliuscule mihi est; melius mihi sit in dies; corpus vigorem recuperat; vires corporis recipio; vis morbi laxatur; salubritatem toto corpore percipio. V. *Corruptela.* *Ufus.* Uti valetudine bona, commoda, integra: mala, incommoda, tenui infirma, imbecilla; gravi, ægra, perda. Multum me impedit valetudinis perturbatio, gravitas, infirmitas, imbecillitas. Valetudine a negotiis impedor. Valetudinem amittere, sustentare, confirmare. V. *Vires.*

Valide, fräftig, mit Nachdruck, sehr. Syn. Enixe, summo opere. *Ufus.* Validissime ti saveo.

Validus, a, um. mächtig, fräftig vermögend. Syn. Valens. *Ufus.* Cupio te quamprimum validum videre.

Vallaris, e, zu einem Ehren-Kronz gehörig, wegen des entgegenen Walles. *Ufus.* Muralibus, vallaribusque insignes coronis.

Vallis, is, f. Thal. *Ufus.* Perpetuavallis jacet. Perpetua valle submittitur regio, es ist ein langes Thal alldort.

Vallor, aris, atustum, ar. mit einem Wall besetzten, umschaffen. Syn. Stipo, munio. *Ufus.* Portus & suis operibus, & natura regionis vallatus. Hæc omnia quasi sepimento quodam amicitiae vallanda sunt. Legationis jus, hominum praesidio, & divino iure vallatum.

Vallus, i, m. Pfahl, Rebstecken. Syn. Firmior palus.

- Vallum**, i, n. *Schanz, Bollwerk, Wall. R. a. Bálw, jacio.* Syn. propugnaculum munitio castrorum. *Ufus.* Hostibus vallum obducere, objicere. Castra vallo ac fossa munire, cingere, circumdare. Fossa & vallo septum tenere aliquem. V. *Munio.*
- Valvæ**, arum, f. *Thür, Laden, Thür mit dem Flügel.* Syn. Januæ templorum. *Epi.* Magnificentiores ex auro, ex ebore, multæ & graves, perfectiores. *Ufus.* In templo Herculis valvæ clausæ repagulis, subito se ipsæ aperuerunt. Patent valvæ. V. *Janua.*
- Vanescō**, is, ere. verschwinden. Syn. Evanesco. V. *Evanesco.*
- Vanitas**, atis, f. *Eitelkeit, Leichtfertigkeit.* Syn. Inanitas, mendacium. *Epi.* Blanda, incredibilis. *Ufus.* Ut vanitati veritas cedat. Levitate, vanitate, malitia excluda. Opinionum vanitas.
- Vanus**, a, um. eitel, nichtig, lichterlich, leichtfertig. R. ex *κενός.* Syn. Futilis, inanis, levis, mendax, falsus. *Phras.* *Vanus homo est*, er ist ein leichtfertiger, eitel Mensch. Homo est longe ventosissimus; insigni futilitate & vecordia, in quo nihil grave, nihil cordatum, qui specie quavis capitur; pueriliter miratur omnia; inania puerorum delectamenta capiat; cui studia ut plena vericordie, ita inania pleraque & fluxa sunt, qui pompis inanius gaudet, animoque puerili spectat omnia, & metatur. *Ufus.* Vana ratio. Aruspices, vanum & futile genus hominum. Vana spe sibi illudere. V. *Inanis, mendax, levis.*
- Vapor**, oris, m. Dampf, aufsteigender Dampf. Syn. Humor terrenus, aut marinus extenuatus; exspiratio, anhelus terræ. *Ufus.* Vapores ex aquis tepescētis & agris excitantur. Terra semen tepescētum, vapore & complexu suo diffundit.
- Vaporarium**, ii, n. *Bad, Stube, Dampf, Koch, Schwitz-Stube.*
- Vapulo**, as, avi, atum, are. geschlagen werden. Syn. Cedor, verberor. *Ufus.* Omnium sermonibus vapulat. V. *Verbero.*
- Variatio**, onis, f. *Veränderung, Abwechslung.* *Ufus.* Plebs consules eodem sine ulla variatione dixit.
- Varie**, mancherley, verschiedig. Syn. Dissimiliter, diverse. *Ufus.* Ex vis varie movetur a sideribus. Varie disputare.
- Varietas**, tis, f. *Vielfältigkeit, Mannichfältigkeit.* Syn. Dissimilitudo, dispar ratio, mutatio, mobilitas. *Epi.* Admirabilis, inæqualis, incredibilis, jucunda, magna sententiarum, multa, perfecta, perspicua, propria, simplex, suavis, subtilis, summa, annuæ, innumerabiles, non optabiles, multæ. *Ufus.* Ut in cor-
- poribus magna dissimilitudo, sic animorum maximæ varietates. Varietas est propria fortunæ. Hoc sidus multas generat, prabet, facit, supponit varietates. Autores in magna varietate ac dissensione sunt constituti. Quid varietate, vicissitudine, commutatione aptius & V. *Mutatio, inconstans.*
- Vario**, as, avi, atum, are. verändern, abwechseln. Syn. Distinguo, varietate distinguo, varietatem facio: muto, commuto, verto. *Ufus.* Orationem variare & distinguere verborum & sententiarum insignibus. Ut variari voluptas possit. V. *Muto.*
- Varius**, a, um. verschieden, mancherley. R. ex *βαίος, vel φάλος.* Syn. Dissimilis, dispar, diversus, multiplex, cujusque modi, vel generis, varietate distinctus, multiformis, commutabilis. *Phras.* *homo est varius, commutabilis, multiplex,* er ist sehr veränderlich. Moribus est variis; nunquam sibi constat; a se ipso dissidet; alios in horas vultus moresque induit, gerit; centies commutat, quæ statuit, seque ipse retextit; novum quotidie ingenium induit; animum in diversum facile mutat. V. *Muto.* *Ufus.* Multiplices varietate sermones; varietate & discrepantes voluntates. Varii mores, varia oratio, varium poema. V. *Absterilis, inconstans.*
- Varices**, um. Krampf, Adern.
- Vasarium**, ii, n. *Vorrath an Geschirren, Credenz.* Syn. Suppellex vasorum: vel pecunia ministratui in provinciam abeunti viatici nomine attributa.
- Vas**, vadi, m. *Barge.* Syn. Qui pro aliquo spondet, vel obligatur, præsertim in causa capitali; qui alicujus causam omnem suscipit, & se pro illa supponit reum; qui præstat alterius culpam; qui se suamque fidem in rem interponit. *Ufus.* Vadem te tyranno dabis pro amico? Me pro amico vadem accipies. Alter vas factus est ejus sciendi.
- Vas**, vasis, n. ein Geschirr, Gefäß. *Epi.* Argenteum, aureum, grande, vinarium, Fictilia, magnifica, pretiose cæolata, plurima & pulcherrima, vitiosa. *Ufus.* Exposuit vasa Samia, Corinthia, Delia, magnifica, & pretiose cæolata, Corpus quasi vas est animi, & receptaculum.
- Vascularius**, ii, m. der köstliche Geschirre macht. Syn. Vasorum conficiendorum artifex. *Ufus.* Cælatores vasculares convocat.
- Vastatio**, onis, f. *Verwüstung, Verwöhrung.* Syn. Vastitas, depopulatio. *Ufus.* Italiam a vastatione defendit.
- Vaste**, mult, öd, verwöhrt. *Ufus.* Aspere vaste, rustice, hiule loqui.
- Vastitas**, atis, f. *Wästen, Verwöhrung.* Syn. Vastatio, solitudo, ruina. *Epi.*

Deserta & inculta, miserrima. *Ufus.* Quæ vastitas in agris, quæ solitudo? Quam deserta, inculta, relicta omnia? Vastitatem à templis, delubris, urbedepellebat. Bella effecere hanc vastitatem. *V. Ruina.*

Vastio, as, avi, atum, are. verheeren, vermisten, zerstören. *Syn.* Vastitatem infero, depopulo. *Phras.* 1. *Vastata regio omnis*, das ganze Land wird vermisst. Hostes adeo effuse populationem faciunt, nihil ut bello intactum relinquatur. Uruntur nostra, & ferro flammæque omnia pervastantur. Per omnem latè agrum populabundus hostis incidit, grassatur. Nocturnis incursionibus summam vastitatem efficit. Vastas ex pulcherrima regione solitudines facit hostis; agri nudantur, excinduntur urbes, cædibus & incendiis horrent omnia. Tumant incensa passim tecta, cuncta bello sunt evastata. Vexantur urbes, ardent oppida, agri exinaniantur. 2. *Hoste in seipsum evastare agrum hostium visum est*, nachdem der Feind vertrieben war, hat man beschlossen, das feindliche Land zu vermissen. Vastatione affligere opes hostium; depopulationem, vastitatem inferre; vocare ad exitium & vastitatem; depopulari fines; prædari, vexare omnia longè latèque affligere; possessiones rapinis, ferro flammæque consumere libuit. Prædatorum abire in hostes visum est, immissa armata juventute, cum magna trepidatione agrestium villas diripere ac incendere, agros urere, vicos excindere, impetû ipso proculcare omnia ac hosti solitudinem facere. 3. *Vastata sunt omnia, eò est alles geplündert und vermisst worden.* Bellum in tecta urbis gestum est, muri cuniculo subrecti, aut ariete strati, effactæ portæ, urbs ipsa excidio ac ruinis data. Exusta passim oppida, crematæ villæ, omnia flammis ac ruinis sunt æquata. Abactæ prædæ hominum pecorumque, incendia passim facta, omnia bello exhausta sunt. Non incolæ suas urbes, non cultores habent terræ, omnia ferum flammæque miscuit, cædèque ac incendio cuncta sunt completa, hostibus, nisi nudum sterileque solum relictum est nihil. Urbes ad solum dirutæ, atque in ipsa tecta sævitum. Omnia strata, & pedibus subiecta; quidquid usui esse posset, corruptum; adeo non avaritia, sed crudelitas capta in regione grassabatur. Regia tota omni clade vastata, nihil neque intactum, neque integrum relictum, ruinis demum & ignibus deleta omnia. *V. Populo, Depopulo. Ufus.* Bello vastabitur Italia,

tecta ardebunt, agri exinanientur. *V. Destruo, exhauro.*

Vastus, a, um. öde, müde, verstorbt. *R. a. wüstes, desertus. Syn.* Desertus. *Ufus.* 1. Ager propter sterilitatem incultus, propter pestilentiam vastus & desertus. 2. *Immani magnitudinis*, entseßlich groß. Bellua vasta & immanis; fastum mare transire. 3. *Incompositus, insuavis, asper, durus, asper*, ungereimt, unangenehm, hart. Quidam corporis motus vasti & agrestes. Vocalium contorsiones vastam & hiantem efficiunt orationem.

Vates, is, e. Weissager, Prophet. *R. q. Fates, a fando. Syn.* Fatidicus, divinus, divino spiritu instinctus, spiritu divino tactus vir. *Epi.* Verus, optimus. *Ufus.* Unam falsus sim vates! Vates, haruspices, fulguratores, interpretes ostentorum, augures, sortilegi, chaldei, hariolatores, conjectores.

Vaticinatio, onis, f. Weissagung, Wahrsagung. *Syn.* Oraculum, prædictio. *Epi.* Falsa, vera. *Ufus.* Sortes, quæ vaticinatione funduntur. Auspicia, oracula, somnia, vaticinationes. *V. Divinatio.*

Vaticinor, aris, atus sum, ari. weisagen, wahrsagen. *Syn.* Divino, futura præsentio. *Adv.* Impudenter. *Ufus.* Vaticinantis in modum cecinit, excidium patriæ fatale prodens. Hac ego conjectura prospiciens, verè vaticinari possum; magna nobis impendet malorum illis. *V. Prasagio.*

Uber, ris, n. Brust. *Syn.* Mamma.

Uber, ris, g. o. überflüssig, reichlich, häufig. *Syn.* Fecundus, ferax, fertilis, abundans, copiosus. *Ufus.* Agros benè cultos nihil est nec usu uberius, nec specie ornatus. Plenior & uberius ad dicendum. *V. Copiosus.*

Ubertas, tis, f. Ueberfluß, Fülle. *Syn.* Abundantia, copia, magnitudo. *Epi.* Maxima, vetus, summa agrorum. *Ufus.* Omnis ubertas, & quasi sylva dicendi. Summa ubertas & copia frugum. *V. Copia.*

Ubi, mo. *Syn.* Quo loco. *Ufus.* 1. Nemo est, quin ubivis, quam ibi, ubi est, esse malit. 2. *Postquam, comprimam simul ut, nachdem, sobald.* Ubi galli cantum audit, mensam tolli jubet. 3. *In quo, an welchem Orte.* Porticus, ubi ambulabam. In ea urbe, ubi natus es. Ubi gentium est is homo?

Ubicunque, mo eò auch sen. *Syn.* Quocunque in loco, ubiubi. *Ufus.* Ubicunque gentium & terrarum fueris.

Ubinam? mo?

Ubique, allenthalben, aller Orten. *Ufus.* Mortales, qui ubique sunt.

Ubi-

Udax, a, silentbalben. *Udax*. Udavis esse malum, quam ibi.
Udax, a, um. naß. *Syn.* Udis oculis re species.
Ve, eder. *Ufus*. Bis, tēve litteras miserat.
Vecordi, x, f. Unversand, Tollheit. *Uf.* Color exsanguis, fredi oculi, prorsus in facie vultuque vecor lia.
Vecors, dis, g. o. unbesonnen, toll. *Ufus*. Vecors repente sine suo vultu, sine dolore; sine voce constitit. Istius vecordis simi mentem cura metusque terrebant. *V. Facors, piger.*
Vectigal, is, n. Zoll, Steuer, Brücken Geld, Umgeld. *R.* à vecto vel veho. *Syn.* Portorium. *Epi.* Certissimum, domesticum, grande, iniquum, grave, magnum, præclarum, prætorium, st pendarium. Integra, magnifica populi, media, minora, publica, ridicula, salva, transmarina, urbana. *Phras.* Vectigalibus præst, er ist Zollmeister. Illi maxime commissa, commendata, demandata est vectigalium cura. Vectigalia præcipuò, summò quodam iure tractat, exercet. Unus præcipuè vectigalium curam gerit, sustinet, scripturæ præst; princeps publicanorum est. *Ufus*. Vectigal grave provinciis imponere, irrogare, Steuer auferlegen. Vectigalia acerbè exigere, exercere. Steuer einsammeln. Vectigal pendere, peltiare, Steuer erlegen. Vectigalibus gravissimis liberare, levare populos, Steuer und Gaben vermindern. Vectigal conducere, redimere. Bellò affligantur, pervertuntur, conquiescunt nostra vectigalia. *V. Tributum.*
Vectigalis, e. zollbar, zollbar, steuerbar. *Syn.* Suspendiarius, tributarius; qui tributum pendere, solvere, conferre debent, qui publicè aliquid pendunt. *Ufus*. Is provinciam vectigalem nobis, & stipendiariam fecit. Græcos nobis vectigales habemus. Non sunt immunes hi agri sed fructuarii & vectigales. *V. Obnoxius.*
Vectio, onis, f. die Fuhr, Fährung.
Vectis, is, m. ein Riegel. *Ufus*. Demoliri signum vectibus.
Vector, oris, m. Schiffmann, Fährer. *Syn.* Navigans, qui vehit, & vehitur. *Epi.* ingratus, timidus, perterritus. *Ufus* Vectores timidi adversa tempestate.
Vectura, x, f. die Fuhr, das Fahren. *Syn.* Vectio. *Epi.* Longa, difficilis. *Ufus*. Pro vectura solvere. Est summa vecturæ difficultas.
Vegetus, a, um. frisch und gesund, munter, hurtig, frisch, muthig. *R.* a Vigeo. *Syn.* Sanus, firmus, valens. *Ufus*. Vegetum ingenium in vivo peatore vivebat

Siste te nobis vegetum in Græcia. Vegeta mens, sensusque integri.
Vehemens, tis, g. o. heftig, hisig. *Syn.* Acer, fortis, ferox, incensus, immoderatus, effrenatus, nimius, ardens. *Phras.* Vehemens natura est, er ist von Natur hisig. Ingenio est vehementiore; effervescens facile, incitatus & violentus; fervidiore vir animo; ingenii vitiò impotentior & asperior; ingenio percitò & feroci; impotens, immodicus, nimius animi; ferox natura; acri & vehementi quidam inflammatione incitatus; vehementis vir ingenii. *Ufus*. Nimum est vehemens feroxque natura. *V. Fervidus, Præcept.*
Vehementer, heftiglich, hisig. *Syn.* Acriter, acerbè, asperè, valdè, impensè, nimiooperè, etiam atque etiam, incredibiliter, mirum quantum, summà contentione, summà ope, omnibus nervis; omnibus machinis; vehementissimà contentione animi, ingenii, virium; animo acri; majoribus præliis ac copiis; omni arte, industriâ, solertiâ; omni opè ac operâ; majorem in modum. *X Remisse, Phras.* Vehementer ait, er hat heftig geredet. Omnes dicendi faces adhibuit; summà contentione animi, ingenii, virium dicit; vehementissimè declamavit, acris in oratione spiritus erat; acriter & vehementer præliatus est; perpetuè ac plenissima gravitatis oratione adversarium fregit. *Ufus*. Illud mihi vehementer displicet. *V. Enixè.*
Vehiculum, i, n. Wagen, Fuhr, Wagen. *Syn.* Rheda, effedum, carpentum. *Epi.* Divinum & novum, triumphale. *Ufus*. Ego vehiculò me ex horum latrocinio eripiam, si navis deerit.
Veho, is, xi, ctum, ere. führen, auf dem Wagen führen. *Syn.* Porto, inveho, conveho, deveho, subveho, deporto. *Adv.* Malè. *Ufus*. Currù, equò navi, in navi; rheda per urbem vehi. Fruges ex agris vehere, jumentis deportare. *V. Currus.*
Vel, oder. entweder. *Syn.* Ve, seu, sive, aut. *Ufus*. 1. Multorum vel periculo, vel honori servire. 2. Præcipue, etiam, cumprimis, auch so gar. Vel mori satius est, quam servire. Vel acerrimus oratorum.
Velamentum, i, m. Decke. *Ufus*. Ramos oleæ, ac velamenta alia supplicum porrigentes.
Velas, itis, m. Scharmühler, der leichte Rüstung führt. *Syn.* Levis armaturæ miles.
Velificatio, onis, f. das Seeglen, Schiften. *Ufus*. Mutatà velificatione id facilius aliquari.

Velificor, aris, atus sum, ari. seeglen, mit ausgepannten Seegeln fahren. *Syn.* **Vela facio**. *Transl.* Faveo, gratificor, auram popularem capto. *Uusus.* Honori suo, aut cupiditati velificari. *V. As-sensor.*

Velitaris, e. zum Schirmüßeln gehörig. *Uusus.* Pugna, hasta, arma velitaria.

Velitatio, onis, f. Schirmüßel, Gefechte. *Syn.* Pugna, digladiantium dimicatio. *Uusus.* Velitationes facere, & in multa praelia, parvæque cespere summam totius belli.

Velitor, aris, atus sum, ari. scharmüßeln, fechten. *Syn.* Pugno, contendo, certo. *Uusus.* Diu mecum velitabatur.

Vellico, as, avi, atum, are. rupffen, zupffen. *Syn.* Pervello. *Uusus.* In convivis rodunt, in circulis vellicant, ubique carpunt.

Vello, is, velli, vulsum, ere. außreiffen, außrupffen. *Syn.* Evello, pervello. *Uusus.* Illa, quæ vellerat ex patellis, in aureis poculis illigabat. Spinās vellere.

Vellus, eris, n. abgeschorne Wolle. *Syn.* Lana ex ovibus detonsa.

Velo, as, avi, atum, are. vorhängen, zudecken. *Syn.* Tego, obduco. *Uusus.* Pietatis nomine velare suam cupiditatem. *V. Tego.*

Velocitas, tis, f. Behändigkeit, Geschwindigkeit. *Syn.* Pernicitas. *X Tarditas.* *Uusus.* Non enim viribus, non velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur. Alii velocitate ad cursum valent.

Velociter, behend, geschwind, flugs. *Syn.* Ocyus. *X tarde*

Velox, ocis, g. o. behend, geschwind. *Syn.* Celer. *V. Celer.*

Velum, i, n. Vorhang, Seegel. *Syn.* Integumentum, involucreum. *Epi.* Carbasum, plenum. *Uusus.* Multis simulationum velis natura cujusque obtriditur. Res illa velis remisque fugienda. Ad id, unde aliquis flatus ostenditur, vela dare, facere. Plenis velis navigare. Vela pandere; contrahere, dimittere, subducere.

Velut, gleichwie, als wie, gleich als. *Syn.* Veluti, sicut. *Uusus.* Velut in hac questione. *V. Sicut.*

Vena, æ, f. eine Blut-Adar. *Syn.* Arteria. *Epi.* Cava; abdita; ad usum aptæ, crebræ, multæ, reconditæ auri. *Phras.* Venam secare, Adarlassen. Venas incidere è venis sanguinem mittere; detrachere aliquid sanguinis: è venis sanguinem elicere; venam ferire; incisâ venâ sanguinem minuere; venas sanguine exonerare, levare. *Uusus.* 1. Sanguis per venas in corpus omne funditur. Venæ & arteriæ micare non desinunt. Si cui venæ sic moventur, is habet

febrim. Venam percutere. 2. *Transl.* *Pais interior*, das innerste eines Dinges. Periculum in visceribus venique reipublicæ inclusum. Reconditæ auri argentique venæ. Venas cujusque generis, ætatis, ordinis teneat orator, oportet.

Venabulum, i, n. Jäger-Epieß, Schwamm-Epieß. *Syn.* Hasta, telum, spiculum venaticum. *Uusus.* Venabulo transverberare bestiam.

Venalis, e, seil, um Geld zu verkaufen. *Syn.* Ad vendendum expositus, pretiò addictus, mercè adstrictus. *Uusus.* Proponere, habere fidem venalem, quæstui habere rempublicam. Domi tuæ turpissimo quæstui omnia erant venalia, virtus, pudor, jusjurandum.

Venalius, ii, m. der mit Seibeigenen handelt. *Syn.* Venditor mancipiorum. *Uusus.* Divitiis Africanos omnes multi venalium mercatorisque superant.

Venaticus, a, um. zum Jagen gehörig. *Uusus.* Canes venatici.

Venatio, onis, f. Jagd. *Syn.* Venatus. *Uusus.* Condiunt curas aucupium & venatio. Prodigii venationum apparatus. *V. Ven r.*

Venator, oris, m. Jäger, Nachsucher. *Uusus.* Pernoctant venatores in nive in montibus uri se patiuntur. Physicus, speculator venatorque naturæ.

Venatus, us, m. das Jagen. *Syn.* Venatio. *Uusus.* Labor in venatu, cursus, sudor.

Vendibilis, e, verkäuflich, das einen Werth hat. *Syn.* Tolerabilis. *Uusus.* Orator oratio vendibilis.

Vendico, as, avi, atum, are. zueignen, anmassen, zuschreiben. *Adv.* Quodammodo. *Uusus.* Quisque prædæ partem sibi vendicat. Homerum Chii suum vendicant. *V. Attribuo.*

Venditatio, onis, f. das Augendiemen, Probieren. *Syn.* Ostentatio. *Uusus.* Laudatoria, quæ sine venditatione, & sine populo teste fiunt. *V. Ostento.*

Venditio, onis, f. das Verkauffen, Verkaufung. *Syn.* Abalienatio. *Epi.* Fraudulentæ, firmæ, raræ. *Uusus.* Venditio bonorum.

Vendito, as, avi, atum, are. zu Rauff, oder seil bieten. *Syn.* Ostento. *Adv.* Fallacissime se, flagitiose eloquentiam, perditissime decreta seu imperia, palam commentaria. *Uusus.* Venditare se alicui, & operam polliceri. Memoriam ostentare, venditare ingenium. *V. Glorior, ostento.*

Venditor, oris, m. Verkaufser. *Syn.* Venalitus. *Epi.* Firmior liberalis. *Uusus.* Mercatores provinciarum, venditores libertatis.

Vendo, is, didi, ditum, ere. verkaufen. *V. Venum do.* *Syn.* Alieno, ab alieno ven-

venditionem facio, pretio addico, venale habeo. *X. Eno. Adv.* Gravate, male, nominatim vectigalia, non ita commode, præclare, quam optime, recte, palam. *Ufus.* Vendere aliquid alteri grandi pecunia. Parvo pretio, quam optime; sub corona, sub hasta vendere. Eminentis fide vendere, auf Credit verfaufen. Præfenti are, numeratâ pecuniâ vendere, um baates Geld verfaufen. Bona sub hasta vendere, præconis voci subicere, auctionem facere, dem Meistbietenden verfaufen.

Veneficium, ii, n. Verzauberung. *Syn.* Venefici artificium, crimen, cantio. *Ufus.* Id veneficiis, & cantionibus factum dicitur. Veneficiis remedia invenire.

Veneficus, a, um. Zauberer, zauberisch. *Syn.* Qui venena spargit; qui cantionibus, & malis artibus utitur, al suam libidinem explendam. *Ufus.* Venefici nomen delatum est.

Venenatus, a, um. vergiftet. *Syn.* Venenum habens, veneno imbutus & infectus. *Ufus.* Vipera venenata. Telo venenato iectui concidit.

Venenum, i, e. Gift. *R.* quasi cito per venas iens, *Scalz.* vel a *Φέρον* occidens. *Syn.* Virus. *Epi.* Improbabile, inusitatum, novum, malum, recens, suspiciosum apertum, omnibus manifestum. *Phras.* 1. Venenum alicui porrigere, eum mit Gift vergeben. Venenum alicui parare, præbere, miscere, infundere; dare; aliquem veneno interficere; tollere, necare, occidere; veneno grassari. 2. Venenum sumere. Gift nehmen. Venenum haurire, sumere, bibere; veneno sibi mortem consciscere; poculum mortis exhaurire; veneno se exanimare; veneno mortem præcipere. *Ufus.* Venenum spargere. Veneno uti. Venenum diluit, promit.

Venco, is, ii, ire. verfaufft werden. *Syn.* Vendor, sub præcone subjiçior, pretio addicor. *Ufus.* Cur bona non venire? Si veniunt horti, veniunt quam plurimo. *V. Vendo.*

Venerabile, e. ehrwürdig. *Syn.* Cultu & veneratione dignus.

Venerabilundus, a, um. ehrerbietig. *Ufus.* Perfusus horrore, ac venerabilundus astitit.

Veneratio, onis, f. Ehrerbietung. *Syn.* Honor, reverentia. *Epi.* Iusta. *Ufus.* Quidquid excellit iustam venerationem habet. *V. Reverentia.*

Veneris, a, um. geil. *Ufus.* Rebus veneris uti voluptatibus veneris frui. Veneris complexu jungi.

Veneror, aris, atus sum, ari. verehren, sehr ehren. *Syn.* Colo. *Adv.* Sancti, angustia. *Phras.* Loca sacra venerari, die Heil. Oerter andächtig verehren. Eximia religione colere; pie sancteque colere; sacris locis religiosum cultum adhibere; veneratione prosequi. *Ufus.* Dii, quos colere, precari, venerarique solemus. Aliquem ut Deum vel pro Deo venerari. *V. Colo, Revereor, Observo.*

Venia, æ, f. Verzeihung, Erlaubniß. *Syn.* Condonatio erroris, impunitas: potestas, copia, facultas. *Epi.* Accommodata bona, molesta, tenuis. *Phras.* 1. Delicti veniam petit, erbitet um Verzeihung. Ad clementiam vestram confugit, ut ignoscatis, orat; suis peccatis concedi ignoscique orat; veniam & immunitatem rogat; delicti gratia ut fiat; venia ut detur; noxa ut una hæc mittatur; præterita ut condonentur, aut parentum promeritis remittantur, supplicat. *Ufus.* 1. Iis, qui errorem suum deposuerunt, & peccasse se fatentur, veniam patientibus, venia danda, concedenda, tribuenda est. Dabunt mihi veniam cives mei, vel potius gratiam habebunt. A diis immortalibus veniam, & pacem exposcere. 2. Potestas facultas Erlaubniß. Date mihi veniam exponendi. Quod pace vestra, quod bona vestra venia dictum sit,

Venialia peccata, läßliche Sünden. Noxæ minores, errata leviora; peccata leviora & quotidiana, quæ crebra magis, & pauciores quasi officii numeros prætereant; divinæ legis offensiones crebræ quidem, sed leviores; culpe minores, quæ piorum etiam animis frequenter obrepunt. *V. Peccatum.*

Venio, is, ni, ventum, ire. kommen. *R.* a *Βαίω*. *Syn.* Advenio. *Adv.* Ad vesperum, æqualiter, aliquando, audacter, belle, bene, brevi, celerius, clari, confestim, continuo, coram, crebro, diligentius, divinitus, falso, honeste, incommode, libere, longe, maturius, modeste, necessarie, nunc primum, obviam, occulte; opportune, optato, palam, paratius, perraro, postremo, precario, privatim, proximo, publice, quam primum, serius, stulte, tardissime, tuto, vesperi, ultro. *Phras.* 1. Veni quam primum, sonum ausu baldeste. Contende ad nos, advola quamprimum; præsto sis; ad nos excurre; conveni nos quamprimum; opportune te nobis ostende. 2. Cum primum venit ad nos, sobald er ankomen ist. Simul ut ædes nostras tetigit; simul ut ad nos delatus est; simul ut pedem in ædibus nostris posuit; simul ut nos adivit.

adire, præsto fuit; simul ut domum nostram accessit; simul ut nos convenit; simul ut si nobis ostendit; simul ut cedes nostras attigit. 8. *Libenter jam veniret*, er möchte schon gerne kommen. Jam aspirat in urbem nostram; appropinquare adventum suum cupit; diem cupide expectat, quo se urbs nostra accipiet; quo se ardore ad urbem raperet, si modo liceret. 4. *Quomodo in eam mentem venisti?* wie bist du auf diese Gedanken kommen? *Quomodo huc descendisti;* ad illas inermias abisti? huc perductus, delapsus est? quomodo ad hæc inania defluxisti, te demisisti? 5. *Eo ventum tandem est*, es ist endlich so weit kommen. *Eo res redit;* in eum locum adducta est; in eum locum redit; deducta est; in eum locum res venit; eo res perducta est; prorupit; eo delapsa res est. 6. *In hac venit hac mala*, daher kommt uns dieses Unglück. Inde hæc manant, fluunt, affluunt, nascuntur incommoda. Ex hoc fonte defluunt, profluunt omnes illæ miseriæ. Hæc fons est, hæc origo malorum omnium. V. *Causa, Origo.* *Ufus.* 1. In amicitiam alicujus, familiaritatem, complexum, conspectum, consuetudinem venire. Nescio, quomodo in certamen cum illo, ad inimicitias, in contentionem honoris veni. In calamitatem ingentem venit. Res ad arma, ad pugnam, ad manus veniet. Ea res in oblivionem, in consuetudinem, in sermonem & vituperationem, in odium publicum, in summam gloriam venit. Res quæ in controversiam in disceptationem veniunt. In suspicionem, in spem, in possessionem, in numerum oratorum veni. In discrimen, in periculum venire. Venit mihi in mentem. Si usus venerit. 2. *Obvenit, obvenit, gekommen.* Magna ei hæreditas venit, multæ divitiæ, fama, honor ei venire. 3. *Adversor, darwider kommen.* Venire contra rem, existimationem, gratiam alicujus. Venire alicui adversum.

Venor, aris, venatus sum, ati. jagen, nachjagen. *Syn.* Venatus me exerceo, venationi operam do, venatione me oblecto; feras confector, infector; aucupor. *Ufus.* 1. Canum mira alacritas in venando. 2. *Transl.* Modestæ laudem in re aliqua venari. V. *Capto.*

Venter, tris, m. der Bauch. R. a *ἐντέρον*, intestinum. *Ufus.* Vitium ventris & gutturis, vulg. *gulositas.*

Ventilator, oris, m. der daſ Getrand ſchwinget. *Syn.* Qui frumentum ventilat.

Ventilo, as, avi, atum, are. auswirfen, schwingen. R. a *Ventulus.* *Ufus.* Hæc lingua, quasi seditiois flabello ventilata concio. V. *Executio.*

Ventito, as, avi, atum, are. oft kommen. *Syn.* Crebro venio.

Ventofus, a, um. windig. *Syn.* Leviss, inanis, vanus. *Ufus.* Homo ventosissimus, eitler, aufgeblasener Mensch.

Ventriculus, i, m. der Magen. *Ufus.* *Ventriculus cordis*, cui similis est alter ventriculus in quem sanguis ex jecore influit.

Ventus, i, m. Wind. *Syn.* Aura, flamen, *Epi.* Non adversus, gravis, molestus, popularis, servus, subtilis, vehemens, salutaris alicui, secundus, tempestivus. *Phras.* 1. *Ventus vehementior fit*, der Wind wird allemal heftiger. Increbescit ventus; ingravescit; violentior incumbit ventus; vehementius spirare incipit; majori se impetu effundit; furere, fœvere, tumultuari majorem in modum incipit. V. *Tempestas.* 2. *Ventus lenior spirat*, es ist ein gelinderer Wind. Aura leniter, molliter, placide spirat; leviss favonius insuflatur. 3. *Ventus seponit*, der Wind leget sich. Ventus cadit, concidit, renat; ventus ponit; venti vis omnis cadit; frangit se ventus, languescit; ventus jam est remissior. 4. *Ventum habemus proferum*, wir haben guten Wind. Secundo utimur vento; idoneum ventum naeti sumus; ventus flat bellissime; venti nobis obsecundant; secunda vehimur, provehimur aura; flantibus ad puppim ventis propellimur. Ventis ferimur secundis. 5. *Ventos habemus contrarios*, wir haben widerliche Winde. Resistant venti; venti adversi sunt; adversis ventis utimur; ventis resistentibus retemur. 6. Den Mantel nach dem Wind hängen. Ex principi mutatione temporum pendere; se ad motum fortunæ movere; suspensas habere ex temporum inclinatione consiliorum rationes. *Ufus.* 1. Mare ventorum vi turbatum & agitatum. Cape flabellum, & ventum mihi facito. Meliores ventos expecto. Vento se, & mari d. re. Si mites lenesque fuerint venti, solvemus. 2. *Transl.* Rumorum ventos colligere. Popularem ventum quærere, aucupari. Dux nobis & auctor opus, & horum, quos populi ventorum moderator quidam, & gubernator. Cæsar nunc venti valde incundi sunt.

Venundo, as, dedi; datum, are. verkaufen. *Syn.* Vendo.

Venus, eris, f. Liebes-Göttin, Wollust. *Syn.* Voluptas. *Ufus.* Sine Cere & Libero friget Venus.

Venustas, tis, f. Lieblichkeit, Hoofseligkeit, Annehmlichkeit. *Syn.* Pulchritudo proprie muliebris: lepos, gratia, suavitas. *Epi.* Eximia, muliebris, prisca, prope scenica, summa. *Ufus.* Agere cum dignitate & suavitate. Homo affatus omni lepore & venustate. *V. Puffler.*

Venuste, lieblich, lieblich, schön, annehmlich. *Syn.* Pulchre, belle, apte, eleganter, commode, *Ufus.* Illud pervenuste cecidit.

Venustus, a, um. schön, lieblich, annehmlich. *Syn.* Lepidus, festus. *Ufus.* Gestus & motus corporis venustus. *V. Pulcher, Elegans.*

Vestis, is, m. Dorbusch, Hede. *Syn.* Spina.

Ver, ris, n. Frühling, Jahr. *à Græco* ἔρ. *Pars anni ab æquinoctio ad solstitium in Cancro.* *Syn.* Vernal tempus; tempus hyemi senescenti adjunctum; tempestas verna; dies verni; pars anni floridior. *Ufus.* Vere iam appetente. Veris initium à favonio notatur. Ver tanquam adolescentiam significat.

Verax, acis, g. o. wahrhaftig. *Syn.* Veridicus, minime fallax, veritatis cultor & amicus.

Verber, eris, n. Streich, Schlag. *R. g.* Ferber à ferio. *Syn.* Varga, flagellum. *Phras.* Ventum est ad verbera, es ist endlich zu den Schlägen kommen. Nec manibus temperatum; procacitas manibus coercenda videbatur; ubi verba minus processissent, de tergo hominis infelix satisfactum; verbera adhibebantur; verberibus male mulctatus, acceptus est. *Ufus.* Aliquem vinculis, verberibus omni supplicio ex cruciatum necare. Verberibus aliquem credere, exanimare.

Verberatio, onis, f. das Schlagen. *Syn.* Pallatio.

Verbero, as, avi, atum, are. schlagen. *Syn.* Cædo, pulso, manus affero, viam & manus affero, infero. *Adv.* Vehementissime. *Phras.* Granter eum verberavit, er hat ihn hart geschlagen. Latera illi tutud e; fustibus membra delitavit, loris concidit, cecidit; verberum dolore laniavit; graviter hominem pulsat; de ejus tergo sibi satisfecit; verberibus eum sordum in modum accepit, affect, laceravit; multis plagis multavit; ejus tergo dire confusum; homo miser tergo penas dependit; durum in modum ab eo vapulavit. *V. Cædo, suffus, idus.* *Ufus.* Verberare matrem, Aliquem tacito cogitationis convicio verberare.

Verbose, schwäzhafter Weise. *Syn.* Loquaciter, copiose, multis verbis.

Verbosus, a, um. geschwätzig, plauderisch. *Syn.* Multus in verbis, loquax. *Ufus.* Habes epistolam jute verborum. *V. Inanis*

Verbum, i, n. R. *Varoni à Vero; aliis à* Verberatione aëris. *Syn.* Nomen, vox, vocabulum. *Epi.* Ardens, consideratissimum, durum, insolens & humile, elegans, grave, immutatum, inflexum, inusitatum, novatum, translatum, nefarium, odiosum, plenum humanitatis, priscum, solenne, suspiciosum, usitatum, ac tritum. Verba grandia, amplissima, gravia, sonantia, splendida, dura, aspera, insolentia, prisca, inquinata, abjecta, odiosa, intolerabilia, inepta, rigida, obsoleta, non aperta, longe petita, oscabra. *Phras.* 1. Multi verba studiose curant, rem & sententiam non ita, etliche geben mir auf die Worte, nicht aber auf die Sache selbst. Multi toti sunt in aucupio verborum & litterarum tendiculis: rem & sententiam, negligunt. Aliqui sunt magni verborum architecti, rebus interea inopes & jejuni. Multi vocabulorum opifices agunt egregios, rerum inquisitores non ita. Multi verborum magnificentia delectantur, in magna sententiarum jumentate. 2. Verbum pennis sine verbi pondere inanis & ridiculum est, das eitle Wort (Serrance, wo nichts darunter, ist nur lächerlich). Verborum volubilitas sine terminis pondere inanis est & irridenda. Oratio, nisi subest res, inanem habet quandam elocutionem, & pene puerilem. Oratio, si res non subest, aut nulla sit, necesse est, aut omnium irritatione laudatur. Composite & apte sine sententia dicere, infamia est. 3. Rerum copia verborum copiam parit, wann es an Materie nicht mangelt, so werden die Worte nicht abgehen. Ipse res verba rapiunt; verba provisam rem non invita sequuntur; ex rerum magnitudine splendor quidam & copia in verbis existet. 4. De verbo ad verbum transferre vulg. von Wort zu Wort übersetzen. Verbum e verbo exprimere; ad verbum de Græcis exprimere; verbum de verbo exprimere, totidem verbis transferre; verbum pro verbo reddere; verbum verbo reddere; ad verbum transferre. 5. Ad meum verbum vulg. auf mein Wort. Vide mea; me autore, interposita fide mea. 6. Uno verbo, mit einem Wort. Verbo; in summa; ad summam; summa illa sit. *Ufus.* Verbum ex eo elicere, exculpere non potui, feta Wort heraus bringen. Non multa verba factam. Excidit nabi verbum priscum & obsoletum. Verba perpetuare, distendere, Verbo aliquem lacerare, violare, mit Worten angreifen. Ad verborum contumelias descendere, in Schmähe Worte ausbrechen. Verba nabi dari non p. tior, mit leeren Worten abspeisen. In verba aliorum jurare. Ad verbum edicere, von Wort zu Wort auswendig lernen. Verbi causa, verbi gratia.

na. Verbo promittere, renegare. Uno verbo dicam. Verbo rem transigam. Verba facere in senatu, apud senatum. Idem sonat, valet hoc verbum. Sub e-
tā verbo notio die Bedeutung dieses Wortes. Verbum insolens, inusitatum novatum, ungebräuchliches Wort. Verbo vulgata, trita, usitata, gemeine Worte. Verba prisca, desita, obsoleta, alte und nun ewöhnliche Worte.

Vere, wahrhaftig. Syn. Revera. X falso, manner, fälsch. *Uss.* Majores nostri non sile & fallaciter, sed vere & sapienter populares fuisse. Vere tecum agam, & libere.

Verecundo, züchtiglich, schamhaftig. Syn. Pudenter, timide, dubitanter. X Injudenter.

Verecundia, æ, f. Schamhaftigkeit, Züchtigkeit, Ehrbarkeit. Syn. Pudor, rubor, modestia ingenuitas. X impudentia. Epi. Invisa, stulta, virginalis. *Uss.* Maximum ornamentum amicitiae tollit, qui ex ea tollit verecundiam. Verecundia custos virtutum, & quidam quasi ornatus vitæ. Solus homo pudoris ac verecundie particeps. Virginali verecundia timidus. V. Pudor.

Verecundor, arisatus sum, ari, sich schämen, züchtig seyn. Syn. Pudore deterreor, absterneor, impediior; ingenuo rubore suffundor, erubescor. *Uss.* Cunctantem, & quasi verecundantem incitare.

Verecundus, a, um. schamhaftig, züchtig. Syn. Prudens. *Phras.* Juvenis est a nomine verecundus, er ist ein sehr schamhafter Jungling. Verborum & rerum obsecratione vitanda ruborem satum, & ingenuitatem præstat; pudorem animi, & pudicitiam corporis colit. Pudore septus, in loquendo mire verecundus, adolescentis modestissim. pudor ab omni obsecratione longe abhorret; incorruptis castitatisque moribus juvenis, & virginali verecundia præditus, V. Pudicus. *Uss.* Verecundus est, quem pudet impudica loqui. Oratio verecunda.

Vereor, eris, itus sum, eri. sich scheuen. Syn. Extimesco, nonnihil commoveor. *Uss.* 1. Istam culpam, quam vereris, ego præsto. Ab aliquo supplicium vereri. Vereor, ut tibi satisfaciam. Veritus es, ne operam perderes. 2. Observe, in Ehren haben; Ehre und Respect beweisen. Is patrem veretur, ut Deum. Ancie non solum sediligent, sed etiam verebuntur. V. Timeo

Vergo, is, ere. sich neigen. Syn. Inclino, in exitum sum. *Uss.* Bruti auxilium ad Italiam vergere, quam Alibi malantem. Ad mercedem vergit Sicilia. Vergabat jam annus, & in exitu erat.

Veridicus, a, um. der die Wahrheit redet. Syn. Verax, apertus.

Veriloquium, ii, n. wahrhaftige Erzählung.

Verisimilis, e. wahrscheinlich, der Wahrheit ähnlich. Syn. Credibilis, probabilis, ratione consentaneus; vero propius, ad veritatem propius, quod maxime speciem veritatis movet; quod propius a levi a vero non alienum, non abhorrens; vero simillimum, simile veri; quod ad veritatem maxime accedit, quod proxime accedit ad verum, quod a ratione non procul abest, non discrepat, non distat; quod veri similitudinem, speciem, formam, imaginem præ se fert, ostendit. *Uss.* In omni disputatione, quid est verisimillimum, quaerimus. V. Probabilis.

Verisimilitudo, inis, f. Wahrscheinlichkeit. Syn. Probabilitas, similitudo veri.

Veritas, tis, f. die Wahrheit. Syn. Verum. veratio, res. Epi. Acerba, æterna, debilitata, in profundo demersa, jucunda, grata, molesta, perspicua, simplex, sempiterna. *Phras.* 1. Veritati plus, quam amicitie tribuo, ich sehe mehr auf die Wahrheit, denn auf die Freundschaft. Majorem habeo veritatis, quam amicitiae rationem. Locum apud me honestiorem veritas obtinet, quam amicitia; cedat veritati amicitia, necesse est, nihil amicitiae elargior, nihil veritati nego. 2. Ut veritatem dicam, die Wahrheit zu sagen. Ut dicam, quod res est; ut vere dicam; ut ingenue fatear; ut verum loquamur; ne mentiar; si verum quaerimus, si verum fateri volumus; ut ex animo, ac vere dicam. *Uss.* Magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, & solertiam facile se per se ipsam defendit. Sunt alii simplices, aperti, veritatis cultores, fraudis inimici. Græci contentiones cupidiores, quam veritatis. Veritatis ignoratione vulgi opiniones in maxima inconstantia versantur. Veritatis lumen nihil hominis menti dulcius. Animam pictura ad veritatem traducere. Studium ad veritatem dirigere. Veritate adductus hæc testor. Ad veritatem loqui, dicere. Veritas nempe in profundo demersa in disputatione limatur, eruitur. Obtinere, retinere veritatem. Veritate patefacta, atque omni errore sublato. Veritas ad liquidum explorata me convincit. A veritate deficere, deflectere; resistere & repugnare contra veritatem non audeo. Ad veritatem nihil loqui, kein wahres Wort reden. Ad veritatem quam maxime accedere, der Wahrheit sehr ähnlich kommen.

Vermiculatus, a, um. gewürmelt, gestreift. *Uss.* Emblemata vermiculatum.

Ven

Verna, æ, m. Selbigeener so zu Haus gebohren ist. Syn. Servus ex ancilla domi nostræ natus.

Vernaculus, a, um. einheimisch. Syn. Domesticus. *Ufus.* Quotidianæ ac vernaculæ res.

Vernus, a, um. zum Frühling gehörig. *Ufus.* Vernitemporis suavitas, Frühling's Lust.

Vero, aber. Syn. Autem. *Ufus.* 1. Numeris adstrictior poeta verborum vero licentia liberior. 2. Certe quidem, und zwar, gewiß. Esto vero ita. Est vero maximus ille Scipio.

Verres, is, m. ein ungeschchnittenes Schwein. R. ex ἐρρ'ωδς, aper, porcus non castratus. Syn. Porcus masculus.

Verro, is, verri, cre. lehren. Syn. Scopis pulverem, vel sordes aufero, ejicio.

Verruca, æ, f. eine Warze.

Verrucosus, a, um. voll Warzen. Syn. Verrucis plenus.

Versatilis, e. leichtlich umzuwenden, gelenkig, geschickt. *Ufus.* Acies versatilis. Ingenium illi versatile fuit sic pariter ad omnia, ut natum ad id unum diceret, quocunque ageret. V. Varius.

Versicolor, oris, g. o. vielfärbig, bunt. Syn. Dubio varioque colore.

Versatus, a, um. geübet. Syn. Exercitatus, subastus. *Ufus.* Homo tum in aliis causis exercitatus, tum in hac sæpe versatus.

Versipellis, e. verschmigt, arglistig. R. vertens interdum pellem ad alium decipiendum. Syn. Callidus, astutus, simulator. V. Astutus.

Verſo, as, avi, tum, are. hin und her wenden. Syn. Volvo, tracto, converto, flecto. *Ufus.* Estuat dubitatione, versat se in utramque partem, huc, illuc. Versare suam naturam, & flectere ad tempus, Animum ad dolos & fallacias versare coepit.

Verſor, aris, atus sum, ari. beschäftigt seyn, womit umgehen. Syn. Sum, incumbo, laboro, do operam, infudo: consueſco. Adv. Abstinenter, acriter, acutissime, assidue, conjunctissime, callide, copiosius, diutius, honestius, impudentius, moderate, numium, perite, perjucunde, populariter, subtilius, temere, caste, non obscure. Phras. 1. Libenter cum illo verſor. Ich gehe gerne mit ihm um, vulg. converſor. Jucundissime conjunctissimeque cum illo vivo; assidue

ejus delector; consuetudinem & amicitiam cum eo junctam amo: libenter cum illo ætatem ago; hæreo ad ejus latus non sine multa animi voluptate. 2. Diu jam verſor in hoc labore, ich bin schon lange bei dieser Arbeit. Diu jam hoc saxum volvo; ætatem in hoc studio contrivi; diu jam hunc laborem tero; temporis partem non modicam in hoc studio posui. *Ufus.* Diu in Sicilia verſabatur. Nobiscum verſari diutius non potes. In re oratoria verſari. Res in ore vulgi, ante oculos verſatur. In quo motu temporum verſemur, vides. Juventus ejus tota in laudis cupiditate verſabatur. Respublica in discrimine verſatur. In negotiis verſor maximis; nominis tui terror in auribus, animisque hostiam verſatur.

Verſura, æ, f. Veränderung der Gläubiger, da man, eine alte Schuld auszulöschen, eine neue macht. Syn. Mutatio creditoris. *Ufus.* Iniquissimo fœnore verſuram facere.

Versus, gegen, gegenüber. Phras. Locus jacet versus orientem, dieser Ort liegt gegen Aufgang. Orientem versus, ad orientem; ad orientem pertinet, spectat, orienti oppositus; orienti objectus est. *Ufus.* Arctium versus castra movit.

Versus, us, m. ein Reim, Vers. T. q. versa in numeris oratio. Syn. Carmen. Epi. Malus, pervagatissimus, seminator malorum. Alterni, delicatissimi, elaborati, heroici, hexametri, obscenissimi, ornatiissimi, optimi, veteres, usitati. *Ufus.* 1. Historiam versibus scripsit. Multi in eam versus facti, confecti. Magna felicitate versus fundit, texit, componit. Hominum flagitia delicatissimis versibus expressit. 2. Linea, vulg. Zeile. Multos versus uno spiritu pronunciare. Venio nunc ad transversum extremæ epistolæ tuæ versum, versiculum.

Versute, listig, verschmigt. Syn. Callide, vase, malitiose, subdole, subtiliter. V. Astute.

Versutus, a, um. listig, verschmigt, verschlagen. R. a Versando mentem. Syn. Callidus, malitiosus, multiplex. *Ufus.* Versutum appello, cujus mens celeriter versatur. Versutum & solers ingenium. Malitia est versuta & fallax nocendi ratio. V. Simulator, astutus, callidus.

Vertens, tis, m. sich wendend, zu Ende gehend. Syn. Circumactus, completus. *Ufus.* Anno vertente; intra finem anni vertentis.

Vertex, icis, m. Girkel, Birbel, Scheitel. R. à **Verto**. Syn. **Polus**. Epi. **Celsus**, extremus, summus. *Ufus*. 1. Duo quasi cinguli terræ, coeli verticibus subnixi. 2. *Summa pars*, der oberste Theil eines Dinges. **Vertex montis**. Ab imis unguibus ad summum verticem.

Verto, is, ti, verſum, ere. wenden, drehen, umkehren. Syn. **Converto**, vario, muto. *Ufus*. 1. **Vertere stylum in tabulis suis**. **Vertit se fortuna**. **Vertit hic rationem**. **fingit, quod probare non potest**. 2. **Converto, dirigo iter, wenden, die Reife richten**. **Terga vertere hostibus**. **Romam se vertit**. 3. **Transfero, überſehen**. **Vertere Platonem Latine**. 4. **Commuto, verändern**. **Solum vertere exilii causa**. 5. **Tribuo, do, ausbreiten, anlegen**. **Vitio, crimini aliquid alicui vertere**. 6. **Recipio me, confugio, ſich verſuchen**. **Quo se verteret, non habebat**. 7. **Sum, beſtehen**. **In hoc res tota vertitur**. **In tua voluntate negotii ſumma vertitur**. 8. **Succedo, cedo, von ſtatten gehen, auſſchlagen**. **Id conſilium ut tibi bene vertat, opto**. **Id in bonum uni, alteri in perniciem vertit**. **Res in contrarium vertit, die Sache hat anders ausgeſchlagen**. 9. **Perdo, perſeſto, do, everto, verderben**. **Cum multa feciſſet egregie, ad extremum omnia vertit**. 10. **Traho, trahio, auf ſich bringen, zu ſich ſtehen**. **Ex illa pecunia maximam partem ad ſe vertit**. 11. **Vertor, verändert werden**. **Libertas in ſervitutem vertit**.

Vertumnus, i, m. ein Abgott, der ſich in alle Geſtalten verkleidet.

Vervex, ecis, m. verſchnittener Hammel, Schöp. Syn. **Aries caſtratus**.

Verum, aber. Syn. **Sed**.

Verumtamen, doch aber. Syn. **Sed tamen**. *Ufus*. **Optabam, verum tamen non audebam**.

Verus, a, um. wahr, wahrhaftig. Syn. **Sincerus**, certus, non fucatus, germanus: ſolidus, juſtus, expreſſus: (Häſſig, fucatus, aſumbratus, ſimulatus. *Ufus*. **Respicere, quidquid in quaqua re verum ſit**. **Licet enim verum dicere, loqui**. **Si verum ſcire vult**. **Inter hunc & illum, verum germanumque Metellum multum intereſt**. **Iuſta, ſolida veraque ploria**. **Sed nos veri juris ſolidam expreſſamque imaginem nullam tenemus**. **Veriſſima illa; & velut ex oraculo Delphico edita exiſtima**. V. **Veritas**.

Vesania, æ, f. Tobſucht, Ueberwitz. *Ufus*. **Quæ vos agitat veſania**. V. **Amentia**.

Vesanus, a, um. unſinnig, überwitzig, über. Syn. **Vecors**, iſanus, furioſus. V. **Amentis furioſus**.

Vescor, eis, veſci, eſſen. Syn. **Elo, paſcor, utor**. *Ufus*. **Lacte, caſeo, carne veſcor**. **Dū nec eſcis, nec potionibus veſcantur**. V. **Comedo, edo**.

Vesica, æ, f. Blaſe, Harn • Blaſe. R. **Ψισα**. Syn. **Folliculus urinæ**.

Veſpa, æ, f. Weiſe, groſſe Biene. *Ufus*. **Veſpas aculeis uti videmus**.

Vespera, æ, f. Abend-Zeit. R. à **ἑσπερος**. Syn. **Extremum diei tempus**. Epi. **Oſculla**. *Ufus*. **Ad veſperam**. **Prima veſpera**. **Die inclinato in veſperam**. **Veſpera virg**. **die Weiſer**. *Latine*: **Vespertinæ in templo pieces cantari ſolitæ**.

Vesper, vel Vesperus, i, m, Abend. Syn. **Vespera**, ſerum diei, veſpertinum tempus. *Phraſ*. **Veſperi, vel Veſpere, ſpat** Abend. **Occidente ſole præcipit jam ſol: veſpera cæte cælo; cum ad veſperæſceret; die præcipiti: ſub occaſum ſolis; cum jam ſerum eſſet diei, cum haud multum jam diei ſuperellet; primis ſe intendentibus tenebris; ſolis occaſu; primâ veſperâ; cum non multum ad ſolis occaſum tempus ſuperellet; inclinatio in veſperam die; cum exiguum ſuperellet diei; inclinante in veſperam die; cum eſſet extremum diei; præcipiti in occaſum die; præcipiti in noctem diei tempore, incitante ſole; procedente nocte; ad ſolis occaſum; accenſis jam luminibus; ſub primas faces; primo veſpere; ſero, obſcuro jam luce; nocte appetente. V. **Nox, ſero**.**

Vesperaſcit, es wird Abend. Syn. **Ad ſolis occaſum eſt**. *Ufus*. **Vesperaſcente cælo**.

Vespertinus, a, um. abendlich, ſpat. *Ufus*. **Vespertino tempore**.

Vester, ra, rum. euer.

Vestibulum, i, n. Vorhof. Epi. **Privatum, vacuum, honeſtum**. V. **Primo aditu vestibuloque prohibere aliquem**.

Vestigator, oris, m. Nachforſcher, Nachgrubler. Syn. **Venator**.

Vestigium, ii, n. Fußſtapfen, Spuhr. Syn. **Reliquæ, ſignum, nota, monumentum**. Epi. **Adverta, maniſeſta, neſaria, parva preſſa, recentia**. *Ufus*. **Cum pedem intraſſo, & in poſſeſſionem veſtigium fecero**. **Tu extra ædes tuas, ubi veſtigium inprimas, ſigas, ponas, non habes**. **Perſequi veſtigia aliejus; conſequi aliquem veſtigius; in veſtigis ſequi, aus den Fuß folgen**. **Stellæ curſus ſui veſtigium nunquam inſectant**. **Num in ejus ſcriptis eloquentiæ ullum veſtigium apparet?** **Reliqua ſunt extant multa antiquitatis veſtigia**. **Indicia & veſtigia venientis temporis**. V.

equor: sic vexor ac premor; omni-
bus enim, quos exagitor, conviciis ju-
ctus, & cui molestus conflietor, omni-
bus a me laetor; ægre mihi facienda
nec anus, nec emendus est. *Ufus.* Omnia
divina hominumque jura vexarunt, viola-
runt, perturbarunt, everterunt. Uxor
mea, quam vexasti, raptasti, omni cru-
deltate laceras. Verbis me, probris
omnibus & maledictis vexavit. Bello
vastabitur Italia, vexabuntur urbes, ar-
debunt oppida. *V. Agogonistes, crucio.*

Via, æ, f. ein Weg. *Syn.* Iter, semita, callis
Epi. A stucta, pulverulenta, aperta, sim-
plex, directæ, brevior, certa, neque lon-
ga, expeditior, illustris, lata, inumunita,
incolta, sylvestris, militaris, occulta, po-
pularis, præcepta & lubrica, proxima ad
gloriam, quasi compendiaris, recta vi-
vendi, sacra, vendibilis, vitiosa. An-
cipites viæ, optabiles in experiendo, ju-
cundæ in legendo, optime, tritæ. *Phras.*
1. *Via erant difficiles, et varen sehr har-
te und raube Wege.* Viæ erant æstuosæ,
pulverulentæ, angustissimæ, lubricæ, in-
umunitæ; itineribus deviis proficiscendum
erat; summa difficultas aditus; asperis,
confragosis, æretis circum locis intranda
erant angustiae; pleræque cavæ, simulque
occultæ viæ, nec unquam ante humano
tritæ vastigio apertendæ; asperitates via-
rum, & angustiae inextricabiles erant, &
crebris saltibus inclusæ; obsepta, inter-
clusa, impedita erant itinera, aut imbribus
abrupta; magnæ erant; ac difficiles
locorum angustiae, & quæ vix singulis ho-
minibus paterent; viarum difficultates
erant pene inexplicabiles. Luctandum
erat cum tenacissimo sabulo, quod præal-
tum, & vestigio cedens, ægre moliebantur
pedes. Calles erant vix singulis perviæ;
itinera erant, qualia ingredi expeditis
quoque vix tolerabile. Subacta diutur-
nis imbribus humus tenaci luto moraba-
tur pedes. 2. *Viam sibi fecerunt, sic ha-
ben sich einen Weg gemacht.* Viam sibi
aperuerunt; iter aperuerunt; corporibus ar-
misque rupere viam; per mediam turbam
sibi fecere viam; viam sibi strare, mu-
niverunt. *Ufus.* Viam facere, concinnare,
substruere, sternere, eueni Weg machen.
Vias reficere, repurgare. Alicui per suum
agrum viam dare. Patet tibi via per meos
fundos. In longam, & multorum dierum
viam se dare, committere. In via esse,
progredi, procedere. Multorum dierum
viam conficere. De via desistere, di-
vertere, declinare; è via excedere, de-
duci. In viam redire. Præcedentium
vestigia me ad viam deducunt, ferunt.
V. Iter, proficiscor.

Viarius, a, um. was den Weg belager.
Ufus. Lex viaria.

Viaticum, i, n. Weg, Sebrung. *Syn.* Viæ
impensa, itineris subsidium. *Epi.* largum
& liberale, publicum. *Ufus.* Quatenam
& congerendum viaticum. Viatico an-
quem instruere, prosequi; viaticum im-
peditare, suggerere. Viaticum præpe-
re, eripere.

Viator, oris, m. Wander-Mann. *Syn.* Qui
iter facit. *Epi.* Prætereas, bene vestitus.
Ufus. Sæpe & latronem occidit viator.

Vitro, as, avi, arum, are. schwingen. *Syn.*
Agito. *Ufus.* 1. Hastas, siccas vibrare. 2.
Alico, glänzen. Demosthenis non tam
vibrarent fulmina, nimis numeris contor-
ta ferrentur. Mare à sole colluens al-
bescit & vibrat.

Vicarius, a, um. eines Stelle vertretend,
Statthalter. *Syn.* Qui vicem alterius
obtinet; item, qui in locum alterius suc-
cedit. *Phras.* Est vicarius Episcopi, et
vertit das Amt eines Bischofs. An-
tistitis sacri partes, munus agit, sustinet;
vicariam operam Antistiti præbet; ab-
sentis Antistitis personam gerit, sustinet;
sacri Antistitis vicem fungitur. *Ufus.* Vi-
carius alienæ dominationis, alieni juris.
Succedam ego vicarius tuo muneri. *V.*
Loco.

Vicatum, Gassen-weisse. *Syn.* Per singulos
vicos. *Ufus.* Vicatum servi omnes confici-
debantur.

Vice, anstatt. *Syn.* Loco. *Ufus.* Tribuni vice
me substituit. Poëtæ vice nomina fingere.

Vicem, Stelle, Zustand. *Syn.* Fortunam
sortem. *Ufus.* Tuam vicem pertimesco,
dolco, timeo, ulciscor, fungor.

Vicini, æ, a, je zwanzig. Vicinus, der
zwanzigste. Vices, zwanzigmal.

Vicinia, æ, f. Nachbarschaft. *Syn.* Vicini-
tas. *V. Vicinitas.*

Vicinitas, tis, f. Nachbarschaft. *Syn.* Vicini-
tas, propinquitas. *Epi.* Intima, arum
studiorumque, infelicitas, ac reticula. *Ufus.*
In istam te vicinitatem constituit. Mili-
cum eo vicinitas & magnus usus est. Pro-
pter vicinitatem totos dies simul sumus.
Tota vicinitas clamoribus personat.

Vicinus, a, um. nahe gelegen, Nachbar.
R. à Vicus, ejusdem rati habitator. *Syn.*
Propinquus, finitimus, proxime accedens.
Phras. 1. Est ille vicinus meus, et est meus
Nachbar. Ejus ædibus meæ continentur
sunt; meas ædes ejus domus attingit
tangit; ejus domus in meas ædes me-
rit. Ejus ædes meis adiacent; domus
ejus ædium mearum parietem tangit
prope ab domo mea; in proxima vicini-
a habitat; huc viciniae dudum com-
gravit. 3. Bellum vicinum est, der Krieg
ist gar nahe. In iplis prope portus te-
11

lum habemus. Ante portas est bellum. Velut in cervicibus habemus hostem. Non longius hostis abest, quam quotelum adjici possit. *Ufus.* Dialectica vicina rhetorica. Mulier gravida atque ad parandum vicina. V. *Proptinquus.*

Vicissim, dargegen. *Syn.* Mutuo, pariter, invicem. *Ufus.* Aestate calefcere, hyeme vicissim algere. Mutuari ab aliquo aliquid, & ei vicissim reddere. Quod honestum, justum est, & vicissim.

Vicissitudo, inis, f. Wechsel, Abwechslung, Veränderung. *Syn.* Vices, commutatio, varietas quaedam. *Epi.* Jucunditas studiorum officiorumque; nocturna, diurna, optabilis. *Ufus.* Temporum varietates, fortunae vicissitudines. Laborum & quietis vicissitudine utendum. Nihil remuneratione benevolentiae, nihil vicissitudine studiorum officiorumque jucundius. V. *Varietas.*

Victima, æ, f. Schlacht-Vieh, zum Opfer. *Syn.* Hostia. *Epi.* Gravior. *Ufus.* Se pro republica victimam præbere.

Victor, oris, m. Sieger, Ueberwinder. *Syn.* In contentione superior, palmam ferens. *Epi.* Beatus, invidus, ingratus, lætus; summus. *Ufus.* Galli victores alacritate, & quasi lætitia ad canendum excitantur.

Victoria, æ, f. Sieg, Ueberwindung. *Syn.* Palma, triumphus, tropæum, res bene gesta. X *offensio.* *Epi.* Acerbissima, bellica, civilis, crudelis, funesta, domestica, externa, gloriosa, gravis, turbulenta, horribilis, innocensissima, naturæ insolens, superba, molesta, navalis, præclara, recens. *Phras.* 1. *Victoria penes nos est*, der Sieg ist auf unserer Seite. *Victoria nobis cessit*; de victoria ab hoste nobis concessum est; prælii exitus victoriam nobis dedit, detulit, tribuit; palmam dedit, detulit. 2. *Nos victoriam obtinimus*, wir haben den Sieg erhalten. Gloriosam victoriam adepti sumus, habemus, reportavimus, consecuti sumus; palmam de hoste tulimus; victoria ad nos venit. 3. *Victoria prope certa est*, der Sieg ist gleichsam gewiß. *Victoria pene explorata est*; in manibus est victoria; victoriam in manibus habemus. 4. *Repentinus casus victoriam nobis eripuit*, ein unversehener Zufall hat uns den Sieg entzogen. Fortuitus casus palmam propemodum ex manibus extorsit, eripuit; victoriam ad hostes transtulit, distulit certe, & moratus est tantisper; palmam in manibus infregit; victoria prope ex manibus excidit. V. *Vincio.* *Ufus.* Multa victoriam portendebant. Ea res victoriam nobis peperit. Inde victoriæ initium factum, ortum, exitum fuit. *Victoria bene uti novit Cæsar*. *Victoria* minime crudeliter exercuit. *Victoria* natura insolens ac superba.

Victus, ūs, m. Lebens-Mittel, Speis und Trand. R. 2 *Libro.* *Phras.* *Vitulentum* uti, mit geringer Kost vorlieb nehmen. *Tenui victu vitam sustentare*, propagare; famem, vitam tolerare; famem propulsa-re; lacte ac leguminibus vivere. *Ufus.* *Victus & amictus*, Hülle und Fülle. Ali-cui victum liberaliter dare, præbere. Ne-cessaria ad victum suppeditare. *Victum* labore ac industria quærere, comparare. *Tenui victu cultaque delectari.* V. *Allo,*

Vicus, i, m. Gasse. R. ex *exios*, domus. *Syn.* Pars urbis pluribus domibus constans. *Uf.* Omnibus vicis statux collocatæ sunt.

Videlicet, nemli h. *Syn.* Scilicet, nimirum, nam, enim. *Ufus.* Tibi videlicet mola-stum esse nolui.

Video, es, di, sum, eré, sehen, anschauen. R. ab *eidō*. *Syn.* Cerno, conspicio, per-spicio, provideo, aspectu sentio, perci-pio, ante oculos mihi versatur, vel ob-versatur; oculis oberrat imago rei; vi-dendi sensum vel oculorum sensum habeo. *Adv.* Acrius, acute, assidue, coram, dili-genter, mature, palam, perspicue, recte, clam, physice, prudenter, strictim, paullo, plane, etiam atque etiam. *Phras.* 1. *Videadum se præbat*, er hat sich sehen lassen. In conspectum se dedit; in conspectum venit, prodit; copiam sui facit. 2. *Ubi rem totam vidi*, wie ich die ganze Sache gesehen. Ubi rem penitus cognovi; oculis usurpavi; visu percepi; ubi rem oculis compertam habui; ubi res tota sub oculis erat; ubi rem totam oculis perlustravi; ubi rem oculis inspexi, per-cepi; ubi res tota oculis subjecta erat. 3. *Restantida vix videri potest*, eine so kleine Sache kan man kaum sehen. *Vix* sub aspectum cadit, venit; fugit aciem res tam exigua; vix in conspectum ca-dit; vix in cernendi sensu n cadit; vix aspectabilis est; obtutum fugit res tan-tilla; sensum oculorum effugit; vix aspe-ctu sentitur. 4. *Videre hominem non pos-sum*, vulg. ich mag den Menschen nicht einmal anschauen. *Oculi mihi dolent*, cum hominem aspicio; oculi ferre non possunt hominis importunos impudens; videre sine dolore hominis frontem non possum. 5. *Quæcunque vides, meum est*, alles, was du siehest, ist mein. *Quid-quid occurrit oculis*; quidquid oculis subjicitur; quidquid in oculis est; con-tra quod longissime conspectum ferunt oculi; quidquid oculis terminatur, fini-tur, id in datione mea est. 6. *Videri deinceps in tanta distantia non potuit*, man hat ihn weiter nicht mehr sehen können. *Subtractus est oculis hominum*; locorum ingens intervallum oculorum usum abstru-

lit; conspectum hominis ademit loci intervallo; in tanto locorum intervallo oculorum usus cessabat. 7. *Omnes ad eum rivantem concurrunt, alle sießen hinauß, ihn zu sehen.* Omnis se multum ad cognoscendum hominem effudit; eo tam in requirerebant, & vultum cognoscere cupiebant. Omnium in se oculos avertebat; spectaculo erat omnibus. *Ufus.* 1. Octavius istam videremus in foro. Hæc melius & vos videre ac perspicere potestis, & noli ante oculos versantur. 2. *Agro f. o. intelligo, versiterem.* Hæc ego tam proficere animo, quam ea, quæ oculis cernimus. Multum ille videt. Diligentius nobis est videndum. Quid agas, quid melioris, tu videris. schau du zu, was du anhebest. Sed hæc videro posterius. V. *intueor cerno.*

Videor, eris, visus sum, eri. mich dünkt, et femirt mir vor, es scheint mir, als ic. *Syn.* Speciem assero, præbeo; speciem habeo, præmefero, appareo. *Adv.* Facillime, longe, secus, magnopere, valde, vere. *Phras.* *Viahabatur magis mirari, quam supplicare, er schien mehr zu drohen, als zu bitten.* Minanti propior erat, quam roganti, rogantis habitus speciem potius minarum, quam precum fecerat, habuerat, præbuerat, apparebat facile, à precibus ad minas descensurum; apparebat facile, armatas esse preces. *Ufus.* Quid tibi ea de te visum est? Hæc nocte visus sum videre in somnis Esculapium. Consideratissimo verbo usi sunt iudices, ut ea non esse facta, sed videri pronunciarent. V. *Puto, Opinio, Existimo.*

Vidua, æ, f. Wittwe. *Ufus.* Cognitor viduarum.

Viduitas, tis, f. Wittwenstand. *Ufus.* Ebutus jamdiu Cætenix viduitate ac solitudine alitur.

Viduus, a, um. beraubt, Wittwer. *Ufus.* Ipse viduus pestem hanc excipio.

Vietus, a, um, vield, schwach, hinfällig. *Syn.* Imbecillus, languidus. *Ufus.* Cor bovis exiguum, vietum, & tanquam morbo contractum. Fructus vietæ & caduci.

Vigeo, es, ui, ere. frisch seyn, bey Kräften seyn. R. *et Cyris, Janus.* *Syn.* Vireo, viriditatem habeo, floreō, polleo, in gratia sum. X. *Tacco.* *Adv.* Vehementius, diu. *Ufus.* In omni natura id vivit vigetque, quod calet. Viget animus in somnis. Dicit Cæsar vigeat. Multum sæculis viguit a disciplina. Interdum etiam objurgationes in amicis vident. V. *Fic. co.*

Vigilimus, a, um. der wachhagige. *Syn.* Vigilians.

Vigil, is, m. Wächter, wachsam. *Ufus.* Clamor à vigilibus tollitur.

Vigilans, tis, g. o. munter, wachsam. *Syn.* Attentus, acer, sollicitus. *Ufus.* Homo vigilans & acutus. Nemo post hominum memoriam parat or, vigilantior, compositior ad judicium venit.

Vigilanter, wachsam. *Ufus.* Vigilanter, & nervose agere.

Vigilantia, æ, f. Wachsamkeit. *Syn.* Diligentia, cura, studium, providentia. *Epi.* Horribilis, mirifica, singularis. *Ufus.* Mea perfeci diligentia, ut tuti essetis. Diligentia, celeritate, labore, vigilantia opus est.

Vigilia, æ, f. Wacht. *Syn.* Lucubratiō, abstinentia à somno. *Epi.* Consularis ac senatoria, flebilis, nocturna. *Ufus.* 1. Cui nam aud te Demosthenis vigilia? 2. *Cura, diligentia.* Sorge Wachsamkeit. Idcirco in hac custodia, tanquam in specula collocati sumus, ut populum Rom. vacuum nostris vigiliis redderemus. Illam coloniam meis præsidis, vigiliis, custodiis, munivi, servavi. 3. *Excubia, Wacht, Wächter.* De tertia vigilia ad me venit. Pro castris vigiliis inspicere, collocare. In vigiliis ire; vigiliis agere, exigere, conficere. Alteri suam vigiliam tridere, nec tamen sibi deesse. Munus vigilarum per se obire. Vigiliis per tres noctes tolerare.

Vigilo, as, avi, atum, are. wachen. *Syn.* Excubo, vigiliis ago, in vigilia maneo. X. *Dormio.* *Adv.* Acutus, multum. *Phras.* 1. *Ego diligentius vigeo, ich mache fleißig.* Ego excubo animo, nec partem ullam quies capio; totas noctes pervigilo; perpetuas vigiliis suscipio; in eare curæ, consilia, cogitationes meæ omnes evigilant. Diuturnas vigiliis tolero, nec invictum animum ita curæ obruent, quam in hac custodia, tanquam in specula collocatum me meminere. 2. *Totas n. des studiorum causa vigilat, et studiret canje Nächte.* Nocturnas vigiliis ad diurnam litterarum studium adiungit; diurno cum studio nocturnas vigiliis conjungit. Ad litterarum studia noctium bonam partem assumit. Continenti litterarum studio dies noctesque jungit. *Ufus.* Vigilare ad multam noctem. De multa nocte vigilat.

Viginti, zwanzig. Vigintiviratus, Vigintiviri, Rath der Zwanziger.

Vigor, oris, m. Krafft oder Stärke. *Syn.* Firmitas, robur, integritas. *Ufus.* Memborum, juventæ vigor.

Vilis, e, schlecht, gering, verachtet, unansehnlich. Syn. Vulgaris, contemptus, abjectus, humilis, plebejus, levis, communis, nullo pretio, nullo, numero, sordidus. *Phras. 1. Uiderit hoc caput hic cadet?* Dieser schlechte Kopf darff sich unterheben? Illa labes & cluvies civitatis; illa e veipeto extracta nitidula; illa plebis quisquiliæ; homo ex ergo it lo emptus, emerit e ceno, omnium facile omnibus rebus infimus; homulus ille de lapide emittus, ex argilla & luto factus, de plebe humillimus; sordidus & despectibilissimus, semiluxa, postremus servorum; Mylorum ultimus; Cappadox modo abreptus de grege, venalius; caput hoc vilissimum; vile hoc ac infame corpus; infame hoc cadaver & ejectum; ultima sortis homuncio id autem? 2. *Mior te homine tam vile?* & *Ab eadem illam, es munderer mich, das du mit einem so verachtlichen Menschen unneren machst.* Miror, quod hominis sordidissimi ac despectibilis consuetudine utaris; quod ejus te hominis usus ac consuetudo delectet, cujus infima conditio; qui sit infimæ conditionis; qui sit despectus, abjectus, contemptus; nullius loci, nullius pretii, ordinis, dignitatis; qui sit unus de multis; qui sit terræ filius; inops ab omni existimatione, neque a se; so, neque i majoribus commendatus; qui nulla majorum laude, nulla sua virtute honestatus, ornatus, nobilitas; cuius omnis vita contempta & sordida, qui sine gratia, sine autoritate unus de populo, imo vit subiectus, vita ingloria & innotata; qui sit infra omnes infimos homines; qui sit infimi generis conditio; qui ex ceno plebeio extractus, humilitatem adhuc, sordidamque inopiam pudende artis quaestu profitetur. V. *Amellus, humilis.* Usus. Nihil tam vile, tam vulgare est, cujus &c.

Vilitas, tis, f. Nichtwürdigkeit, Schlechtigkeit, Geringsfügigkeit. *Ex caritas. Epi. Magna, communis, nec opitata.* Usus. Summaannon e vilitas. V. *Humilitas.*

Villa, æ, f. Maner, Hof, Bauer, Gut, Landgut. Syn. Prædium, domus extra urbem, rureque ædificata. *Epi. A porta, ne rudis quidem, locuples, parva, maxima, publica, vetus, non magna.* Usus. Antiquo more parva erat villa. Villa abundat porco, hædo, agno, gallina, caseo, lacte, melle. Al ad villam. Cur villulas meas non vides?

Villicus, i, Maner. Syn. Custos villæ. *Epi. Bonus.* Usus. Mercari villicum tanquam fabrum.

Villosus, a, um. haarig, raub, zottig. Usus. Veste villosa corpus contegere.

Vilus, i, m. Haar, Botte, Filz. Syn. Pilus. Usus. Ovium villis vestimur.

Vimen, is, n. eine Weide, Flecht, Reis. Usus. Simulacra viminibus contexta.

Vimineus, a, um. von Weiden oder Reisern gedichtet. Usus. Crates, sacces viminei.

Vinaceus, a, um. den Weinbeeren eigen. Usus. Acinus vinaceus, Weinbeere, Korbstein.

Vinarius, a, um. zum Wein gehörig. Usus. Vas, cella vinaria.

Vincio, is, vixi, victum, ire. binden, fesseln. Syn. Colligo, contringo. *Caesar. 1. Tacinus est vincire civem Romanum. Tu liberos populos tyranno victos constrictosque tradidisti.* 2. *Convincere, zusammenheften. Sententias quidem habet graves, sed eas nec vincere, nec explere novit. Loca occupare, vincere prælidus.* V. *Vinctum.*

Vinco, is, vici, victum, ere. besiegen, überwinden, übermeistern. Syn. Devinco, exsupero, victoria reporto, frango, subigo, domo, feliciter decerto, præliis frango, secundum prælium facio, copias hostium fundo, rem bene gero, superior sum, superior discedo, in ditionem meam redigo: Item, causam obtineo: supero, præcaro, præsto, præpondero. *Ad v. Facile, sandus, magnifice, vicissim, nimirum, etiam, turpissime.* *Phras. 1. Caesar Pompejanum vicit, Cæsar hat den Pompejus überwunden.* Cæsar Pompejum, cum exercitum ipse haberet multis partibus inferiorem, præho tamen superavit, pugna fregit, acie fudit fugavitque; in pugna Pharsalica superior res Cæsareana erat; victoria penes Cæsarem erat; Cæsar Pompejanos obrivit, concidit, consecit; in fugam coniecit, convertit; superior prælio discessit; victoriam, victorieque insignia de Pompeio reportavit, tulit, consecutus est; victoriam obtinuit adeptus est. V. *Victoria.* 2. *Turce a Casare viti sunt, die Türken sind von dem Kaiser überwunden worden.* Turce victi cessere, discessere; in prælio Turce succubere; inclinata Turcatum acies, fassique est; impulsæ Turcarum acies, percutique palmam victori Cæsari dedit, detulit; Turce fusi fugatique, ac omni clade perdomiti sunt; Turce acie victi ac protiti Cæsari de victoria concillere. 3. *Alexander ubi orientis populos viciisset, morte extinctus est, nachdem Alexander die Morgenländische Völker überwunden, in er gestorben.* Alexander, ubi bello subegit omnes orientis populos; ubi victoria omnis orientis

provincias emendatus est; ubi in ditionem & potestatem redegit orientem; ubi debellato oriente, per libus substraxisset & subiecit omnia; ubi subactis bello populis, iugum orienti imposuisset; ubi subacta in ditionem Aegypti, occupavit. Perinde, triumphum post hominem memoriam clarissimum deportasset; postquam devictus oriens iugum à victore totis cervicibus accepisset, naturæ concessit. 4. *Florerentia facile ceteros vicit omnes*, et hoc in der Wohlredenheit alle leicht übertreffen. Longe ceteris antecelluit, præstitit; facundia ante ceteros æquale fuit; vix ullam ceteris oratoribus laudem reliquit; eloquentia ceteris superior fuit; famam ceterorum eloquentiæ suæ laudibus facile obruit; in eloquentia certamine facile huic manus dedere ceteri & victi esse. 5. *Pauci seipso vincerent*, wenige können sich selbst und ihre ungezügelter Neigungen überwinden. Pauci sunt, qui suas cupiditates, qui seipso frangunt; qui suos ipsi animos contundant, iracundiam cohibeant; impetum temperent, iram comprimant, contra placiditatem animi sui recte atque ordine omnia faciant. V. *Domo, & domo, Subiecto*. *Ufus*. Vincam opinionem tuam, expectat onum omnium. Causam, sponcionem vincere. Sponcionem vincere, & superiorem discedere. Sapientis animus nunquam vincitur voluptate, cupiditate non frangitur, metu non expugnatur.

Vinculum, i, n. ein Band. *Syn.* Nodus compedes, catenæ. *Epi.* Aptissimum, pulcherrimum, grave, non mediocre, publicum, arctissimum, domesticum, sempiternum. *Phras.* Vinculis construngere, in Bande und Eisen werfen. Vincula alicui injicere; vinculis adstringere, olliaren; in vincula abripere, conjicere; vinculis mandare; compedes alicui indere, impingere, inducere; vinculis devincire; catenas inire; in catenas conjicere. *Ufus*. Vincula injicere; in vinculis retinere; vinculis levare innocentem; è vinculis emittere; vincula rumpere, revellere; vinculis corporis evolare. Omnibus conjunctionis, amoris, amicitiae, necessitudinis vinculis cum illo conjunctus sum.

Vindemia, æ, f. Weinlese. *R.* à *Vinde-mendo*. *Syn.* Vindemiola. *Ufus*. Vindemiam ita fieri oportet. Omnes meas vindemiolas eo reso. vo.

Vindex, icis, m. Rächer. *Syn.* Ultor. *Epi.* Astidius, gravior, optimus. *Ufus*. 1. Vindex scelerum & temeritatis carcer. Furta speculatrix ac vindices facinorum & scelerum. 2. Custos, Beschützer. Brutus vindex libertatis. Vindex æris alieni.

Vindicatio, onis, f. Rächung. *Ufus*. Vindicatio est, per quam conculcamentum defendendo, aut ulciscendo propulsumus à nobis.

Vindicæ, arum, f. Beschirmung bei einem Recht. *Epi.* Iustitiæ. *Ufus*. Injustis vindicæ ac sacramentis alienos fundos petere.

Vindico, as, avi, atum, are. rächen, abhuden. *Syn.* Vindictam sumo: tueor, alio vindico. *Aav.* Acerrime, celeriter, graviter, vehementer, severe. *Phras.* 1. *Injurias nostras in se ipso vindicavit*, et hat unser Unrecht an sich selbst gerächt. *E.* *Indem & iniquum adversus nos, & iniquitatis atque injuriam vindicem habuimus*. Supplicium nobis de se ipse dedit. Quem hostem, eundem tuimet ultorem habuimus. Nostram vicem ultus est in se ipse. *Ufus*. *Gracchi perditos conatus vindicavit*. 2. *Pavore, abstrahere*. Facinus, maleficium, seditionem graviter vindicare. 8. *Tueor, offjero, libero*, beschützen, erhalten, betreten. *R.* *Republicam in libertatem vindicavit*. Innocentia se à severitate judicium vindicavit. *Laudem nostræ gentis prope senescentem factis illustribus vindicavit*. V. *Ulciscor, Tueor*.

Vindicta, æ, f. Rache: eine Ruthe; wodurch bei den Römern den Verbrechern die Freiheit ertheilet wurde. *Ufus*. Neque centu, neque vindicta, neque testamento liber factus est. *Vindicta* *erat*, qua talios Romani servos libertate donabant. *Vindictæ cupidine exarsit*, der Rache entbrennen.

Vinea, æ, f. Weinarten, Weinberg. *R.* à *Vino*. *Syn.* Vinetum. *Ufus*. 1. Vineam instituere. Vineas ordinare, conferere, disponere, fodere; putare, tondere, incidere, palare. 2. *Machina bellica*, Kriegs-Werk. Aggere, vincis, turribus oppugnare oppidum.

Vinetum, i, n. Weinarten. *Syn.* Locus vitibus confitus, vinea. *Ufus*. Vineta & oliveta.

Vinitor, oris, m. Wein-Gärtner, Winger. *Syn.* Vitæ cultor, vinearum cultor.

Vindlentia, æ, f. Trunkenheit. *Syn.* Ebrietas. *Epi.* Furiosa, utilis. *Ufus*. In vindlentiam incidere.

Vinolentus, a, um. trunken, versoffen. *Syn.* Ebrius, temulentus, vino plenus. *X* *Serbius, succus*. *Phras.* 1. *Homo est xanthus*, *vinolentus*, er ist ein sehr versoffener Mensch. In dies se vino onerat; alienatis fere vino animis perpotat; vino in-

calescit in dies; invitationibus benignis, & hilaritate juvenili facile in vinum trahatur; vinolentiam instam ingenuo intemperantia vini accedit; maxime in vinum & quæ ebrietatem sequuntur, effusus; haui tolerabilis in eo est vini cupiditas; epulantium comitate facile ad largius vinum provehitur. *V. Erius, Potator. Usus. 1. Ne vinolenti quidem hæc faciunt. 2. Vino confectus, mit Wein angemacht. Vinolenta medicamina.*

Vinum, l. n. Wein. R. ab ðnos. Usus.

Vinum, dulce, lene, molle, ein milder Wein. Vinum leve, tenue, trichter Wein. Vinum forte, vehemens, starker Wein. Vinum austerum, asperum, acidum, saurer Wein. Vinum fugiens, vastitate evanesceus, vetustate coacescens. Wein so abliehet. Vinum magnæ vetustatis, vetustate n. patiens, alter Wein. Vinum meracius sumere, sicui fundere, einen stärkeren Wein ansetzen. Vino oorti, se ingurgitare. Hesternum vinum exadare edormire, den Rausch ausschlagen.

Viola, æ, f. Biöle. Floris genus.

Violatio, onis, f. Verlesung, gewaltsamer Raub. Usus. Ob violationem templi furore corripuntur.

Violator, oris, m. Verleser. Usus. Ruptor fœderis, violatorque juris gentium.

Violenter, mit Gewalt. Syn. Per vim, injurie.

Volentia, æ, f. Gewaltthätigkeit. Syn. Vis, impetus, injuria. Epi. Effrenata. Usus. Si violentiæ impetu, si ejus furore o. primumur. *V. Vis.*

Violentus, a, um. gewaltthätig. Syn. Qui vim affert. Usus. Alienus furens & violenti impetus. Homo vehemens & violentus. *V. Vis.*

Violo, as, avi, atum, ere. verletzen, Gewalt antun. R. a Vio. Syn. Lædo, offendo; polluo, maculâ afficio, religionem immينو; vim affero, manus affero, infero, injicio; infringo. Adv. Impurissime, indignius, teterrime. Usus. Loca religiosa, amicitiam, parentem, leges violare; autoritatem, decreta infringere & violare; fidem violare ac solvere. Corpus tantum est violatum, animus insons. *V. Lædo, offendo.*

Vipera, æ, f. Natter, Otter. Syn. Anguis. Epi. Venenata, pestifera.

Viperinus, a, um. zur Natter gehörig. Usus. Morfu viperino perit.

Vir, i, m. Mann. R. à Viribus. Phras. 1.

Vir omni ex parte præclarus, ein in alle Dingen vorzüglicher Mann. Vir omni laude insignis, excellens, præstans; omnibus, utant, numeris absolutus; in quo nihil ad summam virtutem, prudentiam, auctoritatem desideret; vir optimus ille, & omni laude in genere insignis. 2. Vir in republica spectatissimus, ein ansehnlicher Mann in dem gemeinen Wesen. Vir in republica maximis, gravissimisque causis cognitus ac probatus; cujus est gravissima in repub. auctoritas; in publica re versatissimus; multæ apud omnes existimationis; consilio rebusque leg. speculatissimus; qui omnes repub. partes probe tenet; tractantem a sinistra in la reipublice, si quisquam alius, peritus; cui plurimum tribuitur; cujus sententia pondus habet gravissimum. 3. Vir bonus ac dives, ein zugleich ehrlicher und reicher Mann. Vir cum virtutibus, tum fortuna satis amplioratus; vir integerimus, & ab opibus non imparatus; vir plenus officii, & opibus comode instructus; qui animi bonis abundat, nec fortunæ tamen bona desiderat; qui animi bona multa, nec paucæ fortunæ possidet. Usus. Is vere vir putandus est, cujus animum nec prospera fortuna statu suo efferret, nec adversa infringet. Vir optimus, & homo doctissimus. Si pro patria mea ista virtus staret, virorum bonorum paucitatem non incusarem.

Vireo, es, ere. grünen. Usus. Alia semper virent, alia hyeme nudata, verno tempore frondescunt.

Vires, ium, f. Sträucher, Vermögen, Stärke.

Syn. Vis, nervi, lacerati, robur. Phras. 1. Nondum satis virum habet, er hat noch nicht Sträucher genug. Nondum id est roboris ac nervorum; nondum ita firmus est corporis viribus; nondum id vigoris in corpore animoque est; nondum ita validus est; nondum ita convaluit, ita se confirmavit, ut par sit his conatibus. Adhuc sine nervis est, viribus adhuc necessariis caret; nondum ea facta est accessio virium, quam res tanta postulat. 2. Omnes vires impendere, alle Sträucher anspannen. Nervos omnes contendere, intendere, adhibere; summa ope uti; nulli opere parcere; toto pectore ad rem incumbere; operam omnem aliquo conferre. Usus. Nolum res publica tui tantas vires deinfet. Experire eas vires. Pro viribus agere. Omnibus opibus viribusque repugnare. Nimia contentione frangentur, deficient te vires tuæ, quas si amiseris, non facile revocabis. V. Lædudo, rebur.

Viresco, is, ere. grün werden, ausschlagen.

vigilare eam tibi virtutem pepererunt; virtutem laboribus tuis ac vigiliis referre debes acceptam; non hoc virtutis in te esset, nisi labores gravissimos suscepisses & pertulisses; à laboribus istam virtutem habes; virtus ista non otio ac desidia, sed magnis laboribus est comparata. 4. *Vitam ex virtutis præscripto vivere, regulam virtutis agere, tuendum jam lebei.* Vitam ad omnem virtutis legem normam, disciplinam exigere; recte ac cum virtute vitam degere, traducere; ex virtutis lege ac præscripto vitam agere, gubernare. 5. *Perfusa virtus, esse debente Tuend.* Perfusa testata signis; præclaris factis declarata; multis & non dubis egregie virtutis indicis, notis, significationibus testati mores; versata in omnium ore ac sermone virtus. *Uusus.* Virtus est recta animi affectio per se ipsa laudabilis cuius laus in actione consistit. Virtus una altissimi dexa radicibus labefactari non potest. Magnò virtutis amore teneor. Virtutem consequi habere; virtutis compotem esse. Virtutem projicere. Virtutem laude crescere. Utinam pro patria mea staret ista virtus. V. *Probitas, Probitas, Mores, Honestas.*

Virus, n. Gift. *Uusus.* Omne acerbis viri apud aliquem vomere. V. *Venenum.*

Vis, vim, vi, f. Macht, Kraft, Gewalt, Vermögen. *Syn.* Vires, virtus, robor, impetus, nervi, efficacia, violentia, injuria: copia, numerus. *Et.* Aeterna animi, aptior numeris & carminibus, calamitosa, conciliatrix humanæ societatis, confusa toto mundo, contra iam, egregia, quasi dux vitæ & magistra officiorum, domina rerum præclara & divina, fatalis, fracta, debilitata, hyemalis, imbecillis metus, incredibilis quædam & prope singularis, divina ingeni, infinita lacryma animi, quædam innata, magna animi, magna mentis, magna naturæ, maxima auri & argenti, maxima ad rationem aliquem naturæ, princeps rationis atque ordinis, non modo senior, sed æqualis, interdum levior, summa ac dargenti contemplatione dignissima, tribunitia, vetus judiciorum, universi, propria orationis vel orationis. *Philos.* 1. *Ex res animæ non habet ad beatæ tendem, diese Sache hat einen großen Natdruck zu einem glückseligen Leben.* In eorum momenta sunt maxima, ad permagni momenti est, & ponderis res ea præstanti habet efficacitatis ad beate vivendum: res ea confert plurimum ad beate vivendum; multum interest, multum ad beate vivendum refert, ista ratione utare. 2. *Omnia per vim gesta sunt, es quæ Gewalt für Recht: man hat alles mit Gewalt angegriffen.* Contra leges irrogisque majorum, temerè, turbulenter, per

vim ac furorem acta sunt; vis & ferrum in foro versabatur; vim adhibere & manum placuit; omnia per vim metumque expressa, extorta sunt; ibi legum reverentia ac magistratum cessit; sua cuique in acinace legerat. 3. *Vis jam moratur, man hat wollen Gewaltbrauchen.* Res jam ad vim spectare visa est; jam ad vim manu que ventum est, jam gladiis sem transigere, ferrò decernere parabant, in eò jam res erat, ut vi, manu, ferrò, facibus, lapidibus nos adorirentur; concursu & lapidatione agi coeptum est; jam ad crudelem suberbiam que violentiam animos convertit; jam vi accessere, & pro se quisque manus asserere coeperat; erant, qui per vim ad vim vocabant; qui ad vim descenderent; qui vim intentare, denunciare; qui vim asserere, inferre, facere, adhibere; vim contra nos suscipere; manum asserere, inferre, injicere aulerent. *Uusus.* 1. Incredibilis quædam, singularis & prope divina vis ingeni. Doloris magnitudo vim nobis dedit; attulit singularem. Tanta vis est eloquentiæ. Tantam vim habet veritas. Omnem vim ingeni huc contulit. Quæ sit vis horum verborum, nemo non intelligit. Ex vi nominis argumentum est esse. *Omni vi te retinebo.* Istæ vis & natura amicitie. 2. *Violentia, man hat Gewaltbrauchen.* Vi capere, utam. Vim asserere, inferre. Ad vim descendere. 3. *Copia, virtus, multitudo; fortis, magnus, Menas, vast, Zahl.* Magna vis, eboris, frument, auri. Magna vis lacrymarum. Magna vis fervorum, vasorum.

Viscera, um, n. Eingeweide. *Syn.* Intestina, partes interiores & nobiliores corporis. *Uusus.* Permanant in venas, hæret & insidet in visceribus malum. Alicujus crudelitatem à jugulo & visceribus civium avertit. Visceribus avari villas struere.

Visceratio, onis, f. Auftheilung des rohen Fleisches unter das Volk. *Syn.* Crude carnis distributio, solenni ritu fieri solita.

Viscosus, a, um. fleberig, wie Leim.

Viscus, i, m. Roget-Leim. *Uusus.* In visco inhærescunt aves.

Viscendus, a, um. sehens werth. *Syn.* Spectandus, magnificus. *Uusus.* Epulum visendo appetit. Viscenda operis signum. Viscenda pietate spectaculo exemploque esse civibus.

Viso, onis, f. Gesicht, Erscheinung, das Gehe. *Syn.* Visum, spectum, species. *Idem.*

Epi. Communis veri & falsi, externa, adventitia, falsa, probabilis, fluens, inanis. **Phras.** Visionem habuit celestem, et hanc esse punitivam. **Eristeinung**, gehabt. Oblata homini est celestium quaedam species. In quiete visa illi species veri, quam pro humano habitu, augustioris. Observata ejus animo per quietem celestis quaedam species. Celestium praelata illi species oblata est. divina quaedam species de coelo effulsit. Nocturna quies celestem quendam illi speciem objecit, ostentavit. **Usus.** 1. Animi externa & adventitia quaedam visioni turbata. Falsa ejus specie & visione vehementius commoventur homines. 2. *Videndi actus, das Sehen.* Visio sine actu fieri non potest.

Visito, es, avi, arum, are. fleißig heimsuchen. **Syn.** Viso, in viso. **Usus.** Podagra de orbe accidentem visitavit. *Visito* accessit, provincias, vulg. est. da. **Bisthum** di. *gader besuchen, besuchen.* **Latine:** Inspicio, lustro, oteo, recognosco provinciam &c. **V. Viso.**

Viso, is, visi, visum, ere. besuchen. **Syn.** In viso, visito, officii causa adeo, convenio, accedo, salutem venio. **Usus.** Constitui ad te venire, & visere, & cenare tecum. Visere aliquem longo intervallò. Cum laxati curis sumus, spectare aliquid volumus, & visere. Nunc ad eum visam.

Visum, i, n. Gesicht, Traum, Erscheinung. **Syn.** Visio, somnium. **Epi.** Falsum, probabile, verissimum. **Usus.** 1. Visa somniantium. Visis, nescio quibus terreri, Visa dormientium pro nihilo habenda sunt. Multa visa somniorum proficiuntur à Numine. 2. *Probabilis, apparens, objecta menti species, glaublich, was eien dünket, Erscheinung.* Cum visa in animos imprimantur, &c. Visis non omnibus adjugebat fidem.

Visus, us, m. das Sehen, das Gesicht. **Syn.** Videndi sensus, videndi vis, acies oculorum. **Epi.** Humanus, insignis, illustris. **Phras.** Oculorum acies hebes & obtusa, ein blödes Gesicht. Caligantes oculi, oculi turbidi, vivendi facultas turbida & confusa, dunkle Augen. Lumina oculorum amittere; videndi facultate destitui, das Gesicht, die Augen verlihren. **Usus.** Nocent visui foeminae, quae duplices pupillas habent. **V. Oculus.**

Vita, æ, f. das Leben. **R.** *Biorn*, vita. **Syn.** Spiritus, usura hujus lucis, vite curriculum, cursus hujus vite, curriculum vivendi, communis spiritus, spiritus calis, anima; caput, victas. **Epi.**

Honesta, probata, suavis, jucunda, quieta, tranquilla, splendida, delicata, utilitas, constans, aspera, insuavis, acuta, horrida, fera, sordida, vitiosa, fugitiva. **Usus.** 1. *Vitam aridam agere, erubere ein raubes Leben.* Vitam aridam, insuavem, vitam victu cultique in primas hominum & asperam agit; vitam vividam & insuavem; durius consultat vite sue; gravius de vita sua statuit. 2. *Vitam commodam, et subiret ein ruhiges Leben.* Aetatem suavem, tranquillam, quietam, sine ullo labore & contentione traducit, agit, degit, exigit; tranquille placideque vitam traducit; vite cursum, vitæ curriculum sine ulla fortuna offensione conficit. Secundus illi vita sine ulla offensione cursus contigit. 3. *In castris à vita decessit, et hanc semper Leben in dem Lager geendet.* E vita discessit, excessit, cessit, recessit, exivit, defecit, migravit, emigravit, demigravit; vitam hanc mortalem deseruit. vitam in castris posuit, profudit, naturæ reddidit; vitæ supremum spiritum elidit; vitæ supremum diem egit; extremum vitæ dem morte confecit. vitam amisit, dimisit; in castris vitæ eum defecit; ad vitæ exitum à DEO vocatus est. 4. *Si mihi vita suppetet, wann ich das Leben so lange haben werde.* Si vita suppetabit; si vita producta, perducta, prorogata ad id tempus fuerit; si superstes ero; si vitam fruor; si in vita ero, nancor, commoratus fuero tandem; nisi exiguum hoc vitæ curriculum, quod natura nobis circumscripta, vivendo prius confecerò; nisi vita me defecerit prius; nisi quis casus mihi vitam prius auimat, auferat, eripiat; nisi quis casus lucis usuram hanc prius eripiat. 5. *Ergone omnem vitam in foro transigam? so werde ich denn das ganze Leben in Rechts, Handeln zubringen?* Ergone aetatem omnem in foro teram, conteram, consumam? ergo aetatem omnem in causis forensibus ducam, traducam, exigam? ergone totum mihi vitæ curriculum in foro & curia conficietur; ergone omne curriculum indutrix meæ in judiciis, forique contentionibus elaborabitur? 6. *Ute iam bene me tædet; es verdrüß mich schon zu leben.* Vitam mihi acertam puto; vita, qua nihil prius, potius, charius antiquius alioquin mortalibus, gravis mihi est, & molesta; piget, spiritum quo mortalibus nihil ducis, longius ducere; lucis usuram, qua fruor, graviter jam, moleste que fero. Annam quam traho, spiritum, quem ducor, acerbum mihi esse sentio. **Usus.** Vita nobis à DEO data, concessa, pradi-

VIT. Vitam à Deo habemus. In vitam edimus, introimus, venimus sentes, das Leben anfangen. Vitam producere, perducere, propagare ad ultimam senectutem, das Leben erstrecken. Vitam jucundam cum virtute degere, agere, vivere, traducere transigere; vitam cum virtute colere, Leben führen. Tribus rebus vita hominum continetur, retinetur, sustentatur, cibo, potione, spiritu, das Leben erhalten. Vitam ad omnem virtutem dirigere, instituire, das Leben einrichten. Vitam rationem vitæ, certum vitæ genus, institutum sequi; certo genere cursumque vitæ implicari, sich auf eine gewisse Lebens-Art begeben. Vitam alicujus enarrare, narrare; imaginem vitæ alicujus exprimere; vitam alicujus, vitæ consuetudinem explicare, eines Leben beschreiben. Vitam alicujus appetere, vitam persequi, eam auf's Leben gehen. Vitæ alicujus parcere; in vita servare & retinere aliquem, beim Leben erhalten. Vitam alicui auferre, eripere, exhaustire; vita aliquem expellere, orbare, privare, einem das Leben nehmen. E vita migrare, das Leben lassen. Vitam abjicere, nicht mehr leben wollen. Vitam profundere, edere, das Leben unter fremden Händen lassen. Vitam cum sanguine effluxit, sich verbluten. Mortuos ad vitam revocare; mortuis vitam restituere, zum Leben erwecken. **V. Viro X Mors, Morior.**

Vit alis, e. lebhaft, lebend. **Syn.** Quod vitam præstat, salutans. **Ufus.** Vis vitalis per omnem mundum pertinens. **Vitalis calor, spiritus.**

Vit atio, onis, f. Fliehung, Meidung. **Syn.** Fuga. **Ufus.** Vitatio periculi, lucis, urbis.

Vit ellus, i, m. Eperdotter. **Syn.** Ovi pars interior.

Vit io, as, avi, atum, are. verderben, schwächen, zu Fall bringen. **Syn.** Vitium assero, argui, violo, comprimo, vim assero, præsumptum infero. **Ufus.** Vitare alienam uxorem. **V. Stuprum.**

Vit iosè, schändlich, bösslich, übel. **Syn.** Vitio. **Ufus.** Vitiosè loqui, concludere. **Lex vitiosè lata.**

Vit iositas, tis, f. Lasterhaftigkeit. **Uf.** Malitia ejusdem vitii, vitiositas omnium.

Vit iosus, a, um. lasterhaft, schändlich, böss.

Syn. Multis vitiis flagitiisque coopertus.

Convictus, depravatus, corruptus; quod vitiosè se habet, quod in vitio est, in vitio ponitur. **X Purus, incorruptus. Phras.**

Vitiosus multis partibus plures sunt,

amprobi & integri, Lasterhafte giebt es

aliter mebr, als gute. Improborum, confcleratorum, pravorum, flagitiosorum, malè moratorum, malis artibus prædicatorum, male a, scelere, vitis, flagitiis intricatum, qui suum animum ad malas artes adjunxerunt; eorum, qui vitam omni vitiorum labe coinquinatam, à virtute abhorrentem, vitis turpissimè obrutam & coopertam traducunt, numerus semper major est, quam bonorum. **V. Improbus, Sceleratus. 2. Vitiosus es animo, dum tu allen Lastern geneigt.** In vitium pronus es; nunquam à vitiis animum, mentem, cogitationem abducis; nunquam mens tua à malitia discedit abducitur, avellitur; hærent in animo tuo studia vitiorum. **V. Matus, nequam. Ufus.** Confectado naturæ vitiosa & corrupta. Animi hoc est integri non vitiosi. Vitiosam naturam doctrinæ edonitæ & compiesam habuit Sociates. Orator vitiosissimus. **V. Vitium.**

Vitis, is, f. Weinstock. Ufus. Ars colonorum est quadam, quæ vites circumcidat, amputet, erigit, extollit, adimiculetur, ut quonatura fert, eo possint ire, ut ipsæ vites, si loqui possent, ita se tractandas tuendasque esse fateantur. Vitem serere, & quæ sata est, diligenter colere. In vitibus putantur, resecantur ea, quæ se nimium profuderant.

Vitium, ii, n. Laster. Unthat, Sünd und Schande. **R. à Vitiè aut Vitiò, vitio** **Syn.** Vitiositas, animi deformitas, moribus animi, lates animi, pravitas animi turpis actio. **X Virtus, sanitas. Epi.** Coniunctum, pervagatum, finitimum, insignè, intolerabile, mediocre, maximum, perspicuum, grande, proprium senectutis, singulare. Vitia domestica, fraterna, occulta, paterna, perditissima, hominis stulta, iniqua, contraria **Ph. as. Multis animi corporisque vitiis laborat, et illis lenthalben voller Mangel.** Nullum est in moribus naturæque vulnus, nulla pravitas, dedecus, turpitudine, qua non laboret. Eximia est ingenii tarditate, stupore, debilitate linguæ, oculis perversissimis, vultu, omnique motu corporis vastus & agrestis. Quæ præterea libido oculis, quod facinus à manibus, quod flagitium à toto abest corpore? **Ufus. 1. Homo vorago & gurgis vitiorum;** omnibus vitiis inquinatus, cumulatus, contaminatus, coopertus, lasterhaft. In vitium delabi. **Asine illud vitio est.** Facile se vitiis & erroribus admiscet hominum animi. Vitia declinare, vitare, effugere, ponere; à vitiis abstinere, abesse, vitio carere. **2. Culpa, Schuld** Qui valetudinis vitio, qui fortunam vitio, non suo decoxere. **3. Dedecus, Schandfleck.** Summam laudem alicui vitio dare, in vitio ponere. **4. In**

auguribus bey der Wahrsageren. **Augures** vitio creatum conueniunt; vitio magistratum capessivisse apud; vitium obnunciant. **S. Labes, rima, Riß** des Hauses. Si aedes exesse corruerint vel vitium fecerint. **V. Scelus, crimen, flagitium, sceleratus.**

Vito, as, avi, atum, are. meiden, fliehen sich hüten. **Syn.** Devito, fugio, effugio, declino. **X Incido.** **Adv.** Cautè, secl. honestè, magnoperè, summoperè, turpiter. **Phras.** Adulatore vitata, hüte dich vor den Schmeichlern. Refuge ab infida adulatorum consuetudine; cave, effuge assentatorum istam perniciem; aufer te ab isto perniciosorum hominum grege; iudice cautione certa, cautionem diligentem adhibe, ne te fallat perniciofa adulatorum consuetudo. **Usus.** Periculum, vituperationem, culpam vitare.

Vitricus, i, m. Stieff-Vater.

Vitrum, i, n. Glas. **Usus.** Merces fallace chartis, & linteis, & vitris delatae.

Vitulinus, a, um. fälbern. **Syn.** Ex vitulo.

Vitulus, i, m. Kalf.

Vituperabilis, e. scheltend, werth, straffmäßig. **Syn.** Vituperandus.

Vituperatio, oris, f. Tadelung, Scheltung, Bestrafung. **Syn.** Reprehensio, ignominia. **Epi.** Major, summa, tanta, vehementer, iusta, maxima. **Phras.** Vituperationem est vitare quod potest? meriti autem non meritis qui tadeln findet? Quis est, qui non laboratur in tam dillicili, tanque lubrica rerum humanarum via? quis est, qui non offendat? quis est, qui effugere ac vitare offensionem omnem possit? Quis ab offensione praeferre se immuni potest? **Usus.** Aliquos faciem aliquem in vituperationem adducere. In vituperationem cadit, venit. Subeunt erit ea causa magna vituperatio.

Vituperator, oris, m. Scheltter, Tadler, Bestraffer. **Syn.** Reprehensor. **Epi.** Indus. **Usus.** Si in vituperatores incideris.

Vitupero, as, avi, atum, are. schelten, tadeln, mit Worten bestrafen. **Syn.** Reprehendo, crimini, culpae, vitio do, tribuo; culpo, deformat, de dignitate, de auctoritate micinus detraho; in maledicti re. criminis loco pono vel obijcio; male dictis alicujus gloriam dignitatemve violo; verbis castigo. **Adv.** Acerrimè, asperius, gravius, admodum, valde. **Phras.** 1. Aus polem. vituperator, man tadeln diese offentlich. Res palam improbat, sonatur, accusatur, acerbè notatur.

sermone ea de re minus commo- n- dantur. 2. **Actio operis vituperatur.** tadlet den Ueberer dieses Werdes nicht wenig. Autor operis convictio exstatur, jactatur, venit, male se putat convictis uiget, infamia notatur, in reprehensionem incurrit. **V. Reus, accusator, Criminy.** **Usus.** Ego tuum consilium vituperare non audeo.

Vivax, acis, g. o. lebhaft, was ein langes Leben hat. **Usus.** Cervus vivax.

Vividus, a, um. lebhaft, stark und dauerhaft. **Syn.** Plenus vigoris. **Usus.** Impletus, ingenium vividum. **V. Auctor.**

Vivo, is, xi, etum, ere. leben. **R. d. B. d. a. 110.** **Syn.** S. ire, sum in vita, sum, in vita commoror, inter vivos numeror vitam ago, transigo, dego; attem a, o viam vivo; via fuor; vitam & ip ratum duco, vita & communi spir tu fruor, vitam colo, vita manet, vita suppetit, sup peditat; lucem intueor; anima mea ex supero. **Adv.** Auantissime cum aliquo amicissime, animo è, audete, calamitosè comiter, concord amè cum aliquo, congruenter; naturæ convenienter, laudanter, fideliter, honestissime, immoderate improbe imparè, utem, erantet, pœunde laudabiliter, libere, licentius cum sua dmina luxurio è cum libidinosis, magnè, molliter, necessario, otiose, petulante prodige. **Quam diutissime, quæ, fin el sume, sapienter, satis superque, videri sanuariter.** **Phras.** 1. **Domus vivax, vitæ, s. suæ, solan ich leben werde, werde ich mich der Wissenschaft bedingen.** In litterarum studio vitam conterere degere omnem ætatem, est animus; dum animus in hac custodia corporis retinetur; quantumcunque ætas mihi contigerit longinqua; dum curriculum vivendi a natura datum conficere; dum solva ero; dum quantum duxero; dum vitæ, & hoc commari; ipse fructus fuero; dum ipse ravero; dum lucem intuitus fuero, latens studebo. **Quibus regionibus vitæ meæ spatium circumscrip tum fuerit, iisdem litterarum uno studio quasi tube naculum vitæ meæ collocabo.** 2. **Adferre vitam, et lebet sehr elendiglich.** Animum trahit, spiritum ducit inter multos animi corporis que cruciatur; paucos in vita dies vitæ numerat non insigni aliqua calamitate notatiles; in luctu & sordibus jacet, collescit, confenscit; vitam exigit, vitam degit in multis miferiis, ætatem omnia in calamitatibus exigit, ut nec vitæ hujus lux illi, nec cœli hujus spiritus jucundus esse possit, quæ illi lux ultra datur, quæ illi exigui ultra temporis ad vivendum conceditur, et

non tam beneficium est, quam nova series dolorum. 3. *Vixit ad genum suum* *fratris & moliter*, er lebet nach seinem Gefallen, und zwar nur gar zärtlich. Vivit arbitrio suo; vivit ingenio suo; fuit, genio indulget liberaliter; animo obsequitur; curat te molliter: cuticulam curat molliter ac delicate. 4. *Vixere fratres non potest*, er kan ohne seinen Bruder nicht leben. Desiderium absentis fratris ferre non potest; spiritus ejus ex fratre pendet; spiritus, quem ducit, ex fratris ore trahitur; vita ac salus ejus in unius fratris anima consistit; partem viscerum avelli fratris daceisu autumat. *Ufus*. Secum esse, secumque vivere, ac habitare, etiam vivere. Conjunctione cum aliquo vivere, et in trachtig mit einander leben. De lucro vivo, es ist noch dieses ein Glück, daß ich lebe. Vivere de suo, aus eigenem Mittel leben. In horam, in diein barbarorum more vivere, in den Tag hinein, ohne Sorge leben. In quo vivere, in Masagana leben. Vivere a alterius arbitratum, non ad suum, nach eines andern Willen leben. Naturae satis vixi, ich habe lange genug gelebt. Precario vivere, zu Gnaden leben. Rapto vivere, von dem Raube leben.

Vivus, a, um. lebendig. *Syn.* Spirans. *Ufus*. Me vivo non triumphabit. E vivorum numero exturbare aliquem. Vivus & videns pereco. Ad vivum refeco. De vivo aliquid detraho, vel resecō, vom Capital etwas abziehen.

Vix, saum. *Syn.* Vix iam, vix jam, ægre. *Phras.* Vix non totum perit, es ist fast alles zu Grunde gegangen. Non multum absuit, quin; paulum absuit, quin totum periret; vix tenues supersunt reliquiae. *Ufus*. Vix, ac ne vix quidem evades. Vix est rectum, te huc venire.

*Ulcera*tus, a, um. schwürig. *Syn.* Exulceratus. *Ulcerosus*, a, um. voller Geschwüre. *Syn.* Plenus ulceribus.

Ulescō, eris, ultus sum, cisci. rächen. R. αλίσσω, traho, q. αλίσσαν traho. *Syn.* Vindico, punio, persequor, poenam repeto, injurias persequor; male meritis refero, quod debeo; poenas sumo, expeto. *Phras.* Nihil laudabilius esse statuo, quam injurias non ulisci, ich halte nichts vor löblicher, denn sich wehren zugesüßter Beleidigungen nicht rächen. Nihil ad laudem illustrius esse statuo, quam injurias contemnere, oblivisci; injurias ex animo delere; minime persequi; ultione non persequi; de injuria persequenda, referenda nihil omnino cogitare; referendae injuriae curam non suscipere; ultionem injuriarum non spectare, non curare; de

referenda injuria minimum laborare. In contemnendis, obliviscendis, ex animo evellendis, ex memoria delendis injuriis, oblivione voluntaria contemnendis, eximiam sitam esse laudem, mihi persuadeo. 2. *Ulciscar istam calumniam*, ich werde diese Verläumdung noch rächen. Calumniam hanc non tantum patiar; pro istis iniuriis graviter ulciscar; injuriam hanc certo persequar; gravem me ad calumnias istas vindicem servabo; ultor ero calumniae, punitor doloris mei, vindicet bo quam acerrime malevolenta illa; dolorem ex calumnia meum justa ultione explebo; poenas pro calumnia graves capiam; justus dolor ad repetendas calumniae hujus poenas me excitat, nec in altum id, quod quid est, a me auferes. *Ufus*. Mercedem injurias non sumo ulcas. Ultus est sylla hujus victoriae crudelitatem. Ulci inimicum, sich an seinem Feinde rächen. V. Vindico.

Ulcus, eris, n. Geschwür. *Syn.* Plaga inveterata & sordida. *Ufus*. Et tu tanquam unguis in hoc ulcere.

Ullus, a, um. einer, jemand, wer der auch sei. *Syn.* Aliquis, unus. *Ufus*. Ullum nummum nemini debeo. Si ulla erit libertas. Sine ullo, vel uno metu.

Ultimum, quum legem legendo. *Syn.* Postremum, ultimo, novissimum.

Ultimus, a, um, der letzte, äußerste. *Syn.* Postremus, extremus, novissimus: summus. *Ufus*. Ex ultimis terris, accersitus. Ab ultimo principio hujus urbis ad hoc tempus.

Ultio, onis, f. Rache. *Syn.* Vindicta. (gratia. *Ufus*. Vindictam parare. V. Ulciscor, vindico.

Ultor, oris, m. Rächer. *Syn.* Vindex, punitor. *Ufus*. Injuriarum nostrarum ultor.

Ultra, über das, noch darüber, mehr als jemals. *Syn.* Supra. (citra. *Phras.* Ultra, quam constitueram, progressi sum dicendo. ich bin schon weiter fortgeschritten, als ich gewolt habe. Longus vagata est oratio; cursus dictionis longius me extulit, provexit; fines dicendi longius, ac volueram, protuli; orationem produxi longius; quantumcunque meriti sum, longius tamen oratione lapsus sum: oratio inter praescriptos dicendi fines non confedit. *Ufus*. Ultra, quam satis sit, angeris. Oratio elegans, ut nihil possit ultra.

Ultrix, eis, f. Rächerin. *Syn.* Vindex.

Ultero, frenvillia, von selbst, von freyen Etuden. *Syn.* Sponte, non quaesitus. *Ufus*. Omnia ei ultro pollicitus sum.

Ultero, citroque, hin und wieder. *Syn.* Huc illuc; vicissim. *Ufus*. Ultero citroque cursare, naviga e, commeare. Beneficium ultro citroque data.

Ululatus, us, m. Geheule. *Ulus*. Victoriam concitant, & ululat in tollunt.

Ululo, as, at, atum, are. heulen und schreien. (*f. pr. can in & luporum.*) *Ulus*. Inclinata & ululanti voce. V. *Plango*.

Umbilicus, i, m. der Nabel, Mittel Punct. *Epi*. Certus. *Ulus*. Is locus, quod in medio Scitiae est, & umbilicus ejus infule nominatur.

Umbo, onis, m. erhabner Ort mitten im Schild. *Ulus*. Umbonibus, incutisque ala sternuntur hostes.

Umbra, æ, f. Schatten. R. ἀμυγρὸς, obscurus. *Epi*. Fatalis, infera, tenuis. *Ulus*. Umbram equitis Romani videtis, simulacrum pristinae dignitatis. Umbras falsa glorie confectari. Omnes umbras timet. Umbrae & eminentiae in pictura.

Umbraculum, i, n. Sonnen-Schirm, Sommer-Haus, Sommer-Laube. *Syn*. Locus frondibus tectus. *Ulus*. Ex umbraculis eruditorum, otioque scholae in solum & pulverem prodire, procedere.

Umbratilis, e. im Schatten sich enthaltend. Quod in umbra & otio versatur. *Ulus*. E domestica & umbratili exercitatione medium in agmen, in pulverem; in clamorem, in castra, in aciem forensensem prodire, & ex litteris aliquid in lucem aspectumque proferre. Oratio mollis & umbratilis. V. *Eratus*.

Umbrosus, a, um, schatticht. *Syn*. Opacus, umbrifer. *Phas*. Locus umbrosus, ein schattichter Ort. Locus ambientibus ramis, vix in densam umbram cadente sole, contectus; multa arborum frondiumque amoenitate opacatus. V. *Opacus*.

Una, zugleich, miteinander. *Syn*. Simul, pariter, communiter. *Ulus*. Si in Italia fueris, erimus una. V. *Simul*.

Unanimis, e. einhellig. *Ulus*. Unanimes fratres sodales. V. *Concors*.

Unanimitas, tis, f. Einmütigkeit. *Ulus*. Nulla re magis, quam unanimitate regna continentur.

Uncia, æ, f. eine Unze. *Syn*. Assis pars duodecima.

Uncinatus, a, um. trumm gebogen. *Syn*. Aduncus, humilis.

Unctio, onis, f. Salbung. *Syn*. Unctura.

Unctor, oris, m. Salber, Schmierer. *Syn*. Aliptes. *Epi*. Bonus.

Unctura, æ, f. Salbung. *Syn*. Unctio. *Epi*. Servilis.

Uncus, i, m. trummer Hader. *Ulus*. Uncus fugitivo impactus est.

Unda, æ, f. Wasser-Fluth. *Syn*. Fluctus. *Ulus*. Unde conuocor. V. *Mare*.

Unde, woher. *Syn*. Ex quo, i quo. Ratio causa, origines are, loco. *Ulus*. Equestris, unde longe absum. Materiam orta sunt omnia. Querimus, unde beata vita. Unde omnia manant.

Undecies, eilffmal.

Undelibet, woher immer.

Undequinquagesimus, der 49ste. Undevigesimus, vel undevigesimus, der neunzehende. Undeviginti, neunzehn.

Undique, allenthalben, aller Orten. *Syn*. Ex omni parte, ex omni genere. *Ulus*. Undique ex omni regione terrarum concurrit. Aut undique religionem tollit aut undequaque conserva. Et omnis undique perfecta. A tergo, à fronte, à lateribus ex omnibus partibus undique tenet.

Ungo, is, xi, etum, ere. salben, schmieren. *Syn*. Perungo, unguentis oblinio. *Ulus*. Caesar unctus occubuit. Comis caput os unguento perficeret & ungeret.

Unguentarius, ii, m. einer, der Salben macht oder verkauft. *Syn*. Qui unguenta conicit, vel vendit.

Unguentum, i, n. Salbe, Schmierer. *Syn*. Odorum variorum permixtio. *Epi*. Conditum suavitate, moderatum. *Ulus*. Unguentis oblitus. Unguentis efficitur calimistrata com.

Unguiculus, i, m. fleiner Nagel an Hand oder Fuß, kleine Klaue. *Ulus*. A unguiculis.

Unguis, is, m. Nagel an Hand oder Fuß, Klaue. *Epi*. Transversus, adversus, ferit. *Ulus*. Ab imis unguibus ad summum verticem. Unguibus eum discerpere. Ungues dempserat illi tonsor, collegit. Unguis in ulcere extitit. Unguibus in faciem involare.

Ungula, æ, f. Klaue, Pferde-Huf. *Epi*. Vehemens. *Ulus*. Ungula equi, junctorum.

Unice, absonderlich, einzig und allein. *Syn*. Singulariter. *Ulus*. Patriam unice dedit. Hunc tibi unice commendo.

Unicus, a, um. einzig, alleinig. *Syn*. Unus, unigena, singularis. *Ulus*. E hoc unicum solatium in malis.

Universalis, e, allgemein. *Syn*. Universalis, absolutus. *Ulus*. Causa universalis.

Universè, allgemein, in gemein. *Syn*. Generaliter, generaliter.

Universitas, tis, f. ganze Gemeinde. *Syn*. Universum, mundus. *Ulus*. Universitas rerum, qua omnia continentur. *Ulus*. Universitas vulg. eine Universität. Latine: Universitas omnium sedes; artium ac se plurarum omnium palatium, vel curriculum. V. *Academia*.

Universus, a, um. ganz, sammentlich, alle
insgesamt. *Syn.* Totus, omnis: mini-
tas, confusus. *Ufus.* Quid potest esse
extra universa. Re universam in par-
tes distribuere. DEUS separatim ab uni-
versis singulos diligit.

Unusmodi, einerley. *Syn.* Non varius. *U-*
multiformis. *Ufus.* Materia semper est
unusmodi, sique similis.

Unquam, jemahls. *Syn.* Ab omni memoria,
post homines natos; post hominum me-
moriā; ex omni memoria; post nostram
patrumque memoriā. *Ufus.* *Unquam.*
Omnes, qui unquam fuere, superat. Ni-
hil unquam post homines natos.

Unus, a, um. einer. *R.* ab *εἷς*, *εἷος*.
Syn. Solus, singularis. *Ufus.* Ut etie
unus ē nobis. Unum fuit nere pauci pos-
sunt utrumque nemo. In unius anima po-
sitis omnes ipse habemus. Ad unum om-
nes assentiunt. *Unus* post alterum, *vulz.*
einer nach dem andern; *Latine:* Super ali-
um alius: alia super alia; aliud ex alio.
Unus melior, quam alter, *vulz.* einer ist
besser, als der andere; *Latine:* Alius alio
melior. Ad neminem unum imperu sum-
ma redit, sed separatim siam quisque
classē administrabat, das Regiment ist
auf seinen allein, oder ins besondere kom-
men. In unum locum conducere, cogere;
in unum corpus colescere, in unum con-
fundi; in unum congruunt res omnes.

Unusquisque, ein jeder, jedermannlich.
Syn. Singuli, quisque. *U.* *Nemo, nullus.*

Vocabulum, i, n. ein Wort. *R.* à *voco.* *Syn.*
Vox, nomen, verbum. *Epi.* Certam, pro-
prium, declarans, incognitum alieni, ad-
ditum ad nomen, novum, priscum, ab
oratore modificatum, inflexum quodam-
modo. *Ufus.* Vocabulo ipso declaratur.
Quo quæque res proprio & certo voca-
bulo appellatur. Vocabulorum inanes
opifices. Vocabulum ab oratore modi-
ficatum, & inflexum quodammodo.

Vocalis, e, hell-klingend, laut. *Ufus.* Con-
cursus vocalium certarum.

Vocatus, us, m. Vorforderung, Berufung,
Beruff. *Syn.* Arcessitus. *Ufus.* Druli
vocatu venimus.

Vociferatio, onis, f. grosses Geschren. *Syn.*
Clamor, vox elata. *Ufus.* Malebris vo-
ciferatio me commovebat. *V.* *Clamor.*

Vociferor, aris, atus sum, ari. überlaut
schreien. *R.* à *vox* & *fero.* *Syn.* Clamo,
clamorem edo, clamorem tollo, exclamo,
vocem contendo. *Ufus.* Palam minitar,
& vociferari. *V.* *Clamo.*

Voco, as, avi, atum, are. rufen, einladen
verfordern. *Syn.* Advoco, inciamo, ac-

terio, *accio*, adesse jubeo, evoco; no-
mino. *Adv.* Exigue, fortuito, jam du-
dum, nominatim, parcius, paullo, recte,
temere, ultro, falso, vulgo. *Phras.* *Locus*
is Troja vocatur, dieser Ort heisset Troje.
Troja appellatur: loco Troja nomen est;
loco dixere nomen Trejam. Troja loco
nomen est. *V.* *Nomen.* *Ufus.* 1. Aliquem
in jus; ad cenam vocare. Senatium vo-
cavit. 2. *Invito, traho, impello*, ein-
laden, ziehen, antreiben. Qua spe me ad
laudem, ad studium virtutis vocas? Con-
sules ad arma vocant plebem. In eun-
dem me lectum; in longum sermonem
vocavit. Quod me à iaculitia vocas,
nihil proficies. 3. *Advoco*, bringen. Ali-
quem in invidiam, in odium, in culpam
in suspicionem, in iudiciū; aliquid in
dubium vocare. 4. *Nomino*, nennen.
Quamque rem suo nomine vocare. *V.*
Accerso.

Volaticus, a, um. flüchtig, unstet, fliegend.
Syn. Inconstans. *Ufus.* Furentes & vo-
latici impetus. *V.* *Vani, incogniti, feris.*

Volatilis, e, fliegend, was fliegen kan. *Syn.*
Volucer. *Ufus.* Bestiae aquaticæ, volatiles.

Volatus, us, m. Flug, das Fliegen. *Syn.*
Lapsus voluctum. *Epi.* *Acui.* *Ufus.* Aer
volatus avium sustinet.

Volito, as, avi, atum, are. fliegen, oft und
schnell fliegen. *Syn.* Vagor discurreo. *Ufus.*
Volitare in foro; volitare per gentes &
regna.

Volo, as, avi, atum, are. fliegen. *Syn.* Voli-
to, pennis me tollo. *Adv.* Late, insolent-
ius, palam, vehementer. *Ufus.* Volasse
eum, non iter fecisse diceret. Volat etas.
Litteræ ad Pompejum volabant.

Volo, vis, volui, velle, vollen. *R.* à *βέλο-*
μαι. *Syn.* Voluntas est, voluntatem
habeo, voluntas mea fert, sententia est:
studeo. *U.* *Nolo.* *Adv.* Imprudenter, ma-
gnopere, maxime, nequicquam, perverse,
plane, recte non, sane, valde, vehemen-
ter, etiam atque etiam. *Phras.* *Hoc unum*
volebat, dieses einzige wollte er. *Hoc*
ferebat ejus voluntas; hoc significasse &
annuisse videtur; hoc tota animi indu-
ctione deposcebat; hoc totis animis vol-
vebat; hoc toto animi ardore cupiebat;
hoc optabat; votum hoc erat unicum;
hoc spectabat unum; hoc unum cordi
erat; huc mentem? huc cogitationes
omnes conferebat; hanc unam rationem
rerum suarum ingressus erat, in erat, hoc
unum in animo erat, in animo habebat.
3. *Si ita vis, fiat, sei me licet*, wenn du
es also willst, meinethalben, geschehe es.
Si id æquum censes; si animū induxisti.
Si tibi certum est, hoc agere; si ea stat
sen-

sententia; si is rebus agendis animum adiecisti; si huc animum convertis; si tunc id voluntatis est; si ita libet; si id consilium agitis; fiat, quid libet, nihil repugno. 3. *Voluit mercaturam facere*, er will sich auf die Handelschaft legen. Ad mercaturam se applicat, ad mercaturam se conserit; mentem ad mercaturam faciendam appulit, animum adiecit; consilium mercaturæ faciendæ cepit; animum ad mercaturam appulit; mercaturam facere in animum induxit; novam nunc vitæ ac studiorum rationem suscepit & ingreditur, totaque ad voluntatem mercaturæ faciendæ incumbit, qui mercaturam nunquam attingit. V. *Cupio*, *Desidero*, *Statuo*. *Ufus*. 1. Volo omnes bene de me sentire. Quid sibi ista volunt? *Cupio bene*, wohl wollen. Omnium causa, quos commendando, velle debeo. Valde ejus causa volo. V. *Decerno*, *statuo*, *constituo*.

Volones, um, m frewillige Soldaten. **Volonteurs**, Syn. Milites voluntate sequentes.

Volubilis, e, beweglich, unſtet, schnell. **Syn.** In orbem incitatus. *Ufus*. 1. Caelum volubile. 2. *Comitatus*, übereilend, übereilet. Volubili & præcipiti quadam dicendi celeritate. Vaga & volubilis, & inconstans fortuna. V. *Vagus*, *Varus*.

Volubilitas, tis, f. Beweglichkeit. **Syn.** Volubilis motus, celeritas, incitatio. *Epi.* Inanis, irridenda, magna. *Phras.* *Magna in coſeſt, lingua volubilitas*, es ſiehet ihm nur aus dem Mund. Expedita & profluens est in dicendo celeritas; lingua incitatus fertur; oratione nititur volubili, celeri, concitata, oratio hominis rapida est, & celeritate pene cæcata; fundit orationem mira lingue verborumque volubilitate & concitatione. *Ufus*. 1. **DEUS** cælum ad volubilitatem rotundavit. 2. *Celeritas, incitatio, inconstantia*, Behändigkeit, Geschwindigkeit, Unbeständigkeit. Verborum, lingue, fortunæ volubilitas. V. *Inconstantia*.

Volubiliter, beweglich. **Syn.** Celeriter, incitate.

Volucer, ris, e, fliegend schnell, wie ein Vogel. **Syn.** Volatilis: præceps, incitatus. *Ufus*. O nuncium volucrum! Nihil tam volucrum, quam maledictum. Genus dicendi volucrum. O spem volucrum.

Volucris, is, f. ein Vogel. **Syn.** Ales, avis, volatilis. *Ufus*. Volucres nidos tingunt ac construunt.

Volumen, inis, n. Buch. **R.** à l'étre. **Syn.** Liber. *Epi.* Coeleste, maximum, plenum

novum. *Ufus*. Evolvere voluminem epistolæ tuam. Epistolam in volumine retere, redigere. Al quot jam volumina confecit, effecit. Omnia hæc paucis voluminibus continentur. V. *Liber*.

Voluntarius, a, um, freiwillig, unſterklich. **Syn.** Sponte, ultro, iudicio susceptus, ad arbitrium, ad libidinem.) *Inimicus*. *Ufus*. Voluntas oblivio. Sæpe quidam animi motus voluntarii. Voluntas facinus. Hominem habuit voluntarium laudatorem. V. *Libenter*.

Voluntas, atis, f. Der Wille, das Wollen. **Syn.** Mens, animus, sentus, arbitrium, consilium, propositum, sententia, institutum. *Epi.* Abdita, retusa, aliena, offensa populi, alienor ab aliquo, conjuncta inter aliquos, constantissima, depravata, eximia quædam & singularis fraternitas, plena humanitatis & pietatis grata alicui, in nunc nova, incredibilis popularis, jucunda in malis, grata in dolore, liberalis, obstinatio & in iracundia obstinatio, occulta, perpetua præclara, omni laude digna. Concelebrata, nefaria, divina civium, iusta, immanes, ambitiose, multe & perpetue, summae omnium. *Phras.* 1. *Voluntati tuæ parebo*, ich werde deinen Willen nachkommen. Obsequar tuis voluntatibus nihil nisi ex voluntate tua faciam; ero in potestate tua; decretis tuis parebo morem geram; totum me tibi tradidum habendum; obtemperabo impetibus tuis nihil nisi de tua sententia acturus sum tuas ad leges volens veniam, de cædendo. 2. *Idem enim sensus est, eadem voluntas* ich bin eben der Meinung und des Willens. In eadem tecum voluntate sum voluntatem eandem suscepit, habes; tuis voluntatibus plane assentior, in sententiam tuam pedibus eo. V. *Consentio*. *Ufus*. 1. Nec mutabo unquam, nec aliam quam cepi, voluntatem. Ad voluntatem loqui. Ex voluntate alterius aliquid facere. Aliquo ex voluntate uti. 2. *Ad idum, benevolentia*, Gunst, Gemogenheit. Civium voluntates pro entas tui bonis artibus conciliare, Gunst zu wegen bringen. Voluntates civium congruare copulare, die Gemüther vereinbaren. Voluntatem suam civitas universa ad Pompei partes conferebat, aggregebat voluntatem suam Pompejo proferebat declarabat, re præstabat; omnium voluntates ad Pompeium accellere, für einstecken, einen gemogen seyn. Conservare hanc tuam erga me voluntatem Gemogenheit behalten. Quam scilicet mutatur, alienatur, offenduntur hominum voluntates ac studia, Gunst verändert. De propria voluntate levem mentem

remittere, von der Gewohnheit nachlassen. *Alienatae populi voluntates lente recuperantur, reconciliantur, die vorige Gunst wieder herstellen. V. Accommodo, adjungo.*

Volvo, is, volvi, volutum, ere. wälzen hin und her rollen. *Syn. Verto, verso, in orbem torqueo. Usus. Facile solutęque volvere sententias. Illi, qui volvuntur, ste larum cursus sempiterni. Caelum admirabili celeritate volvi videmus.*

Volupe, annehmlich, gefällig, ergötlich. *Syn. Delectabile. Phras. Volupe est, es ist ergötlich. Voluptati est; voluptatem efficit, conciliat; voluptate afficit, perfundit. V. Voluptas. Usus. Salvum te venire, mihi volupe est.*

Voluptarius, a, um. wollüstig, der Wollust ergeben. *Syn. Effeminatus, voluptati deditus, voluptati studens. Phras. Voluptarius homo est, er ist ein wollüstiger Mensch. Omnia ad voluptatem refert; voluptatem spectat unam; omnia voluptate metitur; molitia & luxu fluit; luxu & inertia diffuit; voluptatibus totum se dedit, tradit, dat; alienato ad libidinem animo est; effusus in venerem, & amoribus impeditus est; homo est natus abdomini; abdomini tantum operam dat, inservit; genio & abdomini indulget; suis se cupiditatibus mancipat; homo est, præterquam sibi, nemini commendatus; animo suo morem gerit; animo obsequitur, quoquo fert libido. V. Molis. Usus. Epicurus homo voluptarius, cujus te mores delectant. V. Voluptas, libiao.*

Voluptas, tis, f. Wollust, Lust, Freude. *Syn. Jucunditas, fructus jucunditatis, lætitia, jucundus voluptatis sensus. Epi. Amatoria, contraria honestati, non digna præstantia hominis, esca malorum, exquisita, illecebra turpitudinis, imitatrix boni, incredibilis lætitie, pene divina, inimica virtutis, insatiabilis, magna & perpetua, mater malorum omnium, obsecra, simplex, summa, sempiterna, turpis. Aternæ, confederatæ, necessarie, delicatæ, flexibiles, indignæ homine docto, majores, non necessarie, plurimæ, maximæ, veneræ, Phras. 1. Res ea mihi magnam voluptatem præbuit, diese Sache hat mir eine große Freude verursacht. Voluptati mihi fuit ingenti; maxima voluptate me perfudit, ea ex re summam voluptatem cœpi, percepi; summa voluptate compleor. 2. Voluptati us se totum permittit, er übergiebt sich gänzlich den Wollüsten. Veneri & Baccho tempus omne scum deberi arbitratur; totum se vitiorum illecebris, & cupiditatum*

lenociniis tradit; libidinibus se suis constringendum præbet; voluptatibus ducitur, seque vitiorum illecebris totum dedit, obstrictis voluptatibus suis tenetur. Quis in voluptatibus illo inquinatior? Vino languidus, confertus cibo, fertis redimitus paratissimis vescitur voluptatibus; voluptati frena, habenas laxat; voluptatis illecebris delinitus, unguentis oblitus id tantum agere videtur, nequis sensus sit, qui commotionem suavem jucunditatis in corpore non persentiret, cui voluptas suaviter non blandiretur, qui titillante quadam corporis dulcedine quasi perfusus non moveretur, ad quem voluptas cum suavitate non afflueret & illaberetur, qui voluptatibus non afflueret, qui affluentia copia voluptatum, & illecebris omnis amenitatis non colliquesceret. 3. Voluptas multos perdidit, die Wollust hat schon viele zu Grund gerichtet. Voluptas malorum esca, blandissima domina, inimica virtutis, illecebra turpitudinis, mater, malorum omnium, multis exitio fuit. Voluptate tanquam dulci veneno, pars magna hominum periit; multi illecti voluptate, dulcedine voluptatis, blandimentis voluptatum capti, irretiti, sopiti, in miseras incurrunt, infortunia subeunt, calamitates adeunt, graviter offendunt; multi ducem sequentes voluptatem in exitium præcipitarunt. Usus. Verbo voluptatis omnes, qui Latine sciunt, duas res subjiciunt, lætitiā in animo, & commotionem suavem jucunditatis in corpore. Voluptate dominante virtus jaceat, necesse est. Voluptas rationi inimica impedit consilium, mentis perstringit oculos, nec habet ullum cum virtute commercium. Voluptas suaviter sensibus blanditur, sensus titillat, & i. larat. Jucundam ac dulcem voluptatem consuetudinem tristici admodum, & amarus consequitur eventus. Voluptatis exitus initium est doloris.

Volutatio, onis, f. Wälzung, Ummwälzung. *Usus. Scelera tua non vestigiis odorantes ingressus tuos, sed totis volutationibus corporis, & cubilibus persecuti sumus.*

Voluto, as, avi, atum, are. off: hin und her wälzen. *Syn. Revolve, tracto. Adv. Libere studio e. Usus. 1. Volutate liberos. In luto, in omni scelerum genere & libidinum, in omni dedecore volutari. 2. Procido, accido ad pedes, auf die Knie fallen. Volutari ad, edes alicujus.*

Vomer, eris, m. Pflug, Schaar. *Syn. Ferrum in extremo aratro. Usus. Vomerem terram perstringere, scindere.*

Vomica, æ, f. Blut-Geschwür. *Syn. Ulcus. Usus. Vomicam aperire.*

Vomitio, onis, f. das Erbrechen, Brechen.

Vomitus, ūs, m. das Erbrechen, Brechen.
Ufus. Supprimere, inhibere, sistere vomitum. **Vomitum invitare, facere; extrahere, repetere.**

Vomo, is, ui, itum, ere. speien, sich erbrechen.
Syn. Ejicio, vomitione me purgo, vomitu egero. *Ufus*. Convivium, in quo nemo potest dicere, utrum iste plus biberit, an vomuerit, an effuderit.

Vorago, inis, f. Abgrund, Schlund: *Syn.* Gurgis, charybdis. *Epi.* Ima, immensa, gemina. *Ufus*. Vos geminae voragines, scopulique reipublice. Immensa vorago, & gurgis vitiorum. Habet secum fratrem, quem gurgitem, quam voraginem? quid cum non sorbere, quid non haurire cogitatione censetis? *V. Helluo.*

Vorax, acis, gefräßig, Vieltrass. *Syn.* Gurgis, helluo, ganeo, qui crudus postridie se ingurgitat; edax & inexplebilis, natus abdomini suo, qui de convivio auferri debet, qui cibo ac potione se distendit. *Ufus*. Quae charybdis tam vorax, quae tot res tam cito absorbere potuisset? *V. Helluor, commissor.*

Voro, as, avi, atum, are. fressen. *R.* à *Bodæ, pabulum.* *Ufus*. Alia animalia vorant, alia mandunt. Nos hic cum Varrone voramus litteras.

Votivus, ū, um. was versobt ist. *Syn.* Quod voto sit aut suscipitur. *Ufus*. Ludi votivi. Legatio votiva.

Votum, i, n. Gelübde, Wunsch. *Syn.* Voti sponsio, qua obligamur DEO. *Epi.* Nefarium, nocturnum. *Phras.* 1. Voto se obligavit, er hat sich versobt. Vorum fecit, suscepit, nuncupavit; voti se religionem obstrinxit, devinxit; voti sponsione se obligavit; votum vovit. *Ufus*. 1. Votum DEO debemus. Voto tenemur. Voti rei sumus. Vota reddenda sunt Superis, solvenda; persolvenda. Corpus suum perpetua voti religione DEO consecrare; suam DEO castitatem voto dedicare. 2. *Optatum, Wunsch.* Voti compotem facere. Voti damnamur. Votum pro suffragi, Wahl-Stimme. *vulg.* est.

Voveo, es, vovi, votum, ere. ansetzen.
Syn. Vota suscipio, facio, nuncupo. *Phras.* Vovere paupertatem, castitatem, obedientiam, die des Ordens Gelübde thun. Bona corporis ac fortunæ per voluntariam inopiam DEO immolare; pauperis votum nuncupare; arctissimo

religionis sacramento ad abdicanda fortunæ bona se obstringere. Irrevocabili castitatis voto sese DEO obstringere, dicere; corporis ac animi pudorem, castimoniam, integritatem voto consecrare ac immolare. DEO, Deique vicariis perpetuo obedientie nexu se obstringere, mancipare. Libertatem, & quæ par animi est nobilissima, voluntatis arbitrio DEO immolare, sacrificare. *Ufus*. Consul ludos Neptuno vovit. Nostri Imperatores pro salute patriæ sua capita voverunt. Nautæ voverunt, se Dianæ vitulum immolatuos.

Vox, cis, f. Stimme. *Syn.* Sonus, verbum. *Epi.* Acerba, inimica bonis, acuta, gravis, cita, tarda, magna, parva, mediocris, levis, aspera, contracta, diffusa, intermissa, fracta, scissa, attenuata, inflata. Vox mollis, muliebris, effeminata, absona, absurda, agrestis, rauca, inclinata, ululans, dura, fusa, dulcis, suavis, clara, grandior, plenior, canora, lenis. *Phras.* 1. Vocem non amplius habui, *vulg.* ich habe seine Stimme mehr gehabt, ich habe sein Wort mehr reden können. Dolor vocem suppressit, includit; vocem mittete, emittere nullam jam potui; voce defeci; vocem egerere proferre nullam potui; suppressa mihi vox est. 2. Vocem summissa locutus est, er hat ganz stille geredet. Vocem demissa, infraacta, suppressa locutus est; quassa jam voce, fractaque id unum dixit; sedata & depressa voce pauca locutus est. 3. Clarissima voce dixit, er hat mit heller Stimme, überlaut gesagt. Magna voce, maxima, clarissima voce; voce magna & peracuta; maxima vocis contentione ut omnes exaudirent, dixit; ille majus exclamans, ut vox in coronam, turbamque effunderetur, dixit; intonuit vox ejus, recreata jam, ac corroborata, sic ut ad omnes perferretur. *Ufus*. Vox una eloquentiam maxime sustinet, commendat. Curtius vocis per omnes sonos. Vocem ex eo elicere nemo potuit. Intendere, contendere vocem. In profundenda voce omne corpus intenditur. Vocem ad sonum miserabilem flectere, submittere. Theatrum totum vocibus percipat gratulantium. Mada celesti voce recreatus. Una, contentiæque omnium vox erat. Una vocis patris consensu emissa. Una omnium voce laudatur. Hæc te vox non percutit?

Urbane, höflich, sitfamlich. *Ufus*. Urbane faceteque aliquem irridere.

Urbanitas, tis, f. Hof-Manier Höflichkeit. *Syn.* Sa., comitas.

mitas, civilis vita. *Epi.* Facetosa, primum, summa. *Ufus.* Vir nostrorum hominum urbanitate limatus. Urbanitate externæ color nostris Oratoribus delicit. Libandus est etiam ex omni genere urbanitatis facetia um quidam lepos. Omnis illa vetus urbanitas exaruit. Homo importunus urbanitate n omnem deposuit. Desideria urbis & urbanitatis deponere. V. *Humanitas.*

Urbanus, a, um. höflich, zur Stadt gehörig. *Syn.* non inurbanus, facetus. *Ufus.* 1. Urbani sales. Homo cultus & urbanus. 2. *Qui in urbe habitat, vel quod urbis est, was in der Stadt ist, oder darin gehöret.* Manabat latius malum illud urbanum. Urbanarum rerum perturbatio. Urbanus Prætor. V. *Humanus.*

Urbs, urbis, f. Stadt. R. ab Orbis, quod olim urbes in Orbem fiebant. *Syn.* Civitas. *Epi.* Amantissima, amplissima, antiqua, clarissima, nobis amicitissima, copiosissima, summa, permagna, fortunatissima, hostilis & bellica, munitissima, non solum incolumnis, sed etiam ornata. Urbes inimicissimæ, locupletes, infestissimæ alicui imperio, maritime, militares, maximæ, tutissimæ. *Phras.* 1. *Urbs nobilis, & præclara, eine vornehme herrliche Stadt.* Urbs & natura, & situ, descriptione ædificiorum, & pulchritudine inprimis nobilis ac opulenta. Urbs vetus, & copiosa, eruditissimis hominibus, studiisque liberalissimis affluens. Urbs situ & opere munita, fossis, ac muribus septa, ac valida. Urbs amplissima, & ornatissima, atque omnibus rebus aucta. Urbs florentissima, potentissimæque, referta copiis, descriptione ædificiorum, una omnium pulcherrima. Urbs ad res gerendas opportuna, situ & natura munitissima, aut quæ eadem & copiosa. 2. *Urbs capta est, die Stadt ist eingenommen worden.* Hostibus præda facta est; in hostium manus venit; in hostium potestatem pervenit; in deditionem accepta est; urbe hostes potiti sunt; urbem ditionis sue fecere hostes. *Ufus.* Urbem constituere, ædificare. Urbem capere, excindere, evertere. Urbem relinquere, deferere. Urbe excedere.

Urceus, i, m. Krug, Wasser- oder Trind-Geschirr. *Ufus.* Urcei fœdiles, aquarii.

Uredo, nis, f. der Brand in den Früchten. *Syn.* Morbus stirpes ætrens. *Ufus.* S. uredo, aut grando segeti nocuit.

Urgeo, es, urfi, ere. antreiben, anstrengen, heftig zusehen. R. ab ἐργάζω, incito.

Syn. Impello, incito, premo, insto. *Adv.* Angustius, diutius, graviter, rustice, sane, acriter, valde. *Phras.* Urge te non desistam; ich werde nicht abstecken, dich anzutreiben. Uique te premam, instabo, insectabor, poscam, ut emittaris, elaboras, rem perficias. Anniti, minari, etiam clamoribus & convicio impellere te non desistam; ut vel coactu meo rem suscipias; insistam, flagitabo, sollicitabo, nec remittam; non desistam, nec cessabo obtundere, dum perfecta videam, quam inchoasti. *Ufus.* Urge summo studio, insta, eblandue. Interrogando urgere, Urgere hostem, ac premere. Urgere, atque ab omni parte instare. V. *Impello.*

Urina, æ, f. Urin, Harn, Stammer, Pauge R. ab ὕρην. *Ufus.* Urinam reddere. Das Wasser abschlagen: alias, aquam petere, velicam levare, exonerare: vulg. Urinam mittere.

Urinor, aris, atus sum, ari. sich unter das Wasser lassen, unterm Wasser schwimmen. *Syn.* Sub aqua nato, & mergo.

Urna, æ, f. Wasser, Eimer, Schöpf, Enamer; Vasis, wo die Wahl-Zettel hinein gelegt wurden. *Syn.* Hydria. *Ufus.* Urnas delere, & evertere subsidia Senatorum urna nos absolvit. Eduxit ex urna tres, qui sorte judicarent.

Uro, is, ussi, ustum, ere. brennen. R. ex Chaldaeo: Ur, ignis. *Syn.* Aduro; igne perdo, corro, comburo. *Ufus.* Corpus uri, & secari patimur. Venatores uri se frigore patiuntur. V. *Comburo.*

Usitate, gewöhnlicher Weise. *Syn.* Vulgariter populariter.

Usitatus, a, um. gewöhnlich, abrauchlich. *Syn.* Pervulgatus, usu receptus, solennis X *Inusitatus.* *Ufus.* Usitato more. Id non solum usitatum, sed etiam quotidianum est. Honor pervulgatus & usitatus. V. *Communis, Vulgaris.*

Uspiam, irgendwo. *Syn.* Alicubi. X *Nusquam.* *Ufus.* Si Brutum uspiam videris-

Usquam, irgend. *Syn.* Ullo loco; uspiam, alicubi. *Ufus.* Nullus usquam consistendi locus.

Usque, allezeit, bis. *Syn.* Semper. *Ufus.* 1. Mihi quidem usque curæ erit. 2. *Usque ad, in, bis auf.* Usque ad eum finem, dum iudices rejecti fuerint. Usque à Janiculo ad ædem Vestæ. Usque à toga pura, von Jugend auf.

Ecc 2

Usque

Usque adeo, so gar. Syn. Adeo. *Ufus.*
Usque adeo fœvit.

Usque dum, biß, so lang. Syn. Donec.

Usque eo, so gar, biß dahin. Syn. Adeo, tamēu. *Ufus.* 1. Usque eo morosi sumus, ut &c. 2. *Tamēu, adeum usque finem,* biß dahin. Usque eo se tenuit, quoad Pompejus adesset.

Usquequaque, allenthalben. Syn. Ubique omnino. *Ufus.* Usquequaque sapere oportet.

Usucapio, is, cepi, captum, ere. sich aneignen. Syn. Usu meum facio. Lex bustum usucapi vetat.

Usucapio, onis, f. Ueberkommung, Nutzung, Nießung. Syn. Jus possidendi quæsitum continuatione temporis lege definiti. *Ufus.* Usucapionum & tutelæ jura.

Usura, æ, f. Zins, Wucher, Gebrauch, Genuß. Syn. *Ufus:* scenus, scenerationis fructus. *Epi.* Parva, diuturna, plena lacrymarum, menstrua. *Phras.* 1. *Senatus populum usuris liberavit,* der Rath hat das Geld von dem Wucher befreiet. Ingravescente scenore liberavit; scenorem rem levare aggressi sunt senatores; multis scenebribus legibus constrinxerunt avaritiam; ne scenore trucidaretur populus, senatus lege cavit. *Ufus.* 1. Parvam exigui temporis usuram à te postulo. Usuram lucis alicui eripere. 2. *Fanus, Wucher, Zins.* Usuris suis cavere. Usuram cum fide pendere. Usura aliquem liberare. De capite deducere, quod usuris pernumeratum est, daß Interesse vom Capital abzulehen. V. *Fanus, faneror.*

Usurpatio, onis, f. Gebrauchung. Syn. *Ufus* frequens, tractatio, mentio. *Ufus.* Usurpatione & renovatione doctrinæ me consolor.

Usurpo, as, avi, atum, are. brauchen. R. q. *Usucapio.* Syn. Utor, in usum adhibeo. *Ufus.* 1. Crebris sermonibus usurpo vetus illud. Aliquid ex alienis bonis usurpare. Oculis aliquid usurpo. In ea, quam usurpas, tranquillitate. 2. *dico, appello, voco, nennē.* *Lucilius* is, qui sapiens usurpatur. V. *Occupo.*

Ufus, us, m. Gebrauch, Nutz, Nutzung, Erfahrungheit, Übung. Syn. Consuetudo. *Epi.* Arrogans, intolerabilis, an-

nuus, assiduus, uni rei deditus, communis, vulgaris, diuturnus, domesticus, forensis, publicus, frequens, magnus, familiaris, militaris, necessarius, gratior, popularis, civilis, provincialis, quotidianus, rhetoricus. *Ufus.* 1. Ita usus obtinuit. Dicendi ratio in communi quodam usu versatur. 2. *Experientia, Erfahrungheit.* Vir magnæ prudentiæ uti & exercitatione doctus. Usum in re bellica magnum habet. Docuit nos longa vita, ususque rerum multarum. Cum ad summam prudentiam tantus usus accesserit. Omnia collocata sunt in usu quotidiano. Res longo usu comprobata. 3. *Exercitatio, Übung.* Ufus frequens omnium magistrorum præcepta superat. Tractatio & usus vocis. Scire utrum usum percallueris. 4. *Utilitas, Nützbarkeit.* Conciliare sibi homines, & ad usus suos adjungere. Ea res magnos tibi usus afferet, dabit; magnus usu erit. Res nulli usui. Ingentes inde usus percipies, habebis, magnis utibus frueris. Rei alicujus usum a limere sibi, alicui auferre. Si usus fuerit. 5. *Amicitia familiaritas, consuetudo, freundschaftlicher Umgang.* Vetus mihi cum illo usus intercedit. Summus mihi cum parente ejus usus erat. Magnus usu familiaritatis cum eo conjunctus sum. 6. *Opus est, von nöthen seyn.* De cæteris studiis alio loco dicemus, si usus fuerit. Mihi sic usus est.

Ususfructus, us, m. FruchtNießung. Syn. Jus utendi alienis rebus. *Ufus.* Bonorum suorum usumfructum alicui legare.

Usuvenio, is, veni, ire. wiederfahren. Syn. Usu venit, usu evenit, usu accedit. *Ufus.* Nunc illud mihi usuvenit, quod nuper tibi. Ille mihi usuvenit in optima causa. V. *Evenio.*

Ut, auf daß, damit. Syn. Quo. *Ufus.* 1. Hæc dicis, ut meteneas. 2. *Ut nunc est, wie es ist, als wie.* Si mihi probus fueris, ut es. Cælius, ut illi temporibus; ut inter barbaros satis doctus. Ille, ut erat inter suos primus. Mihi factum, & ut in tali re, etiam fortuna probatur. 3. *Postquam, uachdem, da.* Ut ab urbe discessi nullam intermisi diem. Simul ut me viderunt alloquuntur. Primum ut me salutavit, abiit. 4. *Quamvis etsi, ob schon.* Ut summa habeam cætera, temporis satis non habui. Ut nihil aliud hoc tamen perfecit. 5. *Quam, quantum! admirantis, wie, wie sehr!* Ut humilis, ut abjectus sermo est! 6. *Cum*

superlat. seq. ita, so viel, gleichwie. Ut quisque optimus, ita modestissimus. Ut quisque senior, ita prudentior. 7. Ut si tanquam si, quasi, als wenn. Tuam rem sic ago, ut si mea esset. Quomodo, gleichwie. Ut olim fiebat; ut est consuetudo.

Utrunque. wie es immer seyn mag. Syn. Quomodocunque. Usus. Utrunque recederit; utrunque erit. Vdg. talter, quatter.

Utenilia, ium, n. allerhand Hausrath. Usus. Reliqua utenilia.

Uter, a, um. welcher aus beeden. Usus. Utero bono frui velis, tua optio sit. Uter popularis est, tu, an ego?

Uterlibet, elner aus beeden, was man will. Usus. Utrumlibet elige.

Uterque esse berde. Syn. Utervis, ambo, quisque. Neuter, alteruter. Usus. Utraque sententia doctor habet auctores.

Utervis, esse berde. Usus. Utriusvis rei concursus.

Uterus, i, m. Mutter-Leib. R. ab ἕρπον, locus satum recipiens. Usus. Quæ te bellum ex utero, non hominem fudit?

Uti, wie, gleichwie; auf daß. Syn. Ut. Usus. Petit, uti te placere.

Utilis, e. nützlich, vortráglich, ersprießlich. Syn. fructuosus, commodus, frugifer, salutaris, opportunus, quod multas habet opportunitates, quod ex usu est, quod usui est, quod utilitatem habet. Aav Paullo, vehementer, maxime, proxime, sane, valde. Phras. 1. Utile tibi hoc consilium erit, dieser Rath, dieser Vorhaben wird dir sehr nützlich seyn. Maximum ex hoc consilio fructum capies; magnum id tibi fructum feret; rationibus tuis mire conducet; erit tibi admodum salutare; nihil hoc consilio commodis tuis aptius; valebit in omnes partes plurimum id consilium; nihil maiori fructui, gloriæque tibi esse possit eo consilio; magnus ad te fructus inde redundabit; multum ad beate vivendum conferet; multum inde boni in te derivabis; erit id consilium cum summa rerum tuarum utilitate conjunctum; serviet utilitati tuæ; mirabiles utilitates tibi præbetur; erit id ex usu tuo, e re tua; in rem tuam perquam opportunum.

2. Naves belica valde utiles erant ad urbis obsidionem, die Strleaz-Schiffe waren uns sehr bequem zu Belagerung der Stadt. Magnam ad eam rem dabant facultatem; lunana erat earum navium in obsidenda urbe facultas; in bello opera earum magni fuit; magno nobis erant usui; magnum ad eam rem usum habebant, afferbant; magnam utilitatem habuere, peperere, attulere; magnam ex iis navibus utilitatem capiebamus, percipiebamus; magna ex iis navibus commoda existebant, proficiebantur. 3. Perge, ut cepisti, si tibi id utile est, fahre fort wie du angefangen hast. Qua ire cepisti via, perge, si e re tua est; si e commodo, ex usu tuo est; si utilitas tua ita feret; si suadet utilitas; si ratio rerum tuarum postulat; si tibi conducit, expedit; si bono, utilitati, commodo; usui, emolumento tibi est; si est, ut utilitatem capias; si est, ut fructum inde feras, colligas, consequare. Tene, quem cepisti, cursum, si in rem tuam est. 4. Cicero eloquentia sua valde utilis fuit, dem Cicero hat die Wohlredenheit großen Nutzen gebracht. Ciceroni summo emolumento fuit; emolumentum peperit; fructum tulit, attulit maximum; Ciceroni eloquentia multa commoda dedit; magnum ex eloquentia fructum cepit, consecutus est Cicero. V. Utilitas. Usus. Homo ad nullam partem, ad nullam rem utilis. Inutilis sibi, aliis utilissimus.

Utilitas, tis, f. Nutz, Nutzbarkeit, Vortheil. Syn. Emolumentum, fructus, commodum, opportunitas, usus, res, ratio, commoditas, lucrum, questus. Eji. Communis, forensis, domestica, gravissima, magna, mediocris, minor, mirabilis, necessaria, pergrata, præclara, solida, summa, tanta, aliena. Phras. 1. Utilitatem meam lucusque non quæsi, ich habe bisher meinen Nutzen nicht gesucht. Utilitatis meæ rationem nondum duxi, habui ullam; rationibus meis operam nullam dedi; de utilitate mea minimum laboravi; utilitatem meam spectavi minime; quid esset e re mea, in rem meam; quid in meam rem faceret, quid rebus, meis expediret, proderet, conducere; quid mihi emolumento esset, haud curavi. Utilitati meæ minime servivi; commodorum meorum causa nihil adhuc à me susceptum est. 2. Res est utilitate præcipua, daß ist daß nützlichste. Nihil est uberius, conducibilius, ad utilitatem præstantius, unde plus manet utilitatis, plus emergat commodi, plus emolumentum.

emolumenti existat. Res ea tantum continet utilitatis, quantum fortasse nulla res præterea: quantum haud scio, an ulla res præterea, res esse ejusmodi, ex qua utilitas maxima consequetur; in quo tibi maxime consulatur; ex qua emolumentum, utilitatis, commodi plurimum capietur. 3. *Utilitatem suam spectat vixit*, et sucht nur allein seinen Nutzen. Ad suam utilitatem refert omnia; utilitatem tantum sequitur; spectat suam; utilitatem suam rebus omnibus antefert; utilitatis suæ prima illi, & antiquissima cura est; utilitati servit suæ, reliquorum nullam ducit rationem. V. *Utiles*. *Ujus*. Utilitate nihil debet esse homini antiquius. Ex litteris plurimum utilitatis capies. Litteræ multas afferunt, pariunt utilitates. Multum habet ea res utilitatis. Ad utilitatem omnia referunt. V. *Commodum, questus*.

Utiliter, nützlich. *Syn.* Commodè, cum utilitate. *Utile*. *Ujus*. Iracundia utiliter à natura data est.

Utinam! möchte Gott! *Syn.* Velim, ita sit; velim, ita fortuna tulisset.

Utique, ja frendlich, allerdings, gewisslich. *Syn.* Omnino. *Ujus*. Quid faciendum censeas, utique scribito. Litteræ utique ad te perferetur.

Utor, eris, usus sum, uti. brauchen. *Syn.* *Utor*, usurpo, frequenter adhibeo. *Adv.* Assidue, bene, benigne liberalitate alicuius, cominus gladiis, commodius, communiter munere, contentius ornamentis, cursim, difficillius litteris, diligenter, diutius cibo dulci, familiariter, horridius ornamentis, intemperantius, liberius, paullo, malè, multum, moderate, necessario, non ita multum, optime, plurimum, quam sepiissime, salutariter, sane, studiosè, temere, vehementius. *Phras.* *Fratre tuo ad omnia utar*, ich werde mich deines Bruders zu allen Geschäften bedienen. *Fratri tuo committam*, tradam, quidquid agendum erit; utar opera fratris tui omni in re; in fratrem tuum rejiciam, ad fratrem tuum conferam, fratris tui operam poscam, siquid agendum erit. In obeundis, gerendis, conficiendis, transigendis negotiis meis primas ut partes frater agat, sustineat, habeat, curæ mihi erit. In agendis, & ad exitum perducendis rebus partes fratri imponam tuo. *Ujus*. Facultatibus amplissimis, honoribus, valetudine commoda, prospero fortunæ statu, ventis secundis uti. Cibo, litteris, integumento frontis uti. Patientia utitur incredibili. Ali-

quo multum, & familiariter uti. Aliquo vehementer intento uti. Utatur patre facili, amicis optimis.

Utpote, als nemlich. *Syn.* Quippe. *Ujus*. Frater ejus, utpote peregre veniens, bene accipitur.

Utrinque, zu beiden Seiten, beiderseits. *Syn.* Ab utraque parte, in utramque partem, utraque in parte. *Ujus*. Magnæ utrinque copiae.

Utrobique, an beiden Orten. *Syn.* Utraque in parte, utroque in loco. *Ujus*. Eadem veritas utrobique est.

Utroque; auf beiden Seiten. *Syn.* Utrumque in locum.

Utrum, ob. *Syn.* An, num; numquid, utrumne. *Ujus*. Quære ex te, utrum tibi videatur.

Uva, æ, f. Weintraube. *Epi.* Maxima, peracerba gustatu. *Ujus*. Uvæ à sole mitescunt, Uvæ gustatu peracerbæ.

Uvidus, a, um. feucht. *Syn.* Humidus.

Vulgaris, e. gemein, schlecht, gering, alltäglich. *Syn.* Quotidianus, contritus, communis, popularis, unus de populo, unus de multis. *Ujus*. *Excelsus*. *Ujus*. In communi vita & vulgari consuetudine maxime rudis. Res vulgaris & pervagata est, ac pene obsoleta. V. *Communis*.

Vulgariter, gemeinlich, indgemein. *Syn.* Populariter, usitate. *Phras.* *Vulgariter loqui*, gemein dabin reden. Plebejoser mone, verbis quotidianis, minime ambitiose, cum vulgo loqui. *Ujus*. *Vulgariter*, ut pro homine pernecessario scribere.

Vulgo, indgemein, gemeinlich. *Syn.* Passim, populariter, plerumque, magna ex parte; magnam, majorem, maximam partem. *Ujus*. 1. Non sunt ista vulgo disputanda. 2. *Aperte, palam, essentia*. Vulgo hæc sunt. Vulgo hæc loquebantur. V. *Communiter*.

Vulgo, as, avi, atum, are. gemein machen, fund machen, unter die Leute bringen. *Syn.* Pervulgo, divulgo. *Adv.* Valde passim. *Phras.* *Nescio, quomodo liber vulgatus sit*, ich weiß nicht wie dieses Buch unter die Leute kommen ist. Quomodo exciderit, nescio, qua via in lucem prodierit emanarit, tam studiosè compressus; quomodo exierit, atque in vulgum

vulgus emanarit, nescio. 2. *Vulgata res est*, es ist eine bekannte Sache. Ad ultimas terras pervagata, jactata sermonibus, sermonibus dissipata, trita, atque celebrata res est. *Ufus*. Vulgare naves, morbos. Nonne voce vestra vulgatum est? Vulgati contactu in homines morbi. V, *Efficio*, *edo*, *anulgo*.

Vulgus, i, n. Pöbel, gemeiner Hauffe. *Syn.* Turba multitudo. *Epi.* Incertum. *Ufus.* In vulgus dividere, tribuere pecuniam. In vulgus gratum aut ignotum esse. In vulgus id exire & emanare non volo. Valet ea res plurimum in vulgus. In vulgus commendari. Populus ac vulgus imperitorum. Expertus, quam vanum & levi aura mobile vulgus sit. Istius nequitia in ore vulgi est versata. V. *Plebs*.

Vulneratio, onis, f. Verwundung. *Syn.* Sauciatio.

Vulnero, as, avi, atum, ate. verwunden, wund machen. *Syn.* Saucio, plagam, vulnus impono, plagam facio, plagam injicio, vulnus infligo, vulneribus conficio. *Phras.* 1. *Graviter hominem vulneravit*, er hat ihn schwer verwundet. Plagam mortiferam homini imposuit; vulnus intulit, impexit luculentum; gravi vulnere affectu hominem. Plagis sauciavit; corpus hominis plaga imposita eruentavit; graviter caput gladio percussit; injecta vel inflata securi hominem prostravit. 2. *Graviter vulneratus est*, er ist schwer verwundet. Sica, pugione percussus; telo ictus; multis vulneribus confusus; in adversum os telo sauciatus; aeger vulneribus; vexatus vulneribus; trajectus telo, lancea transfixus; perfossus vulneribus; vulnere tardatus, retardatus; onustus vulneribus; vulnere afflictu; vulneribus ex sanguis aegrum vix corpus trahit. *Ufus.* Servi multi vulnerantur. V. *Saucius*, *Vulnus*.

Vulnus, eris, n. eine Wunde. R. ex ἔλκῳ, *ulcus*. *Syn.* Plaga. *Epi.* Consulare, gravissimum, vehemens & mortiferum, voluntarium, domesticum, periculosum, recens. *Phras.* 1. *Non magnum vulnus fuit*, es war keine große Wunde nicht. Ferrum haud alte in corpus descendit; summa duntaxat cutis perstrieta est. Fessum vulnere ferrum haud alte penetravit; non intactum quidem ferro corpus attamen leviter tantum saucium erat. 2. *Ex vulneribus obiit*, er ist von so vielen Wunden gestorben. Mortifero vulnere ictus cecidit; multis vulneribus acceptis, ac debilitato corpore, & contrucidato se

abiecit exanimatus; vulneribus confectus est; multis vulneribus confectus concidit; corpus multis vulneribus affectum ex sanguine corrui; vulneribus confectus procubuit; telo secundum tempora graviter ictus in vulnus abiit. 3. *Vix sanabitur hoc vulnus*, diese Wunde wird kaum geheilet werden. Vix recreabitur ab inflata plaga; vulnus eum in omnem vitam inutilem faciet, alligari quidem, & curari herbis vulnus poterit, vix tamen percurabitur. *Ufus.* 1. Vulnus alicui inferre, impingere. Grave vulnus accipere. Vulnera adverso corpore excepta. Vulneribus confici. Vulnera divellere & retractare. 2. *Transl.* Alterius famae grave vulnus imponere, inurere, infligere. Gravi calamitate, & vulnere percussus. Antiqua republicae vulnera sanare.

Vulpecula, ae, f. Füchlein. *Syn.* Vulpes parva. *Ufus.* Fraus quasi vulpeculae, vis leonis videtur.

Vulpes, is, f. Fuchs. *Ufus.* Ut vulpes pyrum comest.

Vulturius, ii, m. Raub gieriger Mensch. *Ufus.* Vulturius ejus provinciae quassator.

Vultuosus, a, um. aufgeblasen, hochtrabend, der hinstet ausschauet. *Syn.* Tristis, severus. *Ufus.* Cave, nequid ineptum sit, aut vultuosum.

Vultus, us, m. Angesicht. *Syn.* Os, facies. *Epi.* Bellissimus, hilaris, gravis, modestus, nefarius, confceleratus, perturbatus, plenus furoris, sapiens, severior, tristior, superbissimus, ficti, simulati. *Phras.* 1. *Vultu tristiore est*, & sever, er schaut traurig und hinstet aus. Obscurior, suspensus & incertus ejus vultus est; vultus ejus indignitate rerum acrior est; desperatio in ejus vultu, aut ira atrox eminet; ore confuso certas perturbationis notas, aut irgens malum praefert; in facie vultuque nescio quid triste inest, & asperum; frontem contrahit; frontem adducit; vultum demittit; oris habitus is est, ut perturbationis animi imaginem vultus & indices oculi referre videantur. 2. *Vultus ab animo dissentit*, das Angesicht betrügt. Vultus fallit, mentitur, decipit; in fraudem impellit, inducit, falsa vultus imagine, ficta specie dissimulatur animus; falsa ista vultus species intuentibus imponit, illudit; animi sensum vultus tegit. Sensus animi cum vultu minime congruit. 3. *Ex vultu agnosco*, quam alieno a me sit animo, ich sehe es ihm

ihm aus dem Gesicht an, wie übel er
geimnet sen. Lx oculis, ac fronte con-
jicio, conjecturam facio; vultus, qui
index est, & imago animi, qui sermo
quidam tacitus mentis est, de illo præ-
dicat, quo erga me sit animo. Vultus,
oculi loquuntur ac clamant simulatio-
nem. De ejus in me animo vultus ipse
significationem dat. An mi insensu no-
tas in fronte lego; vultus ipse sensum
animi indicat. *Ufus.* Imago animi vul-
tus est, indices oculi. Vultus est taci-
tus quidam mentis sermo, animi jenua.
Num ejus vultum subire audes? Num
ejus vultum ferre potes? Fingere qui-
dem, & simulare vultum possumus. In
tuis oculis, tuo ore, tuo vultu acquiesco
V. *Forma.*

Uxor, oris, f. Ehe-Frau, Ehe-Weib, Ge-
mahlin. Syn. Conjux, quam in matri-
monium quis habet. *Esi.* Non modo
avarissima, sed etiam crudelissima, fide-

lissima atque optima, lectissima, noma,
summo loco nata, sanctissima probabilissi-
ma, superior, *Phros.* 2. *Ux* i. ei pe-
rit multos filios, seine Frau hat
ihm viel Eöhne geboren. Ita noma-
da uxore vitus est, ut filius auctas supla-
ribus; ut abundaverit multitudine filo-
rum. Complures ei nati sunt ex uxore
filii multos ex ea filios genuit, suscep-
tustulit. 2. *Uxorem duxit*, er hat ein
Weib genommen. Animum ad uxorem
appulit; in matrimonium duxit virginem,
matrimonio secum junxit, conjunxit;
nuptiis sibi adjunxit. V. *Matrimonium.*
Ufus. Quintius à ducenda uxore ita ab-
horret, ut quidquam libero lectulo ne-
get esse jucundius. Multos ex ea uxore
liberos habet.

Uxorius, a, um. dem Ehe-Weib achöng,
gar zu vernarrt in das Ehe-Weib. Syn.
quod ad uxorem pertinet.

X.

Xystus, i, m. Galerie, bedeckter Spazier-Gang. Syn. Porticus. *Ufus.* Cum inam-
bularem in xysto.

Z.

Zelotypia, x. f. Eifersucht. Syn.
Obtrectatio. *Ufus.* Offensio no-
stra, quæ magis ex zelotypia,
quam ab injuria nata est. Ob-
trectatio, quam intelligi zelotypiam
volo, est agnitudo ex eo, quod alter

potiatur eo, quod ille ipse concupieris
V. *Æmulatio.*

Zodiacus, i, m. Thier-Kreis im Himmel.
Syn. Signifer orbis, orbis signorum. *Ufus.*
Vis quædam est signifero in orbe, qui
Græce Zodiacus dicitur.

LATINITATIS
ARS BREVICULA,
SEU
SYNTAXIS ORNATA,
DE TRIBUS LATINÆ LINGUÆ
VIRTUTIBUS,
PURITATE, ELEGANTIA, ET COPIA.

Quid in linguarum studio primum, quid secundum?

Responsio:

Primum est, ut vocum singulorum significata memorie mandentur: *Alterum*, ut Syntaxis, seu *ars*, verba singula aptè inter se, ac ad lingue cujusque ingenium sine vicio striendi discantur. Hæc deo qui tenuerit, intelligetur & intelliget utcumque nondum operis totum absoluerit.

Quid ultra requiritur?

Resp. In quavis politiore lingua operam dent insuper, non modò ut Solæcismos devitent, sed *Purè* loquantur ac scribant, id est, Verbis & loquendi generibus lingue suæ *Propriis*; 2. Nec vulgaribus tantum, sed *Elegantibus* & *delectis*; 3. Ut *Copiose* demum sententiam eandem multiplex facundique varietate efferre noverint.

Quibus præsidis tres hæc Sæmonis Virtutes: Puritas, Elegantia, Copia comparantur?

Resp. Hebræa, Græca, Latina, quas vulgo *Doctas*, scientiis nempe discendis servientes, vel *Mortuas* appellant, quia nulli gentium jam in usu vernaculo sunt; hæc, inquam, lingue earumque Virtutes unice à *Mortuis*, nempe litteris eorumque diutina attentique pervolutione petendæ sunt; eo tamen pacto, ut Lectioni, præter periti Magistri ductum, scribendi exercitatio, imitatioque conjugatur. Nobis in præsentia de Latina duntaxat res est.

In quo sita est Puritas Latina Lingua?

Resp. Altera in singulis *Verbis*; in tota sententia, seu *Constructione* altera. Utraque in eo sistit, ut ne alia *Verba*, aut *Loquendi Modi* adhibeantur, ac quæ Latini Sæmonis originibus, naturæ, ingenio *Propria*, domesticæ ac veluti nativæ; optimis Romanæ Reipublicæ temporibus docti illorum hominum consuetudine recepta, litterisque tradita fuerint. Abstinentium vero *Novatis* labente jam Romana eloquentia invalescentibus; vel *Obsoletis*, nempe è vetustissimis temporibus in usum revocatis; vel *Barbaris*, per peregrinas linguas invehitis.

adjuvamen
 administrativus
 admittor
 admodiator
 adnotamentum
 adobruo
 adorabilis
 adiegro
 adventio
 advisare
 adulteritas
 adumbratim
 advocamentum
 advocatia
 advocatura
 amulanter
 æquamentum
 æquævus
 æquiformis
 æquilancium
 æquipes
 afflumen
 aggravatio
 aggratiare
 aggressura
 agnascencia
 alitura
 allevamentum
 alternamentum
 alumnare
 amicimen
 amictorium
 amorificus
 ancillatio
 angustitas
 anhelanter
 animæquus
 animalitas
 antecœna
 anteluculo
 antependium
 anxietudo
 applano
 aporiari
 appartamentum
 apprehensibilis
 appretiare
 apricitas
 arborator
 arbustare
 arcetius
 argumentosus
 armentalis
 armilustrium
 arrendare
 articulamentum
 artidoctor
 ardista
 ascensibilis
 ascensorium
 aspergimen
 asperitudo
 aspiramen
 assultura

Hülfe
 verwalterisch
 Wirtner
 Bestandhaber
 Bemerkung
 überrassen
 angubethen
 erdäzen
 Anfunft
 berichten
 Ehebruch
 schatticht
 Bestand
 Worten
 Bestand
 neldia
 Abgleichung
 gleiches Alter
 gleicher Gestalt
 Gleiche des Gewichts
 gleichfüßig
 Anblasung
 Beschwerung
 begnadigen
 Angriff
 Freundschaft
 Nahrung
 Erleichterung
 Abmocholung
 erneden
 Kleid
 Kleid
 Liebe bringend
 Bedienung
 Angst
 eulend
 gleichmächtig
 das Wesen der Seele
 Jansen
 vor Tag
 Fürtuch
 Anst
 abebnen
 gequälet werden
 Appartement
 begreiflich
 schätzen
 sonnia
 der die Bäume pflegt
 Bäume pflanzen
 Hartichter
 findia
 zur Heerde gehörig
 Musterung
 verdungen
 Gelenke
 Lehrer der freien Künste
 Schüler
 zu besteigen
 Etiege
 Besprizung
 Hartigkeit
 das Anblasen
 Anlauf

adjumentum.
 administrans.
 janitor.
 conductor.
 adnotatio.
 obruo.
 venerabilis.
 integro, as.
 adventus.
 significare.
 adulterium.
 advocatio.
 prætor, ra.
 advocati manus.
 æmulatione.
 æquatio.
 æqualis.
 conformis.
 æquilibrium.
 æquis pedibus.
 allatus, us.
 gravitas.
 veniam impertiri.
 aggressio.
 agnatio.
 alimentum.
 levamentum.
 alternis.
 alere.
 amictus.
 amictus.
 amictorius.
 obsequium.
 amictia.
 avidè.
 æquò animò.
 cornula.
 diluculo.
 anxietas.
 æquo, as.
 premi, angi.
 Conclave separatum.
 quod apprehendi potest.
 æstimare.
 apricum.
 arborum cultor.
 plantare arbores.
 fatelles.
 solers, argutus.
 ad armentum pertinens.
 lustrum militare.
 locare.
 articulus.
 artium doctor.
 artium studiosus.
 quod ascendi potest.
 scala, gradus.
 aspergo.
 asperitas.
 aspiratio.
 assultus.

affessorium
 astrictorius
 attrarius
 attritudo
 autoritativè
 audibilis
 auratura
 aurigarius
 auresus
 auspicioliter
 autumnitas
 autumnio
 auxiliabundus

Sitz, Saal
 zusammen stehend
 Pfortner
 Schwärze
 herrscherisch
 zu hören
 Vergoldung
 subtrahierend
 golden
 glücklich
 Herbstzeit
 herbsten
 verhältnißlich

senaculum.
 astringens.
 attriensis.
 attritas.
 autoritate.
 quod audiri potest.
 ad aurigas pertinens.
 auratus.
 auspiciatò.
 autumnii tempus.
 auxiliarius.

Quanam igitur Pura sint & genuina Verba?

Resp. Quæ apud Autores aureæ ætatis reperiuntur. Complectitur hæc ætas ducentos præpè ante Christum annos, nimirum inde à secundo Punico bello ad extrema Augusti tempora. Aurea vocatur, quod eadem scriptores florere clarissimi, quorum nitor & Latinitas omnibus deinceps seculis pro exemplo, normaque esset: sic ut suspectum saltem habeatur, quidquid apud horum quempiam non extet. Omnium princeps est M. Tullius Cicero, unus instar omnium, Latinitatis probæ thesaurus quidam & regula certissima & ejus unius libris linguæ hujus omnes opes erui possint.

Quinam præterea sunt Lujus ætatis Scriptores?

Resp. Ex antiquioribus M. Accius Plautus, Comædiarum Scriptor, quem Varro ipse ac Cicero omnis Romanæ eloquentiæ parentem appellant. Ab hoc Terentius, Lucilius, Virgilius, Horatius, Ovidius, Tibullus, Catullus, Propertius, poetæ. Sallustius, Jul. Cæsar, Cornelius Nepos, historici. Catonis item & Varionis fragmenta.

Quæ fuit Latinitatis ætas argentea?

Resp. Primum post Christi ortum, quod & duodecim Cæsarum appellatur, seculum; quo venustas illa deflorescere, voces prioribus illis inusitatæ usurpari, Cicero iam pro inimitabili haberi cœpit. Ex his Scriptoribus primus, Phædrus nempe & Hyginus, Velleius Paterculus, & Curtius proximè ad Latinitatis aureæ puritatem accedere. Reliqui sunt: Justinus, Valerius Maximus, historici. Tum Cornel. Celsus, Columella, Petronius Arbitrator, Seneca uterque, Lucanus, Juvenalis, Persius, Pomponius Mela.

Qui sunt Autores ætatis Æneæ?

Resp. Poetæ: Silius, Statius, Val. Martialis. Historici: Plinius, Florus, Suetonius, Corn. Tacitus; Plinius Junior, Quintilianus, Solinus, Frontinus.

Qui denique Ferreæ?

Resp. Gellius, Apicius, Apulejus, Palladius, Scriptores Historiæ Augustæ, Marcellinus, Macrobius, Claudianus, &c.

Nihil igitur Verbis aliis uti licebit, nisi aureâ illâ ætate usitatis?

Resp. Etsi argenteæ ætatis Scriptores, ab aurea illa non plurimum distant: voces tamen nonnullæ hætenus inusitatæ in usum venire, ut:

Nullibi	pro	Nusquam.
Conversatio	-	Consuetudo familiaris.
Oilicium	-	Dignitas, munus.
Excelsus	-	Delictum.
Taxo	-	Reprehendo.
Interim	-	Interdum.
Insulcire	-	Infercire.
Contummo, as,	-	Perficio, Absolvere.
Imputare alicui	-	Ascribere, Assignare.
Profectus	-	Progressus, Progressio.
Experientia rerum	-	Ufus rerum.
Privilegium	-	Beneficium.
Sub meo nomine	-	Meo nomine, &c.

Cæterum hæc Regula tenenda est Latinitatis veræ candidato, ut aulæ ætatis Autores unicè sequendos sibi proponat. Olim, ut è scholis emancipatus fuerit, etiam Pliniano, Seneciano, Gelliano, &c. licebit esse.

Qui agnosce Tyro, cuius ætatis & notæ sit vox qualibet?

Resp. Consulenda sunt Dictionaria, ut Thesaurus lingue latine, Thesaurus Basilii Fabri, Nizolius, &c. aut si cui magna ejusmodi Lexica ad manum non sunt, Dictionarium vulgare, & inspiciendum, quos Autores, & an ex aurea illa ætate afferat. Quam vocem in Phrasologia non reperaris, tantum non certum habeto, minus Latinam esse.

At nimis molestum est, Vocem quamlibet inter scribendum & legendum, ad hanc Regulam expendere?

Resp. Id & operosum nimis, neque necessarium est. Ex solum Voces examinande, de quarum probitate dubium fuerit. Dubitari autem potest de iis: 1. Quæ Germanicam aut peregrinam originem aperte præferunt: 2. Quæ terminationem habent suspectam: 3. Quæ in Alphabeto Barbaro sepius, nec perfunctoris, relegendo, lecta à te reminisceris.

Quæ voces aperte Germanicum quid sonant?

Resp. E pluribus millibus à Carolo du Cangio congestis, paucula textam. De cæteris, quæ magno numero apud Autores lingue & luteæ ætatis ad decimum quintum sæculum, occurrunt, adultior ipse iudicabis.

Voces aperte originem Germanicam præferentes: •

Aquagangium	Maßergang	Aqueductus.
aventura	Abenteuer	eventus mirus.
assa	Äße	luna.
Bodium	Boden	pavimentum.
bannire	verbannen	proscribere.
linda	Binde	fascia.
burgus	Burg	aula, castellum, arx.
Canisia	Camisol	interula.
camera	Kammer	culale, conclave.
caputium	Kapuze	capitis tegumentum.
cellarium	Keller	penus, promptuarium.
clocca	Glocke	campana.
Flasca	Flasche	lagena.
forestum	Forst	sylva.
forestare	zu Forst machen	in sylvam convertere.
Herberga	Herberge	hospitium.
hueba	Hufen	prædium, villa.
hosa	Hosen	calix, femoralia.
Leccator	Lecker	nequam, scurra.
lotum	Loth	femuncia.
Morgengeba	Morgengabe	dos.
marca auri	Mark Gold	
marcha	Mark	limes, terminus.
Nacca	Machen	linter, scapha.
Pifferus	Pfeifer	tibicen.
pultronus	Poltron	ignavus, timidus.
Quarteria	Quartier	statio militum.
Reitres	Reuter	equites.
Steura	Steuer	centes.
summerius	Summer	elitelarius.
schuba	Schaube	chlamys.
Torcia	Torzen	telum, tax.
Tonna	Tonne	dolium vini.
torneare	turnieren	certamen equestre.
Vidimare	vidmiren	recognoscere.

Quæ terminationes habenda sunt pro suspectis?

Resp. Nomina in ia, ista, tas, antia, ura, mentum, osus, irus, orium &c. Et si enim Nomina harum terminationum permulta genuinæ Latinitatis sunt: plura

tamen ad eorum similitudinem præter jus ac morem veterum à novatoribus indicta sunt. Talia sunt, quæ sequuntur, & suspicionem movere possunt.

Nomina terminationis suspectæ.

10. Nomina Latina in ista serè barbara sunt: v. g. Ducissa, Principissa, Comitissa, Præceptorissa, Doctorissa, &c.
20. Latina in ista: v. g. Parvissa, Jurissa, Minorissa, Sacrista, Humanista, &c.
30. Latina in ia, i longo: v. g. Sutoria, Pistoria, infirmaria &c. Si penultima brevis sit, intelligitur Officina, Pistoria &c.
40. A plenisque Adjectivis derivantur Substantiva Nominalia in as: v. g. pietas, equitatis, probitas, &c. Non item dices: Idonetas, nunietas, parvitas, prioritas, medietas, robustitas, &c.
50. In antia, entia, ut ignorantia, frequentia, &c. At novata sunt: Festinantia, sequentia, carentia, tendentia, vacantia, ingredientia, &c.
60. In ura, ut Scriptura, pictura. Barbara verò sunt; Tonsura, rasura, confectura, captura, punctura, flexura, tortura, curvatura, &c.
70. In mentum, ut Lenimentum, alimentum, &c. Cave dicas: Adhortamentum, præparamentum, regimentum, gubernamentum, mandamentum, honestamentum, &c.
80. In osus, ut Fastuosus, furiosus, &c. Inepta sunt: Strepitosus, cerviciosus, presumptuosus, affectuosus, gaudiosus, amorosus, unctuosus, flexuosus, &c.
90. In alis, ut Regalis, dotalis, &c. Ne item dixeris: Sensualis, patrimonialis, hibalis, armalis, specialis, gratialis, astrualis, cordialis, localis, finalis, punctualis, casualis, &c. Præsertim à Græcis profecta. v. g. Theatralis, synodalis, grammaticalis, &c. Dicendum potius: Theatricus, synodicus, &c.
100. Barbara sunt permulta in ivus, vel ivum, quæ Philosophi vim effectricem significanc: v. g. Motivum, impulsivum, apprehensivus, cognoscitivus, intellectivus, visivus, locutivus, activus, tractivus, &c.
101. Eisdem Philosophis relinquendæ sunt permulta in bilis: v. g. Creabilis, revelabilis, remissibilis, fragibilis, venerabilis, visibilis, irascibilis, agibilis, peccabilis, concupiscibilis, &c.
102. Multa in orium barbara sunt: v. g. Dormitorium, laboratorium, parlatorium, cursivum, auditorium, monitorium, calefactorium, &c.
103. Iluc pertinent quædam in arius: v. g. Secretarius, confessorius, notarius, cassarius, palaris, &c. Ubi & Græca eadem terminatione, v. g. Apothecarius, Bibliothecarius, &c.
104. Spuria sunt Adverbia nonnulla in iter: v. g. Cordialiter, confidentialiter, formiter, insatubiter, visibiliter, finaliter, &c. Item in anter, & enter: v. g. Somnolenter, recenter, viguenter, somanter, &c.
105. Multa composita ex facio, novata sunt: v. g. Salvificus, sanguificus, petrificus, nubificus, virificus, rubrificus, somnificus, &c.
- Item quædam ex paro: v. g. Tardiparus, gemmiparus, somniparus, lucrifarus, meastroparus, &c.
106. Non licet nova verba Mediativa procudere: v. g. Venditurio, scilurio, amaturio, venaturio, &c. Nec inchoativa, v. g. Hyemasco, autumnasco, &c.
107. Nomina è Latino & Græco composita, barbara sunt: v. g. Alionoculus, Pietroparens, Archidux, Archisus, &c.
108. Uti & verba è duabus Præpositionibus: v. g. Recommendo, prædecessor, abrenuncio, cooperio, assumpto, coadjutor, &c.
109. Cavendum est à Superlativo Participii in dus: v. g. Colendissimus, Honoratissimus, Reverentissimus, &c.

Quodnam est Alphabetum Barbarum?

Resp. Index est vocabulorum quorundam omninò barbarorum; quotidiano tamen in usu nimis frequentium; & à quibus singulari quodam studio repurganda est dictio. Hunc indicem sæpius relegisse non parum juvenit. Dufutorem habes in Pottseologia.

*Indiculus vel Alphabetum Vorum Barbararum frequentioris
usus, sapius à Tyrone perlegendum.*

A b antiquo	von Alterò her	Olim, antiquitèr.
abbreviare	abfürzen	notis compendariis uti.
abecedarius	A B C. Buch	elementarius.
ab initio mundi	von Anfang der Welt	post homines natos.
ab invicem	von einander	à se, inter se.
absentire	sich abwesend machen	abesse.
absolutè	durchaus	præcisè, simpliciter.
active	mißbräuchlich	per abusum, minus propriè.
activus homo	geschäffziger Mensch	actuosus, solers.
actu	in der Sache selber	revera, reipsa.
adhuc semel	noch einmal	iterum.
adhuc semel tantum	noch einmal so viel	alterum tantum.
ad instantiam meam	auf mein Anhalten	in mei gratiam.
ad longum	nach der Länge	fasse, prolixè.
ad minus, minimum	zum wenigsten	minimum.
adunare	vereinigen	conjungere.
adversus	Widerständigkeit	adversa, orum.
æquanimiter	gleichgültig	æquo animo.
æquè multum	eben so viel	totidem, tantundem.
aër sanus	gesunde Luft	cælum salubre.
aliàs	sonsten	alioquin.
aliqua liter	einiger maßen	aliquatenus,
à longè	von weitem	eminè.
à propè	von der Nähe	cominus.
aliana	Mithane	solatium, subdile.
alterare se	sich meiden	commoveri, tentari sibi.
alternatim	um einander	alternis.
ambulacra	Gänge	ambulationes.
amicabiliter	freundlich	amicè.
angariare	nöthigen	cogere, adigere.
angustiare	ànni en	angere.
animus	von Verstand	ex animo.
annihilare	zerichten	ad nihilum redigere.
annuatim	jährlich	quotannis.
annullare	vernichten	antiquare, abolere.
ante alios	vor andern	coram alijs.
anteheri	vor. etern	nudus tertius.
apotheca	Apothekè	pharmacopœum.
à parte	auf der Seite	lateral.
apparentia	Schein	species.
appellare	appelliren	provocare.
applicatio	Stück	industria, sedulitas.
appropriare	zuweisen	suum facere, sibi vindicare.
approximare	hinzu haben	propinquare.
approximatio	Äproschon	appropinquatio.
aptitudo	Eauzuchtkeit	habilitas.
arrestare	arrestiren	comprehendere.
artificialis	künstlich	artificiosus.
a satura	Braten	assum, caro assa.
assicurare	versichern	cavere, præstare.
assicuratio	Versicherung	cautio.
assistentia	Berhand	præsidium, auxilium.
autorizare	bestätigen	autoritate firmare.
augmentare	vermehrten	augere.
aura bona	gute Luft	cælum serenum.
B aculare	prügeln	baculo ferire.
balneare	baden	lavare.
barbitonsor	Barbier	tonsor.
bastardus	Bastard	spurius, nobilis.

benefactor	Wohlthäter	beneficus, bene meritus.
beneplacitum	Wohlgefallen	arbitrarius, voluntas.
billietum	Bebdul	condicillus, scheda.
blasphemare	fluchen	execrari.
bona nova	gute Zeitung	letus nuntius.
brutalis	brutaler Kerl	ferus, ferò ingenio homo.
C aelicus	himmlisch	coelestis.
calculare	zusammen rechnen	supputare, rationem inire.
calefactivus	wärmend	calefaciens.
caliditas	Wärme	calor.
captiosus	körperlich	contumax.
camerarius	Kammer-Diener	cubicularius.
camera	Kammer	ærarium publicum.
capax	fähig	docilis.
cappa	Kappe	cuculus, pileolus.
capella	Capelle	facellum, ædicula.
capitale	Capital	sors, caput.
capitaneus	Hauptmann	centurio.
capitulum dare	Capitel geben	objurgare.
capitulare	captivuren	de conditionibus agere.
captivare	gefangen nehmen	capere.
carminicus	in Versen	metricus.
carnalis homo	fleischlich	voluptarius.
casu	ungefehr	fortè, temerè.
casu ilis	ungefehr	fortuitus
catenare	in Ketten werfen	vincire catenis.
certificare	berichten	certiorem facere.
certificatio	Berichtigung	fides.
certiorare	berichten	certiorem facere.
cervicosus	hartnäckigt	obstinatus.
cespirare	strauchlen	offendere.
charitativus	diensthaft	obsequiosus, benignus.
christianitas	Christenheit	christianum nomen.
citra	Ziffern	nota arithmetica.
circulariter	ringò herum	in orbem.
circumstantia	Umstände	adjuncta.
clancularius	heimlich	clandestinus.
clarificare	berühmt machen	illustrare.
coactè	gezwungen	per vim.
coadjutor	Mithelfer	adjutor.
coactaneus	gleiches Alters	æqualis, coævus.
cognoscibilis	erkanntlich	quod cognosci potest.
coincidere	eintreffen	concurrere.
colendissimus	geehrtester	maximè colendus.
colonellus	Obrister	tribunus.
collatio	Zausen	cœnula.
collationare	collationiren	conferre, recognoscere.
collecta	Sammlung	stips, symbola.
combinare	vergleichen	componere.
comitiva	Geiold	comitatus.
commembrum	Mitglied	collega.
commensalis	Tisch-Genoß	convictor.
commissarius	Commissarius	inquisitor, præfectus.
compatriot	Mitleiden tragen	alienò malò doleo.
compassio	Mitleiden	miseratio, doloris societas.
comissionem dare	eine Commission geben	aliquid committere.
communis homo	gemeiner Mensch	de plebe.
compaginare	zusammen binden	compingere, conjungere.
comparativè	in Vergleich	comparatè ad.
complacentia	Wohlgefallen	oblectatio.
complices	Spieß-Genossen	focii sceleris.
complimenta	Complimente	honor verborum, urbanitates.
complexio	Complexion	corporis constitutio

computus
concausa
conceptus
concernit me
conciuis
concoctio
concordantia
concupiscentia
consanguinitas
condescendere cum aliquo
conditionaliter
condolentia
conducibilis
conferentia
confidentia
conficere
confederati
confortare
confrater
confugium
conscientiosus
consequenter
consocius
constellatio
consummatus vir
contemptibilis
contentare
continuitas
contra flumen
contrariari
contradictoria
contributiones
conservatio
convivere
cooperari
coordinare
copia litterarum
copista
cordiculus
cordialiter
corporalis
corporis necessaria
correcte
correspondentia
creatura
cum tempore
cum dispacientia
curabilis
curialia

Damnificare
deauratus
decapitare
decollare
deceptio
decrementum
de die in diem
defalcare
defectus
defensiva arma
dehors
degradare
dehonoriare

Rechnung
Mit-Ursach
Concept
achtet mich an
Mitbürger
Verlochung
Einheitlichkeit
Beiderlichkeit
Bluts-Freundschaft
nachgeben
mit Bedingniß
Mitleiden
eriprueßlich
Conferent
Vertraulichkeit
consistiren
Bundsgenossen
beträutigen
Mit-Bruder
Zusuche
gewissenhaft
folgend
Mit-Gesell
gemiß Geitirn
ein ausgemachter Mann
verächtlich
veranügen
Verharrung
wider den Stroh
zuwider seyn

Einlagen
Conservation
mit einander leben
mitarbeiten
zusammen ordnen
Abschrift
Abichreiber
von Herzen
von Herzen
leiblich
Leibe-Nothwendigkeit
vollkommen
Correspondenz
Geschöpfe
mit der Zeit
mit Unwillen
heilbar
Hof-Art

Beschädigen
vergoldet
köpfen
köpfen
Betrug
Abnahme
von Tag zu Tag
defalciren
Mangel
Gewehr
daraußen
entsetzen
enttuehren

ratio.
adjuvans causa.
informata cogitatio.
ad me attinet.
civis.
digestio.
consensio, concordia.
libido.
sanguinis conjunctio.
indulgere.
ea conditione.
doloris societas.
utilis.
consilium, colloquium.
fiducia.
publicare bona.
foederati.
consummare.
collega.
refugium.
religiosus.
deinde, porro, itaque.
socius.
astrorum positio, affectio.
perfectus.
contemnendus.
satisficere.
continuatio, perpetuitas.
adverso flumine.
adversari.
pugnantia.
tributa, census bonorum.
consuetudo, familiaritas.
una vivere.
adjuvare.
ordinare.
exemplum.
liberius.
ex animo.
ex animo.
corporeus.
necessaria vitæ præsidia.
emendatè.
commercium litterarum.
res creata.
tempore.
agre, graviter.
sanabilis, medicabilis.
formulæ aulicæ.

Damnò afficere.
auratus.
caput abscindere.
caput abscindere.
fraus, fallacia.
diminutio, defectio.
in diem, diem ex die.
decidere, detrahere.
vitium, error.
defendentia.
foris.
exautorare.
dedecorare.

delassare
 delectabilis
 deliquium animi
 dementare aliquem
 demordere aurem
 de novo
 depalpare
 de parte ad partem
 dependet à te
 dependentie
 deprædicare
 deputari
 derisio
 defatigare
 descendentes
 desolare urbem
 desponsatus
 destructio
 destruere librum
 deteriorare
 dethronizare
 deturpare
 de verbo ad verbum
 deviare
 devotus
 diarium
 dictamen rationis
 diecit
 dietim
 diffamare
 difficultare
 dignanter
 disciplinatus
 dilatatus
 disconvniens
 discordantia
 discretio
 discretus
 dispareo
 disparitas
 dispensare
 displicentia
 dispositio ad majora
 distans
 distractio mentis
 diversimodè
 divisio illis
 doctoratus
 dubietas

E contra
 effective
 effigere
 effugere tempore
 effundere
 exaltare
 excipere
 excipere
 exemplariter
 exemplum
 extenuare
 extenuare
 extenuare

abmatten
 kunstbarlich
 Ohnmacht
 beethären
 Obr abbeißen
 von neuem
 anfangen
 Stückweise
 es hängt an dir
 Tugendentien
 rühmen
 Verordnen
 Verurteilung
 entwaffnen
 Nacht schlafen
 Stadt veröden
 vertragen
 Verderbung
 Buch verderben
 schlammig machen
 vom Throne jagen
 verurteilen
 von Wort zu Wort
 Abweg machen
 andächtig
 Tagbuch
 Vernunft
 es taet
 täglich
 ausrichten
 sich beschweren
 würdiglich
 züchtig
 ausgesprengt
 unziemlich
 Mißheißigkeit
 Benachteiligung
 bei beiden
 verschwinden
 Unähnlichkeit
 Divergenz
 Dissonanz
 Divergenz
 entfernen
 Auszeichnung
 unterschiedlich
 zu zertheilen
 Doctorat
 Zweifelhaftigkeit

hingegen
 würklich
 contrarietät
 verlaufene Zeit
 Weisen
 erheben
 übermäßig
 Beispiel
 zu einem Exempel
 Exemplar bringen
 fliegendes Heer
 von nun an
 aus dem Gleich gehen

farigare.
 delectationem habens.
 delictio animi.
 infatuare.
 mordicus auferre.
 denuo, de integro.
 colaphos infligere.
 membratim.
 à te pendet.
 accessiones.
 prædicare.
 delecti, designati.
 irratio, ludibrium.
 armis exuere.
 posteri.
 evastare, populari.
 desponsus.
 exitum, perniciem.
 corrumpere.
 deteriorem reddere.
 exautorare.
 inquinare, maculare.
 ad verbum.
 declinare de via.
 re, agros, sanctus.
 ephemerides.
 præscriptum.
 lucet.
 in dies, quotidie.
 infamare.
 difficultatem causari.
 digne.
 bene moratus.
 dispersus, remotus.
 non contentineus.
 discordia.
 modus, modestia.
 commodus, elegans.
 evanesco.
 diversitas.
 legibus quem solvere.
 molestia, tedium.
 progressio.
 disjunctus, remotus.
 evanescere.
 alio, atque alio modo.
 dividuus.
 doctoris gradus.
 dubium.

contra, è contrario.
 efficenter, reipso.
 effugere.
 elapso.
 natura, vis, potestas.
 extero, extendo.
 immoderate.
 delectum, precium.
 ad exemplum.
 exemplis docere.
 expeditum agmen.
 jam nunc.
 deflectere de via.

expectorare
expenſe
expreſſe faciam
extraordinarie
ex tunc
exultantia

Herz ausbleeren
Unkoſten
außerordentlich
außerordentlich
von dannen
Aufhupfung

ſenſa animi pandere.
impenſa, impendium.
ſciens, dedita opera.
extra ordinem.
inde, jam tum.
læticia.

Facilitare
ſactivus
ſae torum
ſalibilis
ſalire
ſalutare
ſaliloquium
ſanigeratus
ſavolabiliter
ſcherare
ſerari
ſeruantia
ſeruitas
ſordam
ſertius
ſejuſſor
ſcheraher
ſermentum
ſerhis
ſeratio
ſeralter
ſerancie
ſeris urbis
ſerilis
ſeré
ſeruanter
ſeraminare
ſeraticium
ſerificare
ſerunicatio
ſerontſpicium
ſereticare
ſeretraneus
ſeramentalis
ſeradator
ſeratus

leicht machen
würkend-
der alles iſt
betriiglich
verſäliſchen
verſäliſchen
ſalſche Rede
berühmt
gnädig
Glück wünſchen
ſerern
Erkung
Feit
Leben
erdichtet
Bürge
verträulich
Gedichte
ſindlich
an Kindes ſtatt
endlich
Finanzen
Ende der Stadt
Fiscal
Markt
zweifelhaft
dur hohrent
Beitum
beveitagen
Beveitigung
Worder Theil
fruchten
umſonſt
gründlich
Erſter
ſurios

facile reddere.
efficiens, actuoſus.
elle omnia.
fallax, incertus.
depravare.
adulterare.
mendacium.
ſani clarus, celebr.
benigne, clementer.
fortunare.
ceſſare.
ſeſtination.
dies feſtus, ſolennis.
beneficiarium prædium.
commentitius.
vas, ſponſor, præſ.
ſidenter.
commentum.
quod ſiliu eſt, pietas.
adoptio.
tandem, ad extremum.
æratium publicum.
extremum.
quæſtor ſiſci.
acerter, intentò oculò.
dubitant.
perforare.
munimentum, caſtellum.
munire.
munition.
frons.
fructum facere, ferre.
irritus, ſupervacuuſ.
ſolidus.
conditor, autor.
furens, furioſus.

Gabella
galanteria
galeria in bellicis
galanitas
galantia
galanitas
galanitas
galanitate
galanificare
galanitare
galanter
galantudo
galavamen
galotta
galotta

Accid
Galanterie
Galerie
Geſchwähigſett
Guarantie
Generalat
Generalität
ſanen
groß machen
ſollmetſchen
williglich
Danfbarkeit
Beichwerniß
Grotte
Wacht

veſtigal.
elegancia, comitas.
vinca.
loquacitas.
preſtatio, evictio.
ſummuſ imperium.
universitas.
in genua ſe demittere.
interpretari, explanare.
celebrare.
libenter, animò.
gratus animus.
querela, difficultas.
crypta.
cuſtodie, prætoriani.

Hebdomadatum
heroldas
hereditare

wochentlich
Herold
erden

quot hebdomadis.
ſecialis caduceator.
hæreditate acquirere.

hermelinus
hodieque
homagium
honorificare
humanitas
humiliare se
humilis vir
hypocrisis

Idiota
idoneitas
ignoranter
illatinus
immediatè
immediatus
inamemorable tempus
immobilia bona
inmoriger
impassibilis
imperfectibilis
impertinens homo
impertinens ad rem
impetuositas
impingere in lapidem
importantia
imprægnare
improficuus
impulsivus
inadvertentia
incarcerare
incapax
incastus
incessanter
indefinenter
incidenter
incorrigibilis
incunetanter
indebitè
in illo tempore
in diebus nostris
indisciplinatus
indispositus
indivisibilis
indusiare
ineptitudo
inferioritas
in instanti
inintelligibilis
inordinatus
injuriare
in quantum
insanus aer
insenatus
insensibilitas
insolubilis
integraliter
intentio
intercedo
interesse

interstitium
intromedare
intronizare

Hermelin
noch heut zu Tage
Huldigung
ehren
die Menschlichkeit
sich demüthigen
demüthig
Gleichnerey

ein Idiot
Eauclischeit
unmündig thun
unlatein
alsoaleich
unmitte bar
undenkliche Zeit
unbewegliche Güther
widerwärtig
unleidlich
nicht zu bereden
boshaft
nicht darzu gehörig
Schuß
antossen
Zuchtlosigkeit
schwingern
unruhig
antreibend
Unaufmerksamkeit
in den Meffer werfen
untüchtig
unzuchtig
unaufhörlich
unaufhörlich
ungeseht
unverbesserlich
ohngefühmt
unverschudet
in der Zeit
zu unseren Tagen
ungehehacht
unrichtig
ungetheilt
Hemdb anziehen
Untüchtigkeit
untere Stelle
im Augenblick
unverständlich
unordentlich
schelten
so weit
unreunde Lust
unruhig
Unempfindlichkeit
unaussprechlich
gänzlich
Wernung
fürsprechen
das Interesse

Zwischen: Zeit
vermitteln
auf den Thron setzen

mus ponticus.
hodieum, hodie.
sacramentum cliente.æ.
honorare.
humana natura.
submittere.
submitus, modestus.
simulatio.

homo rudis, imperitus.
habilitas.
imprudens feci.
non Latinus.
statim, extemplo.
proximus.
cujus nulla memoriæ extat.
que moveri non possunt.
inobediens.
pari nescius.
obstinatus in sententia.
petulans, insolens.
alienum à re.
impetis, æstus.
offendere, incurere.
momentum.
violare, gravidam reddere.
in idis.
impellens, incitamentum.
incursus, inconsiderantia.
in custodiam conjicere, dare.
indocilis.
impudicus.
(nullo temporis.
puncto intermisso.
fortunò, casu.
desperatæ frugis.
sine mora, statim.
injustè, immerito.
illo tempore.
nostra memoria.
malè moratus.
malè constitutus.
individuus.
intimam tunicam induere.
natura inhabilis.
ordo inferior.
momentum.
quod intelligi nequit.
perturbatus.
injuria afficere.
quatenus.
grave cælum.
stupidus.
stupor.
inexplicabilis.
integrè.
finis, scopus.
deprecor pro.
emolumentum, utilitas
census.

intervallum.
se interponere.
inaugurare.

intimare
intitulare
intoxicare
intrinsecus, a, um.
irrationalis
irreligiosus
irremediabilis
inventiosus
invicem
intricatus
judicatura
parita
justificare

intimiren
betriechen
vergiften
innerlich
unvernünftig
unandächtig
unnachlässlich
fündig
mit einander
verwirrt
Gericht
Jurist
rechtsfertigen

significare, denunciare.
librum inscribere.
toxicò insicere.
internus, intimus.
rationis expertus.
religionis expertus.
inexpiabilis.
industrius, solers.
inter se.
perplexus.
judicium.
jurisconsultus.
probare, purgare.

Lapidare
lateraliter
latinum bonum
laudabiliter
laxativum
legalitas
legenda
legitimare se
libertinismus
licentia aliquem
leito
legi
lacre
linealiter
à longè
ligatio
locumtenens
ludere fidibus
lutosus

steinigen
seitlings
gut Latein
loblich
Purgier
Gefesmäsigkeit
Legende
sich legitimiren
freies Leben
einen entlassen
erlaube
Bündniß
Schanz, Graben
nach der Linie
von weitem
Zant
Anwalt
auf der Geige spielen
lothig

lapidibûs obruere.
à latere.
benè Latinum.
cum laude, pulchrè.
medicamentum laxans.
observantia legum.
res geste Sanctorum.
autoritatem proferre.
vivendi libertas.
missum facere, dimittere.
jure.
foedus, societas.
aggeres.
ad lineam.
eminus.
litigium, jurgium.
vicarius, legatus.
canere fidibus.
lulentus.

Maculatura
magnanimitas
magnificare
majestaticus
mandamentum
manicare
materialista
maxima
medalium
mediare
mediator
meliorare
melona
menturare
menturator
mentaliter
ministerialis
minorare
miraculosus
modera
modernus
molestare
mollificare
momentanè
monstra
mordax
mordicatio
maltoties
mundanus

Madel
grohmüthig
groß machen
majestätisch
Geboch
früh draussen sehn
Gewürz, Kraut
Maxime
Medaille
vermitteln
Vermittler
verbessern
Melone
messen
Messer
mit dem Herzen
Reamter
mindern
wunderthätig
Muster
istig
belästigen
weich machen
augenblicklich
Muster
Ermächtigt
Abtödtung
erstmahl
wisch

litura.
magnò animò.
magni facere.
augustus, grandis.
edictum.
in diluculo venire.
pigmentarius.
regula.
nummus memorialis.
intervenire, conciliare.
conciliator, sequester.
melius reddere.
melo, pepo.
metiri.
dimension.
mente, animi.
administer.
minuere.
prodigiosus.
forma, modulus.
hodiernus, recens.
molestiam asserre.
mollire.
momentò temporis.
exemplum.
morum ratio.
afflictatio.
sepe, sepe numero.
vagus, voluptati deditus.

Nativitas
 naufragare
 necessitare
 nequitiosus
 neutralis
 neutralitas
 nimietas
 nocturnaliter
 notorie
 novercati
 nubilosus
 numularius

Obescare
 oblatio
 obviare
 obviatio
 occasionaliter
 oculariter
 odoramentarius
 officialis
 officiolitas
 olfactus
 omnifariam
 omnifarius
 opiniosus
 oraliter
 ordinare
 originale
 onositas

Palliditas
 palisade
 parcitas
 pariformiter
 paritio
 partialis
 partialiter
 particularis
 parum ante
 pasquillus
 patibilis
 patigium
 passibilis
 passionis
 passio
 passionatus
 passus
 patiens
 patriota
 patronatus
 pausa
 peccaminosus
 per accidens
 percussura
 perdonare
 perfectionaliter
 perferentia
 permittere
 perpendiculariter
 persecutio
 personaliter
 perspectiva

Gebürt
 Schiffbruch leiden
 nöthigen
 boshaft
 neutral
 Neutralität
 Allzumiele
 nächtlich
 offenbar
 Stief-Mutter abgeben
 wolliche
 Wechsel

mästen
 Opfierung
 begegnen
 Begegnung
 ben Gelegenheit
 augenmäßig
 Materialist
 Priester
 Höflichkeit
 Geruch
 auf alle Weise
 auf alle Weise
 eigenständig
 mündlich
 verordnen
 Oriatal
 Mäßiggang

Bleiche
 Palisaden
 Sparsamkeit
 gleichmäßig
 Gehorsam
 partheisch
 theils
 besonder
 ein wenig zuvor
 Pasquill
 ziemlich
 Pass
 leidlich
 Leidenschaften
 das Leiden
 passionirt
 ein Pass
 Patient
 Landmann
 Besitand
 Pause
 sündhaft
 ungelebr
 eine Plage
 pardoniren
 vollkommen
 Vertragung
 lassen
 gerade
 Verfolgung
 persönlich
 Fern-Glas

ortus natalis.
 naufragium facere.
 adigere, cogere.
 nequam, improbus.
 neuter, partium medius.
 neutrum partium studium.
 nimium, redundancia.
 nocturnus.
 palam, aperte.
 adversari.
 nubilus.
 trapezita, mensarius.

faginare.
 liberalitas.
 obvium fieri, ire.
 occurratio.
 occasione.
 luculenter, evidenter.
 unguentarius.
 minister, magistratus.
 officium, studium.
 odoratus.
 quavis ratione.
 cujusque modi.
 sententia tenax.
 coram, ore, verbo.
 prescribere.
 prototypum.
 otium, delidia.

pallor.
 vali, fudes.
 parsimonia.
 pariter, æque.
 obedientia.
 parti addictus.
 partim.
 singularis.
 paulo ante.
 libellus famosus.
 tolerabilis.
 transitus, iter.
 quod pati potest.
 affectiones, affectus.
 perperio.
 perturbatus, male affectus.
 litteræ comineatus.
 æger, agrotus.
 civis, municeps.
 patrocinium.
 quies, respiratio.
 vitiosus, improbus.
 fortuito, casu.
 percussio.
 condonare.
 perfecte.
 tolerantia.
 pati, ferre.
 ad perpendiculum.
 infectio.
 coram, ipse.
 tubus opticus.

pertinentie	Angehörungen	prædia, reditus.
phantasticus	fantastisch	fanaticus.
phlebotomare	Aber lassen	venam incidere.
phlegmaticus	wässericht	pituitosus.
phlegma	Ährchen	pituitus.
placiditas	Gelmüdigkeit	lenitas.
plagare aliquem	verleihen	vulnerare, lædere.
plasmare	gestalten	ingere.
placibiliter	ansehnlich	cum plausu.
placibiliter	Maßen, voll	copiosè.
plenus	vollkommen	plene.
compaticus	stolz	splendidus, magnificus.
portans	Portner	inhibitor.
portalis	mölich	quod fieri potest.
posita	Post	curtus publicus, veredarii.
postarii equi	Post, Pferde	equi cursorii.
potentatus	Potentat	potestas, dominatio.
potentialiter	mölich	quavis ratione.
practica	Practisch	usus, experientia rerum.
præbenda	Pfarr, Stuhl	beneficium sacerdotii.
præcedentia	Vorhang	prærogativa loci.
præcisè	Durchaus	accuratè, simpliciter.
præfigurare	vorbilden	repræsentare.
prægnans causa	wichtige Ursach	gravis causa.
præmentionatus	vorgemeldet	prædominatus.
præprimis	voraus	imprimis, cumprimis.
prærequirere	voraus begehren	requirere.
præsentare	vorstellen	repræsentare.
præsidatus	Bersiß	principatus.
præsumere	unterfangen	incommodè, audere.
præsumptuosus	stolz	arrogans, insolens.
præsupponere	genus halten	ante constituere.
prætendere	prætendiren	postulare, sibi arrogare.
prævalere	vorschlagen	superare.
primogenitus	Erstgebobruer	major natu.
primatus	erste Stelle	principatus.
primordialis	anfänglich	ad primordia pertinenens.
principaliter	vornehmlich	præcipuè, potissimam.
præcipare	herrschen	dominari.
proritas	Vorhang	diagnor, prior locus.
proba	Probe	specimen, documentum.
processus	Proceß	causa, lis, actio.
prodigalis	verschwenderisch	prodigus, effusus.
prodigaliter	verschwenderisch	prodigè.
profunditas	Tiefe	profundum.
professor	Lehrer	magister, doctor.
prolongare	verlängern	producere, prorogare.
prolongatio	Auszug	prolatio.
pro mea persona	vor meine Person	quod ad me attinet.
promptitudo	Bereitheit	alacritas.
pro nunc	vorihet	in præsentia.
propalare	fund machen	evulgare, palim facere.
proportionalis	proportionire	congruens, aequalis.
protectio	Schutz	præsidium.
protector	Schützer	defensor, patronus.
pro tempore	zur Zeit	nunc, hoc tempore.
protestari	protestiren	intercedere, comitari.
protocolum	Protocol	commentarij, adnotati.
provisio	Vorrath	res frumentaria, penus.
proximare	hinzu nahen	propinquare.
proximus	näher	propior.
proximitas	Nähe	propinquitas.
panctum honoris	Ehre	apices.
pusillanimitas	fiehmüthig	pusillo animo.

Qualificatus
quaestionario
quietantia

qualificirt
fragen
Quittung

habilis, ornatus.
quaestionem instituire.
apocha, chirographum.

Rabulista
rancor
rapinari
ratificare
reactio
realiter
rebus sic stantibus
recapitulare
recidivare
recommendare
recompensare
rectificatus
redargutio
refectorium
reflexio
regimentum
registrum
regulare
regnare
regulariter
repatriare
residentia
resignare
resistentia
resolvere
resolutio
respectivè
retaliare
revertales
revolutio
rigorofus
robustitas

Plauderer
Hohl
rauben
genehm halten
Wieder-That
würflich
in diesen Umständen
wiederholen
wieder krank werden
befehlen
wieder verachten
zurecht gemacht
Widerlag
Speise-Saal
Bedenken
Regiment
Requisier
sich requiriren
bedanken
gemeinlich
heimkehren
Residenz
quittiren
Widerstand
sich entschließen
Resolution
nach Ansehen
mit gleicher Münze zahlen.
Revers
Ueenderung
genau
Größe

Rabula.
odium, acerbitas.
rapere.
ratum habere, facere.
actionis reciprocatio.
reapse, revera.
sic habentibus.
rerum capita repetere.
recidivum fieri.
commendare.
compensare.
correctus.
confutatio.
triclinium, cœnatio.
consideratio.
legio.
tabulae publicæ.
regere, dirigere se.
gratias agere.
serè, vulgò.
in patriam redire.
regia sedes, domicilium.
abdicare.
repugnantia.
statuere, decernere.
consilium, sententia.
comparatè ad.
par pari referre.
cautio.
conversio.
rigidus, asper.
robur.

Sagittare
salvare aliquem
salvus conductus
sanguinare
scabrositas
scibilis
scienter fecit
scrupulosus
securare
sensualis
sentimentum
septimana
ferrare
servitor
servus judicii
sigillare
signanter
significatio
situari
situatio
solare
solennizare
specialiter
specificare
spontaneus
subditus

mit Pfeilen schießen
einen erlösen
Krenhetts-Brief
bluten
Nahe
zu wissen
wissend thun
scrupulos
versichern
sinnlich
Sinn, Meinung
Woche
sagen
Diener
Gerichts-Diener
verschieren
benanntlich
Bedeutung
gelegen seyn
Gelegenheit
an der Sonne trocknen
seuerlich begehen
besonders
specielliren
freiwillig
mein Unterthan

telis petere.
servare.
fides publica.
sanguine manare.
asperitas.
quod sciri potest.
sciens, prudens.
anxie religiosus.
cavere.
delicatus, voluptarius.
sententia.
hebdomoda.
ferrâ ducere.
servus, minister.
apparitor, accensus.
signare.
disertè.
notio.
situm esse.
situs.
siccare ad solem.
festum diem agere.
speciatim.
designare
ultroneus, voluntarius.
subjectus mihi.

substitutus
substantia
successive
succursus
sufficiens
sufficiens
summa summarum
summa
summas
superiore
superioritas
superioritas
suppono, quod
supra familiam præpositus

Nachgesetzter
Haab und Gut
nach und nach
Euccurs
Uebersetzung
zur Genüge
Genüge
idem
summiten
Gipfel
höflich sein
hochtrabend
Oberhand
Ueberschrift
ich weisse nicht, daß
vorgestellt

vicarius.
facultates, fortunæ.
pedetentim, sensim.
suppetite, auxilia.
tolerantia.
abundè.
abundantia.
summatim.
summam ducere.
fastigium.
efferre se, inflari.
arrogans.
principatus, eminentia.
inscriptio.
pono.
familie præpositus.

Talentum bonum
taliter qualiter
tangibilis
tardatio
taxare
taxare mensam
temporizare
tenebræ
tene hoc pro certo
utolare
totaliter
tractare aliquem
tractatus magnus
transcurre
transparere
tribula
tribulare
tyrannizare

gut Talent
so und so
begreiflich
Verweilung
toriren
Tisch decken
sich in die Zeit schicken
verfinstern
halte dies vor gewis
tituliren
gänzlich
tractiren
großer Tractat
obenhin
durchscheinen
Vertrag
tribuliren
tyrannisiren

animi dotes.
utrunque.
sub tactum cadens.
tarditas, mora.
testinare rem.
sternere.
servire tempori.
obscurare.
sic habeto.
ornare titulo, &c.
penitus, ex integro.
epulis accipere.
volumen grande.
per transcursum.
pellucere.
inducere, pactio.
angere, vexare.
severe.

Vacantia
Valedico
verbaliter
verificare
vicibus tribus
victorizare
victualia
virtuosus
visibiliter
visus bonus
visito
vituperium
vivifico
unanimitas
ulatenus
undequaque
unigenitus
universaliter
usualis
usurare

Vacant
beurlauben
mit Worten
beglaubigen
Dreymal
victorisiren
Ess. Sachen
tugendlich
sichtlich
an: Gesicht
beuchen
Ladel
lebendig machen
Einnützigkeit
einnützig Weise
überall
Eingebornen
in gemein
brauchbar
wuchern

vacatio.
jubeo te valere.
verbo.
probare, efficere.
ter.
victoriam referre.
alimenta.
probus, honestus.
in oculis.
acris oculorum acies.
viso, inviso.
vituperatio.
ad vitam revoco.
concordia.
ullo pacto.
undique, omni ex parte.
unicus matris.
universum, generatim.
usitatus.
funerari.

Inter his vocibus omnibus mihi interdictum erit?

Resp. Nisi imperitus aut barbarus haberi velis ab omnibus. Ruditis enim est & ignorantie, cum meliora suppetunt, deterioribus uti. Qui ab ipsis Grammaticæ incunabulis viæ hujus ducem fidum peritumque nactus fuerit, labore non maximo egregiè Latinus evadet.

Atqui inde ab Ciceroniano ævo multa inventa, illis incognita?

Resp. Cicero, quin rursus ipsa docet, rebus novis nova excogitanda nomina. Nec mirum, si per duodeviginti seculi in Ecclesiastica & politica Republica mutati mores; in scientiis, mathematica, architectonica, nautica, militari, musica, cibaria, vestimenta, forensi, medica, hortensi bucolica &c. multa nova inventa sunt. Eiusmodi de rebus cum scribendum erit, aut loquendum; cave, ne putidus sis, ac affectatus. Ut in idiomate scholastico, cum philosopharis; architectonico, cum de ædificatione &c. sermo est. Utendum tamen Vocibus, quæ ad Latine rationem accedunt propius, & à scriptoribus hodiernis melioribus, in eodem argumento versantibus adhibere, jamque consensu doctorum probatæ apud Nomenclatores, v. g. in *Indivulo universalis Pomæ, Apparatu Eruditionis P. Pezzenfelder*, aliosque reperiuntur. Vide Specimen de bellica.

Voces Rei bellicæ hodiernæ:

Generallissimus	•	•	Imperator, summus armorum Præfectus.
Feld-Marschall	•	•	Mareschallus.
Genera. Feld-zeugmeister	•	•	Peditatus Magister.
General der Reuteren	•	•	Equitatus Magister.
General Feld-Wachmeister	•	•	Aciei Structor.
Marschall-Lieutenant	•	•	Pro-Sub-Mareschallus.
Obrister über ein Regiment	•	•	Tribunus.
Obrist-Lieutenant	•	•	Pro-Tribunus, Tribuni Legatus.
Hauptmann, Rittmeister	•	•	Centurio.
Lieutenant	•	•	Pro-Centurio.
Corporal	•	•	Decurio.
Regiment	•	•	Legio.
Bataillon	•	•	Cohors.
Escadron	•	•	Turma.
Compagnie	•	•	Centuria.
Corporalschaft	•	•	Décuria.
ganze Carthaunen	•	•	Primæ formæ tormenta.
halbe Carthaunen	•	•	Mediæ formæ tormenta.
Feld-Stücke	•	•	Castrenses machinæ.
Feld-Schlangen	•	•	Colubrinæ.
Mörser	•	•	Mortaria.
Bomben	•	•	Pilæ ignivomæ.
Granaten	•	•	Pilæ granatæ.
Haubt-Geschütz	•	•	Tormenta grandifera.
Wästenen	•	•	Propugnacula.
Corne	•	•	Cortina.
Mavellin	•	•	Propugnaculum à mœnibus adjunctum.
Casamaten	•	•	Cœtæ cryptæ.
Contrescarpe	•	•	Pars solle mœnibus adversa.

CAPUT SECUNDUM.

De Puritate seu Proprietate, quæ est in Sententiis.

Quid Sententiæ nomine intelligis? Et quamnam est ejus Puritas? Responsio:

Sententia idem est, ac Constructio integra, seu sensus Nomine & Verbo completus. Ad ejus Puritatem haud satis est, quod verba singula proba sint & Latina, nisi structura item Verborum Latine Lingue ingenio contentanea sit. Quemadmodum è lapideis edi pulcherrimè quadratis ædificium inæqualæ & vitiosum surgere potest.

Quibus vitiis laditur Latina Sententia Puritas?

Resp. Solæcismo & Barbarismo. De Solæcismo vitando Syntaxis præcipit. Regulasque tradit Constructionis emendare. Harum tamen Regularum vel neglectu; vel ignorantia factum est, ut horrida adeo, puerisque ridenda evaserit oratio eorum, qui ante Maximilianum I. tempora, daudentos nempe & amplius ante annos, scripsere, quorum libri etiam minimè indocti, ob ityli squalorem à paucis continguntur. Quosdam solæcismos ita sibi fecerunt familiares, ut veluti jus civitatis adepti viderentur. In quibus Grammaticæ Regulas ostenderint maxime, habeto Specimina aliqua.

Solœcismi apud Scriptores Lignæ Ætatis crebriores.

1. **R**egula Syntaxis est: Post *ut*ces: *adeo*, *ita*, *sic*, *tam*, *talis*, *tantus*, *nunquam* ponitur quod, sed ut cum Coniunctivo. Quia vero inter quod & ut nullum Germanis, Italis, Galis, Hispanis discrimen est, sed eadem voce, *daß*, *che*, *que*, utrumque effertur, idem in Latino fecere tam liberaliter, ut propè nullus Solœcismus apud antiquos crebrior sit. Sic legas:

Ira fuit miratus, quod fecit crucem super crucem.
Tantus fuit exercitus, quod non potuit numerari.
Illa studuit, quod fuit pallidus.
In tantum iratus est, quod nihil vult audire.
Adeo fuit calidum, quod per se sibi manserunt.
Tam cæcus est, quod nec solem potest videre.

2. Grammaticæ præceptum est, ut post *ut* ha: *eventus*, *necessitatis*, *voluntatis*, *rogantis*, *monentis*, *mandantis*, non quod, sed ut adhibetur. Contra illi:

Accidit, quod hostis noctu irumperet.
Exeruit, quod tam multi arminent.
Necesse est, quod præcedis o'edias.
Rogo te, quod mihi aliquas novitates perscribas.
Volo, quod statim hanc litteram scribas.
Monuit illos, quod hostem non minus longe persequantur.
Mandavit, quod statim castra acceant moveri.

3. Per Syntaxin verbum videtur Coniunctionem quod refugit. Non refugiant isti, dicuntque:

Videatur omnibus, quod magnum periculum foret.
Videtur, quod erit magna tempestas.
Videmur nobis, quod sumus docti.

4. Jubeo sere Infinitivum petit; Coniunctionem quod subjungunt:

Fussit, quod prædam dividant.
Fusserat, quod sine mora naves conscenderent.

5. Coniunctioni quod passim Indicativum tribuunt, quem tum solum admittit, cum causalis est, & loco quia adhibetur. Sic ajunt:

Nunciavit inis, quod ipsi res bene succedat.
Jam constat, quod tu iussi autor sceleris.
Dixit, quod non vult amplius illius amicus esse.

6. Interrogativa Coniunctivum petunt, nisi vel interrogent, vel relativè ponantur. Hæc regula olim & hodie apud pueros miserimè creberrimèque vapulat: v. g.

Statim coniecturari, quid est.
Scimus, ubi armis latet in herba.
Deus scit, quomodo hic venit.
Apparet ex hujus Regula ignorance, quàm parum scitis.
Interroga eum, quare accit.
Vide, quantum constat.

7. Reciproco sui & suus utitur, cum Persona in se ipsam, vel res possessa in possessorem transit, sed illi & quàm liberaliter: v. g.

Multum valui apud illum, quando fui suus discipulus.
Veniit mecum frater, & narrari sibi, quid mihi nuper acciderit.
Hac fecit apud Raymundum, quando fui in exercitu suo.
De generabit puer, quia mater sibi semper dat pecuniam.
Dic queso, quomodo valet suus pater?
Prostravit eum ad terram, & atequavit equum suum.
Ita lenè rhythimizat, quod sibi nullus par est in Poësi.

8. Cum Germanis nullus sit Ablativus sine Præpositione, hanc illi in Latino quoque adhibent, etsi sit Ablativus Temporis: v. g.

In diebus illis; in mense Octobri; in illo anno; in media astate, &c. vel

vel Ablativus Instrumenti:

Cum malleo eum ad caput percussit.
 Perfudit me cum aqua frigida.
 Non possum scribere cum creta.
 Cum digitis mensurant supra illum.
 Liber in catena ligatus.

vel Casus Loci communis: v. g.

Ex Francofordia; In Roma; Profectus ad Parisiam; Natus in Colonia;
 Studet in Vienna.

vel Ablativus: v. g.

Vendidit pro duobus aureis.
 Emit pro decem denarius.

9. Post verba: Audio, jubeo, euro, sino, permitto, patior, &c. Verbum subsequens, nisi Persona agens addatur, in Infinitivo Passivo ponitur. Illi contra:

Faciam hunc librum imprimere.
 Jussit eum ad tribunal citare.
 Curavit sibi vestem facere.

10. Deponentia nec timide Passivè construunt: v. g.

Diu sumus ab hoste persecuti.
 Mors tanti viri stupende fuit lamentata.
 Omnes adverterunt, quod sit mentitum.
 Redux è bello filius sine sine à matre osculatus fuit.
 In illa die bis praelatum est.
 Jam satis de hac re fabulatum est.

Utuntur iisdem subinde terminatione Activa: v. g.

Tua epistola me consolavit.
 Depredavit totam terram hostium, &c.

11. Occurrent item contra Regulas alias Solæcisini varii, ut:

Studet in poetica, in legibus.
 Accusavit eum propter furtum.
 Cur mihi non juras, sicut juravisti aliis?
 Est similis ad illum.
 Hatus est mecum.
 Hatus est super eum.
 Scribe, an est tibi necessarium?

Remoto Solacismo jam pura erit Sententia?

Resp. Minimè, nisi ipsi modi loquendi item proprii, id est, classicis Autoribus usitati, ac Latinitatis mori conformes. Linguae cuivis sui sunt velut domestici loquendi Modi, seu loquendi Genera, seu Phrases, seu, quod Latine sonant, Proprietates. Inde fit, ut quamvis sensus quivis in qualibet lingua exprimi possit, multae tamen sunt Sententiae, ad quas exprimendas in alia lingua Verba alia adhibere oporteat.

Da exemplum:

Resp. Opus est numeris omnibus absolutum. Latinus est loquendi Modus. Si Germanice verbes: Numerus, eine Zahl, omnis, alle, absolutus, vollendet: Des ist ein Werk von allen Zahlen vollendet; inepta foret & barbari dictio. Germani dicimus: Dies ist ein in allen Etüden ausgemachtes Werk. E converso, einem die Stange halten, Idiotismus est Germanicus. Si Latine verbas, alicui periculum tenere, monstrum fuerit. Aliis enim verbis Latini sensum eundem exprimunt, dicuntque: Periculum ejus tueri; alicui praesidio esse.

Quid igitur est Barbarismus Sententiae?

Resp. Praeter alias Species foeditissimus est & frequentissimus, cum Idiotismum Germanicum seu modum loquendi Germanis proprium in Latinum invenimus, sic, ut non tam gistro accuses: Der Dube giebt mir seinen Fried; Iste puer mihi non dat pacem. Hat mir Dürreigen gegeben. Deant mihi colaphos. Hat mich beim Haar genommen; Acipt me apud capillos. Quid hac Latinitate barbarum magis & impurum? Latini Sententias eandem in hunc modum reddunt: Iste puer me inquietat; Colaphos infregit; Caput capio.

Atqui passim sic loquimur?

Resp. Hoc nempe malum illud est cum tanta Latinitatis stragē tam late pervagatum. Nec pueri solum ita loquuntur, sed Luteæ, de qua meminimus, Ætatis Scriptores plerique Germanismis ejusmodi, Italismis, Gallicismis, Polonismis, scripta sua inquinant adeo, ut è scribendi genere distinguere liceat, Italus, Gallus, Germanusve fuerit autor. Certè Germanus est piissimi opusculi autor, cuius ea sunt: *Si scires totam Bibliam interius & exterius, wärr du die ganze Bibel auß- und innwendig kōntest.* *Habeo oculum super te, ich habe ein Auge auf dich.* *Teneas te apud Dominum, halte dich fen dem Herrn.* *Ecce, quam bonam vitam habet ille, siehe, was gutes Leben hat jener &c.* Modi hi loquendi Germanis proprii nequaquam iisdem verbis reddendi, sed retento sensu eodem. Modi loquendi Latinæ linguae proprii substituendi erant in hunc modum: *Si Batha tota memoria teneres. Attende tibi. Confide in Domino. Quam commode vivit ille, &c.* Observationes quasdam, cum generales, tum singulas de frequentioribus ejusmodi Germanismis subjicio cum indiculo sententiarum aliquot barbararum, quæ apud permultos in usu sunt.

Observationes quædam Germanismorum magis vulgarium.

1. **F**initus apud Latinos in Infinitum convertitur, omissa Conjunctione, quod, post verbum *Sensum*: Video, audio, sentio, cogito, puto, ajo, refero, narro, nego, &c. Et *Affectum*: Gaudeo, miror, doleo, spero, &c. Idque adeo Latinæ proprium est, ut quidam pro Solœcismo habeant: *Dico, quod; Scio, quod &c.* certe apud probos Autores raro reperias. Quia tamen hunc Infinitivum Germanicè reddere non possumus, fit, ut passim audiat, & apud Ligneos Autores legatur:

Dicunt, quod non sit ita; negant ita esse.

Spero, quod erit alius; alium fore.

Miror, quod nondum advenit; nondum advenisse.

Dicunt, quod Turca vicerit, ego nunquam credam, quod Christiani fugerint; Turcam vicisse; Christianos fugisse.

2. Verbum necessitatis, seu *debeo*, è Latinæ Genio serè in Participium Futurum convertitur. Rudioribus seculis id parum observabant:

Das muß wahr seyn, hoc debet esse verum; hoc verum est.

Ihr müßt wissen, daß ich kein Narr seyn, debetis scire, quod non sim stultus; scitote, me stultum non esse.

Debetis illum monere, quod debeat sapiens scribere, alia ego debebo nihil amplius illi mittere; Monendus est, sepius ab ipso scribendum, alioquin nihil porro à me illi mittendum esse.

Judico, quod pueri non debent habere pecuniam; pueris non habendam.

Non video, quare debetis ridere; cur ridendum sit vobis.

Debes tacere cum tua laude; de laudibus tuis tacendum est.

3. Verbum *volo*, *ich will*, Germanis frequentissimum est. Id Latini vel Futuro reddunt, vel omittunt omnino, ejusque Tempus Verbo subsequenti tribuunt: v. g.

Ich will ihn schon finden, jam volo invenire illum; jam eum deprehendam.

Audio, quod vultis alii migrare; vos alios migraturos.

Volo apud te prandere; prandebo.

Libenter vellem scribere, si; libenter scriberem, si.

Ich wünschte, daß ihr lang leben wollet, opto, ut aui vivere velitis; vivatis.

Si habuissem, voluissem dare; dedissem.

4. Similes Germanismos parit verbum *possum* Germanicè usurpatum; id est, quando vel *Emphasis causa*, vel *loco*: *Scio, inteligo, calleo, peritus sum, adhibetur.*

Emphasis causa:

Der Mensch kan sich plagen, iste homo se potest fatigare; ut iste se fatigat.

Vellem, ut semel posses ad me venire; ad me venires.

Non possum esse tam piger, quam vos; non ita piger sum.

Iste homo potest clamare in disputando; ut clamat in disputando.

Loco: Scio, Inteligo &c.

Potest bona carmina facere; scit.

Non possunt legere Hebraum; non sciunt, callent.

Potest pulchrè ludere in organo; scit probè organo canere.

Quid ego possum contra? quid ego repugnem? quid id mea refert?

Ego possum enigmata solvere; paritus sum solvendi.

Ego non possum Alibi; non calleo.

5. Germani loco Participii, aliquis, quidam, &c. suum eum, unus usurpant; quod cum Numerales sit tantum, in Latino plane absouum & barbarum sonat. Hoc Barbarismi genere vulgo & pueri sermonem, & boni illi Autores libros suos inquinant:

Ista est una horrenda impertinentia; insolentia insignis.

Timeo, quod erit adhuc unum magnum disturbium; timeo, ne magnæ turbe existant.

Ego tibi par bonum mixivium, ich will dir eine Lauge zurichten; malum tibi adorno.

Fuit unus bonus amicus apud me; quidam.

Inceffit in uno habitu mirabili; in habitu, vel habitu potius.

Nuper una fuit iustificata; quædam capite plexa.

Si esset adhuc tam magnus, esset respectu vestri unus puer; si altero tanto major sit, tibi comparatus puer erit.

Fuit semel unus Rex; quondam quidam Rex.

6. Equè frequenter, nec minus barbarè completiva illa Germanorum particula, *wohl, bene*, in Latinum invehitur, e.g.

Est bene unus vilis homo: vilis homo.

Est bene dolendum: dolendum.

Potuiſſes id bene facere; facere id potuiſſes.

Bene tibi credo; satis credo.

Bene permittes stare, du wirst es wohl stehen lassen, rem suo loco relinques.

Ego bene tibi notabo, ich werde es dir wohl merken, notabor, memor ero.

Est bene res lepida, es ist wohl eine seltsame Sache, res est lepida, &c.

Nota: Quod ejus loco Latini utuntur particulis, scilicet, certe, probe, &c.

7 Germani post particulam conditionalem, *si, wann*, subjiciamus *tunc, so*: v.g. *Wann du willst, so komme, si vis, tunc veni.* Illud *tunc* omittendum est serè in Latino; nec enim dicimus: *Si vales, tunc bene est.*

Si me interrogâſſes, tunc dixiſſem.

Si aliquid habes, tunc mihi mitte.

Si pluerit, tunc manebo domi.

Idem *tunc*, pro *hernach*, à simplicioribus, præsertim in narrando, odiosissime repetitur, & Latinis plane intolerandum est; uti & Formulæ istæ: *Deinde dixit, deinde respondit &c.* v.g. *Tunc narravit mihi unum exemplum: Venit unus Judæus baptizatus in agone; tunc iussit portare leporem & canem, & dixit: Permite eis currere. Tunc canis statim apprehendit leporem. Postea iterum iussit currere unum catum & murem; & cattus apprehendit murem. Tunc dixit præsentibus: Sic est Judæus, qui nunquam dimittit fidem suam, &c. v. lo bonus Judæus mori. Tunc dixerunt illi: Nunquam fuit bonus Chriſtianus &c.* Ut Germanitas hæc ope Participiorum evitanda sit, capite sequenti tractabitur.

Germanismi singulares:

Non fiet hoc in omnem æternitatem, dieß wird in Ewigkeit nicht geschehen, id nunquam fiet.

Non tenebo illud pactum, seinen Vertrag werde ich nicht halten, non stabo pacto.

Iste puer est falsus, dieser Knabe ist falsch, mendax, subdolis.

De hac re non possum audire, ich kan von dieser Sache nicht hören, mentionem huius rei non fero.

Loquuntur ad invicem in silentio, sie reden in der Stille miteinander, secreto inter se loquuntur.

Pro magna mea fortuna, für mein großes Glück, bona mea fortuna, meo bono.

Arrisit me, er hat mich ausgelacht, arrisit mihi.

Eas ad patibulum, gehe zum Galgen, abi in malam rem.

Hebe potentiam cum illo, habe Gedult mit ihm, fer, tolerato hominem.

Est tremendus nebulo, er ist ein erschütterlicher Bösewicht, insigniter nequam.

Permistas, me videre hunc librum, laß mir dieses Buch sehen, da videndum.

Et quod adhuc plus est, und was noch mehr ist, quid? quod? & quod amplius est,

Appetitum tenere in freno, seinen Appetit im Zaum halten, frænare, coërcere libidines.

Non facias, noli facere, thue es nicht, ne feceris.

Hoc semel pro semper dictum sit, dies sey ein für allemal gesagt, hoc semel dictum esto.

Volo parum tecum loqui, ich will ein wenig mit dir reden, paucis te volo.

Quomodo significat ille puer? wie heist der Knabe? qui? quo nomine vocatur?

Oportet dicere, quod veritas est, man muß sagen, was die Wahrheit ist, oportet rem dicere.

Loquitur culinarius Latinum, er redet Küchen-Latein, miles Latinum loquitur.

Exest cum isto homine, mit diesem Menschen ist es aus, perlitus est hic homo.

Hic homo totaliter se perdit, der Mensch verliethret sich völlig, totus desipit.

Melior sit cum illo, mit ihm steht es besser, melius agitur cum illo.

Facit terpes vultus, er macht wilde Gesichter, vultum detorquet.

In persona adjuit, er ist in Person da gewesen, ipse coram a fuit.

Mittam, vel ibo pro illo, ich werde um ihn schicken, oder gehen, necessam, vel vocabo illum.

Debit mihi multum ad agendum, er hat mir viel zu schaffen gegeben, multum mihi negotii fecit.

Non possum illum pati, ich kan ihn nicht leiden, non sero hominem.

Est mihi plane contrarius, er ist mir gar zuwider, odiosus mihi est.

Sit bene concine cum hominibus, er weiß mit den Leuten wohl umzugehen, scit agere cum hominibus, tractare homines.

Corus vir non habet cor, der gute Mann hat kein Herz, nihil habet eorum.

Factus est totus albus præ timore, er ist ganz weiß worden vor Furcht, lapsus est umore.

Timuit usque ad mortem, er hat sich zu tede gefürchtet, metu, examinatus est.

Unum oculum claudere, ein Auge zumachen, connivere, indulgere.

Pecum fecit in charta, er hat eine Sau gemacht auf dem Papier, lituram fecit.

Jam est melius cum illo, es ist schon besser mit ihm, melius habet, valet.

Ile me plane vult amittere, er will mich gar vernichten, contemnit me.

Est homo valde illuminatus, in Philosophia profundus, er ist ein sehr erleuchtet und in der Philosophie tiefgründiger Mann, vir est plane perspicax, & recondite doctrinæ.

Semper me vexat cum ista re, er vexirt mich allemal mit dieser Sache, id mihi usque oggerit; ea re me divexat.

Est magnus sermo, quid, es ist eine starke oder grosse Rede, satis. multus est sermo, quod.

Semper mihi mala loquitur, er redet mir allezeit übel nach, mihi maledicit.

Volo vobis semel unum specialem honorem facere, ich will euch einmal eine besondere Ehre anthun, alias singulari vos honore accipiam.

Vide, ut non facias amplius, schaue, daß du es nicht mehr thust, vide, ne iterum feceris.

Debes discere, qualis sum, du mußt lernen, wer ich sey, ostendam, quis sum.

Jam te docebo, bonum facere, ich werde dich schon lernen, gut thun, jam te corpeam.

Pro tuo honore id memoravi, ich habe dieß zu deiner Ehre gesagt, tui honoris, tui causa.

Nihil permittit requiem, er läßt seinem keine Ruh, neminem non inquietat.

Jam te inveniam, ich werde dich schon finden, non me effugies.

Dammum est, quid sit tam parvus, es ist Schade, daß er so klein ist, malum, quod ita pusillus est.

Ne habeas mihi pro malo, habe mir nichts für übel, ne vitio veritas.

Ille mecum bene putat, er meynt es gut mit mir, optimam voluntatem gerit, animo optimo.

Jam me imponam, ich werde mich schon einstellen, non ero ingratus.

Iste homo scit se invenire, der Kerl kan sich finden, solars est & industris.

Habet bonam familiam, er hat ein gutes Red-Haus, sine loquax est.

Iste juvenis semper speculatur super sua scripta, er speculirt immer über seine Scripta, assiduo meditatatur.

Semper est infirmus, er ist immer krank, identidem ægrotat.

Dedit suam sententiam contra illum, et hoc wider ihn seine Stimme gegeben, adversus illum sententiam dixit, tulit.

Facies me natum, du wirst mich toll machen, ad iram movebis.

Quid ex hoc puero fiet? Was wird auß diesem Knaben werden? quid hoc puero fiet?

Tunc veniunt huc cum sua Latinitate, & putant, se magnos Hansones esse, da kommen sie mit ihrem Lateinischen daher, und meynen, sie seyen grosse Hansen, jactant suam Latinitatem, &que se efferunt.

Quomodo sic me semper potestis tribulare scribendo? wie möcht ihr immer mich also mit Schreiben tribuliren? ecquid toties me litteris fatigas?

Multine sunt Latinis Idiotismi seu proprietates, qui non nisi aliis verbis Germanicè verti queant?

*Resp. Magna sui parte Latina cum Germanica convenit, abundat nihilominus Phrasibus, seu loquendi generibus, in quibus omnino discrepat. Discrepantias has in Flore Latinitatis pulchrè expressas, collectisque reperias, v. g. in Verbo *Mitto*: Aliquem missum facere. Germanis est: einen meiden, abhandeln. Nuncium alicui mittere, einem auffünden, abjagen &c. Mittere sanguinem, zur Ader lassen. Mittere sub jugum, überwinden &c. Plura exempla adjungo in Verbis; *Facio, Sto, Eo, Teneo, Maneo*; Nominibus: *Animus, Pars, Praesens, Projectus*. Ubi nota: Idiotismos tantum afferri, omittis istos, in quibus Verba eadem ac Nomina Germanicæ versionis etiam ad verbum respondeant.*

Idiotismi Verborum aliquot & Nominum Latinorum:

Facio.

Conjecturam facere, muthmassen.

Impetum facere, einen anzureisen.

Quid illo factum? wo ist er hinkommen?

Nihil reliqui fecisti? hast du nichts übrig gelassen?

Facere strenue, sich tapfer halten.

Quid facerem? was wäre zu thun?

Facere gratiam delicti, nachsehen.

Mercaturam &c. facere, Kaufmannschaft &c. treiben.

Facere copias, Vorrath aufreiben.

Nihil ad rem facit, es tauget nichts zur Sache.

Cum aliquo facere, mit einem halten.

Exemplum facere, ein Exempel stellen.

Facere damnum, naufragium, jacturam, Schaden, Schiffbruch leiden.

Paries vicium facit, die Mauer ist schadhaft.

Magni facere, hoch schätzen.

Missum aliquem facere, einen entlassen.

Fac ita esse, gesetzt, dem sene also.

Dies facere, den Göttern opfern.

Bellum alicui facere, einen betriegen.

Verba facere, eine Anrede halten.

Facere discessionem, von der Meinung weichen.

Facere insidias, einem nachstellen.

Facere iusta, begraben.

Contumeliam facere, einen schmähen.

Fidem facere, beglaubigen.

Operæ pretium facere, thun, was der Mühe werth.

Compendium facere, einen Nutzen schaffen.

Sui copiam facere, zu sich einen Zutritt gestatten.

Vela facere, segeln.

Loenas facere, muckern.

Sto.

Stare ab aliquo, eines Partey halten.

Stare animis, standhaft, beherzt seyn.

Stare promissa, Versprechen halten.

Stare judicio alterius, eines andern Meinung halten.

Dicit mihi sententiam, ich bin entlassen.

Victoria multo sanguine stetit, der Sieg hat viel Blut gekostet.

Meliorē locō stamus, es stehet mit uns besser.

Per te fiat, quō minus id fiat, es stehet bey dir, daß solches nicht geschieht.

Eo.

Ire in sententiam alterius, eines andern Meinung beypflichten.

Ire in alia omnia, ganz widriger Meinung seyn.

Ire inficias, laugnen.

Ire in possessionem, Besitz nehmen.

Est in duplum, es wird doppelt müssen bezahlt werden.

Mores eunt præcipites, die Sitten gehen Bergab.

Teneo.

Tenere provinciam, eine Verwaltung auf sich haben.

Tenere locum aliquem in republica, eine Stelle oder Dienst bekleiden.

Teneri voto, zu Vollziehung seines Gelübdes gehalten seyn.

Teneri studio alicujus rei, eine Lust zu einem Ding haben.

Magna me spes tenet, ich habe große Hoffnung.

Odiū nostrī eos tenet, sie haßten uns.

Tenetur ejus avaritia, sein Geiz ist Weltkündig.

Maneo.

Aliquem manere, auf einen warten.

Manere promissis, Versprechen halten.

Magna eum poena manet, es wartet eine große Strafe auf ihn.

In officio manere, seine Pflicht beobachten.

Animus.

Animi causa, für eine Kurzweil.

Animo aliquid agitare, etwas bey sich überlegen.

Animo morem gerere, seiner Meinung nachgeben.

Animo hæc exciderunt, diese Sachen seynd mir aus dem Sinn gefallen.

Pars.

Primas in dicendo partes tenet, er ist der beste Wohltredner.

Tuarum partium est, es ist deine Schuldigkeit.

Partes Cæsaris sequitur, er ist auf des Cæsars Partey, oder Seite.

Pro virili parte, nach Vermögen.

Primarum partium, er ist unter den Vornehmsten.

Nullam in partem tuā interest, es gehet dich gar nichts an.

Præsens.

Præsens cum eo egi, ich habe mit ihm in Person gehandelt.

Venire in rem præsentem, den Augenschein nehmen.

Præsentem pecuniam solvere, baar bezahlen.

Remedium præsentissimum, das sicherste Mittel.

Præsens venenum, ein schnelles Gift.

Projectus.

Projectus puer, Findel-Kind.

Rupes in mare projecta, ein in das Meer hinaus laufender Fels.

Tectum in viam projectum, ein auf die Gasse hinaus hangendes Dach.

Homo ad audendum projectus; vel projecta audacia, ein frecher Waghals.

Igitur Phrasibus seu Idiotismis exceptis Latina omnia ad verbum in Germanicum convertere poteris

Resp. Certè. Itaque de juventute litteraria benè meriti sunt, qui excerptas à Cicerone, Nepote, Cæsare, Livio, Curtio, &c. Phrasēs Latinas Germanicè vertas, id est, Phraseologiam Cornelianam, &c. edidère. His instructus Tyro sedulo, Marte suo, solò Dictionariò adhibito, ad legendos Autores accedere poterit. Pro Exemplo sic Epistola 15. L. 14. quam nullo propè verbulò mutato accommodè Germanicam facies:

*Constitueramus, ut ad te ante scripseram, Cice-
 ronem Cæsari obviam mittere; sed consilium muta-
 ronem dem Cæsari entgegen zu schicken; aber wir haben diesen Schluß ge-
 (B) 5 vi-*

vimus, quia de ejus adventu nihil audiebamus. De ceteris
 dert, weissen wir von dessen Anfunft nichts hören. Von den übrigen
 rebus, etsi nihil novi erat, tamen quid velimus &
 Sachen, obmohlten nichts neues war, wirst du doch, was wir verlangen,
 hoc tempora opus esse potamus, ex sicca plura cogno-
 zu dieser Zeit nöthig zu sein vermennen, von dem Sicca mehreres vernem-
 scere poteris. Tulliam teneo adhuc mecum. Tuam valetudinem co-
 men können. Die Tulliam halte ich noch bey mir. Deine Gesundheit besor-
 ra dilige ut.
 ge fleißig.

Vident, ut non modò Sensus idem, sed Verba propè omnia Linguae unigae
 sint communia.

At non omnes epist. Epistolae perinde plana sunt?

Resp. Nihilominus epistolarum etiam longiorum magna pars haud plurimè Phra-
 sis conflat, & contextus serè totus versiois est non admodum operose. En Phra-
 ses eminentiores prelonge ad Lucejum Epistolae L. 5. Ep. 12. Item ad Dolabellam
 L. 14. Ep. 19. ad Marium L. 7. Ep. 3.

Idiotismi seu Phrases Latinae Epistolae Cicconis

ad Fam. Lib. 5. Ep. 12. ad Lucejum.

Vide opinionem meam tuorum Scriptorum praesentia, deine Schriften sind tröstli-
 cher, als ich vernemut hatte.

Cupio, res nostras monumentis tuis commendari, ich verlange, daß meine Thaten
 in deinen Schriften verfaßt werden.

Hae res me ad spem immortalitatis rapit, diese Sache erwecket in mir eine Hoffnung
 der Unsterblichkeit.

Multis oneribus premor rerum susceptarum & institutarum, die theils angenommene,
 theils schon angefangene Sachen mach en mir viel zu schaffen.

Nolui mihi deesse, ich habe mich selbst nicht veräußen wollen.

Multum interest ad meam laudem, es ist mir zur Beförderung meiner Ehre gar
 viel daran gelegen.

Mens mea tota in uno argumento versatur, ich habe mich, meine Sorgen und
 Gedanken gänzlich auf eine Sache geleyet.

Ut me ornas; postulo, ich verlange, daß du mich lobest.

Etiam atque etiam te rogo, ich bitte dich inständig.

Hic homo à voluptate non afficitur, er läßt sich von der Lust nicht einnehmen.

Iargire aliquid amicitiae nostrae, thue unserer Freundschaft halber etwas abtrug.

Cujus studium illa historia vinctate non erectum tenetur? wer liest nicht mit Lust
 eine mit so verschiedenen Zufällen angefüllte Historie?

Si in eadem sententia fueris, wann du eben der Meinung seyn wirst.

Assentando gratiam alicujus aucupari, mit Schmeicheln sich um eines Gnade be-
 werken.

Id mihi & ad dignitatem, & commodum praestans erit, dieß wird mir zu meiner
 Ehre, Ansehen und Nutzen vorträglich seyn.

Eventus temporum litteris mandare, die Begebenheiten unserer Zeiten in Schrif-
 ten verzeichnen.

Ad Marium Lib. 7. Ep. 3.

Diem ipsum memoriā teneo, ich gedenke noch des nehmlichen Tages.

Tu mihi praesto fuisti, du bist mir an die Hand gegangen.

En cogitatio me habet sollicitum, jener Gedanken machet mir Sorgen.

Officio deesse, sein Amt und Pflicht verrathämen.

Epis periculum me commovet, es machet mir seine Gefahr Angst.

Pudori cedere malui, quam tacitis meae ratione accere, ich habe lieber der Leute
 Reden und meiner Schamlosigkeit nachgeben, als mein Heu beobachten wollen;
 habe mich aus lauter Scham selbst vertheidigen.

Magnum aes alienum, große Schulden.

Pacis autor semper fui, ich habe immer den Frieden angerathen.

Abhorret à pace Pompejus, Pompejus will nichts vom Frieden hören.

Belum ducere, den Krieg verhängern.

Signa conserre cum hoste, mit dem Feinde schlagen.

Mortem sibi consciscere, sich selber entleiben.

Non erat optima conditio vivendi, wir hatten ein schlecht: Leben; es stund nicht am besten.

Armis inferiores, non causa, der Handel war gut, aber die Kräfte desto geringer.

Et quia Clasticorum nullus æquè limpidus, facilis, brevis est ac Nepos, è Themistocle ejusdem vide excerptos Idiotismos.

Idiotismi seu Phrases

Excerpti è decem Capitibus Vita Themistoclis Corn. Nepotis.

Caput I.

Pater eius generosus, sein Vater war einer von Adel.

Uxorem ducere, ein Weib nehmen; eine heirathen.

Minus probatus parentibus, seine Eltern halten wenig von ihm.

Rem familiarem negligere, das Hauswesen, die Wirthschaft außer Acht sehen, alles verthun.

Contumelia eum frangit, der Spott macht ihn kleinmüthig.

Famæ servire, suchen, sich in Credit zu setzen; nach Ehren streben.

Multum in judiciis versari, viel bey Gericht sich bemühen.

Callidè de futuris conjicit, er ist von grosser Klugheit, und Vorsichtigkeit.

Cap. II. Capessere rempublicam, Dienste nehmen.

Multum pecunie ex metallis seu agris redit; die Berawerke tragen viel Geld.

Divitiis ornare aliquem, einem zum Reichthum verhelfen.

Petere hostem, auf den Feind losgehen.

Fama perferitur in Græciam, der Ruf gehet in Griechenland.

Ignarus, quò valeret Oraculum, unwissend, was das Orakul sagen wolte.

Omnia, quæ moveri possunt, alle fahrende Güther.

Sacra procurare, den Gottedienst verrichten.

Cap. III. Confligere cum hoste, mit dem Feinde schlagen.

Vari prælio discessum est, es war ein zweiffelhafter Sieg.

Ancipiti periculo premi, in die Enge kommen; ziemlich in Gefahr stehen.

Incendio delere urbem, die Stadt verbrennen.

Cap. IV. Summare imperii præesse, das Ober-Comando haben; das Regiment führen;

Eum habeo; fidelissimum, ich darf ihm alles vertrauen.

Ingratis ad aliquid cogi, wider seinen Willen zu etwas gedrungen werden.

Aliquid doli subest, es steckt ein Betrug dahinter.

Loco & tempore alienissimo, zur unbequemsten, ungehörigsten Zeit und Ort.

Cap. V. Malè rem gessit, es hat die Sache nicht wohl ausgeschlagen, ist übel von staten gegangen.

Ab hoc gradu depulsus est, er ist von diesem Vortheil abgetrieben worden.

Id agitur, man hat dieses vor.

Reditū aliquem excludere, einem den Rückweg abschneiden.

Certiorē aliquem facere, einem etwas berichten.

Iter facere, reisen.

Post hominum memoriam, nach Menschen-Gedenken.

Cap. VI. Malò portū utimur, wir haben einen ungelegenen Haven.

Portum conficere, einen Haven anlegen.

Hoc longe a iō spectat, das ist auf ganz was anders angesehen.

De principatu nobis certamen est, wir sechten mit einander um den Vorzug.

Opus facere, arbeiten, Hand anlegen.

Mars è lapidibus constat, diese Mauer ist von Stein.

Cap. VII. Operam dare, Fleiß anwenden.

Tenpus quam longissime ducere, mit langem Verweilen suchen die Zeit zu gewinnen.

Causam interponere, etwas vormenden.

Opus non hilominus fit, die Arbeit gehet dennoch fort.

Apud aliquem contendere, quod &c. bey einem etwas behaupten wollen, daß &c.

Idem alicui habere, einem glauben.

Morem alicui gerere, einem gehorchen.

Naufragium facere, Schiffbruch leiden.

- Cap. VIII.** Argos habitatum concessit, er hat sich zu Argos häuslich niedergelassen.
 Societatem cum aliquo facere, mit einem in ein Bündnis treten.
 Cum eo mihi hospitium est, ich habe bey ihm meine gewöhnliche Einkehr.
 Magna religione tueri aliquem, sich eines mit allem Ernst annehmen.
 Aliquem in fidem accipere, einen in seinen Schutz nehmen.
 Fidem præstare, Freu und Glauben halten.
 Capi alienius misericordiam, sich über einen erbarmen.
 Gratiam alicui referre, einem Dank erstatten.

Cap. IX. Multa mala in domum meam intulit, er hat in meinem Hause viel Uebel gestiftet.

- Cap. X.** Aliquem sibi conciliare, sich einen zum Freund machen.
 Verba facere ad populum, zum Volk eine Rede halten.
 Memoriae prodere, etwas verzeichnen, schriftlich hinterlassen.

Mult ne item sunt Idiotismi Germanici?

Resp. Plures ac in ulla seu viva, seu mortua lingua. Loquendi generum seu *adualium*, seu alioquin sibi uni *proprium* hæc est ubertas, ut haud paulo majoris peritiæ ac laboris sit, à Germanico in Latinam, quam vicissim vertere. Sed unum verbum, *thun*, machen, etsi in multis cum Latino concordat, propè centum Phrasas progenerat, ab Latina planè abhorrentes.

Idiotismi Germanici Verbi *Facio*, thun, machen.

Convenit cum Latino Germanicum in his, quæ sequuntur:

- Recht thun, justè, rectè facere.
 Einem gutes thun, alicui benè facere.
 Sich verächtlich machen, se vilem facere.
 Frieden, Stillstand machen, pacem, inducias facere.
 Sich einen Freund machen, sibi amicum facere.
 Einen Buraermeister, Burger machen, consulem, civem facere.
 Einen zum Erben machen, heredem facere.
 Ein Ende machen, finem facere.
 Einem etwas zu Verdruss thun, alicui ægrè facere.
 Einem ein Herz machen, animos facere.
 Eine Probe machen, periculum facere.
 Seine Schuldigkeit thun, officium facere.
 Geld machen, facere pecuniam &c.

Contra verò in plurimis aliis discrepat ita, ut Latine nisi circumlocutione ver-
 bisque aliis adhibitis effertur nequeat, ut:

- Sich davon machen, se auferre, discedere.
 Einem zu schaffen machen, negotium facessere.
 Sich über etwas machen, se conferre ad aliquod, dare se operi alicui.
 Sich an einen, über einen machen, adoriri, invadere, aggredi aliquem.
 Sich zu einem machen, conjungere se alicui.
 Er macht nicht viel aus einer Sache, rem non magnoperè curat, pensi habet.
 Er hat das Buch teutisch gemacht, librum Germanice vertit.
 Einen zumarren machen, aliquem ad insaniam redigere.
 Dieß macht schlafen, id somnum conciliat.
 Einen gelehrt machen, doctum reddere.
 Du machst mirs zu grob, zu braun, nimium in me durus es, nimium me premis.
 Er will mir weiß machen, daß, mich persuadere vult, quod.
 Er macht es allen also, talem se gerit, talis est erga omnes.
 Ich habe ihn müde gemacht, fatigavi illum.
 Einen böß machen, irritare aliquem.
 Sich aus dem Handel, aus dem Spiel machen, expedire se negotio.
 Einem Lust machen, recreare aliquem, adjuvare in rebus angustis.
 Wind machen, Thrasonem agere.
 Sich bey einem zumachen, alicuius gratiam aucupari, assentari.
 Einen stark ausmachen, acriter objurgare aliquem.
 Einem Angst machen, conjicere in angustias, sollicitum reddere.
 Einem ein böß Spiel machen, aliquem in fraudem inducere.
 Richtigkeit mit einem machen, rationes componere cum aliquo.

Sein Amt recht machen, ritè fungi officio.
 Er macht die Sache ärger, als sie ist, rem exaggerat ultra justum.
 Einen arm machen, ad incitum redigere.
 Sich maßig machen, paßet machen, jactare se, efferre.
 Große Augen zu einem Ding machen, stupere, mirari.
 Das Kreuz machen, signare se cruce.
 Sich einen guten Tag machen, indulgere sibi, se exultare, remittere.
 Ich mache mir eine Ehre daraus, honori mihi duco.
 Krumme Füße machen, claudicare, furari.
 Einem einen Schatten machen, alicujus luminibus præstruere.
 Matthäus macht Eis, glaciatur.
 Einen Erceß machen, excedere modum.
 Einem das Maul machen, ducere aliquem, circumducere.
 Sich einen Scrupel machen, religioni sibi ducere.
 Einen irr machen, perturbare.
 Heut-Abend machen, à labore cessare.
 Eine Stadt fest machen, munire urbem.
 Einen Hand-fest machen, comprehendere aliquem, in custodiam ducere.
 Den Feind flüchtig machen, fugere hostem.
 Sich mit einem gemein machen, aliquo familiariter uti.
 Geld machen, pecunias cogere, conficere, vel etiam facere.
 Das Land öde machen, regionem vastare.
 Einem eine Furcht machen, terrorem alicui inculcare.
 Die Sache offenbar machen, rem manifestare.
 Einem Platz machen, locum conficere.
 Sich einen großen Namen machen, sibi clarum nomen, famam parere.
 Beute machen, prædas agere.
 Sauer Gesicht machen, torvum, minaciter intueri.
 Zu schanden machen, in pudorem dare.
 Das Messer scharf machen, contumeliâ aliquem vel probis afficere.
 Spaß machen, jocularorem agere.
 Schulden machen, nomina, æs alienum contrahere.
 Du machst mich zornig, ad iracundiam me provocas.
 Er wollte sich schon machen purgabat, excusabat se.
 Zu Staub machen, in pulverem redigere.
 Einen schmirig machen, exacerbare aliquem.
 Runzeln machen, corrugare frontem.
 Radin machen, cicurare.
 Er hat ihn wiederum gut gemacht, conciliavit, pacavit illum.
 Das Fleisch einmachen, carnem condire.
 Er macht nicht viel Worte, verborum parvus est.

Observa item in paradigmatis verborum, stehen, aehen, halten, bleiben, sehen, lassen, legen, schlagen, bringen &c. quam Phrasi utraque inter se dissidet, quumque proum sit, ut Tyro quidpiam è Germanico Latinum, aut vicissim redditurus, si verba verbis aptet, in barbarissimos Sententiæ turpissimos & Germanicam quandam Latinitatem incidat.

Idiotismi quorundam Verborum Germanici à Latino planè discrepantes:

Sto, stehen.

Stmas stehen lassen, aliquid missum facere.
 Wie stehts? quid agitur?
 Es steht bei dir, penes te, in te est.
 Die Sache steht übel, malè agitur.
 Ich stehe wohl mit ihm, mihi benè convenit cum illo, amicus ei sum.
 Ich stehe bei ihm in Gnaden, gratiâ valeo apud illum.
 Er steht wohl, habet satis, opulentus est.
 Es steht im Buch, in libro est, ita scriptum est.
 Er steht an, dabitur.
 Es steht ihm Leib und Leben darauf, de capite ipsius, & fortunis agitur.
 Barbaun solet dicere, Permittas stare. Quomodo stat? Bene sto cum illo.

Stat in libro, &c. vide apud Aler. 51. Idiotismos Germanicos Verbi s. o. Tandem de verbis sequentibus consula.

Gehen.

Einem an die Hand gehen, alicui adiumento esse, opem ferre.

Es gehet mir vor, animus mihi praesagit, praesentio.

Laß ihn gehen, omitte, sine hominem.

Die Sache gehet ihm zu Herzen, sentit, tangitur, dolet de re.

Dich achet über mich, de me agitur, tangor.

Aus dem Wege gehen, decedere de via.

In sich gehen, ad se redire, corrigere se.

Er gehet in das zehende Jahr, a. annuum decimum.

Die Uhr gehet nicht recht, falsch, exerrat hoc horologium.

Es gehet Blut von ihm, sanguine fluit.

Wie geht es dir? ut tecum agitur?

So gehet es, wenn man se. ita fit, ita evenit, si, &c.

Es gehe, wie es wolle, utinamque accidat.

Barbarum: Lat. scilicet viat. Quomodo tibi it? Ex via ire. It in decimum annum, &c.

Halten.

Er hält sich wohl, bene se gerit.

Hochzeit halten, celebrare nuptias.

Halte dem Versprechen, sta promissis.

Das Faß hält zehen Eimer, hoc dolium decem urnas capit.

Er hält viel von sich, insitus est, magnifice de se sentit.

Ich halte ihn für meinen Feind, pro hoste illum habeo.

Er hat uns statlich gehalten, accepit, hibuit nos perhumaniter.

Mahlzeit, Hochzeit halten, convivium, nuptias celebrare.

Er hält sich an große Herren, Magnatibus nititur, confidit.

Die Gebote halten, servare mandata.

Er hält mit mir, mearum partium est.

Mit einander halten, consentire inter se.

Ein Bild gegen dem andern halten, unam imaginem conferre alteri, cum altera.

Er hält sich zu Rom auf, Romae moratur, habitat.

Barbarum: Bene se tenet. Tenere nuptias. Tenere promissa. Multum de se tenet, &c.

Bleiben.

Es bleibt daßen, ratum fixumque est.

Ich lasse es darben nicht bleiben, non acquiescam, non ita rem suam.

Er bleibt bey seinem Kopf, sententiae suae tenax est.

Er ist in der Schlacht geblieben, in acie caesus est.

Laß es bleiben, omitte.

Er bleibt bey seinem Worte, promissa praestat.

Barbarum: Manet apud. Manet apud suum caput, &c.

Sehen.

Er lässet sich sehen, in conspectum prodit.

Laßet sich sehen, magnificus est.

Er lässet seine Künste sehen, artis suae specimina dat.

Er sihet ihn gar gern, delectatur eo, ejus convictu, consuetudine.

Ich sähe gern, daß se. cuperem, ut &c.

Ich habe es nicht gern gesehen, aegre, moleste tuli.

Sauer aussehen, torvum tueri.

Steh auf dich selbst, curi te ipsam.

Er siehet ihm ganz gleich, ei simillimus est.

Durch die Finger sehen, connivere.

Er siehet übel, coecuit, debili oculo est.

Aufwärts sehen, attollere oculos, suspicere.

Barbarum: Male videt. Alpe ad se ipsam. Permittit se videri. Libenter v-
um videt. Male videt, &c.

Lassen.

Einen kommen lassen, accersere aliquem.

Er läßt sich nichts sagen, nec monita audit, nec consilium admittit.

Laß es sehen, liegen, stehen, mitte, omitte.

Laß mich es wissen, mihi rem permitte.

Es läßt sich nicht thun, fieri non potest.

Ich laße mir ein Kleid machen, vestem mihi faciendam curio.

Einen zum Geld lassen, arcam, pecuniam alicui credere.

Das Leben laßen, vitam profundere.

Es läßt sich essen, esui idoneum est.

Dies läßt sich hören, haud contemnendum est.

Die Ader laßen, venam incidere, aperire.

Wein aus dem Faße lassen, promere vinum è cado.

Barbarum: Permittere aliquem venire. Permittere stare. Sibi remiam permittere, &c.

Legen.

Etwas in Weg legen, impedire, obicem ponere.

Sich auf die Bücher legen, libris incumbere.

Geld auf Interesse legen, pecuniam ad censum collocare.

Die Schuld auf einen andern legen, culpam in alium transferre, transfundere.

Der Feind hat sich vor die Stadt gelegt, hostis castra ad urbem metatus est.

Sich in einen Handel legen, interponere se.

Hand anlegen, manum admovere operi.

Sich die Sachen lassen angelegen sehn, rem cordi habere.

Barbarum: Aliquid in viam ponere. Se ad libros ponere. Ponere culpam super alium, &c.

Schlagen.

Mit dem Feinde schlagen, pugnare cum hoste.

Der Feind ist geschlagen, hostis casus est.

Zu Boden schlagen, humi affligere.

Sich mit einem schlagen, congregari, rixari cum aliquo.

Zus der Art schlagen, degenerare.

Brücken schlagen, pontem adificare.

Lager schlagen, castra figere.

Sich zu einem schlagen, se alicui adjungere.

In Wind schlagen, ventis tradere.

Die Orgel schlagen, organo cavere.

Ballen schlagen, pila ludere.

Münze schlagen, monetam eudere, signare.

Auf die Waare schlagen, mercum praest augere, intendere.

Die Uhr schläget, hora, horologium sonat.

Ein geschlagener Mann, hominum inertissimus.

Barbarum: Hostis est percussus. Percutere organo. Horologium percutit. Se ad aliquem percutere, &c.

Bringen.

Etwas an sich bringen, sibi comparare.

Einen auf seine Seite bringen, ad partes suas, ad se aliquem traducere.

Unter seine Gewalt bringen, sibi subigere.

Etwas unter die Leute bringen, aliquid in lucem edere, evulgare.

Man kan nichts aus ihm bringen, nihil ex illo extundi, vel exsculpi potest.

Ich habe die Sache so weit gebracht, eo rem adduxi.

Gebulden mit sich bringen, socios secum adducere.

Volk anstringen, exercitum constare.

Das Verlorene zurechte bringen, rem perditam restituere.

Einen um das Seinige bringen, aliquem rebus suis emungere, exuere.

Einen in Unglück bringen, aliquem in exitium, calamitatem adducere.

Einige hinter einander bringen, quosdam inter se committere.

Ich bringe dir, propino tibi.

Barbarum: Socios secum ferre. Intra homines ferre.

Quid de Adagialibus idiotismis memorabas?

Resp. Gentibus omnibus, etiam barbaris, sua sunt Adagia, vel in vulgari sermone familiaria adeo, ut quandam veluti linguae partem fiant. Latinorum Adagiorum Chiliades Erasmus quatuor congeffit. Horum quaedam ad verbum Germanicè reddi possunt, ut: *Propria laus foras*, eigen Lob stinkt. *Cornix corvum ante non effodit* &c. eine Krähe beißt der andern kein Auge aus &c. Cæterum Adagia illius primùm rectè intelligendus, ac tum alio verborum habitu convestiendus erit. Germanorum quorum plura item millia apud varios collecta extant, partim in Alleri & Beyer Lexica Latinè versa habes. Exempla quæpiam attexo:

Idiotismi Germanici Adagiales, qui nisi circumlocutione aliqua Germanicè reddi nequeunt.

In ein Horn blasen, colludere, conspirare.
 Leer Stroh dreschen, actum agere.
 Sich selbst bey der Nahe nehmen, vide, quid mantice à tergo sit.
 Der Kasse die Schellen anbinden, suo periculò aliquid suscipere.
 Die Kasse zum Schmeer stellen, ovem lupo committere.
 Unter dem Hütlein spielen, dolose agere, clam dolos necitare.
 Er kommt auf sein grün Gras, è ma'o non emerget, de illo actum est.
 Ein Stein fiel mir vom Herzen, rediit mihi animus, aurè levatus sum.
 Er ist in den Sack geschoben, victus est.
 Haare lassen, succumbere, inferiorem viribus esse.
 Kinder-Schuhe aufheben, nuces ponere.
 Er gieng mir ins Feuer, mei causa faciet omnia, feretque.
 Hinter den Berg halten, dissimulare, insidiari.
 Sich selbst die Laus in den Belt sehen, sibi met malum arcellere, creare.
 Einen durch die Hechel ziehen, famam alicujus traducere.
 Auf die lange Bank schieben, differre.
 Bey dem Brette sitzen, ad clavum sedere.
 Er hört das Gras wachsen, sapiens sibi videtur.
 Bende send über einen Leist geschlagen, inter se similes.
 Einem das Loch verrennen, occasionem adimere, viam præcludere.
 Mit scharfer Lauge waschen, acriter reprehendere quempiam.
 Er steckt in seiner guten Haut, periculosius opinione laborat.
 Pfeifen schneiden, da man im Rohr sitzt, occasione in rem suam uti.
 Alles durch die Gurgel jagen, patrimonium abligurire, luxū perdere.
 Alle Hände voll zu thun haben, mole negotiorum premi, obsideri.
 Der Mensch gehet auf Stelzen, arrogans, thraße, se ipso plenus.
 Erstellt seine Worte auf Schrauben, captioso sermone utitur.
 Gebranntes Kind fürchtet das Feuer, proprio periculò sapere.
 Unter einer Decke liegen, colludere.
 Schlösser in der Lust bauen, aureos sibi montes polliceri.
 Mit grossen Herren ist nicht gut Kirichen essen, cum Regibus verborum patens esto.
 Viel Köche versetzen die Suppe, multorum manus, unius imperium.
 Blauen Dunst vor die Augen machen, decipere, alicui imponere.
 Wer die Wahrheit aufmacht, den schlägt man die Geiße vor den Kopf, veritas oblium parit.
 Frisch gewagt, halb gewonnen, audaces fortuna juvat.
 Neue Besen fegen gut, principium fervet.
 Natur ziehet stärker dann sechs Ochsen, naturam expellas furca, tamen usque redibit.
 Der anbeißt, läßt selten davon, principiis obita.
 Wenn man schmiert, so gehts, invia nulla via est auro.
 Einen auf die Haut legen, occidere.
 Einen unter die Bank stecken, longè superare, altero superiorem esse.
 Es wird ihm kein Hahn nachträhen, nulla erit ejus memoria.
 Ein jeder muß sein paar Narren-Schuhe zerreißen, quisque suos patitur manes.
 Was er redet, hat Hände und Füße, graviter, sententiosè loquitur.
 Es gehet bey dem einem Ohr ein, bey dem andern aus, nihil ad animum admittit.
 Was dich nicht brennt, blase nicht, aliena ne curaveris.
 Am Hunger-Luch nagen, fame confici, famem obsonare.
 Den Kopf aus der Schlange ziehen, periculo se subducere.
 Endlich das Raube heraus lehren, tandem severitatem promere, personam ponere.
 Man siehts im Gesicht, was er im Schilde führet, animus in fronte legitur.
 Art läßt von Art nicht, nec procul à proprio stipite poma cadunt.

Aus frembden Beutel ist gut zehren, aliena vivere quadra.
 Besser einäugig, denn blind, e duobus malis minus eligendum est.
 Einem die Zähne weisen, vim vi repellere.
 Es ist überall gut Brod essen, ubi bene, ibi patria.
 Er ist noch nicht über den Bach, nondum periculò defunctus est.
 Der Tod schauet ihm zu den Augen heraus, emortuali facie est.
 Zum Creuche kriechen, necessitati cedere.
 Einem auf die Beine helfen, quempiam in integrum restituere, erigere aliquem.
 Das Hämmeln streichen, allentari.
 Dem Kinde einen Mahnen geben, rem suo nomine compellare.
 Gut Ding will Weile haben, festina lentè.
 Dem Kürzern ziehen, succumtere.
 Wie gewonnen, so zerronnen, malè parata, malè dilabuntur.
 Viel Hunde der Haasen Tod, multorum odus nullæ opes resistere possunt.
 Er ist hinter den Obren naß, moribus est puerilibus, prætextatis.
 Aus der Schule schwähen, arcanum prodere.
 Er laßt es auf die Haut ankommen, res ad vim spectat.
 Ueber die Schnur hauen, limites, modum excedere.
 Was von Kraken kommt, will mausen, sequitur patrem sua proles.
 Das ist ein verdeckt Essen, latet anguis in herba, dolus subest.
 Alles hat sein Warum, nihil sine causa.
 Zuviel ist ungeeund, omne nimium vitiosum.

Hanc in Sententiis Puritatem qua arte consequar?

Resp. In classicorum Autorum lectione sita sunt omnia. Si juvenis Grammatica doctrina ritè imbutus Epistolas & Orationes Tullii, Cæsarem, Sallustium &c. nocturna triverit diurnaque manu; explorantem Magistrum magna attentione audiverit, styli consuetis in Humanitatis ac Rhetoricæ schola exercitationibus poliverit, nihil oberit, quin e barbarie hac emergat.

Quid autem puero præstandum? quibus adjumentis utendum?

Resp. Ut in his initiis imaginem aliquam ac deformationem, quantumlibet rudem, veræ Latinitatis ducat, efficiet 1. *Auditione* prælectionum, quæ in schola habentur; 2. *Lectione* privata; 3. *Scriptione*, quæ duplex est, vel dictatorum thematum compositione, vel compositorum in Germanicum resolutione, quod idem est ac versio.

1. *Quid commodi capiam ex Auditione prælectionis?*

Resp. Explanantur in *Prima*, seu infima Phædri Fabellæ, Stobæi Sententiæ; In *Secunda* una minimum aut duæ vitæ ex Cornelio Nepote, Epistolæ Ciceronis breviores, Progyrnasinata aliquot Pontani; In *Tertia* Epistolæ Ciceronis longiores, Cato major, Livii aliqui e Cæsare; In *Quarta* Somnium Scipionis, Liber unus de Officiis, Flores Poëtarum, Ovidii Elegiæ quæpiam. Inducantur Idiomatici Latini, & Vocum Etymologiæ, quæ una est ad Proprietatem Sermonis consequendam via certissima. E tot quadrienni Grammatici prælectionibus fieri vix potest, quin multum adhærescat, si constanter & ritè excipiantur.

Qui excipienda est Prælectio?

Resp. Adhibenda, quanta maxima potest attentio; cohibendus ab evagationibus cum oculis animus, hærendum in ore Magistri, singula in paratum ad id libellum referenda, quæ domi in ordinem alphabeticum deinde referantur, releganturque sæpius, ut memoriæ imprimantur magis.

2. *Quid nomine Lectionis privatae intelligis?*

Resp. Cum in schola etiam mediocrium ratio habenda, festinandum lentè; repetenda sæpius eadem sint & inculcanda, nec adeo multa explicari possint, efficiet Præceptor fidelis, ut discipulus in dies, aut festis ac vacationum diebus minimum, constructiones aliquot e Fabellis, Cicerone, Nepote, Curtio, &c. in Germanicum convertat. Hoc privato, & per hos annos nunquam intermissio labore incredibile quos progressus faciet tyro, cui ingenium natura felicius, & studendi opportunitas major, & Pædagogus peritior obtigerit.

3. *Quid Scriptiois nomine intelligis?*

Resp. Thematum vernaculorum in Latinum conversionem, seu Compositiones solitas intelligo. Ea dictandi duplex est ratio: *Altera* Italici, Gallici, Belgici, Rhenani Provinciiis usitata, qua discipulis dictati argumenti significationes e Dictionario conquiruntur.

renden es erfordert. In dem nem Gallico-Latiniu extet Pomæi Lexicon, Germanico-Latinum P. Allen, & deperit, locupletia a 160, in Gallico Germanice eque Idiotismi ex illius occurrat, quæ in eadem non Latine verum reperti, (ut quod ante omnia dicitur) querendi merito loca censeant. Hæc vii deduci ad videndum animalverbo lingæ utriusque differentiam sentim propter tam linguam & præclara iuvant.

Aliena ratio est, quæ voluitis theriac in vernaculis sive significationes Latine & Magistro dictantur, à poëtis deinde ad syntaxeos & Regulas componende, ut si in Teutonice sit: Er hat seinen Handel verlohren; detabatur: Casa cado. Er hat sich zu table gesäthtet; Metus, Exanimo. Er ist ben ihm zu Gnaden kommen; 26. Grata, Inco, &c.

Aliquid de Versione in vernaculam tangelas?

Resp. Ut hæc versionis exercitatio, quam domi solum suscipiendam fœsi, sit utilis, Epistolam v. g. Ciceronis, locum aliquem à Nepote, Curio, Pontiano, &c. Latine reddes, ac tantisper sepones. Interpositis hebdomadis aliquot, Germanicum eam Latine transferes, ut in hunc cum ipso Ciceronis, Nepotis, &c. loco conferes, & emendabis. Hæc indicula ut ad puritatem & Elegantiam lingue comparandam utilitatis maxime à Quintiano P. Iuvencio, & Præceptoribus Grammaticis omnibus multis commendatur. Vide subiectas Epistolas Ciceronis lib. 12. Epist. 17. & 19. ad Cornificium. & à me, quod hæc, ad verbum Germanice factis, in Latinum traducto; traductus observato, ubi & quantum à Cicerone differant.

Epistolæ duæ Ciceronis Germanicè versæ, & à tyrone Latine vertendæ, ac deinde cum ipsis Ciceronis Epistolis conferendæ, ad Famil. Lib. 12. Epist. 17.

Ad Cornificium.

Mir ist sehr lieb, daß du meiner, wie du mir mit Briefen angedeutet, eingedenk bist; und bitte, dieses Andenken zu erhalten, und so zu zweifeln ich an deiner Beständigkeit, sondern, weil also zu bitten der Brauch ist.

Man hat uns aus Carion, wegen, weiß nicht was, entstandenen Unruhen, berichtet, welches mich nicht so viel mein, als demetwegen, der du näher dabei bist, in etwas entsetzt.

Zu Rom ist alles stille, doch also, daß ich einig nützlich und ehrlich Geschäfte für besser halte, welches ich auch hoffe, weilen sich Cæsar dessen annimmt.

Du sollst wissen, daß ich in deiner Abwesenheit die Gelesenheit und Redheit genommen hab; etwas freyers zu schreiben; und zwar etwas, wider das du nichts einwenden würdest.

Nächst habe ich auch von der besten Art der Wohlredenheit geschrieben, und est geargmet, daß du würdest, als ein Gelehrter, mit meiner, als eines nicht allerdings ungelehrten Mann, es, Meinung, nicht übereinstimmen.

Ich läge gerne, daß du diesem Buche, wo nicht von Herzen, doch mir zu gefallen, dich anlang erzeigest. Den Weinigen werde ich sagen, daß sie, wann sie wollen, es abschreiben, und dir zuschicken.

Dann ich bin der Meinung, daß wann dir auch sonst das Werk nicht gefiele, doch alles, was von meiner Hand kommt, in dieser Enamkeit werde beliebt sein.

Das du mir dein Züchlein und Aufnahme ansehehst, darinne richtest du dich nach aller Leute Gebrauch. Glaube mir, daß ich die Liebe, welche wir gegen einander tragen, gar hoch halte; auch von deiner größten Fähigkeit, ausbühnen Gelehrtheit, und Hoffnung böchster Ehre, solche Gedanken führe, daß ich dir niemanden vorziehe, wenige dir gleich halte.

Ad Famil. Lib. 12. Epist. 19.

Deine Briefe habe ich sehr gerne gelesen, in welchen mir am erfreulichsten gewesen, daß ich verstanden, daß dir mein Schreiben sehr angehängt worden. Das du solches gerne lesen würdest, zweifeln ich nicht; wohl aber, ob es dir richtig zusammenwürde.

Uns Deinem & deines habe ich ver. Jansen, das dir der Brief in Carion, wie auch selbstge Landchaft zu verma. ten, übergeben worden. Wänsche, daß dir solches wohl bekomme, wie ich es gänzlich hoffe, indem ich mich auf deine Fähigkeit und Klugheit verlaße.

Was du von Muthmaßungen eines Parthischen Kriegs meldest, hat mich ziemlich besurubiget: weil ich theils selbst ermeissen konnte, theils aus deinem Schreiben vernahm, wie viel Volks du zur Hand habest.

Wünsche also, daß sich dieser Zeit jenes Volk nicht rühre, bis jene Regimenter dir zugeführt werden, welche man dir, dem Vernehmen nach, zuführet.

Wann du aber nicht genug eine Mannschafft hast, zu schlaen, magst du M. B. buli Rath gebrauchen, der sich so lange, als die Partbey im Lande waren, in einem sehr festen und best vertheilten Orte innen hielte.

Du aber wirst selber nach der Zeit und Sachen Beschaffenheit Rath fassen. Ich zwar werde immer in Sorgen stehen, was dem Vorhaben sey, bis ich innen werde, was du ausgerichtet.

Ich habe noch keinen gehabt, dem ich hätte Briefe abgeben mögen, daß ich es nicht gethan hätte. Verlange also, daß du ein gleiches thust, und besonders an die Deinigen dergestalt schreibe, daß sie ersehen, daß ich bey dir alles gelte.

CAPUT TERTIUM.

De Elegancia Latini Sermonis.

Quæ est altera virtus Latinitatis?

Responsio:

Quamquam ornata satis videri possit Epistola, Narratio, Chria, &c. si à Solæcismis ac barbarismis pura, generatim Latinitatem spiritum; adiecta tamen erit Elegancia. Itali, Hispani, Galli, Germani, &c. linguæ ad famam unam tantum perducenda causa nobilibus Academiis instituta. Quin gentes omnes, Turcæ, Persæ, Indi, Sineses, ut in vestitu, habitu, ritibus delictum adhibent, ita linguæ quoque venustatem qualemque sentiantur, euliusque scribunt, quam loquantur; & in aula nati sunt, quam ruri loquuntur. Quidam curâ eadem Latina, nempe sententiarum omnium instrumentum habeatur?

In quo sita est Latine Elegancia?

Resp. Puritas efficit, ut minime sordida, & nativæ velut habitû decora incedat oratio; Elegancia variis verborum ornamentis ad splendorem convertit eandem. Recte enim ille sentit, qui, quod corpori nostro vestis est, hoc sententiis elocutionem esse dixit. Sunt autem Eleganciae certa & expressa loquendi genera, optimis Autoribus usurpata, & à quotidiano planeque sermone remota, quæ vulgo *Phrases* appellamus. Etsi enim etiam Idiotismi Latini Phrasium nomine veniant, si tamen aliquid distinctionis faciendum esset, illas *Phrases vulgares*, has *ornatas* vocabimus.

Da exemplum Elegantiarum ejusmodi:

Resp. Tui absentiam agere fero, Latinum quidem est, & proprium; elegantius erit: Tui desiderium non fero.

Tenet me loci novitas; Moveor loci insolentia.

Non suppetit tempus ad scribendum; Laboro temporis angustia; Temporibus, temporis angustia excludor.

Altera sententiam; Abii, discessi à mea sententia.

De nulla te magis sollicitus ero; Nihil mihi antiquius erit.

Dubito; Incehit me, venit mihi dubitatio.

Vix non te proderissem; Propius factum est nihil, quam ut te proderem.

Elegantias ejusmodi quæ ante mihi parabo?

Resp. Eidem, quæ Proprietatem, hoc est: 1. Lectione multiplici classicorum; 2. Ope Lexiconum Phrasologicorum; 3. Recto Participiorum usu; 4. Observationibus recentiorum singularibus; 5. Particularum imprimis usu recto; 6. Idoneâ Verborum collocatione.

Utrum jam Grammaticæ Studioſis de Elegancia cogitandum?

Resp. Id quidem studium Grammaticæ proprium est. Nisi hoc viatico saltem leviter instructus ad Poeticam & Rhetoricam accesseris, id vel in ipso itinere præpollere erit comparandum, vel desperandum, ut unquam carmen scitum, orationem ornata conlas.

Atqui Syntaxeos Præcepta satis nos occupant, tempusque omne docendi præcipue discendi capiunt?

Resp. Non ivero inficias, primas Grammatici partes esse, ut ad Syntaxis Regulas emendate scribat. Quin cum vulgo discipulorum præclare agatur, si ad hunc Latinitatis

gradum aspirent; nec petendum, ut purpuratis auratisve incedas, cui gausapina et amictum desint. Nihil tamen obstat, quin principes scholæ, *Academici*, ingenio & sciendi aviditate cæteris eminentiores, altero semestri *Tertia* ad delibandas *Elegantias* leniter ducantur, in *Quarta* verò largius se iisdem ingurgitent. A teneris namque operibus alluere, ac antiquæ Latinitatis gustatu iambui, multum est.

I. Qui è Lectione paratur Elegancia?

Resp. Quod supra, cum de *Puritate* sermo esset, monuimus, Lectio utraque, publica nempe in scholis, ac privata domi eum in modum est instituenda, ut occurrentes sed leiotilini, seu loqui Modi elegantiores in paratum ad id librum referantur ordine Alphabetico digerantur, atque Themati opportunè inferantur, v. g. Quære verbum *Cheer*. Notatum reperies è Themistocle Nepotis: *Alorem* zero. *Video*, oculis usurpo. *Atam*, certlorem facio. *Offendit*, voluntatem alicujus à se abalieno, &c. Si per scholarum curriculum constantia enotandi non defecerit, miraberis opes maximas vix advertendi enatis.

II. Quodnam adjumenti genus præbent Lexica Phrasæologica?

Resp. Extant scorsim excusæ Phrasæologice Latino-Germanicæ, singulares Cicero-niana *Nicola*, Liviana *Rhenan*, Plautina *Paret*, Terentiana *Tossant*, Cæsareana *Koch*, Curtiana *Kocher*, Nepotiana ejusdem &c. Plerisque item classicis præscriptum in usum Delphini editis subjecti sunt indices Latinitatis locupletissimi. Jam qui Ciceronem, Cæsarem &c. legit, si ex indice item quotidie aliquid adjecerit lectioni, ex alieno labore haud minimum compendii faciet.

Quam paucis autem ad manum sunt editiones & Index optimorum Auctores?

Resp. Præter singulares hos Phrasæologos sunt Lexica quædam Phrasæologica, quorum unum saltem comparandum erit studioso adolescenti. *Aldus Manutius* ea in re operam præstitit egregiam; longè copiosior est *V. V. Schönslederi Apparatus ad eloquentiam* &c. Ex his aliisque *Universa Phrasæologia Latina Corpus* consensu, eâ formâ, quam studiosæ juventuti commodatissimum fore credebam. Ex eo opere nuper admodum secundis curis Phrasæologi *Liviani*, *Cæsariani*, *Cornelianæ*, *Sallustianæ* sic exaucto, ut addi perparum, dehi vix quidem posse videatur, atque adeo locuplete satis utilis scholis accessisse, experimento constat, & multorum testimonio.

Quomodo utendum est hac Phrasæologia?

Resp. Si constructionem elegantius effete cupis, v. g. *Non est dedecori laborare, sed otiosi*; quære *Laboro*. Reperies: Laboribus se frangere. Quære iterum: *Oti*. Reperies: Oti marcescere. Igitur elegantius dices: *Non est dedecori, frangere se laboribus, s. d. oti marcescere*. Sit sententia altera: *Si lachryma malis mederentur, aurò comparanda forent*; quære. *Medeor*, medicinam facere. *Comparo*, in contentionem adduco. Dic igitur: *Si lachryma malis medicinam facerent, cum aurò in contentionem aequari possent*.

Prolixiora exempla juvat adjicere duas nempe Epistolas hac arte elegantis Phrasæologicis adornatas.

Epistola, qua Filius à Parente pecuniam ad libros coëmendos petit.

Stylò simplici.

*S*io equidem, te alioquin mei causa multos sumptus facere; ausus tamen sum, novam insuper gratiam petere. Suadet nobis Magister, ut libros, quos in schola explicat, coëmemus: spondetque, si eos item domi legerimus, multum profecturos. Uti hactenus semper conatus sum, primo loco aut primis proximus esse, ita nihil tristius foret, quam si ob hunc librorum detestum priorem laudem amitterem, & à condiscipulis contemnerer. Spero autem in causa tam æqua, te ut fassus, etiam me liberalem fore.

Quanto in Phrasæologia Voces minore charactere expressas, & elegantioribus commuta in hunc modum:

Cognitum equidem habeo, multos alioquin sumptus à te mei causa tolerari, id tamen nani sumpsi, ut novam insuper gratiam etiam atque etiam à te contendam. Auctor nobis sit Magister, ut in coëmendos eos libros, quorum in schola interpretationem nobis facit, pecuniæ aliquid collocatemus; ademque tuam obligat, fore,

ut, si eisdem domi etiam legendo contriverimus, magnos progressus facimus. Uti si ætenuis nervis omnibus contendi, principem in schola locum vel primo proximum tenere; ut nihil in ista moleste me conficeret, atque si ob hunc librorum defectum priorum laudem iacturam facerem, & à condiscipulis dispicari haberet. Spe autem ducor in causa tam æqua, fructus liberalitatis tuæ uberrimos, ut pervenire ad me, perventuros.

Epistola alia nunciatoria, & petitoria.

Stylò vulgari.

Intellexeris è publicis novis, ut Turcicus exercitus per nostrum devictus sit, & Belgradum se decidit urbs aura sanissima, agro fertili, & cum præcipuis Europæ comparando. Rumor quidem ad vos venerit, milites nostros multis morbis laborasse, quia revera calidissima æstas fuit; sed tamen plerique jam convalescunt. In ea re felices fuimus, quod non item annonæ caritas fuit; alios multo plures morituri erant. Ego quoque graviter ægrotavi, atque etiamnum sum viribus tam infirmus, ut vix vivere possim. Quare ex Ungaria vix abire hoc autumno potero. Sed mea soror, multas vobiscum conquerentibus habeo; primo, quod mihi suaseritis, ut miles fierem. Quam re plane me decepistis, nec aliud volebatis, quam ut me fraudulentè domo amandaretis. Certè, si providere potuissem, me tot malis passurum, nunquam domo abivissem.

Alterum est, quod valde mihi dolet, quod licet mihi promiseritis, sæpius vos mihi scripturos, raro tamen scripsistis, ut adeo credam, me planè à vobis contemni. Denique cum frequenter id ijssem, ut cum famulè egerem, pecuniarum aliquid mitteretis, meam penuriam tamen nec nummo iuvastis. Nisi debita saltem solvere potero, major erit vestra infamia, quam mea. Quod si parens meus adhuc iratus est, matrem saltem roga, ne penitus me deserat, ne omnium mihi desperandum sit. Vale. Belgradi &c.

Stylò eleganti.

E publicis privatisque nunciis exploratum perspectumque habebis, ut cum exercitum haberemus multis partibus inferiorem, Turcicum nihilominus in foedam fugam conjecerimus; & Belgradum ad Cæsaris ditionem adjunxerimus, urbem sitam cælo saluberrimo, abundantem omnibus copiis, ut cum præcipuis Europæ in contentionem venire possit. Rumore quidem ad vos perlatum fuerit, milites magno numero valetudine infirma prostratos, quod æstate præterita calores immentos habuissimus; nunc vero Deo opitulante pars maxima è morbis recreatur. Id commodè nobiscum actum est, quod non item annonæ difficultate laboratum est, alioquin haud paulo plures lucis hujus usufructu amissuri erant. Ego quoque gravi morbo oppressus decubui, atque etiamnum viribus parum firmis utor, sic ut vix pedibus insistam. Certè præ debilitate vestigium ex Ungaria movere non potero. At heus tu soror amantissima, multa mihi vobiscum & æqua expositulatio est, inprimis quod mihi autores fueritis, ut militie nomen darem; qua in re turpi fraude me circumvenistis, nec aliud erat vestrum consilium, ac ut astrictis me penatibus detruderetis. Certè si conjecturâ assequi potuissem, conditione me victurum tam miserâ, calamitatibus tot conflictaturum, domo pedem nunquam extulissem. Alterum est, unde acerbissimæ molestiæque plurimum contraxi, quod licet mihi identidem sanctissimè confirmassetis, sæpiusculè scripturos vos, officio tamen vestro literarum crebritate parum satisfeceritis. Ut adeo in animum inducam meum, vos de me minimùm laborate. Denique cum infimis precibus tones contendissem, ut incredibili pecuniam angustia pressio, nummorum aliquid aspergeris, ne alle quidem submissio inopiam meam levaveritis. Nisi facta saltem nomini deluere potero; ad vos gravior, quam memet redundabit infamia. Quod si parens noster veteres iras nondum deposuit, cum matre saltem diligentissimis precibus agito, ut ne me neglectum omnino ac desertum jacere patitur, ne spes mihi omnis exclusa videatur. Vale. Belgradi &c.

Quid in huiusmodi elegantiarum conquisitione observandum?

Resp. Primò, ut nimius ne sis, & omnia elegantis sarcire velis, sed ut condimentum parcè inspergas, & cum iudicio, quo discernas, quæ Phrasis, cui voci ejus Sententiæ aptior sit; item an Verbo, Substantivo, Adjectivo, Adverbio sua Phrasis conquirenda sit. Subinde Verbum erit feratius, ut in sententiis: *Irrisurus aliquem, cave, ne ipse iridendus sis; quare: Irideo, Rideo.* Si vales, bonè est; quare: *Palco.*

Alias Substantivum, præsertim apud Verba amplissimi usus, ut sunt, *Sum, Fui, Ego, Pothum, Facio, Reddo, Tribuo, Do, Teneo, &c.* v. g. *Deum in oratione sumamus; quare: Dices, Amicus. Homines duri victus ex duri robusti; quare: robustus.*

Alias de eadem, ut in sententiis: *Malus ab ullo statim in tempore differt*, quare: *Malus, Intans.* *Deformis jam potius, quam pulcher & malus; quare: Deformis, Pulcher, Malus, &c.*

Quid observandum præterea?

Resp. Non verba tantum ac nomina, sed eorumdem item Derivata & Composita; vel contra vel quando erant; quod ei facili, qui Primitivorum libellum sibi per Latina reddidit. Sic in Sententiis: *Nemo hominum sine labore clausus erant, aut erant in rebus.* præter *Labor, Laboris, Pauper, Dives*, peracriter la erunt: *Clarus, Clarus, Claritudo &c.* a *Pauper, Pauperes, Dives, Divites, ditio &c.* Quæ ac ratione si Phrasologiam excutis, vix in Sententiis, cui vel in Synonymis, vel *Uso*, vel *Phrasibus* aptam quantum elegantiam non reperias.

Quid in hac restrictione observandum tertio?

Resp. Quod supra tetigi, ut in delectu Phrasium discrimen adhibeas, ac distinguas, quæ in rem quadret, omne minus. Nisi veritas etiam, ne libri moles nimis augeretur Phrasibus siveulis Germanicam significationem additatus erant, quod in suis Lexicis Heyerus & Allerus præfuerant, ne deestare possent Tyrones. Sic in Sententiis: *Anima in hoc, etropius, loco Pretius, repens in Phrasologia multorum nominum, seu sumptuum, qui loquendi modus hoc loco planè ineptus foret.* Nam dicendum esset: *Anima nihil potius, antiquius, sanctius esse debet, &c.*

Multum quæritur interest, Phrasicologicæ Lexicærite uti posse?

Resp. Sanè permultum. Noveram adolescentes, qui orationem seruerent tam elegantem ac Latinam, ut involvendo Cicerone multos annos posuisse videri potuissent, huius artificii ignavis. Inest illud commodi, quod ea, quæ aliena fuerant, multiplici usu faciant; quodque dicitur, in succum sanguinem suum vertant.

III. Quid elegantia affert Participiorum usus ceterum?

Resp. Germanica nostra Participiis Futuri Temporis & Ablativo absoluto ferè defraudatur. Participia Præsentis & Præteriti minus frequentem, sæpè violentum, ac ingratum usum habent. Inde fit, ut Germani scriptoris oratio Latina, etsi verbis propriis concipiat, Germanicum tamen nescio quid obstat, certè ab Latine brevitate Elegentia lonè absit. Hæc brevitas, quo duæ constructiones ope participii in unam coalescunt, nescio quid Latini saporis habet; Et multo venustius est: v. g. *Hosti te occisino, pepericisti*, ac si dicas; *Hosti, qui te occidere volebat, pepericisti.*

Nulla sunt Germanis Participia Futuri?

Resp. Nisi Relativo solvantur, efferri à nobis nequeunt: v. g.

Aspernantur profutura, nocitura amplectimur, wir verachten das, was uns schaden werde, und umfassen die Dinge, welche uns schaden werden.

Quid divitiis inhias morte alioquin amittendis? Was trachtest du nach Reichthum, welchen du ebuedem im Tode wirst lassen müssen?

Custodi librum à me tibi commodandum, bewahre das Buch, so ich dir leihen werde, &c.

Recentiores quidam in hunc modum exprimaunt Participium Futuri Passivum:

Nodus solvendus, der aufzulösen sehende Knecht.

Negotium procurandum, das zu verwaltende Geschäfte.

Examinandi testes, die abzuhörenden Zeugen.

Hostis pellendus, der abzutreibende Feind, &c. Alii aliò modò efferunt.

Præsentis tamen & Præteriti Temporis Participia habemus Germani?

Resp. Rectè quidem dicitur, v. g. *Exitio suo propinquantem juvenem servasti*, den seinem Untergange zuwendenden Jüngling hast du erhalten. Sæpè tamen durior est & insolentior Participii Præsentis usus, ut si diceret: *Tibi imperanti parebo*, ich werde dir gebietenden gehorchen. *Tui pereuntis miserebor*, ich werde mich deiner zu Grunde gehenden erbarmen &c. Participium Præteriti per frequens quidem est, ejusque Ablativus absolutus per Prepositionem nach commodè significatur: v. g.

Cæso hoste urbem cepit, nach geschlagenem Feinde hat er die Stadt eingenommen.

Peracto labore dulcis quies, nach verrichteter Arbeit ist gut seern.

voluntate se suâque permiscere. Inde castrum aliud summâ vi aggressi, tota die fortissimè oppugnatum sub vesperum cepere. Illic tridui quiete recreati, cohortibusque ad urbis custodiam designatis, è consensu montibus in vallem se demisere.

Hæc quidem Latina est, illa Germanica, aut Gallico-Latina oratio; nam eodem nobiscum vicio Germano-Latinæ tres Lingæ, Italica, Francica & Hispanica Laborant.

Exemplum aliud, simplice ac rudi stylô.

Fuit quidam Rex, qui legem tulit, quod, quicumque subito mori deberet, manè ante ortum solis ante domum ejus tubas canerent, & statim talis vestibus nigris se indueret, & sic ad iudicium properaret.

Ille Rex magnum convivium fecit, & omnes Satrapas Regni vocari fecit, qui & venerunt. Erant hic omnis generis Musici, qui ex suavi melodia magnum solatium convivis fecerunt. Rex vera nullum lætitiæ signum ostendit, & vultum tristem habuit, & suspiria emittebat.

Videntes hoc convivæ, admirati sunt, & non audebant causam, tristitiæ petere, & ideo fratri Regis dixerunt, ut causam indagaret, qui & fecit. Ait Rex: Crasunâ die responsum audies.

Et præcepit Buccinatoribus, ut sequenti die venirent ante fratris domum, & tubis canerent. Audiens hoc, commota sunt viscera ejus, & se vestibus nigris induit, & ad Regem ivit.

Hic fecit fieri foveam profundam, & ultra foveam cathedram fragilem, quæ quatuor pedes fragiles habuit, & fecit fratrem suum exui vestibus, & super cathedram poni. Cum esset in cathedra positus, fecit, ut supra caput gladius acutus per filum sericeum penderet, & quatuor armati cum gladiis acutissimis starent, unus à parte anteriore, unus à posteriore, unus à parte dextra, unus à sinistra &c.

Narratio eadem ope Participiorum elegantior:

Rex quidam legem tulit, ut, quibus subito moriendum esset, tubis summo mane ad domum canentibus, pollis induti ad iudicium properarent.

Idem Rex evocatos omnes Regni Satrapas magno convivio excepit. Symphoniæ suavi melodia convivas recreantibus, unus nullo ostenso lætitiæ signo, fronte contracta suspiriis indulgebat.

Videntes & admirandi convivæ, causamque tristitiæ petere non ausi per germanum Regis iram indagant; cui ille: cras, inquit, responsum audies.

Jussis verò postridie ad ejus ædes canere buccinatoribus, vehementer commotus, pollatus ad Regem properat.

Ille paratæ profundæ foveæ cathedram fragilem, quaternis fragilibus pedibus nimiam imponi, in eâque germanum vestibus exutum collocari jubet, præacuto etiam gladio supra sedentis caput, è filo tenui suspensio, quatuor armatis ad singula latera oppositis &c.

EXEMPLUM TERTIUM.

Omissis Relativis, & Particulis conjunctivis à Tyrone ope Participiorum ornatiùs reddendum.

Rex Tripolis misit Comitibus nuncios, *diu* ibi erant, rogant ea, *quæ* facti sunt, & misit dona *concupisibilia*, arcum aureum, & equos. Sed dona receperunt, & illi remanserunt, quod nunquam cum illo pacem haberent, nisi Christianitatem reciperet. Comes enim Ægidius multum desiderabat terram illius, *quia* optima erat, & regnum ejus, *quia* præ cæteris erat honorabilius. Igitur quatuordecim diebus expletis exierunt de optima valle, & abierunt ad optimum castrum antiquissimum, cui nomen erat Achas. Hoc nostri cum festinatione aggressi sunt, *sed* eorum impetum castellani viriliter sustinuerunt. Sæpius illos invaserunt omni telorum genere, & non prævaluerunt, & magis, quàm lucrarentur, perdiderunt. Tunc quatuordecim de nostris militibus *erga* Tripolim perrexerunt, & sexaginta Turcas invenerunt, qui multos captivos & animalia rapuerant, & ante se ducebant. Quos *ut* nostri viderunt, Domino adjuvante superaverunt, & sex de illis occiderunt, & eorum equos retinuerunt, & ovantes ad castra cum immensa præda remeârunt, &c.

Quid de supprimendis Particulis causalibus dicebas?

Resp. Harum loco eleganter, vel Participium adhibetur; vel Verbum subsequens sub stativo mutatum, ut è duabus una fiat constructio. Participium adhibetur: v. g. *Sola debuit consilium, quia clamor omnia turbaverat.* Fac omisso quia: clamore omnia turbantur. solvendum fuit consilium. *Deactionem fecere;* nam *annonæ defecerat:* annonæ deficiente deditiorem fecere. *Ita succensus est,* idcirco, *ne eum laesis:* ira succensum ne laesis. Verbo autem in subitaneum mutato dices: *Obortus clamor consilium solvit;* *Annonæ defectus deditiorem maturavit;* *Ardenem hominis ne laesis.*

Isdem causalibus Particulis Præpositio per eleganter substituitur: v. g. *quia tempus est periclitatum, suavis ineptus sum.* Dic: per immodicum calorem studere nequeo. *Scribere non potui, quod nonnumquam sat convalesceram;* per valetudinem scribere non potui.

Ut video, in Participiorum doctrina probe me exercitatum esse oportebit?

Resp. Ille mihi spem de se præbebit maximam, & ab germanitate se removebit longissimè, qui Participiorum ritè tractandorum solertia cæteris præstiterit. Hæc una arte tam illustis est, Historicorum principis Livii, & ad ipsam & propè inimitabilis cum perspicuitate brevitatis.

Cur addebas: cum perspicuitate brevitatis?

Resp. Quia prona est, è stipatis nimium, cumulatisque Participiis in obscuritatem vel ambiguitatem incidere. Id quod sibi accidere querens est Poeta: *Brevis esse laboro; ore securus sio.* Eadem causa tyronibus T. Livii lectio, quam aliorum Auctorum difficilior videtur. Modus itaque medianque tenendum erit. Sit v. g. hæc periodus:

Nachdem ich die Arbeit, welche ich neulich anzufangen, kaum vollendet hatte, und mich zu einer andern fertig machte, besuchten mich einige Freunde, welche mich zu dem Spiel gebracht, so mir dazumal recht nöthig war, weil ich ziemlich müde worden.

Cum labore, quem nuper coeperam, vixdum perfactus essem, & ad alia me pararem, viscebant me amicorum quidam, qui me ad ludum traduxere, qui mihi tum, quia admodum lassatus fui, pernecessarius erat.

En, ut omittis Particulis temporis cum, copulativa & & causali quia, Relativo qui, sex constructiones in unam, nec levi perspicuitate concrecant:

I labore nuper coepto vixdum perfactus, & ad alia parantem me, inviscantes amici ad ludum traduxere, mihi tum admodum lassato pernecessarium.

Aliud: Nachdem der Prinz Belgrad beyderseits enge eingesperrt, damit er sich von auswärtiger Belagerung los machte, hat er seine Wölfer aus dem Lager gezogen, daraus in die Schlacht-Ordnung gestellt, und weil der Nebel Anlaß gab, den Feinden, so den Sieg schon in Händen zu haben vermeinten, eine solche Niederlage zugefüget, die sie nicht leicht erlitten werden.

Princeps, Belgrado utrinque arcè circumvallato, extima se obsidione liberaturus, eductis inque aciem dispositis copis, per nebulae opportunitatem, hostibus, jam se victoriam manu tenere ratis, cladem intulit, haud faciliè reparandam. Videntè septem constructionibus unam.

Aliud Valerii Maximi: Carthagine capta uxor Asdrubalis exprobrata eidem impietate, dextra lavæque duos filios mortem non recusantes trahens, incendio se flagrantis patriæ injecit.

Ejusmodi exempla Livii pagina utraque suppeditat.

Exemplum Livianæ Brevitatis è crebro Participiorum usu.

Inde Turnus, Rutulique diffisi rebus suis ad florentes Hetruscorum opes, eorumque regem Mezentium confugiunt: qui Cære, opulento oppido imperitans, jam inde ab initio, novæ urbis origine minimè latus, & tam nimio plus, quam satis tutum esset acolis, rem Trojanam crescere ratus, haud gravatum socia arma Rutulis junxit.

Participiorum tractandorum imperitus ita fortasse fecisset.

Turnus ac Rutuli diffidebant rebus suis, & ad opes Hetruscorum, quæ tum florebant, & eorum Regem Mezentium confugiunt; qui Cære, quod opulentum erat oppidum, imperitabat; & quia jam inde ab initio, novæ urbis origine minimè latus erat, & tam nimio plus, quam satis tutum esset acolis, rem Trojanam crescere rebatur, haud gravatum &c.

Vernaculè verò in hunc modum.

Turnus und die Rutuler hingen an, ihrem Handel zu vertrauen, und nahmen ihre Zuflucht zu den Hetruriern, so damals gar mächtig, und ihrem Könige Turnus, welcher über Etrurien, die damalige reiche Stadt war, herrschete, und schon damals sich über den Ueberhang der neuen Stadt Rom wenig erregte, weil er vermuthete, es würde sich das Etrurische Wesen größer machen, als es der anliegenden Völker Sicherheit zuliesse, so hat er sich unbeschwert mit den Rutulern in ein Bündnis eingelassen. En! quoniam distula hæc Germanitas ab sancta illa, & eo venustiore Latina brevitate distulat.

IV. Quale ad elegantiam ad umentum genus est, quas quanto loco dixeris

Observationes singulares?

Resp. Qui ad restituendum Latine Lingue suum nitorem superioribus seculis primi operam contulerit, observationes quasdam singulares eorum rerum, è quibus antiquæ Latinitatis ingenium maximè emulset, litens tradidit. Hæc enim Cardinalis opusculum de Latino sermone præcipuè commendari meretur. Cæteri sunt: Laurentii Vane & Sylvi elegantie; Aron. Schenck Thesaurus, Godefridi Observationes Latine Lingue; Boleti Ipitone, Cassi de Latinitate merito & falso suspecta; Bonicchi Vindicie, Cellæ Antibarbarus, Nelli de Ortu Latine Lingue &c. Horum libellorum quampiam, cum parabiles sint admodum, sibi comparasse juvenit.

Aqui ad materiam nullam habeo?

Resp. Unus inter omnium Hæc Latinitatis P. Ponaei esto, viri de hac litteratura optimè meriti. Hoc est libello observationes illorum pleraque, quique Verborum singulorum, Nomina, Participiorum propria, & elegans usus sit, pulchrè complexus est; ut adeo Syntaxis Particularis & Omnia compellari possit.

Cuius patris est usus in hac familiarem reddam?

Resp. Hanc exercitationem, quam magni momenti existimo, describam tibi minutius. Initium facies in principio Tertie, atque hac methodo:

Legentis imprimis erit, & attentè relegendus, quem dixi, Hæc Latinitatis, certumque Lætionis huius pensum in dies singulos constituendum: v. g. Pagina seu folii latus unum, quo pacto totum commodè per tertiam & quartam decuriam absolvetur.

Secundo: Repetendum erit scilicet lætionis pensum cum condiciolorum reliquis cæteris studiosiore. Repetitionis hæc erit ratio, ut alternas quæreas & respondens partes obeatis. Quæret primus, quæ Sententia Latinis respondeat significatio Germanica? alter vicissim, quæ Germanicæ Latina? Vide

S C H E M A:

Quomodo flos Latinitatis inter duos utiliter repeti possit, seu privatim, seu in schola.

Primum e. g. pensum esto Verba: Abalieno, Abduco. Secundum: Abduco, Abduco; Abduco. Tertium: Abduco. Quartum: Abduco. Quintum: Abduco, Abduco. &c. Hoc penso rogabit primus, respondebit alter: v. g.

Quomodo Latine reddis?

Alter resp.

Mein Bruder ist mir feind worden.

Frater meus se à me abalienavit.

Du hast den Vater von mir abwendig gemacht.

Patrem, vel patris voluntatem a me abalienasti.

Sich von einem absondern.

Se ab aliquo abalienare.

Er hat abgedankt.

Abdicavit.

Er hat das Bürgermeister-Amt aufgegeben.

Abdicavit se consulari.

Man hat ihn seines Amtes entsetzt.

Abdicatus, privatus est suo munere.

Er will ihn für seinen Sohn erkennen.

Abdicavit filium.

Hæc respondendi vice perfunctus, alter roget è converso priorem: v. g.

Quomodo Germanice redditus?

Primus resp.

Frater meus à me se abalienavit.

Mein Bruder ist mir feind worden.

Abdicavit se magistratu.

Er hat sein Amt aufgegeben.

Se ab aliquo, aliquem a se abalienare.

Sich von einem, einen von sich abwendig machen.

Abdicat, rejicit, repudiat illum filium, &c.

Er will ihn für seinen Sohn erkennen, &c.

Scripto, cum talis erit, Index Germanico, qui Flori Latinitatis subnectitur, in
significatione Latina & propria notata, in libello ad illi parato adscribes in hunc mo-
dum: primum in indice Verbum est: abtitter; adde Latinnam: *deprecari aliquem ab*
aliquo, vel aliquid; Germanicam Indica *batton, &c. Abbrethen, intermittere consuetudi-*
nem, quatenus, &c. non est. Cuius *webreuch, Verf. Palle, Arbeit, &c. abbrethen, &c.*
Scripto et non huiusmodi mentione imprimet utatur, nec operosus erit admodum,
dum affuderis sit, nec unquam intermissus labor.

Quid nam utilitatis erant?

Resp. Qui hanc industriam per supremas duas Grammaticæ Classes continuaverit, Diu Lati-
ni: quæ ubi thesaurum juvenili memoria conditum parabit: quæ facilitatè
Epistolam, Narrationem, Choriam, Carmen, Oratorem peraget, quæ venustatè facilem,
quam antiquitatis speciem illico concutiet: hoc quæ hanc præbet vere Latinitatis
fundamentum, reliqua ætate velut aliud agenti exerceantur.

Idem minimum operis imponere, et prater bonum generale m, etiam
particularem bene exequere?

Resp. Tingi te potius hoc de puritate coloris, quam in brevis & methodum saltem, fortis, atque eundem condiscere velim. Ab iuvene dicitur, avo, transpulchrum pareo, plura opinione preestari possunt. Fortasse hoc exaravit in ipsam scholam in tui potius ea ratione, ut Academicus (sic dico, qui præter se ipse ordinatus aliquid docere possint, quorumque e denis ferè unus est aut alter) tuus cuique simulat, quia ungue unus pagine præsentatur, quod inter se repetunt. Id tamen librum cuique, nec nisi voluntum esse oportebat, neque, si omittatur, ulli pance obnoxium. Satis in parvuli è multis præclari Latini è scholis egredientur.

V. Ut memini, sedum Particularium usum, quantum ad eas Elegantie
 Pontificis

Resp. Propositiones, Conjunctiones, Adverbia intelligo, quæ velut fibre corpus orationis sive unne pervadunt. Nuda relinque, ut suam expansas in illo, & eas ritè tractando. Adeo in parvis hæc magna venustas. Turbamus primæ cum via non præcivit, & potero de Latinis Particulis elegantissimo. Quinquam hoc quoque carere possit, qui illis tam nitidis partem tertiam de *Adverbis*, & primo loco, & præ ceteris attentione studioque majore sibi familiarem reddiderit.

VI. Quod est passivum et a ita componenda adiumentum?

Resp. Verborum apta Collocatio. Rhetoris quidem hæc ars propria est, delibanda tamen tyroni. Cum ad ornatum splendoremque orationis plurimum intersit, quo ordine collocentur verba, sit ut eadem sententia, sed aliter disposita, jam seipsa elegantior videatur. Perinde ut capilli indomiti, qui impexi horron erant, pectore compositi in ornamentum vertunt. Præcepta aliquot Collocationis Elegantias ex Sylvio depromptas habeto:

Elegantie Collocationis.

1. Verbum plerumque periodum terminat; e. g. Non enim procacitate; lingue vitæ
fordes diluuntur.
2. Omnis, natus, meus, tuus, suus, eleganter in finem Periodi reiciuntur:
Illi lex perpetuam hæc: liberrimam. gratiam nullam. Si aratum inspueres meum.
3. Comparativa & Superlativa tum in fronte, tum in fine Periodi:
Agricoltura nihil melius, dignius nihil invenitur.
4. Cum idem vocat. tum repetitur, continenter ponitur:
Amicus amici consuetudine gaudet; Clavus clavò traditur.
5. Idem de Derivativis intellige:
Oratori orationes sint legenda? Deformis deformitate sua ne deiciatur.
6. Duo contraria tum continenter ponuntur:
Docti indoctis præstant, alii exultant, lamentantur alii.
7. h. Numerabilibus minor præponitur:
Annus octavus & tricesimus; Sextus decimus.
8. Genitives eleganter ab altero Substantivo voce aliqua interj. & separatur:
Tuorum litterarum admiratus sum elegantiam.
9. Inter magis quam nihil interponitur:
Laude delector magis, quam pecuniâ.
10. Particula quam elegans est inter duos Comparativos:
Felicior, quam auctor; Laudas me amicus, quam veritas.

11. Particula *quàm* inter duo Nomina eleganter ante Comparativum ponitur;
Re, quàm verbis liberalior; Aristoteles, quàm Plato doctior.
12. Item ante verbum *Malo*;
Italiam, quàm vitam deserere malo; Intelligi me, quàm laudari malo.
13. Inter duo Epitheta vox aliqua interjicitur:
Magnum opus omnino atque arduum.
14. Continuata duo Substantiva vix sine particula *Et* ponuntur:
Tuis illum officis & liberalitate adjuva.
15. Vocabula composita interdum dividuntur:
Magno à te opere peto; Rem verò publicam ne desere.
16. Particulæ *antequam, priusquam, postquam*, eleganter dividuntur:
Nullas ante litteras accepi, quam tu resisteras.
Post diem quantum, quàm in Britanniam ventum est, cum adii-
ciandum prius bellum, quàm gerendum.
17. Nomen dignitatis Proprio præponitur.
Pontifex Maximus Clemens; Cæsar Carolus.
18. Cognomina Nominibus anteponuntur:
Phalerius Demetrius; Montecuculus Reymundus.
19. Prepositio præponitur post *cujus, quorum*:
Cujus ex amicitia; quorum in adibus.
20. Accusativus post Infinitivum?
Contemni te putas; Mirari se ait.
21. Participio postponuntur *me, te, se*:
Visurum me spero; Amantem me redama.
22. Ablativus in fronte vel medio, certè ante verbum ponitur:
Re intellecta ad te properabo.
23. Ut ne, loco ne:
Operam da, ut ne fallare.
24. Inter particulas *ne quidem, non solum, non tantum, non modo, sed etiam*, aliquid eleganter interponitur:
Amicitia non mutua solum colenda, sed. Non Petrus tantum, sed omnis. Non pilis tantum, sed gladiis etiam.
25. Particulæ *si nisi*, non in fronte, sed proximè verbum eleganter locantur:
Amantem si negligis; id ille si fecerit.
26. Ut in medio & proximè verbum:
Negotium ut conficias, labora. Ita confusa est oratio nihil ut primum, nihil ut sit secundum.
27. Qui, quæ, quod; item: cum, dum, cur, ne, eleganter in medio:
Relictum quod erat, arripui. Eam causam cum suscipio. Ambulatum dum iret. Fortunæ vim ne experire.

Non item Poeticis Elegantius licebit uti?

Resp. Inter eloquentiæ corruptæ causas putem hanc non esse ultimam, quod aliquorum Juvenum depravatus gustus eò iverit, ut orationem scriptam, elegantias & Synonymis gradibus ad Patinallum, Flavissis &c. aucuparentur; Metaphoris infunderent omnia, Phrasibusque Poëtarum propriis. Qua re nihil perversius excogitari potest. Meirini, puerum me gemmulas has summò studiò consecratum, plurimum laudas retulisse, si nullam periodum non aliqua Metaphora exornatam asserrem. Habebam inter adversaria mea:

Nescio, quo novercantis fortunæ fidere evenisse dicam.

Insulæ nauseantis naturæ vomitu in orbem ultimum eiectæ.

Cum primi anni florent, jam maturitas autumnabat in vultu.

Non expandunt se hortensem in iridem folia, nisi è laboris nubibus pluvie distillant.

Capillos cogunt in suggestum, sed crede mihi, nunquam illo de suggestu perorant sapientia. Sub illa cæsarie nihil reperies, quàm Aristophanis nebulas Polyfani somnia, merisque tenebras in augustissimo Capitolio scilicet triumphantes.

CAPUT QUARTUM.

De Copia Latini Sermonis.

Quid intelligitur nomine Copia verborum?

Responsio:

Ut eandem Sententiam non modò propriè & eleganter, sed varietate multiplica-
tis, aliisque verborum formulis efferre, ac veluti ceram in alas &c.

formas & modulos transfundere poteris: ut eam idem dicas, aliud semper dicere videaris. Quod ut in omnibus linguis Iudei datur, ita in Latina mortalibus, qui fuerunt, omnibus se antecellat Cicero. *Oratoris eris divitias*, varietatem illam non imitabilem, ipsi ejusdem ætatis Oratores disertissimi demirarentur.

Quid utilitatis afferat hac copia?

Resp. Prima est ac necessaria ad Politicam ac Rhetoricam preparatio. Hærebis in carminibus condendo miserè, nisi Sententiam Irotei instar tandiu transformare scias, dum verba eveniant metro apta. Ceterum uti in rebus omnibus, ita in oratione varietas delectationem habet. Ut colorum rerumque diversitate jucundè tenetur oculus nec contentus sine tonorum alternis, nec ejusdem semper condimenti obsonium, nec invariata eademque vestis, utut pulchra, diu placent; ita nihil fastidiosius jejuno, inope, unius toni & coloris Oratore. Quod vitium Tautologiam, hoc est, ejusdem sermonis insulsam iterationem, Greci appellant.

Quomodo comparanda est Copia verborum, & quando?

Resp. In suprema Grammaticæ tentandum aliquid, viæque prænosceda, quæ deinceps catur. Comparatur, ut reliqua omnia, exercitatione ac lectione Classicorum, Tullii imprimis, in quo uno cornu quoddam habes Copiæ. Quia tamen hæc lectio multorum annorum est, ac juvenibus paulo impeditior, Phrasæologiæ interim subsidio, alieno nempe speculo vivendum, præceptaque eadem Phrasæologia utè utendi discenda sunt.

Quæ Præcepta afferas?

Resp. Generalia quædam de Sententia qualibet, quantumvis sterili, variè commutanda; Singularia quædam de iis argumentis, quæ frequentius in orationem veniunt. Ars in eo est, ut, quod Erasimus, quem præeuntem multis in rebus sequor, ait: Sententiam quandam sumas, eamque varies quam sepius. Qui labori liberorem afferet frugem, si plures inter se, proposito in medium thèmate, conflictentur. Tum enim mutuis inventis adjuvantur singuli, & velut antea præbita plura quisque inveniet. Quæ quidem in re conveniet, Milonis illius Ciceronis toleram imitari, ut principio his, deinde ter, deinceps sepius ac sepius variando, ad eam facultatem proficiamus, ut jam sine negotio centies aut ducenties variare possimus.

VARIATIONIS PRÆCEPTA GENERALIA.

Quanam sunt de Copia generatim præcepta?

Responsio:

Tres sunt primarii fontes Copiæ: I. SYNONYMIA; II. ENALLAGE; III. ÆQUIVALENTIA. Synonymia ex Græco *συν* & *ὄνομα*, quasi Con-nominatio, verba submitrat diversa, rem tamen eandem significantia: v. g. Domus, ædes; Ensis, gladius; Littera, Epistola; Charta, papyrus.

I. Synonymia, seu Cognominatio.

Quomodo quærenda sunt Synonyma?

Resp. Ejusdem consilio vis maxima è bonis autoribus colligenda foret, quia tamen hæc diligentia non hujus ætatis est, è Phrasæologia conquærenda erunt. Quia in conquisitione id cavendum, ne Synonyma, quæ in proposita Sententia Synonyma non sint, deligantur: v. g. *Parva scintilla neglecta magnum saepe excitavit incendium*. Reperies pro exacto adhortor: quod alienum habet ab hac Sententia sensum. Voces namque plurimæ duplicem habent significationem, propriam, & similitudinariam, seu metaphoriceam. *Proprie* dicimus: Librum abiecit in terram. *Translate*: Animum abiecit. *Proptium* est: Abducere pecora. *Translatum*: Abducere aliquem à vitio. *Proprium*: Attingere cruci. *Translatum*: Animum studiis. *Propr.* Abit domo. *Transl.* Abit ira homini. *Propr.* Ablegare foras aliquem. *Transl.* Ablegare curas. &c. Cavendum itaque, ne, cum proprium adhibendum esset, translatum loco non suo substituas. Quia in re iudicio aliquo opus est. Sunt quædam in speciem idem significantia, quæ tamen plurimum inter se discrepant, ut: *Anno, aringo*; *Abstinentia, continentia*; *Ira, indignatio*, &c. De hac tamen differentia religiosum admodum esse non oportebit juvenem.

II. Enallage, seu Immutatio.

Quid est Enallage, & quis ejus usus?

Resp. A Græco ἐν, in, & ἄλλος, alius, è quo ἀλλάσσω, aliud recto, seu immuto, unde *Ἐν᾿ ἄλλῳ*, Enallage, immutatio, seu ejus sem vocis paulam deflecte variatio: v. g. *Edo*, edaciter, peredo &c. *Amo*, amor, amicitia, de amo. *Prædo*, prudentia, imprudens. Fit hæc immutatio *primæ*, cum vocis alicuius *primæ*, vel *secundæ*, id est, *simplex* in compositam, *primæ* in derivatam, aut contra mutatur: cum una pars orationis in aliam, Verbum in Nomen, Substantivum in Adjectivum vel Adverbium, ac vicissim convertitur. *Secundæ* species Enallagæ est, cum reliqua attributa Verbi, Nominis, Adverbii deflectuntur: ut Modi, Tempora, Casus, Numeri, &c.

Quæ partem orationis utramque hanc Enallagæ speciem maximè recipiunt?

Resp. Verbum & Nomen. Nam Injections, Conjunctiones, Præpositiones, Adverbia minimum mutationis admittunt. Partes in Verbo aut Nominis accenseri possunt. Mutatur ergo Verbum in Substantivum Nomen: v. g. *Laborant nūll*; nihil discriminis habet. *Amor*; tenet me *amoris*. Substantivum in Adjectivum; ut: *Valde impudens*, insignitæ impudentiæ. *Laundus*, nunc *laundæ*. Adverbium; ut: *Hilariter vivit*, *hilaris vivit*.

Quomodo immutantur attributa Verbi?

Resp. In Verbi genus, id est, vox *Adiuv* in *Præteritum*: v. g. *Laborantes DEUS adjuvat*; à *DEO* adjuventur. Contingit multos hæc instantia; hæc instantia multi continguntur.

Modus. In *Imperat*. *Laborato*, & *DEUS* adjuvabit. *Coniunctio*. Si labores *DEUS* iuvabit. *Infinit*. *Laborare* est *DEI* opem provocare. *Depone inimicitiam*. Si me a deo, deponere inimicitiam. Bene tui confides, cum inimicitiam *posueris*. Suadeo tibi *ponere* &c.

Tempus. *Imperfect*. Nullo non tempore *Dei* laborantes iuvant. *Perfect*. Quis impensè laboriosus à *DEO* adjuvus non est? *Pluperfect*. Nihil in exemplum est, quin studiosum hominem *Superi* adjuverint. *Futur*. *Labora*, & iuvaberis. *Tran*. *Traxit* quemque voluptas; quis est, quem non traxerit, traxisset, traheret aliquando sua voluptas.

Persona. 1. *Laborantes* certò à *DEO* adjuvantur. 2. *Labora*, & iuvabere. *Numerus*. *Laborantes* *Dei* adjuvant. *DEUS* adiuvat. *Preceptis omnibus spem retine*. *Persona*. *Spem retineo*. Qui spem retinet, nihil omnia perdidit. *Numerus*. *Spem retinete*.

Ut attributa nominis mutantur?

Resp. 1. *Casus*. *Nom*. *Laborantes* iuvantur à *DEO*. *Gen*. *Laborantiam* curam *DEUS* gerit. *Dat*. *Laborantibus* præsto est *DEUS*. *Accus*. *Laborantes* adiuvat. *Adiuv*. A laborantibus nunquam frustrà *DEUS* iuvatur. *Idcirco* mihi gaudium fuit; *Causa* materia fuit; *Gaudium* attulit; *Gaudium* non implevit.

2. *Numerus*. *Laborantem*, *Laborantes*. *DEUS*, *Dei*.

3. *Genus*. *Pileum*, *pileus*. *Hoc barbiton*, hæc *barbitus*.

4. *Declinatio*. *Violens*, *violentus*; *Contagium*, *contagio*; *Senectæ*, *senectus* &c. regentia aptè applicueris.

Unde petam Enallagen Speciei ac Figuræ?

Resp. E Clavi seu Dictionario Denzleri, ac longè expeditius è *Primitivorum seu Radicum libello*, ubi *primitivis* ac *simplicibus* *Derivata* sua vel *Composita* omnia subiecta reperies; 2. g. sit varianda *Senectas*: *Alisero* *auxilio* &c. Quæ in hoc libello primitivum *Alisero*; reperies *Derivata* *Alisera*, *aliter*, *in aliter*, &c. *Composita*: *Alisericus*, *comisericus* &c. Quære porro, an verbum *auxilio* primitivum sit, an derivatum? Radicem *gratus* ferece meministi, ejus *præteritum* esse *gratus*, *gratus* derivata reperies, *augesco*, *augmentum* &c. Item ab *auxilio* *auxilium*, *auxiliator* &c. vident, quâ ubertate fluat fons hæc immutationis.

III. *Æquivalentia.*

Quid intelligis Æquivalentia vocum, quæm sententiæ ajelas Copiæ fontem?

Resp. Dicitur & *Ἐκπληρία*, Græcè *ἰσοδυναμία*, ab *ἴσος*, similis, æqualis, & *δύναμις*, possum, valeo, *δυναμία*, potentia, valentia. Fit hæc Æquivalentia, vocem vel sententiam contrariis mutando, addita particula negante: v. g. homo diligens; non indiligens. Omnis gratias; nemini odiosus. Vigilandum est, minime dormiendum est. Laborantes Deus juvat; otiosos Deus averfatur. Permitto; non repugno. Non autem Æquivalentiæ sententiæ vel vocis sum iterum Synonymiam, suas Imitationes esse conquirendas. Quæ indubitanter, si cætere omnes abint, tantam effundet verborum redundanciam, ut vel si cum de quæpiam scripturo, nunquam defuturæ sint formulæ, idem semper alter aliisque exprimentes.

Quid igitur mihi, sententiam meam, quæm possum sapi sive, variare cupienti faciendum erit?

Resp. Adolescenti ingenioso methodum hanc, nempe felicibus multorum experientia comprobata, tenendam sūdeo:

Primo, ut sententiæ propositæ, v. g. *Laborantes Deus adjuvat*, Synonyma è Phrasologia conferibat, v. g. Q. *Laboro*; Synon. *Elaboro*, contendo, operando. His, vides, an non sua item sint nova Synonyma, v. g. *Contendo*; Syn. *Nitor*, enitor, curo, conor. Neque hic sistes, sed novis his alia rursus Synonyma conquires, eosque continuo querendi labore, dum omnino exhausseris. Eisdem acerratione verbum *Adjuvo* excuties. Conquista Verba à Nominibus forsim conferibes.

Secundo: Verbis, Nominibus, Adverbis suas à Radicum libello Enallages, seu Derivata & Composita exferies, v. g. *Elaboro*, *Elaboratio*, &c. *Contendo*, *Contentio* &c.

Tertio: Pone Sententiæ ejusdem Æquivalentiam, à contrariis: p. e. *Deus adjuvat*. Hanc iterum Synonymiam ac Enallages, quo dictum est modo, colligito.

Cæterum tota hæc Copiæ exercitatio Exemplis inclus, quæm Præceptionibus percipitur. In Schema.

Exemplum Copiæ Verborum pro varianda Sententiæ: Laborantes Deus adjuvat.

E primo fonte Copiæ, Synonymia vocibus singulis; *Laborantes*; *Adjuvat*; *Deus*; sua Synonyma sunt querenda.

Quære: *Laboro*; Syn. *Elaboro*, *Contendo*, *Operando*. Querito rursus in Phrasologia, horum Synonymorum Synonyma, nempe primum Verbi *Contendo*; & sic deinceps in hunc modum. *Quære*: *Contendo*; Syn. *Nitor*, *Enitor*, *Curo*, *Conor*; q. *Operando*; Syn. *Administratio*, *Munk*, *Studium*, *Actio*, *Opus*, *Cura*; q. *Nitor*: *Connitor*, *Adrior*; q. *Curo*: Syn. *Studeo*; q. *Conor*: *Tento*, *Experior*; Id molior, Incumbō, Id pugno; q. *Administratio*; Syn. *Curatio*, *Procuratio*; q. *Munk*; Syn. *Officium*, *Provincia*, *Stratum*; Syn. *Labor*; q. *Actio*; Syn. *Actus*, *Factum*, *Negotium*; q. *Opus* - q. *Cura*; Sollicitudo, *Diligentia*, *Cogitatio*, *Meditatio*, *Anger*, *Molestia*; q. *Studeo* - *tento* - *experior* - q. *Adrior*; Syn. *Ago*, *Servo*, *Machinator*, *Pero*, *Corrupto*; q. *Incumbō* - q. *Pugno*; Syn. *Dimico*, *Certo*, *Depugno*; q. *Curatio* - *Procuratio*; Syn. *Gubernatio*; q. *Officium*; Syn. *Partes*; q. *Provincia*; Syn. *Onus*; q. *Labor*; Syn. *Afflictatio*. *Contendo*, *animi*, *Vigilæ*, *Sudor*, *Affiduitas*; q. *Actus*, *Factum*, *Negotium*, *Procuratio*, *Opus*; Syn. *Artificium*; q. *Sollicitudo*; Syn. *Molestia*; q. *Diligentia*; Syn. *Affiduitas*, *Sedulitas*, *Mentis agitatio*; q. *Meditatio*; Syn. *Exercitatio*; q. *Ago*; Syn. *Tracto*, *Gero*, *Aggredior*; q. *Dimico*; Syn. *Confligo*; q. *Certo*; Syn. *Decerto*, *Belligero*; q. *Contendo*; Syn. *Luctatio*, *Certamen*, *Dimicatio*, *Pugna*; q. *Studeo*; Syn. *Desudo*; q. *Affiduitas*; Syn. *Perseverantia*; q. *Exercitatio*; Syn. *Industria*, *Curriculum*; q. *Tracto*; Syn. *Exercito*; q. *Gero*; Syn. *Administro*. *Agro*; Verbo, *Inquiro*. *Dimicatio*; *Discrimen*. *Pugna*; *Certamen*. *Perseverantia*; *Constantia*. *Commotio*; *Motus*. *Inausuria*; *Assiduitas*, *Ingenium*. *Curriculum*; *Stadium*, *Cursus*, &c.

Horum Synonymorum Enallagæ, seu Derivata & Composita.

Enallagæ Nominum: Opera; Operosus, Operatio, Operor, Cooperor, Oportet. Studium; Studiosus, Studiositas, Studiosè. Actio; Actuosus, Actor, Actuosè. Cura. Curator, Curantia, Curiosus, Accuro, Accuratio, Accuratus, Curator: Officium; Officina. Labor; Laboriosus, Adlaboro. Negotium; Negotiosus, Negotior, Negotior, Sollicitudo; Sollicito. Diligentia; Diligenter. Onus; Onero. Contentio; Contentiosus. Vigilia; Vigil, Vigilo, Vigilantia, Per-è-Ad-Invigilo. Sudor; Sudo, Desudo, Infudo. Assiduitas; Assiduus, Assidue. Sedulitas; Sedulus, Sedulo. Exercitatio; Exerceo. Luctatio; Luctor, Reluctor, Obluctor. Certamen; Certatio, Certo, Decerto. Pugna; Pugna. Lucubratio; Lucubro. Perseverantia; Persevero. Industria; Industrias, Industriè. Solertia; Soleis, Solerter, &c.

Deus.

Synonymia: Deus; Dū, Divi, Divinus, Divinitus, Divinitas, Superi, Coelum, Coelestes, Cœlicolæ, Jupiter, Mars, Hercules, Plutus, Minerva, Juno, Apollo, &c.

Adjuvat.

Synonymia: Adjuro, Juro; Opitutor, Adminiculator, Auxilior, Suffragor, Sublevo. Quære: Opitutor; Suverio, Adminiculator, Fulcio. Auxilior; Succorro, Adsum. Suffragor; Faveo. Sublevo; Sustento. Sublevo; Subsidio sum, Fulcio, Sustineo. Succorro; Succedo. Adsum, Faveo; Studeo, Amo, Complector. Subsidium; Perfugium. Sustineo; Tueor. Amo; Diligo, Benevolus sum. Perfugium; Portus, Præsidium, Asylum. Tueor; Tutor, Custodio, Faveo, Præsideo. Duro; Charus. Benevolus; Amicus, Studiolus. Præsidium; Spes, Securitas. Custodia; Servo, Observo. Faveo; Tego, Alo, Retineo. Charus; Acceptus, Jucundus. Amicus; Cupidus. Spes; Fiducia, Firmamentum. Alo; Nutrio, Pasco, Pascuus. Firmamentum; Stabilimen, Robur, Vires. Robur; Vis, Vires, Firmitas, Nervi. Vires; Lacerti, Facultas, Vis, Efficacia, &c.

Hujus Synonymiæ Enallagæ.

Enallagæ Nominum: Perfugium; Perfugio, Confugio, Perfugium. Benevolus; Benevolentia, Volo, Voluntas. Portus; Littus, Portuosus. Charus; Charitas. Fiancia; Fido, Fidentia, Confidentia. Firmamentum; Firmo, Confirmitas, Firmus. Stabilimen; Stabilio, Stabilitus. Robur; Corroboro, Robustus, Nervi, Nervosus. Lacerti; Lacertosus. Facultas; Facilis, Efficacia, Efficax. Gratus; Gratia, Gratosus.

Enallagæ Verborum: Adjuro; Adjutor, Adjumentum, Adjutorium. Opitutor; Opitatio, Opitulator, Opem fero, Opulentus. Sublevo; Subventio. Adminiculator; Adminiculum, Adminiculatio. Fulcio; Suffulcio, Fulcrum, Fulcimentum. Auxilior; Auxilium, Auxiliator, Auxiliarius. Succorro; Succursus. Suffragor; Suffragatio, Suffragium, Suffragator. Faveo; Favor, Fautor, Favorabilis, Faustus, Faustitas. Sustento; Allevio, Allevatio, Allevamentum. Sustineo; Sustento, Sustentatio. Subsidio sum; Subsidiarius. Succedo; Successus. Studeo; Studium, Studiosus. Amo; Deamo, Amet, Amicabilis. Tueor; Tutor, Tutela, Tutio, Tutos. Diligo; Dilectus, Dilectio. Custodio; Custos, Custodia. Foveo; Resoveo, Confoveo, Lomentum. Præsideo; Præsidium, Præsidivus. Alo; Alor, Alumnus, Alimentum, Alitura. Tego; Protego, Protectio, Protector. Nutrio; Nutrimentum, Nutricius. Pasco; Pabulum, Pastor, Pascua.

Hanc tantam è Synonymia & immutatione enatam suppellectilem in ordinem rede-
gisse juverit: v. g.

Laborantes.

Verba: Elaboro, Contendo, Operam do, Nitor, Enitor, Curo, Conor, Administro, Connitor, Adnitor, Studeo, Tento, Experior, Molior, Incumbo, Pugno, Ago, Satuo, Machinor, Paro, Dimico, Certo, Depugno, Tracto, Gero, Agito, Aggredior, Confingo. Decerto, Sudo, Desudo, Exerceo, Verso, Inquiro, Operar, Cooperor, Oportet, Adlaboro, Collaboro, Negotior, Sollicitor, Onero, Vigilo, Evigilo, Invigilo, Pervigilo, Luctor, Obluctor, Lucubro, Persevero.

Substantiva: Subsidium, Perfugium, Portus, Opera, Munus, Studium. Actio, Opus, Cura, Curatio, Officium, Provincia, Partes, labor, Negotium, Sollicitudo, Diligentia, Cogitatio, Meditatio, Contentio, Molestia, Onus, Afflictio, Contentio

anîmi, Vigîla, Sudor, Assiduitas, Sedulitas, Mentis agitatio, Exercitatio, Luctatio, Certamen, Dimicatio, Pugna, Perseverantia, Industria, Curriculum, Stadium, Discrimen, Constantia, Ars, Solertia, Ingenium, Cursus.

Adiectiva: Operosus, Studiosus, Aetuosus, Curiosus, Accuratus, Laboriosus, Negotiosus, Diligens, Vigil, Assiduus, Sedulus, pugnax, Industrious, Solers.

Adjuvat.

Verba: Juvo, Opitutor, Adminiculator, Auxilior, Suffragor, Sublevo, Subvenio, Fulcio, Adsum, Favco, Sustento, subsidio sum, Sustineo, Succedo, Studeo, Amo, Complector, Tueor, Diligo, Benevolus sum, Tutor, Custodio, Praesideo, Servo, Observo, Tego, Alo, Retineo, Nutrio, Pasco, Confugio, Fido; Firmo, Confirmo, Stabilio, Corroboro, Suffulcio, Allevio, Deamo, Contoveo.

Substantiva: Pettugium, Portus, Praesidium, Asylum, Spes, Securitas, Fiducia, Firmamentum, Stabilimen, Rocur, Vires, Vis, Virtus, Nervi, Fumitas, Lacerti, Facultas, Benevolentia, Litus, Charitas, Fidentia, Confidentia, Stabilitas, Efficacitas, Gratia, Adjutor, Adjumentum, Adjutorium, Opitulatio, Opitulator, Subventio, Adminiculum, Adminiculator: Fulcrum, Fulcrumentum, Auxilium, auxiliator, Succursus, Suffragatio, Solum, Tutor, Tutela, Tutio, Dilectio, Custodia, Custos, Fomentum, Praesidium, Altor, Alimentum, Nutrimentum, Pabulum, Pastor, Pascua.

Adjectiva: Cnatus, Amicus, Studiosus, Benevolus, Acceptus, Jucundus, Cupidus, Gratus, Portuosus, Fumus, Facilis, Efficax, Auxiliarius, Tutus, Amicabilis, Pausus.

Tertius Fons Copiae, Aequivalentia, cum sua Synonymia & Immutatione.

Pigros DEUS deserit.

Pigros.

Quære: *Piger*; *Syn.* *Segnis*: *Q.* *Segnis*: Languens. *Languens*: *Thicesco*. Languidus sum, Torpeo, Torpesco, Marcesco. *Languens*: Tardus, Deilitas, Molis, Enervatus, Remissus. *Torpeo*: *Obtorpesco*. *Marcesco*: *Puresco*. *Tardus*: *Cunctator*, Tardo, Cunctor, Indormio, Differo. *Deilitas*: *Fractus*. *Molis*: *Effeminatus*, Delicatus. *Lentus*: *Frigidus*, Tener. *Languor*: *Desidia*, *Torpor*, *Sopor*. *Negligo*: *Non curo*, *Desero*, *Omitto*. *Desidia*: *Inertia*, *Ignavia*, *Socordia*, *Segnities*. *Non curo*: *Incuria*, *Incurius*, *Incuriosus*. *Omitto*: *Relinquo*, *Mittum facio*, *Non exequor*. *Inertia*: *Negligentia*, *Nequicia*, *Fuga laboris*. *Ignavia*: *Iners*, *Somniculosus*, *Reles*, *Segnities*. *Incuria*: *Negligentia*, *Vacordia*. *Negligentia*: *Indigentia*. *Fuga laboris*: *Declinatio*, *Aversio laboris*. *Iners*: *Vacors*. *Dormio*: *Cubo*, *Sopior*, *Quiesco*. *Somnus*: *Somno*, *Quiesco*, *Conquiesco*. *Quies*: *Quies*, *Vacatio*, *Cessatio*, *Remissio*. *Aversio*: *Averto*, *Horreo*, *Abhorreo*, *Declino*, *Fugio*, *Tergivertor*, *Vito*, *Cesso*, &c.

Deserit.

Desero: *Destituo*, *Relinquo*, *Derelinquo*, *Absum*, *non adsum*, *Desum*, *Recedo* ab aliquo, *Prætermitto*. *Destituo*: *Destitutio*, *Derelictio*. *Relinquo*: *Mittum facio*, *Tardo*, *Discedo*. *Derelinquo*: *Contemptio*. *Absum*: *Remotus*, *Disjunctus*, *Excisso*. *Negligo*: *Excludo*, *Contemno*, *Curare omitto*, *Prætereo*. *Tardo*: *Moror*, *Differo*, *Contemno*. *Contemptio*: *Despicientia*, *Despicatui habeo*, *Sperno*, *Abjicio*, *Aspernor*, *Nil facio*, *Minimæstimo*. *Remotus*: *A alienus*, *Anhorrens*. *Excisso*: *Abeo*. *Excludo*: *Portas claudio*. *Curare omitto*: *Incurius*. *Moror*: *Morosus*. *Tardo*: *Differo*, *Procrastino*. *A alienus*: *Aversus*, *Alienatus*. *Abhorreo*: *Aversor*: *Refugio*, *Desugio*, *Recurio*, *Me alio verto*. *Alienatus*: *Inensus*. *Abalieno*: *Rejicio*. *Averto*: *Aversus*, *Aveo*, *Removeo*. *Refugio*: *Fugio*, *Recado*. *Recurio*: *Abnuo*, *Abnutus*, *Nolo*. *Declino*: *Repudio*, *Repello*, *Repulsa*, *Respicio*, *Negligo*, *Fasidio*. *Durus*: *Asper*, *Inexorabilis*, *Inclimens*, *Inimicus*, *Inexpugnabilis*, *Difficilis*, *Adversus* &c. &c.

Hanc Synonymarum copiam pari ratione certas in clanes distribuere, haud inutile erit: v. g.

Pigros.

Verba: Languo, Flacceſco, Torpeo, Torpeſco, Marceſco, Putreſco, Tardo, Caſtor, Indormio, Differo, Negligo, Omitto, Relinquo, Non exequor, Cedo, Sopior, Quieſco, Sompno, Dormio, Horreo, Abhorreo, Declino, Vito, Fugio, Terſiverſor, Ceſſo.

Subſtantiva: Remiſſio, Languor, Deſidia, Torpor, Stupor, Inertia, Ignavia, Scurdia, Væcordia, Segnitieſ, Pigritia, Incuria, Negligentia, Nequitia, Fuga laboris, Neggentia, Indiligentia, Declinatio laboris, Otium, Vacatio, Ceſſatio, Mollities, Lenticudo, Frigus.

Adjectiva: Piger, Segnis, Languens, Languidus, Tardus, Debilitatus, Molliſ, Enervatus, Remiſſus, Fractus, Delicatus, Lentus, Effeminatus, Frigidus, Tener, Incurus, languioſus, Iners, Somniculoſus, Reſes, Deſes, Negligens, Væcoris, Socors.

Deſerit.

Verba: Deſtituo, Relinquo, Derelinquo, Abiſum, Deſum, Recedo ab aliquo, Pretermitto, Tardo, Diſcedo, Faciſſo, Excludo, Contemno, Pretereo, Motor, Duſero, Spero, Deſpicatui habeo, Abjicio, Aſpernor, Nilali facio, Minimi æſtimo, Curare omitto, Procratiſto, Abhorreo, Averſor, Reſugio, Deſugio, Reuſo, Me alio verſo, Reſicio, Avero, Arceo, Removeo, Fugio, Recedo, Aſnuo, Repudio, Nego, Nolo, Declino, Repello, Fiſtidio, Reuſo.

Subſtantiva: Deſtitutio, Dereliſſio, Contemptio, Deſpicientia, Abnuus, Dantiſia, Faſtidium.

Adjectiva: Remotus, Diſjunctus, Alienus, Abhorrens, Incurius, Morofus, Averſus, Alienatus, Inimicus, Durus, Aſper, Inexorabilis, Inexpugnabilis, Inclimens, Inimicus, Adverſus, Faſtidioſus.

Quid jam hac tanta ſylva faciam?

Reſp. Jam hoc tui ingenii ac judicii eſt, ut è vocibus ſingulis conſtructionem juſtam ædifices, quod fiet, ſi 1. Nominibus verba idonea, quorum magnam copiam ſuppeditat Syntaxis, Verbis item apta Nomina attribueris. 2. Enallagis Modorum, Temporum, Caſuum, &c. admittentis. 3. Ad miſtam varietatem conciliandam ſignis variis, dubitantis, alloquentis, interrogantis, indignantis, optantis, exclamantis, relinantis, lugentis, monentis, docentis, dolentis, timentis, irascentis, gaudentis, miferantis, ſubentis &c. perſonam ſumis. Quæ doctrina eſſi jam figurarum Rhetoricarum peritiam aliquam depoſcat, ingenioſo tamen tyroni lucis aliquid item aſtundet. Vide Exemplum.

Variationes Sententiæ ſupradictæ è præſenti Verborum ſylva conſtructæ.

Ut rebus ipſe tuis operam dederis, ita à Deo iuraberis.

Munere ſuo ritè fungentibus opulatur cœlum.

Sudent ſuperi ſuinet ſtudioſis.

Stuatum adhibenti dii adminiculantur. Dum ab actione non deſiſtas, omnia pro te agent ſuperi.

Fæ ipſe opus, & auxilia cœleſtia ne deſpera.

Tu ſuinet cura eſto, & ſuffragantur boni dii.

Qui officio non deſuerit, in cœlitum tutela deſit.

Quamdiu portas tuas impleveris, ſubvenient laboranti cœlites.

Una provinciam tuam pro viribus, & ſuſpetas de cœlo expecta.

Mortuum contenti labores præ thure conciliant immortales.

Natum negotium aut onus deſugienti divi cepti fortunant.

Summa ſummatimne res adminiſtrato ſuas aderunt opulatores divi.

Hominum diligentiam adiutores dii ſuſtinent.

Caritationes omnes ad ſe ſervandum conferenti ſuperum favor præſto eſt.

Fracta de ſuperis coſtat, qui laboris moleſtiam ævitat.

Si rerum tuarum omni contentione fatagis, efficitatem ſuppeditabit cœlum.

Nutere, quantum potes, onus levabunt cœlites.

Pro ſe agentum cuſtoſiam dii ſuſcipiunt.

Sudore magis, quam victimis, cœleſtia præſtata comparantur.

Laborandi *sollicitas* cœli *favores* provocat.
 Hominum *seculitatem* ultio consequuntur de cœlo *admiracula*.
 Ne ab *luctatione* absteris, *lacet* firmabit *Hercules*.
 A quo deorum *victoriam* petes, si *certamen* *timidus* defugias?
 In omnem *dimicationem* paratos *facilis* *Mars* *tutatur*.
 Sirene *pugnâ* *ineuntium* *Mars* ipse *commotionem* agit.
 Laborandi *perseverantiam* *vero* *successu* coronant *divi*.
Favores habeo *Deos*, si nihil *industriæ* ipse *prætermisero*.
 In *curriculo* contende pro viribus, *tuus* *nevisque* firmabit *Deus*.
 Ne *lassare* in *stadio*, nec *aliter* *lævum* consequere.
 Certum ad *Deos* *perfugium* habet, qui *sibimet* in *discrimine* consulit.
Constantia in *cœptis* *Deum* *adiutorem* habet.
 In *pigri* *navarchi* *solertiæ* *Neptunus* ipse *portum* *præparat*.
 Manu te *invenitque* *Jovi*, tum *scilicet* *Herculem* *voca*.
 Operoso *pacatori* *cœlestia* *adjumenta* certa sunt.
Studio *homini* *summa* est *quidvis* a *Deo* *imperandi* *fiducia*.
Aduoso *homini* *certum* est in *omni* *casu* ad *deorum* *altaria* *asylum*.
 Sui *curiosus* *cure* est *Jovi*.
Accuratum *officii* *custodem* *summa* *benevolentia* *complectuntur* *divi* *omnia*.
Laborioso *aratori* *Ceres* *ipsa* *alimenta* *præbet* & *pœcula*.
Negotiosorum *hominum* *constitutis* *nunquam* se *Mercurius* *subtrahit*.
Dilectus esto, nec, quod a te *fieri* *possit*, *prætermitte* *quidquam*; tum *altaria* *ola*.
Pervigili *lucubratori* *propitia* *adest* *Minerva*.
Ardens *ipſi* *dii* *præſident*.
Omnia *cupunt* *cœlites* *solerti* *rerum* *ſuarum* *curatori*.
Sedulus *rem* *tuam* *exequere*, *cetera* *Jovi* *permittre*.
Studentis & *pugnacis* *hominis* *ſubſidia* *sunt* *cœlites*.
Fovet *cœlum* *homines* *industrios*.
Solite *pro* *elaborantibus* in *parato* est *divorum* *gratia*.
Contende *primum*, tum ad *cœlestes* *confugito*.
Oferam *dato*, *venient* in *partem* *operis* *nûmina*.
Attere in *tempeſtatem*, *latus* *admovebit* *Neptunus*.
Enitentes in *ardua*, *dii* *ſuſtinent*.
Curanti *res* *ſuas*, *vires* è *cœlo* *venient*.
Conantes *divina* *auxilia* *ſuſcitant*.
Obviti *malis* & *obſtant* *omni* *diligentiâ*, *validiſſimum* est *prece* *genus*.
Tutè *conſtitere*, ut *fulcrum* *dii* *ſubſiciant*.
 In *eorum* *vota* *facile* est *numen*, qui *res* *ipſi* *ſuis* *adminiſtrant* *ſedulo*.
Homo *ſuis* *rebus* *ſtrensè* *naviter* *Deorum* *ſtudium* *eſt*.
Tenta, *audentibus* *aspirat* *ſecunda* *fortuna*.
Tibi *proſpice*, nihil non *experire*, *ſavent* *ſolerti* *cœleſtes*.
Ace, *molne*, quod *tuum* est, *spondeo* te *ſuperis* in *amoris* *fore*.
 In *opis* *incumbenti*, *benignè* *cœli* *provident*.
Fortiter *pugnanti* *nûmina* *volentia* *ſubveniunt*.
Stræ *morata*, *tibi* *conſule*, *ſecuritatem* *dii* *præſtabunt*.
Abſtinere *omni* *contentione*, *ſolamen* *de* *cœlo* *ſpera*.
Pro *aris*, *focis* *impigre* *dimicantes* *ſerè* *voti* *damnantur*.
Temet *propugnâ*, & *auxilios* *ſeciſti* *Deos*.
Legitimè *certantibus* *ſuperi* *robore* *adaugent*.
 Si *perſanctorie* *res* *tuas* *trides*, *cave*, *opulationem* à *cœlo* *expectes*.
Res *ſuas* *ſtrensè* *gerere*, *confidentiam* in *ſuperos* *parit*.
Aggredere *ſidenter*, ne *tibi* *deſito*, *efficiendi* *rem* *haud* *denegabunt* *cœlites*.
Conſugito, nec *cede* *malis*, nec de *tutione* *ſuperum* *deſpera*.
Omni *vi* *decertantibus* *cœlia* à *cœleſtibus* *ſubſidia* *affluunt*.
Sudenao, *teque* in *partem* *omnem* *verſando*, *cœli* *ope* *conſiliabis*.
Inquinto *vias* *omnes*, *qua* *exiſ*; *exitum* è *calamitate* *pandet* *aliquis* *deorum*.
Impigrè *operantibus* *deos* *cooperiri* non *pige*.
Facientibus, quod *oportet*, *facultatem* *ſuppeditat* *Numen*.
Vin' *ſubſervari* à *Deo*? ipſe *tibi* *Deus* *eſto*.
Negotioſi *hominis* *tutor* *Deus* *eſt*.
 Si *tui* *nulla* *ſollicitudine* *tangeris*, qui *fronte* *deos* *ſolicitas*?
Laborem *vitanti* *nullum* & *onus*, *ſubſidium* *præbent* *da*.
Quandiu *pro* *te* *pervigilas* in *ſuperum* *cuiſſima* *agis*.

Dormire tibi præcanti Deos, ne mirere.
 Lullare alacriter, sustinebit te cœleste auxilium.
 Oblullare malis, & fomenta divinitus reperies.
 Qui in labore perseverat, tuto diis fuit.
 Allabora, nec repulsam metue.
 Complicatis manibus orare superos, ridiculum.
 Impenetrabile cœlum est, languidi ac vecordis hominis precibus.
 Simul ad rem, simul ad vota vertitur.
 Aras omnes nequidquam obit officii neglector.
 An æquum est, iis adesse Jovem, qui sibi met desunt?
 An lapsis partes quas nequius, demandabis?
 Quis labor odio est, his necdō propitia speret numina.
 Otiosorum hominum fletu ac ploratu nihil moventur dii.
 Precando nihil agit, qui nihil agit.
 Dormienti quis Deus vigilabit?
 Quis credat, hominem sui incurium curæ fore cœlitibus?
 Incassum ad templorum limina confugiunt qui laborem defugiunt.
 Ut precibus sit efficacia, fac, quod potes.
 Tende ad astra manus, sed callosas.
 Ad preces ignavorum & ploratus, obsurgere cœlestes.
 Pro ignavia adiutoribus haberi, vel minorem gentem deos dedecet.
 Cupis, ut in tui inertis hominis pensum succedant superi?
 Pigri hominis & calamitosi non homines miseret, nec deos.
 Missimi dii ad inertium vota duri sunt, & inexorabiles.
 Non sunt dii nisi pro hominibus, qui se homines, hoc est, ad laborem natos meminere.
 Nervos ad opes, manus ad cœlum tolle.
 Pauci fuere, quis sopitis urbes in retia egisset fortuna.
 Supplex idem & odiosus repulsam mendicat à diis.
 Non destituere à superis nisi ipse te dereliqueris.
 Frustrà superum opem implorat cessator, si vel hecatomben voveat.
 Non erit honestum immortalibus, hominum desidiam opibus a'ere.
 Memore rejicitur à diis rerum suarum actor negligens.
 Nec otium probatur superis, nec otiosorum vota.
 Erras, o piger, qui corporis tui advocatum speris Jovem.
 Cum nullam quietis partem tibi concessens, tum demum in superum auxilio acquiesces.
 Ni tu vacaveris, haud dubiè tibi vacabit Jupiter.
 Ad somniculosi preces cœlestes indormiunt.
 De homine sui oblito nihil meminere superi.
 Nisi ipse manus admoves, thus incassum & victimas effundis.
 Deidendo, superosque deprecando utrinque actum agis.
 Male feriati hominis calamitatem nullæ obtestationes averruncabunt.
 Equi bonos superos speret, qui sibi nequam est?
 Languor orantis ac remissio superos immisericordes facit.
 Si labori parcis, parce lachrymis votisque.
 Si otio hœses, & languore nullo clamore deos excitabis.
 Ne nubes quidem penetrant desidiosi hominis vota.
 Somno se dedere, & in superos transferre negotium, propè impium est.
 Negligentia obtorpescere, & Jovem invocare, non nisi stultorum est.
 Si tunc procrastinas, ne mirere tardaveris deos.
 Ut tua eris ad laborem, ita superos in vota promptos habebis, aut lentiores.
 Agito, quod totum est, suis paribus non deest cœlum.
 Deorum auxilium ejurat, qui à labore se removeret.
 Injuria cœli duritiam inculcat mollis homo & operis fugitans, &c.

Non sunt alii præterea Copiæ Fontes?

Resp. Cum Poëta fueris ac Rhetor, augere licebit suppellectilem à Tropis
 fere omnibus, imprimis Periphrasi seu circumlocutione ejusdem Sententiæ, à De-
 finitione, Causis, Effectis &c. petita; Metaphora seu comparatione &c. Sugge-
 rent hæc novæ denuo Propositiones, quibus si iterum suam Synonymiam, Imita-
 tionem, & æquivalentiam subjeceris, in unimentum crescet copia. Sit senten-
 tia: Omnis fere Sententia multis novis variari potest; Ejus Æquivalentia: Nul-
 la sententia verbis iisdem est alligata; Periphrasis: Latina lingua valdè copiosa est;

Æquæ

Metaphora. Minimè egena est; *Metaphora:* Quævis Sententia aliis coloribus pingi potest; vel: aliò verborum habitu vestiri potest. Hujus variationis id est fecilem & rationem ipsam habeto.

Paradigma aliud in Sententia:

Quævis ferè sententia multis modis variari potest.

Præter Synonymiam, Enallagen, & Æquivalentiam, etiam per Periphrasin & Metaphoram variata.

Quære: *Quævis;* Syn. Quilibet, omni, quicumque, nullus non, universus, quis omnium non? *Q. Sententia;* Syn. Dictum, Oratio, Sermo, Opinio. *Q. Multiplex;* Syn. Multiplex. *Q. Multiplex;* Syn. Varius, copiosus. *Q. Varius;* Syn. Distinctus, dispar, diversus, distinctus, commutabilis, varietate distinctus, multiflorus. *Q. Dispar;* Cum aliquo dissimilitudinem habens. *Q. Dispar;* Disparilis. *Q. Disjunctus;* Disjunctus, contrarius, totus fere alias. *Enall.* Diversitas. *Q. Commutabilis;* Mutabilis. *Q. Mutabilis;* Varius, diversus. *Q. Modus;* Ratio. *Q. Varius;* Syn. Distinguo, varietatem facio, muto. *Enall.* Varietas; Syn. Dissimilitudo, disparitas, mutatio, mobilitas. *Q. Distinguo.* *Enall.* Distinctio; Syn. Discrimen. *Q. Inmutatus;* Syn. Inmutato, permuto, commuto, verro, inverto. *Enall.* Mutatio; Syn. Permutatio, conversio. Item mutabilis, mutabilitas. *Q. Commuto.* *Enall.* Commutatio, commutabilis. *Q. Verro;* Syn. Flecto. *Q. Inverto.* *Enall.* Inversio. *Q. Flecto;* Syn. Inflecto, torqueo, contorqueo, detorqueo, verso. *Enall.* Flexibilis, flexio; Syn. Anfractus, conversio, flexus. *Q. Flexuosus;* Syn. Tortuosus. *Q. Torqueo;* Contorqueo. *Enall.* Contortio, contortus, contorte, tortus. *Q. Tracto;* Syn. Explico. *Enall.* Tractabilis, tractatio; Syn. Explicatio. *Q. Explico;* Syn. Expono, differo, dico, verbis rem amplector, in medio pono. *Enall.* Explicatio; explicitus, &c. *Q. Expono;* Exprimo, edissero. *Enall.* Expositio. *Q. Differo;* Disputo. *Q. Exprimo;* Oratione complector, ellingo. *Q. Profero;* Promo. *Q. Disputo.* *Enall.* Disputatio.

Verba: Distinguo, Muto, Inmutato, Commuto, Permuto, Verro, Inverto, Flecto, Inflecto, Torqueo, Contorqueo, Detorqueo, Verso, Tracto, Explico, Expono, Dico, Differo, Exprimo, Profero, Effero, Promo, Disputo, Oratione complector, Ellingo.

Substantiva: Varietas, Distinctio, Disparitas, Mutatio, Mobilitas, Discrimen, Commutatio, Conversio, Mutabilitas, Flexio, Flexus, Anfractus, Contortio, Tractatio, Explicatio, Disputatio.

Adjectiva: Varius, Mobilis, Distinctus, Mutabilis, Commutabilis, Contortus, Flexibilis, Flexuosus, Tortuosus, Tractabilis.

Æquivalentia:

Nulla sententia eadem verbis est alligata.

Quære: *Alligo;* Obstringo, ligo, Devincio, Constringo. *Q. Obstringo;* Obligo. *Q. Ligo;* Vincio, Colligo, Constringo. *Q. Devincio.* Vincio. *Q. Constringo;* Arcto, Concludo. *Q. Obligo;* *Enall.* Obligatio; Syn. Autoramentum, servitus, Vinculum. *Q. Arcto;* *Enall.* Arctus. *Q. Concludo;* Cogo, Claudio. *Q. Servitus;* Servitium, famulatus. *Enall.* Servus, Servio; Syn. Deservio, Servitum servio.

Verba: Alligo, Obstringo, ligo, Devincio, Vincio, Arcto, Concludo, Includo, Obligo, Cogo, Claudio, Servio, Servitum servio.

Substantiva: Obligatio, Autoramentum, Servitus, Servitium, Famulatus, Vinculum, Servus, Clausum.

Adjectiva: Arctus, Inclusus.

Circumscriptio, seu Periphrasis:

Latina lingua valde copiosa est.

Quære: *Latinus;* Romanus. *Enall.* Roma, Latium. *Q. Lingua;* Idioma, Sermo. *Q. Valde;* Admodum, Mirum, vel majorem in modum, Egregie. Non mediocriter, Perquam, Sanè quam, Impensè, Imprimis. *Q. Copioso;* Abundans.

Uber, Dives; Enall. Copiose, Copia: **Syn.** Abundantia, Ubertas, Facultas. **Q.** Abundans; Affluens, Circumfluens; **Enall.** Abundo. **Q.** Uber; Fecundus, Fertilis, Ferax; **Enall.** Ubertas, Uerrime. **Q.** Dives; Locuples, Opulentus. **Enall.** Ditesco, Divitie. **Q.** Affluens; Refertus, plenus; **Enall.** Affluo, Affluentia. Item Circumfluens, Circumfluo. **Q.** Abundo; Redundo, Sum Dives; **Enall.** Abundè. **Q.** Fecundus. **Enall.** Fecunditas. **Q.** Fertilis; Opimus; **Enall.** Fertilitas. **Q.** Locuples. **Enall.** Locupleto; **Syn.** Dito, Divitie augeo. **Q.** Opulentus. **Enall.** Opes, Opulentia. **Q.** Dives; Abundantia &c. **Q.** Redundo; supero, Superfluo; **Enall.** Redundantia; **Syn.** Profluentia.

Verba: Abundo, Ditesco, Dito, Circumfluo, Redundo, Locupleto, Augeo, Supero, Superfluo.

Substantiva: Copia, Abundantia, Ubertas, Divitie, Affluentia, Fecunditas, Fertilitas, Opulentia, Redundantia, Profluentia.

Adjectiva: Copiosus, Abundans, Uber, Dives, Affluens, Circumfluens, Fecundus, Fertilis, Ferax, Locuples, Opulentus, Redundans.

Circumscriptionis Æquivalentia:

Latina lingua minimè omnium est egens.

Quære: Egens; Indigens. Cui quesito opus est; **Enall.** Egeo; **Syn.** Mihi opus est, indigeo; Item Egestas; **Syn.** Inopia, Indigentia, Mendicatus, Domestica difficultas, Paupertas. **Q.** Indigeo; **Q.** Inopia; **Q.** Mendicatus; **Enall.** Mendicus; **Syn.** Pauper. **Q.** Paupertas; tenuitas, Angustia rei. **Enall.** Pauper; **Syn.** Inops, Egenus, Tenuis, Parvis opibus ac facultatibus, Inanis. **Q.** Exilis, Jejunus; **Enall.** Exilitas; **Syn.** Jejunitas. **Q.** Exilis; **Q.** Jejunus; **Enall.** Jejunus; **Syn.** Aridus. **Q.** Aridus; **Enall.** Ariditas.

Verba: Egeo, Indigeo, Quesito opus est, Necessarium est, Destitutor, Deficio.

Substantiva: Inopia, Indigentia, Egestas, Paupertas, Tenuitas, Mendicus, Exilitas, Exiguitas Angustia rei, Difficultas, Mendicitas, Jejunitas, Ariditas.

Adjectiva: Pauper, Tenuis, Exilis, Angustus, Arctus, Inops, Egenus, Inanis, Parvis opibus, Exiguus, Jejunus, Aridus.

Metaphora:

Quævis sententia aliis verborum coloribus pingi potest.

Quære: Color; Pigmentum, Fucus, Species; **Enall.** Coloro; **Syn.** Colorem induco. **Q.** Pingo; Pictura exprimo, Expingo; **Enall.** Pictura, Pictor, Pictus, Pigmentum; **Syn.** Fucus, Ornatus. **Q.** Ornatus; Lux verborum, Flos orationis. **Enall.** Ornamentum; **Syn.** Honor, Dignitas, Insigne lumen; **Enall.** Orno; **Syn.** Exorno, Illustro, Illumino, Decoro, Ornamentum assero, Ornamenta congero, Collocupletio, Instruo. It. Ornatus. **Syn.** Politus, Luculentus, Excultus, Comptus, Expolitus, Nitens, Elaboratus. **Q.** Illustro, Collustro. **Enall.** Illustris; Illustratio. **Q.** Decoro; Cohonesto. **Enall.** Decus; **Syn.** Honestamentum, &c.

Verba: Pingo, Expingo, Picturâ exprimo, Coloro, Figuro, Colorem induco, Orno, Exorno, Illustro, Illumino, Ornatum assero, Ornamenta congero, Decoro, Collocupletio, Instruo, Collustro, Expolio, Cohonesto.

Substantiva: Pictura, Pictor, Pigmentum, Fucus, Ornatus, Lux verborum, Flos orationis, Honor, Dignitas, Lumen, Insigne, Ornamentum, Decus.

Adjectiva: Pictus, Coloratus, Politus, Luculentus, Excultus, Comptus, Expolitus, Nitens, Elaboratus, Illustris.

Metaphora alia:

Quævis sententia alio & alio Verborum habita verti potest.

Quære: Habitus; Forma, Figura. **Q.** Forma; Notio, Character; **Enall.** Formo; **Syn.** Figuro, Fingo, Effingo. Item Formosus; **Enall.** Formositas; **Syn.** Pulchritudo. Item Formula. **Q.** Figura; **Enall.** Figuratus, Effiguro. **Q.** Fignio; Informo, Adorno, Adumbro; **Enall.** Pigmentum. **Q.** Intormo; Conformo; **Enall.** Conformatio; **Syn.** Informatio. **Q.** Vestio; **Enall.** Vestitus, Vestimentum, &c.

Verba: Formo, Figuro, Tingo, Effingo, Effiguro, Informo, Adorno, Adumbro, Conformo.

Substantiva: Habitus, Forma, Figura, Notio, Character, Formula, Formositas, Pulchritudo, Efigientum, Conformatio, Informatio.

Synonymia & Enallagæ:

Quævis fere sententia multis modis variari potest.

Sententiam quamvis *multimodis* facile variaveris.

Varietatem maximam sententiæ propè omnes admittunt.

Multo discrimine orationem quamcunque *discernere* est.

Sententiam omnem multiplici verborum *componere*, si artem tener, tradabis.

Innumeris modis dictum idem *converti* potest.

Mira est in varias loquendi formulas sententiæ ejusvis *mobilitas*.

In credit item verborum *mutationem* invariata eadem sententia recipit.

Diversissimos in modules dictionem unam periti *versare* norunt.

Dictum idem variare potest toties, ut *commutatum* à se atque aliud videri possit.

Infinitas verborum *permutationes* eadem oratio subire potest.

Superi! in quot modules à bonis Latinis dictiuncula una *sedetur*,

Sententiæ singulæ in plurimas formas *faciles* sunt & *flexibiles*.

Plurimis *flexionibus* sententiam quamvis *permutaveris*.

Infinites dictum idem docti homines *vertunt*.

In quot flexus sententia una à docto homine *torquetur*!

Constaret utinam juvenibus, quantum ars valeat, sermonem quamvis aliter atque aliter verbis *effigendum*.

Nihil hominis oratione *commutabilius*, ita multipliciter & variè *contorqueri* se sinit.

In maxima verborum dissimilitudine nihil tamen de sententia *immuetur*.

Quæ omnium oratio est, quam in diversos loquendi modos *detorquere* non liceat!

Artis hoc beneficium est, rem eandem *diversissimis* formulis complecti.

Novis identidem verbis ea tam eruditi *disputare* solent.

Idem sermo aliter atque aliter *explicari* potest.

Rem sæpe eandem dicimus, verbis inter se plurimum dissidentibus.

Imperitus es sanè, nisi magnâ verborum *varietate* in eodem argumento diu *commorari* possis.

Si una de re differes pluribus; cave eâdem verborum *crambe* utaris.

Estne aliqua cognitio, quæ uni solum formula *exprimi* se patiat?

Minima sententiola *multimodis tractabilis* est.

Expeditius nihil, quam *minimi* sensu quolibet aliter atque aliter *efferre*.

Inops nimium est, qui nûi uno verborum sono rem unum *explicari* non posse existimat;

Eandem sententiam in maxima verborum discrepantia nullo negotio *reuniveris*.

Longiori de eodem argumento *disputatio* multiplici verborum *inversione* *trahenda* est.

Erit eadem oratio, etsi multa verborum *diversitate* *contorta*, &c.

Æquivalentia:

Nulla sententia iisdem verbis est alligata.

Libera est oratio, nec certis ullis verborum limitibus *inclusa*.

Oratio nulla est, quæ arctis pauculorum verborum *vinculis ligetur*.

Non sic in angustum cogitur Romana lingua, ut una oratio uni verborum formula *circumscribatur*.

Sententia nulla iisdem verbis *constringitur*.

Probius foret servitus, si oratio ad certi duntaxat verba *collata* se pateretur.

Certis verborum *carceribus* nemo latinus *accommari* se sinit.

Amphior Romana lingua est, quam in sententia ulla uni alicui verborum modulo *obstringatur*.

Nulla sententia angustis verborum terminis *definitur*.

Definito verborum *dumensio* oratio nulla *obligatur*, &c.

Periphrasis cum sua Synonymia & Enallage:

Latina Lingua valde est copiosa.

Da, si pòtes, linguam, cui copia major suppetat.

Ne Græca quidem Romanâ *adunatior* est.

Insigni *abertate* Latinum idioma gloriatur.

Ut *terribili* quondam *opibus*, sic linguæ copia Romani hodieum gentes omnes *superant*.

Quam mihi gentem dabis, quæ perinde copiose loquatur?

Quia in lingua tantam verborum fertilitatem offendas?

Non *arida* est, verbis solum Latium, sed propemodum *redundat*.

Potem agrum *fertiliorem* nullum, quam hunc antiqui Latium.

Nescio, *Caesar* us argenti, an *Tullo* orationis *divitiæ* fuerint majores.

Veni *uterrima* Latinus sermo fluit.

Græca *crudelest* æquat, vel antecellit Latina.

Quam *pinguissimus* sit Romanus sermo, experiundo disces.

Tam *locuplex* est eruditorum hoc idioma, ut augeri nec possit, nec debeat.

Inexhausta est quædam verborum *abundantia* Latium circumfluit.

Si *auriorem* proferre noveris, per me quidem Latinam aspernaberis.

Paulum exercitato Latino *verba* etiam si *perant*.

Lætissima quædam *persuuentia* verborum Romani sermonis pretio quovis in argumento decisse nequit.

De verborum *sterilitate* non nisi ignavus & in Latio hospes queri potest.

Linguis quomocunque *fertilissimis* *fertilior* Latina est.

Qui studium adhibuere, *superfluere* etiam sibi verba sensere, &c.

Æquivalentia, Periphrasis:

Latina lingua minime cœcium est egena.

Parvis nimirum opus est, qui lingua tam divitè tenuiter jejuneque scribis.

Copia citius, quam *inopia* laborant.

Intemiam suam, quam lingue *exustatem* melius incusarent juvenes.

In Romana palestra probe versatus verborum *inops* esse non potest.

Si per ætatem nondum rerum doctus esse potes, at ne verborum saltem *difficultate* labores laborandum est.

Angustus penû est, qui in Latio verborum *paupertate* conflictatur.

Sponsæ se offerunt verba, quaesito vix opus est.

Ad Romanam linguam pleraque *exiles* fere sunt & *mendicæ*.

Miseret me juvenum, cum verbis se *desici* scribentes lamentantur.

Nec *jejuna* profecto est, nec *arida* Romana lingua.

Ante Tyberis aquis, quam verborum *flumine* Latium laborabit.

Latium scriptorem, si rem tenet, verba *desituere* non possunt.

Nemo sanus Latine lingue *exilitatem* unquam objecerit.

Quem nec ingenium, nec industria *desituerit*, verba desituent nunquam.

Metaphora:

Quarvis sententia variis verborum coloribus pingi potest.

Novis semper verborum ornamentis dictum idem illuminandum est.

Fidem orationi alii alique *colores* induci queunt.

Cum eandem orationem nova semper verborum *luce illustrare* diceris, disertus eris.

Alia, inæque se diversa ornamenta in idem dictum congerimus experti.

Fidem superat, quam multiplici varioque *stare* verborum exornari idem sermo queat.

Tentando disces, quam sine negotio idem dictum multiplici *verborum ornatu* *cohone-*

statur.

Illustrior semper ac nitidior eadem sententia reddi potest.

E nova verborum dignitate *luculentior* usque existet oratio.

Qui autem callent *potentem* usque *comptiorumque* orationem elaborant.

Idem sermo *alio* atque *alio* *præmentis* *atornatus* se ipso videbitur pulchrior.

Unam sententiam novo *expositam* decore *splendidiorem* se ipsa ac propè novam reddi-

deris.

Aliter aliterque *pingi* *figitur* sermo idem potest.

Alis aliisque verborum *insignibus* eandem sententiam *decorare*, eloquentium est.

Paradigma III.

In themate admodum sterili:

Hæc charta est valde alba.

Periphrasis ab Eschylis: 1. Sæo candore oculos delectat. 2. Ad scribendum invitatur.

Metaphora: Cuius non oculos hæ nives perstringant?
Comparatio: Vernis floribus candidior est; Cygnorum candorem superat.
Hyperbolica: Hæc charta minime est atra.

Synonymia cum Enallage:

Charta hæc est valde alba.

Nihil hæc charta candidius.
 Quarta non elegantia albescit!
 Quid hujus venustate chartæ jucundius?
 Color, qui potest esse sincerissimus, inest in hæc membrana.
 In papyro venustiore nondum calumum duxi.
 Nihil vidi purius hæc charta, nihil nitidius.
 Aequè venusta membranula nondum sub oculos venit meos.
 Quid est candidum, nisi hæc charta est?
 Quis integellam hanc & nitidam lini filiam non exosculetur;
 Utinam is, qui in charta resplendet, candor in hominum moribus enitesceret!
 Mundiorem hæc papyro frustra requiras.
 Tam bellæ tabulæ Venus ipsa suum nomen inscribat.
 Nil horem hæc dipnthera vereor ut invenias.
 Quid hoc macrocollo castius, concinnum magis & politum?
 Superi, qua venustate effert hæc charta!
 Quis in tam candidula tabula non lubens scribat?
 Microcollum hoc nira puritate nitescit.
 Incorrupto hoc candore nihil castigatius.
 Mirus in hæc papyro candor renitet.
 Incorrupti, integerrimique hominis similem hanc chartam dicas.

Periphrasis cum Enallage & Synonymia:

Papa, ut oculos delectat hujus nitor membrana!

Intuentes mirum in modum recreat hæc chartæ puritas.
 Non usum modò, sed delectationem etiam scriptori præbet.
 Aspectum sanè, quàm exultat talis candor.
 Lumina intuentium multa voluptate perfundit rarâ hæc membranæ mundities.
 Tenentur suspensi contuentium oculi à tanta luce.
 Nulla videndi satietas obrepserit hanc munditiem contemplanti.
 Tenetur jucundè hoc candore oculus.
 Non manus solum jucundè in hoc æquor excurrit; sed oculus simul hac tanta coloris
 jucunditate pascitur.
 Affligi sentias oculos ad papyri hujus candorem, cum semel inspexeris.
 Diutius inspice, amplius placebit hæc charta.

Periphrasis secunda:

Hic papyri condor ad scribendum invitat.

Quis non hic litteras imprimere gestiat?
 Tabellarii manum provocat hæc macrocolli gratia.
 Non in alia charta nigellæ Cadmi filix pulchrius exsplendeant.
 Subest in hac chartæ venustate quædam ad scribendum provocatio.
 Vel pigrum scriptorem hic tabulæ decor trahat.
 Velut blanditas quasdam admoveat hic chartæ color, quis talem membranam litteris
 inatrare nolit?
 Sola hac chartæ forma ad scriptionem excitari me sentio.
 Scribendi quidem tedium in hac charta oboriri non potest.
 Est sua quoque chartæ forma, qua utile lenocinium faciat.
 Auepari scriptoris munus dicas, tantum illicii habet,
 Nitidissimæ membranulæ gratia propemodum in amoribus mihi est.
 Nemo in æquore tam bello scribere detrectat.
 Manum oculosque scriptoris allicit hæc venustas.

Metaphora cum sua Synonymia & Enallage:

Plane nivea est hæc membrana.

Suprà puras nives, nullò tum pede calcitas manû te incedere credes.

Nivalem candorem imitatur hæc charta.

Si quid nivium album est magis, hæc membrana est.

Virginali sanè candore gloriatur hæc papyrus, adeo intemerata est,

Ipsam ebur ad hunc candorem livescit.

Papyrus hanc non è lino, sed recensium nivium floccis concretam dixeris.

Ninxit puto in hanc chartam, tam alba est.

Comparatio cum sua Synonymia & Enallage:

Veni cernuum flores hunc candori decedunt.

Incredibili nitore hæc charta efflorescit.

Ne ver quidem charta hinc floridius ridet.

Planè floret & vernat hæc papyrus.

Lux quædam candoris oculos ex hac membrana everberat.

In papyro florentiore nondum scripsi.

Ipsè primus arborum honos minùs canlescit.

Ad cygnorum colorem charta hæc accedit.

Cygneum quindam venustatem hic videas.

Charta utor gryphatissima.

Concretum hic te conscribere existimet.

Plus quàm lacteus candor hanc papyrus commendat.

Aut lactua est hæc charta, aut lac ipsam livescit.

Æquipollentia cum Synonymia & Enallage:

Nihil in hac charta inglorius est.

Ab omni labe remotissima est hæc charta.

Pute sui nulli iqualet aut immundior est.

Quid in pulchello hoc æquore lividum aut squalidum?

Nihil hic invenustum aut viridum.

Coloris nobilitas minimè plebejam hanc chartam probat.

Ne umbra quidem maculæ ullius notatur charta hæc.

Æthiops fiam, si nævum hic ullum detegat.

Labeculam illam si hic reperies, magnò talentò redemero.

Nihil in hac papyro noctis, nihil fuliginis.

Quis tam malignus, qui hujus innocentium membrane carbone notet.

Ne fortuita quidem labecula irrepsit.

Oculatus sit, oportet, qui sordis aliquid hic detegat.

Quæ lynx vel suspicionem aliquam nævi hic inveniat?

Nihil uspiam maculatum aut fædum.

Cave puer, tantum candore à per incuriam uspiam commacules.

Nihil hic quod inquinet, ut oculo offendet, &c. &c.

Habes itidem Paradigma aliud; *Hæc charta valde est alba*; sique est causa, ut animadvertas, vel in sterilissimo themate, quò dixi, arte ubertatem verborum maximam congeri posse.

Exemplum aliud Erasmus habet: *Semper, dum vivam, tui meminero*; quam ille sententiam non admodum secundum, nequè ad varietatem idoneam ait, cum re vera (pace eiusdem dictam sit) circumlocutionum sit perquam fertilis, & in omnibus linguis nulla, ferè res copiosius effertur, ac illud *vivere, mori*; voluntatis item ac intellectus voces cæteris sint affluentiores, quas inter est *Memini, Memoria*, v. g.

Semper, dum vivam, tui meminero.

Nunquam, dum vivam, tui non meminero.

Nunquam, quoad victurus sum, tui me capiet oblivio.

Hud nunquam, dum vixero, tu animo excideris meo.

Nunquam, donec vivam, mihi venies in oblivionem.

Nunquam, quoad in vivis ero, tui nobis veniet oblivio.

Non prius tui meminisse desinam, quam vivere.

Non me antè tui memoria, quàm vita ipsa reliquerit.

Usque dum spirabo, tui memor ero.

Donec hac luce fruor, tu animo habebis meo.

E vivorum contubernio citius emigraverim, quàm tui memoria nostro è pectore demigraret.

Ipse prius è vivis excessero, quàm Morus è nostra excesserit memoria.

Lux hæc me prius deficiet, quàm tui immemor esse ceperò.

Vita me non serius destituet, quàm tui chari capitis recordatio.

Idem dies mihi tui memoriam eripiet, qui vitam.

Eadem lux oblivionem tui nobis est adductura, quæ mortem.

Idem nostræ tui memoriæ, qui vitæ finis erit.

Dum memor ipse fuero, tui meminisse neatiquam pigebit.

Non plus nostræ memoriæ tui, quàm lucis erit interitus.

Is solus dies tui memoriam extinxerit, qui vitam.

Antè mei ipsas, quàm tui oblivisci incipiam.

Nostrò e pectore non prius elibetur Mori memoriam, quàm hæc anima.

Præter unam mortem nullus omnino te mihi casus expectabit.

Egone tam jucundi convictoris unquam vivus queam oblivisci?

Tua demum Mori sui oblivisci poterit Erasmus, cum ipse sui desinet memor esse.

Dum mihi sensus ullus mei reliquus erit, tu semper animo nostro observaberis.

Corci meo charior es, quàm ut vivo quidem in oblivionem venire possis.

Intus è nostris in præcordiis repositus est Morus; sic ut præter unam mortem nulla res illam illinc queat eruere.

Oreo tradere se prius, quàm te mandem oblivioni.

Dum spiritus his oculis, his manibus imperabit, ut pectori insidebis meo.

Dum spiritus hos reget artus, tui meminero.

Quamdiu supererit in nobis habitus, non quivero tui non meminisse.

Dum in vivis agam, vivet in me tui memoria.

Is mihi dies finis vitæ erit, qui tui oblivionis erit initium.

Idem casus hanc animam, teque è meo revellet animo.

Donec superstitem sinent esse superi, tui perpetuo recordabor.

Dum quidquam vitalis calor in hoc pectore palpitabit, tui memoria non evanesceat.

Non mihi diuturnior vita futura est, quàm tuorum in me meritorum memoria.

Non mihi brevior fuerit tui memoria, quàm ipsa vita.

Non minus durabilis erit tui capitis recordatio, quàm hæc ipsa vita.

Me mihi eripiet is dies, qui tui memoriam elimet.

Ipse mihi subducat, priusquam te in memoriam habere destitero.

Haud longior erit mihi lucis huius sanctio, quàm tuæ benignitatis memoria.

Non mihi posterius suppetet vivere, quàm tui meminisse.

Extra me fuero citius, quàm Morus intra hoc pectus desinet.

Vita hæc tuque memoria pari studio ad metum decurrent.

Prorsus non erit Erasmus, cum Mori immemor eris.

Non exabit hoc caput, ubi tam singularis amici quivero oblivisci.

Donec super terram acturus sum, non committam, ut obsolescat apud me tuæ comitatus memoria.

Donec communem hunc ærem hauriam, tu crebrò animo occurrabis meo.

Nunquam serius futurum est Erasmo vitam, quàm tui memoriam obtinere.

Non antè de te cogitandi finem fecero, quàm Atropos fatale filum secuerit.

Si quæ dies unquam tui paritura est obliviscentiam, ea certè nunquam antecesserit ei, qui me luce præbuit ipsa.

Sol hic, qui videt omnia, nunquam me videbit non memorem tui.

Mors una tui recordationem his è præcordiis emovebit.

Donec ullæ vitæ portio his in artibus relidebit, Morus ab Erasmi cogitatione nunquam aberit.

Quamdiu sanguinis ulla pars hoc in corpusculo calebit, nunquam apud me refrigescit Mori memoria.

Mihi quidem dum vita aderit, tu à mente mea nunquam es absuturus.

Quousque manebit huius animæ corpusculique copula, tu à mea memoria nullò tempore sejungeris.

Prius animus corpori, quàm tu animo meo præsens esse desines.

Spiritus ipse citius ex huius corpusculi domicilio demigrabit, quàm animo impressa meo imago tui deleatur.

Æquè diuturna fuerit apud me tui memoria ac vitæ cursus.

Eadem erit & vivendi, & de te cogitandi meta.

Non arctioribus pomœriis tui recordatio claudetur, quàm ipsa vita.

Quoad ulla vena mihi vitali tempore saliet; dulce fuerit, tui meminisse.

Quantum mea Lachesis fatale stamen extenderit, tantundem extendetur & mea tui memoria.

Eadem mihi & vivendi, & de te cogitandi meta fuerit.

Quoad corporis molem status vivicus sustinebit, animum maximè tui memoriam geram.

Dum lucis usum cœlitum indulgentia concedet, te semper animo feram.

Dum vitam permittent superi, non commitemus, ut tam fidi unquam congestonis nobis obrepât oblivio.

Donec me non deficiet anima, animum hunc & memorem & gratum nunquam posuero.

Quoadusque sole volubili frui fas erit, hunc hominem habebis tui memorem.

Vivum non videbit Erastum, qui videbit obitum tui.

Quanto tempore vita mihi duratura est, mens quidem hæc manebit tui recordantissima.

Quamdiu superò Jove continget frui, non mihi contigerit oblivisci tui.

Donec vita perseverabit, tu cordis oblitibus semper es observaturus.

Nominis antè mei, quàm tam rari amici ventura est obliviscenda.

Ipsè mihi prius excidero, quàm tui vultus imago.

Viventi quidem Erasmo haud unquam excidit Morus.

Nulla diuturnitas ævi tui apud me memoriam obliterabit.

Non nisi inecum tui extinguetur memoria.

Ante fatalem diem è nostra memoria non eliminaberis.

Ante obitum non desistam tui meminisse.

Ante suprema funera non cessabo, tui memor esse.

Non ante exacta vitæ stamina tui queam oblivisci.

Vivo quidem Erasmo, Moris memoria haud unquam effluet.

Tui apud me memoriam nulla unquam ætas antiquabit.

Ante summum diem non abrogabitur in me memoria tui.

Nulla neque locorum, neque temporum injuria efficiet, quo minùs tui quam maximè meminero in vita.

Per omnem vitam tui meminero.

Hæc vita, quàm longa continget, cum tui memoria semper erit conjuncta.

Ad ipsum usque rogam me tui memoria prosequetur.

Mei sensû carebo, priusquam conjunctissimi hominis cariturus sim recordatione.

A meis ipsè membris distrahat, antequam tu ab animo meo divellare.

Mors mihi citius acciderit, quàm oblivio tam dilecti capitis.

Certum est, mortem oppetere potius, quàm tui memoriam non jugiter obtinere.

Non nisi me sepultò tui recordatio sepelietur in me.

Tui quidem aut mecum aut nunquam est intentura memoria.

Donec exspirem ipse, spirabit in me Mori mei memoria.

Donec apud superos agitabimus, nunquam nuli incesset tuæ benignitatis oblivio.

Ante obitum meum nunquam animo meo tui incurret oblivio; sic enim loquitur Seneca.

Nihil tam arduum hæc vita mihi gignere queat, ut tui memoriam ex his præcordiis possit extundere.

Nulla res tam atrox mihi possit in hac exoriri vita, quæ tui conciliet oblivionem.

Vivo nil potest existere, quod mihi tuæ erga me humanitatis contlet obliviscentiam.

Sic in me radices egit memoriæ tui, ut nullis omnino casibus, qui quidem vivis tolerant accidere, sit unquam cellura.

His nimirum monumentis animo meo consecratus es, ut ea nullum ævi spatium valeat demoliri, nisi mors, cui nihil rerum mortalium non cedit.

Nisi ipse mortalis essem, non dubitarem, hinc de te memoriam immortalem fore, polliceri.

Si immortalis esset Erastus, immortalis itidem foret tui apud illum memoria.

Ejusmodi statuam in mei animi penetralibus tua merita erexerunt, ut ea quoad telus sustinebit, nullò casu sit diruenda.

His titulis Morus inscriptus est cordi meo, ut eos nulla temporis injuria possit unquam excedere.

Non nisi una cum ætate recordatio tui in me consuescet.

Ipsè mihi prius excutiar, quàm Mori nomen ex adytis cordis exigatur.

Id unum tibi & confirmo, & præstabo, donec in mortalium numero futurus sum, tu è scripio memoriæ nostræ nunquam dimovebere.

Ut omnia tempus possit, certè hoc unum non liceat illi unquam, ut vivo mihi, tui pariat oblivioni.

Semper hic animus tui cum primis meminerit, neque id me dies, quamvis longa, deducet.

Donec me tellus alet, unum illud nunquam quibo desistere, videlicet tam chari sodalis meminisse.

Donec futurus sum ἐπιχθόνιος, ut Homérico dicam verbo, Mori memoriam continenter obtinebo.

Quoad mihi continget inter σῆτον ἔδοντας, ut Homeicè loquar, annumerari, nunquam hoc de pectore vultus Mori labetur.

Ὅσῳ ἂν ἔγωγε ζῶσι μετέω καὶ μοι Φίλα, quemadmodum inquit Homerus, tu mihi nunquam es obliviscendus.

Tui memoriam perpetuò pariter cum ipso vitæ progressa producam.

Superstiti Erasmo sublimitatis tuæ memoriam nullus unquam dicere expunxerit.

Corpore quidem abs te distrahi potero, verum animo te semper intuebor, quoad vitam numina largientur.

Donec aura vitalis hos artus morabitur, tu à nostris cogitationibus nullo momento es absfuturus.

Usque adeò penitus his præcordiis tui impressa est memoria, ut nullo unquam pacto videatur eradenda.

Ut omnia tempore marcescant, tui certè memoria ad occasum usque vitæ apud me vigeat.

Artius Morum meum animo complexus sum, quam ut vivo possit elabi.

Eadem me lax exanimem videat, quæ tui conspectu immemorem.

Adeo vivam quandam imaginem tui pectori insculpsisti meo, ut vix etiam mors ipsa sit abolitura.

Non erit Erasmius tui memoria vivacior.

Tam vivax tui erit apud me memoriæ, ut sim ipse non futurus vivacior.

Nunquam intercedat apud me Morica memoria, donec ipse non intercidero.

Semper hunc hominem expensæ tui recordantem, donec vitæ particeps erit.

Expers hujus vitæ fuero prius, quam à tui memoria alienus.

Adeo vivax est in me tui memoria, ut ipse non sim illi futurus superstes.

Altius meæ memoriæ insedisti, quam ulla te res inde queat emoliri.

Tenacius inhæres cordi meo, quam ut præter mortis calam quicquam aliud inde te queat ejicere.

Penitius hoc in pectore conditus es, quam ut hinc ulla ratione sis excludendus, donec mihi vitam fata non invident.

Intius insitus es animo nostro, quam ut inde incolumi quidem queas extirpari.

Fixius impressum est cordi meo simulacrum tui, quam ut superstiti possit unquam detrahi.

Sic effigies tui cogitationi meæ penitus impressa est, ut eam nulla sit ætas abrogatura.

Dum vita suppediabit, nihil exuterit, quod fixam animo meo Mori statuam valeat labefactare.

Fieri nunquam poterit, ut vel vivam parum tui memor.

Donec apud superos commorabor, ne tota quidem Lethes aqua tui memoriam poterit abolere.

Donec aura vescar æthereæ, tui subinde reminiscar.

Vitam modo Deus imperiet, ego tui mentem perpetuò tui memorem polliceor.

Siquis mihi vita functo sensus erit, tam dulcis amiculi recordabor, tantum abest, ut vivus sim obliturus.

Omnia mihi citius acciderunt in vita, quam oblivio tui.

Tum prorsus versus current annes, ut Græcis est in proverbio, cum Erasmes Mori sui poterit non meminisse.

Non alius ne visurus est oblitum tui, quam qui visus est, arduis præcelsos clabivos montibus, & Tyberim reverti, ut ait Flaccus.

Ante leves alto pascuntur in æthere cerei, quam vivum Erasimum Mori capiat oblivio.

His colonibus in tabula pectoris mei depicta est imago tui, ut eam nulla annorum series possit eluere.

Supremus vitæ dies me tui memorem deprehendet.

Solpiti vici non me fugiet memoria tui.

Salva vita hæc non demoretur apud me memoria tui.

Quoad hæc mihi vita comes erit, committitur & tui recordatio.

Hæc me vita tui memorem relinquet.

- Non avolabit à nobis tui memoria, nisi avolante vita.
 Ad supremum usque vivendi litem tui nobis memoria perseverabit.
 In obtinenda tui memoria non fero mihi dissimilis, nisi vivus esse desero.
 Donec hoc vive natus divina benignitas mihi saluum esse velit, non intermor-
 tur apud me tuæ benignitatis memoria.
 Viti defungar prius, quam tui recolere cessabo memoriam.
 Diem obiero citius, quam te ventis & auræ mandem.
 Clavis adamantis nostræ memoriæ infixus est Morus, quos non nisi una mors vi-
 lent abrumperet.
 Ad ipsos usque cineres pergam tui meminisse.
 Ad extremam usque senectam tui me comitatura est memoria.
 Per universum vitæ spatium Mori meminere Erasmus.
 Ad extremum usque rogam, tuorum erga me beneficiorum memoria prologi-
 bitur.
 Fatalis ille dies denique me tui memorem est reperturus.
 Dabo operam, ut tuæ humanitatis recordatio ad Libidinum usque proferatur.
 Nunquam mihi quicquam obtigerit in vita, neque tam latum, neque tam acerbam,
 quod tui nominis recordationem à sinu pectoris mei queat expellere.
 Quod hic animus in hoc corpusculo tenebitur alligatus, non exutabit me memo-
 riâ Morus.
 Citius futurum est, ut alterum in orbem tui memoriam mecum deferam, quam ut
 hic abjiciam.
 Animam egero prius, quam te memoria tenere desero.
 Siquando corpus umbram suam poterit effugere, hic animus tui quibit oblivisci.
 Non, antequam diem vitæ novissimum clusero, desiturus sum, tuam in me benefi-
 centiam circumferre.
 Quam longa dabitur vita, tam erit longi tui memoria.
 Par nobis erit memoriæ, vitæque modus.
 Tui meminero, quoad auras carpsero vitales.
 Absit, ut mihi brevior fuerit tui memoria, quam vita.
 Quamdiu supererit Erasmus, tamdiu meminisse non gravabitur.
 Vitâ orbabor, antequam tui me relinquet memoria.
 Supero privabor lumine, ut priscorum more loquar, citius, quam Morus ex animo
 deleatur meo.
 Ocyus hoc mihi corpusculum morte refrixerit, quam tui memoria frigescat
 apud me.
 Inextinctam tui memoriam semper tenebo.
 Quantum temporis animâ fruor, sic enim loquitur Sallustius, tantundem tui me-
 minero.
 Perpetim tui recordatus fuero.
 Sine fine tui meminero.
 Nulla res tui oblivionem mihi invexerit, nisi quæ me ex hac luce evexerit.
 Orbem hunc verterim citius, quam animum hunc tui memorem vertero.
 Vita me exurit in casus, qui tui importabit oblivionem.
 Crudelibus umbris occubero, quemadmodum loquuntur Poetæ, citius, atque tui re-
 colere memoriam desiturus sim.
 Hærerar ipse citius, quam tui memoria è corde effratur meo.
 Ad ipsum usque bustum tui memoriæ prosequetur.
 Ne defunctus quidem tui potero oblivisci, nedum vivus.
 Viventi mihi nunquam obsolescet hominis tam bene meriti recordatio.
 Quando futurum est, ut apud Erasmum evanescat Mori memoria? nempe dum vita
 defluat.
 Usque eo tui memor ero, dum in vivis agam.
 Usque dum spirabo, te corde gestabo.
 Quamdiu dabitur animâ frui, ut Sallustiano more loquar, non desinam tui memoriâ
 frui.

Præcepta Copiæ singularia.

Quanam ais Præcepta Copiæ singularia?

Resp. Supra allati tres Copiæ Fontes generatim rebus omnibus, quæ in orationem
 cadere possunt, multiplicem varietatem subministrant. Et è re fuerit, contingere quæ-
 dam

dam minùs quidem generalia, quæ tamen in orationem veniant frequentissimè, ut sententia.
I. Particulæ Conjunctivæ. II. Gradus Comparationum. III. De Virtutibus ac Vitiis.
IV. De Affectionibus humanis. V. De Actionibus humanis. VI. De variandis Particulis.

I. VARIATIO PARTICULÆ COPULATIVÆ.

Quomodo variantur Particulæ Copulativæ?

Resp. 1. Particulæ alijs idem significantibus. 2. Formulæ quibusdam, cum cæteris bonis Autoribus, tum Ciceroni maxime usurpatis.

I. Particulæ Conjunctionis & æquivalentes:

Vir doctus est & probus.

Et doctus, & probus; Quemadmodum doctus, ita probus.

Cum doctus tum probus; Simul doctus, simul probus.

Pariter doctus, ac probus; Haud secus doctus, ac probus.

Tam doctus, quam probus; Ut doctus, ita probus.

Non minùs doctus, quam probus; Non tantum doctus, sed & probus.

Ex æquo doctus, atque probus; Non modo doctus, verum etiam probus.

Æquè doctus, ac probus; Juxta doctus, & probus.

Æquè doctus, atque probus; Similiter doctus, ac probus.

Perinde doctus, ac probus; Non dissimiliter doctus, ac probus.

Tum doctus, tum probus.

Sic dices: Vir est cum doctrinæ laude, tum pietate præstans.

Ut doctissimus, ita integerrimus.

Æquè literatus, atque incorruptus.

Exquisite doctus, itidem ac probus.

Doctissimus idem, ac vir optimus.

Vir ex æquo eruditus, ac probus.

Non tantum doctus, sed & probus.

Simul insigniter eruditus, simul integritatis maximæ.

Vir optimus quoque, non modo doctissimus.

Haud secus, juxta eruditus, ac probus, &c.

II. Formulæ

Haud minore probitate, quam doctrinâ præditus.

Præterquam quod doctus, etiam optimus est.

De quo dubites, doctior sit, an melior?

In quo doctrinâ cum probitate ex æquo cætet.

Qui litterarum laudem æquetur vitæ sanctimoniam.

Cujus eruditioni par morum integritas respondet.

Qui cum insigni probitate, parem litterarum laudem copulavit.

Summa quidem eruditione, virtute tamen neutiquam inferior se.

In litteris egregius, nec tui dissimilis in probitate.

Qui doctrinæ decora pari cum probitate conjunxit.

Cujus virtutem non minus, quam eruditionem suspicias &c.

II. VARIATIO GRADUUM.

Quæ est ratio variandi gradus positivi?

Resp. Variantur itidem Particulæ augmentibus, vel nunguentibus. Præpositio præ, Comparativo æquivalens; ut: Homo prælongus; per pro Superlativo: Homo perdoctus; Res perdifficilis. Talia idem sunt Adverbia:

Perquam litteratus, doctus.

Quam

Sane quam

Nimis quam

Valde

Egregie

Summopere eruditus doctus.

Imprimis

In paucis

Majorem in modum

Mixte

Exquisite

Haud

Haud vulgariter	-	Oppidò	-
Insigniter	-	Supra modum	-
Magnopere	-	Præter modum	-
Maximopere	-	Singulariter	-
Unicè	-	Impendio	-
Eximie	-	Impensè	-
Effusè	-	Abundè	-
Affatim	-	Si quisquam	-
Plusquam	-	Dici nequit, quàm	-

Minuitur Positivus in has Formulas:

Homo subtristis, subtimidus. Nonnihil aggressus. Utcunque doctus. Aliquantulum morosus. Homo dicaculus, putidulus, vaniculus. Non omnino indoctus.

Quomodo variatur Comparativus?

Resp. Primo: Ex Particulis nonnullis, perinde ac Positivus. Secundo: Verba præcellentiam significantibus.

Particulae sunt: v. g.

Longè facundior Platone Cicero.
Multò, nimio eloquentior Platone divino Tullius.
Multis partibus uberioris sapientiae Plato quam Tullius.
Pecuniae appetentior, quam gloriæ.
Magis appetens pecuniae, quam &c.
Opum cupidus potius, quam laudis.
Non tam gloriæ appetens, quam pecuniarum.
Minius honorum cupidus, quam divitiarum.
Haud perinae laedi inhians, quam nummi cumulandis.
Haud aequè, ac &c.

Verba præcellentiam significantia sunt:

Præsto,	excello,	antegredior
antesto,	prægredior,	antevenio.
præco,	præverto,	anteverto.
supero,	præfero,	cedo.
supergredior,	præhabeo,	decebo.
excedo,	antepono,	posthabeo.
post me relinquo,	præpono,	postpono
anteo,	antecedo,	secundus sum.
præcello,	antecello,	posterior sum. v. g.

Juvenis ceteris diligentior.

Diligentia reliquis præstat, antestat, præit.
 Reliquos vincit, superat, excedit, post se relinquit.
 Aequales industriæ antest, antecedit, antecelot, antezreditur, antezvenit.
 Aequalibus præferendus, præhabendus, anteponebat.
 Cujus diligentia cedunt reliqui, postponendi, posthabendi, secundi, posteriores sunt.

Quomodo variatur Superlativus?

Resp. 1. Particulis: Longè, facile, v. g. Doctissimus.

2. Cum hic gradus rem maximè extollat, imprimis variandum erit generis Vocabulum. Omnis: cuius Synonyma vel Aequipollentia sunt: Cunctus, Unusquisque, Quicunque, Quilibet, Quovis. Item: Quovis, unque, Quoniamque, Qualiscunque. Huc pertinent Adverbia: Utcunque, Quantumcumque, Quantumvis.

Nullus non, Nemo non, Quivis non, Haud quisquam, Quantum est hominum, Quidquid est hominum.

3. Valent hæc Synonyma, sequentibus Formulis, quibus principatus significatur, adiuncta:

Cicero, quo non alius eloquentior.
 Homo quidvis potius, quam indoctus.
 Doctrinâ nullâ inferior.
 Eruditionis palmam omnibus præripit.

Eloquentiæ artem tenet.
 Facundia nullo non prior, potior.
 Facundie primas haud dubie obtinet.
 Præter ceteros eloquens.
 Facundus ultra humanum modum.
 Primus haud dubie Oratorum Cicero.
 Unicus propè in civitate opulentus.
 Tam dives, ut cum eo nemo omnium conferri possit.
 Doctus adeò, ut magis non possit.
 Tam eloquens, ut nemo ei æquandus.
 Adè doctus, ut parem habeat neminem.
 Opulentus quàm qui maxime.
 Solus propè Orator, cujus facundia nemo principatum denegat.
 Supra mortales omnes eloquens.
 Quis est, qui ei se comparare audeat?
 Quem reperies æquè opulentum.
 Opulentos omnes longo post se intervallò relinquit.
 Opulentum nulli secundus.
 Facundia laude nemine posterior.
 Dominatur, regnat in pulpito.
 Opibus procul à se relinquit omnes.
 Quem unum nemo exæquet.
 Doctrina in eo tanta, quantam homo capere possit.
 Cui omnes meritò concedant, cedant.
 Cui comparari nemo non indecens videri queat.
 Exemplar omnis facundia Cicero.
 Hujus doctrinam nemo assequatur.
 Ad tantam facundiam tandem quis est, qui aspiret?
 Is optus, ut ad illum præ se quoque egens videatur.
 Quo quancunque docti minus se doctos praeferantur.
 Quo facundus excelsari nihil possit.
 Signis quidam, dux, lumen, thesaurus omnigenae doctrinae.
 Quicum nemo in contentionem venire possit.
 Doctior, quàm credi possit.
 Sine controversia quovis hominum eruditior.
 Cujus eloquentiam nulla ejus, amquecunque facultas æquiparet.
 Ad ejus eruditionem nemo unus accedat.
 Cujus doctrinae addi nihil possit.
 Tanta illi opulentia, quanta potest esse maxima.
 Omnium consensù distinctus.
 Crator est singularis sine æmulo.
 Nihil unò illò facundius.
 Cui collatus nemo non minor sit.
 Modum humanae doctrinae excedit.
 Facundia immane quantum præst, præcurrit disertos omnes.
 Multi videntur, hic unus disertus est.
 Utique doctos tulerint secula, parem non tulere.
 Omnes a tergo relinquit.

4. Variatur Superlativus eleganter per *Hyperbolem* seu *Superlativum*, ita dictam Rhetoricis, quod rem ultra verum extēdat; vel per *Comparativum* aliquam, à Fabulis, Historiis, Natura ipsa petitam; ut si dicas: Ipsa nequior; Monstro monstrosior; Facundia eloquentior; peste nocentior; Luce clarior; nocte tenebrior...

E *Fabulis*: Jano providentior, Coelo antiquior, Cybele fecundior, Gigantibus audacior, Ganymede formosior, Icaro magis temerarius, Mercurio sciendior, Aolo levior, Sileno rusticior, Satyro silicior, Venere formosior, Rhadamantho iustior, Cerbero acerbior, Hercule robustior, Atreo crudelior, Theseo fidelior, Achille generosior, Thymis stolidior, Ulyssæ callidior, Nestore annosior.

Ex *Natura*: Vitro fragilior, Anguilla lubricus magis, Melle dulcior, Nive candidior, Oleo tranquillior, Puxo pallidior, Glacie frigidior, Pluma levior, Morte odiosior, Fonte purior, Pusce aridior, Euripo volubilior, Oculis clarior, Sæpi e tardior, Muliere loquacior, Cervo vivacior, Lepore timidior, Vulpe fraudulentior, Asello tardior, Hirco salacior.

Ex Historia: Numâ religiosior, Tarquinio superbiior, Scipione felicior, Pompeio maior, Gracchiis seditior, Catoni severior, Fabio lenior, Hannibale vafior, Numa atrocior, Tiberio callidior, Trajano melior, Iro pauperior, Creso dior, Socrate finior, Chryfippo acutior, Lynceo perfpicacior, Aristide iufior, Alcibiade nequior, Cleopatra mollior, Milone fortior.

III. VARIATIO VIRTUTUM AC VITIORUM.

Quomodo variantur Virtutum ac Vitiiorum Nomina, de quibus fermo incidit toties?

Refp. Primum est, ut Substantivum Adjectivo immutetur, ac viciffim: ut: Probus, Probitas; Fortis, Fortitudo. 2. Hæc Adjectiva cum Verbo Sum variè effeunt, n. g. in Genitivo: Singularis e. constantis vir; vel Ablativo: Magna humanitate est, vel Cui summa humanitas. 3. Multum ad varietatem & elegantiam valent Adjectiva quædam, quæ cum personæ, de qua fermo, tum virtuti ipsi tribuuntur: v. g.

Personæ.

Excultus,
Intectus,
Præfatus,
Florens,
Infinis,
Conspiciendus,
Summus,
Celebris,
Affluens,

Perpolitus,
Nobilis,
Pauca conferendus,
Illustris,
Conspicius,
Præfatus,
Facile princeps,
Eminens,
Abundans,

Ornatus.
Clatus.
Nemine inferior.
Eximius.
Exornatus.
Spectabilis.
Inclytus.
Fulgens.
Novissimus.

Virtutis.

Commemorabilis,
Singulæ,
Excellens,
Divinus,
Incomparabilis,
Illustris,
Innitens,

Rarus,
Non vulgaris,
Egregius,
Luculentus,
Admirabilis,
Præstans,
Conspicius,

Expansus.
Præcipuus.
Summus.
Exploratus.
Ingens.
Eximius.
Eminens.

Incredibilis: Rara modestie juvenis. Commemorabili pietate mater. Exquisita prudentia senator. Singulæ humanitate hospes. Non vulgari religionis sacerdos. Præcipua tolerantie famulus. Excelente beneficentia patronus. Egregia docilitas adolescentens. Summa morum gravitate senex, &c.

Divina quadam mansuetudine præditus Princeps.

Ad omne decorum excultus.

Luculenta humanitate perpolitus.

Explorata constantia præfatus.

Incredibili sapientia innitens.

Incomparabili generositate clatus.

Admirabili morum integritate præstans.

Eximia moderatione conspicuus.

4. Majorem varietatem creabit Æquivalentia, si nempe per negantes Formulas vitium oppositam, aut si de vitio sermo est, virtutem removeas. Virtutum ac vitiiorum Indiculum attexere visum est.

Indiculum Virtutum & Vitiiorum.

Sapientia, sapiens.

Sagacitas, sagax.

Docilitas, docilis.

Lepor, Lepidus.

Industria, industrius.

Ingenuitas, ingenuus.

Concinnitas, opportunus.

Sinceritas, sincerus.

Simplicitas, simplex.

Subtilitas, subtilis.

Decorum, decorus.

Urbanitas, urbanus.

Circumspectio, circumspectus.

Stultus, stultitia.

Stolidus, stoliditas.

Stupidus, stupiditas.

Insolus, insolus.

Ignavus, ignavia.

Rusticus, rusticitas.

Inconcinnus, importunitas.

Astutus, astutia.

Dolosus, dolus.

Fatuus, fatuitas.

Ineptus, ineptia.

Inurbanus, inurbanitas.

Temerarius, Temeraritas.

Gravitas, gravis.
 Justitia, iustus.
 Prudentia, prudens.
 Abstinencia, abstinens.
 Affabilitas, affabilis.
 Beneficentia, beneficus.
 Benignitas, benignus.
 Benevolentia, benevolus.
 Fortitudo, fortis.
 Caritas, charus.
 Castitas, castus.
 Constantia, constans.
 Continentia, continens.
 Comitas, comis.
 Manuferus, manuferus.
 Pietas, pius.
 Diligentia, diligens.
 Solertia, solers.
 Spes, sperans.
 Fidelitas, fidelis.
 Generositas, generosus.
 Gratus, gratus.
 Modestia, modestus.
 Moderatio, moderatus.
 Humanitas, humanus.
 Innocentia, innocens.
 Liberalitas, liberalis.
 Misericordia, misericors.
 Munditia, mundus.
 Obedientia, obediens.
 Patientia, patiens.
 Pudicitia, pudicus.
 Pudor, pudicus.
 Puritas, purus.
 Religio, religiosus.
 Sollicitudo, sollicitus.
 Studiositas, studiosus.
 Taciturnitas, taciturnus.
 Temperantia, temperans.

Levis, levitas.
 Injustus, injustitia.
 Imprudentia, imprudens.
 Avarus, avaritia.
 Morosus, morositas.
 Tenax, tenacitas.
 Invidus, invidia.
 Malus, nequam. malitia.
 Timidus, timiditas.
 Inimicus, inimicitia.
 Luxuriosus, luxuriositas.
 Mutabilis, mutabilitas.
 Incontinentia, incontinentia.
 Arrogans, arrogantia, fastus.
 Crudelis, crudelitas.
 Impius, impietas.
 Negligentia, negligens.
 Iners, inertia.
 Desperans, Deberatio.
 Pettidus, infidelitas.
 Humilis, humilitas.
 Ingratus.
 Ambitiosus, ambitio.
 Immoderatus, petulantia.
 Inhumanus, inhumanitas.
 Licentiosus, licentia.
 Sordidus, prodigalitas.
 Datus, scortus.
 Vanus, vanitas.
 Pervicax, contumacia.
 Impotens, impotentia.
 Impudicus, impudicitia.
 Impudens, impudentia.
 Impudens, impudens.
 Superbissimus, superbissio.
 Ebrius, gula.
 Piger, torpor.
 Garrulus, scurilitas.
 Intemperans, intemperantia.

Negantes ejusmodi Formulæ sunt: *Atinime. Nihil minus quam. Cui nihil inest.*
In quo non reperitur. hominus a. Alienus. Abhorrens. Lacus. De vane vero.
Aversus. Inops. Desitutus. Ignarus. Inmemor. Expers. Lerticus. Catus: v. g.
Libertus: Minime sordidus. Abstinent; Nihil cupidus. Fructus; Nihil nimis,
quoniam peius. Capus; Remotus ab omni luxuria. Sacerus; Ab omni a malo dolo.
Ingenuus: Ab omni rusticitate remotus. Cravis; A levitate alienus, &c.

De Vitiis.

Cruelis: Omnis humanitas otiosa. Ambitiosus; Ab omni modestia destitutus.
Petulantia. Moderationis ininventor. Impudens; Pudoris inops. Inutilis; Ab omni
Epore delectatus, &c.

IV. VARIATIO AFFECTIONUM HUMANARUM.

Quomodo variantur ea, quæ ad humanas affectiones pertinent?

Res. Affectiones hæc, quibus nempe variè adiciuntur homines, etiam. *Motiones*
vocantur & Perturbationes, & vulgari nomine Passiones, quod is, qui se perturbationem, &
agitur animi. De earum numero disputant philosophi. Aliæ vehementes sunt seu
violente, ceteræ alie. Inter vehementes sunt: Amor, & quæ huc pertinent, Cupiditas
seu Cupiditas, Libidines, Avaritia, & ceterum. Ita, Odium, Inimicitia, Invidia,
Vindicta, Studium, Furor, Audacia, Rabies. Dolor, Tristitia, Sollicitudo, Anxiety,
Desperatio, Tumor. Lenioribus accedunt Spes, Meneratio, & cetera, &c.

Hæ perturbationes gradus suos habent de naturalem progressionem. *Primò enim*
arere à me itam v. g. studeo. 2. Tum causi aliqua moveor ad nam; itaque. 3. Contingit
nam; secundo. 4. Augeor v. g. 5. Sum, Verior nam. 6. Aliis immittitur, & 7. tendam
à me arpentur. Singuli gradus varietatem annuntiant: Levis nam, quæ non affectionibus

tanti in supra memoratis, sed & magnam partem virtutibus vitii que cum delectatione
potest & applicari, excepto gradu quinto *semper*, *semper* in *semper*; quæ enam ad id varia-
dum infra subjiciuntur verba, violentis affectibus maxime conveniunt.

I. *Quibus modis variatur: Arcere à se affectionem?*

Resp. Declinare, repellere, vitare, excludere, defendere amorem. Iter obferre,
viam præstruere, aditum præcludere, reniti, obstitere, prævertere, obferre, occurrere,
obluctari, opponere se, repugnare, resistere amori. Abstinere, continere se ab amore.
Immunem esse ab, obmunire se amore. Pugnare in amorem. Prohibere a se amorem.
e. g. Declina, quantum potest, longe à te repelle, cautè devia, excludere a te cupidita-
tes effrenatas. Obsta principiis, viam præclude, occurre, præverte libidinum fomentis,
immunem te serva, contine te ab ira &c.

II. *Qui variatur illud: Moveri, incitari ad affectionem aliquam?*

Resp. Incitare, incitare, pellicere, illicere, allicere, movere, commovere, insti-
gare, pertrahere, impellere, adducere, conicere, trahere, sollicitare, movere, redigere,
aliquem ad vel in iram. Inflammaré, incendere, inter te, illacere, contingere, affe-
re, illigare aliquem amore. Creare, creare, afferre, onerare, innigere, inpecere, conficere,
obtrudere, ingerere, inferere alicui amorem: e. g. Dictis obsecris facile ad invidiam,
amores, libidines trahuntur, pellicuntur, incitantur, &c. Adolescentes improvidi. Ipsi
saepe momento inflammantur, incenduntur, exardescunt, interant, inani in rem danda-
no. Unicum verbum ei magnam dolorem iniecit, afflavit, concivit, obtulit, &c.

III. *Ut variatur: Concipere, seu admittere affectionem aliquam?*

Resp. Adlicere, dedere, tradere, committere, permittere, patefacere se dolori.
Viam pandere, aditum præbere, locum dare, cedere, succedere, concedere do-
ri. Na carere, ortur, obortur, progignitur dolor. Haute, degustare, concipere, suscipere,
deliberare, admittere, ingredi dolorem. Lacere, prolabi, delata, agi, invadi in dolorem.
Exardescere, capi, tangi, vinci, contingi dolore. Immigrat in me dolor: e. g. Victus
tandem cessit, se dedidit, permisit, patefecit, aditum dedit voluptati. Cupiditate reclus,
captus est. Amor in eum immigravit. Ex aspectu uno ingens in ejus animo ortus, enatus
amor. Incidit, delapsus est in amores. Haussit totis pectoribus, suscepit, admisit amo-
rem &c.

IV. *Augere affectionem.*

Acuere, exacuere, alere, pascere, nutrire, amplificare, exaggerare, armare, in-
tendere, confirmare, corroborare, augere, fovere timorem. Adolescit, indolescit, invadit,
intravescit, incrementum capit, crevit, gliscit timor. Fomentum dare, accessionem fi-
cere timori: e. g. Eius rei memoria narum in modum intendit, acuit, exaggeravit, cor-
roboravit hominis tristitiam. Ex ea commemoratione crevit admodum, invaluit, ado-
levit doloris acerbitas, &c.

V. *Esse, versari in perturbatione.*

Percussus, percitus esse, æstare, exardere, agitari, agi, subigi, angui, exereci,
ardere, cæcari, obcæcari, calere, accendi, capi, fervere, flagrare, implicari, depravari,
compi, abripi, irruere, mancipari, insanire, stimulari, efferni, efferrari, vinci, absorberi,
obstringi, torpere, tumere, turbari, perturbari, duci, inflammari, affligi, afflicti, furere,
languere, ligari, constringi, impelli, impleri, repleti, opprimi, dissolvi, attoneri, obfusa-
ri, urgeri, perire, concitari, mergi, emori, interire, discipi, exed, erod, confici, diffieri,
configi, frangi, laniari, disruciari, excrucitari, raptari, disorderi, dilaniari, sterni, cruen-
tari, affici, confundi, elidi, perire, commoveri, enervari, obnubilari, depasci, su-
cizari, confauciari, vulnerari, torreri, distrahi, convelli, tabescere, torqueri, vexari,
devorari, uni, confodi, exulcerari, insulari, excarnificari, lacerari, divelli amore, cupi-
ditatibus, ira, dolore, invidia, vindictæ studio, tristitia, sollicitudine. Indulgere, obe-
qui, servire, morem gerere, parere, obtemperare, morigerari, satisfacere, desere se,
tradere se amori, cupiditatibus, ira, dolori, &c. e. g. Homo metu percussus, percitus, et
impotens. Homo ardens ira, æstuans, cæcus, obcæcatus, fervens, flagrans, insanien-
tus iracundiæ fribus &c. Invidiæ stimulus confosus, laniatus, cruentatus, convul-
sus, commotus, &c. Torquent hominem, devorant, urunt, jugulant cupiditates effrenatæ.
Indulget maleficus libidinibus suis, morem gerit, &c.

VI. Affectionem minuere.

Demere, hebetare, cohibere, frangere, placare, infirmare, lavare, scire, castigare, frenare, delinere, demitigare, placare, dissipare, coacere, temperare, refrenare, emendare, comprimere, opprimere, premere, sanare, corrigere, moderari, refrigerare, minuire, molire, eripere, suppressere iracundiam. Modum, modum ponere iracundiae. Desiccat, subsidit, frangit, imminuit, remittit iracundia: e. g. Amicorum monita demere utcumque, hebetare, placare hominis impotentiam. Exemera homini furorem. Ex eo nuncio remittit, subsidit, imminuit est prolium dolor. Philosophia hominis audentem indolem corripit, suppressit, emollit, temperavit, castigavit, fregit, &c.

VII. Affectionem deponere.

Explicare, disjungere, expellere, depurgare, eliberare, exsolvere, absolvere, abstrahere, evolvere, eripere, avertere se a dolore. Abdicare, egerere, ejcere, rejicere, ejurare, abigere, relevare, proferbere, amolui, amittere, nullum facere, exonerare, depellere, ponere, repulsiere, abstrahere, extinguere, resingere, extirpare, eradicare dolorem. Evellere, exurere, segregare, expungere, eradere, submovere, excludere, secludere, exturbare, abigere, egerere, exterminare, eliminare, erle ex animo dolorem. Fugere, proferre, scire, vincere, desiccare, extrudere, excutere luctum. Renunciare. Movere, exorire, excutere, desiccat, emoluit, amittit. Transigit, decedit, remittit, imminuit, exanguitur, conq. se a dolore. E. g. Totus a se plus est, amores omnes ex animo ejecit, emovit, erasit, abegit, ut in non eandem hominem crederes. Resincta, oppressa tandem est illa luctum in seipso. Segregavit a se, disjuncto uno ex, se ab amoris segregavit. Compulsi, remittit, desiccat, excutit, eliminatus, exterminatus est furor, &c.

V. VARIATIO ACTIONUM HUMANARUM.

Qui actiones possint ea, quae actionem humanam significat?

Resp. Quamvis etiam de rebus naturalibus &c. artefactis copiose loqui liceat, varietatem tamen maximam fieri comparare oportebit in iis, quae ad actiones humanas pertinent; nempe & consuetudinis quotidianae, ac Poeticae, Rhetoricae, Historicae principis materia, ac prope unicum argumentum. Praecipuae celeberrimaeque in tertionem venientes Actiones sunt: Bellum gerere, pacem icere, litteris studere, causas agere, administrare, mercari, magistratum gerere, &c.

Ad Locutionis varietatem eadem hic, quam de Affectionibus supra attulimus, methodus subserviet, aut paulum deflexa. Habent enim & nostrae actiones progressionem suam, gradusque inter se communes; ut:

1. *Cogito* de bello, pace &c.
2. *Dubito*, quid eligendum.
3. *Moveor* rationibus, autoritate &c.
4. *Sauro*, rem amplecti.
5. *Incipio* bellum &c.
6. *Ago*, prosequor coepta.
7. *Perficio*, vel
8. *Remitto*, vel
9. *Omitto* ac *depono* omnino.

Horumque Verborum cum Paraenologiae Latinae Corpus copiam ministeret prope inexhaustam, post tam multa scripta rem eandem rescribere supervacuum, certe ultra opusculi modulum fuerit.

VI. DE VARIATIONE PARTICULARUM.

Quid Particularum nomine intelligitur?

Resp. Adverbia quaedam, non tamen promiscue, qualia si fieri solent Verbis ac Nominibus derivantur, & derivari possunt infinita; suntque certe quae laudant Actionem vel Rem, seu Verborum & Nominum affectiones, vel, ut leges loquuntur, Modificat omnes. In praesenti de illis duntaxat sermo est, quae veluti nervi, orationes corpus omne permeant, ejusque membra singula inter se coniungunt ac sustinent. Modula illa paucis tantum; ista vel omnibus, vel prope omnibus Actionibus rebusque attribui possunt; ut: *acriter*, ab acies, intelligen. i. disputandi Actionibus; non item artem, blandi, arandi &c. quemadmodum *statim*, *aliquando*, *quia* &c. ubi vis adjici possunt. Verum haec aliis reliquantur.

Quanam igitur & quales sunt haec Particulae?

Resp. Praecipue & perfrequentes sunt *Temporales* & *Locales*, nempe quibus tempus & locus actionis indicatur. Praeter has *Adversat* v. c. quae Sententiae priori opposita

qui l & repugnans subiciunt; *Comparativa* seu *similitudinis*, quibus duo inter se comparantur; *Comparatives*, quae dicti rationem reddunt; *Imitativa*, quae ex aetate inferunt & colligunt aliquid; *Conjunctiva*, quibus duo inter se copulantur; *Disjunctiva*, quibus remouentur; *Perfektiva*, quibus actio vel res extollitur & augetur; *Attenuantes*, quibus deprimuntur; *Affirmativa*, quibus quid afferunt; *Interrogativa* seu *interrogationi* servantur; *Propositiva* seu *Propositiones* denique omnes, quarum plures partim si per nonnullas jam classas continentur.

Eccur hae Particulae singulae cur non tractandae sunt?

Resp. Primò, quia nullum Thema quantumlibet breve, Epitola, Narratio &c. est, in qua non plures ejusmodi Particulae occurrant. Sed ad evitandum earundem semper formularum fastidium, si uspiam, hic certe nec parum & copiosum esse conveniunt. Secundò, quia haec hic non tractanda nescio quid antiquum spirant, & Ciceronianae elegantiae colorem quandoque orationi conciliant.

Atqui etiam jam Tersejus, alique tractant?

Resp. Latini quidem, a quibus Germanice nostrae nullum distant. Expositi sunt, quam pro aliis dicere, gerentes potius orationi elegantiam addant; nos in re omnium frequentissima copiam &c. & varietatem suppeditamus.

Quid indiget hoc tractatus, eas sibi reddent Discipuli?

Resp. Si jam in ista Grammatica monentur, qui pro peno i Professoribus iniungatur, ut quod die occurrentes in thematis Particulas hujusmodi variant, melioribusque commutent. Sentient ipsi & cum voluptate narrabunt, uti hic indiget, paucis & tenuibus doctrinis, alium themati, nec paulo venustioris, sed etiam accessisse.

En Index I. m., quo optimè pentae particulae numerus ostenditur. Clases etiam supra indicatas dividere, quia Alphabeti ordine contexere omnia, videri est potius. Inferia quidem Phrasologiae sunt plura, sed parva, nec ea, quoniam hic compilamus, copia.

INDEX PARTICULARUM.

Ob, siehe: sondern, allem	43	Dannoch, s. doch	46
Allda, s. da	33	Darnach	9
Alldort, s. dorten	36	Darnoben	35
Alldam, s. aber	43	Darum	62
Allderst, s. erst	13	Das, damit	63
Alldes, s. immer	19	Dergleichen	56
Alld, da	1	Dergleichen, s. dergleichen	56
Alldann	2	Dergleichen, s. darum	62
Alld, das, s. dergestalt	54	D. hinweg, s. darum	62
Alld, so	55	Doch	46
Alld bald	3	Dorten	36
Alld ob, s. als' wann	53	Durch	99
Allders als	44	E	10
Alld	66	Ehender als, ebe	10
Alld, zu	97	Einmal	11
Alld	98	Endlich	12
Alldr. d. ich	87	E. oder, s. oder	68
Alld	45	Erst	13
Alldgenommen, s. ausser	45	F. hinein, s. hinführo	16
Alld	4	Für	100
Alld anders	72	F. wahr, s. gewisslich	89
Alldvor, s. ebe	12	Ganz und gar	73
Alld	31	Gähling	14
Alldversammen	32	Gegen	47
Alldzeiten	5	Gemeintlich	15
Alld	6	Genug	74
Alld dahin, s. dahin	34	Genugiam, s. genug	74
Alld dato, s. bishero	7	Gehebt, das	88
Alldhero	7	Gewisslich	89
Alldweilen	8	Gleich, s. alsbald	3
Alld, allda	33	Heimlich	37
Alld, indem, s. als	7	Herentgegen	48
Alldbero	60	Herrach, s. darnach	9
Alldhin	34	Hinführo	16
Alldmit, s. das	62	Hingegen, s. herentgegen	48
Alldann	61	Hierauf, s. dahero	60

Ja	90	Gehr	75
Je desto	58	Eden	27
Niemalen	17	Entemalen, f. dann	61
Ist, istund	18	Eobald, f. alsbald	5
Sammet	19	Co, f. also	55
Sammern, f. blüweilen	8	Condern, f. aber	43
Sindem, f. weilen	65	Consten	52
Freund	39	Biel, weit	76
Raum	80	Nebel	84
Kernelweel, f. nicht	49	Ueber	101
Sammertlich, f. faum	80	Ueberaus	77
Pam	20	Ueber das, f. darneben	35
Ed, f. den, f. lang	20	Ueber die massen, f. überaus	77
Feklich, f. endlich	12	Und	69
Mehr	59	Unterdesen	28
Hut	40	Unterwilen, f. unterdesen	28
Nach	21	Ungerhr	85
Nachdem	22	Unversehens, f. gäbling	14
Nachdenn	23	Von neuem, f. wiederum	30
Nemlich	91	Vor, f. für	100
Nicht	49	Vor Zeiten, f. einmahl	11
Nicht allein	67	Wann, Si.	29
Nichts	50	Wann, Interrog.	93
Nie, niemalen	24	Warum	94
Nirgend, f. Irgend	39	Weder	70
Noch	25	Wegen	64
Noch nicht, f. noch	25	Weilen	65
Noch so lang, f. noch	25	Weit	42
Nun, f. ist	18	Wenig, wenigst	86
Nur allein	81	Wider, gegen	47
Ob	92	Wie	95
Obalich, f. obwohl	51	Wiederum	30
Obwohl	51	Wiewohl, f. obwohl	51
Oder	68	Wo	96
Öffentlich	41	Wohl	79
Oft, oftmal	26	Zeitlich, f. benzeiten	5
Ohne	82	Zuviel	78
Obtrefe, f. ungesehr	85	Zuweilen, f. blüweilen	8
Echier, ist	83	Zwar	71
Echon lang, f. lang	20		

PARTICULÆ TEMPORIS.

1. Als, Da, Indem, Dum.

Quod ich schrieb, kam er zu mir, Cum scriberem; dum, quando scriberem, intervenit: Hac particula a Latinis brevitate causa fere suppressa, Verbo: Participium mutato. Scribenti mihi, vel exarata, jam epistola intervenit.

2. Alsdann, Tum.

Da der Rath geschlossen, alsdann hat man erst recht zur Sache setzen, Soluta senatu, tum denique, tum deinceps, tum temporis, tum vero, nec ante, tumo agi coeptum.

3. Alsobald, Gleich, Statim.

Ich werde alsobald da sein, Continuo, illico, mox, proinus, iam, jamque, quamprimum, confestim, aeternum, è vestigio, sine ulla mora, nulla interposita mora, primo quoque tempore, ex templo, haud cunctanter, sine cunctatione, quantocius adero.

4. Bald, Brevi.

Er wird ohnedem bald zurück kehren, Alioqui, prope liem, haud illo post, maturè, paulo post, exiguo, paulo post tempore, cito, opatione citius, post paululum, ut prius revertetur. Prope est, proximum est, ut redeat. Perperum alio, quam jam nunc alio.

Er wäre bald gestorben, Tantum non mortuus fuit. Part. Brevi mortuus, fuisset. Er redet, bald dieser, bald jener, Jam hoc, jam illud; tum, modo, alioque, tum, modo, alias illud loquitur. Bald dieser, bald jener, Alio ex alio. Bald habe ich diesen, bald jenen zu thun, Aliud ex alio negotium mihi enascitur.

sich mit einander etwas beſitzen, *Bona, fundos communiter, æquo omnium fructu, una, simul, junctim, ex æquo possidere.* Communiter unter te conſultare. Communiter ubi omnes, hanc peculiariter commendando.

16. Hinfüro, Surohin, Deinceps.

Siehe dich hinfüro beſſer vor, *Deinceps, in posterum, in futurum cautior esto;* In reliquum tetapus, de futuro, posthac, dehinc, exinde, de reliquo melius tibi conſules.

17. Jemalen, Unquam.

Wann jemalen ſolche Zeiten kommen, ſind es gewiß die unſerige, *Si unquam, ullo tempore, ulla ætate, omnibus retro temporibus, ab omni memoria, ab omni vetustate, dum hominum genus, dum ulli præteritorum memoriam, si aliquando, quindoque afflata fuero tempora, certe hæc nostra sunt.*

18. Ist, Nun, Jnunder, Nunc.

Ist laßt du dich ſehen, wer du ſieſt, *Nunc, in præſenti, jamiam, jam modo, in præſentia, jam porro, hodie, hoc ipſo tempore, jam enayvero campum habes ostendendi, qui vir sis.*

19. Immer, Allezeit, Semper.

Wie ich gegen dir gewesen, ſo werde ich allezeit, immer bleiben, *Ut erga te ſuſtaſtemus, ita ſemper, nunquam non, omni tempore, omnem ætatem, in omni vita perpetuo, deus, immo per æro.* Quod ex te expectas ex hæcenas, talem æternum, nullo intervallo, perpetuum, continenter, ſine interruptione expectas. Nullum erit tempus, ſolvetur nullus, cum aliter, quam ſueram, erga te ero.

20. Lang, Schon lang, Längstens, Diu.

Ist wartet ſo lange auf dich, *Jam diu, longo tempore, per diu, diutissime, longo jam temporis intervallo, jam prædiu, jam quantum diu te oportet.* Quantum jam temporis lapſum est, quo te expecto?

21. Nach, Post, Temporis.

Nach der Arbeit, *A labore dulcis quies.* Nach dem Abendmahl, *A cena, a scholis, a ludis, secundum hunc diem.*

Nach, *Secundum.* Nach deman Beſehen, *Ad arbitrium tuum.* Nach der Natur, nach der Vernunft leben, *Secundum naturam, et normam, ex præſentio rationis vivere.* Nach Gebrauch, nach Recht, *De more, ex consuetudine & bono.* Nach dem Vertrag und Nachſchluß, *Ex pacto, ex sententia tenentis.* Nach Gelegenheit, *per occasionem.*

22. Nachdem, Da, Als, Postquam.

Nachdem er widerum genesen, trieb er die alte Unruhe, *Postquam convaleuit, posteaquam, ubi, simul ac, simul atque, simul ut, cum, ut ſe a morbo recuperavit, ad protem intemperantiam rediit.* *Nota: Hæc particula ſuppreſſa ſere Participio mutatur: Recuperata valetudine, id vetera recit.*

Nachdem, *Propterea.* Nachdem du wiſt ſtändig ſeyn, wiſt du beſolnet werden, *Propterea diligenter, ita merces erit.* Pro diligentia tua, pro diligentie modulo, secundum tuam diligentiam præmiu item modus erit. Nachdem es Zeit, Ort, Kräfte werden zu laſſen, *Pro tempore, loco, pro ſicilitate mea, pro viribus, pro virili mea parte, pro tempore & loci ratione.* Nach Geſtalt der Sachen, *Pro re & tempore.*

23. Nächstens, Proximè.

De Præterito: Nächstens hat ſich eine ſeltſame Sache ereignet, *Proximè, nuper, nuper admodum, nuperrimè, paucis ante menſibus, haud diu a hunc res evenit nova.* De Futuro: Nächstens werde ich dich beſuchen, *Proxime, prono quoque tempore, proximo quoque die, quam potero proximè apud te ero.*

24. Niemalen, Nie, Nimmermehr, Nunquam.

Man hat noch niemalen dergleichen geſehen, *Ad hunc diem, nullo tempore, nulla ætate, non post hominum memoriam, non ex omnium ſeculorum memoria, contra omnia vetustatis exempla, talia viſa ſuere.* Dleſes wird niemalen geſchehen, *Quidvi potius, ante, citius futurum est, quam ut tibi concedam.*

25. Noch, Adhuc, Temporis.

Unſere Sachen ſtehen noch wie zuvor, *Res nostræ adhuc, quo fuerant loco, ſtant; adhuc temporis, adhuc dum, etiamnum, ad hunc diem eadem ſunt.* 2. Noch nicht, *Nondum.* Man höret noch nichts von ihm, *Nondum, necdum, nequedum, nihil dum, nihil quidquam*

de eo auditur. 3. Noch so gnädig, schon, gelehrt, Alteso tanto clementior, pulchrior, doctior. *Adhuc, fuit ita lenis.* Barth. Noch unermald so geübt, als ich, so, so tanto sanior. Ich gebe noch so viel, Alterum tantum dabo. 4. Noch da, in, insuper, præterea, etiam, adhuc ultra. V. Darneben. 5. Noch einmahl, iterum, denuo, rursus, iterum iterumque. V. Wiederum.

26. Oft, Oftmal, Sæpe.

Ich habe die Sache ben mir oft wohl überleget, Rens apud me sæpe, persæpe, sæpissimè, sæpiusculè, sæperumero, probe expendi. La de re frequenter, persæpe, sæpe crebro, identidem, iterum, iterum ac iterum, pluries, iterum iterumque, multum, plurimum, haud raro, apud animum recogito.

27. Selten, Rard.

Er kam selten in den Rath, Raro, parvo, rarissime, raro admodum, non sæpe, haud frequenter, rarerè in senatu venit. Mehrmahl sæpe tempus labitur, cum in curia non videatur.

28. Unterdeffen, Unterweilen, Interim.

Unterdeffen kam das Gerücht auß, Interim, interea, interea temporis, sub id tempus salinde, inter hæc, interibi, hoc interim temporis intervallo, tantisper inopertus rumor venit.

29. Wann, Si.

Wann es nicht anders sein mag, werde ich mich darein geben, Acquiescam, si, siquidem, quam, cum modo aliter fieri nequeat. Non repugnabo, potestatem, ubi, quando ita oportebit. *Hæc conditiones particula nem per se per Participium mutatur.* Rebus ita habentibus, ita factis, acquiescam scilicet.

30. Wiederum, Von neuem, Denuo.

Das Uebel hat wiederum von neuem überhand genommen, Malum denuo, de novo, iterum, de integro, rursus, rursus, secundo, iterato recruduit.

PARTICULÆ LOCI.

31. Bey, Apud.

Loci: Er wohnet neben der Erber, Apud, ad, prope Typetum habitat. Propter, pone, penes, fons flumen domicilium habet. Der General bleibet bey dem H. er, der Sohn bey dem Vater, Imperator ad exercitum, ad patrem filius manet.

Temporis: Bey Tag, bey Nacht, De die, de nocte. Bey dem Abmarsch, bey anbrechendem Tage, Sub die, sub, sub diluculum.

Numeri: Bey zweyhundert sind geblieben, Ad ducentos, prope, fere, circiter ducenti perierunt. V. Echter.

32. Beysammen, Simul.

Alle sollen beyammen bleiben, Omnibus una, simul, insimul, junctim, juxta, conjunctim, conjuncte, nemine sortum, separatione manendum est.

33. Da, Allda, Hic.

Da wirst du mich finden, Hic, hic loci, hic locorum, isthic, hoc eodem in loco me reperies.

34. Dabin, Bis dahin, Ed.

Der Land ist bis dahin gekommen, Das, usque eo, usque eo, ad id acceperis, huc, eatenus, hucusque exiit. Bis dahin geht mein Grund, Hactenus, hucusque, ad id loci, ad eum terminum fundus meus est.

35. Darneben, Ueber das, Præterea.

Die Gefahr war von außen groß, darneben zu Hause alles uneinig, Plurimum erat ab hostibus periculum, præterea vero seditionibus domi turbata omnia. Ad hæc autem, super hæc, insuper ad ea, ultra id domi turbata omnia. For s penicula, quin etiam, porro, ceterum, ulterius, an plus etiam domi turbat. Accedit etiam, quod domi inquieta omnia.

Darneben, liehen, über das, auch zu melden, Jam quid de illo dicam? adde etiam & illud, athen huius insuper. Exinde nec illud tacendum. Proximum ab hoc & illud. Porro autem. Eodem perit. Hic confas, finitimum, affine est & illud. Operæ est, & illud commemorare. Quia etiam illud memorandum. Quid? quod & illud.

36. Dorten, Alldorten, Ibi.

Dort sieht der Feind, Ibi, inibi, illic, isthic, ibidem, ibi loci hostis metatur. Dorten her kam das Wetter, Inde, isthinc, illinc, ab inde minatur tempestas. Dorten werde dich, Lo, illuc, isthuc, isto te verte. Da und dort, hic & ibi, hinc inde, huc, illuc, vagari.

37. Heimlich, Clam.

Er hat sich heimlich zu dem Zauberkraute, Clam, clanculum, clandestine, furtim, occulte, occulto, occulto, occulto. Heimlich handelt er mit den Feinden, catentes, in occulto, ex occulto, secreto, remansu artibus, in quieto, tute efflo, quos sermones miscet cum hostibus.

38. Nahe, Prope.

Nahe bey der Stadt hat man das Lager ge-¹lagert, Prope urbem, proxime, juxta, ad urbis moenia, haud procul a muris, sed ipsius muris, pene, pene, ad muros castra locavit.

39. Jegende, Nirgendes, Ubiq, Nappiam.

Wann er doch nirgendes ist, si tamen ubiq, usquam, ullibi, usquam locorum est. Wann er nirgendes ist, si tamen ubiq, usquam, ullibi, usquam locorum est. Terrarum, gentium reperire est.

40. Mit, Cum. Prepos.

Er ist ein Mensch, mit dem ich gerne umgehe, Homo est, quicum libenter sum. Mit Lust lesen, Cum voluptate legere. Einem mit Unrecht, mit List etwas nehmen, Per insidiam, per insidias, per vim, per neias aliquid quid eripere. Mit Gelegenheit, Per occasionem. Mit Schande das Leben verhehren, Per dedecus vitam adimere.

41. Öffentlich, Vor allen, Palam.

Er hat seine That bekennen dürfen, Palam, aperto, manifesto, publice, probalam, luce palam, in propectu facinus suum confiteri auctus est. So confidently veru, in oculis omnium, inspectantibus omnibus & audientibus, in ore omnium, in omnium conspectu, ante oculos omnium, in praesentia populi, praesentibus plurimis, nemine non impetante dedecus suum prodere non erubuit.

42. Weit, Procul.

Mein Vaterland ist weit davon entfernt, Procul patria procul inde, longe, nimia locorum longinquitate, magnis intervallis distat; ad solam inde distat, remota est. Mein inter umque patriam multo remota est.

PARTICULAE ADVERSATIVAE ET NEGANTES.

43. Aber, Sed, Sed, Sed.

Es ist ein schöner Kopf, aber allzu leicht dazum, Pale est luvva, sed, at, sed etiam, ut enim, verum, verumtamen, atque cetero vacua. Bella est, cetero vero; autem, tamen, certe autem nullo. Bella, ceterum, ceteroquin, atamen vacua cerebro.

44. Anders, Als, Aliter.

Die Sache befindet sich anders, als du erzahlst, Res aliter habet, ac narravisti; haud ita, seu, aspau longe ratione, non parinde, non ita, alio pacto, diverso modo, contra ac narrasti, res longe fecit, multo facius, aliquando secus, toto celo aliter event.

45. Außer, Ausgenommen, Prater.

Außer der Hitze kan ich alles Unzweck ertragen, Prater, extra, extra, praeterquam nisi calorem, incommoda cetera facile tolero. Excluso, dempto, excepto calore, reliquas aëris injurias haud formido. Unus calor est, quem incommodum fero.

46. Doch, Dennoch, Tamen.

Post Particulas: Q idem & Quavis. Ob er es gleich nicht zeigt, hat ihn doch die Rede sehr geschmerzt, Esi dissimulet, is tamen sermo cum acriter pupugit; tamen, atamen, nihilominus, verumtamen, certe teugit hominem is sermo.

47. Gegen, Wider, Erga.

Er hat gegen mich das beste Gemüthe, Erga, adve sum, adversus, versus, in me maxima benevolentia fertur. 2. Loc: Gegen Ost, West, Süden, Norden, Spectat adversus orientem, occidentem versus, adversus septentrionem, contra meridiem. Unser Haus liegt gegen über, Nostra domus e regione, ex opposito, ex adverso, adversa fronte, e parte opposita jacet. 3. Temporis: Gegen Morgen, Mittag, Abend, Mitternacht, Sub ortu solis, sub primam lucem; sub vespere, circa meridiem, sub noctis medium. 4. Comparativa: Er ist nichts gegen ihn, Nihil est ad illum.

48. Herentgegen, Hingegen, Contra.

Ich habe niemand gehadet, herentgegen vielen geholfen, Laesi neminem, contra multos adjuvi, e contrario, e converso, e contraria parte, imo potius multis opem tuli.

Ich war dieser Meinung, hingegen andere einer andern, *Igo ita censebam, aliter, aliud, non idem, diversa ratione, secus, non pariter alii.*

Notandum est item elegans loquendi genus cum duplici: ut: Tantum abest, ut quemquam laederem, ut multos etiam adjuvarem. Tantum abest, et mecum fore, ut in alia omnia d'ce terent ceteri. Item, Adeo laese nomen, ut multos etiam juvarem. Adeo mihi assensu non fuisse, ut etiam oppugnant.

49. Nicht, Feineweges, durchaus nicht, mit nichts, *Non, Minime.*

Er hat dieses Sie hätte nicht auf sich nehmen müssen, *Non, haudcuquam, nequaquam, nequaquam, minime gentium, nullo pacto, nulla conditione, ne quomodo adduci possit, ut il negotii susceperet.* Ich werde dieses Feineweges thun, *Quidvis potius, omnia et rursus, nihil non ante egero, quam istud, quod imperas. Huc pertinent loquentur formulae: Ne vivam, nullus sim, desperem, ita Deos omnes iratos habeam, si hoc fecero.*

50. Nichts, *Nihil.*

Er hat nichts von eurer wahren Tugend, *Nihil habet verae, solidaeque virtutis. Nihilum, nihil quidem, non cuiusquam, ne tantum quidem, ne hilum, nihil omnium, nihil admodum, nihil propterea, omnino nihil, nec vestigium vel umbram verae virtutis possidet. Minimum, minime minus ei virtutis inest.*

51. Obwohl, Wiewohl, Obgleich, *Quamvis.*

Ob er wohl seine Schuld daran hat, ist er doch verdächtig, *Quamvis, quantumvis, quamquam, quantumlibet, licet etsi, tametsi, etiam si culpa absit, suspitione non caret. Ut, ubi etiam, uti, etiam ut reus non sit, suspectus est certe. Esto, concedatur extra culpam esse, at. V. Gekst.*

52. Sonsten, Anders, *Alioqui.*

Berichte den Befehl, sonstien wird es dir übel sehen, *Morem gerito, alioqui, alioquin, secus, aliter autem, ceteroquin, de reliquo nullo tecum agitur. Dir, und sonst keinem, Tibi, praeterea nulli. Extra te, praeter te de cetero nemini.*

PARTICULAE SIMILITUDINIS VEL COMPARATIONIS.

53. Als wann, Als ob, *Quasi.*

Du ehrest mich, als wenn ich dein Vater wäre, *Quasi parenti mihi honorem habes; acsi, tanquam non secus ac parenti; veluti si, similiter, pariter, non aliter, non minus, juxta ac si parens essem, ita me colis; tandem, perinde, prope ut parentem observas.*

54. Dergestalt, Demassen, *Aded.*

Er war, so, also, dergestalt erfroren, daß er kaum konnte erwärmt werden. *Aded obriguerat, ita, usque eo, usque adeo fixerat, tam, cum in modum, in tantum, tanopere, sic eum frigus pervaserat, vix ut refoceri posset.*

55. Also, So, *Sic.*

Also sehen es heut in der Welt zu, *Sic, ita, taliter hodie sunt homines. Hujusmodi, hoc modo, in hunc modum, hac facie, hac conditione, hoc pacto, perinde nunc sunt tempora, eum in modum nunc vivitur.*

56. Dergleichen, Decgleichen, *Ejusmodi.*

Dergleichen Beispiele könnte ich gar viele beibringen, *Ejusmodi, hujusmodi, hujus generis, istiusmodi, illiusmodi exempla afferre possem partima. Talia, horum tantum, ejusdem classis, ex hoc numero, non dissimilia, ejusdem rationis exempla multa extant.*

57. Gleichwie, Wie, *Sicut.*

Gleichwie du gegen mir bist, also werde ich gegen dir seyn, *Sicut, sicuti, uti, quemadmodum, prout, similiter atque erga me fueris, perinde, pro eo modulo, quomodo, aequè, pariter, ac me visceris, ita te colam. Idem non alius, talis erga te fuero, ut in me eris.*

58. Je, Desto, *Quò - - ed.*

Je mehr du hast, je mehr verlangst du, *Quò plura habes, ed plura desideras. Quanto abundas magis, tantò magis, magisque cupis. Quam dives es, hoc cupidior. Ut quisque ditor est, ita cupidior. Ut quisque major, ita sit modestior. Ut ditor indies, ita cupidior evadas. Pro modo opum cupidus es.*

59. Mehr, Als, *Plus.*

Er hat mehr begehrt, als sich geziemet, *Plus, amplius, ultra, supra petit, quam par erat. Plus nimò, plus aequò, justò, si pro, quam oportebat, petit. 2. Mehr, als 10 Jahr, als 6 Tage, Decennio amplius, sex diebus amplius. Mehr als hundert, Centum amplius, supra centum. 3. Und was noch mehr ist, Et quod amplius, quod hoc etiam amplius est.*

PARTICULÆ CAUSALES ET ILLATIVÆ.

60. Dabero, Derobalben, Hieraus, Hinc.

Aus diesem kan man abnehmen, was er würde gethan haben, Hinc, ex eo, exin le, hinc adeo, inde colligas, quid facturus fuisset. Derobalben ist wohl geschehen, igitur, idcirco, quapropter, quoniam, quocirca, itaque, his de causis, propterea, proinde, quare, qua gratia probè factum, quod.

61. Dann, Sinnenahlen, Nam.

Machet doch Jüffe, denn der Feind ist nahe, Accelerate, celerè, nam, quippe, etenim, namque à tergo est hostis. Nihil morerini, loste enim, via aet, nimum, cervicibus imminet. Ich werde den Brief schließen; dann, alsdann werde ich kommen, signabo epistolam, tum, tum temporis, tunc veniam. Ich begehre keinen, dann dich, Præter, extra, citra te desidero neminem. Te volo, præterea nullum.

62. Darum, Dessenwegen, Ideo

Er hat es darum erzählt, daß er den Rath verlor, Ideo, idcirco, ob id, ob causam, ob gratiam rem exposuit, ut senatum terreret. Ea propter, hoc sine, eam ob rem, eo intuitu, ex eo, hoc nomine, hac de causa, ut terrorem afferret senatui. Per causam terren- di senatus ea dixit.

63. Daß, Damit, Ut.

Causam suam si iustitiat.

Er gehet auf das Land, daß er frische Lust schöpfe, Rus abit, ut, uti, quo libe- riore cælo utatur.

Eleganter Participiū mutatur.

Cælo salubriore usurus, ad captandam auram meliorem, captandi ergo, causa, gratia.

64. Wegen, Propter.

Wegen seines Wohlseins habe ich viel leiden müssen, Propter te, ob tuam salutem, pro te, honore tua causa, gratia, nomine, per causam tui tuendi multa mihi ferenda fuere.

65. Weilen, Indem, Quia.

Weilen du es also haben willst, so soll es geschehen, Quia ita vis, cum, quum, siqui- dem ita videtur, quandoquidem, quoniam, quando hæc tui est sententia, fiat licet. Fient ista, nempe ita placet, nempe cui ita placet.

Hujus Particula loci sive Participium adhibetur.

Hæc ita volenti, de re adeo tibi optati gratulabimur.

PARTICULÆ CONJUNCTIVÆ ET DISJUNCTIVÆ.

66. Auch, Etiam.

Ich habe vom Vater Briefe bekommen, auch von den Freunden, A patre venerant litteræ, etiam, item similiter ab amicis. A patre non minus, præterea, insuper, quin & ab amicis litteras accepi. Dieses mag auch der Einfaltliche verstehen, Hæc vel he- bes, vel mediocris ingenii homo, vel si pes intell. at. V. Und, &c.

67. Nicht allein, Non solum.

Nicht allein den Eltern, sondern auch den Schweltern gebühret Ehre, Non solum, non tantum, non modo Parentibus, sed magis etiam insuper honos habendus est. Parentibus quidem mos gerendus, sed nec minus, sed præter super, ad hos, cum his etiam Doctores; & vero etiam, præterea item magistris. Tam parentes, quam Magistri; et parentes, sic Institutores colendi sunt.

68. Oder, Entweder, Sive.

Entweder bist du es gemein, oder dein Geist, Vel tu, aut tu, aut tuus genius fuit. Sive tu, sive tuus famillimus. Si minus tu, certe tui ingenio fuit: tu, aut vero, aut etiam tuus genius; sive tu, sive quid tui. Te videmus, an tuum genium, dubito.

69. Und, Et.

Coniunctionem frequentia.

Bürger und Soldaten haben in den Kassen gestrichen, Et cives, & milites, cives militesque, cum civibus miles; non solum, non minus itum, quam imi, similiter, æquè, perinde, juxta milites & cives ad arma concurrere. Præter milites, cives item præ- terea, insuper, itemque, una plebs & nobilitas, arma sumpsero. V. Syntaxin ornatam.

70. Weder dieses, Noch jenes, Nec hoc, Nec illud.

Weder fromm, noch gelehrt, Neque doctus, neque probus, æquè, pariter, juxta in- doctus & improbus. Pessimus quidem, & nihilo doctior. Ponatam litterarum nihil habet, tantumdem probitatis. Non modo indoctus, sed & improbus. Cum doctrina, tum pro- bitate omni vacuus. V. Und. *Isdem enim formulis & copulamus, & removemus.*

71. Zwar,

71. *Sicet, Quidem.*

Ich lobe zwar deinen Fleiß, nicht aber deine Auführun^g, Tuam quidem, equidem curam, diligentiam laudo, mores non item. Dilectum est sic tua, non mea, ratio laudem meretur.

PARTICULÆ AUGENTES ET PERFECTIVÆ.

72. *Besonders, Inprimis.*

Vorhero waren zwar viele benachbaret, besonders aber Cicero, Pompeii pars multa sectabantur, inprimis, cumprimis, præcipue, præ quam ceteri præ ceteris omnes Cicero; singulari vero quadam ratione, singulariter, speciatim, unus omnium maxime Cicero. Si quisquam, certe Tullius; simpliciter, sine exceptione prope unice, potissimum, præcipue Pompejanus fuit. Præcipue, extramane barbara sunt.

73. *Ganz und gar, Allerdings, Penitus.*

Die alte Redlichkeit ist ganz und gar dahin, Antiqua simplicitas penitus, omnino, prorsus, usque quaque, plane perit, abiit, interit. Simplex ille candor omni expers, funditus, radicitus, per omnia, omnino, usque actus videtur. Antiqui mores admodum, universim, penitusque, plane, plenissime undequaque exolevere.

74. *Genug, Genugsam, Satis.*

Er hat Mittel genug erworben, Satis, abunde, distime sane, sat sine facultate militat. Igitur, copiose, ad laudem abundanter, plus quam satis a facultatibus instructus est.

75. *Sehr, Valde.*

Er ist ein sehr gelehrter Mann, Vir est valde, multum, admodum sane, sane quam, perquam literatus. Scire non vulgariter, non modestius, magnopere, impense, prope excoltus. Virum in modum, supra quam credi potest, a miraculum, quam am parum, paucis, prope, unice, optime, maxime, in modum, maxime, ita ut non parum doctus, opinione doctor. Er hat sehr viel gequackelt und Proviant zusammengebracht. Quantas maximas potuit copias; quam maxime potuit annonæ vim contraxit. V. Ueberaus.

76. *Viel, Multo.*

Das alte Rom war viel größer, als das neue, Velus Roma multo, longe, haud paulo, non paulo hodierni minor fuit. Velus Roma multis partibus, inpendio, longo intervallo, permulto, undequaque spatiosior fuit. Nihil, perexiguum quid est hodierna Roma ad antiquam illam.

77. *Ueberaus, Plurimum.*

Man hat ihn für einen überaus reichen Mann, Vir habetur nimium quantum, nimis quam immoderatum quantum, incredibile quantum opulentus. Velut censetur præter modum, sine modo, insigniter, immane quam, perquam nummatus. Multe, immoderate, insigniter, apprime, perquam copiosus habetur.

78. *Überviel, Nimis.*

Er hat gar zu viel auf sich, Nimis, nimium sibi plicet. Nimio plus, immodice, immoderate, nimio opere militatus est. Supra modum, plus æquo, plus jaso, ultra limites, multa sibi arrogat.

79. *Wohl, Bene.*

Er wird im Studiren wohl zunehmen, In literis bene, perbene, prole, optime, recte, rectissime, belle, perbene progressus videtur. In literarum studio proficere, proficere, commode, insigniter, plane è sententia progressum faciet. Bistamen, Bene potus. Gar reich, Bene nummatus.

PARTICULÆ MINUENTES.

80. *Kaum, Rimmerlich, Vix.*

Die Stadt ist so besetzt, daß sie der Feind kaum einnehmen soll, Urbs est adeo munita, ut eam hostis vix, aut ne vix quidem, ægè, percedre, difficulter capturus sit; urbem tam munitam, haud sine multa opera, contentione, difficultate subiget hostis, multum saxis, munita si capiet; vix est, ut capiat.

81. *Nur allein, Tantum.*

Diese einzige Gnade bitte ich mir an, Hanc tantum, hanc solum, unice gratiam a te peto. Hoc modo, solummodo, tantummodo, duntaxat peto, quæsi que. In hoc, nec aliud, nec amplius, nec quidquam præterea rogabo. Nihil, præter, extra hoc peto nihil.

82. *Ohne, Sine.*

Ohne meine Schuld, aber ohne meine bessere Hoffnung bin ich auch hin. Sine, absque, extra meam culpam, sed præter, extra meam auctoritatem, procul, exclusa omni spe optato interit; nulla quidem mea culpa, sed & spe nulla. Man hat die Sache angehebt, ohne den Rath zu fragen, Res cepit est non consulto senatu. Sine consilio, sine

83. *Schier,*

83. *Schier, Feriè.*

Es wäre schier Ernst darauß worden, *Ferim, ferre, prope, propemodum* ad arma ventum esset. *Prope, parum, minimum, tantulum* ac. *quā* in caedē fieret; in eo erat, in proximo erat, huc jugum devenerat, ut gladiū promitteretur. *Et* war schier todt, *Pro* mortuo haberi poterat.

84. *Uebel, Malè.*

Es steht übel mit seinen Sachen, *Res* ejus male, *ni* sere, non optime, incommode habent. *Res* ejus *ini* pro, malo loco, sine incommode, in unum o. *es* sunt. *Ser*um n. *hau* du übergethan, id quidem perperam, improbe, in mala ratione, *pro*perneq. iter, vniu. *es* c. g. *ita*.

85. *Ungeseht, Vngesefor, Fortuitè.*

Ungeseht kam uns der ungesessene Geseß tagwisch en, *Fortuito, forte, temere, incogitatus* omnis superuenit importunus. *Nescio, quo* casu, *quo* fato, *qua* fortuna subito, ex improviso, praeter opinionem adest bono minime expectatus. *Es* waren ungesieht zweihundert, *stant* ad ducentos, circa ducentis; praeterpropter ducentis; plus minusve ducentis.

86. *Wenig, Wenigst, Parùm.*

Diese Rede habe ich ein wenig verändert, *Hanc orationem non nihil, paulum, pauxillum, aliquanto, aliquantulum, tantulum, minime, parum, modicum* immutavi. 2. *Temporis*: *Warte* ein wenig, *eide* Wende, *Mare* tanquam, *parum* est, punctum temporis, aliquanto &c. 3. *Er* ibuket gar wenig mit, *Parce, leviter, maligne, parum* largitur. 4. *Wenigst* mußt du dieses sagen, *Sakem, minimum* id concedes. *Certe, at* hoc negare non potes.

87. *Ausdrücklich, Expres.è.*

Ich habe dir ja dieses ausdrücklich verbotzen, *Atque illud tibi aperte, diserte, conceptis verbis, nonnatum, singulatim* prohibueram. *At* id *exposite, explicite, deserte, planissime, speciatim* fieri volebam.

88. *Gesetzt, Posito. Barb.*

Gesetzt, du habest keine Zeit gehabt, so laßte doch, *Pone sic esse; sit ita sane; concedatur; fac* videri esse, quod tempus non supponit, ac. *Ut ita hoc tibi donem; singo tempus* fuisse angustiae, at.

89. *Gewislich, Certò.*

Ich werde gewis mein Versprechen halten. *Certo, certo certius, haud dubie, in luto, plane, reuera* promissis stabo. *Er* ist gewislich übertrieben, *Sine* dubitatione, *dubio* procul, *sine* controversia, *explorato, liquido, aperte* sceleris convictus est.

PARTICULÆ AFFIRMANTES.

90. *Ja, Fürwahr, Ita.*

Ja du bist es gewesen, *Ita, imo, imo vero, ita sane, ita prorsus, imo certo* tu fuisti. *Omnino, admodum, profecto, utique, videlicet, scilicet* tu mali causa es. *Sic, haud aliter* est. *Ita* male peream; *amens, nullus* sum, ni tu unus fuisti. *Er* ist ein Dieb, *ja* so war ein Kirchen-Dieber, *Fur* est, *quin imo, quin etiam, imo vero, insuper, atque* sacrilegus.

91. *Nichtlich, Nempe.*

Du hast nichtlich dieses sagen wollen, *Das, Nempe, nimirum, scilicet, videlicet* id volebas. *Quippe, enimvero, certo, profecto, haud dubie* id murebas.

PARTICULÆ INTERROGANTES.

92. *Ob, An.*

Siehe zu, ob du dich mehr um Geld, als Ehre zu bewerben, *Vide, an, utrum, num, numquam* pecunie magis, quam famæ seruiendam. *Pecuniae, an* famæ *anne, utrumne* honori magis consulendam, quam utilitati.

93. *Wann, Quando.*

Wann wird er doch da sein? *Quando, quandonam, ecquando, quando* genti m. *Quo* tempore, *ad* quod tempore, *ad* quam horam veniet?

94. *Warum, Was Ursachen, Cur.*

Warum bist du gegen mir nicht mehr als, wie du gewohnt? *Cur, eccur, quare, quapropter, quomobrem, qua* de causa, *qua* a gratia, *quo* nomine, *quam* facis, *alius* erga me es? *Ut* quid, *quid* ita, *quid* est causa, *quod* te adeo nudi immutaveris? *Wann* nicht? *Quidni, quippeni, quin* ergo, *utique*.

95. *Wie, Quomodo.*

Wie werden wir die Sachen zu Ende bringen? *Quomodo, quo pacto, qua* ratione, *qui, qui tandem, qui* denum, *ut, ut* denique rem ad exitum bonum perducemus? *Quomodo* admodum, *qua* via, *quibus* praeliis, *quibus* conditionibus, *quantum, quomodo* donum rem tam arduam effectum dabimus? *Wie* heißt er? *Qui, quo* nomine vocatur? *Es* ist ihm, *wie* es wolle, *ut* sic.

96. *Wo,*

96. *Wo, Ubi.*

Wo hat er sich doch versteckt? *Ubi, ubi tandem, ubi iam, quo in loco, ubi tunc, rarum, ubi iam gentium, quoniam in angulum se abdidit?* Er mag seyn, wo er will. *Ubiubi, sit ubicunque locorum, terrarum, gentium conditus lateat.*

PRÆPOSITIONES.

97. *Auf, Zu, Ad.*

Auf bestimmten Tag, *Ad horam, ad diem.* Auf die Hälfte, *Ad dimidium.* Auf meinen Schlaf, *Ad meum somnum.* 2. *Id.* Auf alle Jahr, *In annos singulos.* Auf morgen, *In crastinum.* Auf das künfftige, *In futurum.* Auf jeden Kopf, *In singula capita.* Auf einen los gehen, *In aliquem ire.* 3. Auf der Gassen, *Camini de via.* Auf unsere Kosten, *De nostro.* Auf den Richterstuhl, *Da tribunali.* Auf der Stelle, *E vestigio.*

98. *Aus, E, Ex.*

Aus Unverstand, *Ex imprudentia.* Aus dem Gesicht, *E vultu conicere de homine.* Aus den Augen, *E conspectu abire.* 2. *A vel Ab.* Aus der Vater's Rentel, aus einem Geld zahlen, *A Patre solvere, ab aulario.* Aus überglauben, *A superstitione videri co vult.* 3. *De,* Einer aus ihnen, *Uaus de illis.* Aus der Schrift, *De scripto recitare.* Aus dem Schiff gehen, *De navire exire.* 4. *Per.* Aus Gier, aus Born, Neid, Begierde, *Per avaritiam aliquid perire, per iram finire, per invidiam frenare, per libidinem gratiam.* 5. *Pro.* Aus Furcht und Ehrerbietigkeit, *Pro metu & reverentia.*

99. *Durch, Per.*

Durch deinen Bestand, *Per te vici.* Durch Gewalt, *Per vim & scelus.* *Periculum huiusmodi fere a latro us communis usurpatur: Vi & scelere. Nimio clamore rancens. Tua culpa &c.* 2. *A vel Ab.* Er ist durch Unmäßigkeit verdorben, *Ab intemperantia perit.*

100. *Für, Vor, Pro.*

Sich für einen Bürger auführen, *Pro cive se gerere.* Für einen Feind, *Pro hoste habere.* 2. *Pro.* Für Born, Zorn, Furcht, *Pro ira, lacrymas, metu.* 3. *Supra.* Vor allen lieb ich dich, *Supra, ante omnes possumus te amo.*

101. *Ueber, Suprà, Super.*

Ueber Hoffnung, *Supra spem.* Ueber Tisch, *Super conam.* Ueber die Maass, *Supra modum, plus aequo, ultra iustum.* Ein Gesicht über das andere, *Ab oculis negotium.* 2. *Trans.* Ueber das Meer schiffen, *Trans mare.* 3. Ueber dieß, *Ad hoc, praetera &c.* 4. Darneben. 4. Ueber hundert, *Centum amplius.*

INDEX DIFFUSIOR VOCUM BARBARARUM, AUT MINUS ELEGANTIUM.

Barbara

Ab antiquo
Abbatissa
Abbreuiare
Abbreuiare
Abbreuiatio, vel Abbreuiatura
Abdicare officium
Abecedarius
Ab initio mundi
Ab initio rem repetere

Ab invicem
Ablatere
Ablutio
Abominabilis
Abominatio
Abortire
Abrenunciare
Abrumper sermonem
Abscindere redditum, annonam
Absentare se
Absolvere ab excommunicatione

Absolvere ab hæresi
Absolvere à peccatis
Absolute
Absolutio
Assone
Ausque eo sciri
Ausque omni dubio
Ausurditas
Ausive

Latina

Antiquitas.
Cœnobiarcha, monasterii Antistes.
Antistita Sacrarum Deo Virginum.
Notis compendariis uti.
Notis compendariis.
Notæ compendiarie.
Abdicare se munere publico.
Elementarius puer, tyro.
Post homines natos, post hominum memoriam.
A capite, ab ultima ætate, memoria; altius rem
arcellere; ab origine, primisque caulis rem
repetere.
Inter se timere, distare.
A lacte depellere, à matre, ab ubere.
Expurgatio.
Abominandus, detestabilis, execrabilis.
Res detestabilis, execratio.
Partum abigere, abortum facere.
Fidem, amicitiam renunciare.
Incidere, præcidere, abscindere sermonem.
Receptum comæatque aliquem intercludere.
Subducere sese.
Ecclesiæ communioni restituere, pacem Eccle-
siasticam restituere.
Expiare ab hæresi, Ecclesiæ reconciliare.
Criminum vinculis exsolvere.
Præcise, simpliciter negare.
Facta criminum venia.
Absurde.
Alioquin novi.
Sine ulla dubitatione.
Res absurda.
Per abusum, minus propriè.

Barbara.

Latina.

*Abissus.**Acceptare officium**Acceptus**Acceptio personarum**Acceptum ferre**Accessum**Accidentia**Accidere**Accipere aliquid male**Accipere**Accusare**Accubitus**Accidit**Acerrare**Acquiescentia**Acquiescere conventioni**Acquisitio**Activus**Adiacere**Adire**Adialis Consul**Adum est mecum**Accumulare**Ad animam meam**Adaquare**Ad dextram & sinistram sedere**Ad diem praefixum**Additio**Adgemerari**Adhuc semel**Adhuc semel tantum**Adimplere**Ad instantiam**Ad instar**Adintento**Ad invicem**Adiutorium**Ad latum esse**Ad longum**Ad manus**Ad meam fortunam**Ad minimum**Admiralis**Ad multos annos**Ad oculum demonstrare**Adoptare in Senatu.**Adoptio**Adoptivus**Ad plenam**Ad recessum canere.**Ascribere in charta**Ad similitudinem**Adversitas**Ad vivum exprimere**Adunare**Advocare**Advocatio**Profundum maris, inferi, vorago.**Suscipere munus.**Vocis sonus.**Discrimen inter homines.**Acceptum referre.**Appendix, quod ad rem pertinet.**Res attributa, fructus fortuiti.**Accire,**Agre, moleste ferre aliquid.**Inclinatus, reclinatus.**Transigere, consentire, convenire.**Accubatio.**Pigritia, negligentia.**Cumulare.**Aquitas animi.**In pacta descendere, acquiescere pactis, conven-
tis stare.**Comparatio.**Homo navus, solers, industrius.**Solertia, industria, velocitas.**Modo, re ipsa fit.**Qui in praesens Consul est.**Actum est de me.**Acuere.**Ne vivam, ne sum salvus, male mihi sit, si.**Ad aquam agere.**Accumbere supra, infra.**Ad diem, ad diem dictum, ad statum diem.**Accessio, additamentum.**Ad genua accidere alteri.**Iterum.**Alterum tantum.**Explere, implere, perficere.**Alterius gratia, altero urgente, postulante, de-
precante.**Instar.**Inventio.**Inter te, invicem.**Auxilium, adjumentum.**Affixum esse lateri, haerere lateri.**Diffundere, copiosius, uberius.**Summum, ad summum.**Fortè fortuna.**Minimum.**Praefectus classis, navalis militiae Imperator.**In annos multos.**Apertissime demonstrare.**Cooptare.**Adoptio.**Filius iudicio, & voluntate.**Perfectè, plene.**Receptui canere.**In codicem, commentarium referre.**Ad exemplum imperii amitti.**Res afflictæ, res adversæ, casus adversi, res tur-
bidae, asperæ.**Scitè, miro artificio exprimere.**Conjungere, congregare.**Catus agere, in foro versari.**Opera iocundis.*

Barbara.

Latina.

Ad votum
Aedificare olios
Aedificatio morum
Aequanimiter
Aequanimitas
Aequè tantum
Aequè tot
Aequipollere
Aequivalens verbum
Aequivallere
Aequivocatio
Aera
Ætate nostra
Æternalis
Æternaliter
Æthiopissa
Æthiliter
Affectare urbanitatem

Affectatio

Affectata res
Affectatus homo
Affectuorem alicujus habere
Affectuosa imago
Affectus

Affilius
Affirmativa pars, pars negativa
Affirmative
Afflatio
Agenda Ecclesie
Agens causarum

Aggredi illotis manibus
Agonia
Agonizare
Alatus
Albedo
Aliqualiter
Aliquot centum
Allatrare
Allegare librum, Autorem

Allevamentum
Allocutio
Alloaium
A longe
A longo tempore
Alphabetum
Alta voce
Altanum
Altare portatile
Alterare se
Alternatim
Alternatio
Amantissimus frater meus

Ex sententia, ad voluntatem.
 Bono esse exemplo.
 Morum exemplum optimum.
 Equò animò.
 Animi equitas.
 Tantum lem.
 Totale n.
 Tantundem valere.
 Verbum sensu diversum: vi ac potestate idem.
 Tantundem esse, valere.
 Ambiguitas nominis.
 Temporis cado, nota.
 Nostræ, patrûmque memoria.
 Æternus.
 Æternum.
 Æthiops, vel vel quædam ex Æthiopia.
 Blande, comiter.
 Nimirum ac parum feliciter consecrari nobilium
 mores hominum; quod naturæ deest, arte qua-
 dam sed parum feliciter in mores adnascere;
 nobilium mores studiosius, quam feliciter ex-
 primere, imitari.
 Immoderatum humanitatis studium, & arte qua-
 dam ad ostentationem compositum.
 Nimia, nimis exquisito studio facta
 Alieni moris imitator infelix, vel inficitus.
 Esse in amore, diligi ab aliquo.
 Ad ingenerandam pietatem idonea.
 Animi motus, motiones, concitationes, pertur-
 bationes, cupiditates, animi affectio.
 Commentarius, fictus.
 Pars a eius, negans.
 Affirmate.
 Affatus.
 Liber, in quo divini officii ratio continetur.
 Curator negotiorum, actor causarum, causarum
 patronus.
 Illotis manibus tractare, attigere.
 Supremus morientis conflictus.
 Animam agere, cum morte luctari.
 Volucer, alis, aliger.
 Candor, albus color.
 Aliquomodo, quodammodo.
 Aliquoties centum.
 Per invidiam criminari.
 Adhibere testimonium Autoris, afferre testimo-
 nium libri, laudare hunc vel illum autorem.
 Lenimentum, levamentum.
 Compellatio.
 Prædium à clientelarum nexu liberum.
 Procul, eminus.
 Jam dudum, pridem.
 Litterarum notæ, vel formæ.
 Clara voce.
 Solarium.
 Altare temporarium.
 Commoveri.
 Alternis.
 Vicissitudo, per vices variatio.
 Charissimus; dicitur tamen adverbium mei amantissi-
 mus.

INDEX DIFFUSIOR.

Barbara.

Latina.

Amanuensis
Amaricare
Amat fieri
Ambonem conscendere
Ambulacra sub porticibus
Ambulacra sub umbra arborum
Amicabiliter
Amicus meus bonus est

Amittere litem
Amittere praelium

Amnistiam sancire

Amodo
Amphibologia
Ampliare edes
Ampliatio
Anatomia
Agnaria
Agariare
Angustiare
Anniakulum
Animitus
Annihilari
Annotare in librum rationum
Anno Domini

Annuatim
Annulare
Ante brevi
Antecessores
Antelari
Ante iracem vocare aliquem
Antemurale
Ante omnia
Antepenultimus
Anterior
Annositas
Antipendium
Antiphonarium
Anxiare
Aperi se terra
Apostata
Apparuit in somno

Apostatare

Apotheca

Apothecarius
Apparentia
Appellit naris
Applicatio
Appoiare se
Appretiare rem
Appropiare
Approximatio

Servus à manu
Amarum reddere.
Solet, consuevit fieri
In suggestum, superiorem locum ascendere.
Intercolumnia ambulationis.
Recessus amœni nemoribus manû confitis.
Amicè, amicissimè.
Consuetudine & benevolentia implicitum habeo hunc hominem.
Causa cadere, cadere in iudicio.
Præliò inferiorem discedere, adversum prælium facere, vinci.
Diætorum factorumque veniam & oblivionem sancire.
Deinceps, posthac.
Amphibol a.
Ædibus accessionem adjungere.
Amplificatio.
Anatomè
Trimestre Ecclesiasticum.
Cogere, adigere, compellere.
Premere, afflictere.
Bestiola.
Ex animo.
Ad nihilum recidere, redigi.
Referre in tabellis accepti & expensi.
Anno post Christum natum, annò Christi nati.
anno à partu vel recuperata, vel restituta humano generi salute, annò à partu Virginis.
Quot annis, in annos singulos.
Abolere, antiquare, rescindere.
Paulo antè, aliquantò antè.
Majores.
Nudius tertius.
In iudicium vocare aliquem.
Propugnaculum hostibus objectum.
Inprimis, præ cæteris.
Secundus ab ultimo.
Prior, aut exterior.
Alacritas, impetus animi.
Pallium, quo altare prætextitur.
Liber antiphonarum.
Angere, sollicitum reddere.
Terra discedit.
Desertor Religionis.
Vidi secundum quietem, spectaculum habui in somno, per quietem spectandam se mihi obtulit.
Nuncium remittere Religioni, ejurare Sacra delicta à fide Christo data.
Pharmacopolium; dicitur tamen Apotheca pro penu aut cella vinaria.
Pharmacopœus.
Species.
Appellatur navis, nauta appellit.
Industria, solertia.
Reclinare se ad parietem.
In pretio habere.
Aditiscere, vindicare suum facere, tribuere.
Appropinquatio, accessus.

VOCUM BARBARARUM.

Barbara.

Latina.

Approximare
Apitudo
Aqua aures aliquem tenere
Aqua benedicta
Aquaticus
A quo tempore
Archizarius
Archizom
Arguo sic
Argumentor
Armilestrum
Armistitium
Aromatarius
Aromatizare
Arrestare
Arrisit me
Articulus fidei
Artipiculus
Artilleria
Artistica facultas
Assassinus
Assatura
Asserare
Affectatio
Assignmentem facere pecunia
Assistentia
Assistere moribundo

Assumptionis - festum

Attemperare
Attestatum
Attinet rempublicam
Auditionatio
Auditorizare
Audientiam habere

Audire non possum de hac re

Audire missam

Ave Maria

Augmentare

Augmentor

Avocamentum

Austeritas vite

Authenticus

Authographum

Auxiliator

Axioma

Baccalaureus

Baculare aliquem

Balbuties

Baldachinum

Balneare se

Balsamare mortuos

Banum

Appropinquare.

Habitus.

Auribus aliquem tenere.

Aqua lustralis, consecrata.

Aquaticus, a quatuor incolis.

Quam dudum.

Tabularii custos, praefectus.

Tabulariam rem gestarum.

Argumentor sic.

Sophista.

Lustratio exercitus, lastrum militum, delectus, census militum.

Indaciz.

Seplarius.

Condire.

Comprehendere, custodibus tradere, in custodia, vincula dare.

Blando vultu me intuitus est: blando me risu salutavit.

Caput doctrinae Christi.

Artificiosus, arte factus.

Res tormentaria.

Liber duarum artium collegium.

Sicarius pretio conductus.

Caro assa.

Secum reddere, prestare, cavere alteri.

Cactio.

Delicere pecuniam.

Auxilium, presidium, subsidium, praesentia.

Continere aliquem in supremo certamine; adesse, succurrere, firmare illi honorem, qui de annis omnibus sententiam feret.

Deus, qui Dei genetrici in coelum assumptam facatus est.

Moderari, adducere.

Testimonium.

Ad rempublicam attinet, pertinet.

Auctio.

Auctoritatem tribuere, autoritate firmare.

Sermonis alitum, habere, vel conveniendi alterius potestatem.

Responsum hoc aures meae.

Interesse rei divinae.

Salutatio Angelica.

Augere.

Amplificator.

Interpellatio.

Virtus, cultusque asperior.

Cum auctoritate, fide summa.

Codex manu auctoris scriptus.

Adjutor.

Pronunciatum, Effatum.

Prima laurea donatus.

Baculo cadere, ferire.

Haesitantia lingua.

Caliscum tegmen, umbella.

Lavare.

Condire mortuos.

Proscriptio.

Barbara

Latina.

Baptizare, baptizari

Barbitonsor

Basilice

Basilicus

Bassus

Beatificare

Belligeratio

Bellum intrinsecum

Benedicere populo

Benedicere pro gratiis Deorum

Benedictio

Bene dicta cera

Benedicta Virgo

Benefactor

Benefactum

Bene sit

Bene vivere

Bestialis

Bestialitas

Bibere sanitatem alterius

Bibutio

Bibliothecarius

Biaellus

Bifanus

Biretum

Blasphemia

Blasphemare

Blasphemia

Bloquada

Bombyx

Bombyx

Bombarda

Bona nova

Bona opera

Bona opera facere

Bona conscientia est

Bonum importans

Bovina caro

Bovinus

Brachium saculare implorare

Brachium sinistrum furii

Braxare cerevisiam

Braxator

Breviarium

Breve Apostolicum

Brutum

Bulla Pontificia

Bursa

Sacro Baptismate abluere: saluari aqua abluere.
sacro rore tingi.

Tonfor.

Magnificus.

Regalis, magnificus.

Vox dei, rella, gravis.

Be torum numero addere, beatum reddere.

Bellum.

Bellum intestinum, civile.

Beni precari populo, fausta cum prece dimittere,
pacem & veniam à Superis precari.

Laudare prædicare Numinis clementiam ac largitatem.

Fausta Sacerdotis precatio.

Sacra, consecrata.

Beata, celestium munerum affluentia nobilis, insignis.

Beneficus, munificus, patronus.

Arbitratus, voluntas, nutus, libido.

Benigne sit.

Puri, castique vitam colere: vel laute indulgentique vivere.

Brutus, inhumanus, bruto conviciens.

Nefas ultimum, quo humanitas exuitur.

Libare alicui poculum, libare alterius salutem.

Potatio, perpotatio.

Bibliothecæ præfectus.

Administer fori litterarii.

Biformatus.

Pileus Magistrorum.

Adulator, assentator.

Impius in Deum voces mittere, scelestam linguam
Deum lacessere.

Atroces in Deum voces, verborum impietas.

Obsidium, conclusio diutina. *J. Caesar.*

Mugitus.

Pile ferre pulvere nitrato fartæ, bolides
igneæ.

Fistula ænea, ferrea, tormentum manuale, sclopus.

Lati nuncii.

Actiones sanctæ, pietatis studia, morum sanctitas.

Virtutem officii fungi.

Animi integerrimi; mente nullius culpe sit
conscia.Prædium optimum, opulentum; vectigalibus liberum,
fundus de vectigalibus exemptus, immunitus.

Cao bubula.

Babulus.

Ad Magistratus civilis præsidium appellare, confugere.

Sinistra pars fluminis.

Coquere cerevisiam.

Zythopæus.

Litteræ precum horariorum sacerdotalium.

Litteræ aut edictum Pontificum.

Bestia, animal, pecus.

Litteræ à Pontifice obliquate, diploma Pontificum.

Crumenæ.

Barbara

Latina.

Ceremonia
Ceremoniarus

Cassie
Calulare
Calculatio
Calefactum
Calendarium

Calitas
Calumniose
Cambiator, Campser
Cambire

Cambium

Camerarius
Campana tenere
Campana
Campanile
Cancellaria

Cancellarius

Canonicus
Canonice
Canonizare

Capella
Capellanus
Capillatura
Capitale pecunie
Capitaneus
Capitosus
Capitulare

Capitulum dare
Capitulum Canonorum
Capitulum Monasterii

Captivare
Caput habet bonum
Cardinalis

Carentia
Caristia
Carmine
Carnalis homo
Cass
Castigator
Castratus
Castrum doloris

Casu
Casualis, causaliter
Casula
Casus conscientie

Cata, lraus

Ritus sacri Ecclesiastici.
Rituum ac morum, aut solennium ad nissionum
Magister.
Tabæ Arabicæ.
Computare, rationem inire.
Calculus, computatio.
Quod vim habet calefaciendi.
Fasti.
Calor.
Per calumniam, injuriam.
Argentarius, collybista, trapezita.
Permutare pecuniam literis collybisticis; aut
argentariis.
Permutatio pecuniæ, collybus, pecunia impli-
cita cum aliorum pecuniis & cohærens.
Cubicularius.
Vincere, superiorem discedere.
Æs campanum.
Turris, ex qua æs campanum sonat.
Tabularium sanctius, ubi publicæ litteræ asser-
vantur.
Tabularii sanctioris præses, custos, magister
serinorum.
Sacerdotum opulentum, amplum.
Ex præcepto Canonum.
In divos referre, ad Sanctorum ordinem, nu-
merum adscribere.
Adicula sacra, sacellum, sacrarium.
Adjutor Canonis sacri.
Crimes facti, adfecti.
Caput, fors, pecuniæ summa in fœnore posita.
Centurio.
Contum x.
De conditionibus tractare, pacta in certa ca-
pita referre.
Objurgare.
Collectum Senatus Canonorum.
Collectum reprehendendis erratis destinatus. Re-
ligiosi Coetus Senaculum.
Comprehendere, conjicere in vincula.
Ingenio est aceri, docti.
Purpuratus Ecclesiæ pater, unus de Senatu sa-
cro Pontificis Romani.
Inopia.
Annonæ caritas.
Metricè, ligatâ oratione.
Libidini, voluptatibus deditus.
Ærarium privatum, publicum.
Vindex.
Ad delicias cantus eviratus.
Monumentum exequiale, moles funebris, Ceno-
taphium.
Temerè, fortè, fortuito.
Fortuitus, fortè fortuito.
Sacra vestis, vestitus Sacerdotis.
Quæstiones de moribus, de officiis hominis
Christiani, res ad Christianum officium per-
tinentes.
Eques loratus, serie laminarum græci, eques,
eques, cui tegumentum ex multis laminis se-
rie inter se connexis.

Barbarasque

Latina.

<i>Catarrhus suffocativus</i>	Distillatio suffocans, destillatio humorum, Epiphora.
<i>Catechizare</i>	Prima sanctioris doctrinae rudimenta tradere, imbuere fidei mysteriis pueritiam.
<i>Catenare</i>	Catenis Vincire.
<i>Catholicus factus est</i>	Catholica dogmata amplexus est, ad pie recteque Credientium numerum aggregatus, ad Sacra Romana transit.
<i>Causare dolorem</i>	Efficere, afferre dolorem.
<i>Causativus</i>	Efficiens.
<i>Cautela</i>	Cautio.
<i>Cautiorem dare</i>	Cavere sponsonem facere.
<i>Celebrare missam</i>	Facere, Sacris operari, Sacrificium facere, Hostiam coelestem immolare.
<i>Cella monastica</i>	Cubiculum conclave monachorum.
<i>Centesies</i>	Centies.
<i>Cerofarius</i>	Ad deportanda in Sacrificio lumina destinatus.
<i>Cerificatio</i>	Fides.
<i>Certiorare</i>	Certiore facere.
<i>Certitudo</i>	Certum responsum, certi aliquid.
<i>Ceruosus</i>	Obstinatus, pertinax.
<i>Cisitare</i>	Offendere, hallucinari, labi.
<i>Charitative</i>	Cum summa charitate ac benevolentia.
<i>Chirotheca</i>	Manica.
<i>Cholera</i>	Stomachus, bilis.
<i>Chorea</i>	Saltatio.
<i>Chorus Musicorum</i>	Odæum.
<i>Christianitas</i>	Res Christiana, Respublica Christiana, Orbis Christianus.
<i>Christianus</i>	Christi sectator, Christi disciplinam professus, vel nomen Christianum.
<i>Christianum f. cere</i>	Ad Christum adungere, Christianis Sacris imbuere, Christianæ militiæ adscribere.
<i>Chronica; e. h. a. 517</i>	Chronica, orum, Annales. Historia temporum contexta, commentarii annorum.
<i>Chronologia</i>	Descriptiones & ordines temporum.
<i>Ciffra</i>	Nota arithmetica.
<i>Circulariter</i>	Circumcirca, in orbem consistere.
<i>Circumferentia circuli</i>	Extremitas.
<i>Circumlectio</i>	Circuitio verborum, circumscriptio.
<i>Circumvolare</i>	In orbem torquere.
<i>Circumstantia</i>	Res attributæ, adjuncta loci temporisque ratio.
<i>Circumvallatio</i>	Locus aggere ambitus, limes externus, cuniculus, munimenta castrorum.
<i>Citadellum</i>	Castellum, quod arcis locum obtinet.
<i>Citare Autores</i>	Laudare Autores.
<i>Civilitas</i>	Humanitas.
<i>Clamare post aliquem</i>	Clamore aliquem consecrari, requirere.
<i>Clamoſe</i>	Magno clamore.
<i>Clauare circulum</i>	In orbem consistere.
<i>Clauare Epistolam</i>	Obsignare.
<i>Clavis Imperii</i>	Claustra Imperii.
<i>Clastrum monachorum</i>	Cœnobium, monasterium.
<i>Clauſura</i>	Inclusio, claustrum.
<i>Coactile</i>	Per vim, vi adactus, adductus.
<i>Coadjutor</i>	Adjutor.
<i>Coæqualis</i>	Æqualis, ejusdem ætatis.
<i>Coetaneus</i>	Æqualis, ejusdem ætatis, temporis.
<i>Coævus</i>	Æqualis, ejusdem temporis.
<i>Coexistere</i>	Una existere.
<i>Coelus</i>	Coelestis.

Barbara.

Latina.

Calitūs
Cena Domini

Cognoscibile

Cohors
Conciat

Cilix
Colendi Jūs
Colica laborare
Colaphizare
Collaterales
Collatio pro:
Collationare rem
Collatam facere
Collegialiter cum aliquo vivere
Colligere in cumulum nummos
Colimare
Collocare
Combinare
Comitatus
Comitatio
Comitissa
Comitia
Coniasticare
Commater
Commendatum
Commendare, e.
Commendare Deo negotium in
oratione
Commendatitia littera
Commensalis
Commensarius
Communionem dare
Communiorum
Communis homo
Communificare

Comitare
Comitatus
Comitatio
Comitissa
Comitia
Coniasticare
Commater
Commendatum
Commendare, e.
Commendare Deo negotium in
oratione
Commendatitia littera
Commensalis
Commensarius
Communionem dare
Communiorum
Communis homo
Communificare

Comitatus

Comitatio

Comitissa

Comitia

Coniasticare

Commater

Commendatum

Commendare, e.

Commendare Deo negotium in
oratione

Commendatitia littera

Commensalis

Commensarius

Communionem dare

Communiorum

Communis homo

Communificare

Communiter pro:

Compagnare

Comparative

Comparere ante aliquem

Compassio

Comptat

Compati

Compatibile

Compatriota

Competens

Competit recte in eum

Compilare + pro.

Complacencia

Complexio + pro

Complimentum

Componista

Componissarius

De Caelo divinitus.

Dies sacer Cenae Domini; Epulum divinum, sacrum.

Quod cognosci potest, quod cognitionem habet facilem.

Cui mecum est hospitium.

Concurrit, convenit, tantundem valet, simul incidit.

Concubitus, complexus Vergens.

Maxime colendus.

Ex intestinis laborare.

Alapam infligere, infringere colaphos.

E latere constitui.

Modica & vespertina coenula.

Recognoscere exemplum.

Preces, precationem facere.

Pro sortis necessitudine cum aliquo vivere.

Construere nummos.

Collineare.

Tribunus.

Connectere; coagmentare; conciliare.

Consecutio.

Affectatio, comitatus.

Comes illustrissima.

Comitatus, societas.

Commanducare; mandare.

Sacra institutionis arbitra.

Membrum eiusdem Collegii, ordinis.

Praefectura Ordinis sacri equitum.

Consulere per preces Deum.

Commendatitia.

Convictor.

Quæstor, curator rei.

Dare negotium, committere causæ cognitionem.

Commonitio.

De plebe, plebejus.

Ad facram Synaxim, mensam, panem coelestem accedere, divino Epulo pasci.

Plerumque, vulgo.

Conjungere, Compingere.

Comparare.

Sistere se, alicui.

Commercatio, misericordia.

Sponsor fidei, lustricus pater, sacrae initiationis testis ac arbiter.

Commoveri, capi, affici misericordia; dolere casum, vices alterius.

Conveniens, quod componi, conciliari cum altero potest.

Popularis, Gentilis.

Competitor.

In eum convenit.

Colligere, congerere.

Oblectatio.

Corporis constitutio, humorum temperamentum, corporis habitudo.

Honor verborum, officia humanitatis.

Musurgus, qui ad artis musicae leges cantiones concludat.

Arbiter.

Barbara.

Latina.

Compunctio
 Compunctus
 Computus
 Concatenatus
 Conceptus mentis
 Concernit te
 Concionari
 Concionatorem esse
 Concipista
 Concipis
 Conclusi mecum
 Conculio
 Concordia
 Concordantia Biblica
 Concupiscentia
 Condescendere cum aliquo
 Conditionate
 Conditura
 Condolentia
 Condolere
 Condomesticus
 Conductor militum
 Confabulatio
 Confessorius
 Confidentia †. pro:
 Confiscare
 Confiscatio
 Confiteri
 Confluxus populi
 Confoederare se
 Confoederatus
 Confortare
 Confrater
 Confraternitas
 Confugium
 Confundere alterum
 Confundi
 Confusus
 Congaudere
 Congregatio
 Congruere
 Congruus
 Coniugata
 Connatus
 Connumerare
 Conregnare
 Conscientia bona
 Conscientia bona et
 Conscientiam sibi facere

Dolor de peccatis.
 Dolens.
 Computatio.
 Catenatus, simul victus, connexus.
 Sensus mentis, cogitata mentis.
 Ad te pertinet.
 De rebus divinis ad populum dicere, habere concionem.
 Praeconem, Oratorem sacrum, populo a concionibus esse.
 Auctor scripti.
 Civis, municeps.
 Certum est mihi deliberatumque.
 Digestio.
 Consensus, concentus.
 Index vocum parallelarum omnium in sacris paginis.
 Cupiditas, libido.
 In alicuius sententiam transire, ejus voluntati obsequi, vel mitius, indulgentius aliquam habere.
 Sub conditione, ea lege.
 Conditio ciborum.
 Dolor animi in malo alterius, regitudois societas.
 Casu alterius commoveri, dolere vicem, doloris esse participem.
 Quicum mihi domus communis est.
 Conquisitor.
 Collocutio, sermones.
 Conscientiae arbiter, moderator, qui est a sacris confessionibus, arcanus iudex.
 Fiducia.
 Bona alicujus publicare, proferbere, in publicum conferre, fisco addicere.
 Sectio bonorum, publicatio.
 Perpurpare, emaculare animum, conscientiam; eluere animum criminum sordibus.
 Concursum.
 Foedere sibi adire/conjungere, societatem armorum cum aliquo coire, foedus jungere.
 Foederatus, socius.
 Corroborare, confirmare.
 Colliga.
 Sodalitas.
 Refugium.
 Incutere pudorem.
 Erubescere, pudore suffundi, affici.
 Pudicitus.
 Una gaudere.
 Gregatim, confertim.
 Congruenter.
 Congruens.
 Conjuncta.
 Innatus.
 Annumerare, referre in numerum.
 Simul regnare.
 Salvo officio, fide, legibus.
 Vir integer, justus, optimae mentis, conscientia tatus.
 Religioni sibi aliquid ducere.

Barbara.

Latina.

Conscientiosus
 Consequenter
 Consequentia pessima
 Consuare, vel Consiliari
 Consuetudo corporis
 Consuetum
 Consilius
 Consilium
 Conspicere
 Constellatio
 Consuetudinarius
 Consummatus *Vi*
 Contages
 Contemplativus
 Contemtoraneus
 Contemptibilis
 Contendere alterum
 Contentiosus
 Contentus est
 Conterraneus
 Contiguus
 Continue
 Contra flumen navigare
 Contractio corporis
 Contractus civilis
 Contractum membrum
 Contradecere sibi
 Contraailio
 Contraailoria
 Contrariari
 Contributus
 Contritio
 Contritio
 Contritum esse
 Controversia fidei
 Controverti
 Contumeliari aliquem
 Contundere, conjungere capita
 Convalescentia
 Convulsiō
 Convulsari
 Conversatio
 Convertere ad fidem
 Convertere se
 Convecti
 Conciliari
 Concivere
 Cooperari
 Cooperatorium
 Cowanare
 Copia Epistola

Religiosus, numinis metuens, cui religio est, quid
 quam præter fas æquumque agere.
 Porro, quod ex eo consequitur.
 Consecutio.
 Consultare, deliberare.
 Status corporis confirmatus.
 Contellus, senatus sanctior.
 Sodalis, socius.
 Consortio, socius.
 Deformare.
 Affectio cœli, astrorum; sydus, cœli ac stella-
 rum positio, situs.
 Flagitius assuetus; innutritus.
 Vir perfectus.
 Contagio.
 Contemplator.
 Ejusdem temporis, ætatis.
 Vilis, contemnendus, abjectus.
 Sat facere alteri.
 Litigiosus.
 Sorte, rebus suis contentus est.
 Popularis, ejusdem gentis.
 Contingens, contingens, vel proximus vicinus.
 Continenter.
 Adversò flumine proficisci.
 Parvitas, amminutiōque corporis.
 Pactio.
 Parvum, debilitatum, amminutum, detortum
 corpus.
 Pugnantia loqui, secum ipso pugnare.
 Rerum repugnantia.
 Repugnantia, inter se non coherencia, aut ver-
 borum.
 Adversari, repugnare.
 Tribus.
 Vectigal & stipendium, tributum.
 Dolor animi ex criminum recordatione natus,
 dolor de admittis sceleribus.
 Dolore admissorum excruciarī.
 Dogmata aut fidei capita, quæ in controversiam
 vocantur.
 Incontroversia esse, in controversiam venire,
 deduci, vocari.
 Contumeliam inferre alicui.
 Conferre capita.
 Pristina valetudo.
 Conventus, vel Conventum.
 Versari cum aliquo, uti familiariter.
 Vitæ ratio aut consuetudo, usus, commercium,
 convictus humanus, societas.
 Christo, ad fidem adungere.
 Ad frugem redire, ex corruptis moribus ad emen-
 dationem vitam redire.
 Unā vesci.
 Proicindere convitiō.
 Una vivere.
 Socium operis se adungere, unā operari.
 Tegumentum, operculum.
 Sæo quovis ordine collocare.
 Exemplum litterarum, anographum.

Barbara.

Latina.

Copiare
 Copulator
 Cor †
 Coratulus †
 Cordialiter
 Cordiculus
 Cordolium
 Coronidem alicui rei imponere.
 Corporale
 Corporalis
 Corporatura
 Corporis cohors
 Corporis necessitates
 Corpus proportionatum
 Corneile
 Correlativum
 Correspondentia
 Correspondere inter se
 Crugare frontem
 Crapula
 Crassefens vinum
 Crassities
 Crare Doctores
 Creatura
 Credentarius
 Crepare pro dolore
 Crescit malum
 Criminalis processus
 Crinosus
 Crucem facere
 Cruces multas habere
 Crucifigere
 Crucifixum
 Crux* pro:
 Crux domestica
 Culcitra
 Cum Deo
 Cum displicentia
 Cum tempore
 Cum vena tua
 Cumulatim
 Cuprum
 Curabile malum
 Curialia
 Curialis
 Currus volans
 Cursorie
 Curpitare
 Curtare
 Curva litterarum lineæ
 Curvare arcum
 Curvitas
 Custodire suum honorem

Describere, exscribere, exemplum litterarum
 exarare.
 Conciliator nuptiarum.
 Animus, ratio, mens.
 Animosus, forti vir animo.
 Sincere, candidè.
 Ex animo.
 Commiseratio.
 Finem facere.
 Linteoli sacri.
 Decurio.
 Statura, habitus.
 Cohors prætoria.
 Necessaria vitæ præsidia; res ad vitam vel
 usus necessarios requisitæ.
 Corporis dignitas. Corporis ratio suis parti-
 bus absoluta, apta corporis habitudo.
 Emendate.
 Quod alterum respicit.
 Officium litterarum, commercium litterarum.
 Respondere inter se, vel uti mutuo litterarum
 commercio.
 Contrahere, adducere frontem.
 Vinò se obruere, onerare, incalescere.
 Vinum fugiens.
 Crassitudo.
 Renunciare Doctores.
 Res creata, res condita ab opifice & ædificatore
 mundi Deo.
 Structor mensæ.
 Disrumpi dolore.
 Malum in dies ingravescit.
 Dimicatio, iudicium capitis, vel de rebus ca-
 pitalibus.
 Crinitus.
 Signum crucis digito in fronte effingere, salu-
 tari se signo crucis munire.
 Incommodis conflictari.
 Cruci affigere.
 Imago Christi cruci affixi, pendens à cruce
 Servatoris nostri signum.
 Molestia, res adversæ, calamitas.
 Malum domesticum.
 Culcita.
 Deo adjuvante.
 Agravè, graviter.
 Progressu temporis, procedente tempore, tempore.
 Pace tua.
 Cumulatè.
 Æs Cyprium.
 Sanabile.
 Officia ritusque in aulis Principum usurpa. i soliti,
 Qui aulam curiamque frequentat.
 Cesium, curriculum.
 Cursum.
 Curfare.
 Decurtare.
 Vacillantes litteræ.
 Arcum intendere.
 Adonitas.
 Consulere suæ dignitati.

Barbara.

Latina.

Damnare ad totius
 Dammare ad mortem
 Dammare ad perpetuos carceres

Suppliciiis æternis mactandum addicere.
 Dammare capitis vel capite.
 Æternis vinculis mandare, dicitur tamen dam-
 nare ad operas publicas.

Damnificare
 Damni, mei
 Damnosus
 Damnum posse font
 Dapifer
 Dare ad pignus
 Dare aliqui ad custodiendum
 Dare licentiam
 Dare se cognoscendum
 Dare sententiam
 Dare unum filia
 Dato, non concessio
 Datum litterarum
 Degnatus
 Debita facere

Danum dare, detrimentum adferre.
 Meo periculo.
 Noxius, perniciosus, qui alicui damno est.
 Damnum fecerunt litteræ.
 Qui dapes infert.
 Pignori rem opponere, oppignorare.
 Deponere aliquid.
 Potestatem facere.
 Se alicui indicare.
 Sententiam dicere.
 Collocare filiam viro,
 Fac ita esse.

Dies in Epistola adscripta.
 Inauratus, auratus.
 Æs alienum conflare, in ære alieno esse, æs alie-
 num facere, contrahere, habere.
 Admonere debitores, appellare de pecunia, no-
 mina exigere.

Decalvare
 Decanus
 Decapitare
 Deceptio
 Deceptor
 Deceptorius
 Decimus nonus
 Declinare
 Decollare, decapitare
 Detrimentum
 Dede gens
 Dedicatio templi
 De die in diem

Calvum facere.
 Collegi aut ordinis princeps.
 Securi ferre, percutere.
 Fallacia, fraus, dolus.
 Veterator, circumscriptor.
 Veteratorius, insidiosus.
 Undevicesimus.
 Nomen per casus flectere.
 Caput abscindere.
 Diminutio, defectio.
 Torpis, indecorus.
 Solemnia consecrationis templi.
 Indies, dicitur tamen diem ex die ducere, pre-
 ferre, procrastinare.

Defalcare
 Defectus
 Defensibile arma
 Definitum
 Deforis
 Degradare

Decidere de summa, deducere.
 Vitium x lium &c.
 Arma ad defensionem comparata.
 Res, quæ definitur.
 Extrinsecus.
 De gradu dignitatis deicere, movere gradu, or-
 dine, exuclorare.

Dehonorare
 De hora in horam
 Deificare
 Deicere adificium
 Deitas
 Delassare
 Delassatio
 Delator
 Delictatus
 Deliquium pati
 Delusio
 Dementare
 Demente excidere

Ignominia, probro, dedecore afflicere.
 In horas.
 Referre in Deos.
 Demoliri ædificium.
 Divinitas.
 Fatigare.
 Defatigatio, lassitudo.
 Index, accusator.
 Quod habet delectationem.
 Subita defectione animi concidere.
 Illusio.
 Infatuare.
 Insanire, deseri à mente, de potestate mentis
 exire.

Demittere se ad vulgi opinionem
 Demoliri
 Demordere

Ab re ad vulgi opinionem.
 Demoliri, destruere.
 Mordicus auferre auriculam.

Barbara

Latina

<i>De novo</i>	<i>De integro, denuo</i>
<i>Depalmare</i>	<i>Colaphos infringere.</i>
<i>De parte ad partem</i>	<i>Membratum.</i>
<i>Dependentia</i>	<i>Accessiones.</i>
<i>Dependere ab aliquo</i>	<i>Perdere ex aliquo.</i>
<i>Depilare</i>	<i>Plas evellere.</i>
<i>De plano</i>	<i>Ex æquo loco.</i>
<i>Deponere officii Lominero</i>	<i>Abrogare homini munus, movere eum loco.</i>
<i>Deponere officium</i>	<i>Deponere munus, abire, decedere magistratu.</i>
<i>Depradari</i>	<i>Prædari, spoliare, deripere,</i>
<i>Deprædicare</i>	<i>Prædicare.</i>
<i>Depretari defectus</i>	<i>Veniam erroris petere, rogare; dicitur tamen pro</i> <i>valde precari, zelavere precibus periculum.</i>
<i>Deputare † pro</i>	<i>Destinare, assignare.</i>
<i>Deputatum annuum</i>	<i>Demensum avenæ, aut annuum stipendium.</i>
<i>Derisio</i>	<i>Irisio.</i>
<i>Descendentes</i>	<i>Posterii, nepotes.</i>
<i>De se</i>	<i>Per se honestum.</i>
<i>Desertum</i>	<i>Locus desertus, solitudo, locus humano cultu</i> <i>vacuus, solitudine & inopiâ vastus.</i>
<i>Desidiosè</i>	<i>Per desidiâ.</i>
<i>Desolari urbem</i>	<i>Vassare, deripere, evertere.</i>
<i>Desolatio</i>	<i>Vastitas, excidium.</i>
<i>Discurrere, sine suo casu</i>	<i>Animò deficere, cadere, concidere.</i>
<i>Desponsare</i>	<i>Despondere.</i>
<i>Desponsata</i>	<i>Sponsa.</i>
<i>Destruo</i>	<i>Excidium, exitium, ruina.</i>
<i>Destruor</i>	<i>Interfector, perditor.</i>
<i>Destruere librum</i>	<i>Corrumperè librum.</i>
<i>Desuescere</i>	<i>Consuetudinem deponere, desuesfacere.</i>
<i>Desuper</i>	<i>Post hæc</i>
<i>Deteriorare</i>	<i>Rem deteriore facere.</i>
<i>Determinare</i>	<i>In animum inducere, constituere, constitutum</i> <i>habere.</i>
<i>Dethronizare</i>	<i>Exauktorare, regnò spoliare, pellere, regnum</i> <i>eripere, adimere.</i>
<i>Detraitor</i>	<i>Obtrektor.</i>
<i>Detraitoria verba</i>	<i>Famæ adversantia, inimica nomini, honorem</i> <i>ledentia, violentia.</i>
<i>Detrahere aliquid de pretio</i>	<i>Deducere de summa.</i>
<i>Deturbare</i>	<i>Inquinare, polluere, maculare.</i>
<i>De verbo ad verbum</i>	<i>Ad verbum, verbum de verbo, totidem verbis.</i>
<i>Deviare</i>	<i>Declinare, aberrare, deflectere de via.</i>
<i>Devotio † pro</i>	<i>Religio, pietas in Deum & Superos.</i>
<i>Devotus S. Paulo</i>	<i>Præcipuo quodam cultu fertur in S. Paulum; Re-</i> <i>ligione magna & præcipua tenetur.</i>
<i>Devotus senex</i>	<i>Miræ pietatis, raræ in Deum Religionis.</i>
<i>Deus ter optimus, maximus</i>	<i>Deus optimus, maximus.</i>
<i>Diabolus</i>	<i>Cacodæmon, hostis humani generis.</i>
<i>Diarium † pro</i>	<i>Epæmeris.</i>
<i>Dicatio libri</i>	<i>Nuncupatio.</i>
<i>Distamen rectæ rationis</i>	<i>Præscriptum rationis.</i>
<i>Distamen conscientie</i>	<i>Præscriptum sanæ mentis.</i>
<i>Dicterium</i>	<i>Dietum facere.</i>
<i>Dictio † pro</i>	<i>Vocabulum.</i>
<i>Didionarium</i>	<i>Lexicon, liber de verborum significatione.</i>
<i>Dies caniculares</i>	<i>Dies ab exortu caniculæ proximi.</i>
<i>Dies annuntiationis</i>	<i>Dies calisti ad Virginem nuncio sacer.</i>
<i>Dies S. Nicolai</i>	<i>Dies, quæ Sancti Nicolai nomine sacram habet</i> <i>Ecclesia.</i>

Barbara.

Latina.

Diescit
 Di tunc
 Diffamare
 Difficillare
 Diffusum
 Digantur
 Divitum
 Diacesinus

 Dimensuratio
 Dirigere milites
 Discantus
 Disciplinam facere
 Disciplinatus
 Dissepere
 Disconveniens
 Discondantia
 Disorditer
 Discretio

 Discretus t pro

 Discurrere t pro
 Discurfus t pro

 Disparere
 Disparitas
 Dispensare t pro

 Dissensator domus
 Dissurgere aliquot
 Dissolutia
 Dissolutio animi
 Dissolutio honorum
 Dissolutus ad locum bonum
 Dissolutus hodie male sum vel bene

 Dissuadere
 Dissensus
 Dissimulantia
 Dissitus t pro

 Dissonare
 Distractio t pro
 Distractus t pro
 Distrahere se t pro

 Distributive
 Distractus, us
 Distendere
 Ductio t pro
 Diversificare
 Diversimode
 Diversionem facere amico, vel hosti

 Diversitas
 Luminator
 Drayim
 Lumen sex mensuras
 Dethio

Luceſcit, dies appetit.
 In dies.
 Infamare, aspergere alicui infamiam.
 Difficultatem asserere, vel tergiverſari.
 Recte atque ordine.
 Clementer, benigne.
 Eluvies, eluvio.
 Qui ad alicuius diocesin, seu procuracionem & administrationem sacram pertinet.
 Dimensio
 Signum dare militibus.
 Vox acuta, cantus in vocum harmonia supremus.
 Flagris in se levire.
 Honestatis observantissimus.
 Non tegere, retegere.
 Alienum, non consentaneum.
 Discordia, discrepantia.
 Discordibus animis.
 Prudentia in discrimine faciendo, delectus ac iudicium.
 Prudens, eleganti vir iudicio; dicitur tamen pro se, unctus, separatus.
 Differere, colloqui.
 Sermo, disputatio; dicitur tamen pro Concurſu.
 Evanescere, sublimen abire, oculis subito subduci.
 Ratio dispar, diversa.
 Legatus solvere, gratiam legis facere, sacramenti ratione solvere.
 Promus condus.
 Divulgare sermonibus.
 Offensa, dolor, molestia, offensio.
 Animi comparatio, affectio.
 Cura, opera legandi bona tua.
 Statione commoda locatus.
 Male aut probe affectum esse ad rem quandam graviter affectum.
 Exquirere.
 Dissensio.
 Dissimulatio.
 Dissolutus, longinquus, remotus; dicitur recte pro dispersus.
 Discrepare, dissilire, dissentire.
 Evagatio animi, mentis aberratio.
 Parum attentus, animo vagus.
 Animum a curis abducere, animo evagari, lenire curas; dicitur recte pro divellere.
 Distribute.
 Ager, terrarum tractus, territorium.
 Divitem fieri.
 Regio; dicitur recte pro Imperio & Potestate.
 Variare.
 Varie, alio atque alio modo, non uno modo.
 Amice distingere aliquem, hostilibus artibus distinguere.
 Varietas, dissimilitudo.
 Angur, vates.
 Scorum, separatim.
 Amplius sex mentes.
 Manus docendi, doctrina.

Barbara.

Doſtoratus
Dolorificus
Domicella
Dominium*
Dominicalis.

Donaria
Dono mittere rem
Dormitorium*
Dubietas
Dubitabilis
Dubito, an non
Dubatus † a. n. m.
Ducatus Styria*
Duciſſa
Duelum* † pro

Duplicabitur multa pecuniaria

Ebulire
Ebulit aqua
Eccleſia
Eccleſia Cathedralis
Eccleſia Catholica
Eccleſia parva
Eccleſia Romana

Echo

Eclipſis
E contra

E converſo
Eſſe live*
Eſſicacia
Eſſicaciter
Eſſigere
Eſſormare
Eſſenus*
Eſſo anno
Eſſionem dare alteri
Eſſores

Eſſeſyna*
Eſſatio ſub Sacro

Eliminare*
Elongare ſe
Eluſcit
Elucidare
Elucidarium
Emanſator
Emphoſis verbi*
Eſſonia*
Eſſonium
Eſſervis
Eſſibilatus
Eſſeſſia

Latina.

Doſtoris gradus, dignitas, munus.
Dolorem mutens, adferens.
Hec, aut domus filia.
Donatus, imperium.
Qui in feſtum diem incidit, quem Dominicum a
rerum Domino nominamus.
Dona, munera.
Donare, munera mittere.
Cubiculum.
Dubium.
Dubitationem habens.
Dubito, an facturus ſum, haud ſcio, an diſſurus.
Nummus aureus,
Provincia Styrorum Duci ſubjecta.
Dux ceſſiſſima.
Certamen ſingulare duorum; alicuius alicuius
bellum inter duorum hoſtium exercitus.
Multa in duplum ibit.

Ebrium facere.
Eſſerveſcit aqua.
Reſpublica Chriſtiana, recte credentium coetus.
Aedes ſacra primaria.
Recte credentium congregatio.
Templum minime ſpatioſum.
Pontificum ſedes, Orbis terrarum Princeps &
Maſtra.
Saxa & ſolitudines voci reſpondentia, vox a
ſonus reſpercuſſus, valles clamoribus reſper-
cuſſae.
Solis aut Lunae defectio; luna deſiciens; laborans.
Contra, e contrario, contra ea, ex contraria
parte.
E contrario.
Eſſicienter.
Eſſicaci conatu,
Eſſingere, exprimere.
Eſſingere, exprimere, formare.
Egens.
Annus ſuperiore.
Optionem dare, facere eligendi poteſtatem.
Principes Imperii creandorum Caſarum iure im-
clyti, qui in creandis Caſaribus ſummum
obant munus.
Stips, beneficium, munificentia erga pauperes.
Cum Sacerdos coeleſtem hoſtiam extollit, populo
venerandam oſtendit.
Expellere, exterminare, projicere ex urbe.
Longe ſe ſubducere, amovere.
Lucet, luceſcit.
Lucem adferre, adhibere lumen.
Liber, quo explicatur.
Vindex libertatis.
Vis verbi.
Novi templi declinatio.
Praeconium, laudatio.
Enervatus.
Perſpicuus, planus.
Morbus comitialis.

Barbara

Latina

Episcopus
Epistolum
Epitomare

Equiso
Equites Dragonerum
Exemitorium
Exemus
Esca spectaculi loco apposta
Essentia rei
Est videre pro
Ethnicus.

Evacuare
Evadere in virum doctum
Evaginare gladium
Evilatio
Evulsi, Præteritum.
Exacte
Ex altare aliquem
Examen conscientie facere

Exaudire pro
Excessive
Excommunicare

Excommunicatio
Excreescere
Excusabilis
Executor testamenti, tributipendendi

Exemplaris homo
Exemplariter
Exemplificare
Exercitus volans

Exercere virtutem
Exhereditare
Exhibitor litterarum
Exire
Exiguitas temporis
Exinanitus
Ex nunc
Exoptabilis
Exorbitare
Exoticus
Ex parte mea
Expektorare se

Expensa
Expertus in musica
Explodere tormenta
Exponere Aulorem
Exponere se periculo
Expositor
Ex post
Expressè faciem
Expressum mittere
Ex professo
Exsecra

Antistes, Sacrorum Præsul,
Epistola, litteræ.
Compendio stringere, referre, in compendium redigere, strictim colligere.
Agitator equorum.
Equites defultorii, dimachæ.
Casa hominis solitarii.
Inculta solitudo, locus desertus.
Pomparum seculum.
Natura, vis, potestas rei.
Licet.
Homo à vera Dei cognitione alienus, expertus doctrinæ diviniore, falsorum Numinum cultor, qui veritatis luce caret.
Exhaurire.
Virum doctum evadere.
Gladium stringere, è vagina educere.
Declinatio.
Evelli.
Accurate.
Efferre provehere ad honores.
Sua dicta, factaque recognoscere, excutere conscientiam, in se inquirere, explorare animi latebras.
Votis precibusque annuere, preces ratas habere.
Nimium, supra modum, immoderate.
Cædū, communionem recte credentium movere, arceri: usu Sacrorum interdicere.
Sacrum Ecclesiæ fulmen.
Efflorescere, crescere, augeri.
Excusandus, quæ habent aliquid excusationis.
Curator datus exequendæ supremæ voluntatis, vectigalibus conquirendis.
Vir exempli recti, exemplum innocentiae.
Exempli causa, gratia, vel ad exemplum aliorum.
Exemplis illustrare.
Exercitus expeditus, legio, manus, agmen expeditum.
Declarare, ostendere.
Exhereditare.
Qui exiliet, repræsentat litteras.
Prodire in publicum.
Angustia temporis.
In nihilum redactus.
Ex hoc
Optabilis.
Extra cancellos longius efferri, desistere.
Peregrini moris homo, peregrina res.
Pace mea, nomine, vel verbis meis.
Omnia animi sui sensa promere, prodere, aperire, explicare, patefacere.
Impensa, sumptus.
Experientissimus.
Excutere tormenta.
Interpretari, explicare, explanare.
Offerre se periculis, committere.
Interpres.
Post id temporis, post id factum.
Sciens, dedita opera.
Certum hominem mittere.
Consulto, de vel ex industria, debita opera.
Exaugurare,

Barbara.

Exsecratio
 Exspeculari
 Exstendere vitam
 Exterminium
 Extispicina
 Extollere se
 Extollere vocem
 Extrahere
 Extractus litterarum
 Extraordinarie
 Extremum iudicium
 Extremam unctionem accipere
 Extrinsecè
 Extrinsecus, a, um.
 Ex tunc
 Exuberantia
 Exultantia

Facere
 Facere bonum sibi diem

Facere crucem

Facere penitentiam

Facere primitias
 Facere risum
 Facilitare
 Faciliter
 Factor
 Factor coli & terra
 Facultas medica, juridica

Fallibilis
 Falsare
 Falsator
 Falsificare
 Falsiloquium
 Famefcere, famere
 Famigeratio
 Famigeratus
 famigerare
 Famosus * pro
 Fasciare
 Favere alicui infertunium
 Favorabilis
 Favorabiliter
 Febricitari
 Felicitare
 Feracitas
 Feriari
 Festinantia
 Festinus concionator
 Festivitas * pro
 Festum
 Feudum

Latina.

Exauguratio.
 Excogitare, vel explorare.
 Producere vitam.
 Ejectio, vel cladius.
 Ars extispicum.
 Flectere se.
 Intendere vocem.
 Excerpte.
 Compendium, epitome.
 Extra ordinem.
 Dies, qui de omnibus annis nostris sententiam
 laturus est, dies novissimus.
 Sacro perungi oleo, inungi supremum, ad no-
 vissimum cum tartareo hoste certamen.
 Extrinsecus.
 Externus, exterior, vel alienus.
 Inde, jam dum.
 Abundantia.
 Lætitia.
 Facere summo artificio.
 Relaxare animos, dare se jucunditati, diem sibi
 hilarem sumere.
 Salutari signo se munire, signum crucis digito
 fronti imprimere.
 Labem piaculo aliquo diluere, voluntarias pe-
 nas ultro suscipere, ab se expetere, præteritis
 culpas acerrime vindicare.
 Primam Deo hostiam litare, immolare.
 Risum movere, excitare.
 Facilius reddere, levare onere aliquem.
 Facile, nullo negotio, sine negotio.
 Effector, perfector.
 Conditor, molitor, effector universi.
 Medicorum, Jurisconsultorum ordo, classis, scho-
 la, natio.
 Fallax, errori obnoxius.
 Depravare, adulterare, ementiri.
 Falsarius. * Sueton.
 Adulterare, corrumpere.
 Mendacium.
 Esurire.
 Prædicatio, celebritas nominis.
 Fama clarus. nobilis.
 Fama celebrare.
 Inclyte famæ homo.
 Fascis ligare.
 Voluptatem ex alterius infortunio capere.
 Favens, benevolus.
 Benevole, benigne.
 Febri jactari, laborare.
 Fortunare.
 Ubertas.
 Ferias habere, cessare, feriatum esse.
 Festinatio, celeritas.
 Qui festis diebus pro concione dicit.
 Festus dies.
 Festas dies.
 Prædium, clientelæ beneficio possessum. *Ant.*
 prædium beneficiaria lege acceptum, aut pro-
 vincia jure fiduciario collata.

Barbara.

Latina.

Fendum accipere

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Fiduciosus

Inaugurari ritū beneficiō.

Fictus, commentitius.

Sponsorem facere, spondere pro altero.

Sponsor, pater, vas, dis.

Castrum, vel prædium beneficiō iure possessum.

Christianus, sacrorum communione nobis con-

iunctus.

Cum fiducia, fidenti animō.

Fictilis.

Commentum, res ficta, commentitia.

Pietas in parentes, amor filii.

Templum pauperum appendicis loco adjunctum.

Adoptio.

Ad extremum, ad ultimum, tandem.

A consiliis ærarii publici.

Dimittere eum.

Librum finem facere, conficere librum: absolvere.

Bellum vite conficere, conficere bellum.

Ex urbe.

Terminatio.

Quæstor.

Fistula canere.

Acriter, intentō animō, aceri animō.

Flavus color.

Nummus Rhenensis.

Detrahere.

Fluvialis.

Curfus, fluxio aquæ.

Fœmineus.

Parsina.

Vitorum seminarium.

Formidolosus, terribilis.

Formula.

Scortari.

Stuprum, libido.

Scortator.

Propugnaculum, munimentum, castellum.

Manire, communire.

Munitio, circummunitio.

Locus munitus.

Fratrum conjunctio, sodalitas, germanitas.

Insidiosus, ex insidiis, dolō.

Refrigerare, refrigerescere.

Refrigerans.

Sartago.

Frons fabricæ, ædium.

Frugifer.

Fructum ferre.

Litus, supervacaneus.

Fruticari.

More fugientium, celeriter.

Fulgens.

De celo tactus, ictus fulmine.

Schœnotates.

Solidus, solo fundamento impositus.

Substitutionum nomen.

Condere nos locum; dicitur tamen pro stabili-

re.

Locus, domus, vestigia in pauperum usus de-

stinata.

Conditor urbis, ordinis; autor, parens ordinis.

Barbāra

Latina.

Fundulus piscis
Funeralia
Funerari
Fungi vita

Furiatus *
Fustigatio

Gabelle
G Galanteria
Galla

Galera
Galeria
Gallitas
Gaudenter
Gibber
Genealogiam scribere
Generositas
Generalis
Generalis equitum, peditum

Generalis Locum tenens
Generatitas
Generatio proles
Geniculare
Genitor, genitrix *
Gentiles

Geographica mappa
Gesta *
Gesticulare
Glorificare
Glossa
Glossare
Graavius
Granale
Grana benedicta
Graniloquentia
Grandiosulus
Gratanter
Gratari
Grates agere
Gratiam invenire apud alterum
Gratiose *
Gratitudo

Gravamen
Gravare *
Grossus habitus
Grossus peripia
Grotta
Guarda
Guarionus
Gulositas
Gulosus

Gundula
Guttatim
Guttuosis

Gobius fluviatilis.
Iusta funebria.
Humare, sepelire, sepulchrō condere.
Extremam diem morte conficere, concedere a-
turae, vitā decedere, migrare.
Furens, furibundus, furiosus.
Fustuarium.

Vestigalia.
Elegantia, ornatus exquisiti operis.
Pōmpa Procerum aulae.
Turremis.
Vineæ, testudines bellicæ, aut porticus.
Inanis verborum profluentia.
Cum gaudiō, lætō animō.
Inferi.
Familiarum originem texere.
Imperium armorum, belli administrandi.
Dux belli, Imperator.
Præfectus equitum summus, qui præest equitatui,
præfectus peditum.
Qui legati locum obtinet.
Universitas.
Ætas, sæculum.
Ad genua se demittere.
Pater, mater.
Antiquæ superstitionis sectatores, viri cultus di-
vini expertes.
Tabulæ regionum, locorumque indices.
Res gestæ.
Gestus agere.
Laudare, prædicare, laudibus extollere.
Interpretatio verborum.
Vim vocum explorare, interpretari.
Honoribus Academicis ornatus.
Ignes missiles, pilæ pulvere atratō factæ.
Piaculares globuli.
Magniloquentia.
Grandior.
Libenter, gratō animō.
Gratulari.
Gratias agere.
Inire ab altero gratiam.
Le, idē, venustē.
Beneficii memoria, grata voluntas, gratus ani-
mus.
Querela, molestia.
Onus imponere.
Pannosus vestitus & crassus.
As.
Crypta artificiosa.
Milites prætoriani.
Custos ac præses cœnobii.
Vitium ventris.
Qui ventris vitio ac gutturis laborat, gula in-
dulgentior.
Phaselus Venetorum.
Guttis sensim marantibus.
Gutturis vitio laborans.

Barbara.

Habere aliquem pro sulto

Habere apud se

Habere bonum exitum, vel malum

Habere pro nihilo

Habitare aliquem

Habitaculum

Habitus pravus

Hærenis, cum pro tempore ponitur

Hæredare vel hæreditare

Hæreticus

Harmonia musica

Hastiludium

Hæbomadarius

Hæbomadatum

Hebetudo oculorum

Heleparia

Heratatus, seu Heroldus

Heraldica

Hermaphroditus

Hermæus

Hinc inde

Hispanicos equites ponere

Historiographus

Homagium vel hominum præstare

Honorarium largiri

Honorificare

Horas canonicas orare

Hortamentum

Hortulanus

Hospes † pro

Hospitium † pro

Hospitale

Hospitari

Hospitiorum Magister

Humanitas pro

Humale

Humilis

Humiliare se

Humiliare superbos

Humilis

Humilitas

Humiliter

Humorem habet mirabilem

Hypocrisis

Hypocritam esse

Hypocaustum

Latina.

Putare aliquem sibi pro deridiculo & delectamento, ludos facere aliquem.

Habere ad manum.

Prosperè, benè & feliciter evenire, vel minus prosperè evenire.

Nihil facere.

Habilem, aprum reddere.

Habitatio domus.

Corroborata jam studiò, & consuetudine, vel usù ac vetustate malitia.

Adhuc.

Hæredem esse, vel hæreditate consequi.

Homo pestiferis opinionibus corruptus, contaminatus, infectus, pollutus.

Concentus vocum.

Ludi equestres animi causâ hastis institui.

Qui per hebdomadem res administrat.

In singulas hebdomadas.

Hebes acies oculorum.

Bipennis.

Caduceator, fecialis, præco Reipubl.

Doctrina de insignibus, scutis gentilitiis.

Homo sexus ambigui.

Mus ponticus.

Huc atque illuc, hinc atque illuc.

Jungere hastas decussatas, vel partis Er Cum oljicere.

Hutonicus.

In clientelam se conferre.

Honorem habere alteri munerum largitione.

Honorare.

Proces dicere, quæ horarum intervalla distinguunt.

Hortatus, exhortatio, adhortatio.

Oltor, toparius.

Caupo.

Diversorium, caupona.

Xenodochium, nosodochium, valetudinarium publicum.

Hospitiò accipere, vel conjungi.

Designator hospitiorum.

Natura humana.

Velum humeris imponi solitum.

Humor.

Submittere se, submissè se gerere.

Spiritus reprimere arrogantes.

Modestus, animi submissi homo.

Modestia, submissio animi.

Demittè.

Homo ingeni instabilis & haud quaquam ad vitam socialem facti: mutabili vir ingenio, & à moribus nostris multum alieno.

Simulatio pietatis impia.

Speciem pietatis præbere, simulatorem esse pietatis.

Conclave calidum.

Barbara.

Latina.

Facere in agone
 Au oculi
 aea aonus
 Iatota
 Idololatra
 Iad iatua
 Iaculum
 Jesenare
 Ignaviter
 Ignobiliter
 Ignominiose
 Ignorantier
 Illatinus
 Ille f. s
 Illeclamentum
 Illegitimus
 Illi enter
 Illicite
 Illuminare imagines
 Illuminatio nocturna
 Immaculatus
 Imaginari
 Imaginari sibi multum
 Imaginatio
 Immatriculatus
 Impeaiate
 Immemoriale tempus
 Immisericordia
 Immorari
 Immobilia bona
 Immorigerus
 Impalare
 Impoff. illi
 Impatienter
 Impatentia simpliciter
 Imp. ci f. de
 Imperitia
 Imperf. apibilis
 Impertinens
 Impertinentia
 Impetuositas
 Impetuosus
 Impingere
 Imple. e legem
 Implicet
 Imp. amens
 Imp. anilentia
 Importantia
 Imp. possib. e
 Imp. f. e. m
 Imp. f. ra
 Imp. regnare
 Imp. r. e. a. i. a. t. a. s
 Imp. r. e. s. e. n. t. i. a. r. u. m
 Imp. r. e. c. a. r. i
 Imp. r. e. a. t. i. o
 Imp. r. e. h. e. n. u. s

Animam agere.
 Momento vel puncto temporis.
 Forma domus.
 Homo iudis.
 Creator salforum numinum.
 Culus salorum numinum.
 In. po. Dei licet & comentitii.
 Al. finire se ciborum usu.
 Ignave.
 Sor. d. plebeiò modo.
 Per ignominiam, cum ignominia.
 Infertenter, per ignorantiam.
 Non Latinus.
 Incolomis, non laesus.
 Illecebra.
 Non legitimus, spurius.
 Non libenter, invitus.
 Per nefas summum, non sine culpa.
 Colorum varietate distinguere.
 Ignes festi.
 Incorruptus, maruke expere.
 Persuadere sibi, fingere cogitatione.
 Muta sibi sumit, arrogat, stultia arrogantis
 elatus est.
 Opinio, ingenii persuasio.
 In Albuin Academicorum relatus.
 Iroxime, nullo interveniente.
 Cuius nulla exstat memoria.
 Inhumanitas.
 Inillere, haerere.
 Bona, que moveri non possunt.
 Mal. mongerus.
 Infigge palo, palo transaligi.
 Pati necius, malo nulli obnoxius.
 Cum stomacho, intoleranter, aigre.
 Animi commotio, stomachus.
 Imperfecti re, opere.
 In. c. i. a. i. a. i. n. s. c. i. e. n. t. i. a.
 Obstinatus in sententia.
 Quod ad causam non pertinet, vel petulans.
 Petulantia.
 Impetis.
 Homo vitio ingenii vehemens, iræ animique
 impotens, ferox rapidusque in consiliis.
 Offendere, incurere, laci per imprudentiam.
 Parete legibus, observare; sequi legem.
 Re; ugnat.
 Cuius animus in vitiis obfirmatus, voluntas obsti-
 natus est, qui nullo criminum sensu tangitur.
 Obstantio in flagitiis, impietas.
 Mou. e. a. m. pondus.
 adu. a. t. e. y. quod fieri non potest.
 In posterum.
 Cucumer pitor, homo fraudulentus.
 Vitium pudori asferre. vitare.
 Imparatus.
 In praesens, in praesenti, in praesentia.
 Tristissimus omnibus persequi aliquem.
 Exentatio.
 Iustilis.

Barbara.

Improperare
Impropertianatus
Improsper
Impulsivum
Impulsivus
Impurare
Impetare
In abscondito
Inadvertentia
Inaccessibilis
Inanis gloria
In eternum non
Incapax
Inaccessare
Incarcerare

Incarnatio
Incaratus
Incausus
Incentivum
Incentor
Incertitudo
Incessabilis
Incessanter
Incidenter
Incipere novum modum
Incivilis
Inclarescere
Inclementer aliquem aspicere
Inclinatio
Inclinatus sum pro
Inconis
Incoquantia
Incognito proficiscitur
Incolatus
Incompetens forum
Incompossibilitas
Incomprehensibilis
Incongruens
Incongruus & derivata
Inconjugatus
Inconsideratio
Inconsultu meo
Incontentus
Incontinens
Inconveniens
Incoram
Incorporare
Incorporeus
Incorrigibilis
Incorruptibilis
Incrudelitas
Incredulus
Inculpatus
Inculpate
Incontinenter
Incurabilis
Indebite
Indefinenter
Indeterminate aliquid
In diebus nostris

Latina.

Exprobrare.
Impar cui deest æqua proportio.
Infelix, adversus.
Causa movens, impellens, incitamentum.
Impellens.
Inquinare, polluere.
Adscribere, culpam conferre in aliquem.
In occulto.
Inconsiderantia, incuria.
Inaccessibilis.
Falsa gloria.
Nunquam.
Ineptus, indocilis, non capax.
Capistrum contrahere.
In custodiam dare, tradere, in carcerem condere, in vincula conjicere.
Individua naturæ divinæ cum humana conjunctio
Hominem indutus.
Impudicus.
Incitamentum.
Autor, impulsor, suasor.
Incerta belli, fortunæ, casuum.
Continuus, non interruptus, perpetuus.
Assidue, sine intermissione.
Casus, fortuito.
Inducere novum modum.
Agrestis, officii expertus, illiberalis.
Clariorem fieri.
Intueri aliquem animo iniquo.
Proclivitas.
Propensus, proclivis.
Incoenatus.
Inconsiderantia.
Omni bus incognitus proficiscitur.
Habitatio.
Non legitimum; alienum.
Repugnantia.
Incomprehensus.
Quod non est conveniens.
Non congruens.
Cœlebs.
Inconsiderantia, inconsulta ratio.
Me inconsulto.
Quem sive fortunæ poenitet.
Intemperans.
Absonum, absurdum.
Coram.
In unum corpus confare, redigere.
Corporis expertus.
Insanabilis.
Incorruptus.
Obstinatus animus ad fidem habendam.
Obstinatus.
A culpa vacuus.
Vitio dare, vertere.
Sine mora, haud cunctanter.
Insanabilis, desperatus.
Inmerito, injuste.
Continenter, perpetuo, sine intermissione.
Aliquid non speciatim expressum.
Nostra memoria.

Barbara.

Indifferenter se habere
Inaugesio
Inaugurare
Inaigus
Inauscylhnatus
Inausirete
Inausiretus pro
Inauspositus
Indicibilis
Indubitante
Indubitare
Inaubius
Indulgentie
Industriose
Ineffabilis, e.
Ineloquens
Inemendabilis
Inenarrabilis, e.
Inepitudo
Inexcusabilis, e.
Inexperientia
Inexstinguibile odium
In extremis esse pro
Infacetus
Inf. f. f.
Infallibilis
Infatigabilis
Infernus
Infimalis
Inferioritas
Infistare
Infialus pro
Infidelitas
Infideliter
In fine
Infimities
Infinitudo
Infimaria
Infirmari † pro
Infirmitas pro
Infirmiter
Influxus syderum
Informator * pro
Infraclus pro
Infraingibilis
Infra scribere
Infripiare
Infucatus
Infimibulum
Infundamentalibus
In genere
Ingeniculari
In gloria
Ingluries
In gratiam alterius
Ingratis †

Latina.

Neutras partes amplecti.
 Cruditus.
 Indicare.
 Indigens.
 Male moratus, protervus.
 Sine discrimine, imprudenter.
 Imprudens.
 Non satis idoneus ad res, male animatus.
 Individuus, *vel* ἄτομος.
 Non dubitanter, sine dubio, haud dubie.
 Procul dubio.
 Haud dubius, indubitatus.
 Poenarum condonatio.
 Industriè.
 Quod verbis exprimi non potest.
 Indisertus, parum facundus.
 Insanabilis.
 Quod exprimi oratione non potest, quod ver-
 bis consequi nemo alius potest.
 Ingenium inhabile, stupor mentis.
 Excusationem non habens.
 Inscitia.
 Implacabile, *vel* immortale.
 Animam agere.
 Inficetus.
 Re vera, re ipsa.
 Qui falli non potest, certissimus.
 Acerrimus, pertinacissimus.
 Inferi, orcus.
 Infernus.
 Inferior ordo.
 Insestum esse, inestum reddere.
 Religionum nostrarum mysteriis non initiatus.
 Obstinatus animus ad Religionis mysteria cre-
 denda.
 Fide malâ.
 Ad extremum, ultimum.
 Infinite, sine numero.
 Infinitas.
 Valetudinarium.
 Agrotare, in morbum implicari.
 Morbus.
 Infirmè.
 Vis syderum influens in còrpora inferiora, tactus
 lunæ, vis stellarum.
 Magister.
 Inviétus.
 Firmus, solidus.
 Subscribere.
 Refrigerare.
 Non fucatus.
 Vaporarium.
 In fundamentis.
 Generatim, universè.
 Ad pedes jacere.
 Dedecus, ignominia.
 Insaturabile abdomina.
 Alterius causa.
 Invitò me.

Barbara.

Latina.

Inconstitudo
Inurguatio
Inhabitator
In instanti
In illo tempore
Iniungere aliquid allesti
Injuriari

Ingratus, immemor beneficii animus.
Ingluvies, crapula, ebrietas.
Habitator, incola.
Puncto temporis, momentò, è vestigio.
Illo tempore.
Partes dare, negotium committere.
Injurià lacerare, afficere, *Passive* accipere in
juriam.

Uspiam.

Vinctus, constrictus.

ἄνομος, Autor sine nomine.

Contumax, parùm morigerus.

Inopinatus.

Sine lege ac modò.

Amor insitus.

Quatenus, quia ex parte.

Quantum in me est, quantum consequi potero

Quaestionem habere de aliquo, *vel* in aliquem
quaestionem exercere.

Quaestitor.

Non salutatus.

Coeli gravitas.

Insatiabiliter.

Stupidus, delirus, sensu destitutus.

Qui sensu caret, quod sub sensum non cadit.

Stupor mentis, *vel* sensus.

Sentim, sine sensu.

Insideo.

Intine.

Simal.

Ingrati saporis, sine sapore, nullius saporis.

Insolenter.

Inexplicabilis.

Per quietem.

Speciatim, nominatim, sigillatim.

Instinctus, adflatus, divinus.

Varia commutabilisque vitae ratio aut vaga
volubilisque fortuna, vicissitudo.

In stationem, munus *vel* possessionem mittere,
admittere.

Preces, *vel* similitudo.

Institutio, disciplina.

Cruciatu insignia, *vel* monumenta.

Namium parce, non satis.

Inhalare.

Usque eò, *vel* in eam partem.

Integrè.

Intelligentia, ratio.

Quod sub intelligentiam cadit.

Intelligenter.

Jure experiri cum aliquo.

Acrius, contente.

Eò consiliò, hac mente.

Eò pertinent, valent consilia mea, mens nostra
hac est.

Deprecari pro aliquo, supplicare.

Deprecatio.

Deprecator.

Fructus adventitius pecuniae foenebris. Fructus
adventitius crediti. *Lat.*

Barbara.

Latina.

*Interesse suum querit**Interesse solvere**Interesse stricte exigere**Interfessio**Interim + pro**Interitio**Interludium, intermedium**Interminationes**Internus**Interstitium**Intertexere**Interula**Intimare**Intimatio**Intitulare**Intonare**Intoxicare**Intricatus sermo**Intrinsicè**Intrinsicus, a, um.**In vacuum**Invariabilis**Invasor**Inventarium**Inventiosus homo**Inverecunde**Inverecundia**Investitura**Inviolabiliter**Invisibilis**Invitatorium**Invocare Sanctos**Inundatio**Involuntarius**Jocando dicere**Ira**Ire in annum sexagesimum**Irrationabiliter**Irrationalis**Irreconciliabilis**Irregularis**Irregularitas**Irreligiosus**Irremediabiliter**Irremissibilis**Irreparabiliter**Irrequietus**Irrevocabiliter**Ita affirmat. * pro**Iterum pro**Itinerari**Itinerarium**Jubilatum**Juandari**Judicator**Judicialiter procedere**Privatas utilitates, compendia, emolumenta, com-
moda in ea re spectat.**Uturas solvere, uturas se expedire.**Ad usuram, ad fœnus solvendum adigere.**Cædes, occisio.**Interdum.**Interitus.**Ludus interpositus.**Comminationes.**Interior.**Intervallum, vel intercapedo.**Intexere.**Subucula.**Indicare, proponere, communicare.**Rerum aliqua communicatio.**Inscribere librum.**Voce præire.**Venenò interficere, tollere.**Confusus, perplexus, perturbatus.**Intrinsicus.**Interior.**Frustra.**Constans, non mutabilis.**Qui invadit**Index rerum.**Promptus in rebus excogitandis.**Impudenter.**Impudentia.**Inauguratio vel confirmatio in jure Sacrorum
vel prædiorum.**Inviolatè.**Qui oculorum obtutum vel aciem effugit.**Cantus, quò ad laudes divinas invitantur mor-
tales.**Sanctos intenta supplicatione propitiare.**Proluvia.**Non voluntarius, invitus.**Joco dicere.**Iracunde, cum ira.**Agere annum sexagesimum.**Sine ratione, more rationis expertum.**Rationis expertus.**Implicabilis.**Quod à regula vel norma declinat, inhabilis
ad sacerdotium.**Defectio à communi norma, impedimentum sa-
crorum Ordinum.**Ab omni religione alienus, remotus.**Quin mederi quisquam possit.**Inexpiables, non condonandus.**Irreparabili jactura, damno.**Solicitus, laboriosus.**Irrevocabili pacto, promisso.**Ita est.**Vicissim.**Iter facere.**Descriptio itineris.**Annus secularis.**Jactum esse.**Astimator rerum, judex.**Experiri legibus, legè agere cum aliquo*

Barbara.

Judiciosus vir
Juauuen extremum
Jundura
Jurista
Jus habeo
Justificare
Jusitarius
Juxta Ciceronem † pro

Labilis
Laborator
Lachrymabiliter
Lactuina
Lanagarius
Lamena * pro
Lamo
Lapidare
Lapidaia
Lateraliter
Latinum culinarium
Lavaarium
Lautor, vel Lator
Laxatium

Leclisternia † pro:
Legenda Sanctorum
Legitimare
Lenimentum
Letaliter
Leuca
Liber rationum
Libertinusus
Librum arbitrium
Libraria
Licentiarum
Licentiatum Juris

Licite
Licitari
Liga
Ligare vulnus
Liratura
Limitaneus
Limitare
Linea pro:
Linea aquinoctialis
Linea hostiles
Linea vestis
Linealiter
Lingua materna
Liquaaitas
Litania
Littera ejusdem tenoris
Litteraliter
Litigatio
Locumtenens
Longanimitas
Longo tempore post
Loqui ex utraque parte
Lopus pro & contra

Latina.

Judicio pollens.
Diceretorius generi humano dies.
Commistura.
Jurisconsultus, peritus.
Jure meo possum.
Justum declarare, à culpa absolvere.
Equi amans, juris tenax.
Secundum Ciceronem, ex Ciceronis sententia,
vel ut est apud Ciceronem.

Debilis, infirmus, vel Caducus.
Operarius, bajulus.
Cum lachrymis.
Eduia ex lacte, cibi lacte confecti.
Comes provincialis.
Cædes.
Lanius.
Saxis, lapidibus; obruere.
Lapicidina.
A latere.
Latinitas inquinatam.
Lavatio.
Qui lavat.
Medicamentum, quod corporis meatus aperit.
Laxandi vi præditum.
Culcita, lodices, & lecti instrumentum reliquum.
Re gesta Sanctorum.
Natalium dedecus aut notam delere.
Leuamentum.
Letifera plaga, morbo.
Bis mille passus.
Codex accepti & expensi.
Vivendi libertas.
Voluntas libera.
Taberna libraria.
Millum facere, dimittere, veniam abundi facere.
Honores proximos à doctorum gradu consecutus.
Juste, honeste, justis de causis.
Liceri, auctionari.
Fœdus.
Obligare.
Ligamen
Finitimus, confinis.
Definire, terminis circumscribere.
Versus.
Limes aquinoctialis.
Aggeres hostiles, fossæ.
Linea vestis.
Ad lineam.
Sermo patrius.
Liquor, humor.
Preces supplices Ecclesiæ.
Litteræ uno eodemque argumento.
Ad litteram, ad verbum.
Jurgium, concertatio.
Vicarius, procenturio.
Mitis, ad iram tardus, remissior in ulciscendo.
Longo intervallò.
Ultro citroque verba habere.
In utramque partem discere

Barbara.

Latina.

*Loqui scabiosè**Lubricitas**Lucrosus**Lusta**Lustificus**Ludere fidibus**Lupanar**Luridus**Luror**Lusciosus**Luscus † pro**Lusorius**Lymphatum vinum**Lyricen****M**acerari curis**Macor**Macrescere**Maclare aliquem laude**Maculatus a**Madesfacere**Magnalia**Magnanimitas**Magnanimitè**Magnates**Magnificare**Majorennis factus est**Male contentus est**Maledictus**Male dispositus**Malefactor**Male feriali homines**Malus aer**Mandatum publicare**Manere apud conditiones suas**Manere in prælio**Mania**Manifestare**Mansionarius, Goutier.**Manuale**Manuductio**Manuductor**Manufactura**Marcesco**Marchio**Mareschallus aule**Maritare**Martyres**Martyrium**Martyrizari**Mosculinus †**Masticare**Materialia**Matrium**Matrimonialiter**Mechanica artes**Medalium**Sinistris sermonibus infamiam aspergere:**Lubricum.**Quastuosus.**Luctatio, certamen.**Luctum faciens.**Canere fidibus.**Lustrum.**Squalidus.**Squalor.**Qui oculos habet hebetiores.**Strabo, qui distortos habet oculos. nam luscus coclitem significat.**Aleatorius.**Aqua temperatum.**Lyrae fidicen.**Confici curis.**Macies.**Macie extabescere.**Laudibus efferre.**Chasta lituris obsita.**Perfundere respergere.**Res magnæ, illustres, admirandæ.**Magnus animus, animi excelsitas, altitudo, magnitudo, excellentia.**Magnò animò.**Optimates.**Celebrare, extollere, illustrem reddere.**E curatorum tutela excedit.**Animò est alienatò & offensò.**Execrabilis, detestabilis, orci victima.**Male animatus ad rem.**Malitiosus, facinorosus.**Insani, vecordes, mente capti.**Caeli gravitas.**Edictum per vulgare.**Stare conditionibus.**Cadere in prælio.**Insania.**Planum facere, vel manifestum, efferre in vulgus, aperire, proferre in medium.**Metator, designator hospitiorum militarium.**Enchiridion.**Ductus.**Ductor, dux.**Opera manu facta.**Putresco.**Comes limitibus tuendis præfectus.**Præfectus, pratorio.**Collocare virginem.**Fidei Christianæ testes suo sanguine purpurati.**Testamentum fidei sanguine confirmatum.**Omnes cruciatus & supplicia pro tuenda veritate fidei perferre.**Virilis.**Mandere, cibum dentibus conficere.**Pigmentarius.**Cat. logus Acalemicorum.**Matrimonii vinculo.**Artes sedentariæ, sellulariæ, vulgares.**Nummus in memoriam rei eius.*

Barbara.

Latina.

*Mediatè, immediate.**Mediator**Medicari**Medicinaliter**Medietas**Meditari**Medium, media pro**Meliorare**Melodia**Membra militaria**Memoriale**Mensurus, Wecheler**Mensurare**Mensurator**Mentaliter**Mercator frumenti**Mercetrari**Meridiari**Meridionalis**Methodus certa**Meticulosus**Militia**Mille ali**Mille artifex**Millesies**Millio**Minea**Minealia**Mineral**Minutum**Ministralis**Minerare**Minorennis**Minui capite**Miraculosus**Misericorditer**Missale**Missam dicere**Missionarius**Missio pro**Missiva**Mistratus**Mobilia**Modella**Modernus**Mochari**Molegarnarius**Molenarium**Molestare**Interveniente aliquò, vel nullò, remote, proxime, per et non per alium.**Deprecator, conciliator, medius, sequester Dei ac hominum.**Mederi, sana e.**Ope, vel manu medica.**Pars dimidia, medium.**Exercere mentem in contemplatione rerum celestium.**Sumptus, facultates, subsidia, vel modus, via, ratio, vel remedium.**Melius facere, emendare, revocare alium, vel recipere se ad meliorem frugem.**Modulatio.**Ordines militares,**bellus supplex, vel monumentum.**Trapezita.**Metri.**Dimensor, metator.**Mente, animo, cogitatione, mente atque animò.**Frumentarius; frumentator.**Pulcritiam in propatulo habere. Corpus vulgate.**Meridianum somnum habere.**Mendiana regio.**Ratio ac via.**Animus timore exanimatus,**Exercitus, copie.**Septenti.**Peritis artium, usù variarum artium exercitatus.**Millia.**Decies centena millia.**Venti auri, argenti.**Fossilia.**Didactrum, doctrine stipendium.**Minutatum, ex gue.**Minister, administrator.**Minuere.**Minor annis, curatorum tutela nondum exemptus.**Securi feriri, percuti.**Mrandis operibus & super hominis conditionem editis clarus.**Summa misericordis.**Liber liturgie sacræ.**Facere rem divinam, sacris operari, celestem hostiam immolare, sacrificium facere.**Vir Apostolicus missus ad expeditionem sacram.**Expedio sacra.**Tabella, codicilli.**Insula insignis, insulatus.**Supellex, instrumentum, res, quæ moveri possunt.**Forma, modulus.**Hodiernus, recentior, qui nunc est; Autor nostri temporis, novus.**Adulterari, maculare thorum.**Moitor.**Mola.**Molestia efficere, molestiam afferre.*

Barbara

Momentaneus
Monachus S. Francisci

Monarchia
Moneta falsa
Monetarius
Monialis
Monoculus
Monstra
Monstruositas
Moralia
Moralitas
Morbus caducus
Mos filii
Mortalis peccatum
Morticina
Mortificare se

Mortificatio
Mosquea
Molesta
Molu proprio
Multitudo
Multitudo
Mulum ante
Mundana res

Mundus pro

Murarius, murator
Muranula
Muscata nux
Musica instrumentalis
Mutatio temporum
Mutuo
Mutuo, & mutuo dare
Mutuo accipere

N *Natalus*
Nativitas
Naturaliter mori

Natus pro
Naufragare
Naumachia
Nec autem, vel minus autem
Necesse habere re aliqua
Necessitate
Negativa, affirmativa
Neotericus
Nepos ex fratre, sorore
Nequitiosus
Neutratus
Neutratus
Nexus pro
Nigras
Novus novus
Noxius
Noxius s. illa
Noxius s. Poet.

Latina

Brevissimi temporis.
Sodalis, & de familia S. Francisci, qui instituta
ejus proficitur.
Dom natus unius.
Nummus adulterinus.
Qui monetam cudit.
Virgo Deo sacra, dicata, sacrata.
Luscus, cocles.
Exemplum.
Instituta forma.
Morum præcepta, res morum.
Morum conditio.
Morbus comitialis.
Buccella.
Crimen letiferum, mortiferum capitale.
Cadavera.
Corpori ægre facere, in semetipsum durum ac
severum esse, acriter sibi imperare, acriter ani-
um frangere.
Corporis afflictatio, asperitas vite voluntaria.
Tormentum minus, sclopetum.
Cantio sacra,
Sua sponte.
Varius.
Sæpenumero, sæpe, identidem.
Multo ante.
Caducæ, perituræ, profanæ, infimæ, fugaces, in-
anes, mortales, fluxæ fragiles, humanæ res.
Rerum fluxarum blandimenta & illecebræ, ut
pro turba & colluvie improborum.
Murorum structor.
Torques aureus.
Nux odorata, aromatica.
Cantus nervorum & tiliarum.
Inclinatio temporum
Hisce.
Dare pecuniam mutuam.
Pecuniam sumere mutuam, mutuari pecuniam,
utendam accipere.

Natatio.
Natalis, ortus.
Morto extingui, sua morte.
Filus.
Naufragium facere, naufragio interire.
Prælium navale.
Nec verò, minus vero.
Aliui opus esse re aliqua.
Necessitatem imponere.
Negantia, agentia.
Recentior, novitius.
Frater aut sororis filius.
Nequam, improbus.
Neutrius partis, à studio alienus partium.
Partes med.æ.
Vinctus, captivus.
Nigror.
Homino novus.
Nox appetit.
Scilla familiaris ad exonerandum ventrem.
Noxius, invidiosus.

Nomen

Barbara.

Latina.

Nomenclatura	Nomenclatio.
Non aut post	Non ita multo post.
Non vero	Non autem.
Nescere jam hominem discere	Peripicio jam hominis animum.
Notarius	Scriba, librarius, obliigator testamenti.
Notus	Incerto patre natus.
Notificare	Apetire, significare.
Notorie	Aperte.
Notorius	Apertus, manifestus, evidens.
Nova	Nuntii.
Novella	Commentarii rerum novarum.
Novendecim	Undeviginti.
Novem	Adversari, repugnare.
Noviter	Nuperrime, nuper.
Novitius + pro	Tyro, Candidatus Religiosae Familiae, qui nuper nomen dedit in familiam suam.
Nullatenus	Nequaquam, neutiquam, nullo pacto, modo, nulla ratione, minime.
Nullibi	Nusquam.
Nullo labore	Nullo negotio.
Numerarius	Rationum magister.
Numularius	Trapezita.
Nuntium	Nuncius.
Nuntium certum vel proprium mittere	Mittere certum hominem.
Nusquam	Nusquam.
Obscurare	Obscurare, infuscare.
Obiectum	Res obiecta sensibus.
Obiter	In transcurso.
Obliatio + Versicherung + Brief.	Fiduciam dare, vel accipere.
Obligationem de se dare	Nomina facere.
Oblivium, Poeticè	Oblivio.
Oblivioni tradere	Oblivioni dare.
Obnixe rogare	Enixe rogare, obsecrare, omnibus precibus orare, petere.
Obryza, Probier, Stein.	Obrussa.
Obsequium + pro	Officium; nam pro indulgentia patris nimia bonum est.
Obsidium	Obsidio.
Obtenebrare	Obscurare, caliginem offundere.
Obviare	Obviam procedere, ire, venire, occurrere.
Obvatio	Occursatio.
Occasione tua bona	Oblata facultate, quod commodum tuo fieri possit.
Occasionaliter	Occasione vel sortuito.
Occidere velle alterum	Vitam alicujus appetere.
Occidere se	Adferre sibi manus, mortem conciscere.
Octavum, octavus decimus	Duodeviginti, duodevicesimus.
Octuaginta, octuagesimus	Octoginta, octogesimus.
Ocularis inspectio	Oculorum fides, testimonium.
Oculariter	Oculorum judicio, fide.
Oathilis	Odio dignus.
Odysse cane pejor + angue	Malè, pessime odisse.
Odisse odio + atumans	Odio capitali dissidere ab altero.
Oamentarius	Unguentarius.
Odoramentum	Odor.
Officiales	Magistratus ministri.
Officina	Opificum taberna.
Officiositas	Officium, studium.
Officium acceptare	Suscipere manus publicum.
Officium	Odoratus.

Barbara.

*Omnes usque ad unum**Omni ex parte**Omnifariam**Omnifarius**Omnigenus, Poetico**Omnimode**Opacitas**Opera pro**Opera bona**Opinionem malam habere de aliquo**Optotili felicem successum rei**Opus habere re**Orationis filum arripere**Oratio mentalis**Oratorum pro**Ordinare**Ordinarie**Oratio pro**Ordines suscipere**Oreterus**Orientales vel occidentales populi**Originale pro**Originale peccatum**Orphanus**Oscitantia**Ostensio**Ociositas**Pacate pacifice**Pallare**Paganus**Pallesco**Palliditas**Palliat**Palmarum dies**Palpare manibus**Panifex**Papa**Papyrus**Paradisus**Parcitas**Parentatio**Parentela**Parasceve, dies**Pariformiter**Parlamentum**Parochia**Parochialis, parochianus**Parochus**Paroxysmus febrilis**Parricidatus**Partialis*

Latina.

*Ad unum omnes.**Usquequaque.**In omnes partes, quavis ratione,**Cujusque modi.**Omnis generis.**Omnimodo, ratione, omnibus modis.**Locus opacus.**Ludus scenicus cantu peragi solitus, Drama ma-**sicum.**Officia virtutis, pie actiones.**Male existimare de altero.**Hanc rem feliciter tibi, vel prospere evenire**cupio.**Re mihi opus est.**Incidere orationem.**Tacita precatio, mente concepta.**Locus precibus dicatus.**Præscribere.**Per unumque.**Præscriptum, imperium, imperata.**Sacris initiari, Sacerdotio inaugurari.**Coram, verbis suis.**Gentes, quæ ad Ortum & Occidentem terras**colunt.**Architypon, Prototypon.**Labes ab ortu nobis ingenta, innata.**Pupillus, pupilla, orbus.**Oscitatio, inertia.**Significatio.**Censatio, desidia, socordia.**Tranquille.**Pacisci, pactum inire.**Præter superstitionis sectator, falsorum Numinum**cultor.**Palleo, exalbesco.**Pallor,**Valli, tudes, pili murales.**Ramalia, Palmaria sacra.**Manibus explorare.**Pistor.**Romanus Pontifex.**Charta.**Beatorum sedes sempiterna.**Parimonia,**Laudatio sanctis.**Cognatio.**Dies redempti orbis memoria sacer: dies anni-**versaria passi pro nobis Dei ac Hominis me-**moria sacer.**Similiter.**Senatus regni.**Parocia.**Curionis sacri fidei commissus, subiectus curioni**sacro.**Curio sacer.**Commotuncula febrilis.**Parricidium,**Partum studio abreptus, qui hominum, con-**causarum totus est, apud quem grana ven-**æqui habet.*

Barbara.

Latina.

Partialiter
Particularis
Particulariter
Particulatum
Parum ante
Parvi facere
Parvo labore
Parvum esse
Parvus est in oculis suis
Pasquillus
Passagium
Paschalis
Passibilitas
Pas. Christi

Passionatus
Passiones
Passus pro
Pasinare
Patheticè pro
Patiens
Pati iacturam
Patientiam habere cum aliquo

Pati deliquium
Patrinus
Patriotal
Patronatus Ecclesie
Parefacere
Pausa, pausare

Peccaminosus
Peccator, peccatrix
Peculati
Pecunia parata
Pecuniam accipere ad interesse
Pecuniam corradere
Pedellus
Pellicium
Penitiores littere
Penultimus
Per accidens
Perceptores
Per dies singulos
Perdonare crimen
Peremptorie

Perfectionaliter
Periodus
Permanere in sententia
Permittere
Pernicialiter
Perpendiculariter
Perruca
Persecutio Christianorum

Persecutor Christianorum
Persona ꝑ pro

Ex parte aliqua.
Singularis, peculiaris.
Singulatim, sigillatim.
Speciatim, separatim, per partes.
Paulo ante.
In minimis ponere.
Nullo negotio.
Satura esse humili.
Modestissime de se existimat.
Libellus famosus, criminofus.
Transitus, iter.
Patibilis, C.c.
Natura perpeffioni subiecta.
Historia Servatoris, nostra causa cruciatus ac mortem passi.
Ira odio, invidia perturbatus.
Animi motiones, perturbationes.
Littere publici aut libericommeatus.
Fodere.
Diserte, expresse.
Ager, ærotus.
Detrimentum accipere, vel incommodum.
Patienter ferre mores alterius, vel accipere non repugnante.
Animo linqui.
Sponsor, pater lustricus.
Civis, popularis, gentilis.
Jus designandi sacerdotem in usu templi.
Pavorem incutere, metum injicere.
*Quies, respiratio, requiescere, respirare inter cæ-
nendum.*
Scelestus, vitiosus.
Scelerum reus, rea.
Depeculari.
Pecunia numerata, pecunia præsens.
Fœnori accipere pecuniam.
Pecuniam conficere, red. gere ex re aliqua.
Minister publicus Academiæ.
Vestis expellibus.
Littere interiores.
Postremo proximus.
Casu, temere, fortuito.
Publicani, tribuni ærarii.
In dies singulos.
Condonare.
*Sine provocatione, dempto omni comperendi-
nandi jure.*
Perfekte.
Ambitus verborum.
Sib. constare.
Pati, ferre.
Perniciosè.
Ad perpendiculum.
Crines adsciti & fictitii.
*Vexationes & funeste clades populi Christiani,
quæ est ones cum magna levitia in Christianos
habitæ.*
Nominis Christiani hostis.
*Homines, capta: pro larva, aut muneris gerendi
habilitate, prosum est.*

Barbara.

Latina.

Personaliter se sistere
Perspectiva
Pertinentia

Pertinet ad me liber

Pertingere

Pertransire

Peruersio

Pestiferus

Pestis cessavit

Phantasia

Phantasiae loqui

Phlebot

Phlebotomare

Phlegmaticus

Pua pro

Pignerare

Pilissimus, pientissimus

Pileum deponere

Pileum apponere

Pilula

Pinnaculum

Pinseris panem

Piscatio

Placiditas

Plagare

Plandus

Plantare arbores

Plantarium

Plasmare

Plausibiliter

Plebanus

Plenarius

Plenipotentarius

Pleuritica

Plitare

Pluries

Podagra laborare

Poenitentiam agere

Poenitentiam injungere

Politia

Politica

Pompaticus

Pompasus

Pomum t pro

Ponderare aliquid

Ponere casum

Ponere loco alterius aliquem

Populosus

Procelana rafa

Porosus

Portatus

Portatile

Positive velle

Posito, quod ita sit

Coram adesse.

Tubus opticus.

Omnia, quae pertinent ad aliquid, ut praedia fundi.

Meus est liber.

Pertinere.

Permeare.

Eversio.

Pestifer.

Abiit pestis, vel pestilentia remisit.

Homo fanaticus.

Aliena loqui.

Chartae plagula,

Mittere sanguinem, venam incidere, secare.

Cui pituita molesta est, pituitosus.

Absurdus praegnantium appetitus.

Oppignorare.

Maxime pius.

Caput aperire.

Caput operire.

Catapotia.

Pinna.

Panem coquere.

Piscatus.

Lenitas.

Sauciare, plagis vulnerare.

Plangere,

Arbores serere.

Plantatum seminarium.

Fungere.

Cum plausu, applausu.

Cerio sacer.

Plenus, integer, perfectus.

Legatus cum auctoritate, vel plena agendam rerum potestate instructus.

Lateralis dolor.

Complicare.

Saepe.

Ex pedibus laborare, dolore articulorum cruciari, ardere doloribus podagrae.

Resipiscere, ad frugem redire, dolere de admisis criminibus, vitia virtutibus emendare.

Piaculum imponere.

Institutum civile.

Prudentia civilis.

Magnificus.

Splendidus, magnificus.

Malum; nam Pomum vox est generica omnia speciei.

Pondere, trutina examinare.

Proponere questionem, vel ponere.

Sufficere alteri alterum.

Celeber, frequens.

Murchina, aut vasa Sinensium fictilia.

Poris frequentibus.

Janitor.

Quod portari potest, solet.

Absolute, praecise velle.

Fac, ita esse, finge, remita habere.

Barbara.

Latina.

Positura
Posseus, e.*

Possibilitas

Pojia

Possilla

Postscriptum

Potare alium

Potentatus *

Practica

Practicare

Practicus

Præbenda

Præcedentiam habere

Præcipitantis

Præcisè

Præconcepta opinio

Prædecessor

Prædestinatio

Prædicantes

Præminentia

Præexistare

Præfatus autor

Præfigurare

Præfocare

Prægnans causa

Præhabere

Prælatas

Præmeditatio

Præmentionatus, prænominatus

Præmiare

Præ oculis habere

Præpositura

Præpositus, simplicitas

Præprimis

Prærequirere

Præsagium

Præsentaneus

Præsentare

Præservare se à morbo

Præsidens

Præsumere † pro

Præsumptuosus

Præsupponere

Prætendere pro

Prætendens Regni

Prætensio

Prætextu aliquo

Prætexus *

Prævalere

Status, vel species.

Quod fieri potest, si res facultatem habet;
quantum consilio effici potest.

Facultas, vires.

Vettedarii equi, *meritorii.*

Commentarii Evangelii, explanatio Evangelica.

Appendix extremæ epistolæ adjuncta.

Potum præbere.

Potestas, dominatio.

Ufus, experientia.

Exercere, facere v. g. medicinam.

Solers, industrius, exercitatus.

Fructus annuus Sacerdotiorum.

Principatum habere.

Repentinus animi motus.

Absolutè, simpliciter.

Concepta prius, præcepta.

Antecessor. *

Decretum Dei hominem ad sempiternam felicitatem destinantis.

Præcones sectarii.

Conspicua præ cæteris dignitas.

Prius existere.

Supradictus, laudatus.

Imaginem prius exprimere; repræsentare.

Suffocare.

Gravis causa, res magni momenti.

Anteferre.

Præses, Antistes, Præsul.

Consulto & cogitato consilio.

Is de quo dixi, commemoravi, de quo supra
memini, aut mentio facta est.

Præmia tribuere, præmiis donare.

Versatur mihi ante oculos.

Præfectura sacra.

Præpositus ædi sacre, Collegio.

Imprimis, cumprimis.

Requirere ante alia.

Præiugatio, præsensio, prædictio rerum futura-
rum.

Præsens.

Repræsentare.

Morbum antevertere; valetudinem tueri, ser-
vare.

Præies.

Multa sibi sumere, audere, arrogare sibi nam
pro prius sumere probum est.

Arrogans, immodicus aestimator sui.

Pro certo ponere, pro concessio probatoque su-
mere.

Postulare.

Regni competitor.

Postulatum, postulatio.

Per speciem, simulatione, sub specie, obten-
tu, per causam, nomine amoris, honoris
&c.

Simulatio, species, nomen, obtentus.

Viribus superiorem esse, superare, vincere.

Barbara.

Latina.

*Pransus sum**Praxis**Primatus**Primates**Primicerius**Primitus ***Primogenitus**Primogenitura**Primordialis**Principare**Principaliter**Principissa**Prior pro**Priorissa**Prioritas**Private**Privilegiare aliquem**Privilegiati**Probam dare, vel facere**Probare pro**Processio**Processionaliter ire**Processionem ducere**Processum alicui facere**Processum perdere**Processus criminalis**Processus impensas solvere**Processus judicialis**Pro contractu**Proculcare**Procul distare**Prodigalis**Prodigalitas**Prodigaliter**Prodigere**Proditorie**Producere fructus**Pro & contra**Profectus * pro**Professor**Proficuum, proficuum**Profunditas**Prognosticatio**Prolificare**Proluxe pro**Proluxitas orationis**Prolongare tempus**Prolongatio**Promanare**Pro mea est**Pro me persona**Promittere praesentiam suam in cena**Promovere**Prandi.**Præsus, consuetudo, exercitatio.**Principatus.**Princeps civitatis, Optimates, primarii Viri.**Princeps ordine ac dignitate.**Primum, olim.**Natu maximus.**Jus natu maximi.**Ad primordia pertinens.**Dominari, imperare.**Potissimum, præcipue.**Fœmina Princeps.**Præfectus monasterii.**Antistita sacrarum Virginum.**Prior Locus.**Privatim.**Immunitate aliquem donare.**Privilegio nominatim affecti, donati immunitatibus.**Dare documentum, specimen aut periculum facere.**Periclitari, experiri, periculum facere.**Supplicatio publica, longus procedentium in supplicatione ordo, procellus sacri ordinis in publicum.**Procedere in supplicationem.**Duc re supplicantium agmen, ducere solemnem pompam ad templum.**Intendere litem.**Causa cadere, litem perdere.**Causa, judicium capitale, causa capitis, vel judicium capitis.**Præstare periculum judicii.**Causa judicaria, lis, disceptatio fori.**Ex pacto, conventu.**Conculcare.**Longè abesse.**Prodigus.**Profusio, effusio pecuniarum.**Prodige, effuse, per luxum.**Fortunas abligurare.**Proditorum more.**Ferre fructus.**In utramque partem, ultro citoque.**Progressus, progressio.**Magister, Doctor.**Utilis utiliter.**Profundum, vel altitudo maris, fluminis.**Prædictio, divinatio.**Prolem gignere.**Pluribus verbis.**Oratio copiosa, orationis circuitus.**Tempus prorogare, longissime ducere.**Prolatio diei, productio temporis.**Emanere, profluere.**Mecum facit illud.**Quod ad me attinet.**Promittere ad cenam, a convivium condicere.**Patronus, amplifactor dignitatis.*

Barbara.

*Promovere, simpliciter**Promittitudo**Pro nihilo**Pro nunc**Proximari**Propalare**Prope jam facta est res**Propensitas**Properanter**Properus ***Propheta, Prophetissa**Prophetare**Prophetia**Propendere conditiones**Proponere aliquid in Senatu**Proponere sibi aliquid faciendum**Proportionaliter**Proportionatus**Proprietarius**Proprio Marte, propria manu**Prosa**Prosum**Protilis**Protektor**Pro tempore * pro**Protervia**Protestari contra**Protestatio contra facta**Protocollum**Protonotarius**Protoplasti**Proventus ***Provisio † pro**Proxmare**Proximior**Proximus † * pro**Psalmi**Psalmus**Puellaris**Pugnantia**Pullatus**Pulmentarium**Pulpitum**Punctare**Punctum honoris**Puppa**Purgare, purgatio, simpliciter**Purgatorium**Purificatio**Puritas**Puriter**Purus Grammaticus † pro**Pusillanimitas**Pusillanimitas*

Latina.

*Provehere; promovere ad gradum sublimiorem
augere, amplificare dignitatem.**Promiscus animus, voluntas, animi alacritas.**Gratis.**In presentia.**Exordiri.**Davulgare, in vulgus edere.**Res affecta est.**Propentio.**Festinanter.**Præproperus.**Vates divinus; sacer, vates divina.**Vaticinari, prædicere, præsentire futura.**Vaticinatio, prædictio, oraculum.**Ferre conditiones.**Referre ad senatum, ad populum.**Inducere animum, constituere, decernere.**Pro rata parte, pro facultate, proportionem.**Congruenter factus.**Possessor.**Suo Marte, manu sua.**Oratio soluta.**Proisus.**Defensio, tutela, clientela, præsidium, patrocinium.**Defensor, Patronus.**Nunc, vel hoc tempore; nam si pro ratione temporis ponatur, probatum est.**Protervitas.**Intercedere.**Intercessio.**Adversaria.**Archigrammateus.**Primi parentes generis humani.**Fructus annui.**Res frumentaria, alimenta, annona.**Propinquare.**Propior.**Alius quisque**Divina Davidis carmina**Psalmes.**Virgineus.**Repugnantia.**Atratus, pullus.**Pulmentum.**Suggestum.**Punctis notare.**Honoris apices.**Oblectamenta puerorum.**Alvum purgare, alvi purgatio.**Piaculares flaminæ.**Expiatio.**Elegantia vel munditia.**Pure.**Merus Grammaticus, nihil nisi Grammaticus.**Timidus, animo fracto, humili, abjecto.**Animus abjectus, angustiae pectoris, parvus animus.*

Barbara.

Quadragesies
 Quaarangularis
 Quadrat hoc in eum
 Questionare
 Questionem proponere
 Qualificatus
 Qualisqualis
 Qualitates egregiae
 Qualitercunque res cadat
 Quamaliu munius erit
 Quamaliu mundus stat

Quamprimium potest fieri
 Quanaoque ꝑ pio
 Quantitas vini, frumenti
 Quantocius
 Quaternio
 Quatuor tempora

Quercinus
 Querulare
 Querulatus
 Quid fiet cum illo
 Quid habeo tecum
 Quicquid sit
 Si ietantia
 Quoad corpus
 Quomodo stat?
 Quotannis es?

Radicare
 Rancor
 Raptus pro
 Rectum
 Ratificare
 Ratificatio
 Rationalis
 Rationabiliter

Ratio status
 Raucedo
 Rauescere
 Ravelinum

Reactio
 Realiter
 Reatus
 Rebaptizare
 Rebelle
 Rebellis
 Rebus sic stantibus
 Recapitulare
 Recenter
 Receptor, seu perceptor
 Reclusus imperii
 Recurrere
 Recurrere
 Recurrere
 Recurre

Latina.

Quadrages.
 Tetragonus.
 Hoc cadit in eum.
 Questionem instituire.
 Questionem ponere.
 Habilis, idoneus, dotibus ad rem instructus.
 Qualiscunque.
 Dotes animi egregiae.
 Utcunque e it, vel res cadat, cedat.
 Dum mundus erit ac hominum gentis.
 Post homines natos, post hominum memo-
 riam.

Primo quoque tempore.
 Interdum nonnunquam.
 Numerus, vis, modus ingens frumenti.
 Quamprimium.
 Quatuor paginarum charta.
 Annuae commutationes temporum quadripar-
 titae.

Quercus.
 Querul.
 Querulus.
 Quid fiet illi, vel illo.
 Quid rei mihi est tecum.
 Utcunque res se habeat, vel quoquo modo.
 Syngrapha, cautio.
 Secundum corpus.
 Quid agitur?
 Quot annorum es.

Radices agere.
 Acerbitas animi.
 Alienatio sensuum.
 Ienis artificiosus, missilis.
 Ratum habere, facere.
 Approbatio, confirmatio.
 Ratione utens, particeps rationis.
 Prudenter, ratione probabili, certa conjectu-
 ra.

Rationes & utilitates Reipublicae.
 Vox obtusa, ravis.
 Raucum fieri.
 Opus exterius, aut moles à vallo diuisa, & aqua
 circumfusa.

Actio reciproca.
 Revera, reapse.
 Culpa, crimen.
 Sacro fonte iterum tingere.
 Deficere à Republica, novis rebus studere.
 Seditiosus, factiosus.
 Rebusita se habentibus.

Repetere summa rerum capita.
 Recens.
 Coactor, vectigalibus praefectus, quaestor.
 Comitiorum decreta, sanctiones imperii.
 In morbum recidere, vel de integro incidere.
 ut supra.
 Mutuo, vicissim.

Barbara

Latina.

<i>Recommen-tare</i>	Commendare.
<i>Recom-pensare</i>	Compensare.
<i>Reco-latione hominum</i>	Post memoriam hominum.
<i>Recreatio pro</i>	Remissio animi.
<i>Re-cte venit</i>	Commodum adest.
<i>Re-stitudo</i>	Recta vel ingruenta vel ratio.
<i>Redargutio</i>	Confutatio, reprehensio.
<i>Redemptor noster</i>	Vindex, parensque libertatis nostræ.
<i>Reditus</i>	Vectigalia, fructus annuus.
<i>Re-utuum regionis Magister</i>	Quæstor Provincialis.
<i>Reduplicare</i>	Conduplicare.
<i>Refectorium</i>	Cœnatio, convicium.
<i>Referendarius</i>	Qui supplices libellos offert Regi, Magister li- bellorum supplicum.
<i>Refestinare</i>	Remediare.
<i>Resbulare *</i>	Fibulam solvere.
<i>Resfirmare</i>	Denuo firmare.
<i>Reflexionem facere</i>	Rationem ducere, habere absentis.
<i>Reflexio</i>	Accurata consideratio, deliberatio.
<i>Refocillare *</i>	Recreare, reficere.
<i>Re-formare Religionem.</i>	Instaurare, Religionem à solutione disciplina ad veterem sanctimoniam revocare.
<i>Refrigerium</i>	Refrigeratio.
<i>Regalia</i>	Res regis juribus debitæ.
<i>Regaliter</i>	Regiæ, regiæ.
<i>Regeneratio</i>	Generatio nova.
<i>Regentes</i>	Qui in procuratione regni vel præfecturarum sunt.
<i>Regere se non potest</i>	Impotenti est animo.
<i>Regimentum militum</i>	Legio.
<i>Regimen militum</i>	Legio.
<i>Registrare</i>	In tabulis referre.
<i>Registram</i>	Index aut Commentarius rerum urbanarum, ta- bule publicæ.
<i>Regit accusativum</i>	Jungitur cum Accusativo, petit Accusativum.
<i>Regnicola</i>	Regni incolæ.
<i>Regulare se</i>	Conformare se ad alicujus voluntatem.
<i>Regulares milites</i>	Milites legionarii.
<i>Regulariter</i>	Secundum legem, normam, aut scilicet, plerum- que.
<i>Rejicere culpam in aliquem</i>	Derivare culpam in aliquem.
<i>Reiterare</i>	Iterare.
<i>Reiterationis</i>	Iteratio.
<i>Relatio pro</i>	Nuncius, fama, rumor, memoria.
<i>Relative</i>	Comparatè ad alios.
<i>Religionis exercitium liberum</i>	Sacrorum, rituumque suorum usus non impedi- tus.
<i>Religiositas</i>	Pietas erga Deum.
<i>Remediare</i>	Mederi, sanare.
<i>Remissionem peccatorum petere</i>	Petere veniam delicti.
<i>Remittere peccatum</i>	Gratiam delicti facere, delictorum veniam dare, culpam condonare.
<i>Remorsus conscientie</i>	Pungentes animi stimuli, morsus.
<i>Renunciare saculo</i>	Rebus caducis nuncium remittere.
<i>Reparare damnum</i>	Sarcire damnum.
<i>Repatriare, repare</i>	Redire in patriam.
<i>Respetere idem & iaculare</i>	Decantare.
<i>Repertorium</i>	Indices.
<i>Reponere frumentum in usus futuros</i>	Frumentum condere.
<i>Representare personam Regis</i>	Induere personam regis.

Barbara

Latina.

Repressalia

Mutue belli offensiones, Clarigatio secundum quosdam.

Repudium

Repudiatio.

Repulsio

Repulsa.

Reputationem tueri

Existimationem suam tueri.

Requiem legere

Sacrum funebre facere, iuxta Christiano ritu ad aras peragere.

Res est in eo statu

Res in eum adducta est locum.

Res est sic

Res sic se habet.

Reservatio mentalis

Reservatum mente.

Residentia

Regni sedes, Regia.

Resignare

Abdicare se munere publico.

Resistentia

Vitæ emendatio.

Resistentia

Repugnantia.

Resistiva potentia

Potentia resistendi.

Resolvere se

Animum inducere, consilium capere.

Resolutio

Animi propositum.

Resolutus homo

Vir prompti consilii & expediti.

Resonantia

Sonus repercussus.

Respective

Comparato.

Respectu hoc

Hac ratione, mente, consilio.

Respectum omittere

Ponere reverentiam adversus Principem, excessit animis reverentia.

Respectu humano vinci

Noxia verecundia impediri.

Restaurare, restauratio

Instaurare, instauratio.

Resumere animos

Colligere se, animum sumere.

Resurgere a mortuis

Reviviscere.

Resurrectio Christi

Dies anniversarius Christi reviviscentis, Christi reditus ad vitam.

Resuscitare

Revocare à mortuis.

Retaliare

Par pari referre.

Retinere frumentum in horreo

Comprimere frumentum.

à retro est

A tergo, ponè subit.

Retrocogitare

Memoriani rei repetere, recordari.

Revalescere

Convalescere.

Revelare aliquid

Patefacere, rei indicium facere.

Reverentiam facere

Honorem habere, assurgere.

Reversales dare

Cautionem præbere, scripto fidem obstringere.

Reversus sum

Reverti.

Revisio

Recognitio.

Revolutio rerum

Inclinatio, conversio rerum.

Reunire

Conjungere iterum.

Rigerosus

Rigidus, difficilis.

Rixosus

Pronus ad rixam.

Robuste

Nervosè.

Rubedo

Rubor.

Rubens

Ruber, rubens.

Ruditas

Stupor, tarditas animi, ingenii.

Rumpere leges

Leges perumpere, violare.

Ruricola

Agricultor.

*Sacramenta † pro
Sacra Scriptura*

Mysteria Christiana, sacra.

Sacristanus

Libri divini, divinæ literæ; divinarum legum, scriptorum monumenta.

Sacristia

Ædituus, custos ædis sacræ, Sacrarium.

Sagittæ

Vestiarium sacrum & locus instrumenti sacri, vel suppellectilis sacræ.

Sagittare

Sæpe numero, sæpe.

Sagittator

Sagittam tueri, emittere.

Salinum

Sagittarius.

Stipendium.

Solis.

Barbara.

Latina.

Sallescere
Salvator
Salvificare
Salvificus
Salvaquardia
Solus conductus
Salutifer
Sanctificare
Sanctimonialis
Sanguinare
Sanguinem effundere † pro
Sanguisuga
Sapidus
Sarcophagus
Saties
Satrapa
Satum
Saturum esse vite
Scabere caput
Scabrositas
Scamatum

Scandalizare
Scandalosus
Scandere carmen
Scholarcha
Scholaris
Sciatica

Scibile omne
Scienter
Scilavus
Scopare
Scopus † pro
Scortatio
Scribere discit pro
Scribere falso
Scribere in librum recepti
Scriniarius pro
Scrupulose
Scrupulosus
Scrupulosus minime
Scrupulum habere

Scrupulis angi

Scrutinium
Sculptor
Scurrilitas
Secessus
Secretarius
Secretarium
Secrete
Secularis † pro
Seculum † pro
Sectatio
Sectatrix
Secum ipso loqui
Secum loquuntur

Converti in salem.
Servator.
Servare, salvum reddere.
Salutaris.
Præsidium, aut tutela, aut perfugium & asylum.
Fidei publicæ testes litteræ.
Salutaris.
Consecrare, sanctum esse jubere.
Virgo Deo sacrata.
Sanguine manare.
Occidere, hostem sanguinem fundere.
Hirudo.
Boni, grati saporis.
Feretrum.
Satietas.
Præfectus Provinciæ.
Seges.
Naturam explevisse satietate vivendi.
Perfricare caput.
Asperitas.
*Res mali, pessimi exempli, * offendiculum, of-*
fensio.
Contagione malorum alterum evertere.
Homo mali exempli.
Versum metiri.
Scholis præfectus.
Scholasticus, bonarum artium studiosus.
Dolor, aut morbus ischiæus.
Quod sciri aut intelligi potest ex omnium ar-
tium disciplinis.
Sciens, prudensque id fecisti.
Mancipium.
Scopis evertere.
Finis, propositum.
Effrenis libidinum usus.
Discit pingere litteras.
Scribere mendosè.
Referre expensum.
Magister, Præfectus scrinii regii.
Nimis exigue & exiliter, aut religiosè.
Obstrictus Religione, religiosus.
Solutus religione animus.
Impetum retardat suspicio latentis in tam specio-
sa cogitatione mali, aut periculi; religione
impediri.
Ægitudine, æstu, sollicitudinum pavore, ani-
mi fluctu, stimulis, pungentibus curis.
Scrutatio.
FiCTOR.
Scurrarum joci.
Recessus, locus remotus.
à Secretis, à libellis.
Locus causarum arcaniorum.
Secreto.
Profanus.
Res fluxæ, caducæ &c.
Allectatio.
Consectatrix.
In animo secum versare.
Loquuntur inter se.

Barbara.

Latina.

<i>Secundò</i>	<i>Iterum.</i>
<i>Secundum Lucam</i>	<i>Scriptoris Luca.</i>
<i>Secundum possibilitatem</i>	<i>Pro virili parte, pro mea facultate.</i>
<i>Secundum virtutem</i>	<i>Ex virtute.</i>
<i>Secure</i>	<i>Tuto, sine cura, periculo.</i>
<i>Secus viam*</i>	<i>Juxta viam.</i>
<i>Sedere ad mensam</i>	<i>Accumbere, accubare.</i>
<i>Sedere post fornacem</i>	<i>Ætatem domi agere.</i>
<i>Seducere</i>	<i>Corumpere mores, corruptelam illecebris irritare.</i>
<i>Seductio</i>	<i>Corruptio.</i>
<i>Seductor</i>	<i>Corruptor juventutis.</i>
<i>Semel aut his</i>	<i>Semel iterumque.</i>
<i>Semel pro semper</i>	<i>Hæc semel dixisse sufficiat.</i>
<i>Semole</i>	<i>Remotis arbitris.</i>
<i>Senior fio</i>	<i>Ætate procedo, senesco.</i>
<i>Sensus</i>	<i>Cordatus, judicio pollens.</i>
<i>Sensibilis, e.</i>	<i>Quod sub sensum cadit, sensu percipitur.</i>
<i>Sensualis</i>	<i>Voluptatum, quæ ad sensus pertinent, studiosior.</i>
<i>Sensualitas</i>	<i>Studium commodorum ac voluptatum, quæ cum sensibus illecebra conjunctæ sunt.</i>
<i>Sensus litteralis</i>	<i>Ratio explanandi historica.</i>
<i>Scorsim</i>	<i>Scorsim.</i>
<i>Separatio</i>	<i>Divortium, dissidium.</i>
<i>Septentrio*</i>	<i>Septentriones.</i>
<i>Septimana</i>	<i>Hebdomas.</i>
<i>Sequax</i>	<i>Qui sequitur.</i>
<i>Sequestrare*</i>	<i>Apud sequestrum deponere.</i>
<i>Seriose</i>	<i>Graviter, affirmative.</i>
<i>Sermonem facere</i>	<i>Sermonem habere, verba facere.</i>
<i>Serrare</i>	<i>Serra dulsecare.</i>
<i>Servus</i>	<i>Ancilla.</i>
<i>Servare conventa</i>	<i>Stare conventis.</i>
<i>Servitor</i>	<i>Servus, minister.</i>
<i>Servitudo</i>	<i>Servitus.</i>
<i>Servus judicii</i>	<i>Accensus, apparitor.</i>
<i>Sigillare Epistolam</i>	<i>Signare Epistolam.</i>
<i>Signanter</i>	<i>Dilertè.</i>
<i>Significantiæ</i>	<i>Significatio.</i>
<i>Silentiarius</i>	<i>Silentii amans; alias minister arcanorum Principis.</i>
<i>Simonia</i>	<i>Sacrorum nundinatio, mercatus sacrilegus.</i>
<i>Simul tempore</i>	<i>Simul temporis ordine.</i>
<i>Sine omni</i>	<i>Sine ullo v. g. dubio.</i>
<i>Situari</i>	<i>Situm esse, positum esse.</i>
<i>Situatus est hic</i>	<i>Humatus, sepultus est.</i>
<i>Situatio</i>	<i>Situs loci.</i>
<i>Smigma</i>	<i>Smegma.</i>
<i>Solamen*</i>	<i>Solatium.</i>
<i>Solatiofus</i>	<i>Plenus solatii, consolationis.</i>
<i>Sole meridianæ claritas est</i>	<i>Clarissimum est.</i>
<i>Solennitas</i>	<i>Dies festus aut pompa solennis.</i>
<i>Solennizare</i>	<i>Festum diem agere.</i>
<i>Solvere alicujus nomine</i>	<i>Solvere ab aliquo.</i>
<i>Solvere vestem, panem</i>	<i>Solvere pro veste, vel panis pretium.</i>
<i>Solutionem petere</i>	<i>Appellare alterum de pecunia.</i>
<i>Somnolentus</i>	<i>Somnuculosus.</i>
<i>Somnolentia</i>	<i>Languor, sopor.</i>
<i>Sopitum</i>	<i>Soporiferum.</i>

Barbara.

Latina.

Sordidities
Sortilegium
Sosulator
Spagirus ars
Spasim
Spatiari
Species facti
Specificare
Stillet ad me liber
Speculari, speculatio † pro
Spem dare alteri
Sperma
Siurcilia
Spiritualis liber † vir

Spondiaci versus
Spontaneus
Stadiodromus
Staffeta
Stannum † † Blinn
Standardum
Stare à longè
Stare in luce alteri
Stare pro damno
Stare sibi in luce
Statuarius
Status Imperii † pro
Sternutatio
Stipendiare
Stipendiarius † Passivo

Stipulari
Stratagema

Studere sine casu

Studia sine casu altero
Studio

Subalternare
Subalternus
Subcontrariae propositæ
Subdiaconus
Subdi
Sub eo pretextu
Subfeudare
Subhastare
Subinde † pro
Subinnuere
Subintelligere, subaudire
Subjugatus
Subitaneus
Subjugare
Sublimare
Sublimitas
Sublimiter
Submittere se legibus
Subnervare equos
Subsannare

Sordes, avaritia.
Sors.
Servator.
Arts dissolvendi & separandi metallum.
Pluribus in locis, non uno in loco.
Inambulare.
Figura negotii, series.
Designare speciatim.
Liber meus est.
Meditari, commentari, meditatio, commendatio.
Spem facere, in spem adducere.
Semen.
Lues, turpitudine.
Liber sacer, vir imprimis religiosus, insigniter pius.
Spondiaci, Græce.
Voluntarius.
Qui stadium decurrit.
Cursor expeditus extra ordinem.
Plumbum candidum, album.
Signum militare.
Stare eminus.
Officere appricanti, obstruere luminibus.
Præstare alteri damnum.
Sibi deesse.
Qui signa fabricatur.
Ordines Imperii, Provinciae.
Sternutamentum.
Stipendia dare, conducere.
Beneficiarius. Cas. Namallive pro eo, qui solvit stipendia, Livi est.
Promittere.
Constitutum vel inventum callidum Imperatoris, vel dolus, artificum militare.
Bonus litteris deditum esse, in artibus ingenuis versari, operam dare litteris.
Doctrinarum studia.
Data, dedita opera, consulto, consilio, judicio ex composito, de vel ex industria.
Alternis superiorem vel inferiorem esse.
Inferior.
Adversis contrariæ.
Hypodiaconus.
Cives subjecti & subditi Regibus.
Et simulatione, specie, nomine.
Pædium beneficiarium in alium transferre.
Voci præconis bona subicere, vel hastæ.
Interdum.
Aliquo modo innuere.
Intelligere vocem non expressam.
Qui in dominatu alicujus est.
Reptentinus.
Subigere, sub jugum mittere.
In sublimi ferre, evehere.
Excelsitas.
Sublimi loco, gradu.
Obtemperare legibus.
Nervos incidere.
Sannis excipere, illudere.

Barbara.

Latina.

Substantia pro
 Substitutus *
 Subtunicale
 Succedere, succedere tempore
 Successores
 Succincte
 Succolla
 Succursus militares
 Sufferentia
 Sufficiens
 Sufficiens
 Suffraganeus
 Sultanus
 Summa summarum
 Summare
 Summitas
 Superabundare superabundanter
 Super aliud tempus
 Superbire
 Superciliosus
 Supererogatoria opera
 Superficialiter *
 Superficies
 Superfluitas
 Superfluitus
 Superimplere
 Superintendens
 Superior Religiosus
 Superioratus
 Super mensam *
 Supernaturalis
 Superpelliceo indutus
 Super scriptio
 Supervivere
 Supplere aliquem
 Supplicatio
 Supponere
 Supposito hoc
 Supradictus
 Surrexit Propheta
 Suspendere actionem
 Suspendi ab officio
 Syllogismus
 Syllogizare
 Symmetria
 Sympathia
 Sympatriota
 Synagoga
 Syndicatus
 Syndicus civitatis
 Synodus

Tafacere
 Tabernaculum pro

Tabularius
 Tactum dare
 Tactus pro
 Tenuis

Natura, aut fortuna.
 Vicarius.
 Tunica interior.
 Progressu temporis, sensum, subinde.
 Posterius, qui succedunt.
 Breviter.
 Adjutor.
 Auxilia, subsidia, auxiliares milites.
 Tolerantia.
 Satis.
 Copia, quæ satis est.
 Vicarius Episcopi.
 Turcorum Imperator.
 In summa, summam.
 Summam ducere.
 Fastigium.
 Abundare, abundanter.
 In reliquum tempus.
 Efferre se, inflari.
 Qui vultu importuno est.
 Actiones liberæ, nullisque legibus præceptæ.
 Obiter, negligenter.
 Extremitas.
 Redundantia.
 Supervacaneus.
 Cumulare.
 Præfatus inspicendis curat oribus.
 Præses, moderator Familiae sacrae.
 Principatus, Eminentia.
 Inter coenam, comandum.
 Superans naturæ vires.
 Lintheatus, linthea veste indutus.
 Inscriptio litterarum.
 Superstitem esse alteri.
 Partes alicujus sustinere.
 Libelli supplices.
 Ponere.
 Posito hoc.
 De quo supra dixi.
 Vates sacer ortus est.
 Rejicere actionem in aliud tempus.
 Munere ad tempus abstinere jubeor.
 Ratiocinatio.
 Ratiocinari.
 Congruentia, æqualitasque partium.
 Cognatio naturæ & quasi concentus & consens.
 Cic.
 Civis.
 Judæorum conventus.
 Dignitas Oratoris publici civitatis.
 Orator civitatis. Orator in curia.
 Cæsus sacer Religionis causa collectus.
 Conficere, consumere.
 Sanctuarium augustissimo Christi corpori asser-
 vando.
 Custos tabellarum.
 Moderari musicam.
 Mensura, modus, numerus Musicae.
 Tædio plenus.

Barbara

Latina

<i>Talentum bonum</i>	Natura, animi dotes egregiæ, magna naturæ ornamenta, dona.
<i>Totiter, qualiter</i>	Utcunque.
<i>Tam bene, quam poteram</i>	Pro virili parte, pro rei copia.
<i>Tangibilis</i>	Sub tactum cadens.
<i>Tanquam hoc me</i>	Hoc ad me pertinet.
<i>Tantillone quidem tempore</i>	Ne punctum quidem temporis.
<i>Tardatio</i>	Tarditas, mora.
<i>Taxare * pro</i>	Reprehendere.
<i>Taxare, seu taxam facere</i>	Æstimationem facere, v. g. litem æstimare.
<i>Techna</i>	Dolus, insidiæ.
<i>Technicè</i>	Artificiosè.
<i>Tegmentum</i>	Tegmen, tegumentum.
<i>Temperies</i>	Temperatio.
<i>Tempestuosus</i>	Turbulentus.
<i>Temporalia bona</i>	Caduca, fluxa, res æternæ.
<i>Templum Cathedrale</i>	Templum princeps, maximum.
<i>Temporaliter</i>	Ad tempus.
<i>Temporizare</i>	Servire temporibus.
<i>Tempora gravia, vel mala</i>	Temporum iniquitas, acerbitas.
<i>Tempus carum</i>	Annonæ caritas.
<i>Tenebrosus</i>	Tenebricosus.
<i>Tenet apud se arcana</i>	Tacere.
<i>Tenet cum illo</i>	Studet partibus ejus, sequitur, favet, stat ab illo, facit cum illo.
<i>Tenetur hoc facere</i>	Oportet, munus aut partes sunt ejus.
<i>Teneris presentis</i>	In hanc sententiam, rationem scribere litteras
<i>Tentamentum</i>	Tentatio.*
<i>Tenuitas</i>	Mediocres vel tenues vires, facultas exigua.
<i>Tepialtas</i>	Tepor,
<i>Termino uti † pro</i>	Voce, verbo, vocabulo.
<i>Terminus † pro</i>	Certa constituta dies, diem laxiorem dare, statuere.
<i>Terra firma</i>	Terra continens.
<i>Terrefacere</i>	Terrorem inferre, terrere.
<i>Terreus</i>	Terrenus.
<i>Testamentum antiquum</i>	Priscæ legis instituta.
<i>Testatio</i>	Testimonium.
<i>Testimoniales litteræ</i>	Testimonium scriptum.
<i>Textus auctoris</i>	Verba auctoris, aut sententia.
<i>Thalerus</i>	Nummus uncialis, imperialis,
<i>Theatrum belli</i>	Sedes belli
<i>Theoria</i>	Contemplatio & mentis agitatio.
<i>Thesaurarius</i>	Theauri custos, æratio præfectus.
<i>Theaurizare</i>	Pecuniam condere.
<i>Thirificare</i>	Thus adolere, incendere.
<i>Tinctior</i>	Infector lanarum.
<i>Titularis Rex est</i>	Nomine Rex est.
<i>Titulare Regem</i>	Regem salutare.
<i>Tituli honorum</i>	Vocabula honorum, nomina.
<i>Titulum libro facere</i>	Librum inscribere.
<i>Titulus libri</i>	Libri inscriptio.
<i>Tonstrix</i>	Tonstricula.
<i>Tonsuratus</i>	Ex ritu Ecclesiæ attonsus.
<i>Tonus</i>	Sonus.
<i>Tormentare</i>	Exercitare.
<i>Tornator</i>	Mentor.
<i>Torneamenta</i>	Ludi equestres.
<i>Tortura</i>	Tormenta, quæstio.
<i>Totalis, totaliter</i>	Totus, penitus.

Barbara

Toxicum
 Tractare casus conscientie
 Tractare male alterum
 Tractatio splendida
 Tractatus eruditus
 Traducere in Latintm
 Transactio
 Transibit hoc non ita
 Transmutatio
 Transparere
 Transchare
 Treuga
 Tribulare
 Tribulatio
 Trigesies
 Tringinta
 Trinetum
 Trivialis schola
 Triumphator
 Tumba
 Turpare
 Typographia pro loco
 Tyrannicida
 Tyrannizare

Latina

Venenum.
 Explicare quaestiones de moribus.
 Accipere pessime, verbis, verbere.
 Lautum convivium.
 Volumen eruditum.
 Latine vertere.
 Compositio rei litigiosae
 Hoc sic non abibit.
 Immutatio.
 Translucere.
 Dares scite disseccare,
 Induciae.
 Affligere, vexare.
 Afflictio, calamitas.
 Tricies.
 Duodequadragesima, undequadragesima.
 Intritum vini aromaticum.
 Schola vernaculae linguae, ludus puerilis,
 Triumphans.
 Sepulchrum.
 Deformare.
 Typographeum.
 Vindex & oppressor injustae dominationis.
 Savire.

Vacantia

Vacuare
 Vacuum
 Vagabundus
 Valde scire
 Valcanere
 Valedictorius
 Valenter
 Valere
 Vallis miseriarum
 Valer
 Vane
 Vanitas mundi
 Vappa
 Variabilis
 Vassallum
 Vassallus
 Vaticinium
 Ubertum
 Vecorater
 Vegetativus
 Vehementia
 Velox
 Venaicare
 Venditio publica
 Venenosus
 Veneranter
 Venit considerandum
 Venialia peccata

Ventositas
 Ventus bonus
 Verbaliter
 Verbotenus

Longior vacatio à litterarum studiis, Litteraria
 autumnus feriae.
 Exhaustire, vacuum facere.
 Inanitas, inane.
 Vagus.
 Multa nocte.
 Valere jubeo.
 Quo valere jubemus.
 Fortiter, viriliter.
 Polle.
 Profundum miseriarum.
 Pretium.
 Inaniter.
 Res inanes, fluxae.
 Vinum fugiens.
 Mutabilis, parum sibi constans.
 Jus fiduciarium.
 Clienta beneficiario jure obstrictus.
 Vaticinatio.
 Abundè, affatim.
 Vecordi animo.
 Quod viget vivitque anima infini ordinis.
 Acrimonia, impetus.
 Concitatus.
 Vindicare.
 Auctio.
 Venenatus.
 Cum veneratione.
 Est considerandum.
 Errata leviora, quotidiana vitae mortalis mala,
 la, minora peccata.
 Quod habet inflationem magnam.
 Ventus secundus.
 Verbo.
 Ad verbum; nam positum pro verbis aliquid pro-
 mittere, bonum & Latinum est.

Barbara.

Latina.

Verbum suum dare
 Vergere ad honorem
 Verificatum est
 Veritatem audire
 Versari circa rem
 Versificare
 Veriloquus
 Vernalis
 Versus vesperum
 Vesperas cantare
 Vexare aliquem
 Vexatio, vexapro
 Vexilifer
 Vice Rex
 Vice hac
 Vice una & altera
 Vicibus tribus, multis
 Vicissim amare
 Victoriose
 Victualia
 Vide ne feceris
 Viarmatus
 Vigetis
 Vigilia defunctorum
 Vinculatus
 Vinum exaceratum, acescens
 Vinum lymphatum
 Viror
 Virtuosus
 Virunculus
 Visibilis
 Visitare & pro
 Visitator
 Visus bonus
 Vita austeritas
 Vituperium
 Vivere de proprio
 Vivere in pace
 Vivificare
 Ullibi
 Ultimatum
 Ullatenus
 Ulterius
 Ultronem sumere
 Ultroncus
 Unanimiter
 Unctionem extremam accipere
 Undequaque
 Unice & pro
 Uniformis
 Unigenitus
 Unio
 Unire se
 Universaliter
 Uno tempore letus, alio tristis
 Unum & unum
 Vocatus auctor

Fidem dare, interponere.
 Laudi esse.
 Probatum est.
 Verum dicere.
 In re veritari.
 Veritas facere, carmen condere.
 Veridicus.
 Vernus.
 Ad vesperum.
 Vesperinas preces canendo persolvere.
 Joco exagitare aliquem, ludere aliquem dolis.
 Joco'sa exagitatio.
 Signifer.
 Pro-Rex.
 Nunc, in praesens.
 Semel atque iterum.
 Ter, saepe.
 Inter se amare.
 Victrici manu.
 Annona, alimenta, commeatus.
 Cave, id agas.
 Relectus & approbatus.
 Vices.
 Sacra funebria, pervigilium.
 Vinctus.
 Vinum fugiens.
 Vinum aqua mustum.
 Viriditas.
 Virute praeditus, arte nobilis, conspicuus.
 Homuncio.
 Res, quae sub aspectum venit, cadit,
 Inspicere mores, disciplinam.
 Qui inspectionem habet.
 Oculorum acies acris & acuta.
 Victus, cultusque asperior.
 Vituperatio.
 Vivere de suo.
 Quietam aetatem traducere.
 Ad vitam revocare.
 Usquam, usquam.
 Denique; ad extremum, ultimo.
 Ullo pacto.
 Longius, ultra.
 Uleisci.
 Voluntarius.
 Uno ore, uno animo, concordissime.
 Secro oleo extremum perungi.
 Omni ex parte.
 Tantum, solum; nam *pro* pro singulariter
 bonum est
 Simplex.
 Filius unicus.
 Concordia, animorum & sententiarum summa
 consensio.
 Conjungere.
 Universè, generatim.
 Alias laetus, alias tristis.
 Tabula vel abacus Pythagoricus.
 Vitae gradus divinitus nobis assignatus.

Barbara.

Vocem habere in Capitulo
Volenter
Voluptuarius, voluptuosus
Vomitus
Voracitas
Volive
Votum pro
Votum emittere

Usualis
Usurare
Usurarius
Us plurimum
Ut quid
Vulnus pectore exceptum
Vulnus à tergo acceptum
Uxoratus

Z *elus animarum*

Zelare
Zelotes
Zelotypia

Zephyrus
Zona

Latina.

Jure suffragii ferendi in curia gaudere.
Volenti animo.
Voluptarius.
Vomitio.
Edacitas.
Ex voto.
Suffragium, sententia.
Vota facere, suscipere, nuncupare, voti sponsione
perpetua se obstringere, Deo se consecrare,
dicare.
Usitatus, ad usum quotidianum comparatus.
Fœnerari, fœnori dare pecuniam.
Fœnerator.
Plerumque.
Cur, quare.
Vulnus aversum.
Vulnus adversum.
Qui uxorem duxit.

Ardor multos mortales ad Dei agnitionem addu-
cendi, vel ad virtutem.
Sancto ardore succendi, inflammari.
Strenuus salutis alienæ curator.
Animus violatæ inter conjuges fidei suspitione
agitatus.
Favonius.
Cingulum.

INDEX VOCUM, QUÆ IN FORO MILITARI, CIVILI, SACROQUE OBTINENT.

*Ex Jano, Noltenio, D'Aquino, Seyboldo, Strada, Maffejo,
Galutio &c. collectus.*

A.

Abgesandter
mit Commissionen und Creditiven

vom ersten Rang
Ablass, Päpstlicher,

Abmarsch
darzu Befehl geben

zum Abmarsche blasen

Chamade schlagen

Abrechnung halten

Abschieds-Audienz haben

Abschneiden einem dem Rückweg
die Zufuhr

Absegeln mit der Flotte

Absolviren von Sünden

Absolution, die Priesterliche,

Abstecken neue Bestungswerke

Abt

Abschnitt in Werckern

Abtafeln ein Schiff

Abtrog

Abzug-Geld

Accidentien

Legatus, orator nuntius solemnus.

Legatus mandatis, & plena agendi potestate instructus.

Legatus primi ordinis.

Noxarum condonationes à supremo Sacrorum Antistite concessæ.

Discessus militum. profectio: militare iter.
Vasa militari more conclamare: signum dare colligendi vasa.

Receptui canere, signum dare, signum buccinæ dare, tuba revocare milites.

Proclamare ad deditionem, colloquium hostium poscere.

Rationes subducere, rationes dispungere, edere.

Ultimum convenire principem, eum supremum discessus causâ alloqui.

Reditu aliquem excludere.

Commeatu privare, intercludere, prohibere.

Classe proficisci.

Vinculis criminum absolvere aliquem, culpæ expertem pronunciare aliquem.

Oratio, solemnus precatio, qua Sacerdos Numinis vice reo peccatorum veniam impertit.

Muris locum destinare. Designare moenia, fossas.

Praefectus Monachorum, Monasterii Re-
ctor, princeps Monachorum.

Interni receptus, perfugia secundaria.

Exarmare navem.

Rectrix Virginum Deo sacrarum, quæ Collegio sacrarum Virginum, vel Virgibus Deo sacratis præest, antistes sacrarum Virginum.

Centus emigrationis causâ persolvi solitus.

Reditus fortuiti, portulæ.

(d)

Accid

Accid

auf die fremden Waren legen
auf jeden Eimer Wein legen

Accid-Cassa
Einnahmer
Actien

Adjutant

Generals-Adjutant
Admiral

Admiralität
Admiral-Schiff
Advent-Zeit

Advis-Sagb
Agende der Kirchen

Agent, der etwas besorget

Alternativ
Alarm machen
Allodial-Gut

Amnestie

Amts-Diener
Anker abtappen
lichten
vor Anker liegen

Anfallen die Feinde vorwärts

rückflugs
Anlagen, gerichtlich
auf Leib und Leben

wegen einer Rebellion**Anlegen eine neue Stadt**

Annehmen ad referendum
Anrechnen, einem etwas
Anrücken, näher an den Feind,
lassen, die Soldaten zum Sturm
Anfragen, die Gerichts-Ferien
Anhalt machen zur Belagerung

Anstimmen, intoniren, das Geberb, den
Gesang

Portorium, vectigal eorum, quæ confumuntur, tributum rerum ad victum & amictum pertinentium.

Peregrinarum mercium portoria constituere.

In singulas vini urnas portorii nomine statam pecuniam exigere.

Fiscus vectigalium.

Curator centus è victu persolvi solui.

Litteræ, quibus cavetur de pecunia societati credita.

Adjutor castrensis, vigilum præfecti adjutor.

Adjutor Ducis.

Præfectus classis, prætor navalis, qui classi præest. Summus classium præfectus. Dux militiæ navalis, rei maritimæ præfectus.

Summus rei navalis senatus.

Navis prætoria.

Hebdomades, quæ anniversariam nascentis Christi memoriam præcurrunt.

Navis tabellaria, navis velox.

Liber, in quo continetur ratio Divini officii, liber, in quo ratio in dispensandis salutis mysteriis tenenda præscribitur.

Curator negotiorum publicus, actor publicus.

Alternis vicibus.

Ad arma conclamare.

Pradium, vel fundus à clientelari nexu liber.

Lex oblivionis, dictorum factorumque omnium abolitio: plebiscitum, ne qua præteritarum rerum mentio fiat.

Apparitor, minister Magistratus.

Rudentes succedere.

Anchoras tollere.

In anchoris navem tenere, in anchoris expectare.

In adversos hostes impetum facere, impressionem dare in adversos hostes.

Aversos proterere.

Deferre alicujus nomen ad senatum, in jus vocare, postulare legibus, reum peragere.

Judicio capitis arcescere aliquem, arguere aliquem rei capitalis, in judicium capitis vocare.

Actionem perduellionis intendere, Majestatis postulare.

Colonium deducere, coloniam constituere in aliquo loco.

Aliquid ad principis arbitrium referre.

Expensum alicui referre.

Castra castris conferre.

Ad ausultum educere militem.

Justitium indicere.

Quæ ad oppugnationem oppidi pertinent, comportare.

Voce præite, preces præite, sacros modulos.]

Antipathie ist zwischen mir und diesen
Anweisen, die Winterquartiere
Anwerben Soldaten
Appanage

Appellations-Gericht
Approche

dieselben und die Schanz-Körbe ru-
niren

die Soldaten stehen in denselben, im
Wasser
Approchiren

Archiv

geheimes
Archivarius

Armee, eine auserlesene
eine fliegende
mit derselben aufbrechen
ins Feld rücken
Arquebusiren lassen

Arrestiren lassen, eine Sache
Artillerie
Obrister darvon

Attaque
Avant-Garde, oder die Vortruppen
dieselbe führen
Audienz einem geben
keine bekommen

Auditeur

Ausbringen das Geld zur Bezahlung der
alten Schulden
Aufschlag, Accis vom Weine
auf die Schorsteine, Rauchfänge
Aufschub einem geben
vor Gericht bekommen
im Gericht
Aufseher
Aufwerffen Redouten
Avocatoria

Ausbeute aus den Bergwerken
Auseinander rücken mit den Gliedern
Aussenwerke an einer Festung

Animò dissideo ab hoc.
Hyberna constituere.
Copias comparare, scribere.
Redituum portio, principibus natu mino-
ribus assignata.
Summus senatus provocationum.
Accessus operum, viæ obsidionales, acces-
sus militum, ductus obliqui, appropin-
quationes operum militarium.

Apparatum & munitiones disjicere.
Milites in appropinquationibus paludibus
& restagnantibus aquis peno innatant.
Vineas agere, adductibus ad urbem, pro-
pius muros accedere.
Chartophylacium, scrinium cum litteris,
memoria principum publica, tabularium
rerum gestarum, tabulæ publicæ, locus
in quo tabulæ & litteræ publicæ ser-
vantur.

Tabularia sanctiora.
Custostabularum publicarum, tabularii præ-
fectus.

Lectus exercitus.
Manus expedita, agmen expeditum.
Castra movere ex aliquo loco.
Excire ex hybernis copias.
Commilitonem glandibus sternendum ali-
quem objicere.

Manu prætoriam alicujus bona detinere.
Res tormentaria.
Præfectus, tribunus cohortis tormentariæ,
præfectus fabrum.

Incurtio, incursus.
Antecessores, signa prima, acies prima.
Primo pilo præeire: primum pilum ducere.
Admittere aliquem, audire benignè atten-
tèque.

Alloquio excludi, ad colloquium non ad-
mitti.
Judex militaris, castrensis, quæstor causa-
rum militarium.

Versuram facere.
Exactio vinaria.
Exactio focorum.
Statuere alicui diem laxiorem.
Potestatem ampliandi nancisci.
Ampliatio judicii.
Annonæ, redituum regionum curator.
Ad extremas fossas castella constituere.
Edictum, decretum, quo cives, milites subex-
tero Rege stipendia merentes domum re-
vocantur.

Pecunia, quæ ex metallis redit.
Manipulos laxare, deducere.
Munimenta exteriora, quæ manu adjuncta
sunt, opera munitioni præstructa. moles
insularum specie à vallo divulsæ, & aqua
circumfusæ.

Ausgabe und Einnahme zusammen rechnen
die Rechnung von derselben und von
der Einnahme trifft überein

Ausleihen Geld auf Zinse

Ausmustern

Ausrufen durch ausgeschickte Herolde
etwas lassen zum öffentlichen Verkauf
ein Haus

Ausprechen einen Land-Tag
eine proviant-Lieferung

Ausschuß vom Volk

Land-Ausschuß

Auszug

aus den Rechnungen

B.

Baar Geld

Bagage

plündern

den Marquetendern wegnehmen

Bagage-Pferde

Banco

Bann, einen dazeln thun

einen desselben entlassen

Banquier

Baracken der Soldaten

Barrier

Bassa

Bastion

Bataillon

carée formiren

Batterie

contra-Batterien

aufwerffen

Bedecken, ein Land

die Jouragierer

die See-Arkte mit Schiffen

Beifehl aus dem Contulorio

Beichten

Accepti expensique rationes subducere.

Ratio par est acceptorum & facti im-
pendii.

Fœnori pecuniam dare.

Exauctorare.

Præconibus circummissis pronunciare.

Auctonem constituere,

Ades proscribere.

Comitia edere, indicere.

Fumenti vecturas finitimis civitatibus de-
scribere.

Delecta manus, delecti milites.

Exciti ad defensionem provinciae.

Breviarium, compendium, commentarius
brevis.

Breviarium rationum.

Pecunia præsens, numerata.

Impedimenta militaria.

Impedimenta dissipere.

Lixarum, mercatorumque sarcinas inter-
cipere.

Jumenta sarcinaria, clitellaria.

Mensa publica argentaria. Ararium mer-
catorum.

Devovere aliquem, exsternari dño carmi-
ne, interdicere communionem cætus sa-
cri, interdicere sacris, ejicere e cætu
sacro, usu sacrorum prohibere, ex-
tatione devovere, dñam formulam
promulgare, ferre in aliquem.

Pacem superum alicui reddere, commu-
nioni cætus sacri restituere aliquem.

Numularius, mensarius, argentarius, fœne-
rator.

Tuguriola militum; raptim excitæ mi-
litum domus. Tabernacula nubium &
tebulis.

Cancehi lignei.

Purpuratus v. g. Bosuensis. Administrator
provincie apud Turcas.

Propugnaculum, munimentum moriam la-
tei sustentans.

Cohors.

Agmen quadratum è milite constituere.

Agger, tormentorum suggestus.

Suggesta tormentorum hostilibus oppo-
sita.

Aggeres jacere, struere.

Defendere provinciam à depopulatione.

Pabulatores tueri.

Orā maritimā classem disponere.

Decretum sacri senatus.

Animum noxis expiare, obire confessionis
sacrum mysterium.

Beicht-Vater

Qui alicui à confessionibus est, qui alicuius animum moderatur.

Belagern

Circumvallare, includere.

aushungern

Macerare fame circumvallatis.

mit canonen und bombardiren angreifen

Magna vi pilarum, fragoréque tormentorum obsessis terrorem detrimentumque inferre, injicere.

Beobachten den feindlichen Marsch

Itinera hostium observare, explorare.

Besatzung verstärken

Præsidium majoribus copiis firmare.

Beschwerung, ohne deine

Quod commodo tuo sit.

auf ein Gut legen

Imponere servitutem fundo

von allen frey seyn

Omnium onerum nancisci immunitatem.

Besetzen die Pässe

Viam, montium fauces milite insidere, præsidia in angustiis collocare, arctas vias milite & operibus munire.

die ganze Linie mit Truppen

Totum opus militum corona cingere.

einen Ort mit Garnison

Præstare locum tenere.

Besoldung einem geben,

Stipendium, attributam pensionem, officii pretium alicui constituere, numerare, ferre.

unterschlagen

Stipendium alicuius avertere, stipendio aliquam fraudare.

das Beste von einem suchen

Consultare alicui, consilio, opera, studio adesse alicui.

allen beyden zum Besten thun

Utriusque facere causam.

sich des gemeinen Beiten annehmen

Consultare communitati, dignitati.

zum allgemeinen stehen

In commune consulere.

Becken vor dem Tische

Mentam sacrare, mensam cibosque appositos precibus consecrare.

Privat-Beth-Kammerlein

Ædícula, Sacellum; Sacrum, locus private pietati sepulchris, deditus.

Bettel-Brod

Victus precarius.

Beweis, gründlicher

Argumentum gravissimum & firmissimum.

vornehmste

Puncta argumentorum.

den Beweis widerlegen

Argumentis aliquid refellere.

Beisteuer, welche aus freiem Willen bezgetragen wird

Collatio gratuita.

Bezeugen etwas vor Gott und der Welt

Testari Deum hominesque.

Bilance halten

Aequalitatem potentie; principes inter tueri, potentiam ita moderari, ut ne quis principum reliquos viribus opprimat.

Bilder der Ahnen

Cere.

Bille Verordnung des Parlaments in England

Scriptum à supremo Angliæ Senatu Regi propositum, ut ei calculum addat, vimque legis conferat: Typus condendæ legis in Anglorum comitiis, constitutio publica Senatus Anglici.

Billet

Codicilli, epistola minuscule, ceræ pusillæ.

der Soldaten Billet

Teßera hospitii militaris.

Blanquet

Charta vacua manu alicujus signata.

Blouiren eine Stadt

Assidere urbi, corona circumdare, moenia exercitu circumvenire.

Bollwerck an den Festungen

Propugnaculi agger, munimentum majus; propugnaculum.

Bombardiren eine Stadt

Verberare urbem tormentis, injicere in urbem pilas ferreas nitrato pulvere factas.

Totius belli apparatu ad urbem agere.

Bombradieter

Bomben

Börse

Brander

Breche

schießen

repariren

Breve, Päpstliches

Brevier

Brief ein eiserner

Eisenb. Brief

Eisen. Brief

Urias Brief

an einen adressiren

Brigade, oder Anzahl Fuß. Völker

Brigadier

Comm. Brod

Schiff. Brod

Brustwehre

auf dem Walle machen

der das Bürgerrecht verlohren

Buch, darinnen die Einnahme und Aus-

gabe geschrieben wird

darinnen aufgeschrieben wird, was täglich

vorgehet

Excerpten. Buch

Jahr. Buch

Buchhalter

Fuß- und Beth. Tag ist aufgeschrieben

Librator tormentorum, mortariorum, oſi-
rum ignitarum.Bolides igneæ, pilæ igniaræ, pilæ ferreæ
nitrato pulvere factæ. Condentes globi.
in sublime protrusi, Missilis ignis globi.
Tædæ, malleoli illius pice: qui mo-
dus adhibebatur in oppugnationibus ve-
terum.Basilica mercatorum, locus mercatorum con-
ventui destinatus aedificium mercatorum
conventui agendisque deliberationibus
extractum.Navis incendiaria, navis inferendis incen-
diis parata.Valli hiatus, disjecta mœnia, ruinæ mo-
numentorum.Crebris tormentorum ictibus mœnia con-
vellere, labefactare, ruinam mœnium
edere, impressionem facere in muros.Muros quassatos raptim objectis saxis, vi-
mineis fascibus relicere.Litteræ à Pontifice Romano publicæ scriptæ
oder scribi solitæ.Liber precationum & hymnorum Sacerdo-
tum, oder Clerici usibus destinatus. Codex
precum in horas obiri solitarum.

Fides publica.

Laureatæ litteræ.

Litteræ facinerosi comprehendendi causâ
missæ.

Litteræ Bellerophonæ.

Inscribere alicui perferendas litteras.

Cate va, manus delectorum militum.

Præfectus alæ, ductor catervæ.

Panis castrensis, secundarius.

Panis nauticus.

Loricæ, lorica post circitorum viam

patulos vallo adlere.

Atrarius, capite census.

Codex accepti & expensi.

Commentarius, annales.

Electorum commentarius.

Facti.

Aëtor summarum, rationum Magister.

Solemnes, publicæ supplicationes ad de-
poscendam superum pacem indictæ sunt.

C.

Cadet

Cadet in dem Krieg

Calender

Calendermacher

Secundo tertiove loco à nobili familia
ortus.

Miles è nobilium cohorte.

Fasti.

Fastorum auctor, oder qui siderum motus
& statas temporum vices edicit.

Cammer, Königl.

die aetheime
erschöpfen

das Geld in dieselbe bringen
seine Rechnung bey derselben ablegen
großter Geld-Mangel bey derselben

Cammerer, Fürstlicher

in einer Stadt

Oberst Cammerer

Cammer-Herr

Cammer-Schreiber

Campagne eröffnen

Campement

Canonicat

Canonisiren

Canzler

Capellan

Capelle, oder Kirchlein

Capell-Meister

Capitaine

der vornehmste

von der Garde

Capitaine-General

Capital

ein todes

Vermehrung desselben

Capitalken

Capitul der Thum-Herren

Capituliren

Capitulirung, die Kaiserliche

Carabiner

Car. II. 3

Cardinal

Cardinal-Collegium

Caroussel

Cartel

Cartel zur Auswechslung der Gefangenen

machen

Cartouche

Aerarium regium, curia fisci, tribunal re-
dituum Principis.

Aerarium sanctius.

Aerarium exhaustire.

In aerarium referre p. cuniam.

Ad aerarium rationes referre.

Incredibiles angustiae pecuniae publicae.

Curiae fisci adscriptus.

Aerarii civici tribunus.

Cubiculi Regii, oder Principis Praefectus.

Regi oder Principi ab interioribus cubi-
culi.

Census curator.

Copias in campum deducere, copias ex-
trahere ex hybernis, exercitum in ex-
peditionem deducere.

Cast. a stativa.

Sacerdotium pingue, opulentum, am-
plum.

Sanctorum Ordinibus inferere, in nume-
rum Sanctorum referre.

Praefos fori regii, scriba Regis supremus
& sanctior.

Qui sacri Curionis explet vicem, pastoris
vicarius.

Aedicula sacra, Sacellum, Sacrarium.

Praefectus choro mulicorum, oder ca-
mentum.

Centurio.

Primi pili centurio.

Praefectus praetoriano militi.

Supremus belli Dux.

Caput, fors.

Nummi vacui, pecunia nil lucri reddens.
Pecuniae accessio.

Pecuniae in f. more positae.

Senatus Sacerdotum.

Cum hoste convenire, conventa tractare.

Sanctio Imperatoria, lex Regia, lex in
quam fidem suam obstringunt Caesares.

Scolopus equestris.

Malleoli, olla ignaria ferramentis varii ge-
neris vel gran. line ferrata conferta.

Purpuratus Pater, Purpuratus Romanus,
is quem rubens galerus ornat.

Senatus sacer Pontificis Romani.

Pugna equestris ludicra, de annulo ad
nictam proposito. Exercitatio equestris
animi causa instituta, dimicatio ludicra
equestris.

Litterae provocatoriae ad pugnam singu-
larem.

Pactio de transfugis & captivis permu-
tandis.

Captivorum commutationem recipere.

Tormentum aeneum majus. Tormentum
majoris moduli. Tormentum diverbe-
randis muris aptum.

Casematten	Cæca cryptæ. Imæ cryptæ ad latera propugnaculorum. Domunculæ militares occultæ.
Cassaden gehen	Nocturna grassatio.
Casier zu Felde	Minister impensæ bellicæ, quæstor ætarii bellici, tribunus ætarius.
Castrum doloris	Mausolæum: Monumentum exsequiarum causa, contestando publico dolori positum.
Catechisiren	Prima rudimenta sanctioris doctrinæ aliquem docere, imbuere aliquem fidei mysteriis.
Cathedral-Kirche	Ædes sacra primaria, ædes princeps.
Ceremoniel	Rituum aulæ & solemniūm consignatio.
Ceremonien-Meister	Magister rituum & morum aulicorum, vel rituum sacrorum supremus moderator.
Chamade schlagen	Signum dare deditionis, deditionem offerre.
Chor in der Kirche	Statio musicorum.
Chor-Hemde, Rock	Vestis, tunica lineæ.
Chur Fürsten	Principes Imperii, qui suffragio suo Imperatores creant. Septemvi Imperii.
Chur-Prinz	Hæres Electoratus, in ipem Imperii genitus, Princeps juventutis.
Circular-Schreiben ausgehen lassen	Libelli circum Ordines missi.
Coadjutor eines Bischofs	Provincias publicis literis de re aliqua edocere.
Collation	Adiutor Episcopi, in partem sacrarum curarum assumptus.
Collationiren	Modica, & vespertina comula, pomeridiana libatio.
Collecte	Recognoscere exemplum, libellos.
Collegium des Rathes	Pecunia viritum collecta. Supis voluntaria collatio.
Comando, absolute etnem anvertrauen	Ordo senatorius.
ein scharffes halten	Summam Imperii, imperium libèrè nuntiare, nullis legibus aut conditionibus adstrictum alieni committere.
Commentherren	Acetbiore uti Imperio, discipulæ militaris rigidum exactorem se præbere. Terrore magis minusque, quam benevolentia continere militem.
Commissarius	Ordinis sacri præfecturæ, quæ vel ad Teutonicos aut Melitenses equites spectant.
General-Commissarius	Recuperator, principis, Regis à negotiis committis, cognitor causarum, rei inquisitor, quæstor.
Commission	Supremus exercitus curator.
Comödianten	Procuratio rei mandatæ.
Comödie, eine spielen	Actores fabularum, artifices scenici, histriones.
Compagnie Soldaten	Peragere fabulam.
Compas zur See	Centuria.
Complices	Pyxis nautica, arcula magneticam acum complexa.
	Sceleris socii, facinoris administri.

Compliment	Honor verborum, honorifica compellatio; verba officiis plena.
ohne Complimenten	Sine fūco & fallacius, citra honorem verbo- rum.
Concept, darinnen man bey einem steht	Esse apud aliquem bono loco.
Conducteur	Redemptor operis, manceps operarum.
Conduite, eine leidliche	Mores facillimi.
eine gute an sich haben	Moribus se probare.
Cicero hatte alle sein Glück seiner eige- nen Conduite zuschreiben	Cicero omnia incrementa sibi debuit.
Conferenz-Rath	Qui principi à consiliis est, in rebus quas publicas appellamus. Vir è sacerrimo principis consilio.
Confisciren die Güter	Facultates alicujus in publicum conferre, bona alicujus publicare, in publicum ad- dicere, proscribere.
Connetable	Comes stabuli, summus rei bellicæ in Gallia præfectus, tribunus celerum.
Consistorial-Decret	Decretum Senatus sacri.
Consistorialis	Assessor sacri Senatus.
Constabler	Is qui tormenta intendit, machinarum bel- licarum librator.
Constellation	Astrorum, cæli affectio, siderium positus.
Consumptions-Steuer	Vestigal eorum, quæ consumuntur, census rerum venalium.
Context	Nexus orationis & forma, verborum am- bitus, connexa & cohærens inter se ora- tionis series.
Contreband	Merces prohibita, interdicta.
Contre-Marche	Itinera transversa.
Contre-Scarpe	Lorica, acclive opus, fossa, viæ cooperta, fossa pars mœnibus adversa.
Controlleur	Rationum custos & vindex, reddituum con- signator.
Controversiren des Glaubens	Fidei capita, quæ in disceptationem vo- cantur.
Copie eines Briefes	Descriptio, exemplum litterarum.
Copist	Homo, puer à manu, liberarius.
Copuliren	Ritibus sacris, jungere connubii fœdere, solemni precatione nuptias iustia- re.
Corpo, ein fliegendes	Expedita delectorum manus. Equitum globus, manus, parva equitum tur- ma.
eines machen	Phalangem constituere, deligere pugna- cissimos viros.
eines trennen	Perfringere, disjicere phalangem.
Corporal	Decurio.
Corporalschaft	Manipulus, decuria, contubernium.
Corps de reserve	Manus militum ad subitos belli casus se- posita.
Cortine	Injecti muri lorice, longitudo seu ductus murorum, lorica mœnium.
Credit, im guten stehen	Bene audire.
keinen mehr haben	Fidem amittere.
fället	Concidit fides, fides cessit è foro.
wird ihm aller genommen	Omnium rerum fides ei abrogatur.
Creditiv-Schreiben	Litteræ fidei publicæ, auctoritas Legati, litteræ, quæ fidem legationi adstruunt.

Creuz, das heilige

das Creuz vor sich machen

Creuzen

lassen, die Flotte allenthalben

Chur-Prinz
Curasierer

Curialien

D.

Damm gegen die Fluth

Dämmen den Stroh

Datum in einem Briefe

Briefe von einem Dato

Debarquieren die Soldate

Debauchieren

Defalciren

Defensiv Krieg führen

Degradiren

Democratie

Dependentien

Depouren auf Universitäten

Deputirtel in einem Land.

Detachment

Diarium

Dinte zum Schreiben

zum Drucken

Director vom geheimen Rath

Directorium bey dem Landtag haben

Discretion sich darauf ergeben

Dispensiren

Donativ

Dragoner

Duelliren mit einem auf den Degen

E.

Ebbe und Fluth

Lignum salutare, in quo omnium nexas
sua unius morte expiavit Christus.

Salutari se signo munire, signum crucis
digito in fronte effingere, ducere.

Maritimos prædones confectando mare tu-
tum reddere.

Classem dimittere quoquo versus. Maria,
sinus omnes scrutari navibus.

Hæres regni, in spem regni genitus.

Milites cataphracti, equites loricati, qui-
bus tegumenta è ferreis laminis serie in-
ter se connexis.

Formulæ loquendi in aulis principum usum
pari solite.

Moles fluctibus opposita.

Fluvium, extra ripas effusum coërcere.

Dies epistolæ adscriptæ.

Litteræ eodem datæ tempore.

Milites in terram exponere.

Luxu opes perdere, prodige profunde-
re.

Detrahere de summa.

Bellum illatum repellere, defendere, pro-
pulsare.

Exauctorare, sacro gradu dejicere.

Imperium populi, s. populare.

Jura accessionum.

Initiatio academica. Albo studiosorum
inserere. Studiis initiare aliquem, rati-
bus Academicis.

Status Provinciales, collationum provin-
cialium Præfecti.

Manus militum, globus armatorum, dele-
cti milites.

Libellus in quem quotidiana acta referun-
tur.

Atramentum scriptorium, librarium

- - fuligineum.

Senatus sanctioris princeps.

Tota Comitia suis humeris, curis, susti-
net.

Armis positis ad victoris clementiam con-
fugere, se suæque omnia alterius pote-
stati permittere, nullis conditionibus ad-
missis urbem vel provinciam sub suam
potestatem redigere.

Legibus solvere, legis gratiam facere.

Congiarium.

Dinachi. Desultorii milites.

Ferro cum aliquo decernere.

Maritimi æstus maximi, Maritimum
æstuum accessus & recessus.

Echo

Echo

geben

die Berge geben eines
Edelmann, ein neuer
ein alter
Ehrerbietigkeit gegen jemand
gegen die Eltern, Anverwandten, Lehrer,
und Vaterland
gegen Götter

Eigen, aus eigenen Kräften

Eigenhändig

Einbrechen in die Escadronen

in die Seiten

in die Fronte

Einfluß, der himmlische

Einführen, etwas neues in die Polices

Einsehung, göttliche

Eintritt einem thun in seine Rechte

Einlassen sich in den vorigen Accord, wegen der Uebergabe

Einnahme, gewisse

ungewisse

Rechnung über dieselbe und Ausgabe

Die Rechnung von derselben und von der
Ausgabe trifft ein

wird in die Rechnung gebracht
wieder in dieselbe einbringen

Einnehmer

Steuer-Einnehmer

Einquartiren das Kriegsheer

in die Dörffer

Einschreiben

Emphasis eines Wortes

Enge Pässe besorgen

die Feinde in enge Oerter einschließen

Entwurf der Friedens-Articul

Epitaphium

Erb-Königreich

Erbsassen

Erb-Verbrüderung

Eremitage

Erhalten, etwas souverain und independent

Erlaß der Kriegsdienste erlangen

Vox repercussa, sonus repercussus. Imago
verbi.

Vocem multiplicato sono reddere, referre.

Saxa & solitudines voci respondent.

Homo novus.

Avitæ nobilitatis, multarum imaginum.

Reverentia, veneratio.

Pietas.

Religio.

Suo, proprio Marte.

Manu mea, tua, sua

Se inter equitum turmas inferre.

In latus hostium invehit.

Principia aciei disjicere.

Vis stellarum. Lunæ tactus.

Novas leges de vestitus ratione temperanda condere.

Afflatus divinus, Numinis impulsus.

Jus alicujus convellere. In jure suo aliquem interpellare.

Ad eadem deditionis conditiones recurrere.

Reditus status.

Reditus fortuitus.

Ratio accepti & expensi, ratio acceptorum & datorum.

Ratio par est acceptorum & datorum, ratio excepti & expensi congruit.

Ratio accepti scribitur.

Pecuniam datam referre. Pecunias expensas alicui referre acceptas.

Coactor. Exactor.

Ærarii tribunus, curator census bonorum.

Exercitum per oppida disperire.

Exercitum in agris collocare.

Referre in tabulas, in commentarium, in codicem.

Vis verbi.

Angustias itineris vereri.

Adversarios locorum angustias constringere.

Prima lineamenta pacis. Rudis pacis typus.

Posthumæ laudes marmori vel æri insculptæ.

Regnum patrum, regnum quod nascendi jure, hæreditate obvenit.

Possessores prædii hæreditarii.

Pacta gentilitia.

Secellus amœnus, ad vitandam populi frequentiam delectus, vel positus.

Aliquid titulo supremi domini, nemini, que obnoxio jure consequi.

Vacatione militiæ, missione donari.

Ernsthaftigkeit weiß er mit der Freund-
lichkeit zu vermischen

Erstgeburt, Recht derselben
Erstbrüche

Erweitern das Reich

Escorte

Eicadron, mit geschlossener auf den Feind
losgehen

Exerpten-Buch

Exemplar, collationirtes

Exequien, die verfallene Strafe
einen armen Sünder

Exerciren den Soldaten

die Matrosen
Expectoriren sich

Expressiones

Extemporaneus

Extractweise

Extremität, es auf die äußerste anköm-
men lassen

Est ita temperatis, moderatisque moribus,
ut summa severitas cum summa humani-
tate conjungatur.

Jus natu majoris, vel maximi.

Metalli exercentur hic vel ibi magno pro-
ventu.

Proferre fines, imperium.

Manus praesidiaria.

Confertis turmis in hostem impetum dare.
Electorum commentarius.

Exemplum recognitum.

Panam commulam persequi.

De criminis reo supplicium sumere.

Meditatio campestris. Decursio militaris.

Componere solvereque ordines edocetur
miles. Decursiones militares, voluptaria
praeliorum simulacra.

Remiges exercere.

Exprimere sensa dicendo. Sensa mentis
explicare, sensus suos alicui aperire. Pro-
mere, quae in animo latent.

Exquisita verba & sonantia.

Extemporalis, vir subita expedire paratus.

Subita proferre, dicere, disceptare.

Ex singulis capitibus, per capita, summa-
tim, per compendia.

Extrema omnia experiri, pati: rem ad su-
preum discrimen adduci: novissimum
casum expectare.

S.

Factor

Fahnen

ordnen

sich von denenselben verlauffen
zu denselben schwören

Fähr-Geld

Fahreude Hake

Fallen

er fällt in der Rede von einem auf das
andere

es falle wie es wolle

Falliren

Falich

Geld

Perschafft

ohne falich

jenn

Corist, der falich schreibt

Curator rei privatae, qui procurat alterius
rationes & negotia.

Signa militaria.

Signa statuere.

A signis discedere, signa relinquere.

Sacramentó se illis obstringere. De signis
tutandis sequendisque perpetuo sacramen-
tum sacerrimum dicere.

Portorium.

Ea quae moveri possunt, suppellex.

Labi

Sermo sibi non constat.

Utcunque cesserit, ut ut evenerit.

Cedere foro, cedere bonis.

Fallax, invidiosus, veteratorius.

Adultermi nummi.

Signum adulterinum.

Sine fuce.

Odiū pectore abitum multis verborum
lenociniis obtegere.

Librarius mendosus.

Fantaste

Homo fanaticus, homo manibus suis malisque umbris actus, vel tuta vereri solitus, variis terroribus exagitatus.

Faschinen

Fasces viminei, fasces fruticum, crates militares, sarmenorum fasciculi.

machen

Sarmenta vigultque colligere.

machen zu Approchen und Schanzkörben

Materiam cedere cratibus & pluteis faciendis, struendis, plectendis.

der sie machet

Ignator.

Faschnacht

Dionysia, Bacchanalia, Liberalia, dies Bacco sacri, publica comestatione exigi soliti.

Faulte braye

Lorica valli inferioris, ambulacrum valli, succinctum valli.

Faustrecht

Bella privata, privata auctoritate indicta.

Feind im Kriege

heimliche Correspondenz mit ihm führen.

Litteris cum hoste colligere consiliis ei belli opportunitates prodere. Claudensina cum hostibus consilia conferre.

demselben eine Diversion machen

Distinere hostem, alio hostis curas avocare, consiliis hostis occurrere.

denselben mit einer Circumvallationslinie und vielen Redouten einschließen

Vallo, continuo castrorum aggere, sepimento, crebrisque castellis hostem cingere.

ihm die Passage und Proviant abschneiden

Receptu comineatque hostem excludere.

auf den Feind avanciren

Hosti pugnae copiam offerre; ad certamen hostem extrahere.

sich mitten durchschlagen

Per melios hostes percurrere, corporibus viam aperire.

hitzig auf den Feind los gehen mit geschlossenen Escadronen auf denselben los gehen

In hostem se concitare.

Conferis turmis in hostem impetum facere.

Feld im Kriege

mit der Armee in das Feld rücken

Copias ex hybernis exire.

Feld-Marschall

Summus castrorum praefectus.

Feld-Prediger

Sacerdos euentus, qui laetum supremis Mysteris procurat malum.

Feld-Schlange

man hat mit Feld-Schlangen gespielt

Tormentum colubinum, colubrina.

Colubinis verberatae sunt sedes, hostis colubrina exercebat, militum tecta.

Feld-Stücke

Tormentum caligante, tormenta legionum.

Feld-Webel

Ordinum driti or, instructor centuriae.

Felonie

Crimen in beneficii auctorem commissum.

Festin

Solennis, festus dies.

Feuer-Kallen

Malleoli.

Feuer-Maschine

Machina delendis aedium incendiis deserviens, deputata.

Feuer-Mörser

Mortarium ignitum, bellicum, tormentum excitando incendio, succutiendis aedibus.

Fide-Comis

Bona, patrimonialia, quae caput stirpis sequuntur, quae nata maximo obtinent.

der ein Fide-Comis-Gut besitzt

Haeres fideiarius.

Figuren in der Rede

Lumina orationis, ornamenta verborum & sententiarum.

Fissal-Kirche

Templum proprio Curione sacro destitutum, templum ejusdem Parochiae.

Flanc du bastion

Latus propugnaculi.

Flan-

Flanquen

die Cavallerie dahin stellen
auf beiden ansehn
dem Feind in die Flanquen fallen, da er
nicht geschlossen ist
damit die Feinde den Seinigen nicht in
die Flanke fallen konnten
in Wehrungs- Werken

Flinten**Flügel, der rechte oder linke****Fontaine****Formular**

nach dem, was Nævius vorschrieb
eines wegen Erscheinung vor Gerichte
vorschreiben
nach einem gewissen schwören

Jourage

Soldaten auf die Jourage ausgehen lassen

die Jouragier bedecken

Jourier

im Kriege

Hof-Jourier**Jourier-Schützen****Friedens-Bothe****Friedens-Uterhändler, Mediatore****Frontier-Beftung****Fundamental-Gesetz**

Latera legionis, agminis, alæ.

Latera equite militare.

Ab utroque initare, utrumque urgere.

Latere aperto hostem aggredi.

Ne hostes à lateribus tuos pugnantes circumvenire possent.

Propugnacula in ambitu, recentiore institutione.

Sclopi ignarii majores, ferreæ fistulæ, bombardæ ductiles. Sclopus ignarius.

Ala, cornu, dextra, sinistra.

Aquæ artificiose proficientes.

Formula.

In ea ipsa verba, quæ Nævius præbat.

Vadimonium concipere.

Jurare in certa verba.

Pabulum, frumentatio.

Equites dimittere pabulandi causâ, milites frumentarum, pabulatum mittere.

Pabulatores tueri.

Hospitiorum designator.

Designator, curator hospitiorum militarium.

Curator hospitiorum aulicorum.

Curatores sclopetarii tribuni, s. Centurionis.

Caduceator, pacis internuncius.

Conciliator pacis, disceptator de pace.

Urbs, quæ fines tuetur, præpugnaculum imperii, defendendis limitibus appositum.

Leges imperii, quibus salus reipublicæ continetur, nititur.

G.**Gala****Galanter Mensch****Galanterie****Galerien****Garantie vor etwas leisten****Garantirung****Garde**

Chevalier-Garde

Leib-Garde

Obrister von der Leib-Garde

Stadt-Garde

Gefrepte, im Fest

Pompa sollemnis aulæ, celebritas aulæ procerum.

Vir omnibus rebus ornatus, ad omnem humanitatem excultus.

Comitas, lepor, urbanæ munditiæ.

Intercolumnia ambulationis, xystus, porticus.

In rem aliquam fidem suam interponere, sponsores se alicujus rei præstare.

Formula præstandæ securitatis.

Milites prætoriani, stipatores.

Equestris ordinis juvenes, excubias circa cubiculum principis vice militum agentes.

Cohors prætoriana. Custodiæ corporis regi adjecta.

Præfectus prætorio, vel prætoriano militi. Urbanæ cohortes.

Exempti à statione, immunes stationum. Editores telluræ.

Befürstete Grafen

Geheimer Rath

Geld, das gesammelt wird
das einer von confiscirten Gütern schuldig
ist

das man verzinsset
Quittung geben, das man das Geld em-
prangen
in Wechsel lauffen lassen

durch Wechsel übermachen
Geld-Mangel bey der Rent-Cammer.

Geleite, sichers
einem geben

Genealogie

General von der Cavallerie
von der Infanterie

General-Adjutant

General-Auditeur

General-Feld-Marschall

General-Feld-Marschall Lieutenant

General-Feld-zeugmeister

General-Kriegs-Commissarius

General-Lieutenant

General-Major

General-Provost

General-Quartiermeister

General-Wagenmeister

Generalissimus

Generalität

Geographie

Geometrie

Gericht, jüngstes

Gerichts-Bücher

Gerichts-Diener

Gerichts-Ferien ansagen
wieder lassen ansetzen

Gerichts-Tage halten

Gerichts-Unkosten

Comites principum dignitate præfulgen-
tes.

Consiliorum regionum particeps, qui est in
sacratore Principis consilio.

Pecunia viritum, in capita collata.

Quam quis pro sectione debet.

Pro honori sumere, honore accipere.

Pecunias alicui expensas ferre.

Pecuniam habere implicitam, quæ in foro
versatur, quæ coheret cum aliorum
pecuniis.

Pecuniam permutatione transigere.

Incredibiles angustiae pecuniae publicae.

Fides publica.

Præstare fidem publicam.

Origo familiarum, ex qua clarorum viro-
rum propagines possint cognosci. Fami-
liam alicujus inde à primordiis ad nost-
ram ætatem recensere.

Summus equitum præfectus.

Pel. tum.

Adutor Ducis, s. præfecti, qui mandata
ductoris perfert.

Prætor, iudex castrensis supremus, quæstor
causarum capitalium, militarium supre-
mus.

Supremus castrorum præfectus.

Supremi castrorum præfecti vicarius.

Rei tormentariæ ad exercitum pertinentis
præfectus summus.

Primarius negotiorum bellicorum curator.

Legatus, summi Ducis vicarius, qui lega-
ti locum obtinet, qui secundum locum
imperii tenet.

Summus vigiliarum Præfectus.

Pætes quem est summa imperii custodia.

Summus castrorum metator.

Supremus rei vehicularis in exercitu præ-
fectus

Imperator summus, ad quem unum summa
imperii rehit.

Princeps militum, delecti Ordinum milita-
rium, spectatissimi tribuni.

Sedes locorum, regionum descriptio.

Studium dimetiendæ terræ.

Decretorius ille dies generis humani, die
novissimus, quo Christus ad judicia exer-
cenda descendet.

Autoritates publicæ.

Accensus.

Iustitium indicere.

Iustitium remittere, laxare solvere.

Ius dicere, exercere.

Lis æstiuata, expensæ litis.

Geschlossen in Gliedern stehen
Gevatter

mit einem
zu Gevätern bitten
zu Gevätern stehen
Gevollmächtigter

Gewehr strecken

Gewissen ein gutes
ein böses

keines haben

ich kan dieses mit gutem thun

Gewissens halber nicht thun können
Gewissens-Bragen abhandlen

Glaubens- Articul

Glaubens-Sachen, in solchen eine Inquisi-
tion haben

Glieder bey den Soldaten
in denselben geschlossen stehen

damit auseinander rücken

Golfo
Gondel

Gouverneur
Vice-Gouverneur

Graben
der Rand
die niederhangende Abdachung des Gra-
bens gegen das Feld

Graduirter
Granadier

Granade

Grandes in Spanien

Grotte

Gut
Allodial-Gut
Frey-Gut

Servare ordines.

Baptismatis testis, pater lustricus, sponsor
fidei, sacre initiationis arbiter.

Baptismatis foedere conjunctus.

Adhibere aliquem sponsorem fidei.

Ad sacrum fontem sponsor sui.

Rerum agendarum summa potestate instru-
ctus.

Armis positis, submissis, abjectis vitæ gra-
tiam deprecere.

Conscientia bene factorum se solari.

Conscientia sceleris, facinoris, mens malè
sibi conscia, quæ agit tur & perterre-
tur tædis furiarum ardentibus.

Religioni nihil sibi ducere. Homo sine
ulla religione & fide.

Salvo officio, salva fide id mihi integrum
est.

Religione impediri.

Quæstiones de virtutibus, moribus expli-
care. Officia Christiani homini tradere,
quæ sunt de finibus bonorum & malo-
rum in re Christiana explicare.

Caput fidei Christianæ.

Quæstionem fidei in aliquem exercere.

Ordines.

Conferta agmina, densati ordines con-
sistunt, inter aciem consistens miles.

Ordines laxare.

Sinus.

Navicula Venetorum, navis velox, bire-
mis Veneta. Venetorum phaselus.

Præfectus præsidii, Provinciæ Rector.

Provinciæ legatus, præsidio præfecti vice-
rius.

Fossa.

Labrum s. Margo fossæ.

Murus fossæ interior.

Honoribus Academicis ornatus.

Miles, qui glandes pulvere nitrato sacris
manu ejaculatur.

Glans ignis missilis, malleoli, pilæ igni-
vomæ, ignita jacula.

Optimates Hispanorum primi ordinis, pri-
mæ admissionis.

Crypta hortorum artificiosa, apta vitandis
æstivis caloribus.

Fundus.

Prædium à clientelarum nexu liberum.

Vectigalium onere immunus.

H.

Haar, falsches

Halber Mond, in Bestungß-Wercken
über Hals und Kopß marschiren

Halß-Vericht

Halten, die Accordß-Puncte
seine Zusage halten

wer etwas zur Obligation angenommen
hat, muß sein Wort halten

Handel und Wandel mit einem treiben
keinen treiben

Handels-Stadt

Haupt-Quartier
das Königlische

Land- oder Parlamentß-Haus.
Haus zum Verlauff anschlagen
Hellebarde

Herkommen, das unehrliche
von ehrlichen seyn
von Vornehmen

Herold

in Kriegs- und Friedens-Geschäften
durch ausgeschieder rings herum ausruf-
sen lassen

Herolds-Recht

Herren abgesundene

Ober- und Unter-Parlamentß-Herren

Herducken

Hieb, auf den Hieb
einen auspariren

Himmel über eine Tafel, Bett, und derg-
gleichen

Hinab fahren den Stroh

Hinauf

Hochpflaster

Hofmeister junger Leute

Hof-Richter

Hof-Schranzen

Hof-Staat

Hornwerck in Bestungen

Hugonotte

Huldigen

Fictitiæ comæ, supposititiæ, suggestus co-
mæ, galericulus.

Lunatum munimentum s. propugnaculum.

Cursum incitare, iter accelerare, celeri iti-
nere aliquo contendere, non observata
stata quiete festinare iter.

Judicium capitis, causa, capitis questio.

In pactione manere.

Liberare fidem.

Qui fiduciam accepit, debet præstare &
fidem.

Res rationesque contrahere cum aliquo.

Nulla commercii jure misceri.

Forum rerum venalium in hac illave urbe
præstatur.

Prætorium.

Tabernaculum regis.

Comitium.

Ædes venales inscribere.

Hastata securis. Securis hastæ præfixa.

Dedecus natalium. Homo cum probro natus.

Honesto loco natus.

Natus haud obscuro loco. Summo loco.

Caduceator.

Fecialis.

Præconibus circummissis edicere.

Jus feciale.

Privati principes.

Partes superioris & inferioris curiæ.

Pedites Hungari. Milites provinciales.
Hungariæ pedites.

Cæsim.

Declinatione quadam alicujus petitionem
effugere.

Tegmen pensile.

Vehi secundo flumine.

Adversum flumen navis subit.

Pavimentum tessellatum.

Moderator juventutis nobilis, qui liberalibus
juventutis studiis dux & moderator præest.

Judex curiæ provincialis.

Tinæ fœcesque palatii.

Comitatus aulicus.

Cornuta opera.

Religionis reformatæ causâ Gallia exul;
profugus, ejectus.

In fidem & clientelam alicujus se recipere,
sacramentum apud aliquem dicere, clien-
telam profiteri.

Hülfs-Bilder

Humeur, seinen Tennen
die einerley habener ist von widerwärtigem
was unserm zuwider ist

Husaren

I.

Jagd-Schiff
Janitscharen

Ost-Indische Compagnie

Indifferent führe ich mich auf

Indiffente Dinge

Ingenieur

Injurien-Proceß
einen führen

Inquisition

Interesse

Inventiren

Invention; eine gute

Inventiren das Vermögen

Investiren

Investitur eines Geistlichen

Irregulair

Jubiläum der Universität

Juden-Zins

Juramentum purgatorium ablegen

Jus Patronatus

K.

Kage bey den Bestungen

Kerker-Meister

Kirchen-Agende

Kirchen-Rath

Kirchen-Rath, oder Consistorium

Klingendes Spiel

Kopp-Geld

Kriegs-Ammunition

Kriegs-Artikel

Auxilia, auxiliares milites, copiae suble-
nae catervae conductitiae.

Suum nosse ingenium, genium.

Qui natura consentiunt, eodem ducuntur
genio.

Inest dissimilitudo morum

Quae non faciunt ad nostrum genium.

Levis armaturae equites.

Navis, actuaria, liburnica.

Turcarum pedites statarii, pedites prae-
toriani Turcarum Imperatoris.Societas Indiae Orientalis, collegium merca-
torum, qui Orientalis Indiae merces per-
mutant.

Non est quod gaudeam, metumve.

Res neutrae.

Castrorum metator, architectus militaris,
artis muniendi magister, machinator ope-
rum bellicorum. Machinali scientia clarus.

Actio injuriarum.

De fama dimicare.

Fidei quaesitorum tribunal.

Fanus, usura, pecuniae redditus.

Voce praere.

Inventum callidum, cogitatum acutum.

Commentarium bonorum conscribere.

Inaugurare aliquem.

Solemnia inaugurationis in munus sacrum.

Legitima collatio sacri census, fundi.

Declinans à regula, praeter regulam.

Saecularis Academiae natalis.

Iniquissimum foenus.

Iurejurando se purgare.

Ius conferendi sacram dignitatem, vocandi
sacerdotem.Collis jaculatorius, moenibus superstructus,
colles interpositi in extrema murum
planitie, valla prominentia. Tumuli
propugnaculis impositi.

Triumvir carceris.

Liber, in quo continetur ratio divini officii
& salutis mysteriorum dispensandorum.

Assessor sacri Senatus.

Senatus sacer, concessus, oder Concilium
sancti Ordinis.

Tympana resonantia, tympanorum sonus.

Exact o in capita.

Belli apparatus.

Leges militis et castrenses.

Kriegs.

Kriegs-Casse
Kriegs-Casier

Kriegs-Raison
Kriegs-Theatrum

Kriegs-Travaillen
Kriegs-Verpflichtung
Kriegs-Zeug
K. gehn, damit schießen
Musqueten-Kugel

L.

Lage einer Stadt recognosciren
Lager, ein retrenchirtes
Circumballations-Linie um dasselbe
vor dem Lager

Land-Miliz

Lauf-Gräben auß der Stadt, contr'Appro-
ches

Lazareth
Lebens-Mittel

Lection geben
Legalität
Legiren zu milden Sachen
Legitima in Erbschaften

Lehen holen
erhalten
Lehen-Brief
Lehen-Gut
Lehen-Pflicht
Leib-Constitation, gute
schwache

Leiden Christi
Leute von Condition
Lands-Leute
Lexicon

Licentiat
Liefen, Probian
Lieferung des Probiants aufschreiben

Liegen, der Lage nach
Ostwärts
Südwärts
Mitternachtwärts
Wir liegen eine Meile von einander

Ærarium militare
Quæstor, minister impensæ bellicæ, tri-
bunus ærarius.
Ratio belli, rei militaris.
Belli sedes, bellum hic vel ibi consti-
collatum est.
Labor rei militaris.
Sacramentum militare.
Instrumentum militare, instrumenta militaria.
Glandes fundere.
Glans plumbea.

Situm urbis perspicere.
Castra opere munitissima.
Limes extremus, circuitus castrorum.
Pro portis castrorum.
Milites provinciales, armati populares, ra-
ptim ad arma evocati.
Excursus, procursus obsessorum.

Valetudinarium publicum.
Frumentum, res frumentaria, commen-
tus, alimenta.
Ludum litterarium aperire.
Observatio, legum, juris.
Dicere aliquid sacris usibus.
Pars honorum, quæ hereditate inter filios
dividitur. Triens.
Inaugurationem beneficiariam ab aliquo
petere.
Ritu beneficiario inaugurari.
Littere beneficiarie.
Predium beneficium.
Jus beneficium, nexus beneficiarius.
Corpus natura solidum, in multos labores
duratum. Corporis firmitas.
Tenui aut nulla potius valetudine esse.
Corpus morbis obnoxium.

Historia Christi patientis.
Viri amplissimi.
Gentiles, populares.
Liber vocum notiones complexus, libri,
qui dictionum sensa collegerunt.
Primos à doctore honores consecutus.
Commeatum supportare, sustinere.
Vecturas frumenti finitibus urbibus descri-
bere.
Situm esse.
Ad orientem solem.
Ad meridiem.
In septentriones spectare.
Uno lapide distamus.

Lieutenant

Limitiren

Lineal

Linie, die den Cirkel durchschneidet

Linien im Felde

Communications-Linie

eine gerade ziehen

eine quer ziehen

eine vom Schlosse zum Lager ziehen

um den Berg ziehen

um eine Stadt ziehen

vorne gegen den Feind eine ziehen

die ganze Linie mit Troupen besetzen

Losung bey den Soldaten

geben

holen

Lotterie

Lunte

M.

Macherlohn

Majorenn

Platz-Major

Mal-content

Malch, Person

Malteser-Ritter

Manufactur

Marsch

harden

antretten

ansagen lassen

Contre-March

einen gewöhnlichen vornehmen

einen doppelten

den feindlichen beobachten

einen den Durchmarsch verbieten

Marsch-Route

davon abgehen

Marsetender

Marode-Brüder

Centurionis vicarius, procenturio.

Notionem verbi certis limitibus circumscribere, definire, arctare.

Regula ducendi lineas.

Linea dimetiens, recta, ducta ab extremitate una circuli ad alteram per centrum.

Aggeres castrorum.

Brachium fossarum, linea communis, quae vulgo communio.

Fossam directis lateribus ducere.

Transversam obducere.

Castellum brachiis cum opere castrorum conjungere.

Montem opere circumvenire.

Oppidum vallo castillisque circummunire, s. claudere, oppidum circumvallare, vallo urbem circummunire, vallum in oppidi circumitu ducere. Oppidum operibus claudere.

A fronte contra hostem fossam ducere.

Totum opus militum coronâ cingere.

Tessera militaris.

Signum edere. Tesseram vigiliarum promulgare.

Tesseram vigiliarum petere.

Ludus, qui sorte facta constat, urna sortis fortuitus.

Funis è fomite. Incendiarii funes.

Manus pretium.

Aliena tutela emancipatus, liberam rerum suarum administrationem adeptus.

Praefectus vigiliarum praesidiarius.

Animus alienus & offensus.

Datus ad supplicium.

Eques sacrae in Turcas militiam professus, eques Rhodius s. Melitenis.

Officina operum manu factorum.

Iter.

Magnum iter, magnum itineris spatium.

Iter inire, aggredi.

Iter pronunciare.

Itinera transversa.

Iter justum conficere.

Iter duplicare.

Itinera hostium observare, explorare.

Itinere prohibere aliquem.

Via militaris.

Via militari decedere.

Mercatores annonarii, mercatores castrorum.

Milites itinere confecti, moratores, invalidi milites, qui agmen sequi non possunt.

Marricus

Matricul
Maxime
Medaille

Medaillon
Mess Buch
Messe halten
hören
Geulen-Mess halten

Mine

Contra-Minen

gesprengte
dergleichen führen
ein aufgeworfenes Werk damit verderben
durch Minen Breche legen
dieselben hatten einen guten Effect

Mineralien

Minorenn

Modell

sich immer nach demselben richten

Monarchie

Monteur

Moralien

Münchwarden

Mund-Portion der Soldaten im Kriege

Musquete laden

eine geladene los schießen

Musqueten Kugel

durch dieselbe geschossen werden

Musqueten-Schuß

es ist einen Musqueten-Schuß weit

Musquetierer

Muster-Platz

Muster-Rolle

Musterschreiber

Musterung

die Commissarien bey derselben

die Armee durch die Musterung passieren lassen

Mutter Sprache

Mit der Bischofs-Mütze bedeckt

N.

Nachtisch, oder Confect

Nativität stellen

Nativität-Steller

Naturalistren

Neutral

Neutralität

Nonne

Album, formula censendi.

Regula.

Numus in memoriam rei singularis, facti, relatæ victoriæ cusus, numus vetulatus gratia adversatus.

Numus modi majoris maximi moluli.

Liber sacer ritualis, liber liturgiæ.

Rem divinam facere, sacris operari.

Rebus divinis interesse.

Sacrum piaculare facere, expiare manes defunctorum.

Cuniculus. Furnulus. Sinuosi mxan li, pulvere pyrio facti.

Cuniculi adversi, oppositi, Transversus meatus.

Cuniculi accensi.

Cuniculos rectos agere.

Cuniculis aggerem subtrahere.

Cuniculis muros subruere.

Cuniculò suffocila moenia ingens nudarunt spatium.

Fossila. depressi

Nondum rerum suarum liberum usum in-Exemplar, modus formæque.

Ab exemplari pendere.

Dominatus unius, potentia singularis.

Vestitus militaris.

Res morum, morum præcepta.

Monetæ censor.

Demensum annonæ militaris.

Istulam ferream pulvere nitrato, & glande onerare.

Exonerare.

Glands plumbea

Glande plumbea prosterni, transverberari.

Ictus sclopi.

Tanto spatio distat, quantum globus è ferrea fistula emissus conficit.

Levis armaturæ pedes, miles manipularis.

Campus martius, diribitorium.

Album militare.

Scriba cohortis, legionis.

Delectus militum, lustratio exercitus.

Censores militum.

Numerum copiarum inire, censum agere militum, lustrare, recensere exercitum.

Sermo patius.

Infulatus, mitratus, sacris infulis conspicuus.

Mensa secunda, bellaria.

Divinatio natalitia, prædicere, divinare, quo quis fato natus sit.

Qui notato ortu, futura hominibus edicit, fatorum ex astris vanus interpret.

Civitate donare peregrinum.

Medius, neutrius partis, medium partibus se præstare.

Ani nus à studio partium alienus, neutri parti addictus animus.

Virgo Deo sacra, quæ integrum virginitatis florem Deo solemni votorum sponsione dicavit.

Notarius publicus

Numerus Oratorius
der diesen besitzt

D.

Obrister
über die Cadets

Obrist-Lieutenant

Hohe Kriegs-Officiers

Unter-Officiers

Opera

Ordre

ohn- Ordre des Generals
verschlossene den Obristen geben
eine respectiren
nach derselben sich richten

Orlog-Schiff

P.

Pabst

ein Breve von ihm empfangen

von demselben die Benediction empfangen

Pairs

Paracet

Pallia en

bauen

sehen

Paragraphe, ein allzu lange

Parlemente-Acte

Parthenen, streiffende

Parthen-Gänger

Pas einem geben

einem nicht geben

Pasport

Pasquill

Paton

Patron eines Schiff

Patron-Tasche

Patronille

Patronilliren gehen

Pause

Pech-Kränze

zurichten

auf die Herannahenden werffen

Pech-Tonne

Pedarden anschrauben

Pedell

Pelotte, oder kleines Reuschschiff

Qui perscriptoris Caesaris jura adeptus est.
obligator testamentorum publica auctoritate praeditus.

Oratio ad numerum cadens.

Cujus aures perfecto & completo verborum numero gaudent.

Tribunus militum. Moderator legionis.
Praefectus principibus nobilissimae juventutis.

Legionis Legatus, tribuni militum vicarius, tribuni Legatus.

Praefecti belli superiori honore, primorum ordinum ductores.

Praefecti militum inferiori dignitate.

Kudi scenici, qui canendo peraguntur.

Imperium, imperata, praescriptum.

Injussu Ducis.

Tabellas signatas praefectis dare.

Imperio parere.

Agere ad imperium.

Navis bellica, navis praesidiaria, longa.

Antistes Romanus. Supremus sacrorum Antistes.

Litterae a Pontifice Romano publice scriptae.

A Pontifice solemnem precationem lustrari.

Proceres regni, qui jure suffragandi in regno gaudent.

Lorica post circuitorum viam.

Valli, sudes munimentum praepilatae, cervi, Sudium sepimentum. Palorum vallum.

Comparare.

Sudes, stipitesque praecutos desigere.

Nimum quoniam longa verborum continuatio.

Tabake publicae supremae curiae in Anglia.

Excursiones. Excursionibus in hostilem agnam facere. Excursionibus se locupletare.

Excursor, proculsor.

Commetu, publicis litteris instruere aliquem. Prohibere commetu, aliquem intercludere.

Littera tutum iter praestantes, litterae auctoritatis publicae.

Libellus famolus, criminationibus confectus liber.

Prava animi affectio.

Navis donatus.

Theca sclopetaara pulveris pyrii, theca qua sclopi futura custoditur.

Excubitores, circuitores.

Vigilias intentiori cura lustrare.

Respiratio in arte musica.

Malleoli & ignes, tæda pice & sulphure mistæ, picea sulphureique ferta.

Malleolos facèsque ad incendendam urbem comparare.

Piceis sulphureisque fertis subeuntes indere s. in subeuntes necere.

Cupa tæda & pice conferta.

Pylocaltrum admoveere applicare, injicere portæ.

Minister Academiae publicus.

Navis hournica.

Pensio.

Pensionarius.	A pensionibus reipublicæ.
in Holland	Procurator reipublicæ in Hollandia.
Peremptorisch will ich dich citiren lassen	Faciam, ut à prætore tibi statim dies dicatur.
Periodus	Ambitus verborum, circuitus orationis, continuatio verborum.
Phænomenon	Apparitio sideris.
Phantasiren	Aliena loqui.
Piquet von der Reuterei	Milites, equites pro castris excubantes.
Pistole	Bombarda minor, equestris, manualis fistula.
Point d'honneur	Summa honoris.
Darauf kommt es an	Agitur de honore meo.
Politeen-Ordnung	Lex sumptuaria, ordo disciplinæ civilis.
Politicus ein guter	Pacis artium gnarus.
Politique	Prudentia civilis.
Pontoon	Rates junctæ trajectui aptæ ad transeundum instructæ.
Porcellain	Vasa fictilia Sinensium.
Positiv	Organum pneumaticum duobus folliibus instructum, quod in locum quemcumque transferri potest.
Rosten in Rechnungen	Æra.
Postille	Explanatio exangelica, commentarius evangelicus, vitæ actorumque Christi diffusior explanatio.
Oberst-Post-Meister	Cursuum publicorum supremus moderator.
Post-Pferde	Equi publici, meritorii, cursorii, veredarii.
Posto auf der Höhe lassen	Capere collem.
nicht behaupten	Locum non tenere.
Postscriptum	Transversus vericulus extremæ epistolæ.
Practicabel	Quod fieri potest, in usum debet potest.
Practiciren als ein Advocat	In foro versari, causam agere, causæ alicujus patronum existere.
das Practiciren der Advocaten	Opera forensis, commentationes causarum.
als ein Medicus practiciren	Medicinam exercere.
ich habe es practiciret	Uso experiendo didici.
Præbende	Reditus & census ex bonis sacris.
Præscription in der Besizung	Acquisitio s. Adjectio domini per continuationem temporis lege definiti. Uti capio.
Präsentationz-Schreiben	Litteræ commendatitiæ recenselecti.
Prätendent	Æmulus regni.
Prætention machen	Jura antiqua revocare.
Predigen	De rebus divinis ad populum, concionem dicere, publice interpretari res divinas.
Prediger	Præco verbi divini.
Preis geben eine Stadt	Vitam fortunæque civium direptioni militum objicere.
Procession	Solemnis sacrorum pompa, supplicantium agmina.
halten	Deducere pie supplices.
Proseß thun	Vota solemnia sacri Ordinis nuncupare, Deo se solemniter votorum sponcione devovere.
nach Proportion	Pro rata parte, pro cujusque facultatibus.
Protestiren	Intercedere, vetare, obnunciare, contra obtestari.
die Freyheit zu protestiren nicht gelten lassen	Intercessionem tollere.
Protocolliren	In adversaria, acta commentarios publicos referre.
Proto-Notariat	Primarii scribæ munus.
Proto-Notarius	Primarius scriba, primus eorum, qui reipublicæ sunt ab epistolis.
Pulver	Pulvis pyrius, nitratus, tormentarius.
Pußiren einen in Wachs	In cereis figuris fingere aliquem, cera exprimere aliquem.

Q.

Quader
Qualitäten

Quarantaine

Quartier
Refraichier-Quartier

Quittung
völlig, ohne Abtrag des Geldes
geben, daß man dasselbe empfangen

R.

Rabenstein

Rana streit
haben

Ranzion
Ravelin

Raquet

Rathsh. Herren Stand

Ratificiren etwas

Recapituliren
Rechnung, Extract derselben
eine richtige

Rechnungsführer
Recompense in Geld einem geben
Reconvalescenz

Recruten werben
Referepdarius

Reflectiren
Regalien
Reich, Stände
Reich, Vacans
Reich, Verweser
Repositorium
Repressalien
Resident
Residens
Retorsiones

Reversiren
Reuter, Spanische

Rodomondaten
Römer-Monath

Rosen-Orang

Rota Romana

Rube-Tag
Rüst-Wagen

Secta tremulantium.

Bona, quae à natura data sunt, ingenii bona, dotes animi.

Mora quadragessimus in diem prolata, tempus valetudini experiund e praefixum.

Stationes militum hyberna, stativa.

Locus ad militum, requiem.

Syngrapha, Chirographum, Acceptatio, Agnitio satisfactionis plenissima.

Pecunias expensas alicui referre.

Locus publicus facinorosorum supplicio deputatus, locus, quo hi, quid ad supplicium sunt dati, securi percutiuntur.

Certamen honoris.

In honoris contentionem incidere.

Pretium captivorum.

Portae propugnaculum, munimentum extra moenia.

Ignis artificiosus, contestandae publicae laetitiae accensus recta linea in altum assurgens.

Ordo senatorius, senatus amplissimus, patrum sanctum concilium.

Ratum habere, auctoritate publica aliquid affirmare.

Summa rerum capita repetere.

Breviarium rationum.

Expedire, denen impeditae unrichtige entgegen gesetzt werden.

Actor summarum, rationum magister.

Praemia rei pecuniariae alicui tribuere.

Prisina valetudo, confirmata à morbo valetudo.

Exercitui, legionibus supplementum scribere
Cuius est in consilio publico causarum momenta exponere.

Rei alicujus rationem ducere.

Jus Regi sacrum.

Imperii Ordines.

Interregnum.

Interrex.

Foruli, plutei, armarium.

Jus talionis, pignorationes.

Qui Regis aut reipublicae negotia agit.

Regia.

Refellere crimen & rejicere in suum auctorem, refutare injuriam, retundere contus calumniae.

Scripto fidem obstringere.

Ercii militares, cervi, trabes aculeis confixae, asperatae, ante portam, castrorum valla, aciei principia defixae.

Dicta phalerata, vana, ostentantia.

Collationes menstruae in iter à Caesare Romanam susceptum.

Corolla Mariana, corona calculorum precatorium.

Judices sacrarum cognitionum. Sacri cognitores Romae.

Dies ad quietem datus.

Currus facinis onustus.

S.

Sack-Albr

Sacrament gebrauchen

Sacristen

Salarium

Sattel

Scandiren einen Berg

Schank-Störbe

Scorteque

Scharmüchel halten

Schachammer, allgemeine

Schildwacht, verlohrene

Schildwacht ablösen

Schlund

wird bey den Bestungen translate ge-
braucht, und wird gesagt

Schout bey Pacht

Schrift, die Heilige

Secundant

Servis

Silber, gemünztes
ungearbeitetes

Simonie

Spahl

Spanische Reuter

Spieß ohne Eisen

mit Eisen

geringes Spießlein

Spion

Spitze an Festungswerten

Spiz, edichte Arme eines Wall

Stadt-Siegel

Stapel, das Schiff davon lauffen lassen

Status Controversus

Stekaden, Vorspize

Steuer von dem Vermögen

Korsteuer ansehen

Stück von acht

Stück oder Kanone

Feld-Schlangen

eine Batterie aufwerffen, und Stücke
darauf pflanzen

demonirte Stücke.

losbrennen

die Mauren damit beschleffen
auf einen Stück Schuß weit

Stück-Hauptmann

Subscudiren

Subhastiren

Substitutus

durch Addiren und Subtrahiren erfahren.
was übrig bleibt

Suffraganeus

Horologium portatile, rotatum minus.

Sacra mysteria, salutis mysteria obire.

Adytum, locus in quo apparatus sacer su-
mitur, in quo occulta & recondita tem-
pli servantur.

Annua me ces, stipendium.

Seila equestris.

Versum, carmen metiri.

Corbes terra facti, vinearum cistæ.

Scriptum nullius pretii.

Prælium minutum, velitarum pugnam con-
ferere.

Ararium commune.

Conclamatae salutis, extimæ vigilæ. Pro-
cubitores, qui insulas maxime & hosti
oppositas stationes occupant.

Vices stationum mutare.

Gula.

Gula propugnaculi

Præfectus vigiliarum classæ.

Sacrae litteræ, sacer codex.

Arbiter singularis certaminis.

Vasa convivalia ex auro & argento.

Argentum signatum.

Rude, infectum.

Rerum sacrarum nefaria nundinatio.

Turcitus equitatus. (armatæ.

Sudes lignæ ferreis cuspidibus horrentes,

Hasta pura.

Præpilata.

Velitatis.

Speculator, explorator, emissarius.

Rostrium propugnaculi.

Forcipes.

Signum publicum.

Ex navalibus navem deducere.

Quæstionis propositæ causa, meritum.

Furcati stipites ad hostis ascensum prohi-
bendum, conferti sudium pectines.

Census bonorum, tributum.

Imperare tributum in capita,

Numi, qui ab octonario numero nomen ha-
bent, & imperialem valore æquant.

Tormentum bellicum, igniarium, machina
muralis.

Tormenta longiora à colubris nominata.

Suggestus tormentarios constituere, ibique
tormenta collocare.

Tormenta exarmata, clavis confixa.

Tormenta excutere, ignem tormentis ad-
movere.

Tormentis muros quatere.

Ad ictum tormenti, quantum tormentum
jacere potest.

Præfectus fabrum.

Prædium beneficiarium transferre in alium
eodem jure. (cere.

Bona voci præconis subicere, hastæ subji-

Qui alicui ad munus obeundum a junctus est

Addendo deducendoque expensæ, quid re-

Vicarius Episcopi. (liqui sit.

(e) 5

3.

Z.

Tact.
Taschenspieler. Gerümpel.

Tar
Tariren den Proceß
Te Deum laudamus
Tempo in Acht nehmen
Termin abwarten

Testament
Universal-Erb
Erb

Teyt
Thon
Thorhüter
Trabant
Tractat, ein kleiner
Tracteur
Trencheen

Triplic, eine Schrift in Gericht-Sachen
Tross bey dem Kriegs-Heer
Türcken-Steuer

W.

Wafall
seyn
Water unser
einem vorbeten
Uhrkunden darzu bringen
aus alten hervor suchen
Visitation halten in eurem Lande
Umgeld, vom Weine
Volontair
Votum, seines geben
Wepheide

Wortruppen

W.

Wahl-Tag
Wahl-Capitulation

Walfahrt
Wahrsagerey
Weg, verdeckter in Festungen
Wechsel-Band
Wechsel-Briefe
Wecholer

Z.

Zahlung, darauf dringen
Zeitungen

Zengwörter
Ziffer
mit Ziffern schreiben
Zigeuner
Zine, großer
Zobel Pelz
Zunft-Berwandte
Zwieback

Modus vocum, numerus in cantu.
Caliculi, quibus agyrtæ circumstantium
oculos se stringunt.
Rei æstimatæ pretium.
Litæ æstimare.
Hymnum Ambrosianum cantare.
Tempus aucupari.
Venire ad constitutum diem, vadium obire.
Supremæ morientis litteræ.
Ex aile hæredem scribere.
Ab intestato, cui nascendi jura hæredita-
tem addicunt.
Verba auctoris, s. legis.
Vox, vocis sonus.
Atrienfis.
Apparitor Regius.
Libellus exiguus.
Structor conviviorum publicus.
Agger militaris, fossa è terræ aggestu in
alterum labrum altior ac munitior.
Secunda actoris defensio.
Calones.
Pecunia in bellum Turcicum collata.

Cliens beneficiarius, fiduciarius.
Jure beneficiario alicui esse obnoxium.
Formula precandi à Christo instituta.
Præire verba Orationis Dominicæ alicui.
Ad tabulas referre.
Ex annalium vetustate eruere alicujus rei
memoriam.
Proficisci in provincias visendi causâ.
Exactio vinaria.
Milites voluntarii, honorarii.
Sententiam dicere.
Cautio de inimicitiis ponendis, de non re-
vertendo.
Antecurtores ex militia levi.

Dies Comitialis.
Lex regia. Pacta, in quæ princeps, regimen
iniens fidem obstringit.
Peregrinatio religionis causâ.
Astrologia divinatrix.
Via loricata s. operta.
Taberna argentaria.
Litteræ argentariæ.
Numularius, mensarius, argentarius.

Confectari debitum.
Ephemerides rerum novarum, commentaria
rerum publicarum.
Armamentario præfectus.
Numeri Arabici.
Notis arithmeticis & occultis uti.
Ægyptilerrones.
Gravissimæ usuræ.
Pellis mustelæ scythicarum.
Curiales.
Pavis nauticus, bis coctus.

(O)

INDEX

GERMANICO-LATINUS.

75

- A** bbitte, Deprecatio.
abbitten, erbitten, Deprecor.
abbringen, Aboleo.
abbrocken, Decerpo.
abbandeln die Soldaten, Dimitto.
Abend, Vesper, vespere.
Abend, es wird, Advesperat.
Abentheuer, Monstrum.
abentheuerisch, Monitosus.
aber, Sed, at, autem, vero, verum.
Aberglaube, Superstitio.
aberglaubisch, Superstitiosus.
Abfall, Defectio. zum . . . raschen, 1. an
den . . . gedenken, 2. abfallen, 3.
abfallen, Defisco, deficio. von den Rö-
mern . . . 3. vom Glauben, 4.
abfliegen, Avolo.
abfließen, abrinnen, Defluo.
abführen, Abduco.
abgelürst, Compendarius.
abgeschmackt, Absurdus.
Abgötterey, Idololatria.
abgesondert, Disiunctus.
abgewöhnen, Desueto.
Abgrund, Schland, Vorago.
abhalten, zäumen, Cohibeo, abstineo, arceo.
abhandeln, Tracto, transigo.
abhauen, Amputo, accedo.
abhinabsteigen, Descendo.
abiraken, Abrado.
abirühlen, Deserveo.
abirühren, Compendarius.
ablegen, abirun, Depono, die Furcht, 1.
ein Amt, 2.
abmahlen, Depingo.
abmahnen, Dehortor.
abmatten, Defatigo.
Abmattung, Defatigatio.
Abnahme, Defectus.
abnehmen, Deficio. die Kräfte, 1. die Zeit.
ten, 2. Delabor.
Abreise, Discessus.
abreißen, abbrechen, Abrumpo.
Absehen haben, Abhorreo, abominor.
abs. culisch, Abominandus.
abschlagen, ausschlagen, Recuso.
abschlagen, das Begehrte, Abnao.
abschneiden, Abscindo.
abschrecken, Absistero, deterreo.
Abziehen, meiner Gedanken, Cogitatio.
absenden, Ablego.
Absicht, Merung, Intentio.
absingen, Decanto.
absondern, scheiden, Separo. Man muß
sie . . . 1. das Schloß von der Stadt . . . 2.
Item Segrego disjuncto.
absprechen, Abjudico.
abstehen von einer Sache, Abeo, absto.
- abstehen, aufhören, Desisto, von Zählen . .
1. von Anhaltung um einen Dienst . . 2.
Abbe, Abbas.
Abbtissin, Abbatissa.
abirun, benennen, Derogo.
abiröden, sich selbst, Mortifico.
Abirödtung seiner selbst, Mortificatio.
abirreiben, Abigo, depello.
abirringen, abiröthigen, Extorqueo.
Abirrit, auf den . . . geben, Alvus.
abirrocknen, Abstergo.
Abirünniger vom Glauben, Apostata.
abirwaschen, Abluo.
abirweichen auf die Seiten, Declino.
abirweichen, hinweg gehen, Discedo, recedo.
Abirweichung, Declinatio, digressio.
abirweilig, Avius.
abirweg wegrufen, Avoco.
abirwenden, Deflecto, avertio. Das Gemüth
vom Studiren . . 1. Den Untergang
von der Stadt . . 2.
abirwendig, Aversus.
abirwendig machen, Abalieno, alieno.
abirwesend, Absens.
abirwesend seyn, Absam.
Abirwesenheit, Absentia. Deine . . . sehe
ich nicht gerne.
Abirwechselung, Aenderung, Vicissitudo.
abirwischen, Abstergo.
abirziehen, etwas von der Summa, Detraho.
abirzielen, Collineo.
Abirzug vom Streit, Receptus.
acht, Octo.
Acht haben, sich vorsehen, Consulo.
achten, schätzen, Cenico.
Achtung, Ansehen, Exaltatio. sich . . . er-
werden, 1. eines andern . . . verringern, 2.
Acker, Ager.
Acker-Bau, Agricolatio.
ackern, pflügen, Aro.
Ackermann, Agricola.
Aeten, Acta. . . in das Protocoll eintra-
gen, 1. . . für ungültig erklären, 2.
. . . für gültig halten, 3.
Adel, Nobilitas.
adelich, Nobilis. gar gut . . 1. nicht so . .
von mütterlicher Seite, 2. neuer Edel-
mann, 3.
Ader, Vena. . . lassen.
adeln, Nobilito.
Advent-Zeit, Adventus Domini.
Advocat, Rechts-Gelehrter, Advocatus
Patronus.
advociren, das, Advocatio.
Agnus Dei, Agnus Dei.
Almosen, Eleemosyna.
also, Sic, ita.

also

- alsobald, *Aeternum*, *mox statim*.
 alt, betagt, *Senex*. noch nicht . . 1. . .
 werden, 2. älter, älter, 3. *Decrepitus*.
 alt, veraltet, *Antiquus*. alte Worte gebräu-
 chen, 2. Liebhaber des Alterthums, 3. *il*.
Vetus ein alter Brauch, 1. . . Meinung, 2.
 alt werden, *Senesco*, *consenesco*.
 Altar, Sacrament, *Eucharistia*.
 Alter, *Alas*. junges . . 1. mittelb . . 2.
 hohes . . 1. . .
 Alter, *Senectus*. . . ist dir nahe.
 Alterthum, *Antiquitas* *vetustas*.
 altväterisch, *Obsoletus*.
 Amt, *Manus*. . . ertheilen, 2. . . verwal-
 ten, 3. bekommen, 4. . . verliehen, 5.
 seinem . . genug thun, 6. dieses ist dein
 . . 7. *il*. *Provincia*.
 anbefehlen, *Commendo*.
 anbefehlen, *Jubeo*, *mando*, *impero*.
 anbeissen, *Allatro*.
 anbeten, *Adoro*. GOTT . . 1. mehr
 Götter . . 2. *il*. *Deum adorare*.
 anbinden, *Alligo*.
 anblasen, *Asilo*.
 Anblasung, Eingebung, *Affatus*.
 andächtig, *Devotus*. gegen Gott . . 1.
 gegen die Mutter Gottes . . 2.
 anderer, *Alius*, *alter*.
 anderemal, ein, *Alias*.
 anders, *Aliter*.
 anderswo, *Alibi*.
 anderswoher, *Aliunde*.
 anderswohin, *Alio*.
 Andeutung, Anzeige, *Omen*.
 Anfang, *Principium*, *initium*, *exordium*,
aggressio.
 Anfang machen, *Incipio*. . . zu hoffen, 1.
 . . zu reden, 2. dem Krieg . . 3.
 anfangen, *Incipio*, *Incipio*.
 Anfall, Gewalt, *Impetus*. . . auf eines
 Güter, 1. . . auf den Feind, 2. 3. . .
 eines andern anhalten, 4.
 Anfall, feindlicher, *Incurio*.
 anfallen, *Adorior*, *invado*.
 anflammen, anzünden, *Accendo*.
 angebohren, *Innatus*.
 angeheftet, *Affixus*.
 angehen, *Attinet*. diese Sache gehet dich an.
 Angelegenheit, *Ratio*, 5.
 angenehm, *Acceptus*.
 Angesicht, *Vultus*. traurig . . 1. betrüg-
 lich . . 2. zeigt das Innere, 3. . .
 Angesicht, das Anschauen, *Conspectus*. sich
 unter das . . stellen, aus dem . . ge-
 hen, 2. *il*. *Aspectus*.
 Angel, *Hamus*.
 angrenzend, *Confinis*.
 angreifen, *Aggredior*. unversehens . . 1.
 die Feinde tapfer . . 2. ein schweres
 Geschäft . . 3. *il*. *Invado*.
 Angst, *Angor*.
 angsthaft, *Anxius*.
 anhalten, *Ambio*. um die Bürgermeister-
 Stelle.
 Anhang, *Appendix*.
 anhängen, *Adhereo*. dem Plato. . .
 anhängen, anheften, *Harreo*.
 anhängen, *Appendio*.
 anhäufen, *Accumulo*.
 anheften, *Deigo*. sich an das Studiren . .
 anhefte, *In praesentia*.
 Anhöhe, *Acclivitas*.
 Anklage, *Accusatio*.
 anklagen, *Accuso*.
 Ankläger, falscher, *Prævaricator*.
 Ankläger, *Accusator*.
 anknüpfen, *Annecto*.
 ankommen, *Advenio*.
 anklagen, *Denuncio*, *affero*.
 Anlage, *Pactio*.
 anländen, *Appello*, *is*.
 anlegen, anziehen, *Induo*.
 anlehnen, sich, *Innitor*.
 anlehnen, *Acclino*.
 anlocken, *Pellicio*.
 anmassen, sich etwas, *Arrogo*.
 Anmerkung, *Animadversio*.
 Anmerkung, Zeichen, *Nota*.
 Annehmung, *Affectio*, *affectus*.
 annehmen, zu sich nehmen, *Assumo*.
 annehmen, *Accipio*.
 Annehmung, *Acceptio*.
 Annehmlichkeit, *Venustas*.
 anordnen, gebieten, *Sancio*.
 Anordnung, Vorhaben, *Institutum*.
 anreden, einen, *Compello*.
 anreden, *Adloquor*, *alloquium*.
 anreisen, *Instigo*, *incito*, *induco*.
 anreisen, verbittern, *Lacesso*.
 Anreizung, *Incitamentum*.
 Anreizung, Lockung, *Illecebra*.
 anrufen, flüchtig, *Imploro*.
 anrühren, *Attingo*, *attrecto*.
 anscheinen, *Affulgeo*.
 Ansehen, grosses, *Amplitudo*.
 ansehen, *Intueor*. den Himmel . . 1. mit
 un-erwandten Augen . . 2.
 ansehen, *Aspicio*. Anschauen des Orts, 2.
 alle sehen es, 3. ich mag es nicht . . 5.
 Ansehen, grosses, *Autoritas*. . . sich machen,
 1. . . haben, 3. . . verkehren, 5.
 ansehnlich, *Conspicuous*, *lucidus*, *splea-*
didus.
 an sich ziehen, *Atraho*.
 anspannen, *Intendo*, *contendo*, 2.
 Anspannung, *Intentio*.
 anspringen, *Affilio*.
 anstatt, *Loco*. . . eines Vaters, 1. . . eines
 Dieners, 2.
 anstellen, *Instituto*.
 Antistifeung, *Concitatio*.
 antostossen, *Impingo*, *allido*.
 antostossend, *Conueniens*.
 antreiben, *Ullino*.
 Antritt, Betrug, *Fucus*.
 antun, bewegen, *Afficio*.
 antragen, anbieten, *Offero*.
 antragen, bringen, *Defero*.

- antreiben, Concito, admoveo. 2.
antreiben, Impello. zur Begierde der Eh-
ren. 1. zu einer That. 2.
antreiben, Insto.
antreiben, antreiben, Urgeo.
Antrieb, Impulsiis.
antworten, Respondeo.
Antwort, Responsum.
anwenden, Impendo. Fleiß. 1. 2. die
Wohlthat ist wohl angewendet, 3.
Anzeige, Omen.
anzeigen, Indico. der Frau alles. 1.
es giebt der Mordthat genug. 2.
Anzeiger, Index.
Anzeigung, Indiciu.
anzünden, Succendo, incendio, accendo.
Apostel, Apostoli.
Appetit zum Essen machen, Acto.
Arbeit, Labor. viele. haben, 1. verge-
bene. 2.
Arbeit, Opera. im Studiren, 1. ver-
gebene. 2.
arbeiten, Laboro. stark. 1. wird niemals
abgeben. 2. fleißig. 3. schon lang, 4.
arbeitsam, Laboriosus.
arbeitsam, mühsam, Operosus.
arglistig, Callidus.
Arglistigkeit, Calliditas.
argwöhnisch, Suspiciosus.
Argwohn, Verdacht, Suspicio. falscher.
es war dieser. 2. Anlaß geben zu. 3.
vermeiden, 4.
argwohnen, Suspicio.
arm, dürftig, Pauper. sehr.
Armut, Bedürftigkeit, Egestas.
Armut, Mangel, Inopia. in die größte
bringen, 1. der. abheffen, 2.
Art, Gemüths-Art, Indoles.
Arznei, Medicamentum, medicina.
Arzt, Leib-Arzt, Medicus.
Arzt, erfahrener, Doctus. 3.
Asche, Cinis.
Atheist, Atheus.
Athem, Geist, Spiritus.
Athem, Anhelitus, halitus.
athmen, Respiro. bald leicht, bald härter
Athem holen.
auch, Etiam.
aufbauen, Exstruo.
aufbringen, aufschwägen, Divulgo.
aufbehalten, Asservo.
aufbrennen, Exardesco.
auf daß, damit, Ut.
aufdringen, Obrudo.
aufbauen, andere, Exemplum. 2.
aufziehen, Educo.
Aufziehung, Educatio.
aufgeben, ein Amt, Abdico.
aufgeblasen, Inflatus.
aufgeblasen werden, Inflor.
aufgeben, entspringen, Exorior, orior.
aufgehend, Suspendio. am Galgen.
aufhäufen, Cumulo.
aufhalten, Detineo.
- aufhalten, hindern, Distinco.
aufhängen, Suspendo.
aufhören, Cello. 1. Abjicio. 2.
aufhören, abstecken, Denisto.
auflegen, Impono.
auflösen, Dissolvo, exsolvo.
aufmerken, Attendo.
aufmerksam, Intentus.
aufmerksam, Attente.
aufmerksam, Attentus.
Aufmerksamkeit, Attentio.
aufmuntern, Animo, erigo.
aufnehmen, Cooptio.
aufnehmen, Accipio. auf. 4. übel. 5.
aufnehmen, Excipio. höflich.
aufnehmen, vor die Hand nehmen, Suscipio.
anfordern, Provoco.
aufrecht, Erectus.
aufreßen, Arrigo.
aufressen, Devoro.
aufrichten, Erigo.
aufrichtig, redlich, Sincere.
aufrichtig, treu, Fides.
aufrichtig, Simpliter.
Aufruhr, Meuteren, Seditio. anstie-
nen, 1. zu. kommen, 2. es ist eine
große. 3. alles voller. 4.
Aufruhr, Empörung, Tumultus. Gefahr
einer. 1. erwecken, 2.
auführisch, Seditiosus.
aussagen, Recito.
aufschwellen, Tumeo.
Aufsicht haben, meistern, Moderor.
aussehen, Insideo.
auspringen, Exilio.
ausstehen, Surgo.
aufsteigen, Ascendo. auf den Berg. 1.
in eine höhere Schule. 2. nicht aufstei-
gen, 3. Scando.
aufstoßen, beleidigen, Offendo.
aufternen, Insuo.
aufwachen, Evigilo.
aufwallen, Effervesco.
Aufwandlung in der Messe, Elevatio sacro
hostie.
aufwecken, Excito. aufmuntern zum Sti-
diren, 1. Item Animo. 2.
aufwecken, Expergescio.
auszeichnen, Annoio, noto.
Aug, Oculus. das. erheben, niederschla-
gen, nicht abwenden, auf etwas wenden.
Augenblick, Momentum.
Augebraun, Supercilium.
Augenschein nehmen, Recognosco.
augenscheinlich, Manifeste.
aus, ex.
aufbessern, Interpolo.
aufbessern, ergänzen, Rescio.
aufbitten, Exoro.
aufbrechen, Erumpo. das Hebel muß.
aufbreiten, Dilato, Dissemio, divulgo.
aufbündig, aufgemacht, Egregius.
aufdampfen, Exipiro.
aufdörren, Extabesco.

- ausdrücken, Exprimō.
 ausdrücklich, Affirmate, expresse.
 außerlesen, Exquisitus.
 Ausfall, Eruptio.
 ausfallen, Excido.
 ausfeilen, Expolio, elimo, limo.
 ausfliegen, Evolo.
 ausfließen, Effluo. der Rhein in das Meer.
 ausfragen, Percunctor.
 ausführen, Educo.
 Ausgang, Eventus.
 Ausgang, Endschafft, Exitus.
 Ausgang, Ausschlag, Sacellus. guter . . 1.
 übler . . 2.
 ausgedruckt, Expreſſus.
 ausgehen, Exeo, von Haus . .
 ausgelassen, Immodestus.
 Ausgelassenheit, Licentia.
 ausgemacht, Deliberatus.
 ausgemergelt, Attenuatus.
 ausgenommen, Præter, præterquam.
 ausgeschliffen, Limatus.
 ausgießen, Diffundo.
 ausgießen, Effundo, seinen Zorn . . 1. sein
 Gemüth . . 2.
 ausgraben, Effodio.
 aushuntern, Macero.
 ausklopfen, ausschlagen, Executio.
 auskommen, Emano.
 auslachen, Derideo.
 auslachen, verlachen, Irrideo. alle Leute
 . . 1. Gelegenheit geben zum . . 2.
 auslassen, Emitto.
 auslaufen, Excurro.
 auslegen, aussetzen, Expono. sich allen Ge-
 fahren . .
 auslegen, Dollmetschen, Interpretor. Brief-
 schreiber Bücher . . 1. eine Sache unter-
 schiedlich . . 2.
 auslegen, erklären, Explico.
 Auslegung, Explanatio, interpretatio.
 auslöschen, Extinguo.
 ausmachen, den Handel, Transigo.
 ausmachen, ausschelten, Reprehendo.
 Ausnahme, Exceptio.
 ausnehmen, Excipio.
 ausnehmen, bestreiten, Eximo.
 auspfeiffen, Exsibilo.
 ausplündern, Expilo.
 ausrauben, Exspolio.
 ausrauben, ein Land, Depeculor.
 ausgeraufen, Eradico, evello.
 ausrichten, Expedio. ein Geschäft . .
 ausrotten, Extirpo.
 Ausrufer, Præco.
 aussagen, Edico.
 ausschlaffen, Edormio.
 ausschlagen, Calastro.
 ausschelten, Iactro.
 Ausscheltung, Obsurgatio.
 ausschließen, Excludo. den Feind aus der
 Stadt . . 1. den Studenten aus Schu-
 len . . 2. einen von einem Amt . . 3.
 ausschütten, Exorbeo.
 ausschütten, Profundo.
 auschwimmen, Emergo.
 Aussehen, das Prospectus. das . . ver-
 dern, 1. ein schönes . . 2.
 ausfinden, etwas vorhaben, Machinor.
 ausföhnen, abbüßen, Expio. keine Sün-
 den . .
 Auspäßer, Emittarius.
 auspöttehn, Explodo.
 ausspotten, Illudo.
 Aussprache, Flocutio.
 aussprechen, Pronuncio.
 ausstehen, gedulden, Sustineo.
 ausstrecken, Extendo. sich weit . . 1. die
 Insel in das Meer . . 2. der Baum in
 viele Aeste . . 3.
 aussuchen, Exquiro.
 austheilen, Distribuo.
 Austheiler, Distributor.
 austheilen, Dispensio.
 Austheilung, Dispensatio.
 austreiben, Expello.
 austreten, Excedo.
 austrinden, Absorbeo.
 auswärts, Adventitus.
 auswärts, außer, Extra.
 ausweiden, Eviscero.
 auswendig, Extrinsicus.
 auswendig, Memoriter . . lernen, 1.
 . . sagen, 2.
 auswendig lernen, Edisco.
 auswürden, Efficio. etwas in des andern
 Handel . .
 ausziehen, ablegen, Exuo.
 auszieren, Exornio.
 Auszug, Epitome.
- B**ach, Amnis, rivus.
 Baderknecht, Colaphus.
 bald, nun, Mox, statim, inodo, brevi.
 Band, bei Gericht, Subsellum.
 Band, Vinculum.
 Barbarer, Barbaros.
 barbarisch, Barbarus.
 barmherzig, Misericors.
 Barmherzigkeit, Misericordia, würdig der
 . . 1. ansehen die . . 2.
 Bart, Barba . . wächst, 1. langer . . 2. ob-
 ne . . 3. 4.
 Batten, Bollwerk, Propugnaculum.
 Bataillon, Cohors.
 Bau, Alvus.
 Bauherr, Edificator, Edilis.
 Baumeister, Architectus.
 bauen, Edifico.
 Bauer, Ackermann, Rusticus.
 bäurisch, Agrestis.
 Bauersmann, Colonus.
 Bedachtsamkeit, Consideratio.
 bedachtsamlich, Cogitare.
 bedauern, trauern, Lugeo. den Tod eines
 Freundes . .
 bededen, lego. seine Last . .
 bedenden, sich wohl, Delibero, reputo.

- bedeuten, anzeigen, Significo.
 Bedeutung, Kenntniß, Notio, significatio.
 Bedienter, Minister.
 Bedingung, Condicio. •• sehen, 1. •• annehmen, 1. mit annehmen, 2. 3.
 Bedrohung, Mox.
 bedürftig, Inops.
 Bedürftigkeit, Inopia.
 befehlen, Jubeo, mando.
 besetzen, Munio. die Stadt •• 1. das Lager •• 2.
 besetzt, Munitus. von Natur •• 1. durch Kunst •• 2.
 befeuchten, Humecto.
 befeissen, sich, Satago, conor.
 befördern, Promoveo. zu Ehren •• 1. zu höchster Würde •• 2.
 Befreundter, Cognatus.
 befriedigen, Paco.
 begehen sich, Evenio.
 begegnen, aufstossen, Offendo, obviam.
 begeben, Committo. ein Laster •• 1.
 begehren, Appeto, peto.
 begehren, heftig, Concupisco.
 begießen, Perfundo.
 Begierde, Appetit o, aviditas.
 Begierde, Begierigkeit, Cupiditas. einem •• machen, 1. •• haben, 2. •• einhalten, 3. •• erfüllen, 4.
 begierig, Avidus, Cupidus.
 begleiten, Comitor.
 begraben, Sepelio. herrlich ••
 Begräbniß, Sepultura, funus. ein ansehnliches •• 1. •• mit vielen Klageleuten, 2.
 begreifen, umfassen, Complector.
 begreifen, Comprehendo, Peripicio.
 Begreifung, Comprehensio.
 Begriff, Complexio.
 behalten, verbergen, Condo, retineo.
 Beharrlichkeit, Perseverantia.
 Beharrung, Continuatio.
 Behausung, Domicilium.
 Beherrschung, Dominatio, Dominatus.
 behüten, bewahren, Tueor.
 behutsam, Provitus, cautus.
 Beicht, Confessio sacra. •• ablegen, 1. General Beicht, 2. •• hören, 3.
 Beicht-Vater, Confessorius.
 Beil, Art, Securis.
 beißen, Mordeo.
 bekannt, Cognitus.
 bekannt, Notus. bekannte Sachen beybringen, 1. die Sache ist •• 2.
 bekannt, es ist, Patet.
 Bekantniß, Confessio.
 Bekehrung von Sünden, Conversio à peccatis. 1. 2.
 Bekehrung eines Ketters, Conversio hæretici. 1. 2.
 Bekehrung eines Abgötters, Conversio idololatricæ.
 bekennen, gestehen, Fateor. sein Verbrechen ••
 bekennen, Confiteor.
 bekennen, öffentlich, Profiteor.
 bekommen, Accipio.
 bekommen, Acquirere. eine Würde •• 1. Reichthum, großen Mahnen •• 3.
 bekommen, wieder, Recupero.
 bekräftigen, befestigen, Confirmo. der Ausgang •• den Ruff, 1. sich das Reich •• 2.
 bestümmern, Sollicito.
 belagern, umgeben, Obsideo. Numantiam •• 1. eine Stadt •• 2.
 Belagerung, Obsideo. •• aufheben, 2. •• aufhalten, 3.
 beleidigen, Offendo. einen schwer •• 1. 2.
 Beleidigung, Offensa, offensio.
 beliebt, es, Libet.
 beliebt, angenehm, Gratosus.
 belobt, Laudatus.
 belohnen, vergelten, Remunerator. die Verdienste ••
 Belohnung, Verehrung, Præmium. •• der Wohlverdienten, 1. gut und fromm l. •• benden, 2.
 Belohnung, Vergeltung, Remuneratio.
 belustigen, Delecto, delector.
 Belustigung, Delectatio, jucunditas.
 bemädeln, Maculo.
 bemühen, sich, Adnitor, nitor, connitor, conor, satago.
 Bemühung, Conatus.
 benedeken, Benedico Deum.
 beneiden, eifern, Amulor, invideo.
 beobachten, anmerken, Observo.
 bequem, tauglich, Accomodatus, conveniens.
 bequemen, Accommodo. ich werde mich dir •• 1. in anderer Leute Willen •• 2. 3. in die Zeit schicken, 4.
 Bequemlichkeit, Commoditas.
 berathschlagen, Consulto, delibero.
 berathschlagen, sich mit Gott, Deum precibus consulo.
 Berathschlagung, Deliberatio.
 berauben, Spolio, privo. einen aller Güter •• 1. seiner Freunde •• 2.
 bereden, Adduco, adducor.
 bereichern, Dito, locupletor.
 bereit, fertig, Paratus. zu gehen •• 2.
 bereiten, zurüsten, Paro. sich zur Reise ••
 Berg, Mons. voller Berge, 1. hoher •• 2. zugespitzter •• 3. schroffter •• 4.
 bergitt, Montosus.
 berichten, Significo.
 berühmt, hell, Clarus.
 berühren, Contingo.
 berühren, anrühren, Tango.
 berühren, obenhin, Percontingo.
 berufen, Accersio, accio.
 berufen, Arcesso.
 besänftigen, Abstergo, lenio. die Aufruhr des Volks •• 1. den erürnten Herrn •• 2. den Schmerzen lindern, 4.
 besänftigen, stillen, Placo. den Menschen •• 1. Gott •• 2.
 Besatzung, der Besatzung, Præsidium.
 beschaf-

- beschaffen, Affectus, a, um.
 Beschaffenheit, Gestalt, Habitus. des Ge-
 müths • 1. des Leibes • 2.
 Beschaffenheit, Persona, affectio.
 beschäftigt, Occupatus. sehr • 1. jetzt
 nicht • 2.
 Beschäftigung, Occupatio.
 bescheiden, mäßig, Moderatus.
 Bescheidenheit, Moderatio.
 Beschirmer, Defensor.
 beschließen, verordnen, Statuo. best et
 was • 1. zu reisen • 2.
 beschlossen, best, Firmus, ratus.
 Beschluß, Clausula.
 beschreiben, Contembo, describo.
 Beschreibung, Descriptio.
 beschützen, beschirmen, Defendo, protego.
 beschuldigen, Arguo, Coarguo.
 Beschuldigung, Injunct, Crimen, crimina-
 tio. • 1. ablehnen, widerlegen.
 bei: weren, Aggravo.
 Beschwerniß, Beschwernlichkeit, Difficultas.
 Beschwörung des Teufels, Exorcismus.
 besetzt, Amans.
 beschäftigen, Contemplor, lustro.
 Beschäftigung, Recognitio.
 besitzen, Possideo.
 Besetzung, Possessio.
 besonders, Singularis.
 besonders, absonderlich, Separatim, singu-
 latim.
 Besorgung, Curatio.
 besprengen, Aspergo.
 bessern, Corrigo. er wird sich • 1. ist nicht
 zu • 2. die Rede verbessern, 3.
 bessern, sich, Resipisco.
 besser, fürträglicher, Potior, oris.
 besser, Melior, melius.
 beständig, Conitans.
 Beständigkeit, Stabilitas, constantia.
 bestätigen, Comprobo, assero, assevero.
 Bestätigung, Confirmatio.
 beste, der, Optimus.
 bestehen, Conisto.
 bestehen, mit stehen, Consisto.
 bestehen, mit Geld, Cornumpo.
 bestellen, sich unternehmen, Constituo.
 bestellt, Constitutus.
 bestrafen, Corripio.
 Bestrafung, Correctio.
 bestürmen, bestiegen, Oppugno.
 besuchen, Frequento. das Gelehrte • 1.
 die Schule • 2.
 besudeln, Polluo, contamino.
 betrachten, bedenden, Meditor, considero.
 die Sache genauer • 1. die Größe der
 Gefahr • 2. die ewige Freude • 3.
 betrachten, beschäftigen, Contemplor. gött-
 liche Dinge •
 Betrachtung, Contemplatio.
 bedrängt, geplagt, Asilicetus.
 betruben, Contrito.
 Betrubniß, Kummer, Mæror, ægritudo.
 in die • kommen, 1. die • lindern, 2.
 Betrübniß, Tristitia. • haben, 1. in •
 bringen, 2. • ablegen, 3.
 betrübt, Tristes.
 Betrug, Dolus.
 betrügen, Fallo, decipio. 1. 2. 3. 4. 5. 6.
 betrüglich, Fallax.
 betrügerisch, Fraudulentus.
 beten, Oro. zu Gott • 1. andächtig • 2.
 betteln, Mendico.
 Bettler, Mendicus.
 besetzen, Fundo, as.
 Beute, Exuviae, præda.
 bewaffnen, Armo.
 bewahren, Custodio.
 bewegen, Commoveo.
 bewegen, Adduco, 2. Adducor, permoveo.
 bewegen, anreizen, einladen, zu einem,
 induco.
 bewegen, Moveo. der Menschen Herden
 • 1. mit Bitten, 2.
 beweglich, Mobilis.
 Beweglichkeit, Volubilitas.
 Bewegung, Motus, commotio.
 beweinen, Deploro, deleo.
 Beweis, Argumentum ratio. 2.
 beweisen, folgern, Argumentor.
 bewerben, sich, Contendo.
 Bewilligung, Assensio.
 bei, Apud.
 beibringen, annehmen.
 beiderseits, Utrique.
 beifallen, beistimmen, Assensio, suffrago,
 approbo.
 Beihilfe, Subsidium.
 beifern, Adsum.
 beiführen, Seduco.
 beiführen, Sepono.
 Beiführer, Anellor.
 Beispiel, Exemplum, • der Unschuld, 1.
 gutes • geben, 2. ein • nehmen, 4.
 böses • geben, 5.
 beifpringen, Succorro.
 beifstehen, Assistere. einem Sterbenden •
 beifstehen, Adnumero, annumero.
 Bewohnung, Convictus, consuetudo.
 bezahlt, baar, Numerato.
 Bezahlung, Solutio.
 bezeichnen, Signo.
 bezeugen, Testificor, testor.
 bezwingen, Subigo.
 Bibel, Biblia.
 biegen, Insecto, flecto.
 Bienen, Apes.
 Bildniß, Simulacrum status.
 billig, gerecht, Aequus.
 billig, Merito.
 Billigkeit, Fas, æquitas.
 binden, zusammen, Copulo.
 binden, Vincio.
 Bischoff, Episcopus. • werden, 1. Bischoff
 bekommen, 2. Wenn Bischoff, 3.
 bis hieher, bishero, Hactenus.
 bisweilen, Interdum.
 Bitte, Anweisung, Peticio.

- bitten, wünschen, Precor. Gott inständig
 1. nicht umsonst 2.
 bitten, ersuchen, Oro, rogo, um alles 1.
 2. sehr 3.
 bitten, ernstlich, Obtestor.
 bitten, supplicando, Supplico.
 bitter, Amarus, acerbus.
 Bitterkeit, Acritas.
 Blabbel, Follis.
 blasen, in das Ohr, Infurro.
 Blatt, Folium.
 bleiben, Maneo. zu Haus 1. bei einem
 2. bei seiner Meinung 3. bei vor-
 her Farbe, 4. mit dem Meingeist 5.
 bleiche Farbe, Pallor.
 blenden, Caeco.
 blind, Caecus.
 Blindheit, Caecitas.
 bloß, nackt, Nudus.
 blühen, Floreo. die Blume
 Blume, Blüthe, Flos.
 Blut, Sanguis. 1. bluten aus der Nase.
 blutig machen, Cruento.
 Bluts-Freund, Consanguineus.
 Bluts-Freundschaft, Agnatio.
 Boden, Estrich, Pavimentum.
 Bogen, Arcus.
 böse, Pravus, malus.
 Bosheit, Pravitas, improbitas, malitia.
 Bosheit, schändlich, Sceleratus, scelestus,
 malitiosus, improbus.
 Büschel, Nebulo.
 Bote, Nuncius.
 Brauch, Weise, Gewohnheit, Mos. es ist
 der 1. er hält seinen 2.
 brauchen, Utor.
 brechen, zerbrechen, Frango. die besten
 Werke
 breit, Latus.
 brennen, Flagro, ardeo, uro.
 Brief, Litteræ. 1. schreiben, 1. schicken,
 2. bringen, 3. bekommen, 4. schreiben
 unterlassen, 5. erwarten,
 7. anfangen, 7. beantworten, 8.
 eröffnen, 9. versiegeln, 10.
 Brief-Träger, Tabellarius.
 bringen, zu etwas, Redigo.
 Brod, Panis.
 Bruderschaft, Germanitas.
 Brücke, Pons. 1. machen, 1. 2. 3. abwerf-
 sen, 3. Destruo. 2.
 Brügel, Fustis.
 Brunn, Fons.
 Brust, Pectus.
 Brunst, Incendium.
 Buch, Volumen.
 Buch, Liber. 1. schreiben, lesen.
 Buchstab, Littera.
 Büchlein, Libellus.
 Bündniß, Fœdus, eris. 1. mit einem ma-
 chen, 1. dazu sich bekennen, 2. halten,
 3. brechen, 4.
 Burge, Vas, præs.
 Bürgschaft, Vadimonium.
 büßen, Luo. für andere 1. seine Ver-
 messenheit 2.
 Bürger, Civis. zum 1. machen, 1. wer-
 den, 2.
 bürgerlich, Civilis.
 Bürgermeister, Consul.
 Bürgermeister-Amt, Consulatus.
 Bürger-Recht, Civitas. 2. 3. verlieren,
 Civis. 3.
 Busen, Sinus.
 Buß, Reue, Pœnitentia. 1. thun, 1. für
 seine Sünden, 2. auferlegte verrich-
 ten, 3.
 Calendar, Fasti.
 Calvari, Berg, Mons, Calvariae.
 Cammerad, Concubernalis.
 Cammer-Gut, Fiscus.
 Capitel der Geistlichen, Capitulum Ordinis.
 Cardinal, Cardinalis.
 Casus, Casus, conscientiae.
 Catholisch, Catholicus.
 Ceremonie, Cerimonia.
 Char-Festtag, Pascha, eve.
 Chor, Chorus.
 Chor-Herren-Stelle, Canonicatus.
 Christ, Christianus.
 Christliche-Lehr, Catechismus.
 Christus, Christus J. S. Christi Mensch-
 werdung, Christus incarnatus. Geburt,
 Christus natus. 3. Leiden, passus, 4.
 Auferstehung, resurgens. 5. Auf-
 fahrt, Ascendens in caelum, 6.
 citiren, rufen, Cito, as.
 commandirender General, Imperator.
 Comet, Cometa.
 Communion, Communio sacra. die H. 1.
 reichen, 1. empfangen. 2. General, 2.
 Concilium, allgemeines, Concilium sacrum
 œcumenicum.
 Consect, Bellaria.
 Confessio, Confessio.
 Creiß, Ring, Gyris.
 Creuß, Crux. 1. machen, 2.
 Creuß, heiliges, Crux SS.
 creuzigen, Crucifigo.
 Crucifix-Bild, Crucifixi imago.
 Daben seyn, Intersum.
 dahin, so weit, Lo. die Sache ist so
 weit kommen.
 dampffen, Exhalo.
 dann, Nam, enim.
 Dand, Günst, Gnade, Gratia. bedanken,
 sich, Gratia, 1.
 dandbar, Gratus. 1. gegen einen Gutthä-
 ter, 1. sich allezeit zeigen, 2. im Werk
 selber 3. kan nicht genug seyn, 4.
 Dand-Fest, Supplicatio.
 dafür halten, Se no, 3. 4.
 darinnen seyn, Insum.
 darreichen, Porrigo, suppedico.
 darstellen, Sisto.
 darum, Idcirco, eo, ergo, propterea quod
 (6)

darwider seyn, Aversor.
 daselbst, Ibi.
 dauerhaft, best, Stabilis.
 darwider kommen, Intercedo.
 darumahl, Tunc.
 Degen, Schwert, Gladius.
 Decke, Kleid, Integumentum.
 decken, Tego.
 demüthig, flehmüthig, Demissus.
 demüthig, niedrig, Humilis.
 demüthigen, f. d. Demitto. gar zu viel .
 1. so viel du kannst . 2.
 Demuth, Demissio, humilitas.
 denkwürdig, Memorabilis.
 derohalben, Ideo, propterea.
 derselb, Idem.
 Dieb Fur.
 Diebstahl, Furtum.
 Diebstahl, gen. eines Guths. Peculatus.
 dienen, Servio. einem schlechten Menschen.
 Diener, Knecht, Servus.
 Diener, Höflichkeit, Officium. einem .
 schuldig seyn, 1. . . erweisen, 2. . .
 erwiedern, 3. unterlassen, 4.
 Dienen, seine, einem antragen, Officia sua
 deferens famula.
 Diensthabe, servitus. abführen in die .
 1. lobmachen von der . 2.
 Dienst thun, Commodo.
 Dienstwillig, Officiosus.
 Discretion, Discretio. die Stadt erzieht
 sich auf . 1. er hat keine . 2. es braucht
 eine große . 3. spielen um . 4.
 dispensiren, Dispensio.
 disputiren, Discepto, disputo, viel von einer
 Sache . 1. 2. auß der Philosophie . 3.
 dissimuliren, verheelen, sich stellen, Dissi-
 mulo, den innerlichen Schmerzen .
 die Unbill . 2.
 doch, jedoch, Tamen.
 dürfen, Audeo.
 Dolmetscher, Ausleger, Interpret.
 Donner, Tonitru.
 Donner-Strahl, Fulmen. 1. 2.
 donnern, Fulmino, tonno.
 Dorff, Pagus.
 dornicht, Spinosus.
 draussen, Foris.
 drohen, Minor, aris.
 drücken, Premo.
 dünne, Tenuitas.
 dürr, trocken, Siccus, aridus.
 dürrer, Siccus.
 Dummheit, Ungelehrsamkeit, Stupiditas.
 dunkel, finster, Obscure.
 Dummheit, Caligo.
 Dunst, Exhalatio, vapor.
 durch, Per.
 durchbrechen, perfringo, perimpo. die
 höchsten Alpen . 1. das feindliche Heer
 . 2.
 Durchbruch, Alveus.
 durch einander, Confuse, Confusio, pro-
 nuscue.

durch eindringen, Penetro. sehr weit . 1.
 in das Herz . 2.
 durchschleffen, Perfringo.
 durchgehen, Pervado.
 Durchlauff, Diactæa.
 durchlauffen, Percuro.
 durch-übergeben, Transio.
 Durst, Sitis.

Eben also, Perinde, pariter.
 eben, flach, Planus.
 Ebene in dem Feld, Planities.
 Edelgestein, Gemma.
 Ehe, Ehestand, Conjugium.
 ehe dann, Antequam.
 ehe und bevor, Priusquam.
 ehebrechen, Adultero.
 Ehebrecher, Adulter.
 Ehe-Frau, Uxor. schwangere . 1. . . nach-
 men, 2.
 Ehescheidung, Divortium.
 Ehestand, Matrimonium. in den . . treten,
 1. ein Weib haben im . 2. zur andern
 Eheschreiten, 3. zusammen geben, 4.
 ehrbar, Ingenus.
 Ehrbarkeit, Honestas, ingenuitas, d. con m.
 Ehre, Glorie, Lob, Gloria. ehrgierig . 1.
 eitel . 2. Ehr begierig . 3. von Stund-
 heit an . 4. mit Verdiensten Lob erwor-
 ben, 5. Alles Ehre allem suchen, 6.
 Ehre, Lob, Rinde, Decus.
 Ehre abschneiden, Detraho. 1. 2.
 Ehre, Ruhm, Honor. den Vorfahren .
 erweisen, 1. große . . erwerben, 2. ei-
 nem dazu helfen, 3. . . verleihen, 4. 5.
 6. eines . . angreifen, 7. in Gefahr seyn,
 8. die Armut hindert von . 9. seiner
 . . entsezt werden, 10.
 ehren, Colo, cohonesto, honoro.
 Ehren-Gedächtnis, Monumentum.
 Ehren-Seiden, Inigne.
 ehrerbietig seyn, Revereor.
 Ehrerbietung, Obsequantia. . . erweisen,
 Revereor.
 ehrlich, Honestus.
 ehrlich, einfältig, Simplex.
 ehrlich, züchtig, Honestus.
 Ehrgeiz, Ambitio, ambitus.
 ehrgeizig, Ambitiosus.
 eigen, Proprius. diß ist dein eigen Lob, 1.
 eignenmäßig, Proprio.
 Eigenthum, Proprietas.
 Eigenthum an Vieh, oder erworbenen
 Gut, Peculium.
 eigentlich, Proprie.
 eilen, Accelero, festino, propere. nach
 Haus . 1. in Eil schreiben, 2.
 einbilden, sich etwas, Imaginor, Cogitatio.
 einbilden, Illgo.
 einbrechen, Irumpo. in die Feinde . 1.
 einbrengen, Intro.
 eindringen, Imprimis.
 einer, Aliquis unus, . . nach dem andern.
 einfältig, Simplex.

- einfallen, in den Sinn, Occurro. nichts ist
 mit . . 1. dir allein . . 2.
 eingehen, Subeo.
 einlegen, hereinmachen, Ingredior.
 eingepflanzt, Initiator.
 eingewohnt werden, Initiator.
 eingezogen, züchtig, Modestus.
 Einmüthigkeit, Zucht, Modestia.
 eingießen, Infundo.
 einharben, Inculpo.
 Einhalt thun, zurück halten, Compesco,
 comprimo.
 einhellig, Concors.
 Einhelligkeit, Concordia.
 Einkehr, Hospitium.
 einkehren, Diverto.
 Einkommen, Proventus.
 einladen, Invito.
 einnehmen, Occupo.
 einsam, Solitarius.
 Einsamkeit, Solitudo. verschließen sich in
 die . . 1. tauglich zur . .
 einschlafen, Obdormio.
 einschlagen, Pango.
 einschleichen, Inrepto. . . sich, Insinuo.
 einschließen, einsperren, Includo.
 einschneiden, Incido.
 einschreiben, Inferbo.
 einsehen, Introspectio.
 Einsprechung, Intrinsecus. auf Göttliche . .
 emittent, einmahl, Aliquando.
 Einstimmung, Einhelligkeit, Consensus,
 consentio.
 eintauschen, Imbuo.
 einwickeln, Involvo.
 einwilligen, Consentio.
 einziehen, Immigro.
 Eis, Gelu, glacies. es wird . . 1. darauf
 gehen, 2. . . schlafen, 3. . . fallen, 4.
 . . nicht gehen können, 5.
 Eisen, Ferrum.
 eisern, Ferreus.
 eitel, leichtfertig, Vanus.
 Element, Elementum.
 elend, voll Jammer, Calamitosus.
 Elend, Jammer, Noth, Calamitas. in Elend
 bringen, 1. in . . fallen, 2. aus Elend
 helfen, 2.
 Elend Exilium, in das Elend schicken, 1.
 in das . . ziehen, 2. von dem . . zurück
 kommen, 3. Cicero war im Elend, 4.
 Elend, Armseeligkeit, Miseria. das größte
 . . 1. ohne einigen Trost, 2.
 elend, erbärmlich, Miser. in allen Stü-
 cken . .
 Ellenbogen, Cubitus.
 emsiglich, fleißig, Assidue.
 emsig, Solers, studiotus.
 Emüßigkeit, Solertia, industria, studium, ass-
 duitas.
 Empfang, Perceptio.
 empfangen, fassen, Concipio.
 empfinden, verspüren, Sentio. große
 Schmerzen . . 1. nichts mehr . . 2.
 End-Urtheil, Judicium.
 Ende, Schluß, Finis. nahe bei dem . . 1.
 zu Ende des Monats, 2. vom Anfang
 bis zum Ende, 3. vom Anfang bis zum
 Ende zurück geben, 4. das Ende ist dem
 Anfang ungleich, 5.
 enden, ausmachen, Confic'o, finio. den
 Krieg . . 1. das Geschäft . . 2. den
 Waffen-Stillstand . . 3.
 endigen, Termino.
 endlich, Denique, tandem.
 eng, Angustus.
 eng, Contractus, 2. um.
 enges Gäßlein, Angustus.
 Enge, enger Paß, Angustus, angustus.
 Engel, Nepos.
 Engel, Angelus.
 Engländer, Ave Maria.
 entbitten, Nado.
 entbrennen, Exardesco.
 entdecken, Aperio.
 entfallen, Exharedo.
 entfernt, Remotus.
 Entfernung, Weite, Longinquitas.
 entgehen, Elugio, refugio.
 Entgegenung, Alienatio.
 entgegen, Obviam. . . gehen dem Vater,
 1. einem Reisenden . . 2.
 entgegen, auskommen, Evadeo. der Gefahr . .
 entgegen, verstoßen, Flabo. . . verstoßen
 Monat, entziehen aus dem Sterber, 2.
 enthalten, sich, Abstinere.
 enthaupten, Ferio.
 entkräften, weiblich machen, Examinio.
 entladen, Deonero, exonero.
 entlassen, Dimitto.
 entledigen, sich, Expedio.
 entlegen sein, Dato, procul.
 entleeren, Mutuo.
 entscheiden, Discipio, discerno.
 entschuldigen, Excuso. sich mit einer Un-
 päßlichkeit . . 1. es läßt sich kaum . . 2.
 du hast dich nicht zu entschuldigen, 3.
 Entschuldigung, Excusatio.
 entsetzen, sich, Exhorreico, horreo.
 entziehen, Existo.
 entwerfen, Adumbro.
 Entwurf, Adumbratio.
 entziehen, Subduco.
 entzünden, Inflammo.
 entzündet werden, Effervesco.
 erachten, Existimo, arbitror.
 Erb, Heres.
 Erbarmung, Misericordia, Misericordia.
 erbarmen, sich, Misereor, misereor.
 erbärmlich, Miserabilis.
 Erbauung, Edificatio.
 erbleichen, Pallesco, expallesco, exalbescio.
 erblich, Hereditarius.
 Erbschaft, Hereditas. . . bekommen, 1. einem
 . . nehmen, 2. . . fleißig erhalten, 3.
 Erd-Grünte, Fruges.
 Erd-Messern, Geometria.
 Erdbeben, Terrae motus. großes . .
 (1) 2

Erdboden, Humus.
 Erdboden, Erdreich, Solum.
 Erde, Terra.
 erdenken, Excogito.
 erdichten, Communi cor.
 erdichtet, falsch, Fictus.
 Erdichtung, Commentum.
 ereignen, sich, Accidit, evenit.
 erfahren, verständig, Peritus. der Kriegs-
 Mann.
 erfahren, Expertus.
 Erfahrung, Experientia. ein Mann von
 großer.
 Erfinder, Inventor.
 Erforschung des Gewissens, Examen, con-
 scientia.
 erfreuen, Lætifico, exhilaro.
 erfreuen, sich, Lætor.
 erfrischen, ausfrähen, Refrico.
 erfüllen, Impleo, compleo, expleo.
 ergeben, Dedatus, adhiætas.
 ergeben, sich, Dado.
 Ergötzlichkeit, Deliciae.
 ergreifen, Arripio.
 erhalten, Conservo, sein Gut. 1. sein
 Ansehen.
 erhalten, erbitten, Impetro.
 erhalten, Servo. du hast mich. 1. was
 ich versprochen, werde ich halten; 2.
 erhalten, ernähren, Sultento, alo.
 erharren, Obduresco.
 erheben, Extollo.
 erheben sich, Insurgo.
 erhitzen, Fervor, fervidas.
 erhitzen, Aestuo.
 erhören, Exaudio.
 erheben, sich, Colligo, recolligo.
 erinnern, sich, Recordor. voriger Zeiten
 1. voriger Reden. 2.
 erkalten, Refrigisco.
 Erkenntnis, Cognitio.
 erkaufen, ablesen, Redimo. Christus hat
 uns.
 erkennen, Agnosco, cognosco. ich erkenne
 aus deinen Briefen, wie du gedenket.
 erklären, Declaro, illustro, explano, clarus,
 2. 3.
 erklären, sich, Cognitio, 7.
 erkundigen, sich, Exploro.
 erlangen, Acquiror, allequor, obtineo.
 erlaubt, es ist, Licet.
 erleichtern, Allevor, levo, relevo.
 erleuchten, Illumino.
 erlösen, erretten, Libero. von der Furcht
 der Feinde. 1. 2. 3.
 Erlöser, Liberator.
 Erlaubung, Delectatio.
 ermahnen, Moneo, admoneo, exhortor,
 hortor, 1. die Eltern. ihre Kinder, 3.
 Ermahnung, Admonitio.
 ernähren, Alo.
 ernten, schneiden, Meto.
 erneuern, Renovor, msa. 10.
 erneuern, die Wunden, Reicio.

erneuern, Renovo. den Schmerzen. 1.
 den Krieg. 2.
 ernsthaft, Sævus.
 Ernsthaftigkeit, Gravitas.
 ernstlich, Serio. ungestellt.
 erobern, einnehmen, Expugno, occupo. ein
 Land. 1. fremde Güter. 2.
 eröffnen, Patefacio, aperio. sein Haus den
 Freunden. 1. die Thür mit Gewalt. 2.
 2. den Brief. 3. sein Gemüth. 4.
 eröffnen, Communico, 1.
 erquicken, Laxo, relaxo.
 Erquickung, Levamentum.
 erreichen, erlangen, Allequor.
 erretten, befreien, Salvo. das Vaterland.
 1. sich. 2. wenig werden errettet, 3.
 ersättigen, Saturor.
 erschaffen, machen, Creo. GOTT hat die
 Welt. 1.
 Erschaffer, Creator. der Welt.
 erscheinen, Compareo, appareo. im Schlaf.
 erschöpfen, Exhaustio. eingang Land.
 erschrecken, Terreo, 1. 2. 3.
 erschrecken, erstaunend machen, Obstupesci-
 cio, percello.
 erschrecken, sich fürchten, Horreo.
 erschrecklich, Terribilis, horribilis.
 ersetzen, vergelten, Compensor.
 erstarren, Obtorpesco, stupeo.
 erstaunen, Stupor, obstupesco.
 Erstaunung, Stupor.
 Erste, der, Primus. Erstgeböhrene.
 erstrecken, sich bis zu, Pertineo.
 erstummen, Obmutesco. vor Verwunde-
 rung.
 ertappen, ergreifen, Comprehendo.
 ertappen, Deprehendo.
 ertattet, erstaunt, Attonitus.
 erwachen, Expergiscor.
 erwachsen, Adolesco.
 erwachsen, Adultus. Alter.
 erwarten, Expecto. schon lange. 1. den
 Ausgang der Sache. 2. da alles war-
 tete, 3.
 erregen, überlegen, Perpendo, examino.
 erwählen, Eligo. den Bürgermeister. 1.
 den besten Thul. 2. Tag und Ort. 3.
 erweisen, darthun, exhibeo. sich als ein
 Freund.
 erweisen, Probo, 1. 3. Demonstror.
 erweitern, Laxo, relaxo.
 erzählen, Commemoro, narro. man sagt, 1.
 unterschiedlich. 2. ordentlich. 3.
 eine Sache öfter. 4.
 erzürnen, zornig seyn, Irascor. nicht leicht
 1. annoch. 2. sich selber. 3.
 Erz, Kupfer, As.
 essen, Edo, comedo. mäßig.
 Ez, Baaren, Esculentia.
 Evangelium, Evangelium. predigen das.
 ewig, Aternus.
 Ewigkeit, Aternitas, perpetuitas.
 examinieren, die Studenten, Examino, 2.
 excommunicieren, Excommunico.

Excommunicirter, Excommunicatus.

Ex, Exum.

Erd, Sacramentum.

Eid, Jusjurandum.

Eifersucht, Zelotypia.

erfreg, bühig, Fervidus.

Fabel, Fabula.

Fabelhaft, Fabulosus.

Fackel, Fax.

fähig, Capax.

falschlich, Perperam.

Fährdich, Signifer.

färben, Coloro.

Fall, Lapsus.

fallen, Cado. vor Wunden, 1. das Herz

lassen, 2. in vorige Sünden, 3.

fallen, zu Haufen, Corruo.

fallen, fehlen, Labor, eris.

fallen, über den Haufen, Ruo.

falsch, betrüglich, Falus. wird von

allen geholt.

falsch, verstellt, Simulatus.

Farbe, Color.

fassen, nehmen, Capió. Stadt einnehmen,

1. mit dem Verstande etwas, 2.

fassen, innhalten, Contineo.

Fastnacht, Biechanalia.

Fasten, J-junium. 40. tägige, 1.

halten, 2.

Fasten, 40. tägige. Quadragesima.

faul, träg, Deses, desidiosus, iners, piger.

faul, matt seyn, Languo.

Faulenher, Censor.

faulnhen, Otior. nicht, 1. ist schänd.

lich, 2. Cello.

Faulheit, Desidia, ignavia, pigritia.

Faust, Pugnus.

Fechter, Gladiator.

Fegfeuer, Purgatorium.

fehlen, Aberro, erro.

Fehler, Erratum.

Fehler, Error. bringen in, 1. seyn im

2. erkennen, 3. benehmen, 4.

ablegen, 5.

feil, Venalis.

fein, Belli, bellus, concinnus, lepidus.

Feind, Hostis.

Feind, feindlich, Inimicus, er ist mein ewi-

ger Feind, Inimice, hostiliter.

feindlich, gefährlich, Infestus, malevolus.

Feindschaft, Adversor.

Feindschaft, Inimicitia. haben, 1.

ablegen, 2.

Feindschaft, verdeckte, Simultas.

Feld, Acker, Campus, rus. auf dem Land

gern wohnen.

Feld-Marschall, General, Generalis, 2.

Felsen, Klippen, Scopulis.

Ferse, Calx, talus.

fertig, bereit, Promptus. einem zu helfen

fertig, um: c. Procinctus, expeditus.

Fett, Abdomen, inguis.

feucht, Humidus.

Feuer, Ignis.

feierlich, Solennis.

feierlich, Festus. es ist ein Feiertag, 1. ein

Fest einsehen, 1. begeben, 3.

halten, 4. nicht halten, 5.

Feiertag, Feriae.

Fieber, Febris. haben.

figur, Figura.

finden, erschden, Invenio.

finster, dunkel, Obscurus.

finstere, Dunkelheit, Obscuritas.

Finsternis, Eclipsis.

Finsternis, Tenebrae.

firmen, Confirmo.

Fisch, Piscis.

fleck, Mafel, Gebrechen, Laes.

fleck, beständig, Assiduas, assiduas, opera,

industria.

Fleiß, Diligentia. mit größtem, 1. einen

größern, 2. erlangen, 3. keinen, 4. spaz-

ren, 5.

Fleiß, auf etwas wenden, Confero.

fleißig, Studiosus, diligenter, studiren,

1. Geschäfte verrichten, 2.

fleißig, Diligens.

fleißig im Studiren, Applico.

flecken, verbessern, Sarcio.

flegen, Volo.

flegen, Medel, Flabellum.

fliehen, meiden, Fugio. das Uebel von Ma-

tur, 1. unser Soldat ist gekohet, 2.

die Feinde sind, 3. die Garde erhel-

len, 4. den Flüchtigen nachsehen, 5.

heimlich aus der Stadt, 6.

fließen, sich ausbreiten, Mano.

flucht, Fuga. die, nehmen, den Feind

in die, schlagen, die, einhalten, von

abstehen, 2.

flügel, Ala.

flut, Flumen. tiefer, 1. seichter, 2.

rensender, 3. aus dem Meer ent-

springender, 4. der, fließt in

das Meer, 5. wiffert die Acker, 6.

hat hohe Ufer, 7. ergießet sich, 8.

über den, setzen, 9.

folge, Consecutio, consequens, consequen-

tia.

folgen, gehorsam seyn, Morigeror.

forchten, Timesco. sehr, 1. alle, 2. 3. 4.

forcht, Metus. einem, eintragen, 1. in der

seyn, 2. benehmen, 3. able-

gen, 4.

forcht, Zorheit, Timor. eintragen, 1.

haben, 2. zeigen, 3. ablegen, 4. 5.

forcht, Trepidatio. Gemach, 2.

Heer, 2.

forcht, timid, Timide.

forcht, timiditas, Timiditas.

fordern, Exigo, postulo.

fordern, Pargo.

fordern, Progressio.

fordern, Propago, 2.

frage, Quæstio.

(f) 3

fragen,

fragen, Interrogo.

Gras, Geträgigkeit, Gula.

Frau, Domina.

fred, fed, Ferox, audax.

Frechheit, Frechheit, Licentia.

fremd, Peregrinus, advena, alienigena, alienus.

Freude, Gaudium, laetitia.

freuen, sich erfreuen, Gaudeo. an deinen Glücke • • 1. ich habe mich sehr erfreut 2.

Frevel, Temeritas.

freventlich, Azz. Temere.

freventlich, verwegen, Temerarius.

freundlich, Amice.

freundlich, Blandè, blandus.

Freundlichkeit, Amabilitas, comitas.

Freundschaft, Amicitia. • • mit einem machen, 1. in • • kommen, 4. mit einem • • haben, 3. • • halten, 4. • • vermehren, 5. • • vermindern, 6. • • aufheben, 7. • • erneuern, 8.

fren, ledig seyn, Vaco. 1. von allen Diensten, 2. • • von allen Gesezen, 3.

fren machen, Emancipo.

fren, Liberè. • • reden.

frengebig, Liberalis. gegen alle • •

Frengebigkeit, Liberalitas.

Frengelassener, Libertus.

Frenheit, Libertas. • • geben, 1. • • haben, 2. • • benehmen, 3. • • verliedren, 4. • • wieder herstellen, 5.

Frenheits-Brief, Diploma.

frenlich, Utiq.

Frennab-Ort, Asylum.

frenwillig, Voluntarius.

Fried, Einigkeit, Pax. • • begehren, 1. • • machen, 2. • • nicht annehmen, 3. • • stiften, 4. • • erneuern, 5. • • mit Auswärtigen, 6.

frisch, munter, Alacer.

frisch, neulich, Recens.

frisch seyn, Vigeo.

frisch und gesund, Incolumis, valeo.

fröhlich, lustig, Hilaris.

Fröhlichkeit, Hilaritas.

Frömiqkeit, Gätigkeit, Probitas.

frölochen, Applaudo, applausus, gestio, exultatio, plausus.

fromm, andächtig, Religiosus, pius, frugi.

Fronleichnam-Best, Corpus Christi Festum

Frucht, Obst, Fructus.

fruchtbar, Fertilis, fructuosus.

Fruchtbarkeit, Fecunditas, fertilitas.

früh, Mane.

frühzeitig, Præcox, præmaturus.

Frühling, Ver.

füglich, Commode.

für, Pro.

führen, fahren, Prætervehor.

Fürbitte, Deprecatio.

fürbitten, Deprecor.

Fürbitter, Deprecator.

Fürbang, Velum.

führen, Veho, duco.

fürbin geben, Procedo.

Fürnehmste, Fürst, Princeps, Optimas, Proceres.

Führer, Dux. einem • • folgen, 1. Es war ein vortrefflicher • • 2.

fürnehmlich, Imprimis, potissimum.

Fürnehmste, Principus. • • bey Hofe, 1. • • unter den Vaternern, 2.

für sich eigen, Privatus.

für sich selbst, Privatum.

Fürstenthum, Principatus.

fürtrefflich, Egregius, egregia.

fürwahr, Revera, sane.

fürwerffen, Objicere.

fürziehen, Obduco.

Fuhr, Vectura.

Fuhrmann, Auriga.

Fuhrt, Wasser, Vadum.

Furie, Furia.

Fuß, Pes.

inständig bittend, supplex.

Fußknecht, Pedes.

Fußspuren, Vestigium.

Gabe, Donum. Gemüths-Gaben, 1. Gäh, Præcept. • • Ort, 1. ein • • Mensch.

gähling, plötzlich, Repente.

gänzlich, gang und gar, Proflus, penitus, omnino.

Gang, Itio.

gang, Totus.

gar zu viel, Nimis. • • zu lange Rede, 1. • • zu grosse Macht, 2.

gastig, raub, Horridus.

Garten, Hortus.

Gast-Wirth, Hospes. er hat mich zu Gaste gehabt, 1. ich bin bey deinem Schwager ein Gast gewesen, 2.

Gast-fren, Hospitulis.

Gast-Haus, Hospitium.

Gastmahl, Convivium. herrliches • • 1. • • zubereiten, haben seyn, 3.

Gaudler, Histrion, mimus.

gebären, Gigno, pario.

Gebäu, Edificium.

Gebäu, Gerüst, Machina.

geben, Do. gern • •

geben, an die Hand, Suggestere.

Gebeyden, Gestus.

Gebet, Preces.

Gebiet, Jurdictio, datio.

gebieten, befehlen, Impero, mando.

geboren, Natus.

geboren werden, Nascor.

gebort, geliehen, Mutuus.

Gebot, Becehl, Præceptum. • • geben, 1. • • verrichten, 2.

gebräuchlich, Usitatus.

Gebrauch, Ritus, usus, mos.

getrauchen, Usurpo.

gebührt, es • • sich, Decet. • • sich nicht, Dedecet.

gedacht seyn, eincel, Ratio.

- Gedächtnis, Memoria. gutes . . 7. schwaches . . 8. von Menschen-Gedenden, 1. unsterbliches . . erwerben, 2. die Sache ist noch in dem . . 4. . . der obigen Seiten, 5. 6.
- Gedanken, Cogitatio. dieses hat mich auf die . . gebracht, 1. 2. Der Sache recht nachdenken, 4. die Gedanken fahren lassen, 5. . . zerstreute Gedanken.
- gedenden, Cogito. lang ben sich, . . 1. auf einen gefährlichen Anschlag . . 2. auf die Schlacht . . 3. allezeit auf einen . . 6.
- gedenden, Memini. ich werde deiner allezeit . .
- gedenden, zurück, Recogito.
- Gedult, Patientia.
- geduldig, leidend, Patiens.
- geduldiglich, Patienter.
- gedunden, Videor.
- geehrt, angesehen, Honoratus.
- gefährlich, Periculose.
- Gefährte, Reise-Comes.
- gerällig, Volupe.
- Gefängniß, Custodia. in das . . werffen, 1. entlassen, 2. darinnen seyn, 3.
- Gefahr, Periclitor. in großer . . 1. deine Sachen stehen in großer . . 2.
- Gefahr, Dilectum, periculum. einen stürzen in die . . 1. darinnen seyn, 2. . . nahe sich von allen Seiten, 3. sich in die . . begeben, 4. 5. darcin verfallen, 6. außer . . 7. unerschrocken in . . 8.
- gefallen, Placere.
- gefangen, Captivus, Captus.
- Gefangenschaft, Captivitas.
- geträßig, Vorax.
- getrückt, Gula, 1.
- gefrieren, Congelo, congelacio.
- gegen, Versus, erga.
- Gegend, Lage eines Ortes, Situs. von Natur und Lage velle Stadt.
- gegenwärtig, Praesens. ich war selbst, . . 1. . . nicht achten, 2. in meiner Gegenwart, 3. möchte sich . . sehen, 4. bin vor Leid mit kaum . . 5. überall . . 6.
- Gegenwart, in, Coram, praesentia.
- gegen über, E regione.
- gehaßig, Odiosus.
- Geheimniß, Mysterium.
- gehen, Eo. weit . . 1. wo gehest du hin? 1. auf der Post . . 3. Schritt vor Schritt . . 4. still dabei . . 5.
- gehen, fürhin, Procedo.
- gehen, von statten, Succedo, 1. 2. 3.
- Gehör, Audicio, auditus.
- Gehör-los, Surdus.
- gehörchen, Pareo.
- gehört, es, Spectat.
- Gehorsam, Obedientia.
- gehorsamen, folgen, Obedio. Gott . . 1. dem Rath . . 2.
- gehorsamlich, Obedienter.
- Gefißel, Flagellum. einen schlagen mit der . . 1. . . empfinden, 2.
- geistlicher Stand, Religio. in den . . eintreten, 2. in den . . aufgenommen werden, 2.
- geistliches Beneficium, Beneficium Ecclesiasticum.
- geißeln, sich, Disciplina.
- gekrümmet, hin und her, Tortuosus.
- Gelächter, Risus.
- gelangen, bis zu, Pertineo.
- gelangen, kommen an einen Ort. Pervenio.
- Geld, Pecunia. viel . . zusammen machen, 1. . . haben, 2. . . zu suchen wissen, 3. gemeines . . ist wenig, 4. . . verschwenden, 5.
- Geld-reich, Pecuniosus, copiosus.
- Geld-Straße, Multa.
- gelegen, Situs. an dem ist viel . . 1. das Schloß ist wohl . . 2.
- Gelegenheit, Occasio. gute . . 1. nicht versäumen, 2. . . brauchen, 3. . . nicht unerlassen, 4. wann eine . . seyn wird, 5. mit deiner guten . . 6. auß . . 7.
- Gelegenheit, bequem, Opportunitas.
- gelehrig, lehrsam, gelehrt, Docilis.
- gelehrt, Literatus, eruditus.
- gelehrt, Doctus. sehr . . 1. nicht besonders . . 2. . . in der Arzney-Kunst, 3.
- Gelehrigkeit, Doctrina.
- Geleit-Mann, Comes.
- Gelindigkeit, Indulgentia.
- gelobet, verloben, angeloben, Vovoo. ewige Armuth, Keuschheit, Gehorsam . .
- gelten, Valeo. viel bey allen . . 1. wenig bey Hofe . . 2.
- gelten, viel, Gracius.
- Gelübde, Wunsch, Votum.
- Gemüchlichkeit, Commoditas.
- gemäß, gleichförmig, Conteraneus.
- gemein, Communis. guten Freunden ist als leb . . 1. das ist ein gemeines Laster, 2. das Uebel wird über alle kommen, 3.
- gemein, leutselig, Popularis.
- gemein, Vulgaris.
- gemein, öffentlich, Publicus.
- gemein machen, ausblasen, Vu'go, as. ein Buch . . 1. etwas . . 2.
- Gemeinde, ganze, Universitas.
- gemeines Wesen, Commune.
- gemeines Wesen, Republica. . . aufrichten, 1. . . verwalten, 2. 3. . . wohl verwalten, 4. wieder das . . handeln, 5. . . ist nahe bey dem Untergang, 6. . . erhalten, 7.
- gemeiner Mensch, Plebejus.
- gemeiniglich, Plerumque.
- gemeinsam, Communiter.
- Gemeinschaft, Communio, communitas.
- Gemeinstadt, Vertraulichkeit, Consuetudo, sodalitas.
- Gemüth, Vernunft, Animus, mens.
- Gemüths-Bewegung, Motus.
- Genurmel, Murmur.
- geneigt seyn, Inclino, propendo.

- geneigt, Proclivis.
 General eines Ordens, Generalis.
 Generalstimus, Generalis. 1.
 Generalität, Generalis, 4.
 Genick, Cervix.
 genießen, Fruor.
 genug, reichlich, Assatim, satis.
 genug, zulänglich seyn, Sufficio.
 genug thun, verumigen, Sati facio.
 Genüge, Ueberdrüssigkeit, Satietas.
 Gepränge, Pracht, Pomp, Pompa, luxus.
 geraden Wegs, Recta.
 Geräusch, Strepitus.
 gerathen, übel, Degener.
 gerathen, in etwas, Incurro.
 gerecht, billig, Justus. ein gerechter Mann.
 Gerechtigkeit, Justitia.
 gereuet, es mich, Poenitet.
 Gericht, Urtheil, Judicium. vor . . . for-
 dern, 1. vor . . . erscheinen, 2. be-
 herum gezogen werden, 3. Nichtst be-
 stehen, 4. Recht sprechen, 8.
 Gericht, Jüngling, Iulien extremi dies.
 Gerichts-Ferien, Iustitium.
 Gerichts-Handel, Actio. 3.
 gern, willig, Libenter. einem . . . dienen,
 1. einen . . . wiedersehen, 2.
 Geruch, Odor.
 Gerücht, Ruf, gemeine Rede, Fama. es gehe
 die . . . 1. 2. . . wird bald aufhören, 1.
 Gesandter, Legatus.
 Gesandtschaft, Legatio.
 Geschenk, Gabe, Munus. mit . . . bestechen, 1.
 Geschenk, Donum.
 Geschäft, Occupatio, negotium. viele . .
 haben, 1.
 geschehene Sache, Actum est.
 Geschichte, Historie, Historia. . . lesen, 1.
 . . . schreiben, man liest . . . 3.
 Geschicht-Schreiber, Historicus.
 Geschicklichkeit, Agilitas.
 geschickt, Vorfälligkeit, aptus.
 Geschirr, Vas.
 Geschlecht, Art, Genus. Adelsches . . . 1.
 unadelsches . . . 2.
 Geschlecht, Nation, Natio.
 Geschlecht-Schreiber, Genealogus.
 Geschlechter, Patricius.
 geschliffen, Politus.
 Geschmack, Gustus, Sapor.
 Geschöpf, Creatura.
 Geschrei, Clamor.
 geschwätzig, Loquax, garrulus.
 Geschwätzigkeit, Loquacitas.
 geschwind, Celer.
 geschwind, Cito.
 Geschwindigkeit, Celeritas.
 Geschwulst, Tumor.
 Gesell, Gespan, Socius. ein getreuer . .
 gesellen, zusammen, Jungo.
 Gesellschaft, Comitatus.
 Gesellschaft, Gemeinschaft, Societas. böse
 . . . zu meiden.
 Gesetz, Lex. . . geben, 1. . . annehmen, 2.
 . . . halten, 4. . . brechen, 5. . . ab-
 schaffen, 6. . . dispensiren, 7.
 Gesetzgeber, Legislator.
 Gesicht, Erscheinung, Visum, visio. Gött-
 liches . . .
 Gesicht, das, Visus.
 gestirret, Moratus.
 Gespräch, Colloquium.
 Gestalt, Species.
 Gestalt, Form, Conformatio.
 Gestalt, äußerliche, Forma. nicht gar schön,
 ne . . . 1. ansehnliche . . . 2.
 gestalten, erdichten, Fingo, formo.
 Gestand, Factor. . . aus dem Maul.
 Gestirn, Aitrum, sidus.
 gesund, Incolumis, salubris, sanus . . . seyn,
 1. . . bleiben, 2.
 gesund seyn, Valeo.
 gesund werden, Convalesco.
 Gesundheit, Incolumitas, sanitas, valendo.
 die . . . beobachten, 1. auf . . . schlechte
 . . . verlegen, wieder erholen, 5.
 getrauen, sich viel, Audeo.
 gewaffnet, Armatus.
 Gewalt, Ansehen, Autoritas. . . sich machen,
 1. 2. große . . . haben, 3. . . verlegen, 4.
 Gewalt, Vis.
 Gewalt, Macht, Vermöglichkeit, Potestas.
 die Tugend hat große . . . 1. Cäsar hatte
 die größte Macht, 2. dich steht in deiner
 . . . 3. eines . . . einstränken, 4. . . zu-
 lassen, 5. unter Gewalt stehen, 6.
 gewaltthätig, Violentus.
 Gewerb, Commercium.
 Gewicht, Last, Pondus.
 Gewinn, Quæstus, lucrum. . . begierig, 1.
 keinen . . . haben, 2.
 gewinnen, Lucior.
 gewiß, Certus, exploratus.
 Gewissen, Conscientia. gutes . . . 1. böses
 . . . 2. 1. (Gewissens-Burm, 2. 2.) ein
 Mensch ohne . . . 3. sich ein . . . machen,
 4. Gewissens-Rechenenschaft geben, 5.
 . . . erforschen, 6.
 Gewissen sich machen, Religio. 2.
 gewißlich, Certe.
 Gewohnheit, Consuetudo. abweichen von
 der . . . 1. gemeine . . . 2. . . einführen, 11.
 2. . . ändern, 3. . . halten, 4.
 gewöhnlich, Status, a, um.
 gewohnen, Consueco, assuefacio, assuesco.
 die Arbeit . . . 1. das Unglück . . . 2.
 Gewürz, Condimentum.
 geil, muthwillig, Libidinosus.
 Geilheit, Begierde, Libido. der . . . nach-
 geben, 1. zu der . . . angereizt werden, 2.
 . . . unterdrücken, 3.
 geziemet, es sich, Convenit.
 geziemet sich nicht, Dedecet.
 Gift, Venenum. . . geben, 1. nehmen, 2.
 Gipfel, Apex, fastigium.
 Glanz, Ansehen, Splendor.

glatter Ding, Simplicitas.

glauben, Credo. man leidet einem jeden
1. 2. glaube mir, daß 3. ein
glaubwürdiger Mann, 4.

Glauben, Christlicher, Fides. 5. verläu-
gen, 7.

glaublich, glaubwürdig, Credibilis.

gleich, gesawind, Confestim, e vestigio.

gleich, Aqualis, par. in allen Sachen 5.

1. gleiches mit gleichen veracten, 2.

gleich, eben, Aquabilis.

gleich, so eines, wie das andere, Aque.

gleich, ähnlich, Similis. einer dem andern. 1.

ein Hund dem Löwen 2. gleich und

gleich gesellet sich, 3. und dergleichen, 4.

gleich, als, Tanquam.

gleichfalls, Pariter.

gleichförmiglich, Equabiliter.

Gleichförmigkeit, Equabilitas.

gleichgültig, Indiferens.

Gleichgültigkeit, Tenor.

gleicher Weise, Similiter.

Gleichheit, Equalitas, similitudo.

Gleichheit, Proportion, Proportio.

gleich machen, Aequo.

gleichsam, als, Quasi.

Gleichner, Simulator.

gleichwie, Instar, quemadmodum, sicut.

Glied, Articulus, artus, membrum.

Glück, Fall, Fortuna. ein jeder macht ihm

sein 5. selbst, 1. auf Glück und Unglück,

2. sich auf die Glück. Seite schlagen, 3.

5. vermag im Krieg vieles, 4. bald

Glück bald Unglück, 5. dasselbe maßig

brauchen, 6. sein 5. haben, 7. das

menschliche Leben ist vielen Fällen unter-

worfen, 8. 5. ist unstat, 9. 5. wendet

sich, 10.

Glück und Segen, Fortuna.

glücklich, Feliciter.

glücklich, Prosper, secundus, fortunatus.

glückselig, Felix. 5. bin ich, 1. bis da-

bin war er 2.

Glückseligkeit, Felicitas. 5. ist unbestän-

dig, glückseliger, als alle andere, 2.

Glück wünschen, Gratulor.

Glückwünschung, Gratulatio.

gnädig, gütig, Clemens.

Gönner, Fautor.

görpsen, Eructo.

göttlich, Divinus.

göttlicher Schickung, aus, Divinitus.

göttliche Macht, Numen.

Göß, Idolum.

Gold, Aurum.

Gottlosigkeit, Impietas.

Gott, DEUS. 5. Erschaffer aller Dingen,

1. 5. höchster Beherrscher, 2. der an-

tigste 5. der vollkommenste 5. 4. Got-

tes Hülfe anrufen, DEI opem implo-

rare.

Gott, wann es Gottes Wille ist, Deo fa-

vente.

Gott verhüte es, Absit.

Gottesdienst, Sacra. 5. verrichten.

Gottesdienst, Religio. enriger 5.

Gottelästerung, Blasphema.

gottlos, Impius.

gottfürchtig, Religio ne. 1.

Gottfurcht, Frömmigkeit, Pietas.

Grab, Sepulchrum.

graben, Fodio.

gerad, Directus.

Grang-Stein, Limes.

grau, Canus.

grau werden, Canesco.

grausam, Atrox, crudelis, dirus, immanis.

Grausamkeit, Atrocitas, crudelitas.

Grausen haben, Naueo.

Griechisch, Graecus.

Grimm, Rasere, Rabies.

groß, Arreus.

groß, Magnus. 5. Sachen, 1. 5. von

Leib, 2. 5. von Macht und Ansehen. 3.

groß machen, Exagbero.

großmüthig, Altus. 3. Animus.

Großmüthigkeit, Magnanimitas.

Grube, Fossa.

Grund, Boden, Fundus.

gründen, sich auf etwas, Nitor.

Grün-Donnerstag. Cena Domini.

Grundveste, Fundamentum.

grüßen, Saluto.

günstig, Amicus. 3.

günstig fern, gönnen, Faveo. dir ist die

ganze Stadt 5. 1. das gemeine Volk.

günstig fern, Studium. 1. 2.

Güter, geistliche, Bona spiritualia. 1. welt-

liche, 2.

Güter, zeitliche, Bona. sich darum bewer-

ben, 1. 5. wegnehmen, 2. 5. verschwen-

den, 3.

gütig, Benigne, benignus.

Gütigkeit, Benignitas, bonitas, clementia,

clemens.

Günst, Gemogenheit. Favor. 5. bei Hofe,

1. 5. bei dem Volk, 3. etwas für

eine Gnade halten, 2.

Gurgel, Jugulum.

Gutes thun, Benefacio.

gut heißen, Approbo, probo.

Gut, Hauswesen, Res. 4.

gut, fromm, Bonus. ein guter Mann.

gutsehen für etwas, Praesto.

gutwillig, Benevolus.

Gutwilligkeit, Facilitas, benevolentia. eines

andern 5. gewinnen, L. 5. erweisen, 2.

Haar, Capillus.

Haarloken, Cincinnus.

haben, besitzen, Habeo. viel Freunde und

Geld, 1. ganz Welsch-Land 5. 2.

Hader, Zand, Altercatio.

Haft, Commissura.

Hagel, Grando.

Hahn, Gallus.

halb, Dimidius.

Halm, Culmus.

(f) 5

Haß,

Hals, Collum.
 halsstarrig, Contumax, obstinatus.
 Halsstarrigkeit, Contumacia.
 halten, habere, Accipio.
 halten, sich wohl, Gero. 1. übel, 2. sein.
 Amt wohl, 3. führt sich auf, wie
 ein König, 4.
 halten, schauen, Habeo. 4.
 halten, ergreifen, Teneo.
 Hand, Manus.
 Handelsmann, Mercator.
 Handel, Recht, Handel, Causa. 2. 1.) 2. führen, 3.
 fangen. (usus. 2. 1.) 3. gewinnen. 4.
 5. verlihren, 6. 7. gewinnen. 4.
 5. nachlässig fortsetzen, 5.) ein weiser-
 baster, 6) vom 7. absteigen, 7)
 sich des 8. halber vergleichen, 8)
 handeln, tractiren, Tracto. von einem Ge-
 schäft, 1.
 Handelschaft, Mercatura.
 Handlung, Geschäft, Actio.
 Handschrift, Chirographum, Syngrapha.
 Handwerksmann, Faber.
 hängen, aneinander, Cohæreo.
 hängen, Pendeo. alles hängt an dem.
 harnisch, Lorica.
 hartnäckig, Pertinax.
 häßlich, femactit, Deformativus.
 häßlich, schändlich, Turpis. schändliches
 Leben, 1. 2.
 Haß, Feindschaft, Odium. einem 3. er-
 wecken, 1. 2. im Haß sein, 3. den 4.
 stillen, 4. 5. gegen einen lassen, 5. be-
 halten in Haß sein, 6. 7. stillen lassen, 7.
 haßen, Odi.
 häufig, Copiose.
 häufig, Frequens, creber.
 Haufe, Accervus, cumulus.
 Haufe, Schaar, Turba.
 Haufen Soldaten, Agmen.
 Haupt, Caput.
 Hauptmann, Centurio.
 Haus, Domus. 1. bauen, Usus. 1. aus dem
 2. gehen, 2. nach 3. bleiben zu 4.
 Haus, Kirche, Aedes.
 Hausrath, Supellex.
 Hausgenos, Domesticus.
 Hausgegend, Familia.
 häuslich, mäßig, Frugalis.
 Heerde, Schaar, Grex.
 heften, fest machen, Figo.
 heftig, heftig, Vehemens.
 heftig, Acer, acriter.
 heftiglich, Vehementer. 2. predigen.
 Heil, Wohlstand, Salus. beschützen.
 heilen, Medeor. die Zeit wird das Übel 1. 2.
 heilig, fromm, Sanctus, sacer.
 Heil sei im Himmel, Sancti.
 heiligen, Sacro.
 Heiligkeit, Sanctitas.
 heilig sprechen, Canonizd.
 heilam, salubris.
 heimlich, heimlich, Cicur

heimlich, Arcanus. clam.
 heimlich, verborgen, Occultus, secretus.
 heimsuchen, Visito, visito.
 heissen, befehlen, Jubeo.
 heiser, Raveus.
 heiter, hell, klar, Serenus.
 helfen, Adjuvo, auxilior, juvo, opitular. sei-
 nen Freunden, 1. dem Vaterland, 2.
 Helfer, Aditor.
 Heiste, Medietas.
 Heister, Carnifex.
 herabfallen, Decido.
 herabrufen, Devoco.
 herantreiben, Edo. ein Buch 4.
 heraussuchen, Eluceo, emico.
 heraussagen, Eloquor.
 Herberge, Diversorium.
 herbergen, Diversor.
 herbeibringen, Affero.
 herüberbringen, Profero. etwas an das Tag.
 Sicht, 1. die Erde ihre Früchte 2. 3.
 herüberführen, Produco.
 herübergeben, Promo.
 herübergehen, Exeo, prodeo. aus dem Ed. luf.
 Winkel, 1. die Sache ist gekommen, 2.
 herüberlocken, Elacio.
 herübertragen, Emneo.
 hernach, Deinde, postea.
 Herr, Dominus.
 herrisch, Imperiosus.
 herrlich, weit, Amplius.
 Herrschaft, Gewalt, Imperium. einem 2.
 anvertrauen, 1. 2. übernehmen, 2. 3.
 verwalten, 3. 4. über viele haben, 5.
 herum, Circum.
 hervorbringen, Eruo.
 herumschweifen, Vagor.
 Herz, Cor. von Herzen, 1. 3. Herzen
 nehmen, 2.
 herzhast, beherzt, Animosus.
 herzurufen, Advoco.
 heken, Agito.
 heulen, weinen, Ejulo.
 heute, Hodie.
 heutig, Hodiernus.
 Heide, Ethnicus.
 herathen, einen Mann nehmen, Nubo.
 einen adelichen 2.
 Hülfsmittel, Remedium.
 Himmel, Aether, calum. in Himmel kom-
 men, 1. an den Himmel gedenten, 2.
 Himmelfahrt Christi, Ascensio Domini.
 Himmelfahrt Mariä, Assumptio B. M. V.
 himmlisch, Caelus.
 hinabfallen, Delabor.
 hinablaufen, Decurro.
 hinauf, über sich, Sursum.
 hinaus, Foras.
 hinausbrufen, Evoco.
 hinausgehen, Egredior.
 hinausjagen, Extrudo, extermino.
 hinaustragen, Effero.
 hinderlich, schädlich sein, Incommoda.
 hinderlich, impedimentum. 1. 2.

- hineinbringen, Infero.
 hineinfallen, Incido. unter die Feinde.
 1. mir fällt ein Gedanken ein, 2.
 hineinführen, Inveno.
 hineingehen, Ineo, intro.
 hineinpressen, Infigo.
 hineintreiben, Adigo. *Ein*
 hinfällig, Caducus.
 hinführen, Dehinc, deinceps. *da*
 hingehen, Adeo.
 hinstellen, Claudico.
 hinterlistig, Invidiosus. *Ein*
 hin und her, Passim.
 hin und wieder, Ulro citroque.
 hinweggeben, Discedo.
 hinwegnehmen, Aufero. *Ein*
 hinweggreifen, Avello.
 hinwiederum, Vicissim. *Ein*
 hinzuführen, Adduco.
 hinzugehen, Accedo.
 hinzu nahen, Appropinquo.
 hinzusetzen, Appono, adjungo. zum Freund
 de machen.
 hinzuthun, Addo, admoveo.
 hinzutragen, Apporto, assero.
 hinzumerfen, Adjicio. das Aug auf etwas.
 Hirt, Pastor.
 Hitze, Aritus, ardor.
 Hitze, Eifer, Fervor.
 hitzig, heftig, Abruptus.
 Hitze, Aritus.
 hitzig werden, Exardesco.
 hoch, Altus, excelsus.
 hochmüthig, Altus, 3. Elatus.
 hochheilig, Sacrosanctus.
 Hochmuth, Elatio, impotentia.
 Hochzeit, Nuptiae.
 Hohe, Oberste, Summus.
 höflich, leutselig, Urbanus, humanus.
 in seinen Sitten, 2. etwas Höflichkeit
 halber thun, 3.
 höflich, Humaniter.
 Höflichkeit, Comitas, urbanitas, humanitas.
 Caesar hatte viele.
 Höbe, Alcum.
 Höhle, Caverna.
 hören, Audio.
 hoffärtig, Insolens, superbus, 1. 2.
 Hoffart, Arrogantia, superbio.
 hoffen, Spero. gut. 1. 2. 3. von einem
 alle. 4.
 Hoffnung, Expectatio. große
 von sich geben, 1. 2. 3. der. ein
 Genügen thun, 4.
 Hoffnung, Spes. 1. haben,
 2. 3. diese einzige. 4. in noch übrig, 4.
 unbesonnene. 5. vermin-
 dern, 6. benehmen, 7. verlieh-
 ren, 8. 9. 10.
 Hoffnung, alle. verlihren, Despero.
 holdseelig, Amabilis, amabilis, festivus,
 lepidus, lepidus.
 Hölle, Inferi. dahin kommen, 1. dabüs-
 sen, 2.
 Holdseeligkeit, Festivitas.
 Holz machen, Lignor.
 Hügel, Collis. hoher.
 Hülfe, Adjamentum, adjuvanticum, au-
 xilium.
 Hülfswölfer, Auxiliarius, suppetia.
 Hülsenfrucht, Legumen.
 hüten, verhüten, Caveo.
 Hund, Canis.
 Hunger, Fames. 1. plagt mich, 1. vor.
 sterben, 2. 3. stillen, 3. verursachen, 4.
 Hure, Meretrix. bekehrte.
 hurtig, Agilis.
 Ja, ja so gar, Immo.
 Jagd, Venatio.
 Jäger, Venator.
 jährlich, Annuus.
 jagen, Venor.
 Jahr, Annus. Anfang des Jahres, 1. An
 Ende des. 2. zwey Jahr sind verflo-
 sen, 3. er gehet in das dritte Jahr, 4.
 Jahr, im nach Christi Geburt, Anno Domini.
 Jahr. Bücher, Annales.
 jeder besonders, Singuli.
 jeder, Quisque.
 jemand, Quidam, quisquam.
 jetzt, Nunc, jam.
 immerwährend, Perennis, perpetuus.
 in der Eil, Raptim.
 ingleichen, Item.
 innerer, Interior.
 innerhalb, Intra.
 innerst, Intimus.
 inhalten, Contineo. den Zorn.
 in so weit, Eatenus.
 Insel, Insula.
 interessiert, Quasus.
 Inwohner, Inquilinus.
 Joch, Jugum.
 Joch, Acker, jugerum.
 irgendwo, Alicubi.
 irren, fehlen Aberro, erro. jeder fan.
 1. weit. 2.
 Jugend, Juventus. du bist noch jung.
 jünger, Junior.
 Jüngling, Adolescens. Adeltlicher. 2.
 wohl studirter. 2. von besten Stu-
 ren, 3. sehr jung, 4.
 Jungfrau, Virgo. ewige. 1. verlebte, 2.
 Jungfrauschaft, Virginitas.
 Kälte, Cavea.
 Kälte, Frost, Frigus.
 kämpfen, Decerto, consilio.
 kahl, Calvus.
 kalt, Frigidus.
 Kammern, Cubiculum.
 Kammerdiener, Cubicularius.
 Kampf, Streit, Certamen.
 karg, zeh, Tenax.
 Karheit, Unhöflichkeit, Illiberalitas.
 Kasten, Arca.

lauffen, Emo, mercor.
 Lebe, Felis.
 laum, schwerlich, Difficulter, vix.
 leiden, Anhelor.
 keiner auß beyden, Neuter.
 keiner, Nullus.
 keineswegs, Nequaquam.
 Keller, Cella.
 kennen, erkennen, Nosco. gar wohl . .
 Kerker, Carcer.
 Ketzer, Hæreticus.
 Ketzeren, Au' an, Hæresis. . . ausbreiten,
 1. zunehmen, 1. darwieder streiten, 3.
 in . . verfallen, 4. davon bekehrt, 5.
 keusch, Caste, castus.
 Keuschheit, Castitas.
 Kinder, Liberi.
 Kindheit, Aetas, 1.
 Kirche, Gottes Haus, Templum. berühmte
 . . 1. besuchen, 2.
 Kirche Gottes, Ecclesia. die Römische . .
 die erste . . vom Anfang der . . Dom-
 Kirche.
 Kirchen-rauberisch, Sacrilegus.
 Kirchen-Gebrauch, Cærimonix.
 Klage, Querela.
 klagen, Conqueror, queror. billig . . 1.
 alle . . 2.
 klar, Dilucidus.
 klar, hell, Perspicuus.
 Klarheit, Claritas.
 Kleid, Vestis.
 kleiden, Vestio.
 klein, Parvus, minutus.
 klein wenig, Paulo.
 Kleinmüthig, verzagt, Animus, 2.
 Kleinmüthigkeit, Abjectio.
 klingen, Sono.
 Kluft, Spalt, Iliatus.
 klug, vorsichtig, Prudens, 1. 2.
 Krieger, Actor.
 Knab, Bub, Puer.
 Knall, Crepitus.
 Knopf, Nodus.
 Knie, Genu. zu Füßen fallen, 1. . . biegen, 2.
 Koch, Coquus.
 kochen, Coquo.
 kühn, frech, Audax.
 kühn, unverschämt, Projectus.
 König, Rex.
 Königreich, Regnum.
 können, Possum. wann ich könnte, 1. ich
 kan dir versprechen, 2. ich habe nicht
 länger können, 3. 4. 5. 6.
 köstlich, theuer, Pretiosus. . . Bibliothec, 1.
 . . Kleid, 2.
 kommen, von Sinnen, Deliro.
 kommen, Venio. bald . . 1. 2. gern zu
 Zug . . 2. dahin ist es kommt. . . 5.
 daher kommt das Uebel, 6.
 Koff Grab, Grævelo.
 Korn, allerley, Frumentum.
 Korn sammeln, Frumen er.
 Kost, Lebens-Mittel, Victus.

kostbar, Sumpuosus.
 kosten, versuchen, Gusto.
 Koth, Cœnum, latam.
 kothig, Lutulentus.
 kränken, Ango.
 Kräfte, Stärke, Vires. nicht genug . .
 haben; 1. alle . . anwenden, 2.
 Kraft, Nachdruck, Efficacia.
 Kraft, Macht, Gewalt, Vis. tenes hat
 grosse . . 1. Gewalt für Recht, 2. 3.
 Kraftes los seyn, Languo.
 Kraftes los werden, Elanguesco.
 kramen, Nundinor.
 krank, Ager, ægrotus.
 Krankheit, Agridudo. . . des Gemüths.
 Krankheit, Agrotatio. erbliche, Contagio.
 Krankheit, Morbus. in eine . . fallen, 1.
 in der . . liegen, 2. . . wechselt, 3. . .
 nimmt ab, 4. nicht völlig gesund, 5.
 ganz hergestellt, 6. . . greift weiter
 um sich, 7.
 Kranz, Corona.
 krumm, Aduncus.
 Kraut, Herba, olus.
 Kreis, Circulus, orbis.
 Krieg, Bellum. . . steht uns bevor, 1.
 . . erwecken, 2. . . zurüsten, 3. . . anfüh-
 ren, 4. . . anfangen, 5. mit . . über-
 fallen, 6. einen . . zu führen, austragen,
 7. . . führen, 8. es ist Krieg in Weich-
 land, 9. . . beiderseits gefährlichen Aus-
 schlag, 10. . . verlängern, 11. . . abtrei-
 ben, 12. . . läßt nach, 13. . . nimmt
 ein Ende, 14. . . hört auf, 15. . .
 wird erneuert, 16.
 kriegen, Bello, bellum, milito.
 kriegerisch, bellicosus, militariter.
 Krieges-Heer, Exercitus. . . zusammen-
 bringen, 1. . . reeroutiren, 2. antet . .
 haben, 3. 4. großes, aber schlechtes 5. . .
 Krieges-Wesen, Militia.
 krönen, Coronare.
 kühn, Fidens.
 kümmerlich, laum, Agre.
 künftig, Futurus.
 Künstler, Artifex, fabricator.
 künstlich, Artificiosè, artificie.
 kürzlich, Breviter.
 küssen, Osculor, suavior.
 kühlen, Tullor.
 kummerhaft, Anxius.
 Mundschafft, Wissenschaft, Notitia.
 kund werden, Berebresco.
 Kunst, Ars. freye Künste lernen.
 Kunstreich, Artificiosus.
 Kunst-Stück, Artificium.
 kuppeln, Lenocinor.
 Kuppeler, Leno.
 kurz, Breviter, curtus.
 kurzweilig, Lepidus, facetus.
 Lachen, Rideo.
 lässliche Sünden, Venialia.
 Lager, Castra . . schlagen, 1. mit dem . .
 auf

- aufstehen, 2. •• erweitern, 3. •• zu-
 sammen ziehen, 4. abnehmen, 5. mit
 dem •• näher anrücken. 6. •• verändern.
 7. um •• setzen, 8. •• anzureißen, 9. einneh-
 men, 10. mit dem •• zurück gehen, 11.
 weites •• 12.
- Land-Genoss, Municeps.
 Landschaft, Provincia.
 Landschaft, Gegend, Regio.
 Land Tag, Comitia.
 Land-Tag, Stube, Comitium.
 lang, Du. lang zuvor, 1. lang darnach, 2.
 Langsamkeit, Lentitudo, tarditas.
 Langwierig, Diutinus, diuturnus.
 Langwierigkeit, Diuturnitas.
 Lasterlich, Criminosus.
 Last, Moles.
 Last, Bürde, Onus.
 Laster, Crimen. ein großes •• begehen.
 Laster, Uebelthat, Scelus. ein greuliches •• 1.
 Missethater des •• 2. kein einfaches •• 3. ••
 Laster, Untugend, Vitium. •• Leib und
 der Seele.
 Lasterhaft, Sceleratus, überaus ••
 Lasterhaft, verderbt, Viciosus. •• sind gar
 viel, 1. 3.
 Last-Bieh, Jumentum.
 Latein-gerichtet, Latinitas.
 Latinität, Latinitas.
 Lauff, Cursus.
 Laufen, Curro.
 Laufen, hin und her, Discuro.
 Lauff-Platz, Curriculum.
 Launen, absprechen, Nego.
 Lauter, Merus.
 Lautmächtig machen, Divulgo.
 Laxiren, Alvus, 2. 3.
 Leben, Vita. hartes •• 1. bequemes •• 2.
 •• enden, 3.
 Leben, Vivo. lang •• 1. elend •• 2. wohl
 •• 3. 4. so lang ich lebe, Vita. 4. in lau-
 ter Rechts-Handeln leben, 5.
 lebendig, Animatus, vivus.
 lebendig werden, wieder, Revivisco.
 ledig, unverheirathet, Calvus.
 leer, ledig, Vacuus.
 Leffze, Labium, labrum.
 legen, wohnen, Repono.
 Lehre, Doctrina. Wissenschaft.
 Lehren, Doceo.
 Lehrer, Doctor. •• der Kirche. Doctor
 machen. •• werden.
 Lehrmeister, Magister.
 Lehrjunge, Schüler, Discipulus, tyro.
 Lehr-Schule, Prob-Schule, Tyrocinium.
 Lehr-Stück, Documentum.
 Leib, Corpus.
 Leihgeiger, Mancipium.
 Leibs-Frucht, Fœtus.
 Leibs-Straffe, Supplicium.
 Leich-Beängnis, Exequie.
 leicht, Facilis. ein leichter Handel, 1. 2.
 leicht, leichtinnig, Levis.
 Leichtgläubigkeit, Credulitas.
- leichtlich, Facile.
 Leichtsinigkeit, Levitas.
 leicht zu biegen, Flexibilis.
 leiden, Patior. wer mag es erleiden? 1.
 größtes Elend •• 2.
 leihen, Præsto. etwas ••
 Lermen blasen, Clavicum.
 lernen, Disco. Griechisch •• 1. aus Erfah-
 rung •• 2. wenig •• 3.
 lesen, Lego. den Cicero ••
 Leser, Lector.
 leuchtend, Extremum.
 letzter, Ultimus, extremus. die Sache ist
 auf das äußerste kommen.
 leuchten, Luceo.
 Leut-scheu, Homo. 1. Lucifugus
 leutselig, freundlich, Comis.
 Licht, Lumen, Lux.
 lieb, Charus.
 Liebe, die, Amor. •• des Vaterlands, 1.
 •• überall erweisen, 2. •• erhalten, 3. ••
 aufheben, 4.
 Liebe, Caritas.
 lieben, Amo, diligo.
 lieber wollen, Malo. •• in Einsamkeit,
 als unter Leuten leben.
 Liebhaber, Amator.
 Lieblosen, Blandor.
 Lieblosen, das, Blanditia.
 lieblich, liebevoll, Amabilis, amarus, suavis.
 Lieblichkeit, Suavitas.
 liebevoll, willig, Amant.
 liegen, Cubo. schlafen gehen.
 liegen, Jaceo.
 liegt daran, es, Interest, refert. •• dir
 nichts, 1. mir gar viel, 2.
 lindern, besänftigen, Delinno, lenio.
 Linde, Linna.
 List, Betrug, Fraus.
 listig, Astutus, versutus.
 Listigkeit, Astus, astutus.
 Litaneen, Litania.
 Lob, Laus. •• suchen, 1. 2. •• erwerben, 3.
 •• haben, 4. einem andern •• geben, 5.
 sich eines andern •• zuwenden, 6.
 loben, rühmen, preisen Laudo. einen Wohl-
 verdienten •• 1. eines besondere Liebe
 •• 2.
 Lob-süßer, Laudator.
 Lob-spruch, Elogium.
 Loch, Foramen.
 loblich, Laudabilis.
 Lohn, Merces, cedis. nichts ohne •• 1. groß
 sen •• begehren, 2. •• bekommen, 3.
 loden, antlocken, Allicio.
 Losung, Illustria.
 Los, sort. etwas dem •• überlassen.
 Loswerffen, Sortior. •• aufräumen, Spargo.
 loemachen, sich, Exilio. von Geschäften
 •• 2.
 lossprechen, Absolvo.
 Lotterhub, Scurra.
 Lust, Aer. gesunde •• 1. dide, ungesund.
 de •• 2.

lüftig, Aëreus.
 lügen, Mentior.
 Lügner, Mendax.
 Lust, Neigung, Genius.
 Lustbarkeit, Jucunditas.
 Lust, keine, haben, Animus, 7.
 Lust haben zu etwas, Animus.

Macht, Potentia.

Majestät, Majestas.

Macel, Macula. 1. anhängen, 1. auslöschten, 2. bekommen, 3.

mächtig, Potens.

männlich, beherzt, Fortiter.

in männlich, Virilis, acer.

mäßig, Abstinent, modicus, temperans.

mäßig, bescheidenlich, Moderate.

Mäßigkeit, Abstinencia, diæta, frugalitas, temperantia.

mäßiglich, Modice.

Mäßigung, Temperatio.

Maad, Ancilla.

Mager, Stomachus.

mager, Macer.

Magerheit, Macies.

mahlen, Pango. einen Kopf, 1. erfahren im, 2. nach dem Leben, 3.

Mahlzeichen, Character.

Mahnung, Warnung, Monitum.

mancherley, Multimodis.

mangeln, Desum, Careo.

mangelhaft, Mancus.

Manier, Weise, Modus.

mannbar, Nubilis.

Mannigfaltigkeit, Varietas.

Mann-Älter, Atlas, 2.

Mantel, Pallium.

Maria, die Mutter Gottes, MARIA.

Marionische Versammlung, Congregatio Mariae.

Marck-Stein, Confinium.

Marck-Stein, Grängen, Terminus.

Markt, Forum.

Märtyrer, heilige, Martyr.

Maas, Mensura.

Maasgebund, Præscriptio.

Mastung, Sagina.

Materie, Zeug, Materia.

Mathematicus, Mathematicus.

matt seyn, erliegen, Languco. unsere Jugend liegt ganz darnieder,

matt, Kraft-los, Languidus.

Maul, böses, Contumeliosus.

Mauer, Murus. 1. durchbrechen mit Geschütz, 1. beschießen, 2. ausbessern, 3. abreißen von der, 4.

Meer, Mare. ungestümes.

Meer-Engel, Ercator.

Meer, das große Welt-Oceanus.

mehr, Plus.

mehr, über die, Amplius.

mehrern Theil, Plurimque.

meiden, fliehen, Vito.

Meineid, Perjurum.

meineidig, Perjurus.

meinet halben, Pax, 6.

meistens, Maxime.

Meister-Loß, Dissolutus.

meistern, Edomo.

melancholisch, Melancholicus.

Meldung, Erinnerung. Commemoratio.

Meldung, Mentio.

Menge, Multitudo.

Menge, Frequentia.

Menge, Ueberfluß, Copia. 1. des Getranks, 1. der Früchte, 2.

Menge des Golds, Celebritas.

Mensch, Homo. ein vornehmer, 1. ein gar schlechter, 2.

menshlich, Humanus. alle menschliche Dinge sind vergänglich, 1.

mercken, Adverto, animadverto.

mercken, bezeichnen, Noto.

Merkmahl, Denkzeichen, Monumentum.

merkwürdig, Memorabilis, notabilis.

messen, Metor.

Meßner, Adarus.

Meß-Opfer, Missa. Messelesen, 1. 2. dienen zur, 3. hören, 4. sich bereiten zu der, 5. eine Geel-Messe, 6. unter der, 7. nach der 8.

Meierhof, Villa.

Mennung, Urtheil, Arbitrium.

Mennung, einer andern, fern, Distinctio.

Mennung, Opinio. es ist die gemeine, 1. alle sind dieser, 2. abwendig machen von, 3.

Mennung, Spruch, Sententia. gemeine, 1. bleiben bei der vorigen, 2. abweisen von der, 3.

Milch-Haar, Lanugo.

mild, Mitis.

mildern, besänftigen, Mitigo.

mildern, verringern. Minuo. eines andern Ehre, 1. Ansehen, 2. Haab-Saften, 3. den Schwermuthen, 4. nach andern Verdienste, 5.

miniren, Coniculus.

mischen, vermischen, Misceo.

Mißbrauch, Abusus.

mißbrauchen, Abutor.

Mißgeburt, Abortio.

mißtrauen, Dissido.

Mist-Grube, Cloaca.

mit, Cum.

mit Ehren, Honorate.

Mit-Eßer, Comptator.

mit Fleisch, Constituto.

mit Zug und Recht, Jure.

Mitgenos, Coniors.

mittheilen, Communico. einem dem Raub, 2.

mittheilen, Impertio, participo.

mitlauten, Consono.

Mitleiden, Commiseratio.

Mitleiden tragen, Commiseror.

mit nichts, Minime.

Mittag, Meridies.

Mittag.

Mittag-Essen, Prandium.

Mittelmaßigkeit, Mediocritas.

Mittel, Remedium.

Mittlere, Medius.

Mittelster, Internedius.

Mitwerber um eine Stelle, Competitor.

Mönch, Mönch, Monachus.

Mörder, Straßenräuber, Latro, sicarius.

Monath, Mensis.

monatlich, Mensis.

Mond, Luna. Neuen 1. Voll 2. wach-

sender 3. abnehmender 4. Fin-

sternis.

morgen, Cras.

Morgenröthe, anbrechender Tag, Dilucu-

lum.

müd, Lassis.

müd machen, Fatigo.

Müdigkeit, Lassitudo.

Mühe, Fleiß, Contectio. 3.

mühsam, Difficilis, operosus.

mühsam, geistig, Laboriosus.

Mühseligkeit, Arumna.

Mühle, Mola.

Münze, Pfennig, Nummus.

müßig, saul, Otiosus.

Müßiggang, Cessatio, otium.

müßiggehen, saulenzhen, Otior.

Mund, Os.

Munterkeit, Alacritas.

Musik, Musica. 1. ergötzt mich, 1. In-

strumental, 3.

mus fern, Oportet.

Muster, Idea, typus.

mutmaßen, Conjectio. aus dem Gesicht

1. hart zu 2.

Muthmaßung, Coniectura.

Muthwille, Petulantia.

mutwillig, ausgelassen, Petulans.

Nach, Post, secundum.

Nachbar, Vicinus. er ist mein 1.

der Krieg 1. nahe, 2.

Nachbarschaft, Vicinitas.

nachdenken, Auto. 3.

nachdenken, Communitio, commentor.

nachdrücklich, Latre.

Nachdruck, Impressio.

nachfolgen, nachstellen, Insequor.

nachfolgen, im Amt, Succedo.

nachforschen, Indigo, investigo.

nachfrage, Seisitor, inquito.

Nachkommen, Posteris.

nachlässig, Negligens, remissus.

Nachlässigkeit, Negligentia.

nachlassen, zurück senden, Remitto. der

Wind läßt nach. der Zorn 1. der Fleiß

3. die Schuld 4.

Nachlassung, Verzeihung. Impunitas.

nachmachen. Elingo.

nachmachen, nachthun, Imitor. den Vor-

fahren 1. 2.

Nachmittags-Schlaf, Merilatio.

nachsehen, verzeihen, Condono.

nachsehen, Indulgeo. dem Sohn 1. sein

ner Fuß 2.

nachstellen, betrügen, Capto, Insidior.

nachstellen, suchen, Confessor.

nachstellen, verfolgen, Persequor. dem Feind

1. er will mich 2.

Nachstellung, Hinterhalt, Insidiae. einem

nachstellen, 1. den 2. entgegen, 3.

Nachsuchung, Persecutio.

Nacht, Nox. bei 1. bei eingehender

2. in die Seite 3. vor der 4. überfall-

len werden, 4 die ganze 5. reisen, 5.

Nachmahl, Coena.

Nadel, Acus.

nächst, unlangst, Proxime.

Nähe, in der, Cominus.

Näheste, der, Proximus.

nähren, ernähren, Nutrio.

narrisch, Alienatus, demens, demens.

nagen, Rodo.

Nagel an der Hand, Unguis.

nah sein, Imminere. der Feind ist 1.

das Unglück ist 2.

nabe, darben, Prope.

nabe gelegen, Finitimus.

nabe, Proximus.

Nahmen, Nomen. Scipio hat den

1. von Africa, 1. er hat diesen 2.

grüßen in meinem 3. ohne Sache, 4.

Nahmen-Tafel, Aulus.

Nahrung, Alimentum.

narrisch, Arv. Stulte.

narrisch, thöricht, Stultus. ich habe keinen so

1. gesehen, 1. er wird gar 2. werden, 2.

Narrenpossen, Inperire.

Nartheit, Thorheit, Stultia.

Nase, Nasus.

Natur, Natura. gegen einen günstige 1.

2. eine andere 3. annehmen, 2.

1. natürlich von 4.

natürlich, Nativus, naturalis.

natürlich, Naturaliter.

neben, Juxta.

neben, bei, Penes, prater.

nebelhaft, Nebulosus.

neben, spannen, Neo.

Neid, Invidia.

Neider, Eiferer, Amulus.

neidig sein, Invideo.

neidisch, Invidus.

neigen, hängen, Inclino. zur Güte 1.

zum Geiz 2.

Neigung, Abnahme, Inclination.

nein, nicht, Non.

nehmen, hinnehmen, Sumo.

nemlich, Nempe.

nennen, anreden, Appello, as.

nennen, benachmen, Nomino. einen Asca-

nium. 2. ein Buch Georgica 3.

Nerven, Spann-Adern, Nervus.

nett, sorgsam, Accuratus.

Neß, Platz, rete.

neu, Novus. gute Zeitung, 1. äble 2.

ungewisse 3. ungläubige 4.

ren

neu, frisch, Recens.
 Neugigkeit, Novitas.
 Neuling, Novitius.
 neutral, Medius, Neuter.
 nicht allein dieses, sondern auch d. Cum, tum.
 Wichtigkeit, Nichilum.
 nichts, Nichil. durchaus nichts verlassen, 1.
 er hat nichts von der Tugend, 2.
 nicht wissen, Nescio.
 niedersinken, zusammenfallen, Concido.
 Niedergang, Occasus, Occidens.
 Niederlage, Mord, Cædes, clades, strages.
 niedersitzen, Consideo.
 niederträchtig, Satumus.
 niederwerfen, abwerfen, Dejicio.
 niedrig, schlecht, Abjectus.
 niedriger, Inferior.
 Niedrigkeit des Gemüths, Humilitas.
 niemahlen, Nunquam.
 niemand, Nemo.
 nirgends, Nusquam.
 noch bis dato, Adhuc.
 noch nicht, Nondum.
 nöthigen, zwingen, Cogo.
 Nonne, Kloster-Frau, Monialis.
 notwendig, Adv. Necessario.
 notwendig, Necessarius.
 notwendig, Necessitas. zu thun.
 Nothwendigkeit, Necessitas.
 nüchtern, Jeunus, sobrius.
 nuß ist es, Conducit, confert.
 Nuß, Nußbarkeit, Utilitas. suchen, 1.
 bringen, 2. 3.
 Nußbarkeit, Utiles, 4.
 Nußen, Commodum. suchen, 1. eines
 ändern. verhindern, 2. groffen. bring-
 en, 3.
 nützlich, Commodus, utilis. 1. 2. 3. 4.

Ob, An.

oben, über, Supra.

obenhin, Obiter.

Obere, Superior.

Obrigkeit, Magistratus. derselben Würde
 ertheilen, 1. viel Obrigkeitliche Aemter
 bekleiden, 2. die höchste. 3.

obwohl, Etiam.

oder, Vel.

öffnen, Aperio. sein Haus den Feinden.
 1. die Thüre mit Gewalt. 2. den Brief
 3. sein Gemüth. 4.

offen, Apertus.

offenbar, bekannt, Manifestus.

offenbar machen, Evulgo, divulgare, patefacio.

Offenbarung, himmlische, Revelatio.

offenherzig, Apertus.

offen stehen, kund seyn, Pateo.

öffentlich, Aperte, palam, publice.

oft, Sæpe.

offenbarlich, Creber.

ohnbestraft, Impune.

ohne, Absque, sine.

ohne Unterschied, Pronasce.

Ohnmacht, Deliquitum.

Ohr, Auris. die Ohren spitzen.

Opfer, Sacrificium.

opfern, Sacrifico.

ordnen, Dispono.

ordnen, anordnen, Ordino. die Schlacht.

Ordnung, Dispositio, Ordo.

Ort, Stelle, Locum. ein heiliger. 1. ein-
 samer. 2. annehmlicher. 3. besser. 4.
 wilder. 5. weiter. 6.

Ostern, Pascha.

Papier, Charta.

Parthen Gang, Excursio.

Partey, Factio. die Stadt in zwey. ge-
 theilt, 1. sich zu einer. schlagen, 2.

Partey, Epolung, Pars. 1. 2. Secta.

Pastion, Pascha Domini.

Patron, Patronus.

Pein, Schmergen, Tormentum.

peinigen, Exanimare.

peinigen, foltern, Torqueo. bis er es
 gestehet.

Peinigen, Cruciatum.

Pest, Pestis.

Pestilenz, Pestilentia. wüthet grausam.

Pfand, Pignus. geben, 1. nehmen, 2.

Pfeife, Tibia.

Pfeil, Telum.

Pferd, Equus. besteigen, 1. auf das.
 gehoben werden, 2. sitzen zu. 3. 31

reisen, 4. dem. die Sporn geben.

5. stark reiten, 6. absteigen vom.

7. 8. fallen vom. 9. herabstürzen vom.

10.

Pflanze, Planta.

Pflanz-Schule, Seminarium.

Pflanz-Stadt, Colonia.

pflügen, Sarcire.

Pflicht, Obligatio.

Pflug, Aratrum.

Pfortner, Atrienfis.

Pfüße, Lacuna.

Plage, Afflictio.

plagen, Afflictio, afflictor, vexo.

Platz-Regen, Imper.

plaudern, herab, Deblatero.

Plauderer, Rabula.

plötzlich, Subito.

plündern, Diripio. eine Stadt.

Podagra, Podagra.

Pöbel, Vulgus.

Pöster, Küssen, Pulvinar.

Pössen, Nugæ.

Pössen treiben, Nugor.

Pracht, Magnificentia.

prächtigt, Lautas.

prahlen, Jacto, ostendo.

Prableren, Jactantio, ostentatio.

prahlerisch, Gloriosus.

prassen, schlemmen, Commestor, hellaor.

Prasser, Schlemmer, Epulo.

predigen, Conciopos.

Prediger, Concinator.

preisen, rühmen, Prædico.

Preisung, Prædicatio.

Priester, Obrister, Pontifex.

Priester, Sacerdos.

Priesterthum, höchstes, Pontificatus.

Priesterthum, Sacerdotium.

privilegiert, frey, Immunis. • • von gemeinen Anlagen • •

Probe, Specimen, periculum.

probiren, Experi. ich werde alles • •

probiren, Tendo, examino. •

Project machen, Adumbro.

Protocol, Commentarium.

Proviant, Commeatus, annona. • • hat der Feind abgeschnitten, 1. • • schiffen, 3.

Punct, Punctum.

Rache, Vindicta.

rächen, Vindico, ulciscor. das Unrecht, • • 1. 2.

Rächer, Vindex.

Räsel, Anigma.

Räseren, Tutor, oris.

Rath, Consiliarius.

Rath, Consilium. • • begehren, 1. • • geben, 2. • • beschließen, 3. • • folgen, 4. durch fremden • • verführt werden, 5. heimlichen • • beschließen, 6. • • ändern, 7. ungewisser • • 8. der Alten • • 9. fremden • • lieber, als seinem eigenen folgen, 10.

Rath, der, Senatus. • • versammeln, halten.

Rathhaus, Curia.

rathen, Consulo. rathsfregen.

rathen, weissagen, Divino.

rathen, einrathen, suadeo.

Raub, Beute, Spolium, præda. • • Trost der Soldaten.

rauben, Latrocinor, compilo, prædor, rapio.

Rauch, Fumus.

rauchen, Fumo.

rauh, hart, Asper.

rauh, schwarz, Rigidus, austerus.

Rauhe, Alperitas.

Rausch, Trunkenheit, Crapula.

rauschig, Ebrius.

Rebellion, Perduellio.

rechnen, zusammen, Computo.

Recht, das, Jus.

Rechtsgelehrter, Jurisconsultus, jurisperitus.

Rechts-Handel, Causa. • • anfangen, 1. • • 1. • • führen, 2. • • verliere, 3. • • gewinnen, 4. • • nachlässig fortsetzen, 5. • • zweifelhafter • • 6. • • abtreten vom • • 7. • • sich vergleichen, 8. • •

recommendiren, Commendo.

Rede, Dictio.

Rede, Oratio. eine wohlgestaltete • • 1. ungeschickte • • 2. lange • • 3.

Rede-Kunst, Rhetorica.

reden, miteinander, Colloquor.

reden, Loquor. von einem • • 1. erkante kaum • • 2. nichts ungereimtes • • 3. frech • • 4. mit ihnen • • 5. von deinem Lob • • alle, 6. nach langen Stillstehen • • 7.

redlich, Apertus.

redlich, aufrichtig, Sincerus. • • Gemüth, 1. • • Urtheil, 2.

reformiren, einengestlichen Orden, Refrmo Religionem.

Regen, Pluvia. sehr grosser • • 1. ein Reiter • • 2.

Regen-Wach, Torrens.

Regiment-Soldaten, Legio.

regieren, Regno, rego, gubernor. das gemeine Wesen • • 1. wohl • • 2. Regiment ist auf, 3.

Regierer, Rector.

regnen, Pluo. sehr • •

Rechnung machen, Calculus. 2.

recht, wohl, Recte.

recht, aufrecht, Rectus.

rechtmäßig, Legitimus.

reich, überflüssig, Copiosus, dives.

Reich, Imperium. • • erweitern, 4.

reich machen, Dico.

Reichtum, Opes, divitiae. • • suchen, 1. • • haben, 2.

Reichtum, Fortune. des • • berauben.

Reihe, Series.

Reim, Versus.

rein, sauber, Purus.

reinigen, säubern, Purgo.

Reise, Weg, Iter. • • vornehmen, 1. • • fortsetzen, 2. einstellen, 3. schwere • • 4. • • nach Rom, 5.

reisen, hin und her, Commo.

reisen, Proficiscor. nach Athen • •

reiten, Equito.

reizen, anreizen, Allicio.

Religiös, Religiosus. 2.

Rein-Platz, Stadium.

resigniren, das Amt, Abdico.

Reuter, Eques.

Reuteren, Equitatus.

reuterisch, Equestris.

richten, Dirigo. alles zu seinem Nutzen • •

Richter, Iudex.

Richt-Stuhl, Tribunal.

Richtschur, Norma.

riechen, Oloror.

riechen, Oreo.

Rinde, Cortex.

rinnen, fließen, Fluo.

Admischer Rath. Von x. erwählen.

Röthe, Rubor.

Rock, Toga.

Rosenkranz, Corona, 4.

Rost, Rugo.

Ruff, Gerücht, Rumor. es gehet der ..

1. 2. jedwedes .. leichtlich glauben, 3.

.. wird vermehrt, 4. .. nimmt ab,

5.

rufen, nennen, Voco.

Ruhe, Ques.

Ruhe, Freiheit von der Arbeit, Vacatio.

.. der Schulen.

ruben, Conquiesco, quiesco.

rubia, Quietus. .. von Geschäften, 1.

niemahlen .. 2.

Rühm, Rasehen, Rähme, fama. .. suchen,

2. 3. des .. halber Sorge tragen, 2.)

.. bekommen, 3.) .. in allen zu wünschen,

4.) in grossen Ansehen seyn, 5.) un-

terblichen Rähmen erlangen, 6.) .. ver-

ringern, 7.) .. ersetzen, 8.

rühmredig, prahlerisch, Gloriosus.

rühmen, erheben, Celebro.

rühmen, lasso, ferre. 3.

rühmen, sich, prahlen, Glorior.

Rücken, Tergum.

rückwärts, Retro.

Rüstung, Apparatus.

rund, kuglich, Præcise.

rund, Rotundus.

Ruthe, Virga.

Saame, Semen.

Saat, Seget.

Sache, Ding, Res. der Sachen Zustand, 2.

der .. verwirrter, glücklicher Zustand, 1b.

Sacramente, Sacramenta.

Saceristen, Sacristia.

sien, Sero.

Sinnste, Lætica.

sittigen, Satio. kan sich mit Lesen nicht ..

Säufer, Potator. ein grosser ..

Sant, Liqueur.

satteln, sämieren, Ungo.

Satz, Sal.

sanft, gelind, mild, Lenis.

sanft, Placidus.

sanftmüthig, zahn, Mansuetus.

Sanftmüthigkeit. Lenitas, mansuetudo.

Sattel, Ephippium.

sugen, Lacto.

sauber, Nitidus.

Saubereit, Munditia.

Saade, Nachtheil, Incommodum.

saden, Officio, noceo.

Schadlos, ganz, Surtus.

schädlich, verdäulich, Perniciosus.

schämen, .., Pudico.

schämen, sich, Pudat. .. mehrers zu reden,

1. 2. nicht .. 3.

schändlich, Tode, turpis. 1. 2.

schändlich, Indigne.

Schärfe, Saureide, Acies.

schätzen, hoch, Astimo, magnifico.

Schäker, Asturator.

Schätzung, Astimatio.

Schaaß, Ovis.

Schald, Uderwicht, Nequam.

Schaltheit, Nequitia.

schamhaftig, Pudicus, veracundus.

Schamhaftigkeit, Pudicitia, pudor vere-

cunda.

Schande, Schmach, Probrum. einem ..

vorwerfen, 1. zur .. ausrechnen, 2.

Schande, Uebre, Turpido.

Schandthat, Flagitium.

Schanze, Munio, vallum.

scharf, Acer.

scharfsinnig, Ingeniosus.

Scharfsinnigkeit, Acrimonia.

Schatten, Umbra.

Schatz, Thesaurus.

Schatzkammer, Ararium.

Schaubühne, Scena.

Schauspiel, Spectaculum.

Scheide, Vagina.

Scheitel, Vertex.

schneiden, Tondeo.

Schenkung, Largitio.

Scherz, Jocus. aus .. 1. mit Ernst, oh-

ne Scherz, 2. aus etwas eilen .. ma-

chen, 3. geschieht zu scherzen, 4. schänd-

licher Scherz, 5.

scherzen, Joco.

scherzhaft, Facetus.

Scherz-Reden, Facetie, sales.

sicher, fast, Ferè, penè, propinquam.

Schiff, Navis. .. bauen. .. befestigen.

Schiffbruch, Naufragium.

schiffbrüchig, Naufragus.

schiffen, Navigo. es ist Zeit zu .. 1. kaum

aus dem Hafen .. 2. in Griechen-Land

.. 3. in Ungarn .. 4. neben Africa ..

5. nach Genua .. 6.

Schiff Herr, Navarchus.

Schiffmann, Nauta.

schicken, um einen, Accio, accerso.

schicken, Mitto.

schicken, sich, Quadro.

Schicksal, Forum.

Schilde, Testudo.

Schlacht, Pugna, prælium. .. anfangen,

halten, unterbrechen, erneuern.

Schlacht liefern, Prælor.

Schlacht-Opfer, Hostia.

Schlacht-Ordnung, Acies. .. machen,

Ufus. 1. dazu geben, 2. die .. ändern,

3. .. mancket, 4. die erste Linie der ..

durchbrechen, 5. .. wieder herstellen, 6.

.. enden, 7.

Schlaff, Somnus.

Schlag, Verber.

schlagen, Ferio, percutio, verbero.

schlagen, zu Boden, Prostrerno.

schlecht, Obscurus. .. Redner, 1.

schlecht.

Manzsch
Dr. J. H. Haller

Sünde, Uebelthat, Peccatum. Todt • • tödten, Interficio.
 1. lästliche • • 2. Erbs • • 3. um
 • • schuldig, 4. • • begehren, 5. eine
 ändern • • auf sich nehmen, 6.
 sündigen, Pecco. 1. 2.
 Summa, die ganze, Summa.

Sadeln, Carpo, reprobro, vitupero.
 Tadelung, Bestrafung, Vituperatio.

Tafel, Tabella.

täglich, Diurnus.

täglich, Quotidie.

Tafel, Bret, Tabula.

Tag, Dies. es wird kaum • • 1. bey Mit-
 tag, 2. abnehmender • • 3. am be-
 stimmen • • 4. 5. den • • verjäh-
 ren, 6. den • • mit Schwägen zubrin-
 gen, 7. • • in Geschäften, 8.

Tag-Arbeit, Pensum.

Tag darnach, Postridie.

tagen, Dilucescit.

taget, es, Illucescit.

Tagelöhner, Mercenarius, operarius.

Tagelohnung erstrecken, Comperendino.

tansen, Salto.

tapffer, edel, großmüthig, Generosus.

tapffer, vornehm, Illustis, strenuus.

Taufe, Baptismus. tauffen, 1. die • • em-
 pfangen, 2. aus der • • heben, 3.

taulich, Appositus, aptus, idoneus.

Testament, Testamentum.

Teufel, Diabolus. • • austreiben.

That, böse, Facinus. 1. gute • • 2.

That, Factum. herrliche • • 1. 2.

Theil, Stück, Pars.

theilen, Partior.

theilhaftig, Particeps. der Ehre • • 1.
 der Vater • • 2.

theils, Partim.

Theilung, Divisio.

Theologie, Theologia.

Theurung, Annona. 1. nimmt ab, 5. Ca-
 ritas.

Thier, Animal.

Thon, Sonitus, sonus.

Thor, Pforte, Porta.

Thür, Fores, janua. • • sperren, 1. • •
 einsperren, 2. warten vor der • • 3.

thun, machen, Ago.

thun, machen, Facio. • • was befohlen,
 1. leicht zu thun, 2. ich werde alles
 thun, 3. er thut alles in allen, ist das

Fac totum, 6. nach seinem Gefallen • •
 7.

tieff, Profundus.

Teffe, Aleum.

Tisch, Mensa.

Titel, Titulus.

Tochter, Filia.

Tod, Mors.

Tod-Sünde, mortale peccatum.

tot, Mortuus.

Todte erwecken, Ex to, 3.

tödten, Interficio.
 tödten, umbringen, Occido. viele sind
 verordnet worden, 1. sich lassen • • 2.
 sich selber • • 3.
 tödtlich, Mortalis.
 töplich, grob, Hebes.
 trabant, Satellit.
 Tracht, Lebens-Art, Cultus.
 trachten, nach etwas, Aspero.
 trachten, sich bemühen, Contendo, 2.
 tractiren, Tracto. wohl • • 1. übel • • 2.
 Trägheit, Remissio.
 tragen, ertragen, Fero.
 tragen, zusammen, Comporto.
 trauen, glauben, fido. Dem Glück nicht
 zu viel • •

Traum, Somnium.

träumen, Somnio.

Trauer, Luctus. alles ist in • •

trauten, Mæreo.

traurig, Mæstus, æger.

Traurigkeit, Mærori.

Trauer-Spiel, Tragædia.

treiben, Ago, 4.

treiben, auf etwas, Insisto.

treiben, vertreiben, verjagen, Pello.

treten, daher, Incedo. gütlich • •

treu, Fidelis. • • Diener.

Treue, Glaube, Fides. einem • • zusagen,
 1. • • halten, 2. • • verlegen, 3. • •
 vermindern, 4. keinen • • haben, 5.
 sich in einer Treue begeben, 6.

Treue, Fidelitas.

Treu-lob, Perfidus.

trinken, Eibo. unmaßig • •

Trind-Geld, Honorarium.

Triumph, Triumphus.

triumphiren, Triumpho.

Tröckne, Dürre, Siccitas.

trösten, Solor, consolor. den Betrübten
 • • 1. nichts kan mich • • 2. dieses
 allein, 3.

Trost, Consolatio, solatium.

trunken, voll, Ebrus.

trunken, besoffen, Vinolentus.

trügen, Insulto.

Tugend, Virtus. von besonderer • • 1. 2.
 • • kostet viel, 3. leben nach der • • 4.
 bekante • • 5.

Tumult, Aufruhr, Turba, 2.

tyrannische Regierung, Tyrannis.

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

- verändern, Vario.
 veränderlich, Mutabilis.
 Veränderung, Mutatio.
 veralten, Obsolesco.
 veraltet, Abolitus.
 verbergen, Abdo.
 verbergen, Celo, recondo.
 verbessern, Corrigo, emendo.
 verbieten, Interdico, prohibeo.
 verbunden, Obstringo, devincio, einen mit Wohlthaten.
 Verbindniß, Freundschaft, Conjunctio.
 verbleiben, Resideo.
 verblenden, Excæco.
 verblühen, veralten, Desfloresco.
 verbergen, geheim, Abditus, absconditus, reconditus.
 verborgen liegen, Lateo. der Ischlimme Mensch ist verborgen geblieben, 1. die Laster können nicht lang 2. er wünschet 3.
 Verboß, Interdictum.
 verbrennen, Comburo.
 verbrennen, Desflagro, conflagro.
 verbunden, Obligatus.
 verdächtig, Suspectus.
 verdauen, Concoquo, digero.
 verdammten, Damno.
 verdecken, Obtego.
 verderben, Corrumpto. die ühlen Begierden 1. die Jugend, 1. Jugend leicht zu 2. von ühlen Gespielen 3.
 Verderber, Corruptor.
 verdienen, Mereor.
 Verdienst, Meritum.
 verdorben, verlohren, Perditus.
 verdrießen, Male, tædet.
 verdreßlich, Odiosus.
 Verdrießlichkeit, Beschwerlichkeit, Molestia. einem 1. machen, 1. haben, 2. benehmen, 3. davon befreien, 4.
 Verdruß, Fastidium, tedium.
 Verdruß machen, Fastidio.
 verdunkeln, verfinstern, Obscuro.
 verehren, Veneror.
 vereinhahen, Copulo.
 vereinigt, einig, Coniunctus.
 verfechten, beschützen, Propugno. das Vaterland.
 Verherger, Effector.
 verfluchen, Abominor, execror.
 Versuchung, Tæx.
 verolien, Infector.
 verfügen, sich wohn, Recitio. Ufus. 2.
 verführen, Seduco.
 vergangen, Interitus.
 vergangen, Publico.
 vergeben, Irritus. 1. Arbeit, 1. Hoff- nung, 2.
 vergeben, Frustra. sich 1. bearbeiten, 1. bitten, 2. sich 1. streuen, 3.
 vergeblich, leer, Inanis.
 verachen, Dilector.
 vergehen, evanesco.
 vergehen, Compensio. eines Verdienst 1. Das Uagius wird die Jugend er- setzen, 2.
 verassen, Obliviscor. eines 1. seines Glende 2. 2.
 Vergessenheit, Oblivio. 1. der Nieder- lage, 1. 10. ieler vornehmer Leute, 2. des vergangenen Heile, 3.
 Verästel, Versehnung, Reconciliatio.
 verglichen, Comparo, comparo.
 Vergleichung, Comparatio.
 veranügt, Contentus.
 verarößern, erweitern, Amplifico. das Reich 1. etwas mit Worten 2.
 Verbängniß, Fatum.
 verharren, Persevero.
 verhasst, Invisus, exosus, invidiosus.
 verheeren, Depopulo.
 Verheeung, Depopulatio.
 werdeffen versprechen, Promitto, spondeo.
 Verheißung, Zusage, Sponsio.
 verhindern, Impedio. ich habe dich nicht wollen 1. einen mit Heimsuchun- gen 2. ich werde dich nicht 3. die Sache ist ungerecht verhindert wor- den, 4. ühle Anschläge 5.
 verhindern, hintertreiben, Intercludo.
 verhindern, Interpello, retardo.
 verbindet, Distentus.
 verbüten, Caveo.
 verjagen, in die Flucht jagen, Fugo.
 verkaufen, Vendo.
 Verkehrung, Conversio.
 verklagen, Accuso.
 verlossen, versuchen, Libo.
 verkündigen, Bottschaft bringen, Nuncio.
 verlachen, Iludo, illudo.
 verläumden, Infamo. 1. ist ein großer Kaiser, 1. 2. 3.
 Verläumder, Calumniator.
 Verläumdung, Calumnia.
 verlangen, Concupisco, cupio.
 verlangen, Desidero. nichts als den Himmel 1. 1. das du gelobt werdest, 2.
 Verlangen, das, Desiderium. 1. erwecken, 1. brennen vor 2. sich sehnen, 3.
 verlassen, Derelinquo, delero.
 verlassen, Desertus.
 verlassen, Relinquo, seine Studien 1. seine Freunde 2.
 verlangnen, Abnego. GOTT und den Glauben.
 verlegen, beleidigen, Lædo. sich selbst 1. durch einen Fall 2. einen mit Wor- ten 3. eines andern Ehre 4.
 Verlegung, Offensio.
 verleiht, unumäßig, Amo, 3.
 verleihen, Annuo, pendo, alles 1.
 verloben, sich, Devoveo.

Verlöbniß, Devotio.
 Verlust, Jaetura.
 vermählen, Despondeo.
 vermehren, Augeo. das Reich . . 1. den
 Schmerzen . . 2. die Misanth . . 3.
 seinen Reichthum . . 4. das Uebel . . 5.
 Vermehrung, Amplificatio.
 vermehren, Existimo, puto, opinor.
 vermindern, Comminuo, diminuo.
 vermischen, Misceo. sich in Geschäfte . . 1.
 alles unter und über sich . . 2.
 vermischen, Permisco, admisco.
 Vermögen, Gewalt, Facultas.
 vernehmen, Accipio. 6.
 vernünftig, Rationalis.
 Vernunft, Verstand, Ratio.
 verordnen, beschließen, Decerno.
 verpflichtet, verbunden, Obligatus.
 verpflichten, Obligo. einem sich . . 1. sich
 . . 2. aus eigenem Versprechen . . 3.
 Verpflichtung, Obligatio.
 Verräther, Proditor.
 Verrätheren, Proditio.
 verrathen, Prodo. alles dem Feind . . 1.
 sie . . sich, 2.
 verreisen, Discedo.
 verrichten, Exequor, fungor, obeo.
 verringern, vermindern. Attenuo, Extenuo.
 verrücken, Dimoveo.
 Verse, Gedicht, Carmen.
 versagen, Denego.
 versammeln, werben, Colligo, is. Con-
 grego.
 Versammlung, Coetus, collegium, concilium.
 Versammlung des Volks, Concio.
 versäumen, vernachlässigen, Negligo. das
 Studiren . . 1. sein Amt . . 2. al-
 les . . 3. den gemeinen Nutzen . . 4.
 verschieden, Tagelohn erstrecken, Amplio.
 verschieden, aufschieben, Differo. eine Sa-
 che . . 1.) den Handel . . 2.) meine
 Abreise . . 3.) bis in den Sommer
 . . 4. die Strafe . . 5.
 verschieben, Extraho.
 verschieden, veränderlich, Varius.
 verschicken, Amando.
 Verschickung, Amandatio.
 verschlagen, scharfsinnig, Sagax.
 verschließen, Præcludo.
 verschonen, Parco. einen . . 1. die Kir-
 chen . . 2. unser wird gar nicht . . 3.
 verschreut, verrucht, Infamis.
 verschwenden, Decoquo.
 Verschwender, Decoctor.
 verschwenderisch, Prodigus. seiner Sachen
 . . 1. seines Erbguts . . 2.
 Verschwendung, Luxus.
 verschwiegen, Tacitus.
 verschwinden, vergehen, Evanesco.
 verschwören, Abjuro.
 versenken, Demergo, mergo.

Versicherung, Cautio.
 versiegeln, Consigno.
 versöhnen, Concilio. sich mit einem . . 1.
 die Brüder unter einander . . 2.
 versöhnen, Reconcilio.
 Versöhnung, Conciliatio.
 versprechen, zusagen, Polliceor.
 Versprechen, Zusage, Promissum. . . hal-
 ten, 1. 2. . . nicht halten, 3.
 versprechen, Recipio, 4.
 Versprechen, daß, Spontalia.
 Verstand, natürlicher, Fähigkeit, Inge-
 nium. ein trefflicher . . 1. 4. Dieses
 ist über meinen . . 2. . . auf etwas
 wenden, 3.
 Verstand, Erkenntniß, Intelligentia.
 Verstand, Mäßigkeit, Judicium.
 verstecken, sich heimlich mit einander, Col-
 ludo.
 verstehen, Intelligo. alles . . 1. etwas
 aus den Briefen . . 2. die Dialectic
 . . 3.
 verstecken, verbergen, Occulto.
 vorstellen, sich, Simulo.
 Verstellung, Dissimulatio, simulatio.
 verstorbt, Aluus, 6.
 versuchen, Degusto.
 versuchen, Delibo, tento.
 vertauschen, Permuto.
 vertilgen, Aboleo, deleo.
 Vertraulichkeit, Confidentialia.
 Vertraulichkeit, Familiaritas, necessitudo,
 usus. . . machen, 1. darein kommen,
 2. darinn leben, 3.
 Vertrag, Conventum.
 Vertrag, Vergleich, Pactio.
 Vertrag machen, Pacifcor.
 vertrauen, sich, Transigo. Vertrag machen,
 1. nicht halten, 2.
 vertrauen, Concredo, confido.
 Vertrauen, Zuversicht, Fiducia. . . auf
 einen setzen.
 vertrauter Freund, Familiaris. wir seynd
 die innersten . .
 vertreiben, Extormino.
 vertreiben, verjagen, Pello. aus der Stadt
 . . 1. den Feind . . 2.
 vertrunken, Ebriosus.
 verursachen, Affero. 2. Corso, excito,
 2.
 verurtheilen, Condemno.
 verwalten, Administro. das gemeine We-
 sen . . 1. 3.
 verwalten, Procuro.
 Verwalter, Administrator, curator, procu-
 rator.
 Verwaltung, Administratio, procuratio.
 Verwandter, Propinquus, allus, cognat-
 us.

- Verwandtschaft, Affinitas, propinquitas.
 verweisen, aufhalten, Moror.
 Verweisung, Verzug, Cunctatio.
 verweisen, Relego.
 verweisen, einem etwas, Reprehendo, ob-
 jurgo.
 Verweis geben, vorhalten, Exprobro.
 vermischen, Misco.
 verwerfen, Abicio, rejicio.
 Vermiesener, Vertriebener, Exul.
 verwickeln, Implico.
 verwilligen, Annuo.
 verwilligen, in die Versuchung, Consen-
 tior. 2.
 verwirren, bestürzen, Conturbo.
 verwirren, Perturbo. im Gemüth.
 verwirren, Unruhe machen, Turbo. alles
 in dem gemeinen Wesen. 1. dieser Fall
 hat mich sehr. 2.
 verwirrt, zerrüttet, Turbidus. habe ihn
 niemals so. gesehen.
 Verwirrung, Verwirrung, Perturbatio.
 des Gemüths, 1. der jetzigen Zei-
 ten, 2.
 verwiesen, im Elend fern, Exulo.
 verweisen, ein Land, Destruo. 3. Populo
 vasto. das Land. 1. das feindliche
 Land. 2. alles. 3.
 verwundern, Vulnere. schwer.
 verwundern, sich, Admiror, miror.
 verwundernswürdig, Admirabilis.
 Verwunderung, Admiratio.
 verwundet, Saucius.
 verwerfen, Exagito.
 verwerfen, Sepio.
 verzerren, Concido.
 verzerren, faul, Ignavus, infactus.
 verzeihen, Absumo, consumo. sein Erb-
 theil. 1. die Zeit mit Faulenzen.
 verzeihen, Deligno.
 Verzeichnung, Designatio.
 verzeihen, Concedo. 3. Ignosco.
 Verzeihung, Venia.
 verzeihen, verlängern, Extraho.
 Verzug, Mora.
 verzerren, Abstractus.
 Verzeichnung, Ectasis.
 verwerfen, Despero.
 verwerfliche Sache, Actum est.
 Ufer, Gestad, Ripa.
 Uebel, das, Maledum. er drohet uns ein gro-
 ses. 1. abwenden, 2.
 Uebelthat, Maleficium.
 Uebelthun, Maleficio. seinem.
 üben, Exerceo.
 überall, allenthalben, Undique.
 überaus, Apprimo, impenso.
 über das, darüber, Ultra. als ich ge-
 meine.
 überdecken, Ocuo.
 überdies, noch dazu, Præterea.
 übereinkommen, Congruo.
 übereinstimmen, einwilligen, Consentio,
 concordo.
 überflüssig, Abundans, subervacuus.
 Ueberfluß, Affluentia, profluentia.
 Ueberfluß haben, Affluo.
 Ueberführen, Trduco.
 Uebergabe, Deditio. zur. 1. bereden, 1.
 2. durch. 3. einnehmen, 4.
 übergeben, ein Geschäft, Committo. 2. 3.
 übergeben, Trado. die Stadt dem Feind.
 Uebergabe, Traditio.
 überhaupt, Generatim, summam.
 überheben, Sublevo.
 überkommen, Adipiscor.
 überlästig, verdriesslich, Molestus. Dieses
 ist mir. 1. ich werde dir nicht. 2. seyn,
 4. mit Klagen. 3.
 überlästig, Negotium. 2.
 überlästig, Odiosus.
 überlaufen, überfließen, Redundo.
 Ueberläufer, Desertor, perfuga.
 überlegen, bedenden, Cogitatio. 3. 3.
 überlegen, bedenden, Expendo.
 übermüthig, Impotens.
 übermüthig, hochgetragen, Insolens.
 überreden, bereden, Persuadeo, einen zum
 Studiren. 1. er wird mich niemals.
 3.
 überschicken, Transmitto.
 Ueberschlag, warmer, Fomentum.
 überschreiben, Percribo.
 überschwemmen, Inundo.
 übersehen, Trajicio. den Fluß.
 übersteigen, überwinden, Supero.
 übertragen, erdulden, Tolero.
 übertragen, Transfero.
 übertreffen, Antecello, præcello, excello,
 præsto.
 übertrinken, Excessus.
 überweisen, Convinco, revinco.
 überwinden, obliegen, Vinco. Cäsar hat
 den Pompejus. 1. die Menae Böl-
 der. 2. 3. andere in der Rede. 4.
 sich selbst. 5.
 Ueberwinder, Victor.
 überzwerch, Transversus.
 Uebel, Male. es steht mit uns. 1. 1.
 thun, 2. einen. 3. halten. 4. 4. aus-
 schlagen, 5.

- übel lautend, Abionu.
 übrig, übrig geblieben, Reliquus, super-
 stes.
 übrig seyn, Resto, super sum.
 Uebrig, das, Cetera.
 übrig haben, Abundo.
 Uebung, Exercitium. geistliche, • geben,
 1. • • • machen, 2.
 Vieh, Pecus.
 viel, Multus.
 viel, Multo.
 vielfältig, Multiplex.
 vest, beständig, Firmus.
 vest, Mordicus.
 vest, Mutilus.
 Viehe, Limamentum.
 Vestung, Schloß, Castrum, munitio.
 umbringen, Interficio. viele sind umge-
 bracht worden, 1. sich selbst • • 2. In-
 ter. no.
 umsonst, Frustra, gratis.
 umtoben, Amplictor, amplexor.
 Umrage, Disquisitio.
 Umgang, Circutio, circuitus.
 umgeben, Circumdo. die Stadt • •
 umgeben, mit einem, Vencor. gern • • 1.
 lang • • 2.
 umgürten, Accingo.
 umkehren, zersthören, Everto. das Reich
 • • 1. das Haus • • 2. dieses Menschen
 Anschläge • • 3.
 umkommen, Occumbo.
 umlaufen, Concurso.
 umschauen, Vallor.
 umschneiden, beschneiden, Circumcido.
 umschreiben, Circumscribo.
 Umschweif, Ambages.
 Umschweiffer, Vagus.
 umsehen, Circumspicio.
 umstehen, Circumsto.
 um, wegen, Propter. nicht um Gewinn, 1.
 einer wegen des andern, 2.
 Umweg, Strümme, Anfractus.
 unangenehm, Putidus.
 unändig, Effrenatus, indomitus.
 unbarmherzig, Immitus.
 unbedacht, ungeschickt, Imprudens.
 unbedachtsam, Inconsideratus.
 unbedachte Empfängnis, Conceptio imma-
 culata B. M. V.
 unbekannt, Ignoratus.
 Unbequemlichkeit, Incommoditas.
 unberedt, indifertus.
 unbereitet, Imparatus.
 unbesonnen, übereilig, Præceps. gähet Ort,
 1. gähet Mensch, 2.
 unbesonnen, Temere. • • handeln, 1. • •
 darein gehen, 2. • • glauben, 3.
 unbeständig, Desultorius, inconstans. der
 Menschen Wille ist • •
 Unbeständigkeit, Wandelmut, Inconstan-
 tia. eines • • bestrafen, 1. 2.
 unbemöhtlich, Inhospitalis.
 Unbild, Unrecht, Beleidigung, Iniuria. •
 zufügen, 1. • • leiden, 2. rächen, 3. sich
 darwider schützen, 4. • • übertragen, 5.
 • • vergessen, 6.
 unbillig, Immerito.
 unbillig, schändlich, Indignus. 1.
 Unbilligkeit, Indignitas, iniquitas.
 und, Et.
 undankbar, Ingratus. du bist • • 1. nicht
 schändlicher als ein • • 2.
 unter, Inter, sub.
 unterbrechen, Interrumpo.
 unterdrücken, Deprimo. opprimo.
 unterfangen, sich, Adeo.
 Untergang, Exitium, interitus, perniciēs.
 Untergang, Verfall, Ruina. • • aller Gü-
 ter, 1. • • des gemeinen Wesens, 2.
 untergeben, Interco.
 unterlassen, Intermitto, prætermitto, omit-
 to. ein Geschäft • • 1. die Spott-Red-
 den • • 2.
 unterliegen, Succumbo.
 unternehmen, vorhaben, etwas, Molior.
 Unternehmung, Conatus.
 Unterredung, Communicatio.
 Unterricht, Informatio.
 unterrichten, anordnen, Instruo.
 unterscheiden, Discerno, distingo.
 Unterschied, Discrimen, distinctio, diffe-
 rentia, differo, 2. 1.) 2.)
 unterschiedlich, Diverius.
 Unterschleiß, Receptaculum.
 unterschreiben, Subscribo.
 unterste, geringste, Infimus.
 unterstehen, sich, Enitor.
 unterstützen, Fulcio.
 unterthan, Subditus.
 unterweisen, Erudio, imbuo.
 Unterweisung, Unterricht, Disciplina.
 unterwerfen, unterthänig machen, Subji-
 cio. Gallien hat sich dem Cäsar • • 1. das
 Land dem Ob Sieger • • 2.
 unehrbar, Inhonestus.
 unehrlich, Infamis.
 Uneinigkeit, Discordia. • • stiften, 1. • •
 aufheben, 2.
 uneinig seyn, Discordo, dissideo.
 Uneinigkeit, Dissensio. • • erwecken, 1.
 • • stillen, 2. • • hat viele Städte ver-
 dorben, 3.
 Unempfindlichkeit, Indolentia.
 unendlich, Infinitus.
 Unendlichkeit, Infinitas.
 unerfahren, Imperitus.
 unerträglich, Intolerabilis.
 unflätig, Obscenus.
 unflätig, unsauber, Sordidus, squali-
 dus.
 Unflath, Colluvies.
 unfreundlich, Animos, 4. morosus.
 Unfreundlichkeit, Morositas.

- Unfruchtbarkeit, Sterilitas.
 ungebürlich, Insuperatus.
 ungefehr, Circiter, fortè, fortuito.
 ungelegen, Intempestivus.
 ungelehrt, Indoctus.
 ungelichsam, Indocilis.
 ungerecht, Iniquus, injustus.
 ungereimt, Absurdus, inconueniens.
 ungern, Inuitus • • zu einem gehen, 1.
 • • einen Dienst annehmen, 2.
 ungern haben, Stomachor.
 ungern sehen, Aere sero.
 ungeschick, Ineptus. einer, der • •
 1. abgeschmackte Rede, 2.
 ungeschliffen, Incultus.
 ungekalt, Deformis.
 ungestalt, Unform, Deformitas.
 ungestüm, Importunus.
 ungestümigkeit, Importunitas.
 ungestraft, Impunitus.
 ungewiß, Incertus. Die Sache ist • • 1.
 2. 3.
 ungewöhnlich, Extraordinarius. Insolitus.
 ungültig, nichtig, Irritus.
 ungünstig, Infensus.
 Unkunst, Malevolentia.
 unglaublich, Incredibilis.
 ungleich, Dispar.
 ungleich, Dissimilis. Die Brüder sind
 • • 1. nicht viel • • 2.
 ungleich seyn, Abludo, discrepo.
 Ungleichheit, Dissimilitudo.
 Unglück, Infelicitas, infortunium.
 unglücksseelig, Infelix.
 unhöflich, unfreundlich, Inhumanus, 1. 2.
 inurbanus.
 unkeusch, Amo. 3.
 Unkosten, Sumptus. einem • • machen, 1.
 • • mindern, 2. große • • machen, 3.
 • • nicht erlösen, 4.
 unlustig, Injucundus.
 unmäßig, Immoderatus, intemperans.
 Unmäßigkeit, Intemperantia.
 unordentlich, Inordinatus.
 unrecht, Sinistre.
 Unreinigkeit, Impuritas.
 unruhig, Inquietus, 1. 2.
 unsauber, Sordidus, squalidus.
 Unsauberkeit, Squalor.
 Unschuld, Innocentia.
 unschuldig, Innocens. • • seyn, 1. • •
 verlassen, 2. • • verdammen, 3.
 unsinnig, Amens, insanus.
 Unsinnigkeit, Amencia, insania. • • für
 Schmeizen, 1. • • wegen verlobtner
 Process, 2.
 unsinnig seyn, Insanio.
 unsterblich, Immortalis.
 unsterblicher Name, Aternus.
 Unsterblichkeit, Immortalitas. • • 1. 2.
 unsträflich, Integer.
 unsträflicher Wandel, Integritas.
 unterjucken, Discutio.
 unterren, Infidelis.
 Untreue, Perfidia, infidelitas.
 Unuand, Vitiön.
 Unverständlichkeit, Cruditus.
 unerleht, Ineger.
 unvermuthet, • • 1. • •
 unverschämmt, Impudens. 1. • • im Be-
 gehren, 2.
 unversehens, Improviso.
 unverleht, Incorruptus, integer.
 unversehlich, Implacabilis.
 unvollkommen, Imperfectus.
 Unvorsichtigkeit, Imprudentia.
 unwillig, Stomacholus.
 Unwillen, Zorn, Indignatio.
 unwissend, Ignarus.
 unwissend, grob, Rudis.
 unwissend seyn, Nescio.
 Unwissenheit, Inscientia.
 unwürdig, Indignus. der Liebe • • 2. der
 Wohlthat • • 3.
 unüberwindlich, Inuictus.
 unzeitig, Immaturus.
 unzerrenlich, Indivisus.
 Unzucht, Luxuria.
 unzählig, unverschämt, Impudicus.
 unzugänglich, Inaccessus.
 Volk, Gens, populus.
 voll, Plenus. alles • • von Soldaten.
 vollbringen, ausmachen, Perficio. ein Buch
 • • 1. das gedachte • • 2.
 vollenden, Absolvo. ein Werk • • 1. eine
 Sache • • 2. 3.
 vollenden, Desungor.
 Vollendung, Confectio.
 vollkommener Mann, Perfectus.
 Vollkommenheit, Absolutio, perfectio.
 vollkommenlich, Perfecte.
 von ferne, Eminus.
 von Grund aus, Radicitus.
 von hinten, Hinc.
 von neuem, De integro.
 vornehmen seyn, Opus est.
 vorsetzen gehen, Cedo. wohl • • 1.
 übel • • 6.
 von statten gehen, Succedo. 1. 2. 3.
 vor, Ante.
 vor, gegen, Præ.
 vorbereiten, Portendo.
 vorbereiten, Præparo.
 betrachten, Præmeditor.
 vorbegehen, Prætereo.

Vorbild, Exemplar.
 Vorgänger, Vorführer, Antecessor.
 Vorgang, Antecessio.
 vorgeben, sich stellen, ire me fero.
 vorgehen, Antecedo.
 vorhaben, Propono, propositum.
 vorhergehen, Anteco.
 vorhernehmen, Præcipio.
 Vorhof, Atrium.
 vorigen Tag, Pridie.
 vorsehen, Anteverti.
 vorkommen, Antevenire, pro, prævenio.
 Dem Uebel . . .
 vormittägig, Antimus.
 Vormund, Tutor.
 vornehmen, sich etwas, Propono, 1. 3.
 Vornehmsten, der . . . einer, Primarius.
 Vorrath, Penus.
 vorsagen, Divino, prædico, præsagio.
 Vorsatz, Vorhaben, Propositum. . . nicht
 ändern.
 vorschlagen, im Gewicht, Præpondero.
 vorschreiben, Præscribo.
 Vorschrift, Formula.
 vorsehen, Prævideo, prospicio.
 vorsehen, voraussehen, Provideo, des Feinds
 Anschlag . . .
 vorsehen, Præficio.
 vorsehen, Præpono. die Lateinische ändern
 Sprachen . . .
 vorsichtig, Cautus, providus.
 Vorsichtigkeit, Providentia. Göttliche . . .
 Vorsprecher, Beschützer, Patronus.
 Vorstadt, Suburbium.
 vorstädtisch, Suburbanus.
 vorstehen, Præsum.
 Vorsteher, Præses.
 vorstellen, vortragen, Propono. sich das
 Gedächtniß des Vaters . . .
 vor Tag, Antelucanus.
 vorzüglich, ed ist, Expedit.
 vortrefflich, Excellens, insignis, præclarus.
 vortreten, Antegredior.
 Vorurtheil, Præjudicatus, præjudicium.
 Vorwand, unter dem, Prætexto.
 vormenden, Prætexo.
 vorzeiten, Quondam.
 vorziehen, Antefero.
 vorziehen, vorsehen, Antepono.
 Vorzug, Rang, Prærogativa.
 Urheber, Autor. alles Uebels . . .
 Ursache, der Ursache halber, Animus. 9
 Ursache, Causa. ich habe viel . . . dich zu
 strafen, 1. sie waren . . . dieser Uebel,
 2.
 Ursprung, Origo.
 Urtheil, Gedanken, Sensus. Usus. 2.
 urtheilen, sprechen, Arbitror.
 urtheilen, richten, Judico. es steht dir
 zu, zu . . . 1. nach Billigkeit . . . 2
 einem das . . . überlassen.

Waare, Merx.
 wachen, Invigilo, vigilo. fleißig . . . 1.
 ganze Nächte zum Studiren . . . 2.
 wachsam, Vigilans.
 wachsen, Cresco. die Kräuter . . . aus der
 Erde, 1. das Uebel wächst täglich, 2.
 der Knab . . . 3. der Born . . . 4.
 Wacht, Custodia, excubie, vigiliæ.
 Wacht halten, Excubo.
 Wachtmeister, General, Generalis, 4.
 Wächter, Hüter, Custos.
 wägen, Libro.
 wägen, erwägen, Pondero, pendo.
 wälzen, Volvo, volvo.
 Wärme, Calor. große . . . 1. 2. . . wach
 set, 3. . . läßt nach, 4.
 wärmen, Calefacio.
 wässern, Wasser holen, Aquor.
 wässern, Rigo.
 Wassen, Arma. . . bereiten, 1. zu . . .
 rufen, 2. . . etateisen, 3. mit . . .
 streiten, 4. dem Streit ein Ende ma
 chen, 5.
 Wahl, Electio.
 wahr, wahrhaftig, Verus.
 wahrhaftig, Verus, Vere.
 Wahrheit, Veritas, 1. 2.
 wahr sagen, Augurio.
 Wahrsager, Aruspex.
 wahrscheinlich, Probabilis, verosimilis.
 Wald, Sylva.
 Wand, Mauer, Paries.
 wandern, verreisen, Migro. aus der
 Stadt . . .
 wandern, in die Fremde, Peregrinor. gern
 . . . 1. nach Forcia . . . 2.
 Wandlung in der Art, Consecro, S. H.
 stam.
 wann, Si.
 wann nicht, wo nicht, Nisi.
 wann, statemahl, Quando.
 wanden, hin und her, Fluctuo.
 wanden, zweiffeln, Hæsit.
 warm halten, Foveo.
 warum, Cur, quare.
 was? Quid?
 waschen, Lavo.
 Wasser, Aqua.
 Wasserguß, Euvio.
 Wasser-Trinder, Alstemius.
 Wasser-Wirbel, Gurgies.
 Wastlein, Pupillus.
 Wechsel, Collybus.
 Wechsel, weis, Alternus.
 Wechsel, Mensarius.
 Weg, Via. hatter . . . 1. sich einen . . .
 . . . machen, 2.
 Weg-Behrung, Viaticum.
 gegen, Ob.

weggehen, Abiredo.
 wegnehmen, Abripio, adimo, aufero, eripio.
 wegsummen, Removeo.
 Wegscheide, Diverticulum.
 wegschieben, wegsummen, aufheben, Amoveo.
 den Feind von der Stadt . . 1. sich von allen Seiten . . 2. von den Geschäften . . 3.
 wegtragen, Deporto.
 Wehklage, Lamentatio.
 wehklagen, Lamentor.
 Weib, Mulier. böses . . 1. gutes . . 2.
 weiblich, verzagt, Effeminatus.
 weich, gelind, Mollis. ein Bärtling.
 Weiche, Mollitia.
 weichen, Cedo. dem Feind . . 1. die Feinde sind gewichen, 2. er weicht dem Homero allein, 3. . . aus dem Weg, 4. dem geringern, 8.
 Weide, Pastus, pascua.
 weiden, Pasco.
 weigern, sich, Detrecto, gravor.
 Weih-Bischoff, Coadjutor Episcopi.
 weihen, zueignen, Consecro.
 weihen, Dedico. die Kirche . . 1. ein Buch zuschreiben, 2.
 Weihnacht, Nativitas Domini.
 Weih-Wasser, Aqua Benedicta.
 Weile, Verzug, Mora. ohne . . 1. die Sache leidet keinen . . 2. die Sache braucht . . 3. ich werde nicht verweilen, 4.
 Wein, Vinum.
 weinen, Fleo, Iachrymo. anfangen zu . . 1. nicht aufhören zu . . 2. alles weinere, 3.
 Wein-Garten, Vinea.
 Weinstock, Vitis.
 weiß, klug, Sapiens.
 Weise, Art, Modus. fortfahren auf die . . wie man angefangen, 1. . . zu Ehren zu gelangen, 2. Weise und Manier halten, 3.
 Weise, Art, Ratio, 4.
 Weisheit, Klugheit, Sapientia.
 weislich, Sapienter.
 weissagen, raten, Divino, vaticinor.
 Weissager, Vates.
 Weissagung, Divinatio, oraculum.
 weis, herrlich, Amplius.
 weit, Latus.
 weit, ferne, Procul. er ist weit von und
 Weite, Zwischen-Raum, Intervallum.
 Weite, Platz, Raum, Spatium.
 Wellen, Fluctus.
 Welt, Mundus. so gebet in der . . 1. so lang die . . gestanden, 2. so lang die . . stehen wird, 3. alles, was in der . . ist, 4. er son sich in die . . schickten, 5.

weltlich, Mundanus. . . Sachen, 1. Welt-Kind, 2.
 Weltweiser, Philosophus.
 Weltweisheit, Philosophia.
 wenden, umkehren, Convertio, verto.
 wenig, Exilis, exiguus, parum.
 wenig, Paucus. . . guter Leute.
 weniger, Minus.
 wenig, gar, Quantum.
 Wenigkeit, Paucitas.
 wenigstens, Minus.
 Werber, Conceptor.
 Werbung, Conceptor.
 werden, Fio. . . als ein Aufrubr . . 1. wünschelwehen kan, 2. er ist Obrister worden, 3.
 werffen, zu Boden, Affigo, sterno, prosterno.
 werffen, Jaceo.
 werfen, darzwischen, Interjicio.
 werffen, hinweg, Projicio.
 Werk, Opus.
 Werkmann, Meister, Opifex.
 Werkstatt, Officina.
 Werkzeug, Instrumentum.
 Werth, Pretium.
 Wetter, Witterung, Tempestas, übel . . 1. grosses . . auf dem Meer, 2.
 Weite, Cos.
 wie, Momentum, 1. Ponderosus.
 wider, entgegen, Contra, adversus.
 widersahren, Evenio.
 Wiederhall, Echo.
 . . Adversus, contrarius.
 wie, legen, Confuto, refello. eines andern Beweissthum . .
 widerlegen, verwerffen, Refuto. eines andern Irrthum . .
 wider meinen Willen, Ingratilis.
 widerrathen, Dissuadeo.
 widerreden, Obloquor.
 Widerruf, Palinodia.
 widerrufen, Revoco.
 Widerrufung, Retractatio.
 Widersacher, Adversarius.
 widersetzen, sich, Intercedo.
 widersprechen, Contradico.
 widersprechen, widrig gesinnt seyn, Dissentio. die Autores sind nicht eines, 1. widriger Meinung seyn, 2. 3.
 Widerstand thun, Obisto.
 widerstehen, Resisto. eines Redheit . . 1. dem Feind . . 2.
 widerstreben, Repugno.
 Widerwärtigkeit, Adversa.
 wie, Quomodo.
 wie, gleichwie, Sicut.
 wiederbringen, Referre.
 wieder fallen, Recido. in voriges Luder . .
 wieder geben, Reddo.
 wieder.

1

7u

Tobur(e)

Andreas

2
Fuss
Lundh

80
Lundh

Walden

si fides in
et opus est
In fide nomen

Josephus Kn

Rhet. II am

ipse enim venisset agnus pueri b[e]n[e]dicti

Wagner, Franz,

Universae Phraseologiae Latinae Corpus

Ratisbonae [u.a.] 1760

Augsburg, Staats- und Stadtbibliothek — Spw 2469

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11281333-5

VD18 1235273X-001